بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴ - ، گردآورنده
عنوان و نام‌پدیدآور: فهرستگان نسخه‌های‌خطی ایران (فنخا) / به کوشش مصطفی درایتی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰-
مشخصات ظاهری: ج.؛ ۲۲/۵*۲۸/۵ س‌م.
فروست: نسخه شناسی؛ ۱
شابک: دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۶-۲۷۱-۹ ؛ ج.۲۲: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۲۹۳-۱
وضعیت‌فهرست‌نویسی: فاپا
مندرجات: ج.۲۲.الطاسه - عموم.
موضوع: نسخه‌های خطی -- ایران -- فهرستگان‌ها
شناسه افزوده: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده‌بندی کنگره: Z۶۶۲۰ /الف۹د۳۶ ۱۳۹۰
رده‌بندی دیویی: ۰۱۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۹۶۷۰۸

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد بیست و دوم
الطاسه – عموم

به کوشش:
مصطفی درایتی

نسخه‌شناسی/۱

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

مولف: مصطفی درایتی | Derayatimostafa@yahoo.com

ویراستار: دکتر مجتبی درایتی

چاپ اول: ۱۳۹۲

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیریت هماهنگی: عباسعلی علیزاده یزدی

مدیریت فنی و کامپیوتر: مهندس امین رشیدی، مهندس محبوبه درایتی

آماده سازی اطلاعات: علی علیزاده یزدی، حسین متدین طوسی
تقی چیت‌ساز، عباسعلی علیزاده یزدی

تایپ و تصحیح: سمیرا عابد پور، فاطمه محمودی، هدی محمدی، سارا محمدی

طرح روی جلد: برگرفته از جلد نسخه خطی کلیات سعدی دورهٔ صفوی
با شماره ثبت ۱۹۱۶۵ کتابخانه ملی

خوشنویسی روی جلد: مهدی فلاح

صفحه آرایی: مهندس محبوبه درایتی

ناظر چاپ: نصرت‌ا... امیر آبادی

چاپ و صحافی: قلم قم

نشانی: تهران بزرگراه شـهید حقانی (غرب به شرق)،
بعد از ایسـتگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی
تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸ - ۸۱۶۲۳۳۱۵ - ۸۸۹۴۱۹۴۶ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶
وب گاه: www.nlai.ir | پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

الفهرس الموحّد

للمخطوطات الايرانية

الثانی عشرین
الطاسه – عموم

اعداد:
مصطفى الدرايتى

رموز و اختصارات

- **آتشی:** مجموعه آقای سید علی آتشی در یزد
- **آثار ملی:** کتابخانه آثار ملی کاشان
- **آغاز: برابر:** آغاز برابر نمونه کتاب
- **آغاز و انجام برابر:** آغاز و انجام برابر نمونه کتاب
- **احتمالاً غیر همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به‌کاررفته است که نام مشترک دارند و ما به احتمال آنها را متفاوت می‌دانیم
- **احتمالاً همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به‌کار رفته که نام مشترک دارند ولی ما احتمال می‌دهیم برخی از آنها یک اثر است ولی مطمئن نیستیم.
- **احتمالا بعضا همانند:** در مورد نسخه‌هایی به‌کار رفته که نام مؤلف آنها معلوم نیست ولی نام مشترک دارند و تعدادی نسخه به این نام معرفی شده است و برخی از آنها احتمال می‌رود یک کتاب باشند ولی مطمئن نیستیم
- **ادبیات: با نام شهر تهران:** کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد؛ با نام شهر اصفهان: دانشکده‌ادبیات دانشگاه‌اصفهان.
- **اصغر زاده:** مجموعه اصغر زاده
- **الفبائی:** فهرست الفبائی نسخه‌های خطی کتابخانه آستان‌قدس رضوی.
- **الهیات:** با نام شهر تهران: کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: دانشکده الهیات دانشگاه‌فردوسی مشهد.
- **امام جمعه:** کتابخانه امام جمعه زنجان
- **امام صادق:** مدرسه امام صادق چالوس و مدرسه امام صادق قزوین و کتابخانه مؤسسه امام صادق قم و کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان یزد. که هر کدام با قرینه نام شهر قبل از آن قابل تشخیص است.
- **امام عصر:** کتابخانه مدرسه امام عصر شیراز
- **امام هادی:** کتابخانه عمومی امام هادی در مشهد
- **امیر کبیر:** کتابخانه امیر کبیر در باغشاه فین
- **امیرالمؤمنین:** کتابخانه‌امیر المؤمنین بشرویه
- **انجام برابر:** انجام برابر نمونه کتاب.
- **اندازه:** اندازه صفحه.
- **اوراق عتیق:** مجموعه ای به همین نام که به کوشش محمد حسین حکیم از طریق کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.
- **اهدائی ف:** فهرست نسخه‌های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی، تالیف رضا استادی
- **اهدائی رهبر:** مجموعه فهارس نسخه های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی که چندین جلد آن منتشر شده است.
- **بی‌تا:** بدون تاریخ کتابت.
- **بی‌کا:** بدون کاتب.
- **پ:** پشت

- **تا:** تاریخ کتابت.
- **جا:** محل کتابت.
- **چهل ستون:** مدرسه چهل ستون تهران
- **حجتیه:** کتابخانه مدرسه حجتیه
- **حججی:** کتابخانه آیهٔ الله حججی نجف آباد
- **حقوق:** دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- **حوزه علمیه:** حوزه علمیه آشتیان
- **خاتم الانبیاء:** کتابخانه مدرسه خاتم الانبیاء (صدر) بابل
- **دائرهٔ المعارف:** کتابخانه مرکز دائرهٔ المعارف بزرگ سلامی
- **دار الحدیث:** کتابخانه مرکز دار الحدیث در قم
- **دانشگاه:** کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **د.ث:** به معنای دفتر ثبت کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.
- **دهگان:** مجموعه ابراهیم دهگان اراک.
- **دیانی:** کتابخانه شیخ محمد علی دیانی بیرجند
- **ذکاء، یحیی:** مجموعه ذکاء یحیی
- **ر:** رو
- **رایانه:** رایانه کتابخانه ملی ایران و کتابخانه آستان قدس رضوی و در مواردی کتابخانه مسجد گوهرشاد. لازم به ذکر است که شماره بعد از آن در مورد کتابخانه ملی غیرقابل‌پیگیری است و منظور شماره صفحاتی است که متن پیاده شده فایل آن می‌باشد که در اختیار ماست و برای کنترل کار خود ما می‌باشد.
- **رضوی:** کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
- **روضاتی:** مجموعه شخصی سید احمد روضاتی
- **سپهسالار:** کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)
- **سر یزدی:** کتابخانه مسجد حظیره (سر یزدی)
- **سعید نفیسی:** نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی
- **سم:** سانتیمتر
- **سنا ف:** فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس سنا (که مجموعه آن به کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتقل شده است.
- **سلطنتی:** کتابخانه کاخ گلستان (سلطنتی)
- **شاهچراغ:** کتابخانه آستانه حضرت شاهچراغ شیراز
- **شیخ علی حیدر:** مکتبه شیخ علی حیدر (مؤید)، این مجموعه شخصی که ظاهراً هنگام جنگ کویت توسط صاحب آن از کویت به ایران منتقل شده بود ابتدا در قم نگهداری می‌شد و بعد دچار مشکلاتی شد و معلوم نبود در چه محلی نگهداری می‌شود. آخرین اطلاع این است که این مجموعه به شهر مشهد و به آستان قدس رضوی انتقال یافته است و ضمن مجموعه اهدائی رهبری نگهداری می شود.
- **ص:** صفحه
- **صادقیه:** کتابخانه مدرسه فتحعلی بیگ (صادقیه) دامغان
- **طبسی:** کتابخانه طبسی حائری در قم
- **عبدالعظیم:** آستان مقدس حضرت عبدالعظیم در شهر ری

- **عکسی:** این تعبیر در دو جا به کار رفته است: یکی در کنار شماره برخی از نسخه‌ها که به معنای آن است که نسخه، عکسی است و باید برای یافتن نسخه در کتابخانه معرفی شده، به عکسی بودن توجه شود؛ و دوم در معرفی مأخذ است که منظور فهرست عکسی آن کتابخانه می‌باشد.
- **علامه طباطبائی:** کتابخانه علامه طباطبائی شیراز که نام شیراز در قبل از آن آمده است.
- **علامه طباطبائی:** مکتبه علامه طباطبائی قم که نام شهر قم در قبل از آن آمده است.
- **علوم پزشکی:** کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی تهران
- **عمومی ساری:** کتابخانه عمومی ساری
- **عمومی:** با کلمه قبل سمنان: کتابخانه عمومی سمنان
- **عمومی:** با کلمه قبل مراغه: کتابخانه عمومی مراغه
- **غیر همانند:** در مورد نسخه‌هایی که نام آنها یکی است ولی نسخه‌ها متفاوت است و به دلیل صرفه‌جویی و جلوگیری از تکرار، نام مکرر آنها حذف شده است.
- **ف:** این رمز در مورد مأخذ به کار رفته است و هنگامی که برای یک کتابخانه فهرستی به نام همان کتابخانه به صورت مستقل منتشر شده باشد، نام مأخذ آن با رمز «ف:» به معنای فهرست، به کار رفته است و اگر نام مأخذ با نام کتابخانه متفاوت باشد، نام مأخذ ذکر شده است.
- **فاضل:** کتابخانه آیة‌الله فاضل خوانساری
- **فاضل قائینی:** کتابخانه فاضل قائینی قم
- **فرهاد معتمد:** مجموعه فرهاد معتمد
- **فرهنگ و هنر:** کتابخانه فرهنگ و هنر مشهد
- **فرهنگ و ارشـاد:** کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان
- **فیاض:** مجموعه دکتر علی اکبر فیاض
- **فیضیه:** کتابخانه مدرسه فیضیه قم
- **فیلمها:** فهرست فیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **قاضی طباطبائی:** مجموعه محمد علی قاضی طباطبائی تبریز
- **قمر بنی هاشم:** کتابخانه قمر بنی هاشم دامغان
- **کا:** کاتب
- **کاتب = مؤلف:** نسخه به خط مؤلف است.
- **کاظمینی:** کتابخانه میرزا محمد کاظمینی
- **گ:** برگ.
- **گلپایگانی:** کتابخانه عمومی حضرت آیة‌الله العظمی گلپایگانی.
- **گوهرشاد:** کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد.
- **مجلس:** کتابخانه، موزه و مرکزاسناد مجلس شورای اسلامی
- **محدث ارموی مخ:** فهرست مجموعه نسخه‌های خطی محدث ارموی، مخطوط
- **محمد هلال:** کتابخانــه امامزاده محمد هــلال آران کاشان، مخطوط.
- **مختصر ف:** فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است.
- **مخ:** به معنای مخطوط بودن فهرست می‌باشد.
- **مدارک فرهنگی:** سازمان مدارک فرهنگی انقلاب

- **مدرسه غرب:** کتابخانه مدرسه غرب همدان
- **مدرسی:** کتابخانه سید محمد مدرسی در یزد
- **مرعشی:** کتابخانه عمومی آیة الله العظمی مرعشی نجفی
- **مرکز احیاء:** مرکز احیاء میراث اسلامی، قم.
- **مرکز مطالعات:** کتابخانه پژوهشگاه علوم و تحقیقات اسلامی قم
- **مروی:** کتابخانه مدرسه مروی تهران
- **مسجد اعظم:** کتابخانه مسجد اعظم قم
- **مطالعات فرهنگی:** کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
- **معصومیه:** آستان مقدسه حضرت معصومه علیها سلام
- **مفتاح:** مجموعه محمد حسین مفتاح
- **ملک:** کتابخانه ملک
- **ملی:** با نام قبلی تهران: کتابخانه ملی ایران؛ با نام قبلی شیراز: کتابخانه ملی شیراز؛ با نام قبلی تبریز: کتابخانه ملی تبریز.
- **مهدوی:** مجموعه دکتر اصغر مهدوی
- **موزه ملی:** کتابخانه موزه ملی ایران (موزه ایران باستان)
- **مؤسسه آیة الله بروجردی:** مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی.
- **مولوی:** عبد المجید مولوی (قسمتی از این مجموعه به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردسی مشهد منتقل شده است.)
- **مینوی:** مجتبی مینوی
- **نجومی:** مجموعه سید مرتضی نجومی
- **نسخه پژوهی:** مجموعه‌ای با همین عنوان که چند شماره از آن از طرف کتابخانه مجلس شورای اسلامی و به کوشش ابوالفضل حافظیان منتشر شده است.
- **نشریه:** نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **نک:** این علامت به معنای «نگاه کنید» می‌باشد و در موارد ارجاع به کار رفته است. اِرجاع دو گونه است: گاهی عنوان ارجاع داده شده کلاً در جای دیگری که راهنمائی شده، ثبت شده است و گاهی قسمتی از عنوان ارجاعی در محل دیگری ثبت شده است که در واقع به معنای «نیز نگاه کنید» می‌باشد.
- **نواب:** کتابخانه مدرسه نواب مشهد
- **نمازی:** کتابخانه مدرسه نمازی خوی
- **نوربخش:** کتابخانه نوربخش (خانقاه نعمت اللهی تهران)
- **وابسته به:** این اصطلاح در جایی به کار رفته که کتاب معرفی شده به اثری دیگر وابسته است و بیشتر در مورد شرح‌ها، حاشیه‌ها، تعلیقه‌ها، منتخب‌ها، مختصرها، گزیده‌ها، و ترجمه‌ها به کار رفته است و نام کامل اثر اصلی، همراه با نام مؤلف آن معرفی شده است و در صورت نیاز می توانید به اثر اصلی مراجعه کنید.
- **وزیری:** کتابخانه وزیری یزد
- **همانند:** این کلمه در جایی به کار رفته، که اثر معرفی شده فاقد نام مؤلف است و چند نسخه از آن در کشور وجود دارد و به معنای آن است که نسخه‌ها یک اثر است.

آوانگاری و اختصارات

در آوانگاری عناوین کتاب‌ها چند نکته هست که باید یادآوری شود:

۱- در آوانگاری فقط حروفی که تلفظ می‌شوند، ضبط می‌گردند. مثال: آداب الشریعه = ādāb-oš šarī'a

۲- عنوان کتاب‌های فارسی با تلفظ فارسی و عنوان کتاب‌های عربی با تلفظ عربی آوانگاری شده‌اند.

مثال: آداب صوفیه =ādāb-e sūfīye

آداب الصوفیه =ādāb-uṣ ṣūfīya

۳- کلمات و ترکیباتی که از زبان‌های دیگر (از جمله عربی) به فارسی وارد گردیده، با تلفظ متداول در فارسی ضبط شده است.

مثال: اسطرلاب = ostorlāb

ابواب الجنان =abvāb-ol jenān

۴- چون در آوانگاری مقصود فقط نشان دادن تلفظ کلمات است، حروف اول عناوین مانند دیگر حروف کوچک نوشته شده است.

۵- برای آوانگاری کلماتی که بارها تکرار شده‌اند، از اختصار استفاده شده است.

ترجمه	tarjuma(t) / tarjome	t.
دیوان	dīvān / dīwān	d.
رساله	risāla(t) / resāle	r.
شرح	šarh / šarḥ	š.
کتاب	ketāb / kitāb	k.
منتخب	montaxab / muntaxab	mn.
منظومه	manẓūma(t) / manzūme	mnz.
مختصر	moxtasar / muxtaṣar	mx.

الف - آوانگاری کلمات و ترکیبات فارسی:

۱. مصوت‌ها:

اَ	در کلمه	زَن	a
اِ	در کلمه	دل	e
اُ	در کلمه	گُم	o
آ	در کلمه	راه	ā
او	در کلمه	سود	ū
ای	در کلمه	بیرون	ī

۲. صامت‌ها:

ء، همزه	'
ب	b
پ	p
ت،ط	t
ث، س، ص	s
ج	j
چ	č
ح، ه	h
خ	x
د	d
ذ، ز، ض، ظ	z
ر	r
ژ	ž
ش	š
ع	'
غ، ق	q
ف	f
ک	k
گ	g
ل	l
م	m
ن	n
و	v
ی	y

ب - آوانگاری کلمات و ترکیبات عربی:

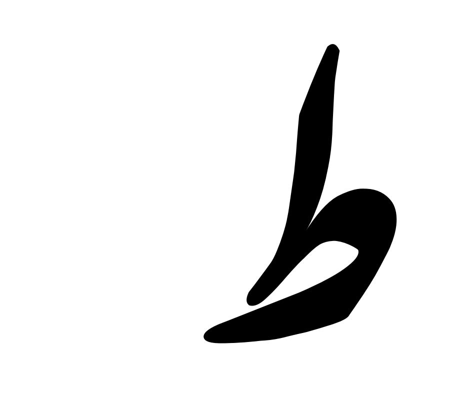
۱. مصوت‌ها:

فتحه	a
کسره	i
ضمه	u
آ	ā
او	ū
ای	ī

۲. صامت‌ها:

همزه	ʿ
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	j
ح	ḥ
خ	x
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʾ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ی	y

ط

ط

← طارقات ← اصطلاحات صوفیان

● **الطاسة فی معرفة القبلة** / هیئت / عربی

aṭ-ṭāsa fī ma‘rifat-il qibla

اشرف الرسولی، عمر بن یوسف، - ۶۹۶ قمری

ašraf-or-rasūlī, ‘omar ebn-e yūsof (- 1297)

در این رساله نویسنده برای یافتن قبله در امکنه مختلفه راهنمای چندی نشان می‌دهد و با شناسایی عمل سوزن انحراف قبله را دقیقاً بررسی می‌کند. او از نخستین عمل آغاز به سخن می‌کند و سپس یکایک آنها را بیان می‌دارد و نظر دارد که با این اعمال شخص قادر است در هر مکانی قبله را بشناسد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰/۲

آغاز: بسمله، الحمد لله الرحمن الرحیم، الواهب المنان، صلواته علی - نبیه الذی انزل علیه القران؛ **انجام:** بمنه و طوله وقوته و حوله و هو حسبی و کفی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۵ص، ۲۵ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۰-۷]

● **طاسین الازل و الجواهر الاکبر = من لایحضره الحکیم** / علوم غریبه / فارسی

ṭasīn-al azal wa-l al-javāher-ol akbar = man lā-yaḥḍar-u-hul ḥakīm

کتابی است در اعمال و طلسمات گوناگون و تعاویذی که هر روزه به‌کار آید، به‌گونه‌ای که شخص را از مراجعه به حکیم این علم، بی‌نیاز کند؛ مشتمل بر: خواص بسم الله، فصل فی معرفة حجر المکرم، فصل فی الخواص اجزاء المولدات الثلاثه من الحیوان و النبات و الجماد، فی الاحجاز و المعادن، فی ذکر طبایع الالبان و اللحوم و الشحوم، ادویة النافعة لقیام الشهوة و حرکة الباه و اکثار المنی، من اسرار الغریبه و غیره

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۹

آغاز: بسمله، حمدله، اعلم وفقک الله تعالی لمراضه و جعل مستقبل امرک خیر من ماضیه ان من علم؛ **انجام:** ... . ادویة هذا الفن اذا عملت بروطف و مسحت بر المکان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲ص، ۱۹-۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۲سم [ف: ۴۵ - ۲۷۱]

● **طاعون** / طب / فارسی

tā‘ūn

طباطبائی، محمد رضی، ق۱۳ قمری

tabātabā’ī, mohammad razī (- 19c)

به دستور: علیقلی میرزا اعتضاد السلطنه

در پنج «فصل»: ۱. تعریف طاعون؛ ۲. اسباب آن؛ ۳. علامات آن؛ ۴. علاج آن؛ ۵. بیان حفظ صحت و احتراز از این مرض.

آغاز: بسمله تنزیه و تقدیس مبدعی را سزد که مواد موجودات را بخلعت ... .

چاپ: تهران، ۱۲۹۳ق، همراه با طرز جلوگیری و معالجه طاعون، کار دکتر طولوزان، چاپ سنگی؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۹۳، جیبی، ۴۷ص (صص ۲۵-۷۱)

[دنا ۲۶۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۲۹/۵]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۱۲/۵

آغاز: برابر

خط: چاپی، کا: نصرالله تفریشی، تا: ۱۲۹۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۴گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳-۱۵۴۴]

● **طاعون = رساله در کیفیت مرض طاعون** / طب /

فارسی
tā'ūn = r. dar keyfīyat-e maraz-e tā'ūn

به دستور: ناصرالدین شاه قاجار
این رساله توسط گروهی از پزشکان به سرپرستی دکتر تلوزان استاد دارالفنون در سه «فصل» نگارش یافته است: ۱. قواعد منع سرایت مرض طاعون از عراق عرب به ایران؛ ۲. تحقیق علمی و حقیقت و ماهیت مرض طاعون؛ ۳. مرض طاعون و درجه آن.
آغاز: بسمله حمدله اما بعد بر ارباب بصیرت و دانش معلوم باد که قریب چهار سال است
چاپ: چاپ ۱۲۹۳ق
[دنا ۲۶۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۸۱/۵]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۱۲/۴
آغاز: برابر
رساله چاپی است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۴۴]

● **الطاعون و الوباء** / شعر، پاسخ پرسش‌ها / عربی
aṭ-ṭā'ūn wa-l wabā'
بکری صدیقی، محمد بن محمد، ۸۹۸؟ - ۹۵۲ قمری
bakrī seddīqī, mohammad ben mohammad (1493-1546)
پرسش منظومی است درباره طاعون و وبا و فلسفه و حکم آن. اصل پرسش در شانزده بیت و پاسخ آن در پنجاه و هشت بیت می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵/۵
آغاز: پرسش: ماذا یقول العالم المحقق ×× الفاضل المجتهد المدقق؛ پاسخ: الحمدلله مبید النقم ×× و الشکر لله معید النعم / و بعد فالطاعون خیر رحمه ×× و نقمة علی طغاة الامه؛ **انجام:** ما رفعت مسألة لمفتی ×× فجاء عنها بجواب ثبت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۱۱ر-۱۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۱۶]

● **طاقدیس** / شعر - فارسی
tāqdīs
نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ - ۱۲۴۵ ؟ قمری
narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)
مثنوی است عرفانی در برابر «مثنوی معنوی» در چهار «صفه» که دو صفه آن را در حدود ده هزار و پانصد بیت سروده و درگذشته است و سپس فرزند او محمدجواد شفایی صفه سوم آن را سروده و صفه چهارم نظم نشده است. در این مثنوی امثال و حکم و پند و اندرزهایی بازگو شده و به مناسبت، داستان‌های تاریخی دینی می‌آورد و جا به جا مناجات‌هایی با قاضی الحاجات دیده می‌شود.
آغاز: ای رفیقان بشنوید این داستان ×× بشنوید این داستان از راستان / پادشاهی بود در ملک جهان ×× مالک ملک جهان و ملک جان
انجام: آن یکی گفتا که پیغمبر رسید ××گفت آن یک شیر حق حیدر رسید / ای امیران بنگرید این شاه کیست ×× شاه چبود آیت الله کیست. قد تمت الکتاب.
چاپ: تهران، سنگی، ۱۲۷۱، وزیری
[الذریعة ۶۱۲/۹ و ۱۳۴/۱۵ و ۹۰/۱۹ و ۲۳۸؛ نسخه‌های منزوی ۲۹۹۳/۴؛ دنا ۲۶۹/۷-۲۷۰ (۱۷ نسخه)؛ مشار ۱۳۳۷]

۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** جمله را سازد فدا از بهریار × پازند بر جمله ابراهیم وار / تمام شد صفت اول از طاقدیس.
صفه اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۸]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش، مجدول [نشریه: ۷ - ۱۹۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳۴
آغاز: گر شما را غفلت و آلایش است ×× پیش ما هم رحمت و بخشایش است؛ **انجام:** لوح دوران شد تهی از نقش حق ××ای تو دفتردار بر کیوان ورق
در فهرست به اشتباه طوطی نامه شیخ بهائی آمده (فهرست رایانه‌ای ۶۸۹)؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا اسدالله، تا: ۱۲۴۴ق، برای میرزا اسدالله؛ هفت صفحه از آغاز نونویس، مصحح؛ ۹۸ص (۱-۹۸)، ۱۵ سطر(۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۲۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱-فیروز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۷ص، ۲۱ سطر دوستونی، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۳۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۰۹
آغاز: یاد؛
خط: نستعلیق، کا: ریز محمد علی حسینی، تا: یک‌شنبه جمادی الاول ۱۲۵۵ق، به فرموده آقا میرزا ابوتراب؛ جلد: رویه مرغش، ۱۰۶گ، ۲۵ سطر چهار ستونی، اندازه: ۲۱/۷×۳۲سم [ف: ۳ - ۵۴۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالله حسینی تفرشی، تا: ۱۲۵۶ق؛ واقف: نایینی؛ ۲۴۸گ، ۲۰ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۷- ۶۴۵]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۷-۲/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج سرخ،

۱۲۸گ، ۲۱ سطر چهارستونی، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ – ۲۸۳۲]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالحفیظ بن محمد علی بن محمد جعفر تاجر کاشانی، تا: سه‌شنبه ۱۰ محرم ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: وسط (میان برگهای ۷ و ۸ افتاده و سه برگ سفید گذارده شده)؛ ۱۳۶گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۵ – ۱۸۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۵۴۱]

۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۴۷

آغاز: چون بر ابراهیم آن خلیل بی مثال ×× که گذشت از جان و از فرزند ومال / جمله را بهر حق قربان نمود ×× جمله را قربان آن سلطان نمود؛ **انجام:** برابر

مثنوی دوم را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۱]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: میرزا اسدالله، تا: با تاریخ ۱۲۹۰ق؛ با اصلاحات شاعر در ۱۲۹۰، با یادداشت عباس قلی سپهر که حاج ملا محمد نسخه را در روستای اسحاق آباد در ۱۲۹۰ به او داده؛ ۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۳سم [ف: ۳ – ۵۴۲]

۱۲. تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاطر آئید ای گروه بی کسان ×× همچو پروانه بگرد این جوان / دیده از شمع رخش روشن کنید ××خیمه را از قامتش گلشن کنید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۷گ (۱۰۲پ–۲۱۸پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [حوزه و موزه عبدالعظیم: ف: – ۱۴۳]

۱۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای امین حق شه دنیا و دین ×× ای تو خیر المرسلین را جانشین / التفاتی کن بسوی این غلام ×× نام او بس باشد نه بود تمام

خط: نستعلیق، کا: حسنعلی کاتب، تا: ۱۳۲۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۶۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۲۱]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۵۹

کا: اکبر خویی، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۴۵گ، اندازه: ۱۷/۷×۲۴سم [رایانه]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سر لوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ – ۹۲]

← الطالب و المطلوب > الرسالة اللطیفة
← طالب و مطلوب > طالب و مطلوب

● **طالب و مطلوب** / رمل / فارسی

tāleb va matlūb

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ – ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

چند رساله منسوب به خواجه در رمل وجود دارد، از آن جمله یکی به عربی و چهار تا به فارسی است. از میان رساله‌های فارسی یکی به چند نام آمده: کشف الحجب و الاستار آن را «رساله در رمل» نامیده، کشف الظنون در ضمن رسائل رملی او نام «وافی نصیر طوسی» بدان داده که احتمالاً همین رساله است که سارتن می‌گوید کتاب وافی در علم رمل او «الرسالة السلطانیة فی خط الرمل» خوانده شده و در برخی نسخه‌ها به نام «رساله در احکام دوازده گانه رمل» نامیده شده و در نسخه کتابخانه مجلس بدان نام «طالب و مطلوب خواجه» داده شده است. در مقدمه می‌گوید: «چنین گوید بنده دعاگوی نصیرالدین محمد طوسی که چون یرلیغ جهان مطاع بر آن نافذ شد که این ضعیف در مقدمات اشکال رمل و احکام آن مختصری در غایت اختصار بنویسد، هر چند این بنده کمینه را محل آن نبود و خود را شایسته آن نمی دید اما یرلیغ جهانگشای امر متحتم و فرمانی نافذ بود ابا نمودن متعسر نمود، اهتمام نموده این مختصر در قلم آورده شد امیدوارم در نظر کیمیا اثر مقبول افتد انشاء الله».

آغاز: حمد بی حد و ستایش بلا حد حضرت موجودی را که چندین هزار اشکال مختلفه سعد و نحس از یک نقطه واحد در دائره وجود اظهار فرمود و درود و ستایش متجاوز الحد و العد موجودی را که کافه خلائق را از تیه ضلالت و طریق معکوس شقاوت بجاده مستقیم سعادت شریعت هدایت نمود و رحمت ... و بعد چنین گوید بنده دعاگوی نصیرالدین محمد الطوسی که چون یرلیغ جهانمطاع نافذ شد که این ضعیف در مقدمات اشکال رمل و احکام آن مختصری در غایت اختصار بنویسد هر چند در خود را شایستگی آن نمی‌دانست ... بباید دانست که هر علمی را موضوعی ضروریست و موضوع علم رمل نقطه است از جهت آنکه بحث در این علم از زوج و فرد کنند که ایشان از عوارض ذاتی نقطه اند و محمول او بیوت بر اشکال مقدم از برای آنکه بیوت محلند و اشکال حال. و هر آینه محل بالذات مقدم خواهد بود بر حال پس واجب شد اول شرح بیوت کردن. بدانکه خانهای رمل شامزده است اول منسوبست بطالع زمان و ...

آغاز۲: حمد بی عد و ستایش بلا حد من الازل الی الابد حضرت معبودی را که چندین هزار اشکال مختلف سعد و نحس از نقطه واحد در دایره وجود باظهار رسانید ... اما بعد چنین فرماید ... که چون یرلیغ جهانمطاع عالم مطیع

انجام: بنگرد در خانه مطلوب چه شکل آمده است آن را با شکل مطلوب ضرب کنند و بر همان طریق حکم کنند اما درین صورت دلالت بر مکث کند. تمت

[دنا ۲۷۰/۷ (۲۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح رساله رمل خواجه نصیر؛ ابهری، نورالدین بن فتح الله

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۱۵

آغاز و انجام: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: میشن قرمز، ۱۱گ (۱۰۵پ-۱۱۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶-۴۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۱/۴

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: مقوا، ۴ص (۱۶۶-۱۶۹)، قطع: رقعی [ف: ۱۰ - ۲۰۲۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۰/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فصل چون یرلیغ همایون صادر شده بود ... معلوم کند بر همان طریق اما درینطریق دلالت بر توقف باشد، اینست تسکین اصل بیوت که ذکر شد، و الله أعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۵۰-۵۱)، ۲۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۲۸۳]

۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۵۴/۳

بی‌کا، تا: سلخ ذیحجه ۱۰۲۳ق؛ ۴گ (۸۸پ-۹۱ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۱۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شعبان ۱۰۲۳ق؛ جلد: میشن تریاکی، ۸گ (۲پ-۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۴سم [ف: ۶ - ۳۰۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱۵/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و مقابل هر خطی از خطوط مذکور مکتبی وضعی بود

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق [ف: ۱۹ - ۳۰۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱۵/۵

آغاز: چون یرلیغ همایونی صادر شده بود که این نسخه در غایت اختصار باشد و آنچه مقصود از مطولات این فن است در این مختصر بر بزرگان پوشیده نماند از این جهت تسکین دائره بدوح اختیار کرد و بر طالب و مطلوب اختیار نمود؛ **انجام:** برابر

این نسخه بدون بسمله و خطبه و دیباچه و بدون فاصله‌ای به دنبال نسخه قبل (رساله ۶۳۱۵/۴ رمل) آمده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۳۴۸-۳۵۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۰۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۲۷/۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

کمی خلاصه تر از بقیه نسخه‌ها است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد محسن، تا: شعبان ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵ص (۲۱۸-۲۲۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۳۳]

۹. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۴۱]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۵/۳

بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، ۱۶-۲۰ سطر [ف: ۹-۲۹۳]

۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۱۳/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اما در این صورت عمل بدایره کند و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۰۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۳۵/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** پانزدهم ... جماعت مثمر جست منسوب به عطارد ... فصل چون یرلغ همایون صادر شده ...

خط: نستعلیق، کا: ملا مراد علی کربلائی، تا: پنج‌شنبه ۱۱ جمادی الاول قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱ر-۵پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۲ - ۲۰۰]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۶۱/۲۶-۵۳/۷۱

آغاز: برابر۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی اکبر کرمانشاهی، تا: ۱۱۱۳ق، جا: تهران و مشهد رضوی؛ ۲گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۹۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۴۹/۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و بر همان طریق حکم کنند، اما در این طریق دلالت بر دیری کند و الله اعلم بالصواب.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ جلد: چرم، ۷ص (۳۵ - ۴۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱/۴۷ - ۱۹۰]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۸۹/۶

آغاز: برابر۲ **انجام:** و اگر مطلوب در رمل نباشد بنگرد که در خانه مطلوب چه شکل است، آن را با شکل مطلوب ضرب کنند و متولد معلوم کند بر همان طریق، اما در این طریق دلالت بر توقف باشد. این است تسکین اصل بیوت که ذکر کرده شد. و الله أعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، کا: میرمحمد باقر بن سلطان کاشانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۹ق؛ مصحح، با نشان «بلغ مقابلة» مقابله گردیده؛ تملک: عبدالله بن محمد قلی به تاریخ ذیقعده ۱۲۵۵ با مهر «عبدالله» (بیضی)؛ مهر: «لطفعلی بن محمد کاظم ...» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۰۰پ-۱۰۳پ)، ۲۳ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۳۱۶]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۱۸/۱

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۶۷ص (۱-۶۷)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۳۱]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** فصل چون یرلیغ همایون صادر شده بود ...

معلوم کند بر همان طریق اما درینطریق دلالت بر توقف باشد، اینست تسکین اصل بیوت که ذکر شد، و الله أعلم.
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: سه‌شنبه ۹ محرم ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۹۰ر-۹۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۰۷]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۶۲/۱-۳۰/۱۴۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اگر از این اشکال یکی بود ×× ترد کند آخر ندامت رسد تمام شد.
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ ربیع الاول ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۶۴]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۷۹/۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** فصل چون یرلیغ همایون صادر شده بود ... معلوم کند بر همان طریق اما درینطریق دلالت بر توقف باشد، اینست تسکین اصل بیوت که ذکر شد، و الله أعلم.
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن مرتضی طباطبائی، تا: ۲۱ محرم ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۵۸پ-۵۹پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۶۶]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۱/۲

آغاز: برابر۲ **انجام:** در خانه مطلوب چه شکل آمده است آن شکل را با شکل مطلوب ضرب کنند و مقوله را معلوم کنند و بر همان طریق حکم کنند که در این صورت اگر دلالت بر نیکیت کند نیک است و اگر دلالت بر نحوست، نحس. خاتمه: در عمل افراد و ازواج هرگاه دو شکل ... این جمله را نیک باید فهم کرد و نکات دقیقه این علم را ملاحظه کن که فایده کلی دارد و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً و ازلاً و ابداً
این نسخه قسمت آخر رساله را تلخیص کرده و خاتمه‌ای بر آن افزوده که در نسخه‌های دیگر نیست ولی متن قسمت اول و دوم با نسخه‌های دیگر تقریبا مطابق است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن محمد علی اصفهانی، تا: جمعه ۴ ربیع الاول ۱۳۱۱ق؛ جلد: گالینگور سرخ، ۱۲ص (۲۱۰-۲۲۱)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۸۰]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۴۱/۵-۱۲/۱۳۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** (جداول است) ایلول- کثرت سرما و باران - ارزانی نعمت- فتنه درمیان مردم- فتنه درمیان عوام- نقصان آب و غله- بسیاری باران- فساد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، جلد: ساغری قهوه‌ای، ۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۱۳۵]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۱/۹

آغاز: برابر۲ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۳۹پ-۴۱پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۲۸۹]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۷۷/۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** این شکل در همه کارها نیکو باشد (شکل). این صورت بفساد آرد (صورت)، و السلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در متن؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۹گ (۲۴پ-۷۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۸/۸سم [ف: ۶ - ۲۵۹]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۵۳/۱-۶۰/۹۳

آغاز: سوال از جهة بیمار رمل زنند اگر: در ۹ باشد دلیل رحیل است و بیاض در ۶ دلیل کفنست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳گ (۱-۲۳)، ۱۸-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۳۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۳/۳

بخشی از؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ص (۱۳۸-۱۴۹)، ۱۵سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۴۲]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و اگر سئوال کند که مرا از امیر و یا پادشاه نظری باشد یا نه نظر در خانه اول درهم نماید اگر سعد باشد دلیل بر شادمانی باشد از جانب پادشاه و امیر و اگر نحس باشد پادشاه و امیر بدبود و ملالت برسد.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵ص (۹۲-۹۶)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۲۹۹۸]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۸۸

رسائل رمل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۲۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۲۸۴]

● الطالب و المطلوب / علوم غریبه / عربی

aṭ-ṭālib-u wa-l maṭlūb

ناشناخته:

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۰۵/۲

آغاز: بسمه تعالی و اما زیادة التمثیل الموعود فی صورة العمل بالحروف؛ **انجام:** ازداد سرعة فی القول و ظهور الاثر و لله سبحانه هو الموفق
رسالة فی علم الحروف و استخراج الطالع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:۱۲۷۷ق؛۴گ(۳۰پ-۳۳پ)،اندازه:۱۳/۵×۱۸/۵سم[مؤید: ۲ - ۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۸/۲

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... الفصل الاول: خذ ما یوافق حاجتک معنی من آیة أو إسم أو أسماء الله تعالی فاجعل و اطرح ... وضع فی کل بیت عدد الطرح إلا فی ثالث الثانی و خامس؛ **انجام:** خاتمة خذ إسم الحاجة و الطالب و المطلوب و اطرح ... یا ودود و یا عطوف.
رساله کوتاهی است در بیان طالع اشخاص که از سه «فصل» و «خاتمه» ترتیب یافته؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالقادر مکری، تا: ۱۲۹۲ق؛ محشی، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۲۵۳]

● طالب و مطلوب / علوم غریبه / فارسی

tāleb va matlūb

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۱۲۱

آغاز: طریقه مخمس تحبیب، اسم طالب در یک ضلع و اسم مطلوب در یک ضلع

بندیست در ایجاد محبت میان دو تن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۳۱۷ر-۳۱۷پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۱۱۰]

۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۱/۱۱

آغاز: ور زوج بود نصرت اعداد کمتر است ×× ور مختلف بود ظفر از آن اکثر است / ور زوج مستوی شد مطلوب می‌رود ××گر فرد مستوی شد طالب مضطر است

ابیاتی است در جفر؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: علی محمد ابن میرزا محمد سنجانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ جلد: مقوا، ۱ص (۴۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۹]

← طالع > احکام طالع

● **الطالع** / طالع‌بینی / عربی

aṯ-tāle‘

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۱۲/۷

بدینگونه: «قال ارسطوطالیس المشتری و الزهرة اذا کانا فی المقام الثانية اعطیا الخیر الکثیر - دل علی خلاص الاخوال من البلاء»

احکام نجوم است؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم افشار، تا: ۱۲۹۳ق؛ ۳گ (۶۹ر-۷۱ر)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۰۵]

۲. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۶۷/۱

آغاز: ابتداء القول و استفتاح الحکم اعلم ان اول ما ینبغی ان یعمل به الموالید اقامة الطالع وتصحیحه بدرجته و دقیقته و اوتاده ودرج بروج الفلک الباقية

رساله مفصلی است در کیفیت بررسی طالع نوزاد و احکام مترتب برآن و ...؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، عطف تیماج، ۷۴گ (۱پ-۷۴ر)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف مخ]

● **طالع** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۹۵/۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۶ - ۳۹۱]

← طالع بینی > بیمارنامه دانیال نبی
← طالع بینی > اختر بینی

● **طالع بینی** / طالع‌بینی / عربی

tāle‘ bīnī

ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد، ۱۷۲ - ۲۷۲ قمری

abū-ma‘šar-e falakī, ja‘far ebn-e mohammad (789 - 886)

این رساله در مورد طالع‌بینی است. مطابق عقیده قدماء، هر کدام از موالید در یکی از برج‌های دوازده‌گانه حمل، ثور، جوزا، سرطان، اسد، سنبله، میزان، عقرب، قوس، جدی، دلو، جوزا قرار می‌گرفتند که با استفاده از نام مولود و نام مادر او و احتساب آن به حساب ابجد، برج متعلق به وی را استخراج می‌کردند. در این کتاب، در مورد هر یک از بروج، خصوصیات جسمانی و اخلاقی، خانه زندگی، خانه برادران و خواهران، خانه والدین، خانه اولاد، خانه همسران، خانه امراض، خانه موت، خانه سفرها، خانه سلطان، خانه آمال و آرزوها و خانه دشمنان آورده شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۳۳

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله علی آلائه و الصلوة و السلام علی رسله و انبیائه؛ **انجام:** من الملبوس الابیض و الملون و الاخضر و اذا ادخل علی حاکم یقف عن یمینه و اذا نام یضع راسه ناحیة الشمال.

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد کاظم بن محمد صالح مشهور به فرشته، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۴گ (۲پ-۱۵پ)، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [رایانه]

● **طالع بینی** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ bīnī

بیرجندی، عبدالعلی بن محمد، - ۹۳۴ قمری

bīrjandī, ‘abd-ol-‘alī ebn-e mohammad (- 1528)

رساله‌ای است در طالع‌بینی شامل عمل استخراج طالع به‌حسب بطلیموس، استخراج طالع به‌حسب نمودار هرمس، عمل استخراج طالع به‌حسب نمودار زردشت، طریق عمل استخراج طالع سال عالم به عمل اوج و مرکز و عمل طالع سال به قوس و جیب.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۹

آغاز: من تحقیقات المحقق البیرجندی. عمل استخراج طالع بحسب نمودار بطلیموس باید دانست که؛ **انجام:** این ساعات بود از اول شب آینده و السلم علی من اتبع الهدی

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ (۳۵پ- تا ۳۶) جدول نصف قوس النهار به عرض بلده و جدول معرفت مواضع نقاط مرکز و خاصه و وسط و رأس قمر در ماههای جلالی ترسیم شده؛ جلد: تیماج، ۳گ (۳۱پ-۳۳پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [رایانه]

● **طالع بینی** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ bīnī

قاجار، محمد ولی بن فتحعلی، ق۱۳ قمری

qājār, mohammad valī ebn-e fath-‘alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۳۳۶ق

محمد ولی میرزا طالع ورود خود را به شهر یزد (برای حکومت) در ۱۳۳۶ قمری استخراج کرده و در ذیل جدول طالع یادداشتی دارد درباره حکومت خود و درباره عبدالرضاخان.

[دنا ۲۷۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۱/۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۷۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۵۱ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۳۳]

● **طالع بینی** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ bīnī

رضوی قاینی، عبدالله بن محمد معصوم، ۱۰۱۰ قمری

razavī qāyenī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad ma‘sūm (1602 -)

کتابی است در طالع‌بینی که عبدالله رضوی قائنی احکام درجه طالع هر یک از از فرزندان خود را به دست آورده و با تقویم کواکب ثبت نموده و زایجه طالع هر یک از آنها را نوشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۹

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی زین السماء بزینة الکواکب ... اما بعد فقیر حقیر عبدالله بن محمد معصوم الرضوی القاینی را بخاطر رسید که؛ **انجام:** ساعات از اول شب دوشنبه مذکور ... ساعت قمر مسقط بیرون آوردیم بود ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج، ۱۲گ (۳۷پ-۴۸پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [رایانه]

● **طالع بینی** / طالع‌بینی / عربی

tāle‘-bīnī

رساله‌ای است در طالع‌بینی که در آغاز، طریق بینی را با اسم پدر و حساب جمل کبیر محاسبه نموده، سپس نتیجه و ما حصل را بیان می‌نماید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۴۹/۱

آغاز: ... حساب اخذ الناظر لرجل کان اولا مراة و هو ان تخشب اسم الشخص؛ **انجام:** فعلک مثل الواحد و الله تعالی اعلم و هذا الجدول

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: خانبالغ، ۴گ (۲-۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۵۷]

● **طالع بینی** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ bīnī

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۷/۵

آغاز: بسمله، باب اول در احکام ستارگان؛ **انجام:** چنانکه تمامیاین حالات را از جدول درتوان یافت بعون الله و حسن توفیقه.

در طالع بینی و مشتمل بر: باب ۱. احکام سیارگان که در اول ولادت در خانه افتاده باشند، ۲. خانه مال و معاش و یاران شد، ۳. خانه برادران و خواهران و اقارب باشد، ۴. خانه پدر و املاک و عاقبت کارها، ۵. خانه فرزندان و هدیه و خرمی باشد، ۶. خانه بیماری و بندگان و چهار پایان سم گشوده باشد، ۷. خانه زنان و انبازان باشد، ۸. خانه مرگ و میراث و خوف باشد، ۹. خانه علم و دین و سفر و خواب، ۱۰. خانه عمل و پادشاهی و صفت و مادر باشد، ۱۱. خانه سعادت و دوستان باشد، ۱۲. خانه دشمنان و چهار پایان سم بسته. پس از این ابواب خانه ها بحث می‌شود و سعد و نحس می‌آید؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی، تا: ۱۰۵۸ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ص (۱۴۸-۱۶۴)، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۱۲]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۴

اگر مساله پرسند از تن و جان و زندگانی خویش بنگر به خداوند طالع تا کجا است و اگر در خانه بود نیکو حال و نظری نیک به طالع دارد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد جعفر بن محمد طبسی، تا: ۱۰۹۷ق؛ مجدول؛ جلد: چرمی، ۹گ (۵۱پ-۵۹ر، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۳۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۲۱/۱

آغاز: بسمله، تبارک الذی جعل فی السماء بروجا و جعل فیها سراجاً و قمراً منیرا ... مالک الملکی که مصباح صباح و جعلنا سراجاً وهاجا ... این کتابی است که حکمای پیشینگان بجهت طالع وقت مسئله اختصار فرمودند، تا صاحب احکام سرگردان نباشند؛ **انجام:** و اگر بجای نحس باشد دلیل بشفای پادشاه

رساله در استخراج درباره طبایع وقت و ضمیر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳؛ کاغذ: آبی، ۴۲گ (۱پ-۴۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹/۹سم [ف: ۶ - ۳۰۹]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۷۷/۱۶

منظوم و منثور؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۹۴پ- ۹۸ر در هامش) [ف: ۶ - ۲۶۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۱۲

آغاز: بهتر باشد بر او حرام و دروغ باو نسازد و شراکت هم باو نسازد و از روزهای پنج‌شنبه جمعه دوشنبه خوب بود؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحیم و ننزل من القرآن ما هو شفاء رحمة للمتقین و لایزید الظالمین الاخسار برحمتک یا ارحم الراحمین تمام شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور

زرشکی، ۷گ (۲۱-۲۷پ)، ۱۴-۱۱ سطر (۸-۸/۵×۱۵-۱۶)، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۶سم [رایانه]

۶. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۹**

آغاز: بسمله ... و بعد استخراج اوساط کواکب بطول بلده قاین که هست؛ **انجام:** جدول

شامل جداولی است در استخراج کواکب، استخراج تقویم شمس و قمر مربوط به سال ۱۰۴۱ق. برابر با سال ۱۰۰۱ یزدجردی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱۱-۲۶پ)، ابعاد متن: ۱۱/۵×۱۷، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [رایانه]

۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۷۵**

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۳گ، اندازه: ۱۴/۳×۱۸/۵سم [رایانه]

۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۰**

در طالع بینی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۳×۱۷/۳سم [رایانه]

۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۰/۱۱**

صورت استخراج طالع کسی است که مستخرج از او نام نمی‌برد و در پایان می‌نویسد: «چون تسییر قران ملت در طالع کنند و نزدیک به درجه طالع معلوم می‌شود که طالع مبارک نزدیک است و الحمدلله علی کل حال». در آغاز از کندی بدین گونه یاد می‌کند: «یعقوب بن اسحاق کندی روایت کند از حکما هند که انتهاء درجه قران ملت موافق درجه مولود باشد با درجه دیگر ... چون باری تعالی ... در ملتی شخصی را موجود گرداند و اخلاق و عادات او بدان شرع بپروراند در دنیا و آخرت از اهل آن ملت باشد»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ص (۳۲۸-۳۳۸)، قطع: رقعی [ف: ۱۹ - ۵۵۰]

۱۰. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۷**

آغاز: بسمله. چون طالع نهادی بعد از سئوال اگر خداوند طالع در طالع بود سئوال از حال تن و جان بود و اگر در بیت المال بود از مال بود، و اگر در سیم بود از خویشان؛ **انجام:** یا از خویشان

با عنوان‌های «طالع» و «مسئله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴گ (۲۰۶پ-۲۲۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۴۳۰]

۱۱. **مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۷/۱**

آغاز: حکمای ترک گویند که سکزیلدوز ستاره ایست که؛ **انجام:** باشد به شود و سزاواری افتد و بیماری.

گزارش طالع‌ها از روی برج‌ها؛ خط: نستعلیق پست، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۶گ (۱-۶)، ۱۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: - ۱۷]

● طالع بینی (جداول) / طالع بینی

tāle‘-bīnī (jadāvel)

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۷۵/۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۵گ (۵۳پ-۶۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۳۳]

● طالع بینی و فال / پیشگویی / فارسی

tāle‘ bīnī va fāl

ناشناخته:

۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۳۹**

آغاز: سئوال کردی بخانه قرعه رو، از جای بجا رفتن خوبست؛ **انجام:** نا پاکی دارد.

به نام جانوران که نام آنها در هامش نسخه دیده می‌شود و سپس «فالنامه شاه ولایت» و «باب نوروزنامه» و طالع دوازده برج است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ - ۴۰۵۱]

۲. **شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۹۵**

آغاز: زاید زنی بود نیکو رو و نیکو چشم و نیکو ابرو؛ **انجام:** طالع جدی - هر آن زنی که بدین طالع.

این جزوه که اول و آخر آن افتاده شامل قسمت‌های زیر است: ۱. طالع‌بینی، ۲. شرح یس مغربی و اصل آن، ۳. فال‌نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه سبز، ۵۲ص، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۸]

● طالع جنین / هیئت / عربی

tāle‘-e janīn

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۴/۱۸

آغاز: فنرید ان نذکر فی هذا الباب صورة الجنین و ما یدبره فی الشهور و الایام و نهمل القول فی العلل؛ **انجام:** ثلاث و عشرین درجة واحدی و خمسین دقیقة علی ما زعم بطلمیوس

رساله‌ای است در احکام نجوم و بیشتر در موالید و فاقد سرآغاز می‌باشد و به نظر می‌رسد بخشی از یک کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۱۳۰-۱۵۹)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۳۰]

● طالع دیونامه بیماران / هیئت / فارسی

tāle‘-e dīv-nāme bīmārān

رساله مختصری است در نجوم و بیان طالع‌های مختلف: طالع ۱. حمل، ۲. ثور، ۳. جوزا، ۴. سرطان، ۵. اسد، ۶. سنبله، ۷. میزان، ۸. عقرب، ۹. قوس، ۱۰. جدی، ۱۱. دلو، ۱۲. حوت. در هر باب احوال صاحبان طالع‌ها را بیان می‌کند و این‌که اگر بیمار باشند آینده احوال ایشان را می‌گوید.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۲

آغاز: هذا کتاب ستاره شمار سلیمان پیغمبر بحساب ابجد کبیر بسمله ا ب ج د ... اما بعد این رساله ایست مختصر دربیان طالع

دیونامه بیماران واحکام آن باب اول طالع حمل بدانکه حمل خانه مریخ است خداوند این طالع را؛ **انجام:** بحرمة هذه الاسماء المعظم قران طالعش تا دوانزده روز مخاطره است چون ازین بگذرد شفا یابد انشاء الله تعالی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۲۱]

● طالع سال / هیئت / فارسی

tāle‘-e sāl

غیر همانند:

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۰۶/۱۱

از قول حکمای ترکستان؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ – ۱۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۴۰۶]

● طالع سالهای عالم / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-e sāl-hā-ye ‘ālam

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۵۱/۴

آغاز: طالع سالهای عالم. چون زیج بکید متصل شود در عالم اختلاف و حرب پدید آید؛ **انجام:** بخلاف این بود؛ و الله اعمل بالصواب، تمت

گفتاریست کوتاه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: میشن قرمز، ۲گ (۱۹۵پ–۱۹۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۹×۳۰سم [ف: ۷ – ۱۲]

● طالع سلطان عبد الحمید خان عثمانی / هیئت / ترکی

tāle‘-e soltān ‘abdo-l hamīd xān-e ‘osmānī

ثانی موسی زاده، محمد عبیدالله، ق۱۴ قمری

sānī mūsā-zāde, mohammad ‘obeyd-ol-lāh (- 20c)

طالع سلطان عبدالحمید خان بن احمد خان عثمانی را بر قاعده زیج میرزا الغ بیک و نسخ معتبره احکام موالید، استخراج نموده، و ضمناً اخلاق و مزاج و خصوصیات وی را در دو فصل و سیزده بیت از روی قواعد نجومی ذکر داشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱

آغاز: حمد و سپاس صانعی را سزاست که خیام فیروزه فام افلاک را بی واسطه علاقه و عماد بر افراشت؛ **انجام:** آخر الامر مخذول و منکوب و مقهور و مغضوب او لملریله گرفتار قید بند و حبس زندان او لملرینه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: «العبد محمد حسن» (بیضی)؛ ۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ – ۲۷۳]

● طالع سلطان محمود / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-e soltān mahmūd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۰/۱۷

جدول است و در صدر آن نوشته: «صورت طالع سلطان محمود غزنوی که ولادت او در خراسان بود در شهر غزنوی روز سه‌شنبه در ماه خرداد سال ۳۳۰ نزد جردی». استخراج کننده پس از جدول به تفصیل درباره طالع سلطان و فتوح او و قران‌های سعدی که در طالع او بود و از آنجمله قرانی که پیش از فتح هندوستان در طالع او افتاد سخن می‌گوید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۳۵۳–۳۵۵)، قطع: رقعی [ف: ۱۹ – ۵۵۲]

← طالع شناسی > دیونامه

● طالع شناسی و ادعیه / طالع بینی، دعا

tāle‘ šenāsī va ad‘īye

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۹۱

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی از وزارت ارشاد در تاریخ ۸۶/۷/۹ [رایانه]

● طالع مردان / هیئت / فارسی

tāle‘-e mardān

رساله مفصلی است در بیان احکام طالع برج‌های دوازده‌گانه.

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۰۴

آغاز: بسمله. طالع حمل خداوندش مریخ است و برج نر است و بهاریست و طبع وی گرم و خشک است و آتشی است و ستاره آدم علیه السلام است؛ **انجام:** گفت درمان آنست که مرغی که یک پر سیاه نباشد بکشد و شش وی بر آن بیمار بمالد تا شفا یابد اینست ... تمت الرسالة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ ۲۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: – ۲۸۳]

● طالع مردان و زنان / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-e mardān va zanān

رساله‌ای متوسط که در آن طالع مردان و زنان مطابق ماه‌های رومی بیان شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۳۰/۴

آغاز: مردی که طالعش حمل باشد نظر کردیم بر این طالع میمون و مبارک از ستاره‌های اسعد و نحس است که خدایتعالی بیافریده است و هر یک برجی را مکانی داده است و حساب کردیم طالع تو حمل آمده؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحیم یا الهی ... یا عزیز یا عزیز یا عزیز یا ستار یا ستار یا ستار و توکلت علی الحی الذی

لایموت فسبحان الله و الحمدلله رب العالمین برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۴]

● **طالع مسأله** / هیئت / فارسی

tāle‘-e mas’ale

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲؟ قمری

kendī, ya‘qūb ebn-e eshāq (801-866)

طالع مسأله در استخراج صلاح و فساد مسائل و ضمائر است به اعتبار بودن زحل در بیوت دوازده‌گانه و همچنین دیگر کواکب.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۰۳

آغاز: بسمله، الحمدلله فاتح الرحمة و ولی النعمة و واهب العقل و ولی العدل و وفی العهد و صادق الوعد، چنین گوید یعقوب بن اسحق الکندی که چنین گویند قدما و حکماء پیشین که اهل صناعت نجوم بودند که این علم نجوم دو گونه است یکی خاص و یکی عام؛ **انجام:** و این آنست که یاد کردیم که هیلاج بروز از آفتاب گیرند در مولود بروز اگر اندر نهم طالع یا اندر دهم و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: حنایی، ۱۷گ، ۱۹ سطر (۷/۲×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۲سم [ف: ۸ - ۲۳۸]

● **طالع مسأله** / هیئت / فارسی

tāle‘-e mas’ale

شریف بکری، علی بن محمد، ق۷ قمری

šarīf bakrī, ‘alī ebn-e mohammad (- 13c)

رساله‌ای است بی‌سروته در کیفیت استخراج صلاح و فساد مسائل و ضمایر که از اواسط فصل پانزدهم از برج هفتم آغاز و به فصل نودم ختم می‌شود، به دنبال آن برج هشتم است در پنج فصل، و برج نهم در بیست و سه فصل، و برج دهم تا اواسط فصل هشتم بیشتر ندارد. در آن یاد شده است از قول: درینوس، ماشاء الله، بطلیموس، یعقوب کندی و هرمس. مصنف کتاب ظاهراً علی بن محمد شریف بکری است که در موارد عدیده چنین آورده است: «قول علی بن محمد الشریف و مصنف این کتاب گوید» و «قول علی بن محمد الشریف البکری مصنف این کتاب گوید» و «قول علی بن محمد الشریف مصنف این کتاب گوید» و نام مصنف همه جا شنگرف مرقوم است.

[فهرستواره منزوی ۲۹۸۷/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۴۹

آغاز: باشد و بدان ناحیت روی نهاده باشد که دلیل اندران ربع باشد، و بود که آن سه دلیل که گفتیم از وی را شهادت عالیتر باشد؛ **انجام:** و اگر سهمین اندر خانه‌های مریخ باشد دلیل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: حاج وزیر وظایف، ۱۳۰۹ش؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۳سم [ف: ۸ - ۲۳۹]

● **طالع مسائل = احکام الاحکام** / هیئت / فارسی

tāle‘-e masā’el = ahkām-ol ahkām

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق۱۰ قمری

fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

مؤلف بعد از آن‌که در استخراج مسائل هیوی از اسطرلاب، کتاب «حل اسطرلاب» را نگاشت به تألیف کتاب حاضر پرداخت و در آن چگونگی استخراج طالع مسئله و احکام آن را از کتاب «برهان الکفایة» علی بن محمد بکری با اضافاتی از کتاب بطلمیوس در چند «فصل» تنظیم و بیان نموده است.
آغاز: بسمله غیب گفتن نبود در خور کس ×× عالم الغیب خدا باشد و بس، و عنده مفاتح الغیب لایعلمها الا هو بعد از حمد و ثنا و صلوات و دعا چنین گوید فقیر غنی ابوالخیر محمد ابن الفارسی که چون فراغت از کتاب حل الاسطرلاب واقع شد خواستیم که در شرح طالع مسأله احکام آن چند مسأله نویسیم ... برهان الکفایة بود از آن کتاب مسایل مفید التقاط نمودم
انجام: در هر نظری که ناظر باشد بلکه خدا اگر مسعودبود بر عطیه بیفزاید و اگر منحوس بود از عطیه بکاهد و الله اعلم بالصواب.

[دنا ۲۷۳/۷ (۱۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۹۸۷/۴-۲۹۸۸]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از برج و دولت کند بر آن و الله اعلم و احکم بالصواب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: کالینگور [الفبائی: ۴ - ۳۹۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۰۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۳۴۰]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۷۰/۱

آغاز: یا مایل و تذظفر یابد بر گریخته و اگر جز این باشد ظفر نیابد ... در باب در دیده طالع و صاحب و کوکبی که قمر از وی منصرف است دلیل صاحب کالاست ... اگر پرسند که دزد آشناست یا بیگانه؛ **انجام:** اگر شمس بدحال بود زیان مرد را بیشتر بود و اگر زهره بدحال بود زیان به زن رسد
بخشی از رساله ای است در طالع مسئله، در این نسخه چند فصل است و خاتمه در مسائل متفرقه، در هر باب سؤال‌ها با «اگر پرسند» آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج، ۱۱گ (۱-۱۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۲۶۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** طالع و صاحبش دلیل فروشنده و هم بهاء آن. ناقص
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۶۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر شمس بدحال بود زیان مردان بیشتر بود و ... بد حال بود زبان بزن رسد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ صفر ۱۱۰۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۱۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر شمس بد حال بود زیان مرد را بیشتر بود، و اگر زهره بدحال بود زیان بزن رسد
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن محمد کریم بغایری، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: چرمی، ۳۸ص (۸۱–۱۱۸)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۸ – ۴۲۴]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۵۱/۳–عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: لطف علی قراتاتار، تا: یک‌شنبه ۱ محرم ۱۲۶۰ق،جا:تبریز(زندان)؛ ۴۷ص (۱۴۱–۱۸۷) [عکسی ف: ۱ – ۱۲]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۶۱/۳–۳۶/۱۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۲۷۱ق؛ تملک: محمود حسینی بن مرحوم میرزا فضل الله به تاریخ ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۸۳۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۹۰ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۰. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۳/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر شمس بدحال بود زیان مرد را بیش تر بود و اگر زهره بدحال بود زیان بزن رسد. و الله اعلم بالصواب، تمت الکتاب.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ (۸۰پ–۱۰۲ر)، اندازه: ۱۵/۵×۱۷سم [ف: ۵۵]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۳۵/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نیرین به تثلیث و تسدیس بیفزاید و به مقابله و تربیع کم کنند و عطارد منحوس کم کند و مسعود بیفزاید
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: هادی ناصحی فرزند شیخ فضل الله مجتهد مرداد ۱۳۴۱ با مهر «هادی ناصحی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۷گ (۱۱۷ر–۱۸۳پ)، ۲۱ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۸]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۸۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اینقدر کافیست که بدانند در علم استخراج بعون الله تعالی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۰ و اوایل قرن ۱۱؛ با اشکال؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۱۸ص (۵۷–۷۴)، ۲۲ سطر (۱۸/۵×۲۱/۳)، اندازه: ۱۹/۷×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۳۷۹]

● طالع مسئله / طالع‌بینی / فارسی

tāle'-e mas'ale

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۰/۳–طباطبائی
آغاز: بسمله اتفاق است مر خداوندان این علم را که ضمیر خداوند مسئله از دلیل طالع پدید آید و دلیل طالع آن ستاره ای بود که وی را شهادت را از دوازده جای؛ **انجام:** اگر زهره اند و طالع مراحمت بود مهر با مرش آید از آن طرف.
عنوان بخشهای رساله «باب» است و در هر باب دستور یافتن پاسخ سؤالی است بر اساس قواعد شناخت طالع مسئله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ (۶۵پ–۹۵پ و ۱۶۰ر –۱۹۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۲۳ – ۱۱۴]

● طالع المواليد / طالع‌بینی / عربی

ṭāli'-ul mawālīd

کتابی است در طالع موالید که با استفاده از احکام اخترشناسی به تشریح آن پرداخته است و از «ماشاء الله بن اثری»، اخترشناس قرن دوم هجری نقل قول می‌نماید. برخی موضوعات طرح شده در رساله به صورت پراکنده بدین شرح آمده: ۱. معرفة اعمال طالع الموالید اللیلة و النهاریة؛ ۲. معرفة استخراج النمودارات (شامل نمودار بطلمیوس و هرمس)؛ ۳. معرفة استخراج الزمان؛ ۴. معرفة استخراج الهیلاج و الکدخداه؛ ۵. معرفة التسییر؛ ۶. معرفة مطرح الشعاع و ... .

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۶/۲
آغاز: الحمد لله وحده و الصلاة و السلام علی من لا نبی بعده، اما بعد فهذه نبذة فی معرفة اعمال طالع الموالید اللیلیة و النهاریة و هو أن تقوم الشمس لوقت الولادة و تأخذ جزوها بالبدان کانت الولادة نهاراً؛ **انجام:** و القوس د، و الجدی و، و الدالی ح، و الحوت د، ایام فان کان القمر متصل برب طالع الجلوس فانه ما یحکم بشیء من البروج جملة کافیة تم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ محرم ۱۱۳۲ق؛ مجدول، مصحح؛ ۴۷گ (۲۷پ–۷۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۷۹۲]

← طالع مولود > طالع نامه

● طالع مولود / هیئت / فارسی

tāle'-e mowlūd

مسعودی غزنوی، محمد بن مسعود، ق۶ قمری

mas‘ūdī qaznavī, mohammad ebn-e mas‘ūd (- 12c)
وابسته به: کفایة التعلیم فی صناعة التنجیم؛ مسعودی غزنوی، محمد بن مسعود (-۶)
بخشی است از کتاب «کفایة التعلیم» عنوان نسخه چنین است: در احکام قانون دانستن عمر مولود از دو طریق بیرون نرود یا قیاسی یا قانونی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۰/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رقعی [ف: ۱۹ - ۵۴۹]

● **طالع مولود** / طالع‌بینی / فارسی
tāle‘-e mowlūd
رمال، حیدر بن محمد، ق۷ قمری
rammāl, heydar ebn-e mohammad (- 13c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۳۲/۸
آغاز: باب دویم - در استخراج مسقط النطفه و طالعش، چون خواهی که جزو طالع و مسقط نطفه بنمودار بدانی؛ **انجام:** «هشتم - هفتم - ششم» جدول است
تذکر: نام مؤلف از رایانه آستان قدس ثبت شد. رساله‌ای است به فارسی و ناقص الاول در بیست و دو باب و از باب دوم شروع می‌شود؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۶۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۵ص (۱۰۱-۱۲۵)، اندازه: ۲۱/۸×۱۵/۵سم [ف: ۸ - ۴۴۰]

● **طالع مولود** = **استخراج تقویم** / هیئت، طالع بینی / فارسی
tāle‘-e mowlūd = estexrāj-e taqvīm
میر منجم، حسین بن غیاث، ق۱۰ قمری
mīr monajjem, hoseyn ebn-e qīyās (- 16c)
از جمال الدین حسین بن کمال الدین غیاث فارسی، مدعو به میر منجم (دیباچه). در استخراج طالع مولود، برای یکی از بزرگان که نام او در دیباچه نیامده است و از فحوای گفته مؤلف برمی‌آید که آن بزرگ تاریخ دقیق زایش خود را نمی‌دانسته و پس از تحقیق به دست آمده است که در شب پنج‌شنبه غره شوال سال هفتم از یاغی‌گری امیر سید ارغون ــ که در ۸۸۰ق رخ داده بود ــ یعنی در ۸۸۷ ق بوده است و در آغاز قسم دوم نام وی شیخ محمد آمده که ظاهراً جایگاه وزارت داشته است. از محرم ۹۲۴ و شوال ۹۳۸ چنان سخن رفته که ممکن است تاریخ نگارش میان این دو سال بوده باشد.
در تقویم و اعمال و احکام مولود، در دو «قسم» و هر قسم در بخش‌های کوچک‌تر: قسم ۱. اعمالی که در تصحیح طالع و دلایل آن و تسییرات و انتهائات ... در پنج باب: باب ۱) تحقیق زمان و مکان ولادت در پنج فصل: اول در تصحیح تواریخ و ذکر زمان ولادت، در چند «وصل» ... ۲) در استخراج مطالع طالع، در چند فصل: اول در استخراج مطالع طالع، در چند وصل، دوم در عمل نمودارات و تصحیح درجه طالع، در چند وصل، سوم در نمودار حکیم اسکندرانی، چهارم نمودار حکمای هند در چند وصل، ۳) در استخراج تقاویم سیارات، در هفت فصل: اول استخراج تقاویم کواکب سبعه سیاره، در هفت وصل، دوم میل آفتاب، در هفت وصل، سوم نطاقات کواکب، در چند وصل، چهارم رجعت و استقامت کواکب، درشش وصل، پنجم استخراج سهام، در چهار وصل، ششم خطوط کواکب، در چهار وصل، هفتم قوه و ضعف کواکب در نه وصل، ۴) اعمال کلیه مدار تسییرات در نه فصل: اول استخراج ارتفاع در چهار وصل، دوم استخراج سعه مشرق و تعدیل النهار در چهار وصل، سوم مطالع قمر کواکب، در چند وصل، چهارم استخراج قوس اول در چهار وصل، پنجم استخراج قوس اول در سه وصل، شم استخراج عرض آفاق در دو وصل، هفتم استخراج مطالع مصحح کواکب در چهار وصل، هشتم مطارح شعاعات، در پنج وصل، نهم طریق استخراج تقاویم بعضی کواکب ثابته، در چند وصل، ۵) هیالیج طالع، در هفت فصل و هریک در چند وصل، فصل‌ها: اول در تحقیق هیالجات و تعیین کدخدا، دوم در ایراد بعضی جداول، سوم ترتیب دلایل اصلی، چهارم ترتیب و ترکیب جداول مطالع، پنجم استخراج مطالع مصححه در آفاق، ششم تسییرات دلایل، هفتم انتهاآت و ذکر فردارات؛ قسم ۲. احکام طالع همایون، در پنج باب: ۱) احکام طالع همایون، در چهار فصل و هر فصل در چند وصل، فصل‌ها: اول در بیان قوای نفسانی، دوم در بیان حواس ظاهره و باطنه، سوم در صفات و مزاج، چهارم در بیان اخلاق و اوصاف مولود ...، ۴) در مدلولات بیوت اثنا عشر، در دوازده فصل: اول در احکام بیت طالع، ... پنجم احکام خانه پنجم، ششم خانه ششم منسوب به آلام و امراض، ... دهم خانه دهم، منسوب به سلطنت و دولت و جاه، خانه یازدهم، منسوب به دوستان، خانه دوازدهم، منسوب به دشمنان، ۵) در احکام طالع به دلایل مفرده، در هشت فصل: اول سهام کواکب سبعه و سهام مفرده، دوم احکام بودن کواکب در بیوت یکدیگر، سوم در بودن کواکب در حدود خود، چهارم در استدلال به وجوه کواکب، پنجم نظرات کواکب به یکدیگر، ششم در استدلال به کواکب ثابته، هفتم در احکام اثنا عشریات، هشتم در دلایل متفرقه.
آغاز: قسم یکم: لطیف ترین اختری که از افق عنایت رب العباد طالع و تابان است ... قسم دوم: الحمدلله الذی حکمه المبرم اصوب الاحکام، و کلامه المتقن اصدق الکلام ...
[دنا۲۷۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۹۸۸/۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۴۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** توقع از مکارم اخلاق و اشفاق حکمای خرده بین ... عفو بر هفوات ... که از روی سهو و نسیان سر زده، مستور

دارند ...
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۰۰۶ق، جا: لاهور؛ مجدول؛ تملک: محمد ابراهیم بن محمد اشرف منجم با مهر «عبده محمد ابراهیم المنجم ۱۰۱۰» (چهارگوش) و «افوض امری الی الله عبده محمد ابراهیم»؛ مهر: «حسین منی و انا من حسین»، «محمد ابراهیم»؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۶۹]

● **طالع مولود** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-e mowlūd

منجم شیرازی، احمد بن میرزا جان، ق۱۱ قمری

monajjem-e šīrāzī, ahmad ebn-e mīrzā jān (- 17c)

اهداء به: شاه عباس صفوی
تاریخ تألیف: ۱۰۵۶ق؛ محل تألیف: شیراز
به درخواست میرزا شرف جهان بن امیر ابراهیم حسنی حسینی شریفی طالع مولود وی را به سال ۱۰۰۸ق در شیراز به طور تفصیل در کتاب حاضر در یک «مقدمه» و سه «مقاله» گردآورده و در سال ۱۰۵۶ق مشغول به تألیف آن بوده است. عناوین کتاب چنین است: مقدمه: در آنچه دانستن آن ضروری است؛ مقاله ۱. اعمال الجزئیات؛ ۲. اعمال الکلیات؛ ۳. الاحکام الکلیة لطالع الولادة.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۱

آغاز: به نام خدایی کنم ابتدا که محتاج اویند شاه و گدا حمد و سپاس عالی اساس بی نهایت و شکر و ثنای بی قیاس دور از نهایت سزاوار قادری است جل جلاله و عم نواله که درجات ارتفاع آفتاب عظمت و جلال؛ **انجام:** لهذا بعضی از دلایل که احکام آن مکرر می‌نمود تصرفی در آن ننمود و بعینه مرقوم گردانید و احکام را مدللا مرقوم نمود که محل اعتماد باشد و الله اعلم و احکم بالصواب.
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن عنایت الله شیرازی، تا: سه‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۰۵۶ق، به امر میرزا شرف جهان شریفی؛ دارای سرلوح مرصع مذهب، با کتیبه مرصع مذهب، مجدول؛ تملک: محمد سعید سبزواری، محمد مهدی دارانی (دارابی) بن حاجی حسین به سال ۱۲۳۶ق؛ در شش برگ پایانی احکام طالع ولادت میرزا شرف جهان مذکور در ۴۹ سالگی و سال ۱۰۵۷ق افزوده شده؛ جلد: مقوا، ۱۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۶۹]

● **طالع مولود** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-e mowlūd

منجم شوشتری، حسن، ق۱۳ قمری

monajjem-e šoštarī, hasan (- 19c)

منجم آن را برای تقدیم به حسام السلطنه در هنگام عبور او از شیراز به قصد زیارت حضرت رضا (ع) فراهم آورده بود.

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۹۳/۱

آغاز: حمد و ستایش مرخداوندی را جل شأنه شایسته
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۳۷۴]

● **طالع مولود** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-e mowlūd

تونی، شرف الدین حسن

tūnī, šaraf-od-dīn hasan

مقدمه مختصر در معرفت استخراج طالع مولود.

کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۷/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ص [نشریه: ۷ - ۴۰]

● **طالع مولود** / طالع‌بینی / عربی

tāle‘-e mowlūd

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۱۳/۲

آغاز: اما بعد حمد واجب الوجود فنقول اذا کان الطالع برج؛
انجام: وربما فارق و طنه و جاور فی بلد اردی من وطنه
وجیزه‌ای است مختصر در شش ورق و دارای لاحقه‌ای است به زبان فارسی در یک ورق؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با اشکال نجومی؛ جلد: چرمی، ۶گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۲سم [ف: ۱۰ - ۱۸۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۷/۱۱

در هامش روایت نبوی است و شناخت دزد از روی طالع‌بینی و سخن ارسطو و پزشکان و درباره «انس» و جز اینها؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۹۸پ-۱۰۱پ)، اندازه: ۱۳/۶×۱۷/۳سم [ف: ۵ - ۱۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۹۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل فی السماء بروجاً و جعل فیها سراجاً و قمراً و منیراً؛ **انجام:** و شصت و هفتم و هفتاد و نهم و نود و یکم (ناقص)

به مناسبت ولادت ابوالنصر سام میرزا بن شاه اسمعیل صفوی در روز سه‌شنبه ۲۱ شعبان ۹۲۳ق تألیف شده و مجهول المؤلف است. در مقدمه آمده است که «درین ایام سعادت انجام که افلاک را اوضاع محموده و کواکب را امتزاجات مسعوده حاصل بود، اتفاق افتاد ولادت با سعادت گلبن بوستان سلطنت ... ابوالمظفر شاهزاده سام لازالت رایات اقباله ... و هو سلالة سلطان جمیع السلاطین ... الواصل الی جوار رحمة ربه الجلیل ابوالمظفر شاه اسمعیل اسکنه الله تعالی فرادیس الجنان ... داعیه آن شد که بتحقیق جزو طالع و ما یتعلق به اشتغال نماید، و چون در آن شروع برفت مناسب چنان نمود که جمیع اعمال آنرا ببراهین قطعیه و دلایل هندسیه استخراج

نماید و بر وجهی که مستحسن افاضل جهان و اقران زمان باشد ... پس بجهت تحقیق تاریخ هجری در زمان ولادت میگویم که مترصدان زمان ولادت تقریر نمودند که وقوع این ولادت در روز سه‌شنبه بیست و یکم شعبان سنه ثلاث و عشرین و تسعمایه هجری بوده است».بنابراین کتاب مزبور پس از مرگ شاه اسمعیل و در عهد شاه طهماسب نوشته شده است، ظاهراً در زمانی که سام میرزا در هرات میزیسته و حکمران خراسان بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۰؛ مجدول؛ شخصی به غیر از کاتب متن، پشت صفحه اول کتاب نوشته: «کتاب دستور المواليد ملاعبدالعلی بیرجندی» و چنانکه گذشت نه نام کتاب معلوم است و نه نام مؤلف و از آثار بیرجندی متوفی ۹۳۴ق هم نیست و قرائن نشان می‌دهد که پس از مرگ بیرجندی تألیف شده؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹/۳×۲۶/۷سم [ف: ۸ – ۲۴۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۱

آغاز: طالع نامه باب طالع حمل هر آن فردی که بطالع حمل زاید ستاره وی آتشی است؛ **انجام:** و قد خاب من حمل ظلما و الحمدلله رب العالمین تمت الکتاب بعون الملك الوهاب.

رساله (یا بخشی از رساله) در طالع مولود، گویا از قرن ۷ نام بیشتر برج‌ها و روزها را کاتب در نسخه نیاورده و جای آن سفید است و از آن جمله است فقره ذیل «خداوندش، ماه برج آبی هر آن فردی که بدین طالع زاید ستاره وی آبی بود خانه ماه بود مردی نیکو»؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن حسین، تا: ۹۷۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۲۳ص (۱–۲۳)، ۱۸–۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۳۸۳]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۹/۳

آغاز: حکم اول از خداوند خانه اول: طالع باشد آن کوکب بحقیقت دشمن باشد اندر شرف خداوند طالع آن کوکب دوست خداوند؛ **انجام:** یازدهم ق احتراق صاحب دوازدهم ... فساد نحس و احتراق در دوازدهم ... ضعیف باشد و کم گزند باشد والله یعلم الغیب وما یعلمه الاهو. تم

برای هر مولود دوازده خانه اختصاص داده که هر خانه‌ای مشتمل دوازده فصل است مطالب تحت عنوان خداوند خانه دویم و ... تا خداوند خانه دوازدهم بعد مطلبی است بیان احکام هفت کوکب ستاره و ...؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ ترمه، جلد: سبز [ف: ۱ – ۳۳۱]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۴/۲

آغاز: احکام بودن هفت کوکب در دوازده خانه. طالع زحل در طالع مولود. چون زحل در طالع مولودی باشد، مولود با بزرگان مخالطت کند و جاه و حرمت فزون گردد ولیکن بد دل باشد و ...؛ **انجام:** اکثر مردم مفسد بد اصل باشند و اه ام

ناشناخته. شاید بخشی از کتابی بزرگ‌تر باشد. در پیش‌بینی آینده مولود، بر حسب زایش در یکی از دوازده برج. نامبوب، با سربندهای در خور: احکام بودن هفت کوکب در دوازده خانه: طالع زحل در طالع مولود، زحل در طالع زحل، زحل در دوم، زحل در سوم ... زحل در دوازدهم، احکام مشتری در بیوت طالع مولود، مشتری در طالع مشتری، مشتری در دوم، ... مشتری، در دوازدهم؛ احکام مریخ در بیوت طالع از مولود، مریخ در مریخ، مریخ در دوم ... مریخ در دوازدهم، همچنین دیگر کواکب؛ خط: نسخ تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۲۳گ (۸۲پ–۱۰۴ر) [ف: ۱ – ۱۶۹]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۴/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعلنی من المتفکرین و لم یجعلنی من الغافلین ... و بعد، غرض از آفرینش افلاك و انجم؛ **انجام:** انشاء الله تعالی سال به سال استخراج و قلمی گردد. مع احکام طوالع تحویلات و فردارات و سایر ادله

تقویم سالهای ۱۲۲۰–۱۲۲۱ق؛ نشان مهر «لا اله الا الله الحکیم الکریم ۱۲۱۲» در آغاز و انجام نسخه به گونه ای آمده که نام استخراج کننده را نشان می‌دهد. ممکن است نام او «کریم» باشد. طالع مولود احمد خان بیگلر بیگی دارالسلطنه تبریز است که در پنج‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۱۶۸ق زاده شده بود و بایستی طالع مولود او در ۱۲۲۱ق استخراج شده باشد. نخست جدول‌های تقویمی است از سال ۱۱۶۸ق: جدول معرفت استخراج اوساط کواکب ۱۱۶۸ق و تحویل سال، جدول استخراج تقاویم کواکب، استخراج بعد کواکب از معدل النهار، سهام ... سپس جدول استخراج تسییرات و طالع تحویل سال ۱۲۲۰ق، آنگاه جدول سنوی ۷ ذیقعده ۱۲۲۱ که بایستی سال استخراج باشد. در پایان رساله ای است در پیش بینی اخلاق مولود که همان خان است؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، و بایستی همان سال استخراج (۱۲۲۱ق) باشد؛ مجدول؛ ۳۵گ (۲پ–۳۶پ) [ف: ۱ – ۱۷۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۱۶/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... و بعد بدانکه بودن خداوند طالع در طالع دلیل کند که مردی اندر شهر خویش باشد؛ **انجام:** و چون درمایل الوتد بود میانه تر باشد، و چون در زایل الوتد بود ضعیف باشد و کم گزند باشد

رساله‌ای است مشتمل بر دو «قسمت»: ۱. احکام بودن صاحب طالع در دوازده خانه مولود یا سایل، ۲. احکام بودن هفت کوکب سیاره و رأس و ذنب در دوازده خانه و احکام رجعت و احتراق صاحب هر خانه و فساد نحس و احتراق در هر خانه طالع مولود یا سایل؛ خط: نسخ، کا: محمد بن مهدی شوشتری، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۱۰۶ص (۱–۱۰۶)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۲)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ – ۲۹۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۱۲/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۱۰پ–۱۱۴ر)، ۱۵سطر (۶/۵×۱۱)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۰۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۶۸۸

خط:نستعلیق،کا: رسول ایروانی، تا: ۱۲۷۸ق، جا: یزد [الفبائی: ۳۹۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی سیدنا و نبینا؛ **انجام:** و سلم تسلیماً تسلیماً و کثیراً کثیراً تمت تمام شد کار من نظام شد (کذا)

مجهول المؤلف و بسیار مغلوط، در مقدمه آمده که: «این مختصریست بر دوازده بروج نهاده شد و در قسمت بیست و چهار قسم شده دوازده قسم از ان مردان و دوازده قسم از ان زنان و از هر بروج بدو قسم طالع برون آورده شد ذکر و انثی از قول حکماء ماضی خواجه بذرجمهر و جان ماضی حکیم و بقراط حکیم جالینوس حکیم و لقمان و علی ابوسینا رحمة الله علیهم اجمعین». (کذا) در پایان رساله داستان بی اصلی است از سلیمان نبی و دوازده دیو که هر یک متعلق بیکی از بروج اثناعشر است و پرسش و پاسخ ایشان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ واقف: آقا زین العابدین خادم اصفهانی، ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۲۸گ، ۱۵ سطر (۱۴/۳×۷/۵)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۲سم [ف: ۸ – ۲۴۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۸/۲–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1488. طالع مولود رکن الدین علاء الاسلام کیخسرو پسر علاء الدین حسن نو مسلمان پسر محمد علی ذکره السلام زاده در لمسر در ۹ رجب ۶۳۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۵]

← طالع المولود مردان > طالع نامه حضرت آدم
← طالع نامه > احکام نجوم
← طالع نامه > زایچه

● **طالع نامه** / هیئت / فارسی

tāle'-nāme

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق ۱۰ قمری

fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

در کیفیت اطلاع بر عمل طالع مولود و تقویم «بر وجهی که از سلطان العلما برهان الحکما استاد البشر العقل الحاد یعشر لازال دولته منصورا ... استفاده نموده» که بایستی اشاره به میر غیاث الدین منصور دشتکی (– ۹۴۸ق) باشد، پس از این کتاب پیش از ۹۴۸ق که سال درگذشت دشتکی بوده نگاشته شده است. (احمد منزوی)

آغاز: بسمله، فقیر حقیر ابوالخیر محمد التقی الفارسی، در این رساله که موسوم است به «طالع نامه» چند کلمه از کیفیت اطلاع عمل مولود و نمودارات مصححه آن، و تقویم کواکب در اوقات استخراج سهام ...

انجام: اگر ... درجات ناظر باشند خوفی نباشد بلکه غیر خوف ... دیگر نباشد والله اعلم بحقایق الامور ... دشمنان از منسوبات آن خانه آن کواکب ... والله اعلم و احکم و استغفرالله العظیم و اتوب الیه

[دنا ۲۷۵/۷؛ ذریعه ۱۳۵:۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۱: ۳۲۸؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۱/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۳۰گ (۱پ–۳۰ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ – ۴۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۸۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، ۴۳ص (۵–۴۷)، ۲۲ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۴۰۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۲گ (۴–۲۵) [الفبائی: ۴ – ۳۹۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۱۲/۲–عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۸۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۷۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای اشکال هندسی، مجدول، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰گ (۱پ–۳۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲۰ – ۳۱۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ صفر ۱۱۰۲ق، جا: کابل؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۸۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با نقاشی نزدیک به یکدیگر، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: تیماج، ۷۹ص (۳۰۶–۳۸۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۹ – ۳۶۸]

● **طالع نامه = زایچه** / طالع‌بینی / فارسی

tāle'-nāme = zāyče

کاشانی، عماد بن یحیی، ق ۱۰ قمری

kāšānī, 'emād ebn-e yahyā (- 16c)

کتابی است مفصل در استخراج طالع عضدالدوله امیر زاده رستم بهادر بن امیر زاده عمر شیخ بهادر بن امیر تیمور گورکان از سال ۷۸۳ق که تاریخ ولادت رستم بهادر است، دارای اشکال و جداولی دقیق و زیبا. مقدمه و متن این کتاب به طالع‌نامه تألیف عبدالرزاق بن محمد معین کاشانی (– قرن ۹)، بسیار نزدیک

است. این مؤلف نوه عماد الدین یحیی بن احمد کاشی (-۷۶۶ق) است و همین عماد الدین یحیی دارای چندین تألیف است و ظاهراً در برخی از منابع بین نام او و نوه‌اش اشتباه رخ داده و آن دو را یکی دانسته‌اند. (سید محمود مرعشی)

[دنا ۲۷۵/۷ (۲ نسخه)؛ معجم المؤلفین: ۱۸۴/۱۳؛ هفت اقلیم رازی: ۴۵۳/۲؛ ریاض العلماء: ۳۳۰/۵؛ اعلام الشیعة، قرن ۱۰ ه: ۲۷۵؛ کشف الظنون: ۱۷۶۴/۲؛ الاعلام: ۱۳۵/۸؛ تاریخ اجتماعی کاشان: ۸۱؛ معجم الانساب و الاسرات الحاکمة فی التاریخ الاسلامی: ۴۰۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۴

آغاز: حمد موفور و ستایش نامحصور سزای حضرت سلطانیست که درجات ارتفاع آفتاب عزت و کبریایش به علاقه اسطرلاب فکر و مقایس حواس بی شبهه و التباس معلوم نشد؛ **انجام:** سال شصت و دوم در این سال امور ملک ... و در آخر سال اندک نقصان مالی ... گردد اما موجب مزید سلطنت شود، سال شصت و سیوم ...

کامل؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹ یا اوایل قرن ۱۰، نسخه در زمان مؤلف کتابت شده؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، دارای اشکال و جداول بسیار دقیق و زیبا، مجدول، مذهب؛ مهر: «ابو القاسم الرضوی ۱۱۳۱» (مستطیل)؛ نسخه‌ای دیگر نیز نزد مرحوم حسن نراقی کاشانی موجود بوده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۱۱ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۴۱۶]

● **طالع نامه** / هیئت / ترکی

tāle‘-nāme

چلبی، محمد بن یوسف، - ۱۱۵۴ قمری

Čalabī, mohammad ebn-e yūsof (- 1742)

در احکام نجوم و از تألیفات محمد چلبی موقت جامع شهزاده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸۴/۱

آغاز: بسمله، حمدله، و بعد اشو مختصری بوفقیر عربی و فارسی و فرنگی؛ **انجام:** خصوصا بورك حرارتندن و صفرا و حمی دن شبهه بودر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۴سم [ف: ۱۰ - ۱۵۰]

● **طالع نامه** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-nāme

شریف خاتون آبادی، احمد بن محمد مهدی، - ۱۱۵۵ قمری

šarīf xātūn-ābādī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (- 1742)

رساله مختصری است در استخراج طالع و توابع آن که خاتون آبادی به درخواست جعفر بن مولی قطب الدین اصفهانی نگاشته است. رساله در معرفت تقویم از تألیفات این مؤلف است که چند نسخه از آن سراغ داریم.

[دنا ۲۷۵/۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۶/۱ «رساله درمعرفت تقویم»]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۳/۱-۵/۱۸۳

آغاز: بسمله حمدله و صلاة بعد این دستورالعملی است در استخراج طالع و توابع آن که عالیحضرت ... مولانا احمد الشریف المنجع الخاتون آبادی الاصفهانی مسوده فرموده ... بدانکه هرگاه؛ **انجام:** قمر نقصان کنند ودر شب بر عکس وهمچنین نهم الغیب نیز مخالف است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۳۴]

● **طالع نامه = طالع مولود = زایجه کلبعلی بیک بن احمد خان دنبلی** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-nāme = tāle‘-e mowlūd = zāyeje-ye kalb-‘alī beyk ebn-e ahmad xān-e donbalī

هندی، محمد رضا، ق۱۲ قمری

hendī, mohammad rezā (- 18c)

از محمد رضا هندی ستاره‌شناس است برای کلبعلی بیکا پسر احمد خان پسر مرتضی خان دنبلی که در خوی در شب دوشنبه ۱۱ ذیقعده ۱۱۷۴ زاده شده است در یک «مقدمه» و چهار «مقاله» و یک «خاتمه» و از باب چهارم مقاله یکم تا پایان کتاب بیشتر جدول نجومی است. (دانش پژوه)

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم و الصلاة ... حمد و سپاس عالی اساس بی غایت و شکر و ثنای بی قیاس دور از نهایت ... اما بعد، بر رای عالم آرای ارباب دانش و ضمیر منیر اصحاب بینش ...

[دنا ۲۷۵/۷ (۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۹۳۴/۴]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** [جدولها] همه سال شرکت شمس

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۸۷گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای جداول استخراجات؛ ۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۰۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۴/۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۸۱گ (۲پ-۸۲ر)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۱۹۰]

● **طالع نامه** / طالع‌بینی / فارسی

tāle'-nāme

منجم، محمد باقر بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

monajjem, mohammad bāqer ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

به درخواست: فخرالدوله شاهزاده هلاکو
پدر مؤلف در دربار فتحعلی شاه قاجار منجمی می‌کرد تا این که در سال ۱۲۵۳ق به رحمت ایزدی پیوست. از این سال مؤلف به جای پدرش در دربار مشغول خدمت می‌شود و به کار منجمی می‌پردازد. او طالع‌ها و شواهد فلکیه را استخراج و در رساله حاضر جمع‌آوری نموده است.
آغاز: درخشان تر ستاره که در هر مقام و در هر حال در افق کلام و در مطلق مقال علمای اعلام و فضلای صاحب کمال طالع و لامع گردد.
[دنا ۵۷۵/۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۷/۳
آغاز: برابر
فقط مقدمه رساله است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ (۸۱پ-۸۴پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۴۱۹]

● **طالع نامه** / طالع‌بینی / فارسی

tāle'-nāme

منجم شوشتری، حسن، ق۱۳ قمری

monajjem-e šoštarī, hasan (- 19c)

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۹۳/۲
آغاز: الحمدلله علی حسن التوفیق و اشکره علی ظهور التحقیق
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۳۷۴]

● **طالع نامه** / طالع‌بینی / فارسی

tāle'-nāme

علوی فاطمی، محمد جعفر بن محمدحسن، ق۱۴ قمری

'alavī fātemī, mohammad ja'far ebn-e mohammad hasan (- 20c)

رساله‌ای است در طالع‌بینی افراد که با استفاده از حساب ابجد کبیر انجام می‌گیرد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۱۸/۲
آغاز: اگزین یا مرد بخواهد بداند که طالعش سعد یا نحس است اسم خودش و مادرش را به حساب ابجد کبیر حساب کند به هر عدد که مجموع آن دو اسم شود دوازده؛ **انجام:** صاحب این طالع هرگز بی دعا و نام خدا نباشد و این تعویذ را همیشه با خود بدارد ا از شرور مزبوره محفوظ ماند ... هی هی هی ا. ط.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق؛ مجدول؛ مهر: «ابن ابوجعفر الفاطمی الطباطبائی» (بیضی)؛ ۷گ (۱۵ر-۲۱ر)، ۲۸ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۵۴۸]

● **طالع نامه** / علوم غریبه / فارسی

tāle'-nāme

واعظ قزوینی، تقی بن علی

vā'ez-e qazvīnī, taqī ebn-e 'alī

رساله کوتاهی است در علوم غریبه و احکام طالع و غیر آن که در ظهر نسخه از تقی قزوینی دانسته شده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۰۰
آغاز: در بیان احکام و ضمایر و طالع بر این نوع می‌باشد اول ×× در بیان ضمیر نقطه طریق را راندیم در پنجم نشست می‌نماید از اولاد یا دوستی که؛ **انجام:** اگر از این خیالات بیرون آیی فرح پیدامی کنی خرم و خوشحال می‌شوی همه اش را در پی عبادت نماز روزه کوشش بنما تا از این هم و غم بیرون روی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ روی برگ اول چنین نوشته: «من قول سرخاب عمله من نقطه» و در پشت برگ اول چنین آمده: «هذا کتاب رمل من کشف ضمائر وجمؤ طالع من قول تقی الحسینی بن علی القزوینی ۱۳۳۷»؛ ۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۲]

● **طالع نامه** / طالع بینی / ترکی

tāle' nāme

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۹۲
آغاز: خیریتورن اولورهم؛ **انجام:** و بالله و الله اکبر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبده مهدی»؛ اهدایی: حاج اسدالله اسکندری؛ کاغذ: اصفهانی، ۹۷گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۶۵]

● **طالع نامه** / طالع‌بینی / فارسی

tāle'-nāme

غیر همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۵/۴
آغاز: ... شود و از آن منفعت بیند وبیشتر اوقات خرم باشد و کار وی منقلب / ... اگر قمر در خانه ۲ باشد از جهت مال و

خدمتکاران و شاگردان غم بیند؛ **انجام:** باید که در کتب و نامه و انگشتری و جواهر و زینت و روی بزرگان و اشراف نگاه کنند، نشاید دید از مردم سیاه سفید بینند.

رساله ای است در طالع بینی اشخاص. افزودگی‌هایی شامل دعای صاحب الامر (ع) در روز جمعه، اشعاری از شیخ بهاء الدین عاملی در تاویل حدیث «حب الوطن من الایمان»، بعد از انجام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی، ۴گ (۸۸ر-۹۱پ)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۳]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۱۵

آغاز: باب طالع ثور خداوندش زهره است؛ **انجام:** و لوح حیات و ممات اینست

در پایان بیشتر باب‌ها این جمله دیده می‌شود: عبدالله هلال گوید؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن مولانا شاه منصور اصفهانی، تا: ۱۰۵۰ق؛ ۵۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۸۱]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۵۱

آغاز: ... دویم از آن مریخ سیم ازآن شخص مذکر و نهاریست و لیل است بربادهای خوش گرم و تر است و بادی و مغربی بر طبع خون بطعم شیرین صورتش تمام بالادرست اعضاء گشاده ابرو؛ **انجام:** رجعت مریخ دلالت کند برماندن امرا و سران سپاه و سپاهیان و ارباب سلاح وگرفتاری دزدان و قطاع طریق و عیاران و کساد سلاح و ستور، رجعت زهره دلالت کند ...

رساله‌ای متوسط در بیان طالع اشیاء و احکام آنها با استفاده از تحولات و تغییرات کواکب و منظومات و سیارات که به صورت «فصل، فصل» آورده شده است، برخی عناوین فصول عبارتند از: بیان قوه وضعف کواکب، بیان رباطات و مراکز کواکب، دلایل تغییر هوا، دلایل اسعار از غلا و رخص، دلایل حرب و فتنه، احکام انتهای طالع قران، احکام خسوف و کسوف، احکام احتراقات در مثلثات اربع، احکام اتصالات کواکب سبعه سیاره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۳]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۴/۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... طالعنامه مردان اما بعد بدانکه هرگاه خواهد که بداند طالعش؛ **انجام:** در آب اندازد و آب را بخورد بیمار دهند تا بخورد که شفا یابد بفرمان خدای تعالی بسمله اسکن الیها ... و لا یزید الظالمین الا خسارا

در دو بخش: طالع‌نامه مردان و طالع‌نامه زنان؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: فرنگی، ۴۷گ (۴۰پ-۸۶پ)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۲۴۰]

۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۶۹/۴

آغاز: بسمله باب اول در بیان زحل و لوازم و از طبائع و خواص او اکنون باید دانست که جای زحل فلک هفتم است و دو برج او را لازم است؛ **انجام:** اما از ایشان مشتری تابستانی است و مریخ و عطارد بهاری و قمر مغربی تابستانی

دوازده «باب» است در معرفت طالع: ۱. زحل، ۲. مشتری، ۳. مریخ، ۴. شمس، ۵. زهره، ۶. عطارد، ۷. قمر، ۸. در بیان هر خانه که قمر را چه اقتضاء بود، ۹. تذکیر و تأنیث بروج و طبایع ایشان، ۱۰. انقلاب، ۱۱. هفت اقلیم، ۱۲. شمس و مشتری و مریخ شرقی اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در آخر رساله تاریخ وفات میر عبدالمطلب در ۱۱۸۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ، اندازه: ۹×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۶۱

آغاز: بسمله، فال نامه که از فرمایش امام بحق ناطق و جناب جعفر صادق (ع) کسی که خواهد فال؛ **انجام:** دغدغه مکن که عاقبت کار تو بمراد است انشاءالله تعالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۳ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۲۶۰ [رایانه]

۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۳۵/۲

در طالع بروج با افسون؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن کاتب تبریزی، تا: ۱۱۹۵ق؛ جلد: تیماج، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۳]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۳۵/۲-۲۴/۱۳۵

آغاز: بسمله باب حمل هر آن مردی که بدین طالع از مادر بزاید نیکو رو و نیکو خو و بازی دوست باشد؛ **انجام:** و یک مرتبه بسیار خواهان و مایل زنی گردد و در آخر عمر زنی کند که از آن زن نعمت بسیار یابد و گاه گاه در کار خود.

رساله کوتاهی است در بیان احکام طالع‌های بروج دوازده‌گانه عربی از حمل تا آخر؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۳۴]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۶۷-۳۷/۱۵۷

آغاز: و اگر دلیل با قمر باشد از سخن و خصومت پرسد و اگر ماه در طالع باشد از خبر یا از خصومت یا از سفر پرسد و اگر دلیل با ذنب بود؛ **انجام:** تربیع دلیل است بر پدید آمدن کار دبیران و وزیران، وجکها و تامها و کسادی پیشها و نحوست اصحاب قلم و محاسبان کیمیا

کتابی نجومی است در بیان احکام طالع و چگونگی سعد و نحس وقایع بر حسب محاسبات حالات کواکب مختلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۳۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۲۹

چند طالع نامه است به خط محمد ولی میرا و ظاهراً هم استخراج او است (نام او در این صفحه دیده نمی‌شود اما خط بدون شک از اوست)، عنوان طالع نامه‌ها به ترتیب: طالع‌نامه ورود به دارالخلافه در نوبت ثانیه از غره شوال ۱۲۴۳، طالع گرفتار شدن نوکرها در نزد ... هفتم شهر شعبان ۱۲۴۳، طالع رسیدن خبر اغتشاش یزد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۸۳)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۱۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۵۹

شش طالع‌نامه است به خط ابوالقاسم یزدی و ظاهراً استخراج خود او است عناوین طالع‌نامه‌ها به ترتیب از این قرار است: طالع‌نامه نواب اشرف و الا (گویا محمد ولی میرزا) سوم پنج‌شنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۵۵ به نحوی است که در زایجه نگاشته است؛ کا: ابوالقاسم یزدی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۷۰-۱۷۲)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۲۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۷

طالع تحویل شمس و سال قران و جلوس و مرگ و سال تولد شاه زاده‌های قاجار از زن و مرد از ۱۲۲۷ تا ۱۲۷۴، روز و ماه و سال تولد آنها در این دفتر آمده و بسیار سودمند است. طالع ۱۱۵۹و ۱۱۸۰و ۱۱۹۳و ۱۳۱۱ هم در آن هست که ۱۵ گ از جدول آن نجومی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۳۳گ، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۶×۲۸سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۶]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۱۴

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱-۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۵]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۸۲-۳۶/۸۲

آغاز: بسمله بسم الله وبالله والی الله اللهم یا هو یا هو یا من لا اله الا هو واشهد ان لا اله الا الله وحده لاشریک له؛ **انجام:** نباید صبر کردن روز چندی از این اندیشه بگذر باش خرسند. زمرد پشت بالای سیاه رنگ ×× ورا دشمن شناسی دوست میسند

مجموعه‌ای است شامل فواید گوناگون در علوم غریبه همچون طالعنامه، فرایم وتسخیرات و فالنامه به نقل از امام صادق علیه السلام موسوم به فالنامه زوج و فرد شامل ۱۶ خانه و در پایان فال‌نامه به نظم فارسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۳۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵۵

آغاز: بدان و آگاه باش ای صاحب طالع که در برج حمل ستاره تو سیر دارد و صاحب قدم باشی و در هر جا که همسر تو باشد و اسم تو بر آن تعلق دارد اگر دست در خاک کند زر بی غش گردد.؛ **انجام:** و اگر غیر این بکند نمی‌گذارد اولاد او به حد رشد برسد می‌کشیم یا خفه می‌کنیم و این است دعا که وقت جمل با عسل بخورند (طلسمی آمده است).

احکام طالع را در ماه‌های دوازده‌گانه با ادبیاتی عامیانه گرد آورده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای دوازده مجلس نقاشی آبرنگ ضعیف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۲۴]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۰۶

آغاز: فان تولو افقل حسبی الله ... خطروی دریکسالگی؛ **انجام:** مرگ زنان و کودکان بسیار بود و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۳۷-۵۹/۱۵۷

آغاز: طالع یزدان نام آن پری ربیع است نزد حضرت سلیمان علیه السلام آوردند سلام کرد حضرت جواب سلام باز داد

رساله مفصلی است در ذکر طالع ها و بیان احکام هر یک، که در آن طالع ها را به ترتیب بروج ذکر و خصوصیات نوزاد هر طالع را بیان کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۲ق، : برای آخوند ملا محمد ولی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۴گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۸۳۵]

۱۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۸۳

آغاز: طالع اصل ولادت تبارک در شهر ربیع الاول سنه ۱۲۰۳ ناقصه هجری طالع الاصل؛ طالع تسیر عظمی در تحویل سال مبارک سنه ۱۲۳۳ ناقصه هجری طالع التسیر؛ **انجام:** ایشان نیز مقبول طبع شریف و الا شده در انتظام امور آنها سعی کلیه بعمل آورند و الله تعالی عالم بحقایق الامور و دقایقها و هو العزیز الحکیم.

طالع‌نامه یکی از امرای قاجار است که در سی سالگی وی به تاریخ ۱۲۳۳ تنظیم شده و طالع ماه‌های مختلف سال مذکور و چگونگی حال و روز امیر در این سال را همراه با جدول‌های نجومی در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق، جا: تهران؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۳۷۸]

۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۳

آغاز: در احکام بودن ستارگان سته در دوازده خانه طالع مولود زحل در طالع. چون زحل در طالع مولود بود با بزرگان مخالطت کند؛ **انجام:** خیر به نظر آمد عرض کردم ان شاء الله مدلولات منحوسه نیز مبدل به خیر گردد

مطالبی تحت عناوین «طالع -طالع» آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ چند فایده به نظم و نثر در آخر طالع نامه آمده است، در انتهای رساله فایده‌ای در علوم غریبه ذکر شده؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۱گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۱]

۲۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۷ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۳]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۵۷

آغاز: من کلام جالینوس حکیم رحمه الله علیه این طالع نامه از گفته جالینوس؛ **انجام:** ولایت خود را ازبرای ما ... تمت الرساله بید اقل خلق الله

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن عبدالله خوانساری، تا: ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۲۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۵۲/۹

آغاز: که چون خواهند بدانند که تولد او به طالع کدام برج بوده اسم آن شخص را و اسم مادر او را به حساب این ابجد حساب نمایند و چون نام شخص را و مادر او را به این حساب نمودند؛ **انجام:** و صاحب این طالع از برای او از روزها روز یک‌شنبه از

برای او خوب است و از ماهها ماه رجب و از رختها رخت سبز و سفید و از نگینها فیروزه و از چهارپایان آن چه کزو سم است و چون ماه نوبیند به روی زنان بیند تا بر روی مبارک باشد

ابتدا روش استخراج تولد شخصی در یکی از طالع بروج را بیان کرده سپس به احوال یمن و نحس بروج دوازدگانه را بررسی کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ فائده در قسمتی ازعلم کیمیا ... و منافع افیون یک برگ آن به عربی است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۳]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۷۹

آغاز: بسملة، حبذا مولود مسعودیکه خامه تحریر از توصیف ذاتش فاتر و مرحبا موجود عاقبت محمودیکه زبان تقریر از تعریف صفاتش قاصر است. ده نوبتم از نه فلک و هشت بهشت ×× هفت اخترم از شش جهت این نامه نبشت؛ **انجام:** ایشان را به جزای عمل خود رسانند و هر کس نسبت به سرکار بنای خلاف و عناد بگذارد و در مقام دشمنی برآید البته ذلیل و مخذول و منکوب گردد آمین یا رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین

طالع نامه فردی است به نام شیخ محمد حسین مشهور به آقا که به سال ۱۲۵۲ق زاده شده، احکام بیوت دوازده‌گانه طالع در خصوص وی به تفصیل بیان شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، مذهب؛ جلد: کاغذ مذهب، ۶گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۹ - ۲۹۹]

۲۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۳۶/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلواته علی محمد و آله اجمعین اما بعد چنین گفته‌اند حکیمان بسیار احکام کرده‌اند ولیکن اعتماد بر آن است که هندوان گفته‌اند چون طالع نهادی؛ **انجام:** و ماه نیز نحس بود دلیل کندکه خداوند کار باوی ناخوش بود ولیکن زیان نرسد و اگر در وسط السماء بود و خداوند طالع مسعود بود از خداوند کار نیکوئی باشد. اگر پرسند که کدام کار مرا بهتر بود بنگر به خداوند و

تا برج نهم را دارد، علم طالع را به وسیله «سؤال، سؤال» در بروج دوازده‌گانه بیان کرده و از حکمایی چون بطلمیوس و ابوالبحران و دیگران بسیار نقل کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۲]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۲۰/۵

آغاز: بسمله. تبارک الذی جعل فی السماء ... فروخته حکمت اوست ... این کتابی است که حکمای پیشینگان به جهت طالع وقت اختصار فرمودند ... چون خواهی که دلیل ضمیر در زایچه طالع وقت مساله بدانی بنگر به خداوند طالع؛ **انجام:** این همه دلیل عزل کند و اگر به جای نحس سعد باشد دلیل بقای پادشاه بود

در طالع وقت مسأله؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قرمز، ۳۲گ (۴۲پ-۷۳)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۵/۹سم [ف: ۵ - ۱۵۸]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵/۱۱

آغاز: بسمله و به نستعین طالع نامه ابجد صغیر از جهة مرد: جمل، ثور، جوزا. سرطان، اسد، سنبله، میزان، عقرب، قوس، جدی؛ **انجام:** فصل حیات و ممات، بدانکه آن پرندگان این لوحرا بر دو لوح ...

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ص (۱۰۸-۱۲۴)، قطع: رقعی [ف: ۹ - ۴۵۳]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵۹/۵

آغاز: بسمله. ای ترا آفتاب و ماه غلام ×× خانه‌های نجوم سبعه تمام / حمل و عقرب است با بهرام×× قوس و حوتست مشتری رارام؛ **انجام:** داحیا قیوبیا برحمتك یا ارحم الراحمین

به نظم و نثر و طالع نامه است برای دوازده برج و ساعت نامه و دعای: دزد و شیر زنان و طاعون و ماده گاو و دوستی و خواب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۲۱۷-۲۳۰)، ۱۴ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۳۱۵]

۲۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۲۵/۱۶

آغاز: اگر خواهی که طاع کسی را بیازمائی نام او را با نام مادرش بحساب ابجد صغیر حساب کن؛ **انجام:** و قران او به سه سالگی و چهل و پنج سالگی است چون از این بگذرد عمر در از یابد و السلام و الله اعلم و رسوله صلی الله علیه و آله ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳ - ۹۴۹]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۷/۳

آغاز: پس از بسمله: ضمیر را دلیل از سهم ضمیر است بسیار آزموده خلاف نیابد بنکر که صاحب ساعت در کدام برج است؛ **انجام:** دلیل بر عذاب و چوب کند خصوصا که نظر تربیع و مقابله باشد.

نسخه فاقد مقدمه است و نام کتاب بخط مغایر به این جهت مؤلف شناخته نشد. عناوین مطالب بیشتر در عنوان مسئله ذکرشده. چون: «مسئله اگر بپرسند از خصومت و دعوی طالع و صاحب طالع» و «مسئله اگر بپرسند که بیمار مسحور است یا نه بنگر بخانه دوم و سیم و ششم و هشتم و دوازدهم اگر یکی از نیرین اندر این مواضع باشد»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال نجومی؛ جلد: میشنی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۱۸ - ۱۲۲]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۴۷/۲

آغاز: در باب طالع مردان اسم مرد و ماردش بحساب ابجد صغیر کند؛ **انجام:** باسم شفای فلان زاد فلانه نافع باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲۷ص (۹۵-۱۲۱)، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۵ - ۱۶۹۲]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۲۱/۲

آغاز: حمل، ثور، جوزا، سرطان ... فال نامه مردان. حمل، هر مردی که طالع حمل در وجود آید خوش طبع و خوش خلق و خوش صورت باشد. و در هر پهلوی او نشانی باشد؛ **انجام:** و بر

سبزه نگاه کند یکتن مهرور لباس پشم شهر نکنی هر روزه در رشت کند (؟)

در دو بخش، فال‌نامه مردان و برج النساء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ سپس دعای زیاد شدن شیر، و چند مطلب از کتاب اسرار قاسمی در کیمیا (۱۰۰پ–۱۲۸پ)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۳گ (۸۸ر–۱۰۰ر)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۱ – ۱۱۶]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۴۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۶گ (۶۰ر–۹۵پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۳۵]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۱

آغاز: بسمله، ا ب ج د ه و ز ح ط ی ک ل م ن حساب ماهای عربی حمل آتش سرو خاکی؛ **انجام:** پنج ساعت برسد انشاء الله تعالی طاله نامه ...

خط: نستعلیق تحریری، کا: دین محمد، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

● طالع‌نامه امیر محمد شریفا = طالع امیرمحمد شریفا

/ هیئت / فارسی

tāle‘ nāme amīr mohammad šarīfā = tāle‘ amīr-mohammad-e šarīfā

منجم شیرازی، میر محمد باقر بن میر عنایت الله، ق۱۱ قمری

monajjem-e šīrāzī ‹mīr mohammad bāqer ebn-e mīr ‘enāyat-ol-lāh (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۹۱ق

کتابی است در استخراج طالع امیرمحمد شریفا که زادروز وی در سه‌شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۰۳۴ق بوده است. در بخشی از دیباچه، چنین آمده است: «حمد بیحد ... ابوالقاسم محمد المصطفی المجتبی المزکی صلوات الله و سلامه علیه و آله و اولاده ... اسدالله الغالب مطلوب کل مطالب مظهر العجائب و مظهر الغرائب علی ابن ابی طالب صلوات الله و سلامه [علیه] ... و بر آل و امجاد او که هر یک از ایشان گوهر صدف امامت و اختر برج هدایت اند ... اتفاق افتاد ولادت با سعادت عالی حضرت سامی رتبت، منیع منزلت، قدسی فطرت، فرشته سیرت ... مستوفی الملکی امیر محمد شریفا سلمه الله تعالی فی الدارین در بهترین وقتی از اوقات ... و سابقا حضرت حقایق و معارف آگاهی مولانا محمد حسین قاینی طالع مولودی به جهت این مولود عاقبت محمود نوشته و درجه طالع تخمین را به چهار نمودار محقق نموده ... به تفصیل نوشته و در این ولا که تاریخ سنه ۱۹۱ هجری نبوی است به کمترین بندگان، میر محمدباقر میر عنایت الله منجم شیرازی نمودند که ملاحظه نمود [ره] احکامی بر این طالع خجسته مطالع مزید نمای و فقیر یک یک از این اعمال مذکوره را ملاحظه نموده تمام را درست نوشته شده و تکرار او باعث طول میشد لهذا احکامی چند که او به تفصیل ننوشته ... به قانون استادنا ما تقدم چند کلمه از مقتضیات طالع بر سبیل تتبع مشایخ ... بقدر قدرت بیان نمایم ...».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۰/۲

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد سزاوار حکیمی است علیم و خالقی واجب التعظیم که این نه قبه خضراء نگاشته ید قدرت اوست ... و بعد، بدانکه ارباب فضل و بینش؛ **انجام:** اولا شروع در بحث ارواح سه گانه [که آن] روح طبیعی و روح نفسانی و روح حیوانی است نمودیم امید که موافق تقدیر آید، و الله اعلم بحقایق الامور ...

تنها شامل دیباچه کتاب است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: گویا به خط محمدامین بن فرج الله بن محمدامین شوشتری، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۷–۱۶۸)، ۲۳ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶×۱۹سم [ف: ۴۰ – ۱۰۷]

● طالع‌نامه بروج / علوم غریبه / فارسی

tāle‘ nāme-ye borūj

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۸

آغاز: بسمله، در خصوص صله و جایزه گرفتن از جناب معلم؛ **انجام:** قدرش بدان مخفی دارازنا محرم که نایابست و الله اعلم

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [رایانه]

● طالع‌نامه پریان / علوم غریبه / فارسی

tāl‘enāme-ye parīyān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۱۹

آغاز: هذا کتاب طالعنامه پریان بجهة هر مریضی از چهار کتاب است؛ **انجام:** یا اوتا و یا غوث و یا قطب

خط: نستعلیق خفی، کا: لاهیجانی، غلامحسین بن بشیر، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه نسخه ش ۲۴۲۱۶؛ قطع: رقعی [رایانه]

● طالع نامه حضرت آدم = طالع المولود مردان /

طالع‌بینی / فارسی

tāle‘-nāme-ye hazrat-e ādam = tāle‘-ol molūd-e mardān

رساله مختصری است در بیان طالع مردان و خصوصیات و احکام مردانی که در طالع‌های مختلف به دنیا می‌آیند در دوازده «باب»: ۱. حمل، ۲. ثور، ۳. جوزا، ۴. سرطان، ۵. اسد، ۶. سنبله، ۷. ملهم، ۸. عقرب، ۹. قوس، ۱۰. جدی، ۱۱. دلو، ۱۲. حوت.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۳

آغاز: بسمله این رساله ایست مختصر در بیان طالع مردان و ستاره و احکام آن باب اول طالع حمل هر آنمردی که بطالع حمل زاید

آتشی بود مرد نیکو روی خردمند و دانا و عاقل بود؛ **انجام:** اللهم احفظ صاحب هذا التعویذ بحق محمد و آل محمد اجمعین آمین رب العالمین تمام شد طالع المولود مردان.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۲۲]

● **طالع نامه رمل** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ nāme-ye raml

رساله مفصلی است در پیشگویی طالع‌های افراد از اشکال خانه‌های رمل.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۰۶-۲۴/۲۰۶

آغاز: بسمله چه بر طالع برآید شکل لحیان ×× بزودی مطلبت گردیده آسان؛ **انجام:** که آن چیزی تو را مقصود باشد ×× به خیر وخرمی خواهد برآمد
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۵ – ۲۸۳۶]

● **طالع نامه زنان** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ nāme-ye zanān

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۶۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا سفید، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ – ۲۲۸]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۴

آغاز: بسمله طالع اول حمل است حکما گفته اند که بر آن زنی که بطالع حمل زاید علامت وی آن بود که زنی بود نیکو روی ونیکو خوی؛ **انجام:** عمر وی بهشتاد سال برسد انشاء الله تعالی وتقدس
رساله مختصری است در طالع مولود زنان، که احکام و خصوصیات زنانی که در طالع‌های مختلف زاده شوند را، در دوازده باب بیان می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۲۳]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۲۲/۵

آغاز: طالع حمل نساء هر آن زنیکه بطالع حمل بود آتشی باشد خوب صورت و شیرین گفتار باشد و خوب [...] بزرگ چشم بود و بعضی گندم گون و بعضی سرخ و سفید؛ **انجام:** چون ماه بیند بر روی ماه [...] نگاه کند تا بر وی مبارکباشد عبدالله هلال گویدکه خداوند این طالع باید که این نامها را با خود دارد تا درامان خدای تعالی باشد ان شاء الله
رساله‌ای مختصر در بیان طالع زنان که در طول ایام دوازدگانه سال تعیین شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۳]

● **طالع‌نامه فتح علی شاه** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ nāme-ye fath ‘alī šāh

نگارنده پس از ستایشگری‌ها از فتحعلیشاه قاجار (۱۲۱۱–۱۲۵۰ق) که در جمعه ششم جمادی الثانی ۱۱۸۶ق زاده است زایجه او را کشیده و در یازده «فصل» آنچه را که می‌باید در زندگی او رخ دهد پیش‌بینی نموده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۲

آغاز: بسمله. تبارك الذی له ملك السموات و الارض ... کریمی واهب العطیه که از خزانه اعطی کل شیی خلقه هر یك از آحاد کائنات و افراد ممکنات؛ **انجام:** و ظلال جلال بر مفارق بندگان پاینده باد بحق محمد و آله الامجاد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مذهب؛ در ۱۲۹۲ از آن کسی بوده؛۳۴گ، ۱۰سطر(۸×۱۵)،اندازه:۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۹۲۱]

● **طالع نامه مردان** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ nāme-ye mardān

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۶۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا سفید، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ – ۲۲۸]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۲۲/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این کتاب طالع مولود استادان بر حسب دوازده برج اعتبار تمام کرده اند و در این باب کتابها ساخته اند و چنان بود که شاه جهان؛ **انجام:** و بحق نوح نبی الله و بحق موسی کلیم الله و بحق عیسی روح الله و بحق محمد مصطفی رسول الله احفظ صاحب هذا الکتاب بحق هذا الاسماء الاعظم
رساله‌ای مختصر که در آن طالع مردان در ایام دوازده‌گانه سال تعیین شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۲۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۴]

● **طالع نامه مردان و زنان** / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ nāme-ye mardān va zanān

غیر همانند:

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۳۸

آغاز: طالع نامه مردان اول نام انکس ونام مادر آن کس به حساب ابجد دوازده دوازده طرح کند تا هر جا برسد که کدام برج است ملاحظه نماید ا ب ج د هـ و ز ح ط ك؛ **انجام:** طالع عقرب: هرآن زنی که به طالع عقرب باشد زنی باشد بلند بالا ونیکو وظریف طبع خوش زبان ابرو کشیده برحکمت دانا باشد وصاحب این طالع ...
رساله‌ای کوتاه در بیان طالع مردان و زنانی که در ماه‌های سال

زاده شده باشند و در آن سعدی و نحسی طالع آنها ذکر شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۷۸

آغاز: بسمله، ستاره حمل مردان خانه مریخ است شرف آفتابست هر مردی که در این طالع باشد نیکو روی بود دراز بالا و میش چشم؛ **انجام:** در طالعش در یک سالگی و پانزده سالگی و بیست و دو سالگی چون این بگذرد عمرش به شصت و نه سال برسد تمت کتاب ...

رساله مختصری است در معرفت طالع مردان و زنان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح، در برگ‌های ۱–۴ یادداشت‌هایی پراکنده؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۴پ–۴۴پ)، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

● **طالع نامه نجومی** / طالع‌بینی / فارسی

tāleʿ nāme-ye nojūmī

خوئی، محمد صادق بن علی یار، ق۱۳ قمری

xū'ī, mohammad sādeq ebn-e ʿalī yār (- 19c)

روزگار مؤلف از فصل سوم کتاب به دست می‌آید: «در روز یک‌شنبه بیستم جمادی الثانی ... در سنه ۱۲۴۰ سئوال از طالع خود نمود ...». مؤلف در دیباچه نام خود و عنوان رساله را آورده و از کار دیگر خود به نام طالع‌نامه رملی که پیش از این اثر نوشته است، یاد می‌کند. در چهارده «فصل»: ۱. هرگاه سؤال کنند از گرانی و ارزانی؛ ۲. در بیان تعیین طالع وقت؛ ۳. چون در کتب نجومی از طالع خود سؤال کنند؛ ۴. هرگاه اسطرلاب حاضر نباشد و سؤال شود؛ ۵. در بیان قوت و ضعف و مقدار آنها؛ ۶. عمده که دانستن آن در احکام لازم باشد؛ ... ۱۲. تتمه پاره‌ای از سهم‌ها؛ ۱۳. قوای کواکب در بروج؛ ۱۴. منازل قمر.

آغاز: بسمله. حمدی به عدد ثوابت ستارگان و ثنایی به مدد سیارگان آسمان ... اما بعد، چنین گوید محمد صادق بن علییار خویی ...

[دنا ۲۷۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۳/۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آن منزل یازدهم است و الله اعلم

خط: نسخ پخته، کا: کاظم بن آقا کوچک اصفهانی، تا: ۱۲۸۹ق؛ ۲۳گ (۱۲۱پ–۱۴۳ر) [ف: ۱ – ۱۷۰]

● **طالع نامه و احکام سال** / هیئت / ترکی

tāleʿ-nāme va ahkām-e sāl

طالع‌نامه یکی از پادشاهان ترک است که در آغاز از او به عنوان پادشاه اسلام اسکندر غلام نام برده شده و به وقایع اتفاقیه وزیر اعظم و وزرا و شیخ الاسلام و دفترداران و محاسبان و اهل دیوان و اهل حرم و عوام ناس و اهل بازار پرداخته و سپس به اوضاع جوی و برودت و حرارت هوا و جنگ و قتال و احکام هر یک از ماه‌ها اشاره شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۲۱

آغاز: الشروع فی الاحکام ... چون نیر اکبر نیر النوبه برج شرف و اقبالنده و صاحب عاشر سعد اصغر بیت تا سعده صاحب حادی عشره مقارون و سهم السعاده بیت سادسده مشتری به مجاسد و سائر دلائل و قرائن؛ **انجام:** و مشاهیر و کبارده آفت و عوام ناسده تشویش ... سکر کون مرورنده ظاهر اوله العلم عندالله الملیک العزیز العلام.

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب؛ ۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ – ۲۲۰]

● **طالع نامه و بیمارنامه** / طالع‌بینی / فارسی

tāleʿ-nāme va bīmār-nāme

مهدی بن عبدالرحیم، ق۱۳ قمری

mehdī ebn-e ʿabd-or-rahīm (- 19c)

نویسنده می‌گوید نام هر کس را بگیر و در حساب ابجد کبیر هفت هفت و در حساب ابجد صغیر دوازده دوازده طرح کن پس از آن‌که چنین حساب کردی اگر برای بیماری اوست به بیمارنامه نظر کن و اگر برای طالع است به طالع‌نامه و در این صورت اگر طرف مرد بود به طالع‌نامه مرد و اگر زن بود به طالع‌نامه زن رجوع نما تا نتیجه را دریابی ... . بیمارنامه: حاوی دوازده باب است به نام ماه‌های سال: حمل و ثور ... تا حوت.

آغاز: حساب ابجد کبیر که هفت طرح کند.

انجام: با خود دارد که محفوظ بود در پناه حق تعالی باشد.

[دنا ۲۷۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۴/۴]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۶/۵

آغاز و انجام: برابر

در این نسخه مقابل هر باب چه بیمارنامه و چه طالع‌نامه ادعیه و ادعیه لازم نیز آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن مذهب، ۳۱ص (۱۰۸–۱۳۹)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۶–۷۸۸]

● **طالع‌نامه و خواب‌نامه و غرایم** / طالع‌بینی / فارسی

tāleʿ nāme va xāb nāme va qarāyem

کتابی است در بیان طالع‌های مختلف که با اسامی بروج معنون شده و از جالینوس و جاماسب نقل شده است پس از آن ابوابی است در تعبیر خواب به نقل از امام جعفر صادق علیه السلام و سپس نیک و بد نوروز و قسم‌نامه و غرایم و تسخیر جن و مطالبی از این دست.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۷۵-۳۶/۷۵

آغاز: و بلند بالا و زیرک وا زخدمت بزرگان بهرمند باشد ... الطالع ... بدانکه جالینوس و جاماسب حکیم چنین فرموده‌اند که برج ثور خانه زهره است؛ **انجام:** اگر خواهی که جن گرفته به سخن آید بایدکه این طلسم را بنویسند و بشوید و بدهند به خورد فی الحال به سخن آید

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۳۵]

● طالع و اختیارات ایام / پیشگویی / فارسی

tāle‘ va extīyārāt-e ayyām

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۱۰۱/۱

آغاز: ... بدانکه خدای عز و جل آدمی را بیافرید و به مرتبه خرد و فضیلت کفایت بر دیگر جانوران افزونی نهاده و ایوان بنیان او را به نظر صائب و فکر ثاقب روشن گردانید

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۹گ (۱-۱۹)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۰]

● طالع و بروج / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ va borūj

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۲۹

یک قطعه چلوار در طالع و بروج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹×۹سم [رایانه]

● طالع و زایجه / طالع‌بینی / فارسی

tāle‘ va zāyeja

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۷-ف و ۱۳۳۸/۷-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۲]

● طالع ولادت / هیئت / فارسی

tāle‘-e velādat

تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی

tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چنین گوید ... هر ولادتی که واقع شود درجه طالع او مبدأ خانه اول بود و هر درجه‌ای از درجات فلک را علیحده به تجربه حکمی کرده‌اند؛ **انجام:** ل پای او کوتاه بود و واعظ باشد و به ظاهر زاهد نماید اما حریص باشد بر جمع مال و آنچه جمع کند به وارثان بگذارد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱گ (۴۲پ-۵۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۴۳]

● طالع الولادة / هیئت / عربی

ṭāli‘-ul wilāda

طباطبائی بروجردی، محمد بن عبدالکریم، ق۱۲ قمری

tabātabā’ī borūjerdī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 18c)

رساله‌ای است کوتاه در بیان احکام اخترشناسی که به مناسبت، به ولادت حضرت محمد مصطفی و حدیث غدیر می‌پردازد. در این رساله آنچه که برای زادروز از زایچه احتیاج می‌شود، بیان گردیده است.

آغاز: بسمله، فائدة إعلم أن مولد کل مولود عند أرباب التنجیم زمان یصادف و ضعاً من أوضاع الشمس بالقیاس إلی أجزاء البروج ...

انجام: لاینبغی فی إیقاع تلک الوظایف التأسی بموالید الأنبیاء و الأوصیاء علیهم التحیة و الثناء و العلم عند الله تعالی.

[الذریعة: ۱۳۵/۱۵؛ طبقات اعلام الشیعة (قرن ۱۲ هـ): ۶۴۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۷/۱۲

آغاز و انجام: برابر

نسخه‌ای از این رساله بین برگ‌های ۱۴۴پ-۱۴۶پ مجموعه شماره «۱۴۰۹» مرعشی نیز هست که معرفی نشده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۳۱پ-۱۳۴ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۹۷۹]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۳۲/۷

آغاز: برابر

خط:نسخ زیبا،بی‌کا،بی‌تا؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۱۹۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱/۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۴]

● طالع ولادت / هیئت / فارسی

tāle‘-e velādat

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۴۴/۴

طالع ولادت سراج الدین میرزا جلال الدین محمد قاسم بن میرزا محمد معصوم است در ۹۸۰ق و ظاهراً از استخراجات محمد باقر یزدی است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۲۴ر-۲۵ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۲۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۰/۲۰

تاریخ ولادت و طالع مولودی است که نام او را سیاه کرده‌اند اما

با دشواری خوانده می‌شود: «تاریخ تولد شب عید ۷ ج ۲-۸۶۲ هـ ق موافق نیسان رومی و یکم شهریور قدیم ۸۲۷ و ۱۱- اردیبهشت جلالی ۳۸۵»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵۸ص، قطع: رقعی [ف: ۱۹ - ۵۵۳]

● **الطاهر** / کیمیا / عربی
aṭ-ṭāhir
جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۳۵
آغاز: کتاب الطاهر و هو الخامس و الثلثون و انا ذاکر فیه الشمس و عللها و ما فیه من التدابیر بکلام استوفی فیه کل ما فیه؛ **انجام:** فهذا مما تقام به البرهان فی ذلک و سوف باتی من ذلک بما هو اقوی من هذا فی مواضعه ان شاء الله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ ۳گ (۸۸پ-۹۰پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲/۲۹ - ۶۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۵۲
آغاز: خلاف ذکر ظهر ولکن فی مدة ابعد و فی تقطیر اکثر فاعرف ذلک و تحفظ؛ **انجام:** فاعمل بما قد ذکرناه فی ذلک و لا یخالف ما قد ذکرنا لتصیب ما یحب بذلک ان شاء الله عزوجل. تم الکتاب الثالث و الخمسون من السبعین مقالة.
خط:نسخ،بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱ص (۱۲۸پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۱۸]

● **الطاهرة فی القراءات العشر الباهرة** / شعر، تجوید / عربی
aṭ-ṭāhira fi-l qirā'āt-il 'ašar-il bāhira
حافظ اصفهانی، محمد طاهر بن عرب، ۷۸۶ - ۸۷۵ ؟ قمری
hāfez-e esfahānī, mohammad tāher ebn-e 'arab (1385 - 1471)
قصیده‌ای است در ۱۱۵۳ بیت در قرائت ده‌گانه معروف که به روش قصیده شاطبیه «حرز الامانی و جه التهانی» شاطبی، نظم شده با رموزی در اثنای اشعار. برای این‌که منظومه نیازی به شرحی جداگانه نداشته باشد، ناظم توضیحاتی کوتاه بین سطرها داده است. در پایان اجازه‌ای است از ناظم برای امام الدین محمد بن ناصر الدین عمر بن عثمان شیرازی زرقانی به تاریخ اوایل شعبان ۸۴۵ق در اصفهان، پس از این‌که زرقانی متن و مقداری از حاشیه را در شیراز نزد ناظم خوانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۲۴
آغاز: عذوبتها تروی غلیلا و لفظها ×× یحاکی صفا در وعقداً مفصلا؛ **انجام:** محمد المهدی و الال و صحبه ×× صلاة بها نرجو الشفاعة یوم لا
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: گویا از عصر ناظم؛ افتادگی: آغاز؛ توضیحات ناظم بین سطرها نوشته شده، اجازه وی در صفحه آخر با مهر، گویا در اواسط نسخه افتادگی داشته که در چند جا برگ‌های سفید گذاشته‌اند؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۲۷۹]

● **الطاهریة = اجوبة مسائل ملا طاهر** / کلام و اعتقادات / عربی
aṭ-ṭāhirīyya = ajwibat-u masā'il-i mullā ṭāhir
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
تاریخ تألیف: ۱۸ رجب ۱۲۳۶ق
هجده پرسش و پاسخ است در مسایل گوناگون عرفانی - عقیدتی که در آن روزگار در میان بوده است. نمایه این هجده پرسش در «فهرست کتب مشایخ» (صص۲۶۴-۲۶۶ ردیف ۱۰۹) آمده است. نخستین پرسش از «سهو نبی» در برخی از احادیث، دهم «یونس» و رویدادهایش، هیجدهم نماز شب در مفرده وتر می‌باشد.
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، فیقول العبد المسکین ... الاحسایی، ان الفاخر و العلم الزاهر الآخوند الطاهر الملا محمد طاهر اصلح الله احواله ... قد ارسل الی محبة و داعیة مسایل یرید جوابها ... قال سلمه الله مأالمراد من سهو النبی (ص).
انجام: و لو تعمدت العکس صحت. الحمدله رب العالمین ... قد فرغ من تسوید هذه الاجوبة لیلة الثامنة عشر من شهر رجب المرجب سنة ست و ثلاثین بعد المأتین و الألف بقلم العبد ... الاحسایی المطرفی، حامداً مصلیاً مسلماً مستغفراً.
چاپ: دارالسلطنه تبریز: دارالطباعه مشهدی حاجی آقا، ۱۲۷۳ق، رحلی، (جوامع الکلم:ج۱؛ قسم۲؛ صص۲۱۹-۲۲۷)
[دنا ۲۷۸/۷؛ فهرست کتب ... احسائی، ص ۵۸-۵۹]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰۶/۱۸
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه مشایخ - کرمان الف ۷؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۹ص (۲۸۶-۳۲۴) [عکسی ف: ۶ - ۲۶۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۸ صفر ۱۲۵۷ق؛ ۳۴ص (۱۲۳-۱۵۶) [عکسی ف: ۱ - ۱۸۳]

۳. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۳۳/۹
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۵۵]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۸۳/۲

آغاز: من سواهم و أن يجعلهم القوام على سائر خلقه و القائمين مقامه فی سایر عالمه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا قهوه‌ای، ۳گ (۲ر-۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۰۹]

● **طاهریه** / فقه / فارسی
tāherīyye

اصفهانی، عبدالرحیم بن کرمعلی، ق۱۴ قمری
esfahānī, ʻabd-or-rahīm ebn-e karam-ʻalī (- 20c)

چون اختلاف بود بین علما در این‌که آیا خون ائمه علیهم السلام پاک است یا نجس، مؤلف رساله حاضر را در این موضوع نگاشته و آن را در یک «مقدمه» و چند دلیل ترتیب داده است.
چاپ: میراث حوزه اصفهان، دفتر هشتم، مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان، تابستان ۱۳۹۰ش، تحقیق و تصحیح جویا جهانبخش، صص ۳۶۷- ۴۴۳

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۴۶/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... به مقتضای و أمر بالمعروف و اعرض عن الجاهلین در مقام این برآمدم که اظهار معروف نمایم؛ **انجام:** دماء آن انوار مقدسه الهیه محمد و آل محمد صلوات الله علیهم أجمعین أطهر و أطیب اشیاء است هذا اعتقادی فمن شاء فلیؤمن و من شاء فلیکفر.
خط: نسخ، کا: سید محمود بن محمد مهدی، تا: ۱۲۸۸ق؛ مصحح، توسط مؤلف؛ مهر: «اگر چه مجرمم عبدالرحیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۷پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲-۴۷۴]

● **طایفه شیبانی = تاریخچه بنی شیبان** / تاریخ / فارسی
tāyefe-ye šeybānī = tārīxče-ye banī šeybān

مجیر شیبانی، علی محمد، ۱۲۲۹ - ۱۳۰۷ شمسی
mojīr-e šeybānī, ʻalī-mohammad (1850 - 1928)

تاریخچه‌ای است از خاندان بنی شیبان که ساکن ولایت کاشان می‌باشند. ابتدا در دو صفحه شرحی از سابقه نسب این خاندان می‌آورد، سپس رجال منسوب به این طایفه را به ترتیب تاریخی ذکر می‌کند. در پایان کتاب، مؤلف زندگی خود را که توسط فرزندش ضیاءالدین خان نگاشته شده در سه صفحه آورده و متذکر شده که در صورت چاپ کتاب باید این شرح حال تلخیص شده و در پایان کتاب آورده شود. بر اساس نوشته فرزند مؤلف، روزنامه‌های «ایران»، «اطلاع»، «شرف»، «شرافت»، «مرآت السفر و مشکوة الحضر» و «خلاصة الحوادث» تماماً تحت اداره خاصه و به قلم مؤلف منتشر می‌شدند. مؤلف سپس به سمت نمایندگی مجلس ارتقاء یافته است. او همچنین این کتاب‌ها را از تألیفات پدرش نام می‌برد: کتاب تاریخ و جغرافیای مملکت سودان؛ رساله امتناع شرب مسکرات؛ رساله لاتسرق در منع سرقت، این رساله و رساله قبلی به طبع رسیده‌اند؛ خلاصه تاریخ جنگ دولتین روس و ژاپن که نسخه منحصر آن تقدیم مظفرالدین شاه شده است؛ رساله نوروزیه که در ذیل جراید به طبع رسیده است؛ ترجمه مقداری از جلد اول مقدمه تاریخ ابن خلدون مغربی؛ رساله الانکشافات الناصریة که در ذیل روزنامجات ایران چاپ شده است. همچنین گفته که وی اشعاری نیز سروده که در نسخه حاضر نیامده است.
چاپ: گنجینه بهارستان، بخش تاریخ ۱، به کوشش سید سعید میر محمد صادق، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، بهار ۱۳۸۴ش، با تصحیح سید سعید میر محمد صادق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۳۰
آغاز: طایفه شیبانی که از طوایف بزرگ ساکن ولایت کاشان و از اصیل ترین شعوب و قبایل بشمارند اصل ایشان از عرب بن شیبان و سلسله نسب ایشان منتهی بمعدن بن عدنان است که از قبایل عرب مستعربه می‌باشند؛ **انجام:** و اخیرا به مصر مسافرت و مأموریت یافته و فعلا در مرکز به ریاست اداره محاکمات وزارت خارجه موقتا برقرار است.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۴۰۹]

● **الطائفة الیزیدیة** / ادیان و مذاهب / عربی
aṭ-tā'ifat-ul yazīdīya

کردی، صالح
kordī, sāleh

در این رساله نویسنده نخست به شرح اعتقادات یزیدیه (شیطان‌پرستان، فرقه‌ای کوچک با عقایدی که بخش‌هایی از آن از اسلام و مسیحیت و زرتشتی گرفته شده و عمده پیروان آن از کردها می‌باشند) پرداخته و با برشمردن انحرافات و عقاید مخالف اسلام آنان حکم به ارتداد یزیدیه می‌دهد. سپس با اعتماد بر گفتار اشخاص مرتبط با یزیدیه سه فرقه از آنها را برمی‌شمرد و در پایان به برشمردن فتاوی فقیهان و امامان مذاهب سنی درباره یزیدیه پرداخته و در نهایت حکم به کفر و ارتداد این گروه و فرزندانشان می‌دهد.
آغاز: بسمله. اللهم الهمنا الصواب و جنبنا الغی و العمی و الارتیاب ... اما بعد فهذه کلمات فی بیان مذهب الطائفة الیزیدیة و حکمهم و حکم الاموال الکائنة فی یدیهم. اعلم انهم متفقون علی اباطیل من عقائد و اقاویل ...
انجام: و الحال إنا مأمورون بأن نقول الحق أینما کنا، و لانخاف فی الله لومة لائم. وفقنا لما یحب و یرضی، انه خیر الموفقین و الحمد لله رب العالمین.
چاپ: به کوشش محمد رضا انصاری، میراث اسلامی ایران، ۳ (۱۳۷۵): ۱۴۹-۱۵۸.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۰/۱۶

آغاز: بسمله. اللهم الهمنا و جنبنا الغی و العی و الارتیاب ... اما بعد فهذه کلما فی بیان مذهب الطائفة الیزیدیة و حکمهم و حکم الاموال الکائنة بأیدیهم. اعلم انهم متفقون علی اباطیل من عقاید و اقاویل

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی، ۲گ (۸۹پ–۹۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ – ۱۴۷]

← طب > نزهة الملوك

← طب > لب طب

← طب > فنون خمسه طب

← طب > فیزیولوژی

← طب > حفظ صحت

← طب > مجربات

← طب > رساله ای در طب

← الطب > وجیزة فی الطب

← طب > اوزان طبی

← طب > طبی

← طب > منافع امینی

← طب > تبها

← الطب > زبدة التجارب

← طب > حفظ صحت

← طب > بیماریها و درمان

← طب > فیزیولوژی

← طب > التشریح (رسالة فی)

← طب > اصطلاحات الطبیة

← الطب > منتخب الطب

● **الطب (ارجوزة فی)** / طب / عربی

ṭibb (urjūzat fī)

ابن عبد ربه، سعید بن عبدالرحمن، – ۳۲۸ ؟ قمری

ebn-e ʻabd-e rabbe ‹saʻīd ebn-e ʻabd-or-rahmān (- 941)

ارجوزه‌ای است در ۲۰۸ بیت در پزشکی که این عناوین در آن آمده: فضل الطب، وصف الطب، سبب الاسقام، علامة السیئة و هبوب الریاح، فی الحمیه و التغذی، فی حفظ الصحة، فی صفة النفس، فی صفة الراس و الابخر الصاعدة له، فی وصف المعدة، فی وصف الحمی، اعلام الموت فی افراغ السوداء.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۲۷/۳

آغاز: الحمدلله الذی برانا ×× و رکب العقول و الاذهانا / و من بالاسماع و الابصار ×× یهدی بها من کان ذا الاعتبار؛ **انجام:** و شعبه منظرها کالصافن ×× فی کعبه یعرفها بالصافن / و طاهر فی الکعب الرد رقی ×× عرق یکنی بالنسا محقق

خط: نسخ، کا: علی بن قدامه، تا: قرن ۸؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۰۰ر–۱۰۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۰۱]

● **الطب (ارجوزة)** / طب، شعر / عربی

ṭibb (urjūza)

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

منظومه‌ای است در بیان دستورات طبی که خود تجربه کرده و نیز آثار و خواص رؤیت برخی ستاره‌ها و کواکب و بیان این‌که دیدن فلان کوکب و ستاره چه تأثیر و خاصیتی بر جای می‌گذارد. تعداد ابیات در نسخه‌ها متفاوت است و از ۱۷ تا ۱۴۵ بیت آمده است. قنواتی به شماره ۱۱۳ و مهدوی در صفحه ۲۷ فهرست خود آن را یاد کرده‌اند.

آغاز: بسمله. الحمدلله الملیك الواحد ×× رب السماوات العلی الماجد / و هذه ارجوزة قد اکتمل ×× فیها جمیع الطب علم و عمل

[دنا ۲۷۹/۷ (۱۲ نسخه)؛ الذریعة ۴۹۵/۱؛ مصنفات ابن سینا: ۲۷؛ الذریعة: ۴۹۵/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۲۴۱/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح ارجوزة ابن سینا؛ ابن رشد، محمد بن احمد (۵۲۰–۵۹۵)

۲- الجوهر النفیس فی شرح ارجوزة الرئیس؛ کحال، موسی بن ابراهیم (–۸۷۹)

۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۱۹۹

آغاز: الحمدلله الملیك الواحد ×× رب السموات العلی الماجد / سبحانه منفردا بالقدم ×× مخرج موجود اتنا من عدم؛ **انجام:** و آله الافاضل الاطهار ×× و صحبه و نسله الاخیار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ تملك: محمد اخلاصی؛ کاغذ: دولت آبادی، ۸۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۲/۲سم [ف: ۱ – ۲۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲/۱

آغاز: بسمله، قال الشیخ الرئیس ابو علی سینا لماجرت عادة الحکما و فضلاء القدماء؛ **انجام:** و قد فرغت من جمیع العمل ×× فالان اقطع بقول مکمل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: هندی، ۱۰۲ص (۱–۱۰۲)، ۳۴ سطر (۵/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۷/۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۴۴۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۲۰

آغاز: قال الشیخ الرئیس الفاضل الفیلسوف ابوعلی الحسین بن سینا البخاری، رضی الله عنه و اجره ثوابه، فی تقسیم الطب: الطب حفظ صحة برؤ مرض ×× من سبب فی بدن منه عرض / قسمته الاولی لعلم و عمل ×× و العلم فی ثلثة قد اکتمل؛ **انجام:** اقل ما تبرء فیه شهر ×× و ربما یتم ذاك عشر / و قد عرفت من جمیع العلل ×× و الآن اقطع بقول مکمل

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۹۶۲ق؛ تملك: مصطفی بن عبدالله

در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ ۹گ (۶۱پ-۶۹پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۳۷

آغاز: قال الشیخ ... فی تقسیم الطب: الطب حفظ صحة برؤ مرض ×× من سبب فی بدن منه عرض / قسمة الاولی تعلم و عمل ×× و العلم فی ثلثة قد اکتمل؛ **انجام:** و الصبر یسقی منه من دینار ×× و اضعفه ان یحتج الی اکثار / اصلحه ان ... کثیرا ×× بالصمغ و المقل و بالکتیرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۷۰ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۷۲/۱۰

آغاز: توق اذا اطعمت ادخال مطعم ×× علی مطعم من قبل فعل الهواضم

یازده بیت عربی است همراه با ترجمه منظوم فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۱۱ر و پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۳۰]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۶/۷

آغاز: الحمدلله علی ما انعما ×× حمدا به یجلو عن القلب العما؛ **انجام:** لا طفه بالمسهل و النقوع ×× و القی ذوی الراحة و الهجوع

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۲گ (۵۷-۵۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲۸ - ۵۵۱]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد فرغت من جمیع العمل ×× والان اقطع بقول مکتمل

خط: نسخ، کا: اختیار بن عبدالله شهاب ترشیزی، تا: ۱۲۴۴ق؛ در نسخه ما دیباچه منثور نیست ولی در چاپ پاریس هست؛ ۴۳گ (۲۴پ-۶۶پ) [ف: ۵ - ۱۸۶]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۶۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد فرغت من جمیع العمل ×× والان اقطع بقول مکتمل

بی‌کا، تا: جمعه ۱۵ ذیحجه ۱۲۴۹ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۲۰ سطر [ف: ۵ - ۱۸۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الارجوزة السیذائیة ×× بعون الخالق البریة

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ ۱۵گ (۱۳۴پ-۱۴۸ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲/۲۷ - ۳۹]

۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۲

آغاز: توق اذا اطعمت ادخال مطعم ×× علی مطعم من قبل فعل الهواضم؛ **انجام:** و لیس علی النفوس اشد بأسا ×× من ادخال الطعام علی الطعام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۱گ (۶)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳- ۱۴۱۸]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد فرغت من جمیع العمل ×× والآن اقطع بقول مکمل

جمعاً ۱۳۶ بیت؛ خط: نسخ، کا: محمد علی زاهدی، تا: ۱۳۸۲ق؛ ۵۹گ، اندازه: ۱۲×۱۶سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [سنا: ف: ۱ - ۲۲]

۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۱/۷

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱ - ۳۷۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقد فرغت من جمیع العمل ×× و الآن اقطع بقول مکتمل.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۹گ (۸۰پ-۸۸پ) اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ - ۴۲۶]

● **طب** / طب / فارسی

tebb

عصار تبریزی، شمس الدین محمد بن محمد، - ۷۸۴ ؟ قمری

'assār-e tabrīzī, šams-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (- 1383)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۳۹

آغاز: آفریدن دهان حق سبحانه و تعالی؛ **انجام:** و از این شریفتر و بزرگتر باقی نیست و تریاق الاکبر نیک

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **طب** / طب / عربی

tebb

طبیب، محمد بن جلال، ق ۱۱ قمری

tabīb, mohammad ebn-e jalāl (- 17c)

اهداء به: شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷ق)

بخش‌بندی نشده و بدان نامی نداده است. با سربندهای «قاعده» بی‌شماره و بسیاری تجربه‌های خود را در آن آورده است. نگارنده در دیباچه می‌گوید از کودکی و عنفوان جوانی، پس از دانش‌های دینی و اسلامی به پزشکی می‌پرداختم و من از خاندان مشهور در این صناعت بودم، پس «مختصر»ها را حفظ کرده و «مطولات» را مطالعه کردم، پس به نگارش این کتاب پرداختم و این به روزگار عباس دوم بود. ناگاه بی آنکه به نام کتاب و بخش‌بندی آن بپردازد آغاز می‌کند: «قاعدة. قال فاضل الاطباء ابقراط ما کان من الامراض یحدث من الامتلاء فشفاوه. یکون بالاستفراغ».

آغاز: الحمدلله الذی صور اجنة المکنونات فی ارحام التقدیر

كيف شاءثم رباها بكمال صنعه ... فيقول المقتبس نوراليقين من مشكورة فيض ربه المجيب محمد بن جلال المدعو بنور الطبيب شفاهما الله من الام الآثام و داوی امراض ذنوبهما ...
انجام: و يشرب الشراب الريحانی باقداح صغار متداركة فانه قل ما يتم فعل السموم مع هذا التدبير بمشية الله تعالی و عونه. تمت بتوفيق الله.
[دنا ۲۷۹/۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ وقف‌نامه بر گروه شیخیان کرمان و تولیت محمد خان نوشته ۴ ربيع الثانی ۱۲۸۹ق؛ ۳۴۰ص، ۱۷ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۵۴]

● **طب** / طب / فارسی
tebb

؟ تنکابنی، احمد بن محمد حسین، ق۱۳ قمری
tonekābonī, ahmad ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

در دوازده «مطلب»: ۱. بیان شرافت علم طب؛ ۲. وصیت اطباء؛ ۳. طبیعت مرض ... . گویا این رساله از احمد بن محمد حسین تنکابنی باشد زیرا از نگارش دیگر خود که شرح جوامع سید ایلاقی باشد یاد می‌کند و شرح جوامع تنکابنی مزبور در فهرست دانشکده پزشکی (ص ۲۶۱) شناسانده شده است.
[فهرستواره منزوی ۳۵۳۱/۵]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۰۶
آغاز: شکر بی حد و قیاس حکیمی را سز ... جلت عظمته که زمام حل و عقد در قبضه کن فیکون اوست؛ **انجام:** کتیرا [ی] سفید از هر یک پنج درهم مساوی کوفته پخته (کذا) حب سازند.
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی حسینی، تا: یک‌شنبه ۱۱ رجب ۱۱۸۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۲۰سم [ف: ۵ - ۶۶۴]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۹۳/۱
آغاز: الاول فی بیان شرافت علم طب بدانکه علم طب بعد از علم الهی از جهت اشرف است
در دوازده مطلب: ۱. بیان شرافت علم طب، ۲. وصیت اطباء، ۳. طبیعت مرض؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۵گ (۱-۷۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۴]

● **طب** / طب / فارسی
tebb

شروانی، عبدالصمد بن علی، ق۱۳ قمری
šervānī, ‘abd-os-samad ebn-e ‘alī (- 19c)

رساله‌ای طبی است در دو «مقاله»: مقاله ۱. علم نظری طب، دارای هفده «باب»؛ مقاله ۲. علم عملی طب، دارای پنجاه و نه باب. این رساله، گزیده‌ای است از آثار محمود بن الیاس طبیب و کتاب زاد المسافرین محمد مهدی بن علینقی شریف طبیب (- پس از ۱۱۴۱ ق) و قرابادین حکیم سید مظفر بن محمد حسینی شفایی (- ۹۶۳ق). نامی از این مؤلف و رساله وی در منابع موجود یافت نشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۶/۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... بدانکه این رساله چند باب است از علم طب که اقل عباد اله عبدالصمد ابن مرحوم حاجی علی شروانی ازتصنیفات مولانا محمود بن الیاس منتخب و تحریر نموده و بمنتخب کتاب زاد المسافرین و قرابادین مرحوم حکیم شفایی منضم نموده که ناظران را از مطالعه آن فیض وافی حاصل شده؛ **انجام:** یک قدح آب ترب بخورد گزیده گی هیچ گزنده اثر نکند، تمام شد مقالات.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، دو برگ مطالب گوناگون در آغاز و یک برگ مطایبات در پایان آمده، برخی از این مطایبات به خط محمد باقر اصفهانی است؛ ۲۱گ (۳-۲۳)، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۴۷]

● **طب** / طب / فارسی
tebb

متطبب هروی، ابوالمظفر بن مستنصر
motatabbeb heravī, ab-ol-mozaffar ebn-e mostanser

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲۶/۳خ
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... اما بعد بدانکه مولف این کتاب ابو المظفر ابن کیقباد بن مظفر بن جاماس که سعادت خدایگانی سلطان المشرق را ... ابو المظفر بن سنجر بن ملک شاه ... کتابی در معالجت ... از چهار صد و چهار کتاب طب برگزیده آمد (تا برگ ۸۵)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۴]

● **طب (بیاضی)** / طب / فارسی
tebb-e (bayāzī)

محمد شریف جراح، ق۱۳ قمری
mohammad šarīf-e jarrāh (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۳۶
آغاز: قند سفید بست درهم کوفته و بیخته؛ **انجام:** سه چندان عسل کف گرفته بسر شند و شربت چهار مثقال وقوه این معجون تا چهار سال فایده دارد و می‌ماند و نافع است و الله اعلم بالصواب

تمة الكتا بعون الملك الوهاب ... سنه ۱۲۵۳
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: خشتی [رایانه]

● **طب** / طب / فارسی

tebb

هندی، طالب محمد

hendī, tāleb mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۳۷

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الانسان و جعله اشرف؛ **انجام:** معالجه کنند چنانکه در مطولات مذکور است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه نسخه ش ۶۳۶۱ [رایانه]

● **الطب** / طب / عربی

aṭ-ṭibb

حکیم افریزی

hakīm-e afrīzī

رساله مختصر و ناتمامی در دو قسم؛ قسم اول شامل «مقدمه» و «خاتمه» و دو «مقاله».

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۶۹/۳

آغاز: بسمله، و منه الاعانة فی التتمیم الحمدلله الذی الهم الانسان علم الطب لحفظ صحة الابدان و ازالة المرض بقدر الامکان؛ **انجام:** و هی بیاض العین غظت جمیع الاجزاء و التحمت علی القرنیة و الأنف.
خط: نستعلیق مورب، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ [ف: ۵ - ۱۸۷]

● **الطب** / طب / عربی

aṭ-ṭibb

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۷۳

آغاز: ۴۳ این جزار ۴۴ التمیمی ۴۵ ابن سمجور ۱۴۶ الفافقی ... (بعد از فهرست ابواب) و ها أنا اشرع فی المقصود و التوفیق من الله المعین و المعبود الباب الاول فی القول الکلی فی الحمیات الحمی حرارة غریبة تشتعل فی القلب؛ **انجام:** ربغ الجلد الاحمر یؤخذ قشر اللمیون

وی مدرس فارسی زبان و کم‌اطلاع نسبت به لغت عرب بوده است. مثلا لغات مثل «تخم طهیوج، ادرنجوبه، ریوند و ...» را به همان شکل فارسی آورده. انشاء به کار رفته در این اثر می‌رساند که وی باید از مردمان قرن ۱۳ق باشد. رساله مشتمل بر ۳۶۴ باب در امراض مختلف بدن است که مؤلف برای هر کدام نسخه‌ای خاص گاه مفرده و گاه مرکبه یا هر دو نوشته است: باب ۱. القول الکلی فی الحمیات، ۲. علاج الحمیات الحارة الصفراویة المحرقة و الغب، ۳. فی الاویة النافسة للحمی، ۱۲. الجمود و الشخوص، ۲۲. العشق، ۳۲. الطرفة، ۴۶. القروح العین، ۵۸. النملة، ۱۰۰. الحفر، ۲۰۰. وجع المثانة، ۳۶۴. قلع الآثار من الثیاب. وی قبل از شروع در ابواب، اسامی ۸۷ نفر از حکماء و اطباء هند، اطباء فرس، اطباء روم را بیان می‌کند از جمله: ابن مندویه، ابن فارس، موسی بن میمون، عبدالله بن جبرئیل، ابن جناح، ابن هیثم، ابن طهاربخت، سمرقندی و ...، چون نسخه ناقص الاول است غرض اصلی مؤلف از درج این اسماء دانسته نشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام (میزان کسری از هر طرف حدود یک یا دو برگ)؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۱۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۳۶/۵

آغاز: بسملة، حرق السرطانات، یؤخذ السرطانات النهریة و هی أحیاء و یلقی فی قدر نحاس و یحرق حتی یصیر رماداً و قیل یقطع أذنابها و أرجلها و یکشف بطونها و یغسل غسلاً؛ **انجام:** و تاطل إثنی عشر مثقالاً و عند بعض سبعة دراهم و عند أخیر من استاران و قال الجهدی او فتیان منان خمسة و عشرون استارا ...

رساله ای است در ادویه مفرده که دستور العمل‌های پزشکی را با استفاده از معجون‌ها، مشروبات، صفوف، حبوبات، قرص‌ها، شیاف‌ها و برخی ادویه‌جات دیگر بیان داشته است. به نظر می‌رسد بخشی از یک کتاب مبسوط باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به فارسی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۱گ (۲۳۰پ-۲۵۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۹ - ۲۳۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۱۷۲

آغاز: فصل فی تعریف الطب و موضوعه و اقسامه قال الشیخ الرئیس الطب علم یحفظ به ... و للطب تقسیمات بغیر هذا الاعتبارات ذکرناها فی کتبنا المطولة الفصل الاول؛ **انجام:** انجام رساله [برگ ۶۷پ]: امراض المفاصل و عرق النساء و ... و کذا السونجان و تریاق الاربعة و الحمان بعد التخفیق؛ انجام نسخه [برگ ۶۸پ]: الخنازیر و السرطانات ... ابتدا مسهلات الخلط للازورود ثم القطع و المرهم

رساله مختصری است مشتمل بر یک فصل [مقدمه] و هفت «فصل»: فصل [مقدمه] فی تعریف الطب، فصل ۱. الامور الطبیعة و هی سبعة، فصل ۲. التشریح، ۳. فی ینوه [کذا] الاسباب و هی اما ضروریة او غیر ضروریة، ۴. احوال البدن؛ فصل ۵ و ۶ (در نسخه نیست)، ۷. امراض الظاهر من الرأس الی المقدم از امراض الرأس (سعفه و خزاز) تا امراض المفاصل و عرق النساء و تقرس. در نسخه حاضر از اوایل فصل هفتم (مرض سرسام و عشق) تا پایان این فصل بعد از فصل چهارم و قبل از فصل هفتم کتابت شده؛ خط: نسخ تحریری، کا: سلمان بن شیخ جلیل (خلیفه سید عزالدین بن شعبان رئیس خلفاء الرفاعیه)، تا: ۱۲۲۰ق؛ اهدایی: رهبری، مهر

۱۳۸۶؛ ۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹-۳۲۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۲/۳

آغاز: فنقول انا قد بينا في غير هذا لموضح من كتابنا هذا ان اوجاع المفاصل لحدث على الامر الاكثر من الازمان؛ **انجام:** و يتجذبها الى خارج على ما سنذكره من ذلك عند ذكرنا استعمل باليد و سنذكره.

خط: نسخ و تحريری، بی‌کا، تا: با تاريخ ۱۳۰۴ق، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴گ (۲۰۱-۲۰۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲/۴۷ - ۹۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۱

آغاز: ترياق شروديطوس حار يابس ينفع من سدد الكبد و الأورام الجاسية و الرطوبات التى فى البطن و الصدر و سيلان الدم الى الاعضاء الداخلة و العفونة؛ **انجام:** جوارش يقوى المعدة و يشهى الطعام كابلى عود يرض و ينقع فى خل خمر و ماء ورد غمرة يوما و ليلة و يصفى من خرقة و يعقد بنصف رطل سكر نقى و يضاف اليه نصف مثقال عنبر خام.

رساله مفصلی است در طب و اصول داروسازی و ذکر غذاها و نسخه‌هایی برای تقویت اعضا که مؤلف از کتاب‌ها و سخنان اشخاص مختلف جمع‌آوری نموده و بعد از هر نسخه مدرک نقل خود را ذکر می‌کند. مطالب مندرج در این رساله عبارتند از: ترياقات، مخدارت به فارسی، معجون‌ها، مفرحات، فی المعاجین، فی الاشربة، فی السكنجبينات، جوارشنات، فی الأرياجات، فی الأطريفلات، فی الحبوبات، فی المطبوخات، فی السفوفات، فی الأقراص، فی اللعوقات، فی الاضمدة، فی الأطلية و اللطوخات، فی الأكحال و البرود و أشياف العين، فی الزوورات و السنونات، فی السعوطات و العطوسات، فی المربيات، فی الربوب، فی الحبوبات، فی الأشربة. مؤلف بعد از هر فصل خواص هر دارو و غذا و طريق تهيه هر كدام را ذكر نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: احمد حسین بن احمد شریف حکیم طبیب تنکابنی در سال ۱۲۹۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۶۰۵]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۶۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از غلامحسین هوشیار منش [رایانه]

● **طب** / طب / فارسی

tebb

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۱۹

آغاز: نقل من خط المرحوم المبرور مولف هذه الرسالة ... زرده تخم مرغ را بر کرباس آب ندیده نیل رنگ کرده

بیشتر این کتاب مجربات پزشکی و دستورهایی است برای درمان بیماری‌های مختلف که گردآورنده مدعی است آنها را خود تجربه کرده. این فواید در نسخه حاضر بدون ترتیب و تنظیمی مخصوص به سال ۱۲۱۱ق فراهم آمده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ ۱۰ رمضان ۱۳۵۰ق با مهر «عبده الراجی محمد بن محمد جعفر الموسوی» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ۱۰ رمضان ۱۳۵۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۲۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۸/۳

آغاز: ... سرد و خشکست گلو را و خناق را سود دارد و چون در چشم کشند سپیده ببرد؛ **انجام:** خنده هر که اندک خندد عاقل بود و هر که بسیار خندد مساعد بود و هر کرا اندر خنده.

ابواب نسخه فصل ششم از مقالت ششم: فصل ششم: اندر ارواح، فصل هفتم: اندر احجار، مقالت هفتم: در معرفت داروها و طبع آن و عطرها و طبع آن در دو فصل: فصل ۱) معرفت داروها و طبع آن، فصل ۲) عطرها؛ مقالت هشتم: در روغنها و علم فراست، فصل ۱) روغنها، فصل ۲) علم فراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳ص (۱۶۳-۱۹۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴۵ - ۹۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۲/۴

آغاز: المقالة الثانية فی العصب: امتیاز انسان و حیوان از نبات و جماد بدو امر است ... المقالة الثالثة فی العضلات ... المقالة الرابعة فی الارادة؛ **انجام:** می‌شود بشیب عضل مستقیم و متصل شود اطراف او باطراف.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۹۹گ، ۲۳ سطر (۶×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۵۱ - ۱۸۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۴۴

آغاز: باب چهارم در دفع درد بیونجی و چهار فصل فصل اول در دفع بیونجی فصل دوم در دفع نزله در زبان هندوی؛ آغاز ضمیمه: بسمله. باب، از خیر (کذا) در نسخه عوض داروها در هند از روی ملک ولایت ... در دارو و ادویه ها که ... از آن عوض و بدل در هندوی کدام ادویه می‌باشد؛ **انجام:** وجوب نان و فلکاودانه علاجی خورد ... و کل ما یالتی

کتابی است مشتمل بر ده‌ها باب در ذکر امراض گوناگون که غالباً هر باب شامل دو قسم است: ۱. علامات زحمت‌ها (بیماری‌ها)، ۲. علاج زحمت‌ها، اما شماره ابواب آغاز نسخه به خاطر استنساخ از روی نسخه‌ای مشوش نیز مقدم و مؤخر شده: باب ۴. دفع درد بیونجی (چهار فصل)، باب ۱۱. دفع مرض بیهوشی که در زبان ماند و مورجها روک گویند، ۱۲. دفع تب‌های عامی ...، ۱۷. فضیلت علاج مرض استسقا، ۱۹. فضیلت از دفع زحمت که از خوردن شراب حادث شود، ۲۰. فضیلت در زحمت نوعی از دیوانگی که در زبان هندی آن را اغاد گویند، ۲۱. مرض باد در زحمت باد صرع ۲۲. زحمت مذکور از دفع درد بادی ...، ۳۰. فضیلت دفع زحمت بستگی بول ...، ۴۰. علاج زحمت افزونی خصیه ...، ۵۰. زحمت که در زبان آن کنت اوک (کذا) گویند و زحمت برص ...، ۶۰. امراض چشم که در زبان هندوی نیتراوک (کذا) گویند؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی:

آغاز و انجام؛ مصدر است به ۶ برگ در بیان نسخه عوض و بدل داروها در چند باب به ترتیب حروف الفبا، اوراق ۲۸۵ تا ۲۹۷ (آخر نسخه) متعلق به باب ۲۲ و ادامه برگ ۴۹ نسخه است که اشتباها در آخر نسخه صحافی شده؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ ۲۹۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۷سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۲۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۶۲

آغاز: با آن منظم کرد تا کتاب جامع مستغنی از سایر قرابادیات باشد باب الالف اطریفل کبیر بواسیر را نافع باشد؛ **انجام:** سفیداب سرب انذروت موم سفید رال کوکرد قنبله تمت النسخه.

در بیان خواص داروها و چگونگی ساخت آنهاست، به ترتیب الفبایی اسامی ادویه، مشتمل بر نسخ مجرب در رشته‌های مختلف پزشکی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۲۴۶ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵۰ – ۴۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۹۷۱

آغاز: فصل اول در علامات زیادتی و نقصان اخلاط ثلاثه؛ **انجام:** و اگر فایده حاصل ناید مرض زیادت گردد بدانکه مرض دیگر است

رساله‌ای است فاقد مقدمه، مشتمل بر هجده «فصل» (در صورتی که نسخه حاضر ناتمام رها نشده باشد): فصل ۱. علامات زیادتی و نقصان اخلاط ثلاثه و بول و غایط، ۲. بیان نقصان اخلاط ثلاثه و دهان و هلامت آن، ۳. بیان علامات و اسباب علامات دور شدن اخلاط ثلاثه، ۴. علامات زیادتی اخلاط ثلاثه ...، ۶. معالجه را چهارپای است ...، ۹. بیان رفتار نبض، ۱۰. بیان فال نیک و بد از تعبیر خواب و غیره، ۱۲. اقسام زمین، ۱۳. بیان عنصر غالب زمین و تهیه دارو از آن (این دو فصل در مبحث جغرافیایی و طبی و زراعی است)، ۱۸. بیان طریق قرار گرفتن ... و کیفیت صورت بستن جنین از او؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۲۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۰۸

آغاز: فصل اول از باب اول ارشدك الله تعالی، معرفت مریض کما هو حقه حکیم قدیم و کریم و رحیم داند جل جلاله و عم نواله و شفاؤه اما اصحاب تجارب یوفور تجربه؛ **انجام:** باب چهلم در معرفت زن عقیمه ... فصل دوم در علاج حمل و فرار حمل فصل سیوم در علاج حیض شناختن

کتابی است متوسط، مشتمل بر چهل باب (و یا بیشتر)، برخی ابواب در چند فصل که به لحاظ افتادگی اول و آخر آن، عنوان دقیق آن مشخص نشد، پس به معرفی کامل ابواب آن می‌پردازیم: باب ۱–در؟ شامل هشت فصل: ۱) معرفت مریض، ۲) نگاهداشت موازنه خوردن و آشامیدن و خفتن، ۳) در نبض نگریستن، ۴) دلیل دیدن، ۵) نصایح متقدمه، ۶) در خوردن طریفل یعنی تریهلا ...، ۷) حجامت، ۸) ناخن چیدن، باب ۲. دفع سبوسه و شپش، ۳. معالجت و صداع (سه فصل)، ۴. معالجت چشم و پلك (دوازده فصل)، ۵. در علاج رعاف بینی (دو فصل)، ۶. علاج دهان و دندان و لب و زبان (؟فصل)، ۷. دفع لکنت زبان، ۸. علاج بوی دهان (؟)، ۹. علاج خلق و کام، ۱۰. علاج تشنگی و خشکی زبان و کام، ۱۱. علاج دفع آب رفتن از دهان، ۱۲. علاج صفای بشره و دفع کلفه و کهیل و رخ (چهار فصل)، ۱۳. علاج درد گوش (سه فصل)، ۱۴. علاج درد شکم و خله و سینه و دل و گرده و پشت و پهلو و شانه (پنج فصل)، ۱۵. علاج سپرز و جگر و غلوله شکم و استسقاء (چهار فصل)، ۱۶. دفع اسهال و کناك و اخلاط و علاج مقعد (سه فصل)، ۱۷. علاج اسهال آوردن، ۱۸. در استفراغ، ۱۹. دفع قی و علاج هیضه، ۲۰. علاج نزله و زکام و انواع سرفه (سه فصل)، ۲۱. در غرغره و ناس (دو فصل)، ۲۲. علاج قضیب (چهار فصل)، ۲۳. علاج آماس، ۲۴. در مجامعت (نه فصل)، ۲۵. علاج شکنج و نعلك و دنبل (دو فصل)، ۲۶. علاج سنگ و ریگ مثانه و ریگ گرده، ۲۷. علاج پرمیو و سوزاك بول و شب ادراری و دفع احتلام (شش فصل)، ۲۸. علاج خواصات یعنی درد پیوندها (کذا)، ۲۹. علاج ... یعنی سرخچه، ۳۰. علاج سنگرهنی و کرهنی و اتیسار (کذا) (دو فصل)، ۳۱. علاج بواسیر یا باسور و ناسور (دو فصل)، ۳۲. علاج کرم شکم، ۳۳. علاج امراض دست و پا و زانو، ۳۴. در حبة الاحمر (کذا) از بیماری‌های چشم، ۳۵. علاج اشتها و هضم غذا و ورم معده و خناق (پنج فصل)، ۳۶. علاج انواع سپنات یا حمیات و تبها (هشت فصل)، ۳۷. علاج پستان و ... بغل، ۳۸. علاج بستن خون حیض و حامله و مستحاضه (دو فصل)، ۳۹. گشادن حیض، ۴۰. معرفت زن عقیمه و حمل و کیفیت جنین (چهار فصل)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۸۹گ (از برگ ۹ تا ۱۲۱: اوراق ۹ تا ۱۳ و ۷۰ تا ۸۸ تکرار اوراق ۱۴ تا ۳۳ است که بعدا کتابت شده)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۲۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۶۰

آغاز: بسمله. اول حمل ۲ ثور ۳ جوزا ۴ سرطان ۵–اسد ۶–سنبله ۷–میزان ۸–عقرب ۹–قوس ۱۰–جدی ۱۱–دلو ۱۲–حوت و سال را بر دوازده آفرید همچنانکه موش گاو ... و در تن آدمی دوازده رکن آفریده دو گوش دو چشم دو بینی دهان؛ **انجام:** باید که مرد و زن در محل ... نباشند و غذا چرب و شرینی خورده باشند و تا

رساله‌ای است مختصر مشتمل بر مطالب: خداوند هر یك از بروج، ماه‌ها، سیارات و ارکان تن آدمی را بر ۱۲ قسم آفریده، ذکر طبایع چهارگانه و مثال‌های هر یك، علتها و علامات خون، صفرا، بلغم و سودا و علاج هر یك، علامات مرگ و صحت، طریق گرفتن نبض، علامات قاروره و ترکیب آن، علامات امراض از سرتا پا و علاج آنها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۲۴]

۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۵/۱**

آغاز: بسمله،تشخیص رابع در مداوی سموم مشتمل بر پنج فصل اول در تدبیر منع تأثیر سموم و احتراز آن؛ **انجام:** آن سال باران بسیار باشد و الله اعلم بالصواب.

عنوان‌های کتاب «تشخیص» و «باب» است. بعضی از عنوان عبارتند از: تشخیص پنجم: در اوزان، باب هشتم: در مطبوخات، باب شانزدهم: در ادویه، باب بیستم: در ذکر خواص غریبه، باب بیست و چهارم: در دستور معالجات طیور؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج، ۱۳۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ - ۵۹]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۵/۳**

آغاز: بسمله، در بیان فصد و منفعت آن تارک سر که آنرا یافوج گویند منفعت آن آن است که دامنها و ریشها که بسر ظاهر شود؛ **انجام:** روشنائی چشم را بر دو صورت گفته شده و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۳۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ - ۵۹]

۱۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۶۵/۱**

شاید بخشی از کفایة یا قرابادین باشد. پاراگراف‌ها تقریبا یک در میان سفید است. بعضی از عنوان ها عبارتند از: مقاله ششم و آن نیز مشتمل است بر فصلی چند، فصل اول: درد شقیقه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵۱ - ۱۳۷]

۱۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۱/۲**

آغاز: ... نباتی است که تخم وی مستعمل است و مانند تخم کرفس بود برزکی و بلون کبود بود و شکل زیره؛ **انجام:** دل چه خواهی نگه کرم بفرما نبرد، دل قوی دار که ما نامرد حیرت تست، هیچکس زهره ندارد که دل ما ببرد. (به نقل از حکیم شفایی).

چند دستور العمل دارویی و طبی مانند استفاده از اطر بلال جهت دفع باد فتق، درد گوش، حبس بول، و ...؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد طاهر نوری، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۲۴۰ق؛ ۳گ (۱۶۱ر-۱۶۳ر)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۸۳]

۱۳. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۳۰/۱**

آغاز: ... و حقایق احوال ظاهری و باطنی امراض ... از مجربات اهل زمان فراهم آورده؛ **انجام:** گاو چرب کرده در آن کوه نهند و محکم شود. تمت.

از ناشناسی که شاید نامش در بخش آغازین دیباچه بوده که افتاده است. در یک «مقدمه» و بیست و سه «باب»: مقدمه در احکام ایام سبعه و بیان تولد فرزندان، باب ۱. بیان صفرا و سودا و خون و بلغم، ۲. صداع‌های دموی، ۳. درد شقیقه و در سرسام، ۴. سبات و جنون و صرع و سکته، ۵. فالج و اختلاج و رعشه، ۶. زکام و نزله و امراض بینی، ۷. لب، دندان و دهان، ۸. حلق و حناق و سرفه، ۹. معده و پیچش شکم و جوع البقر و هیضه، ۱۰. استسقاء و یرقان و سپرز و قولنج، ۱۱. گرده و مثانه، ۱۲. باه و مجامعت، ۱۳. درد پشت و کمر، ۱۴. تب ها، ۱۵. بیماری ظاهر اعضا، جوشها، خنازیر، ۱۶. آتشک، ۱۷. امراض چشم، ۱۸. خنازیر، فصد، ۱۹. جراحی، ۲۰. گزیدگی جانوران، ۲۱. زنان، ۲۲. خضاب و آرایش، ۲۳. بیماری اسبان و شتران و دیگر جانوران، نسخه‌ای دیگر، گویا از همین کتاب در کتابخانه آیت الله گلپایگانی قم نگاهداری می‌شود (ن.ک: ج ۲/ص ۱۳۰)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور عنابی، ۱۱۷گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۱۸]

۱۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۹/۱۰**

آغاز: فصل فی امزجة اللحوم: اللحوم اکثرها حارة رطبة کثیر الغذاء مولد للدم و بعضها افضل من بعض فی ذلک و مختلف اللحوم بحسب اختلاف اصناف؛ **انجام:** سمی الشراب المتوسط و ان مضی علیه اربع سنین سمی القدیم و المتوسط سمی الشراب العتیق. انجامه: قد تمت الرسالة فی بیان اللحوم و المیاه و شجوم بحسب الامزجة.

رساله طبی با عنوان «فی بیان اللحوم و المیاه و شحوم بحسب الامزجة»، در شناخت گوشت‌های مختلف و نوشیدنی‌ها و نیز عناوین اسماء، منفعت، مضرت، و دفع مضرت در ۴ ستون نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشکی، ۱۲گ (۱۲۰پ-۱۳۱پ)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۶۲]

۱۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۹/۱۱**

آغاز: شطر الحسب الامزجة الحارة الیابسة مخوف فی آخره مولد عن البلغم و الصفراء العلامة دوامها مع خفتها یوماً و صعویتها یوما؛ **انجام:** التفاح الشامی و السفر جل و قطع العود و ... مرقها.

رساله طبی در شناخت طبع سرد و گرم گوشت‌ها و خوراکی‌ها و غیره؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشکی، ۲گ (۱۳۲ر-۱۳۳پ)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۶۲]

۱۶. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۹/۱۴**

آغاز: ضماد کفل صنف من الرمد الذی معه وجع شدید مأخوذ من شخص جربه علی الاشخاص؛ **انجام:** چون پشت و گاه وقایه عضوی دیگر که شریفتر از وی باشد چون مخف که دماغ دردی است. انتهی کلامه.

رساله طبی و دستورات دارویی فارسی و مطالبی با موضوعات گوناگون در متن و حاشیه؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، ۶گ (۱۵۶ر-۱۶۱ر)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۶۳]

۱۷. **اراک؛ کتابخانه مدرسه سپهدار؛ شماره نسخه:۱۸/۱۴۹/۴**

آغاز: این از ترکیب محمد زکریا است و در کتاب حاوی مذکور است و خواص این حب آن است؛ **انجام:** بیخته به روغن بادام چرب کرده، بآب صمغ عربی حب سازند، تمام شد

مختصریست در ساخت و تهیه و خواص حب که در امر مجامعت

و انزال و قوت معده و تیزی فهم مفید است؛ خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: نخودی، ۳گ (۱۹۳ر–۱۹۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [دو کتابخانه اراک: – ۱۷۹]

۱۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۷۱/۱

آغاز: حمدله اما فرفیون که به فرانسه کوروتون گویند و او یکنوع نباتی است که در؛ **انجام:** مذکور استعمال نمایند حسب الامر سر کار خداوندگاری حکیم باشی قلمی شد

رساله‌ای است در خواص اشیاء و برخی کاربردهای آنها از نباتات و اثمار و برخی فلزات و معدنیات که بیشتر در علاج امراض مورد استفاده قرار می‌گیرند، این رساله تألیف دوران معاصر و حدود قرن سیزدهم است و احیاناً مترادف فرانسوی برخی از واژه‌ها را نیز ذکر می‌نماید، همچنین لغات مصطلح در زبان خارجی برای اصطلاحات علم پزشکی را فراوان به کار می‌برد ابتدا از کلمه فرفیون شروع و بدون نظم معین الفبائی، اشیاء را تشریح می‌کند فصل‌هایی در لابه‌لای کتاب از قبیل: فصل فی المحرمات، قابضات، منشعات آمده است و در انتها درباره اعصاب و بیماری تشنج و دستورالعمل‌هایی برای درمان آن ارائه می‌نماید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۰ق، جلد: تیماج، ۱۴۰ص (۱–۱۴۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۴۳۳]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۱/۱

آغاز: ... و بسترد و آنچه باو متعلق باشد و بدنرا فربه کند و قضیب را بزرگ کند و آنچه منع رویانیدن موی کند فصل دهم در بیان اکتحال و زرور و شیافات؛ **انجام:** سه روز در میان شیر خر پرورده کند بعد استعمال نماید، خیلی مؤثر خواهد شد.

ابتدا از درمان با دعا و تعویذ و طلسمات شروع می‌کند و پس از ذکر چند طلسم، نسخه‌های پزشکی دارویی و گیاهی تجویز می‌کند که برای بیماری‌های مذکور در رساله مجرب و نافع است. نسخه از آغاز فصل دهم تا آخر رساله را داراست؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۲۰ص (۱–۱۲۰)، ۱۱ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۳سم [ف: ۴۵ – ۲۳۲]

۲۰. اراک؛ کتابخانه مدرسه سپهدار؛ شماره نسخه:۱۷۲/۴۱/۶

آغاز: بسمله، صفت شراب صندل از برای خفقان؛ **انجام:** سواک و لا اخاف شیاً من دونک یا رحیم

فصولی است در انواع بیماری‌ها و روش مداوای آن همراه با ادعیه، به صورت «فصل، فصل» شامل: صفت شراب صندل از برای خفقان، فصل اندر مسلسل بول، صفت معجون در دفع بواسیر، فصل در دفع گناه، دفع خوف، دفع امن بودن، دفع ضرر از جانوران، دفع خوف از سلطان، دعا از برای شکیبایی، زیادتی نعمت و تندرستی، خوف از جن، دفع هم و غم، حمل زنان، دفع گناهان، محفوظ بودن، تقرب تحیات و با روایاتی از ائمه معصومین؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۳گ (۹۲ر–۱۵۴ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۶۰سم [دو کتابخانه اراک: ۲۰۲]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۴/۳حاشیه

آغاز: بچشم که از خال گردد سفید ×× که بر کنده بادش از آن چشمم امید؛ **انجام:** شود عاشق آنکس ز جان و ز دل ×× نخواهد جز آنکس ز آب و ز گل

تمام شد ۱۲۲۸ق

منظومه طبی. با عنوان «عبارات چندی که از اطبا فرموده شده» در علاج بیماری‌هایی چون آبله چشم، شب کوری، علاج غبار چشم، دردسر، گوش درد شکم، درد جگر و انواع بیماری‌های دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۸۱ر–۸۸پ) [ف: ۱۹ – ۶۱۲]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۴/۵حاشیه

آغاز: بقراط حکیم می‌فرماید که هر که صرع پیدا کند صبر شهی دود کند و خود را بران دود نگه بدارد و صرع را رفع کند هر که؛ **انجام:** و به بنده بسته شود در گردن گوشت خارپشت به سر حشفه بندد در خود

رساله طبی در علاج بیماری‌ها به نقل از بقراط حکیم، افلاطون ابوذر حکیم، ابواسمیق، عیسی، جالینوس و ابوعلی حکیم به فارسی؛بی‌کا،بی‌تا؛مهر: «محمد حسین» (چهارگوش)؛ ۶گ (۹۱ر–۹۶پ)،۱۱ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۹ – ۶۱۲]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۹/۱۵

متفرقات طبی فارسی شامل طاعون، وبا و علاج، ضیق النفس، دفع تب، صرع و فصلی در بیان قوه ادویه و معاجین و جوارشات و مرکبات به نقل از الزهری الاندلسی که در پایان با عنوان «الرسالة المعمولة فی اعمار الادویة» آمده است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۱۶۱ر–۱۶۸ر)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ – ۶۳]

● الطب (ارجوزة) / طب / عربی

ṭibb (urjūza)

مشتمل است بر ۷۶ بیت در موضوعات طبی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۸/۱۰

آغاز: بسمله اول یوم تنزل الشمس برج الحمل ×× تشرب ماء فاترا علی عجل؛ **انجام:** و طیبة الانس مع النکاح ×× مع کل کاعبة رواح

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۲۳۸]

● طب (پاتولوژی) / طب / فارسی

tabb (pātoložī)

کتابی است مفصل و از کتاب‌های دارالفنون عصر ناصری است. در این کتاب نام بیماری‌های پس از آن تشخیص و علاج آن را می‌آورد، با عناوین «تشخیص مرض، تقدمة المعرفة، اسباب، علاج» پس از معرفی خود بیماری. اصل این کتاب از دکتر گریزل فرانسوی است.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۳
آغاز: بدانکه پا اوت لوژی علمی است که در او گفتگو می‌شود از احوال بدن انسان از حیثیت مرض
جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۵ ذیحجه ۱۲۹۳ق؛ مهر: «دکتر عزت – نصرت»؛ ۳۱۳گ، ۱۹ سطر (۲۱/۵×۳۴) [ف: – ۱۴]

● **طب (منتخب)** / طب / فارسی
tebb-e (mn.)
ناشناخته:
۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۵۶
آغاز: هر که را درد معده باشد یک شاخ سداب بخاید؛ **انجام:** ترکیدن لب بر طرف می‌شود نقل از کتاب طب شده است
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۳ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۵۴۴]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۲×۳۴/۶سم [رایانه]

● **طب الائمة = طب اهل البيت** / طب، حدیث / عربی
tibb-ul a’imma = ṭibb-u ahl-il bayt
ابن بسطام، حسین بن بسطام، ق۴ قمری
ebn-e bastām, hoseyn ebn-e bastām (- 10c)
ابن بسطام، عبدالله، ق ۴ قمری
ebn-e bastām, ‘abd-ol-lāh (-10c)
شامل اخبار وارده از ائمه معصومین (ع) در بیان سودها و ضررهای خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها همراه با عزائم و آیات و ادعیه با عنوان «عوذه، رقیه» در جهت دفع بیماری‌ها و گرفتاری‌ها به اهتمام حسین و برادرش ابوعتاب عبدالله از فرزندان ابن بسطام بن شاپور الزیات جمع‌آوری و در کتاب حاضر نگاشته شده است. علامه مجلسی این کتاب را در بحار الانوار آورده است.
آغاز: الحمدلله رب حق حمده وصلى الله على محمد وآله الطيبين الطاهرين الاخيار وبعد فهذا الكتاب يشتمل على طب اهل البيت عليهم افضل التحية والسلم حدثنا ابوغياث والحسين ابن بسطام
انجام: بسم الله الرحمن الرحيم ان كنتم تؤمنون بالله و اليوم الاخر و بالنبيين وما انزل فاسلكم بحق الله و بحق نبيكم و نبينا و ما انزل عليهما لاتحولتم عن مسكننا تم
چاپ: در هندوستان به چاپ رسیده
[الذریعة ۱۳۹/۱۵ و۱۴۰؛ دنا ۲۸۱/۷-۲۸۲ (۴۴ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۵۰۲/۱؛ فهرستگان نسخه‌های خطی حدیث و علوم حدیث شیعه ۵/۵-۷]
شرح و حواشی:
۱- مفتاح الشفاء عصاره؛ شوشتری، فیض الله (–۱۱)
۲- مفتاح الشفاء = طب الائمة (ترجمه)

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۵۹/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۲ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۵۶گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۲۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۶۳]
۲. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۵۱/۱
خط: نسخ، کا: مخدوم بن نورالله حسینی، تا: ۶ صفر ۹۸۳ق؛ ۷۸گ (۱پ–۷۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: – ۴۸]
۳. قم؛ مؤسسه امام صادق؛ شماره نسخه:۴۱
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: – ۴۵]
۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۱۷/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳۵گ (۲پ–۱۳۶پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۷۰]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۱۳/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۱۳۸پ–۱۷۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۳ – ۹۱]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۱۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۱۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۸ – ۲۶۷]
۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۹۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۸]
۸. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۰۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سیدمراد بن محمدنبی قائنی، تا: قرن ۱۱؛ ۵۰گ (۱۲۴–۱۷۳)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۹۶]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۹۲
انجام: عن ابى عبدالله الصادق عليه السلام ان رجلا قال له يابن رسول الله ان قوما من علماء العامة يروون ان النبى (ص) قال ان الله يبغض اللحامين و يمقت اهل البيت.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: سید نعمت الله جزائری، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ تملک: سید نعمت الله حسینی جزائری (که خود را کاتب نسخه معرفی کرده)؛ جلد: گالینگور، ۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف:۲۰-۲۰۶]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** النفس بالنفس و العين بالعين و الانف بالانف ... اذا اخذت ... و تركت حتى تجف (كذا)
در فهرست بدون مؤلف ولی سرآغاز شبیه کار ابن بسطام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ ۳۷گ، ۲۳ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ – ۳۶۲]
۱۱. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:ض۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: جعفر بن غازی رازی، تا: رمضان ۱۰۵۵ق؛ ۵۷گ (۱۸۲–۲۳۸)، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ – ۱۰۳]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرشید بن نور الدین شوشتری، تا: شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۵۹ق، جا: شوشتر؛ مصحح، محشی، مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع زرشکی، ۱۳گ (۱ر–۱۳ر)، سطور مورب (۱۸×۲۸)، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۳۳ – ۵۳۶]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۵۰–عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: ابن مر سلطان محمد حسینی، تا: جمعه غره جمادی الثانی ۱۰۶۲ق؛ ۱۴۶ص، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۵۴]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۴۹/۲
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد شریف الحامد بن محمد نصیر سرکانی، تا: شنبه ۹ محرم ۱۰۷۰ق؛ جلد: مقوایی، ۴۳گ (۷پ–۴۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۱۲]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن شاهجان هزار جریبی، تا: ۱۰۷۱ق؛ مصحح، مقابله شده در سال ۱۳۴۲ق، توسط ابوتراب موسوی خونساری؛ جلد: تیماج عنابی، ۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۳سم [ف: ۱۴ – ۳۴۰]

۱۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۳۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مظفر دماوندی، تا: اواخر دهه سوم ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۲۴۳پ–۲۵۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۰۳]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۴۶/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ مجدول؛ ۱۳۴ص (۲۶–۱۵۹)، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۸۶]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۴۸/۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۳۴]

۱۸. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۱۴/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ شوال ۱۰۷۴ق؛ ۲۹گ (۱پ–۹۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: – ۱۶۸]

۱۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۵۶/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان تویسرکانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ با روایات مستند، اندازه: ۱۰×۱۹سم [رشت و همدان: ف: – ۱۵۴۴]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۱۴/۳-۲۷/۱۸۴
آغاز: قال یاعلی قلت لبیک یا رسول الله قال ان الدعاء یرد البلاء وقد ابرم ابراماً قال الوشا قلت لعبد الله بن سنان هل فی ذلک دعاء موقت قال اما انی فقد سألت عن ذلک الصادق علیه السلام؛ **انجام:** برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۲ شوال ۱۰۷۸ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۸۴۴]

۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۴۳/۴عکسی
آغاز: فقال عزوجل اولئک الذین اشترو الضلالة بالهدی؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۳ص (۷۹–۱۷۲)، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۵۵]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۱۵/۱
آغاز: و تکتب علی ورق ظبی و علقها علی العضد الایسر سبعة ایام فانها تسکن و هی هذه الترجمة
خط: نسخ، کا: حمزه بن شمس الدین نجفی، تا: ذیقعده۱۰۸۱ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۷۱گ (۱ر–۷۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۰ – ۲۸۱]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۱
آغاز: ذنباً اصلاً قال و یوحی الی صاحب الیمین أن أکتب بعبدی ما کنت تکتب له و هو صحیح فی صحیفة من الحسنات مقدار الثواب فی کل علة؛ **انجام:** و یقرأ بعدها ما قراه اولاً و إنا أنزلنا سبعین مرة و یکبرالله و یهلله و یصلی علی النبی [صلی الله علیه و اله] و آله [علیهم السلام] کل واحد منهم سبعین مرة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با عبارت «بلغ قبالاً مع أصله الذی لا یخلو من سقم بقدر الطاقة و أنا اقل خلق الله عبدالله الیزدی ۱۰۸۴» مقابله شده، محشی با رمز «س»، «س م د»،«ص» و «ق»؛ مهر: «علینقی» (بیضی)، «عبدالله» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سورمه‌ای، ۸۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۱ – ۷۴]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالخضر بن زیادة بن فرج آل حسینی بن ابراهیم بن مالک اشتر، تا: ۱۴ رمضان ۱۰۸۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۰۷]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۵۲/۲
خط: نسخ، کا: محمد علی بن نظر علی، تا: دهه آخر صفر ۱۰۸۶ق، جا: مشهد رضوی مدرسه فاضلیه؛ مصحح؛ ۵۹گ (۵۷پ–۱۱۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۴۸]

۲۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۸۸/۳
خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن میرزا محمد مومن حسینی، تا: ۱۰۸۹ق؛ ۳۶گ (۱۱پ–۴۶ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف:

۲ - ۳۷۱]
۲۷. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۴۵/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۸۹ق؛ با امضای مقابله؛ جلد: مقوایی، ۴۴گ (۲۰۱پ-۲۴۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۲۵]
۲۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۶۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله، تا: یک‌شنبه ۶ شعبان ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: - ۳۸۲]
۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۰۰-۳۴/۱۷۰
آغاز: برابر؛ آغاز ترجمه بنام خدای بخشنده مهربان بعد از حمد وسپاس الهی پس این کتاب فروگرفته است طب اهل بیت علیهم السلام را؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۹۱ق؛ با ترجمه زیرنویس، مصحح، مجدول مذهب، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۴۳]
۳۰. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۴۷
آغاز: و یرفع لکم الدرجات و اما الوجع خاصة فهو تطهیر و کفارة قال فقبل سلمان ما بین عینیه و بکی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۳۲]
۳۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۳۷۴
آغاز و انجام: برابر
بدون مؤلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر (۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۸۶]
۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۶۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۹سم [ف: ۲۶ - ۳۵۹]
۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین، مازندرانی، تا: سه‌شنبه ۱۹ صفر ۱۱۰۱ق؛ مصحح، محشی با رمز «ق» و نقل مطلبی از مکارم الاخلاق و در پایان حدیثی از أبی جعفر علیه السلام مربوط به زراعت آمده؛ کاغذ: شرقی، جلد: کاغذی، ۵۶گ (۷۰-۱۲۵)، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۹ - ۲۵۵]
۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ادخل رأسک فی قمیصک و اذن و اقم و اقرأ سورة الحمد سبع مرات قال ففعلت ذلک فکان فسطت (کذا) عن عقال الحسن بن بسطام بن محمد بن خلف
تا مبحث «حمی» است؛ خط: نستعلیق، کا: عنایت الله کافی کشمیری، تا:شوال۱۱۰۴ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۱۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۶-۳۶۱]
۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۲۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ شوال۱۱۲۲ق؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۷۳گ (۱پ-۷۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۲۳]
۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۴۵ق؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۷۴گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۰۷]
۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ واقف: حاج سید عبدالباقی آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۰]
۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۳۶۰]
۳۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۶/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب تم سنه ۱۲۱۲ تم بالخیر
در فهرست بدون مؤلف؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ ۱۴۹ص (۲۶۷-۴۱۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم[نشریه:۳-۳۵۲]
۴۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۴۰/۲ - ج
در فهرست بدون مؤلف، در این رساله دستورهای پزشکی و بهداشتی به روایت از امامان شیعی آمده است؛ کا: سید حسین حلبی حسینی، تا: رجب ۱۲۳۵ق؛ ۶۸گ (۶۴پ-۱۳۱پ) [ف:۴۰۱]
۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۴۷/۱-۲۱/۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حاجیه سکینه خاتون بنت محمد باقر، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۴۳]
۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۴۳-۱۷/۱۲۳
آغاز: و اکثر اجرا من کل احد لما شربت الماء فیها و ذکرت الحسین (ع) و لعنت علی ظالمیه و ... فی آداب الضیف و الضیافة و هی اربعة و عشرون شیئاً منها انه ص قال من الجفاء ان یدعی الرجل؛ **انجام:** و فی الجمعة ساعة لاترد فیها الدعاء ... فان مات فی یومه اولیلته مات شهیدا وبعث آمنا وما استخف احد بحرمته.
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: کاغذی، ۱۶گ، ۲۷-۲۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۴۴]
۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۲۷-۳۶/۱۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حیدر قلی بن نور محمدخان (سردار کابلی)، تا: سه‌شنبه ۲۲ رجب ۱۳۱۱ق؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی،

۱۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۴۳]

۴۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** للنمل يدق الكندر ادما وتلقى في حجر النمل ويكتب في شيء.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج وگل وبته؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۸]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۷۶-۳۰/۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۸۴۳]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ - ۴۲۲]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۶ص (۱-۶۶) [عکسی ف: ۳ - ۵۲۰]

۴۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۲۷/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمين و الصلاة و السلام على سيدنا محمد و آله الطيبين الطاهرين الى يوم الدين اما بعد اعلم ارشدك الله تعالى ان الله سبحانه بمنزله المؤدب و الناس بمنزله الاطفال؛ **انجام:** ومن عمل بما وصفت فى كتابى و دبر به جسده امن باذن الله تعالى من كل دآء و صح جسمه بحول الله و قوته فان الله يعطى العافية لمن يشاء

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فایده‌ای در حدیث از امیر المؤمنین علی علیه السلام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۷]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۶۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح، محشی؛ ۱۲۴گ (۱پ-۱۲۴ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۷ - ۳۲۱]

۵۰. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۷گ (۱۲۶-۱۸۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [صد و شصت نسخه: - ۵۶]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۹/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون مؤلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ با سرلوح؛ تملک: ملا محمد بن محمد مهدی؛ ۱۹۲گ (۱پ-۱۹۲پ) [ف: ۴ - ۷۸۷]

● طب الائمة / طب، حدیث / عربی

ṭibb-ul a'imma

طبیب، محمد قاسم بن غلامعلی، ق۱۱ قمری

tabīb, mohammad qāsem ebn-e qolām ʻalī (- 17c)

کتاب حاوی اخبار و مأثورات وارده در باب معالجات (از ادویه و ادعیه و اطعمه) و جهات مربوطه به علم طب است که آن را به ترتیب کتب طبی مرتب و مبوب نموده و به تفسیر برخی از الفاظ حدیث و تعریف برخی از امراض نیز پرداخته است. در یک «مقدمه» و پانزده «باب» و «خاتمه»: المقدمة فى الامور الكليه و الطبايع و اصل و ما يجرى مجراه؛ باب ۱. الصداع و ما يجرى مجراه؛ ۲. الشقيقه؛ ۳. امراض العين؛ ۴. الامراض الدماغيه و ما يجرى مجراه؛ ۵. الامراض العارضة للانف و الاسنان و اللسان و الحلق و الاذن و الفم؛ ۶. المسلول و المبطون و البواسير و امراض المعدة و الامعاء و السرة؛ ۷. علاج وسوسة الصدر و دفع الجن و الخوف و الحزن و الغم و امراض القلب و غيره؛ ۸. وجع الطحال و وجع الجنب و الخاصرة؛ ۹. علاج وجع المثانة و الفرج و الساقين و الفخذين و الرجلين و العراقيب و باطن القدم؛ ۱۰. تكثير الولد و ما ينفعه و ما يضره و فى وجع الظهر و ما يتعلق بالتوالد و التناسل و الحيض و غيره؛ ۱۱. الاشياء الضارة؛ ۱۲. طرد السحرة و الهوام و السباع و الشياطين و دفع الضرر السموم؛ ۱۳. الحميات؛ ۱۴. الزينة؛ ۱۵. علاج الامراض العامة التى لايختص بعضو واحد و الادعية و الادوية و التدابير التى لا يختص بمرض عضو واحد و الاشياء النافعة كذلك و فى الامور الكلية؛ و الخاتمة فى الدواب و ما يصلح للانسان و ما ينبغى للمرض ان يفعل و الموت و ما يتعلق به و النصيحة و ثواب العلة و ما يجرى مجراه. (مهدی ولایی)

آغاز: بسملة، الحمدلله ألهمنا بحقائق الأشياء و خصصنا ببدايع الآلاء و جعل لصلاح أبداننا مناف العقاقير و الأدواء ... و بعد، فيقول ... إني لقد كنت برهة من الزمان عازماً على أن أجمع الطب المأثور عن الائمة عليهم السلام تيمناً بكلماتهم الشريفة و بياناتهم اللطيفة ...

انجام: بل نترك منه شيئاً تحلله الحركة التشجينة لئلاً يحلل من الرطوبة العزيزية أقول شوتوخس، هى الحمى الدموية المعروفة بالطبعة و ههنا أقطع الكلام شاكراً لله على توفيقه للاتمام ...

[دنا ۲۸۲/۷]

۱. قم؛ زنجانی (آية الله)؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱

تنها بخشی از مقدمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ ۲۲گ (۱ر-۲۲پ)، ۱۵ سطر [چند نسخه-ف: - ۲۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹

آغاز: ابن غلامعلى الطبيب محمد قاسم غفر ذنوبهما و ستر عيوبهما انى لقد كنت برهة من الزمان عازما على ان اجمع الطب المأثور عن الائمة عليهم السلم؛ **انجام:** و ما انزل عليهما الا تحولتم عن مسكننا

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن زین العابدین حسینی مازندرانی، تا: ۱۸

ذیقعده ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ واقف: حاجیه تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۳۰۲گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۰۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۸

بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق [د.ث. مجلس]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۹۲ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۷۳گ، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۹ - ۹۵]

● **طب الائمة** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-ul a'imma

حسینی، محمد بن اکبر، ق۱۲ قمری

hoseynī, mohammad ebn-e akbar (- 18c)

رساله مختصری است که محمد حسینی ابن میرزا اکبر از گفتار ائمه هدی (ع) در موضوع طب انتخاب کرده است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۴۶

آغاز: بسمله و به نستعین - هذه نبذة نقلها من کتاب طب الائمه ... جمع ابن عتاب و الحسین ابن بسطام بخذف الاسناد لضعف الطریق و الله ولی التوفیق؛ **انجام:** تم الانتخاب من الرسالة بعون الله ... سنه ۱۱۱۱ الهجریه ... بقلم ... ابن المیرزا الاکبر محمد الحسینی فی بلدة اصفهان ...

خط: نستعلیق، کا: محمد حسینی ابن میرزا اکبر، تا: ۱۱۱۱ق، جا: اصفهان؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا، ۵۰ص، ۱۶سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۰۸]

● **طب الائمة** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-ul a'imma

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۶۸/۳

روایت‌های شیعی است است در پزشکی، احتمالا همان کار ابن بسطام باشد؛ خط: نستعلیق، کا: قاضی محمد مقیم بن ابی البقاء شریف سپاهانی، تا: دوشنبه ۲۸ رمضان۱۰۸۶ق؛ ۶۳گ (۶۱پ-۱۲۳ر)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۵۸۱]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۸۲گ (۴۲پ-۱۲۳پ)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: - ۲۵۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۷۶۸

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی جعل للأشیاء خصائص یوجب [توجب] حکمته و بعث الانبیاء بشرایع تقتضی رأفته؛ **انجام:** اتینا رسول الله فعلمنا کذا کذا فقالوا انطلقوا والله لا یقدر علیکم لص بعد هذا الکلام تم الحرز

مؤلف شناخته نشد، اما طبق نسخه کهن مرعشی (۵۳۵۸/۴) قبل از ۸۸۲ق می‌زیسته است. رساله مختصری است در بیان خواص بعضی از میوه‌ها و گیاهان و فواید آنها با استناد به احادیث روایت شده از پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع) که بدون ترتیب خاصی گردآوری شده و در پایان چند حدیث مرتبط با پزشکی و یک حرز در حفظ متاع از امام صادق (ع) نیز آمده است (رک نیز: خواص الفواکه)؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد رضا، تا: ۱۰۷۱ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۹- ۳۲۹]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۳۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالعزیز بن محمد صادق، تا: ربیع الاول ۱۱۰۲ق؛ با ترجمه فارسی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۲۰۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۹سم [ف: ۱ - ۳۶۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳۹

روایت‌هایی است که از امامان شیعی در پزشکی آمده، محتملاً همان کار ابن بسطام باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۱۶۵]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۶/۷

بندی از طب الائمة؛بی‌کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ:فرنگی[نشریه:۱۱- ۹۴۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۷۸

آغاز: از حضرت صادق (ع) منقول است که هر که ریش خود را هفتاد بار شانه کند؛ **انجام:** به روغن چرب کردن تنکی موی می‌برد

قابل عنوان نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ جلد: تیماج مشکی [ف: ۲۶ - ۳۶۱]

۸. همدان؛ ایزدی (حاجی)؛ شماره نسخه:۱۴/۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۶۷]

← طب الائمة(ترجمه) > مفتاح الشفاء

● **طب الائمة (ترجمه)** / طب، حدیث / فارسی

tibb-ul a'imma (t.)

آمل؛ پیشنماز، میرزا ابوالحسن؛ شماره نسخه:۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۴۰۰]

← طب الائمة علیهم السلام > خواص الفواکه

● **طب الائمة (منتخب)** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-ul a'imma (mn.)

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۶۵/۵

منتخب ادعیه و عوذات از کتاب طب الائمة، پیش از آغاز رساله چند منتر برای رفع گزیدگی و امان از نیش حشرات سمی آورده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸گ (۲۲پ–۲۹پ)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۴]

۲. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۶۸/۲

خط: نسخ مورب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری و نخودی، ۳گ (۳۳۰–۳۳۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اوراق عتیق: ۲ – ۳۸۸]

● **طب الابدان من اخبار مروية عن النبی = طب النبوية** / طب / عربی، فارسی

ṭibb-ul abdān min axbār-e marwīyi ʻan-in nabī = ṭibb-un nabawīyya

ابوالقاسم حبیب نیشابوری، ق۱۲ قمری

ab-ol-qāsem habīb-e neyšābūrī (- 18c)

در خواص ادویه گوناگون و انواع اغذیه و طعامها است و برای اثبات مطالب طبی خود از روایات و احادیث بدون ذکر سند در چند باب استفاده گردیده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی رسول محمد و آله اجمعین هذا طب الابدان من اخبار مرویه عن النبی انه قال العلم علمان علم الابدان و علم الادیان.

انجام: اذا اضطجعت من اللیل النوم فقل بسم الله اعوذ بکلمات الله التامات من غضبه و من عقابه و من همزات الشیطان و ان یحضرون فقالها و ذهب عنه ذلک صدق.

[دنا ۲۸۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۷/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۹/۱۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی رسول محمد و آله اجمعین هذا طب الابدان من اخبار مرویه عن النبی انه قال العلم علمان علم الابدان و علم الادیان؛ **انجام:** اذا اضطجعت من اللیل النوم فقل بسم الله اعوذ بکلمات الله التامات من غضبه و من عقابه و من همزات الشیطان و ان یحضرون فقالها و ذهب عنه ذلک صدق.

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۸ص (۲۰۴–۲۱۲)، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۴۶۷]

● **الطب الاحمدی لدفع الحمی** / طب / عربی

ṭibb-ul aḥmadī li-dafʻ-il ḥimā

بحرانی، احمد بن صالح، ۱۰۷۵ – ۱۱۲۴ قمری

bahrānī, ahmad ebn-e sāleh (1665 - 1712)

[دنا ۲۸۳/۷؛ الذریعة ۱۴۰/۱۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱۳/۲

فقط دو برگ از این کتاب موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳گ (۱۱۵پ–۱۱۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۱۵]

← طباخی ﴿ مادة الحیاة

● **طباخی** / آشپزی / فارسی

tabbāxī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۷۷/۲

آغاز: شکر و سپاس مرآن منعمی را؛ **انجام:** تا تلخ نشود و در مصالح ...

دارای یک فصل ۵ باب است؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن امین انصاری، تا: ۱۰۹۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن زرشکی، ۳۹ص (۱۸–۵۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ – ۲۲۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴۵/۸

آغاز: صفت سنگسر بیارند گوشت بره فربه و زیره کنند و آب و نمک به قدر حاجت در دیگ کنند و گوشت را کف بگیرند؛ **انجام:** و در روی تخته چرب کرده پهن کنند و در روغن داغ برشته کنند هر دو روی آن را و بیرون آورند و با عسل بخورند.

چندین باب کوتاه بدون شماره است در پختن برخی از غذاها؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۸گ (۱۳۷ر–۱۴۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۱۷۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۷۵

آغاز: نان باقرخانی، میده، روغن زرد، شیر، نمک، خمیر، در هوای گرم درمیده ماده نمک آمیخته از سر خمیر نرم تر کرده به طرز سمبوسه میده را؛ **انجام:** زعفران بمالد و در سیخ کرده از از گهپاچ بسته بریان کند لعاب ... و روغن داده باشد تا که طیار شود بعد از آن از دیگران برگیرد و بخورد.

در پختن انواع نان و آش و قلیه و برنج و کباب و انواع غذاهای هندی؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۱گ، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۹۵]

● **طباخی ایرانی** / آشپزی / فارسی

tabbāxī-ye īrānī

در ساختن انواع غذاهای ایرانی از قبیل چلو و خورش و سوپ و شیرینیجات و غیره. مؤلف این کتاب را بعد از فراغت از ترجمه کتاب «طباخی فرنگی» (شماره اول این مجموعه) نگاشته است.

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۲/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چون از ترجمه کتاب طباخی فرنگی فارغ شدم خواستم کتابی در طریقه طبخ ایرانی نویسم

خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامعلی بن محمد تقی، تا: ۵ رجب ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ (۵۰پ–۱۲۰پ)، ۱۱ سطر،

اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۱۵]

● **طباخی جدید (ترجمه)** / آشپزی / فارسی
tabbāxī-ye jadīd (t.)
علی بخش میرزا قاجار، ۱۲۵۴ قمری
'alī baxš mīrzā qājār (1838 -)
اهدا به: مظفر الدین شاه (۱۳۱۳-۱۳۲۴ق)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۲ق
مترجم، که از پیش خدمت‌های خاصه مظفرالدین شاه بوده، مأمور می‌شود تا کتابی در فن خوراک‌پزی از زبان فرانسه بفارسی ترجمه کند. او این کتاب را که حاوی اطلاعات زیادی درباره اغذیه فرنگی و طرز پختن آنهاست فراهم می‌آورد. بنا بر قول مترجم از آوردن نام و ساختن اغذیه‌ای که در صرف و مزه مشروبات الکلی به کار می‌رود خودداری شده است. عبارات کتاب ساده و بی‌اغلاق ولی واجد لغات فرانسه بی‌شمار است.
آغاز: ترجمه: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سید المرسلین و آله الطیبین الطاهرین و بعد چون یکی از سته ضروریه و اعظم نعماء الهیه بر انسان اکل و شرب است
[دنا ۲۸۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۳/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و باندازه چلو دمی آب ریخته بملایمت بجوش آرند تا آب را کشیده بحد دمی برسد
خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۲ق، جا: تبریز (احتمالا)؛ ۸۸گ، ۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱-۴۷۰]

● **طباخی فرنگی (ترجمه)** / آشپزی / فارسی
tabbāxī-ye farangī (t.)
ترجمه کتابی است در ساختن انواع غذاهای فرنگی و شیرینیجات.

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۲/۱
آغاز: طریقه طبخ سوپ رشته با آب لیمو نیم من گوشت گوسفند را بار کرده بعد از طبخ کامل آب گوشت را بار کرده بعد از طبخ کامل آب گوشت آنرا یعنی آب خالی آن را علی حده برداشته به دیگ جداگانه ریخته
خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامعلی بن محمد تقی، تا: ۱۳ رمضان ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ (۱پ-۴۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۱۴]

● **طباخی و حلواپزی** / آشپزی / فارسی
tabbāxī va halvā-pazī
حلوایی، یحیی بن حسین، قمری
halvāyī, yahyā ebn-e hoseyn
رساله‌ای متوسط در روش و شیوه آشپزی و پختن انواع عرق‌ها، شیرینی‌ها، مرباها و حلواها در یازده «فصل»: ۱. در گرفتن عرق‌ها؛ ۲. پختن اشربه؛ ۳. مرباها؛ ۴. ساختن قرص‌ها؛ ۵. ساختن گوارش‌ها؛ ۶. ساختن حب‌ها؛ ۷. ترکیب کردن؛ ۸. ساختن حلواها؛ ۹. ساختن حلوای عسلی؛ ۱۰. ساختن حلوای دوشابی؛ ۱۱. پختن آشها.
آغاز: سپاس و ستایش پروردگایرا که عالم و عالمیان را آفریده و ایشان را مجسم گردانیده از عناصر اربعه و ایشان را از خوردن طعام ناگزیر کرده که و ماجعلناکم جسداً لایاکلون الطعام و سال بسال و ماه بماه
انجام: و مقدار دو درم دارچین و نیم درم خولجان دروی افکند وروغن جوز بقدر حاجت بر سر آن کند و بخورد و بامداد و شبانگاه از وی قوتی بینند که عجب بماند
[نسخه‌های منزوی ۴۲۷/۱؛ دنا ۲۸۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۶۳/۵ با عنوان «شراب و حلوا پزی» و در شش «فصل» دانسته که نسخه علوم پزشکی چنین است با سرآغازی همانند]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۲۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۶]
۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله اعلم بالصواب تم بعون الله الملك الوهاب فی غره شهر جمادی الاول سنه ۱۲۱۲
در شش فصل، در ترتیب دادن و راست کردن و پختن عرق‌ها و شرابها و مرباها و حلواها و آشها؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱ جمادی الاول ۱۲۱۲ق؛ ۴۴ص (۲۰۱-۲۴۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نشریه: ۳ - ۳۵۲]

● **الطباشیر = التباشیر = میزان الله** / عرفان و تصوف / فارسی
aṭ-ṭabāšīr = at-tabāšīr = mīzān-ul lāh
خراسانی، محمد جعفر بن محمد طاهر، ۱۰۸۰ - ۱۱۷۵ ؟ قمری
xorāsānī, mohammad ja'far ebn-e mohammad tāher (1670 - 1762)
در کیفیت سلوك و عرفان و کشف‌هایی که نصیب مؤلف شده به ویژه درباره عدد ۷۵ و ۹۹ که به تکرار از آن یاد می‌کند و ظاهراً نخست اشاره به سال عمر و دوم اشاره به تعداد روزهای مهلت او است از آغاز شروع بیماری آخرین او. مؤلف تعداد ۲۴ صحیفه از صحف ادریس را آورده و می‌گوید همه در کتابی در نزد او بوده و اکنون آن کتاب در دسترس او نیست و بیش از این را نقل نمی‌تواند کرد. مؤلف به ترجمه حال خویش در کتاب

«اکلیل المنهج» ــ تألیف دیگرخود ــ اشاره می کند و می گوید: «سخن در لیله نود و نه و در لیله تالی لیله سابقه که لیلة السبت باشد آن را لیلة الطباشیر نام نهادیم و هم به این جهت این نوشته را کتاب الطباشیر نام نهادیم و مراد از کتاب الطباشیر که در اکلیل المنهج ذکر کرده‌ام در ترجمه جعفر بن طاهر الخراسانی همین کتاب است. به بنده تباشیری نموده شد بر وجهی که تبرید دل حزین باشد». (فاضل هاشمی)
همان که در الذریعه (۳: ۳۰۹) شناسانده شده و گویا همان رساله که در فهرست منزوی (۲: ۱۰۲۷) به نام سیر و سلوک دهدار و (در ص ۱۰۷۲) با نام تباشیر آخوند کرباسی یزدی عنوان گردیده است

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعلنی من امة محمد صلی الله علیه و آله ... شب جمعه نوزدهم شهر جمادی الثانیه هزار و صد و پنجاه و یک که قمر در جوزا ...

انجام: و جعل من قدسه الی سبیله المستقیم ... و هو علی کل شیء قدیر.

[الذریعة ۳۰۹/۳ و ۱۴۵/۱۵؛ دنا ۲۸۳/۷ (۹ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۰۷۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۶۹/۷ و ۵۱۰/۷ از محمود دهدار و به نام سیر و سلوک ۱۰۰۷/۸ با عنوان «میزان الله»]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۴گ، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۴ – ۳۵۹۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱/۴ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲ص (۴۲۵–۴۶۶)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳/۲۴ – ۱۱]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷گ (۲۳۰پ–۲۴۶پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۲ – ۲۲۳]

۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۱۹/۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: – ۱۲۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان سرگذشت مؤلف است از ریاض الجنه زنوری؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۸۰۴]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۲۹/۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته ریزنویس، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ شعبان ۱۲۱۷ق [عکسی ف: ۱ – ۵۸]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم ... تاریخ ولادت بنده از این نظم ظاهر شود: بسال الف و ثمانین بطالع مسعود ×× رسید مژده مولود عاقبت محمود؛ تاریخ هجرت از طوس به اصفهان ۲۷ شعبان ۱۱۰۲ بتاریخ ورود مدرسه ملا عبدالله سنه ۱۱۲۲ تاریخ خروج از مدرسه که نهایت اقتدار و ریاست بنده بود و عامه و خواصه را رجوع به این بنده اراده کسبی کردم و در فکر عزلت بودم پس دکان کرباس فروشی گشودم ... تا آنکه آفتاب در ثور و قمر در اسد بجهة عزلت داخل خانه خود شدم سال ۱۱۲۵ و این تاریخ وقت عروض مرض الهی بود ... و در لیله طباشیر مژده خلاصی اتمام شدن محنت بر وجهی که خدا خواسته رسید تمت الکلام.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۱ق؛ ۲۶ص (۱۵۱–۱۷۶)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۲۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد باقر خوانساری، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۴۹ص (۲۶۰–۳۰۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۴۴۴]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۸۱

بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق [نشریه: ۱۳ – ۳۶۳]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۹۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۶۹پ–۸۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۹ – ۱۷۶]

● طباشیر الحکمة = تحفه ناصریه / کلام و اعتقادات / فارسی

tabāšīr-ol hekmat = tohfe-ye nāserīyye

میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبدالنبی، ۱۲۱۲؟-۱۲۸۶ قمری

mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘abd-on-nabī (1798 - 1870)

وابسته به: حدیث الحقیقة؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (–۴۰)

اهدا به: ناصرالدین شاه (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۳ق

شرحی است مفصل بر حدیث حقیقت «لما اراد الله ان یخلق محمد ص ...» که از «توحید» مفضل گرفته که به نام ناصرالدین شاه قاجار و تهماسب میرزا مؤید الدولة نگاشته شده است. این کتاب که در حکمت و معرفت و خلقت حضرت رسول (ص) و

اهل بیت اطهارش می‌باشد.
آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله الحمید الحامد المحمود العلی الوهاب الودود المبدع نور الانوار بقدرته و موهبته
انجام: که جز این ندارم آرزویی ×× تمنای دل راز فضلت برآور آمین رب العالمین
چاپ: شیراز، ۱۳۱۹ق، چاپ سنگی، ۴۵۸ص
[دنا ۲۸۴/۷ (۶ نسخه)؛ فهرستگان حدیث ۱۳/۵؛ فهرستواره منزوی ۱۷۰/۷ و ۴۱۳/۹]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۰۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ – ۶۷]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق، جا: شیراز؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۷گ، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۳۷]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۹۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۴۵ و ۱۳۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۶۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن غفور حسینی نظام الدین (بخش خطی)، تا: محرم ۱۳۶۹ق؛ محشی، نسخه اصلی کتاب چاپ سنگی مورخ ۱۳۱۹ق بوده ولی به دلیل ناقص بودن و افتادگی ابتدا و انتهای کتاب و از ص ۴۲۷-۴۶۳ از انتهای کتاب را نونویسی و تحریر نموده‌اند؛ جلد: گالینور قرمز، ۴۳۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ – ۵۵]
۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳۷۰ص، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۰]
۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۴۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اقول. قال الشیخ ابوالحسن البکری رحمة الله
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاتب شاید نگارنده، سپس «حیات القلوب» از همو؛ ۳۰گ (۲پ-۹ر و ۱۰پ-۳۱پ) [ف: ۳ – ۴۵]

● طب الاطفال / طب / عربی

ṭibb-ul aṭfāl

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۳/۶
آغاز: وقت نبات الاسنان عرض لهم فی الفم ورم و مضیض فی اللثله و حمیات و تشنج و اختلاف لاسیما اذا نبت الانیاب و ربما عرض لهم ورم الحلق و حمکه فی الاذنین و رمد و ... اما القلاع فینبغی ان یطلق اللسان؛ **انجام:** و لا ینبغی ان یسقو الاطفال الشراب فانه یزید فی رطوبة ابدانهم اذ کانت طبیعتهم الرطوبة و ایضا فانه یملاء روسهم بخارا ... تمت صورة ما فی النسخة علی کثرة اختلالها صححنا بعضا و اشرنا الی بعض و ترکنا ... فی الیوم التاسع عشر من جمای الاولی سنه ۱۳۰۵ الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین المعصومین.
خط: نستعلیق، کا: آقا محمد اسمعیل همدانی، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۳۰۵ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۰۴]

● طب اطفال / طب / فارسی

tebb-e atfāl

بخشی از رساله مفصلی است در پزشکی اطفال، کاتب خطبه و مقدمه و عنوان باب‌ها و فصول را در کتابت ساقط نموده، بنابراین شناسایی کتاب از جهت نام و مؤلف دشوار است. در آغاز آن از معالجه و پرورش اطفال بحث شده پس از آن معالجه ام الصبیان و پس از آن امراضی که کودکان دچار آن می‌شود ابتدا علل امراض و پس از آن علاجش را بیان نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۲۴-۲۷/۱۹۴
آغاز: در تدبیر اطفال باید که چون طفل متولد شود تن او از خشکی هوا حفظ کند بلباس و غیره آنگاه روده ناف او را که؛
انجام: و یا دوغ گاو باره و آب هندوانه شستن مناسب بود و حنا بر کف دست و پای طفل بستن از معدات چیده است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۸۴۴]

● طباع الحیوان / حیوان شناسی / عربی

ṭibā‘-ul ḥayawān

ابن بطریق، یحیی بن بطریق، – ۲۰۰ ؟ قمری
ebn-e betrīq, yahyā ebn-e betrīq (- 816)
ترجمه ابن بطریق در ۱۹ قول.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰۹-ف
نسخه اصل: مجلس طباطبائی ش ۱۱۴۱ (۳۱۸۴۸)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۸۶ص [فیلمها ف: ۱ – ۳۱۷]

● طباع کواکب (جدول) / هیئت / فارسی

tebā‘-e kavākeb (jadval)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۴۳
دلایل ثبات، توسط و زوال وانقلاب کواکب سبعه سیاره؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳۵ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ – ۵۲۳]

← طب اکبر > طب اکبری
← طب الاکبر > طب اکبری
← طب الاکبر > فرهنگ مقصد الطالبین
← طب الاکبر > کتاب صراح
← طب الاکبر > ادعیة

● طب اکبری = تشریح طب اکبری = طب الاکبر /

طب / فارسی

tebb-e akbarī = tašrīh-e tebb-e akbarī = tebb-ol akbar

شاه ارزانی، محمد اکبر بن محمد، - ۱۱۳۴ قمری

šāh arzānī, mohammad akbar ebn-e mohammad (-1722)

وابسته به: الاسباب و العلامات = اسباب العلل و علاجها و علاماتها؛ سمرقندی، محمد بن علی (-۶۱۹)

اهداء به: اورنگ زیب عالمگیر (۱۰۶۹-۱۱۱۹ق)

تاریخ تألیف: ۱۱۱۲ق

ترجمه و گزارشی است از «الاسباب و العلامات» ابوحامد محمد سمرقندی و «شرح الاسباب و العلامات» نفیس بن عوض کرمانی، در ۲۸ «فصل» و یک «خاتمه». او در این ترجمه دلایلی را که در متن نیست نیاورده و فوایدی از شرح اقسرائی و سدید کازرونی و کفایه منصوری و موجز و ذخیره خوارزمشاهی و قانون و حاوی گرفته بر آن افزوده است.

آغاز: بسمله و به نستعین رب وفقنی باتمام هذا الکتاب صحیح ترین کلامی که مشام ناطقه دانش آئین را که آئینه ادراک محسوسات و معقولات از شمیم ...

چاپ: مشار ۳۴۳۲/۳ (۱۱ چاپ)

[نسخه‌های منزوی ۵۵۸/۱ (۸ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۶۱۷/۱ «طب اکبر» (۵۴ نسخه)؛ دنا ۲۸۴/۷ (۲۳ نسخه)؛ الذریعة ۱۲/۲ و۱۴۱/۱۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۸/۵]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب در امراض بینی: نیمه بالای وی استخوان است و نیمه زیرین غضروف و مجری بینی تا مصفاة که آنرا عظم مناسبتی گویند گشاده است و ...

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی محمدهادی» (بیضی)؛ جلد: مقوا اسلیمی، ۲۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۷]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۰۰

آغاز: ارزانی بن میر حاجی محمدمقیم چنین تسوید می‌نماید که این منزوی زاویه خمول ... بطب الاکبر موسوم گشت؛ **انجام:** مقاله پنجم اندر حمی جدری وحصبه باید دانست که جدری وحصبه وحمیقا اگر چه درامراض ... با پوست ملتصق باشد و برداشته نبود وریم نکند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۱۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بفاتحه خیر یاد دارند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ دارای یک سرلوح، مجدول، مذهب؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۴۶۲گ، ۲۲ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۳۳۳]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول با سرلوح مذهب، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۴]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** زیرا که چون سده در محدب کبد بود ... جمع می‌گردد و از آن که به واسطه سده محدب. (سپس سه صفحه به خط دیگر نوشته و به کتاب افزوده اند تا به عنوان امراض کبد برسد)

تا امراض کبد دارد؛ خط: نستعلیق و تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۵۴۷ص، ۲۱-۲۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۱۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۳۰۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۱۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۳×۳۸/۸سم [ف: ۳ - ۵۴۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۴

خط: نستعلیق، کا: حکیم ولی الله لاهوری، تا: ۱۱۱۸ق؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۵۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۶۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فوائد ضروریه که درین مختصر ترتیب یافته اگر آن را بخواهند ازین خاتمه نشان موضع او دریابند و این درویش دلریش را به فاتحه یاد کنند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۳ ربیع الاول ۱۱۵۲ق؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳۷۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۲۶]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۶۳

بی‌کا، تا: ۱۱۸۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۰/۵×۲۸/۳سم [رایانه]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۶۰

انجام: و بعد ذلک جهت تقویت معده و اثبات حمل ادویه بارد قابض مقوی چون سماق و ورد و طباشیر و فوفل و صندل و پوست انار و حضض و عصاره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح و کتیبه مرصع مذهب، مصحح؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۳۰۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۶۱
نسخه حاضر دنباله نسخه قبل و مشتمل بر جلد دوم و از امراض کبد تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ ۷۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۰ – ۳۰۸]

۱۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۳۱۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: – ۱۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۹
خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالکریم، تا: جمعه ۱۷ شوال ۱۲۳۳ق؛ اندازه: ۱۶×۲۷/۷سم [ف: ۳ – ۵۴۳]

۱۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت التمام بعون الله الملک لایزد العلام علی ید تراب اقدام السادات ابن محمد حسین الرضوی علینقی فی یوم الثلثا من شهور سنه ثلثه و ثلثین و مائتان بعد الالف من الهجرة النبویه ... و السلم علی من اتبع الهدی
خط: نسخ، کا: علی نقی بن محمد حسین رضوی، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۴۵۶ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [نشریه: ۳ – ۳۱۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۲۷۶
آغاز: بسمله. باب اندر امراض کبد ابن باب مشتمل است بر چند فصل؛ **انجام:** و فوائد ضوروریه که درین مختصر ترتیب یافته اگر آن را بخواهند ازین خاتمه نشان موضع او دریابند و این درویش دلریش را به فاتحه یاد کنند
جلد دوم؛ خط: شکسته نستعلیق خفی، کا: سید ابوالحسن بن حکیم میرعلی، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ ۱۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۹– ۳۲۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۴
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: جمعه ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۴۷ق، جا: شاه جهان آباد؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۱گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۸ – ۶۳۳]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۵
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: ۱۳ رجب ۱۲۴۷ق؛ تملک: سردار کابلی در ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۸۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۸ – ۶۳۳]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۴۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ازین خاتمه نشان موضع او دریابند و این درویش را بفاتحه خیر یاد دارند.
خط: نستعلیق، کا: سید عابد علی کنکیروی ترمذی (با کمک چند کاتب دیگر که نامشان در ترقیمه آمده)، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۲۵۷ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه‌ای سبز، ۶۹۵ص (۱–۶۹۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۵۰ – ۱۳۳]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فوائد ضروریه که در این مختصر ثبت یافته و آنرا بخواهند از این خاتمه نشان موضع او دریابند ...
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم سرناپ، تا: ۱۱ رجب ۱۲۶۴ق؛ مصحح توسط مولوی محمد یوسف علی خان صاحب، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۹۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳ – ۲۸۴]

۲۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آخر شوال ۱۲۷۲ق؛ ۲۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: – ۳۰]

۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۵۲/۱۴
آغاز: و بعد ملاحظه کتب طبیه و صحف حکیمه به ظهور رپیوست که هر چند در رسائل معتبره هذا الفن اسباب و علامات امراض مع الکلیات مذکور است لیکن چنانچه در کتاب فیض انتساب؛ **انجام:** و استنشاق همین است و اگر این را بسط کنند یعنی در بینی چکانند اقوی باشد و آب خیار و کاهو و گشنیز به روغن گل سرخ و اندکی در شیشه که گلو گشاده باشد ریزند و بخیسانند و هر ساعت لخلخله نمایند ... و یا از عدس مقشر و آب انارترش یا آب غوره
جلد اول تاقسم دوم (صداع مادی)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۷]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۶۸
بی‌کا، تا: ۱۳۲۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱/۶×۳۴/۱سم [رایانه]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۲
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۲۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۰/۸×۳۴/۳سم [رایانه]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مزاج او گرم و خشک است و الله اعلم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا [رایانه]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۵۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۴
آغاز: برابر
مشتمل بر بیست و هشت فصل؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲ – ۳۰۱]

۲۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۲۲/۳
آغاز: بسمله حمدله اما بعد این مختصری است در تشریح از کتاب طب اکبری مشتمل بر چند باب، باب اول در تشریح سر شامل بخش تشریح آن کتاب؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۳۲–۴۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۷۹۳]

۲۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۳۰×۲۱سم [ف: – ۲۲]

← الطب الایلاقی ← الاسباب و العلامات

● **طب انگریزی = طب انگلیسی** / طب / اردو
tebb-e angrīzī = tebb-e engelīsī

محمد فضل حق بن مولوی سعدالله،
mohammad fazl-ul haqq ebn-e mowlavī sa‘d-ol-lāh

مختصری است در برخی نسخه‌های پزشکی جدید با ذکر داروهای ژنریک و درمان برخی بیماری‌ها با ذکر علایم بالینی که گاهی معادل فارسی و عربی آنها نوشته شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۷۲

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد هه کتاب فن داکتری اور طبابت انگریزی؛ **انجام:** مسمی به علاج مختصر هی اسمین امراض کی نام کی ترتیب حروف تهجی ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، برای صاحبزاده محمد؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ ۲۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۳۰]

← طب انگلیسی ← طب انگریزی

● **طب اورنگ شاهی** / طب / فارسی
tebb-e ūranj šāhī

حکیم امین آبادی، درویش محمد
hakīm amīn ābādī, darvīš mohammad

به نام: اورنگ زیب بهادر

مشتمل بر ۷ «باب» و هر باب در چند «فصل». مؤلف چنان‌که در مقدمه آورده، خود را مرید شیخ فرید شکر کنج می‌داند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۲۲

آغاز: بسمله حمد و سپاس مر حضرت حکیمی را که بحکمت بالغه و قدرت کامله ... بعد هذا این فقیر حقیر درویش محمد حکیم امن آبادی مرید حضرت قطب الاقطاب؛ **انجام:** ینوع زهر نباتی که وی را لبنی محرق و مسهل و مقطع بود آن را ینوع گویند چنانچه شیرم مارزبون و مانند آن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ مجدول؛ جلد: ارغوانی، مذهب، ۶۲۳ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵۰ - ۲۱]

← طب اهل البیت ← طب الائمة

● **الطبایع = کتاب الطبایع** / طب / عربی
aṭ-ṭabāyi‘ = k.-uṭ ṭabāyi‘

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی
jālīnūs (129 - 199)

کتابی طبی است در طبایع و صفت و عجایب خلق انسان در چند باب، چون: باب اجتماع الطبایع، باب فیترکیب جسد الانسان من الاعضاء المفردة والمرکبة، باب فی قسم الطب و اقسامه، باب الانذار بالحوادث قبل ان یقوی و یعظم. این کتاب از اقوال جالینوس گرد آوری شده و از سوی مترجمان عرب به عربی ترجمه شده است. نامی از این کتاب در منابع موجود یافت نشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۲

آغاز: الحمدلله کما یستحقه ... هذا کتاب الطبائع وصفة خلق الانسان و عجائب خلقه و کل حار و بارد و کل داء و دواء؛ **انجام:** فی المقعدة ینذز بالبواسیر الدمامیل یخشی منه خراج عظیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۲ محرم ۱۳۰۰ق؛ مصحح؛ ۵۰گ، ۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۱۵۰]

● **الطبایع = سرائر الاسرار** / هیئت / عربی
aṭ-ṭabāyi‘ = sarā’ir-ul asrār

ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد، ۱۷۲ - ۲۷۲ قمری
abū-ma‘šar-e falakī, ja‘far ebn-e mohammad (789-886)

در این کتاب که به گفته مؤلف به لطائف اسرار نجوم به بهترین شکل پرداخته، حالات و طبایع برج‌های دوازده‌گانه از برج حمل تا برج حوت مورد بحث قرار گرفته و پس از آن در بحث و بررسی اقالیم به بیوت پرداخته شده و تحت بیوت طالع، دوازده بیت نقل شده است. سپس سیارات هفت‌گانه برشمرده شده بررسی قرار گرفته است. از برخی از قدما مانند حسن بن سهل و دحیه هندی نقل می‌کند. در اواخر کتاب پس از آن که می‌گوید: «قال الحسن بن سهل حول درج الشعرا الی درج المطالع» فصلی است با عنوان «مفاتیح ابواب الاحکام» و پس از چند صفحه این عنوان «فصل الفصول و الاسرار» که دارای ۶ فصل است به چشم می‌خورد.

آغاز: بسمله، و سرائر الاسرار لابی معشر و هو کتاب الطبایع فاعلم ذلک، قال ابومعشر حین حکمت المطویات من العلوم و امتحنت لطایف اسرار النجوم ...

انجام: فقلت یتخلص من هذه النکبة بعد شهرین یوم یجتمع و المشتری فی درجة بلوغ تسییر هیلاجک فکان کما قلت

شرح و حواشی:

۱- مختصر الاسرار (ترجمه)؛ یزدی، ابوالقاسم

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۴/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۳۰ص (۳۶۳-۵۹۲)، ۱۷ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۲۰۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بصاحب الحادیعشر من جهة الاحباء و طلب

(ناقص)
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: پارچه‌ای، ۷۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۷سم [ف: ۸ – ۲۶۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن ابوالفتح، تا: ۱۲۳۷ق؛ ضمیمه: پس از اتمام کتاب سرائر در نسخه مطالبی در توصیف ادبی کتاب و در بیان اینکه تاریخ تحریر نسخه مقارن با جلوس حشمت شاه قاجار (محمد حسین میرزا) به تخت در سال ۱۲۳۷ بوده، به فارسی نوشته شده است (۱۲۵پ–۱۲۷)، آغاز ضمیمه: «حبذا این کتاب مستطاب که مجموعه ای است مشحون از بدایع و صنایع و احکام ...»، انجام ضمیمه: «چنانچه سالک اصفهانی ماده تاریخ همایونش را بدین دو بیت به رشته نظم کشیده»؛ ۱۰۷گ (۲۱پ–۱۲۷)، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۴۴۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۳۰گ، ۱۶ سطر (۹/۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۸×۲۲/۳سم [ف: ۸ – ۲۶۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۲/۳
آغاز: الحمد لله علی آلائه و الصلوة علی محمد و آله امابعد الباب السادس فی استخراج الخبی اذا اردت ان تعلم هلی خبی لک شی ام لا انظر فی السابع و الاوتاد؛ **انجام:** برابر
در احکام نجوم است در آغاز با عنوان الباب السادس شروع شده ولی ابواب دیگر عنوانی ندارد و همه را با عنوان (باب آخر) آورده است. تذکر: نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۹۹ص (۵۹–۱۵۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۹ – ۵۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۳۰/۱
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن حاجی محمد جعفر تهرانی، تا: ۱۲۹۰ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ سطر [ف: ۵ – ۳۴۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۱/۴-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نظر الزهره یدل علی انه فی مکان طیب الریح من امکنة النسا او تحت فراش او فرش.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰۹ص (۱۲–۱۲۰)، ۱۹و ۱۷و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۳ – ۷۳]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۵۰/۲
انجام: برابر
تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۴۴گ (۵۰ ر–۹۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۶۸]

● الطبایع / طب / عربی

aṭ-ṭabāyi‘

اقلیمون

eqlīmūn

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۲۷
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۹۳پ–۹۴پ)، ۲۴–۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: – ۱۴۵]

● طبایع / طب / عربی

tabāyi‘

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۷
آغاز: بسمله. اما الدلیل علی ان الحرارة و البردة هما القوتان؛
انجام: من رطوبه لزجه و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [الفبائی: ۳۹۴]

● طبایع (مقاله در) / طب / عربی

tabāye‘- (maqāle dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۷
آغاز: بسمله. اما الدلیل علی ان الحرارة و البردة هما القوتان؛
انجام: من رطوبه لزجه و الله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● طبایع آب و باد ... / طبیعیات / فارسی

tabāye‘ āb va bād ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۹۹/۲
آغاز: بدان که بنای احکام را حضرت دانیال بچهار نقطه قرار داده است. اول آتش بمنزله روح است. دویم باد بمنزله عقل است؛
انجام: در خاک یافتم گفتم ناگاه غایب را خوف بیدار شود در مقام دیگر در احکام خانه هشتم اگر سوال ...
طبایع آب و باد و آتش و خاک این کتاب آغازش با کتاب رمل به شماره ۱۵۸۱۲ رایانه ملی مطابق است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۲۳گ (۶۴پ–۸۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۲سم [ف: ۹ – ۴۵]

● طبایع آدمی و معالجات و خواص اعضاء / طب / فارسی

tabāye‘-e ādamī va mo‘ālejāt va xavass-e a‘zā’

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۷/۲
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد بدانکه هر که آب بنفشه را با سرکه کهنه بیامیزد و در رویی که کلف بوده باشد بمالد بر طرف شود؛

انجام: نافع است و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ (۵۰ر-۱۰۵پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱۴]

● **الطبایع الاربع** / کیمیا، طبیعیات / عربی
ṭabāyi‘-ul arba‘

مؤلف پس از بیان و بررسی این قول که طبایعی را که خداوند ایجاد نموده چهار تاست، به بیان حصر عناصر در چهار (هوا، زمین، آب و آتش) پرداخته و در بررسی هوا، بادهای چهارگانه را مورد بحث قرار داده و در این میان نفس انسانی و نفس صناعی را همچون باد صبا معتدل و مرطوب و گرم توصیف نموده پس از آن به بیان مطالبی درباره حجر مکرم و تقدم آن و تدبیر اکسیر پرداخته و در آخر ارتباط با زرنیخ و اقسام کبریت‌ها مباحثی را مورد بررسی قرار می‌دهند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۵
آغاز: بسمله، و اعلم ان الطبایع التی اوجدها الله تعالی اربعة فطبیعیة البرودة متقدمة فی الوجود علی طبیعة الحرارة؛ **انجام:** من صورة الی صورة و من حرف الی حرف و من مکان الی مکان مظاهر و اعیان و معارف الانسان فافهم.
کا: محمد عبد اللطیف، تا: ۱۳۲۸ق؛ کاغذ: هندی، ۶گ (۸۹پ-۹۴پ)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۲۶]

● **طبایع الاستبداد و مصارع الاستعباد** / - فارسی
tabāyi‘-ul istibdād wa maṣāri‘-ul isti‘bād
حکمت، علی اصغر، ۱۲۷۱ - ۱۳۵۹ شمسی
hekmat, ‘alī asqar (1892 - 1980)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۸۵/۸
آغاز: استبداد یعنی چه در لغت استبداد آن است که؛ **انجام:** پس باید مقداری در اقسام و طبایع استبداد شرحی و تفصیلی گوئیم.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **طبایع الامراض (پاتولوژی)** / طب / فارسی
tabāyi‘-ul amrāḍ (patolo-jī)
؟ متطبب، تقی بن محمود، ق۱۴ قمری
motatabbeb, taqī ebn-e mahmūd (- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۸۹/۱۰
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۳گ (۲۹۵پ- ۳۰۷پ) [ف: ۶ - ۲]

● **طبایع انسان** / کلام و اعتقادات / عربی
tabāye‘ ensān
کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۴۰
آغاز: بسمله. قد وصل الی کتابکم الکریم و خطابکم الجسیم و اخطت بما فیه و الطلعت علی ظواهره و خوافیه؛ **انجام:** او من حضر الی سفر او من سفر الی خصر الی غیر ذلک مما تیسر و الله ولی التوفیق.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۱۶ [رایانه]

← طبایع حروف ﹥ الحروف

● **طبایع الحیوان** / حیوان شناسی / عربی
tabāyi‘-ul ḥayawān
مروزی، شرف الزمان طاهر، قرن ۶ قمری
marvzī, šaraf-oz-zamān tāher (-12c)

در پنج «مقاله» است: ۱. ذکر الانسان و انواعه و طبقاته من اعلی مراتبه الی ادنی منازله، در بیست و یک باب: ۱) ذکر الانبیاء، ۲) ذکر المتنبین: در اینجا یاد می‌شود از: زرادشت، مانی، مزدک، خرم، دینان، بهافرید پسر ماه فیروز از خواف راوند نیشابور و اصل او از زوزن است و در زمان ابومسلم می‌زیسته است، هاشم بن حکیم مقنع مروی گبر مزدایی رهبر سپیدجامگان، حسین بن منصور حلاج، علوی ایلاقی، ابن ابی الحسین الانباری فقیه که مانند مدعیان نبوت دیوانه بوده و می‌گفت که کسی نمی‌تواند مرا بکشد و شمشیر نیز نمی‌تواند مرا بدرد، ولی آزمودند و او را بکشتند، ۳) ذکر الملوک: در اینجا نام پادشاهان را برمی‌شمرد مانند: فغفور، خاقان، قیصر، کسری، بلهرا (در هند)، نسکف (در حبشه)، رتبیل کابل، بطلمیوس قبط، کیارنگ مرو، شارغر شبستان، شیر بامیان، اخشید فرغانه، خوارزم شاه، شروان شاه، کرمان شاه، حوت، کوتوال، ۴) ذکر العلماء، ۵) ذکر الصوفیة و الزهاد، ۶) اهل فارس، ۷) ذکر اهل الصین: داستان رفتن طالبیان به چین در روزگار امویان از ترس آنان در اینجا آمده است. نیز یاد می‌شود در آن از کاغذ چینی خوب که در سمرقند می‌سازند و از نامه نوشتن پادشاه قتای به امیر خراسان محمود قراخان در سال موش در ۴۱۸ و چگونگی مجازات گناه‌کار در چین، ۸) ذکر الترک: در اینجا آمده است که ولادمیر پادشاه روس کسی نزد خوارزم شاه فرستاد و درخواست که تا کس بدانجا بفرستد که بدانها اسلام بیاموزد تا بتوانند با غزا و جهاد دینی از تنگی زندگی به درآیند چه آیین مسیح آنان را از خونریزی بازمی‌دارد و آنان پیش از گرایش به دین ترسایی با ترک‌تازی و غنیمت جنگی می‌زیستند، ۹) ذکر العرب، ۱۰) ذکر الحبشة، ۱۱) ذکر

خط معدل النهار هو الاستواء، ۱۲) ذکر اصحاب الجزائر و الاطراف، ۱۳) مساکن الجنوب، ۱۴) ذکر الطبیعة، ۱۵) ذکر الذکورة و الانوثة: در اینجا داستان زنی آمده است که از آمیزش با مردمی گریخته است، ۱۶) صفة الخصیان: در اینجا داستان شیخ زاهد ساوجی شیخ الشیوخ زمان نظام الملک که پنجاه و دو سال داشته و خود را خواجه کرده است آمده است، سرامد در علوم حکمی زمان گفته است که خصی و خواجه سست و ترسو است ولی ما خلاف آن را دیده‌ایم و نیز داستان عمیدالملک ابونصر کندری وزیر طغرل که خود را خواجه کرده و وزیر مانده است، ۱۷) طول الاعمار و قصرها، ۱۸) العادات، در اینجا داستان مرد سجستانی خادم ملک شاه که «گربه خوار سلطان» بوده است آمده است، او گربه را از دم آغاز خوردن می‌کرده تا به سرش می‌رسید، ۱۹) منافع الاعضاء، ۲۰) ...، ۲۱) ...؛ مقاله ۲. ذکر البهائم و الوحوش و السباع و ذوات القوائم الاربع، در سی و پنج باب؛ مقاله ۳. الصور البریة و البحریه و هی تشتمل علی باب؛ مقاله ۴. الحشرات و هی باب (حیات - الدخال و المتشبت)؛ مقاله ۵. الحیوانات البحریة و هی بابا (سمک - اسداف الغیرقین). او نام برخی از جانوران را به فارسی می‌آورد. مؤلف در آن از «دیلم» می‌ستاید و یاد می‌کند از: ارسطو، بولس، جالینوس، دیوسقوریدوس، افلیمون الحکیم فی کتاب استباط المیاه، سقراطیس فی کتاب الربا، بقراط فی کتاب الخریق، طیموسوس الحکیم، اریتاسوس. نیز از: ماسرجویه، سنان بن ثابت، ابومعشر بلخی، ابوسعید بن شاذان، مزربانی در کتاب الشباب و الشیب، عبدالله بن جبرئیل، کتاب السموم، محمد بن زکریای رازی، ابوریحان بیرونی. او می‌گوید که در سال قحط و خشک سالی ۴۹۲ دیده‌ام که تهی دستان موش و ملخ می‌خورده‌اند. باز یاد می‌کند از فقیهی که زنبور را با نشاطی و شتابی می‌خورده است و می‌گوید که دیدم آن مرد طوسی بیابان‌گرد و کوه‌نورد را که «عظایه و حرباء» شکار می‌کرده و زنده زنده آنها را می‌خورده است و مردم می‌گفته‌اند که از اولیاء الله است. باز می‌گوید که در اصفهان بودم و دیدم که گروهی از مردم ایذج (نسخه: اندخ) در همسایگی ما آمده بودند و هوا در سردی و گرمی میانه بود. آنان از سرما می‌نالیدند و آب را در آفتاب گرم می‌کردند و می‌نوشیدند ولی ما برف را گران می‌خریدیم و با آن آب می‌نوشیدیم. در آن از داستانی یاد شده که ابوسعید عبدالله جبریل درباره مردمی از مشرق که در ۴۳۴ دیده است آورده و از ساوجی ملقب به شیخ الشیوخ که نزد نظام الملک (ره) مقرب بوده است و از عمید الملک ابونصر کندری و طغیان او در برابر طغرل در گرکانج (جرجانیه) خوارزم و محاصره او و از چیره شدن طغرل بر او و وزارت دوباره او تا زمان الب ارسلان (ره) و از سلطان محمود (ره). نسخه شماره ۲۱۱۰۲ عربی موزه بریتانیا که آغاز و انجامش افتاده همین کتاب است (فهرست گیورتن ریو ص ۴۶۰ ش ۹۹۶؛ مینورسکی ص ۴) (دانش پژوه، با تلخیص)

آغاز: بسمله. و به نستمد. الحمدلله المبدء المعید المحیی المیت الحمید المجید الفعال لما یرید واهب العقل و النفس و مبدع العالم بالکل و الفائض انعامه علی الکل فکل منه بدء و الله یعود ... فجمعنا فی هذا الکتاب منها بما انتهی الینا علمه و تیسرلنا السبیل الی معرفته ... و جعلنا خمس مقالات.

چاپ: گزیده‌ای از آن با عنوان «ابواب فی الصین و الترک و الهند منتخبة من کتاب طبایع الحیوان» با ترجمه وشرح مینورسکی به انگلیسی، لندن، انجمن آسیائی پادشاهی، ۱۹۴۲م چاپ شده است

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۱-ف

نسخه اصل: دیوان هند Ad. 1949؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۱گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۱-ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال بولس الحلزون المحرق له قوة مخففة قلیلة ... قال دیسقوریدوس القنفذ البحری طیب الطعم جید للمعدة ... و نقص اللحم الزائد ... هو غطاء صدف الفرفتن و یسمی ابوخبس و هو طیب الرایحة ... و یکون لونه اسود و هو اصفر و کلاهما طیبا.

نسخه اصل: دانشگاه لس آنجلس ۵۲ م؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۲۶۴گ [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۲]

● طبایع الحیوان / حیوان شناسی / عربی

tabāyi‘-ul ḥayawān

چون حیوان اشرف موجودات عالم سفلی است مؤلف در این کتاب به بیان اجناس و انواع و اشخاص و فصول و احوال و اوصاف و اخلاق و مساکن و منافع و ضررها و سایر خوصیات آنها پرداخته، مشتمل بر پنج «مقاله»: ۱. ذکر الانسان و انواعه و طبقاته من اعلی مراتبه الی ادنی منازله، مشتمل بر بیست و یک «باب»؛ ۲. ذکر البهائم و الوحوش و السباع و ذوات القوائم الاربع، مشتمل بر سی و پنج «باب»؛ ۳. الطیور البریة و البحریة، در یک «باب»؛ ۴. الحشرات، در یک «باب»؛ ۵. الحیوانات البحریة، در یک «باب».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۵۰

آغاز: الحمدلله المبدی المعید المحیی الممیت الحمید المجید الفعال لما یرید واهب العقل و النفس؛ **انجام:** لونه الی البیاض و سم و قد یؤتی به من الولی و یکون لونه اسود و هو اصغر وکلاهما طیبا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ مهر: «اللهم صل علی محمد و آل محمد» (مستطیل)؛ تملک: سید ریحان الله بن جعفر موسوی در جمادی الاول ۱۳۲۱؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۷سم [ف: ۴۱ - ۴۴]

← طبایع الحیوان الناطقة ⋗ کتاب المخزون
← طبایع الحیوان و خواصها و منافع اعضائها ⋗ منافع الحیوان و النبات

● طبایع مرکبات / طب / فارسی

tabāye‘- morakkabāt

در بیان طریق دانستن طبایع مرکبات از حرارت و برودت و ...

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۳/۳ فرخ

خط: نستعلیق، کا: محمد بن میرزا ابوطالب گرایلی، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۸۳-۸۴)، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: - ۱۸۷]

● طبایع و امزجه مأکولات و ادویه / طب / فارسی

tabāye‘- va amzaje-ye ma’kūlāt va advīye

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲/۲۸

آغاز: درمعرفت منفعت و مضرت و طبع و مزاج ماکولات؛ **انجام:** و درد سر ا که از گرمی باشد زایل کند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، ۳۲ص (۲۷۹-۳۱۰ هامش)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵ - ۴۲]

● طبایع و امزجه مأکولات و ادویه / طب / فارسی

tabāye‘- va amzaje-ye ma’kūlāt va advīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴۵/۳

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۶۱پ-۷۶پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۷۰]

● طب البشری / طب / عربی

ṭibb-ul bašarī

تونسی، محمد بن سلیمان، قمری

tūnesī, mohammad ebn-e soleymān

رساله‌ای است در پزشکی کودکان که مؤلف به دستور حاج محمد علی در سه «قسم» تألیف نموده است: ۱. قانون صحة الاطفال؛ ۲. امراضهم و علاجها؛ ۳ تراکیب لادوریة التی یجب استعمالها.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۹۹/۱-۱۱/۱۹۹

آغاز: بسمله یا من خلق الانسان من سلالة من طین ثم جعله نطفة فی قرار مکین ... وعلی آله وصحبه الذین ارتضعوا البان التوحید من ثدی هیکله النوارنی؛ **انجام:** وللذی سنه اربع عشرة سنة ثلثا درهم وقس علی ذلک والله الشافی لارب غیره ولامعبود سواه. وهذا آخرما ... ومتعنا ببقاء محیاة السنیة وجعل الملک باقیا فیه وفی اشبانه بسیدنا محمد وآله.

خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۱۱ صفر ۱۳۳۸ق؛ ۲۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۸۴۵]

● طب بقراط = شرح بیست باب / طب / فارسی

tebb-e boqrāt = š.-e bīst bāb

گزارشی است بر یکی از متون قدیم که مطالب تحت عنوان: «قال البقراط ...، التفسیر ...» آمده و شامل بیست «باب» است و نسخه حاضر از اوایل باب پنجم را دارد بدین شرح: باب ۵. وجع الظهر و المفاصل؛ ۶. علل الاغطاء و هذا الباب یتنوع علی عشرین نوع؛ ۷. علل النساء، در سی و سه فصل؛ ۸. القروح و الاورام و الدنبلات و السرطان، در بیست و چهار فصل؛ ۹. انواع الحراج، در شش فصل؛ ۱۰. العلامات الدالة طول المرض، در بیست فصل؛ ۱۱. العرق النافعة، در هفت فصل؛ ۱۲. فیما قال فی البول سوی ما ذکر، در شش فصل؛ ۱۳. النوم، در شش فصل؛ ۱۴. البحران و ایامه و الاستفراغات، در شانزده فصل؛ ۱۵. تدبیر المرضی، در دوازده فصل؛ ۱۶. النوم، در شش فصل؛ ۱۷. فیما قال فی الالبان، در یک فصل؛ ۱۸. فیما قال فی الشراب سوی ما ذکر، در سه فصل؛ ۱۹. فیما قال فی المیاه و فی الاشیاء الباردة و الحارة، در نه فصل؛ ۲۰. فیما قال فی الامراض التی یحدث و ...، در هفده فصل. در مواردی آمده است: «و زعم الرازی: بحسب ما قاله الرازی: ذکر جالینوس».

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۵

آغاز: یکن به حمی و اصحابه مفص و ثقل فی الرکبتین و وجع فی القطن ... التفسیر: وجع الظهر و المفاصل اذا لم یکن مع حمی دل علی ان الفاعل له خلط کثیر لیس بحاد و لا مایل الی العضن بک هو؛ **انجام:** و کانه عنی بقوله ... ای تسکنها عنه و الله اعلم بالیقین و الصواب و قد وقع الفراغ من تحریره بتوفیق الله و حسن تیسیره و المحرر صاحبه المعترف بالذنب و القصور عند ربه الغفور محمد بن عبدالله المشتهر بالشمس الاردستانی المتطبب انجح الله اماله و ختم له بالحسنی و ذلک فی العشر الاخر من رمضان المبارک سنه خمس و اربعین و سبعمایة الهلالیة ببلدة مدینة الاسلام الاردستان حماها الله عن العاهات و صلی الله علی محمد خیر خلقه و آله الطاهرین الطیبین.

خط: تعلیق، کا: محمد بن عبدالله شمس اردستانی، تا: رمضان ۷۴۵ق، جا: اردستان؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۸۸ص، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

● الطب الجامع / طب / عربی

ṭibb-ul jāmi‘

جیلانی، ابوالقاسم بن عبدالله، ق۱۳ قمری

jīlānī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 19c)

در دیباجه جلد اول آمده است: «هذه مجموعة فی قسمی العلمی و العملی من الطب» و در دیباجه جلد دوم آمده است: «هذا مجلد الثانی من المجموعة المحتویة علی قسمی العلمی و العملی من الطب». کتاب از روی کتب قدماء ساخته شده و در دو مجلد است: نخستین «الحمیات و امراض الرأس الی الطحال» در دو فصل نخستین در شش نوع دومی در پنجاه قسم، مجلد دوم در سیزده فصل است.

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۸

آغاز: بسمله. بعد حمدالله الشافی المطلق و صلوة علی رسوله؛

انجام: اوفی مجری الطحال الی المعده و الشده اما الورم او لغیره و مادة الیرقان لیست بفضبه والا وجب الحمی ؟ عج

جلد اول؛ خط: شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۳۶ص، ۱–۲۶ سطر (۶/۵×۷)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [نشریه: ۳ – ۳۷۸]

۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۹

آغاز: بسمله. بعد حمدالله الشافی المطلق و الصلوة علی رسوله؛

انجام: من الرطوبة الغریزیه

جلد دوم؛ خط: شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: اعتضاد الاطباء در ۱۳۳۲؛ ۴۷۸ص، ۶–۲۶ سطر (۶/۵×۷)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [نشریه: ۳ – ۳۷۸]

● **طب جدید** / طب / فارسی

tebb-e jadīd

صحت، سید محمد، ق۱۳ قمری

Sehhat, seyyed mohammad (- 19c)

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۷۵/۴–۸۳۵۵

از «اکنه» آغاز می‌شود، با فهرست در آغاز. مؤلف آن باید همان نویسنده نسخه باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید محمد طبیب قمی، تا: سه‌شنبه ۸ رجب ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۰۰گ، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۱۴۴]

● **طب جدید** / طب / فارسی

tebb-e jadīd

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۲۸

اثری است مبتنی بر کتاب‌های اروپایی. نسخه از جنس ششم در سمومات آغاز می‌شود و عنوان‌های جنس هفتم در تغییرات تغذیه بدن و هشتم امراض حاصله از تبدیل آلات و محصولات غیرطبیعی و مرض در آن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۵۴۳]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۴۳

نسخه‌ای است بدون خطبه و خاتمه که اوراقش هم به صورت آشفته وصالی گردیده تألیف یکی از شاگردان دکتر شلیمر معلم دارالفنون به روزگار ناصرالدین شاه (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق) که درس‌ها را جلسه به جلسه نگاشته است. در برگ ۱۶ آمده: «این رساله است در بیان علم جراحی و مشتمل است بر چند فصل، فصل اول در نزف الدم که بفرانسه همورازی نامند و او عبارت است از ...» در جائی دیگر آمده: «بتاریخ یوم سه‌شنبه هشتم ماه ذی قعده مطابق سال ۱۲۷۰ گفتگو می‌شود در ...»، پس از حدود صد برگ: «باب نهم در مرض کوفت و غیره. فصل در امراض مزاجی گفته می‌شود کوفت که بفرانسه سفلیس گویند ...»، در یک برگ به آخر مانده: «بتاریخ یوم چهارشنبه سلخ شهر ذی قعده ۱۲۷۳ در خدمت موسیو شلیمر اما شیرخشت که بفرانسه من نامند صمغ شجری است بقدر گل سرخ»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۱گ، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۴۸]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳

در آغاز کتاب جداولی است در مزاج و اجناس نه گونه نبض و اجناس بول و امراض. در خود کتاب امراض است سپس علاج و درمان آنها و دستور آشامیدن و جداولی در معرفت مزاج و خواص میوه و مرکبات و یقولات و مطبوخات و حلویات و خواص ادویه برای بیماری‌های جهازهای مختلف بدن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: شیخ عبدالحسین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۴۱گ، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: – ۹۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۵۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۰۵/۱

آغاز: تعریفات. حکمت طبیعی علمی است که در آن بحث می‌شود از قوه ثقل و صوت و حرارت و اکتریسیته نور و از آثار که در اجسام از آنها به ظهور می‌رسد؛ **انجام:** و در خلف طبقه عنبیه جلدیه که بلاتین کرسالین و هم عدسی بلورین نامند واقع است وجلدیه جسمی است

رساله مختصری است در طب قدیم و جدید، شامل دو بخش ادویه و ترکیب آنها و شناخت اعضای بدن و بیماریهای آن؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۸۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۵۲]

← الطب الجدید الکیمیائی ◄ غایة الاتقان فی تدبیر بدن الانسان
← الطب الجدید الکیمیائی ◄ الطب الکیمیاوی

● **الطب الجدید الکیمیائی = الطب الکیمیاوی** / کیمیا، طب / عربی

ṭibb-ul jadīd-ul kīmīyā’iī = ṭibb-ul kīmīyāwī

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی
pārāselsūs (1493 - 1541)
مترجم: ابن سلوم، صالح بن نصرالله، - ۱۰۸۱ قمری
وابسته به: غایة الاتقان فی تدبیر بدن الانسان؛ ابن سلوم، صالح بن نصرالله (-۱۰۸۱)

این رساله گزیده ترجمه و شرحی بر نظام طبی کیمیاوی پاراسلسوس (براکلسوس)، طبیب کیمیاوی سوئیسی، است. این رساله را ابن سلوم حلبی از لاتین به عربی ترجمه کرده است و آن را با عنوان «کتاب فی الطب الجدید الکیمیاء الذی اختراعه براکلسوس» در فصل چهارم کتاب خود «غایة الاتقان» آورده است (بنگرید به مدخل: الطب الکیمیاوی). این رساله ترجمه یک اثر مستقل از پاراسلسوس نیست، بلکه مجموعه متونی است که احتمالاً خود مترجم گردآورده است و در آن بسیار از پاراسلسوس و پیروان وی نقل قول کرده است و به توضیح گفته‌های ایشان پرداخته است. به طور خاص جامع (مترجم) در میانه متن به نام دو کتاب پاراسلسوس به نامهای «راغنانی» (؟) و «ایلیاستر» (؟) به عنوان مرجع عباراتی که از او نقل کرده است اشاره می‌کند، هرچند این نقل‌قول‌ها صرفاً در مقاله اول رساله وجود دارند. در پایان رساله وی مراجعی که از آنها نقل قول کرده است را چنین ذکر می‌کند: «هذا ما اخترناه و نقلناه من سنارتوس الجرمانی الذی الف فی صناعة الطب و من قرابادین و افریوس من تقطیر الارواح و الادهان» که محتمل‌تر آن است که منابع مقاله چهارم (یا سوم و چهارم) رساله باشند نه کل رساله. اگر یکسانی این رساله با آنچه در مقاله چهارم غایة الاتقان آمده است را بپذیریم، می‌توان گفت که این رساله اثر خود ابن سلوم است که آن را به طور خاص با کمک گرفتن از آثار سه کس (پاراسلسوس (براکلسوس)، کرولیوس (فرولیوس) (Crollius) (- ۱۶۰۸م) و سنارتوس (Daniel Sennert) (- ۱۶۳۷م)) در توضیح و تبیین نظام طبی کیمیایی‌ای که پاراسلسوس بنیادگذارد نگاشته است. وی در مقدمه توضیح می‌دهد که کیمیا تا زمان پاراسلسوس (براکلسوس) دانشی بود که به اصلاح و تغییر برخی معدنیات به طور خاص به منظور تبدیل آنها به طلا مربوط می‌شد اما پاراسلسوس غرض از علم کیمیا را تغییر داد و آن را به یکی از اقسام طب بدل ساخت و آن را اسباغریا (Spagyric) نامید که منظور از آن صناعت طب کیمیاوی (= شیمی پزشکی) است. این کتاب دارای یک «مقدمه» و چهار «مقاله» است: مقدمه فی تعریف الطب الکیمیائی و بیان الحاجة الیها و الغرض منها؛ مقاله ۱. فی الجزء النظری من اسباغریا و هو طب الکیمیائی فی الامور الطبیه (شامل ده فصل)؛ مقاله ۲. فی اساس الطب الکیمیائی (شامل نه فصل)؛ مقاله ۳. کیفیة تدبیر الادویة و تحلیلها (شامل سیزده فصل)؛ مقاله ۴. العملیات (شامل هجده فصل). مترجم عربی (ابن سلوم) رساله «کیمیاء باسلیقا» اثر کرولیوس (فرولیوس)، طبیب کیمیایی و پیرو مکتب پاراسلسوس، را بلافاصله پس از پایان این رساله ترجمه کرده و آورده است. این توالی موجب شده است که فهرست‌نگاران عموماً این دو رساله را یک اثر بپندارند و بعضاً هر دوی آنها را به پاراسلسوس یا کرولیوس اسناد دهند، همچنین احتمالاً شکل اسم پاراسلسوس موجب شده برخی فهرست‌نگاران به اشتباه وی را یونانی بپندارند. در این فهرست در جایی که تفکیک این دو رساله ممکن نباشد هر دو رساله تحت نام «الطب الکیمیاوی / طب کیمیاوی» به صورت مشترک آمده‌اند (ن.ک.: الطب الکیمیاوی؛ نیز کیمیاء باسلیقا).

آغاز: بسمله و بعد فهذا کتاب الجدید الکیمیائی الذی اخترعه براکلسوس مشتمل علی مقدمة و مقالات

انجام: و علی هذا المنوال یستخرج ادهان جمیع الاحجار. هذا آخر ما اخترناه و نقلناه من کتاب سنارتوس الجرمانی الذی الف فی صناعة الطب و من قراباذین وافریوس من تقطیر الارواح و الادهان.

چاپ: چاپ سنگی در بمبئی ۱۳۲۹ق در هامش صفوة الصفا

[بروکلمان ۲: ۵۹۵؛ ذیل بروکلمان ۲: ۶۶۶؛ گوته ۳: ۴۸۱، شماره ۱۹۴۱؛ برلین ۵: ۹۱-۵۹۰]

شرح و حواشی:

۱- طب جدید کیمیاوی = طب کیمیاوی = پزشکی تازه کیمیائی؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۲- طب جدید کیمیاوی (مقدمه) = طب کیمیاوی (مقدمه)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۲۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۴گ (۱پ-۵۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۲۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو الشعیر المعتدل سدس درهم عشر حبات ثلث درهم عشرون حبة اوقیة ثمانیة دراهم الرطل اثنی عشر اوقیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع مشکی، ۸۶گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۹۳]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان فعل هذا المرهم بخاصیته فیه یتوسط روح العلم کما یفعل الحدید فی المغناطیس.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه آخر شعبان ۱۱۵۵ق؛ واقف: هاشم قزوینی، ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۵۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۴۷/۲

آغاز: کتاب الطب الجدید الکیمیائی ... المقدمة فی تعریف الکیمیاء و بیان الحاجة الیها و الغرض منها؛ **انجام:** و علی هذا المنوال یستخرج أدهان جمیع الاحجار.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینکور مشکی، **۳۳**گ (۴۳ر–۷۵پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۴۶]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۱

آغاز: لکن ؟ سهنا ؟ المراد من لفظ الکیمیا؛ **انجام:** من مکان خصوصی ینحل جمع ذلک الملح من الاروانی ؟

عنوان «المقالة الاولی فی الجزء النظری من اسباء بنا (ای الصناعة الطبیة – آغاز نسخه – گویا یونانی یا لاتینی است و تحریف شده، در فارسی آمده: از چیزهای غریبه که طب کیمیائی است – ص ۳۸۳ ره آورد) فی الامور الطبیعیة یشتمل علی فصول» در ص ۲ هست؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۶ص (۱–۵۶)، ۱۸–۱۹ سطر (۸/۵×۹)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۳ – ۳۴۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد العاملی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ جلد: مذهب، ۶گ (۱۵۵–۱۶۰)، ۶۰ سطر، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۳۲ – ۱۰۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۰۵/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۰۸۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/۴۰۹۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن حاج عبدالقادر تبریزی، تا: ۱۲۶۶ق، جا: همدان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ (۴۲پ–۶۸ر)، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۰۷۳]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۲۰/۲

خط: نسخ، کا: محمد کریم بن حسین محلاتی، تا: ۱۲۸۰ق؛ در ۱۲۸۰ مقابله شده؛ ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۳سم [ف: ۷ – ۲۸۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷۹/۱

آغاز و انجام: برابر

بعد از رساله نیم صفحه سخنان پراکنده است؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: دهه آخر رجب ۱۲۸۵ق؛ ۴۹گ (۲پ–۵۰ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۶۵]

۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۶۰/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۵۶۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ینفع لعسر البول و علی هذا المنوال یستخرج ادهان جمیع الاحجار.

خط: نسخ، کا: محمد هاشم الخمسه الفاخور تلوئی، تا: ۲۷ شوال ۱۳۰۹ق؛ ۳۲گ (۲۵پ–۵۶ر)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ – ۱۴۹]

۱۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا سقی منه نفع جمیع الامراض الراس البارده و الحاره و امراض العصب و جمیع السدد فی الطحال و لکبد والرحم ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۴۲گ، ۱۵ سطر (۱۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۵۵]

۱۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۴۰/۵

آغاز: بسمله الفصل الاول فی الهیولی الاولی و السر الاکبر قال براکلسوس فی کتابه المسمی بر اغنانی اعلم ان داخل السماء و مبدأ؛ **انجام:** بعطر المحلول فرح الدهر و هو نافع

کتابی است مشتمل بر اقوال بر اغنانی، براکلسوس ... در چهار مقاله (مقاله اول در ده فصل، فصول مقاله دوم با آستان قدس ۳۸۱/۱۹ برابر است. و مقاله سوم و چهارم به ترتیب در ۱۳ و ۱۸ فصل)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶۸گ (۲۵ر–۹۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۷۹]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۴۱۴۷-۲۱/۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** حشیشته الزجاج والبابونج والجند قوق والافطر والفرعر والرس والجور واللادونه المحلله الایح مفتحه للسدد

دارای یک مقدمه وشش مقاله: المقدمة فی تعریف الکیمیا وبیان الحاجة الیه، مقاله ۱. فی الجزء النظری، مقاله ۲. اساس الطب الکیمیائی، مقاله ۳. معرفة خواص هذه الاشیاء، مقاله ۴. اعمال حکم المبین، مقاله ۵. العملیات بقول جزئی، مقاله ۶. استخراج الادهان من النبات و المعادن؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۷گ، ۲۱–۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۴۷]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۶۷/۷

آغاز: فی نخبة ما فی کتاب براکلسوس. قال فی المقالة الرابعة فی تدبیر الادویة بطریق صناعة الکیمیا و انواع آلاتها و قرعها؛ **انجام:** و ینفع لعسر البول، و علی هذا المنوال یستخرج جمیع اذهان الاحجار. تم الکتاب بعون الملک الوهاب

مقاله چهارم در دوازده فصل، مقاله پنجم در هفده فصل؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قرمز، ۱۳گ (۲۱۷ر–۲۲۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۴سم [ف: ۶ – ۳۴۴]

● طب جدید کیمیاوی (مقدمه) = طب کیمیاوی (مقدمه) / کیمیا، طب / فارسی

tebb-e jadīd-e kīmīyāvī (moqadema) = tabb-e kīmīyāvī (moqademe)

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ – ۱۵۴۱ میلادی

pārāselsūs (1493 - 1541)

مترجم: جرفادقانی، محمد بن علی اصغر، ق۱۳ قمری

وابسته به: الطب الجدید الکیمیائی = الطب الکیمیاوی؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳–۱۵۴۱)

تاریخ تألیف: غره محرم ۱۲۷۷ق

ترجمه مقدمه کتاب پاراسلسوس (براکلسوس) در طب کیمیایی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۹/۲۰

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۷ق، جلد: تیماج مذهب، ۴گ (۱۵۷پ- ۱۶۰ ر)، اندازه: ۱۷/۷×۲۳سم[ف:۴۱-۱۸۶]

● **طب جدید کیمیاوی = طب کیمیاوی = پزشکی تازه کیمیائی** / کیمیا، طب / فارسی

tebb-e jadīd kīmīyāvī = tabb-e kīmīyāvī = pezeškī tāze kīmīyā'ī

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی

pārāselsūs (1493 - 1541)

وابسته به: الطب الجدید الکیمیائی = الطب الکیمیاوی؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

مترجم شناخته نشد، گویا در عهد قاجار ترجمه شده است. در یک «مقدمه» و چند «مقاله»: مقدمه در تعریف کیمیا و احتیاج به آن و غرض از آن؛ مقاله ۱. در جزو نظری از چیزهای غریبه و او طب کیمیا است در ده فصل؛ مقاله ۲. اساس طب کیمیائی در سه فصل؛ مقاله ۳. کیفیت تدبیر دواها و تحلیل او و تنقیه او به طریق ایشان در دوازده فصل؛ مقاله ۴. عمل میاه به قول کلی و جزئی در هفده فصل.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۱۰/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و بعد پس این کتاب طب تازه کیمیائی است که در آورد او را براکلسوس مشتمل است بر مقدمه و مقالاتی چند پس مقدمه در تعریف کیمیا است و احتیاج بآن و غرض از آن پس می‌گوئیم کیمیا؛ **انجام:** و بر همین منوال استخراج می‌شود دهنهای همه احجار و این چیزی است که اختیار کردیم و نقل کردیم از سنارنوس الجرمانی آنچنانی که تألیف کرد صناعت طب را و از قرابادین داقیریوس از تقطیر ارواح و ادهان ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: کاهی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴گ (۱-۳۴)، ۱۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۱۸]

← طب جدید کیمیایی > طب کیمیاوی

● **طب جمالی و شفاء حالی** / طب / فارسی

tebb-e jamālī va šefā'-e hālī

تاریخ تألیف: قرن ۸

نویسنده که از ملازمان شیخ ابواسحاق بوده است بنا بر امر آن سلطان این کتاب را در پزشکی می‌پردازد و آن را در سه «مقاله» بدین شرح می‌آورد: ۱. امراض از سر تا قدم، در یکصد و سی و دو باب؛ ۲. رنج‌ها که در ظاهر بدن پیدا می‌شود، در شصت و پنج باب؛ ۳. در تبها، در سی و پنج باب

آغاز: بسمله، حمد بی نهایت و عدد و سپاس بی قیاس که مهندس عقل از مساحت ساحت.

[دنا ۲۸۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۴۴۲/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** منافع آن در بسیط جهان شایع و مستفیض شده و دست نا اهل و نا جنس پرده عصمت و صیانت

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد تقی حافظ مشهدی، تا: ۱۱۲۶ق، جا: یمن؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، مذهب، ۲۷۹ص (۱-۲۷۹)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۶- ۲۰۹]

● **طب چشم = چشم پزشکی** / طب / فارسی

tebb-e češm = češm pezeškī

تشریح و بیان امراض چشم، حدقه، مژگان و ابرو و علاج و تدبیر آنها با ادویه گوناگون می‌باشد و گاه دستورها به صورت منظوم آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۰/۱

آغاز: ... باب در بیان رگ زدن، در رگ زدن چنین محمد زکریا میگوید؛ **انجام:** سماق، اقاقیا، زاج سفید، گلنار، از هر یک مثقال گرفته و بیخته سنون سازند؛ تمت.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «یا ابا عبدالله» (مربع)؛ ۲۵گ (۱-۲۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۲۹ - ۵۳۶]

● **طب الحکما** / طب، شعر / فارسی

ṭibb-ul ḥukamā

منظومه‌ای است در دستورات کلی پزشکی در بیش از دویست و پنجاه بیت به قوافی و اوزان مختلف.

آغاز: ای که هستی ز زمره انسان ×× همچو انسان معاش کن زینسان

[دنا ۲۸۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۴۳/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۰۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** از این گوه آبی که افتد بدست ×× ترا حافظ و محدث و صحت است

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۷پ-۱۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۲۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هست این ترکیب را تعریف قرص سنجری ×× این بود چون یادگار بوعلی نامور
خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، جلد: تیماج مذهب، ۶ص (۱۲۱-۱۲۶)، ۱۱ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۳سم [ف: ۴۵ - ۲۳۲]

● **طب حکیم لار (ترجمه)** / طب / فارسی و ترکی
tebb-e hakīm lār (t.)
کتابی است بدون باب و فصل در داروها و بیماری‌ها و معجون‌ها و حب‌ها. بدون خاتمه است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷/۱
آغاز: بسمله الحمدلله العلیم الحکیم و الصلوة و السلام علی نبیه الحلیم اما بعد بو ترجمه کیم بر نیجه حکیم لار طبع بلند ارجمند دین دوالار کیم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱-۱۲)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

← طب خانی ⟩ تحفه خانی

● **طبخ پلاو** / آشپزی / فارسی
tabx-e pelaw

آشپزباشی، نورالله، ق۱۱ قمری
āšpazbāšī, nūr-o-llāh (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹/۳۲-طباطبائی
آغاز: از تألیف نورالله آشپز شاه عباس اول نقل شد به تاریخ ۲۷ ماه رجب سنه ۱۰۸۹ در بلده طیبه اصفهان. لبنی پلاو با گوشت بره است مع جگر و دنبه
کا: محمد بن میرزا محمد حسینی، تا: ۲۷ رجب ۱۰۸۹ق، جا: اصفهان؛ با اشعاری از حسین بن مطر اسدی، ابن الرومی، اسماعیل بن بشر و بنت المهدی اخت خارون الرشید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۳گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۲۳ - ۱۷۶]

● **طبخ مرباها و عرقیات** / آشپزی / فارسی
tabx-e morabbā-hā va ʻaraqīyyāt

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۶/۴
طریق گرفتن عرق‌ها و پختن مرباها؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵ص (۱۹۲-۱۹۶) [نشریه: ۳ - ۳۵۲]

● **طب دارا** / طب / فارسی
tabb-e dārā

خطیب، محمد
xatīb, mohammad
اهدا به: فتح علی شاه و عبدالله میرزا
در دو «قسم»: ۱. نوع علمی طب یا نظری، در چهار جزو؛ ۲. عملی.
آغاز: بعد بسمله. حکمت خدائی راست جل جلاله که سراج و هاج مزاج انسانی را از نار نور مثال حرارت غریزی روشن فرمود که یکاد زیتها یعضی و لو لم تمسه نار و قدرت پادشاهی راست عم نواله که بیت مظلم ...
انجام: سال این تألیف شیرین را مؤلف ز در قم ×× آنچنان کز خجلت شهدش شکردرنی برفت / رفته از اول جمادی عشر چون دو سال نیز ×× گفت ختم طب دارا چون دو عشر از دی برفت
[دنا ۲۸۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۴۴/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ مجدول، با دوازده تصویر رنگین؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۰گ، ۱۵ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [سنا: ف: ۲ - ۲۲۰]

← طب دارا شکوه ⟩ علاجات دارا شکوهی

● **طب دارالفنون** / طب / فارسی
tabb-e dār-ol-fonūn

ناشناخته:
۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از جعفر موسی کاظمی [رایانه]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر علی اصغر مقصودی [رایانه]

← طب داود خانی ⟩ طب داودی

● **طب داودی = مجربات داودی = طب داود خانی** / طب / فارسی
tebb-e dāvūdī = mojarrabāt-e dāvūdī = tebb-e dāvūd xānī

عباسی، داودخان بن خدایار خان، ق۱۲ قمری
ʻabbāsī, dāvūd xān ebn-e xodā-yār xān (- 18c)
اهدا به: داود خان عباسی
تاریخ تألیف: ۱۱۵۳ق
کتابی است در درمان بیماری‌ها از سر تا قدم، در سی و یک «باب»: ۱. علاج سر و دماغ؛ ۲. علاج امراض چشم؛ ۳. امراض گوش؛ ۴. امراض بینی؛ ۵. امراض دهان و لب؛ ۶. علاج پشت؛ ۲۰. آتشک.؛ ۲۵. امراض باد سموم.؛ ۳۰. علاج رشته؛ ۳۱. علاج

اهل عورات. در برخی از نسخه‌ها از میر عبدالرزاق مشرب اصفهانی (-۱۱۲۷ق) دانسته شده که با تاریخ تألیف سازگاری ندارد.

آغاز ۱: فهرست نسخه مجرب از مجربات رضوان فردوس منزلت خان و الاشان مغفرت نشان ... باب اول در علاج سر و دماغ، علاج دردسر. کباب چینی با گلاب سائیده بر پیشانی بمالد ...
۲: سپاس بی قیاس و ستایش و نیایش حکیمی را سزد که از مطب قدرت خود هژده هزار عالم پیدا و هویدا نمود چها طبایع
انجام: برابر دانه فلفل و یک گولی از آن بدهان بگیرد که بغایت خشبو کند فقط، تمت.

[فهرستواره منزوی ۳۵۴۴/۵؛ مشترک پاکستان ۶۲۶/۱ (۸ نسخه)]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۷/۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: در محمد بن تاج محمد خان افغان، تا: دوشنبه ۱۴ صفر ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: شرقی، ۴۴گ (۱-۴۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۸۳۰]

● **طب الدواب** / طب / فارسی

ṭibb-ud dawāb

غیر همانند:

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۰/۵
آغاز: بدان که اتفاقی است که بعد از آدمی هیچ حیوانی بهتر از اسب نیست و بهترین ایشان اسبان عربی اند؛ **انجام:** «نافع باشد»، عنوان «فصل اول در بیطره، دوم در مرغ شکاری» دارد و سپس در باره چهار پایان است و باز دارد «باب دوم در طیور»
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ ۳۴ص (۱۴۰-۱۷۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۴۸]

۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۲۰/۲
آغاز: انحراف طبیعت که آن شعب و اقسام بسیار دارد؛ **انجام:** به آب سرگین کبوتر بشویند همه بوی‌های خوش بآب ... پاک شود
رساله مختصری است در نگهداری و تیمار و معالجه اسب، در یک فصل؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۱۴پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹۵]

● **طب الرحمة (ترجمه)** / طب / فارسی

ṭibb-ur raḥma (t.)

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۲۹۱۰-۱۵/۱۵۰
آغاز: بسمله. حمد و سپاس بی قیاس مرخدای را سزاست که در کارخانه غیبی از ذوات مختلف الاجزاء مرکبات اربعه طبایع مرکبات وجود انسانی راساخته؛ **انجام:** به این بنده و سایر مسلمین انعام و احسان فرماید و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین آمین یا مجیب السائلین و یا ارحم الراحمین و الحمد لله رب العالمین الطیبین الطاهرین.
رساله‌ای است در پزشکی مشتمل بر پنج «باب»، در پایان نسخه نام آن ترجمه طب الرحمة ذکر شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ بعد از اتمام رساله چند نسخه پزشکی در ۵ برگ و مقدمه کتاب قرعه رضویه در ترجمه رساله ذهبیه آمده است؛ ۶۲گ، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۷۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۱۷-۵۱/۷۷
آغاز: بسمله؛ کتاب الزکوة التی هی لغة الطهارة و منه قتلت نفساً زکیة
رساله‌ای است در پزشکی مشتمل بر پنج باب، در پایان نسخه نام آن ترجمه طب الرحمة ذکر شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ ۲۲۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۷۸]

● **طبرسی** / تراجم / عربی

tabresī

طریحی نجفی، علاء الدین، ق۱۱ قمری

torayhī najafī, ‘alā‘-od-dīn (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۱۱
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۰۸۴ق؛ ۱ص (۵۹پ) [ف: ۶ - ۵۵]

← طب الرضا > الرسالة الذهبیة
← طب الرضا (ترجمه) > الرسالة الذهبیة (ترجمه)

● **طب رضا شاهی** / طب / فارسی

tebb-e rezā šāhī

کتابی در طب به نظم و نثر مشتمل بر دو «فن»: ۱. قسمی طب؛ ۲. ذکر ادویه مفرده و مرکبه و دارای ابواب و فصولی چند. فهرست مطالب در آغاز نسخه آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۲
آغاز: بسمله حمد بیحد و ثنای بیعد خالقی را که جمله کاینات از اربع عناصر آفریده انواع انواع صور و اشکال؛ **انجام:** و بد بوی عرق نشان عفونت اخلاط باشد لیکن زیادتی.
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲۲۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵۰ - ۴۹]

← طب رضوی > شرح الرسالة الذهبیة

● **الطب الروحانی** / اخلاق / عربی

aṭ-ṭibb-ur rawḥānī

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – ۳۱۳ قمری
rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

در بیست «فصل».

آغاز: بسمله. و به نستعین. کتاب الطب الروحانی لمحمد بن زکریا الرازی رحمة الله علیه. الاراء فی المدخل الی الفلسفة ثلثة: احدها رای الفرقة التی تری الدخول الیها من صناعة الهندسة و الثانی رای من تری الدخول الیها من اصلاح اخلاق النفس و الثالث رای من تری الدخول الیها من صناعة المنطق. و لیس و لاواحد من هذه الاراء بمرذولة و لابمطرح، الا ان الذی اختاره افلاطن الحکیم و اشیاعه هذا الرای الثانی و ذاک انه باکسابه النفس الاخلاق الحمیدة و بتزکیتها عن الشره و الحرص علی الشهوات یفرغها للنظر مجردة من هموم الدنیا بمقدار ما یمکن ذلک فی الانسان و بحسب همته و قوة نفسه الشهوانیة و ضعفها. و لما کانت کتب الحکماء فی اصلاح الاخلاق طویلة و النکت و المعانی التی الحاجة الیها ضروریة ایضا مبددة فیها غیر مجتمعة رایت ان افد لهذا الغرض مقالة وجیزة مختصرة ما امکن. انظم فیها الاصول و العیون و النکت المحتاج الیها فی اصلاح الاخلاق نظما یسهل التعلق بها و یسرع. و انا فاعل ذلک و جاعل کتابی عشرون فصلا فی فضل العقل و مدحه ... فی دفع الخوف من الموت و هذا مبدء الکلام فی ذلک الفصل الاول فی فضل العقل و مدحه اقول ان الباری عز اسمه انما اعطانا العقل و حبانا به لننال و نبلغ به من المنافع العاجلة والاجلة غایة ما فی جوهر مثلنانیله و بلوغه

انجام: و اذقد اتینا علی قصد کتابنا هذا ... و مستحقه

چاپ: قاهره، النهضة، محقق: عبداللطیف العبد، چاپ اول، ۱۲۴ص، ۱۳۹۷ق.

[دنا ۲۸۸/۷؛ سزگین ۲۷۵/۳ و ۲۹۱؛ بروکلمان ۲۸۴/۴ ترجمه عربی]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۹/۱۰-ف

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه دکتر یحیی مهدوی؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۷ ربیع الاول ۶۳۶ق؛ کهن‌تر از سه نسخه‌ای است که کراوس از روی آنها چاپ کرده است و دیباچه‌ای دارد که در آن یکی نیست و دیباچه آن را هم ندارد و در متن هم نیز اندکی از آن جدایی دارد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴) [فیلمها ف: ۱ – ۶۱۱]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۷۵بخش۳

کا: هادی علی بن احمد بن محمد نوشابادی حنفی کاتب، تا: ذیقعده ۷۵۹ق، جا: بغداد؛ ۳۸گ (۷ر-۴۴پ) [ف: - ۱۳۴]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۶۸بخش۳

نسخه اصل: باید از مصر باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ به گواهی ص ع باید با تهذیب الاخلاق احمد بن زکریا یحیی بن عدی باشد. ولی در نسخه همان طب روحانی تنها است [ف: - ۱۳۳]

● **طب ژزف فردریک (ترجمه)** / طب / فارسی

tebb-e žozef fredrīk (t.)

کاشانی، محمدتقی بن محمد هاشم، ۱۲۵۶-۱۳۱۹قمری
kāšānī, mohammad taqī ebn-e mohammad hāšem (1840 - 1902)

به امر: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۰ شوال ۱۲۸۱ق

این رساله، که تز دکترای ژزف فردریک است، حاوی اطلاعات طبی جدیدی است که در زمان ترجمه متداول بین اطباء بوده است. مترجم می‌گوید: مطالب نارسا و مبهم در حاشیه شرح شده است. مباحث آن از حرارت غریزی شروع می‌شود و تا سرخچه و جدری (آبله) مفصلاً می‌آید. جدول‌های این کتاب بهترین راهنما و مشکل‌گشای خواننده است.

آغاز: الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه ... چون اعلیحضرت شاهنشاه ... ناصرالدین شاه ... که پیوسته همت عالیش صرف ترقی جان نثاران

انجام: ترممطر بمشقت به مافوق درجه متعارفی می‌رسد

[دنا ۲۸۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۴/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۶-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

مترجم تعلیقاتی بر این کتاب دارد که در هامش صفحات نسخه موجود است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف (شاید)، تا: ۱۲۸۱ق؛ محشی از مترجم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عسلی، ۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۴ – ۱۷۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۷۰

آغاز و انجام: برابر؛ پایان نسخه: فرغت من ترجمه هذه الرساله فی العاشر فی شهر شوال المکرم سنه ۱۲۸۱

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۸۱ق، جا: تهران؛ کاتب محتملاً مترجم، دارای جدول‌هایی برای نمایش حرارت بدن و ایام بیماری؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۸گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۶]

● **طب ژزف رک (ترجمه) = حدائق ناصریه** / طب / فارسی

tebb-e žozef rk (t.) = hadā’eq-e nāserīyye

کاشانی، محمدتقی بن محمدهاشم، ۱۲۵۶-۱۳۱۹ قمری
kāšānī, mohammad taqī ebn-e mohammad hāšem (1840 - 1902)

به دستور: علی قلی میرزا؛ برای: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۲۸۳ق

کتابی را که مسیو ژزف رک درباره نباتات مشهور نگاشته و در ۱۸۰۷م چاپ شده است، در دو جلد ترجمه شده و مطالبی بر آن

افزوده شده است. مترجم محمد تقی طبیب بن محمد هاشم ابن محمد حسین انصاری است که از شاگردان دارالفنون بوده است. در پایان جلد دوم کتاب فهرستی از داروها به فارسی و فرانسه هست.

آغاز: حمدا لمخترع الکاینات و لمبدع الموجودات و شکرا لمن اظهر آثار قدرته فی اجرام الفلکی ... و بنا بر ابلاغ حکم جهان مطاع که فیلسوف زمان وحید عصر و فرید دهر عالیجاه مسیحا فطرت ...

انجام: زیرا که از کتب بسیار تفحص نمودم معلوم شد که به فاء موحده و لاتینی است و احتمال است که به واسطه سهو در استنساخ به قاف مشهور شده باشد.

[دنا ۲۸۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۵/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۴۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۱۵۹]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۷۲

آغاز و انجام: برابر

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه ۱۲۸۴ ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۱۷]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۷۳

آغاز: بسمله. حمداً لمخترع الکائنات و لمبدع الموجودات ... و بعد حسب الامر اعلی حضرت اقدس شاهنشاه ناصرالدین ... و بنا بر ابلاغ حکم استادی دکطر طلعزان اعلام نمودند، این بنده جان نثار ابن محمد هاشم ابن محمد حسین الانصاری، محمد تقی الطبیب الکاشی که سالها در مدرسه مبارکه دارالفنون ... در ظل تربیت ... وزیر علوم و صنایع و تجار علی قلی میرزا ... مشغول به تحصیل علوم جدیده و ... بودم؛ **انجام:** فرق باشد ما بین لغت یونان و پارسی با عربی.

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه ۱۲۸۴ ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۱۸]

● **طب سبحانی** / طب

tabb-e sobhānī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۶۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۲۰۰گ، اندازه: ۱۵×۲۴/۸سم [رایانه]

● **طب سریانی** / طب / فارسی

tebb-e soryānī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۹

کتاب طب سریانی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹/۲×۳۲سم [رایانه]

← طب سکندر شاهی ≻ معدن شفا سکندر شاهی

● **طب سکندری** / طب / عربی

tebb-e sekandarī

یونانی، سکندر بن اسماعیل، ق۱۲ قمری

yūnānī, sekandar ebn-e esmā'īl (- 18c)

به اشارت: نواب محمد علیخان

وی این رساله را پس از شرح قانونچه در معالجات بیماری‌های رایج بین مردم (با حذف مقدمات متداول در کتاب‌ها) و مفردات و معاجین نوشته است.

آغاز: بسمله، و به ثقتی، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام ... بعد از شرح فارسی قانونچه حسب الاشاره نواب مستطاب ... خلف صدق قاسم خان نواب محمد علیخان احقر عباد اسکندر نامراد در معالجات بعضی از امراض که بیشتر میان مردم ... بی طول ذکر امور طبیعی و مقدمات ضروری طبی بنا بر ادویه مفرده و معاجین مرکبه سهل الاخذ مشهوره مرقوم نموده تا جایی که طبیب نباشد هر کس که اندک سوادی داشته باشد، امراض سهل را تواند تدبیری نمود که زایل شود یا آنکه بیشتر نگردد تا طبیب و یا سبیل ...

انجام: دیگر چیزهای صریح بسیار است که هیچکدام با هم برابر نیست ایندوا که او را درست آمد.

[دنا ۲۸۸/۷؛ الذریعه ۲۱/۱۷؛ فونان ۱۰۴ و ۷۰؛ بنگال ۸۳۲/۱؛ نسخه‌های منزوی ۵۹۹/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۵۴۶/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد خان، تا: ۱۰۷۴ق، جا: قندهار؛ جلد: مذهب، ۲۳ص (۱۹۲-۲۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۶۴]

۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۹۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا اتخذ ضماد من دقیق الشعر و ماء الهندباء نفع من الخفقان و جمیع الاورام الحارة. و قد تمت.

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد شریف، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۴۳ق؛ ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: - ۴۷۸]

● **طب شافی** / طب، شعر / فارسی

tebb-e šāfī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۴۳

آغاز: بسمله، سیوم عنصر آ من بعد این ×× که دریا روان هست بروی زمین؛ در بیماری زنان، روابط زناشوئی، چگونگی حمل و بارداری، مرتب بر ۱۶ باب؛ **انجام:** یقین زدانش سهل آسان بود ×× ز زایند بی بچه شادان شود

نسخه نادر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام (تا باب دوازدهم)؛ جلد: گالینگور، ۵۱گ، ۱۳ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ – ۱۲۷]

← طب شاهرخی ‹ شرایط جراحی

● **طب شریفی = تألیف شریفی** / طب / فارسی

tebb-e šarīfī = ta'līf-e šarīfī

دهلوی، محمد شریف بن محمد اکمل، ۱۱۳۸ – ۱۲۳۱ قمری

dehlavī, mohammad šarīf ebn-e mohammad akmal (1726 - 1816)

اهداء به: شاه عالم (۱۱۷۳–۱۲۲۱)

در مفردات ادویه هندی و در تحقیق الفاظ ادویه هندی است؛ به ترتیب تهجی از الف تا هاء. مانند تحفة المؤمنین و اختیارات بدیعی ساخته شده است. مؤلف پسر حاذق الملک حکیم محمد اکمل خان است و در شاه جهان آباد می‌زیسته و علاج الامراض را در ۱۱۷۷ ساخته است.

آغاز: بسمله. برگ درختان سبز در نظر هوشیار×× هر ورقی دفتری است معرفت کردگار. گلهای گوناگون و درختهای موزون دلیلی ساطع و برهانی است قاطع بر اثبات ... در دل گذشت که کتابی در مفردات ادویه هندی مثل تحفة المومنین و اختیارات بدیعی ترتیب دهد ... و نامش تألیف شریف در خاطر رسید ...

چاپ: دهلی، ۱۳۰۰ق، ۲۲۶ص، سنگی؛ و چند بار دیگر

[دنا ۲۸۹/۷؛ نسخه‌های منزوی ۴۸۶؛ فهرستواره منزوی ۳۳۳۰/۵]

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** به اتمام رسید نسخه مسمی به تألیف شریف تألیف نموده حکمت مآب حکیم محمد شریف خان در تحقیق الفاظ ادویه هندیه به تاریخ نهم جمادی الثانی سنه ۱۲۰۰ هجریه محمد صلی الله علیه و سلم و آله الامجاد. هر که خواند دعا طمع دارم ×× زانکه من بنده گنه کارم

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۰۰ق؛ افتادگی: وسط و انجام؛۲۷۴ص،۱۹سطر(۸/۵×۹)،اندازه: ۱۵×۲۴سم [نشریه: ۳ – ۳۰۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۸۲

خط: نستعلیق، کا: منشی محمد عمر بن عبدالرحمان، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۲۵۵ق، برای محمد صادق بابامیان صاحب؛ ۱۰۷گ، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۷ – ۲۶]

← طب شفائی ‹ قرابادین شفائی

← طب شهاب ‹ شفاء المریض

← طب شهابی ‹ شفاء المریض

← طب شهابی ‹ علامات جلیه

● **طب الصادقین** / طب / عربی

tibb-uṣ ṣādiqayn

کتابی است در طب قدیم که دستورات پزشکی و بهداشتی را با استفاده از روایات ائمه معصومین آورده است. از شناخت طبایع چهارگانه انسان آغاز نموده و بیماری‌های گوناگون را با درمان آنها و آداب مداوای بیمار و عیادت وی با اعمال بهداشتی از قول معصومین بیان نموده است، این کتاب غیر از طب الائمة معروف می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷۴/۱۱

آغاز: الحمد لله و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین، حدثنا ابو همام قال: حدثنا الحمیری عن احمد بن محمد بن عیسی بن ایوب عن بعض اصحابنا؛ **انجام:** و عنه: قال حدثنا الحمیری عن احمد بن محمد بن عیسی ... رجعت الی بلادک و اردت أن یأتی اهلک فاقرأ ... و ذالنون اذ ذهب مغاضباً، الآیة ثلاث مرات فانه سیر زق ...

نام کتاب در انجام جزء اول نسخه (برگ ۲۰۸) آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۵۷گ (۱۷۳ر–۲۲۹پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۳۲ – ۶۶۷]

● **طب العارفین و علاج الموحدین** / طب / فارسی

ṭabb-ul 'ārifīn wa 'ilāj-ul muwaḥḥidīn

نصیرالاسلام، محمد علی بن حسین، ق۱۴ قمری

nsīr-ol-eslām, mohammad 'alī ebn-e hoseyn (- 20c)

در طب قدیم است و گاهی از آیات و روایات نیز در مسائل اخلاقی استفاده شده و همچنین درباره صنایع، خارج از موضوع طب، مطالبی آورده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۷۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین حبیب قلوب الصادقین و طبیب نفوس الوالهین و مشفی صدور المخبتین؛ **انجام:** اما باید قبل از طلا موضع را به آب بار هنگ، بشویند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ ۳۴۵گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲۸ – ۲۴۳]

● **طبع و مزاج حروف** / طب / فارسی

tab‘ va mezāj-e horūf

بندی در طبیعت و مزاج. حروف به فارسی در یک صفحه که حروف را دارای طبایع اربعه می‌داند (حار، بارد، یابس، رطب) و جدولی برای آنها آورده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص (۱۲۴پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۱۳]

● **طب العیون (رسالة فی) = الکحالة** / طب / عربی

ṭibb-ul ‘uyūn (r. fī) = al-kaḥāla

رساله‌ای است در چشم پزشکی. مؤلف بعد از بیان هر یک از امراض چشم تحت عنوان «مطلب» (در چند فصل) به طریقه معالجه آن بیماری با انواع داروها پرداخته و بعد از ذکر راه‌های درمان نام یک یا دو طبیب را که چنان درمانی توصیه کرده بیان می‌کند، از جمله: جالینوس، رازی، ابن ماسویه، عبدالله بن احمد مالقی معروف به ابن ابیطار (-۶۴۶ق)، موسی بن میمون قرطبی (-۶۰۵ق)، مدائنی (ظاهراً همان ابن سدیر، علی بن محمد (-۶۰۶ق) است)، ابن سفیان ابن هبل، علی بن احمد بن هبل (-۶۱۰ق)، بختیشوع (-۲۵۶ق)، عبدالله (عبیدالله) بن جبرئیل بن بختیشوع (-۴۵۱ق)، حسن بن نوح قمری (قرن ۴ ق)، ابن بطلان (-۴۵۸ق)، هندی (ظاهراً محمد بن علی صنوبری (-۸۱۵ق) است)، عبدالملک ابن زهر اشبیلی (-۵۵۷ق)، ابوجریح، [اسحاق] بن عمران (-۲۵۱ق)، عبداللطیف بغدادی (-۶۲۹ق)، احمد بن ثابت، ابن ثابت، ابن جزله (-۴۹۳ق)، اسحاق بن حنین (-۲۹۹ق)، ابن رشید (ظاهر رشید الدین ابن ابی اصیبعه (-۶۱۶ق) است)، رشیدالدین بن صوری (-۶۳۹ق)، ابن واقد [ابن وافد] (-۳۶۰ق)، ابن هیثم بصری (-۴۳۰؟ق)، [محمد بن حسین] ثعلبی (-۶۹۷ق)، ابوالقاسم بن سمحون، طبری، تمیمی [محمد بن احمد] (-۳۷۰؟ق.) و غیره.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۱۷۳

آغاز: النملة عبادة عن جالینوس و المدائنی النداء الذی یقع علی الشجر اذا جمع و اکتحل به ینفع الرمد السینوس و المدائنی الا ترنج حماضه اذا اکتحل؛ **انجام:** عنزرورت یخرج الغذاء [القذاة] من العین صحتها و الحمدلله رب العالمین

ناقص الاول و موجودی آن از اواسط [مطلب] الرمد و سپس مطلب السبل تا مطلب المضر بالبصر است؛ خط: نسخ تحریری، کا: سلطان بن شیخ خلیل (خلیفه سید عزالدین بن شعبان رئیس خلفاء رفاعیه)، تا: چهارشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۲۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مذهب، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۳۱]

← طب غیاثی > غیاثیه

● **طب غیاثی** / طب / فارسی

tebb-e qīyāsī

امیران حسینی، علی بن علی، ق۹ قمری

amīrān hoseynī, ‘alī ebn-e ‘alī (- 15c)

در انواع خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها و پوشیدنی‌ها.

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۱۱م

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ تا ص ۱۵۹، اندازه: ۵/۵×۲۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۲]

● **طب فریدی = فرید** / طب / فارسی

tebb-e farīdī = farīd

طبیب یزدی، عبدالله، ق۱۱ قمری

tabīb-e yazdī, ‘abd-ol-lāh (- 17c)

اهداء به: بوالمظفر محمد قلی قطب شاه (۹۸۸ - ۱۰۲۰ق)

در بیماری‌های گوناگون اعضا و جوارح از سر تا پا و چگونگی درمان هر یک از آنها، گرفته شده از گفته‌های انبیا و اولیا و ائمه هدی و حکما و اطبا با ذکر نام حکما و کتاب‌های آنها، مشتمل بر یک «مقدمه» و بیست «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در احکام سته ضروریه، دارای شش فصل؛ باب ۱. امراض رأس؛ ۲. مرض‌های چشم؛ ۳. امراض گوش؛ ۴. امراض بینی؛ ۵. امراض دهن؛ ۶. امراض حلق و قصبه شش و صدر؛ ۷. امراض معده؛ ۸ امراض جگر و طحال؛ ۹. امراض امعاء؛ ۱۰. مرض‌های مقعده؛ ۱۱. مرض‌های کرده و مثانه؛ ۱۲. قوه باه و امراض آلات تناسلی؛ ۱۳. ادویه مفرده به جهت اوجاع ظهر و مفاصل؛ ۱۴. حمیات؛ ۱۵. ذکر اورام بثور؛ ۱۶. جراحت‌ها و قرح‌ها؛ ۱۷. داروهای شکستن استخوان و مفاصل؛ [۱۸. بیماری‌های مو]؛ ۱۹. داروهای دفع زهر؛ ۲۰. معالجه زهرهای نباتی؛ خاتمه: دارای سه باب النوادر و الخواص و الزیادة.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... غرض از تسوید این أوراق بیان حفظ صحت و معالجه امراض مفرده و مرکبه است

انجام: روغن کنجد جوشانیده بر موضع لکه باید ریخت و بصابون و آب گرم باید شست

[دنا ۲۸۹/۷ (۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۵۴۹؛ الذریعه ۲۲۱/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۳۵۴۹/۵]

۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۰۸۴ق؛ واقف: میرزا ابوالقاسم حکیمباشی؛۱۵۶گ،۱۳سطر،اندازه:۱۵×۲۲سم[ف:۲-۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۵۸/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۱گ (۴۲پ-۱۰۲پ)، ۲۶ سطر

(۱۴/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۷ – ۴۰۵]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۵۳ق؛ روی برگ اول قصیده‌ای است از میر الشعرا؛ تملک: محمد حسین طبیب حافظ الصحه؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۴۰۴]

← طب الفقراء > من لا یحضره الطبیب
← طب الفقراء و المساکین > قصر النزهة

● طب الفقراء و المساکین / طب / عربی
tibb-ul fuqarā’ wa-l masākīn

ابن جزار، احمد بن ابراهیم، – ۳۹۵ ؟ قمری
ebn-e jazzār, ahmad ebn-e ebrāhīm (- 1006)

کتاب طب الفقراء برای درویشان و مسکینان، که به علت عدم استطاعت مالی نمی‌توانند دسترسی به پزشک و داروهای دشواریاب پیدا کنند، تألیف شده است. مؤلف پیشتر کتاب مفصل در طب موسوم به زاد المسافر و قوت الحاضر تألیف کرده که خبر آن در شهرها پراکنده گردیده و حکیمان اثر آن را نیکو شمرده‌اند. کتاب حاضر، گزیده‌ای از زاد المسافر است و در آن طی ۷۰ «باب»، داروهایی را معرفی کرده که با سهولت و آسانی و با مؤونت کم در اختیار تهی‌دستان و فقیران قرار می‌گیرد. ۲۵ باب نخست، به بیماری‌های سر اختصاص یافته و باب‌های ۲۶ تا ۵۳ مربوط به امراض داخلی همچون جهاز تنفسی و جهاز هاضمه و جهاز تناسلی است و باب‌های ۵۴ تا ۷۰ درباره بیماری‌های عمومی است مانند: نقرس، و رم‌ها و دمل‌ها، سوختگی‌ها، بیماری‌های پوستی، سرطان، گزیدن و گاز گرفتن حیوانات و ... .
چاپ: این کتاب با تحقیق دکتر وجیهه کاظم ال طعمه، به‌وسیله چاپخانه دانشگاه تهران به چاپ رسیده
[دنا ۲۸۹/۷؛ تاریخ نگارش‌های عربی سزگین ۴۲۸/۳؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۳/۲۲۷–۲۲۹؛ فهرس مخطوطات الطب الاسلامی فی مکتبات ترکیا ۳۰؛ الطب الصیدلیه ص ۲۱۰؛ معجم المؤلفین ۱–۱۳۷؛ عیون الانباء ۲–۳۷–۳۸؛ کشف الظنون ۲–۱۰۹۵؛ بروکلمان (عربی) ۴–۲۹۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۱
آغاز: بسمله. کتاب مجموع من کتب الاوایل فی علاج الفقرا و المساکین بالادویة التی تسهل وجودها مما عنا بجمعه و تألیفه احمد ابن ابراهیم ابن ابی خالد المتطبب قال احمد انی لما رأیت کثیراً من علما الاطبا و افاضلهم وضعوا کتاباً فی علاج الادواء التی تعرض فی جمیع اعضا الانسان ... و سمیته کتاب طب الفقرا و رتبته علی ثمانین باباً و بالله التوفیق الباب الاول فی الصداع؛ **انجام:** الباب السبعون فیمن لدغه الافعا فینبغی ان یضمد ... و قد ذکرنا فی کتاب زاد المسافر و فی سایر کتبنا علاج جمیع الأمراض و العلل ... و انما اختصرنا فی هذا الکتاب علاج العلل بالأدویة التی تسهل وجودها بأیسر کلفة و اقل مؤنة لینال منفعته عامة الناس و أهل الفقر و المسکنة و فیه کفایة و بلاغ ... و قد تم طب الفقرا ...
نسخه اصل: کتابخانه خراجچی اوغلی در بروسه ترکیه، ش ۱۱۲۶؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۸۰۵ق؛ ۴۹ص (۲–۵۰)، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۳ – ۲۰۷]

● طب الفقراء و المساکین / طب / عربی
tibb-ul fuqarā’ wa-l masākīn

طب برای عامه یا قرابادین قسمت دیگری از کتاب حاضر در نسخه شماره ۸۷۸ مجلس است اما نام صحیح این کتاب و هر کتاب پزشکی دیگر که بر این گونه است باید طب الفقراء باشد در مقابل کتاب‌های پزشکی دیگر که برای ملوك و حکام و با نظم کلاسیك تألیف شده است. بخشی از کتابی است در خواص داروهای مفرد و مرکب و نیز عوذات و منترها برای بیماری‌ها و امراض و اعراض مختلف تقویت باه و آرایش صورت بدون نظم معمول در کتاب‌های معروف پزشکی (که به ترتیب امراض است و یا به ترتیب اعضای بدن).

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱۲/۲–طباطبائی
آغاز: بین یدیك فان عنده دواء ك فاطلق سبیلنا ... فقال الملك ... آتونی بدواة ... فکتب یقول من عند الملك الذی حکمه الله فی الناس ... انی لا اشتکی الیك فرسان ... و لکن من جاریه فی رقی و ملکی؛ **انجام:** القول فی حب المسك اسمع طریق حب المسك من رجل×× یفعلها باح بین العالمین بفمی ... فیالحل فی ذمتی ان کنت تفعله×× و لیس فی ذمتی ان کان فی الحرمی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه شماره ۸۷۸ مشتمل بر بخش دیگری از همین کتاب و ادامه آن است و قسمت‌هایی از این کتاب در آن بخش تکرار شده است؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۳۹–۷۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۵۵۹]
۲. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۸۷۸/۱–طباطبائی
آغاز: فمن رغب فی نفع روحه الرئیسه و اصلاح نفسه النفیسه فلیرتب له هذا االدواء لانه یکسب الجسد بکل معنی لطیف ... تمت . ذکرمنفعة سفوف ... اذا دهن الاحلیل بدهن؛ **انجام:** باب اذا کان یخرج من الانسان الدم و لم ینقطع یؤخذ زبل الفرس الطری یحط علیه ینقطع باذن الله تعالی ... روی للطحال یؤخذ طحال قنفد و یجفف فی التنور ... فان اکله جمیعه یبرأ برء تاما ... لکن هذا اذا عجز عنه الاطباء و لم یوجدله دواء و خیف علیه من الهلاك ...
بقیه بخش قرابادین کتابی است در پزشکی (= بخش داروهای ترکیبی) و نسخه‌های ترکیب ادویه بدون رعایت ترتیبات متداول در کتاب‌های پزشکی در آن یاد شده است. قسمت‌های از چند

کتاب در آن آمده و نسخه‌های تقویت و معالجه باه نیز در آن بسیار است. چند عنوان باب و تعداد بیشتر عنوان فصل دارد و ۳ باب از آن باب‌ها عنوان حروف الفباء است بدون ترتیب و به این گونه: باب حرف العین و ما یذکر فیه من اوجاع العین و الانف و النزلات الحاره و الباردة و الزکمه و الرعاف من طب الفقراء باب حرف الفاء و ما یذکر من اوجاع الفم و الاسنان و اللثه ... و وجع المعده در این کتاب از این نامها و کتابها به این گونه یاد شده است: قال عبدالله (یا) عبدالله ابن بیطار، من حکمة الشیخ المختص بالحکمه نقلها من حکمة لقمان ، من حکمة الفقیر حاج نصرالله بن الشیخ محمد بن فارس ، قال الشریف من کتاب عتیق بالکوفیه ، من حکمة الشیخ محمود بن الشیخ علی رضی الله عنه، من امالی الشیخ ابی جعفر الطوسی عن علی بن الحسین؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۱-۳۰)، ۱۹ سطر ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳-۱۶۰]

● **طبقات الارض =زمین شناسی** / جغرافیا / فارسی
tabaqāt-ol arz = zamīn šenāsī

مستشار الدوله، یوسف بن کاظم، - ۱۳۱۳ قمری
mostašār-od-dowle, yūsof ebn-e kāzem (- 1896)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

وی این کتاب را برای ناصر الدین شاه از ترکی (استامبولی) به فارسی ترجمه کرده و در پایان آن فرهنگ مصطلحات نهاده است.

آغاز: حمد بی پایان لایق خداوند لایزالی است که زمینها و همه اشیاء موجوده در آنها.

انجام: داخل کردن در نزد حکمت شناسان امر محال نبودنش محل انکار نخواهد بود. پایان فرهنگ: الهاء: هشاشت: ملایمت و ختت. هجوم: حمله کردن، چیزی را بروی چیز دیگر انداختن، الیاء، یاد: معروف یشم یا یشب.

چاپ: تهران، ۱۸۸۲م؛ [تهران]، سنگی، ۱۲۹۹، جیبی، ۵+۷+۲۷۱ص

[دنا ۲۹۰/۷؛ الذریعه ۱۴۶/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۳/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد موسوی سرمتی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۹ - ۸۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۶۱

آغاز: بسمله. بدانکه حکیم علی الاطلاق جلت حکمته و عظمت نعمته ... هو العزیز المتعال. مخفی نماند که این جلد؛ **انجام:** در نزد حکمت شناسان امر محال قیل و قال ... فی سنه ... ۱۳۳۰ الهجره النبویه

خط: نستعلیق، کا: هاشم منجم باشی، تا: ۱۳۳۰ق [الفبائی: ۲۹۷]

← طبقات اعلام الشیعة > الانوار الساطعة فی المائة السابعة
← طبقات اعلام الشیعة > الثقات و العیون فی سادس القرون
← طبقات اعلام الشیعة > الحقائق الراهنة فی تراجم أعیان المائة الثامنة
← طبقات اعلام الشیعة > الروضة النضرة فی علماء المائة الحادیة عشرة
← طبقات اعلام الشیعة > الضیاء اللامع فی عباقرة القرن التاسع
← طبقات اعلام الشیعة > الکرام البررة فی القرن الثالث بعد العشرة
← طبقات اعلام الشیعة > الکواکب المنتثرة فی القرن الثانی بعد العشرة
← طبقات اعلام الشیعة > النابس فی القرن الخامس
← طبقات اعلام الشیعة > النابغة من الرواة فی الرابعة من المآت
← طبقات اعلام الشیعة > نقباء البشر فی القرن الرابع عشر
← طبقات اعلام الشیعه > احیاء الداثر من مآثر من فی القرن العاشر
← طبقات اکبر شاهی > طبقات اکبری
← طبقات اکبری > تاریخ هند

● **طبقات اکبری = طبقات اکبر شاهی** / تاریخ / فارسی
tabaqāt-e akbarī = tabaqāt-e akbar šāhī

هروی، احمد بن محمد مقیم، - ۱۰۰۳ قمری
heravī, ahmad ebn-e mohammad moqīm (- 1595)

تاریخ عمومی است از دوران حکومت غزنویان تا سال ۱۰۰۲، و آن را در یک «مقدمه» و نه «طبقه» و یک «خاتمه» تنظیم نموده: مقدمه: در غزنویان از سبکتکین و سال ۳۶۷ تا سال ۵۸۲؛ طبقه ۱. پادشاهان دهلی از معزالدین غوری و سال ۵۷۴ تا اکبر و سال ۱۰۰۲، مشتمل بر سی و شش تن؛ طبقه ۲. پادشاهان دکن از سال ۷۴۸ تا سال ۱۰۰۲، سی و شش تن؛ طبقه ۳. پادشاهان گجرات از سال ۷۹۳ تا ۹۸۰، شانزده تن؛ طبقه ۴. شاهان بنگاله، بیست و یک تن؛ طبقه ۵. شاهان مالوه، دوازده تن؛ طبقه ۶. شاهان جونپور از سال ۷۸۴ تا ۹۹۵؛ طبقه ۷. شاهان کشمیر از ۷۴۷ تا ۹۹۵ق؛ طبقه ۸. پادشاهان سند از سال ۸۶۰ تا ۱۰۰۱؛ طبقه ۹. پادشاهان ملتان از سال ۸۴۷ تا ۹۲۳؛ خاتمه: جغرافیای کامل هندوستان. از ترجمه انگلیسی و چند تلخیص آن گزارش شده است.

آغاز: سپاس رفعت اساس پادشاه حقیقی را سزد که حل و عقد نظام عالم و ضبط و ربط بنی آدم در وجود عالی ورود فرمانروایان ...

چاپ: لکهنو، مطبعة نو لکشور ۱۲۹۲ ق؛ در ۳ مجلد، از سوی انجمن آسیائی کلکته چاپ است.

[دنا۲۹۰/۷ (۲ نسخه)؛ استوری ۴۳۳/۱؛ آربری ۳۱۰؛ مشار فارسی ۳۴۴۳/۳، فهرست مشترک ۳۹۷/۱۰ - ۳۹۸؛ فهرستواره منزوی ۱۲۹۲/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** به اندکی گمانی که نسبت به کسی به هم رساندی خون او ریختی و راههای سند را از جمیع جوانب مسدود ساخته بود
از ابتدا تا طبقه هشتم سند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با تملکی در ۱۹ شعبان ۱۰۷۷ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ ۴۵۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۳۳]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۲۷
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه پنجاب – لاهور ۱۳۲۳/۴۳۷۴؛ خط: نستعلیق، کا: مولانا شیخ فرید ساکن دهلی، تا: ۱۰ صفر ۱۰۵۰ق؛ مصحح، محشی، مجدول؛ ۸۰۸ص [عکسی ف: ۷ – ۳۵]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون تفصیل قصبات را درین مختصر گنجایش نیست تفصیل شهرها داده به ترتیب حروف تهجی نوشته خواهد شد والله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مصحح، با شمسه بزرگ مذهب مرصع هشت پر، با سرلوح گنبدی مذهب، مجدول، مذهب؛ اهدایی: رهبری، آبان ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۳۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۳۲]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۲۲
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ تملک: میرک امام قلی؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۶۸گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۵ – ۴۲۰۳]
۵. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۱۳۴عکسی
شرح حال حاکمان و اسیران هندوستان از زمان ورود مسلمانان به آن سرزمین به بعد که مفصل در دو جلد نگاشته شده؛ بی‌کا، بی‌تا [جنگ: ۱ – ۴۶۲]

● طبقات الامم / تاریخ / عربی

tabaqāt-ol omam

ابن صاعد اندلسی، صاعد بن احمد، ۴۲۰ – ۴۶۲ قمری
ebn-e sā‘ed-e āndolosī, sā‘ed ebn-e ahmad (1030 - 1070)

در تاریخ ملت‌های جهان و آثار علمی و دینی و فلسفی و اجتماعی مهمی که دارند، در این کتاب به روشی فشرده و مختصر، گزارش شده و خصایص هر کدام از آنها را بازگو می‌کند. ملت‌ها را هفت ملت دانسته: ملت فرس، کلدانی‌ها، یونانی‌ها، قبطی‌ها، حبشه، هندی‌ها، چینی‌ها. ضمن بیان هر یک از این ملت‌ها دانشمندان و متفکرین و فلاسفه مهم آن ملت را نامیده و آثار برجسته هر یک را شمرده است. (سید احمد اشکوری)

چاپ: مصر، ۱۳۶ص، بدون تاریخ؛ مطبوعات الیسوعیین، ۱۴۵ص، ۱۹۱۲م.

[دنا ۲۹۰/۷ (۳ نسخه)؛ بروکلمان، ذیل ۶/۱ و ۵۸۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۰عکسی
آغاز: قال ابو القاسم صاعد بن احمد ... فی سالف الدهور قبل تشعب القبایل و افتراق اللغات سبع امم؛ **انجام:** و اصناف المعدنی من الاجساد الذهب و الفضة و ... و الاکسیر یرکب من جسد و روح و الله اعلم بالصواب تم بحمد الله تعالی و منه و صلواته علی سیدنا محمد و اله و سلم کثیراً.
نسخه اصل: نسخه چستربیتی، ش ۳۹۵۰ (اربری، فهرست خطی عربی ۶۹/۴)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ مصحح، محشی؛ ۶۹گ، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۹۱]
۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۷۱
بی‌کا، بی‌تا؛ از روی چاپ بیروت در ۱۹۱۲ با دیباچه عربی و فرانسوی [فهرستواره مینوی: – ۱۷۵]
تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۷۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۹۸]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۹۷/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال الفقیه القاضی ... اعلم أن جمیع الناس فی مشارق الارض و مغاربها و جنوبها و شمالها؛ **انجام:** و یستوعب فنون الحکمة هذا و هو بعد فتی لم یبلغ الاشد الا ان الله یخص بفضله من یشاء و هو علی کل شیء قدیر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ (۸۵پ–۱۴۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۶۴]

● طبقات الانبیاء و بعض احوالهم / گوناگون / عربی

ṭabaqāt-ul anbīyā’ wa ba‘ḍ-i aḥwālihim

از آدم تا اسکندر ذوالقرنین؛ نویسنده از او پس از عیسی یاد کرده و نوشته در نوبت او اختلاف است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۰/۲
آغاز: فصل فی ترتیب الانبیاء و ذکر اعمارهم و انسابهم. آدم علیه السلام. ابوالبشر بین خلقه و بعث محمد صلی الله علیه و آله خمسه آلاف و ثمانمائة سنه و عاش آدم علیه السلام تسعمائة و ستین سنة؛ **انجام:** التاسع انه رای فی منامه کانه اخذ بقرنی الشمس. العاشر انه کان له قرنا من من نحاس.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در زمان سلطنت شاه سلطان حسین صفوی بین سالهای ۱۱۰۵–۱۱۳۵ق کتابت شده؛ ۳گ (۹۰پ–۹۲ر)، اندازه: ۱۳/۷×۱۹/۷سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۱۵]

● طبقات الاولیاء / عرفان و تصوف، تراجم / فارسی

tabaqāt-ol awlīyā’

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/۷۶۰-ف و ۹۱۵/۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 113 (بلوشه ۱۴۹)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:یک‌شنبه اواخر رمضان۷۵۳ق؛۱۳سطر[فیلمها ف:۱ – ۵۳۶ و ۵۴۸]

← طبقات پادشاهان و پیامبران > مشجرات

● طبقات پادشاهان و پیامبران = مشجرات / تاریخ جهان / فارسی

tabaqāt-e pādešāhān va payāmbarān = mošajjarāt

طبقات ملوک ماضی از طوفان نوح تا خوارزمشاهیان و الموتیان و مصریان و دیگران تا هولاکو در نیمه ربیع الثانی ۶۵۵ق و کشتار ملحدان با جدولهای نام ملحدان.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۵گ (۱۵ر-۱۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ – ۲۷۳]

● طبقات پیغمبران و پادشاهان / انساب / فارسی

tabaqāt-e peyqambarān va pādešāhān

فخر مدبر، محمد بن منصور، ق۷ قمری

faxr-e modabber, mohammad ebn-e mansūr (- 13c)

درست مانند کتاب «زین الاخبار» گردیزی و «جنات الخلود» شاید از فخر مدبر.

[دنا ۲۹۰/۷؛ راهنمای کتاب س ۶ ش ۴ و ۵ ص ۳۴۷ بنام مشجر الانساب (فهرست آربری برای نسخ الیس)؛ فهرستواره منزوی ۶۳۵/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۶۲-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۶]

● طبقات تیموری = اکبرنامه / تاریخ / فارسی

tabaqāt-e teymūrī = akbar-nāme

براری امی، محمد بن محمد جمشید، ق۱۱ قمری

barārī ommī, mohammad ebn-e mohammad jamšīd (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۹ق

در مقدمه می‌گوید: «اما بعد این مجلد ثانی است از مجمل مفصل که نیازمند درگاه باری محمد براری امی ابن جمشید ابن جباری خان ابن مجنون خان قاقشال مؤلف ساخته از تطویل به تقلیل پرداخته و چون این جلد مبنی و مخبر است از احوال طبقه گورکان مسمی به طبقات تیموری گشته ...».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۴۲

آغاز: بسمله. اساس سپاس را چه یارا که در حریم کبریای الهی قامت استقامت تواند افراشت؛ **انجام:** طبع امی از پی تاریخ آن ×× هشتم ماه محرم گفته است

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۹ شعبان ۱۰۹۱ق، جا: جهانگر نگر عرف دهاکه؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوا، ۲۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۱۱]

● طبقات الحنابلة / تراجم / عربی

tabaqāt-ol ḥanābila

ابن ابی یعلی، محمد بن ابی یعلی، ۴۵۱ – ۵۲۶ قمری

ebn-e abī ya'lā, mohammad ebn-e abī ya'lā (1060 - 1133)

شرح حال علمای حنبلی است که مؤلف آن را در شش طبقه قرار داده طبقه اول و دوم را به ترتیب حروف تهجی و چهار طبقه باقی را به تربیت سال‌های وفات تنظیم نموده است.

چاپ: در سال ۱۳۷۱ق در مصر (قاهره) در دوجلد، با تحقیقات شیخ محمد حامد مفتی در ۷۴۵ص به چاپ رسیده

[دنا ۲۹۰/۷؛ کشف الظنون ۱۰۹۷/۲؛ مشار عربی ۶۰۵]

شرح و حواشی:

۱- ذیل طبقات الحنبلیة؛ ابن رجب، عبدالرحمن بن احمد (۷۳۶-۷۹۵)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۷

آغاز: حدثنا الشیخ الامام الحافظ ابوالعز عبدالمغیث بن حرب بن زهیر الحربی قال حدثنا ... هذا کتاب استخرنا الله تعالی فی تألیفه و سألناه المعونة علی تصنیفه؛ **انجام:** ابو البرکات بن احمد بن طلحة قرأ علی الوالد الخصال و سمع منه الحدیث ... و عزة بهاء جماله و السلام علی من ابتع الهدی و آثر ضیاء الرشد علی ظلم الوری

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۲۷۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳۷ – ۴۲۰]

← طبقات الحنبلیة > طبقات الحنابلة

← طبقات الحنفیة > تاج التراجم

← طبقات الحنفیة > کتائب أعلام الأخیار من فقهاء مذهب النعمان المختار

● طبقات الحنفیة / رجال / عربی

tabaqāt-ol ḥanafīyya

ابن حنائی، علی بن امرالله، ۹۱۶ – ۹۷۹ قمری

ebn-e hannā'ī, 'alī ebn-e amr-o-llah (1511 - 1572)

تاریخ تألیف: ۹۵۹ق

در طبقات حنفیه و بیان شرح حال مشاهیر آنان است، مرتب در ۲۱ طبقه، که از ابوحنیفه شروع شده و به ابن کمال پاشا ختم شده است. مؤلف پیش از شروع در شرح احوال رجال،

مختصری درباره تاریخ فقه و طبقات فقهای اهل سنت آورده و در وصف این کتاب گفته است: «... فهذا کتاب مختصر فی ذکر أصحاب الحنفیة ذکرت فیه المشاهیر من الائمة مع سلسلتهم علی طبقاتهم و أحوالهم علی درجاتهم الأقدم فالأقدم علی الترتیب البلیغ و النظام درجاتهم الأقدم فالأقدم علی الترتیب البلیغ و النظام الأحکم بحیث لایسع الفقیه جهل لحاجته الیه فی معرفة من اعتبر قوله فی انعقاد الاجماع فی محل الاتفاق و الاجتماع و یعتد به فی الخلاف فی محل الافتراق و الاختلاف و افتقاره الیه فی الترویج و الاعمال عند تعارض الأقوال بقول أعلمهم و أورعهم فی الاحوال ...». در برخی فهارس به رفیع الدین شیروانی نسبت داده شده (دار الکتب المصریة ۲۴۸/۵) است.

آغاز: الحمدلله الذی رفع قدر العلماء و جعلهم بمنزلة النجوم فی السماء ... و بعد فهذا مختصر فی ذکر طبقات أصحاب الحنفیة ذکرت فیه المشاهیر من الائمة الذین نقلوا علم الشریعة فی کل طبقة و نشروها بین الامة ...

[دنا ۲۹۰/۷؛ کشف الظنون ۱۰۹۹/۲؛ الاعلام، زرکلی: ۲۶۴/۴؛ عثمانلی مؤلفلری: ۴۰۰/۱؛ فهرس المخطوطات دارالکتب الظاهریة، التاریخ و ملحقانه: ۳۳۶/۲؛ فهرس الخزانة التیموریة: ۷۹/۳-۸۰؛ فهرس الکتب الموجودة بالمکتبة الازهریة: ۴۸۵/۵؛ فهرست چستربیتی، آربری: ۳۱/۳ شماره ۳۵۷۲؛ هدیة العارفین: ۷۴۸/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم انتقل العلم الی طبقة المولی الفاضل أحمد بن کمال پاشا یسر الله تعالی لما یحبه و یشاء کان وحید عصره و فرید دهره یشهد له تصانیفه المشهورة المتداولة، له مناقب عجیبة، أخذ عن مولانا الفاضل سنان پاشا و مولانا خواجه زاده و عن مولانا الف طلایی (؟) و عن مولانا عرب المغنی و مولانا الفاضل لطفی المقتول توفی رحمه الله لسنة أربعین و تسعمائة ...

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان، نسخه شماره ۲۶ (المخطوطات العربیة فی مکتبة الفاتیکان، ترجمه اشکوری: ۲۸۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، در اول و آخر نسخه یادداشت‌های پراکنده‌ای به چشم می‌خورد، از جمله شرح حال چند نفر مانند سعدی چلبی مفتی و قادری چلبی و ابی السعود افندی و شیخ محمد افندی، انجامه کاتب به فارسی است و در آن آمده: «تمت الاوراق بقدرة الخلاق. غریق رحمت یزدان کسی باد ×× که کاتب را بالحمدی کند یاد / این قدر در حضور اهل دلان ×× بس بود یادگار درویشان»؛ ۱۹۴ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۲۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم انتقل الی طبقة المولی الفاضل احمد بن کمال پاشا اخذ عن مولانا سنان پاشا و مولانا لطفی. کان وحید دهره و فرید عصره صاحب التصانیف المقبولة المتداولة توفی رحمه الله تعالی سنة اربعین و تسعمائة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی. با این یادداشت‌ها: فهرست طبقات حنفیه بر اساس متن کتاب (۳۵پ-۳۹ر)، منقولاتی از جواهر المضیئة من طبقات الحنفیة تألیف عبدالقادر حنفی و هدایه و خلاصة و حیوة الحیوان دمیری درباره علمای حنفی و شرح احوالاتشان (۴۰ر-۴۴پ)، نسب‌نامه نبی اسلام تا آدم (۴۴پ-۴۵ر)، فایده‌ای درباره مبدا تاریخ شماری ملل از ظهریه (۴۵ر)، ضابطه شناخت شب قدر از ابن عربی (۴۵ر-۴۵پ)، شرح حدیث ۷۳ فرقه مسلمانان (۴۵پ-۵۲ر)، ۷۳ فرقه‌ای که بنا به فرمایش حضرت رسول از اسلام منشعب شده‌اند به گونه‌ای مختصر نام برده شده‌اند، چنان که می‌نویسد: «سنذکر هذه الفرق النیف و السبعین بعون ربنا و توفیقه. ان هذه الفرق تنشعب من ستة فرق و هم الحروریة و رفاضیة والقدریة و الجبریة و الجهیمیة و المرجئة»، آغاز: «فال حدثنا الحسین بن شعبان، قال محمد بن المثنی بن ابی عدی عن محمد بن ابی سلیمة عن ابی هریرة عن النبی انه قال افترقت الیهود علی احدی و سبعین فرقة»، انجام: «بعضهم اولیاءبعض یأمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر ولم یقل بالاهواء و الله اعلم بالصواب و الیه مرجع و المآب»، کلمات قصار کوتاه و جملات پراکنده‌ای تحت عنوان «کتاب الفواید» (۵۲پ-۵۵ر)، دو غزل به ترکی (۵۵پ-۵۶ر)، حدیثی از پیامبر به نقل از فردوس الاخبار (۵۶ر)؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸-۲۶۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۶۴-۳۲/۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مولانا سیخ محمد الافندی المعنی الشهیر بین العلماء بیحیوی ... له فضائل کثیرة و معارف غیر متناهیة خصوصاً فی الفقه و الکلام له رسائل کثیرة و تحقیقات بدیعة علی الهدایة و الکلام.

عکسی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۸۴۸]

● طبقات خواجگان نقشبندیه / تفسیر / فارسی

tabaqāt-e xājegān-e naqšbandīye

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۶/۸

آغاز: مقاله در ذکر طبقات خواجگان سلسله نقشبندیه ... من اولها الی آخرها، هم بوجه اجمال هم به طریق تفصیل؛ **انجام:** امام جعفر صادق (رض) الی آخر النسبة ... و الله تعالی اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲گ (۸۶ر-۸۷ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۱۷۵]

← طبقات الرجال > رجال البرقی
← طبقات الرواة > طرائف المقال فی معرفة طبقات الرجال
← طبقات الرواة > مشایخ الاجازة

● طبقات الرواة / رجال / عربی

tabaqāt-or ruwāt

طباطبائی بروجردی، محمد حسین،۱۲۵۳-۱۳۴۰ شمسی
tabātabā'ī borūjerdī, mohammad hoseyn (1874 - 1961)

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۶۳
طبقه ششم تا دوازدهم می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۵۲گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۳]

← طبقات الزیدیة الصغری ﴿ الزهر فی أعیان العصر

● **طبقات سلاطین** / تاریخ / فارسی

tabaqāt-e salātīn

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۹/۶ط
آغاز: قسم دوم احوال سلطان فرس که ابتداء ایشان کیومرث است؛ **انجام:** طایفه سیم غزنویه عدد ایشان دوازده نفر ... بیست و هشت سال.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۱۱-۱۶)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۴۶]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۰۴/۲۳
طبقات سلاطین را به نقل از کتاب لب التاریخ در اینجا گرد آورده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۵۶]

● **طبقات سلاطین اسلام** / تاریخ / فارسی

tabaqāt-e salātīn-e eslām

گویا گرفته شده از نسخ جهان آرای.
[دنا ۲۹۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۳۵/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۵/۱۷-ف
نسخه اصل: نسخه آقای بنی آدم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: رحلی [فیلمها ف: ۲ - ۱۶۲]

← الطبقات السنیة فی تراجم الحنفیة ﴿ التراجم السنیة فی تراجم الحنفیة

● **طبقات شاه جهانی** / تراجم / فارسی

tabaqāt-e šāh jahānī

کشمیری، محمد صادق

kešmīrī, mohammad sādeq

شرح حال ۴۱۸ تن از عالمان و ادیبان که به نام شاه جهان (مدفون در تاج محل هند) فرزند جهانگیر تیموری هند تألیف شده است.

چاپ: به کوشش محمد اسلم خان، مجله تحقیقات فارسی، دهلی، ۱۹۹۳: ص ۱-۱۰۰.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۸۷عکسی
خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱۲گ [جنگ: ۱ - ۴۶۲]

← طبقات الشافعیة ﴿ اسماء الرجال

● **طبقات الشافعية** / رجال / عربی

tabaqāt-oš šāfi'īya

اسنوی، عبدالرحیم بن حسن، ۷۰۴ - ۷۷۲ قمری
esnavī, 'abd-or-rahīm ebn-e hasan (1305 - 1371)

تاریخ تألیف: ۷۶۹ق

شرح حال بزرگان شافعی مذهب از زمان محمد بن ادریس شافعی تا عصر مؤلف است.

آغاز: الحمد لله ممیت الاحیاء و محی الاموات ... و بعد: فان الشافعی رضی الله عنه ... قد حصل له فی اصحابه من السعادة امور لم تتفق فی اصحاب غیره

چاپ: بغداد، رئاسة دیوان الاوقاف، تحقیق عبدالله الجبوری، البعة الاولی، ۱۹۷۰م، الجزء الاول، ۹۵۱ص

[دنا ۲۹۱/۷؛ مجمع علمی عراقی ۷۵/۲ و ۷۷/۲؛ مخطوطات التاریخ و السیر و التراجم المتحف العراقی ص۲۷۲؛ فهرست المخطوطات المصورة، کویت ۳۱۸/۱؛ دایرة المعارف بزرگ اسلامی ۷۱۱/۸؛ فهرست مخطوطات المصورة قاهره جزء ۲، قسم ۴، ص۲۷۲-۲۷۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۹عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الکتاب ... قال المؤلف عفا الله عنه: وافق الفراغ من تحریره فی الیوم الحادی و العشرون من شوال سنة تسع و ستین و سبعمایه و کان ابتداء جمعه قبل سنة خمسین ...
نسخه اصل: سلطان احمد سوم - استانبول ش A.۲۸۴۰ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۲/۳ و ۵۵۱)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی به خط شیخ الاسلام، جلال بلقینی؛ تملک: محمد بن رجب بن عبد العال به تاریخ شعبان ۸۷۷؛ ۱۸۳گ، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۱ - ۴۴۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الشین و فیه فصلان الاول فی الاسماء الواقعة فی الرافعی و الروضة ... قال السمعانی و لد بالشاش وهی مدینة وراء النهر
جلد۱. از ابتدای مقدمه تا اوائل «باب الشین» ترجمه «القفال الشاشی» می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: میرزا محمد بن معتمد خان در جمادی الثانی ۱۱۳۸ق با مهر «یا محمد ۱۱۰۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: مقوا، ۱۹۵گ، ۱۷ سطر

سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۶۴] و [ف: ۲۷-۲۰۳]
۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۰ حکمت
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم شهیر به شیخ عبدالرزاق خراسانی، تا: دوشنبه ۵ ذیحجه ۱۲۷۲ق، به فرموده میرزا محمد تقی سپهر لسان الملک مستوفی؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۸۱]

● **طبقات الشافعية** / رجال، تراجم / عربی
tabaqāt-oš šāfi'īya
ابن قاضی شهبه، ابوبکر بن احمد، ۷۷۹ - ۸۵۱ قمری
ebn-e qāzī šahba, ābūbakr ebn-e ahmad (1378 - 1448)
تاریخ تألیف: ذیقعده ۸۴۱ق
شرح حال علمای مشهور شافعی از قرن سوم هجری تا سال ۸۴۰ق است و مشتمل بر ترجمه ۷۸۴ تن می‌شود. در مقدمه به این نکته اشاره کرده که نوشته‌های گذشتگان در باب علمای شافعی یا بسیار مطول و غیرلازم بود و یا بسیار کوتاه و مختصر، از این رو به تألیف این کتاب دست زده و در آن فقط به شخصیت‌های ممتاز و برجسته ــ که رافعی (۶۲۴ق) در کتاب «العزیز فی شرح الوجیز» یا کسانی همانند او در کتاب‌های مشهور از ایشان یاد کرده‌اند ــ پرداخته است. کتاب در بیست و نه «طبقه» تدوین شده و اسماء اشخاص هر طبقه را به ترتیب حروف معجم ذکر نموده است: ۱. فی من اخذ عن الشافعی؛ ۲. من اصحاب الشافعی من لم یدرک الشافعی و مات الی سنة ثلاث مائة؛ ۳. و هم الذین کانوا فی العشرین الاولی من المائة الرابعة؛ ۴. و هم الذین کانوا فی العشرین الثانیة من المائة الرابعة؛ ۵. و هم الذین کانوا فی العشرین الثالثة من المائة الرابعة؛ ۶. و هم الذین کانوا فی العشرین الرابعة من المائة الرابعة؛ ۷. و هم الذین کانوا فی العشرین الخامسة من المائة الرابعة؛ ۸. و هم الذین کانوا فی العشرین الاولی من المائة الخامسة؛ ... ۲۹. و هم الذین کانوا فی العشرین الثانیة من المائة التاسعة.
آغاز: الحمد لله الذی رفع قدر العلماء و جعلهم بمنزلة النجوم فی السماء ... بعد فهذا مختصر لطیف اذکر فیه طبقات الشافیعه، اقتصر فیه علی تراجم من شاع اسمه و اشتهر ذکره ...
چاپ: حیدرآباد، دائرة المعارف العثمانیة، ج۴، ۱۴۰۱ق.
[بروکلمان ذیل ۵۰/۲؛ کشف الظنون ۱۱۰۱/۲؛ زرکلی الاعلام ۳۵/۳؛ معجم المؤلفین ۸/۳؛ دنا ۲۹۱/۷؛ فهرست کوپریلی ۵۲۶/۱؛ فهرس المخطوطات المصورة کویت ۳۰۹/۱-۳۱۰؛ دایرة المعارف بزرگ اسلامی ۴۴۳/۴]
شرح و حواشی:
۱- ذیل طبقات الشافعية

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰۹
آغاز: برابر؛ ذیل: بسمله، حمدله و بعد فهذه اوراق یدخل هنا الی کتاب الطبقات و هو مرتب علی ستة اقسام؛ **انجام:** و اشتهر امره و صار للترک فیه اعتقاد و حج مرارا مات فی شوال سنة ثلث و عشرین و ثمانمایة و دفن بزاویة والده و خلف مالا طایلا رحمه الله تعالی و رضی عنه و عنابه بمنه. ذیل: محمد بن عبدالرحمن الکبدی المصری فی الثامنة عشرة.
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با آخرین اصلاحات و اضافات مؤلف (مانند نسخه شماره ۳۷۰ موزه بریتانیا که در سال ۸۴۳ق به خط مؤلف افزودگی‌هایی دارد) تعلیقات و تحشیه‌های آن هم شبیه نسخه شماره ۱۰۲۸ کتابخانه کوپریلی ترکیه (مورخ ۸۴۳ق) است که می‌باید یکی از آنها از روی دیگری کتابت شده باشد، مصحح؛ تملک: ابو البقاء محمد بن شحنه شافعی در قرن ۹، ابراهیم بن ... شافعی اشعری، محمد بن شحنه شافعی؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۱۷۸گ (۱۵پ-۱۹۲پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۶۴] و [ف: ۲۷-۲۰۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۳عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** صاحب الوافی شرح المهذب لا اعرفه و هو متاخر و فی کتابه فوائد و غرایب ... و الحمد لله وحده و صلی الله و سلم علی سیدنا محمد خاتم النبین ... اخر الطبقات
نسخه اصل: سلطان احمد سوم - استانبول ش A.۲۸۳۶ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۵۵۸/۳)؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد، تا: احتمالاً قرن ۹؛ در حاشیه استدراکات و اعتراضاتی که شیخ الاسلام حافظ احمد بن حجر بر این کتاب نوشته از خط خود او در حاشیه این نسخه نقل شده؛۱۶۸گ،۲۵سطر[عکسی ف:۱- ۴۳۵]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اشتهر امره و صار للترک فیه اعتقاد و حج مرارا مات فی شوال سنة ثلث و عشرین و ثمانمآیة و دفن بزاویة والده و خلف مالا طایلا رحمه الله تعالی و رضی عنه و عنابه بمنه.
خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن محمد بن جبرئیل عجلولی غوری، تا: سه‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۸۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن احمد شوبری شافعی؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۳؛ ۱۲۰گ (۱۴پ-۱۳۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۶۳] و [ف: ۲۷-۲۰۵]

● **طبقات الشافعية الصغری = طبقات الصغری** / تراجم / عربی
ṭabaqāt-oš šāfi'īyya-tuṣ ṣuġrā = ṭabaqāt-uṣ ṣuġrā
سبکی، عبدالوهاب بن علی، ۷۲۷ - ۷۷۱ ؟ قمری
sobkī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e 'alī (1327 - 1370)
در تاریخ فقهای شافعی مذهب به طور خلاصه و به ترتیب طبقات، سبکی دو کتاب دیگر در طبقات یکی به نام طبقات الشافعیه الکبری، و دیگری: الطبقات الوسطی، نوشته است. او کتاب «طبقات الشافعیة الکبری» را که مفصل است مختصر کرده و این کتاب را تدوین نموده است.
[کشف الظنون ۱۱۰۱/۲؛ زرکلی اعلام ۳۳۵/۴؛ معجم الولفین ۲۲۶/۶؛ بروکلمان ذیل ۱۰۶/۲؛ دنا ۲۹۲/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱عکسی

آغاز: الحمد لله ... هذا مختصر لطیف فی تاریخ الفقهاء الشافعین اصحاب الامام ابی عبد الله المطلبی محمد بن ادریس الشافعی رضی الله عنه جمعنا فیه ما اوردناه فی کتابنا الکبیر من الاسماء و اقتصرنا فیه نبذ یسیره؛ **انجام:** هذا آخر المختصر الاصغر من کتابنا طبقات الشافعین ... و ان نصلی علی سیدنا محمد و اله

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۷۸۰ (اربری، فهرست خطی عربی همانجا ۹/۴)؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن احمد وجیزی، تا: ۱۸ رمضان ۷۶۹ق، جا: مصر جامع ازهر؛ محشی؛ تملک: هادی ال کاشف الغطا؛ ۱۳۸گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۱ - ۷۲]

● **طبقات الشافعیة الکبری** / رجال، تراجم / عربی

tabaqāt-oš šāfi'īyat-ul kubrā

سبکی، عبدالوهاب بن علی، ۷۲۷ - ۷۷۱ ؟ قمری

Sobkī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e 'alī (1327 - 1370)

کتابی است جامع و مشهور و دارای شرح حال مشاهیر فقهای شافعی از قرن سوم تا قرن هشتم هجری. نویسنده در آغاز به شرح حال کسانی که شافعی را دیده و از او بهره‌مند شده‌اند پرداخته و سپس به عنوان تیمن و تبرک آنان که موسوم به احمد یا محمد می‌باشند ذکر نموده و پس از آنها اسامی سایر رجال را به ترتیب حروف هجا آورده است.

چاپ: القاهرة، مکتبة عیسی البابی الحلبی، تحقیق عبدالفتاح محمد الحلو و محمود محمد الطناجی، ۱۹۶۴-۱۹۶۵م، الجزء الاول ۳۶۰ص، الجزء الثانی ۴۸۷ص، الجزء الثالث ۶۱۶ص

شرح و حواشی:

۱- تلخیص نزهة الطلاب فی مناقب الأصحاب = ملحق طبقات الشافعیة؛ مظفری، عفیف الدین بن جمال الدین

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۱۷

آغاز: بسمله، قال سیدنا العبد الفقیر الی الله تعالی قاضی القضاة حاکم الحکام ... الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نستهد و نؤمن به ونتوکل علیه و نسأله الخیر کله ... ابو نصر عبدالوهاب ... الحمدلله نحمده و نستعینه؛ **انجام:** و لیس جازان یسقط عن آخر جازان یسقط عن اوله فیرفع بلا ذکر کما رکع بلا هیئة رفع و هذا آخر الجزء و یتلوه الحسن بن احمد بن یزید بن عیسی بن الفضل ...

جزء اول. از ابتدای کتاب تا پایان احمد و محمد و حرف الف تا اول حسن؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن صالح، تا: پنج‌شنبه غره رمضان ۱۰۵۹ق؛ تملک: عبدالله چلبی تجل حاج محمد مشهور به حکیم زاده؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۳۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۶۵] و [ف: ۲۷-۲۰۴]

● **الطبقات الشافعیة الوسطی** / تراجم / عربی

ṭabaqāt-uš šāfi'īya-tul wusṭā

سبکی، عبدالوهاب بن علی، ۷۲۷ - ۷۷۱ ؟ قمری

sobkī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e 'alī (1327 - 1370)

سبکی دو کتاب دیگر در طبقات دارد یکی «طبقات الشافعیه الکبری» و دیگری «الطبقات الصغری». حاجی خلیفه به تفصیل درباره طبقات سبکی سخن گفته است.

[التاریخ و التراجم ص ۲۶۹-۲۷۰؛ کشف الظنون ۱۱۰۱/۲؛ بروکلمان ذیل ۱۰۶/۲؛ زرکلی الاعلام ۳۳۵/۴؛ دنا ۲۹۱/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۲عکسی

آغاز: الحمد لله ... قال الشیخ الامام ... ابو نصر عبد الوهاب السبکی الانصاری الخزرجی الشافعی؛ **انجام:** واختم صلانی مع سلامی علی الذی خص بثمانی تمت و بالخیر عمت و الله والموفق المعین

نسخه اصل: طوپ قاپی - استانبول ش M 480 (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۵۵۱/۳). جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ قبلا وقف مدرسه محمودیه در مدینه منوره بوده؛ ۱۵۱گ، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۱ - ۳۰۲]

● **طبقات الشعراء** / تراجم / عربی

tabaqāt-oš šu'arā'

ابن مستوفی، مبارک بن احمد، ۵۶۴ - ۶۳۷ قمری

ebn-e mostawfī, mobārak ebn-e ahmad (1169 - 1240)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸-ع

نسخه اصل: اسکوریال ش ۲۷۹. مختصر کتاب طبقات الشعراء؛ بی‌کا،تا:شعبان ۶۳۰ق؛۲۷گ،۱۹سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۲ و ۳-۲۱۹]

● **طبقات الشعراء** / تراجم / عربی

tabaqāt-oš šu'arā'

غیر همانند:

۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۴۴

با تاریخ ولادت ۱۲۴۷. اشعار ادبای عربی زبان است با اندکی از سرگذشت آنها ساخته از روی یتیمة الدهر ثعالبی و سلافة العصر سید علیخان مدنی و نفحة الریحانة و درست مانند همین سلافه سرگذشت بسیاری از دانشمندان ایرانی که به عربی شعر سروده‌اند در آن هست و بسیار تذکره خوبی است در آن از «سلطان العجم الشاه عباس» و از تاریخ ۱۶۰۸ و ۱۱۱۸ یاد شده است. این عنوان‌ها در نسخه دیده می‌شود: الباب الاول فی لطائف لطفاء الیمن المیمون و حکایات یسربها کل محزون السید الجلیل احمد بن علی المتوکل (نسخه، به همین باب آغاز می‌شود)، الباب الثانی فی لطائف نبغاء الحرمین و حکایات ابهی واصفی من العین: الامیر احمد نظام الدین بن الامیر محمد الشهیر بابن معصوم الحسینی نبغاء المدینة المنورة: الخطیب احمد بن عبدالله البری الحنفی

المدنی من الادباءالطارئین علی بخارا و المرتبطین: ابو منصور الخرزجی و ابوالقاسم الکسروی و ابی غسان التمیمی و البوسنجی ... الباب الثانی فی ذکر العصریین المقیمین بالحضرة البخاریة و الطارئین علیها و المتصرفین فی اعمالها؛ الباب الثالث فی ذکر المامونی و الواثقی و محاسن اخبارهما و اشعارهما؛ الباب الثالث فی لطائف بلغاء مصر و محاسن ظرفاء الشام و العراق: شهاب الدین الخفاجی؛ الباب الرابع فی لطائف نبهاء الروم و المغرب: شیخ الاسلام زکریا بن بیرام الباب الخامس فی لطائف اذکیاء البحرین و عمان و حکایات قلائدها افخر من سموط: الشیخ داود بن ابی شافیر البحرانی الباب السادس من لطائف ادباء الهند و العجم و حکایات یزول بذکرها کل هم و غم: المولوی امین الله نجم، المولوی سلیم الله. پس از این رساله‌ای در شراب باید باشد چون پیش از این افتادگی دارد دو باب ۱ و ۲ آن نیست: الباب الثالث فی ذکر طبایعها و منافعها و خواصها. الباب الرابع فی استعمالها علی رای الحکما؛ الباب الخامس ما فی یجب علی مستعملیها و آداب الندیم و حقوق الندامة و ما فی ذلک الفصل الثانی ایضا فی محاسن مصر و القاهره و نجوم السماء الزاهره: المشایخ البکریة. القسم الثالث فی محاسن اهل الیمن زیادة مما ذکرنا و نذکره ثانیا: السید محمد بن عبدالله الامام شرف الدین یحیی الزیدی الیمنی. و مما نذکر من محاسن العجم و البحرین: المیرزا ابراهیم الهمدانی و الداماد الحسینی. شعرهایی به عربی با عنوان «لمحرره» در میانه و پایان نسخه چندین جا هست نیز شعرهای صفی حلی «البحرو الستة عشر مختصراً»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۳؛ آغاز و انجام آن هم کامل نمی‌نماید و در میانه چند جا افتاده دارد؛ در پایان بندی است به فارسی از کلمات حکما و خطبه‌ای به عربی از «علی صدرالدین» به خط متن این کتاب الطلیعة من شعراء الشیعة شیخ محمد بن طاهرین حبیب سماوی ساخته ۱۳۳۵ نیست؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۴۲۴]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۳ ـ ب

آغاز: جریر، هو جریر بن عبد عطیة بن حذیفة و لقب حدیقة الخطفی بقوله: و عقانا فی الرسم حطفی؛ **انجام:** محمداً وهب و هو الفائل و لما اسمنا مسرح اللهو منظرا ... خلید عبس هو من ولد عبداله بن دارم ... فاخذمنه مائة الف درهم

سرگذشت و اشعار شاعران عرب است و تا اندازه ای مانند الورقه ابن جراح و طبقات الشعراء ابن المعتز و ابن فتیبه. در آن آمده: «حدثنی سهل بن محمد عن الاصمعی» (ک ۲پ) نیز: «حدثنی عبدالرحمن بن اخی الاصمعی» (۳ر،۵۱پ) ابوحاتم سهل بن محمد سجستانی در ۲۴۸یا ۲۵۰ یا ۲۵۵ و اصمعی در ۲۱۳یا ۲۱۵یا ۲۱۶ یا ۲۱۷ درگذشتند، پس مؤلف شاگرد سجستانی بوده و در قرن ۳ می‌زیسته است. از ابومحمد یا ابوالحسن عبدالرحمن برادرزاده اصمعی که کتابی در معانی شعر دارد و در روایت‌ها که از اصمعی و دیگران می‌کرده معتمد بوده است در فهرست این ندیم یاد گردید (ص۵۶). نام این شاعران و اشعار آنها در این نسخه هست: جریر، فرزدق، بعیث، لعین، صلتان، کثیر عزه، احوص، ارطاة بن سهیة، ذوالرمة، بهاربن توسعه، رقیات بن قیس، ایمن بن حزیم، مسکین الدرامی، عمر بن ابی ربیعه، ابوالعول، الاعور الشنی، حریث بن محفض، شحیم بن الاعز، حداش بن زهیر، حصین بن همام، کعب وعمیر بن ابناجعیل، عبدالله بن همام، هدیة الخشرم، زیادة، شعراء هذیل: ابوذؤیب الهذلی، المنخل الیشکری، ابوخراش، خویلدبن مطیل، ملک بن الحرث، امیة بن ابی عاید، صحر الغی، ابوالعیال، ابوکثیر، عروةبن البرد العبسی، طریح النقهی، عمربن لجا، جریر الافلت، ابوالهندی، الکذاب الجرمازی، الرادق العذلی، سعد بن ناشب، المرار المعدوی، ابووجزة السعدی، المردل بن رمدالیربوعی، الفتال الکلالی، القلاح بن الجناب، ذوالاصدح، نقیط بن زرارة، الردجب، خلف بن خلیفة، العجلالی، جران العود العبدی، القطامی، عبدة بن الطیب، ابوالاسواد الدؤلی، ابن الدمینة، المقنع الهتدی، یحیی بن نوفل، ابن هزمة، العمانی، بشار بن برد، سدیف، مروان بن ابی حفص، ابوعطا السدی، ابن مناده، ابوحیدالنمیری، ابودلامة، حماد عجرد، مالک بن اسماء، عبید بن ایوب، الاحمر الشعبی، ابوالعتاهیة. من اخبار المحدثین: ابونواس، مسلم بن الولید، الافیشر، المجنون (قیس بن معاذ)، الهیثم بن عدی، العرجی، موسی شهوات، عرفة بن اذینه، الطرماح، العجاج، رؤبه بن العجاج، ابونحیلة، ابوالنجم العجلی، دکین الراجز، الاغلب الراجز، الجمحی، ابودهیل، عدی بن الرقاع، عروة بن حزام، قیس بن ردیح، عمر بن الاهتم ، سویدبن کراع ابن علفا، نهشل، ابوالشیص، دعبل، الخریمی، منصور النمری، الاشجع السلمی، العتامی، علی بن جبلة، محمد بن یسر، محد بن وهیب، خلید بن عیس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۸۴گ، ۴ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۵۲]

● **طبقات الشعراء المحدثین** / تراجم / عربی

tabaqāt-oš šu'arā'-il muḥaddiṯīn

ابن معتز، عبدالله بن محمد، ۲۴۷ – ۲۹۶ قمری

ebn-e mo'tazz, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (862-910)

شامل شرح حال ۱۳۰ شاعر که از بشار بن برد آغاز شده است.

چاپ: قاهره، محقق: عبدالستار احمد فراج، دار المعارف، مطابع دار المعارف، ۱۳۷۵ق.

[التاریخ و التراجم ص ۲۷۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۶۱

خط: نسخ، کا: مهدی بن علی نقی تبریزی، تا: ۶ شوال ۱۲۸۵ق؛ چاپ اوقاف گیپ، با تصحیح محمد قزوینی در کنار صفحات با مقدمه عباس اقبال به خط او و با مقدمه اقبال به فرانسه درباره چاپ این کتاب؛ ۴۱گ، قطع: رحلی پهن [ف: ۱۷ – ۱۸۸]

● **طبقات الصوفية** / تراجم / عربی

tabaqāt-oš ṣūfīyya

سلمی، محمد بن حسین، ۳۲۵ - ۴۱۲ قمری

sulamī, mohammad ebn-e hoseyn (938 - 1022)

آغاز: الله جایزته و قال لکل شیء صدق و صدق الیقین الخوف من الله ... و منهم معروف الکرخی و هو ابن محفوظ معروف ابن فیروز کان من دعایه اللهم ان ...

انجام: من هذا جمعه و حفظه دون المجاهدة فیه وسعة رحمته انه ولی قدیر و هذا آخر کتاب طبقات الصوفیة ...

چاپ: لیدن، ۱۹۶۰م، با تصحیح جوهنس بدرسن؛ قاهره، مکتبة الخانجی، ۶۴۴ص، ۱۹۶۹م

شرح و حواشی:

۱- طبقات الصوفیة؛ انصاری، عبدالله بن محمد (۳۹۶-۴۸۱)

۲- نفحات الانس من حضرات القدس؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)

۳- تکمله نفحات الانس = زندگانی جامی؛ لاری، رضی الدین عبدالغفور (-۹۱۲)

۴- رشحة النفحات = تعلیقات نفحات الانس = رشحات القدس در شرح نفحات الانس؛ لاری، رضی الدین عبدالغفور (-۹۱۲)

۵- فتوح المجاهدین لترویح قلوب المشاهدین؛ لامعی برسوی، محمود بن عثمان (-۹۳۸)

۶- رشحات القدس فی شرح نفحات الانس؛ بوزجانی، درویش علی (-۱۰)

۷- ترجمة نفحات الانس من حضرات القدس للجامی؛ زیلی، محرم بن محمد (-۱۰۰۰)

۸- فهرست نفحات الانس

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن حاجی ردینی هذبانی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ جمادی الاول ۶۲۰ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۹گ (۱ر-۱۱۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۳۸]

● **طبقات الصوفية** / تراجم / عربی

tabaqāt-oš ṣūfīyya

احمد بن محمد موسی، ق۸ قمری

ahmad ebn-e mohammad mūsā (- 14c)

تاریخ تألیف: شب چهارشنبه ۱۹ ذیقعده ۷۸۵ق

شرح حال صوفیه که نسخه از آغاز افتادگی دارد و از بشر حافی شروع می‌شود.

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۲۳عکسی

بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ جمادی الاول ۷۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۲گ [جنگ: ۱ - ۴۶۲]

● **طبقات الصوفيه** / عرفان و تصوف / فارسی

tabaqāt-oš ṣūfīyya

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ - ۴۸۱ قمری

ansārī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)

متن از ابوعبدالرحمان محمد نیشابوری سلمی (-۴۱۲ق) در ۵ «طبقه» و هر طبقه ۲۰ تن به ترتیب تهجی که به زبان عربی است. خواجه عبدالله انصاری در مجلس‌های تذکیر و موعظه خود این کتاب را پایه‌ی کار خود گذارده، به زبان هروی املاء کرده و مریدان یاد داشت می‌کردند. پس از مرگ هروی، یکی از مریدان، کتاب را ترتیب داده است. این تحریر ۱۲۰ تن از صوفیان سه قرن نخستین اسلام را دربر داشته است. عبدالرحمان جانی کار هروی را در «نفحات الانس» پایه قرار داده و بر آن افزوده است. (احمد منزوی)

آغاز: الحمد لله حق حمده ... قال الشیخ الامام السید شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله ... انصاری ...

چاپ: به کوشش عبدالحی حبیبی قندهاری (کابل، وزارت معارف افغانستان: ۱۳۴۱ش)

[دنا ۲۹۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۲۱۸/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹-ف

نسخه اصل: نافذ پاشا ش ۴۲۶؛ خط: نسخ، کا: سعاد بن رمتاس بن عبدالله، تا: جمعه۱۸شعبان ۶۷۱ق؛۲۴۵گ،۱۵سطر[فیلمهاف:۱ - ۱۳۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰-ف

نسخه اصل: نور عثمانیه ش ۲۵۰۰؛ خط: نستعلیق، کا: درویش صوفی، تا: یک‌شنبه ۲۸ رمضان ۸۳۹ق؛ ۲۷۶گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶-ف

نسخه اصل: کتابخانه یوسف آغا در قونیه ش ۵۸۸۶؛ خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن یحیی بن محمد سیاوشانی، تا: ۱ محرم ۸۶۲ق؛ ۱۳۹گ، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۳۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹-ف

نسخه اصل: کالج فورت ولیم انجمن آسیایی بنکال ش ۲۳۴ (فهرست ایوانف ص ۷۸ س ۲۳۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده در ۱۰۱۵؛ ۱۵۴گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۳۹]

● **طبقات الفقهاء** / تراجم / عربی

tabaqāt-ol fuqahā’

ابواسحاق شیرازی، ابراهیم بن علی، ۳۹۳؟ - ۴۷۶ قمری

abū-eshāq-e šīrāzī, ebrāhīm ebn-e ‘alī (1004 - 1084)

کتابی است در ترجمه فقهای صحابه و تابعین، تابعین تابعین، و پس از آنان فقهاء امصار و بلاد. مؤلف، به طور خلاصه شرح

حال فقها را با ذکر نسب، مقدار عمر، تاریخ درگذشت، مشایخ، و ... بیان نموده است.
چاپ: بغداد، محقق: نعمان الاعظمی الکتبی، مطبعة بغداد، ۱۶۸، ۱۳۵۶ق.
[دنا ۲۹۳/۷؛کشف الظنون ۱۱۰۵/۲؛ بروکلمان، ذیل ۷۰/۱–۶۶۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۴عکسی
آغاز: اخبرنا القاضی ... ابو البرکات محمد بن علی بن محمد بن محمد بن علی الانصاری الموصلی ... هذا کتاب مختصر فی ذکر الفقهاء و انسابهم و مبلغ اعمارهم و وقت وفاتهم؛ **انجام:** و منهم ابوبکر بن بیان ... و مولده سنة خمس و ثلثمائة و مات سنة ست و خمسین و ثلاثمائة، و قد ذکرته فی اصحاب مالک رضی الله عنهم اجمعین.
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث – استانبول، ش A۲۸۴۱ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۴۹۶/۳)؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۶؛ مصحح، با نشان بلاغ، اجازه‌ای به خط محمد بن علی بن محمد انصاری که در روز دوشنبه یازدهم ربیع الاول ۵۹۵ق برای ابو الرضا محمد بن سلیمان نوشته، بعد از کتاب سه صورت سماع نوشته شده که یکی از آنها به تاریخ ۴۷۲ق است دال بر اینکه عده‌ای از مشایخ کتاب را بر مصنف سماع نموده است؛ ۶۷گ، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۷۷]

● طبقات الفقهاء / تراجم / عربی

tabaqāt-ol fuqahā’

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، – ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

مؤلف، فقهای اهل سنت را به هفت طبقه تقسیم و سپس هر طبقه را شرح و توضیح داده: ۱. مجتهدین در شرع؛ ۲. مجتهدین در مذهب؛ ۳. مجتهدین در مسائلی که در آن مسائل، روایتی از صاحب مذهب وارد نشده؛ ۴. اصحاب تخریج از مقلدین؛ ۵. اصحاب ترجیح از مقلدین؛ ۶. مقلدین قادر بر تمییز بین اقوی و ضعیف؛ ۷. مقلدینی که قادر بر امور مذکور نباشند.
آغاز: اعلم ان الفقهاء علی سبع طبقات الاولی، طبقة المجتهدین فی الشرع کالائمة الاربعة و من سلک مسلکهم فی تأسیس قواعد الاصول ...
انجام: السابعة: طبقة المقلدین ... و لا یمیزون الشمال عن الیمین بل یجمعون ما یجدون کحاطب اللیل فالویل لهم و لمن قلدهم کل الویل. و الحمد لله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا
چاپ: در معجم المصنفی چاپ ۱۳۴۴ بیروت (۱۵۴:۱–۱۵۶) چاپ شده
[دنا ۲۹۲/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۳۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ – ۲۵۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۳۴۷۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۹پ–۴۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸–۲۶۷]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۲/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۷۲–۱۷۴)، ابعاد متن: ۴×۱۰، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۳–۱۱۲]

● طبقات الفقهاء الشافعیین / تراجم / عربی

tabaqāt-ol fuqahā’-iš šāf‘eyyn

ابن کثیر، اسماعیل بن عمر، ۷۰۰ – ۷۷۴ قمری

ebn-e kasīr, esmā‘īl ebn-e ‘omar (1301 - 1373)

این اثر که طبقات الشافعیة نیز خوانده شده، ترجمه ۹۵۰ تن از فقهای شافعیه از زمان شافعی تا عصر مؤلف است. عفیف الدین بن جمال الدین مظفری تراجم دیگری به نقل از نزهة الطلاب فی مناقب الاصحاب سلیمان بن جعفر اسنائی (۷۵۶ق) بر این نسخه افزوده است. (حافظیان)
آغاز: بسمله. رب یسر ... الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فهذا ذکر تراجم أصحاب الطبقة الاولی من النقلة عن الامام ابی عبدالله محمد بن ادریس الشافعی رحمه الله مرتبین علی حروف المعجم علی حسب ما سردناهم أولاً فی ترجمة الامام
چاپ: قاهره، محقق: احمد عمر هاشم و محمد زینهم محمد عزب، مکتبة الثقافة الدینیة، دار المناهل للطباعة، ج۱–۲، ۱۴۱۳ق.
[دنا ۲۹۳/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۲/۱
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۳۹۰. تصویر نیمه نخست این اثر به شماره ۱۱۶۰ خواهد آمد و تصویر حاضر نیمه دوم آن را دربردارد (از المرتبة الثالثة منالطبقة السابعة) و در انتهای آن «کتاب الکنا و الانساب و الالقاب من طبقات الشافعیة» دیده می‌شود و ملحقی نیز دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۴۹ق؛ ۱۲۰ص (۱–۱۲۰)، ۲۶ سطر [عکسی ف: ۳ – ۲۳۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰/۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۳۹۰. بخش اول از نسخه را دربردارد، ادامه آن به شماره ۱۱۱۲ گذشت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۷۴۹ق، جا: مکه مکرمه [عکسی ف: ۳ – ۳۴۴]

● **طبقات فقهاء الیمن** / تراجم / عربی
tabaqāt-u fuqahā'-il yaman

جعدی، عمر بن علی، ۵۴۷ - ۵۸۶ ؟ قمری
jo'dī, 'omar ebn-e 'alī (1153 - 1191)
از نخستین آثاری است که درباره طبقات فقهای شافعیه یمن نگاشته شده است.
چاپ: با تحقیق فؤاد سید، ۱۹۵۷م

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۳/۲عکسی
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی ألهمنا لحمده و أفهمنا لسؤاله و قصده
نسخه اصل: مکتبه شیخ مشرف بن عبدالکریم در تعز یمن؛ خط: نسخ،بی کا،تا:۱۱۹۷ق؛۷۶ص(۱۱-۸۶)، ۲۰سطر[عکسی ف:۴- ۱۲۹]

● **الطبقات فی الاسماء المفردة من اسماء العلماء و اصحاب الحدیث = الاسماء المفردة** / رجال / عربی
at-tabaqāt fī-l asmā'-il mufrada min asmā'-il 'ulamā' wa aṣḥāb-il ḥadīṯ = al-asmā'-ul mufrada

بردیجی، احمد بن هارون، ۲۳۰ - ۳۰۱ قمری
berdījī, ahmad ebn-e hārūn (846 - 914)
در نام صحابه و تابعین و محدثان. به ترتیب طبقات که بغدادی از آن به «الاسماء المفردة من رجال الحدیث» یاد کرد.
آغاز: بسمله. قال الامام الاوحد ابوالقاسم سامان بن ناصر الانصاری فیما اجاز لی روایته عنه من مسموعاته [عن] الحافظ ابوصالح احمد ... [عن] ابوبکر احمد بن هارون بن روح البردعی البردیجی بالاهواز سنة ثمانین و مأتین. قال: الطبقة الاولی من الاسماء المفردة و هو اصحاب
چاپ: دمشق، محقق: سکینة الشهابی، مکتبة طلاس للدراسات والترجمة والنشر، ۱۶۷ص، ۱۴۰۸ق.
[هدیة العارفین ۵۶/۱ البردیجی؛ زرکلی ۲۶۵/۱ البردیجی]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۵۳/۳بخش۳
کوپریلی ۱۱۵۲/۱؛ بی کا، تا: قرن ۷؛ ۱۱گ (۱۶۵-۱۷۵) [ف: ۱۵۱]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۹۲/۳-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** عن عبدالرزاق، مات بمصر. تم الکتاب و الحمد لله رب العالمین. و صلی الله علی سیدنا محمد ...
خط:نسخ کهن،بی کا،تا:۲ یا ۳ ربیع الاول ۶۲۲ق؛ سپس «ذیل» آن از ابوعبدالله حسین بن احمد؛۱۸ص(۳۲۹-۳۴۶)[عکسی ف: ۲ - ۲۴]

← الطبقات فی ذکر العلماء و علمهم و مصنفاتهم و الثناء علیهم
← الزهر فی أعیان العصر

● **طبقات القراء المشهورین** / تراجم / عربی
tabaqāt-ol qurrā'-il mašhūrīn

ذهبی، محمد بن احمد، ۶۷۳ - ۷۴۸ قمری
zahabī, mohammad ebn-e ahmad (1275 - 1348)
چاپ: با عنوان «معرفة القراء الکبار»، قاهره، ۱۳۸۷ق
شرح و حواشی:
۱- ذیل طبقات القراء؛ ابن مکتوم، احمد بن عبدالقادر (۶۸۲-۷۴۹)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۰/۱عکسی
آغاز: بسمله. قال الشیخ ... الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی و اشهد ان لا اله الا الله
نسخه اصل: در یکی از کتابخانه‌های استانبول ترکیه؛ خط: نسخ، بی کا،تا:قرن۹یا۱۰؛۱۲۲گ (۱-۱۲۲)، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۹۸]

● **الطبقات الکبری** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی
tabaqāt-ul kubrā

ابن سعد، محمد بن سعد زهری، ۱۶۸ - ۲۳۰ قمری
ebn-e sa'd, mohammad ebn-e sa'd-e zohrī (785 - 846)
این کتاب در شرح حال پیغمبر اسلام است ابتداء شرحی از اقوام عرب و از انبیاء بنی اسرائیل دارد تا به این حضرت می‌پیوندد و بعد از خاندان و اجداد پیغمبر بحث می‌کند و سپس به زندگانی پیغمبر می‌رسد و از بدو زندگی و دوره جوانی و حوادث ایام و غزوات او تا گاه مرگ صحبت می‌کند. نویسنده سعی بر آن دارد که مطالب را با اخبار صحیحه بیاورد.
چاپ: در اکرآباد، محقق: سخاو وهور و فتش و لیبرت وستراستین و بروکلمن، ۱۲۳ص، ۱۳۰۸ق.
[دنا ۲۹۳/۷ (۱۵ نسخه)؛ بروکلمان ۱۳۶/۱ ذیل ۲۰۸/۱؛ ترجمه عربی ۱۹/۳؛ فهرست ظاهریه تاریخ ۶۶۵۰۲؛ فهرست قرطای ش ۶۲۰۶ تا ۶۲۱۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵۹-ف
نسخه اصل: شهید علی پاشا ۱۹۰۵. جزو ششم؛ بی کا، تا: با تاریخ ۵۲۹ق؛ با سماع مورخ ۵۲۹ق، در فهرس معهد المخطوطات العربیة، التاریخ ش ۵۲۲ از این نسخه و در ش ۱۱۳۲ از نسخه کهن احمدیه زیتونه توش با سماع ۵۳۳ جزو ۶ و ۷ یاد گشته است. [فیلمها ف: ۳ - ۳۸]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۴
آغاز: بسمله، اخبر نا الشیخ ابو محمد عبد الله بن دهبل بن علی بن منصور؛ **انجام:** فقال جبریل نهنیك یا رسول الله و هناه المسلمون.
جزء اول تا رابع؛ خط: نسخ کهن، کا: محمد اسماعیل بن حسن بن علی بن حسین هرقلی، تا: ۶۷۹ق؛کاغذ: اصفهانی، ۳۰۳گ، ۱۷ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۶۰]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۵-ف تا ۶۰۵۷-ف، ۶۱۶۲-ف
نسخه اصل: طوپقپو سرای احمد ثالث 3 , 11 , 2835/1، جزو ۱ و ۳ و ۱۱؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۴ و ۲۰۴]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۶۰-ف تا ۴۲۶۴-ف

نسخه اصل: احمد ثالث در طوپقپو سرای استانبول ش ۲۸۳۵ و ۲۸۴۵. جزو ۱ و ۳ تا ۹ و ۱۱ و طبقات النساء (فهرست قرطای ش ۶۲۰۶ تا ۶۲۱۵)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۰۸-ف تا ۶۰۱۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا، ش ۹-۲۸۳۵/۶ [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۰]

● **طبقات المحدثين باصبهان و الواردين عليها** / تراجم / عربی

tabaqāt-ol muḥaddiṯīn bi-iṣbahān wa-l wāridīn-i ‘alayhā

ابن حيان، عبدالله بن محمد، ۲۷۴ - ۳۶۹ قمری

ebn-e hayyān, ‘abd-ol-lāh-e bn-e mohammad (888 - 980)

شرح حال محدثینی که از اصفهان برخاسته یا از جاهای دیگر به این شهر برای فراگرفتن حدیث آمده‌اند. این کتاب در ده طبقه تنظیم شده، از طبقه صحابه که طبقه اول اند تا عصر مؤلف و شرح حال‌ها به ترتیب تاریخ درگذشت محدثین ترتیب یافته و در بیشتر آنها احادیثی که منفرد در نقلش بوده‌اند با اسناد آورده شده است. این کتاب در سه جزء می‌باشد، با مقدمه‌ای در پاره‌ای از خصوصیات تاریخی شهر اصفهان و آنچه در فضل آن شهر نقل شده است از روایات و گفته‌های بزرگان. (سید احمد اشکوری)

آغاز: هذا كتاب طبقات اسماء المحدثين ممن قدم اصبهان من الصحابه و التابعين و من كان بها من وقت فتحها الى زماننا هذا مع ذكر كل من تفرد به واحد منهم بذلك الحديث و لم يروه غيره بذلك الاسناد او حديث من حديثه و ذكر انسابهم و اساميهم و موتهم على ما روى لنا و ذكر

انجام: موسى بن ابراهيم الاعرج الصوفى ... آخر الكتاب، و الحمد لله

[دنا ۲۹۳/۷؛ المنتخب مخطوطات الحدیث ص ۱۶۶؛ فهرست تاریخ ظاهریه ۶۶۵/۲؛ ظاهریه ۳۴۳۰، ۵۰؛ تاریخ، باسماع مورخ ۶۳۵ و ۶۳۷ و ۶۸۱؛ فهرست المخطوطات المصورة ش ۷۲۷ تاریخ؛ یوسف العش فهرست مخطوطات تاریخ و ملحقات /۲۰۷؛ جنگ ۴۶۲/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۵عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: ظاهریه - دمشق به شماره تاریخ ۶۵. تمام کتاب؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ مصحح، دارای سماعات متعدده و در آخر نسخه دو سماع به خط یوسف بن خلیل بن عبدالله دمشقی مزی تاریخ اولی روز دوشنبه ۱۹ ذیحجه و دومی چهارشنبه ۲۰ ذیحجه ۶۳۵ ؛ ۱۶۸گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۱ - ۳۷۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۱۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۰۳

عکس، جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۴ ذیقعده ۶۸۱ق [مختصر ف: - ۵۴۲]

۳. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۳۹عکسی

نسخه اصل: اصل: کتابخانه آصفیه، حیدرآباد، هند. جزء اول و دوم کتاب همراه با فهرست کامل کتاب که ابو الوفاء افغانی (قرن ۱۴) نوشته؛ بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰ [جنگ: ۱ - ۴۶۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۴۶

آغاز: الحمدلله حق حمده ... أخبرنا شيخنا ابو الحجاج يوسف بن خليل بن عبدالله الدمشقى قال أنبأنا ابو عبدالله بن ابى زيد الكرابى؛

انجام: من زعم أن من الله شيء مخلوق أو باين منه فهو كافر، آخر الكتاب و الحمد لله وحده و الصلاة و السلام على محمد و آله بعده

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن سید امین المالح، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۳۲۵ق؛ جلد: گالینگور، ۲۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۲۳۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۶۷-عکس

نسخه اصل: ظاهریه دمشق ۳۴۲۰؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۴۷]

● **طبقات المضلين** / تراجم / فارسی

tabaqāt-ol muḍillīn

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819-1881)

چاپ: با تصحیح هاشم رضی چاپ شده

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۵۴۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۳/۳ط

بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۶۹ص (۶۳-۳۳۱)، اندازه: ۳۰×۴۵سم [ف: ۳/۲۴ - ۵۸]

● **طبقات المعاصرين** / تراجم / عربی

tabaqāt-ol mu‘āṣirīn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۱۳

آغاز: الباب الاول الطبقة الاولى فى ذكر جملة من المعاصرين و مشايخهم الى مولى محمد باقر البهبهانى؛ **انجام:** الحاج ملا نور على المازندرانى الخرم آبادى اعلى الله مقامه.

از ملا احمد نراقی کاشی آغاز و روی هم ۱۴۱ تن از دانشمندان متأخر در آن برشمرده شده و گویا جزوی از کتابی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۳۶۱]

← طبقات ملوک ⊲ مشجرات

● **طبقات ملوک عجم قدیم** / تاریخ ایران / فارسی

tabaqāt-e molūk-e ʻajam-e qadīm

این رساله مختصر پس از ذکر عدم فضیلت عرب بر عجم و دلالت برخی از احادیث بر مذمت ایشان، به ذکر برخی از پادشاهان افسانه‌ای ایران از جمله پیشدادیان و کیانیان می‌پردازد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۳۹

آغاز: مؤلف گوید در سال ۱۲۶۶ هجری در اسلامبول کتابی دیدم گویا مصنف آن اصلاً انگلیسی بود [...] اکنون نام مصنف و آن کتاب در نظرم نیست؛ **انجام:** مورخین اسکندر را در سلک ملوک ایران و در آخر طبقه سلسله کیانیان می‌نویسند چون مقصود ما در این مورد طبقه سلاطین عجمان قدیم بوده است نه تاریخ ملوک ایران لهذا محاربه اسکندر ... و طبقه کیان را در این جا ختم می‌نمائیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۳۳گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۳]

● **طبقات الناس** / - عربی

tabaqāt-on nās

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۷۹/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص [ف: ۶ - ۳۴۷]

● **طبقات نحاة** / رجال / عربی

tabaqāt-e nohāt

زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ - ۵۳۸ قمری

zamaxšarī, mahmūd ebn-e ʻomar (1075 - 1144)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۸/۲

آغاز: بسمله اعلم ان النحاة علی خمس طبقات اما الاولی فالطراز الاول

بندی در طبقات نحاة؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد طاهر، تا: ۲۰ صفر ۱۱۲۳ق؛ محشی؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۸۱]

● **طبقات النحاة** / تراجم / عربی

tabaqāt-on nuḥāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۹/۱

آغاز: بسمله، اعلم ان النجاة علی خمس طبقات، اما الاولی فالطراز الاول الذین هم اقدم مشاهیرهم؛ **انجام:** و صاحب تصانیف بدیعة کشرح الحماسة و الامثال و غیرهما

در پنج طبقه؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۲پ-۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۰۱]

● **طبقات النحاة و اللغویین** / تراجم / عربی

tabaqāt-on nuḥāt wa-l luġawīyyīn

ابن قاضی شهبه، ابوبکر بن احمد، ۷۷۹ - ۸۵۱ قمری

ebn-e qāzī šahba, ābūbakr ebn-e ahmad (1378 - 1448)

در شرح احوال ادباء از نحویین و لغویین، به ترتیب حروف معجم، و به طور مختصر. مؤلف، در ترجمه اشخاص، پس از ذکر نام کامل، مشایخ و اساتید، تألیفات و در پایان تاریخ درگذشت آنان را آورده است.

چاپ: نجف، محقق: محسن غیاض، مطبعة النعمان، ۳۱۷ص، ۱۹۷۴م.

[دنا ۲۹۴/۷؛ کشف الظنون ۱۱۰۷/۲؛ بروکلمان، ذیل ۵۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۷عکسی

آغاز: الحمدلله حق حمده ... حرف الالف: ابراهیم بن اسحق الاسدی الکوفی النحوی اللغوی؛ **انجام:** یوسف بن حبیب ابو عبدالرحمن ... و لم یکن له همة الاطلب العلم، جاوز المایة و کان یشرب المطبوخ، مات سنة اثنتین و ثمانین و مایة. تم الکتاب بعون الله الملک الوهاب.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۹۶۵ (اربری، فهرست خطی عربی ۷۴/۴)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ صفر ۹۸۵ق؛ مصحح؛ تملک محمد شاکر حمزاوی بتاریخ ۱۲۹۵ق؛ ۵۰گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۲۷]

● **طبق الحلوی و صحاف المن و السلوی** / تاریخ / عربی

ṭabaq-ul ḥulwā wa ṣaḥāf-ul mann wa-s salwā

ابن الوزیر، عبدالله بن علی، ۱۰۷۴ - ۱۱۴۷ قمری

ebn-ol-vazīr, ʻabd-ol-lāh ebn-e ʻalī (1664 - 1735)

تاریخ تألیف: ۵ محرم ۱۱۱۸ق

کتابی است در تاریخ یمن در دو جزء، به ترتیب سنوات. مؤلف، کتاب را با حوادث سال ۱۰۴۶ق آغاز نموده و تا اواخر سال ۱۰۹۰ق آن را ادامه داده است.

[دنا ۲۹۴/۷؛ هدیة العارفین ۴۸۲/۱؛ معجم المؤلفین ۸۶/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۰عکسی

آغاز: الحمدلله الذی وعد الذین آمنوا و عملوا الصالحات ... و بعد فیقول المفتقر الی مولاه العزیز القدیر عبدالله بن علی ... ابن الوزیر؛ **انجام:** و فی هذا الشهر وصل الخبر بان سلطان ابن سیف ملک العمانیین قبض ببلاده و قعد فی کرسی ملکه بعض اولاده.

نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش Or. 3919 (ریو، فهرست خطی

عربی/۳۸۳).تمام کتاب؛خط:نسخ،بی کا،تا:شنبه ۲۸ محرم ۱۱۹۱ق، برای سید محمد بن عبدالله بن محسن بن حسین بن امام مهدی لدین الله؛ مصحح، محشی؛ ۱۲۱گ، ۲۹سطر [عکسی ف: ۲ – ۲۹۳]

← طب قیسون زاده > الطب المنظوم

● **الطب الکلی** / طب / عربی

ṭibb-ul kullī

ابوسهل جرجانی، عیسی بن یحیی، ۳۶۱ – ۴۰۱ قمری

abūsahl-e jorjānī, ʻīsā ben yahyā (973 - 1011)

کتابی است شامل اصول مسائل و معالجات طب قدیم در دو «مقاله»: مقاله ۱. شامل چهل و نه باب در بیان اقسام بیماری‌ها؛ مقاله ۲. شامل چهل و یک باب در بیان درمان‌ها و دستور ساختن اقسام قرص‌ها و حب‌ها و مسهل‌ها و شیاف‌ها. فهرست اجمالی ابواب هر یک از دو مقاله در مقدمه مقاله ذکر شده است.

آغاز: آغاز مقاله اول: قال ابوسهل عیسی بن یحیی المسیحی قصدی فی هذا الکتاب هو ان یجمع علم الطب علی الطریق الکلی جمعا لایشذ عنه شیی من ابوابه بالقوه لانه متی عرفت الاصول فی کل شییء فجمیع ما یتفرع منها معلوم و الکلیات متی حصلت فالجزئیات المحصورة فیها حاصلة ...

آغاز مقاله دوم: المقاله الثانیه من الکلی و هذا فهرست الابواب ... فی علاج امراض الرأس ... الباب الاول، طلاء نافع للصداع الکاین عن الحرارة. صندل ابیض صندل احمر

[الطب الصیدلیه ص ۲۱۲ و ۲۱۶؛ معجم المؤلفین ۸–۳۵ و قد ذکر عنوان هذا الکتاب بکفایة الطب الکلی) عیون الانباء ۱–۳۲۷–۳۲۸؛ سزکین ۳–۳۲۷؛ عکسی دائرة المعارف ۱۸۸/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۶

آغاز: برابر مقاله دوم؛ **انجام:** و یشرب کل اسبوع مرة مرارة کثیرة.
خط: نسخ، کا: اسعد بن محمد بن اسعد بن اسمعیل بن حسین نسوی، تا: ذیقعده ۶۳۰ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۵؛ کاغذ: سمرقندی، ۵۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۵سم [ف: ۱۹ – ۳۳۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۹

از نیمه دوم باب یکم مقاله یکم است تا پایان آن؛ خط: نسخ، کا: ابی بکر بن الخلیل التاجر، تا: ۷۲۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۷۹گ، ۲۱ سطر (۱۶×۲۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۸۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۰/۲

آغاز: برابر مقاله دوم؛ **انجام:** کل اسبوع مرة مرارا کثیرا. تمت المقالة الثانیة من الطب الکلی، و لواهب العلم الحمد بلانهایة
خط: نسخ، بی کا، تا: سه‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۰۰۴ق؛ ۱۶۶گ (۴پ–۱۶۹پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۹۳۰]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۹/۲–عکسی

آغاز: برابر مقاله دوم؛ **انجام:** و یشرب منه کل اسبوع مرة مرارآ کثیر. تمت المقالة الثانیة من الطب الکلی ...
خط: نسخ پخته، بی کا، تا: ۲۶ شعبان ۱۰۴۰ق؛ ۱۷۰گ (۵–۱۷۴) [عکسی ف: ۲ – ۱۸۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸۷/۹

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد باقر طبیب، تا: دوشنبه ۶ ربیع الاول ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۱۴گ (۱۰۱پ–۲۱۴پ)، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۵۹۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان مقاله اول: المقاله الثانیه من الکلی و هذا فهرست الابواب ... پایان مقاله دوم: خمسة دراهم بورق احمر مرزنجوش مکد مثقال یدق و ینخل الشربه فی کل یوم مثقال.
کا: محمد رضا خلف آقا میرزا ابوالحسن، تا: ۱۰۸۵ق (مقاله اول) و ۱۲۷۶ق (مقاله دوم)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۸۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۶۸

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن حاجی نصر، تا: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی به فارسی به خطی غیرخط اصل و متاخر؛ واقف: محمد اسماعیل بن ... بن محمد طبیب حسینی، ۱۱۳۴؛ ۱۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۰ – ۱۹۲]

۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۰۲

آغاز: برابر مقاله دوم؛ **انجام:** خمسة دراهم بورق احمر مرزنجوش و ینخل الشربه فی کل یوم مثقال ... کثیرا تمت الرسالة فی الطب الکلی و الحمد لله رب العالمین ...
مقاله دوم کتاب که در چهل و دو باب گزارش شده؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ربیع الاول ۱۱۰۳ق؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۶۳]

● **طب کیموئی = کیمیاء الشفاء** / طب / فارسی

tebb-e kīmūʼī = kīmīyā'-oš šefā'

فانی، محمد علی بن اسکندر، ق۱۳ قمری

fānī, mohammad ʻalī ebn-e eskandar (- 19c)

اهدا به: فتح علی شاه قاجار (۱۲۱۱–۱۲۵۰ق)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ محل تألیف: بغداد

ترجمه‌ای است از کتاب «کیمیاء الشفاء» ترکی در ادویه مفرده، که آن نیز ترجمه‌ای است از متن فرانسوی. مترجم آن در مقدمه می‌گوید: در ۱۲۴۳ به قسطنطنیه رفته و رئیس الاطباء عثمانی به نام محمد خراسانی را دیدم و چون پدر محمد خراسانی به فرنگ رفته و شصت سال درس خوانده و طب کیموئی را در نزد حکیم جرمانس خوانده و آن را به ترکی ترجمه و «کیمیاء الشفا» نامیده و به سلطان مصطفی اهدا کرده بود من آن را از ترکی به فارسی ترجمه و مسمی به «طب کیموئی» نمودم. این کتاب به ترتیب حروف الفبا گردآوری شده است.

آغاز: بسمله بر مبتدیان ترکیب معاجین انشاء اهم و واجب، و بر

متصدیان تخمیر خمیره زواهر معنا لازم ... اما بعد چنین گوید ... الحاج محمد علی بن اسکندر شیروانی ...
انجام: بهمین طریق نرم و مثل غبار کنند، و بقانون مذکور بسایند. قد ختم هذه الرسالة بالیاقوت و الشفاء من الحی الذی لایموت تمام شد
[دنا ۲۹۵/۷ (۱۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵۲/۵؛ الذریعه ۲۰۱/۱۸؛ نسخه‌های منزوی ۵۶۴/۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۳۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۸ق؛ مهر: «کفی بربک هادیاً» (مستطیل)؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن گلی، ۵۳گ (۱پ-۵۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۹/۶سم [ف: ۷ - ۴۱۶]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن میرزا مهدی قاری، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ذیحجه ۱۲۴۹ق، جا: قومشه؛ مهر: «جواد الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۹۳]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۸۸۷]

۳. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۸۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: غلامرضا عطار بن محمد حسین اصفهانی، تا: ۱۲۵۱ق؛ ۴۴گ (۱۹پ-۶۲ر) اندازه: ۲۱×۵۱سم [ف: - ۱۳۵]

۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۳
آغاز: برابر
کا:اسماعیل طبیب پسر میرزا یعقوب طبیب،تا:یک‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۵۸ق، جا: تهران؛ ۱۰۴ص (۱۶۲-۲۶۵) [نشریه: ۳ - ۳۱۷]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** اغلب اوقات داده می‌شود حالط آنست که عند الفراغة حقیر را بدعای خیر در حق این مسکین دعایی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ پراکنده‌هایی از مجمر و مشتاق علی شاه و نثر ناشناخته در ۹۹ر-۱۱۷پ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، در حاشیه برگ‌های ۴پ-۳۷پ، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۸۶]

۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۲ق؛ ۱۴۶ص (۲۶۱-۴۰۶)، ۱۶ سطر (۹×۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۱۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۶۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۱۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۱۴۷۵]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و امثال اینها ادویه مجربه را باین قانون بسایند که غبار محض شود بعد برداشته حفظ نمایند قد حصل الفراغ من تسوید هذا النسخه الغریب و الفواید العجیب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، به جهت «آقا میرزا محمد بن محمد جعفر الطالقانی الکنی» تحریر شده؛ مصحح؛ مهر: «فخر الاطبا ۱۲۷۸» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ۱۲۸۳ق؛ ۶۸گ (۲۱پ-۸۸)، ۱۶ و ۱۷ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۶سم [رایانه]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۱۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ ۹۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [رایانه]

← طب کیمیاوی > طب جدید کیمیاوی
← طب کیمیاوی > کیمیای باسلیقا
← طب کیمیاوی > کیمیای باسلیقا
← الطب الکیمیاوی > الطب الجدید الکیمیائی
← الطب الکیمیاوی > کیمیاء باسلیقا

● الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا / کیمیا، طب / عربی

ṭibb-ul kīmīyāwī = ṭibb-ul jadīd-ul kīmīyā'īī = kīmīyā' bāslīqā

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی
pārāselsūs (1493 - 1541)

کرولیوس، ۱۵۶۰؟ - ۱۶۰۸ میلادی
krolīyūs (1560-1608)

مترجم: ابن سلوم، صالح بن نصرالله، - ۱۰۸۱ قمری

وابسته به: غایة الاتقان فی تدبیر بدن الانسان؛ ابن سلوم، صالح بن نصرالله (-۱۰۸۱)

ابن سلوم حلبی کتابی به نام «غایة الاتقان فی تدبیر بدن الانسان» به عربی نگاشته است که مقاله چهارم این کتاب عنوان «فی الطب الجدید الکیمیاوی الذی اخترعه براکلسوس» را بر خود دارد. اثر حاضر گرچه چونان اثری مستقل در نسخ مختلف آمده است، اما یکسانی عنوان آن با مقاله چهارم کتاب صالح ابن سلوم («کتاب الطب اکجدید اکیمیائی الذی اخترعه براکلسوس») و نیز ترتیب فصول آن، تردیدی باقی نمی‌گذارد که این اثر همان بخش چهارم کتاب «غایة الاتقان» ابن سلوم است (نک گوته ۳: ۴۸۱، شماره ۱۹۴۱). این اثر از دو بخش تشکیل شده است: بخش نخست گزیده ترجمه‌ای است شامل ترجمه «طب جدید کیمیائی» پاراسلسوس (براکلسوس) (Paracelsus) طبیب کیمیاوی سوئیسی است، همراه با اضافاتی از خود ابن سلوم در

میانه ترجمه. همچنین او رساله‌ای از کرولیوس (فرولیوس) (Oswald Crollius)، طبیب کیمیاوی آلمانی (قرن ۱۶ و ۱۷م) که از پیروان مکتب پاراسلسوس بود، را با نام «کیمیای باسلیقا» به عربی ترجمه کرده و در انتهای رساله پاراسلسوس آورده است. باسیلیقا (basillicus) در لاتین به معنای شاهانه و ملوکانه است، از این رو این کتاب را «کیمیا الملوک» یا «الکیمیا الملکیة» نیز می‌نامند. رساله پاراسلسوس دارای یک مقدمه (در تعریف طب کیمیایی و دلیل احتیاج به آن) و چهار مقاله (۱. در جزء نظری طب کیمیایی، ۲. در اساس طب کیمیایی، ۳. در کیفیت تدبیر ادویه، ۴. در عملیات فن کیمیا) (هر کدام در چند فصل) و رساله کرولیوس دارای دو مقاله (۱. در معالجات کلیه، ۲. در معالجات جزئیه) می‌باشد. موضوع هر دو رساله نقشی است که کیمیا در پزشکی ایفا می‌کند و مقالات آنها حاوی مباحثی در باب امراض و خواص پزشکی داروهای کیمیاوی است. این هر دو رساله «طب کیمیاوی» نیز نامیده می‌شوند و چون عموماً با هم آمده‌اند به اشتباه یک اثر دانسته شده‌اند و بعضاً هر دو به پاراسلسوس یا کرولیوس اسناد داده شده‌اند. از آنجا که عموماً فهرست‌نگاران این دو رساله را از هم تمییز نداده‌اند و به صورت مجزا معرفی نکرده‌اند، در این فهرست آنجا که تمییز دو رساله از هم ممکن نباشد از نام «طب کیمیاوی / الطب الکیمیاوی» استفاده می‌شود.

آغاز: بسمله ... و بعد فهذا کتاب الطب الجدید الکیمیاوی الذی اخترعه براکلسوس یشتمل علی مقدمه و مقالات ... مقدمه. فی تعریف الکیمیاء ...

انجام: و قد ینکر هذا التأثیر قوم و یقولون ان الطبیعة تدبره بریه خصوصاً اذا انضم الی تلک اعتقاد انه یبره من هذا الجرح بهذا الدواء الغریب العجیب فیحصل للطبیعة انتقاش فتصلح الجرح و تبریه و لیس الامر کما زعموا فان خواص الاشیاء لاتنکر فان فعل المرهم بخاصیة فیه یتوسط روح العالم کما یفعل بالحدید المقناطیس تمت ...

شرح و حواشی:

۱- طب کیمیاوی (۱)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)
۲- طب کیمیاوی (۲)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)
۳- طب کیمیاوی (۳)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)
۴- طب کیمیاوی = کیمیای باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)
۵- طب کیمیاوی = طب جدید کیمیایی = کیمیای باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «نصرالله تقوی» (بیضی)؛ تملک: محمد تقی بن محمد بن حسین تبریزی ممقانی؛ ۳۹گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ – ۲۱]

۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۵۶]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ – ۱۶۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۲/۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۸ص (۳۸۲-۴۳۹)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۹ – ۵۰۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۶۷/۳

انجام: و یسحق الجمیع و یغمر بالخل المقطر فی زجاجة بقدر ما یعلوه اربع اصابع و ترک اربعة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ (۲۸پ-۸۵پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰- ۳۱۰]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۱۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶۹ص (۲۷۴-۴۴۲) [عکسی ف: ۱ – ۲۵۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۹ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ – ۱۲۸]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۸۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مقابله شده در ۱۲۸۰؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۶۰]

۹. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در آخر فوائد متفرقه زیادی است. [ف: – ۲۳]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثمانیه در اهم رطل اثنی عشر اوقیه یقول الحکیم نیقولاوس من الاطباء الخاصه (ص ۱۴۱)

در صفحه ۱۳۳ این کتاب تمام می‌شود و از صفحه ۱۳۵ تا ۱۴۱ مقاله سیزدهم در مرکبات کیمیاوی می‌آید و در آن مرکبات ادویه چند مورد بحث قرار می‌گیرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۱ص (۱ -۱۴۱)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۰۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ درشت، کا: اسمعیل بن ابراهیم طبیب بغدادی، تا: ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۳۲ق، جا: مکه مکرمه؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۹۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۸۰]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۸۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما یفعل الحدید و المقناطیس و الله یعلم بعواقب الامور ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مصحح؛ ۱۰۱گ (۱پ-۱۰۱پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۵۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۷۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۴ق، جا: مصر قاهره؛ ۴۹گ (۱پ-۴۹ر)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۴۸]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج [ف: ۹ - ۱۵۳]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴۱/۱
خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابوالحسن دشتی بهبهانی، تا: ۲۱ صفر ۱۲۶۴ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۵گ (۳پ-۴۷پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۶۸]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۲۶
خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد نصیر حسینی آصفی، تا: جمعه ۲۵ رجب ۱۲۷۱ق، برای عباس قلی میرزا؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۴سم [ف: ۱ - ۳۶۱]

۱۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۸/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۰ ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ مصحح؛ ۸۹گ (۱-۸۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۳ - ۹۵]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ سپس ۸ برگ نسخه‌های کیمیایی به فارسی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۱۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۹-ک/۳۰۱
آغاز: بسمله - سبحانک اللهم یا مبدع مواد الکائنات بلامثال سبق و مخترع صور الموجودات فی کل نظام؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰۵
خط: نستعلیق، کا: ابوتراب، تا: ۱ جمادی الاول ۱۳۱۰ق؛ ۷۸گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۶۵۴]

۲۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۷۹/۱
کا: سید علی بن زین العابدین تنکابنی، تا: یک‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۳۱۴ق؛ ۴۱گ (۱پ-۴۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۶۰]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۵
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: شنبه ۲۲ رجب ۱۳۳۳ق؛ کاغذ: نخودی، ۷۸گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن آلبالویی، ۴۳گ (۴۷۸ر-۵۲۰ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۹۱]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۷
در یک مقدمه و دو مقاله سپس کتاب دوم در نه فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پراکنده‌های پایان نسخه در ده ص به فارسی و عربی مورخ ۲ ربیع الاول و رجب ۱۳۰۷؛ کاغذ: فرنگی زرد، ۱۲۹گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۵- ۴۱۰۶]

۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳-۳۹۳]

۲۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۴۰/۶
دو برگ از رساله بجاست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۹۳ر-۹۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۷۹]

● **طب کیمیاوی = کیمیای باسلیقا** / کیمیا،طب / فارسی
tebb-e kīmīyāvī = kīmīyā-ye bāslīqā

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی
pārāselsūs (1493 - 1541)

کرولیوس، ۱۵۶۰؟ - ۱۶۰۸ میلادی
krolīyūs (1560-1608)

مترجم: طباطبائی، زین العابدین بن علی، ق۱۲ قمری
وابسته به: الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)
به امر: سید محمد رضاخان بهادر مظفر، حاکم بنگال
تاریخ تألیف: ۱۱۰۰ق

کتابی است شامل سه جزو: جزو اول رساله طب جدید کیمیائی پاراسلسوس (پراکلسوس) طبیب کیمیاوی سوئیسی (قرن ۱۶ م) است که در چهار مقاله تدوین شده است: ۱) ذکر طب کیمیایی نظری و طبیعیات در ده فصل، ۲) اساس طب کیمیایی در هشت فصل، ۳) تدابیر ادویه به طریق اهل صنعت کیمیا در سیزده فصل، ۴) عملیات فن کیمیا از استخراج مواد و عناصر در دو فصل؛ جزو دوم رساله کیمیای باسلیقا اثر کرولیوس (فرولیوس) طبیب کیمیاوی آلمانی (قرن ۱۶ و ۱۷ق)، پیرو مکتب پاراسلسوس، است که در دو مقاله تدوین شده است: ۱) معالجات کلی در هشت فصل، ۲) معالجات جزئی در نه فصل؛ و جزو سوم گزیده سه فن از دوازده فن ذخیره اسکندری است. دو رساله اول را ابن سلوم حلبی (- ۱۰۸۱ق) در فصل چهارم کتاب خود «غایة الاتقان» از لاتین به عربی ترجمه کرده است و این ترجمه از عربی به فارسی از زین العابدین متطبب مشهدی فرزند سید علی طباطبایی است. جزو سوم افزوده مترجم فارسی است و در ترجمه عربی و دیگر ترجمه‌های فارسی وجود ندارد. همچنین مترجم فهرست مفصلی از مقالات و فصول هر سه جزء در ابتدا آورده است. انتهای این مجموعه به عربی است.

آغاز: بسمله. فهرست این کتاب مشتمل است بر سه جزء و جزء اول محتویست بر یک مقدمه و چهار مقاله جزء دوم مشتمل است بر دو مقاله و جزء سیم که خاتمه است متضمن است بر ۳ فن از فنون ذخیره اسکندری ... (بعد از ۱۲ صفحه فهرست) اما

مقدمه از جزو اول کتاب کیمیای باسلیقا در شناختن کیمیا و حقیقت آن و بیان احتیاج بان و غرض از آن. پس می‌گوییم که کیمیا لفظی است یونانی و اصل آن خیمیا است و معنی خیمیا تحلیل و تفریق است
انجام: یغمر بماء حماض فی دن فیه خل و یدنن فی زیل رطب اربعة عشر یوما فانه ینحل قد تمت الرسالة المسمی بذخیرة الاسکندریه.
[الذریعة ۴: ۱۳۱؛ فهرستواره منزوی ۵: ۵۱-۳۵۵۰]

۱. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۹۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۶۹۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج ماشی، ۸۰گ، ۲۲ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۰۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۵/۴
خط: نستعلیق، کا: حسین بنابی، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۰گ (۱۹۹پ-۲۵۸پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۷۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۰۶
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با نام «ذخیره اسکندری» ثبت شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن میرزا طاهر آشتیانی، تا: ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۱گ، ۱۳ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صحت می‌بخشد جمیع امراض را، تمام شد در زمانی که طائفه ضاله ترکمانیه چپاول کرده بقدری اسیر بردند و غلامهای عرب و عجم بسطام رفتند از عقب سوار دست جلادت از آستین غیرت برآورده شش مسلمان اسیر را بکشتن دادند مردان مردگرد سوار را دیدند و رد سوار را چمیدند (کذا) و برگشتند اما محمد علی بیک یل جنگ جو تقصیر نداشت چونکه شکار او را رمانیدند از غصه ناخوش شد خداوند صحت بدهد او را، -در عهد حکومت علی و سلیمان خان قاجار و سرکرده مطلب خان ترک.
این ترجمه از مترجمی غیر از احمد بن محمد حسینی و نسخه ۱۰۵۶۸ آستان قدس است؛ خط: نستعلیق زشت، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ واقف: محمود تولائی واعظ حلبی، آذر ۱۳۴۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۳۳۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانکه مغناطیس در حدید و الله اعلم بحقایق الامور
خط: مختلف، کا: ابوالحسن، تا: ۱۲۸۰ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ ۵۵ص، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [الفبائی: ۴۷۵]

۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۹۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل هفدهم در بیان دوای طاعون ... از نصف درهم تا یک درهم است به حسب قوت و مزاج اسکندری و سن علیل و گاه هست که می‌سازد از آن جوارش باشکر و کتیرا سوزانند شفا یابد.
کامل نیست و تنها تا اواخر (فصل هفدهم از نوزده فصل) جزو دوم (کیمیاء باسلیقا فرولیوس) را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۸۲ق؛ مصحح؛ ۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۶۵
آغاز: بسمله سپاس وستایش بیرون از حد فهم و حواس نیاز ونیایش افزون از عد و هم و قیاس مر آفریدگار مبدع و کردگار مکونی را درخور و رواست؛ **انجام:** محض باشد پس صحت خواهد یافت و برطرف خواهد شد ... و این است آخر کتاب کیمیای باسلیقا اقل سادات زین العابدین الطباطبایی حسب الحکم ... مظفر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ با علامت بلاغ، مصحح؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۵۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۰۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۳
آغاز و انجام: برابر
نسخه سه چهار صفحه بایان جزو دوم را ندارد و از جزو سوم تنها یک صفحه موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج بنفش، ۲۱۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف:۱۰-۹۰۶]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۰۹-۱۷/۸۹
آغاز و انجام: برابر
شامل جزء اول و دوم (از جزو دوم سه چهار صفحه کم دارد)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ ذیحجه ۱۳۰۰ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۶-۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۴۰۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۳/۱-طباطبائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در پایان خاتمه‌ای افزوده شده (به خط کاتب) در تفسیر بعضی الفاظ مستعمل در کتاب مانند: اصول مفتحه، حشائش اربعه، و نیز پاره‌ای از اوزان؛ ۱۱۰گ (۱-۱۱۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۷۰]

۱۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۸۷
در پایان نسخه «ذخیره اسکندریه» نامیده شده؛ خط: نسخ، کا: علی بن زین العابدین حسینی تنکابنی قزوینی، تا: ۱۳۵۷ق؛ ۸۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۵]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۳
آغاز: سپاس و ستایش بیرون از حد فهم و حواس و نیاز و نیایش فزون از حد و هم و قیاس حمد آفریدگار؛ **انجام:** از بدن شارب بطریق عرق و اینست تریاقی که حکما نام نهاده اند ایلانیوس ...
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۲۷گ، ۱۵-۱۷سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

● **طب کیمیاوی = طب جدید کیمیایی = کیمیای باسلیقا** / کیمیا، طب / فارسی
tebb-e kīmīyāvī = tebb-e jadīd-e kīmīyāyī = kīmīyā-ye bāslīqā

پاراسلسوس، **۱۴۹۳ – ۱۵۴۱ میلادی**
pārāselsūs (1493 - 1541)

کرولیوس، **۱۵۶۰؟ – ۱۶۰۸ میلادی**
krolīyūs (1560-1608)

مترجم: تنکابنی، احمد بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

وابسته به: الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا پاراسلسوس (۱۴۹۳–۱۵۴۱)

اهدا به: فتح علی شاه قاجار؛ به دستور: محمد ابراهیم خان والی کرمان

تاریخ تألیف: قبل از ۱۲۳۰ق

ترجمه سید احمد بن محمد الحسینی (قرن ۱۳) است از کتاب «الطب الکیمیاوی» از عربی به فارسی و همچون ترجمه عربی آن که ابن سلوم حلبی از لاتین انجام داده است شامل دو رساله است: رساله «طب جدید کیمیاوی» اثر پاراسلسوس (براکلسوس)، طبیب کیمیاوی سوئیسی (قرن ۱۶م)، در یک مقدمه و چهار مقاله و رساله «کیمیای باسلیقا» اثر کرولیوس (فرالیوس)، طبیب کیمیاوی آلمانی و پیرو مکتب پاراسلسوس، در دو مقاله.

آغاز: بسمله، نحمدك یا قدوس و مکمل النفوس نسئلك ان اصلی علی محمد المبعوث ... مترجم چنین گوید گرفتار مرض نادانی ... محمد ... عنها که در این زمان ...

[الذریعة ۱۴۱/۱۵و ۲۸۵/۲۱؛ فهرستواره منزوی ۵: ۳۵۵۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانکه مغناطیس در حدید ... آمین یا رب العالمین

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن ابراهیم طبیب بغدادی، تا: ۱۲۳۲ق، جا: مکه مکرمه؛ ۹۱ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱×۲۸سم [الفبائی: ۳۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنان که مغناطیس در حدید.

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۴ رجب ۱۲۶۱ق؛ واقف: جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ جلد: تیماج خرمایی، ۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵۳×۲۷/۱سم [ف: ۱۹ – ۳۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۵/۸

آغاز: و این رساله مشتملست بر دو رساله و رساله اول مشتملست بر مقدمه و چهار مقاله؛ **انجام:** و بتوسط روح عالم عمل می‌کند چنانکه مغناطیس در حدید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ شوال ۱۲۶۷ق؛ مصحح؛ ۲۱ برگ مطالب طبی و کیمیایی و صرف و نحو عربی در انجام آمده؛ ۶۷گ (۱۲۱–۱۸۷)، ۱۴ سطر(۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۱ – ۳۹۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۸۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بتوسط روح عالم عمل کند چنانکه مغناطیس درحدید

خط: نستعلیق، کا: محمد بن آقا جمال مراغه‌ای، تا: یک‌شنبه ۲ رمضان ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ (۶۳پ–۱۱۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۱۸۷]

۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا المرهم بخاصیة فیه بتوسط روح العالم کما یعمل الحدید فی المغناطیس ...

خط: شکسته نستعلیق متوسط، کا: موسی ابن حاج محمد باقر رشتی مشهور تلکری، تا: رمضان ۱۲۷۰ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده موسی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۲۸۷گ، ۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: – ۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نقل قول کردیم از کتاب ستارقوس حرانی در صنعت طب کیمیائی و از قرابادین و افریوس از تقطیر ارواح و ادهان.

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حاجی محمد، تا: ۱۲۷۴ق، جا: تهران مدرسه محسنیه؛ ضمیمه: کیمیا الملوک در ترجمه طب کیمیاوی و مقادیر الاوزان و مفاتیح و کنز الیواقیت و مفتاح کنوز سبعه و مصابیح انوار اسرار و مفتاح الاسرار؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ ۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۳۳۸]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۰۲

آغاز: و این رساله مشتمل بر دو رساله رساله اولی مشتمل است بر مقدمه و چهار مقاله؛ **انجام:** و فعل این مرهم بخاصیتی است که در آن موجود است و بتوسط روح عالم عمل کند چنانکه مغناطیس در حدید.

خط: نستعلیق خوش، کا: زین العابدین کلاهدوز، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۲۲۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۶۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۳۸۳]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این عمل را مکرر باید نمود تا کبریت سفید و ته نشین گردد و ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «فخر الاطبا ۱۲۷۸» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ۱۲۸۳ق؛ ۸۱گ (۸۹پ–۱۶۹)، ۱۴سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۶سم [رایانه]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** استخراج دهن لؤلؤ. باید لؤلؤ را سائید ... رطوبت را از آن بطریق مذکور از آن طیران داد ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛

کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ (۱۱۲-۱۵۳)، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۰۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۱

آغاز: بسمله. این رساله مشتمل است بر دو رساله؛ **انجام:** در دهن حشفه گذارد همین عمل نماید

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۳۸]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بتوسط روح عالم عمل میکنند چنانکه مقناطیس در حدید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۸گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۹۱]

● **طب کیمیاوی (۱)** / کیمیا، طب / فارسی

tebb-e kīmīyāvī

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی

pārāselsūs (1493 - 1541)

کرولیوس، ۱۵۶۰؟ - ۱۶۰۸ میلادی

krolīyūs (1560-1608)

وابسته به: الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

ترجمه فارسی دیگری است از طب کیمیاوی که مجموعه‌ای است شامل رساله پاراسلسوس با نام «طب جدید کیمیاوی» و رساله کرولیوس با نام «کیمیای باسلیقا». این ترجمه غیر از ترجمه سید احمد بن محمد حسینی و زین العابدین طباطبائی است.

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... اما بعد این کتاب طب تازه کیمیایی است که براکلسوس تألیف کرده است و این کتاب مشتمل است بر مقدمه و مقالاتی چند که در تعریف کیمیا ...

انجام: پس بدرستی که این مرهم به خاصیتی که در اوست بتوسط روح علم است چنانکه می‌کند حدید بمقناطیس یا کهربا بکاه این است بیان حقیقت. تمت

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد قاسم، تا: شنبه ۲۱ رجب ۱۲۱۷ق؛ ۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۳۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۱۸/۹-۳۶/۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۴۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۱۷/۳-۳۵/۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۴۶]

● **طب کیمیاوی (۲)** / کیمیا، طب / فارسی

tebb-e kīmīyāvī

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی

pārāselsūs (1493 - 1541)

کرولیوس، ۱۵۶۰؟ - ۱۶۰۸ میلادی

krolīyūs (1560-1608)

وابسته به: الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

ترجمه فارسی دیگری است از طب کیمیاوی که مجموعه‌ای است شامل رساله پاراسلسوس با نام «طب جدید کیمیاوی» و رساله کرولیوس با نام «کیمیای باسلیقا». از این دو رساله ترجمه‌های متعدد فارسی وجود دارد.

آغاز: بسمله. حمدله. و العاقبة للمتقین، و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین. و بعد، پس این کتاب طب تازه کیمیائیست. این چنین کیمیائی که درآورد او را براکلسوس، و مشتمل است بر مقدمه و مقالاتی چند. پس مقدمه در تعریف کیمیاست ...

انجام: بتوسط روح علم هم چنانکه میکند حدید بمقناطیس

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۶ صفر ۱۲۱۹ق، جا: همدان؛ در آخر کتاب نه صفحه نسخه طبی به عربی است که چهار صفحه آن ترجمه تحت اللفظی فارسی دارد؛ ۱۳۴ص (۱-۱۳۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۱۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۵۳

آغاز: و نامیده چیزهای فریب از برای آنکه طبیعت و معنای آن جمیع مختلفاتست؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۸۶ص، ۱۵ سطر [رایانه]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۳۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۸ق؛ ۵۶گ (۱۰۰پ-۱۵۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۹/۶سم [ف: ۷ - ۴۱۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن محمد یوسف اردبیلی ساکن بارفروش، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۱۰۹پ-۱۷۷پ)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۴۰۴]

۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۶۰گ، ۱۵ سطر [ف: ۱ - ۱۷۸]

● طب کیمیاوی (۳) / کیمیا، طب / فارسی
tebb-e kīmīyāvī

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی
pārāselsūs (1493 - 1541)
کرولیوس، ۱۵۶۰؟ - ۱۶۰۸ میلادی
krolīyūs (1560-1608)

وابسته به: الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۴ ذیقعده ۱۲۳۵ق
ترجمه فارسی دیگری است از طب کیمیاوی که مجموعه ای است شامل رساله پاراسلسوس با نام «طب جدید کیمیاوی» و رساله کرولیوس با نام «کیمیای باسلیقا». از این دو رساله ترجمه‌های متعدد فارسی وجود دارد. مترجم فارسی در میانه ترجمه عباراتی را از خود با ذکر «مترجم گوید» در شرح و توضیح عبارات می‌آورد.
آغاز: ترجمه رساله کیمیائی براکلسوس حکیم. بسمله. در شرح اسم و بیان و ذکر موضوع و صناعت کیمیا. بدانکه لفظ کیمیا معرب خیمیا است و در خیمیا در لغت یونانی بمعنای تحلیل و تفریق است ...
انجام: چنانکه مغناطیس در حدید عمل میکند.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۶۸/۲
آغاز: برابر؛ آغاز رساله کیمیای باسلیقا (۳۱پ): جامع رساله میگوید که این است اخر انچه ما اختیار و نقل ان نمودیم از کتاب سنارقوس جرمانی در صناعت طب از قرابادین و اقریوس از تقطیر ارواح و ادهان و قدولیوس کتاب مختصر و مفیدی در طب کیمیائی مشتمل بر دو مقاله برای پادشاه زمان خود تألیف نموده و انرا بکیمیا باسلیق یعنی کیمیا ملکی موسوم گردانیده است و ما انرا نیز در اینجا نقل می‌کنیم تا نفعش عام باشد. مقالة الاولی بدانکه معالج بر دو قسم است کلی عام که اختصاص به مرضی ندارد و جزئی؛ **انجام:** برابر؛ لمترجمه در عصر روز یکشنبه بیست و چهارم ماه ذیقعده سال هزار و دویست و سی پنج هجری ۱۲۳۵ باتمام رسید و الحمدلله
خط: نسخ، کا: سید محمد جعفر بن ابوالحسن موسوی عریضی یزدی، تا: جمعه ۲۳ صفر ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۴۷گ (۸ر - ۵۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۴۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۵۹/۴
انجام: برابر
در یک مقدمه و ۶ مقاله؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۸ص (۱۴۳-۳۵۰)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱۹- ۱۵۰]
۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شعبان ۱۲۶۸ق؛ تملک: استاد نفیسی، دکتر اردشیر ایرج شاه حکیم ایرج شاه بلدنک کوب بمبئی؛ ۱۲۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نشریه: ۳ - ۳۱۷]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۷۳/۱
آغاز: برابر
در ده فصل، در دیباچه پس از تعریف کیمیا می‌نویسد: این علم از هرمس مصری به یونان رفت و از یونانیان به‌وسیله براکلوس جرمانی به اسلامیان رسید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن سیاه، ۸۲ص (۱-۸۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۸۵]

● طب کیمیائی (ترجمه) / طب / فارسی
tebb-e kīmīyā'ī (t.)

پاراسلسوس، ۱۴۹۳ - ۱۵۴۱ میلادی
pārāselsūs (1493 - 1541)
کرولیوس، ۱۵۶۰؟ - ۱۶۰۸ میلادی
krolīyūs (1560-1608)

وابسته به: الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)
ترجمه فارسی دیگری است از طب کیمیاوی که مجموعه‌ای است شامل رساله پاراسلسوس با نام «طب جدید کیمیاوی» و رساله کرولیوس با نام «کیمیای باسلیقا». بخش اول را در یک «مقدمه» و چهار «مقاله» و بخش دوم را در دو «مقاله»: بخش ۱: مقدمه: در شرح صنایع کیمیائی، مقاله ۱) جزء نظری اسپاغربا، دارای ده فصل، ۲) طب کیمیایی و اساس آن، دارای هشت فصل، ۳) کیفیت تدبیر ادویه، دارای دو مقدمه و دوازده فصل، ۴) ذکر بعضی اعمال، دارای نه فصل؛ بخش ۲: مقاله ۱) معالجه کلی و جزئی، دارای هشت فصل، ۲) معالجه جزئی.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۵۴/۱
آغاز: فرنگی موسوم است به اسپاغربا یعنی جمع و تفریق پس در این کتاب مقصود از لفظ کیمیا صناعت طبیه کیمیائیه است؛ **انجام:** از هر یک سه اوقیه ... و زراوند مدرج از هر یک.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۳۶]

← طب کیمیاوی (مقدمه) > طب جدید کیمیاوی (مقدمه)

● طب گوپال شاهی / کیمیا، طب / فارسی
tebb-e gopāl-šāhī

گوپال

gopāl

از کتاب‌های پزشکی و علوم طبیعی هندی است که از زمان تألیف و زندگی مؤلف آن اطلاعی در دست نیست. مؤلف در پایان کتاب قصد داشته شرح احوال خود را بنویسد اما متأسفانه نسخه ما از ابتدای این بخش افتادگی دارد. آمیخته به نظم. در پنجاه و دو «باب» و بعضی از باب‌ها در چندین فصل بدین ترتیب: ۱. در آغاز شفاء المرض و علامت تلخه و باد و بلغم و خون؛ ۲. در زمره طعوم خوشگوار گوید؛ ۳. درد شقیقه نیم سر و تمام؛ ۴. نزله و زکام؛ ۵. علاج صرع یعنی مرکی؛ ۶. مالیخولیا؛ ۷. علاجات چشم هر نوع؛ ۸. درد گوش؛ ۹. ناسور بینی؛ ۱۰. درد معده و سول و کوله بادی؛ ۱۱. درد دندان؛ ۱۲. یرقان یعنی کنول باد و پندروک؛ ۱۳. سپرز و جگر و کچهوی؛ ۱۴. نقصان جوع؛ ۱۵. اسهال یعنی سنگرهی و کناک و خون نشستن؛ ۱۶. کدو دانه که اندر شکر کرم؛ ۱۷. هکهک یعنی هچکی و استفراغ قی؛ ۱۸. سوزاک از هر نوع؛ ۱۹. مقوی باه؛ ۲۰. خروج المنی یعنی پرمیو؛ ۲۱. سستی ذکر از ترکیب لیپ و فربهی قضیب؛ ۲۲. علاج للی که دیرینه نباشد و ازلی هم نبود؛ ۲۳. امساک که از خوردن و لیپ شود؛ ۲۴. قروح الذکر یعنی تانکی؛ ۲۵. اکونته و اپرس و کهر کهوره؛ ۲۶. تاروه رشته که از ساق می برآید؛ ۲۷. بواسیر خونی و ریسه هر نوعی؛ ۲۸. جذام و ابرص و اقسام و مرض آن؛ ۲۹. بهکندر؛ ۳۰. تدبیر حمل و خلل و معونت و منع حمل و اسقاط آن و دشوار زاییدن بچه از شکم یعنی در دزه و فال در دانستن پسر یا دختر آید؛ ۳۱. تنگ کردن فرج زنان و سینه بند و خوشبو کردن و افکندن آب منی بیشتر از آب خود و بستن و بستن زن بدکاره و گشادن مرد بسته؛ ۳۲. اورام تن گوید؛ ۳۳. جراحات؛ ۳۴. داد و خارش؛ ۳۵. زهر مار و کژدم؛ ۳۶. منافع لحم از خوردن و تدبیر بردن و منافع غله و ترکاری و غیره؛ ۳۷. تب انواع؛ ۳۸. معرفت نبض؛ ۳۹. معرفت دلیل و یافتن مرض خیر الابشر؛ ۴۰. خضاب؛ ۴۱. ریختن موی نهانی؛ ۴۲. غشا یعنی سپنات گوید؛ ۴۳. کشتن زیبق اصطلاحات و غیر آن؛ ۴۴. کشتن جسد طلق و نوعی رسمیه؛ ۴۵. کشتن پولاد؛ ۴۶. کشتن نحاس اصطلاحات و غیر آن؛ ۴۷. کشتن تالکسیر و تال السیر و اقسام دهات از زر و نقره؛ ۴۸. کشتن زرنیخ اصفر؛ ۴۹. حبات و بغض و ترتیب عناصر و صنعت حبات و غیره؛ ۵۰. کشیدن اجساد و جواهر و مینا و روغن و شربت بعضی اشیا و عرق و غیره آن و کلحکمت و تفصیل مدرا و محلول ساختن چیزها و قلم کردن نوشادر و ساختن نانخواه و افیون مصری و کافور و انگوزه و سریشم پنیر و غیر آن؛ ۵۱. طلسمات و دست روان و غیره؛ ۵۲. کیفیت کیمیا گران و تراکیب آن و حسب حال خود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین و علی کل حاله به دقیقه‌های آن حکیمی که بنان حکمت به حرکات نبض عالم متلون الاحوال نتهاده از سرایر ضمایر دلها کما ینبغی آگاه است ... از ابتدای انکشاف صبح شعور هر چند تکاپوی درک هنر انشاء و فن نظم مخطور خاطر نحیف بود اما از بس که خدمت گزار مردم حقیقت پسندان از سر یوزه و جوکیان و متکفلان اکثر در تراکیب بعضی صحت البدن واقف ساخته و بنده را نیز هوس مهارت این علم طبایت ... دامن گیر حال شده ... این مجموعه را طب گوپال شاهی نام نهاده؛ **انجام:** فصل چهاردهم در قسمیه [تسمیه] و حسب حال و تألیف نسخه خاتمه کتاب گوید: بیا ساقی آن می‌پسندیده خو ×× که بوی قبولی بود اندرو / به حق بزرگان روی زمین ×× به حق رئیسان حبل المتین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۰ – ۳۰۹]

← طب لقمانی > تحفة المجربات

● طب مجدول / طب / ترکی

tebb-e mojadval

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵/۸

گویا نامش «انموذج لطیف» است، ساخته ۱۰۳۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۳ص (۲۲۷–۲۵۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۲ – ۴۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۵/۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۶۰]

● طب مجدول / طب / عربی

tebb-e mojadval

رساله‌ای است در بیان خصوصیات ۲۱۰ بیماری (از لقوه تا حمی الالتهاب) که در جداولی مشتمل بر هفت ستون عمودی با عناوین ذیل مرتب شده‌اند: (اسماء) الامارض، الطبایع، النبض، البول، الأغذیة، الادویة، الفصد. در نسخه ملک تهران (۴۷۸۴/۸)، با اندکی تقدیم و تأخیر تعداد بیماری‌ها را ۲۳۰ نوع (از صرع تا عطاس) ذکر کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۲۵

آغاز: الامراض، الطبایع، النبض، البول، الاغذیة، الادویة، الفصد، اللقوة بارد رطب متواتر جدا؛ **انجام:** حمی التهاب حار رطب متواتر ... ، تخم کاستی عرق السوس کلقند سکنجبین و معجون الخیار شنبر و مطبوخ الفواکه، لا یفصد

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جعفر حسینی طهرانی، تا: ۱۲۴۳ق؛ مصدر است به یک صفحه و بخشی از مقدمه «کفایه مجاهدیه = کفایه منصوری» از منصور بن محمد بن یوسف شیرازی، آغاز ضمیمه: «شکر و سپاس مر خالقی را که در خلقت انسان دقائق

حکمت او بی پایان است»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ، اندازه: ۱۴/۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۳۳]

● **طب مجدول** = **تقویم الصحة** / طب / فارسی
tebb-e mojadval = taqvīm-os sehha
در انواع امراض و ادویه و معالجات آنها در جداول.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۳۱]

● **طب مروی** / طب، حدیث / فارسی
tebb-e marvī
روایات واردشده در خواص برخی از خوراک و علاج امراض در این رساله فراهم شده است و نیز برخی از ادعیه و تعویذها برای رفع و دفع آن و از «مکارم الاخلاق» و «خواص الاشیاء» یاد کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۹۱
آغاز: در حفظ صحت و آن چه باعث طول عمر و اعاده شباب میشود و در مکارم اخلاق مسطور است که هر که بر قدح آب سی و پنج نوبه سوره انا انزلناه بخواند و بر جامه نو که خواهد بپوشد افشاند همیشه تندرست باشد؛ **انجام:** آیه نور را به عدد سوره آن خوانده در چشم چپ کشد و به دستور به دست چپ برداشته عین عمل را کرده در چشم راست کشد و بعضی از خواص هر یک از اعضای این حیون را که به نهج مسطور ترتیب یافته باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۸گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۳]

● **طب مسائل** / طب / فارسی
tebb-e masā'el
مازندرانی، حسن بن ابی ذر، ق۱۳ قمری
māzandarānī, hasan ebn-e abī-zar (- 19c)
پاسخ‌های او است به پرسش‌هایی که در قزوین کرده‌اند.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۸
آغاز: بسمله. حمد بسیار و شکر بیشمار حکیمی را که حکمت با نسخه؛ **انجام:** پس پیوست با اوست و کذلک یادرنوم.
خط: نستعلیق شکسته، کا: پیشنماز نوری، علی بن اسماعیل، تا: ۱۳۰۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]
۲. آمل؛ پیشنماز، میرزا ابوالحسن؛ شماره نسخه:۲۰/۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۴۰۲]

← الطب الملکی > زایچه
← الطب الملکی > کامل الصناعة

● **الطب الملوکی** / طب / عربی
ṭibb-ul mulūkī
رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ - ۳۱۳ قمری
rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)
اهدا به: علی بن وهسودان فرمانروای طبرستان
کتاب الخواص خود که درباره آثار و خاصیت‌های اشیایی است که آویختن یا پوشانیدن و یا نزدیک ساختن آنها به بیماران موجب شفا یافتن آنان است (نه استعمال آنها به صورت دیگر داروها). رازی می‌گوید: خواص این‌گونه اشیاء در کتاب‌ها بسیار گرد آمده اما پزشکان مورد اعتماد و خالی از دروغ مانند جالینوس کمتر در این باره سخن گفته‌اند و من که در کتاب الخواص از تجربیات و همه دیده‌ها و شنیدهای خود گرد آورده،ام نخست بر آن شدم چیزی از آن کتاب را در پایان این رساله بیاورم اما اکنون آوردن آن را در اینجا زائد می‌بینم». آقای دکتر نجم آبادی در فهرست مصنفات رازی نام دیگر «طب ملوکی» را «کتاب الخواص» پنداشته‌اند که ظاهراً ناشی از اشتباه در تفسیر این سخن رازی است. (عبدالحسین حائری)
آغاز: بسمله قال محمد بن زکریا الرازی لولا شدة الحرص منا علی منافع الناس لصرف الالام عنهم ... لکان انشائنا هذا الکتاب فضلا اذکنا جمعنا مداواة جمیع الاسقام فی کتب لنا کثیره بمقدار ما فی صناعة ابقراط ... و توسعنا فی ذلک فی الجامع الکبیر و قلنا فیه قولا کافیا فی الکتاب الموسوم بالتقسیم و التشجیر قلنا فیه قولا معتدلا فی الکتاب المنصوری و ... کتاب من لایحضره الطبیب و الکتاب الموسوم بالادویة الموجوده.
انجام: و یجعل ما تحملنا من العنایه بتألیف هذا الکتاب منه و له بمنه و طوله
چاپ: السعودیة، دار المنهاج، تحقیق الدکتور محمد یاسر زکور، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰ق، ۴۰۰ صفحه
[دنا ۲۹۶/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۲۱/۳
آغاز و انجام: برابر؛ و الحمدلله به اتمام رسید کتاب طب الملوک
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:۲۲ ذیقعده ۱۰۰۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸ص (۱۰۵–۱۴۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۴۸]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸۷/۲
آغاز: کتاب الطب الملوکی لمحمد بن زکریا للملک السید الاریب ... من عبده و خادمه محمد بن زکریا و بعد انه لم یزل سنة العلماء جاریة باتحاف الملوک بذخایر علومهم ... و وسمت مقالتی هذه بالطب الملوکی؛ **انجام:** و کنت قد جمعت هذه کلها من جمیع ما وقع الی وقتی هذا من کتاب او سماع او تجربة فی کتاب

سمیته بکتاب الخواص فرایت ان ذکرها هاهنا. فصل و انا اسئل الله تعالی ان ینفع الملک اطال الله بقاه و و ادم عزه و علوه بما قلته و یجعل.
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد باقر طبیب، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ (۶۱پ-۸۳ر)، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۵۹۵]

⟵ طب منصوری ⟵ کتاب حاتم
⟵ طب منصوری ⟵ کفایه مجاهدیه
⟵ طب المنصوری ⟵ الکناش المنصوری

● **طب المنصوری (ترجمه)** / طب، شعر / فارسی
ṭibb-ul manṣūrī (t.)

میسری حکیم
meysarī hakīm

وابسته به: الکناش المنصوری = طب المنصوری = کتاب المنصوری؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱-۳۱۳)
به نظم.
[دنا ۲۹۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۶/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۴-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 310؛ خط: نستعلیق، کا: محمود تبریزی شاهنامه خوان گویا نویسنده داراب نامه، تا: چهارشنبه ۳ ربیع الثانی ۸۵۲ق؛ ۱۶۵گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱]

● **طب المنصوری (ترجمه)** / طب / فارسی
ṭibb-ul manṣūrī (t.)

طبری، اسماعیل بن بازرگان
Tabarī, esmā'īl ebn-e bāzargān

وابسته به: الکناش المنصوری = طب المنصوری = کتاب المنصوری؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱-۳۱۳)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۳
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن نجفقلی خلج، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: آبی ضخیم [د.ث. مجلس]

⟵ طب منظوم ⟵ ابیات ابوعلی سینا فی قواعد الطب
⟵ طب منظوم ⟵ الحکمة فی نظم الحقیقه
⟵ طب منظوم ⟵ زینت الطب

● **طب منظوم** / طب، شعر / فارسی
tebb-e manzūm

عجزی، عبدالکریم، ق۸ قمری
'ojzī, 'abd-ol-karīm (- 14c)

اهدا به: عبدالله خان
تاریخ تألیف: ۷۸۰ق
در پنجاه سالگی این منظومه را ساخته و سرودن آن را در سال ۷۸۰ آغاز کرده در چهار «مقاله» و یک «خاتمه» و هر مقاله دارای چند «گفتار» و هر گفتار در چند «فصل» و «قسم» و «باب»: مقاله یکم طب نظری، دوم قسم طب عملی، معالجات اعضاء بیماری‌های عامه.
آغاز: حمد بی حد آن حکیمی را که از لطف عمیم ×× داد جان با مشت خاکی ساختش آنگه رمیم / بنده عبد کریم اعرج بود عبد ضعیف ×× صرف کرده خود را اندرین علم شریف / طب منظومست نام این کتاب مختصر ×× یاد گیرش تا شوی از علم حکمت با خبر
[دنا ۲۹۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵۷/۵؛ مشترک پاکستان ۷۶۳/۷ (۲ نسخه با فهرست تفصیلی)]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** آدم و ادریس و ابراهیم و لقمان حکیم ×× بعد از آن آمد خطاب حق بموسی کلیم (بیت ۴۴ خاتمه و اندکی کم دارد).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۱۶گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۸۷]

● **طب منظوم** / طب، شعر / فارسی
tebb-e manzūm

قوام ناگوری، شهاب الدین بن عبدالکریم، ق۸ قمری
qavām-e nagūrī, šahāb-od-dīn ebn-e 'abd-ol-karīm (- 14c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۱/۵
آغاز: علاجی مجرب بگویم ترا ×× بانواع دردسر آرد شفا / دو ماهه (کذا) زسندی دو از زعفران ×× دو ماهه ز نابات مصری ستان / بکن آس باریک آنگه به بیز ×× درو شش درم روغن گاو ریز؛ **انجام:** بکند وی غله اگر در دهد ×× ز زنگار از مور بی شک رهد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۴۲گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۴۲]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۷
کا: شهاب، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۱۹گ، اندازه: ۱۳/۷×۱۹/۸سم [رایانه]

● **طب منظوم = دیوان طبی** / شعر / فارسی
tebb-e manzūm = d.-e tebbī

ضیائی

zīyā'ī

او گویا جز شاعرانی باشد که در فرهنگ سخنوران (ص۳۴۹) یاد شده است.

[فهرستواره منزوی ۳۵۵۶/۵]

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۲۴

بی‌کا،تا:قرن۹؛۳ص(۳۹۱-۳۹۴)،اندازه:۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۷۲گ، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۶سم [رایانه]

● **طب منظوم** / طب / فارسی

tebb-e manzūm

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، - ۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

قصیده کوتاهی است شامل دستوراتی در پزشکی و بهداشت. این قصیده غیر از منظومه «علاج الامراض» همین مؤلف و غیر از قصیده «حفظ الصحة» وی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۴/۷

آغاز: مر حکیمی را ثنا کز اوست در عالم شفا ××آنکه از لطف آفرید از بهر هر دردی دوا / انتظام نبض گل در قبضه تدبیر اوست ×× قبض و بسط عالم امکان از او باشد بجا؛ **انجام:** یوسفی در نظم طب بود از عزیز مصر خویش ××گوهر منظوم هادی را بود حسن و ضیا

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۸۴پ-۸۶پ)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۴۲۹]

● **طب منظوم** / طب / ترکی

tebb-e manzūm

فضولی بغدادی، محمد بن سلیمان، ۹۱۳؟-۹۷۶؟ قمری

fozūlī baqdādī, mohammad ebn-e soleymān (1508 - 1569)

شاعر یک دوره معالجه امراض را به شعر بیان کرده او در ابتداء هر مرض را به شعر ترکی گفته و سپس معالجه آن را نیز به شعر ترکی بیان نموده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۷/۱

آغاز: ای حکیم و علیم و حی حلیم ×× حضر تکدر کریم شان عظیم؛ **انجام:** ایچور سلر شفا بول تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ جلد: چرمی، ۱۶۰ص، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۴۰]

● **طب منظوم = ده پند ارسطو = منظومه طبی = نصایح حکماء فی الحکمة = رساله منظوم طب** / طب، شعر / فارسی

tebb-e manzūm = dah pand-e arastū = manzūme-ye tebbī = nasāyeh-e hokamā' fe-l hekma = r. manzūm-e tebb

بزرگمهر

bozorgmehr

منظومه‌ای در ده کلمه شامل سؤال کسری از ارسطو در باب صحت، در آداب حکمت منقول از بوذرجمهر حکیم، قول بقراط و بوعلی. این رساله با عناوین مختلف ثبت شده و در انتساب آن تردید بسیار است. نام سراینده این منظومه در منابع موجود نیامده، در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان آمده که این منظومه در مجموعه رساله‌های یوسفی هروی آمده است از این رو احتمال می‌رود که از یوسفی هروی باشد. نسخه‌های بسیاری از این منظومه در کتابخانه‌های مختلف آمده، در الذریعة با عنوان مثنوی طب منظوم، در فهرست نسخه‌های خطی فارسی با عنوان طب منظوم، در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان به نام حفظ صحت منظوم و در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله گلپایگانی با عنوان حکمت ارسطو آمده است.

آغاز: بدان ای خردمند نیکو سیر ×× که ملحوظ خیری و ترسان زشر

[نسخه‌های منزوی ۵۶۵/۱؛ دنا ۲۹۷/۷؛ مشترک پاکستان ۱۷۶۶/۹؛ فهرستواره منزوی ۳۵۴۱/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** این نصیحت ز بوعلی بشنو ×× تا شوی از حیات برخوردار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، ۸ص (۳۶۸-۳۷۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵ - ۴۱]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۰۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** زن از بهر آنکس شود بی قرار ×× نخواهد جز آنکس در آغوش یار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۸گ (۱۶۴پ-۱۷۱پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: - ۲۷۷]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰۰/۳

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ شوال ۹۳۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۱۳×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۳۷۲]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** به بندی شود او ازین دفع خوش

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج عنابی،

۱۲ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۲/۵

آغاز: برابر **انجام:** کم خور کم مباشرت می‌کن ×× شاد گردی ز علت اجذام / بوعلی در نظم حکمت سفت ×× حکمایش بجان شدند غلام.

نسخه موجود بیشترین نصایح را در بر دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۸۴ر-۱۸۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۱۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴۵/۲۰

همان پرسش‌های کسری از ارسطوست که در فهرستواره ۳۵۵۸/۵ معرفی شده است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، درحاشیه به چلیپا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳گ (حاشیه ۲۰۱- حاشیه ۲۱۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۷۳]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دگر آب در روغن زیادت بود ×× خرابی از آن بی نهایت بود / مزاج خلایق بدین صورت است ×× خدا را فراوان از این قدرت است

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق؛ بر فراز نسخه آمده: «هذا کتاب یوسفی» که بایستی منظورش یوسفی هروی (- ۹۵۰ق) باشد (ن.ک.: پس از این) در آغازش آمده که «کسری» را رنجی روی نمود. حکیمی حاذق «سادق» نام این پندها را به او داده است؛ ۲گ (۳ر-۴پ) [ف: ۳ - ۱۱۳]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۰۸/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** که بغایت مفید است و آزموده نوعی دیگر بگیرد زهره گرگ دانگی و نیم با یکدرم روغن نرگس و بر قضیب و عانه و خصیتین مالد هر چند که خواهد مجامعت تواند کرد و بی مراد انزال نشود و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ رجب ۱۲۲۴ق؛ ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۲۳]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو هر روز این ده نصیحت شنو ×× بگیر این سخنها و ضایع مشو

کا: کاتب کتابخانه نهاوند نواب والا آشنای نهاوندی، تا: صفر ۱۲۳۸ق؛ مجدول، قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۷۱]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۲۰/۱

آغاز: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: عباس نائینی، تا: شنبه ۴ جمادی الاول ۱۳۱۵ق؛ ۴گ (۱-۴)، ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۷۸۹]

۱۱. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۳/۳

آغاز: کتاب معالجات مجربه از قول حکما رحمهم الله تعالی بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله ... و الصلوة ... اما بعد بدانکه این رساله ایست که پادشاه کسری سؤال کرد از عالم بن حکیم صادق ارسطو و انشاء وی ارباب آدابی چند که احتیاج بزرگان راست بلکه هرکه تواند بدین طریق معاش و مباشرت کند بنابر نظم تا آسان بود ... بدان ای خردمند نیکو سیر ××که ملحوظ خیری و ترسان شر؛ **انجام:** نصایحی چند ازقول بقراط حکیم: زبقراط دیگر چنین پاسخ است ×× نکو بشنو این نکته بس راسخ است ... / سه نوبت کند تا بیابد شما ×× که بقراط کردست آنرا دوا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴گ (۴۸پ-۵۱پ) [ف مخ]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** نگهدارد آن را همی بر دوام نگردد دگر حامله والسلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مذهب در ابتدای منظومه، جدول دور سطور به زر؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۳۷پ-۴۸)، ۱۱ سطر (۱×۶)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [رایانه]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۴۷/۴-۳۴/۱۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** از فرومایه فروغ خود مجوی ×× تا نیابد مر تو را خواری بروی / با زن وکودک مکن بازی هلا ×× تا نگردی خوار وزار و مبتلا، تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۴۸]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۶/۹

آغاز: بدان ایدک الله که این رساله ایست که در علم طب که پادشاه کسری سؤال کرده از حکیم حاذق ارسطو ... بدان ای خردمند نیکو سیر ×× که ملحوظ خیری و ترسان شر؛ **انجام:** کند دفع بادی که در معده است ×× زیادی کند اشتهائی که هست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۲گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۴]

● طب منظوم / طب / فارسی

tebb-e manzūm

کازرونی، شهاب الدین، قمری

kāzerūnī, šahāb-od-dīn

در بیست و یک بیت در بحر رمل با قافیه رایی و فهرستی است از مطالب پزشکی.

آغاز: شکر و حمد مهیمن جبار ×× پس ثنای محمد مختار

انجام: نظم جمله مسائل طب ×× اندرین چند بیت ای هشیار

[دنا ۲۹۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵۷/۵]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۱/۶۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق، ۱ص (۲۴۶) [ف: ۵ - ۱۸۸]

۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ ۲ص (۱-۲) [نشریه: ۳ - ۳۶۰]

● **طب منظوم** = **نظم قانون** / طب، شعر / فارسی
tebb-e manzūm = nazm-e qānūn

کحال، شاه علی سلیمان، ق۱۲ قمری
kahhāl, šāh ʻalī soleymān (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۹۰ق
وی (چنان‌که در آغاز منظومه می‌گوید) انواع تبها و اسباب و علامات و معالجات آنها را به‌طور خلاصه در زبده بیان داشته اما در این جا برای مبتدیان به تفصیل پرداخته و بخش حمیات قانون را به نظم در آورده است: «چو فارغ شدم از متمم دگر ×× بخاطر در آمد ز غیبم خبر / که ابواب حمی و تفصیل آن ×× چو در زبده آورده ام لب آن / ولی مبتدی را تفاصیل به ×× تفاصیل بگشاید از آن گره / چنین گفت فرخ سروشم در آن ××که حمای قانون کنم نظم آن / تب است آن حرارت که باشد غریب ×× شود ظاهر اول زدل آن لهیب». در این منظومه بر تقسیمات تب (در قانون) خرده می‌گیرد و می‌گوید: «چو حمی عفن ناعفن ای کدود ×× شریکند با هم به بود و نبود / ... دگر این مباحث نخواهد طبیب ×× که هست این مباحث ز عزمش غریب / بماند ز تکمیل علم و عمل ×× در آرد در اوقات او صد خلل». اما در عین حال روش و اصطلاحات آنان را وانمی‌گذارد و از دیگر مؤلفات و کتاب‌های پزشکی پیروی می‌کند و می‌گوید: «بمانیم جاری بعاداتشان ×× پذیرا شویم اصطلاحاتشان / کنون ختم کردم دگر حمیات ×× خدارا ثنا و نبی را صلوات / نخواهم ز غیری دگر مزد آن ×× تو مزدم بده هم تویی مستعان».
[دنا ۲۹۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۵۷/۵ (در ۱۱۹۰ ساخته)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۸۲/۲
بخش حمیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۰۷ص (۲۸۳-۵۸۹)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۲۶۲]

● **الطب المنظوم** = **طب قیسون زاده** / طب، شعر / ترکی
tebb-ol manzūm = tebb-i qeysūn zāde

قیسونی زاده
qaysūnī-zāde

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۸۹/۱
آغاز: ای حکیم و علیم و حی و حلیم ×× حضرتکدر کریم شان و عظیم؛ **انجام:** بوکتابدن بولان دوا و شفا ×× حضرت پادشاهه ایده دعا
خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۱گ (۱پ-۲۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف:۲۰-۲۵۷]

● **طب منظوم** / طب، شعر / فارسی
tebb-e manzūm

طبیب، مجدالدین
tabīb, majd-od-dīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۹
آغاز: آن نخستین طبیب کز آغاز ×× بر گشود از لسان حکمت راز
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول و مذهب؛ ۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۲]

● **طب منظوم** / طب، شعر / ترکی
tebb-e manzūm

اهداء به: سلطان سلیم خان
از ندایی، در پایان اندکی به نثر است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۳/۳
آغاز: کل ندائی کلامی مختصر آیت ×× بوجهانده کو کلو برابر آیت؛ **انجام:** ایچند قویه نافع اول (تمت)
خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن صدیق بن ملا ابراهیم بن ملا عثمان وانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶گ (۹۱پ-۱۱۶ر)، ۱۵ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۸]

● **طب منظوم** / طب، شعر / فارسی
tebb-e manzūm

غیر همانند:
۱. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۳**
آغاز: بود چار حالت زیان در وجود ×× کزان چار آید مرض در وجود؛ **انجام:** نگهدار آنرا همی بر دوام ×× نگردد دگر حامله بر دوام
با عنوان‌های «تجربه و درفع بهق ... بزرگ کردن قضیب، خواص»؛ کا: کاتب کتابخانه نهاوند نواب والا آشنای نهاوندی، تا: صفر ۱۲۳۸ق؛ مجدول، قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۷۱]
۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۳**
آغاز: در ذکر تشریح عظام فکین اعلی و اسفل. دگر چارده فک اعلی بود ×× که شش کاسه چشم بینا بود؛ **انجام:** بود هم که تغییر هیآت تن ×× شود مندفع زو مرض از بدن / چو در دردیشب (کذا) انتصاب ای عزیز ×× حول را نظر کردن تیز تیز
منظومه است به بحر تقارب مشتمل بر قسم نظری و عملی علم طب در بیان سته ضروریه و تشریح بدن انسان و کیفیت حفظ صحت و اسباب و علل امراض و طرق معالجه آنها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده ۹۳۶ق؛ واقف: کیهان کمیلی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۳۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰۶

یک دوره طب است و باب و فصل و قسم دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در متن و هامش؛ ۴۴۸ص، ۱۲ سطر (۵×۸)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۱۹۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۴/۳

آغاز: (کسیرا) که دندان گرفتست یاد ×× کند درد فریاد و گیرد نهاد؛ **انجام:** مزاجش قوی گردد رنگ پاک ×× به بندد گر (زخم) هم پاک.

مثنوی طبی زیبائی است در ۷۳ بیت، شامل درد دندان، انواع درد، خارش مقعد، آبله، دردسر و مطالبی دیگر؛ خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۲۰)، ۱۰۰ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۸ – ۲۳۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۹/۶

آغاز: در علاج قولنج؛ کلین بوته زرکران آب سیر ×× به هم تعبیه ساز و همچون خمیر؛ **انجام:** مسهل مستحسن است و بس لطیف ×× کر کذر خواهی ز رنج اینست پل

أشعاری پراکنده است در طب، مشتمل بر توصیه‌های طبی از بوعلی، سؤال کسری و پاسخ ارسطو یا نصایح طبی ارسطو، نصایح بزرگمهر، بقراط، جاماسب و لقمان حکیم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۵۶–۶۳)، ۲۰–۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۴۰ – ۶۳۴]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۲۵

آغاز: انافخ بآبی خورد مبتلا ×× که بد پخته باشد درآن آبها / دگر هر چه عفص مثل ... ×× در آن پخته باشد مناسب شناس؛ **انجام:** وگر بذر جرجیر با جاوشیر ×× مناسب بود کل آن یادگیر / طلاها که مختار گفته دگر ××ازین پس نویسم همه سربسر

کتابی بسیار مفصل و مبسوط بالغ بر ۱۲۰۰۰ بیت در بیان اصول و قوعد پزشکی که به نظم نگاشته شده و در دو بخش علم کلی (شامل امراض بدن، قلب، ریه معده و ...، اسباب موت و علامات آن، مبحث نبض، تقدمة المعرفه، درسی و نه فصل، ادویه مسهله، بصورت الفبایی، قوانین مجبری، شکسته بندی، باب در علاج حمیات) و بخش ادویه (شامل باب در داروی مخصوص مردان، مخصوص زنان، داروهای اوجاع مفاصل، ادویه جروح و قروح، ادویه خلع و کسر، ادویه سموم و ادویه زینت) تنظیم شده؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حسین شیرازی، تا: ربیع الثانی ۱۰۲۹ق؛ افتادگی:آغاز؛۴۲۰گ،۱۴سطر،اندازه:۱۳×۲۰سم[ف مخ:۳- ۱۳۵۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۹/۲

آغاز: معلم به حکمت خدای جهان ×× به هستی رساننده انس و جان؛ **انجام:** ازین به خواصی نباشد بدان

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد هاشم شیرازی، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۵۵ق؛ با دیباچه‌ای که در این نسخه نیست و آن در ۱۶۰ باب است؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۳۰/۳سم [ف: ۷ – ۳۹۶]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۵۵

آغاز: آغاز معجون: عنبر و عود و راسن خشخاش؛ آغاز دستور خواجه: خدایگان افاضل نظام ملت و دین

شامل اجزاء معجون مفرح مسیحی و دستور خواجه نصیرالدین طوسی؛ بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۵۴۳]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۴۰/۳

آغاز: باب سوم فی عقد اللسان یعنی زبان بندی دشمن. گفته‌اند این چنین حکمای روم ×× گر بیاری چشمهای چپ بوم؛ **انجام:** در اسامی گیاه ...

ناشناخته. پزشکی است بیشتر بر پایه جادو، با سربندهای «باب». نسخه از باب ۳ آغاز می‌شود تا ۳۲: باب ۳. عقد لسان، ۴. عدم نوم، ۵. در گشادن مرد بسته، ۶. در بستن، ۷. احضار جن، ۸. دزد، ۹. در لوک یعنی غایب شدن، ۱۰. زنان عقیمه، ۱۵. در درازای آلت، ۲۰. در ادویه برای فرزند نرینه، ۲۵. در رفتن نزد ملوک، ۳۰. مداوا و رفع باد مخالف، ۳۲. (که واپسین باب است) در رفع غلبه خون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰گ (۸۹ر–۹۸پ) [ف: ۲ – ۱۷۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۹/۳۶

آغاز: هر آنکو بامداد از خواب برخواست ×× بود طعم دهانش نیک پیدا؛ **انجام:** دوای جمله بیماری همین است ×× تو این را یاد گیر از گفته ما

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، مجدول، رکابه‌دار؛ ۲ص (۳۱۸–۳۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ – ۱۹۴]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۰۰

آغاز: آغاز منظومه: از برای راحت خلق جهان ×× کرده ام نثر حکیمان نظم ازان / بی تکلف تا بماند در ضمیر ×× یادگاری در جهان بس بی نظیر؛ آغاز: وگر تلخه یا خون بود یار آن ×× یقین تلخ گردد در آن دم دهان؛ **انجام:** ز گاو بط و زاغ آبی دگر ×× ستانی تو از هر سه تعجیل تر

ناظم (طبق برخی ابیات نسخه حاضر): پیر ابن نصیر و به قول منزوی با نام یا تخلص پیر فرزند آفتاب جهان است که در دیباچه این منظومه شش نسل خود را بیان کرده که به سلطان «شمس الدین التمش (التتمش) غوری» (۶۰۷–۶۳۴ق) از پادشاهان دهلی منتهی می‌شود. منزوی در فهرست مشترک وی را همان «پیر محمد بهارنوی» سراینده «دلائل النبض» (در ۱۲۳۰ق) و «دلائل البول» می‌داند. منظومه ای مفصلی است در قالب مثنوی، مشتمل بر دیباچه، «مقدمه» و چهارده «باب» و هر باب دارای چندین «فصل» و سربندهای «نوع دیگر»: ۱. امراض سر (بیست فصل)، ۲. در علت‌های چشم (بیست و شش فصل)، ۳. شرح علاج و علت‌های گوش و بینی و دهان و دندان و حلق (سی فصل)، ۴. علت سرفه و سینه و شش و دل و معده (بیست و شش فصل)، ۵. در علت‌های جگر و سپرز و غیره (پانزده فصل)، ۶. علت‌های مثانه

و قضیب و خصیه و رحم (پانزده فصل)، ۷. علت‌های رحم (بیست فصل)، ۸. علت‌های مفاصل، پای و پشت (ده فصل)، ۹. علت‌هایی که بر سطح بدن عارض شود (چهل فصل)، ۱۰. تب‌ها (چهار فصل)، ۱۱. مباشرت (بیست و دو فصل)، ۱۲. تریاق‌ها (دوازده فصل)، ۱۳. شناختن علت‌ها (چهارده فصل)، ۱۴. در لابدی (پانزده فصل). از این منظومه ظاهراً تنها یک نسخه خطی دیگر در کتابخانه همدرد کراچی پاکستان است که منزوی آن را معرفی نکرده، موجودی نسخه از اواسط فصل اول از باب اول (علامات دردسر) تا فصل سوم از باب هفتم (مانع حمل) است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی هندی، جلد: گالینگور، ۱۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۳۵]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۲۷-۱۱/۱۲۷

آغاز: زحمام گرم و ز افراط او ×× مراین تب اگر باشد ای خوب رو / بود آب تمرش بسی سودمند ×× چو با شیره تخم خرفه خورند؛ **انجام:** هم از تخم خشخاش اضافه کند ×× فرود آورید و به ظرفی نهید / سر این نیز مانند ما قبل دان ×× بیارید از آرد مغسول آن

منظومه مفصلی است در پزشکی شامل چند «مقاله» و هر مقاله در چند «باب» و هر باب در چند «فصل» بخش‌های موجود در نسخه عبارتند از: مقاله سوم: شامل دو باب که نسخه ما از باب دوم را دارد، مقاله چهارم: در امرضی که به ظاهر بد حادث شود شامل هفت باب، مقاله پنجم: در ذکر زهر حیوانات؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۱۷۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مذهب، ۳۳۱گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۸۴۷]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۸

آغاز: حمد آن خدای را که برون از او است ×× مستوجب جمیع صفات کمال او است؛ **انجام:** طلاء یمنع الشعر عن الابنات. بنج وافیون وآب از کاهو ×× چون بمالی برون نیاید مو

یوسف نامی که به نام ناصرالدین شاه و اعتضاد السلطنه ساخته است، مسایل پراکنده پزشکی در آن است و بخش بندی نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۹۶؛ تاریخ وقف: ۱۲۹۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۵۷گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ – ۱۸۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۳۸

آغاز: بسمله. بفاتحه کند یاد بخشد ثواب ×× خدایا کس گر کند زین کتاب / بحق نبی بخش او را شفاء ×× بامراض عالم شود مصطفی؛ **انجام:** یکی حبه دو حبه آنکس خورد ×× که موجود او را زنان بس بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۳۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۵۰ – ۳۰]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۰۷/۲

آغاز: بود چار حالت زیان در وجود ×× کزان چار آید مرض در وجود / یکی آنکه بسیار چیزی خورد ×× دوم آنکه بسیار شهوت کند؛ **انجام:** این نصیحت ز بو علی بشنو ×× تا شوی از حیات برخوردار

ناشناخته. قطعه‌هایی است در قالب مثنوی، در حدود ۱۲۵ بیت، با سربندهای «آداب چند در حکمت از قول ابوذرجمهر حکیم» «نصیحت چند از قول بقراط حکیم»، «از قول جاماس حکیم»، که این بخش‌ها بیشتر حفظ الصحت است. آنگاه: رعاف، بهق، آبله چشم، دردسر، تب لرز، مارگزیدگی، شپش، دندان، سپرز، زهار، انواع دردها، کرم کدو، درد جگر، گوش، قولنج، اخلاط، صفرا، دم، سودا، بلغم ...، باه و واپسین سربند «معجون اسرار» است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق؛ ۶گ (۵ر–۱۰پ)[ف:۳-۲۱۸]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۲۴

آغاز: بسمله. این کتاب مشتمل است بر چهار مقاله و خاتمه مقاله اول در قسم علم طبی مشتمل بر چهار قسم اول در امور طبیعیه مشتمل بر هفت فصل فصل اول در بیان ارکان اربعه و طریق مزاج و تحقیق امزجه و انسان و غیره. اول از ترکیب جسم آدمی گویم سخن ×× یک بیک سازم بیان احوال از من گوش کن؛ **انجام:** چند وصف خوب می‌ماند که باشد در طبیب یاد کرد اینها چو می‌خواهی تو از حکمت نصیب

به نظم فارسی و شامل بسیاری از مباحث پزشکی، پس از این ۱۴ برگ و نیم است به نثر در داروهای مرکب به فارسی، به ضمیمه آن: رساله در رگ زدن (۱۲۱ر–۱۲۲پ)، آغاز: «بسمله. حمد له ... و بعد این رساله که از کتاب جالینوس حکیم که آن را شرح البدن گویند و بعضی از دانایان باتفاق استخراج کرده اند و این مشتمل است بر قواعد رگ زدن و آن سی رگ است در بدن آدمی». انجام: «بسیار کرده باشد. و السلام»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن شیر علی کرمانی، تا: ۲۹ ربیع الاول ۱۲۸۵ق؛ ۱۲۳گ، ۲۶ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۰۷۷]

۱۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۵۵

آغاز: فن اول در هر دو قسم طب یعنی نظری و عملی اما طب نظری مشتمل است بر چهار مقاله مقاله اول در اسباب مادی صحت بر چهار باب باب اول در ذکر ارکان اربعه. زارکان ابدان بگویم ترا ×× بود آتش و باد و آب و ثرا؛ **انجام:** بدستور مذکور سازش دهید ×× بهنگام حاجت بکارش برید / در ذکر اجزای سگ ... ×× به نزدیکی ده یکی گرگ اکبر ...

منظومه مفصلی است در طب شامل فنون و مقالات و خاتمه و هر یک از آنها در چند باب و هر باب در چند فصل که فهرست آن در اول نسخه آمده است و در پایان مقاله اول تاریخ اتمام ۹۷۰ درج شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با خط خوردگی؛ جلد: روغنی مشگی، مذهب، ۲۱۷گ، ۱۶ سطر چهار ستونی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۲۳]

۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۰۲/۱

آغاز: به سیم رطب و درد دم بارد ×× رجله است از بتن شود وارد

/ قطع ثولول است یابسش کرده ×× صرس پس برد جوشد خورده؛ **انجام:** از ادویه و اغذیه آنچه اول آن «الف» باشد در باب اول گفته می‌شود و از آن جمله یکی ارز است که به پارسی برنج گویند. اول او بعد ذکر نام خدا ×× کرم گویم برنج را زغذا

ادویه جات مفرده در علاج دردها را به صورت مثنوی آورده است. از شیخ الرئیس و کتاب طب ارشاد یادکرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با فائده در شرح یک قصیده عربی با مطلع «امن تذکر جیران بذی سلم» و فائده در یک متن نحوی بی آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۷۴گ (۱ر–۷۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۵۴]

۱۹. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۸/۳

آغاز: بسمله ای که هستی ز زمره انسان ×× همچو انسان معاش کن زنیسان / آدمی آمد از علو کمال ×× افضل واکمل زمین و زمان؛ **انجام:** بمالد به پیشانی و بر دماغ ×× بیابد ز درد سر خود فراغ / چو درآب گرم او نهد هر دو پا ×× شود درد سر بی شک از وی جدا

منظومه‌ای طبی است شامل سؤال اسکندر از آب حیات و سؤال اندر قوه و ضعف باه و جواب حکیم، ادویه جهت قوه باه، نکته و موعظت، احتراز کردن از بعضی چیزها، علاج درد سر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۵گ (۱۲۰پ–۱۲۴پ) [ف مخ]

۲۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۹۷

شبیه به آن که در فهرست منزوی ۵۶۶/۱ معرفی شده و احتمال داده است که به نام «خیر الکلام» باشد ولی مصراعی که نام منظومه از آن استخراج شده در این نسخه چنین است «نثاری بیاور که باشد غریب» در بیتی که احتمالاً نام سراینده در آن بود چنین دست برده شده است «بیا (صالح) اکنون عنان فضول» و بیتی را که نام شاه در آن آمده پس از دست بردگی چنین می‌خوانیم «سلیمان صاحبقرانی که جود» و «سلیمان که اشخاص انواع جود»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: – ۱۰۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰۱/۱۵

آغاز: بنام خداوند پروردگار ×× کریم خطا بخش آمرزگار؛ **انجام:** کنم ختم شرح اعضا بر این ×× نگنجد درین مختصر بیش از این

به طوری‌که زیر عنوان سبب نظم کتاب نوشته شاید این رساله نامش خیر الکلام و در شیراز گفته شده باشد: «چه خیر کلامی که باشد غریب ×× بطرزی بدیع و طریقی عجیب / ز علم بدن دفتری ساز ده ×× و ز آن آبروئی «بشیراز» ده»، و تخلص شاعر ناظم یا خسته باشد: «که چون نفع یابند از آن طالبان ×× کشد ناظم خسته منت بجان»؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۳۰۹]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۰۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از صالح نوبخت [رایانه]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۱۹/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از صالح نوبخت [رایانه]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۲۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۶

آغاز: دگر تلخه بانون بود یار آن ×× یقین تلخ گردد در آن دم دهان؛ **انجام:** زکاؤ بط و زاغ آبی دگر ×× ستانی تو از هر سه تعجیل تر

منظومه‌ای است در بیان امراض و علاج آنها. کتاب بر چند باب مرتب است و هر بابی بر چند فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ – ۱۶۹]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۵۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۶/۱۱

آغاز: بدان ای برادر خدا یار تو ×× به توفیق عصمت نگهدار تو / که نبود برون علم طب از دو قسم ×× که ممتاز گشت هر یکی را به اسم؛ **انجام:** چهارم که مخرج طبیعی بود ×× که از غیر آن بس مضرت بود / دگر پنجمین آنکه دفع مواد ×× بود بعد نضج تمام ای جواد

علم طب را در دو قسم علمی و عملی گرد آورده و سپس به اسباب و علامات هر یک پرداخته است و به تدبیر امراض و شناخت داروهای مناسب اشاره کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳۷گ (۱۴۱پ–۱۷۷پ)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۱۱]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۷۵

آغاز: بسمله، هر که عبرت گرفت از ایام توسن چرخ زیر او شد رام؛ **انجام:** علاجش بباید نمود از قدر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● طب نادری (ترجمه) / طب / فارسی

tebb-e nāderī (t.)

موسوی دزفولی، محمد علی بن محمد صادق، ق۱۴ قمری

mūsavī dezfūlī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad sādeq (- 20c)

کتابی است مشتمل بر ذکر اسامی امراض و شرح معانی آنها و تفسیر بعضی کلمات یونانی و مصطلحات اطبا از تألیفات میرنادر علی متخلص به رعد فرزند میرکاظم علی بن میر احمد علی شهید دهلوی متخلص به شعله به زبان هندی که آن را محمد علی بن محمد صادق موسوی دزفولی از آن زبان به فارسی ترجمه و بر حروف تهجی مرتب نموده و بر آن شرح امراض هر

عضو را نیز از کتبی نظیر بحر الجواهر و حدود الامراض و مفرح القلوب و طب الکبری به‌طور علی حده افزوده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۶

آغاز: بسمله الحمدلله الحکیم الشافی امراض الجهالة المعافی اعراض الضلالة؛ **انجام:** صحت آن هیئت.

تا اول حرف صاد را بیشتر ننوشته؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شعبان۱۳۲۷ق؛ ۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم[ف:۱۹–۳۴۰]

↩ طب ناشناخته ← زبدة الطب

● **طب ناصری** = **فواید الفؤاد** / طب / فارسی

tebb-e nāserī = favāyed-ol fo’ād

طبیب، طاهر بن ابوبکر، ق۱۱ قمری

tabīb, tāher ebn-e abū-bakr (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۶۶ق

در چهل و هفت (یا چهل و نه) «فصل»: ۱. علاج دردسر و نیم سر؛ ۲. علاج زکام؛ ۳. زبان، حلق، دهان؛ ۴. دندان؛ ۵. خون اندر دندان؛ ... ۱۰. علاج قبض؛ ... ۲۰. اسهال؛ ... ۳۱. تب بلغم؛ ... ۴۰. کجدار؛ ... ۴۹. متفرقات.

آغاز: حمد نامحدود حکیمی را که به قانون حکمت کامل الصناعات خود رحمت ...

[دنا ۲۹۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۶۱۶/۵؛ نسخه‌های منزوی ۵۶۶/۱ (۱ نسخه)؛ مشترک پاکستان «فواید الفؤاد» (۳ نسخه)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۷۵ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **طب نامه خسروی** / طب، شعر / فارسی

tebb nāme-ye xosravī

ابرقوهی، خسرو بن معین، ق۸ قمری

abarqūhī, xosro ebn-e mo‘īn (- 14c)

اهدا به: شاه منصور آل مظفر (۷۸۹–۷۹۵ق)

تاریخ تألیف: ۷۹۲ق

در شش «فصل» به نظم فارسی: ۱. امور طبیعی؛ ۲. اسباب سته؛ ۳. اسباب ممرضه؛ ۴. بیان سوء المزاج؛ ۵. حمیات؛ ۶. بیان قوانین ادویه.

آغاز: بنام خدائی که او گنج باد ×× بویرانه خاک ابدان نهاد / شجاع صف دین پناه جهان ×× جهانشان منصور گیتی ستان / مسما بطب نامه خسروی ×× عروسان حکمت در او منزوی

انجام: چو یابی علامات رمل و حجر ×× تو اقوال حکمت بجان هم بخر

[دنا ۲۹۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۶۰/۵]

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۳۲ص (۲۸۶–۳۱۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ – ۳۳۲]

● **طب نامی** / طب / فارسی

tebb-e nāmī

ترمذی سمرقندی، محمد معصوم، ۹۴۴ – ۱۰۱۹ قمری

termezī samarqandī, mohammad ma‘sūm (1538- 1611)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۹ق

[دنا ۲۹۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۶۰/۵؛ مشترک پاکستان ۷۶۹/۷]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۱۴/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق [نشریه: ۱۳ – ۳۵۵]

● **الطب النبوی** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-un nabawī

ابونعیم، احمد بن عبدالله، ۳۳۶؟ – ۴۳۰ قمری

abū-na‘īm, ahmad ebn-e ‘abd-ol-lāh (948 - 1039)

کتابی است در طب با استناد به احادیث نبوی (ص)، با عناوین «باب، باب». ابونعیم، کتاب خود را در هفت مقاله، مانند کتاب طب «حافظ ابوبکر احمد بن محمد بن اسحاق الدینوری» که در هفت مقاله تألیف نموده مرتب کرده و ظاهراً در چهار جزء تجزیه نموده است.

آغاز: اخبرنا الشیخ الامام الحافظ ابو الحجاج یوسف بن خلیل بن عبدالله الدمشقی ... انبا الامام ابو نعیم احمد بن عبدالله بن احمد بن اسحاق الحافظ.

چاپ: المان، محقق: عمر رجب، جامعة فیلیبس، ۱۸۹ص، م۱۰ص، ف۴ص، ۱۹۶۹م.

[دنا ۲۹۹/۷؛ بروکلمان، ذیل ۶۱۷/۱؛ هدیة العارفین ۵/۱و۷۴؛ نشریه ۲۸۶/۱۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۲عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب فی قوی اللحمان ... قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم: سید ... فی الدنیا و الاخره اللحم.

نسخه اصل: اسکوریال – مادرید، ش ۱۶۱۹ (فهرست خطی عربی اسکوریال ۱۶۶/۳). مشتمل است بر جزء اول، و دوم، و سوم، و چهارم، الا این‌که از آخر افتادگی دارد؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ در پایان جزء اول صورت چند سماع به خط یونس بن علی بن ابراهیم بن علی المومنی که شاید کاتب نسخه باشد آمده تاریخ سماع اول ۵۹۱ و دومی ۶۳۷ق می‌باشد؛ ۱۴۱گ، ۱۵سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۸۳]

● **طب النبوی (منتخب)** = **اعلام الحکم النبویة فی**

اعلام الاحکام الطبیة / طب، حدیث / عربی
ṭibb-un nabawī (mn.) = a‘lām-ul ḥikam-un nabawīyya fī a‘lām-il aḥkām-iṭ ṭibbīya

رومی، احمد بن محمود، ق۷ قمری

rūmī, ahmad ebn-e mahmūd (- 13c)

وابسته به: الطب النبوی؛ ابونعیم، احمد بن عبدالله (۳۳۶-۴۳۰ق)
منتخبی است از کتاب الطب النبوی ابونعیم احمد بن عبدالله اصفهانی. نسخه‌هایی از این کتاب در کتابخانه «ظاهریه» دمشق و «اسکوریال» مادرید محفوظ است و تاکنون به چاپ نرسیده. اصفهانی در این اثر از دو استادش، ابی بکر بن خلد و عبدالله بن جعفر، روایت می‌کند و از کتاب الطب ابی بکر احمد بن محمد بن اسحاق سنی دینوری تأثیر پذیرفته است. گزینش دیگری از کتاب مذکور با عنوان «اربعون حدیثاً منتقاة من الجزء الرابع من کتاب الطب لابی نعیم» از ابوبکر بن علی بن ابی الحزم بن ابی بکر صقلی قلانسی شافعی معروف به «ابن سراج» (تألیف در ۶۹۶ق) جزء نسخه‌های «مجامیع المدرسة العمریة» در «دارالکتب ظاهریه» نگهداری می‌شود. عبدالوهاب رومی در این منتخب، از سبک و ترتیب مؤلف پیروی نموده و کتاب را در چهار «مقاله» تلخیص کرده است، البته با اندکی تغییر و با حذف اسانید روایات و حذف مکررات. وی نام این منتخب را «اعلام الحکم النبویة فی اعلام الاحکام الطبیة» نهاده و به خط خود در ابتدای نسخه و در متن کتاب به این نام تصریح نموده، ولی در فهرست آربری، کلمه «اعلام» از ابتدای نام کتاب حذف شده است. رومی روایات دیگری نیز بر کتاب افزوده؛ چنان که در مقدمه آورده است: «آنچه از کتاب الرد علی من انکر التداوی ابی الحسن ابن محمویه یزدی آوردم با علامت «یه» به قلم سرخ بر روی آن مشخص نمودم و آنچه از کتاب ابی منصور بن شیرویه بن شهردار حافظ دیلمی همدانی افزودم، علامت «می» به قلم سرخ بر بالای آن قرار دادم و آنچه که از کتاب ابی الخیر احمد بن اسماعیل قزوینی نقل کردم علامت «ین» به خط قرمز در بالای آن کشیدم و روایاتی که از کتاب ابی عبدالله محمد بن عبدالواحد حافظ حنبلی مقدسی اخذ نمودم، با علامت «سی» مشخص کردم و منقولات از کتاب‌های عبداللطیف بن یوسف حکیم بغدادی را با نشانه «ق» علامت‌گذاری نمودم». این منتخب شامل چهار مقاله و هر مقاله در چند باب است: مقاله اولی در ۹ باب، مقاله ثانیه در ۲۵ باب، مقاله ثالثه در ۲۵ باب، مقاله رابعه در [؟] باب. نسخه حاضر ناقص است و تا باب نوزده از مقاله سوم را دربردارد. مباحث موجود در نسخه: مقاله ۱: باب ۱) ما جاء فی تعلم الطب و الحث علیه و الامر بالتداوی، ۲) فی احضار الاطباء لمداواة المرضی و فی المعالجة، ۳) معرفة الامراض بالحس و مقدارها، ۴) فی تقدیم المعرفة فی صناعة الطب و تضمین الطبیب اذا جنی، ۵) اباحة مداواة النساء الرجال غیر ذوات المحارم، ۶) النهی عن التداوی بالحرام، ۷) فی معرفة الادویة بالاوصاف، ۸) فی استعمال الفراسة و الاستدلال فی صناعة الطب، ۹) فی اصل معرفة الاقاقیر؛ مقالة ۲: باب ۱) فی خلق الانسان و ترکیب البدن و تشریح الاعضاء و ما یتعلق بها، ۲) فی ذکر الاعصاب و اتصالها بالعظم و اللحم و بالرباط و المفاصل و ... و العروق و المعدة، ۳) فی العضو الرئیس فی الانسان، ۴) منزلة سائر الجوارح من القلب، ۵) تدبیر الصحة و فضیلتها، ۶) ... لیلة الجمعة، ۷) توقی الحرکة فی فصول السنة المعوهة و معرفتها، ۸) اختیار البلدان الصحیحة التربة و توقی الوبیة، ۹) توقی کثرة الجلوس فی الشمس، ۱۰) التبرد بالماء فی شدة الحر، ۱۱) اوقات النوم المحمودة و المکروهة، ۱۲) منع اکل الطین، ۱۳) دفع مضار الاغذیة بالحرکة و غیرها، ۱۴) استعمال المعاجین و العسل و الحلواء و الاترج، ۱۵) دفع مضار الاطعمة و الاشربة و تعاهد العادات، ۱۶) الامتناع من الاطعمة التی لم تجربها العادات و مما لاتشتهیه النفس، ۱۷) السهال الطبیعة فی حال الصحة، ۱۸) فی السعوط و اللدود و العلق، ۱۹) الفصد و الحجامة و بیان اوقاتها و ایامها و منافعها و مضارها و ما فی معناها، ۲۰) ما یخصب البدن و یسمنه، ۲۱) منافع الحمام و القی، ۲۲) الاحتراس من السموم و السحر، ۲۳) تعاهد الطیب و الاکتحال و ما فی معناهما، ۲۴) تعاهد السواک و غسل الثیاب من الوسخ و تسکین الشعر و التدهن، ۲۵) ذکر الالوان و اللباس و انواعها و الخاتم و الزینة و اصنافها و المشط و النعل و ما شاکلها؛ مقاله ۳: باب ۱) ذکر انواع العلل و علاجاتها، ۲) الحیلة فی دفع الاحزان و الهموم و ما فی ذکر الموت، ۳) فی الصداع و الشقیقة و کیفیتها و ما تنقع فیها و ما ورد فی ثواب المصدع، ۴) اوجاع العین و ادویتها و ما ورد فیها، ۵) الاکحال و الاکتحال و اوقاتها و کیفیتها، ۶) الرمد و منافعها و المداواة بالبراق و الضماد و نفح الماء و ما یتورث من الاغذیة و الجماع، ۷) ذکر ادواء الانف و العطاس و الزکام و ما ینفع من الخشام، ۸) الشوکة و تصفیة اللون و الکلفة و وجع الاذن، ۹) فی اوجاع الفم و الحلق و الاسنان و النکهة و اللثة و تخلیلها، ۱۰) ادویة العذرة و ضماد الدغین و فی بعض الرقی و العین، ۱۱) السعال و اوجاع الصدر و المعدة و الفؤاد و الخفقان و ما ینفع فی النسیان و البول، ۱۲) فی الرطوبة و البلغم و اوجاع الظهر و الکبد و الطحال و کیفیة شرب الماء، ۱۳) اوجاع البطن و الذرب من الهیضة و الاستسقاء و المعص، ۱۴) فی القولنج و وجع الکلیة و التکمید، ۱۵) الشوصة و ذات الجنب، ۱۶) الجبر و الوقی و السقطات و حفظها من مس الماء و اخراج الدم عقبها و الحسم و البطوم بمسک الدم و تغمیز الظهر، ۱۷) ما فی الرحم و الحیضة و الاستحاضة و ما تقطع رائحة الدم و تنشف الرطوبة و یزید فی الباه و اوقات المجامعة و الترغیب فیها و تدبیر النفساء و الحیالی، ۱۸) البواسیر و النقرس، ۱۹) الحکة و الشرا و القمل و معالجة ... و النملة و القوبا و الدمامیل و الثالیل و البثور و العدسة. (حافظیان)

[دنا ۲۹۹/۷؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی، ج۶، ص ۳۳۶-۳۴۰؛ کشف الظنون، ج۱، ص ۱۰۹۵؛ فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة (الطب و

الصیدلة)؛ الجزء الثانی، ص ۸۹ و ۱۵۷-۱۵۹؛ فهرست المخطوطات المصورة (معهد المخطوطات العربیة - قاهره)، الجزء الثالث (العلوم)، القم الثانی (الطب)، الکتاب الثانی، ص ۱۵۱؛ مجلة معهد المخطوطات، س ۵، ش ۲۷۱؛ فهرست المخطوطات العربیة المصورة الموجودة بمکتبة المخوطات بجامعة الکویت، الجزء الثانی، ص ۱۳۵؛ فهرس مجامیع المدرسة العمریة فی دارالکتب الظاهریة بدمشق، ص ۴۰۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۱عکسی

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله مبدع الاشیاء من الموات و الاحیاء و خالق الداء و الدواء و فالق الحب و مظهر النواء الذی اظهر بدائع مصنوعاته و غرائب مبتدعاته بدلائل الصنع علی لطائف الوضع؛ **انجام:** عن بعض ازواج النبی صل الله علیه و آله دخل علیها فقال اعندک ذریرة قالت نعم فدعابها بها فوضعها علی بثرة من اصبعین من اصابع رجلیة ثم قال اللهم مطفی الکبیر و مصغر الکبیر اطفها قال فطفیت عن ... ان النبی صل الله علیه و آله رخص فی ...

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۴۲۰۰. تا باب نوزده از مقاله سوم را دربردارد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۷؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، نام کتاب و مؤلف به خط مؤلف در صفحه عنوان ثبت شده؛ علامت‌های «یه»، «می»، «سی» و «ق» به مرکب قرمز در روی برخی روایات قرار گرفته که رمز مصدر حدیث است، معنای برخی از لغات در حاشیه درج شده‌اند؛ ۵۴ص، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۳]

● **طب النبوی = طب النبی** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-un nabawī = ṭibb-un nabī

حسینی، محمد بن اکبر، ق۱۲ قمری

hoseynī, mohammad ebn-e akbar (- 18c)

رساله مختصری است در طب که آن را محمد حسینی ابن میرزا اکبر جمع‌آوری کرده است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۴۵

آغاز: بسمله - هذه الرسالة الموسومة بالطب النبوی صلی الله علیه و آله و سلم وجدت بحذف الاسانید مکتوبه - قال؛ **انجام:** تمت الرساله ... بقلم ... ابن المیرزا الاکبر محمد الحسینی بتاریخ ... سنه ۱۱۱۱

بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ محشی؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوا، ۸ص، ۱۸ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۰۷]

← طب النبویة ≻ طب الابدان من اخبار مرویة عن النبی
← طب النبی ≻ طب النبوی

● **طب النبی** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-un nabī

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۳/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۴ص (۳۷۴-۳۸۷)، ابعاد متن: ۵×۱۴، اندازه: ۹×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۷۸

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۱۴۹ق [الفبائی: ۳۹۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۱۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین بن محمد شوشتری، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۸ص (۲۱۱-۲۱۸) [ف: ۱۰ - ۱۶۶۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۹/۴

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی، تا: سه‌شنبه ۱ محرم ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۴گ (۷۷ر-۸۰پ) [ف: ۱۰ - ۱۶۸۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۶۰۷

خط: نسخ، کا: علی خوئی، تا: ۱۲۷۰ق [الفبائی: ۳۹۴]

۶. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۹۳/۹

کا: علی قلی بن همت علی سرابی، تا: ۱۲۹۷ق، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۱

خط: نسخ، کا: حیدرقلی بن نور محمد خان قزل باش سردار کابلی، تا: جمادی الثانی۱۳۱۱ق؛ ۱۲ص (۱-۱۲)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۷۸

خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۱۳۱۲ق [الفبائی: ۳۹۴]

۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۱۷م

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، تا ص ۱۹۸، اندازه: ۵/۵×۲۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۲]

۱۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ سطر [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۶]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۴/۲

آغاز: وقال لعلی رضی الله عنه و کان رمد العین لاتاکل من هذا یعنی الرطب؛ **انجام:** و یعرف ایضا اکبر الکبائر و اما اصغر

طب منقول از پیغمبر (ص)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۴گ، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۰۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۱

آغاز: بسمله هذا الرساله الموسومه بطب النبی؛ **انجام:** من شر حاسد اذا حسد الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [الفبائی: ۳۹۴]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۹۷

آغاز: اذ طنج بالبان البقر و له ت/ثیر فی خصب البدن؛ **انجام:** امران احدهما قدله یجزک و الا جزا

صاحب مفاتیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● **طب النبی (ترجمه)** / طب، حدیث / فارسی
ṭibb-un nabī (t.)

آغاز: بسمله، یعنی نصرت بنام یزدان بخشاینده مهربان، هذه الرسالة الموسومة بطب النبی ... یعنی این رساله آن چنان رساله‌ای است که نام برده شده به طب پیغمبر خدا ...
انجام: پس گفت بگویا رسول، پس فرمود بسم الله شفیتک ... اذا حسد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۲۳
آغاز: بسمله، یعنی نصرت بنام یزدان بخشاینده مهربان، هذه الرسالة الموسومة بطب النبی ... یعنی این رساله آن چنان رساله‌ای است که نام برده شده به طب پیغمبر خدا؛ **انجام:** پس گفت بگویا رسول، پس فرمود بسم الله شفیتک ... اذا حسد.
ترجمه لفظ به لفظ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۷سم [ف: ۲– ۱۳۷]

● **طب النبی (ص)** / طب، حدیث / عربی
ṭibb-un nabī (ṣ)

مستغفری، جعفر بن محمد، ۳۵۰ – ۴۳۲ قمری
mostaqferī, ja'far ebn-e mohammad (962 - 1041)

شامل اخبار وارده در اطعمه و اشربه و ادویه مرویه از پیغمبر (ص) با حذف اسانید است و مشهور میانه امامیه و اهل سنت و جماعت است. خواجه نصیر طوسی علیه الرحمه در رساله «آداب المتعلمین»، این رساله را چنین ستوده: «و لابد للطالب العلم من ان یتعلم شیئا من الطب و یتبرک بالآثار الواردة فی الطب الذی جمعه الشیخ الامام ابوالعباس المستغفری فی الکتاب المسمی بطب النبی صلی الله علیه و آله». علامه مجلسی این رساله را در بحارالانوار درج نموده است. مؤلف الذریعه چهار کتاب بدین نام شناسانده: ۱. نگارش ابونعیم احمد فرزند عبدالله اصفهانی (–۴۳۰)؛ ۲. ابوالوزیر فرزند احمد ابهری؛ ۳. ابوالعباس مستغفری؛ ۴. عبدالرحمن سیوطی (–۹۱۱ق). از این کتاب نسخه‌ای در کتابخانه مسجد سپهسالار است که در اول آن نام مؤلف «ابوالوزیر بن احمد ابهری» آمده است. در مورد نام مؤلف این کتاب ابوالعباس جعفر بن محمد مستغفری یا ابوالوزیر بن احمد ابهری عده‌ای دچار تردید شده‌اند و به نام مستغفری بارها به چاپ رسیده است. در الذریعة هر دو عنوان آمده، لیکن آغازی را که برای طب النبی ابهری آورده با نسخه موجود همخوانی دارد. در بحار الانوار (۳۲۰/۷۶) نیز مطلبی را از طب النبی ابهری نقل کرده که با نسخه‌های موجود نیز همخوانی دارد. البته طبق نقل الذریعة در بحار الانوار از طب النبی مستغفری نیز نقل کرده است.
آغاز: بسمله هذه الرسالة الموسومة بطب النبی صلی الله علیه و آله وجدت بحذف الاسانید المکتوبة قال رسول الله (ص) ... ما خلق الله داءاً إلا و خلق له دواء الا السام.
انجام: بسم الله یشفیک من کل داء یوذیک و من شر النفاثات فی العقد و من شر حاسد اذا حسد تمت الرسالة الموسومة بطب النبی صلی الله ... الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۸۲، جیبی، ۱۳ص؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۴، جیبی؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۱۸، جیبی، ۱۲ص (صص۲–۱۳)؛ ایران، سنگی، ۱۲۹۳، جیبی؛ دارالسلطنه اصفهان، سنگی، ۱۳۲۷، جیبی
[الذریعة ۱۴۴/۱۵؛ دنا ۳۰۰/۷–۳۰۱ (۲۲ نسخه)؛ مشارعربی ۶۰۴/]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۹۵/۱۴
خط: تحریری، کا: حسن ظهیر بن فاضل ظهیر حسینی کور سرخی، تا: ۹۷۱ق؛ ۸گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۶۳]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۴۳/۱–عکسی
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، تا: حدود ۹ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق [عکسی ف: ۱ – ۲۵۵]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالخضر بن زیادة بن فرج آل حسینی بن ابراهیم بن مالک اشتر، تا: جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۱۰]
۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۰۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق، مهر: «وقف اولاد» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز، ۹گ (۱۳۵پ–۱۴۳ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۵۵]
۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۱۴/۴–۲۷/۱۸۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا، ۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۸۴۶]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰
آغاز: بسمله، یقول العبد الضعیف ابوالمعالی محمد بن ابی الفتح محمد بن محمد؛ **انجام:** و الکوسج ثمانیه و عشرون.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: بخارایی، ۹۸گ، ۱۷ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۹ – ۳۷۹]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۸۷/۴
منتخب آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۲۸۸–۲۹۰) [مختصر ف: – ۵۴۳]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۴/۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، فهذه احادیث مرویة عن النبی منتخبة من الصحاح فی (الادویة) و الاشربة و آداب الاکل

والشرب جمعها الاستاذ ابوالوزیر بن احمد الابهری؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ ریز، کا: خضر غریب (؟)، تا: ۱۲۳۷ق، جا: ژنین؛ ۳گ (۲۳۸-۲۴۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۴۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۹۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۵۰ق، جا: مدرسه حاجی صفرعلی؛ مهر: «عبده احمد علی»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۸سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۳۶]

۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۷۶/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی کا، تا: چهارشنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۵۵ق، جا: مدرسه حاجی صفر علی؛ ۸گ (۷ر-۱۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مؤید: ۱ - ۱۷۲]

۱۱. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۲۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن محمد بن بابا خویی، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۲۹]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۴۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حسن بن عبدالله، تا: ۱۲۷۹-۱۲۸۰ق؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۱۳۶پ-۱۳۸پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۷ - ۲۲۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۹۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۲۰ر - ۱۲۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲/۲۷ - ۵۳]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۴۷/۳-۱۷/۱۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، کا: احمد علی آصفی، تا: ۳ رجب ۱۲۸۵ق؛ ۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۴۶]

۱۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۱۴۵/۲-۵۸۶۱
خط: نستعلیق، کا: خلیل بن میرزا عبدالباقی قمی حکیم باشی، تا: محرم ۱۲۹۴ق؛ ۱۲ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸۴
آغاز: بسمله. هذه الرسالة الموسومة بطب النبی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج چرکین [رایانه]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۹۷/۱-۲۹/۱۳۷
آغاز: انزلت علینا بدل مائدة عیسی (ع) و قال لاتقطعوا الخبز بالسکین و اکرموه فان الله تعالی اکرمه و قال ثلاث لقمات بالملح قبل الطعام تصرف عن ابن آدم اثنین و سبعین نوعاً من البلاء؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: غلام حسین خوانساری، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ مسوده چاپ سنگی، صفحات یک رو تحریر شده؛ جلد: مقوا، ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۴۶]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۸۷/۱-۹/۱۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید عبدالوهاب حسینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۴۵]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی موسوی، تا: ۱۳۰۴ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷گ (۱۲۱-۱۳۷)، ۱۱سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۰۳۰]

۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۵۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن غلامحسین کرمانی، تا: رجب ۱۳۱۱ق؛ ۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۵]

۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۷۷/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: غلام علی بن غلام حسین خان زند، تا: ۱۱ صفر ۱۳۱۸ق؛ ۴گ (۱۳پ-۱۶پ) [ف: ۲ - ۱۷۲]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۶۵/۲
خط: نسخ، کا: محمد علی عاصی ترکموری تبریزی، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۳۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۱۸ر-۲۲ر)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۵۴]

۲۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۴۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: غلامحسین ولد علی بابائی، تا: ۱۳۷۰ق؛ ۱۰گ (۱۵پ-۲۴پ)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۱]

۲۴. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۲
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۵گ (۱۱۴-۱۱۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [صد و شصت نسخه: - ۵۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۹۸/۵
خط: نسخ نازیبا، بی کا، بی تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۴۴ر-۴۷پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۳۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۳/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جا: بازانه کزاز؛ جلد: تیماج زرد، ۵گ (۱۱۸پ-۱۲۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۸۹]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۴۳/۶
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد رضا نائینی، بی تا؛ مهر: کاتب «یا امام رضا» (بیضی)؛ ۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۵]

● **طب النبی (ص)** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-un nabī (ṣ)

؟ ابهری، ابوالوزیر بن احمد

abharī, abolvazīr ebn-e ahmad

همان رساله منسوب به مستغفری است که بعضاً تفاوت اندکی در آغاز آن دیده می‌شود و گویا مقدمه‌ای است که در آن به نام ابهری اشاره شده است و برخی نسخه‌ها آغاز و انجام همانند کار منسوب به مستغفری است و انجام همه نیز یکسان است. به هر صورت باید آن را یک رساله دانست که به دو نفر منسوب شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین الطیبین فهذه احادیث مرویة عن رسول الله صلی الله علیه و آله منتخبة فی الصحاح فی الادویة و الاشربة و الاطعمة و آداب الاکل و الشرب جمعها ابوالعزیز بن احمد الابهری ... و سماها طب النبی

انجام: فقلت نعم یا رسول الله قال صادق (ع) بسم الله یشفیک من کل داء یأتیک و من شر النفاثات فی العقد و من شر حاسدا اذا حسد و صلی الله علی نبیه محمد و آله اجمعین تمت

[الذریعة ۱۴۳/۱۵؛ دنا ۳۰۱/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: سمرقندی [رایانه]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۳۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مظفر الدماوندی، تا: اواخر دهه سوم ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ در نسخه خطبه کتاب حذف شده؛ ۶گ (۲۵۱پ-۲۵۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۴۶/۱

آغاز: بسمله، هذه الرساله الموسومه بطب النبی وجدت بحذف اسانیدها مکتوبه. قال رسول الله: ما خلق الله تعالی داء الا و خلق له دواء الا السام، قال: الذی انزل الشفاء صدق؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ مصحح؛ تملک: محمد طباطبائی؛ مهر: «صاحبه حاجی احمد همدانی، ۱۳۲۲» (خشتی)؛ ۹ص (۱-۹)، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۸۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۴۸/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۳۴]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۹۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۷/۲۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۸گ (۱۷۹ر-۱۸۶پ)، اندازه: ۱۳/۶×۱۷/۳سم [ف: ۵ - ۱۹۱]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۶۹/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۶ق؛ جلد: میشن آبی، ۵گ (۱۷۰پ-۱۷۴ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۹ - ۲۱۱]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ در ۴۶ پ «سلسله خرقه طریقه نقشبندیه» است به نظم شیخ خالد ضیاء الدین؛ ۴گ (۴۲ر-۴۵ر) [ف: ۵ - ۱۸۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۱۲۵پ-۱۳۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۷ - ۳۲۱]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۳۱]

● **طب النبی (مختصر)** / طب / عربی

ṭibb-un nabī (mx.)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۵/۱۹

آغاز: جامع کتاب طب النبی بعضی فواید که مفید کل ناس بود ازین قرار بیان نموده است: از آنجمله می‌گوید: اربعه اشیاء یمرض الجسم الکلام و النوم و الاکل و الجماع کلها اذا کانت مفرطا؛

انجام: و کثرة الماء فی جوف اللیل و احباس البول.

خط: نستعلیق و تحریری، کا: علی اکبر بن شیر محمد همدانی، تا: ۱۲۹۷ و ۱۲۹۸ق، جا: همدان؛ ۳ص (۳۲۶-۳۲۸)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵۰ - ۱۸۲]

● **طب النصاری** / طب / عربی

ṭibb-un naṣārā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۲/۱۵

آغاز: بسمله. رب زدنی علماً. حمدله. و الصلاة و السلام علی نبیه محمد و آله اجمعین. هذا طب النصاری ببغداد، و مما نقل عن عمل السعادة بیمارستاناً کان الساعور بیمارستان بغداد؛ **انجام:** مرهم الرسل او مرهم الزنجار، و الجراحات القریبة العهد بالزبد حسب داه ... تمت.

بی‌کا، تا: با تاریخ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۳۳ر-۱۳۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۷سم [ف: ۷ - ۴۰۵]

● **طب النفس و البدن** / طب، حدیث / عربی

ṭibb-un nafs-i wī-l badan

روایات صادره از اهل بیت علیهم الصلاة و السلام را در تعویذها، علاج برخی از امراض و نیز برخی از خوراکها گرد آورده است و از کتاب ابن‌بسطامها یاد کرده است. همه روایات با ذکر اسانید آورده شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۱۰

آغاز: کل جهد ان اخرجها من اذنی فلم اقدر علیه اناولاالمعالجین فحججت ولقیت الباقر علیه السلام فشکوت الیه مالقیت من المها فقال الصادق علیه السلام یاجعفر خذبیده فاخرجه الی الضوء؛ **انجام:** للنمل تذق الکر اویا وتلقی فی جحر النمل وتکتب فی شیء فی زوایاء الدار بسم الله الرحمن الرحیم ان کنتم تؤمنون بالله والیوم الإخر وبالنبیین وما انزل الیهم فاسئلکم بحق الله وبحق نبیکم ونبینا وما انزل علیهما الا تحولتم عن مسکننا

خط: نسخ، کا: شفیعا بن عبدالله شیرازی، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «وقف اولاد» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز، ۹۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۳-۱۳۵۶]

● **طب و بهداشت** / طب / فارسی

tebb va behdāšt

از جمله دوای درد دندان و گوش و عرق النساء و خارش بدن و بواسیر و بلغم و تقویت قوه باه و خواص اطعمه و کیفیت تشخیص حمل و جنس آن و فوائدی دیگر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۴/۱

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹ص (۱-۲۸۹)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۷]

● **الطب و تربیة الاطفال** / - عربی

aṭ-ṭibb wa tarbīyat-ul aṭfāl

رساله‌ای کوتاه است در طب و تربیت اطفال در یک «تعلیم» و این تعلیم دارای چهار «فصل» است: ۱. تدبیر المولود؛ ۲. تدبیر الرضاع و النقل؛ ۳. امراض تعرض للصبیان و علاجاتها؛ ۴. تدبیر الاطفال. این رساله گویا بخشی از یک کتاب طبی است.

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲۶۳/۵م

الفصل الاول فی تدبیر المولود. تذکر: نام رساله بر استناد فهرست مرعشی ۳۸/۳۸ تغییر یافت. در فهر ست به نام «التعلیم الاول فی التدبیر» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۱ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۴/۳

آغاز: التعلیم الاول فی التربیة و هو أربعة فصول: الفصل الاول فی تدبیر المولود کما یولد الی ان ینهض؛ **انجام:** و لنقدم القول فی الاشیاء التی یها ملاک الامر فی تدبیر الاصحاء البالغین و لنبدء بالریاضة.

مؤلف: ناشناخته؛ خط: نسخ ریز، کا: خضر غریب (؟)، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۳۴-۲۳۶)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۳۸]

● **طب و داروشناسی** / طب / فارسی

tebb va dārū-šenāsī

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از صالح نوبخت [رایانه]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۹۴

آغاز: ... چون بر سهوی اطلاع یابند برقم شفقت اصلاح فرمایند ... باب الالف انوش دارو اعضاء رئیسه را قوت دهد و خفقان و تفرع را نافع باشد و فرح آورد ... صفت آن گل سرخ شش درم سعد کوفی پنج درم؛ **انجام:** قرص ذات الجنب رب السوس ده درم بنفشه ده درم نشاسته کتیرا تخم رازیانه ز هر یک سه درم کوفته و بیخته بلعاب بدر قطونا و بهدانه سر شته قرص سازند شربتی سه درم باشراب قرص قواق معض ...

فصل و بابی ندارد اسامی داروها را به ترتیب حروف تهجی و ذکر اثر آنها نوشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛۹۶گ،۱۲سطر،اندازه:۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۸۹]

● **الطب و الدعاء** / طب، دعا / عربی

aṭ-ṭibb wa-d du‘ā’

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۴۸

آغاز: القسم الاول ینقسم الطب الی جزئین نظری و عملی و النظری جزئین النظر فی المبادی و المسلمة المقبولة من صاحب العلم الطب فی مثل الارکان فی کمیتها و کیفیتها و الثانی النظر؛ **انجام:** حب ینفع من القولنج و المسغطن من الخلط الغلیض المسخی بحسب الاقاویه مصطکی قر نفل زنجیل و ارصینی ... اذا سحقت اظفار الحباری مع حب المقسم و اطعمت شحصا انشبت المحبة و القبول و کذا اذا علقت.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۲۶]

● **طب و دعاء** / طب / فارسی

tebb va do‘ā’

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۳

نسخه‌های طبی و دعائی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱ص (۸۵-۹۵)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۲۷]

● **طب و دواسازی** / طب / فارسی
tebb va davā-sāzī

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۵ط
آغاز: با آب تا نمک تمام برود بعد از آن خشک نمایند که یک درم او قبض می‌کند؛ **انجام:** و قدر شربتش تا دو مثقال و قوتش تا دو سال باقی است صفت آن.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۴۵ص، قطع: نیم خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۴۴]

● **طب و شیمی جدید** / طب / فارسی
tebb va šīmī-ye jadīd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۴۰
از پاتولژی تا وبائیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸۰گ، ۲۴ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۰۸]

● **طب و علوم غریبه** / گوناگون / فارسی
tebb va ‘olūm-e qarībe

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۷۲
لذت جماع، رفع سوختگی، رفع تب، به جهت حب، به جهت تصرف مطلوب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۵۵۲)
[مختصر ف: – ۲۶۱]

● **طب و کیمیا** / طب / فارسی
tebb va kīmīyā

ناشناخته:

۱. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۳۹/۵
فواید پراکنده در ...؛ بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ ۱۳گ (۱۶۰پ–۱۷۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: – ۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۵/۱۲-طباطبائی
نسخه چند مرهم برای دفع بواسیر و چندین نسخه کیمیایی به نقل از عمل (تجربت): سید هندی، مظلوم ترک، نعمة الله والی، سید علی ترک و آقا سید احمد قرهقانی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۷۱پ–۷۳پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ – ۱۹۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۱۷
طب و کیمیا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۹۶گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۸سم [رایانه]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۸۰–۳۷/۱۷۰
آغاز: از جهت سوزنک یکوقیه نبک یعنی شادانه و با یک استکان شیر گاو سه صبح ناشتا بخورد هر روزی سه سیر بخورد؛ **انجام:** کم کم طلایه کند و مس ملایم دهند بیرون آروده خوب نرم طلایه کند وآب و مس تا ۷ مرتبه به همان نوع تکرارکند که ثابت می‌شود باید در طلایه و پس هباء شود
بیاضی است شامل یادداشت‌های پراکنده در طب و کیمیا، چند نسخه دارویی را آورده و پس از آن فواید پراکنده در طریق‌ها و اعمال مختلف در کیمیا به نقل از دانایان این فن، همچون شیخ محمد قمری (به نقل از کشف الاسرار وی) و هرمس حکیم و دیگران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج سبز، ۵۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ – ۳۱۴۶]

● **طبوگرافی قریه امامه لواسان** / جغرافیا / فارسی
tobūgerāfī qarye amāmah-e lavāsān

عارف خان افندی عثمانی، ق۱۴ قمری
‘āref xān-e afandī ‘osmānī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۱۰
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴ص (۱۱۳۰–۱۱۳۳)
[مختصر ف: – ۵۴۳]

← طب ولی > نزهة الابدان
← طبی > اللغات الطبیة

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی
tebbī = pezeškī

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – ۳۱۳ قمری
rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

در ۱۸ «فصل» و برخی از آنها در چند «باب» است.

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۷۰
آغاز: الفصل الاول فی المرض الملوکی المسمی بالنقرس. اعلم ان وجع مفاصل الارجل و الایدی و الرکب؛ **انجام:** و ان الطبیعة تغلب المرض به
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۵۶]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی
tebbī = pezeškī

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – ۳۱۳ قمری
rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

رساله‌ای که به زکریای رازی (؟) نسبت داده شده و به نظر می‌رسد دو رساله ی موجود یکی هم نیستند.

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۵۲
آغاز: چنین گوید محمد زکریای رازی که خدای عزوجل این عالم را؛ **انجام:** نگاه باید داشت که موجب اعتدال و تندرستی

است

کتاب شامل پنج فصل است، فصل اول در علت ها که از اخلاط اربعه خیزد، فصل دوم اندر اغذیه، فصل سیوم در منفعت و مضرت شراب، فصل چهارم در تدبیر دفع کردن حمار، فصل پنجم اندر نصایح؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۵ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۳]

۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۲

آغاز: محمد زکریا گوید هر که گشنیز را اندک خورد خون صافی کند؛ **انجام:** سپس با میل مس یا زر سرخ در چشم کشد گروهی گفته اند که سرمه نیمن و تمام اجزاها نیمن که اصل سرمه است تمت

از زکریای رازی (؟) در این رساله پاره‌ای از چیزها در دانستن احوال زنان در چند باب با شماره و بی‌شماره در مواضیع طبی؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۷ص (۶۵-۱۳۱)، ۱۳-۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۴۷]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی

tebbī = pezeškī

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

مؤلف به طوری که از مطاوی رساله استفاده می‌شود و در صدر رساله بدان تصریح گردیده شیخ الرئیس ابی علی ابن سینا است. وی در مقدمه دیباچه درباره مقام علمی معاصر خویش ابوالفرج طبیب مؤلف رساله «القوی الطبیعیه» سخن گفته و معلومات فلسفی وی را بسیار ناچیز و تألیفاتش را در آن موضوع غیرقابل مطالعه دانسته است. طبابتش را هرچند اعتراف کرده و ستوده ولی در این قسمت هم تألیفات وی را سطحی و ناپخته (غیرناضج) معرفی کرده است. (عبدالحسین حائری)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰/۱۵-ف

نسخه اصل: اونیوسیته ۴۷۱۱. مقابله شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۵۷۶ق؛ در ص ع فهرست چهارده ساله را دارد و در پایان آمده پس از رسالة ابن سینا لابی الفرج بن ابی سعید تمامی: «رسالة ۱۴ للشیخ ابی الحسین علی ابن رضان الفیلسوف فی المستعمل من المنطق فی العلوم و الصنایع و هی سبعة ابواب» و این یکی هم در نسخه نیست و نیز «رسالة ۱۵ له ایضا فی البراهین و الحدود و هی اربعة عشر بابا» و «کتاب ... » که درست خوانده نمی‌شود و روی این دو خیر خط کشیده است و این سه در نسخه نیست؛ ۷گ (۹۹-۱۰۵)، ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰/۴۶۲(آ)-۱۰۰/۴۶۳(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ ۱۱گ (۳۳۳پ-۳۴۳پ) در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰/۲۱۱۶

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۸]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی

tebbī = pezeškī

خجندی، محمد بن عبداللطیف، - ۵۵۲ قمری

xojandī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-latīf (- 1158)

کتابی است در طب قدیم شامل ۴۹ «باب»: باب اول در ادویه و باب چهل و نهم در ذکر خواص. مؤلف در این کتاب نظر به گفته‌های ابن سینا در «قانون» دارد، گویا از تألیفات محمد خجندی صاحب کتاب «التلویح الی اسرار التنقیح» باشد.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۸۵/۱

آغاز: السادس و العشرون فی السمومات ... الباب التاسع العشرون فی السنونات و الدلوکات و علاج الاسنان ... الباب التاسع و الاربعون فی ذکر الخواص الباب الاول فی التقاطه الادویة و ادخارها ق اعلم ان الادویة بعضها نباتیة و بعضها معدنیة و بعضها حیوانیة؛ **انجام:** قال ابوعبدالله بن جبرئیل فی منتخباته من طبایع الحیوان و خواصها و قد جرب هذا فصیح و یقلل السکر الحمدلله الذی وفقنا علی کتابة هذه النسخة الشریفة.

مقدمه افتادگی دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی به نقل از «جامع الادویة» و غیر آن، متن خط خوردگی دارد، با علامت بلاغ؛ ۱۱۶گ (۱ر-۱۱۶ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۲۳۶]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی

tebbī = pezeškī

قطب راوندی، سعید بن هبة الله، - ۵۷۳ قمری

qotb-e rāvandī, sa‘īd ebn-e hebat-ol-lāh (- 1178)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۲۶/۳

بی‌کا، تا: ۸۵۴ق؛ کاغذ: ترمه ختایی، ۲۰ سطر [ف: ۵ - ۳۱۲]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, ‘alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

بنا به روایت مشهور «المعدة بیت کل داء» غذاهایی که زیان‌آور برای معده هستند و نیز آنهایی که مفید و باعث تقویت معده می‌شوند را بیان کرده‌اند.

[دنا ۳۰۳/۷؛ احوال میر سید علی همدانی ص ۱۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۴۰

آغاز: قال رسول الله (ص) المعدة بیت کل داءو الحمیة راس کل

دواء ای عزیز اسعدک الله که معده خانه علتها بدان
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵ص (۶۴۳–۶۴۷) [عکسی ف: ۳ - ۲۰۶]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی

tebbī = pezeškī

متطبب ابزری، علی بن محمد، - ۸۱۵ قمری

motatabbeb-e abzarī, ‘alī ebn-e mohammad (- 1413)

تاریخ تألیف: ۲۲ جمادی الاول ۷۹۵ق؛ محل تألیف: ابزر از نواحی شیراز

در دو «قسم»: قسم ۱. کلیات الطب، دارای «مقدمة» و دو «مقاله» و «خاتمة»: المقدمة فی تعریف الطب و تقسیمه؛ مقاله ۱) الطب النظری، دارای چهار باب، ۲) الطب العملی و جعلها فی قسمین و جعل کل قسم فی عدة فصول؛ قسم ۲. در پنج «مقاله»: ۱) علل البدن من الرأس الی القدم، ۲) الحمیات، ۳) علل الاعضاء الظاهره، ۴) الادویة المفرده، ۵) ترکیب الادویة.

آغاز: بسمله ... الحمدلله الذی الهم الانسان علم الطب بحفظ صحة الابدان ... و بعد فهذا مختصر لابد من استحاضره فی صناعة الطب رتبته علی قسمین. القسم الاول کلیاته و فیه مقدمة و مقالتان و خاتمه ...

انجام: و من شر جمیع الفتن، بفضله و کرمه آمین. تمت.

[بروکلمن ذیل ۲:۲۹۹؛ دنا ۳۰۳/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد فرغت من تألیفی هذا المسمی بالمختصر و کتابته ... فی جبل قریة کماسج احدی قری بلدة ابزر من توابع شیراز فی زمان خروج ملک یقال له تمور کرکان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ چند صفحه از مقدمه افتاده، محشّی؛ ۱۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۳/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۳۴

آغاز و انجام: برابر
بی‌کا،بی‌تا؛۴۳گ(۱۹۴ر–۲۳۶پ)،اندازه:۲۳×۳۹/۵سم[ف:۷- ۴۳۰]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

رومی، محمود بن الیاس، ق۹ قمری

rūmī, mahmūd ebn-e elīyās (- 15c)

در بیان انواع امراض و طرق مداوا و معالجه آنها که به اشاره «جهان پهلوان خسرو توران خیر عونای» تألیف نموده؛ مشتمل است بر چهار «مقاله»: مقاله ۱. طب نظری مشتمل بر هفده «باب»: معرفت علم طب، در آن که علم طب چند قسم است، معرفت امور طبیعی، معرفت تندرستی و بیماری، معرفت احوال نبض و حرکت آن، معرفت اجناس نبض‌ها، معرفت تفسره، معرفت اسباب ممرضه علی العموم، معرفت اسباب بیماریهای گرم و سرد، معرفت تبها و احوالی که دلالت بر حال بیمار و بیماری دارد، معرفت احوالی که دلالت بر نیکی و بدی حال بیمار و بیماری کند، معرفت روزهای بحرانی، تدبیر هوا، فصل‌های سال، تدبیر طعام و شراب، تدبیر خواب، تدبیر مسافران؛ مقاله ۲. در طب عملی شامل پنجاه و نه «باب»: معالجه صداع، سرسام، دوار، کابوس، صرع، سکته، سبات، سهر، مالیخولیا، نسیان و حمق، عشق، لقوه، اختلاج، رعشه، فالج، رمد، ضعف بصر، گرانی گوش، زکام و نزله، آمدن خون از بینی، ورم زبان، ناخوشی بوی دهان، درد دندان، خناق، ربو (=تنگی نفس، آسم)، سرفه، ذات الریه، سل، ذات الجنب، آمدن خون از گلو، غشی، خفقان، ضعف معده، غثیان، پیچیدن شکم، فواق، هیضه، قولنج، کرم‌های معده و غیرها، درد جگر، استسقا، درد سپرز، یرقان، درد کرده، مثانه، ضعف قوت مجامعت، رنج‌های مقعده، انیشین و آماس خایه، حیض، نقرس و عرق النسا، داء الفیل و دوالی، بیماری‌ها که به ظاهر بدن پیدا شود، بهق و جذام، شری و حصف (جدری و حصبه)، حصبه و آبله و کوک، ورم‌ها، سرطان و خنازیر، تبها، معالجه زهرها و گزیدن جانوران و رمانیدن حشرات؛ مقاله ۳. ذکر ادویه مفرده و فواکه و حبوب و جز آن و این مقاله مرتب بر حروف تهجی است؛ مقاله ۴. ذکر مرکبات معاجین و مفرحات مشتمل بر بیست و دو «باب»: مفرحات و معاجین، گوارش‌ها، قرص‌ها، حب‌ها، سفوف‌ها، شراب‌ها، لعوق‌ها، مطبوخ‌ها، ایارج‌ها، مربیات، روغن‌ها، ضمادها، کحل‌ها، حقن‌ها، سنون‌ها، سعوط‌ها، داروهای رعاف، داروهای قی، داروهای عرق، مسمنات، مرهم‌ها، نطول‌ها.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۱۶

آغاز: بسمله ستایش و سپاس خداوندی ... و صفات او را ... او نگنجد و وهم ... امکان نیاید و در قالب زبان ... بر سید کونین و خواجه ثقلین ... مصطفی علیه افضل الصلوات و اکمل التحیا [ت] بر روان آل و اطهار او باد اما بعد الخ؛ **انجام:** که بغایت سودمند است و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ واقف: خان باب مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۱۱گ (۱–۱۱۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۹×۱۲سم [ف: ۱۹ - ۵۱۵]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

شفائی، مظفر بن محمد، - ۹۶۳ قمری

šafā’ī, mozaffar ebn-e mohammad (- 1556)

دو رساله یکی نیستند و ممکن است بخشی از کارهای او باشد.

۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰۴/۳

آغاز: بسمله از حضرت سلطان الحکمای عماداً محمودا حکما

منقولست از جهت دفع خلط ...
رساله مختصری است از مجربات مؤلف دارای باب در: جوارش، علاج نزله و زکام، دندان درد، حبس البول، خشکی و کچلی، سرفه، قولنج و روش معالجات آن؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا محمد طبیب فرزند حاجی محمد ربیع،تا:۲۴رمضان ۱۲۳۰ق؛ ۶۲گ (۲۵۳پ-۳۱۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۶۶]

۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰۴/۲

آغاز: بسمله، من منتخبات و مجربات از هر معالجاتی است بحول و قوه خدا ...
رساله‌ای است در انواع امراض، معجون‌ها، روغن ها بیشتر منقول از جالینوس؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا محمد طبیب فرزند حاجی محمد ربیع، تا: ۲۴ رمضان ۱۲۳۰ق؛ ۹گ (۲۴۴ر-۲۵۲ر) [ف: ۲ - ۲۶۵]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

شفائی ، مظفر بن محمد -۹۶۳ق

šafā’ī, mozaffar ebn-e mohammad

رساله‌ای است درخواص ادویه‌جات.

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۱

آغاز: جایگاه عقل است وجگر معدن شجاعت است وزهره معدن سخاوت است وشیار ومتش خادم است؛ **انجام:** برسر آتش بنهند وبپزند پس آن روغن را صاف نموده بر موی مالند سیاه شود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۱ جمادی الاول ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۹]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۰۵/۲

آغاز: الحمدلله الحکیم العلیم و الصلوة علی من اوتی الحکمة و الکتاب الکریم و هو یبقی بلفظه اسم ذاته العلماء خلق عظیم؛ **انجام:** ضمادی که تحلیل ویل و جمیع ورمها دهد سبوس گندم، خطمی گل بابونه زرد حلیم تحسم کنان شب بمالی مساوی یکدیگر نرم صلایه کرده به آب گل خمیر کنند و ببندند نافع خواهد بود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۹]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی

tebbī = pezeškī

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، - ۹۸۴ ؟ قمری

‘emād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (- 1577)

مجموعه‌ای است پراکنده، در طب، از عماد الدین محمود طبیب شیرازی. بخشی از آن با سرآغازی چنین در برگ ۱۱پ: «الحمدلله و سلام علی عباده ... فی الرمد ... حار فی الملحم». بخشی دیگر با این آغاز در برگ ۸۳پ: «الحمدلله المحمود فی کل فعاله ... اما بعد، فهذا ذکر اعلال الاذن و اسبابها و معالجاتها». وی از پزشکان بزرگ و مدتی نیز طبیب امیر عبدالله خان استاجلو حاکم شروان بوده و این کتاب را هنگامی که در اردوی او بوده در سالهای ۹۶۳ و ۹۶۴ق در قزوین، صحرای مغان و شروان نگاشته است. توضیحات بیشتر در ترقیمه کاتب آمده است.

[دنا ۳۰۳/۷؛ دانشنامه ادب فارسی، ادب فارسی در شبه قاره ۱۸۳۳/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۵

آغاز: فی التشنج و التمدد و الکزاز، کناش فاخر فی التمدد، قال سر افیون اکثر ما یعرض هذه العلة؛ **انجام:** و سقی المواضع الذی قد حسنت ... و دسوسة و غدوقیة و ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۹۶۳ و ۹۶۴ق، جا: قزوین، صحرای مغان، شروان؛ افتادگی: انجام؛ ترقیمه: در برگ ۳پ: «المسودات من منتخب الصداع الی ههنا قد اتفقت تسویدها فی بلدة قزوین فی شهور سنة ثلث و ستین و تسعمائة و من مبحث التشنج من کتاب المختار الی ما یسره الله تعالی من المباحث فی موضع یقال له خان ارخی من مواضع موقان فی معسکر الخان الاعظم و السلطان الافخم رکن السلطنة القاهرة عبدالله خان ابدالله مبانی سلطنته و شید اساس حکومته»، برگ ۷پ: «کتبت اکثره من دارالموحدین قزوین جعل الله اهالیه مؤمنین و فی نواحیه فی شهور سنة ۹۶۳ الهجریة و بعض منه فی صحاری مغان و شروان فی معسکر الخان الاعظم عبدالله خان مدالله تعالی ایام دولته و اقام اقدام شوکته فی شهر صفر سنة اربع و ستین و تسعمائة و الحمدلله اولاً و آخراً ...» برگ ۸۱پ: «قد تم در ح مباحث اعلال الجفن و العین و الماق فی هذه الاوراق نقلاً من الکتب المشهورة و الکنائس المعتبرة آخر یوم الاثنین رابع شهر الله الاصب رجب المرجب من شهور سنة اربع و ستین و تسعمائة الهجریة فی الموضع المدعو بجواد من مواضع شاطی نهر الکر من مواضع شروان علی یدی الحقیر الفقیر الی الله الحسیب محمود بن مسعود بن محمود بن محمد بن احمد بن الحسین الطبیب عفا الله عنهم بفضله و منه و الحمدلله اولاً و آخراً و باطناً و ظاهراً و الصلوة علی سیدنا محمد و آله الطاهرین»؛ مصحح، محشی؛ مهر: «یا اباالقاسم ؟» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی مذهب، ۹۰گ، ۳۵-۳۸ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۴ - ۷۴۷]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

هروی، محمد بن یوسف، ق۱۰ قمری

heravī, mohammad ebn-e yūsof (- 16c)

[دنا ۳۰۳/۷؛ نسخه‌های منزوی ۴۸۱ و ۵۱۶]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵
گویا مؤلف بحرالجواهر و جواهر اللغة و شاید این کتاب هم یکی از آن دو باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ شعبان ۱۰۲۸ق؛ تملک: عبدالوحید طبیب [نشریه: ۱۱ – ۹۰۷]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

تویسرکانی، شاه بابا بن محب علی

toyserkānī, šāh bābā ben moheb ʻalī

از شاه بابا بن محب علی تویسرکانی؛ در زمان صفویه نوشته شده است.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶
آغاز: سروی به مثال قد رعنات نرست ×× اندر دو جهان گلی به بوی تو نرست؛ نسخه در حفظ صحت جمع کند به جهت ازدیاد عمر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۳]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

طبیب قمی، مسعود بن احمد

tabīb-e qomī, masʻūd ebn-e ahmad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۷۳۸
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد سمیع انجدانی، تا: ۱۱۲۸ق [الفبائی: ۳۹۳]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

شمس الدین محمد

šams-od-dīn mohammad

نویسنده می‌گوید: پس از حصول معرفت در فنون طبی «از وجه علمی و عملی به تجارب و امتحان کتاب‌های بزرگان کرده شد و آنچه بر سبیل یقین به تجربه پیوست به ترتیب تقریر یافت» و آن مشتمل بر چند باب و چند فصل است به این شرح: باب ۱. اندر مقدمه آفرینش بنی آدم؛ ۲. تشخیص احوال مردم در حال بیماری و حال صحت؛ ۳. شناختن آب؛ ۴. از جنس و نوع و فصل و خاصه هر مرض؛ ۵. این باب افتاده است؛ ۶. شناختن بیماری‌های هر بیمار؛ ۷. علامات که دلالت بر سلامتی حال بیمار کند؛ ۸. شناختن مقدمات بسیاری؛ ۹. بحران و از حال به حال گردیدن؛ ۱۰. شناختن بحران که از چندم به چندم بحران کند؛ ۱۱. شناختن که هر علت غالب تا چند روزه است؛ ۱۲. بیان بیماری صفراوی و سوداوی و بلغمی و خونی؛ ۱۳. بیان مقصود این کتاب؛ ۱۴. بیماری‌های سر و گوش و چشم و بینی و دهن و زبان و حلق.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۷۸/۳
آغاز: بسمله و به نستعین، مجلد دویم کشکول، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی نبینا محمد و آله اجمعین اما بعد؛ **انجام:** چون اینقدر بدانند معرفت طبابت کافی باشد و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۷۴ص (۵۰۰–۵۷۳)، ۱۸سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ – ۵۳۱]

● **طبی = پزشکی** / طب، حدیث / فارسی

tebbī = pezeškī

حسینی قزوینی، محمد رضا بن محمد قاسم، - ۱۱۴۷ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad rezā ebn-e mohammad qāsem (- 1735)

رساله‌ای است مشتمل بر ترجمه احادیث طبی در هشتاد و یک «باب» [نسخه مسجد اعظم نود باب] که در مقدمه آن رساله ذهبیه حضرت امام رضا علیه السلام ترجمه شده است: ۱. ذکر صبر کردن بر بیماری؛ ۲. ذکر فضایل عیادت؛ ۳. آنچه ترغیب به دوا و منع از حرام از ائمه معصومین علیه السلام روایت شده؛ ۴. طعام خوردن و اوقات آن؛ ۵. ذکر خوردن آب از برای صحت بدن؛ ... ۱۰. ذکر پوشیدن انواع جامه؛ ... ۲۰. ذکر آنچه باعث قوت و ضعف است؛ ... ۳۰. ذکر آنچه باعث شفای چشم است؛ ... ۴۰. ذکر آنچه باعث دفع درد جگر است؛ ... ۵۰. ذکر آنچه باعث دفع اسهال است؛ ... ۶۰. ذکر آنچه باعث دفع جراحت و جوشش بدن است؛ ... ۷۰. ذکر آنچه باعث تقویت دل است؛ ... ۸۰. ذکر آنچه باعث رفع فقر و سبب زیادتی روزی است؛ ۸۱. آنچه باعث اهل بلد است. مؤلف در این کتاب از حلیة المتقین، زاد المعاد و جمال الصالحین و مفتاح الشفاء نقل می‌کند. مؤلف از این تألیفات خود در این کتاب نام برده است: «بحر المغفرة»، «فوائد التربة»، «دلیل الزائرین» و«صیامیه» همچنین از جد خود محمد رفیع قزوینی و ابواب الجنان او یاد کرده است.

[الذریعة ۴۸/۳ و ۲۵۸/۸ و ۱۰۳/۱۵؛ دنا ۳۰۳/۷ (۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۲/۵؛کواکب المنتشره ۲۶۸]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۶۲
آغاز: فواید این کتاب بر این نهج است: فایده اول در ذکر ترجمه رساله مذهبه. فایده دوم در ذکر آنکه در همه حال متوسل به کرم خداشده؛ **انجام:** و از حضرت رسول صلی الله علیه و اله مروی

است که چون اصحاب بلا را بینید حمد خدا کنید و به ایشان مشنوانید که باعث اندوه ایشان می‌شود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۱

آغاز: مؤلف انرا بدوعای حقیر یادآوری نمایند که کتاب را ترجمه رساله ذهبیه را بچند باب ذکر کرده؛ **انجام:** کندر، بیخ نی سوخته، طباشیر، اقاقیا، گل سرخ ... انار ترش، از هر یک جزوی قصب الزیره ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۷۰۷]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

طبیب اصفهانی، محمدشفیع بن شمس‌الدین،ق۱۲قمری

tabīb-e esfahānī, mohammad šafī‘ ebn-e šams-od-dīn (-18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵)
رساله‌ای است مختصر و مشتمل بر «مقدمه» و هفت «فصل»: ۱. بیان تعریف ارواح و تدبیر حفظ او؛ ۲. ضرر خمر؛ ۳. حالات مستی؛ ۴. تدبیر مأکول و مشروب؛ ۵. تدبیر جماع؛ ۶. تعریف چوب چینی؛ ۷. ادویه قلبیه.
[دنا ۳۰۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۴/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۲۸

آغاز: بحمدک اللهم یا طبیب امراض قلوب المشتاقین
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای [ف: ۵ - ۲۶۴]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

میرزا مسیحا

mīrzā masīhā

نامبوب در بیماری‌ها و علامات و درمان‌ها و نسخه‌ها. در آن نسخه «کسوت ارسطو خود رس» نیز دیده می‌شود.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۳/۴

آغاز: بسمله. این چند سطریست از طریقه معالجات میرزا مسیحا. اول در اوجاج رأس و اذن و حلق و دندان؛ **انجام:** بر بدن بمالند، چنانکه بدن را چرب کند ... ۱۲۲۸
خط: نستعلیق، کا: حسین بن علیمحمد رشتی، تا: ۱۲۲۶ق، جا: تهران؛ ۱۲گ (۵۵پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۷سم [ف: ۷- ۴۰۷]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

قیرشهری، ابونصر بن ناصر

qīršahrī, abū-nasr ebn-e nāser

تکمله‌ای است بر «مختصر ذخیره خوارزمشاهی» برگرفته از کتب طبی و شامل پانزده «باب» است: ۱. تریاق‌ها و معجون‌های بزرگ، ۲. شناختن علم محسیه، ۳. شناختن آب تاختن و غایط ...، ۱۰. حبهای مسهل و غیرآن ...، ۱۵. پروردنی‌ها و غذاها.

سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۸/۲

آغاز: بسمله الحمدلله شکر الحامدین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین اما بعد چنین گوید ابونصر بن ناصر القیرشهری که دوستان التماس کتاب طب کردند مختصر و آسان؛ **انجام:** و بآتش نرم به پزد و به وقت حاجت بکار دارد که نافع بود تمت الکتاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ رمضان ۱۲۵۷ق؛ مصحح، پس از اتمام رساله دو فایده طبی یکی سؤالات انوشیروان از حکیم حاذق و دیگری گفته‌ای از ابوعلی سینا در چهار چیز که روشنایی چشم را زیاد کند؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۷گ (۸۴پ-۱۲۰ر)، ۱۸ سطر [ف مخ]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

صدیقی سبزواری، امیرالله بن فتح الله

sadīqī sabzevārī, amīr-ol-lāh ebn-e fath-ol-lāh

مؤلف که در هند بوده و نام داروهای هندی و شهرهایی از هند را برده است. در چهل و سه «باب».
آغاز: بسمله، الحمدلله علی رب الارباب، و الصلاة و السلام علی خیر النبیین ... حقیر امیرالله طبیب ولد شیخ فتح الله ابی محمدی صدیقی سبزواری ثم البدیوانی در علم حکمت عمری صرف کرده ...
[دنا ۳۰۴/۷؛ منزوی ۴۵۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۲/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۴۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسخه چینی برای قوت باه امساک.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۲۶۳ق؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۱۴۶گ (۳۴۶پ-۴۹۱ر)، اندازه: ۲۰/۴×۳۱/۱۹سم [ف: ۷ - ۱۰]

● **طبی** / طب / فارسی

tebbī

صحت، سید محمد، ق۱۳ قمری

sehhat, seyyed mohammad (- 19c)

مجموعه جنگ مرحوم آقا سید محمد طبیب قمی معروف به صحت والد مرحوم آقاسید مهدی صحت دوافروش.

[دنا ۳۰۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۳/۵]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۶۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۰۸گ (۱-۱۰۸)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۱]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

علی نقی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

ʻalī naqī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

اهداء به: بهمن میرزا صاحب اختیار آذربایجان

گرفته شده از علوم حکمای متقدم و متأخر و معاصر.

آغاز: حمدله. اما بعد بروافقان کلیات امور مخفی و مستور نخواهد بود.

[دنا ۳۰۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۵/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: یوسف ابن محمد علوی، تا: ۱ رمضان ۱۲۶۳ق، به دستور بهمن میرزا برای محمد شاه قاجار؛ جلد: تیماج، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [سنا: ف: ۲ - ۱۵۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۶۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۹۴]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

کرمانشاهی، میرزا محمد، ق۱۳ قمری

kermānšāhī, mīrzā mohammad (- 19c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۶۴

آغاز: بسمله و به نستعین، مقدمه مشتمل بر سه سخن است: سخن اول در باب نوع واحد و یا انواع متعدده؛ **انجام:** زاج مکلی از ۱ تا ۲ گرم. ملحوق ابهل ۱۰ گرم.

خط: نسخ، کا: غلامرضا حاج محمد، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: وزیری؛ ۱۹۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۷۸]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

کوی طبیب، عبدالقادر، ق۱۳ قمری

kūy-e tabīb, ʻabd-ol-qāder (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۸۷

چندین دستور العمل پزشکی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن قهوه‌ای مذهب، ۲گ (۱۶۴پ و ۱۶۵پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۴]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

طبرستانی، محمد حسین

tabarestānī, mohammad hoseyn

آغاز: بسم الله ... اما بعد چنین گوید عبد محتاج و اقل حاج محمد حسن طبیب طبرستانی چون چند رساله در علم طب از عربی و فارسی تحریر نمودم هر یک به نحوی کامل در مساله‌ای از مسائل طب نوشتم.

[دنا ۳۰۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۴/۵]

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۹۴/۱ر

آغاز: دیگر آنکه مدراست و از اکثار او حرکت شریان منفصل و نبصی بی نظام و مورث صداع و دوار و کدورت چشم و پیوست؛ **انجام:** یا اینکه در چای خود مطبوخ خطمی مخلوط نموده هر دو ساعت یک قاشق چایی خوری.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۶]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۹۴/۲ر

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا خون ساخته از نفس عضو بکشد و پس از آن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ دو بار نوشته شده، قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۶]

● **طبی = پزشکی** / لغت، طب / فارسی

tebbī = pezeškī

محلاتی، محمود بن محمد کاظم، ۱۲۴۶-۱۳۳۳ شمسی

mahallātī, mahmūd ebn-e mohammad kāzem (1867-1954)

لغت طبی به ترتیب حروف تهجی؛ مترجم در آغاز آن می‌گوید: «چنین گوید ... که این رساله را ترجمه نموده‌ام مانند کتب لغت به ترتیب حروف تهجی مرتب ساخته و در هر مرض نسخه‌های معموله را مذکور نموده امید که مقبول طبع اهل فن شود».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۱/۳

آغاز: بسمله چنین گوید ... محمود بن محمد کاظم محلاتی ... آبله (مرض ضد دانه‌های آبله) صابون ۱۰ گرم گلیسیرین ۴ گرم سحق و صلایه نموده؛ **انجام:** ص۱۳۷ (صفحات جابجا شده) ۳گرم مرحمی ترتیب داده روی قروح او به مالند.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: طهران؛ ۵۱ص (۲۹۷-۳۴۰ و ۱۳۱-۱۳۷)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵۰-۲۲۸]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

نجاتی، محمد علی، ۱۲۸۱ – ۱۳۷۳ شمسی

nejātī, mohammad ‘alī (1902 - 1994)

مشتمل بر هشت «نجات».

[دنا ۳۰۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۶/۵]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۳۰

آغاز: من قائل لولاک لما خلقت الافلاک؛ **انجام:** و علامت دیگر عطش است و سکون بقی صفراوی بسبب زوال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۵۲گ، ۱۸ سطر (۱۳/۵×۸/۵)، اندازه: ۲۲×۱۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۴۴۳]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

طبیب، محمد تقی، ق۱۴ قمری

tabīb, mohammad taqī (- 20c)

رساله‌ای است ناتمام شاید.

آغاز: بسمله در استنباط کیفیت احوال مریض این است که احوال مریض را از آن معلوم کنند.

[دنا ۳۰۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۴/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۲/۵

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۴۱ص، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۹ – ۵۰۳]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

طبیب، محمد علی، ق۱۴ قمری

tabīb, mohammad ‘alī (- 20c)

در ۲۱ «باب»

[دنا ۳۰۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳۴/۵]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۷۹

آغاز: باشد سزاوار آنست که بعد از طعام

خط: نسخ، کا: باقر بن محمد عماد، تا: محرم ۱۲۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۰۱۹]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی

tebbī = pezeškī

مقبل بن حسن

moqbel ebn-e hasan

در ده «باب» و هر باب دارای چند «فصل». در این رساله انواع مرض‌ها مورد بحث قرار گرفته و ادویه‌هایی جهت برطرف شدن آنها تجویز شده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی دل علی قدمه ... و بعد فیقول مقبل بن حسن انی کنت احب البحث عن الطب و علاجاته ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۳۵

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۳۴گ (۴۴۲پ-۴۷۵ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۴۹۰]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

شریف قمی، محمد اسماعیل

šarīf qomī, mohammad esmā‘īl

مصنف از کتب طبیبان حاذق خصوصاً از کتاب «جامع الفوائد» حکیم یوسف بن محمد یوسفی هروی (-۹۵۰ق) اقسام امراض و معالجه آنها را انتخاب، و در این کتاب درسی و یک «باب» و یک «خاتمه» جمع‌آوری نموده است.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۰۴

آغاز: حمد نامحدود حکیمی را که به قانون حکمت و کامل الصناعت رحمت رافع اصناف امراض و اصناف اعراض است ... و بعد چنین گوید اضعف عباد الله محمد اسماعیل الشریف القمی که از کتاب طبیبان حاذق که رساله ها تصنیف کرده اند و هر امراضی را به دوائی علاج نموده اند خصوص حکیم یوسف که جامع الفوائد تصنیف نموده ... باب اول علاج امراض مطلق صداع خواه خلطی از اخلاط بوده و خواه خلطی دیگر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قبل از کتاب دو صفحه از یک کتاب طبی که در سال ۱۰۸۵ تحریر شده؛ ۱۲۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۱۱]

● **طبی = پزشکی** / طب

tebbī = pezeškī

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: روغنی، ۱۸۳ص (۳۵۵-۵۳۷)، ۱۴ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۶۷]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۹۵

نخستین عنوان در نسخه مانوع دوم در هوای غیر اصلی که مضاد طبیعت بود، باب دهم در تدبیر اغتذاء، مقاله سوم در بیان علاج بیماران از روی دوا دارای یک مقدمه، باب در فصد و حجامت

...، باب در معالجات مختصه از سر تا پا ...، باب چهارم در امراض کلیه و مثانه؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛قطع:ربعی[نشریه:۷- ۱۹۴]

۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۴/۳-۶۴۰۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، (ناقص)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، قطع: خشتی [آستانه قم: - ۱۸۹]

۴. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۲۷

در داروهای: طلا، قرص، فتیله، شیاف، شراب؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۸۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۲۰

دو کتاب در طب؛ بی‌کا، تا: ۱۱۹۸ق؛ قطع: خشتی [د.ث. مجلس]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۶

آغاز: در قروح اذن معجون رب اسوس

به ترتیب حروف تهجی، عنوان‌های اصلی کتاب «باب» و فرعی آن «صفت» است، بعضی از عنوان ها عبارتند از: باب دوم: در ذکر ادویه که در حمیات به کار می‌آید، باب هشتم: در ذکر ادویه‌ای که در کابوس و صریح به کار آید، باب چهل و دوم: در ذکر ادویه دفع سموم، خاتمه: در اوزان و مکائیل که قدماء یونان ذکر کرده اند؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵۱ - ۶۰]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۵۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۹۳]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۸۷/۱۰

فواید متفرقه پزشکی است؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاج علی اکبر، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۲۶گ (۲۳۴-۲۵۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۰]

۹. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۰۵/۴

مجربات، نسخه ها و معجون‌هاست از جمله به نقل از جالینوس حکیم و از کتاب عیسی بن علی و کتاب ذخیره؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین محلاتی، تا: ۱۲۸۶ق؛ ۱۳گ (۳۲پ-۴۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۱۶۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۹/۲۸

یادداشت‌های پزشکی مختلف؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمود بن جلال الدین محمد نصیر قلندرشاه خویی، تا: صفر ۱۲۸۹ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای مذهب، ۱۸گ (۲۰۲پ-۲۱۷ر حاشیه و ۲۱۷پ-۲۱۸ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۳۳]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۱۰۰گ، اندازه: ۱۵/۴×۲۴/۹سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

طبابت به روش سنتی و تجویز داروهای گیاهی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۰ص [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۵۱]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۰۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۶/۹×۲۵/۷سم [رایانه]

۱۵. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۶۹/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص [نشریه: ۵ - ۲۲۲]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۸۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر علی اصغر مقصودی [رایانه]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر علی اصغر مقصودی [رایانه]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۴/۳

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۳۶۰-۳۶۵)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۴/۶

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۴۰۴-۴۰۵)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۸]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۲/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۵۴ر-۱۵۵پ)، اندازه: ۸×۱۶/۵سم [ف: ۳۶ - ۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۶ - ۵]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۰۷ ض

در خواص میوه‌ها و گیاهان در ده باب؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۷۲

نسخه طبی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱۰/۳

فصل الدرهم ستة دوانیق و الدوانیق ست حبات، ادویة الکبد و المرارة و الطحال ... ادویة الحمیات؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: ساوه؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۴گ (۸۶پ-۱۰۹پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۳۴۴]

● طبی = پزشکی / طب / ارمنی

tebbī = pezeškī

درست و شگفت از روی کتاب جلالیوس پزشک بزرگ (پژسکاران یو حکیماران اسؤیک یوزار مانالی مسین جالالیوس حکیمین اراریال) به زبان ارمنی کهن و ترکی به خط ارمنی (چنانکه آقای دکتر حق نظریان خوانده و ترجمه کرده است).

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۹۲

خط: کوفی و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با پراکندهایی در آغاز و انجام نسخه [ف: ۳ - ۲۲]

● **طبی = پزشکی** / طب / ترکی

tebbī = pezeškī

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۰۲/۲

انجام: و بعده حلبه او نیله قار شد روب ضماد ایده و الله سبحانه و تعالی هو الشافی و فضله الکافی و الوافی.

بخش آخر کتابی در معالجات و این بخش در اقسام بواسیر و معالجات آنهاست و نام این بیماری در این کتاب بیشتر به صورت مفرد «باسور» به کار می‌رود؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲ص (۳۷-۴۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۸۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۸

آغاز: بسمله ترکیب معاجین جواهرانشا مبتدیلرینه اهم و واجب و تخمیر خمیره زواهر معنا متصدیلرینه ... اما بعد معلوم اوله که بعضی احبابدن ملتمس اولدیلو که کیمیدیدن؛ **انجام:** صنعتی انتمون معرق و توتیای امثالنده بیان اولنمشدر و لقد ختم هذه الفوائد بالیاقوت و الشفاء للحی الذی لایموت.

مؤلف در این رساله مفردات ادویه پزشکی را به ترتیب حروف تهجی تنظیم و خواص و کاربرد هر کدام را توضیح داده است؛ خط: نسخ، کا: عندلیب، تا: رجب ۱۲۴۴ق، جا: قاهره، «فی مکان قدوة الاماجد الشیخ الشاهد الجیلانی»؛ مهر: فرزند شیخ الاسلام فضل الله زنجانی (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۱۴۷]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۱۷

از عبدالوهاب گویا در شش مقال؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۰۶]

۵. رشت؛ شاد قزوینی؛ شماره نسخه:۱۱/۱۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۹۶]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی

tebbī = pezeškī

ناشناخته:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳/۲

آغاز: هذا کتاب اختیار السید الأجل الآحد العالم الفیلسوف أمین الدولة موفق الملک رئیس الحکماء أبی الحسن هبة البنین صاعد بن ابراهیم رضی الله عنه من الاختیارات التی لأبی بکر الرازی رحمه الله تعالی من الاقرابادینات المعروفة بالدستور المضافة إلی التقسیم و التشجیر له مع الختیارات أضافها المقدم ذکره من عدة کتب فی علل الشعر و زینة و أدویةالأمراض جلدیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ ۵۶گ (۲۸پ-۸۳)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۴]

۲. جهرم؛ کریم اشراق؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: الفن العاشر فی اصول الریه و الصدر و هو خمس مقالات

بی‌کا، تا: با تاریخ ۵۴۸ق؛ با یادداشت مورخ ۵۴۸ [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰/۱۴-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ۴۷۱۱. فصول مستفادة من مجلس الشیخ الرئیس فی الطب با عنوانهای فصل فصل کوچک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۵۷۶ق؛ ۱۸گ (۸۲-۹۹)، ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۹]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳/۴

آغاز: مسائل جمعها قسطا بن لوقا الیونانی فی أیام البحران فی الأمراض الحادثة علی کم جهة یجری الخروج من الأمراض؛ **انجام:** فلهذه الجهة جعل البحران فی الیوم العشرین لا فی یوم الیوم الواحد و العشرین و المحنة و الاختبار یشهد علی صحة هذا القول. تمت مسائل أیام البحران من تألیف قسطا بن لوقا البعلبکی و هی خمسة عشر و لله الحمد و الشکر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ رجب ۵۸۰ق؛ ۳گ (۱۵۶پ-۱۵۸) اندازه: ۱۶×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۴

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۷گ، ۱۷ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [سنا: ف: ۲ - ۱۶۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۴/۲

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در اسپانیا، شماره ۸۳۳؛ خط: مغربی، کا: عبدالکریم بن عبدالحق بن عبدالکبیر، تا: با تاریخ ۶۶۳ق؛ ۴ص (۸۲-۸۵)، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۸۸]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳/۳

آغاز: تلخیص أفعال أدویة سهل وجودها و یکثر منافعها لخصها أسحق بن حنین و نقلها الرازی و غیر ترتیبها. فیه عشرین منفعة

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن مظفر بن یوسف حکیم، تا: جمعه ۱۶ جمادی الثانی ۶۷۷ق؛ ۷۰گ (۸۴پ-۱۵۳ر) اندازه: ۱۶×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۲

نخستین عنوان: الصلع، حدوثه، العلاج ... سپس: الصداع الذی یتشارکه المعده، علامته العلاج ... میانه: فی ذکر امراض المری ... فی ذکر الامراض العارضة فی العنبیة الاتساع ... پایان: التاکل و القروح العارضة فی الجفن، حدوثه، العلاج، صفة الاسترخاء، حدوثه، العلاج ...؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: روغنی، ۲۲۹گ، ۲۱سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [سنا: ف: ۲ - ۳۰۶]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۶۰

نخستین عنوان در نسخه: «اعلال الطبقة المشیمیة» در میانه: «فی امراض الانف فی الخشم و هو فقدان الشم» در پایان: «و السموم و الادویة السمیة و منها المعدنیات و منها نباتات و منها حیوانات»؛ خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۷ - ۱۹۵]

۱۰. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۴/۲

آغاز: و الافعال العامیه التی توخذ منها الدلایل العامیه هی افعال القوی الحیوانیه؛ **انجام:** دهن العقارب ... ثم یصفی و یرفع فی اناء و یستعمل عند الحاجه

از عنوان «فی الاذن و الوجع الحادث فیها - فی الورم الخار یعرض للدماغ- فی علل الفم و الاسنان - فی علل الانف و علاجه ... فی اصناف علل الکلی و المثانه ان مجالة الاسقامبضطرنا الی النزوع من نظام التعلیم ...» عنوان‌ها شماره ندارد و به حرف «فی» آغاز می‌شود. فصول: باب ۲. جملة الکلام علی النبض، ۳. اجناس النبض و اصنافه و کیفیاته، ۴. الاسباب المجدته لکل واحده من اصناف النبض و ما یجدته الامور الطبیعیة فی النبض، ۵. تغییر النبض من قبل التی لیست بطبیعیة، ۶. تغییر النبض من قبل الامور الخارجه عن الامر الطبیعی، ۷. ناقص است، ۸. النبض الدال علی انواع الاورام، ۹. النبض الدال علی العلل الحادثه فی کل عضو من اعضاء البدن و اولا فی علل الدماغ، ۱۰. النبض الدال علی العلل الحادثه فی الات النفس و اولا فی الذبحه، ۱۱. النبض الدال علی العلل الحادثه فی اعضاء الغذا. (پنج باب ناقص است)، ۱۷. فیما یستدل به من النفث و البضاق علی البدن، ۱۸. الاستدلال بالعرق علی ما یحدث فی البدن، ۱۹. الاذن و الوجع الحادث فیها، ۲۰. علل الانف و علاجه، ۲۱. علل الفم و الاسنان، ۲۲. النسیان، ۲۳. السکته، ۲۴. ذات الجنب و هو الشوصه، ۲۵. امراض ذات الریه، ۲۶. علل القلب و ادویته، ۲۷. الخفقان، ۲۸. امراض الصدر، ۲۹. القول فی المری و علله، ۳۰. الهیضه و الدرب و علاجها، ۳۱. سوء الهضم، ۳۲. الوجع و الورم العارض فی المعده، ۳۳. الفواق، ۳۴. دهاب شهوة الطعام، ۳۵. القی و اصنافه و ادویته، ۳۶. الامتلا من الطعام و التخم، ۳۷. السکر، ۳۸. الشهوة الکلبیه، ۳۹. النفخ الحادثه فی البطن، ۴۰. الغثیان و تقلب المعده، ۴۱. نسخ مجموعه فی ادویه المعده و علاجها، ۴۲. صفات ادویه للقی و المعده التی ترشح فیها المرة و البلغم، ۴۳. علل الکبد، ۴۴. الجر و هو الاستسقا، ۴۵. الزحیر و شجج الامعا، ۴۶. دمر سنطان یا ای عض الامعاء، ۴۷. انواع علل القولنج و ادویته، ۴۸. الدیدان و الحمیات و حب القرع، ۴۹. اوجاع المقعد، ۵۰. اصناف علل الکلی و المثانه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ ۸۲ص (۶۱-۱۴۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۶۹

آغاز: و الرازیانج و الکمون یطبخ جیدا ... الورم الحار فی الرحم؛ **انجام:** تنقیة البدن بالقی و ادرار البول و الله اعلم.

در درمان بیماری‌ها است و پس از یاد کردن نشانه‌های آنها و دادن عنوانی به آنها دو گونه تدبیر و علاج یکی تدبیر ملکی و شاهانه و دیگری آسان و سهل در آن آمده با دو عنوان «التدبیر الملکی. التدبیر السهل الوجود». نسخه از نیمه بیماری‌های سراست تا بیماری‌های دو زانو و دو پا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۸ - ۵۸۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳/۱

نسخه طبی؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ جلد: تیماج، ۵ص (۱-۵)، ۲۹ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [سنا: ف: ۱-۳۰۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳/۱۴

نسخه طبی؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۱۳ص (۷۳-۸۵)، ۲۹سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [سنا: ف: ۱-۳۰۱]

۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۲۱

آغاز: و التزمت فیه الا انقل مرکبا الا مما قد ذکره جماعة من هذه الصناعة ممن اشتهر بالتحقیق و التدقیق و الاتقان کابن سینا و الرازی و ابن ماسویه و السویدی و ... شیخ الاطباء فی بلاده عبدالملک بن زهر؛ **انجام:** الفصل السابع فی اعمار الادویة المشهورة ...

نام داروهای مرکب با معنی و شرح و وصف آنها را به ترتیب الفبا از حرف الف تا یاء ذکر کرده و سپس مطالبی در هفت فصل به آن ملحق ساخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ یا پیش‌تر؛ ۱۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۴۲

آغاز: هذه الحمی فی صدر هذا الفصل واما علاماتها فان النوع الاول منها یطلق علیه اسم الدق تکون الحارة فیه؛ **انجام:** والصواب فی علاجها قطع اللحم الصلب المنحرف الذی فی جوانبها اما بالحدید او بالدواء ...

کتابی است در طب با عناوین «فصل، فصل» که انواع بیماری‌ها و درمان آنها را برشمرده است، به علت افتادگی برگ‌های آغاز و انجام، به نام کتاب و مؤلف آن دست نیافتیم، عناوین دیگر فصل‌های باقی مانده بدین شرح است: فصل ۳. الوبا، ۴. البحران، ۵. الجدری و الحصبة، ۶. الحکة و الجرب، ۷. الشرا و الحصف، ۸. الجذام، ۹. البرص و البهق، ۱۰. الاورام و البثور، ۱۱. الشجاج و الجراح و القروح، ۱۲. الکسر الخلع و الرص و الوثی، ۱۳. حرق النار و الماء و الدهن، ۱۴. القوبا ... و البرش و النمش و الوشم، ۱۶. معالجات اصناف السموم، ۱۷. حفظ العشر و تقویته ...، ۱۸. معالجات انواع الصداع، ۱۹. الاشیاء النافعة للدماغ و الاعصاب و الضارة ...، ۲۰. اللقوة، ۲۱. حفظ صحة العین و معالجات امراضها، ۲۲. معالجات امراض الأذن، ۲۳. معالجات امراض الأنلف، ۲۴. معالجات امراض الفم و الحق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳۳گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۳ - ۴۵۹]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۶۰

آغاز: البلغمیة او السوداویة بحسب المادة فاعتر اه سهر فیعالج بما ذکر فی علاج السهر؛ **انجام:** و علاج من ضعف عن الاستکثارمن الجماع الاغتسال بالماء البارد ... و الیوم علی الفرش الندیة فهذا ما یلیق ذکره فی هذاالفن المختصر و کان الفراغ من ذلک فی یوم الاحد.

با عنوان‌های: المرض، السبب، العلامات، العلاج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با عنوان‌های: باب ۲. امراض العصب، ۳. العین، ۴. الاذن ۵. الانف، ۶. اللسان، ۷. الاسنان، ۸ الشفتین، ۹. الحلق، ۱۰. القلب، ۱۱. المری، ۱۲. المعدة، ۱۳. الکبد، ۱۴. الطحال، ۱۵. الامعاء، ۱۶. المقعدة، ۱۷. الکلی و المثانة، ۱۸. آلات التناسل، تا می‌رسد به حمیات، باز الباب الثانی فی الاورام و البثور، الباب الثالث فی الزینة؛ ۱۲۷گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۴۵]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۹/۲

آغاز: (افتاده در باب سوم مقاله اول که در هفت باب است) ... و اما المرارة فملاصقة لکبد و هی و عاالمرة الصفراء ... الباب الرابع فی قسمة الطب وحده؛ **انجام:** الباب السابع فی حمی الدق ... و الوجه ان یلجأ امرها الی الطبیب الماهر.

فهرست ابواب: مقاله ۲. قوی الاطعمة و الاشربة در بیست باب، مقاله ۳. حفظ الصحه و تربیت الاطفال و تدبیر الحبلی در ده باب، ۴. امراض الرأس و ما فیه الی حدود الصدر در هجده باب، ۵. امراض الصدر و ما فیه الی حدود البطن در چهار باب، ۶. ضعف المعده و امراض البطن و ما فیه فی آلات الغذا در چهارده باب، ۷. اعضاء التناسل در شش باب، ۸ النقرس و وجع النساء و المفاصل در سه باب، ۱۰. الحمیات در هفت باب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی بن قاضی ابی بکر، تا: جمادی الثانی ۷۲۸ق، محشی؛ جلد: میشن قرمز، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۴سم [ف: ۷ – ۲۸۶]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۹/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه صدق الادیان ... ما تغیر عن البدن فان لم یغیر مزاجه فغذاء مطلق ان تشبه به؛ **انجام:** و الخلطان المرکبان اما ان یتساویا اولا، والله اعلم بحقائق الامور و الصلوة علی محمد ... الی الجمهور.

فقط دارای عنوان الفضل الثالث فی النفس و التفسره و الحمیات است؛ خط: نسخ، کا: ابی الحامد محمد بن علی بن قاضی ابی بکر، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ذیحجه ۷۳۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۴سم [ف: ۷ – ۲۸۵]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۱۵-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. بندی به عربی در طب؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش است [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۹]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۲۳

آغاز: الباب الثامن عشر فی الحمیات و الامراض التی لایختص بعضو ... الباب الاول یذکر فیه الامراض التی تختص بالشعر؛ **انجام:** البرص و هو تغیر لون الجلدة الی البیاض ... و قدذکرتها فی حده

فهرست باب‌ها: باب ۱. الامراض التی تختص بالشعر، ۲. امراض جلدة الرأس، ۳. الامراض التی تختص باجزاء الرأس و الدماغ، ۴. امراض العین، ۵. امراض الاذن، ۶. امراض الانف، ۸ امراض الحلق، ۹. الامراض التی تختص بالصدر، ۱۰. امراض القلب، ۱۱. امراض المعده، ۱۲. (افتاده است)، ۱۳. امراض الطحال، ۱۴. امراض الامعاء و المقعدة، ۱۵. امراض الکلا و المثانة و الانثیین و القضیب، ۱۶. امراض الرحم، ۱۷. امراض الورکین و المفاصل و عرق الانسا و النقوس، ۱۸. هذه الامراض اللتی لاتختص بعفو؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۴گ، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۸ – ۱۵۶]

۲۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۰۴

شامل: بخش ۱. کلیات طب و داروشناسی با عنوان فصل، در پایان «فصل کالخاتمة للکتاب الاول» دارد، بخش ۲. داروشناسی به ترتیب تهجی از مفرده و مرکبه، بخش ۳. درمان امراض که از صداع آغاز می‌شود و می‌رسد به «فصل فی تقدمة المعرفة و احکام البحران»، این بخش هم با عنوان‌های «فصل» آغاز می‌شود؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۵ – ۲۱۶]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۴

آغاز: الرأس و استقر و الذی سببه الورم فی البدن یدل علیه وجود الورم ... فصل فی مداواة الصداع الحار بلامادة ان کان سبب الصداع ... فصل فی مداواة الصداع الحار مع مادة دمویة او صفر اویة الخ؛ **انجام:** وقال حدوث العواق و حمرة العینین عن القی دلیل ردی و قال فیها.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: دکتر جواد فیلسوفی؛ کاغذ: ختایی، جلد: تیماج ماشی، ۳۰۰گ، ۲۵ سطر (۸×۱۸/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۳۶۷]

۲۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۷۱

آغاز: و من جهةما یصح فصل ماخوذ من الصوریه و لیحفظ خاصة؛ **انجام:** قال فصل فی الحجامة و العلق اقول الدم المحتاج الی خروجه اما ان یکون مستولیا علی الظاهر و الباطن ... والی هجر اللحوم لئلا یتولد دم کثیر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: دکتر جواد فیلسوفی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۹۸]

۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴۴

آغاز: ... الکبد الی کیفیة ردیة و ربما؛ **انجام:** ... و الزبد ثم یسقی و رد و اذا حفت الاعراض قلیلا فلیسق ...

ناشناخته. بایستی از کتاب‌های سده‌های پیشین باشد. در آن از بقراط، جالینوس، ثابت، یوحنا بن سرابیون و محمد بن زکریا، همچنین از مقالت چهارم فصول بقراط نقل شده است. اسباب و علامات و درمان بیماری‌هاست. نخست نام بیماری، سپس «علامته» و آنگاه «علاجه». چند سربند فصل بی شماره دارد. برای نشانی: فصل، فی الذوسنطاریا. و هی قرحة الامعاء. سر افیون قال المرض الذی یسمی ذوسنطاریا یکون اذا ما جری صدید حاد الی الامعاء من الاوعیة التی فوقها، فصل، قال ثابت الشقاق فی المقعدة اذا کان ذلک من التهاب حرارة، فالذی یصلح لهم؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۳۰گ،

۱۶ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۷۰]

۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۶۷

آغاز: اللیفیة الشعریة ثم یترشح من فوهاتها فی الاعضاء بتقدیر العزیز العلیم ... (برگ پنجم) فصل و اعلم ان الاسباب ابعة اقسام و هذا من جمله ما یتسلمه الطبیب من غیره مادیة و صوریة و فاعلیة و غائیة مثل المادیة الخشب للسریر؛ **انجام:** و هذا کمن یسیل من اعلی ... الدم فالترغیب جذب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: دکتر جواد فیلسوفی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: پارچه آبی، ۱۲۳گ، ۱۳ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۹۶۷]

۲۶. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۲۴

به سبک کهن با عنوان فصل برای هر یکی از بیماری‌ها و در بیشتر آنها دو عنوان العلامات و العلاج هم دارد و در آن از ابقراط و جالینوس نقل شده و نامی از متأخران بوده نشده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ - ۳۹۲]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۹۷/۵

نسخه طبی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱گ (۸۱پ) [مختصر ف: - ۲۶۱]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۴

نسخه اصل: کتابخانه خراجچی اوغلی در بروسه ترکیه، ش ۱۱۲۶. نسخه‌های طبی و گزیده‌هایی از کتابهای‌پزشکی است گردآمده به وسیله کاتب نسخه در تونس به سال ۸۰۵ از جمله: «القول علی العقاقیر ... اشجاریة و خواصها» که محتمل است ادامه کتاب المغیث فی الطب باشد، نقلی از کتاب المرشد رازی، صفحه نسخة کتبها لی حسین المشهدی فی انطاکیه نافعة لاسهال الصفری و البلغم و السودی، نسخة کان یعلمها سیدی علی الشیخ بتونس، فهرست ابواب پانزده‌گانه کتابی طبی، ملتقط من نسخة قدیمة من فواید مجموعة من کتب کبار الاطباء، فصل فی وجع المفاصل و النقرس منقول من القانون لابن سینا؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد، تا: ۶ رجب ۸۰۵ق، جا: تونس؛ ۸۷گ (۱۱۶-۲۰۲) [عکسی ف: ۳ - ۲۱۰]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۳۷-ف

نسخه اصل: نسخه سعید نفیسی. در هشت رساله و دارای تاریخ‌های ۸۰۴ و ۸۰۷ و ۸۰۷ دارای دوازده رساله عربی در پزشکی؛ کا: نفیس کرمانی، تا: ۸۱۷ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۵۵]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۹۲/۴

انجام: من غیر ان عجز القوة عن مقاومة المرض و هذا آخر ما قصدنا فی هذا المختصر فمن حققه و حقق معانیه فهو حقیق بان یصیب فی الاعمال و جدید (خلیق) بان یرزق التایید من الله المتعال.

دارای عنوان: فی الاسباب و الامراض و الاعراض الکلیة (۳۷پ) الفن الثالث فی حفظ الصحة، فصل الجزء العملی اما علم کیفیت حفظ الصحة علی الابدان و یسمی علم حفظ الصحة ... و اما علم کیفیة استرجاعها الیها و یسمی علم العلاج. (۸۸ر)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ محرم ۸۳۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱ص (۸۸ر)، ۱۱ سطر (۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۴۱۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۶/۵

رسالة من مؤلفات افضل المتأخرین برهان الحق و الدین قال صاحب الموجز الجملة الثالنیة فی الادویة المرکبة الی قوله التی یقابله، اقول قالت الاطباء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۷۷ق؛ ۳ص، ۲۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱-۳۴۳]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲/۳

آغاز: ابدء ببسم الله الرحمن الرحیم عونک اللهم؛ **انجام:** فاحفظه ان کنت حفیظاً للحکم تصرفی الطب رفیعاً کالعلم.

حاوی بیست و هفت صحیفه پزشکی است که از بقراط نقل شده و در ابتدای کتاب آمده این صحائف در تابوت بقراط قرار داشته و چون «اقلیس» پادشاه تابوت بقراط را شکافت او آنها را یافت. بعدها این صحائف به عربی نقل شد و سپس به شعر در آمد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: هندی، ۷ص (۲۵۴-۲۶۰)، ۳۴ سطر (۵/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۷/۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۵۰]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲/۶

آغاز: اذا اجتمعت عدة احوال بعضها عائق عن بعض؛ **انجام:** وجعاً ذلک یدل علی ان الطبیعة ... عن تدبیره.

حاوی مسائل پزشکی است که بر حسب تجربه جالینوس تحریر یافته و در این کتاب آمده. تحت هر نصی یک مطلب پزشکی بیان شده و آن مطلب حاصل تجربه جالینوس حکیم است. این نص‌ها مبین دردها و درمان‌ها درد است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مذهب، ۶۹ص (۲۹۸-۳۶۶)، ۳۴ سطر (۵/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۷/۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۵۱]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۳

آغاز: و السل و الم الفواد والاقشعرار؛ **انجام:** اشارة سقوط القوة المغیرة فی المعدة.

این نسخه از ابتدا و انتها ناقص است فی الحقیقه عبارت از مجموعه اقوال مشاهیر و فحول اطبای متقدم است [ابن ماسویه (فی کتاب الاسهال)، حنین بن اسحق (فی کتابه فی تقسیم العصب). صاحب کتاب الاوزان، امین الدولة بن التلمیذ (فی حواشیه)، جالینوس (فی الجوامع الاسکندرانیین، که همان ستة عشر باشد)، زکریا رازی (فی کتاب الباه)، ابن سینا (فی القانون)، یحیی النحوی (فی صفة العمل التریاق)، ابن ربن طبری، صاحب الدلایل (نقلة حنین و ذکر انه لا یعرف صاحبه)، ابن سرافیون، ابن بطلان (فی تقویم الصحة)، روفس (فی کتابه) (در اینجا تحت عنوان ملحمة مؤلف می‌گوید: اسقلبیوس معناه النفا فی الیبوسة لان اسم الیبوسة اسقلبیه)، ابن وحشیه (فی کتاب السموم)، اسحق بن سلیمان (فی المالیخولیا) (در اینجا تحت عنوان نکته بنقل از کتاب تشریح الکبیر می‌گوید که هر اسطاد برابر با چهار صد ذراع است). علی

بن عیسی (فی تذکرته)، النیلی (فی اختصاره لمسائل حنین) (ذیل همین مطلب تحت عنوان محاورة فلاطونية محاوره ای را بعنوان قال المعلم-قال المعلم آورده است) حكاية من كتاب المصايد و المطارد لكشاجم (در اینجا تحت عنوان لمحه می‌گوید «کانت وفاة ابن ماسويه بسر من رای يوم الاثنين لاربع خلون من جمادی الاخرة سنة ۲۴۳»، حنين (فی مقالته فی المعدة)، حكاية عن زاهد العلما (يعنی ابو سعيد منصور بن عيسى نصرانی) فی سبب تعلم ابی بکر محمد الرازی.] به اضافه مطالبی از خود مؤلف تحت عناوین «لی» و «اشارة» و «تنبیه» و «مطلب» و «ملحة» و «مسئلة» و «وصية» و «نکته» و «لمعه» مقالة الاغاذیمون لتلامذته و مفاخرة الاجساد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حاج محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۴۲گ، ۱۵-۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۸۱]

۳۵. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۵۴

در این کتاب خواص انواع داروهای مفرده و مرکبه و چگونگی هر یک از آنها را، در ابوابی چند آورده که تا عنوان چهل و نه باب در این نسخه دیده می‌شود و در بعضی از مواضع مطالب را با نام حکمای یونانی یا اسلامی یاد می‌کند، عنوان باب ششم «فی کیفیة الاحراق و القلی» و باب چهل و نهم «فی الخواص» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ برگ‌های بسیاری از نسخه افتاده؛ جلد: تیماج سبز، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۱۳۶]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۵۵

آغاز: بسمله، اللهم یا نورالارض و السماء و یا عالم السرو اخفی؛ **انجام:** فانه یبرا فی الوقت حلقه الصبیان ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۳۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۷۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۶ر-۲۱پ)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۲۷۲]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۶

در بیست «مقاله»: ۱. فی حد الجراحة و ذکر الاخلاط و ینقسم الی ستة فصول ...، ۱۰. فی امور کلیة یحتاج الی معرفتها فی المعالجة ...، ۲۰. فی الاقرباذین؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر ابن میرزا علی، تا: ۲۲ رجب۹۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده؛ تملک: هدایت؛ مهر: محمد مهدی، عبدالصمد بن محمد هاشم؛ جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۲۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۴۷]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۸۴/۱۲

با عنوان: قیل جالینوس وجد فی جیبه رقعة؛ بی‌کا، تا: ۹۵۲ق؛ ۱ص [ف: ۸ - ۹۰]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۶۳

آغاز: لونا أو رایحة أو طعما ثم اللبغم؛ **انجام:** و من عاف من اکلها مات ... و غیره من العلاج المذکور هاهنا.

بعد از ذکر بیماری‌ها با عنوان «العلاج» روش درمان را ذکر کرده است، عنوان‌های اصلی کتاب «باب» است. پایان برگ ۱۱۶پ آمده: الباب السادس فی السموم و الاحتراز عنها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۳گ، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۳۶]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۹۷/۲

بی ترتیب، حاوی نسخه‌های پزشکی است؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۸۶گ (۸۸ر-۱۷۳ر)، اندازه: ۷/۹×۱۷سم [ف: ۷ - ۳۸۲]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۲/۱۱

آغاز: البحران فی لغة الیونانیین هو الفصل فی الخطاب ثم استعمل مجازا علی الفصل فی الحکم قال الفاضل جالینوس فی ایام البحران معنی هذه اللفظة هو الحکم الفاصل و ان اطلق علی هذا التعبیر لان به یکون انفصال الحکم؛ **انجام:** و اول بحارین المزمن العون فهو لذلک آخر البحارین الحارة و کان نسبته الی المزمنات نسبة الرابع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [ف: ۵ - ۱۵۴]

۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۸۰-۲۵/۱۷۰

آغاز: واما لانه غیر طبیعی الجوهر کالحصاة واما لانه غیر طبیعی من جهة الخروج کالبراز اذا خرج من الفم فی ایلاوش فهذه خمسة وجوه؛ **انجام:** وکذلک الشحوم اللطیفة والغنا الطب خصوصا ... نوم به والتشاغل بالفرج مسکن قوی للوجع فصل فی انا

بخشی از رساله‌ای است در طب، این بخش دارای فصل‌های کوتاهی است بدون شماره در بهداشت و پزشکی، مؤلف ابتدا سته ضروریه برای تندرستی را توضیح داده که در نسخه فقط بخش آخر آن موجود است. پس از فصول کوتاهی آورده که عنوان برخی فصول چنین است: فصل فی الفرق بین الامراض الخاصه والذی شرکه عضو آخر فصل فی علامات الامزجة، فی علامات الریاح، علامات الاورام، فی النبض فی تدبیر الاطفال، فی استحمام الانسان، فی الاغتسال بالماء الباردو ...؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۵ - ۲۸۳۸]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۴۵

آغاز: فی تشخیص المر الدماغیة و الامراض المستبة ... اسباب الحدث مذکور فی اوائل الکتاب؛ **انجام:** کی لا یؤل الی اللقوة اذ احمر.

در آن از صاحب الموجز و سدیدی نقل شده و نخستین آن «التعلیم الثانی فی الاسباب و العلامات للامراض بالنحو الکلی و فیها اقسام القسم الاول فی اسباب الامزجة و علاماتها و هو بحثان البحث الاول فی الاسباب» است و عنوان اخیر آن «القسم الخامس فی امراض الصنادیق و المودع للاعضاء الشریفة ای الاطراف»؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۶۰]

۴۵. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۳

با عنوان «الجزء الثانی من الجزء العملی من الطب فی معالجات المرضی»در کلیات و معالجات است؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی:آغاز و انجام؛محشی؛۵۶۴ص، قطع: ربعی [نشریه: ۶ – ۶۵۵]

۴۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۶

آغاز: وضعیه. قال ان النبض لیس حرکة فی الکیف و لا فی الکم و لایجوز ایضا ان یکون حرکة مکانیة؛ **انجام:** و امسح شوار بهم بالغالیة و ادلک فم معدتهم و اطرافهم دلکا قویا حتی تحم الباب الثانی فی الاجناس التی منها یتعرف الاطباء حال النبض و هی عشرة اجناس

شامل: الباب الرابع فی نبض الذکور و الاناث و نبض الانسان و النظر فی موضعین الاول تبض الذکور فی الاکثر اقوی من نبض الاناث لشدة قوتهم، الباب السادس فی نبض الفصول، فصل فی قواعد الجزء العملی من الطب و فیه ثلثة ابواب الباب الاول فی حفظ الصحة المقصد الاول فی حفظ صحة الدماغ، المقصد الثالث عشر فی حفظ آلات النسل، الباب الثانی فی تدبیر حفظ صحة الانسان البحث الاول فی تدبیر الطفل، فی تدبیر الحرکة و السکون. فی تدبیر المسافرین و فیه مطلبان (باز پسین عنوان نسخه؛ در آن آمده: «قال الشیخ، و قدم الشیخ قال صالح الکامل، قال المسیحی» پس این کتاب قانون نخواهد بود و الموجز و قانونچه هم نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۱۰ص، ۱۵ سطر (۶/۵×۷)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۳–۳۸۱]

۴۷. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۲۵

آغاز: جمل تقدمه المعرفة و عواقبه و جمل الدلیل الحاضرة و نسخیة (؟) المریض و خاصة فی الحمیات و الامراض الحادة؛ **انجام:** و یستعمل فی الشتاء الثانیة.

در آن تنها از کتاب‌های ابقراط و جالینوس آمده و سراسر این کتاب فقره‌ها و بندهایی از این کتابها است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ – ۳۹۲]

۴۸. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۲ مکرر

بندی در طب؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۲۰ص (۸۳–۱۰۲) [نشریه: ۳ – ۳۵۱]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰۱/۳

آغاز: و الثانیة المعاء القسم الاول فی العملی منه و هو قسمان علم حفظ الصحة؛ **انجام:** یصلحه باقی تمیل السکنجبین و طبخ برز ... و الفجل و لا یشرب.

در هفت فصل در هیجده صفحه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۹گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۳۰۱]

۵۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳۰/۵

آغاز: بسمله. و ان اعلم ان من الامراض یتشابه بعضها ببعض؛ **انجام:** الحادثة فی الطبیعة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۳ – ۴۶]

۵۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۹۲

آغاز: نمونه بعد از فهرست آغاز: الباب الاول فی التقاط الادویة و ادخارها اعلم ان الادویة و ادخارها اعلم ان الادویة بعضها نباتیة

دارای چهل و نه باب می‌باشد و در پایان نسخه، کتاب به بدر الدین القلانسی نسبت داده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۸۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: – ۱۵۷]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۰

آغاز: و هی حاده لتسکین الوجع و نضج الماده و تدقیقها و یوضع علیها قطنه؛ **انجام:** سبب ذلک ضعف القوه المعاونه التی فی الله من ان عقل.

این کتاب که بر اثر افتادگی صفحات اول و آخر نه نام مؤلف آن به دست آمد و نه نام خود کتاب، ظاهراً در همه قسمت‌های پزشکی بحث می‌کند و از خطوط قرمز که روی پاره‌ای از جملات آن کشیده شده و مطالعه مندرجات (تحت آن خطوط) با سایر مطالب کتاب بایستی این کتاب شرح مزجی باشد که قسمت‌های تحت خط قرمز جملات متن است. بخش اول این نسخه شرح امراض متعدد و داروهای لازم است و بخش‌های بعدی امراض روحی و پاره‌ای از امور خارجی موثر در طب می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۵گ، ۲۹ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۷ – ۲۹۹]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۸/۳

آغاز: هذه نبذة فی الأعضاء التی تفصد؛ و کلما یفصد للأمراض ×× و یفصد الفاصد للأعراض ... فصل فی مداواة الحصی الحادث فی الکلی من کتاب کامل الصناعة قال؛ **انجام:** فان منع منه مانع فتلطیف الغذاء و تقلیله و شد طرف الاصبع فی قطنة ناعمة قد شربت فی دهن بنفسج.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ ۲۹گ (۴۰–۶۸)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ – ۴۹۲]

۵۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱۶

فصول مفیدة من کلام المهرة من الاطباء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ – ۴۱]

۵۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱۷

فصول مفیدة و فوائد مجربة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ – ۴۱]

۵۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۹۳

مشتمل بر ده مقاله و هر مقاله دارای چند فصل: المقالة الاولی فی المدخل الی الطب و فی شکل الاعضاء و هیئتها، المقالة الثانیه فی تعرف مزاج الابدان و الاخلاط ...، المقالة الثالثه فی قوی الاغذیه و الادویه، المقالة الرابعه فی حفظ الصحة ...، المقالة العاشر فی الحمیات و توابع ذلک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبده محمد طاهر»؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۰۹گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۹۸]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۵/۷

آغاز: فریدة فی الطب ... باب للصداع ... مأورق شجر الثعلب یدق

دقا ناعما؛ **انجام:** شعلا علی النار و تقطر فی الاذن تبرء

ابواب من کتاب فی الطب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۳ق؛ ۱ص (۲۶ر) [ف: ۷ - ۱۳۷]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۵/۱۱

آغاز: باب لقطع ... ؟ یؤخذ عصار ... ؟ مع السندروس یشرب علی الریق؛ **انجام:** باب من عجز عن النکاح ... ثم یجامع و انه یکون ... ؟ عجیبا ... باب آخر لباه ... ویؤکل کل یوم منها مثقال

ابواب من کتاب فی الطب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۳ق؛ ۲گ (۱۱۱پ- ۱۱۲پ) [ف: ۷ - ۱۳۷]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۳

آغاز: المقاله الاولی فی العلل الحادثه من الرأس الی القدم و هی مایه و خمسة و عشرون؛ **انجام:** و کلما کان اعتق کان اقوی حراً یبساً و یتبخر ان یوکل ممقوراً ...

کتابی است در طب از پنج «مقاله» تشکیل شده است: مقاله ۱. بیان بیماری‌های انسان از سر تا قدم، در بیست و پنج باب. مقاله ۲. بیان تب‌ها، در بیست و هفت باب، مقاله ۳. بیان بیماری‌های اعضاء ظاهر بدن، در صد و نه باب؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد موج الطیب الجبلی، تا: ۱۰۱۷ق؛ مصحح، محشی؛ در برگ‌های ۶ و ۸ افتادگی دارد؛ ۱۹۶گ، ۲۴-۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۵) و ۳۱-۳۴ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۱۴ - ۱۰۱]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۲/۲

آغاز: دریقوس فیحرص علی صیده ثم یاکل من کبده و یسکن؛ **انجام:** فهذا ما قصدنا باصلاحه من الادویة فانت تعرف قواها و منافعها من کتب ان احببت ذلک انشاء الله وحده.

مطالب با «اعلم» و «اصلاح» آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۹۹گ، ۲۳ سطر (۶×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۵۱ - ۱۸۳]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷۹/۲

آغاز: کیف معرف من النوم و الارق المرض؛ **انجام:** بعد ان یستوثق من رأسه و هذه صورته فاعلم.

رساله‌ای است در پزشکی و در آن امراض چندی به شرح آمده و نیز درمان هر یک از آنها بیان گردیده است. ظاهراً از آغاز تا باب پنجم این رساله از نسخه حاضر افتاده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن جلال الدین محمد استرآبادی، تا: ۱۰۳۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۵۶ص (۲۱۴-۲۶۹)، ۱۳ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۳۷۸]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۶/۱

آغاز: بسمله. قال صاحب الکامل الخناق ورم فی العضل الحنجرة الظاهرة للحس

بندهایی در مضامین پزشکی؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ جلد: میشن، ۳گ (۱پ-۳پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۲سم [ف: ۹ - ۹۹]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۰/۱

آغاز: و الخلاف اما فی الحقیقة فقط اوفیها و فی المزاج و الاعتماد فیها علی الاقدام؛ **انجام:** سپس در گ ۱۶۱چنین دارد: قد انتهی الکلام الی هذا المقام بعون الله المفیض لانواره الی الخاص و العام فی غرة شهر الله الاصب الرجب فی عام اربع و سبعین و الف من الهجرة النبویة = یوشقان ایل الترکی فی دارالسلطنة اصفهان. و منه الاستعانة لاتمام الجلد الثالث من هذا الکتاب علی نهج الصواب، ثم احول النظر لتصحیح القسم الثانی و تم فی شهر جمادی الاولی ۱۰۷۷بعون الله و توفیقه فی دارالسلطنة

کتابی است در پزشکی و داروسازی از نگارنده‌ای ناشناس که در سال ۱۰۷۴ در اصفهان نگاشته شده و چنان‌که از مندرجات برگ ۱۶۱ آن می‌توان برداشت کرد، این کتاب به دست یک کاتب نسخه‌برداری شده، سپس خود نگارنده تا سال ۱۰۷۷ در آن دست می‌برده و تصحیح می‌نموده است. چون یک یا چند برگ از آغاز آن افتاده است متأسفانه نام مؤلف شناخته شده نیست لیکن نام کتاب در برگ‌های ۱۳۴ر سطر ۱ و ۲ و ۱۶۸ر سطر ۲ با تعبیر «کتاب التجربة من التلخیص» دیده می‌شود. از شرح موجز (گ۱۶۱) قرابادین سمرقندی در این کتاب نام برده شده. این کتاب همه متن قرابادین سمرقندی را در یکجا گنجانیده است واژه‌نامه‌ها و نام فارسی داروهای بسیاری را دربردارد، او در پیشگفتار می‌گوید: «قیاس در پزشکی مؤید آزمایش است، بلکه بی‌تأیید قیاس نمی‌توان به نتیجه آزمایش تسلیم شد زیرا که حکم آن جزئی است. و هرگاه قیاس کلی از آزمایش جزئی جدا بماند در این صورت نتیجه آزمایش برتر از نتیجه قیاس خواهد بود. از این رواست که ما به سخن شیخ الرئیس (بوعلی سینا) کمتر اطمینان می‌کنیم زیرا که آرای او متکی بر استدلال است و پس از روزگار او آزمایش‌های بسیار شده است و هر جا که ما می‌گوئیم قال الشیخ ... مقصود ما او است». مؤلف در آغاز هر بخش تصریح می‌کند که بی کم و زیاد مطابق قانون ابن سینا است. در اینجا با خطی دیگر و به زبان عربی در حاشیه چنین نوشته شده: با اینهمه مؤلف بسیاری از عبارت‌های «منهاج» را عیناً نقل می‌کند (گ۱۲ر). می‌دانیم که چلپی در کشف الظنون دو کتاب به عنوان «منهاج» در پزشکی یاد می‌کنند: ۱. «منهاج البیان» از ابن جزله (- ۴۹۳) که چاپ نشده است، ۲. «منهاج الدکان» از کوهین اسرائیلی عطار که آن را به سال ۶۵۸ نگاشته است و به سال‌های ۱۲۸۷و ۱۳۰۵ و ۱۳۳۰ در ۲۴۷ ص در مصر چاپ شده است. گویا مورد استفاده مؤلف این کتاب که در اصفهان در قرن یازدهم می‌زیست «منهاج» ابن جزله باشد که هر چند چاپ نشده لیکن نسخه‌های خطی آن در کتابخانه‌های ایران فراوان بوده و هست. مؤلف ناشناس در آغاز این نسخه که شاید به دلیل خطزدگی فراوان بتوان آن را نسخه اصل شمرد کتاب را در چند سطر (بخش) بر می‌شمرد. و این سطر را (که گویا نخستین سطر باشد) در یک مقدمه و سه مقالت می‌شمرد: مقدمه در تعریف کلیات منطقی، مقالت نخست گیاه، دوم حیوان، سوم معدن و هریک مرتب بر حروف ابجد است نه أبتث. سطر دوم در خواص آنها است که آن

نیز چند مقالت دارد: مقالت ۱. در لوح طبع در چند باب: باب ۱) ادویه گرم و خشک در شش فصل و هر فصل مرتب بر حروف ابجدی (نه أبتثی است)، ۲) ادویه گرم و تر در دو فصل است، ۳) ادویه سرد و خشک پنج فصل دارد، ۴) داروهای سرد و تر دو فصل دارد، ۵) داروهای معتدل (چوب سیاوشان)، ۶) حیوان، مقالت ۳. خصوصیات دیگر آن داروها از روی کتاب قانون که در چندین بحث است: بحث ۱) زهرها در شش «باب» و برخی از باب هایش چند فصل دارد، ۲) لوح غذا، شش «باب» و هر باب چند «فصل» و یک «تتمه» است، ۳) لوح اعضای تنفس در شش باب که برخی از آنها فصل‌هایی و نیز یک تتمه دارد، ۴) لوح اعضای حیاة و تنفس و سینه، شش «باب» و برخی باب‌هایش چند «فصل» و یک «تتمه» دارد، ۵) لوح اعضای سر نیز شش «باب» و یک «تتمه» و برخی باب‌هایش چند فصل دارد، ۶) لوح اعضای چشم نیز شش «باب» و یک «تتمه» و برخی باب‌هایش تا شش فصل نیز دارد، ۷) مفاصل نیز شش «باب» و یک «تتمه» و برخی باب‌هایش چند «فصل» دارد، ۸) لوح تب‌ها شش «باب» کوتاه و برخی باب‌هایش چند «فصل»، ۹) ورم‌ها و بثورها در شش «باب» و برخی باب‌هایش در چند «فصل»، ۱۰) جروح و قروح در شش «باب» و یک «تتمه» دارد، ۱۱) داروهای آرایش در شش «باب» و یک «تتمه» و برخی باب‌هایش در چند فصل، سپس یک «تذنیب» (دنباله) مشتمل بر دو «بیان»: ۱- داروها که در قانون نیامده است، ۲- داروها که در کتاب‌های موجود امروز نیز نیامده است. سپس در گ ۱۳۴ر این عنوان دیده می‌شود: الجزء الثانی من القسم الاول من کتاب التجربة، من کتاب التلخیص فی الماء و الابحاث الجزئیة المتعلقة به و هو ینقسم علی شطرین من البحث. البحث الاول الشطر الاول ففی المیاه فی جهة الدوائیة ...، الشطر الثانی آب آشامیدنی، سپس در برگ ۱۴۱پ قسم دوم کتاب آغاز می‌شود. قواعد کلی مربوط به آزمایش، شامل دو «جزء»: ۱. آنچه به کار پزشک و خادم پزشک (عطار، صیدلانی) آید، در دو «فصل» و یک «تتمه»، جزء ۲. وزن ها، در دو «مقالت»: مقالت دوم در ده «باب» و برخی باب‌ها چند «فصل» و یک «دقیقه» و با یک «قاعده»، سپس در برگ‌های ۱۶۱-۱۶۸ یادداشت‌های پراکنده فارسی و عربی است، در برگ ۱۶۸ می‌گوید: «الفن الثانی من الجزء الاول من القسم الاول من کتاب «التجربة» من «التلخیص» فی المرکبات و لما کان خیر الترتیب فی الادویة بتبویبها بابواب العلل لینظر الطبیب ...»، او در اینجا می‌گوید: چون در این باب کتابی بهتر از قرابادین سمرقندی نیافتم آن را بی کم و کاست در اینجا می‌گنجانم، پس این قرابادین را در برگ‌های ۱۶۸ تا ۲۱۶ آورده است، سپس چنین دارد: «خاتمة فی طرق الاعمال الواقعة فی الدواء و اسماء الادویة، غسل الشمع یذاب الشمع:و یصب فی الماء ... غسل النورة ... غسل المرداسنج ...» و پس از سه برگ در برگ ۲۱۸پ دارد: الکوافح ضروب و اصلها ان یعجن دقیق الشعیر فطیراً و یعمل منه الکوافح بان یصب علیه اللبن الحلیب و یربی فی الشمس فیحرک کل یوم (افتاده است). هر چند این «خاتمه» به دنبال قرابادین سمرقندی نوشته شده است لیکن ظاهراً جزو آن نیست و از اصل کتاب تلخیص باشد زیرا که در حاشیه (گ۲۱۶ر) جمله «تم قرابادین السمرقندی» نوشته شده در فهرست با نام التلخیص آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره رجب ۱۰۷۴ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ این نسخه از سویی دارای خطزدگی و تغییرهایی است که جز از مؤلف نتواند بود و از سوی دیگر دارای غلطهایی است که از مؤلف نتواند بود. پس گویا یک کاتب آن را برای مؤلف نوشته باشد و مؤلف آن را بررسی کرده و در آن دست برده و تغییرها داده است در جمادی الاول ۱۰۷۷ در همان شهر در آن (ظاهراً از طرف مؤلف) تجدید نظر شده، محشی شاید از مؤلف، پس نسخه منحصر به فرد است؛ ۲۱ و ۲۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۵]

۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۱۳

آغاز: بسمله. اولی ما استفتح به و ابتدی به الکتاب الحمد لمسبب الاسباب ... و بعد فان الطب من انفس العلوم و اعظمها قدرا؛ **انجام:** و الربع و البلغمیة فتسلمان طویلا (وقع الفراغ من هذا المختصر فی الطب فی یوم الجمعة سادس عشر فی شهر رجب المرجب سنه احد و تسعین الف ... سلم)

در دوازده «فصل» کوتاه است و گزیده‌ای است از کتاب‌های دیگر و برای صاحب اعظم سعدالدین محمد ساخته شده است. در دیباچه آمده: «یحتوی علی حل القوانین الکلیة للصناعة الطبیة»؛ خط: نسخ، کا: عباس شافع بلاغی، تا: جمعه ۱۶ رجب ۱۰۹۱ق؛ ۲۲گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۵]

۶۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۶

آغاز: او یابسة او معتدلة. الفصل الرابع اذکر فیة الفرق بین الدواء الوارد علی البدن و الدواء؛ **انجام:** اربعة و عشرین مرتبة او درجة کما ذکرتم تم الکتاب ... و کتبناه کما وجدنا لازیدنا ... و سلم کثیرا

در بیست و سه «باب»: ۱. العقاقیر، ۲. تدبیر الادویة المفردة، ... ۲۲. نکت من غرایب المرکبات و الادویة المجربات و النوادر المستحسنات، باب الخواص المجربة، معرفة اسماء الادویة المفردة الطبیة و صفاتها النفعیة؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محمود بن عبدالله جراح بغدادی پسر استاد حسین جراح در شهر اردبیل نسخه را با چند نسخه دیگر در ۲۰ صفر ۹۵ [۱۰] مقابله کرده؛ تملک: سید محمد بن احمد طبیب، محمدرضا پسر حاج محمد علی تبریزی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۴۶گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۳/۵-۱۵)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۶۰۸]

۶۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۱۱

آغاز: بسمله، رب یسرلی اتمامه جمل تقدمه المعرفة و عواقبه و جمل الدلیل الحاضرة و سخنه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ اهدایی: دکتر سید احمد معتمد ریاضی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۸۲گ، ۳۰

سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۴۳]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۸

آغاز: عن الطبیعة لموافقه فی حال صحته التی؛ **انجام:** ثلاثة دراهم بز رالهند باوالکنوت (کذا فی النسخه).

کتابی است در پزشکی و آغاز آن در این نسخه از «فصل فی الاستدلال الکائن من جهة مقدار الرئیس و انجام آن المقالة الرابعة فی الامراض الالیة و المشترکة العارضة للمعدة، فصل الاورام الحادثة فی المعدة» می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۵۲گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۴/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۲۷]

۶۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۱

آغاز: و حالت ثالثه و در مدت دوازده روز دیگر اعضاء متمیز و مصنفه گردد؛ **انجام:** فاصبر لدائك ان جفوت طبیبا ×× واقنع بجهلك ان جفوت معلما. اتفق الفراغ م تنمیقه ظهر یوم الخمیس ثامن عشر جمادی الآخر ۱۱۶۰ علی ید مؤلفه حامداً شاکرا مصلیاً تم

باب اول: در امراض مختصه عضو بعضو و متعلقات آن. گویا طب الملوك باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۰ص (۱-۴۰)، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۴۷]

۶۹. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز: فی القدرة و الارادة القدرة صفة توثر وفق الارادة و هی میل یعقب اعتقاد النفع؛ **انجام:** لایقال عرضه تحصیل مصلحة العبد لان تحصیل مصلحة

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: گالینگور سبز، ۵۵گ، ۹ سطر (۶/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: - ۶۰]

۷۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۰۰/۲

آغاز: وصف السعال الرطب، هو الذی ینبذ معه صاحبه البلغم عند السعال

چند فایده پزشکی است برگرفته شده از کتاب‌های طبی مختلف، در هر فایده مرضی و سبب آن گزارش شده و درمان آن را یاد می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۷گ (۶۵پ-۷۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۹۵]

۷۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۵۲/۲

آغاز: قال الشیخ الرئیس و اما الریة فانها مؤلفة من اجزاء أحد شعب القصبة و الثانی شعب الشریان؛ **انجام:** و تجد اصناف اللیف کلها فی الطبقة الداخلة و الرحم یغلظ و یثخن

رساله‌ای است در طب و خصوصیات و امراض اجزاء داخلی بدن، و ظاهراً قسمتی از یکی از تألیفات ابوعلی سیناست با عناوین «قال الشیخ الرئیس»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۱۷گ (۱۰۴ر-۱۲۰ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۸۴]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۹۹

آغاز: فی امراض الشفتین و اللسان و اللثه و الاسنان و الحلق و اللهاة و ما یتعلق بها و علاجها قال الحکیم القلاع الذی یکون فی افواه الصبیان یداوی؛ **انجام:** و عنق مدقوق وزن درهم نوشا در مسحوق و یغل ذلك فی الخل و رسیع البیضه بحیث یکون فوق ثلث اصابع.

مؤلف از کتاب‌های طب و از اطبای قدیم نام می‌برد از جمله: ارسطاطالیس، یوحنا بن سرابیون، مهراریس، جالینوس، و ذیمقراطیس، محمد بن زکریا رازی، یحیی بن ماسویه، قسطابن لوقا، و دیگران؛ از باب اول (امراض شفتین و لثه ...) تا باب ۲۹: خواص احجاز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدودقرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۰۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۸۳]

۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۴۱/۲

آغاز: ... و قد احببت ان الحق هیهنا فصلا مشتملا علی ادویة و منافع تدعو الیها الحاجة و لم یتعرض لها فی الکتابین، فصل فی طبایع ادویة و منافعها اولها الناخوة حارة یابسة تدر البول؛ **انجام:** و اکل الطین و العلاج قطع السبب و الاصلاح بالادویة و الاغذیة و السلام.

رساله کوتاه طبی است که از منابع مختلف پزشکی همچون الرحمة فی الطب و الحکمة، تألیف مقری مطالبی آورده است، مؤلف ضمن برشمردن گونه‌های اغذیه و ادویه به خواص آنها نیز پرداخته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه قرمز، ۲۵گ (۳۰ر-۵۴پ)، ۲۱ سطر(۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۵۹۵]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۷۹/۲

آغاز: بالجمع بعضهم و یعالجون بمعالجات ... و اما المضار فلا یخفی ان الاسراف فیه یصفراللون و یضعف البصر و السمع؛ **انجام:** و فی التبریز تخم کان عصاره ورق الغزب. هذا خاتمه ما ذهب الیه القلم من طبیعه الادویه المشهوره و الاغذیه المشهوره و الله هو المستعان.

رساله‌ای است در بررسی چند بیماری در اعضای مختلف بدن و علاج آن و بررسی نسبتا مفصل طبیعت ادویه و اغذیه مشهور مرتب شده به ترتیب حروف تهجی. مؤلف ناشناس رساله در مباحث خود از حکمای قدیم همچون جالینوس و بقراط و حکمایی همچون ابن سینا و سمرقندی و شارح الفاضل اقسرائی و مؤلف بستان الاطبا و کامل الناعه نقل قول نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۸ص (۹-۶۶)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶-۴۲۹]

۷۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۷۰

آغاز: القول فی الصداع الحار فمن امراض الرأس الصداع و یعالج الحار منه بان یؤخذ؛ **انجام:** و ینفع منه ان یقمح من السلیخة وزن ثلثة.

برخی عنوان‌های موجود: القول فی الصداع الحار، فی علاج

الضربة و السقطه التی تصیب العین. فی اوجاع الکبد، فی اوجاع الطحال ... صفت دواء یقطع البواسیر ... فی القولنج ... فی اوجاع الکلا و المثانه ... فی اوجاع الارحام و الحیض، فی النقرس و اوجاع المفاصل. فی عرق النساء ... فی نهش الحیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۱۲۲]

۷۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۴الف

آغاز: فصل فی قروح العین و بثور و تفرق اتصال الملتحم نسخة دواء یبلغ البیاض یوخذ من السرطان البجری و بعر الضب و زبد البحر و نحاس محرق و توتیاء کرمانی و اقلیمیا الفضة و اقلیمیا الذهب و قشر بیض النعام و قانصة جباری من کل واحد درهم مسحقونیا و ذرق الخطاطیف و انزروت و بورق ارمنی و ملح درانی و فلفل و طین قیمولیا من کل واحد نصف درهم سکر طبر زد ثلثه شیخ محرق وزن در همین مسک دانق سحق الجمیع نعما و یربابما قد طبخ فیه الرح و یجف و یسحق کالغبار و یکحل به العین بعد الخروج عن الحمام او الانکباب؛ **انجام:** الصدقة الکبیرة اربع عشر شامونة عشر من و نصف ملعقة العسل اربعة مثاقیل ملعقة الادویة مثقال او در هم و الحمد لله حق حمده و صلواته علی خیر خلقه محمد النبی المختار و آله و عترته الطیبین الطاهرین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه را طب اخلاطی خوانده‌اند؛ ۳۱۸گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۴۳]

۷۷. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵۳/۳

آغاز: علاج الدوالی و داء الفیل؛ **انجام:** و یکون عادة للحصر ایضا ان کان سقروسا

در آن عنوان «المقالة الثالثة فی اوجاع هذه الاعضاء. وجع الظهر» آمده است و از «العین المبصرة» کفعمی یاد شده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶ص (۲۱۹–۲۲۴)، ۱۷–۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نشریه: ۳ – ۳۴۰]

۷۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۲

آغاز: در رساله دوم: باب خواص السداب من اخذ من ورق السداب بالفرد و جعله فی؛ **انجام:** لم یقدر علیه احد یکتب هذه الاسئله

بخشی از کتابی است در پزشکی، شامل خواص سداب، استخراج دهن سداب، داروهای آسان جهت بیماری جرب، برخی معجونها، مسهل‌ها و خواص برخی داروها و سفوف و قرص‌ها و حب‌ها، فوائد طبی، بندی منقول از کامل الصناعه، طریقه زنگار ساختن، فصل در ادویه حاره، بارده، نافعه للمعده، ... اسکوربوط، استخراج جوهر، عقد زنبق، علاج کزاز ... و استخراج املاح اشیاء و ... این مجموعه کلا به یادداشت‌های دستی طبیبی می‌ماند که نیازهای پزشکی بیماران خویش را گرد آورده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر راسته و چلیپا (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ – ۱۶۳۹]

۷۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۳۰/۱–۵۸۹۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، صفحه آخر آن نوشته ۱۲۶۸؛ جلد: مقوا، ۲۶ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: – ۱۹۰]

۸۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۷۵–عکسی

آغاز: صفت حب منتقی الرأس؛ **انجام:** رماد الطرفا. اما شرب ضع الحمل. و کذا حب شجرة مریم کل واحدة منه بسنه. تم و الحمدلله رب العالمین. بقلم تراب اقدام المؤمنین الحاج قاسم ... در پایان آمده:«بلغ بحسب الطاقة»

با سربندهای «فصل» و «باب»: فصل ۲. امراض الرأس، ۳. امراض العین، ۴. امراض الاذن، ۵. الرعاف، ۶. ذکر امراض ما فوق المری و القصبة، ۸. امراض آلات الغذا، ۹. اوعیة الفضلات، ۱۰. بقایا الاعضاء الی القدم، الباب السابع فی امراض الظاهرة. متن پزشکی ارزشمندی ست نخست بیماری را گزارش می‌کند سپس با سربندهای کوچکتر «علاج» پی گیری می‌کند. برای نشانی: الفصل الخامس الرعاف، انبعاث الدم من نفسه و اسبابه فرط الامتلاء فیجعز العروق بکثرته و فساد الکیفیة فیبترها بحدته و انقطاعه احیاناً؛ خط: نسخ، کا: حاج قاسم بن حاج محمد طبره البغدادی مسکنا، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۲۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰۹ص، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۵۴]

۸۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۵۶

آغاز: علاج صلابة العصب شحم العنز الانثی اذا سلی؛ **انجام:** عنز روت یخرج الغذاء من العین محتها و الحمدلله رب العالمین.

رسالة فی خواص الحیوانات و النباتات فی الاستعمالات الطبیة. نسب الی جالینوس؛ خط: نسخ، کا: شیخ سلمان بن خلیل سید عزالدین بن سید شعبان رئیس خلفاء الرفاعیة، تا: چهارشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۲۲۰ق؛ جلد: چرم مشکی، ۱۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۳۱]

۸۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۷

آغاز: بسمله فی امراض الکبد سوء مزاج الکبد یکون اما حارا و علامته شدة العطش و خشونة اللسان؛ **انجام:** مثل جوز السرو و الابهل و سایر ما یقع فی ضماء الفتق فانها یشد العضو وتنشف الرطوبات، تم.

شرح مفصلی بر یک رساله مختصر طبی است که در آن ابتدا مرض طرح و سپس در دو بند جداگانه سبب آن مرض و علاج آن را با عناوین «سببه» و «علاجه» بیان می‌کند؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد نصیر لولوئی هزارجریبی، تا: ۱۲۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۸۲گ، ۱۹ سطر [ف: ۱ – ۱۷۸]

۸۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۷۴

آغاز: بسمله. قال الشیخ الامام الحبر الکامل ... قدر تبت هذا الکتاب علی اربعه فنون؛ **انجام:** یوخذ من الاکثر ما یساوی الاقل الی ان یقرب الجمیع من مقدار واحد فی الکیفیه تم الجزء الاول ...

متن از ابن نفیس علی بن ابی الحزم است و شارح آن معلوم نیست

و شامل چهار «فن»: فن ۱. قواعد جزئی الطلب، فن ۲. الادویه و الاغذیه المفرده و المرکبه، فن ۳. الامراض المختصه بعض عضو، فن ۴. الامراض اللتی لایختص بعضو دون عضو؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد محسن ایراوانی، تا: ۱۲۳۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۹۴گ، ۱۸ سطر، اندازه:۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۷۰]

۸۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶۸/۱

آغاز: المرض: اللقوة، الطبیعة: بارد رطب، النبض متواتر جدا؛ **انجام:** والحمدلله رب تعالی علی ما الهم و یسر و انعم انه جواد کریم و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین

کتاب فی الطب کله ضمن الجداول، فیذکر فی الجدول اسم المرض اولا ثم یعین علاماته من حیث الطبیعة و النبض و البول، و بعده یشیر الی دوائه من الادویة و الاغذیة و لزوم القصد و عدمه، و جاء فی آخر النسخة انها الجزء الاول من الکتاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن جعفر حسینی طهرانی، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۲۴۳ق؛ ۶۱گ (۳پ-۶۳پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [مؤید: ۲-۱۷۴]

۸۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۶۴ و ۲۲۸۴ عکسی

آغاز: البارد الخبز و النضیج و لا سیما اذاکرر فی الفرن و الکعک و البقساط و اکباد الکباش و الاطحلة

کتاب مفصلی است در پزشکی گویا در دو جلد بزرگ در دو مقاله و هر کدام در چند باب مشتمل بر بیان امراض و اسباب آنها و کیفیت علاج و درمان آنها با نقل گفته‌هایی از بزرگان اطباء قدیم با ذکر منابعی که از آنها نقل می‌شود چون «الفاخر» رازی و «مغنی» عبدالله عشاب و «اقناع» سعید بن هبة الله و «مختار» ابن هبل و دیگران؛ جلد اول کتاب با این عناوین: المقالة الرابعة: فی الزینة، دارای ۱۱ باب، المقالة الخامسة: فی امراض الراس، دارای ۳۲ باب، المقالة السادسة: فی امراض العین: دارای ۱۹ باب، المقالة السابعة: فی امراض الاذن و الانف و الفم، دارای ۱۹ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۲ - ۷۲] و [عکسی ف: ۶ - ۳۲۴]

۸۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۹۶

آغاز: بسمله و به الاستعانة، الحمدلله الذی جعل نوع الانسان اکمل الانواع

مشتمل بر «مقدمه» و ده «باب» و «خاتمه»؛ خط: نسخ، کا: محمود غریب سقزی، تا: ۱۲۶۱ق؛ مهر: «عبدالعزیز حسینی»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۶گ، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۶۸]

۸۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱

آغاز: فی الغنشا من الغنشیة و سایر انواع الغشی العارضة فی سایر الامراض ...

مطالبی است طبی در خواص و ماهیت اشیاء مختلف و طرق درمان پاره‌ای از بیماری‌ها، با نقل اقوال طبیبان قدیمی، بعضی از عناوین فصول کتاب ذکر نشده، عناوین موجود: الغش، الوبا، النبض، البحران، النقرس، اوجاع المفاصل و عرق النساء و الاخلاط الاربعة، فصل فی شعر، المقالة الثامنة: فی احکام السقمونیا، در سه فصل، المقالة التاسعة: فی احکام السکر در شش فصل، المقالة العاشرة: فی احکام السبکنج، در هفت فصل، المقالة الحادیة عشرة: فی احکام السلق در هفت فصل، الشب در دو فصل، الطلق در یک فصل. احکام الغرا در یک فصل، احکام الفیروزج در یک فصل، احکام الفضة در سه فصل، احکام الغرا در سه فصل، احکام الغزال، الحکام العقاب، احکام العنبر در شش فصل، احکام العلک در دو فصل، احکام السندروس، احکام السمسم، احکام الشمع، الطین الارمنی، احکام العسل در هفت فصل، احکام السرطان، الحکام السمک، نصایح ارسطو الطبیة الی تلمیذه اسکندر ذی القرنین؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: ملا محمد تقی گلپایگانی، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۲ص (۵-۷۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۴/۱

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۲۲]

۸۸. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۰۵/۱

از جمله سه بیت عربی در طب؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین محلاتی، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱ر-۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۱۵۹]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۷

عنوانهای آن: امراض المقعدة و الشرج، امراض الکلیة و المثانة ... امراض و علل الاظفار؛ خط: نستعلیق ریز، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: جمعه ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۹۵ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۸۰گ، ۱۵سطر (۶×۹)، اندازه: ۷×۱۱سم [سنا: ف:۱-۳۴۷]

۹۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۵/۹

آغاز: فصل فی الجذام هو استحکام السودة علی البدن و علامته فی بدایته بحة الصوت؛ **انجام:** فهو نافع ذالک الکتاب کله مجرب صحیح معمول به و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم.

رساله‌ای است مختصر در طب دارای شش «فصل»: ۱. فصل فی الحذام، ۲. فصل فی تحریک الاخلاط الاربعة، ۳. فصل فی هیجان الدم، ۴. فصل فی البلغم، ۵. فصل فی انواع السوده، ۶. فصل فی الحمی و اقسامها؛ خط: نسخ، کا: حسن فرزند صدیق فرزند جحا فرزند محمد فرزند احمد فرزند جحا، گیلانی، تا: ۲۱ جمادی الثانی ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی مشکی، ۸گ (۱۵۱-۱۵۸)، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲۹ - ۵۴۹]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۱/۸

آغاز: اعلم ان الطلب فی اللغة یستعمل علی معان کالسحر و الاصلاح و العاده؛ **انجام:** دفن الادویه مطلقا و هذا انسب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوا، ۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۴]

۹۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۸۹

آغاز: فصل دوم فی الارکان، الارکان أجسام لا تنقسم الی أجسام

مختلفة الصور و تحدث المرکبات من ترکیباتها؛ **انجام:** فاحبس فی الحال ان کان رقیقاً الی البیاض و اذا وجب أن تفصد فی الحمی ...
فصول کوتاه و مختصری است در قواعد کلی علم طب و شناختن دردها و درمان‌ها، این نسخه از فصل دوم تا فصل هشتاد و شش از کتاب را دارد و چون آغاز و انجام آن افتاده معلوم نشد که چیست؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۹۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۳۹۰]

۹۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۱۱

دارای سی و دو «میمر» می‌باشد و هر کدام دارای چند مقاله مشتمل بر انواع است، این کتاب «اثولوجیا»ی ارسطو نیست که در فلسفه و دارای ده «میم» می باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: - ۵۹]

۹۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: منها دردی الدم و غیر الطبیعی یحدث بهن احتراق؛ **انجام:** و صاحب المنش یتشقق سفته کثیر الیبس مزاجه
شاید کتاب «الموجز» از ابن نفیس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۴۱]

۹۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۲-۵۹/۱۶۸

آغاز: من فوق وسوء المزاج المودی الی ضعف القوة الماسکة ... فصل من احتاج الی ان یسقی الحرنق
از «فصل من احتاج الی ان یسقی الحرنق و کان استفراغه من فوق ... » تا اول «المقالة الثالثة عشر فی احکام الامراض الانتقالیة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱گ (۲۹-۳۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۸۴۰]

۹۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۳۳

آغاز: بان یکون اول ما یدخل جوف الطفل ریق رسول الله ص؛ **انجام:** باب الاستفراغ بالسعوط و اللدود و الوجود و ما اشبه ذلک عن امن مس میت.
کتابی است در طب با عناوین «باب، فصل» در شناخت امراض و دستورات پزشکی که در بسیاری موارد مؤیداتی از آیات و احادیث نیز می‌آورد. در این کتاب مطالبی از حافظ، تمام دمشقی، داود متطبب، سهروردی، زکریای رازی و شیخ و استادش در کتاب «الهدی» و «فردوس الحکمة» طبری نقل می‌کند؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای علامات بلاغ، مصحح؛ ۸۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۰۵]

۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۲۲

دارای آغاز و پایانی ناقص می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از آزیتا نامجو [رایانه]

۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۶

آغاز: ... من کان به وجع النسا و کان ور که ینحلی ثم یعود فانه قد یحدث فیه رطوبة غلیظة؛ **انجام:** لن الماء اذا بلغ الی قصبة الریة اعان علی الخلق و لم یعلم و لم یعلم انه عنی بذلک الما ...
کتابی در مورد بیماری‌ها و راه علاج آنهاست. مطالب با دو حرف «ف» و «ش» آغاز می‌شود که ظاهراً ...، فصل و شرح می‌باشد. مطالب در چند مقاله ارائه شده است که نسخه حاضر حاوی مقاله هفتم به بعد است، مؤلف آراء جالینوس و بقراط را نقل کرده گاه آنها را رد می‌کند وی از کتاب «جالینوس فی البحران» نیز نام برده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، دو حرف «ف» و «ش» مرتبا تکرار شده؛ ۱۹۲گ، ۲۱ سطر (۱۸ سطر نانوشته) (۳×۸/۵)، اندازه: ۵/۵×۱۲سم [رایانه]

۹۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۰۵/۳

آغاز: ... ینقسم الی اجسام مختلفة الطبایع وهی اربعة:النار وهی حارة یابسة والهواء وهو حار رطب والماء وهو بارد رطب والارض وهی باردة یابسة؛ **انجام:** الفصل الثالث عشر فی الطبیخ: اما الاسفید ناجات فهی ملینة والخلیات مجففة والمرکب منها مثل الزیرماج معتدل واللبنیات والسماق والتفاح فقوتها مثل قوة عصارتها.
کتاب طبی است با عناوین «مقالة، مقالة» و هر مقاله دارای چند «فصل» می‌باشد، مقاله دوم: درتشریح، مقاله سوم: در احوال بدن انسان، مقاله چهارم: نبض وتنفس، مقاله پنجم: در تدبیر اصحاء و علاج مرضی، مقاله ششم: در امراض سر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۳۸گ (۹۶ر-۱۳۳پ)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۵۷۹]

۱۰۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص [نشریه: ۱۱ - ۹۳۹]

۱۰۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۳۱

آغاز: المعتاده و الشرب علی الریق؛ **انجام:** و یصرف بالثقل و الحمی اللینیه و تفرق الاتصال.
مشتمل بر شش «باب»: ۱. الحمیات، ۲. البحران و ایامه، ۳. الاورام و البثور، و الجذام و الوباء و التحرز عنه، ۴. الکسر و الوثی والخلع و السقطه و الصدمة و الضربة و الشجاج و السحج، ۵. الزینة، ۶. السموم و الاحتراز عنه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۷گ، ۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۴۴۴]

۱۰۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱۰/۱

با عنوان «فی الزرقة، فی ضعف البصر» تا میرسد به «فی فروع المثانة، فی جرب المثانة»؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: ساوه؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۷۴گ (۱ر-۷۴پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۳۴۴]

۱۰۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱۰/۴

دارای «الباب الثالث عشر فی الدراهم و الذرورات» تا «الباب التاسع عشر فی ادویة الشعر»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱۰۹پ-۱۱۵ر)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۳۴۴]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۸۱

آغاز: و کذلک دلائل الحرارة و الرطوبة و البرودة و الیبوسة و

البرودة و الرطوبة ثم یحکم علی ذلک بالاغلب فاما الاستدلال علی مزاج الکبد؛ **انجام:** من کل واحد عشرة دراهم حتی ینحل البان و رفع فی قاروره ... و یستعمل عند الحاجة. و الله اعلم و منه التوفیق و علیه الاتکال.

کتابی است در طب، مشتمل بر پنج «مقاله» و هر مقاله شامل چند فصل: مقاله ۱. افتاده، ۲. ذکر تشریح جمیع اعضاء بدن انسان در هشت فصل، ۳. تدبیر صحت در ده فصل، ۴. ذکر جمیع امراض حادث بر انسان در بیست و هفت فصل، ۵. قرابادین در ده فصل. با جستجو در منابع موجود نشانی از این اثر و مؤلف آن به دست نیامد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح؛ ۳۲۶گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱۹ – ۹۵]

۱۰۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۹۶/۵

فوائد پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۳۶۲]

۱۰۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱

آغاز: حمداً لله علی ما أولی من فضله و أسدی من طوله؛ **انجام:** ثم یتقارب منه و أما أن یتخیل أن الجدران و الحیطان و الأبنیة ...

رساله‌ای موجز در طب که در آن اشاراتی است به تجارب در دوازده باب، نسخه در اواسط باب دوازدهم ناقص مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم زرد، ۴گ (۱پ-۴۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۱۶۵]

۱۰۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۷۲/۲-۵۴/۶۲

آغاز: الشجاعة و المرارة بعطارد ... باب نحن الذاکرون اول خلق الانسان الله تبارک و تعالی خلق آدم من تراب؛ **انجام:** ینذر بالبواسیر کثرة الدمامیل یخشی منه خراج عظیم تحت الکتاب

بخشی است از رساله‌ای در طب، عنوان باب‌های موجود چنین است: باب: نحن الذاکرون، باب فی ترکیب جسد الانسان، باب فی ترکیب الجسد من الاعضاء، باب اجتماع الازیاح فی البدن، باب استقامة الطبایع الاربعة، باب الانذار بالحوادث؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳گ، ۲۳-۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۲۰۷۳]

۱۰۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۴-۱۰/۸۰

آغاز: حلبة تغلی علی النار اربع مرات کل مرة بماء جدید ثم ... فانه جید کما ذکرنا المراهم اعلم ان المراهم فائدتها تنقیة القروح و الجروح و تنزل ما فیها من المرة و الرطوبات؛ **انجام:** عض الکلب الکلب اعلم ان الکلب الکلب هوکلب فی الاصل قدتغلب ... العلاج یمکن قبل ان ینکر الماء فیبدأ ... قال بقراط الحکیم الثوم شفاء للناس من السموم وفی هذا نظر ... صفة اخری تمنع جمیع السموم و نهش الافاء و الحیاة

رساله ایست در طب شامل ابواب، مباحث موجود در نسخه: الباب الثالث: فی مایصلح للبدن فی حال الصحة، الباب الرابع: فی علاج امراض المخصوص بکل عضو (از فرق تا قدم) در لابه‌لای مطالب از احادیث معصومین استفاده می‌کند از جمله دعای نور را به نقل از حضرت فاطمه (س) آورده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ – ۲۰۳۱]

۱۰۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۲۹-۳۸/۱۴۹

آغاز: اذا جاع واذا تأخر عنه الطعام غشی علیه و سقطت قوته بولیموس هو جوع الاعضار مع شبع المعدة ... الفصل السادس فی تعریف امراض الکبد و الطحال و اعضاء البول؛ **انجام:** فی عدد عظام البدن وکمیته قطاعها فی کل عضو فجملیه عظام ... فی کتبهم عظام القس سبعة قطع عظم الورک و عظم العانه

قطعه‌ای از کتابی است در طب شامل چند فن و هر فن شامل چند فصل یا چند قسم، طرفین نسخه حاضر افتاده است، مباحث موجود: فصل ۶. تعریف امراض الکبد و الطحال و اعضاء البول، فصل ۷. تعریف اسماء الحمیات، فصل ۸ تعریف الاسماء التی یتعلق بالاورام، فصل ۹. الامراض التی تتعلق بالزینة، القسم الثالث من فن الاول وهی تسعة فصول الفصل الاول فی تعریف اسماء الاغذیة ... الفصل السادس فی تعریف الالفاظ الادویة المشبهة، الفن الثالث شامل ده قسم: القسم الاول فی الثنائیات ... القسم التاسع فی العشاریات، ظاهراً غیر از «قانون» ابن سیناست، از فصل سادس از قسم ثانی از فن اول تا قسم تاسع از فن ثالث؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «ازخدای ذوالمنن حسن توفیق می‌خواهد ۱۲۷۵» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ – ۲۰۳۱]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۴ ض

ناشناس و نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۱۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۷۶/۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل نوع الانسان اکمل الانواع و میزه بالنطق و الادراک و الاختراع و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد وآله ... و بعد فهذا مؤلف لطیف لایجهله انسان و لا یحتاج فی معرفته الی اعوان؛ **انجام:** و اما قروح البطن و یعرف بنزف الدمن و القیح فینفع منه شرب عشرة دراهم من طبیخ الشعیر مع مثلها.

کتابی است در طب در بیان امراض بدن از سر تا پا، در یک «مقدمه» و ده «باب» و یک «خاتمه»، و هر باب دارای فصولی، فهرست قسمت موجوده کتاب عبارت است از: مقدمه: فی معرفة الطب، باب ۱. معرفة اصول الامراض، سه فصل، ۲. امراض الرأس، پنج فصل، ۳. امراض العین، فصل ندارد، ۴. امراض الاذن و الانف و الفم، سه فصل، ۵. امراض الحلق و الرقبة و الصدر و الثدیین، سه فصل، ۶. امراض الظهر و البطن، دو فصل، ۷. امراض المقعد و اعضاء التناسل، چهار فصل، ۸ امراض الورکین، دو فصلش موجود است ... نسخه حاضر از اول کتاب فصل دوم از باب هشتم را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ظاهراً به خط مؤلف؛ جلد: تیماج، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: - ۳۰۳]

۱۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۹۱

آغاز: او من صب ماء بارد علی الرأس او لغوص و علامته ان

یکون؛ **انجام:** مما یجییء فی باب الورم الصلب فی الرحم ثم بالمحلله
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ ۵۹گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۵ – ۱۶۷۲]

۱۱۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸/۶

برای سلطان مراد و مصطفی پاشا و با نام امیر درویش با عنوان «فصل»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۹۳۹]

۱۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۷۳/۱

آغاز: و ترسله الی الاعضاء، و هذه الحرارة التی فی الانسان جوهر مجرد؛ **انجام:** بتوسط روح العالم کما یفعل الحدید فی المغناطیس. تم الکتاب بعون الملک علی ید ... اسماعیل بن خلیفه
با این مطالب: فصل فی النبض فصل فی البول فصل فی النوائب فصل فی العلاج الکلی فصل فی معرفة خواص الاشیاء فصل فی الادویة المنسوبة الی الکواکب المقالة الثالثة فی کیفیة تدبیر الادویة و تحلیلها، در چندین فصل المقالة الرابعة فی العملیات بقول جزوی، در چندین فصل. گویا طب براکلوس باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن سبز، ۴۶گ (۱ر–۴۶پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۳۵۹]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصور تألهی معین الدین [رایانه]

۱۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۹۰/۱۰–طباطبائی

آغاز: صفة کحال (کذا) اطنب الحکماء فی مدحه للصحیح و العلیل وی حفظ العین من نزول الماء و یجلله بعد ان ینزل یدق التوتیا و یسحق
در صدر این بخش نوشته: «منقول من بعض کتب الطب»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۹۴–۱۹۵) [ف: ۲۳ – ۵۳۹]

۱۱۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۷۰

آغاز: نقل من کتاب طب الائمه و طب النبی (ص) و طب الرضا ... فلتقف علیها هناک لوجع الرأس؛ **انجام:** پایان – ام الکتاب و المعوذتین و قل هو الله احد و آیة الکرسی علی التنزیل ثم قال هاک و شده علی عضدک الایمن و لاتجامع.
جزوه مختصری است که شخصی که نامش ذکر نکرده، مطالب علی را برای معالجه امراض از سه کتاب: طب الائمه و طب النبی (ص) و طب الرضا (ع) اقتباس کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ، ۱۸ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۴۰۷]

۱۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹۷

انجام: و مائه ینفع من شرب العلق و یزیلها و اسقطها من الحق غرغره مرارا متوالیه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۷گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ – ۱۱۶۴]

۱۱۹. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳–ط/۳۹۳

آغاز: بمفصل الرکبه عشرون و علی الساقین لحرکه القدمین ثمان و عشرون؛ **انجام:** الخلط المحدث الداء الحیه شدید العفونه
کتابی است در طب مؤلف و نوسینده آن معلوم نیست، این کتاب شامل مطالبی است در تشریح اعضاء و خواص اغذیه و ادویه و بعضی امراض؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بغدادی قهوه‌ای، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ، ۱۱ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ – ۳۷۱]

۱۲۰. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۹/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۴]

۱۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۵

خط: نستعلیق، کا: مرحوم میرزا ارسطو ابن احمد بن محمد قمی، بی‌تا؛ کاتب حدود یکصد سال قبل در قم به طبابت طب قدیم اشتغال داشته، فرزندان و نوادگان وی اکثراً فرهنگی و برخی با فامیل ارسطو شهرت داشتند. [میراث شهاب: س۱۰ش۱–۲ – ۲۶]

۱۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۶/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاضی جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۲]

۱۲۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۵۵

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین. فهذه مشتمل علی زیدة ما یجب استحضاره من صناعة الطب علمیة او علمیة؛ **انجام:** الصندل معتدل البرد الزعفرانحار یابس مخدر الدارصین حار یابس. کتبتک یا کتابی لست ادری ×× اذا ما مت من یقرئک بعدی ...
شامل ده «مقاله» و نود «فصل»: مقاله ۱. شامل پنج فصل، مقاله ۲. حاوی هفت فصل، مقاله ۳. دارای پنج فصل، مقاله ۴. شامل هفت فصل، مقاله ۵. حاوی ده فصل، مقاله ۶. دارای سیزده فصل، مقاله ۷. حاوی هیجده فصل، مقاله ۸. دارای نه فصل، مقاله ۹ و ۱۰. هر کدام دارای هشت فصل؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن محمد، بی‌تا؛ ۱۷ص (۲+۱۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۱۲۵۵]

۱۲۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۳۲

آغاز: عود عندی – جت الغار و زعفران و ذریره و مرکلک؛ **انجام:** غرغره ینفع من و رم الحلق توخذ از الکتان و الحلبه مکد حمته در اصم (کذا).
چنین به نظر می‌رسد که کتاب دارای پنج «مقاله» است: مقاله ۱. که شامل ۱۲۵ باب است، بیست باب اول آن افتاده و آنچه موجود است در ضمادها می‌باشد، مقاله ۲. الحمیات و ۲۷ باب دارد، مقاله ۳. دارای ۱۰۹ باب، مقاله ۴. ادویه مفرده، باب‌هایی به تعداد حروف هجائیه دارد، مقاله ۵. قانون ترکیب در ادویه، تعداد باب‌های آن معلوم نیست و در این نسخه تا باب ۱۷ باقی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۳۲ص، ۲۱ سطر (۱۱×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۴۱۸]

۱۲۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۵/۱

آغاز: لم یکن حمی او برب السفر جل الحامض اذا کان مع الخلفه الحمی معجون المیعه؛ **انجام:** و ینتقل کماض الاترج و الریباس و السفرجل ... النفطی

در حبوب و اقراص و سفوف و اشیاف، عنوان‌ها در متن و هامش تحت عنوان: فی ادویة الدیدان، یوخذ برنج مقشر و ترجس و ترید وحب النیل، فی ادویة الکلی و المثانه اقراص تحرقه الیوم ... بذر الخیار مقشر عشرة ... فی ادویة الجراحات و القروح و مایتصل بذلک دزور ینبت اللحم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۳گ، ۱۸ سطر [ف: ۱ - ۴۱۷]

۱۲۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۸۱

آغاز: خلاف فیه من التقویم و التعدیل قویاً و اجتمع الیابس بالرطب عن تشتته؛ جلد دوم: بسمله و علیه التوکل - و بعد حمدالله ... فان الکتب التی صنفناها فی الطب الاول منها هو فی الاحکام الکلیه من الطب و الثانی منها هو هذا الکتاب المجموع فی الادویة المفرده؛ **انجام:** جلد اول: و فیه ایضاً ... الاربعة الی الاشفی و هذه البقیة بعد الضعف؛ جلد دوم: و الفراخ النواهض شور باجة و یتجرعون المری النبطی قبل الطعام.

کتابی است در طب که متن آن قدیمی است. نام کتاب و مؤلف آن معلوم نشد. کتاب شامل دو قسمت است: یکی شامل احکام کلیه طب و دیگری راجع به ادویه می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ ۴۳۴ص، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۱۹]

۱۲۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۵۴

آغاز: ... الباب السادس فی المعاجین الکبار المعروفه القدیمه و الحدیثه صفت سوطیرا و هو المخلص الاکبر. هذا دواء جامع انفع ینفع من الصرع و الدوار و الصداع العتیق و الفالج؛ **انجام:** و یلوث فیه فتیله و یوضع فی الانف و جملة الادویه ثمانیه.

دارای سه باب و چند فعل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۱۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۹۰]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۶۳

آغاز: بسمله، حمد له، اما بعد این کتابیست این کفتار حکیمانه جالینوس و جاماسب و بقراط و بو علی و جمله؛ **انجام:** علاج فصد قیفال است و حجامت کردن و چهار رگ زدن ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

۱۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۷۹

آغاز: بسمله، باب منافع الجذام و علة الاستسقاء؛ **انجام:** و نصف طحین عدس و مثله عسل ... تم بعون الله تعالی

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۲۳

آغاز: صاحب الکامل و ابی سهل المسیحی صاحب؛ **انجام:** لا یجنب السود آدمی الکبد حتی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **طبی = پزشکی** / طب / عربی، فارسی

tebbī = pezeškī

ناشناخته:

۱. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۸۲/۴

آغاز: هر کس اراده کند که زیاد شود ذهن او پس باید بخورد هر روز هفت مثقال مویز بناشتا بی دانه؛ **انجام:** ومن فوقها سبع مرات ویقول انه یزید فی الذهن ویقطع البلغم.

مسائلی است طبی که بدون تنظیم خاصی جمع آوری شده در بیان فوائد بعض اشیاء وطریقهء درمان به وسیلهء داروهای مختلف، شناخت طبایع انسانی، علامات امراض و ...؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: - ۱۳۵]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۰

متفرقاتی در طب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۱۵۶گ، ۱۹-۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۱۹۴]

● **طبی = پزشکی** / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

ناشناخته:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲

نام خوردنی‌ها را آورده و سپس در جدولی مقابل آن فوائد و چگونگی استفاده و مواقع استفاده و ... را ذکر نموده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۲گ، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۳]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۸۸

شامل: مقاله اول در سه فصل، مقاله دوم: در حفظ صحت بحسب فصول اربعه (در چهار فصل)، مقاله سوم: در حفظ صحت اعضاء رئیسه و غیر رئیسه (در دوازده فصل)، مقاله چهارم: در یاد کردن بعضی اشربه و معاجین ... (در دوازده فصل)، خاتمه: در احوال طوایف نسوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۳۱گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۲۵]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۲۷

آغاز: اسارون اسم کتبست و مشهور بدین اسم

نام داروها و گیاهان دارویی به ترتیب حروف الفبا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۴]

۴. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۹۱

ظاهرا مرتب بر دو قسم، قسم دوم مشتمل بر پنج مقاله، مقاله چهارم در امراضی که ظاهر بدن را حادث شود، مشتمل بر ۷ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۵ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۵-۵۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۶۰/۵

آغاز: باب پنجم: در نبض و احوال آن. حرکت نبض حرکتی مکانی است؛ **انجام:** فرو دارند نافع بود انشاء الله وحده العزیز

نسخه از باب ۵ مقاله ۱ است تا پایان و ۸ برگ آغاز آن در نسخه نیست. در چهار مقاله: نخستین ۱۷ باب، دومی ۵۹ باب، سومی به ترتیب تهجی، چهارمی ۲۲ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۰گ (۶۷پ-۹۶پ متن)، ۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۹ - ۸۵۳]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۹۱

آغاز: در گوش کسی ریزند تشنج واختلاط عقل و وجع شدید بود؛ **انجام:** استفراغ

مشتمل بر چند «قسم» است و هر قسمتی مشتمل بر چند «مقاله» و هر مقاله دارای چند باب و هر باب شامل فصولی هست، عنوان‌های موجود: باب دوم درگزیدن حشرات، خاتمه فی الانذار بالحوادث، قسم دوم در طب عملی مشتمل بر پنج «مقاله»: مقاله ۱. در حفظ صحت و علاج کلی، مشتمل بر دو «باب»: باب اول در حفظ صحت مشتمل بر ده فصل، باب دوم در معالجات کلی مشتمل بر سه «فصل»، خاتمه بدانکه چون امراض جمع شوند ابتدا ...، مقاله ۲. در امراض که اعضاء را حادث شود مشتمل بر بیست «باب»: ۱) امراض سر، ۲) چشم، ۳) گوش، ۴) بینی، ۵) دهان، ۶) اسنان، ۷) حلق، ۸) صدور، ۹) قلب و ریه، ۱۰) معده، ۱۱) کبد، ۱۲) طحال، ۱۳) امعاء، ۱۴) اسهال، ۱۵) کلیه و مثانه، ۱۶) تناسلی، ۱۷) رحم، ۱۸) مقعده، ۱۹) پشت، ۲۰) نقرس، مقاله ۳. حمیات، شامل سه «باب»: ۱. حمی یوم، ۲. حمی دق، ۳. حمیات عفنه، مقاله ۴. امراضی که ظاهر بدن را حادث شود مشتمل بر هفت «باب»: ۱) اورام، ۲) بثور، ۳) جراحات و قروح، ۴) کسر و قلع و حرق، ۵) جذام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۸۲گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۶]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۶۱/۴

باب‌ها از هفتاد و چهارم آن نوشته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۴۴ق؛ در حاشیه [ف: ۶ - ۳۳۹]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۲/۲۹

آغاز: در شناختن احوال بیمار که چگونه خواهد بود؛ **انجام:** و سیاه تر از همه باشد و الله اعلم

رساله در دانستن احوال مرضا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۱۰ص (۳۱۰-۳۱۹ هامش)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵ - ۴۳]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۶۱/۲

انجام: چنانکه در مطولات مذکور است

فصل یکم آن در «صداع و شقیقه، صداع در سر است و از خون می‌باشد» تا می‌رسد به فصل ۱۵ در زکام و نزله و می‌رسد به باب دوم در «امراض چشم» در پایان می‌رسد به فصل ششم در تدبیر و باء از باب چهاردهم در طرد و راندن هوام از خانه، دیباچه و خطبه‌ای ندارد و چنین است انجام آن «چنانکه در مطولات مذکور است»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ - ۲۳۵]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۳۲

تا اندازه ای کهن، با عنوان «الثالث فی الاخلاط قسم سیم از امور طبیعی اخلاط است و اخلاط بدل چهارست» و «فصل در قوه داروهایی که درین باب بکار باید داشتن» به ترتیب تهجی و از الف (انزوت) آغاز می‌شود تا می‌رسد به حرف هاء هند با، سپس «قسمی دیگر از بیماری چشم بیماری‌هاست که در چشم ظاهر نباشد» و «قسمی دیگر از بیماری‌های بدن انواع آماسها است و بثرها است» عنوان «چهارم در بیماری‌های روح» هم دارد. پس از این نسخه‌های مرکبات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۶۷گ، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۲۳۲]

۱۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۴۲

آغاز: اثانا سیاه کبیر، اوجاع کبد و طحال و معده و اسهال بلغمی؛

در این کتاب نام داروها به ترتیب الفبا آمده و بعد از ذکر نام و فائده به بیان صفت آن دارو پرداخته؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۲گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۶۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۴

عنوان‌ها در فهرست: فصل سیم در اختیار کردن دایه ... باب دوم در علامت چهار اخلاط و این چهار فصل است، باب سی و هشتم تفسره و این چهار فصل است: بول، قوام بولی، رسوب، قشور، نخستین عنوان در متن: باب اول در تدبیر اطفال وقت زادن، دو عنوان آخر: باب سی و سیم در علاج دمل و آکله و ریشها باب سی و چهارم در شری: فصل اول در شری، فصل دوم در شکستن استخوان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: علی اشرف؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۷۶گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹۵/۲

آغاز: سرد و خشک است و لطیف و بعضی معتدل گفته اند جگر کرم را سود دارد و سینه و آواز را زیان دارد اما حلوای انگبین دفع آن کند؛ **انجام:** و اگر زنی از بچه نا امید باشد مقدار دو درم سرگین باز با شراب بخورد فرزند پیدا شود و الله اعلم بالصواب

چندین باب است در علم پزشکی که برخی از ابواب با شماره و اکثر ابواب آن بدون شماره می‌باشد که این عناوین در آن دیده می‌شود: خواص گیاهان و گوشت و غیره با اشاره به طبیعت هر یک و چگونگی دفع ضرر آنها، باب دوم: در شناختن و خاصیت هر چیز که بیشتر نظر به مسائل طبیعی داشته است. باب سوم: در طبایع هر چیز که ذکر شد، ابوابی در درد چشم و گوش و خاصیت بنفشه و اوقات و صفت مجامعت و منافع و خواص اشیاء به نقل از حکمای سابق و منافع حیوانات، بیماری زنان؛ خط: نستعلیق خوش، کا: تاج الدین بن یوسف کاتب، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۸گ (۱۱ر-۷۳ر و ۸۵ر-۱۱۹ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۰ - ۲۶۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۴/۱

آغاز: کیفیت تولد جنین. بدان که منی مرد و زن در رحم قرار گیرد، و از جمیع سوء المزاجات خالی باشد، و رحم صحیح بود و از واردات خارجی و اسباب بادی هیچ مانع نباشد؛ **انجام:** پراکنده می‌شود در عضل و استخوان عجز و عانه و احلیل و سرون ریم. والله اعلم بالصواب

چند بند در پزشکی است بدینگونه: کیفیت تولد جنین، شرائین

(به صورت سؤال و جواب)، عضل (سئوال و جواب)، اوریده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۱۶ق؛ جلد: میشن، ۷گ (۱پ-۷پ)، ۴۵ سطر، اندازه: ۲۶×۳۵/۷سم [ف: ۹ - ۹۸]

۱۵. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۲۹

نسخه‌های پزشکی پراکنده‌ای است از چند کتاب عربی و فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۳۵ق؛ تملک: عبد الله بن خلیل به تاریخ ۹۳۵؛ ۲۲گ، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: - ۱۷۵]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۰۹

گویا باید بیست مقاله داشته باشد، این عنوان‌ها در آن دیده می‌شود: الفصل الثانی فی علاج الحجم الزاید فی اللثة المقالة العاشرة فی امور کلیة یحتاج معرفتها فی المعالجات الجزئیة المقالة التاسعة عشر فی علاج القروح و الدبیلات و العمل بالحدید و الحصی و التطهیر و تنقسم علی اربعة و ثلاثین فصلا. المقالة العشرون فی القرابادین؛ خط: نستعلیق، کا: حیدر بن میرزا علی، تا: ۲۲ رجب ۹۴۳ق [نشریه: ۷ - ۱۹۵]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۸۴/۷

چند نسخه پزشکی؛ بی‌کا، تا: ۹۵۲ق [ف: ۸ - ۸۹]

۱۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۳۹

آغاز: و حاد صرته واحدة و متصل بها الرأس و الحدب

در آغاز قرابادین به ترتیب حروف و پس از آن لعوق و مطبوخات و حبوب، انتخاب شده از چند کتاب و عبارت‌های انتخاب شده از کتاب‌های عربی به عربی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه اواخر صفر ۹۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: - ۱۸۲]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۳۲/۴-۳۵/۱۱۲

آغاز: از روبا و طاعون درامان باشند اگر با خود دارند ... خواص زمرد: اگر با خود دارند از آفت گزنده درامان باشند اگر مار را نظر برآن افتد کورشود؛ **انجام:** خواص بید انجیر اگر روغن بید انجیر را بخداوند لقوه مالند سودمند باشد اگر خداوند فالج وقولنج برخود مالد شفا یابند اگر سر خروس را

قطعه‌ای از رساله‌ای طبی است در بیان علائم بیماری‌ها و علاج آنها و نیز خواص داروهایی که از گیاهان و حیوانات به دست می‌آید شامل ابواب و فصول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۷۲]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۵۸

آغاز: آن بفرمایید تا فرو برد اکثر بیرون آید.(پیش از مبحث کرم شکم و ... قولنج ... ایلاوس و سپس باب ۲۰ بیان امراض مقعدة).پایان: باب نوزدهم احوال روده.باب هفدهم احوال جگر؛ **انجام:** تا به از پایه‌های او نیز ورم بدر می‌رفت.

کتابی است در پزشکی که در نسخه ما گویا مغشوش مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۹گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۸۵]

۲۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۱۲/۳

آغاز: بسمله، و به ورزی صفت معجون فلاسفه؛ **انجام:** رفع دندان درد، زاج را بسوزانند و بر وی پاشند به شود بفرمان خدای تعالی جل جلاله ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۵ص (۵۴-۶۸)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۶۲]

۲۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶/۵

آغاز: بسمله. اللهم لاتشمت اعدایی ... یعنی کافه اطبا و همواره تفکر و تأمل در حفظ صحت و عنایت»

آشفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۳]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷۹/۱

آغاز: مردم را عارض می‌کند و مابقی را وا می‌گذارد. فصل اول در بیان اقسام مفرده تبهای خلطی. بباید دانست که تبهائی که از اخلاط؛ **انجام:** و در وقت احتیاج بقدری که مغز فندق کوچک سداده (!) باشند که نافع است انشاء الله و السلام علی من اتبع الهدی

گفتاری است در پنج «فصل» و یک «خاتمه»: بدین گونه: فصل ۱. اقسام مفرده تب‌های خلطی، ۲. علاج تب نوبه صفراوی، ۳. بیان تب دموی که حمای مطبقه نامند، ۴. بیان تب بلغمی که آن را حمی مواظب می‌گویند، ۵. علامات تب سوداوی خاتمه در ذکر نسخه‌ها؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۵گ (۱پ-۵ر)، ۳۰ سطر (۱۰×۱۸/۲)، قطع: بیاضی [ف: ۱۶ - ۹۷]

۲۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶/۱

انجام: آن «و رنجی و مرضی ظاهر و پیدا شود ان شاءالله»

پایان آن باب در آداب دیگ پختن است و پیش از آن باب بیست و هشتم در عرق‌هاست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۳]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۹۷/۱

آغاز: در برآمدن خون آنچه از حجره و مری باشد خوناب باشد

جنگ پزشکی. نام بیماریها با نشانها و سببها و درمانها، در سرآمدن خون، ذات الریه، ذات الصدر، سل، ذات الجنب؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۸۷گ (۱پ-۸۷ر)، اندازه: ۷/۹×۱۷سم [ف: ۷ - ۳۸۲]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۴۴/۲

چند نسخه طبی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۷ - ۴۰۲]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۷۱/۷

چند نسخه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۶ - ۲۱]

۲۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۷

آغاز: بسمله فی معالجات الرأس فصل در صداع و شقیقه اگر از خون باشد علامتش سرخی روی؛ **انجام:** و عرق رازیانه و گلاب در میان روز بیاشامد نافع است بعون الله تعالی بحق ملک برهان

گویا مؤلف آن را از چند کتاب گرد آورده و در فصل صفت

تدابیر نوشته: در تدبیر مسافران از کتاب قسطا بن لوقا یونانی، به فارسی و برخی جاها عربی است فهرست آن چنین است: فی معالجات الرأس، فی معالجات العین؛ در امراض گوش و بینی. علاج امراض فم و دندان و لسان و سایر اجزای آن؛ در امراض صدر و ریه و قلب و علامت آن، فی علاج الذوات (؟) در امراض معده و علامت آن، معالجات امراض امعاء، در بواصیر و علامت آن، در سنگ گرده و مثانه، در باهیات از منفطات (؟) و ممسکات و غیرهما، در امراض که مخصوص زنان است، در اوجاع ظهر و مفاصل، در تبها و روزهای بحران. در اورام و بثور و آنچه بر پوست حادث می‌شود، در ماشرا و علامت آن، معالجات حصبه و جدری و حصف. علاج الاورام و الجراحات، در طرد هوام از خانه و مسکن و تدبیر گزیدن سباع و دفع سموم و وبا، در صفت تدابیر در دوازده باب. از معالجات الرأس شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۲گ، ۱۶ و ۱۹ سطر (۸/۵–۱۰×۱۵–۱۶)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۹۳]

۲۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۵/۲

آغاز: ایارج روفس اخلاط سوداوی و بلغمی و داء الثعلب عظیم نافع بود؛ **انجام:** فی الحمام ازاله و حیا مجرب

بندی در طب؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۴ص (۷۰–۸۳)، ۱۷–۲۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [نشریه: ۳ - ۳۵۱]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۸/۲

آغاز: چند ورق نوشت که چون طالبان دین و فقهم الله تعالی اجمعین آنرا بدانند؛ **انجام:** بسم الله حاسی بسم الله و میاء یا آسی بسم الله یا کاسی اسکن بجلال محمد

حاوی مباحثی چند در پزشکی است که در ضمن ازحفظ الصحه و بهداشت عمومی نیز صحبت می‌کند و در آن مطالبی از جهت بهداشت و اغذیه و میاه و حرکت و خواب و انواع داروها آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ ۷۴ص (۲۵–۹۸)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱/۱×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۳۷۹]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۰

آغاز: مکان و خفاء وجع و مکودت لونست؛ **انجام:** بواسطه تخدیر او عضو را یا بسبب غلیظ گردانیدن

مختصری است مبتنی بر اقوال اطبائی نظیر رازی و ابوسهل مسیحی و ابن سینا و ابن هبل و ابن النفیس و قطب الدین رازی و در یک موضع نیز بر قول مولانا قطب الدین آدم از پزشکان زمان سلطان حسین میرزا در بیان بعضی امراض و طرق معالجه آنها و ذکر ادویه مفرد و مرکب با مبلغی مدح و تملق با رد بی مزه از سلطان یا امیر وقت، مشتمل بر ظاهراً سه «مقاله» و «خاتمه»: مقاله ۱. مشتمل است بر پنج «باب»: در تعریف و اقسام وجع المفاصل، در اسباب (این باب از نسخه ساقط است)، در معالجات بروجه کلی، در معالجه وجع المفاصل و عرق النسا، مقاله ۲. علاج نقرس شامل هفت «وصل»: در تعریف نقرس، در نقرس دموی، در نقرس صفراوی، در نقرس بلغمی، در نقرس سوداوی، در نقرس مرکب بتخصیص از بلغم و صفرا، در آنکه چه کسان را این مرض حاصل نمی‌شود، مقاله ۳. بیان ادویه مشتمل بر دو «بخش»: در ادویه مفرد در دو «حصه»: الف: در کلیات ادویه مفرده، ب: در ادویه مفرده، - در ادویه مرکبه مشتمل بر نه «طراز»: الف: در کلیات مرکبات،ب: در منضج و نقوعج: در مطبوخ و حبوب د: در اطلیه و اضمده هـ: در حقنه و نطول و: (این باب ساقط است)، ز: (این باب ایضا ساقط است)، ح: در آبزن و ادهنه ط: در مقی و صنوف ابا، خاتمه مشتمل است بر سه «شعبه»: در تعریف وبا و ما یتعلق بها (دو شعبه دیگر از نسخه ساقط است)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ واقف: علی اصغر احمدئی، آبان ۱۳۶۵؛ ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۱۹ - ۲۲۵]

۳۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۱

آغاز: و آن آماس شش است سبب آن ابتلای شش بود و بسیاری خون علامت آن تب تیز و تنگی نفس؛ **انجام:** و جهد کند که زن را سر در نشیب باشد تا ذکر به جایگاه رسد بار نگیرد و السلام

عنوان‌های باب و فصل دارد و عنوان «تقاله ۲ در علم طب عملی باب الف انگور» هم دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۸ص (۱–۶۸)، ۱۹–۲۳ سطر (۱۱×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۴۹]

۳۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۸۹/۱

آغاز: بسمله. شرح دهن عقرب از کتب معتبره. دهن عقرب که روغن گوگرد است؛ **انجام:** که شرح او بی شمار است بدین نمونه اختصار کردیم و الله اعلم بالصواب

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۹ص (۱–۱۹) [نشریه: ۳ - ۳۶۱]

۳۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۱

آغاز: و آن آماس شش است سبب آن ابتلای شش بود و بسیاری خون علامت آن تب تیز و تنگی نفس؛ **انجام:** و جهد کند که زن را سر در نشیب باشد تا ذکر به جایگاه رسد بار نگیرد و السلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۸ص (۱–۶۸)، ۱۹–۲۳ سطر (۱۱×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۴۹]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۴/۲

چند نسخه مفرح و مبرد و دیگر داروها و (ظاهراً) بخط گردآورنده‌ای است که پزشک بوده، در عناوین این نسخ از نظاماً احمد او سلطان محمود خان بن سماوان خان، عمادالدین محمود و حکیم سلیمان یاد شده. در آغاز بقیه نسخه‌ای است که قسمت اول آن افتاده و چنین پیداست که پس از بخش اول اوراقی از دفتر افتاده است و سطر آغاز بخش ۲ بدین‌گونه آغاز می‌گردد: ماهی سقنقور، ماهی ربیان، ماهی زبرج، ابریشم مقرض اسالیون سیسالیوس کبابه چینی ... اجزا را کوفته و پخته با سه وزن عسل ترکیب سازند ... دیگر عنوان‌های این بخش بدین‌گونه است: مفرح منقول از خط سیادت پناه حکیم سلمان مبهی و مشهی بود:

سنبل الطیب و فرنجشک ...، مفرح منقول از نسخه حضرت سیادت پناه حکیم سلمان رحمه الله از جهت نواب میمون اعلی ترتیب داده بود دل و دماغ را قوت بخشد، مفرح بارد منقول از نسخه حکمت پناه حکیم سلمان تقویت دل و دماغ بکند.مفرحی که فضلهای بلغمی را بگذارد و شهوة طعام آورد و قوت هاضمه را یاری دهد و قوت حفظ زیاده کند و خرد بیفزاید و قوت بسیار بدهد ...، مفرح یاقوتی مبهی و مقوی و مشهی و سایر منافع مجرب ... که حضرة مرحومی حکیم عمادالدین محمود نوشته بود منفعت بسیار دارد، مفرح یا قوتی منقول از خط سیادت پناه حکیم سلمان خفقان و وسواس و غشی را نافع بود و دل را قوت دهد و فرح آورد. صفت آن ...، مفرح منقول از نسخه حکمت پناه حکیم سلمان رحمه الله، مفرح دیگر نسخه شیخ ابوعلی سینا مالیخولیا و امراض سوداوی را بغایت نافع بود و نشاط هر چه تمامتر آورد و اعضاء رئیسه را قوت دهد ...، مفرح معتدل، دل را قوت دهد و نشاط آورد و رنگ را نیکو کند، مفرح بارد، گل سرخ، طباشیر ...، مفرح بارد، فرح آورد و دل را قوت دهد و نشاط افزاید و ...، مفرح دیگر که نظیر ندارد و صفت آن، مفرح مسیحی دل و دماغ و جگر را قوت دهد و منی بیفزاید و اشتهای طعام آورد و باه راه قوت زیاد کند، مفرح خاصه که حضرت سیادت پناه حکیم سلمان جهت نواب نوشته بود که درامر مجامعت نظیر ندارد و اعضاء رئیسه را قوت دهد و فرح آورد، مفرح قطب شاهی فرح آورد و قوت دل و دماغ بدهد، چند نسخه مفرح مسیحی دیگر، مفرح معتدل منقول از نسخه حکمت پناه حکیم سلمان رحمه الله، مفرح مبرد منقول از نسخه حضرت سیادت سلیما سلمانا رحمه الله، مفرح که حضرت حکمت پناه نظاما احمد بجهت سلطان، محمودخان بن سماوان خان ترتیب داده بود بجهت ضعف معده و قوت دل و دماغ و جگر و تفریح قب و نشاط، دلگشای گرم منقول از نسخه جالینوس الزمانی حکیم سلمان، مفرح بارد خفقان و ضعف دل و وسواس سوداوی را زایل کند و قوت جمیع اعضا بدهد و نشاط آورد و عرق بی فائده کردن را دفع کند و عصبها را قوت دهد و بدن را فربه و خاصیت این بسیار است ...، مفرح حکیم عمادالدین محمود. فرح دل و دماغ بدهد و مقوی معده و روده بود و مبهی و مشهی بود و درد پشت و گرده را مفید بود و اشتهای طعام آورد، صاحب مفلوج را بسیار مفید بود مفاصل و نقرس را نافع بود و اگر کسی را فرزند نباشد چون بدین مفرح مداومت کند فرزند نرینه تولد کند، مفرح جهت خمار ...، ایارج لوغاذیا مادهای از قعر بدن بیرون کند ... اندر صرع و دیوانگی و کری ... سکته بکار دارند ... و ریشهاء کهن که بر سر بود و ... و سرطان را سود دارد، ایارج ارکانامنیس نسخه معروف بیمه بیماریهای بلغمی و سوداوی و ابتدای آب فرود آمدن باز دارد و تشنگی و گرسنگی آواز ببرد و خداوند درد معده و شکم و رحم را ... سود دارد ... و گزیدن سگ دیوانه را تا دیک درم سرطان نهری ... سود دارد، ایارج جالینوس، منافع این از منافع لوغاذیا و تبا دریطوس تمامتر است ... و سلس البول را بی مراد باز دارد. ایارج فیقرا بلغت یونان تلخست، نسخه و دستور ساختن حب‌های مختلف و خواص آنها از داروجات مختلفه، در ساختن شرابها از فواکه نویسنده این گلها و میوه جات یاد کرده شراب سیب، شراب به، شراب ریباس، شراب لیمو، شراب خشخاش، شراب حماض شراب عود، شراب غوره، شراب گاوزبان، نیلوفر، عناب، حب الآس زروفا، شراب ثمر هندی، شراب بادر نجبوبه، انجیر، بنفشه، نیلوفر، مشک، انار، ابریشم، عنبر، اسطوخدوس، جزی، یاقوذا انجبار، عسل، قند و ماء الجبین. دنباله این بخش نیز مانند آغاز آن افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۴ص (۳۱-۶۴)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۰-۱۱۹۲]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۴/۹

نسخه‌های طبی و دستور ساختن انواع داروها برای دردهای مختلف با ضعف باه است و مفصل‌ترین نسخه‌ها دستورالعملی که عالیحضرت صاحبی قبله گاهی استادی عمی ام میرزا محمد باقر ادام ظله بجهة تقویت باه قلمی فرموده اولا در باب غذا پلا و باگوشت شیشک، نسخه شربت ابریشم: ابریشم خادم در آب آهنگران، عرق بید، نسخه که حکیم محمد حسین نوشته که بعض اوقات این معجون را بسازند و میل فرمایند، دستورالعمل ساختن چند نوع شراب از قبیل مشک و انگور و غیره، دواء الکر کم صغیر جهة درد جکر و اجتماع آب، دواء الکر کم کبیر از تألیف جالینوس جهة دردهاء جگر و سپر ز وجهة برودت و درد گرده و مثانه و رحم ...، صفت معجون بلادر که بجهت اسکندر ترتیب داده اند تقویت باه کند و چون یکماه مداومت نمایند موی سفید را سیاه کند و چو ...، در خواص شرابها که تقویت باه و سایر امراض معالجه کند، حبی که بجهت قولنج و نفخ معده میر محمد زمان علیه الرحمه تجویز کرده، حب نشاط از مرکبات مرحوم محمد مؤمن طبیب دیلمی که بخط مرحوم مذکور نوشته شده، نسخه حب که بجهت خاقان خلد آشیان صاحبقران تألیف نموده و در قوه باه و اعضاء رئیسه و برانگیختن اشتها ... مؤثر است، ایضاً دو نسخه دیگر در تقویت قوه باه، نسخه لبوب از تصرفات میرزا محمد مؤمن طبیب جهت باه، معجون مروارید که منسوب بجالینوس است، نسخه جهت قوة باه از میرزا محمد، خواص و شرح چند معجون جهت معالجه صرع، مسهل، معجون فلافلی درد معده و آروغ ترش و جهت درد دندان و سفیدی دندان و محکمی آن، از میرزا محمد رضا حکیم باشی نسخه که بجهة آماس پشت پا سود دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۰ص (۱۲۷-۱۵۶)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۱۹۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۸۰

نسخه طبی از جمله قوه جماع، رفع کری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۵۵۷- ۵۵۸) [مختصر ف: - ۲۶۱]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۴/۴

آغاز: المثقال در هم و ثلثه اسباع درهم و الدرهم نصف المثقال و

خمسة الاوقیه عشرة دراهم و خمسة اسباع درهم و هی تسعة مثاقیل و نصف و هی عشرة دراهم و ثلثان و ثلث حیات؛ **انجام:** که پنج و سق تخمیناً سیصد من است بسنگ تبریز در همی شش دانق است و دانقی هشت جو متوسط است پس باشد اندازه ده درهم هفت مثقال العافیة بالخیر

چند نسخه طبی به نقل از کتب طب و اخبار و فوائد دیگر بدین ترتیب: ۱. نسخه روغن شیخ صنعان، ۲. دو نسخه از سفوقی که ارسطاطالیس برای اسکندر ساخته، ۳. نسخه داروی بواسیر که در حدیث نبوی آمده، ۴. حب تر و نسخه سکنجبین افتیمون، ۵. اجزاء عرق مکیف که بجهت تربیت دماغ و تقویت معده و اشتها ... بغایت مفید است، ۶. نسخه معجون معجز نما که در تقویت باه نظیر ندارد و خود تحریر نموده (دور نیست از تنکابنی - حکیم مؤمن - باشد) الاوزان و الاکیال در گفتار کوتاه است به عربی و فارسی، در اوزان یاد شده در این گفتار اصطلاحات آشنا، ۸ نسخه حب جدوار محمد ذکریا، جلالی حکیم انور هندی، نجیب ظهیری و حکیم صدیق گیلانی، ۹. حبی که جالینوس الزمانی مخدومی میرزا محمد باقر سلمه الله ساخته بجهة تقویت باه بسیار مجرب است، ۱۰. عرقی که جالینوس الزمانی میرزا محمد باقر تصرف نموده و چند نسخه که بواسیر را نافعست، ۱۱. نسخه تریاق فاروق که حکیم محمد حسین بجهة سرکار نواب اشرف ساخته که نسخه مفصلی است و چند نسخه دیگر، ۱۲. نسخه فلونیا از قرار نوشته جالینوس الزمانی میرزا حسن بیک که در سنواة ترکیب شده و مفرح مکیف است، ۱۳. نسخه عرق ابریشم بجهة ضیق النفس و طپش دل و امراض دردها و بادهای سرد که در استخوان بود، ۱۴. لبوب جهة فرزند شدن: خصیة الثعلب، دارچینی، زنجیل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی بنفش، ۲۳ص (۸۲-۱۰۴)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۱۹۶]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۹۶

دستورالعمل‌های پزشکی مختلفی است که در ان از این کسان یاد شده است مولوی حکیم محمدباقر رحمه الله،حکیم عمادالدین محمود،حکیم محمدزمان،امیر کمال الدین حسین، حکیم عبدالله دماوندی، ارسطو و جالینوس؛ خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۶گ (۱۸۸پ- ۱۹۳ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۹]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۸۹/۵

نسخه‌ای در پزشکی؛خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۷ - ۳۳۴]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۵۹

آغاز: مذمت اطباء نادان. و ان اطبا کهخالی اند از طب ×× ... اندوخته ز نوبت غب؛ **انجام:** چون شنیدید حد این پنجاه ×× کرد باید کنون سخن کوتاه ... / ای خداوند از چنین حکما ×× خلق را کن به فضل خویش رها / که جهان شد ز فعل شان ویران ×× خلق را زین بدان به جان برهان

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹ص (۲۱۶-۲۲۴حاشیه)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۸]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۲/۲۸

دستور العمل‌های پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مذهب، ۳گ (۲۴۷پ-۲۴۸پ و ۲۵۰ر-۲۵۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۲]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۴/۵

آغاز: باب اول در شرح کیفیت اعضاء و دانستن (مرکب) خلوت صوری و (معنوی) و دیباجه ذکر اعضاء و اجزاء انسان و شرح رأس و امراض سر مشتمل بر سه مقاله و بیست فصل؛ **انجام:** وچنان در ان کشیده بود علاج آن ... و (بوهای) خوش کنند و ان اسم گلابست ... .

کتابی در طب است، شامل چند «باب»: باب ۱. در شرح کیفیت اعضاء در سه مقاله و بیست فصل، باب ۲. در شرح عین و کیفیت چشم و امراض آن در چند فصل، چندین فصل در بیماری‌های گوش و بینی، باب در شرح سینه و بیماری‌های آن در چند فصل، (باب) در شرح قلب و بیماری‌های آن در چند فصل، (باب) در شرح معده و بیماری‌های آن در چند فصل، (باب) اندر ادویه که مخصوص است به امراض بدن از سر تا قدم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: یعقوب بن (همدمی) در ۱۱۹۷ ؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۹گ (۱۲۳-۱۷۱)، ۲۰-۲۸ سطر(۷×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۲۳۳]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۶

آغاز: باب گرم شسته از روغن مذکور؛ **انجام:** ده درم مقل ... حل کند باب گرم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۶۵

آغاز: خواره نشاید که نیک جنباند و مهرهای سیاه پیش چشم او بیاویزند تا در ان نگاه کند سیاهی چشمش بیشتر شود، پس اگر ازرق چشم بود اندکی آب انگور دوباره در چشم او چکاند؛ **انجام:** و دو اندر سر و ده اندر رانها و دو اندر زانوها و چهار اندر ساقها و چهاراندر کعب و دو اندر پاشنه ها و دو اندر پیش وی و دو اندر پشت پایها و سی.

کتابی است در پزشکی که به بیماری‌ها و علامت‌ها و صفت و علاج آنها اشاره مختصر کرده و تا ۸۸ عنوان بدون نام که معلوم نیست فصل است یا باب اشاره دارد که چون نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد معلوم نشد که چیست. در این کتاب از اشخاصی چون: ابقراط، حنین، زکریای رازی، مداینی، ثابت بن قره، اسحاق، ابن ماسه، ابو جریح، جالینوس و غیره نام برده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۱۹۰]

۴۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۲۷/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، بدانکه این مختصری است

در علم طب؛ **انجام:** و خداوند سر سام را صغیر و ضعیف باشد و خداوندان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۶ص (۶۴۸-۶۵۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۷]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۷/۶-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 343. بندی در ۸ فصل. این دومی هم دنباله ترجمه برء الساعة است و بلوشه آن را فصل اضافی آن است خوانده؛ کا: ابوالحسن بن محمد قلی جربادقانی، تا: رمضان ۱۰۳۳ق؛ ۹۷گ (۱۱۱ر-۲۰۷ر) [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۵]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۲/۱۹

چند نسخه پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۳ق [ف: ۷ - ۴۰۶]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۵۶/۱

آغاز: و هر صباح پنج مثقال از او بده مثقال عسل سرشته میل کنند نعوظ تمام آرد؛ **انجام:** و غذا اگر به شیر گاو کنند نافع باشدانشاء الله تعالی وحده العزیز

برگ‌های پراکنده از کتابی است در پزشکی، در بخش اول نام‌های داروها به ترتیب حروف و در بخش دوم بیماری‌های گوناگون و علاج آنها آمده است. در بخش اول ردیف نام‌های عربی، نامها به فارسی و هندی ذکر شده و در بخش دوم موضوع‌ها به نظم و نثر است. گویا کتاب «جامع الفوائد» یوسفی هروی باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن سلطان حسین گیلانی، تا: ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ (۱ر-۹۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۱۳۷]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۹/۱

آغاز: بسمله، حمد و سپاس مر ایزد دادگر را که بیافرید این جهان و به کمال جمال بیاراست؛ **انجام:** و دستور حفظ و صحت خود ساخت.

در ۱۱۶ «باب» در امراض؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد هاشم شیرازی، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۳۰/۳سم [ف: ۷ - ۳۹۶]

۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۷۷۵/۲

آغاز: بسمله امداد حمد و ثنای بیغایت و اعداد سپاس بی نهایت رساله‌ای است به فارسی در چهل باب و از چند کتاب است گزین شده؛ خط: نستعلیق، کا: حسن رضای کجویی، تا: ۹ رمضان ۱۰۶۵ق؛ افتادگی: انجام؛ تنها سه سطر از باب ۳۱ درآن مانده؛ ۴۷گ (۱۲۴ر-۱۷۰ر) [ف: ۵ - ۱۸۵]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۲۶/۶

آغاز: بسمله. الحمدلله الی بقاء المعبود و رازق الموجود و قوله لمسموع و بدان که این فصل است مختصر پر فایده تمام. فصل در باب طب که بجهت هر مرضی چه فایده است؛ **انجام:** دو مثقالی عسل سه وزن ادویه.

با عنوان‌های «فصل» و «باب»، ولی بدون ترتیب منطقی: فصل در باب طب که بر جهت هر مرضی چه فایده است، باب سوم اندر نقرس، فصل اندر افراط الحیض و عناوین مرتبط؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن ملاعلی، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۰۸۰ق، این نیز گزیده‌ای است نامرتب از پزشکی و از کاتبی کم سواد؛ ۳۳گ (۱۴۸پ-۱۸۰ر)، اندازه: ۱۰/۲×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۲۸۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۸۸]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۸۹/۳

آغاز: آداب ساختن گل قند برگ گل سرخ پنج استار بگیرند و نیم من قند سفید خوب صلایه نموده برگ گل را در لنگری کاشی کرده اندک اندک قند مذکور را بروی پاشیده به دست بمالند؛ **انجام:** و کاغذی بر زیر آن نهند تا دارو دروی خشک شود اما باید اول ... را شسته و خشک کرده این اجزاء را ببندند.

ظاهرا بخشی از کتاب مفصلی است که بخش معالجات آن با قرابادین و نسخه‌های پزشکی در کتاب حاضر آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: ۱۰۸۷ق؛ مجدول، با اشکال هندسی، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۲۱پ-۳۵ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۶۳]

۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۷۲/۱۵

آغاز: مطلب اول در آداب حمام: کیفیت استحمام: حضرت صادق علیه السلام فرموده که چون داخل حمام می‌شوی در وقتی که رخت برمی‌آوری بگو که اللهم انزع عنی ربقة النفاق و ثبتنی علی الایمان؛ **انجام:** و مایقال من ان حمل الکلام علی الاستیناف اولی فهو کما یری لایخلو عن انثلام و اذا بلغ المرام هذا المقام فلنختم الکلام حامدین لله الملک العلام

آداب استحمام و جماع و ادعیه و ادویه برای رفع بیماری‌ها، در چهار «باب»: باب ۱. دارای دو «مطلب»: مطلب اول آداب حمام رفتن، مطلب دوم آداب جماع، باب ۲. در ازاله مرض به قول کلی دارای یک مقدمه و پانزده فصل، باب ۳. (چیزی و عنوانی نیامده)، باب ۴. در امراض مختلفه. فقط سه سطر اول محو شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۴۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۰]

۵۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۳۳/۲

آغاز: این مختصری است در علم طب مشتمل بر دو قسم علمی و عملی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ ۲۹گ (۸۵-۱۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۷]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۰/۲-۳/۴۰

آغاز: بسمله حمدله و الصلوة اما بعد بدانکه این کتابیست از گفتار حکما جالینوس و جاماس و بقراط و بوعلی و این کتاب را تب نام نهاده‌اند تا خیر و شر آنچه باشد بنماید و خاصیت طب مثال آدمیست که چون زمین؛ **انجام:** شنیدن آواز خوش واز غم دور بودن بیماری که از بلغم باشد ...

رساله مختصر طبی است در علاج بیماری‌هایی چون بند آمدن بول، مارگزیدگی، تب ربع وتشریح بنی آدم، برگرفته از اقوال اطبا و حکمایی چون جالینوس و جاماسب و بقراط و ابوعلی سینا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه نسخه مطالب متفرقه‌ای چون فصل در عجایبات، فصل در شناختن سال و عمر، سؤال از حکما، از جهت حیات و ممات به چشم می‌خورد؛ ۱۶گ، ۲۰ سطر [ف: ۴ - ۲۰۹۴]

۵۷. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۵۵/۳

چند نسخه معجون و مرکبات دیگر به فارسی گویا از قرابادینی است. و عنوان باب دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۰۰]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۱۱-۲۶/۹۱

آغاز: فی الفالج اذا کان الفالج من الرجل فان تقع الحقن فیها ابین قال قطا بن لوقا اذا کان المفلوج یتکلم کلاما؛ **انجام:** فی اللقوة وسببها اما استرخاء ... بانه اذا اصلح بالید ورد الی شکله ... الاخر.

بخشی از رساله‌ای است در پزشکی، این رساله شرحی است بر یک رساله در طب، ابتدا بخشی از متن رساله اصلی را با شنگرف در وسط تحریر و در ذیل آن به صورت نامنظم شرح تحریر شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: کاغذ، ۲۳گ، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۸۳۸]

۵۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۰۲/۲

شش باب از کتابی است در پزشکی که آشفته صحافی شده: باب ۵۵. اندر علاج علت‌های فواق و داروش چنین گوید محمد بن ذکریا ...، باب ۵۶. اندر علاج علت‌های هیضه و شکم رفتن چنین گوید محمد بن ذکریا رازی، باب ۵۱. اندر علاج زیادت کردن شیر، ۵۲. اندر علاج کم کردن شیر از پستان زنان، ۵۳. اندر علاج علت‌های معده، ۵۴. اندر علاج علت‌های خون از معده. در هر باب از محمد بن زکریا نقل می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۵۶-۶۱)، ۱۵ سطر (۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۲۰]

۶۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰ و ۲۲۷۸ عکسی

آغاز: باب و خاتمه ترتیب داد، مقدمه در تعریف طب و ذکر اقسام آن و بیان موضوع و غایت آن؛ **انجام:** و ذللناها لهم فمنها ...

در قواعد کلی پزشکی و درمان بعضی از دردها و ادویه و اغذیه مفرده و مرکبه، گرفته شده از احادیث اهل بیت علیهم السلام با ذکر منابع آنها و گاهی نقل‌هایی از بزرگان اطبا نیز دارد. در این کتاب پاره‌ای از دعوات و عوذات و فواید دیگر از این مقوله نیز آمده و مشتمل بر یک «مقدمه» و پنج «باب» دارای فصول و مطالب و یک «خاتمه»: مقدمه: در تعریف طب و ذکر اقسام آن، باب ۱. در حفظ صحت بقول کلی، باب ۲. در ازاله مرض به قول کلی، باب ۳. ادویه و اغذیه مفرده و مرکبه، باب ۴. امراض مختصه به اعضا، باب ۵. امراض غیر مختصه به عضوی، خاتمه: در لواحق طب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۴] و [عکسی ف: ۶ - ۳۱۹]

۶۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۵/۲

آغاز: بسمله. و العدل غیاث الدوله و الدین صدر بن امیر عادل جهان پهلوان خسرو و توران چقاطای آنکه جناب درر رکاب

در چهار «مقاله»: نخستین در علم نظری طب در ۱۷ باب، دوم در علم عملی طب در ۵۹ باب، سوم در ادویه مفرده و فواکه و حبوب بترتیب تهجی در ۲۸ باب، چهارم در ادویه مرکبه در ۲۲ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، مجدول، مذهب، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۴۴]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۳۸

یادداشت مانند پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۹]

۶۳. شیراز؛ میر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۲/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۵ - ۲۸۴]

۶۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۱/۴

نسخه‌های پزشکی؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱و۱۲ [ف: ۷ - ۳۳۶]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۱/۲

نسخه‌های پزشکی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۱۱و ۱۲ [ف: ۷-۳۳۵]

۶۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۶

نسخه‌های پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در هامش [ف: ۷ - ۴۱۳]

۶۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۳۴/۳

چند نسخه طبی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷ - ۳۹۹]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۷

عناوین آن: مقاله ۱. (در بیست و پنج باب): ... باب ۳) ... فصل اول صداع، فصل دوم سرسام، فصل سوم در سدر دوار، فصل چهارم در سبات، فصل پنجم در سهر، فصل ششم در فساد فکر، فصل هفتم در مالیخولیا، فصل هشتم در جنون، فصل نهم در کابوس، فصل دهم در صرع ... فصل پانزدهم در تشنج، فصل شانزدهم در رعشه، باب ۴) امراض بینی: فصل اول در سوء مزاج گرم. فصل دوم در اورام بینی، فصل سوم در جراحت بینی ... فصل هفتم در زکام و نزله (در هشت نوع)، باب ۵) در امراض که عارض می‌شود در لب (در چهار فصل)، باب ۶) امراض دندان (در چند فصل)، باب ۷) امراض لثه و بیخ دندان، باب ۸) امراض زبان و دهان، باب ۹) امراض حلق، باب ۱۰) امراض قصبه ریه و نفس ریه و سینه ...، باب ۲۲) امراض رحم، باب ۲۳) امراض سینه و ثدی ...، باب ۲۵) حدبه و ریاح و افریسه و درد پشت و مفاصل و نقرس، مقاله ۲. امراض غیرمعین به عضو در هشت «باب»: باب ۱) حمیات ...، باب ۳) امراض ظاهر جلد ...، باب ۸) سموم [و] زهرها (در سه فصل)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ جلد: چرم، ۵۳۰ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۵ - ۳۱]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۵/۱

آغاز: بعد بسمله و حمد، بعد در بیان حد و تقسیم و موضوعات طب و امور طبیعی بدانکه طب علمی است بقانونی چند که عالم آن مستعد و مهیای شناختن جمیع احوال جزئیه بدن انسان از حیثیة وجود و عدم صحه گردیده و بقوت قریب بفعل قادر بر حفظ صحت موجود؛ **انجام:** در حالت حمی باغذیه جیده سریعة الهضم مثل کشک العثر (کذا) ... و از حمی باغذیه جیده مقویه و استحمام بماء فاتر و رجوعیه و علاج خمار در شرابیه ... شد که احتیاج بفصد و اسهال نیز شود.

در بیان حد و تقسیم و موضوعات طب و امور طبیعی، ناقص؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۰۴ص (۱-۲۰۴) [سنا: ف: ۲ - ۲۳۶]

۷۰. شیراز؛ میر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ - ۲۸۴]

۷۱. شیراز؛ میر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۲/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ - ۲۸۴]

۷۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۶۵

آغاز: و خاتمه و لاحقه است مقاله اول در ذکر اسباب سته ضروریه مشتمل بر شش اصل. اصل اول در تعریف هوا و ضرور بودن آن و تغییراتی که عارض آن می‌شود به حسب فصول و امکنه و غیره؛ **انجام:** و علاج کلی آن دخول حمام است و استعمال نطولات ملینه مرکبه از حلبه و تخم کتان

در حفظ صحت و جز رساله حکیم عماد الدین محمود شیرازی، چه در آن از تحفة المؤمنین تنکابنی یاد می‌کند و عباراتی از آن آورده. مشتمل بر چهار «مقاله» و «خاتمه» و «لاحقه»: مقاله ۱. ذکر اسباب سته ضروریه مشتمل بر شش اصل، مقاله ۲. ذکر تعدیل در اسباب سته ضروریه با سایر تدابیر دیگر که قسمتی از طب عمومی است، مقاله ۳. احکام ادویه و اغذیه مفرده مشتمل بر دو مقصد، مقاله ۴. مشتمل بر هشت باب، خاتمه در شش باب، لاحقه در پنج باب؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مؤلف گوید چون حفظ صحت در شش چیز ضروری میسر می‌شود بسته ضروریه موسوم گردید، سه باب از پنج باب لاحقه را فاقد است. مابین صفحات (۳۸۶-۳۸۷) چهار صفحه نانویس است؛۴۳۴ص،۱۵سطر،اندازه:۱۲×۲۰/۵سم[نشریه:۳ - ۳۲۱]

۷۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۵۰

آغاز: قوام آرند ودو درم زنگار سوده اضافه کنند و مرهم کنند. مرهم سوختگی مردار سنگ؛ **انجام:** (باب بیستم) در مرهم‌ها و مجمر به مرهم شاونج سودمند بود جهت بواسیر.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ ۹۴گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۷۸۰]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۰/۳

آغاز: فائده قدیم دو گونه بود یکی بقیاس و دیگری مطلق قدیم بقیاس چیزی باشد که زمان او بیشتر از زمان دیگری باشد اما قدیم مطلق بدو وجه باشد یکی قدیم بود بحسب زمان دوم قدیم بود بر حسب ذات؛ **انجام:** چون کسی را زهر داده باشند لقلق با روغن بریان کنند و با سرکه بخورد او دهند ... سماع. سری که جوشش کند سوس و حنا و توتیا و هلیله زرد بکوبند و بزند و بروغن شیر عجین کنند و بر سر بمالند نافع بود.

پاره‌هایی است با عنوان فائده و باب از اندرزهای پزشکی و بهداشتی و تعریفات و تعلیم درست کردن برخی از داروها و معاجین و درمان برخی از بیماری‌ها و همچنین بیان خواص برخی از گیاهان و داروهاست به قلم محمد محسن خاتون آبادی که از کتاب‌های مختلف طبی گردآوری کرده و یا از زبان دیگران شنیده (در آغاز شنیده‌ها عنوان سماع دیده می‌شود) و در ذیل برخی از فقرات آن مأخذ خود را یاد کرده نام طب منصوری محمد زکریا به تکرار دیده می‌شود. در میان فقرات منقوله (که نام مأخذ آنها یاد نشده) عبارات کهنه‌ای است و چنین پیداست از متون کهن طبی بدون تغییر فاحش نقل شده است. چند دستور و پند منظوم پزشکی نیز در ضمن این فوائد هست و یکی از آنها یک مثنوی است دارای ۱۷ بیت. در آغاز چند تعریف فلسفی یاد شده؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد محسن خاتون آبادی، تا: قرن ۱۲؛ ۴۸ص (۴۹۷-۵۴۴)، ۱۷ سطر، قطع: رقعی [ف: ۱۰ - ۹۷۵]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۸۹/۸

نسخه‌ای پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷ - ۳۳۴]

۷۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۰۶

نخستین عنوان آن «سبات سهری مرضی باشد که از اجتماع اسباب سبات و سهر حادث شود» و آخرین عنوان آن «باب ششم در امراض که تعلق به موی دارد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۱۹۴]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۹۲/۴

نسخه طبی جهت تقویت باه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۶۳پ- ۶۴پ) [مختصر ف: - ۲۶۱]

۷۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۲۴

آغاز: فصل نهم در تدبیر مشایخ فصل دهم در تدبیر مسافر ... بصحتی که غایت مطلوب این علمست و موضوعات قسم علمی؛ **انجام:** هر یک پنج درم سبستان سی عدد مویز طایفی بیست درم بنفشه ورق گل هفت.

شامل چند باب و فصل است: باب دوم: در معالجات کلی مشتمل بر سه فصل، مقاله دوم: در امراض که حادث شود از سر تا قدم مشتمل بر بیست باب، مقاله مشتمل بر چند مقاله و هر کدام چهارم: در احوال و اعراض و علامات، مشتمل بر دو باب، قسم دوم: در طب عملی مشتمل بر پنج «مقاله»: ۱) حفظ صحت و معالجات کلی مشتمل بر دو باب، ۳) حمیات، ۴) امراض که بر ظاهر بدن حادث شود و معالجات آن، ۵) ذکر حیوانات و دفع ضرر آن مشتمل بر چهار باب، فن دوم: در ذکر ادویه و مفرد و مرکبه مشتمل بر دو مقاله: مقاله ۱) ذکر بعضی ادویه مفرده در شش باب، مقاله ۲) ادویه مرکبه مشتمل بر بیست باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛

۱۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۷۴۹]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه‌ای آشفته؛ کاغذ: هندی، ۸۵گ، ۱۸ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ – ۳۸۴۱]

۸۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۵/۳

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد بدانکه این از کتاب لقمان حکیم و جاماس حکیم و جالینوس حکیم و بقراط حکیم و ابوعلی سینا و محمد زکریا و جمله حکیمان این کتاب را طبیب نام کردند؛ **انجام:** قوی شود (نیمه کاره گذارده شده و پس از آن تا پایان نسخه پراکنده هاست)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۴ص، قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۴۴]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۱۹/۱

آغاز: و منع استیلای آسیاب مجففه ... حرات غریبه و فساد اعتدال حرارت غریزی و چون ... از رطوبت غریزی و حرارت بدان رطوبت را نضج دهند و غذا گرداند؛ **انجام:** به حمام روند و در آب زن نشیند تا در آن بول کند و غذا مرطب مثل شورباء خروس بچه و جوان مرغ فربه و شراب بنوشند و از سرما محافظت نمایند

کتابی است در طب که بخش اول آن در دوازده باب: باب دوم در تدبیر هوا، بخش دوم در ازاله مرض در ده باب: باب اول در غذا، مطلب دوم در امراض مختصه به اعضا در نوزده باب، باب اول در امراض رأس و دماغ در بیست و هفت فصل، مطلب سوم در امراض غیر مختصه به عضوی در هفت باب: باب اول در حمیات در چهار فصل، که چون از آغاز افتادگی دارد معلوم نشد که چیست ولی مطالب آن نزدیک به کتاب «مفتاح الشفا» خوانساری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ (۱ر–۱۵۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۵۸]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۲۲–طباطبائی

انجام: و اگر چشم خرگوش را به نام هر که خواهد معلق بیاویزد آن شخص را خواب نیاید ... و اگر جگر سرخ را بر آتش نهد و یک دانه فلفل برآن نهد و بساید و در چشم کشد شبکوری را ببرد. و الله اعلم. تحریر افی چهاردهم شهر ربیع الاخری ۱۱۲۷

شامل معالجات مختلف و نیز برخی از منترها و یک باب در پاک کردن عقیق؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: آقا نور ابن حاج نقد علی،تا:۱۱۲۷ق؛افتادگی:انجام؛ ۵گ (۵۸–۶۲) [ف: ۲۳ – ۶۵۶]

۸۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۶/۷

گفتارهای پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۹ق [ف: ۲ – ۱۲۹]

۸۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۶/۳

و همچنین روایتی در قضاء حاجت به فارسی در یک صفحه و شعر و یاد داشت مورخ ۱۱۷۹ در ۲ صفحه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۹ق، ۱ص [ف: ۲ – ۱۲۸]

۸۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۷۱/۱–۱۲/۶۱

آغاز: بسمله و به نستعین فصل اول در امراض سر مطلق دردسر خواه ا زاخلاط و خواه از گرمی و سردی و تری و خشکی باشد باید که پاشویه نمایند؛ **انجام:** اول سه درم نقره به روح شیخ صفی نذر کنند به مستحق دهند ایضا سر دهد ... و و ه ا ر ا بالله العلی العظیم.

رساله متوسطی است در پزشکی شامل چند باب و هر باب در چند فصل، در نسخه حاضر خطبه کتاب حذف شده و از فصل اول از باب اول شروع می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج، ۵۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۸۳۶]

۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۱۳/۴–۲۴/۱۱۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین بدانکه این مجموعه‌ای است منتخب از قرابادین شفایی و غیره در انواع داروهای چشم و آنچه در امراض چشم به کار آید؛ **انجام:** اندر داغ کردن صدغ کسانی را که درد سر و درد شقیقه بسیار صعب بود ... داروی سوزاننده بر پشت چشم طلی کند بدان موضع که تشمیر کردن رسم است هم بدان شکل و هم.

رساله کوتاهی است که از قرابادین شفایی و غیر آن انتخاب و در چهارده «باب» تنظیم شده: ۱. اکسیرین، ۲. اغیر، ۳. باسلیقون، ۴. بربوما، ۵. برور حصوم، ۶. درود ملکایا، ۷. شیافات، ۸. ضماء واطیله، ۹. قرار دارو و قطور، ۱۰. کحل، ۱۱. بعضی داروهای چشم، ۱۲. ایارجات، ۱۳. داغ سوختن، ۱۴. انواع مرهمها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوای کرمی، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۳۷]

۸۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۴۹/۱–۲۷/۱۱۹

آغاز: علی علیه السلام من عرف نفسه فقد عرف ربه و از جمله حیوانکه خدای تعالی بیافرید نیکوتر و شریفتر از آدمی نیافرید و از جمله علوم آدمی را بهرور گردانید؛ **انجام:** تا معده پاک شود تا دردسر نباشد علاج تب لرزه باید که گشنیز و تخم و شبید بکوبند و سه روز بناشتا بخورند به شود.

بخشی است از رساله‌ای در پزشکی، این بخش با خط بد تحریر شده و غلط زیاد دارد همچنین باب‌های آن به هم خورده، عنوان بخش‌های موجود عبارت است از: فصل سوم از مقالت سوم در اسپر عام سیزده نام است: نرگس، سوسن، لاله و ...، فصل چهارم از مقالت چهارم در باسزواین پانزده نام است: خربزه، کدو، بادنجان و ...، فصل پنجم از مقالت سوم در بقول نوزده جنس است: بادروج، کاهو، سداب و ...، فصل دوم از مقالت سوم درختان مشوم و آن هفت جنس است: ترنج، نارنج و ...، فصل در حشایش: حی العالم، عنب الثعلب و ... مؤلف در هر بخش خواص هر کدام از سبزیجات و میوه‌ها را بیان نموده و امراضی را که با آنها می‌شود درمان نمود، ذکر کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن

۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۵ – ۲۸۳۹]

۸۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۹۸–۱۷/۱۷۸

آغاز: این اقوال خلاف است آن عصا ... به فارسی کرکو گویند و آن مصری بود و فلفل ... اقوس گویند دیق است و گفته شود اقارون عودالوج است و گفته شود اقط به فارسی کشک؛ **انجام:** مرهم هو جویه یغلی بالماء و یصفی ثم یغلی الماء بالدهن و الشمع الی ان یفنی الماء ... و قد یضاف الیه من الکندرو.

رساله مفصلی است در پزشکی شامل چند «مقاله» و هر مقاله درچند باب: مقاله اول در ۵۱ باب، مقاله دوم در مفردات به ترتیب حروف تهجی و هر حرف در یک باب مقاله سوم (ندارد)، مقاله چهارم در مرکبات شامل هفده باب و یک خاتمه؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج بنفش، ۱۲۹گ، ۲۴–۲۷ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۸۴۱]

۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۸۲–۳۸/۲۰۲

آغاز: و گندم کوبیده در دماغ اوریزند تا عطسه آرد و اماله از دوای مستعمل می‌باید نمود و اگر دندانهای او بر روی هم آمده باشد ... فصل پنجم در ناخوشی چشم و بهترین کارها محافظت چشم است؛ **انجام:** و طحال و خبث نفس وقلت اشتها و بطؤنبض به تدریج حادث شود بغتاً علاج فصد السلیم کنند از جانب چیست

کتابی است در طب سنتی شامل ابواب و فصول متعدد در بیان معالجات امراض مختلف، و خواص داروها و نسخه‌های پزشکی برخی ازعناوین موجود: فصل پنجم در ناخوشی چشم، فصل بیست و نهم درتدبیر اکثر کردن موی، خواص و منافع حیوانات و اشیاء، تدبیر مأکول و مشروب نوم ...، ترکیب ادویه و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱۴۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۲۰۷۲]

۹۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۴۴/۲

آغاز: بسمله حمدله و الصلوة علی محمد و آله اجمعین این مختصری است در احوال و فروع طبیب که از نسختهای اطبا جمع کرده‌اند بر دو فصل و خاتمه مرتب گردانیده شود ... فصل دربیان اسماء علل و علامات و اوصاف و بیان اسماء او و خاصیت آن که بوجهی بکارآید و علاج آن؛ **انجام:** و موم در روغن بگذارند دو دیگر ادویه را کوفته و بیخته مرهم

رساله‌ای است طبی که از نسخه‌های اطبا جمع آوری شده شامل دو «فصل» و «خاتمه»: فصل اول: در بیان اسماء علل و امراض، فصل دوم در علت هر عضوی از اعضای سرتا قدم و معالجه هر یک، خاتمه در بیان داروهای چشم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: پارچه کرم، ۱۳۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۲۲۹]

۹۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱۶

آغاز: بسمله در صداع است یعنی در تمام سر بیاید ک سبب صداع اگر باشد بادی یعنی ساده بی مشارکت اخلاط؛ **انجام:** ضماد نمود، مدت یک ساعت و نیم نمود بود شسته که محرب و صحیح است.

رساله‌ای است در بیست و هشت «باب» و با عنوان‌های «فصل»، پس از یاد کردن هر بیماری و نشانه‌های آن درمان آمده است، در آن پس از چند فصل باب چهارم دارد در تدبیر آنچه به زینت بدن متعلق است، باب ۵. اقسام مرض و امتلاآت، ۶. حمیات و اسباب و علامات و معالجات، ۷. حصبه و جدول، ۸. در بعضی الفاظ عربیه که متعارف اطباء است و اوزان پزشکی، ۹. حفظ الصحة، ۱۰. تدبیر اطفال؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت مورخ ۱۲۶۴؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۶۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۶سم [ف: ۳ – ۵۴۲]

۹۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۷۳/۲

آغاز: شود علامت آن ضحک و لعب و عبث؛ **انجام:** و چهار نقطه در او پدید آید در محل دل و یکی در محل جگر و یکی در محل

اوراقی است که پراکنده صحافی شده. گویا کتابی است در یک «مقدمه» و چهار «مقاله»، هر مقاله شامل چند باب و در هر باب چند فصل: مقاله اول در اسباب مادی صحت و چون اسباب مادی صحت چهار است، این مقاله منقسم می‌شود به چهار باب: ۱. ارکان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ – ۱۶۲۹]

۹۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۹۶۹/۲

فوائدی است منقول از کتاب معتبری که نام آن کتاب را جامع نسخه نیاورده است شامل، در کمال یافتن نطفه در صلب مرد و ضعف او و حال فرزندی که پیش از کمال نطفه در وجود آید. در دانستن جنین در رحم که پسر است یا دختر و فوائدی چند در این خصوص و داروهای مقوی باء؛ خط: نستعلیق، کا: امان الله بیک قزلباش، تا: قرن ۱۳؛ بدون خطبه است؛ جلد: مقوا، ۱۴گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۰/۵) [ف: ۲ – ۶۳۶]

۹۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۹۶۹/۳

فوائد متفرقه‌ای است شامل طریق استخراج روغن از موم، حبوب، زرده تخم مرغ و ... ادویه‌ای که با سموم مقاومت کنند، پادزهر، امتحان تریاق و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بدون خطبه و آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۴گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۰/۵) [ف: ۲ – ۶۳۶]

۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۴/۱۷

آغاز: ... فصل در امراض قلب است و چون سلطان و رئیس مطلق است در ملکت بدون حفظ صحتش و استوارش؛ **انجام:** و هکذا در علاج تبهایبلغمی و سوداوی مشارکات بسیار هست و آنچه از علامات هر یک از اخلاط اربعه مرارا ...

مطالب مختلفی از تدابیر طبیه است که از قلب آغاز نموده و از کتب طبی گوناگون نقل می‌کند؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۱۸۵– ۱۹۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۸ – ۴۸۸]

۹۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۴/۱۹

آغاز: ... اما نقصان الباه، پس اگر استر خاء آلت باشد علامتش عدم انتشار تام؛ **انجام:** پس لازم اقدم باکل و شرب بیروات قابضه قلیلة الترطیب نماید

بخش اندکی از یک رساله طبی است که در ناتوانی تناسلی بحث می‌کند؛ خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۲گ (۱۹۹ و ۲۰۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۸ – ۴۹۰]

۹۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۱۸/۱

آغاز: مقالت اول در معرفت علم طب بدانکه علم طب علمی است که احوال بدن انسان از آن بشناسند که او تندرست؛ **انجام:** از جهت کری نافع است کندش زراوند طویل زردچوبه کبریت قنبل قروماتا آقاقیا ...

مختصری است در چند مقاله مشتمل بر کلیات پزشکی و بعضی از بیماری‌ها و درمان‌ها و پاره‌ای از ادویه مفرده و مرکبه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۶گ (۱پ–۵۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۴۰]

۹۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۱/۲

آغاز: فالج و لقوه بر دو گونه بود یکی آنکه پدید آید و ممکن باشد و درست شود و صحت یابد یکی آنکه چون پدید آید از پای بیافتد و مفلوج گردد مفلوج قابل علاج نمی‌باشد و علاج فالج؛ **انجام:** ریاضت که بر نظام بود معده را قوی کند و طعام بگوارد و طبع نرم کند و پی را سخت کند و چشم روشن گرداند و عرج النساء و نقرس را زایل گرداند ... بواسیر سود دارد و نزار ریاضت برفق کند جوانی بجای دارد و تن درست کند

در این کتاب بیماریها و درمان آنها بیان شده است و آغاز آن بیان بیماری و درمان لقوه و فالج و پایان آن در «از جائی افتادن» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸گ (۸ر–۳۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۱۸۱]

۹۹. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۵۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم علاج امراضی که خاص است به زنان یعنی بسیار آمدن حیض

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۳گ، قطع: خشتی [چند نسخه- ف: – ۳۶۱]

۱۰۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۷/۸

آغاز: بر اذهان اصحاب وجدان مخفی نماند که در مفردات بعضی از تراکیب مذکور شد بنابر ضرورت بعضی دیگر از تراکیب و معاجین به ترتیب حروف تهجی باید مذکور ساخت ... اول باید دانست که معجون چه معنی دارد؛ **انجام:** به گلاب و کافور تر کرده مبرد ملیح بر سینه می‌اندازد و ماهی بریان کرده و ... بقول بارده بسیار خورد و الله اعلم بالصواب.

فایده‌های طبی است، گویا قسمتی از کتابی دارای فصول است از جمله فصل دوم در معالجات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۴۱۹]

۱۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۱۷/۱

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... و بعد در کتاب جواهر القران مسطور است که هر که اسم الصمد را بر صحیفه از ... نویسد و با خود دارد از احتلام محفوظ ماند و در خواص الاشیاء؛ **انجام:** و در حال احتیاج از یک دانگ تا دو دانگ او را سائیده بهر که خواهند بیاشامانند.

مشتمل بر دستورات طبی و غالبا از خواص الاشیاء نقل می‌کند؛ منقول از طب الائمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹۵ص (۱–۱۹۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵۰ – ۱۱۷]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۵/۱

آغاز: بسمله و به نستعین، اما بعد بدانکه این کتابیست از گفتار حکمای قدیم که قلمی شده، باب هر که می‌خواهد که تندرست باشد خود را از چهار چیز نگاهدارد؛ **انجام:** پلاس بمالند جای آبله میرود زود زایل میشود.

از گفتار حکمای قدیم؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای تاریخ دوشنبه صفر ۱۲۳۷ است (احتمالا تاریخ اصل نسخه است)؛ جلد: مقوایی، ۵۰گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۵۱ – ۱۸۵]

۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۲۸-۱۷/۲۰۸

آغاز: زبیب بر ی زبیب الجبل است بنکره یعنی حضض است بیخ انار دانه درشتی به فارسی مغاث است؛ **انجام:** صفت مرهم ابیض موم کافوری روغن گل که صفتش درطتین دانسته شد سفید آب کاجغری

بیاضی که در آن نسخه‌های پزشکی برای درمان دردهای مختلف، بدون فصول و ترتیبی تحریر شده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۸۴۲]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۱

آغاز: بسمله، باب اول: در معرفت علم طب که در تفسیر العلاج مذکور شد از کلام افلاطون؛ **انجام:** که خوشش خشک باشد و حارس و سبوس.

آنچه درین نسخه آمده باقیمانده کتابی است که قسمت اول آن افتاده است و در آن بحث از پزشکی به طبابت پزشکان قدیم می‌کند. نویسنده در ابتداء طب را به نظری و عملی تقسیم می‌نماید و سپس نظری را دو شناخت (شناختن زبان و چشم و شناختن قاروره) می‌آورد بعد عملی را در دو قسمت (طبیعی و غیرطبیعی) تقسیم می‌کند و به شرح آنها مفصل می‌پردازد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۲گ، ۲۰ سطر (۱۲×۲۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۶سم [ف: ۶ – ۲۰۳]

۱۰۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۲

آغاز: اریتم عبارت از مرض جلد غیر مسری؛ **انجام:** و گاهی پاره کند قرنیه را و آشکار شود عنبیه که مسمی است بمور سرخ و

گاهی حادث شود قروح و بیاض
یاد داشت پزشکی است از پزشکان جدید، درص ۲ فهرست آن عنوان «امراض جلدیه باعتقاد فرنگیان» دیده می‌شود؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳۲ص، ۷-۹ سطر (۵/۵×۶)، اندازه: ۸/۵×۱۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۱]

۱۰۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵۴/۱

آغاز: والله التوفیق ... اسرار هشتم در گرده و مثانه ... مشتمل بر دوازده کنز؛ **انجام:** فلقلمویه مضرست بفم معده و مصلح آن بودنه بریست. فو مضرست بگرده

از اسرار هشتم است در امراض گرده و مثانه و اعضای تناسلی در دوازده «کنز» تا اسرار چهاردهم در طرد هوام و راندن آنها از خانه و مسکن در شش «کنز»، سپس عنوان‌های «تحفه» دارد تا بند «تحفه در آبستن نشده ... تحفه در ادویه ردیه که بر بعضی اعضاء زیان دارند» به ترتیب تهجی از الف تا کلمه «فو» و افتاده است. در فهرست بورکوی (ص ۱۶۳) از کنز الاطباء عبدالحمید بن معین الدین محمد حسینی تبریزی طبیب یاد شده و آن این رساله نیست. فونان (ص ۱۱۶ ش ۳۴۴) از کنز الهدایة فخرالدین بن احمد بن مولانا خضر رودباری که ترجمه فارسی الاقوال الکفایة و الفصول الشافیة ملک مجاهد داود (۷۲۱-۷۶۴) یاد کرده است و آن فرس‌نامه است و این کتاب نخواهد بود. دو کتاب دیگر است به نام: اسرار الاطباء حکیم طولوزان یونانی به زبان ترکی جغتائی در ۹۱۱ ترجمه شهاب الدین ثاقب دهلوی خراسانی (مشار ۸۶ الذریعه ۴۰/۲) این طولوزان باید جز حکیم طولوزان فرانسوی مؤلف بدایع الحکمة ناصری باشد (فونان ۶۴، الگود ۳۱۸، مشار ۳۱۱)، اسرار الحکمة دکتر سدنی رینکسر انگلیسی ترجمه میرزا علی نقی افتخار الاطباء (مشار ۸۹)، کتاب ما شاید هیچیک از اینها نباشد. فصول: سر ۸ گرده و مثانه و اعضاء تناسل، در دوازده کنز، ۹. امراض چند که مخصوص است به زنان. در شش کنز، ۱۰. علاج اوجاع ظهر و مفاصل، در سه کنز، ۱۱. در تبها و روزهای بحران، در نه کنز، ۱۲. در اورام و بثور و آنچه بر ظاهر پوست حادث شود در هجده کنز، ۱۳. در سقط و ضربه و ردادی و مجبری ... در شش کنز، ۱۴. در طرد هوام و راندن از خانه و مسکن، در شش کنز؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۴۵ص (۱-۴۴۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۴۰]

۱۰۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۲/۲

چند نسخه پزشکی؛خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۸۹]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۹/۵-طباطبائی

آغاز: جهت آزار کژدم اصل سوسن یک درم؛ **انجام:** و دیگر عقرب یا دلبند گزیده را بدهند نافع باشد و از منافع وی دیگر آن است ...

خواص پزشکی چند دارو. شاید قسمتی از یک کتاب پزشکی (از کتاب‌های متاخرین) باشد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۱ر-۱۲پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۸سم [ف: ۲۲ - ۳۶۱]

۱۰۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۲۸

فایده‌های پزشکی، خواص برخی از خوراکی‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [ف: ۸ - ۱۹۵]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۱۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: جیبی [د.ث. مجلس]

۱۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۳۲

یادداشت مانندی است به فارسی از یک پزشک به روش جدول‌نویسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بیاضی [نشریه: ۲ - ۹۰]

۱۱۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۹

آغاز: فصل دردیدان یعنی کرم شکم و این از رطوبت بلغمی در امعاء متعفن شود متولد گردد به چهار نوع؛ **انجام:** صفت حقنه مذکور ... به آن سور با داخل کرده حقنه نمایند کما ذکر و بعد تدهین نمایند

عنوانهای مقاله و فصل و باب و فایده و انتباه و نوع دارد و پیش از باب ۱۶ در امراض مقعد است تا فصل سوم اندر حمیات یعنی تبها و در پایان فهرست دارد: «درد یدان ... در حمی دقیه» و باید از تألیفات تازه باشد؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۹۳ص، ۱۵ سطر (۷/۵×۸)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۱]

۱۱۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۱/۱

آغاز: بسمله. حمد له. علی خیر خاقه محمد و آله اجمعین. فی کتاب الطب اندر گفتار حکیمان هند و روم و فارس اندر عرب که جمع کرده‌اند اندر مزاج مردم اندر آب و قاروره و بنظر دیدن.از تصانیف ارسطالیس و ارجاجان و ارکا قانیست و یوحنا و عستین باستویه و یوحنا سرسراسرم یقرات و سقرات و لقمان و محمد زکریا و واصی که جمع کرده است و حکیم ابوسعید رومی ... و این کتاب را بصد و شصت باب نهادیم فهرست ابواب کتاب ... سپاس خدایی را که بیافرید این جهانرا بدین کمال و کمال بیاراست؛ **انجام:** خیارچنبر نیک بود و منفعت کند.

نوشته پنج‌شنبه محرم ۱۲۳۹. صد و شصت باب در آن هست و باید از پزشکی نادان باشد با نویسنده ای نادان این نسخه را نوشته باشد؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۵۰ص (۱-۲۵۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۱]

۱۱۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۸۲

آغاز: ... ۳ در علت مغض (کذا) ۴ در علت قولنج ۵ در علت ایلاوس ۶ در علت کرم دراز؛ **انجام:** علت ضماد کند منفعت بزرگ دارد و از سردیها پرهیز کند و بگرمیها گراید ...

در این کتاب مباحث پزشکی، یعنی شرح بیماریها و طرق علاج آنها در ۱۹ «باب» آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۴ص، ۱۴ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۲۱]

۱۱۵. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة علی سید المرسلین و آله الطیبین الطاهرین بعد فیقول محمدرضا الملقب بالوحید ابن علی نقی حشر هما الله مع الأئمة الطاهرین که این بعضی نسخه مجربه مسطور می‌شود، جهت غبار چشم؛ **انجام:** بعد از آنکه آبها همه خارج شد سوراخ ها را می‌گیرند و روغن را هر جا که می‌خواهند خالی می‌کنند و بکار می‌برند.

نسخه‌های مجربه طبی را برای معالجه بیماری‌های مختلف در این بیاض گرد آورده است. در این بیاض مطالب پراکنده‌ای در علوم غریبه نیز به چشم می‌خورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: - ۱۱۲]

۱۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۱

آغاز: ... ایارج جالینوس نفع این از لوغازیا بیشتر است لقوه و فالج و سجح و استرخا و مثانه و امراض بلغمی و سوداوی را نافع بود؛ **انجام:** جوشانیده سر به بخار آن بدارند نطولی دیگر که نشان آبله از اعضا به برد صفت آن گلسرخ هفتدرم بنفشه نیلوفر صندل سرخ و سپید.

به ترتیب حروف تهجی از «باب الألف» تا «باب الیاء» در خواص ادویه مفرده و مرکبه. [باب الالف] ... ایارج جالینوس ... اغبر ... اکسیرین ... باب الباء بادسرج ... برشیث ... بنادق ... نسخه حاضر از اواسط «باب الالف» شروع می‌شود و تا اواسط «باب النون» را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده علی محمد» (بیضی)، «امان الله» (بیضی)، «علی عباس ۱۲۵۲»؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۹۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲سم [ف: ۴۵ - ۱۴]

۱۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۶

ناشناخته؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۷۲]

۱۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۵۷/۱۱

رساله در بیان علم طب در علت هر عضوی از اعضاء از سر تا پا و معالجت آن باب، اول در صداع، تا باب پنجاه و نهم در معالجه زهرها و گزیدن جانوران و رمانیدن حشرات، مقاله دوم است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۷ - ۱۳۹]

۱۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۷/۲

آغاز: بسمله. بدانکه طب علمی است که شناخته می‌شود از احوال بدن انسان از جهت صحت مرض تا حفظ شود صحت حاصله؛ **انجام:** پس در مقدار تعیین شربت باید وزن سایر ادویه را نمود و پس از آن مقدار عسل و امثال آن را افزود تا تعیین قدر شربت صحیح باشد (در مطلب دهم می‌گوید): در جنس مأخوذ از وزن نبض است بدانکه وزن قیاس کردن چیزی است بچیزی بجهت معلوم کردن نسبت میان آندو و در نبض قیاس

این کتاب فارسی جدید است و گویا مسوده اصل باشد چون در بسیاری از جاها خط خوردگی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ (۱۰۲پ-۲۱۸پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۲۸۵]

۱۲۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۷/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... مخفی نماند که مسئله بحران از مسائل مهمه طب و از اموری است که بر طبق معرفت اقسام و علامات و دلالات آن لازم و واجب است چه در تقسیم علامات ذکر شد؛ **انجام:** و از جمله شهیق و یرقان و غیر اینها و بیشتر بحران انتقال یرقان دور (در علامات جودت و ردائت عرق می‌گوید): عرق نیک که بآن بحران تمام حاصل می‌شود عرقی است که در روز با (ناخوانا) در تمام بدن پیدا شود

در بحران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۲۱۹پ-۲۴۱ر)، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۲۸۶]

۱۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۸۷/۱

از شقیقه آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: کاغذی، ۳۴گ (۱پ-۳۴پ)، ۲۷ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۸۳]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۱/۳

آغاز: در باب معالجات چشم اگر چشمی که غبار آورده باشد این دواها را کوبیده؛ **انجام:** صد کور و نود ریش که از آب گذشتیم

حاوی معالجات امراض مختلفی است. ابتدا در آن سخن از معالجات امراض چشم می‌رود و بعد سایر قسمت‌های بدن می‌پردازد، در آخر در حدود شش صفحه یعنی از ۲۷۸ تا ۲۸۴ «مباحث اخلاقی» چندی می‌آید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مذهب، ۳۴ص، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۱]

۱۲۳. تهران؛ سادات ناصری، حسن؛ شماره نسخه:۲۴۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۷]

۱۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۹۸/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۳۲]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۵۴

نسخه طبی به نقل از کتابهای طبی و تجربیات؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۱۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۴

آغاز: از نسخه جات انتخاب شده حکمای ماضی مسوده شده بجهت نقصان گوشت لثه جو بریان گشنیز بریان؛ **انجام:** مایل بزردی می‌شود. انشاء الله بسیار خوب خواهد شد.

مجموعه نسخه ها و تجویزات درمانی پزشکی است که از کتب مختلف حکما و اطبای پیشین انتخاب و تدوین شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ جلد: چرم مشکی، ۵۴ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۱۴۵]

۱۲۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۹۹

به یادداشت‌های طبیبی میماند که نسخه‌های مورد نیاز خود را جهت معالجه بیماران گرد آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۰۱ص، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۷۰]

۱۲۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۵۷

آغاز: حمدله ... اما بعد در بیان حد و تقسیم و موضوعات طب و امور طبیعی؛ **انجام:** و اگر حبة الخضراء لادن جوره بالحرام (؟) و کنجد همه را با هم کوبند منفعت آن چون زیتون بود و الله اعلم.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۱۹۴]

۱۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۸/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله أجمعین و بعد بدانکه این رساله ایست در بیان آنچه آدمی در آن حریص تر است از همه چیزها؛ **انجام:** و اگر سبب رطوبت بود داروها از جنس و ج و ایهل و سعد باید بود ...

مجموعه مطالبی از ادویه طبیه، احکام سعد و نحس و علوم غریبه است که به نام طب موسوم شده ولی طب محض نیست؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، با اندکی قلم خوردگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۱۰۷-۱۴۴)، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۰ - ۳۳۷]

۱۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۶/۲

آغاز: مصطکی گرم و خشک است و منفعتش معده را قوت دهد؛ **انجام:** و نرخها گران گردد و کسی بر پادشاه خروج نماید و الله العالم.

رساله‌ای در خواص برخی از ادویه در شش «فصل»: نسخه حاضر از فصل سوم آغاز و تا پایان فصل ششم پایان می‌پذیرد: فصل ۳. خواص بعضی ادویه، ۴. بیان ساعات، ۵. احکام نوروز، ۶. ترجمه حدیث سیرفی و احکام ماه محرم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۹۶-۱۱۵)، ۱۶ و ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۹ - ۵۵۰]

۱۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۷۲/۳

آغاز: قول جالینوس حکیم: می‌فرماید کههر که را که دهان شیرین باشد از زیادتی خونست و علتهای که ازاثر خونست تب کرم و کرانی اندام و خواب بسیار؛ **انجام:** فلفل سیاه از یک، یک مثقال نرم کوفته و پخته با سه برابر عسل معجون کننده و هر روز دو مثقال بخورد نیک مفید باشد.

رساله‌ای است در طب که آرای جالینوس حکیم و بقراط حکیم را آورده، سپس نسخه‌های گوناگون برای درمان بیماری ارائه شده که برخی از آنها منظوم است، به نظر می‌رسد بخشی از یک کتاب طبی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۴۸گ (۳۶پ-۸۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۳ - ۶۴۶]

۱۳۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۸۶

گویا گزینه‌ای است از کتاب پزشکی باشد که طبیبی برای خویش گرد آورده، بخشی از عناوین آن: فصل ۴. در تب دموی، فصل در تب بلغمی، فصل در تب‌های مرکب، فصل ۹. در روزهای بحران باب دوازدهم در اورام در هجده فصل، باب چهارم در طرد هوام از خانه در شش فصل، معجون‌ها، باب در گوارش‌ها، قرص‌ها، باب چهارم در حب ایاره، باب ۵. در سفوفات ... در صفحه آخر این بیاض آمده: باب بیست و چهارم در دستور معالجه طیور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۰ سطر (۹×۱۹/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۵۲]

۱۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۳/۳

عامیانه؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶گ (۳۵پ-۵۰ر) [مختصر ف: - ۱۲۰]

۱۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۷/۲

آغاز: باب اول در صفت تریاقات و ترتیب آن تریاق کوچک نیک بود زهرهای کشنده و گزندگان را بستاند صعتر فارسی و ابنسون رومی از هر یک درمی؛ **انجام:** رب سوس و تخم کدو و شیر خشت و کتیرا هر یک برابر بکوبند شربتی ده درم نافع باشد ان شاءالله تعالی.

رساله‌ای است در پزشکی مشتمل بر هفده «باب» مختصر: باب ۱. صفت تریاقات و تریب آن، ۲. صفت شراب‌ها و گلاب و سکنجبین، ۳. صفت جوارش‌ها و معجون‌ها، ۴. مطبوخ‌ها، ۵. لعوق، ۶. قرص‌ها، ۷. حب‌ها، ۸. صفت ضماد، ۹. مسهل و قی کردن، ۱۰. صفت داروی کرم شکم، ۱۱. صفت روغن‌ها، ۱۲. طلاها، ۱۳. تکمید، ۱۴. بنادق، ۱۵. داروهای چشم، ۱۶. شیاف و صفته، ۱۷. صفت سفوفات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۵۵پ-۶۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۷۲]

۱۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۲/۱

آغاز: بسمله، فصل در طب عملی، مشتمل بر پنج مقاله، اول در حفظ صحت و علاج کلی مشتمل بر ده فصل، اول در تدبیر حبلی و مولود، بدانکه هر گاه که علامت آبستنی ظاهر شود باید که از قصد و حجامت و قی؛ **انجام:** و بلا شک در رعایت اطفال و مشایخ و ناقهین که ضعیف القوی و اعضایند، اهتمام بیشتر و بهتر باید.

رساله‌ای است پزشکی، در چند قسم که هر قسم شامل چند مقاله و هر مقاله در چند باب و هر باب در چند فصل تدوین شده، رساله حاضر فقط بخشی از قسم دوم در طب عملی است که از پنج «مقاله» ترتیب یافته: مقاله اول: در حفظ صحت و علاج کلی در دو باب: اول حفظ صحت در ده فصل، دوم معالجات کلی در سه فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۲۳گ (۱پ-۲۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۱۱۴]

۱۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۲/۴

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... بدانکه این رساله ایست از گفتار لقمان حکیم و جماس و جالینوس و بقراط و ابوعلی و محمد زکریا حکیمان کلهم اجمعین و این کتاب را طبیب نام کرده‌اند؛ **انجام:** هر که سر خارپشت با شمشیر که آدمی کشته

باشند ببرد و بر گردن مصروع بندد و در است، ان شاء الله تعالی.
رساله‌ای است که از گفتار حکیمان معروف همچون لقمان، جماس، جالینوس، بقراط، ابن سینا، و محمد زکریای رازی در طب و درمان بیماری‌های گوناگون با ذکر خواص ادویه‌جات که بدون ترتیب خاصی گردآوری شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۲گ (۱۵۵ر–۱۷۶ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۱۶]

۱۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۰

آغاز: کتان هسته تمر هندی آرد گندم با روغن کنجد؛ **انجام:** پس احتیاج به تنقیه مثل

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۷

آغاز: حمد مستمر و ثنای متواتر بصیری را که نور آفتاب تأثیر در مدرکه ارباب بصیرت تمکین گردانید؛ **انجام:** ابوعماره صغراست، ابوتلیا برومی اسم اسفناج، ابوخلس برومی گل فراست.

رساله‌ای در طب سنتی و داروهای گیاهی و حکمت هایی است که حکیمان بیان نموده اند. در پایان کتاب واژه نامه ای به صورت الفبایی آمده و لغات مشکل را معنی نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۶گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۶۴۰]

۱۳۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۰۰/۱

آغاز: بدل تخم کرفس حاشا بدل افتیمون عصاره اثیل که بترکی ... (در برگ دوم) نسخه دیگر که معمول حکیم فاضل مسعود عماد الدین محمود است و با نسخه کامل الصناعه اختلاف سهل دارد

عناوین موجود (در برگ ۴) فصل دوم در ایازجات فصل سوم در جوارشات فصل چهارم در معاجین کبار و صغار، در هریک از این فصول، پس از ذکر دارو، صفت آن و کاربردش را بیان می‌دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۱–۳۲)، ۱۵ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۰۷]

۱۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۵/۳

آغاز: ... حاجت بر ذکر طلا کند و بگذارند تا خشک شود چون جماع کند بار نگیرد و اگر گرفته باشد البته بیفتد؛ **انجام:** نقرس که دردی بود دربندهای انگشت یا حدوث این علت بیشتر از ماده فیقراست ... سازم بعلاج نقرست راه نمودن باشد که از این

در برخی امراض بدن و علاج هر یک و بیان نسخه‌ای که از ادویه مفرده و مرکبه برای هر بیماری تجویز کرده است؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۹۰ص (۱۳۴–۲۲۳)، ۱۳–۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۲سم [ف: ۴۵ - ۲۴]

۱۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۶۶/۴

آغاز: ... صداع صفراوی علامت این هفت نوع است اول صفرت روی و نحیفی بدن؛ **انجام:** آن را بر ماده به بندد تا فرود نیاید و از غذاهای نفاخ مثل باقلا و لوبیا و عدس ...

مجموعه فوائدی در طب که بیشترین آنها از نوشته‌های ابوزکریای رازی نقل شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۶۱گ (۹۰–۱۵۰)، ۱۹ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۹۷]

۱۴۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۷۷

آغاز: ضمادی که اورام بادخصیه را نافع باشد صفت آن آرد باقلا

اوراق آشفته‌ای است از رساله‌ای در پزشکی شامل طلاها، قرص‌ها، فتیله‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۷۵۹]

۱۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۶۳/۱

آغاز: باب دهم در ایارجات

شامل: باب ۱. اشربه‌ها، ۲. لعوقات، ۳. مربیات، ۴. جوارشات، ۵. مفرحات، ۶. معاجین، ۷. اطریفلات، ۸. اقراص، ۹. ایارجات، ۱۱. شیاف‌ها، ۱۲. حب‌ها، ۱۳. قی و غرغره، ۱۴. طلب‌ها، ۱۵. روغن‌ها؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: یاقوت، تا: ۱۲۰۱ق؛ ۵۳گ (۱–۵۳)، ۱۳ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۰۷۸]

۱۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۶۳/۳

آغاز: بسمله، حمدله، صلوات، بدانکه خدای تعالی این جهان را آفرید؛ **انجام:** باب حبی که نعوظ تمام آورد و در بطوء انزال اثر عظیم دارد عود خام قرنفل و خرفه و کبابه.

خط: نستعلیق تحریری، کا: یاقوت، تا: ۱۲۰۱ق؛ ۲۶گ (۱۴۰–۱۶۵)، ۱۳ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۰۷۸]

۱۴۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۰۸/۱

آغاز: ... من کرمه و اشهد ان لااله هو الموصوف ... ان محمداً عبده ورسوله الطاسی السموات بعدمه

در چندین فصل، هر فصل دارای چند باب، باب بندی کتاب مشوش می‌باشد، ابتدا به ترتیب پنجاه و پنج باب ذکر کرده بعد دوباره از باب شش شروع شده و بعد نیز تا آخر کتاب شماره ابواب مشوش است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن آقا ابراهیم، تا: ۱۲۰۹ق؛ مجدول؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۳۲۱]

۱۴۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۱

آغاز: سعوطی که صداع بلغمی و ریحی و دوار را نافع باشد؛ **انجام:** قرص فواق ... از هر یک یکدرم و نیم بگلاب قرص سازند شیرینی یک مثقال به طبخ ریزه قرص

مرکبات داروهای آن از سعوط‌ها تا قرص‌ها دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: غلام جعفر بن غلام حسین جان بهادر، تا: ۱۲۱۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۸ص (۱–۱۰۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۴۵]

۱۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۵

آغاز: (ص اول شماره آبی) حلوای که پشت را قوت دهد و گرده

و قضیب سخت سازد؛ **انجام:** آلت سخت گردد پس از فراغ شهوت قایم بود.
در این بیاض که بر اثر صحافی بد محل صفحات آن به هم خورده و پریشان شده است اسامی ادویه بسیار و خواص پزشکی آنها آمده و در آن علاوه بر ادویه مذکور پاره‌ای از نسخه‌های طبی و عمل‌کردهایی که اطباء بروی مرضای خود انجام داده و نتایج نیکو گرفته‌اند آمده، در بین صفحات در حاشیه ای تاریخ ۱۲۱۱ و ۱۲۱۲ق آمده و آن می‌رساند که شاید این بیاض دارویی در این سال‌ها تحریر یافته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شاید ۱۲۱۱/۱۲۱۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۵۹گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۱۳۳]

۱۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۱۳/۳-۲۴/۱۱۳

آغاز: بسمله بخش دویم و این بخش مشترک است بر هفت مقاله و اندر هر مقاله ای و هر بابی ... مقاله نخستین اندر وصیتهای طبیب که گوش بدان باید داشت؛ **انجام:** جهت درد کمر زفت را بگدازد با روغن زیت و زنجبیل و دارچینی و قرنفل را کوفته به هم مرهم کرده بر کمر مالند نافع است ان شاء الله تعالی.
بخش دوم از رساله‌ای مفصل در طب است، این بخش در هفت «مقاله» و هر مقاله در چند «باب»: ۱. اندر وصیت‌های طبیب که گوش بدان باید داشت، بقیه مقالات را ندارد و فقط چند باب از مقاله‌ای را دارد که عنوان مقاله درج نشده است؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن علی دارانی فریدنی، تا: ذیحجه ۱۲۲۶ق، جلد: مقوای کرمی، ۴۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۴۱]

۱۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۱۶

آغاز: و او از شدت حرارت بود و دیگر نبض منخفض است و او انست که حرکتش از درجه اعتدال پست تر باشد و او از برودت باشد؛ **انجام:** و در بعضی نسخ چند بیدستر مرجان از هر یک یک درهم هو الشافی.
از جمله ابواب آن عبارتند از: باب دویم در امراض چشم، سیم در امراض گوش، چهارم امراض انف، پنجم امراض دهان ...، باب هفدهم در امراض رحم و ...؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۵۰ – ۱۱۶]

۱۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۴/۱۱

چند تسخه پزشکی؛خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق [ف: ۷ – ۳۹۳]

۱۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۸۸-۲۰/۱۰۸

آغاز: خاطر که لازم ملزوم این اوان است نپرداخته اکتفی بحصول معانی که مقصود اصلی است شده رجاء واثق از صاحبان بصیرت ... امراض الرأس صداع نزله افیون و ذمه؛ **انجام:** از برای آتش دو آثار و حسب الخواهش صاحبی قبله گاهی ام مقدم الاطباء الثانی ارسطو و افلاطون و جاماس و بوذرجمهر از خاک تراب الاقدمین العارفین جعفر ...
جنگی است در طب که مؤلف در آن ادویه مفرده و مرکبه و نسخه‌های پزشکی را از کتاب‌های این فن جمع آوری و به صورت پراکنده تحریر نموده است. این رساله فاقد فصول و ابواب است. در آن از کتاب ملک تألیف حکیم جعفر اکبرآبادی، حکیم محمد علیخان، رساله محمد یارخان و کتاب‌های دیگر مطالبی نقل شده و این جنگ در هند تدوین گشته است؛ خط: تحریری، کا: جعفر بن اسماعیل اصفهانی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف:۵-۲۸۳۸]

۱۵۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۱

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد بدانکه خدای تعالی این جهان را بیافرید؛ **انجام:** و پای او را ببرند که فایده دهد و نافع است و الله اعلم بالصواب.
اعجوبه‌ها و خواص اشیاء با عنوانهای فصل و باب؛ کا: کاتب کتابخانه نهاوند نواب والا آشنای نهاوندی، تا: صفر ۱۲۳۸ق؛ مجدول، قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۲۷۱]

۱۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱-طباطبائی

آغاز: الحمدلله ... بدانکه این رساله‌ای است از گفتار لقمان حکیم و جاماس و جالینوس و بقراط و بوعلی و محمد زکریا ... و این کتاب را طب نام کرده اند از آنچه باشد؛ **انجام:** چون سرمه در چشم کشد بسیار عجایب از جن و غیر آن از امور عالم غیب مشاهده کند
رساله‌ای است که از گفتار حکیمان معروف همچون لقمان، جماس، جالینوس، بقراط، ابن سینا و محمد زکریای رازی در طب و درمان بیماری‌های گوناگون با ذکر خواص ادویه‌جات که بدون ترتیب خاصی گردآوری شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمدعلی مشهور به ملا بزرگ، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۲۴ – ۳۴۴]

۱۵۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۶/۱۳

آغاز: زوفا تخم کرفس و بادیان و سعتر پخته باشند؛ **انجام:** علامت رمد و موی باشد ...
گفتاری است در معالجه و علامات برخی از امراض مانند: درد معده، سبات، سکته، صرع، زردی، استفراغ، فالج، رعشه، بعد از آن فصل در باب امراض چشم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ صفر ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: لیمویی، جلد: مقوا، ۱۴ص (۱۸۹-۲۰۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۶۹]

۱۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۲

بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۳سم [رایانه]

۱۵۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۴۹

نسخه‌های پزشکی است که با کلمه «صفت» آغاز می‌شود نخستین آنها «صفت قرصی که در این قسم سود دهد» و بازپسین آنها «صفت تدبیری که نقشهای کبود بر اندامها کرده باشند و خواهند که باطل شود ... بکار آید»، هر یک از اینها ترکیبات دارد و درمان بیماری ایست که نامش در هامش نسخه آمده است و

نخستین آنها «دق» و بازپسین آنها «سماجت بشره» است. عنوان‌های باب هم دارد که چهارم آن در ادویه مالیخولیا و چهل و یکم در ادویه‌ای که در زینت بدن به کار آید؛ کا: محمد تقی طبیب (گویا)، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۷ - ۱۹۴]

۱۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۵/۴

چند نسخه پزشکی؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۳گ (۶۷پ- ۶۹پ) [ف: ۸ - ۲۱۹]

۱۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۴

رساله در چهارده «باب»: ۱. امراض سر مشتمل بر نوزده فصل، ۱۴. در طرد و راندن هوام از خانه و تدبیر گزیدن آنها ... و باد مشتمل بر شش فصل؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول۱۲۶۱ق؛۱۷۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱سم [ف: ۳-۵۴۲]

۱۵۹. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: باشد و سزوار آنست که بعد از طعام و پری شکم هیچ حرکت نکند چرا که حرکت بعد از طعام مورث بدی هضم است

کتابی است در طب مشتمل بر بیست و یک «باب» و «خاتمه» که برخی از عناوین ابواب چنین است: باب ۱. بیاض امراض الراس، باب ۳. امراض گوش، باب ۴. امراض بینی، باب ۷. امراض حلق و قصبه شش و صدر و آنچه در صدر است، باب ۸. مرض‌های جگر و طحال خاتمه مشتمل بر سه باب: باب النوادر، باب الخواص، باب الزیادة. احتمال دارد این کتاب دستور شفائی سید محمد حسین بن محمد هادی عقیلی علوی باشد که در الذریعه (۸: ۱۶۱) و فهرست نسخه‌های خطی فارسی (۱: ۵۳۴) معرفی شده؛ خط: نسخ، کا: محمد علی شریف، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۱۳۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

۱۶۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۴۱/۶

نسخه‌های پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۲۶۳ق [ف: ۷ - ۹]

۱۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۲۹/۷

عنوان «امراضی که حامل را عارض می‌شود» دارد تا می‌رسد به «خشخاشک، مرواریدک»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۳ / ۳ / ۱۲۶۴ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۳۱گ (۲۵ر-۵۵پ)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۱۶-۲۴۳]

۱۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۱۴/۱

آغاز: بسمله. تشریح فنی است که بدان فن اعضاء بدن را بالکلیه وضع و شکل؛ **انجام:** و بعضاً علاج مذکور را یکروز در میان ترک نمایند و در روز متروک در جای او استعمال نمودن علاج دو صد و هفتاد سیوم میباشد. لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم و صلی الله علی النبی محمد و آله اجمعین حرره اقل العباد حسین فی یوم الخمیس فی الرجب. سنه ۱۲۷هـ

مشتمل بر دو کتاب است: کتاب اول در تشریح و کتاب دوم در طبعیات کتاب اول مشتمل بر فصول و ابواب جداگانه و کتاب دوم مشتمل بر سه قسم که هر قسم در سه فصل ذکر شده است؛ خط: نستعلیق خوب، کا: حسین، تا: ۱۲۷۰ق؛ تملک: فرهاد بن ولیعهد در ۲۲ صفر ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰۰ص (۱-۳۰۰)، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۳ - ۹۵]

۱۶۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۸۸/۲

آغاز: بسمله. باب اول در امراض (عمومی). فصل در صداع، یعنی دردسر اگر سبب حدوث آن از خون باشد، علامتش سرخی رو و جسم و گرمی سر و سربینی و دهان و ابتلای رگهای بدن، خصوص رگهای سر؛ **انجام:** چنانچه در مطولات مذکور است. پس از کتابها فرا گیرند.

بر فراز نسخه واژه «خوزانی» خوانده می‌شود. پانزده «باب» است به شماره، و هر باب در چند «فصل» بی شماره: باب ۱. امراض (عموی)، فصل در صداع، فصل در نسیان، فصل در مالیخولیا، صرع، فالج، تشنج، رعشه، زکام و نزله، باب ۲. امراض چشم، در فصل‌هایی: رمد، حرامه، سلاق، احقان، شعرا. باب ۳. امراض اذن، فصل‌هایی: صروح اذن، آواز گوش، طرس (کری)، باب ۴. امراض انف، یک فصل، باب ۵. امراض دهان و حلق و ثبور، باب ۸. کبد، باب ۹. امعاء باب دهم کلیه و مثانه و صفاق، ... باب ۱۳. اوجاع ظهر و مفاصل، باب ۱۴. حمیات، باب ۱۵. اورام و ثبور، فصل‌هایی: فصل در سوختگی، فصل در ضربه و سقطه؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا محمد علی طبیب خوزانی ماربین اصفهان، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۷۱ق؛ ۸۶گ (۸۲ر-۱۶۷ر) [ف: ۲ - ۱۷۱]

۱۶۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۵۸/۲

آغاز: این رساله ایست در چند باب. اول دستور و آن چوب چینی. باید روز اول مقدار یک مثقال؛ **انجام:** اگر اسهال روی دهد داروهای اسهال را بدهند.

این نسخه تنها باب اول را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۳ص (۱۰۵-۲۴۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۵]

۱۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۶/۲

آغاز: هذا الکتاب طب و برخی اشیاء متفرقه بسمله. بدانکه آخرت عالم علیا و دنیا عالم سفلا است؛ **انجام:** ایضا شکر خام یک سیر شیرگاو ... بی نمک بخورد ایضا.

چند عنوان فصل دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۶۰پ-۷۷پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۸۰۶]

۱۶۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷۶/۱

آغاز: فصل در احتناق رحم. این مرض شبیه به صرع بود. و به نوبت دوار آید؛ **انجام:** چنانچه در مطولات مذکور است.

با سربندهای «باب» بی‌شماره، جز باب آخر که سربند «باب چهاردهم در طراد و هوام و گزیدگی» دارد و هر باب در چند «فصل». برای نشانی: باب در اوجاع ظهر و مفاصل در سه فصل.

فصل ۱) اوجاع ظهر خاصره، ۲) اوجاع مفاصل، ۳) نقرس، باب در تبها و بحران در نه فصل: ۱) تب و اقسام آن، ۲) حمی یوم، ۳) دق، ۴) تب دموی، ۵) تب صفراوی، ۶) تب بلعمی، ۷) تب سودایی، ۸) تب‌های مرکب، ۹) بحران، باب در اورام در هجده فصل: ۱) حصبه، ۲) سری شری، ... ۱۸) برص سفید، باب در سقطه و ضربه در شش فصل: ۱) سقطه و ضربه ...، ۶) جراحات، باب چهاردهم، در طراد و هوام و گزیدگی در شش فصل: ۱) طراد و هوام، ۶) تدبیر شرب و شوربا و فواکه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: آغاز [ف: ۲ - ۱۷۱]

۱۶۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۰۹/۳-۱۲/۱۹۹

آغاز: و بوی گران دارد و سطبری او چون ساعد مصری است و شامی اصلاح او بریان کردن بریان او چنین بود که سیبی را به دو نیم کنند یکی بزرگ و یکی نیم کمتر و میان او پاک کنند؛ **انجام:** باب در لذات جماع، دارچین و کبابه ... نوعی دیگر زهره گاو و پیاز نرگس ... و طلا کنند و اگر خواهند به آب بشویند. تمت

نسخه‌های طبی و برخی داروها، مرتب شده در چند باب بدون شماره، عنوان برخی باب‌ها چنین است: باب اندرشناختن بحران، باب اندر شناختن عطرها، اندرشناختن روغن‌ها، اندر شناختن منفعت و مضرت حبوب گندم، اندر شناختن منفعت و مضرت گوشت‌ها؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ محرم ۱۲۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۰۶۹]

۱۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۲۰

آغاز: مرض بیماری حالتی است غیر طبیعی که ضرر رساند به افعال که در بدن واقع میشود؛ **انجام:** و این قسم بیشتر عارض می‌شود در مرض آبله و رمد که بطول کشد خصوصاً در زنان.

جدول‌هایی است در انواع بیماری‌ها و خصوصیات هر یک از آنها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷-۱۲۸۱ق؛ جلد: مقوایی، ۶۵گ، اندازه: ۲۵/۵×۳۳/۵سم [ف: ۷ - ۱۸]

۱۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۵

آغاز: ... وقوع آن با هر عضوی بر وجه اعتدال بود؛ **انجام:** اگر فلفل و زنجبیل یاسقمونیا با عسل بر ذکر طلا کنند همین عمل عمل کند (برگ ۲۸۵)

این رساله که صفحات اول آن افتاده از آنجایی آغاز بحث می‌کند که مقاله اول آن می‌آید و آن در اسباب مادی صحت است و سپس یکایک اعضاء بدن انسان را شرح می‌دهد و بعد مرض هر عضو را ذکر می‌کند و در آخر ادویه مفرده و مرکبه را می‌آورد. این نسخه بعدها به دست مرد مطلعی می‌افتد و صحائف آن به دست او شماره‌گذاری می‌شود به تشخیص «او ختم رساله البته بصورت ناتمام در ۲۷۸ می‌باشد» به نظر می‌آید این رساله ترجمه قانونچه باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۳گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶- ۷۸۳]

۱۷۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۹/۵ حکمت

آغاز: بیا یکدم ای بخت فرخنده ام ×× که فرخندگی نبود از تو جدا؛ **انجام:** چشم گرینده عین باکیه است ×× قلب مشوی بود دل بریان

طب مجرب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ رجب ۱۲۸۷ق، جا: چال قفا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۶۳]

۱۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۳

آغاز: بسمله، حمدله، و بعد این مختصریست مشتمل بر مقدمه و دوازده باب و خاتمه، مقدمه در بیان سلوک طبیب و اخلاق و طور او؛ **انجام:** و بعضی دو سه خلط را اسهال کند و در حبوب مسهله اهتمام نشان مسهلات زیاده از مطبوخ مسهل باشد.

کتابی است در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در بیان سلوک طبیب و اخلاق و طور او ...، باب ۱. معرفت ادویه، ۲. معالجات امراض دماغی، ۳. امراض عین، ۴. امراض اعضای وجه و ما تحت آن، ۵. امراض اعضای تنفس، ۶. امراض آلات غذا، ۷. اعضای اطراف، ۸. اعضای تناسل، ۹. امراض جلد، ۱۰. اورام و بثور، ۱۱. حمیات، ۱۲. دستور چوب چینی؛ خط: نسخ، کا: سید عبدالکریم موسوی جهرمی فرزند آقا سید محمد، تا: سه‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۹۰ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۲۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۴۵ - ۲۳]

۱۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۶۰

بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۷۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۹۳/۱۷

رساله‌ای مختصر در طب به انتخاب کاتب نسخه (۱۰۵پ-۱۰۷پ)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی قلی بن همت علی سرابی، تا: ۱۲۹۷ق؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۷]

۱۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۵۶/۱

آغاز: اما مقدمه در تعریف مرض و شناختن اسباب و علامات و سایر عوارضات آن به طور کلی بدانکه مرض به قول جالینوس حکیم عبارت از میل و استعداد؛ **انجام:** و باید دانست که چون شخصی یک دفعه از مار یا سگ حار (هار) گزیده شد دیگر نادر است که از لذع آنها به هلاکت رسد.

یک «مقدمه» و ده «باب»: مقدمه: در تعریف مرض و شناختن اسباب و علامات و عوارضات آن، باب ۱. بیان اقسام حمیات، ۲. امراض رافده، ۳. امراض التهابی و ورمی، ۴. نزف الدم، ۵. زیاده شدن رطوبات، ۶. استقساء، ۷. امراض عصبانی، ۸. امراض مزاجی، ۹. امراض داخله و آلات رئیسه، ۱۰. امراض داخله و سمومات. در این کتاب از طب فرانسوی و اسامی خاص پزشکی فرانسه بسیار نام برده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ صفر ۱۲۹۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸گ (۱پ-۱۲۸ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۳]

۱۷۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۵۴/۳

آغاز: درتدبیر ... این اجزا را با هم سلایه کند درآب ریخته جر

وعلقه نماید وعقد کند سپس نرم سلایه کند ورطرف زنک داری ریخته سفیده تخم مرغ رویش بریزد وبه هم بزند تا مثل دوغ بشود؛ **انجام:** خوب حمل نموده داخل می‌نمایی وقت جوشش حاله دار با نهایت احتیاط.

رساله‌ای است در تهیه نسخه‌ای از داروجات به نقل از میرزا اسدالله بروجردی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۴۵]

۱۷۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۱۹-۲۱/۱۳۹

آغاز: بی کربنات دوسود که قسمتی از جوهر خاکستر است مستعمل است از داخل این نمک بسیار یافت می‌شود در آبهای ویشی و خواص این نمک در آن آبها موجود است؛ **انجام:** شیشه مخصوص برای زلو نشاندن فایده مخصوص است آسان شدن زلو نشاندن است

بخشی از رساله‌ای است در پزشکی جدید، در این بخش برخی از اصطلاحات و ترکیبات پزشکی جدید ذکر و نحوه استفاده و تهیه آنها بیان شده است؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛افتادگی:آغاز؛۲۹گ،۱۰سطر،اندازه:۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۳۹]

۱۷۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۷۱

آغاز: بسمله، مقاله اول در بیان عظام و غضاریف و مفاصل ورابطه انسان مشتمل است بر سه باب؛ **انجام:** غده انعاظ است بنحویکه در مکیدن یا حین مباشرت سخت و منعظ گردد ...

کتابی است در بیان تعریف و تشریح اعضاء و استخوان‌ها و غضاریف و مفاصل و عروق انسان با استفاده از طب قدیم و جدید و در بعضی از کلمات معادل لاتین آن را آورده است و در پنج مقاله تنظیم شده که هر مقاله از چند باب و فصل و جمله تشکیل شده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، احتمالاً به خط مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۵]

۱۷۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۴۰

نسخه‌های پزشکی نامرتبی است آمیخته به دستورات پزشکی قدیم و جدید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۵گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۷۲]

۱۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۱/۸

آغاز: علاج بهق سفید زرنیخ سرخ دو بهره کند پس یک بهره شیطرج هندی نیم بهره همه را خورد بساید و بروغن زیت جوشیده؛ **انجام:** و دیگر در میان مغز عقاب استخوانی باشد کوچک هر که با خود دارد بر همه کس فیروز بوده باشد و الله اعلم ...

در مقررات و مرکبات و معاجین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ متن و هامش؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷ص (۱۵۴-۱۸۰) [سنا: ف: ۲ - ۳۰۰]

۱۸۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۴۹

آغاز: بسمه. اوجاع مفاصل. بدانکه عرق النساء و نقرس بعد از اوجاع مفاصل چون ذکر خاص است بعد از عام لیکن عرق النساو نقرس در حوالی مفصل واقعند؛ **انجام:** شش نخود از پوست و سفیدی تخم مرغ یک مثقال در دواجات مخلوط نموده روزی یک دفعه یا دو دفعه بروی همان غبار ریخته چند روزی رفع می‌شود.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۹۶گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۱]

۱۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲۴

ترجمه‌ای است از انگلیسی به فارسی از کتاب دوید درامند و مامایی پرفسر کینگ و از کتاب‌های جدید دارالفنون باید باشد. بدین‌گونه: ۱. کتاب دوا به ترتیب تهجی، ۲. کتاب جراحی در چند باب (۳۳ص)، ۳. کتاب طبی آشفته‌ای که در یک مقدمه و پنج مقاله و دو خاتمه باید باشد و تنها فهرست است در ۲۹ص آخر به اندازه کوچکتر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴۸۵ص، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۹]

۱۸۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۱۱

آغاز: قولنج کلمل به آب بخورد رنده صابون با شراب بندد جهة شکم ... صبح بخورد؛ **انجام:** با اعضاء شریفه آن با سلیق گفتن و اندر تین بجای پادشاه بزرگ شناختند الاعضاء فمنها مفردة و هی التی ای

جنگی است که در آن نسخه‌های مختلف پزشکی برای درمان بیماری‌ها به صورت متفرقه و پراکنده تحریر شده؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۲۷۶]

۱۸۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۲۱

از جمله نسخه برش ادیب الملک، معجون ابن سینا، حب حکیم الملک، حب نشاط شمس الاطباء، حب ملین سلطان الحکماء، چتنی هدی، حب ملین میرزا ابوالقاسم نائینی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱گ (۶۴۱) [مختصر ف: - ۸۵۷]

۱۸۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۱۱

آغاز: قولنج کلمل به آب بخورد رنده صابون با شراب بندد جهة شکم ... صبح بخورد؛ **انجام:** با اعضاء شریفه آن با سلیق گفتن و اندر تین بجای پادشاه بزرگ شناختند الاعضاء فمنها مفردة و هی التی ای

جنگی است که در آن نسخه‌های مختلف پزشکی برای درمان بیماری‌ها به صورت متفرقه و پراکنده تحریر شده؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۲۷۶]

۱۸۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۰۸

نسخه‌های طبی است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [ف: - ۱۸۵]

۱۸۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۵۲

از امراض گوش تا رحم گویا تألیف قرن ۱۳ و ۱۴ با عنوان‌های باب مانند: باب یازدهم در بیان احوال بینی از ترکیب و وضع شامه

و منفعت آنها و مرضهای بینی و اسباب و معالجات آنها، باب بیست و چهارم در بیان آلات توالد و پستان از ترکیب و وضع و منفعت و امزجه مختلفه رحم و امراض مخصوصه زنان و اسباب و علامات و معالجات آنها و دلایل حصول و تأثیر احوال و حوامل و منع کردن آبستنی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کبود، قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۹۳]

۱۸۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۷/۳

آغاز: ترکیب کشته شنگرف ... جدا کوفته مثل نان کرده در میان او شنگرف هند بعده یکپاء روغن و یکپاء شهد خالص؛ **انجام:** قدر نیم درم عورت در فرج خود مالیده بعد یکساعت نزدیک مرد خود برود [عجایب] بیند.

رساله‌ای است در درمان بیماری‌های مختلف با استفاده از داروهای ترکیبی و تجربیات پزشکان دیگر. در این رساله از کتاب «جامع المنافع» از مخترعات حقی، قرابادین قادری، و طب اکبری از محمد اکبر ارزانی یا شاه ارزانی (حدود قرن ۱۲)، مجربات نور محمد، طب یوسفی، میر صاحب شکارپوری، حکیم سید محمد وفا، حکیم غلام مرتضی، میر عبدالفتاح خان، سلطان ابراهیم، حکیم صاحب میر میان ذوالفقار شاه علی، سیوستانی و شاید دیگران نقل کرده؛ خط: نستعلیق، کا: در محمد بن تاج محمد خان افغان، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج زرشکی، ۵۴گ (۵۷-۱۱۰)، ۱۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۸ - ۸۳۲]

۱۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۸/۳ کر

آغاز: ... شش درم پوست اترج سه درم زعفران پوست بلیله ... (۶ر) باب در حامله شدن زنان، ادویه متعلق آن، مرویست که زنانرا از هفت؛ **انجام:** علاج دشواری وضع حمل آنست که تخم زردک را در زیر آن زن دود کنند و حمل وضع شود اگر چه بچه مرده باشد ...

رساله‌ای در طب است که در آن مباحثی پراکنده همچون تقویت قوه باه و متعلقات آن، انواع معاجین، انواع روغن و صفات آنها، انواع سرمه ها و کحل، انواع معالجات و ... مطرح گردیده است، این رساله علی رغم بررسی فراوان در مصادر و فهارس، متأسفانه به جهت افتادگی از آغاز و انجام مورد شناسایی قرار نگرفت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲۸گ (۳ر-۳۰ر)، ۱۳ سطر در هامش [ف: ۲/۴۰ - ۲۷۵]

۱۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۲۶-۳۵/۱۰۶

آغاز: کتاب دویم در انژین دو پراترین که عبارتست از عسی النفس باوجع صدری این مرض قسمی است از عسر النفس که بخصوص مبتلا سازد اشخاصی را که؛ **انجام:** چون درفقرات منصوصه بخود بتفصیل بیان شدند مجدداً در این جا تفصیلی لازم ندارد تمام شد.

کتابی است در پزشکی نوین ترجمه شده از متن فرانسوی گویا متن از کریزل فرانسوی بوده است؛ خط: نستعلیق، کا: جلال الدین، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۹۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۲۰]

۱۹۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۹۲/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... بدانکه علم علاج را که باصطلاح یونانیان شراپیانامند در لغت آنچه را گویند که علاج کنند؛ **انجام:** یک خوراک از سم الفار یا یک خوراک گنه گنه مخلوط نموده بکار دارند

دستورات پزشکی کوتاه و نسخه‌هایی است برای داروهای مرکبه، در یک «مقدمه» و دو «جمله»: مقدمه: درتعریف علاج و انقسام او، جمله اول: در تدابیر و دانستن چیزهایی که باعث حیات انسانی است، جمله دوم: در مأخذ و محل استعمال و خواص ادویه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین طبیب گیلانی رشتی، تا: ۱۳۰۳ق، جا: تهران؛ ۱۴۹گ (۱پ-۱۴۹ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۹۸]

۱۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۷

آغاز: ... از آنجمله رنگ قاروره است و او یا زرد باشد یا سرخ یا سبز و یا سیاه و یا سفید اما زرد یا؛ **انجام:** و بدان قی علاج کنند و باقی علاج آن همچون تب ربع باشد خطم شکسته است پریشان چو زلف یار منعم مکن که در شب هجران نوشته ام اگر خطای رفته باشد از قلم هر که خواهد راست ساز و از کرم قد اتفق ... طبیب اهری

کتابی است در امراض سر تا پا و معالجه آنها شامل چهارده «مطلب» و بیست و یک «باب» که هر باب مربوط به یکی از اعضای بدن می‌باشد، نسخه از اواسط مطلب دوم را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا خرم بن معلم کل طبیب اهری، تا: ۱۳۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۸ص (۸۴-۱۵۱)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۹۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۷/۲

آغاز: مقالت در علم عملی طب و آن پنجاه و نه باب است باب اول در معالجه صداع و آن دردی است که در اعضای سر پدید آید؛ **انجام:** لوز حلو بادام است بادام شیرین معتدل است در گرمی و سردی و تر است و در اول پاک کننده احشا را جلا دهنده و سده بگشاید ...

رساله‌ای است در پزشکی مشتمل بر دو «مقاله»: ۱. در علم عملی طب، در ۵۹ باب، ۲. در ذکر ادویه مفرده، در ۲۸ باب به ترتیب حروف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۰۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۸گ (۱۶۵ر-۲۰۲پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۴۳]

۱۹۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۷۲

آغاز: مقدمه بر ارباب علوم و اصحاب صنایع پوشیده و پنهان نیست که علم و عمل و صنعت و هنر را اندازه نخواهد بود

شامل پنج بخش در طب جدید: تشکیل انسجه، انسجه و آلات (تشریح)، فواید اعضاء امراض و بیماری‌ها، و آثار مفرده و خواص آنها از کتابهای دارالفنون ناصری است؛ خط: نستعلیق، کا: نصرت قوچانی (شاید مؤلف باشد)، تا: چهارشنبه ۴ شوال ۱۳۰۸ق؛ ۳۴۰گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۱۴۴]

۱۹۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷/۲

از افضل المتبحرین در چهار «مقاله»: علم نظری طب در ۱۷ باب، علم عملی طب در ۵۹ باب، ادویه مفرده در ۲۸ باب، ادویه مرکبه در ۲۹ باب؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن نورالله ساوجی، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۹۲۳]

۱۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۷/۲۵

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد این مختصریست مشتمل بر نکته ها و فوایدی که بیشتر کتابهای بزرگ از آن خالیست؛ **انجام:** در ماء العسل گذارند و بحلق او ریزند و هر دو شب یا هر سه شب

مختصری است بدون خطبه و دیباچه در طب، در دو «مقاله»: مقاله ۱. در پانزده باب از لحاظ علمی، مقاله ۲. در هشت باب از نظر عملی؛ خط: نسخ خوش، کا: محمدطاهر مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مذهب، ۲۹ص (۲۹۷–۳۲۵)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۳۳/۱سم [ف: ۱۰ – ۲۵۱]

۱۹۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۹۷/۴

آغاز: هر که موی سرآدمی در پیش خود دود کند نیز حفظ بشود و اگر چرک دندان آدم بر جراحتها مثل دمل و خشکی بمالند به شود و اگر چرک گوش آدم در شراب به خورد کسی دهند بی هوش گردد؛ **انجام:** و اگر کسی نسیان داشته باشد سوره فاتحة الکتاب را بازعفران در کاسه سبزی که نوباشد بشوید و به این ماء مبارک و گلاب بشوید تا آن خطها حمل گردد بخورد رفع گردد باذن الله تعالی و اگر کسی را در بدن اخلاط و دم فاسد به هم رسد و عروق راضی نمود رضا به قضاء دادم و سر بر کف دست گرفته باشد

رساله کوتاهی است در دواجات برای ناتوانی جسمی و انواع صعف‌ها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۶گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۴۵]

۱۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۲۹/۴

آغاز: در زات المسافر چند نسخه مختصری که مذکور میشود؛ **انجام:** شکافته در موضع به آن ضماد نمایند تمام شد.

مختصری در طب منتخب از زاد المسافرین و ...؛ خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن مرحوم قاضی گرم آبرودی، تا: ۱۳۱۲–۱۳۳۱ق، جا: قزوین مدرسه مولا وردی خان؛ کاغذ: شکری، ۳۹ص (۱۴۵–۱۸۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۷سم [ف: ۱۷ – ۴۸۰]

۱۹۸. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۲۶

آغاز: بسمله، اول در علم نظری طب، باب اول در معرفت نظری علم؛ **انجام:** چون بر چهار غالب شوند، مداوا نتوان کرد و الله اعلم بالصواب تمت ... ۱۳۷

در چهار «مقاله»: مقاله اول: در علم نظری طب، دارای ۱۷ باب، مقاله دوم: در علم عملی با ۵۹ باب، مقاله سوم: در ادویه مفرده به ترتیب حروف در ۲۸ باب، مقاله چهارم: در ادویه مرکبه مشتمل بر ۲۲ باب، اما از آغاز و میانه افتادگی دارد دارای سه مقاله به این ترتیب است: مقاله اول : ۶ باب، مقاله دوم: ۵۹ (چند باب افتاده) مقاله سیم: در ۱۳ باب؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا ابراهیم ساوئی = ساوجی،تا: ۱۳۷۰ق؛۱۱۶گ،۱۳سطر،اندازه:۱۵×۲۲سم[ف:۲- ۴۳۳]

۱۹۹. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: (باب اول فصل اول): در علاج تبهای مفرد و مرکب بدانکه آغاز تب از چیست و چگونه شناسی

شامل سه «باب»: باب اول چهل و نه فصل در علاج امراض مختلف، باب دوم در «منافع مردان به انواع فواید» مشتمل بر سیزده فصل، باب سوم در منافع زنان مشتمل بر دوازده فصل؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: رمضان ۱۴۱۹ق (ظاهراً ۱۱۴۹)؛ کاغذ: ایرانی، جلد: چرمی: ۱۳×۱۹سم [نشریه: ۷ – ۷۲۴]

۲۰۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۵۹/۳-۲۱/۱۷۹

آغاز: بنام ایزد بخشاینده و بخشایشگر این کتاب مختصر اندرعلم اطبا جمع کردند ازگفتار هند و روم وعرب و فارس اختیار کرده از سخنهای متقدمین اندر شناختن مزاج مردم و مهاد؛ **انجام:** باب ۴۰ در شبکوری، این علت از رطوبت افتد ... و چون شیر و خایه و ماهی و میوه تر نخورد

رساله کوتاهی است در پزشکی که از گفتار پزشکان قدیم انتخاب و در باب‌های کوتاه تنظیم شده؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اوراق نسخه درصحافی جابجا شده، تا اول باب ۸۶ در نسخه حاضر موجود است؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ – ۲۰۷۱]

۲۰۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۳-۱۹/۱۵۹

آغاز: بسمله شکر و سپاس افزون از قیاس خداوند تعالی را که از کمال حکمت خود وجود پادشاهان را؛ **انجام:** ذات پاکش از جمیع حاجتها مبراست ... محتاج علاج نگرداند ... آمین.

در یک «مقدمه» و چهار «فصل» و ظاهراً به نام شاه سلیمان صفوی نگاشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ، ۲۲ سطر چلیپائی، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۰۷۱]

۲۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۰۹/۴-۱۲/۱۹۹

آغاز: بخش نخستین در فواید علمی که اندر عمل طب به کار آید و این هیجده باب است باب ۱ اندر آن که بیماری مادی چند است ... بسمله و به نستعین اکنون بدان که بیماری از گرمی بود یا از سردی یا از تری یا از خشکی؛ **انجام:** گزیدن پشه را علاج آن است که برگ هر بوریا بر پشه گزیدگی نهند تا نیک شود و هر بوریا را فودنج دشتی بود و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب قد تم بالخیر و الحمدلله و آخرا.

رساله کوتاهی است در طب شامل پنج «بخش» و هر بخش در چند «باب»: بخش ۱. فواید علمی که اندر عمل طب به کار آید، در هجده باب، بخش ۲. علاج بیماری‌ها در سی باب، بخش ۳. در تبها و آبله و حصبه، در دو باب، بخش ۴. اندر علاج ریش‌ها و جراحت‌ها و آماس‌ها، در یازده باب، بخش ۵. در مجری و زینت شامل سه باب؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در نسخه مقدمه حذف شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۱۷ سطر، اندازه:

۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۰۷۱]

۲۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۱۷/۱-۱۵/۵۷

آغاز: انسان مرکب است از موضوع صورت و موضوع او مرکب است از عناصر چهارگانه یعنی ... باب دویم در آنکه علم طب چند قسم است علم طب منقسم می‌شود به علم نظری و علم عملی؛ **انجام:** باب چهل و پنجم دردهای مثانه بیشترین و رم‌های مثانه را باز دید این ورم باشد ... و سبب سنگ و ریگ رطوبتهای لزج است که درغذاهای غلیظ.

بخشی از رساله‌ای است در پزشکی در بیان دردها و علاج آنها. این بخش شامل چهل و پنج «باب» کوتاه است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۳۶]

۲۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۵۹/۷-۲۱/۱۷۹

آغاز: سؤال تعریف طب چه و فایده‌اش چیست جواب طب در لغت بر چهار معنی اطلاق شود سحر و عادت و حذق در صنایع و اصلاح؛ **انجام:** ضیج مقل ازرق است طارطقه بید انجیر خطأ طاطیاوس نوره طبایجه کباب است

رساله مختصری است در پزشکی به صورت سوال و جواب و در پایان آن برخی اصطلاحات طبی ذکرشده؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۴۰]

۲۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۳۴-۲۶/۱۱۴

آغاز: رساله ایست در طب از قول حکمای یونان بسمله ... اما بعد بدانکه این مختصریست در طب از گفتار جالینوس و جاماس و بقراط و بوعلی و بدانکه اول روز از بامداد؛ **انجام:** وبر زیر سنگ پنهان کند بسم الله الرحمن الرحیم النور تحت النور یا قدیر النور یا قاضی الحاجات

رساله کوتاهی است در پزشکی که از گفتار جالینوس و جاماسب و بقراط و بوعلی جمع‌آوری و نقل شده است. ترتیب این رساله به هم خورده و فصول آن شماره ندارد. در آن دستورات و نسخه‌هایی برای سلامتی و تقویت قوا داده شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۴۰]

۲۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۶۰/۲-۳۴/۱۳۰

آغاز: بسمله و این مجمله است حکمها مثل جالینوس و جاماس و بقرات و بو علی و لقمان ... اول بسیار خوردن دوم از بسیار مجامعت کردن سیم بسیار خفتن؛ **انجام:** لطف بر خشم که بنا لکم ×× سایه الطاف از حال منکم / فیروز دار پی شد از شماکم ×× برخاست غضب شامل بگردید

فواید متفرقه‌ای است در مسائل پزشکی و بهداشت و داروها و خواص آنها در دفع امراض و همچنین ادعیه‌ای که برای رفع بیماری‌ها وارد شده است؛ خط: تحریری، کا: محمد رضا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۱۴۰]

۲۰۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۰۸

آغاز: ... نوع اول در قسمی طب یعنی نظری و عملی، چون شروع در شیء لابد است از معرفت و شعور به آن به وجهی از وجوه اشارتی به تعریف این علم می‌رود؛ **انجام:** کحل شادنج تعدیه عین کند و مژه برویاند، سرمه شش درم مارقشیشا چهاردرم اقلیمیای ذهب دو درم زعفران وبسد؟ هر یک نیم درم شادنج یک درم.

امراض و اوجاع و علاج آنها را در فن اول مشتمل بر پنج مقاله و ادویه مفرده و مرکبه را در فن دوم که شامل دو مقاله است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف مخ: ۲ - ۹۰۳]

۲۰۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۸۶

آغاز: حرف الفاء و فیها مقالات تسعة المقالة الاولی فی صفة فالوزجات ... بگیرند نشاسته پاکیزه کرم ناخورده

داروهای طبی و فوائد آنها را به ترتیب حروف گرد آورده و چگونگی ترکیب آنها را از کتاب‌های طبی نقل می‌کند یا تجربه‌هایی خودش را می‌آورد. هر حرف دارای چند مقاله و هر مقاله یک نام از دارو را می‌نگارد، نسخه حاضر از حرف فاء تا پایان نون را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۵×۳۳سم [ف: ۹ - ۶۹]

۲۰۹. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۶۵/۱

آغاز: منفعت سی و پنجم در حل بعضی اشکال و اجوبه بعضی از اسئله که خالی از اعضال و غموض نباشد، سؤال چیست دلیل بر آنکه حکما و اطبا می‌گویند بدن انسان از عناصر اربعه مرکب است؛ **انجام:** جواب بر این سر افیون ان کلاً من جوهر الدماغ و العظم یغتذی و الاغتذاء انما یکون ...

سؤال و جواب و رد و ایرادهایی است پزشکی که بعضی از فرازهای آن به عربی نگاشته شده و گویا قطعه‌ای از کتابی درسی باشد که شاگردی چنان‌که از استادش شنیده تحریر نموده؛ خط: نستعلیق، کا: صالح طبیب پیشگاه، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۴۸گ (۱ر-۴۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۴۸]

۲۱۰. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۴۷

آغاز: هلیله پرورده و از مفرحات و معاجین اکثر از آنچه در منویات قلب مذکور خواهد گردید

در این کتاب دردها و بیماری‌ها تشریح شده و درمان و داروی هر کدام را می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۱۳۲]

۲۱۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۲۳

فوائد پزشکی و نسخه‌های نامرتبی است که در این مجموعه یادداشت شده و گویا یادداشت‌های یکی از اطبای قدیم می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹۲گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: - ۱۷۲]

۲۱۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۲۵

برگهایی است از چند کتاب طبی که بدون تناسب با هم در این

جلدصحافی شده؛خط:نسخ و نستعلیق،بی کا،بی تا؛۸۳گ[ف:-۱۷۳]

۲۱۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۲۶/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این کتابی است که حکمای سلف اختیار کرده اند

چند باب کوتاه است در قواعد کلی پزشکی که (بنابر آنچه در سر آغاز کتاب آمده) برای مأمون عباسی نوشته شده؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن خواجه صالح بن کدخدا صالح شیرازی، بی تا؛ ۲۷گ (۷۳ر–۹۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۱۷۴]

۲۱۴. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۳۰

آغاز: آغاز پس از فهرست کتاب: بدانکه بیماری یا از گرمی بود یا از سردی یا از تری یا از خشکی

در طب عمومی مشتمل بر پنج «بخش» و هر کدام دارای ابواب بدین تفصیل: بخش ۱. فوائد علمی که اندر طب کار آید، بخش ۲. علاج بیماری‌ها از سر تا پا، بخش ۳. تب‌ها و آبله و حصبه، بخش ۴. علاج ریش‌ها و جراحت‌ها و آماس‌ها، بخش ۵. مجری زینت و علاج زهرها؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۱۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۲۰/۵سم [ف: - ۱۷۶]

۲۱۵. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۴۱

رساله مفصل و این نسخه دارای ابوابی است که در صفحه اول فهرست شانزده باب آمده «باب اول در بیان آنچه دانستن آن موقوف علیه حفظ صحت؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: - ۱۸۳]

۲۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۹۳/۲

آغاز: بسمله. حمدلله. و العاقبة للمتقین و لا عدوان الاعلی الظالمین ... بدانکه ایزد تعالی جل جلاله هر جا نوری که آفرید بجفت محتاج گردانید و از جمله مخلوقات و موجودات برگزید بعقل ... و بنکاح امر فرمود؛ **انجام:** در خاصیت بیضها، جالینوس حکیم گوید که هر که زرده تخم مرغ خانگی که نیم پخته باشد با شکر تناول کند، خون را صافی کند، و آواز خوش کند، و درد ...

در آن آمده که پزشکان آن را به دستور مأمون نگاشته‌اند؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ (۲۴۲پ–۲۵۲پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۸۹]

۲۱۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۸۳

آغاز: ... باب سیزدهم اندر علاج استسقا. باب چهاردهم اندر علاج یرقان ... باب اول اندر علاج بیماریها سر صفت طلی سودمند درد سر را که از حرارت حادث شده باشد؛ **انجام:** داروی سودمند مرکد و دانه را برنج پوست باز کرده شیر خشت حب نیل تربد سبید از هر یکی پنج درم و پیش از آن بسه روز چهارم سر دو سوراخ بینی بگیرد و دارو را بروی شیر اندازد ...

برابر فهرست مندرجه در اول کتاب دارای چهل «باب» است؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «الراجی عبدالرزاق الموسوی الرضوی»؛ جلد: چرمی، ۱۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۸۸]

۲۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۲

آغاز: بسمله باب – مغز حرام گوسفند را چون با قند بیامیزند بجهت جوشش و پلک چشم نافع است؛ **انجام:** اقلام علوم غریبه.

رساله مفصلی است در پزشکی قدیم. در این رساله داروها و نسخه‌های پزشکی برای درمان دردهای مختلف و همچنین خواص طبی گیاهان و حیوانات بیان گردیده؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۱۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۵۰۰]

۲۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۸/۱-ف

بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۱]

۲۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۸-ف

گویا ذخیره خوارزم شاهی گرگانی باشد، دارای باب‌های: ۴. در علاج، قانون علاج زهرها، باب ۳۲. در داروهای آماس‌ها و بثرهای گرم و سرد، نیز گفتار چهارم در گزیدن سگ و گرگ، باب ۱. در گزیدن مردم، باب ۲. در گزیدن سگ دیوانه؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۱۴۲ص (۹۸۴–۱۱۲۵) [فیلمها ف: ۲ - ۲۵۴]

۲۲۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۰۵

آغاز: ... پوست پلیا زرد پوست هلیله، هلیله سیاه ... امیتمون، اسطوخودوس، سورنجان، فلوس، خیار شنبر، روغن بادام، عسل سفید؛ **انجام:** معجون [وج] ترکی نسخه حکیم شاه محمد بجهت لقوه مجرباست ...

داروشناسی، داروسازی و تجویز نسخه و موارد کاربرد آن را به ترتیب بیان کرده است. در بسیاری از موارد نسخه‌های دیگری نیز جز آن چه خود تجربه کرده است می آورد؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

۲۲۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۳۷

آغاز: اول حمل، ۲ ثور، ۳ جوزا، ۴ سرطان، ۵ اسد، ۶ سنبله؛ **انجام:** بشکفند هیچ چیز بروی کار نکرد. گاه باشد در امر ...

کتابی است در طب که ابتدا ارتباط امراض را با برج‌های تقویمی ذکر کرده و سپس به ذکر علاجات پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «اصغر ۱۲۳۳» (بیضی)، «ربنا اغفر انک ... علی اصغر» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مؤید: ۳ - ۲۷۷]

۲۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۹۸

با نثر کهن فارسی (ناقص)؛ بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۲۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۱۱

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۲۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۴۲

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۲۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۵۱

بی کا، بی تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۲۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱۸

مجموعه‌ای در طب. انتقالی از کتابخانه – مجموعه نوازی؛ بی کا،

بی‌تا؛ ۳۶۲گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۳سم [رایانه]

۲۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۵۴

مجموعه پزشکی علم تشریح و امراض اطفال؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهدی اشرف الکتابی [رایانه]

۲۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۰۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۲۳۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۰۶/۳

آغاز: بدانکه ادویه عین ... حجریت و صلابت دارد و بعض از آن باید سوخت؛ **انجام:** از هر یک سه مثقال تخم خشخاش سفید دو مثقال، افیون چهار دانگ، یک مثقال کوفته و پخته و به آب خالص قرص سازند

اکثرها فی تداوی امراض العین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ سطور چلیپا؛ جلد: چرم زرد، ۱۳گ (۸۸پ-۱۰۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [مؤید: ۲ - ۱۱۵]

۲۳۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۹۹/۱

آغاز: احکام فصد و حجامت که از ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین رسیده است که درنزد حجامت کردن مربع بنشین و بگو ... و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که حجامت کردن درسه‌شنبه اول؛ **انجام:** جالیوس می‌گوید که رب سفرجل یعنی رب به در نزد من بود مدت هفت سال و در قوه و فعل خود باقی مانده بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیاج قهوه‌ای، ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۰]

۲۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۶۳/۱

آغاز: از هر یک یکدرم نوفل نیم مثقال. سورنجان چهار درم کوفته نپخته حب کنند چنانچه رسم است شربتی سه درم. صفت حب مرفنون که خداوند فالج و استرخاء اعضا را نافع بود؛ **انجام:** و رانها و بازوها را ببندند و آب سرد بر سر ریزند و یا یکرند کشنیز تر و برگ مورد تر بکوبند و به سرکه بیامیزند و با اندک کافور بر سر طلا کنند

طب مختصری است به فارسی که اول درد و مرض را بیان می‌کند و سپس به اختصار راه درمان آن را تحت عناوین «علاج، علاج» بیان می‌نماید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۱]

۲۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۶۵

آغاز: دید چشم باشد به انسان که نقطه ی درمیان دایره ی پرگار و او بکونه روشن و تابنده است تا به نظر چیزها را از دور یابد و غذایش از رطوبت خارجیه بود زیرا که او در پس پرده رطوبة؛ **انجام:** داخل حمام مشو روزی که می‌خواهی حجامت کنی که باعث درد و الم می‌شود به جهت آن که آب حمام در جراحت نفوذ می‌کند و موجب تشنج و ورم می‌گردد و دیگر آن که حرارت حمام زیاد می‌کند حرارت اخلاط را و به هیجان می‌آورد

مؤلف ابتدا اعضای انسان را تعریف می‌کند و وظایف آن را مختصراً بیان می‌کند سپس انواع امراض و علائم آنها را و نیز علاج آنها را بررسی می‌کند. او در تألیفش از زکریای رازی و حکمای یونان بسیار نقل می‌کند. از باب ششم تا شصت و پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از برگ ۴۵ به بعد احتمالاً رساله دیگری باشد که امراض زنان را بیان می‌کند؛ جلد: تیماج زرشکی، ۵۲گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۱]

۲۳۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۸۰/۲

آغاز: در بیان نبض و احوال آن بدانکه نبض حرکات مکانی است که دل و رگهای جهنده آن را می‌جنباند به انبساط و انقباض از جهت حفظ حرارت غریزی و زیاده کردن در روح حیوانی؛ **انجام:** طلای آن به آب کشنیز جهت حمره و سعله و جرب و حکه و ذرودش جهت قروح خبیثه و جمیع نزف الدم و ورم بن دندان و نغنغه و حمول او به آب کشنیز جهت حمره.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۱]

۲۳۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۳۷/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین اما بعد بدانکه این مختصری است که حکمای پیشینیان آزموده و کرده‌اند ... هرکه را سرفه کهنه بود استخوان کبوتر را با قلی و جگر گوسفند نیک بریان کند و بساید و به روز پیش از طعام بخورد دفع شود؛ **انجام:** آن که از شهوت لذت بسیار حاصل آید و قضیب را محکم کند سرگین کبوتر و مشک به یک جا نرم بساید و با شهد بیامیزد و در وقت مباشرت بر قضیب بمالد لذت بسیار حاصل آید چنانکه فاعل و مفعول هر دو بی هوش شوند

درمان بیماری‌های معروف و مبتلا به است به اختصار برگزار شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «وقف مدرسه حسینیه مرحوم حاجی حسین سیدی لاریجانی» (مربع)؛ تاریخ وقف: رجب ۱۳۰۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۲]

۲۳۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۲۴

آغاز: تخم مرغ کوفته وسرشته بر زبان طلی کنند باب ۱۸۳ اندر نزله بینی ... نزله بود که بدو فرود آید آماس کند؛ **انجام:** خیرکی چشم و ... طنین گوش واگر ماده غلیظ بود گرانی تن وخواب به افراط واگر ماده سوخته بود تشنکی بود

کتاب طبی که از باب ۱۸۳ تا باب ۱۹۷ دراین نسخه آمده، اول مرض را ذکر کرده سپس تحت عنوان علاج درمان آن را می‌آورد، از باب ۱۸۳-۱۹۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۲]

۲۳۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۵۷/۱

آغاز: اما بعد بدانکه این رساله‌ای است از گفتار حکیمان جالینوز و جامات و بقراط و بوعلی و محمد زکریا و لقمان و جمله

حکیمان این رساله را پیدا کرده‌اند و طب نام نهاده اند تا از حکمت آنچه باشد؛ **انجام:** هرکه درد گوش داشته باشد روغن ماهی را سه روز علی الصباح درگوش چکاند شفا یابد. باب هرکه ناشتا مویز سیاه را دانه بیرون کند و بخورد صفرا را بنشاند و بلغم دفع دهد و فوائد بسیار دارد.

رساله مختصری است در طب قدیم که در آن برای هر یک از بیماریها نسخه‌ای از دواجات را تجویز کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۴گ، اندازه: ۹×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۶]

۲۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۵سم [رایانه]

۲۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۶

آغاز: ... یافتن از آب سرد است دندان تو را چه گیرد درد سر که بگلاب مضمضه باید کرد؛ **انجام:** بدین منال عمل باید نمود و روزی چند از آب سرد اجتناب باید نمود و الله اعلم بالحقایق الامور تمت

منظومه‌ای است در طب که در آن بیماری‌ها را معرفی کرده و داروهایی که مناسب آن بیماری است را به صورت نظم و نثر شعر معرفی کرده است. منظومه در طب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوای آبی، ۳۲ص (۱-۳۲)، ۱۴-۱۷ سطر (۷-۸×۱۳-۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [رایانه]

۲۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۳۰

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [د.ث. مجلس]

۲۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۴۲

ناقص؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حمید علیاری [رایانه]

۲۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۰۴

در آن از «علاج بقول یوسفی» یاد شده. در آن این عنوان‌ها دیده می‌شود: مقدمه در احکام ایام سبعه و تولد فرزندان و بیمار شدن در هریوم، باب ۱- در علامات و نشان خون و صفر او بلغم و سودا و علاج آنها، ۲. بیان و علامات درد شقیقه و همیر (؟) و سرسام و نسیان و حمق و جنون و عشق و صرع و سکته و کابوس و مالیخولیا و علاج آنها، ۳. علامات درد شقیقه و صداع‌ها و علاج آنها، ۴. علامات دوار و جمود و سبات و سهره و ما شرای و علاج اینها، ۵. علامات فالج و لقوه و اختلاج و رعشه و تشنج و تمدد و علاج آنها، ۶. امراض گوش و زکام و نزله و امراض بینی و ماشری و با دشنام و علاج اینها، ۷. علامات امراض لب و دهان و زبان و دندان و لثه و علاج آنها، ۸ امراض حلق و خناق و رفتن و نرفتن چیزها در گلو و سرفه و تنگی نفس و سینه و شش و سل و ذات الریه و ذات الجنب و ذات الصدر و خفقان و غشی و علاج آنها، ۹. امراض معده و پیچش شکم و فواق وجوع البقر و شهوت کلبیه و فساد شهوت و هیضه و اسهال و امعاء و امراض جگر، ۱۰. در علامات استسقا و ... و قولنج و کرمهای شکم و زهیر و بواسیر و مقعد و علاج آنها، ۱۱. علامات امراض گرده و مثانه و تقطیر البول و حبس البول و سوزناك و سلسل بول و بول و النوم و بول الدم و امراض انثیان و خصیه و با دفتق و امراض قضیب، ۱۲. در علامات ضعف باه و امور مجامعت و غدیطه و ابنه و علاج آنها، ۱۳. علامات درد پشت و کمر و سرین و نقرص و مفاصل و عرق النسأ و علاج آنها، ۱۴. علامات تبهای گرم و سرد و حرارتها و علاج آنها، ۱۵. بیماری‌های ظاهر اعضا و جوشش‌ها و قوبا و خنازیر و سرطان و خیارك و اورام و خارشها و علاج آنها، ۱۶. علامات امراض آتشك و داخس و خوره و طاعون و بهق و کلف و برص و گند بغل و داء الثعلب وداء الحیه و سفید شدن موی و ریختن موی سر و ریش و لاغر فربه شدن بدن و علاج آنها، ۱۷. علامات امراض چشم و فنون کحالی و علاج آنها، ۱۸. فنون جراحی و زخم‌ها و دنبل‌ها و علاج آنها، ۱۹. فنون فصادی و شناختن رد جا و مکان رگ‌ها، ۲۰. علامات امراض و احوالا زنان و فقره‌ای از احوال مردان و علاج آنها، ۲۱. خضاب‌های موی سر و ریش، ۲۲. فنون بیتاری در امراض اسب و شتر و علاج آنها. نیز عنوان باب‌ها: ۱. در جا و مکان منی زن، ۲. در بیان حیض و آنچه بدو متعلق است، ۳. حامله شدن و ناامید بودن زنان از فرزند و شناختن عقیمه، ۴. اشاره به داروهایی که چون زنان از فرزند و شناختن عقیمه، ۵. بیان حمل حلال و حرام و داروهایی که زن را عقیم کند، ۶. تنگ کردن فرج زنان، ۷. گشاد کردن فرج زنان، ۸ بیان چیزهایی که لذت جماع بدهند و فاعل و مفعول را شاد کنند، ۹. بستن زنان، ۱۰. بستن مردان، ۱۱. استاده کردن پستان زنان، ۱۲. در مقامات ثلاثه آب منی و اوقات وصال مردان، ۱۳. سطبری قضیب و علامات مردان، ۱۴. عمل حب زنان و بغض میان دو کس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، ۸۵گ، ۱۸ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۸۴۱]

۲۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲

آغاز: باب در حکمت لقمان و جاماسب و علاج بادی که در شکم پیچید اینست. زلقمان روایت بود این صفت ×× ز خاصیت هرچه هست از جهت؛ **انجام:** در آن آب نشانند بول او گشاده گردد و الله اعلم بالصواب.

درمان‌های منسوب به لقمان و جاماسب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۰گ (۸۱-۱۳۰) [ف: ۵ - ۹]

۲۴۴. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳۰

دنباله رساله‌ای در پزشکی از وجه سیم تا وجه یازدهم و فصل در شرایط خوردن در بیست و یک بند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۸۲ر-۱۸۴ر)، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۵۵۲]

۲۴۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶/۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ - ۶]

۲۴۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ - ۶]

۲۴۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۵/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ - ۶]

۲۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۸/۹

شامل: دستور گرفتن عرق ماء الحیوة که از مخترعات مرحوم ملا مؤمن صاحب تحفه است، خواص اسپند، نسخه عرق ابریشم، حب جهت امساک منی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۲گ (۴۹ر-۵۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۵۳]

۲۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۵۲/۱-۵۹/۱۷۲

شامل: باب ۱. معنی حیوانات رونده، ۲. علاج چشم و رمه، ۳. علاج گوش و پختگی دهن و زبانی که در روی آن مثل تخم خشخاش باشد و ...، ۴. حمل و کیفیت آن، ۵. اسقاط حمل و وضع حمل، ۶. افزونی شیر عورت، ۷. دراز و تخت شدن قضیبْ، ۸. تنگ ساختن فرج عورت، ۹. علاج مردی که بسته باشند، ۱۰. معنی غذاهایی که باه را می‌افزاید و منی را زیاده می‌کند، ۱۱. ادویه لذت مباشرت مرد و زن، ۱۲. ساختن سفرجات و معجونات، ۱۳. معرفت اوقات سعد و نحس و اختیارات حجامت و فصد و غسل کردن و جامه پوشیدن، ۱۴. خواص اشیای متفرقه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۱-۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۳۶۲]

۲۵۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۲۵/۱

آغاز: بسمله، باب اول اندر مقدمه آفرینش مردم که الله تعالی و تقدس وجود آدمی را بر مثال آفریده است؛ **انجام:** و مقصود حاصل شود انشاء الله تعالی

مشتمل بر شصت و پنج باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۱۰۵ص (۱-۱۰۵)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۸۱۰]

۲۵۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۹۶/۱

فوائد پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۶۲]

۲۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۳/۷

نسخه‌ها و پراکنده‌های پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ [ف: ۷ - ۳۳۷]

۲۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۳/۳

نسخه‌های پزشکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص [ف: ۷- ۳۳۷]

۲۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۶۷/۷

چند نسخه طبی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۸۱پ-۸۲ر)، ۲۰ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۴۴]

۲۵۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۳۲

آغاز: ... و با شراب بیاشامند شکم ببندد و بیخ آن چون زن بخود برگیرد؛ **انجام:** و آن نوع کوتاه قد بود بمقدار یک وجب اندکی زیاده تر و نوعی دیگر املس بود ...

کتابی است در طب شامل چهارده باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «عبدالجلیل بن محمد باقر» (مربع)؛ ۱۰۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [مؤید: ۳ - ۳۴۹]

۲۵۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۸۱

آغاز: دوای آکله - پوست انار ترش و زاج لاری و آهک؛ **انجام:** مقناطیس طلا زرد است و در نقره سفید است.

مختصری است که در آن نسخه‌هایی از دواها برای معالجه بعضی امراض یادداشت شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۰ص، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲ - ۴۰۵]

۲۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۰۱

دو رساله طبی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریدای از امرالله صفری [رایانه]

۲۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی ربیعی [رایانه]

۲۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۹۱

آغاز: و عظمت حکمت تن آدمی؛ **انجام:** بیرون کردن خون است رگ زدن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه ای [الفبائی: ۳۹۳]

۲۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۸۱

آغاز: و بسط بازاء مرکب؛ **انجام:** موجود بطریق در ابست ... و بعض بطریق عرض تا دفع

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [الفبائی: ۴- ۳۹۳]

۲۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۹۹

آغاز: بسمله، باب در مفرحات مغرحی که خفقان را با تب بود نافع بود؛ **انجام:** بعد ازان صاف نموده استعمال نماید

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن [الفبائی: ۴ - ۳۹۳]

۲۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۷۴

آغاز: خلق درست باشد حکایت کرد؛ **انجام:** در نخوردن گوشت و ترشی (انجام نسخه) می برون آرا از آنجا که برون می‌آید

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: ۴ - ۳۹۳]

۲۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۴

آغاز: مرکبه رادان امراض ترکیب بود؛ **انجام:** قلب سبلان دلالت بر خشکی کند و السلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: ۴ - ۳۹۳]

۲۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۶۶

آغاز: بسمبه، فصل اول در بیان ادویه مفرده مستعمله؛ **انجام:** و به پیره میدال پنیری خرم.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۴ - ۳۹۳]

۲۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۷

آغاز: موجود که از قوت حسن دل افتد؛ **انجام:** باید خورد بابنفشه

خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [الفبائی: ۴ - ۳۹۳]

۲۶۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷-ط/۶۶۴

آغاز: در مثلث حل کنند و داروها کوفته و بیخته بر آن بیافزایند و با عسل معجون سازند؛ **انجام:** و قس علی هذا فرزجه که بچه زنده و مرده را بیندازد ص اشنان فارسی.

کتابی است در علم طب که مؤلف آن معلوم نگردید. مطالب

مندرج در کتاب عبارتند از انواع معجون‌ها، طلایه‌ها، غرغره‌ها، اقسام شراب‌ها، شیاف‌ها، ضمادها، قرص‌ها، کحل‌ها و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۴۶]

۲۶۷. **شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۸۵**

آغاز: بسمله - بدانکه این مفصر ایست که حکماء تفصیر نموده اند (کذا) (مقصود مفسر و تفسیر است) از برای بعضی از مرضها و دردها از منافع هر چیزی؛ **انجام:** بغایت فصیح زبان شود و عظیم و زیرک و حافظ گردد و اگر با شکر بخورد.

ابواب ذکر شده: عبارتند از: باب در منافع کودکان، باب در منافع دختر و دوشیزه، باب در معرفت مرغان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۴ص، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲-۴۱۶]

۲۶۸. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۶/۱**

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۵۷]

۲۶۹. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۶/۲**

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۵۷]

۲۷۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۲**

آغاز: شراب تخم تاتور هک ۱۰۰، یاسمین در دو عنوان مسطور است یکی در ورق ۱۰۰ یکی در ورق ۱۳۷؛ **انجام:** جمعش ۹۱۵۸۵ می‌باشد و طبیعی این آب یک نوع لزوجتی دارد که بواسطه مواد آلیه است که در آب مصنوعی نمی‌توان داخل کرد و مصنوعی این آب را بجهه آشامیدن سازند ولی آبزن آن معمول تر است

مجموعه‌ای شامل سه فهرست و یک کتاب: ۱. فهرست از مطالب کتاب اصلی به ترتیب برگ شمار که از آغاز افتادگی دارد (گ ۱ر-۱۰ پ)، آغاز: «شراب تخم تاتور هک ۱۰۰، یاسمین در دو عنوان مسطور است یکی در ورق ۱۰۰ یکی در ورق ۱۳۷»، انجام: «اسید ارسنیک: ۱۸۹؛ بی ارسنیک دو بطاس: ۱۸۹»، ۲. نمایه‌ای از مطالب کتاب اصلی به ترتیب الفبایی (گ ۱۱پ-۲۹پ)، آغاز: «آب آهک: ۱۴۹؛ آب اتری: ۱۹۳»، انجام: «یدور دو ارسنیک: ۱۹۰»، ۳. اصطلاح‌نامه علم طب و طبیعیات (گ ۳۰پ-۳۹پ) در این فهرست نیز اسامی برخی مواد و مصالح ساخت داروها به ترتیب الفبایی به همراه شرحی مختصر آمده است، آغاز: «باب الف. ابریده طایفه ای از نباتاتند که زنبق یکی از آن هاست»، انجام: «هیدرولا: تعلق می‌گیرد بآب مقطری که حامل جزء فرارینات باشد»، ۴. ترجمه منتخبی از کتاب معتبر دواسازی فرنگستان تألیف سوبران فرانسوی (گ ۴پ-۲۴۹) در این اثر انواع داروها و مواد دارویی و طرز تهیه هر یک و خواص آنها به اختصار ذکر شده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اواسط قاجار؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۴۹گ، ۲۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱/۴۷ - ۱۰۳]

۲۷۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۵۱**

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۷۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۴۸**

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۷۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۸۷**

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد نیما [رایانه]

۲۷۴. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۹۰**

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد نیما؛ اندازه: ۱۰/۴×۱۹/۵سم [رایانه]

۲۷۵. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۲**

آغاز: ... بپارسی بیرم گویند و سبب آن دو چیز بود یکی خلطی بد که اندر تن مردم پدید آید دوم قوه طبیعت؛ **انجام:** یا چیزهایی جذب کننده نهند و زهر بد یوجه بیرون بیرون کشند و الله اعلم بالصواب تمت

رساله‌ای است در طب که در آن امراض را بیان کرده و راه علاج آنها را گفته است و مشتمل بر چند «قسم» و چندین «فصل»: قسم اندر اورام، قسم ماده که آن در بدن پدید شود و از آن جذام بد حاصل آید، فصل اندر جراحت‌ها، اندر داغ کردن و منفعت آن و بیماری‌هایی که علاج آن داغ کردن باشد، اندر جا انداختن استخوان ... در ضمن دو برگ اول این نسخه ابتدای رساله‌ای است در طب که آن را به دو قسم علمی و عملی تقسیم کرده و در مورد قسم علمی آن که شامل چهار فن می‌باشد و توضیح داده است و در این قسمت بیشتر راجع به ارکان بدن که شامل آب، آتش، باد و خاک است توضیح داده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ در برگ ۳۲پ تا ۳۸ طرز تهیه چندین ضماد و شیاف برای بیماری‌های گوناگون و داروهایی که مربوط به بیماری چشم می‌شود و خواص هر یک را بیان کرده؛ مهر: «عبده الراجی موسی» (چهارگوش)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج اناری، ۳۰ص (۳-۳۲)، ۱۵ سطر (۵/۸×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رایانه]

۲۷۶. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۶۱**

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد نیما [رایانه]

۲۷۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۱**

آغاز: باب چهارم در روزهای بحران بباید دانست که روزگار بیماری بعضی روزهای بحران است؛ **انجام:** و هر چه پس ازین روز باشد ضعیف باشد تمام شد ایام بحرانات و الله اعلم بالصواب

این رساله باب چهارم از کتابی در پزشکی است که مربوط به روزهای بحران در روزگار بیماری می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۳۰پ-۳۲)، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۹/۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [رایانه]

۲۷۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۵**

آغاز: اما در دموی از جانب مخالف وجع کنند و در صفرا وی از جانب موافق و هر روز؛ **انجام:** تواتر نبض و صغرت نفث بود علاج هر دو فصد با سلیق باشد از اورق یا سیوم اما درد موی ...

رساله‌ای است در طب که دارای افتادگی بسیاری از ابتدا و انتهای نسخه می‌باشد و دارای چندین باب است که فهرست ابواب

موجود بدین تفصیل می‌باشد: باب ۷. امراض حلق، باب ۸. امراض صدر و آلات نفس، باب ۹. امراض قلب، باب ۱۰. امراض معده، ابواب کتاب جابه جا صحافی شده یعنی اول باب نهم و دهم و بعد از آن باب هفتم و هشتم نوشته شده است. در این کتاب ابتدا امراض و علل آن را معرفی می‌کند بعد از آن داروهای مفید و ترکیب آنها را برای آن بیماری بیان می‌کند و هر باب آن مربوط به یک عضو از اعضای بدن می‌باشد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۴ص (۳۵-۴۸)، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [رایانه]

۲۷۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۲

آغاز: ... قسم اول اندر فایده علم طب و آنرا به هفده باب نهاده شد قسم دوم اندر معالجه بیماری و اندامها؛ **انجام:** روغن کنجد بگذارد نشاسته و کتیرا و مازوی کوفته و پخته در هاون نهند و بمالند ...

کتابی است در طب شامل پنج «قسم» و هر قسم چندین «باب» می‌باشد: ۱. فایده علم طب در هفده باب، ۲. معالجه بیماری و اندام‌ها در بیست و نه باب، ۳. تب و حصبه در دو باب، ۴. معالجه آماس‌ها و ریش‌ها در یازده باب، ۵. زینت و صلاح زهرها در سه باب. این نسخه شامل ابواب از قسم اول به طور پراکنده می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مجدول؛ ۴۸گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [رایانه]

۲۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۳۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۲۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۵۴

آغاز: بسمله، به جهت قوی کردن کمر و اولاد اول سه روز روزی پنج دانه زرده تخم مرغ نیم پخته را گرم بخورد بعد از سه روز؛ **انجام:** بهجة قوت و روشنایی چشم ... در زیر پوست درخت بید گذارده تا چهل روز ... بیرون آورده با ... سفید کوبیده در چشم بکشند مجرب است انشاءالله تعالی

رساله بسیار مختصری است در معالجه بعضی از بیماری‌ها با استفاده از ترکیبات گیاهان دارویی؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مشیری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۱۸۴-۱۸۶)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [رایانه]

۲۸۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۰۹

آغاز: بسمله، اشرف مخلوقات بنی نوع انسان است، جان انسان بدست طبیب است؛ **انجام:** ب: در تجزیه مظروف معده در غیر موقع هضم.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: دکتر سید معتمد ریاضی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۳۰۰گ، ۸-۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۱۹]

۲۸۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۱۹

آغاز: باب الالف انوش دارو اعضای رئیسه را قوت دهد؛ **انجام:** شربتی یک مثقال بعد از آنکه چهل روز گذشته باشد تناول نماید والله اعلم بالصواب تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اهدایی: دکتر احمد معتمد ریاضی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۱گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۱۳۰]

۲۸۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۹۹/۲

انجام: که جمله را خوشدل کند و بالله التوفیق موجود: بگیرند نشاسته و کتیرا بادام شیرین پاک کرده ...

۶۷ باب: باب اول اندر دانستن رگ، باب دوم اندر شناختن طبع رگ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۳گ (۴۰-۷۲) [ف: ۳ - ۸۹۲]

۲۸۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۳۱/۱

آغاز: بسمله مقاله اول در ذکر ادویه مفرده و اغذیه مشتمل بر هفت باب، باب اول در طبایع ادویه و تاثیر آن - بدانکه هر چیزی که در بدن تاثیری از کیفیات باشد؛ **انجام:** و جوانان در مزاج اعدلند از پیران و صبیان مزاج ایشان در تری زیاده است و مزاج پیرو کهل سرد و خشک است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ (۱-۴۰)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۴- ۱۱۷۳]

۲۸۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۶۷

آغاز: و بواسیر و حفظ حرارت غریزی بی عدیل است ص پوست هلیله کابلی سیاه آمله؛ **انجام:** لعوق زوفا جهت امراض بارده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۶۶گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۱۸۷]

۲۸۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۲۷/۳

آغاز: مس سوخته و شادنج مغسول از هر یک دو درم؛ **انجام:** باتمام رسید و باختتام انجامید تسوید این بیاض و ترشیح این ریاض بروز سیزده ز ماه مبارک رمضان بسال نهصد و هفده ز هجرت نبوی به بلده فاخره هرات ... والسلام علی محمد خیر الانام و آله البررة الکرام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: سید علی علایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵۱گ (۲۵-۷۵)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۲۹]

۲۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۲

آغاز: بسمله، باب اول - زنی که حیض او بند آمده ریشه توت سیاه را بجوشاند؛ **انجام:** ایضاً غره غره قابضه

در طب و بدون سرآغاز از «باب اول» شروع می‌شود و در آن درمان‌های امراض مختلف گفته می‌آید در بین اوراق آن صفحاتی خالی وجود دارد، ادویه مستعمل اغلب داروهای قدیمی است و در آخر آن نیز نسخه‌هایی است که حاوی نام‌های جدید می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی نائینی، بی‌تا؛ ۵۲ص (۱۷۰-۲۲۱)، ۱۴سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۷۴]

۲۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۳۸

آغاز: زنبق و آب ترب و آب ... آنها یا قلیل چند دفعه تا ... در

این نوع هر گاه احتیاج به؛ **انجام:** نرم کوفته و ... کند استعمال نماید زیاد مجرب است ...
کتابی است در طریق معالجه امراض گوناگون؛ خط: نستعلیق و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ ۲۰۴گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰/۷سم [رایانه]

۲۹۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۳۱/۲

آغاز: بسمله الحمد لله الذی خلق الحکمة بنور معرفته و علمه و جعل من شعار الحکماء الحاذقین و علماء الراسخین و خلق الخواص فی الاشیاء الی جهة دواء المرضیین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اما بعد بیان استفاده این ماه مبارک بتفصیل می‌آید انشاءالله؛ **انجام:** و اگر مطلب کمی قوت و کثرت شرب باشد کمتر بجوشانند تا آب بیشتر بماند و این قاعده ... است بجهت توافق امزجه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱۲گ (۴۱–۱۵۲)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۴ – ۱۱۷۳]

۲۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۳۲

کتابی در داروشناسی و علاج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۲×۲۱/۷سم [رایانه]

۲۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۷۷

کتابی در امراض و علاج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۲۸گ، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [رایانه]

۲۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۷

نسخه‌ای در علاج بیماری‌های روانی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۶گ، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۴سم [رایانه]

۲۹۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۶۱

سه رساله طبی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از فرشاد فطرس [رایانه]

۲۹۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۴۵/۳

با عنوان گفتار نهم در امراض که مخصوص است به زنان در نه فصل تا می‌رسد به فصل هشتم در بیان انواع زهرها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۴۴گ (۵۹ر–۱۰۲پ)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۸)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۸۶]

۲۹۶. همدان؛ ایزدی (حاجی)؛ شماره نسخه:۱۴/۶

رساله طبی برگرفته شده از روی اخبار؛بی‌کا،بی‌تا[نشریه:۵ – ۳۶۷]

۲۹۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۱۹/۶

چند باب کوتاه در بیان چند نسخه طبی است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۸۷پ–۱۸۹پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۲۰]

۲۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۵

آغاز: چون همت و الا نهمت شاهنشاه معظم ... ناصر الدین شاه عز نصره و مد عصره بترتیب ایرانیان مصروفست
در خصوص تأسیس مریض‌خانه و ایراد منافع بیمارستان و قواعد نگاهداشتن آن مشتمل بر دو فصل و چندین منفعت؛ خط: نستعلیق شکسته،بی‌کا،بی‌تا؛۴۱گ،۱۲سطر،اندازه:۱۲/۵×۱۹سم[ف:۲– ۲۹۷]

۲۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۶

آغاز: فقد قال الله سبحانه و تعالی کلوا و اشربوا و لا تسرفوا
در تعلیمات و معالجات امراض که غالباً به سربازان عارض می‌شود، دکتر پولاک در حضور ناصر الدین شاه اظهار کرده بود امراضی که در طهران سربازان را بیمار کرده هلاک می‌کند سه قسم بیش نیست در این خصوص شرحی خواهم نوشت که دستور العمل اطباء نظام باشد و اطباء باید در دار الفنون حاضر شده آن مواد را به طریق درس آموخته در معالجه نظامیان از آن تخطی نکنند. مؤلف رساله که طبیبی فاضل بوده پس از شنیدن بیانات دکتر پولاک این رساله را به ترتیب شرح و متن در تخطئه اقوال وی نگاشته و هر ماده را به جاده منضم ساخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول، ناتمام، ۹۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۹۷]

۳۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۷۰

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۰۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۹۲

آغاز: دیده نشده احساس مریض بر حرارت مطابق واقع نیست؛ **انجام:** ثانیاً علامات عمل و ترس از روشنائی و سیلان دمعه و زکام و تهیج و حرارت و وجع صورت.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: سادات امیر ریاضی؛ ۱۳۸گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۸۷]

۳۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۹۸

شامل ۲۴ باب در بیماری‌های سراپای انسان، نسخه نایاب؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۰۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۲۴

آغاز: یکمن نیم آب بپزد تا دو بخش آن برود؛ **انجام:** علامت ربع بلغمی آنست
مشتمل بر نه «مقاله» و هر مقاله بر چندین «باب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۶۴گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۵ – ۱۶۴۹]

۳۰۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۲۰

آغاز: ... باب اول در معرفت ... و طریق ساختن معاجین و اقراص؛ **انجام:** تا شیر برود پس بانیم رطل روغن گاو جوشانیده تا بقوام آید پس ...
کتابی است در طب مرتب بر «مقدمه» و ده «باب» و «خاتمه»: ۱. معرفت ادویه، ۲. امراض دماغ، ۳. امراض عین، ۴. امراض اعضاء وجه و تحت آن، ۵. اعضاء تنفس، ۶. آلات غذا، ۷. آلات نقص، ۸. اعضاء تناسل، ۹. اعضاء اطراف، ۱۰. امراض جلد و آنچه تعلق دارد، ۱۱. اورام، ۱۲. حمیات، خاتمه: در دستور چوب چینی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ ۱۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ – ۲۶۷]

۳۰۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۳/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین الحکیم العلیم ... اما بعد پوشیده نماند که بقرات در مدت مدید ترکیبی چند در معالجات امراض از ان گریزی نیست جمع کرده بود؛ **انجام:** و یا چشم ها سرخ گردد چو خون ×× رود خسته بی شک ز عالم برون / سر انگشتهایش در آید بدرد ×× دگر هم تب گرم روی آورد ... ماز وی سبز سه درم ژگ ده درم ...

این نسخه در حقیقت رونویس مخلوط و ناقصی از قرا بادین حکیم شفائی است با این تفاوت که به جای جمله «... فقیر حقیر مظفر بن محمد الحسینی الشفائی» فقط لفظ «بقرات» را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۳۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۶۹]

۳۰۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۵۸/۲

مقاله سیم در احوال بدن آدمی در پنج فصل، مقاله هفتم در امراض اعضاء از سینه تا ناف در چند فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۸۰گ (۱۶۶ر-۲۴۵ر)، ۱۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۳]

۳۰۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۳/۵

مربوط به جماع. باب نوزدهم تا باب بیست و پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۷ - ۳۳۷]

۳۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۲گ، اندازه: ۱۹×۲۸/۸سم [رایانه]

۳۰۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۹۸/۲

نسخه‌های پزشکی؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۲۳۲]

۳۱۰. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

در ۱۰ مقاله درباره نبض و تنفس و تفسره و عرق؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی کرم، ۷ص [نشریه: ۷ - ۷۵۴]

۳۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۶۴/۵

در طب و خواص غذاها و دواها و میوه ها از فصل دوم در اکل و شرب تا فصل ششم در جماع از مقاله یکم سپس مقاله دوم در شناختن طبع و خاصیت و منفعت و مضرت چیزهای چند است در دوازده باب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۶گ (۲۱۰-۲۴۵)، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۱۶ - ۶۲۹]

۳۱۲. همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۴/۷

از کتاب‌های طبی در بیماری‌ها و درمان آنها. یکی از آنها در ۲۰ جمادی الثانی در قصبه کرکوک خدمت ملا محمد امین و ملا محمد عبدالله بن عبد القادر حکیم، و یکی دیگر در خدمت شیخ علی بن شیخ عبد الرحمن املا گردیده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبول، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۶۸۴]

۳۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۷/۲۰۷

از پزشکان عصر صفوی در بیان داروها و خواص و ساختن آنها. شامل: نسخه معجون مرغ سیاه و چوب چینی که موضوع حکیم محمد مصری و از برای باد ترکان و باد فرنگ و باد مفاصل و در درد اعضاء و جمیع امراض که سبب آن برودت و بلغم باشد مفید است، نسخه معجون محمودی معجون سنگ، از مخترعات جالینوس الزمانی حکیم مصری نسخه حب محمودی، نسخه‌ای حکیم عمادالدین محمود از جهة میرزا نوشته بود، نسخه‌ای از حکیم عمادالدین ...، نسخه‌ای منسوب به شیخ الرئیس که بیشتر از نسخه حکیم ابوالبرکات مستعمل است جهة درد دندان، نسخه‌ای حب سلطان ابراهیم میرزا نسخه جهت قوة شهوت نسخه عرقی که میرزا محمد (طبیب) جهة کوفت کمر و ثقل راه رفتن در مکه معظمه فرمودند، معجون از سلیمان علیه السلام، ترکیبی که حکیم شرف الدین ساخته و تجربه کرده و پادشاهان عصر خود گذارنیده و انواع فواید از و مشاهده شده، مفرح دلگشا، طریق خوردن پادزهر حکیم عمادالدین محمود قرار داده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۹ص (۲۸۲-۲۹۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۱۸]

۳۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۷-ف

نسخه اصل: بادلیان والکر ۱۴ (ش ۱۴۴۴ و ۱۵۲۸). عنوان «باب ۷ در معرفت ادویه قوت» هم دارد با یک رباعی در تضعیف بیوت عرصه شطرنج؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۲]

۳۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۱۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

۳۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۸۵

مجموعه طبی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی علی حسینی [رایانه]

۳۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۴۰

یاداشتهای طبی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۶۹

مجموعه پزشکی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۳۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۲۵

آغاز: اخلاط البدن و استفراغ الخلط الردی؛ **انجام:** بمثل التنطبل بماء الاس و اصلاح

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [الفبائی: ۴ - ۳۹۳]

۳۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۱

آغاز: و الجند بیدسترو الفریبون و الشونیز؛ **انجام:** ورق الفجل و عاقرقرحا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: ۴ - ۳۹۳]

۳۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۰/۳

نسخه‌های طبی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ص ۶۵ سلام بر پیامبران به پنج رنگ سرخ، فیروزه‌ای، لاجوردی، حنایی و مشکی نوشته شده، داخل جلد یادداشتی متاخر با جوهر سبز دیده می‌شود از این قرار «هو یا علی مدد. «پریشان نامه» اثر این حقیر میرزا علی محمد کرمانشاهی در طریقت کوثر علی شهه خاکسار جلالی». با توجه به تازه بودن یادداشت بعید است اشاره به مثنوی آغازین

نسخه داشه باشد؛ جلد: چرمی، ۳۴ص (۵۶-۸۹) [ف: ۴۷/ ۱ - ۱۷]

۳۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۷۳

آغاز: بسمله، اما بعد بر ضمایر کیمیا ماثر ارباب دین؛ **انجام:** اما باید که در پوست تراشیدن از بالا به شیب تراشند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۰۳

آغاز: وقت بازگشتنش قدری بایستد نشان مرکب بود؛ **انجام:** از غذاهای گرم احتراز نماید شیر زیاد گردد

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۹۵

آغاز: حادث شود و شکم؛ **انجام:** با مغز بادام و اسفناج خورند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۰

آغاز: بسمله، صورت شیاف شیانی که از جهت ابتداء نزول و تاریکی چشم نافع است صفت آن؛ **انجام:** و توکلت فی المساله لله جل ثناوه ... و هو حسبی و نعم الوکیل فی المبداء و المال، تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ زاد المسافرین و علاج الامراض ضمیمه‌اند و هفت برگ مزالب کیمیا در صدر نسخه می‌باشد؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۳۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵۶

آغاز: خورند زود مست شود ... بهتر شود چون بسیار خورند سینه را نرم کند وتن را فربه سازد؛ **انجام:** کرده بر سر آتش بپزند پس اما روغن ... برموی مالند سیاه میشود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ افتادگی اوراق [رایانه]

۳۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۰۹

آغاز: و بعد، بعد از تشریح بدن عبارت آرائی و تصریح معنی سخن پیرئی مجرد پیشه از ادکی و شکسته خاطر؛ **انجام:** کاغذ را سوزن زده کشک را با نشاسته گرم کرده در روی کاغذ تنک کرده در کردن ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۲

آغاز: آن کل رابدست مالند برگ بهو پاشند بفرمان ایزد تعالی؛ **انجام:** و سپر زبزرگ شده را فی الحال بخال خود آورد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۲

آغاز: فالج و لقوه را مفید بوده و صرع و استسقا و اوجاع مفاصصل؛ **انجام:** تخم رازبانه مساوی بکوبند و در میان عسل بریزند.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۲

آغاز: امزجه وصور اعضاء بدن؛ **انجام:** و روغن و موم بر آن ریزند و چهل و یک

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۴۴

آغاز: بسمله، دارو و ادویه ... از آن عوض و بدل در بند؛ **انجام:** و دائه علاجی خورد و ... نکهی و کل مایالتی و ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی اوراق؛ جلد: گالینگور [رایانه]

۳۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۸۲/۱

آغاز: سداب نعناع پوست نار عدس مقشر در گلاب و قدری سرکه بپزند و به پشم پاره به خود برگیرند فرزجه که خون حیض بندد؛ **انجام:** معجون ایضا قولنج را در یک ساعت بگشاید فلفل دار فلفل زنجبیل زیره کرمانی سداب خرفه خولنجان از هر یک ده درم.

گیاهان دارویی و مسائل پزشکی و معجونها را به ترتیب حروف الفبا گرد آورده و فوائد و صفت هر یک را بیان کرده است. از اواخر حرف فاء تا حرف میم را دارا ست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: پارچه آبی، ۲۲گ (۱ر-۲۲پ)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۹۹]

۳۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۰/۳

آغاز: بنده عامل فاضل بن فاضل معروض دردمندان می‌نماید که این چند کلمه‌ای است در بیان ادویه و دارو و طریق آشامیدن و روش ساختن اقراص که از هر نسخه جمع کرده در این صحایف ثبت نمود؛ **انجام:** و در وقت جوشانیدن چوب الخیر در و حرکت دهند غذا شوربا بخورند.

از: فاضل بن فاضل. چند نسخه پزشکی در داروها و طریق آشامیدن و روش ساختن قرص‌ها از کتابهای مختلف پزشکی؛ خط: نستعلیق، کا: فاضل بن فاضل، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶۰پ-۶۲ر)، اندازه: ۲۰×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۶۶]

۳۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۲۸

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲۰/۴

نسخه‌های طبی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۱پ-۱۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۳۰- ۱۹۰]

۳۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲۰/۵

آغاز: هو آنکو بامداد از خواب برخواست ×× کند طعم دهانش آنچ پیداست / اگر شیرین بود طعم دهانش ×× سرش باشد گران و دست و اعضاء

منظومه‌ای طبی است در ۱۲ بیت که طعم دهان را در بامداد ملاک تشخیص بیماری‌ها می‌داند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۴پ-۱۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۱۹۰]

۳۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۸۷/۱

آغاز: شیر گرم پیش از طلوع بخورد صفرا را و صدع صفرایی را نافع آید دوم خون است علتهای خون ... خواب بسیار و شیرینی دهان و درد گلو و درد سینه آماس گلو و خوره و دنبل.؛ **انجام:** مجرب است این عزیمت در دیو گرفته چهل و دو مرتبه خواند

یعنی در وجود آن شخص چون حاضر شود همین عزیمت سه مرتبه بخواند در موی.
در مسائل پزشکی و مشتمل بر صد و دو «باب» (که در نسخه حاضر آمده) هر یک در چند فصل برخی بدین عناوین: باب ۱. در شناختن طبایع چهارگانه، ۲. علاج مالیخولیا و نسیان و حمق و عشق، در چهارده فصل، ۳. علاج صرع و سدر و سکته، در سه فصل، ۴. علاج بینی از رعاف و اخشم و خشکی آن، در چهار فصل، ۵. علاج نزله و زکام، در دو فصل، ۶. علاج علت‌های چشم، در بیست و دو فصل، ۷. علاج درد گوش و طنین، در هفت فصل، ۸ علاج کلفه و کنجدک، ۹. علاج درد دندان، در دو فصل، ۱۰. رنگ کردن دندان و ساختن مسی مفید دندان در دو فصل، ۱۶. علاج سرطان و طلع در دو فص، ۲۹. حقیقت رگ‌ها و استفراغ و اسهال و دفع درد دست و آرنج در سه فصل، ۴۴. علاج بوی بغل و دهان و شراب و سیر و بصل در شش فصل، ۶۲. خضاب موی بیار و هلیله و بلیله، ۹۶. ساختن شراب‌ها، ۱۰۲. تنقیه و قتل فولاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۲ر-۶۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۶۰]

۳۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۹۹
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۳۳۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۹۲
شامل اجزایی چند و هر جزء مشتمل بر چند باب و در هر باب که یکی از بیماری‌ها را ذکر می‌کند پس از آن اسباب و علامت‌ها و علاج‌ها را به‌طور خلاصه بیان می‌کند. نخستین عنوان موجود: جزو ۴ باب اول اندر فواق، اسباب او ۶ نوع یکی ...، علامت‌های تیری و کرمی اشیار اصغر ...، علاج‌ها کرم تیز را چند کرب آب دهند با روغن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و۱۴؛ در پایان نسخه کتاب قرابادنی در ۱۵ برگ دارای ۳۸ باب، باب اول اندر داروها که اندر طلا و ضماد و نطول خداوند سرسام و صدع کرم و بی خوابی کرم و مالیخولیا و دیوانگی بکار آید ... و پس از آن در شناختن داروهای چشم در سه برگ آمده؛ ۷۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۸]

۳۴۰. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۸
آغاز: ... در اشرب، در سکنجبینات و ... فن اول در امراض مختصه؛ **انجام:** و نمک معدی از هر یک دو درم ... ارمنی از هر یک سه درم
در مورد امراض مختلف و علائم و علاج آنهاست آنچه که در این نسخه ذکر شده دو «فن» است فن اول در امراض مختصه به عضو، عضو از فرق تا قدم و اسباب و علامات و معالجات شامل ۱۹ مقاله و هر مقاله شامل چند باب، فن دوم در امراض غیر مختصه ... عضوی و اسباب و علامات و معالجات آن شامل هفت مقاله و هر مقاله شامل چند باب؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح از خود مؤلف؛ ۲۱۴گ، ۱۲سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: - ۳۵]

۳۴۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۷۶/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۷]

۳۴۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۹/۳
سؤال و جواب طبی؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۴]

● طبی (الف) / طب / فارسی

tebbī

در بیماری‌های اعضا و جوارح و درمان هر یک از آنها و داروهایی که برای علاج بیماری‌ها به کار آید، در یک مقدمه و بیست و سه «باب»: مقدمه: در اوزان داروها؛ باب ۱. علامات و نشان خون و صفرا و بلغم و سودا؛ ۲. صداع‌های دموی و صفرا و بلغم و سودا؛ ۳. امراض و اعراض سر و سکته و صرع؛ ۴. علامات دوار و گیجی و بیخوابی؛ ۵. علامات فالج و لقوه و اختلاج؛ ۶. زکام و نزله و درد گوش و امراض بینی؛ ۷. امراض لب و دهان و زبان و دندان؛ ۸. امراض حلق و خناق و تنگی نفس؛ ۹. امراض شکم و معده و کلیه؛ ۱۰. استسقا و یرقان و قولنج و بواسیر؛ ۱۱. امراض مثانه و قضیب و خصیه؛ ۱۲. ضعف باه؛ ۱۳. درد کمر و نقرس و مفاصل؛ ۱۴. تب‌های گرم و سرد؛ ۱۵. بیماری اعضا و جوشش‌ها و زخم‌ها؛ ۱۶. امراض آتشک و خوره و طاعون؛ ۱۷. فنون کحالی و امراض چشم؛ ۱۸. فصادی و شناختن جا و مکان رگ‌ها؛ ۱۹. فنون جراحی و زخم‌ها و دمل‌ها؛ ۲۰. علاج سمیات و انواع زهرها؛ ۲۱. امراض زنان؛ ۲۲. خضاب‌های موی سر و ریش؛ ۲۳. فنون بیطارب و علاج امراض حیوانات.
آغاز: بدانکه این مجموعه مشتمل است بر مقدمه و بیست و سه باب مقدمه در بیان اوزان مثقال و درم و حبه دوازده گانه مقدار و غیره باب اول در علامات و نشان خون و صفرا ...

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۷۱/۲-۲۲/۱۹۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بخور دیگر: زکام گل زرد نشاسته زعفران تریاک شب خیسانده صباح در روی تابه گرم ریخته وسر به بخار آن بدارند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۴۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۲۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: جواد بن سید ابراهیم حسینی تنکابنی، تا: ۱۲۸۵ق؛ رساله چاپی «وبائیه» ملا محمد تقی نوری با این کتاب صحافی شده؛ ۱۲۱گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۶۳]

● طبی = پزشکی (ب) / طب / فارسی

tebbī = pezeškī

رساله‌ای در چند فصل کوتاه در پزشکی که در پایان برخی نسخه‌ها به محمد بن زکریا رازی نسبت داده شده است. آغاز نسخه‌ها به هم شبیه است گرچه ممکن است در ادامه متفاوت باشند.
آغاز: بسمله، حمد له، اما بعد بدانکه خدای تعالی این عالم را آفرید بر دوازده رکن و چهار طبع و آدمی را هم بر این مثال ...
[نسخه‌های منزوی ۵۶۱/۱]

شبیه به هم:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و روی او چون ستاره افروخته باشد و فواید این معجون را نهایت نیست.
رساله‌ای در چند فصل کوتاه در پزشکی که در پایان این رساله به محمد بن زکریا رازی نسبت داده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۲۱ق، جا: اردبیل؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۹۴پ-۱۰۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۶۷]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۷۵/۲-۲۳/۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل اگر خواهی که سودا را ساکن گردانی بگیر انگبین و زعفران را سه روز بخور سودا ساکن گردد و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.
چند فصل کوتاه است در فایده علم طب، طبایع اربعه و درمان علت‌هایی که از طبایع اربعه پدید آید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج، ۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۴۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۲/۵
آغاز: بعد بسمله. بدانکه خدای تعالی این جهان را بیافرید و بر دوازده رکن و چهار طبع نهاد و آدمی بدین مثال آفرید و حکماء فرمودند که عالم بزرگ آدمی است؛ **انجام:** هر که سداب باسر که بجوشاند تا بقوام آید بپالاید و در پهلوی چپ طلا کند درد سپرزرا ببرد و حکماء گفته اند که بدل تریاکست از بسیاری عضویست والله اعلم بالصواب
دارای نسخه‌های طبی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر دهشتی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲ص (۱۸۹-۲۱۰)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۶۵]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۴۷/۵-۳۴/۱۱۷
آغاز: بسمله حمدله و الصلوة علی خیر خلقه محمد وآله الطاهرین بدانکه این مختصریست در معرفت مزاج آدمی من اقاویل محمد بن زکریا رازی اسعدک الله بدانکه خدای تعالی این علم را بیافرید بر دوازده رکن و چهار طبع و آدمی را هم بدین مثال آفرید؛ **انجام:** عسل بایدش خورد با شیرگرم ×× که گردد قوی پشت این مرد و نرم. که غیر معتاد میان اینها جمع کرده مضرت یافت ...
رساله‌ای است شامل فواید پزشکی از جمله بحثی در معرفت مزاج آدمی به نقل از محمد بن زکریا رازی و نیز بابی در نشانی‌های بیماری‌ها و بابی در شناخت علت بیماری‌ها و علاج آنها و در آخر چند معجون را معرفی نموده از جمله معجون جاویدان ابوعلی که به نظم کشیده است و پس از آن چند نسخه طبی مجرب از مجربات حکیم مؤمن به نقل از کتابش تحفه حکیم مؤمن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: ابن ملاعلی رضا ابوالقاسم در ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۶۹]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آبها را در آن می‌ریزند چندانکه خواهد و بر وی سنگ ریزند.
دستورهای طبی عمومی است ضمن چند فصل کوتاه، پس از آن قرابادین (نسخه‌های پزشکی) در پنج «باب» و یک «خاتمه» گزارش شده است، و هر کدام از این دو بخش به صورت رساله‌ای جداگانه تدوین شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین شریف شیرازی فرزند لشکر نویس باشی اصفهان، تا: پنج‌شنبه غره رجب ۱۳۰۵ق؛ مجدول؛ یادداشتی از عبدالکریم مهاجر ایروانی به تاریخ جمادی الاول ۱۳۱۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۴]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۷۳/۵
آغاز: بسمله، بدان که خدای این عالم را بیافرید بر دوازده رکن و چهار طبایع و هفت کوکب، و هم بر این مثال هر تن آدمی که دوازده رکن: دو گوش، دو چشم دو بینی؛ **انجام:** هر دو بعمل آید، از فنون استادان صادق و اسرار این عملند
در آن از جالینوس و دیگر حکمای پیشین دستورهایی برای سلامتی بدن آورده، و از «راحة الانسان» یاد می‌شود و شاید هم بخشی از آن باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ، جلد: میشن سیاه، ۵۶ص (۱۷۴-۲۲۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۸۶]
۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۳۲/۹
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: اخوان مصلایی؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۲۰۹-۲۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۵۴]
۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۱
آغاز: بسمله، الحمدلله ... اما بعد بدانکه خدایتعالی این جهان را بیافرید و دوازده رکن و چهار طبع و هفت قائمه اول؛ **انجام:** که دست و پای او رابربرند که فایده دهد و نافع است و الله اعلم بالصواب
رساله‌ای است در طب در فصول و ابوابی چون: علل امراض و دفع آن، منفعت و مضرت شراب‌ها در تدبیر دفع خمار، معالجه برخی از امراض، خواص پرندگان و حیوانات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با دو کتیبه مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۱پ-۳۷)، ۱۱سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [رایانه]

● **طبی = پزشکی (ج)** / طب / فارسی
tebbī = pezeškī

دردها را ــ از سر تا پا به ترتیب اعضاء ــ تشریح کرده و درمان و داروهایی که به کار آنها آید، به طور مختصر و خلاصه گزارش می‌دهد. پنجاه «باب» دارد و باید در سه بخش باشد: ۱. علت هر عضوی از اعضاء از سر تا قدم و معالجت آن؛ ۲. ذکر ادویه مفرده به ترتیب تهجی؛ ۳. ادویه مرکبه در بیست و دو باب.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... کتابی است در بیان علم طب در علت هر عضوی از اعضا از سر تا قدم و معالجت آن
انجام: و مرغ آبی و خار پشت را از حشرات و خزندگان از ایشان بگریزند و الله اعلم

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۳۵/۱
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۲۳۳]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۵۶/۱۰-۱۸/۱۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۳۷]

● طبی = وجع مفاصل / طب / فارسی
tebbī = vaja‘-e mafāsel
ابواب و فصولی است در طب و وجع مفاصل، شامل: باب اندر تشریح، باب اندر آنکه سبب وجع مفاصل چیست؟، باب چهارم: اندر آنکه وجع مفاصل چند نوع است، باب پنجم: اندر تدبیرها که وجع مفاصل باز دارد، فصل اندر مداوای وجع مفاصل خونی، فصل اندر مداوای وجع مفاصل صفراوی، فصل اندر مداوای وجع مفاصل بلغمی، فصل چهارم: اندر مداوای مفاصل که ماده آن مرکب (است)، باب اندر مداوای دردسر، باب اندر علاج عرق النسا، باب اندر داروها که مسهل صفرا بود، فصل اندر داروها که سودا بر آید، فصل اندر داروها که بلغم و صفرا برآید، اندر داروها که درد مفاصل باز دارد، باب اندر طلاها، باب اندر داروها که ماده مفاصل از بدن پاک گرداند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۴/۲
آغاز: باب اندر تشریح ... بباید دانست که بقاء اجسام در عالم بدو گونه ... یا جسمی بود صلب که ... هیچ تحلیل نپذیرد چون زر و سیم جوهرها؛ **انجام:** و اگر پای چپ دردمند بود پی ساق چپ کرکس بر آن بندندو الله اعلم بالصواب.
خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۰۶ق؛ این نسخه ممکن است اصل و به خط مؤلف باشد؛ ترقیمه: «نوشته شد بتاریخ شهر ربیع الاول سنه ست الف ۱۰۰۶»؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۱۱۲-۱۱۹)، ۲۹-۳۱ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۲۳۱]

● طبی = مجمع الطبین = قرابادین فرنگی / طب / فارسی
tebbī = majma‘-ot tebbīn = qarābādīn-e farangī
نخست کتابی است پزشکی و سپس نسخه‌ها و داروها که در پایان این بخش به خامه نویسنده قرابادین فرنگی نامیده شده است. بخش پزشکی آن نامبوب است، با سربندهای درخور مطلب: مقدمة الکتاب، در بیان تب، در بیان حمای دائمه، در بیان حمای خفیفه، در بیان التهاب، در بیان قرانیطس، در بیان رمد، در بیان التهاب گوش، خناق، امراض سینه ... .
آغاز: بسمله. مقدمة الکتاب. اعضاهای [چنین] بدن انسان چه ظاهری و چه باطنی عادتهای مستقل و قوتهای مخصوص دارند. هرگاه جمله اعضاهای کسی در حالت کامله خود باشند، فعلهای ایشان تام و بر دوام باشد، آن کس را صحیح المزاج می‌خوانند

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** علاج دو صد و هفتاد و سیم مناسب می‌باشد. و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم، و صلی الله علی محمد و آله و اصحابه اجمعین ...
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ شعبان ۱۲۷۷ق؛ سپس قرابادین فرنگی که گویا هر دو از یک مؤلف است؛ ۱۱۹گ (۱پ-۱۱۹پ) [ف: ۱ - ۱۷۱]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** تم تقسیم الادویة الی اصنافها. تمام شد فهرست قرابادین فرنگی ...
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: شنبه سلخ ربیع الثانی ۱۲۸۰ق؛ ۱۳۹گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۹]

● طبی = علم الامراض / طب / فارسی
tebbī = ‘elm-ol amrāz
کتابی است در طب جدید گویا ترجمه شده از متن خارجی، شامل فصول: ۱. اسباب امراض، ۲. امراض جلدی، ۳. ...، ۴. امراض بحاری تنفس، ۵. امراض آلات هضم، ۶. امراض رحم، ۷. امراض چشم و گوش، ۸. حمیات، ۹. اوجاع مفاصل، ۱۰. جنون و صرع و اختناق و اکلامپیی و سکته و فلج، ۱۱. در توجه به زنان تازه زاء.
آغاز: فصل اول. دراسباب امراض است شخص سالم به واسطه نفسی و پوست بدن خارج و پراکنده می‌کند در هوای محیط بخود پنج ثمن

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۷۴-۳۵/۱۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** در وقتی که قی تمام شده که درجه دوم مرض است بدهند نافع است ان شاء الله تعالی شفا می‌یابد.
خط: نستعلیق، کا: محمد رسول رشتی، تا: پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۲۹۵ق؛ جزء کتابخانه حکیم الهی بوده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۶۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۲۹۲۰]

۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۰۵/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: ملا محمد علی مکتب ار، تا: چهارشنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۶۰گ (۱پ–۶۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۶سم [ف: – ۱۰۷]

● **طبی (جدول)** / طب / فارسی

tebbī (jadval)

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۳۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۸ق [ف: ۳ – ۵۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۵۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱پ–۷ر)، ۲۶ سطر (۱۴/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۷ – ۴۰۵]

← طبیب > طبی

● **طبیب اجباری** / طب / فارسی

tabīb-e ejbārī

مولیر، ژان پاتیست پوکلن، ۱۶۲۲ – ۱۶۷۳ میلادی

mūlīer, žān pātīste pūkelīn (1622 - 1673)

مترجم: اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹ – ۱۳۱۳ قمری

گویا ترجمه‌ای است از کار مولر، داستان انتقادی– اجتماعی و نمایشی است در «مجلس»ها، «فصل»ها و یک «خاتمه».

آغاز: مجلس اول در خانه. پرده اول

چاپ: ترانه، ۱۳۲۲ق، ۱۰۲ص

[دنا ۳۳۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۲۰/۶]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۲

آغاز: خانه محقری در میان نگل به نظر می‌آمد؛ **انجام:** ابله باشد و مستعد تمسخر.

خط: نسخ، کا: عبدالعلی مصحح، تا: ۱۳۰۴ق [الفبائی: ۳۹۴]

● **طبیب الاطباء** / طب، شعر / فارسی

tabīb-ol atebbā’

در پزشکی به نظم فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۱۴۵]

← طبیب الحکماء > طبیب الحکماء فی الخواص و العوام

● **طبیب الحکماء فی الخواص و العوام** / طب / فارسی

tabīb-ol ḥukamā’ fī-l xawāṣ-i wa-l ‘awām

؟ لقمان

loqmān

مجموعه روایات و اقوالی است در برخی عقاید و باورهای عامیانه و نصایح اخلاقی و دستورات بهداشتی و طبی و غیره؛ منسوب به لقمان حکیم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۴۳

آغاز: این چند کلمه از نسخه کتاب لقمان حکیم ... بسمله، و اگر کسی خواهد که دهن گرگ را به بندد اندک ریسمان بردارد؛ **انجام:** اگر اسهال شود جوز پیاز را در سر آتش پخته تناول نماید و در آن اثنا دهن صاحب گفت زخم میشود.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور، ۳۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴۵ – ۳۳]

● **طبیب الفقراء** / لغت / فارسی

tabīb-ol foqarā’

طبیب کرمانی، محمد محسن بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

tabīb-e kermānī, mohammad mohsen ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

مؤلف به درخواست میرزا مهدی خان لغات طبی مشکله را به ترتیب حروف الفبایی در ۲۸ «باب» گردآورده و در پایان هر لغت به مصادری که در معنی لغت از آنها استفاده نموده اشاره کرده است.

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۴۱

آغاز: سپاس بی قیاس مر خداوندی را سزاست که به قدرت کامله بنی نوع انسان را از کتم عدم به وجود آورده که آن اشرف مخلوقات و اعدل موجوداتست

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۳۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۳۱سم [ف: ۲ – ۵۵]

● **طبیب القلوب و حصول المطلوب = ترجمه جنة الواقیة و جنه الباقیة** / دعا / فارسی

tabīb-ol qolūb va hosūl-ol matlūb = t.ye jonnat-ol vāqīya va jannat-ol bāqīya

تبریزی، محمد ابراهیم بن محمد تقی، ق۱۲ قمری

tabrīzī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad taqī (- 18c)

وابسته به: الجنة الواقية و الجنة الباقية = مختصر مصباح؛ کفعمی، ابراهیم بن علی (۸۴۰-۹۰۵)
اهداء به: موسی بیک قوللر آقاسی
تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۱۱۲ق
ترجمه فارسی کتاب «جنة الواقیةو جنة الباقیة» شیخ ابراهیم کفعمی می‌باشد که در یک «مقدمه» و چهل و سه «فصل» و یک «خاتمه» ساخته است: مقدمه در ترغیب و تحریص به دعا؛ فصل ۱. بیان تعقیب هر فریضه؛ ... ۱۰. دو سجده شکر؛ ... ۲۰. ادعیه مسجون؛ ... ۳۰. ادعیه یسر؛ ... ۴۰. ادعیه سایر شهور؛ ... ۴۳. ترغیب و بیان ذکرها؛ خاتمه: در آداب داعی و در احوال داعی.
آغاز: الحمدلله الذی جعل الدعاء و سیلة لرفع الدرجات و سبباً لانجاح الحاجات و ذریعة للخروج من الآفات ... و بعد، این جمع و تألیف، ترجمه کتابی است مسمی بجنة واقیة و جنة باقیة که محتویست بر تعقیبات و عوذها و دعوات ...
انجام: بحق النبی الذی هو خاتم الانبیاء و الوصی الذی للدین یعسوب
[دنا۷/۳۳۲ (۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۶۳۴/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ پراکندگی و افتادگی دارد؛ مصحح، مقابله شده، با نشان «بلغ»، با یادداشتی به سال ۱۲۷۵ق؛ یادداشت مرحوم آیت الله شیخ عبدالرحیم بن مهدی ربانی شیرازی در آغاز؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی مذهب، ۱۴۱گ، ۱۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۱۹]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۵۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شریف الطالش، تا: ۲۰ رجب ۱۱۱۷ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده عبدالله حسینی» (بیضی)، «عبده حسن علی» (مربع)؛ واقف: شهید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: - ۲۸۸]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۹۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بحق حبیبک محمد صلی الله علیه و آله و سلم. برحمتک یا ارحم الراحمین.
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه مدرسه نمازی ش ۵۵۱/۱ ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۵۹]

● **طبيب المتقين** / ادبیات / عربی

tabīb-ol muttaqīn

تهرانی، زین العابدین بن ابی القاسم، ق۱۴ قمری
tehrānī, zeyn-ol-ʻābedīn ebn-e ab-el-qāsem (- 20c)

سخنان کوتاه حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام را در بیست و هشت «باب» به ترتیب موضوعی از دو کتاب «نهج البلاغة» شریف رضی و «غرر الحکم» عبدالواحد آمدی گرد آورده تا پیش‌نویسی باشد برای کتابش «جلیس الصالحین» که کتابی مفصل در همین موضوع خواهد بود. آغاز عناوین موضوع‌ها در ابواب این کتاب رعایت شده (چون: ایمان، اسلام، بکاء، بلاء، تقوی، تفکر، سؤال، سر، سعادت ...) و در هر موضوعی گفته‌ها نیز به ترتیب حروف آغاز آنها تنظیم شده و دارای مقدمه‌ای است در توحید و نبوت و امامت و خاتمه‌ای در نوادر و متفرقات.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۴۰
آغاز: الحمدلله العلی عن شبه المخلوقین الغالب لمقال الواصفین الظاهر بعجائب تدبیره للناظرین؛ **انجام:** اعجبوا لهذا الانسان ینظر بشحم و یتکلم بلحم و یسمع بعظم و یتنفس بخرم.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۲گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۳۴۵]

← طبیب نامه ≻ طیب نامه

● **طبيبية** / کلام و اعتقادات / فارسی

tabībīye

بهبهانی، عبدالله بن محمد، - ۱۳۲۵ ؟ قمری
behbahānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1907)

تاریخ تألیف: ۹ ذیحجه ۱۳۲۳ق
درباره حالت اجساد معصومین علیهم السلام در قبر پس از مرگشان و این‌که آیا متلاشی می‌شود یا نه. پاسخ سؤالی است که میرزا سید علی طبیب شیرازی از جمله «فارحمنی عند تغیر صورتی و حالی اذ بلی جسمی ...» که از دعاهای حضرت سجاد علیه السلام می‌باشد، نموده و در این پاسخ به آیات و احادیث استشهاد شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۹۲/۳
آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده ... جناب مستطاب محامد نصاب سید الاطباء و فخر الأزکیاء؛ **انجام:** و تو او را به این چشم کشف غرض بین خود نمی‌بینی و به این طور است جسم ظاهری امام ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۸گ (۱۶۳ر-۲۲۰پ)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۹۷]

● **طبية** / طب / عربی

ṭibbīya

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۲/۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۳ق [ف: ۷ - ۴۰۶]

● **الطبیعة (من رسالة فی)** / فلسفه / عربی
at-tabī'a (min r.-tin fī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶/۷-ف

نسخه اصل: راغب پاشا ش ۱۴۶۴؛ خط: نسخ، کا: صدقه بن حسین، تا: ۵۲۵ق؛ ۱گ (۶۱)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۸]

● **طبیعت آب احجار ارواح و اجساد** / کیمیا / عربی
tabī'at-e āb-e ahjār arvāh va ajsād

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۳۱

آغاز: بسمله، الحمدلله خالق الارض و السماء ... اعلم انا قد کنا ذکرنا لک فی السبعینه حرارة الشبوط و اخذ الحجر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۳۵گ (۲۸۳ر-۳۱۷پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۹۰]

● **الطبیعة الخامسة** / کیمیا / عربی

at-tabī'a-tul xāmisa

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

یکی از رساله‌های «کتب الموازین» جابر بن حیان است. در آن از طبیعت و میزان‌ها سخن به میان می‌آورد و گوهرهای ساده مانند آسمان‌ها و ستارگان را طبیعت پنجم و گوهرهای آمیخته از چهار عنصر را طبیعت سوم و گوهر گرما و سرما و خشکی و تری را طبیعت دوم می‌نامد و اندکی از هندسه اقلیدس می‌اورد و باز طبیعت پنجم را به فصل مانند می‌سازد و از جالینوس و کتاب التقریر خود یاد می‌کند. آنگاه از اشتقاق و چند بحث لغوی می‌آورد و پس از بحثی منطقی و کیمیایی به سید خود سوگند می‌خورد و از مماثله و مقابله یاد می‌کند. (دانش پژوه)

سزگین (۲۵۲/۴-۲۵۶) این رساله را نوزدهمین رساله «کتب الموازین» ذکر نموده است.

آغاز: کتاب الطبیعة الخامسة لابی موسی جابر ... بسمله. رب اعن بهدایک، الحمدلله و به نستعین و او من اتوکل علیه، و اشهد ان لا اله الا الله وحده لاشریک له ... فینبغی ان تعلم انا قد ذکرنا فی کتبنا هذه الموازین علی جمیع الاراء و لکل واحد من جمیع الاشیاء و احدث حادثا لا من القاعدة و لا من ... و قد سمینا کتابنا هذا کتاب الطبیعة الخامسة ...

انجام: و قد اتینا علی جمیع ما فی هذا الباب، فلیکن الان آخر هذا الکتاب. تم کتاب الطبیعة الخامسة بحمدالله تعالی، و منه و صلواته علی خیرالناس.

[دنا ۳۳۳/۷ (۸ نسخه)؛ ریحانة الادب ۱۰۸/۵؛ تاریخ التراث العربی ۳۶۴/۴]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸۸/۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: شنبه ۸ رجب ۱۰۲۵ق؛ ۲۳ص (۲-۲۴) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۸۱/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲، جا: حیدرآباد؛ ۲۴ص (۲۰۹-۲۳۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴۷/۲ - ۱۱۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۸۶/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أرجو أن یرزقک الله تعالی و تقدس لانه جواد کریم

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر کرمانشاهی، تا: ۹ صفر ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۹گ (۲۲۷پ-۲۳۵ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۶۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۴/۱۷

آغاز: بسمله، اما من خصه الله بشر من علمه و تفضل علیه بشر من حکمة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۶۸ق؛ مذیل به رساله‌ای در علم رمل از علی اکبر در ۴ صفحه می‌باشد [رایانه]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲ص (۷۲-۸۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹ - ۲۵۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد عاملی کاظمی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۶۴-۷۰)، ۳۲ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۸۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۷/۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ص (۱-۱۸) [ف: ۳۶ - ۱۱۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: حیدرآباد؛ ۹گ (۶۶پ-۷۴ر) [ف: ۴ - ۱۰۲۴]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۰/۲-۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج زیتونی مذهب، ۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۴۹]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۹۴/۱۷-۳۴/۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۴۹]

● **طبیعة الماء** / طبیعیات / عربی

ṭabī‘at-ul mā’

کاشف یزدی، قاضی بن کاشف الدین محمد، - ۱۰۷۵ قمری

kāšef-e yazdī, qāzī ebn-e kāšef-od-dīn mohammad (-1665)

موضوع رساله حاضر تعریف ماهیت و بیان خواص آب است و از شفاء شیخ الرئیس نقل فراوان دارد. وی می‌گوید: «طبیعت آب سرد خشک و جامد است و ابن سینا نیز همچنین گفته و کسی که گمان کند ابن سینا جز این گفته و یا تردید کند سخنش شایسته جواب نیست». در آن از شرح شیرازی بر قانون، حکمة العین کاتبی، شرح آملی (بر قانون)، نجات و شفا نقل می‌کند.

آغاز: بسمله، قال عبدالله اللائذ ببابه العائذ بفناء ربه قاضی بن کاشف الدین محمد الیزدی اعانه بلطفه الابدی و اعانه بعطفه السرمدی اقول الماء بطبعه بارد غیر رطب بل جامد، یا بس کما ان الارض کذلک الا انه ایبس و فا قالما ذهب الیه قائد الصناعة و رئیسهم ابوعلی سینا و یشهد العقل و النقل

[دنا ۳۳۳/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۷ص (۱۵۳-۱۵۹)، ۱۵ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۰۴۹]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۷/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: داود بن محمد شفیع یزدی، تا: ۱۰۷۵ق؛ ۲ص (۶-۷) [ف: ۵ - ۱۷۰۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من ارتاب بعد ما نقلناه ... فهو لایستحق الخطاب و حری ان لایتعرض له بالجواب تمت الرساله سنه ۱۲۱.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی بن احمد حسینی، تا: ۱۲۱۰ق؛ ۴ص (۲۲۳-۲۲۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۵۵۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۸/۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۶/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۹]

● **طبیعیات** / طبیعیات / فارسی

tabī‘īyāt

مسعودی غزنوی، محمد بن مسعود، ق۶ قمری

mas‘ūdī qaznavī, mohammad ebn-e mas‘ūd (- 12c)

اهداء به: امیر اسپهسالار

رساله کوتاهی است در فلسفه و طبیعیات. مؤلف در آن از ابن‌سینا با عنوان «و فاضلترین متأخران بوعلی سینا قدس سره» یاد کرده است. مؤلف در آن به کتاب جهان دانش خود که در ستاره‌شناسی تألیف نموده حواله می‌دهد. مشتمل بر پنج «مقاله» و هر مقاله در چند «باب»: مقاله ۱. در دانستن موجودی که هستی او از سبب بی نیاز است و آن خدایی است عزوجل، شامل سه باب؛ مقاله ۲. در شناختن اجسام بسیطی که قابل ترکیب نیستند و آن آسمان‌ها و ستارگانند، شامل سه باب؛ مقاله ۳. در دانستن اجسام بسیطی که قابل ترکیب اند که آن را عناصر و ارکان گویند، یک باب؛ مقاله ۴. در شناختن احوالی بعضی مرکبات، شامل سه باب؛ مقاله ۵. در شناختن احوال روحانیات و عالم غیب، شامل دو باب.

[مشترک پاکستان ۲۹۲/۱، نسخه‌های منزوی ۳۳۹/۱؛ دنا ۳۳۳/۷]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۳۲/۱-۲۹/۱۷۲

آغاز: و قسم اول که خدای است تعالی واجب الوجود لذاته خوانند یعنی هستی او واجب است ممکن نگردد که نباشد ... مقالت اول در دانستن موجودی که هستی او از سبب بی نیاز است؛ **انجام:** و دانستن را سبب نفع دینی و سعادت آخرت ما گرداند اللهم انفعنا بما علمتنا و علمنا بما ینفعنا به بحق المصطفی من عبادک رسالتک و الاخیار منهم صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۵۰]

● **طبیعیات** / طبیعیات / عربی

tabī‘īyāt

تبریزی، محمد بن عبدالواحد

tabrīzī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-vāhed

رساله‌ای است در طبیعیات در چند «مقدمه» و «جمل». آنچه در نسخه ما هست بدین‌گونه است: المقدمة الاولی فی الاسطقسات المرکبات؛ المقدمة الثانیة فی حقیقة البخار و الدخان، در چهار «جملة»: ۱) آثار الجویة البخاریة، ۲) الآثار الجویة الدخانیة، ۳) الآثار الارضیة البخاریة، ۴) الآثار الارضیة الدخانیة.

آغاز: بسمله. بالله استعین. و الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله ... قال الفقیر ... محمد بن عبدالواحد التبریزی، هذه رسالة رسمتها بالتماس بعض احبای و خلص اصدقائی، و رتبتها علی مقدمات و جمل.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۲۸/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** شکل سپس: و الباقی یسهل تفریغه علیه و تعرفه منه الامثال لاشک ان دایرة الغیم اعظم و اکبر ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۷۵-۱۷۹)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۰/۵)، اندازه:

۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۳ – ۲۴۴]

● **طبیعیات** / طبیعیات / عربی

tabī'īyāt

ناشناخته:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۶۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق، جا: خرم آباد [الفبائی: ۳۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶۳

آغاز: بسمله. المقالة الاولی من الطبیعیات؛ **انجام:** تم المنطق من کتاب النجاة و الحمدلله العدل.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۳

آغاز: اذا کان میزان معتدل الکفیین؛ **انجام:** فان الفهم منا لایصل الیه فافهم.

رساله‌ای است در بیان یک مسأله طبیعی از طبیعیات فلسفه قدیم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ متصل به این رساله ۴ مسأله مختلف هر یک در ۲ یا ۳ صفحه نوشته شده: الف- حل یک مسأله طبیعی، ب- یک مسأله فقهی، ج- دفع اشکال از نظریه قابل تقسیم بودن جسم تا نامتناهی، د- بحث در یک موضوع منطقی [ف: ۴ – ۱۷۳]

● **طبیعیات** / طبیعیات / فارسی

tabī'īyāt

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۶/۱

آغاز: بسمله. سپاس آن خدای را که آسمانها و زمینها بیافرید به کمال قدرت خویش و آن را آراسته گردانید از انواع شگفتیها ... پوشیده نماند که هر خردمند که آفرید، نصیب یافت از نوعی از انواع آداب؛ **انجام:** و این قدر که گفته آمد کفایت باشد. سپاس آفریدگار جهان و ارزانی دارنده خرد آدمیان را که این قدر که بتوانستند دانستن ندانستند، و درود بر برگزیده و فرستاده او محمد صلی الله علیه و بر یارانش. تمت الرساله

کتاب در دیباچه عرضه مجلس مولانا نظام الدین ابوالفتح مظفر بن قوام الدین شده است و در آن آمده: علم آثار علوی چون رعد و برق و باران و برف و شگفتی‌های زمین، و چشمه ها و کاریزها، و جواهرات و انواع کبریت و زیبق و زاج و مانند آن را اندرین تألیف گرد آورم. و این چیزها بر سه قسم است: آنچه بر بالای زمین افتد مانند رعد و برق، و دیگر که بر بسیط زمین افتد چون چشمه ها و سیوم در زیر زمین چون گوهر، و بر حسب این قسمت کتاب را بر سه مقاله ساخته ام. سپس فهرست هر سه مقاله و ابواب هر یک آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ و ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۱ر-۱۴ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷/۵) [ف: ۱۶-۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۰/۴

آغاز: فروتر از افلاک عناصر اند و ایشان جرمی بسیط اند که هم با هم آمیزش کنند؛ **انجام:** و آب بسبب تری هوا شود و بجهة سردی زمین گردد، بامر الله و ارادته

خط: شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بعضی از سطرها به صورت چلیپا ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۲گ (۲۱۵-۲۱۶)، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸- ۴۵۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۵۴

آغاز: ... هر چند انواع و افراد بیحد و نهایتست اما حکما کلیات اقسام معدنیات را پنج داشته اند؛ **انجام:** و رگهای زمین درآمده بایستد و هرگاه که خاک از روی زمین دور کردد و منفذی

در چند «مخزن»: ... مخزن سوم در بیان پیدا شدن قسم دیگر از اقسام معدنیات (در چند فصل)، مخزن چهارم در بیان پیدا شدن قسم پنجم از معدنیات که جوهری است (در چند فصل) ... و در چند «اصل» ...: اصل پنجم در بیان سبب تولد باران، اصل ششم در بیان پدید شدن برف، اصل هفتم در پدید آمدن تگرگ ...، اصل چهاردهم در بیان پیدان شدن شمسیات، اصل پانزدهم در بیان حدوث نیازک ...، مقدمه سوم آن است که بر هر کره یاسطی دایره فرض توان نمود ...، اصل هفدهم در بیان سبب پدید آمدن هاله یعنی خرمن ماه ...، اصل بیستم در بیان پیدا شدن آب چشمه و آب کاریز و آب چاه ... از اواسط مخزن دوم شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲ یا ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۱/۶سم [ف: ۴۵ – ۴۰]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۳۸/۷-۳۱/۱۱۸

آغاز: بسمله خلاصه رساله در معرفت طبیعیات بدانکه طبیعت بقول متقدمان قوتیست نافذ از نفس کل در جمله اجسام سماوی و عرضی و فلک المحیط تا مرکز زمین و اهل منطق گویند طبیعت حرکت مبتدای اولست؛ **انجام:** بعد از پیری مرگ نبودی و آن باد عظیم نبودی هر که در این رساله شرطی نگاه کند آفرینش افلاک و کواکب بداند و بهیچ شکی و شبهتی فرو نماند و معلوم بسیار حاجت مند نشود و این قدر کفایت است و الله اعلم بالصواب

فایده مختصری است در معرفت طبیعیات به سبک متقدمین، گویا گزیده‌ای است از رساله‌ای دیگر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۸۵۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۳۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۹۴]

← طبیعیات و الهیات ← التجرید

● **طبی (فوائد)** / طب

tebbī (favā'ed)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲۶۳) [ف: ۹/۱-۹۲؛ رایانه مجلس ج۳-۷۳۴]

← طب یوسفی > جامع الفوائد

● **طب یوسفی** / طب / فارسی

tebb-e yūsofī

هروی، محمد بن یوسف، ق ۱۰ قمری

heravī, mohammad ebn-e yūsof (- 16c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۲

آغاز: دودانک همه را کوفته بیخته؛ **انجام:** تمت بعون الله الملک الوهاب ... در آب سر اندازند بهوش آید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **الطحال و علله و علاجه** / طب / عربی

at-ṭaḥāl wa ʻilaluh-ū wa ʻilājuh

ابن جزار، احمد بن ابراهیم، - ۳۹۵ ؟ قمری

ebn-e jazzār, ahmad ebn-e ebrāhīm (- 1006)

مقالة ابی جعفر احمد بن ابراهیم بن ابی خالد فی الطحال و علله و علاجه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۴۸/۴-ف

نسخه اصل:بادلیان شماره Marsh 215؛بی‌کا،بی‌تا[فیلمهاف:۳-۱۳۸]

← الطرابلسیات > أجوبة المسائل الطرابلسیات الاولی

● **طراپتیک (ترجمه)** / طب / فارسی

terāpotīk (t.)

ثقفی، خلیل بن عبدالباقی، ۱۲۷۶ - ۱۳۴۶ قمری

saqafī, xalīl ebn-e ʻabd-ol-bāqī (1860 - 1928)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۶ق

نویسنده دکتر آلبو که از استادان مدرسه دارالفنون و از اطبای معروف فرنگی مقیم ایران (به دوره ناصری) بوده است، یک دوره تراپتیک به زبان فرانسه برای استفاده شاگردان دارالفنون نوشته است این نوشته به توسط دکتر خلیل خان ترجمه شده و در آن درمان‌های بالینی و اقسام ادویه مفیده و معروف آن روزگار آمده است.

آغاز: در کلیات طراپتیک (Therapeutique) فصل اول در مطالب کلیه، کلمه طراپتیک از یونانی مشتق است و معنی آن پیش و تسکین و معالجه امراض است.

[دنا ۳۳۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۵/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد از آن آنرا میجو شانند تابسی مثقال برسد که در روز دو الی سه ... دفعه هر دفعه یک قاشق آش خوری از آن بدهند. تمام است.

خط: نسخ، کا: مترجم، تا: ۱۳۰۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶۷گ، ۱۹۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۹]

● **طراپتیک (ترجمه)** / طب / فارسی

terāpotīk (t.)

کاشانی، محمود بن محمد هاشم، ق۱۴ قمری

kāšānī, mahmūd ebn-e mohammad hāšem (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳ شعبان ۱۳۰۲ق

ترجمه‌ای است از کتاب «طراپتیک» آلبوی مرلینی فرانسوی استاد مدرسه دارالفنون. طراپوتیک را در آغاز به علم حفظ صحت معنا کرده که مقصد و علت غایی تمام شعب علوم طبیعیه است. در این رساله به وضعیت پزشکی در ایران اشاره شده که در آن زمان طب قدیم حاکم بوده و مبنای طب ایرانی فرض و تغییرات اخلاط اربعه و امثال آنها بوده در حالی که در فرنگستان طب جدید رایج بوده است. فصل اول کتاب در مطالب کلیه است، فصل دوم در مطالب مخصوصه طراپوتیک و ...

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و بعد فصل اول در مطالب کلیه. کلمه طراپوتیک از یونانی مشتق است و معنی آن پیش بندی و تخفیف و علاج امراض است ... علم حفظ صحت

[نسخه‌های منزوی ۵۰۳/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۵/۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۳۸-۱۸/۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس از آن بجوشانند تاسی مثقال رسد وروزی دو دفعه هر دفعه یک قاشق بدهند.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۸۷۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۸۰-۱۰/۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** عصیر اغلب نباتات را در فصل بهار استعمال می‌کنند و آثار حاصله از این عصیرها عمده بواسطه کثرت املاح پطاس و سودی آنها است که مخصوصاً در هنگام بهار بسیار

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳۱گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۵۲]

● **طراپوتیک = حفظ الصحة** / طب / فارسی

terāpūtīk = hefz-os sehha

پولاک، یاکوب ادوارد، ۱۸۱۸ - ۱۸۹۱ میلادی

polāk, yākūb edvārd (1818 - 1891)

از دکتر ژاکوب ادوارد پولاک اطریشی. این کتاب مشتمل بر ده فصل است: فصل اول در کلیات و فصل دهم در بیان الکالوییدها و گلیلوریدها و ترکیبات مره.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۷/۱-طباطبائی
آغاز: بسمله نحمدک اللهم بقدرتک یا طبیب قلوب العارفین. نیست عجب کار حق ز مردم باطل ×× قبله نما نیز کار اهل فرنگ است؛ فصل اول در مطالب کلیه کلمه طراپوتیک مشتق است از لغت یونان و ترجمه اش ... پیش بندی و تسکین؛ **انجام:** روزی چندین دفعه حب یا محلول نموده استعمال نمایند
بی‌کا،تا:قرن۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶۱گ (۱-۱۶۱) [ف: ۲۳ - ۶۰۷]

● **الطرازات** / بهائیت / عربی
aṭ-ṭirāzāt

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۱
آغاز: آقا سید یحیی وحید اول. عن حدیث ابی لبید المخزومی فی حکم (لمص) الحمدلله الذی جعل طراز الواح الاختراع اسرار الابداع التی عینت قبل ما شیئت؛ **انجام:** و یحکم مایرید، و لامر و له امره، سبحانه و تعالی عما یصفون و السلام علیک و علی من اتبعک فی امرالله. و الحمدلله رب العالمین
گویا بخشی است از هیاکل میرزا علیمحمد باب شیرازی. تفسیر سورة الکوثر را برای سید یحیی وحید اول دارابی ساخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۱-پ۱۱پ)، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۷۰]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۲
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل طراز الاسماء فی مبداء الاشقاق طراز الف الاستنطاق، الذی تکعب بالحرفین؛ **انجام:** فتب علی سجودک، انک انت التواب الرحیم، و سبحانک العرش عما یصفون، و السلام علی المرسلین، و الحمدلله رب العالمین
گویا بخشی است از هیاکل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۶ر-۱۷ر)، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۷۱]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۱۱
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل طراز الاستنطاق فی الواح کتاب الافتراق طراز الاشتقاق التی؛ **انجام:** و ما انزل فی ذلک الالفین بما نطق نور الابداع، ثم استنطق و استشرق انا الله و انا الله لراجعون
بندی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۱۱۷پ-۱۲۰پ)، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۷۲]

● **طراز الاخبار** / ادبیات / فارسی
ṭarāz-ul axbār

فخرالزمانی، عبدالنبی بن خلف، ۹۹۰ - ۱۰۳۷ قمری
faxr-oz-zamānī, ʻabd-on-nabī ebn-e xalaf (1582 - 1628)

اهداء به: مبارز الدین صفی خان سیف خانی
وصف چیزهای مختلف را به طرز ادبی به نثر و شعر در یک «مقدمه» و چهار «مجلس» (رزم، بزم، عاشقی، عیاری) و یک «خاتمه»، از کتاب‌های ادبی فارسی و دواوین شعری گرد آورده است؛ و هریک از مجالس دارای چندین طراز می‌باشد. در هر موضوع اول گفته‌های نثری را می‌آورد پس از آن گفته‌های شعری را؛ و در آغاز کتاب فهرست مصادر و مثنویات و دواوینی که از آنها انتخاب شده ذکر می‌نماید.
نام کتاب‌هایی که در این کتاب از آنها یاد شده: اسکندرنامه شیخ نظامی و هفت پیکر او و لیلی و مجنون او، انوار سهیلی ملا حسین کاشفی، مرکز ادوار شیخ فیضی، تاریخ حبیب السیر میر خواند، تاج المآثر نظامی دهلوی ، تاریخ معجم، مجمع اللطائف مولانا مظفر قصه‌خوان، مطلع السعدین عبد الرزاق سمرقندی، نوادر الحکایات عبدالنبی مؤلف طراز الاخبار، فتوحات شاهی هاتفی، کتاب عشاق عبید زاکانی، سوز و گداز نوعی، ساقی‌نامه و مجموعه خیال حکیم رکنا، شاهنامه فردوسی، همای و همایون خواجوی کرمانی، گرشاسب‌نامه اسدی طوسی، جهانگیرنامه طالب آملی، نل و دمن شیخ فیضی، قران السعدین امیر خسرو، فرج بعد الشدة، حدیقة الحقیقه، تاریخ سندباد، ساقی‌نامه میرزا اشرف جهان، تحفة الاحرار جامی، ظفرنامه و دیوان شرف الدین علی یزدی، لیلی و مجنون مکتبی شیرازی، صفات العاشقین هلالی، کتاب کامران، تمرنامه هاتفی، خورشید و جمشید سلمان ساوجی، مظهر الآثار هاشمی، ذکر العیش یوسفی، مقامات حمیدی، اسکندرنامه حسین ثنائی، خسرو و شیرین عتابی تکلو، روضة الصفا خواند میر، منطق الطیر شیخ عطار، شهنشاهنامه قاسمی گنابادی، خاورنامه ابن حسام، چرخیات نظام استرآبادی، مهر و مشتری عصار تبریزی، ناظر و منظور وحشی، ویس و رامین فخر گرگانی، خسرو شیرین میرزا جعفر آصفخان، اندرزنامه حکیم عارف، دیوان میر ملکی قزوینی، کتاب گل و نوری، دیوان سائلی، دیوان علی سندی، دیوان صفی الدین، دیوان رفیع الدین اهری، دیوان ابوالمعالی نیشابوری، دیوان اوحد الدین، دیوان مسعود سعد سلمان، بوستان سعدی، دیوان طیان بمی، دیوان امیر ماضی، دیوان صانعی لاری، دیوان جلال عضد، دیوان قاضی نور اصفهانی، دیوان قوامی، دیوان رودکی، منشآت شیخ ابوالفضل بن مبارک، نان و حلوای شیخ بهائی، دیوان سیف اسفرنگ، دیوان مجیر الدین بیلقانی، دیوان عمادی شهریاری، دیوان قانعی کوسوی، دیوان حکیم کسائی، دیوان حکیم شفائی، دیوان غیاثای منصف، دیوان مرشد بروجردی، مو ش و گربه ملا عبید زاکانی، یوسف و زلیخای جامی، سبحة الاسرار جامی، لیلی و مجنون مکتبی، جهانگیر نامه طالب آملی. فهرست نام برخی شاعرانی که در این کتاب از آنها یاد شده: اسدی طوسی، سلمان ساوجی، ادیب صابر، ابو المعالی نحاس، انوری، اسدی طوسی، شیخ آذری، ابوالفرج رونی، اثیر اخسیکثی، ازرقی هروی، ابن

حسام، امیر ماضی، آصفخان میرزا جعفر، انیسی شاملو بوالقلی بیک، ابوالقاسم، اسد بیک قزوینی، اقدسی، ابوتراب بیک کاشی، امیر معزی، اثیر اومانی، کوسوی، خاقانی شیروانی، رضی الدین نیشابوری، شراری همدانی، میر حاج، رفیع الدین ابهری، صفی الدین، حسین ثنائی، فردوسی طوسی و شاهنامه او، شیخ نظامی، عبید زاکانی، سائل و شاهنامه او، شرفجان قزوینی، قاسم گنابادی، نوعی خبوشانی، حکیم رکنا، امیر خسرو دهلوی، عبدالنبی فخر زمانی، طالب آملی، عبدالرزاق سمرقندی ، حسین کاشفی، مولانا مظفر قصه خوان، ظهیر فاریابی، مولانا فصیحی، عتابی تکلو، عبدالواسع جبلی، نظام دهلوی، طیان بمی، شیخ سعدی، میرزا قلی میلی، رونقی همدانی، شانی تکلو، جمال الدین عبدالرزاق، قاضی نور اصفهانی، عرفی شیرازی، شیخ عطار نیشابوری، رشید وطواط، شرف شقروه، عمادی شهریاری، منوچهری دامغانی، فخر گرگانی، سنائی غزنوی، عصار تبریزی، وحشی بافقی، عبدالله هاتفی ، فرید احول، نظیری نیشابوری، مرشد بروجردی، نظام استرآبادی، میر سنجر بن حیدر کاشی، عثمان مختاری، نظام دست غیب، ولی دشت بیاضی، شرف الدین مقبل، حکیم کسائی، رودکی، قوامی، صانعی لاری، جلال عضد، زلالی خونساری، میرزا قاضی برهان، مولانا ملک قمی، ملا محمد صوفی، میرزا ملک مشرقی، محمد باقر خورده، غروری کاشی، عسکری کاشی، میر فزونی استرآبادی، شیدای هندی، ملاقانع، غیاثای منصف، علی سندی، میر ملکی قزوینی، میر دوستی سمرقندی، زکی همدانی، کامران، شیخ بهائی، فسونی قصه خوان، مظفر خمج، حیرانی قصه خوان، نوعی خبوشانی، آقا شاپور فریبی طهرانی، سراج بلخی، حکیم شفائی، مکتبی شیرازی، لامعی، سیف اسفرنگ، سراج الدین بلخی، مجیر الدین بیلقانی، تتار، جامی، کمال اسمعیل، میرزا جعفر اصفهانی، یوسفی بیک، محمد طالب آملی، هاتفی، میرزا قاسم جنابدی، ملا عبید زاکانی، شانی تکللو، میر والهی قمی، معزی، شیخ فیضی. (دانش پژوه)

آغاز: خداوندا نبی را ده زبانی ×× که جز حمدت نخواهد داستانی / دلش را با زبان همداستان کن ×× به حمد خویش آنگه درفشان کن؛ طراز اخبار سلاطین نامدار و زینت قصص صاحب قرانان روزگار نام بزرگ خداوندی است جلت عظمته که اسمی از اسماء مبارک او تاج طغرای فرامین فرمان روایان روی زمین است

[دنا ۳۳۸/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ نسخه پس و پیش هم هست، آقای باستانی راد آن را مرتب کرده به این ساخت درآورد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۰۷گ، سطور چلیپا (۱۵×۲۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۱ - ۲۲۶۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** برهان این معنی است و دلیل وحدت این دعوی است لمؤلفه عبدالنبی فخرالزمانی: رستم و حاتم طایی بجهان گر بودند ×× هر یکی را صفتی بود به هر زمان. تاریخ سال اتمام تألیف حنیف از گفتار مؤلف عبدالنبی فخرالزمانی: از بخت سیف خانی این مخزن معانی ×× چون شد تمام کردم نامش طراز اخبار؛ تا: از بهر زینت وی مشاطه خرد گفت ×× تاریخ این کتاب است زیبا طراز اخبار

خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن مسعود بن احمد حسینی بهاری، تا: ۲۷ صفر ۱۰۴۳ق، جا: پتنه هند؛ تملک: جعفر قلی بن عباس قلی در ذیقعده ۱۳۰۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۶۲۸گ، ۱۹ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۱۸۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۳

آغاز: و نصیحت کردن و أثر ناکردن و در احتراز همنشین بد و در صفت بد سلوک؛ **انجام:** بتازگی لباس حیات پوشیدند و شاخ و برگ نو را قوت نشو و نما پدید آمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۳۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۷۰]

● الطراز الاسما علی کنز المعما = الطرز الاسما فی کنز الاسما / ادبیات / عربی

at-tirāz-ul asmā ‘alā kanz-il mu‘ammā = aṭ-ṭarz-ul asmā fī kanz-il asmā

ابن بکاء، عبدالمعین بن احمد، - ۱۰۴۰ قمری

ebn-e bakkā, ‘abd-ol-mo‘īn ebn-e ahmad (- 1631)

وابسته به: کنز الاسماء فی علم المعما؛ قطب الدین مکی، محمد بن علاء الدین علی (-۹۸۸)

اهداء به: قاضی القضاة شیخ الاسلام حسن بن عبدالمحسن افندی

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه پایان محرم ۹۹۳ق

رساله‌ای است کوتاه در شرح رساله «کنز الاسماء فی علم المعما» تألیف قطب الدین محمد بن علاء الدین علی مکی حنفی. در کشف الظنون تاریخ تألیف را سال ۹۹۳ق آورده و ظاهراً این تاریخ اشتباه باشد زیرا در آغاز این شرح تصریح به زنده بودن قطب الدین مکی شده در صورتی که وی به سال ۹۸۸ق درگذشته است. شارح آن را در سه «باب» مرتب ساخته: ۱. العمل التحصیلی، در هشت قسم؛ ۲. العمل التکمیلی، در سه قسم؛ ۳. العمل التسهیلی، در چهار قسم. نسخه‌ای از این شرح در مخطوطات الادب فی المتحف العراقی و نسخه‌ای نیز در فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة دمشق (ادب ۳۶۴/۲) آمده است.

آغاز: بنهایة احد النیاطین ابتدی و بمجد من شق قلبه و انزل علیه حم اهتدی ... و بعد، فیقول العبد ... لما من علی اله الارض و السماء

[دنا۳۳۸/۷؛معجم المؤلفین۱۷۸/۶؛کشف الظنون۱۵۱۳/۲؛هدیة العارفین۶۲۳/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا سیداً طالعه ان راق معناه قعد و افتح له باب الرضی و ان تجد عیباً فسد

خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن علی صدیقی، تا: شنبه ۶ جمادی الثانی ۹۹۲ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۷۵–۸۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۴ – ۷۳۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم

خط: نسخ خفی، کا: مالکی، محمد بن محمد الخطاب، تا: ۹۹۳ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، قطع: وزیری کوچک [رایانه]

● طراز اعلام الزمن فی طبقات أعیان الیمن = العقد الفاخر الحسن فی طبقات اکابر الیمن / تراجم / عربی

ṭarāz-u a'lām-iz zaman fī tabaqāt-i a'yān-il yaman = al-'iqd-il fāxir-il ḥasan fī tabaqāt-i akābir-il yaman

ابن نقاش، علی بن حسن، – ۸۱۲ قمری

ebn-e naqqāš, 'alī ben hasan (- 1410)

تاریخ تألیف: ۸۰۰ق

در ذکر طبقات اعلام و ملوک و امرا و اعیان و صدور و علما و زهاد یمن که آن را به موجب اشاره الملک الاشرف ابوالحسن اسمعیل بن عباس تألیف و مطابق با ذوق و سلیقه او مرتب و مهذب نموده و چنان که در مقدمه کتاب مسطور داشته غالب مطالب آن مأخوذ از کتاب ابوعبدالله محمد بن یوسف بن یعقوب الجندی ملقب به بهاءالدین است. اصل کتاب مشتمل بر دو جزو است و جزو اول که مؤلف آن را مقدمه کتاب قرار داده اختصاص دارد به ذکر سیرت رسول الله (ص) و تراجم احوال و وقایع ایام خلفای راشدین و بنی امیه و بنی عباس و سلاطین و حکام ممالک و بلاد مختلف اسلامی به نحو عام از صدر اسلام تا استیلای الملک الظاهر رکن الدین برقوق بر دیار مصر و حبس و آزاد کردن او خلیفه المتوکل علی الله را و فوت برقوق، و جزو دوم سی «باب» است به ترتیب حروف الفبا. باب بیست و نهم مخصوص کنیه‌ها و باب سی‌ام در ذکر جماعتی از اعیان نساء یمن می‌باشد.

آغاز: بسمله الحمدلله الاول القدیم الباطن الظاهر الحکیم (پس از چند سطر) و بعد فان جماعة من اخوانی کثرالله امثالهم و جمل فی الدارین احوالهم و سدد بتوفیقه افعالهم و اقوالهم سالونی ان اجمع لهم کتابا مختصرا جامعا محرزا یحتوی علی طبقات علماء الیمن و صلحائها و ازمان ملوکها و کبرایها فاجبت داعیهم ...

چاپ: السعودیة، دار المنهاج للنشر والتوزیع، تحقیق عبدالله محمد الحبشی الحضرمی و الدکتور مصطفی عبدالکریم الخطیب، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰ق، عدد المجلدات۳

[دنا ۳۳۸/۷ (با دو عنوان)؛ معجم المؤلفین ۶۱/۷–۶۲؛ ایضاح المکنون ۱۰۸/۲؛ هدیة العارفین ۷۲۸/۱؛ بروکلمان، ذیل ۲۳۸/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۹عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وصل نواب الحجاج الی صنعا و اسروه و ار سلوا الی الحجاج کما ذکرنا، ولم اقف علی تاریخ وفاته رحمه الله تعالی.

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Or. 2425 (ریو، فهرست عربی همانجا /۴۵۴). ظاهراً جزء اول کتاب، و مشتمل است بر مقدمه و حروف: أ و ب و ت و ث و ج و ح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ شعبان ۹۰۰ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۳۷گ، ۲۵سطر [عکسی ف: ۲ – ۱۲۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۶۸

آغاز: ... الباب السابع عشر و هو باب الظاء المعجمة یحتوی ما کان من الاسماء المقصودة اوله ظاء معجمة و لیس فیه الا ترجمة واحدة أبو محمد ظفر الشمیری نسبا

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی–رم ۲۸۷. جلد دوم کتاب از باب الظاء المعجمة تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۰؛ مصحح؛ ۳۴۰ص [عکسی ف: ۲ – ۲۹۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۸۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی العشر الاواخر من شوال سنة احدی و ثمانین ... تمت المقدمة المبارکة بحمدالله و منه یتلوها ان شاء الله تعالی مضمون الکتاب و ترتیب ما ذکرنا فیه من الابواب

جزء اول، شامل مقدمه کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ ۱۲۸ص، ۳۵–۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۹ – ۶۳۶]

● طراز الانشاء / انشاء / فارسی

ṭarāz-ul inšā'

تاریخ تألیف: ۱۱۳۰ق

در یک «مقدمه» و پنج «طرز» و «خاتمه» و بسیار سودمند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۵–ف

نسخه اصل: بادلیان Ouseley Add. 4 (۱۴۰۱)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۲]

● الطراز الاول و الکناز فیما علیه من لغة العرب المعول = طراز اللغة / لغت / عربی

at-tirāz-ul awwal wa-l kunāz fīmā 'alayh-i min luġat-il 'arab-il mu'wwal = ṭarāz-ul luġa

مدنی، علی خان بن احمد، ۱۰۵۲ – ۱۱۱۸ ؟ قمری

madanī, 'alī xān ebn-e ahmad (1643 - 1707)

تاریخ تألیف: ۱۱۱۱ق

فرهنگ‌نامه ویژه‌ای است بی‌نظیر که مؤلف، حرف آخر کلمه را «باب» و حرف اول را «فصل» قرار داده است، و به دنبال هر واژه‌ای، ابتدا معنی لغوی آن را بیان داشته و سپس اگر آن واژه

استعمال مجازی داشته باشد، تمام استعمالات آن را تحت عنوان «و من المجاز» ذکر می‌کند، و چنان که آن لغت در قرآن کریم آمده باشد تحت عنوان «الکتاب» آیه‌ای که حاوی آن لغت است ذکر کرده و شرح و تفسیر می‌نماید و اگر آن لغت در اخبار و احادیث هم به‌کار رفته است، ذیل «الأثر» آن حدیث را توضیح می‌دهد و اگر آن لغت در اصطلاح خاصی از قبیل: فقهی یا حدیثی ... استعمال شده باشد به عنوان «المصطلح» آن را توضیح می‌دهد و اگر یکی از مشتقات آن لغت در مثلی یا امثالی به کار رفته باشد، تحت عنوان «المثل» معنی و مراد از آن واژه را شرح می‌دهد، خلاصه این‌که هر واژه‌ای اگر موارد استعمال پنج‌گانه‌ای داشته باشد تحت عنوان: الکتاب، الاثر، المثل، المجاز، المصطلح، علاوه بر معنی لغوی آن استعمالات را توضیح می‌دهد و در زمینه خود اثری نفیس است. تاریخ فراغت از تألیف باب دال، صبح جمعه شش روز باقیمانده از ذیقعده ۱۱۱۱ق و تاریخ تألیف باب ذال هشت روز باقیمانده از ذیحجه ۱۱۱۱ق می‌باشد. (فاضل)

آغاز: بسمله إن ابلغ مانطقت به البلغاء بادی بدا و افصح ما بدأت الفصحاء به الکلام ابدا حمدالله الذی انطق العرب باعرب لسان

چاپ: قم، ۱۴۲۶ق/ ۱۳۸۴ش، تحقیق مؤسسة ال البیت لاحیاء التراث،

[دنا ۳۳۹/۷–۳۴۰ (۲۸ نسخه)؛ الذریعة ۱۵۷/۱۵–۱۵۸؛ ریحانة الادب ۹۳/۲؛ ریاض العلماء ۳۷۶/۳؛ هدیة العارفین ۷۶۳/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** یزداد اسم رجل معرب ایزد داد و معناه هبة اله و هو فی شعر المتنبی قوله: هبک ابن یزداد حطمت و صحبه ×× اتری الوذی اضحوا بنی یزداد

خط: نسخ، کا: گویا از آغاز تا کلمه (عبد) به خط مؤلف کتابت شده، سپس تا پایان به خط دیگری است، تا: قرن ۱۲؛ در برگ پایانی قصیده‌ای از مؤلف، در رد هجاء «علی بن تاج الدین سنجاری»؛ ترقیمه: «هذا آخر الجزء الاول من الطراز الاول ... سنة احدی عشر و مائة بعد الالف ... بقلم مؤلفه علی الصدر الحسینی وفقه الله لا کمال بمحمد و آله»؛ تملک: مؤلف، سید علی بن صدر محمد ابراهیم حسینی حسنی، فرهاد میرزا «معتمد الدوله» عموی ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم، ۴۰۷گ، ۲۸ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۱ – ۳۴۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو فی شعر المتنبی فی قوله: هبک ابن یزداد حطمت و صحبه ×× اتری الوری اضحوا بنی یزداذا

جلد اول و به کلمه «یزداد» از فصل یاء از باب ذال خاتمه می‌یابد؛ خط: نسخ ممتاز و مشکول، کا: علی بن حسن بن محمد بحرانی، تا: سه‌شنبه ذیحجه ۱۱۱۳ق؛ مجدول مذهب، با یک سرلوح مرصع مذهب، مزین به دستخط مؤلف و فرزندش محمد جواد، منقول از نسخه اصل با گواهی مقابله در آخر باب همزه به خط مؤلف به این عبارت: «بلغ قبالا باصله علی ید مؤلفه علی الصدر الحسینی غفرالله له ضحوة یوم ۲، ۲۹ محرم سنة ۱۱۱۴»؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۱۳ – ۱۶۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۳ صدر

انجام: والعبقسی نسبة الی عبدالقیس و تعبقس انتسب الیه والعبنقس کعضنفر الناعم الطویل.

از باب حرف الراء فصل الالف (جلد دوم) و تا شرح لغت «عبقس» که از باب السین و فصل العین می‌باشد؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۱۲۴ق؛ واقف: محمد شفیع؛ ۵۸۳ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۲۰۹]

۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: بسمله باب الراء من الطراز الاول، فصل الهمزه: ابر کقتل و ضرب ابرا؛ **انجام:** والعباقیس کالعقابیل زنة و معنی و هی بقایا العلة و نحوها و العبقسی نسبة الی عبد القیس وتعبقس انتسب الیه و العبنقس کفضفر الناعم الطویل.

از ابتدای باب الراء تا اخر باب الزاء از طراز اول و مقداری از باب السین (عبقس)؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۲۱ شوال ۱۱۸۲ق؛ واقف: محمد حسن، ۱۲۳۷؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰۱گ، ۲۹ سطر [ف: ۱ – ۱۷۹]

۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یزداذ اسم رجل معرب ایزد داد ومعناه هبة الله وهو شعر المتنبی فی قوله هبک ابن یزداذ حطمت وصحبه اتری الوری اضحوا بنی یزداذ

جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ تملک: محمد بن محمد زمان؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد مهدی حسنی حسینی ۱۱۸۵» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، نام صحاف: محمد حسینی ۱۲۵۶، ۴۳۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۲۴]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۸۱

آغاز: الغمد، کعهن غلاف السیف ج اغماد و غمود و غمدت السیف؛ **انجام:** یزداذ اسم رجل معرب ایزد داد ... اتری الوری اضحوابنی یزداذا. هذا آخر الجزء الاول من الطراز الاول فیما علیه من لغة العرب المعول الجامع الصریح منها و المأول ... بقلم مؤلفه علی الصدر الحسینی وفقه الله لاکماله بمحمد و آله.

مقداری از فصل (غ) از باب «دال» را تا آخر فصل یاء از باب دال و تمام باب «ذال»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۹۶۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۹

جلد دوم، «از حرف الراء تا طس»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۲۷۱گ، ۳۰ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [سنا: ف: ۱ – ۲۵۹]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۷

آغاز: بسمله، باب الراء من الطراز الاول فصل الهمزه ابر لنخل کقتل؛ **انجام:** و تعبقس انتسب الیه و ... کغضنفر الناعم الطویل

از کلمه «ابر» تا کلمه «عبقس». فقط حاوی لغات سه حرف «راء» و «زاء» و «سین»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۱۹گ، ۲۸سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۸ – ۹۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تأتی أی أرض الخراج للمسلمین، لیست لمن حرثها قبل الإسلام الإبل ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۷گ، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۹ – ۶۵۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۶

آغاز: بسملة، باب الراء من الطراز الأول فصل الهمزة، ابر النخل و ضرب ابراً القحه و الزرع اصلحه و ابرة تابیراً مبالغة و تکثیر و الاسم الإبار و الإبارة بکسرهما و مزاولة الأبار کعباس؛ **انجام:** العقبس و العقبوس کعسجد و عصفور دوبیة لغة فی العبقص و العبقوص بالصاد المهملة و العباقیس کالعقابیل زنة و معنی و هی بقایا العلة و نحوها و العقبس نسبة الی عبدالقیس و تعبقس انتسب الله ...

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: فرهاد میرزا معتمد الدوله به تاریخ ۱۲۶۸ق؛ ۲۷۶گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۹ – ۸۸]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۳ صدر

آغاز: باب الراء من الطراز الاول و فصل الهمزه ابرالنخل کقتل و ضرب ابرا القحه؛ **انجام:** العبقس و العبقوس کعسجد و عصبور دویبة ... و العبنقس کغضنفر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (افتاده در باب السین من طراز اللغة فصل العین)؛ جلد: تیماج حنایی، ۵۶۸گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۵ – ۱۸۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۲

آغاز: باب الراء من الطراز الاول فصل الهمزه ابر؛ **انجام:** وطیسانیه بکسر الطاء و تخفیف الیاء الاخیرة بالاندلس من اعمال اشبیلیه.

از باب الراء فصل الهمزه تا باب السین فصل الطاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ جلد: چرمی، ۲۳۳گ، ۲۹ سطر (۱۲/۲×۲۲/۲)، اندازه: ۲۱×۳۰/۲سم [ف: ۱۳ – ۵۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** المثل ما بالعیر من قماص للضعیف (ناخوانا) حراک به لان العیر لا یقمص عند الرکوب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی از حسن آل صدرالدین موسوی؛۳۹۷گ،۲۷سطر،قطع: رحلی [ف: ۲۴–۱۷۸]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۸

جلد دوم؛خط:نسخ، کا: نظام الدین محمد بن محمد علی قزوینی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۶۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۶۲]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۶

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: نظام الدین محمد بن محمد علی قزوینی، تا: یک‌شنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۳۷ق؛ جلد: میشن یشمی، ۴۲۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۶۲]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶۴

آغاز: ... و ثانیا العربیة المحضة التی نزل بها القرآن و اول من اطلق لسانه بها اسمائیل بن ابراهیم الخلیل، علیهما، و هی اوسع اللغات مذهبا؛ **انجام:** هذا آخر الجزء الاول من الطراز الاول فی ما علیه من لغة العرب المعول، الجامع للصریح منها و المأول المغنی عن کل مختصر فیها و مطول

خط: نسخ، کا: مهدی بن عبد الرحیم قزوینی، تا: جمعه ۲۱ ذیقعده ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان سواد خط مؤلف در حاشیه نگاشته شده؛ ۴۶۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم[ف:۲۸–۹۰]

۱۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل لیا یازد کقالب بن مهلائیل والد ادریس نبی الله ع و قیل بالدال المهملة یزداد اسم رجل معرب و معناه هبة الله و هو فی شعر المتنبی فی قوله: هبک ابن یزداد حطمت وصحبته ×× ادی الوری اضحوا بنی یزدادا

کامل و از ابتدا تا اخر کلمه «یزدذ»؛ خط: نسخ خوش و جلی و مشکول، کا: نجفعلی بن زیبا علی طالقانی قزوینی، تا: ۱۲۳۸ق؛ ازروی نسخه با خط مؤلف نگاشته شده؛ واقف: حاج ابراهیم خوئینی، شعبان ۱۲۳۸؛ ۴۸۵گ، ۲۷ سطر [ف: ۱ – ۱۸۰]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر الجزء الاول من الطراز الاول فیما علیه من لغت العرب المول الجامع للصریح منها و المؤل المعنی عن کل مختصر فیها و مطول. من الله باتمامه و اجتباء نره من اکمامة صبیحة یوم الجمعه لثمان بقین من ذی حجةالحرام آخر شهور سنة احدی عشره و مائة بعد الالف من الهجرة النبویة علی صاحبها افضل الصلوة و السلام و التحیة.بقلم مؤلفه علی الصدر الحسینی و فقه الله لا کماله بمحمد و آله. سنه ۱۱۱۱

کامل؛ خط: نسخ، کا: علی رضا یزدی مشهدی، تا: دوشنبه ۲۳ محرم ۱۲۴۱ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: مقوایی، ۵۹۱ص، ۲۷ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴۷/۱ – ۲۰۹]

۱۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اضحوا بنی یزدادا. هذا آخر الجزء الاول من الطراز ...

از: حرف «آ» تا «ی»؛ خط: نسخ خوش معرب، کا: محمد قاسم بن حسنعلی سرجامی، تا: محرم ۱۲۸۹ق، جا: مشهد رضوی؛ مهر: «عبده الراجی، محمد حسین الرضوی» (چهارگوش)؛ واقف: محمد حسین مجتهد بن محمد رضوی، ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج، ۳۸۰گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۹۷]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۶۰

بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ ۵۱۹گ، اندازه: ۱۹/۹×۳۰/۲سم [رایانه]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: برابر

از اول کتاب تا ماده عبد از فصل العین از باب الدال؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ ۲۴۲ص، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۴۸

جلد ۱، حرف الذال مع الیاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۳۱۲گ، ۲۸ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۱۶ - ۳۲۴]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۹۲

جلد ۲ از باب الزاء تا باب السین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ / ۹ / ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۸۶گ، ۲۹ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۳]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳

از اول کتاب تا لغت عبد از فصل عین از باب دال؛ خط: نسخ، کا: آقا بابا شاه میرزائی، تا: ۱۲۸۳ق؛ از روی نسخه شماره «۲۹» کتابخانه مدرسه سپهسالار نوشته شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۱۰ص، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۱

آغاز: الاثر، الطاعم الشاکر؛ **انجام:** المثل، ما بالعیر من قماص یضرب للضعیف الذی لاحران به لان العیر لا یقمیص عندالرکوب.

از باب الراء فصل الشین تا باب الصاد فصل القاف «قمص»؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد، تا: ۱۲۸۴ق، جا: نجف اشرف؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی ارغوانی، ۲۰۳گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۵/۵)، اندازه: ۲۲×۳۴/۲سم [ف: ۱۳ - ۵۱]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۷/۲

آغاز: الاثر.سوء النظر فی الاهل و المال.

انجام در باب الف فصل سین نانویس می‌ماند؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالخالق مصاحبی نائینی ملقب به عبرت نائینی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: ابری فرنگی، ۸گ (۸۱-۸۸)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۳/۶سم [ف: ۷ - ۳۵۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۸۱/۲-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۸۹]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۰

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء ـ نجف. مجلد دوم کتاب و از حرف «جیم» تا پایان «ذال»؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد رضا بن موسی بن جعفر غروی نجفی، تا: جمعه ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۳۰ق؛ مصحح؛ ۶۲۴ص [عکسی ف: ۳ - ۲۶۰]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۰۹

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء ـ نجف. از ابتداء کتاب تا پایان حرف «ثاء»؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد رضا بن موسی بن جعفر غروی نجفی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۵۴۰ص [عکسی ف: ۳ - ۲۵۹]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۲-عکسی

آغاز: برابر

تا«فصل العین»واژه«العبقس»؛خط:نسخ خوش،بی‌کا،بی‌تا؛۹۷۳ص، ۳۳ سطر (۱۱/۵×۳۳/۵)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۲۵۶]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۹۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

● طراز الحلة و شفاء الغلة / بدیع / عربی

ṭarāz-ul ḥulla wa šifā’-ul ġilla

رعینی، احمد بن یوسف، ۷۰۰ - ۷۷۹ قمری

ro‘aynī, ahmad ebn-e yūsof (1301 - 1378)

وابسته به: البدیعة = حلة الیسری فی مدح خیر الوری؛ هواری، محمد بن احمد (۶۹۸-۷۸۰)

شرحی است بر قصیده میمه شمس الدین محمد بن جابر اندلسی؛ این قصیده در ۱۷۷ بیت می‌باشد و ناظم آن را در مدح حضرت پیامبر (ص) سروده و مسائل علم بدیع را نیز در آن درج کرده است. ناظم نام قصیده را «حلة السری فی مدح خیر الوری» گذاشته، لکن در نسخه حاضر «حلة الوفا فی مدح خیر الوری» نوشته شده است. آغاز قصیده: «یقول صحبی و سفن العیش خائضة ×× بحر الشراب و عین القیظ لم تنم / یمم بنا البحر ان الرکب فی ظمأ ×× فقلت سیروا فهذاالبحر من امم»

[کشف الظنون۶۸۸/۱؛هدیة العارفین ۸۲/۲؛ دنا ۳۴۰/۷؛ ایضاح المکنون ۸۱/۲]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۴

آغاز: قال شیخنا الامام العلامة شهاب الدین ابی جعفر احمدبن یوسف الاندلسی الغرناطی فسح الله فی مدته الحمدالله البدیع الافعال الرفیع عن الامثال جاعل الفصاحة احسن الحال؛ **انجام:** حسبنا الله و نعم الوکیل ولا حول و لاقوة الا بالله العلی العظیم و الحمد لله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: محمد بن سالم حسبانی شافعی، تا: جمعه ۱۹ رمضان ۸۸۳ق؛ محشی از ملافتح الله؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ تملک: ابی بکر رستم بن احمد الشروانی، میرمحمد اسعد، محمد فخرالدین عبدالله طرابلسی سال۱۰۱۳، هبة الله بن محمد افندی، حاج محمد بن امیر الحاج، محمد خطیب جامع منصوری در طرابلس؛ ۱۴۳ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: - ۳۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۳۲]

● طراز الحور البارزة من خدور جمة الجمهور / عرفان و تصوف / عربی

ṭarāz-ul ḥūr-il bāriza min xudūr-i jummat-il jumhūr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۷/۱

آغاز: الحمدلله الذی اخرج من کتم العدم من حمل اهانة اسمه الاعظم فاقامه و تیرة العدل المستبین فعصمه عن الزیغ المثبت حین تقلبه فی الساجدین؛ **انجام:** و اوضحت له سبیل الهدی و سلکت به طریق النجاة و کفعت عند الخطیئة و لم یواجده و بالجریرة و جعلت له سلطاناً نصیراً

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: «العبد المذنب محمدباقر ۱۱۰۸» (مربع)؛ تملک: محمد باقر بن احمد بن محمد سمیع اصفهانی در جمادی الاول ۱۲۰۵ق؛ مهر: «العبد المذنب محمدباقر» (مربع)، «عبد المذنب محمدباقر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱ص (۷۲–۱۴۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱/۳۳ – ۵۲]

● **طراز العارفین** / عرفان و تصوف / فارسی

tarāz-ul ʻārifīn

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

مثنوی عرفانی است با دیباچه‌ای به نثر و نظم و با قصیده‌ای در ستایش امین السلطان در پایان آن.

[نسخه‌های منزوی ۲۹۹۴؛ دنا ۷/ ۳۴۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۲۰

آغاز: بسمله الحمد لولیه و الصلاة و السلام علی نبیه و خاتم رسله ... مقدمة الکتاب: ندارد عشق ای معشوق زیبا ×× نباشد غیر تو کس در دل ما / میگشایم خوش دهان بسمله ×× یاری از الله جویم یک دله؛ **انجام:** نیستم مجنون نیم دیوانه وار ×× خوش مذاق از غیر گفتم آشکار / شعرم از حکمت است چون ... است ×× نظم لغو است شغل صبیانی است

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۴۴۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۳۷سم [ف: ۳ – ۵۴۴]

● **طراز العالمین فی حکم الاستفهامین** / قرائت / عربی

ṭarāz-ul ʻālamīn fī ḥukm-il istifhāmīyyn

انصاری، عمر بن قاسم، ق ۱۰ قمری

ansārī, ʻomar ebn-e qāsem (- 16c)

تاریخ تألیف: شنبه ۹ رمضان ۸۹۸ق

رساله موجزی است در قرائت.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۶۰/۲

آغاز: بسمله و له ایضا کتاب طراز العالمین فی حکم الاستفهامین. باب الکلام علی الاستفهامین المکررین فی القرآن العظیم. اعلم وفقک الله تعالی ان القراء انما سموها استفهامین تغلیباً للاکثر؛ **انجام:** قال مؤلفه لطف الله بن قاسم الانصاری المصری الفته فی یوم الاحد ... و سمیته طراز العالمین ... و حسبنا الله و نعم الوکیل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۳گ (۲۱۶پ–۲۱۸ر)، ۱۷ سطر (۵/۷×۵/۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۱۱۳]

● **الطراز فی الالغاز** / ادبیات / عربی

aṭ-ṭarāz fi-l alġāz

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

در این رساله الغاز و معماهای نحوی و صرفی آورده شده و مخصوصاً قصیده‌ای نونیه «القصیدة اللغزیة فی المسائل النحویه» را شرح می‌دهد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۵۱/۱

آغاز: الحمد لولیه و الصلاة و السلام علی نبیه ... هذا هو الفن الخامس من الاشباه و النظائر و هو فن الألغاز و الاحاجی؛ **انجام:** مما قیده ناظمها ابانة لغرضه منها.

کا: نصیر بن میرزا باقر رشتی مشهور به ملاآقا بزرگ، تا: ۵ شوال ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج مشکی [ف: ۱۹ – ۱۴۹]

● **الطراز فی الالغاز** / ادبیات / عربی

aṭ-ṭarāz fi-l alġāz

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۸۸/۱

گویا بخشی از الاشباه و النظائر جلال الدین سیوطی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ از روی نسخه مورخ ۱۱۰۴ [چند نسخه–ف: – ۳۷۲]

● **طراز الکم و تحریر الحکم باثبات الشرف من قبل الأم** / متفرقه / عربی

ṭarāz-ul kum wa taḥrīr-ul ḥukm bi-iṯbāt-iš šaraf min qibal-il ’umm

تونسی مصری، عبدالرحمن، ق۱۲ قمری

tūnesī mesrī, ʻabd-or-rahmān (- 18c)

در اثبات شرف و سیادت از طرف مادر، و به مناسبت بحثی که نقیب سادات وفائی‌ها ابوالأنوار در مشهد الحسین قاهره در غره ماه محرم ۱۱۹۸ق داشته، در یک «مقدمه» و چهار «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی مسائل تدل علی ترجیح جانب الأم فی شأن الولد؛ باب ۱. ذکر دلیل الخصم و ابطاله؛ باب ۲. فیما یدل علی المدعی من الکتاب العزیز؛ باب ۳. الاحتجاج علیه من السنة المتواترة؛ باب ۴. الأدلة النظریة و القیاسات الفکریة؛ الخاتمة: فیما یجب علی الناس لأهل بیت النبی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۶۴/۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل أهل بیت محمد أحسن فصیلة و اختارهم من اکرم بطن و أشرف فخذ و أفضل عمارة و أعظم قبیلة؛

انجام: و ختمت به الرسالة و علی آله و أصحابه و سلم تسلیما کثیرا الی یوم الدین، آمین.
خط: نسخ، کا: محمود حمدی، تا: ۱۳۳۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۱گ (۳۹پ-۷۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۲ - ۲۱۷]

← طراز اللغة > الطراز الاول و الکناز فیما علیه من لغة العرب المعول

● **طراز المجالس** / ادبیات / عربی

ṭarāz-ul majālis

خفاجی، احمد بن محمد، ۹۷۹؟ - ۱۰۶۹ قمری

xafājī, ahmad ebn-e mohammad (1572 - 1659)

کتابی است شامل نوادی ادبی و حکایات و فوائدی به شعر و نثر، که در پنجاه «مجلس» مرتب شده است.
آغاز: اما بعد حمدالله علی ان انزلین ربیع فضله الخصیب و اصلین فی ربوة کرمه الرحیب و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد الذی
چاپ: مطبوعات الوهبیه، ۲۴۵ص، ۱۲۸۲ق؛ مطبوعات السعاده، ۲۱۶ص، ۱۳۲۵ق؛ طبع بالمطبعة الوهبیة بمصر سنة ۱۲۸۴هـ/۱۸۶۷م، معجم ۸۳۱
[دنا ۳۴۰/۷؛ الاوقاف العامة موصل ۵۴/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** للبر اقدام سبعبی قبل ما وصلت، ما ارست سفینة امالی علی الجود و قد تم رقم هذا الطراز بعون الله و حسن توفیقه
خط: نسخ، کا: کاتب محمد بن محمد بن زیاده، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الثانی ۱۱۲۵ق؛ مجدول، نویسانده حسن ابن عبدالکریم بن محمد بن محمد حسینی دمشقی صنفی است در ۱۱۵۵؛ تملک: محمد بن احمد بن الشویکی حسینی ابی جعفر موسوی مورخ ربیع الاول ۱۳۱۴، عباس ... (سیاه شده) زاده امیر امیرانی فی ۱۲۰۰؛ مهر: عبدالله ریحان موسوی مورخ ۱۳۰۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۷گ، ۲۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۴۹]

● **الطراز المذهب فی اسناد المذهب** / کلام و اعتقادات / عربی

aṭ-ṭarāz-ul maḏhab fī asnād-el maḏahab

سحولی، ابراهیم بن یحیی، ۹۸۷ - ۱۰۶۰ قمری

sahūlī, ebrāhīm ebn-e yahyā (1580 - 1650)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۱/۲

آغاز: الحمدلله علی البدایة ×× حمدا کبیرا لا إلی نهایة / اذ خصنا سبحانه بالمصطفی ×× و آله الغر الکرام الحنفا؛ **انجام:** ما طلعت شمس الصحا علی الوری ×× و ما روینا فی و لاهم خیرا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای رسم الخط خاص؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۱۱ر-۱۵ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۸سم [ف: ۴۳ - ۳۴]

● **طراز المصائب** / مقتل / عربی

ṭarāz-ul maṣā'ib

طالقانی، نظر علی بن سلطان محمد، ۱۲۴۰-۱۳۰۶ قمری

tāleqānī, nazar 'alī ben soltān mohammad (1825- 1889)

مؤلف بعد از فراغت از تألیف «کاشف الاسرار»، کتاب حاضر را در چند مقاله در حالات حضرت سیدالشهداء ترتیب داده است.
[دنا ۳۴۰/۷؛ الذریعه ۱۵۹/۱۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۴۵

آغاز: بسمله. و بعد فهذا کتاب طراز المصائب؛ **انجام:** عن رسول الله (ص) بغیر ما قال بیان ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۷

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... مجلس اول بر اهل هوش و ارباب بصیرت مخفی نیست؛ **انجام:** دستهای مبارکش یا ابی الفضل ادرکنی ... محمد اسماعیل الطالقانی.
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل طالقانی، تا: ۱۲۹۵ق؛ تملک: محمد حسینی جلال الدین طهرانی؛ واقف: محمد ایرانی، ۱۳۵۰؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی: ۳۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۳۶

آغاز: الحمدلله ... و بعد فهذا کتاب طراز المصائب صنفته بعد کتاب کاشف الاسرار و رتبه علی مقالات المقالة الاولی فی المقدمات و فیها مطالب مهمة المقدمات المقدمة الاولی؛ **انجام:** نعالجهم ساعة ثم نعالق الحور العین اللهم ارزقنا بمحمد و آله الطاهرین.
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد علی رشتی اشکوری رودبارکی طهرانی، تا: سه‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲۵ - ۳۱۷]

● **طراز معنی = شرح دیوان عرفی** / ادبیات / فارسی

tarāz-e ma'nā = š.-e d.-e 'orfī

فارغ، قطب الدین

fāreq, qotb-od dīn

وابسته به: دیوان عرفی شیرازی؛ عرفی شیرازی، محمد بن علی (۹۶۳-۹۹۹)
تاریخ تألیف: ۱۰۹۳ق (= فیض بار)
شرح نسبتاً مختصری است بر دیوان عرفی شیرازی که بیشتر نظر به توضیح مقاصد شاعر دارد و دشواری‌های شعر وی را گزارش می‌دهد و از شرح الفاظ می‌پرهیزد چون مفردات لغوی را در فرهنگ‌نامه‌ها می‌توان یافت احتیاجی به تفصیل در شرح نیست.

در این شرح بیتی از دیوان با عنوان «قوله» آمده و توضیح داده می‌شود با عباراتی نسبتاً عرفانی و ساده همه فهم.
[مشترک پاکستان ۷۱۵/۷؛ نسخه‌های منزوی ۳۴۶۸/۵؛ دنا ۳۴۰/۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۶ و ۲۶۷۳ عکسی

آغاز: آن میکرد پرداخت هر چند از بی جمعیتی رزق معلوم ... نبود اما آن را بر شوق بسیار یاران که گاه گاه بتکلیف آن؛ **انجام:** اما من بنده را از مصلحان منصف مزاج که خدای عز و جل امر سعی بی شائبه زیاد بسیار است که بتسوید و تصحیح شایسته خواهد کوشید.

خط: نستعلیق، کا: عبد الرسول قصوری، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۱۳۴ق، جا: لاهور؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «یا خدابخش» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۹۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲– ۲۰] و [عکسی ف: ۷ – ۲۷۲]

● **الطراز المنقوش فی محاسن الحبوش** / تاریخ / عربی

aṭ-ṭarāz-ul manqūš fī maḥāsin-il ḥabūš

بخاری، محمد بن عبدالباقی، ۱۰ق۱۰ قمری

boxārī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-bāqī (16c - 16c)

اهداء به: سید حسین بن شریف حسن بن ابی نما بن برکات (شریف مکه)

تاریخ تألیف: از ۹۹۱ تا آخر رجب ۹۹۹ق؛ محل تألیف: مکه

در فضایل و مناقب احباش (حبشی‌ها) و بعضی از رویدادهای تاریخی و سوابق دینی آنها، گرفته شده از دو رساله جلال الدین سیوطی در این موضوع «رفع شان الحبشان» و «ازهار العروش فی أخبار الحبوش»؛ دارای یک «مقدمه» و چهار «باب» مشتمل بر فصول و یک «خاتمه»: المقدمة: فی اصل الحبوش و سبب سواد لونهم؛ باب ۱. فیما یدل علی فضل الحبوش؛ باب ۲. فیما یدل علی فضل النجاشی؛ باب ۳. من عرف اسمه من الصحابة الحبوش؛ باب ۴. أهل الأدب فی الحبوش؛ الخاتمة: فیما قیل فی لعوط الحبوش و شروطهم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۳۵

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان من صلصال من ماء مسنون و فضل بعضه علی بعض فهم بذلک یتفاوتون؛ **انجام:** و یتم مهجتی لکن بشرط ×× و کان الشرط آخره سلامه

خط: نسخ، کا: سالم بن سعدالله بن عمر بن ثامر، تا: چهارشنبه ۱۲ ذیقعده ۱۲۷۴ق، جا: بندر کلکته؛ جلد: مقوایی، ۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۲۱۶]

● **الطراز الموشی فی الانشاء** / انشاء / عربی

aṭ-ṭarāz-ul mūšī fi-l inšā'

نواجی، محمد بن حسن، ۷۸۸؟ – ۸۵۹ قمری

navājī, mohammad ebn-e hasan (1387 - 1455)

مجموعه‌ای از مراسلات و انشاآت رسمی و دوستانه است و چنان‌که پشت نسخه نگاشته شده مؤلف و گردآورنده آنها شیخ شمس الدین محمد بن حسن نواجی رضی الله عنه است. الطراز الموشی مشتمل بر انشاآت رسمی و دولتی و شخصی است و بیشتر مکاتباتی را که سلاطین و امراء ممالک به پادشاهان مصر نگاشته‌اند در آن است و عهدنامه‌های آنها را نیز داراست و انشاآت شخصی و غیر رسمی آن هم از نویسندگان مصر می‌باشد و در این کتاب مراسلاتی از چنگیزیان مخصوصاً احمد مورخ به سال ۶۸۱ و امیر تیمور گورکانی و شاهرخ به پادشاه مصر و جواب او به آنها موجود است و پاره‌ای از منشآت برهان الدین باعونی شافعی (–۸۷۰ق) را دارا می‌باشد و از انشاآت زمان خلفاء بنی عباس و اعصار بعد نیز چند نسخه داراست و از مجموعات خوب ادبی و تاریخی به شمار می‌رود.

سه کتاب دیگر را نگارنده به نام الطراز می‌شناسد و ممکن است یکی از آنها با این کتاب اشتباه شود: یکی «الطراز» در علوم بلاغت که تألیف یحیی بن حمزه العلوی امام زیدیه است و مؤلف آن در سال ۷۴۹ وفات یافته و در ص ۱۰ کتاب «ما هو نهج البلاغه» جناب سید هبة الدین شهرستانی آن را ذکر کرده و چاپ شده است؛ دیگری «الطراز الموشی فی صناعة الانشاء» تألیف شیخ محمد نجار معلم عربی در مدرسه محمدیه امیریه مصر می‌باشد که به سال ۱۸۹۴م چاپ شده و در ص ۱۷۰۰ معجم المطبوعات ذکر گردیده و مسلماً غیر از این کتاب است؛ دیگری «الطراز فی الحقیقة و المجاز» تألیف حجة الاسلام رشتی می‌باشد و نسخه آن را آقای تنکابنی دارند. الطراز الموشی نواجی در حدود ۷۵۰۰ بیت کتابت دارد. (ابن یوسف)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۵

آغاز: بسمله وصلی الله علی سیدنا محمد وآله وصحبه اجمعین – نسخه کتاب ورد علی الابواب الشریفة الملکیة الظاهریه خشقدم من الشیخ برهان الدین الباعونی الشافعی یقبل الارض التی یودلو ظفر بقربها وکحل جفونه بتربتها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: سید حسین نام مصری در ۱۱۸۴؛ ۱۷۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۷۴]

● **طراز النبوة** / اخلاق / فارسی

tarāz-ul nubuwwa

فصل و بابی ندارد، تاریخ منظوم و قایع صدر اسلام است تا فوت حضرت رسول اکرم (ص).

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۰۲

آغاز: خدا کز دهان در تر آفرید ×× زبان ساخت آن درج در را کلید / حجا بیش مردم ز باب دگر ×× بر آن رخ طلب هم حجابی

دگر؛ **انجام:** نظر بر مالست در کارها ×× نمودیم این امتحان بارها / زگرمی لشکرکشی چون فرد ×× لوا را به دست بریده سپرد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نسخه‌ای کهن و حداکثر از آثار قرن دهم؛ افتادگی: مابین برگ اول و دوم افتادگی دارد؛ مجدول مذهب؛ مهر: «یا باقر العلوم»؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۴۱۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۹۵۱]

● **طراوة اللطائف در ترجمه طرائف** / کلام و اعتقادات / فارسی

tarāvat-ol latā'ef dar t.ye tarā'ef

زواره‌ای، علی بن حسن، ق۱۰ قمری

zavvāre'ī, 'alī ibn-i hasan (- 16c)

وابسته به: الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف؛ ابن طاوس، علی بن موسی (۵۸۹-۶۶۴)

اهدا به: شاه طهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴ق)

تاریخ تألیف: ۶ رجب ۹۶۱ق

ترجمه کتاب الطرائف فی مذاهب الطوائف رضی الدین علی بن طاوس معروف به ابن طاوس است؛ در مباحث امامت و احتجاجات حقه شیعه با مخالفین که با نام مستعار عبدالمحمود تألیف نموده است.

آغاز: بسمله. حمد عنبر بیز بی پایان و شکر شکر ریز فراوان حضرت منافی مبارکه به محض لطف عمیم بوسیله سید بشر و ائمه اثنی عشر علیهم صلوات الله الملك الاکبر ...

آغاز ۲: طرایف ظرایف تقدیس و تمجید و ظرایف طرایف ستایش

انجام: اهل ایمان را اجر و ثواب دهد بحق محمد و آله الطاهرین.

[دنا ۳۴۱/۷ (۸ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۶۳۵/۷ و ۴۱۳/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۷۵

آغاز: الکرامات و المقامات للسید رضی الملة و الدین؛ **انجام:** و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً.
خط: تحریری متوسط، کاتب = مؤلف، تا: غره رجب ۹۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ از نوشته کاتب در ذیل جزء اول و در پایان نسخه استفاده می‌شود که این نسخه را کاتب به تدریج که مترجم از ترجمه آن فارغ شده نوشته و بر مترجم خوانده است و نیمه اول آن را در غره رجب ۹۶۱ به پایان رسانده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج خرمایی، ۵۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۶ - ۶۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۴۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ تملك: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۷؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۸۳گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۸/۵×۲۹سم [ف: ۵ - ۱۹۰]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۲۶۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بدرستی که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود حق مسلم بر مسلم پنج است: رد سلام و پرسش بیمار و پیروی جنازه و اجابت دعوت و دعا برای ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، ورق آخر نونویس است، و تاریخ کتابت را ۹۳۵ نوشته؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ ۳۹۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۴/۶سم [ف: ۲ - ۱۳۷]

۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۴۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و آل کرام او علیهم الصلوات و السلام بی بهره و نومید نگذارد.آمین.
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم عشق آبادی جامی، تا: اوایل رجب ۹۹۳ق؛ با خط مرحوم آقا سید ضیاءالدین حاجی سید جوادی نماینده دوره هفدهم قزوین در مجلس شورا که اشاره به نام مؤلف عربی طرائف نموده؛ واقف: محمد جعفر بن مهدی آشتیانی، ۱۶ صفر ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲ - ۳۰۶]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۰

آغاز: ایشان را یاد آدید به نیکوئی و ایشان را فراموش مکنید و ان را باز فرمود آن خبر و روایت کرده آن را نیز مسلم در صحیح خود به این معانی؛ **انجام:** و از نسخه ای که نقل کرده شده از آن در تفسیر سوره احقاف به اسناد او آنکه زنی داخل شد بر شوره خودش پس در شش ماهگی فرزند آورد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و از شفاعت سید انام و آل کرام علیهم الصلوة و السلام بی بهره نگذارد یا اله العالمین و یا خیر الناصرین برحمتك یا ارحم الراحمین ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد کاظم» (بیضی)، «سید علی میر معزی، علیمیر»، «فمن بدله بعد ما سمعه فانما اثمه علی الذین یبدنوله ان الله سمیع علیم واقفه معزالدین حسینی ۱۱۴۷» (دایره)؛ واقف: معزالدین حسینی، ۱۱۴۷؛ ۳۱۴گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [رایانه]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و از شفاعت سید انام و آل کرام علیهم الصلاة و السلام بی بهره نگذارد.
خط: نستعلیق، کا: علی بن درومیش رازی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۶۷ق؛ تاریخ وقف: ۵ شوال ۱۲۳۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۳ - ۲۶۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرگاه که جاری می‌شود حدیث عقیدت ایشان.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۲۸

خط: نستعلیق، کا: علی انصاری، تا: ۱۱۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۶۲گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۹۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۷۴

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:**.برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۲۶ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۶ - ۶۵]

● **الطرائف** / کیمیا / عربی

aṭ-ṭarā'if

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۷/۵۲

آغاز: بسمله. حمدله و صلواته علی رسوله و صفیه محمد ... و کتابنا هذا نذکر فیه امر الزیبق و الفضة و طرایف من اعماله؛ **انجام:** و انما هو شبه به فاعرفه

مقاله شصت و نهم است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۷۷ر-۷۸ر) اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶ - ۴۵۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۶۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و اصحابه الطاهرین.قد سبق لنا قبل هذا الکتاب ثمانیة و ستون کتاباً فی جمیع الفنون و کتابنا هذا التاسع و الستون نذکر فیه امر الزیبق و الفضة و ظرایف من اعمالها؛ **انجام:** و علی جمیع الثلثین فانه من عجیب الابواب و هو صحیح نام وهو غیر باب موسی و انما هو شبه به فاعرفه ان شاء الله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ ۲گ (۱۵۰ر-۱۵۱پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۵۱۴)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۲۰]

● **الطرائف = القصائد العشرونیات** / شعر / عربی

aṭ-ṭarā'if = al-qaṣā'd-ul 'išrūnīyāt

طرائفی، عبدالکریم بن ضرغام، - ۸۵۲ قمری

tarā'efī, 'abd-ol-karīm ebn-e zarqām (- 1449)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۷۶

آغاز: بسمله، قال الشیخ القاضی جمال الدین عبدالکریم بن ضرغام الطرایفی رحمةالله علیه، الحمدلله الذی میزالانسان بالنطق و البیان؛ **انجام:** سامعاً لدعاءی.

خط: نسخ، کا: احمد بن شیخ محمد، تا: ۱۱۴۹ق؛ از نسخه دو برگ سقط شده، یکی تتمه دیباچه و آغاز قافیه الف و دیگر آخر قافیه سین و اول شین؛ واقف: نایینی؛ جلد: چرمی مشکی، ۴۶گ، ۱۸ سطر (۱۲/۲×۲۰/۳)، اندازه: ۱۸/۷×۲۹سم [ف: ۷ - ۶۴۶]

● **الطرائف** / - عربی

aṭ-ṭarā'if

ابن طائف

ebn-e tāef

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۳۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده۱۲۹۱ق، جا: مشهد رضوی؛ از روی نسخه دهم اول محرم ۱۱۰۱؛ ۲۰ سطر [ف: ۵ - ۴۲۹]

● **طرائف الاعراب** / نحو / عربی

ṭarā'if-ul a'rāb

کرمانی سیرجانی، محمد بن عبدالباقی، ق۱۲ قمری

kermānī sīrjānī, mohammad ebn-e 'abd-ol-bāqī (- 18c)

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱ق)

برگزیده از مغنی اللبیب ابن هشام انصاری، در اصول قواعد اعراب تراکیب‌ها، مشتمل بر شش باب. مؤلف می‌گوید: این کتاب را از «التجرید» که از «مغنی اللبیب» انتخاب کرده بودم برگزیدم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۰۶/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذه فوائد شریفة و فراید طریفة محتویة علی اصول قواعد اعراب التراکیب؛ **انجام:** و ان یترحم علی بعد الانتفاع بالاستغفار و طلب الرحمة من الله العزیز الغفار.

خط: نسخ مایل به نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از مؤلف، با یادداشت «امانت ملا حسن سیرجانی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۵۰پ-۹۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۶/۲×۱۴/۴سم [ف: ۴۱ - ۲۲۳]

● **طرایف الحبیب** / منطق / عربی

tarāyif-ul ḥabīb

هرندی، عبدالعلی، ۱۲۲۲ - ۱۳۰۶ قمری

harandī, 'abd-ol-'alī (1807 - 1889)

قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: بسمله. بعد الحمدلله و الصلاة علی رسول الله ثم علی آله النقباء الامناء. یقول المتمسک بلطف ربه الجلی ابن محمد عبدالعلی هذه تعلیقات عثرت بها القلم وزل لها القدم حین مباحثة الحاشیة المعروفة لتهذیب المنطق مع جم من الاحباب و جمع من الاصحاب علی ما یسعه المجال و یقبله هو، و اما ما یلیق به الکتاب فقد زبر مفصلا ولکن لم یتد اوله هولا الطلاب. و سماها بطرایف الحبیب فی حاشیة التهذیب. والمرجو من الاخوان ان یجزونی بالدعاء فی صالح الازمان و بالله التوفیق. قوله: قلت الابتداء ... اعلم ان الابتداء علی ثلاثة اقسام

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن مرحوم حاجی عبدالباقی، بی‌تا؛ با رقم «قد تم هذا الشرح فی شهر رمضان المبارک ۱۲۷۹» در پایان که شاید تاریخ تألیف باشد، با مهر «محمد حسین»، با یادداشت «هذا کتاب طرایف الحبیب من تألیفات اعلم المؤلفین میرزا عبدالعلی هرندی»، یادداشت «امانت میرزا عباس قمی»؛ ۴۹گ، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه‌-ف: - ۲۹]

● **طرائف الحكمة** / فلسفه / فارسی

tarā’ef-ol hekma

هروی، عبدالرحیم بن حسینعلی، - ۱۲۸۶ قمری

heravī, ‘abd-or-rahīm ebn-e hoseyn-‘alī (- 1870)

تاریخ تألیف: جلد اول: چهارشنبه ۱۵ ذیقعده ۱۲۸۶ق

متن فلسفی است در باب وجود و واجب الوجود به مشرب حکمای الهی، طبیعی و متکلمین با عناوین «فریدة». اشاره و تذکره عرفانیه در پایان مطالب دارد. بنا به گفته آقا بزرگ از این کتاب امور عامه‌اش باقی‌مانده که مبسوط‌تر از اسفار است. مؤلف بسیاری از مباحث امور عامه را به روش صدرالمتالهین شیرازی به زبان فارسی درآورده و در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» است. از پایان پیداست که این کتاب جلد دیگری هم باید داشته باشد که از نفس در آن گفتگو شده است.

آغاز: بسمله و به نستعین - بهترین کلام مر متکلم را آن است که زبان دل و شرمساری در حکمت حکیمی گشاید که در اشیا بطور نفی و اثبات مستقر است.

انجام: جلد اول: و جهالت بر حقیقت وانیت اوست که مثنوی:با دو عالم عشق در بیگانگی ×× و اندر و هفتاد و دو دیوانگی / کشکی هستی زبانی داشتی ×× تا ز هستان پرده ها برداشتی؛ هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذا المجلد الاول من کتاب طرائف الحکمة و سیتلوه المجلد الثانی فی باب النفس ان شاءالله تعالی تمت بید مؤلفه ... ابن حسنعلی الهروی عبدالرحیم ... فی یوم الاربعاء خامس عشر ذی قعدة الحرام من شهور سنة ست و ثمانین و ماتین بعد الالف من الهجرة النبویة علی هاجرها الالف التحیة و السلام.

[الذریعة ۱۵۵/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۷۱۷/۲؛ دنا ۳۳۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۹۰/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۴ و ۴۷۲۴-ف

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ذیقعده ۱۲۸۶ق؛ یکی از دارندگان نسخه به نام احمد بن محمود قراگوزلو در تاریخ ۲۰ ربیع الاول ۱۲۸۸ در کرمانشاهان بر پشت کتاب نوشته که طرایف الحکمه از ملاباشی است و ترجمه اسفار ملاصدرا است با مهر «عبده احمد»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۰۵گ، ۱۸ سطر(۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۹۶] و [فیلمها ف: ۳ - ۹۶]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۲۲/۲

آغاز: و بالجمله علم به کنه ذات علت از آن جهت که علت است موجب و مستلزم علم به کنه ذات معلول است ولکن برهان انی در حقیقت برهان حقیقی نیست؛ **انجام:** پس وجوب ذات نیزهرگاه اعتبار نشود با شرط محال است پس ناچار است از اعتبار شرط پس لازم آید که واجب بالذات، واجب بالذات ... باشد وهذا خلف.

از فریده دوم تا فریده نهم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۳گ (۵۱ر-۱۲۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۷]

۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۱۰ - ج

این نسخه درست مانند نسخه دانشگاه است ولی تاریخ تألیف ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد نبی کزازی، تا: ربیع الاول ۱۲۸۶ق، جا: سنقر کرمانشاه؛ این نسخه را نخستین بار از روی خط هروی نوشته و دربار او «زید فضله» می‌گوید؛ ۳۱۴گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: - ۱۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۹۶]

● **طرائف الحكمة** / کلام و اعتقادات / فارسی

tarā’ef-ol hekma

لاریجانی، رضی

lārījānī, razī

در لزوم اتباع شریعت غرا و نکوهش از طریقه صوفیه و بعضی از حکما که به آداب شریعت و ظواهر دستورات دینی مقید نیستند با اعتراف به ضرورت دانستن مبادی حکمیه در مسائل اثبات توحید و نبوت، در یک مقدمه و شش «مقصد» و یک «خاتمه» و فقط چند برگی از آغاز کتاب در این نسخه آمده است. درباره نام کتاب و مؤلف باید تحقیق شود.

آغاز: بدان ای برادر روحانی که این رساله وجیزه که از اثر مدد روح پاک لولاک لما خلقت الافلاک و آل اطهار اوست

[دنا ۳۳۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۱۳/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۷/۱

آغاز: بدان ای برادر روحانی که این رساله وجیزه که از اثر مدد روح پاک لولاک لما خلقت الافلاک و آل اطهار اوست

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱پ-۲۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۴]

● **طرائف الحکمة و بدائع المعرفة = خلاصة نهج البلاغة** / حدیث / عربی

ṭarā’if-ul ḥikma wa badā’yi‘-ul ma‘rifa = xulāṣat-u nahj-ul balāġa

حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیر مؤمن، –۱۲۷۰قمری
hoseynī qazvīnī, mohammad taqī ebn-e amīr mo'men (- 1854)

وابسته به: نهج البلاغة؛ شریف الرضی، محمد بن حسین (۳۵۹–۴۰۶)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۵ق

مؤلف در این کتاب طرائف حکمی کلام حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام را که اشاره به معارف و علوم و حرف دارد غالباً از نهج البلاغه و اندکی از دیگر منابع در سه منهج و یک خاتمه گرد آورده و هر منبع مشتمل بر چند «طریفه» و «بدیعه» است؛ مناهج سه‌گانه: ۱. فیها هو کالمصادرات للسالکین ... فی المعارف الیقینیة و العلوم الدینیة فیها طرائف ... و بدائع؛ ۲. فی علوم شتی روی عنه علیه السلام، وی در این منهج کلمات مولا را که اشارت به فنون متنوع دارد چون خط، خیاطت، اصول فقه، فقه، حدیث، مطایبه و غیره می‌آورد؛ ۳. فی خطبه و کلماته التامة. صاحب الذریعة آن را مختصر نهج البلاغه معرفی کرده است. وصف کتاب در دیباچه چنین آمده است: «جمعت فیه طرائف الحکم و جوامع الکلم من کلامه علیه السلام ... و وشحت فیها بمطارفها أفنان هذا الکتاب ... و اعتمد فیه کثیراً علی ما فی نهج البلاغه».

آغاز: بسمله الحمدلله الذی علم بالقلم ... فبعث المرسلین الی قبائل الامم ... و اما بعد فیقول العبد ... إنی لما بلغنی عن أمیرالمؤمنین علیه السلام ... بطلب لطائف الکلم ... بقوله المعجز و ... إن هذه القلوب تمل ... فابتغوا لها طرائف الحکمة؛

انجام: ان کلام الحکما إذا کان صواباً کان دوء ... فاعدل عنهم الی طرائف حکمهم علیهم السلام

چاپ: [تهران]، سنگی، ۱۲۶۴، خشتی

[الذریعة ۱۵۵/۱۵؛ دنا ۳۳۴/۷؛ معجم المطبوعات العربیة فی ایران: ۵۸۱]

شرح و حواشی:

۱– شرح طرائف الحکمة = تعلیقة طرائف الحکمة؛ حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیر مؤمن (–۱۲۷۰)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۸–طباطبائی

آغاز و انجام: برابر؛ تم الرسالة المبارکة بید مؤلفه عصمه الله تعالی بمنه فی یوم الثلثا شهر جمادی الثانی فی حر صانها الله تعالی بمنه سنة ۱۲۳۹

خط: نسخ ممتاز، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ – ۱۴۲]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولاسهو العقول و لافترة الابدان و لاغفلة النسیان و منهم امناء علی وحیه و السنة الی رسله و مختلفون بقصائه و امره و منهم الحفظة لعباده و السدنه لابواب جنانه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ روی برگ اول نوشته که نسخه اصل است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۵۷]

۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۴۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره»، یادداشتی از «میرزا فضل الله بن عبدالله الساوجی» که نسخه را هدیه به «سید محمد باقر بن احمد قزوینی نجفی» داده تا او را در عراق یاد کند با مهر «فضل الله بن عبدالله» (مربع)، با مطالب متفرقه به این عناوین :قصیده حمیری که در زیر هر بیت از جهت ادبی یه فارسی مطالبی آمده و در سال ۱۲۳۵ کتابت شده و دارای حواشی است به خط «محمد خوانساری»، و مقداری از رساله تحصین ابن فهد حلی، و مسائل متفرقه و جداولی در اسماء رجال مکرر از وافی با جداولی به مشکی و ...؛ جلد: تیماج، ۱۰۳گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۰۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۲۱۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۶

آغاز و انجام: برابر؛ تم الرسالة ... بید مؤلفه ... فی یوم الخمیس غرة شهر رجب ... سنة ۱۲۳۹ کتبه ... محمد رضا ابن نظام الدین محمد قزوینی ... الراحمین.

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن نظام الدین محمد قزوینی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۸ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۰۷۱]

← طرایف الحکمه ≻ طرائف الحکمة

● **طرائف الدعوات** / کلام و اعتقادات، شرح دعا / عربی
ṭarā'if-ud da'awāt

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

منتخبی است از بعضی کتب ادعیه از جمله بلد الامین شیخ کفعمی که در آن بعضی فقرات ادعیه ــ که شواهد بسیاری به معارف الهیه دارد ــ جمع آوری شده است.

آغاز: بسمله.حمدله. وصلی الله علی محمد و آله الطاهرین و رهطه المخلصین ... و بعد یقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم انی نظرت فی بعض الدعوات و الزیارات فوجدتها مشتملة علی عجائب المطالب

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۰۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** أیضاً اللهم انی أعوذبک من العدیلة عند الموت و من سوء المرجع فی القبور

تا ادعیه بعد از نوافل ماه رمضان می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:

قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ ۳۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۷]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱/۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۶۴]

● **الطرائف الصافية فی رد و ذم طائفة الصوفية** / کلام و اعتقادات / فارسی

at-tarā'ef-os sāfīya fī radd va zamm-e tā'efat-os sūfīye

؟ طالب اسیری

tāleb-e asīrī

در خزان ایمان و روزگار ستم و سرکشی. شاید نگارنده طالب اسیری باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۲۶/۲

آغاز: در خزان ایمان و روزگار ستم و سرکشی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن آلبالویی [ف: ۵ - ۲۸۳]

● **طرائف الصحائف** / گوناگون / فارسی

tarā'ef-os sahā'ef

تبریزی خیابانی، علی بن عبدالعظیم، ۱۲۸۱-۱۳۶۶ قمری

tabrīzī xīyābānī, 'alī ebn-e 'abd-ol-'azīm (1865 - 1947)

طرائف و نوادر و لطائف و فوائد نفیسه کتاب‌هایی را که مؤلف خوانده در این جنگ انتخاب کرده و گاهی همراه با توضیح. برای آغاز انتخاب بیشتر کتاب‌ها در این جنگ خطبه جداگانه‌ای انشاء نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۹۱/۳

آغاز: الحمد لله الاول بلا أبد یحصی ... در کتب و صحف عامه و خاصه شطری از طرائف و نوادر بدیعه

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۹گ (۳۷پ-۱۸۵ر)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱۲ - ۷۱]

● **طرائف الطرف** / ادبیات / عربی

ṭarā'if-uṭ ṭuraf

بارع بغدادی، حسین بن محمد، ۴۴۳ - ۵۲۴ قمری

bāre' baqdādī, hoseyn ebn-e mohammad (1052 - 1131)

رساله‌ای است ادبی مشتمل بر اشعار و امثال و حکم در دوازده «باب» به عدد ماه‌های سال با این عناوین: ۱. الحکم و الامثال؛ ۲. محاسن الدالة علی شرف الاعراق؛ ۳. الفخر بالنفس و الحدود و ذکر البأس و الجود؛ ۴. الخمریات المفسقة و الغزلیات المعشقة؛ ۵. الاوصاف البدیعة الملیحة؛ ۶. الاثنیة والشکر و الاستماحة و المدایح؛ ۷. الاخوانیات و ذکر التحیة و الاشتیاق و لوعة الفراق؛ ۸. شکایة الدهر و اهله؛ ۹. الهجا و المجون و الهزل و مباسطات اهل الفضل؛ ۱۰. التهانی الانیقة و التعازی الرفیقة؛ ۱۱. الشیب و الزهد و المناجات و صفاء العقائد و حسن النیات؛ ۱۲. فصول منثورة من الافاضل و نکت الاماثل. پرفسور آربری، فهرست نگار کتابخانه چستربیتی، این کتاب را به ثعالبی نسبت داده، که قطعاً مراد او «أبومنصور عبد الملک بن محمد بن اسماعیل ثعالبی نیشابوری» متوفی به سال ۴۲۹ یا ۴۳۰ق صاحب «یتیمه الدهر» می‌باشد. لکن نسبت این کتاب به ثعالبی قطعاً درست نیست؛ زیرا صرف نظر از اینکه این کتاب جزو مؤلفات ثعالبی به شمار نیامده، پاره‌ای از منقولات آن و بعضی از شخصیت‌های علمی و ادبی که مطالبی از آنها نقل شده است از نظر زمانی متأخر بر ثعالبی هستند. مثلاً، در اواخر باب اول، برگ هشتم اشعاری از عمر خیام نیشابوری (- ۵۰۹ یا ۵۱۵ یا ۵۱۷ق) نقل شده است. از باخرزی «ابوالحسن علی بن الحسن بن علی الباخرزی الشافعی» (- ۴۶۷ق) مؤلف کتاب «دمیة القصر و عصرة اهل العصر» ذیل بر یتیمة الدهر ثعالبی، نام برده است و وزیر خواجه نظام الملک حسن بن علی بن اسحاق طوسی (-۴۸۵ق) ممدوح واقع شده است.

آغاز: المجموع فی البدائع و الغرائب، و سمیته بطرائف الطرف، و بوبته علی عدد البروج الاثنی عشر

[کشف الظنون ۱۱۰۹/۲ و ۱۱۱۰؛ هدیة العارفین ۳۱۲/۱؛ الذریعه ۱۵۶/۱۵؛ دنا ۳۳۴/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۰عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** من کلام أمیر المؤمنین علی کرم الله وجهه ... تهدا بهذا.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۸۹۷ (اربری، فهرست خطی عربی ۵۱/۴)؛ خط: نسخ، کا: علی بن احمد بن محمد خجندی، تا: اوایل ذیقعده ۶۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۶۸گ، ۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۲۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۸/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ (۴۶ر-۹۱ ر)، اندازه: ۱۵×۱۹/۷سم [ف: ۴۱ - ۱۸۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان جرت الالفاظ یوماً بمدحة ×× لغیرک انساناً فأنت الذی نعنی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با امضای بلاغ، با اشعاری به فارسی از سعدی، سیدضیاءالدین متخلص به مجنون، ترجیع بند هاتف، ملای روم، مخمس وفائی و حکایتی از بایزید بسطامی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۸۴]

۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان جرت الالفاظ یوما بمدحة ×× لغیرک

انسانا فانت الذی تعنی
خط: نسخ مغلوط، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۶۹ق؛ ۳۱گ (۲پ-۳۲پ)، اندازه: ۱۵× ۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۷۶]

● **طرائف الظرایف** / داستان / فارسی
tarā'ef-oz zarāyef

جهانگیر میرزا، ۱۲۲۲؟ - ۱۲۶۹ قمری
jahāngīr mīrzā (1807 - 1853)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۷ق؛ محل تألیف: تویسرکان
داستان‌هایی آمیخته به هزل و پند و اندرز به روش «مجمع الامثال» میدانی و «کشکول» بهایی و نکته‌های تاریخی و جغرافیایی در آن گنجانده شده است.
آغاز: بعد البسمله. حمد خدای را که آفریننده جهان است و آموزنده انسان علم الانسان ما لم یعلم ...
انجام: از این گفتار و کردار خوش آمده سازنده را خلعت و انعام بخشید و مرخص فرمود
چاپ: مجله وحید، شماره ۵، ۱۳۴۶ش، ۱۱۸
[دنا ۳۳۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۳۷/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (شاید)؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: بوم نقاشی قهوه‌ای، مذهب، ۹۶گ، ۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۳۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعضی دیگر را بخزانه عامره نقل فرمودند
خط: نستعلیق، کا: حبیب الله میرزا، تا: یکشنبه اول ربیع الثانی ۱۲۸۸ق؛ ۸۹گ، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۶۸]

● **الطرائف الظرائف** / گوناگون / عربی
aṭ-ṭarā'if-uẓ ẓarā'if

حسینی علوی، علی بن محمد علی، ق۱۴ قمری
hoseynī 'alavī, 'alī ebn-e mohammad 'alī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۹۴ق
مؤلف در هنگام نگارش کتاب‌های انبان و همیان ــ که هر یک را در دو جلد به سبک المخلاة و کشکول شیخ بهایی به فارسی پرداخته ــ به طرائف عربیه و ظرائف ادبیه گوناگونی برخورد کرد که درج آنها در دو کتاب مذکور میسور نبود، لذا کتاب حاضر را به زبان عربی تنظیم نموده و نوادر لطیفه و جواهر شریفه را به لغت عربی در آن جای داده و کتاب را با صلوات منسوب به محیی الدین به عربی آغاز کرده و پس از آن اشعار مختلفی از شعرای عرب آورده و در ادامه مناجات امام سجاد علیه السلام و پس از آن اشعار شعرای قدیم و معاصر و کلمات حکمت‌آمیز بزرگان را گردآوری نموده است. جلد دوم کتاب با صلواتیه سید نور الدین جزایری آغاز شده و با ذکر اشعار شعرای مختلف و کلمات و حکایات برگزیده ادامه یافته است.
فهرست برخی از مطالب مندرج در جلد اول: صلوات محیی الدین بن عربی؛ قصیده رشید الدین و طواط؛ اشعار امام باقر (ع)؛ اشعار امام صادق (ع) در اختیارات؛ قصیده بستی در حکم؛ قصیده غدیریه ملا مهر علی فدوی تبریزی؛ کلمات قصار علی (ع)؛ اشعار خدیجه زوج النبی (ص)؛ تخمیس اشعار مجنون؛ اسامی القیامة؛ بعض اصطلاحات علماء نحو؛ اشعار امام رضا (ع)؛ رباعیات حاج میرزا ابوالفضل تهرانی؛ اشعار امام حسین (ع) و امام حسن عسکری (ع)؛ خطبة مجنسة؛ معمیات عدیده؛ اشعار ابن سینا؛ پس از اتمام جلد اول ارجوزه‌ای از مؤلف در تاریخ وفات شیخ محمود مفید به سال ۱۳۸۲ق آمده است.
برخی از عناوین مندرج در جلد دوم کتاب: صلوات سید جزایری؛ قصیده ناظمة الحزان سید جزایری؛ مؤنثات سماعیه ابن حاجب؛ اشعار صاحب بن عباد در توحید و عدل؛ کلام یاقوت مستعصمی در خط و کلام علی (ع) در آداب کتابت؛ اشعار سیوطی در اقلام خطوط؛ اشعار مناسب با مراسلات و رقعات؛ اشعار و رباعیات حاج میرزا ابوالفضل تهرانی؛ اشعار السبزواری فی رثاء الحسین (ع)؛ رباعیات شیخ بهایی درباره مشاهد مشرفه؛ کلمات قصار امام علی (ع)؛ اسماء اصوات بهائم در نزد عرب به نثر؛ اشعار امام صادق (ع) و امام حسن مجتبی (ع)؛ اشعار مکتوب بر ابواب قصور؛ اشعار عائشه باغونی درباره پیامبر اکرم (ص)؛ کلام یک ادیب درباره قلم؛ قصیده ابن زریق بغدادی؛ خطبه متقین از امام علی (ع)؛ اشعار صاحب بن عباد؛ اشعار امام علی (ع)؛ کلمات صاحب بن عباد؛ اشعار مکتوب بر روی قبور؛ ندبه اولی و ثانیه از امام سجاد (ع).

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۸
آغاز: الحمد لله الذی دل علی ذاته بذاته و تنزه عن مجانسة مخلوقاته ... و بعد فقول العاصی هو ابن محمد علی المسمی بعلی الحسینی ... انی لما ألفت أربعة تألیفات فارسیات فی النوادر و المتفرقات؛ **انجام:** توفی کل نفس ما کسبت و هم لایظلمون و هذا آخر ما تیسر أخذه و جمعه و الا حین افتراقه و اختتامه و الحمد لله علی توفیق اتمامه بید مؤلفه و جامعه ... و الحمد لله أولاً و آخرا.
جلد اول و دوم؛ خط: نسخ زیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۲۶ محرم ۱۳۹۴ق؛ مؤلف این نسخه را به آستانه حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام اهداء نموده و اجازه طبع و نشر کتاب را به مؤمنین داده؛ واقف: علی حسینی رفیعی پور، ۱۳۵۳/۱۰/۲۵؛ جلد: مقوا، ۱۴۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۳۸۰]

● **الطرائف الظرائف و الغوالی العوالی** / چند دانشی / عربی و فارسی

aṭ-ṭarā'if-uẓ ẓarā'if wa-l ġawāli-l 'awālī

آرانی کاشانی، غلامرضا بن محمد علی، ۱۱۹۲ - ۱۲۶۵ قمری

ārānī kāšānī, qolām rezā ebn-e mohammad 'alī (1778 - 1849)

نام کامل کتاب که «طرائف النعم و ظرائف الحکم و غوالی القسم لعوالی الهمم من طوائف الامم» می‌باشد در شرح و بسط مسائل مختلف علوم اسلامی همچون فقه، اصول، تفسیر وحدیث است که به صورت «فائده، فائده» مطرح و در آن ۷۶ بحث به صورت فائده بحث شده است.

آغاز: الحمد لله جامع الکمالات و موجد الآیات و الدلالات و منبع الفنون المصون من ریب المنون ...

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.
کامل؛خط:نسخ،کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۸ ربیع الثانی ۱۲۳۷ق؛ حاشیه‌ای از مؤلف در صفر ۱۲۶۰ق در برگ آخر آمده که تمام کتاب‌هایش را در رساله به نام «عنوانات» جمع و نام برده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۷۷گ،۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: - ۱۰۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۲۱]

● **طرائف الظرائف و شرائف اللطائف** / گوناگون / عربی

ṭarā'if-uẓ ẓarā'if wa šarā'if-ul laṭā'if

علی بن محمد

'alī ebn-e mohammad

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۷۵

آغاز: عدیدة و نمیقات سدیده محتویة علی عواید عالیة ... و سمیتها بطرائف الظرایف و شرایف اللطائف؛ **انجام:** و آخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی سید المرسلین محمد و عترته الطیبین الطاهرین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ از روی چاپ ۱۲۸۲، با ماده تاریخ آن به تنظیم از شیخ سرفراز؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: میشن، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۸سم [ف: ۱ - ۳۶۱]

● **الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف** / کلام و اعتقادات / عربی

aṭ-ṭarā'if fī ma'rifat-i maḏāhib-iṭ ṭawā'if

ابن طاوس، علی بن موسی، ۵۸۹ - ۶۶۴ قمری

ebn-e tāvūs, 'alī ebn-e mūsā (1194 - 1266)

این کتاب مشتمل بر دو جزء در امامت و اثبات بر حق بودن مذهب شیعه اثنا عشریه است. مؤلف نام خود را ذکر نکرده و از زبان یک نفر ذمی (اهل کتاب) که عبدالمحمود بن داود نام داشته و او به دقت تمامی مذاهب اسلام را مورد نظر قرار داده و درباره آنها قضاوت کرده نوشته است. انتقادی که درباره هر یک از احکام و معتقدات و مذاهب اربعه: مالکیه، شافعیه، حنبلیه، حنفیه، دارد به عنوان یک «طریفه» نقل می‌کند. ابن طاوس در کتاب «کشف الحجه»، کتاب حاضر را از جمله مصنفات خود شمرده است.

آغاز: الحمدلله کما یستحقه لذاته و یستوجبه باحسانه الی مخلوقاته، و نشهد ان لا اله الا هو ... و بعد، فانني رجل من اهل الذمة ولی بذالک علی اهل الاسلام بثبوت حرمة فیجب ان لایعجلوا بذمی علی ما اسطره، بل یتفکر وافی حقیقة ما ذکره. فرب منا لاذنب له.

انجام: و ان کنت أرضی ملة غیر ملتی ×× فما أنا الا مسلم أتشیع

چاپ: ایران، تهران، ۱۳۰۲ق، با تصحیح و مقابله حاجی شیخ باقر تاجر کتابفروش طهرانی، سنگی، وزیری، ۱۷۶ص، به سعی و اهتمام حاجی شیخ باقر تاجر کتابفروش طهرانی؛ ایران، قم، مطبعة الخیام، ۱۴۰۰ق، به تحقیق مهدی رجایی (قم، مطبعة الخیام: ۱۴۰۰ق)

[دنا ۳۳۵/۷-۳۳۸ (۹۱ نسخه)؛ الذریعة ۱۵۴/۱۵؛ ایضاح المکنون ۸۲/۲]

شرح و حواشی:

۱- طراوة اللطائف در ترجمه طرائف؛ زواره‌ای، علی بن حسن (-۱۰)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۷۳

انجام: و یأبی کل بصیر أن یلقی الله تعالی بتصدیق قول قائلهم ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۴ جمادی الاول ۹۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: حسن الواعظ، منصور بن محمد بن منصور حسنی حسینی شیرازی به تاریخ ربیع الاول ۹۸۶ با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده غیاث الدین منصور بن محمد الحسنی الحسینی» (دایره)؛ جلد: مقوایی، ۱۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۱۳۸]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۹۴/۱

آغاز: قال سبق یوشع بن نون الی موسی و صاحب یاسین الی عیسی
خط: نسخ، کا: محمد بن میرکی اشریف الغازانی، تا: اواسط ربیع الثانی ۹۵۷ق؛ مصحح؛ واقف: شهید، جلد: تیماج، ۵۷۶گ (۲-۵۷۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۲۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۴/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۷۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد رسوله ... ستة و سبعین و تسعمائه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۶ق [الفبائی: ۳۹۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ذکره فی هذا الکتاب لاننی رایت ان استیفا طرائف هولاء الاربعه مذاهب و ... و حسبنا الله العالم بالسرائر ...

خط: نسخ، کا: عطیه بن غیاث الدین بن جلال الدین کمونه حسینی، تا: ۸ شوال ۹۷۷ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده عیسی بن فتح الله،۱۲۲۵» (بیضی)، «صراط علی حق نمسکه» (خشتی)، «عیسی بن فتح الله»؛ تملک: عبدالحریم حسینی نجفی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۱گ، ۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۴]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۰۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۹۵]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۶۸-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الاول ۹۷۹ق؛ تملک: محسن بن محمد حسنی حسینی؛ ۶۵۶ص، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۵۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قطب الدین، تا: ۹۸۷ق [الفبائی: ۳۹۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۸۲

خط: نستعلیق تحریری، کا: خضر بن شیخ خان همدانی، تا: ۱۰ شعبان ۹۹۰ق [مختصر ف: - ۵۴۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زاهر بن علی بن یوسف اوالی بحرانی، تا: جمعه ۱۲ رجب ۹۹۵ق، جا: کلکنده؛ با انهای میرزا مهدی بن محمد باقر حسینی سنه ۱۰۹۲ق، پشت صفحه اول تحقیق درباره کتاب و مؤلف آن از شیخ حر عاملی به خط محمد مهدی حسینی رضوی؛ ۲۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۴۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ نسخه با برخی از نسخه‌ها دگرگونی‌های فراوانی دارد، مصحح در رمضان ۱۰۸۱؛ تملک: بهاءالدین محمد حسینی در قزوین به تاریخ ۱۰۶۶؛ مهر: «العبد المذنب محمد علی» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۱۸۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۶ - ۱۶۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غضنفر حسین شیرازی، تا: قرن ۱۱؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵ق؛ ۱۹۵گ، اندازه: ۱۲/۸×۲۴/۵سم [ف: ۱۴- ۳۴۲]

۱۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با علامت بلاغ، در سه برگ آخر رساله‌ای ناتمام درباره احق ناس به سؤال کردن در معالم دین آمده؛ مهر: «محمد قاضی سعیدی اراک وکیل رسمی دادگستری» (مستطیل)؛ ۲۳۱گ، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۵

آغاز: الواسطی و من کتاب الکشف و البیان فی تفسیر القرآن لابی اسحق احمد؛ **انجام:** و ان ینازعه فی الخلافة ان هذا من اعجب الامور الهایلة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (هشت ورق) و انجام (یک ورق)؛ مصحح؛ واقف: حاج احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ ۲۸۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۳سم [ف: ۱۴ - ۳۴۴]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۷۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با علامت مقابله‌ای از روی نسخه عبدالله بن محمود شوشتری، یادداشتی درباره کتاب و مؤلف به خط «یحیی بن محمد شفیع» به سال ۱۳۱۶؛ ۹۱گ (۱پ-۹۱پ)،۲۷سطر،اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۸۶]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۲۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تاریخ نسخه‌ای که این یکی از روی آن نوشته شده گویا ۱۵ ذیحجه ۷۰۱ بوده؛ کاغذ ترمه، ۱۹۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۵/۶سم [ف: ۱ - ۳۶۲]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۰ ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: - ۵۴۳]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حفظ وصایا الله و الرسول فی وصایا الله و الرسول فی ثواب رسوله و عترته و قبول نصیحته

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده؛ تملکی در ۱۰۷۷؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۰۳

آغاز و انجام: برابر

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: اسکندر شهمیرزادی، تا: قرن ۱۱؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۳۵

آغاز: بسمله، حمدله قال عبدالمحمود مؤلف هذا الکتاب رحمه الله شرعت انظر فی ظواهر عقاید الاربعة المذاهب فرایتها کما قالت الشیعة فی صفات عجیبة؛ **انجام:** و عن التوسط بین تضاد الروایات و تقبل الله جل جلاله بارشاده ... علی حقیقة مراده ان شاء الله تعالی و تقدس و السلام علی من اتبع الهدی

ج ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح کوچک، مجدول؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۵۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۹سم [ف: ۲۶ - ۳۶۴]

۱۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۴۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۱۷۷گ، اندازه: ۲۰×۲۵سم

[نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۴]

۲۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۵۳

خط: نسخ، کا: حسن بن محمود، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: احمد بن محمد حسین حسینی عشائی در ذیحجه ۱۲۴۰؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۴]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۰-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من ذلک ما رواه الحمیدی ایضاً فی کتابه فی مسند ابی هریره فی الحدیث الثامن

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با گواهی بلوغ قرائت؛ ۳۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴ – ۴۳۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی احمد بن محمد شجیع، تا: غره رجب ۱۰۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ واقف: دکتر حسن شهیدی، مهر ۱۳۲۳؛ ۲۹۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵× ۱۹سم [ف: ۵ – ۲۱۲]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۴

آغاز: بسمله و به نستعین. قال عبدالمحمود بن داود ... و شرعت انظر فی ظواهر عقاید الاربعه؛ **انجام:** تحقیق امور اهل الدیانات قد وقع الفراغ ... محمد الانصاری غفرالله له

خط: نسخ، کا: محمد انصاری، تا: ۱۰۲۷ق [الفبائی: ۳۹۴]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن امیر شیخ محمد جعفری، تا: صفر ۱۰۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ(۱پ-۱۱۸پ)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۲۸]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن شیخ علی للحصاوی، تا: سلخ ذیحجه ۱۰۳۱ق؛ توسط ابوالفضل عبدالکریم طبسی فهنانجی شیرازی ملاحظه و تصحیح شده و برخی اضافات و توضیحات در هامش آن اضافه شده؛ تملک: اسماعیل بن شیخ محمد اللحساوی، عبدالله بن حسین صوری بحرانی در تاریخ ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۸۹گ، ۲۸سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱/۳۳ – ۵۵]

۲۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۳۸-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: محمود بن غلام علی طبسی، تا: میانه‌های ذیقعده ۱۰۴۵ق؛ از روی نسخه نوشته ۱۵ ذیحجه ۷۰۱ق با یادداشت: «تقدیم حضور» از اسحاق بن محمد قاسم ۱۳۵۰ق، با یادداشت زین العابدین کریم (کرمانی ؟)؛ ۲۶۴ص، ۲۴ سطر (۱۳×۲۸/۵) ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۵۶]

۲۷. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۱۰

خط: نسخ، کا: ابوطالب بن علی، تا: یک‌شنبه ۲۳ رمضان ۱۰۴۵ق؛ مصحح؛ تملکی بدون نام به تاریخ رجب ۱۳۵۱ با مهر «العبد المذنب محمد ابن علی اکبر» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۹گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: – ۱۱]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹۴

آغاز و انجام: برابر

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: ابوطالب بن علی حسینی، تا: جمعه ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۵۷ق؛ وقفنامه مرتضی قلی خان؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم[ف:۲۶-۳۶۳]

۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر شولستانی، تا: رمضان ۱۰۵۹ق؛ مهر: «العبد المذنب محمد باقر»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۵۴گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۷۲]

۳۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۰۶۰ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ تملک: محمد حسین؛ جلد: چرم قرمز، ۲۸۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [مؤید: ۲ – ۳۱۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن ابن نورالدین محمد شهیر به حافظ اصفهانی، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۰۶۲ق؛ از روی نسخه نوشته روز سه‌شنبه ۱۵ ذیحجه ۷۰۱ق؛ مهر: محمد رفیع؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۷گ، ۲۰ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۷سم [سنا: ف: ۲ – ۱۲۰]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۹ رمضان ۱۰۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۶۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۲۴/۸سم [ف: ۱۴-۳۴۲]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا: حسن بن محمد حسینی احسائی، تا: رجب ۱۰۶۳ق، جا: حیدرآباد؛ نگارش شده از روی نسخه ۷۰۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۵۸]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۶ ربیع الثانی ۱۰۶۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۹۷]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله اجمعین

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن منصور سبزواری، تا: شنبه ۵ صفر ۱۰۶۹ق، جا: مشهد رضوی؛ مذیل به «منهاج الکرامه فی معرفة الامامه» از علامه حلی مشتمل بر ۶ فصل درباره اثبات حقانیت مذهب امامیه و لزوم تبعیت از آن و اقامه دلایل و براهین متقن بر امامت و ولایت حضرت علی و فرزندان آن بزرگوار (ع) و بر حق نبودن امامت و خلافت دیگر نااهلان است؛ مصحح؛ واقف: فاضلخان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مذهب، ۱۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۴/۷سم [ف: ۱۴ – ۳۴۳]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۰/۱-ف
نسخه اصل: مدرسه نواب ش ۳۶؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۴۵]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: امیربیک بن حاجی سلطان میرک، تا: صفر ۱۰۷۰ق؛ مصحح، با علامت مقابله‌ای با نسخه شیخ محمد حرعاملی؛ تملک: حیدرحسینی عاملی؛ مهر: «عبده الراجی محمد هادی» (بیضی) تویسرکانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۸۶]

۳۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: جعفر بن حسن علوی موسوی حسینی، تا: ۱۰۷۰ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۳۹گ (۲۳۵+۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۹۵۰]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شریف، تا: ۱۰۷۱ق؛ تملک: عبدالائمه النجبا، نظام العلماء که کتاب را از آقا محمد جعفر طهرانی امانت گرفته؛ مهر: مهر وقف ملا محمد جعفر مجتهد طهرانی، «مرید شفیع خان»، «محمد شفیع»، «یبعثک ربک مقاماً محموداً» با تاریخ ۱۲۳۶، «عبدالائمه النجباء نظام العلماء» (چهارگوش)؛ اهدایی: ناصر کاتوزیان؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۹گ(۱پ-۱۸۹پ)، ۱۷-۲۱ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۹ – ۱۴۸]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد طاهر حسینی، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۴ق؛ از روی نسخه‌ای که در ۱۵ ذیحجه ۷۰۱ (۳۷ سال پس از فوت مؤلف) نوشته شده بوده؛ واقف: ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ ۲۴۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۶×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۱۲]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۸۷
خط: نسخ، کا: محمد بن خواجه شاه علی قائنی مشهدی، تا: سه‌شنبه ۲۵ شوال ۱۰۷۶ق؛ مقابله کتاب را محمد بن علی قاجار از روی نسخه مولانا محمد مؤمن بن شاه قاسم سبزواری در مشهد مقدس به تاریخ پنج‌شنبه بیستم ذیحجه ۱۰۷۶ به پایان برده؛ تملک: جعفر بن محمد با مهر «عبده الراجی جعفر بن محمد» (بیضی)؛ مهر: «عبده الواثق صادق»؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳× ۲۵سم [ف: ۱۴ – ۲۷۰]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۸۴-۵۸/۳۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۰۷۶ق؛ ۲۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۵ – ۲۸۵۱]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۴۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۳۷]

۴۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۹۰
آغاز: و الاکرام مثل یوم بدر و أحد و حنین و خیبر و یوم قتل عمرو بن عبدود کما قال النبی صلی الله علیه و آله
خط: نسخ، کا: خلیل بن ابراهیم کعبی، تا: ذیحجه ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: ممد مهدی بن محمد محسن به سال ۱۱۸۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۸۶]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳ صدر
خط: نسخ، کا: رضا بن حاج قطب الدین، تا: ۱۲ صفر ۱۰۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۸گ، ۱۹ سطر (۹×۲۲/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۵ – ۱۸۸]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی مفضل خادم حسینی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۰۸۳ق؛ واقف: علی مفضل خادم حسینی، ۱۰۸۹؛ جلد: میشنی مشکی، ۲۷۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۵ – ۲۱۱]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۴۶-۲۶/۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن اسدالله، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۰۸۵ق؛ در ربیع الاول ۱۰۸۶ توسط سید نعمت الله جزایری در شوشتر با نسخه صحیحی مقابله و اختلاف نسخه را درحواشی درج شده؛ تملک: سید نعمت الله جزایری؛ جلد: مقوا، ۱۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۵ – ۲۸۵۱]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۷۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۵ شعبان ۱۰۸۵ق؛ مهر: اسدالله، محمد علی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲۳۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۴۱۸]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن بابو الطالقانی، تا: جمعه ۱۰ جمادی الثانی ۱۰۸۶ق؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ ۳۳۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۲سم [ف: ۱۴ – ۳۴۳]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: شمس الدین بن محمد جوانغاری، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۲۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۴۵۲]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۲۷
خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ربیع الاول ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: آغاز (از دیباچه)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۲۶گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۳ – ۳۲۸۸]

۵۲. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱/۱
خط: نسخ، کا: علی بن محمد جزائری تمامی، تا: ۲۸ رمضان ۱۰۹۱ق؛ ۲۵۲گ (۱پ-۲۵۲ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۶]

۵۳. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۱۳
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد امین بن محمد علی، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۰۹۲ق؛ واقف: محمد علی بن محمد امین؛ ۱۷۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: - ۲۲]

۵۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ ذیحجه ۱۰۹۲ق؛ مصحح، محشی، مقابله از سنقری در ۱۳۶۶ق؛ جلد: مقوا قهوه‌ای، ۳۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۴]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا: ۱۰۹۵ق؛ محشی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۴]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج حنایی، ۳۱۳گ، ۱۹ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۷-۶۲]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۵۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۲۹۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۳۵/۶سم [ف: ۱ - ۳۶۲]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۹-۵/۱۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن علی جزایری مشعسعی، تا: قرن ۱۲؛ تملک: علی بن عبدالله جزایری، علی بن عبدالله بن فرج الله جزایری؛۲۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۵۱]

۵۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۸۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حاج محمد، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: شیخ مهدی طاهری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۵گ، ۱۸ سطر (۶×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱×۲۳سم [ف: ۳ - ۹۹۶]

۶۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد رواه مسلم فی المجلد الثانی من صحیحه باسناده الی سلمان بن ربیعه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «علی اصغر»؛ واقف: حاج شیخ محمود فرساد؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۲گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۶/۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۰۷۹]

۶۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۲۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با بلاغ سماع؛ اندازه: ۱۳/۵× ۲۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۴]

۶۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالله بن حاج حسن بن حسینی و علی بن محمد بن علی حیدری بحرانی، تا: قرن ۱۲؛ تملک: ابوالقاسم ابن الکاظم موسوی در۱۲۶۰ق در نجف، عبدالله بن حاجی محمدرضا فرزند مرحوم الاغا باقر، عبدالله بن الحاج حسن، عبدالله بن محمد بن علی بن نصار الجزایری صمدی؛ مهر: «عبدالله ... ؟» (بیضی)، «ابوالقاسم بن کاظم الموسوی» (دایره‌ای)؛ ۲۲۹گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۹۳]

۶۳. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۱۹
خط: نسخ زیبا، کا: عبدالخالق بن محمدشفیع قائنی، تا: اواخر دهه سوم از جمادی الثانی ۱۱۰۳ق؛ ۱۳۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [مدرسه جعفریه زهان: ف: - ۱۳۱]

۶۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: حسین بن میر خلیل حسینی، تا: محرم ۱۱۰۴ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۴۱]

۶۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد النبی و آله الطاهرین و سلم تسلیماً کثیراً
خط: نستعلیق، کا: أسد نیری، تا: پنج‌شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۱۱۰۷ق؛ مقابله شده به تاریخ رجب ۱۱۰۸ق، مصحح، با علامت بلاغ، با یادداشتی از سید حسین موسوی لاهیجی به تاریخ شعبان ۱۲۶۱ق؛ واقف: الحاج زین العابدین، رمضان ۱۲۲۷؛ جلد: چرم زرد، ۲۶۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [مؤید: ۱ - ۸۶]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد فاضل بن محمد مؤمن گیلانی، تا: ۹ رمضان ۱۱۱۰ق؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۸گ، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۱۲]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و روی مثله عن امیرالمؤمنین علی رضی الله عنه لما ظفر بذی الثدیه ثم سیرالشریف بعونه تعالی قد فرغ من تسویه هذه النسخه الشریفه فی ...
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۸۸ق؛ تملک: نام محمد علی، ابن محمد قاسم محمد علی قمی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۶سم [ف: ۱۴ - ۱۱۶]

۶۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۲ق [ف: ۳ - ۹۸]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اتبعنا عترته الذی ... و الحمدلله رب العالمین.
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن عبدالله، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۲۳۷ق؛ مجدول؛ ۱۸سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۳۲ - ۳۳۸]

۷۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۶۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۱۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۸۰]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۳۶
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اوضح للعباد سبیل الرشاد؛ **انجام:** لقد حصنی الله سبحانه و تعالی هذه الشریفه المختومه تمت و الحمدلله رب العالمین سنه ۱۲۷۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق [الفبائی: ۳۹۴]

۷۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۲۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تمت النسخة الشریفة المسماة بالطرائف المنسوبة الی مؤلفها السید رضی بن طاوس، بقلم الحقیر المسکین، علی بن الشیخ حسن یاسین النجفی، سنة الالف و المأتین و واحد و ثمانین من الهجرة
خط: نسخ، کا: علی بن شیخ حسن یاسین نجفی، تا: ۱۲۸۱ق؛ با آثار مقابله در سال ۱۲۸۱ق به خط علی بن شیخ حسن یاسین انجفی؛ واقف: مهدی سبط حاتم رشتی، ۴ جمادی الاول ۱۳۶۸؛ ۱۹۶ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [فهرست عراقی: ۱ – ۲۴۵]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۱۶/۱
همان نسخه بالا [ف: ۳ – ۱۱]

۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن عباس بن علی بن حسین بن عبدالله بحرانی کرزکانی، تا: ۱۲۸۳ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده با عبارت: البصر؛ مهر: کاتب «العزة لله عبده علی ابن عباس ۱۲۸؟» (هشت ضلعی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۸۲گ (۱–۱۸۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴۰ – ۱۸۳]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: حسین بن محمد تقی نوری طبرسی ۱۲۸۸؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ – ۳۱۹]

۷۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۴/۲
خط: نسخ، کا: علی بن غنام حسینی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بغدادی [نشریه: ۱۱ – ۹۳۰]

۷۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: توس [نشریه: ۲ – ۱۰۳]

۷۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۶/۲-ف و ۴۲۰۷/۲-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۳۲]

۷۸. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۸/۳
کا: عبدالمحمود مصری، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۳۰۲]

۷۹. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه نوشته شده در ۱۷ رجب ۹۱۰ از روی نسخه نوشته یحیی بن محمد بن ابی قاسم بخاری در ششصد و چندی (در یادداشت آقای فرزانه پور ۶۱۰)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [نشریه: ۳ – ۱۹۱]

۸۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۶۱
آغاز: و صدقوا العترة فی تلک الروایات بما تقدم ذکره من روایاتهم فی صحاحهم و من طرایف بهتهم للعقول و الشرایع و العواید انهم یقولون؛ **انجام:** من مسند ام سلمه من عدة طرق و روا نحو ذلک فی مسند سعید بن المسیب و جمیع هذه الروایات [فی الجمع] بین الصحیحین للحمیدی و من ذلک ما رواه ایضا.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۸]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ندارد
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۱ – ۲۳۴]

۸۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱
انجام: فقال لا أحرز هذا الموضع فتحترق أجنحتی. قال ثم زوجنی فی النور ماشاء الله ...
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۵پ–۲۹پ)، اندازه:۹/۵×۱۶سم [ف: ۲ – ۱۹۱]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۲-۶/۱۳۵
آغاز: فان قال معترض هذه الاحادیث متفق علی صحة نقلها عن رسول الله وهی صحیحة ... فجوابه ان رسول الله لما وصف المهدی بصفات متعدده؛ **انجام:** یقول ومن، قتل مؤمناً متعمداً فجزاءه جهنم خالداً فیها وغضب الله علیهم ولعنه
بخشی از کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۴۴گ، ۱۹–۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵ – ۲۸۵۱]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی ترک اقتدایی بکل من یذهب إلی ما یشهد المعقول و المنقول ببطلانه و فساده.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با دستخط صالح بن جارالله که نسخه را به برادرش احمد بن جارالله بخشیده؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۶۱گ (۲۱۲–۲۷۲)، ۹ و ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۵ – ۷۷]

● الطرائف (ترجمه) = ترجمه طرائف ابن طاوس /

کلام و اعتقادات / فارسی

at-tarā'ef (t.) = t. tarā'ef-e ebn-e tāvūs

فاضل، محمد جعفر بن محمد، ق۱۲ قمری

fāzel, mohammad ja'far ebn-e mohammad (- 18c)

وابسته به: الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف؛ ابن طاوس، علی بن موسی (۵۸۹–۶۶۴ق)
اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی
مترجم، که از مسلمانان زمان و آستان‌بوسان شاه سلطان حسین صفوی بوده است، می‌گوید در این زمان که شاه شیعه را بر سر آن است تا دفع کفر کند و رایت و علم شیعیان را بر آفاق

افرازد، من نیز بر آن شدم که دست به ترجمه پارسی طرائف ابن طاوس زنم زیرا این کتاب دفع خلاف معاندان شیعه می‌کند و خواندن آن همه پارسی‌زبان را به‌کار می‌آید چه آن با شدت اثبات حقانیت شیعه و رفع شبهات وارد بر آن می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷

آغاز: بسمله، طرایف و طوایف شکر گزاری که زبان عرفان؛ **انجام:** و در یوم لاینفع مال و لابنون از عواصف ... قهاریه مصون و محروس دارد بمحمد و آله اجمعین.

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد قاسم، بی‌تا، جا: تبریز؛ ۱۵۷ص، ۳۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۱۷]

● الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

aṭ-ṭarā'if fī ma'rifat-i maḏāhib-iṭ ṭawā'if (t.)

وابسته به: الطرائف فی معرفة مذاهب الطوائف؛ ابن طاوس، علی بن موسی (۵۸۹-۶۶۴ق)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۱-۵/۷۱

آغاز: تمام شد جزء اول از طرایف دربطلان مذهب طوایف تصنیف السید الحر العلامة ... رضی الدین ابوالقاسم ... اما جزءثانی از کتاب طویف عبدالمحمود گوید: ابن داود مؤلف کتاب گوید چونکه سنجیدم گفت وگوی این فرقه شیعه را؛ **انجام:** ونیز دیدم که ابتدا کنم برای تو به تعلیم کتاب الله و تأویل وتفسیر و تبین آن و آزمودن شرایع اسلام وحکمهای حلال وحرام

از اول جلد دوم تا خاتمه کتاب. در الذریعة یک ترجمه از کتاب مذکور معرفی شده از علی بن حسن زواری. ولی ترجمه حاضر مربوط به قرون اخیر است؛ خط: نسخ، کا: مترجم، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۲گ، ۱۷-۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۸۴۴]

● طرائف اللطائف / معما، شعر / عربی

ṭarā'if-ul laṭā'if

حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی، - ۱۱۵۰؟ قمری

hoseynī seyfī, mohammad ebn-e mohammad mahdī (-1738)

در نظم برخی از لغزهای نحویان.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۷۰/۲

آغاز: یقول راجی فضل ربه السنی ×× محمد یدعی قوام الحسنی / نظمت بعد الحمد و الصلوة ×× نبذا من الالغاز للنحاة؛ **انجام:** امدد مدا مددا صوتا ×× مدی مدا امددن المدا

خط: نسخ، کا: علی عماد بن محمد بحرانی، تا: ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵ - ۲۵۴]

● طرائف المقال فی معرفة طبقات الرجال = طبقات الرواة / رجال / عربی

ṭarā'if-ul maqāl fī ma'rifat-i ṭabaqāt-ir rijāl = ṭabaqāt-ur ruwāt

چاپلقی، علی اصغر بن محمد شفیع، - ۱۳۱۳ قمری

čāpalaqī, 'alī asqar ben mohammad šafī' (- 1896)

تاریخ تألیف: شب ۲۰ صفر ۱۲۹۴ق

نام‌های روات حدیث و اصحاب ائمه معصومین علیهم السلام و مشایخ صاحب اجازه و شرح حال مختصر هر یک از آنها با تعیین عصر یا تاریخ وفات آنان است؛ در ۳۱ طبقه که از مشایخ و عصر مؤلف شروع شده و به عصر پیامبر اکرم (ص) ختم می‌شود. اصل این کتاب برای شناخت طبقات محدثین تألیف شده، ولی ابوابی مفید براین موضوع افزوده شده و برای هر یک از مصادر رمزی قرار داده است و هفت باب اول در نسخه اصل مجدول بوده که در چاپ این روش به هم ریخته شده است. دارای یک «مقدمه» و ده «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی تعرفی علم الرجال و الدرایة و الرموز المدونة فیه؛ باب ۱. طبقات الرواة؛ باب ۲. الالقاب النسبیة و ترجمتها؛ ۳. الالقاب الغیر النسبیة و تراجمها؛ ۴. اسماء الائمة و القابهم و کناهم و مدة اعمارهم؛ ۵. تعداد المذاهب و الفرق المختلفة؛ ۶. اقسام الحدیث و الاصطلاحات؛ ۷. اسباب المدح و الذم؛ ۸. منشأ اختلاف المذاهب؛ ۹. ذکر فوائد نافعة؛ ۱۰. ذکر المفردات من الرجال؛ الخاتمة: فیها ثلاثة امور.

آغاز: الحمدلله حمداً یستوجب من نعمه اسبغها و من قسمه أوفرها و من عنایاته أجلها و أعظمها ...

انجام: و کان مدة تألیف الکتاب تقریباً سنة کاملة و الله الموفق للسداد و الحمدلله اولاً و آخراً وظاهراً و باطناً.

چاپ: قم، کتابخانه آیة الله مرعشی، ۱۴۱۰ق، تحقیق سید مهدی رجائی، دو جلد، ۶۵۶ + ۶۸۸ ص

شرح و حواشی:

۱- مستدرک طرائف المقال = تکملة طرائف المتعال؛ چاپلقی، علی اصغر بن محمد شفیع (-۱۳۱۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۳۴ و ۱۵۱۸عکسی

آغاز و انجام: برابر

باب اول تا هفتم کتاب در جدول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، ۲۰ شعبان ۱۲۹۴؛ مصحح؛ ۲۴۹گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۷] و [عکسی ف: ۴ - ۴۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۷/۲

در فهرست با عنوان «طبقات الرواة» آمده. قطعه‌ای از جزء اول را فقط؛ خط: نسخ، کا: میرزا علی اکبر شرفخانی، تا: ۱۳۸۴ق؛ ۶۸گ

(۱۴۵ر-۲۱۲پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱ - ۳۹۵]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، مجدول؛ ۲۱۵گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۸۵]

● طرائق الریاض / فقه / عربی

ṭarā'iq-ur rīyāḍ

دربندی، غلامحسین بن علی اصغر، - ۱۳۲۲ قمری

darbandī, qolām-hoseyn ebn-e ʻalī asqar (- 1904)

وابسته به: ریاض المسائل فی بیان (تحقیق) الاحکام بالدلائل = شرح کبیر = شرح مختصر النافع = ریاض المسائل و حیاض الدلائل؛ طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی (۱۱۶۱-۱۲۳۱) حاشیه استدلالی متوسطی است بر کتاب «ریاض المسائل». این حاشیه بیشتر جنبه توضیحی دارد و آنچه را که طباطبائی به اجمال گفته و تفصیل لازم بوده تفصیل می‌دهد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۱۸
آغاز: حمداً لک یا معین و صلاة علی نبیک الامین ... هذه تعلیقة علقتها علی ریاض الاحکام المعروفة فی ألسنة الطلاب بالشرح الکبیر؛ **انجام:** فاللام فی الطیر لایتعین کونه للجنس فیجوز کونها للعهد و المراد المأکول اللحم و مع قیام ...
از آغاز کتاب تا اوائل رکن رابع در نجاسات؛ خط: نسخ، کا: سید محمود شمس الدین حسینی مرعشی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۷ - ۲۸۴]

● طربخانه = رباعیات خیام / ادبیات / فارسی

tarabxāneh = robāʻīyyāt-e xayyām

رشیدی تبریزی، یار احمد بن حسین، - ۸۶۷ قمری

rašīdī tabrīzī, yār ahmad ebn-e hoseyn (- 1463)

تاریخ تألیف: ۸۶۷ق
یار احمد از فضلا و معاریف آذربایجان است، نسخه‌ای از رباعیات عمرخیام را بر حسب موضوعات مختلفه و مطالب متنوعه تنظیم نموده و در باب دهم آن ده حکایت نقل کرده است که مشتمل بر بدایع و غرائب ولادت و مدت عمر و رحلت حکیم مشارالیه می‌باشد ...؛ در ده «فصل»: ۱. تنزیه و مناجات، ۲. حکمایات، ۳. نصایح و آداب، ۴. اختتام و فرصت، ۵. خمریات، ۶. جریان فصول خصوصاً در بهار، ۷. نکات تسمیات ملمعات، ۸. موقوفات، ۹. شکریات، ۱۰. مشتمل بر ده حکایت از بدایع غرایب و کرامات.
چاپ: به کوشش مرحوم جلال الدین همایی چاپ شده است
[دنا ۳۴۱/۷؛ دانشمندان آذربایجان ص ۴۰۰؛ منزوی ۲۹۹۴]

۱. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۶۳/۱۲
آغاز: ای از حرم ذات عقل آگه نی ×× ... معصیت و طاعت ما مستغنی؛ **انجام:** مستم ز گناه و از رجاء هوشیارم ×× امید به رحمت تو دارم یعنی
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: تیماج ماشی، ۴گ (۱۶۹-۱۷۲)، ۱۴ سطر [اوراق عتیق: ۲ - ۳۸۵]
۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۹۹/۱بخش۳
نسخه اصل: تربت مولانا ش ۲۶۱۵ (فهرست قونیه ۳: ۱۹، ۲۰ ش ۲۵۹۹)؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰، جا: دستان فیروزغند استرآباد؛ با خط جلال همایی [ف: - ۱۲۴]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۰۰/۱بخش۳
همان نسخه بالا [ف: - ۱۲۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۳ شوال ۹۴۴ق؛ مجدول، با سرلوح، پیشانی زرین؛ مهر: «کتب خانه سید ابوجعفر تعلقه دار سرپورسه ...»، «امیر یعقوب ۱۲۰۶»؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۷۷گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۳۳۹]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۶/۱
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: نوروز ۱۰۹۶ق؛ ۳۸ص (۱-۳۸)، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۲]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳/۱-ق
نسخه اصل: موزه قونیه ش ۲۶۱۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ (۱-۳۶)، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۳]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۹۱
آغاز: زیر هر توی آن سخن توئیست. فلهذا این کمینه ارباب طلب حبل محبت الانام فی جیدی یار احمد بن حسین الرشیدی المشتهر بالتبریزی؛ **انجام:** زمحنت روزه روز من چو شب بود ×× پنداشته بودم که سحر میخوردم
با دیباچه‌ای به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حاشیه برگ ۵ یادداشتی بدین عبارت دیده می‌شود: «این کتاب اشعار خط شاه محمود که کاغذ آن خنبالق (کذا) اصل است مال فرزندی حسینقلی خان فی شهر شعبان ۱۲۸۱» و بعد از آن آمده است: «... بفرزندی میرزا جعفر خان بخشیدم ۱۳۰۵»؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۱۰۷]

● طرب القلوب = مختار نامه / داستان / فارسی

tarab-ol qolūb = moxtār nāme

واعظ رازی، محمد قاسم، ق۱۱ قمری

vāʻez-e rāzī, mohammad qāsem (- 17c)

اهدا به: قران السعدین سکندر جاه؟
مختارنامه است و برای پادشاهی علوی گویا از صفویان در یک «مقدمه» در ستایش دوازده امام و دوازده «مجلس» ساخته شده و

در آغاز آن از «نمک خان خلیل ابوالبقا» که در گذشته بود یاد شده است.
آغاز: ای قادر مختار توانای عظیم ×× ای زنده و لا یزال و دانای حکیم
[دنا ۳۴۱/۷؛ الذریعه ۱۵۹/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۴۳۷/۱ و ۱۷۱۶/۳]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۱۱
آغاز: بر چهره جان شیعیان گشاده و چون اخبار فرخنده آثار آن خجسته دثار بعبارات نا منقح والفاظ غیر موضح نوشته شده بود؛
انجام: ابراهیم فرمود تا آن ملعون را زنده در آتش انداختند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: نمک خان خلیل ابوالبقاء؛ کاغذ: شکری اصفهانی، ۲۵۸گ، ۱۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۵۱۷]
یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۰۰
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۸۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۳۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۴۴
آغاز: ابتدا کردم بنام ذو الجلال ×× قادر حی لا شزیک بی زوال؛
انجام: آن سکان جهنم آن مؤمن صادق القول و صاف دل را در میان گرفته شهد کردند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲/۳۳ – ۱۳۱]

● طرب المجالس = مناظره انسان و حیوان / عرفان و تصوف / فارسی

tarab-ol majāles = monāzere-ye ensān va heyvān

حسینی هروی، امیر حسین بن امیر عالم، ۶۷۱ - قرن۸ قمری

hoseynī heravī, amīr hoseyn ebn-e amīr ‘ālam (1273 - 14c)

در اخلاق صوفیانه است، به نثر و نظم، و این‌که شرف انسان بر جمیع حیوانات از روی تحقیق و نه تقلید معین و مقرراست. کتاب نثری بسیار شیوا و اشعاری گویا از خود مؤلف دارد. در پنج «قسم» هر کدام مشتمل بر چندین «فصل»: ۱. بیان خلق و امر، هشت فصل، ۲. آفرینش اصناف مردم، در دوازده فصل، ۳. فضیلت و شرف انسان، در چهارده فصل شامل مناظره انسان و حیوان ۴. اخلاق حمیده، در نه فصل، ۵. اوصاف ذمیمه، در دوازده فصل.
آغاز: حمد و ثنای مرخدای را جل جلاله و عم نواله آن صانعی که ذره خاک کثیف را از حضیض مرکز جهل طبیعت به نظر لطف دایره نقطه علم گردانید آن مبدعی که قطره آب ضعیف را
چاپ: در هامش «اشعة اللمعات»، تهران، ۱۳۵۴؛ ایران، تهران، ۱۳۰۳ق، سنگی، وزیری، ۱۱۶ص (صص۱۵۹-۲۷۴) در هامش
[الذریعة ۱۶۰/۱۵ و ۱۰۰/۹ و ۱۰/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۷۵/۲؛ دنا ۳۴۱/۷-۳۴۲ (۲۷ نسخه)؛ مشترک پاکستان اسلام آباد ۱۶۸۱/۳؛ فرهنگ سخنوران ۱۶۶؛ کشف الظنون ۱۱۱۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۶۳۵/۷]

۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۸/۱ فرخ
خط: نستعلیق خوش، کا: فضل الله بن مرتضی موسوی، تا: ۲۰ شوال ۸۳۴ق؛ مجدول، مذهب، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۱۶۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۷/۱-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۷۳۵]
۲. تهران؛ صنعتی‌زاده، همایون؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق، کا: بهاءالدین، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ – ۷۹۹]
۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** هر یک را بنور بصیرت دریابد هر چه صادر میشود با اصل آن رجوع میکنند تا معین به بیند که آن نوع کدام قسم است و این اشارتیست بس غامض و ما یعقلها الا العالمون ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوحی زیبا به شیوه هراتی، نسخه کهن است و حداکثر از آثار قرن دهم است؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۵۴گ، ۴۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۳ – ۹۵۲]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱
خط: نسخ، کا: سید داود پسر حسن حسینی، تا: جمادی الثانی ۹۸۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۴گ (۲پ-۶۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۵ – ۲۴۱]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۹/۲
آغاز: بسمله، قسم سیم در فضیلت و شرف انسان، بر جمیع حیوانات و این قسم بر چهارده فصل، مشتمل است بر لطایف بسیار، که فضیلت انسان بر جمیع حیوانات؛ **انجام:** ملک جنیان با قوم خود به یک بار زبان به تحسین و ثنای برگشادند، بیت: زبانست یا خنجر آبدار ×× که وقت سخن کرد گوهر نثار ...
شامل قسم سوم از پنج قسم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۱۰گ (۵ر-۱۴پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۳۱۷]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۸۹
خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین بن عبدالغفور، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد شیرازی؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۴۰]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر ربیع الاول ۱۰۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷گ، ۱۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۵۸]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۴
آغاز: سبب صاحب دولتی بر وضع شریعتی؛ **انجام:** و السلام علی

من اتبع الهدی ... گداعلی بن احمد بن القباد.
خط: نستعلیق، کا: گدا علی، تا: ۱۰۳۳ق [الفبائی: ۳۹۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** به غیر از رسوم و عادت نیست و آن رسم و عادت روشی است در میان ذریت آدم تا دامان قیامت. و الله اعلم و افهم
خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۸ رجب ۱۰۵۳ق، جا: احمد آباد گجرات؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۷گ(۶۵پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۹]

۱۰. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲/۱۶۱ر
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حاجی شکر الله جندقی، تا: ۱۰۶۲ق؛ از فصل اول در آغاز آفرینش، (ص ۱۶۳چاپ شده با اشعة اللمعات جامی در ۱۳۰۳) تا ص ۲۷۳ همین چاپ و «وصیت» را ندارد؛ جلد: مقوایی، ۱۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۱]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** دوازدهم هرجا باشد مصنف را بدعاء خیر یاد آورد (چاپی: دوازدهم به هیچ وجه کینه مسلمانی را در دل راه ندهد).
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاج محمد نیریزی، تا: ۱۰۹۶ق، به دستور استاد بن علی زرگر؛ کاغذ: اصفهانی، ۹۸گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۹۰]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** از بدخشان یاقوت آورم ...
نسخه چنین است: قسم یکم درآغاز آفرینش و بیان خلق، در هشت فصل: ۱. در آغاز فطرت و صفت عالم غیب، ۲. چون بحر محیط عالم را پرموج ارادت بینم، ۳. در اشارت به حقیقت دنیا ...، قسم دوم در اصناف ذریه آدم در دوازده فصل قسم سوم در بیان انبساط لطایف در پانزده فصل، قسم چهارم در بیان اخلاق حمیده، در نه فصل، قسم پنجم در اوصاف ذمیمه؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ آشفتگی دارد؛ ۷۲گ(۵۰ر-۱۲۱پ) [ف: ۱ - ۱۷۱]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اشارتی است بس غامض و دقیق و ما یعقلها الا العالمون
خط: نستعلیق زیبا، کا: بهاء الدین، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، مصحح، دارای سرلوح رنگین؛ مهر: «علی اکبر الحسینی» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی علی اکبر الحسینی» (مربع)، «العبد محمد رفیع» (بیضی)؛ ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۱۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۰۰]

۱۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، سطور چلیپایی (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [نشریه: ۳ - ۱۹۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برای آمد و شد اصحاب تجارت تا از متاع عرفه او پس تا ... چیست.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۰/۲ حکمت
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز؛قطع:ربعی [ف: ۲ - ۵۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۲۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس مآل هریک چیست.
پنج فصل از قسم اول است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۳ص (۴۹-۷۱)، اندازه: ۱۸/۳×۱۱/۶سم [ف: ۷ - ۷۶۹]

۱۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۱
خط: نسخ، کا: محمد حسن همدانی، تا: شوال ۱۳۰۶ق، جا: توس، برای رکن الدوله فرمانفرمای خراسان و سیستان [نشریه: ۲ - ۸۸]

۱۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۴ فرخ
خط: نسخ، کا: احمد بن محمدموسوی بحرینی، تا: سلخ محرم ۱۳۰۷ق، حسب امر آقامیرزا سید محمد حسینی موتمن لشکر خراسان و سیستان؛ مجدول؛ جلد: روغنی زمینه طلا، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۱۲۵]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بس غامض و دقیق و مایعقلها الا العالمون
خط: ریحان، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح مذهب؛ مهر: «بنده شاه جهان صادق ۱۰۲۲» (دایره)، «مرشد شاه جهان صالح بود ۱۰۵۶»، «قاسم بن عبدالحق شیرازی ۱۰۳۷»؛ واقف: تاج ماه بیگم، شعبان ۱۲۶۲؛ ۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۴۳]

۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** وصیت این است که در جمیع احوال حق را جل ذکره مطلع احوال و ناظر افعال خود دانند جهد کنند تا این قاعده استحکام پذیرد که اساس شریعت و طریقت بر این نهاده‌اند و بنای جمله مقامات و احوال از بن ممهد می‌گردد و این را در اصطلاح محققان مراقبه خوانند و دوازده شرط بباید تا سالک دراین نوع متمکن
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۵۹]

۲۲. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه) و انجام (قسمتی از فصل دوازدهم که آخرین فصل کتاب است افتاده)؛ مجدول؛ اندازه:۲۰×۲۹سم [نشریه: ۷ - ۷۳۹]

۲۳. قم؛ شریعتی، محمد حسین (کتابخانه)؛ شماره نسخه:۶/۲
آغاز: به جدول افعال و صفات خود بپیراست؛ **انجام:** در پس پرده نشسته تسبیح می‌گفت، ملک پرسید که این جانور باریک ناف.
در چهار قسم تدوین شده و هر قسم مشتمل بر فصولی است: قسم ۱. خلق و امر، ۲. اوصاف بنی آدم، ۳. فضیلت انسان بر جمیع حیوانات، ۴. اخلاق حمیده، نسخه مزبور تا ابتداء فصل یازدهم از

فصل سوم را دارا است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۲ص (۵-۷۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: - ۳۹]

۲۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۴۷بخش۳

بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه‌ای که مهرهای هندی دارد و در یکی نام شاه جهان آمده با سالهای ۸ الهی و جز آن؛ مهر: عبدالحق بن سمر شیرازی عرض ۱۱۲۵، موسی حسینی؛ واقف: حاجیه تاج ماه بیکم [ف: - ۱۱۲]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲۰/۳

آغاز: مانند چاپی؛ **انجام:** که درجات و درکات ما عبارت از آن است و الله اعلم بالصواب.

در این بخش است که امیر حسینی از مناظره و گفتگوی انسان و جانوران که در رسائل اخوان صفا آمده بهره برده است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ چلیپا و راسته؛ ۷۷گ (۹۹-۱۷۵)، ۱۴ سطر(۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۷۷]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۴/۴

در این نسخه عنوان فصل سوم تا دوازدهم قسم پنجم دیده می‌شود؛بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۲۳ص (۱۰۱-۱۲۳)، ۲۱ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۳۶۴]

۲۸. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۸/۳

آغاز: حمد و ثنا مر مبدعی را که قطره آب ضعیف را در قعر دریای ظلمت به نور رحمت صدف در معرفت ساخت

خط: نستعلیق، کا: محمد بن شمس الدین محمد کرانی، بی‌تا؛ ۲۱گ (۳۷پ-۵۸ر)، اندازه: ۱۸/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۰]

● طرب المجالس (ترجمه) / شعر / ترکی

tarab-ol majāles (t.)

ملامحرمی میر شکار ترک

mollā moharramī mīr šekār-e tork

وابسته به: طرب المجالس؛ حسینی هروی، امیرحسین بن امیر عالم (۶۷۱-قرن ۸)

تألیف امیر حسین غوری، ترجمه محرمی گویا ملا محرمی میر شکار ترک (الذریعة ۹۷۴/۹؛ مجالس النفایس ص ۱۳۹). در الذریعة (۱۶۰/۱۵ و ۱۰۰/۹ و ۱۱۵/۴) و شرح حال و آثار امیر حسینی غوری هروی از مایل هروی (ص ۹۴) از این ترجمه یاد نشده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۳۱

آغاز: حمد و سپاس و شکر بی قیاس اول مالک ملک ازلیت و اول پادشاه لم یزلیست که آفریننده نار و نور؛ **انجام:** درین مرتبه هیچ فاضل نبود ×× چه حسان چه سحبان و وائل نبود

خط: نسخ، کا: شعبان مذهب، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۱سم [ف: ۱ - ۶۰۴]

● طرب المجالس = تذکره / شعر / فارسی

tarab-ol majāles = tazkere

مؤلف در آذر ماه ۱۳۱۳ش از طرف اداره معارف فارس به سمت مدیر دبستان کسکولی کازرون منصوب می‌گردد و راهی آن شهر می‌شود و تذکره حاضر را از اشعار شعرا و ادبای معاصر و متأخر خود در آن شهر جمع‌آوری می‌نماید. این تذکره شامل: الف: اشعاری از شاعران مختلف، شامل: اشعاری از: مسرور، عشقی، میرزا محمد جعفر خان عضو محترم مالیه کازرون که در قشلاق در بابا کلان گفته، حکیم قاآنی، سعدی شیرازی، ایرج میرزا، جلال الملک، سامی، طرفه، رشید، ادیب السلطنه، افضل السلطنه، ناصری، وحید، عباس فرات، نظامی، مسعود سعد سلمان، انوری، ناصرخسرو، محمد غزالی، روحانی، مولانا، نسیم شیرازی، غمام، جنتی، مسیح کاشانی، عشرتی یزدی، محمد علی ناصح، حبیب یغمایی، دیوانه، تاراج، همای عراقی، ناصر اصفهانی، مؤید تائبی، منیره فرخنده پی، هادی، عبرت، صفی علی شاه، کمالالدین اصفهانی، مشتاق، حبیبی، ذره شیرازی، فرصت الدوله، وحشی کرمانی، انیسی، مکتبی، مظفر، حافظ، حشمت زاده، جواد کمپانی و قاآنی؛ ب: رباعیات بابا طاهر؛ ج: رباعیات خیام؛ د: دیوان ایرج میرزا (بخشی).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۲

آغاز: شکر متواتر آفریدگاری را جلت کبریاؤه و عظمت اسماؤه که به قدرت بالغه احدی از محض وجود سرمدی وجود نور احمدی را ... این اشعار از مسرورست: ای مترس شیک و مدمن ای مه پاریس ×× وی بزم دل از نور رخت یافته تقدیس / در لندن زلف تو صد کنگره تأسیس ×× دل بسته بزنار سر زلف تو تجنیس / پیوسته به یک تار بگسسته به یک مو؛ **انجام:** خدا روزی کند مشتی چنین را ×× عموم مؤمنات و مؤمنین را / به شوخی گفته ام گر باره چند ×× مبادا دوستان از من برنجند

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۳ق؛ جلد: مقوایی، ۱۰۸گ، ۱۷-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۶۵]

● الطرثوث فی فوائد البرغوث / - عربی

aṭ-ṭarṯūṯ fī fawā'id-il barġūṯ

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūṭī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۲/۲عکسی

آغاز: بسمله. و بالله التوفیق الحمد لله و سلام علی عبادة الذین اصطفی و بعد فقد ألف حافظ العصر ابوالفضل ابن حجر

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، ش ۱۵۴۴؛

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۵ص (۱۲-۱۶)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۵۰]

● **الطرح** / کیمیا / عربی

at-tarh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۸/۷

آغاز: الکلام فی الطرح و هو ان تاخذ من الاکسیر جزء من ایهما ثبت ای من الاکسیر فاطرح ذالک علی ثمانیة اجزاء من الفضة الخالصة؛ **انجام:** فانه مقید بقیدین هی انتهی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۴۴ر-۱۴۶پ)، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۷۴۴]

● **طرح تنظیم صدر التواریخ** / تاریخ / فارسی

tarh-e tanzīm-e sadr-ot tavārīx

افضل الملک، غلامحسین بن مهدی، ۱۲۷۹-۱۳۴۸قمری

afzal-ol-molk, qolām-hoseyn ebn-e mahdī (1863 - 1930)

مجموعه یادداشتهای افضل الملک

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۹۶/۳

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات در حاشیه؛ جلد: مقوایی سرمه‌ای، ۱۵۱گ (۶۶پ-۲۱۶پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۶۹]

● **طرح جنرال خرولیف (ترجمه)** / حکومت و سیاست / فارسی

tarh-e jenerāl xorūlīf (t.)

ژنرال خوولیف که فرمانده روسی در بخارا بوده در این رساله طرحی راجع به وضع ترکستان و اسکان ترکمانان مقیم در نواحی قرقیزستان و اوزبکستان تا آن طرف دریای خزر بیان می‌کند و برای گراندوک قسطنطین می‌فرستد. در این طرح از وضع اقتصادی محل و اجتماعی و روابط اقوام با هم بحث‌های مفید شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰۵

آغاز: ترجمه طرح ریزی جنرال خرولیف که بنواب گراندوک قسطنطین در خصوص؛ **انجام:** و همچنین طرف جنوبی این نیز صعوبت دارد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶گ، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۳]

● **طرح السقط و نظم اللقط** / فضایل و مناقب / عربی

ṭarḥ-us saqaṭ wa naẓm-ul laqaṭ

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

رساله‌ای است در بیان برخی خصایص پیامبر اسلام (ص) و فضیلت آن حضرت بر سایر انبیاء است که ظاهراً در پنج «فصل» مرتب شده و در فصل نخست آن به کتاب «انموذج اللبیب» خود ارجاع داده. سیوطی در این رساله، حدیث قدسی «و جمعت له الشریعة و الحقیقة» را به طور مبسوط شرح داده و به اقوال علماء نیز استناد کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰۹

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی قال العلماء من خصائص النبی صلعم انه جمع له بین کلما اوتیته؛ **انجام:** و یتضح له المراد و لا یلتبس علی الغبی البلید و الجاهل العنید و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و الیه المر جع و المال و صلی الله ...

خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۸۸]

● **طرح غزل در انجمن ادبی اصفهان** / ادبیات / فارسی

tarh-e qazal dar anjoman-e adabī-ye esfahān

به تقلید از حافظ: ۱. به جان خواجه و حق قدیم و عهد درست ×× که مونس دم صبحم دعای دولت توست؛ ۲. یا رب آن نوگل خندان که سپردی به منش ×× می‌سپارم به تو از چشم حسود چمنش؛ ۳. گر دست دهد درخم زلفین تو بازم ×× چون گوی که سرها که به چوگان تو بازم. از سعدی: ۱. شب عاشقان بیدل چه شبی دراز باشد ×× تو بیا کز اول شب در صبح باز باشد؛ ۲. چشمت چون تیغ غمزه خونخوار برگرفت ×× خود هوش و عقل خلق به یک بار برگرفت؛ ۳. چشم اگر با دوست داری گوش بر دشمن مکن ×× تیر باران قضا را جز رضا روشن مکن. و مطلع غزلی با ردیف «عشق» نام شاعر ندارد. شرکت‌کنندگان: آشفته، بیضا، فرخ، خرم، شعله، طوبی، طغرل برای نمونه غزل (آشفته) را اینجا می‌آوریم: تار گیسو را حجاب چهر روشن مکن×× روز مشتاقان سیه چون روزگار من مکن / ای پری بر خرمن سودائیان آتش مزن ×× زلف مشکین را حجاب چهره روشن مکن / دفع تیر چشم حاسد را سپند خال بس ×× حلقه‌های زلف را دیگر به تن جوش مکن / ماه من امش ترحم کن به ماه آسمان ×× مهر تابان را عیان از چاک پیراهن مکن / گلعذار هر کجا باشی تو آنجا گلشن است ×× دیگر از بهر تماشا روی در گلشن مکن / چشم مستت در فن مردم فریبی کافی است ×× خود دگر ای ذوفنون آغاز مکر و فن مکن / از گل رویت اگر سر زد بنفشه غم مخور ×× هم چون من از اشک گلگون لاله در دامن مکن/گل شکفت آشفته برکش چون هزار

آوا نوا ×× خویش را با ده زبان خاموش چون سوسن مکن. در میان شاعران یاد شده، آشفته، بیضا، شعله در تمام (یا قریب تمام) غزل‌های طرح شده شرکت نموده و طوبی - طغرل فقط یک بار شرکت داشته‌اند.

تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی کا، بی تا [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۵۲]

← طرح الکونین فی حشر العالمین > المسائل القدسیة و القواعد الملکوتیة
← طرح الکونین و رفض العالمین > الحشریة

● **طرح نزد اهل جفر** / جفر / فارسی
tarh nazd-e ahl-e jafr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۱۶
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۷ص(۳۴۳-۳۵۹)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۶]

● **طرحهای ضریح مطهر رضوی (ع)** / هنر / فارسی
tarh-hā-ye zarīh-e motahhar-e razavī
البوم، شامل ۶ قطعه طرح ضریح مطهر حضرت ثامن الائمه علیه السلام کار اساتید معاصر: محمود فرشچیان، هاشم ظریف، حسین رزاقی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۱۳
آغاز: طرح است؛ **انجام:** طرح است
بی کا، بی تا؛ حاوی ۶ قطعه [الفبائی: ۶۵۸]

● **طرد المعاندین** / کلام و اعتقادات / عربی
ṭard-ul mu‘ānidīn
نقوی لکهنوی، حسین بن دلدار علی، ۱۲۱۱ - ۱۲۷۳ قمری
naqavī lakhanū’ī, hoseyn ebn-e deldār ‘alī (1797-1857)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۷
آغاز: بسمله، قال صاحب التحفه مرد با ایمانکه مرتکب کبیره میشود؛ **انجام:** اللهم العن کل من ظلم نبیک و اهل بیته صلوات الله علیهم.
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

● **طرز استخراج اسم علی (ع) از هر اسمی** / علوم غریبه / عربی
tarz-e estexrāj-e esm-e ‘alī az har esmī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۵
آغاز: بسمله، اعلم ان اصول الاعداد علی ما هو المشهور اربعة آحاد و هی من واحد الی تسعة و عشرات و هی من عشره الی تسعین؛ **انجام:** فیکون مائة و ستة و خمسین و قس علی هذا الباب، تمت الرسالة بعون الملک الوهاب
بی کا، تا: ۲۹ ذیقعده ۱۲۰۸ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: روغنی مذهب، ۱گ (۶۷پ) اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۲۷]

← الطرز الاسما فی کنز الاسما > الطراز الاسما علی کنز المعما

● **طرز الوفا فی فضل آل المصطفی** / تاریخ معصومین / عربی
tarz-ul wafā fī faḍl-i āl-il muṣṭafā
آل حسن، احمد بن زین العابدین، ق۱۱ قمری
āl-e hasan, ahmad ebn-e zeyn-ol-‘ābedīn (- 17c)
تاریخ تألیف: غره ذیحجه ۱۰۲۰ق
مجموعه‌ای است از فضایل اهل بیت پیامبر (ص) خصوصاً امیر المؤمنین علی (ع)، گرفته شده از روایات اهل سنت آمیخته با مطالب صوفیانه در چهار «باب»: ۱. تفسیر قوله تعالی «قل لا اسألکم علیه اجراً الا المودة فی القربی»؛ ۲. فضل آل البیت اجمالاً؛ ۳. فضل الحسن و الحسین و فاطمة الزهراء علیهم السلام؛ ۴. فضل سیدنا علی علیه السلام در بیست و پنج فصل، که در فصل آخر مؤلف نسب خود را ذکر نموده است.
آغاز: الحمدلله الذی اطلع من سماء الحقیقة المحمدیة شمساً و بدراً ورفع لآل بیت المصطفی بین البریة قدراً.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۹
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه جلیلی -ترکیه۲۰۸۴؛ خط: نسخ، کا: حسن بن علی غزالی، بی تا؛ از روی نسخه مؤلف؛ از موقوفات سلطان سلیم خان بن مصطفی خان؛ ۳۳۶ص [عکسی ف: ۱ - ۳۹۸]

● **طرز توپهای میتر الیوز هاچکیس** / فنون نظامی / فارسی
tarz-e tūp-hā-ye mīter elīyūz hāčkīs
در این رساله از خصوصیات مسلسل هاچکیس و طرز ساختن آن و نوع فلزی که در ساختمان آن به کار می‌رود و معرفی و اجزاء گلوله‌های آن بحث می‌شود ظاهراً این مطالب ترجمه دفترچه مشخصاتی بوده که کارخانه سازنده آن همراه آن به ارتش ایران تقدیم کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷۵

آغاز: طرز توپهای میتر الیوز هاچکیس، باب اول: فصل اول: در خواص فلز توپهای هاچکیس و قوت الاستیکی و وزن آن؛ **انجام:** برای یک کشتی جنگ بیست عدد از این فشنگهای مشقی کفایت می‌کند.

خط: نستعلیق، کا: محتملاً مترجم، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالاً)؛ ۳۲گ، ۱۰ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۰۹]

← طرز ساختن و موارد استعمال پرگار > پرگار متناسبه

● **طرز محاوره** / آداب و سنن / فارسی

tarz-e mohāvere

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۸۹/۱۱-ف

طرز محاوره از قسم خریدن جواهر و زیورات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۹۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۸۹/۷-ف

طرز محاوره که به خانه همدیگر از برای ملاقات می‌روند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۹۴]

● **طرف التحف** / گوناگون / عربی

ṭarf-ut tuḥaf

در هفده «باب» در نوامیس و تفسیر الوان و الواح کواکب و خواص حروف و خواص حیوان و دفع سباع و حشرات و آتش بازی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۰۴/۱

آغاز: بسمله و اعن یا کریم، الحمدلله الذی اتقن کل شیء من مسموعاته و احسن الی کل موجوداته ... اما بعد فان الطاعة واجبة لاولی الامر ... لا سیما الجناب العالی الشمسی ... الدوا دار السیفی ... فیما رسم من تألیف ابواب من الخواص الجسمانیة و جمع اوراق من الابواب الروحانیة ... فجمعت هذا الکتاب اختصاراً من الطرف و سمیته بطرف التحف؛ **انجام:** و اعمل به ما اردت من اعمال النار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۶/۸سم [ف: ۶ – ۲۲۱]

● **طرفة الاصحاب فی معرفة الانساب** / انساب / عربی

ṭurfat-ul aṣḥāb fī ma'rifat-il ansāb

رسولی، یوسف بن عمر، - ۶۹۴ قمری

rasūlī, yūsof ebn-e 'omar (- 1295)

مختصری است در اصول انساب عرب و نسب پیامبر اکرم (ص) و اقربای سببی و نسبی آن حضرت و خلفای بنی امیه و بنی عباس و سپس پادشاهان یمن و اکابر اشراف آن سرزمین تا عصر مؤلف

[دنا ۳۴۴/۷؛ ایضاح المکنون ۸۴/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۴

آغاز: اما بعد حمد الله علی تواتر نعمائه و توالی آلائه ... و بعد فان هذا مختصرا [کذا] فی علم الانساب یسهل حفظه؛

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی – رم ۲۴ روسی ۳۲۴؛ خط: نسخ مایل به رقعی، کا: اسماعیل بن احمد صدیق، تا: شوال ۱۳۵۲ق؛ مصحح؛ ۵۶ص [عکسی ف: ۲ – ۴۰]

● **طرفة الفقهاء** / فقه، شعر / فارسی

torfat-ol foqahā'

رکن الدین، قرن ۸ قمری

rokn-od-dīn (14c-)

تاریخ تألیف: ۷ شوال ۷۸۵ق

مسائل فقهی اهل سنت را به نظم فارسی در ۳۳۵ نامه، شامل ۱۵۲۰۰ بیت بیان کرده است. عناوین برخی از «نامه»ها چنین است: ۱. حمد، ۲. نعمت، ۳. معراج، ۴. مدح فیروز شاه، ۵. مدح شیخ نصیرالدین محمود چراغ دهلی، ۱۰. نواقض وضو، ۲۰. نقاس، ۳۰. امامت، ۴۰. سجده سهو، ۵۰. دیباجه جنازه، ۶۰. زکات گوسفند، ۷۰. شکننده روزه، ۸۰. واجبات و شرایط حج، ۹۰. کفو، ۱۰۰. مسائل متفرقه، ۲۰۰. بسمل ضروری، ۳۰۰. دیت، ۳۳۵. ستایش فرزندان خویش. ناظم، مرید شیخ نصیر الدین محمود چراغ دهلی (۷۵۷ق) بوده و این اثر را بعد از وفات استادش، به روزگار فیروز شاه تغلق (۷۵۲-۷۹۰ق) به پایان رسانده است. در فهرست موزه سالار جنگ (ج ۴ ص ۲۰۱) آمده است که سراینده گویا همان رکن الدین بن عماد دبیر کاشانی نگارنده «شمایل الاتقیاء» باشد. در فهرست کتابخانه رضا – رامپور از او با عنوان «رکن الدین مسعود متخلص به مسیح» یاد شده است. نسخه‌هایی از طرفة الفقهاء در کتابخانه‌های هند و پاکستان موجود است.

[مشترک پاکستان ۴۴۲/۷-۴۴۳؛ فهرست نسخه‌های خطی فارس موزه ملی پاکستان ۸۳۶؛ فهرست نسخه‌های فارسی کتابخانه رضا – رامپور ۱۱۳/۱؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه ندوة العلماء لکهنو ۹۴؛ فهرست مخطوطات شیرانی ۲۹۳-۲۹۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲

آغاز: حمد ایزد نخست برخوانم ×× نام پاکش سرزبان رانم / بعد از آن نامه ای بپردازم ×× باز سر نامه نام او سازم

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، ش ۸۲ کامل نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «شاه دو عالم محمد سعید» (بیضی)؛ ۶۶۶ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵- ۱۰۴]

● **طرفداری از مولوی و رد مخالفان او** / ادبیات / فارسی
tarafdārī az mowlavī va radd-e moxālefān-e ū

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۵۹

باید پس از محمد تقی مجلس و شیخ بهائی ساخته شده باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۶۹]

● **طرف الفوائد** / تفسیر / عربی
ṭarf-ul fawā'id

در چند مجلس است و هریک با آیه‌ای آغاز می‌شود، عنوان «قال الفقیه» دارد در تفسیر و مقتل است و روایت‌ها از حامد بن ادریس از سیف الحق حسام الدین ابوالمعین نقل می‌شود و مؤلف گویا شیعی است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۸۸

خط: نسخ، کا: جبرئیل بن مولا اسمعیل بن مولانا جبر [ئیل]، تا: ۹ شعبان ۸۶۰ق، جا: قباد؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: پارچه‌ای، ۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۸سم [ف: ۱ - ۳۶۳]

● **الطرف من الانباء و المناقب فی شرف سید الانبیاء و الاطائب** / کلام و اعتقادات، حدیث / عربی
aṭ-ṭuraf min-al anbā' wa-l manāqib fī šaraf-i sayyid-il anbīyā' wa-l aṭā'ib

ابن طاوس، علی بن موسی، ۵۸۹ - ۶۶۴ قمری
ebn-e tāvūs, 'alī ebn-e mūsā (1194 - 1266)

رساله، متمم و مستدرک کتاب «طرائف» است و مشتمل بر ۳۳ «طرفه» در بیان اخبار و نصوص وارده از نبی اکرم (ص) مبنی برخلافت و امامت بلافصل حضرت علی (ع) بعد از پیامبر است. او درباره انگیزه تألیف چنین می‌نگارد: «شنیدم گروهی خود را به نادانی زده یا از معرفت و صفات کمالیه حضرت باری غافلند گویند چرا پیامبر با وجود فضیلت و برتریش بر دیگر انبیا برای خود وصی، و جانشین تعیین ننموده و بندگان را بدون هدایت گر و رهبر رها کرده، از این سخنان به شگفت آمده و با خود گفتم چگونه اینان رسول گرامی را دارای صفات عالیه دانسته‌اند مع هذا این نقایص و رذایل را به آن جناب نسبت می‌دهند و نیز می‌بینیم هر پیامبری که بدون وصی و جانشین از دنیا رفته مورد نکوهش قرارگرفته، لذا بر آن شدم احادیثی هر چند اندک آورده و این شبهه را از اذهان مرتفع سازم و ما بقی را به کتابی به نام «الطرائف» ارجاع دهم. یادآور می‌شویم: نامبرده در «الطرائف» و هم در «الطرف» به علت تقیه نام خود را ذکر نکرده است؛ ولی در بقیه تصانیفش تصریح نموده که این کتاب نیز از آن اوست.

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله الذی اوضح للعباد سبل الرشاد و لم یجعل لاحد علیه حجة فی الدنیا و لا فی المعاد ... و بعد فاننی اسمع عن قوم تجاهلوا او جهلوا المعرفة لله و لکمال ذاته ... ان یترکوا الخلائق بغیر دلالة واضحة علی طاعته ... و قد رأیت کتابا یسمی کتاب «الطرائف فی مذهب الطوائف» فیه شفاء لما فی الصدور و یحقق تلک الامور ... و انما نقلت ههنا ما لم اره فی ذلک الکتاب من الاخبار المتحققة ایضا فی هذا الباب و هی ثلث و ثلثون طرفة

انجام: و قد عذر القران من فرعن اکثر من اثنتین بغیر خلاف بین المسلمین. و الحمدلله علی التوفیق لامتثال اوامر المعقول و المنقول و حفظ وصایا الله و الرسول فی نواب رسوله و عترته فی قبول نصیحته.

چاپ: نجف، مکتبة الحیدریة، ۵۲ص، ۱۳۶۹ق؛ به کوشش محمد رضا انصاری، میراث اسلامی ایران، ۳ (۱۳۷۵): ص ۱۶۵-۱۹۶

[دنا ۳۴۴/۷ (۲۰ نسخه)؛ الذریعة ۱۶۱/۱۵-۱۶۲؛ معجم التراث الکلامی ۱۹۱/۴]

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۹۴/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن میرکی شریف غازانی، تا: اواسط ربیع الثانی ۹۵۷ق؛ واقف: شهید، جلد: تیماج، ۴۳گ (۵۷۸-۶۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: - ۲۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۴/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۷۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قطب الدین، تا: ۹۸۷ق [الفبائی: ۳۹۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۷۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۸گ(۹۴پ-۱۰۱پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۸۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:علی بن عبدالله جزایری،تا:پنج‌شنبه ۱۷ صفر ۱۰۲۶ق، جا: طیب آباد؛ ۱۸ص(۶-۲۳)، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۹۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد شجیع کربلائی، تا: غره ذیقعده ۱۰۸۴ق؛ واقف: دکتر حسن شهیدی، مهر ۱۳۲۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۱۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ ۳۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۳۴۵]

۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۸۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۶سم [ف: ۱۴ - ۳۴۴]

۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۲۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یتکر بکرور اللیالی و الایام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ شوال ۱۱۱۱ق؛ پس از این ضمن ۲۱ صفحه فواید متفرقه، منقول از اربعین غزالی و منهاج العباد و رساله وجودیه منسوب به میر سید شریف و مقاله در تفسیر سوره فاتحه و آیة الکرسی از شمس الدین جوینی، ضمیمه است؛ جلد: مقوا، ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه:۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۱۳]

۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۳۶**
کامل؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۷۹ق؛واقف:خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ ۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶-۳۶۵]

۱۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۹**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ اهدایی سازمان حج و اوقاف موقوفه آل عصفور؛ تاریخ وقف: آبان ۱۳۶۹؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۶ - ۳۶۵]

۱۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۲۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد باقر اصفهانی حائری، تا: ۳ رمضان ۱۳۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: میشن عنابی، ۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲- ۴۸۹]

۱۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۶۹**
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی، تا: ۱۴ صفر ۱۳۴۷ق؛ ۱۷ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۶۶۳]

۱۳. **قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۱۴/۲**
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم (محرر) موسوی اصفهانی، تا: محرم ۱۳۴۷ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰گ (۱۸۸پ-۲۱۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۳۰]

۱۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷گ(۳۱ر-۴۷پ) [ف: ۵ - ۱۴۱۴]

۱۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۳۲**
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۹۵]

۱۶. **کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱**
بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۴۲]

۱۷. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۶۷/۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ(۶۵پ-۸۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۷۳]

۱۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ندارد**
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۱ - ۲۳۵]

● **طرف من کتاب درر الاثر** / متفرقه / عربی
ṭarf-un min k.-i durar-ul aṯar
ابن غانم، عبدالسلام بن احمد، - ۶۷۸ قمری
ebn-e qānem, ʻabd-os-salām ebn-e ahmad (- 1280)

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۵۰/۵
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۲۰]

● **طرفه** / طب، دعا / فارسی
torfe
در ادعیه و اوراد و همچنین در بیان برخی از ادویه و خواص آن بعضی طلسمات می‌باشد، دارای ۳۸ باب. در بعضی از نسخه‌ها، ۴۰ باب آمده است.
[فهرست مشترک نسخه‌های فارسی: ۶۴۶/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۴/۱
آغاز: خدا راست حمد و ثنا بیعدد ×× که موجود کرد او مرا از عدم(کذا) / د رحکمت علم او را باز کرد ×× دل و سینه ام مخزن راز کرد؛ **انجام:** او را هیچ خطر از کژدم نباشد و هر که دندان راسو را با خود دارد، مار او را نگزد. تمت الکتاب
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ برخی از برگهای این نسخه، ممکن است به کتاب دیگری تعلق داشته باشد؛ مهر: «عبده محمد علی بی احمد الحسینی شبیب» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱گ(۱۰-۴۰) اندازه: ۶/۵ × ۱۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۳۹]

● **طرفه گنج** / شعر / فارسی
torfe ganj
هدایت، رضا قلی بن محمد هادی، ۱۲۱۵-۱۲۸۸ قمری
hedāyat, rezā qolī ebn-e mohammad hādī (1801 - 1871)
تاریخ تألیف: ۱۲۶۵ق
یک مثنوی است در مسائل دینی و توحیدی و حکایات مذهبی و اصول عقیده شیعه اثنی عشریه و ظهور خاتم دوران. در این نسخه به ظاهر صفحاتی از مقدمه آن نیامده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۷
آغاز: اشاره بحدیث حضرت داود که در مناجات گفت خدایا چرا خلق بیافریدی؛ **انجام:** گاه ظهورش بجهان زود باد ×× وز دو جهان حاصل او بود باد
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۳۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۴۷۲]

● **طرفیه در شرح و ترکیب الفیه** / نحو / فارسی
tarfīye dar š. va tarkīb-e alfīye
استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری
estarābādī, ʻalī ebn-e mohammad jaʻfar (1827 - 1898)
وابسته به: الخلاصة فی النحو = الفیة ابن مالک = الالفیة فی النحو؛ ابن مالک، محمد بن عبدالله (۶۰۰-۶۷۲)
در شرح و ترکیب الفیه ابن مالک که مؤلف در سن چهارده سالگی به سال ۱۲۵۶ نوشته و به سال ۱۲۵۸ این نسخه را بازنویس کرده است. مؤلف مطالب این شرح را از درس پدرش استفاده کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۹۲
آغاز: الحمدلله الذی کرمنا و فضلنا علی العالمین ... اما بعد پس می‌گوید مستهدی از خداوند هادی؛ **انجام:** ناتمام: و قدم الاخص فی اتصال و قد من ماشئت فی انفصال، اقول نزد ارباب این فن ...
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ تاریخ وقف: جماد الثانی ۱۳۱۶؛ ۸۷گ، اندازه:۱۱×۱۷سم [ف: ۸ - ۳۱۶]

● **طرق اثبات نبوة نبینا محمد** / کلام و اعتقادات / عربی
ṭuruq-u isbāt-i nabuwwat-i nabīyinā muhammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۳۶
علی ما ذکره الکشی فی بعض کتبه؛ بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۱۲۷پ-۱۲۹ر)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۱۱]

← طرق ثلاثة ← شرح الطرق الثلاثه الی الله

● **طرق حدیث من حفظ علی امتی اربعین حدیثا** / درایه / عربی
toroq-e hadīs-e man hafeza ʻalā omatī arbaʻīna hadīsā
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری
soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
در این رساله طرق حدیث معروف نبوی «من حفظ علی امتی اربعین حدیثا فی امر دینها بعثه الله فقیها و کنت له یوم القیامة شفیعا و شهیدا» از طریق اهل سنت بررسی شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۵
آغاز: بسمله. الحمدلله وسلام علی عباده ... هذا جزء جمعت فیه طرق حدیث من حفظ علی امتی اربعین حدیثا؛ **انجام:** و قال حثنا ابوبکر الطلحی ... عن مطاعن ابن عباس مثله و الله تعالی اعلم بالصواب ... الی یوم الدین
خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۰]

● **طرق حدیث وصیة النبی لابن عباس** / رجال / عربی
ṭuruq-u ḥadīṯ-i waṣiyyat-un nabī li-ibn-i ʻabbās
ابن طولون، محمد بن علی، ۸۸۸؟ - ۹۵۳ قمری
ebn-e tūlūn, mohammad ebn-e ʻalī (1484 - 1547)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۴/۱۱عکسی
آغاز: بسمله. الحمد لله علی فضله واحسانه و الصلوة والسلام علی سیدنا محمد و آله ... و بعد فهذا تعلیق اذکر فیه طرق حدیث وصیةالنبی صلی الله علیه و سلم لابن عباس و هی ما أخبرنا أبوالبقا محمد بن العماد العمری بقرائتی علیه
نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۴۷ (فهرس المخطوطات العربیة فیمکتبة تشستربیتی، ترجمه محمود شاکر سعید ۴۹۱/۱-۴۹۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از عصر مؤلف، گویا از نسخه مؤلف نقل شده (اربری این مجموعه را به خط مؤلف دانسته)؛ ۴ص(۱۰۹-۱۱۲)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۹۱]

● **طرق ختم چند سوره از قرآن** / علوم قرآن / فارسی
toroq-e xatm-e čand sūre-ye az qor'ān
شامل: ۱. بیان ختم سوره فاتحة الکتاب؛ ۲. طریق ختم و شرح آیة الکرسی؛ ۳. طریق ختم سوره انعام؛ ۴. طریق ختم سوره شعراء؛ ۵. طریق ختم سوره یس.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۴۲/۳
خط: نسخ زیبا و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا زرد، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۴۹]

● **طرق روایت ابن ابی جمهور احسایی** / اجازات / عربی
toroq-e revāyat-e ebn-e abī jomhūr-e ahsāyī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۵/۶
آغاز: هذه هی الطرق السبعة التی ذکرها الشیخ المحقق محمد بن ابی جمهور قدس الله روحه فی کتابه المسمی بعوالی اللوالی. الطریق الاول عن شیخی و استاذی و والدی الحقیقی النسبی و المعنوی؛ **انجام:** و تصحیحها هذه الطرق المذکورة عن هولاء المشایخ المشهورین بالعلم و الفضل و العدالة و الله ملهم الصواب و العاصم من الخطا و الاضطراب
کا: ابراهیم بن محمد حرفوشی کرکی عاملی، تا: با تاریخ ۱۰۷۰ق؛ جلد: میشن عنابی مذهب، ۵گ (۳۱ر-۳۵پ)، ۱۸-۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۱۷]

● **طرق روایت حسین بن حیدر کرکی** / اجازات / عربی
toroq-e revāyat-e hoseyn ebn-e heydar-e karakī
حسینی کرکی، حسین بن حیدر، - ۱۰۴۱ قمری
hoseynī karakī, hoseyn ben heydar (- 1632)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۵/۴
آغاز: واروی اربعین الحدیث الذی الفه السید جمال الدین المحدث عن الشیخ نورالدین النسابه عن ولد الجامع عن المص واروی الرسالة الجعفریة بالقراة علی الشیخ عبدالعلی بن احمد بن کلیب النجفی؛ **انجام:** و مؤلفات والده الشیخ الجلیل المرحوم الشیخ حسین رحمه الله اجازه فی عصریه نهار الاربعا ثانی سادس عشر شهر محرم الحرام سنة الف واحد عشرة فی بلدة هراة المحروسة و کتب الفقیر الی رحمة ربه الغنی الحسین بن حیدر الحسینی العاملی
کا: ابراهیم بن محمد حرفوشی کرکی عاملی، تا: با تاریخ ۱۰۷۰ق؛ جلد: میشن عنابی مذهب، ۳گ (۲۶پ-۲۸پ)، ۱۸-۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۱۶]

● **طرق روایت سید حسین قزوینی و سید نعمت الله جزایری و شیخ صفی الدین طریحی** / اجازات
toroq-e revāyat-e sayyed hoseyn-e qazvīnī va sayyed ne‘mat-ol-lāh jazāyerī va šeyx safī-yod-dīn torayhī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹/۱۱عکسی
نسخه اصل: دانشگاه تهران، ش ۶۸۳۶؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد باقر شریف یزدی، تا: قرن ۱۳ [عکسی ف: ۴ - ۳۵۳]

● **طرق روایت شیخ صفی الدین** / رجال / عربی
toroq-e revāyat-e šeyx safī-yod dīn
طریحی، صفی الدین بن فخرالدین محمد، ق۱۲ قمری
torayhī, safī-od-dīn ebn-e faxr-od-dīn mohammad (-18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۳۶/۱۷
از شرح او بر فخریه پدر او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۶ - ۳۷۶]

● **طرق الشیخ الطوسی** / رجال / عربی
ṭuruq-uš šayx-iṭ ṭūsī
استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری
estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۶ق
طرق اسانید شیخ طوسی را در دو کتاب تهذیب الاحکام و الاستبصار از جهت صحت یا ضعف بیان کرده تا روایت‌های آن دو کتاب از ارسال و ابهام بیرون آید، متن کتاب را مشیخه تهذیب قرار داده و به عنوان «قال، أقول» بحث می‌کند.
آغاز: الحمدلله علی نواله ... اما بعد فیقول ... لما حذف الشیخ العالم العامل القدوسی شیخ الطائفة الامامیة الشیخ الطوسی.
انجام: فطریقه الیه فی الکتابین صحیح بلاغبار و الله العالم و له الحمد الدائم.
چاپ: میراث حدیث شیعه، دفتر دوم، قم، مؤسسه فرهنگی دارالحدیث،۱۳۷۸ش، تحقیق علی فرخ، ۴۹۷ - ۵۳۶ ص

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «زین العابدین» (بیضی)؛ تملک: میرزا جعفر سلماسی به سال ۱۲۹۸ در مدرسه نمازیه؛ جلد: مقوایی، ۱۲گ (۶۹پ-۸۰پ)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۸۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۵۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن ملا محمد حسن کاشانی ارانی، تا: یک‌شنبه ۱۱ ذیحجه ۱۲۵۲ق؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۱پ-۱۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۸۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ محرم ۱۲۵۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۱۲۲پ-۱۳۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۸۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۲۳/۹
خط: نسخ، کا: آقا بابا بن محمد مهدی شهمیرزادی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ(۹۶پ-۱۰۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۲۸]

● **طرق قرائت سوره یس** / علوم قرآن / فارسی
toroq-e qerā’at-e sūre-ye yāsīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۱۱۳
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۲ص(۲۲۴-۲۲۵) [مختصر ف: - ۵۴۴]

← طرق المجالس ﹾ مطالب عالیه

● **طرق مختلف عمل ضرب** / ریاضیات / عربی
toroq-e moxtalef-e ‘amal-e zarb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۰/۷
در ده قاعده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۴ص [ف: ۶ - ۲۶۳]

● **طرق معرفة ساعات اللیل** / هیئت / عربی
ṭuruq-u ma‘rifat-i sā‘āt-il layl

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۷۹/۴
فائدة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص [ف: ۶ - ۳۴۷]

● **طرق النجاشی فی رجاله** / رجال / عربی
ṭuruq-un najāšī fī rijāl-i-h
طباطبائی بروجردی، محمد حسین،۱۲۵۳-۱۳۴۰ شمسی
tabātabā’ī borūjerdī, mohammad hoseyn (1874 - 1961)

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۵۸/۱
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۳گ (۱پ-۲۳ر)، اندازه: ۲۱×۱۳/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۱]

● **الطرق الواضحات فی علم المناسخات** / فقه / عربی
aṭ-ṭuruq-ul wāḍiḥāt fī ‘ilm-il munāsixāt
رساله‌ای است مختصر در ارث و مسائل پیچیده ارثی که در نتیجه فوت بعضی از وارث، قبل از تقسیم ارث به وجود می‌آید؛ یعنی کسی، هم وارث می‌شود و هم مورث، بحث کرده و راه‌های تقسیم صحیح را بیان داشته است. نام کتاب در ایضاح المکنون به عنوان الطرق الواضحات فی عمل المناسخات آمده است. یادآوری می‌شود که این کتاب، بنا به اظهار مؤلف، شرح و توضیح جدولی در ارث است که آن را احمد بن محمد بن هائم، به نام قدم منبر ساخته است و شاید همان نسخه‌ای باشد که در فهرست جامع الکبیر صنعاء یمن به نام جدول المناسخات یاد شده است.
[دنا ۳۴۵/۷؛ إیضاح المکنون ۸۴/۲؛ فهرست مخطوطات مکتبة الجامع الکبیر [فی] صنعاء ۱۲۵۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۴/۳
آغاز: الحمدلله الذی نسخ الشرایع بشریعتنا فرقینا علی منابر دلائل ملتنا بأوضح تبیان و أعظم برهان لأدلتنا؛ **انجام:** بلغت حصة تسعة غروشا فإن الترکة المذکورة ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰گ (۵۶-۶۵)، ۲۳ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۲۹ - ۲۵۷]

● **الطرق الواضحة إلی أسرار الفاتحة** / تفسیر / عربی
aṭ-ṭuruq-ul wāḍiḥa ilā asrār-il fātiḥa

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۹۸/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۵]

● **طرق الهدایة و سبل النجاة = معراج الحاج = زاد المسافرین الدائر** / فقه / عربی
ṭuruq-ul hidāya wa subul-un najāt = mi‘rāj-ul ḥāj = zād-ul musāfirīn-id dā’ir
ندوشنی یزدی، حسین بن علیرضا
nadūšanī yazdī, hoseyn ebn-e ‘alī-rezā
در مناسک حج.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۰/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۵۶گ (۷۳ر-۱۲۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶ - ۳۴]

← طرماح ⟩ مذاکره طرماح و معاویه در فضایل اهل بیت
← طرماح بن عدی ⟩ نامه معاویه به حضرت علی (ع) و جواب آن حضرت توسط طرماح
← طرماح بن عدی ⟩ داستان طرماح بن عدی
← طرماح و عمروعاص ⟩ سخنان طرماح با عمر و عاص و سخنان معاویه

● **الطریق** / رمل / عربی
aṭ-ṭarīq
شهرستانی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۵۵ - ۱۳۱۵ قمری
šahrestānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ‘alī (1839 - 1898)
تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۶ صفر ۱۲۸۵ق
قواعد علم رمل را مختصراً در یک «مقدمه» و ده «باب» و یک «خاتمه» تنظیم کرده: المقدمة: فی تعریف الرمل؛ باب ۱. منسوبات البیوتات الستة عشر؛ ۲. منسوبات الاشکال؛ ۳. استخراج الاشکال و تتمیم البیوت؛ ۴. استخراج الضریر؛ ۵. الاحکام؛ ۶. الدفین؛ ۷. الخبایا؛ ۹. عطیة العمر؛ ۱۰. استخراج الاسم؛ الخاتمه: فی طرح نقاط الرمل.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۷۹/۵
آغاز: الحمد لله عدد الرمل و الحصی و الصلاة علی نقطة دائرة الصدق و الصفا؛ **انجام:** ثم یکل الامر الی الله تعالی فانه یمحو ما یشاء و یثبت و عنده ام الکتاب ...
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن مرتضی طباطبائی، تا: ۲۱ محرم ۱۳۰۰ق؛ ۶گ (۹۲پ-۹۷ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۶۷]

● **طریق الآخرة** / مواعظ / فارسی
ṭarīq-ul āxira
حاج بله تبریزی، عثمان بن امین الدین، ق۸ قمری
hāj bale tabrīzī, o'smān ebn-e amīn-od-dīn (- 14c)
مؤلف پس از این که پدرش در ۱۷ رمضان ۷۲۰ در دمشق درگذشت، این رساله را در بی‌وفایی این جهان و دعوت به توبه و ترک گناه پرداخت، و در آن اشعار بسیار به فارسی و نیز ابیات و قطعاتی چند به زبان کرجی (یا گرجی) تبریزی و قطعاتی با عنوان اورامنان و شروینان آورده است. این رساله که سند یگانه‌ای است درباره تاریخ دقیق و محل درگذشت امین الدین و اهمیتی ویژه دارد، ناقص است و دنباله آن از سفینه افتاده است.
آغاز: سپاس بی قیاس پادشاهی را کی در ما پوشید حله زندگی و بر ما کشید رقم بندگی ...
چاپ: در «سفینه تبریز»، چاپ فاکسیمله، ۱۳۸۱ش، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، صص ۶۷۸-۶۸۰
[دنا ۳۴۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۱۴/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** کی حق- تعالی و تقدس- از نماز و تسبیح تو از آن بی نیازی ست کی در وهم تو آید ...
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: ۷۲۳ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳ص (۶۷۸-۶۸۰)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۴]

● **طریق ابن بابویه** / رجال / عربی
tarīq-e ebn-e bābavay
قمی، محمد رضا بن علی اکبر، ق۱۴ قمری
qomī, mohammad rezā ben 'alī akbar (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۹۱/۲
کاتب = مؤلف، تا: ۲۳ رمضان ۱۳۱۲ق، جا: تهران؛ ۱۶گ (۱ر-۱۶ر) [ف: ۱۷ - ۱۰۰]

● **طریق الاخبار و حقیقة الاسفار** / اصول فقه / عربی
tarīq-ul axbār wa ḥaqīqat-ul asfār
تاریخ تألیف: رجب ۱۰۹۹ق
مؤلف این رساله از شاگردان شیخ حر عاملی است و در آن از شیخ حر عاملی یاد شده و از شیخ حسن نگارنده معالم و از محمد بن علی بن ابراهیم احسایی در عوالی اللئالی عباراتی آمده است. چنین است فهرست آن: باب ۱. فیما فیه المنع من الاستنباطات؛ باب ۲. بطلان ما اصطلح علیه فی هذا العصر من القواعد الاصولیة و انها ماخوذه من العامة؛ باب ۳. فیما ذکره الاصولیة من المتأخرین؛ باب ۴. الاحادیث الدالة بمنطوقها علی جواز التمسک بالکتب.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۶۱/۶
آغاز: الحمدلله موضح طرق الهدایة و الرشاد و مبین سبل النجاة ... و بعد فهذه رسالة فی ... طریق الاخبار و بیان حقیقة الاسفار؛
انجام: لکن الله یجازی علی القلیل بالکثیر و علی الحقیر بالخطیر و کان آخر ذلک نهار الاحد شهر رجب الاصب مشهور سنة التاسعة و التسعین و الف.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۹۱گ (۱۲۸پ-۲۱۸پ)، ۲۰ سطر (۵/۱۰×۱۵) [ف: ۵ - ۱۹۱]

● **طریق الادب** / ادبیات / ترکی
tarīq-ul adab
آماسی، علی بن حسین، ق۱۱ قمری
āmāsī, 'alī ebn-e hoseyn (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الحمدلله اول پادشاهم کم کند دونک ذاتنی؛ **انجام:** لاجرم آغاز کرد زمزمه اختصار.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان رمضان ۸۷۰ق؛ کاغذ: ختایی، ۹۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۶۱۵]

● **طریق الارشاد** / فقه / فارسی و عربی
tarīq-ul iršād
محمد باقر
mohammad bāqer
در دوازده «مقدمه» و یک «خاتمه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۲
آغاز: بسمله. حمدله. الرحمن الرحیم مالک یوم الدین ... اما بعد فیقول؛ **انجام:** در مطلب ۱۳ کتاب الطهارة افتاده. مسأله. مذی شکننده وضو نیست در وقت نعوظ و غلبه ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۳گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۷]

● **طریق الارشاد الی فساد امامة اهل الفساد** / کلام و اعتقادات / عربی، فارسی
tarīq-ul iršād ilā fasād-i imāmat-i ahl-il fasād
خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)
در ادله جواز لعن آنان‌که خاندان پیامبر اکرم (ص) را آزار داده و غصب حقوق آنان کرده‌اند. در این رساله به ادله کلامی و احادیث مروی از طریق اهل سنت و شیعه استدلال می‌شود.
آغاز: بسم الله خیر الاسماء بعد حمدالله علی السراء و الضراء و الصلاة علی اشرف الاتقیاء و الانبیاء.

انجام: و نشکر الله علی ما أولانابه من النعم و نصلی علی محمد و آله اشرف بنی آدم صلی الله علیه و آله و سلم.
چاپ: در مجموعه اولی از رسائل اعتقادی مؤلف چاپ شده
[دنا ۳۴۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۳۶/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۷۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابی جعفر، تا: دوشنبه ۴ ربیع الاول ۱۲۱۷ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۱پ-۳۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۷ - ۶۷]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۶۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ملک محمد بن محمد حسن، تا: ۱۲۷۲ق؛ ۱۲۹ص، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۴۰]

● **طریق الارشاد لتکمیل المؤمنین و الاولاد** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīq-ul iršād li-takmīl-il mu'minīn wa-l awlād
جلال آبادی، فقیرالدین بن عبدالرحمان، - ۱۱۹۵ قمری
jalāl-ābādī, faqīr-od-dīn ebn-e 'abd-or-rahmān (- 1781)
نام کتاب در دیباچه و نام نگارنده در ص.ع. آمده است. در آداب مریدی و بیعت و پرورش مریدان و برخی از مسایل نظری تصوف، به نثر آمیخته به نظم که برخی از سروده‌ها سربند «لمؤلفه» را دارد و سربندهای «فصل» بی‌شماره: فصل: طالب قرب الهی را و جویای وصل و آگاهی را چند چیز مقدم باید دانست ...
آغاز: الحمدلله بجماله و جلاله و الصلاة و السلام الاتمان ... اما بعد، حق تعالی جمیع محبان ارادت کیش و برخورداران، ابوالفضل غلام محمود و غلام محمدی سراج الدین محمد و رضیع الدین فیض الحق و ...
[دنا ۳۴۶/۷؛ مشترک ۹۵۸/۲ «رساله فلسفی -عرفانی» زندگینامه و نام ۱۶ کارش به فارسی و عربی و پشتو، همانجا ۱۶۸۳/۳ «طریق الارشاد ... » فهرست و نشانی ۴ نسخه آن؛ فهرستواره منزوی ۶۳۶/۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۵/۱-عکسی
آغاز: الحمدلله بجماله و جلاله و الصلاة و السلام الاتمان ... اما بعد، حق تعالی جمیع محبان ارادت کیش و برخورداران، ابوالفضل غلام محمود و غلام محمدی سراج الدین محمد و رضیع الدین فیض الحق و؛ **انجام:** که با اعتقاد جازم از پیر خود داند. و غیر ذلک در امور دیگر.
اصل نسخه:اسلام آباد گنج بخش، ش ۳۴۶ (گنج، ۷۲۷/۲)؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸۴ص [عکسی ف: ۲-۱۸۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸۷/۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۷]

● **طریق استخراج ارتفاع** / هندسه / فارسی
tarīq-e estexrāj-e ertefā'
میرفندرسکی، ابوالقاسم بن میرزا بزرگ، - ۱۰۵۰ قمری
mīrfendereskī, abo-l-qāsem ebn-e mīrzā bozorg (- 1641)
طریق استخراج ارتفاع از ظل از جمله افکار سید الحکماء المتاخرین امیر ابوالقاسم فندرسکی رحمه الله.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱گ (۶۳ر-پ)، ۱۵سطر(۶×۱۲)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۳۹]

● **طریق استخراج المجهول بالخطائین** / ریاضیات / عربی
ṭarīq-u istixrāj-il majhūl bi-l-xaṭā'ayn
نصیرالدین کاشی، علی بن محمد، - ۷۵۵ ؟ قمری
nasīr-od-dīn kāšī ،'alī-ye bn-e mohammad (- 1355)
مؤلف گویا شاگرد پدر خود شاگرد صاحب عیون الحساب است.

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۲۱۵/۶
کا: سید حسین حسینی، بی‌تا؛ ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۲۳۲]

● **طریق استخراج تعدیل معدل از روی زیج الغ بیگ** / هیئت / فارسی
tarīq-e estexrāj-e ta'dīl-e mo'addel az rūye zīj-e oloq beyg

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۴۴/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول [ف: ۶ - ۳۸۰]

● **طریق استخراج تقویم قمر** / هیئت / فارسی
tarīq-e estexrāj-e taqvīm-e qamar
کاشف یزدی، محمد بن محمد، - ۹۱۰ قمری
kāšef-e yazdī, mohammad ebn-e mohammad (- 1505)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۷/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲ص، قطع: رقعی [ف: - ۳۲۲]

● **طریق استخراج حروف از جفر جامع** / جفر / فارسی
tarīq-e estexrāj-e horūf az jafr-e jāme'

در این رساله کیفیت استخراجات حروف برای بیان گذشته، حال و آینده، از جفر و قواعد تحصیل مستحصله ادعا شده، همراه با جداول حروف و اعداد و توضیح مداخل و مخارج حروف، همراه با مثال، بیان شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۴/۲

آغاز: بدانکه ترتیب حروف ۲۸ گانه شش نوع است که دوایر سته عبارت از آن است وهر دایره ای ۱۴ حرف اول را اساس و ۱۴ حرف آخر را نظیره دانند چنانچه در هر جدول مفهوم گردد؛

انجام: عدد حروف ۱۵۷ا ح د ا ل ا و ر خ ی ر و ع ا ف ب ت ا غ ل میت س هی ل ا، تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مصحح، محشی، مجدول؛ ۶گ(۱۱پ–۱۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه:۹/۵× ۱۵سم [ف: ۳۲ – ۵۰۱]

● **طریق استخراج سمت القبلة** / اسطرلاب / عربی

ṭarīq-u istixrāj-i samt-il qibla

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۲۵]

← طریق استخراج سهم الغیب و سهم السعاده ⟵ سهامات

← طریق استخراج طالع تحویل شمس از بروج اثنی عشر ⟵ استخراج طالع تحویل شمس

● **طریق استخراج طلسم جلب القلوب** / علوم غریبه / فارسی

tarīq-e estexrāj-e telesm-e jalb-ol qolūb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۲/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ – ۲۴۰]

● **طریق استخراج عدد صحیح مضمر** / علوم غریبه / فارسی

tarīq-e estexrāj-e ʻadad-e sahīh-e mozmar

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۰/۱۲

آغاز: بسمله بدانکه چون کسی عدد صحیح را ضمیر کند طریق استخراج آن چنان است که بفرمای عدد مضمر را در ۳ ضرب کند

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۴۱۰]

● **طریق الاستدلال علی فروع الامامیة** / اصول فقه / عربی

tarīq-ul istidlal ʻalā forūʻ-il imāmīya

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

رساله مختصر استدلالی است در اثبات فروع امامیه. مؤلف ابتدا به شرایط صحت اجماع، نزد امامیه پرداخته، سپس به چند مسأله فرعیه اختلافی میان شیعه و اهل سنت با مثال آنها اشاره کرده و طریق استدلال این مسائل را بیان نموده است: مسألة وجوب مسح الرأس و الرجلین؛ مسألة فی المیراث؛ فی المتعة؛ فی معنی الباء فی «و امسحوا برؤسکم»؛ فی الاستثناء. نام رساله در برخی منابع و نسخه‌ها «کیفیة الاستدلال علی الخصوم» آمده است.

آغاز: اعمل أن الطریق الی صحة ما یذهب الیه الشیعة الامامیة فی فروع الشریعة فیما أجمعوا علیه هو اجماعهم لانه الطریق الموصل الی العلم فذلک هو علی الحقیقة الدلیل علی احکام هذه الحوادث ...

انجام: فنقول قد ثبت کذا فی هذه المسدلة ... و التفریق بینهما خلاف الاجماع علی ما شرحناه فیما تقدم. فقد بان انه لا یعزل طریق یسلکه مع الخصوم فی کل مسائل الخلاف فقد بینا علی کیفیة ما یعمله فی جمیع المسائل

چاپ: ضمن الرسائل الشریف المرتضی، قم، دار القرآن الکریم، ۱۴۰۵ق، تحقیق سید مهدی رجائی، الجزء الثانیة، ص ۱۱۷ – ۱۳۰، با عنوان «مناظرة الخصوم و کیفیة الاستدلال علیهم»

[دنا ۳۴۷/۷ (۱۲ نسخه)؛ الذریعة ۳۸۹/۲۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** باستغراق کافة الکفار فی تأیید العقاب و تناوله سایر الاوقات و یظطر ذلک الملک غیره من الملائکة و یضطر من اضطره النبی الی ذلک و الحمد لله رب العالمین و صلوته علی محمد و آله الأکرمین و سلم تسلیماً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با عبارت «بلغ مقابلة و تصحیحاً حیداً»مقابله شده؛مهر:«محمد صالح العباد»(بیضی)؛ ۱۱گ (۲۹پ–۳۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲-۷۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هاهنا یجوز ان یستثنی فیقول الا زیداً، تمت المسألة و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی قمی، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۵۸] و [ف: ۲۰-۳۳۹]

۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۵۲/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان هذا الاعتقاد باطل و الله اعلم. انتهی کلام السید المرتضی ره مخلصاً ...

کا: محمد فاضل بن محمد مشهدی، تا: ۱۰۷۸ و ۱۰۸۱ق؛ واقف: محمد مهدی فراش حرم، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: – ۳۷۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۷۱/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لهذه الطريقة اصل فی الضروريات. انتهی ما نقله ملخصا مختصرا من الرسالة المذكورة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۱گ (۱۲۸پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱۲ - ۱۴۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۰/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا فقدنا ذلک فلا بد من اثبات نبوته فان دام الفضل بغير ما ذكرناه لم يجده و الحمد ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۱۵۱- ۱۵۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲۸ - ۵۶۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۴/۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۹۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۴/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷۱-۷۳)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵× ۲۰/۵سم [ف: ۳۶ - ۷۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما ضربت رجلا و ههنا يجوز ان يستثنی فيقول الا زيدا. تمت المسئلة. و الحمدلله رب العالمين و الصلاة علی محمد و آله الطاهرين
خط:نسخ،کا:میرزا محمد بن علی اکبر،تا:۱۲۳۴ق؛۳ گ (۱۸۴پ-۱۸۷)، ۳۱ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ههنا يجوز أن يستثنی فيقول الا زيدا، تمت المسالة و الحمدلله رب العالمين.
خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد مهدی، تا: ۱۲۴۳ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج عنابی، مذهب، ۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۵۹] و [ف: ۲۱-۹۴۳]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۱۵/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ از روی نسخه‌ای که سال ۶۷۶ نوشته شده بود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۲۸ر-۱۳۲ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۵۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ههنا يجوز أن يستثنی فيقول الا زيدا ...
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ربیع الاول ۱۳۲۹ق؛اهدایی:رهبری؛۱۱ص، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۱-۹۴۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ههنا يجوز أن يستثنی فيقول الا زيدا، تمت المسالة و الحمدلله رب العالمين.
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضا حسینی خوانساری، تا: ربیع الاول ۱۳۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۱گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۵۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۱۴عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۸۸]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۳۳/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان رام الفضل بغير ما ذكرناه لم يجده.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۶۴ر) [ف: ۵ - ۱۹۲]

● طریق استعلام نصف اللیل / هیئت / فارسی
tarīq-e este'lām-e nesf-ol layl

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

[الذریعه ۱۶۴/۱۵؛ دنا ۳۴۷/۷]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۵۲/۷
آغاز: بسمله ... مسألة طریق استعلام نصف شب بآلات ساعات می‌تواند شد بعد از آنکه مقدار ما بین غروب و طلوع صبح را از تقویم معلوم کند ...
خط: نسخ، کا: سید ابوالقاسم موسوی اصفهانی، تا: ذیحجه ۱۳۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

↩ طریق استعمال چوب چینی و فواید آن ⩥ چهار پیر و چهارده خانواده
↩ طریق استعمال چوب چینی و فواید آن ⩥ چوب چینی
↩ طریق استنباط الاحکام ⩥ استنباط الاحکام

● طریق اسناد حسین بن حیدر کرکی / اجازات / عربی
ṭarīq-u isnād-e ḥusayn-i bn-i ḥiydar-i karakī

حسینی کرکی، حسین بن حیدر، - ۱۰۴۱ قمری
hoseynī karakī, hoseyn ben heydar (- 1632)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۵/۲۸
آغاز: الحمدلله الذی شرح صدور العلما كشفا و اودع فی قلوبهم حقایق التبیان لطفا و جعلهم امنا الاسلام ... و انا العبد الفقیر الحسین بن حیدر الحسینی الكركی عفی عنه یروی عن الشیخ نورالدین محمد بن حبیب الله عن السید محمد مهدی؛ **انجام:** فجمیع ما ادرنا ذكره فی هذا الكتاب من الاحادیث النبویة و الامامیة بطریقی فی روایتها و اسنادها و تصحیحها هذه الطرق المذكورة عن هولاء المشایخ المشهورین بالعلم و الفضل و العدالة و الله ملهم الصواب و العاصم من الخطا و الخطل و الاضطراب
کا: ابراهیم بن محمد حرفوشی کرکی عاملی، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی مذهب، ۷گ (۱۳۶پ-۱۴۲ر)، ۱۸-۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۲۲]

● **طریق الاعتبار** / هیئت / عربی

tarīq-ul i'tibār

خازنی، عبدالرحمن، ق۶ قمری

xāzenī, 'abd-or-rahmān (- 12c)

در هفت «باب»: ۱. المقدمات و الالات در هفت فصل؛ ۲. الاعتبار الکلی و المصادرات در چهار فصل؛ ۳. التفاوت المطلق در شش فصل؛ ۴. اعتبار احوال الشمس؛ ۵. اعتبار احوال القمر در ۷ فصل؛ ۶. اعتبار احوال الکواکب العلویة در شش فصل؛ ۷. احوال السفلیین در سه فصل.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۱/۲

آغاز: بسمله رسالة فی نکت کیفیة اعتبار مواضع السیارة و هی معروفة برسالة الاعتبار للشیخ الامام عبدالرحمان الخازنی رحمه الله. قال الشیخ الامام عبدالرحمان الخازنی رحمه الله کان السبب الداعی الی صرف الفکرة فیما تضمنتة هذه الرسالة انی کنت فی مبدء تعلقی بعلم الهیئة قدمت الخوض فی کتاب المجسطی ... و سمیته طریق الاعتبار و الفرق بینه و بین الرصدان الرصد یخترع فیه جمیع الاعمال النجومیة و الحسابات ... و هذه رسالة فی نکت کیفیة اعتبار موضع السیارة و فی قانون تنضید الاجرام النیرة لسماویة و نسقها فی الطول علی الترتیب؛ **انجام:** و البرهان علیها فی خلاف کتاب ترکیب الافلاک و الاکر السماویة کل باب فی موضعه اللائق به الله (فرغت من کتابتها من نسخة کانت بخط الامام افضل الدین البامیانی رحمه الله وحده و الصلوة علی نبینا محمد النبی وآله و کان مکتوبا فی آخرها تمت الرساله ظهیرة یوم الثلاثاء الرابع عشر من محرم ۶۲۱ هجریه بدزسبیذ ۱۴ محرم ۶۲۱ ق).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۶۲۱ق؛ ۶گ (۳۴–۳۹) [ف:۵–۱۹۲]

● **طریق اقرب** / کیمیا / عربی

tarīq-e aqrab

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، – ۴۰ قمری

(mansūb be) 'alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

رساله طریق اقرب مختصر منسوب به امیر المؤمنین علی (ع) در کیمیا.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳/۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالنبی شافعی و عزیز الله قادری، تا: ۱۱۵۲ق، جا: بصره؛ ۲ص (۲۵–۲۶)، ۲۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۹/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۴۷]

← الطریق الی الله ← الاصول العشرة
← الطریق الله تعالی ← الاخلاق

● **طریق الاهتداء للسالکین سلوک آل العباء** / تراجم / عربی

tarīq-ul ihtidā li-s-sālikīn-i sulūk-a āl-il 'abā'

خراسانی ترشیزی، احمد بن اسماعیل، ق۱۳ قمری

xorāsānī toršīzī, ahmad ebn-e esmā'īl (- 19c)

زندگانی مؤلف است که ابتداء در مشهد مقدس رضوی ساکن بوده و سپس برای تحصیل علم به کربلا رفته و در آنجا از محضر درس سید کاظم رشتی و سید ابراهیم قزوینی استفاده نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۱/۱۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... انی کنت مشتغلاً بتحصیل العلم من اول العمر عند العلماء و الفضلاء مقلداً لما یقولون؛ **انجام:** و کفی فی المطلب هذه الاشارة لمن کان له قلب أوالقی السمع و هو شهید و الی هنا تم الکلام ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۹گ (۷۷پ–۸۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۸۸]

● **طریق برائة الذمة** / فقه / عربی

tarīq-o birā'a-tiḏ ḏimma

کرمانشاهی، محمد بن عاشور، ق۱۲ قمری

kermānšāhī, mohammad ebn-e 'āšūr (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱ شوال ۱۱۹۵ق

رساله‌ای است کوتاه در روش برائت ذمه از بدهکاری‌هایی که انسان صاحب و بازمانده آن را نمی‌شناسد. نامی از این رساله در الذریعة نیامده است.

[اعیان الشیعة ۳۷۷/۹؛ دنا ۳۴۷/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۹/۵

آغاز: الحمدلله المرشد الی الحق الیقین ... و بعد، فیقول ... قد وقعت الحاجة الی النظر فی طریق برائة الذمة؛ **انجام:** فانه من شیم الکرام و الحمدلله وحده و صلی الله علی نبیه و آله و سلم تسلیماً کثیراً

طریق برائة الذمة عن دیون لم یعرف لها صاحب و لاوارث؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱ شوال ۱۱۹۵؛ مصحح به خط مؤلف، مقابله شده با نشان «بلغ لحظ؟»؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱۶۲–۱۶۸)، ۱۹–۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۴ – ۶۶۲]

● **طریق بستن تگرگ و دعای هدیه و عهدنامه** / فارسی

tarīq-e bastan-e tagarg va do'ā-ye hedīye va ahd-nāme

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱/۹

خط: نسخ، کا: زین العابدین، تا: ۱۲۰۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰ص

(۵۲۱-۵۲۹)، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: - ۱۰]

● **طریق بندگی** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīq-e bandegī

کوتاه و مختصر است در طریق بندگی و رسیدن به کمال.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۸۷/۹

آغاز: بسمله، حمد له و ما امروا الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین خلق را از برای بندگی و عبودیت آفریده اند؛ **انجام:** هشت چیز در عمر بیفزاید ... نماز بجماعت گزاردن و نماز حاجت گزاردن و برنج خوردن.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹۴ر-۹۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۵۰]

← طریقت ← آداب طریقت

● **طریقت** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqat

متن کوتاه و اجمال در تبیین و توضیح اصول و پایه‌های علم تصوف که به صورت پرسش و پاسخ «اگر ترا پرسند ... بگو ...» تنظیم شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۱۰

آغاز: بسمله، این رساله ایست از درویشی که ارباب طریقت تنصیف فرموده اند بجهت آنانکه قدم در طریقت گذارند، شرط‌ها را بدانند و عمل کنند از مد پیر دستگیر توفیق یابند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۲/۳۳ - ۱۵۸]

● **طریقت** / عرفان و تصوف / عربی

tarīqat

در این رساله از رنج دانش‌اندوزی و گزینش اخلاق صوفیانه به‌طور مفصل سخن رفته و در آن نویسنده می‌گوید مبتدی برای رسیدن به مقصود باید چه رنج‌هایی را تحمل کند و چه راه‌های دشواری را پشت سر گذارد تا به سر منزل مقصود برسد. او در ضمن بحث خود از عقایدی که مخالف اوست انتقاد می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۳۹/۱

آغاز: فیها یوزعون و نحن نقص علیک نبأهم بالحق، تصنیف، ان الناس بعد رسول الله صلی الله علیه الوافی العلم؛ **انجام:** فان الحقایق لایعرف بالبحث ابدا و السلام علی من اتبع الهدی هذا اخر الکلام فی الکلمات الطریقة و هی مائه کلمة وافیه شافیة و الحمدلله اولاً و آخراً.

خط: نستعلیق، کا: محمد حسینی، تا: ۱۱۲۱ق، جا: ساوه؛ ۱۴ص (۱-۱۴)، ۱۸ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۴۷۹]

● **طریقت** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶/۱۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۱. فصلی در طریقت؛ کا: عبدالرزاق بن عبدالکریم، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۷]

● **طریقة استعلام تقویم الشمس بالاسطرلاب** / اسطرلاب / عربی

ṭarīqat-u isti‘lām-i taqwīm-iš šams bi-l-usṭurlāb

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۲/۳

آغاز: بسمله. و به ثقتی. طریقة استعلام تقویم الشمس بالاسطرلاب علی ما ذکر المحقق الطوسی؛ **انجام:** عن طبع وقاد و ذهن نقاد. (تمت ... و الاصل بخطه نورالله مرقده).

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف بن محمد حسین طالقانی، تا: ۱۰۵۷ق؛ از روی نسخه اصل بهایی نوشته شده؛ ۲گ (۲۷پ-۲۸پ)، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۷۱۷]

● **طریقة الاحتیاط فی العبادة** / فقه / عربی

ṭarīqat-ul iḥtiyāṭ fi-l ‘ibāda

جزایری، نعمة الله بن عبدالله، ۱۰۵۰ - ۱۱۱۲ قمری

jazāyerī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1641 - 1701)

رساله فتوایی فقهی است در تعلیم روش صحیح و مطابق احتیاط در انجام دادن طهارت و صلوت. بر خلاف رسائل عملیه متداول، همه ضمائر را متکلم وحده (ضمیر اول شخص مفرد) به کار برده است.

آغاز: (بسمله)، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلم علی محمد و آله الطاهرین اجتنب ما ظهرت نجاسته ظهورا قریبا من العلم ... کاراضی الحامات و اکثر الربط و السوابیط التی لا تصیبها شمس و لامطره و یمشی فیها الکلاب و نحوها و لا استعمل میاه الابار التی احتمل و قوع النجاسة فیها احتمالا قریبا الا بعد غمسها فی کثیر ...

انجام: ثوب نجس الاما یجوز فی الفرایض الیومیه و لا فیما لا یجوز فیه الیومیة من ذهب او حریر اوشیء مما لا یوکل لحمه و لا انوی بالاذکار بین التکبیرات وجوبا و لا ندبا

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۱/۶

آغاز و انجام: برابر؛ هذا آخر کلامه اعلی الله تعالی فی الدارین مقامه و کتب محبه الوفی ومخلصه الصفی العبد محمد ... الجزایری العسکری.

خط: نسخ، کا: محمد بن بدوی، تا: ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۸ص (۲۹۵-۳۱۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۵۸]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۲

آغاز: بسمله الحمدلله الذی امرنا بالمعروف و نهینا عن المنکر وفقنا علی اجتناب النجاسات و ارتکاب الطهارات والصلوة علی سید الابرار محمد (ص) و آله الاطهار اما بعد فیقول العالم الکامل المفتی القابل استادی الفاضل روحه الی الجنة واصل اجتنب ماظهرت نجاسته ظهورا قریبا؛ **انجام:** برابر

در فهرست با عنوان «الطهارة و الصلاة» و ناشناس آمده با استناد نسخه مجلس تغییر کرد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ ربیع الثانی ۱۱۲۸ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۴۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۹/۱۰

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «وصایا فقهیه» آمده؛ خط: نسخ، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: با تاریخ ۱۲۶۷ق؛ ۸گ (۹۷پ-۱۰۴پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۵سم [ف: ۴۳ - ۱۸۷]

● طریقة الاخباریین و ابطال دلیلهم / اصول فقه / عربی

ṭarīqat-ul axbārīyīn wa ibṭāl-u dalīlihim

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

در آن از محمد امین اسدآبادی یاد کرده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۹/۸

خط: نسخ، کا: محمد صالح خوانساری و حاج قاسم بن علی اکبر، تا: دوشنبه ۲ رجب ۱۲۳۴ق؛ ۶گ (۱۱۵پ-۱۲۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۱۶]

● طریقة باب اعظم، اکبر، اوسط و اصغر = الکیمیا / کیمیا / عربی

ṭarīqat-u bāb-i a'ẓam, akbar, awsaṭ wa aṣġar = al-kīmīyā

رساله‌ای است در اعمال کیمیا که روش تدبیر حجر در چهار «باب» با تقسیمات آن بیان شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۱۶/۳۷

آغاز: طریقة باب اعظم، فلیفطر الحجر علی بخار الماء ویبقی الدهن و الصبغ فی الارض، فذهب العلماء و اختلف الحکماء فی اخراج هذا الدهن و الصبغ من الارض؛ **انجام:** و منهم من عزل الصبغ کل و حدها ثم سقی به المرکب و هو اکسیر البیاض من الآخر حتی یرجع الاول و قال محیی الدین التی اولها یا طالب الاسرار فافهم هذه الاسرار.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ترجمه تحت اللفظی عبارات در زیر سطرها با قلم قرمز نگاشته شده، بخشی از باب دهم درر الانوار فی اسرار الاحجار، در حاشیه برگ «۹۹پ» آمده، افزودگی‌هایی در پایان با عنوان «قول رحله معوش، کیفیت تشبیب، دایره حکمای هند، جداول تدبیر حجر، شرح منظومه ای منسوب به حضرت امیر المؤمنین قول عبد الرحمن صوفی، شیخ محمد قمری، جلدکی، جابر، سید ابراهیم مشعشع، نور علی اندلسی، منظومه‌ای در ۹ بیت از امیر المؤمنین در کیمیا و مباقل افلاطون» در هفت برگ آمده؛ ۲گ (۹۹پ-۱۰۰پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۵۲]

● طریقة الحساب فی صناعة الکتاب / حساب / عربی

ṭarīqat-ul ḥisāb fī ṣinā'at-il kitāb

جحاف، حسن بن شمس الدین، ق۱۱ قمری

jahhāf, hasan ebn-e šams-od-dīn (- 17c)

رساله مختصری است در علم حساب.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۱۴/۸

آغاز: اعلم وفقنا الله تعالی و ایاک ان صناعة الکتاب فی التجمیل و الضرب و التطریح و القسمة اشرف الصناعات الموضوعات فی هذا الشأن

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـ رم ۱۰۷۸؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن عباس، تا: ۱۹ شعبان ۱۲۱۳ق؛ ۱۵ص (۲۲۴-۲۳۸) [عکسی ف: ۵ - ۴۰]

● طریق التحصیل / متفرقه / عربی

tarīq-ut taḥṣīl

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۱۹/۲

آغاز: بسمله، قد عسر التحصیل فی هذه الازمان علی اکثر المحصلین مع کثرة اشتغالهم و بذل جهدهم و طاقتهم و ذلک لعدم استهدائهم الی طریقته و عدم الاخذ بطوره و سیرته و انا اشیر فی هذا التنبیه علی بعض طرقه فمن شاء فلیومن و من شاء فلیکفر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۵پ-۷ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۰]

← طریق التحقیق ⟩ زاد السالک

● طریق التحقیق و اشعار ثنائی / شعر

tarīq-ot tahqīq va aš'ār-e sanā'ī

شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ افتادگی: وسط و انجام [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۹]

● طریقت خواجه غجدوانی و خواجگان / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqat-e xāje qojdavānī va xājegān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۱/۱۳
آغاز: بسمله الحمدلله الذی طهر قلوب الابرار من ارادة الخطیئات؛
انجام: خلاصه آنست که آن دل از خدای تعالی آگاه باشد ... اجمعین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۸]

● طریقة الریاضة = آداب الریاضة = الرسالة فی الریاضة / سیر و سلوک / عربی

ṭarīqat-ur rīyāḍa = ādāb-ur rīyāḍa = ar-r. fi-r rīyāḍa
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
رساله مختصری است در ذکر طریق حق در ریاضت و بعضی از دستورات شرع در این باره. ظاهراً جواب یکی از سؤالاتی است که سید محمد بکاء از او کرده است.
آغاز: قال سلمه الله تعالی و بین لی فی آخر الأجوبة طریقة الریاضة و کیفیة تحصیل السعادة و المعرفة و قل لی ... أقول ان طریق الحق و نهج الصدق فی الریاضة هو ما سنه ائمة الهدی
انجام: و طریق النار فاجتنبوه لعلکم تهتدون و السلام علی من اتبع الهدی و خشی عواقب الردی ورحمة الله وبرکاته
[احسائی و مشایخ ۳۷/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹ص (۸۶-۹۴) [سنا: ف: ۲ - ۱۳۱]
۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۵۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۸۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۸/۹-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۱۸۶ر-۱۸۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۲۸۹]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۲/۴۲
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق، جا: قزوین؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۴۶۸)، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۷]
۵. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۱۵/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن احمد، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۲۰×۱۴سم [ف: - ۹۳]
۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۵۸/۶
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:محمد مهدی بن حبیب الله آشتیانی،تا:۱۲۴۳ق؛جلد: گالینگور سبز،۳گ،۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۰۵۲]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۴/۱۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۷۰-۱۷۲)، ۲۲ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۴۴]
۸. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۵۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن کربلایی حسین بیرجندی، تا: شوال ۱۲۶۱ق؛ ۴گ (۳۵پ-۳۸ر) [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۵۸]
۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۴
آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد فیقول احمد ... انه قد ارسل الی ... السید محمد بمسائل؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴ص (۳۱-۳۴) [ف: ۵ - ۲۷]

● طریقت سلسله خواجه ناصرالدین عبیدالله / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqat-e selsele-ye xāje nāser-ed-dīn 'obeyd-ol-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۳/۱۸
آغاز: بسمله: بدانکه حضرت خواجه ما را یعنی قطب الاقطابی خواجه ناصرالدین؛ **انجام:** بیت تابع از حضرت خواجه خرد قاضی سمرقندیست رحمة الله علیه و الغفران.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲-۲۶۹]

● طریق التصوف = التصوف (رسالة فی طریق ...) / عرفان و تصوف / عربی

tarīq-ut taṣawwuf = taṣawwuf (r. fī ṭarīq ...)
ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری
ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)
این رساله را محی الدین که در کتاب از او شیخ اکبر نامبرده شده بنا بر خواهش فخر رازی درباره تصوف می‌نویسد و در آن به ابتداء قلب را که شش وجه دارد شرح می‌دهد: ۱. حفره احکام و صقال آن؛ ۲. حفره اختیار و تدبیر؛ ۳. حفره ابداع و صقال آن؛ ۴. حفره خطاب؛ ۵. حفرة الحیوة و صقال ذلک

الوجه؛ ۶. حفرة ما لایقال و صقال این وجه و سپس ابواب این حفرات را می‌آورد.
آغاز: رسالة الشیخ الاکبر قدس الله سره العزیز للفخر الرازی الی طریق التصوف. بسمله و به نستعین و هو الحق. قال الشیخ الاکبر قدس الله سره لاستدعاء الامام الفخر الرازی الی طریق التصوف. اعلم ان القلب علی خلاف بین اهل الحقائق و المکاشفات کالمرآة المستدیرة لها ستة أوجه.
انجام: فان اردت انوارهم و اسرارهم فاسلک آثارهم.

۱. تهران؛ ملی ایران؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج زرد، ۱ص (۹۶-۹۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲۰×۱۷۰سم [ف: ۱۰-۱۵۲]

۲. تهران؛ سپهسالار (شهید مطهری)؛ شماره نسخه:۶۳۳۲/۷
آغاز و انجام: برابر
کاتب: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۰۳ق؛ ۴گ (۱۵۳ر-۱۵۶پ) [ف: ۵-۳۰۵]

۳. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۰۵ق؛ ۳ص (۵۹-۶۲)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳-۲۶۰]

۴. قم؛ آستانه معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰۳/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: سید حسین خان نعمت اللهی رهنمون، تفریشی، تا: ربیع الثانی ۱۳۵۱ق؛ ۳گ (۴۱ر-۴۴پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲-۳۰۰]

● **طریق التعلم = اثنی عشریة** / اخلاق / عربی
tarīq-ut ta‘allum = iṯnā ‘ašarīyyat
رساله‌ای است موجز در روش آموزش شامل دوازده «فصل»: ۱. ماهیت و فضیلت علم؛ ۲. نیت؛ ۳. گزینش دانش و استاد؛ ۴. کوشش و مداومت و تصمیم؛ ۵. در چه روزی شروع به تحصیل کند؛ ۶. توکل؛ ۷. وقت تحصیل؛ ۸. شفقت و نصیحت؛ ۹. استفاده؛ ۱۰. ورع در آموزش؛ ۱۱. چیزهایی که حافظه را زیاد می‌کند و یا فراموشی می‌آورد؛ ۱۲. اموری که روزی را فراخ می‌سازد.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۸/۲
آغاز: بسمله الحمدلله علی الائه و اشکر علی نعمائه و الصلواة و السلام علی سید انبیائه و خیر اوصیائه اما بعد فکثیر من طلاب العلم لا یتسر لهم التحصیل و ان اجتهدوا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۳]

● **طریقة العون فی حقیقة الکون = شرح عقائد صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی
ṭarīqat-ul a‘wn fī ḥaqīqat-il kawn = š.-i ‘aqā’id-i ṣūfīya
محمد معین بن محمد امین
mohammad mo‘īn ebn-e mohammad amīn
شرح رساله تنزلات سته محمد فیروز صوفی است که در یک دیباچه به تعریف اجمالی تنزلات سته پرداخته، سپس آن را شرح نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۱
آغاز: بسملة، هر حمد و سپاس، بهر عمد و لباس، از هر حامد حی و حامد بر هر محمود، عابد و معبود، به لسان جمیع اطوار وجود، در هر مرتبه نزول و صعود ... اما بعد، نثار کرشمه ناز و نیاز نامرادی و قربان؛ **انجام:** مادام الإسم إسماً تا زمانی که باشد اسم اسم، یعنی ما را آزاد مکن و از ما این اسم را محو مفرما تا اسم، اسم بود و این ضروری است که شی از نفس خود مسلوب نباشد، و الحمدلله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۵ق؛ مصحح، محشی، دارای سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز مذهب، ۱۶۷گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۳۹ - ۶۵۹]

● **طریق تفأل به قرآن** / شعر، پیشگویی / فارسی
tarīq-e tafa’’ul be qor’ān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۱۶/۳
به نظم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۳گ (۵۵پ-۵۷ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۱ - ۱۰۱]

● **طریقة فی السلوک** / عرفان و تصوف
tarīqat-on fe-s solūk

کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:۱۱/۴
خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، بی‌تا، تا: ۱۲۵۷ق [نشریه: ۱۱ - ۹۵۳]

● **الطریقة المثلی و العقیدة الحسنی** / کلام و اعتقادات / عربی
aṭ-ṭarīqat-ul muṯlā wa-l ‘aqīdat-ul ḥusnā
غزانی، هارون بن بهاءالدین، - ۱۳۰۶ قمری
qazānī, hārūn ebn-e bahā-od-dīn (- 1889)
رساله‌ای است در علم توحید دارای دو «رکن»: ۱. علم نظر و دارای چند مشرعه و چند مشرب؛ ۲. فقه اکبر و دارای چند مشرعه و مشربه.
[دنا ۳۵۸/۷؛ إیضاح المکنون ۸۵/۲؛ معجم المؤلفین ۱۲۸/۱۳؛ معجم

المطبوعات العربية ۱۷۲۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۶/۱
آغاز: الحمدلله الثابت فی ذاته الواحد بجمیع صفاته و صلواته علی حبیب اشرق مظاهر القلوب نوره؛ **انجام:** ثم باقی المبشرة و العترة الطاهرة بحسب العلم و التقوی فاتقوا الله و اعلموا أنکم ملاقون.
خط: نستعلیق، کا: محمد شاکر فرزند علی الله فرزند محمد رحیم فرزند نذیر قزانی، شروانی، تا: قرن ۱۳؛ ۲ برگ افزودگی‌هایی شامل بخشی از رساله‌ای در بحث وضع و مسائل فقهی حنفی آمده؛ تملک: محمدشاکر فرزند ملا علی مهدی شروانی؛ ۱۵گ (۳-۱۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۳۵۲]

← الطریقة المحمدیة فی بیان السیرة النبویة ← الطریقة المحمدیة و السیرة الاحمدیة

● **الطریقة المحمدیة و السیرة الاحمدیة = الطریقة المحمدیة فی بیان السیرة النبویة** / اخلاق / عربی
aṭ-ṭarīqat-ul muḥammadīyya wa-s sīrat-ul ahmadīyya = aṭ-ṭarīqat-ul muḥammadīyya fī bayān-is sīrat-in nabawīyya

برکلی، **محمد بن پیرعلی، ۹۲۹ - ۹۸۱** قمری
berkelī, mohammad ebn-e pīr-'alī (1523 - 1574)

تاریخ تألیف:۱۷ شعبان ۹۸۰

مجموعه ای ازاحادیث نبوی در اخلاق و سلوک است و شامل اقوال مشایخ عرفاء. مشتمل بر سه باب و هر بابی شامل چند «فصل»: ۱. الاعتصام بالکتاب و السنة و الاحتر از عن العادات السیئة و البدع المحدثة و الاقتصاد فی الاعمال ۲. الامور المهمة فی الشریعة المحمدیة «از اعتقادات و اخلاق ذمیمه و حمیده» ۳. امور یظن انها من التقوی و الورع الخ «در عادات و بدع محدثه».

آغاز: الحمد لله الذی جعلنا امة وسطاً خیر امم و الصلوة و السلام علی أفضل من أوتی النبوة و الحکم ... و بعد فإن العقل و النقل متوافقان و الکتاب و السنة متطابقان الدنیا فانیة سریعة الزوال و الخراب ... فأردت أن أصنف الطریقة المحمدیة و أحببت أن أبین السیرة الأحمدیة حتی یعرض علیها عمله کل سالک فتمیز المصیب من المخطیء و الناجی من الهالک و رتبته علی ثلثة أبواب متوکلاً علی رب الأرباب؛ الباب الأول فی الاعتصام بالکتاب و السنة ...

انجام: السیف الصارم و انتفاذ الهالکین و ایقاظ النائمین و جلاء القلوب ... ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب.

چاپ: آستانه، ۲۶۰ص، ۱۲۶۰ق و ۱۲۷۰ق؛ بولاق، ۱۲۹۶ق.

[دنا ۳۵۸/۷-۳۵۹ (۲۰ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۱۱۱/۲؛ معجم المؤلفین ۱۲۳/۹؛ معجم المطبوعات ۶۱۰/۱-۶۱۱؛ الاوقاف العامة موصل ۵۷/۴]

شرح و حواشی:
۱- الوسیلة الاحمدیة و الذریعة السرمدیة فی شرح الطریقة المحمدیة؛ قیصری، رجب بن احمد (-۱۰۸۷)
۲- زهر الحدیقة فی رجال الطریقة؛ نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل (۱۰۵۰-۱۱۴۳)
۳- تعلیقة علی الطریقة المحمدیة = مقالة النظافة علی البرکوی؛ مستقیم زاده، سلیمان بن عبد الرحمن (-۱۲۰۲)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصحیح انه لایرد ایضاً فی هذا الموضع الکرمه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۹۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۳۷۰]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۷۳/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۱ق؛ تملک: ابوبکر بن محم بن رستم؛ جلد: مذهب، ۱۷۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۹۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۷۱/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۲ - ۳۰۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لمن احسن الینا و لمن ظلمنا هم بایدینا ... و علی الملائکة المقربین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۶ق؛ قطع: وزیری [رایانه]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۳۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۸ - ۲۴۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول؛ مهر: «السید ابراهیم زنجانی» (دایره‌ای)؛ جلد: مقوا، ۳۴۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۳۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۵
آغاز: ... فان رؤیة الله تعالی اعلی المراتب و ... لاحد فی الدنیا سوی تبینا علیه السلام فی لیلة؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۴۳۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳/۴۰ - ۴۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: مصطفی، تا: شعبان ۱۰۸۶ق، جا: حلب مدرسه شعبانیه؛ مصحح، محشی با عبارات: «منه»، «قاضی زاده»، «شرح» و غیره، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۳۰گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۹ - ۶۰۴]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۲۱/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۸گ (۱۰۱پ-۱۰۸پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۳۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۹ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان‌های «تعریفات، ۶۶، خواجه زاده، قاضی، منه، رجب افندی، ع ح، شیخ، شرح، خوجه و ...»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۰۷گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۹۳]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۱۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عمر بن ملا مصطفی، تا: اواخر رمضان ۱۱۱۰ق، جا: مدرسه بکر افندی؛ مجدول، محشی؛ مهر: «ماشا الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۳]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط صفر ۱۱۱۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۱۱۴]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** انک انت الوهاب اللهم صلی و سلم علی محمد سید المرسلین و علی الله و اصحابه اجمعین و الحمد لله رب العالمین. تمت.

خط: نسخ، کا: علی بن ولی، تا: ۱۱۱۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۶۰۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اصحابه اجمعین و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن محمد شفیع، تا: ۱۱۳۲ق؛ ۱۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۴۴۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۰۹

آغاز: و هذا رموزه ای اشاراته الداله؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین تمت سبع و ثلثین و م

خط: نسخ کشمیری، کا: سلیمان بن حسین ابن حمدی، تا: رجب ۱۱۳۷ق؛ در ۲۰ صفحه فهرست مطالب و رموز کتب مدارک صدر نسخه و ۱۰ صفحه شامل بخش مقدمه «در مصطلحات اصحاب حدیث» از کتاب «المفاتیح فی شرح المصابیح» مظهر الدین حسین الزیدانی و عبارات متفرقه در آخر نسخه ضمیمه است، محشی از خواجه زاده و غیره، مجدول مذهب، دارای یک سرلوح؛ ۱۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۴۴]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۴۳ق؛ محشی، مجدول، بعد از برگ آغاز افتادگی دارد، رموز کتاب در آغاز نسخه توضیح داده شده؛ ۱۴۹گ، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۱۹۵]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صالح فرزند احمد، حمیدی، تا: رجب ۱۱۴۸ق؛ مصحح، محشی با نشان «خادمی، سیوطی و ...»، مجدول؛ ۱۵۴گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۹ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن مصطفی، تا: ۱۱۴۸ق؛ مجدول، مصحح، محشی با نشان‌های «حسن، خواجه زاده، علام، ع، ح، رجب و ...»؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم ...» (شلجمی) و تقریباً نشان می‌دهد که نسخه وقف مدرسه رئیس الکتاب حاجی مصطفی افندی گردیده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۰۱گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲/۴۰ - ۴۰]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۱۳

خط: نسخ، کا: احمد بن اسماعیل بن احمد بن ادریس، تا: محرم ۱۱۵۴ق، جا: قسطنطنیه؛ افتادگی: آغاز (برگ‌های ۲-۸ از نسخه افتاده)؛ مجدول، مصحح، محشی، دارای سرلوح مختصر؛ جلد: تیماج، ۱۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۱۲]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا حسن اوده نقشبندی، تا: ۱۱ شعبان ۱۱۹۱ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۲۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۱]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۸۱-۳۸/۱۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۵۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۲۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر:۶-۹۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳۳۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۹۰]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بصیر بالعباد اللهم ارحم ... منصفه ... و والدیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۲/۳۳ - ۵۹]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، محشی؛ یادداشتی در آخر کتاب به تاریخ ذیحجه ۱۲۸۲ق و یادداشتی دیگر ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج، ۳۹۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳/۴۰ - ۵۹]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۴/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۵۱ – ۱۶۳]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** بصیر بالعباد اللهم ارحم ... مصنفه ... ووالدیه
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن ملا عبدال غفور، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۳۱ق؛ محشی؛ تملک: صنیع الدوله؛ ۲۱۴گ، ۱۱ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۶۰۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسحاق، تا: صفر ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۰۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۹۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۲
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ – ۲۴۳]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۳۶/۱-۵۶/۸۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۵۰ق؛ ۱۸۱گ (۱–۱۸۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۵۷]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله، تا: ۲ شعبان ۱۲۶۶ق؛ مجدول، محشی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۹۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عثمان بن بکر، تا: پنج‌شنبه جمادی الثانی ۱۲۷۳ق؛ محشی، یادداشت وقف در آغاز به خط جلی که واقف به کتابخانه حمیدیه اهدا نموده و اشاره کرده که آن را از مدینه منوره آورده؛ ۴۶۰ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف:۴۰/۳-۹۴]

● **الطریقة المحمدیة (مختصر)** / اخلاق / عربی
aṭ-ṭarīqa-tul muḥammadīyya (mx.)
زاهد، محمد، ق۱۲ قمری
zāhed, mohammad (- 18c)
وابسته به: الطریقة المحمدیة و السیرة الاحمدیة؛ برکلی، محمد بن پیرعلی (۹۲۹–۹۸۱ق)
تاریخ تألیف: ۱۱۰۹ق
آن را از کتاب طریقه محمدیه گزین نموده در سه «باب»: ۱. اعتصام به کتاب و سنت در چهار فصل؛ ۲. امور مهمه شریعت در سه فصل؛ ۳. مسائل گوناگون.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۶۲/۱
آغاز: بسمله. اللهم یا سامع الاصوات الخفیة ... و بعد و لما کان مناط النجاة عن النار متابعة سید الابرار ... اتخذت هذا المختصر من کتاب الطریقة المحمدیة و التقطت من باب السیرة الاحمدیة ... و رتبته کامله علی ثلاثة ابواب؛ **انجام:** فیضیبها بقیة ذلک الطین علی الخرء فهو عفو الحمدلله الذی وفق ... عبده محمد زاهد علی انتخاب کتاب الطریقة المحمدیة و اتمام تألیفه فی سنة ۱۱۰۹ ... افضل الصلاة و التحیة.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۴۶گ (۲پ–۴۷ر)، ۲۰ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ – ۵۲۸]

● **الطریقة المرتضویة** / فقه / فارسی
aṭ-ṭarīqa-tul murtaḍawīyya
آباده ای، محمد جعفر بن محمد صفی، – ۱۲۸۰ قمری
ābāde'ī, mohammad ja'far ebn-e mohammad safī (- 1864)
رساله‌ای است فتوایی در احکام طهارت و صلاة، گویا بنا بوده که دوره فقهی باشد در چهار مسلک مانند کتاب‌های فقهی دیگر که در چهار بخش (عبادات، معاملات، عقود، ایقاعات) تنظیم شده است. در نام کتاب باید دقت شود.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۶۱
آغاز: الحمدلله استتماماً لنعمته و الشکر لله استسلاماً لعزته ... و بعد یقول المرتضع من لبن خدمة الشریعة المصطفویة؛ **انجام:** و اگر فعل منافی بعمل نیاورده است عود نماید و سجدتین و تشهد و سلام را بجا آورد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، از عصر مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ – ۴۰۴]

● **الطریقة المعروفة بالسلم** / عربی
aṭ-ṭarīqat-ul ma'rūfa bi-s-sulam
محمد بن ابراهیم بن نصیر
mohammad ebn-e ebrāhīm ebn-e nasīr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۶۴/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۸۹–۹۹)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ – ۹۹]

● **طریقت نامه = دیوان عماد** / شعر / فارسی
tarīqat nāme = d.-e 'emād
عماد فقیه، علی بن محمود، ۶۹۰؟ – ۷۷۳ قمری
'emād-e faqīh, 'alī ebn-e mahmūd (1292 - 1372)
در تصوف می‌باشد بنا بر تصریح ناظم آن در چهل سالگی و در زمان امیر مبارز الدین محمد (۷۱۸–۷۶۵) موسس آل مظفر از روی مصباح الهدایه به نظم آورده است: «محمد خسرو غازی

منصور ×× که باذا چشم بذاز دولتش دور / چهل سالم بفضل ایزد چنان داشت ×× که از جان شد علاقم (کذا) هر که جان داشت / ز بهر نظم عقدی گوهرم داد ×× دلی روشن ضمیری انورم داد / چو دارد با سخن جان آشنائی ×× زیمن بخشش لطف خدائی / همی کرد این هوس در دل گذاری ×× که باقی ماند از من یادگاری / که دستوری بود ارباب دین را ×× انیسی خاطر خلوت نشین را / بنظم آرم کتابی بی تکلف ×× ز مصباح الهدایه در تصوف / بباید گوهر درج سلف سفت ×× نه ازتلقای نفس خویشتن گفت / کنم نقل از عوارف با تعرف ×× گزیده سیرت اهل تصوف / در او ده باب و در هر باب ده فصل ×× که باشد جمله را هم فرع و هم اصل»؛ فهرست ابواب ده‌گانه کتاب: ۱. آداب خورد و خوراک و معاشرت صوفی؛ ۲. معارف؛ ۳. بعضی از اصطلاحات صوفیه؛ ۴. مستحسنات متصوفه؛ ۵. بیان علوم؛ ۶. بیان اعتقادات صوفیه از مبدء تا معاد؛ ۷. بیان اخلاق؛ ۸. اعمال و آداب واجبات از صوم و صلوه و غیره؛ ۹. مقامات و باب؛ ۱۰. احوال و در این باب از محبت، شوق، غیرت، فرقت هیبت، قبض و بسط، فنا و بقا، اتصل و وصیت بحث نموده؛ خاتمه‌ای در نصیحت به امیر مبارز الدین دارد و کتاب به این دو بیت که شامل نام کتاب و تاریخ تألیف می‌باشد خاتمه یافته: طریقت نامه چون آمد بپایان ×× ز حق درخواستم تاریخی آسان / چو دل در شهر یار از مهر بستم ×× فتاد از غیب تاریخش به دستم». در حدود ۲۷۷۰ بیت است. (ابن یوسف شیرازی)

آغاز: بنام آنکه جان را دانش آموخت ×× بنور عقل شمع دل بر افروخت / خرامان سرو بستان رسالت ×× که مهر از نور او دارد خجالت

[دنا ۳۵۹/۷ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۵۰ق؛ در دیباچه مصباح الهدایة از همایی (ص۴۲) آمده که به احتمالی تاریخ آن ۷۲۱ و ۷۵۶ است؛ قطع: وزیری [نشریه: ۶ – ۶۸۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۲/۴

آغاز: مرا در غره روز جوانی ×× تباشیر صباح کامرانی؛ **انجام:** طریقت نامه چون آمد بپایان ×× زحق درخواستم تاریخی آسان / چو در در شهریار عهد بستم ×× فتاد از غیب تاریخش بدستم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۸۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۱۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثنوی: فلک را سیر بر وفق مرادش ×× ملک داعی دولت چون عمادش

جز طریقت نامه (ص ۱–۱۴۸) و رباعیات و لغز و معما و یک قطعه در موعظه (۱۵۰–۱۷۵) و همایون نامه (۱۷۶–۱۸۶) که یک مثنوی است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحی بن محمد بن خلیل مشهور به رضی قزوینی، تا: ۷۹۴ق؛کاغذ: نباتی، جلد: روغنی مذهب، ۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ – ۳۶۹]

۴. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۶۲/۵

آغاز: چو اعمی هر دم از جاهم نگه دار ×× چو کتان هر شب از ماهم نگه دار؛ **انجام:** دگر جمعی محقان کبارند ×× که شکر نعمت باطن گذارند

از ابتداء تا فصل پنجم از باب نهم؛ خط: نسخ و نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۸۴۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۹گ (۱۵۰–۲۳۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [اوراق عتیق: ۲ – ۳۸۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶۳گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۸ – ۸۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثنوی: فلک را سیر بر وفق مرادش ×× ملک داعی دولت چون عمادش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، ۳۵ص (۱۰–۴۴)، ۱۹ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۳۸۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴/۶-۱۷۵۱–ع

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی CDVI؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۱۶۸]

● **طریقت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqat-nāme

پرسش و پاسخ‌های کوتاهی است در مورد طریقت و حقیقت و شریعت و تفسیر اصطلاح چهار تکبیر و معنی طریق و شرایط استاد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۵/۲۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة ... و اصحابه اجمعین مسئله بدانکه حضرت امام حق ناطق جعفر بن محمد الصادق (ع) فرموده اند که ای مسلمانان شریعت و طریقت و حقیقت را بیاموزید؛

انجام: به این شرط طریقت نامه عمل کند کار او در دنیا و آخرت با رونق باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ صفر ۹۱۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۱۶ر–۱۲۳پ)، ۱۶سطر [ف: ۳۷ – ۳۹۵]

● **طریقت نعمت اللهی** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqat-e ne‘mat-ol-lāhī

رساله‌ای از یکی از بزرگان طریقت نعمت اللهی.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹۶/۸

آغاز: چنین گوید این بنده درگاه اولیاء اللهی و خاک پای فقرای سلسله علیه علویه نعمت اللهی که پدر من از نژاد عجم بود و

مادرم ازبزرگان ایل جلیل اتراک؛ **انجام:** شرح این هجران این خونین جگر ×× این زمان بگذار تا وقت دگر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دو برگ در خاتمه در موضوع نبوت و خوارق عادات علاوه کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۷۱۶]

← الطریقة النقشبندیة ‹ تربیة السالکین

● **الطریقة النقشبندیة** / کلام و اعتقادات، عرفان و تصوف / عربی
aṭ-ṭarīqat-un naqšbandīya

از یکی از شاگردان محمد بن محمد مراد. رساله‌ای است در آداب و رسوم و شرایط فرقه نقشبندیه در چند بخش و هر بخش با «بسمله و حمدله» آغاز می‌شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی شرح بالارکان خفایا لطائف صدور الذاکرین و فتح؛ **انجام:** و کنت ممن قال فیه الرحمن استحوز علیهم الشیطان فانسا ذکر الله فلاحول و لاقوة الا بالله تمت.
خط: نسخ عثمانی، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۰۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۰/۳ - ۷۹]

● **طریقت نقشبندیه** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīqat-e naqšbandīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۴/۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۲۱۵-۲۲۲)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۱۲]

← طریق توجه خواجه ها ‹ طریق خواجگان

● **طریقت و حروف** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīqat va horūf

سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ - ۵۸۷ ؟ قمری
sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰/۲۱-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲-۱۰۵۷ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۳]

● **طریقت و نصیحت اهل الله** / عرفان و تصوف / ترکی
tarīqat va nasīhat-e ahl-ol-lāh

؟ حسین بن مصطفی
hoseyn ebn-e mostafā

سه رساله مختلف است در طریقت گویا از حسین بن مصطفی.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۵۸/۲

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد، الله سبحانه و تعالی حضرتلری تکریماً و تشریفاً انسان عاقلده صول؛ **انجام:** ذکر اولنان ذکرک آدابی برغیری مجلده در ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: عثمانی؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۲۳ر-۲۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۴۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۵۸/۳

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد بلکل که بوپرقح کلمه طیبه مواعظ حسنه سلطان العارفین و برهان عاشقین شیخ عبدالله انصاری منقوله رحمة الله علیه؛ **انجام:** و بی نصیب اتمیه عالم وارلقده، انشاء الله تعالی و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: عثمانی؛ کاغذ: ترمه، ۳گ (۲۵ر-۲۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۴۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۵۸/۵

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی تجلی بذاته لذاته ... ایدی ذلک طریق حقه سالک اولمق صراواید نکره معلوم اولاکه اسبو؛ **انجام:** هر کمنه بو طریق نامیله عمل ایلجک ... ان شاء الله تعالی سلطانراولیا حضرت حاجی بیرام ولی حضرتلر حضور حقده حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلمک علمی و یلنبده بیلجه حس اوله جمیع امت محمد و حق تعالی میسر ایلیه امین یا معین
رساله در طریقت گویا از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: عثمانی؛ کاغذ: ترمه، ۱۰گ (۳۱ر-۴۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۴۶]

● **طریق حساب دقایق الآس** / هیئت / عربی
tarīq-o ḥisāb-i daqāyiq-il ās

حسینی، محمد بن محمد بن ابی الخیر، ق۱۱ قمری
hoseynī, mohammad ebn-e mohammad ebn-e ab-el-xeyr (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۱۲ق
مقالی است نجومی از افادات شریف محمد بن محمد بن ابی الخیر الحسینی المالکی موقت ازهر، در خصوص طریق حساب دقائق است از سال قبطی.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۶/۱۹

آغاز: الحمدلله من فوائد شیخ مشایخنا السید رحمة الله طریق حساب دقایق؛ **انجام:** وهذا کله ما تحرر علی مقتضی اصول مماسمح الله به علی
خط: نسخ، کا: یوسف بن یوسف محکی مکی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۱۴۳ق؛ ۲۴-۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۳۰]

● **طريق حضور و توجه** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīq-e hozūr va tavajjoh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۴/۱۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 26294 (ریو ۸۶۲)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۳]

● **طريق الحق** / کلام و اعتقادات / فارسی
tarīq-el haqq

رساله مفصلی است در اصول دین شامل پنج «اصل» و هر اصل در چند «فصل». مؤلف در هر اصلی طی چند فصل با ادله عقلی و نقلی اصول دین را اثبات می‌کند و در اثنای استدلال، مطالبی در عرفان و اخلاق به نظم و نثر و هم چنین اشعاری از عطار، ابوسعید ابوالخیر، شیخ بهایی و دیگران نقل کند. بخش امامت مفصل است و مؤلف در آن ضمن اثبات عصمت ائمه علیهم السلام از بدو وجود، به ذکر نصوص قرآنی و روایی امامت علی علیه السلام می‌پردازد و اعتراضات مخالفین را در هر مورد نقل و رد می‌کند فهرست اجمالی ابواب کتاب چنین است: اصل ۱. توحید شامل یک مقدمه و سه «مطلب»: ۱) اثبات وجود حضرت واجب الوجود، ۲) بیان توحید و احدیت حضرت واجب الوجود تعالی، ۳) اثبات صفات ثبوتی و نفی صفات سلبی و کیفیت استناد صفات به آن حضرت؛ اصل ۲. عدل؛ اصل ۳. نبوت شامل سه «فصل»: فصل در اثبات اصل نبوت، فصل در اثبات نبی ما اعنی محمد المصطفی (ص)، فصل در وجوب عصمت انبیاء صلوات الله علیهم؛ اصل ۴. امامت مشتمل بر این چند فصل: فصل در وجوب نصب امام بر حضرت خالق انام، فصل در بیان عصمت و سایر صفات امام، فصل در بیان آن‌که امامت به نص خدا و رسول ثابت می‌شود نه به اختیار خلق (در این فصل آیات و روایاتی در اثبات ولایت حضرت علی (ع) و سپس چهارده دلیل بر اثبات امامت آن حضرت آورده شده است)، تذییل: در اختلافاتی که بعد از فوت سید المرسلین میان امت واقع شده؛ اصل ۵. معاد شامل چهار «فصل»: ۱) امکان عود، ۲) اثبات معاد جسمانی، ۳) بیان معاد روحانی و اثبات آن به نحوی که با معاد جسمانی منافات نداشته باشد، ۴) حل شبهات منکرین معاد جسمانی، خاتمه به فقره‌ای چند از کلمات اهل حال.

[دنا ۳۴۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۱۵/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۷/۱

آغاز: افعال حسنه و سیئه در آنها حال میگردد و اصل این دو قسم سعادت و شقاوت چون علم است پس علم نیز منقسم بر دو قسم باشد یکی آنکه صورت و هیأت نفس باشد و دیگری آنکه صورت و هیأت نفس نباشد اول را علم به اصول گویند که سعادت و شقاوت نفس ناطقه باعتبار وجود و عدم آنست فی نفسه باین معنی که اگر این قسم علمی از برای نفس حاصل باشد سعید است والا شقی است؛ **انجام:** بامور آخرت نیز مشغول نشوند چنانکه حضرت رسول (ص) میفرماید الدنیا حرم علی اهل الآخرة و الآخرة ... و هما حرامان علی اهل الله.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۸گ (۱ر-۱۶۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۵۱۵]

← طريق الحق و المبين لطالبة و سالكة المؤمنين ⟵ مجالس طريق الحق و الدين لطالبه و سالكه المؤمنين

● **طريق حقه = سير و سلوك = جواب المسائل الثلاث = پاسخ پرسشهای ملا خلیل قزوینی = مجاهدیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
tarīq-e haqqe = seyar-o solūk = javāb-ul masā'el-es salās = pāsox-e porseš-hā-ye mollā xalīl-e qazvīnī = mojāhedīye

مجلسی، محمدتقی بن مقصودعلی،۱۰۰۳؟-۱۰۷۰قمری
majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd 'alī (1595 - 1660)

به مولی محمد تقی مجلسی نسبت داده شده است. این رساله به جز تشویق السالکین است اما صحت انتساب آن به مجلسی با توجه به مضامین رساله بعید می‌نماید. نویسنده این رساله بر عشق و محبت تأکید می‌کند و امام جعفر صادق را پیشوای عاشقان می‌خواند. در مجاهدات نفسانی و تفسیر آیه «و الذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا» و چگونگی سیر راه حق و به دور انداختن شهوات و خواسته‌های نفس انسانی.

آغاز: ۱: بسمله. حمدله ... اما بعد چون بنای ایمان و ایقان بر ریاضات و مجاهدات است ...

۲: بسمله. حمدله. صلاة و بعد، اعلم ایدک الله تعالی که چون حق سبحانه تعالی خلایق را از جهت عبادت و معرفت آفریده است، و بعبارت اخری از جهت علم و عمل.

انجام: از ایشان دوری جویند بیشتر باعث منافرت و دوری و عدم مناسبت است، الحمدلله الذی جعلنا من المحبین لهم.

چاپ: ایران، مشهد، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۳۸۸ شمسی، رضا استادی، حروفی، ۱، وزیری، ضمن بیست رساله فارسی

[دنا ۳۴۸/۷ (۱۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۵۱۳/۷ و ۸۲۲/۸]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۰۴/۳

آغاز: بدان که این رساله‌ای است در طریق سلوک و ریاضت از قدوه محققین و علامه دین مولانا محمدتقی؛ **انجام:** و تضرع و زاری نماید تا حق سبحانه و تعالی حمایت (کذا) تمت النسخة المبارکة.

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: غیاثی، بهمن ۱۳۳۷؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [ف: ۵ - ۲۹۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۹۴/۴

آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** در یک اربعین به آن می‌رسند، و اگر بی مرشد رود نهایت صعوبت است الآ ان یوفقه الله و یهدیه.

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳-۱۱۱۰ق، جا: بندر سورت؛ ۳گ (۲۶ر-۲۸ر) [ف: ۲ - ۱۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲/۱۱-طباطبائی

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اگر به شرط روند غالب آن است که در یک اربعین به یار می‌رسد و اگر بی مرشد روند در نهایت صعوبت است ... این چند کلمات از جهت فرزندی سید اعاظم السادات نوشته شد. امید که داعی خود را فراموش نفرمایند. سیما در عتبات و مظان استجابت دعوات. نمقه محمد تقی ابن المجلسی ... فی ذی القعده الحرام سنه ۱۰۶۸. نقلت من خط من نقل من خط مولانا العالم ... محمد تقی المجلسی ۱۲۱۱

بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۲۹۵پ-۳۰۰ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۲ - ۲۲۷]

۴. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۳۱۲/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** تا کسی مثل ایشان نشود ایشان را درک نمی‌توان کرد و شناخت.

در فهرست با عنوان «رساله‌ای در اخلاق»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ تا ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص(۲۰۳-۲۱۰)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۲۲۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۸۸/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۵۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۱۹/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: اسدالله افشار، تا: ۱۲۶۳ق؛ از روی بیاض حاجی محمد سمیع؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۶ر-۱۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۳۴۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۳۵/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۵۶پ-۷۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲۹/۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: عباس قلی بن مشهدی رمضان طالش، تا: ۱۳۱۳ق؛ ۶گ (۹۲ر-۹۷ر)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۸- ۲۳۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسین علی حیرت ذهبی خراباتی زنجانی، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۵ق؛ جلد: تیماج زرد، ۸ص (۱۹۱-۱۹۸)، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۰۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱۸/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در هر باب حق بر شما ظاهر می‌شود و الله یهدی من یشاء ... الطاهرین و

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ محرم ۱۳۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۱گ (۱۲۵-۱۴۵)، ۱۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۳/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۱-۵)، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۷۷۰]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۲/۱۲-ف

نسخه اصل: نسخه آقای روضاتی در اصفهان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۳]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۰/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۷گ (۱۷۳ر-۱۷۹ر)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۲۰]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۹۱/۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۰گ (۲۳۳-۲۴۲)، ۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۶۱]

۱۴. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۷۷/۱۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۷۹/۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۳گ (۲۸ر-۳۰پ)، ۲۱-۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۶سم [ف: ۸ - ۸۵]

۱۶. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۳۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۲۲۸پ-۲۳۱ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۵۲]

۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۸۰/۱۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۶۵۰]

● طریق حقه = سیر و سلوک = جواب المسائل الثلاث = پاسخ پرسشهای ملا خلیل قزوینی / کلام و اعتقادات / فارسی

tarīq-e haqqe = seyar-o solūk = javāb-ul masā'el-es salās = pāsox-e porseš-hā-ye mollā xalīl-e qazvīnī

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

پاسخ سه پرسش ملا خلیل قزوینی است: ۱. درباره طریقه حکما و بطلان آن؛ ۲. درباره طریقه مجتهدان و اخباریان؛ ۳. درباره طریقه فقیهان و صوفیان

آغاز: رساله جواب سوال. بسمله. و به ثقتی. الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد چنین گوید ... محمد باقر بن محمد تقی ... که این دو کلمه ایست در جواب سوال مرد عزیزی ...

انجام: چنانچه حق تعالی فرموده است و کذلک جعلناکم امة وسطا و اگر درآنچه گفتم تفکر نمایید درهر باب حق بر شما ظاهر می‌شود و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم و الحمدلله اولا و آخرا وصلی الله علی محمد و آله الطاهرین

چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۶۲ق، خشتی، ۷ص (وقایع الایام، ج۴، تتمه محرم الحرام: صص۳۷۳-۳۷۹)

[الذریعة ۱۸۷/۵؛ کتابشناسی مجلسی ص ۲۰۹؛ دنا ۳۴۹/۷ (۲۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۵۱۳/۷ و ۱۶۶/۹ و ۲۴۹/۹ «جواب مسائل ثلاث»]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۵۰/۱۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابی الفتح تنکابنی، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۴۷)، ۲۸ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۶۲۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۶۴پ-۶۹پ)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۳۲۰۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۵۱/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در دو برگ آخر آغاز رساله شوق المهدی فیض کاشانی آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۶۴پ-۲۷۰ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۲۶۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱۵پ-۲۰پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۶]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۷/۵-۱/۱۳۷

آغاز: و فرمود انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی و ما را حواله به کتاب خدا و اهل بیت خود نمود ... اما مسئله دویم که طریقه مجتهدین؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: یحیی بن شاه قلی قزوینی، تا: ۷ ذیحجه ۱۱۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۳۳۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۹۶/۲-۲۹/۲۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی بن محمد امین حسینی، تا: ۱۳ رجب ۱۱۳۶ق، جا: قم؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۲۷۴]

۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۰۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۲ر-۸ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۲۳

آغاز: قال شیخنا المجلسی فی رسالته بالفارسیه ما نصه اما بعد چنین گوید ... محمد باقر بن محمد تقی که این دو کلمه ایست در جواب مرد عزیزی که از این فقیر نموده بود. چون در نامه گرامی مطوی و مندرج ساخته بودند که درین زمان غیبت شیعیان را اشتباه بسیار عارض میشود و اظهار فرموده بودند که برین داعی در این مراتب باعتبار کثرت تتبع اخبار ائمه (ع) وثوقی دارند ... و تفاصیل آنرا حواله بکتب مبسوطه خود مینماید

کاتب: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق؛ در کنار این صفحه فقراتی از کتاب تسلیه القلوب الحزینه در محاکمه بین مجتهدان و اخباریان از حاج میرزا محمد اخباری نقل شده و کاتب در پایان آن نوشته «من التسلیه»؛ ۱ص (۳۷۴) [ف: ۹ - ۵۸۶]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۱۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۸ق، جا: کاشان؛ جلد: مقوا، ۵۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۲۹۹]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۶۳/۸

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:۱۲۶۲ق؛ ۵گ (۱۱۱ر-۱۱۵ر) [ف: ۳ - ۸۳]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۱۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسدالله افشار، تا: ۱۲۶۳ق؛ در سرآغاز این نسخه به نام ملا خلیل قزوینی نیز اشاره شده، از روی بیاض حاجی محمد سمیع؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱ر-۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۳۴۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۱۹/۲

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ (۱۴پ-۵۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۸]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۶۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد اسمعیل جفری، تا: ۱۲۹۲ق؛ ۱۱گ (۷۶-۸۶)، ۱۶ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۸۷۹]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ ۵گ (۵۲ر-۵۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵× ۱۷سم [ف: ۳ - ۶۸]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۸۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین المعصومین. تمت. کاتب اضافه کرده: ... نقل شد این رساله شریفه

از نسخه که از کتابخانه نواب اشرف و الارکن الدولة العلیه محمدتقی میرزا والی مملکت خراسان فرزند ارجمند سلطان بن السلطان محمدشاه قاجار و کاتب اقل الحاج والخطباء
با عنوان «دو کلمه» آمده؛ خط: نسخ، کا: عبدالجواد بن یوسفعلی خطیب، تا: ۱۲۹۴ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه:۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید ابن ... سوالاتی چند رسیده از بعض اهل کتاب؛ **انجام:** فما تغنی الآیات و النذر عن قوم لا یومنون و لا حول ...
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج زرد، ۲۲گ، ۱۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۰]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۹۲/۲

آغاز و انجام: برابر
خط:شکسته، کا: ابوالحسن بن حاج حسین قلی خان زنگنه، تا: ۱۳۱۱ق؛۶گ(۱۶-۲۱)،۱۴سطر،اندازه: ۷/۵×۱۱سم [نشریه: ۱۳-۷۱]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۶/۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مهند بن میرزا ابوالقاسم حسینی موسوی [نطنزی]، تا: ۱۳۱۳ق، جا: شیراز؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۹۷-۱۰۴)، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۷۱۷]

۱۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۲/۱ ـ ب

آغاز: برابر **انجام:** صوفیه اهل سنت تعارض
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱گ (۵۸ر-پ) [ف: ۱ - ۵۱]

۲۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۰/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ(۱۶۲ر-۱۶۳ر)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: - ۳۰۶]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۳۵/۹-۵۹/۲۵۵

آغاز: برابر
خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۱۱۰-۱۱۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۵ - ۲۸۵۵]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۷۵-۲۹/۱۱۵

آغاز: بلی فرمود که بگو گفتم سمیع است و بصیر است فرمود که این حقی است که مخلوقان در آن شریک اند ... مشکل چهارم آن است که این صفات امور اعتباریه نفس الامریه اند؛ **انجام:** سؤال دف زدن در عروسی جایز است جواب از برای زنان تجویز کرده‌اند هرگاه مردان داخل نشوند مبحث دوم در احکام غیبت
از آغاز تا نیمه کتاب جهاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر حیات مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۲۷۳]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۹۴/۱۲-۳۴/۶۴

آغاز: بسمله الحمدلله رب ا لعالمین والصلوة علی اشرف الوصیین المحسنین ... ضعیف معروض می‌دارد که چون به السنه وافواه اکثر ناس افتاده که جناب علامه محدث مولانا محمد باقر مجلسی منکر وجارح اهل سلوک است ... چنین گوید احقر عبادالله الغنی محمدباقر بن محمدتقی حشرهما الیه مع موالیهما الطاهرین که این دو کلمه ایست درجواب وسئوال؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۱۵]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۹۴/۳

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۳ر-۲۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۸۲]

● طریقة الحقیقة / عرفان و تصوف / عربی

ṭarīqat-ul ḥaqīqa

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری

bahrānī, soleymān ebn-e ʻabd-ol-lāh (1665 - 1710)

تاریخ تألیف: ۱۰۹۸ق

نویسنده پس از آن‌که شرح مشبعی در حمد و نعمت الهی می‌آورد صفات ذات باری را بر می‌شمارد و می‌گوید برای نیل به سعادت ابدی بنده باید از رذایل بپرهیزد و راه سعادت در پیش گیرد، او باید تواضع پیشه سازد و از حب ریاست درگذرد و اخلاص در عبادت بورزد و فکر در معاد و مآل کند و نظر به مطلوب اکمل اندازد و ادامه صحت دهد و صبر و شکر و تفکر را سرلوحه کار خود قرار دهد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۳۹/۷

آغاز: بسمله و منه الا ستقامة فی دینه القویم الحمد لله علی شیوع افضاله؛ **انجام:** لو لا ان هدانا با فاضة رواشح ... علی مهاجرها افضل الصلوة و التحیه.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۳۸]

● طریق ختم آیة الکرسی / علوم قرآن / فارسی

tarīq-e xatm-e āyat-ol korsī

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۴۹

کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ ۱ص (۲۷۱)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۲/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۵۲۵]

● طریق ختم سور القرآن که درویش حیدر اجازه داده / - فارسی

tarīq-e xatm-e sovar-ol qor'ān ke darvīš heydar ejāze

dāde

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۸/۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سبز، ۹گ (۱۵۴ر–۱۶۲پ)، ۲۳ سطر ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۴ – ۱۴]

● **طریق ختم سوره ها** / علوم قرآن / فارسی
tarīq-e xatm-e sūre-hā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۷/۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ رکابه‌دار؛ ۵ص (۵۰۳–۵۰۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ – ۲۴۲]

● **طریق ختم صغیر سوره انا فتحنا** / علوم قرآن / فارسی
tarīq-e xatm-e saqīr-e sūre-ye ennā fatahnā

شولستانی، علی بن حجة الله، – ۱۰۶۰ قمری
šūlestānī, ‘alī ebn-e hojjat-o-llāh (- 1650)

رساله‌ای است کوتاه، در طریق ختم صغیر سوره انا فتحنا به‌گونه‌ای که از مشایخ خود شنیده است. مؤلف بایستی همان شرف الدین علی بن حجة الله بن شرف الدین علی شولستانی از مشایخ علامه مجلسی و پدرش باشد، شرح حال مفصل او، در طبقات اعلام الشیعة و ریاض العلماء آمده است.
[دنا ۳۵۰/۷؛ ریاض العلماء و حیاض الفضلاء ۳۸۸/۳؛ طبقات اعلام الشیعة، قرن ۱۱، ص ۴۰۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹۶/۴
آغاز: بدان ایدک الله تعالی و اعانک فی الدارین که طریق ختم صغیر سوره انا فتحنا بنحویکه این قاصر ناقص ... از مشایخ اجازه خود شنیده؛ **انجام:** ارباب جاه و امراء و سلاطین او را حرمت دارند و در نظر ایشان با هیبت باشد
برگ ۱۸۹پ نیز ظاهراً جزء همین رساله می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ محشی؛ ۲گ (۱۸۸–۱۸۹)، ۱۸–۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۴ – ۲۳۰]

● **طریق ختم ی ا خ ب ی ر** / دعا / عربی
tarīq-e xatm-e y ā x a b ī r

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۱گ (۲۳ر)، ۱۷–۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۹×۱۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۶]

● **طریق الخطائین** / علوم غریبه / عربی
tarīq-ul xaṭā’ayn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۶/۱۷
آغاز: بسمله. الطریق فی الخطائین. ان تحصل الاشیاء المعلومة من کلام السائل و تعمل الاعمال التی اعطاها السائل الی ان ینتهی الی آخرها بان تفرض؛ **انجام:** فاقسم مجموع المحفوظین علی المجموع الخطائین، لیخرج لک المجهول. و السلام
خط: شکسته نستعلیق، کا: فضل الله بن آخوند ملازین العابدین بروجردی ملقب به شمس العلماء، تا: ۱۳۱۵ق؛ ۵گ (۹۷پ–۱۰۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم [ف: ۹ – ۲۴۹]

● **طریق خواجگان = نوریه = سررشته = پاس انفاس = طریق صوفیان = طریق توجه خواجه ها = شرایط ذکر = نقشبندیه = طریق واجب در معنی حضور = توجه** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīq-e xājegān = nūrīye = sarrešte = pās-e anfās = tarīq-e sūfīyān = tarīq-e tavajjoh-e xāje hā = šarāyet-e zekr = naqšbandīye = tarīq-e vājeb dar ma‘nī-ye hozūr = tavajjoh

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ – ۸۹۸ قمری
jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

در سلوک طریق خواجه بهاء الدین و تطبیق آن با عقاید سلف. نوشاهی که در نگاشته‌های جامی کار کرده، می‌نویسد از جامی در این زمینه دو گفتار است: یکی «سر رشته طریق خواجگان»، دومین به نام «رساله طریقه خواجگان» که در این یکی جامی رباعیات خود را گزارش کرده است.
آغاز: سر رشته دولت ای برادر به کف آر ×× وین عمر گرانمایه به خسارت مگذار ... بدان افاک الله عنک و ابقاک به که حاصل طریقه ... خواجه بهاء الحق والدین ... و خلفای ایشان
انجام: با اینهمه بیحاصلی و هیچکس ... گرما نرسیدیم تو باری برسی حق تعالی همگنانرا از آنچه نشاید نگاه دارد و از آنچه نباید درو پناه آرد جمله سر خواص و سر عوام گفته شد و السلام و الاکرام.
[دنا ۳۵۰/۷ (۱۸ نسخه)؛ ریحانة الأدب ۳۹۰/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۶۲/۷ و ۶۳۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۹/۳-ف
نسخه اصل: دهلی نو ش ۵۰۴ (۱۸۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۶۷ق [فیلمها ف: ۱ – ۱۶۳]
۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۴/۷
خط: نستعلیق، کا: ظهوری، تا: ۹۰۲ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مذهب، اندازه: ۲۶×۳۶سم [ف: ۳ – ۲۴۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۹۲۸ق؛ ۸ص (۶۶۱–۶۶۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [سنا: ف: ۱ – ۲۶۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۸۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۷۲۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۳/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای سر لوح، مجدول؛ تملک: عبدالله؛ مهر «عبده الراجی محمد علی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۵گ(۴۲-۴۶)، ۱۵ سطر، اندازه:۷×۱۲سم [ف: ۲۹ - ۲۷۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی نباتی، جلد: مقوایی آبی، ۴ص (۶۲-۶۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۸۷]

۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۶/۱۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: بخارایی شکری، جلد: تیماج، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۵]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۱گ(۱ر-۱پ) [ف: ۳ - ۴۰]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۴۴/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۵۰۲پ-۵۰۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۲۹۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بگذر به زمین نیستی تا یابی ×× فی الارض مراغما کثیر وسعة
کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۷ق؛ جلد: میشن مشکی، مذهب، ۴ص (۳۶۹-۳۷۲)، مختلف السطر (۱۰/۵×۱۲)، اندازه: ۱۵/۷×۲۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۱۸]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۴/۵-عکسی
اصل نسخه: گنج بخش ش ۸۷۶۷ فهرست نشده؛ خط: نسخ پخته، کا: عزیزالله بن حبیب الله غوریانی، تا: ۱۰۹۶ق؛ ۳۱گ (۳۸۰-۴۱۰) [عکسی ف: ۲ - ۴۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۲۳
آغاز و انجام: برابر
در رایانه با عنوان «طریق وصول» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ ۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۷سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۴۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۸۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۲گ (۴۰ر-۴۱ر)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۸۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۳/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۱۶۱پ-۱۶۲ر)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳۸ - ۲۹]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی دیباجی، تا: پنج‌شنبه۱۷شعبان۱۱۰۴ق،جا:فیض آباد خبیص؛۳ص (۳۴۹-۳۵۱)، سطور چلیپایی (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۱۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۱۶۴ق؛ مجدول؛ ۳گ (۳پ-۵پ)، ۱۲ سطر(۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۴۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۱۱-ف و ۱۳۳۸/۱۱-ف
نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۰۰
انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج دارچینی، ۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۷سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۴۷]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۷/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، کا: عباسعلی بن نعمت الله کرمانی احمد آبادی، تا: ۱۲۱۳ق؛ ۳گ (۲۵۴ر-۲۵۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۴۷۳]

۲۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۱۷/۱
آغاز: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، کا: غلامحسین درویش همدانی ولد درویش جعفر، تا: ۱۶ شعبان ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۷۸۷]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۹۶/۵۰
آغاز: بسمله. الحمدلله و صلی الله علی مصطفی و بعد این رساله ایست از آن مولانا جامی در بیان طریقه خواجه بهاء الدین نقشبندی؛ **انجام:** رباعی ... بر خواص و عوام گفته شد، والسلام
خط: نسخ، کا: یوسف نسیم، بی‌تا؛ جلد: میشن تریاکی، ۲گ (۱۴۳ر-۱۴۴پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۴۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** با وی از جان یکدل و یکرو شوی ×× بلکه او را محو سازی او شوی / در باقی او شوی فانی تمام ×× زنده جاوید مانی و السلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ (۱۶۵پ-۱۷۲ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۴/۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۳۹۵]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۰۰

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **طریق خواجگان** / عرفان و تصوف / ترکی
tarīq-e xājegān
رساله‌ای کوتاه در معرفی مشایخ، کلمات و نظرات عرفانی آنها که به زبان ترکی عثمانی تحریر شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۷/۷
آغاز: ایمدی طریق خواجگان قدس الله سره حضرتلرینده نسبتی قدم حضرت محمدی علیه السلام و سلوکلری مطمئنتند ندر هیچ بر احدن بر برزخه دشمیوب؛ **انجام:** قال تعالی فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر بوکه نائل اولنمز الا نفسی کیمیا شیخه مظهر دوشمه ایل اولور دیدیلر، تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۱۱گ (۱۵۱پ-۱۶۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۳/۱ - ۷۷]

● **طریق خوردن بیخ چینی** / طب / فارسی
tarīq-e xordan-e bīx čīnī
ناشناخته:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۷۶/۷-ف
آغاز: در دستور العمل خوردن بیخ چینی و فایده آن بدانکه حکماء هند خواص بیخ چینی را بر بیست وجه نوشته اند اول آنکه آتشک کهنه و اقسام آن امراض ردیه مزمنه؛ **انجام:** اینست طریق خوردن والله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۳۶پ-۳۳۷پ) [فیلمها ف: ۳ - ۲۶]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۸/۲
آغاز: محرر آن نسخه که این رساله از روی آن نوشته شده میگوید که قریب بیست سال در هندوستان اقامت خود را گذرانیدم ... در منافع و فواید بیخ چینی چنین می‌گفتند؛ **انجام:** جهة رحم آن موم هو چهره، علک البطم ... بزسوخته، کنجد رود با ده مثقال روغن کنجد مرهم ساخته استعمال نمایند.
طریق خوردن چوب چینی و دستورات طبی دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر [سنا: ف: ۲ - ۳۱]

● **طریق خوردن سموم** / طب / فارسی
tarīq-e xordan-e somūm
مختصری است در بیان طریقه و دستور خوردن ۶ نوع از سموم و دواهای مضر.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۹۲
آغاز: بدان که این نوع تدبیر چون از حکمت حکمای هند است بطریقی که ایشان بیان فرموده اند؛ **انجام:** گویند قوت جوانی و سیاهی موی را نگاه دارد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۷سم [ف: ۱۹ - ۳۴۱]

● **طریق دانستن دانه انار و پیداکردن شیء پنهان شده** / علوم غریبه / فارسی
tarīq-e dānestan-e dāneh anār va peydā-kardan-e šey'-e penhān šode

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۵/۷
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۳؛ جلد: میشن زیتونی، ۱گ (۱۰ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۳۰]

● **طریق دانستن روز نوروز و ...** / هیئت / فارسی
tarīq-e dānestan-e rūz-e nowrūz va ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۹۵/۴
طریق دانستن روز نوروز و ماه‌های فارسی قدیم و بروج و وقوف سجاوندی و یک رباعی به فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۵۳پ-۵۶ر) [ف: ۶ - ۲۱۱]

● **طریق در امور صناعت و امورغریبه** / کیمیا / فارسی
tarīq dar omūr-e senā'at va omūre-qarībeh
در پنج «حل» و سه «عقد» و خاتمه‌ای: حل ۱. بیان بعضی اصطلاحات اهل صناعت؛ حل ۲. قواعد؛ حل ۳. بیان بعضی آلات مخصوصه صناعت؛ حل ۴. گرفتن بعضی از آنها و تدبیر اجزا و تبییض و تخمیر بعضی از آن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۷
آغاز: بسم الله تعالی شأنه، طریق در اصول ... بدانکه علم صناعت علمی است که تبدیل قوای اجرام معدنی نماید بعضی به بعضی؛ **انجام:** زهره را به آب گل زرد تنقیه نموده بدهن مذکور القا کنند که شمس است، تم الکتاب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۰۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۲۷۰]

● **طریق ذکر** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīq-e zekr
رساله‌ای است در بیان طریق ذکر به روش سلسله صوفیه قادریه که غالباً ذکرها را به صورت حروف متقاطع نگاشته و درباره آنها و شرایط ذکر گفتن توضیحاتی آورده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۵-۲/۱۰۶

آغاز: بسمله، سند پاس انفاس هو اشارت به لا إله است هو و اشارت به هو الله است ف ان ی ب ا ق ی طریق این ذکر این است چون تصور فانی کند؛ **انجام:** واثبات ذات حق بهمه حال ودر هر جا که باشد بکند وانوار درطالب بر سالک تجلی شود معلوم نماید الله ولی التوفیق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۸گ، ۱۴ سطر [ف: ۴ - ۲۰۷۳]

● طریق راندن خمسه متحیره / هیئت / فارسی

tarīq-e rāndan-e xamse motehayyere

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۱/۴

آغاز: طریق راندن خمسه متحیره غیر عطارد آنگاه کواکب مستقیم

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن مولانا نورالدین و بدامی سبزواری، تا: ۱۰۶۴ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳ص (۲۱۶-۲۱۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۴۵ - ۱۹۰]

● طریق الرشاد / دعا / فارسی

tarīq-or rašād

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

ترجمه نماز و بعضی از آداب و دعاها و تعقیبات آن و بعضی از دعاهای وضو و غسل که به درخواست بعضی از اخلاء در چهارده «فصل» کوتاه نوشته شده و روز چهارشنبه دوازدهم شوال به پایان رسیده است.

آغاز: حمد را سزاوار خداوند رحمن و درود نامعدود بر روان پیغمبر آخر الزمان و آل اطهار و پیروان نیک اعتقاد باد.

[دنا ۳۵۱/۷؛ فهرستواره ۶۳۷/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۳/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** بار خدایا بگردان مرا از توبه کنندگان و بگردان مرا از طهارت گیراندگان.

خط: نستعلیق، کا: موسی پزشک تنکابنی، تا: ۱۳۴۰ق، جا: ییلاق لیمرا؛ ۶گ (۸۲ر-۸۷ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۷۱]

● طریقة الرشاد فی شرح الارشاد / فقه / عربی

ṭarīqat-ul rašād fī š.-il iršād

طبری، محمد کاظم بن رضا، ق۱۳ قمری

tabarī, mohammad kāzem ebn-e rezā (- 19c)

وابسته به: ارشاد الاذهان الی احکام الایمان؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

شرح مزجی استدلالی است بر کتاب «ارشاد الاذهان» علامه حلی؛ تاریخ نگارش کتاب طهارت آن از سه‌شنبه ۱۸ رجب ۱۲۴۸ تا چهار شنبه ۲۹ ذیقعده همان سال و تاریخ پایان نگارش کتاب تجارت تا وصایا، ۱۲۵۲ و کتاب اقرار تا قراض پیش از ۱۲۵۶.

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۱۸

آغاز: الحمد لله الذی کلف العباد الذین یعرفون الحق تأدیباً؛ **انجام:** کم ترک الاول للاخر فان المرء متعبد بظنه و وفقنی الله لاتمام باقیه بمحمد و آله.

طهارت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۲۴۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۵۰۶

آغاز: و اجرة فحل الضراب بان یواجر الفحل لذلک

تجارت تا وصایا؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۲ق، ۳۵۵گ، ۲۶سطر، اندازه: ۳۹×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۸۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... کتاب المتاجز خبر محذوف او خبره محذوف و تفسیر الکتاب قد مر فی الطهارة

کتاب متاجر تا شفعه؛ خط: نسخ، کا: محمد خراسانی، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۴۹ق، جا: کربلا؛ ۳۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۵۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۲۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۴۷]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۹۶

آغاز: کتاب اقرار: المقصد السادس من المقاصد السبع فی الاقرار فی الصحاح اقر بالحق

اقرار تا قراض؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با تقریظی بر کتاب و اجازه اجتهاد برای مؤلف آن از میرسید احمد بن عبدالرزاق حسینی جهانشاهی مورخ ۱۲۵۵، جهانشاهی این نسخه را مطالعه کرده و حاشیه‌هایی هم مبنی بر اعتراض بر مؤلف بر آن نگاشته [ف: ۱ - ۱۸۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۶۸

آغاز: کتاب الدیون جمع الدین بالفتح و هو ماله أجل و مالا اجل له فهو قرض

کتاب الدیون؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۵۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۵۳]

← طریق روایة الشهید الثانی ﴿ طریق روایة الصحیفة السجادیة

● طریق روایة الصحیفة السجادیة = طریق روایة الشهید الثانی = المشیخة / رجال / عربی

ṭarīq-u riwāyat-iṣ ṣaḥīfat-is sajjādīya = ṭarīq-u riwāyat-iš šahīd-iṯ ṯānī = al-mašīxa

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ʻalī (1506 - 1558)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

تاریخ تألیف: ۷ شعبان ۹۳۰ق

طریقه نقل خود در باره صحیفه سجادیه آورده است.

آغاز: یقول فقیر عفو الله تعالی زین الدین بن علی کاتب هذا الکتاب الطف الله تعالی به انی ارویه عن شیخنا الاجل الشیخ علی بن عبدالعالی المیسی ...

انجام: عن خواجه نصیرالدین محمد بن محمد بن الحسن الطوسی ... عن السید ابی الصمصام جنده. و ذلک فی سابع شهر شعبان المبارک سنة ثلاثین و تسع مائة. و کتب ... زین الدین بن علی الشهیر بابن الحجة

[دنا ۳۵۱/۷؛ بحار الانوار ج۱۰۸، ص ۱۳۳-۱۳۴؛ الصحیفة السجادیة الجامعة ص ۶۴۱-۶۴۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۰۱ ض

زین الدین سند روایت صحیفه را از مشایخ خویش در پشت آن نسخه یاد کرده و کاتب نسخه حاضر نیز آن را از نسخه واسطه نقل می‌کند؛ بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ ۱گ [ف: ۱۰ – ۱۹۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۵/۶۶

آغاز و انجام: برابر

کا: ابراهیم بن محمد حرفوشی کرکی عاملی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن مذهب، ۲گ (۳۳۳ر-۳۳۴ر)، ۱۸-۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۳۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۳/۱۰-عکس و ۳۰۴۶/۱۰-ف

نسخه اصل: مرعشی ش ۶۰۶۲ [در فهرست مرعشی این رساله در این مجموعه شناسایی و معرفی نشده است]؛ بی‌کا، تا: ۱۱۳۰ق؛ ۱گ [فیلمها ف: ۲- ۴۳ و ۳ – ۲۴۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۷۳/۱۲

آغاز و انجام: برابر

صورت کتابت شهید ثانی بر تهذیب الاحکام در طریق روایت این کتاب از مشایخ خویش؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۵۱پ-۵۲ر) [ف: ۱۴ – ۱۲]

● طریق روایة الصحیفة السجادیة / رجال / عربی

ṭarīq-u riwāyat-iṣ ṣaḥīfat-is sajjādīya

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ – ۱۰۷۰ قمری

majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ʻalī (1595-1660)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۰۶۳ق

نوشته کوتاهی است که طریق روایت خود از صخیفه سجادیه را بیان کرده است.

چاپ: در بخش اجازات بحار

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۶۲/۶

کا: محمد مقیم بن محمد باقر اصفهانی، تا: ۶ شوال ۱۰۶۷ق؛ ۳گ(۷۳ر-۷۵پ) اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۴۶/۶-ف و ۶۱۴۳/۶-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۴۳ و ۳-۲۴۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۳۶/۱۰

کا: محمد تقی بن محمد باقر شریف یزدی، تا: چهارشنبه ۳ شوال ۱۲۸۰ق، جا: یزد؛ از روی خط خود مجلسی یکم در پایان نسخه‌ای از صحیفه کامله که بر خوانده‌اند و تصحیح کرده‌اند؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲ص (۳۷-۳۸)، ۲۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۳۷۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹/۴عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۵۲]

● طریق روایة الصحیفة السجادیة / رجال / عربی

ṭarīq-u riwāyat-iš ṣaḥīfa-tus sajjādīya

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۳۶/۱۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ق؛ محشی [ف: ۱۶ – ۳۷۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹/۵عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۵۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۲/۴

آغاز: بسمله الحمد لله و سلام علی عباده ... فیقول احقر عباد الله محمد باقر بن محمد تقی ان طرقی الی الصحیفة السجادیه

خط: تحریری، کا: محمد بن محمد زمان و مهدی بن محمد حسین حسنی حسینی و احتمالاً دیگران، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳ص (۱۶۳-۱۶۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵۰ – ۲۰۲]

● طریق روایة کتاب من لایحضره الفقیه و سائر کتب الاخبار / رجال / عربی

ṭarīq-u riwāyat-i k.-i man lā-yaḥḍar-u-h-ul faqīh wa sā'ir-i kutub-il axbār

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۲۷/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۳۱۵ ر)، ۲۱ سطر(۹×۱۶)، اندازه: ۹×۱۷/۸سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۴۱]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۶۲/۱۰
خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن میر محمد حسین حسنی حسینی خاتون آبادی، تا: با تاریخ ۱۱۹۸ق؛ از روی خط مجلسی؛ ۱گ (۱۱۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۴۶/۱۲-ف و ۶۱۴۳/۱۲-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۴۳ و ۳-۲۴۲]

● طریق روایت ابن زهره برای صحیفه سجادیه /
رجال / عربی
tarīq-e revāyat-e ebn-e zohra barāye sahīfe sajjādīye

متن آن چنین است: «من خط الشیخ محمد بن مکی: یروی الصحیفة الکاملة السید محیی الدین زهرة عن شیخه محمد بن شهر آشوب السروی عن محمد بن ابی القسم عن ابی علی عن والده عن الحسین بن عبدالله الغضایری عن ابی المفضل الشیبانی عن الشریف ابی عبدالله جعفر بن محمد عن جعفر الحسنی عن عبدالله بن عمر بن الخطاب الزیات عن علی بن الاعلم عن عمر بن المتوکل عن ابیه متوکل بن هرون قال لقیت یحیی بن زید الحدیث».
[بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص۲۱۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۱۰
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا شنبه ۱۸ شوال ۸۵۲ق؛ ۱ص (۴۸)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱-۳۸۳]

● طریق روایتی اصحاب الاصول و راویان مشیخه /
رجال / عربی
tarīq-e revāyatī-ye ashāb-ol osūl va rāvīyān-e mašīxah

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۲۷/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ به ترتیب حروف الفبا و با توضیحاتی در حاشیه و میان دوایر، مجموع این دایره‌ها همه راویان ذکر شده در مشیخه را دربرمی‌گیرد، با یادداشت‌های توضیحی بیشتر به نشانه‌های «جم» و «ست» و «جص» و «صه» و «م ت ق ره»؛ ۲۲گ (۳۱۵ پ-۳۳۶ ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۴۱]

● طریق الریاضة / عرفان و تصوف / عربی
ṭarīq-ur rīyāḍa

بحرینی، احمد

bahreynī, ahmad

سید عظیم القدری از جناب شیخ احمد بحرینی طریقه ریاضت شرعیه حقه را سؤال نمود، سؤال و جواب را به سبیل حکایت به عربی بیان نموده است. گویا یکی از رساله‌های شیخ احمد احسایی است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵۲/۱۳-۱۰/۶۲
آغاز: قال سلمه الله تعالی و بین لی فی آخر الاجوبة طریق الریاضة وکیفیة تحصیل السعادة و المعرفة و قل لی ای شیء افعل فی الخلوه و بین لی کل شیء تری فیه صلاح احوالی ... اقول ان طریق الحق و نهج الصدق فی الریاضة هو ماسنه ائمة الهدی؛ **انجام:** و طریق النار فاجتنبوه لعلکم تهتدون و السلام علی من التبع الهدی و خشی العواقب و رحمة الله و برکاته
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۵ – ۲۸۵۴]

● طریق الریاضة الشرعیة = الخلسة = الریاضة الشرعیة
/ عرفان و تصوف / عربی
ṭarīq-ur rīyāḍat-iš šar'īyya = al-xalsa = ar-rīyāḍat-uš šar'īyya

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ – ۱۰۷۰ قمری

majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd 'alī (1595 - 1660)

گفتار عرفانی کوتاهی است در بیان طریق ریاضت شرعیه از ملا محمد تقی مجلسی که می‌گوید در حال بین خواب و بیداری پیامبر اکرم (ص) را دیده و آن حضرت این مطالب را به او فرموده است. مؤلف ابتدا به ذکر مکاشفه‌ای ازخود پرداخته سپس به لزوم ریاضت و کیفیت آن مختصراً اشاره می‌کند و در این مقام از روایات بهره گرفته و نیز برخی از اذکار را نقل می‌نماید.
آغاز: قال مولانا محمد تقی المجلسی قدس سره الذی وجد هذا الضعیف فی ازمنة الریاضة انی کنت فی مطالعة التفسیر الی ان رأیت فی اللیلة فیما بین النوم والیقظة سید المرسلین صلی الله علیه وآله وانواره بحیث ملا الجو فاستیقظت فالهمت بان القرآن خلق لسید المرسلین (ص) فینبغی ان تدبر فیه
انجام: روی عن السید الساجدین (ع) خمسة عشر مناجات ینبغی لک ان تداوم علیها وهی مشهورة ومجموعة بمحض تایید الله تعالی وتایید سید المرسلین صلی الله علیه وآله اجمعین انتهی کلامه
[دنا ۳۵۱/۷ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۴/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الائمة الطاهرین علیهم السلام.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۶۷)، ۲۳ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۸۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱/۱ط

آغاز: برابر

در پایان این نسخه نیز منقولاتی از شرح فقیه مؤلف آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱-۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳/۲۴ – ۱۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۷۸/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** واتفق لی هذه الایام ان رأیت سید المرسلین و سئلته (ص) عن اقرب الطرق الی الله تعالی فقال هو ما تعلم.

این نسخه نیز دارای یک برگ افزودگی است و ممکن است جزء همین رساله باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۷۸-۷۹)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۸ – ۲۰۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالخالق خراسانی، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان مدرسه چهار باغ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱گ(۳۰ حاشیه)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۲ – ۸۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: قورخانه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۷پ-۲۸ر)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۱۸۳]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۴۵/۴-۹/۱۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی، تا: ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۸۵۴]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۵۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی لایصدنی صاد عن المراد ولایحل بی ذی طارق من اذی العباد انک علی کل شی قدیر والامور الیک تصیر یا من لیس کمثله شی وهو السمیع البصیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، ۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۳ – ۱۰۵۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عشر مراة اعوذ بالله السمیع العلیم من همزات ... فانه قد ورد فی الاخبار انهما سنتان واجبتان و ان نسیتها فاقضهما نقل من کلامه مولانا تمت.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۵۶پ-۱۵۸ر حاشیه)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ – ۵۱۷]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴-۳۵ و پس از آن تا ۳۷ «لوح نزل لمحمد بن عبدالله» و سپس خبری از علی (ع) است؛ جلد: تیماج زرد، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴ – ۳۹۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۳/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان نسیتهما فاقضهما

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص(۳۶-۳۸)، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۲ – ۲۷۷۱]

● طریق الریاضة و کیفیة تحصیل السعادة و المعرفة / گوناگون / عربی

tarīq-ur rīyāḏa wa kayfīyyat-u taḥṣīl-is sa'āda wa-l ma'rifa

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

رساله کوتاهی است در پاسخ به سؤالی که درباره طریق ریاضت و کیفیت دستیابی به سعادت و معرفت از او شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۲۲/۶

آغاز: قال سلمه الله تعالی و بین لی فی آخر الاجوبة طریقء الریاضة و کیفیة تحصیل السعادة و المعرفة و قل لی ای شیء افعل ... اقول ان طریق الحق و نهج الصدق فی الریاضة هو ما سنه ائمة الهدی؛ **انجام:** و طریق النار فاجتنبوه لعلکم تهتدون و السلام علی من اتبع الهدی

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن جعفر اسکویی، تا: ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج فرنگی، ۸گ (۷۶ر-۸۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۰]

← طریق سالکان > سیرو سلوک

● طریق سالکان / عرفان و تصوف / فارسی

tarīq-e sālekān

محمد اسماعیل

mohammad esmā'īl

هفت «قاعده» است به‌جهت یافتن راه حق که راه سالکان و سایران حضرت احدیت است. ظاهراً این رساله همان «طریق طالبان» باشد که در فهرست منزوی ۲: ۱۲۷۶) ذکرش رفته است.

آغاز: حمد و ثنای بی منتها پروردگاری را سزاست ... اما بعد چنین گوید اسماعیل ذلیل که راه‌های طالبان حق به جانب بارگاه احدیت زیاده براین است که حصرتوان کرد

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۵۱/۳-۱۸/۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مظهر کلیش بود انسان ×× اصطفا یافته بمسجودی

بی‌کا، تا: صفر ۱۲۲۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۲۸۵۶]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۰۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۳۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ (۱پ-۱۳ر حاشیه)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۷۹]

● **طریق السلوک** / سیر و سلوک / عربی

tarīq-us sulūk

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷۷/۴

آغاز: بسمله، هذه رساله من فواید الشیخ الامام الاجل ... عماد الدین امام الشرق و الغرب ... محمد بن محمد الغزالی ... فی تعریف طریق السلوک الی الله و ذلک بالتبتل کما قال الله تعالی و تبتل الیه تبتیلا؛ **انجام:** و لا بی بکر الصدیق رضی الله خاصة و معرفته السلوک و الوسول ایضا عمیق من بحار القرآن ... اعلم بالصواب. تمت

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۳۸پ-۳۹ر)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۲) [ف: ۱۵ - ۳۷]

● **طریق السلوک = فقرنامه** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīq-os solūk = faqr-nāme

عین القضاة، عبدالله بن محمد، ۴۹۲ - ۵۲۵ قمری

ʻayn-ol-qozāt, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1100 - 1132)

کتابی است در بیان کلمه شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت که درویشان باید بدانند، در چهار مقام (مقام جبروت، ملکوت، لاهوت و ناسوت) و دیگر آگاهی‌های ناگزیر برای درویشان با روش «اگر ترا پرسند، بگو».

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۲/۱۴-عکسی

آغاز: بسمله. این رساله فقرنامه نام دارد. حمدله. عاقبت. صلات. بدانکه. قال رسول الله (ص) فرمود درویش [که] این چهار کلمه و چهار مقام دانسته نباشد، پس او منافق است، و لباس درویشی پوشیدن و لقمه فقر خوردن حرام است بر وی؛ **انجام:** بگو یا حنان، یا منان. و الله اعلم بالصواب. تمام شد رساله فقرنامه.

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۷۴۵ (گنج ۹۵۴/۲)؛ خط: نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۱و۱۲؛۶گ(۲۱۰-۲۱۵)[عکسی ف:۲- ۲۰۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۴۲/۹-۱۶/۱۵۲

آغاز: کتاب الطریق السلوک قال النبی ص م فرمود که هر درویشی که از این چهار کلمه و چهار مقام خبردار نباشد پس او ناموافق است و لقمه درویشی بر وی و لباس فقرا او را روا نباشد؛ **انجام:** چون پیر خواهد که میان مرید بربندد تا بند از بند پاک باشد از بندهای که از وی حاصل آرند بند بر بندد و اول از بخل بگشاید و حلم آرد و دوم.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۲۵-۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۲۸۵۴]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۳/۳

آغاز: النبی صلی الله علیه و آله فرمود که هر درویش که از این چهار کلمه و چهار مقام؛ **انجام:** ایشان قبول نمیکردند، طریق چهارده خانواده ... است و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۳۰ ذیحجه ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۸گ(۶۳ر-۷۰پ)، اندازه: ۱۵× ۲۱سم [مؤید: ۳ - ۱۵۱]

● **طریق سلوک** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīq-e solūk

کاشف دزفولی، صدرالدین بن محمد باقر، ۱۱۷۴ - ۱۲۵۸ قمری

kāšef-e dezfūlī, sadr-od-dīn ebn-e mohammad bāqer (1761 - 1842)

رساله‌ای مختصر در اصول و امهات سلوک که در واقع چکیده کتاب‌های بزرگ عرفانی است و برای مبتدی و سالک نوپا مفید است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۵۴/۳

آغاز: اما بعد بدان ای برادر عزیز که راه به سوی قرب حق تعالی جل شأنه منحصر است به دو چیز تخلیه و تحلیه یعنی خالی کردن نفس ناطقه که قلبش میگویند؛ **انجام:** و فرحونیت در نفس او شکوفه نخواهد کرد اللهم وفق و سدد و قو نفوسنا للترقی الیک بالعنایات الخفیة و النفحات القدسیه بحق محمد و اله سادات البریة این است مختصری از مطول و مجملی از مفصل در طریق سلوک راه خدا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۰]

● **طریق السلوک** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīq-us sulūk

مشتمل است بر چند موضوع، نخست حدیثی از پیامبر (ص) در بیان چهار کلمه (شریعت، طریقت، حقیقت و معرفت) و چهار مقام (جبروت، ملکوت، لاهوت و ناسوت) و وجه تناسب آنها، ذکر چند حدیث و آیه دیگر در مورد طالب دنیا و آخرت؛ سؤال و جواب از اینکه چند پادشاه و چند وزیر در تن آدمی است؛ سؤال و جواب از تعداد امامان و قبله در تن آدمی ...، چهار خانواده و فرقه‌های هر یک؛ سؤال و جواب از اول و آخر فقر و خانه و کلید و تاج و لقمه آن و غیره، سؤال و جواب از ایمان، خرقه، متعلقات آن و از درویشی و مقام طریقت.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۵۸۲/۱

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۳ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۵ – ۷۹]

● **طریق الصواب فی وجوب الحجاب** / کلام و اعتقادات، حکومت و سیاست / فارسی

tarīq-os ṣawāb fī wujūb-il ḥijāb

جعفرآبادی، عباس بن ابی القاسم، ق۱۴ قمری

ja‘farābādī, ‘abbās ebn-e ab-el-qāsem (- 20c)

مؤلف احادیثی در موعظ و اداب و مذمت بی‌حجابی یا بدحجابی را با حذف سند و منبع و مصدر حدیث گرداوری نموده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۱۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی أحل للأزواج ان ینظرو ا الی الزوجات؛ **انجام:** کتب ذلک بطرز جدید و قلم حدید

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۷ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوا، ۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۴۹۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۳۲۳]

← طریق صوفیان > طریق خواجگان

● **طریق عمل به جدول ساعات** / هیئت / فارسی

tarīq-e ‘amal be jadval-e sā‘āt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۱ص (۱۴۷-۱۵۷)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۳۲۰]

● **طریق عمل گل حکمت** / - فارسی

tarīq-e ‘amal-e gol-e hekmat

این مجموعه نوشته و گردآوری محمد بن حسن حسنی خراسانی حایری باید باشد در ۱۲۷۰ تا ۱۳۱۲ در کربلا و نجف و ارض اقدس گویا مشهد و تبریز.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷/۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۳۱۲ق؛ جلد: تیماج، ۷ص (۷۴۱-۷۴۷)، ابعاد متن:۱۰×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۳۹۵]

● **طریق قسمت آب از قلب** / طب / فارسی

tarīq-e qesmat-e āb az qalb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۵/۵-ف

نسخه اصل: مجلس از نسخ آقای مشکات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد انباردار مالک، تا: ربیع الاول ۹۲۷ق، جا: هرات [فیلمها ف: ۱ – ۷۴۰]

← طریق القویم فی شرح صراط المستقیم > شرح سفر السعادة

● **طریق ماسه (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

tarīq-e māse (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۴۰

آغاز: بسمله، بر طالبان این اسرار صداقت آثار مخفی نماند که؛

انجام: صحیح نیست همه کذب است مگر با اجازه مرشد کامل انشاء الله اختلاف ندارد.

خط: نستعلیق شکسته، کا: بهرام، تا: ۱۲۹۶ق [رایانه]

● **طریق مرکب ساختن** / طبیعیات / فارسی

tarīq-e morakkeb sāxtan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۴/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۴۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۳۰ – ۱۵۲]

● **طریق المسائل العددیة** / ریاضیات / فارسی

tarīq-ol masā’il-il ‘adadīyya

سمرقندی، حسین بن حسن، - ۶۳۲ قمری

samarqandī, hoseyn ebn-e hasan (- 1235)

تاریخ تألیف: ۶۳۲ق

در آغاز آن آمده: در اخراج مسایل طریقه‌ها بسیار است. چون اربعه متناسبه و جبر و مقابله و طریق خطایین و اصل دیگری که آن اصل ترکیب و تحلیل خوانند و ما ابتدای این اصل را آوردیم.

آغاز: بدانکه اهل ابن صناعت را اخراج مسائل طریقه‌ها بسیار است و قانونهای درست که متقدمان بدست آورده‌اند چون اربعه متناسبه و طریق جبر و مقابله و طریق خطاین ... و اصل دیگر هست عام که این اصلها را بقوت او استنباط توانستند کردن مرین اصل را ترکیب و تحلیل خوانند ... و ما بابتدای این رساله مرین اصولی را بیاریم بر سبیل اختصار و بعد از آن سئوالی چند جواب کنیم

انجام: این ... که کردیم کفایت باشد در چگونگی بیرون کردن مسائل، اکنون بر این اختصار کردیم ... نگردد والسلام و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین.

[دنا ۳۵۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۷۴۰/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰/۹
آغاز و انجام: برابر؛ کتبة (؟) اواخر محرم سنة ست و ستین و ستماته (در دنبال تملک محمد بن صنعان (؟) و خادم الشریعة محمد لطیفی اردبیلی و نعمة الله با خط و مهر آنها است)
خط: نسخ، کا: محمد بن ابی طیب خادم گویا جوربدی، تا: نزدیک به پایان محرم ۶۶۶ق، جا: مرغه؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱ سطر [ف: ۵ - ۱۲۶]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۶۸/۷بخش۲
نسخه اصل: احمد ثالث ۳۴۵۵ در طوپقپو سرای (فهرست ۸۷۵۲)؛ خط: تعلیق، کا: قطب الدین محمود بن مصلح متطبب، تا: ۶۶۶ق؛ ۶گ (۷۷پ-۸۲ر) [ف: - ۸۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ما مبیضه است؛ مجدول؛ ۱۶گ (۱۶۶پ-۱۸۱پ)، ۲۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۸ - ۳۵۴]

● طریق مستقیم / دعا / فارسی

tarīq-e mostaqīm

مظفری کرمانی، محمد بن شریف، ق۱۲ قمری

mozaffarī kermānī, mohammad ebn-e šarīf (- 18c)

وابسته به: خلاصة العلوم؛ مظفری کرمانی، محمد بن شریف (قرن ۱۲)
به دستور: کریم خان زند
تاریخ تألیف: رمضان ۱۱۸۴ق؛ محل تألیف: شیراز
در اصول دین، واجبات، اخلاق، تدبیر مال و اهل و فرزند، طریق سلوک با برادران، آداب الملوک، آداب وضو و برخی از اعمال شب و روز است. این کتاب خلاصه کتاب «خلاصة العلوم» خود اوست.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۵/۱
آغاز: کتاب خلاصة الحساب کتاب مختصر تلخیص کتاب عروض و قافیه میر رازی؛ **انجام:** مگر صاحب دلی روزی به رحمت ××کند در حق این مسکین دعائی؛ کتبه مؤلفه الراجی فی دار الملک شیراز فی شهر رمضان المبارک سنه ۱۱۸۴.
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ برخی از دعاها مترجم به فارسی تحت اللفظی؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر، قطع: جیبی [ف: ۵ - ۱۳۵]

● طریق المشغولیة / عرفان و تصوف / فارسی

tarīq-ol mašqūlīyya

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۵/۲-ف
نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaIII79؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۹]

● طریق المعبود / حدیث / عربی

tarīq-ol ma‘būd

؟ دماوندی، عبدالرحیم بن محمد یونس، ق۱۲ قمری

damāvandī, ‘abd-or-rahīm ebn-e mohammad yūnos (- 18c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۳۲/۳
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۲گ (۵۲ر-۵۳ر) [ف: ۵ - ۳۵۰]

● طریق معرفت قوس از دائره نصف النهار / هیئت / عربی

tarīq-e ma‘refat-e qows az dā’era-ye nesf-on nahār

حسنی جوکری، محمد مهدی، ق۱۳ قمری

hasanī jokarī, mohammad mahdī (- 19c)

مؤلف این مقاله را در ایام نوروز ۱۲۰۲ به خاطر میرزا محمد ابراهیم ناظر رضوی نگاشته است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶/۲
آغاز: بسمله نرید ان نستعلم القوس من دائر نصف النهار الواقعة بین الافق
خط: نستعلیق، کا: محمدمهدی حسینی موسوی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج خرمایی، نصف صفحه، اندازه: ۳۱×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۷۸]

← طریق المکارم فی محاسن اخلاق الاسلام ‹ مسلک المکارم فی طریق محاسن اخلاق العالم

● طریق المیزان فی اوزان الاجساد (مقالة فی) / حساب / عربی

tarīq-ol mīzān fī awzān-il ajsād (mq. fī)

قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۵/۳۳
آغاز: قال الشیخ محمد القمری رحمه الله، فی طریق المیزان فی اقرب طرق اوزان الاجساد و ان یعرف الحکیم میزان الکم و الکیف؛ **انجام:** بالرکن الحار الرطب غیر مشتعل
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۳۹ر-۱۴۰ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹ - ۴۲۳]

← طریق النجات ‹ الاعتقادات

● **طریق النجاة** / فقه / فارسی

tarīq-on najāt

استرآبادی ، محمد مسیح بن محمد سعید -۱۲۶۳ق

estarābādī, mohammad masīh ebn-e mohammad sa'īd

رساله فتوایی است با عناوین فصل در بیان احکام طهارت و صلات و صوم: طهارت با ۲۸ فصل، صلات با ۲۱ فصل.

آغاز: بسمله ... اما بعد پس این مختصری است در بیان مسائل مهمه طهارت و صلاة و صوم که این عبد قاصر مسیح بن محمد سعید الاسترآبادی به تکمیل تمام بیرون آوردم از کشف الاستار و او شرحی است که بر متن لمعه نوشته ام و از شرحی که بر بعضی توابع صلواة مختصر نوشته ام و از نورالابصار و او شرحی است که بر قواعد علامه ... می‌نویسم از بعضی مسائل سانحه و مسمی گردانیدم به طریق النجاة و مشتمل است بر سه مقدمه

[استرآباد نامه ۱۷۵؛ رجال ایران ۱۰۰/۴؛ دنا ۳۵۳/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** خواه کامل شده باشد و در او پانزده سال یا نشده باشد.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۵۰گ (۱–۵۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲۹–۳۲۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرگاه ترک کند نماز را

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد محسن مازندرانی، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۹۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۳سم [ف: ۳ - ۵۴۴]

۳. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد از آن افطار کند به خوردن آب و این قول حق است، و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق پست، کا: منصور بن سید اسدالله تقوی موسوی لاریجانی، تا: ۱۵ رجب ۱۲۴۲ق، جا: تهران؛ ۱۵ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۱سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۲۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عادت داده می‌شود صبی بر نماز در شش سالگی و تأکید کرده می‌شود در هفت سالگی و در ده سالگی زده می‌شود از برای نماز هرگاه ترک کند نماز را.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: سردار کل یار محمد خان، خرداد ۱۳۲۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۰ - ۳۴۱]

● **طریق النجاة** / عرفان و تصوف / عربی

tarīq-on najāt

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۹ق

مباحثی در علم طریقت است که پس از تألیفات بسیاری در علم شریعت و حقیقت نگاشت و بیشتر به شرح حدیث کمیل بن زیاد و حدیث اعرابی در نفس می‌پردازد. دارای چهار جزء است و به پایان نرسیده، بنا بود کتاب دارای یک «مقدمه» و هفت «باب» و یک «خاتمه» باشد، ولی بیش از تا مقداری از باب ششم تألیف نشد. جزء سوم آن در قریه «لنجر» در ۲۸ صفر ۱۲۷۹ و جلد دوم در ۲۵ جمادی الاول ۱۲۷۶ به پایان رسیده است.

فهرست مطالب کتاب: مقدمه: در تکون نفس، دارای هشت فصل؛ باب ۱. ذکر، دارای چهار مقصد؛ باب ۲. فکر، دارای یک مقدمه و سه فصل؛ باب ۳. علم، دارای یک مقدمه و هشت مطلب؛ باب ۴. حلم، دارای یک مقدمه و سه فصل؛ باب ۵. بیداری، دارای یک مقدمه و نه فصل؛ باب ۶. پاکی (ناتمام است).

آغاز: بسمله الحمدلله الرحمن الذی علم القرآن خلق الانسان علمه البیان والصلوة ... و بعد فیقول العبد الاثیم ... کریم بن ابراهیم ان هذه تذکرة للمتقین ... و سمیتها بطریق النجاة وجعلت

چاپ: (ج۳): ایران، سنگی، ۱۳۴۴، رحلی، ۱۵+۵۵۴+۶صص

[الذریعة ۱۷۰/۱۵؛ دنا ۳۵۳/۷-۳۵۴ (۲۰ نسخه)؛ فهرست کتب مشایخ ۲۰۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۶۳۸/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۰۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذا هو المجلد الثانی من کتاب طریق النجاة فی علم الطریقة

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در عصر مؤلف؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۳۰۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج حنایی، ۲۷۱گ، ۳۳ سطر (۱۲×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۶ - ۲۳۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی ظاهره و خافیه و کان الفراغ ... انه غفور رحیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۳۹۶]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۷۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذا هو المجلد الثانی من کتاب طریق النجاة فی علم الطریقه؛ **انجام:** و فیما ذکرناه کفایة، حذرا عن الکلال و لما وصل الکلام الی هنا رایت ان اقطع التحریر لهذا المجلد لما طال بی المقال ...

جلد دوم و از قرائت قرآن تا مسئله سوم مجادلة می‌باشد، و ۲۵ جمادی الاول به سال ۱۲۷۶ پایان یافته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۷ شعبان ۱۲۶۷ق؛ تملک: محمد باقر بن ابراهیم با مهر «باقر بن ابراهیم» (دایره)، ابوالحسن بن محمد حسینیان؛ جلد: تیماج، ۳۰۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۲۲

خط: نسخ، کا: محمد رضا ابن حاجی حمزه قزوینی، تا: دوشنبه ۲۷ ذیحجه ۱۲۷۳ق؛ مهر: «عبده اسماعیل بن محمد»؛ ۲۲۲گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: ۱۲ – ۱۱۳]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لتفصیل هذا المطلب مقام آخر. و لما کثر حجم الکتاب راینا ان نختم هذا لمجلد هنا ... انه غفور رحیم.

جلد اول، شامل مقدمه و بخشی از باب اول؛ خط: نسخ، کا: محمدمهدی شریف بن محمد شفیع کرمانی، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۲۷۶ق؛ تملک: محمد باقر بن ابراهیم با مهر «باقر بن ابراهیم» (دایره) در ۱۲۷۶، ابوالحسن بن محمد یزدی؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۹۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۷۹

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: جمادی الاول ۱۲۷۷ق؛ در پایان نسخه صورت نامه‌هایی است از کرمانی به دیگران؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۴۳]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** متوجه الی مقصده یتعاونان علی حاجاتهم و یسلکان سبل ربهما و یهتدیان بهدا استادهما و لتفصیل هذا المطلب مقام اخر

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۷

آغاز: الحمدلله ... ان هذا المجلد الثالث من کتاب طریق النجاة فی علم الطریقة و قد تم الباب الثالث من ابواب کتاب فی المجلد الثانی؛ **انجام:** و شرفه علی سائر المخلوقات بقدر استطاعة الزمان و نکتم الان منه لا یستطیعه اهل الطغیان الی من یشاء الله صلاح الاوان.

جلد سوم؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۷۹ق، جا: کرمان؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱/۳۳ – ۳۷]

۱۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۱۵

خط: نسخ، کا: علی نقی بن محمد باقر الراینی، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ موقوفه حاج خسروخان؛ جلد: تیماج نیلی مذهب، ۲۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۲۴]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** الا انها مخصوصة بالبطن و الفرج و معناهما کفهما ...

تا مقداری از باب ششم، چهار جلد در یک مجلد؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ اهدایی: ورثه محمد خان عسکری؛ جلد: تیماج ماشی، ۳۸۳گ، ۳۴ سطر (۱۳×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱ – ۹۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله؛ **انجام:** و نختم بختمه هذا المجلد ... تمت الکتاب المستطاب فی شهر رمضان المبارک سنه ۱۲۹۲.

جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق [الفبائی: ۳۹۶]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله؛ **انجام:** و اظهار مقتضاها الی هناک کتب اعلی الله مقامه و رفع فی الخلد اعلامه و قد تم ... مصلیا مستغفرا.

جلد چهارم؛خط:نسخ،کا:محمد حسینی، تا: ۱۲۹۵ق [الفبائی: ۳۹۶]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱/۷۲۷۳-۳۷/۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لتفضیل هذا المطلب مقام آخر و لماکثر حجم الکتاب راینا ان نختم هذا المجلد ... و علی العمل بمافیه و معرفة ما انطوی علیه فی ظاهره و خافیه و کان الفراغ من رسمه ضحوة یوم الاثنین ... ، ۱۲۷۳

خط: نسخ، کا: حسین بن امیناء چترودی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۷۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۵۵]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۲۷

آغاز: بسمله: حمدله، یقول العبد الاثیم کریم ابن ابراهیم ان هذا هو المجلد الثالث من کتاب طریق النجاة؛ **انجام:** و تختم بختمه هذا المجلد علی یدمؤلفه و مصنفه کریم ابن ابراهیم فی قریة النجر

خط: نسخ، کا: کریم ابن ابراهیم، تا: ۲۸ صفر ۱۳۷۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۷گ، ۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ – ۸۲۶]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۵۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سهیلا چاره دار [رایانه]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل و یقرب من معنی الورع العفة ... و ضدها التهتک و عدم التستر و اظهار مقتضاهما

خط: نسخ، کا: علی بن محمد کرمانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۳گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳ – ۲۹]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه عصر کرمان [رایانه]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یهتدیان بهدی استاذهما و لتفصیل هذا المطلب مقام آخر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۲۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵× ۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۴۴]

● **طریق النجاة** / شعر / فارسی

tarīq-on najāt

خیالی اصفهانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

xīyālī esfahānī, mohammad hoseyn (- 19c)

منظومه‌ای است در مدح و منقبت اهل بیت (ع) به ترتیب، از آغاز تا حضرت مهدی صلوات الله علیه.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۵۹/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲ شوال ۱۲۷۳ق، جا: اصفهان؛ ۲۵ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۶ – ۲۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۸/۳

آغاز: بنام خداوند ارض و سپهر ×× که قرص است از خوان ماه و مهر؛ **انجام:** بهر لمحه صد هزاران کرور ×× با حمد و آلش سلام و درود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۹گ (۴۲-۷۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۲۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۸۱/۲

خط: نستعلیق، کا: حیدر بن اسماعیل بن محمد بن معلم کاشانی، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۲۶ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۱۹۳]

● طریق النجات / شعر / فارسی

tarīq-on najāt

نصیبی کرمانشاهی، محمد بن موسی بیگ، ق۱۳ قمری

nasībī kermānšāhī, mohammad ebn-e mūsā beyg (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۲ق

مثنوی است در پند و اندرز که مؤلف در آن مضامین چهل سوره قرآن کریم را در چهل صحیفه به نظم کشیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۲/۴

آغاز: به نامی که موجود اشیا از اوست ×× ز هر شیء نفعی هویدا از اوست / همه جا بلندی و پستی از اوست ×× زبردست را زیردستی از اوست / ... به توفیق بخشنده هر سخن ×× که بخشیده طبع سخن را به من / چه موزون بود طبع نبود سزا ×× که غافل نشینی ز ذکر خدا / ... نکو این کتابی ز احکام حق ×× کنم ذکر هر حرف آن در ورق / نهم نام او را طریق نجات ×× که باشد نجات من از هر جهات / چهل سوره باشد که پروردگار ×× ... عطا کرده در روزگار؛ **انجام:** ز هجرت بدی عین با را و نون ×× که گفتم من این نظم را از بطون / نصیبی بگو انبیاء را تمام ×× ز آدم به خاتم هزاران سلام

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور، ۲۸ص (۶۶۵-۶۹۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۸ – ۱۳۳]

● طریق النجاة / فقه / فارسی

tarīq-on najāt

عبدالحسین

'abd-ol-hoseyn

رساله‌ای است فتوایی با عناوین (سؤال و جواب) از آقا سید عبدالحسین، که توسط محمد حسین بن محمد باقر مشهدی گردآوری شده است. مشتمل است بر چند «فصل»: احکام تیمم شامل ۹ سؤال؛ فصل در احکام غسل: ۴۵ سؤال؛ فصل در احکام وضوء: ۲۱ سؤال؛ فصل در احکام صلاة: ۸۳ سؤال؛ فصل در احکام جماعت: ۷۷ سؤال؛ فصل در شکوک و سهو: ۶۳ سؤال؛ فصل در احکام مسافر: ۱۷ سؤال؛ فصل در احکام غصب: ۱۷ سؤال؛ فصل در احکام روزه: ۴۱ سؤال؛ فصل در احکام خمس: ۳۷ سؤال؛ فصل در احکام زکاة: ۴۴ سؤال؛ فصل در احکام نکاح: ۸۴ سؤال؛ فصل در تطهیر: ۵۲ سؤال؛ فصل در بیع: ۱۱۷ سؤال؛ فصل در ضمان: ۶ سؤال؛ فصل در مسائل متفرقه: ۱۴۷ سؤال.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱۶

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این مجموعه ای است مختصر مشتمل بر مسایل شرعیه متفرقه که محل ابتلاء عامه مکلفین بوده؛ **انجام:** خواهری که متحد با مادر است، مانع مادر میت نمی‌شود از ثلث بردن چرا که مغایرت و دوئیت میانشان نیست تمت کلمة الکتاب بالخیر بید احقر خلق الله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۳؛ مجدول؛ واقف: حاج سید عبدالباقی آیة اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۳۶گ، ۱۶ سطر [ف: ۲۰ – ۳۳۹]

۲. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۴/۱

آغاز: حمد بیحد و حصر پروردگاریرا سزاست که طریق نجاترا از بنده گی خود بندگان نموده؛ **انجام:** و اخوان ابی با وجود ابوینی حقی ندارند

خط: نسخ خوب، کا: محمد صادق فرزند محفوظ میرزا علی حاجی آبادی، تا: ذیحجه ۱۳۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ (۱ر-۱۳۰پ) اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: – ۹۶]

● طریق النجاة = سؤال و جواب / فقه / فارسی

tarīq-on najāt = so'āl va javāb

مسأله گو، حسین، ق۱۴ قمری

mas'ale-gū, hoseyn (- 20c)

برخی از مسائل مبتلا به را از فتاوای مرحوم میرزا محمد حسن شیرازی (– ۱۳۵۵ق) گردآوری و با عناوین «سؤال، جواب» تنظیم نموده است. تمامی آنها ۱۱۵ سؤال می‌باشد.

آغاز: الحمدلله ... این مجموعه ایست مختصر مشتمل بر مسایل شرعیه متفرقه که محل ابتلاء عامه مکلفین با التماس جمعی از متدینین ... سؤال هرگاه شخصی عامی ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از عبادتی که روزهای او را روزه بگیرد و شبهای او را احیا بدارد و عبادت نماید.

خط: نسخ خوش، کا: محمد خلیل، تا: ۲ رجب ۱۳۰۷ق؛ واقف: حسین کی استخوان، ۱۳۴۸؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۷۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیگر این است که هر دو در مجموع شریکند و مسأله محتاج بتأمل است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ شعبان ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸سم [ف: ۴۱ - ۱۵۸]

۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۶۷/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۶×۱۶سم [ف: - ۲۵۵]

● **طریق النجاة** / فقه / فارسی

tarīq-on najāt

تاریخ تألیف: ۱۳۳۹ق

سؤال و جواب‌های فقهی در ابواب مختلف است که از محضر فقیه جلیل القدر حاج سید عبدالحسین پرسیده شده و ایشان فتوا و نظر مبارک خود را در پاسخ‌های بیان فرموده‌اند. مشهدی محمد حسین ولد محفوظ ملا محمد باقر مجموعه سؤال و جواب‌های مذکور را در این کتاب گردآورده و آن را «طریق النجاة» نام نهاده است. نسخه اصل کتاب حاضر در شهرستان داراب فارس نگهداری می‌شود. لذا به نظر می‌رسد مراد از سید عبدالحسین، مرحوم سید عبدالحسین لاری (-۱۳۴۲ق) باشد که نمونه‌هایی از سؤال و جواب‌های فقهی او در مجموعه رسائل وی به چاپ رسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷

آغاز: بسمله. حمد بی حصر و حد پروردگاری را سزاست که طریق نجات را از بندگی خود به بندگان نمود ... اما بعد این مجموعه ایست مختصر مشتمل بر مسائل متفرقه که محل ابتلاء عامه مکلفین بوده بالتماس جمعی از مؤلفین و متدینین اقل عباد ... س ۱: هرگاه شخص عامی باشد و مجتهد نباشد و ملتفت باحتیاط باشد و باحتیاط عمل نکند و تقلید هم نکند عمل چنین کسی صحیح است یا خیر؟ ج: اگر مصادفه با واقع باشد صحیح است و الا فلا؛ **انجام:** ج: اکل مال بباطل و حرامست چنین پول و معامله و حرام است این پول. والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته ... تمت الکتاب المستطاب المسمی بطریق النجاة من تؤلیفات حضرت مولائی ... حجة الاسلام آقای حاجی سید عبدالحسین سلمه الله تعالی مأخوذ شده و سؤال فرموده و جواب هم فرموده تا مؤمنین و مسلمین مستقیض گردند ...

نسخه اصل: کتابخانه مجتمع فرهنگی امام حسن مجتبی (ع)، داراب فارس؛ خط: نسخ نازیبا، کا: محمد حسین بن ملا محمد باقر (جامع کتاب)، تا: دوشنبه غره رمضان ۱۳۳۹ق؛ متن خط خوردگی دارد، مصحح؛اهدایی: ورثه مرحوم آیت الله سید محمد حسین بلاغی، مرداد ۱۳۷۱؛ ۲۷۲ص، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۵ - ۶۷]

● **طریق النجاة فی احکام الاموات** / فقه -

tarīq-on najāt fī aḥkām-il amwāt

رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر

ra’īs-ol-‘olamā’, jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۷۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۵]

● **طریق النجاة فی مسائل الزکاة** / فقه -

tarīq-on najāt fī masā’il-iz zakāt

رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر

ra’īs-ol-‘olamā’, jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۳۱۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۵]

● **طریق نزهة لعب نزهة الفلك** / هیئت / فارسی

tarīq-e nozhat-e la‘eb-e nozhat-el falak

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳/۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۱۷۱ق، جا: قسطنطنیه؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۳ص (۴۲۵-۴۲۷)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۵]

● **طریق نیر اعظم** / صنعت / فارسی

tarīq-e nayyer-e a‘zam

از سید شیرازی رساله‌ای دیگر است در صنعت طریق صنعت شمس و طریق نیر اعظم، شمس مکلس و عمل مریخ طالیقون از عناوین این رساله است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۵۱/۸

آغاز: طریق شگفت نیر اعظم گرفته شود از شمس یک نخود یا دو نخود مختارند بهتر دو نخود است از برای تبعدی با دو مثقال زیبق خام ملغمه نمایند بعد بقدر چهل مثقال سرب را در مغرفه حدید ذوب نمایند از روی آتش بردارند؛ **انجام:** خوب پاک کند یا باریک زرگری یا آجر سابیده بعد بقاعده زرگران بساید تا چند مرتبه بسیار جذب میشود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۴۰۸-۴۱۲)، اندازه: ۷/۵×۱۱سم [ف: ۱۷ - ۲۶۰]

← طریق واجب در معنی حضور ← طریق خواجگان

● **الطریق الواضحة الی اسرار الفاتحة** / قرائت، عرفان و تصوف / عربی

aṭ-ṭarīq-ul wāḍiḥa ilā asrār-il fātiḥa

احمد بن احمد

ahmad ebn-e ahmad

نام او پیش از بسمله و نام کتاب در دیباچه آمده، در دو «باب»: باب ۱. در دو «فصل»: ۱) فضیلة البسمله، ۳) بیان ان البسلمة اسم الله الاعظم؛ باب ۲. ذکر الفاتحة، در چهار «فصل»: ۱) فضل الفاتحة، ... ۴) فیما قیل فیها من الاشعار. برای نشانی: «الفصل الرابع فیما قیل فی فضل الفاتحة و اسرارها. یروی انما (الامام؟) للفقیه الصالح احمد بن موسی بن عجیل و هی هذه الابیات الآتی ... اذا کتب تبغی زوال هموم ×× و امنک من کل عذر و مکر».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۰/۴-عکسی

آغاز: کتاب الطریق الواضحة الی اسرار الفاتحة. جمع افقر العبادالله و احوجهم الی رضوانه احمد بن احمد ... بسمله. الحمدلله القدیر القدیم الجواد الکریم السمیع العلیم الذی وسعت رحمته کل شیء ... اما بعد، فانی لما رأیت جماعة من الاخوان بفاتحة الکتاب مشتغلین و باسرارها المعجبة و خواصها؛ **انجام:** و حیاتنا و مماتنا و اجعل لنا ممن یرضی بقضائک من الراحمین (الواصلین؟) من لقائک برحمتک یا ارحم الراحمین و صل یاالله علی [نبی] الرحمة و شفیع الامة و سراج الظلمة، سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.
خط: نسخ ثلث، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ ۵۶ص (۲۵۷-۳۱۲) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۶]

● **طریق وصول به اصول معارف** / کلام و اعتقادات / فارسی

tarīq-e vosūl be osūl-e ma‘āref

حسینی خاتون آبادی، محمد باقر بن محمد مهدی

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mehdī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳

بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۸]

● **طریق وضع اعداد الوفق** / علوم غریبه / فارسی

tarīq-e vaz‘-e a‘dād-el vefq

کاشانی، محمد بن حاجی احسن

kāšānī, mohammad ebn-e hājī ahsan

تاریخ تألیف: شعبان ۱۱۳۰ق
نسخه معتبره فی طریق وضع اعداد الوفق، به نثر فارسی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۱۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در متن و هامش، محشی، با فهرست؛ جلد: تیماج، ۳۰ص (۶۶-۹۵) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۷]

● **طریقه اتصال به راویان احادیث و مصنفات آنان** / درایه

tarīqe-ye ettesāl-e be rāvīyān-e ahādīs va mosannafāt-e ānān

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۴/۱۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۳]

● **طریقه اذکار = ترجمه هته پرهئیکا** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqe-ye azkār = t.-ye hate parhe’īkā

رای اودراج

ray odrāj

این کتاب ترجمه کتاب هته پرهیئیکا است که به زبان سانسکریت بوده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲۵

آغاز: بسمله، بدانکه اسعدک الله فی الدارین که در سلوک جوگیه همچنین مقرر است که اولا ایشان مقرر شوند بخوردن غذا چنانچه برنج بوقت صبح داده؛ **انجام:** از طرف دیگر بعمل آرد آفتاب جاری شود مجرب است تمام شد ترجمه تهه پرسیکا که را اودراج که درین فن خوب عالم عامل اند از سنکریت فارسی برای تفهیم کرده اند در دارالخلافه شاهجهان در زمانه ... و در دل را چه قدر قوت می‌شود و در همه چیزها چه لذت ... ۱۳۰۳
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم چشتی، تا: ربیع الاول ۱۳۰۳ق؛ ۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۹۲]

● **طریقه ارتفاع ربع دائره** / ریاضیات / ترکی

tarīqe-ye ertefā‘-e rob‘-e dā’era

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۱۵۴

آغاز: بسمله، حمدله و بعد اوله که مربع دائره؛ **انجام:** ساعت

زمانیه لیلی درجه لری معلوم اولدی، تمت.
خط: شکسته نستعلیق، کا: نعمة الله، تا: ۱۳۰۰ق، جا: خوی؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی: ۳۹۶]

● **طریقه استخاره ذات الرقاع** / استخاره / فارسی
tarīqe-ye estexāre-ye zāt-or roqā‘

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۹/۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۲۵۰پ-۲۵۱ر)، ۲۲-۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۱۷۲]

● **طریقه استخراج اسماء** / علوم غریبه / فارسی
tarīqe-ye estexrāj-e asmā’

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۸۷/۶
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۲ق [ف: ۷ - ۴]

● **طریقه استخراج عمر از اقاویل هندی** / طالع‌بینی / فارسی
tarīqe-ye estexrāj-e ‘omar az aqāvīl-e hendī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۰۵/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۴ق [ف: ۵ - ۳۴۰]

● **طریقه بدوح** / هیئت / فارسی
tarīqe-ye boddūh

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۹۶
طریقه بدوح با هفت جدول ارقام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱ - ۳۱۰]

● **طریقه تذهیب چینیها** / صنعت / فارسی
tarīqe-ye tazhīb-e čīnī-hā

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی،۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری
e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۹۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۸۴) [ف: ۹ - ۱۹۸]

● **طریقه ثبوت شنجرف عمل شمسی** / -
tarīqe-ye sobūt-e šanjarf-e ‘amal-e šamsī

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۶۰/۷
از قول حاج عبدالله استرابادی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۲۴۱]

● **طریقه جفر** / جفر / فارسی
tarīqe-ye jafr

دهدار عیانی، محمود بن محمد، ق۱۰ قمری
dehdār-e ‘ayānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 16c)

رساله مختصری است در علم جفر و بیان برخی قواعد آن و خواص حروف که در آغاز آن گفته شده، تألیف دهدار است البته باید تحقیق بیشتری در مورد انتساب آن به وی صورت گیرد، ممکن است بخشی از اثار جفری دهدار بوده باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۲۵
آغاز: طریقه محمود دهدار در جفر، زمانی که بوده باشد در اول نظیره سین و شین، گفته میشود که حرف بیست و یکم ابجد وضعی است؛ **انجام:** مطلب خود را ذکر کردیم، انچه را که واقع است از طریقه قوم از سوالات و چیزهای اجوبه به طریقه مختلفه
خط: شکسته نستعلیق، کا: مهدی قلی، تا: محرم ۱۳۴۱ق؛ جلد: تیماج عسلی، ۲گ (۲۴پ-۲۵پ)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [میراث شهاب: س۱۳ ش۱و۲ - ۱۶۴]

● **طریقه جنید** / کیمیا / عربی
tarīqe-ye jonayd

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۷۲/۱۰
کا: محمد موسوی مازندرانی ابن میر مصطفی، تا: ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۸]

● **طریقه چشتیه** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīqe-ye češtīye

قندهاری، محمد بن محمد، ق۱۳ قمری
qandehārī, mohammad ebn-e mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۳ق؛ محل تألیف: قندهار خانقاه عبدالقادر جیلانی
رساله‌ای است کوتاه در طریقه چشتیه که یکی از شعب صوفیه است.
[دنا ۳۵۵/۷؛ مشترک پاکستان ۱۲۱۵/۳ و ۱۵۵۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۵/۸
آغاز: الحمدلله الذی علم الانسان ما لم یعلم ... اما بعد، تراب اقدام السالکین محمد رفیع الدین ... معروض می‌دارد که در این ایام از خجالت قصور عمل؛ **انجام:** و ایشان از جناب سید المرسلین خاتم

النبیین محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم و هو عن جبرئیل و هو عن رب العالمین جل شأنه، الحمدلله و المنة فراغ یافت مؤلف ...
خط: نستعلیق، کا: سید ابراهیم رضوی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵گ (۱۵۸-۱۶۲)، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه:۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۷۸۷]

● **طریقه ختم اسماء حسنی** / متفرقه / فارسی
tarīqe-ye xatm-e asmā’-e hasanī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۳۹
آغاز: الوهاب. هر که این اسم شریف را در سجده چهار نوبت بگوید خدای تعالی غنی و بی نیاز گرداند او را
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۳۴۲-۳۴۴)، سطور چلیپایی (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۰۰]

● **طریقه ختم انعام** / دعا / فارسی
tarīqe-ye xatm-e an‘ām

اصفهانی، میر محسن
esfahānī, mīr mohsen

در این رساله طریقه ختم سوره مبارکه انعام به نقل از میر محسن اصفهانی آمده است.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۴۴۵
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، در تفاوت بین طریقه میرمحسن و سایرین؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۹]

● **طریقه ختم برخی از سور قرآن** / علوم قرآن / فارسی
tarīqe-ye xatm-e barxī az sovar-e qor’ān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۸
بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۱گ (۷۸ ر) [ف: ۶ - ۲۸۶]

● **طریقه ختم خواجگان** / دعا / فارسی
tarīqe-ye xatm-e xājegān

سلسله خواجگان از سلاسل مشهور تصوف و فتوت است. این رساله تعلیم طریقه ختم خواجهاست.
[دنا ۳۵۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۴۰/۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۱۹
آغاز: حضرت خواجه عبد الخالق غجدوانی و خواجه بهاء الحق و الدین نقشبند بخاری و خواجه یوسف همدانی و سلطان ابو یزید بسطامی و شیخ ابو منصور؛ **انجام:** آخر هفت بار فاتحه و صد بار صلوات بخوانند به اعتقاد درست مرادشان حاصل گردد و انشاء الله العزیز
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۷۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹ - ۴۲۵]

● **طریقه ختم سوره انعام و یاسین و فتح** / علوم قرآن / فارسی
tarīqe-ye xatm-e sūre-ye an‘ām va yāsīn va fath

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۱۲/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۱۹-۱۲۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۷۰]

● **طریقه ختم سوره توحید** / متفرقه، علوم قرآن / فارسی
tarīqe-ye xatm-e sūre-ye towhīd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۷۳-طباطبائی
آغاز: طریق ختم قل هو الله احد، این ختم را خواجه عبدالخالق غجدوانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۶۳ر) [ف: ۲۳ - ۷۳۶]

● **طریقه ختم سوره واقعه** / دعا / ترکی و عربی
tarīqe-ye xatm-e sūre-ye vāqe‘e

حلمی، حسین، ق۱۳ قمری
helmī, hoseyn (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۷۲
آغاز: سوره واقعه هر بامداد ایچون اوقومق؛ **انجام:** فیار کلی رزقی برحمتك یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

● **طریقه ختم سوره یس** / دعا / فارسی
tarīqe-ye xatm-e sūre-ye yāsīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۳۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۱۰۹ر-۱۱۳پ) [مختصر ف: - ۵۴۴]

● **طریقه ختم نقشبندیه** / دعا / عربی
tarīqe-ye xatm-e naqšbandīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲/۳۷-طباطبائی
آغاز منظومه: خصی الثعلب زراوند مدحرج دخی هم شیطرنج

هندی و املج - نسخه نوش دارو، چند نسخه پزشکی دیگر، تاریخ درگذشت علامه محمد بن حسن کواکبی مفتی حنفیه حلب، بخشی از گفتار یا کتابی در تصوف که اول آن از دفتر افتاده با عنوان شعیره، صورت اجازه روایت سوره فاتحه از محمد بن کزبر دمشقی خزرجی حنبلی به سید عبدالقادر بن شیخ شهاب الدین بیلونی به خط مجاز (بیلونی) در ۱۰۹۶ و مجیز (خزرجی) سلسله سند اجازه روایت خویش را بدین‌گونه می‌آورد: «ارویها عن الشیخ محمد الدلجمونی المصری الفرضی رحمه الله تعالی و هو یرویها عن السید الکامل الفاضل ... السید محمد العباسی و هو یرویها عن قاضی الجن القاضی شمهورش الذی نصبه النبی قاضیا علیهم لانه قراء علی النبی (ص) الفاتحة ... و اقراة النبی (ص) و اجاز له بقرائتها ... فی لیلة نصیبین ... لان تعریف الصحابی من لقی النبی ... و لو جنیا ...»، بخش‌هایی از کتاب مواقع النجوم ابن العربی، ابیاتی به عربی از ابن النبیه و منسوب به امیر المومنین (ع) و از قاضی ناصرالدین ابن الحلفاء در ماده تاریخ پیروزی مسلمانان بر کفار در زمان سلطان محمد خان پسر سلطان مراد خان در ۱۰۰۵. «المسلمون انتصروا»، دستور ختم در جمع است و در متن دعا آن از بهاء الدین نقشبند و خواجه یوسف همدانی و عبدالخالق غجدوانی استمداد شده است، پس از این یادداشت‌هایی پراکنده‌ای است با چند قلم از این قرار: تاریخ در گذشت سید مصطفی افندی نقیب حلب مشهور به طاهر زاده و در گذشت شیخ فضل الله پسر زین الدین بیلونی و در گذشت سید عبدالله حجازی (که در ۱۰۹۶ با سنگسارکشته شد) و درگذشت درویش محمد چلبی ابن عبدالقادر چلبی - درگذشت سیده پریخان دختر سید علیاء بنت الشیخ احمد البیلونی و شیخ موسی مدرس مدرسه خلوتیه، ابیاتی ترکی از سلطان مراد خان، دو مخمس ترکی (گویا) از شاعری با تخلص شمسی، یک نسخه پزشکی، تاریخ در گذشت شیخ شهاب الدین بن شیخ احمد بن شیخ ابوالثناء بدرالدین محمود البیلونی به خط فرزندش عبدالقادر بیلونی، و نیز تاریخ درگذشت چند تن از نزدیکان او، مخمس ترکی از جلیلی، دو بیت شعر عربی از شیخ محمد مهناوی درباره عیده اشعاری به ترکی از نجاتی؛ منظومه معجون فلاسفه به ترکی (۱۲ بیت)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۲۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۲ - ۶۵]

● **طریقه خوردن پادزهر و حدیث اسم اعظم** / متفرقه / فارسی

tarīqe-ye xordan-e pādzahr va hadīs-e esm-e aʻzam

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۳۸
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۳۲۸) [مختصر ف: - ۵۴۴]

● **طریق الهدایة فی علم الدرایة** / درایه / عربی

tarīq-ol hidāya fī ʻilm-id dirāya

موسوی تبریزی، محمد بن عبدالکریم، ۱۲۹۴ - ۱۳۶۳ قمری

mūsavī tabrīzī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-karīm (1877 - 1944)

رساله بسیار کوتاهی است که در آغاز، انواع حدیث را از متون و اسناد که بین علما متداول و متعارف است به اختصار بیان نموده و پس از آن به اقسام هفت‌گانه حدیث به اعتبار تحمل و حفظ و نقل آن پرداخته و چنین بر شمرده است: الخبر الصحیح (اعلی، اوسط و ادنی)، الخبر الموثق، الخبر الحسن، الخبر الضعیف،الخبر القوی، المتواتر، المستفیض، المشهور، الغریب، الشاذ، المعتبر، المسند، المتصل، المرسل، المعلق، المنقطع، المعضل، الموقوف، المضمر، المدلس، المصحف، المعطل، المدرج، المضطرب، المقلوب، المسلسل، المعنعن، العزیز، المتشابه، المؤتلف و المختلف، المتفق و المفترق، المسمی باسم السابق، المکاتب، الخبر العالی الاسناد، الخبر الموضوع. اقسام الحدیث باعتبار تحمله: الاول: السماع، الثانی: القرائة، الثالث: الاجازة، الرابع: المناولة، الخامسة: الکتابة، السادس: الاعلام، السابع: الوجادة.

آغاز: بسمله، حمدله و بعد فیقول المفتقر الی ربه العلیم محمد بن عبدالکریم الموسوی التبریزی هذه وجیزة شریفة فی ما یحتاج الیه الطلاب مما یتعلق بعلم الدرایة فاقول بتوفیقه تعالی الاخبار علی اقسام عدیدة و وجوده متعدده فهذه اقسامها علی ما تعارف بین الاخبار من العلماء الابرار ...

انجام: و اما الروایة بالاخبار و التحدیث فلا یجوز لا مطلقا و لامع التقید بالوجادة هذا توضیح المختار فی تحمل الاخبار له الحمد اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

چاپ: سنگی، تبریز، ۱۳۴۳ق، خط علی بن محمد تبریزی؛ میراث حدیث شیعه، دفتر سوم، قم، مؤسسه فرهنگی دارالحدیث، ۱۳۷۸ش، تحقیق محمد رضا جدیدی، ص۳۳۱-۳۵۶

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ وقفی مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)؛ تاریخ وقف: ۱۳۶۵ش؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا، ۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۳۰۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوطالب میرزائی موسوی زنجانی، تا: ۹ رجب ۱۳۴۵ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۳۶]

● **طریقه دعوت با اسماء حسنی** / اسماء الله / فارسی
tarīqe-ye da‘vat bā asmā’-e hasanī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۳۹/۴
در شش طریقه؛ خط: نستعلیق، کا: مرشد بن ابراهیم مکی، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۲گ (۱۶۷پ-۱۶۸ر) [ف: ۷ - ۱۵۸]

● **طریقه دعوت حزب البحر** / - عربی
tarīqe-ye da‘vat-e hezb-ol bahr

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

● **طریقه ذکر** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīqe-ye zekr

همدانی، عبدالصمد بن محمد حسین، - ۱۲۱۶ قمری
hamadānī, ‘abd-os-samad ebn-e mohammad hoseyn (-1802)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۴۳/۵
آغاز: فصل ای عزیز چون دانستی که طریقه ... بهترین طرق الی الله است؛ **انجام:** بحقایق و دوام مراقبت بی مقدمه قطع علایق و عوایق و صبر بر مخالفت نفس و احتراز از صحبت اغیار میسر نمی‌گردد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۳۴-۵۲)، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۹]

● **طریقه ذکر** / عرفان و تصوف / فارسی و عربی
tarīqe-ye zekr

همدانی، مولی احمد
hamadānī, mawlā ahmad

از آخوند مولی احمد همدانی با عنوان‌های «ای عزیز» دارای چند فصل. مؤلف در این رساله از رساله واردات بدرالدین، مجموعة المناقب شیخ محمد امین نقشبندی و شرح منهاج السائرین یاد می‌کند، و نیز از رساله نسبیه که تألیف یکی از پیروان سهروردی و در بیان طریق خرقه است یاد کرده و اسناد خرقه یاد شده در آن کتاب را عیناً در اینجا می‌آورد. مؤلف، سلسله طریق ذکر خویش را چنین یاد می‌کند: «و طریق این ضعیف در این ذکر شریف از طریق باطن که منتهی به امام همام علی بن موسی الرضا (ع) می‌شود از قدوة السالکین ... سید علیرضا و جناب ایشان از سید محمود و ایشان از سید نعمة الله ولی و ایشان از عبدالله یافعی».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۲/۴
آغاز: ای عزیز چون دانستی که طریقه شطار بهترین طریق الی الله بدانکه این طریقه حاصل نمیشود مگر به ذکر الهی و اشاره مرشد کامل راه رفته و آگاه و لهذا این ضعیف اخبار وارده در فضیلت ذکر و ثمره آن و بیان طرق آن را در چند فصل ذکر مینماید ... (و پس از چند صفحه از شرح ابن میثم بر نهج البلاغه): این عزیز چون در این کلام شریف ... اشاره بمراتب چند از مراتب سلوک شده این ضعیف بعد از بیان ذکر و مراتت آن مجموع مراتب اربعه حکمت عملیه و بیان معنی سکینه و اقسام آن را به آنچه مقام اقتضا نماید به تفصیل بیان میدارد؛ **انجام:** و دوام مراقبه بی مقدمه قطع علائق و عوائق و صبر بر مخالفت نفس و احتراز از صحبت اغنیاء میسر میگردد. (ناتمام مانده است).
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۶]

● **طریقه ذکر** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīqe-ye zekr

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۵/۵
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۸]

● **طریقه ذکر و سلوک** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīqe-ye zekr va solūk

در بیان طریق ذکر با ملاحظه «لطایف سبعه» که ابداعی صوفیان است. مؤلف، شناخته نشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۷/۳
آغاز: طریق مشغولی بذکر حق سبحانه، با توجه بلطائف سبعه تا در آن حرکت ذکر پیدا؛ **انجام:** و کثرت علوم منطق و دیگر خوب نیست و السلام بخدمت عزیز [ا]ن و دوستان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۹۵-۱۰۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۶ - ۱۴۷]

● **طریقه رفاعیه** / عرفان و تصوف / فارسی
tarīqe-ye refā‘īyye

قندهاری، محمد بن محمد، ق۱۳ قمری
qandehārī, mohammad ebn-e mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۳ق
رساله ایست کوتاه در طریقه رفاعیه که یکی از شعب صوفیه است. وی اسناد و مشایخ خود را نیز در این رساله بیان داشته است. نسخه‌ای از آن با عنوان «آداب طریقه رفاعیه» در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان (۱۲۱۵/۳) آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۵/۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بعده، می‌گوید فقیر غلام رفاعی عرف رفیع الدین ... که گرفتم اجازت طریقه علیه رفاعیه را مع اصوله و فروعه و آنچه که مباح کرده شده؛ **انجام:** و توفی رضی الله عنه یوم الخمیس الثانی و العشرین من جمادی الاولی سنة ثمان و سبعین و خمسمائة

خط: نستعلیق، کا: سید ابراهیم رضوی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۸گ (۱۵۱–۱۵۸)، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۷۸۷]

● **طریقه ساختن رنگها** / صنعت / فارسی

tarīqe-ye sāxtan-e rang-hā

رساله‌ای مختصر در بیان روش‌هایی که برای به دست آوردن رنگ‌ها و ترکیب چند رنگ با همدیگر و شیوه به دست آوردن آنها از گیاهان به روش رنگرزهای قدیم نوشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۸۱/۲

آغاز: بسمله، بجهت اسامی رنگهای نقاشی که هر رنگ چه بوده وچه رنگ بشود بدین موجب است سفیداب ... طریقه ساختن سفیداب صمغی به قدر دو مثقال سفیداب را ساییده و شصت به نحو رنگهای مزبور به قدرده قطره؛ **انجام:** و روز در آفتاب بگذارند و هر چند مبالغه در هم زدن آن کنند بهتر است و قدر صمغ عربی دو چندان مازو باشد [...] و اگر خواهند براق گردد دو مثقال نبات سفید صافی اضافه نمایند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۱]

● **طریقه ساختن طباشیر قلمی** / طب / فارسی

tarīqe-ye sāxtan-e tabāšīr-e qalamī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۲/۲۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۳ق [ف: ۷ - ۴۰۶]

● **طریقه ساختن معجون ابن التار** / کیمیا / عربی

tarīqe-ye sāxtan-e ma‘jūn-e ebn-ot tār

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۴۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ - ۳۳۰]

● **طریقه ساختن مومیا و صفت سفوف چوب بنقل از قرابادین قادری** / طب / فارسی

tarīqe-ye sāxtan-e mūmīyā va sefat-e sofūf-e čūb be-naql az qarābādīn-e qāderī

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۲گ، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

● **طریقه سادات خلوتیه** / عرفان و تصوف، شعر / عربی

tarīqe-ye sādāt-e xalvatīye

درویش گلشنی

darvīš-e golšanī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۱/۴

آغاز: بسمله الحمد لله خالق الصور و الاشباح و رازق النفوس و الارواح؛ **انجام:** لمن طالع فی هذه الرسالة الشریفة ... عامله الله ببره الجلی و الخفی آمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۲۶–۲۷)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۱۷]

← طریقه سلوک رضویه > سیر و سلوک

● **طریقه شناختن و معلوم کردن احوال آینده شخص** / جفر / فارسی

tarīqe-ye šenāxtan va ma‘lūm kardan-e ahvāl-e āyande-ye šaxs

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۰۵/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۷ر–۳۸ر) [ف: ۶ - ۴۶۱]

● **طریقه صوفیه علی اللهی** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqe-ye sūfīye-ye ‘alī ālāhī

طریقه علی اللهی «نصیری، غالی، اهل الحق».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۳/۴

خط: نستعلیق، کا: فروغی ثانی، ذکاء الملک اصفهانی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۲۶ص (۲۲۰۶–۲۲۳۱) [مختصر ف: - ۱۴۵]

● **طریقه علویه کمیلیه** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqe-ye ‘alavīya-ye komeylīyye

مشکور، محمد حسن، ق۱۴ قمری

maškūr, mohammad hasan (- 20c)

یادداشت‌های نویسنده در معرفی سلسله عرفانی کمیلیه است که جهت درج در کتاب سیری در تصوف به نویسنده کتاب فوق نورالدین چاردهی ارائه شده است. ذکر این نکته در ابتدای نسخه به خط چاردهی آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۸۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سیاه، ۳۲گ، اندازه: ۲۲×۲۴سم [ف: ۳۳/۲ – ۶۱]

● **طریقه کشیدن عین الدیک در چشم** / طب / فارسی

tarīqe-ye kešīdan-e ‘ayn-od dīk dar češm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۸/۲

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد این رساله ایست در طریقه کشیدن عین الدیک در چشم که هندیها او را حبه گویند؛ **انجام:** حب نموده یک حب صبح و دو حب وقت خواب میل نمایند.

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن حاج ملا مهدی طزحورانی تفرشی، تا: با تاریخ ۱۲۹۷ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۷۸–۱۸۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۵ – ۲۳۶]

● **طریقه لعنیه** / دعا / فارسی

tarīqe-ye la‘nīyye

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ – ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳

آغاز: طریقه لعنیه خواجه نصیرالدین طوسی رحمت الله علیه؛ **انجام:** العذاب الالیم الشدید اعنی سعدا و سعیدا.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۸گ (۶۸–۷۵)، ۹ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۶۱]

● **طریقه مستحصله (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

tarīqe-ye mostahsale (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۲۹

آغاز: طریقه مستحصله اولا استخراج مستحصله موقوف است به مضمون آیه شریفه ذلک فضل الله یوتیه من؛ **انجام:** که اشتباه در حساب واقع شده باید استیناف کرد و السلام.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: شومیز [رایانه]

● **طریقه مستحضره** / جفر / فارسی

tarīqe-ye mostahzera

رساله‌ای است در روش پرسش و پاسخ و پی بردن به منظور سؤال کننده.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۴/۷

آغاز: لا یعلم الغیب الا هو و این رساله‌ای است از علوم جفر واین طریقه را مستحضره گویند و استادان چنین فرموده اند که هر گاه سؤال خود را نویسد؛ **انجام:** المثال یا رب محمد ابن علینقی چه سؤال کرده بود تو داننده هر رمزی. ب د ع ق س ... ا م ه ا س.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۴۴پ–۴۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۲ – ۵۰۵]

← طریقه مشورت کردن ⟨ فالنامه

● **طریقه نقب زدن بزیر برج و بارو** / صنعت / فارسی

tarīqe-ye naqb zadan be-zīr-e borj va bārū

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟–۱۲۹۸قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819-1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ – ۱۹۸]

← طریقه نقشبندیه ⟨ سیر و سلوک
← طریقه نقشبندیه ⟨ سلوک طریقه نقشبندیه

● **طریقه نقشبندیه** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqe naqšbandīye

احرار، عبیدالله بن محمود، ۸۰۶ – ۸۹۵ قمری

ahrār, ‘obeyd-ol-lāh ebn-e mahmūd (1404 - 1490)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۹۹

آغاز: بسمله، من فوائد قطب الزمان خواجه عبیدالله احرار رحمه الله علیه رحمته واسعه در بیان طریقه نقشبندیه؛ **انجام:** ترا یاد می‌کند آن مقدار که می‌تواند و الله اعلم و احکم

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج فرنگی مذهب، ۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۷سم [اهدائی رهبر: ۵ – ۱۳۱]

● **طریقه نقشبندیه** / ادبیات / فارسی

tarīqe naqšbandīye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۵

آغاز: انعام دیگران باقدار و تمکین اوست؛ **انجام:** زیر دستان هر روز گفت هفتاد بار ... و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی [رایانه]

● **طریقه نقش مثلث** / علوم غریبه / فارسی

tarīqe-ye naqš-e mosallas

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۴۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با فهرست؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۵۲۳-۵۲۶) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۹]

● **طریقه نماز روز عید غدیر** / فقه / فارسی

tarīqe-ye namāz-e rūz-e ʻeyd-e qadīr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۴۸/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۳۵ق؛ ۲گ (۲۴۴ر-۲۴۵پ)، ۱۷ سطر(۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۶سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۶۹]

● **طریقه ی محمدیه** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqe-ye mohammadīye

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی در [رایانه]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسنی [رایانه]

● **طریقیه** / عرفان و تصوف / فارسی

tarīqīyye

مشکین، محمد حسین، ق۱۴ قمری

meškīn, mohammad hoseyn (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۱ق

در دیباچه از منهاج الطریق خواجه یوسف و سراج العارفین شیخ عمادالدین محمد هر دو ذهبی و رساله مشتاق علی شاه و منظومه نورعلی شاه و از سال ۱۳۱۹ و ۱۳۲۱ یاد شده، و در آن از سلسله‌های تصوف نیز یاد شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۱۵

آغاز: بسمله. این صحیفه فی الجملة است از رساله طریقیه عمدة العرفاء ... الحاج محمد حسین المتخلص بمشکین ... قال الله تبارک و تعالی من عرف نفسه فقد عرف ربه؛ **انجام:** و صحت مسائل بدویه و منتهیه است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۱ص، ۱۳ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۰]

← طعام خوردن > آداب طعام خوردن و فواید صحبت نیکو

● **الطعام و احکامه** / فقه / عربی

at-taʻām w aḥkām-u-h

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ʻabd-or-rezā (- 17c)

در حکم‌های شرعی اطعمه و اشربه است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۰۸۸/۲

آغاز: بسمله. و بعد فیقول مهذب الدین احمد ... هذایا اخوانی الکرام و الاعلام ما حضرنی من الطعام و الاحکام؛ **انجام:** و ذلک کاف فی ذلک و شاف و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد وآله بعده.

بی‌کا، بی‌تا؛ با یک سرلوح؛ ۷۷گ (۲۲پ-۹۸ر) [ف: ۵ - ۳۰۵]

● **طعن الاخباریین علی المجتهدین** / اصول فقه / عربی

ṭaʻn-ul axbārīyīn ʻala-l mujtahidīn

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۲۸

آغاز: فائدة طعن الاخباریون علی المجتهدین فی الاستدلال بامور منها الاجماع فقد کثر منهم دعواه فی محل النزاع و لا یخفی بعد تحقیقه ... و منها الاستدلال باحادیث العامه المذکورة فی کتب الاستدلال ... و منها الاستدلال علی حکم نظری بایة اختلف فیها القراء ... ؛ **انجام:** و منها ان یکون ذلک العام مخصوصا بمن یموت لان عدم الموت تفضل من الله سبحانه حدیث رواه ابن ادریس ... و قد استدل به المقداد او غیره علی جواز الاجتهاد و الاستنباط الظنی و اعترض علیه الاخباریون من وجوه الاول ... فیکون الغرض النص علی حجیة العمومات و شمولها لجمیع الافراد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۶ق؛ ۶ص (۶۸۹-۶۹۴)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۲۹]

● **طعن الرماح** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / فارسی

ṭaʻn-ur rummāḥ

سلطان العلماء، محمد بن دلدار علی، ۱۱۹۹-۱۲۸۴قمری

soltān-ol-ʻolamā', mohammad ebn-e deldār ʻalī (1785 - 1868)

وابسته به: تحفه اثنی عشریه؛ دهلوی، عبدالعزیز بن احمد (۱۱۵۹-۱۲۳۹ق)

تاریخ تألیف: رجب ۱۲۳۸ق

مؤلف می‌گوید: «این رساله را محتوی ساختم بر ذکر ماجرای منع دوات و قرطاس و غصب فدک و تحریم متعه که «انه صنمی قریش المتخلفین عن الجیش» در حال حیات و بعد از وفات سید کائنات به وقوع پیوسته و ازعمده مطاعن و معایب اول و ثانی و مفجم و مسکت پیروان این هر دو غول بیابانی است به ادله قاهره و حجج باهره ... و چون با خود اندیشیدم که اگر روی سخن و خطاب در این رد و جواب با یکی از افاضل باشد در تبکیت اهل

شقاق انفع خواهد بود ... آری فاضل معاصر شاه عبدالعزیز محدث دهلوی که فی الجمله اطلاعی بر کتب طرفین دارند و ... هرچند نظر به آنکه جل مضامین تحفه بوسیده ایشان بضاعت خواجه نصر الله کابلی است و از دکانش که صواقع محرقه نام دارد مسروق گردیده و تحفه عذر و خیانت به صاحب تحفه وراثة عن خلفائه رسیده لذا عنان بیان را بسوی نقض کلام نافرجام شان منعطف ساختم ... این عجاله نافعه را که مسمی به طعن الرماح و ملقب به فواید حیدریه است مرتب بر دو مقصد و خاتمه ساختم ... مقصد اول در بیان عمده مطاعن اول خلفای جور ... هر مقصد شامل چند مقام و فصل می‌باشد». در پاسخ گفته‌های دهلوی در «تحفه اثنی عشریه»؛ درباره فدک و قرطاس و سوزاندن در خانه دختر پیامبر.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی خص اولیائه بمناقب شهدت به الاعداء و اعدائه بمثالب ملات الافاق و الارجاء والصلوة علی من ختم به سجل الرسالة و حباه فصل الخطاب ... اما بعد این رساله رایقه و عجاله شایقه رامحتوی ساختم برذکر ماجرای منع دوات و قرطاس و غصب فدک

انجام: پس کافرهم خلیفه می‌تواند شد فضلاً عن الفاسق ونبذی از متعلقات این کتاب در رساله صمصام مبین گشته وعلی الله توکل وبه الاعتصام وصلی الله علی سید الانام واهل بیته الکرام مااستنارنهار و اولهم ظلام

چاپ: هند، سنگی، ۱۳۰۸ق، وزیری؛ ۲۹۶ص

[الذریعة ۱۷۲/۱۵ و ۳۳۴/۱۶؛ دنا ۳۶۰/۷؛ فهرست کتابهای چاپی فارسی ۲۲۶۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۱۶/۹]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۷

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ صفر ۱۲۳۵ق (؟) (۵ برگ آخر که جدیدتر است)؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا آبی، ۳۷۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۵]

● طعن النصول علی اصحاب البغی و العدول / کلام و اعتقادات / فارسی

ṭa'n-un nuṣūl 'ala-l aṣḥāb-il baġyi wa-l 'udūl

نقوی امروهی، آل محمد بن اصغر حسین

naqavī amrūhī ،āl-e mohammad ebn-e asqar hoseyn

رساله لطیفی است در رد برخی از دعاوی دشمنان اهل بیت (ع).

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۹۶

آغاز: الحمدلله الذی جعلنا من أهل الإیمان و حفظنا عن إتباع أصحاب الشرك و العدوان؛ **انجام:** ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و أنت خیر الفاتحین و إرحمنا و أنت أرحم الراحمین

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۳ق؛ با یادداشت‌های مفید بسیاری در حاشیه؛ کاغذ: هندی، جلد: چرم قهوه‌ای مذهب، ۱۷گ، ۲۱ سطر(۱۱/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۹۱]

● طعن النیازك و کسر المعارك / کلام و اعتقادات / فارسی

ṭa'n-ul nīyāzik wa kasr-il ma'ārik

محمد علی

mohammad 'alī

نویسنده که از افاضل سرزمین هند بوده این رساله را در پاسخ به یکی از نویسندگان عصر خود به نام سلامت الله و در رد اقوال وی در فضایل خلفاء (مندرج در کتابی به نام معرکه آراء) و در طعن و مذمت و اثبات عدم صلاحیت آنها تدوین و تنظیم نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۷۷/۱

آغاز: الحمدلله الذی اعز جنده المجاهدین الغالبین و اذل المعاندین الفارین الهاربین؛ **انجام:** سلیقه شرط بود از برای جمله امور ×× خصوص از پی کار زبون فسق و فجور

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۶۰گ (۱ر-۶۰پ)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۶۱]

● الطعوم / طب / عربی

aṭ-ṭu'ūm

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

فائده یا رساله‌ای کوچك است در مزه‌های گوناگون از نظر فیزیکی، نقل شده از کتاب «کامل الصناعه» ابوالعباس مجوسی پزشك عضدالدوله دیلمی (- ۳۸۴)

آغاز: الطعوم ثمانیه:۱- الحلو ۲- الدسم ۳- الحامض ۴-المر ۵- التحریف ۶- المالح ۷- القانص ۸- العفص و ما لا طعم له واحد و لیس لعد

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۶۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فینبغی ان یهرب منه الطبیب و یلزم الصمت و ان کانت دلایل متوسطه

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸گ (۶۷پ-۷۴)، ۱۶-۱۷ سطر (۸/۲×۱۷ و ۷/۶×۱۷/۳)، اندازه: ۱۲/۹×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۰۸]

● طغرا سند / اسناد / فارسی

toqrā sanad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۷-ف

نسخه اصل: از روی اصل‌هایی که میرزا علی اصغر خان حکمت

به کتابخانه بخشیده است. سی و پنج طغرا سند از فرمان و درخواست نامه همراه با دو طومار و سیزده نامه دولتی و هفت نامه خاندان میرزا محمد حکیم باشی و سه تلگراف و یک صورت جمع و خرج و هشت نامه وزارت و یک مصالحه نامه و یک رونوشت سند مالکیت و تصرف درباره میرزا مسیح قدیمی وزیر الکای فارس و پسرش میراز محمدکاظم قدیمی وزیر همانجا وحاج میرزا علی اکبر طبیب باشی شیراز و حاج میرزا محمد طبیب شیرازی حکیم باشی فارس پسر او و میرزا محمد علی مستوفی و میرزا احمد علی حشمة الممالک مستوفی دیوان فارس و حاج میرزا ابراهیم اعتماد الاسلام پسران میرزا محمد حکیم باشی همچنین درباره راه دار خانه زنیان در مسقان کوهمره و قراول خانه و تفنگچی‌های پیراشفتگی و نگاهبانان راهه‌ها و درباره مشهدی خیرالله پسر حاجی فتح الله پیراشگفتی کلانتر و رئیس تفنگچیان و میرزا سید علی اصغر خان شیرازی سر رشته دار پسر میرزا احمد علی خان و روستای پیراشگفت کوهمره جروق باصرم کازرون فارس دارای تاریخهای ۱۱۱۹ و ۱۱۶۲ و ۱۱۷۸ و ۱۱۹۹ و ۱۲۰۳ و ۱۲۰۶و ۱۲۴۶ و ۱۲۷۵ و ۱۲۷۶ و ۱۲۷۷ و ۱۲۷۹ و ۱۲۸۲ و ۱۲۸۳ و ۱۳۱۱ و ۱۳۱۲ و ۱۳۱۳ و ۱۳۱۴ و ۱۳۱۵ و ۱۳۱۶ و ۱۳۱۸؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ - ۸۹]

● **طغرا سند دیوانی** / اسناد / فارسی

toqrā sanad-e dīvānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۵۵

هر یک در برگی جداگانه: ۱. فرمان مظفرالدین شاه که: عبدالله خان سرهنگ زنبورک خانه مرده است و معتمد السلطان میرزا محمد خان سرهنگ زنبور، کخانه پسر امیر الامراء زنبور کچی باشی به تصویب اتابک اعظم مبلغ ۱۰۴ تومان و هزار و کسری از حقوق عبدالله درباره او مقرر کند، تاریخ صفر ئیلان ئیل ۱۳۲۳؛ ۲. فرمان ناصرالدین شاه که: نصرالله خان سرتیب زنبورک خانه در ایت ئیل به منصب سرتیپی درجه دوم رسیده و تفاوت حقوق او ۲۰۰ تومان است، مشیرالدوله وزیر امور خارجه و سپهسالار اعظم اوراد رین منصب بدانند، ذح ۱۲۹۱؛ ۳. فرمان فتح علی شاه که: حسین علی بیک «عالی جاه خان» می‌شود، ربیع الثانی ۱۲۳۰ با نشانهای پشت برگ؛ ۴. فرمان ناصرالدین شاه که: عبدالحسین خان پسر نصرالله خان امیر پنجه تحصیل نظامی کرده و در توشقان ئیل در زنبورک خانه سرتیب درجه دوم شده و نشان و حمایل گرفته است، نایب السلطنه امیر کبیر وزیر جنگ این را بپذیرد، ربیع الاول ۱۳۰۱، با نشانه‌های پشت؛ ۵. فرمان ناصرالدین شاه که: نصرالله خان سرتیب زنبورک خانه سرتیب دوم در تخاقوی ئل سرتیب اول شده، نایب السلطنه امیر کبیر وزیر جنگ او را منظور دارد، جمادی الاول ۱۳۰۳، با نشانه‌های پشت؛ ۶. فرمان ناصرالدین شاه که: نصرالله خان زنبور کچی باشی در اودئیل سرتیب سیم زنبور کخانه شده و ۳۵۰ تومان مواجب می‌گیرد، رجب ۱۲۸۲، با نشانه پشت؛ ۷. فرمان مظفرالدین شاه که: عبدالله خان سرهنگ زنبور کخانه مرده است و رضا قلی بیک نایب به تصویب عین الدوله اتابک ۲۹ تومان ۱۵۰۰ دینار از حقوق اقوامی اورا می‌گیرد، صفر ئیلان ئیل ۱۳۲۳، با نشان پشت؛ ۸. فرمانی بی مهر در اینکه، نصرالله خان سرتیب زنبور کخانه مامور نظم خزانه نظام و رسیدگی مواجب و جیره دادن افراد قشون شده است سپس در تنگوزئیل عبدلاحسین خان نادر به سرهنگی زنبور کخانه رسیده و مواجب او چنین است ... مشیرالدوله وزیر خارجه سپه سالار اعظم این را بپذیرد، ربیع الثانی ۱۲۹۲، با نشانه‌های پشت و با مهر سپهسالار اعظم در پشت؛ ۹. فرمان محمد شاه که: حسین علی خان در قوی ئیل ۱۲۵۱ زنبور کچی باشی شده است، با نشانه‌های پشت؛ ۱۰. فرمان محمد شاه که: آقا بیک ایروانی مهاجرت نموده و در پیچی ئیل باو این قار ... حقوق داده شده است، محرم ۲۵۲، با نشانه پشت؛ ۱۱. فرمان ناصرالدین شاه که: نصرالله خان زنبور کچی باشی در تنگورئیل ۱۵۰ تمان تبریزی نقد پس از وضع دو عشر رسوم دیوانی اضافه مواجب میگیرد زیرا که در سرپرستی زنبورکخانه و رسانیدن جیره رنجی کشیده است، شعبان ۱۲۷۹، با نشان پشت؛ ۱۲. نکاح نامه حاجی رشید خان بیگدلی مستوفی و زهرا سلطان خانم دختر نصرالله خان سرتیب زنبورک خانه با کاوین: یک قرآن نقد حمالات بهای کسری ذح ۱۲۳۹؛ ۱۳. فرمان ناصرالدین شاه که: از قرار فرمان شاه مبرور منال یک جلد گوسفند به نصرالله خان زنبور کچی باشی داده شده در این سال تخاقوی ئیل هم منال دیوانی یک جلد گوسفند باو میدهیم تا صرف تعزیه داری حسین ع بکند و عیسی خان بیگلربیگی طهران قدغن کند که مالیات یک جلد گوسفند از او مطالبه نشود، جمادی الاول ۱۲۶۵، با نشانه‌های پشت؛ ۱۴. فرمانی بی مهر که: میرزا محمد خان نواده امیر الامراء نصراله خان زنبورکچی باشی امیر تومان سرهنگ زنبور کخانه شده یک رشته حمایل گرفته است، ۱۳۱۱، با نشانه‌ها پشت؛ ۱۵. فرمان مظفرالدین شاه که: عبدالله خان سرهنگ زنبور کخانه مرده و به تصویف عین الدوله اتابک اعظم ۴۲ تومان و ۶ هزار دینار از حقوق دیوانی او در حق دو نفر تابین مرحمت شده است، ئیلان ئیل ۱۳۲۴، به این شرح که از دویست و شصت چهار تومان و پنجهزار و پانصد دینار مواجب و سیورسات عبدالله خانه ۴۲ تومان ۶ هزار دینار بان دو نفر داده شده است، با چند مهر و یک نشان دیوانی در پشت، ۱۶. فرمان فتح علی شاه مورخ شوال ۱۲۴۲ که: حسین علی خان زنبور کچی باشی سرکار شاه شده و مواجب و جیره و خلعت محمد خان زنبور کچی باشی سابق باو داده شده است و محمد خان ناظم زنبور کخانه این را بپذیرد، با نشان پشت، ۱۷. فرمان محمد شاه که: نصرالله خان زنبور کچی باشی در قوی ئیل یک جلد گوسفند در حق او برقرار شده که صرف تعزیه کند، عیسی خان بیگلربیگی طهران مالیات یک جلد گوسفند از او نخواهد، ذح

۱۲۶۳، با مهر پشت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف:۱۷-۹۱]

● طغرا فرمان و حکم / اسناد / فارسی

toqrā farmān va hokm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۷۷

بیست و سه طغرا فرمان و حکم با چندین نامه و سند و دو طومار و پنج نشان، اهدائی آقای میرزا علی اصغرخان حکمت بدین‌گونه: ۱. فرمان‌ها درباره میرزا مسیح، ۲. طومار دراز، ۳. سیزده طغرانامه دولتی، ۴. بیست نامه و سند، ۵. چهارنشان و یک گواهی نامه، ۵. گواهی گزینش او برای عضویت در مجمع علمی؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ - ۳۰۴]

● طغرانامه‌های دولتی / اسناد / فارسی

toqrānāme-hā-ye dowlatī

سیزده طغرانامه دولتی: ۱. درباره کلانتر کوهمره؛ ۲. خطاب به مشهدی خیرالله سلطان تفنگچی‌ها و نگاه‌بانان راه خان زنیان بی تاریخ، با مهر محمد بن حسین شاه رخ؛ ۳. همین خطاب در رجب ۱۳۰۲ از فتح علی؛ ۴. همی خطاب در ۱۳۱۸ از مؤید الدوله؛ ۵ و ۶. خطاب به تفنگچیان نگاه بان راه خانه زنیان در ذیحجه ۱۲۷۹ از محمد ابراهیم؛ ۷. همین خطاب در ربیع الاول ۱۲۸۱ از محمد؛ ۸. همین خطاب در ۲۴ صفر ۱۳۱۷ از نظام الملک؛ ۹. خطاب به نگاه‌بانان خان زنیان در رجب ۱۳۱ (=۱۳۰۱) از فتح علی؛ ۱۱. همین خطاب درباره مالیات کوهمره جروق و راه دار خانه مسقان با گواهی و مهر چندین مستوفی؛ ۱۲. خطاب به صاحبان عظام و قبله گاهان درباره پیراشگفت ملکی اربابی میرزا محمد طبیب و نواده او با گواهی و مهر چندین تن؛ ۱۳. خطاب به کلانتر ان ایلات خمسه درباره دودیه دودمان و وایجان از انتظام الملک در ۱۲ شوال ۱۳۲۹.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۷۷/۳

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ - ۳۱۰]

● طغرای سلطان سنجر به ملک روم / اسناد / فارسی

toqrā-ye soltān sanjar-e be malek-e rūm

از انشای معین اصم درباره استخلاص اسیران و در آن از جنگ‌های مسیحیان سخن رفته است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۵۰

آغاز: بسمع ما چنان رسانیدند که ملک المسیح عظیم الروم، در بلاد اسلام آمده است، و دست تعدی بر گشاده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ(۱۰۳ر-۱۰۳پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۹۸]

● طغری فی ترجمة الصغری / منطق / عربی

ṭuqrā fī tarjumat-iṣ ṣuqrā

وابسته به: صغری در منطق؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶) ترجمه عربی صغری در منطق میر سید شریف جرجانی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۴/۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انطق الکل و الصلوة و السلام ... و بعد فهذه طغری ... و اعلم ان کل شیء اذا خطر فی الذهن؛ **انجام:** لکنه حجر فیکون لا شجراً، تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۱ق، جا: وند واسی، حسب الحکم سید اسحاق صاحب قبله؛ محشی از احمد و غلام حسن؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۵۴ص (۱۹۶-۲۴۹)، ۱۱ و ۱۳ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۱۹/۸سم [ف: ۴۵ - ۶۵]

● طغیان ارامنه / تاریخ ایران / فارسی

toqyān-e arāmane

فروغی، محمد علی، ۱۲۵۴ - ۱۳۲۱ قمری

forūqī, mohammad ʻalī (1839-1904)

ترجمه محمد علی ذکاء الملک. در این رساله به تفصیل از علت اغتشاش ارامنه در دولت عثمانی و سبب قتل عام آنها به‌وسیله ترک‌ها سخن رفته است. مطالب این رساله از روزنامه «کلوب» ترجمه شده و در آن نشان داده شده است که روزنامه‌های انگلیسی در این ماجرا چه دستی داشته‌اند و بالاخره عاقبت این ماجرا به کجا کشیده خواهد شد. این رساله علاوه بر تاریخ ارمنی مطالب مفصلی در جغرافیای مناطق ارمنی‌نشین نیز دارد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۰۱

آغاز: بسمله، طغیان ارامنه مبدء و مقصود آن. فصل اول درباب اینکه آیا طغیان ارامنه بخودی خود واقعشده یا نه بشراکت روزنامه‌های انگلیسی؛ **انجام:** و اصرار شخص سلطان عبدالحمید را نگاهداری کنند زیرا که آرامی مشرق اسباب امنیت مغرب است. تمت. پایان نسخه: ترجمه خانه زاد و جان نثار محمد علی ابن ذکاء الملک.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مخمل قرمز مذهب، ۹۶گ، ۱۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۳۶]

● طغیان البکاء / شعر،تاریخ معصومین / فارسی

toqyān-ol bokā’

گوهری هروی، محمد ابراهیم بن آقابابا، ق۱۴ قمری

gowharī heravī, mohammad ebrāhīm ebn-e āqā-bābā (-20c)

قصاید و اشعاری است انتخاب شده از گفته‌های شاعران معروف، بیشتر در مراثی اهل بیت مخصوصاً درباره واقعه کربلا

و شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و یاران و اصحاب آن حضرت. در ضمن پاره‌ای از اشعار و تخمیس‌های گرد آورده نیز آمده و در پایان مجموعه مراثی است که وی به مناسبت درگذشت دخترش به صورت قصیده و رباعی سروده و چند تخمیس نیز از گفته‌هایش آمده است. از جمله تخمیس‌ها تخمیس سی بند وصال است که در سال درگذشت دخترش (۱۳۰۹ق) موافق جمله «تخمیس بندهای وصال» تخمیس شده است. نام شاعران این مجموعه: محتشم کاشانی، بمانعلی، جوهری، ترکی، میرزا فرج الله حمره، سروش ف فتوحی، خاقان مغفور (فتحعلی شاه قاجار)، صبا، بیدل، اختر، دانش، صباحی، وقار، صفی، سنائی، صدر الممالك اردبیلی، جودی مشهدی، مینا مشهدی، یغما جندقی، خاشع قائنی، تمنای کابلی، حیدر کابلی، طالب کابلی، عارف هروی، مصور، ملا نقی بروجردی، دبیر، سر باز بروجردی، فیضی، میرزا علی بمرودی، محسن ترشیزی، کفاش، همای شیرازی، حریق، عندلیب کاشانی، تراب کابلی، بینوا، هدایتی، واله، سامی، وفائی، ظهوری، صفی خان ثاقب، قدسی هروی، حاذق هراتی، خطاء الحق، خاوری مازندرانی، شایق، صبوری ملك الشعراء خراسان، شیخ یوسف مشهدی، قاءانی شیرازی، سر خوش هروی، قانع مشهدی، ناصح، زیوری، طرزی افغانی، جیحون، شیخ العراقین، نیر حجة الاسلام، عمان سامانی، امیری الممالك، قائمقام فراهانی، مجد الادباء، ریاضی، روشن، حبیب الله اهلی، میرزا محمد علی سر کشیك، میرزا داود بهاء التولیه، ملا جهانگیر بخارائی، ملا حسین منزوی،فائز شوشتری، راقم امین الشعراء، وقار، علی رضا سیاح، حافظ شیرازی، سعدی شیرازی.

[الذریعة ۲۱۱/۹؛ فرهنگ سخنوران ۱۴۱؛ دنا ۳۶۱/۷-۳۶۲ (۹ نسخه)]

۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۳۷/۵

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۳ق؛ مجدول؛ جلد: میشن قرمز، ۴گ (۴۶پ-۴۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۳۹۱]

۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۵۲/۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، ۳۰۴گ (۸ر-۳۱۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۳۹۷]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۲۸

آغاز: ای آنکه دل خراب آباد کنی ×× ناشاد زخلق چون شود شاد کنی / تا از یم توحید تو آید بیرون ×× مانند خودی مگر که ایجاد کنی؛ **انجام:** یادم نرود ز ظلم ایام یزید ×× اولاد رسول و مجلس عام یزید / تا وقت ممات گوهری باید سوخت ×× ازآتش ظهر شمر و از شام یزید

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۳۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۰

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۵۰۷گ، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۳۴]

۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۵۰

آغاز: حمد سزد مرترا که جمله اشیا ×× ذکر ترا میکنند در دل شبها؛ **انجام:** من زنده به پیری و تو مردی به شباب ×× عید است به من اگر بمیرم بابا

قصیده‌ها است در ستایش پیامبر و امامان و سوگواری و استقبال از انوری و دیباچه‌هایی و تضمین دوازده بند محتشم و چهارده بند صباحی و ترجیع بند و رباعیات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول، با افزوده‌هایی در هامش و اصلاحاتی در متن؛ ۱۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۸سم [ف: ۳ - ۵۴۵]

۶. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۵۱

دفتر نخستین است در مراثی؛ خط: نستعلیق چلیپا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با فهرست در آغاز با سرگذشت او؛ ۴۳۴گ، اندازه: ۱۳×۲۱/۴سم [ف: ۳ - ۵۴۵]

۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۵۴

آغاز: بسمله. از حمد حضرت رب العالمین و نعت سید المرسلین، خاتمه به ذکر مصیبت سلطان دین؛ **انجام:** بجز گوهری چهارده نور پاك ×× که ما را کشد زین مغاك هلاك

دفتر نخستین است دارای قصاید به ترتیب تهجی قافیه و ترجیع‌بند دارای دوازده بند و دوازده ترکیب‌بند و هشت بند با دوازده بند محتشم با چند مخمس و حکایات و مثنویات و رجزها در مرثیه و مدح؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ با تاریخ نوشتن آن در ۱۳۱۷ در پایان آن؛ کاغذ: فرنگی، ۳۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۴۶]

۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۴۵۵

آغاز: آغاز در مصیبت مولای متقیان امام الانس و الجان امیر مؤمنان. تا شه دلدل سوار از خون محاسن تر نکرد ×× امتان را سرخ ور در عرصه محشر نکرد؛ **انجام:** بود گوهری راهم این آرزو ×× که حشرش نمایی به مولای او

دفتر دوم است با دیباچه منظوم و زبان حال و تضمین. دوازده بند محتشم و چهارده بند صباحی و بندهای وصال و دیباچه میرزا ابوطالب و شش غزل خواجه، با رباعیات در مناجات و مناقب فاطمه زهراء (ع) و امام حسن (ع) و با رباعیاتی به ترتیب الفبائی قافیه در سوگواری حسین ع و نوحه، با چهار مناجات و توسل به خانس آل عباء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، با فهرست نوشته پایان ربیع الاول ۱۳۱۸؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۶سم [ف: ۳ - ۵۴۶]

۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۸۵۴/۳

رباعیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۳سم [ف: ۸ - ۱۰۹]

● **طغیان شیخ عبدالله کرد** / تاریخ ایران / فارسی

toqyān-e šeyx ʻabd-ol-lāh-e kord

افشار، علی
afšār, ʻalī
درباره آن‌که شیخ عبیدالله کرد پس شیخ طه نقشبندی در ۱۲۹۷ق در آذربایجان و کردستان شورش کرده و دولت آن را خوابانده بود.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بنده حقیر که در ایام محاصره ارومیه از جمله محصورین شب و روز در برج و باره و دروب و دروازده از جمله ناظرین بود.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۷۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بنده حقیر که در ایام محاصره ارومیه از جمله محصورین شب و روز در برج و باره و دروب و دروازده از جمله ناظرین بود؛ **انجام:** شنیدن کی بود مانند دیدن. غره شوال ۱۳۰۶.
خط: شکسته، نستعلیق، کا: مرتضی قلی بن محمد ابراهیم، تا: شعبان ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۸۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹/۷×۲۴سم [ف: ۳ – ۵۴۵]

● **الطف التألیف** / نحو / عربی
alṭaf-ut ta'līf
ارجوزه‌ای است در نحو از یکی از فضلا ظاهراً موسوم به سید مهدی، و این که ما آن را یعنی ارجوزه را به این اسم نامیده‌ایم مستند است به دو بیت زیر مذکور در اوایل آن: «و عقدها المنظوم ما قد انتظم ×× فیه بنظم فاق نظم من نظم / و قد بدافی وصفه مؤلفا ×× بالطف التألیف و الله کفی».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۰۲
آغاز: له کتاب فصلت ایاته ×× و معجزات الدین بنامه (کذا) / واله التقی وقاة امته ×× به خصوصا باب دار حکمته؛ **انجام:** تقارض اللفظان فی حکمیهما والقلة السبنها الیهما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوائل قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: درة السلطنه ملک زاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳۴گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۱۱]

← الطلاق ≻ مصالحة حق الرجوع فی الطلاق

● **الطلاق** / فقه / عربی
aṭ-ṭalāq
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری
ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)
مسأله در اینکه طلاق سنت با لفظ واحده، با شرایط لازم از طهر و غیر آن، واقع می‌شود و اگر کسی بگوید «انت طالق» و به دنبال آن تسمیه و لعن کند مبتدع است.
آغاز: مسألة ... قال إن اعتمد بعض اصحابنا فی أن الطلاق بلفظ واحد لایقع منه واحدة علی أن من قال أنت طالق ثلاثاً مبدع مخالفاً لسنة الطلاق.
انجام: ذلک بما هو مبدع فیه من التلفظ ثانیاً بلاطلاق فکذلک لا یمنع قوله ثالثاً الذی هو مبدع فی التلفظ به من أن یکون قوله أنت طالق الذی لم یکن به مبدعاً واقعاً.
چاپ: این رساله در ضمن مسائل المرتضی به سال ۱۴۲۲ق تحقیق و در بیروت چاپ شده است.
[دنا ۳۶۲/۷؛ الذریعة ۳۸۹/۲۰؛ مسائل المرتضی، بیروت، ۱۴۲۲ه، ۳۳-۳۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۳/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۵۵پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ – ۷۵۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۰/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۶۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۲سم [ف: ۲۸ – ۵۷۰]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۰۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه خزانه غرویه که نسخه‌ای قدیمی و صحیح بوده، رکابه‌دار، مصحح؛ ۲ص (۷-۸)، ۱۷ سطر
[میراث شهاب: س۱۸ش۱ – ۴۱]

● **الطلاق** / فقه / عربی
aṭ-ṭalāq
خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، – ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmāʻīl ebn-e hoseyn (- 1760)
چاپ: در مجموعه ثانیه از رسائل فقهیه مؤلف چاپ شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۶/۳۲
خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر میرزا محمد، تا: ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان مدرسه جدة؛ ۷گ (۳۱۶پ–۳۲۳پ) [ف: ۵ – ۳۰۶]

● **الطلاق** / فقه / عربی
aṭ-ṭalāq
نوری، محمد حسین بن یحیی، ق۱۲ قمری
nūrī, mohammad hoseyn ebn-e yahyā (- 18c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۱
در چند مقصد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۲۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۵ سطر [ف: ۵ – ۲۶۷]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

اعرجی، محسن بن حسن، ۱۱۳۰ - ۱۲۲۷ قمری

a'rajī, mohsen ebn-e hasan (1718 - 1812)

رساله استدلالی مفصلی است در طلاق، ظهار و ایلاء.

آغاز: الحمد لله ... و لا حول و لاقوة ... کتاب الفراق و یقع بامور خمسة الطلاق و الخلع و الظهار و الایلاء و اللعان و الکلام علیها یقع فی خمسة ابواب ...

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:**و هل یحسب زمان العدة من المدة ...

از الباب الاول تا اوایل الباب الرابع فی الایلاء است: باب ۱. الطلاق، دارای شش «فصل»: ۱) الکلام علی المطلق، ۲) المطلقة، ۳) فیما یقع به الطلاق، ۴) الاشهاد، ۵) اقسام الطلاق، ۶) اللواحق، باب ۲. الخلع و المبارات، باب ۳. الظهار، باب ۴. الایلاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۰] و [ف: ۲۰-۳۴۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۷/۳

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۳۶۶]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۹ق، رحلی، ۳۲ص (جوامع الرسائل: صص۶۰۴-۶۳۵)؛ ۱۲۷۷ق (ضمن جامع الشتات)؛ طهران، ۱۳۱۱ق، (جامع الشتات: صص۴۷۹-۴۹۸)؛ (جامع الشتات: صص۴۹۸-۵۱۰)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۶۹/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق، جا: مشهد رضوی؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۹۱]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۵۷/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی کلت الالسن عن بلوغ ثنائه ... اما بعد یقول ... محمد باقر بن محمد تقی الموسوی ان من اعظم الاء الله تعالی علی العبد ارشادهم الی معرفة الرشاد؛ **انجام:** و یوجه التعریف بما وجهنا فیما سلف، فلیلاحظ.

تذکر: این رساله با این آغاز و انجام در کتابخانه ملی به شماره ۳۰۲۹/۴ به نام: «رساله فی تحقیق تعارض الاصل و الظاهر و ...» آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۳۰گ (۱پ-۳۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۸۴]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

موسوی خوانساری، محمود بن عبدالعظیم، ق۱۳ قمری

mūsavī xānsārī, mahmūd ebn-e 'abd-ol-'azīm (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱۵

آغاز: الرکن الثانی فی المطلقة و شروطها خمسة الاول ان تکون زوجة و لو حکما؛ **انجام:** ولاینا فی ذلک الحکم بوجوب العدة بمطلق المس و الدخول فتدبر.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۷گ (۱۸۱ر-۲۰۷پ) [ف: ۵ - ۱۸۹۳]

● **طلاق** / فقه / فارسی

talāq

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹ - ۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824 - 1902)

تاریخ تألیف: شب چهارشنبه ۲ ربیع الثانی ۱۲۸۸ق

رساله‌ای است در بحث طلاق و دارای «مقدمه» و شش «فصل» و «خاتمه» است که به درخواست یکی از برادران دینی نگاشته است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶/۱۳۳-۱۰۴۳/۱۰

آغاز: بسمله الحمدلله و سلام علی الذین اصطفی و بعد مدتی است که یکی از برادران دینی سلمه الله تعالی خواهش نمود ... فصل اول در طلاق رجعی است و مراد از این طلاق؛ **انجام:** از زوج سؤال شود هل طلقت امرأتک جواب گوید بلی به قصد طلاق طلاق واقع می‌شود تمام شد این مختصر درشب چهارشنبه ...

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۰۷۴]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد مهدی، ۱۲۵۰ – ۱۳۲۵ قمری

ārānī kāšānī, hammad ʻalī ebn-e mohammad mahdī (1835 - 1907)

رساله‌ای متوسط و استدلالی در مباحث و مسائل طلاق که با استفاده از آراء و نظرات بزرگان و احادیث و روایات تألیف شده است.

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۰۷/۴

آغاز: کتاب الطلاق و هو لغة حل العقد و یطلق علی الارسال و الترک ایضاً و فی عرف [...] اسم لانشاء فراق الامرئة بصیغة طالق و ما فی معناها سواء حصل الفراق شرعا ام لالما هو الحق عندنا؛ **انجام:** عن ابیعبدالله (ع) عدة المملوکة المتوفی عنها زوجها اربعة اشهر و عشراً وتضعیفا لما ذکرنا من الجمع بانه فرع [...] و هی مفقودة لترجح هذه بموافقه الکتاب و مخالفة العامة ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۲۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶۰ص (۲۷۷–۴۳۶) اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: – ۱۲۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۷۰/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۶۳]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

حسینی، حسین بن زکی الدین، – ۱۳۷۴ قمری

hoseynī, hoseyn ebn-e zakī-od-dīn (- 1955)

شرحی است بر کتاب الطلاق یکی از متون فقهی.

قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۳۳

آغاز: کتاب الطلاق و هو یطلق علی الارسال یقال ناقظ طالق ای مرسلة؛ **انجام:** نانوشت: لو کان المجری هو الوکیل و حینئذ فالاقوی عدم الاکتفاء بشهادة الزوج.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: – ۲۰۵]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

آرانی کاشانی، محمد حسین بن محمدباقر، ق۱۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad bāqer (- 20c)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۲۹۱ق

مسأله در باره سه طلاقه کردن زن در مجلس واحد و برخی مسائل جانبی آن است که مؤلف مفصلاً بدانها پاسخ گفته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۷۹/۷

آغاز: کتاب الطلاق السؤال هل یصح ایقاع الطلاق ثلاثاً فی مجلس واحد و علی الصحة فهل هو طلاق العدة أو السنة أو غیرهما؛ **انجام:** و ههنا فروع لایسعها هذا المختصر من اراد الاطلاع علیها فلیرجع الی مظانها و الحمدلله

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ ۹گ (۴۱۹پ–۴۲۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۳ – ۱۱۲۸]

● **طلاق** / فقه / عربی

talāq

خطیب، عبدالمؤمن (امام جمعه سنندج)

xatīb, ʻabd-ol-mo’men (emām jom‘e-ye sanandaj)

رساله‌ای است در بیان این‌که آیا طلاق شرعی با این عبارت کردی (طلاقم کوبتی) واقع می‌شود یا نه؟ و در آن اختلاف فتاوای علمای عامه را ذکر نموده است.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۹/۹–۲/۵۹

آغاز: بسمله اختلف العلماء رحمهم الله تعالی فی قول الکردی وهو طلاقم کوبتی فی انه کنایة فی المحل او صریح باشتهاره فیه؛ **انجام:** واشتهار نسبة المضاف الی المضاف الیه بالمملوکیة عند حملة الشرع سیما عند العوام واضح لایحتاج الی تحریر الادلة

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ توسط مؤلف خط خوردگی وتغییر عبارات مشاهده می‌شود؛ ۵گ [ف: ۴ – ۲۰۷۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱۰–۲/۵۹

آغاز: اعلم انه لا مخالفة بین التحفة والفتاوی للشیخ ابن حجر رحمه الله فیما نذکره وهو ن صیغة الطلاق صریح او کنایة؛ **انجام:** ولایلحق الاشتهار الکنایة بالصریح واذا لفقت المسائل بما حررناه لم یلزم الغاء بعض منها

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی دارد وعبارات توسط مؤلف تغییر داده شده؛ ۳گ [ف: ۴ – ۲۰۷۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱۳–۲/۵۹

آغاز: اعلم ان الطلاق لغة حل العقد و شرعا حل عقد النکاح بالفظ کما فی شرح المنهج و غیره؛ **انجام:** قال الشیخ ابن حجر فی الفتاوی الکبری و انما لهم نقل فی علی زوجتی بالطلاق الثلث بالرجوع الی العرف لان العرف لامدخل له فی الصرائح انتهی

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در بسیاری از موارد عبارات نسخه توسط مؤلف تغییر داده شده؛ ۴گ [ف: ۴ – ۲۰۷۳]

● **الطلاق** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۰

آغاز: بسمله. الحمدلله بجمیع محامده؛ **انجام:** ان الاستصحاب

الاول فیه نظر فتدبر.
خط: نسخ، کا: محمد صالح حائری مازندرانی، بی‌تا [الفبائی: ۳۹۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۲۵۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۹۶]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۲۳/۳
آغاز: قد سئلت عن هذه «المسئلة» غیرة مرة لانها کانت عامة البلوی و مبسوطة الجدوی فصار ذلک سبباً مقدما لنا علی تحریرها و تقریرها. فاقول و انا العبد ... محمد بن الحسین بن محمد رضا المشتهر باسماعیل المازندرانی، انهم عرفوا الطلاق مطبقین؛ **انجام:** ما ایتزع الشمس و یطلع القمر
مسئلة فی الطلاق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۸۹ر-۹۲ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۴سم [ف: ۶ - ۴۶۳]

● **طلاق** / فقه / فارسی
talāq
رساله فقهی مختصری است در احکام طلاق.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۹۵/۵
آغاز: بسمله بدانکه فراق چند قسم است اول نشوز و شقاق یعنی ... کاری زن و شوهر ... مسأله بدانکه طلاق بر دو قسم است؛ **انجام:** (انجام رساله بجهت اضطراب نسخه مشخص نشد)
نسخه ناقص است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۲۹]

● **الطلاق بعوض من الزوجة** / فقه / عربی
aṭ-ṭalāq bi-‘awaḍ-in man-az zawja
هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری
heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-‘alī (1803- 1882)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۱۳/۱
آغاز: بسمله. حمدله ... فیقول ... محمد تقی ابن حسینعلی الهروی ... ان هذه رسالة فی تحقیق مسئلة فرعیة وقع الخلاف فیها؛ **انجام:** باطنا و ظاهرا.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسین تبریزی، تا: ذیقعده ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴ص (۱-۱۴)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۱۲]

● **طلاق الحائض الحاضر زوجها و تحریمه = طلاق الحائض و الغائب = تحریم طلاق الحائض الحامل = طلاق الغائب عن زوجته** / فقه / عربی
ṭalāq-ul ḥā’iḍ al-ḥāḍir-i zawj-u-hā wa taḥrīmah
شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری
šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ‘alī (1506 - 1558)

تاریخ تألیف: ۹۶۲ق
تمام فقهای شیعی و سنی در حرمت طلاق حائض اتفاق نظر دارند مشروط بر این که زوج هنگام طلاق حضور داشته و قبلاً با وی همبستر شده باشد. همچنین فقهای امامیه بالاتفاق طلاق را در طهر مواقعه باطل دانسته‌اند. اما اگر شوهر غایب باشد و برای او اطلاع از وضع همسر مقدور نباشد برخی گویند طلاق صحیح است چه زن طاهر باشد یا حائض و برخی دیگر جواز را مشروط به گذشت زمان کرده‌اند که این مدت از یک تاشش ماه ذکر شده است. شهید (ره) اقوال و ادله هر یک را مورد بررسی قرارداده و به ایراد یا تأیید آنها پرداخته و منشأ اختلاف را اختلاف اخبار دانسته است.
آغاز: بسمله، الحمدلله حق حمده ... اما بعد اتفق العلماء کافة فضلا عن اصحابنا علی تحریم طلاق الحایض الحامل الحاضر زوجها عندها المدخول بها و اجمع اصحابنا علی بطلانه و انه لابد لصحة طلاقها من کونها طاهراً طهراً لم یقربها فیه بجماع سواء فی ذلک الطهر المتعقب لاول حیضه بعد المواقعة و غیره فلو طهرت ثانیاً ثم حاضت لم یصح طلاقها حالته لان الشرط مرکب من امرین احدهما کونها طاهرا من الحیض و ما فی معناه و هو النفاس و الاخر اوضحناها فتدبر ...
انجام: هذا ما اقتضی الحال ذکره من بحث هذه المسألة و الله الموفق لصوب الصواب و الیه المرجع و المآب و الحمدلله علی کل حال ...
چاپ: در ضمن رسائل الشهید، قم، ۱۳۷۹ش از سوی رضا مختاری؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۳، خشتی،۲۳ص
[دنا ۳۶۳/۷- ۳۶۴ (۲۳ نسخه)؛ الذریعة ۱۷۶/۱۵؛ ریحانة الادب ۲۸۰/۳؛ ریاض العلماء: ۳۶۵/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۶۳/۲ و ۲۷۶/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواخر رمضان ۹۵۸ق؛ مصحح، مسوده این نسخه به سال ۹۵۱ و مبیضه آن در سال ۹۵۸ق به خط مؤلف به پایان رسیده؛ کاغذ: شرقی، ۱۴گ (۵۳-۶۶)، ۱۶ سطر، اندازه:۹×۱۲سم [ف: ۳۲ - ۴۱۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ توسط ابوالقاسم حسینی در یک شنبه دوم ذیحجه ۹۸۰ در شهر قزوین تصحیح و مقابله شده؛ واقف: خواجه شیر احمد؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۹۴۴]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عیسی بن درویش، تا: قرن ۱۰، در عصر شهید دوم؛ ۱۴گ (۳۲پ-۴۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۲۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۴عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۳۷۴۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی جبائی (جبائی؟)، تا: یک‌شنبه ۱۲ رجب ۹۶۵ق، جا: تبنین؛ ۱۳ص(۲۰–۳۲)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ – ۱۰۶]

۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۴۲/۷
خط: نسخ، کا: نصر الله بن برقع بن ترکی بن صالح طرفی، تا: دوشنبه سلخ رمضان ۹۶۷ق، جلد: مقوایی، ۷گ (۲۰۳ر–۲۰۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۷۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۴/۱۵عکسی
نسخه اصل: کتابخانه فخرالدین نصیری امینی در تهران؛ خط: بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۹۷۴ق، جا: قزوین؛ ۱۴ص (۱۵۸–۱۷۱)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ – ۴۸۱]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۵۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** لامن هذه الحیثیات التی ذکرها بل من جهات أخر قد اوضحناها فتدبرها موفقاً انشاء الله تعالی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۸گ (۶۴پ–۷۱پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۸۸]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۵۶/۵
خط: نسخ، کا: ناصر بن خزام، تا: شنبه ۳ رجب ۱۰۵۰ق؛ مصحح؛ ۱۴گ(۵۰پ–۶۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۸۹]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۶۵/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف بن شرف الدین مازندرانی، تا: رجب ۱۰۶۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، ۱۷ سطر [ف: ۵–۴۵۵]

۱۰. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۳
خط: نسخ، کا: محمد داود، تا: ۱۰۷۶ق؛ ۱۲گ (۱۵–۲۶ هامش)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [صد و شصت نسخه: – ۷۰]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۹۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۵ر–۱۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۶ – ۶]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۵۸/۶
خط: نسخ، کا: عبد الله بن محمد هادی بن سلطان محمد، تا: میانه جمادی الاول ۱۱۱۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۶گ (۱۰۳پ–۱۱۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۳۸۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۴۶/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، کا: عبدالوهاب بن احمد محلاتی، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۸۰پ–۱۹۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲/۲۷ – ۲۷]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۳/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مهدی بن حسن قفطانی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۱۷۹–۱۸۸)، ۲۱سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۴ – ۸۰۳]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۲/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد فرزند علی مختار، جرفادقانی (گلپایگانی)، تا: ۱۲۳۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۳۳۶–۳۳۹)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۹ – ۵۱]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد مهدی، تا: ۱۲۴۳ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۲۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۱۲۲]

۱۷. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۶/۱۰
کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۶گ (۲۱۷پ–۲۲۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۷۸]

۱۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲۸/۷ – ج
بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ ۱۹گ (۹۰پ–۱۰۸ر) [ف: – ۲۸۵]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۳/۳–طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، کا: محمد علی بن محمد باقر اسفرنجانی، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۴۶پ–۶۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ – ۲۶۵]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۶۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فعدم جواز طلاقها مع العلم لا من هذه الحیثیات التی ذکرها بل من جهات آخر قد اوضحنا ها فتدبر موفقاً إن شاء الله تعالی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۴گ (۷۱پ–۸۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۳۳ – ۶۳۳]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر فرزند محمد جعفر بهاری همدانی، تا: ۲۸ صفر ۱۳۰۷ق، جا: نجف اشرف؛ از روی خط سلمان بن محمد بن محمد جبعی که ایشان نیز از روی خط شهید ثانی به سال ۹۵۱ کتابت نموده، نگاشته شده، مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ(۱–۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹ ×۱۷سم [ف: ۳۱ – ۱۷۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۶۲/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد جواد نیریزی یزدی نجفی، تا: ۱۳۰۸ق؛ با یادداشت‌ها و حواشی به خط میرزا محمد ارباب (محمد قمی از شاگردان شیخ انصاری و میرزای شیرازی) و فرزندش محمد باقر؛ ۱۲۹گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵۱ – ۹۲]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۲۲/۱–۵۷/۹۲
آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ، ۲۰-۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۵۱]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۹/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۱۱۶پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۱×۲۵سم [ف: ۸ - ۷۲۷]

۲۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۹۴/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۲۸پ-۴۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۲۶. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۴/۶

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۱۸۸]

← طلاق الحائض و الغائب ⟵ طلاق الحائض الحاضر زوجها و تحریمه

● طلاق الخلع / فقه - عربی

ṭalāq-ul xul‘

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۶۹/۱۷

بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق، جا: مشهد رضوی؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۹۲]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۴۵/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه کلمات سنحنی فی مسئلة معضلة قد اشتهت علی امرها منذ اوقات وهی مسئلة انفراد الطلاق بعوض عن الخلع؛ **انجام:** فکیف لایصح جعل الطلاق عوضاً. هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الاوراق ونسأل الله العفو عن التقصیر فی الاجتهاد وارشاد سبیل الاستقامة والسداد انه کریم جواد والصلوة علی محمد وآله الهادی الی الرشاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۱۰]

← الطلاق الرجعی ⟵ السؤال و الجواب

● الطلاق الرجعی بمصالحة عدم الرجوع / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq-ur rij‘ī bi-muṣāliḥat-i ‘adam-ir rujū‘

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ - ۱۲۴۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

اگر کسی همسرش را طلاق رجعی دهد و حق رجوع را با او به مبلغ معینی مصالحه کند آیا همسر در حکم مطلقه بائنه می‌شود یا نه؟ و فروعی که مترتب بر این مسأله می‌شود، در این مناظره بین مؤلف و استادش سید علی بن محمد علی طباطبائی حائری (۱۲۳۱ق) مورد بررسی قرار گرفته است. در شش «مقام»: ۱. تحقیق مراد السید قده بقوله و لامن جهة الحکم الوضعی الخ؛ ۲. تحقیق القول فی بقاء التوراث بینهما و عدمه بعد المصالحة؛ ۳. ثبوت النفقة و السکنی و عدمه؛ ۴. هل یصح العقد علی اخت المطلقة الرجعیة و علی الخامسة بعد المصالحة قبل انقضاء العدة ام لا؛ ۵. لزوم عدة الوفاة لومات الزوج بعد المصالحة اثناء العدة الاظهر نعم؛ ۶. اذا تفاسخا المصالحة فهل یرجع حق الرجوع الی الزوج الاظهر نعم؛ خاتمه: بررسی حدیث نبوی «البینة علی المدعی و الیمین علی المدعی علیه و الصلح جائز بین المسلمین الاصلحا احل حراما او حرم حلالا». شروع مناظره سال ۱۲۱۵ در کربلا بوده و سه ماه ادامه یافته. بعدها مؤلف به تکمیل آن پرداخته و روز چهارشنبه ۱۷ رمضان ۱۲۳۵ بدان پایان داده است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۱/۸

آغاز: الحمدلله و کفی ... و بعد فیقول الغریق فی لجج الخطایا و المحن ... انی قد اتفق لی فی بعض سنی شبابی المجاورة بحایر الحسین

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۷ق؛ ۳۱گ (۲۸۹-۳۲۰) [عکسی ف: ۲ - ۲۴۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۳۲

آغاز: بسمله، الحمدلله و کفی و الصلاة و السلام علی رسوله ... اما بعد فیقول الغریق فی لجج الخطایا و المحن الآثم الجانی محمد علی؛ **انجام:** فان المقام مقام التأمل التام و الله العلام و امنائه المعصومون علیهم السلام ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ رمضان ۱۳۱۵ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، ۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۱] و [ف: ۲۰-۳۴۳]

● طلاق الصغیر / فقه / عربی

ṭalāq-uṣ ṣaġīr

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

این رساله گویا از ملا محمد جعفر شریعتمدار استرآبادی باشد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۴۲/۳

آغاز: بسمله. لا ریب و لا شبهة فی انه لا یصح من ولی الصغیر طلاق زوجته و ان رای المصلحة؛ **انجام:** علی موضع القطع و

الیقین.
خط: نستعلیق، کا: مهدی موسوی تهرانی، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا؛ کاتب گویا شاگرد استرآبادی است؛ ۴گ(۸پ–۱۱ر) [ف:۵-۳۰۵]

● طلاق الغائب / فقه / عربی

ṭalāq-ul ġā'ib

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ – ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, 'alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

اگر شخصی که مسافر است و بخواهد زن خود را طلاق دهد چند مدت می‌باید از غیبتش گذشته باشد تا بتواند طلاق دهد. ایشان در مورد طلاق شخص غایب پس از ذکر اقوال فقها بحث را در سه «مسأله» طرح می‌نماید: ۱. هرگاه غایبی همسرش را که در ماه یک بار عادت (رگل) می‌شود پس از انقضای مدت طلاق دهد و بعد خلاف آن ثابت گردد طلاق او باطل است چون شرط صحت که طهارت رحم است حاصل نشده و زوجیت به قوت خود باقی است؛ ۲. اگر زوج در پاکی زوجه بدون همبستر شدن با او، ازخانه خارج شود انتظار پایان مدت لازم نیست و هر موقع بخواهد طلاق او صحیح است؛ ۳. اگر مدت لازم را که یک ماه است صبر نماید و بعد کسی که خبرش شرعاً معتبر است به عادت شدن زوجه خبر دهد طلاق صحیح نیست چون مستفاد از ظاهر اخبار این است که علم این گمان به طهارت رحم (نبودن آثار حمل) شرط صحت وقوع طلاق است. (غلامی مقدم)

آغاز: الحمدلله ... اختلف کلام الاصحاب فی ان الغائب اذا أراد أن یطلق زوجته و قد خرج عنها فی طهر.

انجام: و لیس یظهر فی عبارة احد من المعتبرین التصریح بالجواز مع العلم بالحیض.

چاپ: این رساله ضمن «رسائل المحقق الکرکی»، ج ۲، ص ۲۰۷–۲۱۵ به چاپ رسیده است

[الذریعة۱۷۶/۱۵رقم ۱۱۷۸؛ دنا ۳۶۴/۷ (۱۴ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۵۶/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن احمد بن هلال، تا: ۹۳۶ق؛ ۲گ (۲۶ر–۲۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۷/۲ – ۳۳]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۳۹/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: محقق کرکی، تا: ۱۵ شعبان ۹۶۲ق؛ منقول از خط مححق کرکی؛ ۵ص (۹۲–۹۶)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۲۰۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶/۳

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۲۰۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۳۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالرحیم رستمداری، تا: ۹۶۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۰۳پ–۱۰۶پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ – ۱۲۹]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۵۸/۹–۳۳/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: افضل بن جمال الدین حسنی اصفهانی، تا: ۹۷۴ق؛ ۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۵ – ۲۸۵۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶۵/۴ و ۲۱۶۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از روی خط مؤلف؛ ۲گ(۴۲–۴۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۸۹] و [عکسی ف: ۶ – ۲۱۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۰۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵؛ جلد: میشن مشکی، ۳ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۱ – ۹۴۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۸/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۳۲–۱۳۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۶ – ۳۶۰]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۳گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۳۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴۴

آغاز: بالحوالة علی اختلاف عادة النساء فی الحیض فمن علم من حال امراته انها تحیض فی کل شهر حیضة جاز له أن یطلق بعد شهر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۶۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۹ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱ – ۹۴۶]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۱۱۱

آغاز: بالحوالة علی اختلاف عادة النساء فی الحیض فمن علم من حال امرأته انها تحیض فی کل شهر حیضة جازله أن یطلق بعد شهر؛ **انجام:** برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:اواخر قرن۱۱؛افتادگی:آغاز؛اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۱ – ۹۴۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱۲

آغاز: الغائب اذا فرج عن زوجته فی طهر قد قربها؛ **انجام:** کتبه العبدالضعیف جعفر بن کمال بحرانی.
خط: نستعلیق، کا: بحرانی، جعفر بن کمال الدین، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا خوانساری، تا: ۱۳۳۳ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۵۹] و [ف: ۲۱-۹۴۵]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۹/۲۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۶۴پ-۱۶۵ر) [ف: ۵ - ۳۰۶]

● **طلاق الغائب** / فقه / عربی

ṭalāq-ul ġā'ib

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e 'abd-ol-lāh (1665 - 1710)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۰ شوال ۱۱۱۶ق
رساله مختصری است در بررسی فروع مختلف طلاق غائب با اشاره مختصر به بعضی از ادله و نقل اقوال بزرگان.
[دنا ۳۶۴/۷؛ الذریعة ۱۷۶/۱۵؛ معجم المؤلفین ۲۶۷/۴]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۱۰/۴
آغاز: اللهم اهدنا لما اختلف فیه من الحق ... و بعد فهذه رسالة حررتها فی تحقیق مسألة طلاق الغائب و أملیتها علی سبیل الاستعجال مع تشویش البال
خط: نستعلیق، عبارات عربی نسخ، کا: احمد بن ابراهیم بن احمد بحرانی درازی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی با عبارت «منه ره» و «دم»؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۸۴-۱۹۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۴۵/۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۴۱۷]

● **طلاق الغائب** / فقه / عربی

ṭalāq-ul ġā'ib

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۰۲/۲
آغاز: الحمد لله الذی احق الحق لکلماته و لو جحد الکارهون
در آن از شرح لمعه یاد می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ (۳۹-۴۹)، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۴۸]

← طلاق الغائب عن زوجته > طلاق الحائض الحاضر زوجها و تحریمه

● **طلاق المریض** / فقه / عربی

ṭalāq-ul marīḍ

طباطبائی حائری، جعفر بن علی نقی، - ۱۳۲۱ قمری
tabātabā'ī hā'erī, ja'far ebn-e 'alī naqī (- 1903)

رساله فقهی و استدلالی است درباره این‌که اگر مریض همسرش را طلاق دهد، چه حکمی خواهد داشت، آیا جایز است یا خیر، در این مسأله اقوال علما و ادله آنها را آورده و نظر خود را با دلیل بیان می‌کند.
[دنا ۳۶۵/۷؛ الذریعة ۱۷۶/۱۵]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۳۱/۶-۳۵/۱۱۱
آغاز: بسمله حمدله و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین القول فی طلاق المریض و الکلام فیه یقع تارة فی جوازه و عدم جوازه و اخری فی وقوعه و ما یترتب علیه من الاحکام فهیهنا مقامان اما الکلام فی المقام الاول؛ **انجام:** عدم العلم به لو ادعت علمه بذلک و تحقیقه موکول الی محله و لیس المقام مقام تحقیق ذلک و الحمدلله اولاً و آخراً
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۵۸]

● **الطلاق مع اقرار الزوج و انکار الزوجة** / فقه / عربی

aṭ-ṭalāq ma'a iqrār-iz zawj wa inkār-iz zawja

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری
mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

شرح و حواشی:
۱- الحاشیة علی اقرار الزوج بطلاق زوجته

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۵۸/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله و کفی و الصلاة علی عباده الذین اصطفی ... اما بعد فهذه کلمات فی بیان مسالة وقع التشاجر؛ **انجام:** و استحباب بقاء الزوجیة و توابعها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۹گ (۲پ-۵۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۳۸]

← الطلایع و البوارق > البوارق الملکوتیة

● **الطلائعیة** / کلام و اعتقادات / عربی

aṭ-ṭalā''īya

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)
رساله‌ای است مختصر در اصول اعتقادات شیعه مشتمل بر چهار «فصل»: ۱. التوحید؛ ۲. العدل؛ ۳. النبوة؛ ۴. الامامة.
آغاز: الحمدلله باری البریة و الصلاة علی سیدنا محمد و آله العترة المرضیة، هذه الرسالة الطلائعیة تستطلع بمعتقدها المرتبة العلیة و هی اربعة فصول سنیة ...
انجام: و تطایر الکتب و انطاق الجوارح لامکانها و اخبار المعصوم بها و الحمدلله رب العالمین ... و آله الطاهرین.
چاپ: ضمن موسوعة الشهید الاول، ۱۴۳۰ق، قم، جلد ۱۸،

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: سید حسین بن علی حسینی هندی، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۳۲پ–۳۹ر)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۵ – ۲۷۰]
۲. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۳۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن شیخ غلامعلی حائری بهبهانی، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۲۹۶ق؛ ۳گ (۶۴پ–۶۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: – ۵۵]

← طلب بقای عقلانی > کوشش برای رهیدن
← طلب بقای عقلانی > نامه به شمس الدین دزواگوش (۳)
← طلب بقای عقلانی > نامه به شمس الدین دزواگوش (۱)

● **طلب علم و فوائد آن (رساله در)** / متفرقه / فارسی
talab-e ‘elm va favā’ed-e ān (r. dar)
فؤاد حسین روح الله منشی
fo’ād hoseyn rūh-o-llāh monšī

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۵۹
آغاز: ای حمد و ثنایت سبب عز و جلال ×× وز اسم تو اهل کمال / نام تو کلید مخزن هر علم است ×× ای قادر قیوم و قدیر متعال
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ ۱۴گ (۶۰ – ۷۳)، اندازه: ۱۷×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۶۷]

● **طلب و اراده** / اصول فقه / عربی
talab va erāde
خوانساری، یوسف بن محمد مهدی، ق۱۴ قمری
xānsārī, yūsof ebn-e mohammad mahdī (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۵۵
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی خیر؛ **انجام:** اقدام المومنین من الاخوان یوسف بن حاجی محمد مهدی الخوانساری.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]
مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۳/۱
همان نسخه بالا [اهدائی ف: – ۳۰۰]

● **طلسم** / علوم غریبه / فارسی
telesm
غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۳-ف
نسخه اصل: بادلیان ۲۷۴۹، Pers D. 100؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۰]
۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۸۷
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انعمنا نعم اولیائه ... مخفی نماناد که در سال ۱۳۱۰ که مشرف بخدمت حضرت ثامن الائمه علیه التحیة بودیم گلی از گلستان آنسرور را خدمت رسیدیم و این حقیر را ایشان مأمور فرمودند نوشتن این رساله؛ **انجام:** و دم چپ رود و پرسنده از جانب چپ آمده بیما نبرید (؟) تمام شد مقدمه کتاب بعون الملك الوهاب
رساله در طلسم و جز آن در «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»، مؤلف در سال ۱۳۱۰ در خراسان بوده است (مقدمه)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۱گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: – ۹۴]

● **طلسم (جدولهای)** / علوم غریبه / فارسی
telesm (jadval-hā)
مطالب متفرقه‌ای است در جدول‌های جفر و غیر آن که چگونه باید آن را پر کرد.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۶۶/۳
آغاز: در بیان شرح مثلث آنست که هر اسمی که می‌خواهد در مثلث پر نماید؛ **انجام:** این میسور است بمشتری
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۱۲پ–۲۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [مؤید: ۳ – ۲۲۲]

← طلسمات > علوم غریبه
← الطلسمات > کتاب الطلسمات

● **طلسمات** / علوم غریبه / عربی
telesmāt
بلیناس حکیم، ۴۰؟ – ۱۲۰ ؟ میلادی
balīnās-e hakīm (40 - 120)
رساله‌ای است در علوم غریبه و سحر و طلسمات که با استفاده از

آثار بلینوس حکیم تدوین شده است. عناوین کتاب «طلسم، طلسم» و «باب، باب» و سرفصل‌ها در ثلث آخر نسخه نیز به شرح ذیل می‌باشد: اسماء الکواکب باربع لغات و ملایکتها، الاسماء التی تدعا فیاللیل فی اربع اوقات، خاتم الزهره، خاتم العطارد، خاتم القمر، بخورات الکواکب و المنازل، بخورات الکواکب سبعه، الابواب الزحیله (۱۸ باب) و الابواب المنسوبه الی فصل المشتری (۱۶ باب).

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۵۳

آغاز: یا بنی فم البحر اعلم ان هذا الحرز من الشیطان الرجیم و هو مکتوب بین السماء و الارض و بین الاعظم و بین السماء الحدید جالس علیه جبرائیل علیه السلام و ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ خط متن طلسمات بدون نقطه و ناخوانا؛ خریداری از مشیری؛ ۸۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه:۱۲/۷×۱۹سم [رایانه]

● **طلسمات = مریخ الهند** / کیمیا / فارسی

telesmāt = merrīx-ol hend

بلیناس حکیم، ۴۰؟ - ۱۲۰ ؟ میلادی

balīnās-e hakīm (40 - 120)

بلیناس حکیم، اسرار علوم خفیه را در کتاب خود «مریخ الهند» در چند بخش (کیمیا، هیمیا و ریمیا) بیان نموده است. پس از وی بخش‌های این کتاب هر کدام به صورت تألیف جداگانه‌ای درآمده‌اند. این قسمت شامل بخش طلسمات است که به فارسی ترجمه شده است.

[نسخه‌های منزوی ۶۴۱/۱، سزگین ۹۰/۴؛ دنا ۳۶۵/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۷۴۹، Pers D. 100؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۹/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام ... اما بعد بدان که این نسخه ایست از اسرار علم الهی پوشیده بر خلایق؛ **انجام:** و از نامحرم این علم شریف را و از دست و چشم نامناسب نالایق محفوظ دارند چرا که مستحق این کم است و طالب آن بسیار از این جهت امر کردیم و بالله توفیق.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱ص (۱۶۸-۲۴۸)، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ - ۹۱]

● **طلسمات** / جفر / فارسی

telesmāt

سید رضا، ق۱۳ قمری

seyyed rezā (- 19c)

این نسخه برگرفته از کتاب‌های ذخایر الاسماء، جامع الدور، تحفه الاسرار، بدایع اللومع و ... مشتمل بر دو «باب» است: ۱. قواعد اعداد و حروف؛ ۲. تراکیب اسماء با بیش از ۷۰ شکل هندسی و الواح گوناگون. اول و آخر افتاده و مطالب برجسته آن به این ترتیب است: در قواعد و اعداد حضرت سیادت پناه قدوة المحققین سید کمال الدین حسین اخلاطی فی کتاب ذخایر الاسماء، اعداد جفری با حروف جدول اعداد کتاب جامع الدور، بعد از آن منقولاتی از عبدالله عباس، قطب الدین محمود دینوری در تحفه الاسرار، ابوریحان بیرونی در بدایع اللومع در تعریف عکس اثبتی، سپس جداولی آمده با صاحب آن نظیر: جدول اول از حضرت علی، جدول مشایخ هند، جدول شیخ ابوعلی، جدول خواجه ابوشمس مغربی، حروف جداول به قاعده جدول حضرت ادریس، از حضرت جعفر بن محمد صادق در طبایع حروف (به طریق نوشته) قاعده استخراج متحابه از قول اسمعیل ثعالبی، تقسیم حروف، بروج القواعد مختلفه، قاعده طریقی که علما و حکما به آن عمل کرده اند با اسامی ماههای، جوزا، سرطان، عقرب ... و قاعده شیخ احمد بونی (اینجا یک برگ الحاقی و عربی است)، بعد ۱۱ جدول عددی و حروفی، دو لوح جهت انموذج اعداد متحابه، عدد هیولی، هشت جدول با نام محمد و علی و لوح ۵×۵ به طریق مظهر و مضمر، خاتم جهت کفایت، الطامن طه، الکاف من کهیعص، الواح سند، لوح محبت از بونی، جدول با آیات قرآن (دعاء طریقه آن درج است)، لوح جهت امر سلامت، سیصد و شصت است مطابق حروف شین ملفوظی و این فلک ارض جنة و سقف جهنم است، با تعدادی حروف طلسمات و ادعیه جهت جلب رزق، جهت سلامت. باب ثانی: در تراکیب اسماء حروف موازین جهت جهل، جدول استخراج اسمای الهی، اسماء ملائکه، جدول یونانیان، جدول شیخ محی الدین عربی، جدول شیخ ابوالعباس احمد بونی به قاعده ارسطو و جدول بعضی مشایخ، لوح ۹×۹ به قاعده تکثیر غیر متداول و الواح ۷×۷، ۱۲×۱۲ برای طلب کردن سحرها.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳

آغاز: تحریر بدان وفقک الله که بعضی از قواعد که از حضرت سیادت پناه؛ **انجام:** و یکی در گور یهودان دیگرا در گور مسلمانان و بر خاک دمیده بیاد دهد، برگشت نیست اذز لترض ...

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۱گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۶]

● **طلسمات = جنگ طلسمات** / علوم غریبه / فارسی

telesmāt = jong-e telesmāt

علوی، محمد رضا، ق۱۴ قمری

'alavī, mohammad rezā (- 20c)

تاریخ تألیف: محرم ۱۳۲۴ق

از محمد رضا علوی، که می‌گوید: قریب سیصد و پنجاه طلسم در این کتاب درج کرده‌ام. گمان مبرید که این طلسمات رونویسی شده، بلکه تمام از خود من است. دارای: ختم‌ها، عزیمت‌ها، طلسمات، خواص قریتا که دشمن را آواره کند، طلسم فرد الفرد، زوج الزوج ...

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۸۲

آغاز: بسمله. ختم ایام هفته و ایام ماه. مداومت نمایند جهت تسخیر ارواح

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ مهر: «محمدرضا العلوی ۱۳۱۸» (بیضی)، «محمدرضا العلوی ۱۹۰۱(!)» (طره‌ای)؛ جلد: کاغذی، ۴۹گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۷۲]

● **طلسمات** / علوم غریبه، طب / فارسی

telesmāt

طمطم هندی

tamtam hendī

طمطم فیلسوف هندی در خواتیم و بخورات و چگونگی مخاطبه کواکب سبعه، ناتمام. اغلاط این نسخه بسیار و دارای سی و سه تصویر است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۸/۲

آغاز: گفت طمطم هندی مهتر فلاسفه و عالم ایشان که سزاوار است هر انکس که بخواهد بداند روحانیات و بخورات خاتمها که او را باشد طبع و بخششی از کواکب خاصه عطارد نه کوکبهای دیگر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۷۰]

● **طلسمات** / علوم غریبه / عربی

telesmāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۳۰

آغاز: قال داود القنقری قال علی علیه السلام فی یوم من حروب صفین انا نقطة باء بسم الله؛ **انجام:** ابلیس چو بر آدم و حوانگریست ×× فریاد برآورد و بزاری بگریست / آدم بزبان حال با شیطان گفت ×× شیطان تو بمن بگو که شیطان تو کیست

حدیث نقطه و طلسم برای پیدا کردن دزد، سپس یک رباعی به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۷۱گ [ف: ۱۵ - ۱۴۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۱۷/۱-عکسی

آغاز: بروحانیات المواضع و الامکنة اخص المواضع؛ **انجام:** یقع فی السفل فانما یکون من قبل العلویین. و بالله التوفیق و هو حسبنا و نعم الوکیل. و به تم الکتاب من ذکر الطلسمات و یتلوه کتاب النیرنجات ... انشاءالله و اسماء الارواح.

ناشناخته. بخشی از یک کتاب در طلسمات و نیرنجات است. بخش‌بندی نشده؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰ص(۱-۶۰) [عکسی ف: ۱ - ۳۱۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۲۸-طباطبائی

چند طلسم است برای احضار و تألیف قلوب و تسخیر؛ کا: سید محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۸ص(۱۰۲-۱۰۹)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۳۴۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۶/۴

آغاز: بسم الله خیر الاسماء باب در طلسمات و نیز نجات بخط سریانی و عزائم؛ **انجام:** ز، س، ص، ط، ظ، ع، غ، ف، ق.

این رساله که در باب طلسمات تحریر شده به قول نویسنده آن بسه خط عربی و سریانی و یونانی آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد هادی هزار جریبی، تا: ۱۲۸۳ق، جا: تهران؛ ۵ص (۸۳-۸۷)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۴۶۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۰/۳

آغاز: طلسمات علم اخترعها ارشمیدس علی ما حرر. و قیل اول وضع فیه مکعب افلاطون و هو علم مادته الفلک و انواع المولدات و صورته کمال الهیاکل و غایته محاکات الطبیعة الاصلیة و فاعله الحکیم و یحتاج الی الطب فی احکام الطبایع ... و هی الطب محتاج الیه؟ فیه نظر!؛ **انجام:** و ان قربت له قربانا من حیواناته فتح منح الشمس. و الله اعلم. ختم بالخیر و الکرامة.

در این نامه از اختربینی و طلسم و نمازهای ستارگان گفتگو شده است و در آغاز آن از «مکعب افلاطون» یاد گردید و از آن همان افسانه تضعیف مکعب خواسته شده که در مشکلات العلوم نراقی و شرح دیوان میبدی دیده می‌شود و ریشه آن افسانه دلس (Delique) می‌باشد (تاریخ ریاضی دکتر مصاحب ص ۲۷) در آن ارشمیدس آورنده طلسم‌ها نامیده شد مانا از آن کارهای علمی خواسته شده که او در مکانیک و حیل کرده است. درباره افسانه دلس بنگرید به محبوب القلوب لاهیجی ص ۱۷ و شهرزوری نیز گویا از آن یاد نمود؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد تقی محلاتی، تا: دوشنبه ۲۷ محرم ۱۲۸۳ق؛ جا: تهران؛ ۲۸گ (۷۰ر-۹۷ر) [ف: ۴ - ۹۹۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۷/۸

آغاز: بسمله، طلسمات علم اخترعه ارشمیدس علی ما حرر و قیل اول وضع فیه مکعب افلاطون؛ **انجام:** ثم تخر ساجداً و تقول القول فی سجودک فان حاجتک تقضی و ان قربت له قرباناً من حیواناته فتح منح الشمس، و الله اعلم

خط: شکسته نستعلیق، کا: اسدالله، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۵۶ر-۷۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [ف: ۶ - ۲۴۳]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲/۲

آغاز: بسمله. هذا تألیف ابن برخیا، من الطلسمات و الصور العجیبة. قال اعلم یا اخی وفقک الله تعالی اذا اردت عمل الطلسمات و اخذ القلب و نقل الاماکن؛ **انجام:** و الزعفران و علقه بالهواء ...

منسوب به ابن برخیا (؟). طلسمات است برای برآوردن خواسته‌ها، نامبوب؛ خط: نسخ خوش، کا: زین العابدین کلینی شیرازی، تا: ۳۰ فروردین ۱۳۴۰ش، به سفارش صدرالدین محلاتی؛ ۳گ (۱۲پ-۱۴ر)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۲۲×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۷۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۵/۱

آغاز: علم اخترعه ارشمیدس علی ما حرر و قیل اول ما وضع فیه مکعب افلاطون و هو علم مادته الفلک و انواع المولدات و صورته کمال الهیاکل و غایته محاکات الطبیعة و یحتاج الی الطب و احکام الطبایع و ما یتعلق بموازین درجها و اهل الطب یحتاج الیه؛ **انجام:** فهذا جماع ما تدعوا الیه الحاجة من هذه الصناعة و ما عداه فتطویل بلافائده و الله سبحانه هو المنان بالتوفیق و العنایة هذا ما وجد فی النسخه التی کتبت عنها هذه النسخة و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

بخشی است از کتابی در طلسمات که مشتمل است بر چند دانش مورد استفاده در علم طلسمات مانند: علم سحر، شناخت احکام و خواص ستارگان و فلک، علم طالع، علم صور درج بروج، سعد و نحس، دعوت ستارگان، بزدره (احوال پرندگان در یک مقدمه و سه مبحث) و مفردات پزشکی. در این کتاب از رازی (ظاهراً امام فخر) و ابن سینا یاد شده. نسخه دیگری از این رساله در دانشگاه تهران و ملک موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ (۱پ-۳۶پ)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۴۷]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۷

آغاز: و تدفنه فی قبر عتیق و هذه کتابه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، ۷۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۷۷۳]

۱۰. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۴۵/۱

آغاز: بسمله. صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً، اما بعد ایها العالم المرتضی و الأخ النفیس الطالب لعلم النبوة و علم الاسرار الالهیة و مکاشفة الأرواح النورانیة ... اول ما یعتمد علیه الطالب لهذه الأسماء

بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۱۲پ-۲۰ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: - ۷۷]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸۶/۳

رساله‌ای در طلسمات، و دارای چند دعا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶گ (۷۲ر-۹۷پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [مؤید: ۱ - ۱۸۳]

● **طلسمات** / علوم غریبه، دعا / عربی، فارسی

telesmāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۱/۱

در این رساله تعدادی دعا و طلسم و نسخه دارویی برای رفع پاره‌ای امراض و حب و بغض و تزویج و عداوت بین اشخاص آمده که ضمن آنها جدولی از ارقام نیز مندرج است، از صفحه ۱۰ تا ۲۰ چند دعا برای میرزا داود بن میرزا مهدی با اجازه از فقیر حقیر ... محب علی اکبر علی زوار فیض آبادی بن شیر علی بن شاه عبدالله بن شاه خضر تحریر شده و بعد از آن در صفحه ۲۲ یک طلسم نوریتی و از ۲۳ تا ۲۶ چند نسخه طبی و در صفحه ۲۸ یک دعا آبله است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۸ص (۱-۲۸)، ۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۴۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۳/۱-طباطبائی

چند دعا و طلسم است از آن جمله دعای عقد اللسان، عقد الرجل، عقد النوم و دعاء محبت؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱ر-۲ر)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۵۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۸ ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۴۱]

۴. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۹۷

آغاز: اسناد پنج گنج حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام، منقول است که هر صباح به جهت بر آمدن مهمات؛ **انجام:** و مادام که آن جامه پوشیده باشد مریض بود مگر آنکه آن جامه را بفروشد و السلام.

مشتمل بر پنج گنج، عهدنامه حضرت رسالت پناه (ص)، دعای عدیله و اسناد آنها، درود معظم و اکبر، دعای کنز العرش، دعای بازوبند، نود و نه نام باری تعالی، دعای چشم زخم، دفع عقرب و مار، دعای عبدالله سرخیل و چند حرز و ادعیه دیگر؛ خط: عبارات عربی نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۶۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۷۸]

۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۶۷

مشتمل بر ادعیه و طلسمات که در مواقع مختلف به کار آیند بدون ترتیبی خاص؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۰گ، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۳۱]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۱/۳

آغاز: این طلسم را برورق آهو بمشک و زعفران بنویسند و در اندرون دل گوسفند گذارند؛ **انجام:** چون شخص بآن موضع رسد نتواند گذر کند و ترک سفر کند و الله اعلم بالصواب.

در این ادعیه طلسمات یک سلسله دعاهای مفید برای انجام فلان امر یا نقض فلانکار یا یافتن فلان گنج آمده به اضافه طلسماتی چند برای پاره‌ای از امور نامکشوف و محبت‌های خواسته شده و ایجاد عشق و شور در دل معشوق و دفع بلا و دشمنی امثال؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۸۴ص (۲۶۸-۳۵۱)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۲۶۴]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۱۹-۳۳/۱۶۹

آغاز: طریق ختم اية الکرسی بجهة ظفر یافتن بیست و یک روز هر روز ده نوبت در کتاب صحایف الاعمال از حضرات ائمه معصومینن علیه السلام مرویست که هرگاه در کاری؛ **انجام:** یکمرتبه می‌خواندند پس برکوع و سجود می‌رفتند و بعد از

مجموعه‌ای از فواید مختلف است در علوم غریبه همچون سیمیا و کیمیا و جفر و رمل و طلسمات و اوفاق و طریق ختم آیات و سور قرآنی و اشعاری برای رفع حوایج گوناگون و مطالبی غیر از آن، از روایات شیعی استفاده می‌کند. و در نسخه جداول مختلفی مربوط به علوم مذکور ترسیم شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۹۲۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۷/۴

آغاز: بسمله و به نستعین در بیان طریق استشفاء بدعا و آیات قرآنی در مفتاح الشفاء و غیر آن؛ **انجام:** مفصل بارد مفاصل گرم بار ده استعمال نماید

در این رساله یک سلسله دعا و طلسم که برای استشفای مرضای چه طاعون و چه در وبا به کار می‌آید با دوایر طلسمی فراهم آمده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲۲ص (۲۷۶–۲۹۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۶ – ۳۷۸]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۳۵/۸

آغاز: در علاج زکام و نزله: زکام سیلان ماده است از مغز؛ **انجام:** فاکفه بما شئت و کیف شئت انک علی کل شیئی قدیر و صلی الله

رساله در ادعیه و احراز و اوراد و طلسمات و ادویه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ اهدایی: اکبر آقا شاکر؛ ۷۰گ (۱۱۱–۱۸۰)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ – ۱۴۰۸]

۱۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۰/۸

آغاز: عمل تفریق و عداوت، اگر خواهی در میان دو نفر عداوت بیندازی بنویس؛ **انجام:** اللهم اخرجنی من ظلمات الوهم و اکرمنی بنور الفهم ... برحمتک یا ارحم الراحمین

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان: ف: – ۱۵۴۶]

۱۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۶۵

آغاز: هو – بسمله – هرگاه کسی بذکر بسم الله مشغول شود مسخر او گردد عالم علوی و سفلی !؛ **انجام:** العجل الساعه ... بارک الله فیکم و علیکم.

جزوه‌ای است که در آن ادعیه و طلسمات بسیاری برای رفع حوائج و رهایی از بلاها و چشم زخم‌ها و مداوا نوشته شده. مقدار زیادی جدول و طلسمات و اشکال دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۸۰ص، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۲۲۷]

۱۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۹۶/۱

آغاز: علیه و آله و ذمم الاوصیاء علیهم السلام؛ **انجام:** بجهت محبت نویسند از تخته شانه گوسفند باید نوشته شود. مس باشد یکی را طالب با خود دارد و یکی را در آتش اندازد.

رساله‌ای است شامل ادعیه و طلسمات و عزائم، صورت چند طلسم هم در آن رسم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۲ ص، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۲۳۵]

● **طلسمات** / علوم غریبه / فارسی

telesmāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۵۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۱ق؛ ۳گ (۷۶پ–۷۸پ) [ف: ۶ – ۲۴۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶/۲۰

آغاز: باب در شرح طلسمات که تعلق بکواکب سبعه دارد و از رساله برهانیه مرقوم شد؛ **انجام:** فمن یاتیکم بماء معین

در این رساله طلسماتی متعلق به کواکب آمده و آن از رساله برهانیه اخذ گردیده است در اینجا: طلسم زحل، طلسم زهره، طلسم عطارد، طلسم مریخ، طلسم مشتری، طلسم آفتاب، طلسم ماه یک یک شرح داده شده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶ص (۱۰۲–۱۰۷)، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۳۰۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۷

آغاز: در طلسمات، بسمله، بنام نگارنده روز و شب دعای ... دیدن دل این دعا را؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین باقی و سلام (کذا فی النسخه)

ابتدای این نسخه دیوان چاپی حافظ است که به سال ۱۲۶۸ در تبریز، زمان سلطنت ناصر الدین شاه، در مطبعه آقا احمد تبریزی چاپ شده (چاپ سنگی) و جای آن از صفحه یک تا ۳۸۰ می‌باشد، از ۳۸۲ تا ۴۲۲ رساله‌ای است در طلسمات با ادعیه لازم برای بعضی از این طلسمات که حاوی علایم و جداولی طلسمی متعددی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۶ – ۳۶۷]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

آغاز: «تحبیب» بگیر دل گوسفند سیاه که چهارشنبه کشته شد؛ **انجام:** صد بار بگوید حسبی، حسبی پس از آن

با سربندهای در خور: تحبیب، اصلاح بین الزوجین، به جهت وفاق، برای عزت، مطبع شدن، احضار، اخراج جنین، گریزانیدن موش، اخراج دشمن از مکان، باه، یافتن زوج، برای عداوت، دفع صداع، قضای حاجت ...؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳ – ۲۱۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۴/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق [ف: ۷ – ۳۹۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۲۰/۴

آغاز: حمدله. و الصلاة والسلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین. اما بعد بدان که این کلام بزرگواری است و راس العزایم است و اسماء مقدسات از آیات توراتیه؛ **انجام:** بحق غافر الذنب و قابل التوب

مباحث طلسمات، خواص اسماء، وردها، هشت باب در آن دیده شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ مجدول؛ ۱۵گ (۹۸پ–۱۱۲پ)، ۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۵سم [ف: ۹ – ۳۲۵]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد علی مازندرانی، تا: ۱۶ صفر ۱۲۹۴ق؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۱]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۴/۲

خط: نستعلیق، کا: سید علی اکبر بن سید عبدالحسین، تا: قرن ۱۴؛ در متن و حاشیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۶ر-۹پ)، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: - ۱۵۷]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۷۴/۳

آغاز: ما بعد رساله ایست مشتمل بر ادعیه ماثوره و اداب مجربه

رساله‌ای است در طلسم و جادو؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با اشکال؛ ۳۸گ (۱۱۸پ-۱۵۵پ) [ف: ۵ - ۳۰۶]

۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸۶/۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. کفاك ربك کم یکفبك و اکفة کفکافها ککمین؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و سلم تسلیماً کثیراً کثیرا برحمتك یا أرحم الراحمین

رساله فارسی در انواع طلسمات، دارای چند دعا و تغویذ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۵گ (۲ر-۵۶ر)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [مؤید: ۱ - ۱۸۲]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۳۸

آغاز: حساب جمل این است که خطا نگردد: ا ب ج د هـ و ز ح ط؛ **انجام:** اهل بیت رسول الله برحمتك یا ارحم الراحمین

مجموعه‌ای است در علوم غریبه که مرتب بر ابواب است و شامل طالع بینی و اختلاجات و طلسمات و ادعیه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی کرد محلی استرآبادی، بی‌تا، جا: مدرسه آخوند ملاحسن صحاف در خمام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۳۵۲]

۱۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۶۵

آغاز: ... در اصل عدد الشبع است که صورت شبع دارد و گاهی که در این کارها؛ **انجام:** در این باب ارزانی نورانی بکواکب و سیاره بهر حروفات ...

کتابی است شامل چند رساله بی نام و نشان در طلسمات که نام یکی از آنها جواهر الاسرار است. بعضی از آیات قرآن است و بعضی اعداد و حروف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛مجدول؛۱۲۷گ،۱۱سطر،اندازه:۱۱/۵×۱۸سم[مؤید:۳-۲۲۱]

۱۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۵/۵

برخی از طلسمات. خواص آنها به شعر نوشته شده مثلا «گر بخواهی وارهی از قرض وام، صد عدد را نقش کن ای نیک نام»، و زیر آن یک مربع کشیده شده، داخل آن ارقام، جمعاً ۲۱ مربع است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ برخی از سطور به طور چلیپا؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۱۳-۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۴۷]

۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۷۳/۲

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد بدانکه این نسخه ایست از اسرار علم الهی

طلسمات مشهور به مریخ بند حضرت ادریس منقول از بلیناس حکیم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۴۸-۴۵)، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۵ - ۱۷۰۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۵۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۹/۱۱

چند لوح در طلسمات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۳۱۸-۳۲۲)، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ - ۹۴]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۱۳

جداولی در؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۴۹ر) [ف: ۶ - ۱۲۸]

۱۸. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۳/۹

فوایدی در طلسمات و مقاله ای در معرفت مساحت افلاك و کواکب در هفت مقصد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۶۸پ-۷۹پ)، اندازه: ۱۵/۵×۱۷سم [ف: - ۵۵]

● طلسمات خیال / ادبیات / فارسی

telesmāt-e xīyāl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۹۰

آغاز: بسمله، سود دیده و گلگونه عارض سخن حمد بهارپیرای گلشن سرور پست که بوحشت؛ **انجام:** خشک گردیده و از هیچ ... برافتاده کبود و تاریکی ...

نول کشور؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

● طلسمات مصور کواکب / علوم غریبه / عربی

telesmāt-e mosavvar-e kavākeb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۹

آغاز: مثل قائمتین و سایر انواعه مع اختلاف زوایاه بقبل الدایره تقبله و هو؛ **انجام:** و الانوار فلا نحل عندنا الان و لاعم و لاحد و ... و الحمدلله رب العالمین.

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کتاب طم طم هندی ضمیمه است؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [الفبائی: ۳۹۶]

● طلسمات مصور کواکب / علوم غریبه / فارسی

telesmāt-e mosavvar-e kavākeb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۹/۱

آغاز: بسمله، رب تم این کتاب طم طم فیلسوف هندی است؛ **انجام:** ۱۴ و ۱۵ و ۲۷ جوزا و ۱۴ سرطان و ۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ماتن: طم طم هندی؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نخودی فرنگی [رایانه]

● **طلسمات منظوم** / علوم غریبه / عربی
telesmāt-e manzūm

منظومه تائیه در طلسمات.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۷۵/۲

آغاز: بدءت ببسم الله روحی به اهتدت ×× الی کشف اسرار بباطنه انطوت / و صلیت فی الثانی علی خیر مرسل ×× محمد من زاح الضلالة و الفلت؛ **انجام:** کذا الآل و الاصحاب جمعا جمیعهم ×× کذا الاولیاء و الصالحین و ماحوت

خط: نسخ، کا: عبدالمومن الثالث امام جمعه، تا: ۱۲۵۹ق، جا: کردستان؛ ۴گ (۹پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۳۲]

● **طلسمات منظوم** / علوم غریبه / فارسی
telesmāt-e manzūm

در این رساله مؤلف ابتدا مقدمه‌ای در چگونگی تحصیل طلسمات و استادش در این فن ذکر کرده پس از آن از فتحعلی شاه قاجار و شاهزاده ابراهیم خان تجلیل نموده و سپس اشکال طلسم را رسم نموده و در زیر هر کدام خواص و اثر هر یک را توضیح داده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۳۶-۵۹/۱۵۶

آغاز: در بدن پیراهنی بی پود و تار ×× در میان لیفی زخرما استوار / متصل مشغول ذکرلم یزل ×× غفاری از هر عیب و خالی از خلل

خط: نستعلیق، کا: امین الله رضوی کرمانی، تا: جمعه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز (مقداری از اول مقدمه)؛ ۳۲گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۵۸]

● **طلسمات و ادعیه** / علوم غریبه / فارسی
telesmāt va ad'īye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۸

آغاز: بسمله. هذا اسماء العظیم مع شرحه سبحانک؛ **انجام:** لا قوه الا بالله العلی العظیم تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: پارچه‌ای [الفبائی: ۳۹۶]

● **طلسمات و تعویذ** / علوم غریبه / فارسی
telesmāt va ta'vīz

جزوه کوچکی است که شامل طلسمات و تعویذات است و به نظر می‌رسد که اول و آخر آن افتاده باشد. تعدادی جدول و اشکال طلسمی دارد.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۰۱۸

آغاز: جهت گشادن بخت دختران و زنان این دعا را بنویسند و در آب جاری اندازند؛ **انجام:** دور از حریم وصل تو شرمنده مانده ام ×× شرمنده ام که بی تو چرا زنده مانده ام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با جداول و اشکال طلسمی زیاد؛ ۲۸ص، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۳۰۷]

● **الطلسمات و الحروف** / علوم غریبه / فارسی
ṭilismāt wa-l ḥurūf

قاری، عبدالله

qārī, 'abd-ol-lāh

کتابی است در طلسمات و حروف، نخست ۱۰۰ طلسم برای انجام کارهای خیر، سپس ۱۰۰ طلسم برای کارهای شر را آورده است. در آغاز نسخه، آمده است: «الحمدلله وحده و صلی الله علی من لا نبی بعده، و بعد، فیقول الشیخ عبدالله القاری (القماری) أخذ عن شیخه الشیخ فخرالدین الامام الرازی انه قال فی خواص فضائل الاحرف المعظمات المعروفة بالطهاطیل المحفوظة فی لوح من سبع معادن فی صندوق وجدت فی ترکة الشیخ قاسم القرطبی ذکر انه وجدها عند مرید الحاکم الفیلسوف و کان یعمل العجایب و الغرایب من العلوم الجوانیة والبرانیة و ذکر لی ابی حامد لذلک الخواتم و کلهم ینقشون علی معادن الفضة فی شرف الشمس و هو فی [بسط] درجة من الحمل ... و سأذکر لک شرف کل کوکب من الکواکب من الکواکب السبعة فی ای برج و فی کم درجة و فی ای یوم و فی ای شهر وذکر لی بعض اصحابی ان کنکة الهندی قد اختصرلها مأتین خاصیة، مائة فی الخیر و مائة فی الشر و جعل لکل اسم یوم و کوکب و بخور و طلسم و ساعة و أشکال مختصة به و ذلک لی بعض اصحابی ان اهل الیونان کانوا یفتخرون بها علی سائر الاعمال و ان طیمور الهندی قد جمع لها الفی خاصیة، الف للخیر و الف ضدهما و قد عمل بها من علاجات و حجب و [صروعات] و حرق و احراقات و [خلف] و تمریض و تحریک جمادات ...».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۳/۱

آغاز: الحمدلله وحده و صلی الله علی من لا نبی بعده، و بعد، فیقول الشیخ عبدالله القاری اخذ عن شیخه الشیخ فخر الدین الامام الرازی انه قال فی خواص فضائل الاحرف المعظمات المعروفة بالطهاطیل؛ **انجام:** باب هنا قسم عظیم فی صفت خاتم آصف بن برخیا، اعلم ان هذا الخاتم جلیل الاسماء عظیم البرکة و الفوائد ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: شیخ عبدالحسین در سال ۱۳۴۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۶۱گ (۱-۶۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۶۰۱]

● **طلسمات و حروف و طب** / علوم غریبه / عربی
telesmāt va horūf va tebb

ناشناخته. با یادداشتی مبنی بر این که نگاشته محمود دهدار است. در حروف و اوفاق و طلسمات و پزشکی که با الفاتحة فی ذکر اوقات السعیدة و النحسة و ساعاتها، آغاز می گردد، سپس پنجاه «باب» و یک «خاتمه»: باب‌ها: ۱. قضاء الحاجات و اجابة الدعوات ...؛ ۵. الاستخارات و المغیبات ...؛ ۱۰. التخبیرات المجربة للسارق و الابق و غیرهما ...؛ ۲۰. ادویة الامراض العین ...؛ ۲۵. ادویة العشق و الصرع و الجنون ...؛ ۳۰. ادویة الاسهال ...؛ ۴۰. آداب السفر و ما یلحق بها ...؛ ۵۰. ترجمة اللغات. الخاتمة، فی ذکر احوال الکواکب و المنازل و ما یلحق بها.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۸

آغاز: ... و یزید الطالب فی رغبته، فنقول ان الطلسمات و الاسماء و الحروف و الاوفاق علی معنیین فما کان منها یقرأ او یتلی؛ **انجام:** حار یابس من المذاقة و البروج

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۹-۲۰ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۱۷۲]

● **الطلسمات و السحریات و العزائم** / علوم غریبه / عربی

ṭilismāt wa-s siḥrīyāt wa-l ʻazā'im

کتابی جامع در طلسمات و سحریات و عزائم و دعوة الکواکب، که مؤلف مدعی است که از هر چه مخالف دین است عاری می‌باشد، مرتب بر مقدمه‌ای در سه «فصل» و سپس چند فصل و مقاله.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز: الحمدلله الذی أحاط بکل شیء علمه و نفذ فی کل شیء حکمه و الصلاة و السلام؛ **انجام:** و الله سبحانه و سلالته یوم لاینفع مال و لابنون

خط: نسخ، کا: هدایة الله بن محمد هادی القاضی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ رجب ۱۲۹۶ق؛ با سرلوح مذهب، با جداول نجومی، مختصری در خواص اسماء الله و سور قرآنی و یادداشتی منقول از میرزا ابراهیم ملاباشی تبریزی؛ تملک: هدایة الله طباطبائی؛ جلد: چرم قرمز، ۱۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵× ۲۱سم [مؤید: ۳ - ۶۱۷]

● **الطلسمات و العزائم و دعوت الکواکب** / علوم غریبه / عربی

ṭilismāt wa-l aʻzā'im wa daʻwat-il kawākib

از ناشناس که نام خود را در دیباچه نیاورده، با وجود این می‌گوید از هر آنچه در این کتاب با دین جور نیست تبری می‌جویم. در دیباچه به نقل از ارسطالیس داستان برخورد میان «برهماطوس» حکیم و «اغرس ترک» در اقلیم بابل سخن می‌گوید و داستان دیگری از ابومعشر بلخی و پادشاه هند، همه در کاربرد متافیزیکی این دانش. در احکام نجوم و طلسم و عزائم و دعوت کواکب. با سربندهای «البحث»، «الفصل» و «الطلسم الاول، الثانی ...».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۵/۱-عکسی

آغاز: بسمله. و به نستعین. اما بعد، فهذا کتاب یجمع فیه ما وصل الینا من علم الطلسمات و العزائم و دعوة الکواکب، مع التبری عن کل ما یخالف الدین. اعلم ان العلم حیاة النفس الناطقة، فان النفوس به یتقوی بالحکمة کما یتقوی الابدان بالاکل و الشرب؛ **انجام:** اخذ ذلک الکاغذ فی الید ثم عرض

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵۷ص (۴-۱۶۰) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۷]

● **طلسمات و فالنامه** / علوم غریبه / فارسی

telesmāt va fāl-nāme

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۸گ [ف: ۷ - ۴۱۲]

● **طلسمات و نجوم = فلاطیس اکبر** / علوم غریبه / فارسی

telesmāt va nojūm = falātīs-e akbar

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره/و

در ذکر منازل قمر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۹ [میراث شهاب: س۷ش۱-۲ - ۳۸]

● **طلسمات و نجوم = فلاطیس اکبر** / علوم غریبه / فارسی

telesmāt va nojūm = falātīs-e akbar

رساله‌ای است در طلسمات و ذکر منازل بیست و هشت‌گانه قمر در بروج دوازده‌گانه عربی. این رساله از سوی مولوی سید نظر حسین صاحب (زنده در ۱۳۰۹ق) به زبان اردو ترجمه شده و به سال ۱۳۰۹ق در دهلی نو (در هند) به چاپ رسیده است. در لغت نامه دهخدا از حکیمی به نام فلاطوسی نام برده شده، و بیش از این اطلاعاتی درباره این رساله و مؤلف آن به دست نیامد.

آغاز: ابتدای این کتاب فلاطیس اکبر که مشتمل است بر ذکر منازل قمر آن ۲۸ منزل است در هر یکی از بروج دوازده گانه دو منزل و ثلثی است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۳/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** اسماعیل اسطیال اخلایان شما میل مهقتابیل هارون جودیائیل رافیل و جدائیل ارسال ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی، مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۲۹-۳۲)، ۳۰ سطر، اندازه:۱۱×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۲۵۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۲/۶-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و طول عمره و حصل مقاصد، آمین، آمین، آمین برب العالمین.
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۱۰۲۷؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۱ص (۲۲۵–۲۴۵) [عکسی ف: ۲ – ۲۰۸]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۱/۷-ف
نسخه اصل: برلین Or. 8066 (پرج ش ۳۰۳ ص ۳۲۶)؛ خط: نستعلیق،بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق؛ ۴گ (۳۳پ–۳۶پ) [فیلمها ف: ۱-۷۱۴]

● **الطلسمات و النیرنجات** / علوم غریبه / عربی
ṭilismāt wa-n niyranjāt

مکی، یوسف بن میرسیف الدین
makkī, yūsof ebn-e mīr-seyf-od-dīn

در علم نیرنجات و طلسمات و سحریات و عزایم و جفر و اعداد و خواص حروف با عنوان‌های «فصل» و «باب».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۴۱/۱
آغاز: بسمله، حمدله، حق حمده و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین، قال المفتقر ... یوسف بن میر سیف الدین المکی ... انی اردت ان اعلم اسرار هذا العلوم الروحیة المکتومة بین العلماء؛
انجام: و کل ما وقع فی یومه و ساعته فهو مقبول تمت
خط: نستعلیق، کا: عثمان بن علی بن عثمان، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۱۹گ (۱پ–۱۹ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۶ – ۳۲۴]

● **طلسم برای جلب معشوق** / علوم غریبه / عربی
telesm barāye jalb-e ma‘šūq

ناشناخته:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۱۴
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۷۶پ – ۷۷ر) [ف: ۶ – ۴۰۸]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۱۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۶ – ۴۰۸]

● **طلسم به جهت دزد برده** / علوم غریبه / فارسی
telesm be jahat-e dozd borde

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۳-طباطبائی
کا: سید محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳ص (۱۰–۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ – ۳۴۴]

● **طلسم حیرت** / شعر / فارسی
telesm-e heyrat

بیدل دهلوی، عبدالقادر بن عبدالخالق، ۱۰۵۴ – ۱۱۳۳ قمری
bīdel-e dehlavī, ‘abd-ol-qāder ebn-e ‘abd-ol-xāleq (1645 - 1721)

اولین کتاب بیدل در تصوف.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۳۰
آغاز: آنچه درین دایره صورت و صداست ×× پرده آرایش حمد خداست / بنام آنکه دل کاشانه اوست ×× نفس گرد متاع خانه اوست؛ **انجام:** الصلو ای حق رضا جوی امر القبله تین ×× السلام قبله عالم بروئی با صفا / الصلو ای در تو بستم ذات حق بینا بچشم ×× السلام در تفکر بردباری با هر ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۹۹گ، ۱۶ سطر (۹/۹×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [رایانه]

● **طلسم دفع تب** / علوم غریبه / فارسی
telesm-e daf‘-e tabb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۲/۱۰
در صدر طلسم آمده: از جهت دفع تب؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۵۷ص، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۹ – ۵۰۴]

● **طلسم رفع درد اسب** / دعا / عربی، فارسی
telesm-e raf‘-e dard-e asb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۲ض
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲۵۵)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۴۰]

● **طلسم زنان** / علوم غریبه / فارسی
telesm-e zanān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۲۹/۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ – ۱۹۲]

● **طلسم سخن** / شعر / فارسی
telesm-e soxan

گذارش خان هندی
gozāreš xān hendī

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)
سراینده اشعار این نسخه (طلسم سخن) گذارش خان متخلص به «شاعر عرض بیگی» از اهالی مدرس هندوستان بوده که در سنین هیجده سالگی دواوین صائب، کلیم و اغلب شعرا را خوانده و مدت شش سال کارآموزی و تحصیل نزد حکیم میرزا بزرگ وفا در کلکته و مدرس نموده و سپس به سرودن شعر از جمله منظومه مورد بحث مشغول کرده است.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۳۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. حمد بیغایت ناظم دیوان کائنات را می‌سزد که کاتب قدرت بی منتهای او مثنوی خطوط شعاعی را در صفحه خورشید تابان تحریر نمود؛ **انجام:** ای بنام خالقی آغاز کن ×× آنکه دو عالم نمود از امر کن / از غم او شد جهان ماتم سرا ×× بس کن ای شاعر مشو ماتم سرا. تمت بالخیر.

خط: نستعلیق متوسط، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ پشت صفحه اول: داستان این مثنوی از حکایات عاشقانه هند است بنام نازک و فرخ، در سال ۱۳۰۱ بتوسط آقا بهرام داخل کتابخانه مبارکه موزه سرکاری و در سال ۱۳۲۲ نیز از عرض گذشته، مجدول، با کمندکشی زرین، با دو سرلوح مذهب؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج مذهب، ۵۶ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۰۱۱]

● طلسم سلطانی / هیئت / فارسی

telesm-e soltānī

جزایری، عبدالله بن نورالدین، ۱۱۱۲ - ۱۱۷۳ قمری

jazāyerī, ʻabd-ol-lāh ebn-e nūr-od-dīn (1701 - 1760)

وابسته به: غاية الحكيم و احق النتيجتين بالتقديم؛ مجريطى، محمد بن ابراهيم (-۵)

به دستور: ابوصالح سلطان ترشیزی

تاریخ تألیف: ۱۱۵۷ق

شرحی است بر «غاية الحكيم» مجريطى، در یک «مقدمه» و سه «مقصد» که هر مقصد نیز به دو «باب» تقسیم شده، در این رساله از طبایع علوی و سفلی و مزاج آن دو، سخن گفته است. وی به درخواست سلطان (حاکم خوزستان) به مطالعه کتاب غاية الحكيم مجريطى پرداخت تا آن را ترجمه کند. سرانجام بر آن شد که «بعضی از فوائد مهمه از آن کتاب انتخاب ... و فوائد دیگر که از سایر کتب معتبره فن و بعضی مجربات مشایخ سلف به دست آورده به آن منضم سازد و به ترتیبی لایق‌تر ... کتابی مستأنف ... به اسم سامی ... صورت تألیف یافته باشد ...».

آغاز: بسمله. گشایش طلسم سخن، بنام قادریست ذوالمنن تعالی شانه که ستایش ذات محامد صفاتش مونس ابجد نو آموزان دبستان شعور و اتقاق غرایب صنع ایجاد بررزانت حکمت قدرت کامله اش دلیلی است در غایت ظهور. رصد بند عقل یونان، با آنهمه فطانت که میدانی در اشراقات انوار جمالش مبهوت و رصد خانه فکرت انسانی از سطوع تجلیات شعشعه جلالش اوهن من بیت العنکبوت ...

[دنا ۳۶۹/۷ (۸ نسخه)؛ الذريعة ۱۷۸/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۴/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۴

نسخه از دیباچه افتاده و می‌رسد تا به فصل ۵۳ مقصد ۳ و نویسنده بیش از این نیافته بود؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد، تا: ۱۰ شعبان ۱۱۹۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۱گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷۴۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴۵/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱۹گ (۱- ۱۱۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷/×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۲۱۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷ سرود

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز (از دیباچه اندکی افتاده)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۱۳]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۴

خط: نسخ، کا: احمد بن حاج رحیم، تا: ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ ۶۳گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل ۵۲ ایضاً ذکر نموده که چون قمر در سنبله بتثلیث عطارد و از نحوست بری باشد یک مثقال موم شمع عروسی را با صد قیراط موم پاک در یک درم نقره مضبوط نموده نگاه دارند غلبه در همه خصوم او را روی دهد و زبان دشمنان بسته شود فصل ۵۳.

تذکر: نام مؤلف در این نسخه نیامده و بجهت تطابق آغاز آن با نسخه مرعشی ۲۱/۲۸ مستند گردید؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن نورالدین بن نعمت الله بن عبدالله موسوی جزائری شوشتری، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۵گ (۲پ-۹۶ر)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۵۳۵]

۶. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۵۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** غلبه بر همه ... او را روی دهد و زبان دشمنان بسته شود فصل ۵۳

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۷/۵) ، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: - ۱۴۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** زبان دشمنان بسته شود.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۹۶]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** مخلصا له الدین تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا [الفبائی: ۳۹۶]

● طلسم سلطانی (منتخب) / علوم غریبه / فارسی

telesm-e soltānī (mn.)

جزایری، عبدالله بن نورالدین، ۱۱۱۲ - ۱۱۷۳ قمری

jazāyerī, ʻabd-ol-lāh ebn-e nūr-od-dīn (1701 - 1760)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۱۳/۴

آغاز: بیان امتزاج طابع که مسمی به علم سیمیا کرده‌اند من کتاب طلسم سلطانی؛ **انجام:** اب القوة الباعثة تدریح الاخر الخاق غ ش و النختم هذه الرسالة بخاتمة وجيزة اجمالية.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ و وجیزه ای بنام الاهتمام بامرالختام در ۲ صفحه در پایان وجود دارد؛ جلد: تیماج ماشی [رایانه]

● **طلسم شاهی** / علوم غریبه / فارسی

telesm-e šāhī

علوی موسوی، مصطفی بن اسماعیل، ق۱۲ قمری

ʻalavī mūsavī, mostafā ebn-e esmāʻīl (- 18c)

اهدا به: محمد شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۱۵۷ق

نویسنده می‌گوید: روزی در مجلس شاه از آیه «فلا اقسم بمواقع النجوم» سخن رفت و شاه از معنی این آیه استفسار کرد من لازم دیدم که «ارجوزه ... سید عبدالله بن سید نورالدین بن سید نعمة الله جزایری را که به سال ۱۰۵۷ق به استدعا و خواهش صالح سلطان» نامی سروده شده و «از کتب معتبره حکماء و علما جمع و تألیف فرموده و مشتمل بر مقدمات و مطالب نفیسه و نتایج جسیمه بود» به حضرت برم چه «این قدر این تألیف لطیف از صلاحیت صالح سلف برتر و لیاقت این در یتیم به بارگاه عالم پناه شهنشاهی الیق و بهتر بود و نیز استحقاق وراثت مبیح و مجوز تصرف بود ... به طلسم شاهی موسوم و اهداء پیشگاه اقدس نمود ... و قبل از شروع در مقصود و اقدام در مطلب اولی و انسب و احوط و الیق چنین نموده که شروع در تقدیم مقدمه نموده مشتمل بر فصول چندگانه که در برداشته باشد به بیان معنی طلسم و سیمیا و بیان موضوع طلسم و سیمیا و شرافت و نیکویی و لطافت و پاکیزگی و حسن خواص هر یک از طلسم و سیمیا ...». نویسنده پس از تعریف طلسم و انواع و اقسام آن و نیز بیان تعریف سیمیا و کیفیت آن در اصل کتاب که مباحث سیمیاست وارد می‌شود و در حقیقت یک دوره علم نجوم و جغرافی قدیم می‌گوید که البته در بین آنها عقاید خرافی علمای هند درباره سعد و نحس ستارگان و پایه‌های طلسم‌ها نیز دیده می‌شود. بحث درباره سیمیا تقریباً حاوی همه کتاب می‌باشد و ترتیب رساله سیمیا در سه مقصد است بدین قرار: ۱. بیان قوا و طبایع علویه؛ ۲. بیان فواء و طبایع سفلیه؛ ۳. بیان کیفیت مزاج این قوا و طبایع با یکدیگر و آثار غریبه که بر آن مترتب می‌گردد. البته این مقاصد باز به فصولی چند تقسیم می‌شوند. (عبدالله انوار)

آغاز نسخه و فهرست مقصدها و سال تألیف برابر است با «طلسم سلطانی» عبدالله بن نورالدین جزایری.

آغاز: بسمله، گشایش طلسم سخن بنام قادری است ذوالمنن تعالی شأنه که ستایش ذات و محامد صفاتش.

[دنا ۳۶۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۵/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۲۱/۳

آغاز: و طبیعت نیز تقاضای آن میکند که ماده را مغلوب و اثر؛ **انجام:** شافی کل بلاء روز سیم بسم الله تا الله شافی کل بلاء.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ در این نسخه به علت افتادگی آغاز آن نام کتاب و مؤلف معلوم نیست اما نسخه‌ای به نام طلسم شاهی اثر مؤلف مذکور در کتابخانه ملی (۳۵۶/۲–۳۵۷) معرفی شده که عناوین آن مطابق این نسخه می‌باشد. این اثر درباره سیما و در سه مقصد است: ۱. بیان قوا و طبایع علویه، ۲. بیان قوا و طبایع سفلیه، ۳. بیان کیفیت مزاج قوا و طبایع با یکدیگر. این نسخه شامل بخشی از مقصد دوم و گویا تمامی مقصد سیوم است؛ جلد: سرخ، ۴۸ص (۱۷۳–۲۲۰)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵۰ – ۱۱۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یکمثقال موم شمع عروسی را با سه قیراط موم پاک در یکدرم نقره مضبوط نموده نگاه دارند غلبه بر همه خصوم او را روی دهد و زبان دشمنان بسته شود.

خط: نستعلیق، کا: حسین حسینی تفرشی، تا: ۱۲۵۹ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۲ – ۳۵۶]

● **طلسم و تسخیر** / علوم غریبه / فارسی

telesm-e va tasxīr

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۱۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۷۷]

● **طلسم و تعویذ** / علوم غریبه / فارسی

telesm va taʻvīz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۲۹

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱–۱۲؛ ۲ص (۱۳۷–۱۳۸) [مختصر ف: – ۲۶۰]

● **طلسم و تعویذات** / علوم غریبه / فارسی

telesm va taʻvīzāt

طلسم و تعویذاتی جهت محبت، پیدا کردن دزد، خامه قرایی دشمن، دفع دشمن و درد چشم او و غیره ...

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۶/۱۷

آغاز: اگر خواهی که کسی را از عشق خود دیوانه گردانی بستان شانه گوسفند اگر مرد باشد از گوسفند نر اگر ماده باشد؛ **انجام:** در سوره اول عمران لقد سمع الله قول الذین تا ... سیم در سوره نساء الم تر الی الذین قیل لهم تا و لاتظلمون قیلا، آیه چهارم در سوره مائده.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۲۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ

(۷۸پ–۸۰ر) [ف: ۱۹ – ۱۱۵]

● **طلسم و دعا** / علوم غریبه، دعا / عربی

telesm va do'ā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۶۰پ) [ف: ۶ – ۵۶]

● **الطلعة البدریة فی شرح القصیدة المضریة** / ادبیات / عربی

aṭ-ṭal'at-ul badrīya fī š.-il qaṣīdat-il muḍirrīya

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ – ۱۱۴۳ قمری

nābolosī, 'abd-ol-qanī ebn-e esmā'īl (1641 - 1731)

وابسته به: القصیدة المضریة؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸–۶۹۶ق)

به درخواست: سید زین العابدین افندی، قاضی القضاة دمشق

تاریخ تألیف:۱۲ صفر ۱۱۲۴ق

شرح بر قصیده رائیه «القصیدة المضریة فی الصلاة علی خیر البریة» بوصیری است که در مطلع آن می‌گوید: «یا رب صل علی المختار من صفر ×× و الانبیا و جمیع الرسل ما ذکروا». تمام نقل‌ها با تصریح به مصادر آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۵۸/۵

آغاز: الحمدلله الذی فضل نبینا المرسل الینا علی جمیع الأنبیاء و المرسلین تفضیلاً و الزمنا بالصلاة و السلام علیه اجمالاً فی کلامنا و تفصیلاً؛ **انجام:** نحن و اخواننا و سائر المسلمین من الاحرار و الحرائر و الاماء و العبید ...

خط: نسخ، کا: عبدالله مؤذن، تا: ۱۱۴۰ق؛ جلد: مقوایی، ۲۹گ (۹۰پ–۱۱۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۳۱۶]

● **الطلعة الرشیدة** / کلام و اعتقادات، ادبیات / عربی

aṭ-ṭal'at-url rašīda

سردرودی تبریزی، محمد حسن بن محمد حسین، ۱۳۰۶ – ۱۳۷۱ قمری

sardrūdī tabrīzī, mohammad hasan ebn-e mohammad hoseyn (1889 - 1952)

گزارش «قصیده بدیعه» حاج محمد کریم خان قاجار (–۱۲۸۸ق) است، در ستایش حضرت علی، گزارشی گسترده، که مجلد دوم با گزارش این بیت آغاز می‌شود: «فجاء و القوم فی ظلماء جهلهم ×× معبود شجر رتو لا و الحجرا»؛ بیت دوم: «یسوم فی مراشیهم یبول علی ×× ذیاک ثعلبهم و الکلب و الکلب و الحمراء».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۹۵-عکسی

آغاز: الحمدلله و سلام عباده الذین اصطفی. اما بعد، هذا هو الجزء الثانی من کتابنا الموسوم بالطلعة الرشیدة فی شرح القصیدة البدیعة. وفقنا الله ... تألیف المجرم الجاهل حسن بن حسین بن المراد ... و جاء القوم فی ظلماء جهلهم؛ **انجام:** (بی انجامه): ماراه فی الکوفة ما لفظه و رایت بغربی جبانة ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: حدود جمادی الثانی ۱۳۶۴ق؛ در پایان تقریظ حاج زین العابدین خان از کتاب و نگارنده به خامه خود ایشان با این سرآغاز: «بسمله. الحمدلله کما هو اهله، و الصلاة ... اما بعد، فقد وقفت فی هذه الایام و هی اقامتی فی طهران»؛ ۴۲۳ص، ۲۴ سطر (۱۵/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۵۷]

● **طلعت الشمس** / مواعظ / فارسی

ṭal'at-iš šams

زاغی، محمد بن حسین، ق۱۴ قمری

zāqī, mohammad ebn-e hoseyn (- 20c)

مجالسی است در مواعظ و آداب و اعتقادات، که مؤلف از کتب اخبار و اخلاق جمع‌آوری نموده و به صورت خطابه‌ای تنظیم شده است. مطالب بدون ترتیب و فصل بندی می‌باشد.

[دنا ۳۷۰/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۲۱/۶]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۲۱

آغاز: در کیفیت خلقت طفل ... سه چیز است که باید عرض شود یکی اینکه پیغمبرانی که از برای آنها دایه و شیراز مادر نخوردند؛

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۱ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۴گ، ۱۸ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۵۰]

← طلعت شمس ⪢ طلعت الشمس

● **طلع النضید** / کلام و اعتقادات / فارسی

ṭal'-un naḍīd

اردکانی، محمد علی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

ardakānī, mohammad 'alī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

وابسته به: التوحید = توحید صدوق = التوحید و نفی التشبیه و الجبر؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱–۳۸۱)

اهدا به: محمد ولی میرزا

تاریخ تألیف: ۱۲۴۱ق

ترجمه کتاب توحید صدوق قمی است. این اردکانی چند کتاب حدیث معروف دیگر برای این شاهزاده به فارسی درآورده و خود او در دیباچه این کتاب، فهرست آنها را یاد می‌کند. وی پس از دیباچه نخست سرگذشت کوتاه قمی را نوشته است.

آغاز: الحمدلله الواحد الاحد ... اما بعد چنین گوید ... ابن محمد

حسن محمد علی اردکانی.
انجام: که در تنگی افتاده باشد یا به آنچه در سینه اوست و در اینجا ترجمه کتاب ... توحید باتمام رسید ... از دعای خیر که خیری در آن نیست ... مضائقه بفرمایند.
[دنا ۳۶۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۱۶/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن محمد اردکانی، تا: ۱۲۴۲ق؛ بالای صفحه یکم نوشته‌ای از محمد حسین ابن مورخ ۱۲۹۲، کاتب در ذیل نسخه صورت خط مترجم را از نسخه اصل نقل کرده و نیز در کنار صفحه آخر خط و مهر مؤلف که مقابله نسخه را با نسخه اصل گواهی کرده دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۱۲]

● **الطلع النضید فی ابطال المنع عن لعن یزید** / کلام و اعتقادات / عربی
ṭil'-un naḍīd fī ibṭāl-il man'-i a'n la'n-i yazīd
بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ – ۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)
تاریخ تألیف: شنبه محرم ۱۳۱۰ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
رساله‌ای است در ابطال منع کردن از لعن بر یزید در یک «مقدمه» و هفت «فصل» و «خاتمه»: المقدمه: فی نقل ما عثرت علیه من کلماتهم؛ فصل ۱. معنی اللعن و طلبه و الدواعی الصحیحة الی طلبه؛ ۲. فی انه دعاء و عبادة؛ ۳. بیان مورد اخبار النهی عنه؛ ۴. الملعونین و فیه السبب المجوز للعن؛ ۵. بیان کون یزید ممن استحق اللعن و حقت علیه کلمة العذاب؛ ۶. مفاسد الکف عن لعن من یستحقه؛ ۷. التعرض لما نقلنامن کلماتهم؛ الخاتمه: فی التعرض للعنید البغدادی المانع عن لعنه و ذمه.
[دنا ۳۶۹/۷؛ الذریعة ۱۷۸/۱۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین محمد و اله الطاهرین؛ **انجام:** و لم یعرف معاویة بن یزید و عرفناه فلاحظ و لیکن هذا آخر ما نعلقه علی ما یرتبط بالمقام من هذا الکلام
خط: نسخ، کا: شیخ اسدالله فرزند شیخ محمد رضا خوشنویس دزفولی، تا: روز ۶ دهه دوم جمادی الثانی ۱۳۱۵ق؛ محشی به خط مؤلف، با قلم خوردگی، از روی نسخه اصل به خط مؤلف کتابت شده؛ ۱۷۶گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۱– ۱۹۵]

● **الطلع النضید و النور الجدید = السد الشدید و الردم الحدید** / اصول فقه / عربی
ṭil'-un naḍīd wa-n nūr-ul jadīd = as-sadd-uš šadīd wa-r radm-ul ḥadīd
خوانساری، زین العابدین بن جعفر، ۱۱۹۲ – ۱۲۷۶ قمری
xānsārī, zeyn-ol-'ābedīn ebn-e ja'far (1778 - 1860)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹–۱۰۱۱)
تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۲۲۰ق
تحقیقی اصولی است در بیان حقیقت مرجوح و مجاز مشهور و این‌که اوامر شرعیه در معنی استحبابی و نواهی آن در معنی کراهتی بسیار آمده، با ذکر مسائلی مربوط بدین موضوع و رد اشکالاتی که بر صاحب «معالم الاصول» شده است. در این رساله استدلالی پس از مقدمه‌ای دارای بحث‌های عمومی، گفته‌های صاحب معالم به‌طور مزج یا با عناوین «قال، اقول» شرح شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۵
آغاز: الحمدلله المفضل المنعام فی الحقیقة و أتوکل علیه بالمجاز عن غیره قضیة للسلیقة و اشکره بعلاقة توفیقه لشکر أنعمه الأنیقة؛ **انجام:** و الحمدلله علی أن صار ختام الأمر حسناً و صلی الله علی سیدنا محمد و آله ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۲۲۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۳۲۲]

● **طلوع الثریا باظهار ما کان خفیاً** / شرح حدیث / عربی
ṭulū'-uṯ ṯurayyā bi-iẓhār-i mā kān-a xafīyyā
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
درباره حدیثی که می‌گوید: مردگان در قبر تا هفت روز آزمایش می‌شوند.
چاپ: قاهره، مطبعة المتیریة، ۲۱ص، ۱۳۵۳ق، در جزء دوم کتاب الحاوی للفتاوی چاپ شده

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۶۹/۳
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی. و بعد فهذا تألیف یسمی طلوع الثریا باظهار ما کان خفیا. مسئلة فتنة الموتی؛ **انجام:** قال سفیان بن عیینه یقول ... لا حرم جلسائی الحدیث ... لموضع رجل واحد ... و الحمدلله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و آله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: شمیز، ۱۳گ (۴۲پ–۵۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۸۸]

● **طلوع شمس از مغرب که در روایات آمده (مقاله راجع به)** / شرح حدیث / فارسی
tolū'-e šams az maqreb ke dar revāyāt āmadeh (maqāle rāje' be)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۷/۱۵
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص، قطع: رقعی [ف: - ۳۲۳]

← طلوع فجر و شفق > فجر و شفق (در بیان)
← طلوع فجر و طلوع مرکز شمسی > فجر و شفق (در بیان)

● **طلوع فجر و مغیب شفق** / هیئت / فارسی
tolū'-e fajr va maqīb-e šafaq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۲/۲
آغاز: اما بعد این رساله‌ای است در بیان طلوع فجر و مغیب شفق و آنچه در این باب لایق باشد و دانستن آنک سبب ظهور این هر دو چیست و معرفت ارتفاع ابخره که غایت غبار لطیف براق در وی باشد؛ **انجام:** و از این کوتاهتر زمانی میان این دو طلوع در این افق نباشد و کوتاهترین زمانی میان هر دو مغیب نیز همین باشد، این بود بیان شمه این مساله ملتمس از الطاف نامتناهی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، برخی از برگ‌ها افتادگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳گ (۱۱۶ر-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۰ - ۷۰]

● **طلوع القمر** / هیئت / عربی
tolū'-ol qamar

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۳۱/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ - ۴۱۲]

● **طلوع و بروج** / هیئت / فارسی
tolū' va borūj

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۴۱
ساعات و دقایق طلوع بروج در پاره ای از بلدان (که نام آنها در جدول آمده)؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳۰ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۲۳]

← طلوع و غروب و ممر کواکب > هیئت

● **الطلوع و الغروب لاوطولوقس** / هندسه / عربی
aṭ-ṭulū' wa-l ġurūb li-uṭlūqūs

ثابت بن قره، ۲۲۱ - ۲۸۸ قمری
sābet ebn-e qorre (837 - 902)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۳/۱۰
در دو مقاله و سی و شش شکل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۴ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، ۲۰گ (۲۰۱پ-۲۲۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۹۲]

● **طلیعة العلوم** / چند دانشی / عربی
ṭalī'at-ul 'ulūm

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق۱۰ قمری
fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

در تعریف و بیان موضوعات علوم و شرح اصطلاحات مخصوصه و خلاصه از هر فنی است. در آغاز، چند فصل درباره تشویق به تحصیل علم و آداب تعلم دارد.
آغاز: الحمدلله علی آلائه و الصلوة علی محمد و اوصیائه و بعد یقول الفقیر ... ای اوردت فی هذه الدراسة اسامی العلوم و فوایدها و اشرت
انجام: و من حذف جو من جور ستم و الله اعلم.
[دنا ۳۷۰/۷]

شرح و حواشی:
۱- طلیعة العلوم (مختصر)؛ فارسی، محمد تقی بن محمد (-۱۰)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** الکمال الاسباب الکلیه هی الاشیاء.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۳۹۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: تقی الدین محمد شریف حموی، تا: ۹۷۹ق؛ دارای سرلوح، مجدول، مذهب؛ ۲۰۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۱۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ستم و جور کنی، زیر و زبر زان جور است ... فی اوائل شهر محرم الحرام عام ثمان و خمسین و الف فی الهجره
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** الرابع الاثار العلویة یبحث فیه عن الاسباب و العلل لحدوث الحوادث الهوایته و الارضیة
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۵. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۷]

● **طلیعة العلوم (مختصر)** / چند دانشی / عربی

ṭalī‘at-ul ‘ulūm (mx.)

فارسی، محمد تقی بن محمد، ق۱۰ قمری

fārsī, mohammad taqī ebn-e mohammad (- 16c)

وابسته به: طلیعة العلوم؛ فارسی، محمد تقی بن محمد (-۱۰)

رساله مختصری است در علوم مختلف و از کتاب طلیعة العلوم ـ که مؤلف خود سابقاً نوشته است ـ استخراج کرده از جمله دانش‌ها که در این کتاب آورده علوم ادبیه، تفسیر، علوم طریقت و تصوف، علوم حکمت و فلسفه، اخلاق (به تفصیل)، ریاضیات (فارسی در این بخش پس از تعریفات و تحقیق در زاویه، بر دعاوی ۳۲ شکل اصول اقلیدس اقامه برهان می‌کند)، قافیه (با تفصیل) و معما. او از اشعار فارسی خود قطعه‌هایی به مناسبت یاد می‌کند. در ذیل علوم حکمی از کتاب صحیفة النور خود که شامل اقسام فلسفه طبیعی و ریاضی الهی و منطق با تحقیق عقاید خود اوست و نیز از حقائق محمدیه استاد خود صدر الحکما یاد می‌کند؛ از تحریر اقلیدس خود به نام تهذیب الاصول و بستان الادب شرح اثولوجیا (جزء صحیفة النور) نیز یاد کرده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله علی آلائه ... و بعد یقول ... ابوالخیر محمد بن محمد الفارسی انا عملنا فی سالف الزمان کتاب طلیعة العلوم و اوردنا فیه اسامی العلوم المدونة و رسومها و مصطلحاتها و موضوعاتها و اجزائها و اعداد العلوم الاصلیة و الفرعیة و الفرق بینهما و غایتها و فوائدها و اشرنا (الی جمل من مسائل الاخلاق و نبذ من المعارف الریاضیة التی اتفق الاقدمون انه یجب تقدیمها فی تعلم العلوم و الآن التقطنا عنه ما رایناه افید و اهم و انفع و اتم و اضفنا الیه ما استحسن عندنا تقدیمه فی استفادته و ابتدءنا بذکر فضیلة العلم و آداب العلم و التعلیم

انجام: تحصیل الاسم من قلب ستم و جور و من حذف جو من جور ستم. و السلام.

[دنا ۳۷۰/۷ (۱ نسخه)؛ ذریعه ۲۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثال الثالث (معمی) فی اسم الرستم: دل من زیر و زبر گشته پریشان طور است ×× ستم و جور کنی زیر و زبرزان جور است

تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ش ۶۸۲۹/۸ مجلس ذکر شد؛

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن حسین، تا: ۹۷۸ق؛ ۲۸ص (۱۸۵-۲۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹-۳۸۶]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱ - ب

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد تقی نصیری، تا: ۱۰۷۰ق، جا: اصفهان؛ در صفحه عنوان نسخه ما چنین آمده: «هو. هذه الدفة التی هی الاصل الاول من هذه المجموعة فی الناموس الاصغر و الاکبر و قلب الاول بل قلب العالم و لبه سرسر الاسرار و قلب الثانی فی هذالمجلد النخبة و صنفنا فی علم الاخلاق رسالات متعددة لفوائد منها درجات الفهوم فکل یفهم من واحد ما لا یفهم من الآخر فالبعض باصطلاح الحکمة و فهم الحکما کالناموس الاصغر و البعض باصطلاح الولایة و فهم الاولیاء (کالناموس الاکبر) و اعظم منه کسر سر الاسرار» نیز: «هذا هو الاصل الاول و المجلد الاول من کتاب لب الالباب (اللباب.ل) فی الناموس الذی هو الاصل الاشرف الخیر و غیره من العلوم و الاعمال آلات و مواد و منافع یظهر کمال فعل الناموس»، از دیباچه بر می‌آید که ابوالخیر محمد بن محمد فارسی در این التقاط از طلیعة العلوم خود گزین نموده و نصیری طوسی آن رادر آغاز این جنگ گذارده؛ ۱۱گ (۱پ-۱۱ر) [ف: - ۴۳۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۷/۱-عکسی و ۴۶۹-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۲۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن سعید، تا: چهارشنبه ۲۲ شوال ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰گ (۲۴ر-۵۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۲]

● **الطمأنینة فی الصلاة = معدل الصلاة = تعدیل الارکان** / فقه / عربی

aṭ-ṭuma’nīna fi-s ṣalāt = mu‘addil-us ṣalāt = ta‘dīl-ul arkān

برکلی، محمد بن پیرعلی، ۹۲۹ - ۹۸۱ قمری

berkelī, mohammad ebn-e pīr-‘alī (1523 - 1574)

تاریخ تألیف: ۹۷۵ق

رساله‌ای در بیان جایگاه رفیع نماز و رعایت طمأنینه در آن است. مؤلف در این اثر از این‌که جمعی از نمازگزاران رعایت این مسأله مهم را نمی‌کنند به سختی ابراز ناراحتی نموده و آنان را به رعایت آن تحریص می‌نماید. این اثر در یک «مقدمه»، «مطلب» و «تنبیه» و «خاتمه» نگارش یافته است: مقدمة فی تفسیر تعدیل الأرکان و القومة و الجلسة؛ مطلب: فی أدلته من الکتاب و السنة؛ تنبیه: فی أوقات الترک؛ خاتمة: فی وجوب المتابعة و سنن. (متقی)

آغاز: بسملة الحمدلله الذی أمر عباده بإقامة الصلوة و تعدیلها و جعلها رأس الدین و عروة الإسلام و أفضل أعمالها ... فسحقاً ثم سحقاً ثم سحقاً لمن کانت له نقصاً و خرقاً و لما کانت هذه البلیة ... مصیبة عظیمة ... أخذتنی الغیرة و حرکتنی الحمیة أن أکتب رسالة و ابین فیها أدلة الوجوب و إفادة الترک لئلا أکون لهذا المنکر من الراضین ... و رتبتها علی مقدمة فی تفسیر تعدیل الأرکان ...

انجام: هذا اذا وجد فرجة قبله و اذا لم یوجد لایکره و لایلزم فی المختار جذب رجل الی جنبه من الصف المقدم تمت الکتاب.

[کشف الظنون ۱۷۳۷/۲؛ دنا ۳۷۰/۷ (۷ نسخه)؛ معجم المؤلفین ۱۲۳/۹؛

الاوقاف العامة بغداد ۴۴۵/۱؛ سلیمانیه، ج ۲، ص ۱۳۹-۱۴۰؛ معجم التاریخ التراث الاسلامی، ج۴، ص ۲۹۹۳-۲۹۹۴؛ بروکلمان، ج ۱۳-۱۴، ص ۳۷۹؛ الشامل، فقه و اصول، ج ۱۰، ص۴۸-۵۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۷گ (۱۲۴پ-۱۳۰ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱-۳۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۵/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۲۳ص(۲۰-۴۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۷۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، محشی با نشان «منه، م»؛ ۱۶گ (۱ر-۱۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه:۶/۵ × ۱۴سم [ف: ۳۳ - ۲۹۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۸/۵ کر
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: علی بن ابی بکر، تا: ۱۱۰۸ق، جا: ملاطیه مدرسه شیخ شهاب الدین؛ مصحح، محشی؛ ۱۲گ (۱۳۸پ-۱۴۹پ)، ۲۲سطر ، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴۰/۲ - ۶۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد خفیف، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۱۹ق؛ محشی به لفظ «منه سلمه الله»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۶۷۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۵۴/۳
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۵۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۴/۳
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب و مؤلف با توجه به آغاز و کتاب‌شناسی معین گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ محرم۱۱۲۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی،۲۶گ (۱۶۶پ-۱۹۱پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۵۶]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴/۵-۱۰/۱۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سلیمان بن ارسلان، تا: ۱۱۳۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۴۴۱۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۰/۹ کر
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: حاج مصطفی بن حاج علی افلانی، تا: ۱۱۷۰ق؛ محشی با نشان‌های «منه، شرح، نقل من المراد و ... »؛ ۹گ(۷۰پ-۷۸پ)، ۲۱سطر ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۶۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مصطفی بن احمد بن حسن، تا: با تاریخ ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ متفرقات: مبحث «واسطه» در منطق از رساله محمد راوندی (ص ۱۶۱-۱۶۳)؛ جلد: مقوا، ۳۷ص (۱۲۲-۱۵۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۷۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ش = ۱۲۹۲ق؛ محشی، در پایان نسخه یادداشت‌های پراکنده از جمله عبارت «لیس الاحسان ان تحسن لمن احسن الیك انما الاحسان ان تحسن لمن اساء الیك» آمده؛ جلد: تیماج، ۲۷ص (۱-۲۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۳سم [ف: ۵۰ - ۹۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۰۷/۲
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب و مؤلف با توجه به آغاز و کتاب‌شناسی معین گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ (۳۴پ-۶۹ر) [ف: ۲۵ - ۲۱۲]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۱/۱
فی القومة و الجلسة و الطمانیته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۴گ (۱-۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف:۱۶-۵۹۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۲/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱ص (۱۶۸-۲۱۸)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۱ - ۸۳]

● **طنز** / طنز / فارسی

tanz

جوادی اصفهانی، ق۱۴ قمری

javādī esfahānī (- 20c)

رساله کوتاهی است به نظم و نثر در دو فصل و هر فصل در چند مخمس در انتقاد به صورت طنز و هجو از مخالفان خود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۵/۲
آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عدد مر خداوندی را سزاست که قرب بندگان را به نوعی آفرید و هر یک را شغلی در پیش نهاد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۷ص (۳۰-۹۶)، ۹ سطر [ف: ۳۶-۳۵۲]

● **طنزیات اشرف** / طنز / فارسی

tanzīyāt-e ašraf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۷
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

← طوارق > اصطلاحات صوفیان

● **طوارق** / عرفان و تصوف / فارسی
tavāreq

خواجگی شیرازی، محمد بن احمد، ق۱۰ قمری
xājagī šīrāzī, mohammad ebn-e ahmad (- 16c)

در بیست «طارقه»: ۱. ذکر ساقی و شاهد؛ ۲. ذکر شراب و مدام؛ ۳. ذکر پیاله و جام؛ ۴. درد و صافی؛ ۵. خرابات و خرابی؛ ۶. دیر و کلیسیا؛ ۷. زنار و ناقوس؛ ۸. نام و ناموس؛ ۹. قلندری و ملامت؛ ۱۰. ترسابچه؛ ۱۱. بت و بتخانه؛ ۱۲. زلف و خال؛ ۱۳. عارض و جمال؛ ۱۴. روزه و نماز؛ ۱۵. محراب و قبله؛ ۱۶. مدرسه و خانقاه؛ ۱۷. کعبه و کنشت؛ ۱۸. کفر و اسلام؛ ۱۹. ذوق و شوق؛ ۲۰. رود و سرود.
آغاز: بسمله در جنگ تو مر تارک جانم باقیست – آهنگ دلم ز آنه مشتاقیست ... شیخ فرید الدین را قدس الله سره العزیز پرسیدند که در زمین شما ناله و آه بسیار است گفت زمین عاشقان است ...

[دنا ۳۷۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۸۶/۷]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۹۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** در تفسیر یعقوب کشانی مسطور است که بر وحی شد که ای موسی اگر مرا برادر خود بینی چه کنی ؟ موسی گفت الهی مرا طاقت جواب این نیست حق تعالی فرمود ... خبر آیم من ببوی خود که از من میستد بویش تمت هذا الکتاب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ هندی؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۶۴۶]

● **طوارق** / عرفان و تصوف / فارسی
tavāreq

این نسخه از آنجا آغاز سخن می‌کند که به تقسیم اشخاص می‌پردازد و می‌گوید اشخاص به سه قسم منقسم می‌شوند: قسمی که محجوبند به ظلمت محض، بعضی که محجوبند به نور محض، بعضی محجوبند به نور مقرون با ظلمت. او پس از این تقسیم یکایک اقسام را شرح می‌دهد و طوائف مختلف آنها را بر می‌شمارد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۰/۴

آغاز: بر سه قسم اند بعضی محجوبند بظلمت محض و بعضی بنور محض؛ **انجام:** و غلیان سکر بهوش آمد از گفته خویش توبه کرد سبحانک انی تبت الیک و انا اول المومنین برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن آقا مراد، تا: ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶ص (۷۴–۷۹)، ۲۰ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۷۴۶]

● **الطواسین = طواسین الازل = بستان المعرفة و طاسین الازل** / عرفان و تصوف / عربی
aṭ-ṭavāsīn = ṭawāsīn-ul azal = bustān-ul ma‘rifa w ṭasīn-al azal

حلاج، حسین بن منصور، ۲۳۴ – ۳۰۹ قمری
hallāj, hoseyn ebn-e mansūr (849 - 922)

منسوب به حسین حلاج، وجیزه‌ای است مرموز در اسرار عرفانی. مطالب در زیر عنوان «طس» ذکر شده. و در شش «فصل» است. ریاض العارفین این رساله را به‌نام طاسین الازل ضبط کرده است.
چاپ: بیروت، ظهرت فی میلانج الجامعة الیسوعیة، المجلد XLII، محقق بولس نویا، ۱۳۸۵ق،ص۲۱۹–۲۴۴.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۸۵

آغاز: قال العالم السید الغریب ابو عماره الحسین بن منصور الحلاج قدس الله سره المعرفته فی ضمن الفکرة مخفیة؛ **انجام:** لا یعرف القدمی المحدث الفانی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۵۸۱ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ ۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۴ – ۳۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۴/۱–عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۳۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۴/۲–عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۳۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۰

آغاز: طس طس السراج سراج من نور الغیب بداوعاد؛ **انجام:** فبقی التوحید و ما وراه کلها حوادث
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۵۸۱ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ ۱۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۴۶–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۲۸۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۷۵/۱

آغاز: کما یعرفون ابنائهم. الایة؛ **انجام:** و بقی التوحید مع التوحید و ماوراءه کله حوادث. والسلام (تم).
خط: نسخ، کا: دولتشاه بن عبدالله، تا: شنبه ۹ ربیع الاول ۷۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱ر–۱۵پ)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ – ۳۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۰۳/۱–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۱۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲/۳۳–ف

نسخه اصل: سلیمانیه ش ۱۲۰۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۳۹ق؛ ۸گ (۳۵۴پ–۳۶۱پ)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۱۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۳/۲۱

آغاز: سراج من نور الغیب بدأ و عاد و جاوز السرج و سار قمر؛ **انجام:** فقال له أسجد، فقال لا غیر فان علیک لعنبی فال لا ضیر

مالی إلی غیرک سبیل و إنی محب ذلیل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد مکی بن محمد شهید، از تبار شهید اول؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۴۵-۴۷)، ۱۷ سطر (۸×۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۶ - ۲۸۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۳/۱۴

آغاز: کتاب بستان المعرفة و طاسین الازل من کلام العالم الغریب ذی الشأن العجیب قتیل الدعوی خریق المعنی ابی المغیث الحسین بن منصور الحلاج قدس الله روحه. بسمله و به ثقتی. قال العالم الغریب و قد سئل عن المعرفة، فقال المعرفة فی ضمن النکرة مخفیة و النکرة فی ضمن المعرفة مخفیة (برابر با ص ۹۶ چاپی)؛

انجام: مصون عن مصون الفکر الا، اجل مصون فکری ان اصنه قیل لما صلب کان یقول الهی اصبحت فی دارالرغائب انظر الی العجائب ... و ما احسن فی مثلک ان ینهتک الستر.

در نسخه ما بخشی از بستان المعرفه هست؛ خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۴ق؛ در نیمه دوم نسخه گفتگویی که در نه روز میان حلاج و ابوبکر شبلی شده می‌آید و چنین است: «قال ابوبکر الشبلی دخلت علیه یوما فوجدته یتکلم بکلام لا افهمه ... مما حفظته انه قال الهی لکل حق حقیقة ... تم التفت الی و هو یبکی و یقول من اخذه الحق عن نفسه و اوصله الی بساط السیر فقد علا ...» تا می‌رسد به پرسشی که روز نهم شبلی از وی کرد: «قال ثم جئت الیه فی الیوم التاسع و سألته عن التصوف فقال: هو حال اجراه بنسیم القرب الیه، و با عدما سواه، فلم یوجد الا اياه. ثم انشد: مددت الی الرحمن من ناقتی کفی - فخوطب من نفسی النفسیة من نفسی ... رکبت الیه مرکبا کان بحره - لعین عیون الشوق لجته حسی - و هبت نسیم» و به پایان نمی‌رسد و کم دارد، در برگ ۸۵ر به جای دیباچه بستان المعرفة سرگذشتی کوتاه از حلاج هست با گفتار ابوسعید ابی الخیر و شبلی درباره او به فارسی و چهار بیت به عربی از حلاج، باز در برگهای ۸۴پ و ۸۵ر بیت‌هایی چند و نیز ده رباعی از ابوسعید دیده می‌شود؛ کاغذ: ترمه سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۳گ (۸۵پ-۸۷پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۱۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۱۲

آغاز: من طواسین شیخ المشایخ ابی منصور الحلاج. فصل. انما الصوفی من تزید نور روعه بنور معرفته و یتشعشع نور معرفته بنور ورعه و لایخالف باطنه ظاهره و یکون نفاءا ینتفع به کل موجود؛

انجام: انما الدنیا قال و مقال و العقبی مال و منال. قیل الصوم علی ثلثة انواع صوم الروح و صوم العقل و صوم النفس ... و صوم النفس بالامساک من الطعام و الشراب

خط: تعلیق، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: ۱۰۹۷ق، جا: کرمان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱ص (۱۵۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۷۳]

← طواسین الازل > الطواسین

← الطواف > احکام الطواف

● الطواف من دون ادخال الحجر فیه / فقه / عربی

aṭ-ṭawāf min dūn-i idxāl-il hijr-i fī-h

میسی، لطف الله بن عبدالکریم، - ۱۰۳۲ قمری

mīsī, lotf-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 1623)

تاریخ تألیف: ۱ شوال ۱۰۲۰ق

اگر کسی در حج طواف کند و در یکی از شوطها حجر را داخل طواف ننماید از روی جهل و به بلد خود بازگردد، تکلیف وی چیست. مؤلف معتقد است که باید همان طواف اعاده شود توسط خود حاجی یا نائب وی.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۵۵/۱۲

آغاز: الحمد الله هادی المتقین و العالمین الی نور الحق المبین و منقذ العارفین المنصفین من بحار الجهل و الحرز و التخمین؛

انجام: و الحمد الله علی البدایة و النهایة و الشکر له ما دامت الروایة و الدرایة و الجهالة و الغوایة ...

خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، ۱ شوال ۱۰۲۰؛ ۶گ (۱۲۵پ-۱۳۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۱۳]

● طوالع (جدول) / هیئت / فارسی

tavāle‘ (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۸/۲۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ با جداول نجومی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

● طوالع انوار القلوب من مطالع اسرار الغیوب / اخلاق / عربی

ṭawāli‘-u anwār-il qulūb min maṭāli‘-i asrār-il ġuyūb

ابن ابی قصیبة، علی بن محمد، ق۹ قمری

ebn-e abī qosayba, ‘alī ebn-e mohammad (- 15c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲۸

آغاز: بسمله. و ان الله لهادی الذین آمنوا الی صراط مستقیم یقول مرشد السالک ... علی بن محمد ... احمدالله فی بدایة الهدایة؛

انجام: تتمیم، فان قلت اعلم ضرورة صدق قولک و قدار شدتنی فالزم الوفاق و دع الشقاق ترشد و تسعد، و الله ولی التوفیق، تم

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۱۵گ (۱۰۴پ-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۷۰]

● **طوالع الانوار فی فضائل الائمة الاطهار** / تاریخ معصومین / عربی
ṭawāli'-ul anwār fī faḍā'il-il a'imma-til aṭhār
موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری
mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja'far (- 19c)

تاریخ تألیف: ۹ محرم ۱۲۵۰ق (جزء دوم)
تاریخ مفصلی است از ائمه معصومین علیهم السلام در چند جزء، هریک از امامان را در چند طالع ذکر می‌کند و هر طالعی منقسم است به چند نور و باب و روضه و قمر و کوکب و یاقوت و امثال اینها.
چاپ: مشار عربی، ص۶۰۹؛ تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۲۳۷ش (افست)، رحلی، ۳۲۹+۱ص

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۷
آغاز: الحمدلله الذی جعلنا من المتمسکین بحبله العلی المتین و المتشبثین بعروته الوثقی للمستوثقین؛ **انجام:** جعلنی الله و ایاکم تحت لوائهم و حشرنی و ایاکم فی زمرتهم و جعلهم الله شفیعاً لنا و لجمیع المؤمنین
جزء دوم کتاب که در فضایل حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام می‌باشد و دارای دو طلوع است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۹ محرم ۱۲۵۰ق؛ مصحح، روی برگ فوائد مختلفی است به خط مؤلف؛ مهر: مؤلف «العبد المذنب محمد مهدی الموسوی» (مربع)؛ بعد از کتاب خط آیت الله حجت سید محمد کوه کمری و خط سید مهدی لاجوردی مشهود است؛ جلد: مقوایی، ۱۳۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ – ۱۴۹]

۱. **تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره**
جزء دوم؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۱۶]

● **طوالع الانوار من مطالع الانظار** / کلام و اعتقادات / عربی
ṭawāli'-ul anwār min maṭāli'-il anẓār
بیضاوی، عبدالله بن عمر، – ۶۸۵ ؟ قمری
beyzāvī, 'abd-ol-lāh ebn-e 'omar (- 1287)
از جمله متون جامع و مختصر علم کلام است شامل یک «مقدمه» و سه «کتاب»: مقدمه در سه «باب»: باب اول در مباحث مربوط به نظر، مشتمل بر چند فصل ...؛ کتاب ۱. طبیعیات، دارای سه باب؛ کتاب ۲. الهیات، در چند باب؛ کتاب ۳. نبوت، مشتمل بر چند مبحث. این کتاب بالغ بر سی شرح و حاشیه دارد.
آغاز: الحمد لمن وجب وجوده و بقائه و امتنع عدمه و فنائه. دل علی وجوده ارضه و سمائه و شهد بوحدانیته رصف العالم و بنائه ... و بعد فان اعظم العلوم موضوعاً و اقربها اصولا و فروعاً و اقربها حجة و دلیلا و اجلاها محجة و سبیلا هو العلم الکافل بابداء اسرار اللاهوت عن استار الجبروت المطلع علی شاهدات الملک و مغیبات الملکوت ...
انجام: و ما نقل من المطاعن فله محامل و تأویلات و مع ذلک فلا تعادل ما ورد فی مناقبهم و حکی من ایادیهم نفعنا الله بمحبتهم اجمعین ... بفضله العظیم و فیضه العمیم انه سمیع مجیب
چاپ: استانه، چاپ سنگی، بدون تاریخ؛ قاهده، مطبعة المؤید، ۱۳۲۳ق ومطبعة الخیریة، ۱۳۳۹ق.
[دنا ۳۷۱/۷ (۱۹ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۱۱۶/۲]

شرح و حواشی:
۱- شرح خطبة طوالع الانوار؛ تستری، محمد بن اسعد (–۷۳۲)
۲- شرح طوالع الانوار؛ عبری، عبیدالله بن محمد (–۷۴۳)
۳- مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = شرح طوالع؛ اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن (۶۷۴–۷۴۹)
۴- شرح طوالع الانوار؛ ابن الشیخ العربیه، ابوالحسن علی موصلی (–۸)
۵- شرح طوالع الانوار؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)
۶- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)
۷- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ لیثی سمرقندی، ابو القاسم بن ابی بکر (–۸۸۸)
۸- حاشیة حاشیة الجرجانی علی لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار؛ قره داود شیروانی (–۹)
۹- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ تونی، معین بن حسن (–۹۰۷)
۱۰- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ حسینی، حمیدالدین بن افضل الدین (–۹۰۸)
۱۱- شرح خطبة طوالع الانوار = شرح دیباچه طوالع الانوار؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)
۱۲- شرح طوالع الانوار؛ میبدی، حسین بن معین الدین (–۹۱۱)
۱۳- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ جمال حسینی، عطاءالله بن فضل الله (–۹۳۰)
۱۴- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد (۸۷۳–۹۵۱)
۱۵- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار = حاشیة حاشیة طوالع الانوار؛ بحرآبادی، محمد بن یوسف (–۱۰)
۱۶- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ افضل زاده
۱۷- شرح طوالع الانوار؛ عبدالعزیز بن امام نجم الدین
۱۸- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ ملاغیاث الدین محمد
۱۹- مطلع الانظار فی شرح طوالع الانوار؛ اصفهانی، شمس الدین
۲۰- شرح طوالع الانوار؛ فاروقی، ظهیرالدین
۲۱- حاشیة حاشیة الجرجانی علی مطالع الانظار
۲۲- حاشیة طوالع الأنوار
۲۳- حاشیة مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار (۶ عنوان)
۲۴- شرح خطبة طوالع الانوار

۲۵- شرح طوالع الانوار (۱۲ عنوان)
۲۶- شرح مطالع الانظار
۲۷- شرح مقدمة طوالع الانوار من مطالع الانظار

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم احمد بن فضل بن علی اصفهانی، تا: ۶۹۹ق؛ افتادگی: وسط (چندین برگ از مبحث امامت افتاده)؛ کاغذ: ایرانی، ۱۰۳ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۷×۹سم [ف: ۵ - ۲۳]

۲. یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
کا: ابوحامد محمد بن علی بن قاضی ابی بکر یزدی، تا: ۷۱۴ق؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۷ - ۷۱۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۵۱
خط: نسخ، کا: عبدالغفار بن محمد بن محمد بن علی قزوینی هاشمی، تا: رمضان ۷۱۹ق؛ با سرلوح، در صفحه عنوان عبارتی از اسحق مولانا شرف؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۶۰گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ - ۸۴۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۶۷/۱
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن حسن بسطامی شافعی، تا: ۹ رمضان ۷۶۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن سیاه، ۵۴گ (۳پ-۵۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۴۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۷
آغاز و انجام: برابر
کا: علی بن محمد بن جمشید کارزونی، تا: ۲ جمادی الاول ۷۷۷ق؛ مصحح، محشی با نشان‌های «هـ»، «هـ ص»، «هـ م»، «ص»؛ یادداشتی به سال ۱۲۰۱ق از قاسم بن ابوطالب با مهر «محمد قاسم بن ابی طالب» (بیضی)؛ مهر: «سلام علی ابراهیم» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۷۱۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الباب الثالث فی الامامة و فیه مباحث. الاول فی وجوب الامام ... فی بیان وجوبه علینا سمعاً و عدم وجوبه علی الله
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: محمد حسین بن محمد رضی بن محمد معین بن محمد رضی بن محمد باقر بن محمد یوسف بن محمد حسین بن محمد معین طبیب در سه‌شنبه ۱۲۸۲ق، تقی بن ملک محمد، رضی الدین محمد و مهر «و اجعله رب رضیا» (بیضی)، محمد حسینی متخلص به خاک صدر الصدوری؛ مهر: «محمد معین بن محمد رضی» (بیضی)؛ چند بیت شعر به خط محمد حسین بن محمد رضی؛ انتقالی از مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری در اردیبهشت ۱۳۷۰؛ واقف: بیگم خانم، ذیحجه ۱۲۳۶؛ ۹۴گ (۴۳پ-۱۳۶پ)، ۱۳ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۸۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۹/۱
آغاز: افتاده: مکیال الکثرة و هو اضافة عرضت لها؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: نظام الدین بن محمد ترمذی، تا: ۹ رمضان ۸۰۳ق، جا: بخارا مدرسه خان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ (۱ر-۹۳ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۱۴]

۸. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۲۶
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:غره جمادی الاول۸۸۸ق،جا:شیراز؛ ۱۳۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [مدرسه جعفریه زهان: ف: ۱۳۶]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۵۲/۱
خط: نسخ، کا: محمد بن حاجی ابن محمد خنجی، تا: شنبه ۱۶ رمضان ۸۹۹ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۷/۶سم [ف: ۶ - ۴۸۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۸۴
خط: نسخ، کا: آدم بن عبدالله بن عبدالرحمن بن عبدالرحیم سغناقی، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «ص»؛ تملک: احمد بن حسین بن احمد حکیم تنکابنی در شعبان ۱۲۹۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۴۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۶۳]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۱/۳
آغاز: مع و جازة لفظه و سهولة حفظه؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: عبدالعلی شیعی بن عبدالله، تا: ۹۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۶۳۶]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۸۰
آغاز: الکتاب الثانی فی الالهیات وفیه ابواب الباب الاول فی ذات الله تعالی الاول فی العلم به وفیه مباحث؛ **انجام:** و ما نقل من المطاعن فله محال وتأویلات و مع ذلک لایعادل ماورد فی مناقبهم و حکی عون آثارهم ...
کتاب دوم تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با عبارت «یاقاضی الحاجات»، ۷۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۰]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۱۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل ذیقعده ۱۰۳۴ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور لاجوردی، ۴۸گ (۱-۴۸)، ۲۳ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۴۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۹
آغاز: ان یعاند اطلقا و مانعه الجمع؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم هروی غوریانی، تا: ۱۱۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [الفبائی: ۳۹۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۶۲
خط: نسخ، کا: سلیمان بن محمد بن عبدالقادر بن سلیمان بن گنج بن عثمان جمیلی طربزونی، تا: یک‌شنبه ۲۳ شوال ۱۳۱۷ق، جا: ارز روم مدرسه خواجه یتیم؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۳۹۳]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۸۶

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵× ۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۸۱]

۱۷. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۴۰/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ... وان لم یکن له ذلک فهو المعدوم و قسموا الموجوده ... و هو العرض والی ما لایکون کذلک و هو الجوهر و المتکلمون قسموه الی مالا اول لوجوده وهو القدیم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: - ۱۰۷]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۸۷-۱۵/۲۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الخارج عن کل الممکنات لایکون ممکنا لایقال المؤثر فیه هو الاحاد التی لانهایة لها لانه ان ارید المؤثر الکل حیث هو فهو نفس المجموع

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۶۲]

۱۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۴۴

بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: انجام؛ یکی از شروح طوالع در حاشیه این نسخه نوشته شده، قطع: رقعی [ف: - ۱۸۶]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الخامس فی فضل الصحابة بحسب تعظیمهم و الکف عن مطاعتهم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: آخوند لطف علی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۳/۱ - ۴۴]

● طوالع البدور فی تحویل السنین و الشهور / هیئت / عربی

ṭawāli'-ul budūr fī taḥwīl-is sinīn wa-š šuhūr

ابن جیعان، احمد بن یحیی، - ۹۳۰ قمری

ebn-e jay'ān, ahmad ebn-e yahyā (- 1524)

رساله مختصری است درباره تحویل سال‌های خراجی و آنچه مرسوم بوده که پادشاه وقت فرمانی بدین جهت صادر می‌کرده و تسهیلاتی در امر خراج آن سال برای مردم قائل می‌شده است. مشتمل بر سه «باب»: ۱. فیما ورد فی معنی ذلک فی کتاب الله العزیز ...؛ ۲. بیان السنین الشمسیة و القمریه؛ ۳. فیما جرت العادة بکتابته عند استحقاق تحویل السنین الخراجیه من سنة الی غیرها.

[دنا ۳۷۲/۷؛ هدیة العارفین ۱۴۰/۱؛ معجم المؤلفین ۲۰۳/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۴عکسی

آغاز: الحمدلله المنزه عن الانتقال و التحویل ... و سمیته طوالع البدور فی تحویل السنین و الشهور؛ **انجام:** و یجعل دولتنا توضیح الاحکام علی اختلاف الجدیدین ... کلما ذکره الذاکرون، و غفل عن ذکره الغافلون.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۳۶۴ (اربری، فهرست خطی عربی ۱۱۴/۵)؛ خط: نسخ، کا: شمس الدین ابو الفلاح محمد بن محمد العبادی معروف به مجلد، تا: پنج‌شنبه ۱۵ محرم ۱۱۵۵ق؛ محشی به نقل از خط میمونی، در پایان تنبیهی از میمونی آمده و همچنین شرح در خواست مردم قاهره از شیخ الاسلام یحیی افندی جهت شفاعت نزد سلطان عثمانی به خط کاتب در ذیحجه ۱۱۵۰ق آمده که ظاهراً این قطعه قبلاً نوشته شده؛ ۸گ، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۲۴]

● طوالع بروج در عرض ۳۲ (جداول) / هیئت / عربی

tavāle'-e borūj dar 'arz-e 32 (jadāvel)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۷۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۲گ (۲پ-۱۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۹سم [ف: ۶ - ۲۵۷]

● طوالع بروج و درجات (جدول) / هیئت

tavāle'-e borūj va darajāt (jadval)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۰۸

مکث آنها در افق به عرض ل م تهران و جدول کبیسه سنین (همین دو جدول است در دو برگ)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۴ ذیحجه ۱۲۹۷ق، جهان بخش منجم نهاوندی در روز دوشنبه ۴ ذیحجه ۱۲۹۷ برای سید اسدالله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۲۳ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۳۴]

● طوالع بلدان (جدول) / طالع بینی، جغرافیا / عربی

tavāle'-e boldān (jadval)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۱۲/۱

آغاز: جدول طواله بلدان، اردبیل، حلوان، جیلان، شهر نیل، خوی؛ **انجام:** در (جدول) فاعاسوا الی جانب المغرب الی جانب المشرقریال سد، سدما، ها.

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛۲گ(۴۹ر-۵۰ر)[ف:۶- ۳۶۶]

● طوالع بلدان و اقالیم (جداول) / جغرافیا / عربی

tavāle'-e boldān va aqālīm (jadāvel)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۷/۲۲

معرفة احکام طوالع البلدان (الاقالیم) و المستولی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸ص (۴۱۰-۴۱۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۴۶]

← طوالع السنین فی البروج ← احداث الفلک فی الارض بحسب

الطوالع و اختلاف الامزجة

● **طوالع الشموس** / عرفان و تصوف / فارسی

tavāle‘-oš šomūs

شرح عرفانی صوفی گسترده‌ای است در سه جزء بر اسماء حسنای الهی، با نقل بسیاری از عبارت‌های عربی «المقصد الاقصی» ابن عربی و تضمین ابیات و رباعی‌هایی گویا از نگارنده کتاب، تنظیم‌شده بر پایه گفته‌های اهل سنت و دارای احادیثی سست.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۲/۱

آغاز: اللهم انی اسالك بالمشية العازمة و بالجود الفایض ... هو حرف اشاره است و اشاره به شاهد بود چون موجود در نظر آید؛ **انجام:** فهم معنی او چو حاصل گشت ×× علت حرف و صوت زایل گشت / چون تجلی کند بوصف کلام ×× بر همه خلق عالم علام

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن احمد بن محمد حسین بن محمد علی خوانساری، تا: آخر ذیحجه ۱۲۹۷ق؛ ۵۲۰گ (۱پ-۵۲۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۹]

● **طوالع اللوامع فی شرح الشرائع** / فقه / عربی

ṭawāli‘-ul lawāmi‘ fī š.-iš šarā’i‘

کاشانی، محمد تقی بن حسین، ۱۲۳۶ - ۱۳۲۱ قمری

kāšānī, mohammad taqī ebn-e hoseyn (1821 - 1903)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

مؤلف از شاگردان صاحب جواهر و داماد محمد جعفر شریعتمدار استرآبادی بوده و دارای تألیفات بسیاری به عربی و فارسی است که نام ۲۲ عنوان آن در منابع موجود آمده، از جمله آثار مهم وی کتاب حاضر است که شرحی مفصل و تحقیق است بر کتاب شرائع الاسلام محقق حلی (- ۶۷۶ق) نام این شرح در منابع یافت نگردیده و تاکنون چاپ نشده است.

[دنا ۳۷۳/۷؛ طبقات اعلام الشیعه قرن ۱۴: ۲۵۳؛ فوائد الرضویة ۴۳۷؛ هدیة العارفین ۳۹۲/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۱

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فیقول: ... انه لما فرغت من تدوین المجلد الثانی من هذا الکتاب الموسوم بطوالع اللوامع فی شرح الشرائع و قد بقی من کتاب الطهارة احکام لم یسعها المجلدان السابقان و هی احکام الطهارات و النجاسات اردت ایرادها فی المجلد الآخر و هو المجلد الثالث فیقول: قال المصنف اعلی الله مقامه؛ **انجام:** ان فعله او ترکه لیس بحرام فهو محکوم بالاستحباب و الکراهة کما اشرنا الی تحقیق هذا المطلب فی المجلد الاول و لهذا اعرضنا عنه، هذا آخر الکلام فی ما اردنا فی هذا المجلد الثالث و قد ختم به کتاب الطهارة لمباحثها کملا و الحمد لله ...

جلد سوم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ مصحح، برخی عبارات قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۲۶۲گ، ۲۹ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۷- ۶۱۶]

● **طوالع مع الصحایف** / - عربی

ṭawāli‘ ma‘-aṣ ṣaḥāyif

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۷×۲۱/۳سم [رایانه]

● **طوالع النساء** / طالع‌بینی / عربی

ṭawāli‘-un nisā’

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۹ط

آغاز: القول علی برج الحمل ... رصاص طالعها المریخ خامس السماء و هو برج حار؛ **انجام:** و باکله علی الریق یبرا باذن الله تعالی تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۳ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳/۲۴ - ۲۷]

● **طوالع و منازل کواکب** / هیئت، طالع‌بینی / فارسی

tavāle‘ va manāzel-e kavākeb

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۸۲۹/۱

آغاز: دوری بصد و چهل و چهار سال شمار کند و برجی به دوازده سال قطع کند و چنین کوکب در فلك پدیدار نیست ... فصل چهارم در منازل ماه و آن بیست و هشت است و نامهای ایشان اینست شرطین، بطین و ثریا؛ **انجام:** (دو ورق به آخر) فصل بیست و هشتم در احوال روزها و اختیارات اگر اتصال قمر و مشتری بود از بروج ... تجارت؟ را قمر در بروج منقلب اما در مع منصرف از سعد و در ثریا باید که متصل بر جدی بود و بر این قیاس اما در این مختصر بدین قدر کنیم پس اگر کسی زیاده از این خواهد بکتب این علم رجوع کند و الله اعلم بالصواب.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۵۲]

● **الطوالع و الموالید** / هیئت / عربی

aṭ-ṭawāli‘ wa-l mawālīd

ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد، ۱۷۲ - ۲۷۲ قمری

abū-ma'šar-e falakī, ja'far ebn-e mohammad (789 - 886)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۷۰

آغاز: الدرجه الثانیه عشر یطلع فیها شجرة رمان و ناقة شول و عن یمینها جرزة بقل و عن یسارها سفط فیه مناقب الصوص؛ **انجام:** الدرجة الثلثون یطلع فیها رجال مرضی فی موضع قد جمعهم جامع فیه ... فی جمع المال فیجمع مالا کثیرا.

نسخه از درجه ۱۲ برج حمل آغاز و به درجه ۳۰ حوت پایان می‌یابد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۲گ، ۱۲ سطر (۸×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۸ - ۶۲]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۱۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد کاظم بن محمد صالح فرشته [نشریه: ۷ - ۲۳۹]

● طوایف الشارحات بالهوادی فی شرح المسالک / بلاغت / عربی

ṭawāyif-uš šāriḥāt bi'l-hawādī fī š.-il masālik

ابن طورغود، حمزة بن طورغود، - ۹۷۹ قمری

ebn-e tūrqūd, hamzat ebn-e tūrqūd (- 1572)

وابسته به: المسالک؛ ابن طورغود، حمزة بن طورغود (-۹۷۹)

تاریخ تألیف: چهارشنبه آغاز شعبان ۹۷۰ق؛ محل تألیف: قسطنطنیه

مؤلف که از قسطنطنیه پس از حج در ۹۶۲ق به دمشق رفته و هشت سال در آنجا مانده و این شرح را در آغاز شعبان ۹۷۰ق ساخته و متن آن را که «المسالک» نام دارد و در معانی و بیان است از روی تلخیص المفتاح در یک «مقدمه» و سه «مسلک» و یک «خاتمه» در دمشق در جمادی الاول ۹۶۲ق ساخته بوده است. (دانش پژوه)

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی علق قلائد الالفاظ مصونة عن تناول الالحاظ محجوبة عن عیون اهل العکاظ علی نحور ابکار غرائب المعان

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وقع تألیف المتن ببلدة دمشق فی شهر جمادی الاولی من شهور اثنتین و ستین و تسع مائة سنة الحمدلله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «اطول، حسن چلبی، ۱ح، تلخ، مط، یح»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۵گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۱۴۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمدلله المیسر للاختتام ... و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین آمین یا معین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محیی الدین عبدالرحمن کوتاهی مدرس مدرسه تیمور طاش در ۹۸۳، سید مصطفی واعظ جامع خاتم؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۹گ، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۵۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴

آغاز: برابر؛**انجام:** و مقامات الاقالیم من بلادها و ق ربها و مقامات الرسالة و مسالک یحتمل الرسالة لانها موسومة بالمسالک و مسالکها بالثلثة و السبل فی وجه الارض

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۱۱۲۹ق؛ محشی؛ مهر: کتابخانه حوضه عثمانی؛ جلد: مقوا، ۲۲۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۵]

● طوایف المشرکین / کلام و اعتقادات / عربی

ṭawāyif-ul mušrikīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۲۳/۳۲

آغاز: المشرکون طوایف؛ **انجام:** فی معنا المعبودیه من شرح صحایف.

بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: میشن [رایانه]

● طوایف و ایلات دارالایمان قم / تاریخ / فارسی

tavāyef va īlāt-e dārol-īmān-e qom

کتابچه مختصری است در تاریخ قم. از اولیت و تمصیر آن و تعداد ده طایفه از قبایل سکنه آن. این کتابچه جزو رسائلی است که در دوره ناصر الدین شاه قاجار، به منظور تدوین مرآت البلدان فراهم آمده و نسخه آن در مجموعه‌ای است که پیش‌تر به شماره «۷۲۵»، در کتابخانه وزارت دارایی بوده و اکنون در مجموعه کاخ گلستان نگهداری می‌شود. این رساله حدود سال ۱۲۹۶ق، به دستور میرزا مهدی خان اعتضاد الدوله - حکمران قم و کاشان - تألیف شده است.

گزارشی از طوایف ذیل در این رساله آمده: ۱. طایفه بنی هاشم (سادات طباطبایی، سادات اسماعیلیه، سادات حسینی، سادات موسوی، سادات رضوی)؛ ۲. طایفه بیگدلی؛ ۳. طایفه حاجی حسینی؛ ۴. طایفه زندیه؛ ۵. طایفه سعدوند؛ ۶. طایفه گائینی؛ ۷. طایفه کلهر؛ ۸. طایفه لشنی و کرزه بر؛ ۹. طایفه عبدالملکی؛ ۱۰. طایفه خلج شادقلی.

چاپ: آقای مدرسی طباطبایی، با استفاده از نسخه زیر، ضمن قم نامه (ص ۷۱-۸۴) به چاپ رسانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۵عکسی و ۱۳۹۸ عکسی

آغاز: الحمد لله الذی برأ الانسان و أطلق ألسنتا بتقدیسه بالمعانی و البیان بدیع السموات و الأرض ... چون به مدلول فرمان قضا توأمان شاهنشاه اسلام پناه اعلی حضرت قدر قدرت سکندر حشمت دارد

دربان ... حکم محکم ملوکانه بر ترقیم بدو آبادی دارالایمان قم و تشخیص معارف و عشایر و ایلات آن بلد شرف صدور یافته، لهذا عرضه می‌دارد که ولایت قم از بلاد محدثه اسلام است؛ **انجام:** طایفه خلج شاد قلی، این طایفه از اخلاج قم بودند ... مرتع آنها درکوه یزدان و هموار شاه آباد است. تعداد نفوس آنها از این قرار است: ذکور ۱۱۳ نفر، اناث ۱۱۵ نفر.

نسخه اصل:کتابخانه وزارت دارایی، نسخه شماره «۷۲۵»؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رساله دوم مجموعه، منتقل شده به مجموعه کاخ گلستان در تهران؛ ۱۴ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۲ و ۲۰۱]

● **طوبی** / شعر / فارسی

tūbā

مثنوی عارفانه‌ای است به شیوه پندنامه و منطق الطیر و مصیبت‌نامه عطار سروده شده و حکایت از ذوق صوفیانه نویسنده می کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۲

آغاز: بسمله، نطق جان بشنو ز دستان ساز من ×× این نوای جان و این آواز من؛ **انجام:** جمله الوانیم و الوان جمال ×× رنگ جانیم و ز خم لایزال

خط: شکسته نستعلیق، کا: رضوان علی، تا: شنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۹۱گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۶]

● **الطود الراسخ فی المنسوخ و الناسخ** / علوم قرآن / عربی

aṭ-ṭawd-ur rāsix fi-l mansūx wa-n nāsix

سخاوی، علی بن محمد، ۵۵۸ - ۶۴۳ قمری

saxāvī, ‘alī ebn-e mohammad (1164 - 1246)

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۷۷]

● **طور الاطوار** / ادبیات / فارسی

towr-el atvār

صافی کازرونی شیرازی، ق۱۱ قمری

sāfī kāzerūnī šīrāzī (- 17c)

متنی بدون نقطه است. آن چه در نسخه ما آمده بخشی از آغاز رساله است. نام مؤلف و رساله در نسخه آتی این طور آمده: «طور الاطوار مولانا صافی شیرازی» و گرنه نامی از آن در منابع و فهرست‌ها نیافتیم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۳۹

آغاز: الحمدلله المکرم و معلم الاعلام و محکم الاحکام و ملهم الالهام و معصم الاعصام و مکمم الاکمام و سلام محموم الاحمام لا محدود الحد و لا معدود العد ... بیت: دور دوار او مدار همه ×× مدد او مداد کار همه؛ **انجام:** هر که دارد مراسم او را ×× گردد آگه مراسم او را / در رود هر که امر داور را ×× در وحل کرده گم سراسر را

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۱۰۸ق، جا: قندهار؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن مشکی، ۱ص (۲۹۳)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۲]

← طور سینا ← مسافرت به طور سینا

● **طور سینا** / کلام و اعتقادات / فارسی

tūr-e sīnā

برغانی، محمد علی بن محمد، - ۱۲۷۲ ؟ قمری

baraqānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad (- 1856)

تاریخ تألیف: رجب ۱۲۴۳ق؛ محب تألیف: قزوین (دارالسلطنه)

در بیان اعتقادات حقه فرقه اثنی عشریه و رد گفتار دیگران است، مشتمل بر «مقدمه» و «تنبیهات» و «خاتمه».

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۸۸

آغاز: الحمدلله الذی احتجب عن خلقه بذاته و تجلی لمعرفة العارفین بصفاته فی ظهور آیاته قال الله تعالی؛ **انجام:** و اما من خاف مقام ربه ونهی النفس عن الهوی فان الجنة هی المأوی قد جف القلم ...

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن معصوم قزوینی، تا: سه‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۲۴۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: یحیی بن کربلایی محمد زمان به سال ۱۲۸۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۰]

● **طور سینا** / عرفان و تصوف / فارسی

tūr-e sīnā

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری

šarīf-e nā’īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مثنوی عرفانی است با عنوان‌های «جلوه»: دومین جلوه آن درباره حادثه کربلا و شهادت امام حسین (ع) است؛ سومین آن در سر اختلاف مذاهب؛ چهارم در اثبات عقل و نفس و حرکت جوهری و جز اینها.

[الذریعة ۸۰۶/۹ و ۱۴۸ و ۲۴۱/۱۹؛ مصفی المقال ۴۴۹؛ تاریخ نایین ۱۲۷ و ۱۷۵؛ انساب خاندانها مردم نایین ص ۳۷؛ نسخه‌های منزوی ۸۷۰ و ۱۷۱۲؛ دنا ۳۷۳/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۷۴
آغاز: ای نهان در ذات و ای پیدا و هست ×× جلوه گر رویت زهر بالا و پست / عکسی از قدرت به دهر انداختی ×× کین زمین و آسمانها را ساختی؛ **انجام:** فکرت افتاد از ره و نتوان کشاند ×× ناقه دیوان دید و از رفتار ماند
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن تریاکی، ۱۹۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۸سم [ف: ۳ – ۵۴۷]

● **طور سینا** / اخلاق / فارسی

tūr-e sīnā

به نام محمدشاه است با عنوان‌های «جلوه» و «جذوه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: فخرالدین؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ مذهب، ۲۱۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [سنا: ف: ۱ – ۴۰۷]

● **طور معانی = شرح طور = شرح مشکلات دیوان حافظ = طومار معانی** / ادبیات / فارسی

tūr-e ma‘ānī = š.-e tūr = š.-e moškelāt-e d.-e hāfez = tūmār-e ma‘ānī

ابراهیم آبادی، زین العابدین، ق۱۲ قمری
ebrāhīm ābādī, zeyn-ol-‘ābedīn (- 18c)
وابسته به: دیوان حافظ شیرازی؛ حافظ شیرازی، شمس الدین محمد (-۷۹۲)
تاریخ تألیف: ۱۱۱۸ق
گزارش «استعارات و عبارات و مرکبات و تفضیلات و معانی ابیات مشکلات و اصطلاح دیوانگان ازل» دیوان حافظ است. «خلاصه آن‌که این اسرار ترجمان دیوان غیب اللسان که مسمی به شرح طور معانی است». مؤلف در آغاز کتاب می‌گوید: «روزی در مجلس اهل تصوف مذکور بیت دیوان حضرت ایشان در میان آمد. معانیش به هیچ وجه بر روی کار نیامد که تا مقبول اهل عقول گردد و هم در این فکر روز گذشت. شب در آمد. نصف اللیل صورت مبارک حضرت خواجه به لباس قلندری و شوکت سکندری به نظر درآمد که از نور تاب آفتاب جمالش خانه تیره درون را بیت الله ساخت و سینه کثیف را از هر کثافت پرداخت. از لطف و عنایت بی نهایت معنی این بیت را به نوعی منکشف گردانیدند که تمام اسرار دیوان بر فکر من متحقق گشت». پس از خطبه کتاب مقدمه‌ای درباره معنای کلماتی است که در دیوان به رمز و اشاره از آنها صحبت شده و پس از آن معنای ابیات دیوان حافظ به ترتیب شروع شده است. (حکیم)
آغاز: بعد از حمد و ثنای ذات مطلق که از فهم و ادراک بشر در بحر صفات خویش آشنا و از تاب ضمیر منیر آفتاب خود ... ذره بی مقدار زین العابدین زین الله بصره ... مولد عنصر وجودش منشأ گوهر شهودش ابراهیم آباد حفظه الله تعالی عن الافات ... الا یا ایها الساقی ادر کاساً و ناولها ... الا موضوع است از برای خبردار کردن و گاهی استعمال می‌کنند برای عرض یا به جهت اندا ...
[دنا ۶/ ۸۴۰؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۰۴/۵؛ فهرستواره منزوی ج ۷، ص ۶۴۴؛ مشترک پاکستان ج ۳، ص۱۶۰۲-۱۶۰۳]

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۹۷
آغاز: برابر شد؛ **انجام:** ساقی اندر قم خم باز می‌گلگون کرد ×× در می‌کهنه دیرینه ما افیون کرد؛ چنان چه با آدم کرد و با حضرت ابراهیم چه امتحان محبت خود نمود بر سر حضرت
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۶۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۹۴]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۹-۴/۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای صوفی اگر تو هم مانند شراب در خلوة چهل صباح بگذرانی باده شوق تو صاف خواهد برآمد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی در آخر آن آمده: «کتب لاجل احمد ابیوردی الوطن و در میان نسخه مطلبی از عبداللطیف حسینی نوشته شده»؛ جلد: مقوا، ۳۹گ، ۲۴-۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۸۶۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** تا درین حال میان در میان تبریزیان و الوندیان خصومت است. و در آیتی مراد از مکاران الوندی نفس و شیطان است زیرا در میان حسن ظاهری و شیطان تصرف بسیار است معنی بیت بر ظاهر است؛ انجامه: «قد وقع الفراغ من تحریر شرح بعض ابیات خواجه حافظ قدس سره العزیز و انا الحقیر المذنب الاسیر المقید بقید الذنوب صالح بن الشیخ یوسف بن الشیخ مولان بن الشیخ عزین (؟ کمی پارگی دارد) بن الشیخ شمس الدین بن الشیخ محمود الملقب بالشیخ مولان. اللهم اغفر لهم و احشرهم فی زمرة النبیین و الشهداء و الصالحین بحرمة محمد صلی الله علیه و سلم و اله الطیبین الطاهرین و صحابته الاکرمین. امین و الحمدلله رب العالمین فی سنة الف و مأتین و ستة و ثلاثین من هجرة خیر البریة علیه افضل الصلاة و الحیة (کذا؛ التحیة) انا و ان کنت و لست فی مقام و مقال اهل الشرب فاما منذ عشرین سنة مرامی و منالی و منامی و یقظتی بل کل اون و زمان مضی عمری فی محبتهم و السعی فی اثرهم و نفسی و الشیطان وحب الدنیا قعدونی عن الوصول و المطلوب. اما بعد فان النبی صلی الله علیه و سلم قال المرء محشور مع من احب و انا تراب اقدامهم و متشبث بهم محقق من متشبث باذیال المقبل فهو مقبل»
خط: نستعلیق، کا: صالح بن شیخ یوسف بن شیخ مولان بن شیخ عزین (؟) بن شیخ شمس الدین بن شیخ محمود ملقب به شیخ مولان، تا: ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ بر فراز ابیات و کلمات معنا

شده، مصحح، یادداشتهای دو برگ الحاقی آغاز: نام کتاب به صورت «تفسیر حافظ نظم شیخ یوسف بن شیخ مولان»؛ تملک: محمد عطاری در مهاباد، محمد مولوی زاده، محمد مولوی بن حاج عبدالله مولوی در جمادی الاول ۱۳۴۰ق؛ خریداری از احمد طاهری کاشانی در خرداد ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۹گ، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۰۱]

● الطورنوج = شرح العوامل المائة = اعراب العوامل المائة / نحو / عربی

aṭ-ṭuwrnūj = š.-il ʻawāmil-il mi'a = iʻrāb-u ʻawāmil-il mi'a

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (–۴۷۱)

شرح مختصری است بر «عوامل المائة» شیخ عبدالقاهر جرجانی که در آن تنها اعراب و تجزیه و ترکیب آن را بیان کرده است.

آغاز: الحمد لمن وجب علینا ثناوه و لمن لایزول من ... علی محمد سید الانام و علی آله و اصحابه الکرام و بعد ... یطلبون شرحاً للعوامل للشیخ الامام عبدالقاهر ... اعرابها بقدر طاقتی و لم ازید علی اعرابها عملاما ...

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۰۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی انه مضاف الیه للمعرفة واضح الی علی و استعمال مجرور معطوف.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۵۰ق؛ تملک: سید محمدحسین، غره شعبان ۱۲۷۸؛ جلد: تیماج روغنی، ۶۴ص (۱۰۰–۱۶۳)، ۱۷ سطر، اندازه:۱۲×۱۷سم [ف: – ۲۵۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۴/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۳۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی مائة عامل و استعمالها و استعمال مجرور مضاف الیه للاستعمال راجع الی مائة عامل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الاول ۹۹۴ق؛ محشی، مذیل است به شرح دیباچه مصباح ابوالفتح ناصر بن ابوالمکارم عبدالسید بن علی مطرزی خوارزمی ایضاً از یکی از فضلای همان صفحات، و این شرح اخیر که بدون خطبه و دیباچه است به قدری نسخه‌اش پرغلط و محرف است که تقریباً غیر منتفع بها است، آغاز شرح دیباچه: «الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله اجمعین فهذه اوراق الاعراب (کذا) لدباجة (کذا) المصباح قال المصنف رحمه الله اما بعد اما کلمة متصمنة»، انجام: «لان الفعل یجوزان یکون شیئاً آخر غیر الخامس»؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۸۲گ (۵۷+۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۲ – ۱۹۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۷۰/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو مع خبره جملة اسمیة لا محل لها من الاعراب لانها لا تقع موقع المفرد

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شیخ احمد، تهرانی، تا: حدود ۱۲۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۵۴گ (۱۰۱–۱۵۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۸ – ۶۱۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** معمول مجرور علی انه مضاف الیه لمصاحبه فعل مجرور علی انه مضاف الیه للمعمول ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۳۳گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳ و ۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۳سم [ف: ۱۹ – ۷۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۷۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مجرور بها و الجار مع المجرور متعلق بثابت مرفوع المحل.

تذکر: نام کتاب باتوجه به نسخه مشابه تکمیل شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵گ (۴۶پ–۵۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ – ۴۴]

↩ الطوسی ⪢ مشایخ الطوسی

↩ الطوسیة الخامسة ⪢ تخمیس دالیة المتنبی و الحماسة اللامیة للمعری

↩ طوطی نامه ⪢ جواهر الاسمار

● طوطی نامه = چهل طوطی / داستان / فارسی

tūtī nāme = čehel tūtī

نخشبی، ضیاء الدین، – ۷۵۱ قمری

naxšabī, zīyā'-od-dīn (- 1351)

متن هندی در ۷۲ داستان، کار نخشبی در ۵۲ «حکایت»، داستان رفتن بازرگان به مسافرت و سفارش به همسرش در مشورت با شارك و طوطی و دل باختن زن به بیگانه و سرگرم ساختن طوطی اورا با گفتن داستان ها تا برگشت همسر. (احمد منزوی)

آغاز: مناجات به حضرت رازق النعمات ... که رازق نعم عمیم اوست ... خدایا اهل دل را ذوق دل ده ×× ضیاء نخشبی را شوق دل ده

چاپ: در سال ۱۳۷۲ نیز با تصحیح و تعلیقات فتح الله مجتبایی و غلامعلی آریا از سوی انتشارات منوچهری منتشر شده است.

[دنا ۳۷۳/۷-۳۷۴ (۱۸ نسخه)؛ گنج بخش ۱۳۷۴/۳؛ الذریعه ۳۱۵/۵ با عنوان «چهل طوطی»؛ فهرستواره منزوی ۴۳۹/۱]

شرح و حواشی:

۱- فرهنگ طوطی نامه؛ نخشبی، ضیاء الدین (–۷۵۱)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۵

آغاز: دست تو کی شود حمایل دوست؛ **انجام:** پس چندان ذکر او کرد که خسرو را هور دیدن او شد.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: قهوه‌ای، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۱۵سطر(۹ ×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱/۴۷ – ۸۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۶-ف

نسخه اصل: حالت افندی ش ۹۰؛ خط: نسخ، کا: محمد خنجی، تا: پنج‌شنبه ۱۳ محرم ۹۵۵ق؛ ۲۶۰گ [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کسی سر آن مرغ خورده است، اگر کسی سر او بخورد هم عاقبت.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۱۷۱گ، ۱۷ سطر (۱۱/۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۷ – ۱۳۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۶

آغاز: حاکی این حکایت و راوی این روایت یعنی ضیاء نخشبی غفرالله له و لوالدیه و احسن الیهما چنین گوید که ساعتی خوش و ایامی دلکش؛ **انجام:** ذکر زن و نام عورت نبرد و باقی عمر مردانه بگذرانید حق سبحانه و تعالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ صفحه آغاز نانوشته و گویا یک برگ از انجام نیز نانوشته است، مجدول، دارای سرلوح مذهب، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۶۳۰ – ۱۴۵]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۱۶/۲

آغاز: شد و مکاشحت و مکاوحت ایشان؛ **انجام:** برخیز و بجانب خانه خودرو و باقی عمر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ۱۰۱۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۷۴ص (۲۴–۹۸)، ۱۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ – ۱۷۲۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۵۹

آغاز: مطرا که با چهچه بلبلان و صفیر دلکش عندلبیان تناسب اتفاقی داشت، بغایت نشاط سنج و مسرت اندیش؛ **انجام:** شاهد معنی را چندین اسباب زینت.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی سروته است؛ جلد: مقوایی، ۱۸۴گ، ۱۹سطر(۹× ۱۷) ، اندازه: ۱۵×۲۳/۷سم [ف: ۷ – ۱۳۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۴

آغاز: ضیاء نخشبی گر پرگناهست ×× ولیکن آب چشمش عذر خواهست؛ **انجام:** عاشق شدن خجسته و بر زمین زدن شارک همه باز نمود پنجاه و دو شب.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی‌سروته است؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ – ۱۳۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۰]

۸. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه:بدون شماره

تا قصه هشتم؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ – ۳۳۱]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مرا قصدی از آن باشد نخفتن

خط: نستعلیق، کا: هارون، تا: ۲۹ شعبان ۱۱۳۰ق، جا: لکهی پرکنه جتویی سرکار پهکر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۳۷ص (۱–۲۳۷)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۹ – ۱۱۵۰]

۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۴/۱

آغاز: بسمله اما روایان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شیرین گفتار و صرافان ... در شهری از شهرهای هند، خواجه بود مبارک نام با مال و منال و خیل و خدم ... اشتیاق فرزند دلبندی داشت؛ **انجام:** داستان شب ۳۳ چون خلیل آفتاب سخن در آتش.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۱۱–۱۶ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۶۴]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ضیاء نخشبی افسانه ها گفت ×× وزان افسانه ها در خواب خوش خفت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق، جا: هندوستان؛ جلد: مشمع، ۲۹۳گ، ۱۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳۶ – ۲۷]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۴۵/۲-۲۰/۶۵

آغاز: بسمله و به نستعین نقل کرده اند که تاجری بوده درکجرات که او را خواجه خداداد می‌گفتند مردی بود دولت بسیار داشت و هرگز زن نمی‌گرفت؛ **انجام:** خاتون گفت ای دزد شما چهارتن هر یک دو تخم از خود دارید ... من هم سه تخم برداشتم که با شما موافق باشم.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۸۶۳]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲۸

آغاز: بسمله، اما راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند؛ **انجام:** بشهر خود روانه گردیده این داستان از ایشان بیادگار بماند سنه ۱۲۳۶ تمام گردید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۸۶

کا: عبدالغیاث خان سردار، تا: ۱۲۷۹ق؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (۳۱ برگ) و انجام؛ ۱۶ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۲۰/۵×۲۷سم [ف: ۲–۴۹]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۴-ف

نسخه اصل: بادلیان ۴۴۴ اوزلی ۵۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲۳گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۰]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۱-ف

نسخه اصل: پاریس p. 378 (بلوشه ۳۲/۴ ش ۲۰۵۱)؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۹گ، ۲۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۰]
۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** عروس فضل را پیرایه او داد ×× ندیمان را قوی سرمایه او داد / جهان را هست هشیاری نمانده ×× شبی در وقت بیداری نمانده
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ شعبان؛ مجدول، با سرلوح مزدوج؛ جلد: تیماج، ۳۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۵۰۶]

● **طوطی نامه** / داستان / فارسی

tūtī-nāme

علامی، ابوالفضل بن مبارک، ۹۵۸؟ - ۱۰۱۱ ؟ قمری
'allāmī, ab-ol-fazl ebn-e mobārak (1551 - 1603)

منتخبی است از «طوطی نامه» ضیاء الدین نخشبی.
آغاز: بسمله، بعد سپاس خداوندی زمان و زمین و ستایش وادار جان آفرین که طوطیان باغ قابلیت

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نام زنی مهربان ... ایزد تعالی توفیق طاعت و نیکوکاری عطاء جمیع عباد کرد ... بالنبی و آله مجاد. تم.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵/۷۰
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: گالینگور، ۱۶گ (۳۱۰ر-۳۲۵ر)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۲۳]

● **طوطی نامه** / ادبیات / فارسی

tūtī nāme

فقیر، عبدالله

faqīr, 'abd-ol-lāh

به نثر باید چهل طوطی عبدالله فقیر باشد که پیش از آن طوطی نامه دارا شکوه است و پیش از آن طوطی نامه ضیاءالدین نخشبی که ترجمه‌ای است از هندی در ۷۳۰.
[سبک شناسی ۲۶۰/۳؛ الذریعة ۳۱۶/۵ و ۱۸۱/۱۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۶/۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با سرلوح گل و بوته دار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۲گ (۱۲۴ر-۱۷۵پ)، ۱۲ سطر چلیپایی ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۱]

● **طوطی نامه** / داستان / فارسی

tūtī-nāme

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۷۲
آغاز: بسمله، و بالقصه که هر کس بقدر فهم و عقل باید چند کلمه از کمال خود تقریر نماید که موجب حدیث؛ **انجام:** طوطی را برداشته قلندر وار ... رفته و چند مدت هم زندگانی کرد تا آنکه از دار دنیا به دار بقا رحلت ...
داستان خواجه خداداد تاجر است که به پیشنهاد پیره زنی، دختری به عقد خود در می‌آورد و آن دختر تمنای دو طوطی از خواجه می‌کند و ماجرا، حکایات آن دو طوطی است که کل کتاب را تشکیل می‌دهد. با توجه به این که سخن از «تومان» شد، کتاب در دوره قاجار تألیف شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۵ - ۱۲۷]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۸۴
با ۶۲ مینیاتور؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حسین رشتیان [رایانه]
۳. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۴۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۶۷]

● **طوفان البکاء فی مقاتل الشهداء** / تاریخ معصومین/ فارسی
tūfān-ol bokā' fī moqātel-eš šohadā'

جوهری، محمد ابراهیم بن محمد باقر، - ۱۲۵۳ قمری
jowharī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad bāqer (- 1838)

تاریخ تألیف: ۲۱ ربیع الاول ۱۲۵۲ق
کتابی در تاریخ امامان و سوگواری است در یک «مقدمه» و چهارده «آتشکده» و هر آتشکده در چند «شعله» به نثر و بیشتر به نظم و یک «خاتمه»: آتشکده ۱. احوال خاتم پیامبران، ۲. مصیبت حضرت زهرا، ۳. حضرت علی (ع)، ۴. حضرت امام حسن، ۴. امام حسین، ... ۱۰. امام هشتم، ... ۱۴. احوالات حضرت قائم (ع)، خاتمه در احوالات مصنف در قزوین است.
آغاز: «بسملة، نحمدک اللهم یا من خصنا بمصیبة من بکا علیه السموات و سکانها و الجبال و خزانها و الأرض و قیعانها ... زبان من و حمد است سست ×× شکسته قلم کی نویسد درست؛ حمد نخستین و نخستین حمدی که آرایش جمال و پیرایه بالای شاهد دلارای سخن را شاهد تحفه بارگاه محمودی ...
انجام: امید که خداوند عالم جمیع شیعیان و محبین اهل بیت اطهار را نمیراند مگر به محبت ائمه اطهار و از این نشأ فانی نبرد مگر آمرزیده و درستکار المرجو من اخوان الدینی و الخلان الیقین ان انظروا الیها بعین العنایة من البدایة الی النهایة
چاپ: بارها این کتاب به چاپ رسیده است؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۶۷ (افست از روی چاپ امیر بهادر)، رحلی، ۳۰۹ص
[مشترک پاکستان ۱۲۴۹/۸؛ الذریعة ۱۸۲/۱۵ و ۲۱۱/۹ و ۴۲۴/۴؛ دنا ۳۷۴/۷-۳۷۵ (۴۷ نسخه)؛ مشار فارسی ۳۴۷۰/۳-۳۴۷۱؛ ریحانة الادب ۲۸۶/۱؛ فرهنگ سخنوران ۱۴۱؛ اعیان الشیعة ۵۳۰/۱۵؛ اعلام الشیعة ۱۶۱/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۷/۲؛ ایضاح المکنون ۸۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۷۱۷/۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۵
کا: میرزا ولد محمد رحیم، تا: ۱۲۴۶ق؛ انتقال از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۰×۳۰سم [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** عین تمنای ماست ترک تمنا رازق ... منت خدائی را که توفیق یافته حیات مستعار باقی بود که کتاب طوفان البکاء.
خط: نستعلیق، کا: عباسقلی بن حسن، تا: ۱۲۵۰ق [رایانه]
۳. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه:۳۱
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد رضا، تا: چهارشنبه ۳ رجب ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: استانبولی، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۶۹۳]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [الفبائی: ۳۹۶]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** حی سمیع و بصیر و عالم عادل×× قادر و قیوم و فرد و وتر و توانا ... بحق محمد و آله الأطهار الاخیار الابرار.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: وسط (پس از ورق اول حدود ۵۶ برگ ساقط است)؛ واقف: خان بابا مشار، خرداد ۱۳۴۵؛ جلد: مقوا، ۱۴۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۴ – ۳۴۶]
۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** اول کتاب حمد است و آخر نیز به قصیده حمد پرداخته به رشته نظم کشیده شد: ای زصفات تو ذات پاک تو پیدا ... خالق و سبحانی و حکیمی و دانا ×× حی وسمیع و بصیر و عالم و عادل ×× قادر و قیوم و فرد و توانا.
خط: نستعلیق، کا: فتح علی نوری، تا: یک‌شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ جلد: گالینگور سبز مذهب، ۲۳۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۱]
۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۹۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** رازق و رحمانی و رؤف و رحیمی ×× خالق سبحانی و حکیمی و دانا / حی و سمیع و بصیر و عالم و عادل ×× قادر و قیوم و فرد وتر وتوانا
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر مکتب دار بختیاری، تا: صفر ۱۲۵۵ق، مهر: «محمد باقر العلوم» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۲]
۸. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** حی و بصیر و عادل ×× قادر و قیوم فرد و توانا
خط: نسخ، کا: ابن علی بن حسن، تا: سلخ جمادی الثانی ۱۲۵۵ق؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۲۳گ، ۲۱سطر ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [حوزه و موزه عبدالعظیم: ف: – ۴۸]
۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۴ رمضان ۱۲۵۶ق؛ مجدول، با سرلوح؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۹۵]
۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** خالق سبحانی وحکیمی و دانا ×× حی و سمیع و بصیر و عالم و عادل / قادر و قیوم و فرد و وتر و توانا. منت خدای را که توفیق یافته حیات مستعار باقی بود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۱]
۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی شیر بن میرزا محمد عصمت آبادی، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق؛ ۱۹۵گ، ۲۶ سطر (۱۴×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲۰ – ۴۱۸]
۱۲. اراک؛ نسخه‌های پراکنده؛ شماره نسخه:۲۰۲/۱
آغاز: مقبول حضرت بی نیازی
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۰ق؛ کتاب برای چاپ یا از روی نسخه چاپ شده، استنساخ گردیده؛ تملک: آقای سید مصطفی واعظ تهرانی ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۵گ(۱ر–۴۴۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶/۵سم [دو کتابخانه اراک: – ۲۳۷]
۱۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰
خط: نسخ، کا: براتعلی بن استاد حسن نجف آبادی، تا: سه‌شنبه غره جمادی الثانی ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۳۴۲]
۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میر محمد بن میر بابا ساسی کلامی ساکن بارفروش، تا: سه‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲ – ۷۹]
۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این برادر محترم را سرافراز داشته بحق محمد و آله.
خط: نستعلیق، کا: جوهری، جعفر، تا: ۱۲۶۲ق [رایانه]
۱۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۱۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۶۳ق، جا: قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ در انتهای نسخه دوازده بند محتشم کاشانی وکلام بیدل؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ [ف: ۱ – ۱۸۱]
۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۸
آغاز: برابر ؛ **انجام:** حی سمیع و بصیر و عالم عادل ×× قادر و قیوم و فرد و وتر و توانا ... بحق محمد و آله الأطهار الاخیار الابرار.
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن قربانعلی، تا: چهارشنبه ۷ جمادی الاول ۱۲۶۴ق؛ قبل از ۱۵ ورق آخر حدود ۴ ورق ساقط است؛ ۱۴۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۳/۹سم [ف: ۱۴ – ۳۴۵]
۱۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۵۱

کامل؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ به ضمیمه بن محتشم کاشانی، مجدول؛ ۲۸۱گ، ۲۲ سطر [ف: ۱-۱۸۱]

۱۹. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مرا خالی از ریا گردان ×× تن ضعیف مرا خاک کربلا گردان.

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن استاد علی دماوندی، تا: ۱۲۶۵ق، جا: اشرف؛ مجدول؛ واقف: عباسعلی باقرآبادی، ذیحجه ۱۲۶۶ق؛ ۲۶۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: - ۲۱]

۲۰. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** رازق رحمانی و رؤف رحیمی خالق سبحانی و حکمی و والی حی سمیع بصیر عالم و عادل ... حیات مستعار باقی بود که کتاب طوفان البکا شرف اختتام پذیرفت

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: آدینه محمد بن حسین خان، تا: شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۵۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ]

۲۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۳۲

خط: نستعلیق، کا: هدایت الله، تا: چهارشنبه ۵ ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ دوازده بند محتشم نیز در آخر آن ضمیمه شده؛ ۱۷۸گ، ۲۵ سطر(۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰۰

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان قاجار، تا: ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳۷گ، ۲۲ سطر(۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۱۶ - ۶۷۷]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفتند هر که تو را فرستاده است امام است.

خط: نستعلیق، کا: احمد بن اسماعیل ورتوافی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۶۸ق؛ ۲۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۳-۲۶۷]

۲۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۳۳/۳

آغاز: بی اختیار نعره کشید و زپا فتاد اهل بیت رسالت به گمان آن که خواتون قیامت ازدنیا رحلت نموده مضطرب احوال به سوی بلال دویدند که ای بلال اذان مگوی که شد خاک تیره بر سرما؛ **انجام:** یا حسین خداجان‌های ما را فدای تو گرداند که همه انبیاء آمرزش گناهان دوستان تو را ازحق می‌طلبند ای خدا دست ما را ازدامان امام حسین علیه السلام آقای ما کوتاه مکن وما را به شفاعت او برسان ... هرکه خواند دعا طمع دارم ×× زانکه من بنده گنه کارم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: گالینگور سبز، ۷۷گ (۱۲۲ر-۱۹۸ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۲]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۷۸

آغاز: و بوستانیست بی نیاد و دنیائیست بی ثبات بازاریست؛ **انجام:** و در سرمن رای و در پهلوی ماجد خویش دفن نمودند ... و اهلک اعلائهم اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۱۶-۵۴/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا طالقانی فشندکی، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ ۲۱۲گ، ۲۱-۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۸۶۳]

۲۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۷

خط: نستعلیق، کا: رضا بن حسن اسفر جائی، تا: ۲۴ محرم ۱۲۷۵ق؛ ۳۷۲گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۱]

۲۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۲۸

آغاز: ... شعله پنجم غضب خلافت نمودن ابابکر ملعون ... بعد پیغمبر چه شد حالش دگرگون فاطمه ×× شد زمحنتهای گوناگون جگر خون فاطمه؛ **انجام:** کس نیابد لذت فیض حضور اندر غیاب ×× کی جهان روشن شود پیش از طلوع آفتاب / درفراق او دلی داریم از فرقت کباب ×× اشتیاق ما بوی افزون ومستسقی بآب

از اول شعله پنجم از آتشکده دوم تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حسن بن محمد تقی طالقانی، تا: ۱۴ رمضان ۱۲۸۱ق (شاید هم ۱۲۰۸ق)؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۵۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۵/۳ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** شعله بیست و هشتم وداع کردن مظلوم کربلا اهل بیت را ... و قریش بعبدون الوثنین من له عم کعمی جعفر وهب الله اجتحتین فی سبیل الله ماذا صنعوا أمة السوء معاً بالعترتین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مصحح؛ ۷۷گ (۱۵۷ر-۲۳۳پ)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۳۴]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۶۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** که ضرب ید الله از ضرب ماست ×× کر اطاقت ضرب دست خداست

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۳۰۹-۳۳۸) اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳۶ - ۹۷]

۳۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۷۹

آغاز: و این سفینه را طوفان البکاء نامیدم. این سفینه گشت؛ **انجام:** آتشکده دوازدهم در احوالات حضرت امام حسن عسکری علیه السلام ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۸۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۲/۳۳ - ۱۰۲]

۳۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: - ۹۴]

۳۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۲ط

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۴]

۳۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بلال آشفته حال بفرموده آن یعقوب بیت الاحزان ملال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ، ۱۵-۲۴ سطر (۱۴×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۴]

۳۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکیل کارخانه ذوالجلال بلال را طلبید و فرمود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۶۴گ، ۲۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۳۸]

۳۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۳۶

آغاز: کشتی عمر تو چون گردید طوفانی بظلم ×× کشتی افلاک ازین پس غرق خون باد ای پدر / گر جه جان خواهی برون رفت از تن ما اهل بیت ×× بی تو جان اهل بیت از تن برون باد ای پدر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ تملک در سال ۱۲۶۲ و احمد رستم خان کرمانشاهی در ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۲]

۳۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۴۰

آغاز: چه شور قیامت بر انگیختند ×× بهم کفر واسلام آویختند / دوفوج از دو سو شورش از چار سو ×× عیان شدزکردان پرخاش جو؛ **انجام:** چشم سکینه درآن میانه ×× افتاد ناگه بر شمر بدخو

بخشی از شعله چهارم تا شعله سی و هشتم شهادت سید جوانان بهشت وجداکردن سر شهیدان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۲گ، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۶]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲-۱۰/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** حی سمیع و بصیر و عالم و عادل ×× قادر قیوم فردوتر توانا منت خدایرا که توفیق خاتمه حیات مستعاد باقی بود که کتاب طوفان البکاء شرف اختتام پذیرفت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۲۶-۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۵ - ۲۸۶۳]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۱۱-۲۵/۲۰۱

آغاز: بسمله الحمد کله لله و الصلوة و السلام علی رسول الله و علی اله ال الله سیما المجاهد فی ... یکی دیگر از اصحاب گفت نباید اینجا نخل باشد من مکرر از این راه رفته و برگشته‌ام؛ **انجام:** که از خود او بود گرفت و شمش‌ها را متصرف شد و صاحب دولت کلی شد و نرسید باین دولت الا بجهت امانت که خیانت نکرد اگر نیامده بود.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۶۴]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۱۰-۲۵/۲۰۰

آغاز: شعله سیم به بستر ناخوشی افتادن احمد مختار ومیراث بخشیدن بحیدر کرار و وداع اصحاب افلاکیان چه قرعه ماتم فکنده اند ×× اول بنام سید عالم فکنده‌اند؛ **انجام:** با پدر بزرگوار بست و نه سال و دو ماه زیست و مدت امامتش بیست سال و چهار ماه بود الا لعنة الله علی قوم الظالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۶۳]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اصغر عبدالله زاده سلماسی، مقیم ارضروم، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۳۵۰ق؛ پس از این ضمن ۱۹ صفحه چند مجلسی در مصیبت از بیدل قزوینی و اشعاری از محتشم کاشانی و مقبل ضمیمه است؛ واقف: علی اصغر عبدالله زاده سلماسی، مقیم ارضروم، ۲۶ شهریور ۱۳۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱۴گ، اندازه: ۲۹×۳۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۱۴]

۴۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: - ۱۰۲]

۴۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۸۱

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۱۹]

۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۰۴/۲

آغاز: بسمله، در بیان لشکر کشیدن خاتم پیغمبران ببین روز محشر باحوال او ×× ببخشش به پیغمبر و آل او

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ ۳۴گ (۵۱-۸۴)، ۱۲ و ۱۴ سطر (۱۰×۱۴/۵ و ۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۲۴]

۴۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۲۸-۳۵/۸

آغاز: و ضلال صدر نشینان محفل مودت و جان نثاری و صدرگزینان طاعت وفرمان ... چرخ انتظار ماه محرم همی کشید ×× اما خبر زشورش ماه صفر نداشت؛ **انجام:** شعله یازدهم،کیفیت احوالات ... امام علی النقی صلوات الله علیهما مشتمل بر دو شعله. شعله اول ذکر شهادت امام محمدتقی (ع) شعله دویم ... مجبورم از ستیزه این ذال جابره ×× چون صاحبان فضل ز زنهای فاجره

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه مصور است و در میان نسخه در برخی صفحات تصویر داستان‌های مربوطه ترسیم درج شده؛ جلد: تیماج، ۱۶۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۵ - ۲۸۶۴]

۴۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۰۰

آغاز: گهی کافغان زدرد بی دوا داشت ×× غم بیماری زین العباد داشت / چو آهی می‌کشید آهش اثر داشت ×× تو گوئی از دل زینب خبر داشت؛ **انجام:** چون سرهای مطهر شهدای کربلا با اسیران رسول بال بسته و مغلول داخل مجلس ابن زیاد ولد الزنا می‌نمودند آن ملعون ازل وابد آن روز به جهت تماشای اسرای آل

محمد صلی الله علیه وآله بار عام داده
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۱۳۶۲]

۴۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس در جهاد کوشید تا جام شهادت سر کشید
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۹۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳/۲ معزی
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای قوم آیا حلال پیغمبر را حرام یا حرام او را حلال نموده ام. ای اهل کوفه و ... منم آن حسینی که مرا پیغمبر شما مکرر می‌بوسید.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در انتهای مجموعه یادداشتی در آداب افطار و صائم، موعظه‌ای از پیامبر اکرم (ص) و چند دعا و طلسم آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۴۸پ-۶۵ر)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۶۵]

۵۰. اراک؛ موزه چهار فصل؛ شماره نسخه:۱۹۰
آغاز: مطلع گردید و جواب نگفت در آن وقت آواز بلال بلند شد که الصلات یا رسول الله (ص) حضرت فرمود؛ **انجام:** یکی گوید امیرالمؤمنین شد کشته در سجد نباشد باب ما امیرالمؤمنین نامی
از آتشکده دوم تا آخر آتشکده هفتم؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ تملک: مصطفی هجرتی در ۱۳۳۵؛ اهدایی: سید محمد هجرتی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی، ۱۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [دو کتابخانه اراک: - ۲۲۳]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۰۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۰۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از فائزه داوودی [رایانه]

۵۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفتند هر که تو را فرستاده است امام است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: - ۱۱۴]

۵۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفتند هر که تو را فرستاده است امام است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: - ۱۱۴]

۵۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفتند هر که تو را فرستاده است امام است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: - ۱۱۴]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۴۲
آغاز: برون آمد ... او کردگار نکردی خدائی؛ **انجام:** همچون کشتی بی بادبان.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [الفبائی: ۶۵۸]

۵۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۴۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** که آن محفل کند شرک خفی آغاز مسکینی ×× در آن میدان کند کفر جلی فریاد آمنا / شدند از فیض عزم و خرم لطف رای او ×× ز غوغای بلا انکیز محشر خیز
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۷۶گ (۱۸۱ر-۲۵۶ر)، ۱۹-۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۷۳]

۵۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۸۱گ، ۱۸ سطر [ف: ۱ - ۱۸۱]

● طوفان عشق / داستان / فارسی

tūfān-e ʻešq

از ناشناسی هم روزگار، داستانی است عشقی.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۱۷
آغاز: قطره اشکی که در گوشه چشم داشت پاک کرد آهسته سر برداشت، با یک نگاه عمیق و مبهوتانه به رخسار من نظر دوخت؛ **انجام:** سرم را از روی یادداشت ها بلند کردم، دیدم هنوز به خواب آرامی فرو رفته است در گوشه لبان رنگ پریده او لبخند ساده ای مشهود بود گوئی در عالم رؤیا سرای نازنین را می‌دید که او را به سوی خود دعوت می کند ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: شومیز صورتی، ۲۳ - ۲۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳ - ۲۲۰]

● طوق الحمامة / - عربی

ṭawq-ul ḥamāma

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۲/۱عکسی
آغاز: بسمله. و بالله التوفیق الحمد لله مجیر الحمام فی بیت الحرام ... هذا تألیف فی الحمام یسمی طوق الحمامة
نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، ش ۱۵۴۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۲ص (۱-۱۲)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۵۰]

● طوق الحمامة فی الالفة و الآلاف / اخلاق / عربی

ṭawq-ul ḥamāma fī-l ulfat-i wa-l ālāf

ابن حزم، علی بن احمد، ۳۸۴ - ۴۵۶ قمری

ebn-e hazm, ʻalī ebn-e ahmad (995 - 1065)

چاپ: بیروت، مکتبة الحیاة، ۱۹۶۴م، ۲۴۸ص ؛ بیروت، محقق: فاروق سعد، مکتبة دار الحیاة، ۱۳۶ص، ۱۹۷۲م.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۹-ف

نسخه اصل: لیدن Or. 927؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: آغاز رجب ۷۳۸ق؛ ۱۳۷گ [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۸۰-ف

نسخه اصل: چاپ D.K. Petrof از متن عرب با ترجمه فرانسه در سنت پترسبورگ در ۱۹۱۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۶]

● الطوق الصادح المفصل بجواهر البیان الواضح / تاریخ / عربی

aṭ-ṭawq-uṣ ṣādiḥ-ul mufaṣṣal bi-jawāhir-il bayān-il wāḍiḥ

کوکبانی، یوسف بن علی، - ۱۱۱۵ قمری

kokabānī, yūsof ebn-e ʻalī (- 1704)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱ محرم ۱۰۹۵ق

در ادب و تاریخ زیدیان به نثر و نظم عربی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۹۷

آغاز: احمد من طرقنی بالانعام فسجعت بحمده علی قصب الاقلام؛ **انجام:** بمحروس وادی صهر.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۷ رمضان ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ این نسخه را دومین بار خود مؤلف نوشته است، به دو نسخ قرن ۱۰ و ۱۱ دومی معرب، گویا اصل، نسخه زیدی است؛ ۲۳۴گ، ۲۳ سطر (۱۶/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۵۴]

● طول بلد / جغرافیا / فارسی

tūl-i balad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۱۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ (۳۴ر-۳۸پ)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۳۲۴]

● طول بلدان / جغرافیا / فارسی

tūl-e boldān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۷۶/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۱۴۹پ-۱۵۰پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۹سم [ف: ۶ - ۲۵۸]

● طول بلدان و قبله (جدول) / جغرافیا / فارسی

tūl-e boldān va qeble (jadval)

در این نسخه جدول طول و عرض جغرافیای بلدان از جزایر خالدات و استواء و فاصله قبلة البلاد و نقاط مختلف کاملاً آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۳/۲

آغاز: جدول طول بلدان از جزایر خالدات و عرض از خط استواء؛ **انجام:** دارالملک حبشه «ص» «دل» سومنات عشر لها.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص، ۱۷ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳ - ۵۱۱]

● طول بلدة مكة و عرضها / جغرافیا / عربی

ṭūl-u baldat-i makka va ʻarḍ-u-hā

خفری، محمد بن احمد، - ۹۵۷ ؟ قمری

xafrī, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۵۴

آغاز: بسمله. اخذ ناتمام عرض مكة زادها الله تعالی شرفاً فضربناه فی حسب فصل ما بین طول مكة و طول بلدنا دارالسلطنة قزوین؛ **انجام:** احد قطریه ضعف المیل الكلی و الاخر نصف الدور. و الله اعلم بالصواب خفری

با نشانه «خفری» در پایان؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۲گ (۱۷۸پ-۱۷۹ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۱۸، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۱۹۵]

← الطول و العرض ≺ حد الجسم

● طول و عرض بلدان / هندسه، ریاضیات / فارسی

tūl va ʻarz-e boldān

مهندس، محمد علی، ق۱۳ قمری

mohandes ‹mohammad ʻalī (- 19c)

اهدا به: محمد میرزا

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۹۱ق

بیان مقیاس‌هایی که برای یافتن طول و عرض بلدان و تشخیص اندازه مسیر و ساعات و مسافت بین شهرها و انحراف قبله با جدول‌هایی مناسب موضوعات.

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۸/۲

آغاز: رساله در بیان طول و عرض بلدان و کشیدن دوایر طولیه و عرضیه بر روی نقشه‌ها؛ **انجام:** کتبه الجانی هادی الرشتی در شب شنبه ۲۷ شهر ذی قعدة الحرام سنه هزار و سیصد و شش هجرت نبوی سمت اتمام پذیرفت از روی نسخه اصل نوشته شد.

خط: نستعلیق تحریری، کا: هادی بن علی رشتی، تا: ۱۳۰۶ق؛ ۲۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۷سم [نشریه: ۶ - ۶۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۳۶/۲

آغاز: رساله در بیان طول و عرض بلدان ... مقیاسهائی که در ما نحن فیه بکار آید یکمتر فرانسه مساوی است با ۱۰/۰۰۰/۰۰۰

خط: نستعلیق، کا: هادی بن علی بن ابراهیم رشتی طهرانی، تا:

شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۵۰ر- ۷۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۰]

● **طول و عرض بلدان** / جغرافیا / فارسی

tūl va ‘arz-e boldān

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۴۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۳ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶ - ۲۴۴]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۹۸/۲

جداولی است در ۹ صفحه که هر صفحه در ۱۴ سطر جدول بندی شده است و تنها صفحه اول آن را نگاشته‌اند و بقیه داخل جدول‌ها نونویس است و در صفحه اول در یک ستون نام شهرهای سلماس، خوی، ارومیه، مرند، نخجوان، مراغه، تبریز، اردبیل، موقان، بیلغان، شماخی، کوفه، مداین، بغداد، واسط، بصره، مکه، مدینه و طایف آمده است و در ستون دیگر طول و در ستون سوم عرض این شهرها ذکر شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۵۶۵]

● **طول و عرض ثوابت (جدول)** / هیئت / فارسی

tūl va ‘arz-e savābet (jadval)

منجم، حسن بیگ

monajjem, hasan beyg

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۹۵

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین؛ **انجام:** اقدار مراتب قدراز صغیر وسیط شعبه دنبال شمال قیطس

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۱۶۴]

● **طول و عرض ممالک (جدول)** / جغرافیا / عربی

tūl va ‘arz-e mamālek (jadval)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۶۶/۸

جدول طول و عرض ممالک و اقالیم بلاد و طول آنها از جزایر خالدات به درجات و دقایق و عرض آنها از خط استواء و فاصله میان شهرها و شهر مکه؛ خط: نستعلیق خوب، کا: ابوالقاسم احمد بن محمد حسنی حسینی اصفهانی، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۸گ (۱۲۸پ - ۱۳۵پ) [ف: ۶ - ۴۹۴]

← طومار ﴿ اعتقادات (منظوم)

● **طومار آب زاینده رود** / اسناد / فارسی

tūmār-e āb-e zāyandeh rūd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۸۸-ف

در آغاز آن فرمانی است از شاه تهماسب درباره همین طومار که در آن «دستور طومار حق آبه» خوانده شده و مورخ ۹۲۳ است، نامی از شیخ بهائی در آن نیست ولی به نام او مشهور است. چاپ چاپخانه راه نجات در ۱۳۰۷/۷/۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰]

● **طومار اجناس و کتب آستانه اردبیل** / اسناد / فارسی

tūmār-e ajnās va kotob-e āstāne-ye ardabīl

شرح «موجودی اجناس و اسباب و متروکات آستانه مقدسه منوره متبرکه صفیه صفویه ... از قرار بازدید عالی شاه رفیع مکان سلالة السادات العظام محمد قاسم بیگ متولی بیست و پنج رجب المرجب ۱۱۷۲ بارس ئیل» موافق نسخه میرزا عبدالله که بعد از فتح قلعه اردبیل سی سال پیش از این تاریخ حسب الامر الاعلی ممیزی کرده بود، با آگاهی ملامحمد طاهر که مهر او در چند جا امده است و با مهر همان محمد قاسم صفوی با برشمردن آنچه که از میان رفته یا کسانی برده بودند و به آنجا برنگرداندند. فهرست خوبی است و بسیاری از اصطلاحات کتابداری و موزه‌داری آن زمان از آن روشن می‌گردد. مهر «شفیع» هم دارد. **چاپ:** به نام گنجینه شیخ صفی در تبریز در ۱۲۴۸ چاپ شده است. همچنین آقای محمد جواد مشکور آن را در تاریخ آذربایجان تبریز چاپ ۱۳۴۹ تهران گذارده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۷-ف

نسخه اصل: نسخه موزه تبریز؛ خط: نستعلیق و سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ طوماری است ۷۵۷×۱۲ و ۱۶ قطعه که به هم پیوستند [فیلمها ف: ۲ - ۱۸۸]

● **طومار احکام و فرمانهای سلطان ایوب انصاری** / اسناد / فارسی

tūmār-e ahkām va farmān-hā-ye soltān ayyūb-e ansārī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۳-عکس

و عرفای مراغه و ارزروم با تاریخ ۱۰۶۵، ۱۱۰ (گویا ۱۱۰۱)، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۱۶؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۱]

● **طومار امیرالمؤمنین مأمون برای امام رضا در ۲۰۱ = العهد الذی کتبه المأمون للرضا** / نامه‌نگاری / عربی

tūmār-e amīr-al-mo’menīn ma’mūn barāye emām rezā dar 201 = al-‘ahd-ul lazī katabah-ū al-ma’mūn li-r-riḍā

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

جز این انتساب قرینه و مستندی بر چنین انتساب یافت نشد و بعید

است از خواجه باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲/۸-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۵۹۰۳/۴۸۷۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۳۹-۴۱) [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۵]

● **طومار (جداول نجومی)** / هیئت / ترکی

tūmār (jadāvel nojūmī)

یازده جدول نجومی است به ترکی بر حسب ماه عربی و رومی و نوروز و در پایان «روزنامه» خوانده شده است. آقای باستانی آن را «تقویم و اختیارات و توقیعات» خوانده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سید محمد حکمتی ثانی، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۹/۵×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۰/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۶۱۲]

● **طومار جمع و خرج** / اسناد / فارسی

tūmār-e jam‘ va xarj

جمع و خرج سنه بیچی ئیل که در حضور مهر ظهور مبارک نوشته شد. در حاشیه سند دستخط ناصرالدین شاه خطاب به معیر الممالک و با تاریخ شب سه‌شنبه ۲ ربیع الاول یچی ئیل (شامل ۹ قطعه کاغذ به هم پیوسته).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم آبی، اندازه: ۸۱×۲۶۴/۵سم [ف: ۱۹ – ۴۵۹]

● **طومار جمع و خرج مداخل و مخارج دولتی** / اسناد / فرانسوی

tūmār-e jam‘ va xarj madāxel va maxārej-e dowlatī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۳/۸

بی‌کا،تا:قرن۱۹میلادی؛۳ص(۲۲۷۴/۲-۲۲۷۶/۴) [مختصر ف: ۵۴۵]

● **طومار حرز** / دعا / عربی

tūmār-e herz

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۶۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● **طومار دعا** / دعا / عربی

tūmār-e do‘ā

وقار شیرازی، احمد بن محمد شفیع، ۱۲۳۲-۱۲۹۸قمری

vaqār-e šīrāzī, ahmad ebn-e mohammad šafī‘ (1817 - 1881)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]

● **طومار دعا** / دعا / عربی

tūmār-e do‘ā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از احمدکاوند [رایانه]

● **طومار دعاء رؤیة الهلال** / دعا / فارسی

tūmār-e do‘ā’-e ro’yat-ol helāl

عنوان «دعاء رؤیة الهلال» دارد و نخست جدولی است در این‌که به گفته امام جعفر صادق و خواجه طوسی و بزرگان و حکما و یا آنچه در برخی کتاب‌ها آمده در آغاز هر ماه به چه باید نگریست، سپس شکلی است که هر کس به آن بنگرد به خوشی بگذارند و شکلی که هر کس به آن بنگرد با شهیدان باشد و شکلی که هر کس در بامداد بدان بنگرد محفوظ باشد و شکلی دیگر که با نگریستن بدان بیمار نخواهد شد و جدولی در این‌که در هر برجی باید به چه نگریست و شکلی که هر کس بدان بنگرد در امان خدا باشد، سپس دعای دیدن ماه است از صحیفه کامله.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۲

خط: نسخ ریز و درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول؛ سطور راسته و چلیپا (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۴ – ۳۶۱۱]

● **طومار دعا و احراز** / دعا / فارسی

tūmār-e do‘ā va ahrāze

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به چندین خط، دارای یک شمسه، مجدول؛ ۱گ، اندازه: ۵۸×۷۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۳۹]

● **طومار دعای جوشن کبیر** / دعا / عربی

tūmār-e do‘ā-ye jowšan-e kabīr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۸

دعای جوشن کبیر به همراه خواص آن است که به صورت طومار کتابت شده، در انتهای هر بند خاصیت آن و در حاشیه شماره بندها را نوشته‌اند؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛

مجدول، در ابتدا نوشته شده: «جوشن کبیر صد فصل» با یک تکه چرم مشکی ابتدای طومار برای جمع کردن آن؛ ۱گ، ۳۱۹ سطر (۵/۵×۱۷۱/۵)، اندازه: ۷×۱۸۲سم [ف: ۲۰ - ۲۸۶]

● **طومار عفت = وسیله العفاف** / اخلاق / فارسی
tūmār-e ‘effat = vasīle-ye e‘fāf

نجفی گیلانی، یوسف بن احمد، ۱۲۴۵ - ۱۳۲۷ شمسی
najafī jīlānī, yūsof ebn-e ahmad (1866 - 1948)

کتابی است مشتمل بر لزوم مسئله حجاب زنان از دیدگاه اخبار و روایات و علما با استناد به اشعار شعرا و سخنان حکما و مندرجات کتب و مجلات بسیاری از جمله نهج البلاغه، کافی، بحارالانوار، الاسلام روح المدینه، مبدا ارتباط التمدن بدین الاسلام، المرئة المسلمة فرید و جدی، و مجلات العلم، الهلال، العرفان، بهار، حبل المتین، الاسلام و غیره اینها.
چاپ: ۱۳۴۶ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۱۱
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی لیس بینه و بین خلقه غیر خلقه حجاب مع انه کشف به عن وجهه الکریم؛ **انجام:** زینهار از قرین بد زنهار و قنا ربنا عذاب النار لفقیر الافقر الجانی یوسف النجفی الجیلانی.
خط: نستعلیق متوسط، کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: رجب ۱۳۵۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۷۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۹۶]

● **طومار مطوله** / عرفان و تصوف / فارسی
tūmār-e motavvale

شریف شیرازی، محمد صادق بن محمد حسین
šarīf šīrāzī, mohammad sādeq ebn-e mohammad hoseyn

آن را «طومار مطوله و مجموعه محمود» خوانده است. در چند بخش است نخست داد و ستد و خرید و فروش معشوق و عاشق و غبن و معشوق و استفتال دادگاه عشق ورای آنها. در میانه نسخه در بیشتر این طومار ولایت‌نامه است و به روش عرفانی شیعی با ترجمه خطبه بیان و با شعرهایی از خود او. در پایان بندی است در گله از روزگار و مردم زمان خود. چنین است پاره‌ای از عنوان‌های آن: «رقعه معشوق باهالی شرع انور، مجله عاشق، خطاب شرع، خطاب الاشراق و تعریف العشق و تمثیله، اشارة عرشیة، تمثیل بدایت ظهور، مثال دیگر، ترتیب تجلیات و کشفه، کشف العیان فی الاعیان و امثلته، در بیان اشتعال نایره شوق و استیلای سلطان عشق، در معنی من طبنی وجدنی و من وجدنی فقتلته و من قتلته فانادیته، در جمع شرع و عقل و علم و عشق، در منع از تأسف بر گذشته و شرح ملالت خویش، در تحقیق حقیقت بصر، مطالع الفیض و انوار، تحقیق نوری، در فتوحات القدس از ملاعلی حجازی مروی است، در روضة الریاض و احسن الکبار، فردوسی گوید، عبدالرحمان جامی گوید، در کفایة المؤمنین از شیخ عبدالواحد بن زید». در آن از فرید الدین گنج شکر و شیخ بهاءالدین زکریا و شیخ شهید و راحة القلوب و امالی هم یاد شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷۱
آغاز: بسم الله تعالی شانه. یا ایها الذین آمنوا انفقوا مما رزقناکم ... و لاشفاعة باعث بر ترقیم این صحیفه مزینه آنکه بفروخت به بیع شرط خیار صحیح شوقیه و صریح ذوقیه لطافت و طراوت پناه نزهت و نزاکت دستگاه تغافل و تجاهل شعاری معشوق الملقب به دلارام بزبده سرگشتگان آفاق و قدوه سوختگان مشتاق و پرورده در دو داغ فراق عاشق شوق دلارامی همگی و تمامی یکقطعه بوستان مشهور بچمن وصال که واقع و عارض است در معرض دار السرور جمال ... محدود بحدود اربعه حدی بصفحه پیشانی که متعلق بزهره وحدی ببیاض گردن که منتهی میشود بنارستان سینه وجدانی (؟) بغنبرستان زلفین مع جمیع اطرافها و اکنافها و اصنافها و ما یتعلق بها من الصباحة و الملاحة و اللقاء و جمیع منسوباتها از دیدار و گفتار و عشوه و کرشمه و ناز ... بمبلغ هزار سر لشکر ارغوانی تمام عیار رایج المعامله دیار سوز و گداز؛ **انجام:** قطعه‌ایست در شرح حال خود و شکایت از بی وفایی عصر گوید: در روی زمین وفا ندیدم ×× با خلق جهان صفا ندیدم / نیک و بد من همه مرا باد ×× انگار که خلق را ندیدم. کتبه ... محمد صادق الشیرازی عفی عنه.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۷۰۱ سطر (۱۹×۸۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۸۳۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۱۹]

← طومار معانی > طور معانی

● **طومار نقالی طفلان مسلم** / - فارسی
tūmār-e naqqālī-ye teflān moslem

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۱۸
آغاز: الرحمن علی القرآن ... و الشجر یسجدان. نوحه با هم: از بر تو ما رفتیم ای پدر خداحافظ ×× با دو چشم تر رفتیم ای پدر خداحافظ / ای شهید بی سامان ای پدر خداحافظ ×× وی به خاک خون غلیطان ای پدر خداحافظ؛ **انجام:** چون یتیمان را رها از بند زندان ساختی ×× پرچم عزت به کوی دوستی افراختی / حضرت ختم رسل باشد شفاعت خواه تو ×× خیبر گشایی ناصر و همراه تو
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ شامل هشت قطعه به هم پیوسته؛ ۱گ، اندازه: ۱۲×۲۷۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۳۲]

● **طومار وقف نامه آب فرات** / اسناد / فارسی
tūmār-e vaqf nāme-ye āb-e forāt
طهماسب صفوی اول، شاه ایران، ۹۱۹ – ۹۸۴ قمری
tahmāsb-e safavī-ye avval, šāh-e īrān (1514 - 1577)
تاریخ تألیف: ۹۳۵ق
شاه طهماسب حسینی صفوی در این وقف‌نامه دو سوم شهر حله سیفیه عراق عرب جاری در بارکه قدیم معروف شط نیل را که رشته‌ای از رودخانه فرات است بر مشهد غروی و سه پنجم آن را بر مشهد حایری برای فرش و روشنایی از قالی و حصیر و شمع و چراغ و مؤنث خادمان و مجاوران و عالمان دین و پیشنمازان و عابدان و قاریان آنجا و مخارج سرکار وقف از ضابط و کاتب و مباشر و محاسب که در سال ۹۳۵ق وقف کرده و وکالت آن را به علی بن عبدالعالی محقق کرکی داده است.
چاپ: در فرهنگ ایران زمین (۲۱۳:۱۴)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۴۶ و ف-۳۰۰۵
آغاز: جولانگاه بار عزت و میدانگاه یکران حشمت – در چاپی پیش از عبارت «رفیع قدری که ارتفاع شده مناقب ... » چهاربیت است و پیش از آن عبارت «غره فرقه علیه علویه» در یک سطر که رویهم پنج سطر است و آغاز نسخه در چاپ افتاده است
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ عرض نوشته ۱۴؛ ۸۹ سطر، اندازه: ۲۰×۱۴۰سم [ف: ۱۷ – ۱۱۵] و [فیلم‌ها ف: ۲-۲۰]

← الطهارة ⪢ شرح ارشاد الاذهان
← الطهارة ⪢ تقریرات الفقه
← الطهارة ⪢ الفقه
← طهارت ⪢ احکام طهارت و نماز

● **الطهارة** / فقه / فارسی
at-tahāra
مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷–۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)
رساله‌ای است در احکام طهارت و در آخر آن فصلی است در مقدمات نماز.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۱
آغاز: بسمله. فصل در واجبات وضوست و ان دوازده است اول نیت و آنچه متبر است بی دغدغه؛ **انجام:** خروج بصیغه السلام علیکم و رحمة الله و برکاته بکند و از جمله مستحبات قنوت است و سنت موکد است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در بالای اوراق عباراتی به عربی نوشته که مربوط به استخاره کردن است و خوب و بد بودن آن را در برگ رو نوشته است؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [رایانه]

● **الطهارة** / فقه / عربی
aṭ-ṭahāra

حسنی طباطبائی، صدرالدین محمد، – ۱۱۵۴ قمری
hasanī tabātabā'ī, sadr-od-dīn mohammad (- 1742)
مسائل متفرقه در طهارت است.

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱۳
آغاز: فی التهذیب قال الشیخ ایده الله متی؛ **انجام:** فمحمول علی الکراهة المغلظة جمعا فتبصر.
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد سامع ابن محمد نصیر، تا: ۲۵ شعبان ۱۱۳۵ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۸گ(۱۱۶-۱۲۳)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۶۰]

● **الطهارة** / فقه / عربی
aṭ-ṭahāra
رضوی قمی، محمد بن محمدباقر، ۱۱۰۰–۱۱۶۰؟ قمری
razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۰ق
رساله‌ای است مشتمل بر ۱۵ مسئله طهارت با بیان تفصیلی هر مسئله و فروعات آن و ذکر اقوال فقهای امامیه همراه با استدلال آن در هر مسئله، با این عناوین: جبیره، یستباح بالتیمم کل ما یستباح بالمائیة، جواز دخول الصلاة بالوضوء المستحب، جواز دخول الصلاة بالاغسال المندوبة، جواز الوضوء او الغسل للصلاة قبل دخول وقتها، هل یمس الرجل الدرهم الابیض و هو جنب، جواز دخول الجنب بیت الانبیاء و اولادهم و عدمه، استعمال الماء للمریض، جواز التیمم مع خوف اللص او السبع لطلب الماء و عدمه، جواز شراء الماء و عدمه، جواز التیمم لضیق الوقت و الخوف من استعمال الماء و عدمه، حکم جواز التیمم لو کان معه من الماء ما یکفی لازالة النجاسة، حکم التیمم مع سعة الوقت، حکم من تیمم لصلاة نافلة فی غیر وقت فریضة او لقضاء فریضة فی غیر وقت صلاة جازله ان یصلی به فریضة، حکم التیمم الذی بدل من الغسل مماثل للبدل من الوضوء ام الاول ضربتان و الثانی ضربة واحدة.
آغاز: بسمله، الحمدلله ولی الحمد و مستحقه و الصلوه علی صاحب المقام المحمود بحقه و علی آله الوارثین لحقه، اما بعد فهذه مسائل فصلها و بسط الکلام فیها بذکر حججها و فروعها العبد المحتاج ...
انجام: مسئله اختلفوا فی ان التیمم هو بدل من الغسل ... هذا آخر

ما اردته و الحمدلله اولا و آخرا و الصلوه علی الاول الاخر و آله الطاهرین
[دنا ۳۷۷/۷ (۴ نسخه)؛ أعیان الشیعة ۳۸۶/۷ و ۴۰۶/۹؛ الذریعة ۱۸۵/۵؛ معجم المؤلفین ۸۷/۹ و ۱۹۶/۱۱]

۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۱۲/۴
آغاز: برابر
با عنوان «مسائل فی التیمم» در فهرست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۸گ (۱۳۹پ-۱۸۶ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰۵]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: فتح الله، تا: پنج‌شنبه ۱۴ محرم ۱۲۵۶ق، جا: کربلا؛ مصحح، دستخط فرزند کاتب همراه با مهر «عیسی بن فتح الله» (بیضی)؛ ۲۰گ (۷۱-۹۰)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۹ - ۶۰۲]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: رضا موسوی زنجانی، رضا بن اسماعیل حسینی قاسانی (کاشانی) به سال ۱۲۹۷ق؛ ۱۲۶ص، ۱۹ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۳۹۰]
۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۰۰
آغاز: الحمدلله و الصلوة و السلام ... فیقول ... محمد بن محمد الرضوی المدعو بصدرالدین؛ **انجام:** دون ازالة النجاسة و لهذا تصح الصلوة مع الجهل بها او تعذر ازالتها. تمت بعون الله تعالی.
خط: نسخ، کا: خط مؤلف یا یکی از معاصران او، تا: روزگار مؤلف، نسخه‌ای است که از نظر قدمت بخش‌های متفاوت دارد به طوری که بعضی از قسمت‌های آن چنان می‌نماید که دویست سال از قسمت دیگر کهنه‌تر است ولی این‌طور نیست بسا اوراق اول و آخرش که نو می‌باشد ضایع شده و مصنف یا کاتب به کار تحریر آن پرداخته و هر نسخه شناسی در نظر اول چنین تشخیص می‌دهد که اوراق بیان نسخه (که بیشتر استعمال شده) کهنه‌تر است؛ ۷۱۲ص، ۱۴۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۰]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

بحرانی، یوسف بن احمد، ۱۱۰۷ - ۱۱۸۶ قمری
bahrānī, yūsef ebn-e ahmad (1696 - 1773)

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۷
آغاز: بسمله - الحمد الله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله؛ **انجام:** و المعتمد الاول لوجهین الاول الاجماع المحکی علیه فی الغنیة المعتضدة بالشهرة المحکیه فی کلام و
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ، ۲۲ سطر(۹×۱۶)، اندازه:۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۹۵]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

اصفهانی، محمد تقی بن عبد الرحیم، - ۱۲۴۸ قمری
esfahānī, mohammad taqī ebn-e ‘abd-or-rahīm (- 1833)

کتابی است در باب طهارت که با عناوین «تبصرة، تبصرة» ضمن نقل نظریات فقیهان، به بیان موضوع پرداخته شده است، صاحب تکملة امل الآمل کتاب را رویت نموده و چنین آورده: «رایته و هو فی غایة التحقیق ...». مؤلف، صاحب کتاب هدایة المسترشدین که حاشیه‌ای است بر معالم و برادر شیخ محمد حسین اصفهانی صاحب فصول است، تقریرات استاد خود علامه بحر العلوم، حجیة المظنة و شرح الاسماء الحسنی از جمله آثار علمی وی می‌باشد، نام کتاب و مؤلف آن به خط مرحوم آیت الله سید عبدالله بهبهانی در برگ آغازین آمده است.
آغاز: بسمله، کتاب الطهارة و هی فی اللغة النزاهة و عند المتشرعة یطلق علی معان عدیدة، منها الصفة المقابلة لصفة النجاسة و منه قولهم الاصل فی الاشیاء الطهارة ...
[دنا ۳۷۸/۷؛ الذریعه ۱۸۴/۱۵؛ طبقات اعلام الشیعة قرن ۱۳: ۲۱۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** فالوجه البناء علی الاطلاق و منه یظهر ایضا ضعف القول باطلاق المضایقة ثانیها لو دخل وقت صلاة و هو علی ... ناتمام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پیرامون قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: آیت الله سید عبدالله بهبهانی؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه:۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۵۴۹]
قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم
همان نسخه بالا [صد و شصت نسخه: - ۲۷]

● **الطهارت** / فقه / فارسی

at-tahāra

نوری، محمد تقی بن علی محمد، ۱۲۰۱ - ۱۲۶۳ قمری
nūrī, mohammad taqī ebn-e ‘alī mohammad (1787 - 1847)

رساله‌ای است در مباحث طهارت و نجاست که بخش عمده آن افتاده است و تنها نصف صفحه آن باقی است. به شیوه نگارش‌های محمد تقی نوری نوشته شده است. شاید بخشی از کتاب طهارت «هدایة الانام» برای تطبیق در کتابخانه ملی موجود نیست. همچنین در فهرست مدرسه امام صادق (ع) (ص ۲۶۸) رساله‌ای با عنوان احکام نجاسات و طهارات از همین مؤلف معرفی شده است که دارای پنج مقصد و چندین فایده در هر مقصد است. شاید موجودی این مجموعه بخشی از نسخه مذکور

باشد. در منابع به چنین عنوانی از مؤلف اشاره نشده است.
[الکرام البررة فی القرن الثالث بعد العشره (۲۲۲/۱)، اعیان الشیعه (۱۹۸/۹)]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۳۷
آغاز: اما بعد بول و غایط حیوانات که گوشتش را هیچوقت نمی‌خوردن مثل شیر و انسان و مانند آن یا در بعضی اوقات نمی‌خورند مثل شتر و مرغ جلال؛ **انجام:** بدانکه انسان بعد از رفتن روحش و پیش از سردشدن اگر علم واقعی یا علم شرعی مثل اینکه یافت شود نشانهای موت که در شرع معتبرند حاصل شود بموت نجس است و اگر علم بعدم موت حاصل شود یا شک ...
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالرحیم، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با نشان بلاغ؛ پس از این رساله در گ ۹۷-۹۸ مطلبی در احکام سکز یلدوز در ماه‌های ترکی و نقل معرفت آن از خواجه نصیرالدین طوسی آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۹۶پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [رایانه]

● **الطهارة** / فقه / فارسی

at-tahāra

برغانی، محمد تقی بن محمد، ۱۱۸۴ - ۱۲۶۴ قمری

baraqānī, mohammad taqī ebn-e mohammad (1771 - 1848)

[الذریعة ۱۹۰/۱۵]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱/۱۱۰۶-۷/۶
آغاز: بسمله الحمدلله الذی تطهر عن الادناس و تقدس بذاته عن ترکیب الاجناس لیس له شریک و لامثال؛ **انجام:** و احکام مندوبه متعلقه بایستطابه بسیار است لکن چون بنای این رساله بر این بود اهم است اقتصار شدتمام شد این رساله طهارت در ید مؤلف و
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۷گ، ۲۸-۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۴ - ۲۰۳۲]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، ۱۲۰۰؟ - ۱۲۶۶ قمری

sāheb javāher, mohammad hasan ebn-e bāqer (1786 - 1850)

در این کتاب، که از طهارت و متعلقات آن بحث می‌شود، با زبان ساده از مطهرات نیز گفتگو می‌کند. مطالب آن در یک «مقدمه» و سه «مقصد» و یک «خاتمه» فراهم آمده است.

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۳/۱
آغاز: بالقاء الکر علیة دفعة و بالعکس و بممازجته له و باتصال الجاری به
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۵گ (۱ر-۱۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۵]

● **الطهارة** / فقه / فارسی

at-tahāra

صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، ۱۲۰۰؟ - ۱۲۶۶ قمری

sāheb javāher, mohammad hasan ebn-e bāqer (1786 - 1850)

در این کتاب، که از طهارت و متعلقات آن بحث می‌شود، با زبان ساده از مطهرات نیز گفتگو می‌کند. مطالب آن در یک مقدمه و سه مقصد و یک خاتمه فراهم آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۹۲
آغاز: بسمله، بدانکه در مواضعی که احوط مطلق مذکور است در حاشیه بدون قید اقوی؛ **انجام:** و لکن اگر بیتیم سید بدهی بهتر خواهد بود (این فقره را بخودم اذن داده اند نه بدیگران.)
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۲گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۲۸]

● **الطهارة** / فقه / فارسی

at-tahāra

حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیرمؤمن، -۱۲۷۰ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad taqī ebn-e amīr mo'men (- 1854)

رساله‌ای است بسیار مختصر در بیان طهارت و آداب و مسائل مربوط به آن.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۰/۳
آغاز: طهارت یابه ازاله خبث است و آن در اغلب به شستن جامه و بدن است و آب مطلق؛ **انجام:** و متغیر نیز نبوده است پس جامه و بدن پاکست و وضو و غسل باطل است.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۰گ (۲۰-۲۹)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۱۳۱]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

برغانی، محمد علی بن محمد، - ۱۲۷۲ ؟ قمری

baraqānī, mohammad 'alī ebn-e mohammad (- 1856)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۵/۲
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۵ ربیع الاول ۱۲۳۳ق
[مختصر ف: - ۶۵۲]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

آباده ای، محمد جعفر بن محمد صفی، - ۱۲۸۰ قمری
ābādeīī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad safī (-1864)

بخش اندکی از کتاب الطهارة است؛ لیکن بسیار عمیق و پرفایده، مؤلف از دانشمندان طراز اول اصفهان بوده و به فضل و علم و حافظه مشهور و از نزدیکان، مرحوم «سید شفتی» بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۴/۲
آغاز: فی المیاه و فیه استقامات (کذا) فی اقسام الیماه إعلم أیدک الله تعالی أن دیادن أصحابنا - رضی الله عنهم - و إن جرت تقسیم الماء الی المطلق و المضاف؛ **انجام:** فهو صریح فی أن المخالف فی حمل الطهور فی الآیه الشریفه علی الطاهر المطهر، هو ابوحنیفه ...
خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ از برگ «۳۶۹» تا«۳۷۶» (برگ پایانی) مطالب و یادداشتهای متفرقه و سودمند به خط مؤلف آن و یک اجازه نیز آمده؛ ۱۶گ (۳۵۳-۳۶۸)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۲۲]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری
ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

مباحث مربوط به طهارت را به طور مفصل و استدلالی عمیق با رد و ایرادهای فراوان بیان نموده و در اثناء نظرات خود را ذکر نموده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... کتاب الطهارة، الاول فی الماء المطلق و هو من اوضح المفاهیم العرفیه الا ان تعریف المصنف قدس سره کغیره له، بانه ما یستحق اطلاق اسم الماء علیه
چاپ: ایران، سنگی، ۱۲۷۴ق، رحلی، ۳۸۷ص (۱-۳۸۷صص)
[الذریعة ۱۸۷/۱۵؛ دنا ۳۷۸/۷ (۷ نسخه)؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه ص ۳۵۰]

شرح و حواشی:
۱- تعلیقة؛ مدرس یزدی، محمد بن مرتضی (-۱۳۲۳)
۲- حاشیة الطهارة؛ اشکوری، ابوالقاسم بن معصوم (-۱۳۲۵)
۳- حاشیة کتاب الطهارة؛ حسینی همدانی، محمد بن موسی (-۱۳۴۹)
۴- شرح کتاب الطهارة؛ نجفی خلخالی، احمد بن مرتضی (-۱۳۵۳)
۵- حاشیة کتاب الطهارة؛ بروجردی، محمد صادق بن ضیاء الدین (-۱۴)
۶- حاشیة الطهارة

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان لم یختلفا عدداً و ان اختلفا فی الجهر و الاخفات تمت هذا الکتاب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۲۷۸گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۷۷۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۹/۱-۴/۸۹
آغاز: بسمله الحمدلله ... من المقاصد المقصودة لبیان اسباب الغسل فی ماهیة الحیض الذی یعبر عنه بالمحیض کما عن السرائر؛ **انجام:** ولم نقف له علی نص فی ذلک انتهی وفیه مواضع للنظر تعرف مما قدمناه سابقاً و الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله سادة الوری
از مقصد ثانی رکن ثانی در احکام غسل «حیض» تا آخر مقصد ثالث از همان رکن «نفاس»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۵۶ق؛ ۲۲۴گ، ۲۲-۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف:۵-۲۸۵۸]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۱-۱۵/۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لعل لملاحظة کلامه فی سایر کتبه فی هذا المقام مدخلاً فی حل هذه العبارة و التوفیق بیدالله ... بمحمد و آله الطاهرین صلوات الله علیهم اجمعین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین
خط: شکسته، نستعلیق، کا: احمد قزوینی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رمضان ۱۲۷۰ق؛ ۱۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲۹۱]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۴۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لعل بملاحظه کلامه فی سایر کتبه فی هذا المقام مدخلافی حل هذه العبارة ...
از اول تا «المقصد الثانی فی بیان اسباب الغسل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده۱۲۷۷ق؛ مهر: «عبده الراجی محمد جعفر الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۱۶۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۹۸
آغاز: بسمله، اما الغسل ففیه الواجب و المندوب اما الواجب فستة اغسال؛ **انجام:** و أنا ارید أن یعطینی من دلائل الامامة مثل ما أعطانی ابوجعفر فلما دخلت علیه و کنت جنباً یا ابا محمد ماکان لک فیما کنت فیه شغل تدخل علی و انت جنب فقلت ما فعلت فقال أو لم تؤمن قلت بلی و لکن لیطمئن قلبی فقال یاابا محمد (ناتمام).
خط: نستعلیق شکسته، کا: شیخ فضل ا ... نوری، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مصحح، مقابله شده با نسخه اصل؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن ماشی، ۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۲] و [ف: ۲۱-۹۴۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۷ معزی
آغاز: برابر؛ **انجام:** بل حث الشارع علی المسالکة معهم نظیر

مسالكة بعضهم مع بعض و ترک هجرانهم، فالضرر معتبر مع هذا الموضوع فالمصلی.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، رکابه‌دار؛ تملک: محمدطاهر معزی در نجف اشرف در ۱۲۶۷ق؛ ۲۵۸گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴) ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۱۵۳]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۴۲-۵۷/۱۱۲
آغاز: بسمله، حمدله، و اما بعد من المقاصد المقصودة لبیان اسباب الغسل فی ماهیة الحیض الذی یعبرعنه بالمحیض
از اول حیض تا آخر کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶۸گ، ۲۱ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۲۹۰]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۰۵
آغاز: بسمله و به نستعین، حمدله، و الصلوة و السلام ... من المقاصد المقصودة لبیان اسباب الغسل فی ماهیة الحیض؛ **انجام:** لم أقف له علی نص فی ذلک انتهی و فیه مواضع للنظر تعرف مما قدمناه سابقاً و الحمدلله و صلی الله.
خط: نسخ متوسط، کا: اسماعیل بن علی، بی‌تا؛ مهر: «هو المالک بالاستحقاق ... بید الأحقر الجانی عبده عبدالحسین الطهرانی» (خشتی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۲۲ص (۱-۱۲۲)، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رایانه]

● **الطهارة** / فقه / فارسی

at-tahāra

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

مختصری است فتوایی در احکام طهارت.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۶/۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... باب اول در طهارت و آنچه به او تخلی (؟) است، و در آن چند مقصد است
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی بسیار؛ ۱۷ص (۲۰۹-۲۲۵) [عکسی ف: ۱ - ۳۹۶]

● **الطهارة** / فقه / فارسی

at-tahāra

حسینی کاشانی، ابوالقاسم بن محمد مهدی، - ۱۲۸۱ قمری

hoseynī kāšānī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad mahdī (- 1865)

مختصری است در بیان مسائل طهارت، نماز مشتمل بر چهار «باب».

اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۰۸
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین، ثم الصلوة علی خاتم النبین و علی آله الطیبین الطاهرین و بعد چنین گوید بنده آثم ابن محمد مهدی الحسینی ابوالقاسم که این مختصریست در بیان مسائل طهارة و صلوة و زکوة و روزه بر حسب خواهش جماعتی از مؤمنین؛ **انجام:** نمازهای مستحبی بسیا است و در کتب مشهوره مسطور است، ذکر آنها در این مختصر قلیل الثمرست کسی که خواهد از آن کتب طلب نماید. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب، تمام شد کتاب طهارت و صلوة در یوم پنج‌شنبه شهر ربیع الاول در نجف شرفه الله در سنه ۱۲۶۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ ربیع الاول ۱۲۶۶ق، جا: نجف اشرف؛ مهر: «کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم-اراک»؛ ۱۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۳۶]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

تهرانی، حسینعلی، ق۱۳ قمری

tehrānī, hoseyn-‘alī (- 19c)

مشتمل بر بحثی استدلالی درباره منجس بودن متنجس.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۸۵گ
آغاز: قوله ففیه ان الامتزاج فیما نحن فیه غیر مؤثر؛ **انجام:** فان غیر المرتفع لیس اولی فی الفردیة من المرتفع و لا سبیل الی الثانی.
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ این رساله بدون خطبه و خاتمه با قلم‌خوردگی‌هایی در هامش است؛ واقف: سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ جلد: گالینگور، ۲۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۴۶]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

حسینی مرعشی، محمد بن عبدالمهدی، ق۱۳ قمری

hoseynī mar‘ašī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-mahdī (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۰۱
آغاز: بسمله، فی اقسامه فیقول ان الوضوء؛ **انجام:** ثم التکریر مع امکانه ثم الخمس
خط:نسخ،کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: ۳۹۷]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

مختار گلپایگانی، احمد بن علی، ق۱۳ قمری

moxtār-e golpāygānī, ahmad ebn-e ‘alī (- 19c)

رساله فتوایی است با فروع و مسائل بسیار، در یک «مقدمه» و چند «مقصد» و یک «خاتمه».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹۴/۲

آغاز: کتاب الطهارة ... أما المقدمة ففی مهیة الطهارة و أقسامها و هی لغة النظافة و النزاهة و شرعاً نظافة خاصة؛ **انجام:** الستون و المائتان لو کانت ذات العشرة مزج أحدهما بالاخر و لکن لا تعلم أن المزج ...

تا احکام حیض بیشتر نیامده و ناتمام مانده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ (۱۱ر-۵۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۹۱]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

ملائی، میرزا علی اکبر

mollā'ī, mīrzā 'alī akbar

بحث طهارت را با استفاده از کتب قدما به طور مفصل و استدلالی بیان کرده است

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۸۱/۲

آغاز: کتاب الطهارة و هی کما فی مع مصدر طهر فتحاً و ضماً بمعنی النزاهة و مثله معنی فی ص بزیادة من الادناس؛ **انجام:** فلا یجب التشویق و التغریب نظراً الی ظاهر الامر و ماورد ان ما بینهما قبلة فان ...

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد کاظم مدرسی -قم. از ابتدای کتاب طهارت تا اواخر محرمات تخلی؛ خط: نسخ، کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۴۳ص(۲۴۸-۳۹۰) [عکسی ف: ۵ - ۱۲۹]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

موسوی، نصرالله بن احمد، ق۱۳ قمری

mūsavī, nasr-ol-lāh ebn-e ahmad (- 19c)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۳۳/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الطهارة، الکتاب قد یکون مصدراً و قد یکون اسماً و علی المصدریة مصدر ثالث لکتبه کتباً و کتابة و کتاباً

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی [ف: ۴ - ۳۸۱]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

نخودکی، حسنعلی، ق۱۳ قمری

noxodakī, hasan-'alī (- 19c)

مجموعاً به تعلیقاتی می‌ماند بر یکی از متون فقهی. این رساله بدون خطبه و خاتمه است با قلم‌خوردگی‌ها و افزودگی‌ها در هامش. بحثی است استدلالی درباره تنجس ملاقی نجس.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۸۵/۴

آغاز: قوله ففیه ان الامتزاج فیما نحن فیه غیر مؤثر. توضیحه ان منشاء الشک فی المسئلة احتمال؛ **انجام:** فان غیر المرتفع لیس اولی فی الفردیة من المرتفع و لا سبیل الی الثانی.

خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۵ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی، جلد: کالینگور سرخ، ۲۳گ (۴۲-۶۴)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۹۶]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

یزدی، سلیمان، ق۱۳ قمری

yazdī, soleymān (- 19c)

این رساله در مسائل طهاره و متعلقات آن بحث می‌کند و در آن طهورها از آب و خاک و طهارت‌ها از وضو و غسل و تیمم به تفصیل سخن رفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۴

آغاز: بسمله، قال کتاب الطهاره، اقول الکتاب فی الاصل فعال من الکتب؛ **انجام:** و لا یتوقف مع وجود الخبر الصحیح علی وجود القایل به فالا فتاء خلاف المعهود من طریقته.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی بسیار؛ ۳۳۴گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۷ - ۳۰۸]

● **طهارت** / فقه / فارسی

tahārat

اصفهانی، محمد بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری

esfahānī, mohammad ebn-e mohammad ebrāhīm (-19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۴/۳

برگی است در طهارت که اضافات و اصلاحات آن به خط مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ(۵۲ر) [مختصر ف: - ۵۴۵]

● **طهارت** / فقه / فارسی

tahārat

دهلوی، حسن بن امان الله، ق۱۳ قمری

dehlavī, hasan ebn-e amān-o-llāh (- 19c)

رساله مختصر استدلالی در بیان مسائل طهارت و مستند بر آیات و روایات و فتاوی علما است. این رساله حاوی دو «باب» و چند «فصل» می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۶۴

آغاز: بسمله.الحمدلله الذی انزل الماء من السماء و جعله طهورا و اطیب الصلوات و ازکی التحیات علی من هو الاول؛ **انجام:** احتیاط در ان نیز مناسب است و ادله باقی اقوال ضعیف است و این وجیزه محل ذکر انها نیست.

خط: نستعلیق خفی، کا: فدا علی نیشابوری، تا: ۱۲۵۳ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: مقوا، ۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۴]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

مصلائی، علی اکبر، - ۱۳۰۷ قمری

mosallā'ī, 'alī akbar (- 1890)

فقه استدلالی است در احکام طهارت، مؤلف از شاگردان شیخ انصاری بوده است.

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز: بسم الله ... کتاب الطهارة و هو کما فی مع مصدر طهر؛ **انجام:** نظر الی ظاهرا الامر و ما ورد ان ما بینها قبله فان.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه» و «سید احمد مدرس»، رکابه‌دار؛ ۷۶گ (۱۲۵-۲۰۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۳۷/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۶۴]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

رضوی، محمد علی بن صادق، ۱۲۳۹ - ۱۳۱۱ قمری

razavī, mohammad 'alī ebn-e sādeq (1824 - 1894)

رساله‌ای است استدلالی در چهار «مسأله»: ۱. مسئلة هل یشترط فی التطهیر بالماء القلیل ورود الماء علی النجاسة فلو عکس نجس الماء و لم یفدا لطهارة ام لا؛ ۲. لا اشکال فی نجاسة الماء المستعمل فی غسل النجاسة ان تغیر و یدل علیه مضافا الی الاجماعات المنقولة عن المعتبر و کره و لف و کشف الالتباس و غیرها الاخبار الکثیرة و ان لم یتغیر فقد اختلفوا فیه؛ ۳. یغسل الثوب و البدن من النجاسة البول مرتان و هو المشهور بین الاصحاب و فی الذخیره ان علیه عمل الطائفة و فی المعتبر انه مذهب علمائنا و مشعر بالاجماع و فی هی بعد ذکر ادلة التعدد و الاقرب عندی وجوب الازالة فان حصل بالمرة الواحدة کفی؛ ۴. اختلفوا فی لزوم التعدد فی غیر البول من النجاسات.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۴

آغاز: پس از تسمیه: هل یشترط فی التطهیر؛ **انجام:** قبولها الصق بالمحل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: مرتضی قلیخان نائینی؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۵۲۱]

● **الطهارة = شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra = š.-u šarāyi'-il islām

رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴ - ۱۳۱۲ قمری

raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad 'alī (1819 - 1895)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

مؤلف شرح مبسوطی بر قسمتی از شرایع الاسلام محقق حلی، با عناوین «قوله، اقول» نگاشته که این کتاب الطهاره آن شرح است.

آغاز: کتاب الطهارة و هو ای الکتاب فی الاصل احد مصادر کتب المشتقة من الکتب بمعنی الجمع او الاثبات کما فی قوله تعالی «اولئک کتب فی قلوبهم الایمان»

[الذریعة ۱۸۴/۱۵؛ دنا ۳۷۹/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۳۶-۹۶۳۷

آغاز: و عند ذلک فمن العجائب ما صدر عن صاحب المدارک و نفی عنه فی الکفایة

این دو جلد کتاب طهارت است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ خطخوردگی دارد و اضافه شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۹گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۲۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کفی به عبثا لان من العبث فعل ما لا فائدةفی فعله و فی الثانی انتقال من الراجح الی المرجوح ...

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در عراق. تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه دلیل المخطوطات ج۱۱۴/۱ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ افتادگیها: انجام؛ مصحح، با یادداشتی از فرزند مؤلف که وی را شیخ باقر و تاریخ استنساخ نسخه را چنانکه نگاشتیم و یک بیت شعر عربی را در مدح کتاب آمده؛ ۵۰ص [عکسی ف: ۶ - ۲۹۰]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۴۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من احتمال کون المراد بالعرض القطر کما هو الظاهر فی قوله تعالی عرضها کعرض السماء و الارض ایضا و اورد ایضاً.

تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه دلیل المخطوطات ج۱۱۴/۱ تعیین شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوا، ۱۸-۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۱۹]

۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المناقشة فیها بعدم الدلالة علی النجاسة بل علی التحریم و هو خارج عن محل الکلام مدفوعة بأن مأکول

اللحم داخل فی المستثنی منه و لا سبب لحرمته الا النجاسة العارضة بالموت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ ربیع الثانی ۱۳۰۱ق؛ مصحح، محشی با عنوان «لمحرره»؛ مهر: کتابخانه شیخ فضل الله نوری (مربع)، سید عزالدین محمد بن محمود حسینی (مستطیل)؛ واقف: سید عزالدین محمد بن محمود حسینی؛ ۱۷۹گ، اندازه: ۲۲×۳۲سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۴۷]

۵. قم؛ مؤسسه امام صادق؛ شماره نسخه:۴-۵

آغاز: برابر

تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه دلیل المخطوطات ج ۱۱۴/۱ تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد علی سبزواری رشتی، تا: جمعه ۲۷ رجب ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۸۸گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: - ۹]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المناقشة فیها بعدم الدلالة علی النجاسة بل علی التحریم مدفوعة بان ماکول اللحم داخل فی المستثنی منه ولاسبب لحرمته الا النجاسة العارضیة بالموت

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد امین، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۵۸۰]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

مباحث طهارت را به طور مفصل و استدلالی با رد و ایرادهای بسیار گزارش نموده است.

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۴۲/۱

آغاز: الحمدلله ... و بعد فیقول المسکین المستکین محمد هادی بن محمد امین ان من سبیل الهدایة المتحلیة بانوار الضروریة و البرهان ما ورثته ورثة الفرقان؛ **انجام:** و اما عبارة الدفعة فقد عرفت انه للاحتراز عن التدریج کما صرحوا به تحفظاً علی الکثرة الفعلیة و اما اختلاف السطوح فعدم فدعه فی الاعتصام من البدیهیات و قد ارخنا الشبهات قد تمت الرسالة

خط: نسخ، کا: عباس بن علی موسوی شاهرودی اورسیجی، تا: ۱۲ رمضان ۱۳۱۹ق، جلد: تیماج زیتونی، ۶۶گ (۱ر-۶۶پ)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۰۱]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۴۹

آغاز: هذه جملة القول فی المقدمة، الباب الاول فی الطهارة الکاملة التی یحصل بالوضوء و الغسل، قد عرفت فی اول الکتاب ان الطهارة هی الجامعة بین النظافة و النزاهة؛ **انجام:** توهموه بالاخبار الصریحة فی ابطال دعویهم و بالتأمل فیما فسرنابه الاخبار تستغی عن التعرض للاقوال و کلمات الرجال و لله الحمد اولاً و آخراً

تا آخر حیض است؛ خط: تحریری، کا: محمد تقی گرگانی برای میرزا ابوالحسن گرگانی، بی‌تا، برای میرزا ابوالحسن گرگانی که از خصیصین مؤلف بوده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶۱گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۷۲]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

خوانساری نجفی، موسی بن محمد، - ۱۳۲۲ شمسی

xānsārī najafī, mūsā ebn-e mohammad (- 1943)

کتاب طهارت است بر پایه و ترتیب و گزارش گونه‌ای از «شرایع الاسلام فی مسایل الحلال و الحرام» محقق حلی (-۶۷۶ق) (الذریعه ۴۷/۱۳)، با سربندهای «قوله». برای نشانی از متن کتاب و شرح آن: «کتاب الطهارة. الطهارة اسم للوضوء اؤ الغسل اؤ التیمم علی وجه له تأثیر فی استباحة الصلاة. اقول یظهر منه ان الطهارة فی الاصطلاح مخصوصة بهذه الامور، مع اعتبار قید خاص».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸۹/۲

آغاز: حمدله. و نحمده علی ان شرفنا بالاحکام و هدانا الی شرایع الاسلام ... و بعد، فیقول العبد المحتاج ... موسی بن محمد الخوانساری لما استدعانی بعض اصدقانی من اهل العلم فی البحث عن کتاب الطهارة علی ترتیب شرایع الاسلام فاحبت ان اسود هذه الاوراق؛ **انجام:** المسح علی بعضها ثم فسر ذلک رسول الله (ص) للناس فضیعوه.

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۵ق؛ اهدایی: محسن خوانساری فرزند آیت الله خوانساری؛ ۱۷۳ص (۳۶-۲۰۸)، ۳۰-۳۲ سطر [ف: ۳ - ۲۲۰] و [ف: ۳ - ۱۵۸]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد مهدی، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۵ قمری

ārānī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad mahdī (1835 - 1907)

رساله‌ای متوسط و استدلالی در احکام و فروعات کتاب طهارت که با استفاده و نقد و بررسی آراء دیگر بزرگان نوشته شده است.

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۰۷/۱

آغاز: کتاب الطهارة و هی لغة النزاهة و شرعاً تطلق علی الثلثة المعروفة و علی ما یزال به الخبث و قد اختلفوا فی انها حقیقة فی

الاول مطلقاً خصوص المبيحة من الثلثه مطلقا خصوص؛ **انجام:** مسئلة يستجب ان يكون بين البئر و البالوعة خمسة اذرع مع صلابة الارض او ثوقية البئر قرار اوسبعة بدونها فی المشهور لرواية ابن رباط علی البالوعة تكون فوق البئر قال اذا كانت فوق البئر نسبعة اذرع

خط: نسخ، كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تيماج سرخ، ۴۴گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: - ۱۲۶]

قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۵۷۰/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عكسی ف: ۲ - ۱۶۲]

● **الطهارة** / فقه / عربی

at-tahāra

كلارستاقی، علی اكبر بن محمد، - ۱۳۶۲ قمری

kalārostāqī, 'alī akbar ebn-e mohammad (- 1943)

تاريخ تأليف: ۲۶ صفر ۱۳۲۸ق؛ محل تأليف: نجف اشرف

رساله مفصل و مبسوط درباره مباحث كلی و جزئی فقهی است كه در آن فروعات بسياری در باب كتاب طهارت طرح و بحث شده، با استفاده از دروس استادش ميرزا حسين نوری (صاحب مستدرک الوسائل) گرد آورده و آراء و نظرات ديگر فقها در اين باره در بوته نقد گذاشته شده است.

۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۰

آغاز: بسمله الحمد ... و بعد فلما كان لباب الطهارة من ابواب فقه الامامية سلام الله عليهم مطالب جليلة و مباحث شريفة و فوائد مهمة و قواعد مسلمة استوفيت الكلام؛ **انجام:** علی تنقيح المناط لرواية المتقدمة او خمس فرايض علی قول جماعة تقدم منهم الاشارة ... و هذا اوفق بالاحتياط ...

جزء اول كتاب؛ خط: نستعليق شكسته، كاتب = مؤلف، تا: ۲۶ صفر ۱۳۲۸ق؛ با خط خوردگی؛ ۱۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: - ۱۳۱]

قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۲۷۶۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عكسی ف: ۷ - ۳۵۵]

۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۱

جلد دوم و مباحث جنابت و حيض؛ خط: نستعليق شكسته، كاتب = مؤلف، تا: ۴ ربيع الاول ۱۳۲۹ق؛ با خط خوردگی زياد؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۱۳۱]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

طباطبائی تبريزی، محمد رضا بن محمد يوسف، ۱۲۹۶ - ۱۳۷۸ قمری

tabātabā'ī tabrīzī, mohammad rezā ben mohammad yūsof (1879 - 1959)

تاريخ تأليف: ۲۴ شوال ۱۳۵۲ق

مؤلف از شاگردان برجسته آقا ضياء عراقی است ايشان احكام طهارت را با استناد به احاديث و اقوال فقها به طور مبسوط بيان كرده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۵۶

آغاز: بسمله، كتاب الطهارة و هی مصدر طهر بضم العين و فتحها و اسم المصدر الطهر و توهم ان المصدر ان يكون معناه من قبيل الافعال؛ **انجام:** و قد تقدم بانه من المحتمل كون المراد منه التنويع باعتبار الملبوسات و لانظر فيه الی مطلق المحمول كما لا يخفی هذا تمام الكلام فی النجاسات و احكامها و يتلوه البحث فی المطهرات و احكامها ... سنة ۱۳۵۲.

خط: شكسته نستعليق، كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: ميشن دارچينی، ۱۰۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۷۰۳]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

طباطبائی، محمد بن علی، ق۱۴ قمری

tabātabā'ī, mohammad ebn-e 'alī (- 20c)

تاريخ تأليف: شب چهارشنبه يكم ايام البيض ربيع الاول ۱۳۰۵ق

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۱۴

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۴؛ كاغذ: فرنگی، جلد: ميشن سرخ، ۲۰۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۶/۷سم [ف: ۱ - ۳۶۴]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

علم الهدی كاشانی، محمد حسين بن هبة الله، ق۱۴ قمری

'alam-ol hodā kāšānī ‹mohammad hoseyn ben hebat-ol-lāh (- 20c)

كاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵/۱

كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قطع: ربعی خشتی [نشريه: ۷ - ۴۲]

● **الطهارة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra

محلاتی، عبدالوهاب بن احمد، ق۱۴ قمری

mahallātī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e ahmad (- 20c)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۸/۵

آغاز: بسمله حمدله اعلم ان الشريعة علی اربعة اقسام عبادات و عقود و ايقاعات و احكام لانها؛ **انجام:** يمكن ان يستدل علی

ذلك وجوه الاول قوله (ع) كل غسل معه الوضوء الا الجنابة.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مشمع مشکی، ۲۹-۲۳ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۸۴]

● **الطهارة** / فقه / عربی

at-tahāra

نراقی کاشانی، اسدالله بن علی، ق۱۴ قمری

narāqī kāšānī, asad-ol-lāh ben ʻalī (- 20c)

فقه فتوایی است با اشاره به بعضی از ادله و نقل اقوال گروهی از فقها، دارای مقاصد مشتمل بر فصول.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۴۲

آغاز: الفصل الخامس فی الماء القليل و هو مادون الكر و ينجس بملاقاة النجاسة على المعروف بين الاصحاب؛ **انجام:** فلا يبطل الغسل بتأخيره و انما يكون آثماً ...

نسخه حاضر قطعه‌ای از کتاب طهارت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۹۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قبل از کتاب تقریظی است با اجازه اجتهاد و روایت که سید حسین بن میر محمد علی کاشانی به تاریخ دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۹۵ نوشته با مهر «لا اله الا الله الملك الحق المبين محمد حسين الحسيني» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۲۷]

● **الطهارة = التقريرات = حاشية او شرح فى الفقه** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra = at-taqrīrāt = ḥāšīyat-un aw š.-un fi-l fiqh

کرمانشاهی، ملا محمد

kermānšāhī, mollā mohammad

حاشیه یا شرحی است بر یک متن فقهی با عناوین «قال دام ظله، مصنف دام ظله»، شامل طهارت و از صاحب مدارک، محقق کرکی، شیخ بهاء الدین عاملی و غیر آن نقل کرده است. در عطف نسخه نگاشته شده: «ترشحات مسائل فقهیه مرحوم حاج ملا محمد کرمانشانی» و در آغاز نسخه نیز با خطی غیر اصل، نوشته شده: «وقف است بر اولاد حاجی ملا محمد کرمانشاهی بطناً بعد بطن و بعد از آن بر عموم طلبه اثنی عشریه». روی جلد نسخه نیز این عبارت به چشم می‌خورد: «بعضی از مسائل فقهیه متفرقه فی الحج و غیر این مرحوم الجد اعلی الله مقامه».

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۳/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... قال دام ظله السامی كتاب الطهارة فالكتاب او ما يكتب فيه على ما فی القاموس فيكون عبارت عن القراطيس و الالواح؛ **انجام:** لخالف السؤال ولزم الاغراء و خلل الواجب عن بيان الكيفية الواجبة ...

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ پایان آن نانوشته مانده؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ ۳۳گ (۱-۳۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۳۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۳/۵

آغاز: قوله سلمه الله و هو احد الاغسال مط ... واجبات او مندوبات او مختلفات اختلف بالوجهين؛ **انجام:** من لزوم الاغراء بالباطل و ايجاباً للجمع بين الامرين كما هو المفروض.

شامل مسائل غسل و از پایان نانوشته مانده. این کتاب نیز به قرینه رساله نخست در همین مجموعه ظاهراً می‌باید از ملا محمد کرمانشاهی باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با قلم خوردگی؛ جلد: مقوای، ۵گ (۷۹-۸۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۳۳]

● **الطهارة** / فقه / عربی

at-tahāra

ناشناخته:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۸

آغاز: بسمله، الحمدلله الالباب و مسهل المرشد؛ **انجام:** و سلم تسليما كثير برحمتك يا ارحم الراحمين

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۹

آغاز: بباطن الكف لافى الثانى فلصدق المسمى و ان كان فى الشعر؛ **انجام:** دلواً او اربعين و قوله (ع) فى خبر على بن حمزه البطحائى به و بقاسم ابن

بحث مفصلی در طهارة است. از مطالعه کتاب بر می‌آید که نوشته باید متعلق به بعد از قرن دهم باشد، چه در جای جای کتاب به فقهایی برمی‌خوریم که وابسته به قرن نهم و دهم می‌باشند همچون شهید ثانی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۸۶گ، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۲۵)، اندازه:۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۸ - ۱۶۳]

۳. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۷۴

شرح یکی از کتاب‌های شهید اول است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۹۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۷

آغاز: (ناقص): لازماً كالاكول، الظاهرأنه تمثيل ملازم، فان المفعول به اذا صار نسياً منسياً فى الكلام و صار الغرض اظهار اتصاف الفاعل بنفس الفعل من غير ملاحظة مفعول به ... كانه غير موجود فى نسخة الشارح؛ **انجام:** فان تخصيص الوجوب بالبشرة دون الشعر لادخل فى اشتراك الرجل للمرءة. و ايضاً لفظ النص

قطعه ای است از یک حاشیه بر باب طهارت فقه از متن و شرحی در آن باب. از شارح و مصنفی بی نام و از کتاب‌های دروس، ذکری، بیان که هر سه از شهید اول محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶) است نقل دارد؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی:

آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مذهب، ۴گ (۷۹-۸۲پ)، ۱۳ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۴۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۱۴/۲

که در ابتدای آن از مشارع الاحکام خود اسم می‌برد با حواشی منه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵۴گ (۱۸۱- ۳۳۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۸]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۷۴/۲

آغاز: کتاب الطهارة و فیه ابواب الاول فی المیاه و فیه فصول الاول فی المطلق و فیه ابحاث الاول المطلق ما یطلق علیه لفظ الماء و لایصح سلبه عنه؛ **انجام:** و مما ذکرنا علی المطلوب یظهر فساد ما ذکره فی الذخیرة بعد التمسک بتلک الاخبار من قوله ثم لایخفی ان ...

شرح مختصری است بر کتاب الطهارة یکی از متون فقهی (ظاهرا مختصر النافع یا شرایع»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ (۵۸پ-۹۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۱۲۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۰۷/۳

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین کتاب الطهارة و ارکانه اربعة الاول المیاه، و النظر فیه؛ **انجام:** الثانی غسل الحیض و النظر فیه، و فی احکامه ... (۵ سطر پائین تر) و لا حیض مع رؤیته بعد سن الیاس، و سیأتی بیانه انشاء الله

به نظر می‌رسد شرح ریاض است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴گ (۲۳۰پ-۲۳۳پ)، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷) [ف: ۱۶ - ۴۰۸]

۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۹۹

آغاز: کتاب الطهارة و فیه مباحث المبحث الاول فی المیاه و قبل الکلام فیها لها من الاقسام و لاقسامها من الاحکام؛ **انجام:** لاینافیها تخلل الحدث لان القدر المتیقن شرطیتها لافعال الصلوة لا لاحوالها ...

مباحث فقه را استدلالی و عمیق بحث کرده است مؤلف از علمای متأخرین و معاصرین خود نقل ننموده و در اغلب موارد استدلال به آیات و احادیث و اقوال فقهای متقدم نموده است.نسخه از اول کتاب طهارت تا قسمتی از احکام وضوء را شامل است و مؤلف مباحث طهارت را در چند فصل تنظیم نموده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: عبد الحسین طباطبائی در ۲۱ جمادی الثانی ۱۳۳۴ و فرزندش علی در ۱۵ جمادی الثانی ۱۳۶۵؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶۷گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۳۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۰

آغاز: کتاب الطهارة و هی عندنا اسم للوضوء و الغسل و التیمم و حدها الشامل للثلاثة المطرد لها ما ذکره الشیخ انها افعال مخصوصة فی البدن علی وجه مخصوص یستباح بهاعبادة مخصوصة؛ **انجام:** و فی بعض کتب الشهیدین انه لو تعذرت الأوصاف او بعضها اقتصر علی الباقی و لو لفافة بدلها و هذا فی وصفی العبریة و الاحمر.

استدلالی و تحقیقی بسیار مفصلی است با ذکر اقوال فقهای پیشین و پسین [امثال شیخ طوسی، ابن براج، علامه، شیخ بهایی، محقق کاشانی صاحب جواهر و دیگران] در مبحث طهارت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ ۱۸۱گ، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۴۸]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۸۰

آغاز: الماء المطلق بغیره مزجا لم یخرجه عن الاطلاق فهو لیس بمصناف و ان تغیر لونه؛ **انجام:** ویلحق بالصلوة فی جمیع ما ذکرناه کل عبارة ینافی الازالة فورا و اذا لم یتمکن من الازالة و لو ...

این کتاب و سابقش مشتمل بر کتاب القضاء و الطهارة و مؤلف ناشناس است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «الراجی محمود بن علی اصغر»؛ اهدایی: حاج شیخ محمود فرساد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۷۰گ، ۲۴ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۲۲]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۷۴/۳

آغاز: بسملة. کتاب الطهارة و فیه مقاصد الاول فی الوضوء الثانی فی الغسل الثالث فی التیمم الرابع فی المیاه الخامس فی النجاسات و المطهرات. اما المقصد الاول ففیه فصول. الفصل الاول فیما یعتبر فی الوضوء و فیه مواضع الموضع الاول فی النیة و فیه مسائل المسئلة الاولی فی بیان معنی النیة؛ **انجام:** کل عقد لمقتضاه فهو باق علی عمومه و الوکالة التی یتحقق بین فاقد الماء و الوکیل بقوله و کلتک فی طلب الماء فقال الوکیل قبلت، عقد من العقود فیکون سبباً لمقتضاه و هو قیام طلب الوکیل مقام طلب الموکل ...

نگارنده کتاب خود را در چند «مقصد»: وضوء، غسل، تیمم، میاه، نجاسات و مطهرات مرتب نموده و هر مقصدی را به چند «فصل» و چند «موضع» تقسیم کرده است. از مقاصد نامبرده بحث وضو به طور مفصل آمده است و مقصد میاه و تیمم نیز در نسخه ما موجود است، اما دو مقصد دیگر، تیمم و نجاسات و مطهرات ظاهراً افتاده است نگارنده که ظاهراً در قرن سیزده به بعد می‌زیسته، بیشتر عبارات را از استاد خود با عبارت «دام ظله» نقل می‌کند چنانچه در برگ ۱۰۱ آمده است «کذا سمعت من الاستاد دام ظله» و همچنین در برگ ۱۰۴پ، ۱۱۶، ۱۲۸پ، ۱۳۴پ و ۱۳۷ دیده می‌شود با توجه به این‌که این کتاب پس از شرح تهذیب قرار گرفته و از جهت خط نیز مشترک می‌باشد ممکن است تألیف نگارنده شرح تهذیب «محمد بن محمد حسن نوری» باشد که زندگانی وی پس از قرن دوازده و تا قرن سیزده هم رسیده باشد به علت استناد وی به لوامع نراقی در برگ ۱۰۹؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی،

اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۷۳ص (۷۱-۱۴۳پ)، ابعاد متن: ۱۳×۱۸، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۴۴۶]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۱۸/۴

بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۲۱سطر(۹/۵×۱۵)،اندازه:۱۷×۲۳سم[ف:۱۶ - ۵۱۱]

۱۳. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۳/۱

آغاز: و بما ذكرنا يظهر باقي الاعتراض منه بانه ... و لاينجس الجاري منه و هو التابع من عين بقوه او؛ **انجام:** و لاريب ان الثلث احوط و اولى و اوجبها جماعة كما عن الصدوق و الاسكافي و الطوسي و المحقق الشيخ على عملاً بظاهر الموثق فلا باس به و الحمدلله

فقهی استدلالی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۷۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۱۸/۴

بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۲۱سطر(۹/۵×۱۵)،اندازه:۱۷×۲۳سم[ف:۱۶ - ۵۱۱]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۸/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... كتاب الطهارة و هي في اللغة النظافة كما عن اللمعة و في المدارك انها النظافة و النزاهة؛ **انجام:** لما ذكرناه من الدليل، هذما و مقتضى الاحتياط ان لا يترك الوضوء.

رساله‌ای است در مسائل طهارت و وضوء با عناوین «درة». از کتاب‌های مدارک الاحکام، شرایع الاسلام، المعتبر، القواعد، الذکری، المصابیح، منهج السداد و از صاحب مدارک الاحکام، مقدس اردبیلی، محقق کرکی، وحید بهبهانی (-۱۲۰۶) و دیگران، نقل کرده. خط این رساله مانند رساله‌های قبل و بعد این مجموعه می‌باشد و شاید با یکدیگر ارتباط داشته باشند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱۶۴-۱۷۰)، ۳۵ سطر مورب، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۵۱۰]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۸۸

آغاز: بسمله. حمدله ... كتاب الطهارة وفيه ابحاث الاول انها على ضربين ضرب يتوقف صحته؛ **انجام:** قيل بوجود رواية في ذلك و كيف كان هم غير معروفين.

رساله مختصر فتوایی است با ذکر آیات و روایات اقوال فقهای پیشین، مؤلف از علمای امامیه است که به احتمال در قرن ۱۳ق می‌زیسته؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۵]

۱۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۷/۳

آغاز: حمدله. و الصلوة ... اما بعد پس این کتاب طهارتست و طهارت بر دو قسم است طهارت از حدث و طهارت از خبث اما طهارت ازحدث پس؛ **انجام:** سه گوشه دارد که هر گوشه ای به منزلتی سنگ حساب کند باید متعدد باشد و همچنین مانند سنگ و جایز نیست.

فقه فتوایی است شامل احکام طهارت با عناوین «مسأله»، گویا بخشی از کتابی در فقه از تألیفات بهرام خلج خرقانی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۳]

۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۰۰/۴

دو رساله به طریق سؤال و جواب. منسوب به آقای سید محمد و آقا شیخ موسی، محتوی تحقیقاتی درباره ابواب طهارت از وضوء و دماء ثلثه و جنابت؛ خط: نسخ روشن، کا: میرزا حسین بن غلامحسین نهاوندی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶-۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۴۲۷]

۱۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۱۰

آغاز: و بما مر من الاجماعات و ما يأتي من الاخبار و بما عن الذخيره من التصريح بعمل الامة بمدلوله و قبولهم له و منها ما عن ابن ابي عقيل من قوله انه قد تواتر عن الصادق (ع) ان الماء ظاهر لا ينجسه شيىء الا ما غير لونه او طعمه اوريحه؛ **انجام:** و لو بالعضو المغسول لان الحدث لا يرتفع الا باتمامها حتى من الاعضاء المغسولة. صورة خط المصنف قد وقع الفراغ من هذا الجزء من الكتاب بيد مؤلفه الذليل الحقير القاصر في ليلة الخامسة و العشرين من شعبان من شهور سنه ستين و مأتين بعد الالف و يتلوه الجزء الثاني من احكام الغسل ...

تألیف سید امیر حسن در شب ۲۵ شعبان ۱۲۶۰ق، شرح و یا حاشیه‌ای است بر یکی از متون فقهی که بخش موجود آن شامل مبحث طهارة تا جواز مس کتابة المصحف است به صورت استدلالی و مزجی، ممکن است که این سید امیر حسن همان حاج میرزا محمد حسن بن محمود حسینی معروف به میرزای شیرازی (۱۲۳۰-۱۳۱۲ق) باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالحسین بن حاج محمد ربیع اصفهانی، تا: شوال ۱۲۶۳ق، به دستور آخوند ملا شریف اشرفی، در زمان حیات مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۱۷- ۲۳ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲- ۷۰۷]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴گ

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمين و الصلاة و السلام على خير خلقه ... كتاب الطهاره؛ **انجام:** هو الظاهر في قوله تعالى عرضها كعرض السماء والارض ايضاً ...

رساله مفصل و استدلالی است از مؤلفی نامعلوم در مبحث طهارت ترابیه و مائیة تا آخر مبحث کُر. مؤلف در این رساله اقوال فقهای مشهوری چون محقق سبزواری، شیخ بهائی، فاضل هندی، محقق قمی، فاضل نراقی و دیگران را نقل نموده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ واقف: سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ جلد: مقوا، ۱۳۵گ، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۰ - ۳۴۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۹۵

آغاز: بسمله، حمدله، و الصلاة و السلام على خير خلقه محمد و آله كتاب الطهارة و الكتاب احد مصادر كتب واحد معانيه لغة جمع و غلب عرفا في ضمن هذا المعنى؛ **انجام:** الثانية في احكامها

و الثالثة فی سائر ما هو مطهر عنها. قد تم الکتاب بعون الله ... بید ... عبدالله الموسوی الجزائری التستری الساکن فی النجف.

فقه استدلالی است؛ خط: نسخ، کا: عبدالله موسوی جزایری شوشتری نجفی، تا: یک‌شنبه ۱۲ ذیحجه ۱۳۰۸ق؛ جلد: میشن سبز، ۲۶۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۹سم [ف: ۱ - ۳۶۳]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۱۰/۳-۳۱/۹۰

آغاز: بسمله ابتداء باسمه تعالی و عقب بحمده امتثالاً لما ورد فی الابتداء بهما من الصدر مکانهما و الباء للملابسة ... و سئل الواضع عنه کتاب الطهارة الکتاب مصدر بمعنی التألیف بین الشیئین او الاشیاء ... و فیه الابواب الباب الاول فی المیاه الماء علی ضربین؛ **انجام:** ینقسم اقساماً الاول الجاری والمراد به فی لسان الفقها هو النابع عن مادة اصلیة ارضیة فیه البئر ... و بالارضیة مالیس کذلک کالسائل من ثلج و نحوه علی طهر الارض و یدل علی ذلک تمت

شرحی مزجی است بر متنی در فقه امامیه که در نسخه حاضر تنها چند صفحه از اول کتاب الطهارة موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۵۹]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۹۶

آغاز: البحث فی الحیض و الکلام أولا فی مهیته و ثانیاً فیما یثبت به و ثالثاً فی احکامه، أما الاول فهو لغة السیل مطلقا

مشتمل بر احکام حیض است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، چون با کتاب شماره ۱۷۹۵ در خط شبیه است گمان می‌رود که تقریرات شیخ انصاری باشد، پس از نسخه مباحث استدلالی دیگری است در مسئله اجزاء و مبحث صحیح و اعم و مبحث امر؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۰گ، اندازه: ۱۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۲]

۲۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۶/۱

آغاز: بسمله حمدله الطهارة و ارکانه اربعة فی المیاه جمعه باعتبار تعدد افراده و المراد بها الاعم من الحقیقة و المجاز و النظر فی المطلق و المضاف؛ **انجام:** و اوجبها جماعة کما عن الصدوق و الاسکافی و الطوسی ذکری و الدروس و المحقق الشیخ علی رحمه الله تعالی عملا بظاهر الموثق و لا بأس به و الحمدلله تعالی تم الکلام بعون الملک العلام.

شرحی است مزجی بر یکی از متون که در برگ الحاقی آمده است شرح مختصر نافع؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰-۲۴ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۸۷]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۸۱/۵

آغاز: ان هذا هو الکعب فی ثانیهما و حمل الثلاثه الاخیره؛ **انجام:** ینقض حکم من اباحته الصلاه فنقض حکم بعض المتقدم اولی

بخشی از یک رساله در طهارت است از باب مسح بر دو پا تا غسل جنابت؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۹۲ر-۱۰۶پ)، ۲۴ سطر (۸/۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۶سم [ف: ۱۷ - ۱۲۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۵۸

آغاز: کتاب الطهارة و فیه مباحث الاول فی المیاه و قبل الکلام فیما لها من الاقسام و ما لاقسامها من الاحکام المختلفة؛ **انجام:** فی الاثناء ام لا لظهور الادلة باطلاقها فی اناطة الحکم بالشک الفعلی الطاری بعد الفراغ و ان کان له منشأ مغفول حین العمل.

مباحثی مبسوط و استدلالی درباره احکام طهارت است. مؤلف از معاصرین خود نقل نمی‌کند و در اغلب موارد به آیات و روایات تمسک و استدلال نموده است. عناوین آن «فصل، فصل» می‌باشد و هر فصل شامل چند مسأله است. این کتاب غیر از کتاب الطهارة شیخ انصاری می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۴۳۳]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۵۱

آغاز: الحمد الله ولی النعمة ... کتاب الطهارة و هی بحسب اللغة بمعنی النظافة و النزاهة؛ **انجام:** دون القیام بالکلیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در ص ع آمده «جناب میرزا»؛ مهر: زین العابدین طباطبائی مورخ ۱۱۲۷، اسدالله؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۷گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۶۶]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۰۳-۱۰/۱۱۳

آغاز: باب الغسل و کیفیته و احکامه قال فی الروضة الفصل الثانی فی الغسل و موجب سته الجنابة بفتح الجیم و الحیض و الاستحاضة؛ **انجام:** قوله و واجده المنی علی جسد و ثوبه المختص به جنب المراد بکونه مختصابه ان لا یشرکه فیه غیره ... وجب علیه الغسل و ان لم یتذکراختلافا لمقبولة سماعة عن ابی عبدالله علیه السلام

کتابی است در فقه استدلالی شیعی که تألیف یکی از فقهای قرن سیزدهم هجری است. اقوال فقهای شیعه را از کتب آنها بسیار نقل می‌کند و معمولاً هر مسأله را ابتداء از کتب علمای گذشته نقل و سپس بررسی می‌نمایند از جمله از روضه شهید ثانی، جعفریه کرکی، شرایع محقق، روض الجنان، تنقیح، معتبر علامه، مدارک، ذخیره، ریاض المسائل، مبسوط، تذکره، منتهی و جامع المقاصد نقل می‌نماید. دارای ابواب و فصول است. از اول «باب الغسل و کیفیته و احکامه» تا «قوله المقصد الخامس فی غسل الجنابة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با خط خوردگی؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲۹۱]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۳-۱۰/۸۰

آغاز: بسمله کتاب الطهارة قال الله تعالی و انزلنا من السماء ماء طهوراً الهایة و لایجوز رفع الحدث و لازالة النجاسة الا بالماء ... فصل اذا کان الماء قلتین او اکثر؛ **انجام:** السادس الترتیب و هو ان یغسل وجهه ثم یدیه ... بالمسح فان تعذر رفع العمامة کمل بالمسح علی العمامة و منها تخلیل اللحیة

قطعه‌ای از کتاب فقهی از اهل سنت است به صورت فتوایی، این نسخه کتاب الطهارة تا فروض وضو را دارد، و دارای فصول می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۲۹۱]

۳۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۹۷

آغاز: و اختاره جدی العلامه مطلقا مع عدم رجحان الضميمة والا و الصحة مطلقا؛ **انجام:** المقام الثانی فی احكام الحايض و نذكرها فی مسائل المسألة الاولی

فقه استدلالی مفصلی است در باب طهارت، این کتاب به قلم یکی از نوادگان علمای بزرگ است که از جد خود تعبیر به علامه کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۵۸۰]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۴۷/۲

آغاز: نحمدالله الذی لايرد قضاؤه و لايحد بقاؤه و يعد نعماؤه و يجب علينا ثناؤه؛ **انجام:** كما أن عدم وجوب تكرار الكفارة فی تكرار الافساد فی صوم رمضان لدفع الحرج فی الدين.

یازده فصل کوتاه است درباره دو لفظ «کتاب» و «طهارت» که مؤلف هنگام مطالعه کتاب‌های فقهی آن را نگاشته، بدین عناوین: فصل ۱. بيان لغة «الكتاب»، ۲. بيان اصطلاح «الكتاب»، ۳. بيان معنى «الطهارة» لغة و شرعاً، ۴. اعراب الكتاب و الباب و الفصل، ۵. اضافة الكتاب و الباب و الفصل، ۶. موارد الكتاب و الباب و الفصل، ۷. ايراد الطهارة بصيغة المفرد و صيغة الجمع، ۸. تقدم كتاب الطهارة على كتاب الصلاة، ۹. تقدم الطهارة على سائر الشروط، ۱۰. تقدم كتب العبادات على كتب المعاملات، ۱۱. تقدم كتب الصلاة على سائر كتب العبادات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۸۳پ-۸۹پ)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۷ - ۲۲۷]

۳۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۱۱/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمين و الصلوة و السلام على خير خلقه محمد و آله الطيبين الطاهرين المعصومين، كتاب الطهارة باب ما يجب الوضوء له و يستحب، تجب الوضو للصلواة الواجبة؛ **انجام:** و اما اذا علم بزوال العذر فی الوقت او ظن به او شک فيه ففی صحة.

رساله مختصریست در احکام وضو، تخلی، غسل، تیمم با اشاره مختصر به اقوال دیگران، بدون آوردن دلیل، به گونه رساله‌های عملی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۸پ-۳۳پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۶]

۳۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۸۹/۶

آغاز: حمدله باب ما يجب الوضوء له و يستحب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۴]

۳۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۱۹/۱

آغاز: الحمدلله ... كتاب الطهارة و فيه ابحاث: الاول انها على ضربين؛ **انجام:** بل قيل بوجود رواية فی ذلک و كيف كان هم غير معروفين الان

رساله‌ای در احکام طهارت که در اوایل احکام حیض ناقص مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [مؤید: ۲ - ۲۱]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۳۲گ، اندازه: ۱۸/۳×۲۵سم [رایانه]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۷/۷

غسل نفاس؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۹۷ر-۹۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۶۱۴]

۳۷. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز: كتاب الطهارة و فيه ابواب، الباب الاول فی المياه؛ **انجام:** الثانی تكبيرة الاحرام و هی.

خط: نسخ تحریری، کا: سید احمد مدرس یزدی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰گ، ۲۰ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۲]

۳۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۰۴/۱

آغاز: كتاب الطهارة و هی فی اللغة النزاهة و النظافة

از صاحب حدائق نام می‌برد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۷گ (۱-۴۷)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۵۵]

۳۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۲۱/۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين و صلى الله على خير خلقه محمد (ص) و آله الطاهرين صلوة دائمة متوالية الى يوم الدين و اركانه اربعة فی المياه جمعه باعتبار تعدد افراده و المراد بها الاعم من الحقيقة و المجاز و النظر فی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲ سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۷۲۲]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۰۲۶

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۹۷]

۴۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۸۱/۱

از شرح مفاتیح نقل می‌کند. روی جلد نوشته تقریرات شیخ علی نجفی که گویا شیخ علی کاشف الغطاء مقصود است ولی نباید درست باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۸۷]

۴۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۹۸۶۱/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمين و الصلوة و السلام على سيدنا و نبينا محمد و آله الطاهرين قوله كتاب الطهارة خبر مبتداء محذوف ای هذا كتاب الطهارة و هو اسم مفرد على فعال؛ **انجام:** و القول باعتبار شمول الماء للبدن كله فی زمان واحد بحيث يحيط بالاسافل و الاعالی ... على تخليل ما يعتبر تخليله من الشعر و نحوه الفرع الرابع ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۷×۲۲سم [رشت و همدان: ف: - ۱۵۸۱]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۵۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۸گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۳سم [رایانه]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۲۹

آغاز: صنف له هذا الكتاب ظاهره؛ **انجام:** قيل بعيد عن الانصاف فتامل فيه.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **الطهارة** / فقه / فارسی

at-tahāra

وی در این تألیف که مبحث طهارت را شامل است و هر مورد روایات و اقوال فقهای بزرگ را آورده و پس از بررسی احادیث و آراء علما نظر خویش را بیان نموده است. به عنوان مثال: «مسأله: در وطی دبر غلام دو قول است اقوی عدم وجوب غسل است نه بر فاعل و نه بر مفعول و کافی است در اثبات آن اصالت برائت ذمه از تکلیف و اصالت عدم سببیت وطی در دبر غلام از برای وجوب غسل و علامه (ره) اختیار فرموده وجوب غسل را و استدلال فرموده به اموری، اول انکار امیرالمؤمنین علیه السلام بر انصار چه از انکار آن حضرت استفاده می‌شود تبعیت غسل از برای حد و از این دلیل جواب گوییم به این که تبعیت در خصوص التقاء ختانین است در مرئه نه مطلقاً چه التزام تبعیت مطلقاً مستلزم قول به این است که به عدم غیبوبت حشفه غسل واجب شود چه حد که جلد باشد به رسیدن ذکر به دبر واجب می‌شود. ثانی این است که ایلاج کرده است ذکرش را در دبر که اشتهای طبع است و از این نیز جواب گوییم به این که حمل بر دبر مرئه قیاس است و ابداً حجت نیست و مشتهی بودن طبع موجب ایجاب غسل نمی‌شود چه تفخیذ و نحو آن چنین است. سیم اجماع مرکب و از آن نیز جواب گوییم به منع حصول محصل از آن و عدم حجیت منقول از آن».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۰۱

آغاز: بسمله، حمدله، کتاب الطهارة و در آن چند فصل است. فصل اول در بیان احکام آبها است؛ **انجام:** و از این دلیل جواب گوییم که ممکن است که آنیه در ماء زیاد بگذارند تا آب به جمیع اجزائی که خمر به آن رسیده است نفوذ کند.

از ابتدای طهارت تا مسأله دباغی و اوانی خمر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: علی اصغر احمدئی، خرداد ۱۳۴۱؛ ۱۱۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۹۴۹]

● **الطهارة (ارجوزه)** / فقه / عربی

at-tahāra (urjūza)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۴/۱

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ ۱گ (۱ ر) [مختصر ف: ۴۶]

← طهارة الاعراق ﴿ تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق(ترجمه–)

● **طهارة الاعراق فی تحصیل الاخلاق = تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق = طهارة النفس** / اخلاق / عربی

ṭahārat-ul a‘rāq fī taḥṣīl-il axlāq = tahḏīb-ul axlāq wa taṭhīr-ul a‘rāq = ṭahārat-un nafs

ابن مسکویه، احمد بن محمد، ۳۲۰ - ۴۲۱ قمری

ebn-e meskavayh, ahmad ebn-e mohammad (933-1031)

مؤلف معاصر و عدیل ابن سینا در حکمت نظری و عملی است الا این‌که ابن سینا با تألیف «شفا» حکمت نظری را احیا کرد و او با «طهارة الاعراق» حکمت عملی را. اخلاق و تهذیب نفس یکی از اقسام حکمت عملی است. ارسطو در این باره کتاب مفصلی نوشته و در اسلام ابن مسکویه نخستین کسی است که تحت تأثیر ارسطو این کتاب را پرداخته است. این کتاب بعدها متن کار خواجه نصیرالدین طوسی در تحریر اخلاق ناصری شده و خواجه نیز در مقدمه اخلاق ناصری به این مطلب اشاره کرده و به آن سیاست مدن و تدبیر منزل را افزود. شامل هفت مقاله: ۱. حقیقت النفس؛ ۲. حقیقة الخلق؛ ۳. الفرق بین الخیر و السعادة؛ ۴. فی ان الفضائل قد تصدر من غیر السعدا؛ ۵. اصناف المحبة؛ ۶. حفظ صحة الروح؛ ۷. طریق معالجة امراضها. حاجی میرزا ابوطالب محمد موسوی زنجانی (–۱۳۲۹ق) آن را به نام کیمیای سعادت به فارسی در آورده و آن در تهران به سال ۱۳۱۵–۱۳۲۰ به چاپ رسید؛ صلاح الدین سلجوقی نیز در افغانستان آن را به فارسی برگرداند و به نام تهذیب الاخلاق در کابل به سال ۱۳۳۴ به چاپ رسیده است.

آغاز: اللهم انا نتوجه الیک و نسعی نحوک و نجاهد نفوسنا فی طاعتک و نرکب الصراط المستقیم الذی نهجته لنا الی مرضاتک

چاپ: مشار عربی، ص۶۱۰؛ بارها در ایران، لبنان، هند و مصر به چاپ رسیده است؛ ایران، سنگی، ذی القعدة ۱۳۱۴، وزیری، ۱۰۱ص (صص۳۷۲–۴۷۲)؛ دارالخلافه طهران، ۱۳۱۴ق، ۲۱۹ص (مکارم الخلاق: صص۲–۲۲۰) در هامش

[دنا ۳۸۲/۷–۳۸۴ (۴۱ نسخه)؛ الذریعة ۱۸۸/۱۵ و ۵۰۷/۴ و ۲۲۸/۸ و ۲۶۹/۱۸؛ معجم المطبوعات ۲۳۸؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۵۶/۶؛ ریحانة الادب ۲۰۶/۸؛ الاوقاف العامة موصل ۵۸/۴]

شرح و حواشی:

۱- نفس = معرفت نفس = منتخب اخلاق؛ ناصری نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷–۶۷۲)

۲- اخلاق ناصری؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷–۶۷۲)

۳- الاخلاق النصیریة فی تعریب الاخلاق الناصریة؛ جرجانی، محمد بن علی (–۸۳۸)

۴- لوامع الاشراق فی مکارم الاخلاق = اخلاق جلالی؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰–۹۰۸)

۵- اخلاق علائی = اخلاق المعالی؛ ابن حنائی، علی بن امرالله (۹۱۶–۹۷۹)

۶- توضیح الاخلاق عبدالله شاهی = توضیح الاخلاق؛ قطب شاهی خاتون آبادی، محمد بن علی (–۱۰۵۷)

۷- توضیح الاخلاق = شرح اخلاق ناصری = تصفیه اخلاق ناصری؛ سلطان العلماء، حسین بن محمد (۱۰۰۱-۱۰۶۴)
۸- اخلاق ناصری (منتخب)؛ نصیری طوسی، محمد تقی بن عبد الحسین (-۱۱)
۹- مفتاح الاخلاق؛ عباسی برهانپوری، عبدالرحمن بن عبدالکریم (-۱۱)
۱۰- اخلاق جلالی (منتخب)؛ گلپایگانی، محمد تقی (-۱۲۹۲)
۱۱- سواطع الآفاق فی شرح لوامع الاشراق؛ محمد یوسف علی
۱۲- تجلی الاشراق = شرح اخلاق ناصری (۴ عنوان)
۱۳- تزکیة الارواح عن موانع الافلاح
۱۴- تهذیب اخلاق (۷ عنوان)
۱۵- طهارة الاعراق (ترجمه)
۱۶- فرهنگ ترجمه لغات اخلاق ناصری
۱۷- لوامع الاشراق فی مکارم الاخلاق (منتخب) = گزیده اخلاق جلالی (۲عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۶۴/۱ و ۴۲۶۷/۱-ف

خط: نسخ معرب، کا: عثمان بن محمد شیرازی، تا: ۶۸۲ق؛ ۱۱۹گ (۱-۱۱۹)، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶-۱۶] و [فیلمها ف: ۳ - ۳۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۲۸

آغاز: بسمله من کتاب تهذیب الاخلاق لابی علی احمد بن مسکویه رحمه الله تعالی کل جسم له صورة ما و لیس یقبل صورة اخری

بخشی از آن کتاب است، در اقسام رذایل و فضایل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۸ص(۲۱۱-۲۱۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۸۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۳۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیس یتم احدهما الا بالاخر. تم الکتاب بعون الملک الوهاب، و الصلاة و السلام علی سیدنا ...

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بدر استرآبادی، تا: ۲۴ جمادی الاول ۷۷۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳۴ص(۱۶۵-۱۹۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۸/۲×۳۷/۲سم [ف: ۸ - ۳۰۰]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۰۰

آغاز تا پایان مقاله سادسه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۲۴گ، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۶۱۰]

۵. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۱۸/۲

کا: حسین بن محمد بدراسترآبادی، تا: ۲۴ جمادی الاول ۹۷۵ق؛ در این مجموعه پس از این دو اخلاق ایجی است و اخلاق سلطانی محمد عراقی و اخلاق ناصری خواجه طوسی همه به یک خط که عکس برنداشته‌اند. [فهرستواره مینوی: - ۱۸۲]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۴۱/۲

همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: - ۱۸۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۸۳/۳

بندی است از کتاب مشکویه رازی؛ خط: نستعلیق، کا: باستانی دردی، تا: جمعه ۸ محرم ۱۰۱۹ق؛ از روی نسخه شولستانی نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ [ف: ۱۰ - ۱۶۳۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۴

آغاز: صاعه مبادی علیها یبتنی ویها یحصل؛ **انجام:** و لیس یتم احدهما الا بالاخر ... تسع و ثلثین بعد الف من البحره النبویه.

خط: نستعلیق، کا: معزالدین اردستانی، تا: ۱۰۳۹ق، جا: بندر سورت؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: ۱۵۳]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت المقالة السادسه و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی النبی محمد و اله اجمعین و حسبنا الله و نعم المعین

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر جربادقانی، تا: ۸ شوال ۱۰۴۵ق، جا: یزد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۸۱ص (۱-۱۸۱)، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۹۳]

۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۷۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من العلاجات و الرغبة الی الله عزوجل بعد ذلک فی التوفیق فان التوفیق مقرون بالاجتهاد و لیس یتم أحدهما الا بالآخر، تمت المقالة السادسة.

شامل: مقاله اول تا پایان مقاله ششم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ محرم ۱۰۸۱ق؛ مصحح؛ ۱۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۳]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۴۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان التوفیق مقرون بالاجتهاد و لیس یتم احدهما بالآخر.

کا: محمد جواد بن کلبعلی بن جواد کاظمی، تا: ۱۰۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۶۲۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان التوفیق مقرون بالاجتهاد و لیس یتم احدهما الا بالاخر تمت المقالة السادسة و الحمدلله رب العالمین ... و آله اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۱۰۲ص (۵۶-۱۵۷)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹- ۶۲۴]

۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۹۷

در شش مقاله؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: رقعی [ف: - ۹۶]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۰گ، ۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۰۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیداوی نفسه منها و یعالجها بمقابلتها من العلاجات و الرغبة الی الله تعالی بعد ذال فی التوفیق مقرون بالاجتهاد و لیس یتم احدهما الا بالاخر تمت المقاله السادسة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۶۳]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۳۷/۳

بی‌کا، تا: ۲۶ ربیع الثانی۱۲۲۰ق؛ جلد: میشن سرخ، ۸۰گ (۱۰۳پ-۱۸۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۳۱۸]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت المقاله السادسة و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الاطایب الاکرمین

کا: محمد ابراهیم بن محمد اسمعیل اصفهانی، تا: ۱۲۴۷ق؛ ۱۴۵ص (۱۱۳-۲۵۷)، ۲۲ سطر (۶/۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۳۷]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیداوی نفسه منها و یعالجها بمقابلتها من العلاجات و الرغبة الی الله تعالی بعد ذال فی التوفیق مقرون بالاجتهاد و لیس یتم احدهما الا بالاخر تمت المقاله السادسة.

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن ابی القاسم رضوی، تا: ۱۲۴۸ق، جا: اصفهان مدرسه کاسه گران؛ تملک: مرحوم بهرام بیک کرجی؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۶۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۸۵

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۳۹۲]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۴

ناقص است و بخشی از کتاب را دارد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۱گ (۲۷پ-۲۷پ) [ف: ۵ - ۳۰۷]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۵۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۳گ (۱پ-۱۰۳)، ۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۰/۵) [ف: ۵ - ۳۰۷]

۲۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۶ فرخ

خط: نسخ، کا: محمد علی فیرزو کوهیی، تا: ۱۳۰۰ق، جا: تهران مدرسه دارالشفا؛ جلد: مقوا، ۹۴گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۳۲]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۲۹/۱

خط: نسخ، کا: سید محمد علی مازندرانی، تا: قرن ۱۴؛ ۸۶گ (۲پ-۸۷ر)، ۲۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۱۰۷]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیس یتم أحدهما الا بالآخر، هذا آخر المقالة السابعة و هی تمام الکتاب

خط: نسخ زیبا، کا: احمد بن محمد هزارجریبی، تا: ربیع الثانی ۱۳۲۷ق، به دستور میرزا محمد رضا مستوفی؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۱۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ - ۲۲۱]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰/۱-۶/۱۴۰

آغاز: هی الرذایل و حسب أن یفهم منها و ان اتسع لها الزمان ذکرناها لان وجود اسمائها فی هذا الوقت متعذر و ینبغی ان؛ **انجام:** و یعالجها بمقابلتها من العلاجات و الرغبة الی الله عزوجل بعد ذلک فی التوفیق فان التوفیق مقرون بالاجتهاد و لیس منهم احدهما و لا بالاخر تمت ... و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۶۰]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۲۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد شریف بن محمد قائمی، بی‌تا، برای میرزا ابوالقاسم وزیر در ۹ شوال ۱۰۶۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۲۳گ (۱پ-۱۲۳ر)، ۱۶ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۰۷]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱۳ صدر

بی‌کا، بی‌تا؛ تنها یک بند این کتاب درباره تجرد نفس است؛ ۴گ (۱۱۵ر-۱۱۸ر) [ف: ۵ - ۳۰۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۹/۲-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۴]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۷/۱۱

آغاز: لما کان اعظم ما یخاف منه الانسان و هو الموت و کان هذا الخوف عاماً و هو مع عمومه اشد و ابلغ من جمیع المخاوف وجب ان نقول؛ **انجام:** ثم خلص منها صار الی عالمه الشریف القریب الی باریه و منشائه عزوجل

بخشی از مقاله هفتم کتاب طهارة الاعراق است؛ خط: نسخ، کا: غلامعلی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۸۹-۹۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۱۵۴]

۲۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۲۲ ـ ب

آغاز: بسمله اجمع الحکماء علی ان انواع الفضائل اربعة؛ **انجام:** و العمل بما یوجبه الشریعة و الله اعلم (تمت الرسالة التی اخترنا من کتاب تهذیب الاخلاق للشیخ ابی علی بن مسکویه رحمه الله علیه) بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ(۵۲پ-۵۳ر) [ف: ۱ - ۱۴۰]

۲۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۲/۷ - ب

نسخه ما بخشی است از ان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۸۳ر-۸۵پ) [ف: - ۵۱۰]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان التوفیق مقرون بالاجتهاد و لیس یتم احدهما الا بالآخر. تم کتاب الطهارة فی تهذیب النفس.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۵ص (۲-۱۱۶)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۳۱]

● **طهارة الاعراق (ترجمه)** / اخلاق / فارسی

ṭahārat-ul a‘rāq (t).

وابسته به: طهارة الاعراق فی تحصیل الاخلاق = تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق = طهارة النفس؛ ابن مسکویه، احمد بن محمد (۳۲۰-۴۲۱)

گویا ترجمه طهارة الاعراق باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۳/۶

آغاز: از ترجمه رساله ابوعلی مسکویه، گوید حکماء بوجود کتبی اثبات کنند که نفس بسوی باطل و موت وی را نبود. اما افلاطون اعتماد کرد بر سه حجت؛ **انجام:** و لهذا ای لمعنی اشتمال آدم علی جهة الربوبیة و العبودیة ما ادعی احد من افراد العالم الربوبیة و الاتصاف بصفاتها ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد کاظم اصفهانی، تا: ۱۰۵۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: پسته‌ای، ۶گ (۱۱۴ر-۱۱۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۵]

● طهارة الخمر / فقه / عربی

ṭahārat-ul xamr

استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳ قمری

estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (-1624)

مؤلف این رساله چون از برخی از دانشمندان شنیده بود که شاه زمان روی اعتیادی که از کودکی بدان دچار گشته، می میخورد و به بهانه این‌که پوشاك او می آلوده و ناپاك است نماز نمی‌خواند، این رساله را نوشته و ثابت نمود که می، پاك است بر خلاف رأی سنیان که آن را نجس می‌دانند تا او نماز خود را بخواند. در آن دارد که امامان شیعی پس از این‌که دیده‌اند آنها در نجاست آن اجماع دارند به پاکی آن فتوی داده‌اند و خبرهایی که برخلاف آن آمده از زمانی است که هنوز اجماع آنها تحقق نیافته بود. مؤلف می‌گوید که من پس از این به تواتر شنیدم که گروهی از من خرده گرفته و می‌گویند که برای خوش‌آیند شاه این رساله را نوشته است با این‌که من گناه ندارم و امامان چنین فرموده‌اند و آن را پاك دانسته‌اند. به گفته او خبرهایی که بر خلاف آمده از روی تقیه است و نباید آنها را پذیرفت. او شیخ طوسی و دانشمندان پس از او را در این مورد مرتکب غفلت می‌داند و به گفته شهید ثانی آنها را مقلد شیخ می‌پندارد. در آن دارد: «جمعت طرفا من تلك الاخبار من اصول قدمائنا فی الفوائد المدینه و الفوائد المکیة» پس باید از ملا محمد امین استرآبادی باشد. از آنچه گفته شد پیدا گردید که فیض کاشانی هم چرا در وافی میل به چنین فتوایی کرد همچنان‌که همین فیض نماز جمعه را واجب دانست و شاید این هم برای خوش‌آیند دربار بوده است. کنتوری از رساله استرآبادی با نام «رسالة فی نجاسة الخمر و طهارتها» و از «رسالة فی نجاسة الخمر» از قاضی نورالله شوشتری یاد کرده است. در روضات (ص ۳۸) از «رسالة فی طهارة الخمر و نجاستها» از همین استرآبادی به نقل از امل الامل یاد شده است. همین استرآبادی نامه‌ای به عاملی در این باره نوشته و او پاسخ داده و او را رد کرده است. (دانش پژوه)

آغاز: بسمله. و علیه توکلی. بعد الحمد و الصلاة اعلم وفقك الله تعالی لتحصیل القطع و الیقین فی کل ما یحتاج الله

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ترجمان کتابه صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین. هذا آخر ما جری به قلمی فی تحریر هذه المسئلة و الله الموفق.

کا: ساروی، تا: چهارشنبه پایان صفر ۱۰۹۵ق؛ از روی نسخه منقول از اصل خط مصنف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۴۶ر-۴۹پ)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۷ - ۲۶۶۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۳۹/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفقنی ربی باستفادتها من کلام خزان علم الله و معادن وحیه و ترجمان کتابه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۶۸پ-۷۴ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۹۱]

● طهارة الخمر / فقه / عربی

ṭahārat-ul xamr

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

این فائده به نقل از مشارق الشموس فی شرح الدروس است.

نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۶۵/۹

کا: محمد معصوم بن محمد قاسم کشمیری، تا: شوال ۱۰۹۵ق، جا: اصفهان؛ ۳گ (۱۰۱پ-۱۰۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۰۳]

● طهارت شراب / فقه / فارسی

tahārat-e šarāb

استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳ قمری

estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (-1624)

از رساله عربی او یاد شده است. در فهرست سپهسالار (۳۸۳/۳) از پاسخ علوی عاملی که گویا به این فارسی است، یاد شده است. رساله در پاسخ پرسشی بوده که شاه عباس از او کرده است و او می‌گوید پاك است و می‌توان با جامه خمرآلود نماز کرد که سید احمد علوی آن را رد کرده است.

آغاز: عریضه ای که مولانا محمد امین استرآبادی به نواب ... شاه عباس نوشته در جواب سوال از طهارت شراب یا نجاست آن. داعی قدیمی به ذروه عرض میرساند که مذهب ابوحنیفه ... حرام و نجس است و در فتوای ائمه معصومین ... صریح است در پاك بودن خمر و نماز میتوان کرد در جامه خمر آلود ...

[دنا ۳۸۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۴/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ممکن است که بر تقیه باشد. والله اعلم بحقایق الامور. حرره شیخ محمد باقر گلپایگانی

خط: نسخ، کا: محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۳۰۱ق [ف: ۹ – ۲۰۳]

● **طهارت ظروف و اوانی** / فقه / فارسی

tahārat-e zorūf va avānī

حسینی طباطبائی، محمود، ق۱۱ قمری

hoseynī tabātabā'ī, mahmūd (- 17c)

رساله‌ای است فقهی در بیان حکم ظروف و اوانی و کیفیت طهارت آن. در آغاز از شاه طهماسب حسینی صفوی یاد کرده است.

[طبقات اعلام الشیعه، قرن ۱۱، ص ۵۵۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴/۱۶۶-۶۷۹۶/۴

آغاز: بسمله رب اختم بالخیر یا حکیم الهی بعزت صاحب لواء الفقر فخری و بحرمت منادی بندای یا صفراء یا بیضا غرا غیری که همه را از انای معرفت وکاس محبت خود شربتی بچشان ... طهماسب شاه الحسینی ... اما بعد بذروه عرض ساکنان ... محمود الحسینی الطباطبایی الشولستانی که این رساله ایست در تحقیق حال ظروف و اوانی و کیفیت طهارت آن؛ **انجام:** و امثال آن بیرون ریزند و پاک کنندکه آن ظرف پاک می‌شود و شرعاً و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۲۸۶۱]

● **طهارة عرق الخل** / فقه / عربی

ṭahārat-u 'araq-il xall

تبریزی، علی (زین العابدین)، ق۱۱ قمری

tabrīzī, 'alī (zeyn-ol-'ābedīn) (- 17c)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۰۱۵ق

اگر سرکه نجس در ظرفی بجوشد و بخاری از آن متصاعد گردد آیا حکم به نجاست این بخار می‌شود یا طهارت آن؟ این مسأله را شاه عباس از برخی علمای حاضر در مجلسش پرسیده و چون برخی حکم به نجاست آن کرده بودند مؤلف رساله حاضر را در رد آنان نگاشته است.

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۳۶/۲

آغاز: الحمدلله الذی انعم علی العالمین بارسال رسول ما نطق عن الهوی بل کل ما قال و نطق وحی الیه یوحی؛ **انجام:** و حیث انتهی المرام جاز ان نقطع الکلام حامدین لله علی آلائه و مصلین علی سید انبیائه علیه سلام الله مادام ارضه و سمائه.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۱۲۷پ-۱۳۰پ)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۸۹]

● **طهارة العصیر العنبی** / فقه / عربی

ṭahārat-ul 'aṣīr-il 'inabī

نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ – ۱۲۴۵ ؟ قمری

narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)

مؤلف در مقدمه می‌گوید چون به کتاب‌های بزرگان مراجعه کردم دیدم نظر برخی درباره عصیر عنبی وقتی غلیان کند و شدت یابد نجاست آن است و حتی آن را به مشهور هم نسبت داده‌اند ولی من وقتی تحقیق کردم طهارت آن برایم ثابت شد و برای این‌که دیگران از چگونگی این تحقیق آشنا شوند این رساله را نوشتم.

آغاز: الحمدلله الذی طهرنا من ادناس الشبهات الباطلة بمیاه رحمته الباهرة ... و عترته الطاهرة و بعد یقول الراجی عفو ربه الباقی ... حشرهما الله تعالی مع النبی وآله انه لما لاشتهر ...

انجام: اذ ما یلزم علیهم هو تعداد النجاسات لاذکر جمیع ما کان ظاهرا. هذا آخر ما اردنا ایراده ... و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطناً و سراً و علانیة.

[دنا ۳۸۴/۷؛ ریحانة الادب ۱۶۰/۶]

۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، کا: سید ابراهیم بن میر علی اکبر رضوی، تا: ۱۳۱۹ق؛ مصحح؛جلد:تیماج سبز،۲۹گ،۱۵سطر،اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۰۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۲۲گ (۲۷–۴۸)، ۱۶–۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۴ – ۲۷۴]

● **الطهارة فی المکان المغصوب و حکمها** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra fi-l makān-il maġṣūb wa ḥukmuhā

بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲ – ۱۳۲۸ قمری

behbahānī, 'abd-ol-lāh ebn-e esmā'īl (1846 - 1910)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۳۰۲ق

حکم طهارت در مکان مغصوب در این رساله بررسی شده که آیا فعل شخص غاصب حرام ولی طهارت حاصل می‌شود یا خیر؟

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۱۳

آغاز: صرح جمع من أصحابنا منهم المحقق فی المعتبر و الفاضل فی المنتهی و صاحب المدارک و الشیخ البهائی فی حبل المتین علی ما حکی عنهم؛ **انجام:** و اما لو کان الاناء مصب غسالة الوضوء و الغسل فقد عرفت انه من السبب المحرم فیفسد الطهارة

من دون اشکال.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ(۲۱۳پ-۲۲۱ر)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۱۳]

● **طهارة القلوب** / اخلاق / عربی

ṭahārat-ul qulūb

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۰۲

آغاز: بسمله. رب یسر و تمم بالخیر ... الحمدلله الذی دلنا علی معرفته بالشواهد و الاعلام و تعبدنا لکرامتنا باقسام العبودیة و الاحکام ... اما بعد فهذه عقود منظومة من سنن سید المرسلین ... متنقلة من کتب الائمة المهتدین من علماء الدین ... مشروحة فصولها و ابوابها للمستفتین؛ **انجام:** و قیل لاخر کیف اصبحت قال اصبحت ولی من نعم الله ما لا احصیه ... و الحمدلله رب العالمین (کمل کتاب طهارة القلوب کاتبه و مالکه حقیر ابراهیم بن مغفور رکن الدین قبیله تاک سنه ۹۹۹).

تذکر: آغاز نسخه با آغاز شرعة الاسلام امام زاده، محمد بن ابی بکر برابر است! چلپی در کشف الظنون کتابی به نام «طهارة القلوب و الخضوع لعلام الغیوب» به شیخ عبدالعزیز بن احمد بن سعید الدیرینی (الدمیری) (-۶۹۷ق) نسبت داده و می‌گوید در سی فصل است و چنین آغاز شود: «الحمدلله الذی تفرد قبل وجود اللغات باسماءه الحسنی» (نیز طلس ۱۴۴)، نسخه این کتابخانه گرچه عنوان باب دارد لکن نام مؤلف درآن نیست و آغازش با آنچه یاد شده یکی نیست. این یکی گویا همان باشد که در الذریعة (۱۸۹/۱۵) یاد شده است؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن رکن الدین، تا: ۹۹۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۱۲)، اندازه: ۱۶×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۰۸]

● **طهارة القلوب و الخضوع لعلام الغیوب** / عرفان و تصوف / عربی

ṭahārat-ul qulūb wa-l xuḍū‘ li-‘allām-il ġuyūb

دیرینی، عبدالعزیز بن احمد، ۶۱۲ - ۶۹۴ قمری

dīrīnī, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e ahmad (1216 - 1295)

کتاب در اخلاق عرفانی است شامل سی «فصل»: ۱. الایمان؛ ۲. الثنا؛ ۳. الذکر؛ ۴. الفکر؛ ۵. فضل رسول الله؛ ۶. القیامة؛ ۷. الوعید؛ ۸. الجنه؛ ۹. الخوف؛ ۱۰. الرجاء؛ ۱۱. التوبه؛ ۱۲. التقوی و ذکر شهر رجب؛ ۱۳. التشمیر و ذکر شهر شعبان؛ ۱۴. التقدیم و قدوم شهر رمضان؛ ۱۵. الاستعانة و ذکر شهر رمضان؛ ۱۶. الاجتهاد و ذکر لیلة القدر؛ ۱۷. الفرح و وداع شهر رمضان و ذکر العید؛ ۱۸. العبودیة و ذکر العشر؛ ۱۹. القلوب؛ ۲۰. الفرار؛ ۲۱. الاصطبار؛ ۲۲. الاسف و ذکر آدم؛ ۲۳. المراقبة و الانابة؛ ۲۴. الحذر؛ ۲۵. الدعوة؛ ۲۶. الفقر؛ ۲۷. المحبة؛ ۲۸. الاسلام؛ ۲۹. فضل امة محمد (ص)؛ ۳۰. الدعاء.

آغاز: بسمله ... الحمدلله الذی تفرد قبل وجود اللغات بالاسماء الحسنی ... اما بعد فهذا کتاب فیه فصول یتذکر بها من اصغی الیها بسمع قایل ... و سمیته کتاب طهارة القلوب و الخضوع لعلام الغیوب و هو ثلثون فصلا ...

انجام: فانه مقیم علی باب الرجا ابد املقی اللهم یا من ستر الزلات و غفر السیئات ... و اغفرلنا و لوالدینا و لجمیع المسلمین آمین یا رب العالمین.

چاپ: بولاق، ۱۲۹۶ق؛ و در حاشیه نزهة المجالس و منتخب النفائس للشیخ عبدالرحمان الصغوری، بولاق، ۳۱۰ص، ۱۲۹۸ق و مصر۱۳۰۴ و ۱۳۰۷ق چاپ شده.

[کشف الظنون ۱۱۱۸/۲؛ معجم المؤلفین ۲۴۱/۵؛ هدیة العارفین ۵۸۰/۱؛ فهرست مکتبه اوقاف موصل ۵۸/۴؛ دنا ۳۸۴/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۴۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۵/۳سم [ف: ۱ - ۳۶۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱-۱/۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جلیل بن حسن، تا: اواسط ربیع الاول ۱۰۵۰ق؛ مجدول مذهب، در آخر نسخه در دو صفحه ترجمه مصنف کتاب آمده و از تألیفات وی المصباح المنیر فی علم التفسیر و ... برشمرده وتاریخ وفات وی را ۹۷۷ دانسته؛ ۱۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۶۰]

← الطهارة (کتاب) ≻ الفقه

● **طهارة ما فی القدر و حلیته لو وقعت فیها قطرة من الدم حال غلیانه** / فقه / عربی

ṭahārat-u mā fi-l qidr wa ḥilīyat-u-hū law waq‘at fī-hā qaṭrat-un min-ad dam ḥāl-i ġalayān-i-h

موسوی شهرستانی، محمد جعفر بن محمد حسین، - ۱۲۶۰ قمری

mūsavī šahrestānī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad hoseyn (- 1844)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق

رساله مختصر استدلالی در بیان حرمت یا حلیت قطره خونی است که در حال جوشیدن غذای موجود در دیگ، در آن واقع می‌شود. او فتوی به نفی می‌دهد بر خلاف رأی ابی حنیفه و مفید و طوسی و سلار و گروهی از دانشمندان روزگار خود او.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... فیقول ... ابن محمد حسین ابن محمد مهدی محمد جعفر الموسوی الشهرستانی ... انه لما شاع و ذاع فی الالسن الحکم بطهارة ما فی القدر و حلیته من

اللحم الواقع فيها قطرة من الدم ال غليانه بالنار احببت تحرير هذه المسئلة بما تقضيه الادلة المعتبرة و القواعد المقررة المبرهنة و ان كان مقتضى الاصل الاولى الحكم بالطهارة ...
انجام: المختار من الحكم بالنجاسة و الحرمة بالنسبة الى اصل المسئلة اقتصرنا على ذكرنا من الفروع.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۱/۷
آغاز و انجام: برابر؛ و قد تمت بالخير ... فى عصرية يوم الاربعا الثامن و العشرين من شهر ربيع المولود سنة الثامنة و الخمسين بعد المأتين و الالف على يد الاحقر ابن محمد حسين الموسوى محمد جعفر الموسوى الشهرستانى ... فى دارالسلطنة اصبهان حفت بالامن و الامان.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۷۳پ–۸۰پ) ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۵ – ۱۸۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۶۲۳]

● طهارة الماء / فقه / عربی

ṭahārat-ul mā'

در بیان «قاعدة ان الماء الواحد لاتختلف اجزائه فى الطهارة و النجاسة». مؤلف که نامش از ابتدای نسخه پاک شده گفته است که این اصل و قاعده ضروری در نزد فقها بوده و در مقاصدشان بدان اعتماد می‌کردند تا اینکه برای برخی اساطین متأخر متأخرین شبهه‌ای عارض شد و حکم بدان ندادند و امر برای مردم صعب و سخت شد «وها انا ذا کاشف للحجاب و مميز للماء عن السراب بنقل کلمات الاساطين و اقامة الحجج و البراهين».

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۵/۲
آغاز: الحمدلله وبعد فيقول المسکين المستکين ... ان من سبل الهداية المنجلية بانوار الضرورى و البرهان ما ورثته ورثة القرآن؛
انجام: فقد عرفت انه للاخر ... على اکثر الفعلية واما اختلاف السطوح فعدم قدمه فى الاعتصام.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مذهب، ۲۱ سطر [ف: ۱ – ۳۳۵]

● طهارة المائية / فقه / عربی

ṭahārat-ul mā'īya

مشهد؛ الهيات؛ شماره نسخه:۲۲۵۰۲/۸
آغاز: بسمله حمدله. الرکن الرابع فى الطهارة المائية و هى وضو و غسل

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ابراهیم بن محمد رضوی با مهر «العبد المذنب ابراهيم بن محمد الرضوى» مورخ ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۱۳۷–۱۴۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۷۰۰]

← طهارة المسلمين و عدم کفرهم و ان لم يکونوا من الشيعة ← العجالة فى رد مؤلف الرسالة
← طهارة النفس ← طهارة الاعراق فى تحصيل الاخلاق
← الطهارة و الصلاة ← التحفة الحسينية
← الطهارة و الصلاة ← التحفة الحسينية (ترجمه)

● الطهارة و الصلاة = الجوهرة المضيئة فى الطهارة و الصلاة / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra wa-ṣ ṣalāt = al-jawharat-ul muḍī'a fi-ṭ ṭahāra wa-ṣ ṣalāt

شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟ – ۱۲۴۲ قمری
šobbar, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774-1827)
تاریخ تألیف: ۱۸ رمضان ۱۲۳۹ق

رساله مختصری است فتوایی در ابواب طهارت و صلوة. باب طهارت مرتب است بر چهار «رکن»: ۱) المياة، ۲) الوضوء و الغسل، ۳) التيمم، ۴) النجاسات. باب صلوة مرتب است بر هفت «مقدمه» و چهار «مقصد» [در باب صلوة، مباحث آن را بر هفت مقدمه و سه مقصد معین نموده. لیک بیش از شش مقدمه نیاورده، پس از انتهاء مقاصد سه‌گانه در تحت عنوان «المقصد» به احکام خلل پرداخته]: مقدمات: ۱) اعدادها، ۲) المواقيت، ۳) القبله، ۴) لباس المصلى، ۵) مکان المصلى، ۶) الاذان و الاقامه؛ مقاصد: ۱) القيام، ۲) المنافيات، ۳) بقية الصلوات الواجبه و المندوبه.
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمين ... کتاب الطهارة و ارکانه اربعة، الاول فى المياه المطلق.
انجام: ذلک الزيادة فيبنى على المصحح و المرجع فى الکثرة الى العرف.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ رمضان ۱۲۳۹ق؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۰ – ۳۴۶] و [ف: ۵ – ۵۲۲]

● الطهارة و الصلاة / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra wa-ṣ ṣalāt

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ – ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۱ رجب ۱۲۴۲ق

رساله‌ای است فتوایی و بعضاً استدلالی مرتب بر مقدمه و خاتمه و سه باب به شرح ذیل: المقدمة: فی فضیلة الصلاة؛ الباب الاول: فی مقدمات الصلاة و آدابها ...
آغاز: بسمله، حمدله بعد فیقول العبد الجانی کاظم بن قاسم الحسینی الرشتی ان هذا کلمات وجیزه و عبارات
انجام: کتب اسرار الله فی ارضه فاذا بلغ المایة شفع سبعین من اهل بیته و جیرانه و معارفه هذا آخر ما اردنا ایراده.
شروح و حواشی:
۱- الطهارة و الصلوة (ترجمه)؛ گوهر قراجه داغی، حسن بن علی (-۱۲۶۶ق)
۲- الطهارة و الصلوة (ترجمه)؛ تبریزی، محمد شفیع بن محمد جعفر (قرن ۱۳)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۹۲
آغاز: لعل الله ینفع به المؤمنین من الخواص و العوام؛ **انجام:** برابر
تذکر: در فهرست مؤلف ناشناس آمده که با تطبیق انجام نسخه شناسایی شد؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد علی قاینی، تا: ۱۲۵۸ق، به دستور میرزا محمد رضا؛ در حاشیه کتابی است در طلاق از مؤلفی نامعلوم (هیچ یک از متون لمعه، شرایع، تبصرة و مختصر النافع نیست)، آغاز: «کتاب الطلاق و النظر فی ارکانه و اقسامه و لواحقه»، انجام: «کما یصح للعدة بالمعنی المقابلة له و غیره علی الأشبه»؛ واقف: میرزا اسدالله فاضلی، تیر ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم
[ف: ۲۱ - ۹۵۰]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۲۱
در سه باب و فصل، در فهرست آمده است که فارسی است، لذا ممکن است که رساله دیگری باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم
[نشریه: ۱۳ - ۱۹۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۱۹۲؛ ۳۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

● **الطهارة و الصلاة (ترجمه)** / فقه / فارسی
at-tahāra wa-ṣ ṣalāt (t)
گوهر قراجه داغی، حسن بن علی، - ۱۲۶۶ قمری
gowhar qarāje-dāqī, hasan ebn-e ʻalī (- 1850)
وابسته به: الطهارة و الصلاة؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹ق)
تاریخ تألیف: ۲۱ رجب ۱۲۴۲ق
ترجمه رساله‌ای است از فتاوای استادش سید کاظم رشتی که در باب طهارت و نماز نگاشته بود و مترجم به درخواست جمعی آن را به فارسی برگردانده و آن را در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» تنظیم نموده است. این رساله در الذریعه به نام «الوجیزة فی الصلاة» معرفی شده است. مترجم از نگارنده در دیباچه به «اطال الله بقائه» یاد می‌کند. بایستی متن در ۱۱ رجب ۱۲۴۲ق نگاشته شده باشد (فهرست مشایخ) و ترجمه تاریخ ۲۱ رجب همان سال را دارد. (احمد منزوی)
آغاز: حمدله. صلات. اما بعد، چنین گوید بنده احقر ابن علی حسن الشهیر بگوهر، که بعضی از مخادیم گرام و اجلاء ذوالاحترام از داعی خواهش نمودند که رساله مختصر مشتمل بر فتاوی جناب ... سید کاظم رشتی اطال الله بقائه و سلمه ... که مشتمل بر مسایل طهارت و صلات است ...
انجام: و چون به صد سالگی رسد شفاعت او قبول می‌شود در حق هفتاد نفر از اهل خانه و همسایگان و آشنایان
[الذریعه ۴۹/۲۵ و ۱۹۲/۱۵ رقم ۲۴۵ «رسالة فی الطهارة و الصلاة و الصوم»: که بایستی متن این ترجمه باشد، جز آن‌که مترجم بخش روزه آن را ترجمه نکرده است؛ فهرست کتب مشایخ، ۳۲۱ «در بیان احکام طهارت و صلواة، مجرد فتوی»]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۳/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر؛ و الحمدلله اولاً و آخراً. به انجام رسید این رساله بر دست مترجم روز ۲۱ شهر رجب المرجب، هزار و دویست و چهل و دو هجری.
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد تقی تبریزی، تا: ۱۲۴۶ق؛ ۱۳۲ص (۲-۱۳۳)، ۱۴سطر(۸/۵×۱۹/۵) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۱۹/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن علی اصغر گوگدی گلپایگانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۲۲۶پ-۲۶۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۲۰]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۵۹/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد آل محمد و لاحول لاقوة الا بالله
خط: نسخ، کا: زین العابدین ارومی، تا: ۱۲۵۷ق، جا: کربلا؛ ۵۴گ (۱۹۵پ-۲۴۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۳- ۶۷]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۹/۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
این نسخه در جلد ۲۱ فنخا با عنوان «الصلاة و الطهارة (ترجمه)» معرفی شده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: پیش از ۱۲۵۹ق؛ ۶۹ص (۱۷۸-۲۴۶) [عکسی ف: ۱ - ۲۴۹]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۶۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۳۱گ (۱پ-۳۱پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۷۰]

● **الطهارة و الصلاة (ترجمه)** / فقه / فارسی
at-tahāra wa-ṣ ṣalāt (t)
تبریزی، محمد شفیع بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری
tabrīzī, mohammad šafī' ebn-e mohammad ja'far (-19c)
وابسته به: الطهارة و الصلاة؛ رشتی، کاظم بن قاسم (۱۲۱۲-۱۲۵۹ق)
ترجمه‌ای است از رساله سید کاظم رشتی که در طهارت و نماز نگاشته است.
[الذریعة ۱۹۳/۱۵]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۱۹-۱۳/۱۹۹
آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی ... اما بعد چنین گوید بنده حقیر احقر محمدشفیع ... که چون؛ **انجام:** و چون به صد سالگی رسد شفاعت او قبول می‌شود در حق هفتاد هزار از اهل خانه و همسایگان و آشنایان و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۸۷۱]

● **طهارت و صلات** = **فقه عملی** / فقه / فارسی
tahārat va salāt = feqh-e 'amalī
مجتهد تبریزی، احمد بن لطفعلی، - ۱۲۶۵ قمری
mojtahed-e tabrīzī, ahmad ebn-e lotf-'alī (- 1849)
رساله‌ای مفصل در احکام و فروعات کتاب‌های طهارت و صلاة که به صورت فتوایی و برای استفاده مقلدین نوشته شده؛ مشتمل بر «مقدمه» و هشت «باب»: مقدمه: در بیان فضیلت نماز؛ باب ۱. دارای چندین فصل در مقدمات نماز؛ ۲. حاوی مقدمه و ده مطلب و چندین فصل در افعال و کیفیت نماز؛ ۳. بیان احکام شک و سهو؛ ۴. قضای نماز؛ ۵. نماز آیات؛ ۶. احکام نماز جماعت؛ باب هفتم احکام نماز مسافر؛ باب هشتم: در نماز میت. (غلامی مقدم)
آغاز: الحمدلله ... اما بعد این رساله ایست در بیان مسایل ضروریه طهارت و صلاة که حسب التماس جمعی از برادران ایمانی و اخلاء روحانی بطریق اختصار مرقوم رقم لاقل عباد الله عملاً و اکثرهم زللا احمد بن لطفعلی التبریزی گردید امید که هر کس از مؤمنین از آن منتفع گردد این بنده عاصی

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** در حدیث آمده نماز کردن در صف اول جماعت ثواب جهاد کردن دارد در راه خدا و نیز وارد شده ...
از انتها تا احکام قرائت حمد وسوره بر ماموم درنماز جماعت را درپی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۴۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قبول میفرماید و قریب باینمضمون در حدیث دیگر وارد گردیده اللهم اغفر لذنوبنا و استر جمیع عیوبنا. یا رب العالمین تم بعون الله تعالی فی یوم الخمیس فی ۲۸ شهر شعبان المنظم من شهور سنه ست و ثلاثین و ماتان بعد الف من الهجرة النبویه. امید که مؤلف و کاتب آنحروف را بدعای خیری و طلب آمرزش یاد نمایند.
خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا عباسعلی ولد باباخامنه، تا: ۱۲۱۹ق؛ ۱۰۳ص (۱۵۰-۲۵۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم[ف:۱۰-۱۵۰۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قریب به این مضمون در حدیث دیگر وارد گردیده.
خط: نسخ، کا: احمد بن زین العابدین قرچه داغی، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۱۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۴]

● **الطهارة و الصلاة (ترجمه)** / فقه / فارسی
at-tahāra wa-s salāt (t.)
کوهی، حسن بن علی
kūhī, hasan ebn-e 'alī

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۰۵/۲
خط: نسخ، کا: حسن بن ملا جعفر بن خویی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق؛ تملک: محمد جعفر بن حسن ایوواوغلی بن ملاجعفرخویی با مهر «... محمد جعفر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۰۴]

● **طهارة و صلاة** / فقه / فارسی
tahārat va salāt
تهرانی، علی بن خلیل، - ۱۲۹۶ قمری
tehrānī, 'alī ebn-e xalīl (- 1879)
مؤلف که از شاگردان شیخ محمدحسن نجفی (-۱۲۶۶ق) مؤلف کتاب «جواهر الکلام» است. رساله طهارت و صلات وی را برای استفاده فارسی‌زبانان ترجمه کرده است.

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۴۲/۱
آغاز: ... از حدث وخبث مادامیکه ملاقات بانجاستی نکرده باشد و اگر ملاقات کند نجاستی را پس اگر کر یا جاری یا درحکم جاری است چون آب باران در حال باریدن؛ **انجام:** مسئلة مستحب مؤکده است که مسافر بعد از هر فریضه مقصوره سی مرتبه بگوید سبحان الله و الحمدلله و لا اله الا الله والله اکبر تمت.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

● **الطهارة و الصلاة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra wa-ṣ ṣalāt

بهبهانی، محمد علی بن محمد، ق۱۳ قمری

behbahānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad (- 19c)

رساله‌ای است در عبادت، طهارت و صلاة. وی در مقدمه می‌گوید: «هدف از آفرینش عبادت و معرفت حاصل نمی‌شود مگر با عبادت و عبادت نیز حاصل نمی‌شود مگر با معرفت، و اصل در عبادت نماز است و نماز نیز مقدماتی دارد که اولین آن طهارت است». آن‌گاه مفصل و به صورت استدلالی وارد مبحث طهارت شده است. این نسخه، متأسفانه از پایان نانوشته مانده و نامی از کتاب و مؤلف آن در منابع موجود یافت نشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۳۸/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... فیقول العبد المسکین ... لما کان ثبت بالعقل والنقل ان الله (تعالی) کامل و الکامل لا یفعل فعلاً عبثاً کما قال (تعالی) افحسبتم انما خلقناکم عبثاً؛ **انجام:** قال ذراعان عمقه فی ذراع و شبر سعته فیصیر الحاصل ستة و ثلثون شبراً ...

در پایان ناتمام مانده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۶۷-۷۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۱سم [ف: ۳۸ - ۹۵]

● **طهارت و صلاة = ترجمه رساله فقهیه** / فقه / فارسی

tahārat va salāt = t. r. feqhīyye

محیط کرمانی، محمد حسین بن علی اکبر، ق۱۳ قمری

mohīt-e kermānī, mohammad hoseyn ebn-e ʻalī akbar (- 19c)

در دیباچه پس از نام خود می‌گوید: برادران ایمانی از من خواستند که «رساله فقهیه» آخوند ملا حسن مشهور به گوهر را به فارسی برگردانم. در «طبقات» ضمن برشمردن نگاشته‌های ملاحسن گوهر، او را فرزند علی و قراچه‌داغی یاد کرده و مرگ او را پس از ۱۲۶۱ق آورده است. نام روشن متن و تاریخ نگارش در دیباچه و انجامه نیامده است. متن در یک «مقدمه» و چند «باب» و یک «خاتمه» است: مقدمه نماز عمود دین است؛ باب یکم در چند «فصل»: ۱) طهارت، ۲) احکام آب‌ها، در چهار قسم، ۳) مطهرات، ۴) نجاسات، ۵) در خلا رفتن، ۶) وضو ... . (احمد منزوی)

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲۸/۶-عکسی

آغاز: حمدله. صلات. اما بعد، چنین گوید گم شده وادی حیرانی و سرگشته بادیه سرگردانی ... محمد حسین بن علی اکبر الملقب به محیط الکرمانی؛ **انجام:** در مسجد مخصوص ان اولی ست از همه اینها. این آخر آن چیزی ست که ایراد نمودیم در این رساله با عجله، و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

اللهم اغفر للکتاب المسکن الفقیر ... عبدالعلی مراغی.

خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالعلی مراغه ای، تا: با تاریخ ۱۲۵۳ق؛ ۷۰ص (۱۹۲-۲۶۲) [عکسی ف: ۱ - ۷۰]

۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۳۹

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۲]

● **الطهارة و الصلاة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra wa-ṣ ṣalāt

مجتهد کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۵۰ - ۱۳۳۶ قمری

mojtahed-e kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e ʻabd-or-rahīm (1835 - 1918)

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۵۳/۱

آغاز: بسمله القول الخامس من مقالات کتاب الطهارة

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مسوده اصلی است؛ ۲۲۲ص (۱-۲۲۲)، اندازه: ۱۴×۳۰سم [ف: - ۱۳۵]

● **الطهارة و الصلاة** / فقه / عربی

aṭ-ṭahāra wa-ṣ ṣalāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱/۱ خوئی

آغاز: علی المیسور و لو ثوب واحد و لایجوز التکفین بالحریر المحض و لابأس بالمخلوط بالمخلوط به اذا کان الغالب؛ **انجام:** الفصل الرابع فی التروک و قد تقدم بعضها ... اذا کان الحدث بما یوجب الوضوء لکن یتطهرو یبنی ان لم یتعمد الکلام.

از قسمتی از طهارة است تا قسمتی از کتاب صلوة فقهی استدلالی است از یکی از فقهاء شیعه. مؤلف از فقیهان و کتاب‌های پس از علامه حلی هیچ یاد نکرده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام [ف: ۷ - ۱۸۴]

● **طهارت و صلاة** / فقه / فارسی

tahārat va salāt

ناشناخته:

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۱۰۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۶۳

آغاز: ... انتخاب شود لهذا این رساله را بر سبیل اختصار انتخاب شد نفعنی الله و ایاهم آمین؛ **انجام:** و اگر بعد از شروع بسلام شک در تشهد کند شکش اعتبار ندارد هر چند سلام مستحبی باشد.

مشتمل بر چند باب: باب اول در بیان وضو (در چند فصل)، باب

دوم در اغسال (در چند فصل)، باب سوم در بیان نماز (در انواع و آداب آن در فصولی)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۴۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۳۲

آغاز: ... می‌شود و آب مستعمل در وضو ... و هم چنین است حکم آب مستعمل در ... اکبر چون غسل عید و جمعه ... فصل دویم در بیان احکام وضو است؛ **انجام:** تا آن جای آن دو رکعت را که کم کرده شده گرفته تلافی آن را نموده باشد تا ثواب چهار رکعت با و عطا شود و الحمد لله اولاً و آخراً ... .

فقهی فارسی است به صورت فتوایی با اندکی استدلال در شانزده فصل و هر فصل دارای چند بحث. فهرست فصول آن بدین ترتیب است: فصل ۲. بیان احکام وضو، ۳. بیان غسل، ۴. بیان تیمم، ۵. نجاسات و مطهرات، ۶. سایر مقدمات نماز، ۷. اذان و اقامه، ۸. افعال نماز، ۹. مبطلات و منافیات نماز، ۱۰. مقارنات نماز، ۱۱. احکام سهو شک، ۱۲. بیان بقیه نمازهای واجب، ۱۳. نماز قضا، ۱۴. نماز مندوبه، ۱۵. نماز جماعت، ۱۶. نماز سفر. این نسخه از اواخر فصل نخست آغاز و تا پایان کتاب به انجام رسیده و از آغاز افتادگی دارد. از شیخ صدوق، شیخ طوسی، محقق حلی، علامه حلی، شهید اول، شهید ثانی و در برگ ۱۵۴ر از شیخ بهاء الدین عاملی (در گذشته: ۱۰۳۱ق) با عبارت: «ره» نقل کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محسن، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رمضان ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۹۶گ، ۱۳-۱۴ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۸۰]

● طهارت و صلات (حاشیه بر) / فقه عربی

tahārat va salāt (hāšīyeh bar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۲۰

آغاز: بسمله، قوله الکتاب مصدر ثالث یقال کتبت من باب قتل کتبا کقتلا و کتبت؛ **انجام:** متعلق بمحذوف سوی المحذوف الذی یتعلق به اکبار ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [رایانه]

● الطهارة و الصلاة و حجية الظن / فقه، اصول فقه / عربی

at-tahāra wa-ṣ ṣalāt wa ḥujjīyat-uẓ ẓann

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ʻalī akbar ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

رساله‌ای است در طهارة و صلوة و حجیة ظن.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۱۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۸گ (۱۲۰-۱۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۶۸]

● طهارت و نماز / فقه / فارسی

tahārat va namāz

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ - ۱۰۷۰ قمری

majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ʻalī (1595-1660)

فقه فتوایی است در دو باب: ۱. طهارت، ۲. نماز، و هر باب در چند مقصد دارای فصول و مطالب و مباحث. صورت اجازه مجلسی اول و دوم به سید ... در پایان رساله آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۱۶/۱

آغاز: و دیگر منقولست از حضرت امام محمد باقر علیه السلام که آن حضرت ... برین اختصار نمودیم اما باب اول پس در طهارتست و در ان پنج مقصد است مقصد اول در احکام آبها است و آن بر دو قسم است؛ **انجام:** امام بنشیند آن قدر که این جماعت نمازهای خود را تمام کنند والله تعالی یعلم تم الکتاب

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن میرعبدالله حسینی دریاباری، تا: دوشنبه غره ذیحجه ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۶گ (۱پ-۱۱۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۸۷]

● طهران / روزنامه / فارسی

tehrān

رشدیه، میرزا حسین، ق۱۴ قمری

rošdīe, mīrzā hoseyn (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۷۸/۴۵-ف

روزنامه تهران۱۳۲۶ق،هفته‌ای دوبار؛بی‌کا،بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۵۴]

● طهر بدن الحیوان / فقه / عربی

tuhr-u badan-il ḥayawān

نجفی قوچانی، محمد حسن بن محمد، ۱۲۵۶ - ۱۳۲۲ شمسی

najafī qūčānī, mohammad hasan ebn-e mohammad (1877 - 1943)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰۲/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة ... اعلم ان فی طهارة بدن الحیوان بعد زوال العین اقوال یرتقی محصلها الی سبعة؛ **انجام:** لا یعتنی به و کونه لاجل الوضوء خلاف الظاهر لا یرفع الاجمال من حیث صیرورته نجسا فتامل.

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده، محشی از مؤلف؛ واقف: محمد مهدی ابراهیمی نژاد، خرداد ۱۳۶۳؛ ۹گ، ۱۸- ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲]

● **طهرية الصواب** / فقه / فارسی

tohrīyyat-os savāb

محمد ابراهیم بن زین العابدین، ق۱۴ قمری

mohammad ebrāhīm ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 20c)

در برخی از مسائل فقهی، مؤلف ده آیه آورده و از آنها احکام و مسائل نوشته و آن را برای ربیع نامی که تعبیر از اسم او به لغز در آخر رساله کرده تألیف نموده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۲

آغاز: بسمله، شکر و سپاس مرمقدسی را بجاست که بجهت پاکیزگی؛ **انجام:** فیصل یافت از تفاسیر و معانی قرآنی و ترجمه الفاظ سبحانی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ جلد: مقوا، ۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۵۱]

← طهوریه > اصالة الطهارة

● **طی الارض** / کلام و اعتقادات / فارسی

teyy-ol arz

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

به درخواست: محمد ولی میرزا (۱۲۰۳-۱۲۸۱ق)

تاریخ تألیف: ۲۶ ربیع الاول ۱۲۶۶ق

رساله‌ای در معنی و کیفیت حصول طی الارض به معصومین؛ در یک «مقدمه» و چهار «فصل» تنظیم شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چنین گوید بنده اثیم کریم بن ابراهیم که چون از سر کار عظمت مدار - شاهزاده اعظم محمد ولی میرزا - دست خطی مبارک صادر شده بود به افتخار این مخلص حقیر بی بضاعت و در ضمن آن فرمایشی فرموده بودند در خصوص معنی طی الارض و کیفیت آن که به چشم قسم واقع میشود ... پس در خصوص تحقیق این مسئله محتاجیم به بیان مقدمه و چهار فصل. مقدمه در مجملی از معرفت جسم مقدس معصومین (ص).

انجام: بعد از آن که این مقدمه را دانتید بجمیع اقسام جواب میتوانید بدهید و از هیج امری عاجز نیستید

چاپ: کرمان، ۱۳۸۶ق، در «مجمع الرسایل»

[دنا ۳۸۶/۷ (۱۷ نسخه)؛ فهرست مشایخ ۱۸۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۶۴۴/۷ و ۴۱۶/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۹۴۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج یوسف، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۱۵۲پ-۱۵۷پ)، ۱۶ سطر [ف: - ۲۴۶]

۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۱۰مجموعه بدون شماره

آغاز: برابر

کا: محمد طاهر بن محمد صالح، تا: بین سال‌های ۱۲۲۷-۱۲۶۳ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۷۱]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۹۱/۲-۱۱/۱۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن حسین حسینی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف:۴-۲۰۹۵]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۰۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۳پ-۱۳)، ۱۳ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۴۴]

۶. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۸/۲ فرخ

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛ ۱۵ص (۲۷۷-۲۹۱)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۱۷۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۹۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد حسن، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۶۱۳-۶۱۸)، قطع: رقعی [ف: ۱۰ - ۲۱۹۲]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۱۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالوهاب، تا: ۹ صفر ۱۲۷۰ق؛ مصحح؛ ۱۴ص [عکسی ف: ۷ - ۱۱۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۰۶/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد جعفر ابن آقا میرزا محمد، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۵۲پ-۶۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۰۹]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: علیرضا خراسانی، تا: رمضان ۱۲۷۴ق؛ ۵گ (۱۳۹ر-۱۴۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۲۸]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۲/۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرغ من تحریر هذه الکتاب فی یوم الاحد من شهر شعبان معظم ... حامدا، مصلیا، مستغفرا فی سنه ۱۲۷۵.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۳۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ رجب ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۹گ، ۱۵

سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۳]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و كذا من ذهاب ملا محمد ... اطاق خود سنه ۱۲۷۶.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۲۰/۲

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل، تا: ۱۲۸۱ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۹گ (۷۳-۸۱)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق [الفبائی: ۳۹۷]

۱۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۴۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۸۶ق؛ ۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۸۸]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۰۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن جسد اصلی سایر مردم کلی نیست و جسد اصلی ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۶ جمادی الاول ۱۲۸۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۷گ (۱۱۰پ-۱۱۶ر) [ف: ۱ - ۱۷۲]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۷۱

کا: حسین بن محمد همدانی، تا: ۱۲۹۱ق [د.ث. مجلس]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۲۳پ-۱۲۹پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۶۸]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۳۳۷پ-۳۴۱ر)، ۱۸-۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۸-۵۹۸]

● طی الارض / علوم غریبه / فارسی

teyy-ol arz

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۰۵/۸

یاد داشتی است بدین گونه: در «نقل بلد، از شهری به شهری رفتن یا از اقلیمی به اقلیم دیگر به یک طرفة العین»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۱ق؛ ۲گ (۷۵پ-۷۶ر) [ف: ۶ - ۴۶۱]

● طیبات / شعر / فارسی

tayyebāt

سعدی، مصلح بن عبدالله، - ۶۹۱؟ قمری

sa‘dī, mosleh ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1293)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۶/۱۱

آغاز: اول دفتر به نام ایزد دانا ×× صانع و پروردگار و حی و توانا؛ **انجام:** نقاش وجود این همه صورت که بنا کرد ×× تا نقش ببینی و مصور بپرستی تمة البدایع

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: روغنی مذهب، ۵۱گ (۱۲۲پ-۱۷۲پ)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۷۳]

● طیبات و طیبین / گوناگون / عربی

tayyebāt va tayebīn

کتابی است شامل نکات ظریفه و حکایت لطیفه که قسمت اعظم آن در اثبات خلافت بلافصل حضرت علی (ع) است و از خواص خوردنی‌ها و اوصاف گل‌ها سخن گفته و اشعاری به عربی و فارسی آورده و از علامه نراقی متخلص به صفاتی و کتاب ناسخ التواریخ جلد دوم اثر لسان الملك سپهر و کتاب زهر الربیع و قاموس و شرح قاموس و صحاح و مجمع البحرین و مصنف کتاب مدینه المعاجز یاد کرده است و در صفحه ۸۱۷ آورده: «مؤلف گوید: کتاب خزینه علامه نراقی علیه الرحمه از مکتب‌داری که صحافی هم می‌کرد گرفتم که مروری در آن کرده باشم پس بسیار احادیث غریبه در آن یافتم و حکایات عجیبه از او فهمیدم چون بعضی عربی بود خوش گرفتم که حکایات و احادیث عربیه او را بنویسم».

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۹

آغاز: من الله العون و التوفیق فی هذا التجمیع و التفریق و به توکلی یا من تروم معارفا ... بدات ببسم الله اولا نسخه طیبات و طیبین و لها نسخه اخری بالفارسیه ... بسمله استفتح به بسم الله الرحمن الرحیم؛ **انجام:** و قال ابی عبدالله (ع) ای امام لا یعلم ما یصیبه و لا الی ما یصیر امره فلیس بذلک حجة اله علی خلقه.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: نسخه به پیش مؤلف می‌ماند که در اوایل قرن ۱۴ یا اواخر قرن ۱۳ تحریر یافته؛ جلد: تیماج، ۵۵۵گ، ۹ سطر (۱۰× ۲۳)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲ - ۷۰]

● طیب اغذیه / طب، اخلاق / فارسی

tayyeb-e aqzīye

شربتدار اصفهانی، ابراهیم بن محمد، ق۱۲ قمری

šarbatdār-e esfahānī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 18c)

در خوراک‌ها

[دنا ۳۸۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۴/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۸۶/۲

آغاز: قال الحکیم قدس سره ان احسن الاغذیة غذاء المحمودة ... و نیز فرموده که غذای تفه و بی مزه ساقط میکند اشتها را؛ **انجام:** ثلاثة مثقال لاباس فیه (کسی درهامش نفرین میکند بر کسانی که

اینها را می‌نویسند).
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۶ص (۸۶-۹۱)، ۲۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم
[ف: ۱۲ - ۲۹۸۰]

● طیب الافرس (رساله در) / طب / فارسی

tayyeb-ol afros (r. dar)

رساله‌ای است مشتمل بر دو «باب» و هر یک شامل شش «مقاله»: باب ۱: مقاله ۱) شامل چهار ربیع در آفرینش اسب و کیفیت وجود و کش دادن اسب ماده و ...، مقاله ۲) در رنگ اسب (دو چمن)، مقاله ۳) سعد و نحس اسبان (یازده نوع)، مقاله ۴) بیان دندان‌ها (نه مسئله)، مقاله ۵) اخلاط و مزاج‌ها (چهارده بحث)، مقاله ۶) در تشبیه که در پایان کتاب (ذیل مقاله چهارم از باب دوم) آمده است؛ باب ۲. در بیان بیماری‌ها، نبض، علامات ظاهری و باطنی و ادویات مرکبه و مفرده شامل شش مقاله: مقاله ۱) تشخیص نبض (یازده فصل)، مقاله ۲) معالجه اسبان (هفت فائده)، مقاله ۳) در سه رساله: ۱- در بیان دارده بهوتری (کذا) که آن را معمولی می‌گویند (رساله‌ای در فن بیطاری که تألیف محمد بیگ سالوتری است) ۲- در بیان اورام، ۳- در بیان فصد و حجامت و علق، مقاله ۴) در دو شکل: ۱- هذا، موتره، پشتک و چکاول (سپس مقاله ششم از باب اول در تشبیه نهک؟)، ۲- مختلف الانواع، مقاله ۵) بیان مرکبات، مقاله ۶) (خاتمه کتاب) در تربیت اسب و بیماری و معالجه آن. رساله اول از مقاله سوم از باب دوم و مقاله ششم از باب دوم توسط میرزا محمد بیگ سالوتری اصلاح و تکمیل شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۳۷

آغاز: بسمله. الحمدالله رب العالمین ... بدانکه این رساله موسوم به طیب الافراس احسیاتی (کذا) است که هر باطنی را از دریافت آن مطلوب کل حاصل شود؛ **انجام:** در میان جغرات ۶بار مخلوط نموده اسب را دهند بتاریخ بیست و هفتم می‌سنه ۱۸۵۵ رساله ادویه فرس نامه صورت تمام یافت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۹-۴۸۵]

● طیب الحبیب / ادبیات / عربی

tayyeb-ol habīb

خجندی، احمد بن محمود، - ۷۰۰ قمری

xojandī, ahmad ebn-e mahmūd (- 1301)

وابسته به: الکواکب الدریة فی مدح خیر البریة = قصیدة البردة = قصیده برده = برده میمیه؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸-۶۹۶)
شرح قصیده برده.
شرح و حواشی:

۱- طیب الحبیب (منتخب) = شرح قصیدة البردة = شرح الکواکب الدریة؛ محمد بن عبدالله بن محمود (-۹)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۱

آغاز: بسمله، قال محمد هو ابن الجزری؛ **انجام:** فظنه من جوده الغفران

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۳۹۷]

● طیب الحبیب (منتخب) = شرح قصیدة البردة = شرح الکواکب الدریة / ادبیات / عربی

ṭayyib-ūl ḥabīb (mn.) = š.-u qaṣīdat-ul burda = š.-ul kawākib-ud durrīyya

محمد بن عبدالله بن محمود، ق۹ قمری

mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh ebn-e mahmūd (- 15c)

وابسته به: طیب الحبیب؛ خجندی، احمد بن محمود (-۷۰۰)
تاریخ تألیف: ۸۸۲ق
انتخابی است از شرح جلال الدین احمد جندی بر قصیده برده اثر طبع شرف الدین بوصیری که با اضافاتی توسط محمد بن عبدالله بن محمود انتخاب گردیده است.
آغاز: بسمله، حامد الله العلی العظیم و مستعینا بالله العزیز العلیم و مستفتحا بالله الفتاح الحکیم و مصلیاً علی سید جمیع الاشراف محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب ... قال الناظم امن تذکر جیران بذی سلم ... الذکر بالضم بالقلب و بالکسر باللسان و عند بعض کل فی کل
انجام: و الادب فی الدعا ان یذکر فی البدایات و النهایات قرن الدعا بالصلوة علیه و وفق علی ذکره لاجیا الیه و هو خاتم الکل الکرام و ان اطیب الطیب نعم الختام اللهم یا ذالجلال و الکرام ... یقول العبد المذنب الضعیف الراجی رحمه ربه اللطیف الودود محمد بن عبدالله بن المحمود ... هذا انتخبت هذه الحواشی من الشرح العجیب الغریب الموسوم بطیب الحبیب [در حاشیه نسخه] هذه الحواشی کان فی الحادی و العشرین من شهر ربیع الداخل فی سنه تسع عشر و ثمانمائه من التاریخ الهجری کذا وجدته بخط الذی هو من خط المنتخب
[دنا ۳۸۷/۷؛ کشف الظنون ۱۳۳۵/۲؛ [دانشمندان و سخن سرایان فارس ۳۴۸/۴؛ الضوء اللامع لأهل القرن التاسع (سخاوی) ۱۲۶/۹]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن عمر بن عبدالله بن حمید جزیکی، تا: جمعه اواسط ذیقعده ۸۳۱ق؛ ضمن ۴ برگ آخر نسخه به خط کاتب (محمد جزیکی) سه قصیده و یک ترکیب بند در مدح و نعت پیامبر اکرم به فارسی کتابت شده، به همراه یک رباعی در حاشیه که به نظر می‌رسد اثر طبع شاعری با تخلص کاشی باشد،

رباعی: «خبرت هر سحر از باد صبا میخواهم ×× هرشبی خیل خیالت بدعا می‌خواهم / سینه را بهر وفای تو صفا میجویم ×× دیده را بهر جمال تو ضیاء می‌خواهم»، قصیده فی نعت النبی با مطلع: «ای که هرگز هیچ ملت چون تو پیغمبر نیافت ×× هیچ دین از دور آدم چون تو دیدن پرور نیافت»، قصیده در نعت سید السادات و منبع السعادات محمد مصطفی با مطلع: «از ذات پاک تو سبب فطرت وجود ×× دست قهر شکاف تو فیاض بحر وجود»؛ ۱۰۱ص (۱-۱۰۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: - ۲۵۶]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۴۵/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: قاضی عبدالسلام عبدالمؤمن، تا: دوشنبه ۲۸ ربیع الثانی ۹۵۵ق (ظ)؛ ۷۲گ (۱۰۵-۱۷۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۲۸

آغاز: ... من أحوال الآخرة أوحاله بین العبد و بین الله تعالی، قال النووی هو لهب ینشأ فی الأسرار؛ **انجام:** أو القریب بیته الی بیتک و الاحترام الاعتزاز ق المراد بالمعاد حال الموت و ما بعده ...

در فهرست ناشناس، منتخبی است از شرح موسوم به طیب الحبیب بر قصیده برده بوصیری، شارح از «نورالدین محمد بن عبدالله بن محمد بن عبدالله الایجی الحسینی» (۹ق) با عنوان «أخبرنا ... سیدنا» نقل روایت می‌کند و به احتمال بسیار یکی از شاگردان وی بوده که در قرن ۹ ق و یا اوایل قرن ۱۰ق می‌زیسته است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ به زبان فارسی ترجمه شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۳۸۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۰۸

آغاز: بسمله، حامداً لله العلی العظیم و مستعینا بالله العزیز العلیم ... قال الناظم امن تذکر جیران بذی سلم ... الذکر بالضم بالقلب و بالکسر باللسان؛ **انجام:** حتی احبوا الهرب و الفرار یحشدون اعضاء من امثالهم فی اشفاء احوالهم حین وقعت علیهم ...

خط: نسخ، کا: شمسی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی، دارای رکابه؛ جلد: گالینگور بنفش، ۸۸ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۴۵ - ۱۲]

● طیب السمر فی اوقات السحر / تراجم / عربی

tayyeb-os samar fī awqāt-is saḥar

حیمی، احمد بن محمد، ۱۰۷۳ - ۱۱۵۱ ؟ قمری

haymī, ahmad ebn-e mohammad (1663 - 1739)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۴ صفر ۱۱۴۳ق

کتابی است در دو مجلد در شرح حال علماء و ادباء یمن که معاصر مؤلف بوده اند.کتاب در چهار «قسمت» است: ۱. فی ایراد محاسن کوکبان المنیف و ذکر من برز من قطره الرفیع الشریف؛ ۲. ذکر أفاضل صنعاء الیمن ...؛ ۳. ذکر فضلاء ما خلف مدینة سام ...؛ ۴. ذکر الأفاضل مما یسامت بلاد کوکبان من الثلاث الجهات ... . مؤلف در پایان، شرح حال بیست و پنج نفر از علماء و ادباء شام و مصر و حجاز را که می‌شناخته یا با آنان مراسله داشته است ذکر نموده است.

آغاز: جلد اول: افتتح بحمد من فضلنا اذ فض لنا من الأدب الختام و ساق الینا من افضاله ...

جلد دوم: القسم الثالث من الاقسام، فی ذکر فضلاء ما خلف مدینة سام.

انجام: یحیی بن صالح السحولی عماد الاسلام، و بهجة محافل العلماء الاعلام بل واسطه عقد النظام ... فایزاً بالمراد من کل خیر ×× ظافراً بالنجاة من کل ضیر

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۴عکسی

آغاز: برابر جلد اول؛ **انجام:** و عاد سواد الراس بعد ابیاضه - و عاوده شرخ الشباب الذی فاتا قال المؤلف ... انتهی الجزء الاول من کتاب طیب السمر فی اوقات السحر ...

نسخه اصل: از نسخه موزه بریتانیا، ش Or. 2427 (ریو، فهرست خطی عربی /۴۵۹). مجلد اول، و مشتمل است بر قسمت اول و دوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالقادر بن علی بن الحسین بن المهدی، تا: جمعه ۲۲ رمضان ۱۱۵۴ق، جا: صنعاء؛ ۳۱۲گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۸۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۹۹-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۵عکسی

آغاز: برابر جلد دوم؛ **انجام:** برابر

نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش Or. 2428 (ریو، فهرست خطی عربی /۴۶۰). مجلد دوم کتاب، و مشتمل است بر قسمت سوم و چهارم؛خط: نسخ، کا: مشکول، اسحق بن علی العبدی، تا: پنج‌شنبه اول ربیع الثانی ۱۱۹۹ق؛ ۲۷۸گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲ - ۸۴]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۰۰-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۰]

● طیبة النشر فی القراآت العشر = الفیة / قرائت / عربی

ṭayyibat-un našr fī-l qirā'āt-il 'ašar = alfīya

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ - ۸۳۳ ؟ قمری

ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351 - 1430)

تاریخ تألیف: ۷۹۹ق؛ محل تألیف: رم عثمانی

منظومه‌ای در بحر رجز حدود هزار و نود بیت که در آن وجوه قراآت ده‌گانه گزارش شده و در واقع کار شاطبی در «حرز الامانی و وجه التهانی» تکمیل شده است. عربیت منظومه چندان سلیس نیست، زیرا سراینده آن کرد تبار عرب شده است.

آغاز: قال محمد هو ابن الجزری ×× یا ذالجلال ارحمه و استر و

اغفر / الحمدلله علی ما یسره ×× من نشر منقول حروف العشرة ... **انجام:** روایة بشرطها المعتبر ×× وقاله محمد بن الجزری / یرحمه بفضله الرحمان ×× فظنه من جوده الغفران تمت

چاپ: مصر، سنگی، بدون تاریخ، خشتی، ۵۸ص (صص۹۸-۱۵۵)

[کشاف الفهارس ۳۵۳/۱؛ کشف الظنون ۱۱۱۸/۲؛ دنا ۳۸۷/۷ (۱۳ نسخه)؛ الاوقاف العامة موصل ۱۶/۲ و ۱۵۱/۳]

شرح و حواشی:

۱- شرح طیبة النشر فی القرات العشر للجزری؛ ابن جزری، احمد بن محمد (۷۸۰-۸۳۵)

۲- شرح طیبة النشر فی القرآت العشر للجزری؛ نویری، محمد بن محمد (۸۰۱-۸۵۷)

۳- شرح طیبة النشر فی القرآت العشر؛ شریف استرآبادی، علی بن علی (-۱۰)

۴- ارشاد الطلبة الی شواهد الطیبة؛ منصوری، علی (-۱۲)

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۲۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: منصور بن احمد بن عثمان ملقب به جلال الحافظ، تا: ذیحجه ۸۰۸ق؛ ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۳۰-۲۷/۲۰۰

آغاز: کم خاف خلفاً ولتصنع سکنا ×× کسراً ونصیاً ثق مهاداً کونا / سما کز خرف مهداً واجزم ×× نخلفه ثب سوی لکسره ضمم؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۶۵]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۴۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن عبدالله، تا: ۹۰۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۹گ، ۱۹ سطر،اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۹۵۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی بن علی بن محمود بن حاجی محمد مطلق اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ رمضان ۹۷۳ق؛ محشی، مصحح، آخر نسخه: «قد صححت هذا الکتاب من اوله الی آخر بنسخ متعددة بخط المصنف و غیره و قرأت ایضاً فی خدمة مولانا ... عمادالدین علی القاری الاسترآبادی و انا الفقیر ... محمد طاهر الحسینی القاری غفر عنه ... و الله»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی ابری، ابعاد متن: ۹/۵×۱۵، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مورب، کا: حسین بن حاجی کاشانی، تا: ۱۵ ذیحجه ۹۷۶ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی از مؤلف و دیگران، در ظهر برگ آخر آمده: «رایت فی نسخه مکتوبه بخط المص من الاول الی الاخر و قد کتب المص دحمه الله فی آخر ها هذه العباره تمت الارجوزه المسماة بطیبة النشر فی القراات العشر علی ید ناظمها الغریب محمد بن محمد بن محمد الجزری عفا الله عنهم فی یوم الثلثا حادی عشر المحرم سنة سته و ثمان مائه هجرته ظاهر بلد فارس کوه من اعمال خراسان المحروسة و قد بان عمر اهله و اولاده و اوطانه متوجها الی ناحیة سمرقند المحروسة الحسن الله جمع شمله ۲۲۲»؛ ۷۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۳-۱۱۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن مقدم، تا: صفر ۹۷۸ق؛ واقف: نائینی، ۵۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ - ۱۷۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: درویش علی بن شیخ شمس الدین کاظمی، تا: ۲۳ رجب ۱۰۷۷ق، جا: شیراز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ(۲۶۵پ-۲۷۸ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۷۷]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۵۷

آغاز: الحمدلله علی ما یسره ×× من نشر منقول حروف العشره / ثم الصلاة و السلام السرمدی ×× علی النبی المصطفی محمد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن شمس الدین قاری کاظمی، تا: دوشنبه ۴ ذیحجه ۱۰۹۴ق؛ مهر: «فوضت امری الی الله الصمد و انا ابن احمد الإمامی التهامی محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۷۱]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۳۷ق؛ ۱۶۷گ، ابعاد متن: ۱۰/۵×۱۳/۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱-۶۱۲]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۵/۲

خط: نسخ، کا: عبدالجواد بن یوسفعلی مشهدی خطیب آستان قدس رضوی، تا: ۱۸ شعبان ۱۲۹۵ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: میشن قرمز، ۱۰ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱- ۴۳۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۴۵/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۱۰۹گ، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۶ - ۱۷۳]

● **طیب مزین** / فقه / فارسی

tīb-e mozayyan

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۵۸/۲
آغاز: بنام خداوند ملک و ملک
از عندلیب؛ خط: نسخ، کا: اسد بن محمد صادق الصفار یزدی، تا: شعبان ۱۲۹۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۳گ (۹۳-۱۰۵)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۲۱]

● طیب نامه = طبیب نامه = خستلرینه معالجه لری /
طب / ترکی، فارسی

tīb-nāme = tabīb-nāme

کتابی است در پزشکی و در آن از انواع امراض و داروهای لازم برای معالجه آنها یادشده و در صد و پانزده باب و یک مقدمه آمده است. در مقدمه کتاب کاتب می‌گوید چون بین لطفعلی بیک ایشیک اقاسی باشی شروان با حسین خان حاکم شماخی نزاع افتاد شاه وقت لطفعلی بیک را به قلعه هرمز فرستاد و من نیز چون از تابعان او بودم به آن قلعه رفتم و از آن تاریخ چند مدت در عراق و آذربایجان گذراندم تا آنکه فلک کج‌رفتار باز مرا (محمد یوسف شروانی) به داغستان انداخت، پس از صرف مدتی در آنجا به قلعه ترک آمدم و در آنجا اصل این نسخه به دستم افتاده و این نسخه را از روی آن فراهم آوردم و اما نسخه اصل ابتداء در کتابخانه حکیم باشی سلطان مراد بوده و سپس به قلعه ترک آورده شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۵۶
آغاز: بسمله، کتاب حکمت است مفهوم شود که در آن تاریخ که رفعت پناه؛ **انجام:** این طلق حل کرده بدان چاه فرو آویز
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف شروانی، تا: ۱۱۲۴ق؛ از صفحه ۱۱۶ تا ۱۴۷ مطالبی از طب جالینوس آمده است؛ ۱۴۷گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۶سم [ف: ۶ - ۵۱۳]

← الطیر > الطیر (ترجمه)

● الطیر = الرسالة المرموزة فی وصف ... = الشبکة و الطیر / فلسفه / عربی

aṭ-ṭayr = ar-r.-ul marmūza fī waṣf-i ... = aš-šabaka wa-ṭ ṭayr

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

داستان پوشیده (مرموز) عرفانی ـ فلسفی است، که انسان خام را به مرغ در دام افتاده می‌نماید، و این‌که آرام نباید بود، بایستی پرید و سیر کرد.
آغاز: بسمله. مبتهلا الیه فی فهم حقایقه هل لاحد من اخوانی فی ان یهب لی من سمعه ...
انجام: و من اعتقد غیر هذا خسر. و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون

چاپ: رسائل، جلد اول (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)؛ رسائل عرفانی مهرن (لیدن: ۱۸۹۱م)؛ مقالات فلسفیة قدیمیة، به کوشش الاب لویس شیخو (بیروت: ۱۹۱۱م)

[مهدوی، فهرست مصنفات ۱۷۷؛ الذریعه ۱۹۵/۱۵؛ دنا ۳۸۸/۷-۳۸۹ (۳۹ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- الطیر (ترجمه و شرح)؛ ابن سهلان ساوی، عمر بن سهلان (-۴۵۰)
۲- الطیر (ترجمه)؛ اخسیکثی، احمد بن محمد (۴۶۶-۵۲۸)
۳- مفتاح الخیر فی شرح دیباجة رسالة الطیر؛ بحرانی، علی بن سلیمان (-۷)
۴- شرح رسالة الطیر؛ هاشمی بغدادی، بشر بن ناصر
۵- شرح رسالة الطیر (۲ عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۷/۲-ف
نسخه اصل: احمد ۳ ش ۳۲۶۸؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عیسی بن علی بن هیاج طبیب، تا: ذیحجه ۵۸۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۹/۱۵-ف
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۶۳۶ق؛ ۳گ (۱۳۱ر-۱۳۳پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴) [فیلمها ف: ۱ - ۶۱۳]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۲۰-ف
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۴۹؛ بی‌کا، تا: ۶۹۷ق؛ مقابله شده؛ ۳گ(۷۹ر-۸۱) [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۷]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۹/۱۸-عکسی و ۳۷۱/۱۸-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۰]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۱/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۴سم [ف: ۷ - ۴۵۱]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۸/۲۴-ف
نسخه اصل: ایا صوفیا ش ۴۸۵۳؛ بی‌کا، تا: شاید اوایل قرن ۷؛ ۸گ (۱۹۱-۱۹۸) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۳]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۸/۲۰-ف
نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVI 90؛ بی‌کا، تا: قرن ۸ [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۸]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۳۸/۶
خط: نسخ، کا: محمد اکبر بن ابی الرضا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: دولت آبادی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۶سم [ف: ۷ - ۴۴۵]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۸۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۳ق؛ مجدول، تصویر حاضر ناقص و ناخواناست و قابل استفاده نیست؛ ۲گ (۲۹۱پ-۲۹۲پ)، ۳۳ سطر [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۷]
۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۸۹(آ)-۴۶۳/۸۹(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ در هامش؛ ۲گ(۲۹۱پ-۲۹۲پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۲۱

آغاز و انجام: برابر؛ فی جمادی الاولی لسنة سبع و تسعین و ثمانمئة

بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۲۱۳-۲۱۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۴۱۰]

۱۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۳ شوال ۸۳۱ق، جا: کرمان خانقاه عمادیه فقهیه؛ جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۲۵۶-۲۶۰)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶/۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۱۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷/۳۱-ف

نسخه اصل: روان کوشکو ش ۲۰۴۲؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن موید، تا: با تاریخ ۸۹۵ق، جا: قسطنطنیه؛ مقابله شده در محرم ۸۹۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۳۹-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲گ (۱۵۱پ-۱۵۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۱۶-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۹. ؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲گ (۵۹پ-۶۰پ) [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۲]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ ۲گ (۴۶پ-۴۷ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۱]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۳۶-۱۳۸)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۰۱ر-۱۰۲پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۶]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۶۱ر-۱۶۱پ)، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۲۵]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۰ر-۱۱پ) [ف: ۱۶ - ۱۸۰]

۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۶/۱۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶ص (۱۲۸-۱۳۳) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۲۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۷۰-۲۷۲)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲-۶۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴گ (۱۴پ-۱۷پ) اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۴۵۴۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۹۴/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۹]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ ۴گ (۱۲۴ر-۱۲۷ر)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۹۹]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۳۹۴-۳۹۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹- ۳۷۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۵۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۱۷]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ مهر: «عبده محمد حسن بن احمد» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۱پ-۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۵]

۲۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۰/۱۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ در آخر آن آمده «کتبه آخوند صدرا»؛ جلد: تیماج خرمایی، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۰۳]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۲ق؛ جلد: میشن سیاه، ۲گ (۲۵ر-۲۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۸سم [ف: ۷ - ۳۱۱]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۲۱

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۰ص (۳۱۷-۳۲۶)، ۱۸ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۲۹]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۵/۶

خط: نسخ، کا: غلامحسین الطبیب، تا: ۱۲۷۷ق، جا: مشهد رضوی مدرسه صالحیه؛ جلد: میشن زرد، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۴۴۸]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷۷/۵-ف

نسخه اصل: لیدن Cod. Or. 177؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۶]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸۴/۱۰-ف

نسخه اصل: لیدن Cod. 1020a Warn 1464-2479؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۱۳]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۸/۲

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۳۶-۳۷)، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ - ۱۴۸۲]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۹۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۵پ-۱۰۶پ)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۳۳]

۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۵/۲

بی کا، بی تا؛ ۴گ (۸۷پ-۹۰پ) [ف: ۵ - ۹]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۲۱۹/۱۷

بی کا، بی تا؛ ۱گ (۱۴۱ر - پ) [ف: ۵ - ۳۰۸]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۰/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف:۲-۳۶۴]

● الطیر (ترجمه) / فلسفه / فارسی

aṭ-ṭayr (t.)

اخسیکثی، احمد بن محمد، ۴۶۶؟ - ۵۲۸ ؟ قمری

axsīkasī, ahmad ebn-e mohammad (1074 - 1134)

وابسته به: الطیر = الرسالة المرموزة فی وصف ... = الشبکة و الطیر؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

ترجمه‌ای است کهنه از «طیر» ابن سینا و بعضی از عبارات آن از ترجمه ساوجی کهنه‌تر می‌نماید. نویسنده این ترجمه عبارات عربی را نقل به معنی کرده اما با اختصار و بدون تصرفی نمایان، جز در پاره‌ای موارد که تصرفی اندک کرده، چنان‌که در ترجمه این عبارت شیخ الرئیس «و سمادل تغشی الضرام علی ثقة ...» چنین آمده: «و همچون سمندر باشید که تا فردا آتش به شما گزند نکند». این ترجمه علاوه بر این‌که درست مطابق عربی نیست، از مقصد نویسنده و نیز از روش و سبک مترجم بسیار دور است. ساوجی این جمله را بدین‌گونه ترجمه کرده: «و چون حیوان آتش باشی که به آسانی و اعتماد در آتش شود»، ذکر سمندر البته مناسب‌تر از «حیوان آتش» است اما ترجمه ساوی درست مطابق متن و بدون تصرف است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: (پس از خطبه عربی) هیچ کس هست از برادران من که چندان سمع عاریت دهد که طرفی از اندوه خویش با او بگویم مگر بعضی از این اندوهان من بشرکت برادری وی کمتر شود که دوستی هیچ کس صافی نگردد تا دوستی را از شوب و کدورت نگاه ندارد و این چنین دوست خالص کجا یابم که دوستیهای این روزگار چون بازرگانی شده است که آن وقت بر دوستی بشوند که حاجتی پدید آید و مراعاة این دوست فرو گذارند چون بی نیازی پیدا آید مگر برادری دوستانی که پیوند ایشان از قرابت الهی بود ...

انجام: و خدای بر ما گواهست که ما رنجوریم از جهة تو و از عللی که بتو راه یافته است چون بسیار گفتند و چون اندک پذیرفتیم و بدترین سخنها آنست که ضایع شود و بی اثر ماند و استعانت من بخدایست هر که ... و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون زودا که بدانند کسانی که بر خود ستم کردند که کجا خواهند رفت و چه خواهند دید

چاپ: به اهتمام محمد حسین اکبری (تهران، انتشارات الزهرا: ۱۳۷۰)

[دنا ۳۸۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲/۶ و ۳۰۱/۱ «ترجمه رسالة الطیر»؛ کشف الظنون ۲۸۰/۱؛ مصنفات ابن سینا، مهدوی ۱۷۷-۱۷۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی تا؛ کاتب در پایان نسخه رقم کرده: «کتب هذه الرساله مع الرسالتین السابقتین العبد الفقیر الی الله الغنی محمد بی ابی بکر القناة شیرینی فی التاریخ الذی ذکره فی الثانی من الرسالتین السابقتین راجیا من الله ان یوصل الی کنه حقیقتها آمین»، منظور کاتب رساله طیر (ش: ۱۹۱۸/۲۱ این فهرست) است که وی در پایان آن تاریخ ۸۹۸ را ثبت کرده؛ ۹ص(۲۲۱-۲۲۹) [ف: ۵ - ۴۱۲]

● الطیر (ترجمه و شرح) / داستان، فلسفه / فارسی

at-tayr (t. va š.)

ابن سهلان ساوی، عمر بن سهلان، - ۴۵۰ قمری

ebn-e sahlān-e sāvī, ʻomar ebn-e sahlān (- 1059)

وابسته به: الطیر = الرسالة المرموزة فی وصف ... = الشبکة و الطیر؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

وی عبارت‌های «الطیر» را بند به بند آورده و ترجمه کرده، سپس به گزارش آن پرداخته است. در گزارش بند نخستین نسخه مجلس (ش ۱۹۱۹/۱) اشاره‌ای به این معنی است که ترجمه را دیگری کرده و او به گزارش پرداخته است. اما مقایسه «ترجمه» رساله الطیر در «شرح» ساوی با نظیر آن در ترجمه اخسیکتی (ش ۱۹۱۸/۲۱ مجلس) این فکر را تایید می‌کند که ساوی عیناً ترجمه موجود را در شرح خود آورده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: کثرت التماس دوستان و بزرگان مرا دلیر گردانید بشرح کردن رسالة الطیر از سخنان شیخ الرئیس، رحمة الله، پس هم از سخنان او شرح کردم این رساله را با رموز و اشارات

انجام: پس از این گفت خواجه که به اشارت گفت: من رسول فرستم تا این بند از شما بردارد.
چاپ: به اهتمام محمد حسین اکبری (تهران، انتشارات الزهرا: ۱۳۷۰)

[نسخه‌های منزوی ۸۱۱/۲؛ دنا ۳۸۹/۷ (۱۴ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۱۴/۱؛ الذریعه ۱۰۴/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۸۱/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۹ق، جا: اصفهان؛ ۵۴ص (۴۱-۹۴)، ۱۸ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حمزة بن محمد خان، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۰۳۰ق؛ ۶گ (۷۵-۸۰) [ف: ۱۵ - ۱۳۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۱۵
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۱۷گ (۶۶پ-۸۲ر) [مختصر ف: - ۴۹۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۰/۱-ف
نسخه اصل: بادلیان ش ۹۵ اوزلی (۱۴۲۲)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۱-۲۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳۲ - ۲۴۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۹/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۶۵- ۱۰۶۶ق؛ افتادگی: وسط (یک برگ میان ۱۵و ۱۶ افتاده). در این نسخه قسمت آخر رساله طیر از آنجا که شیخ گوید «و ارجع الی رأس الحدیث ... » تا پایان یکجا نقل گردیده و سپس ترجمه و آن‌گاه شرح آمده و آن یک برگ که افتاده همین قسمت از رساله طیر و قسمت بیشتر ترجمه است. صفحه ۱۶ بقیه ترجمه قسمت آخر است و پس از چند سطر ترجمه به پایان رسیده و شرح آغاز گردیده. آغاز این نسخه با نسخه ش ۴۶۰/۲ متفاوت است و همچنین تفاوت‌هایی دیگر دارد که با مقایسه معلوم می‌گردد؛ کاغذ: اصفهان، جلد: مقوای مشکی، ۲۵ص (۱-۲۵)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۳/۶×۲۵سم [ف: ۵ - ۴۱۴]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۱گ (۱۵۱ر-۱۶۱پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۳۵]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۲۷/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ رمضان ۱۰۷۸ق، جا: دهلی؛ مقابله شده در ۱۳ رمضان ۱۰۷۸ در شهر دهلی؛ جلد: میشن سیاه، ۸گ (۷۰پ-۷۷پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۷×۳۳سم [ف: ۸ - ۲۹۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۱۲
خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۱ص (۴۹-۷۹)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۹]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۱۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۲ص (۳۴-۵۴) [ف: ۵ - ۱۹۳]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۱۹/۳-۳۸/۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۹۱۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۴۱/۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۵۸۷ر-۶۰۴پ و ۶۳۱ر-پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳۰-۲۱۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰/۲
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ نام مؤلف در فهرست رایانه ای ۶۳۰ ذکر شده است؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵ص (۱۶۹-۱۹۳) [ف: ۵ - ۵۰۱]

● الطیر = الرسالة المرموزة فی وصف ... = الشبکة و الطیر (ترجمه) / فلسفه / فارسی

at-tayr = ar-r.-ol marmūza fī vasf-e ... = šabaka va-t tayr (t.)

وابسته به: الطیر = الرسالة المرموزة فی وصف ... = الشبکة و الطیر؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۴/۱
آغاز: بسمله شیخ ابوعلی ... میفرماید یار از برای آن باید که بار از دل یار خود بردارد و دوست از بهر آن باشد تا رنج از دوست خود برگیرد اما در این روزگار چنان دوست و یار کجا بدست آید که یاری ها بازی شده است و دوستی ها جمله مجازی گشته
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ ۱۰ص (۱۲۸-۱۳۷) [ف: ۳- ۵۹۵]

← الطیف > طیف الخیال
← طیف الانشاء > طیف الخیال

● طیف الخیال = طیف الانشاء = رسالة الطیف = الطیف / ادبیات / عربی

ṭayf-ul xayāl = ṭayf-ul inšā’ = r.-tut ṭayf = aṭ-ṭayf

اربلی، علی بن عیسی، – ۶۹۲ ؟ قمری

erbelī, ‘alī ebn-e ‘īsā (- 1294)

بدایع و ظرایفی است ادبی به نثر و نظم و بدون ترتیبی خاص، و از جمله حاوی اشعاری از: سید رضی، بختری، حاجری، مهیار، ابن ساعاتی، ابن تعاویذی، متنبی، شمس الدین واعظ کوفی، ابن معتز، ابو تمام، حاتم طائی و مطالب و اشعاری از خود مؤلف.

آغاز: یا خلیلی من ذؤابه بکر ×× فی التصابی ریاضة الاخلاق؛ مما أعرف به اخوانی جادتهم الانواء و صابتهم السماء

انجام: فعجبت من قوة الخیال و استمرار هذا المحال و انا أستغفر الله من التجوز فی المقال و تحقیق هذه الحال و اسأل الله ان یغفرلی خطیئتی یوم الدین آمین.

چاپ: بغداد، تحقیق عبدالله الجبوری، الطبعة الاولی، ۱۹۶۸م،

[الذریعه ۱۹۵/۱۵–۱۹۶ شماره ۱۳۰۹؛ ذخائر التراث العربی ۳۲۷/۱؛ ایضاح المکنون ۸۹۲؛ هدیة العارفین ۷۱۴/۱؛ الانوار الساطعة فی المائة السابعة ۱۰۷]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۳/۱

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان – رم ۴۷۶؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۵۳ص (۳–۵۵) [عکسی ف: ۴ – ۴۲۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۳۹/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن راشد بحرانی، تا: ۳۰ محرم ۱۰۵۲ق، جا: کاشان؛ ۲۶گ (۱پ–۲۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ – ۳۴۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با امضای فرهاد میرزا نایب الیاله؛ کاغذ: فرنگی، ۲۸گ (۵۳پ–۸۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۳۵ – ۵۳۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۸۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: نجم الدین ابوالقاسم بن محمد تقی جرفادقانی، تا: جمعه ۵ جمادی الثانی ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ (۱۲۹پ–۱۸۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶– ۳۷۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱ طباطبائی

بی‌کا،بی‌تا؛ضمن مجموعه آمده است؛۱۸ص(۴۱–۵۸)[ف:۲۲– ۳۱]

● **طیف الخیال فی مناظرة العلم و المال = سفینة العلم** / ادبیات / عربی

ṭayf-ul xayāl fī munāẓirat-il ‘ilm-i wa-l māl = safīnat-ul ‘ilm

جزایری شیرازی، محمد مؤمن بن محمد قاسم، ۱۰۷۴ق ۱۲ قمری

jazāyerī šīrāzī, mohammad mo’men ebn-e mohammad qāsem (1664 - 18c)

تاریخ تألیف: از ۱۱۱۴ق تا ۱۱۱۶ق

در اخلاق و حقایق افعال نفس و غرائب خلقت انسان و تفصیل صفات عقل و تحصیل علم و قبایح جهل و مطالب ادبیه دیگر. این کتاب را باید مقامات جزاری یا شیرازی نامید، طیف الخیال اسم مقامه‌ای است که پیش از نظایر خود واقع شده و انشاء مقامات متفرع بر آن بوده، مندرجات نسخه بر این نهج است: مقامة طیف الخیال؛ ۱. المقامة القمریة؛ ۲. المقامة الطفیلیة؛ ۳. المقامة الطحانیة؛ ۴. المقامة البغدادیة؛ ۵. المقامة الشجریة؛ ۶. المقامة النباشیة؛ ۷. المقامة الملتانیة؛ ۸. المقامة الرضویة؛ ۹. المقامة الجزائریة؛ ۱۰. المقامة الوطنیة. (یوسف اعتصامی)

با دیباچه‌ای بلند در مناظره مال و دانش، سپس مقامه ها؛ در مقامه آخر از شیراز و دانشمندان آنجا و استادان و زندگانی مؤلف سخن رفته و فهرست کارهای او به تفصیل آمده: ۱. جامع المسائل، در شرح صمدیه؛ ۲. بیان الآداب، در شرح آداب المتعلمین؛ ۳. مصباح المبتدین، در شرح انموذج زمخشری؛ ۴. وسیلة الغریب؛ ۵. منیة الفؤاد؛ ۶. مشرق السعدین، در تأویل برخی از آیات و حدیثهای دشوار؛ ۷. مجالس الاخبار و مجالس الاخیار. (منزوی)

در دو جزء، جزء دوم را سفینة العلم نام نهاده است.

آغاز: الحمدلله رافع درجات العلماء الی سماک السماء مدادهم علی دماء الشهداء یوم العرض بین الملا و خافض من شک فی علو قدرهم ... و بعد فیقول مسود هذه الاوراق و ممهد هذه الاطباق ...

انجام: لیس بمیت عند اهل النهی ممن کان هذا بعض آثاره تم کتاب طیف الخیال؛ هذا کتاب کثرت بدائعه ×× لاعیب فیه بید انی جامعه / فلیات من انکره بمثله ×× او لیصدق بکمال فضله و صلی الله علی محمد و آله

[دنا ۳۸۹/۷–۳۹۰ (۲۳ نسخه)؛ الذریعة ۱۹۶/۱۵؛ معجم المؤلفین ۶۹/۱۲؛ کشف الظنون ۱۱۱۹؛ زرکلی ۱۲۰/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز: علی المعمول وانه المقصود و الاول اصح؛ **انجام:** مکره و یدراء شره.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۷ رجب ۱۱۱۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دو جلد است در یک مجلد، در اول نسخه ما فهرست ناتمامی از مندرجات ۱۲۶ صفحه از جلد اول نوشته شده و جلد اول به منزله مقدمه جلد دوم است؛ مجدول؛ واقف: حاج قائم مقام؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی عنابی، ۳۶۷گ، ۲۷ سطر (۱۴/۳× ۲۲/۵)، اندازه: ۲۳/۵×۴۳/۵سم [ف: ۷ – ۵۸۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۲۷/۴

آغاز: بلبان الادب الغص اترابها. شعر. بلد یفوق بمائه و هوائه؛ **انجام:** و لا یکافی العشیر و لو بعشر العشیر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (۲ یا ۳ برگ) و انجام؛ مجدول؛ مهر: «من ولد الشریف ابی عبدالله محمد بن الشهید العاملی المکی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۴۷۹گ، ۱۴ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۷۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با یادداشتی از اسدالله منجم مورخ ۱۳۱۵ق که نسخه را به جهت استنساخ از محمد طباطبایی به امانت گرفته، یادداشت استکتاب محمد بن اسماعیل با مهر «عبده الذلیل محمد بن اسماعیل» و «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبده محمد بن اسماعیل»، یادداشتی از محمد امین اصطهباناتی مورخ ۱۲۳۸ق در شیراز؛ مهر: محمد بن صادق حسینی طباطبایی؛ ۲۴۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۰۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حافظ یعقوب ملتانی، تا: ۱۱۱۶ق؛ دارای دو سرلوح؛ ۳۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۱۶۶]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۳۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نواب–مشهد؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: غره رجب ۱۱۹۷ق؛ تملك: شاهزاده اعتضاد السلطنه وزیر علوم در رمضان ۱۲۹۱؛ وقفنامه کتاب بر مسجد و مدرسه ناصری به سال ۱۲۹۷؛ ۵۴۷ص [عکسی ف: ۲ – ۱۲۷]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیس بمیت عند اهل النهی من هو هذا بعض آثاره، اولیصدق بفضله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۹۷ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۵ – ۳۰۸]

۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۹۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۳سم [ف: ۱ – ۳۶۵]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ونویت بها التهذیب لا الخرافات و الاکاذیب و انما

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵۶گ، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۶۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد، تا: ۱۲۶۳ق؛ در پایان این دو بیت از مؤلف نقل شده: «هذا کتاب کثرت بدائعه ×× لاعیب فیه بید انی جامعه / فلیأت من انکره بمثله ×× او لیصدق بکمال فضله»؛ جلد: چرم قهوه‌ای شکلاتی، ۲۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۲سم [ف: ۴۱ – ۲۲۰]

۱۰. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۷۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۳۰/۱سم [ف: ۱ – ۳۶۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد بن باقر اصطهباناتی، تا: ۸ ذیحجه ۱۲۸۲ق؛ واقف: درة السلطنه ملکزاده کوثر؛ جلد: چرمی ماشی، ۱۹۸گ، ۲۱ سطر (۹/۲× ۱۷)، اندازه:۱۷× ۲۵سم [ف: ۷ – ۶۴۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیس بمیت عند أهل النهی ×× من کان هذا بعض آثاره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۴۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۹

آغاز و انجام: برابر

در هشت مقامة. دارای عنوان‌های مختلف: شعر، فقال، الجنة؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن احمد حسینی کبودر آهنگی همدانی، تا: ذیقعده ۱۳۰۷ق؛ تملك: برهان الواعظین در محرم ۱۳۳۹؛ ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۵۷]

۱۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۸۸۱

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب محمد بن محمد جعفر لاهیجانی، تا: چهارشنبه ۸ رجب ۱۳۰۸ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۶۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق؛ مجدول، مذهب؛ مهر: لطفعلی و مهر صدرالافاضل و یادداشت تملك او در سال ۱۳۰۲ و حال آنکه نسخه در سال ۱۳۱۶ کتابت شده؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۴۳ – ۳۵]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق، جا: تهران [الفبائی: ۳۹۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۴۷

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین. فهذا فهرس ما اودعت هذا التألیف و مجمل ما ابدعت فی هذا التصنیف ... العبد ... محمد مؤمن بن الحاج محمد قاسم الجزائری اصلا و محتداً الشیرازی موطناً و مولداً؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر صدر اصفهانی، تا: جمعه ۲۱ صفر ۱۳۱۷ق؛ با یك سرلوح زیبا، مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲۵گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ – ۱۴۵]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۹/۱

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. و بعد، فیقول العبد ... محمد مؤمن

بن الحاج محمد قاسم الجزایری اصلاً و محتداً، الشیرازی موطناً و مولداً؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ پخته، کا: شیخ علی محمد شاهرودی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۳۱۸ق، جا: تهران؛ ۲۶۸گ (۱پ–۲۶۸پ) [ف: ۱ – ۱۷۲]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: یعقوب ملتانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۳۹۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** من کان هذا بعض آثاره ... تم الکتاب بعون الله و توفیقه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [الفبائی: ۳۹۸]

۲۱. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه اصل نوشته شده [نشریه: ۷ – ۵۱۳]

۲۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۸۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۸۰ص، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۸سم [رشت و همدان: ف: – ۱۳۴۱]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۳۸
خط: نسخ، کا: محمد علی بن کربلائی خواجه حسین نریزی، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۵گ، ۲۱ سطر(۸/۵× ۱۸)، اندازه:۱۸× ۲۸سم [ف: ۱ – ۱۹۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۳۸
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۴۴]

● الطیفة المرضیة فی شرح حزب الشاذلیة / دعا / عربی

aṭ-ṭiyfat-ul marḍīyya fī š.-i ḥizb-ul šāḏlīya

شاذلی، علی بن عبدالله، ۵۹۱ – ۶۵۶ قمری

šāzelī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-lāh (1196 - 1259)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۵
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی نور قلوب اولیائه بنور معرفته پ؛ **انجام:** لاولیة هذا و له نعم.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ قطع: رقعی [رایانه]

● طی اللسان عن ذم الطیلسان / فقه / عربی

ṭayy-ul lisān ‘an ḏamm-iṭ ṭaylasān

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūṭī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

رساله‌ای در مدح طیلسان (جامه و ردای سبز) شامل چند «بخش»: ۱. ذکر اسمائه و عدتها و لغاتها (هفده اسم با معنی لغوی)؛ ۲. ذکر السبب فی اتخاذ العرب الطیلسان؛ ۳. ذکر الاشارة الیه فی القرآن؛ ۴. ذکر الاحادیث الواردة فی فضله؛ ۵. تنبیه فی تعلق من انکر الطیلسان؛ ۶. ذکر الطیالسة و چند حکایت و تنبیه و فائده و خاتمه. سیوطی «الاحادیث الحسان فی فضل الطیلسان = اربعون حدیثاً» را نیز در همین موضوع نگاشته و در مقامه «الفارق بین المصنف و السارق» (نسخه خطی ۱۸۸۱۸ رضوی) به سرقت علمی از رساله «طی اللسان» اشاره نموده است.
چاپ: لاهور، مطبع محمدی، چاپ سنگی، ۳ص، ۱۸۸۶م، در ضمن رسائل سیوطی

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۱۴
آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی هذا جزء فی الطیلسان سمیته طی اللسان عن؛ **انجام:** و فی الحدیث انه نهی عن الاقتعاط و امر بالتلحی و الله تع اعلم تم کتاب طی ... و سلم
خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۴۹۱]

● طی اللسان فی أحادیث الطیلسان / حدیث / عربی

ṭayy-ul lisān fī ’aḥādīṯ-iṭ ṭaylasān

ابن طولون، محمد بن علی، ۸۸۸؟ – ۹۵۳ قمری

ebn-e tūlūn, mohammad ebn-e ‘alī (1484 - 1547)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۴/۸عکسی
آغاز: بسمله. الحمد لله الذی من علینا بحفظ السنة ... و بعد فهذا تعلیق سمیته طی اللسان فی أحادیث الطیلسان رجوت به نشر السنة النبویة و الآثار المصطفویة لما أخرجه أبو نعیم فی أدب العالم و الخطیب فی شرف أصحاب الحدیث؛ **انجام:** الأبلق فی فصل الشتاء.
نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۴۷ (فهرس المخطوطات العربیة فیمکتبة تشستربیتی، ترجمه محمود شاکر سعید ۴۹۱/۱–۴۹۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از عصر مؤلف، گویا از نسخه مؤلف نقل شده است (اربری این مجموعه را به خط مؤلف دانسته)، اسامی رساله‌ها در ابتدای مجموعه و ابتدای هر رساله ثبت شده؛ ۱۶ص (۴۹–۶۴)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ – ۹۰]

● طیماوس افلاطون / طبیعیات / عربی

tīmāvūs-e aflātūn

افلاطون، ۴۲۷؟ – ۳۴۷ ؟ قبل میلاد

aflātūn (-427 - -347)

شرح و حواشی:
۱- جوامع کتاب طیماؤس افلاطون؛ حنین بن اسحاق (۱۹۴–۲۶۰)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۸۲بخش۳
بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه عربی و لاتینی آن، چاپی [ف: – ۱۵۶]

← طیماؤس افلاطون (تلخیص) > جوامع کتاب طیماؤس افلاطون

← طینت > شرح حدیث «هل رأیت رجلاً»
← طینت > شرح احادیث طینت

● **طینت** / کلام و اعتقادات / عربی
tīnat
حسینی، موسی بن فضل الله، ق۱۳ قمری
hoseynī, mūsā ebn-e fazl-ol-lāh (- 19c)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۰/۹
آغاز: هذه فوائد مما یتعلق بالطینة حررتها
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۸ق، جا: اصفهان؛ ۸گ (۱۸۵-۱۹۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۶]

● **طینة المؤمن** / شرح حدیث / عربی
ṭīnat-ul mu'min
ملاداود
mollā dāvūd
شرح حدیثی از امام محمد باقر علیه السلام درباره آفرینش طینت و سرشت مؤمن است.
آغاز: بسمله، الحمدلله علی ولایه الائمة علیهم السلام و السلام علی محمد خیر الانام ... عن ابی اسحاق التمیمی قال قلت للامام محمد الباقر (ع) یابن رسول الله اخبرنی عن المومن العارف من شیعتکم اذا بلغ و کمل فی المعرفة هل یذنب قال نعم
انجام: فقال جزاک الله یا مولای خیرا لقد سررت قلوب المومنین و ضیقت صدور الناصبین المعاندین و لما تم خبر السرور شرعت بما یفید حظ الموفور
[دنا ۷/۳۹۰]

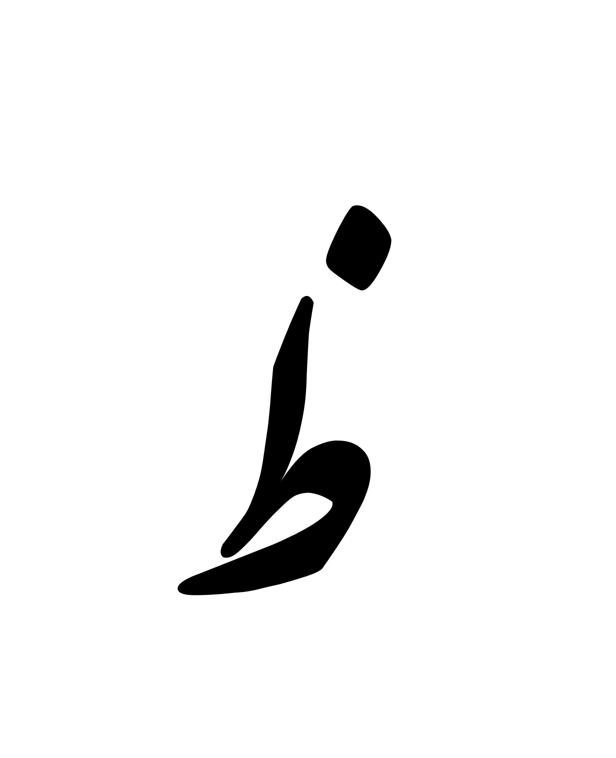
۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۳؛ ۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۲] و [ف: ۲-۳۶۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ ۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵× ۱۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۳] و [ف: ۲۶-۳۶۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۶۶/۳
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام این رساله به استناد آغاز نسخه آستان قدس ش ۲۱۹۴۹ تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: کاظم بن حسن حسینی عریضی خراسانی، تا: ۱۲۴۶ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۳۵۸-۳۶۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۲۰۵]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد صادق کشمیری، تا: چهارشنبه ۲ محرم ۱۲۷۷ق، جا: لکهنو؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۳]

● **طینة المؤمن و الکافر** / حدیث / عربی
ṭīnat-ul mu'min wa-l kāfir
قراچه داغی، محمد علی بن احمد، - ۱۳۱۰ قمری
qarāče-dāqī, mohammad 'alī ebn-e ahmad (- 1893)
مؤلف، در این رساله از اخبار طینت که شائبه جبر در آن می‌رود و از واسطه میان مؤمن و کافر بحث کرده است و به روش اخباریان فیلسوف رفته است.
آغاز: بسمله و به نستعین. الحمد لله علی آلائه و نواله و الشکر علی نعمه و افضاله ... فیقول ... ابن احمد محمد علی الحافظ الانصاری هذه رساله ... فیما یتعلق بحل بعض الاخبار الواردة و الاثار الصادرة عن اهل العصمة المشهورة باخبار الطینة
انجام: اذا ذکر القدر فامسکوا فی المقام. فهنا منتهی الکلام و مبتدی الختام و آخر الاقدام فی بیان المرام و العفو من جمله الاصحاب مامول مالعففو عند کرام الناس مقبول

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ محرم ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۴۹ص (۱۲۱-۱۶۹)، ۲۰ سطر [سنا: ف: ۲-۱۳۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج زرد، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر (۱۷×۲۳) ، اندازه: ۱×۱۶سم [ف: ۷- ۲۶۰۲]

● **طیور نامه** / شعر / فارسی
toyūr-nāme
عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟ - ۶۲۷ ؟ قمری
'attār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143 - 1230)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۷۰/۳
آغاز: آفرین جان آفرین پاک را ×× آن که جان بخشید و ایمان خاک را؛ **انجام:** شوخی و بی شرمی از ما در گذار ×× شوخ ما یا پیش چشم ما میار تمت الکتاب المقامات الطیور و الحمد الله رب العالمین و صلی الله علی محمد و علی آله و عترته الطیبین الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا.
خط: نسخ تحریری، کا: ابوبکر بن علی بن محمد السفراینی معروف به باکان (پاکان)، تا: ۷۳۱ق؛ مجدول، دارای چهار کتیبه؛ مهر: حسین بن هدایت الله، محمد رضا حسینی، مشیر السلطنه مورخ به تاریخ ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: چرم مذهب، اندازه: ۲۴×۳۵/۵سم [ف: ۴ - ۸۰۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۰/۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۷]

ظ

● **الظاء** / لغت / عربی

aẕ-ẕā'

مقدسی، یوسف بن اسماعیل، ق۷ قمری

moqaddasī, yūsof ebn-e esmā'īl (- 13c)

کلماتی که با حروف «ظ» در لغت عرب تأدیه می‌شود، در سه باب به حسب موقع این حرف در فاء الفعل و عین الفعل و لام الفعل کلمه‌ها، با شواهدی از شعر شاعران عرب تنظیم شده است.

آغاز: قال الفقیر الی الله تعالی ... هذا کتاب جمعت فیه حروف الظاء المستعملة فی الکلام العرب بحسب الشهرة و الامکان

[دنا ۳۹۳/۷؛ مجمع الاداب معجم الاقاب ۴۳۴/۵-۴۳۵؛ تاریخ الاسلام، ذهبی (حوادث سال ۶۳۸ ق)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۸۷/۱

آغاز: برابر **انجام:** و التمظ الشیء اکله

خط: نسخ معرب، بی کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ از روی نسخه یا نسخه‌هایی که در کتابخانه حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در صحن نجف اشرف بوده، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۶۲گ (۲پ-۶۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۴۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۹۳/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لمظت فلانا من حقه شیئاً اذا اعطاه و لثامنه و التمظ الشیء اکله

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد، شویکی بحرانی، تا: حدود۱۲۷۲ق؛ مصحح؛ هشت رساله از ده رساله این مجموعه از روی نسخه شماره ۶۶۸۷ فهرست همین کتابخانه استنتاج گردیده و چهار نسخه آن: دیوان زفر بن حارث، رد فصیح ثعلب، شرح فصیح ثعلب، و کتاب الظاء، از نسخ بسیار نادر هستند که گویا از روی نسخه‌های کهن کتابخانه حضرت امیر المؤمنین استنتاج گردیده‌اند؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۶گ (۲۴۰- ۲۸۵)، ۱۷ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه:۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۸۳]

● **ظاآت القرآن** / شعر، تجوید / عربی

ẓāāt-ul qur'ān

قرطبی، محمد بن احمد، - ۶۷۱ قمری

qortobī, mohammad ebn-e ahmad (- 1273)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۳/۱۶

فقط چهار بیت؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود نصیر طوسی، تا: قرن۸ [ف: ۵ - ۱۵]

● **ظاءات القرآن** / علوم قرآن / عربی

ẓā'āt-ul qur'ān

تمیمی، سلیمان بن ابی القاسم

tamīmī, soleymān ebn-e abī qāsem

در صفحه عنوان چنین معرفی شده است: «مختصر مشتمل علی ذکر جمیع ظاءات القرآن محصوراً فی ثلاثة أبیات من الشعر و شرح ذلک مما عنی بتألیفه الشیخ الامام المقری النحوی ابوالربیع سلیمان بن ابی القاسم التمیمیالسر قوسی رحمه الله».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۶/۷عکسی

آغاز: بسمله. الحمد لله حق حمده و صلی الله علی محمد رسوله و عبده و علی آله و صحبه من بعده ذکر جمیع ما وقع فی کتاب الله سبحانه من الظاء مجموعاً فی ثلاثة أبیات و ما سواه وقع بالضاد؛ **انجام:** و ما أشبه ذلک فهذا جمیع ما وقع فی کتاب الله من الظاء و الضاد و الحمد لله ...

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۹۲۵ (فهرس المخطوطات العربیة فی مکتبة شستربیتی، ترجمه محمود شاکر سعید ۵۳۷/۱-۵۳۹)؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا، جا: مدرسه حنفیه حماة؛ مصحح، مقابله شده، با نشانی بلاغ، چند یادداشت مطالعه و نظر از جمله به وسیله یحیی بن محمد ناصری انصاری؛ ۵ص (۱۵۸-۱۶۲)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۳۵]

● **ظاآت القرآن** / شعر، تجوید / عربی

ẓāāt-ul qur’ān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹/۲۹-طباطبائی

آغاز: آغاز قطعه نخست: لبعضهم فی ظاآت القرآن: و جملة ظاآت القرآن نظمتها ×× ثلاثه ابیات لمن دابه الحفظ؛ آغاز قطعه دوم: حفظت لفظا عظیم الوعظ یوقظ من ×× ظما لظا و شواظ الحظر و الوسن.. / لکن سبعة ظاآت قد اشتبهت ×× بالضاد فی الذکر فاسمع قول مؤتمن

۲ قطعه شعر است در این موضوع و در قطعه دوم ظاآت مشتبهه نیز یاد شده؛ کاتب: محمد بن میرزا محمد حسینی، تا: قرن۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱۹گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۲۳ - ۱۷۵]

● **الظاءات القرآنیة** / علوم قرآن / عربی

aẓ-ẓā’āt-ul qurānīya

دانی، عثمان بن سعید، ۳۷۱ - ۴۴۴ ؟ قمری

dānī, ‘osmān ebn-e sa‘īd (982 - 1053)

رساله‌ای است کوتاه که در آن ظاءات موجود در قرآن را به ۲۳ اصل عمومی و کلی و ۱۱ حرف متفرقه تقسیم و برای هر یک مثالی ذکر می نماید و در پایان ۳۲ کلمه قرآنی دارای حرف ظاء را در چهار بیت به نظم در آورده است.

چاپ: به تحقیق «علی حسین بواب» در ریاض، مکتبة المعارف (۱۴۰۶ق.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۸۴/۲

آغاز: کتاب فیه اصول حروف الظاء فی کتاب الله ... بسمله. قال ابو عمرو ... الحمدلله حمداً کثیراً طیباً مبارکاً فیه و صلی الله ... و بعد فانی اختصرت فی؛ **انجام:** و حظرت ظهر ظهیرها من بمهرنا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سبز [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۳۳]

● **ظاهر و باطن** / عرفان و تصوف / فارسی

zāher va bāten

عزیزالدین، محمد

‘azīz-od-dīn, mohammad

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۱

کا: امان الله بن حسین اسفراینی، تا: ۹۲۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۱۴۵]

● **الظاهر و الباطن و التأویل فی القرآن و الحدیث** / علوم قرآن / عربی

aẓ-ẓāhir wa-l bāṭin wa-t ta’wīl fi-l qur’ān wa-l ḥadīṯ

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۶ شوال ۱۲۳۷ق

رساله مختصری است در بیان مقامات ظاهر و باطن و تأویل در قرآن و اخبار اهل بیت علیهم السلام بلکه در هر کلامی که به عقیده مؤلف هر شیء‌ای ظاهر و باطنی و تأویلی دارد و این از اسرار الهی است.

آغاز: حمدله. صلاة. فیقول العبد الفقیر الفانی الجانی کاظم بن قاسم الحسینی الرشتی ان هذه کلمات قلیلة و اشارات جلیلة فی بیان مقامات الظاهر و الباطن و التأویل فی القرآن و فی اخبار اهل البیت (ع) بل فی کل لفظ و کلام ... کتبتها اجابة لالتماس من یجب علی رعایته ...

انجام: یکون البطن السابع هو الثانی و اما البطون الآخر فمما لاینطق بها و لایجری لذکرها قلمی مع انی لم احط باکثرها علما. و السلام علی من اتبع الهدی و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و الحمدلله ...

[دنا ۳۹۳/۷-۳۹۴ (۱۸ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۵۴۸/۹]

۱. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۹/۸-عکسی**

آغاز: حمدله. صلاة. (پس از این یک عبارت افتاده)؛ **انجام:** فی حدود ما ذکرنا تجده وافیا لجمیع ما سألت. و الله ولی التوفیق.

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۵ص (۸۹-۱۴۴) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۹]

۲. **تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۹/۳**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۶گ (۳۵پ-۴۰پ)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۳۲۸]

۳. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۰۵**

خط: نسخ، کا: میر علی تبریزی، تا: ۱۲۲۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۵ - ۱۹۸]

۴. **قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۸۰/۴**

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۶ شوال ۱۲۳۷ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: گالینگور سیاه، ۲۵گ [ف: ۱ - ۳۹۰]

۵. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۷۸/۵**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۳ق؛ جلد: میشن سبز، ۳گ (۳۹پ-۴۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۶۳]

۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۶/۳**

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محسن مازندرانی، تا: ۱۲۴۶ق، جا: تهران، برای دائی خود سید رضا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۵۸پ-۶۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۷۸]

۷. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۲۴/۴-۹/۱۷۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن حسن لاهیجانی، تا: ۱۲۴۶ق؛ مصحح؛

جلد: تیماج، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۸- ۴۵۰۴]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۴۷ق؛ غیر از اثر دیگر مؤلف یعنی «مقامات العارفین» است؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۹۰]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن ابوالحسن علوی حسینی همدانی، تا: ۱۲۵۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۹۱]
۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۷-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ صفر ۱۲۵۷ق؛ ۲۰ص (۱۷۴-۱۹۳) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۹]
۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲۶/۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۵۹ق؛ ۶ص (۱۶۰-۱۶۵) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۹]
۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۴۱/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر بن نجفعلی همدانی یا محمد علی، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۹۳پ-۱۹۵پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۲۰۰]
۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۲/۸
خط: نسخ، کا: سید احمد، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ - ۴۴۷]
۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۲۸/۳
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،کا: محمد جواد بن محمد سعید رضوی، تا: ۱۲۶۰ق؛ ۳گ (۱۱۴-۱۱۶)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۱]
۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷۰/۳-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ خوش،بی‌کا،تا:۱۲۶۱ق؛۵ص(۸-۱۲)[عکسی ف:۱- ۲۵۹]
۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۷/۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمعه ۱۶ ذیقعده ۱۲۶۲ق؛ ۸ص (۴۴-۵۱) [عکسی ف: ۱ - ۲۵۹]
۱۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۰۴/۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن حاج عدارم، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۳گ (۱۲۷-۱۲۹)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۹]
۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۹۳/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر رجب ۱۲۷۵ق، جا: مدرسه پامنار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۵۸پ-۶۰ر)، ۱۸و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۸۳]
۱۹. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۰۹/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد، بی‌تا؛ ۲گ (۱۴ر-۱۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۸۵]
۲۰. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۴۰]

← ظاهر و باطن ≻ صورت و معنی
← الظائية النونية ≻ درة القاری فی الفرق بین الضاد و الظاء

● الظرایف فی مذاهب الطوایف / حدیث / عربی
aẓ-ẓarāyif fī maḏāhib-it ṭawāyif
حلی، رضی الدین علی بن یوسف، ۶۳۵ - ۷۰۳ ؟ قمری
hellī, razī-od-dīn ʻalī ebn-e yūsof (1238 - 1304)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۷۵
آغاز: بسمله، الحمد ... کما یستحفه و یستوحبه باحسانه الی مخلوقاته و نشهر ان لا اله الا هو کما دل علیه بواضع؛ **انجام:** و قواعد ما موافقه العق ول المرضية و الشرایع السالفه الالهیة فقد تم.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا، قطع: ربعی [رایانه]

● الظرائف و الفوائد / ادبیات / عربی
aẓ-ẓarā'if wa-l fawā'id
بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری
basrī, ahmad ebn-e ʻabd-or-rezā (- 17c)
نویسنده می‌گوید چون در ظرائف کلام خواصی است که شنونده را بر بسیاری از امور واقف می‌گرداند و نیز در آن مطالبی است که عبرت آیندگان می‌شود لذا بر آن شدم که دست به جمع‌آوری ظرائف امور و طرائف کلام زنم تا چون خواننده‌ای بر آن نظر کرد از این داستان ظریف یا آن قول لطیف بهره‌ای برد و آن را سرمشق سازد پس این کتاب را در این مقصد پرداختم.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۷/۳
آغاز: بسمله و بعد فیقول الجانی الراجی عفوربه بالعفو و الرضا افقر خلیقتة الیه المشتهر بالمهذب؛ **انجام:** علی ید مولفها المعترف بذنبه الراجی عفوربه احمد بن عبدالرضا عوملا بالعفو و الرضا و الحمدلله اولا و آخراً هو ولی التوفیق
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۱۶ص (۱۵۰-۳۶۵)، ۳۵ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۸ - ۱۹۵]

● **الظرائف و اللطائف** / ادبیات / عربی

aẓ-ẓarā'if wa-l laṭā'if

ثعالبی، عبدالملک بن محمد، ۳۵۰ - ۴۲۹ قمری

sa'ālebī, 'abd-ol-malek ebn-e mohammad (962 - 1038)

اهداء به: امیر عباس مأمون بن مأمون خوارزمشاه

وی این کتاب را در مدح اشیا و ذم آنها پرداخته است. اول فصلی در مدح یک موضوع سخن می‌گوید. سپس در فصلی دیگر زشتی‌های همان امر را می شمرد. اثر حاضر مجموعاً ۱۵۸ «باب» است. در فهارس مشهور آثار ثعالبی نامی از این اثر برده نشده است.

آغاز: بسمله و حمداً حمداً لحالق باسط الرزق و صلوة علی الصادق بالحق محمد رسوله الداعی الی الصدق ... ثم ان هذا کتاب دلنی ما استسعدت به من الخدمة و استشعرته من شکر النعمه

چاپ: بولاق، ۱۲۹۶؛ قاهره، ۱۳۰۷؛ تهران، سنگی، ۱۲۸۶، رقعی، ۱۵۹ص

[دنا ۳۹۴/۷؛ معجم المطبوعات ۱:۶۵۶؛ نشریه ۱۹۴/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۳-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** الغوث من شهر الصیام قد صارلی مثل اللجام ×× ما إن امتع بطعام و بالندامة و المدام

خط: نسخ، کا: یوسف بن نعمان، تا: ۷۷۲ق، وی از ندیمان یا غلامان ویژه امیر نجم الدین غازی ملقب به السعید، هفتمین پادشاه سلسله ارتقه ماردین (۶۳۷-۶۵۸) بوده که این نسخه را از روی نسخه شخصی امیر مذکور نوشته و در پایان نسخه به این موضوع اشاره می کند؛ یادداشت به خط مرحوم فرهاد میرزا معتمدالدوله: «این کتاب را مرحوم حاجی میرزا آقاسی که درسنه ۱۲۴۵ هجری به زیارت بیت الله الحرام مشرف شده برای مرحوم فرمانفرما طاب ثراه ارمغان آورده بود. مرحوم معظم الیه این کتاب را سفراً و حضراً همراه داشت و اشعار فارسی و عربی به خط خودشان است که در حواشی کتاب مرقوم فرموده‌اند. پس از وفات مرحوم فرمانفرما مرحوم حسام السلطنه اخوی با چند کتاب این کتاب را به قیمت از ورثه برداشت و پس از وفات ایشان روز جمعه ۱۶شعبان سنه ۱۳۰۰ هجری که کتابهای اخوی را قرعه می زدیم به هشت یک نواب عالیه افتاده و ایشان یمن نیاز کردند و از دو برادر بزرگوار نزد من یادگار است خداوند عزوجل هر دو را غریق رحمت کند. از وفات مرحوم حسام السلطنه هر قدر بنویسیم بنان و بیان یاری نخواهد کرد «سفر تو کردی و من در وطن غریب شدم» و انا العبد العاصی فرهاد بن ولیعهد طالب ثراه ذهب الذین أحبهم ×× و بقیت مثل السیف فردا»؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۱۹]

۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۹]

۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

کاتب: محمد باقر اصفهانی، تا: ۱۳۰۰ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۹]

۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۵۴

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن عبدالحسین خان بن حاج محمد حسین خان صدر اصفهانی، بی‌تا، جا: تهران، به دستور فرهاد میرزا؛ مجدول؛ یادداشت درگذشت فتح الله خان شیبانی در شیبانی در ۱۳۰۸ به سکته در ص ع از عبدالعلی میرزای عبدی احتشام الدوله؛ ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [نشریه:۳-۱۹۴]

● **ظرایف اللطایف** / ادبیات / فارسی

zarāyef-ol latāyef

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۴۱ sal (۱۲۸۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۳]

● **ظرایف و لطایف** / داستان / فارسی

zarāyef va latāyef

سه حکایت طنزآمیز است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۴۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۲ص (۱۹-۲۰حاشیه)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۷]

● **الظرائف و اللطائف فی المحاسن و الاضداد** / ادبیات / عربی

aẓ-ẓarā'if wa-l laṭā'if fi-l maḥāsin wa-l aḍdād

مقدسی، احمد بن عبدالرزاق، ق۷ قمری

moqaddasī, ahmad ebn-e 'abd-or-razzāq (- 13c)

گفتارهای حکمت‌آمیز کوتاهی است از آیات و روایات و گفته‌های حکما و بزرگان ادب در مدح و ذم چیزهای مختلف مدح چیزی در بابی و ذم همان در بابی پس از آن در یک صد و سی و چهار باب که به مدح و ذم دنیا شروع شده و به ذم نمامی و غیبت پایان می‌یابد. این کتاب جمع بین دو کتاب ابومنصور عبد الملک بن محمد ثعالبی (-۴۲۹ق) می‌باشد به نام‌های «الظرائف و اللطائف» و «الیواقیت فی بعض المواقیت» و دیباچه هر دو کتاب در دیباچه این کتاب آمده و مجموعاً یک صد و بیست و شش «باب» می باشد. (احمد اشکوری)

آغاز: قال ابو نصر احمدبن عبدالرزاق امقدسی اسعده الله بمرضاه الحمدلله خیر ما طلب به استفتاح الکلام و الاستنجاح المرام و صلی الله علی سید الانام محمد و آله و اصحابه الطیبین الکرام ...

چاپ: مشار عربی، ص۶۱۳؛ مصر، چاپ سنگی، ۱۲۷۵ق؛ الوهبیة، ۱۱۶ص، ۱۲۹۶ق؛ تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۲۸۶ق،

رقعی، ۱۵۹ص (صص۱–۱۵۹)؛ تبریز، ۱۲۸۲ق، وزیری، ۵+۲۱۵صص؛ [تهران]، سنگی، ۱۲۸۶، رقعی، ۱۵۹ص
[دنا ۳۹۴/۷؛ آلوارت، ج۷، ص۳۲۱–۳۲۲؛ مؤلفات الثعالبی، ص ۷۷–۷۸؛ مخطوطات الادب فی المتحف العراقی، ص ۵۳۶–۵۳۷ (با نام مجمع الظرائف و اللطائف و الیواقیت فی بعض امواقبت)؛ دارالکتب قاهره، ج۳، ص ۲۹۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۷۸ و ۲۴۸۱–ف

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز وانجام (آغاز در دیباچه و انجام در مدح الیمین و ذمها افتاده)؛ با نسخه‌های چاپ شده اندکی جدایی دارد؛ کاغذ: سمرقندی، ۸۹گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۱۸سم [ف: ۱۶–۴۴۶] و [فیلمها ف: ۱– ۳۵۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۵/۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال الله تعالی حکایة عن یوسف (ع) عن الملک فلما کلمه قال انک الیوم لدینا مکین امین و لم یقل

خط: نستعلیق، کا: محمد طباطبایی طبیب یزدی، تا: سلخ شعبان ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشین قهوه‌ای، ۵گ (۲۶۶ر–۲۷۰ر)، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف: ۲۹/۱–۶۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال ایضا فضل الناطق علی الاخرس بالنطق و زین النطق بالصدق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۷]

● الظرائف و اللطائف فی المحاسن و الأضداد (مختصر) / ادبیات / عربی

aẓ-ẓarā'if wa-l laṭā'if fi-l maḥāsin wa-l a'ḍdād (mx.)

گلپایگانی، محمد جواد بن محمد رضا، ق۱۴ قمری

golpāygānī, mohammad javād ebn-e mohammad rezā (- 20c)

وابسته به: الظرائف و اللطائف فی المحاسن و الاضداد؛ مقدسی، احمد بن عبدالرزاق (قرن ۷)

تاریخ تألیف: ۱۱ جمادی الاول ۱۲۹۶ق

مختصری از کتاب شیخ ابونصر احمد بن عبدالرزاق مقدسی را جمع‌آوری نموده است.

گلپایگان؛ مسجد جامع گلپایگان؛ شماره نسخه:۴/۹

آغاز: فی مدح الدنیا فی الخبر عن رسول الله: صحبة الدنیا صلاة خضرة فمن أخذها بحقها بورک له فیها؛ **انجام:** و قیل لمعلم بن معلم لا تکن احمق فقال حمقی موروث. هذا مختصر من کتاب

خط: نسخ، کا: محمد جواد بن آقا رضا گلپایگانی، تا: ۱۱ جمادی الاول ۱۲۹۶ق؛ ۱۷گ (۲۰۰پ–۲۱۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم
[کتابخانه های گلپایگان: ف: – ۱۸۸]

● الظرف / نحو / عربی

aẓ-ẓarf

احمد بن عبدالرحمن

ahmad ebn-e 'abd-or-rahmān

در احکام نحوی «ظرف» و انواع آن، با اشاره به بعضی از گفته‌های علمای نحو، بسیار مختصر و ساخته شده برای مبتدئین و نوآموزان.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۵/۲

آغاز: الحمدلله الذی ملأ قلوب ظروف العرفاء بأنوار معارفه و الصلاة و السلام علی نبیه محمد المصطفی المخصوص بأشرف نعمه؛ **انجام:** و له باعتبار وقوع الحدث فیه و لأجله، هذا آخر ما أراده علی مذاق المحصلین من الصبیان

خط: نسخ نازیبا، کا: محمد حسن بن محی الدین بن عزیز جانوره‌ای، تا: ۱۳۱۲ق؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۳گ (۴۷ر–۴۹پ)، ۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ – ۴۱۶]

● الظرف المستقر و الظرف اللغو / نحو / عربی

aẓ-ẓarf-ul mustaqar wa-ẓ ẓarf-ul laġw

خوانساری، حسین بن محمد شریف، قرن ۱۱ قمری

xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad šarīf (17c)

در این رساله مسأله ظرف و جار و مجرور در دستور (نحو) زبان عرب در دو صفحه بیان شده است. مؤلف خود را در پایان حسین بن محمد شریف خوانساری معرفی کرده است که از قرن یازدهم است. (علینقی منزوی)

چاپ: ضمن الرسائل، با تحقیق رضا استادی، در سال ۱۳۷۸ش، از طرف کنگره بزرگداشت آقا حسین خوانساری چاپ شده
[دنا ۳۹۴/۷ با انتساب به محقق خوانساری که خطاست]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۸/۲

آغاز: المشهور بین النحاة أن الظرف المستقر ما کان متعلقه عاماً واجب الحذف؛ **انجام:** فینبغی ان یکون هذا النوع من الظرف مستقراً لا لغواً. و لقدتم علی ید مؤلفه ... الباری حسین ابن المرحوم محمد شریف الخوانساری عفی عنهما

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: تیماج، ۲ص (۶۹ر–۷۰پ)، ۱۸ سطر (۷– ۸× ۱۳–۱۴)، اندازه:۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ – ۶۹۹]

● الظروف / نحو / عربی

aẓ-ẓurūf

چوری، حسن بن عبدالله، ۱۲۲۰ – ۱۲۹۲ قمری

čūrī, hasan ebn-e 'abd-ol-lāh (1806 - 1875)

گفتاری است کوتاه، بخش‌بندی‌نشده با حاشیه‌هایی با نشانی

«منه».

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۶۱/۲

خط: نسخ تحریری، کا: احمد، جمعه، تا: قرن ۱۳؛ نام نگارنده، در پایان حسن الجوری آمده؛ ۲گ (۱۸۶ر–۱۸۷پ) [ف: ۳ - ۲۲۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۷۲/۸

آغاز: بسمله. و به نستعین. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و صحبه اجمعین. و بعد، فاعلم ان الظرف لغة الوعاء و اصطلاحاً اسم لزمان اؤ مکان، منصوب به تقدیر فی ای بعامل؛ **انجام:** فی جلائه، فاحفظ و لاتغفل. و قد تم هذه الرسالة الموسومة بظرف العلام الفهام الحاج السید حسن الچوری ادام الله ایام افاداته ... ۱۳۰۹

خط: نسخ پخته، کا: عبدالرحمان نودشتی اورمانی، تا: ۱۳۰۹ق؛ محشی؛ ۳گ(۱۳۵ر–۱۳۷ر) [ف: ۳ - ۲۲۱]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۷۲/۱۰

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۷ صفر ۱۳۲۲ق؛ محشی؛ ۳گ(۱۴۳پ–۱۴۵ر) [ف: ۳ - ۲۲۱]

● الظروف / نحو / عربی

aẓ-ẓurūf

بی‌دیباچه. بخش‌بندی نشده، شاید بخشی از یک کتاب بزرگتر در نحو زبان عربی باشد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۳۷/۶

آغاز: بسمله. اعلم ان الظورف مطلقا علی قسمین. ظرف حقیقی و ظرف مجازی، فالحقیقی ایضا علی قسمین، ظرف زمان و ظرف مکان. فظرف الزمان کل یوم و اللیل؛ **انجام:** ای انطلاقک، و عند الکوفیین بعمل مطلقاً تمت.

خط:نسخ تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۷گ(۱۳۳ر–۱۳۹ر)[ف:۳-۲۲۱]

● ظریفة النحوی و اخیه / ادبیات / عربی

ẓarīfat-un naḥwī wa axīh

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ‘abd-or-rezā (- 17c)

نوشته شده برای عبدالرزاق بن ملا عبدالرشید. فصول و عناوین کتاب شماره و ترتیب خاصی ندارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۱

آغاز: احمدک یا من رفع درجات العالمین و اشکرک یا من خفض درکات الجاهلین حمداً شکراً ینتصب بهما اعلام هدای ... هذه ظریفة النحوی و اخیه اجابة لمن انزل الله الرحمة علی ابیه الموفق مولانا عبدالرزاق ... ابن ... ملا عبدالرشید ... و ضمنتها نکتاً و ظرایف و دعایب و لطایف و جمعت فیها خلاصة العلمین و بعض العلوم و نبذة من التصوف المعلوم و رتبتها علی فصول و اصول؛ **انجام:** الی یومک هذا و الحمدلله علی ذاک و هذا. وقع الفراغ من تلطیف هذه الظریفة و الکلمة الفایقة اللطیفة نصف لیلة الاسبوع المشهور من شهر البروج المبرور من السنة العبائیة من العقول الثمانیة بعد الالف من الهجرة النبویة علی مهاجرها افضل الصلوة و اکمل التحیة فی المشهد الرضوی فی حماء السید النجیب العالم الحبیب الفاضل الادیب میرزا محمد رضی المختاری الحسینی بعد ما تناولت الخمسة و العشرین جانبآ راجیآ عفو رب العالمین و شفاعة النبی و عترته الطاهرین صلوات الله علیه و علیهم اجمعین.

خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد مصعب بیگی، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مزدوج مذهب، مجدول، مصحح؛ تملک مؤلف با عبارت: «ملک مؤلفه احمد بن عبدالرضا المهذب» به تاریخ ۱۰۷۸ق، یادداشت عاریه کتاب در ۲۱ص [صفر] ۱۲۸۸ق نزد ...، کسی که کتاب را به عاریه گرفته آن را از کتب مرحوم امام جمعه از قسمت عیال آقا ضیاء الدین سلمه الله دانسته، یادداشت دیگر عاریه نزد محمود طباطبایی، تعداد ابیات کتاب ... یکهزار بیت (کلمه اول آن را کسی محو کرده است)، صلح نسخه به رضا طباطبایی با مهر «رضا الطباطبایی» (بیضی)، یادداشت کسی که نوشته این رساله را مرحوم والد ماجد به توسط ملا کریم کتاب فروش از ورثه مرحوم آقا میرزا عسکر سید مرحوم خریدند با مهر «جعفر ... رضا ... ق د ق ر» (چهارگوش)؛ تملک: حسن خلف مرحوم شیخ هادی الکاظم؛ مهر: «العبد محمد الطباطبایی» (بیضی) با تاریخ ۱۲۹۴ق، «عبدالله الطباطبایی» (بیضی)، «عبده ابن عباس مهدی۱۲۲۹» (بیضی)؛ خریداری از شیخ بارانی؛ جلد: میشن مشکی، ۷۴گ (۱پ–۷۴پ)، ۲۵ سطر (۲۲/۷×۱۱/۷)، اندازه: ۱۸×۳۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۴۰]

● ظریف نامه / اخلاق / فارسی

zarīf nāme

رساله‌ای است در معاشرت با دوستان مشتمل بر ده «خصلت».

آغاز: بسمله. جمع کننده این کتاب گرم و سرد روزگار دیده و تلخ و شیرین ایام چشیده خدمت ملوک سرفراز گردن کش دریافت.

انجام: حکیم سنائی فرماید رحمه الله. کبارگر بحفاظی و خامیست – دیو پس با یزید بسطامیست.

[دنا ۳۹۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۲۲/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۶۴/۳

آغاز و انجام: برابر؛ تمت هذه الامثال المدعو بظریف نامه بعون الله و حسن توفیقه. سنه تسع و تسعین و ثمانمایة.

خط: نسخ، کا: عبدالقادر کمال، تا: ۸۹۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۹ص (۱–۹)، ۹ سطر (۷/۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۱۵۱]

← ظفرخانی > حاتم نامه
← ظفرنامه > شاه نامه نادری

● ظفرنامه = پرسشها و پاسخها از بزرگمهر = پیروز نامه = خردنامه = پندنامه بزرگمهر = نصیحت نامه / اخلاق / فارسی

zafar-nāme = porseš-hā va pāsox-hā az bozorgmehr = pīrūz-nāme = xerad-nāme = pand-nāme bozorgmehr = nasīhat-nāme

؟ بزرگمهر

bozorgmehr

مترجم: ابن سینا، حسین بن عبدالله، ؟ - ۴۲۸ قمری

گویند ظفرنامه به زبان پهلوی بوده و در روزگار نوح بن منصور سامانی (۳۶۶-۳۸۷ق) به فارسی کرده‌اند. در نسخه‌ها ابن سینا را مترجم این فارسی پنداشته‌اند. در کشف الظنون (ج۲ ص ۱۰۴) آمده که پرسش و پاسخ انوشیروان است و بزرگمهر، که شاه آن را گردآورد و ابن سینا وزیر نوح سامانی به دستور او آن را به پارسی برگرداند. این‌گونه پندها جسته گریخته در کتاب‌های فارسی و عربی بسیار دیده می‌شود. گویا ایرانیان شعوبی برای این‌که در برابر عرب‌ها نمایشی از فرهنگ نژادی خویش دهند و خوی و رفتار نکوهیده فرمانروایان روزگار خویش را هم بنمایانند این پندها را به عربی درآوردند و سپس به فارسی شده است. چنان‌که در دیباچه نسخه دانشگاه (ش ۲۸۳) آمده است ظفرنامه پرسش‌هایی است از بزرگمهر و پاسخ‌های استادش و انوشیروان از بزرگمهر خواسته بود که سخنانی کوتاه و پرمغز و سودمند برای او فراهم آورد. او پس از یک سال آنها را گرد کرد و «ظفرنامه» نامید و به نوشیروان داد. او هم بفرمود که به آب زر آنها را بنویسند و همیشه با خود می‌داشت و می‌خواند. نسخه‌های این رساله متفاوت است.

آغاز: ۱: حمد له. بدانکه آورده اند که روزی پادشاه نوشیروان عادل خواجه بزرجمهر را که وزیر او بود طلب کرد و فرمود برای من کتابی پرداز

۲: بسمله. سپاس و ستایش مر خدایی را جلت قدرته که آفریدگار عالم و آدمیان و پدید آرنده زمین و زمان

چاپ: به کوشش شفر، ۱۸۸۳م؛ به کوشش دکتر غلامحسین صدیقی، ۱۳۳۰ش؛ یک بار به نام «پیروزی نامه» به کوشش کاظم رجوی، ۱۳۳۳ش؛ ایران، تهران، مطبعه کربلائی حسین، ۱۲۹۱ق، سنگی، جیبی، ۱۴ص (صص ۱۰۰-۱۱۱) در هامش؛ ایران، تهران، چاپخانه اسلامیه، ۱۳۵۹ق، سنگی، جیبی، ۱۲ص (صص ۱۰۰-۱۱۲) در هامش؛ ایران، ۱۳۰۸ق، سنگی، جیبی، ۶ص، به سعی و اهتمام محمد حسین بن آقا محمد جعفر اصفهانی، ذیحجه ۱۳۰۸ (صص ۱۰۹-۱۱۵)؛ ایران، اصفهان، مطبعه میرزا محمود خان بن میرزا عبدالله خان شیرازی، ۱۳۲۹ق، سنگی، رقعی، ۵ص، با مقابله محمد حسین شریف، به سعی و اهتمام علی محمد ین محمد علی شریف بن عبدالله بن علی اکبر بن محمد باقر ایجی اصفهانی، به نفقه حسینعلی خان بن آقا عبدالمجید اصفهانی (صص ۲۵۴-۲۵۹)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶/۱-ف

نسخه اصل: نافذ پاشا ش ۳۲۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۶؛ ۱۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۳(آ)-۴۶۳/۱۳(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۲گ(۲۳۶ر-۲۳۷پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷/۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش ۷۸۶۳ شرقی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۶۱ق؛ ۲گ (۱۲۲پ-۱۲۳پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۸-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۰ -۸۱۱ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۶۴/۴

آغاز: بسمله. سپاس و ستایش خدایی را عزوجل که آفریدگار زمین و رمانست و روزی دهنده انس و جانست؛ **انجام:** جواب کامل گفت آنچه نکاهد انفاس معدود است و آنچه افزون شود حرص نامعدود است آنچه بیش و کم نشود از قسمت که بدست رزاق است علی الاطلاق. تمت بعون الله الملک الخلاق.

خط: نسخ، کا: عبدالقادر کمال، تا: ۸۹۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۳ص(۹-۱۱)، ۹ سطر (۷/۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۳- ۱۵۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۱۶/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ ۴ص (۶۳۵-۶۳۸)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۱۶×۲۸سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۲]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۱/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و اگر او در زبان بسیار رود گفت من احب شیئاً اکثر ذکره و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج سبز، ۴گ (۲پ-۵ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۳۰۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۴/۱۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۷۰پ-۷۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ - ۸۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۰۰ض

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۴۲۴۳]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳/۸

آغاز: بسمله و به نستعین، آورده‌اند که در روزگار انوشیروان هیچ علم عزیزتر از علم حکمة نبود؛ **انجام:** درویش را بی نیاز کنی و یتیمانرا باحسان ممتاز کنی تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۱؛ ۳ص (۲۴۲-۲۴۴)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۵۸۸]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۳۳

آغاز: برابر۲ ... بوذر جمهر حکیم گفت من این حکمتها را از استاد خود می پرسیدم و او جواب میگفت. گفتم ای استاد از خدایتعالی چه خواهم که همه نیکیها خواسته باشم؛ **انجام:** گفتم کدام خیر است که بر مردمان و زنان نیکو است، گفت راستی. و الله اعلم

خط: نستعلیق، کا: محمد شاه قاضی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۳گ(۴ر-۶ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ - ۳۸۴]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۳۸

آغاز: برابر۲ ... گفتم ای استاد از خدای عزوجل چه خواهم که همه نیکیها خواسته باشم؛ **انجام:** آن چیست که او را هیچ روی عافیت نیست ؟ گفت ظلم بر مظلومان. و الله یعلم بالصواب، و الیه ... در این جنگ ظفرنامه دیگر مرقوم شده بود، چون خلاف هم بودند، از این جهت این را نوشت تا دانند.

خط: نستعلیق، کا: محمد شاه قاضی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۲گ (۳۱ر-۳۲پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ - ۳۸۵]

۱۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۷۰/۶ - ج

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۴ر - پ) [ف: - ۱۶۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۱۸/۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** راهی که آن راه بهیچ رو عافیت نپذیرد چیست؟ گفت ظلم بر مظلوم و الله اعلم و احکم بالصواب و الیه المرجع و المآب

خط: نستعلیق، کا: محمد نظام بن علی خان ساوه، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴ص(۶۲۵-۶۲۸)، ۱۹ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۲۱

آغاز: آغاز سوال بوزرجمهر. از استاد خود پرسیدم استفادت را و او جواب می گفت. گفتم ای استاد از خدای تعالی چه چیز خواهم تا همه نیکی خواسته باشم؛ **انجام:** گفت سه چیز بپرهیزکاری و بردباری و بی طمعی. گفتم سرمایه حرب چیست؟ گفت عزم درست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۲گ (۲۳۷ر-۲۳۸ر)، ابعاد متن: ۹/۵×۲۰، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۰۱]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۱۷۵-۱۷۷)، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۶]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۵۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** گفت ظلم بر مظلوم و الله اعلم و احکم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق؛ مجدول؛ واقف: نائینی؛ ۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۶ - ۴۴۵]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۳۹/۱

خط: نسخ، کا: رحمت الله قاری گیلانی رشتی، تا: ۱۰۴۱ق، جا: حیدرآباد؛ ۱گ، ۴ اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۶]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰/۱۴-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲-۱۰۵۷ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۳]

۲۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۵۱

آغاز: برابر۲ ... گفتم از خدای چه خواهم که همه نیکیها؛ **انجام:** و دل شاد و خاطر بی دغدغه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۳ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۲]

۲۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۰/۶

خط: نستعلیق تحریری خوش، کا: محمد سعید بن محمد تقی کاتب خاتون آبادی، تا: ۱۰۶۲ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۷ - ۲۰]

۲۲. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۳/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق، قطع: رقعی [نشریه: ۳ - ۱۲۱]

۲۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۸/۹

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن سید عبدالوهاب بن سید خان، تا: ۱۰۶۶ق؛ ۷گ (۳۵پ-۴۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۴۲

آغاز: برابر۲ ... چنین گویند که در روزگار نوشیروان عادل هیچ چیز عزیزتر از حکمت نبود؛ **انجام:** به شیرازه طراز اوراق لیل و نهار اوراق این گلستان را ... آفت خزان به تصرف کوتاه نظران در امان دارد.

در فهرست با عنوان سؤال و جواب بوزرجمهر و نوشیروان؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۰ق، جلد: گالینگور بنفش، ۲ص (۳۳۶-۳۳۷)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۸]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۳۷/۴ و ۲۸۱۷/۴-ف

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و بوی خوش دمیدن و الله اعلم بالصواب و الیه مرجع و المآب

ظفرنامه بزرگمهر بی آنکه نامی از ابن سینا در آن برده شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ پس از آن خبری شیعی درباره اسلام به فارسی (۳۳پ-۳۴پ) درباره مسلمانی و نماز و روزی و جز اینها که علی (ع) در پاسخ پرسنده‌ای نزد پیامبر گفته است، آغاز: «چنین روایت می کند از ائمه معصومین امام جعفر صادق ...»،انجام ناتمام:«و اعرابی عرض کرد یا علی»؛۲گ (۳۲ر-۳۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۰۳] و [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۴]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۳۶/۱۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۲۳۴]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۷/۳

آغاز: برابر۲ ... بوذر جمهر یک سال مهلت خواست این کلمات

را جمع کرد؛ **انجام:** و گرمابه معتدل و بوی خوش
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۳۴پ–۳۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۷سم [ف: ۷ – ۱۴۸]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۸/۴۳–ف و ۱۲۳۶/۴۳–ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۸۵]

۲۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۷۴

خط: نستعلیق، کا: رضاقلی ادیب شیرازی، تا: قرن ۱۳، جا: شیراز؛ مجدول، با سرلوح و طلاکاری در آغاز؛ قطع: ربعی [نشریه:۷–۱۹۵]

۳۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۶۴/۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و صورت و طبیعت و روح قدسی باصل صرفیت خود و بسلامت روانه شدن کنایه از عدم موانع راه زنان عقبات عالم حسی و السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۴]

۳۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۰۸/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و دوست درویش را بی نیاز گردانی گفتم پنج چیز است که نخورند و تن را فربه کند گفت جامه ی نرم و دیدار نیکو و صحبت بزرگان و نیکی دیدن از دوستان و به حمام رفتن و بوی خوش بوئیدن و الله اعلم بالصواب»

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۵]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۵

آغاز: برابر۲ ... اما بعد چنین گویند که روزی انوشیروان عادل؛ **انجام:** گفتم ای حکیم زیرک با چند گروه نیکی نباید کرد؟ گفت با کاذب و فاسق و ناکس و طامع

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۶گ، ۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲۰ – ۲۲۸]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۸/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه آورده‌اند که روزی نوشیروان عادل بر خواجه بذرجمهر گفت که ای وزیر امروز برای ما کتابی به پرداز؛ **انجام:** آن چیز کدام است که خدایتعالی دوست دارد گفت هرکه ذکر خدایتعالی بسیار گوید قال النبی علیه الصلوة و السلام «من احب شی فاکثر ذکره» تمت تمام یافت.

خط: نستعلیق، کا: عمر، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۳ر–۱۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۵ – ۳۸۴]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۴/۷

آغاز: حمد و ثنای نامنتهای پادشاهی را سزاست که بحکمت کامله و رحمت شامله؛ **انجام:** از گذشتهای عالم افسوس مخور، تمة النصابی من مؤلفات ابوذر جمهر حکیم غفرله

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۳۰–۱۳۲؟)، ۱۳ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۴۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۱۲/۸

آغاز: برابر۲ ... اما بعد چنین گوید که در روزگار انوشیروان هیچ چیز عزیزتر از علم نبود. روزی انوشیروان با ابوذرجمهر گفت سخنی چند خواهم در لفظ کوتاه و معنی بسیار؛ **انجام:** و گر ما به معتدل و دل شاد و خاطر بی دغدغه و تشویش. اللهم ارزقنا. [رقم:] تمت ... ظفرنامه.

خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، رکابه‌دار؛ مهر «کتابخانه باقر ترقی»؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۳۵ر–۳۵پ هامش)، اندازه: ۱۹/۹×۳۰/۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶]

۳۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۶/۲ض

خط: نسخ، کا: علیمراد بن علی محمد، تا: ۱۲۲۵ق؛ اندازه: ۱۰×۱۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۷۲۳]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۳/۳

آغاز: بوذرجمهر وزیر انوشیروان عادل بود و مردمی نژاد از سخنان اوست که پنج چیز بقضا و قدر است که سعی بنده درآن مفید نیست؛ **انجام:** گفتم تن را چه سود دارد گفت جامه نرم پوشیدن وبوی خوش بوییدن ... و با نیکان محشور گردد انشاءالله تعالی و تقدس والله اعلم بالصواب تمام شد پندنامه بوذرجمهر

خط: نستعلیق، کا: جوانمرد ولد خداداد جوانمرد، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۶گ (۱۲پ–۱۷پ) [ف: ۳۷ – ۲۴]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۰/۵

آغاز: بسمله، حمد و ثنای نامتناهی پادشاهان را بسزاست که بحکمت کامله و رحمت شامله؛ **انجام:** و همیشه بسیرت عدل و التزام خیرات مواظبت نمای و الله اعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۶ص (۷۱–۷۶)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۰۷]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۱۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و صحبت نیکویان و نیکان دیدن از دوست و گهرمایه معتدل رفتن و بوی خوش نگاه داشتن تمام شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۴۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۲۷

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بیک استرآبادی، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۸ق؛ در آخر نسخه موجود در ۴ سطر حروف تهجی به خط سریانی و سپس تعبیر خواب از قول امام علی بن ابیطالب در ۳ صفحه و بعد از آن در بیان احکام سرتراشیدن و ناخن گرفتن در یک برگ و یادداشت کاتب نسخه و سؤال و جواب ارسطو؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ، ۱۰ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۶۹]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۲/۳–طباطبائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۱۴–۱۱۷)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۸سم [ف: ۲۲ – ۸۲]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۰۱/۵

آغاز: الحمدلله ... اما بعد روایت کنند که در عهد نوشیروان هیچ چیز از حکمت عزیزتر نبود و حکمای آن عصر همه متقی؛ **انجام:**

گفتم آن چه راهی است که آنرا روی عافیت نیست گفت ظلم بر مظلومان.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳گ (۷۴ر-۷۶ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۷۹]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۶۷

آغاز: بسمله، و حمدله و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام ... اما بعد راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده اند که در عهد نوشیروان عادل هیچ چیز عزیزتر از حکمت نبود؛ **انجام:** گفتم چه چیز است که همه خردمندی در او باشد گفت که پند بزرگان و نصیحت ایشان گفتم کدای رای است که در او هیچ روی نیکی نیست گفت که ظلم بر مظلومان ...
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن علی بن الله داد بن رضا بن آقابیک نجف آبادی، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: مقوایی، ۲۵گ، ۱۵ سطر (۸/۸×۱۴/۴)، اندازه: ۱۳/۹×۲۰/۳سم [رایانه]

۴۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۵/۳

آغاز: بوذرجمهر به موجب فرموده انوشیروان، این کلمات را جمع کرد و ظفرنامه نام نهاد؛ **انجام:** ترسیدن از دشمن و یاد کردن از گذشته
نسخه در دست با دیباچه‌ای است کوتاه که در آن آمده است: بوذرجمهر به دستور انوشیروان این کلمات را گردآورده ظفرنامه نامیده است؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: علی همت میمندی، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۳گ (۵۸پ-۶۰پ) [ف: ۱ - ۱۷۳]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۵/۳

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... اما بعد روایت می کند که در عهد انوشیروان هیچ چیز؛ **انجام:** گفتم این چه راهی است که رفتی ... گفت ظلم بر مظلومان
خط: شکسته نستعلیق، کا: جلال الدین، تا: ۱۲۷۶ق؛ تملک: جلال الدین به تاریخ ۱۲۷۶ق و مهر «عبده جلال الدین» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲ص (۹۳-۹۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۴۹]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳/۳

آغاز: ظفرنامه خواجه ابوذر جمهر بسمله و حمد. اما بعد روایت میکند که در عهد انوشیروان هیچ چیز از حکمت عزیزتر نبود و حکمای آن عصر همه متقی و پرهیزکار بودند یک روز انوشیروان ابوذر جمهر حکیم را طلب فرمود؛ **انجام:** گفت ظلم بر مظلومان. تمت کلمات حکمت امیر بعون الله الملك العزیز. م
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ ۳گ (۸۶ر-۸۸پ) [ف: ۳ - ۶۶۸]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۹/۷

آغاز: آورده اند که در روزگار نوشیروان هیچ علمی عزیزتر از علم حکمت نبود و نوشیروان جماعت حکما را به غایت عزیز و محترم می داشت؛ **انجام:** و دشمن را دوست گردانی و دوست درویش را بی نیاز گردانی.
خط: نستعلیق، کا: سیف الدین بن شمس الدین، تا: ۲۱ شعبان ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۲پ-۸۷پ)، ۱۲ سطر (۶/۹×۱۴/۴)، اندازه: ۱۲/۹×۱۹/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۶۵]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۳

آغاز: برابر۲ ... چنین گویند که در روزگار انوشیروان هیچ چیز بهتر از حکمت نبود و هیچ قوم از حکما بزرگتر نبود و حکماء آن زمان همه متقی و پرهیزگار بودند؛ **انجام:** گفت: جامه نرم و دیدار نیکو و صحبت نیکان و نیکوئی دیدن از دوستان و گرمابه معتدل و بوی خوش.
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ ۴گ (۳۹ر-۴۲پ) [ف: ۶ - ۲۳۱۳]

۴۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۰۷/۱

آغاز: برابر۲ ... اما بعد چنین گویند روزی انوشیروان؛ **انجام:** به تنعم و معیشت بودن و دل شاد و خواطر بی دغدغه تمت ... حره العاصی رضاقلی ادیب ... ۱۳۹۶
خط: نستعلیق، کا: رضاقلی ادیب شیرازی، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱-۷)، ۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [نشریه: ۱۳- ۸۱]

۵۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۱۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۶۶]

۵۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۹۳/۷

آغاز: برابر۲ ... اما بعد چنین گوید که در روزگار انوشیروان عادل هیچ چیز عزیزتر از حکمت نبود؛ **انجام:** بخدمت بی طلب مکافات و السلام این فقرات سئوال و جواب ارسطاطالیس..
خط: شکسته نستعلیق، کا: شیخ احمد بن عبدالکریم، تا: دوشنبه ۸ ذیقعده ۱۳۰۰ق، جا: منزل شیخ مصطفی روضه خوان؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳-۱۵۱۱]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۶۶-۱۲/۵۶

آغاز: الحمدلله ... گویند درزمان ماضی هیچ چیز بهتر ا زحکمت نبود و حکمای آن زمان بسیار متقی و پرهیز کار بودند روزی انوشیروان؛ **انجام:** که گفته اند: خواهی که خدای بر تو بخشد ×× با خلق خدای کن نکوئی
خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی کرمانی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۹گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۸۶۷]

۵۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۷۱/۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۴؛ مجدول، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۷]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۷/۵

آغاز: الحد لله رب العالمین ... آورده اند که روزی انوشیروان عادل خواجه بوذر جمهر را فرمود که رساله مرغوب و مختصر و در معانی وسیع و خوشتر ... خواجه مذکور به ایجاب امر شاه مهلت یک هفته گرفته؛ **انجام:** گفتم علم چیست و عمل چیست؟ گفت علم دانستن و عمل کارکردن گفتم آن چیست که ذکر او ...
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی، ۱۳گ (۴۵پ-۵۷پ)، ۶ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۲۷۱]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۵۰/۲

آغاز: برابر۲ ... اما بعد چنین گویند که روزی انوشیروان عادل ابوذرجمهر را طلب کرد و گفت سخنی چند که در هر دو جهان؛ **انجام:** گفتم تو را چه سود دارد؟ گفت جامه نرم و بوی خوش و دیدن آب روان و سبزه و دیدن دوستان و به تنعم و معیشت و دل شاد و خواطر بی دغدغه.

رساله های مختصر در پند و اندرز به نقل از بوذرجمهر با عناوین «گفت» و «گفتم»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا تفرشی، تا: ۱۳۰۵ق؛ رکابه‌دار؛ تملک: احمد پسر فراشباشی در ۲۱ ذیحجه ۱۳۱۷؛ ۳گ (۴۴ر-۴۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹/۷سم [ف: ۲۷/۱ - ۹۷]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۰

آغاز: ابوذر جمهر حکیم فرموده است که از استاد خود پرسیدم که از خدا چه بخواهم که همه نیکی ها خواسته باشم گفت تندرستی و ایمان؛ **انجام:** گفتم عاقبت را چه بهتر گفت خوشنودی حضرت باری تعالی.

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله بن امین السلطان، تا: ۱۳۰۷ق؛ با سرلوح مزدوج مذهب، مجدول مذهب، این نسخه را کاتب به ناصرالدین شاه ارائه نموده و او در اول آن نوشته «ملاحظه شد آفرین»؛ ۶گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۳۳۷]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۵/۲۸

خط: نستعلیق چلیپا، کا: بانو هاجر، تا: ۱۳۰۷ق؛ جلد: مخمل آبی، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۱۶]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۷/۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین لشکرنویس، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۳۰۹ق؛ ۸ص (۱-۸)، ۱۲ سطر (۷×۱۳) [ف: ۱۲ - ۲۶۷۶]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۸۶/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** گفت دروغ مگو و بزبان کسی را مرنجان.

این کتاب به نام مظفر الدین شاه قاجار نوشته شده، با عنوان‌های «گفتم - گفت»؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: ادیب شیرازی (خوش نویس معروف)، تا: ۱۳۱۶ق؛ سرلوح زیبای مکتب شیراز، دارای کمند، مجدول و مذهب، این نسخه زیبا و سلطنتی اگر چه بهترین اثر «ادیب» به حساب می‌آید ولی از حیث هنری، متوسط است؛ ۸گ (۱-۸)، ۵ سطر، اندازه:۸× ۱۳سم [ف: ۲۹-۳۰۳]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۲۸۸ الیوت ۱۴۷۶ اته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۴]

۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۲۷/۳-۶/۱۱۷

آغاز: بوذرجمهر وزیر انوشیروان عادل بود و مردمی نژاد از سخنان اوست که پنج چیز بقضا و قدر است که سعی بنده درآن مفید نیست؛ **انجام:** گفتم تن را چه سود دارد گفت جامه نرم پوشیدن وبوی خوش بوییدن ... و با نیکان محشور گردد انشاءالله تعالی و تقدس والله اعلم بالصواب تمام شد پندنامه بوذرجمهر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۸]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** دل شاد و خواطر (کذ) بی دغدغه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با نسخه چاپی اندک اختلافی دارد؛ واقف:حاج قائم مقام؛۵گ،۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶-۴۴۵]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰/۴-۷/۱۵۰

آغاز: بسمله حمد و ثنای نامنتهای پادشاهی را سزاست که بحکمت کامله و رحمت شامله انسانی را بر جمیع مخلوقات ... اما بعد بر ضمیر منیر صایب تدبیر ارباب الباب مخفی نماند که نوشیروان عادل روزی؛ **انجام:** و همیشه سیرت عدل و التزام خیرات مواظبت نمای و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۶۷]

۶۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۴/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۲۵۵ر-۲۶۵ر) اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۵۳]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۳۸

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین آورده‌اند که نزد نوشیروان هیچ چیز عزیزتر از حکمت نبود روزی بوزرجمهر حکیم را نزد خود خواند و گفت می خواهم که کتاب جمع کنم؛ **انجام:** گفتم اگر از طاعت خدای برگدم چه یابم گفت درین جهان خواری در آن جهان.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۵ص (۲۰۹-۲۰۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵۰ - ۷۷]

۶۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۲۶/۳

آغاز: برابر۲ ... حکایت آورده اند که در روزگار نوشیروان عادل هیچ چیز عزیز تر از حکمت نبود ... بوذرجمهر گفت این سوال من از اوستاد خود کردم و او مرا جواب می داد گفتم ای استاد از خدای تعالی چه چیز خواهم؟

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۱۳۳ر-۱۵۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

۶۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۶۳۶-۶۳۷) [ف: ۵ - ۳۰۹]

۶۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۳۹/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۸۸ر-۱۸۹ر) [ف: ۵ - ۳۰۹]

۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۱

خط: نستعلیق، کا: حسام الدین تفرشی، تا: ۱۳ رجب؛ کاغذ: فرنگی [ف: ۵ - ۲۹۵]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۵۹/۳

آغاز: برابر۲ ... اما بعد آورده اند که در زمان نوشیروان هیچ چیز؛ **انجام:** دیگر گفتند که آن چیست که آن را هیچ رویی نیست؟ گفت: ظلم ظالمان بر مظلومان. و الله تعالی اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوا، ۲گ

(۷۱-۷۲پ)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۰۵]

۷۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۴۶/۱۳ - ج

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۲۵۷ر) [ف: - ۱۶۲]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۱/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۲۱۱پ-۲۱۵پ) [ف: ۱۷ - ۳۱۲]

۷۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۴۳/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین نعمة اللهی، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۹۷]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴۳/۲۱-ف

بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۴۳پ-۴۵ر)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۲۳۹]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۸۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** گفت خواب بهتر باشد یا بیداری گفت خواب ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **ظفرنامه** / شعر / فارسی

zafar-nāme

حمدالله مستوفی، حمدالله بن ابی بکر، - ۷۵۰ قمری

hamd-ol-lāh-e mostawfī, hamd-ol-lāh ebn-e abī-bakr (-1350)

مثنوی است به پیروی «شاهنامه» و دنبال‌گونه آن است، در تاریخ منظوم عرب، ایران، مغول تا ابوسعید در ۳ «قسمت»: قسم الاسلامیه، قسم الاحکامیه، قسم السلطانیه، در ۷۵۰۰۰ بیت، در بحر متقارب، پس از سال ۷۳۵ق به انجام رسانده است. در آن آمده: «در این نامه از هفتصد و چند سال ×× بگفتم حکایت زهر گونه حال ... ظفرنامه کن نام این نامه را ×× بذین تازه کن رسم شهنامه را ... کتاب نخستین زکار عرب ×× پذیذ آمده نکتهای عجیب / به اسلامی آن لقب آمده ×× چو اسلام از عرب آمده / کتاب دوم شرح حال عجم ×× در او گشته بیذا ز بیش و ز کم / به احکام آن را نهادم به نام ×× چو بر حکم دین آن دول شد تمام / کتاب سیوم آمده از مغول ×× فروزنده چون از چمن برگ گل / به سلطانی آمد مر آنرا خطاب ×× چو دارد به سلطان دین انتساب / کشیدم در این پانزده سال رنج ×× بگفتم سخن پانزده بار پنج / عرب بیست و پنج و عجم بیست هزار ×× مغول سی هزار آمد اندر شمار / ز هجرت شده هفتصد و سی و پنج ×× پر از رنج این نامه ام بود گنج». (احمد منزوی)

آغاز: به نام خدایی که هست و یکی است ×× جز او در دو گیتی خداوند نیست

[دنا ۳۹۶/۷؛ دیباچه زبدة التواریخ کاشانی چاپ دوم ص ۱۰؛ مجله ادبیات تبریز ۲/۴ ص ۱۵۰؛ ذیل ریو ۱۷۴۰ ش ۲۵۳؛ فهرستواره منزوی ۱۰۱۶/۲]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷بخش۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: موزه آثار اسلامی ش ۲۰۴۱؛ کا: نورالدین نجم الدین سمرقندی، تا:۸۳۸ق؛واقف:سلطان محمود عثمانی؛۵۲۴گ[ف:-۶۳]

۲. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸بخش۲

آغاز: برابر

نسخه اصل:موزه آثار اسلامی ش۲۰۴۲؛بی‌کا،تا:۱۰۱۶ق[ف: - ۶۳]

● **ظفرنامه = شرفنامه تیموری** / تاریخ / فارسی

zafar-nāme = šaraf-nāme-ye teymūrī

نظام تبریزی، علی بن محمد، ۷۴۰ق۹ قمری

nezām-e tabrīzī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 15c)

تاریخ نسبتاً مفصل روزگار امیر تیمور گورکانی است با سرگذشت وی از تولد تا وفات و جنگ‌ها و جهان‌گشایی‌های وی، با نثری ادبی و ابیاتی به نظم و در آغاز تمجید فراوان از او و شاهرخ میرزا و ابراهیم میرزا شده است. با عنوان‌های «ذکر، ذکر». رویدادها را از روی اسناد رسمی دیوان تیمور تا آخر ۸۰۶ نگاشته است. سپس حافظ ابرو به دستور شاهرخ (۸۰۷-۸۵۰ق) دنباله آن را تا مرگ تیمور در ۱۷ شعبان نگاشت.

آغاز: حمداً کثیراً مبارکاً لمن تؤتی الملک من تشاء و ینزع الملک لمن تشاء ... مقاله اول در ذکر صادر افعال و واردات اقوال حضرت صاحب قرانی انار الله برهانه. نظم: بنام خدایی که از نام اوست ×× که ما را توانایی و گفت و گوست / خداوند کل آشکار و نهان

آغاز تتمه: حمد و سپاس بی قیاس که از فتح نامه آرایش فتح نامه و ان من شیء الا یسبح ...

انجام: به عدلش جهان یکسر آرراسته ×× زکیهان رسوم بدی کاسته / خلایق مرفه ز احسان او ×× زمین و زمان تحت فرمان او

انجام تتمه: و صلی الله علی خیر خلقه و مظهر ... و ازواجه اجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا وافیا دائما ابدا آمین.

چاپ: بیروت، ۱۹۳۷م، به اهتمام و تصحیح فلکس تاور، مطبعه آمریکائی؛ در ایران به سال ۱۳۶۳ش از روی همین چاپ، با مقدمه و کوشش پناهی سمنانی؛ در تهران، انتشارات بامداد، به صورت افست چاپ شده است.

[دنا ۳۹۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۰/۲]

شرح و حواشی:

۱- ذیل ظفرنامه حافظ ابرو، عبدالله بن لطف الله (۷۶۳-۸۳۴)

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۴۸۱

آغاز و انجام: برابر

با تتمه؛ خط: نسخ، کا: احمد بن خطیب محیی الدین جهرمی، تا: ۹۲۹ق؛ با دو سه لوح عالی و مرصع؛ قطع: خشتی باریک [رشت و همدان: ف: - ۱۲۶۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، مصحح، دارای سرلوح؛ مهر: کتابخانه شاهجهان؛ تملک نیماد فرخی سید محمد علی طباطبائی؛ ۴۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ – ۳۴۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۴/۴

خط: نسخ، کا: آقا بابا شهمیرزادی، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۴۱/۹سم [ف: ۷ – ۲۲۲]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۳۲

آغاز: بسمله – ای نام تو زیب نامه فتح و ظفر ×× وی ذکر تو عنوان سخن را زیور / هرگز نشود کسی بافسر سرور ×× تا دست عنایتت نیابد بر سر ... اما بعد بر ضمایر مالکان ممالک عقل و دانائی و خواطر سالکان مسالک فضل و بینائی در نقاب ارتیاب مسطور نخواهد بود که طایفه از شهسواران مضمار انشا و بلاغت که در ملک سخن رانی صاحبقرانی نموده اند؛ **انجام:** و الی یومنا هذا که تاریخ هجری بماه ذی قعده سنه تسع و عشرین و تسعمائه رسیده محمد زمان میرزا در آنمملکت بامر حکومت اشتغال دارد ... سیر فلک باد بکامش مدام ×× نامه امید بنامش تمام

جزو سیم از جلد سیم تاریخ امیر تیمور کورگان است از کتاب ظفرنامه تیموری که از گفتار در ذکر نسب صاحبقران شروع و بامارت محمد زمان میرزا در مملکت کابل خاتمه می پذیرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در کتابخانه‌های دربار صفوی و دربار شاهان کورگانی هندوستان بوده؛ مجدول، مذهب، با سرلوح؛ کاغذ: ختایی، ۷۹۵ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۷/۵×۴۵سم [ف: ۵ – ۵۶]

● **ظفرنامه** / تاریخ ایران / فارسی

zafar-nāme

یزدی، مظفر بن حسین، ق۹ قمری

yazdī, mozaffar ebn-e hoseyn (- 15c)

این کتاب همان ظفرنامه شرف الدین علی یزدی معمائی است که در تاریخ امیر تیمور گورگانی نوشته، و با این‌که مظفر یزدی خود را از ملازمان رکاب امیر تیمور قلمداد کرده، مطلب تازه‌ای در این کتاب نیاورده و بیشتر وقایع را با عین عبارات ظفرنامه نقل کرده یا بعضی از خصوصیات را انداخته است. (سید احمد اشکوری)

آغاز: حمد بیحد و ثنای بی عد سزای پادشاهی است لم یزل و لایزال که آسمان را بی طناب و ریسمان بمحض اراده بیچون بر پا داشته.

انجام: بر تیر از اخلاص و پیکان یقین ×× گشادش بآمین روح الامین

[دنا ۳۹۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۱/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: کتابخانه بهاء الدوله بهمن میرزا فرزند فتحعلی شاه قاجار (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۲۵ – ۴۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۸۵

خط: نسخ، کا: شهرالله بن ملا رجب، تا: پنج‌شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۰۰۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ مهر: «عبده سلیمان بن شاهرخ»(بیضی)؛ ۴۶۰گ،۲۱سطر،اندازه:۱۷×۲۶سم [ف: ۱۱ – ۲۸۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین زیبا؛ ۲۶۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ – ۵۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۸۲-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۷۷]

● **ظفرنامه تیموری = فتح نامه صاحبقرانی** / تاریخ ایران / فارسی

zafar-nāme-ye teymūrī = fath nāme-ye sāhebqerānī

شرف الدین علی یزدی، – ۸۵۸ قمری

šaraf-od-dīn ʻalī-ye yazdī (- 1454)

اهدا به: ابوالفتح سلطان ابراهیم بن شاهرخ

تاریخ تألیف: ۸۲۸ق؛ محل تألیف: شیراز

شرف الدین علی، ظفرنامه را به پیروی از «ظفرنامه» نظام شامی ساخته و گاهی گفتارهای شامی را بی آنکه از او یاد کند آورده است. پس از درود و تحمید و ستایش امیر تیمور و بیان رحلت وی در ۸۰۷ و انتقال سلطنت به میرزا شاهرخ بهادر و تفویض حکومت شیراز به ابوالفتح میرزا ابراهیم سلطان می گوید در ۸۲۲ به حکم میرزا ابراهیم سلطان بن شاهرخ مقرر گردید آنچه منشیان آن زمان در تاریخ حال و صادرات افعال امیر تیمور نوشته‌اند در مجلس او خوانده شده مضمون آنها با منقول مقابله و به رشته تألیف درآید. صاحب تاریخ حبیب السیر را نیکو شمرده و آن را با توجه به لطافت تعبیر و حسن سبک نوشتاری آن بر سایر کتب تألیف شده در این زمینه، برتر دانسته است. مؤلف کتاب متعهد قرائت و ترتیب مطالب بوده و این خدمت را به پایان برده است: «و این تالیف منیف در اثناء مجالس عالیه که خاطر خطیر بسوانح مصالح ملک و ملت ... التفات میفرمود از املای شریف قلمی شده». نام دیگر ظفرنامه فتحنامه صاحبقرانی و جمله «صنف فی شیراز» متضمن تاریخ تألیف است (۸۲۸). ظفرنامه چنان‌که از دیباچه آن هویدا است دارای یک «مقدمه» و دو «مقالت» بوده است، پیشگفتار به گفته چلبی در کشف الظنون، در یک جلد جداگانه بوده و نژاد جغتای و گزارش الوس را دربر داشته، و این جلد به گفته عزاوی در «العراق بین الاحتلالین» (ج۲: ص۲۸۱) تاریخ جهانگیر نامیده شده است. مقالت یکم در گزارش کارهای امیر تیمور گورکان است که او را صاحب قرآن می‌خواند و مقالت دوم درباره کارهای شاهرخ بوده است ولی اکنون از پیشگفتار و مقالت دوم چیزی به‌جای

نمانده، و نسخه‌های ظفرنامه که به دست است و در کلکته چاپ شده فقط مقالت یکم را دربردارد. برخی نسخه‌ها دارای ۱ «مقدمه» به نام تاریخ جهانگیری و یک «دیباچه» و سپس خود کتاب.

آغاز: آغاز مقدمه: افتتاح تاریخ جهانداری و ابتدای نامه ظفر و بختیاری حمد و سپاس حضرت

آغاز دیباچه: حمد و سپاس بی قیاس که از فتحنامه و ان شیئ ما لا یسبح ...

آغاز متن: حمد اکثیرا مبارکا لمن تونی الملك من تشأ و تنزع الملك ممن تشأ ... به نام خدائی که از نام اوست ×× که ما را توانائی گفتگوست

انجام: به عدلش جهان یکسر آراسته ×× ز کیهان رسوم بدی کاسته / خلایق مرفه ز احسان او ×× زمین و زمان تحت فرمان او

چاپ: متن آن در تهران ۱۳۳۶ش در ۲ جلد به کوشش محمد لوی عباسی و مقدمه آن در ازبکستان به کوشش نظام عصام الدین اوربنایوف ۱۹۷۲ م چاپ شده است؛ کلکته، ۱۸۸۷م.

[کشف الظنون ۱۱۲۰/۲؛ الذریعة ۲۰۰/۱۵؛ دنا ۳۹۷/۷- ۳۹۹ (۸۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۰۱۷/۲؛ ریحانة الأدب ۱۹۸/۳؛ ظفرنامه، تهران: انتشارات امیر کبیر، ۱۳۳۶ش؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۵/۲؛ مشترك پاکستان ۱۵۹/۱۰ (۲۱ نسخه)؛ نسخه های منزوی ۴۳۴۶/۶ (۹۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تاریخ پسندیده؛ لاری شیرازی، روح الله (-۱۰)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۹/۱

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** که گر شاهست او حرمت ندارد ×× مر اورا مرگ به از زندگانی؛ تمت الکتاب بعون الملك الوهاب

خط: نسخ، کا: حافظ محمد بن شیخ علی حلوانی ابن مولانا سید، تا:۱۰ جمادی الاول ۸۱۱ق، جا: سمرقند؛ مصحح، با عبارت «بلغ بعون الله تعالی» مقابله شده؛ تملک: محمد رضا بن محمد صفی؛ مهر: «المتوکل علی الله العلی محمد رضا حسینی»، «محمد رضا بن محمد صفی حسینی ۱۰۸۶»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۲۸گ (۱-۴۲۸)، ۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳۱ - ۶۱۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۸۹

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی حسن بن سلغر شاه، تا: چهارشنبه ۲۶ شوال ۸۶۷ق؛ مذهب، با سرلوح زر مینا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۴۷۸گ، ۲۱ سطر [ف: ۱۴ - ۲۸۱]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۸۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۳۳گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۹۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۳۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۱/۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳۸ - ۳۵۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۰۲

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین بن کمال الدین، تا: پایان محرم ۸۹۰ق؛ با پیشانی زرین و جدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۳سم [ف: ۳ - ۵۴۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۴

آغاز: برابر مقدمه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۹۳ق [الفبائی: - ۳۹۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ در آخر آمده «بر سر هر بیت که حرف فاء قید رفته نشانه نظم [مالکه الکاتب] شرف علی یزدی (است)»؛ مهر: محمد تقی تفرشی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۵گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۱۸۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۶۰]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۷۳

آغاز: ... در فتح قلعه ترشیز حضرت صاحب قرانی حصار کرات را بحسن تدبیر به دفن مخالفان مرده دل ساخته کمند اندیشه صواب انجام را بسر کنگره قلعه ترشیز انداخت و روی؛ **انجام:** وجلناه نومکم سباتاً ببرده خواب بسته ماند و نفس قدسی سرشت متوجه باطن گشت از صفای آئینه ضمیر منیر صورت شیخ برهان الدین فلح [کذا] رحمة الله علیه بطریق

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۱۹گ،۲۲سطر،اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۳

آغاز: مقاله سیوم ار تاریخ تیموری فنون ستایش و سپاس فزون از ه و هم و قیاس؛ **انجام:** و افت عین الکمال از جسم و جانش دور باد

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد، تا: ۹۲۲ق [الفبائی: - ۳۹۹]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۰۸

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر؛ کتبه سلطان محمد نور و ذهبه میر عضد و صوره بهزاد.

خط: نستعلیق عالی، کا: سلطان محمد نور، تا: ۹۳۵ق؛ اسم نقاش کمال الدین بهزاد در حدود سال ۹۳۸ق، یکی از نسخ گرانبهای هنری و بسیار شکیل و جالب توجه و نیز شاهکاری است از لحاظ فن تذهیب، خطاطی و هنر کتاب آرائی، دارای بیست و چهار مجلس مینیاتور آب و رنگ ممتاز از کمال الدین بهزاد که صحنه‌هایی از بزم و رزم و شکار را در دربار مجلل و باشکوه هرات با قلم سحرآفرین و اعجاب انگیزش به عالیترین وجه در حد کمال زیبایی و استادی ترسیم نموده، مجدول مذهب ؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوای روکش چرم

ساغری مذهب، ۷۴۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۷سم [ف: ۵ - ۶۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۵۴

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ ربیع الثانی ۹۳۶ق؛ نسخه با نسخه دستنویس مصنف مقابله و تصحیح شده در ۱۰۲۲ق و در حکم نسخه اصل است، با سرلوح زرین، مجدول؛ واقف: نایینی؛ جلد: تیماج، ۳۶۷گ، ۲۳ سطر (۱۰/۸×۱۸/۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف:۷-۱۳۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۹۸

آغاز: مقاله اول در ذکر صادرات افعال و واردات احوال حضرت صاحبقرانی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین بن احمد حسینی، تا: ۹۶۵ق، جا: ابرقوه یزد؛ افتادگی: آغاز؛ دارای یک سرلوح، مجدول، در پایان نسخه سواد مکتوب میرزا جهانشاه به پیر بوداق در یک صفحه؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۲۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف:۱۰-۱۵۶۴]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۶۰

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: ابن علی کاتب شاندری، تا: اواخر محرم ۹۶۵ق؛ یکی از نسخ گرانبهای هنری و بسیار شکیل و جالب توجه و نیز شاهکاری است از لحاظ فن تذهیب، خطاطی و هنر کتاب‌آرایی، دارای بیست و چهار مجلس مینیاتور آب و رنگ ممتاز از کمال الدین بهزاد که صحنه‌هایی از بزم و رزم و شکار را در دربار مجلل و باشکوه هرات ترسیم نموده، با دو ترنج و چهار سرترنج مذهب مرصع سبک کار هرات، یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب، مجدول؛ این نسخه را محسن بن عبدالله قاجار میرآخور اسبان خاصه در روز ۲۹ ذیقعده ۱۲۷۷ پیشکش حضور ناصرالدین شاه قاجار نموده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرم ساغری، مذهب، ۴۶۹ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۵×۳۶سم [ف: ۵ - ۷۳]

۱۴. تهران؛ غفاری، حسن علی؛ شماره نسخه:۲۰

بی‌کا، تا: ۹۷۱ق؛ مجدول و طلاکاری. [نشریه: ۵ - ۱۱۲]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۶۵

آغاز: کشور گشائی بود که ... ملک را گر قرار خواهی داد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق کهن، کا: کمال الدین حسینی، تا: ۹۸۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن بنفش، ۱۷۴گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۵۲۱]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ اهدایی: آقای حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۲۸گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۶-۷۱۷]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۷

آغاز: بنیان الشرع المبین و ظل اله فی الارضین؛ **انجام:** بدان شاه روشن دل پاک دین ز شاهان فرخنده تر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: کشمیر [الفبائی: - ۶۵۹]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام (انجام در «خصائصی که صاحب قرآن در آن منفرد بود»، پس از: «چگویم که احوال آن تاجور ×× برون است از ادراک نوع بشر» افتاده)؛ کاغذ: ترمه، ۵۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳ - ۵۵۰]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۷۳

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح زرین، با یک مجلس تصویر، مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن عنابی، ۴۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۴×۲۶/۳سم [ف: ۳ - ۵۵۰]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۵

از آغاز است تا گفتار در تاخت فرمودن حضرت صاحب قران مظفر سوی حاجی ترخان و سرای (افتاده است)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول بنفش؛ ۱۷۶گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۲۸۸]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۵

از «مقاله اول در ذکر صادرات و افعال و واردات احوال حضرت صاحب قرانی ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۵۴۶گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵- ۴۱۹۰]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۹۴

مقدمه کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، با سرلوح خریداری کامکار حسین غیرت خان در ۲۷ محرم ۱۰۴۷، (خرداد ماه سال ۳۲ الهی) با یادداشت مورخ ۱۲۶۲؛ کاغذ: هندی، ۱۱۱گ، ۲۰ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۵ - ۴۱۹۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۵۳

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** یکی دشمنان را دلیل اجل ×× یکی دوستان را کفیل امل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با یک سرلوح بزرگ مکتب هرات؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی، ۳۳۰گ، ۲۵ سطر (۱۴/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۷ - ۱۳۸]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۵۶

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، دارای یک سرلوح؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نخودی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ۳۰۳گ، ۲۳ سطر (۱۱/۸× ۱۷/۷)، اندازه: ۱۷/۴×۲۵سم [ف: ۷ - ۱۳۸]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴۰

آغاز: بیت: در احکام هفت اختر آمد بدید ×× که دنیا بدو داد باید کلید؛ **انجام:** و بعد از دو روز و بعد از دو روز بخانه قاه امیر زاده محمد سلطان وقت که نوبت ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح؛ مهر: «عبده الراجی محمد الحسینی» (هشت

گوش)، «المتوکل علی الله عبده محمود» (مربع)، «إنی حسینعلی پروین» (شش گوش)، «علی قلی ۱۱۶۳» (شلجمی)، «محمد هادی ۱۲۲۶» (بیضی)، «عبده عبدالله» (مستطیل)؛ جلد: تیماج مذهب؛ ۴۱۸گ، ۲۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۹ - ۴۰۹]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۴۱۴گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۵ - ۳۱۰]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۲۳۴گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۲۹]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۹۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۱۲۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۲۴

آغاز: مدارج معالی بنای مکنیش آسان گردد پرتو آفتاب تائیدات ربانی جل جلاله و عم نواله؛ **انجام:** و بر حسب فرمان مآل امان، بر اهالی تبریز حواله رفت و محصلان بتحصیل آن قیام نموده بتمام و کمال مستخلص گردانیدند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی‌ها: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مذهب، ۱۳۴ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۴۸۱]

۳۰. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۲۹۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: حنایی، ۲۱ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۱۹۴]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح آراسته؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵۰گ، ۲۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۹۲]

۳۲. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۶۲

آغاز: به نام خدائی که فکر خرد ×× نیارد که تاکنه او پی برد

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: - ۱۳۴]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: تملک و تصرف و استعمرکم فیها ...

جلد یکم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، افتادگی: آغاز (آغاز نسخه ۲۴ سطر از نسخه چاپ کلکته سال ۱۸۸۷ کم دارد، و برگ یکم نسخه افتاده)، پایان نسخه برابر سطر ۱۴ صفحه ۷۶۷ جلد یکم چاپ کلکته می‌باشد، و چنین پایان یافته است: «و دل از جان برشسته در بالای کوه طنابها در میان» و آغاز این صفحه: «گفتار در توجه صاحبقران بقلعه کولا و طاوس و غیر آن» می‌باشد و پس از این را در جلد دوم آورده و چیزی در میان نیافتاده است؛ مجدول؛ کاغذ: هندی قهوه‌ای، جلد: تیماج مشکی، ۳۶۳گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۱۶]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸

جلد دوم از صفحه ۷۷۶ جلد اول نسخه چاپ کلکته ۱۸۸۸م تا پایان جلد دوم آن چاپ را دربر گرفته؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۷۰گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۲۱]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۰۷

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** خلایق مرفه ز احسان او.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، ۴۳۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳/۵× ۳۴/۵سم [ف: ۶ - ۲۶۳]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سبز مذهب، ۲۵۸گ، ۲۴ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳ - ۱۸۰]

۳۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷ ـ ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: محمد تقی لسان الملک سپهر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۷۴گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۵۴۳]

۳۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۲ ـ ج

از دیباچه اندکی افتاده و در پایان می‌رسد به داستان رفتن امیر یرندق به تاشکند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۱۷گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۵۴۳]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۶۵گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه:۱۷×۲۷سم [ف: ۴ - ۱۰]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴۰

آغاز: کشیدن امیر حسین نیزه امیر فرغن و مدد خواستن؛ **انجام:** پنجشنبه یازدهم در قریه سرخاب ... کشت و همانروز ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۸

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ترقیمه بخش نونویس: «فی ۵ شهر رجب المرجب سنة ۱۲۳۸»، مصحح، محشی با امضای ابراهیم، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۰۱گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۴۰ - ۱۶۷]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۹۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ جلد: چرمی ماشی معرق، ۴۲۲گ، ۲۱ سطر (۸/۳× ۱۸) ، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۱۳۹]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۵۵

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ واقف: حاج قائم

مقام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج یشمی، ۳۷۴گ، ۲۱ سطر (۱۷/۲×۱۱/۳)، اندازه: ۱۷×۲۳/۸سم [ف: ۷ – ۱۳۸]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۸۶۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۵۲]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملك: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۳؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ ۳۴۹گ، ۲۴ سطر (۷/۵×۱۶) ، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۵ – ۳۱۰]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۳

آغاز: برابر متن **انجام:** به تسبیح و تقدیس کروبیان××که جاوید این شاه پاك اعتقاد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملك: شمس الدین محمد الرضوی، جهانگیر، محمد جعفر ... دیوان علی تاریخ خریداری ۱۱۹۲، محمد حسین آجرلو سربندی المسکن به تاریخ غره رجب ۱۲۳۹، علی طبری که در شیراز در صفر ۱۲۸۵ خریداری شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی مشکی، ۴۱۴گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۳۰ – ۶۵۷]

۴۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۹۱۷

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف واله، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زرین؛ ۳۲۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۳۰/۲سم [ف: ۳ – ۵۴۹]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۰

آغاز: برابر مقدمه

متعاقب مقدمه مذکوره دیباجه‌ای است که در ضمن بیانی مبسوط حسن ترتیب و تنسیق تاریخ را اظهار می‌کند و ابتداء آن بدین‌گونه است: «حمد و سپاس بی قیاس که از فتحنامه ادایش فتحنامه و ان من شیئی الایسبح بحمده»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ دارای دو سرلوح خوب، مجدول و مذهب؛ ۳۶۶گ، ۲۰ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۲ – ۱۴۶]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۹

آغاز: دریای کهن چو بر زند موج نو ×× موجش خوانند و در حقیقت دریاست؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: جمال الدین بن ظهیر قادی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: مذهب، ۲۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۹ – ۶۱]

۵۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۶۳

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ دارای بیست و چهار مجلس مینیاتور آب و رنگ از کمال الدین بهزاد، در ترنج تزئینی نام و القاب فتحعلیشاه، مجدول، مذهب، یك سرلوح منقش مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، عبدالوهاب موسوی، مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوای روغنی منقش به یك مجلس نقاشی آب و رنگ از فتحعلیشاه قاجار سوار بر اسب با عده‌ای از ملتزمین رکاب در شکارگاه مذهب، ۱۱۰۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۵ – ۷۷]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۶۳

خط: نسخ زیبا، کا: محمد مقیم بن تقی الدین محمد بن نظام الدین احمد جعفری، تا: اواخر دهه دوم ربیع الثانی ۱۰۲۷ق؛ دارای سرلوح مذهب مرصع، مصحح، یادداشتی از محمد مؤمن به سال ۱۰۳۷ق در شیراز؛ مهر: «معتمد الدوله» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۴۷گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲۸ – ۱۲۴]

۵۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یك‌شنبه سلخ شعبان ۱۰۳۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۲۱گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۴]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۹۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ مجدول؛ مهر: «جعفر بهادر یا جنگ ۱۲۲۱»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۲گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۹]

۵۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹۷

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** آن شاهزاده عالی منقبت باشد و من الله العظیم المجید: شرف تا بکی قصه خوانی خموش ×× زبان درکش و باز کن گوش هوش ... (پس از دو صفحه شعر): باقبالش این بزم جنت مثال ×× مصون باد از آب عین الکمال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۶۰ق؛ مجدول، با یك سرلوح؛ ۴۴۹گ، ۱۹ سطر (۹×۲۱)، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۵ – ۳۱۰]

۵۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۲۴

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** که جاوید این شاه پاك اعتقاد ×× بماند بر تخت احسان و داد

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق معروف به حافظ ابن محمد زمان، تا: ۱۹ شوال ۱۰۶۸ق؛ ۶۱۳ص، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: – ۵۷]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۳-فیروز

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۷۵۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲۱ – ۱۳۹]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵

آغاز: تاریخ سلطنت امیر تیمور گورکانی از تألیفات مولینا شرف الدین علی یزدی؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: بخارایی، ۳۲۹گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۴ – ۳۵۸]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج یشمی، ۶۴۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۳]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۰۷-۳۸/۲۷

آغاز: برابر متن **انجام:** برابر

فاقد مقدمه و دیباچه و خطبه (از اول تا آخر کتاب)؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۵ – ۲۸۶۸]

۶۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۶۳-عکسی و ۲۶۸-عکسی

آغاز: برابر مقدمه

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۳۳۰ (گنج ۲۰۲۹/۴). در ۲ مجلد؛ خط:نستعلیق خوش،بی‌کا،تا: غره ذیقعده ۱۱۳۲ق؛ نسخه زیراکس در هم و آشفته شده؛ ۹۵۰ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲-۱۹۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۹۱/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۰۸]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۰۸

آغاز: برابر دیباچه؛ **انجام:** ... الغر المحجلین و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ خوانا، کا: سید جلال موسوی، تا: ۲ صفر ۱۲۱۹ق؛ با سرلوح متوسط، مجدول مذهب؛ جلد: میشن تریاکی، ۵۳۱ص، ۲۴ سطر ، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۶ – ۲۶۵]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۵۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: ترمه، ۲۲۲گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۰]

۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۱۴

آغاز: برابر متن

خط: نسخ، کا: محمود، تا: ۱۲۸۸ق؛ مجدول؛ مهر: «غلامعلی»، «امیر حسین»؛ اهدایی: آقایان کوچک‌زاده و سیگاری؛ ۳۳۶گ، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۴ –۱۴۳۸]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۰۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۸۸]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۰۳

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: حسن بن مراد علی الچالشتری، تا: ۱۳۰۱ق؛ با یادداشت: «این کتاب که بنا بدستور مرحوم خدا رحمخان ابوی اینجانب برشته تحریر درآمده ... تاریخ ۳۰/۱/۱ احمد ریاحی»، دارای سرلوح، مجدول، مذهب؛ جلد: مذهب، ۲ص (۵۷۷ و ۲۸۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۳۱×۳۵سم [ف: ۱۰ – ۷۸۶]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** برابر

دیباچه را ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عباس بن میرزا علی اکبر صراف یزدی برای سردار فاتح، تا: شنبه ۹ رجب ۱۳۴۷ق، جا: یزد؛ از روی نسخه مورخ اواسط شعبان ۱۱۲۸ق به خط محمد مراد، مصحح، در میانه نسخه برگه‌ای به خط کاتب مبنی بر این که «برای استنساخ این کتاب یک مجلد از آن را به خط خوب و کاغذ قدیمی مرغوب از مال جناب مستطاب عمدة التجار و قدوة الاشراف آقای حاجی سید محمود تاجر یزدی نجل مرحوم آقای حاجی سید عبدالباقی طاب ثراه به امانت گرفته است و در ظرف مدت هشت ماه نسخه آن را اتمام نموده، کتاب را مسترد کرده است»؛ اهدایی: دکتر حافظ فرمانفرمائیان، دی ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج، ۴۴۶گ، ۲۴ سطر (۱۲× ۲۲) ، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۰ – ۱۳]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه:۱۶/۶×۲۵/۱سم [رایانه]

۶۷. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: میرزا عباس بن میرزا علی اکبر صراف یزدی، بی‌تا، برای سردار فاتح؛ ۸۹۱ص [نشریه: ۷ – ۵۴۸]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۷

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله اجمعین و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن [رایانه]

۶۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۱۷۸

آغاز: ... رسولی ز پیغمبران جمله فرد ×× که یزدان رسالت بر او ختم کرد ... اول در ابتدای تاریخ مذکور بزیور حمد خداوند بی مانند زینت گرفته. بنام خدائی که از نام اوست ×× که ما را توانائی و گفت و گوست؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با ده مجلس مینیاتور آب و رنگ بسیار خوب، هنری و بسیار شکیل و جالب توجه، دارای بیست و چهار مجلس مینیاتور آب و رنگ ممتاز از کمال الدین بهزاد، مجدول، مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ختایی، جلد: چرم، ۵۵۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۵ – ۷۵]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۵۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از فریدون دستجردی [رایانه]

۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۹۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۹۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۰۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۵/۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۳۴۵ الیوت (۱۵۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۶]

۷۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۲-ف

نسخه اصل:پاریس S. P. 1766 (بلوشه ۲۶۶/۳ ش ۱۶۶۹)؛ خط: نستعلیق،کا:درویش اسماعیل،بی‌تا؛ ۶۰گ،۱۷سطر[فیلمها ف: ۲ – ۵]

۷۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۵۸۷

آغاز: و سنة الله جاری است که هر کثرتی را که جهت وحدتی نباشد که حافظ آن بود زود به فساد انجامد و هر مملکت را که والی نبود که مجموع اهالی آن امتثال اوامر و نواهی او را واجب و

لازم شمرند؛ **انجام:** گفتار در نهضت رایت منصور از قراباغ و توجه نمودن به صحاری چون آفتاب به هفتم درجه حوت رسید که از بروج ذوجدین است و امتزاج طبیعت دو فصل مختلف لازم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور قرمز، ۲۰۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۴×۳۶سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۶]

۷۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۳۲

آغاز: برابر متن؛ **انجام:** حضرت صاحب قران ماه مبارک رمضان را بطاعت و عبادت ذوالمنن و اقامت وظایف صیام و قیام و هر گونه فرایض و سنن بگذرانید. گفتار در فرستادن حضرت صاحب قران امیر زاده محمد سلطان را بجانب هرموز جهة ضبط آن ولایت باتمام توابع و لواحق آن

قسمت اول. این کتاب در یک مجلد بوده و معلوم نیست در چه موقع از هم جدا و در دو مجلد قرار داده و هر یک را شماره و نام خاصی برگزیده‌اند؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دارای سرلوح زیبا؛ تملک: شرف بن شمس الدین شمس المعالی مؤلف (شرفنامه) در تاریخ کردستان به تاریخ «طقوز ئیل سنه اثنی و الف» = ۱۰۰۲ق؛ جلد: چرمی، ۴۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۶۴]

۷۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۲۷

آغاز: گفتار در فرستادن حضرع صاحبقران امیر زاده محمد سلطان را بجانب هرموز جهت ضبط و لایت با تمام توابع و لواحق آن چون تباشیر صبح عید از افق بخت سعید طالع شد؛ **انجام:** برابر

قسمت دوم. در یک برگ نو نویس عبارات آخر قسمت اول «گفتار در فرستادن ... الخ» را نوشته و الحاق کرده‌اند و متن با عبارات «چون تباشیر صبح عید از افق تخت سعید طالع شد و انوار بهجت آثار مسرت و استبشار بر بشره روزگار ساطع گشت ... الخ» شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، مجدول و مذهب، با سرلوح کوچک؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی ضربی، ۷۴۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱–۱۶۵ و ۳ – ۹۵۴]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۰–ف

نسخه اصل: سلیمانیه اسعد افندی ش ۲۳۶۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۳۱گ [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۰]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۶۷

آغاز: بسمله، ای نام تو زیب نامه فتح و ظفر وی ذکر تو عنوان سخن را زیور؛ **انجام:** قصه ایشان چو بپایان رساند ×× رخش سوی ذکر تمرخان رساند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مذهب، ۸۲۸ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۳۸/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۱]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱

آغاز: نخستین سطراین نسخه: «استبصار اولی الایدی و الابصار بود ذکر جمیلش عطر سای مجالس»

بدون مقدمه مسمی به تاریخ جهانگیر؛خط:نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:آغاز؛۲۶۸گ،۲۵سطر،اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۱۴۸]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۲

آغاز: رب کما افضت نعمة الشروع فتممها بتوفیق التتمیم حمد و سپاس بی قیاس که از فتحنامه ادایش

بدون مقدمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۱۴۸]

● **ظفرنامه تیموری (مختصر)** / تاریخ ایران / فارسی

zafar-nāme-ye teymūrī (mx.)

وابسته به: ظفرنامه تیموری؛ شرف الدین علی یزدی (–۸۵۸)

«ظفرنامه تیموری» را که شرف الدین علی یزدی در تاریخ دوران زندگی امیر تیمور گورگانی نگاشته است، به شیوه نویسندگان قرن نهم و دهم هجری اختصار نموده است. از مولد امیر تیمور شروع و به مرگش ختم می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۹

آغاز: ای نام تو زیب نامه فتح و ظفر ×× وی ذکر تو عنوان سخن را زیور / هرگز نشود کسی ز افسر سرور ×× تا دست عنایتت نیاید بر سر؛ **انجام:** و در آن دیار در سنه ۸۱۶ وفات یافت، مدت عمر میر سید شریف هفتاد و شش سال بود.

خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی هاشمی کرکی، تا: سه‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۱۲۶پ–۱۴۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۲۲]

● **ظفرنامه** / تاریخ / فارسی

zafar-nāme

ناشناخته:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۴

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مالک الملکی را که سر افتقار بنده خاکسار را از حضیض مذلت بر آورده؛ **انجام:** ده هزار سوار نامدار یارای آن نشد که یکقدم پیش نهاده ...

تاریخ عصر امیر تیمور کورکان و سوانح عمری و جنگ‌ها و کشورگشایی‌های وی با انشائی ادیبانه به تفصیل در این کتاب نگارش یافته و باید تحقیق کرد که کدامیک از تاریخ‌های تیموری می باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ متن و حاشیه، مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷× ۲۶/۵سم [ف: ۲۷ – ۱۹۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۶/۶۱

آغاز: از آن بیشه کردند دورش دلیر ×× بلی گربه عیب است در جای شیر / قلم چون ظفرنامه را تازه کرد ×× چه آهنگ بندو له کرد اختیار؛ **انجام:** هنوزش نیفتاده سر ز اعتبار ×× گرش نیزه افکند برداشت دار

در تعریف جنگ بند و له. در آن از خان فیروز جنگ و خان جهان و جهجهار یاد شده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ:

سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۶ص (۳۱۳-۳۱۸)، سطور چلیپایی (۹×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹۸]

۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۴

آغاز: بجوئید شخصی چنین وچنان ×× که انوار ایقان بود زوعیان / برفتند بر گفته شیخ شان ×× همه سعی کردند در هر کران؛ **انجام:** زهر بیت این شهر بند امل ×× نمفبرت دمد بوسیند امل

منظومه حماسی است در فتوحات نادرشاه افشار، در قندهار و هندوستان در قالب مثنوی که در چند جا نام «مغنی» به چشم می‌خورد گویا تخلص سراینده باشد، در فهرستواره کتاب‌های فارسی حدود پنجاه ظفرنامه معرفی شده و پس از مراجعه به آن و فهارس دیگر تشخیص مؤلف کتاب حاضر میسور نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۵۹گ، ۲۱ سطر چهارستونی، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۷]

← ظفرنامه پادشاه اورنگ زیب ⟵ وقایع عالمگیری

● **ظفرنامه شاه جهانی = پادشاه نامه** / شعر - فارسی

zafar-nāme-ye šāh jahānī = pādešāh nāme

قدسی مشهدی، حاج محمد جان، - ۱۰۵۶ قمری

qodsī mašhadī, hāj mohammad jān (- 1646)

تاریخ تألیف: ۱۰۵۶ق

تاریخ روزگار شاهجهان پادشاه (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق) است از زایش تا دهمین سال شاهی او (۱۰۴۶ق) و یا تا پایان زندگانی سراینده، در قالب مثنوی، و چون آن را سراینده ناتمام گذارده و درمی‌گذرد، شاگرد او، ابوطالب کلیم کاشانی (- ۶۱ یا ۱۰۶۲ق) کار او را دنبال کرده است. بخش‌هایی از این مثنوی در دست هست و در مجموعه در دست مثنوی‌های جداگانه است، که می‌تواند بخش‌هایی از این مثنوی بزرگ باشد (نک: ساقی نامه، ظفرنامه، فتح بندیله، فتح دکن). (احمد منزوی)

آغاز: بنام خدایی که داد از شهان ×× جهان پادشاهی به «شاه جهان» / عروس جهان را، روز الست ×× به صاحبقران دوم عهد بست ...

[دنا ۳۹۹/۷؛ مشترک پاکستان ۸۵۹/۷-۸۶۲ برای کارهای منظوم او، همانجا ۴۴۳/۱۰ «ظفرنامه شاهجهانی؛ پادشاه نامه»، همانجا ۱۹۴۴/۱۲ برای نسخه‌ها و منابع دیگر؛ فهرستواره ۱۲۹۵/۲ «ظفرنامه شاهجهانی ... »؛ ریحانة الادب ۷۸/۵؛ الذریعه ۹/۲: ۹۱۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۹عکسی

آغاز: بنام خدایی که از شوق جود ×× دو عالم عطا کرد وسایل نبود؛ **انجام:** طاق تو بطاق کهکشان چسبان شد ×× مانند دو ابروی بهم پیوسته

نسخه اصل: روان (طوپ قاپی) استانبول، ش R. 1521 (فهرست خطی فارسی طوپ قاپی ۲۸۶/۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ ۲۵۳گ، ۲۵سطر [عکسی ف: ۲ - ۳۵۷]

۲. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۳۰

بی‌کا، تا: ۱۱۵۰ق [نشریه: ۴ - ۳۴۰]

۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۱ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۱۷ق؛ جلد: تیماج، ۴۹گ، ۱۸ سطر چهارستونی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: - ۱۲۶]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** به روزت باد در کف جام جمشید ×× شبت خوش باد همچون سایه بید

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۳گ (۱۷۸ر-۱۸۰ر) [ف: ۲ - ۳۳]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۶

آغاز: قلم چون «ظفرنامه» را تازه کرد ×× عروس سخن را چنین غازه کرد / که صاحبقران سپهر اقتدار ×× چو آهنگ «بندیله» کرد از شکار؛ **انجام:** سپاه تو پیوسته منصور باد ×× سر دشمنت از بدن دور باد

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ سربندها نانویس، بدنبال «فتح بندیله» از همو؛ ۵گ (۷۰پ-۷۴ر) [ف: ۲ - ۱۷۴]

← ظفرنامه عالم گیری ⟵ وقایع عالمگیری

● **ظفرنامه عضدی** / سفرنامه / فارسی

zafar-nāme-ye ‘azodī

افضل الملک، غلامحسین بن مهدی، ۱۲۷۹ - ۱۳۴۸ قمری

afzal-ol-molk, qolām-hoseyn ebn-e mahdī (1863-1930)

درباره سفر خراسان با عضدالدوله از تاریخ یک‌شنبه پایان ذیقعده ۱۳۰۱ تا ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۰۲ (مراجعت) و در ضمن اطلاعات مفیدی درباره آستان قدس و موقوفات و امور آنجا دارد و فرامین متعددی را نیز نقل کرده و اطلاعاتی درباره کتابخانه آنجا دارد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۲/۲

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶ سطر [ف: ۵ - ۱۱۵]

● **ظفرنامه کابل** / شعر، تاریخ ایران / فارسی

zafar-nāme-ye kābol

اکبرآبادی، میرزا قاسم، ق۱۳ قمری

akbar-ābādī, mīrzā qāsem (- 19c)

اهداء به: اکبر شاه

تاریخ تألیف: ۱۲۶۰ق

در تاریخ جنگ کابل و پاره‌ای از رویدادهای هند و افغان که

طی سه سال در حدود شش هزار بیت سروده شده است. این منظومه در دو دفتر می باشد.
آغاز: سرنامه بر نام پروردگار×× بود زینت دفتر روزگار / بنام خداوند جان آفرین ××بقدرت زمین و زمان آفرین
انجام: نمانیم درمانده در دو سرا ×× بحق نبی و به آل عبا
[دنا ۳۹۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۹۷ق؛ کتابت از روی نسخه چاپی مطبع سلیمانی در اگره به سال ۱۲۷۲؛ جلد: مقوایی، ۲۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۱۳ – ۵۶]

← ظفرنامه منظوم ≻ تیمور نامه

● **ظفرنامه و کلمات حکما** / اخلاق / فارسی
zafar-nāme-ye va kalamāt-e hokamā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۹/۶-ف
نسخه اصل: مجلس، ش ۳۹۴۸۱ نجم الدوله شماره قفسه ۱۹؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۷۲۴]

● **ظفریه** / فقه / فارسی
zafarīye

رضوی، محمد زمان بن محمد جعفر، – ۱۰۴۱ قمری
razavī, mohammad zamān ebn-e mohammad ja‘far (-1632)

مشتمل بر «مقدمه» و دوازده «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در اصول دین؛ باب ۱. مقدمات نماز؛ ۲. واجبات نماز؛ ۳. مستحبات نماز؛ ۴. مکروهات نماز؛ ۵. مبطلات نماز؛ ۶. احکام سهو و شک؛ ۷. نماز جمعه؛ ۸. نماز عیدین؛ ۹. نماز آیات؛ ۱۰. تعقیب؛ ۱۱. نوافل یومیه؛ ۱۲. اعمال روز جمعه و برخی دیگر از غسل‌های مستحب دیگر؛ خاتمه: با دو فصل در آداب خوردن و آشامیدن و آداب نکاح.
آغاز: حمد و ستایش واجب الوجودی را لایق و سزاست که ظفر بر ممالک محامدش ...
انجام: او روز دوشنبه هشتم شهر رجب که بود ×× از سال (ختم) صورت تحریر او.
[دنا ۴۰۰/۷ (۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۹۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۴ق، جا: لاهور؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۵۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲/۳۳ – ۱۱۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۴۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: کرم الله بن عطاء، تا: دوشنبه ۱۸ شوال ۱۰۸۳ق، جا: مکه مکرمه؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۴۹ر–۵۹پ)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۲۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجنبنا عنا الشیطان الرجیم لک سفکت الدماء لاشریک لک الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۶۵] و [ف: ۲۰–۳۵۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۶۶
آغاز: مقدمه در معرفت خدای تعالی و معرفت نبوت حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: احمد قمی، تا: ۱۲۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۶ص، ۹ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۵۰ – ۹۳]

● **ظفریه** / کلام و اعتقادات / فارسی
zafarīye

شاملو، مرتضی بن حسن، ق۱۱ قمری
šāmlū, morteza ebn-e hasan (- 17c)

وابسته به: گوهر مراد؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (–۱۰۷۱)
تاریخ تألیف: ۱۰۷۳ق
گزیده‌ای است از گوهر مراد لاهیجی از مرتضی قلی متولی گویا همان مرتضی قلی خان شاملو متولی و وزیر اردبی که شعرهایی با تخلص «ظفر» در آن هست و گویا از همو باشد و او شوارق را هم شرح کرده است؛ در سه قسم «مقاله»: ۱. خودشناسی، در دو «باب»؛ ۲. خداشناسی، در سه «باب»؛ ۳. فرمان‌شناسی، در چهار «باب»؛ خاتمه در سلوک باطن، در دو «مقصد».
آغاز: بسمله. سرمد طغرای کلام کریم. الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیرالمرسلین و یعسوب الموحدین و عترته الطاهرین گوهر مرادی که از دریای حیرت غواص فکرت در کف اندیشه آرد و در دانه مقصودی که جوهری طبیعت در بساط امکان از جان عزیز تر دارد اقرار کردن و اعتراف نمودن است بعجز و قصور از شکر گذاری نعمتی از نعمتهای الهی ... اما بعد بر ورق گذارش چنین نگارش مینماید فقیر ... مرتضی قلی متولی که در سنه هزار و هفتاد و سه نوبت مطالعه کتاب گوهر مراد ... مولا عبدالرزاق لاهیجی اتفاق افتاد ... بخاطر رسید که جواهر چندی از آن گنجینه علوم و لآلی چندی از آن مخزن دانش بدستیاری اندیشه مسمی به «ظفریه» جهت هدیه برادران معنوی حقیقت پیشه فراهم آورد ... غرض این رساله منحصر است در سه قسم که هر قسمی در مقاله‌ای بیان کرده شود و پیش از شروع در غرض شنیدن سخنی چند مناسبست که ذکر آن در مقدمه کرده

آید و غرض اصلی درین رساله اگر چه کمال علمی است اما خالی از کمال عملی که علم اخلاق و طریق تصوف و اشراق مشتمل بر آنست نتوان گذاشت پس مناسب باشد در خاتمه کتاب اشاره‌ای بر آن
[دنا ۴۰۰/۷ فهرستواره منزوی ۱۹۲/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون عارف باین مقام رسد هر اینه بحق وصول رسیده باشد بلغنی الله و جمیع طالبی الحق الی ذلک المقام بمحمد و اهل بیته صلوات الله علیهم و هذا آخر ما اردناه و الحمدلله المفضل المنعام و الصلوة و السلام علی رسوله و اهل بیته الغر الکرام بعون الله ذی الجلال و الاکرام. این زبده گوهر مرادست بنام ×× از سعی کمینه مرتضی گشت تمام / هفتاد و سه از هزار هجری چو گذشت ×× اوراق گل صحیفه شد عنبر فام.
خط: نستعلیق، کا: عبدالجبار بن مقصود خوشنویس شاگرد میرعماد، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۶۵۶]

● **الظفرية فی غنية الحضرية = جواز التسمية فی زمان الغيبة** / کلام و اعتقادات، شرح حدیث / عربی

aẓ-ẓafarīyi fī ġunyat-il ḥaḍarīyi = jawāz-ut tasmīya fī zamān-il ġaybat

رساله‌ای است در شرح و تفسیر حدیثی که از امام زمان (ع) وارد شده که: «من سمانی باسمی فقد کفر» که برخی با استفاده از حدیث مذکور نام بردن از اسم امام زمان (ع) را در همه اعصار حرام دانسته‌اند ولی مؤلف حدیث مذکور را مختص به زمان غیبت صغرا دانسته و این رساله را در رد گفتار قائلین به حرمت نگاشته است در یک «مقدمه» و چند «فصل»: مقدمه در بیان سبب عروض و صدور این خبر؛ فصل ۱. تحقیق معنی خبر؛ فصل ۲. اشکالات (دوازده اشکال)؛ فصل ۳. جواب اشکالات (سی و شش جواب)، در جواب آخر چند حدیث می آورد در تأیید این مطلب که تلفظ به اسم عیبی ندارد. غیر از «شرعة التسمية» میرداماد است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۳۸/۳

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی أعز الاسلام و أهله و نصرالحق و المعینین له محیی ما اندرس من آثار الهداية و الدراية ... و بعد فانی طالما طالعت ما سطره المتقدمون فی الکتب و الرسایل و قصر ما قصرت عنه من مراجعة الآثار و الوسائل؛ **انجام:** و تمسکه بموهمات الآثار من غیر تأمل إلی مخالفتها للأحکام المعلومة الضرورية و الاصول الدينية المرضية، وقانا الله و اياکم من هذه الاقوال الواهية و عصمنا من هذه الأحکام الساهية انه جواد کريم.
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۷۲۰. خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ ۴۲ص (۲۰۷-۲۴۸) [عکسی ف: ۴ - ۶۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰/۳عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۴۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۸۱-۳۲/۸۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۲۵]

● **الظلامات علی الائمة (الکشکول)** / متفرقه / عربی

aẓ-ẓalāmāt ‘ala-l a’imma (kaškūl)

مؤلف در نظر داشته ستم‌هایی که بر اهل بیت (ع) رفته است را با استفاده از کتاب‌های حدیث و تاریخ گردآورد ولی در مجموعه حاضر پراکنده‌های دیگری نیز به خط وی آمده و ظاهراً یادداشت‌های متفرقه خود را در کتاب کنونی جمع‌آوری نموده است. از عناوینی که در گوشه بالای صفحات نگاشته چنین برمی‌آید که در نظر مؤلف بوده تا چندین کتاب در موضوعات مختلف گردآورد و شاید توفیق این کار را نیافته است، اما عناوین کتاب حاضر چنین است: من منتخب المراثی للشیخ فخرالدین الطریحی، اشعار دعبل خزاعی و ابن حماد، ورود امیرالمؤمنین (ع) بکربلاء و اخباره بما یقع فیها به نقل از امالی صدوق، قصة دردائیل به نقل از اکمال الدین، قصة فطرس، اشعاری فارسی در وقایع کربلا با تخلص «محمود»، تفسیر ابجد و بعض التفاسیر از امالی شیخ صدوق، طرفا من القصص موافقاً للأخبار مرتباً علی ترتیب السور به نقل از منهج الصادقین و صافی، آداب السفر، تفسیر سوره فجر، قصص الانبیاء از کتاب قطب راوندی، حفظ اللسان، مولد النبی و حکایات غریبة و حکایة الجماجم، وصیة عمر لمعاویة به نقل از بحار الانوار، حدیث مقتل امیرالمؤمنین (ع و وصیة، فضائل التسبیحات و الاذکار، باب فیما جری بین الامام الحسن(ع) و معاویة، نبذ من وجوه و حکم فی مجاهدة الحسین (ع)، مذمة الدنیا از مجموعه ورام، نبذ من احوال المحتضرین، مما وقع من الوقایع بعدالحسین (ع)، شهادة ولدی المسلم به نقل از امالی صدوق، فائدة للزائر منقولة من خط الشیخ محمد الجیلانی، فایده ای به نقل از کتاب شیخ ابی الحسن ساکن غری، کلمات موجزات هی جوامع الکلم، نصوص المعجزات به نقل از حر عاملی، الزهد فی الدنیا به نقل از ارشاد دیلمی، فی المرض و الصحة، اشراط الساعة و ذکر الموت، یوم الغدیر برخی به نقل از مجموعه شیخ محمد جیلانی لاهیجی به خط و اذن او ساکن غری، مطاعن خلفاء به نقل از ارشاد دیلمی و بحار الانوار، علم النجوم و حال المنجمین، فصل فی السلوک و الادب و المجاملة فی کل باب و ما یلائمه، آداب القراءة من هداية الامة للحر العاملی، خبر ازدواج شهربانویه با امام حسین(ع)، حدیث حذیفه یمانی در شأن امام علی (ع)، تزویج فاطمة بعلی (ع) به نقل از امالی صدوق، صلح الامام الحسن به نقل از بحارالانوار، یوم المبعث به نقل از قصص

الانبیاء راوندی، حقوق الوالدین و آداب الولد، صلة الارحام، الصدقة و ثمراتها، ابوابی در مصائب حسین (ع) و ثواب گریه بر آن حضرت و لعنت بر قاتلان وی، مطالبی به نقل ازشرح القصائد السبع العلویات ابن ابی الحدید، تفصیل الحقوق و الواجبة و المندوبة به نقل از من لایحضره الفقیه و شرح برخی از فقرات آن، فی النیروز و ما یلائمه به نقل از بحارالانوار و شرح سی فصل، النصایح و المواعظ به نقل از امالی صدوق و روضة الصافی للفاضل الکاشی، التصدیقات اللازمة علی ذمة کل احد، ابواب ما یختص بتاریخ الحسین (ع) به نقل از بحار الانوار، السخاء و الجود، اصول الفضائل، فی الجهاد و مکارم الاخلاق، القناعة و الشکر، الورع و الصمت و حسن الخلق، صلاة اللیل، غزوة احد و بدر و السلسلة و الاحزاب و الخندق، الخوف و الرجاء و الشکر، فضل الارشاد و التعلیم، فضیلة العلم و العلماء، حکایتی به نقل از مجموعه شیخ محمدجیلانی ساکن غری، فی الاضحیة و الاضحی به نقل از هدایة الامة و کافی، الخمس و مراعات السادات، جهاد النفس و ما یناسبه، قراءة القرآن و بعض احکامها و ما یتعلق بها، آداب الصلاة، مطالب و اشعار و برخی منشئات پراکنده از مؤلف و دیگران نظیر مولوی و سعدی و خاقانی، مذمة البناء، اهوال یوم القیامة، مناقب امیرالمؤمنین (ع)، فضائل صوم شعبان، حقوق الناس، صلاة الاستسقاء و آدابها و کیفیة قراءتها، فضل زیارة الحسین (ع)، آداب التزویج و الخلوة، برخی از مناقب و فضائل فاطمه زهرا (س) و ذکر فدک، مطالبی به نقل از مجموعه عبدالجبار واعظ، ابتلاء المؤمن، مجلس یوم الجمعة در روز عاشورا ۱۱۱۳ق، الاستعاذة عن المکروهات، اسباب الزلازل و وقایعها و علاجها و ما یتعلق بها و تعبیر الرؤیا، خطبه های عربی و فارسی در مناسبتهای مختلف، مجلس روز جمعه غره رمضان ۱۱۱۴ق، فی الصدقة، فی لیلة العید و ما یتعلق به من الاعمال، فضائل امیرالمؤمنین علی (ع)، فی الصبر، فی فضل الاطعام و کراهة التنعم، لیلة المعراج، وفات رسول الله (ص)، تعبیر الرؤیا و ما یتعلق به، الامر بالمعروف و النهی عن المنکر، برخی از منشئات مؤلف در موضوعات پراکنده، حدیث مباهله و ...

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۵۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸۲گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۸۱]

● ظلامة العترة الطاهرة فی معارف الامامیة = القصر المشید فی تکملة اعلام معالم ابن شهرآشوب الرشید /

کلام و اعتقادات / عربی

Ẓulāmat-ul ʻitrat-iṭ ṭāhira fī mʻārif-il imāmīya

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ – ۱۳۹۱ قمری

ʻallāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

انگیزه تألیف این کتاب ابطال پندار فرقه وهابیه است که تعمیر و زیارت مراقد انبیاء و اولیاء خدا و توسل و استشفاع به آنان را شرک به خدا پنداشته‌اند و شیعیان را به داشتن اعتقاد احترام و زیارت مشاهد و توسل به مقربان خدا مشرک به خدا دانسته‌اند. این کتاب ردی است تحقیقی و دور از وصمت عصبیت بر کتاب‌های «توحید» شیخ محمد بن عبدالوهاب (بانی فرقه وهابیه) و «حیات القلوب بدعاء علام الغیوب» شیخ ابی السمح مصری و «اثر الدعوة الوهابیة فی الاصلاح الدینی و العمرانی» تألیف محمد حامد (که جامع آراء و پندار وهابیان است) در عین حال معرف مبانی و اصول و فروع شیعه امامیه است و در مقدمه مبنای تألیف چنین ذکر شده: «و اصل الکتاب یتکلم فی قسمین الاولی فی اصول العقائد الاسلامیة و سعة دائرة الهیات الشیعة و قوه توحید الامة الایرانیة و مساهمیهم من الامامیة فی امهات المسائل الحکمیة و الکلامیة الثانیة فی العمران الدینیة و وجوه فلسفة عمارتها و زیارتها و العبادات و الخالصة لله تعالی و دعائه وحده فی تلک العقوات المقدسة و البقاع المتبرکة بالبراهین القاطعة و الآیات الساطعة». قسمت‌هایی از این اثر به فارسی است که ظاهراً ترجمه برخی از مجلدات است و می نماید از خود مؤلف باشد.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۰

آغاز: الجزء الخامس فی بقیة المحادثة الثانیة فی سیر تکمیل التشیع و علمائها و ملوکها و امرائها و اثارهم و مبارزاتهم للفرق المخالفة و بعض مالقوا من الاذی و الخوف فی هذا السبیل کل ذلک مع التوحید الکامل و الالهیات المتقنة و البرائة من الغلو و غیره من التهم؛ **انجام:** ثم اخذ فی بیان اثبات الواجب و صفاته علی اتم وجهه و اکمله.

این جلد در بیان توسعه و تکامل سیر تشیع و گفتار آنان در علم کلام و توحید و نشر علوم و فرهنگ به وسیله آنان و پیدایش شهریاران و امراء و وزیران امامی مذهب؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۳۸گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱۱ – ۲۴۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۱

آغاز: پس از بسمله: الالف الثانی من الالفین و الخمس مائة من تفصیل مراتب توحیده سبحانه فی افعاله و سائر شئونه (۱۰۰۱) المصباح من امثال نوره و المصابیح زینة سمواته (۱۰۰۲) الصبر و هو صابر و صبور و صبار؛ **انجام:** المحادثة الرابعة فی دعائم الکفر و انواع الشرک جلیا او خفیا او اخفی و فیها ابواب الباب الاول فی بعض انواع الکفر و دعائمه بوجه کل من غیر تطبیق علی احد.

این جلد متمم جلد پیش در بیان تعداد افعال منسوب به حق تعالی است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ یک رو نوشته شده؛ کاغذ: مشقی، ۱۵۳گ، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۴۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۲

آغاز: المحادثة الرابعة فی دعائم الکفر و انواع الشرک جلیا او خفیا او اخفی و فیها ابواب الباب الاول فی بعض انواع الکفر و دعائمه بوجه کل من غیر تطبیق علی احد؛ **انجام:** فکذلک النذر لله فی مورد خاص و فرقة مخصوصه و زمان معین لایجعل النذر للمکان و الزمان و الاشخاص.

این جلد در بیان: معانی کفر و اقسام شرک بخدا و حقیقت عبادت و عبودیت و توسل و نذر و رد گفتار وهابیان است به روش استدلالی و تحقیقی شامل مباحث نیت و قصد قربت در عبادت و معنی دین و مراتب معرفت در کیفیت و انواع عبادت؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بر یک روی کاغذ؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۵۰گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱۱ - ۲۴۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۳

آغاز: الباب العاشر ... صورة توحید ذوی الفنون البارعین من محدثی الامامیة ... المولی محمد محسن المرتضی الشهیر بالمحقق الفیض الکاشانی احد المحمدین الثلثة الاوائل مع ما یحتاج الی البیان منها ... نلتقط غرر کلامه؛ **انجام:** و هذه الفرقة الجدیده ان یرتاب فی المذهب او یترک مذهب اهل بیت النبی و علومهم و سیرتهم و من شک فلیجرب نفسه و لیجعل الله الحکم العدل شهید اعلی سره.

شامل احادیث مأثوره از خاندان عصمت (ع) و گفتار علماء و حکماء و عرفاء و شعراء امامیه در باب توحید است و ذکر اعتقادات سخیف حنبلیان و اشعریان در ربوبیات است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ضمیمه: اجازه شیخ محمد علی دامغانی همدانی به مؤلف این کتاب در روایت و قرائت دعاء معروف به «دعاء سیفی، حرزیمانی» تاریخ اجازه: ۴ رجب ۱۳۶۶، یک روی صفحه نوشته شده؛ ۱۶۷گ، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۴۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۴

آغاز: اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له فی ملکه و ملکوته؛ **انجام:** و سوف تری اذا انجلی الغبار ان اولئک المشائخ (کذ) ضلوا و اضلوا و خانوا لامراء البسطاء فی امر العترة حیا و میتا و فی ارکان التوحید.

این جلد در بیان حقیقت توسل و بیان اشتباه و اغلاط حنبلیان و وهابیان و اشعریان در مبحث توحید و گفتار ابن تیمیه و ابن قیم درباره مشاهد مقدسه و خطبه در توحید و اعمال تخریبی مشعشعیان و وهابیان و عثمانیان در مشاهد مشرفه (مخصوصاً کربلاء) است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در یک روی کاغذ؛ ۸۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۵

آغاز: پس از بسمله: و لما بلغ الکلام الی هنا تشوقت الی استخراج من کثر تصنیفه ای لم تنقص عن ثلثة او زاد الی الماة و الماة (کذ) بل الالف من معالم ابن شهر آشوب التی زاد فیها علی بعض من ذکره من فهرست الشیخ الطوسی ستماة (کذ) رجل فجمعته و فصلت بعض ما اجمله فی ترجمة المشاهیر فصار کتابا فی الرجال مستقلا سمیته بالقصد المشید؛ **انجام:** شیخی ابو علی الطبرسی.

جلد۴. در این جلد سیر معارف شیعه و پیش گامی امامیه در نشر علوم و تألیفات آنان در رشته‌های گوناگون فرهنگی نشان داده شده در عین حال کتابی است مستقل در فن رجال که به نام «القصر المشید فی تکملة اعلام معالم ابن شهر آشوب الرشید» نامیده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: مشقی، ۹۵گ، اندازه: ۲۲×۳۴/۶سم [ف: ۱۱ - ۲۴۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۶

آغاز: شکستن و پاره کردن عصای توحید اجتماعی. شیخ وهابیه و مدعیان شرک در مسلمین عبادت خداوند را در مشاهد مشرفه بر روضه ها و حرم های آل محمد و علما و صلحا (کذ) و بزرگان دین آلوده بشرک نمودند در صورتی که مسلمین را نیافتند مگر مجتمع در مسجدهائی (کذ) که برای جلالت خداوند بنا شده و مشاهد مشرفه و معابد مقدسه؛ **انجام:** و امید است که بیانات نگارنده در حجاز ستمگری چه رسد به کافری را باقی نگذارد انشاء الله تعالی.

این جلد به فارسی نگارش یافته و می نماید که به خامه مؤلف است. مطالب آن در احتجاج با وهابیان و دنباله جلد اول و تتمه جلد دوم است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با قلم خودکار و خودنویس آبی؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۹۸۱گ، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۷

آغاز: بسمله سپاس گزاری بی مردردل و بر لب؛ **انجام:** گواهی باجماع بر آن نیز داده

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۳۹۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۸

آغاز: الجزء الاول من تاریخ معارف الامامیه و معاریف المذاهب الاسلامیة و هو فی عشرة اجزاء مقدمة الکتاب مشتملة علی محتویات دعاة نجد و خاطرات المؤلف عند مطالعتها و علل التالیف و محاماة الشعائر الاسلامیة فی ایران و مصر و العراق فی قبال المتحاملین علیها و فیها احصاء کثیر من فهارس الامامیة و معاجمهم و ذکر جم غفیر من شعرآئهم المخلصین فی القرون الثلثة الاولیة و شرح تاریخ کیفیة حدوث المذاهب فی الممالک الاسلامیة و سائر المهمات المرتبطة بهذا الشان؛ **انجام:** لیس الفتی من یقول کان ابی.

جزء اول، این جلد مشتمل است بر فهرست مندرجات جمله‌ای از مجلدات و مطالب مقدماتی و پاسخ سی و سه پرسش وهابیان و بیان اعمال تخریبی آنان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تمام مجلدات این کتاب در حیات مؤلف نوشته شده و اثر دستخط مؤلف بر مواضعی نمودار است. بر یک روی کاغذ؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۷۵گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۱ - ۲۳۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۹

آغاز: پس از بسمله: المحادثة الثانية فی توحید الشیعة الاثنی عشریه و سیر التشیع من الصدر الاول و رجاله و کتبهم و قوة معارفهم الربوبیة و کونهم الطراز الاول فی تنسیق حقائق مبانیه و تحقیق دقائق معانیه و بیان صور توحید کل طبقة من طبقاتهم من عوامهم و خواصهم من حکیم او عارف او محدث او فقیه او ادیب خطیب او ذی فنون من القدماء و المتاخرین؛ **انجام:** و اجتمع الیه کتب آخر قصد ان یجعلها مستدرکا للبحار فلم بمهله الاجل.

این جلد در بیان عقائد امامیه در توحید و الهیات و عبادت معبود حقیقی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ بر یک روی کاغذ؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۸۸گ، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۸]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۷۰

آغاز: جزء سوم از قسمت نخستین از کتاب ظلامة العترة الطاهرة الی حضرات قادة الاسلام الباهرة فی معارف الامامیه و این محادثه دومین است در الهیات و ربوبیات شیعه و تاریخ سیر تشیع و مردان نام آور سلسله شیعه و صورت خداشناسی و توحید هر یک از طبقات و گروه های شیعه؛ **انجام:** در اموری که مربوط به او در کوفه و بغداد بوده.

محادثه دوم، این جلد ترجمه جلد قبلی (شماره ۱۱۴۶۹) است که به خامه مؤلف ترجمه شده و پنداشته می شود که ناتمام است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای فهرست اعلام. با قلم خودکار و خودنویس؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۴۳گ، اندازه: ۲۱/۵× ۳۳/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۹

آغاز: و قد علمت ان مقالات اهل بیت النبوة و جوامع کلمهم و لوامع حکمهم لا یحصرها حاصر و قد قرع صوتها سمع کل بالغ او قاصر؛ **انجام:** و ربما استخرجنا الفعل المتعدی من اللازم حفظا علی صور افعاله و کثیرا ما راعینا دقائق آخر لایخفی علی البارعین.

این جلد در بیان توحید (ذاتی و صفاتی و افعالی) نزد امامیه است شامل حدیث هشام در توحید و صفات موحدین و صفات ثبوتیه و سلبیه و تفصیل توحید افعالی از ذکر افعال منسوب به حق تعالی که در قرآن مجید وارد است. تمام افعال را بحسب ماده کلمه بترتیب الفبائی آورده و با رقم هندسی شماره گذاری شده است: «۱– الاباء. ابی الله الا ان یتم نوره، ۲– الایتاء. لا یکلف الله نفسا الا ما آیتها، ۷۰– البدء. کما بدئکم تعودون»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ یک رو و یک سطر در میان نوشته شده؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۴۴گ، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۱ – ۲۴۱]

● ظل الغمامة و طوق الحمامة / تاریخ / عربی

ẓill-ul ġamāma wa ṭawq-ul ḥamāma

ابن ابی خصال، محمد بن مسعود، ۴۶۵ – ۵۴۰ قمری

ebn-e abī-xesāl, mohammad ebn-e mas‘ūd (1073-1146)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵/۳عکسی

آغاز: بسمله ... و قال رضی الله عنه یصف مناقبهم و یذکر شرفهم و ینشر محاسنهم اماتنا الله علی محبتهم. الیک فهمی و الفؤاد بیثرب ×× و ان عاقنی عن مطلع الوحی مغرب

نسخه اصل:کتابخانه اسکوریال در اسپانیا، ش ۱۷۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛مجدول؛۵ص(۵۴–۶۱)،۲۵سطر[عکسی ف:۴– ۱۷۳]

● ظل فرنگی (جدول) / هیئت / فارسی

zell-e farangī (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۵/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷ص، اندازه: ۵×۲۰/۵سم ف: ۱ – ۵۱۴]

● ظلمت مظلمه / کلام و اعتقادات / فارسی

zolmat-e mazlame

نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱ – ۱۳۰۰ قمری

nayyer-e borūjerdī, ‘alī asqar ebn-e ‘alī akbar (1816 - 1883)

از علی اصغر بروجردی مؤلف نور الانوار در رد «باب»؛ دارای شش ظلمت مظلمه است. در پایان نمونه‌هایی از صحف باب می‌آورد.

[دنا ۴۰۱/۷؛ الذریعه ۱۵: ۲۰۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۵/۸-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اذهب عنا الحزن ... و بعد زمان اتجلاء شمس مشرقه مشرق سلطنت ... جمعی از مردمان بی ایمان و هرزه کاران بی ایقان به هم رسیدند و اسم خود را بابی نهادند و در مقام تخریب شریعت محمدیه بر آمدند؛ **انجام:** از این قبیل حرفهای پا در هوای بی پا نمی زند. بسی است بیش از این قلم حرکت مزخرف نوشتن ندارد. امید که مقبول درگاه حضرت داور و مطبوع طبع اشرف ... گردد بمنه وجوده ۱۲۶۸

بی‌کا، تا: ۱۳۶۶ق؛ محشی؛ با تقریظی از (ابن محمد محمود)؛ ۹۴ص(۱۴۷–۲۴۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۴۸]

● ظلمة المنافقین / تاریخ اسلام / فارسی

zalamat-ol monāfeqīn

کرمانشاهی، اسماعیل بن محمد، ق۱۳ قمری

kermānšāhī, esmā‘īl ebn-e mohammad (- 19c)

تاریخ تالیف: ۱۲۳۴ق

در تاریخ و انساب و احوال و آنچه مربوط به دشمنان اهل بیت علیهم السلام در صدر اسلام می باشد، در سیزده باب به نگارش

ساده با ابیاتی مناسب موضوعات از مؤلف تحریر شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۵/۱

آغاز: حمد و سپاس بیحد و قیاس سزاوار خداوندیست جل شانه و عظم سلطانه که در وجود جود او شیرین تر از جان است

خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، تا: شاید از عصر شهسواری؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۴ - ۴۱۱]

● **ظل المقیاس** / حساب / عربی

ẓill-ul miqyās

محتملاً همان کار تنکابنی است بالاخص با قرینه تقریظ شیخ بهائی در نسخه، زیرا تنکابنی از شاگردان او بوده است.

اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۴۷/۴

آغاز: فصل کل مقیاس قائم علی سطح الافق الحسی الذی یقوم مقام الافق الحقیقی بالنسبة الی فلک الشمس

بی‌کا، بی‌تا؛ با دو تقریظ از شیخ بهائی و معزالدین محمد اصفهانی «ادام الله افاضته علی الطالبین»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۱۲پ-۱۱۵ر)، ۱۹سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۴۹]

● **ظل المقیاس المنصوب علی سطح الافق** / هیئت /عربی

ẓill-ul miqyās-il manṣūb ʻalā saṭḥ-il ufuq

تنکابنی، محمد کاظم بن عبدالعلی، ق۱۱ قمری

tonekābonī, mohammad kāzem ebn-e ʻabd-ol-ʻalī (-17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۲۲؛ محل تالیف: خراسان

مؤلف از شاگردان مرحوم شیخ بهائی می باشد و مؤلف کتاب اثنی عشریه و برهان الادراک فی شرح تشریح الافلاک. رساله در امتداد ظل شامل دو مقام و یک دایره است. کتاب برهان للادراک را در اختیار نداشتیم تا این کتاب مقایسه کنم شاید یکی باشد.

آغاز: بسمله اما بعد حمد من افاض علی قوابل الکاینات وجوده

انجام: اذ ظهر فماذا بعد الحق الا الضلال و الله سبحانه هو الولی لکل کمال و الحری بالفرد و الجلال و لیکن هذا آخر ما اردنا ...

۱. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۲۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: قوام الدین محمد یزدی، تا: ۱۰۲۲ق، جا: مشهد رضوی؛ مجدول؛ اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۰۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۱۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۲۸ق، جا: خراسان؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳گ (۳۰پ-۳۲پ)، ۲۳ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶-۷۱]

۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۳۱/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله، تا: ۱۱۱۳ق؛ ۲گ (۲۹-۳۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۰۳]

● **ظل ممدود** / کلام و اعتقادات / فارسی

zell-e mamdūd

گلپایگانی، محمد مهدی بن اسدالله

golpāygānī, mohammad mahdī ebn-e asad-ol-lāh

کتاب در مورد مسئله امامت و ایجاد اختلافاتی که در این رابطه پس از رحلت پیامبر (ص) رخ داده، می‌باشد. در یک «مقدمه» و سه «ظل» و «خاتمه»: مقدمه در باب اختلافات واقعه در باب امامت و خلافت اکبر و اعظم اختلافات است در میان امت فخر کائنات علیه و علی اولاده؛ ظل ۱. سبب این اختلافات؛ ظل ۲. بیان اختلافات واقعه در میان امت نبی (ص) در باب امامت و ذکر مذاهب با ذکر شمه‌ای از دلایل ایشان؛ ظل ۳. بیان بعضی آیات و احادیث منصوصه بر خلافت مولای متقیان.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۵۳

آغاز: آفریدگاری را ستایش سزاست که سر بوستان ساحت امکان را بکلین وجود انبیاء گلشن؛ **انجام:** پس ثابت شد بحمدالله بدلایل قطعیه از کتاب و سنت حقیقت مذهب فرقه اثنا عشریه ... حرره مؤلفه مهدی بن اسدالله الجیلانی تعجیلا سنه ۱۲۳۸

خط: نسخ و نستعلیق، کا: مهدی بن اسدالله جیلانی، تا: ۱۲۳۸ق؛ مصحح، دارای سرلوح مذهب مرصع، با کتیبه مذهب، مجدول؛ ۱۰۴گ، ۱۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۵۰]

● **ظل ممدود** / کلام و اعتقادات / فارسی

zell-e mamdūd

گیلانی، محمد مهدی بن اسدالله، ق۱۴ قمری

gīlānī, mohammad mahdī ebn-e asad-ol-lāh (- 20c)

اهدا به: فتحعلیشاه قاجار (۱۲۱۱-۱۲۵۰ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۸

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا [مختصر ف: - ۵۴۷]

● **الظل الممدود و الطلح المنضود** / ادبیات / عربی و فارسی

aẓ-ẓil-ul mamdūd wa-ṭ ṭalḥ-ul manḍūd

موسوی شوشتری، محمد عباس بن علی اکبر، ۱۲۲۴ - ۱۳۰۶ قمری

mūsavī šūštarī, mohammad ʻabbās ebn-e ʻalī akbar

(1809 - 1889)
منشئات ادبی و نامه‌ها و بعضی از اشعار و الغازی است که مؤلف در حالات مختلف به عربی و بعضی از آنها را به فارسی ساخته و در شش «حد»: ۱. فیما کتبت من المکاتیب و و الخطب بالعربیة؛ ۲. فیما سطرت من لعبارات الفارسیة؛ ۳. فیما انشات من الابیات العربیة؛ ۴. فیما قلت من الاشعار الفارسیة؛ ۵. المعمیات و الملمعات شهیة؛ ۶. فوائد متفرقه و عوائد مستطرفة.
آغاز: الحمدلله الودود و الصلاة علی صاحب المقام المحمود ... فهذا ظل ممدود و طلح منضود جمعت فیه شتات ما صدر منی ... النثر و النظم و حل العقود ...
چاپ: هند، سنگی، ۱۲۸۴، وزیری، ۱۹۲ص
[اعیان الشیعة ۱۷/۳۷؛ الذریعة ۲/۱ و ۴۷۲/۹ و ۶۷۹ و ۱۰۰۰ و ۱۹۵/۱۰ و ۲۴۱/۱۱ و ۳۰۱/۱۵ و ۲۴۹/۱۸؛ دنا ۴۰۰/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۷
آغاز: برابر **انجام:** السید محمد نجاه الله مما اصابه و دهاه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۷۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۹×۲۴سم [ف: ۱ – ۳۶۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** کانت ثلاثة لا ازید و الافیال ثلاثین و النوق عشرین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۱۵۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۱۱]

● **ظل و میل (جداول)** / هیئت / فارسی
zell va meyl (jadāvel)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۵/۱۴
در کنار این جداول نیز توضیحاتی با همان خط دیده می‌شود؛
خط: نسخ تحریری، کا: محمدعطارمعدل، تا: قرن ۱۳؛ ۴۰۶ص (۳۸۴–۷۸۹)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۷۹]

← الظن ⟨ الوجیزة (رسالة)

● **الظن = حجیة الظن** / اصول فقه، اجتهاد و تقلید / عربی
aẓ-ẓann = hojjīyat-uẓ ẓann
حسینی، موسی بن فضل الله، ق۱۳ قمری
hoseynī, mūsā ebn-e fazl-ol-lāh (- 19c)
تاریخ تألیف: ۹ جمادی الاول ۱۲۷۴ق
رساله‌ای است در بیان حجیت ظن در احکام شرعی.
[دنا ۴۰۱/۷؛ مرآة الشرق ۱۳۳۷/۲؛ اعیان الشیعة ۱۹۳/۱۰؛ موسوعة طبقات الفقهاء ۸۶۱/۱۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۴/۲
آغاز: مسئلة، اختلف بین علماء الاسلام فی ان الاحکام الشرعیة هل یکفی فیها الظن الا ما خرج منه بالعلم او لا بل لایکفی منه الا ما لایکفی منه الا ما ثبت حجیته بالعلم؛ **انجام:** و فیما ... فی مباحث الاجتهاد ما یزیدک بصیرة فی المقام، فارجع الیه، و لیکن هذا آخر ما قصدنا بیانه و اردنا تبیانه و الحمدلله اولا و آخرا ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۹ جمادی الاول ۱۲۷۴ق؛ با قلم خوردگی، مصحح، محشی با نشان «ه»؛ اهدایی: سید کاظم کمالی الحسینی همدانی؛ جلد: چرم مشکی مذهب، ۱۰۷گ (۲۱۶–۳۲۲)، ۲۲–۲۳ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴۰ – ۴۷۶]

● **الظن** / اصول فقه / عربی
aẓ-ẓann

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۶
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ [ف: ۳ – ۶۵]

● **الظن فی اصول الدین** / کلام و اعتقادات / عربی
aẓ-ẓann fī usūl-id dīn
موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد، – ۱۳۲۸ قمری
mūsavī xānsārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 1910)
در اصول دین اسلامی و مسائل اعتقادی یقین لازم است یا این‌که ظن و گمان کفایت می‌کند؟ در این رساله ضمن دو مقام در این موضوع بحث می شود و گویا ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۹
آغاز: اللهم اهدنا لما اختلف فیه من الحق ... الکلام فی کفایة الظن فی اصول الدین و عدمها و ینبغی بسط الکلام فی مقامین؛ **انجام:** و قوله لو وقفوا و لم یجحدوا و لم یکفروا فیحکم بترتب احکام الاسلام علی الشاک مطلقا و ان لم یصدق علیه أنه مسلم
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۲۷ر–۱۳۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۲۴۵]

● **الظن المطلق** / اصول فقه / عربی
aẓ-ẓann-ul muṭlaq
صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، – ۱۳۷۸ قمری
sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ‘abbās (- 1959)
مسأله ظن مطلق و تحقیق قول حق را در چهار «امر» به عنوان مقدمه و دلیل انسداد را نیز در چهار مقدمه بیان داشته و رساله ناتمام مانده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۹/۷

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فهذه رسالة فی الظن المطلق و تحقیق الحق و قبل الشروع فی اصل المقصود ینبغی تمهید امور

نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۰-۱۳۱۲ق؛ ۳۸ص(۲۷۵-۳۱۲) [عکسی ف: ۳ - ۱۷۴]

← ظواهر الاسرار ⟵ ظواهر السرائر

● **ظواهر السرائر = ظواهر الاسرار = جواهر الاسرار** / تراجم / فارسی

zavāher-os sarā'er = zavāher-ol asrār = javāher-ol asrār

پیشاوری، محمد بن عمر، ق۱۲ قمری

pīšāvarī, mohammad ebn-e ʻomar (- 18c)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۱۳۴ق

سرگذشت سعدالدین ابوعیسی شیخ سعدی لاهوری است، با یک ترجیع بند در مرثیه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰۸-ف

نسخه اصل: بادلیان D. 101؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱گ [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۰]

● **ظهار و ایلاء** / فقه / عربی

zehār va īylā'

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

رساله‌ای در بیان «ظهار» و «ایلاء» است که در پاسخ سؤال اهل بحرین نگاشته شده است.

[فهرست کتب احسایی و سایر مشایخ ص ۱۲۲]

بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۴۵/۸

آغاز: کتاب الظهار و الایلاء سئوال و مایقول سیدنا فی احکام الظهار و الایلاء ... فی ما یری جنابکم لدنا لم نعثبر لقول الفقهاء غیرکم اعانکم الله تعالی؛ **انجام:** الاعراض و الامراض و ارجو من الله سبحانه ان یوفقنا للسداد و الرشاد و ... ما ذکرنا ذخر الیوم المعاد

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج حنایی، ۱۱گ (۱۲۰ر-۱۳۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

● **ظهور الاسرار = شرح مخزن الاسرار** / ادبیات / فارسی

zohūr-ol asrār = š.-e maxzan-ol asrār

بدر خزانه بلخی، محمد بن قوام، ق۸ قمری

badr xazāne-ye balxī, mohammad ebn-e qavām (- 14c)

وابسته به: مخزن الاسرار؛ نظامی، الیاس بن یوسف (۵۳۰-۶۱۴)

تاریخ تألیف: ۷۹۵ق

کتاب مخزن الاسرار، نخستین مثنوی از پنج گنج نظامی گنجوی است که در ۵۸۲ق، در بیست مقاله و یک خاتمه سروده شده است و در حدود ۲۲۶۰ بیت شعر دارد. این کتاب شرحی است موضوعی و ممزوج بر مخزن الاسرار نظامی گنجه‌ای. شارح در سبب تألیف و کیفیت شرحش می‌گوید: «... و در این وقت که یکی از فضلا آن را (مخزن الاسرار) شرحی ساخته، و دیگری حواشی پرداخته، اما از غرر محیط فضل درر معانی را استنباط کردن نتوانست، لاجرم بیشتری ابیات مشکل را ترک داد و نکات لطیف را غیرتحقیق نبسته، و هرچه در خاطر ایشان گذشته به قید کتابت آورده، و در إطناب معنی سهل مبالغت نموده، و از غرض اصلی بازمانده، و آنچنان بضاعت مزجات را که در بازار فصاحت کسادی تمام دارد در اسواق فضل عرض داد و بر دست کم‌دانان ناقص یقین فاحش فروخته ... بناء طایفه‌ای از یاران محرم و دوستان همدم باعث شدند تا چنانچه پیش ازین حواشی در قسم سکندرنامه خواجه نظامی مذکور نبشته شده است. مشکلات مخزن الاسرار نیز به عبارتی سریع الفهم شرحی مفصل و فصل مکمل پرداخته آید. بنابراین به تفحص و تتبع از بیست و چند نسخه مخزن الاسرار که صحت آن مظنون بود من جمله سه هزار و دویست و شصت و سه مثنوی کتاب مذکور یک هزار و سیصد و ده مثنوی که اشکالی داشته، بر اندازه قریحه جامده و طبیعت خامده خود شرحی نبشته آمد، و جمیع مثنویات و داستان‌ها بر سنن نسخه صحیح ثبت کرده شد». شارح در مقدمه این شرح خود را محمد بن قوام بن رستم بن احمد بن محمود بدر خزانه بلخی معروف به کرئی معرفی کرده و می‌گوید پیش از این بر دو قسم اسکندرنامه حواشی نوشته و بر حسب خواهش دوستان بر آن شده که مشکلات مخزن الاسرار را شرحی نگارد و بیست و چند نسخه از آن را به دست آورده و از ۳۳۱۰ بیت این کتاب ۱۳۰۹ بیت را که مشکل و درک معانی آنها بی شرح میسر نبود شرح و بسط داده است.

آغاز: بسمله. حمد وسپاس مر فتاحی را که فاتحه کتاب او مفتاح اقبال خزاین غیب است ... اما بعد چنین گوید ریزه چین خوان علمای دهر ... محمد بن قوام بن رستم بن احمد بن محمود بدرخزانة البلخی المعروف بکوسی ... هست کلید در گنج حکیم ×× بسم الله الرحمن الرحیم در افتتاح کتاب تقدیم مصراع اول را به بسمله سبب آن بود که بسم الله جار ومجرور است ودرکلام عرب جار ومجرور الیه متعلق به فعل باشد

چاپ: در نولکشور بی تاریخ چاپ شده ولی کسی نام شرح نگار را انداخته و نام ساختگی «ظهور الحسن بتهوری فرزند کلیم الله از اولاد سید ابوالحسن عریضی حسنی حسینی» را به جای آن گذارده است.

[نسخه‌های منزوی ۱۲۵۶/۲ و ۳۴۹۸/۳؛ فهرست گنج بخش ۱۸۰۳/۳؛ فهرستواره منزوی ۷ /۶۴۵]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۸۶

آغاز: حکم کنند و از این ... المقصود طایفه از یاران محرم و دوستان همدم باعث شدند؛ **انجام:** آنکه نبشته بود این را تمام ×× عفو گناهش کنی فردا تمام. تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۹۵گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۲-۲/۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انصاف خلق بر اندازه فصاحت من نیست نیم تنی تا سرزانو که هست یعنی از سبب زمنی مرا تن نیمی است.

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید اخ شیخ عبدالمؤمن الخطیب بالسنندج، تا: جمعه ۶ ذیحجه ۱۱۸۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زعفرانی، ۱۷۷گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۵ – ۲۶۶۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه پیوسته به مخزن الاسرار می‌باشد که به سال ۱۲۴۲ نوشته شده و ظاهراً این نسخه نیز به خط نویسنده آن کتاب است، آخرین سطر کنونی نسخه که در شرح این بیت: «کاهن و شمشیر که در سنك بود ×× کوره آهنگریم تنك بود»، می‌باشد، این است: «و آهن از سنك برون آوردن استحالت دارد و اینجا مراد از آهن معانی بدیع است بطرز جدید بیشتر رعایت تناسب و کنایت و استعارات و تشبیه» [ف: ۳ – ۳۶۶]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۵۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب، تا: جمادی الاول ۱۳۲۸ق؛ مهر: کتابفروشی سیدیان مهاباد کردستان اسماعیل سیدیان برادران محمد امین مصری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۶ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲ – ۵۳۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** حمد و سپاس که مر این را نبشت ×× عفو کنش جرم و عطا کن بهشت

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۲۲۲گ، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۹ – ۱۹۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** نیم تنی تا سرزانو که هست یعنی از سبب زمین (زمن ظ) مرا تن نیمی است که نصف اسفل از سر زانو بر نمیخیزد و بر سر آن.

خط:نستعلیق بدخط،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:وسط و انجام[ف:۳– ۳۶۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۴۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 26149 (ریو ۵۷۳) و موزه بریتانیا Or. 2934 (ذیل ریو ۲۳۳)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۲۸]

● ظهور الاسرار / کیمیا / فارسی

zohūr-ol asrār

عمادالدین بن شیخ محمد

‘emād-od-dīn ebn-e šayx mohammad

رساله مفصلی است در کیمیا که مؤلف از کتاب های این فن، در بیست و هفت «باب» ترتیب داده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۱۵

آغاز: شکر و سپاس خداوندی را که از اکسیر محبت وجود بنده عارف را زر گرداند ... اما بعد چنین گوید مؤلف این کتاب و مرتب این فصول و ابواب که به ظهور الاسرار موسوم ساخت؛ **انجام:** هفتاد و دو جو و سیزده قیراط و دودانگ و هر طسوجی سه جو و هر حبه دو جو.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیما مشکی، ۱۸۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۵/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین ... بعد بدان که این چند کلمه ایست در باب قواعد اهل علم صنعت مثل تلیینات؛ **انجام:** هفتاد و دو جو و سیزده قیراط و دودانگ و هر طسوجی سه جو و هر حبه دو جو.

خط: نستعلیق، کا: سید مهدی بن حسن، بی‌تا؛ جلد: ساغری، مشکی، ۱۰۴گ (۱پ-۱۰۴ر)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ – ۱۸۷]

● ظهور باب / بهائیت / فارسی

zohūr-e bāb

در اینکه باب ظاهر شده و دین حق را آورده و تاریکی مبدل به روشنی گردیده است، با شواهدی از گفته‌های عربی مغلوط باب و سخنان مکرر ناموزون و عبارت‌پردازی بسیار بی‌معنی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۱۵

آغاز: مشهود دوستان دائره هستی بوده که لم یزل مرهوب مستعان طلعات مشرقه خود را از افق غیب ظاهر فرموده؛ **انجام:** و عزت اشراق او درخشان ای سالکان در شهود آئید و از نیستی و فقود رهید.

خط: نستعلیق، کا: میرزا خلیل یزدسری رحیمی زاده سفرکی، ساکن دروازه ناصریه کرمان، تا: اول تیرماه ۱۳۰۹ش، به سعی سید عبدالحسین بن علی رضا کرمانی مشهور به میر حسینی؛ جلد: مقوایی، ۱۶۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۳۳سم [ف: ۷ – ۱۴]

← ظهور الحجة > اخبار ظهور الحجة (عج)

● **ظهور الحق** / کلام و اعتقادات / فارسی

zohūr-ol haqq

گیلانی، محمد بن محمد نصیر، - ۱۲۵۰ قمری

gīlānī, mohammad ebn-e mohammad nasīr (- 1835)

اهدا به: محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق)

در اصول دین و کلام شیعی تا معاد و رجعت و روزگار آینده امان عصر (ع) است. در ۵ «باب» و هر باب در چند «فصل» و سربندهای کوچکتر «بدانکه». نام نگارنده و شاه در دیباچه آمده است و از کتاب به تلویح «ظهور الحق» نام می برد.

آغاز: ظواهر رموز حمد و جواهر کنوز شکر به وجود ذی جودی رواست ... چنین گوید معترف به قصور و تقصیر محمد بن محمد نصیر جیلانی، که بر اصحاب ارباب دانش

[نسخه‌های منزوی ۹۷۲؛الذریعة ۲۰۳/۱۵؛ دنا ۴۰۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۱۷/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** من شرور الشیاطین در دارالخلافه تحریر شده، ۱۲۵۵.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ شوال ۱۲۵۵ق، جا: تهران؛ مجدول؛ ۸۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۷سم [ف: ۳ - ۵۵۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** که چون در کمال پریشانی حواس و افسردگی خاطر و هجوم اغیار و شدت لباب غرض و تحریک طلبکار و عوایق و گرفتاری بسیاری در دارالخلافه طهران این نسخه ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۸ق؛ ۹۴گ، ۱۰ سطر (۷×۱۰) ، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳ - ۲۲۱]

● **ظهور الحق** / ادیان و مذاهب / فارسی

zohūr-ol haqq

نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱ - ۱۳۰۰ قمری

nayyer-e borūjerdī, ‘alī asqar ebn-e ‘alī akbar (1816 - 1883)

مذاهب مختلفی که در دین اسلام از اصول و فروع حادث شد، به طور متوسط شرح می‌دهد و منظور از این مذاهب بدعت‌های اهل سنت می‌باشد. این کتاب مشتمل است بر یک «مقدمه» و یازده «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در اختلاف امت‌ها و مسلمانان؛ باب ۱. فرق اهل سنت در اصول دین و مذهب؛ ۲. فرق خوارج؛ ۳. طایفه مرجئه؛ ۴. فرق نجاریه؛ ۵. فرق جبریه؛ ۶. فرق مشبهه؛ ۷. فرق شیعه؛ ۸. فرق صوفیه و عرفا؛ ۹. مجمل کلمات اشاعره؛ ۱۰. مسائل مختلفه اصول عقاید؛ ۱۱. مسائل مختلفه فروع دین از کتاب طهارت تا دیات؛ خاتمه: در چیزهایی که باید ذکر شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی أشرف الانبیاء و المرسلین محمد و آله الطیبین الطاهرین؛ **انجام:** و هرگاه ما بخواهیم اسامی منحرفین از علی بن ابی طالب علیه السلام را بیان کنیم بطول می انجامد لهذا اقتصار اولی است

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ روی برگ اول تاریخ نوشتن کتاب را به سال ۱۲۷۸ آورده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۶۰]

● **ظهور حق در کلام حق** / عرفان و تصوف / فارسی

zohūr-e haq dar kalām-e haq

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۹ص (۳۳۲-۳۴۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

● **ظهور حق و موجودات** / کلام و اعتقادات / فارسی

zohūr-e haq va mowjūdāt

متن کوتاهی برگزیده از کتابی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۳

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای مذهب، ۳ص (۲۰-۲۲)، اندازه: ۱۳/۳×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۶۲]

← ظهور دجال > دجال

● **ظهور صاحب الزمان و علائمه و کیفیاته** / حدیث/ عربی

ẓuhūr-u ṣāḥib-iz zamān wa ‘alā’im-u-h wa kayfīyāt-u-h

[الذریعه ۲۰۳/۱۵]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۰۴/۹

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۵۴]

● **ظهور صنعت طبع در قسطنطنیه و اروپا** / صنعت، تاریخ / فارسی

zohūr-e san‘at-e tab‘ dar qostantanīye va orūpā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۱/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۶ق؛ نگارش دیگری است از مجموعه ۱۲۲۷ کتابخانه ملی. رساله حاضر در آن مجموعه به صورت تفکیک نشده و ضمن ۱۲۲۷/۵ آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن زرد، ۱۷ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ - ۱۱۳]

● **ظهور الفلسفة** / فلسفه / عربی

ẓuhūr-ul falsafa

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

چاپ: مصر (۱۹۴۰م)؛ بیروت (۱۹۶۰م)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۲/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۳ص (۲۸۷-۲۸۹)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۲ - ۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۱۰/۴-عکس

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۶]

● **ظهور الکواکب لیلا و خفائها نهاراً = سبب رؤیة الکواکب باللیل** / هیئت / عربی

ẓuhūr-ul kawākib laylan wa xifā'-u-hā nahāran = sabab-u ru'yat-il kawākib bi-l-layl

ابن ملکا، هبة الله بن علی، ۴۵۴ - ۵۴۷ ؟ قمری

ebn-e malekā, hebat-ol-lāh ebn-e 'alī (1063 - 1153)

اهدا به: سلطان محمد پسر ملکشاه سلجوقی

این رساله را در پاسخ که سلطان غیاث الدین که در مقدمه رساله با اشارت از او یاد می‌کند نوشته و در آغاز جواب چند اصل را درباره فضا و خلاء تحقیق کرده است. همان که به نام ابن سیناست و بعضاً از خواجه نصیر طوسی دانسته‌اند، ولی از ابوالبرکات بغدادی است.

آغاز: بسمله،و بعد حمدلله و اثناء علیه کما هو اهله و مستحقه فان السلطان الذی به جمع الله تعالی فیما تفرق فی عظماء الملوک ... کان ... تفکر فکر احکمیا فی سبب ظهور الکواکب لبلا و خفائها نهاراً.

انجام: و کشف الاشکال عن تمامه ممن هو مقصر عن امثاله و اضاء قلیه و انطق لسانه انوار سعادة انشاء الله حسن توفیقه تمت الرسالة.

[دنا ۴۰۲/۷؛ برو کلمان ج ۶۰۳:۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی دامغانی الجابرمی المولد، تا: ۶۵۹ق؛ ۷ص (۲۵- ۳۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۶×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۵۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۵۹/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴ص (۲۰۰-۲۰۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۸۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۱۲-ف

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۰۰ق؛ ۳گ (۵۷ر-۵۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۸۸/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن عنابی، ۳گ (۵۷ر-۵۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [ف: ۹ - ۲۲۶]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۱۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ ۱گ (۶۵ر -پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۱۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۷۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۲/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی طباطبائی شولستانی، تا: شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۰۱۹ق، جا: اصفهان؛ ضمیمه: نامه ایلخان مغولی بامیران شام (انشاء خواجه نصیرالدین طوسی) و پاسخ آن؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۳۱۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۹۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین بن خلف تبریزی، تا: ۱۰۴۱ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۲ص (۱-۲)، ۲۷-۳۱ سطر (۱۱/۲× ۱۹)، اندازه: ۱۶/۷×۲۵/۳سم [ف: ۸ - ۴۰۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۴/۵-عکس و ۶۴۵۲/۱۱-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳-۲۳۵ و ۲۵۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۹۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، ۴ص (۱۴۶-۱۴۹)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۴۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۸۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۱۰ - ۱۶۳۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۴/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله بن منجم دو دانگه مازندرانی، تا: ۱۳۰۸ق،

جا: تهران؛ با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۳سم [ف: ۱۰ - ۱۵۶]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۲/۶

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن ولی محمد طبیب مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، ۱ص (۸۴) [نشریه: ۲ - ۱۰۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۷/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد طاهر مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ ۲ص (۳۶۳-۳۶۴)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۳۳/۱سم [ف: ۱۰ - ۲۵۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۶/۲۸-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۵۷]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۷۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق تحریری خوش، کا: یدالله نظر پاک، تا: ۱۳۵۷ق؛ ۴ص(۱۴-۱۷) [ف: ۳ - ۱۷۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۱۲

آغاز: رسالة فی سبب ... نهار لابی البرکات البغدادی صاحب کتاب المعتبر. بسمله و قعد حمد الله و الثناء علیه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مذیل به سوال و جوابی در ۳ برگ با آغاز: «بسمله. قل اللهم فاطر السموات و الارض الذی یعلم به جمال الدین» و انجام: «و الحیوانات ... العناصر تسمی صورا کمالیا و الحمد لواهب العقل»؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: مقوا، ۳ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [الفبائی: - ۲۹۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۲/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵ص (۲۷-۳۱)، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۸۲]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۰۹/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۷پ-۲۸پ)، ۲۴ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۳۶۹]

● ظهور مهدی عج / کلام و اعتقادات / فارسی و عربی

zohūr-e mahdī ‘aj

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۴۷/۲۱

در ظهور مهدی و جز آن؛ خط: نستعلیق، کا: ملا شکرالله بن ملا رضا قلی مازندرانی شاگرد اشرفی، بی‌تا؛ ۵۲گ (۵۵۲-۶۰۳)، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۲۲]

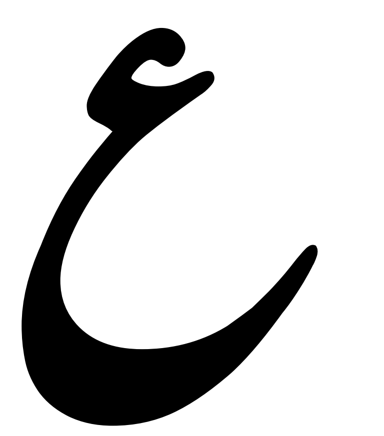
● ظهور و اعجاز علی بن ابیطالب (ع) / شعر / فارسی

zohūr va e‘jāz-e ‘alī-ye bn-e abī-tāleb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۵/۲۱

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن علی خواجوئی، تا: ۱۲۱۶ق؛ ۲ص(۷۷۱-۷۷۲) [مختصر ف: - ۵۴۸]

← ظهوریه ≻ اثبات رجعت
← ظهوریه ≻ دجال

ع

● **عائدة العقبی** / فقه / عربی و فارسی

'ā'idat-ul 'uqbā

بیدگلی کاشانی، عبدالعظیم بن حسین، ق۱۳ قمری

bīdgolī kāšānī, 'abd-ol-'azīm ebn-e hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۵ ربیع الاول ۱۲۴۸ق

فقه استدلالی مفصلی است به فارسی و بعضی از مطالب آن به عربی، و چون مؤلف در جوانی مبتلا به امراض و ضعف چشم شد و نمی‌توانست در مطالب غور کند در دهه هفتم عمر خود این کتاب را نگاشت و در اسناد اخبار و کلام اخیار اعتماد به کتاب «مستند الشیعه» فاضل نراقی نمود. جلد اول این کتاب در اصول دین و جلد دوم در مقدمات نماز و جلد سوم در منافیات نماز و تروک و خلل و نمازهای مفروض و مسنون جز نمازهای یومیه می‌باشد.

شرح و حواشی:

۱- خلاصة العائدة؛ بیدگلی کاشانی، عبدالعظیم بن حسین (-۱۳)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۶۴/۱

آغاز: الحمدلله أولا و آخراً ... این مجلد سیم عائدة العقبی ... در بیان منافیات و تروک صلاة و خلل واقع در آن؛ **انجام:** و هر عیبی را اصلاح کن ان الله لا یضیع أجر المحسنین

جلد سوم. این جلد به روز دوشنبه ۱۲ صفر ۱۲۴۹ به پایان رسیده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۳۳۰گ (۱پ-۳۰۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۱۴۳]

● **عادت الملوک** / اخلاق / فارسی

'ādat-ol molūk

محمد حسن بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

mohammad hasan ebn-e mohammad ja'far (- 19c)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

نویسنده، که از مطلعان فلسفه بوده و در خلال نوشته‌هایش مطالبی فلسفی به چشم می‌خورد، خطاب به شاه نصایحی آغاز می‌دارد و برای تأیید مطالب خود از گفته‌های پادشاهان سلف نیز مؤیداتی می‌آورد و از سویی از رخنه تمدن جهانی به ایران نگران است. از این روزگار دو تن را می‌شناسیم که می‌توانسته‌اند به شاه پند و اندرز دهند: میرزا محمد حسن آشتیانی تهرانی (-۱۳۱۹ق) و شیخ محمد حسن شریعتمدار استرآبادی (-۱۳۱۸ق).

آغاز: بسم الله تعالی شانه العزیز. بعرض واقفان حضور اقدس اعلیحضرت شاهنشاهی و محدد ... نعم نامتناهی ...

انجام: الامر الاعلی الارفع الاقدس مطاع مطاع مطاع.

چاپ: به کوشش احمد شعبانی، تاریخ معاصر ایران، ۸ (۱۳۷۴): ۳۵۳-۳۷۰.

[دنا ۴۰۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۲۳/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (شاید)؛ ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۲۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۱۶گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۲]

● **عارفنامه** / شعر / فارسی

'āref-nāme

ایرج میرزا بن غلامحسین، ۱۲۹۱ - ۱۳۴۴ قمری

īraj mīrzā ebn-e qolām-hoseyn (1874 - 1926)

منظومه معروف در ۳۲۴ بیت، ایرج میرزا ملقب به جلال الممالک بن غلام حسین میرزا بن فتحعلی شاه قاجار است که خطاب به عارف قزوینی و در انتقاد از اوضاع سیاسی و اجتماعی

کشور سروده شده است.
آغاز: شنیدم من که عارف جانم آمد ×× رفیق سابق طهرانم آمد / شدم خوشوقت و جانی تازه کردم ×× نشاط و عیش بی اندازه کردم
[دنا ۴۰۵/۷ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۲/۲ حکمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۵ص، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۵۴]
۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۸۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۵۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۶]
۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۰۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ ۲۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۰۳]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۵۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** مملکت دگر - نخل بارور- که او دهد ثمر - چون تو هیچ یک نفر ندارد - چون تو با شرف پسر ندارد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۳۱۷]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** به شوخی گفته ام گر یاوه ای چند ×× مبادا دوستان از من برنجند
خط: نستعلیق، کاتب: محمد علی انصاری، تا: ۱۱ محرم ۱۳۴۱ق، به دستور یاور نظام؛ مجدول، دارای سرلوح؛ ۲۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۱۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۵]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴۲/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** همانا بایدم کردن مداوا ×× که تا زایل شود جنسیت از ما
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: میرزا مصطفی خان منشی باشی (مدیر الممالک)، تا: ۱۳۲۲-۱۳۳۰ق؛ جلد: مشمع آبی، ۶ص (۶۶-۷۱)، اندازه: ۱۳×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۴۸۴]

● **عاشق و طبیب** / شعر / فارسی
ʻāšeq va tabīb

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۳
آغاز: خسته شمشیر هجران حبیب ×× رفت از بی طاقتی سوی طبیب آن فلاطون فطنت لقمان شعار ×× یافت نبض دردمندش بی قرار؛ **انجام:** از وصال او «طرب» سازی کنم ×× با لبش از بوسه گل بازی کنم / وارهم از هستی خود مست کام ×× زنده و جاوید گردم. و السلام
از ناشناس. ممکن است تخلصش «طرب» باشد. در ۶۷ بیت؛ خط: نستعلیق پخته، کا: محمد باقر منشی ندیم، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۲گ (۱۹۹پ-۲۰۰پ) [ف: ۱ - ۱۷۴]

← عاشق و معشوق > اشعار
← عاشق و معشوق > یوسف و زلیخا
← عاشق و معشوق > داستان شهر جاپلسا
← عاشق و معشوق > خلاصة الافکار فی معرفة الادوار
← عاشق و معشوق > اسرار الطالع
← عاشق و معشوق > داستان شبلی در بغداد

● **عاشق و معشوق** / شعر / فارسی
ʻāšeq va maʻšūq
وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲ ؟ قمری
vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)
این مثنوی عاشقانه و بر وزن لیلی و مجنون وحشی است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ ۲۴ص (۷۸-۱۰۱) [ف: ۳ - ۴۳۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶۷ص (۲۹۶-۳۶۲) [ف: ۳- ۴۴۰]
۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱/۲
آغاز: فریاد کشیده از دلم سر ×× چون سر ورق از میان دفتر؛ **انجام:** چون قرعه به نام آن جفاجو ×× غلطان رفتم ز بس به پهلو
بی‌کا، بی‌تا؛ حدود یک صفحه از اصل افتاده؛ ۱۲۳ص (۱۷۴-۲۹۷)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۲۰]

● **عاشق و معشوق** / شعر / فارسی
ʻāšeq va maʻšūq
سهای شیرازی، محمد تقی، ق۱۳ قمری
sohā-ye šīrāzī, mohammad taqī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۰
آغاز: بشنو این تحقیق حسن دل نشین ×× گوش جانرا بهترین از در ثمین؛ **انجام:** با تو اندر مهرشان وارد سها ×× صلح با مهر جمیع ما سوا
ضمن دیوان آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۹گ (۱۵۱-۲۱۹) [ف: ۳ - ۲۴۷]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۴/۴-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۲]

● **عاشق و معشوق** / شعر / فارسی

ʿāšeq va maʿšūq

ناشناخته:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۱۴

آغاز: بسنله، الهی تشنه بحر وصالم؛ **انجام:** رو به که ارم که کس من توئی ... بتاریخ رمضان المبارک ۱۲۹۸

خط: نستعلیق، کا: عزت الله، تا: ۱۲۹۸ق، جا: حسن آباد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۰۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۳/۶

آغاز: شنیدم از هوسناکان جوانی ×× ز نا گه فتنه شد بر دلستانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول محرر؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۴۴پ–۵۰ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۳۸ – ۳۶۵]

● **عاشور** / تفسیر / فارسی

ʿāšūr

محمد یوسف بن عبدالحمید، ق۱۳ قمری

mohammad yūsof ebn-e ʿabd-ol-hamīd (- 19c)

برخی از آیات مشکل قرآن مجید را آورده و آنها را تفسیر نموده است و کتاب را در ده بستاق تنظیم نموده است.

آغاز: حمد بی حد و غایت و ثنای بی عد و نهایت نثار بارگاه احدی که قرارداد معارف الهیه و اعتقادات حقانیه را اشرف ما اکتسبه العباد.

انجام: و همین طور رفتار می‌کند پروردگار به جمیع کسانی که مبتلی می‌سازد ایشان را از انبیاء و اولیاء مکرمین.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۳۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۸۳گ (۱۲۹ر–۲۱۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۹۱]

● **عاشورا** / تاریخ معصومین / فارسی

ʿāšūrā

در این بیاض حادثه عاشورا به نظم و نثر آمده و در آن درباره احوال رجال عاشورا به فارسی و عربی مطالبی به شعر نقل شده است.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۴۳

آغاز: ای از ازل بمانم تو در بسیط خاک ×× گیسوی شام باز و گریبان صبح چاک؛ **انجام:** فلما اصبح ابن زیاد و فی المنبر مقدمه عبدالله عفیف.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۲۶ص، ۲۰ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۹/۵×۲۱سم [ف: – ۷۵]

● **العاصمیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ʿāṣimīyya

حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی، – ۱۳۷۸ قمری

hāʾerī sonqorī, mohammad ʿalī ebn-e hasan ʿalī (-1959)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۷ق

این رساله در اثبات عصمت خاندان وحی و رسالت و دفاع از آنان و پاسخگویی به شبهاتی است که با شؤون آن بزرگواران سازگاری ندارد، خصوصاً حوادثی را که در جریان نهضت کربلا در قالب مصیبت‌خوانی درباره زنان و دختران سید الشهداء علیه السلام نقل می‌کنند. خود وی این رساله را ترجمه کرده است.

[الذریعة ۲۰۵/۱۵ و ۱۱۵/۴]

شرح و حواشی:

۱– العاصمیة (ترجمه)؛ حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی (– ۱۳۷۸)

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۶۱

آغاز: بسمله سبحانک اللهم یا من لایخفی علیه انباء المتظلمین و قربت نصرته عن اولیائه المظلومین من آل طه و یس؛ **انجام:** و یصلون علیه اذا مات هذا و لنختم الرسالة بالصلوة و السلام علی سیدنا و مولانا الحسین السبط الشهید ابی الائمة وجده ...

جزء اول وثانی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در اواخر نسخه تقریظی از مهدی آقا حسینی نجل امام درج شده وی این تقریظ را در سنقر نگاشته؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف مخ: ۱ – ۳۲۷]

● **العاصمیة (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-ʿāṣimīyya (t.)

حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی، – ۱۳۷۸ قمری

hāʾerī sonqorī, mohammad ʿalī ebn-e hasan ʿalī (-1959)

وابسته به: العاصمیة؛ حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی (–۱۳۷۸)

ترجمه‌ای است از رساله عاصمیه خود مؤلف که به عربی بوده و بخشی از اصل عربی در نجف اشرف به چاپ رسیده است. موضوع رساله درباره عصمت دختران حضرت زهرا سلام الله علیها است و رد نسبتی است که به آن بزرگواران در دوره اسارت داده می‌شود که حجاب از روی آنها برداشته‌اند.

[الذریعة ۲۰۵/۱۵ و ۱۱۵/۱۴]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۱۵

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اکرمنا معالم الهدی ونور قلوبنا بمعارف اعلام الوری ... وبعد بدان ای عزیز ارشدک الله الی معالم

اهل البیت که آنچه از مجموع اخبار وآثار آل محمد ص مستفاد میشود؛ **انجام:** وصیت می‌کنم برادران ایمانی خودرا براین معنی وفقنا الله وایاکم الاعتصام بحبلهم المتین انه نعم المعین
خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: شیخ جواد حایری، تا: ۱۳۳۴ق؛ با تقریظی بر کتاب از شیخ الشریعة اصفهانی به تاریخ ۲۲ ربیع الاول ۱۳۲۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۱۱۶]

● **عافیة البریة فی شرح الذهبیة** / شرح حدیث / عربی، فارسی
ʻāfīyat-ul barīyya fī š.-id̲ d̲ahabīyya

شیرازی، محمد هادی بن محمد صالح، ق۱۲ قمری
šīrāzī, mohammad hādī ebn-e mohammad sāleh (- 18c)

وابسته به: الرسالة الذهبیة = طب الرضا = الذهبیة الطبیة = الرسالة المذهبة؛ علی بن موسی (ع)، امام هشتم (۱۵۳-۲۰۳)
اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی
تاریخ تألیف: ۱۱۱۷ق
شرحی است بر «الرسالة الذهبیة» به عربی و بعضاً به فارسی. در دیباچه بندی است پیش از شرح به فارسی که ماده تاریخ شرح در آن آمده است.
آغاز: بسمله. و به ثقتی. الحمدلله الحکیم الذی قدر فی طب رضاء عافیة البریة و صور تشریح الحیوانات من اشعة النیرات بخطوط ذهبیة ...
[الذریعه ۲۰۵/۱۵؛ دنا ۴۰۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۸۲/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و له الشکر باطنا و ظاهرا تم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۱ق؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۰۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۴۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** در «نسخه‌ای که مامون بر پشت رساله امام نوشته است»
خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد صالح شیرازی اصفهانی، تا: ۱۱۲۳ق، جا: اصفهان مدرسه سلطان حسین؛ افتادگی: انجام؛ تصنیف و تحریر و تصحیح و تذهیب و تجلید محمد هادی بن محمد صالح شیرازی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۱۲گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۳۲۷]

● **العافیة فی شرح الشافیة** / صرف / فارسی
al-ʻāfīya fī š.-eš šāfīya

قریشی عظیم آبادی، محمد سعید، ق۱۱ قمری
qorayšī ʻazīm-ābādī, mohammad saʻīd (- 17c)

وابسته به: الشافیة فی الصرف؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)
تاریخ تألیف: اواخر صفر ۱۰۹۷ق؛
شرح الشافیة ابن حاجب است. شارح در ابتدای کتاب می‌گوید: «محرر این اجزاء محمد سعید بر دیباچه بیان می‌نگارد و در حیز تبیان می‌آورد که کتاب شافیه ... مشتمل است بر فواید شریفه و عواید لطیفه، و اساتذه کرام و افاضل عظام شروح کثیر از بهر حل آن رساله دلپذیر در سمط تحریر و سلک تقریر آوردند و کشف مطالب و شرح مقاصد آن کتاب مستطاب به عبارت عربی کرده داعی از برای آن که هر اقاصی و ادانی بر بر الفاظ و معانی او اطلاع و وقوف نماید عنان بیان به سوی ترجمه فارسی آن متن ... که معرا از آشناپردازی و مبرا از املاسازی باشد می‌تابد».
[مشترک پاکستان ۲۵۴۵/۱۳ و ۲۹۳۳؛ بروکلمان ۳۳۰/۵؛ بوهار هند ۲۰۰/۱؛ بانکیپور ۳/۹-۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۹۰۷
آغاز: ستایش و نیایش بسیار سزاوار حضرت کردگاری که قوانین و قواعد علم تصریف سبب تعریف و موجب شناختن احوال و اشکال الفاظ عربیه ساخت ... الحمدلله رب العالمین حمد به فتح حاء مهمله و یکون میم ستودن و سپاس و ستایش و در اصطلاح فعلی است که دال باشد بر تعظیم؛ **انجام:** و باعث توقی و تفصی از صعوبت و کعوبت اوجاع و آلام عطلت و بطالت پیوسته و دایم باشد. دگر ضبط کردم ز گفتن نفس ×× همین ورد من بس که الله بس
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ مهر: «فخرالدین عبدالرزاق ۱۲۶۲» (چهارگوش)؛ تملک: علاءالدین احمد؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۲۳/۳سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۴]

● **العافیة فی شرح الشافیة** / صرف / عربی
al-ʻāfiya fī š.-iš šāfīya

وابسته به: الشافیة فی الصرف؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)
شرح توضیحی مزجی است بر رساله «الشافیه» ابن الحاجب نحوی با رد و ایراد در بعضی مطالب و بیشتر جنبه دفاع از گفته‌های مؤلف دارد و بنای شارح چنین است که به‌گونه‌ای شرح نویسد که دارای ابهام نباشد تا مبتدئین از آن بهره برند و جامع فواید شروح دیگر باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۸۱
آغاز: فی تصنیفة لطیفة کان له فی ذلک نیة صالحة وهی الانتفاع بها فسنح لی أن أجمع فوائد تلک الشروح فی شرح واحد؛ **انجام:** و اما علی والی فلقولهم علیک و الیک ... فلحملها علی الی ... فی المعنی و هو الغایة و الانتهاء.
خط: نسخ، کا: نجیب بن مشادی عطار، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: حسین بن حیاة الدین، عبدالله بن احمد بن

زین الدین به تاریخ ۲۶ رجب ۱۲۴۴ با مهر «عبدالله بن احمد» (هشت گوشه)، علی بن یحیی بن محمد بن عبد علی الخطی به تاریخ ربیع الثانی ۱۱۸۹؛ یادداشت محمد حسین حسینی با مهر «محمد حسین الحسینی» (مربع) و «بود نور چشم محمد حسین» (مربع)؛ ۲۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۴ – ۳۱۸]

● **العافیة الوافیة** / حدیث / عربی

al-‘āfīyat-ul wāfīya

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ‘abd-or-rezā (- 17c)

در آداب خوردنی‌ها و نوشیدنی‌ها و منافع آنها طبق احادیث نبوی (ص) و دیگر معصومین (ع) است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۲/۲۷

آغاز: احمدک یا من من علینا بانواع الطعام و اوضاع الشراب المستدام و جللنا بلذایذها الجزیلة و منافعها العظام ... و بعد فیقول الراجی ... قد وجدت نبذة من الاحادیث الجلیلة النبویة فی آداب الاطعمة و الاشربة و منافعها السنیة فجمعتها و الحقت بها بعض التعاویذ و الاعمال و الادعیة لبعض الآلام ذاکراً فی ذلک من وردت عنهم من المعصومین حیوة الانام مرتباً لهما علی نسق حروف التهجی الکافیة مسمیاً لها بالعافیة الوافیة ... حرف الالف. اصل کل داء البرودة؛ **انجام:** بلی یا رسول الله قال دائکم الذنوب و دوائکم الاستغفار. اتفق الفراغ من تألیفها یوم الثالث من الثالث من واو الود الثامن بعد مضی الحاصل من ضرب کف فی باز من الهجرة علی مهاجرها الصلوة و السلم فی المشهد الرضوی المقدس بساکنه علیه التحیة و الاکرام.

خط: نسخ، کا: محمد بن ملک محمد مصعب بیگی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مشکی، ۱۱گ (۳۴۹پ–۳۵۹پ)، ۲۵ سطر (۱۱/۷×۲۲/۷)، اندازه: ۱۸×۳۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۵۰]

● **عاقل و دیوانه** / ادبیات / فارسی

‘āqel va dīvāne

حکیم بیگلر، جعفر بن حاج آقا، ق۱۴ قمری

hakīm bīglar, ja‘far ebn-e hāj āqā (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۳۹/۱۶

سؤال و جواب؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۲ص (۳۸۲ – ۳۸۴) [مختصر ف: – ۴۴۳]

← عاقل و معقول ﴿ داننده و دانسته

● **عاق والدین (منظوم)** / اخلاق / فارسی

‘āqq-e vāledeyn (manzūm)

منظومه کوتاهی است در حقوق پدر و مادر و لزوم رعایت آن توسط فرزندان که مؤلف در آن داستانی از سلمان فارسی را که از حضرت پیامبر (ص) نقل می‌کند به نظم کشیده است.

آغاز: بسمله، گوش کن ای بنده نیکو نهاد ×× داستان تازه آوردم بیاد / گویم اینک قصه سلمان فارس ×× بود اصحاب شه نیکو اساس

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۳–۵۹/۹۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ ۵گ (۶۱–۶۵)، ۱۳–۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ – ۲۸۶۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۶۸/۱–۶۰/۱۰۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اوسط بن جناب مستطاب عمدة العلماء العظام آقای حجة الاسلام آخوند ملاعلی اکبر، تا: رجب ۱۳۱۸ق؛ ۶گ (۳–۸)، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۲۸۶۸]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۱۶/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** دشمنان آن شه نیکو نهاد ×× در روانش تا قیامت لعن باد

خط: نستعلیق پخته، کا: اسماعیل بن احمد، تا: شعبان ۱۳۲۹ق، به فرمایش ملا غلامحسین صحاف و آقا سید محمد؛ چاپی با ۴ نگار کاری که با دست رنگ آمیزی شده [ف: ۳ – ۲۲۳]

← عاکف تذکره سی ﴿ مرآت شعر

● **العالم** / جغرافیا، تاریخ / فارسی

al-‘ālam

کلیاتی است درباره جغرافیا و تاریخ و موقعیت اقتصادی بخش‌های شمالی آسیا، فرانسه، آلمان، شمال آفریقا، مدیترانه، بین النهرین و ایران با نقشه‌های کلی ازآن مناطق.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۴۷/۹

آغاز: اوضاع طبیعی - مساحت آن ضریب ۵۰۰ هزار کیلومتر مربع و به واسطه رود ماینچ از اورپا جدا می‌شود از جنوب به قلات ارمنستان متصل می‌گردد؛ **انجام:** مملکت مدی بسیار حاصل خیز و غلات و میوه جاتش مشهور و سایر آب ها هر ساله باید عده کثیری حیوانات اهلی مخصوصاً قاطر و اسب به سلاطین ایران بدهند و محل تحویل آن ها در آسیا دانا بوده است

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ با اشکال؛ جلد: مقوا، ۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۶]

● **عالم آرای امینی = تواریخ سلطان یعقوب** / تاریخ ایران / فارسی

‘ālam-ārā-ye amīnī = tavārīx-e soltān ya‘qūb

فضل الله بن روزبهان، ۸۶۰؟ - ۹۲۵ قمری

fazl-ol-lāh ebn-e rūzbehān (1456 - 1519)

در تاریخ خاندان آق قوینولو، از سلطان یعقوب (-۸۹۶ق)، در روزگار بایسنغر (-۸۹۷ق) به انجام رسیده است. به شیوه مغلق.

آغاز: بیان خصایص و رفعت شان سلاطین، بایندر خان و امتیاز عساکر اق قوینلو

انجام: و بعد از مدتی مدید از وفات سلاطین مغفور و شهید، طایفه طاغیه باغیه او را از قبر بیرون آوردند و باتش ظلم و تعدی سوختند، و از جهت او اجر و از برای خود وزر اندوختند، تمت الکتاب

[دنا ۴۰۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۲/۲؛ الذریعه ۲۰۵/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۵۳/۶ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳-عکسی

آغاز: ای بلبل زبان به سرا احسن القصص ×× پرکش صدای نغمه سرای از این قفص ... فواتح داستان اخبار و صفایح بیان آمار اخبار، سزاوار ذکر ثنای بسیار؛ **انجام:** برابر

نسخه اصل: فاتح، ش ۴۴۳۱؛ خط: نستعلیق خوش، کا: یوسف هروی (مروی؟)، تا: ۹۲۷ق؛ مجدول، با سرلوح؛ ۴۴۸ص، ۱۵سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۹۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۱-ف

نسخه اصل: پاریس P. 101. تذکر: در فهرست به اشتباه از بدلیسی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ محرم ۹۵۲ق؛ ۲۰۷گ، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۱ - ۹۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۸/۱-عکسی

آغاز: برابر

در ۲ مجلد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد ۱ (گ۱-۱۰۰)، جلد ۲ (گ۱۰۱-؟) [عکسی ف: ۲ - ۱۹۲]

● **عالم آرای شاه اسماعیل صفوی** / تاریخ ایران / فارسی

‘ālam-ārā-ye šāh esmā‘īl-e safavī

تاریخ تألیف: ۱۰۸۶ق

این کتاب یک روایت حماسی- عامیانه از دوران زندگانی مؤسس دولت صفوی است. شیوه انشای کتاب بسیار ساده و بی‌پیرایه است و این سادگی به حدی است که از سطح گفتگو و محاوره مردم عوام آن عصر تجاوز نمی‌کند گاهی هم طرز تقریر مطالب و لحن جملات و عبارات به نقالی و قصه‌پردازی نزدیک می‌شود. با مقدمه‌ای در سلسله نسب شاه اسماعیل (از کتاب حبیب السیر) و بعد از آن پادشاهی شاه اسماعیل و محاربات او و خاتمه در ذکر فرزندان شاه اسماعیل است. در پایان کتاب مجملی «در ذکر طایفه آن سادات و علماء و اشراف که بعضی از ایشان با سلاطین بوده اند و زمره در ایام دولت ابد ... فضل و کمال نموده اند» آمده است.

آغاز: ذکر طلوع آفتاب دولت و اقبال شاهی و بیان اختصاص یافتن

چاپ: به نام عالم آرای شاه اسماعیل در بنگاه ترجمه و نشر در ۱۳۴۹ و به نام عالم آرای صفوی در بنیاد فرهنگ در ۱۳۵۰ چاپ شده است

[دنا ۴۰۶/۷ (۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۸۷۶/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بطلاقت لسان و فصاحت بیان مباهی و مفتخر و آنجناب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۴۷گ، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۴ - ۳۵۲]

۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۲۳

نسخه اصل: چستربیتی ۲۷۸ (۵۰/۳)؛ کا: محتشم اصفهانی، تا: دوشنبه ۶ صفر ۱۰۹۴ق [فهرستواره مینوی: - ۱۷۰]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۲۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح، با پانزده مجلس تصویر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [سنا: ف: ۱ - ۴۰۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۴-ف

نسخه اصل: کیمبریج Add. 200؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۱۰۲ق؛ ۱۸۶گ، ۲۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۲

آغاز: ... لامع شده بود که گویا آفتاب جهان تاب در جنب آن نور شب دیجور است؛ **انجام:** بر بهرات و دور مشخان را اعلام داده و شاهرا (کذا) از او گرفته می‌آوری و او روانه شد هنوز شاه عالم پناه داخل ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: چرم مشکی، ۲۴۳گ، ۱۷ سطر (۱۹/۵×۳۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳۶ - ۱۱۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۰

آغاز: آورده اند که در زمان امام مفترض الطاعة واحب العطیة امام موسی کاظم علیه السلام که جد ما حد سلطان محم فیروز شاه بود. سلطان سید فیروز شاه در دار الارشاد اردبیل وطن داشتند. حق تعالی از نور علوم غیبی و درایت ریبی آن شهریار؛ **انجام:**

بیت: تاریخ وفات آن شهشیر کمین ×× ار خسرو دین ... و بعد از آن جلوس حضرت شاه دین پناه ظل الله المؤبد من عند الله
از آغاز وقایع اجداد صفویان تا اوایل سلطنت طهماسب میرزا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد باقر(؟)»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۸۷گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸/۹×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۸۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱

جلد۱. این جلد اول کتاب در بیان احوال جد ماجد شیخ صفی الدین اسحاق موسوی حسینی است تا پایان زندگی سلطان حیدر؛ خط: نستعلیق، کا: شاپور کرجی، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد باقر ابن محمد تقی جزی اصفهانی در رجب ۱۲۸۴؛ جلد: تیماج، ۲۰۶گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [سنا: ف: ۲ - ۵۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱

جلد۲؛ خط: نستعلیق، کا: علی رضا بن محمود خان بهبهانی، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۳۴ق، برای محمد مهدی قلی سطان نوری؛ مهر: کتابخانه احمدی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ،۲۱ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [سنا: ف: ۲ - ۵۴]

۹. تهران؛ خان ملک ساسانی؛ شماره نسخه:۲۹

خط: نستعلیق، کا: محمود خان بن محمد علی بهبهانی، تا: ۱۲۳۹ق [نشریه: ۵ - ۱۱۴]

● **عالم آرای شاه تهماسب = تاریخ صفویه** / تاریخ ایران / فارسی

ʻālam-ārā-ye šāh tahmāsb = tārīx-e safavīye

حسینی مرعشی، اسماعیل، ق۱۱ قمری

hoseynī marʻašī ‹esmāʻīl (- 17c)

تاریخ شاه طهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴ق) به صورت نقالی و قصه‌خوانی است و از آن فواید و اطلاعاتی به دست می‌آید و دارای ریزه‌کاری‌ها و تفصیلاتی است که معمولاً تواریخ رسمی عاری از آنها است. به عبارتی می‌توان آن را داستان‌های تاریخی دانست. روایت مفصل کتاب به ش ۱۳۷۳۹ در کتابخانه مجلس نگهداری می‌شود که نسبت به نسخه‌ای که در سال ۱۳۷۰ به همت ایرج افشار از روی نسخه ۸۹۵۲ مجلس انجام شده اضافات زیادی دارد.

چاپ: با نام عالم آرای شاه طهماسب به تصحیح ایرج افشار در سال ۱۳۷۰ش. در تهران توسط انتشارات دنیای کتاب در ۴۹۲ صفحه از روی نسخه شماره [۸۹۵۲] مجلس تصحیح و به چاپ رسیده است

[دنا ۴۰۷/۷ (۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۸۸۲/۲؛ مجله یغما، س ۱۷، ۱۳۴۳ش، ص ۳۵۴-۳۵۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵۲

آغاز: چون صدای تفنگ شنیدند شکست در میان ایشان افتاد و دیگر پای بند نکردند و هر یک به طرفی به در رفتند. شاه زاده جلال الدین را پیش طلبیده، عزت بسیار کرد؛ **انجام:** و گفت که اگر لشکری سر راه او برم سیاه ولایت گیلان و مازندرون ازو واهمه بسیار دارند مبادا متفرق شوند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۸۶گ، ۲۴سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲/۲×۲۲/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۶۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۵

آغاز: چون پاره ای سواره تاخت رسید به پای درختی و از بیم پیاده شده خود را به پای درخت کشید؛ **انجام:** چون نجم این سخن شنید خنده زد و گفت ...

در فهرست با عنوان «تاریخ صفویه»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴/۸سم [ف: ۲ - ۸۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۹۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۹

آغاز: و آخر علاج پذیرنخواهد بودن بلی اگر غیرتی و حمیتی داری با نود اوزبک که آمده در برابر درآی تا له له ام با سه هزار جوان قزلباش برج و باره برآمده و چنانکه یک مرتبه یرش انداختی دیگر باده یرش بینداز تا او نیز با جوان خود با تو و سپاهت جنگ کند تا خدا به هر که خواهد بدهد؛ **انجام:** یتیمان دانستند که آمدن شاه زاده به جهت ادب و تنبیه نمودن ایشان است جمیع فرار نموده روزها در کنج خرابه ها و محله ها به سر می‌بردند و شب ها دست بردها می‌نمودند شاهزاده فرمود که یتیم گیران بکنند

نسخه حاضر اضافات زیادی نسبت چاپی آن دارد به طوری که آن نسخه تلخیصی از این به شماره می‌رود و تصحیح و چاپ مجدد کتاب از روی نسخه حاضر ضروری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نام مؤلف در ص ۶۵۳ نسخه حاضر «اسماعیل حسینی تبریزی» ذکر شده که در نسخه قبلی وجود ندارد؛ جلد: تیماج یشمی، ۳۹۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۳۷ - ۲۶۹]

← عالم آرای صفوی ⩾ عالم آرای شاه اسماعیل صفوی

● **عالم آرای صفوی** / تاریخ ایران / فارسی

ʻālam-ārā-ye safavī

نقالی، تحریر دیگری از «عالم آرای شاه اسماعیل» است. چاپ منتظر صاحب و یدالله شکری.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۱

آغاز: صاحبقران بمرد خدای افتاد دید که از جانب قبله سیاه پوشی رسید و قدم در روی دریا نهاده؛ **انجام:** فرستادند بخدمت نواب اشرف که گویا امیرخان از واهمه در ده منزلی هرات رسید

بخان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول است، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۲۲]

● **عالم آرای عباسی = تاریخ عالم آرای عباسی** / تاریخ ایران / فارسی

ʿālam-ārā-ye ʿabbāsī = tārīx-e ʿālam-ārā-ye ʿabbāsī

اسکندر منشی، ۹۶۸ - ۱۰۴۳ قمری

eskandar-e monšī (1561 - 1634)

اهداء به: شاه عباس اول صفوی

تاریخ تألیف: آغاز ۱۰۲۵ق و انجام ۱۰۳۸ق؛

وقایع بین سالهای ۱۰۲۵ تا ۹۶۹ق را در یک «مقدمه» و دو «صحیفه» و «خاتمه» آورده: صحیفه ۱. ذکر نسبت شاه عباس در دوازده «مقاله»؛ صحیفه ۲. ذکر جلوس شاه عباس؛ خاتمه در ذکر غریبه و روایات عجیبه و نوادر وقایع روزگار.

آغاز: برابر چاپی: جلد۱: چون نشر محامد کبریایی الهی که بیرون از دایره عقول و اوهام است ...

جلد دوم: عنوان صحیفه سلطنت و عالم آرای پادشاهان کامکار و دیباچه دیوان خلافت و کشورگشائی شهریاران کیوان اقتدار

جلد سوم: بعد از حمد و سپاس خالق آسمان و نیایش دادار و جهان آفرین ...

انجام: اگر به سهو وخطایی مطلع گردند در اصلاح آن کوشند وچشم عیب از آن پوشند. بیت: پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن گرم درعیب هنگامه را

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، و ناقص است؛ تهران، انتشارات امیر کبیر، با پیشگفتار استاد ایرج افشار، در دو جلد، ۱۳۳۴ش.

[الذریعة ۲۰۶/۱۵ و ۲۶۳/۳ و ۱۸۶/۱۱؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۴/۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۵۵/۶؛ مشترک پاکستان ۱۷۰/۱۰؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۷/۲؛ دنا ۴۰۷/۷- ۴۱۱ (۱۲۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تواریخ عباسی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱-۳۷۸۹-ع

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی لنینگراد CCCIII؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۷۹گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳ - ۱۰۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۳۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و محمد پاشا حاکم قلعه را که در ... و از آنجا متوجه ...

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: جمله محمد بن حاجی حسین خراسانی؛ ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۶۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۰۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح، با سه بیت شعر از ملک الشعراء بهار با رمز «م.ب»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۵۰۳گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۱۷]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۱۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی مذهب با مهر: «یا قاضی الحاجات»، ۴۰۰گ، ۲۰ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۱۳۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۲۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

مجلد دوم و سوم و وقایع ۹۹۰-۱۰۳۷ق را در بر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب و مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۷/۲ - ۶۵]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۲۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** که باقی بود از ثنا گستران ×× همی در جهان نام نام آوران

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۴گ، ۲۵ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲ - ۴۵۶]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۴

مشتمل بر وقایع سال ۹۹۷ تا ۱۰۲۵ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۲ - ۲۶۶]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۲

آغاز: دامن اعتذار آویخته زبان محمدت بیان بدین مقال؛ **انجام:** که باقی بود نام ثنا گستران ×× بگیتی همی نام نام آوران

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: امیرخان یوزباشی دونلو، تا: محتملاً قرن ۱۱، جا: قندهار؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۸گ، ۲۰ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۲۳۰]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۸۱

آغاز: راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکرین گفتار چنین روایت کرده اند از سلطان المحققین یعنی شیخ صفی الدین؛ **انجام:** به خدمت مرشد کامل رسیده بود غزالی اقلی تعریف پدر او را بسیار کرد در خدمت مرشد کامل که اگر یاری این و پدرش نبود من و پدرم ...

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ روی برگ اول سلسله نسب سلاطین صفوی آمده، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [محدث ارموی

مخ: ۲ – ۹۹۲]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۰

آغاز: مزینان و سبزوار اتفاق نموده، از روی اخلاص؛ **انجام:** دلیران رزم آزمای که متعاقب می‌آمدند، به معرکه رسیده از طرف ...

جلد دوم، از رویدادهای سومین سال شاهی شاه عباس ۹۹۸ تا ۱۰۲۴ق؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با نسخه چاپی مقابله شده، تفاوت‌هایی دارد؛ جلد: تیماج، ۲۸۴گ، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۷۴]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [ف: ۲ – ۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۹۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن سرخ، ۳۴۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۴سم [ف: ۳ – ۵۵۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با عبارت «قابل کتابخانه شهریار همایون»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۳۲۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۸سم [ف: ۳ – ۵۵۳]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۶۹گ، ۲۱ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱ – ۲۰۰]

۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۰

جلد دوم تا آخر کتاب وقایع سال ۹۹۶ تا ذکر امرای سیستان، سال ۱۰۳۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۳۰۸گ، ۲۶ سطر (۹/۵×۲۳)، اندازه: ۱۶×۳۱سم [ف: ۱ – ۲۰۰]

۱۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴۴گ، ۲۳ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۰۱]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۶۸

صحیفه نخستین است تا نیمه مقاله دوازدهم، محاربات همایون؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی سفید، جلد: روغنی مشکی، ۳۲۲گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۵ – ۳۱۰]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷۱

جلد دوم و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد دوم ۱ تا ۵۲۷ و سوم ۵۲۹ تا ۷۰۶ صفحه شمار دارد، مجدول؛ کاغذ: اصفهانی سفید، جلد: تیماج مذهب، ۳۵۶گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۵ – ۳۱۱]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷۲

جلد دوم و سوم (نیمه یکم و نیمه دوم صحیفه یکم و نیمه نخستین صحیفه دوم)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با یک سرلوح؛ تملک: اعتضادالسلطنه در ۱۲۸۶؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج، ۲۶۴گ، ۲۶ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۵ – ۳۱۱]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۹۳

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** در اصلاح آن کوشند و چشم عیب بین ازان پوشند، والسلام و الاکرام.

صحیفه دوم؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ مجدول؛ واقف: سردار کل یار محمد افشار؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۹۹گ، ۲۱ سطر (۱۰/۷×۱۷/۳)، اندازه: ۱۶/۲×۲۵/۷سم [ف: ۷ – ۱۳۹]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× پرده گشای در امید و بیم؛ **انجام:** که باقی بود بر ثنا گستران ×× همین در جهان نام نام آوران

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ ۳۹۱ص، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۲۸–۳۳]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴۹

آغاز: ... که از صدق فروغی نداشت بمیان آورد به محمد بیک اظهار نموده بود؛ **انجام:** بنابر حذاقت وممارست و معالجت او عمل مینمودند و در اواخر از ضعف و پیری و عدم قدرت ...

جلد ۲و۳ ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمود خان به سال ۱۳۳۸ق؛ مهر: «محمد معصوم ۱۱۵۵» (بیضی)؛ جلد: مشمعی مشکی، ۲۳۸گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۹ – ۷۶]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۸

آغاز: ... دانش سرگردان با دیه حیرت و نادانی و نشناختن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۳ق، جا: قندهار؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۲گ، ۱۹ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۵ – ۹۲]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۹

آغاز: مستعد نباشی باری بی منت این امر؛ **انجام:** از دیده بصیرت ایشان پوشید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [الفبائی: – ۴۰۰]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۱ ط

آغاز: بسمله چون نشر محامد کبریای الهی که بیرون از دایره عقول ... بنان قلم را قدرت تحریر؛ **انجام:** در پای قلعه نزول اجلال واقع شد روز دیگر حسین بیک وکیل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۸سم [ف: ۲۴/۲ – ۵۶]

۲۷. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۴۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بحمدالله و المنه که صحیفه اول از رموز تاریخ عالم آرای عباسی که محتوی بر شرح حالات اسلاف کرام و اجداد عالیمقام ... رقم اختتام پذیرفت ... اکنون وقت آنست ...

که شروع در تسوید صحیفه دوم و بیان جلوس همایون شهریار عالی همم نموده شرح احوال خجسته مال آنحضرت دولت ابد ... در رشته تحریر کشد ... و در صفحه خاطر عاطر اصف سلیمان اقتدار بخوبی رقم قبول پذیرد ... و السلام علی من اتبع الهدی.
جلد اول؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد صالح، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رجب ۱۰۳۰ق؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ تملک: میرزا محمد علیخان امین دیوان لاهیجی در ۱۲۷۸ق، مهد علیا؛ مهر: رکن الدوله، مشیر السلطنه؛ کاغذ: بخارایی، جلد: چرم مذهب، ۴۷۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵/۲سم [ف: ۵ – ۲۷۹]

۲۸. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۳۴

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** پی تاریخ این فرخنده منصب ×× که چون جان در تن ایران در آمد / ندا از هاتف دولت بگوشم ×× وزیر منصف دانشور آمد. و منصب ایشیک آقاسی باشیگری که با غورلو خان مرجوع بود در همین تاریخ بامام قلی بیک یوزباشی ایناللو شاملو شفقت شده لقب ارجمندخانی یافت ۱۰۴۴.
از آغاز سال یکم از جلوس شاه عباس تا شرح واقعه قتل طاب خان وزیر؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۴۴؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ ۴۱۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵– ۲۷۷]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۴

خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی بن رستم کیا، تا: رجب ۱۰۴۴ق؛ مجدول، با سه سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۷۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲/۵سم [ف: ۳ – ۵۵۳]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ابد الدهر به نیکی از آن کام گیرد: که باقی بود از ثنا گستران ×× همی در جهان نام نام آوران
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۹ رجب ۱۰۴۵ق؛ با یک سرلوح متوسط؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۳۶گ،۲۲ سطر (۱۳×۲۹)، اندازه: ۲۹/۵×۳۳سم [ف: ۱۶ – ۹۲]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و انشاء الله از آغاز قرن دوم جلوس همایون که به زمان حضرت صاحب الامر (ص) متصل باد اگر عمر وفا کند مجلدی علیحده ترتیب داده خاتمه کتاب را که در صدر ایمای شده به آن مجلد انضمام دهد ...
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۰۴۹ق؛ با یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۲۲ سطر (۱۳×۲۹)، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [ف: ۱۶ – ۹۱]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۷۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** که باقی بود از ثناگستران ×× همی در جهان نام نام آوران
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: اول ذیقعده ۱۰۵۲ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور سرخ، ۲۷۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲۵ – ۱۷۷]

۳۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۰۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** جلد اول: و این تازه عروس شبستان بلاغت را با آن دستور ممالک فتوة عقد مجالست ابد الدهر به نیکی از آن کام گیرد و السلام تمت الکتاب ...؛ جلد دوم: امید که این شگرفنامه اقبال از اعتراض بوالفضولان و ارباب حقد و حسد دور بوده اگر بسهو و خطائی مطلع گردند در اصلاح آن کوشند و چشم عیب بین از او بپوشند، پذیرای خوبی شو این نامه را، ختم بالخیر و السعادة و الاقبال حرره العبد الاثم. تم
جلد اول و دوم؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ مهر: «حسن الطباطبائی»؛ جلد: چرمی سرخ، ۴۳۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱ – ۱۶۹]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن گرم از عیب هنگامه را
جلد دوم و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: ساغری، مذهب، ۴۴۴گ، ۲۵ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۵ – ۶۵]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۹۴

جلد دوم و سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ محرم ۱۰۵۴ق؛ مجدول، با دو سرلوح رنگین؛ تملک: ابوالقاسم خراسانی مشهدی به تاریخ جمادی الثانی ۱۳۰۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۱۱ – ۲۸۸]

۳۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۶۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** اگر بر سهو و خطائی مطلع گردند ملتمس است که در صلاح کوشند و چشم عیب بین بپوشند و الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و العدوان الاعلی الظالمین
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: ملا حیدر کشمیری، تا: غره شعبان ۱۰۵۶ق، جا: کشمیر؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد صفی» (مربع)؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱ – ۱۳۴]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۲

آغاز: حق جهان را بنور عدل آراست ×× آسمان و زمین ز عدل بپاست / محمداً لله که ذات کامله الصفات ×× عالم آرای صورت و معنی خدیو جهان؛ **انجام:** اگر به سهو و خطائی مطلع گردند در اصلاح آن کوشند و چشم عیب من از آن پوشند پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن گرم در عیب هنگامه را
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ رمضان ۱۰۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشتی از آقای کریم زاده در اهمیت این نسخه و ورود آن به کتابخانه ایشان به تاریخ ۴۲/۱۲/۱۰ش؛ مهر: «عبده علی قلی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۰۰ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۳۰سم [ف: ۴۰/۳ – ۲۳۴]

۳۸. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۷

آغاز: بسمله – وقایع سال همایون فال قوی ئیل ترکی بعضها مطابق خمس عشر و الف و ... نوروز این سال همایون فال در روز

چهارشنبه؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: احمد بن محمد موسوی حسینی، تا: جمادی الثانی۱۰۶۰ق؛ مجدول، با دو سرلوح زر و لاجورد؛ ۲۶۲ص، ۲۵ سطر (۱۴/۵×۲۵)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: - ۱۷۱]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳-فیروز
خط: نستعلیق، کا: عبدالله دماوندی، تا: ۱۰۶۱ق؛ دارای سر لوح مرصع و مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۴۰]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** پذیرای خوبی شو این نامه را.
صحیفه اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن اسماعیل سمنانی، تا: ۱۰۶۱ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳۶۶گ،۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۹ - ۴۹]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۵
آغاز: دیده غیب بین از آن پوشیده دارند؛ **انجام:** اندیشه ضمیر بظهور آید فهو المطلوب ...
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف، تا: ۱۰۶۶ق [رایانه]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹
جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ ذیحجه ۱۰۶۷ق؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: محمد هادی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴۳۷گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۳×۳۷سم [سنا: ف: ۱ - ۳۴۴]

۴۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۹
کامل؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ مجدول، با یک پیشانی کمکار؛ واقف: حاج سید سعید، کاغذ: اصفهانی، ۱۷۴گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۷۷]

۴۴. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۴۱
آغاز: برابر۱ **انجام:** مقاله دوازدهم در بیان وقایع و محاربات و فتوحات ایام دولت همایون ... خاتمه کتاب الحمدلله و المنه که راقم این ارقام توفیق اتمام صحیفه اول در تاریخ عالم آرای عباسی یافته ... تم بالخیر و السعادة فی التاریخ یوم الخمیس ۲۶ شهر ذی قعدة الحرام ۱۰۷۲ هجریه النبویه.
جلد اول؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ذیقعده ۱۰۷۲ق؛ مجدول، با یک کتیبه مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ ۲۶۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۷۱]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷۳
صحیفه ۲ و۳ ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۷۲ق، به دستور میرزا آقا بیگ وزیر گیلان بیه پیش محمد حسین نامی؛ ۴۰۲گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۷/۵)، اندازه: ۲۳×۳۸سم [ف: ۵ - ۳۱۲]

۴۶. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۳۵
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مقاله دوازدهم در بیان وقایع و محاربات و فتوحات ایام دولت همایون ... خاتمه کتاب الحمدلله و المنه که راقم این ارقام توفیق اتمام صحیفه اول در تاریخ عالم آرای عباسی یافته ...
جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۰۷۲ق؛ مجدول، با یک سرلوح؛ مهر: «عبد محمد باقر بن عبدالرزاق ۱۰۲۸»، «عبده الراجی محمد مهدی»، «ابن هدایت الله سیف الدین محمود ۱۰۶۹»، «افوض امری الی الله عبده خداداد ۱۱۱۸»؛ جلد: چرم مذهب، ۳۵۶ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۶۹]

۴۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۰
خط: نستعلیق، کا: هدایت بن شکرالله اعوری، تا: ۲۰ صفر ۱۰۷۵ق، جا: اصفهان، به دستور ابدال بیگ ایشیک آقاسی باشی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با شش صفحه تذهیب؛ کاغذ: ترمه، ۳۹۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۳/۲×۳۸سم [ف: ۳ - ۵۵۳]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۴
آغاز: برابر ۲ و ۳
جلد دوم و سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق، دارای دو سرلوح؛ ۲۷۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۴۹]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۹۳
بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹/۷×۳۲/۵سم [رایانه]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۵۵
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
جلد دوم و سوم؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد صالح مشهدی، تا: ۱۲ ربیع الاول۱۰۸۰ق، جا: مشهد رضوی؛ مجدول، با سرلوح مذهب، ضمیمه: میان دو جلد سؤال و جوابی از میر باقر علوی به میرزا جلال آمده است (۲۳۹ر-۲۴۰ر)، آغاز ضمیمه: «باسمه سبحانه. میر باقر علوی علیهما علیه اعدی عدوه نفسه التی بین فخذیه [کذا: جنبیه] در ریاضت نفس سرکش طریقه حق است را حق می‌داند وسر سبزی خرم گیاه»، انجام ضمیمه: «از عالم اتحاد آن چه شرط بلاغ بود به جای آورد معذور فرمایند و بر جلال نزنند. عزیز من جواب است این نه جنگ است»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۳۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۳۴
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۱۲۱]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۱۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** که باقی بود از ثناگستران ×× همی در جهان نام نام آوران
خط: نستعلیق، کا: عبدالعزیز بن ملا مهدی، تا: ۸ رمضان ۱۰۸۱ق؛ مجدول، مصحح، رکابه‌دار؛ تملک: نظام موسی طبیب بن میرزا محمد مهدی طبیب قزوینی در رمضان ۱۲۹۴ق در خراسان، فرزند وی محمد مهدی طبیب در رمضان ۱۲۹۶ق، محمد امین بن حاج فرج الله بن حاج محمد امین، هبه نسخه به محمد حسین در ۱۱۷۰ق، یادداشت دخول نسخه در ورثه میرزا موی طبیب نظام قزوینی در شوال ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۵۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۸]

۵۲. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۴۶

آغاز: برابر ۱ و ۲؛ **انجام:** در صحیفه اول و از اوان جلوس همیون که مسند جهان آرائی ممالك فسیح المسالك ایران ... زیب و زینت پذیرفته الی غایت که ستین هجری بخمس و عشرین و الف رسیده و یکقرن سعادت اقتران از ایام فرماندهی درین اوراق که یکجلد از صحیفه ثانی است در رشته تحریر کشیده و رقم اختتام پذیرفت ... انشاءالله تعالی از آغاز قرن دوم جلوس همایون ... مجلدی علیحده ترتیب داده خاتمه کتاب را که در صدر صحیفه ایما رفته بآن مجلد انضمام دهد ...

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق عالی، کا: هدایت الله ابن شکرالله ایموری، تا: ۱۰۸۳ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب مرصع؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: چرم مشکی، ۸۴۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۶/۸سم [ف: ۵ – ۲۸۱]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** پذیرای فرمان شو این نامه را ×× مکن گرم ازعیب هر کامه را

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: بهرام بن سهراب، تا: ۱۰۸۵ق؛ جلد: مذهب، ۳۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۴ – ۵۵]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۶

جلد اول و سوم؛ خط: نستعلیق، کا: خلیل الله نودهی جنابدی، تا: ۱۰۸۷ق؛ با یادداشتی از امیر محمد علی خان مختاری در شیراز به تاریخ ۱۲۶۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲۷ – ۶]

۵۵. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۷/۱

جلد اول؛ کا: خلیل الله جنابدی، تا: ۱۰۸۷ق [نشریه: ۳ – ۱۲۲]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۸۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** همی در جهان نام نام آوران.

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد علی، تا: ۱۰۸۷ق؛ ۵۱۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۱۷ – ۱۳۵]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۹

آغاز: بسمله مکامله (کذا فن المتن = مکالمه) نواب جنت مکان؛ **انجام:** در اصطلاح آن کوشند و چشم عیب بین از آن پوشند «از مکالمه نواب جنت مکان شاه طهماسب با ایلچیان روم» تا «تا فقره‌ای چند درختم کتاب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ ۲۹۹گ، ۲۵ سطر (۱۵/۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۴ – ۳۳۸]

۵۸. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۳۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ای بسا آرزو که خاك شده – این مطلع نیز از منظومات کمترین مناسب حال بود. صد و عده کرد یار و یکی را وفا نکرد – بر من چه جور بود که آن بیوفا نکرد – امید که این شنگرف نامه اقبال از اغراض بوالفضولانه ارباب حقد و حسد دور بوده ... پایان موجود در این نسخه: همچنانچه در نسخه عالم آرای عباسی در محل خود اشعار رفته مرتبه وزارت اعظم و لقب ارجمند اعتماد الدوله یافته تا مدت بیست سال در کمال استقلال بامر خطیر وزارت پرداخته ...

در این نسخه علاوه بر صحیفه دوم از تاریخ عالم آرای عباسی نسخه دیگری است که شامل شرح احوال و وقایع روزگار شاه صفی صفوی بوده و به دستور و فرمایش اردشیر میرزا ملقب به رکن الدوله به تاریخ ۱۲۸۰ق سمت تحریر یافته و به این تاریخ عالم آرای عباسی الحاق گردیده چنانکه جنس کاغذ و شیوه خط هم با اصل کتاب تفاوت دارد و از صفحه ۶۰۳ شروع و در صفحه ۶۹۶ پایان یافته و مطالب این تاریخ در خاتمه ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد ابراهیم، تا: ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با دو سرلوح مذهب؛ با یادداشتی بدین مضمون «هو الله تعالی شانه. جلد دویم عالم آرای عباسی است از تألیفات اسکندر بیك منشی در مازندران بهشت نشان برسم هدیه و پیشکش از مقرب الخاقان عباس خان قاجار قوانلو برادر رضاخان قاجار بما رسید و داخل کتابخانه سرکاری شد فی شهر رجب المرجب سنه ۱۲۶۲ سجع مهر رکن الدوله»؛ تملك: مهدعلیا؛ جلد: چرم لاکی، ۶۹۷ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۳/۲×۳۷سم [ف: ۵ – ۷۳۹]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۶

آغاز: ... سخن مرغی است کاندر پریشانی ×× فروبارد ازو تاج کیانی؛ **انجام:** و چشم عیب بین از آن پوشند و السلام و الاکرام.

دو جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج آبی، ۶۱۷گ، ۲۱۲ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵ – ۱۰۹]

۶۰. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۳۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ای بسا آرزو که خاك شده – این مطلع نیز از منظومات کمترین مناسب حال بود. صد و عده کرد یار و یکی را وفا نکرد – بر من چه جور بود که آن بیوفا نکرد – امید که این شنگرف نامه اقبال از اغراض بوالفضولانه ارباب حقد و حسد دور بوده ... پایان موجود: همچنانچه در نسخه عالم آرای عباسی در محل خود اشعار رفته مرتبه وزارت اعظم و لقب ارجمند اعتماد الدوله یافته تا مدت بیست سال در کمال استقلال بامر خطیر وزارت پرداخته ...

جلد دوم؛ خط: نستعلیق عالی،کا: محمد ابراهیم، تا: ۱۰۹۵ق؛ مجدول، با یك سرلوح؛ تملك: مصطفی قلی زنگنه به سال ۱۲۰۹؛ مهر: «المتوکل علی الله انعنی مصطفی قلی زنگنه»، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرم زیتونی مذهب، ۸۷۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۲۴/۸سم [ف: ۵ – ۲۷۵]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۶

آغاز: برابر۲ **انجام:** پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن گرم در عیب هنگامه را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۹گ، ۳۰ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۴×۳۶سم [ف: ۵ – ۳۶۰]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۳۷

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن کردم

در عیب هنگامه را

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن، تا: ربیع الاول ۱۰۹۵ق؛ تملک: علی اکبر حسینی فراهانی در ۱۳۰۹ با مهر «قلی محمد بن محمد شفیع ۱۱۱۲»؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۸گ، ۲۵ سطر (۱۴/۲×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۶۹]

۶۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۷۳

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۰۹۹ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۸۸]

۶۴. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۷/۲

جلد دوم؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق [نشریه: ۳ – ۱۲۲]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۰۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ محشی به خط سپهر کاشانی؛ تملک: میرزا سید محمود بن میرزا نصرالله سر رشته دار وظایف به سال ۱۳۳۶ق با مهر «مشیر افخم وزیر تألیفات» (بیضی)، محمد شفیع نوری به سال ۱۲۶۸ق با مهر «الواثق بالله الغنی عبده محمد شفیع» (مربع)؛ مهر: «عبده الراجی محمد مؤمن» (بیضی)، «یا هادی المضلین» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۲۸ – ۲۱۷]

۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۴۱

از سر گذشت سلطان خواجه علی است تا مقاله دهم در شکفتگی و تعارف عالم و طبقات وسایر صفات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۱۰ – ۱۶۱۲]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۲۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** پذیرای خوبی شو این نامه را×× مکن گرم از عیب هنگامه را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح مذهب، رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرائی؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۸۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۳۰ – ۲۱]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۱۸

جلد اول یا صحیفه اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج حنایی، ۲۱۹گ، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۴۸]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** فی تاریخ این فرخنده منصب که چون جان درتن ایران در آمدند

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۳۸۷گ، ۲۳ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۴–۳۲۸]

۷۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۹۵

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، کا: شرف الدین بن سلطانحسن (بیدکلی)، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ تملک: سید محمد سعید طباطبائی؛ مهر: سعید ناصر لشکر؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲ – ۵۶۲]

۷۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۲گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۹]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۴

آغاز: ... نصفت و بختیاری سمی بن عم اخر الزمان غلام باخلاص شاه مردان که از فوز عقیدت؛ **انجام:** اجداد عالیمکان بوجود شریفش

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شاید قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۴۷گ، ۱۸ سطر (۱۴/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴ – ۲۱۳]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** از مضامینش محظوظ و از ... مبتهج و مسرور گردند

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: بخارایی، ۱۷۵گ، ۲۰ سطر (۱۶×۲۷)، اندازه: ۲۴×۳۷/۵سم [ف: ۴ – ۷۱]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۸۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بر سبیل ترجمان رقم شده محصلان گماشتند که بوصول رسانند و آن وجوه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۰۸گ، ۱۷ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲ – ۵۳۷]

۷۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷۰

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۳۳۴گ، ۱۷ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵–۳۱۱]

۷۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۵۸

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۹ – ۵۱]

۷۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۵۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** گویا بر ضمیر منیرش پرتو ظهور می‌اندازد و منهیان گماشته اند.

از آغاز تا مقاله دهم از صحیفه اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده علیجان» (بیضی)؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [ف: ۴ – ۱۸۸۰]

۷۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** برابر

جلد سوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ابراهیم خزری، تا: جمادی الثانی ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۵۴گ، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱ – ۳۰۲]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۴۳/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۹۶]

۷۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۸

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد ابراهیم بن ابوالحسن، تا: جمادی الاول ۱۱۰۹ق، جا: نیشابور؛ ۴۶۸گ، ۱۸ سطر (۲۴×۳۶/۵) [ف:۱۲]

۸۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۶۹

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: مظفر، تا: چهارشنبه ۱۸ جمادی الثانی ۱۱۰۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: روغنی مشکی مذهب، ۴۰۸گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۵ - ۳۱۱]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۶۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** عقد مجالست دست داده ابد الدهر به نیکی از آن کام گیرد که باقی بود از ثنا گستران ×× همی در جهان نام نام آوران

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۱۰ق، جا: مشهد رضوی؛ کاتب عبارات کتاب را اصلاح و بواقی را به شکل نویی حسب الاشارة حاجی جمشید بیگ اختصار نموده (بنا بر یادداشت او در پایان نسخه)؛ تملک: عبدالحسین بیات در ۲۵ بهمن ۱۳۰۶ش؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری حنایی، ۲۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۳۵]

۸۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۹۹ت

خط: نستعلیق، کا: عبد الواحد بن مولانا عرب مرودشتی، تا: دوشنبه ۲۴ رجب ۱۱۱۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ۶۸۲ص، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۴]

۸۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۹۶

آغاز: و روز دیگر مرشد قلی خان استرضای خاطر ایشان جست ازهمه جهت مطمئن گردانید؛ **انجام:** امید ازکرم سخن سنجان آنگه اگر برین مطلع گردند بقلم اصلاح

خط: نستعلیق، کا: میر محمد قاسم بن میر تیمور دادیانه، تا: چهارشنبه ۵ شعبان ۱۱۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۲]

۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۳-۴/۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اگر به سهو وخطایی مطلع گردند در اصلاح آن کوشند وچشم عیب از آن پوشند. بیت: پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن گرم درعیب هنگامه را

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمدرضا بن محمد هاشم هرمنجردی، تا: ۱۱۱۵ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ ۵۸۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۸۶۹]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۹۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** ذکر احوال سعادت منوال سلطانعلی پادشاه بن سلطان حیدر ... به صرصر اجل از پای در آمده در سلطان آباد قراباغ

منتخب از تاریخ عالم آرای عباسی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۱۱۸ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن، ۱۰ص (۵۱۳-۵۲۲)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۱]

۸۶. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۳۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** پایان فقره ای چند از ختم کتاب بتوفیق رب الارباب لله و الحمد و المنه که این جلد نسخه کتاب عالم آرا که عبارت است از صحیفه ثانی است ... صورت تتمیق و تسوید یافته رقم اختتام پذیرفت ... قد وقع الفراغ من تسوید هذا النسخه لسنه ثمان و عشرین و مائه بعد الالف من الهجرة النبویه ...

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ مجدول، با سه (۳) سرلوح مذهب به شیوه کار اصفهان؛ مهر: ناصرالدینشاه قاجار؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: چرم مذهب، ۷۱۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۴×۳۹سم [ف: ۵ - ۲۸۳]

۸۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰ـ ب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه پایان صفر ۱۱۳۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۹گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۱ - ۷۲]

۸۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۶۴۱

آغاز: به وسیله او رایت خودکامی برافرازند چون هراسان رفته بودند به مطلب خود فایز نگشتند ودرجنگ اول به حمله اول گرفتار آمدند؛ **انجام:** برابر

جلد دوم وسوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن میر محمد علی حسینی، تا: ۶ محرم ۱۱۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۷]

۸۹. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۴۷

آغاز: آغاز متن: بسمله و به ثقتی. ذکر ولادت با سعادت کلب استان خیر البشر غلام خاص علی بن ابیطالب شاه عباس الحسینی و شرح زایچه طالع فرخنده مطالع و نسب شریف آن گزیده حسب و ظهور خوارق عادت درباره آن کروبی منزلت ... الی آخر. آغاز حاشیه: گفتار در قضایائی که در سنه سبع و سبعین و تسعمائه واقع شده لشکر کشیدن شاه دین پناه شاه طهماسب بگر مسیر است ... الی آخر؛ **انجام:** در روز دوشنبه بیست و هشتم ماه مزبور رستم محمدخان متوجه خراسان شد در شنبه غره محرم الحرام سنه یکهزار و بیست و هفت که آفتاب در هشتم درجه و چهل و پنجم دقیقه جدی بود جنگ و جدال فیما بین حسین خان بیگلربیگی لرستان و قاسم سلطان ایمانلو و قایش پاشا و میر عمر و محمود بیک بر سر قلعه گلر چنلک رخ نمود.

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی، تا: با تاریخ ۱۱۵۱ق؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ این نسخه در سال‌های ۱۱۵۱-۱۱۶۰ در کتابخانه سلطنتی سلاطین صفویه بوده سپس به سال‌های ۱۲۸۲ و ۱۳۲۲ به ترتیب از عرض کتابخانه قاجاریه گذشته؛ کاغذ: سمرقندی، ۹۱۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۵ - ۲۸۵]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** همی در جهان نام نام اوران ... احقر العباد فیض خان

خط: نسخ، کا: فیض خان، تا: ۱۱۸۱ق [الفبائی: - ۴۰۰]

۹۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۱۷

جلد اول؛ خط: نستعلیق هندی، کا: گنجهاری، تا: ۱۱۸۶ق، جا: عظیم آباد؛ ۲۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴ – ۲۴۸]

۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بآن مجلد انضمام دهد یفضل الله ما یشاء و یحکم ما یرید قد اتفق.

جلد دوم؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۴۱۰گ، ۲۰ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۳ – ۳۳۸]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۹۶

آغاز: ذکرش زبان سوسن را بر سر تاج اعتبار نموده، خواب بلابان را از دیده بیدار بشوق؛ **انجام:** بنا بر التماس آن مجتهر ... اصفهان د و رقم اشرف باسم رستم خان صادر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۹۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲

آغاز: ... اما بعد راقم این مقالات و محرر اینحالات که در زمره کمترین غلامان

جلد اول؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۳گ، ۱۸–۲۰ سطر (۱۴×۲۶/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۱ – ۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۱]

۹۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۹۵

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۳۳۱گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۲۵۱]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن گرم در عیب هنگامه را

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: روغنی بوم تریاکی، مذهب، ۳۸۷گ، ۲۲ سطر (۱۱×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۴ – ۲۷۰]

۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خاتمه کتاب را که در صدر دفتر ایمائی شده بآن مجلد انضمام دهد یعفل الله ما یشاعو یحکم ما یرید، خداوند از لطف بیکرانت بده جا در حریم آستانت.آخر نسخه: تمت بعون الله تعالی – شب بخت سیاهم روز گردان ×× بدین مقصد دلم فیروز گردان

جلد دوم؛ خط: نستعلیق ریز، کا: عبدالجواد مشهدی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۷۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۳]

۹۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۵ ـ ج

آغاز: بسمله بعد از حمد و سپاس وافر تر از آسمان و زمین (صفحه ۹۱۹ عالم آرا)؛ **انجام:** و دست بشمشیر او گرفته

از سال یکم قرن دوم پادشاهی عباس صفوی (ئیلان ئیل ۱۰۲۶) است تا کشته شدن طالخان وزیر و آغور لو خان ایشیک آقاسی باشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش؛ جلد: تیماج، ۲۱۸گ، ۱۶سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۷۳]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۷۶

آغاز: می‌نموده باشد چون از جانب همایون با عهدنامه داده شد ... دیگر آمدن ایلچیان از اطراف و اکناف به درگاه (برابر ص۶۶۱ چاپ سنگی تهران)؛ **انجام:** همراه و ایشان خروج نمودن و درین حال قاضی خان به رحمت الهی را جان داد و در سال بیست و هشتم را به عالم بقا پیوست و الله اعلم بصواب

جلد سوم، از وسط حوادث سال ۱۰۲۷ق تا پایان کتاب. پیش از صفحه انجامه هم چند برگ افتاده است (بین ۲۱۷و ۲۱۸)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۰۲ق، جا: لاهور؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۲۱۶گ (۳ر–۲۱۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۳۵]

۱۰۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۶۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بیت: پذیرای خوبی شو این نامه را ×× مکن گرم در عیب هنگامه را والسلام

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن غلامعلی، تا: جمعه ۶ جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: مقوایی، ۵۳۹گ، ۲۱ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲ – ۴۷۹]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۷۶]

۱۰۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۴۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

دوره کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سلیم بن میرزا بابا اوشتبینی، تا: چهارشنبه ۱۶ صفر ۱۲۶۰ق، جا: اوشتبین از قراء دزمار از محال قراجه داغ؛ مصحح، با فواید و مطالب متفرقه بسیار که برخی از آنها چنین است: اسامی و نسب ملوک لار، در تاریخ سلطنت سلاطین روزگار فانی از سلاطین گورکانی و صفویه و پادشاهان افغان و آل عثمان و افشاریه و قاجاریه (اسامی پادشاهان، تاریخ جلوس و مدت سلطنت آنان ذکر شده است)، شرح حال مختصر ده تن از اهل فرس که هر کدام در فنی سر آمد بودند: فریدون بن کیقباد بن جمشید، اسکندر، نوشیروان بن قباد، بهرام بن یزد، رستم زال، جاماست منجم، بوذرجمهر وزیر، خسرو پرویز، فرهاد کوهکن و مانی نقاش، – سواد فرمان شاه ایران به رضا قلی میرزا نایب السلطنه، – سواد حکم فتحنامه پیشاور به نصرالله میرزا، – سواد رقم شاه طهماسب که به ممالک هندوستان مقرر داشته به تاریخ رجب ۹۷۶؛ یادداشت مطالعه محسن بن علی قلی قاجار کرمانی که در قصبه اسکو این نسخه را از شیخ الاسلام امانت گرفته و به تاریخ ۲۷ شوال ۱۳۰۶ چند کلمه به جهت یادگار در نسخه قلمی کرده است؛ تملک: محمد طاهر در ۵ رمضان ۱۳۷۴، سید احمد عباسی بن سید حسین بن میر عباس بن میر طاهر در ۲۵

محرم ۱۳۶۳، یادداشت امانت گرفتن مهدی قلی بن علی قلی کرمانی تبریزی این نسخه را از شیخ الاسلام در قصبه اسکو به تاریخ ذیقعده ۱۳۰۶؛ واقف: هادی اسکویی حائری، شوال ۱۳۷۲؛ ۶۴۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۵]

۱۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱-۱/۵۱

آغاز: بسمله و به نستعین. وقایع و حالات قرن دویم از جلوس سعادت مأنوس عباسیه ... بعد از حمد و سپاس خالق آسمان و زمین و ستایش و نیایش داد ار جهان آفرین؛ **انجام:** از طریق هندوستان عطف عنان بجانب رکاب نیران نمودند و دو زنجیر فیل و اموال و اسباب و امتعه بسیار بدست آورده و مراجعت فرمودند و مژده این فتح مبین و فرار نمودن این طایفه.

جلد سوم از وقایع قرن دوم ازجلوس عباسیه تا شرح آمدن هندوستان؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: انجام؛ حواشی به خط حسین بن علی خراسانی رجب ۱۲۹۶ و مرتضی قلی افشار ۱۲۹۹؛ جلد: مقوا آبی، ۳۰۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۸۶۹]

۱۰۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۰۵

خط: نسخ، کا: محمد باقر خوانساری، تا: ۱۲۸۰ق، جا: همدان، برای اردشیر میرزای رکن الدوله؛ مجدول، این نسخه ذیل است و ساخته برای «بعضی از اعزه خلان الوفاء» (ص الف چاپ سهیلی خوانساری). نسخه دیگری از این ذیل را درن (۳۰۳) نشان داده است. نسخه ش ۲۶۳۷ لیدن (۲۳۰/۵) هم باید همین باشد و گویا نسخه مونیخ هم (۳۱ اومر). نام آن گویا «خلاصة السیر» باشد و فصل‌هایی در این نسخه‌ها هست درباره خود مؤلف و خاندان مرتضی قلی خان زیاد اوغلی فرمانروای گنجه که با یاری او اسکندر منشی این کتاب را نگاشته و درباره شهر گنجه، نسخه مونیخ تاریخ شاه صفی است از جلوس او و در ۲۴ ذی حجة ۱۰۳۷ (؟) تا جلوس شاه عباس دوم در ۱۶ صفر ۱۰۵۲ با این آغاز «ستایش و نیایش رحیمی را سزا است» و نسخه درن تاریخ شاه صفی است از ۱۰۳۸ و جلوس عباس دوم در ۱۶ صفر ۱۰۵۲ و آغاز آن مانند چاپ شده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۳سم [ف: ۳ - ۵۵۲]

۱۰۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲۱

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۱ رمضان ۱۲۸۳ق؛ ۴۹۱گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۲۷]

۱۰۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۸۷ق؛ ۲۲۸گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۲۱]

۱۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** یا رب این آرزوی من چه خوش است

خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد باقر الشریف، تا: ۱۲۸۹ق، جا: کرمان؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۱۷گ، ۲۹ سطر (۱۳/۵×۲۸)، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۴ - ۳۳۳]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۸۸

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** برابر

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ رجب ۱۲۹۴ق؛ مجدول؛ ۱۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۲۵ - ۱۸۸]

۱۰۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۴۲-۳۴۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۲۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۷]

۱۰۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۰

کا: محمد نبی «آقا بن محمد علی»، تا: ۱۳۰۲ق [ف: - ۱۸۶]

۱۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۹۱- ۳۷۸۹عکس

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بلکه از خلوص پاک اعتقادی کلب آستان آن حضرت می‌شمارد بطریق رموز بی التزام تعین عبارت و سلامت الفاظ ...

نسخه اصل: لنینگراد CCCII. با خلاصة السیر محمد طاهر وحید به نام اعتماد الدوله سلطان العلماء خلیفه سلطان (برگ ۱۲۸ عکس) که مانند خاتمه آن است و پس از آن آمده است (از برگ ۱۳۰ عکس تاپایان آن). میکلیخوما کلایا (ش ۳۳۹ و ۳۴۸) نوشته است که در این نسخه عالم آرا و ذیل آن آمده است، در نشریه (۱۱۹/۸) هم یاد شده است که در آن خلاصة السیر و عباس نامه است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۹]

۱۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۷۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۰۵گ، اندازه: ۱۸×۲۸/۸سم [رایانه]

۱۱۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۱۷

آغاز: کامکار کام بخش کامران عنوان صحیفه خلافت و عالم آرای آرایش ایران

حالات شاه عباس را از سال ۹۹۶ تا آخر جلد اول از صحیفه ثانی شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ در صفحه آخر نسخه چنین نوشته شده: «حاج فتح الله بن آخوند ملامحمد جعفر مدرس چورسی بن محمد آقا کوفی مشهور به جالینوس زمان طبیب ولد حاجی فتح الله کوفی مشهور به حاجی نایب نادر شاهی بن عالیقدر احمد خان بیک سلطان توپخانه مبارکه نادر شاهی افشار بن سهراب خان بیک بن گدا علی الکوفی المظاهری الاسدی چورسی سلطان توپخانه مبارکه شاه عباس صفوی، تاریخ وفات گدا علی بیک هزار و شصت و یک، قبر شریف او در مسجد سرخ چورس در میان محراب است»؛ ۲۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۲]

۱۱۳. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۵۴

آغاز: بحوالی عراق می‌رسید و به جهت هر گونه مشاغل عظیمه که؛ **انجام:** عنقریب در محل خود سمت کند ارش [؟] خواهد یافت و داستانی

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح؛ مهر: «مرا که مهر علی نقش در دل و جان است

غلام درگه او مرتضی قلی خان» (مستطیل)؛ ۳۳۰گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: - ۱۴۱]

۱۱۴. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۴۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** که باقی بود از ثنا گستران ×× همی در جهان نام نام آوران

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: بخارایی، ۲۷۰ص، ۲۷ سطر (۱۵×۲۲/۹)، اندازه: ۱۲×۳۳/۵سم [ف: - ۱۷۶]

۱۱۵. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۳۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** پایان فقره چند در ختم کتاب لله الحمد و المنة که این جلد نسخه عالم آرا ... صورت تسوید یافته رقم اختصاص پذیرفته ... امید که این شگرف نامه اقبال از اعراض بو الفضولانه ارباب حقد و حسد دور بوده ... و السلام و الاکرام ... تمت تمام.

سه صحیفه در یک مجلد شامل شرح احوال مفصلی از نسب و نیاکان سلسله صفویه، وقایع و حوادث سی سال اول سلطنت شاه عباس کبیر، ذکر وقایع قرن دوم سلطنت آن سلطان است که از سال ۱۰۲۵ شروع و به مرگ وی در سال ۱۰۳۸ق ختم می‌گردد و نیز در بخشی از صحیفه سوم احوال عده‌ای از مشاهیر عرفا و علما و خوشنویسان و نقاشان آن زمان مشروح است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سه سرلوح مذهب مرصع، مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روغنی مذهب، ۱۴۰۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۵ - ۲۶۷]

۱۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1348؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹۳گ، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۱]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۳-ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVI 139؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۹]

۱۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۵

صحیفه دوم، حدائق وطواط ناتمام در اول تاریخ واقع شده؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۳۱۷گ،۱۹سطر،اندازه:۱۸×۳۱سم[ف:۲- ۱۵۰]

۱۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۳

آغاز: برابر۱

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۴۹]

۱۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** بلکه از خلوص پاک اعتقادی کلب آستان آن حضرت می‌شمارد بطریق رموز بی التزام تعین عبارت و سلامت الفاظ ...

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱۴گ، ۲۱ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۸۳]

۱۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۲-۳/۴۲

آغاز: از اقران ربوده باشی ببین تاز آثار پیشینیان چه باقی بود جز سخن در جهان چرا وصف این نامور بشهریار نماند به گیتی ز تو یادگار؛ **انجام:** هر دو از بیم شعله تیغ آبدار شاهنشاهی فرار نموده در میان گرجستان و گرجیان تابع برسوم میسر و سامان بسر می‌بردند باستظهار

جلد اول: دوازده مقاله مقدمه و خاتمه کتاب را دارد مقاله اول در ظهور دولت این خاندان و مقاله دوازدهم در بیان معارک و محاربات و فتوحات ایام دولت همایون اعلی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۳۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۸۶۹]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷۲

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۱صفر؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰۲گ، ۲۲ سطر (۱۳×۲۹) [ف: ۱۶ - ۹۲]

۱۲۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۷/۱

آغاز: ... آن بلده طیبه راه یافت منهیان قضا و قدر از صیاد صرصر سرعت سیر استعاره؛ **انجام:** مستدعی از درگاه حضرت ذوالجلال آن است که ... و مطالب وامانی به آسانی به حصول مقرون گرداناد بحر خیر خلقه محمد مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱/۵سم [ف مخ]

۱۲۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۰۶۱

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** او شاه قابل مستعد و عاقل و مجاهدی غازی بود ترکی و فارسی را مربوط و منشیانه می‌نوشت. اشعار عاشقانه ترکی و فارسی بسیار دارد و غرائی تخلص می‌کرد و این مقطع ترکی از اوست

جلد دوم؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «اکبر بعد محمد، علی است» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۷]

۱۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** به فرمان قهرمان طبیعت عمل نموده اصلاً در عقوبت گنه کاران و بی دولتان که جرو اعظم سپهداری ...

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد حسنخان صنیع الدوله به سال ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۲]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۵۶

آغاز: ... بود دختر خود را بحباله نکاح او؛ **انجام:** با مقربان خود در این باب مشورت نمود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن [رایانه]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۴

آغاز: روای جهان خرد و دانش یگانه گوهر دریای آفرینش؛ **انجام:** و ذهن مستقبم به مضمون این مقال

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳
آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** از هر دو طرف لشکر عظیم آراسته اسمعیل قلیخان در کمال شکوه و اقتدار ... آمد از اینجانب علیقلی خان
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: عبدالحسین عالم زاده؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

● **العالم اجزائه** / فلسفه / عربی
al-‘ālam ajzā’-u-h

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۶۴/۳۲
کا: علی بن احمد رشتی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: یزد؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲ – ۱۷۹]

● **عالم اعیان و اعراض (فائده)** / کلام و اعتقادات / عربی
‘ālam-e a‘yān va a‘rāz (fā’ede)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۶/۳۴–ف
نسخه اصل: نسخه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۵۱ق؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ – ۷۵۲]

● **عالم برزخ و مثال** / کلام و اعتقادات / عربی
‘ālam-e barzax va mesāl
کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)
رساله نسبتاً مفصلی است در عالم برزخ و مثال که مؤلف به درخواست برخی از اخلاء روحانی نگاشته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۰/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعدچون بعضی از اخلاء روحانی واخوان طریق زادالله تعالی توفیقاته خواهش نمودند که به تفصیل عالم برزخ و مثال را بنویسم؛ **انجام:** و جواب این نیز دانسته شد از اصول چه ابدان اخرویه ناشی می‌شوند از نفوس و قائم بنفوسند و همچنین مکان حشر نفوس و اشخاص مفهوم شد از کلام استاد.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ (۶۳پ–۱۳۱پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۹۲]

● **عالم خیال و مثال** / عرفان و تصوف / فارسی
‘ālam-e xīyāl va mesāl
گفتاری است عرفانی درباره عالم خیال و مثال مطلق و مقید و در پایان عباراتی به عربی آمده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۷۹/۸
آغاز: بسمله. بدانکه چون خیال مقید مثال و انموذج عالم مثال مطلق است، و این هر احدی را حاصل است، پس کسی بملاحظه این مقیده راه بمطلق تواند برد؛ **انجام:** انشاء الله من الصابرین، نقل من شحر الفصوص. تمة الرسالة بعون الملک الوهاب.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن تریاکی، ۲گ (۲۶ر–۲۸ر)، ۲۱–۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۶سم [ف: ۸ – ۸۴]

← عالم ذر > مقدمات سته
← عالم ذر > جامع الخطب

● **عالم الذر** / کلام و اعتقادات / عربی
‘ālam-ud ḏar
؟ احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱؟ قمری
ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
[رجوع کنید به ذریعه ۳۲۸/۱۵ با عنوان رسالة فی الدنیا فی علة خلق عالم الذر]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۵۱
آغاز: بسمله، الحمدلله ... و بعد فیقول العبد المسکین احمد بن؛ **انجام:** من الیل علی غیر صحه و فراغ من نعاس
خط: نسخ، کا: خراسانی عبدالله، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا [رایانه]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۳
آغاز: ان عالم الذر لیس بعالم مقدم علی هذا العالم زماناً بل هو مقدم رتبة و درجة بالنسبة الی هذا العالم؛ **انجام:** و مدار که متعودة بما تعودت به فی الدنیا مشغولة بعقائده و مدرکاته فعالم البرزخ وقت برزخی بین الدنیا و الآخرة.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳گ (۳۱پ–۳۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۲۲۲]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۳/۱۸
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۳گ (۱۸۵پ–۱۸۷پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۱۵۵]

● **عالم ذر و عالم برزخ** / کلام و اعتقادات / فارسی
‘ālam-e zar va ‘ālam-e barzax
رساله‌ای در دو «مقاله»: ۱. خلقت آدم و سایر مکونات؛ ۲. بیان عالم برزخ و ابدان.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۵/۱۱
آغاز: در بیان الم ذر و عالم برزخ؛ **انجام:** و از غیبت بشهادت و از وحدة بکثرت کرد.
کا: احمد مهندس، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۵ص (۳۹۵–۴۰۰)، ۲۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۰ – ۱۶۴]

● **العالم الروحانی** / فلسفه / عربی

al-'ālam-ur rawḥānī

رسالهای مختصر در حکمت عملی و بیان عالم روحانی که از دیدگاه حکمای یونان قدیم نگاشته و توسط مترجمین اسلامی به عربی ترجمه شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۶۳۴/۵

آغاز: رب اعن ان صاحب الکتاب کثیر التخلیط و مکتفی فی عوارض النفس بین الرأی القدیم و الرأی الحدیث و اما فی جواهرها و هو علی الرأی القدیم؛ **انجام:** لکانت النفس واحدة غیر منقسمة و لاتجزیة بتجزیة ثم فحص هذا الرجل بعد هذا من اشیاء من اصول المنطق و الاسطقسات ان میر للشیخ حاجة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۱ – ۲۸۸]

● **العالم الروحانی و الجسمانی** / فلسفه / عربی

al-'ālam-ur rawḥānī wa-l jismānī

ارسطو، ۳۸۴ – ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

رساله کوتاه فلسفی است در خصوص عالم روحانی و جسمانی که با استفاده از مطالب فلسفی به بیان موضوع پرداخته است. نسخهای از این کتاب در فهرست کتابخانه مجلس شورای اسلامی ایران (ج۱۹۱/۱۶) آمده و مؤلف آن ارسطو دانسته شده و نسخهای دیگر در فهرست کتابخانه دانشکده الهیات تهران (ص ۲۰۰) آمده و همچون نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شیخ یونانی نسبت داده شده است. البته اصل این کتاب به زبان یونانی بوده و به عربی ترجمه و تحریر شده و مترجم آن ناشناخته است.

آغاز: رب اعن أن صاحب الکتاب کثیر التخلیط و ... فی عوارض النفس بین الرأی القدیم و الرأی الحدیث و أمافی جوهرها و هو علی الرأی القدیم

[دنا ۴۱۱/۷ (۴ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم فحص هذا الرجل بعد هذا عن أشیاء من أصول المنطق و الاستقصات لم یر لشیخ إلیه [کذا] صاحبه تمت الرسالة الشیخ الیونانی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۲۳گ (۶۳پ–۶۵ر)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۴/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ – ۶۹۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۰/۲۲–ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۹۵ اوزلی (۱۴۲۲)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۵۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۳۸

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۰۷۹ق؛۲گ (۹۸پ–۱۰۰ر) [ف: ۱۶ – ۱۹۱]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۲۷

رسالة للشیخ الیونانی فی بیان العالم الروحانی و الجسمانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۴گ (۷۰پ–۷۳ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاسطقسات ان تری للشیخ الیه حاجة. تمت رسالة الشیخ الیونانی.

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۲۱۴پ–۲۱۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ – ۴۶۲]

● **عالم روحانی و جسمانی** / فلسفه / فارسی

'ālam-e rowhānī va jesmānī

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۸۳/۵–۶۲۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۱۳]

← العالم الصغیر و العالم الکبیر > التطابق بین العالم الصغیر و العالم الکبیر

● **عالم صغیر و عالم کبیر** / عرفان و تصوف / فارسی

'ālam-e saqīr va 'ālam-e kabīr

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, 'azīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

در این‌که عالم صغیر که انسان باشد نموداری است از عالم کبیر. با سربندهای «ای درویش» در پنج «فصل»: ۱. بیان عالم کبیز و عالم صغیر؛ ۲. بیان افعال خدا و افعال خلیفه خدا (انسان)؛ ۳. ملائکه عالم صغیر؛ ۴. آدم و حوا؛ ۵. نمودار جنت و دوزخ.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و الصلاة ... اما بعد چنین گوید اضعف ... از این بیچاره درخواست کردند ... بیان کنید که عالم کبیر کدام است و عالم صغیر نسخه و نمودار از عالم کبیر چون است

چاپ: این گفتار در انسان کامل او (ص۱۴۱–۱۵۳) چاپ شده

[فهرستواره منزوی ۶۴۷/۷؛ دنا ۴۱۲/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۸/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانکه خیام مشکین که من درین صحرای کافوری زده ام ای درویش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، جا: احمد نگر؛ ۵گ (۱۵۹–۱۶۴)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۵۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۵/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعضی وجود کتابی دارند، وجود کتابی خیام

مسکین ... زده ام والحمد رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۵گ (۱۰۷ر-۱۱۱ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۲سم [ف:۷-۱۶۹]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۱۶/۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانکه این خیام مشکین که زده ام
خط: نسخ، کا: حیدر علی، تا: شوال ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ مصحح ولی مغلوط؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۱۸۹پ-۱۹۵پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵ - ۵۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۳/۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** خیام مشکینی باشد چنانکه خیام مشکینی که زده ام، الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ ۵گ (۱۵۸ر-۱۶۲پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۹/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** خیام مشکین باشد چنانکه این خیام مشکین که زده ام، الحمدلله رب العالمین ... بمحمد و آله
این گفتار با دگرگونی‌هایی در ص ۱۴۲-۱۵۳ همان مجموعه چاپ شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین الطبیب الطهرانی (نجم الحکماء)، تا: ۱۳۱۴ق؛ ۳گ (۶۰ر-۶۲ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۱۶]

● **عالم صغیر و کبیر** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻālam-e saqīr va kabīr

ناصر خسرو، ۳۹۴ - ۴۸۱ قمری
nāser xosrow (1005 - 1089)

[دنا ۴۱۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۴۷/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۴/۴-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 113 (بلوشه ۱۴۹). احتمالا عالم صغیر و کبیر باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱- ۵۳۶]

← عالم علوی و عالم سفلی ﹥ سخن اهل وحدت در بیان عالم

● **عالم فنا** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻālam-e fanā

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ۱۲۱۵ق۱۳ قمری
raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafīʻ (1801 - 19c)

در شرح عالم فناء و خصوصیات آن که مؤلف آن را به درخواست بعضی دوستان با شواهدی از احادیث و روایات اهل بیت علیهم السلام نگاشته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳۵/۴
آغاز: بعد الحمد و الصلاة ... عرضه می‌دارد احقر بنده رو سیاه ... که این چند کلمه نوشته می‌شود در شرح عالم فناء و روزگاران آن؛ **انجام:** گرتو ز شراب می‌شوی مست ×× ما را ساقی رباید ازدست
خط: نستعلیق، کا: عبدالغنی حسینی تنکابنی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۰پ-۱۳ر)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۳]

← عالم کبیر و صغیر ﹥ تطبیق بین انسان صغیر و عالم کبیر

● **العالم الکبیر و الصغیر = شرح انک لجرم صغیر = اجوبة المسائل** / پاسخ پرسش‌ها / عربی
al-ʻālam-ul kabīr wa-ṣ ṣaġīr = š.-u inna-ka la-jirm-un ṣaġīr = ajwibat-ul masā'il

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

تاریخ تألیف: شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۲۵۸ق؛ محل تألیف: هور هندی در جزیره حصیوه نزدیک مسجد کوفه
جواب مسائلی است چند که بیشتر کلمات مولی امیرالمؤمنین علیه السلام است در بعضی روایات وارده از ایشان: «انک جرم صغیر و فیک انطوی العالم الاکبر».
آغاز: قال سلمه الله تعالی و منها ما قال مولانا امیرالمؤمنین (ع) [...] انک جرم صغیر و فیک انطوی العالم الاکبر. و وجه انطباق. الانسان بعالم الکبیر مع مما فیه من العرش و الکرسی و الحجاب السرادق و المجردات من المواد و المدة الربانیة ...
انجام: ثم نفخ فیه اخری فاذا هم فیه قیام ینظرون و اشرقت الارض بنور ربها و وضع الکتاب و جیء بالنبیین و الشهداء. و السلام.
[الذریعه ۳۶۰/۸: متن؛ نسخه‌های منزوی ۹۱۹/۲؛ فهرست کتب مشایخ ۳۱۱؛ دنا ۴۱۲/۷ (۲ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۲/۱۷-عکسی
آغاز و انجام: برابر؛ قد کان الفراغ من التسوید یوم السبت تاسع شهر رمضان المبارک ۱۲۵۸ق. و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً
خط: نسخ خوش، کا: عباس بن علی محمد زنوزی، تا: سه‌شنبه ۱۳ رجب ۱۲۶۵ق؛ ۱۵ص (۳۶۷-۳۸۱) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۸۸/۱۰
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۲۰۲ر-۲۰۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲]

● **عالم کبیر و صغیر = تشبیه عالم کبیر و صغیر** / فلسفه / فارسی

'ālam-e kabīr va saqīr = tašbīh-e 'ālam-e kabīr va saqīr

در این رساله بسیار مختصر، شباهت انسان را با عالم آفرینش بیان کرده چگونگی رابطه این دو را گزارش نموده است.

آغاز: اما بعد این رساله ایست در تشبیه عالم کبیر و عالم صغیر بیکدیگر، بدانکه حق سبحانه و تعالی سر را گرد آفرید مشتمل بر هفت طبقه همچه طبقات آسمان ...

انجام: و دهن از حلقوم و گلو می‌خورد.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۵۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۷۹پ–۸۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵× ۱۴سم [ف: ۲۳ – ۱۲۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱گ (۱۰۲)، ۲۴ سطر (۹×۱۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ – ۴۸۶]

● **عالم کبیر و عالم صغیر** / کلام و اعتقادات / فارسی

'ālam-e kabīr va 'ālam-e saqīr

در عالم کبیر و صغیر؛ در۲ «باب»، هر یک در چند اصل و فصل

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۸/۱

آغاز: هو الله تعالی. بداکه اول عالم کبیر یک جوهر است چنانکه اول عالم صغیر یک جوهر است؛ **انجام:** یمین و یسار بد پیش و پس نداشت خواب و خورد و دخل و خرج

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با این یادداشت: «این چند رساله را جناب قدوسی نصاب قدوة العرفاءالکاملین العارف العالم العامل آقا میرزا بزرگ زید عرفانه بخط خودشان بجهت بنده خاطی عمده عاصی کتابت فرموده اند. وفقنا الله تعالی بممارستها و کسب المعرفة منها آمین. ۱۲۷۸». سپس مرحوم لطفعلی صدرالافاضل ذیل آن نگاشته اند: «از ورثه مرحوم حکیم باشی خلف مرحوم کاتب منتقل به این فقیر گردید.»، تاریخ تملک صدر الافاضل در پایان نسخه سال ۱۲۸۹ ذکر شده؛ ۵۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۶/۵سم [ف: ۴۳ – ۲۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۴/۱۱

رساله در تشبیه عالم کبیر و عالم صغیر به یکدیگر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۲۱۱پ–۲۱۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۳۶]

● **عالم کبیر یعنی انسان** / عرفان و تصوف / عربی و فارسی

'ālam-e kabīr ya'nī ensān

رساله کوتاهی است دربیان مراتب انسانی و تطبیق آن با مراتب کائنات. مؤلف در آن، مراتب حضرت پیامبر را با استناد به جملات دعای صباح حضرت علی (ع) شرح نموده است.

خوی؛ گنجینه (موزه)؛ شماره نسخه:۳۱/۳

آغاز: حمد بی حد بی عدد و ثنای بی انتها و امد سزای یگانه‌ای است که شیرازه تالیفش اوراق کتاب وجود را در نشاه شهود انتظام داده؛ **انجام:** ولایقدر الکتاب لاحصاء مدایح آیات الله ولوا ستغرق الایام و الساعات و لاحول ولا قوة الا با الله العلی العظیم.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۱۱۰×۱۱۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

← عالمگیرنامه > مآثر عالمگیری

● **عالمگیرنامه** / تاریخ هند / فارسی

'ālamgīr-nāme

قزوینی هندی، محمد کاظم بن محمد امین، – ۱۰۹۲ قمری

qazvīnī hendī, mohammad kāzem ebn-e mohammad amīn (- 1681)

اهداء به: اورنگ زیب (۱۰۶۹–۱۱۱۸)

مؤلف در این رساله رویدادهای دهساله اول پادشاهی عالمگیر اورنگ زیب را به دستور وی به نثری آمیخته به نظم نگاشته و کتاب را به نام او کرده و تا سال ۱۰۷۸ق به پایان رسانیده است.

آغاز: جلد ۱: ای داده بعقل پرتو آگاهی – شاهان ز تو کامیاب شاهنشاهی ... اللهی، اورنگ نشینان کشور سنان را تیغ زبان ثنای ... عالمگیر است.

جلد۲: اورنگ نشینان کشور بیان را تیغ زبان به اخلاص ثنای بی همتای ...

انجام: نفس بدیع دولت این اورنگ نشین عظمت و استقلال بر روی کار باشد زین دعاها بر اجابت ملت بسیار باد

چاپ: این کتاب درکلکته هند به چاپ رسیده

[دنا ۴۱۲/۷ (۵ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۴۶۷۳/۶؛ الذریعة ۲۰۶/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۱۲۹۷/۲]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۴ ـ ب

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۳۳گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ – ۳۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۵۰۳ گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۲سم [ف: ۳ – ۵۵۳]

۳. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۸۷۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ محرم ۱۱۵۶ق؛ ۸۰۶ص، ۱۶ سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۶سم [ف: ۱۸]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۳۷-۱۳/۱۱۷

آغاز: نوازش یافت و بمسامع همایون رسیدکه میرابراهیم ولدمیر نعمان که چنانچه گذار شیافته جهت رسانیدن مبلغ شش لک رو پیه شصت هزار که شهنشاه جهان نذر حرمین شریفین؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۳۷گ، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۷۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۱۸

آغاز: بشستم و خامه برگرفتم ×× این بار گران بسر گرفتم / تا سر کنم این شگرف نامه ×× باریک شدم چو موی خامه؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ صفر ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: مقوا، ۳۰۷گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۳۶]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۶۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** سینه تارک افتخار افراخت، و بهادرخان چنانچه گزارش یافت به دفع فتنه بهادر ... معین شده ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «مهر کتبخانه سید جعفر تعلیقه دار پیرپور سنه ۱۳۱۳» (ده ضلعی)؛ جلد: شمیز، ۲۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۴۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۵۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۷سم [رایانه]

← عالم مثال ⟵ النوریة المثالیة
← عالم مثال ⟵ اشعار

● عالم المثال = کیفیة تجسد الاعمال و حقیقة البرزخ

/ کلام و اعتقادات / عربی

ʿālam-ul miṯāl = kayfīyyat-u tajassud-il aʿmāl wa ḥaqīqat-ul barzax

قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، ۶۳۴ - ۷۱۰ قمری

qotb-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e masʿūd (1237-1311)

رساله‌ای تحقیقی است در پاسخ یکی از افاضل زمان که مسائلی چند درباره عالم مثال مطرح کرده و در جواب آن علامه قطب الدین شیرازی این رساله را ساخته که حاوی اطلاعات زیادی درباره عالم مثال است.

آغاز: بسمله. و به ثقتی. اما بعد حمد الله تعالی علی آلائه المبثوثة فی ارضه و سمائه و الصلوة و السلام علی خاتم انبیائه و مشحون انبائه فان المولی الا کمل العلامة افضل المتاخرین و اکمل المتقدمین قطب الحق و الدین محمود ابن مسعود ابن مصلح الشیرازی قال: القی الی کتاب کریم من لدن حکیم علیم مشتملا علی مسائل لیس المسئول عنها با علم من السائل لکن لما کان من القضایا المتعارفة ان ما لا یدرک کله لا یترک کله رایت ان اذکر علیها ما عندی فیها و ان اسرد کلامه سر داثم انقده نقدا فنقول: قال صاحب الکتاب: بسمله. الحمد الله و سلامه علی عباده الذین اصطفی لابد لکل طالب من ان یحاذیه فی طریق طلبه شبهة یحاول حلها و ان کان علی غایة صفاء الایمان ... و قد عنت لی اسئولة کثیرة من هذا القبیل و رایت تعیین جمیعها یودی الی التطویل فاقتصرت من الجمیع علی ما هواهم فی طلب السعادة ... قد وعدنا الشرع الصادق فتوعدنا باحوال البرزخ و تجسد الاعمال (پس از طرح پرسش و دو فصل آمده) فنقول و بالله التوفیق ان العوالم اربعة عالم العقول التی لا تعلق لها بالاجسام و عالم النفوس ... و عالم الاجسام ... و عالم المثال ...

انجام: فهذا ما سنح للخاطر العلیل فی الحال و سمح به الذهن الکلیل علی سبیل الاستعجال فان وافق الصواب فقد ادرکت طلبتی و الا فلیعتذرنی اذ قدمت معذرتی و المرجو ممن حسن خیمه و سلم من الحکم ادیمه انه اذا عثر منی علی سهو ان یسترنی بذیل تجاوز و عفو فانی للخطایا لمعترف و بالقصور و العجز لمعترف زادنا الله اعترافا بالعجز و ایاک، و العجز عن درک الادراک ادراک هذا آخر الجواب و الله اعلم بالصواب

[دنا ۴۱۲/۷-۴۱۳ (۹ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۱ و ۶۸۹۸-عکس

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شرف، تا: پنج‌شنبه ۲۶ شوال ۹۸۴ق؛ ۲۳گ (۶-۲۹)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۴۳۸] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، ۳۱ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [رایانه]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۴۰

خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن۱۱[ف:- ۳۵۹]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۱/۲۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «تجسم الاعمال» آمده؛ کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۱۰۲۶ق؛ پس از آن سه بند درباره عالم مثال و تجسم اعمال بر طبق اخبار نوشته شده، و آخرین آنها از شیخ الرئیس است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۲۰۷پ-۲۱۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۳۲۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالقادر الاردوبادی، تا: ۱۰۳۴ق، جا: شیراز؛ ۱۴ص، ۲۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۴۷]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۳۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰ص (۱۳۴-۱۴۳) [ف: ۵ - ۳۱۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۳/۴

آغاز: فلنشر اشارة خفية الی احوال النفوس الانسانية بعد المفارقة ثم نشتغل باجوبة المسائل فنقول هی لایخلو عن خمسة اقسام لانه النفس اما یکون کاملة فی الحکمتین العلمية و العملية او فی العلمية دون العملية او ناقصة فيهما و الاول الکامل؛ **انجام:** فان الحجج علی طرفی النقيض فی التناسخ ضعيفة تکون لها ظلال مثالية هی صور خيالية معلقة لا فی محل علی حسب هیاتها المناسبة لها اذ ليس ما للکاملين ليتخلصوا عن الصياصی الی عالم النور و ما للمتوسطين ليصر الافلاک مظاهر.

خط: نسخ، کا: محمد مهدی واعظ کرمانی بن حسین کاتب کرمانی، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۲۴۶ق، جا: خبوشان منزل سید احمد خبوشانی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۳۶ر-۳۷پ)، ۱۳-۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۶۳۹]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۱/۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۷گ (۱۴۴ر-۱۵۰ر)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: - ۳۴۰]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۲/۱۸-عکسی

آغاز: من افادات قطب الملة و الدین علامة الشیرازی فی تحقیق عالم المثال فی جواب سائل سئل. نقول و بالله التوفیق ان العوالم اربعة: عالم العقول التی لاتعلق لها بالاجسام؛ و عالم النفوس المتعلقة بالاجسام الفلکية و الابدان الانسانية؛ و عالم الاجسام التی هی الافلاک؛ **انجام:** و نهدی بنوره فی آخرتک الی جوارالله و کرامته و امثال هذا مما یلدل علی تجسد الاعمال فی کلام الاوایل کثيرة و هذا انموذج.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۱۳۱۷ق؛ ۱۴ص (۴۳۵-۴۴۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۰]

● عالم المثال / عرفان و تصوف / عربی

ʻālam-ul miṯāl

دارابی، شاه محمد بن محمد، ۱۰۲۷؟ - ۱۱۴۷ ؟ قمری

dārābī, šāh mohammad ebn-e mohammad (1618 - 1735)

تاریخ تألیف: ۱۱۰۰ق

رساله‌ای دارای «مقدمه» و شش «فصل» و «خاتمه».

آغاز: الحمدلله الذی جعل عالم المثال مثالا من صنعته.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الامتناع فی بادی الرأی من الامور الممتنعة.

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۲۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۷۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مناسبا متخلقا باخلاق من اظهر الجمیل و ستر القبیح غفرالله لنا و لجمیع المؤمنین و المؤمنات.

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه: عبارات متفرقه در معارف و گفتاری در آداب ذکر گزیده از رساله فارسی «هدية الخير» مؤلفه بهاءالدوله شیخ حسن بن قاسم بن محمد نوربخش؛ جلد: مقوا با روکش مشمع، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۶۶]

● عالم المثال / عرفان و تصوف / عربی

ʻālam-ul miṯāl

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۹۹/۲

آغاز: فائده بدانکه عالم مثال عالمی است ... و التحقیق فی هذا المقام أن النور الحقیقی یدرک به و هو لایدرک؛ **انجام:** وفقنا الله للخروج من مضیق العلم الی فضاء العین ورزقنا الجمع بین هاتین الحسنیین.

فائده‌ای است در معنی عالم مثال و صور نورانية و ظلمانية که در ذهن منعکس می‌شوند، با شواهدی از آیات کریمه و روایات اهل بیت (ع) و ابیاتی فارسی. خطبه آغاز رساله فارسی است؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد امین بن احمد لیمانی سیاهکرودی، تا: ۱۰۷۸ق، جا: قریه جوردشت؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۱۷پ-۱۱۹ر)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۴۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۹۸

از اعتقادات علامه مجلسی و دیگران؛ کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۶]

← عالم المثال (رسالة فی تحقیق ...) ﹤ جواب مسائل شیخ علی فاضل تبتی

● عالم مثال = مثال و وجود کلی / عرفان و تصوف / فارسی

ʻālam-e mesāl = mesāl va vojūd-e kollī

درباره عالم مثال و وجود کلی، اختلاف میان فیلسوفان و صوفیان و جانبداری از دومین. بخش‌بندی نشده.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۴۵/۸

آغاز: اما بعد، اشارة علیه به شرح عالم مثال و وجود کلی و اختلاف که میان فلاسفه و صوفیه در آن افتاده، فرموده بودند ... آنکه فلاسفه انفکاک ماده از صورت، و انفکاک صورت از ماده محال شمرده اند، برای آنکه؛ **انجام:** مرا به گوش تو باید حکایت از لب خویش. و الله علی ما نقول وکیل. تمت الرسالة.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ ۳گ (۷۶ر-۷۸پ) [ف:

۳ - ۲۲۳]

● **عالم مثال** / عرفان و تصوف / فارسی

'ālam-e mesāl

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۷۰

رساله در کیفیت عالم مثال؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۹گ، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۳سم [رایانه]

● **عالم مثال** / عرفان و تصوف / فارسی

'ālam-e mesāl

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۹/۱۳

آغاز: بسمله در بیان آنکه عالم مثال خم است و خانه است و دل انسان همچو نهر است و شهر است و هر چه در عالم هست

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰-۳۳ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۷]

● **عالم محسوس و معقول** / فلسفه / فارسی

'ālam-e mahsūs va ma'qūl

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

متنی است فلسفی عرفانی که بر مشرب تعلیمیان نگاشته شده و درباره نسبت معقول و محسوس و ظاهر و باطن سخن گفته است تعابیر اهل تعلیم در آن روشن و مکرر به کار رفته است. این رساله که می‌بایست در هنگام حضور او در دربار اسماعیلیه نگاشته شده باشد همین یک نسخه آن در ایران شناخته شده و نسبت آن به خواجه همانند دیگر تألیفات اوست که بر این مشی نگاشته شده جز آن‌که چنین رساله‌ای در جایی به او نسبت داده نشده است. در ادامه آن چند فائده دیگر بر مشی تعلیمیان آمده که کاتب از خواجه دانسته که با این عبارات آغاز شده: «ظاهر و مشهور نزد جمهور اهل نظر و خرد آن است که میان معلول اول و علت اولی واسطه نیست و مذهب تعلیمیان است که صدور موجودات از باری تعالی که مبدأ اول است به توسط چیزی است که آن را در عبارت متاخران اینجماعت امرا و یا کلمه ...» و انجام آن: «پس اثبات این اعتبار را نیز که اهل تعلیم به دعوی ثبوت آن می‌فرمودند هم از حکمت و هم از شریعت شواهد یافت می‌شود»؛ و پس از آن فائده دیگری است که با علامت از فائده قبل جدا شده گرچه با متن قبلی بی ارتباط نیست و سرآغازی این‌گونه دارد: «بدان که اطلاق لفظ علت اولی در عبارات حکماء بر حق تعالی خطاست و بر امرا و معالی که مصدر موجودات است صواب بل هر وصف و تنزیه که افاضل حکماء و اهل معرفت از عقلاء حواله بر علت اولی کرده‌اند اشاره به امر او سبحانه است که رویی با عالم وحدت محض لایزالی دارد و رویی با عالم کثرت و امکان و او از آنجا که اوست از هر دو روی منزه و متعالی است چنان‌که در عبارت محققان لذاکرهم السلام آمده ما جاء فی الله فهو فینا اما مرد می‌ماند که در غلو یا تقصیر نیفتد چه مزال اقدام بسیارست و صراط مستقیم دین الله بین المقصر و الغالی از موی باریکتر و از شمشیر تیزتر است و الله یهدی الی طریق الصواب».

در دنباله نیز در چند خط به نظر فائده دیگری است که تمامت آن این است: «در علم حکمت در کتاب نفس مقرر شده است که واضح‌ترین معارف و درست‌ترین تعقلات معرفت مجردات است به خود خود را که در این باب استدلال و اکتساب را مدخلی نیست و در علم منطق در کتاب برهان مقرر شده است که علم یقینی مکتسب آن است که از علت معلول را بشناسد و هر چه نه به طریق استدلال از علت بر معلول معلوم کنند یقین مطلق نباشد و در این مقام چون سخن در معرفت علت اولی می‌رود و او را علت نیست پس به اعتراف حکیم معرفت علّت اولی یقینی نباشد و نیز آنجا که حکیم در مراتب موجودات سخن می‌گوید نزدیکترین موجود به علت اولی، عقل اول را می‌نهد که معلول اول است و لامحاله معرفت او علت اولی را از آنجا تواند بود که او معلول علت اولی است پس یقینی نباشد دیگری را از طمع یقین در این باب از کجا تواند بود پس اینجا حکیم در معرفت خدای تعالی به کلی بر خود بسته است و الحق جای حیرت و دهشت هست. و این از جمله مسایلی است که بنده را دل بر قواعد حکماء در معرفت حق قرار نمی‌گرفت».

لازم به توضیح است که تعابیر و نثر کاملاً همخوان با دیگر تألیفات خواجه نیست و نثر جدیدتر از زمان خواجه است و شاید تألیفی از یکی از تعلیمان است که به جهت سابقه و نام خواجه نصیر برای اعتبار بیشتر به او نسبت داده‌اند.

آغاز: در علوم حقیقی روشن شده است که وراء عالم محسوس عالمی دیگر هست معقول که نسبت آن عالم باین عالم چون نسبت جان با تن باشد و از ینجاست که آنرا عالم روحانی می‌گویند و این عالم را عالم عالم جسمانی. و بازاء هر محسوس در این عالم، معقولی در آن عالمست ...

انجام: این قوم را اهل شمال و اهل یمین و سابقان میخوانند و در عبارت عوام اهل دنیا و اهل آخرت و اهل خدا و در عرف خواص اهل شریعت و اهل قیامت و اهل وحدت. تمت کلمة ربک صدقا و عدلا لا مبدل لکلماته و هو السمیع العلیم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۱۶۶-۱۶۹) [سنا: ف: ۲ - ۱۴۰]

● **عالم المکنون** / کلام و اعتقادات / عربی
ʻālam-ul maknūn

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810–1871)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۶/۶
کا: این زین العابدین، تا: ۱۲۸۶ق؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۶/۴×۲۱/۶سم [رایانه]

● **عالم ملک و ملکوت و جبروت** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻālam-e molk va malakūt va jabarūt

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری
nasafī, ʻazīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

وی سه گفتار جداگانه در این زمینه دارد که در دو گفتار آنها وعده ادامه گفت و گوی خود را می‌دهد. شش تقریر از این اثر در دست است: ۱. رساله‌ای در چهار فصل که در الانسان الکامل (ص ۱۵۵–۱۶۶) چاپ شده؛ ۲. تقریر مفصل آن در ده فصل که در همان کتاب (ص ۳۴۳–۳۶۴) چاپ شده، و به نام «مبدأ اول و عالم جبروت و ...» آمده؛ ۳. رساله‌ای در سه فصل که در همان کتاب (ص ۱۶۷–۱۷۶) چاپ شده؛ ۴. تقریر دیگری از این رساله، در چهار فصل که در همان کتاب (ص ۳۶۳–۳۷۰) چاپ شده است؛ ۵. رساله‌ای در سه فصل: ۱) بیان وحدت، ۲) بیان لیلة القدر و یوم القیامه، ۳) بیان نصیحت؛ ۶. تقریر مفصل این رساله، در شش فصل که در همان کتاب (ص ۳۷۳–۳۸۸) چاپ شده. تقریر دیگری هم هست که هیچ یک از آن شش تحریر نیست، وگزیده و نامبوب است. (احمد منزوی)
بنابراین نسخه‌ها یکی نیستند و با توجه به اطلاعات مندرج باید سنجیده شود.

آغاز: رساله اول: بسمله ... اما بعد چنین گوید ... چون جلد اول این کتاب بنوشتم ... جماعت درویشان ... از این بیچاره درخواست کردند که می‌باشد که در بیان عالم ملک و ملکوت و جبروت رساله‌ای جمع کنید
رساله اول تقریر مفصل: الحمد لله ... اما بعد، چنین گوید اضعف ضعفا ... که جماعت درویشان ... از این بیچاره درخواست کردند که می‌باید که در بیان مبدأ اول و عالم جبروت و عالم ملکوت و عالم ملک رساله‌ای جمع کنید
رساله دوم: الحمد لله ... اما بعد، ای درویش! باشد که درین رساله بحث ملک و ملکوت و جبروت تمام شود و چنانکه مراد درویشان است به شرح آید.
رساله دوم تقریر مختلف: الحمد لله ... بدان ... که ملک عالم شهادت است و ملکوت عالم غیب است وجبروت عالم غیب غیب است
رساله سوم: الحمد لله ... ای درویش! باشد که درین رساله بحث ملک و ملکوت و جبروت تمام شود. فصل اول: در بیان وحدت. بدان که ملک عالم اضداد است، و ملکوت عالم ترتب
رساله سوم تقریر مختلف: الحمد لله اما بعد، بدان که عالم ملک عالم اضداد است و عالم ملکوت عالم ترتیب

انجام: رساله اول: فراغت و جمعیت در امن و صحت و کفاف و صحبت دانا است. و الحمد لله رب العالمین
رساله اول تقریر مفصل: و اگر کسی خود را راست نکرده است، دیگران را چون راست گرداند؟ ... باشد که درین رساله که می‌آید تمام کنم. و الحمد لله رب العالمین.
رساله دوم: و در بند آن باش که راحت می‌رسانی و آزار نرسانی. و الحمدلله رب العالمین
رساله دوم تقریر مختلف: کنت کنزا مخفیا ... می‌خواستم که معرفت ذات و صفات خدای و بحث ملک و ملکوت و جبروت درین رساله تمام کنم، نتوانستم کرد. باشد که درین رساله که می‌آید تمام کنم. والحمد لله رب العالمین.
رساله سوم: و آن عزیز از سر همین نظر گفته است. چو بد کردی مباش ایمن ز آفات ×× که واجب شد طبیعت را مکافات
رساله سوم تقریر مختلف: و بی شکری و ناسپاسی دل را تاریک گرداند، و تفرقه و پراکندگی آرد. والحمد لله رب العالمین.

چاپ: در کتاب الانسان الکامل، به تصحیح ماریژان موله (تهران، طهوری: ۱۳۷۹ (چاپ پنجم))
[دنا ۴۱۳/۷–۴۱۴؛ مشترک پاکستان ۱۶۹۰/۳؛ نسخه‌های منزوی ۱۴۱۶/۲: نشانی ۱۲ نسخه که یکی نیستند؛ فهرستواره منزوی ۶۴۷/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۸/۶
آغاز: برابر رساله اول؛ **انجام:** زنهار که این سخن را تجربه کن و الله اعلم و الحمدلله رب العالمین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج سبز، ۵گ (۱۶۵–۱۷۰)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۵۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۸/۷
آغاز: برابر رساله دوم؛ **انجام:** و اگر دولت داری اعتماد بران مکن که معلوم نیست که ساعتی دیگر چون باشد و اگر محنت داری همچنین (والحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج سبز، ۵گ (۱۷۰–۱۷۴)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۵۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۸/۸
آغاز: برابر رساله سوم؛ **انجام:** که واجب شد طبیعت را مکافات (والحمدلله رب العالمین و السلام علی محمد و آله و اصحابه اجمعین).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج ضربی، ۳گ (۱۷۴–۱۷۶)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۵۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۲/۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی انبیائه الفقراء عزیز بن محمد النسفی؛ **انجام:** اینجا عالم جبروت از اجمال بتفصیل آمد و از مرتبه ذات ... و جمال و صفات و اسامی خود را مشاهده کرد.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۴۶۰-۴۶۶)، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۷]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۸۱/۳

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالمطلب حسینی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳ - ۹۴۴]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۸/۶

آغاز: بسمله، حمدله، صلات ... اعزک الله فی الدارین، عالم ملک عالم اضداد است و عالم ملکوت عالم تراب است و عالم جبروت عالم وحدت است؛ **انجام:** در جمله چیزها، چنین می‌دان. این است طریق اهل حکمت و بالله التوفیق ...

نسخه در دست هیچ یک از آن ۶ تحریر نیست، گزیده و نامبوب است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۸گ (۲۹پ-۳۶پ) [ف: ۱ - ۱۷۴]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۸/۲۰

آغاز: بسمله، حمدله، عاقبه، صلات ... بدان اعزک الله فی الدارین که ملک عالم شهادت، و ملکوت عالم غیب است و جبروت عالم غیب غیب است. و خدای تعالی غیب غیب غیب است. عالم جبروت که غیب غیب است؛ **انجام:** رساله که می‌آید در این منزل چهارم سخن تمام می‌شود. تا حاضر باشی و الحمدلله رب العالمین تمام شد

هیچ یک از ۶ تقریر ذکر شده نیست؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۱۶۳پ-۱۶۷پ) [ف: ۱ - ۱۷۵]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۵/۱۵

آغاز: بسمله. اما بعد چنین گوید ... النسفی که جماعتی از درویشان درخواست کرده اند که می‌بایست در بیان عالم ملک و عالم ملکوت و جبروت و در بیان لوح وقایع و در بیان حکم قضا و قدر و در بیان وحی و الهام و خواب راست و در بیان توحید و ولایت و نبوت رساله جمع کنید؛ **انجام:** و عزلت و قناعت و صحبت دانایانست. تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ جلد: میشن سیاه، ۳گ (۱۱۱ر-۱۱۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۲سم [ف: ۷ - ۱۶۹]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۵/۱۶

آغاز: بسمله. ای درویش اگر می‌خواهی که عالم ملک و ملکوت و عالم جبروت و دوات و قلم و لوح چنانکه هست بدانی و بحقیقت بشناسی اول خود را بشناس؛ **انجام:** پیش از آنکه از تو نیاید هیچ کار. تمت.

در چهار باب و مسایل دیگر عرفانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ جلد: میشن سیاه، ۳گ (۱۱۳ر-۱۱۵پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۲سم [ف: ۷ - ۱۶۹]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۳/۱۰

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۷۶ر-۷۸ر) [ف: ۱ - ۱۷۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۴/۱۷-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... ای درویش اگر می‌خواهی عالم ملک و ملکوت ... را بدانی و دوات و لوح و قلم را چنان که هست بدانی ... اول خود را بدان؛ **انجام:** در بند آن باش تا راحتی رسانی و آزاری نرسانی

عالم ملک و ملکوت و جبروت و مسایل دیگر عرفانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲ص (۱۳۳-۱۳۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۸۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۴/۲۳-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد ... ای درویش اختلاف در میان مردم از آنست که به حقیقت چیزها نرسیده‌اند؛ **انجام:** چو بد کردی مشو ایمن ز آفات ×× که واجب شد طبیعت را مکافات

عالم ملک و ملکوت و جبروت و مسایل دیگر عرفانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳ص (۱۴۳-۱۴۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۸۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۴/۱۶-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید ... در بیان عالم ملک و ملکوت و جبروت و در بیان لوح و قلم و دوات و در بیان قضاء و قدر و بیان وحی و الهام و خواب راست؛ **انجام:** پایان: هر چیز که سبب تفرقه و اندوهست از خود بینداز و در بند آن مباش ... و جمعیت در ترک و عزلت و قناعت و صحبت داناست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳ص (۱۳۰-۱۳۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۶]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۱۶/۱۶

آغاز: ... که می‌باید در بیان عالم ملک و عالم ملکوت و عالم جبروت و در بیان لوح و قلم ... و قضا و قدر و نبوت و رسالت؛ **انجام:** و قناعت و صحبت دانا است و الحمدلله رب ...

در چهار فصل؛ خط: نسخ، کا: حیدر علی، تا: شوال ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳گ (۱۹۶ر-۱۹۸ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵ - ۵۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵/۸

آغاز: بسمله و حمد. اما بعد بدان اعزک الله فی الدارین که ملک عالم شهادت است و ملکوت عالم غیب است؛ **انجام:** میخواستم که در معرفت ذات و صفات خدای تعالی در بحث ملک و ملکوت و جبروت در این رساله تمام کنم نتوانستم کرد، باشد که

درین که میآید تمام کنیم ایدرویش هر رساله که میآید درین منزل چهارم سخن بلند میشود تا حاضر باشی و الحمدلله رب العالمین. یا فتاح.
خط: تعلیق، کا: احمد بن عبدالعلی بیک بیوک ابادی همدانی، تا: زمستان ۱۲۸۳ق [ف: ۳ – ۴۴۴]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵/۹
آغاز: بسمله و حمد. بدانکه عالم ملک عالم اضداد است و عالم ملکوت عالم ترتیب است؛ **انجام:** آنچه از مفردات ظاهر شوند از مرکبات نشوند و آنچه از مرکبات ظاهر شوند از مفردات شوند و الله اعلم. تمت الرساله.
خط: تعلیق، کا: احمد بن عبدالعلی بیک بیوک ابادی همدانی، تا: زمستان ۱۲۸۳ق؛ ۶گ (۱۰۱پ–۱۰۶ر) [ف: ۳ – ۴۴۵]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۳/۱۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... جماعت درویشان از این بیچاره درخواست کردند که میباید در بیان عالم ملک و ملکوت و جبروت؛ **انجام:** فراغت و جمعیت در ترک و عزلت و قناعت و صحبت داند و الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق زیبا، بیکا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ ۳گ (۱۶۳پ–۱۶۵ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۳/۱۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ای درویش اگر میخواهی که عالم ملک و ملکوت و جبروت را بدانی؛ **انجام:** معلوم نیست که ساعت دیگر چون باشی در بند آن باشی ... تا راحتی رسانی و آرزوی نرسانی
خط: نستعلیق زیبا، بیکا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ ۳گ (۱۶۶ر–۱۶۸پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱–۲۰]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۱۳/۲۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... جماعت درویشان میگویند که حکم قضا و قدر و ملک و ملکوت و جبروت؛ **انجام:** تا بغیر او چیز دیگر را نبیند و نشنود، ای درویش هر کجا ...
خط: نستعلیق زیبا، بیکا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوهای، ۴گ (۱۸۴پ–۱۸۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۳]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۹/۱۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... از این بیچاره درخواست نمودند که میباید در بیان عالم ملک و ملکوت و جبروت و در بیان لوح و قلم و دوات؛ **انجام:** و در صحبت دانایان است و الحمدلله رب العالمین ... فی سنه هزار و سیصد و چهارده هجری سنه ۱۳۱۴
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین الطبیب الطهرانی (نجم الحکماء)، تا: ۱۳۱۴ق، جلد: تیماج، ۲گ (۶۲پ–۶۳پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ – ۲۱۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۹/۱۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... از این بیچاره درخواست نمودند که بیان کنید عالم ملک و ملکوت و جبروت؛ **انجام:** در بند آن باش تا راحتی رسانی و آزاری نرسانی. تمت الرسالة ... محمد جواد الطبیب الملقب به نجم الحکماء فی جمادی الاخر من شهور سنه هزار و سیصد و چهارده سنه ۱۳۱۴
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین الطبیب الطهرانی (نجم الحکماء)، تا: ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۶۳پ–۶۶پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ – ۲۱۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۹/۲۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید ... عزیز بن محمد النسفی که حکم قضا و قدر و ملک و ملکوت و جبروت و دوات و لوح و قلم را بغایت نیک تقریر گردید که حکماء و علماء پسندیدند ... در این باب از سخنان اهل وحدت هم بگوئید؛ **انجام:** چو بد کردی مشو ایمن ز آفات×× که واجب شد طبیعت را مکافات
این گفتار با دگرگونیهایی در مجموعه چاپی مزبور زیر عنوان «در بیان عالم ملک و ملکوت و جبروت (رساله سوم)» (ص ۱۷۷–۱۸۳) آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسین الطبیب الطهرانی (نجم الحکماء)، تا: ۱۳۱۴ق، جا: طهران؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۷۳پ–۷۶پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ – ۲۲۰]

● عالم نمای عادل شاهی / هیئت / فارسی

ʻālam-namā-ye ʻādel-šāhī

ایاز، محمود، ق۱۰ قمری

ayāz, mahmūd (- 16c)

رساله در معرفت قبله و ذکر راه وصول به معرفت آن بر اساس جداول و ارقام میباشد. در این نسخه اثری از عنوان، نقشه و جدول به چشم نمیخورد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴۵/۲
آغاز: احمدالله الذی خلق السماوات و الارض ... اما بعد این رساله ایست مسمی به عالم نمای عادل شاهی که بعد از تالیف کتاب مفتاح السرور؛ **انجام:** بنابر این اسامی آنشهر ها در وسط دائره نوشته تا در ساختن قبله بما عند الضرورة بکار آید
خط: نسخ، بیکا، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الثانی ۱۲۷۲ق؛ بسیار مغلوط و سقیم؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۳۱گ (۱۲۰–۱۵۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۱۰]

● عالم نمای مسعودی / تاریخ هند / فارسی

ʻālam-namā-ye masʻūdī

طغرل، علی محمد، ق۱۴ قمری

toqrol, ʻalī mohammad (- 20c)

به دستور: ظل السلطان

مؤلف کتاب «جارج نامه» ملافیروز بن کاوس شیروانی زردشتی (۱۲۴۲م) که به نظم سروده را به نثر درآورده ولی مطالب و اظهار نظر زیادی بر آن افزوده است.
[دنا ۴۱۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۲۹۸/۲]

شرح و حواشی:

۱- تاریخ هندوستان؛ طغرل، علی محمد (-۱۴)

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۰۲

آغاز: بیان مجملی از آغاز نوع انسان باقوال متفاوته امم مختلفه و تجدید عمارت هندوستان اعتقاد بعضی از ارباب ادیان؛ **انجام:** انجام: فرمانفرمای کلکته صلاح دید که او را در چو نارکر برده و تا زنده است محبوس باشد و اذیت جانی باو نکند. باندازه دانش خویشتن ×× ز آغاز تا بن رساندم سخن

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۵ ذیقعده ۱۳۱۳ق؛ در صفحه ۳۲۰ و ۵۲۲ و دو صفحه آخر توضیحاتی راجع به کتاب به خط مؤلف نوشته شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰۲۷ص، ۱۹ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: - ۴۰]

● **عالم و آدم** / شعر، تاریخ جهان / فارسی

ʻālam va ādam

مولوی گیلانی، میرزا هادی، - ۱۳۳۶ قمری

mowlavī gīlānī, mīrzā hādī (- 1918)

منظومه‌ای است عارفانه در بحر سریع از میرزا هادی مولوی گیلانی ملقب به وفاعلی شاه؛ عناوین موضوعاتی که شاعر درباره آنان سروده: سبب نظم کتاب، خلقت عالم و آدم و حوا، هابیل و قابیل، حضرت نوح و طوفان، حضرت صالح و قوم ثمود و دیگر پیامبران تا حضرت محمد (ص)، خلفای راشدین و شهادت حضرت علی (ع)، دوازده امام علیهم السلام، و بعد پادشاهان از حالات هلاکو خان و تسخیر بغداد و جانشینان وی، ذکر احوال چوپانیان بر سبیل ایجاز، ایلکانیان ... طلوع شاه اسماعیل صفوی و شاهان قاجار تا رضا پهلوی.

آغاز: بلبل گویائی حق زاد من ×× مرغ سخن پرور آزاد من
انجام: بر همه شان تا دم یوم الورود ×× باد ثناها و سلام و درود
چاپ: تهران، ۱۳۱۲ش، چاپ سنگی
[دنا ۴۱۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۳۷/۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۳ تا مرداد ماه ۱۳۲۸؛ مصدر است به قصیده پیشگویی شاه نعمة الله ولی، چند ورقی در تمجید و تعریف از جماعت صوفیه منقول از ریاض السیاحه، و برگزیده مثنوی بحرالحقایق صفی علی شاه و غیره (ص ۱-۲۲)، و مذیل است به ۴۱ غزل و یک قطعه از ناظم (هادی مولوی گیلانی) که از سروده‌های اولیه شاعر می‌باشد با تخلص «وفا»، ترکیب‌بندی در هشت بند مسمی به هشت بهشت و ترکیب بند دیگری به نام «تقدیس اطوار سبعه» در هفت بند، آغاز: «ای مهین بدر فروزنده این طاق و رواق ×× وی درخشنده تر از مهر سپهر رواق»، انجام: «مولوی با تو در این قصه صفا خواهم کرد ×× منبع جودم و در وعده وفا خواهم کرد» (ص ۴۲۲-۵۵۰)؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ ۲۷۵گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۷-۳۱۸]

● **عالم و علم و معلوم** / فلسفه / عربی

ʻālim wa ʻilm wa maʻlūm

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۴/۱۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۵گ (۷۲ر-۷۶پ) [ف: ۶ - ۳۸]

● **العالم و المتعلم** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ʻālim wa-l mutiʻallim

نسفی، میمون بن محمد، ۴۱۸ - ۵۰۸ قمری

nasafī, maymūn ebn-e mohammad (1028 - 1115)

با عنوان‌های: سؤال ابی مطیع عن ابی حنیفه فی الفقه الاکبر، باب ما المشیة باب آخر فی المشیة، باب الرد علی من یکفر الذنوب (فیه بحث بین العالم و المتعلم).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۱

آغاز: بسمله. رب یسر و تمم بالخیر، اخبرنا الشیخ الامام الزاهد الاستاد سیف الحق و الدین ... النسفی؛ **انجام:** و هو کل شیء قدیر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الثانی ۷۲۲ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۹ص (۱-۳۹)، ۱۹ سطر [سنا: ف: ۲ - ۳۰۲]

● **العالم و المخلوقات** = **رسالة ارسطو الی اسکندر فی العالم و المخلوقات** / فلسفه / عربی

al-ʻālam wa-l maxlūqāt = r.-u arasṭū ilā iskandar fi-l ʻālam wa-l maxlūqāt

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

مترجم: نفیسی، عیسی بن ابراهیم، ق۳ قمری

nafīsī, ʻīsā ebn-e ebrāhīm

بحث‌های فلسفی است در عالم و کرات مختلفه و کیفیت حرکت آنها و عناصر دیگری که در جهان یافت می‌شوند و اسراری که در آنها نهفته شده است. این رساله منسوب به ارسطو است که به جهت اسکندر نوشته و عیسی بن ابراهیم نفیسی آن را

از سریانی به عربی برگردانده است.
آغاز: بسملة، قال ارسطو طالیس انی لما تفکرت دفعات کثیرة یا اسکندر! رأیت ان الفلسفة امر الهی وقنیة علی الحقیقة رفیعة لاسیما من أجل أنها وحدها ارتفعت فأدرکت علم الخلایق کلها و صرفت عنایتها ...
انجام: و آخرها و یتبعه حکم یعاقب به الخطاة و المستحقین بالشریعة و الناموس ... من الناس من یتمسک بالشریعة مبدءاً لکل امره الی آخره، و السلام، تمت ... و لله الحمد.

۱. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۴/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: آغاز جمادی الثانی ۵۵۷ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۸]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷/۲۴عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی‌کا، تا: ۶۷۷ق؛ ۱۰ص (۲۹۴-۳۰۳) [عکسی ف: ۴ - ۳۱۱]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ در فهرست (۱: ۳۲۶) با شماره ۲۸۶/۳۴ آمده؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج، ۷گ (۳۰۵ر-۳۱۱پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۴۵]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۱۱/۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۴ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۶۲پ-۶۹پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ - ۸۸]

● **العام المخصص** / اصول فقه / عربی
al-‘ām-ul muxaṣṣaṣ

بحرانی، ماجد بن هاشم، - ۱۰۲۸ قمری
bahrānī, mājed ebn-e hāšem (- 1619)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۸۶/۲
کا: محمد ابراهیم بن میر ابوطالب حسینی، بی‌تا؛ ۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۸]

● **العام المشترک** / اصول فقه / عربی
al-‘ām-ul muštarak

ملا عبدالباقی، ق ۱۰ قمری
mollā ‘abd-ol-bāqī (- 16c)
این رساله که شاید جزئی از کتابی باشد معنی عام و مشترک و نسبت بین این دو، تشریح شده و در آن ردو ایراد بسیار می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۲۶/۱۳
آغاز: اعلم أنهم قالوا ان الجزء المفرد المحمول علی الماهیة منحصر فی الجنس و الفصل و استدلوا علیه بطرق مختلفة
خط: نستعلیق دو خط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مصحح؛ ۱۵گ (۱۹۲پ-۲۰۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۳- ۱۱۹]

← العام و الخاص ← العموم و الخصوص

● **العام و الخاص** / اصول فقه / عربی
al-‘ām wa-l xāṣ

ناشناخته:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۴۳/۱۲
آغاز: مسألة فی العام و الخاص و هی مشتملة علی مقدمة و مسائل؛
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مؤلف از علمای قرن ۱۳ و از نوادگان سید محمد حسین بن محمد علی مرعشی شهرستانی است؛ ۱۸گ (۲۲۴پ-۲۴۲)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف:۲۶-۱۴۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۳/۹-طباطبائی
آغاز: اصل اختلفوا فی ان العمل بالعام قبل الفحص عن المخصص هل هو جائزام لا و قبل الخوض فی الاستدلال ... الاول ان الفحص عن المخصص هل هو من جهة القرینه؛ **انجام:** پایان اصل اول: و هذا المعنی یحصل بدون الفحص و لیس الحال کذلک فی اخبارنا و سائر ادلتنا الیوم التی قد عرض علیها الاختلافات الکثیر ... بسبب تقطیع الاخبار و نحوه هذا. پایان اصل دوم: هذا لا یجتمع مع کثره و رود هذه الاخبار بشدة التاکید فیه.
دو مسئله است از مسائل عام و خاص و هر یک با عنوان «اصل» بیان شده. نخست عمل به عام قبل الفحص عن المخصص و دوم تخصیص کتاب و سنت قطعی به ادله ظنیه (هر دو اصل ناتمام است)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳گ (۱۱۷پ-۱۲۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۲۴]
۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۴/۳
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۳ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۹۸]
۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۸/۲
آغاز: باب العام و الخاص و فیه مقامات، المقام الاول فیما یتعلق بمادة العام قد بینوا فیه مطلبین؛ **انجام:** فان فی المجموع قضا للیقین السابق بالیقین لا بالشک، فیکون ذلک خارجا من مورد الخبر الناهی من اول الامر.
مباحث عام و خاص را در چند مقام، چندین مطلب و مسئله به تفصیل مورد بحث قرار داده است که برخی از عناوین بدین قرار است: مقام ۱. فیما یتعلق بمادة العام، مقام ۲. فی انه هل للمعلومات صیغة تخصه ام لا؟، مقام ۳. اثبات العموم التفصیل فی بعض المصادیق بعینه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۰۳گ (۲۱پ-۲۲۴پ)، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۵۸]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۳۲۶/۱
آغاز: بسمله. حمدله. صلاة. قال فی المعالم خاتمة فی بناء العام

على الخاص وجه التعبير بالخاتمة قد يق (يقال) لكونه آخر مبحث العام و الخاص؛ **انجام:** كقول ان الحكم ليس معلقا على عنوان التأخر حتى يكون الاصل

رساله مختصری است در عموم و خصوص و فاقد مقدمه که در ابتدا، جمله «خاتمة فی بناء العام علی الخاص» (منقول از معالم الاصول) را شرح کرده و به ذکر یک تنبیه پرداخته آنگاه وارد مقصد اصلی شده است. نام مؤلف دانسته نشد اما (در صفحه ۶۳۵ نسخه، سطر اول) از گفته خود در «مبحث تخصيص الكتاب بخبر الواحد» یاد کرده که احتمالاً همان مقاله دوم از «المقالات الاصولية» - مذکور در همین مجموعه - است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: شیخ مرتضی ملقب به نظام الدین جیلانی، تا: ۱۳۱۱ق؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۹گ، اندازه: ۱۸/۷×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۲۶]

● **العام و الخاص و المطلق و المقید** / اصول فقه / عربی

al-ʻām wa-l xāṣ wa-l muṭlaq wa-l muqayyad

رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴ - ۱۳۱۲ قمری

raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ʻalī (1819 - 1895)

نخست برخی از مسائل مبحث عام و خاص و سپس مبحث مطلق و مفید است. بخش بزرگ مبحث عام و خاص درباره بقاء حجیت عام پس از ورود مخصص و شمول خطابات شفاهی معدودمان زمان خطاب را است. عناوین مسائل اصلی «نقد» است. در مسئله مطلق و مقید پنج «تنبیه» در آغاز و سه «تنبیه» در پایان دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۹/۳-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين ... نقد. المشهور بين اصحابنا ان العام المخصص ... باق على حجيته فى الباقى كما كان قبل التخصيص

آغاز مطلق و مفید: نقد فى المطلق و المقيد و هما من مشتركات الكتاب و السنه و الكلام فى ماهيتهما و فى اقسامها و احكامها؛ **انجام:** الثالث كلما يجرى فى العام و الخاص ... يجرى فى المطلق و المقيد لاتحاد الطريق الا فى مقدار التخصيص فانه يجوز التقييد الى الواحد بلا اشكال

خط: نسخ، کا: شیخ هادی قائنی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۶۱ص (۸۸-۱۴۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۳۱۹]

● **عبائر المعضلات و تواتر المشکلات** / لغت، علوم قرآن، شرح حدیث / فارسی

ʻabā'er-ol moʻzalāt va tavātor-ol moškelāt

یزدی، احمد بن حسن، - ۱۳۱۰ ؟ قمری

yazdī, ahmad ebn-e hasan (- 1893)

کتاب با عناوین «معضله و جواب» مشتمل است بر شرح و بیان معضلات و مشکلات برخی از آیات کریمه و احادیث شریفه و نهج البلاغه و سایر امور. تاریخ تألیف این کتاب بعد از سال ۱۳۰۶ می‌باشد.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذى اوضح لنا الآيات الباهرات و اظهر لنا الحجج و البينات.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفت گروهی در قیامت خواهند آمد که امام ایشان سوسمار باشد سعی کنید که شما آن گروه نباشید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ (ظاهراً به خط مؤلف)؛ جلد: تیماج، ۱۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۳۴۷]

● **العباب الزاخر و اللباب الفاخر** / لغت / عربی

al-ʻubāb-uz zāxir wa-l lubāb-ul fāxir

صاغانی، حسن بن محمد، ۵۷۷ - ۶۵۰ قمری

sāqānī, hasan ebn-e mohammad (1182 - 1253)

چاپ: دمشق، محقق: عبدالعزیز المیمنی، مجلة المجمع العلمی العربی، مجلد۳۵، جزء۴، ۲۱ص، ۱۳۸۰ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۷

که تا «بکم» نگاشته است، در آن چند جا «تال الصغانی مؤلف هذا الکتاب» آمده (مانند: حبط و حنقطه)؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز؛ آغاز دو سطری پیش از «اصص» افتاده و می‌رسد به «شبع»؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ ۱۹۴گ، ۲۵ سطر (۱۹×۲۸)، اندازه: ۲۵×۳۵سم [سنا: ف: ۱ - ۲۵۸]

● **العباب فی شرح لب اللباب فی علم الاعراب = شرح نقره کار** / نحو / عربی

al-ʻubāb fī š.-i lub-il lubāb fī ʻilm-il iʻrāb = š.-e noqre-kār

نقره کار، عبدالله بن محمد، ۷۰۶ - ۷۷۶ قمری

noqre-kār, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1307 - 1375)

وابسته به: اللباب فی علم الاعراب؛ تاج الدین اسفراینی، محمد بن محمد (-۶۸۴)

اهدا به: فخرالدین ابوطالب بن علی بن محمد علوی

کتاب «لب الالباب فی علم الاعراب» از کتب مختصر در نحو عرب است که در شرح کتاب «کافیه» ابن حاجب پرداخته شده است و این توسط نقره‌کار به صورت مزجی شرح شده که از شروح ممتاز آن است. به گفته شارح در این شرح مجملات فصول و محکمات اصول کتاب «لب الالباب» شرح و مشکلات و مبهمات آن تبیین شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله قاشع غمام الغموم و قاصع همام الهموم ... و بعد فان لباب الالباب فى علم الاعراب لايخفى على ذوى الالباب

انه كثير الفوائد جسيم العوائد ...
انجام: بخلاف المتذكّر فانّه لايقصد الوقف و انما عرض له ما اوجب قطع كلامه من النسيان.
[دنا ۴۱۵/۷ (۱۵ نسخه)؛ الذريعة ۲۰۸/۱۵ و۴۴/۱۴؛ دارالكتب ۱۴۰/۲؛ كشف الظنون ۱۵۴۵/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۲۳/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۵۹
آغاز: فی نفس اللفظ لافی غيره بخلاف الحرف فان معناه فی غيره فالجار و المجرور؛ **انجام:** فينا بما وعدنا من توقير الاقسام الاربعه حقها فلنختم الكتاب حامدين لله تعالی و مصلين علی نبيه محمد و اله الطاهرين صلی الله عليه و عليهم اجمعين والله حسبنا و نعم المعين. و لنوثر نحن ايضا ختم الكتاب فی شرحه وافين بما وعدنا و آتين بما عهدنا و الحمدلله علی نعمائه العظام و الصلوة علی نبيه محمد و آله الكرام فارغين من تأليفه فی شهر رمضان سنة ثلث و اربعين و سبعمائه فی المشهد المقدس.
خط: نسخ، كا: مرعشی حسينی، محمد مهدی بن خانثار، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸ ورق اخير شكسته نستعليق، كاتب محمد مهدی ابن خانثار (كذا) خان الحسينی المرعشی، تاريخ و محل كتابت ۱۰۷۰ در شاهجهان آباد؛ محشی از فالی و جامی و شرح مفصل و شمس به لفظ «سلمه الله» و غيره؛ واقف: خان بابامشار، ارديبهشت ۱۳۴۶؛ ۱۷۴گ، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۲ – ۲۵۰]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، كا: عبدالجليل بن حسن، تا: ۷۹۰ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ ميرزا آقاخان صدر اعظم نوری به سال ۱۲۷۳ به خط خود نوشته كه به فرزند مكّرم نظام الملك هبه كردم؛ تملك: اعتضاد السلطنه؛ واقف: سپهسالار؛ كاغذ: حنايی، جلد: مقوايی، ۲۱۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۷۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۴ ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تركی، بی‌كا، تا: قرن ۹؛ مجدول، محشی منقول از خلاصة الافكار كه از ديگر شروح لب الالباب است و شارح آن «قوبل بابا ثلوغ» (– ۷۶۸ق) و با علامت‌های: «جمال الدين آقسرائی، شهاب الدين، شرح رضی، بابا، خلاصة الافكار، اقليد، م ح ر، س، شرح مفصل، حسن پاشا، قاضی زوزنی، العالی، شرح المفتاح للسيد» قابل ذكر اينكه از شروح لب الالباب كه در هامش نسخه بدان اشاره شده، شرح شهاب الدين است كه در كشف الظنون نامی از آن نيامده؛ تملك: محمد طرنوتی مورخ ۱۰۸۹ق كه كتاب را از استادش حاجی مصطفی افندی خريداری كرده، احمد بن عثمان الارزن الرومی مورخ رمضان ۱۱۱۷ق، عبدالباقی بن جلال الدين حسينی لواسانی مورخ رجب ۱۲۹۵ق، مصطفی بن حوحه المشتهر براد رادكل مورخ ۸۶۴ق؛ مهر: «عبدالرزاق بن جلال الدين الحسينی»؛ كاغذ: تركی بغدادی، ۱۴۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۹۶]

۴. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۳۳
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی له الكلمة العليا و الأسماء الحسنی افعاله المقتضية لاعراب وجوده لابتعب حركات و كلمه المبنی علی الصدق؛ **انجام:** ختم الكلام فی شرحه وافين ما وعدنا حامدين لله تعالی علی نعمائه التؤام و الآئه العظام و مصلين علی نبيه النبيه محمد و آله مصابيح الظلام و اصحابه الكرام ... و تفريغ الفكر اليه.
خط: نسخ، كا: ابن ملكشاه بن يحيی بن اوسط قرمانی، تا: اواسط رمضان ۸۰۲ق، جا: مصر؛ جلد: مقوا، ۲۶۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: – ۶۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: يونس بن خليل، تا: ۸۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ كاغذ: بخارايی، جلد: تيماج ترياكی، ۱۸۰گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۰۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۶۷
آغاز: أحمد الحمد هو الوصف بالجميل علی جهة التعظيم قال الامام فخرالدين الرازی قد يمدح اللؤلؤ بحسن تنكله و لطافة خلقته؛ **انجام:** وافين بما وعدنا حامدين لله تعالی علی نعمائه ... و فرغنا من تأليفه فی جمادی الاولی سنة خمس و ثلاثين و سبعمائة.
سرآغاز آن با شرح سيرافی فالی (–۷۲۱ق) هماهنگ است ولی در فهرست «العباب» دانسته شده؛ خط: نسخ، كا: محمد بن سيف الدين بن محمد بن سيف الدين بن محمد بن زين الدين علی، تا: جمادی الاول ۸۵۱ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «مشير افخم عباس قلی سپهر» (بيضی)؛ جلد: تيماج مشكی، ۳۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ – ۱۹۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۲–بهار
همان نسخه بالا [نشريه: ۵ – ۶۶۲]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، كا: محمود بن بايزيد بن موسی، تا: رجب ۸۵۷ق، جا: قريه ئكئن اماسيه؛ مصحح، محشی با نشان «۲» و جز آن؛ تملك: سليمان بن صالح بن شحاذه به سال ۱۲۲۵ق با مهر «عبده [سليمان]۱۲۲۴» (بيضی)؛ جلد: تيماج زرشكی مذهب، ۱۸۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۴۰ – ۲۷۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۳۶
آغاز: بسم ... رب أعن. اللهم صل علی سيدنا محمد أشرف الخلق و آله و صحبه و سلم، الحمدلله الذی له الكلمة العليا و الأسماء الحسنی أفعاله المقتضية لإعراب وجوده لابتعب حركات، و كلامه النبی علی الصدق و المعرب بالبيان و الحق لاباِعانة أدوات؛ تقدس عن أن بنتاوله الصفات، و تعزز عن أن يحيط به تصاريف اللغات ... و الصلاة و السلام علی رسوله محمد المصطفی لعقائل كراماته

الکافیة ... و علی آله و اصحابه معادن الصلاح و سفائن النجاح ... و بعد، فان کتاب «اللباب - فی الاعراب» لما کان کتاباً صحیحاً معانیه ... شرحته شرحاً ینحل به ألفاظه و معانیه و ینکشف ترکیباته و مبانیه، و سمیته «العباب فی شرح اللباب» بعد أن و جهت وجهی إلی تدقیقه أزمنة ... قال الأستاد المحقق المدقق الامام المدقق تاج الملة و الدین شرف الاسلام و المسلمین محمد بن محمد بن أحمد سیف الإسفراینی: بسم؛ **انجام:** و بهذا البیان تبین وجه اختصاص الجر بالاسم و اختصاص الجزم بالفعل؛ و اذ قد وفینا بما وعدنا من توفیة الاقسام الاربعه حقها فلنختم الکتاب حامدین لله تعالی و مصلین علی نبیه محمد و آله الطاهرین و هو حسبنا و نعم المعین. و لنؤثر نحن أیضاً ختم الکلام فی شرحه، وافین بما وعدنا، حامدین لله تعالی علی نعمائه التوام و آلاده العظام؛ و مصلین علی نبیه النبیه محمد و آله مصابیح الظلام و أصحابه الکرام. سائلین الله سبحانه التوفیق لإصلاحه بعد مشاورة الرویة و تفریغ الفکرة إلیه. تم کتاب «العباب فی شرح اللباب» بعون الله الملک الوهاب. قال مؤلف الکتاب رحمه الله. عبدالله بن محمد الحسینی جزاه الله بمغفرته و عفا عنه بفضل رحمته: فرغ من تألیفه فی جمادی الأولی لسنة خمس و ثلثین و سبعمائة. کتبه محمد بن أحمد حسن العسابی (؟) الامساطی (؟) الحنفی، عفا الله عنه و عن والدیه ... بتاریخ رابع شوال المبارک سنة تسع و خمسین و ثمان مائة

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن حسن عیناثی (؟) ... الحنفی، تا: ۴ شوال ۸۵۹ق؛ مصحح؛ مهر: «زین العابدین بن محمد رضا حسینی» (بیضی)؛ تملک: صفی الدین بن؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷/۲ - ۲۲]

اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۱۷

همان نسخه بالا [فهرست روضاتی: - ۵۰]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

همان نسخه بالا [نسخه پژوهی: ۱ - ۱۵۳]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الاول ۸۶۵ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۷/۶سم [ف: ۱ - ۳۶۷]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سید احمد بن حمزه، تا: ۸۷۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: سید محمد بن حسن حسینی تبریزی در سال ۱۱۳۲ با مهر «سید محمد الحسینی»، عبدالله بن عبد الله محمد قمی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۱۷۴گ، ۲۵-۲۶ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۰۹]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۶۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۸۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [مختصر ف: - ۵۰۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۴۴

آغاز: برابر

تا مبحث «ان» در قسم فعل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۲گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۸ - ۱۰۹]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۲۵۹

آغاز: بسمله. قوله بسم الله متعلق بفعل محذوف فان کل فاعل؛ **انجام:** و الله اعلم بالصواب و هذا خط مولفه عبدالله بن محمد الحسینی جزاء الله ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۲

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین والعاقبه للمتقین؛ **انجام:** اذرمیت ولکن الله رمی و لیلی المومنین منه بلاء حسنا ایاک ایاک و نستعین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

← عبادات (رساله در) ← الافق المبین

● عبادات (رساله) / فقه / فارسی

'ebādāt (r.)

استرآبادی، حسین بن محمد، ق۹ قمری

estarābādī, hoseyn ebn-e mohammad (- 15c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۹۴

آغاز: مرویست از حضرت امیرالمونین علیه السلام که حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که در هر روز؛ **انجام:** هر کس که بگوید این تسبیها او را نزد خدای تعالی رتبه ثواب ایشان باشد بلکه دو برابر و الله اعلم بالصواب تمت.

خط: نسخ، کا: خوزشاهی، غلامعلی، تا: ۱۲۳۴ق [رایانه]

● عبادات / فقه / فارسی

'ebādāt

آباده ای، محمد جعفر بن محمد صفی، - ۱۲۸۰ قمری

ābāde'ī, mohammad ja'far ebn-e mohammad safī (- 1864)

رساله مختصر فتوایی است در برخی از احکام عبادات که به اصرار برخی از شیعیان نگاشته شده و مشتمل بر کتاب الطهارة و الصلاة و الصوم و الجنابة و الحیض و الاستحاضة و النفاس و غسل المیت و التیمم و النجاسات و المطهرات می‌باشد.

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۹۶

آغاز: الحمدلله استتماماً لنعمته و الشکرلله استسلاماً لعزته و الصلاة علی من ترک فی الثقلین متمسکاً للهدایة من الکتاب و عترته؛ **انجام:** و اگر همان آلت را ثانیاً راجع نمایند بدون طهارت آن هم

صحیح باشد یا قطراتی که بر می‌گردد ضرر نداشته باشد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۵۹۵]

● **العبادات** / فقه / عربی
al-'ibādāt
خاقانی، علی بن حسین، ۱۲۵۵ – ۱۳۳۴ قمری
xāqānī, 'alī ebn-e hoseyn (1839 - 1916)
الذریعه می‌گوید این کتاب مشتمل بر طهارت، صلات، صوم و اعتکاف است لیکن نسخه جای گفتگو بعد از آنها در برگ ۷۲ر زکات و در برگ ۹۲ تا پایان ۱۰۴ حج را نیز آورده است.
[دنا ۴۱۵/۷؛ الذریعه ۲۰۸/۱۵ ش ۱۳۷۷؛ طبقات قرن ۱۴ص ۱۴۰۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۷
آغاز: بسمله، حمدله ... و بعد فیقول العبد الجانی علی بن الحسین الخاقانی انه قد التمس من جماعه ... ان احرر لهم رساله فی الطهاره و الصلاه و الصیام ... و جعلتها علی ثلاث مطالب؛ **انجام:** در باب حج: الثالثه اذا اکل الحرم او لبس ما یحرم علیه ... کما فی الصحیح المتفق علیه ظاهرا و لا مخالف فیه معتدبه اصلا و الله اعلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: هندی، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر (۱۰/۷×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۱۷]

● **عبادات** / فقه / فارسی
'ebādāt
رضوی، غیاث الدین محمد
razavī, qīyās-od-dīn mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۵۳
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** در هر رکعت از این چهار
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: – ۴۰۱]

● **عبادات** / فقه، اخلاق / فارسی
'ebādāt
نخست احکام عبادی است، سپس اسرار عرفانی و اخلاقی آنها.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۸۰
آغاز: بدانکه معتبر در تکلیف بلوغ و عقل. و دانسته می‌شود بلوغ به یکی از سه چیز خروج منی در بیداری؛ **انجام:** صوم با معرفت از اقوای مکملات نفوس نطقیه است و موجب ارتقاء ... (پس از دو برگ) که عرصه را بر نفس اماره و مسوله خود تنگ گرفته اند و اکتفاء بقدر الحاجة.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن مشکی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۵۵۴]

● **العبادات اسامی للصحیحة أو الاعم = الرسالة الاصولیة** / اصول فقه / عربی
al-'ibādāt asāmī li-ṣ-ṣaḥīḥa aw-il a'am = ar-r.-ul uṣūlīya
قزوینی، محمد حسن بن محمد معصوم، – ۱۲۴۰ قمری
qazvīnī, mohammad hasan ebn-e mohammad ma'sūm (- 1825)
تاریخ تألیف: ۱۲۰۵ق
نام‌ها و اصطلاحاتی که درباره عبادات به کار می‌روند آیا بر عبادت‌های صحیح اطلاق می‌شوند یا بر صحیح و ناصحیح، در این رساله استدلالی این مسئله بحث شده و رد و ایراد بسیار می‌کند.
آغاز: بسمله. الحمدلله علی عظیم نواله و جزیل افضاله ... و بعد، فان مسألة کون العبادات ... الذکر فی کتب الاصولیة و الفقهیة و ذلک لوضوح الامر ...
انجام: الف سلام و تحیة مصلیاً ... و الحمدلله رب العالمین
[دنا ۴۱۵/۷]

۱. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۲/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۰۵ق؛ ۱۰گ (۱۳۳پ–۱۴۲پ) [ف: ۱ – ۱۲۰]
۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۹۷/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی آله البررة الکرام صلاة دائمة مادامت اللیالی و الایام، و کتب بیمناه الداثرة ...
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ش ۲۳۲/۲ دائرة المعارف کامل شد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی،۵۱گ (۹پ–۵۹ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ – ۳۶۶]
۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹۱/۶**
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن رمضان علی لاریجانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد:تیماج،۵گ(۵۶ر–۶۰ر)،اندازه:۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۵۹]

● **عبادات الجاهل** / فقه / عربی
'ibādāt-ul jāhil
کوثر همدانی، محمد حسین بن علینقی، – ۱۳۴۸ قمری
kowsar-e hamadānī, mohammad hoseyn ebn-e 'alī-naqī (- 1930)
منظومه‌ای است با این عناوین: فی عبادات الجاهل، الحال من حیث الصحة و الفساد، بیان وقت وجوب القضاء، حکم الإشتباه فی الفهم و القطع، فی بیان حکم صورة الإشتباه و محل الاحتیاط.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۹۹

آغاز: ان القدیر بالطریق الجاهلا؛ **انجام:** طریقه و قد اصاب ما عمل.

خط: نستعلیق ممتاز، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول مذهب، دارای کمند، دارای سرلوح ظریف؛ واقف: ملک‌زاده کوثر، آبان ۱۳۲۹؛ جلد: مقوا، ۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۹۵۱]

● عبادات الجاهل و معاملاته / فقه / عربی

ʻibādāt-ul jāhil wa muʻāmilāt-u-h

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۴/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۱۳۰۱ق؛ ۹ص (۱۶۱-۱۶۹) [مختصر ف: - ۵۵۰]

● عبادات الصبی / فقه / عربی

ʻibādāt-uṣ ṣabī

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۶۲ق

بحث در عبادت‌های کودک نابالغ است که آیا شرعی یا تمرینی می‌باشد. این مسأله پس از گفتگو با صاحب «منهج الاجتهاد» در این رساله به رشته تحریر درآمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۳/۶

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... هذه وجیزة عزیزة فی أن عبادات الصبی هل هی شرعیة أو تمرینیة فقا بالأول بعض الأجلة و بالثانی جماعة؛ **انجام:** والحمد لله العالم بحقائق أحکامه و صلی الله علی مبین حلاله و حرامه.

خط: نستعلیق، کا: موسی پزشک تنکابنی (فرزند مؤلف)، تا: ۱۳۴۰ق، جا: ییلاق لمیرا، برای فرزندش میرزا علیرضا؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۵۱ر-۵۲ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۶۹]

● العبادات المالیة / فقه / عربی

al-ʻibādāt-ul mālīya

کاشف الغطاء، جعفر بن خضر، ۱۱۵۴ - ۱۲۲۸ قمری

kāšef-ol-qetā', jaʻfar ebn-e xezr (1742 - 1813)

رساله کوتاهی است در عبادتهای مالی (زکات، خمس، صدقات) و آنچه که جنبه مالی دارد مانند وقف، آزادگی غلامان، نذر، شامل چند «باب»: باب ۱. المقدمات؛ ۲. الاحکام المشترکة؛ ۳. الزکوة؛ ۴. زکوة الفطرة.

آغاز: بسمله. و به ثقتی. الحمد لله الذی افاض نور الوجود من ظلمة العدم و صلی الله علی محمد و آله سادات العجم اما بعد فهذه نبذة مما حضرنی من المسائل الشرعیة المتعلقة بالعبادات المالیة کالخمس و الصدقات الواجبات و المندوبات و ما یلحقها من الوقوف و العتق و الکفارات و النذور و باقی المبرات. کتاب العبادات المالیة و فیها ابواب ...

انجام: و لیس طلب جوایز الملوک بل عطایاهم مطلقا خصوصا ما کان من المزارع و العقارات باقسامها من السوال کما یظهر الحال والله الموفق للصواب تمت الرسالة

[دنا ۴۱۶/۷ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ ۵۵گ (۴۴پ-۹۸ر) [ف: ۶ - ۲۳۱۴]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۱۲/۳

کامل؛ خط: نسخ، کا: حسین علی بن اسحاق، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۲۴گ (۱۰۳-۱۲۷)،۲۱سطر(۹/۵×۱۴/۵)،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴-۱۴۰۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۲۶/۱-۵۶/۷۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ (۱-۳۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۳۲]

۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۱۶/۳

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ [ف: ۱ - ۴۰۴]

۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۰۰/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰گ، قطع: خشتی [ف: - ۱۲۱]

● عبادات المخالفین / فقه / عربی

ʻibādāt-ul muxālifīn

حسینی میبدی، علی بن محمد علی، - ۱۳۱۳ قمری

hoseynī meybodī, ʻalī ebn-e mohammad ʻalī (- 1896)

مؤلف، عبادت‌هایی که غیرشیعیان از فرقه‌های مسلمانان غیرشیعه انجام می‌دهند درست نمی‌داند، استدلالی است با استناد به احادیث اهل بیت علیهم السلام و اجماع شیعه در شرطیت ولایت در صحت عبادت‌ها.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذه رسالة فی بیان وجه عبادات المخالف من حیث الاتصاف بالصحة و البطلان

انجام: مع امکان حکم الأدلة الموجبة لاجراء أحکام الاسلام فی من آمن بالله تعالی و رسوله صلی الله علیه و آله ...

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۹/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۸گ (۶۶ر-۷۳پ)، اندازه:

۱۰×۱۸سم [ف: ۱ – ۳۴]

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۹/۶مشهد

همان نسخه بالا [ف: – ۱۴۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۱۶۶]

۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۵/۴مشهد

خط: نسخ خوش، کا: عبدالکریم بن محمد اسماعیل بروجردی کرمانشاهی، تا: پنج‌شنبه ۵ محرم ۱۳۰۱ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ص (۱۷۸–۲۰۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵/۵سم [ف: – ۱۵۶]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۵/۵

همان نسخه بالا [ف: ۱ – ۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۳۹/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۱۸۲]

۳. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۷/۵مشهد

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد، تا: ربیع الاول ۱۳۴۷ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: – ۱۴۰]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۷/۵

همان نسخه بالا [ف: ۱ – ۳۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۳۶/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۱۷۶]

● العبادات مع ذکر ادعیة مختارة (مختصر) / دعا / عربی

al-ʻibādāt maʻa d̲ikr-i adʻīyat-in muxtāra (mx.)

مرتضی بن محمود

mortazā ebn-e mahmūd

در یک «مقدمه» و نه «باب».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۷۸/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله علی جزیل نعمائه ... اما بعد فیقول ... مرتضی بن محمود انی لما رأیت بعض مصنفات علمائنا الامامیة ... فی بیان عبادات؛ **انجام:** فی اجر العاملین به فلنختم الکلام ... ما یقیت اللیالی و الایام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۲۰/۶سم [ف: ۶ – ۱۴۹]

● العبادات الوضعیة / اصول فقه / عربی

al-ʻibādāt-ul waḍʻīyya

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ – ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

رساله در این که آیا الفاظ عبادات برای عبادت صحیح وضع شده‌اند یا برای اعم؟ این مسأله که کمتر در کتب فقهی و اصولی بدان پرداخته شده، در رساله حاضر مورد بحث قرار گرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۷۶/۵

آغاز: بسمله، الحمدلله علی عظیم نواله و جمیل افضاله و الصلوة علی محمد و آله. و بعد، فان مسئلة کون العبادات اسامی للصحیحة او الاعم قلیلة الذکر؛ **انجام:** و قد عرفت فساده، بل وجود خلافه فی محل النزاع. هذا ما وصل الی فکری الفاتر و الحمدلله خالق النور و الظلام. و الصلوة علی محمد سید الانام.

کا: ابوالقاسم بن رمضانعلی لاریجانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۷۲–۷۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۹۳]

● عبادات و عادات / فقه / فارسی

ʻebādāt va ʻādāt

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۵۶

آغاز: اکل می‌کنند فرمودند آری هر مائده که؛ **انجام:** اللهم انی اعوذ بک من الاحتلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۱گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۱۴۸۶]

● العبادات هل هی موضوعة للاعم من الصحیح و الفاسد ام الصحیحة / اصول فقه / عربی

al-ʻibādāt hal hīya mawḍūʻat-un li-l-aʻam min-aṣ ṣaḥīḥ wa-l fāsid am-iṣ ṣaḥīḥa

مازندرانی، محمد صالح بن محمد محسن، ق۱۳ قمری

māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e mohammad mohsen (- 19c)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۱/۲

آغاز: بسمله. نحمدک یا من جعل اصول اعمالنا مشیدة بمعرفة الاحکام الفرعیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵ سطر (۷/۵×۲۰) [ف: – ۷۱۶]

● عبادة الجاهل = صحة عبادة الجاهل و عدمها / فقه / عربی

ʻibādat-ul jāhil = ṣiḥḥat-u ʻibādat-il jāhil wa ʻadam-u-hā

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ – ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

آیا فهمیدن معنی واژگان دعا و نماز واجب است یا نه؟ آیا شرط صحت عبادت فهمیدن معنی الفاظ آن است یا تلفظ نامفهوم آن از طرف آدم جاهل نیز درست است؟ آیا عبادت آدم جاهل درست است یا لقلقه لسان، بی‌اثر و باطل است؟ چند رساله در این موضوع در الذریعه (ج۱۵: ص۲۰۹-۲۱۰) معرفی شده که یکی از آنها همین رساله جای گفتگو است که در آن عبادت نافهمیده را باطل می‌شمرد. (علینقی منزوی)

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد فیقول الأذل الأقل محمد باقر ... یااخی من یقول بصحة عبادة الجاهل ان کان یقول انه مکلف بما حصل به ظنية بای وجه حصل.

انجام: لایکلف الله نفسا الا وسعها مع ان الاحتیاط حسن و احتیاط علی کل حال لو علم انه احتیاط ...

چاپ: توسط مؤسسه وحید بهبهانی به چاپ رسیده؛ تبریز، سنگی، خشتی،۶ص

[دنا ۴۱۶/۷-۴۱۸ (۵۲ نسخه)؛ الذریعة ۲۰۹/۱۵ و ۲۱۰ رقم ۱۳۸۸]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۱۷۵ق؛ ۸گ (۲۲-۲۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: - ۱۳۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۶

آغاز و انجام: برابر

کا: احمد بن ابراهیم، تا: ۱۱۷۵ و ۱۱۷۶ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج، ۵گ (۳۳پ-۳۸)، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۵۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴۲/۱۰

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد اسماعیل مدعو به ابوعلی، تا: محرم ۱۱۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۴]

۴. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محب علی بن مراد علی لاهیجانی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۴۱]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۵۴/۶

خط:نسخ،بی کا،تا: قرن ۱۳؛ ۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰۷/۲۰

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۸۱]

۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۳۵/۳ - ج

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۷۹ر-۸۲ر) [ف: - ۳۴۹]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۱۰

خط:تحریری،بی کا،تا:قرن۱۳؛۳گ،اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۶۶]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۷/۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه شیخ محیی الدین مامقانی-قم؛ خط: نسخ، کا:اسماعیل بن محمد زمان اصفهانی، تا: ۱۱۹۷-۱۲۰۰ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۴گ (۱۹۲ر-۱۹۵پ) [عکسی ف: ۱ - ۳۲۳]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۰/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۹۷-۹۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۶ - ۳۴۰]

۱۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۷

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مولف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۲۶۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن اسماعیل [شوشتری]، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج عنابی، ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۱۹/۷سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۲۳]

۱۳. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۸/۱۵

خط: نسخ، کا: میراسماعیل بن میرهادی قائنی بیرجندی، تا: ۱۲۰۳ق؛ ۶گ (۳۷۳پ-۳۷۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۷۰/۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: امر علی استرآبادی، تا: ۱۲۱۰ق، جا: کربلا؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن مذهب، ۴گ (۱۱۲-۱۱۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۲۷۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸/۱۰

همان نسخه بالا؛ ۴گ (۱۱۷پ-۱۲۰ر) [مؤید: ۳ - ۵۳۹]

۱۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۳۸/۱۱

خط: نستعلیق، کا: محمدبن عباسعلی مهاجرانی کزازی کرمانشاهی، تا: ۱۲۱۳ق؛ ۴گ (۲۲۶ر-۲۲۹ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۰۱]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۲۹/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۱۳-۱۲۱۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۲۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علینقی بن محمد علی حسینی موسوی شیرازی، تا: جمعه ۸ محرم ۱۲۱۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۴گ (۵۳-۵۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۲۷۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

همان نسخه بالا؛ ۴گ (۵۴ر-۵۷پ) [مؤید: ۱ - ۳۵۸]

۱۸. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۱۳/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالجبار بن محمد بن عبدالجبار خطی بحرانی، تا: جمعه ۱۳ ذیحجه ۱۲۱۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۲۷۵ر-۲۷۹ر)، ۲۱سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۹۳]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۰۶/۱۰

خط: نسخ تحریری، کا: جواد بن طعمه بن احمد حلی، تا: ۱۲۱۸ق، جا: حله؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج عنابی، ۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱-۲۷۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد برغانی (شهید ثالث)، تا: جمعه دهه اول محرم ۱۲۱۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱-۳۲۲]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف، تا: ۱۲۲۱ق؛ جلد: مقوا، ۵ص (۱۶۴-۱۶۹)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۵۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۱۲/۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۷]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: سید محمد مهدی بن ملا علی تبریزی طباطبائی، تا: ۱۲۲۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۱-۱۲)، ۳۳ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۵۷]

۲۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۴۲/۷

خط: نستعلیق شکسته، کا: شریف بن ابی طالب قمی، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۴گ (۱۷۳-۱۷۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۱]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن حسن بن علی، تا: ۷ ذیحجه ۱۲۲۲ق، جا: اصفهان؛ بر فراز برگ نخست تاریخ آغاز کتابت نسخه چنین آمده: «بسم الله احسن الاسماء، شرعت فی کتابة هذه الرسالة الشریفة، من نسخة التی، هی بخط الفاضل المجتهد الکامل والد السید الاستاد، السید علی الطباطبائی دام ظلهما، فی دار السلطنة اصفهان، فی السابع من شهر ذی الحجة الحرام سنة ۱۲۲۲»؛ ۴گ (۳۰۶پ-۳۰۹پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۱۱۱]

۲۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱۰

خط: نسخ، کا: احمد معلم، تا: ۱۲۲۸ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج، ۳گ (۲۰۲پ-۲۰۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۰]

۲۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۳۸/۵

خط: نسخ، کا: احمد نجل علی بن کتان نجفی، تا: سه‌شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۲۲۹ق؛ ۴گ (۱۲۳-۱۲۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۹]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن محمد مهدی رضوی، تا: ۱۲۳۲ق؛ واقف: ملك زاده کوثر؛ جلد: تیماج زرشکی، ۵ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۲۱ - ۹۵۲]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۷۵/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن آقا بابای جیلانی، تا: ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان مدرسه جدید سلطانی؛ جلد: میشن خرمایی، ۴گ (۱۶۵-۱۶۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۹۶]

۲۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۲۴۲/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ ۲۲ سطر [ف: ۵ - ۴۳۱]

۳۰. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۴۳۹/۲۲

خط: نسخ، کا: محمد صالح خوانساری و حاج قاسم بن علی اکبر، تا: یکشنبه ۱۳ شعبان ۱۲۳۴ق؛ ۳گ (۲۶۷پ-۲۶۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۱۸]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۰۸/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد هادی حسینی اصفهانی، تا: ۱۲۳۴-۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۴گ (۱۱۷-۱۲۱)، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۵]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسین، مازندرانی ساروی، تا: صفر ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۰ر-۲۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۳۳۶]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲۷/۱۹

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: اواسط محرم ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۳۴ر-۱۳۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۱۹۷]

۳۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷/۱۵

خط: نسخ، کا: محمد امیر خراسانی، تا: ۱۲۳۷ق؛ ۲گ (۱۹۵پ-۱۹۷ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۶۷]

۳۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۵۹۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۷]

۳۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳۱۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن صادق چورسی خویی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۸]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۸/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۲۰۹پ-۲۱۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۵]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن فتاح موسوی حسینی زنجانی، تا: ۱۲۴۹ق؛۴گ(۲پ-۶ر)،۲۱سطر،اندازه:۱۴×۲۰/۵سم[ف:۴ - ۲۶۳]

۳۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۱۶/۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن شیخ محمد مقصودی، تا: با تاریخ ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۷ص (۸۱-۸۷)، ۲۲ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۱۵]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۱۵-۱۰/۱۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن محمدعلی، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۷۰]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۱۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۵ص (۲۰۸-۲۱۲) [ف: ۱۱ - ۳۳۸]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳/۶-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن مشهدی رحیم آجرلو کهکی (من بلوک بلده ساوج)، تا: ۱۲۷۲ق، جا: ساوج؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۱۵ر-۱۹ر)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۷۶۸]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۵۴/۷

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد تقی گلپایگانی (جرفادقانی)، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر [ف: ۵ - ۲۶۸]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸/۶-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: آقا بابا پسر ملا محمد مهدی شاهمیرزائی، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۲۱۵-۲۲۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۴۴]

۴۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۴۸/۶

آغاز: برابر

کا: علی حسینی یزدی میبدی، تا: ۱۲۸۳-۱۲۸۷ق، جا: کرمانشاه؛ ۱۲ص (۱۲۹-۱۴۱)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۱۱۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۵/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۵۱]

۴۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا: کربلا؛ ۳گ (۴۷ر-۴۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۷۹]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۲۵/۳-۳۸/۱۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد حسین، تا: جمعه ۶ شوال ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج، ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۷۰]

۴۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۹۸/۹

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:محمد اسماعیل بن محمدهادی کزازی،بی‌تا؛جلد: گالینگور سبز،۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۲۷۵]

۴۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۰۷/۱۴

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۲۸۱ر-۲۸۵پ) [ف: ۵ - ۳۶]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۶۶/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۲۹پ-۳۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۴]

۵۱. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۸۱/۱۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۳۰۰-۳۰۵)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۶۵]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۵۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۵گ (۲۴۰-۲۴۴)، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۹ - ۳۳۰]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۴۹پ-۱۵۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۶۹۱]

۵۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۶۵/۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۱]

۵۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۴۷/۲ - ج

بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۰پ-۱۵پ) [ف: - ۳۴۹]

● عبادة الجاهل / اصول فقه / عربی

ʻibādat-ul jāhil

رساله کوتاهی است در کیفیت تکلیف و عبادت جاهل، در عبادات و معاملات. از برخی عبارات متن از جمله: «انتهی ملخص تقریره دام ظله» استفاده می‌شود که بخشی از تقریرات آیة الله وحید بهبهانی است و رساله‌ای نیز با این عنوان از وی در همین مجموعه گزارش شده لیکن مضمون عبارات با یکدیگر همخوانی ندارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۴/۱۴

آغاز: بسملة، إعلم أن الجاهل لیس مکلفاً بما حصل فی ظنه بأی

وجه کان و إلا یلزم صحة صلاة من ظن کون صلاة الصبح أربع رکعات و عمل علی وفقه و لایخفی فساده و کونه خلاف الواجب علی المشافهین أن لایحضروا عند المعصومین علیهم السلام و یأخذوا حکم الله تعالی منه علیه السلام؛ **انجام:** لایجوز المسامحة و العمل بأی ظن یحصل ما لم یطمئن الیه النفس بحیث لم یبق لها تزلزل فی الأمر الذی یعلمه و یدل علی ذلک ایضاً قولهم علیهم السلام، لاعمل إلا بالنیة و نحو ذلک فتأمل فی هذا المقام فانه من مزال الأقدام.

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد حسین ساروی مازندرانی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۴۳پ-۴۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۳۴۴]

● **العبادة الحقیقیة** / عرفان و تصوف / عربی، فارسی

al-ʻibādat-ul ḥaqīqīya

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ۱۲۱۵-قرن ۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafīʻ (1801-19c)

در بیان عبادت حقیقی و اطاعت واقعی که از صاحب شرع وارد شده، خصوصاً آنچه درباره نماز از صاحب شریعت نقل شده است. با اشعاری از عارفان و صوفیان معروف به فارسی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳۵/۳

آغاز: احمده وأصلی علی أحمده و بعد فیقول الإثم ... ان هذه ارجوزه غلیها لولدی وفلذه کبری فلان حفظه الله بطرز اله العرفان و مذاقهم؛ **انجام:** میان جان و جانان وصل و هجران ×× من آن خواهم که آن جانان پسندد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۷پ-۱۰ر)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۴]

● **العبادة فی المکان المغصوب** / فقه / عربی

al-ʻibāda fī-l makān-il maġṣūb

قزوینی، حسین بن محمد ابراهیم، ۱۱۲۶؟-۱۲۰۸ قمری

qazvīnī, hoseyn ebn-e mohammad ebrāhīm (1714 - 1794)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۱۸۴ق

آغاز: بعد الحمدلله علی نعمائه و الصلاة و السلام ... هذا ما جری به القلم بعون من عم الانسان ما لم یعلم فی حکم العبادة فی المکان المغضوب.

انجام: نعم ملازمة الاحتیاط طریق منجاة و وسیلة السعادات و الحمدلله ولی النعمات و الصلاة علی رسوله و آله التقاة.

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۸۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن عبدالحمید حسینی، تا: ۱۱۹۰ق؛ ۱۰گ (۲۸پ-۳۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۹۰]

۲. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۶/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: باقر بن حاج امین کاشانی، تا: ۱۱۹۴ق؛ ۴گ (۱۵۳پ-۱۵۷ر)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۲۱]

● **العبادلة** / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻabādila

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166 - 1241)

سخن در این رساله از حقایق و اسرار صاحبان اسم عبدالله یا عبدالرحمان یا عبد ربه و نظائر اینها است؛ محیی الدین خود از این کتاب در فهرست مصنفات یاد کرد و گورگیس عواد چند نسخه از کتاب العبادله ابن العربی را در موزه عراق (بخشی از کتاب) برلین و قاهره نشان داده است.

چاپ: القاهرة، مکتبة القاهرة، تحقیق عبدالقادر احمد عطا، الطبعة الاولی، ۱۹۶۹

[دنا ۴۱۸/۷؛ مجله مجمع العلمی العربی: ۳۹۷:۳۰ فهرست دارالکتب ۳۴۷:۱ فهرست از هر ۳، ۶۱۸ و برلین: ۲۹۷۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۰/۱۸

انجام: پایان ملتقطات از عبادله: و ما یعرف هذا الاقلیل من العارفین و قال انتهی محیط الدائره علی نقطه ابتدائها فالخواتم اعیان السوابق و ان کان بینهما امد انزله بعون الملک الوهاب.

نسخه دو بخش ناتمام از کتاب العبادله است بخش اول پس از پایان تأویل سوره توحید - منقول از کاشی - بلافاصله بدون هیچ گونه سرآغازی شروع می‌شود: «من العبادله منهم یوسف بن عبدالصمد قال الرجل من عرف الفریقین»، بخش دوم به دنبال بخش اول و با این عنوان آمده است: «زبدة ملتقطه من کتاب العبادله للشیخ الاکبر رضی الله عنه تکلم فیها علی الحقائق بالنسبه الی الاسماء المنزله منهم عبدالله بن محمد قال کثرة الطرق من اجل تعدد الحقائق»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج، ۲۲ص (۷۲۴-۷۴۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۹۶۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳/۳-ف

نسخه اصل: موزه تونیه ۵۹۳۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۱]

← عبارات جمع من علماء الامامیة فی زید بن علی ← منزلة زید بن علی عند علماء الامامیة

● **عباراتی از سید حیدر آملی** / - عربی

'ebārātī az sayyed heydar-e āmolī

آملی، حیدر بن علی، ۷۲۰ - ۷۸۲ ؟ قمری

āmolī, heydar ebn-e 'alī (1321 - 1381)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲- ۳۶]

● **عباراتی منظوم از شهید اول** / شعر / عربی

'ebārātī manzūm az šahīd-e avval

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۵۷

که در ظهر کتاب القواعد علامه نگاشته؛ خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۲۶۶) [ف: ۵ - ۱۰۹]

● **عبارتی از عبدالله وصاف** / ادبیات / فارسی

'ebāratī az 'abd-ol-lāh-e vassāf

وصاف الحضره، عبدالله بن فضل الله، ۶۶۳-۷۳۰؟ قمری

vassāf-ol-hazra, 'abd-ol-lāh ebn-e fazl-ol-lāh (1265 - 1330)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۱۳۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۱۱۹پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۱۰۷]

← عباس نامه ⟵ قندهار نامه

● **عباس نامه** / ادبیات / فارسی

'abbās-nāme

کمالی سبزواری، - ۱۰۲۰ قمری

kamālī sabzevārī (- 1612)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۳۱

آغاز: بود لطف حق گوهر پاک او خرد مانده عجز ز ادراک او؛

انجام: به ره دید فرمانده ملک جم ز هر وادی و هر ده و هر حشم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **عباس نامه = تاریخ شاه عباس = تاریخ وحید** / تاریخ ایران / فارسی

'abbās-nāme = tārīx-e šāh 'abbās = tārīx-e vahīd

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲ ؟ قمری

vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

به دستور: خلیفه سلطان صدر

تاریخ تألیف: ۱۰۶۶ق

مؤلف کتابی در تاریخ صفویان دارد با عنوان «ریاض التواریخ»، از آغاز و شاه اسماعیل یکم (۹۰۵-۹۳۰ق) تا ۱۰۷۴ق به روزگار شاه عباس دوم، در سه «باب»: باب ۱. در صفویان تا شاه اسماعیل یکم؛ باب ۲. در شش فصل: ۱) پادشاهی اسماعیل یکم، ۲) تهماسب یکم، ۳) اسماعیل دوم، ۴) سلطان محمد خدا بنده، ۵) شاه عباس یکم، ۶) شاه صفی؛ باب ۳. پادشاهی عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷ق) تا سال ۱۰۷۴ را دارد. به نظر می‌رسد کتاب حاضر بخش سوم آن، با عنوان «عباس نامه» باشد نه این که تألیفی جدا باشد. لذا نام‌های متعدد به خود گرفته است.

آغاز: نیایش خالقی را سزاست که زبان محمدت سگالرا از کلمات رنگین کسوت طاوسی در بر کرده که در فضای حدایق سخن سرایی بال فصاحت گشاید ... و بعد بر مرات خاطر مساحان جداول باریک بینی و رصد بندان فلک معنی آفرینی که بتوسط مصاقل انوار تجلیات شایسته قبول تماثیل مختلفه گردیده ... چون بمقتضای انتظام سلسله آفرینش افراد کاینات را از ذره تا خورشید دست احتیاج در دامان ارتباط یکدیگر مشید و مستحکم است برهان اینحال و مبین این مقال آنکه ... محمد طاهر وحید پیوسته در آرزوی آن بود که بدامان دولت صاحب شوکتی تشبث نماید ... غلام قدیم آستان خلافت نشان سلطان العلمائی اعتماد الدوله العلیه الخاقانیه خلیفه سلطان حفظه تعالی من صابته عین الکمال را مجدداً به پیرایه وزارت اعظم آراسته چنانچه از افراد ناس امتیاز معنوی داشتند ... بحسب ظاهر نیز ممتاز فرمودند این مشتاق بیقرار خدمتگزاری در سلک چاکران شده سینه آنحضرت انتظام یافته ... الحاصل این بنده نیز بازاء تفقدات و نوازشات که از آن حضرت ملحوظ می‌گردید ... چون همواره خاطر اشرف بمطالعه کتب سیر و تتبع آثار سلف متعلق بود خواهش آن داشتند که لآلی واقعات زمان ابد تو امان برشته اتساق و انتظام در آید ... این ذره بیمقدار ... لازم نمود که مجملی از احوال فرخنده مال ایشان نیز زبان زد خامه سخن طراز گردد که گلچینان روضه آثار و اخبار را از سیر سراسر این بوستان همیشه بهار دسته بندی ریاحین ... بسهولت میسر گشته ... لهذا این نسخه مفاخر و معالی را که موسوم ... مرتب به سه باب و شش فصل گردانید ...

چاپ: با تحقیق ابراهیم دهگان در اراک به سال ۱۳۲۹ ش، با عنوان «عباس نامه یا شرح زندگی ۲۲ ساله شاه عباس ثانی ۱۰۵۲-۱۰۷۳» چاپ شده

[لنینگراد ص ۹۳؛ دنا ۴۱۸/۷-۴۱۹ (۱۰ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۶۱/۶؛ فرهنگ سخنوران ۶۳۷؛ الذریعة ۲۱۰/۱۵ و ۱۲۶۶/۹؛ طبقات اعلام الشیعة

۳۹۹/۶؛ فهرستواره منزوی ۹۷۸/۲ با عنوان «ریاض التواریخ» و بدون ذکر آغاز و ۱۰۲۶/۲ با عنوان «عباس نامه»]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۲۰/۴
آغاز: (۱۱ سطر افتاده): چمن پیرای الفتش ... مشغولی ... از دیده بیدار به شوق تماشای گلزار؛ **انجام:** الهی تا نشان باشد ز ایام ×× فلک گردان به کامش باد چون جام. خدمت سگالان (س ۱۶ ص ۲۸۵ چاپی).
خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر یزدی، تا: ۱۰۸۸ق؛ جلد: میشن سیاه، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۴سم [ف: ۷ – ۱۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۰۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوای مذهب، ۳۲ص (۴۷۲–۵۰۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۱۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۴۱
از باب سوم آغاز می‌شود و پیش از آن که برابر ۱۷ ص چاپی است نانویس مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ واقف: آقای حسن علی غفاری معاون الدوله کاشانی؛ ۱۵۱گ، ۱۹ سطر (۹×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶ – ۷۱۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۲۹
آغاز: چمن پیرای الفتش ... مشغولی ... از دیده بیدار به شوق تماشای گلزار؛ **انجام:** الهی تا نشان باشد ز ایام ×× فلک گردان به کامش باد چون جام. خدمت سگالان (س ۱۶ ص ۲۸۵ چاپی).
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، ۱۴۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰/۵سم [ف: ۳ – ۵۵۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶–فیروز
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج زرد، ۲۷۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۲۱ – ۱۴۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۲۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** منصب مزبور علاوه سپهسالاری ... شد. رح انعام بیکران اعلی حضرت ظل رحمن به جان اخلاص نشان الله ویردی خان.
با افتادگی پس از ص ۱۴۰ در مقدمه کتاب. از انجام هم ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور بنفش، ۴۶ص (۱۳۹–۱۸۴)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۲۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** غریو و فغان مردم از سمک به سما رسید و عمارت و بنیان بهوس خفتن پهلو بر بستر صعب نهاده و الله اعلم بحقیقة الاحوال تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۲۰۰ق؛ جلد: گالینگور، ۱۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ – ۱۶۶]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۹ ـ ب
آغاز: برابر؛ **انجام:** الهی تا نشان باشد ز ایام×× فلک گردان به کامش باد چون جام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۱۰۹گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱ – ۳۵۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۲/۳
آغاز: ... رخصت شاه فولاد سرای، درین سال شکور بیک و نیاز بیک چهره آقاسی ایلچیان عبدالعزیز خان، والی ترکستان به قصد استدعاء رخصت شاه فولاد سرای، به درگاه جهان پناه آمده بودند تفصیل این؛ **انجام:** داروی نمودن هندویان و سایر وقایع، همواره خاطر والا و طبع معلی ... این بوستان بی خزان کوشیده اغصان و اوراق آن راپیرایه سرسری ...
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: مشمع مشکی، ۴۸گ (۴۹ر–۹۶پ)، ۲۳ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۳۷ – ۳۶۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۱۴
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن علی آبادی مازندرانی، تا: رمضان ۱۲۸۴ق، بدستور معتمد الدوله، مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۱۵گ، ۱۷سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۱۵ – ۴۲۰۱]

۱۱. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** شرح دیوان بیکی شدن عوض بیک در اینوقت جهت تنظیم امور دیوانی این امر جلیل الشان بعوض بیک وزیر گیلان تفویض یافت و چون مرتضی قلی خان بیگلر بیگی قراباغ نیز بدرود حیات نموده بود ایالت آنجا با غورلو خان عمزاده مشار الیه عنایت شد. تم.
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با یک سرلوح مختصر مذهب؛ در سال ۱۲۷۸ توسط مقرب الخاقان محمد علیخان امین دیوان لاهیجی در دارالمرز رشت به رسم پیشکش به شاهزاده رکن الدوله اهدا شده؛ مهر: رکن الدوله به سال ۱۲۷۳ق؛ تملک: مهدعلیا؛ ۸۹۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۹سم [ف: ۵ – ۲۶۳]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ایالت ... عورلو خان عم زاده مشار الیه شد
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

● العباسیة الحداد فی جهاد اهل الشرک و الإلحاد /

فقه / عربی

al-ʻabbāsīyyat-ul ḥaddād fī jihād-i ahl-iš širk wa-l ilḥād

مؤلف: شیخ هاشم از علمای عصر دولت فتحعلی شاه قاجار
به دستور: فتحعلی شاه
تاریخ تألیف: ۲۴ صفر ۱۲۳۰ق
کتابی استدلالی مفصل و تحقیقی است مشتمل بر «مقدمه» و «خاتمه» و چهار «فصل»: فصل ۱. الکلام علی الجهاد الدعائی و فیه مقامان؛ ۲. الجهاد الدفاعی؛ ۳. جهاد البغاة؛ ۴. المرابطة؛ خاتمة: شامل دو مقام: ۱) بعض احکام الشهداء، ۲) اجوبة مسائل.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۲

آغاز: بسمله، حمدله و الصلاة و السلام علی الصادع و الصادق الأمین و آله المیامین؛ **انجام:** و علموا أنهم بعد لم یتمکنوا من غصب الفقراء و المساکین ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: میرزا موسی خان، ۱۲۶۱؛ ۱۸۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۱ - ۹۵۳]

● **العباسية فی المنطق** / منطق / عربی

al-ʻabbāsīyya fi-l manṭiq

لاری، محمد، ق۱۲ قمری

lārī, mohammad (- 18c)

تاریخ تألیف: گویا پس از ۱۱۵۰ق

رساله مختصری در قواعد منطقی که به جهت شخصی به نام «عباس» در یک «مقدمه» و سه «مقاله» دارای فصول و یک «خاتمه» نوشته: المقدمة: فی غاية المنطق و ماهيته و موضوعه؛ مقاله ۱. التصورات؛ ۲. القضايا؛ ۳. الحجة؛ الخاتمة: فی مواد الاقيسة.

آغاز: حمداً لک يا من خلق الانسان علمه النطق و البيان و عرفه طريق التصديق بصفاته المقدسة بالحجة و البرهان.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۹۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أبصر أعينهما لرؤية حقائق الاشياء و طول عمرهما مادام الارض و السماء بحق أصحاب الكساء ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح؛ ۲۱گ (۱پ-۲۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۸۸]

● **العباسية فی النحو** / نحو / عربی

al-ʻabbāsīyya fi-n naḥw

لاری، محمد، ق۱۲ قمری

lārī, mohammad (- 18c)

عوامل نحوی را با شواهد مختصر آورده، به جهت همان «عباس» نام که رساله سابق برای وی تألیف شده بود، در هفت «باب» که پنج باب آن در عوامل اسمی و دو باب در عوامل فعلی و هر کدام دارای انواع و یک «خاتمه» در عوامل معنوی می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۹۱/۲

آغاز: ان أحسن کلام يخرج من اللسان و أملح کلمات يرکبه البيان حمد الله خالق النطق فی الانسان؛ **انجام:** و الثانی عامل المبتدأ و الخبر فان رفعهما بالابتداء و هو ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ ۷۸گ (۲۱پ-۹۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۸۸]

● **عباسی و بندر لنگه** / سفرنامه / فارسی

ʻabbāsī va bandar-e lenge

سدید السلطنه، محمد علی بن احمد، ۱۲۹۱-۱۳۶۲قمری

sadīd-os-sāltane, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (1874-1943)

در هفت «بخش».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۸۲/۳-ف

نسخه اصل: دانشگاه ۲ و ۹۳۸۹/۱ [در فهرست تنها عنوان «التدقيق فی سير الطريق» معرفی شده]؛ بی‌کا، بی‌تا [فيلمها ف: ۳ - ۱۲۰]

● **عباسيه** / حکومت و سياست، اخلاق / فارسی

ʻabbāsīye

واعظ استرآبادی، سلطان حسين بن سلطان محمد، ۹۸۷؟ - ۱۰۸۲ قمری

vāʻez-e estarābādī, soltān hoseyn ebn-e soltān mohammad (1580 - 1672)

اهداء به: شاه عباس دوم

این کتاب در اخلاق پادشاهان و وظایف پادشاهی است دارای یک «استشهاد» و یک «اکتشاف» و سه «مقدمه» و چهار «فصل» و «خاتمه». مؤلف این کتاب را به نام شاه عباس دوم کرده و در دیباچه از او و از نام کتاب یاد می‌کند. مؤلف در فصل چهارم (= در حکایات متفرقه) داستان سلیمان و بلقیس را که در قرآن است به شرح آورده و اشعار بسیار از منظومه (بحر متقارب) سلیمان و بلقیس نظام استرآبادی را که ظاهراً «نگین سلیمان» نام دارد در آن گنجانیده و گاه چند صفحه از کتاب را به نقل ابیات این مثنوی اختصاص داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۰-فیروز

آغاز: الحمد لمالک الملک و خالق العباد ... اما بعد از ادای حمد قادر مختار ... چون نواب ملک احتجاب ... شاه عباس الحسینی ... الثانی ... در اوان شباب منظور نظر عاطفت حق سبحانه گردید ... اقل عباد سلطان حسین واعظ دار المومنین استرآباد ... صفحه ای چند از کلمات حکمت آیات ملوک کلام در طریق سلوک با خاص و عام انشاء و املاء می‌نماید مسمی به رساله عباسیه؛ **انجام:** ابتدای رساله شکرالله ×× انتهایش دعای دولت شاه / سایه دولتش مخلد باد ×× بتبی و آله الا مجاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای سر لوح، مجدول، در ذیل آخرین صفحه اشعاری است به قلم شکسته نستعلیق لطف علی بن آقا محمد شهیر به لله مورخ ۱۲۶۱ و محمد بن محمد مهدی خان شیرازی؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۷۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۴۰]

● **عبدالعظیم الحسنی (ترجمه) = ترجمة عبدالعظیم**

الحسنی / رجال / عربی
'abd-ul-'aẓīm al-ḥasanī (t.) = t.-u 'abd-ul-'aẓīm al-ḥasanī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۸۲/۲
بندی از رجال نجاشی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۶ق [ف: ۶ – ۴۵۷]

← عبدالله ابیض ⋗ احوالات عبدالله ابیض

● **عبدالله بن بکیر** / رجال / عربی
'abd-ul-lāh ibn-i bukayr
تنکابنی، صادق بن محمد بن عبدالفتاح، ۱۰۸۲–قرن۱۲ قمری
tonekābonī, sādeq ebn-e mohammad ebn-e 'abd-ol-fattāh (1672 - 18c)
در دیباچه می‌گوید: نظرهای گوناگون را درباره عبدالله بن بکیر از مآخذ گردآورده و نظر خود را نیز در این باره خواهم گفت، تا کار مراجعان آسان گردد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷۴/۲–عکسی
آغاز: الحمدلله الذی جعل الرجال بموهبة القابلية لتحصيل الكمال خير من النساء ... اما بعد، فیقول الواثق بلطف ربه الخالق ابن محمد بن عبدالفتاح التنکابنی المدعو به صادق. لما اختلف الاصحاب (رح) فی عبدالله بن بکیر، فاردت ان اکتب رسالة مشتملة علی نقل قول؛ **انجام:** و جعلت هذه الرسالة وسیلة للاستفادة. تمت بالخیر و الصواب فی یوم الاثنین ثامن شهر ... تم.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: دوشنبه ۸ ربیع الثانی ۱۱۲۳ق؛ ۱۹ص (۳۰–۴۸) [عکسی ف: ۱ – ۲۶۰]

● **عبدالله نامه = شرفنامه شاهی** / تاریخ ایران / فارسی
'abd-ol-lāh-nāme = šaraf-nāme-ye šāhī
بخارایی، حافظ تانیش بن محمد، ق۱۰ قمری
boxārāyī, hāfez tānīš ebn-e mohammad (- 16c)
اهداء به: ابوالغازی عبیدالله بهادر خان بن اسکندر خان شیبانی و پسر عبدالله خان اوزبک متولد ۹۰۴ و امیر قلبابا کوکلتاش
تاریخ تألیف: ۹۹۲ق
تاریخ حوادث سالانه است. در یک «مقدمه»، دو «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه: در ذکر نسب عبدالله بهادر خان ازبک؛ مقاله ۱. ولادت و دوران نخستین زندگانی عبدالله ازبک تا هنگام برآمدن وی به تخت شاهی؛ مقاله ۲. چگونگی جلوس عبدالله خان به تخت سلطنت و رزم ها و بزم‌های وی؛ خاتمه: درباره گفته‌های عبدالله خان و احوال مشایخ طریقت، امرا و فضلای روزگار مؤلف؛ درباره تاریخ تألیف در دیباچه آمده است: «این شرف‌نامه کش از غایت شریف قبول ×× شرف از نام شهنشاه فلک قدر فزون / چه عجب از پی تاریخ و نامش ×× خاتمه تحریر «شرفنامه شاهی» فرمود». این اثر همراه با تاریخ جهانگیری و بدایع الوقایع، مهمترین کتاب‌های تاریخی هستند که اخبار پادشاهان ازبک را، به ویژه در دوران صفویه که رابطه ایران با آن بلاد قطع شده بود، گزارش داده‌اند. نسخه‌هایی از عبدالله‌نامه در کتابخانه‌های آلمان، آذربایجان، ازبکستان، ایران، پاکستان، تاجیکستان و روسیه نگهداری می‌شود و از چاپ آن اطلاعی به دست نیامد.
آغاز: زواهر جواهر حمد بی غایت نثار کبریا سپاس والا اساس مالک الملکی سزاست که صدای ملکوتش قل اللهم مالک است.
انجام: به فراغ بال دعای دولت گفته مرفه حال و آسوده احوال باشند للهم استجب تم.
[دنا ۴۱۹/۷؛ ادب فارسی: ۵۳۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۷/۲–۱۰۲۸؛ مشترک پاکستان: ۵۶۱/۱۰]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۳۹ق؛ مجدول، کاتب می‌گوید که این کتاب به نام عبدالله بهادر خان و بدستور میرزا خوش محمد بن تاش محمد بای قتغن ساخته شده، باز نویسنده نسخه می‌نویسد که این کتاب «شرفنامه خانی» در قوئیلی در دیوانخانه امارت پناه نوشته شده؛ ۴۲۷گ، ۲۳ سطر (۱۳/۵×۲۷)، اندازه: ۲۴/۵×۴۰/۵سم [ف: ۵ – ۱۳۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵ و ۱۵۶۶عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی علوم آذربایجان، باکو، نسخه شماره M 157/10091 (فهرست کتابهای خطی شرقی در آکادمی علوم آذربایجان: ۲۸/۱)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ در صفحه عنوان نام کتاب و مؤلف چنین آمده: «عبدالله نامه از مصنفات قدوة الافاضل حافظ تنش بخاری»؛ ۷۸۰ص، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۳ – ۴۳۷ و ۴ – ۵۰۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۳–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۵۱]

● **العبرة الشافية و الفكرة الوافية** / اخلاق / عربی
al-'ibrat-uš šāfīya wa-l fikrat-ul wāfīya
بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری
basrī, ahmad ebn-e 'abd-or-rezā (- 17c)
تاریخ تألیف: ۱۰۸۵ق
مانند اطباق الذهب و اطواق الذهب در صد «جوهر» (الذریعه

۲۷۰:۵) در وصف‌ها و ستایش‌ها؛ در پایان بندی است درباره این کتاب از یوسف نجفی گیلانی که می‌گوید آن را خوانده‌ام و امیدوارم که از آن پند بگیرم (مورخ ۱۲۴۶)، نیز ستایشی به نظم فارسی از آخوند مولانا میرزا محمد استرابادی در حیدرآباد با اشاره به تاریخ ۱۰۸۵ و از مولانا میرمحمد مؤمن اسفراینی در همین شهر به نظم فارسی با اشاره به همین تاریخ ۱۰۸۵ و از آخوند شیخ بایزید در اورنگ‌آباد و از مهذب الدین احمد در پاسخ او.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۰

آغاز: و استنصره و اتوکل علیه ... ذلک الفوز العظیم. الجوهر الاول عاف الهوی بلبه طاف الهدی بحبه؛ **انجام:** و الصلوة علی نبیه و آله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با بلاغ، مجدول؛ ۱۵۵گ، ۱۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۲۶۱۴]

● **عبرة العاقلین** / ادبیات / فارسی

ʻebrat-ol ʻāqelīn

در پنج «فصل» در انتقاد شعرهای میرزا فاخر مکین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۹۹

آغاز: بسمله. بر ارباب فهم و ذکاء مخفی نماند که هر انسان که بخود وارسید به درد دلها رسید؛ **انجام:** باید به دل دعاء مغفرت بنمایند.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۳۷گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۷۰]

● **عبرة الفضلاء = ضالة الفضلاء = حل شبهة جذر الاصم = حل شبهة ابن کمونة** / منطق، فلسفه / عربی

ʻibrat-ul fuḍalā' = ḍāllat-ul fuḍalā' = ḥall-u šubhat-i jaḏr-il aṣam = ḥall-u šubhat-i ibn-i kamūna

خفری، محمد بن احمد، - ۹۵۷ ؟ قمری

xafrī, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)

ارسطو در فصل ۹ کتاب عبارت ارغنون در مبحث تناقض قضایای ممکن استقبالی و در فصل ۳ دفتر ۱۱ الهی در مبحث امکان و استعداد با گروه مگارا مانند اوبولیدس و دیودروس کرونوس و فیلون مخالفت نموده است و این اوبولیدس در زمان افلاطون و ارسطو می‌زیسته و میان آنها پیوسته جنگ و ستیز بوده و گاهی کار به دشنام می‌کشید و فیلون دیالکتیکی شاگرد او بوده است و فیلون هم از بزرگان جدلیان گروه مگارا به شمار می‌آید و چند مغالطه از اینها به یادگار مانده است مانند: پوشیده شاخدار، نهفته، کچل، ارزن، پیدایش، دروغگو. مغالطه اخیر چنین است: کسی دروغ می‌گوید و سپس می‌گوید دروغ می‌گویم آیا راست گفته است یا دروغ چنان که اپیمنیدس کریتسی گفته است: همه مردم کریتس دروغگویند آیا خود راست گفته یا دروغ؟ این مغالطه به دانشمندان خاوری رسید و بدان شبهه جذر اصم نام دادند و کتاب‌ها در حل آن نوشتند چنان که افضل الدین محمد ترکه در طوس برای شاگردان خود رساله‌ای به نام «انموذج العلوم» در حل مسائل دشوار نوشته و در آن از این شبهه که به شکل «کل کلامی کاذب» در آمده پاسخ گفته و صدرالدین دشتکی و دوانی هر دو رساله در رد یکدیگر درباره گشودن این مشکل نوشته‌اند و سید داماد در الافق المبین نیز به حل آن پرداخت و در الذریعه به نام بسیاری از رساله‌ها که در این باره نوشته شده برمی‌خوریم. (دانش پژوه)

محقق خفری دو رساله در این باره دارد یکی «عبرة الفضلا» و دیگری «حیرة الفضلاء» یا «حل مالاینحل» که در «مقدمه» و دو «مقصد» است در یکی راه‌حل‌هایی که آورده‌اند یاد کرده و از آنها خرده‌گیری نمود و در دومی که نیم این رساله است حلی که خود کرده است آورده است. وی از تفتازانی و سید المدققین و صاحب قسطاس و کاتبی یاد می‌کند و تاریخچه حل این مسئله از این رساله به خوبی به دست می‌آید. در برخی نسخه‌ها یک «مقدمه» و چهار «مقصد» آمده است.

آغاز: قد اجاب الحضره الجلالیة المحمدیة جلب افادته عن هذه الشبهة بان قول القائل، کل کلامی فی هذه الساعة کاذب انما یکون صادقاً او کاذباً ...

انجام: فان صار هذا الجواب مقبولاً عند العلماء صار حقیقاً، بأن یسمی عبرة الفضلا، تمت.

[دنا ۴۱۹-۴۲۰ (۸ نسخه)؛ الذریعه ۱۴/۷-۱۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۳۸

در یک مقدمه و چهار مقصد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲۸۰ر-۲۸۰پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۰۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق، جا: لاهیجان [الفبائی: - ۱۶۴]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۹۱پ-۹۵ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱/۱۰۳۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته تعلیق، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۰۹۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۱۱۰-۱۱۱)، سطور چلیپا (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۶۳]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸۵/۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط:ثلث،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ ۵ص (۱۵۱-۱۵۵) [عکسی ف: ۱ - ۱۵۳]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۳۱/۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص (۱۰۴-۱۰۷) [عکسی ف: ۱ - ۱۵۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۲گ (۲۰۲پ-۲۰۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۳ - ۱۹۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۲۳ر-۲۴پ)، ۲۰سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۱۷۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۰ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عبرة اللبيب بمصرع الكئيب** / ادبیات / عربی

‘ibrat-ul labīb bi-maṣra‘-il ka’īb

ابن نبیه، علی بن محمد، - ۶۱۹ قمری

ebn-e nabīya, ‘alī ebn-e mohammad (- 1223)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۱

بی‌کا، تا: با تاریخ۹۹۸ق [د.ث. مجلس]

● **عبرة للناظرين = سفرنامه خراسان** / سفرنامه / فارسی

‘ebrat-on le-n-nāzerīn = safar-nāme-ye xorāsān

گزارش سفر یکی از مستوفیان دربار و از نوکران دستگاه امیر تومان کشیکچش باشی است در رکاب همیونی از تهران به مشهد خراسان در سال ۱۲۸۴ و بازگشت از آنجا به تهران. وضع آن روزی دربار و رفتار بزرگان و لشکریان آن روزگار به شوخی و طنز یا آشکارا از آن پیداست. نام کتاب در ص ع است. در آن از میرزا عباس حکیم سمنانی پسر دایی مؤلف و از آقا میرزا محمد حسن حکیم باشی سمنان برادر او و در گذشت او یاد شده و شعر خود او هم در آن هست. فهرست فصل‌های آن: ۱. بیان قرض نمودن تنخواه به جهت تدارک سفر؛ ۲. بیان شرح حالات در گرفتن نوکر؛ ۳. بیان پیش آمد و قایعات از عرض راه و تفصیل حالات سرکار امیر تومان؛ ۴. بیان ورود به مشهد مقدس و وقایعات اتفاقیه آنجا از ناخوشی میرزا محمد و رسومات امیر تومان و مراجعت از آنجا به تهران؛ خاتمه در بیان شکر نعمت جناب آقای محمد مهدی خان کشیکچی باشی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۰۳

آغاز: هو. مکن اندیشه من کوش که این مایه غم حیف باشد که بر آن خاطر محترم گذرد؛ **انجام:** و خانه دردمندان بتاریخ شهر ... ۱۲۸۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۹۴گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۰]

● **عبرة للناظرين** / ادبیات / فارسی

‘ebrat-on le-n-nāzerīn

نثر ادبی پر استعاره و سنگین در گزارش این مطلب که هفتم محرم سال ۱۱۸۸ برابر با نوروز بوده و در محرم این سال «شهباز خان» که از بزرگان اهالی آذربایجان بوده و در دستگاه محمد کریم خان زند خدمت می‌کرده، فوت کرده و جنازه‌اش را به نجف اشرف منتقل نموده و در سوم صفر همان سال دفن نموده‌اند و مردم آذربایجان از غم از دست دادن وی بسیار اندوهگین بوده‌اند.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۹۹۹

آغاز: بدان ای خسرو کامگار و ای عزیز عالی مقدار که این صحیفه ای است زرنگار از الفاظ رنگین و عبارات شیرین بمفاد عبرة للناظرين

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۲۳گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۶۳]

● **عبرة للناظرين لتكميل الناقصين** / نحو، صرف / عربی

‘ibrat-un li-n-nāẓirīn li-takmīl-in nāqiṣīn

عبدالله بن محمد

‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad

مختصری است در صرف و نحو مرتب بر «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه» که در آن مطالبی نیز از حکمت الهی و طبیعی و نجوم و احکام و علوم غریبه و حدیث و کلام و اخلاق و اخبار و آداب مشق و تجوید و غیره به‌مناسبت یا بی‌مناسبت آورده شده، و در این خصوص مؤلف در اکثر موارد به قدری پراکنده‌گویی کرده که کتاب را به‌کلی از موضوع اصلی خود بیرون برده است. (غلامعلی عرفانیان)

مؤلف الذریعة این کتاب را دیده و بدون ذکر نام مؤلف آن را توصیف کرده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الفرد الازل الابد و الشكرلله الواحد الاحد الصمد الذى لم يلد و لم يولد ... مقدمة اعلم ان الصرف و النحو علمان انا محتاجون اليهما بقدر الكفاية حتى عرفنا الحروف و الكلمة و ما يتعلق بها و ينسب اليها بطور الاختصار لا التطويل الذى استحضرت بعد زمان قد صرفت العمر فى كلمات الزمخشرى و الاخفش و امثالهما من آرائهم المنحرفة و دلائلهم المنكشفة من قوانين لاتكونون قطعية بل ضوابطهم و دلائلهم ابيات معنكبوتية ...

انجام: فهذه العبادة عبادة المحب للمحبوب بالانقطاع و الوداع

ممن سواه ظاهر و باطناً و لما لم یکن و ظیفینا الا البلاغ علیك فاستحضرناک بقدر المحال ان درکت و عملت فطوبی لک و الا فلا و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم.
[دنا ۴۲۰/۷-۴۲۱ (۶ نسخه)؛ الذریعة ۸۵/۲۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی به لفظ «منه ره»؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: مقوا، ۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** او غیر ذلك باصطلاحهم و ان شئت فراجع الی نسخهم و انظر الی فوائدهم
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۷۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۰۱]

۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۹۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ ۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۰]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: سیدعبدالله، تا: پنج‌شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۲۷۳ق؛ تملک: محمد باقر بن شریف تفرشی در رجب ۱۲۸۴ ؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد جواد بن آقا رضای گلپایگانی، تا: جمادی الاول ۱۲۹۰ق؛ محشی با نشان «منه»؛ ۶۴گ (۵۰ر-۱۱۳ر)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۶۳۰]

۶. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۸/۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: ۱۷ رمضان ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ (۱۶۷پ-۲۴۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۸۳]

← عبرة لمن اعتبر ﴿ تاریخ عبرة لمن اعتبر
← عبرت المشایخ ﴿ عبرت نامه
← عبرة الناظرین ﴿ تاریخ مسعودی

● **عبرة الناظرین** / تاریخ جهان / فارسی

ʻebrat-on nāzerīn

فوشنجی، محمد بن محمود، ق۹ قمری
fošanjī, mohammad ebn-e mahmūd (- 15c)

تاریخ عمومی است از ربع مسکون تا سال ۸۰۷ق، با ستایش از هرات آغاز و به مرگ تیمور ۸۰۷ق/۱۴۰۵م می‌انجامد.
[فهرستواره منزوی ۶۳۷/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱-ف
موزه بریتانیا Or. 2944؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶۲گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۱]

● **عبرة الناظرین** / ادبیات / فارسی

ʻebrat-on nāzerīn

قاآنی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۲۳ - ۱۲۷۰؟ قمری
qā’ānī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ‘alī (1808 - 1854)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق
درباره عشق با نثری بسیار شیوا و اشعاری زیبا و داستان‌هایی مناسب مقام به مناسبت حضورش نزدیکی یکی از امرای فارس در یک «مقدمه» و چند «باب».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۶۸/۵-۱۹/۹۸
آغاز: منت خدای را جل شأنه که عشق را صفت دیوانگی داد و عقل را سمت فرزانگی، آن را سباح بحر ملامت کرد و این را سباح شهر سلامت؛ **انجام:** لاجرم گوش به شنیدن ثنای او برخواست و دیده به دیدن لقای او و دهان به بوسیدن او و زبان.
فقط مقدمه در صفت عشق و باب اول در گرفتاری عاشق را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۷۱]

● **عبرت الناظرین** / جغرافیا / فارسی

ʻebrat-on nāzerīn

ثمر انصاری، حسین بن محمد علی،۱۲۸۴-۱۳۴۴ قمری
samar-e ansārī, hoseyn ebn-e mohammad ‘alī (1868 - 1926)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۳
آغاز: ... ایران جدید، ما در این جا به طریق جدول اسامی ایالات ایران را به اسامی قدیم قبل از آنکه شروع به جغرافیای کنونی ایران نمائیم، چنانچه علمای جغرافیایی؛ **انجام:** ابتدا به توقیف و حبس وزرا و أمرا و حکام بزرگ ولایات و أمرا و شاهزادگان و کسانیکه مرجع امور بزرگ دولتی بودند. فرمان داد من جمله به موجب فرمان سخت کلنل به توقیف و حبس بلکه به قتل قوام السلطنه یا بفرستادن او را تحت الحفظ به طهران یا أخذ اموال او ...
ناتمام مانده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۲۹ سطر (۱۷×۲۹)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۳۹ - ۴۴]

● **عبرة الناظرين فیما جری بین آل الله و بین احمد بن زین الدین = مراسلات احسائی و اخباری** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻibrat-un nāẓirīn fīmā jarā bayn-a āl-il-lāh wa bayn-a aḥmad ibn-i zayn-od-dīn = morāselāt-e ahsā'ī wa axbārī

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۲۹ق؛ محل تألیف: بغداد

شیخ احمد احسائی (-۱۲۴۲ق) و میرزا محمد بن عبدالنبی اخباری (منقول در ۱۲۳۲ق) با اختلاف سلیقه و مرامی که داشتند مناظراتی نیز میان آن دو بوده که روشن‌کننده گوشه‌هایی تاریک از تاریخ است از آن جمله است نامه‌هایی که در این رساله گردآوری شده و نامه نخست از شیخ حسن بن علی توبی بحرانی است که پس از خواندن رساله ضیاء المتقین میرزا محمد اخباری از شیخ احمد احسائی در مورد نسبت و رابطه میان حکم الله واقعی منزل بر پیامبر (ص) و حکم اجتهادی که مجتهد آن را به نیروی استنباط به دست می‌آورد سؤال کرد و سؤال خویش را به صورت برهان (شکل دوم) درآورد: «الحکم الاجتهادی متغیر بتغیر ظن المجتهد ابدا. و لاشی من الحکم المحمدی الختمی الاسلامی متغیرا بتغیر المجتهد ابدا. فلا شی من الحکم الاجتهادی بحکم محمد ختمی اسلامی ابدا ... فاذا ثبت التباین الکلی فکل متعبد بحکم اجتهادی متعبد بمتباین الحکم المحمدی الختمی الاسلامی ...». شیخ احمد احسائی در پاسخ این سؤال می‌گوید: «هذا شکل مشتمل علی المغالطات لان المتغیر فهم العالم الحکم من الدلیل و هو جار فی الاصولی و الاخباری ...» و از موضع اصولیان دفاع می‌کند. میرزا محمد اخباری در توضیح و رد سؤال و جواب مزبور رساله‌ای نگاشت با نام «غمزة البرهان لنبهة الوسنان» و به پیوست نامه‌ای برای شیخ احسائی ارسال داشت و در آن نامه می‌نگارد: «ان کان حقا فاقبلوه و الا فبینوه و ان ترید و المهله فلتکن الرسالة عندکم امانه الی تیسیر الجواب ...». شیخ احمد احسائی پس از دریافت رساله غمزة البرهان پاسخی گفت که دو نسخه حاضر را فراگرفته و در آن نامه (که به تاریخ شنبه ۵ ربیع الاول ۱۲۲۹ نوشته شده) اخباری را به شدت مورد سرزنش قرار داد و بر بدگویی‌های او از علماء و اصولاً بر رفتار و گفتار و نوشتار او سخت خرده‌گیری کرد. احسائی در نامه خویش می‌گوید: «اطلاع یافتم که پاره ای از مردم قصد کشتن تو داشته اند و گمان دارم که سرانجام نیز کشته خواهی شد». میرزا محمد اخباری نامه احسائی را پاسخی مبسوط گفته و جمله‌های نامه او را یکایک نقل کرده و به شیوه دلخواه به تندی پاسخ می‌گوید. اینک پاره‌ای از نکات تاریخی که در پاسخ اخباری به چشم می‌خورد: الف - اخباری در این نامه‌های خاصه در پاسخ نامه احسائی در چند جا و با صراحت و اصرار خود را از خاندان پیامبر (ص) می‌داند و آن حضرت را جد خویش می‌خواند و در برابر احسائی را از خاندان دشمنان اهل بیت (ع) و گاه از بنی مروان؛ ب- اخباری خطاب به احسائی می‌گوید: «و ثبت کونک من الصوفیه الذهبیه و مرید الآقا هاشم الشیرازی بواسطه الشیخ محمد بن عبدالجبار القطیفی و ظهرت رسائلک فی التصوف.»؛ ج- اخباری خطاب به احسائی می‌گوید تو قبلاً از برادران بودی و اکنون نیز توانی بودن اگر اقرار به حق کنی. آغاز نامه احسائی به اخباری: «بسمله، حمد له و تصلیه فقد کتبتم فی هذه الرساله المسماة بغمزة البرهان اخلاطا عجیبه ... و مع هذا تکتب ان کان حقا فاقبلوه. ترید بالحق ما تهواه او ما تدعیه». آغاز نامه اخباری در پاسخ احسائی: «بسمله ... اما بعد فقد کتبتم فی هذه الرساله المسماة بغمزة البرهان اخلاطا عجیبه ... نسبة الاخلاط بلا بیانها و اسائة الادب فی التغلیط و التجهیل بلا بیان و لا دلیل». در حواشی نسخه نوشته‌هایی است از شیخ علی فرزند اخباری با نشان «علی ابن المصنف» یا «علی بن محمد» (الذریعه ۶۰/۱۶).

آغاز: بسمله، الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی فهذه عبره الناظرین فی ما جری بین آل الله و بین احمد بن زین الدین الذی خرج عن زیه فنصب العداوه لذریة سید المرسلین و انکر علی من انکر منهم علی قاتل ابن عمه من الذریة الطاهره ... صورة ما بلغ الیه الشیخ حسن بن علی البحرانی المعروف بالطبیب من رسالة ضیاء المتقین لازاحة العلة عن نفسه الحکم الاجتهادی متغیر بتغیر ظن المجتهد ... بینوا کیف الخلاص و لات حین مناص

انجام: و دلیلی کتاب الله المحکم و سنة جدی الخاتم ... و کل ما خالف السنه فهو البدعة ... و من لم یحکم بما انزل الله فاولئک هم الکافرون و کان الفراغ لیلة الاحد السابع من ربیع الاول المولود سنه ۱۲۲۹ بمقابر قریش من ارض بغداد حامدا مصلیا مستغفرا منیبا.

[دنا ۴۲۰/۷]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۹/۱-طباطبائی**

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱پ-۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۴۴]

۲. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۰۹/۲-۵۵/۷۹**

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صالح، تا: ۱۲۶۸ق؛ ۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۷۱]

۳. **تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۹/۳**

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۳۵ر-۱۴۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۴۸]

● **عبرة الناظرین و استبصار الباصرین** / کلام و اعتقادات /

فارسی

'ebrat-on nāzerīn va estebsār-ol bāserīn

گیل گیلانی، اسدالله بن عبدالغفار، ق۱۳ قمری

gīl gīlānī, asad-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-qaffār (- 19c)

به درخواست: آقا محمود مازندرانی پارچه‌فروش

تاریخ تألیف: ۱۲۵۰ق؛ محل تألیف: بصره

پاسخی است استدلالی به گفته‌ها و نوشته‌های پادری نصرانی که در انتقاد بر اسلام و قرآن نگاشته و به والی بصره تقدیم داشته بود تا دانشمندان اسلام به آنها پاسخ گویند. مؤلف این کتاب را هنگام سفر از مازندران به عتبات نگاشته است.

آغاز: ستایش بی حد و نیایش بی عد مر خداوند واحد احد و یگانه بی ضد و ند و کفو و ولد را سزد که به کریمه قل هوالله احد.

انجام: زهی مراتب خوابی که زبیداری است.

چاپ: دارالحکومه بمبئی، سنگی، ۱۲۸۷ق، رحلی (مطارح الانظار: صص۲۵۶-۲۷۸)

[دنا ۴۲۰/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۱۸/۹]

شرح و حواشی:

۱- حاشیه عبرة الناظرین؛ زنجانی، احمد بن عبدالله (-۱۳۲۷)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۲۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰گ (۷۳ر-۹۳ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۱۷۶]

← عبرة الناظرین و حیرة الحاضرین ← مرآة الناظرین و عبرة الحاضرین

← عبرت نامه ← بصیرت نامه

● **عبرت نامه** / ادبیات / فارسی

'ebrat-nāme

طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

چندین رقعه است: رقعه‌ای در دزدی‌های شعری و مضمون‌ها که نصیرا شاعر از ظهوری شاعر دزدیده است؛ رقعه قمارنامه، که از چندگونه بازی یاد کرده: نرد، گنجیفه، شطرنج؛ رقعه‌هایی نیز به نام محمد کریم، قاضی نظاما، روشن قلم، میرزا سنجر، شمسا خوشنویس، خواجه لاله، میرزا جلال اردستانی، میرک دشت بیاضی، میرزا رحیم، میر محمد صالح، ملا احمد سلیمانی، ملا نصیر محمد نجومی، حکیم محمد حسین پزشک، آقا محمد خان، احمد جلیلی، میرزا صانعی، میرزا بزمی، سید عبدالرحیم، میرزا شریف در آن می‌باشد.

آغاز: بسمله. قلمی بهر مقیما شده عبرت نامه ×× که شود روسیه آن ذات سخن چون خامه، درحالی که تیغ جانخراش را قلمتراش شمردی و به جای قلم واسطه دست نیزه خطی بردی؛

[دنا ۴۲۱/۷ (۴ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۸۷/۵ که نشانی ۵ نسخه آن را داده؛ شعرای کشمیر ۷۴۸/۲؛ مشترک پاکستان ۱۷۹/۵ که نشانی ۲ نسخه آن را داده]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۴/۴-۱۰۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وظرفی که چشمه ها را محل تواند گشت پیمانه اگر در این مضبطه شکستن بمینا رسیده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، سرخ، ۲۲گ، ۱۲ سطر چلیپایی [ف: ۵ - ۲۸۷۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰/۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایمان محفوظ باد بشفیع یوم المعاد

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۱۶۳پ)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۶۹/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** از نقب زدن بازماند پای رفتن کوچه سلامتشان باد.

خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛۲گ(۷۸پ-۷۹ر)[ف:۲ - ۱۷۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵/۳۲۱۵/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۲۱۵-۲۱۶) [ف: ۱۰/۲ - ۷۹۵]

● **عبرت نامه** / نامه‌نگاری / فارسی

'ebrat-nāme

کاشانی، محمد مقیم، ق۱۱ قمری

kāšānī, mohammad moqīm (- 17c)

انشایی است به نثر آمیخته به نظم.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۳۰

آغاز: در حالی که تیغ جانخراش را قلم تراش شمردی و بجای قلم واسطی دست به نیزه خطی برده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا؛ سپس «معذرتنامه» که به میرزا حمزه نوشته شده، گویا از همان مقیم کاشانی؛ واقف: دکتر علینقی منزوی؛ ۲گ (۱۳۶پ-۱۳۷ر) [ف: ۲ - ۱۷۵]

● **عبرت نامه** / تاریخ ایران / فارسی

'ebrat-nāme

کلانتر، محمد بن ابوالقاسم، ۱۱۳۲ - ۱۲۰۰ قمری

kalāntar, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1720 - 1786)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۰ق

تاریخچه‌ای است از زمان تسلط محمود افغان تا قتل جعفر خان زند که حدود هفتاد سال می‌شود. مؤلف ضمن آن شرحی از سرگذشت خویش را بیان نموده است. این رساله به امر فرهاد

میرزا در زمان سلطنت ناصرالدین شاه تألیف شده و در جای جای آن ابیاتی چند به فحوای مطالب مؤلف سروده و شاهد مثال آورده است. مؤلف نواده سید محمد قاسم مدرس، از خاندان سید محمد قاسم مجتهد روزگار شاه اسماعیل است. وی که روزگاری از مردان بزرگ فارس بوده و پایان زندگی با پریشانی در تهران گذرانیده است و برافتادن صفویان را دیده و این رویداد را تا آغاز کار قاجاریان گزارش کرده است. از محاصره شیراز به دست افغانان تا شکست آنان به دست نادر و ورود او به شیراز، روزگار نادر تا روی کار آمدن قاجاریان، به ویژه اوضاع فارس را دارد. این کتاب در فهرستواره منزوی در سه جا و سه نام معرفی شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله سیما امیرالمؤمنین علی علیه السلام الی یوم الدین. اما بعد چون تقدیرات ربانی درینوقت که سال هجرت خیرالانام صلی الله علیه بهزار و دویست رسیده بجهاتی که مفصلا بعد از این نگارش خواهد یافت از نارسائی بخت و عدم مساعدت زمان در طهران گرفتار ... لهذا باین خیال بتحریر آنها اقدام ... و ایام محاصره شیراز را چیزی بخاطر دارد و کیفیت آن نوشته میشود. ذکر تسلط محمود افغان ...

انجام: خلاصه جلادت خان رستم نشان بظهور رسید فعلیه لعنت الله و الملائکة و الناس اجمعین و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین.

[دنا ۴۲۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۸/۲، ۲۱۶۶/۳ با عنوان «سرگذشت میرزا محمد شیرازی» که همان «عبرت نامه» است، ۸۳۹/۲ با عنوان «تاریخ استیلای محمد افغان» و از علیرضا حسینی شیرازی دانسته، این خطا از فهرست سلطنتی منتقل شده که کتاب را ناصحیح معرفی کرده و کاتب نسخه را مؤلف پنداشته]

۱. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر حسب امر حضرت ... فرهاد میرزا فرمانفرمای فارس ... بتحریر و تسوید ... و تنمیق دفاتر النظم و النثر من العربیه و الفارسیه یعنی کمترین چاکر درگاه خلایق پناه کاتب حضرت الو الاقل الاسادات علی رضا الحسینی الشیرازی نواده مرحوم میرزا محمد کلانتر سابق شیراز مورخ این رساله شریفه ... در مدت سلطنت ناصرالدین شاه قاجار ... قد فرغ من هذا الاستکتاب بعون الملك الوهاب فیشهر صفر المظفر سنه ۱۲۹۷.

خط: نستعلیق، کا: علی رضا حسینی شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین، در چندین موضع از نسخه افتادگی دارد؛ ۲۴۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۲سم [ف: ۵ – ۱۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی رضا حسینی شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق، جا: تهران؛ اهداء به فراهاد میرزا، مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۷گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۴۵۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۹۱-ف

نسحه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۲۹۰]

۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: علی رضا حسینی، تا: رمضان ۱۲۹۹ق؛ دارای یک سرلوح بسیار ظریف ، مجدول، مذهب؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۲ص، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۳۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: علی رضا حسینی، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۹ق، جا: تهران؛ اهداء به میرر افتحعلی خان صاحبدیوان، با سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۷۳گ، ۱۶ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ – ۲۴۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۳۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست حاضرنسخه به نام سرگذشت میرزا محمدشیرازی آمده؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر شیرازی، تا: ربیع ۱۳۲۴ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۶گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۷۷]

● عبرت نامه / شعر / فارسی

ʻebrat-nāme

صبا، فتحعلی بن محمد، – ۱۲۳۸ قمری

sabā, fath-ʻalī ebn-e mohammad (- 1823)

مثنوی در ستایش فتحعلی شاه قاجار آمیخته به هجو و پند و اندرز، حدود ۴۲۵ بیت. در دو مثنوی از مثنویات به نام سلطان ابوالمظفر اشارت رفته که مقصود از ابوالمظفر، مظفرالدین شاه قاجار است.

آغاز: دیباچه این خجسته دیبا ×× پیرایه این پرند زیبا / نام ملک الملوک اعظم ×× آرایش چهار بالش جم

[نسخههای منزوی ۲۷۱۹/۴ و ۱۸۷۷/۳ و ۳۰۰۰/۴؛ الذریعة ۲۴۴/۱۹ و ۵۹۲/۹ و ۲۱۳/۱۶؛ دنا ۴۲۱/۷-۴۲۲ (۲۲ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بادی ز دواهی سماوی ×× چون دیک زنام ابن آوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: ابره اطلس، ۳۰گ، ۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۹۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** عیسی ز یهودیان غدار ×× تا چند به دار کین گرفتار / این موران را که بر کشیدی ×× این ماران را که پروریدی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پیرامون قرن ۱۳؛ با افزودگی‌هایی شامل: قطعه‌ای از ابوالحسن یغما، خلد برین وحشی و اشعاری از وامق یزدی؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۳۹ر-۴۰پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۴۹۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸ ض سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ - ۴۳۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از خلوتیان اثر نیابی ×× دربانشان به در نیابی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: روغنی، ۱۰گ (۳۱۶پ-۳۲۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳/۵سم [ف: ۸ - ۲۹۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۶/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشتی مبنی بر این‌که، درک معانی آن مشکل بود، چون عمداً به طور ایهام و کنایه و معما و لغز ممدوح را هجو کرده و از روی نسخه علی اکبر خان ناظم الاطباء استنساخ شده؛ جلد: میشن سبز، ۲۴گ (۱پ-۲۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۳/۳سم [ف: ۸ - ۲۱۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ (۳۱۶پ-۳۲۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۳/۵سم [ف: ۴ - ۶۶۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹ص (۴۸-۶۶)، ۱۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۶۳۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۹/۸-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الهجویات من کلام افصح الفصحاء فتح علی خان ملك الشعراء در وسط این مثنوی در دو صفحه نامه دوستانه گلایه آمیزی بدون عنوان و امضاء و نشان با قلم دیگر نوشته شده است.

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۱۹ر-۲۷ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۸سم [ف: ۲۲ - ۳۶۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲/۴معیری

آغاز: برابر؛ **انجام:** از خلوتیان اثر نیابی ×× در زبانانشان بدر نیابی

۴۰۸ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد مهدی فراهانی، تا: ۱۲۲۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، ۶۸ص (۷۰-۱۱۳)، ۱۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۲]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۹/۲-۴/۱۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** شهر همه را شرنگ بینی ×× نام همه را به ننگ بینی / از خلوتیان اثر نیابی ×× در زبانشان بذر نیابی

خط: نستعلیق، کا: محمود، تا: ذیحجه ۱۲۵۴ق؛ ۱۳گ، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۲۸۷۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** از خلوتیان اثر نبینی ×× دربانانشان به در نبینی

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا طباطبائی، تا: ۱۲۶۰ق؛ با سرلوح، مجدول؛ ۴۶ص، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۲۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بادی زد و آهی سماوی ×× چون دیک ز ناب ابن آوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: میشن، ۳۴گ (۱۰۰-۱۳۴)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۲۴]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۶۷/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در حزم اگر چه باقرینی ×× ز اندیشه قرین بوالحسینی

در فهرست تحت عنوان «مثنوی» و ناشناس آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۶ص (۶۷۵-۷۴۰)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه:۱۵/۵×۲۱ سم [ف: ۲ - ۶۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۰ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** از خلوتیان اثر نبینی ×× دربانانشان به در نبینی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۸۷ق؛ مهر: «عبده الراجی عبدالوهاب» که طی آن تصریح شده که این منظومه به جهت حاجی محمد حسین خان صدر اصفهانی گفته شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۳۶گ (با احتساب اوراق سفید)، ۹ سطر، قطع: رقعی [ف: ۲۴/۲ - ۱۵۷]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بادی ز دواهی سماوی ×× چون دیک زنام ابن آوی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۷ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۰گ، ۹ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۱۲]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۰۲/۳-۸/۱۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** درحزم اگر چه بی قرینی ×× زاندیشه قرین بوالحصینی / بادی زد واهی سماوی ×× چون دیک زتاب ابن ادی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه۲۶ شعبان ۱۳۰۷ق، جا: شیراز؛ جلد: تیماج، ۱۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم[ف:۵-۲۸۷۲]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۸-۴/۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** درخرم اگر چه بی قرینی ×× زاندیشه قرین بوالحصینی / بادی زد واهی سماوی ×× چون دیک زتاب ابن ادی

خط: نستعلیق، کا: غلام رضا، تا: ۲ رجب ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۷۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سبحان الله که دیدگر خاک ×× مرغ قفص رود بر افلاک

در فهرست با عنوان «چند مثنوی کوتاه» و ناشناس آمده. آغاز آن با عبرت نامه هماهنگ است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۳۰۸]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۱۱/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ درآن شعرهایی گویا به خط اعتضاد السلطنه نوشته شده، مجدول، دارای یک سرلوح؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: ترمه،

جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۵ – ۳۱۳]
۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۹/۲
جنگ شعرهای فارسی با عبرت نامه ملک الشعراء و پند پدری به پسر خود هر دو به نظم؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ – ۵۶]
۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** از خلوتیان اثر نیابی ×× و ز دربانشان ؟ بدر نیابی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۴/۶سم [ف: ۷ – ۴۸۴]
۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۴ص (۵۴۴–۶۸۷) [ف: ۳ – ۲۵۹]
۲۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:کلیات۱۶۹
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۸۸]

● **عبرت نامه** / شعر / فارسی
'ebrat-nāme
عبرت نائینی، محمد علی، ۱۲۴۵؟ – ۱۳۲۱ قمری
'ebrat-e nā'īnī, mohammad 'alī (1830 - 1903)
منظومه‌ای است فکاهی به خط خود او که در سال ۱۳۱۲ شمسی که مقیم ونک بوده است سروده و به دوستان شاعر خود که ساکن تهران بوده اند فرستاده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۴۵/۲
آغاز: رفیق مهربان من عظامی ×× شفیق مهربان یارگرامی؛ **انجام:** برین الفاظ مستهجن چو بینند ×× ازو معنای مستحسن گزینند
خط: نستعلیق و نسخ و شکسته نستعلیق،کا: = مؤلف، ۱۳۱۲ش؛ جلد: مقوایی، ۳ص (۱۵–۱۸)، اندازه: ۱۵/۳×۲۳سم [ف: ۷ – ۸۲۰]

● **عبرت نامه** / شعر / فارسی
'ebrat-nāme
مجنون مراغی، رضا قلی میرزا بن ملک قاسم، ق۱۴ قمری
majnūn-e marāqī, rezā qolī mīrzā ebn-e malek qāsem (-20c)
مثنوی عشقی و اخلاقی که برخی غزلهایی نیز در آن جای داده شده و در حدود ۲۷۰ بیت می‌باشد تخلص شاعر در چند جا «عبرت» آمده ولی این مثنوی به «رضاقلی مجنون مراغی» تعلق دارد زیرا که در هر دو نسخه حاضر و نیز چاپ سنگی سال ۱۳۳۴ق در تبریز هر دو مثنوی به دنبال هم آمده و اگر از او نبوده تصادف عجیبی است که در هر سه مورد با هم آمده و جمع شده است. درباره «عبرت» هم شاید بتوان گفت رضا قلی میرزا تخلص ابتدایش «عبرت» بوده و بعد به «مجنون» تغییر داده است. (طیار مراغی)
آغاز: از قضای فلک بی بنیاد ×× گذرم سوی صفاهان افتاد / شهری آراسته دیدم چو بهشت ×× مردمانش همه پاکیزه سرشت
انجام: عبرت این شیوه از او یاد بگیر ×× سر بنه در قدم یار بمیرسر بده تا که بسامان برسی ×× جان بده تا که بجانان برسی
[دنا ۴۲۲/۷؛ نسخه‌های منزوی ۲۹۹۹/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۱/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم، تا: ۱۳۲۲ق؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ – ۳۰۵]
۲. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۶۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن میرزا مصطفی شیخ الاسلام (مراغی)، تا: ۱۳۲۳ق، جا: مراغه؛ جلد: مقوا، ۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: – ۱۷۲]

● **عبرت نامه = عبرت المشایخ** / ادبیات / فارسی
'ebrat-nāme = 'ebrat-ol mašāyex

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۴/۲۷
یا ترجمانی قصیده وعظیه سینیه یا «عیاذیه غیر عنادیه»؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: روغنی مذهب، ۲۸ص (۵۵۲–۵۷۹)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۳۶۹۰]

← عبرت نگار ⟵ عزت نگار در ستایش علماء درایت نثار

● **العبر فی خبر من غبر** / تاریخ / عربی
al-'ibar fī xabar-i man ġabar
ذهبی، محمد بن احمد، ۶۷۳ – ۷۴۸ قمری
zahabī, mohammad ebn-e ahmad (1275 - 1348)
تاریخ تألیف: ۱۷ ذیحجه ۷۱۵ق
تاریخ حوادث و وقایع جهان اسلام است به ترتیب تاریخی از اول هجرت حضرت پیامبر (ص) تا سال ۷۰۰ ق. ذهبی در آغاز می‌نویسد: «هذا تاریخ مختصر علی السنوات اذکر فیه ما قدر لی من اشهر الحوادث و الوفیات. مما یتعین علی الذکی حفظه و ینبغی للطالب ضبطه و یتحتم علی العالم احضاره».
آغاز: الحمد لله ممیت الاحیا و محیی الاموات و مبدی الاشیا و مبید البریات و منزل القرآن و مجزل العطایا ...
انجام: و قد انتهی ما اردت ایراده من کبار الحوادث و اکابر الناس من العلماء و الرواة و الاعیان فاسأل الله المنان بفضله علی عباده ان یغفر لی زلتی ... و لمن نظر فی هذا الکتاب و دعا لی بالعفو و العافیة.
چاپ: الکویت، وزارة الارشاد، تحقیق فؤاد سید و صلاح الدین المنجد،در ۳ جلد، ۱۹۶۱– ۱۹۶۳م، ۵ج؛ بیروت، دار الکتب

العلمية، تحقيق ابوهاجر محمد سعيد بن بسيونى زغلول، بی‌تا، ۴ج
[دنا ۴۲۲/۷؛ کشف الظنون ۱۱۲۳/۲؛ فهرس مخطوطات المصورة، کویت ۱۳۱/۱-۱۳۲؛ فهرست کوپریلی ۵۳۷/۱-۵۴۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۳۲
آغاز: نسخه: سنة خمسين و اربعمائة فيها سار طغرل بيک ليأخذ الجزيرة فنازل الموصل و عمد ارسلان و البساتيرى و کاتب ابراهيم ينال بعده؛ **انجام:** برابر
از وقايع سال ۴۵۰ تا پايان کتاب (وقايع سال ۷۰۰ ق)؛ خط: نستعليق، کا: محمد بن ابی عمر حنبلی، تا: ۶ رمضان ۸۶۹ق؛ جلد: مقوا، ۱۹۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳۸ - ۱۶۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۶۹ق؛ از روی نسخه‌ای که به خط محمد بن ابی عمر حنبلی در ۶ رمضان ۸۶۹ق کتابت شده، نسخه یمنی، مجدول، ۱۶ برگ آغاز نسخه این یادداشت‌ها را دارد: گفته‌ها و اشعاری از کتاب‌های مختلف مانند المدهش ابی الفرج بن جوزی، حيوة الحيوان دميری، طرح التثريب غرامی، کامل مبرد، طبقات سبکی، نفحة الريحانة و رشحة الحانه سيد محمد امين بن فضل الله بن محب الله دمشقی و فوات الوفيات، با يادداشت مفصلی درباره تاريخ درگذشت ائمه زيديه از امام مهدی عباس در ۱۱۸۹ق تا امام متوکل علی الله محمد در ۱۲۶۱ق؛ تملک: محمد تاج الدين بن عبدالمحسن قلعی در ۱۱۲۸ق، عبدالوهاب احمدی در ۱۱۵۱ق، لطف الله در محرم ۱۱۸۰ق، محمد بن علی ... در جمادی الثانی ۱۲۲۶ق، محمد امين، المنصور بالله در ۱۲۵۱ق؛ اهدايی: رهبری، آبان ۱۳۷۲؛ جلد: مقوا، ۲۳۲گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۳۷]

● العبر و ديوان المبتداء و الخبر فی ايام العرب و العجم / تاريخ / عربی

al-‘ibar wa d.-ul mubtadā’ wa-l xabar fī ayyām-il ‘arab wa-l ‘ajam

ابن خلدون، عبدالرحمن بن محمد، ۷۳۲ - ۸۰۸ قمری

ebn-e xaldūn, ‘abd-or-rahmān ebn-e mohammad (1332 - 1406)

کتابی است مفيد و جامع و دارای مطالبی که به ادعای مؤلف در ديگر کتب نيست، مشتمل بر يک «مقدمه» و سه «کتاب»: مقدمه: در فضل علم تاريخ؛ کتاب ۱. در عمران و ما يعرض فيه؛ کتاب ۲. اخبار عرب از ابتداء خلق تا دولت‌های معاصرش؛ کتاب ۳. اخبار بربر ديار مغرب.
چاپ: بخشی از آن در پاريس ۱۸۴۱م، و بخشی در الجزاير ۱۸۴۷/۵۱ و ۱۸۵۲/۶ جزء۲، و بخشی در اوبسلا ۱۸۴۰م، ۱۴۰ص؛ بيروت، ۱۳۹۹؛ بولاق، ۱۲۸۴، در هفت جزء؛ فاس، ۱۳۵۵ علی جزائن؛ بيروت، ۱۹۵۶-۱۹۶۱ در هفت جزء؛ بيروت، ۱۹۶۶ مصورة؛ بيروت، ۱۳۹۱ مصورة.
[دنا ۴۲۲/۷؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۱۰۸/۱؛ کشف الظنون ۱۱۲۴/۲؛ الاعلام ۳۳۰/۳؛ معجم المطبوعات ۹۶/۱]
شرح و حواشی:
۱- المقدمة = السفر الاول من کتاب العبر فی اخبار العرب و العجم و البربر؛ ابن خلدون، عبدالرحمن بن محمد (۷۳۲-۸۰۸)
۲- عنوان العبر و ديوان المبتدا و الخبر (ترجمه)؛ پيرزاده، محمد صاحب (-۱۱۶۲)

۱. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۱۰۱۷
نسخه اصل: کتابخانه احمد ثالث ـ ترکيه ۳۰۴۲. نسخه از: «طبقه رابعه و هم العرب المستعجمة اخل الجيل الناشی لهذا العهد من بقية اهل الدولة الاسلامية من العرب» تا «الخبر عن بنی ثابت رؤساء مدينة طرابلس و اعمالها» را داراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ واقف: عبد الباسط بن خليل شافعی، ۱۸ شوال ۸۲۳؛ ۳۸۶ص، [عکسی ف: ۳ - ۲۷۱]
تهران؛ مينوی؛ شماره نسخه:۷۰بخش۲
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: - ۸۲]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۴۹
از سرگذشت معاويه تا فرمانروايان عباسی مصر؛ خط: نسخ، کا: ملا محمد مهدی آقا بابا شهميرزادی، تا: يکشنبه ۲۱ ذيحجه ۱۲۸۳ق؛ جلد: تيماج سبز، ۲۱۸گ، ۳۰ سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۵ - ۳۱۲]

← عبقات > عقبات

● عبقات الانوار فی امامة ائمة الاطهار / کلام و اعتقادات / عربی / فارسی

‘abaqāt-ul anwār fī imāmat-i a’immat-il aṭhār

کنتوری، حامد حسين بن محمد قلی، ۱۲۴۶ - ۱۳۰۶ قمری

kantūrī, hāmed hoseyn ebn-e mohammad qolī (1831 - 1889)

وابسته به: تحفه اثنی عشريه = نصيحة المؤمنين و فضيحة الشياطين؛ دهلوی، عبدالعزيز بن احمد (۱۱۵۹-۱۲۳۹)
اين کتاب در رد باب هفتم کتاب «تحفة اثنا عشريه» نوشته مولوی عبدالعزيز بن ولی‌الله عمری دهلوی حنفی (۱۱۵۹-۱۲۳۹ق)، دانشمند سنی هندی، نوشته شده است. کتاب «تحفه» در دوازده باب در رد عقايد شيعه، به طور خاص شيعه اثنا عشری، در توحيد، امامت، معاد و غير آن نگاشته شد. کتاب «عبقات» يکی از ده‌ها رديه‌ای است که از جانب علمای شيعه بر کتاب «تحفه» نوشته شده است، اما شيوه ی بحث ميرحامد حسين

آن را از حالت ردیه صرف خارج نموده و به یک دایره المعارف علوم اسلامی-شیعی بدل ساخته است. از آنجا که «تحفه» به فارسی نوشته شده بود «عبقات» نیز به فارسی نگاشته شد. در عبقات مطالب به صورت ملمع (فارسی-عربی، البته اغلب فارسی) بیان شده است و صنایع ادبی مانند تجنیس، تشبیه، استعاره و کنایه، ایهام و التفات، تضمین و امثال آن بسیار به‌کار برده شده است.

باب هفتم کتاب «تحفه» به مسأله امامت اختصاص دارد. در این باب، دهلوی ادله شیعه بر امامت علی بن ابی‌طالب را فقط منحصر به شش آیه و دوازده حدیث دانسته و کوشیده است تا در دلالت آنها بر امامت علی بن ابی‌طالب مناقشه کند. از این رو میرحامد حسین «عبقات» را در دو منهج تدوین کرده است. منهج اول در اثبات دلالت آیاتی از قرآن است که برای امامت بدانها استناد می‌شود. این آیات عبارت‌اند از مائده ۵۵ ، احزاب ۳۳ ، شوری ۲۳ ، آل‌عمران ۶۱ ، واقعه ۱۱-۱۰ ، رعد ۷. منهج دوم در اثبات دلالت احادیث دوازده‌گانه بر امامت و جواب گفتن به اعتراضات صاحب «تحفه» بر آنهاست. این منهج از دوازده جزء، برای هر حدیث یک جزء، تشکیل شده است. این دوازده حدیث عبارت‌اند از احادیث غدیر، منزلت، ولایت، طیر، مدینة العلم، اشباه (تشبیه)، مناصبت، نور، رایه (خیبر)، علی مع الحق حیث دار، قتال علی بالتأویل و التنزیل، و حدیث ثقلین (به همراه حدیث سفینه).

میرحامد حسین در بخش مربوط به احادیث، درباره هر یک از احادیث از دو جهت بحث می‌کند: اول در سند حدیث و سپس در دلالت حدیث. او ابتدا تواتر حدیث را از روی کتب اهل تسنن اثبات می‌نماید و تمام راویان آن را بر طبق سال وفاتشان با شرح حال هر یک از ایشان، و اثبات وثاقت و موقعیت مهمی که نزد اهل سنت دارند ذکر می‌کند. وی سپس به بحث در دلالت حدیث می‌پردازد و با ادله عقلی و نقلی از کتب معتبر گوناگون دلالت حدیث را بر امامت حضرت علی بن ابی‌طالب اثبات می‌نماید. از خصوصیات روش میرحامد حسین در هر دو جهت بحث آن است که در هر فنی از تفسیر، سیره، تاریخ و فقه و ادوار فقه به کتب اهل سنت، و نه شیعه، استناد می‌کند.

میرحامد حسین ابتدا عین عبارت دهلوی در «تحفه» را می‌آورد و بدون کم و کاست آن را از ابتدا تا انتها، حتی آنچه دهلوی در حاشیه کلامش از خود یا دیگران آورده، نقل می‌کند، سپس شروع به نقد و بررسی آنها می‌نماید. وی تمام اقوال مطرح‌شده دربارهٔ موضوع بحث، بلکه آنچه را نیز که ممکن است گفته شود، مطرح می‌کند و بعد از آنکه از رد و ابطال سخنان دهلوی فارغ می‌شود، به ابطال سخنان دیگران می‌پردازد. مؤلف «عبقات» در هنگام نقض یا رد استدلال طرف مقابل به حدیثی از احادیث، به رد از یک یا دو جهت اکتفا نمی‌نماید بلکه از هر جهت ممکن و تا اندازه‌ای که بتواند در رد آن دلیل می‌آورد.

برای مثال در پاسخ به ایراد ابن‌جوزی بر حدیث ثقلین، میرحامد حسین یکصد و شصت و پنج دلیل در رد سخن ابن جوزی ذکر می‌کند.

میرحامد حسین تمام مجلدات مربوط به آیات را به پایان رسانیده است، اما به چاپ نرسیده‌اند (الذریعه، ج۱۵، ص۲۱۴). در بین مجلدات مربوط به احادیث، بحث درباره این احادیث تکمیل شده و به چاپ رسیده است: غدیر، منزلت، ولایت، اشباه و نور. سه حدیث طیر، مدینة العلم و ثقلین (به همراه حدیث سفینه) را سیدناصر حسین، پسر میرحامد حسین، پس از مرگ پدرش بر طبق روش او، و به نام پدر، تکمیل و چاپ نمود. سیدمحمد سعید، نوه میرحامد حسین، نیز بحث در باب حدیث مناصبت را از حیث سند و دلالت و حدیث رایه را از حیث سند (به زبان عربی) تکمیل نمود که چاپ نشده‌اند. بدین ترتیب از احادیث دوازده‌گانه، احادیث علی مع الحق و قتال علی و بخش مربوط به دلالت حدیث رایه تاکنون تکمیل نشده‌اند.

افراد بسیاری از جمله میرزا محمد حسن شیرازی و شیخ زین‌العابدین مازندرانی بر این کتاب تقریظ (ستایش‌نامه) نوشته‌اند. سید اصغر حسین هندی شیرازی (شیروانی) رساله‌ای موسوم به «سواطع الانوار فی تقریظات (تقریضات) عبقات الانوار» تألیف نموده و تا بیست و هشت تقریظ را از علمای طراز اول نقل نموده است.

کتاب عبقات در صورت چاپ کامل بیش از یکصد جلد خواهد بود. از این رو افراد متعددی به تلخیص آن اقدام کرده‌اند، از جمله شیخ عباس قمی که حدیث غدیر عبقات را تحت عنوان «فیض القدیر فیما یتعلق بحدیث الغدیر» خلاصه کرده، سید محسن نواب لکهنوی بخش مربوط به احادیث مدینه، تشبیه، منزلت و مقداری از حدیث غدیر را تحت عنوان «الثمرات فی تعریب العبقات» تلخیص و تعریب نموده است و نیز سید علی حسینی میلانی مجلدات منتشرشده عبقات را پس از تلخیص به عربی ترجمه نموده و در بیست جلد با عنوان «نفحات الأزهار فی خلاصة عبقات الأنوار» منتشر ساخته است.

چاپ: مشار فارسی، ج۳، صص ۳۴۹۱-۳۴۹۲؛ لکهنو، سنگی، مطبع جعفری، ۱۳۰۱ق، وزیری بزرگ، ۴۵۶+۲۴۸ص؛ هند، رحلی، ۳۹۹+۱۲ص؛ لکهنو، ۱۲۹۵ق، ۹۷۷ص؛ ۱۳۰۳ق، ۵۸۵ص؛ ۱۳۱۷ق، ۷۴۵+۳ص؛ ۱۲۹۴ق، ۶۰۹ص؛ ۱۲۹۳ق، ۶۰۱-۱۲۵۱صص؛ لکهنو، سنگی، ۱۲۹۴، رحلی، ۶۰۹؛ لکهنو، سنگی، ۱۳۱۷، رحلی، ۷۴۵+۳ص؛ (ج۱ از منهج ثانی): هند، سنگی، بدون تاریخ، رحلی کوچک، ۳۹۹+۱۲ص؛ (ج۸ از منهج ثانی): لکهنو، سنگی، ۱۳۰۳، رحلی، ۷۸۶ص؛ (ج۱۲): لکهنو، سنگی، ۱۳۱۴، رحلی کوچک، ۶۶۴ص

[دنا ۴۲۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۱۸/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۰۳

آغاز: در اسنی مطالب گفته عن عمران بن حصین؛ **انجام:** قال کان علی اول من اسلم بعد خدیجه

منهج اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۲۱۲گ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۴۰

آغاز: که در کنز الاعمال مذکور است عن کمیل بن زیاد قال؛ **انجام:** قال قال رسول الله اولکم ... علی الحوض و اولکم اسلاما علی الحوض و اولکم اسلاما علی بن ابیطالب رضی الله عنه

منهج اول، جزء ۱؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نباتی؛ ۶۵۰گ [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۲۲

آغاز: اما روایت احمد بن محمد بن حنبل الشیبانی؛ **انجام:** اخرجه ابونعیم فی المعرفة

جزء ۵؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۴۲۱گ [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۲۴

آغاز: قال الفاضل الناصب رحم الله علیا؛ **انجام:** لابی بکر رضی الله عنه و ما یستفادوا من ذلک

جزء ۱۰؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶۳۸گ [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۳۸

آغاز: آیه و تعیها اذن واعیة از توضیح الدلائل و کفایه الطالب؛ **انجام:** مناقب العشرة ۱۸۷ السادس من الباب الرابع من القسم الثانی

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ آیات و روایاتی که در شأن امام علی علیه السلام وارد شده در این نسخه آمده از جمله حدیث شریف نبوی «انا مدینة العلم و علی بابها»؛ ۴۶۸گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۷۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۹۶

آغاز: اما روایت عبدالرزاق بن همام الصنعانی المتوفی سنة احدی عشرة و ماتین حدیث تشبیه را پس شهاب الدین ابوعبدالله یاقوت بن عبدالله یاقوت بن عبدالله الرومی معجم الادبا گفته سنه ۲۱۱؛ **انجام:** توفی فی رمضان سنه ۶۹۴ اربع و تسعین و ستمائة و قیل بل فی جمادی الاخرة انتهی

حاوی حدیث تشبیه است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۷۵۰گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۶ - ۳۷۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۹۷

آغاز: قوله تعالی (مأواکم النار لاتبرحونها ابدا هی مولاکم) ای اولی بکم؛ **انجام:** از خصائص علم انسان و حقایق فن ادب و نهایت بی اعتنایی باموری که بغایت مشهور و معروف است ظاهر کردند

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶۳۰گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۶ - ۳۷۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۵۱

آغاز: حدیث چهارم روایت انس بن مالک انه کان؛ **انجام:** ثانی عشر از دلایل واضحه و براهین

حدیث طیر؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: میر محمد شاه صاحب، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۹۸گ [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۳۹

آغاز: و المحب الطبری شیخ الحرم ابوالعباس؛ **انجام:** قال رسول الله صلی الله علیه و سلم من اراد ...

جزء ۲، مستخرجات حدیث تشبیه خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۸۱۴گ [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۸۸

آغاز: و العرب تشبه علی اربعة اضرب فتشبیه مفرط و تشبیه مصیب و تشبیه مقارب و تشبیه بعید یحتاج الی التفسیر؛ **انجام:** فیکون الحکیم الموزون کلامه حکیما و لایخرجه عن الحکمة وزن کلامه و الشاعر الموعظ کلامه حکیما

شامل مبحث تشبیه است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۲۵گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۶ - ۳۷۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۰۸

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی رفع مکان علی علیه السلام با علی المناصب و خفض شان شانیه المعادی و المناصب؛ **انجام:** اخرج هذا الحدیث ابن المغازلی عن معمر عن انس بن مالک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۲۰۰گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۶ - ۳۶۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۴۷

آغاز: هر گاه این همه را دریافتی پس بدانکه نزول؛ **انجام:** یعنی یلی امره ف یکتاب الترمذی

جزء ۲؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴۸۰گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۶ - ۳۶۹]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۴۹

آغاز: انتقل لایلحق بصار مع انه بمعنی تحول ذکره الرضی؛ **انجام:** پس باید دانست که وجوه دلالت حدیث غدیر بر امامت و خلافت حضرت امیرالمومنین علیه السلام بسیار هست بعضی از آن در اینجا به معرض عرض می‌آید به مسمع اتصاف باید شنید

جزء ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۶۴گ، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۶۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۴۶

آغاز: دلیل اول آنکه آیه یا ایها الرسول بلغ ... در واقعه غدیر نازل شده محدثین جلیل الشأن و علمای اعیان نزول این آیه را در این واقعه روایت فرموده اند؛ **انجام:** و آن را مثل دیگر کتب ائمه خود از شواهد مزکی می‌داند

جزء اول منهج ثانی،حدیث غدیر؛خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۴۱۹گ، اندازه: ۱۶×۱۰سم [ف: ۲۶ - ۳۷۰]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۴۸

آغاز: مستخرجات منزلت مصطفی بن عبدالله المشهور بحاجی خلیفه ... رد تقلید بالکتاب المجید؛ **انجام:** فلاباس علیک ما سئلت الله لی شیئا

جزء ۲ منهج ثانی، مستخرجات منزلت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛

اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۸۵گ [ف: ۲۶ – ۳۶۸]

۱۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰۸**

آغاز: جزء الثانی صحیح مستدرک حاکم اخبرنی ابوجعفر محمد بن علی بن رحیم؛ **انجام:** که از همراهیان عمر بن العاص بود کشته و در شکم ... و دوختند و در آتش

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۲۴**

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی جعل النبی مدینه العلم و علیا بابها؛ **انجام:** و الطاعن فیه هالک ... للاتراح و القارح اماه لا یوثر لنفسه لا ... و الاطراح.

جزء ۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا؛ ۲۹۴گ [رایانه]

۱۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۱۷**

آغاز: حدیث تشبیه، الشیخ عمر بن محمد بن خضر المعروف الملا الاردبیلی این حدیث شریف را روایت نموده چنان چه حسن بن محمد بن علی السهمی الحلی در کتاب الانوار البدریة فرموده؛ **انجام:** و آثر الولاء و الایمان و الحمدلله المنان و الصلاة و السلام علی رسوله و آله ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۱۷۷گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۶ – ۳۷۱]

۱۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۱۹**

آغاز: قوله چه احتمالی است که اولی بالمحبة و اولی بالتعظیم مراد باشد اقول نمی‌دانم که این احتمال بر مذهب اهل حق است یا بر اصول خویش علی الاول بطلانش ظاهر و فسادش باهر زیرا که نزد اهل حق به دلائل قطعیه و بر اهل یقین و نصوص صریحه و روایات صحیحه ثابت شده که مراد از مولی در حدیث غدیر اولی بالتصرف و متولی امور و امام است؛ **انجام:** که وجوب محبت جناب امیر (ع) را هم انکار کردن (کذا) خواستند

مبحث حدیث غدیر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶۵گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۶ – ۳۷۱]

۲۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۱۲**

آغاز: بسمله، المتعالی الذی جل عن کل وصف و هو متفاعل من العلو؛ **انجام:** هکذا فی تقویم البلدان نقلا عن اللباب و الله اعلم

مشتمل بر حدیث تشبیه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۲۵گ، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۷۲]

۲۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۲۱**

آغاز: اما جعفر بن سلیمان از اکابر و ائمه اعیان؛ **انجام:** مولوی صدیق خان معاصر ظاهر و مستنیر است

جزء ۳ منهج ۲، حدیث الولایة؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲۵گ [رایانه]

۲۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۹۴**

آغاز: بسمله، اما روایت محمد بن یوسف بن محمد الکنجی الشافعی ... کفایة الطالب فی مناقب امیرالمونین علی بن ابیطالب؛ **انجام:** تخریج حدیث ولایت ... که از آن ... معصوم شده است.

جزء ۳ منهج ثانی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳۳۰گ [رایانه]

۲۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۷۰**

آغاز: اقول و به نستعین اگر چه شاه صاحب با وصف کمال بلاغت و فصاحت؛ **انجام:** و قال امام اهل الحدیث شمس الدین ابوعبدالله محمد

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۳گ [رایانه]

۲۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۷۱**

آغاز: و قاطبی شمس الدین ابوالعباس احمد بن محمد المعروف بابن خلکان البرمکی الاردبلی در وفیات الاعیان؛ **انجام:** از حاکم بر صحت این حدیث شریف بطرق متعدده مجال نیست که اولیای شاه صاحب ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۹۳**

آغاز: الحمدلله الماغ لکل خیر اله ربح بکل خیر المانع عن المیل الی الخیر الامر لم بحسن السلوک؛ **انجام:** الف دینار فحمل الی احمد بن خیل ثلاثه اکیاس فی کل کیس الف دینار ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۲۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۷۲**

آغاز: و قبره ظاهر ببغداد بزار و بترک به و کشف لما دفن بجنبه بعض الاشراف بعد موته بماتین؛ **انجام:** محمد بن الطیب الحلاتی فی تاریخ ابن السفا من ائمه الواسطین ما الحافظ المتفنین ...

خط: نسخ ونستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن [رایانه]

● **العبقات العنبریة فی طبقات الجعفریة** / تراجم / عربی

al-'abaqāt-ul 'anbarīyya fī tabaqāt-il ja'farīyya

آل کاشف الغطاء، محمد حسین، ۱۲۹۴ – ۱۳۷۳ قمری

āl-e kāšef-ol-qatā', mohammad hoseyn (1877 - 1954)

سرگذشت شیخ اکبر جعفر کاشف الغطاء نیای بزرگ مؤلف است و فرزندان و بستگان و دانشمندان و فقیهانی که با این خاندان آشنایی داشته‌اند و یا استاد یکی از آنان بوده‌اند؛ در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» است. مؤلف این کتاب را جهت نائب صدر عماد الدوله محمد حسن بن محمد رضا بن موسی بن جعفر حلی نجفی که در اصفهان بوده ــ و از پدر مؤلف درخواست کتابی در شرح حال خاندان شیخ جعفر کاشف الغطاء نموده بود ــ نگاشته است و در آن مفصلاً به شرح حال خاندان خود پرداخته و در ضمن هر ترجمه متعرض تألیفات و آثار نظم و نثر و کیفیت ریاست آنان شده است. این اثر در شناسایی خاندان وی کتاب مهمی است و به بسیاری از مسائل تاریخی نیز اشاره می‌کند. نگارنده الذریعه با این‌که با مؤلف آشنایی و دوستی داشته است گویا هیچ نسخه‌ای از این کتاب را ندیده است.

[الذریعة ۲۱۵/۱۵؛ دنا ۴۲۳/۷؛ اعلام الشیعة ۶۱۲/۱؛ مصفی المقال ۱۵۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۴۲

نمونه‌ای از دانشمندانی که سرگذشت آنها در این نسخه آمده و عنوان آنها در هامش دیده می‌شود: ۱. شیخ جعفر بن خضر نجفی، ۲. شیخ محمد رضا، ۳. میرزا محمد همدانی، ۴. شیخ حبیب بن شیخ جعفر، ۵. شیخ عباس بن شیخ حسن بن شیخ اکبر، ۶. شیخ محسن بن شیخ محمد، ۷. شیخ صالح بن شیخ مهدی، ۸. شیخ محمد بن شیخ جعفر صغیر، ۹. شیخ علی بن شیخ محمد رضا، ۱۰. شیخ جعفر شوشتری، ۱۱. مؤلف (۱۲۹۴–۱۳۷۳)، ۱۲. ملا محمد رضای همدانی، ۱۳. حاج میرزا حسین نوری، ۱۴. شیخ مرتضی انصاری، ۱۵. میرزا محمد حسین شیرازی، ۱۶. شیخ موسی بن شیخ محمد رضا، ۱۷. میرزا عبدالحسین، ۱۸. شیخ العراقین، ۱۹. شیخ اسدالله شوشتری صاحب المقابیس، ۲۰. سید صدرالدین بن سید صالح بن سید زین العابدین عاملی، ۲۱. آقا مجتهد سید محمد علی، ۲۲. سید اسماعیل صدرا، ۲۳. شیخ محمد تقی، ۲۴. شیخ محمد باقر، ۲۵. آقا نجفی ابوالحسن محمد تقی، ۲۶. شیخ ابوالرضا محمد حسن، ۲۷. شیخ محمد علی، ۲۸. شیخ آغا نورالله، ۲۹. شیخ راضی، ۳۰. سید مهدی قزوینی. در آن از آثار مؤلف از «الحسن من شعر الحسین» و «منتخب الاغانی» او یاد شده. این است عنوان‌هایی در نسخه دیده می‌شود: الفصل الثانی فی وفاته، الفصل الثالث فیما قیل فیه (دارای سه فصل)، الباب الثالث من الکتاب فی احوال الاصهار و هو یشتمل علی مقدمة و مقامین و خاتمة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۵۲گ، ۳۰۴ص، ابعاد متن: ۱۱×۱۸، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۲۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۶

آغاز: الحمدلله الذی یصطفی من عباده ما یشاء و یختار ما کان لهم الخیره ... الی ... و بعد فیقول الحقیر الفقیر الی رحمة ربه و شفاعة نبیه البشیر النذیر العبد محمد المدعو بالحسین کان الله له فی الدارین و حباه ما تقربه العین ابن علی خلف محمد المدعو بالرضا بقیه موسی بن جعفر کاشف الغطاء؛ **انجام:** الی هنا ترجمة جدنا الاعظم الشیخ محمد الرضا ... الی ... و به یکون ختام الطبقة الثالثة و نشرع انشاء الله بعونه و توفیقه بذکر الطبقة الرابعة و هم اولاد المذکورین فی الطبقة السابقه و الحمدلله اولا و آخرا

جلد یکم از آن کتاب و شامل جزء ۱ و ۲ و قسمتی از جزء۳ آن است که ترجمه طبقه ۳ می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: حسن بن سید جاسم فحام، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۳۱۶ق؛ فهرست اسامی بقیه افراد طبقه ۳ را ذیل نسخه ذکر و شرح آن را به جلد ۲ کتاب، موکول کرده، در این جلد، نخست از ترجمه شیخ خضر حلی نجفی پدر صاحب سلسله شروع کرده؛ بالای کتیبه برگ نخستین این دو بیت دیده می‌شود: «انی نظرت فما وجدت هدیة ×× تهدی الیك سوی الدعاء الصالح / فرفعته لك بعد كل فریضه ×× و قرنته لك بالثناء الراجح»، تعلیقاتی از مصنف (به خط وی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۶۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ – ۴۱۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۷۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۱۰۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۴عکسی تا ۴۳۶عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۳۸۴ تا ۳۸۶]

● عبقری الحسان / داستان / فارسی

ʻabqarī-yol hesān

نهاوندی، علی اکبر بن محمد حسین، ۱۲۹۲ – ۱۳۶۹ قمری

nahāvandī, ʻalī akbar ebn-e mohammad hoseyn (1875 - 1950)

شامل حکایات کسانی که خدمت امام زمان علیه السلام رسیده‌اند. در دو جلد.

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۴۹۲؛ ایران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۶۳ق، رحلی، ۱۱+۲۰۹+۲۰۸ص؛ تهران، ۱۳۶۴ق، ۱۱+۹۷+۱۲۹+۲۰۹ص؛ تهران، سنگی، ۱۳۶۴، رحلی، ۱۱+۹۷+۱۲۹+۲۰۹ص

[دنا ۴۲۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۴۰/۱]

۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۲۰

جلد اول؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: – ۱۹]

۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۲۱

بخشی از جلد دوم؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا [ف: – ۱۹]

۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۲۲

بقیه جلد دوم است،ادامه شماره ۵۲۱؛کاتب=مؤلف،بی‌تا[ف:– ۱۹]

● عبقریة / مواعظ / عربی

ʻabqarīyya

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ʻabd-or-rezā (- 17c)

این کتاب دارای یکصد «عبقر» در نصایح به صورت کلمات قصار است. از دیباچه استفاده می‌شود که مؤلف پیش از این اثر حاضر کتابی دیگر در این باب به نام «الجوهریه» نگاشته است. پشت صفحه اول نیز نام کتاب چنین آمده: «العبقریه الانیسه المعطوفه علی الجوهر النفیس ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۸۳

آغاز: بسمله اما بعد الحمد لولیه ... فیقول کلیل الطاعة جلیل الاستطاعه المشتهر بمهذب الدین احمد بن عبدالرضا. هذه المعروفه بالعبقریه المعطوفه علی الجوهریه فی ایامها الدریه ... عبقر التقنع بالیسیر و لا التشنع بالکثیر قرض الجوع و لا فرض الخضوع؛ **انجام:** کتاب: و ذلك کاف فی ذلك و شاف و الحمد لولیه و اهله و الصلوة علی نبیه و آله؛ پایان قصائد و قطعات: فقل ناطق الفضل المهذب احمد ×× و ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان نسخه چند تقریظ منظوم برای این کتاب و مؤلف آن به عربی و فارسی و ماده تاریخ تألیف آن از آخوند میرزا محمد استرآبادی ساکن حیدرآباد و مولانا میر محمد مؤمن اسفراینی ساکن حیدرآباد و شیخ بایزید لاهوری (به عربی) و پس از آن چند قطعه از مؤلف در و تفاخر به تصنیفات خود و تعریف آنها (به عربی) نوشته شده در ابیات تقریظ چند ماده تاریخ مطابق ۱۰۸۵ تضمین شده، دارای یک سرلوح مذهب، مجدول؛ ۴۴۴ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۱۳۷]

● **العبودية** / اخلاق / عربی

aql-‘ubūdīya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۷۱

خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: حدود ۷۲۳ق؛ ۱گ (۳۳۹پ) [مختصر ف: - ۵۵۰]

● **عبودیت** / - فارسی

‘obūdīyyat

مقالی در عبودیت منقول از شیخ احمد لحساوی.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱/۳ فیاض

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۵)، قطع: پستی [ف: - ۱۶۴]

← العبودية جوهرة كنهها الربوبية ← العبودية جوهرة كنهها الربوبية (الاولى)

← العبودية جوهرة كنهها الربوبية ← العبودية جوهرة كنهها الربوبية (الثانی)

● **العبودية جوهرة كنهها الربوبية = القدم و الحدوث = الرد على الحكماء و المتكلمين** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘ubūdīya jawharat-un kunh-u-hā ar-rubūbīya = al-qidam wa-l ḥudūṯ = ar-radd ‘ala-l ḥukamā’ wa-l mutikallimīn

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

در تحقیق امور اعتباریه که در السنه و افواه علما و حکما جاری می‌شود و تحقیق این که اسماء و صفات الهی از امور اعتباری نیست. اقوال بعض علما را با لفظ «قال» نقل کرده و با لفظ «اقول» پاسخ داده است. در پایان آن آمده که شیخ موفق نشد که این گفتار را به انجام رساند. سید کاظم رشتی نیز در پاسخ محمد رحیم خان این مسأله را بررسی کرده است.

آغاز: حمدله. صلاة. فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین الاحسائی، انه قد حصل کلام من بعض الطلبة المحققین و العلماء العارفین الطالبین للحق و الیقین الذین لایکتفوا بالظن و التخمین فیما یذکره العلماء و الحکماء من اثبات الامور الاعتبارية و غیرها ... مثل قول الصادق (ع) العبودية جوهرة كنهها الربوبية فما فقد فی العبودية وجد فی الربوبية. قال الله سنريهم آياتنا الافاق و فی انفسهم ...

انجام: استوی من کل شیئ فی کل شیئ اذ ذلک هو الموجب للاحاطة بکل شیئ فی کل شیئ.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۸/۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ ۳۹ص (۳۰-۶۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۶۳ص (۴۶-۱۰۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۳۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن حسینی خوزانی، تا: دوشنبه ۷ ذیقعده ۱۲۷۶ق؛ جلد: مقوایی، ۵۶گ (۱پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۴۲]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۸۳/۷

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹گ (۲۵ر-۴۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۱۱]

● **العبودية جوهرة كنهها الربوبية (الاولى)** / شرح حدیث، پاسخ پرسشها / عربی

al-‘ubūdīya jawharat-un kunh-u-hā ar-rubūbīya (al-ulā)

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

شرحی است بسیار کوتاه، بر حدیثی که از امام علی بن موسی الرضا یا امام جعفر بن محمد الصادق علیهم السلام روایت شده: «العبودية جوهرة كنهها الربوبية فما فقد من الربوبية وجد فی العبودية و ما لیس فی العبودية هو من الربوبية». در پایان نسخه، این کتاب «از شیخ احمد دانسته شده» و به احتمال بسیار و به قرینه رساله‌های دیگری که از وی در این نسخه آمده، بایستی از شیخ احمد بن زین الدین احسائی باشد. مؤلف از سید عبدالله بن نورالدین جزایری شوشتری (- ۱۱۷۳ق) و کتابش «التحفة السنية فی شرح النخبة المحسنية» یاد کرده است

آغاز: قد روی عن الرضا (ع) او الصادق علیهم السلام، العبودية جوهرة كنهها الربوبية ... اقول الرواية ليست كما ذكرتم

انجام: تطویلاً طویلاً فلذا عرضنا عنه الحمدلله رب العالمین اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً
چاپ: دارالسلطنه تبریز؛ سنگی؛ ۱۲۷۳ق؛ رحلی (جوامع الکلم: ج۱؛ قسم۲؛ صص۲۰۷-۲۰۹)؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۶، رحلی، (جوامع الکلام: ج۲، صص۱۲۵-۱۲۷)؛

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین تهرانی، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت مرتضی بن قطبی کرمانی الاصل؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۴۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۲۹۷]

● **العبودیة جوهرة کنهها الربوبیة (الثانی)** / شرح حدیث، پاسخ پرسشها / عربی
al-‘ubūdīya jawharat-un kunh-u-hā ar-rubūbīya (aṯ-ṯānī)
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
تاریخ تألیف: غره جمادی الثانی ۱۲۳۰ق
در فهرست کتب مشایخ (ص ۳۰۳) از مسأله‌ای در این باره یاد شده که نگاشته سید کاظم رشتی (- ۱۲۵۹ق) است و بایستی جز این باشد. (احمد منزوی)
آغاز: حمدله. صلاة. قال الصادق (ع) العبودیة جوهرة کنهها الربوبیة فما فقد فی العبودیة وجد فی الربوبیة، او ما خفی فی الربوبیة اصیب فی العبودیة. کما قال الله تعالی سنریهم آیاتنا فی الافاق و فی انفسهم ...
انجام: بعض المفاعیل خفیة و لایظهر الاهناک. و قد تم ما افاده العالم الربانی و الحبر الصمدانی الشیخ احمد بن زین الدین الاحسائی. اللهم اجعلنی من العارفین بحقه بحق محمد و آله الطاهرین الطیبین.
[الذریعة ۲۰۸/۱۳]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷۰/۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۶۱ق؛ ۱ص (۷) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۱]

● **عبور و صعود** / - فارسی
‘obūr va so‘ūd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۱ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عبهر العاشقین** / عرفان و تصوف / فارسی
‘abhar-ol ‘āšeqīn
روزبهان بقلی، روزبهان بن ابی نصر، ۵۲۲؟ - ۶۰۶ ؟ قمری
rūzbahān-e baqlī, rūzbahān ebn-e abī-nasr (1129 - 1210)
گفتاری است عرفانی در عشق روحانی و تصوف و سیر و سلوک، در ۳۲ «فصل».
آغاز: الحمد لله الذی استأثر لنفسه المحبة و العشق
چاپ: به کوشش دکتر محمد معین و با ترجمه فرانسه آن از مسیو کربن، تهران ۱۳۳۷ش
[دنا ۴۲۳/۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۷۸؛ فهرستواره منزوی ۶۴۹/۷]

۱. شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۲/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ - ۲۶۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۷۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم بدا فی خلقه ظاهراً ×× فی صورة الاکل و الشارب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۰۸ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۱۰ص (۶۱-۱۷۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۲۲۱]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله بن حسن تفرشی، تا: ۸ جمادی الاول ۱۲۴۳ق؛ جلد: مقوا، ۷۷گ، ۱۲ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۰۷۶]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۷۱/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳ شعبان ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۱۹/۴سم [ف: ۷ - ۱۲۴]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۴-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ۱۹۵۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۹گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۱]

● **عبیر التعبیر** / ادبیات / عربی
‘abīr-ut ta‘bīr
امام الحرمین همدانی، محمد بن عبدالوهاب، - ۱۳۰۳ ؟ قمری
emām-ol-harameyn-e hamedānī ‹mohammad ebn-e ‘abd-ol-vahhāb (- 1886)
مقاماتی است ادبی به نثر و نظم که مؤلف به پیروی از مقامات بدیع الزمان همدانی (-۳۹۸ق) انشاء نموده است. مؤلف در مقدمه گفته که کتابش دارای سی مقدمه می‌باشد ولی در نسخه‌های موجود از این کتاب بیش از پنج مقامه وجود ندارد: عض السن فی عص السن، نسیم الصبا من روض الصبا، الدر الملتقط من صدف بحر الخط، عرف الطیب من غصن الشباب

الرطیب، احیا الاحیاء عن احیاء الایحاء.
آغاز: اطیب عبیر یقذفه عباب الجنان الی سواحل البیان فتفوح روائحه فتعیق به اردان الارقام طیبا و اعذب تعبیر یذرفه خطاب اللسان
انجام: و مذ تکاثر الازدحام شوقا الی الطاعة انتبهت من المنام فلا جامع و لا جمعة و لا جماعة.
[دنا ۴۲۴/۷؛ الذریعة ۲۱۶/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فروشنده نسخه گمان برده که به خط مصنف باشد و لیکن اشتباه است؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۷۶]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۷گ (۱۲۹ر-۱۸۶پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۸]

● **عتاب الغافلین** / شعر / فارسی

ʻetāb-ol qāfelīn

قاصر کرمانی، ق۱۴ قمری

qāser kermānī (- 20c)

رباعی است و غزل و ترجیع‌بند و مثنوی با بندهایی به نثر در میانه؛ از میرزا غلام رضای قاصر، گویا مؤلف صحیفه قاصریه (منزوی ۲۹۸۷) باشد.
آغاز: ثنا چون حق ذات بی مثال است ×× ستایم آنکه الحق بی همال است
انجام: به برزخ اگر در غذا بند ساز ×× ز راه کرم عفو ای بی نیاز

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: میشن جگری، ۱۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۶سم [ف: ۳ - ۵۵۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۸۸گ، ۱۵سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۷۱]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۵
آغاز: نمایم هدیه در بارالله ×× یکی حمد و سه نوبت قل هو الله / اگر گویی تو اینها جمله از اوست ×× بگویم می‌پذیرد کارآگاه؛
انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۴سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷۹۶]
۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۵۲
آغاز: نمایم هدیه در بارالله ×× یکی حمد و سه نوبت قل هو الله؛
انجام: بدل مهر هر یک فراوان بود ×× که مهری چنین مهر یزدان بود
خط: نسخ، کا: پسر شاعر گویا همان کمال الدین، بی‌تا؛ مجدول [نشریه: ۷ - ۱۹۶]

● **العتاق** / فقه / عربی

al-ʻitāq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۲۴
بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● **عتبة الکبتة** / ادبیات / فارسی

ʻatbat-ol kabta

منتجب الدین جوینی، علی بن احمد، ق۶ قمری

montajab-od-dīn-e joveynī, ʻalī ebn-e ahmad (- 12c)

تاریخ تألیف: ۵۲۸- ۵۴۸ق
منشآت منتجب الدین مؤید الدوله (الملک) بدیع اتابک علی بن احمد جوینی منشی سنجر است.
چاپ: قزوینی و اقبال آن را در ۱۳۲۹ش در تهران به چاپ رسانیده‌اند
[فهرست فارسی خدیوی ص ۴۶۶؛ مرزبان نامه ص ۲-۳ب؛ تذکره دولتشاه ص ۹۰؛ لباب الالباب عوفی ۷۸/۱؛ فهرست معارف ۱۸۸/۲؛ بیست مقاله قزوینی ۱۳۸/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸تا۳۳-عکسی
نسخه اصل: از دارالکتب مصریه شماره ۱۹؛ بی‌کا، تا: ۶۷۱ق؛ با مقدمه محمد قزوینی؛ در دو جلد؛ ۳۰۸گ [نشریه: ۲ - ۲۷۶]
تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴عکسی
همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۵۳۳]

● **عترت نبی = رساله بی الف در احوال پیامبر و امامان** / تاریخ معصومین / فارسی

ʻetrat-e nabī = r.-ye bī alef dar ahvāl-e payāmbar va emāmān

نظام تبریزی، علی بن محمد، ۷۴۰ق۹ قمری

nezām-e tabrīzī, ʻalī ebn-e mohammad (1340 - 15c)

تاریخ تألیف: ۸۰۳ق؛ محل تألیف: حلب
نویسنده حرف الف را در تالیف این کتاب به هیچ وجه مورد استفاده قرار نداده است و تاریخ وفات پیامبر و امامان را با عنوانی که حاکی از ستایش آنهاست نشان داده است.
آغاز: صنوف حمد بی حد و قبول شکر بی عد در نعت حضرت معبودیست که ...

انجام: بموجب فرموده رسول پر عدل و خصب گردد
چاپ: به کوشش محمد تقی دانش پژوه، در مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، سال ۹، شماره ۴، تیر ۱۳۴۱ش، صص ۹۰ - ۱۱۰ چاپ شده
[فهرستواره منزوی ۱۷۰۰/۳ و ۱۷۵۵/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن قرمز، ۲۸ص (۵۸-۸۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۲سم [ف: ۵ - ۶۴]

● **عتق** / فقه / عربی

'itq

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۷۲/۴
آغاز: المطلب الثانی فی المسائل الدوریه فی هذا الباب، قوله العتق اذا خرجت العطیة المنجزه
بخشی از کتاب فقهی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۲۳۷-۲۵۱)، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۷) [ف: ۳ - ۸۲۴]

← عثمان ⋗ آیه‌هایی که عثمان دزدیده
← عثمانیه ⋗ زرادی

● **العثمانیة و نقضها = نقض العثمانیة** / کلام و اعتقادات، شرح حدیث / عربی

al-'uṯmānīyya wa naqḍ-u-hā = naqḍ-ul 'uṯmānīyya

اسکافی، محمد بن عبدالله، - ۲۴۰ قمری

eskāfī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 855)

عثمانیه از جاحظ و نقض آن از ابوجعفر محمد بن عبدالله اسکافی سمرقندی است. این بند از این مجموعه بخشی است از شرح ابن ابی الحدید بر نهج البلاغه است (پایان جزو ۱۳). نویسنده نسخه ما ابوجعفر را طوسی پنداشته است.
چاپ: به کوشش عبدالسلام هارون (قاهره، ۱۳۷۴ق)؛ به کوشش حسن سندوبی (قاهره: ۱۳۵۲ق)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۰۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۴گ (۱۵۹-۲۲۳)، ۲۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۶۲]

● **العجاجة الزرنبیة فی السلالة الزینبیة** / تاریخ معصومین / عربی

al-'ajājat-uz zarnabīyya fī sulālat-il zaynabīyya

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

او به ده وجه اثبات کرده که اولاد حضرت زینب علیها السلام از عبدالله بن جعفر همگان از آل و اهل بیت پیامبر (ص) هستند، چون به گفته مؤلف، آل پیامبر همان مؤمنان از بنی هاشم و مطلب می‌باشند. سیوطی در سومین وجه می‌گوید آیا اولاد حضرت زینب با اولاد حسنین علیهم السلام در منسوب بودنشان به پیامبر مشترک اند، در جواب می‌گوید خیر تنها حسین و اولاد ایشان به این نسب مفتخرند و دیگران منتسب به پدر خویش می‌باشند. در کشف الظنون «العجاجة الزرنبیة ...» است.
آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم الحمدلله و سلام علی عباده ... اما بعد فهذا تالیف لطیف سمیته العجالة ... و ها هو مسألة علی بن ابی طالب رضی الله عنه رزق من الاولاد الذکور احدا و عشرین ولدا و من الاناث ثمانی عشرة علی خلاف فی ذلک ...
انجام: فانه وقف نصفها علی الطالبین کما تقدم و الله تعالی اعلم بالصواب و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم
چاپ: قاهره، مطبعة المنیریة، ۲ص، ۱۳۵۳ق، در جزءدوم کتاب الحاوی للفتاوی چاپ شده.
[معجم المؤلفین ۱۲۸/۵؛ دار صدام ص۱۵۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲، اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۴] و [ف: ۲۶-۳۷۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۳۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شهاب الدین مرعشی، تا: جمادی الاول ۱۳۳۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۲۳ر-۲۴پ)، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۸- ۲۳۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۱۳/۴
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: ۱۳۳۷ق؛ ۲گ (۲۷پ-۲۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۱۷]

← العجالة ⋗ حاشیة تهذیب المنطق
← العجالة ⋗ شرح عوامل ملامحسن (الف)
← العجالة ⋗ شرح الشافیة
← عجاله ⋗ شک و سهو

● **العجالة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'ujāla

گیلانی، نظر علی بن محسن، - ۱۲۱۷ قمری

gīlānī, nazar 'alī ebn-e mohsen (- 1803)

رساله موجز و مفیدی است که در جای جای آن طریقه خویش

را مؤلف در اثبات مطالب مندرجه بیان می‌دارد و حکمت را با ذوق التأله درآمیخته است. مؤلف آن را به خاطر فرزندش آقا میرزا رفیع در یک «مقدمه» و پنج «مقال» نگاشته است: مقدمه در حدوث عالم؛ مقال ۱. اثبات صانع و صفات او؛ ۲. افعال و عدل الهی؛ ۳. نبوت؛ ۴. امامت؛ ۵. معاد جسمانی.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۴۹/۵

آغاز: بسمله الحمدلله علی حسن جماله و احسن کماله والصلوة علی محمد رسوله و آله بعد رسالة عجاله فی الاصول الخمسة علی الاجمال کتبتها لبعض اخواننا الطالبین للکمال ذی الحسب المنیع والنسب الرفیع قرة العین و نور العینین آقا میرزا رفیع رفعه الله فی الدارین؛ **انجام:** لقوله شفاعتی لاهل الکبائر من امتی و بالشفاعة نختم الکلام راجیاً ان یشفعنی یوم القیامة و هذا آخر المرام حامداً ... سیما من کتبته لتعلیمه هو ذوالجاه العالی والشأن المتعالی قرة العین آقا میرزا رفیع رفعه الله عن الوهم و اعطاه الفهم والحمدلله تمت.

خط: نستعلیق، کا: محمدکاظم بن محمد صادق بن محمدرضا بن محمدصادق، تا: ۱۲۲۸ق؛ ۱۰گ (۱۷–۲۶)، ابعاد متن: ۷×۱۲/۵، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۴۳۶]

● **العجالة = مفتاح القاموس** / ادبیات / عربی

al-ʻujāla = miftāḥ-ul qāmūs

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

راهنمایی است برای اخراج لغات از قاموس فیروزآبادی که مؤلف آن را به درخواست یکی از دستانش نگاشته است. صاحب الذریعة رساله‌ای را تحت همین عنوان در تجوید به شیخ زین الدین احسائی نسبت می‌دهد و همین کتاب در فهرست کتب شیخیه بدون ذکر عنوان به احمد بن زین الدین احسائی نسبت داده شده که طی جوامع الکلم به چاپ رسیده است و غیر از کتاب مورد سخن است و ظاهراً اسناد موجود در الذریعة اشتباه چاپی و مقصود احمد بن زین الدین باشد. (طباطبائی بهبهانی).

آغاز: الحمدلله الذی علم الانسان ما لم یعلم و ارشده الی منهاج هدایته ... فقد امرنی من غمرنی بغایه الانصاف ...

انجام: انفتح لک کل باب و رایت العجب العجاب و الله الموفق للصواب تمت الرساله الموسومه بالعجاله

[الذریعة ۱۵: ۲۲۱؛ فهرست کتب شیخیه ۲: ۴۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۱۲ق؛ با ابیاتی از شیخ عبدالغنی نابلسی و فیروزآبادی (مؤلف) و دیگران درمدح قاموس؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عسلی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۴ – ۸۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۹/۴

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نسخ پخته، کا: احمد بن زین الدین، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۱۱ق؛ ۱۱گ (۳۰۱پ–۳۱۱ر) [ف: ۱ – ۱۷۵]

← عجالة البیان ⟻ شرح میزان الادب
← عجالة جرحیة و رسالة عدلیة فی العدالة ⟻ العدالة

● **العجالة الحائرية** / اصول فقه / عربی

al-ʻujālat-ul ḥā'irīyya

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ – ۱۲۴۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

تاریخ تألیف: ماه رمضان ۱۲۱۶ق؛ محل تألیف: کربلا

رساله مختصری است در تمییز بین مشترک و منقول و مرتجل و حقیقت و مجاز.

آغاز: بسمله. حمدله. صلاة. اما بعد فیقول الغریق فی لجج المحن الآثم الجانی ... الارانی هذه عجالة رشیقة فی بیان الامتیاز بین المشترک و المرتجل و ... و سمیتها بالعجالة الحائرية ...

انجام: فانظر فیه بعین الانصاف لا بنظر الغی و الاعتساف فانه بذلک حقیق و الله الهادی الی سواء الطریق و هو ولی التوفیق لقد تم هذه العجالة الحائرية علی ید مؤلفها الجانی محمد علی بن محمد حسن الارانی الکاشانی بلغه الله ... فی شهر رمضان المبارک من شهور سنة ۱۲۱۶ ... و اتفق لتاریخ اتمامها عدد اسمها باضافة عدد رأس الکتاب و ثالثه الیه و الحمدالله ... و السلام علی من بعث لتأسیس قواعد الاحکام محمد و آله ...

[الذریعة ۲۲۱/۱۵]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۱/۶

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی–تهران؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۷ق؛ ۱۷گ (۲۶۳–۲۷۹) [عکسی ف: ۲ – ۲۴۲]

۲. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹/۲

خط: نسخ، کا: زین العابدین جرپادقانی، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۱۱گ (۶۱ر–۷۱ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۶۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۳۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن سید علی موسوی، بی‌تا؛ محشی با رموز «منه عفی عنه، منه دام ظله»؛ تملک: محمد موسوی جزائری،

محمد حسین کلباسی در ۱۳۷۲ق؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: مقوا، ۲۸ سطر [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۲۶]

● **عجالة الراكب و قناعة الطالب فی المناقب** / فضایل و مناقب، حدیث / فارسی

'ojālat-or rākeb va qenā'at-ot tāleb fe-l manāqeb

گرهرودی، محمدحسین بن محمدمهدی، -۱۳۱۴ قمری

garhrūdī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad mahdī (- 1897)

به درخواست: سید علی بجستانی

احادیثی در فضایل ائمه علیهم السلام و اخلاق اسلامی و گفته‌های بزرگان تصوف و عرفان، در یک «مقدمه» و چند «باب» و «فصل» و یک «خاتمه».

آغاز: الحمدلله الذی أفاض علینا الوجود لمعرفة و طاعته و بعث الینا رسولا یهدینا الی مسلکه و سبیله

[فهرستواره منزوی ۶۴۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۱۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقالت ءالد و أنا عجوز فاوحی الله الیه أنها ستلد

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد حسن بیرجندی قائنی، تا: ۱۳۰۰ق، جا: سامراء؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۸۰ر-۱۸۵پ)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۹۹]

● **العجالة فی اصول الدین و فروعه** / فقه / عربی

al-'ujāla fī usūl-id dīn wa furū'-i-h

رضوی کشمیری، علیشاه بن صفدرشاه، - ۱۲۶۹ قمری

razavī kešmīrī, 'alī-šāh ebn-e safdar-šāh (- 1853)

رساله کوتاهی در دو «مطلب»: ۱. الایمان؛ ۲. فروع الدین، دارای سه «فصل»: ۱) احکام المیاه، ۲) النجاسات، ۳) کیفیة التطهیر.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۶۶

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الخلق و بسط الرزق ... فهذه عجالة مشتملة علی اصول الدین و فهم فروعه؛ **انجام:** خروج الدم المسفوح بعد الذبح القاضی بطهارة ما تخلف من الدم بعدها فی الذبیحة و تابعها الاسلام.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج دارچینی، ۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۶]

● **العجالة فی بداهة العلم و تحقیقاته و نظریته و الاختلاف فی تعریفاته** / فلسفه / عربی

al-'ujāla fī bidāhat-il 'ilm wa taḥqīqāt-i-h wa naẓarīyyat-i-h wa-l ixtilāf fī ta'rīfāt-i-h

احمد نگری، عبدالنبی بن عبدالرسول، - ۱۱۷۳ قمری

ahmad-negarī, 'abd-on-nabī ebn-e 'abd-or-rasūl (- 1760)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۸۹

آغاز: بسمله، علمنی العظیم الذی لا اختلاف فی علمه؛ **انجام:** لافی موضوع و العرض موجود فیه بخط المؤلف عفی عنه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۸ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **العجالة فی رد مؤلف الرسالة = طهارة المسلمین و عدم کفرهم و ان لم یکونوا من الشیعة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'ujāla fī radd-i mu'allif-ir risāla = ṭahārat-ul muslimīn wa 'adam-u kufr-i-him wa in lam yakūnū min-aš šī'a

شریف گلپایگانی، علی بن عین علی، ق۱۲ قمری

šarīf-e golpāygānī, 'alī ebn-e 'eyn 'alī (- 18c)

وابسته به: الاسلام و الایمان؛ شیروانی، حیدر علی بن محمد (- ۱۲)

تاریخ تألیف: ۱۱۳۳ق

رد بر شیروانی است که قائل به کفر مسلمان غیرشیعه بوده است و پاسخ به گفته‌های وی در رساله «الاسلام و الایمان» و اثبات این‌که مخالفین محکوم به اسلام می‌باشند و حکم کفر بر آنها جاری نیست، مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «فصل» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی نبذة من عبارات بعض العلماء؛ فصل ۱. تحقیق معنی الاسلام و الایمان و الفرق بینهما؛ فصل ۲. فی أن مظهر الشهادتین طاهر العین؛ الخاتمة: ...

آغاز: الحمدلله الذی اکرمنا بفضله فهدانا الی دین الاسلام ثم رفعنا بین أهله فخصنا شرف الایمان

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی الرد علیه نقله من رساله فیض قدس سره للحاج میرزا حسین نوری

تذکر: نام مؤلف و کتاب با توجه به آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن احمد موسوی، تا: ۱۳۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۸گ، ۳۵ سطر، قطع: وزیری [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بمجاله و ذکر بنیه و بنانه و الله اعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۵۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و رزقنی شفاعتهم و مرافقتهم یوم الدین بحقه

العظیم علیهم و بحقهم علیه
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد قاسم خونساری، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ (۲۶پ-۶۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۴۹]

● **العجالة فی شرح حدیث ابولبید المخزومی** / شرح حدیث / عربی
al-‘ujāla fī š.-i ḥadīṯ-i abū-lubayd al-maxzūmī
بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e ‘abd-ol-lāh (1665 - 1710)
به درخواست: محمد سلطان حاکم بحرین
در شرح حدیث ابولبید مخزونی از امام محمد باقر علیه السلام در تاویل حروف مقطعه قرآن کریم. به نوشته ماحوزی در این حدیث به تاریخ قیام اهل البیت اشارت رفته است. ماحوزی در اواخر این رساله از کتابی که درباره غیبت امام قائم علیه السلام تالیف کرده است یاد می‌کند. مؤلف قبل از شرح حدیث به تهیه چهار «مقدمه» و یک «خاتمه» پرداخته است: مقدمه ۱. تحقیق در امر بداء؛ مقدمه ۲. معرفت زبر و بینات؛ مقدمه ۳. شرح حساب جمل مغربی که با حساب جمل معروف تفاوت بسیار دارد؛ مقدمه ۴. بررسی اخبار توقیت و تکذیب وقاتان؛ خاتمه در بحث استبعاد طول بقاء عمر.
آغاز: بسمله اما بعد حمد لله علی سوابغ الائه ... فیقول العبد ... سلیمان بن عبد الله قد جری فی المجلس السامی مجلس الجناب الافخم و الدستور الاقوم ... حدیث ابی لبید المخزومی الوارد ف یمقطعات القرآن و ان کل حرف منها ینقضی یکون معه قائم من بین هاشم و فیه تاریخ قیام قائم اهل ا لبیت علیهم السلام ... فا شار الی دام مجده ان اکتب ما یسنح للنظر القاصر فی توجیهه و رسمت هذه العجاله ... فاقول ... هو ماروواه الشیخ الجلیل ... العیاشی السمرقندی فی تفسیره المشهور عن ابی لبید المخزومی عن الامام ابی جعفر ... قال یاابالبیدان فی حروف القرآن المقطعه لعما جما
انجام: و یجعلنا من القائمین بالنصره بین یدیه آمین ... فرغ من تسوید بیاضها ... خادم الشریعه ... سلیمان بن عبد الله ... الماحوزی ختم الله له ... ما یتمنی
[الذریعه ۲۲۱/۱۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۱-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان می‌نویسد: «محرر اکثر هذه الاوراق ... ابن علی نقی محمد اسحاق ... التمس من ناظریها الدعا اوائل شهر صفر ۱۳۰۹»؛ ۱۳گ (۱-۱۳) [ف: ۲۳ - ۵۹۳]

● **عجالة فی العرفان** / عرفان و تصوف / عربی
al-‘ujālat fi-l ‘irfān
رساله مختصری است در شرح چندین بیت اشعار عرفانی با مطلع «کنا حروفاً عاریات منقلة ...» شارح با آوردن با عناوین «قوله، قوله» به توضیح آنها پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۹/۳
آغاز: حمد الحمد للمعبود الحق لکل و صلات صلواته علیاکمل صور تجلیاته ... اما بعد، فهذه عجالة کتبتها بالتماس بعض الاخوان؛
انجام: و هذا المسطور المترجم عن بعض دقائق هذا الذوق لان لطایفه اکثر من أن تحصی بالنطق و الله علم ...
خط: نسخ، کا: محمد بن حصار بک، تا: ۸۵۵ق؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۳۶پ-۳۷ر)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳/۵سم [ف: ۳۳ - ۲۸۳]

● **عجالة فی العلم و المعلوم = حاشیة العلم و العلوم** / فلسفه / عربی
‘ujālat-un fi-l ‘ilm wa-l ma‘lūm = ḥāšīyat-ul ‘ilm wa-l ‘ulūm
فضل الحق خیرآبادی، محمد، ۱۲۱۲ - ۱۲۷۸ قمری
fazl-ol-haqq xayr-ābādī, mohammad (1798 - 1862)
در بیان حقیقت علم و ادراک.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲۳
آغاز: بسمله سبحان الذی علم بالقلم علم الانسان ما لم یعلم و اصطفی علی العالم خیر من اوتی جوامع الکلم و توابع الحکم ... اما بعد فلا اقسم بمواقع العلوم؛ **انجام:** و ایها الشقیق الحاذق النبیل الی قد آتیک بکتاب مبین فیه حق یقین.
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد ضیاء الحق ...، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۵۴ص، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵۰ - ۶۹]

● **عجالة القری (مختصر)** / تاریخ / عربی
‘ujālat-ul qurā (mx.)
فاسی، محمد بن احمد، ۷۷۵ - ۸۳۲ قمری
fāsī, mohammad ebn-e ahmad (1374 - 1429)
تاریخ تألیف: ۸۱۲ق
مؤلف کتابی به نام «عجالة القری للراغب فی تاریخ أم القری» نگاشت، و در آن تاریخ مکه را به طور بسیار مفصل آورد و حالات گروهی از دانشمندان و علماء آن سرزمین را به حسب حروف نوشت، و چون در سه جلد بود در این کتاب آن را اختصار نمود. کتاب حاضر مانند اصلش در بیست و چهار باب می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۳
آغاز: الحمدلله الذی جعل مکة المشرفة خیر الارض و خصها ببیته

الذی استقباله و حجه فرض و أجزل لقاصدیها و المتقربین فیها الاجور علی ممر الدهور؛ **انجام:** و قد انتهی الغرض الذی أردنا جمعه فی هذا الکتاب، فنسأل الله أن یجزل لنا فیه الثواب ...

خط: نسخ، کا: محمد حسین شهرستانی، تا: ۶ ذیحجه ۱۱۸؟؟؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ ۱۲۹۶ با مهر «ریحان الله بن جعفر الموسوی» (بیضی)؛ مهر: «لک البهاء کله» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۳۳]

● عجالة المحتاج الی توجیه المنهاج = شرح منهاج الطالبین = تحفة المحتاج الی ادلة المنهاج / فقه / عربی

'ujālat-ul muḥtāj ilā tawjīh-il manāhij = š.-u minhāj-iṭ ṭālibīn = tuḥfat-ul muḥtāj ilā adillat-il manāhij

ابن ملقن، عمر بن علی، ۷۲۳ – ۸۰۴ قمری

ebn-e molaqqan, 'omar ebn-e 'alī (1324 - 1402)

وابسته به: منهاج الطالبین و عمدة المفتین = منهاج الطالبین فی مختصر المحرر؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)

این کتاب منتخب و خلاصه کتاب «الإشارات» خود اوست. «الإشارات الی ما وقع فی المنهاج من الأسماء والمعانی و اللغات» شرح مفصل و بسیار مبسوطی است بر «منهاج الطالبین» یحیی نووی در فقه شافعی است. وی در شرح مزبور به توضیح و حل معضلات متن آن پرداخته و نیز آیات را تفسیر و احادیث قوی و ضعیف را به طور کامل بررسی نموده است. نسخه حاضر همه ابواب فقهی را شامل و ترتیب برخی از کتب آن به شرح ذیل است: کتاب الطهارة، کتاب الصلاة، کتاب الزکاة، کتاب الصوم، کتاب الاعتکاف، کتاب الحج، کتاب البیع، کتاب الرهن ... کتاب القصاص، کتاب الدیات ... کتاب القضاء، کتاب الشهادات، کتاب الدعاوی و البینات و کتاب العتق. (براتعلی غلامی مقدم)

آغاز: الحمدلله علی ما انعم واشکره علی ما الهم واشهد ان لااله الا الله الملک العظیم الاعظم وان محمداً عبده ورسوله ... الحمد هو الثناء علی المحمود بجمیل صفاته والشکر بانعامه

[کشف الظنون ۱۸۷۳/۲؛ فهرست ظاهریه (فقه شافعی) ۱۷۰ و ۱۷۹–۱۸۰؛ فهرست لیدن (هوتما) ۱۴۷؛ اوقاف بغداد ۸۸؛ الاوقاف العامة موصل ۱۷۸/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۱۷/۱]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الجزء الاول و یتلوه کتاب الوصایا

جزء اول؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ تملک: ملا اسماعیل یزدی؛ اهدایی: حاج شیخ احمد شریعت عقدائی؛ جلد: تیماج، ۲۴۴گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ – ۷۵]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۱۶۱

آغاز: کتاب البیع: لما فرغ من العبادات شرع فی المعاملات لانها ضروریه و آخر عنها ربع النکاح لان شهوته متاخرة عن الاکل و نحوه و آخر عنه ربع الجنایات و المخاصمات؛ **انجام:** کما اوضحته فی الاصل فسارع التوفیق و قوله والا کلها حذف الفاً من کلها ضرورةً و الله تعالی اعلم

از کتاب البیع تا اول وصایا؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۱۰۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۲

آغاز: بسمله، ربنا آتنا من لدنک رحجة و هئی لنا من امرنا رشدا کتاب الجراح الجراح بکسر الجیم جمعة جراحة؛ **انجام:** و فیه تفصیل بان کان المال فی ید غیرها فالقول و ان کان فی یدها

در آغاز کتاب نوشته شده: جزء چهارم است و شامل ۲۶ کتاب است و از کتاب الجرح شورع و به کتاب دعوی ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۷۱گ، ۲۳ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱۵ – ۱۲۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۱۸

از کتاب البیع تا کتاب الارث؛ خط: نسخ، کا: عبداللطیف بن محمد بن احمد بن علی بن یوسف بن ابراهیم بن عبدالرحمن بن عبدالصمد صفدی اشعری، تا: یک‌شنبه ۲۴ رمضان ۸۵۶ق؛ مهر: کتابخانه شیخ فضل لله نوری؛ کاغذ: کاغذ ختایی، جلد: میشن سرخ، ۱۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۳سم [ف: ۱ – ۳۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۷۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۲۲۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۵۴

آغاز: بسمله کتاب الوصایا هی جمع وصیه کعرایا و عریه و هدایا و هدیه ماخوذه من وصیة؛ **انجام:** وله بیعهم – لانهم ولوا فی ملته– و عتق المستولد من راس المال. لانه اتلاف حصل بالاستماع فاشبه الاتلاف بالاکل و اللبس. هذا آخر ما یسره الله تعالی و له الحمد من هذه العجالة ... سنة احدی و ستین و ثمانمایه علی ید ... احمد بن عبدالوهاب العجلونی ... و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و.

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالوهاب العجلونی، تا: ۸۶۱ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۶۱۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱۷ – ۱۹۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۰۸

آغاز: بسمله، ربنا آتنا من لدنک رحمة و هیء لنا من امرنا رشدنا؛ **انجام:** و من عتق بقرعة حکم بعتقه من یوم الاعتاق ای من یوم القرعة ... فان خرج العتق ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابوالوفا معتمدی کردستانی، شهریور ۱۳۵۱؛ ۶۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف:۲۱-۹۵۴]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۶۱

آغاز: بسمله و هو حسبی و نعم الوکیل، کتاب الزکاة هی لغة النماء و قیل الطهارة؛ **انجام:** یتفاوت و العمل فی الشرکة الصحیحة معتاد

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن علی بن عبدالوهاب شهیر به ابن

الجوهر النابلسی، تا: محتملاً قرن ۱۰، جا: دمشق؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۷۴گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸ – ۴۵۳]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۵۳

آغاز: کتاب النکاح. له عدة اسماء جمعها ابوالقاسم علی بن جعفر اللغوی فبلغت الف اسم و اربعین اسماء. و اصله فی کلام العرب الوطی و سم به العقد لانه سببه؛ **انجام:** و عتق المستولدة من رأس المال. لانه اتلاف حصل بالاستمتاع فاشبه الاتلاف بالاکل و اللبس
نسخه‌ای ست بی دیباچه با سربندهای «کتاب» و هر کتاب معمولاً در چند «فصل»: کتاب النکاح، کتاب الصداق، القسم، النشوز، الخلع، الطلاق، الرجعة، الظهار، اللعان، العدة، الاستبراء، الرضاع، النفقات، الجراح، الدیات، القسامه و الشهادة، البغاة، الردة، الزنا، قطع السرقة، الاشربة، الصیال و الضمان، السیر، الجزیة، صید و الذبایح، الاصحیة، الاطعمة، المسابقة و المناضلة، الایمان، النذر، القضاء، الشهادات، الدعوی و البینات، العتق، الکتابة الامهات. برای نشانی: کتاب الدیات. هی جمع دیة و هی اعمال الواجب بالجنایة علی اخرفی نفس او طرف. و هی مصدر و وزنها فعله علی وزن فدیة. مشتقة من الودی و هو دفع الدیة کالعدة؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۲۲۳]

۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۶۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم یذهب الی البیت لطواف الوداع للاتباع ویدخل رمی التشریق بزوال الشمس الاتباع ویستحب فعله قبل فعل الظهر کما قدمته فی کتاب الصلاة وجوز
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۸گ، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف مخ: ۳ – ۱۲۷۱]

● عجالة المحتاج فی مناسک الحاج / فقه / عربی

'ujālat-ul muḥtāj fī manāsik-il ḥāj

شیخ اسدالله، ق۱۳ قمری

šayx asad-ol-lāh (- 19c)

رساله فقهی و فتوایی است در بیان مناسک و آداب حج بدون فصل‌بندی خاص. در اول و آخر نسخه این اثر به شیخ اسدالله نسبت داده شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۲۱/۵–۸/۱۳۱

آغاز: بسمله الحمدلله علی افضاله و الصلوة علی سیدنا محمد و آله و بعد فاعلم أیدک الله تعالی و وفقک لما یحب و یرضی ان حج بیت الله الحرام و اداء المناسک فی المشاعر العظام رکن عظیم من ارکان الاسلام؛ **انجام:** فیبادر الی الکف عنه بعد فعله له فی الاحرام حیث امکن ذلک و هذا آخر ما اردنا ذکره علی العجالة ... والله ولی التوفیق و هو الهادی الی سواء الطریق و الصلوة علی سید النبیین وآله المنتجبین تمت.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن سید ابوالحسن موسوی عریضی یزدی، تا: ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۳۴ق؛ با نسخه اصل به خط مؤلف مقابله و از روی آن تصحیح شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵ – ۲۸۷۳]

● عجالة المستعجل / هیئت / عربی

'ujālat-ul musta'jal

ابن فیروز، محمد بن عبدالله، ۱۱۴۲ – ۱۲۱۶ قمری

ebn-e fīrūz, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (1730- 1802)

منظومه‌ای است در نام و تعریف ماه‌های رومی و فارسی و عربی و منازل کواکب و مدخل شهور و طوالع بروج و معرفت ظل زوال و شناخت فصول اربعه سال و بعضی قواعد نجومی دیگر، که به اختصار به نظم کشیده شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۰۲

آغاز: الحمدلله البدیع الملک ×× الواجب الفرد مدید الفلک / سبحانه من قادر قیوم ×× مزین السماء بالنجوم؛ **انجام:** مالاح نجم فی ظلام الغسق ×× و لف لیلاً نشر ضوء الفلق
خط: نسخ، کا: شیخ عبد الواحد فرامرزی، تا: ۸ ربیع الاول ۱۳۳۲ق؛ ۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۵ – ۱۱۲]

● العجالة الموجزة فی فروض المناسک = مناسک الحج / فقه / عربی

al-'ujālat-ul mūjaza fī furūḍ-il manāsik = manāsik-ul ḥajj

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ – ۱۲۱۲ قمری

bahr-ol-'olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

رساله‌ای کوتاه است در مناسک حج، دارای «مقدمه»، سه «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در محرمات احرام و حرم؛ باب ۱. ماهیت متمتع؛ ۲. تفصیل افعال العمرة المتمتع بها الی الحج؛ ۳. تفصیل افعال الحج المتمتع؛ خاتمه: در دو بحث. مناسک حج حسن بن جعفر کاشف الغطاء که در الذریعة آمده آغازش شبیه همین عجاله بحرالعلوم است و دارای مقدمه، سه باب و خاتمه می‌باشد. نیز آغاز هدایة السالکین من الانام الی حج بیت الله الحرام شیخ مشکور بن محمد حولاوی نجفی که در الذریعة آمده با این عجاله همخوانی دارد. (سید محمود مرعشی)

آغاز: الحمدلله ما طاف طائف بالمسجد الحرام و وقف واقف فی المشاعر العظام ... و بعد فهذه عجالة موجزة فی فروش المناسک التی لا یعذر بجهالتها سالک ...

انجام: و علیه الحج من قابل ان استقر فی ذمته و لیکن هذا آخر ما اردناه فی هذه الرسالة والحمدلله اولاً و آخراً ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۳۴-۴۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۱۳۱]
۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه ۳ برگ از مصابیح - الاحکام سید بحر العلوم نوشته شده است [ف: ۱ - ۱۸۲]

● عجاله نافعه / طب / فارسی

'ojāle-ye nāfe'e

دهلوی، محمد شریف بن محمد اکمل، ۱۱۳۸ - ۱۲۳۱ قمری

dehlavī, mohammad šarīf ebn-e mohammad akmal (1726 - 1816)

[الذریعه ۲۲۳/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۴۰۸/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۵۸۲/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۷۳
خط: نستعلیق هندی، کا: میرحیدر، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ ۱۴۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲۰ - ۳۷۶]

● عجایبات و قدرت باریتعالی / متفرقه / فارسی

'ajāyebāt va qodrat-e bārī-ta'ālā

بخاری، محمد بن اسماعیل، ۱۹۴ - ۲۵۶ قمری

boxārī, mohammad ebn-e esmā'īl (811 - 871)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۱۸/۲
آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله ذی العزة و العظمة و الکبریاء
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹ص (۶۳-۲۵)، ۷ و ۱۳ سطر (۷×۱۱) [ف: ۵ - ۱۵۷۶]

← عجایب الاجرام ← ابعاد و اجرام

● عجائب الاسرار فی لطائف مناقب الاطهار / فضایل و مناقب / عربی، فارسی

'ajā'ib-ul asrār fī laṭā'if-i manāqib-il aṭhār

یزدی، محمد حسین بن مؤمن، ق۱۳ قمری

yazdī, mohammad hoseyn ebn-e mo'men (- 19c)

۱۷ خطبه ادبی که مؤلف در مراثی سیدالشهداء انشاء نموده و خود نیز آنها را به فارسی و عربی شرح کرده است. مؤلف در نجف اشرف شاگرد شیخ احمد احسائی بوده و این کتاب را در ایامی که احسائی در کرمانشاه ساکن بوده به نزد وی فرستاده و او نیز تقریظی برآن نوشته است.

آغاز: سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم اما بعد ... بر دفاتر ضمایر عارفان و سرایر ذخایر عاشقان می‌نگارد که از لطف غیبی رب العالمین
انجام: الست بربکم و محمد نبیکم و علی ولیکم و الحجج ائمتکم فمن قبل صار طیبا و من لم یقبل صار خبیثا فخلقه الله من ذلک الخبیث و سمی ذلک الخبیث بطینة السجین

[الذریعه ۱۱۶/۲۱ «مصباح القلوب» او؛ فهرستواره منزوی ۶۵۰/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۱۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۱پ-۲۸پ) [ف: ۳۷ - ۲۴۲]
۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۲/۱۱
آغاز: مقتداه الحسین الهشید ... فاردت ان اجمع تلک الخطب التی اعطانی الله من فضله فی وریقات قلیلة ... و سمیته عجائب الاسرار فی لطائف مناقب الاطهار و هی سبعة عشر خطبة
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳ سطر، قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۳۴۹]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من عجائب الاسرار ان عدد الفرقة و الشیعة مساو کل واحد منهما ثلاثمائة و خمسة و ثمانین ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۱]
۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۹۰/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن جعفر بن ابی طالب طباطبائی یزدی اردکانی، تا: جمعه ۲۷ محرم ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۱پ-۴۲ر)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۸]
۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۱/۱۰
آغاز: مقتداه الحسین الشهید ابی عبدالله علیه من الصلاة افضلها؛ **انجام:** و من عجایب الاسرار ان عدد فرقة و شیعة مساو لکل واحد.
در فهرست از احسائی دانسته شده ولی ظاهراً چنین نیست؛ خط: نسخ، کا: احمد بن جعفر موسوی، تا: ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حسن بن علی دهنوی، ۱۲۵۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۳۱]
۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۶۷-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال شیخنا العارف رض و من العجایب ایضا عدد یمین و علی مساو مأة و عشر. و الحمدلله تعالی. تمت.
خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: ۱۹ رجب ۱۲۳۹ق؛ تقریظ شیخ در ص ۶۷-۶۸ جای دارد؛ ۱۶۰ص، ۱۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۶۱]
۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان عدد یمین و علی مساو(=۱۱۰) و الحمدلله تعالی. تمت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۴گ، ۱۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۱۳]

۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۲۴۴

آغاز: کالشمس فی رابعة النهار و اعجوبة لاهل البصائر و الاستبصار ... سمیته عجائب الاسرار فی لطائف مناقب الاطهار و هی سبعة عشر خطبة؛ **انجام:** ما تولی وقوله بل طبع الله علیها بکفرهم یعنی لایفعل الله فیکون.
خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۶۸]

● **عجائب الاسرار فی لطائف مناقب الاطهار** / فضایل و مناقب / فارسی

‘ajāyeb-ol asrār fī latā’ef-e manāqeb-el athār

از ابن نوالدین. کتابی است که بخشی از آن در مناقب اهل البیت و بخشی دیگر در مقتل حضرت ابی عبدالله الحسین علیه السلام می‌باشد. این کتاب عناوین و ابواب و فصول خاصی ندارد و از نام مؤلف، فقط کلمه «ابن نور الدین» به دست آمد. نامی که برای این کتاب انتخاب شده، دقیقاً نام کتابی از محمد حسین، مؤمن یزدی کرمانی است که دارای خطبه‌هایی در مناقب و مصائب اهل بیت علیهم السلام است و همچنین خطبه‌ای که در متن کتاب، به شرح آن پرداخته شده است (الحمد لله الذی نور العالم بالحسین علیه السلام من صبح الازل) نیز خطبه همان کتاب است؛ لذا در اصالت این کتاب به صورت فعلی، تردید وجود دارد و احتمال این‌که شرحی بر آن بوده و سپس به وسیله شخصی تحریف شده (چنان‌که در آغاز کتاب دیده می‌شود، اصل آن را به محمد باقر سبزواری نسبت می‌دهد) این نظریه را تأیید می‌کند.
آغاز: الحمدلله الذی شرح صدورنا بلوامع أنوار عجائب الأسرار و نور قلوبنا بأنوار لطائف معارف أولی الألباب
[طبقات أعلام الشیعة (قرن ۱۳) ص ۴۳۱؛ فهرستواره منزوی ۵۲۴/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۲۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجهة لطافت و بجهة اینکه بدست مبارک خود خامس آل عبا تبرک شده بود، لهذا میل بعلو نموده ...
بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۹۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۹ – ۳۴]

← عجائب الاشیاء > صور الاقالیم
← عجایب الاعداد و غرایب الازواج و الافراد > فتح الاسرار
← عجائب الاعلی > مرآت
← عجائب الاغلاط > التعجب من اغلاط العامة فی مسألة الامامة
← عجایب الاقالیم > آثار البلاد و اخبار العباد (ترجمه)

● **عجائب الاقالیم** / جغرافیا / فارسی

‘ajāyeb-ol aqālīm

غیر همانند:

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳۲/۵

آغاز: حمد بیحد و سپاس بیعدد قادری را که اقالیم هفت گانه را عبرت گاه دیده اولوالابصار گردانید؛ **انجام:** مقدار چهل روز در زمستان شب دارد از بود تا حدی که چهل روز آفتاب غایب شود و نتوانند دید ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق؛ مهر: «عبده جلال الدین الحسینی ۱۱۲۸»، «یا ذوالجلال و الاکرام ۱۰۲۷»؛ جلد: چرمی، ۱۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۹۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۵

آغاز: من عجائب الاقالیم. حضر موت ناحیه ایست در زمین یمن شرقی وی عدن است و آن ناحیه قدیمست. مردی از حضر موت حکایت می‌کند
منقولاتی از عجائب الاقالیم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن، ۲گ (۱۶ر–۱۷پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۰۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۹

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۲۱ر–۲۱پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۱/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۰۲]

● **عجائب الاقالیم السبعة** / جغرافیا / عربی

‘ajā’ib-ul aqālīm-is sab‘a

در هر یک از اقالیم هفت‌گانه شهرهایی نام برده و عجائبی که در آنها هست با اختصار بازگو می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۹۳/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فهذا عجائب الأقالیم السبعة، الاقالیم الأول بلدة یقال لها الحجاز و فیها قوم عادتهم ان من قتل فی المجاربة لا یدفنونه؛ **انجام:** و لیلتهم طویلة فی الشتاء علی مقدار الربعین الیلة من لیا لینا، و الله أعلم بالصواب.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۱۲پ–۱۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۴۹]

● **عجایب بر و بحر** / تاریخ

‘ajāyeb-e bar va bahr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۷/۸۹

از خاتمة الکتاب (شاید حبیب السیر)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی محمد مفید، تا: ۱۲۱۳ق، کاغذ: سپاهانی، ۱۱گ (۳۴۵–

۳۵۶)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۵۳۳]

● **عجائب البلاد** / جغرافیا / فارسی
'ajāyeb-ol belād

فصول متعددی است در معرفی شهرهای مختلف جهان. برخی از شهرها را در جزو اقالیم مخصوص آنها معرفی می کند مثلاً شهر آرده بیل در اقلیم پنجم و ... . فهرست فصول کتاب: نوبه، جزیرة النسا، جزیرة الوقواق، حضرت الموت، سنداپیل، سرندیب، شیلا، جبن، ارجان از اقلیم سوم، سامت، بعیدل، صقلبر، حیون الحارة، اقلیم چهارم وعین الشمس مصر، کرمان، مصر، اقلیم پنجم ثم ارده پیل، اقلیم ششم شهر بجبابک ...، عجایب و غرایب هر شهر را بیان می کند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۱۸/۲-۳۴/۱۸۸

آغاز: قال الله تعلم سنریهم آیاتنا فی الافاق و فی الانفس حق الله تعالی هر چه در عالم آفریده است عرش کرسی لوح قلم ... فصل شهریست که او را نوبه گویند و آن شهریست محکم فراخ و در جنوب او مصرست؛ **انجام:** فصل جنگ است و مردم آن شهر ترکانند و درازی ملک ایشان یکماه راه است و همه کس در ملک ایمن بود و اگر صد خون دارند

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۲۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۵ – ۲۸۷۳]

← عجایب البلدان > صور اقالیم
← عجایب بلدان > صور الاقالیم

● **عجایب البلدان** / جغرافیا
'ajāyeb-ol boldān

قزوینی، زکریا بن محمد، ۶۰۵؟ – ۶۸۲ قمری
qazvīnī, zakarīyā ebn-e mohammad (1209 - 1284)

تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، بی تا [نشریه: ۷ – ۵۳۷]

● **عجایب البلدان** / هندسه، جغرافیا / فارسی
'ajāyeb-ol boldān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۴۰

انجام: تاریخ زمان خلقت آدم ... پس مجموع سنوات از هبوط آدم تا زمان پیغمبر شش هزار و هشتصد سال می‌باشد.

مقدمه و مقاله یکم آن است، مقدمه در تعریف نقطه، خط سطوح، جسم و اقسام خطوط و سطوح. مقاله یکم در مبدأ تاریخ. مقدمه: هر چه قابل اشارت حسی بود اگر هیچ نوع قابل قسمت نباشد آن را نقطه خوانند ... مقاله اولی در معرفت مبداء سالها و تواریخ. از اجرام سماوی از همه ظاهرتر آفتاب و ماهست؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شاه قاضی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن تریاکی، ۲گ (۳۸ر-۴۰پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ – ۳۸۶]

← عجایب البلدان و الجبال > ابعاد و اجرام

● **عجائب بیت المقدس** / تاریخ / فارسی
'ajāyeb-e beyt-ol-moqaddas

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۵۸

آغاز: عجائب بیت المقدس و تفصیل مسجد الاقصی از قراری که در کتب مبسوطه مندرج است ... یکی آن است در سنگی سفید بخط قدرة خدای تعالی مکتوب است

خط: نسخ، کا: عبدالقادر کوی الاصل ساکن ساوجبلاغی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن قهوه‌ای مذهب، ۱گ (۸۸ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۶۹]

● **عجایب جمشید در ایران شهر** / داستان، تاریخ / فارسی
'ajāyeb-e jamšīd dar īrān šahr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴/۸-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1022 (بلوشه ش ۲۰۹)؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۷]

● **عجائب الحساب و غرائب الحساب** / حساب / فارسی
'ajā'ib-ul ḥisāb wa ġarā'ib-ul ḥisāb

؟ناصر خسرو، ۳۹۴ – ۴۸۱ قمری
nāser xosrow (1005 - 1089)

سه مسأله است منسوب به ناصر خسرو.

آغاز: من عجائب الحساب و غرائب الحساب لناصر خسرو، مسئله: سه نوع دینار است نوعی صرفش ...

[فهرستواره منزوی ۲۷۱۰/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰/۸

آغاز: من عجائب الحساب و غرائب الحساب لناصر خسرو، مسئله: سه نوع دینار است نوعی صرفش؛ **انجام:** و ثلث و تسع سهم واحد و دو ثلث؟

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی طیب خادم گویا جوربدی، تا: حدود ۶۶۵ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۲۱ سطر [ف: ۵ – ۱۲۶]

← عجایب الدنیا > مرآت

← عجائب الدنیا ← صور الاقالیم

● **عجائب الطبقات** / جغرافیا، تاریخ پادشاهان / فارسی
'ajāyeb-ot tabaqāt

بلخی، محمد طاهر بن ابی القاسم، ق۱۱ قمری
balxī, mohammad tāher ebn-e ab-el-qāsem (- 17c)

به دستور: نذر محمد بهادرخان
تاریخ تألیف: میان ۱۰۵۰ تا ۱۰۶۱ق
در هفت طبقه: ۱. در آفرینش و عجائب طبقات آسمان و زمین و عرش و ملائکه و معراج؛ ۲. تاریخ پیامبران و خلفای چهارگانه؛ ۳. کیفیت ارض و سما و اقالیم وعجایب آن؛ ۴. بعضی از امور عجیبه از تقاویم و رعد و برق ...؛ ۵. علوم غریبه و شعبده ...؛ ۷. علامات قیامت و خروج مهدی. (احمد منزوی)
آغاز: بسمله. غایت سعادت ابدی و نهایت کرامت سرمدی حمد کریمی است که منظر هفت آشام اجرام را بکمال صمدیت مطبق بر افراشت و این ایوان صوامع انس شادروان مجامع قدس را در فضای قدرت معلق داشت از وجود بغایت موجودات علوی و سفلی را خلعت بوده لباس وجود پوشانید.
انجام: دلاور چنگ از حضور عنایت شد خبر رسید که باسکومکی ... سرکار بیگم شمر و معه بیکم مذکور مردمان بلین قید کرده و ظفریاب خان پسر شمر و معه بیگم مذکور نشانیدند بگذارنید شاه نظام الدین عرض نمود که نادهورا نر این پیشو بتاریخ سیزدهم ربیع الثانی سنه ۳۷ از بالای بام افتاده سرش بشکست و فوت شد.
[فهرستواره منزوی ۲۳۲/۱؛ نسخه‌های منزوی ۳۹۷۳/۶ (۵ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۲۲/۱۰ (۴ نسخه دیگر)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳۶ص (۴۴-۴۹۷)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۸ - ۶۳۶]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۹/۲-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** علامات قیامت از عظایم عجایب و غرایب روزگار بود و امارات اختتام.
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۶۳۲ (گنج ۱۹۳۷/۴)؛ خط: نستعلیق پخته، کا: میر عبد سید بن ملایر عزیزان مرغینانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۲۵۸گ (۲۳-۲۸۱) [عکسی ف: ۲ - ۱۹۲]

← عجایب العالم ← عجایب هفت اقلیم

● **عجائب العالم** / طبیعیات / عربی
'ajā'ib-ul 'ālam

در این دفتر از شگفتی‌های جزیره‌ها و دریاها و رودها و چشمه‌ها و چاه‌ها و کوه‌ها و سنگ‌ها و کان‌ها و گیاهان و سبزی‌ها و تخم‌ها و جانوران گفتگو می‌شود. این نام در نسخه ما بدان داده شده است. در پایان آن شعرهایی است با قافیه راء با این عنوان «قصیدة جامعة لغالب احوال یوم القیامة و اسمها قلادة الدر المنثور فی ذکر ابعث و انشور».

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳ ـ د
آغاز: المحلاة بقرن الکرکندا اربعة آلاف مثقال من الذهب ... جزیرة الرخ و هذا الرخ الذی تعرف به هذه الجزیرة طیرعظیم غریب مهول الهیبة؛ **انجام:** الله اعظم مما جال فی الفکر ×× وحکمة فی البرایا حکم مقتدر / فناره جنة طوبی لداخلها ×× وزور جنته باب من السقر (گویا یک برگی افتاده)
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۵۴]

● **عجائب عالم** / طبیعیات، جغرافیا / فارسی
'ajāyeb-e 'ālam

رساله‌ای است در ذکر عجایب و غرایب عالم و حوادث بدیع شامل بحار عظیمه و بحار صغار، بحیرات یا بطایح، انهار، عیون و آبار، جزایر، جبال، براری و قفاری، مساحت ارض و معمورات آن، ارباع ارض و قدر معمور آن، اقالیم سبعه در اقلیم ثانی مکه و مدینه را ذکر می‌کند و در شهرهای مختلف اقلیمها اسامی بزرگان آنها را می‌برد، در اقلیم سادس شرح حال ابوعلی سینا را مفصلاً ذکر می‌کند، مواضع خارج از اقالیم سبعه، ذکر عجایب و غرایب شهر بی جانکر، جشن مهناوی که اهتمام بت‌پرستان در آن است، غرایب دیار مغرب، خاتمه در خصایص و مناقب امیرعلی شیر. خاتمه «حبیب السیر» و خاتمه «روضة الصفا» مباحثی از این دست دارد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۱/۱-۳/۱۲۱
آغاز: مقتدای ارباب یقین است بدیده امعان نظر کند داند که بعد از تعلق اراده قادر مختار بوجود امر ممکن با آنکه در نهایت غرابت باشد؛ **انجام:** کما تموتون تحشرون او را با صدیقین و ارباب یقین محشور گردان ... بارها گفته ام و بار دگر می‌گویم ×× که من گم شده این ره نه بخود می‌پویم / در آن ساعت که ما مانیم و هوئی ×× ز بخشایش فرو مگذار موئی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۷۴]

● **العجائب العظمی فی اشتراک الاسمی** / لغت / عربی
al-'ajā'ib-ul 'uẓmā fī ištirāk-il asmā

عمری، محمد بن علی

‘omarī, mohammad ebn-e ‘alī

مؤلف چنان‌که در مقدمه بیان کرده تمام لغات مشترک را در این کتاب گرد آورده و در این راه از قاموس اللغه و صحاح و غیره سود جسته و آن را در بیست و هشت «باب» تنظیم نموده و در آن از شواهد نظمی و نثری بهره برده است و در تنظیم آن از حروف آخر کلمه شروع نموده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۴۹

آغاز: بسمله و به نستعین قال العبد الفقیر الی الله تعالی محمد بن علی العمری الحمدلله العظیم الذی تنزه عن الشریک و النظیر الجلیل؛ **انجام:** و السابری ایضا نوع من التمر و النبی بفتح النون هو واحد الانبیاء ایضا هو مانبا من ... ای صادق فندر و منه قول الشاعر: لا صبح ... مکان النبی من الکاتب لعل ان النبی و الکاتب ...

کامل است و از انتها بطور ناقص کتابت شده؛ خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ تملک: عثمان بن السید مصطفی، عبد الغنی بن محمد شیخ زاده، حاجی عبد الوهاب بن محمد علی قزوینی با تاریخ ۱۲۳۱ق که کتاب را در طرابلس خریده است؛ واقف: حاج محمد هاشم تاجر، ذیقعده ۱۲۳۱ق؛ جلد: گالینگور آبی، ۲۶۰گ، ۱۳ سطر [ف: ۱ - ۱۸۱]

← عجایب الغرایب > مرآت

● **عجائب القرآن = تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / عربی

‘ajā’ib-ul qur’ān = tafsīr-u qurān-i karīm

کرمانی، محمود بن حمزه، - ۵۰۰ قمری

kermānī, mahmūd ebn-e hamze (- 1107)

تفسیر بسیار مختصری است با عناوین «قوله، قوله» که بیشتر به مباحث نحوی و اعراب قرآن می‌پردازد و در بسیاری از آیه‌ها تحت عنوان «الغریب» لغات مشکل و تحت عنوان «العجیب» اشتقاق‌های غیرمأنوس را تشریح می‌کند. این تفسیر ظاهراً همان «عجائب القرآن» یا «الغرائب و العجائب» تاج القراء محمود بن حمزه کرمانی است که در کشف الظنون (ص ۱۱۲۶ و ۱۱۹۷) ذکرش رفته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۰۵

آغاز: خوطب بهذا و کیف یقول لربه سبحانه ثم یرد الی ربه و کیف یقول فسوف نعذبه فیخاطب بالنون؛ **انجام:** فیکون بمعنی المستقبل و الشرط لایکون فی الماضی البتة وقریء فی الشواذ.

از آیه «اما ان تعذب و اما ان تتخذ فیهم حسنا» [سورة الکهف: ۸۶] تا آیه «وامراة مومنة ان وهبت نفسها للنبی» [سورة الاحزاب: ۵۰]؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه قدیم و نفیس؛ ۱۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۵ - ۹۸]

● **عجائب القرآن** / علوم قرآن / عربی

‘ajā’ib-ul qur’ān

ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟ - ۵۹۷ قمری

ebn-e jawzī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ‘alī (1115 - 1201)

رساله‌ای حاوی برخی مباحث علوم قرآنی است که عبارتند از: ۱. سوره‌هایی که بنا بر عد کوفی آیات قرآن، دارای تعداد آیات یکسان هستند؛ ۲. اشاره به تعداد سوره‌های مکی و مدنی؛ ۳. تعداد سور، آیات، کلمات، حروف و نقطه‌های قرآن؛ ۴. تقسیمات قرآن (به نصف، ثلث و ربع)؛ ۵. عد آیات بنا بر شمارش کوفی، مدنی اول، مدنی دوم، بصری، شامی و ذکر موارد خاص هر یک و برخی از مشترکات آنها. هر کدام از این پنج موضوع در یک «باب» مورد اشاره قرار گرفته‌اند. تعدادی از آنها دارای فصول متعددی نیز می‌باشند. چنین کتابی در آثار ابن جوزی ذکری به میان نیامده است.

آغاز: و من کتاب عجائب القرآن تالیف الشیخ الامام شیخ الامة وحید دهره و فرید عصره جمال الدین ابی الفرج عبدالرحمن بن علی بن محمد الجوزی تغمده الله برحمته امین. ذکر القرائن من السورة فی العدد علی مذهب اهل الکوفة الفاتحة: سبع آیات و مثلها الماعون. الانفال: خمس و سبعون و مثلها الزمر ...

انجام: و فی إقرأ کلا لئن لم ینته و فی قریش اطعمهم من جوع. تمت

چاپ: گنجینه بهارستان، علوم قرآنی و روائی -۳، مسلسل ۱۵، به کوشش سید حسین مرعشی، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، پائیز ۱۳۸۵ش، با تصحیح کریم دولتی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۰/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۱۹پ-۱۲۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۲۲]

● **عجائب القصص** / داستان / فارسی

‘ajāyeb-ol qesas

مفتی، عبدالواحد بن محمد، ق۱۱ قمری

moftī, ‘abd-ol-vāhed ebn-e mohammad (- 17c)

داستان پیامبران را به خواهش برخی از دوستان و با استفاده از سی و یک عنوان کتاب که نام آنها در دیباچه مؤلف آمده در کتاب حاضر گرد آورده است و آن را در بیست «باب» مرتب نموده است: ۱. خلقت نور سرور عالم محمد مصطفی (ص) در دو فصل؛ ۲. خلقت جنیان، دو فصل؛ ۳. ذکر ابوالبشر آدم، نه فصل؛ ۴. بیان حضرت ادریس، سه فصل؛ ۵. قصه نوح و فرزندانش، در شش فصل؛ ۶. بیان احوال حضرت هود، در سه فصل؛ ۷. واقعه حضرت صالح، در دو فصل؛ ۸. احوال حضرت ابراهیم، در سه فصل؛ ۹. قصه حضرت لوط، در دو فصل؛ ۱۰.

قصه حضرت یعقوب و یوسف، در پنج فصل؛ ۱۱. بیان احوال ایوب، دو فصل؛ ۱۲. قصه حضرت شعیب، دو فصل؛ ۱۳. بیان احوال موسی و هارون، در ده فصل؛ ۱۴. قصه حضرت الیاس، در سه فصل؛ ۱۵. قصه حضرت یونس، در دو فصل؛ ۱۶. بیان حضرت داود، در سه فصل؛ ۱۷. بیان قصه حضرت سلیمان، در سه فصل؛ ۱۸. احوال حضرت زکریا، در دو فصل؛ ۱۹. احوال عیسی بن مریم، در سه فصل؛ ۲۰. احوال خاتم النبیین، در پنج فصل.

آغاز: الحمد لله الذی بعث النبیین مبشرین و منذرین و ارسل الرسل الی الاسلام و الدین هادین الی دار السلام ... جمیع اجناس حمد بلند اساس بی حد و قیاس.

چاپ: مشار ۳۴۹۶/۳

[مشترک پاکستان ۹۸۲/۶-۹۸۴؛ فهرستواره منزوی ۴۴۰/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش – پاکستان ۱۵؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مجدول؛ تملک: سعد الدین لاهوری به سال ۱۲۷۵؛ ۶۵۵ص [عکسی ف: ۶ – ۳۱۱]

● **عجائب القلب (منتخب)** / طبیعیات / عربی

'ajāyeb-ol qalb (mn.)

اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲/۲۳

از احیاء العلوم؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۳۰۶]

● **عجایب اللغة** / لغت / فارسی

'ajāyeb-ol loqat

ادیبی، ق ۱۰ قمری

adībī (- 16c)

مؤلف ظاهراً از ادبای عثمانی بوده و نام خود را چنین یاد کرده است: «ندارد از جهان جز بی نصیبی ×× غریب درد کش مسکین ادیبی»؛ و در مقدمه تصریح می‌کند که آن را به نام یک تن از اعیان تألیف کرده که او را به لقب «حضرت افندی» می‌خواند و درباره او سروده است: «به دفتردار در دانش امیری ×× سلیمان جهانبان را وزیری / ادیبی روز و شب گوید دعایت ×× همیشه ورد او مدح و ثنایت». در این کتاب لغات را به ترتیب حرف آخر آورده و برای بیشتر از لغات شواهدی از شعرای متقدمین ذکر کرده و پیداست که آن را از روی کتاب‌های دیگر از آن جمله فرهنگ اسدی ترتیب داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۹۲

آغاز: بعد از تیمن به صحیح تر لغاتی که بلغای میادین فرس قدیم؛

انجام: سعادت تا ابد باشد بکامش.

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۶۱ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۲/۵سم [ف: ۶ – ۱۵۳]

← عجائب المخلوقات > خریدة العجایب و فریدة الغرایب

● **عجائب المخلوقات** / طبیعیات

'ajāyeb-ol maxlūqāt

زنجان؛ اخوان زنجانی – جلیل؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصور دارای ۱۶۴ صورت [میراث اسلامی: ۵ – ۶۱۸]

● **عجائب المخلوقات** / طبیعیات، جغرافیا / عربی

'ajā'ib-ul maxlūqāt

جغرافیا مانند دیگر دانش‌ها دوران کودکی داشته و مرحله‌هایی گذرانیده تا به پایه امروزی رسیده است، این دانش در آغاز کار با خرافات بسیار آمیخته بود، و چون وسایل ارتباط در روزگار گذشته کم و ساده بود، و مردم از کشورهای دور کمتر باخبر بودند. از این روی جهانگردان و جغرافیانگاران در نوشتن راست و دروغ آزادی بیشتر داشتند. انگیزه پیدایش دانش جغرافیا راهنمایی بازرگانان جهانگرد در یونان باستان بوده است و سپس دولت‌های روم و ایران برای راهنمایی گردآوران مالیات و باج از کشورهای دور، از آن استفاده کردند و در روزگار فرمانروایی عربان سود مذهبی نیز بر آن افزوده شد. در این روزگار نه فقط بازرگانان برای جهانگردی و دولت برای باج‌ستانی به جغرافیا نیازمند بودند، بلکه مذهبی‌ها برای رفتن به حج و رفتن به مرکز آموزش‌های فقه و حدیث به جغرافیا نیاز داشتند، و از این روی در قرن سوم هجری، جغرافیا مانند دیگر دانش‌ها در دنیای اسلام شناخته شد. نخستین کسی که به نگارش جغرافیا پرداخت ابن خرداد است که ایرانی و زرشتی بود و به دستور وزیران برمکی، مسلمان شد و کتاب «المسالک و الممالک» در چگونگی گرفتن مالیات از کشورهای اسلامی و واژه‌های آن نگاشت. چون اشراف در پایتخت‌های اسلامی از بررسی و خواندن کتاب‌های جغرافیا مانند افسانه برای گذرانیدن وقت‌های بیکاری استفاده می‌کردند، افسانه‌های سحرآمیز و داستان‌های شگفت‌انگیز با جغرافیا درآمیخت و نگارندگان در بافتن دروغ‌های هر چه بزرگتر بر یکدیگر پیش‌دستی کردند و رشته ویژه‌ای از جغرافیا پدیدار گشت که بیشتر آن را «عجایب ...» می‌نامیدند البته این رشته نیز مطالب درست و سودمند بسیار دربر دارد و برای روشن ساختن بیماری از تاریکی‌های تاریخ به ما یاری می‌دهد. اینک فهرست کوتاهی از بنام‌ترین کسان که در این باره نگاشته‌اند: زکریا پسر محمد کوفی قزوینی نگارنده

آثار البلاد (۶۰۰-۶۸۲ق) «عجایب المخلوقات» نگاشته که چهار مقدمه و دو مقاله دارد، کوتاه شده آن به نام «الدر المنتقات من عجایب المخلوقات» (کشف الظنون)، باکوی (-۸۰۶ق) نیز آن را کوتاه کرده و «الآثار عن عجائب المخلوقات» نامید؛ ابوحامد محمد پسر عبدالرحمان اندلسی به نام «المغرب عن بعض عجائب المغرب» (-۵۵۶ق) نگاشت و به ابن هبیرة (-۵۶۰) پیشکش ساخت (کشف الظنون)؛ ابن اثیر جزری (-۶۳۰ق) نیز «تحفة العجایب» نگاشته (کشف الظنون)؛ شهاب الدین احمد حموی نیز عجایب المخلوقات نگاشته (کشف الظنون)؛ محمد بن محمود طوسی (-۵۵۵ق) عجایب المخلوقات دارد؛ ابوحسین صوفی، عبدالرحمان «عجائب المخلوقات» دارد؛ ابوعبدالله محمد مازنی (-۵۶۵ق) عجایب «المخلوقات» دارد؛ عبداللطیف بغدادی (۵۵۵-۶۲۹ق) «الاستبصار فی عجایب الامصار» را در ۵۸۷ق نگاشته؛ قلقشندی، شهاب الدین ابوالعباس احمد پسر علی پسر احمد مصری (-۸۲۱ق) نگارنده صبح الاعشی، گزارش زندگی او در «ضوء اللامع» و «شذرات الذهب» و پیشگفتار جلد چهاردم صبح الاعشی چ مصر ۱۹۱۹م و آداب اللغه جرجی زیدان چ۱۹۳۱م ج۳ ص ۱۳۳ و دیگر جاها آمده، و نامی از «عجایب المخلوقات» در فهرست نگاشته‌هایش نیست، ولی یک صفحه آغاز این کتاب در برگ ۲ب نسخه ۱۶۷ دانشگاه دیده می‌شود.
جای گفتگو کتاب بی نام و نشانی است که چلبی در کشف الظنون آن را «عجائب المخلوقات» نامیده و نگارنده‌اش را نشناخته است. نام نگارنده در دیباچه نیامده است و پشت جلد نسخه نوشته شده «عجائب المخلوقات قلقشندی» ولیکن از دیباچه‌ای که در گ۲ب نسخه ۱۶۷ دانشگاه ـ این دیباچه چنین است: «بسمله قال مؤلف هذا الکتاب القلقشندی رحمة الله علیه انی استخرت الله سبحانه و تعالی و جمعت کتابی هذا من کتب شتی منها کتساب عجائب المخلوقات للقزوینی (ره) و منها حیاة الحیوان للمدمیری (ره) وزدت علیهما بحسب طاقتی مما رأینه فی کتب المتقدمین و المتأخرین و هو مشتمل علی علوم جمة، منها علم الاملاک و علم الهندسه و علم الهیئة و علم الایام و الشهور و السنین و علم الطب و اسرار الحیوانات و النباتات و الیه انیب» ـ به نام دیباچه عجایب المخلوقات قلقشندی دیده می‌شود، چنین می‌نماید که کتاب جای گفتگو از قلقشندی نیست، زیرا که آن دیباچه با دیباچه کتاب جای گفتگو ناسازگار است، و هم قلقشندی در آن دیباچه کتاب حیاة الحیوان دمیری را مدرک کار خویش شمرده و در میان مدارک کتاب جای گفتگو، نام حیاة الحیوان دیده نمی‌شود.
تاریخ نگارش: این کتاب به گمان در نیمه یکم قرن نهم نگاشته شده است زیرا که در گ۱۳۰ از شهر قسطنطنیه پیش از افتادن بدست ترک‌ها گفتگو می‌کند و می‌دانیم این شهر در ۸۵۶ق از دست دولت روم شرقی به دست مسلمانان ترک افتاد. و نیز در گ۲۳ یک مسئله هیئت را از ابن جزری نقل کند و شاید ابن جزری (-۸۳۳ق) را که منظومه‌ای در علم هیئت دارد. خواسته باشد، و چون در بخش حیوان‌شناسی و گیاه‌شناسی نام بسیاری از آنها را فارسی و عربی هر دو یاد کرده، ایرانی بودن او آشکار است. ولی در بخش ماه‌ها و سال‌ها، از ماه‌های عربی و رومی نام برده، و از تاریخ و ماه‌های فارسی و ایرانی هیچ یاد نکرده است.
مدارک این کتاب: وی در این کتاب از کسان و کتاب‌های زیر نام برده است: از ابن جزری (شاید: -۸۳۳ق)، کتاب «اخترات الآفاق» (چنین)، الهروی (شاید: جهانگرد هروی ابوالحسن علی پسر ابوبکر موصلی – ۶۱۱ق)، «یوافیت البیان فی بعض القرآن» (چنین) اراجمد پسر ابراهیم ثعلبی، «العجایب» قزوینی، الجو لفی، محمد بن زکریا (چنین در چند جا)، ابن الفقیه (شاید: احمد پسر محمد نگارنده البلدان ن۲۹۰ق)، ابن السیرافی عیسی بن مبارک، کتاب الحواله، بهرام، «الشفاء» از قاضی عیاض (-۵۴۴ق)، ابوعبدالله صبی، السراج، یعقوب پسر اسحاق، شیخ محمد بن القزوینی، محمد بن هارون مغربی، ابوحامد اندلسی (نگارنده المغرب، ن ۵۵۶ق)، السمرقندی، اصطخری، الفقیه (شاید: همان ابن الفقیه گذشته باشد)، تحفة الغرایب (گویا: رحله ابن بطوطه (۷۰۳ق-۷۷۹ق) است که «تحفة النظار فی غرایب الامصار» نام دارد، نه کتاب علمشاه (-۹۸۷ق))، ابن اسحاق (شاید: نگارنده مغازی م۲۰۰ق)، محمد بن ابراهیم الضراب، ابراهیم بن محمد، نظام الملک (شاید نگارنده سیاست‌نامه – ۴۸۵ق)، کتاب العلامه، کتاب الفلاحة (شاید: از احمد بن وحشیه)، التنوخی، الحسن بن سعید، کتاب «البشر لخیر البشر»، الازکیاء از ابن الجوزی، عبدالرحمان الرمقی.
ترتیب کتاب: وی در دیباچه می‌گوید این کتاب را به باب‌ها مرتب ساختم ولی از بررسی کتاب آشکار می‌گردد که این کتاب چهار «مقالت» دارد: ۱. بالاتر از زمین است در دو «باب»: ۱) آسمان‌ها، ۲) چهار عنصر گرداگرد زمین؛ ۲. دهر و زمان دو «باب»: ۱) دنیا، ۲) دهر؛ ۳. اقطار و دریاها، هفت «باب»: ۱) اقطار، ۲) دریاها، ۳) رودها، ۴) چشمه‌سارها، ۵) چاه‌ها، ۶) کوه‌ها، ۷) سنگ‌ها؛ ۴. اجسام، در سه «باب»: ۱) کان‌ها، ۲) گیاه‌ها، ۳) جانوران. ولی در نسخه ۱۶۷ دانشگاه، آغاز مقاله یکم نشان داده نشده است و شاید واژه «فصل فی الافلاک» که در (گ۴پ) دیده می‌شود، آغاز مقاله یکم و باب یکم باشد. این نسخه در حدود ۸۵۰۰ بیت نوشته دارد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷

آغاز: الحمدلله رب الارباب و مسبب الاسباب و منشیء السحاب العالم بکل شیء فلا یعزب عنه مثقال ذرة ... و بعد فهذا کتاب ینصرف الناظر فیه بین جد و هزل و ملح غریبة و دقیق و جزل و عجایب عجیبة جمعتة من کتب عدة و رتبته ابوابا و اسئل الله ... قال الحکماء؛ **انجام:** البوم هو طائر معروف یقال ... و عظمه یدخن بین ندمان الشرب

خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در کرانه گ۲۹۲ر نویسنده کتاب به خامه خود نوشته: «و محرر الکتاب احمد العجمی قدر آی فی مدینة الکاشان قسم من الورد له و جهان» و چون مردم کشور عثمانی بایرانیانی که در دوره صفوی بکشور عثمانی پناهنده میشدند لقب عجمی می‌دادند گمان میرود که احمد این کتاب را در کشور عثمانی نوشته، مجدول، مصحح؛ تملک: حسن علی ایروانی واعظ در ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۳۸۵گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۲۱]

● **عجائب المخلوقات** / طبیعیات / فارسی

ʻajāyeb-ol maxlūqāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۱

آغاز: بسمله. من عجائب المخلوقات فی البخار و آن اجسامی است که از ابر باران متولد شده و اندرون زمین اگر زمین شفاف بود و اگر نبود از آب گل متولد شود؛ **انجام:** آنرا قلع کند و الله اعلم بالصواب.

در خواص سنگها و گیاهان و جانوران است. گویا گرفته از عجائب المخلوقات قزوینی؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵۹ص، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [نشریه: ۳ - ۳۱۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۸۰گ، اندازه: ۲۰/۵×۳۶سم [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۹۵

آغاز: الباب الثالث عشر فی الطب من کتاب عجائب المخلوقات؛

انجام: و السلام علیکم و رحمه الله

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

← عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات ≻ جام گیتی نما

● **عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات** / طبیعیات، جغرافیا / عربی

ʻajāyib-ul maxlūqāt wa ġarāyib-ul mawjūdāt

قزوینی، زکریا بن محمد، ۶۰۵؟ - ۶۸۲ قمری

qazvīnī, zakarīyā ebn-e mohammad (1209 - 1284)

اهداء به: سلطان معزالدین شاپور

تاریخ تألیف: ۶۷۴ق

کتابی مفصل و معروف در شناخت عجائب و غرایب عالم؛ در چهار «مقدمه»: ۱) شرح عجیب، ۲) تقسیم مخلوقات، ۳) معنی غریب، ۴) تقسیم موجود، و دو «مقاله» هر کدام در چند نوع و باب و فصل تنظیم شده است. مشتمل بر علویات (حقیقت و اشکال و حرکات و تعداد افلاک و حقیقت و مقدار زمان و فضائل ایام و شرح کواکب و نجوم و شهور عرب و روم و فرس و عجایب تکرر سنین و ملائکه) و سفلیات (حقیقت عناصر و آثار وکائنات جو و دریاها و جزایر و رودها و چشمه‌ها و خواص آنها و شرح اقالیم و حیوانات بحری و بری و کیفیت پیدایش معدنیات و نباتات و خواص طبی آنها (به ترتیب حروف تهجی) و تولد و تشریح انسان و بیان اصناف پرندگان و غیره و غیره) موسوم به عجائب المخلوقات و غرائب الموجودات و قسمت جغرافی (در وصف اقالیم و جزایر و بلاد و غیره) که معمولاً بل مطرداً علی حده و جداگانه تلقی می‌شود و موسوم است به آثار البلاد و اخبار العباد.

آغاز: بسمله، العظمة لک و الکبریاء بجلالک اللهم یا قائم الذات و مفیض الخیرات و واجب الوجود و واهب العقول و فاطر الارض و السموات مبدی الحرکة و الزمان

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۴۹۶؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۹ق، رحلی، ۲۶۸ص؛ مصر، مطبعة الخیریة، ج۱-۲، ۱۳۰۹ق؛ بیروت، محقق: فاروق سعد، دار الآفاق، ۵۲۶ص، ۱۹۷۳م.

[کشف الظنون ۱۰۸/۲]

شرح و حواشی:

۱- عجائب المخلوقات و غرایب الموجودات (ترجمه) (۲۲ عنوان)

۲- عجائب المخلوقات (منتخب)

۳- عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات (ترجمه)؛ عبدالرشید بایزید بستکی

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** القسم الثالث حیوانات غریبة الصوت ... و زعم المنجمون ان مقتضی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۷؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ ۲۴۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۹ - ۶۱۱]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۱۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** حلزون، دودة فی جوف انبوبة حجریة تنبت علی الصخرة التی فی سواحل الجار وشطوط الانهار وتلک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ با اشکال، مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۶۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۱/۱-ف

آغاز: آغاز پنج سطری پیش از باب الحاء «حضر» و «الرکن الخامس فی الاشجار و الاثمار و الفواکه و الرکن السادس فی عجایب الصور المفتوره المنقوشة المکتوبة و الرکن السابع فی شرف الآدمی و عجائب فطرته و صنعته و الرکن الثامن فی عجایب الجن و المردة و الرکن التاسع فی عجائب الطیور و احوالهم و عنقاء مغرب و الرکن العاشر فی ذکر البهائم و الحیوانات

نسخه اصل: مجلس شورا، ش ۶۷۰۹ [در فهرست مجلس این نسخه عجائب المخلوقات (جام گیتی نما) از محمد بن محمود

طوسی دانسته شده]. در فهرست منسوب به طرطوسی دانسته شده؛
خط: نستعلیق، کا: عبدالعزیز بن عبدالرحمن لطف الله بن شاذان، تا: ۲۰ رمضان ۸۴۲ق؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ – ۹۵]

۴. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۳۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن هذا آخر کلامنا من عجایب الحیوان و بالله التوفیق و الحمدلله ... و افق الفراغ من نسخة نهار الثلثا مستهل شهر ذی قعدة الحرام من شهور سنه خمس و ثمانین و ثمانمائه احسن الله ختامها علی ید الفقیر الحقیر المعترف بالتقصیر احمد بن علی بن سلام غفرالله لدولو الدیه و لجمیع المسلمین آمین.
خط: نسخ تحریری، کا: احمد بن علی بن سلام، تا: ۸۸۵ق؛ مجدول، مذهب به شیوه کار بغداد، با سرلوح، با سیصد و دوازده مجلس مینیاتور بسیار خوب؛ تملک: ابوبکر بن ابراهیم پاشا در ۹۰۳؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی، جلد: چرم مذهب، ۲۶۹ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۲۶/۴سم [ف: ۵ – ۶۳۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** القسم الثالث حیوانات غریبة الصوت ... و زعم المنجمون ان مقتضی.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تیماج مذهب، ۳۶۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۰ – ۱۴۷۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نجب ثم قال و هذا لیس بغریب الاهند فان الثعالب فی العهد الملوک ... کانت طیاره (در صفحه آخر شکل یک گاو به همراه شکل بدنی که با دو سر خوابیده است وجود دارد)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حبیب الله بختیاری؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: گالینگور مشکی، ۲۱۱گ، ۲۵–۲۷ سطر (۲۰×۳۲) سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۵۰]

۷. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۰۳۴۲

۷۱ مجلس؛ خط: نستعلیق، کا: ابی تراب منعم الدین اوحدی حسینی، تا: ۱۵ جمادی الاول ۹۲۴ق؛ مجدول؛ نسخه را ناصرالدین شاه به دخترش زن دوست علی خان به نام جهیز بخشیده بود؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۱۴ص، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [نشریه: ۲ – ۲۱۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۸–ف و ۲۶۹۷–ف

نسخه اصل: دارالکتب المصریه ۲۱ تاریخ فارسی م ۹۲۱۱–۶۲۵۲. دارای مجالس تصویر جانوران و پرنده‌ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی ۹۷۵ق؛ مجدول، مذهب؛ ۲۹۰گ، ۱۷ سطر (۱۸×۳۰) [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۱]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخرالکلام فی عجائب الحیوان و الحمد لله رب العالمین ... الطیبین الطاهرین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۸۷گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [ف: ۱۰– ۴۱۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۰

خط: نستعلیق، کا: سلطان علی دانقرلوکمان، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۰۰۶ق؛ با ۲۰۰ تصویر و رسم نگین؛ جلد: روغنی مذهب؛ ۱۵۰گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [سنا: ف: ۲ – ۷۸]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۲۳/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۷۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶ معزی

آغاز: البحر فزعم قوم انه لما طال ... والحدة الشمس بالاحراق صار مرا؛ **انجام:** ذکر الدخان قال الله تعالی عزوجل فارنقب یوم تأتی السماء بدخان مبین وروی عن الحسن رضی الله عنه ... ثم یکشفه الله عزوجل بعد ثلاثة ایام و ذلک بین یدی الساعة و اکثر اهل التأویل علی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۱۴۰گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۹– ۴۶]

۱۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۶/۶

منتخبی از آن؛بی‌کا،بی‌تا؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۱۵گ [ف: ۱ – ۳۸۳]

● عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات (ترجمه)

/ طبیعیات، حیوان شناسی، جغرافیا / ترکی

ʻajāyeb-ol maxlūqāt va qarāyeb-ol mowjūdāt (t.)

یازیجی اوغلی، احمد بی جان، قرن ۹ قمری

yāzījī oqlī, ahmad bī jān (15c)

با عنوان‌های «فصل» به نام شیخ حاجی برایک.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۵۲

آغاز: بسمله. حمدله. والصلاة و السلام علی اسعد الخلق محمد و آله و صحبه اجمعین. اما بعد محب العلما و خادم الفقرا؛ **انجام:** به کم بوعجایب مخلوقاتی تالیف اذن یازجی اوغلی احمد بیجانه دعا بغشایا. تمت الکتاب بعون
خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: ۹ محرم ۹۴۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۳ سطر (۷/۷×۱۱) [ف: ۱۶ – ۷۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۳/۵

آغاز: بسمله. حمد له ... سبب تحریر کتاب اولدر که محب العلما ... یازیجی اوغلی احمد بیجان ... ایدر؛ **انجام:** هنوز حق تعالی نک قدرتنک دکرذه قطره سن تفکر ایده میه و السلام
خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن صدیق بن ملا ابراهیم بن ملا عثمان وانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۷گ (۱۱۹پ–۱۴۶ر)، ۱۵ سطر (۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۰۸]

● عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات (ترجمه)

/ جغرافیا / فارسی

ʻajāyeb-ol maxlūqāt va qarāyeb-ol mowjūdāt (t.)

عبدالرشید بایزید بستکی
'abd-or-rašīd-e bāyazīd-e bastakī
وابسته به: عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات؛ قزوینی، زکریا بن محمد (۶۰۵-۶۸۲)
ترجمه فارسی عجایب المخلوقات قزوینی است با برخی اضافات و زیادات از ملا عبدالرشید مدعو به ابن البستکی از ابتدای «النظر الثانی فی النبات» در اصل عربی (یعنی بدون ترجمه قسمت مربوط به معدن و حیوان). از بس که مترجم ذهنش در مقدمه کتاب مستغرق بوده است در عبارت‌پردازی و ایراد ابیات عربی و فارسی در درج کلام و مبالغه و اغراق در مدح سلطان و خلیفه وقت که شوق وافری به مطالعه کتاب عجایب المخلوقات داشته پس از شش صفحه که به‌کلی صرف این قبیل مطالب نموده گویا فراموش کرده است (او یا کاتب) که نام ممدوح را که علی الظاهر از سلاطین آل عثمان بوده در مقدمه بیاورد، به همین جهت علی العجاله معلوم نشد که ترجمه کتاب به نام چه کسی صورت گرفته است. (غلامعلی عرفانیان)
[فهرستواره منزوی ۲۳۶/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲۷-ف
آغاز: العظمة لک و الکبریاء جلالک
در جدول و مصور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ جمادی الثانی ۹۴۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۲ص [فیلمها ف: ۳ - ۸۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۵۲
آغاز: الهی حکمت در این قضا چیست و عدل درین امور چگونه است باری جل و علاوحی فرستاد که پیر پدر این سوار گشته بود و شبان را بر پدر این سوار
خط: نستعلیق، کا: فقیر محمدی، تا: ۹۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مجدول، دارای ۲۴۵ نقاشی آبرنگ در نقش حیوانات و پرندگان و انسان و گیاهان و اماکن و نقشه‌های جغرافیائی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با سجع «عمل ملانیاز» باقی صحاف، ۳۳۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۰۴]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۰۳
آغاز: سپاس بی قیاس که مقاطع اوهام افهام از ادراک مطالع آن عاجز آید و اعداد امداد حمد بیحد و مدح بی عدد که نهایت ارباب (کذا) الباب و اراء ابکار افکار تتق نشین خواطر فضلاء از بدایت آن قاصر آید حضرت مبدع را الخ؛ **انجام:** خنزیر که آنرا خوک می‌گویند ... که درو هیچ دندان خوک کار نمی‌کند و در وقت. (نسخه ناقص است و از حرف خاء ببعد را ندارد)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ واقف: سید علی اصغر اصغرزاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۶۱۲]

● عجائب المخلوقات و غرائب المخلوقات (منتخب)

/ طبیعیات / عربی
'ajā'ib-ul maxlūqāt wa ġarā'ib-ul maxlūqāt (mn.)
حسینی موسوی، محمد بن میرزا محمد، ق۱۱ قمری
hoseynī mūsavī, mohammad ebn-e mīrzā mohammad (- 17c)
انتخاب از محمد بن میرزا محمد حسینی صاحب و مدون مجموعه حاضر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹/۳۸-طباطبائی
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... و بعد فانی لما رایت فی منصرفی الی المشهد الرضوی الکتاب المسمی بعجائب المخلوقات للفاضل ... و احببت ان اورد ما یستطرفه السامعون؛ **انجام:** هذا آخرما اذن المقام بایراد ... من هذا الکتاب و الحمدلله رب العالمین.
مؤلف پس از نقل قطعه‌ای از ربیع الابرار زمخشری، بخشی دیگر از عجائب المخلوقات را نیز نقل می‌کند (گ ۱۷۷ر-۱۹۰پ)؛ کا: محمد بن میرزا محمد حسینی، تا: قرن ۱۱، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: انجام؛ در ص ۳۷۶ در ذیل بخش دوم عجائب المخلوقات یادداشت کرده: «کان اخرما ما سمحت به الفرصه ثانیا الحمدلله حق حمده ... تحریراً فی اواخر ربیع الاخر فی المشهد الرضوی علی ساکنه اشرف السلام فی تاریخ السنة الثامنة و التسعین بعد الالف ...»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۱۱ص (۱۶۶-۱۷۶)، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۲۳ - ۱۷۸]

● عجائب المخلوقات (منتخب)

/ متفرقه، طبیعیات / فارسی
'ajāyeb-ol maxlūqāt (mn.)
وابسته به: عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات؛ قزوینی، زکریا بن محمد (۶۰۵-۶۸۲)
غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۷۸/۸
ساخته ۶۶۴ که در ذیحجه ۹۸۳ گزین شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۵ق؛ در ۱۲۸پ-۱۲۹ر شعر فارسی است درباره ماهی و شمع و آینه و جز اینها؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۱۷۶]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۹/۵
آغاز: در حقیقت قمر چنین گویند که کوکبی است که مکان طبیعی او فلک اسفل است
نسخه اصل: آستان قدس، ش ۱۶۶۷۸. مطالبی است در اوضاع قمر و آفتاب و تاثیرات هر یک بر انسان و محیط اطراف. مطلب اول این رساله از عجایب المخلوقات استنساخ شده، اما درباره همه رساله باید بیشتر بررسی شود؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۴۲ق؛ ۲۷ص (۱۱۲-۱۳۹) [عکسی ف: ۴ - ۱۹۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۶/۲

آغاز: حمد و سپاس بی حد و عد و قادری را که این اقالیم سبعه را مزرعه ... و عبرتگاه اولی الالباب گردانید؛ **انجام:** و این دو کلمه مجمل بود که از عجائب المخلوقات انتخاب کرده شد.
تلخیصی از عجائب المخلوقات زکریا بن محمد کمونی قزوینی (قرن ۶) تنظیم شده بر اساس شهرها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۳۰ر-۳۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۹۱]

● عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات (ترجمه)

/ جغرافیا / فارسی

ʻajāyeb-ol maxlūqāt va qarāyeb-ol mowjūdāt (t.)

وابسته به: عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات قزوینی، زکریا بن محمد (۶۰۵-۶۸۲)
ترجمه‌ای کهن از عجایب المخلوقات قزوینی است که استاد حایری احتمال داده این ترجمه از خود قزوینی باشد.
چاپ: ایران، قم، مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۹۰ شمسی، به کوشش یوسف بیگ بابا پور و مسعود غلامیه، حروفی، ۱، وزیری، ۶۸۰ ص مصور ص

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۳

آغاز: بسمله. یا واهب العقول یا ذوالمنن و الهم فاطر السماوات و الارض مخترع الحرکة و الزمان؛ **انجام:** مبارک شمردندی و بر لفظ مبارک کتاب را ختم کردم و سألت الله تعالی ان یجعله مبارکاً علینا و علی کافة المؤمنین و المؤمنات و الحمدلله حق حمده ...
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: نیمه ذیقعده ۸۳۵ق؛ تملک: محمد حسن بن علی که آن را از عبدالرحمان بیک در بوکان هدیه گرفته؛ جلد: تیماج، ۲۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۲۳]

● عجائب المخلوقات و غرایب الموجودات (ترجمه)

/ جغرافیا / فارسی

ʻajāyeb-ol maxlūqāt va qarā'eb-ol mowjūdāt (t.)

وابسته به: عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات؛ قزوینی، زکریا بن محمد (۶۰۵-۶۸۲)
اهداء به: ابوالمظفر ابراهیم عادل شاه (۹۴۱-۹۶۵ق)
تاریخ تألیف: اوایل شعبان ۹۵۴ق
این ترجمه در چاپ نولکشور لکهنو با چهار مقدمه آغاز می‌شود و سپس فهرست ریز «مقالت» و «فصل» و «نظر» و «قسم» و «نوع»ها. مقالت اول در علویات، در چند «نظر»، و هر نظر در چند «فصل»؛ مقالت دوم در سفلیات، در چند «نظر» و «فصل» (احمد منزوی)
[فهرستواره منزوی، ۱: ۲۳۴-۲۳۵]
همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۱۲

آغاز: العظمة لک و الکبریاء لجلالک اللهم یا قائم الذات و مفیض الخیرات واجب الوجود ... اما بعد چنین گوید احقر العباد زکریا بن محمد بن محمود الکمونی القزوینی ... که چون به حکم الهی مفارقت اهل وطن اتفاق افتاد مجالست کتب اختیار کردم
همان است که در فهرستواره ۲۳۵/۱ معرفی شده است و با شماره ۶۷۱۴ همین فهرست یکی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، با مکتوبی به سلطان غیاث الدین از انشاء فخر رازی؛ مهر: کتابخانه «باقر ترقی»؛ تملک: جلال الدین بن شهاب الدین؛ یادداشتی در امانت کتاب از زین العابدین به ضمانت ملاعبدالعلی کتاب فروش به سال ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۲۱۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۳۸/۲-عکسی

آغاز: العظمة لک و الکبریاء لجلالک، اللهم یا قائم الذات و مفیض الخیرات ... اما بعد، همی گوید اصغر العباد زکریا بن محمد بن ... چون بحکم الهی مفارقت اهل وطن اتفاق افتاد، مجالست کتب اختیار کردم؛ **انجام:** از جای دیگر نحل بیاید تا عسل ایشان بخورد.
خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ با املای کهن: «ک» به جای گ، «ج» بجای چ، «ذ» به جای د؛ ۱۳۳گ (۶۶پ-۱۹۸ر) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۱]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۲۲-عکسی

آغاز: العظمة لک و الکبریاء لجلالک، اللهم یا قائم الذات و مفیض الخیرات ... اما بعد، همی گوید اصغر العباد زکریا بن محمد بن ... چون بحکم الهی مفارقت اهل وطن اتفاق افتاد، مجالست کتب اختیار کردم؛ **انجام:** ابوریحان گوید من شنیدم که در عهد کیانیان روباه طیاری بودی و آن مبارک شمردندی، و این کتاب را به لفظ مبارک ختم کردم. و الله اعلم و احکم بالصواب
با تصویرهایی بسیار از انسان و جانور و گیاه و ریشه و دانه‌ها، آغاز می‌شود با فهرستی که چندان با متن نسخه برابری نمی‌کند، برای نشانی: نظر دوم در نبات (همین سربند، در متن النوع الثانی فی النبات است، ص۲۰۳) و آن دو قسم است. قسم اول در اشجار و آن مشتمل است بر دو فصل: ۱. قول کلی در عجایب اشجار، ۲. در خواص اشجار مرتب به حروف. قسم دوم در گیاه‌ها، مشتمل بر دو فصل: ۱. قول کلی در عجایب نبات، ۲. در خاصیت هر گیاهی، مرتب به حروف، نظر سوم در حیوانات، مشتمل بر هشت «نوع»: اول انسان مشتمل بر هشت نظر ... نسخه در دست، آغاز افتاده، نخستین سربند «مقدمه سیوم در معنی غریب» (نک: عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات، زکریا قزوینی، ترجمه‌ای که برای عادلشاه (۹۴۱-۹۶۵) انجام گرفته که نیز دارای ۴ «مقدمه» است، فهرستواره ۲۳۴/۱). افزون بر آنچه در عجایب و غرایب بایستی باشد. و در اینجا با تصویرهای ارزنده آورده شده، این بخش ها نیز در متن دیده می‌شود که از نظر جابجایی با چاپ تهران سبوحی جدایی‌ها دارد. مثلاً: الباب الثامن عشر فی اعداد

الوفق (ص ۴۰۳)، الباب التاسع عشر فی الطلسمات (ص ۴۰۹)، فصل فی لطایف الخیل (ص ۴۱۸)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ همین فهرست نیز آغاز و انجامش افتاده؛ این فهرست با سربندهای «نظر، قسم، فصل، وصل ...» است. گرچه این فهرست به ویژه در عنوان ها با متن برابری نمی‌کند (هر چند پی‌رفت مطالب تقریباً یکی ست)؛ ۵۵۵ص، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۶۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۱۴

آغاز: بدان ایدک الله تعالی که عمل انبیا علیهم السلام که عمل حقست در علم ر ی س ک ا که به کثرت استعمال و به طول ایام متغیر نمی‌شود حصول او از شیء واحد است؛ **انجام:** فربه شده است او را نیز بگرفته نسناس دیگر باز صدا داد که من هیچ سخن نمی‌گویم مبادا مرا هم بگیرند آنرا هم گرفته ذبح نمودند.

همان است که در دو مقاله تنظیم شده و هر یک در ۱۳ نظر و هر نظر در چندین فصل و در فهرستواره ۲۳۴/۱–۲۳۵ معرفی شده است و نسخه‌ای از آن به شماره ۶۷۱۲ همین فهرست گذشت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مسعود بن محمد سعید جیلانی ساکن دارالمومنین قم، تا: چهارشنبه ۵ ربیع الاول ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ با صورت بسیاری از حیوانات و گیاهان با آب رنگ نقاشی ضعیف؛ جلد: تیماج شکلاتی، ۱۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۲۰ – ۲۱۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۵

آغاز: بسمله. العظمة لک و الکبریاء لجلالک یا قائم الذات و مفی ... اما بعد چنین گوید اصغر العباد زکریا بن محمد بن محمود الکمونی القزوینی تولاه الله بفضله و او فرزندان انس بن مالک رضی الله عنه بود و خادم پیغمبر؛ **انجام:** و صور وضع عمارت آن بر وجه تقرب و الله علی کل شی قدیر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ رجب ۱۰۲۵ق؛ دارای نود و چهار تصویر رنگی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۵۱گ، ۲۲ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۸ – ۹۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۱۲

آغاز: بسمله. کتاب المخلوقات، العظمة لک و الکبریاء لجلاک یا قائم الذات و مفیض الخیرات واجب الوجود ... چنین گوید احقر العباد زکریا بن محمد بن محمود الکمونی القزوینی تولده [تغمده] الله بفضله و او از فرزندان انس بن مالک بود خادم ... [چون به حکم الهی مفارقت اهل وطن اتفاق افتاد و مجالست کتب اختیار افتاد]؛ **انجام:** در عهد کیانیان روباه طیار بودی و آن را مبارک شمردندی و بر [لفظ] مبارک این کتاب را ختم کردم و الله تعالی اعلم بالصواب تم عجائب المخلوقات

مترجم شناخته نشد، اما (ظاهرا) در ۹۵۴ق زنده بوده است. کتاب دارای دو مقاله (و هر مقاله در چند نظر، فصل، قسم و نوع) و خاتمه است: مقاله اول در علویات شامل ۱۳ نظر و چند فصل در بیان حقیقت اشکال و حرکات و تعداد افلاک و حقیقت و مقدار زمان و فضایل ایام و شرح کواکب و نجوم و شهور روم و عرب و فرس و عجائب تکرار سالها و ملائکه: نظر ۱. فلک قمر (در چهار فصل و خاتمه)، ۲. فلک عطارد، ... ۷. فلک زحل، ... ۱۰. فلک الافلاک، ۱۱. ساکنان فلک سماوات، ۱۳. فصول سال‌های شمسی، مقاله دوم [که قسمت اعظم کتاب و حدود چهارپنجم آن است] در سفلیات شاکل شش نظر است در بیان عناصر، کائنات جو، دریاها، جزائر، رودها، چشمه‌ها و شرح اقالیم و کیفیت پیدایش مولدات: نظر ۱. حقیقت عناصر، ۲. کره آتش، ۳. کره هوا، ۴. کره آب، ۵. کره خاک (زمین) در سیزده فصل، ۶. مولدات شامل سه قسم (یا نظر) در بیان معدنیات، نباتات و حیوانات که هر یک در چند قسم و نوع به ترتیب حروف الفبا مرتب شده و بخش حیوانات آن در هفت نوع (از انسان تا سباع، طیور و هوام) است، خاتمه در حیوانات عجیبه است. نسخه حاضر از مترجمی ناشناس است که ترجمه را در هندوستان به نام «ابوالمظفر ابراهیم عادل شاه» (۹۴۱–۹۶۵ق) انجام داده و در اوایل شعبان ۹۵۴ق به پایان رسانیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مصور؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۹گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۴۸۷]

۷. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۲۱۵۵

آغاز: کتاب عجایب المخلوقات یا مقرالارض بانواع الحیوانات و اتصاف معادن و النباتات دام حمدک و جل ثناوک و تعالا ذکرک و تقدس اسمائک منک الابتدا و الیک الانتها و بقدرتک یکونت الاشیاء لاحصی ثنا علیک انت کما اتیت علیک نفسک بقدرتک ... اما بعد چنین گوید اصغر العباد زکریا بن محمد بن محمود الکموئی القزوینی که چون به حکم الهی مفارقت اهل وطن اتفاق افتاد مجالست کتب اختیار کردم و بفرموده و خیر جلیس فی الزمان کتاب پیوسته مشعوف بودم عجایب صنع باری سبحانه و تعالی و در این آیه تفکری میکردم که ان فی خلق السموات و اختلاف اللیل و النهار ... الی آخر آیه ... و نفوس انسانی میخواهد که حقیقت اشیاء بداند.؛ **انجام:** که صاحب سحاب هدیه ها فرستاده بود از بهر نوح بن منصور السامانی و در آن هدیه ها چیزی عجیب دیدم از جمله اسبی بود که او را دو قرن بود بر بالای سر و دیگر دو پای بود که برداشت و چون دویدی پرها فرو کردی و چون ساکن بودی قبض کردی ابوالریحان گوید که من شنیدم که در عهد کیانیان روباه طیار بودی و آن را مبارک شمردندی و این کتاب را به نقطه مبارک ختم کردیم و الله و اعلم احکم بالصواب تمت و الحمدلله رب العالمین اولا و آخراً و صلی الله علی محمد و آله. تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار عالی، با سیصد و دوازده مجلس میناتور بسیار خوب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرم مشکی، ۴۱۶ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۶×۲۹سم [ف: ۵ – ۶۳۲]

● عجائب المخلوقات و غرایب الموجودات (ترجمه)
/ جغرافیا / فارسی
‘ajāyeb-ol maxlūqāt va qarā’eb-ol mowjūdāt (t.)
وابسته به: عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات؛ قزوینی، زکریا بن محمد (۶۰۵-۶۸۲)

ناشناخته:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۵۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۰گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۵
آغاز: گفت اگر شما درآن حالت باشید که ایشان هستند معصیت کنند؛ **انجام:** اگر خواهی که موی را زایل ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۹۷/۲
آغاز: پوشیده نماند که حکیم دانا محمد زکریا در تحفة الغرایب حکایات عجایب آورده است بعضی از آن در باب اقلیم اول درین نسخه مرقوم میگردد تا مبتدیانرا از مطالعه آن فایده رسد بمنه وجوده. صنعا و حضر موت شهرهای یمن؛ **انجام:** تا آنکه سعد وقاص و لشکر اسلام آمدند و آنها کردند که در تاریخ عجم مسطور است تمت هذا الکتاب بعون الله الوهاب فی سنه ۹۸۲.
گزیده‌ای است (به نوشته دیباچه نسخه) نقل از تحفة الغرایب محمد زکریا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۷ص (۹۸-۱۲۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۹ - ۷۹]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۰۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام (از ۱۱ تا ۳۴۲ و از ۱ تا ۱۰ افتاده)؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۳۱گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۵ - ۳۱۳]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۴۰
از میان دیباچه آغاز شده و تا مبحث جن را دربر دارد و اندکی با نسخه ۲۸۰۱ اختلاف دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۴۵گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۱۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۴۸
خط: نستعلیق، کا: ابومحمد سرهندی، تا: قرن ۱۲؛ با تصویر، مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: روغنی، ۳۰۵گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۹/۵سم [ف: ۸ - ۶۷۹]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۹۲/۵
از مبحث منازل قمر تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۲۶۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۰۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۲۰۳گ، ۲۱ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۸ - ۲۵۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۲۶
آغاز: و این کتاب معلف خوانند کوکبه الغراب و آن هفت کوکب اسب؛ **انجام:** فیل ... پنج هزار سوار را غلبه کرد و اگر گربه را ببیند بگریزد
نسخه حاضر ناقص الرفین و موجودی آن از مقاله اول (از نظر دهم، فصل کواکب) تا اواخر نوع پنجم در سباع (فیل) از قسم حیوانات از نظر ششم از مقاله دوم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصور، مجدول؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج دارچینی، ۳۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۴۸۹]

۱۰. تهران؛ موزه مردم شناسی؛ شماره نسخه:۱۹۷۷
خط: نستعلیق، کا: سیف علی بن حیدر علی، تا: ۲۵ رجب ۱۲۶۱ق؛ با پیکره‌های جانوران و گیاهان و ستارگان و جز آنها؛ ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۱۳۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۳
دارای نقاشی‌های اصیل و هنرمندانه؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۶
آغاز: ... روحانی گویند چون علم و قدرت و ارادت؛ **انجام:** و پیوسته عادت او اینست بتقدیر العزیز العلیم ... فسبحان من جعل فضاله غذائها سببا لشفاء الا بدان و وسخ فضالتها ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ با دو تصویر رنگین از شیر و گرگ؛ جلد: چرمی، ۱۴۹گ، ۱۵-۱۷سطر، اندازه: ۲۰×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۶۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۵۸/۱
انجام: تبر برداشتم و بشکافتم آن مکان را در آنجا زر دفن کرده بودند دانستم که این تمثال را برای معرفت گنج ساخته اند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای ۹۹ مجلس نقاشی آب رنگ ضعیف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ (۱پ-۱۷۷پ)، اندازه: ۱۷×۳۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۶۵]

● عجائب المصر / تاریخ / عربی
‘ajā’ib-ul miṣr
نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری
nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad ebn-e ‘alī (- 17c)
یادداشت‌هایی است که از تواریخ مصر آورده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۱۶
آغاز: بسمله. الحمدلله علی عجائب صنعه و غرایب خلقه؛ **انجام:** فیکون جامعاً لاکثر العلوم و بالله التوفیق و التوثیق.
خط: نسخ، کا: ابن عبدالجلیل متطبب، تا: قرن ۱۳، جا: قزوین؛ ۳۸گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۳۱۴]

● عجائب المقدور فی اخبار نوائب تیمور / تاریخ ایران / عربی

'ajā'ib-ul maqdūr fī axbār-i nawā'ib-i tiymūr

ابن عربشاه، احمد بن محمد، ۷۹۱ – ۸۵۴ قمری

ebn-e 'arabšāh, ahmad ebn-e mohammad (1390 - 1451)

تاریخ تألیف: ۸۴۰ق؛ محل تألیف: بروسا و قاهره

تاریخچه‌ای جامع از شرح زندگانی تیمور که بسیار شیوا نگاشته شده و در شهر بروسای روم در جمادی ۸۴۰ آغاز و در قاهره در مدرسه باسطیه در ربیع الاول ۸۴۰ به انجام رسیده است. شاعر فاضل آقای محمد علی نجاتی متن عربی را نثراً و نظماً به فارسی فصیح و بلیغ ترجمه کرده و به وسیله بنگاه ترجمه و نشر کتاب در سال ۱۳۳۹ش به طبع رسانیده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی علی منوال ارادته و تدبیره تنسج مقاطع الامور ...

انجام: و نسال الله سبحانه و تعالی ان یصون عن الزلل اقوالنا و ان الخطاء و النحل افعالنا و احوالنا و حسبنا الله و نعم الوکیل.

چاپ: لیدن، ۴۴۸ص، جزء۲، ۱۶۳۶م؛ کلکته، ۱۸۱۲–۱۸۱۸م؛ بولاق، ۲۴۶ص، ۱۲۸۵ق؛ مطبوعات وادی النیل، ۲۴۹ص، ۱۲۸۵ق؛ مصر، ۱۳۰۵ق؛ ترجمه فارسی آن، در تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ترجمه محمد علی نجاتی، ۱۳۳۹ش.

[کشف الظنون ۱۱۲۸/۲؛ معجم المطبوعات ۱۷۳/۱–۱۷۴؛ فهرست نسخه‌های عربی واتیکان ۷۲/۱ و ۱۹۶؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۱۸۱/۱؛ (فهرست المخطوطات المصورة التاریخ ش ۳۲۹ و ۷۳۵–قرطای ۶۱۸۱ تا ۶۱۸۵–ظاهریه تاریخ ۳۲۶:۶)؛ فهرستواره منزوی ۱۰۲۹/۲]

شرح و حواشی:

۱– عجائب المقدور فی نوائب تیمور = ترجمه تاریخ تیمور گورکان؛ نظمی زاده، مرتضی بن علی (–۱۱۳۴)

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ تملک: حامد بن ملامحمد موصلی در ۱۰۱۸؛ عبدالله بن حاج محمد رضا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: – ۶۱۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۲۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان–رم ۱۲۵۹؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: اواخر محرم ۹۴۷ق؛ مصحح؛ تملک: سید احمد بن سید مصطفی اغر بیروتی؛ مهر: «ابراهیم صادر، بیاع فی المکتبة القومیة الشهیرة فی بیروت» (دایره)؛ ۲۴۰ص [عکسی ف: ۲ – ۳۹۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۹

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سفید استانبولی، ۱۳۰گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [سنا: ف: ۲ – ۳۰۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۸۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمدلله حمدا یملأ ارکان الامکنة و یعطر خیاشیم الازمنة و صلی الله علی سیدنا محمد تبلغ قایلها مأمنة ... وافق الفراغ من رقم هذه النسخة یوم الاحد ثالث عشر شهر محرم الحرام سنة ۱۱۹۵ نقل من النسخة التی نقلت من النسخة الاصلیة حسبما ذکره فیها ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۸۵ص (۲۱۴–۱۲۹)، ۲۷–۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۹ – ۶۳۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکثر من غیر هم و قدم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ ۷۰گ، ۱۹ سطر (۸/۶×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۷ – ۱۳۹]

۶. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق [میراث اسلامی: ۵ – ۵۹۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۴۵/۱–عکس

نسخه اصل: پاریس Ancien fond (فهرست دسلان ص ۳۴۲ ش ۱۹۰۳)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۶۳]

● عجائب المقدور فی نوائب تیمور = ترجمه تاریخ تیمور گورکان / تاریخ / ترکی

'ajāyeb-ol maqdūr fī navā'eb-e teymūr = t.-ye tārīx-e teymūr-e gūrkān

نظمی زاده، مرتضی بن علی، – ۱۱۳۴ ؟ قمری

nazmī-zāde, morteza ebn-e 'alī (- 1722)

وابسته به: عجائب المقدور فی اخبار نوائب تیمور؛ ابن عربشاه، احمد بن محمد (۷۹۱–۸۵۴)

ترجمه‌ای از عجائب المقدور فی نوائب تیمور شهاب الدین ابوالعباس احمد بن محمد بن عبدالله سمرقندی دمشقی مشهور به «ابن عربشاه» است که مترجم در آن افزون بر ترجمه متن آن، ابیاتی نیز از اشعار خود با عنوان «مثنوی لمترجمه» بدان افزوده و در پایان ذیلی ارزشمند نیز بر آن ترتیب داده است. از این ترجمه نسخه‌های چندی در برخی کتابخانه‌های جهان موجود است که از آن جمله می‌توان به نسخه‌های کتابخانه موزه توپقاپی سرای به شماره‌های «۱۴۱۹–۱۴۲۲ روان کوشکی» در استانبول، کتابخانه سلیمانیه به شماره‌های «۷۳۳–۷۳۴ حکیم اوغلی» در استانبول و دارالکتب قاهره– مصر به شماره‌های «۱۳۰، ۱۴۸، ۱۷۲ طلعت تاریخ» اشاره نمود. همان‌گونه که اشارت رفت، افزون بر اشعار نظمی‌زاده در اثر، ذیل وی بر عجائب المقدور که مشتمل بر شرح احوال و تاریخ حکومت اولاد تیمور تا زمان ترجمه است، از اهمیت تاریخی خاصی برخوردار است و شایسته است که به نحو مستقل مورد تحقیق واقع شود. (حسین متقی)

چاپ: ترکیه، استانبول، مطبعه ابراهیم متفرقه، ۱۱۴۲ قمری؛ترکیه، استانبول، ۱۲۷۷ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۰ کر

آغاز: ... اولوب منتخب نام تاریخ فارسیده نسا طرفندن نسبی دخی

چنگیز متصل اولدغی ... ابتدا خروجی یدییوز التمش ایله یتمش تاریخی ما بیننده اولوب انجق اهل شامدن ... علاءالدین ابوعبدالله بن محمد البخاری حضرتلرینک سکزیوز اوتوز التی تاریخنده مصنف مرحومه نقلی اوزره یدییوز یتمش برتاریخنده بلخ پادشاهنک اوغلی سلطان حسینی قتل ایتدکد نصکره مقام سلطنته وضع قدم ایدوب ... فصل: تیمورک انهزام ایله جیحونی عبور ایتدوکی؛ **انجام:** (۱۳۲پ) بحمدالله بو تألیف لطیفک ×× معانی پروراولدی هر اداسی ... مصنف مرحومک تاریخ اثر مرسوم بهجت گستری سکزیوز قرق تاریخنده ختم اولنوب (۱۳۳ر) تیمورک اولاد و احفادی استیفا اتمک ... (۱۳۷پ) محبوساً تکرار شاه رخه ارسال ایتدی شاه رخ دخی بعض خدام ایله سمرقند طرفنه رای ایدوب اول دیاره نتیجه حالی نیه منتهی اولدوغی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادگاری از میرزا عبدالخالق؛ تملک: مشهدی کوچک؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۳۷گ، ۲۱ سطر (۱۶/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۴۰/۲ – ۲۷۸]

● **عجائب الملكوت** / تاریخ معصومین / عربی
'ajā'ib-ul malakūt

یمنی، احمد بن یحیی، ۷۷۵ – ۸۴۰ قمری
yamanī, ahmad ebn-e yahyā (1374 - 1437)

وی در این کتاب به بیان تاریخ جهان، آغاز خلقت تا اجداد پیامبر اسلام می‌پردازد. شامل ده «فصل»، که بعد مقدمه‌ای است برای سیرت پیامبر (ص).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۹۰/۱-طباطبائی
آغاز: ببسمله الحمد لله و استعینه و استهدیه ... و بعد فلما اردت الاخذ فی شرح کتاب الجواهر و الدرر من سیرة سید البشر و کان ابتداء نا فیه بذکر نسبه علیه السلام ... ان تقدم مقدمه مفیده فی کیفیه ترکیب العالم؛ **انجام:** ها کذا روی ابو جعفر الکسائی عن و هب بن منبه. فاذا عرفت هذه الفصول التی جعلنا مقدمه لذکر آدم علیه السلام فلنذکر کتاب سلوة الاولیاء فی معرفة سیرة الانبیا
کا: شیخ صلاح بن احمد بن محمد حسین حولانی، تا: ۱۰۳۲ق؛ ۹گ (۱پ-۹ر) [ف: ۲۳ – ۵۳۴]

● **عجائب الملكوت** / چند دانشی / عربی
'ajā'ib-ul malakūt

کسائی، محمد بن عبدالله،
kesā'ī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh

جهان شناسی دینی است؛ از نگارنده «قصص الانبیاء» که نام او و کتاب در آغاز نسخه آمده است. در هفتاد «باب» و فهرست آنها در آغاز کتاب آورده شده است بسیار نزدیک است با فهرستی از ترجمه‌اش که در مشترک پاکستان (۳۸۹/۱) آمده است: ۱. فی ذکر اول ما خلق الله؛ ۲. فی ذکر اللوح و القلم؛ ۳. فی ذکر العرش و الکرسی؛ ۴. فی صفت حملة العرش؛ ۵. فی معنی قوله عی العرش استوی ...؛ ۲۰.فی ذکر الشمس و القمر؛ ۳۰. ذکر ما علی الارض من الانهار ...؛ ۴۰. سکان الارض قبل آدم ...؛ ۵۰. فی ذکر الممسوخ ...؛ ۶۰. خروج دابة الارض ... ؛ ۷۰. فی ذکر اهل الجنة کیف ینعمون.
آغاز: الحمدلله الذی کان قبل تکوین وجود الاکوان. و یکون بعد افناء کل مکون ... هذا کتاب عجایب الملکوت جمعت فیه من عجایب صنع الله ... و ضمنت الی ذلک اعتراضات الملحدین فیها، و جواب المحققین ...
چاپ: لیدن، ۱۹۲۲–۱۹۲۳م
[حاجی خلیفه ۱۱۲۸/۲؛ الذریعه ۲۴۰/۲۴ «نفایس العرایس» به تفصیل «عجایب الملکوت»؛ فهرستواره منزوی ۱۶۸/۱ «اخبار ملکوت عجایب ملکوت» تحریر فارسی آن، و ۴۸۸ «نفایس العرایس» و ۱۸۱۷/۳ «نفایس العرایس؛ ترجمه قصص الانبیاء» کسایی؛ مشترک پاکستان ۳۸۹/۱ و ۹۷۰/۲ «عجایب ملکوت؛ تحفه عجایب ملکوت» فارسی، ۳۹/۱۰ نامش؛ فهرستواره منزوی ۱۹۲/۶]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۶-عکسی
آغاز: پس از فهرست. بسمله. قال الشیخ ابوجعفر محمد بن عبدالله الکسائی (رح). برابر؛ **انجام:** ان هذا یقتضی التناقض لما ذکرنا. و لله اعلم بالصواب و الهادی الی ما فیه الاجر و الثواب ... تم عجایب الملکوت بعون الحی الذی لایموت.
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۴۷۱ (تسبیحی ۳۱۳/۲)؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۷۲ص؛ ۹۳گ [عکسی ف: ۲ – ۱۹۳]
۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:113AI
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن شیخ ابراهیم، تا: ۱۱۶۵ق، جا: کلیس؛ ۱۱۲گ، ۳۲ سطر [نشریه: ۱۱ – ۲۹۰]

● **عجائب الملكوت** / کلام و اعتقادات / فارسی
'ajāyeb-ol malakūt

مرتب بر ۶۵ «باب»، در ذکر عالم علوی و سفلی.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۴۵/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین، حمد و سپاس و ثنای بی قیاس آن خداوندی را که به کبریای قدم موصوف است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق؛ مجدول؛ ۶۸گ (۱–۶۸)، اندازه: ۱۶×۱۰سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۶۰]

● **عجائب الملكوت فی حكمة القادر الحی الذی لايموت** / کلام و اعتقادات / عربی
'ajā'ib-ul malakūt fī ḥikmat-il qādir-il ḥayy-il-laḏī lā-yamūt

چند مجلس در ذکر عجائب مخلوقات باری تعالی که از آیات قرآن و احادیث پیامبر آخر الزمان گرفته شده است. نام کتاب روی برگ اول مجموعه آمده و نام مؤلف در چند جا ذکر شده و گویا مجالس در این نسخه گزیده‌ای از کتابی باشد که تألیف ثعلبی نامی است. مجالسی که در نسخه حاضر دیده می‌شود چنین است: مجلس: فی ذکر وجوه الحکمة الربانیة؛ مجلس: فی صفة خلق الارض، دارای هفت «باب»؛ مجلس: فی ذکر السماوات و ما یتعلق بها، دارای هفت «باب»؛ مجلس: فی ذکر خلق الشمس و القمر؛ مجلس: فی قصة آدم علیه السلام، دارای نه «باب».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۲۲/۲

آغاز: قال الله تعالی و کلا نقص علیک من أنباءالرسل ما نثبت به فؤادک، قالت الحکماء ان الله تعالی قص علی المصطفی؛ **انجام:** من قال ان آدم قال الشعر فقد کذب علی الله و رسوله و رمی آدم بغیر حق و کذب علی الله و رسوله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۱۱۲ق؛ ۹۶گ (۹۵پ–۱۹۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۰۱]

● **عجائب المنظار** / فیزیک / عربی

ʻajā'ib-ul minẓār

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

در چگونگی عملکرد دوربین و انعکاس اجسام در آینه و عجایب انعکاسات با ترسیم اشکال توضیحی، در یک «مقدمه» و چند «فصل» کوتاه و در سر آغاز به کتاب دیگر مفصل خود در این موضوع حوالت می‌دهد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... انی تنبهت ببعض عجائب المنظار مدة قبل تصنیف هذا الکتاب؛ **انجام:** فلیکن بین کل اثنین لوح ذو ثقبة للتوضیح فافهم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲پ–۱۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ – ۸۴]

← عجایب نامه ≻ جام گیتی نما

● **عجایب و غرایب** / طبیعیات / فارسی

ʻajāyeb va qarāyeb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۹۶/۳

مانند خاتمه روضة الصفا و حبیب السیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۸گ (۲۶۹ر–۲۹۷پ)، ۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۶ – ۶۹]

● **عجایب و غرایب** / گوناگون / عربی

ʻajāyib wa ġarāyib

در آن از کتاب «درة التاج» و «در النظیم» یافعی و «منهاج النفس» و «حیوة الحیوان» نقل می‌شود. در تفسیر نفس آمده که حکمای نمرود در هفت شهر هفت طلسم ساخته بودند که عقل به دشواری آن را می‌پذیرد در یک شهر صورت بطی ساخته بودند که چون غریبی در ان شهر درآمدی آواز کردی و فی الفور متفحص شدندی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۳۵

انجام: ذهب بعضهم الی اثبات نفوس للحیوانات مدرکة للکلیات و هو مستبعد قال لانها مدرکة للجزئی فهی تدرک الکلی موخرة و هو خطا فان جزئیة الکلی انما هی فی العقل المنتفی عن الحیوان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۷۲) [ف: ۱۵ – ۱۴۶]

● **عجائب و غرائب** / تاریخ / فارسی

ʻajāyeb va qarā'eb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۳

آغاز: جبینم سجده پیرای جناب حکیمست؛ **انجام:** بسر برند و نژاد نامه اسکندری دردست دارند

خط: نستعلیق، کا: محمدتقی، تا: ۱۱۷۶ق [رایانه]

← عجایب و غرائب ربع مسکون ≻ خاتمه روضة الصفا

● **عجایب هفت اقلیم = عجایب العالم** / طبیعیات / فارسی

ʻajāyeb-e haft eqlīm = ʻajāyeb-ol ʻālam

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۲/۴-ف

نسخه اصل: ملی تبریز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق [فیلمها ف: ۲ – ۱۰۴]

● **العجب العاجب فی أخذ الاجرة علی الواجب** / فقه / عربی

al-ʻujb-ul ʻājib fī axḏ-il ujra ʻala-l wājib

طباطبائی تبریزی، محمود بن علی اصغر، – ۱۳۱۰ قمری

tabātabā'ī tabrīzī, mahmūd ebn-e ʻalī asqar (- 1893)

تاریخ تألیف: ۹ جمادی الاول ۱۲۷۳ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

قم؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

آغاز: سبحانک اللهم نحمدک علی نعمک و الآئک حمداً لایحیط بجد من حدود ثنائک

کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۳ - ۱۵۸]

● **عجب العجائب** / کیمیا / عربی

'ajab-ul 'ajā'ib

کرمانشاهی، علی اکبر، ق۱۳

kermānšāhī, 'alī akbar (- 13c)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۷ق

در قواعد کیمیاسازی چنان‌که مؤلف ساخته یا کسی نزد وی انجام داده یا شاگردانش از او آزموده یا شخص موثقی برای وی نقل نموده است به روز غدیر سال ۱۲۶۷ بدان شروع کرده و مشتمل است بر یکصد و ده «باب» مطابق شماره نام حضرت «علی» علیه السلام.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۸۶/۱۱

آغاز: الحمدلله الذی فتح للعبد من برکة اولیائه ابواب خزائن رحمته و آتاه من موالاة اصفیائه ما لم یخطر بباله

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر کرمانشاهی، تا: ۹ صفر ۱۲۶۸ق [در مقدمه مؤلف سال ۱۰۶۷ یاد شده ولی این تاریخ سبق قلم می‌باشد و باید تاریخ بالا که در الذریعه ۲۲۴/۱۵ نیز آمده و مجموعه به همین تاریخ نوشته شده، درست باشد.]؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ (۱۹۱پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۶۹]

● **العجز عن درک الحقیقة** / فلسفه / عربی

al-'ajz 'an dark-il ḥaqīqa

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

در این نسخه از ابن سینا دانسته شده و درباره ناتوانی مردمی است و خبر «ان الله فی ایام دهرکم نفحات الافتعرضوالها» در آن آمده است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۱۶ـ د

آغاز: ایضاله غفرله: ان لم تدرک انت حقیقة هذا الشی فلابأس؛

انجام: الی مرتبة العشق انک انت الرؤف الرحیم (تمت النکتة التی فی الدقائق)

بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۱گ (۵۰ر) [ف: ۱ - ۳۵۵]

← عجله ← معنی عجله در آیه: «و ما اعجلک عن قومک یا موسی»

● **عجیب القصص** / ادبیات / فارسی

'ajīb-ol qesas

سنگه، لاله بخت

sange, lāle baxt

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۹۱

آغاز: بسمله، سیر سبزی بوستان سحر بابیاری؛ **انجام:** خدا جوی آب و رنگ طاهرس باد ... بباطل بیم قبول دل بیچاره

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۳ق [رایانه]

← العدالة ← وجیزة فی تحقیق العدالة

● **العدالة = معرفة الکبائر = الکبائر** / فقه / عربی

al-'idāla = ma'rifat-ul kabā'ir = al-kabā'ir

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī ،'alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

رساله‌ای در معنی عدالت و بیان موجبات سلب عدالت از شخص می‌باشد. مؤلف به مبحث غیبت نظر خاص داشته است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... لما کانت العدالة تستلزم ثبوت التقوی و المروة و التقوی و انما یتحقق باجتناب الکبائر و عدم الاصرار علی الصغائر.

انجام: و لو کانت الشهادة علی النفی لم تسمع لعدم خطبه فلا یتعین أحد الافراد، لتعلق الشهادة به تمت الرسالة.

[الذریعة ۲۲۵/۱۵؛ ریحانة الادب ۲۴۴/۵؛ حیاة المحقق الکرکی و آثاره ۴۸۲/۲-۴۸۶ و ۲۷۵/۵-۲۹۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۷۷/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۳

بی‌کا، تا: با تاریخ۹۱۳ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۴پ-۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۳۳/۳

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالرحیم رستمداری، تا: ۹۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۹۶پ-۹۹پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۲۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۳/۵

خط: نستعلیق، کا: ابوالخیر محمود بن عیسی بن رفیع امامی، تا: دوشنبه ۲۴ ربیع الاول ۹۸۲ق؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۲۹پ-۳۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۳۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق جلی ممتاز، بی‌کا، تا: ۹۹۳ق [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۷۱۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: جلال بن نورالدین احمد حسنی، تا: ۹۹۳ق؛ مصحح؛ ۵ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۹۵۵]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۶۲پ–۶۳ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۹۴]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶۵/۳ و ۲۱۶۹/۳ عکسی
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از نسخه از که از نسخه مؤلف نقل شده بود نوشته شده؛ ۲گ (۴۰پ–۴۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۹۵] و [عکسی ف: ۶ – ۲۱۱]

۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۲۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: خضربن شیخ خان همدانی، تا: قرن ۱۰، جا: تبریز؛ ۴گ (۱۰۸–۱۱۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ – ۳۹۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۲۵
خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۳ص (۶۹۲–۶۹۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۱۳۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۳۹
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ از روی خط مولانا محمود خادم از روی خط خود کرکی با اصل و حواشی؛ جلد: مقوا، ۴ص (۶۴۲–۶۴۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ – ۸۲۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۹۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، ۳گ (۸۸ر–۹۰ر)، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۵ – ۴۲۳۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۳۹/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۴۹پ–۱۵۰پ)، ۲۶ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۴۰]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۴/۵
خط: نسخ، کا: منصور لحسائی، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ ۳گ (۷۶پ–۷۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۴سم [ف: ۵ – ۱۸۲]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۳گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۳۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۸۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱ – ۹۵۶]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۲۱گ
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن ملا خواجه مازندرانی، تا: قرن ۱۱؛ محشی با امضاء «محمد مهدی خوانساری عفی عنه»؛ واقف: سعید طباطبائی، ۱۳۳۲ش؛ ۳گ [ف: ۲۰ – ۳۹۷]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۳۷/۳
خط: نستعلیق، کا: جلال بن شریف حسینی، تا: ۱۰۰۰ق؛ ۳گ (۱۳۹پ–۱۴۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۸۹]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۷۵
آغاز: برابر
نسخه اصل:فرهنگستان علوم آذربایجان باکو،ش140 M (۸۲۰۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۴۸) [عکسی ف: ۳ – ۴۳۰]

۱۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۸۲/۲
خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن شهاب الدین کوبنانی، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ – ۴۳]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۸۸/۵
خط: نستعلیق، کا: حسین بن شمس الدین حلی، تا: ۱۰۲۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ضربی، ۵گ (۸۹–۹۴)، ۱۲سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۷۳۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰/۵
آغاز: برابر
نسخه اصل: همان نسخه بالا، ۶ص (۸۹–۹۴) [عکسی ف: ۳ – ۲۶۷]

۲۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۹۲/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ ۲ص (۵۰–۵۱) [ف: – ۱۲۳]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۷۵/۱۴
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: حدود ۱۰۲۵ق؛ جلد: میشن مشکی، ۲گ (۱۴۲پ–۱۴۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۵ – ۱۴۵]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۲۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن ملاخواجه مازندرانی، تا: ۱۰۲۸ق، جا: ساری؛ محشی با امضاء «محمد مهدی خوانساری عفی عنه»؛ مهر: «صراط علی ...»، محمد تقی علوی؛ ۳گ (۸۵–۸۸)، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۲۵۷]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۳۱
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲۱۶ر–۲۱۶پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ – ۲۰۳]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۳۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۲پ–۳پ)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ – ۳۷۸]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۶۷]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۶۵/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه شعبان ۱۱۰۰ق؛ جلد: میشن آلبالویی،

۳گ (۹۸پ-۱۰۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۴سم [ف: ۶ - ۱۷۴]

۲۸. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۶۵/۲۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد معصوم بن محمد قاسم کشمیری، تا: ۱۱۰۳ق؛ ۲گ (۱۳۴پ-۱۳۵ر)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: - ۱۰۹]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: شهاب الدین حسین بن ناصرالدین حسین حسنی حسینی جعفری دیباجی، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۲۳پ-۲۴)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۰، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۶۸]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۳/۱

خط: نسخ معرب، کا: شاه حسین بن علیجان بن شاه حسین بن عبدالله بن فخر الدین علی بن علی کاشانی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۲پ-۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۷ - ۲۶۸]

۳۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۷/۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلذلک استثنی العلماء مواضع ستةو ألحق بعضهم بها سابعاً الأول أن یکون القول فیه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲۳۹ر-۲۳۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۴]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۱۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۹۵۵]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۲۸ق؛ جلد: تیماج سبز، ۳گ (۲۵پ-۲۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۸۶]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۴۴)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۱۷۲]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۹۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «الراجی محمد بن نصرالله الموسوی» (بیضی)؛ تملک: سید محمد موسوی کاشانی؛ ۴گ (۱۷-۲۰)، ۱۷سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۸۳۵]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۱/۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد موسوی لاریجانی مازندرانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۲۷۳-۲۷۶)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۱۴]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم جعفر موسوی، تا: اوایل جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ ۳ص، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۹۵۶]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به طور چلیپا در سه ستون، مجدول؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۵ - ۵۲۳]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی عیوب شخص آخر غیر مستحق لها. و کذا لو ذم نفسه (در صحافی پوشیده شده و ناقص است) (گ۴۳)

خط: نستعلیق ناخوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۴۲پ-۴۳)، ۳۳سطر [ف: ۱۱ - ۲۴۷]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰/۵-۷/۱۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا سبز، ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۷۶]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۹۹/۷-۸/۱۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۷۶]

● العدالة / فقه / عربی

al-ʻidāla

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ʻalī (1506 - 1558)

رساله مختصری است درباره عدالت، آن را از نظر لغت و حدیث و فقه به طور مختصر بحث می‌نماید.

آغاز: العدالة لغة الاستواء یقال فلان عدل فلان ای مساوله و فی الاصطلاح العلمی العداله هی تعدیل القوی النفسانیه

[الذریعه ج ۱۰: ۲۲۵ و ۱۵: ۲۵۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۵۸/۱۰-۳۳/۸

آغاز: بسمله العدالة لغة الاستواء و فی اصطلاح العمل استواء اصول الفضایل النفسانیة الثلث و هی الحکمة و الفقه و الشجاعة و یندرج فی ذلک ما تحت هذا الاصول من الفضائل الفرعیة؛ **انجام:** فان الاصرار علی الصغیرة یلحقها بالکبیرة و الاستغفار بالکبیرة یسقطها و الاول جارعلی عمومه و الثانی مقید بذنوب مخصوصة فان الاستغفار لایسقط کل کبیرة بل یحتاج معه الی امر آخر لحد القذف و غصب المال تم الرسالة المنسوبة الی الشیخ الاجل الفاضل شیخ زین الدین جبل عاملی قدس سره

خط: نستعلیق، کا: افضل بن جمال الدین حسنی اصفهانی، تا: ۹۷۴ق؛ ۱گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۸۷۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیس فی الادلة الشرعیة ما یدخلها صریحاً و لا ریب ان اعتبارها مع کونه هو المشهور أولی
خط: نسخ، کا: صفر کرمانی، تا: دوشنبه ۲۷ ذیقعده ۱۰۸۷ق؛ ۵گ (۲۵۱پ- ۲۵۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۷/۴-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الشرع فی ورده اصل للعادة لافرع علیها و انما یرجع الیها مع عدم دلالته علی شیء بخصوصه و ربما دخل قید المروة فی عبارات بعض الاصحاب و لیس فی الادلة الشرعیة ما یدخلها صریحا و لاریب ان اعتبارها مع کونه هو المشهور اولی
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد هاشم اصفهانی، تا: دوشنبه ۹ رجب ۱۱۳۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴ص (۱۸۰-۱۸۳)، ۱۹سطر، قطع: رقعی بزرگ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۸۴]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۱/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۸۱ق؛ ۵گ (۹۲پ-۹۶ر)، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۳۲۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاریب ان اعتبارها مع کونه هو المشهور اولی و الله اعلم.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۳۱]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان اعتبارها مع کونه هو المشهور اولی (من تصانیف الشیخ زین الدین دام ظله)
بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه اگر در زمان شهید نوشته نشده باشد از روی خط او باید نوشته شده باشد؛ ۳گ (۹۲ر-۹۴ر) [ف: ۵ - ۳۱۴]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۰۰پ-۲۰۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۳۲]

● العدالة / فقه / عربی

al-‘idāla

مؤمن تفرشی، ق ۱۰ قمری

mo’men-e tafrešī (- 16c)

رساله مختصری در توصیف عدالت از دیدگاه فقهی است و در آن از آراء و نظرات برخی بزرگان سود جسته شده است.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلوة علی خیر خلقه محمد و عترته و آله اجمعین ... لما کانت العدالة تستلزم ثبوت التقوی و المروة و التقوی انما یتحقق باجتناب الکبائر و عدم الاصرار علی الصغائر ...
انجام: فائده ینبغی ان یعتبر فی الغیبة کون المذکور عینه محصورا ... ولو کانت الشهادة علی النفی لم تسمع لعدم ضبطه فلا یتعین احد الافراد ... الشهادة به والحمدلله رب العالمین وصلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۹۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «انی لکم رسول امین» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۴/۵سم [ف مخ]

● العدالة = عجالة جرحیة و رسالة عدلیة فی العدالة / فقه / عربی

‘idāla = ‘ujālat-un jarḥīyya wa r.-un ‘adlīyya fī-l ‘idāla

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

رساله‌ای در معنای عدالت و چگونگی حصول و اسباب زوال آن؛ بخشی استدلالی و فقهی است در سه «باب» که هر کدام دارای فصول است: ۱. تعریف العدالة و ما تصلح به و تزول؛ ۲. الاخبار الدالة علی اعتبار عدالة امام الجمعة و الجماعة؛ ۳. ادلة اشتراط العدالة فی الشاهد و الراوی.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی بسط بساط العدل و الاحسان فی بسیط مملکته فاقام السماوات و مهد الارضین و التین علی کمال عدله و غایة مرحمته
چاپ: در مجموعه ثانیه از رسائل اعتقادیه مؤلف چاپ شده

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۱عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال النبی (صلی الله علیه و اله) کل المسلم علی المسلم حرام دمه و مالهو عرضه و الغیبه تناول العرض و قد جمع بینه و بین الدم و المال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ۴۸گ [عکسی ف: ۱ - ۲۸۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۱۹/۱-۳۴/۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** کما سبق بل ولابد ان یعلم من حاله ذلک بان یظهر منه ما یدل علی صدق توبته و لاتفاوت فی ذلک بین المجاهر و غیره بل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج زرد، ۴۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۷۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سکتت الارضون و تحرکت السموات
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۴گ (۱پ-۳۴ر)، ابعاد متن: ۸×۱۵ [ف: ۱۷ - ۲۰۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله فی جمیع الاوقات و علی آله سلام و الف تحیات ما تعاقب الغدوات و العشیات و سکنت الارضون و تحرکت السماوات.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ جلد: مقوایی، ۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۶۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۶/۱۹

خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر میرزا محمد، تا: ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان مدرسه جدة؛ ۵۶گ (۱۹۸پ-۲۵۴پ) [ف: ۵ - ۳۰۶]

۶. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۶]

● **العدالة** / اخلاق - عربی

'idāla

ساروی، محمد علی بن محمد رضا، - ۱۱۹۳ قمری

sāravī, mohammad 'alī ebn-e mohammad rezā (- 1779)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۱۷۷ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

رساله نسبتاً مفصلی است در بیان عدالت با استشهاد به روایات.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۳/۹

آغاز: لاخلاف بین اصحابنا رضوان الله علیهم فی أن العدالة شرط فی صحة الجماعة و الجمعة و الشهادة؛ **انجام:** لکونها من المسائل المهمة التی وقع الاحتیاج الشدید الیها و قد وقع الفراغ ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۱۷۷ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ ۱۲گ (۸۷ر-۹۹پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۵]

● **العدالة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'idāla

بدرالدین حسینی، محمد بن ابراهیم، ق۱۲ قمری

badr-od-dīn hoseynī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 18c)

تاریخ تألیف: رجب ۱۱۳۵ق

بحث‌های نیکویی است مفصل درباره عدالت و معنی آن و آنچه از احادیث در حقیقت آن استفاده می‌شود با مطالبی فاضلانه در رابطه با همین موضوع از علم کلام و فلسفه و عرفان. مشتمل بر چهار «اصل» می‌باشد که گویا به عنوان مقدمه بوده و چهار «فصل»: اصل ۱. (از نسخه افتاده)؛ اصل ۲. فی أن العدالة مما یحتاج الیه فی التمدن و نظام الکل؛ اصل ۳. بیان بواعث التضییق فی أمر العدالة و مفاسده؛ اصل ۴. فی جملة من الاخبار الواردة فی فضل صلاة الجمعة؛ فصل ۱. معنی الایمان المعتبر فی امام الجماعة؛ فصل ۲. فی نقل أقوال العلماء فی معنی العدالة؛ فصل ۳. فی ابحاث مهمة لابد منها قبل البحث عن الاخبار؛ فصل ۴. فی نقل اخبار یمکن استنباط ما یعنی بالعدالة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۱۳/۱

آغاز: من أن تأمنه بقنطار یؤده الیك فاذا کان فی نفسه محل الوثوق کان الاذن له حاصلا؛ **انجام:** أفال الله تعالی عن عثراتنا و قبضنا علی الملة الحنیفیة و الدین الجعفری ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۸۵گ (۱پ-۸۵پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۹۳]

● **العدالة** / کلام و اعتقادات، فقه / عربی

al-'idāla

حسینی تنکابنی، محمد یوسف، ق۱۲ قمری

hoseynī tonekābonī, mohammad yūsof (- 18c)

تاریخ تألیف: ۲۰ ذیقعده ۱۱۱۵ق

چون در بسیاری از موارد فقهی و مسائل شرعی عدالت شرط می‌باشد، مؤلف این رساله استدلالی را در بیان حقیقت عدالت از دید فلسفه و عرف مردم و شرع نگاشته و انواع گناهان را که منافی عدالت می‌باشد، ذکر می‌کند با نقل گفته‌های بعضی از فقها و رد و ایراد در آنها، دارای یک «مقدمه» و چهار «مقصد» و دو «خاتمه»: المقدمة: فی تعریف العدالة و شرحها؛ مقصد ۱. تحقیق معنی العدالة الفلسفیة؛ مقصد ۲. تحقیق العدالة العرفیة؛ مقصد ۳. فی انه لا یجوز الاکتفاء بحسن الظاهر؛ مقصد ۴. وجوب الاستقامة؛ الخاتمة: فی کبائر الذنوب و صغائرها؛ الخاتمة: فی ان العدالة معتبرة فی جواز الاستفتاء و غیره.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۲۴

آغاز: الحمدلله الذی قدر الاشیاء فامضاها شاهدا انه اله الا هو قائماً بالقسط و العدل فشرع سلوك طریق الاقتصاد فی العباد؛ **انجام:** و انما سلکنا مسلك الاختصار و الاقتصاد لان فیه کفایة لاهل الرشاد و السداد ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ رجب ۱۱۷۹ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۴۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۳۰]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-'idāla

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-'alī-šāh, mohammad ja'far ebn-e safar (1762 - 1823)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۰۵/۷

آغاز: الحمد لله الذی جعل نظام العالم برهانا لوحدانیته؛ **انجام:** و قد تمت الرسالة فی تحقیق العدالة علی ید مؤلفه العاصی محمد جعفر بن محمد صفر الهمدانی فی شهر رمضان المبارك سنه ۱۲۰۴

خط: شکسته، تحریری، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۲۰۴ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۴۶۳]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-'idāla

مدرس یزدی، حسن بن محمد علی، - ۱۲۶۲ قمری
modarres-e yazdī, hasan ebn-e mohammad ʻalī (- 1846)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۸۳/۳

آغاز: بسمله من الفقیر الی ربه الغنی السید حسن بن العلام المیرزا محمد علی المدرس الیزدی ...

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ ۱۶گ (۱۳۳-۱۴۹)، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۵۴]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-ʻidāla

یزدی، عبدالخالق بن عبدالرحیم، ۱۲۰۶ - ۱۲۶۸ قمری
yazdī, ʻabd-ol-xāleq ebn-e ʻabd-or-rahīm (1792 - 1852)

تاریخ تألیف: اواخر جمادی الثانی ۱۲۳۲ق

رساله استدلالی است در معنی عدالت و انواع گناهان کبیره که سبب رفع عدالت می‌شود، پس از آن اثبات اینکه عدالت بمعنی ملکه می‌باشد و درپایان طریق تشخیص آن نگارش یافته است. این رساله را مؤلف هنگام تدریس معالم الاصول تحریر نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۱/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... جعله الله فی سلوک دینه قبل السابق و علی العتاد خیر الفائق انی حین وصلت الی اشتراط العمل؛

انجام: و الملتمس ممن اطلع علی خطا فی المطلب او العبارة ان یعرض عنه صفحا و ان یطویه کشحا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۲۰۳ر-۲۱۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۱۴]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-ʻidāla

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری
ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

رساله‌ای است استدلالی و تحقیقی در مبحث عدالت. اهم مباحث آن چنین است: فی معنی العدالة الأقوال المذکورة فیها، فی ان العدالة هل هی الملکة او الاستقامة الظاهرة، فی اعتبار المروة و عدمه فی العدالة، فی دلالة الروایة علی اعتبار المروة، فی ذکر طرق معرفة العدالة، فی نقل کلمات من حکی عنه بأن العدالة حسن الظاهر، فی اشکال جعل حسن الظاهر ضابطاً للعدالة، فی أن مطلق الظن بالعدالة هل هو معتبر ام لا.

آغاز: بسمله العدالة لغة الاستواء کما یظهر من محکی المبسوط و السرائر و الاستقامة کما عن جامع المقاصد و مجمع الفائدة او هما معا کما عن الروض و المدارک ...

انجام: مع انه لو انحصر مستند الشهادة فی العلم لبطل أمر التعدیل و به تبطل الحقوق کما لا یخفی.

چاپ: مشار عربی، ص۴۶۶؛ ایران، سنگی، ۱۲۷۴ق، رحلی، ۳۹۳-۴۰۶ص؛ ۱۳۷۵ق، وزیری بزرگ (صص۳۲۶-۳۳۷)؛ تهران، ۱۲۹۹ق، ۶ص (ص۱۴۳-۱۴۸)؛ تهران، ۱۲۸۰ق (۱۴ص، ص۳۳۲-۳۴۵)

[مقدمه‌ای بر فقه شیعه ص ۳۴۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۳/۶-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۳۶ر-۵۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۲۳]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف مخ: ۱ - ۲۳۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۶/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۹×۱۵، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۴۵/۸

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴ص (۱۷۲-۱۸۶)، ۲۴ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۲۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالله بن حسن ساوجی، تا: دوشنبه ۱۱ شعبان ۱۲۷۰ق؛ مصحح؛ جلد: میشن زرشکی، ۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۵۸]

۶. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۵۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق یزدی حائری، تا: مبعث ۱۲۷۱ق، جا: نجف اشرف؛ ۹گ (۱۵۵پ-۱۶۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۶۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ نزدیک به تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۹ص (۱-۲۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۰ - ۱۳۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج خرمایی مذهب، ۳۲ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۹۵۷]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۷۹/۲

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد تقی درزابی، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۲۰گ (۹پ-۲۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹-۴۲۹]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۷۵/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۶۷۷]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۳-۱۵/۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا میثم کیف انت اذا دعاك دعی بنی امیة عبیدالله زیاد الی البراءة منی فقلت یا امیر المؤمنین اناوالله لا ابرأمنك ... قال علیه السلام یا میثم فاذا تکون معی فی درجتی الحدیث،تمت

خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی حسینی فالی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۳۳]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۲۲/۳-۳۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۵ – ۲۸۷۵]

● **عدالت** / اخلاق / فارسی

ʿedālat

حسینی شهشهانی، محمد بن عبدالصمد، – ۱۲۸۷ قمری

hoseynī šahšahānī, mohammad ebn-e ʿabd-os-samad (- 1870)

بحث‌های مفصلی است درباره گناه و مخصوصاً گناهان کبیره که شماره آنها را به بیش از یکصد و هفتاد گناه شمرده و همچنین پاره‌ای از موضوعات اخلاقی که به واسطه عمل بدانها و اجتناب از گناهان عدالت حاصل می‌شود. چون آغاز این کتاب از نسخه حاضر افتاده، معلوم نشد که چیست ولی مؤلف در آن به کتاب‌های خود «جنة المأوی» و «جامع السعادة» و «مشكاة الهدایه» حوالت می‌دهد. این کتاب مرتب است بر سه «باب»: ۱. تقسیم معاصی به کبیره و صغیره؛ ۲. معاصی کبیره و تعداد آنها؛ ۳. بیان مهمی از علم اخلاق.

[فهرستواره منزوی ۵۲۵/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۴۰/۲

آغاز: و اصل آن وقوی بوده و او آنرا بدل کردند بتا و مشتق از وقایه است بمعنی نگاهداری؛ **انجام:** مثل خران وحشی می‌باشند که گریخته باشد از شر آن.

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی، تا: ذیحجه ۱۲۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰۷گ (۵۷ر-۱۶۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۳۲۴]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-ʿidāla

حسینی یزدی، مرتضی، ق۱۳ قمری

hoseynī yazdī ‹morteza (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۳/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الکلام فی العدالة، لغة الاستواء کما یظهر من محکی ط و ئر [- یعنی المبسوط و السرائر]

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی فراوان به خط شارح، فرزند کاتب نسخه که تصریح کرده نسخه به خط والدم هست آن را به شیخ جعفر تقدیم کرده تا در مظان استجابت طلب مغفرت کند، در پایان فایده‌ای در استدلال به اصالة الصحة در افعال مسلمین نقل شده و فهرست کتب موجوده (بیشتر کتاب‌های طلبگی است)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱گ (۸۳پ-۹۳پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴۱ – ۱۴۴]

● **العدالة** / فقه / فارسی

al-ʿidāla

شمیرانی، هاشم، ق۱۳ قمری

šemīrānī, hāšem (- 19c)

رساله‌ای است در بیان مسأله عدالت برگرفته از «مطالع الانوار» حجة الاسلام شفتی که سید هاشم شمیرانی برای استفاده مؤمنین آن را به فارسی ترجمه نموده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۴۹/۳

آغاز: بسمله الحمدلله الذی وفقنا للعروج الی معارج العلم والیقین وثبت قلوبنا الی ما یحبه فی الدنیا والدین ... فبعد چنین گوید غریق بحار معاصی سید هاشم شمرانی؛ **انجام:** قصد انفراد کند لکن انصاف آن است که ترك مباشرت امامت شود از برای زمره فاسقین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۲۳۷]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-ʿidāla

تنکابنی قزوینی، ابراهیم بن ابی الحسن، – ۱۳۲۴ قمری

tonekābonī qazvīnī, ebrāhīm ebn-e ab-el-hasan (- 1906)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۳۱۳ق

رساله در یک «مقدمه» و چند «مطلب» و یک «خاتمه» نگاشته و به گفته خود برای اینکه خداوند او را موفق به شرکت در درس «استاد الاعظم العلامة الافخم قبلة الامم محمد الاسم والرسم الفاضل الایروانی جعلنی الله فداه» بنماید.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۵/۲

آغاز: الحمدلله ... اما بعد لما رایت العدالة مما هی کثیرة ... و مشتملة علی ابحاث فاردت ان کتب فیها رسالة الی ان وفقنی الله لحضور؛ **انجام:** الثالث عموم النهی عن استعمال الاوانی مع بقاء النجس منه ومنه ما فی الخبر العمار المعروف الوارد فی اناء ما

وجد فیها فائدة.
کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۳۱۳ق؛ ۲۵گ [ف: ۱ - ۳۳۱]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-'idāla

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد مهدی، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۵ قمری

ārānī kāšānī ،mohammad 'alī ebn-e mohammad mahdī (1835 - 1907)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه آخر جمادی الثانی ۱۲۷۱ق

رساله‌ای کوتاه در تحقیق مسائل عدالت که در چهار «نظر» تنظیم شده: ۱. بیان حقیقت العدالة؛ ۲. الاسباب الموجبة لحصول العدالة؛ ۳. بیان معرفات العدالة وکواشفها؛ ۴. لواحق العدالة.

آغاز: القول فی تحقیق العدالة و الکلام فی حقیقتها و اسبابها و معرفاتها و توابعها فهنا انظار الاول فی بیان حقیقتها، اعلم ان العدالة لغة عبارة عن الاستقامة و لاستواء با لتوسط بین الافراط و التفریط کما فی علم الاخلاق ...

انجام: فالحق التوقف نظراً الی ما اخترانا من ان العدالة هی الهتیه النفسانیة الکاشف عنها الحسن و قد عرفت ان الوجه عند ذلک التوقف و ان کان اصالة الفسق ایضاً لایخلو عن قوة الغلبة الموجبة لظهور الفسق و الله العالم

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۰۶/۳

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سلخ جمادی الثانی ۱۲۷۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: - ۷۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۹/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۵۶]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-'idāla

موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد، - ۱۳۲۸ قمری

mūsavī xānsārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 1910)

در معنی عدالت از جنبه فقهی و شروطی که باید در شخص جمع گردد تا عادل به شمار آید. این رساله ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۲۱

آغاز: العدالة بالفتح مصدر عدل بالضم تقول عدل الرجل عدالة؛ **انجام:** لعدم قادحیة اکثر العیوب العرفیة کالعمی و نحوه مثلا فی العدالة قطعاً

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۱۵ر-۲۱۸پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۵۰]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-'idāla

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)

رساله‌ای است مختصر، در معنی عدالت در کلام فقهاء.
[الذریعة ۲۲۴/۱۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳۹/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وبعد فهذه کلمات تتعلق بالعدالة فی مسائل؛ **انجام:** فمتعارف الناس کان یفعل فیهم من یسلم من تلک العناوین فلاحظ

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ در پایان، شخصی چنین نوشته: «هذا خط مؤلفه حجة الاسلام و المسلمین حاجی شیخ محمد باقر طاب ثراه»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۲۲-۳۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۱ - ۲۲۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۰/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وبعد فهذه کلمات تتعلق بالعدالة فی مسائل، الاولی لا اشکال فی اعتبارها؛ **انجام:** و الا فمتعارف الناس کان یفعل فیهم من یسلم من تلک العناوین فلاحظ

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح از سوی مؤلف، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۲۸-۳۷)، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۱ - ۱۵۲]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-'idāla

بروجردی، منیرالدین بن علی، ۱۲۶۹ - ۱۳۴۲ قمری

borūjerdī, monīr-od-dīn ebn-e 'alī (1853 - 1924)

تاریخ تألیف: شب ۲۰ جمادی الاول ۱۲۹۴ق

بحثی است در قبول شهادت فاسق بعد از توبه که به مناسبت مفصلاً به عدالت پرداخته شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۷

آغاز: و العود فی الاولی و حکی عن الکفایة من ان مذهب الاصحاب قبول شهادة الفاسق بعد التوبة و عن اول النراقی العود مطلقا

نسخه اصل: کتابخانه خاندان مؤلف - اصفهان؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۷ص (۱۳۷-۲۰۴) [عکسی ف: ۶ - ۳۸۴]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-ʻidāla

نجفی اصفهانی، محمد اسماعیل بن محمد باقر، - ۱۳۷۰ قمری

najafī esfahānī, mohammad esmāʻīl ebn-e mohammad bāqer (- 1951)

رساله استدلالی است با نقل نظرات فقهی بعضی از فقها.

اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... فی العدالة التی تترتب علیها أحکام خاصة عند الشارع أقوال مستفادة من کلام الفقهاء

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۵گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۲۸]

● **العدالة = التقریرات** / فقه / عربی

al-ʻidāla = at-taqrīrāt

حسینی کاشانی، محمد علی بن احمد، ق۱۴ قمری

hoseynī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (- 20c)

تقریرات فقهی مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی (- ۱۳۲۵ق) در باب عدالت است که با نقل نظریات دیگران به بحث درباره موضوع پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۹/۸

آغاز: فی العدالة و لما کانت من مهمات المسائل الواردة فی کثیر من ابواب الفقه فلذا نبحث عنها، فنقول بعون الله الملک، العادل لغة یطلق علی الاستواء المرادف للمساواة؛ **انجام:** فلا مجال للتمسک بالاصل من باب عدم البیان لوصول البیان بالخطاب بالترک و یصح للمولی ان یعاقب علیها بعقاب الکبیرة هذا ما استفدناه من شیخنا المحقق ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۵ق، جا: نجف اشرف؛ ترقیمه: «هذا ما استفدناه من شیخنا المحقق الاستاذ فی مسالة العدالة و الحمدلله اولا و آخرا ...»؛ کاغذ: دفتری خط دار، ۱۲گ (۲۱۰ر-۲۲۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۶۷۴]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-ʻidāla

صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس، ق۱۴ قمری

sāfī golpāygānī, ab-ol-qāsem ebn-e ʻabbās (- 20c)

بحثی است مختصر در عدالت در یک «مقدمه» و سه «مقام» و با استفاده از آیات و روایات داله بر مطلب و کلام اساتیدش و متأسفانه ناقص مانده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۴/۶

آغاز: فی العدالة و قبل از الخوض فیه لابد من تمهید مقدمة و هی انه هل یکون من الموضوعات المستنبطة أو غیرها

نسخه اصلی: شیخ لطف الله صافی ـ قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۳ص (۲۵۰-۲۵۲) [عکسی ف: ۳ - ۲۶۸]

● **العدالة** / فقه / عربی

al-ʻidāla

همانندی نامعلوم:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵/۵

نسخه اصل: دانشگاه تهران، ش ۶۹۶۳. فائده‌ای در عدالت، به نقل از خط ملاعبدالله مد ظله منقول از سید احمد بن جعفر عیناثی از شیخ علی هبن عبدالعالی کرکی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، ۱گ (۹) [عکسی ف: ۳ - ۳۵۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۷/۱۸

آغاز: العدالة واجبة علی الأعیان لایعذر تارکها بوجه من الوجوه لأن ترک مایوجب ترکه فیها وفعل مایجب فعله فیها؛ **انجام:** و منها ذکر العیب لمن یذکره له اذا کان بحیث لایتوصل الیه لینتهی عنه وغیرذلک.

رساله بسیار مختصری است در عدالت و معنای آن و مطالب مربوط به این بحث؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۱۱پ-۲۱۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۴/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد لما کانت العدالة مما یعم به البلوی لتوقف طائفة من الاحکام الشرعیة علیه من الامامة للصلوة و الشهادة مط و الراوی و الاجتهاد و غیرها اردت ان اکتب فیه رسالة متفردة مشتملة لتحقیق معناه و انه مراد فی هذه المواضع و بعض فواید اخر؛ **انجام:** و ان لا یعجل الی البحث بل ان یتامل و یتعمق النظر فان وافق و الا فالمهم فکری القاصر و الحمدلله اولا و آخرا.

رساله‌ای است جامع در توصیف و شرایط عدالت و اخبار و روایات مشتمل بر یک «مقدمه»، «المقدمة عن ق ان العدل فی اللغة ضد الجور و القصد و عن الذخیره فی مبحث الصلوة الجمعة» و چهار «مقصد»: ۱. فی نقل اقوال العلماء فی الکبائر و ذکر الاخبار الوادره فیها و تحقیق المختار، ۲. فی الاخبار الواردة فی العدالة و فیه مواضع احدها فی ذکر الاخبار الواردة فی خصوص عدالة الامام للجماعة، ۳. بیان اشتراط العدالة فی امام صلوة الجماعة مط و الشاهد و غیرها کالمفتی و الراوی، ۴. تحقیق معنی العدالة و بیان المختار فیها؛ خاتمه: فی ذکر الاخبار اورادة فی جواز الجماعة و فضیلته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از مؤلف؛ واقف: محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۲]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۶۸/۲

آغاز: مسألة - عرف المتأخرون العدالة شرعا

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن محمد ربیع، تا: ۱۲۸۷–۱۲۸۸ق؛ تقریظی از سید محمد حسن طباطبائی به خط وی؛ ۱گ (۶۴–۶۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۸۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۱/۱

آغاز: الشرط لان الملکة المذکورة ان کانت حاصلة فهو العدل و الا فالفاسق؛ **انجام:** فان قیل مراتب مختلفه فی الافعال و یتفاوت اقتضائها یحب الاوقات قلنا مراتب القبح ایض کذلک و الاشاعره وافقوا هؤلآء و فی صحة النوبتین انتهی

وی از علمای امامیه قرن ۱۳ است [مؤلف در برگ (۲۲ر) رساله نگاشته است: «و الکفایة و لم و شرح الزبدة لجدی الصالح و الریاض و یمکن استفادته من المختصر»]؛ خط: نسخ، کا: ابوطالب، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۳۹۷]

● **عدالت** / فقه / فارسی

'edālat

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۸۵/۴

آغاز: حمد له. و بعد الحمد و الصلاة بدانکه عدالت ملکه نفسانیه است؛ **انجام:** مثلا مثل قذف.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵ سطر، قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد–ف: – ۱۵۲]

● **العدالة (منظومة)** / فقه / عربی

al-'idāla (mnz.)

منظومه‌ای در تحقیق معنی عدالت که در ۶۸ بیت تنظیم گردیده است. نام ناظم این ابیات به وضوح مشخص نشده است لیکن بعید نیست که از صاحب فهرست (محمد حسین شیرازی) موجود در مجموعه (رساله نخستین) باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۶/۲

آغاز: أحمدک اللهم حمد الأبجد ×× أفتتح المقال باسمک الصمد / مصلیا علی النبی القرشی ×× العربی الأبطحی الهاشمی؛ **انجام:** و اختلف مقالة العلامة ×× و ذاک لیس یوجب الملامة.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۱۴گ (بین برگ‌های ۱–۶۰)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۱۰۱]

← عدالة السلاطین ◄ تنبیه السلاطین

● **عدالت شرعیه** / فقه / فارسی

'edālat-e šar'īye

مازندرانی، محمد مهدی بن محمد شفیع، ق۱۳ قمری

māzandarānī, mohammad mahdī-ye-bn-e mohammad šafī' (- 19c)

تاریخ تألیف: شب سه‌شنبه ۷ رجب ۱۲۴۴ق

دوازده «فصل» است درباره حقیقت عدالت شرعی و تعداد گناهان کبیره و معنی گناه کوچک و تشویق به توبه برای تحصیل عدالت.

آغاز: الحمد لله الکبیر المتعال و الصلاة علی محمد و آله خیر آل ... این رساله ایست معتدل خالی از ایجاز مخل.

انجام: شد ختم در سه شنبه هفتم ولی بشب ×× تاریخ آن تمام شده در مه رجب

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی رضا، تا: سه شنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۲۵۲ق؛ ۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۲۰ – ۴۳]

● **عدالة الصحابة** / تاریخ، کلام و اعتقادات / عربی

'idālat-uṣ ṣaḥāba

تاریخ تألیف: ۲۱ رجب ۱۰۷۱ق

نظریه عدالت صحابه را مطرح کرده و با آیات، روایات و شواهد تاریخی به رد آن می‌پردازد. این کتاب به عنایت جمال الدین علی بن صلاح ضلعی نوشته شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۱/۲

آغاز: قال العلامة النحریر عبدالحمید بن ابی الحدید رحمه الله تعالی فی شرحه علی نهج البلاغة و قد ساق کلاماً

نسخه اصلی: کتابخانه لینچی–رم ۴۱ روسی ۳۴۲. خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۰ق؛ ۲۳ص (۵۳–۷۵) [عکسی ف: ۱ – ۳۷۹]

← عداله ◄ عدل و بطلان جبر
← العدة ◄ عدة الاصول

● **عدة الاصول = العدة** / اصول فقه / عربی

'iddat-ul uṣūl = al-'idda

شیخ طوسی، محمد بن حسن، ۳۸۵ – ۴۶۰ قمری

šayx-e tūsī, mohammad ebn-e hasan (996 - 1069)

پس از کتاب «الذریعة» شریف مرتضی، این کتاب قدیمی‌ترین کتاب در قواعد اصولی شیعه امامیه است. شیخ طوسی آن را در زمان حیات استادش سیدمرتضی تألیف کرد، دارای «مقدمه» و دو «بخش» است. وی درباره علت تصنیف در مقدمه نگاشته است: «سألتم ایدکم الله املا مختصر فی اصول الفقه یحیط بجمیع ابوابه علی سبیل الایجاز و الاختصار علی ما یقتضیه مذاهبنا و توجبه اصولنا فان من صنف فی هذا الباب سلک کل قوم منهم السک الذی اقتضاه اصولهم و لم یعهد من اصحابنا لاحد فی هذا

المعنی الا ما ذکره شیخنا ابو عبدالله [المفید] رحمه الله فی المختصر الذی له فی اصول الفقه و لم یستقصه و شذمنه اشیاء یحتاج الی استدراکها و تحریرات غیرما حررها و ان سیدنا الاجل المرتضی ادام الله علوه و ان کثر فی امالیه و ما یقرا علیه شرح ذلک فلم یصنف فی هذا المعنی شیئا یرجع الیه ... و هذه منزلة یرغب اهل الفضل عنها و انا مجیبکم الی ما سئلتم عنه». مؤلف ضمن دو جزء مطالب را در نه «کلام» و هر کلامی را در چندین «فصل» بیان نموده است: «و الکلام فی الخطاب کلام فی بیان ارادة الکتاب و السنة و ذلک ینقسم خمسة اقسام احدها الکلام فی احکام الاوامر و النواهی و الثانی الکلام فی العموم و الخصوص و الثالث الکلام فی المطلق و المقید و الرابع الکلام فی المجمل و المبین [از فصل سوم این بخش (فصل فی ذکر الوجوه التی یحتاج الاشیاء فیها الی بیان) جزء دوم شروع می‌شود] و الخامس الکلام فی الناسخ و المنسوخ»، الکلام فی الافعال و فیه ستة فصول، الکلام فی الاجماع و فیه ثلثة فصول، الکلام فی القیاس و فیه سبعة فصول، الکلام فی الخطر و الاباحة و فیع اربع فصول».

آغاز: الحمد لله وحده ... قد سالتم ایدکم الله املاء مختصر فی اصول الفقه یحیط بجمیع ابوابه علی سبیل الایجاز و الاختصار ...

انجام: و فی ما لخصناه کفایة لمن ضبط هذا الفن و یتنبه بذلک علی ما عداه و نسئل الله تعالی ان یجعله خالصا لوجهه و ینفعنا بذلک من نظر فیه انه ولی ذلک و القادر علیه و الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی محمد ... الطاهرین

چاپ: مشار عربی، ص۶۱۹؛ چاپ تحقیقی این اثر با تصحیح و تحقیق محمد رضا انصاری صورت پذیرفته است؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۱۸ق، وزیری، ۱۶۲+۱۲۷+۱ص؛ دارالخلافه طهران، ۱۳۱۷ق، ۳+۳۰۶ص

[الذریعة ۲۲۷/۱۵]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة عدة الاصول = تعلیقات علی عدة الاصول = شرح عدة الاصول؛ قزوینی، خلیل بن غازی (۱۰۰۱-۱۰۸۹)

۲- جبر و اختیار؛ کنجی بیک تبریزی، محمد باقر بن الحافظ (-۱۱)

۳- نجاة المسلمین و منجی الهالکین؛ حسینی مشهدی، محمد مهدی بن محمد باقر (-۱۱)

۴- تنقیح المرام فی حاشیة شرح عدة الاصول؛ قزوینی، علی اصغر بن محمد یوسف (-۱۱۲۰)

۵- حاشیة شرح عدة الاصول؛ قزوینی، علی اصغر بن محمد یوسف (-۱۱۲۰)

۶- حاشیة حاشیة عدة الاصول؛ قزوینی، محمد باقر بن غازی (-۱۲)

۷- شرح عدة الاصول؛ حسینی قزوینی، محمد بن محمد صادق (-۱۲)

۸- تحف العقول فی شرح عدة الاصول؛ اشرفی مازندرانی، خضر بن اسماعیل (-۱۳۳۶)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مشکول، کا: عبدالصمد بن عبدالله بن حسین بن احمد، تا: ذیحجه ۵۱۸ق؛ مصحح؛ واقف: سید محمد شوشتری، ۱۳۰۹ق؛ جلد: میشن، ۲۰۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۱۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** من ذلک لیبین بذلک ان نسخ الشریعه منها و هذه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارایی، ۱۷۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۳۸]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۷۹

آغاز: لان نفی ذلک یصح ان یعلم بالسمع کما یصح أن یعلم بالعقل و غیر ذلک مما لا یقدح فیما قدمناه فأما ما لا یعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: بهرام بیک، ۱۲۹۶؛ ۲۴۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با رمز «س م ش»؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، ۱۴۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۳۱۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن علی بن سعید بن حسین بن علی اوالی جمری ملقب به البخیل، تا: یک‌شنبه ۲۳ رجب ۱۰۲۳ق؛ مصحح، محمود بن علم الهدی حسنی طباطبائی شولستانی روی برگ اول می‌نویسد که بعضی از این نسخه به خط وی و بعضی دیگر را استکتاب نموده و با نسخه اصل مقابله و تصحیح کرده و بدین واسطه بسیاری از مشکلات فن برای وی کشف شده؛ مهر: «فوضت امری الی الله الاحد الصمد و انا ابن احمد التمامی الامامی محمد» (مربع)، «انا الله المحمود فی فعاله» (هشت گوش)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۳۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحالة الاولی متفق علیها فکیف یحکم

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله، تا: ۱۰ صفر ۱۰۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه: ضمن ۴ برگ صدر نسخه: فواید متفرقه منقول شیخ طوسی و سید مرتضی و دیگران، فوائد (بر کلام جمال الدین حسن بن زین الدین شهید ثانی) در مباحث تقلید، عربی، مؤلف: عبداللطیف بن علی جامعی (در دو برگ) به کتابت محمد بن عبدالله، آغاز: «اما بعد حمدالله تع علی نواله و الصلوة علی اشرف رسله محمد و آله فیقول الفقیر الی عفوالله تع عبداللطیف بن علی الجامعی قد وقفت علی کلام فی بحث التقلید لشیخنا المحقق العارف الربانی جمال المله و الحق و الدین الحسن بن زین المله و

الحق و الدين الشهيد الثانى ... فاذا هو قد ضيق على المكلفين المسالك و اوقعهم فى المهالك فاجبت ايراده مع ما يرد عليه و تحقيق ما هو الحق ... قال قدس الله روحه فايده مهمة لانجاه لمكلف من اخطار التفريط فى جنب الله مع ... اقول مدار ما اعتمده طيب الله مرقده على ان من ليس له رتبة الاجتهاد»، مصحح، مقابله شده؛ واقف: حاج سيد محمد، ۱۳۰۹ق؛ جلد: تيماج مشكى، ۲۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۱۷]

۷. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۴۵۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بى‌كا، تا: ۱۰۴۷ق، جا: مكه مكرمه؛ از روى نسخه‌اى به خط حسن بن على بن محمد مؤدب ۵۱۰ق كتابت شده، مصحح، با نشان «بلغ سماعاً بحمدالله تعالى و بلغ قرائة بحمدالله تعالى» مقابله گرديده، محشى؛ مهر: «عبده الراجى محمد على» (بيضى)، «العبد محمد على» (مربع)؛ جلد: مشمع قهوه‌اى، ۱۲۴گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۵۲۴]

۸. خوى؛ نمازى؛ شماره نسخه:۳۲۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، كا: حسين بن شهاب الدين بن حسين بن محمد بن حسين مشهور به ابن جندل كركى عاملى، تا: اويل صفر ۱۰۴۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ تملك: محمد بن امامقلى؛ از موقوفات رمضانيه ۱۲۳۰؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶۰]

۹. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۳۵

كا: شيخ على نواده شهيد ثانى و نگارنده حاشيه شرح لمعه، تا: ربيع الاول ۱۰۴۸ق؛ افتادگى: آغاز؛ از روى نسخه‌اى كه مغلوط بوده؛ قطع: ربعى [چند نسخه-ف: - ۳۳۰]

۱۰. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۳۰۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بى‌كا، تا: ۲ شعبان ۱۰۵۰ق؛ واقف: فهرستى؛ ۳۱۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۶ - ۶۱]

۱۱. يزد؛ وزيرى؛ شماره نسخه:۱۰۳۳

خط: نسخ، بى‌كا، تا: يک‌شنبه جمادى الثانى ۱۰۵۱ق؛ مهر: «مجد العلماء»، «الراجى محمود بن على اصغر»، «على اصغر»؛ اهدايى: خاندان فرساد؛ كاغذ: اصفهانى، جلد: تيماج قرمز، ۲۳۶گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۲۸]

يزد؛ جامع كبير؛ شماره نسخه:۱۰۲

همان نسخه بالا [نشريه: ۴ - ۳۸۸]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، كا: محمد تقى حسينى كاشانى، تا: ۱۱ ربيع الثانى ۱۰۵۴ق؛ تملك: علم الهدى بن محمد الحسن بن مرتضى در ۱۰۸۸ق، ابوالقاسم بن محمد كاظم زنجانى در اصفهان در ۱۲۵۲ق و نوه وى ابوطالب موسوى در ۱۲۹۲ق؛ مهر: «عبده محمد باقر بن محمد ربيع ۱۲۰۴» (بيضى)، «ابوطالب الموسوى» (چهارگوش) در ۱۳۸۴، «ابوالقاسم بن كاظم موسى ۱۲۴۹» (دايره‌اى)، علم الهدى «بمحمد علم الهدى علم الهدى علم الهدى» (بيضى)، «امومن حى فى دارين با تاريخ ۱۰۳۶» (چهارگوش)؛ جلد: تيماج عنابى، ۲۴۹گ، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۹۴]

۱۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۹۶۶

آغاز: حكم الاخر مثله ... فصل فى ذكر ما يخص فى الحقيقة و ما يخص فى المعنى و ما لا يجوز دخول التخصيص عليه الادلة على ثلاثة **و انجام:** برابر

خط: نسخ، كا: محمد مؤمن بن نظر على سراج اسفراينى، تا: ۶ ذيقعده ۱۰۵۵ق؛ افتادگى: آغاز؛ كاغذ: ترمه، جلد: ميشن سبز، ۱۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۵/۲سم [ف: ۱ - ۳۶۸]

۱۴. يزد؛ وزيرى؛ شماره نسخه:۱۵۹۱

آغاز: برابر

خط: نستعليق، كا: محمد شفيع بن محمد شريف حسينى، تا: ذيقعده ۱۰۵۷ق؛ اهدايى: وزيرى؛ كاغذ: اصفهانى، جلد: تيماج، ۲۷۷گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۳ - ۹۹۶]

يزد؛ محمود آبادى، ميرزا حسن؛ شماره نسخه:۱۶

همان نسخه بالا [نشريه: ۴ - ۴۵۳]

۱۵. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۰

خط: نسخ، كا: محمد حسينى مازندرانى، تا: محرم ۱۰۶۰ق؛ مهر: «عبده محمد الحسينى» (بيضى)، «اللهم صل على محمد و آل محمد»، «عبده الراجى محمد»؛ تاريخ وقف: ۱۲۵۴؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۲۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۶ - ۳۴۷]

۱۶. شيراز؛ خانقاه احمديه؛ شماره نسخه:۱۳۳/۴

كا: لطف الله بن عبداللطيف گيلانى هلالى، تا: ۱۵ شوال ۱۰۶۶ق [نشريه: ۵ - ۲۲۴]

۱۷. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۳۳۹۳

خط: نسخ و نستعليق، كا: ميرزا جان بن محمد متولمى، تا: دهه آخر ربيع الاول ۱۰۶۶ق، جا: رشت؛ مصحح، محشى، چند برگ اول و آخر به خط ميرزا حسين نورى صاحب مستدرك به سال ۱۳۰۸ بازنويسى شده؛ تملك: محسن آل خنفر به سال ۱۲۵۱؛ مهر: كتابخانه ضياءالدين نورى (بيضى)؛ جلد: تيماج مشكى، ۲۱۳گ، اندازه: ۱۴×۲۵سم [محدث ارموى مخ: ۲ - ۹۹۶]

۱۸. دامغان؛ صادقيه؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفيما لخصناه كفاية لمن ضبط هذا الغن وتنبيه بذلك على ما عداه ونسأل الله تعالى ...

خط: نسخ و نستعليق، كا: ابراهيم بن حاجى عبدالله طبسى، تا: ۶ محرم ۱۰۷۸ق؛ مصحح، شده، با علامت بلاغ؛ مهر: «محمدرضا بن محمد صفى حسينى» (مربع)؛ تملك: محمد بديع با مهر «يا بديع السموات و الارض» (بيضى)، حمزه حسينى؛ واقف: مهدى قليخان، جماى الاول ۱۲۳۴؛ جلد: تيماج قرمز، ۱۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ: - ۱۳۵]

۱۹. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۱۲۶۳

نیمه اول کتاب؛ خط: نسخ، کا: میرزا خان حسنی پیروی سبزواری، تا: ۱۰۷۸ق؛ مصحح، محشی با نشانی‌های مختلف بعضی از آنها «لی مدظله العالی»، انهائی که علی بن شمسا الخادم الجیلانی بتاریخ یک‌شنبه نهم صفر ۱۰۷۸ گویا برای کاتب نوشته؛ نشانی امانت از ملا محمد ولی ولد ملا محمد ابراهیم کرد محله‌ای؛ ۱۴۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۴ - ۷۶]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فیما الخصناه کفایة لمن ضبط هذا الفن و یتنبه بذلک علی ما عداه و نسئل الله تعالی ...

خط: نسخ، کا: حسین بن منصور سبزواری، تا: جمادی الاول ۱۰۸۲ق، جا: توس؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۳۱گ، ۱۶ و ۲۱ و ۲۳ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۳۸۵]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لتبین به المراد و ذلک ظاهر و الله الموفق للصواب

جلد اول کتاب؛ خط: نسخ، کا: شمسا بن سلیمان طالقانی، تا: ۱۰۸۶ق؛ توسط خیرالدین بن علی افضل طالقانی قزوینی در سلخ جمادی الثانی ۱۱۲۴ مقابله و تصحیح شده؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵ق؛ ۲۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۳۱۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین بن محمد، تا: شنبه ۲۶ صفر ۱۰۹۰ق؛ واقف: حاج سید حسن مجتهد یزدی، ۱۳۳۶ق؛ جلد: میشن مشکی، ۱۵۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶- ۳۱۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد باقر یزدی، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۹۰ق؛ ۲۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۰۳]

۲۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۴۴

خط: نسخ، کا: شجاع الدین محمد بن محمد مسعود، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۰۹۱ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۱]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد علی نیشابوری، تا: ۱۰۹۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۱۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۲۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد امین بن صفیقلی خلخالی، تا: قرن ۱۲؛ واقف: مرتضی قلی خان طباطبایی، ۱۳۴۰ ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۷۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۱۷]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۱۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن مولانا علی شاه، تا: سه‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۱۰۲ق؛ مهر: «الله محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ (۱پ-۱۱۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۶]

۲۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۹۵

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی نجار، تا: ۲۹ ذیقعده ۱۱۰۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۱۳گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۷۷۱]

۲۹. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: رضی بن نبی، تا: ۱۵ ذیحجه۱۱۱۲ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۱۸]

۳۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ رجب ۱۱۱۳ق؛ محشی با امضا و رمز «خ ل ره و ملا محمد امین»؛ واقف: سید حسن بن ابراهیم حسینی قزوینی، شعبا ن ۱۱۹۸ ق؛ ۱۷۲گ، ۲۲ سطر [ف: ۱ - ۳۴۲]

۳۱. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۳۶

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۱۹ق؛ افتادگی: انجام؛ مقابله جزء اول آن توسط محمد جلیل بن محمد جعفر در شب سه شنبه ۱۴ رجب ۱۱۱۹ به پایان رسیده [چند نسخه-ف: - ۳۳۰]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۶۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۱۲۶ق؛ جلد: میشن، ۳۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۲سم [ف: ۱ - ۳۶۸]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۵-۵/۱۰۵

آغاز: الواحد الذی یرویه مخالفهم فی الاعتقاد ویختصون بطریقه فأما ما یکون راویه ... فان قیل ألیس شیوخکم لایزال یتناظرون ... فان قیل اذا کان العقل یجوز العمل؛ **انجام:** برابر

از ماقبل «فصل فی ذکر القرائن التی تدل علی صحة اخبار الاحاد أو علی بطلانها» تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد تبریزی، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۲۲-۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۷۷]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۷۴

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن شیخ ابراهیم حویزی، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۶]

۳۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۱۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مذهب، ۱۵۶گ (۷۵پ-۲۳۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۷۲]

۳۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۰۸/۴

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۱ گ (۹۸-۲۶۹)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۹۲]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۰۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج حنایی مذهب، ۱۷۷گ، ۲۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۴۰۷]

۳۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۸۸

آغاز: برابر

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، کا: شیخ عبدالله نجل شیخ سلمان حویزی کاظمینی، تا: شوال ۱۲۱۰ق؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه»، «یا محمد»؛ تملک: اقل طلبه محمد تبریزی؛ جلد: تیماج، ۳۳۵گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲- ۳۵۴]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۸۸۳

آغاز: و ان لم یکن ذلک واجبا للعلم بالصانع عند الممارسة و العلم؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۲۸]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۹۵/۳

خط: نسخ، کا: علی محمد ریزی لنجانی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۲۲۶ق، برای ملا علی محمد طهرانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ (۲۹۷پ-۳۹۶پ)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۱۴ - ۸۴]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۱۳

آغاز: ثم ان ذلک ینتقض بالتقلید؛ **انجام:** و تنبه بذلک علی ماعداه.

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد مهدی رضوی معروف به سید، تا: دوشنبه۲۱محرم۱۲۳۳ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: مکلزاده کوثر؛ ۱۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۶۲]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شریف بن محمد صادق بروجردی، تا: جمعه ۱۳ رجب ۱۲۴۰ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۱۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۲۸]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۸۰/۱

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۳۸۸]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ ابوالقاسم بن احمد حسینی کرازی، تا: دوشنبه ۲۲ رمضان ۱۲۴۳ق، جا: مدرسه نوریه اصفهان؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۲۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۸۴/۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۵۳]

۴۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۵۴

خط: نسخ، کا: حسن بن اسماعیل بهبهانی، تا: سه شنبه ۹ ربیع الاول ۱۲۶۱ق، جا: نجف اشرف، به دستور سید حسین بن رضا (موسوی جزائری) شوشتری؛ ۲۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۱]

۴۵. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه:۲۸/۴

خط: نسخ، کا: سید علی رضای یزدی، تا: سه‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۲۷۹ق [نشریه: ۴ - ۴۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳۵/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۱۱]

۴۶. همدان؛ دامغانی (آقای)؛ شماره نسخه:۱۲

بی کا، تا: ۲۲ رجب ۱۲۸۲ق [نشریه: ۵ - ۳۸۴]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۴۰

خط: نسخ، کا: سعید بن علی بن سعید بن حسین حسینی تنکابنی، تا: غره جمادی الاول ۱۳۱۱ق؛ مقابله شده، تصحیح جلد دوم آن روز جمعه دوازدهم صفر ۱۳۱۲ شروع شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۴۵]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو قولهم اذا أطلق الامر فقد أوجب اعتقاد لزوم المأمور.

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴گ (۱۰۶پ-۲۸۰پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۶۱]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ تملک: مفید بن محمد علی مشهدی، بهاءالدین محمدنیشابوری؛ واقف: حاج اصلان مروی، ذیقعده ۱۲۶۹؛ ۲۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۶۲]

۵۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۲۱

خط: نسخ، کا: احمد بن علی، بی تا؛ تملک: شیخ جواد بن شیخ تقی، عیسی بن شیخ حسین زاهد؛ از موقوفات شهید؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۱۶۰]

۵۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۵

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ مصحح، محشی، نوشته ای از محمد صالح خوانساری مبنی بر مقابله این نسخه با نسخه‌ای در غایت صحت به امر سید محمد باقر دراصفهان در زمان دولت قاجار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۸]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۸۲/۳

بخش نخستین کتاب؛ بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۴۱۹]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۳۹/۲

قطعه ای از آغاز کتاب؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۶۳گ (۱۲۸پ-۱۹۰ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۳۰۵]

۵۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۲۹

بخشی از جلد اول؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۹۳گ، ۱۹ سطر،

اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۲]

● **عدة الاکیاس** / کلام و اعتقادات / عربی

'iddat-ul akyās

شرفی، احمد بن محمد، ۹۷۵ - ۱۰۵۵ قمری

šarafī, ahmad ebn-e mohammad (1568 - 1646)

مؤلف کتاب مفصلی در شرح کتاب «الاساس» منصور بالله قاسم بن محمد به نام «شفاء صدور الناس فی شرح معانی الاساس» نگاشته بود که آن شرح را در کتاب حاضر جهت سهولت دسترسی خلاصه نموده است.

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: الحمدلله الاول بلا ابتداء والاخر انتهاء الذی دل علی ذاته بما اظهر من بدائع حکمته و علی ربوبیته بما بهر لذوی العقول من اعلام قدرته

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۸ شوال ۱۰۶۷ق؛ واقف: محمد سمیع بیک خان بن ملک حسین بن محمد بن محمد تقی اردکانی، ۱۱۴۶؛ ۲۱۷گ، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۸]

● **عدة الانبیاء** / تاریخ / عربی

'iddat-ul anbīyā'

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۶-ف

نسخه اصل: بادلیان Ind. inst. Arahb M. S. 20؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی نقی بن نورالدین محمد گیلانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۵ق؛ ۲۳ سطر چلیپایی [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۱]

● **عدة الحصن الحصین من کلام سید المرسلین** / دعا / عربی

'iddat-ul ḥiṣn-il ḥaṣīn min kalām-i sayyid-il mursalīn

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ - ۸۳۳ ؟ قمری

ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351-1430)

وابسته به: الحصن الحصین من کلام سید المرسلین؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳)

الحصن الحصین رساله‌ای در ادعیه و اذکار و ختومات است که مؤلف، خود به تلخیص و گزیده آن ضمن ده «باب» پرداخته است: ۱. فضل الذکر و الدعا و الصلاة علی النبی؛ ۲. اوقات الاجابة و احوالها و اماکنها؛ ۳. فیما یقال فی الصباح و المساء؛ ۴. فیما یتعلق بالطهور و المسجد و الاذان و الصلاة؛ ۵. فیما یتعلق بالاکل و الشرب و الصوم و غیرها؛ ۶. فیما یتعلق بالامور العلویة؛ ۷. فیما یتعلق باحوال بنی آدم؛ ۸. فیما یهم من عوارض وآفات؛ ۹. فی اوراد لم تخص بوقت؛ ۱۰. فی ادعیة صحت عنی النبی (ص).

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی جعل ذکره عدة من الحصن الحصین ... فانه لما کان کتابی الحصن الحصین من کلام سید المرسلین مما لم أسبق الی مثله من المتقدمین و عن تألیف نظیره علی سلک طریقة من المتأخرین ...

انجام: و عرض بین النفس و الهواء و الشیطان کما ورد فی الخبر اللهم إنا نسألک العافیة فی الدنیا و الآخرة و لیکن ذلک آخر ما نعده من عدة الحصن الحصین و الحمدلله رب العالمین

چاپ: قاهره، چاپ سنگی، ۱۶۰ص، ۱۲۷۹ق؛ مطبعة مصطفی البابی الحلبی واولاده، ۴۷، ۱۳۴۹ق.

[کشف الظنون ۶۶۹/۱؛ معجم المؤلفین ۳۴/۸؛ کشف الظنون ۶۷۰/۱؛ دار صدام ص۲۰۲ و ۲۰۳ و ۲۰۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۲/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۰ص (۲۸۶-۳۵۵)، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۱۶]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۹۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عزیز بن عواض بن صالح، تا: رجب ۸۷۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۵۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۱۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ ۹۲گ، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ - ۴۶۸]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۷۷

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی لا یبقی الا وجهه؛ **انجام:** الا له الخلق و الأمر تبارک الله رب العالمین ثم یمحوا او یشرب علی الترتیب حال الحمی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۱۶ق؛ مصدر به دو تقریظ و مذیل به دعای اسم اعظم و غیر آن، محشی؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ ۱۲۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۹۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۶ق، جا: مدرسه جمالیه قاهره؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲، مبارق، علی قاری» و جز آن، مجدول؛ ۴۳گ (۱۰۷-۱۴۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۴۰ - ۶۷۶]

۶. اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴۳گ، ۹سطر

(۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [فهرست روضاتی: – ۲۴۱]
۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۳۷۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۷۰]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۸۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد معروف بن محمد مردوخی باقلابادی، تا: ۱۲۱۵ق، به جهت شیخ ابوالمحسن؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ (۱۲۰پ–۱۶۴پ)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۹ – ۷۱]
۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۱۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم رب السموات ورب الارض ... اعوذ بک من شر کل شی ء انت.
خط: نسخ، کا: احمد بن محمود بن یوسف بن شیخ بالشدری، تا: ۱۲۷۴ق، جا: شیخان؛ جلد: گالینگور سرخ، ۱۲گ (۱ر–۱۳پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۴]

● عدة الخلف فی عدة السلف / رجال / عربی
'iddat-ul xalaf fī 'iddat-is salaf

بروجردی، علی بن شیرعلی، – ۱۳۲۸ قمری
borūjerdī, 'alī ebn-e šīr-'alī (- 1910)

منظومه‌ای است بسیار مفصل در شرح حال علماء و مجتهدین و ائمه علیهم السلام، مشتمل بر دو «باب» و هر باب در چند «فصل»، و یک «خاتمه» مشتمل بر هشت «فائده» با این عناوین: باب ۱. العلماء و المجتهدین، مشتمل بر ده «فصل» و «خاتمه»: فصل ۱) ذکر الائمة الهداة الثقات الاثبات الفقهاء الاجلاء علماء الملة اعلام البشر فی القرن الثالث عشر، ۲) ذکر الفقهاء لهادین سدنة شرع سید البریة فی الثانی عشر من القرون الهجریة، ۳) ذکر الفقهاء اعلام الدینت و شیوخ الایمان فی الحادی عشر من قرون هجرة سید الانس و الجان، ۴) ذکر الفقهاء الثقات العلماء الاثبات هداة الخلق و حماة الدین فی عاشر المآت، ۵) ذکر اعلام الامة و نواب الائمة الدعاة الی رحمة الله الواسعة فقهاء الدین من المائة التاسعة، ۶) ذکر الهداة الاطیبین الفقهاء الانجبین اعلام الإفاق حفظة الشرع فی ثامن الطباق، ۷) ذکر اعلام الدین لهداة المهدیین فقهاء الفرقة الناجیة التابعة اکابر المذهب فی المائة السابعة، ۸) ذکر الاجلة الاخیار الاکابر الابرار فقهاء الفرقة المهدیة الامامیة فی القرن السادس من القرون الاسلامیة، ۹) فیذکر الاکابر الاقدمین الافاخم الاعلمین المحبین للأثار الطامسة فقهاء الدین فی الطبقة الخامسة، ۱۰) ذکر الاکابر الاکملین الاجلة الانبلین فقهاء الملة فی المائة الرابعة من هجرة سید المرسلین صلی الله علیه و آله، خاتمة: مشتمل بر شش «فائده» با این عناوین: ۱) ذکر مشایخ شیخ الطائفة الطوسی، ۲) ذکر مشایخ محمد بن علی بن بابویه القمی، ۳) ذکر مشایخ ثقة الاسلام الکلینی، ۴) ذکر جملة من النساء العالمات فی زمان الغیبة، ۵) ذکر ما اصطلح علیه القوم فی تعبیراتهم عن اسماء العلماء فی الکنی و الالقاب و الانساب، ۶) ذکر جملة من اکابر فقهاء العصر (القرن الرابع عشر)؛ باب ۲. ذکر احوال المعصومین الاطائب الهداة و ذکر من عصرهم من الشیعة المصنفین و الرواة، مشتمل بر هشت «فصل»: ۱) اسمه و لقبه، ۲) نسبه، ۳) ولادته و وفاته، ۴) اولاده، ۵) اوصافه، ۶) معجزاته، ۷) اصحابه المؤلفین، ۸) بقیة اصحابه غیر مؤلفین.
[الذریعة ۲۲۷/۱۵ – ۲۲۸]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۵۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ استکتاب سید جلال الدین محدث ارموی است و توسط وی تصحیح شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲– ۹۹۸]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹۵
آغاز: الحمد للعالم بالسرائر ×× و کاشف الاسرار و الضمائر / المبدیء المهیمن العظیم ×× و المنشیء المکون القدیم؛ **انجام:** فحیث قال التال کانوا عجباً ×× قال و قتلی کان منهم اعجبا
تا ابتدای فصل هفتم از احوال امام حسین علیه السلام ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ با خط خوردگی و اصلاحات فراوان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۳سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۹۹۶]

● عدة الداعی و نجاح الساعی / دعا / عربی
'iddat-ud dā'ī wa najāḥ-us sā'ī

ابن فهد حلی، احمد بن محمد، ۷۵۷؟ – ۸۴۱ قمری
ebn-e fahad-e hellī, ahmad ebn-e mohammad (1357-1438)

تاریخ تألیف: ۱۶ جمادی الاول ۸۰۱ق
مشتمل بر «مقدمه» و شش «باب» و «خاتمه» است: مقدمه در تعریف دعاء و تشویق به آن؛ باب ۱. ادله عقلیه و نقلیه بر خوبی توجه به حق و دعا کردن؛ باب ۲. اسباب استجابت دعاء؛ ۳. در آنان که دعاء آنها به اجابت خواهد رسید؛ ۴. طریقه خواندن دعاء؛ ۵. ذکر که از ملحقات دعاء است؛ ۶. تلاوت قرآن و امور راجعه به آن و فوائد سور و آیات؛ خاتمه: در بعضی از مطالب مربوطه به دعاء و ذکر و شرح اسماء حسنی.
آغاز: الحمدلله سامع الدعاء و دافع البلاء و مفیض الضیاء و کاشف الظلماء ... و بعد فان الله سبحان من وفور کرمه علم الدعاء و ندب الیه ...
انجام: محمد و عترته البررة السادات ما اختلف الصباح و المساء و اعتقب الظلام و الضیاء و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین.
چاپ: مشار عربی، صص۶۱۸–۶۱۹؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی،

۱۲۷۴ق، خشتی، ۲۶۰ص؛ بمبئی، ۱۳۲۸ق، رقعی، ۱۸۴ص؛ ایران، سنگی، ۱۲۷۴، خشتی، ۲۶۰ص

[الذریعة ۲۲۸/۱۵و ۱۱۶/۴؛ إیضاح المکنون ۹۵/۲؛ ریحانة الأدب ۱۴۶/۸؛ دنا ۴۳۸/۷-۴۴۵]

شرح و حواشی:

۱- نبذة الداعی فی مختصر عدة الداعی؛ ابن فهد حلی، احمد بن محمد (۷۵۷-۸۴۱)

۲- عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه)؛ انصاری، محمد بن عبدالکریم (-۹۶۷)

۳- مفتاح النجاح = ترجمه عدة الداعی؛ زواره ای، علی بن حسن (-۱۰)

۴- عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه)؛ استرآبادی، محمد بن زین العابدین (-۱۰)

۵- حدائق النجات؛ اوحدی، احمد بن محمد (-۱۰)

۶- عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه)؛ طباطبائی یزدی، محمد صالح بن حبیب الله (-۱۱)

۷- عدة الداعی (ترجمه)؛ قزوینی، محمد مفید بن نظام الدین (-۱۱)

۸- عدة الداعی (منتخب)

۹- الفقر حلیة الاولیاء

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: قاسم علی بن محمد تقی خوانساری، تا: ۲۶ جمادی ۸۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۴ص (۳-۱۷۶)، ۱۷سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۲۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۷۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ ذیقعده ۸۱۳ق، جا: مدرسه دینیه حله سیفیه؛ در صفحه عنوان «اطال عمره» آمده چون نسخه در زمان ابن فهد نوشته شده؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۵۲گ (۲پ-۱۵۳ر)، ۱۹سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۸ - ۴۸۵]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۴۰

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: اغاز و انجام، مصحح؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۲۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ - ۴۴]

۴. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با پیشانی زرین، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۳۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۹۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز [د.ث. مجلس]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلوة الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰؛ تملک: محمد علی بن محمد حکیم الملک گیلانی لاهجی؛ مهر: «خیر خواه خسرو و صاحب قرآنی ثانی محمد علی» (دایره‌ای)؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵؛ ۱۴۷گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۶۷]

۷. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۷۳

آغاز: اسباباً من خصوصیات الدعوات و اصناف الداعین و الحالات و الامکنة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، با علامت بلاغی در چهارشنبه سلخ محرم ۱۰۶۰؛ واقف: ملا عبدالرزاق دامغانی، رجب ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: - ۱۳۶]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول [نشریه: ۷ - ۱۹۶]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۸

خط: نسخ،ب ی کا، تا: قرن ۱۰؛ کامل شده در روز یک‌شنبه ۱۳ شوال ۱۲۷۸ [ف: ۳ - ۹۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۸-طباطبائی

آغاز: بالله و طلب ما لدیه فاعلم ان قد ورد فی الاخبار من الائمة الاطهار ما یؤکد ذلک؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۱۵۱گ، ۱۵سطر، قطع: رقعی [ف: ۲۴ - ۳۴۷]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد جعفر طبرسی به تاریخ ۱۰۰۳ دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۳۰۵]

۱۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۸۰

خط: نسخ، کا: محمدامین، تا: پنج‌شنبه ۹ صفر ۹۰۷ق؛ ۴۱۳ص، ۱۸ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۹×۱۰سم [ف: ۲ - ۳۲۰]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۳۸ق؛ واقف: شیخ مهدی طاهری؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۴۰گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۵۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن حسن علی کاتب، تا: صفر۹۵۱ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۳۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۷]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۵۲]

۱۵. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۲۵

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن عبدالله اصفهانی، تا: ۹۵۲ق؛ مصحح در ۹۵۳؛ تملک: محمد جعفر الیدکلی [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۶۷]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۵۵

آغاز: اذا اعطیتوهم فلقنوهم الدعا فانهم یستجاب لهم فیکمو

لایستجاب لهم فی انفسهم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه آخر صفر ۹۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ توسط محمدرضا بن محمد صفی حسینی کاشانی به تاریخ ۱۱۷۸ مقابله و تصحیح شده با مهر «المتوکل علی الله الغنی محمدرضا الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۰۹]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۹۶۲ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: سید مصطفی و سید محمد حسینی، جمادی الثانی ۱۳۰۷؛ ۱۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۳۹۸]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۸-۵/۱۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: خرام الدین بن محمد بن ابوالخیر، تا: ذیحجه ۹۷۳ق؛ مصحح، با علامات بلاغ؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۷۸]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۴
خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن نظر الرکاوندی، تا: دوشنبه سلخ جمادی الاول ۹۷۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ - ۳۰۸]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۰۵
کا: عزالدین محمد بن نظام الدین محمود انصاری، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۹۷۹ق؛ مصحح، با امضای مقابله‌ای از کاتب در ۱۲ ربیع الثانی ۹۸۲ در مشهد رضوی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۹]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۲۳
خط: نسخ زیبا، کا: میرزا علی سلطانیوی، تا: چهارشنبه ۲۶ جمادی الاول ۹۷۹ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۷۷]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: خضر شاه بن نجیب الله شوشتری، تا: چهارشنبه ذیحجه ۹۸۰ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ جلد: مقوا، ۲۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۹۹]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵-۱/۱۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: هلال بن کامل بن منصور الوردی، تا: جمعه آخر جمادی الثانی ۹۸۰ق؛ مصحح، دارای علامات بلاغ، محشی، سید علی اصغر بن سید قاسم زواریی نوشته که نسخه را تصحیح و مقابله نموده در ۱۲۵۷؛ تملک: حسن بن قاسم در بلده احمدنگر پنج شنبه ۳ جمادی الاول ۹۸۸؛ مهر: «بنده شاه جهان قابل خان ۱۰۳۷» (کروی)، «عبدالراجی علی عسکر طباطبایی» با تاریخ ۱۲۳۱ در اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۷۸]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۰ق؛ مجدول، با یک سرلوح، مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج عنابی مذهب، ۱۲۹گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۹۱]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۸/۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۲۹]

۲۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸۹
خط: نسخ، کا: غیاث الدین بن بدرالدین، تا: ۲۴ رجب ۹۹۱ق؛ محشی با نشان «منهاج، صحاح، ق، نهایة»؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: - ۶۱۱]

۲۶. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۵۹/۲
خط: نسخ، کا: محمود بن عبدالرحمن بن شیخ جلال محمد قادری انصاری، تا: شنبه ۶ شوال ۹۹۲ق [نشریه: ۶ - ۳۴۹]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۲۲
خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مذهب، با سرلوح، دوبار مقابله شده، با دو نشانی بلاغ؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم صدر الافاضل؛ ۲۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۶×۱۶/۷سم [ف: ۴۳ - ۱۹۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۶ط
آغاز: اجبته و انما اوخر دعوته و هی معلقه و قد استجبتها حتی تتم قضائی؛ **انجام:** و منع الخلق کلهم رزقه فلم یخص بذلک مومنا دون کافر
در آداب دعا و لوازم آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ یک برگ الحاقی مشتمل بر ابیاتی از یک منظومه تعلیمی از احمد بن ارسلان با این آغاز: «بسم الله الرحمن الرحیم ×× رب یسر و اعن یا کریم / الحمدلله الذی ذی الجلال ×× و شارع الحرام و الحلال»؛ ۱۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۳۰]

۲۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۱]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ ۱۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۶۰]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تولیت حفظه و اصلاحه و تدبیره و قالوا ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۹۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۶۰]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۵۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان شئت فاذکر من الثناء ماروی عن الصادق (ع) قال فی کتاب

از ابتدا تا اواسط «الباب الثالث فی کیفیة الدعا» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۶۰]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۸۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۵گ (۱پ-۱۴۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۹]

۳۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۳۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «افضل علیخان ۱۱۲۱» (بیضی)؛ تملک: محمد بن علی بن عبدالحسین بن رحمة لحساوی بحرانی در ۱۱۲۲ ق، محمد علی بن فضلعلیخان معروف با فضل علیخان؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۹۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]

۳۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۲۰۴

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول، محشی، قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۵۶]

۳۶. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: اجر ذلک و ان کان رسول الله (ص) لم یقله؛ **انجام:** ثم قال: یا معاذ قلت: لبیک یا رسول الله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۹۴گ، ۱۵سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۳۰]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۱۷۳گ، ۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۲۰۴]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۵۲

انجام: فالحد التام أن یقول هی التخلص من اقسام ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۶۱]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ابن محمد صادق آشتیانی قمی؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۳]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۴

آغاز: ان العبد الولی لله لیدعو الله فی الامر الذی ینوبه؛ **انجام:** فانک لاتدری ما اسمک غدا.

مشتمل بر ابواب ۳، ۵ و ۶ و خاتمه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۴۰۶]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۶۴/۱

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛مصحح،محشی؛۱۱۹گ(۱گ (۱۱۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۹]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۳۸

آغاز: الحمدلله سامع الدعاء و دافع البلاء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، توسط محمد الحسینی تصحیح و مقابله شده؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵ق؛ ۲۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۰۴]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** القوی الذی لایستوی علیه العجز و هو القوی بلا معایاة و لا استعانة القریب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ موجودی: از اول تا اسم «القریب» از خاتمه؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ ۱۵۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۰۵]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السلام فی صفة تع هو الذی سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، ۱۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۵]

۴۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۷۴/۵

آغاز: فلایحدث الامن یحب و اذا رأی رؤیا مکروهة فلینفل عن یساره ثلثا و لیتعوذ من شر الشیطان؛ **انجام:** فقد بدلت سیئاتکم حسنات و غفرت لکم جمیعا و ما قعد عدة من أهل الارض ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ (۲۰۱ر-۲۵۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۰]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ علی رضا بن میر قاسم دمشقی تبریزی از روی نسخه مولانا آخوند امیر مقابله کرده و این کار را پنجم ربیع الثانی ۱۰۳۲ به پایان برده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ (۲پ-۱۷۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۶ - ۸۹]

۴۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۰۷۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با یک سرلوح؛ ۱۲۸گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۳۱۵]

۴۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۰۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ ۴گ (۳۶ر-۳۹ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۳) سطر [ف: ۵ - ۳۱۵]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۲

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا، با سرلوح، مجدول؛ ۱۹۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۹/۳سم [ف: ۱ - ۳۶۸]

۵۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۳۷

آغاز: و قلوبهم کقلوب الذباب السنتهم احلی من العسل و اعمالهم ... فصل و اذا قدعرفت ادب العالم مع ربه و کیف یحسب ان یکون بعدما علم فاعلم؛ **انجام:** قال سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول عند منصرفه من احد و الناس محدقون

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۱۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۹]

۵۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۲۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ مهر: «... التجا بغیر علی، صفی قلی» (مربع)؛ تملک: محمد بن شمس الدین محمد در شعبان ۱۰۸۲ ق؛ واقف: صفی قلی خان بن حاج بکتاش خان افشار، ۱۲۳۶ق، با تولیت آقا سید هاشم واعظ در سال ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]
۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷/۱ خوئی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، مقابله شده در ۱۰۸۲ق توسط الکریم محمد شفیع بن محمد مقیم؛۲۳۱ص(۱-۲۳۱ [ف:۷ - ۱۸۵]
۵۳. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۳۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [چند نسخه-ف: - ۳۳۰]
۵۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۶۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۴]
۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱۲گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۶۷]
۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الفرد معناه المتفرد بربوبیته ... و ایضا فانه موجود وحده لا موجود معه ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ برگ اول خطبه‌ای منسوب به حضرت سجاد؛ مهر: «محمد محسن»؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۴۴گ، ۲۰ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ - ۴۵۴]
۵۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۰۶/۴-۵۸۶۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ محشی؛ تملک: میرزای قمی، سید ابوطالب حسینی قمی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۱۹گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۴۵]
۵۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۵۰۸/۱
آغاز: ... عن محمد بن یعقوب بطرقه الی الائمة علیهم السلام ان من بلغه من الخیر فعمل به کان له من الثواب ما بلغه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن عمران رضوی، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمدکاظم بن محمد حسین همدانی در ۱۰۷۱ ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۳]
۵۹. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۶۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰۹گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷۱]
۶۰. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۲۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [ف: - ۷۰]
۶۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۳۵
آغاز: فلم یزغ قلبه و بقی مستقیما باخلاصه؛ **انجام:** و خلق حسن و ذکر کثیر.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ اهدایی: حاج سید یحیی واعظ یزدی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۸۳گ، ۱۴سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۶۹]
۶۲. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۵۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: - ۵۷]
۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۰
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: سلیم قمی، تا: ۱۰۰۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۳۰]
۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱ شعبان ۱۰۱۸ق؛ با سرلوح مزدوج مذهب، مجدول، مصحح، مقابله شده، با علامت بلاغ؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۸سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۸]
۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمود بن نصار بن محمد بن حسان صیمری، تا: پنج‌شنبه ۷ صفر ۱۰۲۰ق؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۸]
مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۶۱/۱
همان نسخه بالا؛ ۱۲۳گ (۲پ-۱۲۴پ) [مؤید: ۱ - ۳۰۲]
۶۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۸۵
خط: نسخ، کا: حاج محمد زمان انصاری، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۲۰ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۲]
۶۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۹۹
خط: نسخ، کا: محمدحسین حسینی مشهور به ابوتراب حسینی، تا: جمعه ۲ ذیحجه ۱۰۲۶ق؛ جلد: مقوا، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۱]
۶۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عبدالحسین بن حسین بن محمد معروف به ابن دبیس المقشاعی (از شهر اوال)، تا: ۹ رجب ۱۰۲۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۵۶برگ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]
۶۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۸۳
خط: نسخ، کا: محمد مقیم، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۲۸ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول، اندازه: ۱۵×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۴]
۷۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۷/۲
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد حسینی، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۰۳۰ق؛ از روی نسخه‌ای که از روی نسخه مؤلف نوشته شده مقابله و تصحیح شده؛ جلد: تیماج، ۲۳ سطر [ف: ۱ - ۳۷۸]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۶۳/۲

خط: نستعلیق، کا: میرزا حسین بن محسن جلال حسینی، تا: جمعه ۲۰ رجب ۱۰۳۵ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۵۰۱]

۷۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۴۳

آغاز: ثلاث مهلکات شح مطاع و هوی متبع و اعجاب المرء بنفسه

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۳۵ق، جا: لاهور؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، با نشانی بلاغ که میر محمد علی به تاریخ رجب ۱۱۱۳، محشی از همین میر محمد علی؛ مهر: «پیرو دین نبی شیخ شهاب» (بیضی)؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۴۱]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲/۳-۶/۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو دعاء أهل البیت المعمور حوله إذا کانوا یطوفون به ولیکن هذا آخرما نملیه فی هذه الرسالة ... فرغ من تسویدها الفقیر ... احمد بن فهد ... و الحمدلله وحده و صلوته علی محمد و آله و سلامه.

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد زمان تونی، تا: رجب ۱۰۳۸ق؛ مصحح،محشی؛۱۰۳گ، ۲۰سطر،اندازه:۱۲/۵×۲۰سم[ف:۵- ۲۸۷۹]

۷۴. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق؛ افتادگی: آغاز [ف: - ۲۱]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فعلمهن یا محمد المتقین و لا تعلمهن للمنافقین فانها دعوة مستجابه للقائلین انشاءالله و هو دعاء اهل البیت المعمور.

خط: نسخ، کا: احمد بن سعدالله حاجی حسینی، تا: ۱۰۳۸ق؛ ۱۷۴ص (۵۰-۲۲۳)، اندازه: ۱۲/۸×۱۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۸]

۷۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق [ف: - ۷۰]

۷۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: شیخ علی بن نیازمندخان، تا: ۱۰۴۳ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۹]

۷۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۸۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صالح بن ولی قمی، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۴۶ق؛ مصحح؛ تملک: محمد قاسم در ۱۰۸۹؛ مهر: «اللهم اجعلنی ... کماجعلت محمداً»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]

۷۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۱۶/۱-۶/۱۰۶

آغاز: و سمیناها عدة الداعی و نجاح الساعی و فیها مقدمة و ستة أبواب أما المقدمة ففی تعریفه؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:شنبه ۲۰ شوال ۱۰۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۱۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۸۰]

۸۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۹]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۸

آغاز: و الحالات و [الامکنه] و الاوقات و وضعنا هذه الرسالة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی لطف علی، تا: چهارشنبه ۷ شعبان ۱۰۵۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۰۴]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۹۱/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ محرم ۱۰۵۴ق؛ ۱۵۷ص (۱-۱۵۷)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۴۶]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۵۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** انه ولی الخیرات و بنعته تتم الصالحات و صلی الله علی اشرف النفوس الطاهرات ... و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین

خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن حسین موسوی، تا: ۱۰۵۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۸]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۹۴

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۹۰]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی محمد حسن قاینی، تا: ۲۱ صفر ۱۰۵۵ق؛ محشی؛ واقف: محمد صالح علامه حایری، مرداد ۱۳۵۱؛ ۱۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۳سم [ف: ۱۵ - ۴۰۱]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۰۰]

۸۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سعدالدین محمد بن محمد سلیمان یزدی، تا: دوشنبه، ۲۱ ربیع الثانی ۱۰۵۷ق، جا: یزد؛ تملک: محمد سدید الدین بن ملا احمد تنکابنی؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۴۵۳ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۱۷]

۸۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۶۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانها دعوة مستجابة لقائلهن ان شاء الله وهو دعاء اهل البیت المعمور حوله اذا کانوا یطوفون به ولیکن هذا آخر ما نملیه فی هذه الرساله ... و نجاة من کل شدة انه ولی الخیرات و بنعمته تتم الصالحات و صلی الله علی اشرف النفوس الطاهرات محمد و عترته

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن هاشم حسینی عمیدی، تا: محرم ۱۰۵۸ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ تاریخ وقف: ۱۲۴۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۱]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۸۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: جمال الدین احمد شیرازی معروف به واله، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۰۵۹ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن۱۳۸۳؛ ۱۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۹]

۸۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رضی بن زین العابدین صدرالدین محمد حسینی عاشوری، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۰۵۹ق؛ از روی نسخه اصل مؤلف که در ۸۰۱ق تألیف نموده نگاشته، محشی با نشان «صح، ۱۲، زورقی، ق، مهدی، ص»؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین محمد»؛ وقف مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری در ۱۳۸۱ق؛ ۳۸۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۷۰۲]

۹۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷۷

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد زمان خوانساری، تا: پنج‌شنبه ۲۳ جمادی الاول ۱۰۵۹ق؛ ۱۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۸۳]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عماد حسینی، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۶۰ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۰۴

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۲۵۳]

۹۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ مجدول، مذهب؛ جلد: چرمی، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۹۶۰]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۶-۲/۱۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حیدربن قوام الدین حسینی، تا: محرم ۱۰۶۰ق؛ مصحح، با علامات بلاغ، محشی؛ مهر: «عبده قاسم» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۴۳گ، ۱۳-۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۷۸]

۹۴. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۱۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد جیلانی، تا: ۱۲ محرم ۱۰۶۲ق؛ ۱۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: - ۲۱]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳/۲ معزی

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللطیف هو البر بعباده الذی بلطف بهم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۴گ (۶۶پ-۱۶۹پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۱۱۰]

۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴/۱ معزی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن محمد ملك خوانساری، تا: شنبه ۶ جمادی الاول ۱۰۶۳ق، به درخواست مولانا عین الله؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ تملك: عبدالله بن علی رضا؛ ۲۰۶گ (۱پ-۲۰۶)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳۹ - ۴۹]

۹۷. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۵۲

خط: نسخ زیبا، کا: ابراهیم بن خواجه حسن دزفولی، تا: ۲۸ ربیع الاول ۱۰۶۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: - ۴۱]

۹۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۷۵-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا اغرو رفعت العین بمائها لم برهت و ...

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: حدود ۱۰۶۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۹ص (۱۸۰-۲۸۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۲]

۹۹. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه اوایل صفر ۱۰۶۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۳۵]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قاضی عزیز بن هدایت چلبی، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۰۶۶ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۱؛ جلد: تیماج، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۰۰]

۱۰۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۱۶/۵-۵۹۸۲

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن حاجی محمد معلم شهمیرزادی، تا: شنبه ۸ جمادی الاول ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۸۹]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین محمد امین بن شاه محمد بن جلال، تا: ۱۰۶۷ق؛ تاریخ وقف: ۱۳۱۹ [رایانه]

۱۰۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۹۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن مولانا حسین جیلانی، تا: ۱۰۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ (اپ-۱۳۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۶۹]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن حاجی محمد خان کوزانی، تا: ۱۰۶۷ق، جا: اصفهان مدرسه جلالیه؛ جلد: مقوایی مذهب، ۱۶۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۱۳]

۱۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۵۳-۲۷/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن هذا آخرما یملیه فی هذه الرسالة و نسأل الله سبحانه ان ... و شفیع ذنوبنا من عندالله تعالی. محمد وآله

الطیبین و الطاهرین.
خط: نسخ، کا: زین العابدین مسیبی استرآبادی، تا: جمعه ۶ محرم ۱۰۶۹ق؛ ۱۵۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۸۷۹]

۱۰۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۰۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن عباس حسینی مازندرانی سلیمی، تا: اواخر ربیع الاول ۱۰۶۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۵۹گ (۸۶پ-۲۴۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۹]

۱۰۷. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سلیم بن ابوطالب قمی، تا: دهه سوم صفر ۱۰۶۹ق؛ مصحح؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاغفرلی بالاسم الاعظم.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن علی حسینی سبزواری، تا: ۱۰۷۰ق؛ در ربیع الاول ۱۱۵۳ توسط محمد علی تونی به مدرسه فاضلیه وقف گردیده؛ واقف: فاضلخان؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۰۲]

۱۰۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲-۹۹۸]

۱۱۰. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۴۸
خط: نسخ، کا: شرف الدین بن فخر الدین حسینی انصاری عاملی، تا: چهارشنبه ۸ محرم ۱۰۷۰ق؛ مصحح، دارای بلاغ؛ تملک: ابراهیم بن محمد حسینی، حاجی صندل؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۰۸۲ ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۲۹]

۱۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: زین العابدین تونی، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۷۰ق؛ مقابله شده، با یادداشتی از کاتب مبنی بر اینکه به نسخه‌ای به خط مؤلف با تاریخ جمادی الاول ۸۰۱ دست یافته؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳۴گ، ۱۴سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

۱۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو دعاء اهل البیت المعمور ...
خط: نسخ، کا: عبدالله صادق، تا: ۱۰۷۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۸۷گ، ۱۵ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۱۰۱]

۱۱۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۷
خط: نسخ، کا: ابن محمد یوسف، تا: ۶ شوال ۱۰۷۱ق؛ ۱۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۷]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۵
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۰۷]

اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۷۷]

۱۱۴. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۹۲
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسینی، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۱ق؛ ۱۹۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: - ۷۰]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد رضا، تا: یکشنبه ۲۳ رجب ۱۰۷۳ق، جا: مشهد رضوی مدرسه پریزاد؛ محشی؛ واقف: محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۰]

۱۱۶. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲
خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن نظر کاوندی، تا: شنبه پایان رجب ۱۰۷۳ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۳۷]

۱۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ رجب ۱۰۷۴ق؛ جلد: مقوا، ۲۶۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۱۴]

۱۱۸. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۳۹
خط: نسخ، کا: حسن بن منصور العطار، تا: ۱۰۷۵ق؛ از روی نسخه‌ای مصحح که با چهار واسطه از روی نسخه اصل نوشته شده بود [چند نسخه-ف: - ۳۳۰]

۱۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۳۷/۱
کا: ابوالفضایل بن حاجی حسین یزدی، تا: چهارشنبه ۷ صفر ۱۰۷۶ق؛ ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۷۷]

۱۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۷۷ق؛ واقف: فهرستی؛ ۱۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۶۸]

۱۲۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۷۷ق؛ ۲۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۵۰]

۱۲۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۰۷/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد امین، تا: ۱۰۷۷ق، جا: شیراز؛ اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۴]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمدلله رب العالمین حمدا کثیرا.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق [رایانه]

۱۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رمضانعلی بن محمد علی رارانی، تا: ذیحجه ۱۰۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ توسط محمد طاهر طباطبائی در محرم ۱۰۷۹ مقابله شده؛ واقف: نائینی؛ ۶۹گ، ۲۵ سطر، اندازه:

۲۰×۳۱سم [ف: ۶ - ۲۶۸]

۱۲۵. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۹۱

آغاز: اذا نادیته و صحت به و اصطلاحا طلب الادنی للفعل من الاعلی علی جهة الخضوع و الاستکانة

خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن عبدالله بجستانی، تا: شنبه ۱۴ رجب ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: - ۸۸]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۰۸

آغاز: یدعونی لدینه و دیناه قبل طلوع الفجر؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

از اوایل باب دوم تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: میشن آلبالویی، ۱۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۴]

۱۲۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن خان احمد اهری، تا: ۲۷ محرم ۱۰۷۹ق؛ مصحح، محشی، با علامت مقابله، توسط مولی محمد حسین مشهور به تاج تصحیح و تنقیح گردیده؛ ۲۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۴۵۸]

۱۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رفیع فرزند حاجی محمد حسین، تونی، تا: ۱ ذیحجه ۱۰۷۹ق؛ مصحح، مقابله شده توسط رفیع الدین محمد بن محمد حسین التونی مولداً و المشهدی توطناً؛ جلد: تیماج با عبارت: «السلطان ابوالحسن علی بن موسی الرضا ۱۰۱۴»، ۲۱۵گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۹ - ۱۵۶]

۱۲۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه شوال ۱۰۸۰ق [ف: ۳ - ۹۸]

۱۳۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق، مصحح، مقابله شده؛ واقف: سپهسالار؛ ۱۰۹ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۴]

۱۳۱. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۴۹

آغاز: سبحانه علی ما توجبه الحکمة مما فیه صلاحه الا اجابه و علی الداعی ان یشرط ذلک بلسانه او یکون منویا فی قلبه فان الله بحبیبه البته؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۷ربیع الاول ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۲۰۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ]

۱۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۹۷

خط: نسخ، کا: محمد قدیم بن حاجی کرم علی مشیجانی از قرای کمره، تا: دوشنبه ۹ صفر ۱۰۸۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲-۹۹۹]

۱۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۸-۲/۱۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن حاجی محمد صادق بن حاج امین کردآبادی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ جمادی الثانی ۱۰۸۱ق؛ مصحح، محشی؛ ۹۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۷۸]

۱۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۲۵/۱-۲۷/۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهو دعاء أهل البیت المعمور حوله إذا کانوا یطوفون به ولیکن هذا آخرما نملیه ... محمد وآله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۸۱ق؛ با علامت «بلغ المقابلة»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۹۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۷۹]

۱۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵

خط: نسخ، کا: حسین بن مظفر علی بن حسین بن حیدر بن حیدر بن قمر حسینی کرکی عاملی، تا: یک‌شنبه ۲۳ ذیحجه ۱۰۸۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۸]

۱۳۶. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: محرم۱۰۸۱ق؛ مصحح، محشی. [ف: - ۲۴]

۱۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صالح اصفهانی، تا: ۲۴ رجب ۱۰۸۱ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب، مجدول؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۹]

۱۳۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۸۵

خط: نسخ، کا: محمد فاضل بن اسماعیل تولی، تا: شنبه ۲۱ شعبان ۱۰۸۱ق؛ محشی؛ مهر: محمد هاشم حسینی؛ جلد: تیماج آلبالویی، ۱۵۲گ، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۸۷]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیرازی محمد معصوم، تا: ۱۰۸۲ق؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: گالینگور، ۱۸۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۵۹]

۱۴۰. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۴۳

آغاز: علیه و فی مناجاته سبب النجاة فی سؤاله ... و سمیناها عدة الداعی و نجاح الساعی و فهیا مقدمة و ستة ابواب أما المقدمة ففی تعریفه و الترغیب فیه و هذا اوان الشروع؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن صفر علی رازی، تا: دوشنبه ۲ ذیقعده ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: - ۲۱۴]

۱۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد محسن بن مرتضی علم الهدی، تا: محرم ۱۰۸۲ق؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه فخرالدین نصیری امینی؛ ۳۰۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۰ - ۱۸۵]

۱۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۷۶
بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹/۹×۱۸/۷سم [رایانه]

۱۴۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۶۱/۴-۵۸۷۰
خط: نستعلیق، کا: محمد ناصر بن محمد مؤمن حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۹ شعبان ۱۰۸۲ق؛ مقابله کرده عبدالرزاق شیرازی گیلانی؛ مهر: ابوالقاسم؛ تملک: محمد زمان تفرشی؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۷۴گ، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۱۴۵]

۱۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۱۶-۱۸/۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد امین بن سلطانعلی اسفراینی، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۰۸۳ق؛ مصحح، محشی، بتاریخ شعبان ۱۱۲۰ محمد قلی کنجه بیجان کتاب را مقابله کرده؛ تملک: محمد حسین، ابوطالب بن محمد اشرف منجم؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده ابوطالب المنجم» (مربع)، «یا علی بن ابی طالب»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۸۷۸]

۱۴۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۴۱/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ رمضان ۱۰۸۳ق؛ مصحح، محشی؛ ۶۴گ (۱پ-۶۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۹]

۱۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن محمد شفیع خونساری، تا: محرم ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ (۱پ-۲۰۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱ - ۴۷]

۱۴۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۳۱
خط: نسخ، کا: شیخ علیخان بن شیخ حیدر برزنابادی، تا: ۱۰۸۴ق؛ ۲۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۸۳]

۱۴۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۶۱
آغاز: و من وفور کرمه علم الدعاء و ندب الیه و الهم السؤال و حث علیه؛ **انجام:** تمت عدة الداعی فی بیستم شهر محرم الحرام سنه ۱۸۴ علی ید الحقیر الفقیر محتاج الی الله تعالی شیخ علیخان بن شیخ حیدر سبرزتابادی
خط: نسخ، کا: شیخ علیخان بن شیخ حیدر سبر زتابادی، تا: ۲۰ محرم ۱۰۸۴ق؛ ۴۵۴ص، ۱۵سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [فهرست عراقی: ۱ - ۱۷۵]

۱۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۶۹
خط: نسخ، کا: تراب بن محمد رشید حسینی، تا: ۱۵ شعبان ۱۰۸۴ق؛ تملک: زین العابدین محد علی حسینی کوبنانی؛ ۱۴۲گ، ۱۶ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۹۷]

۱۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم رضوی حسینی، تا: ۲۸ رمضان ۱۰۸۴ق، جا: مدرسع تقویه شیراز؛ محشی، کاتب نسخه را اول محرم ۱۰۸۵ نزد عبدالهادی بن احمد شریف انصاری یکی از علمای وقت قرائت و تصحیح نموده و به دریافت اجازه نائل آمده، دستخط نامبرده در پایان و بلاغ‌هایش در موارد متعدد به چشم می‌خورد؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مذهب، ۱۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۶۰]

۱۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۸۰/۱
خط: نسخ و نستعلیق، کا: اسدالله بن علی رضا انصاری، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۲۵گ (۱-۱۲۵پ)، ن ۱۵-۲۰ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۲۰]

۱۵۲. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۸۱
خط: نسخ، کا: فضل الله بن حسین، تا: ۱۰۸۵ق؛ محشی؛ یادداشتی از بهاء الدین محمد بن حسنعلی بن عبدالله تستری مبنی بر انتقال کتاب به وی در اواسط ذیقعده ۱۰۸۸؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۸۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: - ۸۵]

۱۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۳۷-۲۳/۱۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۲۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۷۹]

۱۵۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ذیقعده ۱۰۸۶ق؛ مصحح، یادداشتی از «علی بن اسماعیل بن ابراهیم بن سعید بن یعقوب» آمده که کتاب را تصحیح و اعراب‌گذاری کرده به سال ۱۲۴۹ و یادداشتی از فرزندش «محمد حسین» آمده که نوشته یادداشت فوق از پدرم می‌باشد؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه عبده محمد حسین» (بیضی)، «یا علی الاعلی» (مربع)، «افوض امری الی الله ابراهیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۹]

۱۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۹۴
آغاز: و سابغ النعما و مجزل العطا و معروف الا لاء؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: باقر بن فضلعلی، تا: ذیحجه ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سردار کل یار محمد خان افشار، خرداد ۱۳۳۲؛ ۲۸۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۶ - ۲۶۸]

۱۵۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۶۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:محمد بن عبدالله،تا:محرم۱۰۸۷ق؛مصحح؛جلد:تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۱]

۱۵۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن هذا آخرما نملیه فی هذه الرساله ونسئل الله سبحانه ان یجعلنا من المنتفعین بها و المتأدبین بما اشتملت علیه من آدابها ... و ان یجعلها لنا ولهم سلاحاً وعدةً ونجاحاً لکل مطلب و نجاة من کل شدة
خط: نسخ، کا: ابن مرحوم علی رضا، تا: ۱۰۸۷ق؛ مصحح؛ جلد:

تیماج مشکی، ۱۲۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۱]

۱۵۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۸۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ مهر: «یا علی الاعلی»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹۲گ، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۸۷]

۱۵۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۸

خط: نسخ، کا: عبدالرضا بن احمد بن قاسم الجزائری، تا: ۶ ذیحجه ۱۰۸۸ق، جا: شیراز؛ مصحح، محشی؛ تملک جعفر بن محمد الحسنی با مهر «الواثق ... جعفر بن محمد» (مربع)؛ مهر: «فوضت امری الی الله الاحد الصمد و انا ابن احمد التمامی الامامی محمد» (مربع)، «الواثق بالصمد عبدالرضا بن احمد» (بیضی)؛ ۱۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۴۴]

۱۶۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۶۲

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حیدر علی طبسی، تا: نیمه ذیقعده ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۶۹]

۱۶۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۴-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا اغرو رفعت العین بمائها لم برهت و ...

خط: نسخ خوش، کا: ابن حاجی حسین محمد مهدی، تا: چهارشنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ ۴۷۰ص، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۶۲]

۱۶۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۰

خط: نسخ، کا: حمزة بن یحیی آل ترحم حسینی کربلایی، تا: سه‌شنبه ۵ شعبان ۱۰۸۹ق؛ مصحح، با بلاغ کاتب؛ از موقوفات آخوند ملا علی محمد امام جماعت طهرانی؛ ۱۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۰]

۱۶۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۵۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن ملاجمال مازندرانی، تا: رمضان ۱۰۸۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۹]

۱۶۴. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۸۴

خط: نسخ، کا: عبدالفتاح بن علی، تا: نیمه جمادی الثانی ۱۰۸۹ق، جا: یزد؛ ۱۹۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۶۹]

۱۶۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد امین، تا: اواخر جمادی الثانی ۱۰۸۹ق، جا: هرات [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۴۱]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: فتح الله فراهانی بن محمد باقر، تا: شنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۰۹۰ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۳۱۰]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۹۵

خط: نسخ، کا: ضیاء الدین محمد مدعو به یوسف بن حسین خان شریف، تا: ۱۰۹۱ق؛ دارای یک سرلوح مذهب؛ تملک: سید محمد حسین خواتون آبادی پسر سید عبدالحیسن خواتون آبادی، محمد بن محمد محسن حسینی؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۲۵ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۱۹]

۱۶۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۵۴۷

آغاز: ... اما بعد فان الله سبحانه من وفور کرمه علم الدعاء وندب الیه والهم السوال وحیث [...] علیه و رغب فی معاملة و الاقدام علیه و جعل فی مناجاته سبب النجاة و فی سواله مقالید العطایا؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب۱۰۹۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۹۸گ، ۱۱ و۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۳]

۱۶۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۲۸/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۹سم [ف: - ۳۹۲]

۱۷۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۶۰

خط: نسخ، کا: صلاح الدین محمد بن عماد الدین محمود لطیفی، تا: دهه دوم رمضان ۱۰۹۲ق، جا: عباس آباد گنجه؛ ۲۰۶گ، ۱۷ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۱۵]

۱۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۸ص (۲-۲۰۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۶۱]

۱۷۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۹۷

خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم، تا: ۲۳ رمضان ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۱۵ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۳۱۵]

۱۷۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: فوضعنا هذه الرسالة علی ذلک و سمیناها عدة الداعی و نجاح الساعی؛ **انجام:** فرغ من تسویدها الفقیر الی الله تعالی احمد بن فهد ... سنة احدی و ثمان مائة ... وقع الفراغ من تنمیقه سنة ستة و تسعون بعد الالف ... ابن میرزا بیگ، حاجی الرقی ...

خط: نسخ، کا: حاجی رقی ابن میرزا بیگ، تا: ۱۰۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷۲گ، ۱۵سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱-۲۰۷]

۱۷۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۷۱

خط: نستعلیق، کا: ملک محمد منصوری پسر محمد مقیم، تا: یک‌شنبه ۱ صفر ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [نشریه: ۳ - ۱۹۴]

۱۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۳۳

آغاز: منقول من کتاب عدة الداعی. ما یرجع الی الدعاء من اسباب الاجابة و هو ما کان متضمنا للاسم الاعظم؛ **انجام:** الدیان. الشکور. العظیم. اللطیف. الشامی.

منتخب کتاب است؛ کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ جلد: میشن تریاکی مذهب، ۲۴ص (۱۶۶-۱۸۹)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۹]

۱۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۴۶/۱

خط: نسخ، کا: مرتضی، تا: ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی مذهب، ۱۳۸گ (۲پ-۱۳۷)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۳۵۳]

۱۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ صفر ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد رضا بن علی بن محمد»، «الراجی إلی الله الغنی عبده محمود» (مربع)، «عبده سید علی طباطبائی» (بیضی)؛ تملک: یونس بن شیخ کاظم؛ تاریخ وقف: جمادی الثانی ۱۳۱۶؛ ۱۲۵گ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۶۱۳]

۱۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۳/۳

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد هادی نصیری، تا: جمعه ۲۲ شعبان ۱۰۹۸ق، جلد: تیماج زرد، ۱۰۵گ (۳۶پ-۱۴۱ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲۷ - ۳۶۱]

۱۷۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۷۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد امین بن مرحوم پیر عنایت الله، تا: ۱۰۹۹ق، جا: هنجابور؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۸ص (۱-۱۲۸)، ۲۵سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۹ - ۴۹۸]

۱۸۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۹۸

خط: نسخ، کا: محمد ظریف، تا: پنج‌شنبه ۹ رمضان ۱۰۹۹ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۳گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۳۱۵]

۱۸۱. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۳۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ چند برگ آخر آن نسخ زین العابدین در ۱۲۱۲ [چند نسخه-ف: - ۳۳۰]

۱۸۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۴

آغاز: علی جهة الخضوع و الاستکانة و لما کان المقصود من وضع هذا الکتاب الترغیب فی الدعاء

خط: نسخ، کا: محمد حسین معلم، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۲۲]

۱۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۵۹-۵۸/۱۰۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در اول کتاب نوشته‌ای به تاریخ غره ربیع الثانی ۱۲۳۳ آمده است؛ ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۸۰]

۱۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۲

آغاز: الا و قد وکلت من یقبضه غیری الا الصدقة؛ **انجام:** ان صفاته تع علی قسمین حقیقیة و اضافیة.

از اوایل قسم ششم از باب دوم تا اواخر خاتمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: میرزا محمد علی رضوی، بهمن ۱۳۴۸؛ جلد: ساغری عنابی، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۹/۶سم [ف: ۱۵ - ۴۰۵]

۱۸۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۲۹

آغاز: فی سنحطهم، فقالوا من تجالس بارواح الله ... «فصل» و کیف یرغب العاقل عن حب المسکنة و المساکین و هویری؛ **انجام:** عن ابیعبدالله ع ان العبد لیکون له الحاجة.

خط:نسخ خوش،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۳گ، ۱۲-۱۸ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲-۱۷۵]

۱۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۳۹-۲۷/۱۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهو دعاء أهل البیت المعمور حوله إذا کانوا یطیقون یطوفون به ولیکن هذا آخرما نملیه ... وصلی الله علی محمد وآله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۲؛ صفحه آخر نونویس به خط امان الله بن فتحعلی قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۷۹]

۱۸۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۳۶/۱-۲۷/۱۰۶

آغاز: امنوا وعملوا الصالحات و یزیدهم من فضله قال هو المؤمن یدعوا الاخیه بظهر الغیب فیقول له الملک ولک مثل ما سالت؛ **انجام:** فلقنی فی الطریق فاخذ بیدی وقال قد بلغنی ما انت بسبیله فمن ترمل لکشف ما نزل بک قلت الحسن بن زید فقال

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۸۱]

۱۸۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ ۳۲۲ص، ۱۶سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۶۲]

۱۸۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۵۰

آغاز: و تنوح بهما ادبارا و اقبالا و یمینا و شمالا والمراد فی التبتل برفع الاصابع مرة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۹۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۶۲]

۱۹۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۹۶

انجام: و اذا مرضت فهو یشفین فهذه جملة الاسماء الحسنی واعلم ان تخصیص هذه الاسماء المکرمة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۰]

۱۹۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۸۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ تملک: حسن بن

حسین در ۱۰ ربیع الاول ۱۱۶۳ق؛ مهر: «حسن بن داود الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۲گ (۲پ-۱۸۳ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۰]

۱۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۰-۱/۱۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا کریم الصفح أکرمه الله تعالی کرامة الانبیاء یا عظیم المن أعطاه الله یوم القیامة منیته ومنیة الخلایق وإذا قال یامبتدئاً

از اول تا «فصل عمر بن شعیب عن ابیه عن جده ... ان جبرئیل علیه السلام نزل علیه بهذا الدعاء من السماء»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۱۲؛افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «هست امیدم به خدای جلیل ۱۱۹۰»؛ ۲۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵-۲۸۸۰]

۱۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۴۱-۵۱/۱۰۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۳۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۸۰]

۱۹۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۰/۸

آغاز: فصل، و قد اوجبت ان اختم هذه الرسالة بذكر اسماعه الحسنی اما اولا فان المقصود من وضع هذا الكتاب التنبيه علی ما يكون سببا لاجابة الدعاء لقوله تعالی و لله الاسماء الحسنی فادعوه بها؛ **انجام:** فانها دعوة مستجابة لقائلهن ان شاء الله تعالی و هو دعاء اهل البيت ... و ليكن هذا آخر ما فی هذه الرسالة ...

فقط خاتمه کتاب (شرح اسماء الحسنی)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ (۱۲۵ر-۱۳۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۷۱۰]

۱۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۳ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الجواد الذی یعطی من غیر سوال و قیل بالعکس و الجواد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: حبیب الله بن حاجی جمعه دبونی صالحی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۳]

۱۹۶. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۲۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۵۰]

۱۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۲۰۰ص، ۱۸ سطر، قطع: خشتی [رایانه]

۱۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بلغت حجة الله و لا قوة الا بالله فسيكفيكهم الله و هو السميع العليم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۹۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۷۵]

۱۹۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۵

آغاز: لإجابة الدعاء أسباباً من خصوصیات الدعوات و أصناف الداعین و الحالات؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی منقول از نهایه، صحاح، قاموس، مذهب و ... برخی حواشی نیز با عناوین «آ»، «ق»، «۵»، «۱۲»، و ...؛ این کتاب «وقف طلاب ساکن در مدرسه مقیمیه» بوده؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۴۷گ، ۱۳ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۹ - ۳۵۱]

۲۰۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، دارای سرلوح، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۵۶]

۲۰۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هو قصتی و لیست حاجة فی الرجال فانا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: سید حسین بن محمد تقی حسینی؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۷]

۲۰۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدصادق طباطبائی شیرازی ابن محمد شریف، تا: دوشنبه ۱۳ رمضان ۱۱۰۱ق؛ مجدول و مذهب و محرر، سرلوح مزدوج، مصحح؛ جلد: مقوای مشکی، ۱۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ: ۱ - ۳۲۸]

۲۰۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نسخ، کا: محمد علی بن کربلائی غلام علی سمسار تبریزی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۱۰۴ق؛ ۲۱۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۸۲]

۲۰۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۱۱

خط: نسخ زیبا، کا: معین الدین حسینی تونی، تا: نیمه ذیحجه ۱۱۰۶ق، جا: قچناده؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۴]

۲۰۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰-ع/۵۳۲

انجام: برابر

کا: محمد سعید مرندی ابن محمد رشید واعظ، تا: ذیحجه ۱۱۰۸ق، جا: گنجه؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۹]

۲۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد تقی فراهانی، تا: دوشنبه ۱۱ محرم ۱۱۰۹ق، برای مهر علی بیک بن حاجی لطفعلی بیک؛ مجدول مرصع؛ تملک: محمد همدانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳۵ - ۳۰۹]

۲۰۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۳۴
خط: نسخ، کا: عباس بن رحمت الله بتدیمی، تا: جمعه از دهه سوم ذیقعده ۱۱۰۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۹۹۹]

۲۰۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۸۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی اشرف النفوس الطاهرات محمد و عترته البررة السادات. قدتم.
خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن حاج محمد قاسم یار بسطامی، تا: چهارشنبه ۱۳ شعبان ۱۱۱۰ق، حسب الاشاره پادشاه زاده هندوستان؛ یادداشت سید ابوالحسن رضوی ابن سید محمد رضوی با مهر «ابوالحسن الرضوی» (بیضی)؛ تملک: عبداللطیف بن حسن بن علی، محمد امین با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد امین» (بیضی)؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۸گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: - ۳۹۵]

۲۰۹. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳
خط: نسخ، کا: میر مراد بن مصطفی، تا: سه شنبه غره صفر ۱۱۱۱ق؛ مصحح، با حواشی از محمد صالح و یک حاشیه با علامت «فیض سلمه الله»؛ مهر: «عبده الراجی یعقوب» (بیضی)؛ واقف: یعقوب بن مقیم، ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۱۵۳]

۲۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن حاجی حسین علی نیریزی، تا: ۹ رمضان ۱۱۱۲ق؛ دارای سرلوح عادی، مصحح، مجدول؛ جلد: مذهب، ۱۳۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۱سم [ف: ۴۱ - ۱۹۹]

۲۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۲۶
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد امین قوژدی، تا: صفر ۱۱۱۴ق؛ ۱۵۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۱۸/۳سم [ف: ۱ - ۳۶۸]

۲۱۲. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالمهدی خوشمهری مراغی، تا: رمضان ۱۱۱۵ق؛ از ابتدا تا انتها مقابله شده؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۲۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۷×۳۱سم [ف: - ۲۰۲]

۲۱۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن میر قاسم طبسی، تا: جمعه ۲۱ شعبان ۱۱۱۶ق؛ مصحح؛ مهر: «جابر ۱۳۱۸» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]

۲۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم رضوی حسینی بن صدرالدین محمد بن عبدالله، تا: یک‌شنبه ۲۸ رمضان ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۴گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۳۵ - ۳۱۱]

۲۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۱۶۴۳۹
آغاز: ... الاعلی علی جهة الخضوع و الاستکانة و لما کان المقصود ... الباب الاول فی الحث علی الدعاء؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد معصوم ابن شاه محمد، تا: ۲۴ شعبان ۱۱۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی منقول از ترجمه نصیرالدین محمد بن عبدالکریم انصاری توسط عبدالله بن محمد باقر در بلده سیرجان به تاریخ دوشنبه ۷ جمادی الاول ۱۱۴۵ق ثبت شده؛ ۲۳۹ص (۱-۲۳۹)، ۱۲ و ۱۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۳۷]

۲۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۳۶
آغاز: بشرطنفعه له فالشرطا لمذکور حاصل؛ **انجام:** او اعتقب الظلام و الضیاء ... اذیرا و اصطفاه
خط: نسخ، کا: محمدصفی، تا: ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱/۱۶۶۸
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۶۷-۱۱۲۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۴۸]

۲۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۳۱-۱۹/۱۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن هذا آخرما یملیه فی هذه الرسالة ونسأل الله سبحانه ان یجعلنا من اول المنتفعین بها ... برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۷ جمادی الاول ۱۱۲۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن نقی کوکدی؛ مقابله کتاب به تاریخ دوشنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۱۴۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۷۹]

۲۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۰۶
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد کاظم حسینی شعبجره‌ای، تا: شنبه ۲۱ رجب ۱۱۲۸ق، جا: مدرسه معصومیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۶]

۲۲۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۷۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدمهدی بن محمد هادی طالقانی، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۱۳۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۲۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]

۲۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۴۵-۳۷/۱۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن خواجه زین الدین پازواری، تا: ۱۱۳۱ق؛ ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۷۹]

۲۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۶۹۹
خط: نسخ، کا: محمد زمان، تا: جمعه ۲۳ رمضان ۱۱۵۸ق؛ ۱۰۸گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۵- ۳۱۵]

۲۲۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۰ع
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام، اندازه:

۱۲×۱۷/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۴]

۲۲۴. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۱۹

آغاز: ... العطایا و الهبات و جعل لاجابة الدعاء اسباباً من خصوصیات الدعوات؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۹۳گ، ۱۴ سطر [ف: - ۲۷]

۲۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۲-۴/۱۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «م ط ر سلمه الله»؛ ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۷۸]

۲۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۶- ۳۶۰]

۲۲۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: منظور خوانساری با مهر: «احمده واصلی علی محمد و آله» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۲۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۲۲۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۰۷]

۲۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۸۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: شیخ محمود فرساد؛ ۱۰۴گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۱۷]

۲۳۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۹۴]

۲۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸۹

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۲۹ رجب ۱۲۳۹ق؛ ۲۲۱گ (۱پ-۲۲۱ر) [ف: ۳ - ۲۲۴]

۲۳۲. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۹۸

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: شنبه ۱۶ ذیحجه ۱۲۴۰ق؛ مصحح، محشی با عبارت «هدایت الله عفی الله عن جرائمه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۷۱]

۲۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۰ق؛ در ۱۲۴۰- هـ محمد بن محمد فصیح مراغی آنرا مقابله و تصحیح کرده، محشی، خط و امضائی به نام محمد مراغی؛ مهر: محمد قاسم حسنی شیرازی؛ ۳۷۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۲]

۲۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۹۸/۱-۳۷/۸۸

آغاز: و یهدی الیه روی الصدوق عن محمد بن یعقوب ... الباب الاول فی الحث علی الدعاء و یبعث علیه العقل و النقل اما العقل فلان دفع الضرر؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن قربانعلی مازندارنی، تا: چهارشنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۸۱]

۲۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا محمد حسین عزیزکی، تا: شنبه ۱۲ شعبان ۱۲۴۲ق، جا: بارفروش؛ محشی؛ واقف: محمد صالح علامه حایری، مرداد ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۵ - ۴۰۳]

۲۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فعلمهن یا محمد المتقین و لاتعلمهن للمنافقین فانها دعوه مستجابه للقائلین انشاء الله و هو دعاء اهل البیت المعمور.

کا: ابوالحسن بن ملا کلنظر قراجه داغی، تا: ۱۲۴۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۳۳گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۵]

۲۳۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۳

آغاز: نسخه: فاعلم أنه ورد فی الأخبار عن ائمة الأطهار ما یؤکد ذلک و یدل علیه؛ **انجام:** و بنعمته تتم الصالحات و صلی الله علی اشرف السادات ما اختلف الصباح و المساء و اعتقب

آغاز خطبه کتابت نشده؛ خط: نسخ زیبا، کا: حبیب الله بن محمد رفیع بسطامی، تا: دوشنبه اول شعبان ۱۲۵۷ق، جا: مدرسه ام السلطان؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ (۶۹ر-۱۳۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۹۰]

۲۳۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۹۴

خط: نسخ، کا: جواد بن محمدباقر بن محمد هادی تفتی، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۲۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۸۳]

۲۳۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ اندازه: ۱۳×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۱۴]

۲۴۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نبی بن عبدالعلی دینائی نوری، تا: ۱۲۶۷ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده محمد نبی بن عبدالعلی دینائی» (مربع)؛ واقف: محمد نبی بن عبدالعلی دینائی، ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۱۱۴]

۲۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** حوله اذا کانوا یطوفون به. ولیکن هذا آخر ما نملیه فی هذه الرسالة و نسال الله سبحانه این یجعلنا من اول المنتفعین بها ... علی سیدنا محمد و آله الطاهرین الطیبین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مذهب، مجدول، مصحح، محشی با استفاده از کتبی همچون کنز اللغة و تاج اللغة و المهذب البارع و قاموس و صحاح؛ جلد: تیماج حنایی مذهب، ۱۸۵گ، ۱۸-۱۹

سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۱۳۰]

۲۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۵گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۲۵۷]

۲۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** اسخ من نسخه الاصل و انا الاقل الاحقر

خط: نسخ، کا: محمدجعفر بن محمد قربان، تا: ۱۲۷۶ق [رایانه]

۲۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴ معزی

خط: نسخ، کا: حاج محمدتقی بن مرحوم عالیشان، تا: شنبه ۱۵ صفر ۱۲۸۴ق؛ تملک: محمدطاهر در ۱۲۸۴ق؛ یادداشتی به تاریخ ۶ جمادی الاول ۱۲۸۷ از علی اکبر واعظ آمده؛ جلد: مقوایی، ۱۵ سطر (۹×۱۴) سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۸۰]

۲۴۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۶۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یجعلها لناولهم سلاحاً و عدة و نجاحاً لکل مطلب و نجاة من کل شدة انه ولی الخیرات

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمدعلی سمنانی، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۲۹۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]

۲۴۶. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا ما نمیله فی هذه الرساله و نسئل الله سبحانه ان یجعلنا من اول المشفعین ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ محشی؛ تملک: محمد باقر بن محمد حسین حایری مازندرانی؛ ۱۳۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [مطالعات اسلامی: ف: - ۱۱]

۲۴۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** استخرج ما یناسب ذلک الامر من هذه الاسماء فینظر الی حروف من یخافه و یحذف المتکرر ان کان و یحسب ما بقی بالجمل فاین بلغ العدد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۰ ذیقعده ۱۳۱۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «علی اکبر الشریف ۱۳۴۰»؛ اهدایی: وزیری؛ ۱۵۲گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰]

۲۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عباس بن محمدرضا (محدث قمی)، تا: رجب ۱۳۱۶ق؛ مصحح؛ ۸۳گ (۲۲-۱۰۴)، ۲۴ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۲۵۱]

۲۴۹. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: ... الادنی الفعل من الاعلی علی جهة الخضوع و الاستکانة و لما لانه المقصود من وضع هذا الکتاب الترغیب فی الدعاء و الحث علیه

خط: نسخ، کا: ملا علی روضه خوان و قاری قرآن بن ملازین العابدین مدرس، تا: ۹ شعبان ۱۳۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه‌ای به خط ابن معصوم حسنی در ۱۸ شعبان ۱۰۶۵؛ در برگ آخر دوازده امام خواجه آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: - ۸۶]

۲۵۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۲-ش/۲/۴۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ستر القبیح ستره الله و رحمه فی الدنیا و جمله فی الاخرة و ستر الله علیه الف ستر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳ص، ۲۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم[ف: ۲ - ۷۱]

۲۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹ معزی

آغاز: برابر؛ **انجام:** عنه (ع) ... قال مکتوب فی التوریة لم یغیر آن موسی (ع) سأل ربه فقال یا رب أقریب انت منی فاناجیک.

خط:نسخ،بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی، رکابه‌دار؛ ۱۲۰گ، ۱۶ سطر (۸-۸/۵×۱۵) سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۹- ۱۴۸]

۲۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: افضل قاینی ابراهیم بن محمد، بی‌تا [رایانه]

۲۵۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۴۵

آغاز: العبد من لذید مضجعه و النعاس فی عینیه لیرضی به ربه عزوجل لصلاة لیلة باهی الله به ملائکته فقال اما ترون عبدی هذا قد قام من لذید مضجعه إلی صلات لم افرضها علیه اشهدوا انی قد غفرت له؛ **انجام:** اسم للمتکبر و التعظیم الکافی لمن توکل علیه فیکفیه ما یحتاج الیه و لایلجیه إلی غیره و قال الله تعالی و من یتوکل علی الله فهو حسبه ای کافیه کاشف الضر معناه المفرج یجیب المضطر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوای، ۲۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۷۳]

۲۵۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۵۴

آغاز: و یدل علیه و یرغب فیه و یهدی الیه روی الصدوق عن محمد بن یعقوب بطرقه إلی الائمة علیهم السلام آن من بلغه شیء من الخیر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، برخی کلمات مشکل از کتاب‌هایی چون قاموس، تاج العروس و تراجم الاعاجم توضیح داده شده؛ جلد: مقوا، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۷۴]

۲۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۱

خط: نسخ خوش، کا: قاسم بن احمد بن محسن حسینی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام، قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۹]

۲۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۱۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۸۷]

۲۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تألهی معین الدین [رایانه]

۲۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۳۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۶۳گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۷سم [رایانه]

۲۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۲۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۹۸

آغاز: فوضعنا هذه الرساله علی ذلک؛ **انجام:** الله الذی خلق السموات و الارض ... تعلم ذلک.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج [رایانه]

۲۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۶۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۷۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: حاج غلامحسین صالح زاده؛ ۱۷۰گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۲۹]

۲۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۲۲/۱

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی موسوی، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تریاکی، ۱۵۰گ (۱-۱۵۰)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۲۰۷]

۲۶۴. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۱۵۲]

۲۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۷سم [ف: ۱ - ۳۶۸]

۲۶۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۵۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در آخر نسخه آمده «قد قوبل من اوله الی آخره مع نسخة مصححه منقولة من نسخة مصححة من خط المصنف تغمده الله بغفرانه و انا العبد الحقیر الکثیر التقصیر ارجو فضل ربه العالی محمد صالح بن محمد زمان البسطامی»؛ تملک: علی اکبر حسینی؛ جلد: مقوا، ۱۴۸گ (۲۵-۱۷۲)، ۱۴-۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۸۹]

۲۶۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۱۳۷

آغاز: تحت ساق العرش قائما یصلی فغبطه بمکانه فقال یارب بما بلغت عبدک هذا ما اری قال یا موسی انه کان بارا بوالدیه؛ **انجام:** ولهم سلاحا وعدة ونجاحا لکل مطلب ونجاة من کل شدة انه ولی الخیرات وبنعمته تتم الصالحات والصلوة ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۳]

۲۶۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۱۸

آغاز: ولست اری فی بیتک شیئا مما یحتاج الیه البیت فقال علیه السلام یابن عقله ان اللبیب [] فی دارالنقله و لنادار امن قد نقلنا الیها خیر متاعنا وانا عن قلیل الیها صائرون؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۵۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۲]

۲۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۳

آغاز: و حسن الظن بالله و طلب مالدیه فاعلم أنه قد ورد فی الاخبار عن الائمة الاطهار ما یؤکد ذلک؛ **انجام:** و هی الساعة التی نام فیها أو اشتغل فیها بشیء من مباحات الدنیا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۰۹]

۲۷۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۳۷

خط: نستعلیق بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۲۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۴۴]

۲۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۹۲-۳۵/۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و رافع البلاء بالیسیر من الدعاء و واهب عظیم الجزاء علی صغیر الابتداء قال الله تعالی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۲۴۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۸۰]

۲۷۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۸۶-۳۵/۱۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ارثع، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۷۹]

۲۷۳. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۴۱/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۹۴]

۲۷۴. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ]

۲۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۸-۳/۱۳۸

آغاز: یغشی مزاجه او من خارج کاذیة ظالم أو مکروه یناله من خلیط اوجار ولو خلا من الکل بالفعل؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن احمد شعینی جیلانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، مقابله شده، در آخر نسخه اشعار منسوب به امام علی (ع) در مناجات: لک الحمد یا ذالجود و المجد و العلی ...؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۰۰گ، ۱۳-۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۸۰]

۲۷۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۶۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فذکر الجنه و ثوابها ترحیب النفس و ترغیبها و النار و عقابها تخویف النفس و ترهیبها فصل و قد اجبت ان اختم هذه الرساله بذکر اسمائه الحسنی اما اولا فلان المقصود من وضع هذا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ وقف‌نامه برای ملامحمد حسین بن ملا عبدالجبار طالقانی به تاریخ جمادی الاول

۱۲۲۴ق؛ واقف: سید مهدی پور طالقانی؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۳]

۲۷۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:محمدسلیم بن محمد صادق حسینی،بی‌تا؛جلد:تیماج مشکی، ۲۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۱]

۲۷۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۸۲]

۲۷۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۲]

۲۸۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۲

آغاز: روی فیمن قال یا رباه عشرا، و مثله یا رب یارب، یا سیداه یا سیداه؛ **انجام:** و انه لا یقبل کل الکلام، بل انما یقبل ما کان مطابقا لما.

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۳۵]

۲۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۷۹

آغاز: و ضم اصابعه و عن سید العابدین ان الدعاء و البلاء یتوافقان الی یوم القیامة و ان الدعاء لیرد البلاء و قد ابرم ابراما؛ **انجام:** و هی الساعة التی نام فیها أو اشتغل فیها بشیء من مباحات الدنیا.

خط: نسخ، کا: امامقلی بن رضا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی صورتی، ۱۹۰گ، ۱۴-۱۷ سطر (۶/۵-۷×۱۳-۱۴)، اندازه: ۱۴/۸×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۴۴]

۲۸۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۱۵

آغاز: و الائمة من ذریته و ان لا تعد ایام ... القسم الثالث ما یرجع الی الدعا من اسباب الاجابة و هو ما کان متضمنا للاسم الاعظم؛ **انجام:** و الحکیم ایضا الذی لا یفعل القبیح و لا یخل بالواجب و الحکم الذی ...

از قسم سوم از باب دوم تا اواخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای شهاب و با استفاده از کتاب‌های صحاح، شرح نفلیه و ...؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۲۶۱]

← عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه) ⟵ عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه)

● عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه) / دعا / فارسی

'eddat-od dā'ī va najāh-os sā'ī (t.)

انصاری، محمد بن عبدالکریم، - ۹۶۷ قمری

ansārī, mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm (- 1560)

وابسته به: عدة الداعی و نجاح الساعی؛ ابن فهد حلی، احمد بن محمد (۷۵۷-۸۴۱)

به خواهش: امیر قزاق خان از امراء شاه طهماسب صفوی اول

تاریخ تألیف: ۱۲ شوال ۹۶۷ق؛ محل تألیف: هرات

کتاب ترجمه‌ای است روان و نمونه‌ای است از نثر آن عصر که به خواهش امیر قزاق خان از امراء شاه طهماسب صفوی اول نگاشته و در دیباچه که بر آن افزوده بر شاهنشاه مذکور ثناء گفته و امیر مذکور را در دیباچه و خاتمه دعا نموده است.

آغاز: جواهر شکر و سپاس نثار معبودی که گردانید دعا و سؤال را سبب رفع درجات بندگان و دفع بلیات از ایشان.

[الذریعة ۱۱۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۰۷/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۵۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲ شوال ۹۶۷ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۷۵

آغاز: ذوات کائنات بر کمال قدرت و الوهیت او ودال است نظام وجو سموات (کذ) و ارضین بر نهایت علم و حکمت او و قاصر است بیان اهل لسان از حصر لطف بی نهایت او ولال است لسان ارباب بیان در ادای شکر نعمت اوجلت آلاؤه و عمت نعماؤه؛ **انجام:** و اگر بر قصوری مطلع شوند در اصلاح کوشند.

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الاول ۹۶۸ق، جا: هرات؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ ۲۹۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۶ - ۲۲۰]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۸۴

آغاز: یوم لا ینفع مال و لا بنون؛ **انجام:** مکرر شود از حق تعالی قبول.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۸۷]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۲۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۷۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عزته الرضیة والطاهرة و ال حمدالله رب العالمین و هو حسبنا و نعم الوکیل و نعم المولی و نعم النصیر

تذکر: نام کتاب و مؤلف با توجه به آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۱ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول، در انتهای نسخه میرزا احمد نیریزی خود را نویسنده این نسخه معرفی می‌کند و در صفحه ۵۳۴ محمد اصفهانی متخلص به بقا تعلق کتابت را به نیریزی تأیید می‌کند و بعد محمد باقر اصفهانی نیز نظر بقا را ایضا تایید می‌نماید ولی در حاشیه همان صفحه امیر نظام گروسی کتابت رساله را به آقا محسن اصفهانی نسبت می‌دهد نه به نیریزی؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۱۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اجعل رایات دولته مصونة من الزلل و آیات حشمته محفوظة عن الخلل ...
خط: نستعلیق، کا: حسن قلی بن حسن علی، تا: جمعه ربیع الاول ۱۰۶۳ق؛ مهر: «عبده علاءالدین» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۳۲۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر بر قصوری مطلع شوند مترجم را معذور فرموده در اصلاح کوشند.
خط: نسخ، کا: تاج الدین فرزند علی فرزند محی الدین، عالمی، تا: جمعه ۱۷ محرم ۱۰۸۵ق، جا: قزوین، در عصر شاه طهماسب صفوی به امر والی هرات کتابت شده؛ از روی نسخه ترجمه شده اصل کتابت شده و با همان نسخه نیز مقابله و تصحیح گردیده؛ ۱۹۴گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲۹ – ۲۶۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر: محمد رفیع محمد صادق، جعفر صادق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [سنا: ف: ۱ – ۲۶۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر گاه بگوید یا ربنا و یا سیدنا، بگوید حق تعالی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: حسن کوچک؛ مهر: «عبده [حسن] ابن ...» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳۰۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ – ۱۵۱]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۹۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر بر قصوری مطلع شوند مترجم را معذور فرموده و در اصلاح آن کوشند ... نصرالدین محمد عبدالکریم (کذا) الانصاری
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب، مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۶۳۱]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۱۹/۷سم [ف: ۲ – ۱۳۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۰۴

آغاز: و طلب نمودن از خدای تعالی رد می‌کند بلا را اگر چه آن بلا ... شده باشد و حکم شده باشد به نزول آن بلا و موقوف نباشد ... آن بلا مگر به اجرای آن حکم؛ **انجام:** مادام که مختلف باشد صباح و شام و در عقب ظلمت و تاریکی روشن و ضیا باشد و الحمدلله رب العالمین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح؛ ۱۹۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲۸ – ۱۵۰]

۱۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ملتمس از ناظر درین ترجمه انکه آمر ومترجم را بدعای خیر یاد آوری نمایند واگر بر قصوری مطلع شوند مترجم را معذور فرموده دراصلاح آن کوشند
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «محمد علی ۱۱۵۴» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۲۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف مخ: ۱ – ۱۱۷]

۱۳. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز: و گستراننده امید و تمام کننده نعمتها و عطایاست و رساننده؛ **انجام:** فرغ من مشقة مشقة صباح یوم الثلثاء غره شهر صفر ختم بالخیر و الظفر سنه ثلاث و مائه
خط: نستعلیق متوسط، کا: محمد باقر بن شمس الدین، تا: صفر ۱۱۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۴گ، ۱۵سطر (۱۳/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: – ۱۲۱]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور قرمز، ۲۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۲۶ – ۴۰]

۱۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۷۸/۲

آغاز: حکمت او قاصر است بیان اهل لسان از حصر لطف بی نهایت او؛ **انجام:** قد فرغ من ترجمه ... نصیرالدین محمد بن عبدالکریم الانصاری ... و قد تم تسوید هذه النسخة بید العبد ... محمد بن محمد کاظم التبریزی فی دارالسلطنة شیراز سابع عشر شهر جمادی الثانی من شهور سنة سته عشر مآتین بعدالالف ...
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد کاظم تبریزی، تا: ۱۲۱۶ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم[ف: ۱ – ۲۶۰]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** مناهج الحق و الیقین محمد بن مرحوم مومن بیک ۱۲۲۰.
خط: نسخ، کا: محمد بن مرحوم علی بن مومن بیک، تا: ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۶۵گ، ۱۹ سطر [رایانه]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۴-۳/۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مادام که مختلف باشد صباح و شام و در عقب ظلمت و تاریکی و روشنی و ضیا باشد و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین
خط: نسخ، کا: محمد جعفر ابن محمد کاظم اصفهانی، تا: شوال ۱۲۲۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۸۷۹]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از کرم و فضل نامنتهای آنکه توفیق کرامت کند و عوام را که زا این ترجمه بهره مند گردند انه ولی ذلک و هو علی کل شی قدیر.
خط: نسخ، کا: ملاحاجی بابا مامقانی بن حسینعلی، تا: سه‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۲۶ق؛ تملک: حسنعلی واعظ ایروانی به تاریخ

۱۲۷۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۵۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ – ۴۱۸]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۰۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۲/۴

آغاز: برابر **انجام:** فرشته ها بنایی می‌نهادند که یک خشت او از ... و گاهی خشت را نگاه میداشتند گفتم بایشان که چیست شما را که گاهی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۷۴گ (۳۹پ-۲۱۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۸ – ۴۸۰]

۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۲۸

آغاز: دلالت کنم شما را از دشمنان و پیوسته گراند روزی شما را اصحاب گفتند؛ **انجام:** حق تعالی او را از ثواب به عدد آن کسانی که شکر گفته اند نعمتهای حق ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اولین صفحه موجود با نسخه مجلس شماره ۱۲۴۶۴ همخوانی دارد؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲ – ۲۱۵]

● عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه) / دعا / فارسی

ʻeddat-od dāʻī va najāh-os sāʻī (t.)

استرآبادی، محمد بن زین العابدین، ق۱۰ قمری

estarābādī ‹mohammad ebn-e zeyn-ol-ʻābedīn (- 16c)

وابسته به: عدة الداعی و نجاح الساعی؛ ابن فهد حلی، احمد بن محمد (۷۵۷-۸۴۱)

[فهرستواره منزوی ۲۰۷/۷]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲۷

خط: نستعلیق، کا: فتحی بن گستهم بن علی، تا: پایان ذیقعده ۹۷۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۲۰۱گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: – ۲۹]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۰۲

بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق [نشریه: ۱۳ – ۳۸۵]

● عدة الداعی و نجاح الساعی (ترجمه) / دعا / فارسی

ʻeddat-od dāʻī va najāh-os sāʻī (t.)

طباطبائی یزدی، محمد صالح بن حبیب الله، ق۱۱ قمری

tabātabā’ī yazdī ‹mohammad sāleh ebn-e habīb-ol-lāh (- 17c)

وابسته به: عدة الداعی و نجاح الساعی؛ ابن فهد حلی، احمد بن محمد (۷۵۷-۸۴۱)

چاپ: در ایران چاپ شده

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: و نقش آن الله الملك نظر کردن بر آن حسنه است؛ **انجام:** و اسال الله ان ینفع المتقین مطالعتها و النظر فیها و تصحیحها و تعلیمها و ان یصرف باقی عمری بعد الاستغفار مثلها و صلی الله علی سیدنا محمد و آله المعصومین الشافعین و قد اتفق الفراغ منها فی اول شهر ربیع الثانی سنه ۱۰۷۲ علی ید العبد الطالح فعلا و قولا و الصالح اسما عفی عنه.

خط: نستعلیق، کا: میر محمد صالح اردکانی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۰۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۳۵]

● عدة الداعی (ترجمه) / دعا / فارسی

ʻeddat-od dāʻī (t.)

قزوینی، محمد مفید بن نظام الدین، ق۱۱ قمری

qazvīnī, mohammad mofīd ebn-e nezām-od-dīn (- 17c)

وابسته به: عدة الداعی و نجاح الساعی؛ ابن فهد حلی، احمد بن محمد (۷۵۷-۸۴۱)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۰۷۰ق

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۵۰

آغاز: موت و هلاك او در آن باشد ولیکن بگوید بار خدا یا بجاه محمد و آل محمد که پاکانند اگر آنچه مکروه؛ **انجام:** وعدة و نجاح از برای هر مطلبی و نجات از هر مطلبی و نجات از هر سختی انه ولی الخیرات و بنعمته تتم الصالحات و صلی الله علی اشرف النفوس الطاهرات محمد و عترته البردة السادات ما اختلف الصباح و المساء و اعتقب الظلام و الضیاء والحد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد سیدنا محمد وآله الطاهرین.

موجودی از مبحث آیات داله برتر غیب دعاء است تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ محمد صادق بن رستم در ۱۱۶۴ این ترجمه را با اصل عربی مقابله نموده است؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ – ۲۲۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۵

آغاز: که می‌گسترانم آن زمانها؛ **انجام:** ثم التقی علی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۰۲]

● عدة الداعی (منتخب) / دعا / عربی

ʻiddat-ud dāʻī (mn.)

وابسته به: عدة الداعی و نجاح الساعی؛ ابن فهد حلی، احمد بن محمد (۷۵۷-۸۴۱)

منتخبی است در حدود ثلث اصل کتاب و به ترتیب اصل مرتب شده است. این منتخب «نبذة الداعی» خود ابن فهد نیست.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱/۱

آغاز: الحمدلله سامع الدعاء و دافع البلاء و مفیض الضیاء؛ **انجام:** حشر ذلک النور ملائکة یستغفرون له حتی یصبح، قد فرغ من انتخابها من العدة لیلة الجمعة رابع عشر من الصفر.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۵گ (۱پ–۳۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱ – ۴۲]

● **العدة الذی روی عنهم الکافی** / رجال، حدیث / عربی
al-‘iddat-ul laḏī rawā ‘an-hum al-kāfī
طی آن حالات احمد بن عبدالله و علی بن محمد بن عبدالله و جعفر بن محمد بن عون آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۰/۸
بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۰]

● **عدة الرجال** / رجال / عربی
‘iddat-ur rijāl
اعرجی، محسن بن حسن، ۱۱۳۰ – ۱۲۲۷ قمری
a‘rajī, mohsen ebn-e hasan (1718 - 1812)
هجده «فائده» رجالی مفصل است که مؤلف برای کتابی بزرگ که بنای تألیف آن را داشته، در این کتاب به درخواست فرزندش (علی) نگاشته ولی این فرزند در جوانی درگذشت و کار تألیف آن کتاب بزرگ متوقف گردید. دوازده فائده قبل از مرگ فرزند و شش فائده بعد از مرگش نوشته شده و مطالب وحید بهبهانی (استاد اعرجی) در تعلیقه «منهج المقال» نیز در مد نظر مؤلف بوده و از آنها نقل کرده است. عناوین فوائد چنین است: ۱. تواریخ اهل البیت؛ ۲. فرق الشیعة؛ ۳. المصنفین القدماء؛ ۴. وجد الاخذ بخبر العدل؛ ۵. ألفاظ الجرح و التعدیل؛ ۶. فیما یکتفی به منهما؛ ۷. تعارضهما؛ ۸. اصحاب الاجماع؛ ۹. أصحاب العدة؛ ۱۰. بعض المشترکات؛ ۱۱. شرح بعض المصطلحات؛ ۱۲. رفع التناقض بین بابی من روی و من لم یرو؛ ۱۳. ذکر کثیر من المعلومین؛ ۱۴. تعریف کثیر من المجاهیل؛ ۱۵. ذکر بعض اکابر الصحابة و التابعین و النواب و السفراء؛ ۱۶. بعض أمور مهمة؛ ۱۷. ذکر بعض مشاهیر العامة؛ ۱۸. شرح مشیخة الصدوق و التهذیبین. (سید احمد اشکوری)
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... لما کان معرفة مقامات الرجال مما یدور علیه قبول الاخبار وردها و خاصة فی التراجیح
انجام: مع أنه من الجائز أن یکون روی عمن یشارکه فی الاسم و روی عنه من یشارکه
چاپ: قم، مؤسسة الهدایة لاحیاء التراث، ۱۴۱۵ ق، دو جلد، ۵۰۴ + ۴۹۲ص
[الذریعه ۲۲۹؛ مصفی ص ۳۸۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ طبق یادداشتی که مرحوم آیت الله سید حسن صدرعاملی نگاشته‌اند: از روی نسخه سید کاظم (فرزند مؤلف) کتابت شده، سید کاظم نیز نسخه اش را از روی نسخه اصل خط مؤلف کتابت کرده؛ مهر: «ابن الهادی حسن الموسوی [۱۳۰۱]» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۲۶گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ – ۴۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۳عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۰۳ق؛ مصحح؛ ۲۵۲ص، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۴ – ۲۷۹]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پیداست که هشتاد برگ آغاز کتاب را خوشنویس نوشته، و مانده (تا گ۱۸۱) به خطی مانند خط حاجی نوری (–۱۳۲۰ق) نوشته شده و شاید خط او باشد، گویا حاجی نوری خود آن را تصحیح کرده؛ در کتابخانه آقا ضیا نواده حاجی نوری بوده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۱گ، ۲۳ سطر (۷×۹/۲) و بخش دوم ۱۹ سطر (۹×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ – ۶۲۶]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۸]

● **عدة السفر و زبدة الحضر** / گوناگون / فارسی
‘eddat-os safar va zobdat-ol hazar
تبریزی خیابانی، علی بن عبدالعظیم، ۱۲۸۱ – ۱۳۶۶ قمری
tabrīzī xīyābānī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (1865 - 1947)
مجالس کوتاه مختصری است شامل یادداشت‌هایی برای واعظان و اهل منبر که می‌توانند در سفر و حضر از آن استفاده کنند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۱
آغاز: الحمد لله و کفی ... این وجیزه چند مجلس مختصری است برای عده سفر و حضر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۸گ (۱پ–۴۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۲ – ۷۴]

● **عدة الطالب لمواضع الآیات للمطالب** / علوم قرآن / عربی
‘iddat-uṭ ṭālib li-mawāḍi‘-il āyāt li-l-maṭālib
مؤمن قمی، محمد رضا بن محمد، ق۱۳ قمری
mo’men-e qomī, mohammad rezā ebn-e mohammad (-

19c)

فهرستی است مختصر برای آغاز و انجام آیات قرآنی با رموز مخصوصی برای سوره‌ها و اجزاء و احزاب، در دو بخش: اول اشاره به اول آیه‌ها، دوم اشاره به آخر آیه‌ها.

آغاز: الحمدلله الذی انزل القرآن للعالمین بشیراً و نذیراً و جعله لهدایة البریة سراجاً منیراً

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۲۹

آغاز: برابر **انجام:** مع الذال مذبذبین ساهـ ء مع الراء مرفوعة ع ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۳۰۹]

● **عدة طریق التدقیق لسالک سبیل التحقیق** / اصول فقه / عربی

'iddat-u ṭarīq-it tadqīq li-sālik-i sabīl-it taḥqīq

قمشه ای، محمد حسین بن محمد قاسم، ۱۲۵۰ - ۱۳۳۶ قمری

qomše'ī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad qāsem (1835 - 1918)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۳ق

قواعد اصول فقه را با تفصیل و نقل گفته‌های بعضی از علما مخصوصاً استادش شیخ مرتضی انصاری، در چهارده جلد گزارش کرده، هشت جلد شامل مباحث الفاظ و شش جلد در مباحث عقلیه. مؤلف پیش از این ده جلد چهار رساله در قطع و ظن و شک و تعادل و تراجیح به ترتیب رسائل شیخ انصاری نگاشته بوده است و شاید همان چهار رساله جلد یازدهم تا چهاردهم این کتاب به حساب آید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۴۶

این جلد در بحث تعادل و ترجیح است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «محمد بن عبدالکریم الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۳۰۵]

● **عدة العقول و عمدة المعقول فی ایضاح مبانی الاصول** / فلسفه / عربی

'iddat-ul 'uqūl wa 'umdat-ul ma'qūl fī īḍāḥ-i mabāni-l uṣūl

فضل بن احمد بن خلف، ق۶ قمری

fazl ebn-e ahmad ebn-e xalaf (- 12c)

تاریخ تألیف: ۵۵۸ق

در فلسفه است و در سه «فصل»: ۱. تحقیق الوحدانیة للباری جل جلاله و ثبوته و برائته عن الصمات و صفات الخلق فی عشرة براهین؛ ۲. اثبات حدوث العالم؛ ۳. اثبات المعاد. در ص ع آمده: «کتاب عدة العقول و عمدة المعقول فی ایضاح مبانی الاصول و لقد املاه خلدی علی قلمی و یدی و الله المطلع علی الضمائر من غیر نقل عن کتاب او نظر لاجله فی باب و بالله عصمة فضل بن احم بن خلف. سنة ثمان و خمسین و خمسمائة».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۸/۱۱-ف و ۹۴/۱۱-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۷۲۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۵۷-۷۰)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۵ و ۴۰۷]

● **العدة عن البرقی** / رجال / عربی

al-'idda 'an-il barqī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۳/۲ معزی

آغاز: علی بن ابراهیم و علی بن محمد بن عبدالله و احمد بن محمد بن اخیه و عن علی بن حسن عن احمد محمد البرقی؛ **انجام:** القاسم عن جده القاسم بن یحیی عن جده الحسن بن راشد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۱۹ر-۲۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۱۳۸]

● **العدة عند الکرب و الشدة** / اخلاق / عربی

al-'idda 'ind-al karb wa-š šidda

علائی، خلیل بن کیکلدی، ۶۹۴ - ۷۶۱ قمری

'alā'ī, xalīl ebn-e keykaldī (1295 - 1360)

چاپ: بیروت، محقق: طارق محمد الطواری، دار ابن حزم، ۱۲۹ص، ۱۴۲۸ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۸/۵

آغاز: بسمله، قال الله تعالی و لله الاسماء الحسنی و ... و ثبت عن النبی ... انه قال ان الله تسعة و تسعین اسما؛ **انجام:** مع الله سبحانه لا اله الا هو.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شوال ۹۰۳ق؛ ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۹سم [ف: ۷ - ۲۷۲]

● **العدة فی حاشیة العمدة = حاشیة عمدة الاحکام و شرحها** / فقه / عربی

al-'idda fī ḥāšīyat-il 'umda = ḥāšīyat-u 'umdat-il aḥkām wa s.-u-hā

امیر صنعانی، محمد بن اسماعیل، ۱۰۹۹ - ۱۱۸۲ قمری

amīr san'ānī, mohammad ebn-e esmā'īl (1688 - 1769)

وابسته به: عمدة الاحکام عن سید الانام؛ جماعیلی، عبدالغنی بن عبدالواحد (۵۴۱-۶۰۰)

حاشیه مبسوطی است با عناوین «قوله، اقول» بر کتاب «عمدة الاحکام عن سید الانام» تألیف تقی الدین ابومحمد عبدالغنی بن

عبدالواحد جماعیلی حنبلی مقدسی معروف به ابن سرور و نیز بر «شرح عمدة الاحکام» تألیف تقی الدین محمد بن علی معروف به ابن دقیق العید منفلوطی شافعی (-۷۰۲ یا ۷۱۶ق). صنعانی نخست در مکه هنگام قرائت این دو کتاب (العمدة و شرح آن) بر شیخ محمد بن احمد اسدی، این حاشیه را نگاشته و دگر بار هنگام تدریس دو کتاب مذکور، در حاشیه خود تجدید نظر کرده و این بار به بسط و تفصیل پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۴۰۰

آغاز: بسمله. الحمدلله و المنة علی ما علمنا من علمی الکتاب والسنة؛ **انجام:** فیجعل الکبیر والله اعلم ... ویتلوه الجزء الثانی از ابتدا تا کتاب الصلاة (باب اذا اطول الامام و کان للرجل حاجة)؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۷۵ق؛ دارای بلاغ قرائت در ربیع الاول ۱۲۳۱ توسط یحیی بن علی دیلمی نزد عبدالله بن محمد الامیر فرزند مؤلف؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ ۲۰۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۴۹۶]

● عدة المتأدبین / صرف / فارسی

'eddat-ol mote'addebīn

ساوی، اسد بن عمر

sāvī, asad ebn-e 'omar

در تصریف به فارسی و پس از آن یکی به دستور ابوالفوارس مهذب الدین حیدر بن محمد بن احمد قزوینی ساخته شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۶/۲-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۶۸۰۲؛ خط: نسخ، کا: حیدر بن عمر اخلاطی، بی‌تا؛ ۴۹گ (۱۲۶–۱۷۵)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۶]

● عدة المتعلمین / نحو / فارسی

'eddat-ol mote'allemīn

ساوی، اسد بن عمر

sāvī, asad ebn-e 'omar

اهدا به: ابوالفهوارس مهذب الدنی؛ به دستور: حیدر بن محمد بن احمد قزوینی

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۶/۱-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۶۸۰۲؛ خط: نسخ، کا: حیدر بن عمر اخلاطی، بی‌تا؛ ۱۲۵گ (۱–۱۲۵)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۵]

● عدة المسافرین فی صلوة القصر / فقه / عربی

'iddat-ul musāfirīn fī ṣalāt-il qaṣr

حسنی طباطبائی، صدرالدین محمد، – ۱۱۵۴ قمری

hasanī tabātabā'ī, sadr-od-dīn mohammad (- 1742)

رساله‌ای است مختصر در بیان احکام نماز قصر، مشتمل بر سه «مقدمه» و هشت «مقصد» و یک «خاتمه».

آغاز: اما بعد حمدالله المنان علینا بمرافقة الدلیل البرهان الهادی سبل العرفان و الصلاة علی خیر من ینادی للایمان؛

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو بالعود فیقصرصح.

خط: نستعلیق، کا: سید نقی مدرس مصدق (من احفاد المؤلف)، تا: ۱۳۸۱ق، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴گ (۱۷۲–۱۷۵)، ابعاد متن: ۲۰×۲۳/۵، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۱ – ۳۰۵]

۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ینبغی ان یکون علیها العمل.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۳۶–۳۸)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۶۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۱/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۲۱۸]

● عدة النجاة فی تسهیل الهمزات / تجوید / عربی

'iddat-un najāt fī tashīl-il hamazāt

جرجانی، محمد بن علی، – ۸۳۸ قمری

jorjānī, mohammad ebn-e 'alī (- 1435)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۲ ذیقعده ۹۳۵ق؛ محل تألیف: مکه مکرمه

رساله‌ای در این که دو همزه که در یک کلمه یا دو کلمه جمع شوند دارای چه احکام خاصی هستند، در یک «مقدمه» و دو «باب»: مقدمه در بیان همزه؛ باب ۱. در دو همزه که در یک کلمه شوند دارای چهار فصل؛ باب ۲. در دو همزه که در دو کلمه جمع شوند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۰/۳

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الصراط المستقیم و رزقنا مجاورة بیته و تلاوة القرآن العظیم؛ **انجام:** الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لو لا أن هدانا الله، تمت کلامه أطال الله بقاءه.

خط: نسخ، کا: قاسم بن مرتضی حسینی تونی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۹۴۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۴۴پ–۶۱ر)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲ – ۳۰۶]

● العدد (مسألة فی) / فقه / عربی

al-'adad (mas'alat-un fī)

بحرانی، احمد بن صالح، ق۱۳ قمری

bahrānī, ahmad ebn-e sāleh (- 19c)

تاریخ تألیف: ۳ ذیقعده ۱۲۳۹ق

اگر زنی که هر سه ماه یک مرتبه حیض می‌بیند، طلاق داده شود و یک ماه بوقت حیض مانده باشد، چگونه عده گرفته شود. این رساله پاسخ استدلالی است به این پرسش.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۵۸/۱۵

آغاز: مسألة لو كانت المطلقة الحرة الحائل لاتحيض الا فی اكثر من ثلاثة أشهر مرة و طلقت و قد بقی من طهرها شهر؛ **انجام:** لاطلاق الاخبار و الفتاوی فی الفرضين و هو قوی، و الله العالم بحقيقة احكامه.

خط: نسخ، کا: زرع بن محمد علی بن حسین بن زرع خطی بحرانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۲۲۶پ-۲۳۵ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۳۹]

● **العدد = علم العدد و الحساب** / حساب / عربی

al-'adad = 'ilm-ul 'adad wa-l ḥisāb

گزیده‌ای است در توصیف اجمالی اعداد و خواص ریاضی آنان.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۲/۴

آغاز: الحمدلله كفا استحقاقه و صلواته علی خير عباده محمد و الطاهرين من آله و بعد فقد وقفت علی رقعة الشيخ الفاضل زاده الله رغبة فی العلم وبصيرة فی الفهم؛ **انجام:** و جميع الأعداد داخل تحتها علی ما ذكرت و قد وفيت بما ذكرت من الفصول فی هذا الباب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۳۱-۱۳۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۱ - ۳۷۶]

● **عدد آیات القرآن** / علوم قرآن / عربی

'adad-u āyāt-il qur'ān

احمد بن ابراهیم

ahmad ebn-e ebrāhīm

کتابی است در موضوع کلمات و حروف و سایر خصوصیات قران مجید. مؤلف آن ابوالعباس احمد بن ابراهیم است

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۰۶/۱

آغاز: بسمله و به نستعين - حدثنا ابن عيسی محمد بن احمد السمسار قال حدثنا ابوالعباس؛ **انجام:** پس از سوره الناس - تم كتاب عددای القران الحمد ... و نسخه محمود بن البيورک اسد نتاس الناسخ التركی بغزی مدينه السلم فی اواخر رجب من سنه سبع و خمس مائه و ذلک ايام خلافه الامام ابی المظفر يوسف المستنجد بالله امير المومنين اغرالله انصاره

کا: ترکی بغزی، تا: ۵۵۷ق، جا: سلم؛ محشی؛ ۶۸گ، اندازه: ۷/۵×۱۲سم[ف: ۱ - ۲۸۵]

● **عدد آیات سور قرآن** / علوم قرآن، تجوید / عربی

'adad-e āyāt-e sovar-e qor'ān

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۵۶

آغاز: سورة الفاتحة، مدنية و يقال: مكية و هی سبع آيات: بسمله، العالمين ۰ لاالرحيم ۰ لاالدين ۰ ط نستعين ۰ ط ح؛ **انجام:** بسمله ۰ الناس ۰ لاالناس ۰ لاالخناس ۰ لاص الناس ۰ لاوالناس

چون در پشت جلد و هم در صفحه اول این کتاب نام آن را (عدد آیات سور القرآن) نوشته بود، در این فهرست نیز متابعت شد وگرنه این نام را مناسبتی نیست و شایسته است آن را به نام «مواضع وقوف قرآن» معرفی کنیم. در این کتاب از سوره مبارکه فاتحة الكتاب شروع و به سوره مبارکه ناس ختم نموده، و کلماتی را که وقف بر آنها ممکن است، مرتباً نوشته و علامت وقف را پس از آن با سرخی رسم نموده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۸ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [فهرست عراقی: ۱ - ۱۲۰]

● **عدد آیات القرآن** / علوم قرآن / عربی

'adad-u āyāt -il qur'ān

درباره تعیین عدد آیات قرآن با ضبط اول و آخر آیه و تعیین عدد حروف و تشخیص آیات و سور مکیه و مدنیه می‌باشد. نام و خصوصیات مؤلف به دست نیامد و در کتب تذکره و تراجم یافت نشد ولی به طور مسلم تألیفی بسیار قدیم است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۸

آغاز: حدثنا محمد بن يعقوب قال حدثنا ابو داود سليمان بن الاشعث؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوكيل.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۶سم [ف: ۴ - ۱۵]

● **عدد آی القرآن و اختلاف اهل الامصار فيه** / علوم قرآن / عربی

'adad-u āy-il qur'ān wa ixtilāf-u ahl-il amṣār fī-h

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶/۲

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۵۸۰]

● **عدد اثواب الكفن** / فقه / عربی

'adad-u aṯwāb-il kafan

نوری، محمد حسین بن یحیی، ق۱۲ قمری

nūrī, mohammad hoseyn ebn-e yahyā (- 18c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۷

خط: نستعلیق، کا: ملامحمد حسین نوری، تا: ۱۱۲۹ق؛ کاغذ:

ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۵ سطر [ف: ۵ - ۲۶۷]

● **عدد الاحزاب المائة و العشرون من طريقة عراق الفرس من نظم السخاوی** / علوم قرآن / عربی

ʻadad-ul aḥzāb-il mi’a wa-l ʻišrūn min ṭarīqat-i ʻirāq-il furs min naẓm-is saxāwī

سخاوی، علی بن محمد، ۵۵۸ - ۶۴۳ قمری

saxāvī, ʻalī ebn-e mohammad (1164 - 1246)

منظومه‌ای است عینیه مشتمل بر ۵۹ بیت در بیان حزب‌های قرآن بنا بر طریقه عراق فرس که آن را ۱۲۰ حزب می‌دانند.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۷۲/۲۰

آغاز: دعا مستهام القلب بالمجد ممعا ×× فلباه تراک الهوام فتسرعا

کا: محمد بن صالح بن ... یوسف یزدی، تا: با تاریخ ۹۱۸ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۳ص (۲۸۴-۲۸۶)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۱۱۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۰/۲۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۸۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹۰/۱۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۳۶]

← عدد الاربعین ﹤ خصائص عدد الاربعین

● **عدد الاشهر الرومية و ايام السنة النحسة** / هیئت / عربی

ʻadad-ul ašhur-ir rūmīyya wa ayyām-is sunnat-in naḥsa

موسوی رضوی، محمد بن هاشم، - ۱۳۲۳ قمری

mūsavī razavī, mohammad ebn-e hāšem (- 1905)

رساله مختصری است در عدد ماه‌های رومی و ایامی که نحس شمرده می‌شود و نیز اوقاتی که استخاره در آن منحوس است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۳۹

آغاز: هذه رسالة فی عدد أشهر الرومية: آذار واحد و ثلاثون يوماً فی تاسعه تتحول الشمس الی البرج الحمل و ذلک يوم عيد النيروز

نسخه اصل: کتابخانه ی در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: محمد عزالدین بن محمد جواد آل علامه شیخ احمد نجفی مشهور به جزائری، تا: جمعه ۱۳ رمضان ۱۳۵۸ق؛ ۸ص [عکسی ف: ۷ - ۳۳۸]

● **عدد اصناف الطعوم و علة كونها بهذا العدد** / طب / عربی

ʻadad-u aṣnāf-iṭ ṭuʻūm wa ʻillat-u kawn-i-hā bi-hāḏa-l ʻadad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۳/۱۲-ف

آغاز: بسمله. الباب الاول فی الکيفيات الاصلية الموجودة فی الاجسام الاصلية؛ **انجام:** يوفقنا للحق بجوده و منه. تم الکتاب

نسخه اصل: کتابخانه آقای دکتر یحیی مهدوی. پنج «باب» است؛ خط: نسخ معرب، کا: محمد بن جعفر بن علی مشهدی، تا: ۵۹۰ق؛ ۱۰گ (۱۲۰پ-۱۲۹ر)، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۴]

● **عدد افلاک** / هیئت / فارسی

ʻadad-e aflāk

گفتاری است (در ذیل رساله اسطرلاب بیرجندی) با این عنوان «در بیان کلیه عدد افلاک و بر نحو مسطور در کتب و حصر آن در عدد مخصوص بر نحو مشهور» سپس چنین است: «بر نحو اجمال ... این کلمات را در این صحیفه مرقوم ساختم اولا گویم دلیل بودن شمس مشتمل بر دو فلک یکی ممثل و دیگری خارج مرکز ظاهر است».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۱/۱۲

خط: شکسته نستعلیق، تحریری، کا: مهدی بن ابی الحسن محمد علی، بی‌تا؛ ۴۵۲ص، ۱۷ سطر، قطع: خشتی [ف: ۱۹ - ۳۶۵]

● **عدد تام** / ریاضیات / فارسی

ʻadad-e tām

کوکب خاورانی، محمد باقر بن بهبود، - ۱۲۷۲ قمری

kowkab-e xāvarānī, mohammad bāqer ebn-e behbūd (- 1856)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۳ق؛ محل تألیف: شهر ری (بالاخانه صحن مقدسه حضرت عبدالعظیم)

از محمد باقر خراسانی متخلص به کوکب خاورانی

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۷۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۶۴]

● **عدد تام** / حساب / فارسی

ʻadad-e tām

محمد حسین بن زال

mohammad hoseyn ebn-e zāl

رساله‌ای است در بیان یافتن عدد منطق تام که مؤلف آن را به درخواست شخصی به نام محمد باقر تألیف نموده است. مؤلف در مقدمه ادعا نموده که با استمداد از حضرت شاه ولایت امیر مؤمنان علی علیه السلام قاعده کلی و برهان هندسی این مطلب را دریافته است. این کتاب در سه «باب»: اعداد آحاد، عشرات، مآت و یک «خاتمه» در بیان اعداد تامه که اعداد حروف ابجد یافت شده تنظیم شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۴۶/۵

آغاز: بدانکه این رساله‌ای است در بیان یافتن عدد منطق تام و آن آنچنان عددی است که اجزاء آن مساوی باشد مرهمان عدد را؛ **انجام:** مساوی باشد مر عدد یکصد و نود و هفت هزار و یکصد و چهل و دو را بر این وجه

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۹یا۱۰؛ مجدول، مصحح؛ ۸۳گ (۵۴پ-۱۳۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۴۵]

● عدد الحروف / نحو / عربی

'adad-ul ḥurūf

رساله موجز و مختصری است که مؤلف در آن حروف را، به ترتیب الفبایی مرتب نموده و سپس انواع هر حرف و معانی هر یک را از نظر نحوی فقط نام برده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۶۳/۲

آغاز: الالفات فی کلام العرب اثنا و عشرین الفاً الف الاصل و الف الفصل و الف القطع؛ **انجام:** و یاء النسبة مثل قربتی مسلمین و به الجمع مثل رأیت المسلیمن.

خط: نسخ، کا: عمر بن سلیمان، تا: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۱۸۴ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳گ (۱۴۴پ-۱۴۶پ)، ۱۷ سطر [ف: ۲۵ - ۷۴]

● عدد حروف الفبا / علوم قرآن

'adad-e horūf-e alefbā

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۰۰۹

عدد حروف الفبا که در قرآن مجید است و خواص آنها. تذکر: شماره بازیابی تصحیح شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص، قطع: خشتی [اهدائی ف: - ۳۴۴]

● عدد حروف القرآن / علوم قرآن / عربی

'adad-u ḥurūf-il qur'ān

فصلی است بسیار کوتاه، در بیان عدد حروف قرآن به ترتیب الفبا.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۹۰/۵

آغاز: فصل فی عدد حروف القرآن من اوله الی آخره من الالف الی الیاء؛ **انجام:** و الی ان همزاته ثلاثة آلاف و مائتان و ثلاثه و سبعون همزة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۰ ؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۵۲-۵۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۲۶۸]

● عدد الخلفاء و مدة امارتهم / تاریخ / عربی

'adad-ul xulafā' wa muddat-u imārat-i-him

تاریخ خلفای راشدین و خلفای بنی امیه و بنی العباس و مدت خلافت هریک از آنان را به‌طور بسیار مختصر گرد آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵/۵

آغاز: بعد حمدلله ... فاعلم انه جاء فی بعض الروایات ان النبی قال الخلافة بعدی ثلاثون سنة؛ **انجام:** دور عباسیان علی الاطلاق ×× اولش قلب آمد آخر خون

خط: نسخ، کا: فضلعلی بن نقد علی رازی، تا: ۱۱۰۸ق؛ ۵گ (۱۴۸پ-۱۵۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۳۲۰]

● عدد رکعات الصلاة و اوقاتها / فقه، شرح حدیث / عربی

'adad-u raka'āt-iṣ ṣalāt wa awqāt-u-hā

طباطبائی بروجردی، محمد بن عبدالکریم، ق۱۲ قمری

tabātabā'ī borūjerdī, mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm (- 18c)

مؤلف، روایتی به نقل از کتاب «الخصال» شیخ صدوق درباره عدد رکعات نمازهای واجب و مستحب و علت هر یک از آنها آورده، و نیز حدیثی از «الکافی» مرحوم کلینی درباره ساعتی که نه شب است و نه روز نقل کرده، و موارد ابهام این دو روایت را بررسی نموده و توضیح می‌دهد.

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۳۲/۲

آغاز: روی الصدوق رضی الله عنه فی الخصال بسنده عن ابی هاشم قال: قلت لابی الحسن الماضی صلوات الله علیه

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۱۱پ-۱۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۱]

● عدد الزاهر و البدر الباهر / تفسیر / عربی

'adad-uz zāhir wa-l badr-ul bāhir

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e 'abd-on-nabī (1765 - 1817)

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۷۴/۵

آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده ... سالتنی یا اخی عن دلالة قوله تعالی فی یونس "لا یهدی الا ان یهدی فما لکم کیف تحکمون ... ان الله علیم بما یفعلون"؛ **انجام:** و قد کتبته لمولی الباهر الماهر محمد باقر لما زال کاسمه محمد باقر للعلوم و سمیته بالعد الزاهر و البدر الباهر.

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن احمد عرصی، تا: ۱۲۴۲ق، جا: بوشهر؛ ۱گ (۴۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۲]

← عدد السنة ← جامع النورين فی احوال الانسان

● **عدد سور القرآن و آیاته و کلماته و اجزائه** / علوم قرآن / عربی
'ada-u suwar-il qur'ān wa āyāt-i-h wa kalamāt-i-h wa ajzā'-i-h

بیان تعداد سور، آیات، کلمات حروف، جزءها و کیفیت تجزئه و تخریب و تاریخ رسوم مصحف کریم. در این گفتار آمده که حجاج بن یوسف دستور شمارش سور و آیات و حروف و اثلاث و ارباع و اسباع و دیگر تجزئه‌های قرآن را داد و او خود هر شب یک ربع قرآن می‌خواند. از این کتاب‌ها و علماء قرائت یاد شده است: ابوبکر احمد بن حسین بن مهران، کتاب البیان دانی، فضل بن شاذان، ابومحمد الحمالی، الطبقات عن المبرد، ابوالاسود دؤلی، الانتصار از حافظ، المأمون العاصمی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸/۴-طباطبائی

آغاز: فائدة فی عدد سورالقرآن ... قال الامام ابوبکر احمد بن الحسین بن المهران المقری؛ **انجام:** و اطول آیة فی القرآن آیة الدین مایه و ثمانیه و عشرون کلمه و خمسمائه و اربعون حرفا و اقصرها آیة الضحی ثم و الفجر ... الا مد هامتان سبعة احرف لفظا و رسما و ثمانیه تقدیرا

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۱۳۵-۱۳۷)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۵۰]

● **عدد سور و آیات و حروف قرآن** / علوم قرآن / فارسی
'adad-e sovar va āyāt va horūf-e qor'ān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۱۹

کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ جلد: میشن تریاکی مذهب، ۱ص (۷۵ حاشیه)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۷]

● **عدد السور و ...** / علوم قرآن، رمل / عربی
'adad-us suwar wa ...

عدد سور و مطالبی در علوم غریبه و رملیه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۳۹/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۱۵۹ر-۱۶۳پ) [ف: ۶ - ۴۱۹]

← العدد غیر متناه ← مقالة فی ان العدد غیر متناه

● **عدد فرد در هر شکل و در هر لفظ** / علوم غریبه / فارسی
'adad-e fard dar har šekl v dar har lafz

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۳/۵

آغاز: در بیان عدد فرد در هر شکل و در هر لفظ، بدانکه فرد آتش در اول یک و درنهم ۳ و در ۱۰ و ۷ و در ۹۱۳ (۶۱۳؟) و در ۱۱ و در ۱۲ پانزده؛ **انجام:** و این چند مسئله که پنهان بود یک یک گفته شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۱۲۸]

● **العدد فی شهر رمضان = رساله در تحقیق عده شهر رمضان** / هیئت، فقه / عربی
al-'adad fī šahr-i ramaḍān = r.-ye dar tahqīq-e 'edde-ye šahr-e ramazān

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

درباره عدد روزها در ماه‌ها، به ویژه ماه رمضان. این‌که هر ماه ۲۹ یا ۳۰ روز است. بر پایه حدیث‌ها و دانش ستاره‌شناسی. در «فهرست کتب مشایخ ۴۰۹» دو «رساله» در این زمینه از وی یاد کرده است، یکی کوتاه و دیگری گسترده‌تر که هر دو در «مجمع الرسایل» چاپ شده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۵/۰۲

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوه علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** و السنه و الاحتیاط و موافق لاخبار العامه.

خط: نسخ، کا: زین العابدین رضوی، تا: ۱۲۵۷ق [رایانه]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۳/۱۰-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة ... فیقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم. انی لما رأیت اختلاف اصحابنا الامامیة ... فی عدة شهر رمضان و تمسک کل واحد منهم بخبر و طرحه اخبار آخر؛ **انجام:** صام تسعة و عشرین یوماً. قال فقال لی ابوعبدالله (ع) لا و الله ما نقص شهر رمضان منذ خلق الله السماوات و الارض من ثلاثین یوماً و ثلثین لیلة. و عنه بسنده عن حذیفة بن منصور.

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ انجام ناتمام؛ ۹ص (۲۳۰-۲۳۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۳]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۵۱/۲

خط: نسخ، کا: غلام علی فرزند حسین، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی مذهب، ۳۲گ (۴۲-۷۴)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۹۳۶]

● **عدد القاب العروض** / عروض و قافیه / عربی
'adad-u alqāb-il 'arūḍ

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۱/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ ۲ص [ف: ۵ - ۲۸۱]

● **عدد القرآن** / قرائت، علوم قرآن / فارسی
'adad-ol qor'ān

سروستانی، محمد
sarvestānī, mohammad

در شمارش وقوف و آیات و کلمات و حروف قرآن و شمارندگان و قاریان ده‌گانه و قرائت و آداب آن.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۷/۳
آغاز: سورة فاتحة الکتاب سبع آیات باتفاق و السورة مکیة ثم مدنیة و تسع و عشرون کلمة؛ **انجام:** الناس سبع آیات ... و عشرون کلمه و تسع و سبعون ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۰گ (۵۶ر-۷۵پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۸۹۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۷/۲
آغاز: بسمله و به نستعین و علیه التکلان الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید ... محمد محمد محمد سروستانی که چنین بما رسیده باسناد صحیحه که اصحاب عدد یعنی جماعتی که آیات را شمرده‌اند و تحقیق کرده‌اند؛ **انجام:** و یکی به محمد ص که قرآن است و الحمدلله اولا و آخرا و صلی الله علیه و سلم و آله اجمعین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶گ (۴۰پ-۵۵ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۸۹۷]

● **عدد القرآن و حروفهم** / علوم قرآن، تجوید / عربی
'adad-ul qur'ān wa ḥurūf-u-hum

مؤلف عدد آیات قرآن را به نقل از محققین و مفسرین بیان کرده و سپس تعداد حروف تهجی را ذکر نموده مثلاً تعداد الف را ۴۸۸۷۲۰۰۰ و مقدار باء را ۱۱۴۲۸ و تعداد تاء را ۱۰۴۷۷ و ... دانسته و فواید تجویدی بسیاری نیز آورده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۸۵/۶
آغاز: بسمله، الحمدلله ... اعلم ان سور القرآن ۱۱۴ سورة، منها ۶۹ ... و الفاتحة منه و المدنی ۲۲ البقرة و ال عمران و النساء و المائدة و الانفال و التوبة؛ **انجام:** و الاصل فیهما التفخیم و ان کانا غیر مستعليين شبههما بهم و فی هذا کفایة وافتقرنا ذلک لاجل التبرک به و لا یحتاج الیه هنا والله اعلم تم
خط: نسخ کهن معرب، کا: شعبان بن عثمان الفهدی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور سرخ، ۴گ [ف: ۱ - ۳۹۵]

● **العدد القوية لدفع المخاوف اليومية** / دعا / عربی
al-'adad-ul qawīyya li-daf'-il maxāwif-il yawmīyya

حلی، رضی الدین علی بن یوسف، ۶۳۵ - ۷۰۳؟ قمری
hellī, razī-od-dīn 'alī ebn-e yūsof (1238 - 1304)

تنها اثر تألیفی رضی الدین علی حلی است که متأسفانه فقط نیمه دوم از آن به ما رسیده است. در این کتاب اعمال و دعاهای ایام سال و آنچه که در هر روز باید خوانده شود و روایتهای که در خصوص روزهای سال وارد شده و تاریخ ائمه معصومین علیهم السلام گرد آمده است. نسخه‌ای از «العدد القوية» در تملک علامه مجلسی بوده و در بحار الانوار از آن نام برده است: «و کتاب العدد کتاب لطیف فی أعمال الشهور و سعدها و نحسها و قد اتفق لنا منه نصفه.» و در جایی دیگر از بحار گفته است: «اعلم أن الشیخ رضی الدین علی بن یوسف بن المطهر الحلی أخا العلامة أورد فی کتاب العدد القوية لدفع المخاوف اليومية الذی مرذکره آنفاً، سوانح کل یوم یوم و لیلة لیلة من الشهور العربية حسب ما وقف علیه مما له ظرافة أو طرافة أو شرافة، لکن قد أشرنا سابقاً الی أنا لم نقف منه الاعلی النصف الأخیر، و لذلک قد اقتصرنا هنا فیما ننقله عن کتابه علی سوانح الیوم الخامس عشر من الشهر الی آخره ملخصاً، ولم نذکر منه سوانح الأیام السابقة علیه.»

نسخه علامه مجلسی هم اکنون به شماره ۲۶۰ در کتابخانه مرعشی نگهداری می‌شود. در ابتدای این نسخه یادداشتی به خط علامه مجلسی در معرفی کتاب و مؤلف به چشم می‌خورد. صاحب ریاض درباره العدد القوية می‌نویسد: «... هو کتاب لطیف ظریف طریف، قد أورد فی ذکر کل یوم بتقریب ذکر الدعاء فیه وقائع کل یوم خاص من الشهور و موالید النبی و الائمة علیهم السلام و غیر هم و ینقل بهذا التقریب الأخبار و الآثار أیضاً، و بعضها من الکتب الغریبة و یطول الکلام فی أحوالهم علیهم السلام و فضائلهم و أدلة اما متهم أیضاً، و ام تلک النسخ المتداولة منه الآن انما هی نسخة عتیقة من جملة کتب نجف قلی بیک الناظر السابق و قد کتبت تلک النسخة فی زمن مصنفه قدس الله روحه.»

چاپ: به تحقیق سید مهدی رجائی، قم، انتشارات کتابخانه اية الله مرعشی، ۱۴۰۸ق، ۳۹۸ص

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۷۲ و ۱۵۷۲عکسی
آغاز: مبارک یصلح لکل عمل و حاجة ... و قال سلمان الفارسی رحمة الله علیه دیمهر روز اسم من أسماء الله تعالی، الدعاء فی أوله: اللهم رب هذا الیوم الجدید و هذ الشهر الجدید و رب کل شیء لک الأسماء الحسنی کلها؛ **انجام:** انک تقضی و لا یقضی علیک یا أرحم الراحمین انک علی کل شیء قدیر، تم الکتاب.
بخش دوم کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ رمضان ۱۱۲۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴] و [عکسی ف: ۴ - ۵۱۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۰/۱
آغاز: الیوم الخامس عشر، قال مولانا جعفر بن محمد الصادق علیه السلام انه یوم مبارک یصلح لکل حاجة والسفر؛ **انجام:** وقنی شرما قضیت انک تقضی و لا یقضی علیک یا أرحم الراحمین

انک علی کل شیء قدیر.
نیمه دوم کتاب و به روز نیمه ماه شروع می‌شود و به روز آخر ماه ختم می‌گردد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ همان است که نزد مجلسی بوده و ذکرش در بحار آمده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ (۲پ–۸۱ر)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۹۱]

● **عدد الکلا (منظومة فی)** / علوم قرآن، شعر / عربی
'adad-ul kallā (mnẓ.-un fī)

ابوشامه، عبدالرحمن بن اسماعیل، ۵۹۹ – ۶۶۵ قمری
abū-šāme, 'abd-or-rahmān ebn-e esmā'īl (1203 - 1267)
منظومه لامیه‌ای است در چند بیت، در ذکر تعداد «کلا» که در قرآن کریم آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۳/۱۵
خط: نسخ، کا: محمد بن سالم بن محمد بن سالم بن سعید بن عمر العذری العوسجی بلداً و الشافعی مذهباً، تا: قرن ۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳۵ – ۱۷۳]

← عدد مقامات ⩤ مقامات العارفین
← عدد مقامات السالکین ⩤ مقامات العارفین

● **عدد و اسناء ائمه (رساله در)** / کلام و اعتقادات / عربی
'adad va asnā'-e a'emme (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۹۴
آغاز: فی کتاب الحجه من مستدرک الوافی؛ **انجام:** و منزوع من الشرک بطین من العلم انتهی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

● **عدد و اضافه** / فلسفه / عربی
'adad va ezāfe

یحیی بن عدی، ۲۸۰ – ۳۶۴ قمری
yahyā ebn-e 'adī (894 - 975)
در این رساله یحیی بن عدی مترجم مشهور می‌گوید: عدد و اضافه در معدودات و مضافات موجودند و در توهم وجود ندارند و ابتداء آراء اهل نظر را از موافق و مخالف می‌آورد و سپس رأی خود را باز می‌گشاید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۲/۲
آغاز: بسمله، اختلف اهل النظر فی العدد؛ **انجام:** ان الاضافات ذوات و وجود و ذلک ما اردنا ان نبین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: بخارایی، ۵ص (۳۸۳–۳۸۸)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ – ۳۸۲]

← العددین المتحابین (رسالة فی ...) ⩤ تحصیل العددین المتحابین
← العددیة ⩤ اعداد الوفق

● **عددیه** / فقه / فارسی
'adadīye
منظومه‌ای است بر ذکر نه مسئله واجبه: باب ۱. مقدمات نماز و آن شش است؛ ۲. مقارنات نماز و آن هشت است؛ خاتمه در منافیات نماز.

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۲۳/۱۰
آغاز: الحمدلله الذی جعل الصلوة دریعة الی الفوز بالثواب الجزیل؛ **انجام:** خاتمه در منافیات نماز است و آن بیست و پنج چیز است اول
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵ص (۲۳۸–۲۴۲) [ف: – ۲۴۰]

● **العدل** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'adl

یمنی، احمد بن یحیی، ۷۷۵ – ۸۴۰ قمری
yamanī, ahmad ebn-e yahyā (1374 - 1437)
رساله کوتاهی است در خصوص مسائل اعتقادی از دیدگاه علمای زیدیه که در چند «فصل» نگاشته شده است: ۱. فصل فی الإرادة؛ ۲. فصل فی الکلام؛ ۳. فصل فی خلق الافعال؛ ۴. فصل فی الأجل و الرزق؛ ۵. فصل فی الالطاف؛ ۶. فصل فی الألم؛ ۷. فصل فی مسائل متفرقة.
چاپ: این رساله در مقدمه کتاب البحر الزخار مؤلف، بارها به چاپ رسیده است.
[اعلام المؤلفین الزیدیة، عبدالسلام بن عباس: ۲۰۶–۲۱۳؛ البحر الزخار، صنعاء، ۱۴۰۹ هـ مقدمه: ۵۹–۷۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۸/۳
آغاز: کتاب العدل، مسئلة، اکثریة، إنما یقبح الفعل لو قوعه علی وجه من کونه ظلماً أو کذباً أو مفسدة، اذ متی علمناه کذلک علمنا قبحه و إن جهلنا ما جهلنا؛ **انجام:** علی أصل فاسد و حس ذم من اخل بالواجب معلوم من غیر بطر إلی فعل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱۱ر–۱۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۳ – ۸۳]

● **عدل (منظومه)** / شعر / فارسی
'adl (mnz.)

قادر جنگ بهادر
qāder jang bahādor

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۱۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ [مختصر ف: - ۵۵۰]

● **عدل** / داستان، حکومت و سیاست / فارسی
'adl
محمد حسن بن مسعود، ق۱۳ قمری
mohammad hasan ebn-e mas'ūd (- 19c)
اهدا به: ناصرالدین شاه (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)
تاریخ تألیف: ۱۲۶۸ق
مؤلف رساله با ذکر حکایت و داستان‌های متعدد از اهمیت عدل و دادگری سخن گفته است و معتقد است که بهترین زینت برای پادشاهان عدالت و دادگستری است.
آغاز: بسمله، سپاس بیقیاس و ستایش قدسی اساس خالقی را سزاست که میان خلایق سلاطین را بمزید قدرت و شوکت اختصاص داد.
انجام: تا پای پادشاه بود بر بساط عدل ×× بر فوق او نهاده بود تاج سروری
[فهرستواره منزوی ۵۲۶/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۷
آغاز: بسمله، سپاس بیقیاس و ستایش قدسی اساس خالقی را سزاست که میان خلایق سلاطین را بمزید قدرت و شوکت اختصاص داد؛ **انجام:** تا پای پادشاه بود بر بساط عدل ×× بر فوق او نهاده بود تاج سروری؛ پایان نسخه: ... بید احقر عباد دولت بهیه و کمترین خانه زاد محمد حسن ابن مسعود تحریر شد ۱۲۶۸
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۸ق، جا: تهران؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: پارچه آبی، ۵گ، ۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۹]

● **عدل المبین** / کلام و اعتقادات / اردو
'adl-ol mobīn
از آیات ۱ و ۲ سوره مبارکه حج شروع کرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۶۵/۴۲
آغاز: بسمله، یا ایها الناس اتقوا ... ای لوگودر واینی رب سی؛
انجام: لولاک او را سکی آل پاک کا آمین ثم آمین ... اجمعین.
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۶۷ص (۷۸۸–۸۵۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۴۹]

● **عدل و آئین پادشاهی** / حکومت و سیاست / فارسی
'adl va āyīn-e pādešāhī
از کسی که «خلافت نامه» و «شروق الانوار» ... را نیز نوشته است. نگارنده در «شروق» خود از «اخلاق ناصری» یاد می‌کند، پس سخن دولتشاه در اینکه کتاب از خواجه طوسی و احتمال فهرست‌نگار رضویه به این که از ابن سینا است درست نیست
آغاز: بسمله. به قوت خدای تعالی و حسن توفیق او این رساله ساخته شد، در بیان عدل و آئین پادشاهی، اومید چنانکه هر حاکم که بدین سخن کار کند از برگزیدگان خدای تعالی باشد
انجام: و این رساله خواننده و شنونده را سودمند و مبارک گرداناد، بحق النبی ... آله اجمعین.
چاپ: مجله معارف اسلامی، شماره ۳، به اهتمام محمد تقی دانش پژوه، صص ۶۱–۸۹
[فهرستواره منزوی ۵۲۶/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۱۳/۲
آغاز و انجام: برابر
کا: یوسف بن ابی یزید کازرونی، تا: قرن ۸؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۷ - ۱۴۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۰۲]

● **عدل و انصاف** / حکومت و سیاست / فارسی
'adl va ensāf
ملکم، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۶ قمری
malkam (1834 - 1908)
[فهرستواره منزوی ۵۲۶/۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۵/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [ف: ۶ - ۱۹]

● **عدل و بطلان جبر** / کلام و اعتقادات / فارسی
'adl va botlān-e jabr
مباحثی است در کیفیت عدالت خداوند و مقدمات مربوط به عدل و وجوب لطف، و حسن و قبح، و بطلان جبر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۳/۴
آغاز: قال تع ان الله یأمرکم بالعدل و الاحسان چون نظر دوربین عقل بیفتد بخزانه پر کوهر شرع؛ **انجام:** نعم هذه الوجوه متینة واردة علی مذهب الجبر مستقلاً لا توجیهاً لهذا الخبر.
خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ (۱۴۸پ–۱۵۹پ)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۳سم [ف: ۴۱ - ۱۹]

● **العدل و التوحید (الکبیر)** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'adl va-t tawhīd (al-kabīr)
حسنی، قاسم بن ابراهیم، ۱۶۹ - ۲۴۶ قمری

hasanī, qāsem ebn-e ebrāhīm (786 - 861)
ردهایی است بر مشبهه و مجبره و قدریه و مرجئه و اثبات منزلت بین منزلتی با تکیه بر دلیل‌های عقلی همراه شواهدی از آیات شریفه، و مجموعاً معتقداتی است که باید هر مسلمان بدانها معتقد باشد، ضمن فصولی با عناوین «و علی العبد».
چاپ: قاهره، دار الهلال، محقق: احمد عمارة، در کتاب رسائل العدل والتوحید، جزء اول، ص۹۵–۱۵۸، ۱۳۹۰ق.
[مؤلفات الزیدیة ۲۵۸/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱/۵
آغاز: الحمد لله علی ما اسبغ علینا من نعمه و من علینا من احسانه و کرمه و بین لنا من الهدی
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در یمن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲ رجب ۱۰۶۴ق؛ ۴۰ص (۱۶۴–۲۰۴) [عکسی ف: ۱ – ۸۶]

● **العدل و العدالة** / کلام و اعتقادات، فقه / عربی
al-ʻadl wa-l ʻidāla

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۵/۷
آغاز: فایدة اعلم ان العدل و العدالة فی اللغة بمعنی الاستواء و الاستقامة و قد تطلق علی غیر هما؛ **انجام:** و لکن یرد علیه مخالفة الاجماع کما مرمن ان الشخص المذکور فاسق بالاجماع فلا فایدة للذهاب الی هذا القول فتدبر ...
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۵ص (۲۰۱–۲۰۵) [سنا: ف: ۲ – ۱۸۱]

← عدلیة ≻ العدالة
← عدلیه ≻ جبر و اختیار

● **عدلیه = تحقیق عدالت = ماهیة العدالة = تعریف عدالت** / اخلاق / فارسی
ʻadlīye = tahqīq-e ʻedālat = māhīyat-ol ʻedālat = taʻrīf-e ʻedālat

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e asʻad (1427 - 1503)
اهدا به: سلطان محمود پادشاه گجرات (۸۶۳ – ۹۱۷ق) و سلطان ابوالمظفر یعقوب بهادرخان بایندری
دوانی چند رساله در عدالت دارد: ۱. در یک مقدمه و دو مقاله و یک خاتمه که به نام سلطان ابوالمظفر یعقوب بهادرخان بایندری ساخته است؛ ۲. در یک مقدمه و شش مقاله و یک خاتمه که سرآغازی همانند اولی دارد و به نام همان سلطان ساخته شده است؛ ۳. در یک مقدمه و دو مقصد و یک خاتمه که برای سلطان محمود پادشاه گجرات (۸۶۳ – ۹۱۷ق) ساخته و همراه با شاگرد خود خواجه امیر شمس الدین محمد فرزند سید جعفر برای او فرستاده است و عنوان «رساله در تحقیق عدالت دارد»؛ ۴. در چند فصل است.
آغاز: ۱ و ۲: سپاس بی قیاس مالک الملکی را که پادشاه نفس ناطقه را در سواد خطه ی سویدا قلب صنوبری بر عرش روح حیوانی استوار داد و جنود قوای طبیعی و نفسانی و حیوانی ...
۳: بهترین بدرقه که قوافل معانی را از دیار فارس جمعیت اساس قلب انسانی به سواد خطه هندوستان خط رساند شکر پادشاهی عادل منعم سزد
۴: این رساله مشتملست بر مقدمه و مقصدی و خاتمه. مقدمه: پوشیده نماند که نفس ناطقه انسانی از سنخ ملکوت و عالم مجردات و تعلق او ببدن بنا بر توقف کمالات اوست برو.
انجام: انجام رساله ۱: دهقان سال خورده چه خوش گفت با پسر – کای نور چشم من بجز از کشته ندروی. اللهم هدانا الصراط المستقیم وقنا عذاب الجحیم بفضلك العظیم و کرمك العمیم
۳: ذات عالی آنحضرت را از مکاره زمان ... و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین
۴: ایشان فرمودند که آنان که در احکام خود و اهل خود و آنچه ایشان را ولایت و استیلاء آن باشد عدالت بجا آورند و از افراط و تفریط متحاشی باشند توفیق عمل روزی باد.
چاپ: نمونه اول، در مجموعه رسائل خطی فارسی، دفتر اول، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، بهار ۱۳۶۸ش، با تحقیق مایل هروی چاپ شده؛ نمونه ۲ در نشریه توحید جزء هشتم خرداد ۱۳۴۲؛ نمونه ۳: در پایان سالنامه پارس سال ۱۳۲۴ و در نشریه نوحید شماره اول، سال دوم، آبان ۱۳۴۲
[فهرستواره منزوی ۲۸۴/۶ «اخلاق» (۱نسخه) و ۵۲۴/۶؛ دنا ج۷، ص۴۵۰–۴۵۰؛ کتابشناسی آثار جلال الدین دوانی ص ۹۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۱/۵
آغاز و انجام: برابر۱
خط: تعلیق، کا: علی بن مسافر، تا: ۹۳۹ق، جا: تبریز؛ ۱۵گ (۳۳پ–۳۷پ) [ف: ۳ – ۶۶۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲۸/۱۰
خط: شکسته نستعلیق، کا: صفی الدین محمد بن غیاث بن ابراهیم زواری، تا: ۹۴۶ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۴ص (۳۰۸–۳۲۱)، ۱۶سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۸ – ۵۴۴]
۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱۱ حکمت
در چند فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ مذهب، قطع: بغلی [ف: ۲ – ۵۶]
۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱۲ حکمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۷ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، قطع: بغلی [ف: ۲ – ۵۷]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** و توفیق ازدیاد کمال و تبشیر تضاعف جاه و

جلال کرامت کناد به حق الحق ... علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین.

در یک مقدمه و یک مقصد و یک خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مذهب؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ جلد: تیماج، ۱۷ص (۱۷۳-۱۸۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۷۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۳۵

آغاز و انجام: برابر۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی آبی، ۱۳ص (۲۸۵-۲۹۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۹۳]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۹/۹ حکمت

آغاز و انجام: ۱و ۲

در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۰]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۹/۱۰ حکمت

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** کرامت فرماید بحق الحق ... و صفاته الله ... اجمعین

یک مقدمه و یک مقصد و یک خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵

آغاز و انجام: برابر۱و ۲

در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مذهب؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۱۹۰-۲۰۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۷۵

مشتمل بر مقدمه، دو مقصد و خاتمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری مذهب، ۴ص (۲۱۲-۲۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۰/۱۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و جعلنا من الهادین المهتدین غیر ضالین و لا مضلین و الصلوة و السلام علی سید العالمین و سید العالمین محمد مصطفی المجتبی انسی الامین و علی آله و صحبه اجمعین و سلم تسلیماً کثیراً

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج عنابی مذهب، ۴ص (۹۸-۱۰۱)، اندازه: ۱۱/۳×۲۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۷۵]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۱۰/۱۶

آغاز: برابر ۱ و ۲؛ **انجام:** ناتمام: و لهذا حکمای متأخر چون بر دقایق احکام شریعت سید الانام ...

در یک مقدمه و دو مقاله و یک خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: نصیری، تا: ۱۰۴۶ق، جا: شیراز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۶پ-۶۹ر)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۲۲۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۲۲

آغاز: برابر۱ و ۲؛ **انجام:** تسلیما دایما ابدا کثیرا (تمت الرسالة ... العدالة من مصنفات ... علی ید ... محمد بن حسین ... سنة ثمان و خمسین بعد الف ...)

در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۰ص (۲۵۱-۲۶۱)، ۲۴ سطر [ف: ۹ - ۲۳۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۰/۱۹

آغاز و انجام: برابر۳

کا: ملا جمشید، تا: ۱۰۶۰ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۵ص (۱۰۱-۱۰۵)، اندازه: ۱۱/۳×۲۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۷۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۰/۴۲

آغاز و انجام: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۵گ (۴۰۷-۴۱۲) [ف: ۱۵- ۳۴۰]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۷۰/۶

آغاز و انجام: برابر۱

در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد حسن، تویسرکانی، تا: ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۷گ (۶۱- ۶۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۲سم [ف: ۲۸ - ۱۰۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۹/۱۸

آغاز: برابر۱ و ۲؛ **انجام:** چه خوش گفت با پسرکی نور ... دائما ابدا کثیرا

در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۱۱ص (۲۸۹-۲۹۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۲]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۹/۱۹

آغاز و انجام: برابر۳

در یک مقدمه و یک مقصد و خاتمه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۸ص (۳۶۷-۳۷۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۶۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر۴

گزیده مانندی است از رساله عدالت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۲۱۱-۲۱۳)، ۲۷ سطر (۹/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۶۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۷۳-۷۵) [ف: ۱۳ - ۳۱۱]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۴/۳-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 143 (بلوشه ش ۱۵۳)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۵]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۲۳/۵

آغاز و انجام: برابر۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰گ (۴۲ر-۵۱)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۱۲۰]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۲۵

آغاز و انجام: برابر۱
یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ، ۱۵ سطر [ف: ۶ - ۴۴۵]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۷۹
انجام: برابر۱
یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۱گ، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶ - ۴۴۶]

۲۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۲۸/۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** دل دشمن را از کدورات و بد اندیشی شست و شوی فرمود معمار عدالتش جهان خراب را از نو طرحی انداخته و مهندسی ابالیس مملکت ویرانرا از فیض فضل خود ابادان ساخته و هو السلطان ابن السلطان ابن السلطان عضد الدولة و الخلافة و الدنیای و الدین ابوالمظفر یعقوب خان
در یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه. فقط مقدمه را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز، ۲گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۰]

۲۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۹۱۷/۲
آغاز و انجام: برابر۴
در فهرست با عنوان «نفس» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴گ (۴پ-۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۳۴]

● **عدلیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻadlīye

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۱۴/۲
آغاز: بسمله. شهدالله انه لا اله الا هو و الملائکة ... بدان ایدک الله تعالی که باید شاهد غیر مشهود له باشد و شهادت هیچکس در حق خودش مقبول نیست؛ **انجام:** و همان علم امانت را بمن برگردانی بحق محمد و بخدای محمد و بسورة محمد و آل محمد
بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۲۸۹ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۵گ (۱۷ر-۱۱۲پ)، اندازه: ۱۱/۲×۱۷سم [ف: ۹ - ۳۷۵]

← عدم اعتبار رؤیة الهلال قبل الزوال ≺ رؤیة الهلال
← عدم انسداد باب العلم ≺ تسدید الفقهاء

● **عدم انفعال ماء القلیل** / فقه / عربی

ʻadam-u infiʻāl-i mā'-il qalīl

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

در این رساله بحث می‌شود از اینکه آیا هر آب قلیل به ملاقات هر نجاست منفعل و نجس می‌شود یا نه؟ مؤلف پس از بیان استدلال کسانی که قائل به انفعال بوده و دلیل قائلین به عدم انفعال و وارد نمودن اشکال به هر دو گروه ظاهراً خود در این مسئله قائل به تفصیل شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۴
آغاز: الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اما بعد اکثر الاصحاب علی الانفعال کل ماء قلیل؛
انجام: و اما الاحتیاط فطریقه واضح، هذا ما حررته فی المقام من غیر تعمق ... الی صراط المستقیم.
کا: احمد بن ابراهیم، تا: ۱۱۷۵ و ۱۱۷۶ق؛ نام مؤلف در متن رساله نیامده و در برگ ۵ نسخه ظاهراً توسط کاتب نوشته شده تمام مسائل این مجموعه از تألیفات وحید بهبهانی است؛ ۳گ (۱۸-۲۱)، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۵۳]

● **عدم تبعیض العبادة بالوجوب و الاستحباب و فی العبادة الکاملة** / اصول فقه / فارسی

ʻadam-u tabʻīḍ-il ʻibāda bi-l-wujūb wa-l istiḥbāb wa fi-l ʻibādat-il kāmila

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

دو بند است، با نشان منه «دام ظله العالی الی یوم الدین»، سپس یک بند در بداء از همو به خط شاگردش.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۲/۳
قواعد و تحقیقات فی ...؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۸ص (۹۹-۱۰۶)، ابعاد متن: ۵×۱۲، اندازه: ۱۰×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۹۹]

● **عدم تعدی النجاسة بالسرایة** / فقه / عربی

ʻadam-u taʻaddi-n nijāsa bi-s-sirāya

طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی، ۱۱۶۱ - ۱۲۳۱ قمری

tabātabā'ī karbalā'ī, ʻalī ebn-e mohammad ʻalī (1748 - 1816)

موضوع رساله این است که اگر مثلاً دست انسان تا آرنج نجس باشد و برای خوردن غذا آن را تا ساعد بشوید آیا آن مقدار از دست پاک می‌شود و همچنین مقداری از لباس نجس شسته شود آن مقدار پاک می‌شود؟ یا به واسطه اتصال به بالای دست و به بقیه لباس نجس، پاک نمی‌شود؟ فرموده است پاک می‌شود چون سرایت، موجب تنجیس است نه اتصال.
آغاز: بسمله. حمد له مسألة اعلم ان المعروف من مذهب الأصحاب عدم تعدی النجاسة بالسرایة فاذا اصاب نجاسة فغسل

نصفه کان المغسول طاهرا؛
انجام: وأسأل الله تعالی أن یسهل لی الاسباب و یوفقنی للرجوع الی المسألة فی ثانی الحال.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۶۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن محمد صادق، تا: ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: وسط؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۷] و [ف: ۲۱ - ۹۵۸]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱۳۳/۴
آغاز و انجام: برابر؛ تمت الرسالة الشریفة من افادات استادنا وسندانا الاجل میر سید علی دام ظله.
خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا: ۱۲۰۵؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۷۶]

● عدم جواز تزویج المؤمنة بالمخالف / فقه / عربی

'adam-u jawāz-i tazwīj-il mu'mina bi-l-muxālif

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

آیا زن مؤمنه شیعه می‌تواند با مخالف از مسلمین تزویج کند. رساله حاضر این مسأله را منع می‌کند و در طی سیزده «فصل» استدلال نموده و به بعضی از فقهاء پاسخ می‌گوید.
چاپ: در مجموعه ثانیه از رسائل فقهیه مؤلف چاپ شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۳
آغاز: الحمدلله الذی حرم المؤمنات علی المسلمین کما حرم الکافرات علی المؤمنین تنویهاً بشأن الایمان و تعظیماً لاهل الدین؛
انجام: و لو کان فیه اختلاف لتعرض له هؤلاء الائمة العارفون بأحوال الرجال و الله أعلم بحقیقة الحال
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۱۹پ-۳۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳ - ۳۱۶]

● عدم جواز تقلید الظلمة / فقه / عربی

'adam-u jawāz-i taqlīd-iẓ ẓalama

با عنوان: «عدم جواز تقلید الظلمة و الفسقة المسمین عند العوام بالترکی پاشا لیعدم انفعال ماء القلیل». رساله در این است که به این دسته مردم نباید در لباس و جز آن پیروی کرد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۲۰/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل العلماء؛ **انجام:** فی ارضی بین عبادی کذا فی سیر السالک
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الاول۱۱۹۳ق؛ کاغذ: پسته‌ای استانبولی، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۴۰۸]

● عدم جواز تقلید المیت = تعلیقة علی کتاب مفاتیح الشرایع = عدم حجیة قول المجتهد المیت / فقه / عربی

'adam-u jawāz-i taqlīd-il mayyit = ta'līqat-un 'alā k.-i mafātīḥ-iš šarāyi' = 'adam-u ḥujjīyat-i qawl-i mujtahid-il mayyit

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: مفاتیح الشرایع؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

بحث استدلالی است در جایز نبودن تقلید از مجتهد میت و بیان حکم کسی که از مجتهد زنده تقلید نموده است. مؤلف این رساله را به صورت حاشیه‌ای بر کتاب «مفاتیح الشرائع» ملا محسن فیض نوشته است. شروع مباحث کتاب با عنوان «قال اقول» و بقیه مطالب با عنوان «فان قلت، قلت» نوشته شده است. این رساله که بخشی از حاشیه و تعلیقات وی بر مفاتیح الشرایع فیض کاشانی است به دلیل استقلال مطلب، انفراد در کتابت شده است.
صاحب الذریعة در معرفی حاشیه وحید بر مفاتیح آورد که این حاشیه مشتمل بر چهار مقاله است و احتمال می‌دهد که مقاله چهارم آن همان رساله تقلید المیت وحید باشد که به صورت مستقل در آمده باشد.
آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً یرضی ربنا منا و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین ... ان معنی عدم القول للمجتهد المیت ان قوله لیس بحجة و قد ثبت فی علم اصول الدین انه لاحجة الا قول الله تعالی و الحجة المعصومین علیهم السلام
انجام: کما ان عمل المجتهد بقول غیره لم یکن تقلید امن باب الاجتهاد کاخذه بقول الموثقین و الجارحین وقول الرواة و قول اللغویین و قول الفقیه فی بعض الامکنه وغیر ذلک و بین الاجتهاد و التقلید و الاحتیاط فرق واضح

[الذریعة ۳۹۱/۴ رقم ۱۷۳۲؛ روضات ۹۷/۲؛ اعیان الشیعة ۱۸۲/۹؛ ریحانة الادب ۵۱/۱؛ معجم المؤلفین ۹۰/۹؛ مکتبة امیر المومنین ۲۶۳/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۱۴
آغاز و انجام: برابر
کا: احمد بن ابراهیم، تا: ۱۱۷۵ و ۱۱۷۶ق، جا: کربلا؛ ۵گ (۱۱۵پ-۱۲۰)، ۲۲ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۵۹]

۲. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۳/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محب علی بن مراد علی لاهیجانی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۴۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ محشی؛ ۴گ (۸۵ر–۸۸ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ – ۶۲۹]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۵/۶
آغاز: ... حصل به ظنی فهو حجة الله فی حقی ... فان قلت: من جملة الادلة التی استدلوا بها علی حجیة قول المجتهد هو القضاء الضرورة فلعله یشتمل ما نحن فیه، قلت: کیف یمکن دعوی قضاء الضرورة له؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۹۴ر–۹۵پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳۷ – ۶۵۷]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰۷/۲۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۸۱]
۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۷۹/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۴۹]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۴/۷
فقط چند سطر اول این رساله است؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن مرتضی حسینی زنجانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: ساغری مشکی، ۱گ (۸۸ر)، ۳۳ سطر [ف: ۳۶ – ۲۵۰]
۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۳۵/۲ – ج
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۷۴پ–۷۹ر) [ف: – ۳۴۸]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۷۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحاصل ان الحجة انما هی حکم الشارع لاحکم المجتهد و حکم المجتهد لو کان حجة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت؛ جلد: مذهب، ۲گ (۱۶۰–۱۶۱)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۱۹/۷سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۳۰]
۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۰/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۹۹–۱۰۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۶ – ۳۴۱]
۱۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: – ۲۶۳]
۱۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۹
خط:تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۴گ،اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۶۶]
۱۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۸۵/۳
خط: نستعلیق، کا: عبدالغنی بن عبدالصمد بن عبدالغنی، تا: رجب ۱۲۰۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۵۶پ–۶۱پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: – ۲۹۱]
۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۷/۱-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میر اسماعیل بن حاجی میر ابوالهادی قاینی بیرجندی، تا: ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۳۹]
۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۷۰/۷
آغاز و انجام: برابر
کا: امر علی استرآبادی، تا: ۱۲۱۰ق، جا: کربلا؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن مذهب، ۶گ (۹۶–۱۰۱)، ۲۲ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۲۷۱]
مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸/۷
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۵۳۸]
۱۶. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۳۸/۱۳
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عباسعلی مهاجرانی کزازی کرمانشاهی، تا: ۱۲۱۳ق؛ ۹گ (۲۴۲پ–۲۵۰ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۱۰۱]
۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۲۹/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳–۱۲۱۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۰۰پ–۲۰۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۰۰]
۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۲۷/۷
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد جواد بن محمد یوسف تویسرکانی افشار، تا: ۱۲۱۶ق، به دستور محمدعلی شیرازی؛ اهدایی: رهبر، مهر ۱۳۸۶؛ ۸گ (۸۶–۹۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱–۲۷۵]
مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۷/۶
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ – ۳۵۹]
۱۹. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۱۳/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالجبار بن محمد بن عبدالجبار خطی بحرانی، تا: چهارشنبه ۴ ذیحجه ۱۲۱۶ق؛ ۷گ (۲۶۷ر–۲۷۳ر)، ۲۱سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۹۳]
۲۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۹۸/۸
آغاز و انجام: برابر
تقلید میت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد هادی کزازی، تا: ۱۲۱۸ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۴گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۷۴]
۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۰۶/۸
خط: نسخ تحریری، کا: جواد بن طعمه بن احمد حلی، تا:

۱۲۱۸ق، جا: حله؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج، ۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۲۷۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد برغانی، تا: ۱۲۱۹ق، جا: کربلا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج عنابی، ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۳۱]

۲۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۵۲۴/۱

آغاز: بسمله قوله و ان لاقول للمیتین و ان لم یأتو بشیء مبین و اقول ... معنی عدم القول للمجتهد المیت ان قوله لیست بحجة و قدثبت فی علم اصول الدین انه لاحجة الاقول الله و حججه المعصومین علیهم السلام و لذا اشترطنا العصمه فی الحجج؛ **انجام:** و مما ذکر ظهر فساد ما ارتکبه بعض الفقهاء من تأویل خصوص الاجماع الذی ظهر فیه مخالف بان المراد ما ذکره المصنف و الشهرة او غیرهما و ان ذلک صدر من غفلة بلاشک و شبهه و قلدها غیر مغفلة کذلک نقل من رسالة دیباجة المفاتیح

خط: تحریری، کا: محمد حسن بن محمد حسین حسنی حسینی، تا: ۱۲۲۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف مخ: ۳ – ۹۷۷]

۲۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۹۰/۱۱

خط: نسخ، کا: احمد معلم، تا: ۱۲۲۸ق، جا: کربلا؛ ۵گ (۲۰۵پ–۲۱۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۷۰]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۷۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن آقا بابای جیلانی، تا: ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان مدرسه جدید سلطانی؛ جلد: میشن خرمایی، ۵گ (۱۵۰–۱۵۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۹۶]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۴۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ ۲۲ سطر [ف: ۵ – ۴۳۱]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۰۸/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد هادی حسینی اصفهانی، تا: ۱۲۳۴–۱۲۳۹ق؛ ۵گ (۱۰۱–۱۰۵)، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۱۳]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۹/۱۱

خط: نسخ، کا: محمد صالح خوانساری و حاج قاسم بن علی اکبر، تا: جمعه ۲۷ رجب ۱۲۳۴ق؛ ۴گ (۱۲۳ر–۱۲۶ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۶ – ۱۷]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۲۷/۱۸

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: اواسط محرم ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۳۱ر–۱۳۳پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ – ۱۹۷]

۳۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷/۱۲

خط: نسخ، کا: محمد امیر خراسانی، تا: ۱۲۳۷ق، جا: نجف اشرف؛ ۵گ (۱۸۰پ–۱۸۴ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۶۷]

۳۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۳۷/۸

بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۴گ (۷۱–۷۴)، ۲۴ سطر (۹×۱۵) و ۲۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۱۳۶]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۸/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۱۹۱ر–۱۹۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۶۴]

۳۳. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۸۱/۱۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۹ ذیحجه ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰ص (۳۱۵–۳۰۶)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: – ۶۵]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۱۹-۱۰/۱۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** والجارحین وقول الرواة وقول اللغویین وقول الفقیه تمت

خط: نسخ، کا: محمود بن محمدعلی، تا: ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۸۳]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۲۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۶ص (۳۰۴–۳۰۹) [ف: ۱۱ – ۳۴۴]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳/۱۴-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن مشهدی رحیم آجرلو کهکی (من بلوک بلده ساوج)، تا: ۱۲۷۲ق، جا: ساوج؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۲۵پ–۱۳۰پ)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ – ۷۷۱]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۵۴/۸

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد تقی گلپایگانی، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر [ف: ۵ – ۲۶۸]

۳۸. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۹/۱

خط: نسخ، کا: علی مقصودی، تا: ۱۲۹۵ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۶۰۳]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۰۵/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابی القاسم بن محمد بن عبدالله بن محمد رفیع ابن اسماعیل بن مهدی بن میر شاهمیر ملقب به شهاب الدین حسینی، تا: ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۴۳پ–۴۶پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۲۸۴]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا حسینی طباطبایی حائری، تا: ۱۳۰۵ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: میشن زرشکی، ۸گ، ۲۱

سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۳۱]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ ۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۵۵]

۴۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا: کربلا؛ ۵گ (۴۳پ-۴۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۷۹]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۷/۸ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد، ۱۲ص (۷۰-۸۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۳ - ۶۱]

۴۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۳۳/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلو لم یوجد الاجتهاد و لا التقلید ینبغی الاحتیاط ...

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۹گ (۲۹۳-۳۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۲۸۴]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۴۵/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۵۹پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۲۰۳]

۴۶. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵

کا: برات علی بن محمد حسن، بی‌تا [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۳۵]

۴۷. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۳۲]

۴۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۰۷/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۲۳۲پ-۲۳۹ر) [ف: ۵ - ۳۵]

● عدم جواز الجعل بین الشیء و نفسه / فلسفه / عربی

'adam-u jawāz-il ja'l bayn-aš šay' wa nafs-i-h

ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۸ ؟ قمری

mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)

آغاز: هو الله الغنی الحمید و به نستمد. اعلم انه یجوز تخلل الجعل بین الشیء و نفسه و لا یجوز ان یجعل الجاعل الانسان انساناً

انجام: هو المنتزع منه کما یظهر بالتأمل الصادق

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۵/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم بن افضل حسینی، تا: ۱۰۷۳ق؛ جلد: تیماج سرخ ، ۳گ (۱۲۳ر-۱۲۵ر)، ۱۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: - ۳۷۵]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۳/۲ر

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [رشت و همدان: ف: - ۱۱۹۰]

● عدم جواز حیله‌های شرعی در ربا / فقه

'adam-e javāz-e hīle-hā-ye šar'ī dar rebā

موسوی خوانساری، محمد بن محمد صادق، ق۱۳ قمری

mūsavī xānsārī, mohammad ebn-e mohammad sādeq (-19c)

قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۶

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱گ (۱۷۵)، ۶۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [صد و شصت نسخه: - ۵۹]

● عدم جواز ذکر احد المتضایفین فی تعریف الاخر / منطق / عربی

'adam-u jawāz-i ḏikr-i aḥad-il mutaḍāyifayn fī ta'rīf-il āxar

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۳۱/۵

خط: نستعلیق، کا: حسین بن مشهدی نجفقلی شروانی مغانی، تا: ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۲]

● عدم جواز الرد فی الوقف / فقه / عربی

'adam-u jawāz-ir radd fi-l waqf

خوانساری، علی اکبر بن ابراهیم، - ۱۲۷۱ قمری

xānsārī, 'alī akbar ebn-e ebrāhīm (- 1855)

رساله استدلالی بسیار مفصل است بر اینکه اگر شخصی چیزی را وقف کرد نمی‌تواند آن را به ملکیت خود برگرداند مگر آن‌که بعضی از شرایط وقفیت متحقق نشود.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۶۸/۵-۱۸/۸۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فنقول قال شیخنا المفید الوقف فی الاصل صدقات لایجوز الرجوع فیها؛ **انجام:** نعم لو تمسک أحد بهذه الصحیحة فی اثبات عدم اشتراط الوقف بالقبول له وجه.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جلد: مقوا، ۲۵گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۸۲]

● عدم جواز سفر در جمعه / فقه و اصول / عربی

'adam-e javāz-e safar dar jom'e

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۹۳/۲

آغاز: قال صاحب المدارک عند شرح قول المحقق: و اذا زلت

الشمس لم یجز السفر لتعین الجمعة، اجمع علماونا و اکثر العامة علی انه لایجوز لمن وجبت علیه الجمعة السفر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۱۰۷ق،اندازه:۱۷×۱۲سم[نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۸]

● عدم جواز شرب قلیان در ماه رمضان / فقه / فارسی
'adam-e javāz-e šorb-e qelyān dar māh-e ramazān
تهرانی، محمد صادق بن محمد حسن، ق۱۳ قمری
tehrānī, mohammad sādeq ebn-e mohammad hasan (-19c)
وابسته به: کشف الأوهام فی حلیة شرب الغلیان فی شهر الصیام؛ نوری، محمد تقی بن علی محمد (۱۲۰۱-۱۲۶۳)
پاسخی است به نظم و نثر از فتوای میرزا محمد تقی نوری در جواز کشیدن قلیان در روزهای ماه مبارک رمضان در کتابش «کشف الاذهان فی حلیة شرب القلیان فی شهر الصیام» برای نام مؤلف حرف «ق» و برای نام فاضل نوری حرف «ل» رمز قرار داده شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۷۰-۱۸/۹۰
آغاز: الحمد لولیه العلی و الصلاة والسلام علی نبیه و الوصی و العاقبة للمتقی و بعد فیقول عبده الفانی محمد صادق ابن محمد حسن الطهرانی ان هذه اشجار حسنة و قواعد شریفه؛ **انجام:** ختم شد رساله در حال سوختگی دماغ بغایت و پریشانی حال بنهایت و بجمع نبودن کتب و اسباب ختم الله امورنا بالخیر و السعادة و جعلنا تحت لواء من کان له ختم الرسالة.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ قبل از کتاب دو قصیده است با تخلص «اختر» در مرثیه حضرت سید الشهداء و دیگری در مدح آقا سید محمد باقر (شاید حجة الاسلام شفتی)؛ مهر: مؤلف «عبده الراجی محمد صادق» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۸۲]

● عدم جواز الصلاة فی أجزاء ما لا یؤکل لحمه / فقه / عربی
'adam-u jawāz-iṣ ṣalāt fī ajzā'-i mā lā-yu'kal laḥm-u-hū
امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷؟ قمری
emām jom'e xū'ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (-1948)
تاریخ تألیف: شوال ۱۳۳۱ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
رساله‌ای است در اثبات عدم جواز نماز در لباسی که از اجزاء حیوان حرام گوشت تهیه شده باشد به صورت استدلالی و با استفاده از آیات و روایات و آرای علماء به خصوص استادش مرحوم آخوند خراسانی و شیخ مرتضی انصاری.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۳
آغاز: مسئلة، بعد البناء علی عدم جواز الصلاة فی اجزاء مالا یؤکل مطلقاً او فی خصوص السباع؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ایراده فافهم و اغتنم و الله الهادی ... و للکلام فی هذا المقام محل آخر حیث ان هذا المختصر لا یناسب الکلام فیه
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۳۳۱ق، جا: نجف اشرف؛مصحح؛ دستخط «محمد ابراهیم سالیانی» در تعریف و تمجید از کتاب و مؤلف آن، با قلمخوردگی‌های بسیار؛ ۲۴گ (۱-۲۴)، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۰۶]

● عدم جواز الکفن مما لا یجوز الصلاة فیه / فقه / عربی
'adam-u jawāz-il kafan mimmā lā-yajūz aṣ-ṣalāt fī-h
خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۶/۲۵
عدم جواز الکفن مما لا یجوز الصلاة فیه و الجلود فی قول العلامة فی التذکرة؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر میرزا محمد، تا: ۱۲۷۴ق،جا:اصفهان مدرسه جده؛ ۱گ (۲۷۴ ر و پ) [ف: ۵-۳۰۶]

● عدم جواز مصالحة حق الرجوع فی العدة / فقه / عربی
'adam-u jawāz-i muṣāliḥat-i ḥaqq-ir rujū' fi-l 'idda
خوانساری، علی اکبر بن ابراهیم، - ۱۲۷۱ قمری
xānsārī, 'alī akbar ebn-e ebrāhīm (- 1855)
استدلال مفصلی است با چند مقدمه بر اینکه زن در ایام عده نمی‌تواند حق رجوع را با مرد خود مصالحه کرده این حق را از خود اسقاط کند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۴۲/۵-۱۸/۶۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعدد فهذه وجیزة فی تحقیق أنه لایجوز للمطلق بالطلاق الرجعی مصالحة حق الرجعة فی العدة؛ **انجام:** لان الظاهر من تلک الاخبار ان المصالح عنه فی المقام هو حقوق الزوجة من القسم و النفقة و غیرهما کلاً او بعضاً و المصالح به هو الامساک و المقام معها الا خبرزرارة
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۸۳]

← عدم جواز النظر الی وجه الاجنبیة ‹ النظر الی وجه اجنبیة و عدمه

● عدم حجیة البرائة الاصلیة / اصول فقه / عربی
'adam-u ḥujjīyat-il barā'at-il aṣlīyya

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ – ۱۱۰۴ قمری
horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)
بعضی از معاصرین مؤلف برائت اصلیه را حجت دانسته‌اند. مؤلف استدلال وی را بیان کرده و او را رد می‌نماید.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۸۰
آغاز: الحمدلله ... و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد من الحسن الحر العاملی قد وجدت کلاماً لبعض المعاصرین
نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی – مشهد؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مهدی مشهدی، تا: رجب ۱۰۹۰ق، ۳۴ص [عکسی ف: ۲ – ۱۷۰]

← عدم حجیة الظن ≻ نفی حجیة مطلق الظن

● **عدم حجیت ظن** / اصول فقه / عربی
ʻadam-e hojjīyat-e zan
محمد اسماعیل (نوه بهبهانی)
mohammad esmāʻīl (nave-ye behbahānī)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۷۹
بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۷]

● **عدم حجیة الظن** / اصول فقه / عربی
ʻadam-u ḥujjīyat-iẓ ẓan

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۸/۸
آغاز: و بعد فهذه براهین عقلیة صحیحة المادة
بی‌کا، بی‌تا؛ در این نسخه نام «القسورة» دیده می‌شود؛ ۵گ [چند نسخه-ف: – ۳۸۶]

● **عدم حجیت ظن مطلق** / اصول فقه / عربی
ʻadam-e hojjīyat-e zann-e motlaq
نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ – ۱۲۴۵ ؟ قمری
narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)
تاریخ تألیف: جمعه ۲۸ ذیحجه ۱۲۰۳ق

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۹/۱
آغاز: مسالة – به عرض می‌رساند که چه می‌فرماید در خصوص مسائل اجتهادیه غیر منصوصه؛ جواب: جواب شافی کافی در این خصوص کتابی برأسه می‌خواهد. در شرح تجرید الاصول و کتاب مناهج الاحکام و کتاب اساس الاحکام بیان کرده‌ام
خط: نسخ، کا: محمد علی بن غلامعلی، تا: پایان محرم ۱۲۳۳ق؛ ۳۳گ (۱ر-۳۳پ)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: – ۲۲۵]

← عدم حجیة الظن المطلق ≻ حجیة الظن الخاص

● **عدم حجیة العقل فی الفروع** / اصول فقه / عربی
ʻadam-u ḥujjīyat-il ʻaql fi-l furūʻ
؟ همدانی، عبدالصمد بن محمد حسین، – ۱۲۱۶ قمری
hamadānī, ʻabd-os-samad ebn-e mohammad hoseyn (- 1802)
رساله بسیار مختصری است در مسأله مذکور با نقل ادله و پاسخ آنها به‌گونه‌ای مختصر.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۸/۷
آغاز: بعد الحمد لله و الصلاة ... مسالة فی عدم حجیة العقل فی الفروع و اعلم ان حجیة العقل فی الجملة بدیهیة
خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاج حیدر کرمانی گنجوی، تا: با تاریخ ۱۲۰۱ق؛ ۱گ (۱۳۶ر-۱۳۶پ)، اندازه: ۹×۱۶سم [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۱۰۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۷/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۹۶]

← عدم حجیة قول المجتهد المیت ≻ عدم جواز تقلید المیت

● **عدم حجیة النقل فی الاحکام الفرعیة** / اصول فقه / عربی
ʻadam-u ḥujjīyat-in naql fi-l aḥkām-il farʻīya

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۱۴/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ – ۲۶۷]

● **عدم الدلیل دلیل العدم** / پاسخ پرسشها / عربی
ʻadam-ud dalīl dalīl-ul ʻadam
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری
ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)
مسائل کلامی و اصولی و فقهی مختلفی است، بعضی از آنها برگرفته شده از کتاب‌های سید مرتضی و بعضی جواب سؤال‌هائی است مختلف که سید نوشته است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۴/۱۶
آغاز: مسئلة، إن سئله فقال أریکم تقولون فی کثیر من المسائل علی القول إنه لو کان کذا و کذا لم یکن علیه دلیل و إذا لم یکن علیه دلیل؛ **انجام:** فلا بد من إثبات نبوته فإن رام الفصل بغیر ما ذکرناه ل یجده و إنه رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۷۳-۷۴)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ – ۷۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۱۵/۱۳

آغاز: مسألة ان سأل سائل فقال اراکم تقولون فی کثیر من المسائل علی القول انه لو کان کذا و کذا لکان علیه دلیل

تذکر: نام رساله به استناد فهرست مرعشی ۷۷/۳۶ تغییر یافت؛

خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ از روی نسخه‌ای که سال ۶۷۶ نوشته شده بود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۱۳۲ر-۱۶۸پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۹]

● عدم زیادة الوجود علی حقیقة الواجب و الماهیات الممکنة / فلسفه / عربی، فارسی

'adam-u zīyādat-il wujūd 'alā ḥaqīqat-il wājib wa-l māhīyāt-il mumkina

صدرالدین قونیوی، محمد بن اسحاق، ۶۰۷-۶۷۳ قمری

sadr-od-dīn qūnīyavī ‹mohammad ebn-e eshāq (1211 - 1275)

پرسشی است که از خواجه طوسی کرده به عربی با دیباچه فارسی (در چند مسئله و چهار مسئله دیگر).

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۷گ (۱۸۰پ-۱۸۶ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: - ۲۰۳]

● عدم صحة الصلح عن حق الرجوع / فقه / عربی

'adam-u ṣiḥḥat-iṣ ṣulḥ 'an ḥaqq-ir rujū'

کاشانی، حبیب الله بن علی مدد، ۱۲۶۲ - ۱۳۴۰ قمری

kāšānī, habīb-ol-lāh ebn-e 'alī madad (1846 - 1922)

در بررسی مسأله فقهی که آیا مصالحه در حق رجوع صحیح است یا خیر؟ با بیان هشت «مقدمه» در ابتداء کتاب، با بررسی مفصل اقوال علماء در این مسأله.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۱۳/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول ... ان هذه رسالة افردتها لتحقیق عدم صحة الصلح عن حق الرجوع؛ **انجام:** فکانهما امر واحد یملکه فهذا بمنزلة أن یقول لوکلیله اشترلی عبداً واعتقه عنی فتدبر.

خط: نسخ، کا: علی بن محمد مهرآبادی، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۲۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۳۳گ (۸۳پ-۱۱۵ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۳سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۱]

● عدم صحة الصلح المتعلق بحق الرجوع / فقه / عربی

'adam-u ṣiḥḥat-iṣ ṣulḥ-il muta'alliq bi-ḥaqq-ir rujū'

موسوی رجائی، حسین بن محمود، - ۱۳۴۸ قمری

mūsavī rajā'ī, hoseyn ebn-e mahmūd (- 1930)

به امر: آیة الله محمد تقی آقا نجفی اصفهانی (استاد مؤلف)

اصفهان؛ شفتی، مهدی؛ شماره نسخه:۵۹/۱

خط: نسخ زیبا، کا: حبیب الله بن محمد باقر همدانی (معروف به نیر)، تا: ۱۰ شعبان ۱۳۲۳ق؛ ۳۷گ (۱پ-۳۷ر)، ۱۹سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۹۵]

● عدم صدور قبیح از خدای و عدم اراده فعل قبیح از عباد / کلام و اعتقادات / فارسی

'adam-e sodūr-e qabīh az xodāy va 'adam-e erāde-ye fe'l-e qabīh az 'ebād

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۸/۴

خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن خواجه علی انصاری، تا: ۱۱۰۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱گ (۱۵ ر و پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۶]

← عدم صعود جثث الائمة علیهم السلام (رسالة فی) ← اثبات وجود الانبیاء و الاوصیاء فی قبورهم

● عدم ضمان الدین لاستیمان المالک / فقه / عربی

'adam-u ḍimān-id dayn li-istīmān-il mālik

بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲ - ۱۳۲۸ قمری

behbahānī, 'abd-ol-lāh ebn-e esmā'īl (1846 - 1910)

تاریخ تألیف: شعبان ۱۳۰۰ق؛ محل تألیف: تهران

فقها یکی از مسقطات ضمان را استیمان مالک می‌دانند که اگر مالی در دست فرد امینی تلف شود وی ضامن نیست، این بحث در رساله حاضر مستدلاً بحث شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد لایخفی ان من جملة ما عدة الفقهاء رضوان الله تعالی علیهم من مسقطات الضمان استیمان المالک؛ **انجام:** فظاهر الاقدام علی الاستیمان مما یقضی بعدم الضمان إلا فیما نص الشرع علیه بالخصوص بالامکان فلیتأمل جداً، تم اردنا اثباته.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۴۰پ-۱۴۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۱۱]

← عدم کفر المسلم (رسالة فی) ← العجالة فی رد مؤلف الرسالة

● عدم کون ابن البنت ابناً حقیقة / فقه / عربی

ʻadam-u kawn-i ibn-il bint ibn-an ḥaqīqat-an

یزدی، عبدالخالق بن عبدالرحیم، ۱۲۰۶ – ۱۲۶۸ قمری

yazdī, ʻabd-ol-xāleq ebn-e ʻabd-or-rahīm (1792 - 1852)

تاریخ تألیف: سلخ ربیع الثانی ۱۲۴۶ق؛ محل تألیف: طبس گیلکی (قصبه) از توابع خراسان

نام نگارنده در دیباچه آمده و می‌افزاید پس از برگشت از زیارت مشهد طوس از من خواسته شد درباره مسأله اینکه فرزند دختر برای پدر دختر فرزند حقیقی است و یا نه رساله‌ای بنگارم، که این مسأله در موارد بسیار مانند خمس، وقف، وصیت و مانند آنها به کار آید.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸۲/۲–عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین دهر الداهرین. اما بعد، فیقول العبد ... ابن عبدالرحیم عبدالخالق الیزدی عفی ... لما رجعت من طواف ارض طوس ... و وصلت قصبة طبس الگیلکی صانها ... ان اکتب له مسألة ان ابن البنت ابن حقیقی لاب البنت أم لا؟؛ **انجام:** و قد انعم الله علی بتحریر هذه الرسالة مع قلة الکتب و البضاعة ببرکات اهل العصمة (ع) فی نصف اللیلة من سلخ ربیع الثانی سنه (۱۲۴۶ق) فی القصبة الموسومة بالطبس الگیلکیة، صانها الله عن الآفات و البلیه. انتهی بلفظه.

خط: نسخ تحریری، کا: ابن ملا محمد رضا عبدالعلی، تا: ۲۲ رجب ۱۲۴۶ق؛ با نشان مقابله با نسخه اصل، با تقریظ حسین بن سید علی نقی حسینی ارغندی، در رمضان ۱۲۴۶ق؛ ۴۱ص (۱۹۰–۲۳۰) [عکسی ف: ۱ – ۲۶۳]

● عدم لزوم القبض فی الوقت المختص = الوقف /

فقه / عربی

ʻadam-u luzūm-il qabḍ fi-l waqt-il muxtaṣ = al-waqf

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

مسأله این است که اگر واقف خود را متولی وقف قرار دهد قبض لازم نیست. حجة الاسلام شفتی در این مسأله فتوایی داد که یکی از دانشمندان کاشان بر آن خرده گرفت و او این رساله را در پاسخ آن شخص نگاشت.

آغاز: بسمله. و به استمد و استعین للخلاص من شداید یوم الدین الحمدلله الواقف علی سایر عباده و جاعل الصدقات الجاریات مفصلة للفیض بجزیل مثوباته ...

چاپ: ایران، مشهد، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۳۸۸ شمسی، سید محمد علی خادمی، حروفی، ۱، وزیری، ضمن رسائل فی الوقف

[الذریعه ۱۳۶/۲۵ رقم ۷۹۱؛ مکتبة امیر المومنین ۶۴/۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۳۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا وجه لذلک اصلاً و له الحمد و الشکرو المنة دائماً أبداً کثیراً ضلاته علی اکمل بریته و عترته دائماً متوالیاً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۸گ (۷۸پ–۱۳۶ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۰۱]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۱۷۹

آغاز: بسمله. و به استمد و استعین للخلاص من شداید یوم الدین الحمدلله الواقف علی سایر عباده و جاعل الصدقات الجاریات مفصلة للفیض بجزیل مثوباته؛ **انجام:** بهردو صنف می‌توان داد.

به فارسی و عربی. تنها وقوف و صدقات را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۷۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۵۷/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا وجه لذلک اصلا. و له الحمد و الشکر و المنة دائماً ابدا ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۴۴گ (۱۵۹پ–۲۰۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ – ۴۸۶]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۷۳/۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ ۶۰گ،اندازه:۱۷×۲۱سم [ف: ۳ – ۸۷]

۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۰۹ – ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** کالوقف علی مصلحة کبناء مدرسة مثلا فلاوجه لذلک اصلا و له الحمد و الشکر و المنة دائما ابدا کثیرا کثیرا و صلواته ... متوالیا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ شوال ۱۲۳۴ق؛ محشی با نشان «منه»؛ ۵۳گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۵۰۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۹۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا وجه لذلک اصلا و له الحمد و الشکر و المنة دائماً أبداً کثیراً صلاته علی اکمل بریته و عترته دائماً متوالیاً

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ (۱پ–۶۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۱۲]

← عدم المجیء الی السلاطین ← ما رواه الاساطین

● عدم نجاسة البئر بالملاقاة / فقه / عربی

ʻadam-u nijāsat-il bi'r bi-l-mulāqāt

بحرانی، علی بن سلیمان، ق۷ قمری

bahrānī ،ʻalī-ye-bn-e soleymān (- 13c)

در محضر مؤلف این بحث مطرح شده و وی قائل به عدم نجاست شده است. سپس یکی از افراد حاضر در جلسه رساله‌ای نگاشته و در آن ادله‌ای از روایات در رد گفتار شیخ آورده که مؤلف در رساله حاضر عین گفتار وی و جواب خود را آورده است.

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۱۹/۵

آغاز: ادام الله أيام أفادة سيدنا و سندنا ... ذكرتم سيدنا فيما نقلناه فى حضرتكم الشريفة و خدمتكم المنيفة فى حكم البئر و انه لا ينجس بالملاقاة؛ **انجام:** مع قطع النظر عن تحقق وصول ماء البالوعة اليها و عدمه و هذا واضح.

خط: نسخ، كا: عبدالله بن يحيى بن عبدالله بن ناصر بن محمد بن ابطال، تا: ۱۰۴۹ق؛ ۲گ (۱۸۴ر-۱۸۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۰۲]

● عدم النقيض للتصور = التصور لا نقيض له = نقيض التصورات / منطق / عربى

ʻadam-un naqīḍ li-t-taṣawwur = at-taṣawwur lā naqīḍ-a la-h = naqīḍ-ut taṣawwurāt

حنفى تبريزى، شمس الدين محمد، ق ۱۰ قمرى

hanafī tabrīzī, šams-od-dīn mohammad (- 16c)

تاريخ تأليف: نيمه ربيع الثانى ۹۳۳ ق

درباره نقيض تصور، حاشيه است بر تحرير القواعد المنطقيه. اين رساله در فهرست ملک (ج۱۲۲/۶) با ترديد و در فهرست مجلس (ج ۲۰۵/۱۶) به دوانى نسبت داده شده است ولى نظر به اين‌كه در پايان نسخه آستان قدس (ج ۲۳۱/۲۴) كه به ملاحنفى تبريزى نسبت داده است تاريخ نگارش را ۹۳۳ ذكر كرده است پس قطعا از دوانى (- ۹۰۸ق) نيست.

آغاز: بسمله اعلم افهم قالوا ان التصور لا نقيض له و بينوه بان المتناقضين هما المفهومان المتنانيان لذاتيها و لا مانع بين التصورات فان مفهومى الانسان و اللانسان لا يتمانعان الا اذا اعتبر ثبوتهما لشى واحد ...

انجام: و هكذا حال جميع القضايا الصادقه و الكاذبه هكذا حقق المقال دع ما قبل اويقال

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۲۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، بى‌كا، تا: ۹۶۹ق؛ كاغذ: ترمه، جلد: ميشن سياه، ۴گ (۱۸پ-۲۱ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶ - ۱۲۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۴/۴

آغاز: برابر

خط: نستعليق، كا: سلطان محمد فرزند عليشاه، تا: قرن ۱۰، جا: بردع؛ ۴گ (۲۳پ-۲۶پ) [ف: ۱۶ - ۲۰۵]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۲۷/۱

آغاز و انجام: برابر؛ تم تأليف هذه الرسالة فى منتصف شهر ربيع الثانى فى ليلة الجمعة ثلث و ثلاثين و تسعمأة.

تذكر: نام مؤلف و كتاب به قرينه آغاز نسخه تعيين شد؛ خط: نستعليق ترک، بى‌كا، تا: قرن ۱۰؛ كاغذ: سمرقندى، جلد: تيماج، ۲گ (۲پ-۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۹۷/۱۱-طباطبائى

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تيماج مشكى، ۳گ (۱۰۲-۱۰۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۵۴۸]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۷۹/۷

آغاز و انجام: برابر

تذكر: نام كتاب و مؤلف به قرينه آغاز نسخه تعيين شد؛ خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۷۷پ-۱۷۸پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۰]

۶. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۲۱۹۹۷

آغاز و انجام: برابر؛ تم تأليف هذه الرسالة فى منتصف شهر ربيع الثانى ليلة الجمعة سنة ثلث و ثلثين و تسعمائة

خط: نستعليق تحريرى، كا: عبدالنبى بن عبدالرسول احمد نگرى عثمانى، تا: ۱۱۵۸ق، جا: احمد نگر هند؛ اهدايى: رهبرى، فروردين ۱۳۷۴؛ ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [اهدائى رهبر: ۵ - ۲۵۷] و [ف: ۲۴-۲۳۱]

۷. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۰/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: فرنگى، ۳گ (۷۲-۷۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۴۰ - ۲۰۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۳/۴

آغاز و انجام: برابر

تذكر: نام كتاب و مؤلف به قرينه آغاز نسخه تعين شد؛ خط: نستعليق، كا: سيد محمد بن منحسن بن باقر موسوى ابا حسينى اما زنجانى، تا: ۱۲۹۸ق؛ ۳گ (۱پ-۴ر حاشيه)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۸۲]

● عدم وجوب غسل الرجلين فى الطهارة / فقه / عربى

ʻadam-u wujūb-i ġusl-ir rijlayn fi-ṭ ṭahāra

علم الهدى، على بن حسين، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمرى

ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۲۶عكسى

آغاز: مسئلة قال السيد قدس الله روحه وقفت على كلام لابى الحسن على بن عيسى الربعى

نسخه اصل: كتابخانه آستان قدس رضوى، ش ۲۱۵۰۹ض؛ خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ مصحح، محشى، ركابه‌دار؛ ۴ص (۱۱۹-۱۲۲)، ۲۲ سطر [عكسى ف: ۴ - ۳۹۰]

← عديمة النظير فى تحقيق احوال ابى بصير ≻ رسالة عديمة النظير فى تحقيق احوال ابى بصير

● عذاب القبر / كلام و اعتقادات / عربى

'aḏāb-ul qabr

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ – ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸/۵

بندی درباره عذاب القبر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۳۰]

● **العذاب الواصب علی الجاحد و الناصب = معایب النواصب** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aḏāb-ul wāṣib 'ala-l jāḥid wa-n nāṣib = ma'āyib-un nawāṣib

مازندرانی حائری، محمد بن اسماعیل، ۱۱۵۹ – ۱۲۱۶ قمری

māzandarānī hā'erī, mohammad ebn-e esmā'īl (1746 - 1802)

وابسته به: النواقض لبنیان الروافض؛ شریفی حسینی، میرزا مخدوم بن سید شریف (–۹۹۵ق)

کتابی مفصل و مبسوط در سه جلد ــ که در رد کتاب «النواقض» میرزا مخدوم شریفی نوه دختری میر سید شریف جرجانی (–۸۱۶ ق) در رد عقاید شیعه نگاشته ــ نوشته است. بناء مؤلف بر نقل مختصر از کتب عامه است غیر این‌که از مسعودی، نصر بن مزاحم و ابی مخنف نقل قول دارد گرچه عامی بودن اینها اثبات نشده است. سه مقدمه در ابتدای بحث آورده که خود کتابی مستقل در امامت محسوب می‌شود که عناوین آن عبارت اند از: مقدمه ۱. فی فساد ما احدثه القوم من القول بعدالة الصحابه؛ ۲. فی عدم الاعتماد علی احادیثهم؛ ۳. دارای دو مقصد و خاتمه: مقصد ۱) بیان ان مذهب الامامیه مذهب اهل البیت (ع)، ۲) فی وجوب التمسک بمذهب اهل البیت خاتمه فی نبذة من احوال الائمة الاثنی عشرع. عناوین غالباً این‌گونه است: «قال صاحب النواقص ... اقول». کتاب «النواقض» ردیه دیگری به نام «مصائب النواصب» نیز دارد.

آغاز: بسمله الحمدلله محق الحق بآیاته ومن زهق الباطل ببیناته الذی هدانا لدین الاسلام و ارتضانا لملة ابراهیم و دین محمد (ص) علیهما وآلهما ... الی وقفت علی رساله ردیة مسماة بنواقض الروافض ...

آغاز: الحمدلله محق الحق بآیاته و مزهق الباطل ببیناته ... فیقول ... انی وقفت علی رسالة ردیة ...

[الذریعة ۲۴۰/۱۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** روی جدنا عن جبرئیل عن الباری

ج ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه آن مسطور است: «حرر فی دار العباده بید العبد الذلیل محمد بن اسمعیل بن ایضا رهم (کذا) فی ثانی جمادی الثانی سنه ۱۲۱۵» گمان میرود که نسخه مسوده به خط دستی مؤلف باشد؛ واقف: فهرستی، ۳۶۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم تفکر هداک الله فی امر عایشة المخالفة رسول الله (ص) المذیعة لسره فی حیاته الخارجة علی وصیه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: عبدالله بن مبارک بن علی بن عبدالله بن ناصر آل حمیدان احسائی خطی در ۱۲۳۸ق؛ ۲۸۱گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۶۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۷

آغاز: الحمد لله والسلام علی رسول الله ثم صل علی اهل بیته سادات خلق الله؛ **انجام:** و لا مسوولین علی کافه المشرکین و اذا ثبت ان المراد ... و ظهر و ...

مجلد ثانی؛ خط: نسخ، کا: علی بن الشیخ ابو علی (ابن مؤلف)، تا: شعبان ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی ضربی، ۲۷۹گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ – ۲۰۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۱ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وال اناساً قولهم و حدیثهم ×× روی جدنا عن جبرئیل عن الباری

خط: نسخ، کا: شیخ علی (فرزند مؤلف)، تا: محرم ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۳۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۲۷]

۵. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۸۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهنا کلام لفضل بن روزبهان الناصب وهو ان فرضنا دلالة الایة علی عصمتهم فلا ... و ذلک لان بعد فرض عصمتهم لارائب فی انهم اذا ادعوا الامامة یکون قولهم حجة لامحالة ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

● **عذراء قریش (ترجمه)** / داستان / فارسی

'azrā'-e qorayš (t.)

قاجار، عبدالحسین بن مؤید الدوله، قمری

qājār, 'abd-ol-hoseyn ebn-e mo'ayyed-od-dowle

ترجمه‌ای است از داستان «عذراء قرشی» جرجی زیدان لبنانی که به وقایع اواخر خلافت عثمان بن عفان وحیله‌های معاویه پرداخته است. محمد علی شیرازی (نقیب الممالک) نیز ترجمه‌ای از این داستان دارد.

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۷۶۷

آغاز: قباء قریه‌ای است در دو میلی شهر مدینه که چون حضرت

خاتما الانبیاء صلی الله علیه و آله و سلم از مکه به مدینه هجرت می‌فرمود درآن جا فرود آمده بدین سبب مشهور گردید؛ **انجام:** فیض این کتاب نیز شامل حال خاص و عام و وضیع و شریف و دور و نزدیک شود و خوانندگان را از مطالعه آن روحی و فتوحی دست دهد و به دعای خیر آن وجود مقدس را یاد و شاد نمایند

خط: نستعلیق، کا: مرتضی حسینی برغانی، تا: صفر ۱۳۳۴ق؛ این نسخه برای چاپ آماده شده؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۷۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۱]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۸۵۹

آغاز: و در روی عبید تفرس نموده گفتی آتش از چشمانش بدر می‌آید و اسماء از زیر نقاب مراقب او بود و از این حالت او مبهوت [...] اما عایشه صبر نکرد تا صحبت او تمام شود؛ **انجام:** اسماء دختر یزید اموی از قبیله بنی امیه و در شام اقامت داشته جز اینکه چند ماه از این پیش به مدینه آمد و لاجرم هنوز عادت اهل حجاز را نداند عایشه گفت اصلش از هر جا باشد چون زنانی با ما بیاید حجازی شود

از فصل ۳۶ تا ۸۹ را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۲]

● عذر توبه / شعر / فارسی

'ozr-e towbe

ظهوری ترشیزی، نورالدین محمد، - ۱۰۲۶ ؟ قمری

zohūrī toršīzī, nūr-od-dīn mohammad (- 1617)

[فهرستواره منزوی ۶۵۱/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۶/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۸سم [ف: ۸ - ۳۱]

● العراب الی ذوی الالباب / ادبیات / عربی

al-'irāb ilā ḏawi-l albāb

محمودی، احمد بن ابی المؤید، ق۶ قمری

mahmūdī, ahmad ebn-e abe-l-mo'ayyed (- 12c)

رساله‌ای است مختصر به نثر و نظم زیبا در پاسخ رساله‌ای که پدر مؤلف، رکن الدین ابوالمؤید، در وعظ و نصیحت او نوشته بود، وی علی رغم احترامی که برای پدر قائل بوده، نصایح او را نپذیرفته و به آنها پاسخ گفته است و خود را از برخی نسبت‌هایی که پدرش به او داده، مبرا می‌سازد. او در بیتی می‌گوید: «انا نسفی الاصل لکن خاطری ×× لدقته روح الحجاز تنسما».

آغاز: قال احمد بن ابی المؤید: کتب الی والدی الشیخ الامام ... کتاباً مشحوناً بالدعابة الملیحة و الوعظ و النصیحة و کان یزجرنی عن المیل الی زخارف الدنیا ... و کان والدی نکح ظعینة حسناء فائقة الجمال رابعة الدلال ... فاجبته بکتاب طویل ... رسالة العراب الی ذوی الالباب، اطال الله بقاء مولانا الشیخ الامام الاجل الزاهد ... اما بعد فقد اهدد و ابرق و ارعد و نسبتی الی مکابرة العقل و ابتذال الفضل.

انجام: و مولانا دام الله جماله ولی الاغضا عن هذه الجریمة التی ارتکبها لسانی واعتقبها بیانی بطوله و کرمه و فضله و شمیمه ان شاءالله تعالی.

[دانشنامه ادب فارسی: ۵۵۰/۱؛ معجم المؤلفین: ۱۹۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸؛ مصحح؛ از روی نسخه اصل کتابت شده؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۳۹-۴۱)، ۲۷ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۴۶۷]

● العراضة الرکنیة / ادبیات / عربی

al-'urāḍat-ur ruknīyya

یزدی، ابومحمد بن صدرالدین، ق۸ قمری

yazdī, abū-mohammad ebn-e sadr-od-dīn (- 14c)

وابسته به: مقصورة ابن درید = قصیدة دریدیة؛ ابن درید، محمد بن حسن (۲۲۳-۳۲۱)

اهدا به: رکن الدین عزیز بن سیف الدین یوسف

شرح مختصری است بر مقصوره ابن درید که شارح در آغاز مشایخ اجازه خود را تا ابن درید آورده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۱۳/۶

آغاز: اللهم انفعنا بنا و بارک لنا فیما اعطیتنا و علینا و صل علی محمد المصطفی هادینا و المصطنع المعروف لدینا

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان -رم ۵۳۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۳۵ق؛ ۵۳ص (۲۴۸-۳۰۰) [عکسی ف: ۵ - ۳۵]

● عراضة العروضیین / عروض و قافیه / فارسی

'urāzat-ul 'arūzīyīn

جمال القرشی، محمد بن عمر، ق۷ قمری

jamāl al-qorašī, mohammad ebn-e 'omar (- 13c)

در آن گذشته از ابیات فارسی انوری و فردوس و خاقانی و غیره، به اشعار عربی نیز استشهاد نموده و درآن آورده که استاد کامل فاضل یوسف عروضی نیشابوری قدس الله روحه این شانزده بحر را در پنج دائره وضع کرده است و آن پنج دائره را هم در آخر رساله خویش رسم نموده و این رساله ۵۵۰ بیت کتابت دارد.

[فرهنگنامه‌های عربی به فارسی ص ۲۴۳ و ۵۰]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۳/۲ صدر

آغاز: بسمله. الحمدلله ناظم منثور الکلام بلا اسباب و اوتاد ...

چنین گوید ... ابوالفضل محمد بن خالد القرشی ... بذان ... کی عروض نقد میزان شعر است ... و عروض در شعر چنانست که حروف هجاء در سخن ... پس با التماس بعض ... مختصری بپارسی ساخته شد ... و او را عراضة العروضیین نام نهادیم؛ **انجام:** اینست تمامی سخن در علم عروض والله اعلم. تم الکتاب ۱ رمضان ۷۳۹ ... علی یدی ... محمد بن یوسف ابی عقیل.

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف ابی عقیل بیهقی وحیدی، تا: ۷۳۸ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۴۲ص (۲۸–۶۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ – ۴۴۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۴۹–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۷۹۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۱۱گ (۳۸۶–۳۹۶)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۴]

● **العراضة فی الحکایة السلجوقیة = تاریخ آل سلجوق** / تاریخ ایران / فارسی

al-‘orāzaa fe-l hekāyat-es saljūqīyya = tārīx-e āl-e saljūq

حسینی یزدی، محمد بن محمد، – ۷۴۳ قمری

hoseynī yazdī, mohammad ebn-e mohammad (- 1343)

تاریخ تألیف: ۷۱۱ق

تاریخ سلجوقیان است و گزیده‌ای از «راحت الصدور» که با نثری مغلق به شیوه وصاف شیرازی نگاشته است.

آغاز: حمد بی حد و شکر بیعد و سپاس فراوان

چاپ: در لیدن ۱۹۰۹ م بکوشش سوسهایم با ترجمه آلمانی آن و در قاهره ۱۳۲۶ ق چاپ شده

[فهرستواره منزوی ۱۰۲۹/۲؛ مشار ۲۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷/۱–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش۳۰۱۹؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن حسین ساناق هروی، تا: ۷۵۲ق؛ ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰–عکسی

همان نسخه بالا [نشریه: ۲ – ۲۷۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۷۷–ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۷۶]

● **العراق** / – اردو

al-‘erāq

صاحب شمیم، حیدر مهدی، ق۱۴ قمری

sāheb šamīm, heydar mehdī (- 20c)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۲ رمضان ۱۳۳۲ق

تاریخ شهرها، مقابر، اماکن مقدسه، مساجد و مدارس عراق است. تالیف آن در ۷۱ سالگی مؤلف و در مدت یک سال نوشته شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۷۶

آغاز: ایشیای عرب مین دو صوبی اس ملک قدیم کی جان ... عراقب بالکسر حسکی معنی کنار آب یا کنار دریاکی؛ **انجام:** بلکه به مقتضای اخوت و مومنیت دعای خیر منی فراموش نگردیده ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۲ق؛ مجدول، این نسخه برای چاپ سنگی آماده شده، محشی؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۸۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۴۰]

● **العرایس** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘arāyis

ابوسعید حبیب الله، ق۱۱

abū-sa‘īd habīb-ol-lāh (- 11c)

مؤلف پاره‌ای از بحث‌های کلامی را نگاشته بود تا گذارش به طبرستان افتاده و به تکمیل مباحث آن پرداخته است و آن را به والی آن ولایت تقدیم کرده است. این کتاب در سه «ملکوت» تنظیم شده: ۱. فیما یجب علی المکلف أولاً و بالذات بالدلیل، در یک مقدمه و نوزده فصل؛ ۲. النبوة و الامامة و المعاد؛ ۳. اثبات العالم الثالث – یعنی عالم المثال الواسطة بین الدنیا و الآخرة.

[الذریعه ۲۴۱/۵–۲۴۲ شماره ۱۵۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۱۵

آغاز: الحمدلله الملهم عباده حمده و الفاطر لهم علی معرفة ربوبیته الدال علی وجوده بخلقه و بحدوث خلقه علی ازلیته

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق؛ مصحح؛ ۱۱۰ص [عکسی ف: ۷ – ۳۱۰]

● **العرایس = تفسیر فاتحه** / تفسیر / عربی

al-‘arāyis = tafsīr-e fātehe

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۱

آغاز: سمی الفاتحة فاتحة لانها مفتاح ابواب خزائن اسرار الکتاب؛ **انجام:** اعزمن ان یجب قاصدا

خط: نسخ، کا: زین العابدین، تا: ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق، به دستور حاجی میرزا فضل الله مولوی؛ جلد: تیماج حنایی، ۸گ (۱پ–۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۸۷۹]

● **العرایس البکریة فی الفواید الصهریة** / فقه / عربی

al-‘arāyis-ul bakrīyya fi-l fawāyid-iṣ ṣihrīyya

شهدادی، محمد بن ابی الحسن، – ۱۲۷۸ قمری

šahdādī, mohammad ebn-e ab-el-hasan (- 1862)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۰ق

در یک «مقدمه» و چند «فصل» است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۶۰

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق البشر و جعله نسبا و صهرا ... اما بعد فیقول محمد بن ابی الحسن الشهدادی المصاحبی المحمد النایینی ان هذه الیفاظ الفتها البیان الاحکام المرتبة علی المصاهرة من الحرمة و الکراهة و الحلیة حین ما درست هذه المسالة ... لدی ... سمی سادس الامام ... و سمیتها بالعرائس البکریة فی الفوائد الصهریة ... و رتبتها علی مقدمة و فصول و لم یحضرنی من الکتب الفقهیة شیء سوی الریاض؛ **انجام:** من الجنة و الانس الی یوم الدین.

خط: نسخ، کا: ابوالحسن فرزند مصنف، بی‌تا؛ جلد: میشن سیاه، ۲۲۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۱۸/۶سم [ف: ۱ - ۳۶۹]

● عرائس البیان فی حقائق القرآن = مرائی البیان فی معانی القران / تفسیر / عربی

ʻarāʼis-ul bayān fī ḥaqāʼiq-il qurʼān = marāʼi-l bayān fī maʻāni-l qurʻān

روزبهان بقلی، روزبهان بن ابی نصر،۵۲۲؟-۶۰۶؟ قمری

rūzbahān-e baqlī, rūzbahān ebn-e abī-nasr (1129 - 1210)

تفسیری است موجز بر مذاق صوفیه و متمایل به تأویل به نقل از مشایخ صوفیه، ولی بر تمام آیات نیست. اغلب به اختصار کوشیده و به ذکر بعضی از آیات اکتفا کرده و بیاناتی از خود و سایر مشایخ صوفیه ایراد کرده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی کان فی ازل الآزال موجوداً بوجوده و ذاته کنوز صفاته معادن جوده تقدس ذاته بذاته عن الاضداد ...

چاپ: طبع فی کلکتا سنة ۱۸۸۳م.

[کشف الظنون ۲: ۱۲؛ التفسیر و المفسرون ۳: ۵۹؛ الذریعه ۲۴۲/۱۵؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۲۹/۱]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۷۸

از آغاز قرآن تا اوایل سوره آل عمران؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شاید قرن ۸؛ ۴۶گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۸۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۲-عکسی

آغاز: ... الصور بنعوت الصفات و تنکر الهیاکل بنعوت؛ **انجام:** و التاسعة طلب العلو و الرفعة و اکسرة بالخشوع. و العاشرة المنع و البخل فاکسرة بالجود و السخاء ... و الحمدلله حمداً لا انقطاع له و لا انتهاء و الصلاة و الاسلام علی سید الرسل ...

نسخه اصل:گنج بخش،ش۶۹۲۷؛فهرست بخش عربی هنوز چاپ نشده؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه سلخ جمادی الاول ۸۸۹ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳۷گ [عکسی ف: ۲ - ۱۹۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۶-عکسی

آغاز: بوقوع تجلی بروز الصفات فتکونت الصور بنعوت الصفات؛ **انجام:** و التاسعة طلب العلو و الرفعة و اکسرة بالخشوع. و العاشرة المنع و البخل فاکسرة بالجود و السخاء ... و الحمدلله حمداً لا انقطاع له و لا انتهاء و الصلاة و الاسلام علی سید الرسل ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه سلخ جمادی الاول ۸۸۹ق، جا: شیراز؛ ۲۳۷گ [عکسی ف: ۲ - ۱۹۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۱

آغاز: و التکفیف ثم نزل أمر و نهی و وعد و وعید و رخص و تأسیس و تمحیص؛ **انجام:** و الصلاة و السلام علی سید الرسل و خاتم الانبیاء و علی آله و صحبه و سائر الاولیاء ما دامت الارض و السماء.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ربیع الثانی ۸۹۵ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ با یک واسطه با نسخه مؤلف مقابله و تصحیح شده؛ ۵۶۸گ (۱ر-۵۶۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۰۵]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و شرحها لتدارک ماجری فیها فی المباشره اذفی ذلک صحة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۶۴۸گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۸۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صرح بخاطبه ان در جاتهم متفاوتة بقوله (و رفع بعضکم فوق بعض درجات) لاقتداء البعض بالبعض ... .

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ از سوره أعراف به بعد به خط مهدی بن محمد حسین، عماد الاسلام بروجردی؛ مصحح؛ تملک: اسماعیل بن محمد ملک»، خلخالی در ۱۰۴۲، محمد جعفر؛ کاغذ: شرقی، ۱۰۳گ (۱پ-۱۰۳پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۳ - ۹۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۳۴/۱

در دو بخش کمی پیش از سورة النساء تا پایان سورة الرعد. گزیده العرائس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ با مقابله نظام الدین احمد دشتکی در پایان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۹گ (۴پ-۲۶۲ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۱۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۷/۲

بندی از العرایس روزبهان؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع بن علامی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱ص (۴پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۱۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۹-طباطبائی

آغاز: بشی من ذلک علماً بأنها عواری فی ایدیهم ... و مما رزقنا هم ینفقون و قال الواسطی آمنو بالغیب؛ **انجام:** قد عاینو مکنونات اسرار خصایص العلوم القدمیة و فهموا منها عواقب

سوره بقره و اندکی از آل عمران؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بر پشت برگ الحاقی نسخه، بخشی است از یک خطبه حضرت امیر علیه السلام به تاریخ ۹ ذیقعده ۱۲۹۷ به قلم سید محمد طباطبایی با امضای «آقا کوچک»، محشی با علامت «ه»؛ ۴۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۱۴۴]

۱۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۱۱
از اول سوره مریم تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب، توسط زین الدین مقابله شده؛ مهر: «محمد امین و رسول خدا ۱۱۱۱» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی ابراهیم الشریف الحسینی» (مربع)؛ تملک: محمد شفیع بن محمد مقیم آخر محرم ۱۰۹۰ با مهر «محمد شفیع» (مربع)، ابوعلی عبدالله بن صدرالدین محمد با مهر «عبدالله ۱۱۲۴» (مربع)؛ از موقوفات رمضانیه در ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۹۹ص ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: - ۳۲۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۲۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۲۳]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلوة و السلام علی سید الرسل ... مادامت الارض و السماء.
خط: نسخ، کا: محمد غنی ابن میر صفی الله حسینی شهیر به سلامی، تا: جمادی الاول ۱۰۶۴ق؛ واقف: عضدالملک؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۵۱۷]

۱۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۱۰
آغاز: ولما عینوا الحق فی القیمة علموا الحقیقة ان ما آمنوا به بعید مما شاهدوا وقال بعضهم الله غریب. وهو مغیب و القلب غیب فاذا آمن الغیب بالغیب رفع الحجاب
از ابتدای قرآن تا پایان سوره کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر شعبان ۱۰۷۶ق؛ مجدول مذهب، مصحح، مقابله شده؛ مهر: «المذنب محمد شفیع» (مربع)، «عبدالله ۱۱۲۴» (مربع)، «عبدالله ۱۱۱۴» (بیضی)؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، ۵۹۲ص ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: - ۳۲۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۲۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۲۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۰۷
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۱ق؛ مجدول؛ مهر: «عبده محمد علی الموسوی»؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۴گ، ۳۳ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۰۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۳۲/۲
آغاز: بسمله. سمی الفاتحة لأنها مفتاح خزاین أسرار الکتاب و لأنها مفتاح کنوز لطائف الخطاب؛ **انجام:** و لا اتباع الهوی و لا الضالین عن شهود سابق الاخبار و حرمان تصاریف الاقدار. تم التفسیر من العرایس.
تفسیر سوره فاتحه است به نقل از عرائس البیان؛ خط: نسخ، کا: محمدحسن جاپلاقی، تا: ۱۲۶۱ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۸۴پ-۱۸۶ر)، ۲۵سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۰۷]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۴۸
آغاز: هذا الکتاب ... بسمله. قوله تعالی ان الله اصطفی آدم و نوحاً ان الله تعالی اصطفی آدم بعلم الصفات و کشف جمال الذات؛ **انجام:** ان النفس لأمارة بالسوء و الروح بحر المناجاة و الصدر بحر الوساوس.
خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۲۰۶]

۱۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن شرف آدم باضافة خلقه الی نفسه فقال: خلقت بیدی و اسجد له ملائکته تخصیصاً و تشریفاً من جمیع الخلق
از سوره مبارکه فاتحة الکتاب و سوره مبارکه بقره و تا آیه ۲۵ از سوره مبارکه آل عمران (ان مثل عیسی عندالله کمثل آدم ... الایه) میباشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن مشکی، ۹۲ص، ۲۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [فهرست عراقی: ۱ - ۱۲۰]

۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۳۹
آغاز: قوله تعالی: ان الله اصطفی آدم و نوحا، ان الله اصطفی بعلم الصفات؛ **انجام:** ان النفس لامارة بالسوء، و الروح بحر المناجاة و الصدر بحر الوساوس
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: چرم قرمز، ۱۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۱۴۷]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹ و ۳۱۷۳-ف
آغاز: برابر؛ **انجام:** التاسعة طلب العلو ... و العاشرة المنع و البخل فاکسره الجود والسخاء و الحمد لله ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲۳گ، ابعاد متن: ۸/۵×۱۳/۵، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۰] و [فیلمها ف: ۲ - ۹۰]

۱۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۴۹
از انعام تا آیه ۹ سوره مومن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۲]

● عرائس الجواهر و نفائس الذخائر / طبیعیات / فارسی

'arā'es-ol jawāher va nafā'es-oz zaxā'er

کاشانی، عبدالله بن علی، - ۷۳۸ قمری

kāšānī, 'abd-ol-lāh ebn-e 'alī (- 1338)

در دو «قسمت» و «مقالت»ها و «باب»ها و یک «خاتمه»: قسمت ۱. معرفت جواهر حجری معدنی در سه مقالت: ۱) حجریات، ۲) جواهر متوسط، ۳) فلزات هفت‌گانه در چند باب و فصل؛ قسمت ۲. معرفت عطر و اطیاب در دو مقالت: ۱) اجناس عطرها، ۲) معاجین عطرها. در پایام چاپی فصلی در کاشی‌سازی دارد.
چاپ: در تهران، به کوشش استاد ایرج افشار چاپ شده است.
[فهرستواره منزوی ۳۸۷۵/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۶۱۴؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶۳گ، ۲۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۷۶-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 9605؛ بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۰ رجب ۹۱۳ق [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۶۱۳؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق، تا: شعبان ۹۹۱ق؛ ۱۲۸گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۲]

← عرائس الحدیث ⩾ مکنون الحدیث

● عرایس الخواطر و نفایس النوادر / ادبیات / فارسی

'arāyes-ol xavāter va nafāyes-on navāder

رشید وطواط، محمد بن محمد، - ۵۷۳ قمری

rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)

در دو «قسم»: ۱. بیست و پنج نامه عربی و چند رقعه کوتاه دیگر؛ ۲. بیست و پنج نامه فارسی و چند رقعه کوتاه دیگر با سربندهای نامه دیگر، به نام «عرایس ...» پیشکش مجلس شمس الدوله و الدین صدر خوارزم و خراسان ابوالفتح محمد بن علی الحجی کرده است. نخستین نامه بخش عربی از مجلس ملك اعظم خوارزمشاه به دارالخلافه (بغداد) است و نخستین نامه بخش فارسی از همان خوارزمشاه است به مجلس اعلای خدایکان سنجر ملکشاه. (احمد منزوی)

آغاز: الحمدلله الکامل فضله الشامل طوله و الصلاة علی نبیه محمد الکریم ... چنین گوید مؤلف این مقالات و مصنف این رسالات ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۱/۱-ف و ۳۴-عکس

نسخه اصل: فاتح ش ۴۰۷۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۷۵ق، جا: قونیه؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۷ و ۳-۲۲۰]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۱۸-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحکایة التاسعة و الثمانون بعد المایة. حکی عن بعض السلف ... قلب الدهر من حال الی حال

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۴۱۶۰. در ۲ مجلد؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۷-۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۰۷گ [عکسی ف: ۲ - ۱۹۴]

۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۲ - ۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۸/۱۶

خط: نستعلیق، کا: گویا به خط گرد آورنده آن، تا: نیمه نخستین قرن ۹؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۱۲۷-۱۳۷)، ۲۳ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۰۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۴۱/۴-ف و ۶۰۴۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۱۳۸؛ بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمود خان [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۶ و ۱۹۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۴۵-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۰۱۵ به نام «کتاب رشیدالدین فی الرسل». وقف محمود خان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۴]

← عرائس الرمل ⩾ تقویم الرمل
← عرایس الفکر و مجالس الذکر ⩾ تحفة العراقین

● عرایس القرآن و نفایس الفرقان و فرادیس الجنان / تاریخ پیامبران / عربی

'arāyis-ul qur'ān wa nafāyis-ul furqān wa farādīs-ul janān

وانی، محمد بن بسطام، - ۱۰۹۶ قمری

vānī, mohammad ebn-e bastām (- 1685)

تاریخ تألیف: صفر ۱۰۹۲ق

قصص انبیاء و سرگذشت پیامبران است که سرگذشت آنها از خلق عالم آغاز می‌شود. مؤلف می‌گوید که چهل و چهار سال زیستم و مدتی است که به قرآن می‌پردازم.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الارض ... اما بعد فیقول ... السید محمد بن السید بسطام ... ان الله تعالی لما اکرمنا بفهم معانی القرآن العظیم.

انجام: و بقی الشکر من المنعم علیهم علی الدوام ... و هییء لنا من امرنا رشدا آمین.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملك: ابوبکر اسیری؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۳۱۵]

● عرائس المجالس فی قصص الانبیاء = قصص الانبیاء = یواقیت البیان فی قصص القرآن / تاریخ پیامبران / عربی

'arā'is-ul majālis fī qiṣaṣ-il anbīyā' = qiṣaṣ-ul anbīyā' = yawāqīt-ul bayān fī qiṣaṣ-il qur'ān

ثعلبی، احمد بن محمد، - ۴۲۷ ؟ قمری

sa'labī, ahmad ebn-e mohammad (- 1037)

داستان‌های پیغمبران گذشته را از آیه‌های قرآن گرد آورده و آن را با استفاده از احادیث پیغمبر و اخباری که از اصحاب او یا دیگر بزرگان اسلام و به وسیله ایشان از دانشمندان و روحانیان بنی اسرائیل نقل شده تفسیر کرده و آن را بر «مجلس»ها مرتب کرده و هر مجلسی مرتب بر چند «باب» می‌باشد. نگارنده استاد زمخشری بوده است. سمعانی می‌گوید: او را هم ثعلبی و هم ثعالبی خوانند و این لقب اوست نه نسب.

آغاز: الحمدلله حق حمده ... اخبرنا الشیخ الامام حسام الدین ... قال الاستاذ ابو اسحاق احمد بن محمد بن ابراهیم الثعلبی (ره)

هذا کتاب یشتمل علی ذکر قصص القرآن بالشرح و البیان ... باب فی ذکر وجوه الحکمة فی تقصیص الله ...
چاپ: بارها در مصر و بولاق، ۳۵۳ص، ۱۲۸۶ق به طبع رسیده
[کشف الظنون ۱۱۳۱/۲؛ معجم المطبوعات ۶۶۳/۱؛ فهرست کتابهای عربی واتیکان ۶۸/۱؛ ذخائر التراث العربی ۴۲۸/۱؛ بروکلمان ۱:۳۵ و ذیل ۵۹۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۵۳/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ نام کاتب ندارد لیکن کسی که نسخه را نویسانیده در پایان کتاب نوشته: «هذا آخر کتاب العرائس. اکتبه العبد الفقیر الی رحمة الله الغنی ابو اسحاق اسماعیل السلاوی سهل الله الی نیل اما به الدینیة طریقه عام سبع و خمسین و ستمایة من اصل مقر و علی الامام العلامة حسام الملة «الدین الموذنی الخوارزمی (ره) معنون بخط اجازته، حکایته - یقول الفقیر الی الله سبحانه ابو القاسم بن ابراهیم بن احمد المعروف بالموذنی: سمع علی کتاب العرایس بحواشیه و تاویل المتشابه من اوله الی آخره، الشیخ الامام الزاهد تقی الایمة محمد بن ابی العباس الملهمی، امده الله بالتوفیق، سماع درایة و فهم و اتقان و اجزت له ان برویه عنی بالشروط الماخوذة علی الرواة. و تم له ذلک یوم الخمیس بتاریخ السادس عشر من صفر من شهور سنة ثلاث و خمسین و خمسمایة». بنابراین از روی نسخه حسام الدین موذنی به تاریخ ۶۵۷ نوشته شده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: ساغری مشکی، ۱۸۵گ، ۲۸ سطر (۱۳/۸×۲۴/۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال اذا قتلتکم، قال لا، و الله و لم اکفی ... و انصروا
خط: نسخ شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۶-۷؛ مجدول؛ پایان در باب نزول بنی اسرائیل در شام، قصه هارون پیامبر افتاده؛ ۱۴۹گ، ۲۳ سطر (۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵ سم [ف: ۱۱ - ۹۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ احمد بن حاج جعفر در ۱ جمادی الثانی ۹۵۶ آن را خوانده؛ تملک: علی بن حیعل مالکی، احمد بن الحسن ابن الشحنه در ۹۹۲، یوسف بن الحمدانی در شعبان ۹۰۹ [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان عایشه ... قالت: رایت قائد الفیل و سائسه بحکمته اعمیین مقعدین یستطعمان ... و الله اعلم بالصواب. تم کتاب یواقیت البیان ...
خط: نسخ، کا: خضر بن الیاس کردی، تا: قرن ۹؛ مهر: کتابخانه صنیع الدوله محمد حسن خان، «الواثق الی الله الغنی احمد الحسنی الحسینی جهانشاهی»؛ تملک: میرزا مهدی جهانشاهی تبریزی به تاریخ ۶ جمادی الثانی ۱۳۰۲؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۴۲گ، ۲۳ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۸۸]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۱۱

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۷۲۳؛ خط: نسخ، کا: الیاس بن خضر الیاس کردی، تا: سه‌شنبه ۱ ذیحجه ۸۴۳ق، جا: باسبا از توابع اقطاع قاسم بن جمعه قساسی در حلب؛ مصحح، مجدول؛ ۳۸۶ص [عکسی ف: ۴ - ۱۳۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۲عکسی

آغاز: الباب فی ذکر خبر عامیل قتیل بنی اسرائیل و قصة البقرة؛ **انجام:** فلما کفی الله الحرم و اهله امر الفیل عظمت العرب قریشاً ... الله قاتل عنهم و کفاهم مؤنة عدوهم، فهذا ما انتهی الینا من کتاب العرایس.
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث، ش ۲۹۶۵ A (فهرست عربی طوپ قاپی ۴۰۷/۳). قسمت دوم یا جزء دوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن ابراهیم بن عبد الرحمن العزی الشافعی، تا: جمعه ۴ ربیع الثانی ۹۰۲ق؛ ۲۳۹گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۲۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۱عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** کفی الله تعالی امر اصحاب الفیل ... و کفاهم مؤنة عدوهم و الله اعلم بالصواب ...
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث - استانبول، ش ۲۹۶۴ A (فهرست عربی طوپ قاپی۴۰۶/۳).تمام کتاب؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۳ ربیع الاول ۹۶۴ق؛ ۱۸۵گ، ۲۷سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۲۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۴

آغاز: بسمله، الهم صل علی سیدنا محمد و اله و صحبه و سلم؛ **انجام:** و سلم تسلیما کثیرا الی یوم الدین ... بمحمد و اله الطیبین الطاهرین امین.
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد، تا: ۹۸۰ق [الفبائی: - ۴۰۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقلن ان جهنم تفوز ... فی کل سنة مرتین فتلقینا الی هاهنا ثم نعود الیها فشدة الحر من حرها فی الصیف و نشدة البرد من.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «خادم الاطباء شیخ نادعلی»؛ ۱۲۷گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۹ - ۳۸]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۵-۴/۱۱۵

آغاز: فذلک قوله تعالی وظن داود انما فتناه وقال سعید بن جبیر لما کانت داود النظر الی المرأة وقال الاستاذ ولم یتعمد داود النظر الی المرأة لکنه اعاد النظر الیها؛ **انجام:** وکل القوم یسأل عن نفیل کان علی الجشات دنیا، ونفیل ینظر الیهم من بعض تلک الجبال و قد خرج
از داستان حضرت داود (ع) شروع می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهنه‌ای است؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۱۲۰گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۸۴]

● **عرایض به ظل السلطان و مشیر الملک** / گوناگون / فارسی
'arāyez be zell-os-soltān va mošīr-ol-molk

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۶۴
بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق [نشریه: ۶ - ۵۹۸]

● **عرایض تلگرافی به شاه** / نامه‌نگاری / فارسی
'arāyez-e telegrāfī be šāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۸۹/۳-ف
نسخه اصل: نسخه آقای ثقفی اعزاز. از خط آذربایجان و رشت و خانقین و از عبدالعظیم؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۹۸ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۴]

● **عرایض منظوم** / شعر / فارسی
'arāyez-e manzūm
نساج کاشانی، مهدی، ق۱۳ قمری
nassāj-e kāšānī, mahdī (- 19c)
دو عریضه منظوم است به عنوان امام زمان علیه السلام و شکایت از وضع روزگار، و نامه‌ای از طرف آن حضرت و به عنوان پاسخ عریضه ناظم، در مقطع‌های چهاربیتی که سه بیت آنها به یک قافیه و بیت‌های چهارم به قافیه‌های دیگر.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۷۸
آغاز: ای کرده کسب نور زرخسارت آفتاب ×× شکل هلال ماه بهر ماه در رکاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشتی راجع به سن شاعر به خط سید مصلح الدین مهدوی بدون تصریح به نام خود دیده می‌شود؛ ۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۹۸]

← عرایض و نوشتجات ← گزارشهای هفتگی

● **عرب و بازار ری** / شعر / فارسی
'arab va bāzār-e rey

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۴/۴
آغاز: عربی را که بود مسکن بر ×× جانب ری فتاد راه سفر؛
انجام: ایها الساکنان بلدة ری هل وجدتم بمثل هذاشیی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: شمیز قهوه‌ای، ۲ص (۱۴-۱۵)، ۱۵سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۹]

● **العربیة العلویة و اللغة المرویة عنهم علیهم السلام** / حدیث / عربی
al-'arabīyyat-ul 'alawīyya wa-l luġat-ul marwīyya 'an-hum 'alay-him-us-salām
حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری
horr-e 'āmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)
آغاز: بسمله ... الحمدلله الذی رفع قدر کلامه علی کل کلام و نصب الانبیاء لخفض الباطل و کسر الاصنام و فتح ابواب الجزم
[الذریعه ۲۴۳/۱۵]

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۰/۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد علی عاملی، تا: ۱۱۲۱ق؛ جلد: تیماج شتری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

● **عربی و بیان** / بهائیت
'arabī va bayān
باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری
bāb, 'alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۶۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۶۲
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]
۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۶۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]
۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۶۴
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

● **عرجة الاحمدیة** / کلام و اعتقادات / فارسی
'arjat-ol ahmadīyya
کجوری، محمد جعفر، ق۱۳ قمری
kojūrī, mohammad ja'far (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۸۹ق
کتاب در مبحث معراج پیمبر خاتم (ص) جامع دلایل نظری و سمعی. مرتب بر یک «مقدمه» و دو «عرجه» صعودی و نزولی و «خاتمه» بیان وقایع پس از نزول آن حضرت (ص).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۹۸
آغاز: اعوذ بالله السمیع بمقال الابرار و الاشرار؛ **انجام:** در مکه ظاهرا بیان میکرده.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد وجدانی، اسفند ۱۳۵۹؛ جلد: تیماج، ۳۰۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۲۴۴]

● **عرس چند عارف و تاریخ آن** / متفرقه
'oros-e čand 'āref v tārīx-e ān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰۴/۱۴

عرس چند عارف و تاریخ آن: ۱. محیی الدین ابو محمد عبدالقادر گیلانی در ۱۷ ربیع از مضر تا مغرب، ۲. سید نظام الدین محمد بخاری بدایونی در ۲۷ جمادی یا ربیع الثانی، ۳. فخرالدین محمد دهولی در ۶ رجب ۱۱۲۸، ۴. معین الدین حسن اجمیری بی تاریخ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج، ۱گ (۱۰۳ر و پ)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۷۳۲]

← العرش ﴿ معنی العرش

● **عرش الایقان فی شرح تقویم الایمان** / فلسفه / عربی
'arš-ul īqān fī š.-i taqwīm-il īmān

حسینی علوی، محمد اشرف بن عبدالحسیب، – ۱۱۲۱ ؟ قمری
hoseynī 'alavī, mohammad ašraf ebn-e 'abd-ol-hasīb (- 1710)

وابسته به: تقویم الایمان = تقویم الحکمة الایمانیة = تصحیح العقاید؛ میرداماد، محمد باقر بن محمد (–۱۰۴۱)

گزارشی است بر «تقویم الایمان» میرداماد به شیوه «قال–اقول». نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده است.

چاپ: ایران، تهران، انتشارات کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰ شمسی، تحقیق و تصحیح: علی اوجبی و اکبر ثقفیان، حروفی، ۱، وزیری، ۴۵۵ ص

[الذریعه ۳۶۴/۶ و ۱۵۱/۱۳ و ۴۷/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۸۶/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ذی السلطان الساطع و البرهان اللامع ... و بعد فیقول اقل عبادالله الغنی ... ابن سید احمد العلوی العاملی یدعی عبده محمد عبدالحسیب الحسینی الفاطمی؛ **انجام:** برهان اللم و الان (یک برگ بعد) و اما بالتصور کما بین الملاء و نفی الخلاء فاذا تقر هذا فنقول ان الحکماء حیث حکموا بان تابع المتأخر متاخراً ارادوا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱–۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشانه «منه سلمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۸۶گ (۱پ–۸۶پ)، ۱۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۹۱]

← عرش التقدیس ﴿ التقدیسات

● **عرش سماء التوفیق** / تفسیر / فارسی
'arš-e samā'-ot towfīq

حسینی علوی، محمد بن احمد، ق۱۱ قمری
hoseynī 'alavī, mohammad ebn-e ahmad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۵ رجب ۱۰۶۹ق

تفسیر مزجی نسبتاً مفصلی است به نحوی که از اهل بیت علیهم السلام با اسانید موثق و روایات صحیح نقل شده با فوایدی علمی و ادبی و مخصوصاً درباره اختلاف در قرائات.

کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز: زینت طلعت عنوان تفسیرو بیان هر مقام بعقود جواهر ثنای حضرت ملک علام است؛

جلد اول کتاب و تا پایان سوره بقره می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ مصحح؛ تاریخ وقف: ۷ رجب ۱۳۱۷؛ جلد: تیماج، ۳۲۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰ سم [ف: – ۱۱۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۲۲۳]

● **عرش القواعد و الأصول** / فلسفه / عربی
'arš-ul qawā'id wa-l 'uṣūl

مراغی، حسن بن عبدالرحیم، – ۱۳۰۰ قمری
marāqī, hasan ebn-e 'abd-or-rahīm (- 1883)

درباره معنی قبلیت باریتعالی و اینکه این صفت ذاتی است یا زمانی و چگونگی اضافه این صفت به خدای متعال، و بیشتر نظر مؤلف رد گفته‌های سید کاظم رشتی است که در این موضوع نگارشی داشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۹۴/۱

آغاز: الحمدلله الذی کان قبل کل شیء خلق کل شیء ثم یبقی و یفنی فسبحان من لیس کمثله شیء؛ **انجام:** و الرب و المربوب و الحاد و المحدود فسبحان الله عما یصفون و تعالی شانه عما یقولون

خط: نسخ، کا: محمد بن فتحعلی تبریزی، تا: ۱۲۸۵ق؛ ۷گ (۱پ–۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۵۵]

● **عرش الموحدین** / کلام و اعتقادات / عربی
'arš-ul muwaḥḥidīn

حکیم ترمذی، محمد بن علی، – ۳۲۰ ؟ قمری
hakīm-e termezī, mohammad ebn-e 'alī (- 933)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵/۹بخش۲

نسخه اصل: اسعد افندی ش ۱۴۷۹ (متحف اوقاف ۲۰۳۲)؛ بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۴۴گ (۲۸۷ر–۳۳۰ر) [ف: – ۶۳]

● **عرش نامه** / عرفان و تصوف / فارسی
'arš-nāme

علی الاعلی، - ۸۲۲ قمری

'alī-y-ol-a'lā (- 1420)

مقاله‌ای است ادبی در مدح ائمه (ع). عنوان فصل دارد و در پنج فصل باید باشد، شعر کمال الدین هاشمی به فارسی در آن هست و از چگونگی خرقه و تفسیر «کشف الاسرار» و شیخ حسن جوری و غار ابراهیم و «جاویدان نامه» در آن یاد شده است.

آغاز: بسمله. و به نستعین حمد بی حد ذاتی را که از عرش نامه معرفت خود بخاصان فرش خاک فرستاد و هر یک را از حضیض تقلید باوج تحقیق رسانید بواسطه شناخت نفس و عرفان ذات و صفات خود.

انجام: پس بعضی را بیاض گردانید و بعضی را سواد و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۱/۴

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «دوازده امام» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۶۳پ-۱۶۵ر)، ۱۸ سطر [ف: ۳۷ - ۳۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۹/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۲گ (۷۰-۲۱۱)، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۱ - ۲۴۷۵]

● **العرش و الکرسی** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'arš wa-l kursī

رسی یمنی، یحیی بن حسین، - ۲۹۸ قمری

rasī yamanī, yahyā ebn-e hoseyn (- 911)

[اعلام المؤلفین الزیدیه ۱۱۰۸؛ مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی ۱۳۹؛ مصادر التراث فی المکتبات الخاصة فی الیمن ۳۸۳/۱؛ مؤلفات الزیدیه ۲۶۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲/۶

آغاز: بسمله. قال یحیی بن الحسین الکرسی و العرش و ... و البطش و الانبات و المحی و الکتاب و الصراط و المیزان و الکشف عن الساق؛ **انجام:** انما هو العلی بنفسه سبحانه جل ثناؤه و تقدست اسماؤه، تم و الحمدلله حق حمده و صلاته و سلامه علی محمد و آله و سلم تسلیما.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ رمضان ۱۲۱۵ق؛ ۳ص (۲۹-۳۱)، ۳۳ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۱۵]

← عرشیات > شرح حدیث زینب العطارة
← عرشیة > الحکمة العرشیة
← عرشیة > نجوم (جداول)
← العرشیة > الحکمة العرشیة

● **عرشیه محمدیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aršīye-ye mohammadīye

استرآبادی، علی بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

estarābādī, 'alī ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

اهدا به: محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق)

روزی سید قوام الدین رودباری الاصل و قزوینی المسکن به خدمت شاه قاجار می‌رود. شاه از او درباره حدیث: «لیس العلم بکثرة التعلیم بل العلم نور یقذفه الله فی قلب من یشاء» سؤال می‌کند و نیز از او می‌خواهد که درباره اصول دین (به عقیده ایشان) مطلبی بنویسد و مضافاً از حال بزرگان قزوین از جمله علی بن محمد حسین استرآبادی (= نویسنده این کتاب) جویا می‌گردد. چون مؤلف (علی بن محمد حسین استرآبادی) از احوال‌پرسی شاه مطلع می‌شود در صدد پاسخ‌گویی به پرسش‌های شاه برمی‌آید و این رساله را در شرح و تفسیر حدیث فوق و اصول خمسه دین به نزد شیعیان تألیف می‌کند که این نوع استدلال نویسنده استدلال اهل کلام است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین.

انجام: اینست شرح این فردکه بر وجه اختصار نمودیم فافهم یا اخی.

[فهرستواره منزوی ۴۲۰/۹]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: قزوین (احتمالاً)؛ ۱۰۵گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۵۷]

● **العرض** / ادبیات / فارسی

al-'araz

رساله ادبی است به نثر و نظم شامل چندین «فصل». در یکی از فصول کتاب از یوم العرض نام می‌برد که با سلطان به زیارت احمد بن علی بن موسی الرضا (ع) رفته است. ظاهراً غیر از «عرض سپاه» جلال الدین دوانی است که در فهرستواره کتاب‌های فارسی (۱۰۳۰/۲) معرفی شده است. ولی پایان نسخه همخوان با عرض سپاه دوانی است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۶/۳-۵/۱۸۶

آغاز: نامه این رباعی را به هدیه صریرادانمود نظم: هر چند بهار رنگ وبویی دارد ×× وزصورت هزارهای هویی دارد؛ **انجام:** زهی بر ضمیر سیرت عیان ×× همه سرِ غیب ا زا زل تا ابد / ندیده به این عقل و روشندلی ×× سپهر کهن سال دردور خود. تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ ذیقعده ۱۰۷۸ق، جا: حیدرآباد؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ، ۱۲ سطر،

اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۸۴]

● **عرض آقا محمد حسین در احوالات خود** / اخلاق / فارسی

'arz-e āqā mohammad hoseyn dar ahvālāt-e xod

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۳/۷

آغاز: عرض و فرمان به عرض عالی میرساند که نظر به مراحم خدیوانه و عنایات خسروانه؛ **انجام:** محمد حسین عرض بندگی به حضور لامع النور قبول باد ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۴۴-۴۵)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۲۳۷]

● **عرض الاعراض** / کیمیا / عربی

'arḍ-ul a'rāḍ

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

ابن ندیم نام این کتاب را جزو آن دسته از آثار جابر به شمار آورده که خود آن را دیده است و یا این‌که ثقات آن را دیده‌اند و به او گزارش داده‌اند. رساله‌ای است در علم کیمیا مطالب تحت عنوان: «ثم قلنا، و قلنا، و اعلم، وصیته» آمده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۵۳/۲

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم. قال الشیخ الامام العلامه الحبر البلیغ الکامل الاستاد الماهر الفیلسوف العارف مجموع الفضائل ابوموسی جابر بن حیان الصوفی بن عبدالله الازدی الطوسی رحمه الله و رضی عنه فی کتاب عرض الاعراض الحمدلله والاستعانة به و ذلک ان جملة ما قدمناه فی هذا الکتاب من العالم الاکبر فاعلم ذلک ثم قلنا من بعدالله تعالی جعل العالم الاصغر و هو الانسان؛ **انجام:** و اعدت الباقی الی مکانه محفوظاً فی النوی والشمس والحمدلله وحده والصلاة والسلام علی النبی محمد و آله و سلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا، ۱۱گ (۳۲-۴۲)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۰۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۶]

● **عرض البلاد و طولها** / هیئت / عربی

'arḍ-ul bilād wa ṭūl-u-hā

موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja'far (- 19c)

در این رساله بسیار مختصر که مشتمل بر بیان طول و عرض بلاد می‌باشد. این موضوع را از شرح لمعه شهید دوم که مفصل بود، در یک «مقدمه» و دو «باب» مختصر کرده است.

قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۹۲/۲

آغاز: الحمدلله الذی عرفنا الاوقات الشریفة و جعلها اوقات العبادة لذاته الحمیدة و دعانا فیها لحضرته المنفیة؛ **انجام:** و غیر ذلک مذکورة فی هذه الدائرة المسطورة لزیادة التبصرة و عدم الاحتیاج الی الهیئة و النظر الی الکرة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۵پ-۱۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۹۲]

● **عرض بلدان** / جغرافیا / فارسی

'arz-e boldān

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری

e'tezād-os-saltane, 'alī-qolī ebn-e fath-'alī (1819-1881)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۲۷۰ق؛ محل تألیف: شمیران

در آغاز آن از کمک ملا علی محمد اصفهانی یاد کرده است.

آغاز: در خط استوا که شمس مسامت الراس است شبانه روز تقریبا مساویست و در سایر امکنه ... خواستم اطول الایام بلدان را از عرض یکدرجه تا عرض تسعین استخراج کنم ... و از افکار ... ملا علیمحمد اصفهانی ... استفاده شد ...

انجام: شصت و سه روز است. تقریبا، و صورت عمل به هر دو طریق در جدول نموده شد. دویم ذیقعده در قریه حصار بوعلی شمیران تحریر شد، سنه ۱۲۷۰ علیقلی قاجار

[فهرستواره منزوی ۴/۲۹۹۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۷۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ - ۱۹۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مجدول؛۷ص (۲۲۲-۲۲۸) [ف: ۹ - ۲۰۱]

● **عرض حال** / نامه‌نگاری / فارسی

'arz-e hāl

بهبهانی، محمد جعفر بن محمد علی، ۱۱۷۸ - ۱۲۵۹ قمری

behbahānī, mohammad ja'far ebn-e mohammad 'alī (1765 - 1843)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۲ق

مؤلف در آن از کتاب «فصل الخطاب» خود یاد نموده است.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۳/۳

آغاز: عرض حاجت و نیازمندی اقل خلیفه و لا شی فی الخارج و الذهن و الحقیقة؛ **انجام:** شکر حق بجای آورده آنی از ذکر محامدسرکار غافل نه.

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ۱۱ص (۱۸۴-۱۹۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۴]

● **عرض حال همسر تمیم انصاری نزد عمر** / تاریخ اسلام / فارسی

'arz-e hāl-e hamsar-e tamīm-e ansārī nazd-e 'omar

؟ بلگرامی، قطب الدین بن ابراهیم، ق۱۱ قمری

belegrāmī, qotb-od-dīn ebn-e ebrāhīm (- 17c)

رساله‌ای است مشتمل بر حکایت عرض حال همسر تمیم انصاری نزد عمر درباره غیبت شوهرش و ازدواج مجدد او و پیدا شدن در هیئت جنیان.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۷۳۷

آغاز: بسمله. اورده اند که روزی عمر خطاب بعهد خلافت نماز بامداد گزارده بود؛ **انجام:** که بر خود داشت برخود ما کند ان فعل بنام الله ... ودرون رفت

خط: نستعلیق تحریری، کا: قطب الدین بن ابراهیم بن مبارک بلگرمی، تا: ۱۰۹۲ق، جا: رجبوره پرکنه شاه آباد؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج دارچینی، ۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۷]

● **عرض الحوائج** / شعر، دعا / عربی

'arḍ-ul ḥawā'ij

حسینی، حسام الدین محمد بن محمد، ق۱۳ قمری

hoseynī, hesām-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۲۹ق

منظومه‌ای است زیبا که با صلوات و سلام بر چهارده معصوم و بیان فضایل آن حضرات آغاز شده، سپس درخواست‌های خود را در دنیا و آخرت از خداوند متعال با نظم خاصی آورده است. [الذریعة: ۲۴۵/۱۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰۷

آغاز: ایاه احمد و هو المحمود بکل لسان و ایاه اشکر ×× و هو المشکور علی کل احسان و ایاه اعبد / ... سبحان رب العرش ذی الملک القدیم السرمد ×× الماجد المتبارک الصمد الحمید الوحد؛ **انجام:** ای رب ایماناً و صدقاً و تعبداً و رقاً ×× بالذنوب مقراً و معترفاً لا مستکبراً و لا مستنکفاً / ... بمیامن محمد و عترته و برکاته و حرمة ×× اولیائهم المحتلین بکراماتهم علیهم الصلاة و السلام.

خط: نستعلیق معرب، بی‌کا، تا: ۱۱۴۸ق؛ دارای سر لوح زیبای مرصع از دوره زندیه، مجدول، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج آلبالویی، ۱۳گ، ۶ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۱۸]

← عرض سپاه > عرض لشکر
← عرض سپاه > نسبت اعداد

● **عرض قمر (جدول)** / هیئت / فارسی

'arz-e qamar (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۸/۱۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ با جداول نجومی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

● **عرض لشکر = عرض سپاه = عرض لشکر ازون حسن = عرض نامه** / تاریخ ایران / فارسی

'arz-e laškar = 'arz-e sepāh = 'arz-e laškar-e ozūn hasan = 'arz-nāme

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)

اهدا به: بهادرخان سلطان ابوالنصر اوزون حسن بیک آق قونیلو

تاریخ تألیف: ۸۸۱ق؛ محل تألیف: شیراز

در این کتاب چگونگی سان دادن لشکر سلطان ابوالنصر حسن بیگ بهادر خان را که خود دوانی دیده به طور ادبی وصف می‌نماید. این جنگ بین سلطان اوزون حسن و سلطان خلیل به سال ۸۸۱ در نزدیکی بند امیر فارس رخ داده به روزگاری که سلطان خلیل از سوی پدرش اوزون حسن فرمانروایی داشته است، در نیمه اول کتاب مؤلف ستایش فراوان از سلطان و در نیمه دوم کیفیت سان دادن را در چند روز می‌آورد و نام گروهی از بزرگان دولت و سران لشکر را ذکر می‌کند.

آغاز: اللهم صل علی محمد و آله ... از پرتو اشعه این نیر قدسی بنیان منظر تحقیق را این معنی مشاهده ... ابتدای عرض خریف که ایام عساکر منصوره است ...

انجام: ندیده بدین عقل و روشن دلی ×× سپهر کهن سال در دور خود اللهم خلد ظلال معدلته.

چاپ: به کوشش ایرج افشار در مجله دانشکده ادبیات تهران، شماره ۳ سال ۳ فروردین ۱۳۳۵ش؛ بولتن مدرسه زبانهای شرقی لندن، سال ۱۹۳۹ میلادی.

[الذریعه ۲۴۵/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۸۸/۵؛ فهرستواره منزوی ۱۰۳۰/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷/۲-ف

نسخه اصل: روان کوشکو ش ۲۰۴۲؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن موید، تا: ربیع الاول و الثانی ۸۸۸ق، جا: شیراز [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۶]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۹/۱۴ حکمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین مشهور به شوقی یزدی، تا: ذیحجه ۹۶۱ق، جا: هرات؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ ۵۵ص (۸۶-۱۴۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۱۷ - ۵۰۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۵/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان۹۹۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: ترمه، ۱۱گ (۷۶پ-۸۶پ)، ۴۱ سطر، اندازه: ۹/۸×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۶۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، ۴گ (۷پ-۱۰ر)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۶۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الشهود و العیان. تمت الرسالة الشریفة الموسومة بالعرض.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۲۶ر-۳۴پ)، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۸۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی مذهب، ۱۹ص (۱۴۲-۱۶۰)، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۶]

۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۱۸-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجعل رایاته مرفوعا ... علی جمیع اصقاع القری بحق محمد عین الاعیان و الانسان و آله اصحابه.

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲ص (۱۱۲-۱۲۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۰۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۶۵/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان۱۰۰۵ق، جا: بغداد؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۰۲]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۹۰/۳

خط:نستعلیق،کا:ابوالفتح بن عبدالحی،تا:۱۰۱۰ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۲۸پ-۳۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۹ - ۷۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۶/۱۰

بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲۳۱ر-۲۳۸پ)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۷۰]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۸۱/۵

خط: نستعلیق، کا: شیخ امین الدین نصیرالدین محمد خفرکی، تا: ۱۰۳۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱۸۷پ-۱۹۳پ)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۴ - ۶۸]

۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۱۴/۱

چند برگی از عرض نامه دوانی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع منشی لاهیجانی، تا: ۱۰۳۳ق، به دستور میرزا غیاث بیکا؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۷]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۲ق؛ ۲۰گ (۸۳پ-۱۰۲پ)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۴۵]

۱۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۸۹/۳م

آغاز: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه بدست آمد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۲۰۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۴/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۶ صفر ۱۰۷۲ق، جا: آمل؛ چلیپایی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷ص (۶۱۰-۶۳۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۱۶]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحق محمد عین أعیان الانسان و آله و صحبه أصحاب الشهود و العیان.

خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی هاشمی کرکی، تا: سه‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۷۰پ-۸۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۲۱]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۵/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۷گ (۲۰پ-۳۴ر و ۳۷ر-۳۸ر) [ف: ۳۷ - ۴۴۳]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۴۲/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۲گ (۸۰پ-۹۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۲۰۰]

← عرض لشکر ازون حسن > نسبت اعداد

↩ عرض لشکر ازون حسن ⋖ عرض لشکر
↩ العرض لیس هو جنسا ... ⋖ مقالة فی ان العرض لیس هو جنسا للتسع المقولات العرضیة
↩ عرض المجالس ⋖ الامالی

● **عرض منظوم** / ادبیات / فارسی
'arz-e manzūm

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۸۹
آغاز: صدق صلب است از رماح صدق قول صادق است؛ **انجام:** یا وکاره من روق خذ من ذهب نصف ما ها فی رکاز فی راس تمت.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

↩ عرض نامه ⋖ نسبت اعداد
↩ عرض نامه ⋖ عرض لشکر

● **عرض نامه** = **فضیلت علم** / فلسفه / فارسی
'arz-nāme = fazīlat-e 'elm
بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)
تاریخ تألیف: ۲۵ رمضان ۶۷۴ق
رساله در شرح برخی از مباحث و موضوعات طبیعی و الهی است. مؤلف آن را چنین توصیف نموده است: «و این نامه را که در وی حکایت و صفت انواع هستیهای کلی رانده شده» تا آنجا که می‌گوید: «و سختی‌های او آگهی دهد از معلومات دائم باقی نه از جزویات فاسد و کرونده و مستحیل» تا آنجا که گفته: «بلکه آنخاستیم که کائنات این عالم و متولدات و حوادث ناآمده را بیان کی بودن و شرح چگونگی بدهیم». رساله پس از دیباچه مفصل در صفت حال و فایده این رساله و اندرز طالبان علم در چهار عرض صورت گرفته و هر عرضی حاوی درهایی از سخن است: ۱. عرض اجسام که در پایه انفعال و قبول کنش اند در پانزده «در»؛ ۲. عرض‌کنندگان و کارگران در اجسام عالم و جسم مردم در پنج «در»؛ ۳. عرض دانشهای مردم و اقسام آن در هفده «در»؛ ۴. عرض دانندگان و بیان ماهیت و انیت داننده در هفت «در». نسخه‌ها یکسان نیستند.
آغاز: خداوندا بفزونی جود و فروغ وجودت که جان بوی جویا و خرد بوی گویا شود ... ای پویندگان راه اخلاص و جویندگان هنجار ...
انجام: که رقیب تو شنوا و بیناست، و راز وجود نزد او پیدا و هویدا، ان الله یأمرکم ان تودو الامانات الی اهلها و اذا حکمتم ...، و الحمد لمن هو بذاته حمید، و هو علی کلی شیء شهید، و الصلاة و السلام علی المختارین من الاصفیاء و الانبیاء، و المنتجبین من الازکیاء و الاتقیاء، و الله حسب کل شیء.
چاپ: مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم))
[مصنفات بابا افضل ۲۵۳-۱۴۵؛ الذریعة ۲۴۶/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۱۹۲/۶؛ نسخه‌های منزوی ۸۱۸/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۷۸(آ)-۴۶۳/۷۸(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ در هامش؛ ۱۸گ (۱۸۵ر-۲۰۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۴]
۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۵۱/۱۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: رقعی [ف: - ۳۱۵]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۳۴
آغاز: در شرح عرض سیم دانش روشنی و پیدائی و وجود چیزهاست و دانستن چیزها پیدا و پیدایی و وجود چیزهاست و دانستن چیزها پیدا و پیدایی و ناپیدایی مردم را در خود تواند بود که چیزها در نفس مردم نا پیدا باشند یا پوشیده؛ **انجام:** از آن جهان بدین جهان توان آمد ازین جهان نیز بدانجهان باز توان گشت و این سخن را هم بدین میاه فرو گذاریم و از آن بس کنیم و السلام علی من اتبع الهدی.
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی نباتی، جلد: مقوایی، ۱۹ص (۲۶۷-۲۸۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۹۳]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۳۳
آغاز: بسمله: ذکر فصلی از سخنان خواجه که در شرح فصلی از عرض همایون گفته است عرض دوم عرض کنندگانست از اقسام موجودات دانسته ماناد که موجودات؛ **انجام:** بقوت از قوتهائی که آنرا طبیعت خوانده و چون فعل اجسام رونده در اجسام عنصری یحدث و هفم و چون افعال اجسام حیوانی و انسانی و حرکات و تحریکشان.
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۲ص (۲۵۶-۲۶۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۹۲]
۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۴۵/۲۱ حکمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۳]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۶۹]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فزون از خاصیت و بایست بهیچ ستاننده مده که رقیب تو شود ... تمام شد در هشتم شهر ذی القعده در بلده دارالسلطنه اصفهان سنه ۱۰۵۶ و انا العبد ... فرید الدین محمد بن محمد
خط: شکسته نستعلیق، کا: فرید الدین محمد بن محمد، تا: ۸

ذیقعده ۱۰۵۶ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۱پ-۱۸پ)، مختلف السطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۱۷۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۸۱/۱۰

خط: نستعلیق، کا: شیخ علی بن محمود کاتب، تا: پنج‌شنبه پایان ربیع الثانی ۱۰۶۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹۲ص (۳۳۱-۴۲۲)، ۱۴سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۸۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن الشریف بن محمد علی نصر آبادی، تا: ۱۶ رجب ۱۰۶۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۸۹پ-۱۲۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۰/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ نسخه ما بخشی را که در چاپی به عنوان «ملحق» به چاپ رسیده است ندارد؛ ۵۱گ (۱۱۹-۱۶۹) [ف: ۱۵ - ۳۲۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۱۲/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد محسن بن محمد حسین کاتب خاتون آبادی، تا: ۱۰۷۱ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۵۸گ (۷۳پ-۱۳۰پ)، ۱۶سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۲۰۱]

۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰/۱

کا: ظهیر، تا: ۱۰۷۳ق؛ دارای هشت سرلوح بزرگ و کوچک، قطع: رحلی [ف: - ۲۷۲]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۹۹/۳

خط: نستعلیق، کا: ملا مختار بن شاه حمزه بیک، تا: سلخ صفر ۱۰۷۴ق؛ این رساله در نسخه حاضر به فندرسکی نسبت داده شده و گوید «مدارج الکمال» نیز نامیده می‌شود؛ جلد: تیماج، ۳۷گ (۱۸۶پ-۲۲۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶/۵ سم [ف: ۶ - ۱۹۲]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۳/۱۷

یک صفحه‌ای از آغاز افتاده و ملحق را هم ندارد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۸۱ص (۲۶۰-۳۴۰)، ۱۷سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۸۹۲]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۲۷/۵

آغاز: بسمله. ای پویندگان راه اخلاص و جویندگان هنجار خواص، بر شما پیدا و روشن است که پایه پاینده از پایه ناپاینده برتر؛ **انجام:** ان الله کان سمیعاً بصیرا، و الحمد لمنه هو بذاته حمید و هو علی کل شهید. تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ مقابله شده در سنه ۱۰۷۷؛ ۱۶گ (۳۴ر-۴۹پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۷×۳۳سم [ف: ۸ - ۲۹۷]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۸۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ۱۰۷۸ق؛ واقف: مکتبة الامام امیر المومنین، ۱۳۶۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور، ۳۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [الفبائی: - ۶۶۰]

۱۷. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۷/۲۰

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۴ق [نشریه: ۵ - ۲۸۸]

۱۸. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۶۸/۱۵

خط: نستعلیق خفی، کا: محمد محسن خاتون آبادی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۷ - ۳۷۸]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ق، جا: جهانگیر نگر؛ ۳۳گ (۱۳پ-۴۵پ) [ف: ۸ - ۴۹۱]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۰ص (۱-۸۰)، ۱۶ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۱۶]

۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۱/۲۰

خط: نسخ، کا: رفیع الدین محمد بن غیاث الدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۰گ (۱۱۰پ-۱۴۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۷]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بتدریج بانور خو کند، همچنین حال دانایی مردم و نظرش ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن قرمز، ۵۶گ (۱پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۴/۲×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۱۴]

۲۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۷۳گ (۱۲۰پ-۱۹۲ر)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۸۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۸۹/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۶گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۳سم [ف: ۵۱ - ۵۰]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۱/۷

آغاز و انجام: برابر

در چهار عرض. در نسخه ما عنوان «رسالة اخری منه» را دارد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۵۹گ (۱۰۲پ-۱۶۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷ - ۲۴۵]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۵/۲

آغاز و انجام: برابر

در چهار عرض: عرض اجسام، عرض‌کنندگان و کارگران در اجسام عالم و جسم مردم، عرض دانستنی‌های مردم، عرض‌دانندگان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۴۴گ (۳پ-۴۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۳/۸سم [ف:۷-۲۳۱]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۵/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجان و روانشان پیوسته. بفضلک یا ذوالفضل العظیم ...

تنها چند سطر از آغاز آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۳/۸سم [ف: ۷ - ۲۳۳]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۱۱

خط:نستعلیق،کا:رضا بن موسی کشمیری،تا:قرن۱۱؛ ۵۲ص (۱۲۲-۱۷۳)، ۲۸سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱۴]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ ۶۱گ (۳پ-۶۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۷ - ۶۹۵]

۳۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۸۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷۷گ (۳۲پ-۱۰۸ر)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۶۲]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۱۴/۵

ملحق آن در این نسخه نیست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۸ص (۴۶-۹۳)، سطور چلیپایی (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۲۴]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۵/۷ ـ د

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۳گ (۱۵۲پ-۲۱۴پ) [ف: ۱ - ۳۵۶]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۱ص (۳۲-۶۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۱۸۵]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۰۴/۱-۲۶/۱۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۸۸۵]

۳۵. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۷۹/۱

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن عزیز الله تونی، تا: رجب ۱۱۰۷ق؛ ۱۶۵گ (۱-۱۶۵)، قطع: رحلی [نشریه: ۵ - ۶۴۷]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۸۷/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ جمادی الاول ۱۱۲۳ق، جا: اصفهان؛ ۵۰گ (۶۱پ-۱۱۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۶۴]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۴۰گ (۷۳پ-۱۱۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۴۱]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۴۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: عنابی، ۱۹۳ص (۲-۱۹۴)، ۱۱ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳۳]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۷۶-طباطبائی

آغاز: در هشتم از سخن در زمان دانسته باید که جنبش و حرکت که گفته شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۶۵پ) [ف: ۲۳ - ۷۳۶]

۴۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ با یک سرلوح؛ ۸۳گ (۶۰پ-۱۴۲پ) [ف: ۵ - ۳۱۶]

۴۱. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۵۱۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد علی حسنی حسینی، تا: ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ جلد: مقوای روغنی مذهب، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۴سم [ف: ۳ - ۲۴]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۰/۶

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۰ق؛ ۴۷گ (۵۸پ-۱۰۴پ) [ف: ۳ - ۳۰۱]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۱/۲

خط: نستعلیق چلیپا، کا: محمد تقی حسینی کاشانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۱۳۳]

۴۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۳۶/۶ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: روز یک‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۲۷۶ق، جا: تهران؛ مقابله شده در ۱۵ شعبان شی برات در تهران؛ جلد: تیماج حنایی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۶۰]

۴۵. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵۴/۱۱

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح پسر محمد رفیع طبیب رشتی، تا: جمعه ۱۳ رجب ۱۲۸۰ق؛ از ص ۳۱۱ تا آخر. [نشریه: ۶ - ۶۷۸]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته خوش بی‌اعجام، کا: میرزا عبدالله ریاضی، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۲۰/۵۲سم [ف: ۱۱ - ۳۵۱]

۴۷. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵۴/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح پسر محمد رفیع طبیب رشتی، تا: چهارشنبه ۸ جمادی الثانی ۱۲۸۱ق، جا: تهران؛ مقابله شده در روز پنج‌شنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۸۱؛ ۸۹ص (۱-۸۹) [نشریه: ۶ - ۶۷۷]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۷۶

خط: نسخ خوش، کا: ابوالحسن بن محمد رضوی خراسانی مشهدی، تا: شعبان ۱۲۸۶ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ جلد: میشن نیلی، ۱۸ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۱۴۲]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰/۳-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** وجود کاتب و مکتوب و کتاب، و وجود عاقل و عقل و معقول ظاهر شد

خط: نستعلیق، کا: صادق آشتیانی، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج، ۷۶گ (۶۶-۱۴۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۴]

۵۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۷۲/۴ - ب

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن حاجی ملاعبدالغنی تفرشی، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۶گ (۳۸پ-۷۳ر)، ۱۹سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: - ۱۶۳]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱۸

خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۲ق، جا: تهران؛ ۸۴گ (۱۸۱ر-۲۶۴ر) [ف: ۳ - ۳۰۱]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد خان، تا: ۱۳۳۳ق، جا: تهران؛ جلد: مقوایی، ۱۰۳ص (۳۰۷-۴۰۹)، ۱۶ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۵۹۷]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علیرضا شمیرانی، تا: ربیع الاول ۱۳۳۶ق؛ ۱۵۵گ (۱۵۸پ-۳۱۲پ)، ۱۲سطر [ف: ۱۴ - ۲]

۵۴. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۴۹/۲

خط: نستعلیق، کا: محسن بن مصطفی ساوجبلاغی، تا: ۱۳۴۷ق؛ از روی نسخه مورخ ۱۳۳۱، مقابله کرده در ۱۳۰۷ش؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۷۶]

۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۴۲-۱۵/۱۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: امیر بن علی بن غلام رضا بن علی حسین فلاور جانی لنجانی، تا: ۲۰ صفر ۱۳۵۵ق؛ از روی نسخه‌ای که تاریخ ۱۰۹۸ کتابت شده بود، مقابله شده؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۸۵]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۶۱/۲-۳۸/۱۸۱

آغاز: خردتر به جنبشی نیز از او کمتر داندکی از او باز پس ماند در هر یک گردش ... در چهارم از سخن در اجسام عنصری از جمله اجسام اول آنچه نزدیک تر است به طبقات؛ **انجام:** و اما قسم دوم از آگهی جزوی مردم خیال است که هر چه در حواس پیدا شود ... این است که حلاوت عسل بیحضور عسل و وصولش به آلت ذوق

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۸۵]

۵۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۰ فرخ

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد صفی حسینی کاشانی مورخه ۱۱۷۸ ؛ مهر: «عبده محمد رضا الحسینی» و «المتوکل علی الله محمد الحسینی»؛ جلد: تیماج سبز، ۳۲گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۲۶]

۵۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۲۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم ۱۳۳۰؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: - ۳۳۴]

۵۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۳۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۰۰]

۶۰. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۴۱/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ (۱-۹۲)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: - ۴۶]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۴ - ۲۰۶]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۶]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۴۹/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و در میان اشخاص وجود حکم تمیز براستی و درستی خرد ران و آن مایه که در خود و از هیچ باز مگر و فزون از خاصیت بهیچ ستاننده مده، که رقیب تو شنوا و بینا است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یک سرلوح، مجدول؛ ۲۶گ (۵۷ر-۸۲)، ۲۳ سطر (۷/۵×۲۱)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۵۱]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۱/۱۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف:۲-۳۷۷]

۶۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۵۹/۱

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۴۵]

۶۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱۷

آغاز: ذکر فصل از سخنان خواجه که در شرع فصل از عرض؛ **انجام:** پایان: فرو گذاریم و از آن پس ... اتبع الهدی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴ص (۳۳۲-۳۵۵)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۲۶]

۶۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۸ص (۳۵۷-۴۷۴)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۲۷]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۷۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [الفبائی: - ۴۳۲]

● عرض و طول بلاد / ریاضیات / عربی

‘arz va tūl-e belād

این رساله به موجب نسخه زیج جدید تهیه شده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۷۰/۵

آغاز: عرض و طول بلاد مذکوره ذیل بموجب نسخه زیج جدید. اقلیم اول بلاد زیر باد هند تا کنار جزائر خالدات

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۳گ (۷۵-۷۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۳۳۱]

← عرض و طول بلاد ایران > جغرافیای نیمروز

● **عرض و طول بلاد معموره** / جغرافیا / فارسی
'arz va tūl-e belād-e ma'mūre
در پنج اقلیم جهان به سیاق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۱)، اندازه: ۱۴/۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۳۶]

● **عرض و طول بلدان و قبله (جدول)** / جغرافیا / فارسی
'arz va tūl-e boldān va qeble (jadval)
جداولی است که در آن طول بلدان، دقایق و ثوابی از جزائر خالدات (مجمع الجزائری در اقیانوس اطلس در شمال غربی افریقا و متعلق به اسپانیا یا مجمع الجزائر قناری) و عرض آنها از خط استوا و جهت انحراف در نقطه جنوب و شمال و همچنین مسافت این سرزمین‌ها با مکه معظمه، با افزودن اسامی شهرها و علائم و رموز نجومی و تعیین مسافت بر اساس فرسنگ مشخص و تنظیم شده و نام مؤلف آن مشخص نگردید.
[جغرافیای کامل جهان، حبیب الله شاملویی، ص ۴۳۷؛ فرهنگ فارسی معین ۴۷۳/۵؛ معجم البلدان، حموی، دارالکتب العلمیه: بیروت ۱۵۴/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۷/۳
آغاز: جدول معرفة أطوال بلدان از جزایر خالدات و عروض آنها از خط استوا و انحراف از نقطه جنوب؛ **انجام:** اصفهان و مشهد مقدس ه ؟ ءله مدم سق و لح ۲۱۱۴۷
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ با رموز نجومی و اعداد، مجدول، محشی، مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۶۳-۶۸)، ۲۸ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۲۹ - ۲۶۲]

● **عرض و طول جغرافیایی بلدان (جدول)** / جغرافیا / فارسی
'arz va tūl-e joqrāfīyāyī-ye boldān (jadval)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۳۴پ) [مختصر ف: - ۲۲۵]

● **عرض و طول جغرافیایی شهرها = ضبط العرض و الطول من البلاد** / جغرافیا / عربی
'arz va tūl-e joqrāfīyāyī-ye šahr-hā = ḍabṭ-ul 'araz wa-ṭ ṭūl min-al bilād
دیزجی زنجانی، اسمعیل بن ابراهیم، ۱۳۰۹-۱۳۷۸ قمری
dīzajī zanjānī, esmā'īl ebn-e ebrāhīm (1892 - 1959)
عرض و طول جغرافیائی بلاد، از آسیا و آسیای مرکزی، خاور نزدیک و خاور دور، در این رساله، محاسبه و نوشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۸۵/۴
آغاز: بسمه تبارک و تعالی قد تصدیت لضبط البلاد عرضا و طولا و هو الموفق؛ **انجام:** ط و ققهاع اکبر آباد ط قب ع الرمج
خط: نسخ و نستعلیق، کا: مؤلف و برادر آن (آقا احمد زنجانی)، تا: قرن ۱۴؛ با خط مؤلف آغاز شده و با خط آقا احمد زنجانی (برادر مؤلف) پایان یافته؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۱۳۷- ۱۴۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۱۲۷]

● **عرض و طول مکه و بلاد شمالی** / جغرافیا / فارسی
'arz va tūl-e makke va belād-e šomālī
در آغاز این گفتار آمده: «عرض و طول مکه معظمه و چند بلد مشهور از بلاد شمالیه آن که از وجوه معارف آنهاست با قدر انحراف قبله آنها ... و حال بسیار از بلاد قریبه به آنها نیز با مقایسه معلوم می‌تواند شد».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۱/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲ص (۲۷۴-۲۷۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۵۵۹]

● **عرضه داشت** / نامه‌نگاری / فارسی
'arze-dāšt
غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۱۱۲
آغاز: عرضه داشت بنده دولتخواه سلطان محمد الحسینی، بعد از مراسم بندگی
عرضه داشت که سلطان محمد پسر سلطان مراد حاکم مازندران به نواب بلقیس مکانی نوشته و گویا خدیجه نام او بوده است؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛۲۲سطر،اندازه:۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۱۰۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۹/۶۸
عرضه داشت سعد الله خان به جناب خلافت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم هندی، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۷۰) [ف: ۳۸ - ۲۹۴]
۳. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵۷
عرضه داشت خیال به شاه عشق؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱ص (۲۸۷ر) [نشریه: ۷ - ۵۵۴]

● **عرضه داشت خواجه امیر بیگ** / اسناد / فارسی
'arze-dāšt xāje amīr beyg

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۴۶
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۱۰۸ر-۱۰۹پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)،

اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۶]

● **عرضه داشت عجزه و مساکین** / نامه‌نگاری / فارسی
'arze-dāšt-e 'ajaze va masākīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۴۳
خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۶۳ر-۱۶۴پ) [ف: ۲۹/۱ - ۱۳۷]

← عرفاء ⩥ اصطلاحات عرفاء

● **عرفات العاشقین و عرصات العارفین** / تراجم / فارسی
'arafāt-ol 'āšeqīn va 'arasāt-ol 'ārefīn

اوحدی بلیانی، تقی الدین محمد بن محمد، ۹۷۳ - ۱۰۴۰ قمری
awhadī belīyānī, taqī-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (1566 - 1631)

تاریخ تألیف: ۱۰۲۲ تا ۱۰۲۴ق؛ محل تألیف: اگره هند
در سرگذشت نزدیک ۳۳۰۰ شاعر است به ترتیب تهجی در ۲۸ «عرشه» هر یک در سه «غرفه»: ۱) کهن، ۲) میانه، ۳) سرایندگان نو، که به فرخندگی از «رودکی» آغاز می‌شود، سپس ابوالحسن خرقانی تا میرزا یوسف خان رضوی مشهدی.
آغاز: ای آنکه ترا در حرم دل بار است ×× گر با حجر الاسود عشقت کار است / احرام طواف معرفت بسته درآی ×× کاین جا عرفات کعبه دیدار است. تیمنا و تبرکاً افتتاح کلام در این مقام به نام احدی است قدیم صمدی واجب التعظیم ... در درج سخندانی تقی الدین اوحدی الحسینی الدقاقی البلیانی ... (متن) عرفه استاد الشعراء امیر البلغاء امام الفصحاء اعجوبه العصر ...
انجام: عرفه. عمدة الامراء و النقباء میرزا یوسف خان در کمال جلالت و عظمت نشان مدتها در هندوستان به امارت ممتاز بود. در جواب رباعی مولانا عرفی گفته، حسن ارتجال وی، رباعی: عرفی رفتی به دوست پیوستی تو ×× و ز کش مکش زمانه وارستی تو / فردا غم دوست مایه دست تهی است ×× خوش باش کزین مایه قویدستی تو
چاپ: تهران، انتشارات اساطیر، با تصحیح و تحقیق محسن ناجی نصرآبادی، ۱۳۸۸ش، در ۷ جلد؛ تهران، با تصحیح ذبیح الله صاحبکاری و آمنه فخر احمد، با نظارت علمی محمد قهرمان، مرکز پژوهشی میراث مکتوب و کتابخانه مجلس شورای اسلامی، در ۸ جلد، ۱۳۸۹ش
[الذریعة ۲۴۶/۵؛ تذکره نویسی فاری ۱۵۱؛ تاریخ تذکره‌های فارسی، گلچین معانی ۳۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۹۲۸/۳]
شرح و حواشی:
۱- گلدسته؛ عالمگیری، عبدالوهاب بن منصورخان (-۱۲)
۲- فهرست عرفات العاشقین؛ گلچین معانی، احمد (۱۲۹۵-)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در چهار ستون راسته و یک ستون چلیپا؛ مهر: «عنایت شاه جهانی ۱۰۶۸» (دایره‌ای)، «محمد امین محمد اعظم شاهی ۱۱۱۰»، «العبد محمد جعفر الحسینی ۱۰۵۵»، «عبده محمد هاشم»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن پشمی، ۶۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲/۲×۳۴/۸سم [ف: ۳ - ۵۵۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، با دو سر لوح؛ ۱۶۱گ، ۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۸]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۸۷
انتخاب عرفات است و طبق گفته گلچین معانی آنچه در فهرست با عنوان «کعبه عرفان» آمده خطاست. گزیده عرفات است در ۳ رکن: حنانی، منانی و دیانی در ذکر متقدمین و متوسطین و متاخرین، که در ۱۰۳۶ ساخته شده؛ خط: شکسته نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۴ ربیع الاول ۱۱۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: میشن سیاه، ۲۲۳گ، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۴سم [ف: ۳ - ۵۵۷]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۶-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۲۳]
۴. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۹۲عکسی
تذکره‌ای مشهور برای شاعران و ادیبان است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۰۹گ [جنگ: ۱ - ۴۶۳]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۸۷
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۴سم [ف]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، ۲۲۳گ، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۴سم [ف: ۳ - ۵۵۷]

● **عرفات الفقه = فقه الائمة** / شرح حدیث / فارسی
'arafāt-ol feqh = feqh-ol a'emme

فاضل کاشانی، صادق بن علی، ق۱۳ قمری
fāzel-e kāšānīm sādeq ebn-e 'alī (- 19c)

وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)
تاریخ تألیف: ۹ ذیحجه ۱۲۷۸ق
ترجمه کتاب من لایحضره الفقیه ابن بابویه قمی است که جلد نخستین (طهارت - زیارت) را در ۲۲ روز گذشته از ربیع الاول ۱۲۷۷ق و جلد دوم (تا پایان کتاب) را در ۷ و ۹ ذیحجه ۱۲۷۸ق

به انجام رسانده است. مترجم گاهی هم از خود چیزی بر اصل افزوده و فارسی او هم بسیار نارسا و بد است.
آغاز: بسمله. حمد الهی را بدعای ستایش کبریائی و ثنای حضرت آفریدگاری چنین معذرت خویش نموده که بار الها ایمن بدار ما را بخیر بدرستی که من حمد میگیم تو را و شکر می‌نمایم تو را بتو رو می‌آورم در آنچه فرمائی و مقدر نمائی و توکل میکنم بجهت قصور خودم و توانائی تو و اقرار بگناه خود می‌نمایم بسوی تو

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۴/۱ - ب
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بخدا استعانت میجوئیم و تمام شد کتاب حج و حمد و ثنا و ستایش مخصوص خدائی است که پروردگار جمیع عالمیانست و الصلوة و السلام علی محمد ... فها انا الداعی ... ابن السید علی صادق الحسینی الفارغ من تدوین هذالمجلد فی الثانی و العشرین یوما قد مضی من شهر ربیع المولود من سنة ۱۲۷۷ فتفضل علی بالتوفیق ... انک انت الوهاب ...
جلد نخستین است، در آغاز فهرست مطالب است و در آغاز فهرست خواسته شده که کتاب را ناصرالدین شاه ببیند و به چاپ برسد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ باید نسخه اصل باشد؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۷۰گ، ۲۸ سطر (۱۴/۵×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: - ۱۶۲]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۴/۲ - ب
آغاز: بسمله. و به نستعین. ابواب القضایا و الاحکام. باب من یجوز التحاکم الیه و من لا یجوز. کتاب قضا و جمیع احکام او است. گشایش سخن از کسی که جایز میباشد مرافعه بردن بسوی او و کسی که جایز نمی‌باشد محاکمه بردن بسوی او؛ **انجام:** رب تبت الیك و انا اول المؤمنین انشاء الله آمین رب العالمین
جلد دوم و در پایان آن خاتمه ای دارد و در دو جا تاریخ تألیف و نام مترجم آمده و چنین است:؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ این هم باید نسخه اصل باشد؛ جلد: تیماج حنایی، ۵۱۲گ، ۲۸ سطر (۱۴×۲۷/۵)، اندازه: ۲۲/۵×۳۷سم [ف: - ۱۶۳]

← عرفان > اخلاق و عرفان

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ - ۴۸۱ قمری
ansārī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)

ذکر چگونگی بند خلق، ذکر نواخت حق، ذکر امید و فنا در توحید، ذکر نشان یکتا بودن، ذکر ترك هوا، ذکر زاهد مزد و رد عارف و صوفی، ذکر درویشان، ذکر تصوف، ذکر نشان مرشد، ذکر حیرت، ذکر حسنی، ذکر تفاوت مقام ذکر وجد، ذکر شناختن زیان، ذکر گویندگان، ذکر علماء، ذکر توصیه، ذکر عشق، ذکر صحبت، ذکر خلط، ذکر نیك و بد، ذکر برآوردن کمال و حال، ذکر صحبت، ذکر ایمان، ذکر علم و ورع، ذکر دوستی، ذکر عتاب المرید، ذکر صورت بی معنی: از خواجه عبدالله انصاری است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۳۷-ف
نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۲]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)
[نسخه‌های منزوی ۱۱۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۷
آغاز: رساله امام ربانی ... محمد بن محمد بن محمد الغزالی ... بسمله و به نستعین و علیه نتوکل. اول رازی که از اسرار الهیت قدم در عالم عیان نهاد، و آیین رسوم الوهیت پیدا کرد الف بود، و این الف بر چهار روی نمود: ۱-ازل ۲-ایست ۳-ابد ۴-آدم؛ **انجام:** آن حالت دی گذشت امروز ببین ×× رسوایی من که باز رسوای کیم
بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۲گ (۹۳پ-۹۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۸/۹سم [ف: ۷ - ۲۷۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱/۴-ف
نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۱۹. به نثر و نظم عرفانی و عنوان‌های «ای عزیز، ای عزیز». در پایان یك مستزاد آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۲گ (۴۳-۴۴) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۳]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

عین القضاة، عبدالله بن محمد، ۴۹۲ - ۵۲۵ قمری
'ayn-ol-qozāt, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1100 - 1132)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲/۱-ف
نسخه اصل: ایا صوفیا ش ۴۸۵۴؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۱-۲۱)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۷]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

همدانی، یوسف بن ایوب، ۴۴۰ - ۵۳۵ قمری
hamadānī, yūsof ebn-e ayyūb (1049 - 1141)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۴/۲۰

آغاز: بسمله. قال الشیخ الامام العالم المحقق العارف ابو یعقوب یوسف بن ایوب الهمدانی قدس روحه العزیز توحید گفتن و شنیدن آنکس را مسلم بود که محقق حقیقت توحید بود؛ **انجام:** و اینست بیان ظهور حق بابطون حق و السلام (تمت الرسالة بعون الله تعالی).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۱۰۷پ-۱۰۸پ)، ۱۶سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۷۵۲]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-‘irfān

سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ - ۵۸۷ ؟ قمری

sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

درباره فقر از شهاب الدین سهروردی مقتول چنان‌که در دیباچه آن هست ولیکن به گواهی «السیر و الطیر» (سپهسالار ش ۳۸۷۵/۴) باید از سهروردی عارف، عمر بن محمد، باشد.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:ندارد

آغاز: بسمله. قال الشیخ الشهید ... شهاب الملة و الدین محمد بن احمد السهروردی المقتول سألنی بعض اصدقائی ... عن شرح الفقر و معناه فقلت طفت بعض البلاد؛ **انجام:** بصیره بعیوب نفسه ... الی بالله العلی العظیم.

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۱۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۴/۲

آغاز: قال الشیخ الشیوخ شهاب الحق والدین السهروردی رضی الله عنه سالنی بعض اصدقائی وفقهم الله عزوجل عن شرح الفقر و مکاید النفس و غرورها فقلت طفت بعض الدنیا و جربت الامور و رکبت العظام و صحبت الرجال؛ **انجام:** و المواخاة مع ابنآء الدنیا و کثرة المریدین و زیارت النسوان

در فهرست آن را به احتمال از عمر بن محمد سهروردی دانسته و نامی برای آن ذکر نکرده؛خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۳۹۵]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

‘erfān

روزبهان بقلی، روزبهان بن ابی نصر،۵۲۲؟-۶۰۶؟ قمری

rūzbahān-e baqlī, rūzbahān ebn-e abī-nasr (1129 - 1210)

سرگذشت و فهرست آثار او در دیباچه عبهر العاشقین چاپ ۱۳۳۷ش در تهران آمده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۸

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی لا آخر لاولیة و لا اول لاخریته ... که چون پادشاه عالم عزوجل ببنده خیری خواهد او را با خود آشنا کند

بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۵گ (۱۱۲پ-۱۹۶پ) [ف: ۵ - ۱۲]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

‘erfān

مجدالدین بغدادی، محمد، ۵۴۴؟ - ۶۰۷ قمری

majd-od-dīn-e baqdādī, mohammad (1150 - 1211)

پنج سطر آخر از رساله‌ای عرفانی به فارسی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۲۶(آ)-۴۶۳/۲۶(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۱ص (۴۱۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۱]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

‘erfān

سهروردی، عمر بن محمد، ۵۴۲ - ۶۲۲ ؟ قمری

sohravardī, ‘omar ebn-e mohammad (1148 - 1226)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۸/۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVI 90. دو بند است؛ بی‌کا، تا: قرن ۸ [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۷]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / عربی

‘erfān

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱۰/۴

نام کتاب به خامه کاتب بوده که بریده شده. از آنچه مانده [کتاب الحق] می‌شود خواند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: ۶ - ۱۱۲]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

‘erfān

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, ‘azīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۱۶/۷

آغاز: بسمله. حمد له. اما بعد چنین گوید اضعف ضعفاء و خادم فقراء عزیز بن محمد نسفی که جماعت درویشان کثرهم الله از این بیچاره درخواست کردند که می‌باید چند رساله جمع کنید درعلوم که دانستن آن ضرورت باشد بر سالکان؛ **انجام:** که می‌خواهی بگشا. درها گشاده شد.

در علوم ضروری. در یک فصل. رساله‌ای است در عرفان که با دگرگونی‌هایی در مجموعه رسائلی به نام «الانسان الکامل» به تصحیح ماریژان موله به سال ۱۳۴۱ در تهران به چاپ رسیده است (ص ۱-۱۴)؛ خط: نسخ، کا: حیدر علی، تا: شوال ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ با اینکه تصحیح شده پر است از غلط؛ ۳۲گ (۱۴۳ر-۱۷۴پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵ - ۴۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۸۴/۱-ف

آغاز: ینظرون الیک و هم لایبصرون عزیز این آیت در قرآن خوانده ای قد جاءکم من الله نور و کتاب مبین محمد را صلعم نوری می‌خوانند . ج: هر چند التماس گری کنند شرابا طهورا آن باشد پیری گفت که العشق هو الطریق و رویة المعشوق هو الجنة و الفراق هو النار و العذاب و الله اعلم بالصواب

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۰]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻirfān

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری

ʻabd-or-razzāq-e kāšī, ʻabd-or-razzāq ebn-e ahmad (-1336)

عنوان‌ها «فصل، فصل» بی‌شماره، نیمه دوم اصطلاحات عرفاست.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۵۶/۲

آغاز: باسمک اللهم لاآله غیرک ... فهذه سوانح غیبیة و مواهب عینیة سنحت من موهبة الکمال علی مذاق الوقت و الحال؛ **انجام:** بعد هذه ان یلحق بموضع مستعیناً بالله علی اهل الحق و الشهود.

کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۱ق؛ ۲۹گ (۲۰ر-۴۸ر) [ف: ۵ - ۱۸]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۶/۴

آغاز: الحمدلله الذی حقق الحقایق بنور ذاته و جعلها مظاهر حسن صفاته؛ **انجام:** تعلق النفس کالنطفة. هذا ما حضرنا فی الحال و الله اعلم و الیه المرجع و المآب.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۶۸پ-۸۱پ) [ف: ۵ - ۱۸]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری

ʻabd-or-razzāq-e kāšī, ʻabd-or-razzāq ebn-e ahmad (-1336)

درباره شایستگی محقق موحد حکیمی که می نوشیده است عذاب را یا نه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۳۳

آغاز: بسمله. حق تعالی بالهام تحقیق حجاب تقلید از ضمائر همگنان مرفوع گرداناد؛ **انجام:** ان الله کان سمیعاء بصیرا

آغاز شباهت زیادی به رساله یوحنائیه دارد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: مقوا، ۶ص (۴۴۹-۴۵۴)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۲۷]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

خواجوی کرمانی، محمود بن علی، ۶۸۹ - ۷۵۳ قمری

xājū-ye kermānī, mahmūd ebn-e ʻalī (1291 - 1353)

رساله‌ای است عرفانی که به صورت نظم و نثر پرداخته شده است. نام رساله در نسخه نیامده ولی نسخه‌ای با انجام این رساله در کتابخانه ملی ملک به شماره «۵۹۶۳/۶» وجود دارد و به نام «الرسالة اللبادیة» آمده است.

[دائرة المعارف تشیع ۲۹۱/۷؛ ریحانة الادب ۱۰۲/۲-۱۰۵؛ ملک ۱۱۴/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۳/۲

آغاز: چنین گوید فراش این فراش و بیاع این قماش العبد المحتاج إلی الله المعبود ... که در عنفوان شباب وریعان جوانی از تعشق نهانی و تعلق دلی و جانی؛ **انجام:** چون هر بحری را کرانه وهر قولی را ترانه ایست سخن را گرفتم که بر عرش بردم ×× همان به که فرش سخن در نوردم تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۳گ (۱۰پ-۲۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۳۳]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

عصار تبریزی، شمس الدین محمد بن محمد، - ۷۸۴ ؟ قمری

ʻassār-e tabrīzī, šams-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (- 1383)

در تجلیات الهی و گفتگویی عرفانی بین شمس و کسی که بر او متجلی می‌شد، در مراتب و شرایط شخص صوفی و بعضی از آداب تصوف.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۱۵/۴

آغاز: من کلام سلطان المحبوبین ... سؤال کردن از شیخ بدعت است توحید آنست که بدانی همه چیزها آن خداست؛ **انجام:** پس احوال ابا یزید چنین بود باشد که حقتعالی بصورت امرد مصور می‌شود، و أعلم من الله ما لا تعلمون

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۷۷پ-۸۳ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۳]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

پارسا، محمد بن محمد، ۷۳۹؟ - ۸۲۲ قمری
pārsā, mohammad ebn-e mohammad (1339 - 1420)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۱۹/۱۷
آغاز: نفس ناطقه چون با همگی قوای روحانی
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱گ، قطع: خشتی [ف: - ۳۰۲]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

؟ گیسودراز، محمد بن یوسف، ۷۲۱ - ۸۲۶ ؟ قمری
gīsūderāz, mohammad ebn-e yūsof (1322 - 1423)
دنباله رساله‌ای عرفانی به فارسی گویا از گیسو دراز. بدین‌گونه: «این و که سمای و که میان این و آن ... واحد العین عالم است». [الذریعه ۹۳۷/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۶/۱
آغاز: این و که سمای و که میان این و آن ... واحد العین عالم است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۸گ (۱ر-۸پ)، ۹ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۶۹۹]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-'irfān

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)
مجموعه چند رساله عرفانی مختلف از او به زبان عربی.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۷۶
رساله عرفانی درباره وجود؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۴۱۲ر-۴۱۳ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۷۷
رساله عرفانی، از تفسیر «الاول و الاخر» آغاز می‌شود و می‌رسد به «اذا بلغ الکلام ...»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق [ف: ۴ - ۶۷۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۷۸
رساله عرفانیه، بدین گونه «الحمدلله الذی شرق قلوب الاشراف بسبحات تجلیات ذاته ... ظاهرا و باطنا و الحمدلله اولا و آخرا»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۱ص (۴۱۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۷۹
رساله عرفانیه، با تاریخ ۱۴ ربیع الاول ۸۲۳ در پایان، در تفسیر «الحمدلله رب العالمین» آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۲گ (۴۱۶پ-۴۱۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۸۰
رساله عرفانیه، درباره «الله نور السموات و الارض» است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۲گ (۴۱۶پ-۴۱۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۸۱
رساله عرفانیه، به نثر و نظم عربی با چند بیت فارسی از «حب المصطفی» آغاز و به نام «الحسن و الحسین» می‌انجامد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۲گ (۴۱۷پ-۴۱۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۸]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)
رساله‌ها یکی همه نیستند و نام انتخابی بدان جهت است که نام مشخصی برای آن یافت نشده است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۵
رساله عرفانی حروفی به نثر؛ خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه [ف: ۴ - ۶۷۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۱۹
خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۴ - ۶۷۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۶۱
به نظم و نثر و از عین و اعیان آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۳۳۷پ-۳۳۸ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۶۲
در چند فصل و به نظم و نثر و از آیه «خلق السموات و الارض و ما بینما فی ستة ایام ثم استوی علی العرش» آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۵گ (۳۳۸ر-۳۴۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۸۵
در آغاز از «سراپرده شش جهات عالم» و «رواق نه طاق» و «مقدار ایام ستة» یاد شده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق، کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۴۳۱-۴۳۲)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۱۰۵
انجام: فاتحه در نماز خوش می‌خوان، مذهب شافعی ذکر میدان

خط:نستعلیق،کا:محمد قاسم بن محمد مؤمن،تا: ۱۱۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵گ (۵۶۵ر-۵۶۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۹]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۳/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ رجب۱۱۹۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰گ (۱۶۳پ-۱۸۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: - ۳۳۴]

۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۰/۲۴

آغاز: الحمد لله الذی اعلی شانه؛ **انجام:** و اجلة الاذکیاء.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۲۵۳-۲۵۴)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۷۱]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۳۹

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ ۲گ (۲۸۳پ-۲۸۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۷۱]

۱۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۱۱

آغاز: الحمد لله وحده، التصوف ظاهره؛ **انجام:** اوایل حروف المعجم و بالله التوفیق.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۲۳۲-۲۳۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۱]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۹

آغاز: الحمد لله و علی عباده و الصلوة ... چون همه اوست غیر او خود نیست؛ **انجام:** و الله اعلم بالصواب.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۲۱۰-۲۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۰]

● **عرفان = رساله عرفانی** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān = r.-ye 'erfānī

قاسم انوار، علی بن نصیر، ۷۵۷؟ - ۸۳۷ قمری

qāsem-e anvār, 'alī ebn-e nasīr (1357 - 1434)

گویا از سید قاسم انوار

[نسخه‌های منزوی ۱۱۶۴/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۲۶

آغاز: بسمله. فتح باب جود و جر اسباب وجود بر خلاف ماضی در حال و استقبال وقتی ظاهر گردد که اعلام نصرت و خیام دولت از خلوت خانه عزت ... بفضای صحرای فاحببت ان اعرف مرفوع و منصوب ... گردد؛ **انجام:** صورت و معنی از ممکن فرض بمعرض عرض وارد شد (تمت الکتاب بعون الملک الوهاب).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۹۴)، مختلف السطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۳۶]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

؟ جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ قمری

jāmī, 'abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

گویا از جامی. رساله‌ها یکی نیستند.

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲

آغاز: تو را این پند بس در هر دو عالم؛ **انجام:** بالقلم و الله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۶ص (۸۵- ۱۸۰)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۶۲/۳

آغاز: تمام در نفی خواطر و اوهام میسر نگردد و هر چند خواطر منتفی تر ... فنا عبارت از آنست که بواسطه استیلاء ظهور هستی؛ **انجام:** یا من دل علی ذاته بذاته و تنزه عن مجانسة مخلوقاته یا دلیل المتحیرین یا غیاث المستغیثین یا کنز الفقراء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۲گ (۶۴ر-۸۵ر)، ۱۲سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: - ۳۰۳]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

شیفکی، علی بن عبدالله، ق۹ قمری

Šeyfakī, 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh (- 15c)

تاریخ تألیف: اواخر شوال ۸۶۱ق

از شرف الدین علی بن عبدالله محمود شیفکی شافعی به فارسی که هنگام کوچیدن از شیراز به ارتجال نوشته است. این شیفکی را اجازه‌ای است به سالك الدین محمد در مشیخه ش ۲۱۴۳ (ص۳۷-۴۴ش۱۴) مورخ ۸۸۵ در یزد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۷

آغاز: بسم رافع درجات العالمین استمد و استعین احمد فاصلی ... اقول چون از اقتضای فرموده ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات ... درین زمان افاضه نشان؛ **انجام:** فنحن عطاش و انتم ورود

کا: احمد شیفکی، تا: ۹۸۸ق؛ در شرح حدیث نبوی «ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات الافتعر ضوالها» و شرح فارسی آن در یک فاتحه و دو فایحه هر یکی در چند نفحات و حاشیه «منه» دارد؛ جلد: مقوا، ۱۷ص (۴۷-۶۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۲۱]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-'irfān

قطبی ازنیقی، محمد بن محمد، ق۹ قمری

qotbī eznīqī, mohammad ebn-e mohammad (- 15c)

در یک «مقدمه» و چند «فصل» و «خاتمه».

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۸/۵

کا: مصطفی بن نورالدین، تا: ۱۲۰۸ق، جا: اصفهان [نشریه: ۲- ۱۰۳]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-'irfān

بکری صدیقی، محمد بن محمد، ۸۹۸؟ - ۹۵۲ قمری

bakrī seddīqī, mohammad ben mohammad (1493 - 1546)

گفتاری است در سیر و سلوک و نامبوب، با عنوان‌های: «و منها، منها».

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۹

آغاز: بسمله. الهادی هو الله رب وفقنی ... قال سیدنا ... الاستاد ابوبکر زین العابدین محمد البکری ... حمداً لمن ... لعباده مشاهدة وجوده، لیوفره؛ **انجام:** و لکل المسلمین اجمعین، آمین، آمین.

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ ۴گ (۴۳ر-۴۶ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲۱

آغاز: بسمله. و صلی الله و سلم علی الفاتح الخاتم محمد و ... و بعد فان للنفس تجلیا بمقتضی الطبیعة، و آخر بمقتضی الحقیقة؛ **انجام:** من اتی الله بقلب سلیم. تمت الرسالة المبارکة.

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ ۲گ (۸۴ر-۸۵ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۸]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

جرجانی، ابوالفتح بن مخدوم، - ۹۷۶ ؟ قمری

jorjānī, ab-ol-fath ebn-e maxdūm (- 1569)

گفتاری است از ابوالفتح شریفی معروف به میر مخدوم. وی در آغاز این رساله آیه‌ای از قرآن و سپس مقدمه‌ای که در آن هفت کوکب سیاره را نام برده آورده و سپس درباره انسان و این‌که آنچه در عالم وجود دارد در او نیز هست با شیوه عرفانی توضیح داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰/۸ خوئی

آغاز: قد آتیتنی من الملک و علمتنی من تأویل الاحادیث فاطر السموات ... بدان ای عزیز و ایدوست شریف که مفردات عالم سیزده است نه فلکی اول فلکی قمر دوم فلک عطارد؛ **انجام:** هزاران قرن با سر شد چه کردی ×× که تا نا گه بر آمد نام مردی ... و دیگر صدق و اخلاص و شکستگی و نامرادی ... و از هر چه نشاید و نباید و رضای حق نباشد باز گردد بحق محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ تحریری، کا: دوست محمد قاینی نهار جانی فرزند حسین علی، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۸ص (۱۹۱-۱۹۸) [ف: ۷ - ۱۳۱]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

عرفی شیرازی، محمد بن علی، ۹۶۳؟ - ۹۹۹ قمری

'orfī šīrāzī, mohammad ebn-e 'alī (1556 - 1591)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۴۷/۲

آغاز: بسمله، حمدی منزه از شائبه علت و سپاسی مقدس از رابطه نعمت؛ **انجام:** مانند ایثار جواهر دعای مشتاق از ننگ منزه

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن ادریس، تا: ۱۰۴۰ق، جا: قسطنطنیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۲۲۵پ-۲۳۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۳۶]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

علوی کبروی، محمد بن محمد

'alavī kobravī, mohammad ebn-e mohammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۱]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ - ۱۰۱۶ قمری

fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۱۸

آغاز: بسمله و به نستعین و نتوکل علیه. محققان ارباب کشف و شهود برانند که حقیقت انسانی حقیقتی است واحده بسیطه مفیده العالی علی العوالی مدی الایام و اللیالی؛ **انجام:** و هر چه نمایندش عاید و الله اعلم و احکم (سپس چند بیتی است بفارسی از نویسنده: ابن محمد محمود دهدارش ۳۶)

کا: ابن محمد محمود دهدار، تا: قرن ۱۰؛ پس از آن شعرهایی از خود به فارسی با تخلص «عیانی» آورده؛ جلد: مقوا، ۴ص (۲۷۳-۲۷۶)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۲۳]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۹۵

آغاز: حمد خلاقی که ذاتش لایزال ×× بوده است و هست و باشد بی زوال؛ **انجام:** یا ز رفعت کاملی و اهل رشاد ××گویدم روح عیانی شادباد. الحمدلله اولاد و آخرا و ظاهراً و باطنا فی یوم صفر المظفر سنة ۱۲۰۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷-۱۶۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز: بسمله، نفس ناطقه چون با همگی قوای روحانی و جسمانی متوجه حضرت الهیه شود که آن را سفر گویند؛ **انجام:** الرقیب در نگاهداشت نور باطن و سلامتی اهل و مال هر که بر گر دمال و فرزندان خویش این اسم را هفت ...

رساله‌ای است عرفانی به فارسی شامل بیان اسفار اربعه، بیان صفات ثبوتی، سلبی و اضافی خداوند و ذکر آثار و خواص اسماء الهی؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، از برگ ۲۳۷ به بعد، ۲۴ سطر افقی و ۲۶ سطر چلیپایی (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

شیرازی، محمد مهدی بن محسن

Šīrāzī, mohammad mahdī ebn-e mohsen

در یک «مقدمه» و چند «فایده» و یک «خاتمه»: مقدمه تنبیه عاقلان، فایده: ۱. حدیث کنت کنز مخفیا؛ ۲. جهاد؛ ۳. نفس انسانی؛ خاتمه در قاعده عدالت.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۲۷

آغاز: سپاس بی قیاس نثار بارگاه پادشاه حقیقی ... بعرض اقدس جالسین مجالس ... می‌رساند ... محمد بن محسن المدعو بمهدی شیرازی؛ **انجام:** نیندازند. رزقنی الله تعالی و ایاکم لسعادة النشأتین بمحمد وآله ... المصطفین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۹گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۴]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

بیدل دهلوی، عبدالقادر بن عبدالخالق، ۱۰۵۴ - ۱۱۳۳ قمری

bīdel-e dehlavī, 'abd-ol-qāder ebn-e 'abd-ol-xāleq (1645 - 1721)

تاریخ تألیف: ۱۱۲۴ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۲

آغاز: عشق از مشت خاک آدم ریخت ×× آن قدر خون که رنگ عالم ریخت؛ **انجام:** کرد تاریخ او نیاز کرام ×× هدیه ذوالجلال و الاکرام (۱۱۲۴)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ میرپاچا، ص ۱ آراسته، جدول زر و لاجورد، دو صفحه پیش از خود کتاب و یک صفحه پس از آن شعر فارسی است. آغاز مانند ایوانف (۱:۳۸۳ ش ۴۳) و انجام مانند ریو (۷۰۷)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۵گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۵۳۱]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / عربی

'erfān

نیریزی، قطب الدین محمد، ۱۱۰۰ - ۱۱۷۳ قمری

neyrīzī, qotb-od-dīn mohammad (1689 - 1760)

تاریخ تألیف: ۱۱۷۰ق

رساله‌ای است عرفانی در مقام و مرتبه پیامبر به شیوه و سبک عرفا که برای شاگرد خود آقا محمد هاشم درویش قطب صامت نگاشته است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۸۹/۵

آغاز: من مصنفات محمد الحسینی المدعو بقطب الدین. بسمله. لک الحمد یا واحد لم یزل ×× وجوداً حقیقة فی الازل؛ فی روضة الکافی من کلام سید الحکماء فی خطبة الوسیلة ان قیل کان فعلی تاویل ازلیة الوجود؛ **انجام:** للرشاد و اکمال ادیان احبابهم و اتمام نعماء اصحابهم لارواحهم الف الف سلام من الله فی ملک دارالسلام

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد حسینی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۳۱پ-۵۵ر)، ۱۲ سطر (۸×۱۰/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۴]

۲. شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۶/۳

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۶۷]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-'alī-šāh, mohammad ja'far ebn-e safar (1762 - 1823)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۱۷/۱

کا: اسد بن محمد صادق صفار یزدی، تا: ۱۳۰۴ق؛ اهدایی: وزیری جلد: تیماج ماشی، ۲۴۰گ (۱-۲۴۰)، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۲۵]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / عربی، فارسی

'erfān

نشاط اصفهانی، عبدالوهاب بن محمد رحیم، ۱۱۷۵ - ۱۲۴۴ قمری

nešāt-e esfahānī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad rahīm (1762 - 1829)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۹/۲ ـ ج

آغاز: بسمله.ربنا آتنا من لدنک رحمة؛ **انجام:** بمعرفة ظواهر

احکام الشریعة علی عمومها (من مؤلفات ... میرزا عبدالوهاب متهلص بنشاط سلمه الله)
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۲ر–۳۵پ پس از این در ۳۵پ–۳۶ بندی است عرفانی؛ جلد: تیماج مشکی [ف: ۱ - ۱۶۶]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

نشاط اصفهانی، عبدالوهاب بن محمد رحیم، ۱۱۷۵ – ۱۲۴۴ قمری

nešāt-e esfahānī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e mohammad rahīm (1762 - 1829)

این رساله که با نثری مسجع و مقفی آمده ظاهراً از نوشته‌ها معتمد الدوله نشاط باید باشد که ضمن چهار فصل داستان‌های صوفیانه و مطالب عارفانه را به بحث کشیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۵/۷

آغاز: بسمله، اللهم اجعل قوتی فی طاعتک و نشاطی فی عبادتک بازخامه سیاهکار؛ **انجام:** از راه بیخودی بسوی خود رسیده اند خود را ندیده اند و بجز خود ندیده اند. تمت تمام شد.
خط: نستعلیق، کا: علینقی رازی، تا: ۱۲۲۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳ص، ۱۵ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۹/۵سم [ف: ۵ – ۷۵]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / عربی، فارسی

ʻerfān

نوری، علی بن جمشید، – ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

مؤلف در آن سروده‌هایی به فارسی آورده است و در پایان «مسأله»ای است که از شیخ احمد احسایی (د ۱۲۴۱ق) پرسیده شده است که پاسخ آن در جمعه ۲۳ ذیقعده ۱۲۲۳ق به پایان رسیده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱/۵۳۴/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق آدم علی صورته و جعله خلیفته علی خلیقته و خمر طینته اربعین ... اما بعد، فهذه تبصرة نوریة، دریة صفراویة، لا شرقیة و لا غربیة ... مسأله: مسألة من بعض الفضلاء سئل عن الشیخ ... بسمله، حمدله، صلات. اما بعد، فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین ... اعلم ان الحادث ما یمکن فیه
خط: تحریری، کا: محمد صادق بن محمد جعفر خراسانی، تا: پنج‌شنبه ۲۰شوال۱۲۴۸ق؛با یادداشتی که می‌گوید: «حاشیه به خامه حاج شیخ فضل الله نوری است»؛۵گ(۲۳پ–۲۷پ) [ف: ۱ – ۱۲۱]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻirfān

؟ کوثر همدانی، محمد رضا بن محمد امین، – ۱۲۴۷ قمری

kowsar-e hamadānī, mohammad rezā ebn-e mohammad amīn (- 1832)

نویسنده می‌گوید در این رساله بر سر آنم تا آن فروعی را که استنباط از اصول کرده‌ام و از بزرگان قوم درباره مسائل عرفانی شنیده‌ام در اینجا بیاورم، خاصه آن‌که شاهزاده طهماسب میرزا مرا به این امر تأیید کرد.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۴۵/۴

آغاز: بسمله – الحمدلله الذی احب نور ذاته و استحب ظهور صفاته، جلی فتجلی، دنی فتدلی؛ **انجام:** من اراد تعریفه یزداد السویفه کالوجود سئل.
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد صادق بن حاج محمدرضا، تا: ۱۲۷۸ق؛ ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: – ۷۸]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ – ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۸

بی‌کا، بی‌تا؛ سپس به خط دیگر در برگ کوچکتر نامه معاویه است به علی به روایتی بستی تا برگ ۷۳ر؛ ۸گ (۵۸پ–۶۵پ)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۳) [ف: ۵ – ۳۹]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

حاج میرزا آقاسی، عباس بن مسلم، ۱۱۹۸ – ۱۲۶۵ قمری

hāj mīrzā āqāsī, ʻabbās ebn-e moslem (1784 - 1849)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۰۹/۹

آغاز: بر عارفان مسایل طبیعی پوشیده نیست که مرکبات جسمانیه که در عالم سفلی واقعند بر دو قسم گرفته‌اند؛ **انجام:** و اگر مرکب مقصود بود میفرمودند: کنت نبیا و آدم کان طینا. تدبر
در نسخه عنوان «وله ایضا سلمه الله» دارد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۳گ (۱۲۹ر–۱۳۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۳سم [ف:۹–۳۲۰]

● **عرفان (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān (r. dar)

؟محقق قندهاری، حبیب الله بن فیض الله، –۱۲۶۵ قمری

mohaqqeq-e qandehārī, habīb-ol-lāh ebn-e feyz-ol-lāh (- 1849)

گویا دیباچه رساله عرفانی کوتاهی است با عباراتی ادبی و نیکو که در آن از شاه قاسم و شخصی دیگر تجلیل به عمل آمده است: «... مقام نه دائره آگاهی، مدار هفت انجمن شهود، شاه قاسم هو اللهی، خورشید سپهر لایزالی ...».

[دانشنامه ادب فارسی۳۱۹/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۴/۹

آغاز: خداوندا زبان معذور بیصرفه سراییست غدر هرزه در [امان] بپذیر و بیان مجبور آشفته نواییست بر غفلت کلامان خورده مگیر؛

انجام: کرم به طینت او منحصر چو موج بدریا ×× حیا بجبهة او صرف چون زلال بکوثر ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواسط قرن ۱۳؛ این رساله نیز به خط حبیب الله بن فیض الله قندهاری و احتمالا از تألیفات همو باشد؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۲۵۸-۲۵۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۴۰ - ۳۸۹]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

برای سید محمد تقی نوشته است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۷/۱

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد یقول الاثیم محمد بن محمد کریم قد فزنافی فی مدة

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمود ارموی، تا: ۱۲۹۱-۱۲۹۹ق، جا: کربلا؛ همراه آن یک رساله از زین العابدین بن محمد حسین کرمانی است که در ۱۴ ذیحجه ۱۲۹۱ نوشته شده، پس از این رساله عرفانی یک فائده است و پس از شرح خطبه تطنجیه پاسخ سید حسن است و فائده‌ای از آقا علی؛ جلد: تیماج، ۸گ (۱پ-۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۴۵]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻirfān

حسینی، موسی بن فضل الله، ق۱۳ قمری

hoseynī, mūsā ebn-e fazl-ol-lāh (- 19c)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۶۰/۲

آغاز: الحمد لولیه کما هو اهله ... هذه نبدة من الحقائق و زبدة من الدقائق

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۷-۱۲۷۸ق، جا: اصفهان؛ ۳گ (۳-۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۵]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

ساری، علی اکبر، ق۱۳ قمری

sārī, ʻalī akbar (- 19c)

به شیوه زاد السالکین و به نظم و نثر و گویا دنباله آن.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۱۸/۵

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۱۷گ (۲۱ر-۳۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۴۹]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

؟ ظفر کرمانی، کاظم بن محمد تقی، ق۱۳ قمری

zafar-e kermānī, kāzem ebn-e mohammad taqī (- 19c)

گویا از میرزا کاظم ظفر کرمانی پسر میرزا محمد تقی مظفر علی شاه.

[الذریعه ۶۵۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۱۳

آغاز: هو بدانکه یک حس از حسهای آدمی فکر است؛ **انجام:** مدد مهدی صاحب دوران ×× جان او هم شود زمن شادان

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۱۱۹-۱۲۸هامش)، ۳۲ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۶]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

مکنون آباده‌ای

maknūn ābāde'ī

در ترجیع‌بند پایان نامش آمده است. شعری درباره اصفهان در آن هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۶۵

آغاز: بشنوید ای محشر آزادگان ×× داستان دوستان همزبان / باز چون طنبور مغزم پر صدا است ×× بر زبانم باز حرف آشنا است؛ طوطی طبع شکر خاباز به زبان اهل راز آغاز سخن میکند؛ **انجام:** داری سرپرسش ارز مکنون ×× قربان ز تو ناتوان است. رباعی به جهت اشاره دوستی مخمور ... بیان شد در شبی شخص مذکور غرق دریای فنا بود عدمی که هفت پرده در نظر او نمی‌نمود مخمور چو از جام فنا سرمستی اکنون به بقای حق تو خود را

برسان ×× تا آن که رسی ر ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱۷ - ۲۶۴]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

نجفی، حیدر

najafī, heydar

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۶/۴

آغاز: سبب تألیف این مختصر آن بود که والد این فقیر بر حسن ظنی که ایشان را به این فقیر بود امر کردند به اینکه برای ما چیزی بنویس
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۵۰پ-۵۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۵]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

بخاری، پیر محمد

boxārī, pīr mohammad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۹/۱۱

آغاز: ای درویش بدانکه طریق بزرگان و اکابر کشور یقین و در ویشان گوشه نشین اینست؛ **انجام:** بدر خویش باش اگر مردی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲ص، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۶۷۷]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

طبیب، احمد بن محمد نبی

tabīb, ahmad ebn-e mohammad nabī

در «مقدمه» و هفت «باب»، و «خاتمه»، مؤلف در مقدمه سرگذشت خویش را آورده است.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۸

آغاز: بحر الجواهر لآلی شاهوار حمد بیحد نیاز بارگاه حکیمی که از امتزاج عناصری که در مخالفت طبع بدیع الاشتراک و در موافقت؛ **انجام:** و ملوک اطراف بملک الملوکیش اعتراف نموده
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۹۵]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

مجتهد، جواد بن احمد، - ۱۳۱۳ قمری

mojtahed, javād ebn-e ahmad (- 1896)

رساله‌ای در شناخت حق و این‌که فنای فی الله چیست و اعتماد صفت و موصوف چگونه است و چه اعمالی سالک باید انجام دهد تا واصل به حق شود. در این بیانات نویسنده نظر به مراتب شرعی نیز داشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۶

آغاز: بسمله، قرآن مجید زیاده از بیست جا عبارت لقاء الله؛
انجام: فهو لیس من صفاته من حیث الامکان
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۴۸گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه:۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۱۴]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻirfān

کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم، ۱۲۷۶ - ۱۳۶۰ قمری

kermānī, zayn-ol-ʻābedīn ebn-e mohammad karīm (1860 - 1941)

در عرفان شیخی.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۹۱ق [ف: ۵ - ۱۹]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

؟ عارف علیشاه، محمد بن علی اکبر، ق۱۴ قمری

ʻāref ʻalī-šāh, mohammad ebn-e ʻalī akbar (- 20c)

به نثر و نظم با یک ترجیع‌بند به فارسی گویا از عارف علی شاه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸۳/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱گ (۱۳۷پ-۱۵۷پ)، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۴۳]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / ترکی

ʻerfān

افندی، صادق

afandī, sādeq

رساله کوتاهی در عرفان در مراتب نفس انسانی و مقامات عرفانی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۹۲/۴-۱۵/۳۲

آغاز: اهدنا الصراط المستقیم الهی انت مطلوبی اسئلک رضاک

بحرمة لا اله الا الله محمدرسول الله اللهم طهرنا منا اللهم خلصنا منا ... بنم روحم ایکرمی دورت ساعنده؛ **انجام:** دیلی لالدر عقلی مات عقلمی الان بور اسیدر بور سالیه نظر ومطالعه ایدز عارف واکاه طریقت قرند اشلرندن نیاز اولنوردو عاون فراموش ایتمیه لرخدایه امانت اوله لرامین تمت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۸۸۶]

● **العرفان** / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻirfān

حماد دباس

hammād dabbās

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۹۷/۵

آغاز: قال الشیخ العارف حماد دباس قدس الله روحه طریق الحق عندنا کله موافقة الحق و موافقة العبد مفقود فیها؛ **انجام:** یوب معناها فی القلب عن کل حدیث.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۴۵پ-۴۷پ) [ف: ۵ - ۱۲]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

صاحب زاده، خواجه افضل احمد

sāheb zāde, xāje afzal ahmad

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۵/۴-عکس

نسخه اصل: از روی نسخه آقای سید محمد محیط طباطبائی و نسخه بادلیان اکسفورد E 48 مورخ ۱۲۲۴ به نام طریقه اولیای نقش بند در فهرست(۳/۵۱س ۲۶۹۰)؛کا: محمد صادق بن مصطفی بن محمد ارزومی، بی‌تا؛ ۵گ (۳۱۹-۳۲۳) [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۱]

● **عرفان** / فقه

ʻerfān

کاکری، ملاجیپو

kākerī, mollājīpū

در فهرست افغانستان (ص ۲۸۱) از شیخ جیپو یاد شده.

مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

خط: نستعلیق، کا: ملا عبدالله قندهاری، بی‌تا؛ از روی اصل؛ ۱ص (۲۸۱)، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۵۵۹]

● **عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۲۸/۲

آغاز: بسمله و علیک اعتمادی یا کریم لا اله الا الله محمد رسول الله ذاکر می‌باید که در وقت جریان این کلمه بر زبان موافقت میان دل و زبان نگاه دارد؛ **انجام:** و لو لا فضل ربی ما عرفت ربی و الله اعلم تمت فی غرة رجب المرجب سنه ثمان و خمسین و ثمانمائه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ؟۸۵۸ق؛ جلد: تیماج ارغوانی، ۲ص (۲۳۱-۲۳۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۵۰ - ۱۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۴۸/۱۴

آغاز: بسمله و بعد روان باصل پرورد و جان غم پرورد در دارالعلم شیراز از روی عجز و نیاز بکوچه میگذشتم و بآب دیده؛ **انجام:** شاه عادل جدا کرد آن ... تو حق باطل.
مؤلف در این اثر می‌گوید که دارالعلم شیراز عارفی آشنا و شیفته وی گردیده و به راهنمایی او در سیر و سلوکی عارفانه قدم می‌گذارد؛ بی‌کا، تا: ۲ جمادی الثانی ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۳۸۵-۳۹۱)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵۰ - ۸۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۸/۴

آغاز: بدانکه اهل ارادت سه طایفه اند اهل دنیا و اهل آخرت و اهل حق
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۲۳)، ۱۷-۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۲سم [ف: ۴۵ - ۲۲۸]

● **عرفان (کتابی در)** / عرفان و تصوف / عربی

ʻerfān (ketābī dar)

حاشیه یا شرح کتابی است در عرفان با عناوین «قال، اقول». در فراز این نسخه از این اثر با عنوان «کتاب صفیر سیمرغ محی الدین ابن عربی» یاد شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۴۸/۲

آغاز: بسمله قال من تعلق بالعلم نجا و من تعلق بالحقیقة علا ... اقول ای من تمسک بمقتضی العلم من الایمان و العمل فقد نجا من خلود العذاب؛ **انجام:** زادنی حزنی کل لیلة و ما شکوت الایام هو عدل الحشر.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰ص (۳۲-۱۰۱)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵۰ - ۸۲]

● **عرفان (کتابی در)** / عرفان و تصوف، ادبیات / فارسی

ʻerfān (ketābī dar)

مشتمل بر غزلیات و اشعار فراوان عرفانی به فارسی از شعرای مختلف بدون نام سرایندگان و مطالبی اندک در عرفان به نثر عربی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۶۳

آغاز: الالهام بذکرک علی القلوب و ما احلی المسیر الیک

بالاوهام فی مسالک الغیوب؛ **انجام:** اولوالابصار و یوجب الوله و التعشق لذوی الانظار.

با استشهاد به اشعار بزرگان عرفان؛ خط: عربی نسخ و فارسی نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲–۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۳۲۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵۰ – ۱۴۱]

● **عرفان الاوقات** / فقه / اردو

'erfān-ol owqāt

محمدی، سخاوت علی

mohammadī, sexāvet 'alī

درباره تعیین اوقات واجب و مستحب و مکروه نمازهای پنج‌گانه هر روز، چنانچه در آیات کریمه و احادیث مروی از طریق اهل سنت آمده، با اختصار بحث شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۱۳/۴

آغاز: حمد خداکوجسنی بندو نکادر بارپانچه مقرر کیانعت مصطفی کوجسنی امت کو رب کی حضور مین؛ **انجام:** اور اسکی لذت دلمین دیوی، آمین یا رب العالمین.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۲۱۱پ–۲۱۹ر) [ف: ۱۹ – ۱۰۶]

● **عرفان الحق = دیوان الحقایق** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān-ol haqq = d.-ol haqāyeq

صفی علیشاه، محمد حسن بن محمد باقر، ۱۲۵۱ – ۱۳۱۶ قمری

safī-'alī-šāh, mohammad hasan ebn-e mohammad bāqer (1836 - 1899)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)

رساله‌ای است عرفانی به نثر، و از منظومه خود «زبدة الاسرار» نام برده است و این یکی را «عرفان الحق» نامیده است. که «بر فصل و باب نیست، که به مقتضای حال و مقام نوشته است». قسمت عمده رساله به نثر است.

آغاز: آغاز دیباچه: حمد سزاوار یگانه ای است که حمد خود را به زبان خود فرمود.

آغاز متن: بدانکه ذات حق صرف هستی است و هستی به حقیقت مایل است.

انجام: من آیینه ام مصقول، دست ترک و رومی، در من آن بیند که هست. تم الکتاب.

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۵۰۲–۳۵۰۳؛ تهران، سنگی، ۱۲۹۷ق، رقعی، ۴+۲۳۵+۴صص

[نسخه‌های منزوی ۱۲۷۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۲۰/۷ با عنوان رساله در تصوف و ۶۵۱/۷ و ۴۲۱/۹]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در حدیث قدسی فرموده انا عند (دو صفحه ای ناقص).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۸گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۵ – ۳۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲۷/۱

آغاز: برابر متن

خط: نستعلیق، کا: عبدالغفار منشی تویسرکانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ چاپ سنگی؛ ۲۳۹ص (۱–۲۳۹)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵۰ – ۷۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۹/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «رساله در تصوف» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم طالقانی دیزانی، تا: ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۵۸ص (۷۴–۱۳۱)، ۱۶ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۴ – ۳۵۳۹]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷۷/۷

آغاز و انجام: برابر

در نسخه، پس از «خاتمه»، مثنوی است که در آن آمده: اتمام پذیرفت چه «عرفان الحق» ×× در معرفت حق و ولی مطلق/ تاریخش را ز عقل پرسیدم گفت ×× دیوان حقایق است عرفان الحق. که از سال ۱۲۹۱ق را بدست می‌دهد؛ خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ ۳۹گ (۲۵۸پ–۲۹۶ر) [ف: ۲ – ۱۷۵]

۵. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر ولد حاجی ملا حسین، تا: ۱۳۱۷ق، حسب الامر محمدحسن سلمانی؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۶گ (۱پ–۱۰۶ر)، ۱۲ سطر [ف مخ]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵–۷/۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۳ رجب ۱۳۴۶ق؛ جلد: مقوا مشکی، ۵۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۸۸۶]

● **عرفان الحق = شرح دعاء صباح** / شرح دعا / فارسی

'erfān-ol haqq = š.-e do'ā'-e sabāh

وابسته به: دعاء الصباح = دعای صباح؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (–۴۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۴

آغاز: و در مطلب منافع به غرض رسد و از تاریکی‌های بحر و بر راه یابد ... مقدس از جهات و احیاز و از جمیع صفات نقص و امکان و سرح قطع اللیل المظلم بغیاهب تلجلجه سرح ای ارسل و قطع جمع قطعه است و غیاهب جمع غیهت چیزهای تیره رنگ و سیاه؛ **انجام:** و صلی الله علی محمد و اله و اجمعین و رحمت فرستاده است خدا بر محمد و آل همگی (تمت)

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰گ،

۱۶ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [سنا: ف: ۱ – ۲۱۹]

● **عرفان الخیول** / حیوان شناسی / فارسی
'erfān-ol xoyūl

روdbاری، فخرالدین بن احمد، ق۱۳ قمری
rūdbārī, faxr-od-dīn ebn-e ahmad (- 19c)

وابسته به: الاقوال الکافیة و الفصول الشافیة؛ رسولی، علی بن داود (۷۰۶-۷۶۴)

به دستور: امان الله خان پسر خسرو خان فرمانروای کردستان
تاریخ تألیف: رجب ۱۲۵۶ تا ۱۲۶۱ق؛ محل تألیف: سنندج
ترجمه‌ای است از «الاقوال الکافیة و الاصول الشافیة». در آن از کتاب‌های «مضمار دانش و آداب الحرب و صد باب» بندهایی آمده است.

[فهرستواره منزوی ۳۸۷۵/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۹

آغاز: بسمله. ملك مجاهد رحمه الله که مؤلف اصل کتابند بعد از بسمله وظائف حمد و صلوة میفرمایند اما بعد بتحقیق می‌نگریستم بادل نظر کننده؛ **انجام:** ابن مولانا احمد الرودباری فخرالدین ... و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۸ رجب ۱۲۶۱ق، جا: سنندج؛ در پایان نسخه معالجاتی است از کربلایی فتحعلی خان؛ ۲۰۲گ، ۲۴ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۱۰۹۳]

● **عرفان الصواب** / عرفان و تصوف / عربی
'irfān-uṣ ṣawāb

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: ۲ رجب ۱۲۷۷ق
آداب استخاره را در یک «مقدمه» و هشت «باب» به طور مبسوط بیان کرده: باب ۱. منطق الاستخارة ...؛ باب ۸ الاستخارة بطلب تعریف الخیرة علی السنه الاخوان.
آغاز: بسمله، و بعد یقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم انی لما رأیت ان مما شاع و زاع ...

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما اردناه فی هذه العجالة و کتبها بیمناه الداثرة مصنفها کریم ... من المائة الثالثة عشرة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۲۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۳۶۲]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا تعبأ یشی من امره علی حال و لا قوة الا بالله هذا آخر ما اردنا ایراده ... و کتبها بیمناه الداثرة کریم بن ابراهیم و فرغ منها فی لیلة الثانیة من شهر رجب المرجب من شهر و سنة سبع و سبعین المأة الثالثة عشر، حامداً ...

خط: نسخ، کا: محمد الشریف، تا: شعبان ۱۲۹۴ق؛ اهدایی: وزیری؛۸۵گ،۱۱سطر(۵×۱۰/۵)،اندازه: ۵/۵×۱۱سم [ف: ۳- ۹۲۶]

● **العرفان فی التزیین بزینة الایمان** / شرح حدیث / عربی
al-'irfān fi-t tazyīn bi-zīnat-il īmān

شرح حدیثی است که ابن مسعود از حضرت پیامبر اکرم (ص) در چگونگی خلق انسان و اعمال وی که او را به بهشت یا دوزخ می‌برد، روایت کرده است: «ان أحد کم یجمع خلقه فی بطن أمه أربعین یوماً». این شرح با عناوین «قوله، قوله» می‌باشد و شارح آن را پس از شرح کتاب «مشارق الأنوار» نوشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۶/۱۹

آغاز: الحمد لله الذی خلق القوی و القدر و جعل من الماء الدافق البشر و الصلاة علی من فاق أهل المدر الوبر؛ **انجام:** ان أحق ما أخذتم علیه أمراً کتاب الله تعالی – الحدیث.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۲۲پ–۳۲۵ر)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۷۳]

● **عرفان قرآنی** / عرفان و تصوف / عربی
'erfān-e qor'ānī

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۹

مستخرج از قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ ۲گ (۱۲۸–۱۲۹) [ف: ۵ – ۲۸]

● **عرفان المقاصد فی تکمیل العقاید** / آداب و سنن / فارسی
'erfān-ol maqāsed fī takmīl-el 'aqāyed

صاحب الزمانی، محمد بن عبدالجبار، ق۱۴ قمری
sāheb-oz-zamānī, mohammad ebn-e 'abd-ol-jabbār (- 20c)

مجموعه‌ای است در عقاید و سنن و آداب که به صورت مجالس ترتیب داده شده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۸

آغاز: الحمدلله الذی جعل الحمد من غیر حاجة الی حمد حامدیه طریقاً من طریق الأعتراف بلا هویته و صمدانیته و ربانیته و سبباً الی المزید من رحمته؛ **انجام:** به اتمام و انجام رسید این کتاب مستطاب عرفان المقاصد ... در سنه تنکوز ایل ماه شوال ۱۳۴۱

جلد اول و شامل «۸۸» مجلس است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۱۴/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۹

آغاز: همه عالم بنور گشته پیدا ×× ولی خود نه عیان نه هویدا؛ **انجام:** و آن حضرت فرمودند که خود مسلمانان از مسکوکات اجانب خودداری کرده ...

جلد دوم، ناتمام؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۴ سطر (۱۵/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۱۵]

● **عرفان منظوم** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

ʻerfān-e manzūm

جنید شیرازی، جنید بن محمود، ق۸ قمری

jonayd-e šīrāzī, jonayd ebn-e mahmūd (- 14c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۵۷-ف

نسخه اصل:مونیخ ۴۲۷. نسخه اصل: بیانی ۱۲۹؛ خط: نستعلیق، کا: جوری شاعر خوش نویس،تا:۱۵شعبان۱۰۵۷ق [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۹]

● **عرفان منظوم** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān-e manzūm

کاشف دزفولی، صدرالدین بن محمد باقر، ۱۱۷۴ – ۱۲۵۸ قمری

kāšef-e dezfūlī, sadr-od-dīn ebn-e mohammad bāqer (1761 - 1842)

منظومه‌ای حدود ۱۶۵ بیت که در بیان سلسله عرفانی از جنید تا سید محمد لاهیجی شارح گلشن راز موعظه و پند اخلاقی سروده شده است. اشاره به نام ناظم درلابه‌لای سطور آمده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۵۴/۴

آغاز: آنکه دارد خرقه از شاه رضا ×× هست معروف آن ولی اصفیا / بود دربان امام دین علی ×× آنکه باشد حق تعالی را ولی؛ **انجام:** تا بدنیا وارهی از اضطراب ×× در قیامت دور باشی از عقاب / این نصیحتها زدل بشنو عام ×× عاقلان را نکته بس والسلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف مخ: ۵ – ۲۱۶۰]

● **عرفان منظوم** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

ʻerfān-e manzūm

سادات، حسین

sādāt, hoseyn

منظومه عرفانی است در بیان مسائل عرفانی به صورت پند و اندرز و حکایت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۸/۲۶

آغاز: شمع را روشنکن پنهان نهاد ×× قفل این گنجینه را نتوان گشاد / جان بنام ایزد آمد در وجود ×× در عبارت بیش از این فرمان نبود؛ **انجام:** چون بدانستم که حیرت در ره است ×× بس یقینم شد که خاموشی به است / طول عرضی خواستم این نامه را ×× مصلحت نامد شکستم خامه را

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸گ (۱۵۸ر-۱۷۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ – ۵۵۵]

● **عرفان نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfān-nāme

کیوان قزوینی، عباسعلی، ۱۲۴۰ – ۱۳۱۷ شمسی

keyvān-e qazvīnī, ʻabbās-ʻalī (1861 - 1938)

عنوان‌های کتاب چنین است: مقدمه: در پنج پند؛ فصل ۱. فرق عرفان با علم و با حکمت و با جمودت و قشریت؛ فصل ۲. این که عرفان صفت بنده است نه صفت خدا و صفت است نه ذات و جوهر و قائم بالغیر است نه قائم به نفس و موصوف لازم دارد و به تنهایی وجود ندارد؛ ۳. تمرکز عرفان؛ ۴. نشانه‌های بدنی عارف؛ ۵. امکان اکتساب عرفان با نبودن طبیعی و زاید کردن با بودنش؛ ۶. تقسیم عرفان به علمی و عملی؛ ۷. معانی وحدت وجود؛ ۸. بیان خوب و بد و خیر و شر؛ ۹. بیان دوزخ و بهشت؛ ۱۰. تناسخ؛ ۱۱. بقاء روح انسانی؛ ۱۲. اثبات توحید؛ ۱۳. جذب و سلوک؛ ۱۴. حلال و حرام؛ ۱۵. غذای حلال واقعی؛ ۱۶. تصرف در غذا؛ ۱۷. ریاضت عامه و خاصه؛ ۱۸. بیان سعادت و شقاوت؛ ۱۹. صفات متشابهه؛ ۲۰. حقایق صفات؛ ۲۱. کتمان عرفان؛ ۲۲. حصر اساس ادیان به یک شعبه؛ ۲۳. اندازه روحانی در جامعه.

بخشی از کتاب در پایان نسخه تکرار شده (فصل ۲۱) و در این تکرار تفاوت‌هایی پیدا کرده است. به این صورت که فصل ۲۱ تا ۲۳ در تحریر اول در صفحات ۲۵۷–۲۷۳ نوشته شده‌اند ولی در تحریر بعدی، کتاب در فصل ۲۱: در بیان عرفان عملی پایان یافته است (ص۲۷۵–۳۰۰). مؤلف در حاشیه صفحه اول نوشته: «نگارنده آنچه فهمیده بی‌ملاحظه ادب نوشته و تندنویس و زبرنویس شده و اگر چیزی خیلی رسوا بوده آن را ننوشته نه این که وارونه کرده باشد به رسم نویسندگان که گاهی به ملاحظه‌ای چیزی را وارونه می‌کنند و نگارنده ملاحظه را جزء دروغ می‌داند و نگفتن راست غیر دروغ گفتن است».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۳۹/۱

آغاز: نگارنده قصدی به ستودن یا نکوهیدن عرفان ندارد چون هفتاد سال عمر از ذیحجه ۱۲۷۷ تا رجب ۱۳۴۶ صرف دانشها و

ادیان مرسوم ایران و ترکستان و عربستان نموده و به هر دانشمندی خدمتهای جانی و مالی و آبروئی نموده تا تمام توجه او را به خود جلب و دانشهای مخصوص او را دریافت کرده اینک حاضر است که در هر دینی و علمی آن چه آموخته به پیشگاه بشر گذارد تا هر جوینده به آسانی اساس هر دین و علم را بیابد آن گاه نظر قضاوت عادلانه خود را در آن اندازد ... و در عرفان که شهر تش بیش و تدوین مفیدش کمست؛ **انجام:** به واقع هم اگر راست باشد نور علی نور است و لقمه از حوصله بیش است. نگارنده گوید که در طبع اول به این جا ختم کردم و امید ه در طبع دوم افزوده شود و در خواست عاجزانه از خوانندگان محترم دارد که رفع نقائص را در حاشیه این کتاب مرقوم دارند تا در طبع ثانی مرقومات آنها نیز طبع شود و اگر عمر وفا به طبع ثانی ننمود از روح معارف که در کالبد معارف پروران ظهور دارد خواهشمندم که آن چه صلاح است وقوع یابد. سلامم در کلامم تقدیم خوانندگان است. در تهران در خانه ملکی خود در خیابان چراغ برق شب سیم خرداد ماه ۱۳۰۹ مطابق ۲۵ محرم ۱۳۴۹. [اضافات مؤلف بر چاپ اول در این نسخه با جوهر آبی و مشکی نوشته شده اند.]
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ محرم ۱۳۴۹ق؛ در آغاز نسخه تصویر مؤلف و دو رباعی از او به خط خودش آمده، پس از آن دو صفحه فهرست کتاب عرفان نامه، با اضافات و اصلاحات و خط خوردگی‌هایی از مؤلف، با یادداشتهای مطالعه و حواشی سلطان القرایی؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی، رکابه‌دار؛ ۳۰۰ص(۱-۳۰۰)،اندازه:۱۶/۲×۲۲/۱سم[ف:۲۹/۲ - ۷۹۹]

● العرفان و الاخلاق / عرفان و تصوف / عربی

al-'irfān wa-l axlāq

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۶/۴
خط:نسخ،بی کا،بی تا؛اندازه:۱۳×۲۱سم[رشت و همدان: ف: - ۱۵۹۳]

● عرفان و اخلاق / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān va axlāq

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۱۸/۳
رساله عرفانی و اخلاقی که به جهت بریدگی و پارگی قابل شناسایی نبود؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۹۱گ (۱-۹۱ هامش)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۴۴
آغاز: بسمله حمد خداوندی را منت نهاد بتعلیم ایمان و درود بر رسول او که فرستاد؛ **انجام:** این چه نبشته ام توفیق داشتن و بکار بستن بارزانی دار یا اله العالمین و یا ناصر الدین و الحمد لله رب العالمین ... یا ارحم الراحمین.
مشتمل بر ۲۸ فصل از جمله فصولی در آلت معرفت، العلم، فی معرفة العلم، السخاوت و الاسراف، الرغبة و الزهادة، التفکر، معرفة الحال و غیره. از خواجه حکیم، ابوبکر وراق، خواجه امام ابواسحاق بشاغری، خواجه حکیم سمرقند و دیگران نقل‌هایی دارد؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۲۱ محرم ۱۰۳۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۵۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵۰ - ۳۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴-۱۴/۱۲۴
آغاز: مرگ مقامی از بهشت به وی نمایند چون بنده آن کرامتها ببیند. بدانکه دنیا بر مؤمنان زندان است و کافران و بدبختان را چون مرگ در رسد ... باب فی فضل طلب العلم قال الله تعالی و الذین اوتوا العلم درجات اخبرنا الشریف ابوالبرکات؛ **انجام:** حکایت، آورده‌اند که چون نوح پیغمبر علیه السلام کشتی بساخت دید که آب برآمد ابلیس بدانست که ... و چگونه می‌باید دانستن و ندانند که شرط مسلمانی چیست و چون تقصیر خود ببینند جهد زیاده کنند و الله اعلم بالصواب و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین و الحمدلله رب العالمین
رساله مهمی است از یکی از عارفان و واعظان قرن ششم هجری، او کتابش را به باب‌های کوتاهی تقسیم نموده ودر هر باب ابتدا آیه‌ای بعد حدیث نبوی با ذکر سلسله سند خود به حدیث می‌آورد پس از حدیث را به فارسی ترجمه و در مضمون آن مطالبی از صحابه و بزرگان عرفان وتصوف می‌آورد. فهرست ابواب موجود درنسخه چنین است: باب فی فضل طلب العلم، باب فی العبادات و الذکر، باب الاخلاص، باب فی ذکر الموت، باب فی احوال القیامه وافزاعها، باب الامر بالمعروف والنهی عن المنکر، باب حق الوالدین، باب صلة الارحام، باب حفظ اللسان وقلة الکلام، باب الغیبه، باب فی الخوف والصمت، باب الصبر عن الشدة والبلاء، باب الوضوء، باب الاذان و الاقامة، باب الصلوة فی الجماعة، باب صلوة التطوع، باب فضل شهر رمضان، باب ایام العشر، باب ذکر الزکوة، باب فی الزنا ...، باب فضل توحید، آخرین باب: اکل الربوا. مؤلف این رساله را برای عموم مردم و برای وعظ و اندرز نوشته و ترتیب مطالب وابواب آن مانند کتابهای مرسوم آن عصر نمی‌باشد. اساتیدی که مؤلف از آنها مستقیماً احادیث یا مطالبی را نقل می‌کند عبارتند از: - اخبرنا ابوبکر بن محمد بن حسین زکریا طوسی قال اخبرنا زین الاسلام ابوالقاسم عبدالکریم بن هواز تستری قال اخبرنا عبدالله بن یوسف اصفهانی، - اخبرنا الفقیه بهرام بن ابوبکر بلخی قال حدثنا - قال الشریف ابوالبرکات محمد بن احمدبن محمد حسینی، - اخبرنا شیخ ابومنصور عبدالحسن بن محمد بغدادی - قال القاضی الامام ابوجابر عبدالمجید بن محمد بن عمر المزاجی ببغداد قال اخبرنا ...، - قال الشیخ ابوالقاسم بن علی بن علاء الحسینی قال حدثنا ابوسهر عبدالکریم بن عبدالرحمن بن محمد بخاری کلابادی-قال

ابوالقاسم علی بن ابوعلی حسینی، – قال السید الامام ابوالقاسم حسینی، – اخبرنا السید الامام ابوالقاسم بن حسین–قال القاضی ابوجعفر قال اخبرنا ابومالک التمیمی، – قال حدثنا ابوجعفر بن شاهین، – اخبرنا ابومنصور احمد بن علی طوسی مؤلف اغلب از استادش ابوالبرکات محمد بن احمد بن محمد حسینی، با عبارت شریف ابوالبرکات گوید مطالب زیادی را نقل نموده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۱۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۸۷]

۴. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۳۹/۱

آغاز: حمد بی حد الهی را و درود بی عدد پادشاهی را که برداشت از دیده دلها رمد

مطالب اخلاقی و عرفانی، آمیخته با شعر و حکایت و آیات و احادیث، عنوان اصلی کتاب «فصل» است. روی برگ اول مجموعه آمده: مقامات شیخ رازی در سلوک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۷گ (۲پ–۱۹۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: – ۶۲]

● **عرفان و اخلاق و اخبار** / گوناگون / فارسی

'erfān va axlāq va axbār

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۸۴/۳

آغاز: گردد و مرتکب سیئات شود قابل عذاب الهی گردد و تقاضای ... چنانچه حضرت ابی عبد الله (ع) می‌فرماید که انما عرف الله من عرفه بالله فمن لم یعرفه به فلیس یعرفه، اول بدانکه مبدء ذات تو اول خلق عالم است ... که اول ما خلق الله روحی؛ **انجام:** ختام بر طالب خبیر پوشیده نماند که مجرد مقالات اهل توحید و تخیل معانی آن موحدان نتوان شدند هر که از مشاهدات ... و لهذا قال ما وحد الواحد من واحد ... اینهمه گفتگوی توحید است راه وحدة به تبرک تجرید است سخن وحده است، همچه شراب از شراب ... تمت الرسالة فی یوم السبت ۱۲۴۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛قطع:بیاض رقعی[رشت و همدان:ف: ۱۵۵۳]

● **عرفان و اصول دین** / کلام و اعتقادات، عرفان و تصوف / فارسی

'erfān va osūl-e dīn

لاهیجانی، محمد تقی بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

lāhījānī, mohammad taqī ebn-e mohammad rezā (-19c)

در اصول پنج‌گانه دین، توحید را به معنی تفرید ذات حق بلکه تفرید وجود محض (وحید اشراقی) می‌داند و معاد را برای عقل روحانی و برای جسم جسمانی می‌شمرد. مؤلف پیرو اندیشه صدرا (۹۷۹–۱۰۵۰ق) است و از او با عنوان «قال المحققین» نام می‌برد و از میرفندرسکی با دعای «علیه الرحمه» و گاهی با عبارت «قال المیر» نقل می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۳/۷

آغاز: اللهم انی ابتدء الثناء بحمدک و انت مسدد للصواب بمنک و ایقضت و ... العبد الراجی و بباب زید الملتجی محمد تقی بن محمد رضا الموسوی اللاهجی ... نعم ما قال: آسمان بار امانت نتوانست کشد، قرعه فال بنام من دیوانه زدند؛ **انجام:** بنابر این رتبه زمان موهوم که وجود باشد هو نفس وجود الواجب تعالی فثبت المطلوب، تمت هذه الرساله فی العشر الاخیر من شعبان ۱۲۲۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۶۷پ–۱۸۲پ)، ۱۴–۱۶ سطر (۸/۵–۸/۶×۱۴–۱۴/۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ – ۱۹۴]

● **عرفان و تصوف** / عرفان و تصوف / عربی

'erfān va tasavvof

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, 'azīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

رساله‌ای است حاشیه در اصطلاحات عرفانی که فاقد مطلع است و در اولین صفحه نوشته شده است رساله شیخ عزیز نسفی.

مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:الف–۲۹

آغاز: ... و انما یتحقق هذا فی قرب النوافل؛ **انجام:** و صلی الله علی النبی الامی محمد و آله الطیبین و عترته الطاهرین و سلم.

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۸۵۰ق؛ در آخر کتاب بعد از ذکر «تمت هذه الحاشیه یوم الخمیس من جمادی الاولی خمسین و ثمان مائه» به خط کاتب دیگری در صفحه دیگر نوشته شده که آغاز آن «معرفة کیفیته العالم الصغیر عن جعفر بن محمد الصادق علیه السلام» و انجام آن: «و الله اعلم من الکتاب المذکور ایضا و الحمد الله رب العالمین» است؛ اهدایی: آقایان محمد و حسینعلی الهی؛ ۳۴ص، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: – ۱۹]

● **عرفان و تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān va tasavvof

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, 'azīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

ظاهرا نسخه ها یکی نیستند.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۴/۴

گویا از عزیز نسفی؛ خط: نستعلیق، کا: اسحاق بن میرزا عبدالرزاق، تا: دوشنبه ۵ شعبان اودئیل قرن ۱۳، جا: مست سرا؛ جلد: تیماج زرد، ۱۴ص (۱۶۵–۱۷۸)، ۱۸ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [سنا: ف: ۱ – ۱۲۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۱۶/۲۳

آغاز: (مانند پیش) ... می‌گویند که حکم قضا و قدر و ملک و ملکوت و جبروت و دوات و قلم را بغایت نیک تقریر کردید؛

انجام: که واجب شد طبیعت را مکافات

خط:نسخ،کا:حیدر علی،تا:شوال ۱۲۸۰ق،جا: تهران؛ ۵گ (۲۱۹ر–۲۲۳پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵–۵۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۷۶/۱

دو رساله عرفانی که در دومی آن از آفرینش ارواح و مراتب ارواح و نزول ارواح گفتگو میشود. و دومی دارای عنوان فصل و اصل دوم در سخن اهل وحدت، هر دو از نسفی است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۷ – ۴۹۹]

● **عرفان و تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān va tasavvof

اثری است عرفانی که گویا بر اساس طریقت نقشبندیه نگارش یافته و در آن از خواجه بهاءالدین نقشبند نیز یاد شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۵۸

آغاز: بسمله و گناه کردن دیگران زحمت چنانچه حضرت رسالت پناه صلعم هر کرا گناه میدیدند رخساره مبارک او سرخ میشدند؛ **انجام:** و از منافقان بدتر ... که سگ دوزخ اند که اهل البدعة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۲۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۰ – ۳۸]

● **عرفان و شریعت و طریقت (رساله در)** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfān va šarī'at va tarīqat (r. dar)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۸/۵

آغاز: اما بعد بدانکه سبب تصنیف این کتاب آن بود سالکان راه طریقت و طالبان کوی حقیقت از امام معصوم امام جعفر صادق سؤال کردند؛ **انجام:** نهی منکر کنی بقدر حالت و استطاعت و الله أعلم بالصواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۸ص (۲۵۴–۲۶۱)، ۱۶–۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴۵ – ۱۹]

● **عرفان و فلسفه** / فلسفه، عرفان و تصوف / فارسی

'erfān va falsafe

مشتمل بر چند «تبیان»؛ رساله در عرفان و کیفیت صدور کثرت از وحدت.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۸۸

آغاز: بسمله، اول تبیان سپاس بی قیاس خالقی را که غنی است از سپاس؛ **انجام:** عین ذات واجب آمد هر صفات غیر واجب را صفت زاید بذات

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: محمد جواد میرزایی؛ ۹۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ – ۱۵۶۴]

← عرفانی(رساله) ≻ نفس ناطقه

● **عرفانی (رساله)** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfānī (r.)

لالا غزنوی، علی بن سعید، - ۶۴۲ قمری

lālā qaznavī, 'alī ebn-e sa'īd (- 1245)

از رضی الدین لالا که باید همان رضی الدین علی بن سعید بن عبدالجلیل غزنوی (-۶۴۲ق) باشد که نیای او عبدالجلیل فرزند حکیم سنایی غزنوی بوده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۹۰/۷-عکسی

آغاز: بسمله. من تصانیف الشیخ رضی الدین لالا (ق). حمدله. صلاة. اما بعد، پیران طریقت ق. گفته اند که مرد راه طریقت و طالب حق به حقیقت باید که بداند راه خود را به چه بنا کند، و زندگانی بر چه صفت کند؛ **انجام:** و قال (ص) من حسن اسلام المرء ترکه ما لا یعنیة تمت ...

نسخه اصل: داود خان افغان، پیشاور پاکستان؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۲۱–۲۲) [عکسی ف: ۲ – ۱۳۷]

● **عرفانی (رساله)** / عرفان و تصوف / فارسی

'erfānī (r.)

صدرالدین قونیوی، محمد بن اسحاق، ۶۰۷-۶۷۳ قمری

sadr-od-dīn qūnīyavī, mohammad ebn-e eshāq (1211-1275)

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۹۴/۴-عکسی

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... قال الله تعالی: و لقد وصینا الذین اوتوا ... بدان ای فرزند وفقک الله لما یحب و یرضی، که آنج از وصایا بحسب این وقت و حال ذکر کردنی است و بر آن تحریض دادن لازم است این کی بر اورادی که وظیفه درویشان خانه است؛ **انجام:** و از شومی و شر شرک و اعتماد بر غیر خدا سلیم ماند. و الله الموفق. لا رب غیره. و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ همراه «وصایا» از همو، عکس از بازمانده‌های زنده یاد فروزانفر است؛ ۱۹گ (۲۱۷–۲۳۵) [عکسی ف: ۲ – ۱۳۷]

● **عرفانی** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfānī

نقشبندی، محمد بن محمد، ۷۱۸ – ۷۹۱ قمری
naqšbandī, mohammad ebn-e mohammad (1319- 1390)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۹/۶

آغاز: تا کرده طلسم هستی خویش خراب ... بدان ایدک الله تعالی که تأمل در کلمات قدسیه ارباب توحید و تفکر در انفاس متبرکه اصحاب؛ **انجام:** هم فاتحه هم خاتمه اش جمله توئی ... و اختم بالخیر

خط: شکسته نستعلیق، کا: مقصود مسعود افشار ترکمان، تا: ۱۲۵۶–۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۲۲۲–۲۲۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۵۵]

● **عرفانی (رساله)** / عرفان و تصوف / عربی

ʻerfānī (r.)

مشهدی، محمد حسین بن ابی محمد، – ۱۱۷۵ قمری
mašhadī, mohammad hoseyn ebn-e abī mohammad (-1762)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۲۲

آغاز: فانی خائف ان لا تقبل رأیی و مشورتی احتقار الی و استهانه بما اقول او لعله یفعل ما اقول من اماما؛ **انجام:** و علم انه قد حان حین فراقه الدنیا فاوصر وصیه ثم ما نکث ایاما حتی مضی بسبیله و لحق بربه. حسب الفرموده صاحب بیاض دامت توفیقاته این دو صفحه را چون نامه اعمال خود سیاه و تباه کرده نموده. المشتاق الی ربه الغنی محمد حسین المشهدی فی ۱۲ شهر ربیع الثانی ۱۰۸۵.

بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق [ف: ۴۷/۱ – ۲۱]

● **عرفانی (رساله)** / عرفان و تصوف / ترکی

ʻerfānī (r.)

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۲۲-ف

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M. 178. به نثر و نظم ترکی؛ کا: محمود بن داود، تا: پایان رمضان ۹۶۹ق؛ ص۱۶۶– [فیلمها ف: ۳ – ۲۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۱/۵

آغاز: حمد بی کران منان ذو الاحسان را ولسون کم دیده انسانی؛ **انجام:** در انجمن فرق و نهانخانه جمع / بالله همه اوست ثم بالله همه اوست.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالله، تا: ۱۰۶۰ق؛ جلد: تیماج یشمی، ۱۶ص (۲۸–۴۳)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۲ – ۱۱۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۴/۳

آغاز: بسمله. حمدله و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین بورساله او لدرکه طریق نش بند؛ **انجام:** هما حقی سوب حقی دویماق. تمت هذه النسخة الشریفة، بعون الملک اللطیف.

در آن از طریقه نقشبندیه و نوربخشیه نام برده است با شعرهایی به فارسی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۸ق؛ جلد: میشن یشمی، ۷گ (۶۷–۷۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۱×۱۶/۲سم [ف: ۷ – ۲۵۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۵/۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaIII 79؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۳ – ۱۵۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۶۲/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله و کفی ... و بعد اصحاب صفاسیر محل خفاده دکلدر که حق سبحانه و تعالی حضرتدک؛ **انجام:** و سمتی و عادتی دکل امیری

با اشعار فارسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ رجب ۱۱۵۹ق؛ جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۴سم [ف: ۶ – ۸۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱۸/۸

آغاز: ... چون مذکور موجود انک کلیسی کن کلمه سندن صادره درو کن کلمه یا حق به حد ذاتنده اولایقی؛ **انجام:** انجام: و ان شئت ان تفهم هذا المقام فاقرء الجامی

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۱۲پ– ۱۱۳پ) [ف: ۶ – ۱۱۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۴۰/۱۱

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبولی، ۶ص (۲۴۹–۲۵۴)، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۶۹]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۹/۱۱

آغاز: حمدا لمن قضی ان لا نعبد الا ایاه کیف لا و هو فی السماء اله ... و بعد ارباب دولتک حقه مایل و رضایه قایللرندن بریسی بوشیخی فقیردن رجا اتدیلر که نولیدی قدر خصوصنده بر انموزج انشا و بر ارجوزه املا اولیدی ... للسخی الفقیر بذل ما ملکه دیو صحیفه خاصرده محفوظ بولناندن اول کون تسوید اولدی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰ – ۳۳ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۳۸۷]

● **عرفانی (رساله)** / عرفان و تصوف / عربی

ʻerfānī (r.)

۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۲۲

چهار برگ پراکنده است از کتابی به عربی با آمیزه‌هایی از منقولات و مطالب عرفانی، هیچ کدام از کتاب‌های رایج صوفیانه نبود. مؤلف آن نیز شناخته نشد ولی از سبک و سیاق چینش مطالب آن برمی‌آید که ظاهراً از پیران سنی سمت و سوی خراسان در حدود قرن پنجم و ششم بوده باشد. این بند از اثر او که ظاهراً کتاب کلانی بوده، اندر حکایت رؤیاهای عارفانی است که برخی بنام اند و شماری نیز در متون کهن قلمرو تصوف کمتر

یاد گردیده‌اند. از این زاویه که بنگریم همین چند برگ بازمانده بسیار مغتنم است و خواندنی. درون‌مایه برگها از قرار ذیل است: برگ ۱: ۱ ... رؤیای یکی از بانوان عابد و زاهد که راوی را به ذکر بسیار سفارش می‌کند، ۲. رؤیای یکی از یاران عبدالعزیز بن سلیمان عابد، ۳. خواب دیدن صالح یسر عطاء سلمی را، ۴. رؤیای یکی از نزدیکان عاصم جحدری که در آن از بکر بن عبدالله مزنی یاد کرده است، ۵. دیده شدن فضیل بن عیاض در رؤیا، ۶. خواب دیدن یکی از نزدیکان مره همدانی او را که از بسیاری سجود خاک پیشانی‌اش را خورده و سایانده بود، ۷. خواب دیدن ابویعقوب قاری اویس قرنی را در هیئتی بلند بالا و سفارش‌های اویس به او، ۸. خواب دیدن ابن سماک مسعر را، ۹. خواب دیدن اجلح سلمة بن کهیل را، ۱۰. خواب دیدن ابوبکر ابن ابی مریم وفاء بن بشر را، ۱۱. رؤیای موسی بن ودان به روایت لیث بن سعد، ۱۲. کرامت جوان عبادت پیشه کوفی در شهر آبادان از زبان ابن اخی جویرة بن اسماء به روایت سنید بن داود، ۱۳. خواب دیدن عبدالملک بن غیاث لیثی عامر بن عبدقیس را، ۱۴. خواب دیدن یزید بن هارون ابوالعلاء ایوب بن مسکین را و نقل قولی از منصور بن زادان، برگ۲: ۱۵. پرسشهای عمر بن خطاب از امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) به نقل از کتاب النفس و الروح تصنیف ابوعبدالله ابن منده حافظ که عجالة نام آن را در کشف الظنون و کتابشناسی‌های مانندش نیافتم، روایت مزبور نیز جالب و نادر است، ۱۶. نقل روایتهایی از طبرانی پیرامن ارواح، ۱۷. طرح سؤال فرضی درباره خواب دیدن کسانی که در قید حیاتند و پاسخ مصنف بدان و استشهاد به شعر حبیب بن اوس، برگ ۳: ۱۸. رؤیای عباس عموی پیامبر (ص)، ۱۹. خواب دیدن عصیف بن حارث شریح بن عابد یمانی را، ۲۰. خواب دیدن عبدالله پسر خلیفه عمر بن عبدالعزیز پدرش را، ۲۱. خواب دیدن سلمة بن عبدالملک عمر بن عبدالعزیز را، ۲۲. خواب دیدن صالح بن براد زرارة بن اوفی را و استفسار از احوال اوالعلاء بن یزید، ۲۳. خواب دیدن مالک بن دینار مسلم بن یسار را، ۲۴. خواب دیدن سهل خالد بن دینار را، ۲۵. خواب دیدن بانویی عبادت پیشه رجاء بن حیاة را، ۲۶. حکایت جمیل بن مرة با دوست خود و دیدن او در رؤیا، ۲۷. خواب دیدن یکی از یاران محمد بن سیرین او را، ۲۸. خواب دیدن ابن عیینة سفیان ثوری را، ۲۹. خواب دیدن عمار بن سیف حسن بن صالح را، ۳۰. خواب دیدن یکی از زنان همراه رابعه عدویه او را، برگ ۴: ۳۲. رؤیایی درباره ابن جریح، ۳۳. خواب دیدن حماد بن سلمة یکی از یاران خود را پس از مرگش، ۳۴. سخن مصنف درباره رؤیاهایی که بیاورده و تأیید آنها و نیز تقسیم‌بندی انواع رؤیاها؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۷ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۹]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۰۵/۲

آغاز: ... و کثرتها و ارتباطها بالفاعل، الرابعة و هی لب اللب ان لا یری فی الوجود الا و اجدا؛ **انجام:** و ان ارد ان تتعلم طریق مناظرتها و مراقبتها و محاسبتها و معاقبتها فاطلبه من کتاب المحاسبة و المراقبة فان هذا الکتاب لایحتمله

رساله‌ای است عرفانی در ده «اصل» و یک «خاتمه» و هر اصلی در چند فصل. عناوین اصل‌های موجود چنین است: [الاصل السابع: فی التوکل]، الاصل الثامن: فی المحبة، الاصل التاسع: الرضا بالقضاء، الاصل العاشر: فی ذکر الموت، خاتمة: فی مناظرة النفس. تذکر: در فهرست با عنوان «رسالة فی الکلام» معرفی شده که به اسناد عکس آن در مرکز احیاء تصحیح شد؛ خط: نسخ بی نقطه، کا: عبد الجلیل محمد بن عبد الجلیل بن ابی بکر بن علی فرغانی رشدانی، تا: چهارشنبه ۱۷ صفر ۶۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۴۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱-۱۵۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۲۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۹]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵/۲

آغاز: ... فی القول و الفعل و الإرادة فلا یقول و لایفعل إلا ما برضی به الله؛ **انجام:** فصول عن الشهود أو احتجاب عنه مع صحة الاعتقاد. تم القسم الأول

رساله‌ای عرفانی که کلمات در آن به ترتیب هجا آمده‌اند و تفسیر عرفانی شده‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف بن محمود الدارندائی (؟)، تا: ۸۴۰ق؛ جلد: چرم زرد، ۱۵گ (۴۳ ر- ۵۷ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [مؤید: ۳ - ۵۲۹]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲/۲۹-عکسی

آغاز: بسمله. و بحمد نسترید نعم المعارف اللدنیة ... و بالصلاة علی روح نبیه صاحب الخلق العظیم، استجلب العوارف الربانیة المودعة بالدین ... اما بعد، فاعلم یا طلب الحق ان الاتصاف بالاوصاف الالهیة قسمان. القسم الاول فطری و هذا ظاهر فی کل انسان، فانه حی عالم مرید؛ **انجام:** و الناس اما عالم و اما متعلم و الباقی همج رعاع لکل ... اتباع ... لیس علیهم سلطان شیطان اللعین بجاه محمد و آله اجمعین. تم الاملاء و الکفایة اواسط المحرم من تاریخ سنة ثمان و ثمانین و سبعمائة.

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۴۴۰۹ (گنج ۶۵۶/۲)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۸۵۱ق؛ در مجموعه رساله‌های میر سید علی همدانی نوشته ۸۵۱ق و به دنبال «نور الهدایة» که از نورالدین جعفر بدخشانی دانسته شد سپس «نوریه» سمنانی؛ ۳گ (۷۳۸-۷۴۰) [عکسی ف: ۲ - ۱۳۸]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲/۱۲-عکسی و ۱۶۳/۱۲-عکسی و ۱۶۳/۲۹-عکسی

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۴۴۰۹ (گنج، ۶۴۹/۲)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۸۵۱ق؛ ۶گ (۳۱۹-۳۲۴) [عکسی ف: ۲ - ۱۳۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۶/۱۱

آغاز: بسمله. سالت عن معنی النطفة التی اطلعها اهل المعارف من الجمع و التفرقة و شرحها فاعلم انه من العلوم المکتوبة؛ **انجام:** و یبلغنا الی مراتب الصادقین بفضله وسعة رحمته انه قریب مجیب الحمدلله رب العالمین و صلواته علی المصطفی محمد و آله الطیبین و اصحابه الاکرمین.

از رجال و روایت مؤلف پیداست که از قدما باید باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰گ (۱۰۱پ-۱۱۰ر)، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۷۲۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۱

رساله عرفانی عربی که آخر آن در این دفتر دیده می‌شود و پیداست که نگارنده آن شیعی است و عنوان‌ها «تنبیه، شک و تحقیق، تشبیه، زیاده، کشف، رمز، تکملة» می‌باشد و چنین است: «ان المختلفة فی السورة فی موطن قد یتحدان فیها فی موطن آخر ... و رجع الامر کلها الی النفس فاذا رجعت الی الله فقد تم الامر الا الی الله تصیر الامور و صلی الله علی نبینا محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در دنبال آن در همین برگ بندی است از حاج ملا محمد جعفر استرآبادی درباره واجبات پنج‌گانه در قرائت شرعی به خط شاگردش که از او نشنیده؛ جلد: تیماج، ۲۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ - ۲۶۶۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۹/۳

آغاز: بسمله، الحمدلله کاشف الغطاء و مانع العطا الممدوح با حسن الصفات و الاسماء المعبود فی الارض و السماء؛ **انجام:** پایان: محمد بن محمود حفظهما الله عن المصائب فی الدارین و و قاهما عن النوائب و البالیا

نویسنده که از آشنایان به اصطلاحات عرفان است بنا بر قول خود از کتاب فتوحات مکی محی الدین مطالبی در مباحث عرفانی فراهم می‌آورد و به نظر او این مطالب وصایایی است برای طالب فتوحات غیبی و فصولی است برای سالک طریقت؛ بی‌کا، تا: ۱۰۰۴ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج سبز، ۲۳ص (۵۸-۸۰)، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۶۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۱

چهار فصل آخر این رساله در این نسخه هست و پاره‌ای از فصل پیش از آنها. در این گفتار فلسفی و عرفانی از فرشته و جهان آفرینش و خرد به روش عرفانی بررسی می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۰ق؛ این نسخه چنین است: «المخلوطة الماخوذة من الحس و ان فارق المحسوس الروح الانسانیة لم یبعدان یکون تعالی مرئیاً بعد القیامة من غیر تشبیه و لا تکلیف و لا بمسامتة و لا محاذاة تعالی عما یشرکون»؛ ۱گ(ر وپ)[ف:۳- ۴۲۹]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۱۰

آغاز: بسمله. و صلی الله و سلم علی افضل مخلوقاته سیدنا ... سبحان الهادی الی صراط المستقیم؛ **انجام:** یوم الاثنین تاسع عشر صفر الخیر ۹۸۳ ...

در سیر و سلوک و نامبوب؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ جلد: میشن قرمز، ۳گ (۴۶پ-۴۸ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۵]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۱۲

آغاز: بسمله. و صلی الله و سلم علی الواسطة العظمی، و الوسیلة الکبری، عبده و نبیه و رسوله؛ **انجام:** و الیه المرجع و المآب، غفرالله تعالی لمؤلفها و کاتبها و صاحبها. آمین، آمین

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ ۲گ (۴۹پ-۵۰پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۲۶

آغاز: بسمله. سماء کل سماء حمد محمود الاسماء ممدوح الآلاء و ما ادراک ما الاسماء و المسمی

رساله‌ای عرفانی با نثر مسجع؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ (۴۹پ- ۵۰ ر) [ف: ۴۷/۱ - ۲۲]

۱۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۴۳/۱

با این عناوین: الباب الثانی فی شرایط الخلوة، رابعها، دوام الصوم، خامسها دوام ذکر الله سادسها، ربط القلب، سابعها النوم عن غلبة و حد الغلبة، تاسعها، التعویض و التسلیم و التوکل و هو الرضا، خاطر النفس، فصل فی ماهیة النفس و احوالها؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۲گ (۱ر-۶۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۸۳]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۹۶/۲

آغاز: الفصل الاول فی الوجود و انه الحق، اعلم ان الوجود من حیث هو غیر الوجود الخارجی الذهنی اذ کل منها نوع من انواعه؛ **انجام:** الفصل العاشر فی بیان الروح الاعظم و مراتبه و اسمائه فی العالم الانسانی ... (پس از یازده صفحه) لابد ان تعلم ان العادة متعلقة بالتقدیر الازلی ... لم یحصل لهم ذلک الا انهم ...

در ده «فصل» با عنوان‌های «تنبیه، تتمیم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن تریاکی، ۲۰ سطر [ف:۵-۳۶۵]

۱۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۳/۶

آغاز: بسمله حمدله ... اعلم ارشدک تعالی ان کل طالب علم لشیء لابد له ان یعلم ماهیته حتی یتکامل له الرغبة فیه؛ **انجام:** بجوده وسعة رحمته انه عز اسمه قریب مجیب

باید از پیشینیان باشد و بسیار خوب و سودمند؛ کا: علی نقی بن یوسف بن محمد درویش حسن آبادی، تا: ۱۱۰۳ق [نشریه:۲-۱۰۱]

۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۷

تألیف عبدالغفار. گفتاری است کوتاه در یک صفحه و شش سطر بدون آغاز، در زمینه معنی - عینین - «عینان لم یکتبها قلم»؛ خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد ابراهیم نجات، تا: ۱۱۲۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۱گ (۳۳)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۲۴]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۲۴/۱-عکسی

ناشناخته. با سربندهای «طرف» و «مشهد»: الطرف الثانی فی افعاله سبحانه و کیفیت صدورها. و فیه مشاهد: المشهد الاول فی حدوث

هذا العالم (ص ۶۴) ... المشهد الثالث فی احکام المخلوقات الواقعة فی سلسلة العود الی الله (ص ۹۲)، الطرف الثالث فی علم المعاد و حشر النفوس و الاجساد، و فیه مشاهد، المشهد الاول فی بیان الفطرة الاولی للانسان (ص ۱۲۷)، المشهد الثالث فی تحقیق القبر و عذابه و ثوابه (ص ۱۳۶)؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۸۱ق؛ سپس «حشر الاشیاء» ملاصدرا و چند رساله دیگر از همو؛ ۱۷۵ص (۱-۱۷۵) [عکسی ف: ۱ - ۳۱۴]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۴/۴

آغاز: الحمد لله الذی ابتدع بقدرته الخلق ابتداعا ... اما بعد فاقول و هو یقول الحق و یهدی السبیل؛ **انجام:** بما هی آیة الشیء علی وجه الحقیقة فهو شهود ذلک الشیء و لکن بوجه الایة لابوجه الکنه و الحقیقة

رساله مختصر عرفانی است. ولی با توجه به مقدمه آن احتمالاً حاشیه بر اسفار ملاصدرا و از آثار ملا علی نوری باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۴گ (۸۱-۸۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۰۵]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۰۹/۱

آغاز: بسمله. الملک الحلیم الجواد الکریم ... اعملو اخوانی ... ان العبادة ثمرة العلم و فایدة العمر و حاصل العبد و بضاعة الاولیاء؛ **انجام:** و یرفعون حوائجهم الیه.

پس از مقدمه دراز آمده: «الفصل الاول فی العین. الفصل الثانی فی الاذن»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷۰گ (۱پ-۷۰پ)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۳]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی لم یکن قبل وحدانیته قبل الا و القبل هو و لم یکن بعد فردانیته بعد الاو البعد هو؛ **انجام:** ابتداء الدائرة انتهائها، و انتهائها ابتدائها.

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ تملک: اعتضاد السلطنه؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۵؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۱۰]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۸

آغاز: بسمله و به نستعین، الحق تعالی بجری علی السنة علماء کل زمان ما یلیق باهله؛ **انجام:** و یحسن الا ستماع و الافتقار و مع المقامات بالتوحید و الانکسار

در معانی اصطلاحات عرفانی است و در آن تعریف سالک و سلوک و موت و فوت و لذه مناجاة و صوفی واقعی و مداعی مداهن و سایر اصطلاحات دیگر می‌آید و از قول صوفیان بزرگ نیز استمداد می‌جوید؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۳۷ق؛ ۲ص (۱۰۰-۱۰۱)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰-۱۵۳]

۲۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۶۶/۱

آغاز: و ان نطقت اضفت الی الغی

کا: حسین بن علیرضا یزدی مهرجردی، تا: ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: میرزا محمود شیخی زاده؛ ۳۰گ (۱-۳۰)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۲۴]

۲۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۸

آغاز: هو الواحد بلا وحدانیة و هو الفرد بلا فردانیة لیس مرکبا من الاسم و المسمی فان اسمه هو و السمی هو فلاسم غیره.؛ **انجام:** یهتدی بنوره و یسلک بهمته و یصل به الی مقصوده انشاء الله تعالی و وفقنا اله لما یحب ... و اصحابه اجمعین .

رساله مختصر و کوتاهی است به نثر و به سبک خطبه و مقاله نگارش یافته و در آن از منشآش نشانی نیست. در صفحه ۲۲ و ۵۰ این رساله شخصی به نام ابو محمد فارسی حنبلی نوشته است که این رساله از شیخ محی الدین بن عربی است ؛ خط: نسخ، کا: سید محمد عبداله موسوی رفاعی،تا: صفر ۱۳۰۷ یا ۱۳۰۹ق؛ با سرلوح، مجدول؛ ۵۰ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱-۴۷]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۰/۲

آغاز: بسمله باب فیما ینبغی ان یکون علیه صاحب الخلوه

گویا از عفیف الدین سلیمان تلمسانی (- ۶۹۰ق)؛ خط: نسخ، کا: عبدالعلی احتشام الدوله متخلص به عبدی النعمة اللهی، تا: قرن ۱۴؛ مهر: «احتشام الدوله ۱۳۰۶» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۴ص (۱۸۲-۱۸۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۹۸]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۶

آغاز: بسمله. الحق تعالی یجری علی السنة کل زمان ما یلیق باهله، اذا ظهر الحق لم یبق معه غیره. من تحقق بالعبودیة نظر افعاله؛ **انجام:** بالخدمة و الاحتیاط مع العارفین بالتواضع و الانحطاط حسن الخلق معاطن قد ... بما یونسه و مذبوحه من غیر خروج عن حد الشریعة. کن مع العلما بحسن الاستماع و الافتقار و مع المقامات بالتوحید و الانکسار (تم لیلة الاثنین ۵ ربیع الثانی ۱۳۰۵)

رساله‌ای است در پند و اندرز، و در آن از سهل بن عبدالله تستری یاد شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ ربیع الثانی ۱۳۰۵ق؛ ۴ص (۶۳-۶۶)، ۱۹ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳-۲۶۰]

۲۷. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۶۴/۶

آغاز: الرفیع الذی لایدرک لذة الطعوم اللذیذة الالبن؛ **انجام:** بقولک بسم الله کما یتحقق بقوله ... اما بعد این ساری نهر میانی ... به تاریخ بیست و ششم شهر ذی حجه الحرام سنة ۱۳۱۸

عناوین موجود در رساله عبارت از: الاشراق الرابع: اعلم ان دعوی کون ما عند الله، الاشراق الخامس: لذة معرفة الله، الاشراق السادس: فی تأکدان ما عند الله، خاتمه فی ذکر نبذ من مواعظ حکمیة.در خلال متن از مولوی، مثنوی، کافی، کلینی، ابوالقاسم القشری، ابوسلیمان و حسین بن منصور یاد شده است؛ خط: نستعلیق، کا: ابن ساری ابراهیم نهر میانی، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۳۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲گ (۹۵پ-۹۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف:۲-۳۵۹]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶/۶-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۳۷۴. بندی عرفانی؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن سودلیر، بی‌تا؛ ۳گ (۳۲ر-۳۴ر) [فیلمها ف: ۱- ۵۱۳]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۹۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۳/۲

آغاز: لان منشاء الافتقار الخ بل الافتقار حسبما حقق فی موقعه مقوم الذات المفتقر بالذات فیستمر مفتقرا کما ان الغنی مقوم ذات الغنی بالذات فیستمر غنیا و الانقلب الی خلافه و هذا خلف فثبت و افاضته الی اخر. اشارة الی ان الافاضة و الابداع؛ **انجام:** لیست محفوظة الصورای لیست محفوظة بصورها الموجودة ... و بما الشتملت علیها من صور اعیان الجزئیات ثبوتا لا وجودا فان وجود تلک الصورة الکلیة یشتمل علی وجودات الجزئیات بضرب اعلی.

تعلیقاتی است بر مقدمه شرح فصوص قیصری یا کتابی دیگر در عرفان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۰ص (۳۱۸–۳۷۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ – ۲۷۵]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۳۸/۶–۵۷/۱۰۸

آغاز: قال الشیخ الجلیل محی الدین العربی بالوهم یخلق کل انسان فی قوة خیاله مالا وجود له الافیها

مطالب عرفانی از فصوص الحکم ابن عربی و شرح قیصری بر آن، عوارف المعارف سهروردی و ابوعلی جرجانی، مثنوی معنوی، تمام مقدمه شرح فصوص قیصری، در این بخش جمع‌آوری و تحریر شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ (۲۶۱–۲۸۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۸۶]

۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۴۵/۷

آغاز: بسمله. یتلو ذلک کتاب کبیر سطره محمد بن حسن غفرالله عنهما للتصدیر به الی امام الزمان ثم ترجح ... تصدیره الی القاضی فخرالدین ابی بکر بن زین الدین الشافعی حاکم کالیقدت (؟) ... و هو هذا: بسمله الحمدلله ... الی حضرة العزة مولینا الامام الملکین؛ **انجام:** و کرور الشهود و الاعوام ... و علی المرتضی علی محبه السلام الی یوم القیام.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۱۶۴پ–۱۷۵پ) [ف: ۵ – ۱۷]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۱۱/۲

آغاز: قال الشیخ ادام الله ظله ان طریق الحق و نهج الصدق فی الریاضة هو ما سنه ائمة الهدی؛ **انجام:** و خشی عواقب الردی و رحمة الله و برکاته.

در سیر و سلوک، شاید از میرزا ابوالقاسم قمی (– ۱۲۳۱)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان انشایی است که برای میرزا ابوالقاسم قمی در ۱۲۳۱ق ساخته شده؛ ۲گ (۷۹پ–۸۰پ) [ف: ۵ – ۱۹]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۰۶/۸

با احکام نجوم و با سرگذشت دارا شکوه و نامه‌های او مطالبی عرفانی در دنباله این رساله؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴گ (۲۴۱پ–۲۷۴پ)، ۱۳ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۵–۴۱۵۱]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۸/۹–ف

در چندین بند که به عبارت «اعلم» آغاز می‌شود و در آن از «مفتاح الغیب» گفتگو شده تا می‌رسد به «التصوف» و افتاده؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۷۷۸]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۵/۶

آغاز: بسمله. الحمدلله و صلی الله علی عباده ... اما بعد فانی احمد الیکم الله الذی خلقنی قبل ان یخلقنی؛ **انجام:** فهذا یا اخوانی العلی ما تیسر ذکره و السلام الطیب الاکثر المبارک علیکم انه حمید مجید.

خط: نسخ، کا: هاشم بن حسین عمید، بی‌تا؛ ۱۱گ (۱۵۴پ–۱۶۴ر) [ف: ۵ – ۱۷]

۳۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۸/۳ر

آغاز: بسم الله البدیع الذی لا اله الا هو افتتح بسر البیان لاظهار امر جعله الله فی الکیان بالوجود الی العیان حق قد شهد اهل العیان بماشاء الله فی حق الانسان من سر البواطن لاهل باطن الباطن و ما جعل الله الیوم یوم الباطن لارتفاع التباین؛ **انجام:** قد اعطیتک من ماء الکوثر المطهر فاشرب و لا تظماء و اعمل بمثل هذا فانا الله و انا الیه راجعون هذا فلیعمل العاملون و لا حول و لا قوة الا با لله رب العالمین.

در هامش؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۸۹]

۳۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۶۳

آغاز: ... المضاد للیقین الذی صار صورة للنفس غیر مفارقة عنه و الشیخ (؟) لم یتعرض لذکر هذا القسم صریحاً فی هذا الفصل؛ **انجام:** و فتح البلاد لاخیه براً و بحراً شرفاً و غرباً من غیر منة علیه و کان اول ذی قرنین استوی علی وجه الارض.

هفت برگ از کتابی است که موضوع آن عرفان و تصوف است. چون اول و آخر آن افتاده، اولاً نام کتاب و مؤلف آن معلوم نشد و ثانیاً معلوم نیست که چقدر از اول و آخر آن افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۷گ، ۲۸ سطر (۶×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۵۲]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۹۸/۵

آغاز: قال الشیخ عبدالوهاب الشعراوی فلا یمکن ان یتقدم اسم فی الظهور فهو المنعوت علی الحقیقة بالاسم الاول؛ **انجام:** و قال ایضاً من اعجب ما یعتقده اهل التوحید وصفه تعالی بالقریب ... و ان عصی امر ربه وجد نفسه بعیدة، و الله اعلم

این گفتار درباره حقیقت اسماء است که گویا دنباله شماره ۳ همین مجموعه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۳گ (۱۷۲پ–۱۷۴پ) [ف: ۱۴ – ۴۷]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۷

آغاز: منها و بها و لایخرج منها خارج الا منها فصار سلطان الذات؛ **انجام:** والسبع المثانی صاحب المفاتیح الثوانی مظهر الکمال و الجمال و مقتضی الجمال و الجلال کل الکوامل عبارة عن جزء مقسوم ... و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل ... و صحبه و سلم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ دارای دو انجامه که اولی به سال ۹۹۱ق که در آن آمده: «و بعد فراغ تصنیفه قریء علی حضرة سیدنا و مولانا و ابتدا قراته یوم ختمه سبدنا؟ و ختمت

القراءة یوم عاشورا و الله اعلم» و دومی از محمد بن زین الکندی به تاریخ ۴ جمادی الاول ۹۹۴ق است؛ جلد: تیماج بنفش، ۶۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۰۸]

۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۲-عکسی

آغاز: فصل فی لغات موضوعات تسری الموجود الممکن؛ **انجام:** اشخاص توجه بلاغ او [...] و منه الدر العمیم.

در ص.ع. آمده هذا هو المجلد الاول من کتاب لب الالباب فی الناموس الذی هو الاصل ... که می‌تواند نام رساله باشد. گفتاری است با سربندهای «فصل» و «وصل» بی دیباچه، ناتمام؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ [عکسی ف: ۲ - ۱۳۹]

● عرفانی (رساله) / عرفان و تصوف / عربی، فارسی

ʻerfānī (r.)

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱۰

به عربی و فارسی از دانشمندی سنی که در آن از جامی و گلشن راز و مفتاح الغیب و از قوت القلوب و تفسیر الفاتحة و فصوص یاد می‌کند و از سعید فرغانی و تفسیر عرایس و بحر الحقایق و شعر مولانا و عطار و قاسم و حافظ می‌آورد، خبر کمیل (ما الحقیقة) در آن به تفصیل شرح شده است، در بسیاری از جاها از فتوحات می‌آورد، چنین است پاره‌ای از عنوان‌های آن: ۱. فصل فی بیان نبذة من اسرار الشریعة، ۲. فصل در مراتب کمال سعادت از ایمان و احسان و ولایت و نبوت و رسالت و خلافت، ۳. فصل فی ان الروح المحمدی هو النفس الناطقة فی العالم و سائر الانبیاء و الاولیاء و الکمل من الجن و الانس بمنزلة مشاعره و قواه، بازپسین: فی التود دو التحاب فی الله و التعاون فی طلب الله کما هو سنة مشایخ هذه الامة خلفا عن سلف فی تسلیک المریدین الذین یریدون وجهه. در آن پس از عنوان «رسالتین» شعر بیت‌های مثنوی می‌آید گویا از مولوی، در آن آمده «سورة الفتح آن سوره ولایت است که گم کرده عوام شیعه است و خواص امامیه علویه آن را شناخته‌اند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۱۳گ، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۱۷۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۷۰۰/۳

آغاز: بسمله، ما فی الوجود الاعین واحدة هی عین حقیقة الحق و وجدوه و هو الموجود المشهود؛ **انجام:** در حیرتم که این همه نقش عجیب چیست. بر لوح صورت آمده مشهور خاص و عام.

رساله‌ای است عرفانی در بیان مراتب وجود که آن را شش «مرتبه» به شمار آورده: دو مرتبه به حق نسبت داده شده و سه مرتبه به کون، یک مرتبه جامع بین حق و کون است. زبان رساله عربی و فارسی است که مطالب استدلالی و عرفانی به عربی و شرح آن به فارسی با عنوان فائده مائده درج گردیده است؛ خط: نستعلیق، کا: علی حسینی، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۷۲-۷۵)، ۱۷ سطر (۶×۱۴/۵) [ف: ۱۹ - ۳۶۹]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۲/۵

نیمه دوم؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۰۸۲ق [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۳۲/۱۰

آغاز: الحق تعالی یجری علی السنة علماء کل زمان ما یلیق باهله؛ **انجام:** و مع المقامات بالتوحید و الانکسار.

عربی و با شعر فارسی؛ خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۰۳ق، جا: تهران، مدرسه سپهسالار؛ ۶گ (۲۱۱پ-۲۱۶ر) [ف: ۵ - ۱۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸/۳-ف

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۱۳ر-۲۴پ)؛ ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۰۶/۷

آغاز: بسمله هو الموجد ما فی [الوجود] الاعین واحدة هی عین حقیقة الحق و وجوده؛ **انجام:** الا فی هذه المظهر و المشهد

به عربی با ترجمه فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۲۳۵ر-۲۴۱ر)، ۱۳ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۵-۴۱۵۱]

● عرفانی (رساله) / عرفان و تصوف / فارسی

ʻerfānī (r.)

غیر همانند:

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۵۱

عنوان‌ها «فصل» است و گویا در ۵۲۱ ساخته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۶؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۹۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۵۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲/۳۶-عکسی

آغاز: تا فیاض جود کسوت وجود در بر ساکنان خط شهود می‌اندازد. و نتایج لمعان انوار الهی ... ای عزیز بدانک مهندسان کارگاه تقدیر که چندین صنایع غریب و لطایف عجیب بر لوح صورت وجود تو نگاشتند و این شکل عجیب و منظر بدیع ترا از ظلمت آباد عدم به صحرای وجود؛ **انجام:** هو القرآن لقول رسول الله (ص) الصراط المستقیم کتاب الله عز و جل. تم الامالی فی اواخر ربیع الاول بتاریخ سنه ست و تسعین و سبعمائة. تمت الکتابة (جمادی الاول ۷۹۹) ...

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۴۴۰۹ (گنج ۶۵۷/۲)؛ ناشناخته. در پایان تاریخ نگارش جمادی الاول ۷۹۹ق آمده است. شاید نگارنده یکی از پیروان میر سید علی همدانی (۷۸۶ق) باشد. درباره پایه بلند اولیاء الله و پیشوایان؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: جمادی الاول۷۹۹ق؛ ۴گ (۸۰۱-۸۰۴) [عکسی ف: ۲ - ۱۳۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳/۳۶-عکسی

همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۳۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۸

آغاز: بسمله. بعد حمد مستعان و صلاة سید انس و جان، بدانکه تمام شریعت محمدی شریعت و طریقت و حقیقت است. کما قال

النبی: علم الشریعت اقوالی و الطریقت افعالی؛ **انجام:** «عطار» بنوشید ز کف ساقی وحدت ×× جامی ز محبت؛ سرمست می‌عشق ببازار بر آمد ×× ور ... امان شد

به نثر و نظم عرفانی و عنوانهای «ای عزیز، ای عزیز». در پایان یک مستزاد آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۴گ (۹۵ر–۹۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۸/۹سم [ف: ۷ – ۲۷۸]

۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین بدان ایدک الله بروح منه که ترجمه خلق الله تعالی آدم علی صورته؛ **انجام:** و از گوش بهوش و از دوش به آغوش در آمد انی انالله رب العالمین لا اله الا انه

در باره تجلی است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۳ص (۳۶۹–۳۷۱)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ – ۳۳۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۶–عکس

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۲. چند نکته از اقوال مولانا، علم لدنی صدهزار نوع است، عالم مثال بستانی است، فرمود که اولیاء حق سه نوع اند؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن محمد کاتب، تا: ۸۱۶ق، جا: شیراز؛ ۲گ (۵۹۲ر–۵۹۳ر) [فیلمها ف: ۳ – ۲۱۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۱/۱

انجام: و در این خلاص آدمی و نجات آدمی.

نخستین عنوان آن «فصل سیم در بیان انسان کامل است» سپس باب اول در سخن اهل تصوف و در معرفت ذات خدای تعالی، باب دوم در بیان افعال به قول حکما در چند فصل. در پایان آمده «خاتمه الکتاب بدانکه روندگان راه خدای تعالی مدتها در مدرسها بحث علوم در خدمت علماء تحصیل و تکرار کرده‌اند»؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن تونی، تا: رمضان ۸۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸ص (۱–۷۸)، ابعاد متن: ۶×۱۴، اندازه: ۹×۱۹سم [سنا: ف: ۱ – ۱۴۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۲۷

بندی عرفانی کوتاه؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۱ق [ف: ۷ – ۲۸۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۲۱

آغاز: ... قال الله تعالی فاذا عزمت فتوکل، یعنی چون عزیمت شروع کنی در امری

به نثر، و سپس مثنوی و شعرها؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ (۱۵۳ر–۱۶۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۸/۹سم [ف: ۷ – ۲۸۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۲۵

آغاز: ... شریعت گویند، حیات صوری آن است که روح در قالب باشد؛ **انجام:** افعال را نهایت نیست، اما کلیاتش این بود.

بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳گ (۱۸۱ر–۱۸۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۸/۹سم [ف: ۷ – ۲۸۳]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۳۱

آغاز: بدانکه روح از جسد مستغنی است، لیکن آلت کسب دنیا یا آخرت

با عنوان‌های: «بدانکه، بدانکه» به نثر. شاید پیش‌نویس رساله‌ای و به خط نگارنده آن باشد؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۴۱ق؛ ۱۳گ (۱۹۵پ–۲۰۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۸/۹سم [ف: ۷ – ۲۸۳]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۱۹

آغاز: ... همچنانکه فرد مجرد که خدا شد فرزندان که نبودند؛ **انجام:** بکام تو بادا همه کار تو ×× خداوند بادا نگه دار تو

به نثر و نظم، و شاید دنباله شماره ۱۴ «اصطلاحات صوفیان» باشد. گزارش حدیث معراج و سپس گزارش رباعی خواجه ابوسعید ابی الخیر: حور انتظاره نگارم صف زد. به نثر و نظم؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن حاج محمد یوسف، تا: شنبه ۷ رجب ۸۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ (۱۴۵ر–۱۵۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۸/۹سم [ف: ۷ – ۲۸۲]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷/۲

آغاز: فصل، در احتیاج به ذکر و اختصاص به لا اله الا الله. قال الله تعالی فاذکرونی اذکرکم؛ **انجام:** و چون نور حق عکس بر نور روح اندازد، مشاهده با ذوق شهود آمیخته شود. تمت الرسالة ...

در فراز آن آمده است: منتخب از مرصاد ... با سربندهای «فصل»: فصل در احتیاج به ذکر و اختصاص به لا اله الا الله، فصل در آداب ذکر، فصل در خلوت، فصل در بعضی وقایع غیبی، فصل در مشاهدات و انوار، فصل در الوان انوار؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محب بن مرشد برغشی، تا: ۸۶۴ق؛ ۳گ (۱۸ر–۱۹پ و ۱۴ر) [ف: ۱ – ۱۲۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۶–فیروز

گفتارهایی است کوتاه با مضامین عرفانی و متقارب در سجع و قافیه و با عنوان «ای عزیز». در آن چنین آمده: خازنان قضا چون سفره عطا باز کردند لایق هر وادی نواله ای ساز کردند. خرقانی از آن خان دردی دید که بقاء آن به بقاء خداست. همدانی گنجی یافت که از افهام و عقول مبراست ظهور سطوت جلال حال صاحب کمال شیخ خرقانی شد. بروز لطائف جمال و جلال جبر کسر درویش همدانی گشت»؛ خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۸۸۶ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳ص (۶۹–۸۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۱ – ۱۸۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۱/۲

آغاز: بسمله. اعلم ایدک الله بتحلبات جماله که طریقه توجه طایفه علائیه و پرورش نسبت باطنی ایشان چنان است که هرگاه که خواهند که بدان اشتغال نمایند اولا صورت آن شخص که این نسبت ازو یافته اند در خیال در آورند تا آن زمان که اثر حرارت و کیفیت معهوده ایشان پیدا شود؛ **انجام:** در حال شهود محول احوال از حال ذاهل اینست کمال سعادت.

طریقه توجه طایفه علائیه و پرورش نسبت باطنی ایشان؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن نظام الدین بن علی خراسانی، تا: آغاز رمضان ۸۹۶ق، جا: مکه؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۹گ

(۹ر–۱۷پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۷۰۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۶/۳۰–ف

آغاز: سپاس بی قیاس پادشاهی را سزد که پادشاهی دو جهان بیک طب به بنده مودب خود یعنی سلطان حضرت سلیمان خود بخشید

نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی. به نام سلیمان خان بن سلطان ساخته شده؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۹۶ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۳۸]

۱۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۰۰۸/۳

آغاز: ... باب اول در بیان مبدأ موجودات و آن مشتمل بر چند فصل است فصل اول در بیان فطرت ارواح و مراتب آن قال الله تعالی لقد خلقنا الانسان؛ **انجام:** تا بمشاوره او در ممالک بدن تصرف کند پس پادشاهرا از وزیر عالم عادل منصف ممیز پاک اعتقاد متدین صاحب رأی نیکو خلق کریم طبع

رساله‌ای در مباحث عرفانی و ارائه طریقه سیر وسلوک که در چند «باب» تنظیم شده: باب ۱. بیان مبدأ موجودات (در چند فصل)، باب ۲. بیان معاش خلق (در هفده فصل)، باب ۳. (در نسخه به اشتباه چهارم)، در بیان معاد نفوس (در چهار فصل)، باب ۵. (در نسخه به اشتباه پنجم) در بیان سلوک طوایف مختلفه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۵۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۳ – ۹۹۵]

۱۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۰۰۸/۲

آغاز: بسمله، فصل اول در مراتب نفوس قال الله تعالی سنریهم آیاتنا فی الافاق و فی انفسهم ودیگر گفت و فی الارض آیات للموقنین و پیغامبر گفت علیه الصلاة و السلام؛ **انجام:** دیگر بدان ای عزیز که مرتضی رضی الله می‌فرماید لاتطرحوا الدر فی افواه الکلاب ای برادر این سخنان را از نامحرم نگاه دار تا برخوردادر شوی

رساله‌ای متوسط در سیر و سلوک و اخلاق عرفانی که در یازده «فصل» و یک «خاتمه» تنظیم شده: ۱. مراتب نفوس، ۲. مراتب آفرینش، ۳. آفاق و انفس، ۴. مبدأ و معاد، ۵. صراط و میزان، ۶. بهشت و دوزخ، ۷. رمز آدم و ابلیس، ۸. مراتب انسان، ۹. حدود و حکمت، ۱۰. علت و معلول، ۱۱. تهذیب اخلاق خاتمه افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۳ – ۹۹۶]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۶۳/۲

آغاز: بسمله، استفیض من خزائن الحکیم العلیم الحمدلله الحامد؛ **انجام:** کمال تصدیق بود در هر چیز از رسول علیه السلام صادرست از قول و فعل.

مباحث عرفانی و اصطلاحات متصوفان و گشایش رمزهای آنها و بیان حال و مقام آن گروه و علاوه معانی پاره ای از حروف و تعابیر خاص آن قوم می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبداله محمد مولائی و سلطان محمد بن شیخ علی، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛۳۲ص،۱۹سطر(۱۰×۱۶/۵)،اندازه:۱۶/۵×۲۳سم[ف:۵ – ۲۲۸]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۴۱

آغاز: بسمله. اسم الشیء ما یعرف به فاسماء الله تعالی هو الصورة النوعیةالتی بخصایصها و هو یاتها علی صفات الله و ذاته و بوجودها علی وجهه

با اشعار مولانا در بسیاری از جاها در متن و هامش که «رسالة فی تفسیر البسملة و تحقیقها علی لسان اهل الحقیقة» در آن (۱۱پ–۲۲پ). نظم و نثر فارسی است با حکایات، شعرهای محمدی وگلشنی و سید نسیمی و شیخ کتبی و عمر روشنی و دیگران در آن هست با عنوانهای فصل در اواخر، با عنوان‌های: «رسالة فی تحقیق البسملة و تحقیقها علی لسان اهل الحقیقة» (۱۱پ)، «و هذا شروع الی تفسیر الفاتحة علی لسان اهل الحقیقة» و جز اینها در تفسیر آیان قرآن و اخبار، با عنوان‌های دیگر در مطالب عرفانی، نیز با عنوان «من همایون نامه» به نظم فارسی، در میانه آمده «نقل من مجموعة محمد الثانی افندی» (هامش ۱) و «نقل من مجموعة الفاضل یوسف چلبی افندی رحمه الله تعالی» و «حرره الفقیر الی الله الباری نورالله المدعو بالنوری» که گویا همو گردآورنده آن باشد، در پایان آمده است «قد تمت المجموعة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در متن و هامش؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۱۸ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۶×۳۴سم [ف: ۱۷ – ۳۲۸]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴/۲–۷/۴۴

آغاز: الم تر الی ربک ... کیف مدالظل قاعده حقیقت ... و تقابل اگر چه نمایندگی را بنسبت لکن نسبت با طاهر که در ادراک ثانی است؛ **انجام:** محیط به حیثیت نقطه بسیط مجرد است و نقطه عین وحدت منه بدء و الیه یعود هو الاول و الإخر الظاهر و الباطن و هو بکل شیء علیم ولاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم وصلی الله ... وآله اجمعین.

رساله فلسفی عرفانی مختصری است شامل مباحثی در توحید و معاد، دارای ابواب از جمله: باب در وجوب وحدت باری تعالی، باب درممکن وکثرت، باب درتعین وحرکت، خاتمه درترتیب سلوک توحید، باب درمعاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۰ صفر ۹۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ در حاشیه تحریر شده؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۶گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۲۰۹۷]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۲۱

آغاز: بسمله. قال رسول الله من قال لا اله الا الله خالصاً مخلصاً دخل الجنة چون همه او است غیر او نیست؛ **انجام:** و باین یقین و اصل گشت. فالحمدلله رب العالمین ... و اله اجمعین.

گفتار کوتاه؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۲گ (۵۱ر–۵۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۴۲۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۲/۲

آغاز: بسمله هو الله الذی لا اله الا هو هو عالم الغیب ... سؤال قال الله تبارک و تعالی قل فلله الحجة البالغة فلو شاء؛ **انجام:** سعادت متابعت امر خدا و رسول قرین روزگار همگنان بادا بحق الحق و

نبی المطلق.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۶ق؛ ۱۷ص (۲۵۹-۲۷۵)، ۱۶ سطر [ف: ۳۲ - ۱۶۴]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۶

آغاز: ... که وجودیست چون به یقین می‌دانیم ... فصل یا عزیز چنانکه طلاب علم و محصلان که از حساب اهل فکر و استدلال اند؛ **انجام:** یا عزیز این کتاب را خواندن و حفظ کردن فواید بسیار دارد و به غایت نیک باشد ... و هم در امور دنیاوی به مالابد قناعت کند و حریص و و طامع ...

با عناوین «فصل یا عزیز» که نوزده اصل را در بردارد. نوزدهمین فصل قضا و قدر است؛ کا: امان الله بن حسین اسفراینی، تا: ۹۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۱۴۴]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۷

آغاز: ... که ندانند آن را جز عالمان به خدا ... فصل اول در آنچه نور به حق ایزدست ... و مرغیر او را گفتن مجاز محض است ... قطب دوم در بیان این طبقات جانها ... خاتمه و اعتذار از آن ... قطب دوم در مراتب ارواح؛ **انجام:** اثبات می‌کنند ورای محسوسات.

کا: امان الله بن حسین اسفراینی، تا: ۹۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۱۴۴]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۱۱

آغاز: بسمله. حمد مر هستی مطلق را که تجلی کرد ذات او بر ذات به ذات او برای ذات او؛ **انجام:** اسرار وحدت (فقط دو صفحه و در آن از صدرالدین قونوی نام آمده).

کا: امان الله بن حسین اسفراینی، تا: ۹۲۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۱۴۵]

۲۶. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۳۰/۱

آغاز: الحمدلله الذی اخترع ماهیات الاشیاء بفیض وجوده و کساهم الوجود بجوده ... و بعد ما یبین رمز الاقطاب فی اثبات القدیم سبحانه من طریق النظر و هو الحق الیقین ... اهل کشف و بصیرت بتصفیه باطن و کمال تبتل و دوام توجه بمنتهای مقاصد خود میرسند؛ **انجام:** و فوز اکبر لقای حق سبحانه و تعالی باشد اللهم ارزقنا فی الدنیا و الآخرة رؤیتک آمین.

کتابی عرفانی که در نسخه ملخص کیمیای سعادت غزالی خوانده شده ولی نشانی از آن دیده نشد کتاب فاقد فصول و ابواب می‌باشد و نقل‌هایی از کتب و افراد آمده از جمله کشف المحجوب، شیخ روزبهان و کشف الاسرار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح؛ مهر: فتاح الحسینی ۱۲۷۴؛ در صفحه اول به خطی غیر از خط متن آمده که «کتاب را ابن محمد یوسف اصغر قزوینی از کتابهای متعدد استخراج نموده و به سفینه نجات موسوم ساخته است»؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۱ص (۱-۳۱) [نشریه: ۲ - ۲۱۴]

۲۷. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۵۸/۵

بندی به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۶]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷/۱۸

آغاز: و احسن الیهما و الیه که چون وقت شد که بعضی از انوار علوم که از عبارات اهل شوق از عارفان و محققان بوجهی معلوم میشود ... (پس از چهار سطر)، خصوصا عبارات و استعارات قدوه اهل کشف و عیان و مبین کمال نوع انسانی و مبری از صفات رذیله بشری مولانا شرف الدین داود قیصری قدس الله روحه و اعلی ذکره بر خواص اهل فضل مقصورد نگردد (پس از سه سطر): زین پیش کاملان محقق که هر یکی ×× بودند در سلوک سزاوار رهبری / گفتند نکته ها و سخنهای دلپذیر ×× اندر بیان حکمت دین پیمبری / لیکن اصول حکمت و توحید را صریح ×× هرگز کسی نگفت چو داود قیصری؛ **انجام:** که اگر در تسطیر و تحریر این فضول سهو و زللی که واقع شده باشد یا در تقریر و تعبیر این اصول خطا و خللی ظاهر گشته باصلاح و تصحیح آن ترتیب نمایند

توام با شعرهای فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۷۲ص (۴۱۰-۴۸۱)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵ - ۶۹]

۲۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۶۹/۲

آغاز: در بیان آنچه از عزیز بزرگوار حضرت خواجه احرار قدس سره نقل کرده می‌شود؛ **انجام:** این است فنای حقیقی، والله اعلم

به نثر؛خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵- ۶۳۹]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۳۳/۲

آغاز: بسمله. حمدله ... بعده سیقول مکتوبات در کتبها لاجل السالکین، اول در بیان شناختن نفس به جانب میرسید جلال آن چنانم به چشم عشق مطالعه کندای جان من شناختن نفس عبارت است از شناختن روح؛ **انجام:** رموز صدم بزرگی به سیاحتی ملاقات کردید ... در صحرای وجود عدم.

از عبدالجلیل برای سید جلال، با عنوان رموز که به صد می‌رسد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۱گ (۱۳۲ر-۱۴۲پ)، ۱۰ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۳۹۳]

۳۱. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۳۰/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله و السلام علی عباده ... اما بعد چون سالک از حجاب هستی و خویشتن پرستی بیرون آید؛ **انجام:** جرأت نموده باشد ربنا لاتوأخذنا ان نسینا او اخطأ بحرمة سیدنا و مولانا محمدالنبی الامی العربی صلی الله علیه و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۴ص (۴۳۱-۴۳۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [نشریه: ۲ - ۲۱۵]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۹/۱ حکمت

آغاز: بسمله. و به نستعین. فاتحه اول در بیان راه راست که سلوک اصفیاست؛ **انجام:** واقع است ربنا علیک توکلنا و الیک انبنا و الیک المصیر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۸گ (۱۴پ-۵۱ر)، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۴]

۳۳. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۱/۱۰

در چهار باب (معرفت: نفس، خدای، آنکه دنیا مزرعه آخرت است، عقل کل)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۷]

۳۴. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۶]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۶/۲

آغاز: ... فعل توبه فعل دوستان خدای تعالی ینماند؛ **انجام:** (بریده) ... کارد بر حلق گوسفند نهد بگوید بسم الله ... شست

با عناوین باب در استعاذه، باب در فضیلت بسم الله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۵/۶سم [ف: ۷ - ۳۰۹]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۱/۲۰

آغاز: بسمله ای درویش اگر همت و قوت آنت هست؛ **انجام:** فصل و عنایت اوست با خود کرا دهند.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زرین؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲-۲۶۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۱/۲۲

آغاز: بسمله رب وفقنی لما تحت و ترضنی اعلم ایدك الله به تجلیات جماله که طریقه توجه طایفه علائیه؛ **انجام:** که نصیبی به این حاصل نیز رسد.

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زرین؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۹]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۰/۱۵

آغاز: قال النبی الناس کلهم هالکون الا العالمون ... از این روایت سرپا هدایت معلوم می‌شود که ناجی نیست مگر عالم عامل مخلص؛ **انجام:** اجزای وجود من همه دوست گرفت ×× نامیست ز من بر من باقی همه اوست.

رساله‌ای است در عرفان و گویا شرحی است بر حدیث نبوی مشهور «الناس کلهم هالکون الا العالمون ...»، از محقق طوسی با عنوان اعلی الله مقامه، صاحب ترجمه عوارف المعارف و شیخ ابوالحسن خرقانی با عنوان رحمه الله، شیخ شهاب الدین سهروردی، حسین منصور حلاج و دیگران نیز نقل نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۱۳۵-۱۴۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۲۴۱]

۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۰۹/۶

آغاز: الحمدلله الذی جعل الانسان الکامل العالم الملك [کذا] و الملکوت و فتح له ابواب خزاین الجبروت ... اما بعد آنچه حضرت حق جل و علی شأنه بر بندگان خاص و عام؛ **انجام:** و منهم سابق بالخیرات باذن الله تعالی و حسبنا الله هرچند بیان نفس ورای این بیان است ولیکن بدین نمونه اختصار کرده شده.

درباره نفس است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ محشی؛ ۵گ (۹۸پ-۱۰۲ر)، ۲۵ سطر (۶×۱۸) [ف: ۵ - ۱۵]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۳/۷-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 968 (بلوشه ۱۱۳)؛ بی‌کا، تا: ۸ رمضان ۱۰۰۹ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۴]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۸-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ پیش از فصل ششم منسوبات بروج از تذکیر و تانیث تنهاری و لیلی، بندی عرفانی در عشق خدا؛خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱-۵۷۱]

۴۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۶۴۸

آغاز: در خطرات سالك ودفع آن به توفیق الهی. فصل هفتم در معرفت کشف و وصول به مقام اتحاد و تمکین و بدان ای عزیز که مراد از اتحاد نه معنی معیت و حلول است؛ **انجام:** ما بعکس آن زخیر حق خبیر ×× بی خبر از حق و از چندین نذیر / ای محب عفو از ما، عفوکن ×× ای طبیب رنج نآسود کمین

مطالب عرفانی و فلسفی بخصوص درباره سیر و سلوك و موانع و خطرات را که سالك را تهدید می‌کند در دو «باب» و هر باب هفت «فصل» با عناوین «بدان ای عزیز، بدان ای طالب حق» با مذاق شیعی نگاشته و از اشعار مولوی و عطار نیشابوری بسیار نقل کرده و از ائمه معصومین علیهم السلام نام برده است. فصل هفتم از باب اول: در معرفت کشف و وصول به مقام اتحاد و تمکین است؛ باب دوم: فصل اول: در مبدأ وجود، دوم: در چگونگی خلقیت وجود ممکن به ذات، سوم: در طریق اولیاء و معرفت بعضی از حالات، چهارم: در روش فناء نفس و روح، پنجم: در معرفت عقل، ششم: در خطرات سالك، فصل هفتم: در معرفت کشف و مقام اتحاد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق، جا: اشرف؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «حیدر علی بن محمدرضا بن محمد قمی ۱۳۴۰» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۹۰]

۴۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۸/۲

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا ... اما بعد هذا که لسان وقت ناطق است و عین غیب شاهد با غایبان حاضریم و حاضران غائب

رساله‌ای است مختصر در بیان شریعت و طریقت و حقیقت و مباحث عرفانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن سید عبدالوهاب بن سیدخان، تا: ۱۰۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۷پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۹]

۴۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۱/۱۲

آغاز: بسمله حقایق ممکنات صور معلومیت ذات است؛ **انجام:** همه اقسام مناسبت را راجع به ذاتی و صفاتی می‌توان دانست ... استعداد آن تجلیات واقع می‌شود.

رساله قرص و محکمی است به قلم نویسنده‌ای توانا، چون بوعلی سینا، شامل مباحثی چون علم حقتعالی به حقایق ممکنات عین علم خودش بذات و شیون ذاتیه خویش است، تحقیق در معیت

حقتعالی، در بیان معنی سالک و مجذوب، در بیان بعضی از مقامات سالکین، در بیان تجلیات در بیان منازله، رابطه محبت میان محب و محبوب، در بیان مراتب شیون و صفت باری تعالی در وحدت ذات؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ شنبه ۵ رجب ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۴گ (۱۲۷-۱۳۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۲۵۳]

۴۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۵۹/۵

آغاز: باسمه سبحانه اما بعد این رساله ایست که شیخ محیی الدین عربی از برای یکی از مریدان خود نوشته و فرموده که رساله مددیست در تحصیل علم حقایق و در و فصول ترتیب داده و در هر فصلی اصول. بلغت عربی بود پارسی کرده شد ترجمه صرف ... در حقیقة الحقایق، حق موجودیست که ذات او اقتضای وجود او میکند؛ **انجام:** همچنین مراتب عددی این است آخررساله که ترجمان یافت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق [نشریه: ۲ - ۹۸]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۴/۱

آغاز: بسمله سپاس و ستایش قادری را که جوهر علوی نورانی را بر مرکب طینی ظلمانی در سیر و حرکت به سوی کمالات؛ **انجام:** شود قشریت هر مغز پیدا ×× چو مغز مغز نورت شد هویدا

کتابی در عرفان، در آغاز نسخه نوشته شده: «نسخه در تعمیم حاجت ممکنات»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۲ص (۱-۱۸۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۳۳]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۰/۶

آغاز: فصل در رضا قال الله تعالی لکیلا تأسوا ... رضا خوشنودیست؛ **انجام:** اینست آنچه درین مختصر خواستم ... و آله اجمعین.

مشتمل بر چهار «فصل»: رضا، تسلیم، اتحاد و وحدت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۲۷۴]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۴۱-ف

نسخه اصل: بادلیان اکسفورد ش ۹۴ والکر (ش ۱۲۹۸)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۹]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱/۱-۶/۱۴۱

آغاز: شر و غیر آن از آن حادث شود و ملکه گردانیدن نفس انسانی را طاقت عقل عملی که رساننده او باشد به کمالی که او را حمد باشد ... و غرض از ریاضت سه چیز است یکی رفع موانع؛ **انجام:** و هرچه عقل به آن رسد جمله منتفی باشند الیه یرجع الامر کله این است آنچه در این مختصر خواستم که ایراد کنم و آنجا سحر منقطع شد قلم اینجا رسید سر بشکست قلم اینجا رسید و کوته و السلام علی من اتبع الهدی.

رساله‌ای است عرفانی شامل ابواب وفصول، در شش «باب» که در نسخه از قسمتی از باب دوم شروع می‌شود: باب دوم: ... فصل پنجم در محاسبت و مراقبت، فصل ششم در تقوا، باب سوم در سیر و سلوک در طلب کمال و احوال سالک شامل شش «فصل»: خلوت، تفکر، خوف وحزن، رجا، صبر و شکر، باب چهارم: ... فصل پنجم یقین، فصل ششم سکون، باب پنجم در ذکرها حالهایی که از اهل وصل سانح گردد شامل شش «فصل»: توکل، رضا، تسلیم، توحید، اتحاد و وحدت، باب ششم درفنا، درآغاز هر فصلی آیه ای از قرآن را می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ ۷گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۷۵]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۱/۱-۴/۱۶۱

آغاز: بسمله و به نستعین عن ابن عباس رضعم انه قال دخلت علی رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم ذات یوم فرایته مستبشراً فقال یابن عم الابشرک بما بشرنی به روح الامین؛ **انجام:** فرمود که احمق را سه نشانست سستی نمودن در فریضة حق سبحانه و تعالی و سخن بسیار کند غیر سخن خدای تعالی و رسول و بندگان خدایرا طعنه زدن والله اعلم

رساله عرفانی مفصلی است با مذاق شیعی به نظم و نثر، احادیث را آورده و پس از آن به شرح آن می‌پردازد و اشعار مناسب با آن را می‌آورد، و نیز آیات قرآنی را آورده و به تفسیر آن می‌پردازد، مناجات به عربی و فارسی به نظم و نثر دارد و باب‌بندی خاصی ندارد اشعار را از شعرای مختلف می‌آورد از جمله شعری با تخلص قاسم، در نسخه‌های خطی فارسی، منزوی (۱۱۶۴/۲) رساله عرفانی از قاسم انوار معرفی شده است دانسته نیست آیا این نسخه نیز همان رساله را دربردارد یا خیر، برخی مطالب را با «ای عزیز» و «ای درویش» آغاز می‌کند، در میان نسخه رساله «زاد آخرت» غزالی قرار گرفته، در پایان ثواب مختلف از جمله مسجد ساختن و روزه و حج و ... بیان شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۹۶]

۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۲۶/۲-۳۳/۱۷۶

آغاز: نهایة اضطراب درحضور ناله بی صبوری داشت که یا لیت رب محمد لم یخلق محمد یعنی از غایت خوبی خرابی درجانش افتاد آری شاه عشق که حسنش عبارت از اوست هر چند از دیده عاشقی در آینه معشوقی جمال خود را؛ **انجام:** در تفرقه چندین متفرقه باش نفس و شیطان و خلق و دنیا و کفر و اسلام و خیر و شر و بهشت و دوزخ همه را در دایره محبت جمع کن و در آسیای معرفت بسای و بدست توکل غلوله بند و در دریای معرفت پرتاب کن و لایشرک بعباده ربه احداً.

رساله‌ای عرفانی است با استفاده بسیار از آیات قرآن کریم و اشعار فارسی در باره مباحثی چون: معرفت، محبت، عبودیت و ربوبیت و ... بحث می‌کند، فصل بندی خاصی ندارد، در جایی از «نزهة المجالس» امیر حسینی نقلی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با خط‌خوردگی؛ جلد: مقوای سفید، ۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۴ - ۲۰۹۷]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳/۶

آغاز: بسمله، دای تعالی خواست که خود را خود به بیند چنانکه خواست عالم پیدا آورد؛ **انجام:** نیستی است هستی نمای و وجود عالم نجوای است.

در آن از مراتب سلوك صوفی بحث شده و در آن نشان داده شده است که منظور از خلقت چیست و عوالم صوفیان چه می‌باشد نویسنده از عوالم صوفیان با حکایات و امثال بسیار تعریف و توصیف کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۴۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۵]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳/۴

آغاز: بسمله، حمد بی حد خدای یکتا را ×× آنکه جان داد و عقل و دین ما را؛ **انجام:** بسیار چه گویم آنجا که کس است حرفی بس است.

شامل: باب ۱. بیان شریعت و اسباب آن، ۲. بیان طریقت و استعداد آن، ۳. بیان حقیقت و حالات آن، ۴. بیان معرفت و کیفیت آن، ۵. بیان مستحب و حاصل آن، ۶. بیان عشق و صفت آن، ۷. بیان عاشق و بودن آن، ۸. بیان معشوق و رموز آن، ۹. بیان عشق و موزونات آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: بخارایی، ۲۴۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۴]

۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۹۸

آغاز: ثمره شجره عبارت آرایی حمد و ثنای حکیم حکمت افزا است که شاهد زیبای یکتای ذات منزه صفات بی مثالش آینه خدای نمای عالم صورت جلوه گاه نهان معنی غیبی است؛ **انجام:** و چون قصد معصیت کند ننویسد و الله اعلم بالصواب.

در آن از مولوی بسیار نقل شده و از عدة الداعی ابن فهد و گلشن راز شبستری و حوراء و زوراء دوانی و از شیخ بهائی (گاهی به عنوان شیخ ما) و از نان و حلوا و سوانح الحجاز او یاد شده است، مؤلف شیعی باید باشد و شعرهای بسیاری هم در آن هست. این عنوان‌ها در نسخه دیده می‌شود: روضه پنجم در ذکر روایات وارده و اخبار واقعه در تعریف فقر و فضل فقیر، روضه دوم در بیان روایات مروی از سید سادات در باب دنیا و اهل آن، روضه هشتم در بیان نصایح و اشارت چند بر سبیل سوال و جواب از مسائل طریقت و حقایق حقیقت، بی عنوان: در بیان سخنان علماء و اولیاء و فضیلت فقر و فقراء و زهد در دنیا، روضه هفتم در بیان مال نافع و فقر مضر و شرح حال و درجات آن، روضه سیم در ذم دنیا بلسان اصحاب حال و بعبارت ارباب کمال؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۱۷گ، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۳]

۵۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۰۰۵/۲

آغاز: بسمله. می‌فرموده اند که سالك طریق بجائی نمی‌رسد تا دوام عمل و محاسبه را برخود لازم نمی‌گرداند؛ **انجام:** مردم بسیار غیورترند مبادا که به غیرت ایشان گرفتار شوی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۲/۸×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۱۴۰]

۵۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۲/۲۱-عکسی

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد موجودی را که سر اوست، عالم فانی به مخلوقات لاتعد و لاتحصی ... و بعد بر مرآت ضمیر مهتر تنویر؛ **انجام:** بر این اشارت معلوم شد که اوست و من عکس اویم و باقی. و الله اعلم بالصواب.

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۷۴۵؛ ترجمه از محمد مؤمن. گفتاری است در خوارق و مرموزها. در ده «باب»: ۱. بیان عالم صغیر، ۲. بیان تغییرات عالم صغیر، ۳. معرفت دل و کیفیت آن، ۴. معرفت ریاضت نفس، ۵. معرفت نفسی و کیفیت آن، ۶. محافظت آب منی، ۷. معرفت وهم (و) فکر و خیال، ۸. علامات موت و طریق دفع آن، ۹. مسخر کردن روحانیات، ۱۰. بیان حکایت عالم اشیا. در دیباچه که گویا از دیگری است آمده است: بهو جو پندت برهمن، که شگفتیها از وی دیده می‌شد، به روزگار سلطان مراد، در لکهنو نزد قاضی رکن الدین سمرقندی به آموزش دینی پرداخت و به اسلام گروید. خدمت قاضی معزالدین محمد بن عبدالرزاق بن موسی بن مسعود رسید، و رساله او که به زبان سانسکریت بود، به اشارت ایشان به فارسی در آمد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱۸گ (۲۳۰-۲۴۷) [عکسی ف: ۲ - ۱۳۷]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۶

آغاز: کتاب نصایح و مواعظ بر طریق اهل سیر و سلوك. بسمله. حمدله ... و بعد بدان ای طالب راه این کتابیست مشتمل بر نصایح و تحقیقات و تدقیقات و تاویلات مشتمل بر چند فصل و در هر فصلی از قول ملای روم استشهاد نظم آورده؛ **انجام:** چون رسید آنجا سخن لب در ببست ×× چون رسید آنجا قلم در هم شکست.

در چند فصل و آغاز هر یك خبری است نبوی و شرح آن به فارسی با بیت‌هایی از مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ شعبان ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۱۴ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۰۱]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۷۲/۱۰

آغاز: بسمله. انسان موفق بطلب و ریاضت را چون گذرگاه عرش تحت رب العالمین میسر شد؛ **انجام:** که از منزل خود بیخبر باشید.

مطلبها عنوان «دولت بیدار نصیب» دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اسمعیل، تا: ۱۱۲۸ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مذهب، ۵۰ص (۲۲۱-۲۷۰)، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱۴ - ۳۶۲۳]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹/۴-ف

نسخه اصل:پاریسS.P.1127،رساله عرفانی و الهی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۱۳۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۵]

۶۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۶/۵

آغاز: الحمد لله الذی نور وجه بتجلیات الاحوال؛ **انجام:** و عشق سلسله شوق معشوق بجنباند

خط: تحریری، کا: محمد باقر دزفولی موسوی صدرالدین، تا: ۱۱۹۵-۱۱۹۶ق؛ ۵گ، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۳ - ۴]

۶۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۳۶۷/۴

آغاز: هو هو لا اله الا هو جل عظمته عن ادراک الاوهام و رفع درجة من فهم الافهام درود بیحدود - برآن مظهر معبود که شهود ذات و مقصود صفات است و بر آل و اصحاب وی؛ **انجام:** خوش آن عاقلی که یگانه او باشد خوش آن روزی که فردا بکار آید، خوش آن فردایی که دیدار نماید، امروز روز فرصت فرداست، روز غوغا عاقل کسی که سازد امروز کار فردا را تمت

مؤلف در مقدمه گفته که این‌ها کلماتی است «فیض آیات که از الهامات است نه از عقلیات، آمده است نه آورده، از جوش است نه از هوش، از حال است نه از قال» که برای ارباب ذوق و اصحاب شوق نگاشته است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن حاج میرزا شفیع، تا: قرن ۱۳؛ ۴برگ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۹۹۵]

۶۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۰۰۶

عناوین کتاب «حکایت» است و بیشتر این حکایت‌ها با جمله «شیخ صدرالدین برکه گفت» آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۶گ، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۶۳]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۰۹

آغاز: ... الا له الخلق و الامر دارنده آسمان و زمین فتبارک الله احسن الخالقین نظم، سانعی کز قطره آب او لآلی میکند؛ **انجام:** مزد خواهم عابد گفت هر چه خواهی بدهم طبیب گفت من مال نمیخواهم طاعتهای ...

با عناوینی چون: در بیان عقل و عشق درویشی، در فضیلت عشق بر عقل و غیره و با اشعاری از خواجه عبدالله انصاری، حکایتی از سلطان سنجر ملکشاه سلجوقی، احادیث و اقوال پیران و عرفا و اشعاری مناسب هر مقال. این کتاب با وجود شباهت‌های بسیار زیاد در سبک نوشتاری و مباحث مندرج، به مصابیح القلوب ابوسعید سبزواری (زنده در ۷۵۷ق) غیر از آن کتاب است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشتی مورخ سال ۱۳۵۲ق از محمدعلی یزدی متولی، مجدول، با یادداشتی از محمدعلی در سالی که در گیلان وبا آمده بود (سال ۱۳۱۰ق)، حسن تولمی نیز در بعضی از صفحات تا سال ۱۳۱۲ش و غیره یادداشت دارد؛ جلد: چرم مشکی، ۴۱۴ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۴۵ - ۲۱۶]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۰۸

رساله‌ای عرفانی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رایانه]

۶۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۱

آغاز: قبله ما ایشان اند؛ **انجام:** و تتمیم چهل تن بیکی از سیصد تن است و تتمیم.

مشتمل بر چند فاتحه و هر فاتحه بر چند فتح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۸۶گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴- ۱۲۶۷]

۶۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، برای مستوفی الممالک [نشریه: ۲ - ۸۱]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۱۵

آغاز: حمد و ثنا و ستایش و سپاس بی حد و قیاس سزاوار و مختص است مر ذات هستی را که هستی همه هستی ها از هستی او هستی یافته و محبت ذاتیش؛ **انجام:** بر موضع رسالت خاتم رسل و بضعه طاهره او زهرای ازهر و علی امیرالمؤمنین وصی بلا فصل خیر البشر

دو صفحه از آغاز یک رساله عرفانی است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، تیماج، ۱گ (۱۷۷-۱۷۷پ)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۵۴]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۳/۴

آغاز: آمنت بالله یعنی ایمان آوردم به خدایی که او بی چون و بی چگون است؛ **انجام:** ورقهای بی هوده پاره کند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۵گ (۸پ-۱۲ر)، ۱۹ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۴۷۲]

۶۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۳۴/۳

در توبه، شکر و صبر، خوف و رجاء، فقر و زهد، محاسبت و مراقبت، صدق و اخلاص، تفکر، توحید، محبت و شوق؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۴]

۷۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۹۵/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعلنا من المتمسکین بحبل ولایة اولیائه، اولیائه المنتخبین، و الصلاة و ... چون مدتها بود شایق آن بودم که بسیاری از فرمایشات و نوشتجات جناب استاد خود را در کتابی جمع، و بعضی از مکاشفات جزئیه و واردات غیبیه خود را نیز؛ **انجام:** گمان نمی‌برم که در ایران احدی را کار با این شدت تنگ شده باشد. والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته. تمت

نویسنده واردات غیبیه و الهامات و رؤیاهای خود، و نامه‌های خود به استاد و پاسخ‌های او را نامبوب گردآوری کرده، و نامی بر آن یاد نکرده است. یک جا از مثنوی مرحوم حاجی ملا رضا نام آورده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قرمز، ۴۹گ (۹۷ر-۱۴۵ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۰۵]

۷۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۶/۳

آغاز: الحمدلله رب الارباب و مفتح الابواب و مسبب الاسباب و الصلاة و السلام علی من ارسله بالکتاب ... چنین گوید ... امام جعفر الصادق ... که این رساله‌ای است در بیان طریقت و حقیقت و معرفت و محبت و شریعت که به هر درویش ... واجب است دانستن خود؛ **انجام:** و مرید شاه سید جلال الدین اشرف ...

گویا از سراینده‌ای با تخلص اسد به نثر و نظم. در یکی از مثنوی‌های آن آمده: «از تخلص اگر همین پرسند ×× الف و سین

و دال برخوان»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۴گ (۳۴پ–۸۷پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۷ – ۱۴۲]

۷۲. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۳۴/۱

آغاز: حمد بی حد و شکر بی عد سزای ذاتی را که وحدتش منشأ احدیت و واحدیت شد ... رساله‌ای جامع کلیات علم توحید و مراتب وجود بر ایشان بسازد مشتمل بر دو «دایره» و هر دایره مشتمل بر دو «قوس» و خطی که در وی برزخ است بین القوسین، دایره اول در احدیت و واحدیت؛ **انجام:** بر همین اختصار کنیم که وقت عزیز است و کار مهم ترین در پیش والله یقول الحق و هو یهدی السبیل اللهم صل علی محمد و آل محمد و بارك و سلم تسلیما کثیرا فلله الحمد دائما؛ انجامه: در وقت رفتن هندوستان که وارد بندر بوشهر شد حسب الحکم عالیجناب [...] حاجی الحرمین الشریفین حاجی محمد معصوم بعنوان یادگاری با بدی خط در کمال دلتنگی قلمی شد امید که گاه گاهی که مطالعه فرمایند این کمترین محمد را در خاطر شریف بگذارنند که او سبحانه و تعالی [...] سیاه نجات کرامت فرمایند. در پشت کتاب دوستان خط بنویس بیادگار بگذار، دوستان در بوستان چون عزم گل چیدن کنید ×× اول از یاران دور افتاده یاد من کنید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۹گ (۳پ–۱۱ر)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: – ۵۴]

۷۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲۵/۷

درباره فقر و درویشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ – ۲۴۶]

۷۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۴۴/۳

آغاز: شکر و سپاس بی قیاس شایسته معبودی است که یگانه صفت اوست؛ **انجام:** و در وی حس و حرکت نماند.

خط: نستعلیق، کا: عباسخان قاجار، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۴۳ق، جا: مرحمت آباد مراقه؛ مهر: «یا عباسعلی»؛ ۲۹گ (۴۲پ–۷۰پ) [ف: ۵ – ۱۹]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۲/۹

آغاز: بسمله بسم الله علی ما ابرنا و الحمدلله علی ما هدانا ... اما بعد کان الله و لم یکن معه شیء؛ **انجام:** ثم لم یحملوها کمثل الحمار یحمل اسفارا و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم.

خط: تحریری، کا: محمد رشید بن جلال الدین عبدالمطلبی بابانکی، تا: ۱۲۴۵ق، جا: قیصریه شیراز؛ جلد: گالینگور، ۵ص (۱۸۱–۱۸۵)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۷۷]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۲/۱۰

آغاز: بسمله بدان ای درویش صادق و ای طالب عاشق استعدك الله فی الدارین؛ **انجام:** و اگر چه سخن خدای رب العزة را نهایتی ... و توفیق رفیق و الله هو الموفق و المعین.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق، جا: قیصریه شیراز؛ ۴ص (۱۸۷–۱۹۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۷۷]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۲/۱۱

آغاز: بسمله بدان ای درویش اسعدك الله تعالی ... که درویش عبارت است از دوستی خدای رب العزة؛ **انجام:** کوشش و اجتهاد تمام کند تا به مقصود رسد و الله هو الموفق و المعین.

خط: تحریری، کا: محمد رشید بن جلال الدین عبدالمطلبی بابانکی، تا: ۱۲۴۵ق، جا: قیصریه شیراز؛ جلد: گالینگور قرمز، ۳ص (۱۹۰–۱۹۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۷۸]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۲/۱۳

آغاز: بسمله بسم الله الملك المنان و علیه الاعتماد و التکلان ... و بعد قال رسول ... اول ما خلق الله تعالی نوری ... چون به ضرورت عقل و به نقل شرع معلوم است؛ **انجام:** رحم الله من انصف و نظر فیه ... و الله اعلم بالصواب.

خط: تحریری، کا: محمد رشید بن جلال الدین عبدالمطلبی بابانکی، تا: ۱۲۴۵ق، جا: قیصریه شیراز؛ جلد: گالینگور قرمز، ۹ص (۲۱۱–۲۱۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۷۸]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۲/۲

آغاز: باب هشتم در بیان فضیلت شکر ... و نموداری از انواع انعام و افضال حضرت؛ **انجام:** الفائزین بنیل مزید فضله ... برحمتك یا ارحم الراحمین.

این نسخه از باب هشتم در بیان فضیلت شکر و حقیقت و اقسام آن آغاز می‌شود؛ خط: تحریری، کا: محمد رشید بن جلال الدین عبدالمطلبی بابانکی، تا: ۱۲۴۵ق؛ جلد: گالینگور قرمز، ۳۸ص (۳۴–۷۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۷۶]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۸/۴

آغاز: ... این کلمه آنست که هر که پهلو بمن باز نهد و بمن تولا کند و از دشمنان من تبرا کند او را برحمت خدا واصل کنم؛ **انجام:** مشهور مقبول درگاه و بارگاه حضرت الله اند بلا شك و شبهه و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین المعصومین.

نویسنده رساله شیعه بوده و اقوالی از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل کرده و به مباحث عرفانی با ادله قرآن و حدیث پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰ص (۲۳۵–۲۵۴)، ۱۶–۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴۵ – ۱۹]

۸۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۹۸

آغاز: این جهان فانی که سراسر پر از غفلت و نادانی است و هوی ها و هوسهای نفسانی او را در اصل و حقیقت خیری نباشد؛ **انجام:** و شناخت او را حاصل کرده بدان که نهایت مطلب خود خواهان و حق طلبان اینست.

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ذیحجه ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۹گ (۱۵۷ر–۱۶۵ر)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۱۹۱]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۴/۶

آغاز: سپاس و بی قیاس و حمد بی حد ×× مراکن کنز خفا را باد برسد؛ **انجام:** صید مکن تا بسوی خوش صید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، اندازه: ۱۰×۱۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۴۳]

۸۳. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۷۶ق [نشریه: ۵ - ۶۳۰]

۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۷-۱۷/۱۰۲

آغاز: این نه خواب است این نه بیداری ×× این نه مستی است این نه هوشیاری؛ چه خواب است کافتاب برآید اگر همه طلعت دوست بود بیدار گشتیم؛ **انجام:** وگر غیب دانند وگویی عیبی آشکار کرده مصرع هنر نهفتن از آن به که عیب خود گفتن تمت الکتاب

مؤلف درآن مطالبی را با عنوان‌های «انشا- انشاء» می‌آورد و در اثنا نیز ابیاتی برای استشهاد می‌آورد. مؤلف اغلب اشعار و قطعاتی از دیگران در اثنای رساله بدون ذکر نام آورد است. همچنین در اثنا عنوانی دارد با نام «نامه دیگر»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۲۷۸ق؛ ۱۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:۴-۲۰۹۸]

۸۵. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱۴

آغاز: شکر و سپاس بی قیاس سزاوار حضرتی است که ذات او از صفات امکان و صفات او از سمت نقصان و افعال او از و صمت عدوان مقدس و مبرا و منزه است و معر است؛ **انجام:** جهانت به کام و فلك یار باد ×× جهان آفرینت نگهدار باد / به کام تو بادا همه کار تو ×× خداوند گیتی نگهدار تو

رساله کوتاهی است در عرفان و چگونگی شناخت باری تعالی، مؤلف در آن می‌گوید که در سال ۷۷۹ق در هرات در خانقاه جدیدی در جوار مولانا ظهیر علاءالدین خلوتی ساکن بوده است. و در پایان رساله می‌گوید: که کسی از وی شرح حورائیه را خواسته، لذا در ذیل رساله رباعی حورائیه شیخ ابوسعید را شرح نموده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن عبدالعلی بیك قراگوزلو از طایفه حاجیلو، تا: ۱۲۸۳ق؛ ۸گ (۲۱۸ر-۲۲۵)، ۱۵سطر [ف: - ۲۳۲]

۸۶. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۳۹/۲

آغاز: الحمدلله علی نعمائه و الصلوة علی نبیه و زمرته قال ... آنچه عبارت است از تفرقه؛ **انجام:** انجامه: تمت المقامات من مقالة شیخ الرازی حرره تراب اقدام الفقراء نعمت اللهی اسدالله ابن علی اکبر خادم امامزاده واجب التعظیم احمد بن موسی علیه و علی آبائه الطیبین الطاهرین فی غره شهر صفر ۱۲۸۵

عنوان اصلی کتاب «باب» است و بعضی از عنوان‌ها عبارت است از: باب المحبة، باب الطلب، باب البکاء، باب الذکر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ صفر ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۹۸پ-۲۰۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: - ۶۲]

۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۲۶

آغاز: بسمله. انسان موفق بطلب و ریاضت را چون گذرگاه عرش تحت رب العالمین میسر شد از این راهگذر؛ **انجام:** بقدر وسعت خود به جهت در معرفت نمائید که مبادا در جمع اولئك کالا نعام بل هم اضل محسوب شوید

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق [رایانه]

۸۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۹۸/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق [نشریه: ۱۳ - ۳۸۴]

۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۱-۵/۱۳۱

آغاز: بسمله. الهی فکر این بی سوز بی ساز ×× به جز توحید دیگر سو میناز / هرآنکوهست از پنهان واظهار ×× به جز یاد تو او را بست پندار؛ این هیچمدان حرفی چند به حسب استعداد خویش بقلم آورده که کل اناء یترشح بما فیه واقع است بدان ای عزیز آگاه باش قلب حقیقی قلبی است که؛ **انجام:** تا که اراده عمل باقی است کارخام است چون درپی شعوری مستغرق جمال معشوق باشد عاشق کامل است والسلام والاکرام.

رساله‌ای است عرفانی با استفاده بسیار از اشعار، مقاطع کلامش را با «بدان ای عزیز» آغاز می‌کند، بحث اصلی رساله درباره قلب و انواع سه‌گانه آن یعنی قلب ناسوتی و ملکوتی و حقیقی است. مؤلف در خلال رساله از آیات و اخبار شیعی نیز استفاده می‌کند. غیر از «مراتب سبعه قلب» میرزا بابا ذهبی شیرازی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا قهوه‌ای، ۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۹۶]

۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۷۳-۳۸/۱۹۳

آغاز: نقل از بحر المعارف است مقصود معرفت حق جل و علا است آگاه باش که نقض عهد مولا ننمایی؛ **انجام:** در معنی اول استعمال شود حقیقة و در معنی ثانی استعمال شود مجازاً آنرا حقیقت و مجاز نامند.

یادداشت‌های پراکنده ای است بیشتر با صبغه عرفانی برگرفته از کتاب‌های مختلف از جمله «بحر المعارف» عبد الصمد همدانی و «ناسخ التواریخ» کاشانی و «شرح مثنوی» خوارزمی و کتاب‌های دیگر؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۴۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۱۴۱]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۱

آغاز: بسمله. هم چنانکه حقیقت هستی از جهت صرافت اطلاق خودش ساریست در جمیع ذوات موجودات

بندی از رساله‌ای عرفانی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۷ص (۱-۷)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۰]

۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۶/۳

آغاز: ای طالب نزل سداد هدانا الله و ایاك الی طریق الرشاد. بدان که آیینه به سبب بخار و غبار و زنگ می‌گیرد همچنین جوهر دل به سبب هوای نفس و غلبه حب دنیای بی بقا زنگ می‌گیرد؛ **انجام:** و آن چه از فنا و نیستی و بدلهای خود به ایشان گفت باور کردند و تصدیق نمودند و از موعظه‌های آن پند گرفتن و فایده ها بردند

نویسنده آن شیعی است و از کافی حدیث نقل می‌کند؛ بی‌کا، تا:

قرن ۱۴؛ ۳گ (۲۹ر–۳۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۰ – ۴۲۷]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۷/۲

آغاز: بسمله دو نقطه است که سوم ندارد، وجود صرف و عدم صرف، وجود صرف عدم صرف شدن و عدم صرف وجود صرف شدن محال است؛ **انجام:** چنانکه به اضطرار می‌میرند همه و جسم و جان و جهان را به کل می‌گذارند و می‌روند همچنان تو به اختیار جسم و جان و جهان را واگذار ولی اندک اندک.

چند صفحه از بخش ای میانی رساله است؛ خط: نستعلیق، کا: حسین اصفهانی، تا: ۲ محرم ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۱۸پ–۱۲۷پ)، ۱۰ سطر [ف: ۳۶ – ۳۳۳]

۹۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۴

آغاز: به بین ... زنخدان که چاه در راه است ×× کجا روی همی ایدل بدین شتاب کجا؛ **انجام:** امروز زنده ام بولای تو یا علی ×× فردا به روح پاک امامان گواه باش

مختصری است که در آن بعضی اشعار و مطالب عرفانی مطرح شده؛ خط: نسخ، کا: سید علی اکبر معلم ثالث، تا: ۱۳۷۰ق؛ جلد: تیماج، ۸گ (۵۱پ–۵۸پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۱سم [مؤید: ۳ – ۲۵۵]

۹۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۳/۵

آغاز: الهی تو کریمی و رحیمی ... الهی تو حکیمی و علیمی؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین.

در دو بخش ناقص درباره بعض مسائل عرفانی بحث شده است. در بخش نخستین از: اوینیه، نقش بندیه، جلالیه، شهبازیه، بصریه و خانواده‌های چشتیان، کرخیان، سقطیان، و جنیدیان نام برده است، در بخش دوم آن مطالبی پیرامون سیر و سلوک بیان شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۴۱۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۱۰۸–۱۱۴)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۱۳]

۹۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵۲/۵–۱۰/۶۲

آغاز: بسمله الم نشرح لک صدرک و وضعنا عنک وزرک ... تا سوره فاتحه که صدر کتاب کریم و فرقان عظیم شده و قایم مقام تمام کتاب است و ظهور عرایس نفایس ... حسن بن حسین خوانساری که به تلاطم امواج محن و تراکم افواج حزن گرفتار مانده؛ **انجام:** چه سلطان هستی علم پرکشد ×× جهان سر بجیب عدم بر کشد

رساله عرفانی کوتاهی است شامل مباحثی در معرفت الهی و مواعظ با استفاده از آیات و روایات و اشعار که به دستور استادی که در اول رساله از او با القاب بسیار عالی یاد می‌کند، این رساله را نگاشته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۳۱–۳۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ – ۲۰۹۵]

۹۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳/۲–۱۰/۳

آغاز: بسمله الم احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا امنا وهم لایفتنون دعوی بنده گی را آزمایشی درکار است تا درپیشگاه قبول خداوندی مصدق آمد؛ **انجام:** مجتهدین فی آثاره متفقهین فی اخباره کاشفین استاره بانواره ... یمشون سویا علی صراط قد اخذوا ظاهر الشریعة طریقة وباطنها.

رساله‌ای مختصر است در مطالب عرفانی به نظم و نثر، با استفاده بسیار ازآیات و روایات با بیانی ادبی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۴ – ۲۰۹۷]

۹۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۹۱–۳۸/۱۱۱

آغاز: عارف چون به نهایت سرخود واقف گردند سخن درمعرفت حق تعالی گفتند یکی از بحر وحدت گفت انا الحق؛ **انجام:** شعاع آفتاب درآن آب پیدا شود کند گرمی دگر ره عزم بالا دراو بزد به اوان آب دریا

شامل اوراق پراکنده است که بخشی از اوراق، بندی است از رساله‌ای عرفانی که جهت افتادگی بسیار ونقص از طرفین نام رساله مشخص نشد. از احادیث وکلمات بزرگان صوفیه استفاده می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۰۹۹]

۹۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۰۰۵/۱

آغاز: تا یک نفس ما بیچارگان نیز ذوق بیخودی چشیده از خود فارغ آییم وازحقیقت مسلمانی بویی به مشام مارسد؛ **انجام:** اگر پرسیدند که شک چیست بگو ظاهر شدن حالی بر دل که نتواند که پوشیده دارد چیزی را که پوشیدن آن پیش از ظهور این حال واجب است

مطالب عرفانی است با استفاده از آیات و اشعار فارسی در چند باب که این نسخه فقط باب الذکر را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی است؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف مخ: ۳ – ۹۹۵]

۱۰۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۵۴/۳

آغاز: ای عزیز تجلی بر سه گونه است. تجلی افعالی، تجلی صفاتی، تجلی ذاتی؛ **انجام:** آن خطای رفته را تصحیح ده بهر خدا. تمت تمام کار من نظام شد.

رساله‌ای در بیان التجلی، که آن را به سه قسم تقسیم کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۳۴ر–۱۳۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ – ۱۴۷]

۱۰۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۱۰/۴

آغاز: اشیایی که مراتب جمالی ومظاهر حقند یا ظاهرند بر حق سبحانه وتعالی؛ **انجام:** به اعیان ثابته درعرف صوفیه وبه ماهیات نزد حکما خیبان که اشاره شد

مختصری است عرفانی در هستی شناسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ – ۳۷۸]

۱۰۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۵۷/۸–ف

بندی عرفانی.به نظم و نثر؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا[فیلمها ف:۲– ۲۷۱]

۱۰۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۳۰/۶

بندی عرفانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص [نشریه: ۷ – ۲۸۰]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۶۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۱۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۸/۱۹

آغاز: الحمدلله ... قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم من اصبح و همومه هم واحد کفاه الله تعالی هموم الدنیا و الآخرة و من یتشعب به همومه لم یبال الله تعالی فی ای واد مهلکته، مهتر عالم و سید بنی آدم صلی الله علیه و آله و سلم؛ **انجام:** این کاریست که خود کنم نه با کس مشورت کنم هر چه خواهم کنم و ان اراد الله ان یقیم القیامة فاقامها و الله ملهم الرشاد تمت.

رساله کوتاهی است در پند و اندرز به صورت عرفانی با ذکر داستانی از عارفان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۷۷ر-۸۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۵۵]

۱۰۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۰۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۷۳

آغاز:درجات و معاقب بعقوبات و درکات است؛ **انجام:** و اجازت و همت آن عارف که صاحب نفس قدسیه است.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: صنف استادان خباز؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ۳۱گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۳۰۸]

۱۰۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۸۹/۱

آغاز: و فی کل عضو له آیة - تدل علی انه واحد؛ **انجام:** بیت: این است نشان اهل تحقیق ×× باقی همه خویشتن پرستند؛ تمت هذه الرساله - و الحمدلله رب العالمین.

شامل ده «فصل» است ولی اول آن افتاده و از آخر فصل سوم فقط یک صفحه باقی است. فصول با عبارت «بر مرید واجبست» شروع می‌شود؛ عنوان فصول: فصل ۴. معرفت توبه، ۵. ریاضت نفس، ۶. طلب علوم، ۷. معرفت اخلاص، ۸. آداب صحبت و سیرت، ۹. نصیحت، ۱۰. مذمت دنیا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، ۴۲ص، ۱۲ سطر (۶×۷/۵)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۹۶]

۱۱۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۶۲/۴

آغاز: کسی که خود را در چرک اخلاق و اوصاف ردیه گذاشت؛ **انجام:** ششم همه مؤمنان گرد مساجد گردند او گرد مزابل.

قسمتی از یک رساله عرفانی است؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۵۰]

۱۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۵۴/۳

آغاز: ... غذای و مجاوری حیات و مجاوری حس و حرکت ارادی؛ **انجام:** و آن بخاری است که از آن خون خیزد که در رگهاست که بمغز پیوسته است ...

رساله‌ای است عرفانی در رابطه روح و جسم. این رساله مشتمل بر فصولی است و در مواردی خطاب «ای درویش» به کار برده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۶گ (۳۹ر-۴۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۶۶]

۱۱۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: جواب آن است که در صورت حذف ذهن به هر یک منتقل می‌شود و لیکن علی ... البدل و بر همه تقدیر محذوراتی لازم است؛ **انجام:** و این مرتبه احدیت جمعی است که هر چند کثرات به تطورات گوناگون بر آید وجود حقیقی او از محوضت اطلاق و کمال استغناء بر نیاید بلکه چندان که افواج کثرت متناهیه متراکم

بخشی از یک رساله عرفانی است. در این بخش ابتدا در سه مسلک عقیده متکلمین و حکمای مشاء و اشراقی در توحید بیان شده و پس از آن در فصلی با عنوان «موقف سوم» کشف بعضی حقایق شهودی عرفا، ذکر گردیده که فقط دو صفحه اول از آن موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶گ، ۱۷سطر [ف: - ۲۳۲]

۱۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹/۸-ف

نسخه اصل:پاریس S. P. 80 (بلوشه ۱۵۷). پراکنده‌هایی به فارسی از صد کتاب عرفانی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۷]

۱۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۷۰/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمدا ازلیا بابدیته و صلوات الله و ملائکته و حملة عرشه و جمیع خلقه علی محمد سید المرسلین المصطفین الاخیار و علی نوره فی الانوار و علی نفسه فی الانفاس و علی حسه فی الحواس؛ **انجام:** و این مرتبه آخر مقامات نزول قرآنی و اسفل مراتب هبوط فرقانی است و لقد قال الله تبارک و تعالی هو الذی بعث فی الامیین ... و الله ذوالفضل العظیم.

مؤلف در این رساله مقامات عرفانی را به ترتیب حروف تهجی به صورت کوتاه در ۲۸ «مقام» بیان نموده است. در مقدمه آن بعد از خطبه کتاب نام حبیب الدین محمد بن علی اصغر گلپایگانی نوشته شده که بعداً پاک شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۴۴پ-۵۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۹۴]

۱۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۹۱/۶-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی ۲۲۴. رساله مختصر در بیان مبتدی و طالبان حضرت صمدی و کیفیت وصول به مقصود اصلی و مطلوب حقیقی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۳۰]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۳/۷-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oct Or. 3784. رساله در اینکه عالم معنی را ادراک نتوان کرد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴گ (۱۶۶پ-۱۶۹پ) [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۴]

۱۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۴/۷-عکس

نسخه اصل: توبینگن Oct. Or. 3784؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ

(۱۶۶پ-۱۶۹پ) [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۴]

۱۱۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۷۶/۹

آغاز: عن ابی حمزة الثمالی کان علی بن الحسین یقول ابن ادم انک لا یزال بخیر ما کان لک و اعطینا من نفسک و ما کان الخوف لک شعارا و الحزن لک دثارا؛ **انجام:** فتبسم عارف بما کان روحی فداه ... امام گزینند یا اولی الالباب.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۰]

۱۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۳۵/۲

آغاز: بسمله الحمدالله علی کل حال و الشکر له علی استقامة الاقوال و الافعال و الاحوال ... اعلم ایها السائل ... که مقدورات تابع قدر تند و قدرت تابع ارادت واردات تابع علم و علم تابع عالم و عالم الغیب الله تعالی است؛ **انجام:** فناشو فنا شوفنا شوفنا ×× دلا میکند یاد مردم خدا / که فانی شده راه یابد به ما ×× تو نیز ای دل ارزانک خواهی لقا / قدم نه کنون در مقام فنا ×× چو درویش مسکین فنا شو فنا و السلام علی من اتبع الهدی

عنوان‌های آن «مثنوی، حکایت» است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۲۱گ (۲۷پ-۴۷پ)، قطع: ربعی، ۱۵سطر [ف: ۱۷ - ۱۸۴]

۱۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۱۵

در میانه آمده: بیست و یکم در معنی خرقه بدین‌گونه: «بدانکه ابتدای راه توبه است - اهل زمین اهل آسمان حق تعالی دوست گیرد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا افتاده؛ ۱۱گ (۱۰۷پ-۱۱۷پ)، ۱۷سطر (۶×۱۰)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۵۴]

۱۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۹۲/۳

آغاز: فطرت و کیفیت ایجاد از قطره آب و نوع آن ... باب هشتم در عجایب خلقت و اعضای آدمی و در آن شش فصل است

فهرست باب‌های: ۱. بدان و آگاه باش، ۲. در اشارت معنی تو و رموز کنوز و جود، ۳. در آنکه مقصود جمله آفرینش تویی، ۴. باب آفرینش، ۵. کیفیت آفرینش، ۶. شناختن مقام اصلی، ۷. اگر کسی خواهد که بی ریاضت بخواهد چیزی از عالم غیب بر او مکاشفه شود، ۸. بدایع فطرت، ۹. عجایب خلقت، ۱۰. عجایب خلقت تن و معده و دست، ۱۱. عجایب جمله تن و مشابهت او به جمله مخلوقات، ۱۲. سلطانی روح و تأثیر او درجسم (افتاده). در آن از ابو سعید و شبلی یاد شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۴ص (۳۲-۱۳۵) [ف: ۵ - ۱۰]

۱۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۴۸-۱۵۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: -]

۱۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۷

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۱۵۳ر-۱۶۲ر)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: -]

۱۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۱۱

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۲۳۰پ-۲۳۳پ)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف]

۱۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۹۵/۲

آغاز: سر دقیق سطوات انوار آفتاب عنایت الهی؛ **انجام:** آن را که بدانیم که او قابل عشق است ×× رمزی بنمائیم و دلش را بربائیم

با عنوان «سر دقیق سطوات انوار آفتاب عنایت الهی» آغاز می‌شود و عناوین دیگر آن رمزانیق، رشحه، نکته، فائده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن تریاکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۵۹]

۱۲۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۶/۱۰

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۲۶]

۱۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۶/۵۷-ف

نسخه اصل:نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی.عنوان باب‌ها: بیستم الشکر، بیست و هشتم الاخلاص؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۰]

۱۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۷۲/۴

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد چون درین زمان سعادت نشان که شان سلطان وقت ظل الهی و نور پادشاهی شاه جهان ... امیر ظهیر الدین ابراهیم شاه؛ **انجام:** که اصل و غایت همه باشد بفهم این فقیر ... و الله ولی الارشاد و الهادی الی سبیل السداد (تم).

«در معرفت عوالم کلیه و مفردات آن بوجهی که نزد اصول طوایف علما ... مبین و مقرر است»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶گ (۱۰پ-۱۵ر حاشیه نخستین)، ۲۰ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۹۰۵]

۱۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۲-ف

نسخه اصل: مجموعه فارسی طلعت ش ۱۷. تاریخ تالیف ۱۲۲۳؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۴]

۱۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۲-عکس

نسخه اصل: کیمبریج، برون (۱۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۱]

۱۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲۹/۱

آغاز: بسمه. و به ثقتی الحمد الله رب العالمین ... و بعد این سخنانیست از هر محل تالیف نوده تا ناظران از آن کلمات محفوظ و بهره مند گردد؛ **انجام:** تا به پاکیزگی شوی مشهور

با عنوان‌های: فایده و تنبیه و اشاره و بشاره و نکته و خبر و حکایت تفسیر، و از سید علی همدانی نقل شده و بسیار ارزنده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ (۱پ-۷۷ر)، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۹]

۱۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۳۳/۲

آغاز: بسمله حمدله ... قال العبد: حمدله ... پس بنده میگوید: حمدله؛ **انجام:** برای او میرود.

در آن پاره‌ای از آیات تفسیر شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴۳گ (۱۸ر-۶۰ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۲۰]

۱۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۱/۶

آغاز: الحمد الله الذی کشف عن بصایر ارباب الطریقة الحجب ... اما بعد این کلمه ای چند است در بیان ارکان طریقت؛ **انجام:** او را در مقام قرب و عرفان ابدالاباد ترقی می‌فرماید و الله هو

المفضل بالکرم و الجود و الاحسان.
در بیان ارکان طریقت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ۱۱۷–۱۱۸ بندی است با عنوان «فی بیان الطریق التوجه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۰۵–۱۱۶)، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۱۱۱]

۱۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۱/۷

آغاز: بسمله. در هر دلی که از تاثیر تجلی حق سبحانه به صفت ارادت جست و جوی حاصل شد باید که این نعمت را عظیم دانست به شکر این نعمت قیام نماید؛ **انجام:** که هیچ زهری ازین قاتل تر نیست ایاک و مجالسة الاحداث، بیت:
سوی بتان کم نگر تا نشوی کوردل ×× کور شود ار نظر چشم سگ مسلخی
در طرق اولیاء در آن از بهاءالدین نقشبند یاد شده است در حضور است و طریقه حصول آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۶گ (۱۲۱–۱۳۶)، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۱۱۱]

۱۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰۰/۴-ف

نسخه اصل: مهندس محسن امیری؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳- ۱۶۹]

۱۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵۴/۳-عکس

نسخه اصل: آستان رضوی ۶۳۸۵. مانند طواسین؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۳۵]

۱۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۵/۳

آغاز: در بیان آنکه نام خدا از خدا جدا نیست؛ **انجام:** از بی حرمتی دنیا و آخرت خلاصی یابد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۲/۸×۱۹/۳سم [ف: ۷ – ۱۴۰]

۱۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۰۵/۴

آغاز: قسم سید در بیان معارف و حقایقی که در صحبت بر زبان مبرک ایشان جاری شده می‌فرموده اند الطرق الی الله بعدد النفاس الخلایق ... این روش ما خواجگان ماوراءالنهر است؛ **انجام:** بندگی شان خلاصه عمل است ×× هر که رو شان بدید در امل است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، اندازه: ۱۲/۸×۱۹/۳سم [ف: ۷ – ۱۴۰]

۱۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۴/۱۲

فصلی در عرفان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۳۶]

۱۴۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۳۷/۱

آغاز: فی بیان قلب الخاشع من کلام الملک العلام و تفسیر العلماء الفهام ان فی ذلک لذکری لمن کان له قلب اوالقی السمع و هو شهید یعنی موعظه قرآنی را دلی باید حاضر با خدا؛ **انجام:** از جمله علامت مؤمن تعظیم مساجد است سألت ابا عبدالله عن العلة فی تعظیم المساجد فقال انما امر بتعظیم المساجد ... قال من سبق الی موضع من المسجد فهو احق به یومه و لیلته
فواید چندی در مطالب عرفانی همچون: فی بیان قلب الخاشع من کلام الملک العلام و تفسیر العلماء الفهام و حکایاتی از ذالنون و بیاناتی از صوفیان درباره طهارت و توکل و توبه و قسط و اشعار عرفانی ازآن جمله مناجات خواجه عبدالله انصاری و احادیث به نقل از پیامبر اکرم (ص) و ائمه و اطهار و نیز حدیث قدسی گفتگوی حضرت موسی با خدای متعال و ...؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی،۳۳گ،۱۱سطر،اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف مخ: ۱–۳۶۴]

۱۴۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۲

آغاز: شیخ ابوالقاسم قشیری گوید قبض وبسط دوحال است که بنده را واقع گردد بعد ازخوف ورجا؛ **انجام:** گویند ابوعلی دقاق بسیار گفتی وداوکم هجر، وحبکم قلیْ وقربکم بعد، وسلمکم حرب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۸گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۸۵]

۱۴۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۸/۲

آغاز: حکمت او را خاص بود که من اخلص الله اربعین صباحاً ... و در عیون اخبار الرضا از حضرت مصطفی مروی است که
برگ‌های به جا مانده از رساله‌ای است در عرفان و مشتمل بر چندین باب که در کتاب حاضر باب دهم در بیان جواز استماع آواز خوش و آنکه هر آواز خوش در شرع مذموم نیست و باب یازدهم در وجد و غشیت امده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ (۱۶ر–۲۳پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۴۸۷]

۱۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۷/۹

آغاز: ابومیسره روایت کند که با حضرت رسالت پناه محمدی صلی الله علیه و اله و سلم گفتم که در چه هنگام تو پیغمبر بودی فرمود که لما خلق الله الارض؛ **انجام:** عصاکش گشته در راه تو مرسی ×× مبشر نام هندوی تو عیسی
قسمتی از متنی عرفانی است که در هر بخش آن حدیثی از پیامبر اسلام (ص) و سروده‌ای از عطار (۶۲۷ق) نقل شده است. این برگ‌ها چندان منظم نیست و آشفتگی دارد؛ خط: نسخ ونستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ تا ۱۳؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱گ (۵پ–۱۳پ و ۱۵ر–۱۶ر)، اندازه: ۱۲/۴×۱۸/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۷۴]

● عرفانی (رساله) / عرفان و تصوف / فارسی و اردو

ʻerfānī (r.)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۰۴/۱۱

آغاز: پیرکون هور پیغمبر کون هور خدا؛ **انجام:** و الله اعلم بالصواب.
سیر و سلوک در طریقت چشتیان و بیان مراحل آن. از مؤلف نشانی ندارد؛ کا: نصیرالدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سرخ، مذهب، ۷ص (۴۱۱–۴۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۴۹]

● **عرفانی (سؤال و جواب)** / عرفان و تصوف / عربی
ʻerfānī (so'āl va javāb)
شرح قول صوفیه «التوحید اسقاط الاضافات». خلاصه مضمون سؤال خواجه نصیر طوسی از صدرالدین قونوی و جواب قونوی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۱/۵
آغاز: سال رئیس الحکماء خواجنه نصیر المله والدین الطوسی فی مکتوبه عن الشیخ الکامل ... صدر الدین القنوی (کذا ...) قول الصوفیه التوحید اسقاط الاضافات. در ذیل سؤال و جواب سه بیت به عربی است از نجم الدین کبری
بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۸ص، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۰]

● **عرفانی (سؤال و جواب)** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻerfānī (so'āl va javāb)

غیر همانند:
۱. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۸۵/۶
آغاز: بسمله ما قولکم رضی الله عنکم وعن اسلافکم ومتع الله المسلمین بطول بقائکم اندرآنکه درویشی را خاطری بود آن خاطر را ازشیخ بدل جواب می‌رسد ... جواب چون درویش به خاطر؛ **انجام:** ولاحجبا عنهم واقامنا علی حرمة برکاتهم بحقیقه الطلب والافتقار الیه انه قریب مجیب.
سؤالاتی است که مریدان از قطب وقت خودشان در مسایل عرفانی و سیر و سلوکی نموه و او به آنها پاسخ داده است. سؤالات با عنوان «ما قولکم رضی الله عنکم» وجوابها با عنوان «جواب» و هر دو به فارسی درج شده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد بن احمد بن عمر ملقب به ضیاء الحافظ، تا: ۷۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۱۹۶-۲۰۳ و ۲۱۵-۲۲۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۷سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۱۶]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۱/۲
آغاز: اگر پرسند بچه دلیل صراط و میزان و بریدن ناخنها؛ **انجام:** نفع بخشد ترا خدای نه ضر
زمان تالیف: اواخر قرن دهم. این رساله که به صورت سؤال و جواب تنظیم یافته نویسنده سؤالاتی درباره «نماز و ارکان و اقسام آن و فضائل و زذائل اخلاقی و مرشد» و سایر مطالب مبتلی به صوفیان طرح می‌کند و در برابر هر کدام آن جوابی مفصل می‌آورد که حاوی اطلاعات بسیاری راجع به سیر فکر عارفان به زمان صفویان است چه در یکی از صفحات سخنی از مرشد رفته و نویسنده او را مرشد زمان شاه طهماسب اول معرفی می‌کند و با این معرفی معین می‌شود که این کتاب به زمان صفویان تالیف شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۶۳ص، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۰]
۳. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۰۳
آغاز: ما خصم برون، ماند خصمی بتر در اندرون ... سؤال: عقل و نفس ضدند مثل آب و آتش، چگونه در یک جا جمع شوند؟ جواب:ضد نیستند، در فعل مخالفت یکدیگرند بلکه در حقیقت شیء واحدند؛ **انجام:** گریه کنان و استغفارگویان توحید خوان گشته بودند. نی ز چپشان راه بود و نه ز راست، حیله چون مرد
مطالب عرفانی و اخلاقی در قالب «سؤال، جواب» با استفاده فراوان از اشعار مولوی در این کتاب آمده است. متأسفانه به جهت افتادگی طرفین نسخه، نام کتاب و مؤلف به دست نیامد. مؤلف در جایی از کتاب، داستان مأموریت خود از طرف دولت برای سرکوب اکراد را آورده است. از جمله سؤالات: چشم حق بین کدام است؟، آیا چشم ظاهر از این مقامات بهره دارد یا نه؟، چشم باطن چگونه بینا می‌شود؟ ظلمات کجاست و آب حیات چه حیات است؟؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول محرر، دارای رکابه؛ ۱۳۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۱۵۶]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۶۱/۶-۵۶/۱۱۱
آغاز: بسمله، رساله حضرت سلطان العارفین برهان العاشقین ... بو علیشاه قلندر ... ای برادر بدانید که مسلمان را کلمه طیب بس است و به هر فعلها کافیست
رساله کوتاهی است در بیان اسرار عرفان و مسایل سیر و سلوک در قالب سؤال و جواب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۳۹-۴۷)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۳۳۹]
۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۶۱/۱-۵۶/۱۱۱
آغاز: بسمله، رساله حضرت سلطان العارفین برهان العاشقین ... بو علیشاه قلندر ... ای برادر بدانید که مسلمان را کلمه طیب بس است و به هر فعلها کافیست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱-۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۳۳۹]

● **عرفانیه (رساله)** / عرفان و تصوف / عربی
ʻerfānīye (r.)
ابن رودلعکی، محمد بن محمد
ebn-e rūdal'akī, mohammad ebn-e mohammad
به روایت از امام محمد العرعری، درباره موسی و کوه و گفتگوی با پروردگار.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۴/۵-عکسی
آغاز: بسمله. قال العبد الضعیف محمد بن محمد بن احمد بن الرودلعکی عن الشیخ الامام محمد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی الفضل العرعری. قال فی بعض ما انزل الله علی موسی؛ **انجام:** کنثار الدنانیر علی القبور لا یفرح بها یفرح بها المیت فی قبره.
نسخه اصل: گنج بخش، ش ۳۹۳ (تسبیحی، ۴۶۳/۲)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۹۰۰ق؛ ۵گ (۳۱-۳۵) [عکسی ف: ۲ - ۱۳۸]

● **عرف التعریف بالمصطلح الشریف** / انشاء / عربی
'orf-ot ta'rīf bi-l-muṣṭalaḥ-iš šarīf
ابن فضل الله عمری، احمد بن یحیی، ۷۰۰؟-۷۴۹ قمری
ebn-e fazl-ol-lāh-e 'omarī, ahmad ebn-e yahyā (1301 - 1349)
چاپ: قاهره، مطبعة العاصمة، ۲۴۰ص، ۱۳۱۲ق؛ بیروت، محقق: محمد حسین شمس الدین، دار الکتب العلمیة، چاپ ۱، ۴۴۸ص، ۱۴۰۸ق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۵/۹عکسی
آغاز: بسمله. أما بعد حمد الله رفع بعض الناس فوق بعض درجات؛
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳۰ذیقعده۸۱۳ق؛ ۲۰ص (۹۵-۱۱۴)، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۱۲]

● **العرف فی سر الحرف** / علوم غریبه / عربی
al-'arf fī sirr-il ḥarf
در یک «مقدمه» و دو «مطلع» و «خاتمه».

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۱۴/۲
خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۲ - ۱۱۰]

● **العرف الوردی فی اخبار المهدی (ع)** / حدیث / عربی
al-'arf-ul wardī fī axbār-il mahdī
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
این رساله از «اربعین» ابونعیم اصفهانی احمد بن عبدالله که در حالات حضرت مهدی آل محمد (عج) نگاشته و خلاصه شده و مطالبی نیز بر آن افزوده شده است. آیات روایاتی که درباره آن حضرت وارد گردیده گردآوری شده است از جمله: «اخرج ابوداود و ابن ماجه و الطبرانی و الحاکم عن ام سلمة سمعت رسول الله صلی الله علیه و [آله] و سلم یقول المهدی من عترتی من ولد فاطمة ... و اخرج ابوداود و الطبرانی عن عبدالله بن مسعود عن النبی صلی الله علیه و سلم قال لو لم یبق فی الدنیا الا یوم اطول الله ذلک الیوم حتی یبعث فیه رجل من اهل بیتی یواطی اسمه اسمی و اسم ابیه اسم ابی یملا الارض قسطا و عدلا کما ملئت ظلما و جورا». (غلامی مقدم)
آغاز: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی هذا جزء جمعت فیه الاحادیث و الاثار الواردة فی المهدی لخصت فیه الاربعین
انجام: اورد القرطبی فی التذکرة ان المهدی یخرج من المغرب الاقصی فی قصة طویلة و لا اصل لذلک
چاپ: این رساله ضمن «الحاوی للفتاوی» سیوطی در بیروت ۱۳۹۵ق (ص۵۷ تا ۸۷) چاپ شده و علی بن حسام الدین متقی (-۹۷۵ق) با عنوان «البرهان فی علامات مهدی آخر الزمان» آن را مرتب نموده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زکریا بن محمد شافعی، تا: یک‌شنبه ۸ ذیحجه ۱۰۶۰ق؛ مجدول، توسط عبدالحمید بن حامد بن عسکری سامانی در کشمیر تصحیح و مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۸] و [ف: ۲۶-۳۷۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰/۱۳عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، ش ۱۵۴۵؛ خط: نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ ۲۰ص (۹۲-۱۱۱)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۳۳]

● **عرق الجنب من الحرام** / فقه / عربی
'araq-ul junub min-al ḥarām
هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری
heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-'alī (1803- 1882)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۱۳/۳
آغاز: بسمله. حمدله. فیقول ... محمد تقی بن حسینعلی الهروی ان هذه رساله مشتملة علی فروع نافعة؛ **انجام:** و ظاهرا و باطنا.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسین تبریزی، تا: ۱۳۱۳ق؛ جلد: مقوا، ۱۸ص (۱۶-۳۳)، ۲۱سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۱۳]

● **عرق الجنب من الحرام** / فقه / عربی
'araq-ul junub min-al ḥarām
طباطبائی حائری، جعفر بن علی نقی، - ۱۳۲۱ قمری
tabātabā'ī hā'erī, ja'far ebn-e 'alī naqī (- 1903)
تاریخ تألیف: ۸ ربیع الاول ۱۲۹۵ق
رساله‌ای فقهی و استدلالی است درباره حکم عرق جنب از حرام که به اقوال بسیاری از علماء در این مسأله اشاره می‌کند و از حاشیه مدارک جدش وحید بهبهانی و ریاض المسائل جد پدری‌اش سید علی طباطبایی نیز نقل می‌کند. مؤلف از عالمان بزرگ شیعه اجازه داشته که برخی از آن اجازات در دفتر سوم «میراث حدیث شیعه» به چاپ رسیده است.
آغاز: بسمله حمدله صلاة القول فی حکم عرق الجنب من الحرام و قد اختلف الاصحاب فیه علی قولین فذهب بعض متأخری المتأخرین کجدی العلامة البهبهانی
انجام: عدم تأثیر الجنابة الاخیرة المحرمة فی نجاسة عرق فاعله و مجرد شأنیة تأثیره فیها غیر کاف فی الحکم بها فلاوجه حینئذ

للتمسک باطلاق مادل علی النجاسة والله اعلم
[الذریعة ۲۵۱/۱۰ «الرسائل الفقهیة»]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۵۳/۱
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۳۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۳۱/۱-۳۵/۱۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۴۸]

● **العروبة فی دار البوار** / تاریخ / عربی
al-‘urūba fī dār-il bawār
خالصی، محمد بن مهدی، - ۱۳۸۳ قمری
xālesī, mohammad ebn-e mahdī (- 1964)
تاریخ تألیف: شب چهارشنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۵۲ق؛ محل تألیف: نهاوند
در حالات عرب پیش از اسلام و آنچه از خیرات که بدانها رسید پس از اسلام و انحراف آنها در عصر بنی امیه و بنی العباس و تاریخ‌های بعد به جهت جنایت‌های خلفا و سلاطین و دانشمندانی که از آنان تملق می‌نمودند و ناحق را به جای حق معرفی می کردند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۹۵
آغاز: اللهم انی أحمدک علی ما أنعمت به علینا من النعم العظام و أشرک علی ما أولیتنا به من الخیرات الجسام
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه چاپی که در چاپخانه خراسان در مشهد مقدس چاپ شده، به دستور شیخ محمد حسن بن محمد باقر بهاری تهرانی که نسخه را به حاجی شیخ محمد حسین حجة الاسلامی بهاری همدانی به تاریخ ۱۸ ذیقعده ۱۳۷۳ اهداء کرده؛ ۱۵۴گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۸۱]

● **عروة الاخبات فیما یقال عند الاحوال و الاوقات** / دعا / عربی
‘urwat-ul axbāt fīmā yuqāl ‘ind-al aḥwāl wa-l awqāt
علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ - ۱۱۱۵ قمری
‘alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630- 1704)
تاریخ تألیف: ۸ جمادی الثانی ۱۰۸۱ق ؛ محل تالیف: کاشان
در اعمال و اوراد و دعاهایی است که در اوقات و حالات مختلف در شب و روز و ایام هفته و ماه‌ها و پس از نمازهای واجب انجام وارد شده، در هشت «باب» به عدد ابواب بهشت: ۱. فیما یتعلق باقامة الصلوات من المقدمات و المقارنات؛ ۲. فیما یتعلق بادبار الرواتب من الصلوات؛ ۳. فیما یتعلق بدخول الاوقات و حلول الساعات؛ ۴. فیما یتعلق بصنوف العادات؛ ۵. فیما یتعلق بایام الاسابیع؛ ۶. فیما یتعلق بالشهور و السنوات؛ ۷. فیما یتعلق بالحوائج و المهمات؛ ۸. فیما یتعلق بدفع المکروهات و رفع المحذورات.
آغاز: سبحانک اللهم کیف نطیق حمدک و انت الهمتنا الحمد علی ما اسدیت من جسیم مننک الینا ام متی نؤدی شکرک و انت اوزعتنا الشکر علی ما سبغت من عظیم ...
انجام: صالح الدعوات لمطار الامانات بخلوص النیات لعل الله تعالی شرح بذلک صدری هو ... و یحسن عمله فانه سبحانه اکرم ... توکلنا و ... الیک المصیر.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۷ق؛ مجدول؛ ۲۳۴گ، ۳۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۲۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷ص (۱-۲۷)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۳۵ - ۲۸۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن عیسی، تا: ۱۱۲۱ق، برای فرزند مؤلف اسحاق فیضی؛ مجدول؛ نشانی خرید آن از میرزا محمد علی بن محسن فیضی به تاریخ ۱۲۴۹؛ تملک: مصطفی بن مهدی فیضی کاشانی به تاریخ ۱۳۹۰ در قریه قمصر؛ یادداشت جمال الدین اسحاق به تاریخ ۱۱۲۱؛ جلد: تیماج، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲۷ - ۳۵۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در اول نسخه دستخط مؤلف؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲۲گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۳۶]

● **عروة الاسطرلاب = نظم الصفیحة = ارجوزة فی الاسطرلاب** / شعر، اسطرلاب / عربی
‘urwat-ul usṭurlāb = naẓm-uṣ ṣafīḥa = urjūzat-un fi-l usṭurlāb
حسینی سیفی، محمد بن محمد مهدی، - ۱۱۵۰؟ قمری
hoseynī seyfī, mohammad ebn-e mohammad mahdī (- 1738)
وابسته به: الصفیحة الاسطرلابیة = الصفحة = صفیحة الامکان؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)
تاریخ تألیف: ۱۱۲۳ق

منظومه‌ای است در اوضاع اسطرلاب و اقسام آن و معرفت ارتفاع طالع و ساعت شب و روز و معرفت سمت قبله. نسخه‌ای از آن در کتابخانه موزه بغداد نگهداری می‌شود.
آغاز: حمدت ذاالعرش مصلیاً علی ×× محمد و آله ذوی العلی / و بعد فالعبد قوام نظما ××عروة الاسطرلاب نظماً محکما
انجام: فاختم بذکر القبلة الکتابا ××و املک من العروة الاسطرلابا
[الذریعه ۴۵۵/۱؛ مخطوطات الفلک و التنجیم فی مکتبة المتحف العراقی ۱۶۴-۱۶۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۸/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ محشی، ترقیمه: «استنسخت المنظومة الشریفة من نسخه وصل الی نظر الناظم و صححه اسکنه الله بحبوحة الجنة بمحمد و آله خیر البریة»؛ ۴گ (۱۴۲پ–۱۴۵پ)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷- ۶۳۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۴۲/۶
آغاز: عروة الاسطرلاب تحوی الدررا ×× عدتها مجذور الاثنی عشرا / تاریخها اذ نظمت فصیحة ××قد املیت بالعروة الصفیحة / و عروة ثم مدیر و مری ×× علاقة و حلقة فلیبصر؛ (پنج بیت) : بسمله. حمدت ذاالعرش مصلیاً علی ×× محمد و آله ذوی العلی؛ **انجام:** برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ جلد: مقوا، ۷گ (۹۵ر–۱۰۱پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۸ – ۱۶۹]

● عروة الانام فی المسائل المحتاج الیها فی کل عام / فقه / عربی

'urwat-ul anām fi-l masā'il-il muḥtāj ilay-hā fī kull-i 'ām

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ – ۱۳۱۵ قمری

estarābādī, 'alī ebn-e mohammad ja'far (1827 - 1898)

در مسائل و احکام فقهی که هر سال بدانها احتیاج است و مورد نیاز همیشگی می‌باشد، با اشاره به ادله آنها و گفته‌های بعضی از فقهاء بزرگ، بدون تعرض به مسائلی که زیاد مورد احتیاج نیست.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶۳
آغاز: أفضل من سبعین رکعة یصلیها العزب أردت أن اشیر الی الدلیل فی کل مسألة فیها نوع اشکال
جلد اول و مشتمل بر کتاب الطهارة و کتاب الصلاة؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۲۴۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶۴
جلد دوم و مشتمل بر صلاة جمعه و کتاب نکاح و طلاق و قضاء و شهادات؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۸۶گ، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۲۴۹]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶۵
جلد سوم و خاتمه کتاب طهارت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ ۲۲۴گ، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۲۵۰]

● عروة السالکین / عرفان و تصوف / فارسی

'orvat-os sālekīn

محل تألیف: تهران
در آداب سیر و سلوک و آنچه لازم است بر آنان که در طریق تهذیب نفس و حصول مراتب عرفانی کوشش می‌کنند، با اختصار تا از اشتباه مصون باشد و به درخواست گروهی از سالکان هنگامی که مؤلف در تهران بوده در چهارده «فصل» نگاشته شده است.
[فهرستواره منزوی ۶۵۲/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۹۶
آغاز: الحمدلله رب الکعبة و الحرم خالق الأشیاء من العدم ... اما بعد بدانکه هیچ گفتار و کردار و رفتاری از صاحبان قوای مدرکه؛
انجام: ناتمام: و علامات صدق توبه و استغفار قلبی و اینست آن توبه که حقتعالی فرماید تو بوا
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۰۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ – ۳۳۳]

← العروة لاهل الخلوة ≻ العروة الوثقی لاهل التقی

● العروة للمفتاح الفاتح للباب المقفل لفهم القرآن المنزل / علوم قرآن / عربی

al-'urwa li-l-miftāḥ-il fātiḥ li-l-bāb-il muqfal li-fahm-il qur'ān-il munzal

حرالی، علی بن احمد، ق۶۳۸ قمری

harālī, 'alī ebn-e ahmad

رساله‌ای است که مؤلف برای تکمیل کتاب، «مفتاح الباب المقفل» نگاشته و در آن حروف سبعه و شرایط رسیدن به آن را بیان نموده است. شامل دو «باب» و هر باب شامل هفت «فصل»: باب ۱. بیان الاحرف السبعة؛ باب ۲. شرط منال قراءة هذه الحروف و علمها و العمل بها.
آغاز: الحمدلله الذی انزل القرآن علی احرفة السبعة احاطة و کمالاً و تولی جمعه فهماً و قرآنه مقالاً و بیانه فعالاً و اقام به حکم الدین و خلق الدنیا و خلق النفس و ادب الرب و حمدالله ...
انجام: و کان هذا الحرف بما اسمه الحمد هو لکل شی بدء و ختام هذا وفاء القول فی البابین و الفصول و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمدو آله و صحبه و سلم افضل التسلیم.

[الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی ۲۴۵/۱؛ اسکوریال، ش ۱۴۴۰؛ قاهره، فؤاد سید ۱۸۲/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف بن ابی الفرج عسقلانی، تا: چهارشنبه ۲۱ رجب ۶۹۶ق، جا: دمشق مدرسه قمریه؛ جلد: تیماج، ۲۳ص (۱۲-۳۴)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۳۶۴]

● **عروة المتقین** / تفسیر / فارسی

'orvat-ol mottaqīn

ورنوسفادرانی، محمد اشرف بن حیدر علی، - ۱۱۳۵ قمری

varnūsfāderānī, mohammad ašraf ebn-e heydar 'alī (- 1723)

تفسیر آیة الکرسی است در یک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»: مقدمه در ذکر اخبار و احادیثی که در فصل و ثواب آن مأثور است؛ باب ۱. بیان کریمه «الله لا اله الا هو الحی القیوم الخ» در سه «فصل»: ۱) حل لغات آیه اول، ۲) تراکیب نحویه و نکات عربیه آیه اول، ۳) ترجمه و خلاصه معنی آیه اول؛ باب ۲. بیان عظیمه «لا اکراه فی الدین الخ»، در چهار «فصل»: ۱) حل لغات آیه دوم، ۲) تراکیب نحویه، ۳) جهت نزول، ۴) بیان ترجمه و خلاصه معنی؛ باب ۳. بیان آیه «وافی هدایة الله ولی الذین آمنو الخ» در سه «فصل»: ۱) حل لغات، ۲) بیان تراکیب نحویه، ۳) بیان ترجمه و خلاصه معنی؛ خاتمه در فضیلت قرائت قرآن و ثواب قاری آن.

آغاز: بسمله کرسی نشین محافل افعال واقوال ودرة التاج تارک هر امر ذی بال حمد خداوندی است جلت عظمته که صغیر وکبیر بنده فرمان او

انجام: بعد از آن تفسیر نموده فرمودند که پس نهی کلام است و فحشاء و منکر مردمانند و ما ذکر خدائیم و مائیم بزرگتر الحمدلله علی نعمائه و الصلاة علی اشرف انبیایه محمد و آله

چاپ: به سال ۱۳۶۸ از روی خط نگارنده در اصفهان به چاپ رسیده

[الذریعة ۲۴۹/۱۵؛ مشار فارسی ۳۵۱۰؛ نسخه‌های منزوی ۵۴/۱]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۸۷/۲-۱۹/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۸۸۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۵

آغاز: مقرب فکان قاب قوسین او ادنی اعنی حضرت؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ واقف: فهرستی؛ ۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۴۳]

● **عروة المستمسکین** / کلام و اعتقادات / عربی

'urwat-ul mustamsikīn

ابن ابی جمهور، محمد بن علی، ۸۳۸؟ - ۹۰۶؟ قمری

ebn-e abī-jomhūr, mohammad ebn-e 'alī (1435 - 1501)

رساله‌ای در اصول دین است.

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۵۵/۳

آغاز: بحمدک اللهم نستعین و ایاک نعبد

بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام [ف: - ۳۱۶]

● **عروة النجاح فی ترجمة مفتاح الفلاح** / دعا / فارسی

'orvat-on najāh fī tarjomat-i meftāh-el falāh

شعیبی گیلانی، محمد شریف بن احمد، - ۱۰۸۷ قمری

šo'aybī gīlānī, mohammad šarīf ebn-e ahmad (- 1677)

وابسته به: مفتاح الفلاح = مفتاح الفلاح فی عمل الیوم و اللیلة شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

اهدا به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق)

ترجمه نیکویی است با انشایی ادبی رسا، از کتاب «مفتاح الفلاح» شیخ بهاء الدین عاملی که به دستور زبدة الخوانین آقا خان ثانی انجام شده است. نویسنده می‌گوید: زمانی که شیخ بهائی مشغول نگارش کتاب مفتاح الفلاح در ادعیه و اذکار و مسائل دینی بود مرد دینداری حضرت پیغمبر را به خواب دید و از آن حضرت پرسید که به چه کار پردازم و چه چیز ورد خود سازم که شایسته قبول باشد، آن حضرت فرمود مراعات اعمالی کن که در مفتاح الفلاح آمده. مرد چون از خواب برخاست نزد فقیهی معنون رفت و داستان خواب دوشینه خود را گفت آن فقیه بزرگ گفت من تا کنون چنین کتابی را ندیده‌ام، بعد فاضل مزبور شیخ بهائی را ملاقات کرد و نام آن کتاب را به او گفت شیخ بهائی با خوشحالی گفت چنین کتابی در حال تدوین است و من بنده بدون آنم. این کتاب پس از تدوین چون به زبان عربی بود من (= محمد شریف بن احمد) به ترجمه اکثر مطالب آن دست یازیدم و در آن ترجمه ادعیه و اذکار را نیز به فارسی باز گردانیدم تا نفع کارم عام شود. این کتاب مانند اصل مشتمل بر شش «باب» و یک «خاتمه» می‌باشد.

آغاز: ستایش بسیار مر داوری را که زبان خواهش نیازمندان را کلید در کامروائی ساخت که ادعونی استجب لکم

انجام: و صرصر وهم و گمان بیکبار خاموش شود کما تعیشون تموتون و کما تموتون تبعثون و کما تبعثون تحشرون

[الذریعه ۲۴۹/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۶۵۳/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۱۶گ، ۱۸ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۷ – ۲۴۰]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۳۸
آغاز: ... و مداومت اذکار و دعوات منوط و مربوط است در باب ترجمه این کتاب مبالغه و اهتمام می‌فرمودند
نسخه اصل: کتابخانه شهید محمد حسین شریعتی –قم؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه مد ظله»؛ ۲۸۲ص [عکسی ف: ۵ – ۳۰۵]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۹۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی عسکر بن یقین علی مراغی، تا: ۱۱۰۱ق، به دستور عبدالباقی بیک فرزند حاج اسفند یار بیک؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ ۱۴۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف:۲۱–۱۷۲]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق درشت خط، کا: سید مرتضی بن میر حیدر مراغی، تا: ۱۱۱۵ق؛ مجدول؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۸گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۶ – ۷۴۲]

↢ العروة الوثقی ⩥ حاشیة شرح العقائد العضدیة
↢ العروة الوثقی ⩥ تفسیر آیة الکرسی
↢ العروة الوثقی ⩥ تفسیر سورة الفاتحة

● **العروة الوثقی = رؤیة الباری (رسالة فی)** / فلسفه / عربی

al-‘urwat-ul wuṯqā = ru’yat-ul bārī (r.-un fī)

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ – ۷۳۶ ؟ قمری

‘alā‘-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۴۴
آغاز: ... طالب / لنزاهه الحق عن المشابهه بالاجسام المرئیه؛
انجام: لک الحمد فی الاخره و الاولی.
بخشی از آن؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **عروة الوثقی** / عرفان و تصوف / فارسی

‘orvat-ol vosqā

سحابی استرآبادی، – ۱۰۱۰ ؟ قمری

sahābī estarābādī (- 1602)

رساله کوتاه عرفانی است به نظم و نثر در چهار «فصل»: ۱. در بی بصری؛ ۲. الهام؛ ۳. شراب و کیفیت ظهور آن؛ ۴. رجعت به خداوند.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× تیر شهاب است بدیو رجیم / تا بنماید ز دجای غرور ×× راه روان را ره الله نور / السلام ای رهروان راه اسری را تمام ×× شوق دیدار شما معراج رفتار شما / السلام ای بنده سرگشته را یعنی سحاب ×× کرده آزاده از دو عالم شوق دیدار شما / ... چون از صفای واثق نشست بر ×× صفحه تسمیه عروة الوثقی نقش بست. / این نامه که ربط فرع واصلش کردم ×× هر چند که فصل بود وصلش کردم / چون سیر سپهر معنوی بود درو ×× همچون گیتی چهار فصلش کردم

[الذریعة ۴۳۳/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۷۹/۲؛ مجمع الفصحاء ۲/۲۱؛ ریاض العارفین ۱۳۸؛ ریحانة الادب ۲/۱۷۱؛ فرهنگ سخنوران ۲۶۲؛ فهرستواره منزوی ۶۵۳/۷]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹/۲
آغاز: المنة لله که بانعام خداوند ×× ازخلق رهیدم وشدم رام خداوند
رباعیات او؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۳۴گ (۱۶پ–۲۴۹پ)، ۱۸سطر (۷×۱۵) [ف: ۴ – ۵۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۷ ض
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ – ۳۳۳]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۹۸/۱
آغاز: و کسری و ضرری ننمودی و ازهر ترقی و تنزلی پاک بایستی؛ **انجام:** انجام: ذکر بدو نیک و دی و فرداش چه سود ×× عالم زینسان که هست باید او را
برابر یک سوم این رساله است، چه اصل آن ششصد سطرست، و از نسخه ما دویست و چهل سطر که شامل بیست صفحه است بیشتر باقی نمانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ متن و حاشیه؛ واقف: نائینی؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۷ – ۵۵۲]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** این نامه چو بدرد شب غم نادر ×× یعنی که ز شرح که ز صدر ما را صادر / یا رب که مباد پیش دونی کو نیست ×× بر دفع تعرض فضولی قادر در همی چند از محزن قران شمردیم و بخازن «ان علینا بیانه» سپردیم (تمت)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵ص (۱–۱۵)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۲ – ۲۵۱۰]
۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۹
آغاز: ... مدرک دلیل مدرک است. عالم جایی است و اندرو اینها ... المنة لله که بانعام خداوند ×× از خلق رهیدم و شدم رام خداوند؛ **انجام:** درهم چند از مخزن قرآن شمردیم و به خازن آن علینا بیانه سپردیم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام: برابر؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی حنایی، جلد: تیماج،

۱۴گ (۳ر- ۱۶)، ۱۸سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ - ۵۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** این نامه چو بدر در شب غم نادر ×× یعنی که ز شرح صدر ما را صادر / یا رب که مباد پیش دونی کونیست ×× بر دفع تعرض فضولی قادر

در فهرست با عنوان «رساله در عرفان» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج آلبالویی، ۲۹ص (۱-۲۹)، ۱۷ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۲۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر دفع تعرض فضولی قادر، درهم چند از مخزن قرآن شمردیم و به خازن ان علینا بیانه سپردیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۱۹پ-۳۸پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۳۲۸]

● العروة الوثقى / تفسیر / عربی

al-‘urwat-ul wuṯqā

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

خلاصه‌ای است از آنچه از پیامبر اکرم و اهل بیت علیهم السلام در تفسیر آیات روایت شده با چکیده اقوال علمای بزرگ تفسیر از قدما و متأخرین و آنچه از تحقیقات به نظر مؤلف آمده است. پس از حاشیه تفسیر بیضاوی و کشاف و مجمع البیان نگارش یافته و فقط سوره فاتحه و آیاتی از آغاز سوره بقره تحریر شده است. در آغاز آن چنین آورده: از بیست سالگی به کشف اسرار قرآن کریم علاقه شدید داشتم و آرزومند بودم که خویشتن را از چشمه زلال آن سیراب سازم و آن هم بدون فراگیری دو علم معانی و بیان که ابزار مهم قرآن به شمار می‌روند میسر نبود لذا در آموزش این دو کوشیدم و به آرزوی خویش نائل گشتم، آنگاه به فراگیری علم تفسیر روی آورده به مطالعه کتب تفسیر پرداختم و گاهی در فهم مطلبی شب و روز خود را صرف سطری نموده تا توانستم حاشیه‌ای جامع بر انوار التنزیل قاضی بیضاوی و همچنین بر بخش‌هایی از تفسیر کشاف و مجمع البیان بنگارم که در سایر تالیف، این جامعیت به چشم نمی‌خورد. شیخ در این تفسیر رد و ایرادهایی نیز بر زمخشری و غیره دارد. او علاوه بر نام‌های پنج‌گانه این سوره، واژه‌های کنز، کافیه، ام القرآن، ام الکتاب، شفاء، شافیه، اخلاص و سورة الصلاة را نیز از دیگر نام‌های آن برشمرده است.

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده کتابا الهیا یتفجر من بحاره انهار العلوم الحقیقة

انجام: فانا نتوسل الیک بنبیک نبی الرحمة محمد سید المرسلین و آله الائمة الطاهرین صلواتک علیه و علیهم اجمعین أن لا تردنا خائبین و أن تثبت لنا به قدم صدق یوم الدین برحمتک یا ارحم الراحمین.

چاپ: ایران، تهران، ۱۳۱۹ق، سنگی، وزیری، ۲۵ص، ضمن مجموعه‌ای که حبل المتین و مشرق الشمسین جزو آن است، (صص۱۶-۴۰)؛ ایران، قم، مکتبة بصیرتی، ۱۳۹۸ق، سنگی، وزیری، ۲۵ص (افست از روی چاپ تهران به خط علی بن حبیب الله اصفهانی، ۱۳۱۹) (صص۱۶-۴۰)؛ با تحقیق و تصحیح محمد رضا نعمتی و اسعد طیب، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۰ش

[الذریعة ۲۵۲/۱۵ و ۳۶۹ رقم ۱۶۲۶؛ کشف الحجب ص ۳۸۱؛ فهرست موضوعی نسخه‌های خطی عربی کتابخانه‌های جمهوری اسلامی ایران: علوم قرآنی: بخش دوم تفسیر (۲): ۶۸۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۷/۱

سوره حمد و بخشی از بقره؛ خط: نسخ، کا: سید حسین بن حیدر حسینی کرکی عاملی، تا: ۳ رجب ۱۰۱۰ق؛ ۶۲گ (۱پ- ۶۲ر) [مختصر ف: - ۵۵۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹۲/۱

آغاز: ... یتطرق الیه التغییر فی ذاته و لا وصفه فارجع البصر کرتین ینقلب الیك البصر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبد الحی الشریف مشهور به نصیر امامی، تا: ۱۰۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ ۶۵گ (۳ر-۶۷ر)، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۵۶/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۴۲]

۳. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۸

انجام: مندوحة عنهما لکن فی القرینة التی إدعاها رحمه الله نظر فإن الظاهر ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد تقی سلطانیوی، تا: ۱۰۱۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۸۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: - ۳۲]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۶/۱

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد حسین قاریخان طبسی، تا: ۱۰۳۳ق [ف: ۳ - ۳۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ مصحح، محشی با رمز «منه، ۱۲»؛ ۳۳گ (۱۱پ-۴۳ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۵×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۶۹۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۷/۲-طباطبائی

انجام: قال بینا رسول الله صلی الله علیه و آله اذاتاه ملك ابشر بنورین ... و عن ابی جعفر بن محمد الصادق علیه السلام انه قال.

تا اواخر تفسیر سوره حمد؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن سلیمان موسوی حسینی طبیب، تا: ۱۰۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۷ص (۱۸۸-۲۲۴)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۳۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدرضا بن محمد باقر بن مولانا زین الدین علی بن مولانا عین علی خوانساری، تا: دوشنبه ۲۵ شعبان ۱۰۶۹ق؛ ۳۳ص (۱-۳۳)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۸۳]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۳/۷-عکسی

آغاز: قال صاحب الکشاف عند افتتاح سورة الفاتحة انها تسمی ام القرآن. لاشتمالها علی معانی القرآن

خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ ۳ص (۲۶۱-۲۶۳)؛ ۲۷سطر (۸×۲۰/۵) [عکسی ف: ۱ - ۷۸]

۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۶۶/۵

خط: نسخ، کا: احمد بن علی کشمیری، تا: عید غدیر ۱۰۹۳ق؛ ۳۶گ (۷۷پ-۱۱۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۵]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۷

تا آغاز سوره بقره؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن علی بروجردی، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشانه «منه دام افادته»؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۲گ، ۱۵-۱۷ سطر (۷/۵-۸×۱۲/۵-۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۶۱۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۲-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یویده ما روی من قول الیهود بعد حساب الم کیف ندخل فی دین مدته احدی و سبعون سنة و تبسم.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ ۲۱گ (۳پ-۲۳ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۱۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹۱

خط: نسخ، کا: نعمة الله، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»، در پایان اجازه‌ای است در سه صفحه از شیخ بهایی به یکی از شاگردان خود به نام امیر محمد باقر حسینی (گویا سید داماد) مورخ نیمه‌های شعبان ۱۰۲۶ به خط خود بهایی؛ ۳۵گ، ۲۱ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۸ - ۳۵۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشانه‌های «س، ف، ق، صدر عفی عنه، ط»؛ در هامش اجازه ای است به خط شیخ بهایی به کسی که نام او و نام کامل بهایی در اثر پارگی کاغذ خوانده نمی‌شود؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۸۰گ، ۱۱ سطر (۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۳۶۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۷۹]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سورة البقرة مائتان وست و ثمانون آیة کلها مدنیة ... فذهبت طائفة الی انها من الاسرار المستورة التی استأثر الله سبحانه بعلمها و هو.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در حیات مؤلف؛ کاتب از وی با عبارت «شیخ بهاء الدین محمد سلمه الله» باد کرده، مصحح، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۳۹گ (۴۵-۸۳)، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۶۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول، مصحح، محشی به لفظ «منه مد ظله العالی»، مقابله شده، دارای بلاغ از مؤلف؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۰۷] و [ف: ۲۲-۳۱۳]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حیث یتمتع وقوع العالم هذا و لنجعل خاتمة تفسیر الفاتحة.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مظفر بن علی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۳۱۴]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یویده ما روی من قول الیهود بعد حساب الم کیف ندخل فی دین مدته احدی و سبعون سنة و تبسم.

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۱؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ ۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۱۸]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الم. قد تخالف الاراء و تشعب الاقوال فی الاحرف المقطعة المفتح بها بعض السور الکریمة. فذهب طایفة الی انها الاسرار السمتورة ...

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ راسته و چلیپا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۲۵گ (۸۲پ-۱۰۶پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۷]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۱/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تفخیم لام الجلالة المقدسة طریقة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ یک جدول اخترشناسی؛ جلد: مشمعی، ۳گ (۲۴۷-۲۴۹)، ۴۲ سطر(۱۳×۲۵)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳۱ - ۶۲۹]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۱۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** (بسم الله الرحمن الرحیم، ألم) و یویده ما روی من قول الیهود و بعد حساب ألم کیف یدخل فی دین مدته إحدی و سبعون سنة ... ناتمام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با رمز «ص» و «منه»؛ تملک: محمد صدر الدین المدرس؛ کاغذ: فرنگی، ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۲سم [ف: ۳۵ - ۶۵]

۲۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۶۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ (۱پ-۶۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۹۸]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۲۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۷۱پ-۱۰۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۲]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد کاظم بن میر احمد با مهر «و الکاظمین الغیظ و العافین عن الناس» (بادامی)، احمد علی بحرانی با مهر «وصی احمد علی ۱۱۹۰» (بیضی)؛ مهر: «سلمان منا اهل البیت» (چهارگوش)، «عبده سلمان ابوهانی الحسینی الحسنی» (چهارگوش)، «یا امام حسین» (بیضی)، کتابخانه مجدالدین؛ ۳۹گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۴۹]

۲۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۵۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۱۰۶ق؛ جلد: تیماج، ۳۹گ (۵۱-۸۹)، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۹۷]

۲۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبد الرزاق بن محمد اسماعیل حسینی، تا: دوشنبه ۳ ذیقعده ۱۱۳۶ق؛ مصحح، محشی؛ ۸۲ ص [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۵۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۴۹
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۹۲]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۶۳/۵
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۲۰گ (۱۶۴-۱۸۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۲]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۴۰
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء - نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به نقل از مؤلف؛ ۷۰ص [عکسی ف: ۶ - ۲۹۱]

۲۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۱
کا: مصطفی بن محمد علی حسینی، تا: ۱۲۰۸ق، جا: اصفهان [نشریه: ۲ - ۱۰۲]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۵/۱
آغاز: ... فی مدارسته الاعمار و احری ما انقضت فی ممارسته آناء اللیل و النهار و هو العلوم الدینیة التی بمداولتها یحصل الفوز باعظم السعادات و المفاخر؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: حاجی محمد شوشتری، تا: ۱۲۷۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «ط»؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۲۴گ (۱-۲۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۴۶۱]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یویده ما روی من قول الیهود بعد حساب الم کیف ندخل فی دین مدته احدی و سبعون سنة و تبسم.
تفسیر سوره حمد و حروف مقطعه اول سوره بقره؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن علی اصغر دربندی، تا: ۱۲۸۹ق، جا: نجف اشرف؛ ۱۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۶۴۲]

۳۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۲
خط: نستعلیق، کا: احمد بن صادق لنگرودی، تا: ۱۲۹۵ق؛ ۲۵گ (۹۱-۱۱۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۷۱]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۸۴/۱
خط: نسخ، کا: محمد بن علی موسوی، تا: ۴ شعبان ۱۳۰۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۷گ (۱-۹۷)، ۱۱ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۰۳۰]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۲۰/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فدخل فی دین مدته احدی و سبعین سنة.
خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۰۳ق؛ ۴۲گ (۱۰۰ر-۱۴۱پ) [ف: ۵ - ۳۲۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱۷
خط: نستعلیق خوش، کا: عباسعلی محمد صادق اردنجی، تا: جمعه ۹ ربیع الثانی ۱۳۱۹ق؛ ۴۰گ، ۱۳ سطر [ف: ۱۶ - ۲۳۰]

۳۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۷/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** المفتتح بها بعض ... فذهب طائفة الی انها من الاسرار المستورة و الله اعلم بالصواب.
کا: محمد علی بن خلیل الله حسینی تونی، تا: ۱۳۲۱ق؛ ۱۱۱ص (۱۳۶-۲۴۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۸۵]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد تقی قدسی، تا: ۲۱ محرم ۱۳۴۸ق؛ جلد: گالینگور پارچه‌ای سبز، ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۲]

۳۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۷۵/۲
آغاز: مصابیح الاسلام و مفاتیح دار السلام ... و بعد فان افقر العباد الی رحمة الله الغنی؛ **انجام:** و قیل هی اشارة الی مدد اقوام و آجال بحساب الجمل و یویده ما روی من قول الیهود بعد حساب الم کیف ندخل فی دین مدته احدی و سبعون سنة و تبسم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به امضاء «منه طال الله بقاه و دام ظله و مدظله العالی و سلمه الله و ...»؛ جلد: گالینگور آبی، ۲۸گ (۳۲۴ر-۳۵۱) [ف: ۱ - ۱۴۵]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۹۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵گ (۱۳۸پ-۱۷۲)، ۱۵ سطر (۷×۱۵/۰۵)، اندازه: ۱۲×۲۲/۰۵سم [ف: ۱۱ - ۴۸۱]

۳۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** مع حضرت المعبود لارتقائهم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۶گ، ۱۵سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۴۲۳]

۴۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۴۱/۲
از آغاز تا یک صفحه از تفسیر سوره بقره؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه:

۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۸]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** انک انت السمیع العلیم فانا نتوسل الیک بنبیک نبی الرحمة

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۷گ،۲۲سطر،اندازه:۱۴×۲۰سم[ف:۴- ۴۴۳]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الخبر للمتقین او محذوف کما لا خبر

کاتب تا قدری از مطالب مربوطه به آیه دوم از آن سوره را نوشته؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ به طور چلیپا، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۳۶گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۴۳]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۷۸/۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۱۴۸پ-۱۷۶پ)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۷۰]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰۷

آغاز: عن ابن عباس رضی الله عنهما انه قال؛ **انجام:** تکلیف و امر و نهی و مدح و ذم ... و طلب وجهد و سعی.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

۴۵. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۴۰]

● عروة الوثقی = تفسیر آیة الکرسی / تفسیر / فارسی

ʻorvat-ol vosqā = tafsīr-e āyat-ol korsī

شیرازی، محمد ابراهیم بن ملاصدرا، - ۱۰۷۰ قمری

šīrāzī, mohammad ebrāhīm ebn-e mollā-sadrā (- 1660)

اهداء به: شاه عباس دوم صفوی

تفسیری است بر آیة الکرسی. در دیباجه نام مؤلف و کتاب و شاه عباس ثانی یاد شده است. پیش از آغاز به تفسیر «سه مقصد عالی» را در سه «نمایش» به مانند مقدمه‌هایی آورده و سپس با عنوان «بینش» به تفسیر آیة الکرسی می‌پردازد: نمایش ۱. تشخیص دینی که پذیرای اکراه نباشد؛ نمایش ۲. تحقیق معنی طاغوت و کیفیت کفر بدان و ایمان به حقیقت؛ نمایش ۳. تبیین مراد از عروة الوثقی. در نمایش سوم به تفصیل در باب حدیث غدیر پرداخته و می‌گوید: «محمد بن جریر طبری در این باب کتابی تالیف کرده به هفتاد و پنج سند روایت نموده. احمد بن محمد مشهور به این عقده نیز تصنیفی پرداخته یکصد و پنج حدیث نقل نموده و دیگری یکصد و بیست و پنج طریق بر شمرده ابن المغازلی شافعی در کتاب مناقب آرد: قد روی حدیث غدیر خم نحو مایة نفس ... و هو حدیث ثابت». صدر المتالهین شیرازی پدر مؤلف نیز تفسیری بر آیة الکرسی به عربی و با همین نام دارد.

آغاز: بسمله آمنت بالله وحده لا شریک له و کفرت بالجبت و الطاغوت آمنت بسر آل محمد و علانیتهم ... اما بعد از فحوای اخبار ... چنین مستفاد میشود که تمامی کریمه آیة الکرسی که از فرط امتیاز در شرافت و عظمت آن را سید آیات قرآنی خوانده اند مداومتش مستمر فیوضات آسمانی ...

انجام: این بود آنچه در این وقت میسر و مناسب ... بود. امید که ارباب کمال اگر بر سهوی و خطائی مطلع گردند به ذیل عفو مغفور نمایند که عصمت از خطا مخصوص انبیا و اولیاست. صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین و الحمد لله رب العالمین اولا و آخرا

چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، بخش علوم قرآنی و روائی-۱، مسلسل ۳، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۰ش، صص ۲۱۲-۱۸۵، با تصحیح علی اوجبی

[الذریعه ۳۲۹/۴ -۲۳۱ و ۲۴۹/۱۵ و ۲۵۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۱ص (۳۳۹-۳۵۹)، ۲۵سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ تملک: محمد طاهر بن محمد باقر حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۳۱]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۳۹/۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۶گ (۱۵۱پ-۱۷۶پ)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۲۸۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۹/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نویسنده شاگرد مجلسی بوده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۱۵گ (۲۱پ-۳۵ر)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۹۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۳گ (۱۱پ-۳۳ر)، ۱۵سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۱۹۷]

● عروة الوثقی / دعا / فارسی

ʻorvat-ol vosqā

شاهوردی، فضلعلی بیک بن شاهوردی، ق۱۲ قمری

šāhverdī, fazl-ʻalī beyk ebn-e šāhverdī (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۸ق
مؤلف در مقدمه کتاب می‌گوید: که در ظرف چهارده سال صد و چهل جلد از مؤلفات احادیث شیعه اثنی عشریه جمع نموده و بعد از آن کتابی مفصل در احادیث شیعه بنام «الاوفی» در پانزده جلد تنظیم نموده است که پنج جلد در اصول و ده جلد در فروع می‌باشد. (رک: الذریعه ۷۱/۲۶). مؤلف در هنگام تنظیم کتاب «الاوفی» دعاها را در کتاب مستقلی به نام «کنز الحق» جمع‌آوری کرده و سپس آن را در کتابی به نام «مصباح الهدی» (الذریعه ۳۵۷/۲۱، ش ۵۴۴۲) تلخیص نموده است. بعد از آن به درخواست برخی از مؤمنین کتاب حاضر «العروة الوثقی» را که شامل ادعیه مأثوره است با حذف سند از کتاب «مصباح الهدی» استخراج نموده و در یک «مقدمه» و چهارده «مفتاح» تنظیم نموده است: مقدمه: در مدح دعا و آداب و شرایط آن؛ مفتاح ۱. نوافل مرتبه؛ ۲. تعقیبات مشترکه در صلوات خمس؛ ۳. تعقیبات مخصوصه ظهرین؛ ۴ و ۵. تعقیبات مخصوصه و مشترکه عشائین؛ ۶. طرفی از ادعیه سجده شکر؛ ۷. نذری از ادعیه شبانه‌روزی؛ ۸. شطری از اسم اعظم و اسماء حسنی؛ ۹. طایفه‌ای از ادعیه انبیاء ائمه علیهم السلام؛ ۱۰. بندی از ادعیه زیارات چهارده معصوم از دور و زیارت قبور مؤمنین؛ ۱۱. اعمال اشهر آن منقسم شده به سه قسم؛ ۱۲. ادعیه و طریق استخاره و ادعیه رخت پوشیدن و چیز خوردن و از خانه بیرون رفتن و به مسجد رفتن؛ ۱۳. ادعیه که خواندن و همراه نگاه داشتن اکثر آن نفع و ثواب بسیار دارد؛ ۱۴. ادعیه دفع امراض و اعمال وقت موث و بعد از فوت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۲

آغاز: حمد مر مجیب الدعواتی را که به وساطت رسل و اوصیا بعد از معرفت و تصدیق و اذعان به کتاب و ایمان اهل ولایت نماز را از اعظم اسباب قرب گرداند و قبول سایر عبادات را منوط به قبول؛ **انجام:** از قاضی الحاجات آنست که این عروة الوثقی داعی و موالیان اهل سنت علیهم السلام گرداند و الحمدلله اولاً و آخراً و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۰۸ق؛ با سرلوح مزدوج مرصع مذهب، مجدول مرصع مذهب؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۱۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۲۵]

● **عروة الوثقی** / آداب و سنن / فارسی

'orvat-ol vosqā

شریف، محمد صادق، ق۱۲ قمری

Šarīf, mohammad sādeq (- 18c)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی
مؤلف که در زمان محمد طاهر وحید وزیر لاهیجان بوده، این کتاب را درآداب و دعاهای نماز شب نگاشته است.
آغاز: لوامع انواره حمد وثنای بی قیاس و سواطع اشعه شکر و سپاس که از شجره مبارکه زبان و شاطی دهان متعبدان معابد اختصاص و متهجدان

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۱۴/۲-۲۴/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در بیان وقت اداء نماز نافله لیل و تعریف بعضی از کواکب ثابته ... و ضابطه که در چه وقت از اوقات سال شمسی کدام یک از آنها در نصف

فقط برگ اول آن موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۸۹۰]

● **العروة الوثقی** / فلسفه / عربی

al-'urwat-ul wuṯqā

شهابی، کمال الدین محمد

šahābī ،kamāl-od-dīn mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی؛ **انجام:** قد فرغ الفراغ من تحریر الرسالة بعروه الوثقی الی میر محمد حسینی غفر الله و لوالدیه

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

● **العروة الوثقی** / اصول فقه / عربی

al-'urwat-ul wuṯqā

؟حسینی شهشهانی، محمد بن عبدالصمد، -۱۲۸۷ قمری

hoseynī šahšahānī, mohammad ebn-e 'abd-os-samad (-1870)

صاحب الذریعه عروة الوثقی شهشهانی را شرح دروس دانسته است لیکن نسخه مدرسه فیضیه اصول فقه است و نام آن در پشت برگ اول آن «عروة الوثقی» یادداشت شده است.
[الذریعه ۲۵۲/۱۵]

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۷۹

از احکام متخلی تا سلام بر مصلی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۳۱گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۶۲]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۵]

● **العروة الوثقی** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'urwat-ul wuṯqā

بیدگلی، محمد رضا بن محمد علی، ق۱۳ قمری

bīdgolī, mohammad rezā ebn-e mohammad 'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۸ق (جلد اول)

رساله‌ای است در علم کلام و بیان اصول دین، شامل دو جلد، در جلد اول در توحید و عدل و جلد دوم در نبوت و امامت و معاد.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی دل علی ذاته بذاته و تنزه عن مجانسة مخلوقاته ... و تنزه النبی و الائمة عما ینا فی النبوة و الامامة لنا علی کفایة ما ذکرناه فی تحقق اصل الاسلام و الایمان ما ورد عن النبی (ص)

[الذریعه ۲۷۸/۶ و ۳۰۰/۲ ش ۳۰۷۴]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۴/۱-۴/۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** او یحملهم علی بیع ما فی ایدیهم من جنس ذلک المتاع فیحصل الرخص. قدتم الجلد الاول من کتاب عروة الوثقی علی ید مؤلفه الفقیر محمد رضا بن محمد علی البیدگلی و یتلوه الجلد الثانی فی النبوة و الامامة و المعاد

جلد اول در توحید وعدل؛ خط: نسخ، کا: عبدالباقی بن محمد نقی طباطبای بیدگلی، تا: ۲۳ رجب ۱۲۷۸ق؛ با تقریظی بر کتاب از بزرگی: «اقول و من منه سبحانه ان یسر لعبده التنزه فی حدایق علم الکلام»، با اجازه‌ای به مؤلف از محمد صادق بن ابوالقاسم؛ ۱۴۱گ، ۱۵-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۹۱]

۲. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۴۳/۱

آغاز: آغاز جلد دوم: الحمدلله رب العالمین ... فهذا هو المجلد الثانی ... الفصل الثالث فی النبوة، و هی کون الانسان مبعوثاً من الحق إلی الخلق؛ **انجام:** لعله یکره ذلک فخرج الی الجواب فی المعنیین و المعنی الثالث الذی طویته و لم اکتب به.

فی النبوة و الامامة و المعاد و ما یتبعها؛ خط: نسخ، کا: سید عبدالباقی بن میرزا محمد تقی طباطبائی بیدگلی، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۸۲ق؛ ۱۵۳گ (۱۳۱پ-۲۸۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: - ۶۴]

● عروة الوثقی / مواعظ / فارسی

'orvat-ol vosqā

جرفادقانی، محمد حسن بن محمد اسماعیل، ق۱۳ قمری

jorfādeqānī, mohammad hasan ebn-e mohammad esmā'īl (- 19c)

رساله مفصلی است در پند و اندرز و موعظه، که مؤلف به سبک منبر و در چندین «مجلس» با استناد به آیات و روایات تنظیم نموده است.
آغاز: بسمله حمد وسپاسی که قدم شهوار عقل بسر حد عد و احصای آن نرسد وشکر بی قیاسی که چشم وهم دوربین صورت حصر و شمار آنرا درآینه خیال بخواب نبیند
انجام: این چه خیانت و این چه نوع تجری است آن معلون برخواست و مقنعه بر سرهنده انداخت و گفت لعنت خدا بر پسر زیاد باد الا لعنة الله علی القوم الظالمین

[فهرستواره منزوی ۵۲۷/۶]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۰۰-۲۸/۲۰

آغاز: بسمله حمد و سپاسی که قدم شهوار عقل بسر حد عد و احصای آن نرسد و شکر بی قیاسی که چشم و هم دوربین صورت حصر و شمار آنرا در آینه خیال بخواب نبیند؛ **انجام:** این چه خیانت و این چه نوع تجری است آن معلون بر خواست و مقنعه بر سرهنده انداخت و گفت لعنت خدا بر پسر زیاد باد الا لعنة الله علی القوم الظالمین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۵ق؛ بعد از وفات مؤلف بنا به وصیت وی کتاب وقف شده با تولیت آقا میرزا سیدعلی ریحانی؛ جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۵ - ۲۸۹۰]

● العروة الوثقی / اصول فقه / عربی

al-'urwat-ul wuṯqā

حسینی، عبدالله بن ابی تراب، ق۱۳ قمری

hoseynī, 'abd-ol-lāh ebn-e abī torāb (- 19c)

در اصول فقه شیعه در یک «مقدمه» و سه «اقنوم» و یک «خاتمه» نگاشته است.
آغاز: بسمله. الحمدالله الذی کرمنا من العدم و حلانا بخلعة الوجود و علمنا ما لم نعلم و بعد فیقول المفتاق الی الله الوهاب الغنی ابن ابی تراب عبدالله الحسینی الطباطبائی ان علم الحجج لما کان من اشرف العلوم مقدارا و الطفها شرفا و ... سمیته بالعروة الوثقی ... و رتبته علی مقدمة و ثلثة اقانیم و خاتمة فبسم الله مجریها ...

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۲۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** وبما اشرنا هنا یسهل تمیز سایر الموارد المتشابهة بین المناصب المتقدمة من الفتوی و القضاوة و الحکومة و الولایة و الامامة. اللهم اجعل فتاوینا منهاج فتاک

جلد اول؛ حدالاصول تا مفهوم و منطوق و لوازم تکلیفیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ با صورت اجازه استاد مؤلف میرزا محمدیوسف بن عبدالفتاح طباطبایی تبریزی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یسهل تمیز سایر الموارد المتشابهة بین الناصب المتقدمة من الفتوی و القضاوة و الحکومة و الولایة و الامامة اللهم اجعل فتاوینا منهاج فتاک و اقض لنا فیها برضاک و احکم بمغفرتنا یوم نلقاک و تولک صلاحنا فی دینک و دنیاک و امنا بسببک و حسن هداک بحبیبک و ائمة تقاک انک الهادی لمن جاهد فیک و نواک تم المجلد الاول من العروة الوثقی و الطریقة الوسطی و کتب بیمناه ... باطنا و ظاهرا

جلد۱، شامل مقدمه و دو اقنوم اول؛ خط: نسخ عالی، کا: ابراهیم

بن کلبعلی خوانساری، تا: ۱۲۴۴ق؛ یادداشت اهدای کتاب به مؤلف؛ تملک: حاجی اسماعیل شکری در بروجرد، مصطفی صفایی خوانساری؛ مهر: «... الطباطبائی» (بیضی)، «مصطفی الحسینی»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۳۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۷۶]

● **عروة الوثقی** / عرفان و تصوف / فارسی

'orvat-ol vosqā

محمد باقر بن لطف الله، ق۱۳ قمری

mohammad bāqer ebn-e lotf-ol-lāh (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۸ق

مؤلف از پیروان سلسله نعمت اللهی بوده، در یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه»: فصل اول در بیان عشق و مراتب آن؛ فصل سوم در بیان ذکر سلسله خاص الخاصی؛ خاتمه در بیان ذکر مؤلف از بدو تا زمان تألیف. مؤلف از شاگردان محمدتقی کرمانی ملقب به مظفر علی شاه است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۰۰/۵-۲۳/۲۲۰

آغاز: الحمدلله الذی فضل اولیاءه علی جمیع الخلائق و الامم وخصص سرائرهم بخصائص الحقایق و الحکم و الصلوة و السلام علی مفخر العرب والعجم؛ **انجام:** عارفان معارف حق را ×× نکته سنج حقیقتم امشب / روشنی بخش خلوت دل شد ×× دلبر ماه طلعتم امشب

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۲۸۸۹]

● **عروة الوثقی** / کلام و اعتقادات / فارسی

'orvat-ol vosqā

یزدی، محمد باقر بن علی، قرن ۱۳ قمری

yazdī, mohammad bāqer ebn-e 'alī (19c)

به روز عید نوروز سال ۱۲۶۹ که جمعی برای دیدن مؤلف به خانه وی رفته بودند شکایت از سستی اعتقادات مردم در باب اصول دین کرده‌اند. لذا مؤلف کتاب حاضر را تالیف و آن را در یک «مقدمه» و سه «مقصد» تنظیم نموده است.

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد به عرض برادران جسمانی و روحانی می‌رساند این ذره بی مقدار ... که باعث بر تحریر این رساله کثیر الفائده این شده که؛ **انجام:** آن حضرت فرمود که خدا از آن کریمتر است که او را از جا بدر آورد و او را مواخذه فرماید

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ ۱۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۷]

● **العروة الوثقی** / روزنامه / عربی

al-'urwat-ul wuṯqā

جمال الدین اسدآبادی، ۱۲۵۴ - ۱۳۱۴ قمری

jamāl-od-dīn-e asadābādī (1838 - 1897)

مجله عروة الوثقی که به مدیریت سید جمال الدین اسدآبادی و سردبیری محمد عبده در پاریس به زبان عربی منتشر می‌شد. این نشریه به مدت هشت ماه انتشار یافت و نخستین شماره آن در تاریخ ۱۵ جمادی الاول ۱۳۰۱ق منتشر شد و آخرین شماره‌اش یعنی شماره هیجدهم آن در ۲۶ ذیحجه همان سال پایان یافت. سید جمال الدین این نشریه را در ایران برای سید صفدر (پدرش)، حاج سید هادی پسردائیش و میرزا شریف و میرزا لطف الله خواهر زادگانش و برخی اشخاص دیگر فرستاده است.
چاپ: بیروت، مطبوعات التوفیق، ۲۳۲ و ۲۲۷ص، ۱۳۲۸ق.
[الذریعة ۲۵۰/۱۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۸۱-۲۷/۱۵۱

آغاز: بسمله یوم الخمیس فی ۱۵ جمادی الاولی ۱۳۰۱ و۱۳ مارس ۱۸۸۴ ربنا علیك توکلنا والیك انبنا والیك المصیر هذا ما تمده العنایة الالهیة فی قول الحق متعلقاً باحوال الشرق؛ **انجام:** وجیرانکم من ارباب الادیان المختلفه فان مصالحکم لاتقوم الابمصالحهم کما لاتقوم مصالحهم الا بمصالحکم وعلیکم ان لاتجعلوا عصبة الدین

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۸۹۰]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۴۴

آغاز: العدد العاشر السنة الاولی مدیر السیاسة ... ترسل الجریده الی جمیع الجهات الشرقیه مجانا المؤمن للمومن کالبنیان یشد بعضه بعضاً. امران خطیران تحمل علیهما الضرورة تارة ویهدی الیهما الدین؛ **انجام:** ما از اسد آباد فقط به این مختصر قناعت کرده بدیهی است اگر اطلاعات دیگری بدست آوردیم به نام ملحقات به این مقالات علاوه خواهیم کرد

شماره ۱۰ و ۱۱؛ خط: نستعلیق، کا: صفات الله بن میرزا لطف الله خان اسدآبادی معروف به صفات الله جمالی، تا: ۱۳۳۲ق؛ شرح حال سید جمال الدین اسدآبادی به قلم آقا سید کمال الدین اسدآبادی - برادرزاده سید جمال الدین - به تاریخ ۲۶ تیر ۱۳۱۰ش نگارش یافته، در آخر کتاب چند یادداشت درباره تاریخ وفات خویشان سید جمال الدین و محل دفن آنها آورده شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۲گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۷۰۰]

● **العروة الوثقی** / فقه / عربی

al-‘urwat-ul wuṯqā

یزدی، محمدکاظم بن عبدالعظیم،۱۲۴۷؟-۱۳۳۸؟قمری

yazdī, mohammad kāzem ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (1832-1920)

[الذریعة ۲۵۲/۱۵]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة العروة الوثقی؛ طباطبائی بروجردی، محمد حسین (۱۲۵۳-۱۳۴۰)

۲- حاشیه غایة القصوی؛ ملکی تبریزی، جواد بن شفیع (-۱۳۴۳)

۳- حاشیة عروة الوثقی؛ حائری، عبدالکریم (۱۲۷۲-۱۳۵۵)

۴- الغایة القصوی در ترجمه عروة الوثقی؛ قمی، عباس بن محمد رضا (۱۲۹۲-۱۳۵۹)

۵- حاشیة العروة الوثقی؛ آقا ضیاء عراقی (۱۲۷۸-۱۳۶۱)

۶- حاشیة عروة الوثقی؛ اصفهانی، ابوالحسن (۱۲۸۴-۱۳۶۵)

۷- حاشیة عروة الوثقی؛ زنجانی، احمد بن عنایت الله (۱۳۰۸-۱۳۹۳)

۸- حاشیة العروة الوثقی؛ فاضل قائنی، محمد بن عبدالکریم (-۱۴۰۵)

۹- التعلیقه علی العروة الوثقی؛ طواری یزدی، عباس بن محمد (-۱۵)

۱۰- حاشیة عروة الوثقی

۱۱- حاشیة عروة الوثقی؛ امیر کلائی نجفی، علی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۹/۷

آغاز: کتاب الحوالة، و هی عندهم تحویل المال من ذمة الی ذمة و الأولی أن یقال إنها إحالة المدیون؛ **انجام:** ضمن الوکیل المحال علیه إذا کانت الخسارة الواردة علیه مستنداً إلیه للغرور

کتاب الحوالة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ چند بیت شعر از حافظ در تعریف حضرت حجت (عج) و نیز آیاتی از قرآن که دلالت بر «حجیت خبر واحد» دارند، و نیز در معراج نبی اکرم که از کتاب عرجة الأحمدیة نقل گردیده؛ ۵گ (۳۷-۴۱)، ۲۲ سطر(۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۳۱ - ۴۴۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه چاپی است که در چاپخانه دارالسلام بغداد به سال ۱۳۳۰ چاپ شده، محشی از سید محمد حسینی یزدی فیروز آبادی با مهر «محمد الحسینی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۳۶۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲۴ - ۱۴۹]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۵۰

انجام: فالمناط المتعارف بحسب ذلک الجرح.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «ط»؛ کاغذ: خطی اصفهانی، ۲۸گ، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۴- ۱۴۸۳]

۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ چاپ دوم حروفی است که در بغداد چاپ شده؛ ۳۶۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۸۷]

● **عروة الوثقی** / - فارسی

‘orvat-ol vosqā

نوری، یحیی بن محمد اسماعیل، ق۱۴ قمری

nūrī, yahyā ebn-e mohammad esmā‘īl (- 20c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۷

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ نسخه را مؤلف در سال ۱۳۳۰ق در بندر «ناصری» از روی نسخه مسوده، که به خط خود مؤلف در ذیقعده ۱۳۲۷ق کتابت شده بوده، استنساخ نموده و در حقیقت، نسخه حاضر دومین نسخه اصل می‌باشد؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۱۴]

● **عروة الوثقی** / عرفان و تصوف / فارسی

‘orvat-ol vosqā

خادم طبسی، جلال

xādem tabasī, jalāl

در سلوک و طریقت است و شعرهای او هم در آن هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۴۵/۱

آغاز: بسمله و حمدله صلوة. اما بعد برضمیر منیر اهل دانش و ارباب بینش واضح و لایح باد که مفرد مجرد مقید یعنی قاسم قلندر ... که یکی از تکیه داران قرچق بند بقا و کمر بستگان صاحب کسوت تکبند و منتشاء و فناست صدای سفید مهره ارادت بگوش هوش فقیر بی بضاعت جلال خادم طبسی رسانید و از کجکول معرفت نواله ارشاد و هدایت طلبید ... از هر باب سخنی چند بخیر الکلام مرتب بر چند کلمه یاد داد مسمس بعروة الوثقی و بعد از چند سال این کلمات بنظر بی نظیر فرزند سعادت مند ابوالفتح غیاث الدین محمد رسید کلماتی چند باو ملحق نمود کلمه اول در بیان توبه ... سی و دوم در بیان فنا؛ **انجام:** درین محل که سخن بفناء مطلق رسید ختم کلام واجب آمد ... خداوند سبحانه و تعالی عوام و خواص را از این مقامات فیضی کامل نصیب گرداناد بحرمة الاقطاب و الاوتاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۶ص (۱-۸۶) [ف: ۱۰ - ۱۶۸۹]

● **العروة الوثقی فی امامة ائمة الهدی** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘urwat-ul wuṯqā fī imāmat-i a’immat-il hudā

عرفی طالقانی، محمد نعیم بن محمد تقی، ق۱۲ قمری

‘orfī tāleqānī, mohammad na‘īm ebn-e mohammad taqī (- 18c)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۱۵۸ق

در اثبات امامت حضرت امیر المؤمنین و ائمه معصومین علیهم السلام از طریق عقل و نقل و بیشتر مستند به احادیثی که عامه و

خاصه آنها را نقل کرده‌اند و در تفاسیر و کتب خود آورده‌اند. نیمه اول این کتاب که به عنوان مقدمه است دارای مباحث سودمندی است درباره نبوت و معجزات و معنی اولی الامر و وجوب اطاعت امامان، و بیشتر این مباحث از کتاب‌های کلامی گرفته شده و در آنها گفتگو می‌کند. مشتمل بر یک «مقدمه» و پنج «باب»: المقدمة: فی نبذ من المطالب؛ باب ۱. تعیین الامام بالحق بعد رسول الله بلا فصل و ابطال امامة الاول؛ ۲. ابطال امامة الثانی؛ ۳. ابطال امامة الثالث؛ ۴. اثبات امامة امیر المؤمنین؛ ۵. اثبات امامة الائمة الاحد عشر.

آغاز: الحمد لله کما هو اهله و مستحقه و صلی الله علی خیرته من خلقه ... اما بعد فیقول العبد الملتف بالذنوب

[الذریعة ۲۳/۱۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی روایة اخری رواها الشیخ الطبرسی فی کتاب الاحتجاج انه لما جاء ابوبکر و عمر الی منزلهما بعد محاجة علی فی امر فدک ...

خط: شکسته نستعلیق و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۱۹۲گ، ۲۰ سطر (۱۶×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۲۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۹۲

آغاز: الحمد لله کما هو اهله و مستحقه و صلی الله علی خیرته من خلقه ... اما بعد فیقول العبد الملتف بالذنوب؛ **انجام:** و هذا آخر ما أردنا ایراده فی هذه الرسالة الموسومة بالعروة الوثقی و الحمد لله علی التوفیق للاتمام ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [ف: ۱۷ - ۳۳۰]

● العروة الوثقی لاهل التقی = العروة لاهل الخلوة /

عرفان و تصوف / عربی، فارسی

al-‘urwat-ul wuṯqā li-ahl-it tuqā = al-‘urwat li-ahl-il xalwa

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ - ۷۳۶؟ قمری

‘alā‘-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۳ ماه حرام ۷۲۱ق؛ محل تألیف: صوفی آباد خداداد

در تصوف مشتمل بر شش «باب»: ۱. اثبات وجوب وجود حق تعالی عز شأنه؛ ۲. توفیق دادن میان اقوال مختلفه که واقع گشته میان خلایق در الهیات و آنچه بدان تعلق می‌دارد و از اخبار غیب؛ ۳. تقسیم اشیاء و حصر کردن موازنه عالم صغیر با عالم کبیر و بیان آنکه آدمی عالم کبیر است از روی معنی اگر چه صغیرست به صورت؛ ۴. بطلان اعتقاد اتحادی و حلولی و تناسخی به برهان قاطع؛ ۵. بیان حقیقت نبوة و ولایت؛ ۶. بیان صراط مستقیم که مبراست از غلو و منزه از تقصیر مشبه و مقدس است از افراط قایل به جبر و از تفریط مایل به قدر.

مؤلف که شیخ طریقت و صوفی مخالف با فلسفه اشراق و تکفیرکننده ابن عربی بود، در کتاب حاضر مسائل فلسفی و عرفانی مورد قبول خود را بیان نموده و در آن عقیده وحدت وجود را باطل دانسته و در موارد متعددی از مواضع کتاب در تبیین آراء فلسفی و عرفانی از شطحیات حکایت شده از اهل غلبه در مقام سکر استفاده نموده است. مؤلف نخست کتاب را به سال ۷۲۱ در صوفی آباد خداداد به تألیف رساند و سپس در همان سال استنساخ دیگری از کتاب انجام داد و مرتبه سوم به سال ۷۲۲ و به درخواست ابوالبرکات تقی الدین علی سمنانی استنساخ سوم کتاب را در خانقاه سکاکی سمنانی همراه با افزودن‌های موارد ساقط شده در دو استنساخ قبل به انجام رساند.

آغاز: بسمله و بحمده الواجب علی کل موجود لنعمة الوجود الفایضه علیهم بالجود العمیم نرجو ان تجعلنا من الصادقین فی دعویهم بقولهم ایاک نعبد و ایاک نستعین و بالصلوة علی روح حبیبه الکریم و نبیه النبیه اما بعد فقد سنح لخاطری بغتة یوم الاحد صلوة الصبح الثانی من اعتکافی فی مسجد صوفی اباد خداداد العشر الاخر من شهر الله المبارک رمضان سنه عشرین و سبع مایه

[الذریعه ۱۵: ۲۵۱؛ سرگذشت سمنانی ص ۱۰۴؛ فهرست مخطوطات المصورة ۱۷۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۶۵۲/۷]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یجعل لی لسان صدق فی الغائبین و الحاضرین و الأولین و الآخرین و بنعمته تتم الصالحات و الحمدلله أولاً و آخراً.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ روی برگ اول شعری از بابا افضل کاشانی؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۴۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۰/۱۳ و ۱۸۳۰-ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یوفینی غیر مفتون و ان یجعل لی لسان صدق فی الغائبین و الحاضرین و الاولین و الاخرین و بنعمته تتم الصالحات و الحمدلله اولا و آخرا

خط: نسخ، کا: کمال الدین محمد بن علاءالدین احمد بن جمال الدین محمد خفری، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۹۷۳ق، جا: کلکنده؛ ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۳ - ۴۷۴] و [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۵۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۷گ (۶۹پ-۱۶۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۴۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۷۵

آغاز: و الشطحیات المحکیه عن اهل الغلبات و المشکلات المشکله للمبتدی و المتوسط الصادره عن اذهان الشطار من یبتدی اهل الوصول؛ **انجام:** و کنت فی تکمیل ثلاث و ستین من عمری ... و بنعمته یتمم الصالحات و الحمدلله اولا و آخرا

استنساخ سوم کتاب است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی حسینی، تا: ۱۱۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ یادداشت رضا موسوی زنجانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی مذهب، ۶۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۴۰۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما اظلم اللیل و اشرق الضحی و قد انتهی تحریر هذا الکتاب المسمی بالعروة لاهل الخلوة یوم الاثنین الثالث العشرین من شهر الحرام سنه احدی و عشرین و سبعمائه فی صوفیا باد خداداد لازالت محط رجال لاتلهیهم تجارة و لابیع عن ذکر الله من هو بالمرصاد فی الدنو و العباد نزلا لا شراحة العباد من الزهاد و العباد و الابدال الاوتاد ... تمام شده این نسخة عروة الوثقی بعون الله تعالی بتاریخ و پنجم شهر شوال سنه یکهزار و یکصد و چهل و چهار: اللهم اغفرلی و لو الدی و لجمیع المومنین و المومنات و المسلمین ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۴۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مشکی تیماج، ۲۲۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۹ – ۶۸]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴ عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** اتفق اتمام هذه النسخة عزة جمادی الاولی سنة اثنین و عشرین و سبعمایه فی الخانقاه السکاکیه بسمنان حماها الله عن بوایق الزمان و طوارق الحدثان و کنت فی تکمیل ثلث و ستین راجیا من عمری موافقة خیر الثقلین ... و الحمدلله اولا و آخرا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد حسین با مهر «محمد حسین بن هاشم الحسینی»، تملک مورخ ۱۲۱۴ق؛ جلد: گالینکور سرمه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۲۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یجعل لی لسان صدق فی الغاییین و الحاضرین و الاولین و الآخرین و بنعمته تم الصالحین و الحمدلله اولاً و آخراً.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: عضدالملک؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۷۱]

● عروة الوثقی لرفع الحیرة العظمی عن الصلاة الوسطی فی الغیبة الکبری / فقه / عربی

'urwat-ul wuṯqā li-raf'-il ḥayrat-il 'uẓmā 'an-iṣ ṣalāt-il wusṭā fi-l ġaybat-il kubrā

قزوینی، سلمان بن خلیل الله، – ۱۰۸۴ قمری

qazvīnī, salmān ebn-e xalīl-ol-lāh (- 1674)

اهداء به: شاه سلیمان صفوی

رساله‌ای استدلالی است در اثبات حرمت نماز جمعه در زمان غیبت امام عصر علیه السلام که به درخواست امیر محمد جعفر آن را تألیف نموده است. او در ابتدا در بحثی طویل درباره قسط و عدل از منظر کتاب و سنت پرداخته تا حد عدالت مشروط در نماز جمعه را دریابد و سپس معتقد است که این مقدار از عدالت محقق نمی‌شود مگر در امام معصوم، لذا حضور او شرط وجوب آن است.

آغاز: سبحان الملک القدوس العزیز الوهاب ذی المنن الذی بعث فی الامیین رسولا منهم تلا علیهم آیاته و زکاهم و علمهم الفرائض

انجام: و هو ظاهر علی من یخاف من الوعید او یلقی السمع و هو شهید لا علی من بصره الیوم حدید

۱. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، مصحح، با سرلوح؛ ۱۸۶ ص [ف: ۲۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۹۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۱۸۳]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۳۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج، ۵۹گ (۱–۵۹)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۲۱۴]

● العروة الوثیقة فی نظم الشریعة و الطریقة / شعر / عربی

al-'urwat-ul waṯīqa fī naẓm-iš šarī'a wa-ṭ ṭarīqa

منظومه‌ای است دارای ابواب از باب الواحد تا باب العشرة در عقاید و اخلاق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۶/۴عکسی

آغاز: بسمله. و به ثقتی. الام و قد بدت سبل الرشاد ×× و نادی بالرحیل لک المناد/ ... ×× تسوق کل یوم بالتماد؛ **انجام:** و کل الآل و الصحب الکرام ×× فشرف بالتحیة و السلام. فکل مهتد منهم و هاد

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در اسپانیا، ش ۱۷۰۲؛ خط: نسخ، کا: علی بن فتح الله بغدادی، تا: شنبه ۲۶ ربیع الثانی۹۹۳ق؛ مجدول، رکابه‌دار؛ ۶ص (۲۵۳–۲۵۶) [عکسی ف: ۴ – ۱۷۷]

← عروج دل ≻ عروجیه

● عروجیه = عروج دل / شعر / فارسی

'orūjīye = 'orūj-e del

آذری طوسی، حمزة بن علی، ۷۸۴ – ۸۶۶ قمری

āzarī tūsī, hamzat ebn-e 'alī (1383 - 1462)

پرسش و پاسخ‌هایی است که در مکاشفت انجام یافته است. در اواخر منظومه آمده: «چو سیر دائره من به انتها برسید ×× شدم ز

خواب سلوک عروج دل بیدار / درون عالم ناسوت یافتم خود را ×× چو بحر نور درخشان میانه شب تار / همان مقام و همان منزل و همان مسکن ×× چو کوه بر کمر خود نشسته خوش به وقار / درون گنبد دل دیده بودم این همه را ×× به این طریق یکایک گذشته بر اطوار».

[نسخه‌های منزوی ۳۰۰۲/۱]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۱/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۶گ (۳۴ر-۳۹پ)، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: - ۳۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۹/۲۵-فیروز

آغاز: شدم به بحر تحیر من از قضا و قدر ×× فکنده در ته دریای بیخودی لنگر / ز فکر عالم محسوس چون شدم غائب ×× حجاب عالم صورت بشد ز پیش نظر؛ **انجام:** بزرگوار خدایا چو میهمان توام ×× وظایف کرمت می‌رسد به ما هموار / تو نیز خاطر مهمان خویشتن مشکن ×× به لطف خود حق همسایگان فرو مکذار.

در نسخه ۱۱۱ بیت است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا پسر علی جان طرشتی، تا: ۱۰۸۹ق؛ نسخه از منظومه عروجیه در فهرست الهیات معرفی شده و دو بیت نخستین آن - که در فهرست آمده - در نسخه حاضر نیست اما در همین وزن است؛ ۴ص (۳۵۶-۳۵۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۱ - ۳۰۵]

← العروس > جواهر التفسیر لتحفة الامیر
← العروس > تفسیر

● **العروس** / کیمیا / عربی

al-ʻarūs

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۵۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی ... سلم تسلیماً. قد سبق لنا قبل کتابنا هذا خمسون کتاباً فی جمیع فنون الحکمة من اعمالها و تدابیرها و کتابی هذا انا اذکر فیه من الحکماء شیئاً و کذلک انا ذاکر فیه جملة ما بقی من کتبنا هذه الی انقضائها و انا مبتدی بذلک و بالله استعین؛ **انجام:** فانها یکون ذهباً باذن الله عزوجل. و ان خالف فاعد علیها العمل ختی یکون کما ذکرناه فیها ان شاء الله عزوجل. تم کتاب الحادی و الخمسون من السبعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ ۲گ (۱۲۵ر- ۱۲۶پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۱۸]

● **العروس = العروش = العرش = سلسلة الفلاسفة = الحیرة = اثبات الوجود = اثبات العقول** / فلسفه / عربی

al-ʻarūs = al-ʻurūš = al-ʻarš = silsilat-ul falāsifa = al-ḥayrat = iṯbāt-ul wujūd = iṯbāt-ul ʻuqūl

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

مقاله‌ای است در حکمت الهی ولی بدون رعایت و ترتیب و نظم معمول در کتاب‌های فلسفه نگاشته شده و از این نظر کاملا شبیه به کتاب تعلیقات تألیف دیگر مؤلف است. در توصیف آن آورده‌اند: در آن نخست خدا را اثبات می‌کند و سپس برای گشایش مسأله دشوار پیدایش چندین آفریده از خدای یگانه خردها و عقول را میانجی می‌سازد تا این‌که به عقل فعال می‌رسد و رشته آفرینش را به مردمی می‌رساند آنگاه از روی نیاز مردم به آئین و دادگستری بود پیامبر دارای اعجاز را ناگزیر می‌داند و ستایش و نیایش خدا و پرده‌پوشی زنان را از کارهایی به شمار می‌آورد که پیامبران دستور می‌دهند. باز می‌گوید که پیامبران قانون‌های کلی می‌آورند و امور جزئی به اندیشه و دانش مجتهدان برگذار شده است و پاداش و کیفر تن از روی تخیل و پیوستن به جرم‌های آسمانی نیست بلکه جان‌های نیکوکاران همین که به آن جرم‌ها بپیوندند روی تخیل و پندار مستقلی که دارند چیزهایی را درمی‌یابند که هیچ چشمی ندیده و هیچ گوشی نشنیده است. این سخنان را شیخ در پایان الهی شفا نیز آورده و دلیلی که برای ناگزیر بودن از پیامبران یاد کرده، همان است که پس از شیخ، فرزانگان خاوری یاد نموده‌اند و پایه و ریشه آن سخن ارسطو است که گفته است مردمان به طبع اجتماعی و شهرنشین می‌باشند و همین دلیل را ابن خلدون در مقدمه خویش در کتاب ۱ باب ۱ مقدمه ۱ (ص ۴۳-۴۴ چاپ معرب مصر) ناتمام دانست و گفت که اجتماع بشری با بود پیامبر بستگی نداشته و ندارد و ناگزیر بودن از پیروی آنها سمعی است نه عقلی چنانکه پیشینیان گفته‌اند. (دانش پژوه)

آغاز: بسمله قال ابوعلی کل شیء فی عالم الکون و الفساد مما لم یکن فکان فقیل الکون ممکن الوجود اذ الو کان ممتنع الوجود لما وجد و لوکان واجب الوجود لکان لم یزل و لایزال موجوداً

انجام: ۱: و اشرف الناس فی هذا العالم من کانت نفسه النطقیة عقلا بالفعل من له النفس القدسیة النبویة. و لواهب العقل حمد لایتناهی و الصلاة ... و آله الطاهرین.

۲: جل جناب الحق عن یکون شریعة لکل وارد او یطلع علیه الاواحدا بعد واحد فمن سمع و اشمأز فلیتهم نفسه فلعلها لایناسبه و کل میسر لما خلق له

چاپ: به کوشش شارل کونس، مجلة الکتاب (قاهرة)، سال هفتم، ش۴ (رجب ۱۳۷۱)

[مصنفات ابن سینا، مهدوی ص ۱۷۹ ش ۸۹؛ الذریعة ۲۵۳/۱۵]

شرح و حواشی:

۱- العروس (ترجمه)؛ رودباری، فخرالدین بن احمد (-۱۳)

۲- العروس (ترجمه)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۸/۹-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۵۳؛بی‌کا، تا: شاید اوایل قرن ۷؛ ۱۶گ (۶۴-۷۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۱/۹-ف
نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۲۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۷۰۰ق؛ ۴گ (۷۳-۷۶)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۱۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴ص (۱۵۶-۱۵۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۸۰]
۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۲۱ ـ د
بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ناقص؛ در ۵۲ر پایان رساله‌ای است به عربی در قیافه (۵۱ر) [ف: ۱ - ۳۵۶]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۹۰
بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۳ق؛ ناقص، مجدول؛ ۲گ (۲۹۲پ-۲۹۳پ)، ۳۳ سطر [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۷]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۳۵-ف
نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ۷۵۵ق، درهامش. [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۱]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۹۰(آ)-۴۶۳/۹۰(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛بی‌کا، تا: با تاریخ۷۵۶ق، درهامش؛ ۲گ (۲۹۲پ-۲۹۳پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۵]
۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۷۹/۱۲-۳۵/۵۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** الانفس الارضیة من وجه وسبب الاربعة بواسطة الافلاک من وجه آخر تم کتاب سلسلة الفلاسفة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۲۳۱۵]
۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۱/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۴ق، جا: شیراز؛ کاغذ: ترمه، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۴۴۶]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ ۲گ (۳۴۳پ-۳۴۴ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۲۵]
۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۱۸۴-۱۸۷)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۶/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۳ص (۳۲۶-۳۲۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۳۹۱]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الزاکیات خصوصا محمد و آله الطاهرین.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۳ص (۱۱۱-۱۲۳)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۵۳]
۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۳ص (۱۳۲-۱۳۴)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۵۵]
۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۳۰/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲ص (۱۵۸-۱۵۹)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۵۵۷]
۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۵
خط: نستعلیق، کا: عبد الرشید، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۹ص (۸۶-۹۴)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹- ۱۱۱۵]
۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۱۲
خط: نستعلیق، کا: عبد الرشید، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج ضربی مذهب، ۳ص (۱۲۱-۱۲۳)، ۲۵سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۲۰]
۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۱۸
مکرر نسخه بالا در مجموعه است و بندی با عنوان «فی النبوات» افزوده دارد؛خط:نستعلیق،کا: عبدالرشید، تا: قرن ۱۱؛ ۴ص (۱۴۷-۱۵۰)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۱۲۰]
۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۴/۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: قرن ۱۱، جا: شیراز؛ جلد: میشن، ۳گ (۱۹۷پ-۱۹۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۴۶]
۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۴/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: قرن ۱۱، جا: شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲گ (۹۴پ-۹۵پ متن)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۴۲]
۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** جمیع النفوس الطاهرات و الذوات الزکیات خصوصاً محمد و آله الطاهرین.
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۱ص (۲۶ر)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۲۴]
۲۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی، ۲گ (۱۱۷-۱۱۸)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۷۰]
۲۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۳۱
آغاز و انجام این یکی با آنچه بروکلمن و عثمان ارگین (قنواتی) آورده اند یکی است ولی ۱۳ سطر آخر با فاصله سرلوح کوچکی

که در میان آن عبارت «طریق آخر منه» نوشته شده از آنچه پیش آمده جدا شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی، ۲گ (۱۶۳پ-۱۶۴پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۷۱]

۲۴. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۹/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۲۸-۱۲۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [اوراق عتیق:۱-۱۰۹]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳/۳-طباطبائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۳۳)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۵۴]

۲۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۹

خط: نسخ، کا: اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی، تا: قرن ۱۱ [ف: - ۳۵۸]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۹۵/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق؛ ۲گ (۵۳ر-۵۴پ) [ف: ۵ - ۳۱۷]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۲/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی طباطبائی شولستانی، تا: شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۰۱۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۳۰۸]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۹۵/۲

خط: نسخ، کا: میر محمد سلیمان بن میر معصوم حسینی، تا: رجب ۱۰۴۵ق، جا: اصفهان مدرسه ملا عبدالله؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۶ر-۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ - ۸۶]

۳۰. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۷

رسالة العرش؛ بی‌کا، تا: با تاریخ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

۳۱. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۱۲

سلسلة الفلاسفة؛ بی‌کا، تا: با تاریخ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

۳۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۱/۶

آغاز: بسمله الحمد لواهب العقل بلا نهایة و السلام علی نبیه و آله کل شیء عالم الملکوت؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ شنبه ۵ رجب ۱۰۶۹ق؛ ۳گ (۳۹-۴۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۲۵۱]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقد علی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۲گ (۶۲پ-۶۳پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۲۴]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

نسخه دوم العروس در این مجموعه است، با این فرق که نسخه حاضر فاقد بخش النبوات می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۲۲ر-۱۲۳ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۳۰]

۳۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۵۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق [نشریه: ۲ - ۹۷]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹/۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۱- ۲۸ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۰]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ ۱گ (۱۳ر-۱۳پ) [ف:۱۶-۱۸۱]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۴/۱۰

خط: نستعلیق، کا: میر محمد مؤمن حسینی، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۴ص (۱۲۳-۱۲۶)، ۲۱ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۴۳۶]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۷/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر بن حسن (بابا حسن بیک) اراسنجی قزوینی، تا: ۱۰۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۸۲ر-۱۸۳ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۷/۵سم [ف: ۴۳ - ۵۲]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۲ص (۱۷-۱۸)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۸]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۱۸

انجام: و ان کانت مکدرة بعلایق المادة بقیت معذبه حتی تزول تلك العلایق فتصیر الی التعلیم المذکور. من فراید غیاثیة.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۳ص (۱۴۱-۱۴۳)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۹]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۱/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۶

آغاز: برابر

به نام سلسلة الفلاسفة؛بی‌کا،تا:قرن۱۲؛۲ص(۱۲-۱۳) [ف: ۵ - ۳۱۷]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۱۸

آغاز: برابر

به نام فردوس و دو بند افزوده دارد:«نبوت - معاد»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳ص (۹۷-۹۹) [ف: ۵ - ۳۱۷]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۱۸

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۶۸پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۲]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۴۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: ۱۱۰۲ق، جا: کرمان؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۴۰۱-۴۰۲)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۹۸-۱۰۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۹ - ۳۹۷]

۴۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۳/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد کاظم، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۶گ (۱۲۲پ-۱۲۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۶۴]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵۳/۱۱
کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور به توحید، تا: ۱۰۸۴-۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۴۱پ-۴۲ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۳۳۸]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۳/۵ ط
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۰ق؛ ۲ص (۱۳-۱۴) [ف: ۲۴/۳ - ۹۷]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۸/۷
انجام: برابر۱
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۸ق؛ ۳گ (۳۴-۳۶ر) [ف: ۳ - ۳۰۲]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۴/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۸ و ۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۲۱]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸/۳ معزی
آغاز: برابر؛ **انجام:** هو غالب ای مقتدر علی اعدام العدم و سلب المهیات ما یستحقها بنفسها من البطلان وکل شیء هالك الا وجهه و الحمدالله وحده و الصلوة والسلام علی محمد کما هو اهله و مستحقه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ (۴۵پ-۵۷ر)، ۱۷ سطر(۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۹ - ۳۱]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ تحریری، کا: جعفر میربابای تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲ص (۷۱-۷۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۱۲]

۵۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۰۳پ-۱۰۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۷]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۸/۳
خط: نستعلیق، کا: علی بن ابی الحسن حسینی مازندرانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ در این نسخه به نام «اثبات المبدء الاول جل جلاله و بیان ترتیب الموجودات و کیفیة صدورها عنه» خوانده شده؛ ۴گ (۵۶-۵۹)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۹۶]

۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۸/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و السلام علی حبیبه محمد و آله الطاهرین.
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر طبیب بن محمد کریم، تا: ۱۲۶۹ق، جا: قمشه؛ ۱گ (۶۱ر-۶۱پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۸۱]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این دعایی است از شیخ موسوم به دعاء قدیس در ترک شرابخوارگی خود انشاء فرموده؛ نسخه قدیمی است؛ واقف: عضدالملك، ۱۲۷۶؛ ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۳۳]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱/۷
انجام: برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ مصحح [ف: ۳ - ۳۰۲]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۷۲/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نستعلیق، کا: محمد هاشمی، تا: رجب ۱۳۰۰ق، جا: طهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۸۴-۸۷)، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۶۷]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۵ص (۲۸۷-۲۹۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۲]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق [ف: ۹ - ۲۰۳]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، زرد، ۲ص (۴۴-۴۵)، ۱۷سطر [ف: ۱۱ - ۵۸۳]

۶۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۷۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۵۷ق؛ ۱ص (۴۰۱) [ف: ۳ - ۲۲۴]

۶۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۰/۲
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛اندازه:۱۰×۲۰سم[رشت و همدان: ف: - ۱۵۹۵]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸/۲عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۸]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ (۱۲۷پ-۱۲۹پ)، ۱۷سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷-۲۰۷]

۶۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۲/۶ - ب
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۷۷ر-۱۷۸ر) [ف: - ۴۰۱]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۲۰
انجام: برابر۲
خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ گ (۱۵۶ر-۱۵۸ر) [ف: ۳ - ۳۰۲]

۷۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۰/۸ صدر
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۸۷ر-۸۸پ) [ف: ۵ - ۳۱۷]

۷۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲۹/۲-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۴]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۱۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این نامه پرسشی است از شیخ الرئیس در مسئله قضاء و پاسخ شیخ است از آن و هم پرسش صدرالدین قونوی از سعدالدین حموی است از مسئله کیفیت صدور عالم؛ واقف: نائینی؛ ۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۳۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۲/۷-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۳]

● العروس (ترجمه) / فلسفه / فارسی

al-‘arūs (t.)

رودباری، فخرالدین بن احمد، ق۱۳ قمری

rūdbārī, faxr-od-dīn ebn-e ahmad (- 19c)

وابسته به: العروس = العروش = العرش = سلسلة الفلاسفة = الحیرة = اثبات الوجود = اثبات العقول؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

مترجم چند کار دیگر ابن سینا را نیز ترجمه کرده است.
آغاز: همه اشیاء در عالم کون و فساد از آنچه آن را وجود نبود
انجام: ولایت کسی نیست ذلک ... و الاولی.
[فهرستواره منزوی ۱۹۳/۶]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۷/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۳۸۶-۳۹۰)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۵۳]

● العروس (ترجمه) / فلسفه / فارسی

al-‘arūs (t.)

وابسته به: العروس = العروش = العرش = سلسلة الفلاسفة = الحیرة = اثبات الوجود = اثبات العقول؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

ترجمه‌ای از ناشناس از رساله «عروس» ابن سیناست که در فهرست مجلس با عنوان «اثبات الواجب» و بدون توضیح به این‌که ترجمه این رساله است ثبت شده است.
آغاز: همه اشیاء در عالم کون و فساد از آنچه اورا وجود نبوده باشد پس آن شیئ پیش لز وجود ممکن الوجود بوده است زیرا اگر منسلک سلک ممتنع الوجود می‌بود ...
[فهرستواره منزوی ۱۲۹۳/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱/۲۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۳]

● عروس / طب / فارسی

‘arūs

در اول کتاب درباره موش خرما و مرگ موش صحبت کرده است.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۸۷/۳
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حاج علی اکبر، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۱۱گ (۷۸پ-۸۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۰]

● عروس الافراح فی شرح تلخیص المفتاح / معانی بیان / عربی

‘arūs-ul afrāḥ fī š.-i talxīṣ-il miftāḥ

سبکی، احمد بن علی، ۷۱۹ - ۷۶۳ قمری

sobkī, ahmad ebn-e ‘alī (1320 - 1362)

چاپ: قاهره، مطبعة بولاق، ۱۲۲۸ق و مطبعة الامیریة، ۱۳۴۸ق.

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۸۹
آغاز: الحمدلله الذی فتق عن بدیع المعانی
بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق، قطع: خشتی [ف: - ۱۸۶]

● عروس الافکار / فلسفه / عربی

'arūs-ul afkār

نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری

nezām-od-dīn-e gīlānī, ahmad ebn-e 'alī (- 17c)

رساله فلسفی است درباره نفس ناطقه و قوای آن، برگرفته شده از بعضی از آیات قرآنی و کتاب‌ها و گفته‌های گذشتگان از فلاسفه با عناوین «برهان، سر».

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۴۲/۳

آغاز: الحمد الله الذی خلق الانسان فی احسن التقویم و زینه بالنفس الناطقة علی سبیل التشریف و التعظیم؛ **انجام:** کما قال صلی الله علیه و آله اول ما خلق الله نوری، و به نختم الکلام بعون الله الملک العلام و الصلاة علی محمد و آله و اصحابه الکرام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۳۰پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

● **عروس عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی

'arūs-e 'erfān

بحری، محمود بن بحرالدین، ق۱۲ قمری

bahrī, mahmūd ebn-e bahr-od-dīn (- 18c)

این کتاب ترجمه هندی به فارسی مثنوی «من گلن» خود مؤلف می‌باشد که به خواهش مریدان آن را به فارسی ترجمه کرده و عروس عرفان نامیده است، با سربندهای «زیور» درباره نصیحت، اثر وقت، تنزیه، هستی، ذات، گنج مخفی، نور، روح ... .

[نسخه‌های منزوی ۱۲۸۰؛ مشترک پاکستان ۱۶۹۳:۳؛ فهرستواره منزوی ۶۵۳/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۳

آغاز: یا رب این نو باغ را از باد صرصر دور دار ×× صبح و شام از بلبلان معنوی معمور دارد؛ **انجام:** وجه دیگر: اگر هم کسی را عریان کرده جایی بدارند هیچکس نتواند فهمید با وجود اتم ادراک که این شخصیت ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۶۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۳/۱۵

آغاز: ای از تو بلند و پست پیدا ×× خود بین و خدا پرست پیدا؛ **انجام:** کامیاب عروس عروس عرفان شود.

خط: نستعلیق، کا: شاه سید پیر حسین قادری، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۱۲۲ص، ۱۹ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۴۷۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۶

آغاز: ... دین پرور دیانت گستر ابوالمغازی سلطان اورنگ زیب غازی خلد ملکه و از ممکن؛ **انجام:** آدم انس آدم جن آدم دیوان آدم پریان و غیرها اینهمه آدمها فی الحقیقت یک آدم است ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۵گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۱/۵ و۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [رایانه]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۳۳

آغاز: یا رب این باغ را از باد صرصر دور دار ... ای از تو بلند و پست و پیدا ×× خود بین و خداپرست بیدا؛ **انجام:** پایان: گربه تاریخش آرزوت بود ××کامیاب عروس عرفان شو برحمتک یا ارحم الراحمین ... مدالله ظلالهم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جهت سید صدرالدین حسن قادری فرزند سید خلیل الرحمان؛ کاغذ: هندی، ۲۴۶ص، ۱۳سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۸۹]

● **العروس فی خصائص یوم الجمعة** / حدیث / عربی

al-'arūs fī xaṣā'iṣ-i yawm-il jum'a

ابن رازی، جعفر بن احمد، ق۴ قمری

ebn-e rāzī, ja'far ebn-e ahmad (- 10c)

در بیان فضیلت و اعمال روز جمعه است و حاوی سی و هشت «باب» است. وجه تسمیه کتاب بدین نام، به جهت حدیثی است که کتاب را بدان مصدر و مطلب را بدان آغاز نموده است: «روی لنا عن الصادق جعفر بن محمد علیهما السلم قال اذا کان یوم القیمة بعث الله الایام فی صور تعرفها الخلق انها الایام ثم یبعث الجمعة یقدمها کالعروس ذات جمال و کمال». این کتاب و کتب دیگرش از معتبرات است و سید اوحدی ابن طاووس، بر آنها اعتماد نموده و در کتاب اقبال از آنها روایت فرموده است. مؤلف معاصر شیخ صدوق بوده و از او و صاحب بن عباد روایت می‌کند و صدوق نیز از او در «معانی الاخبار» روایت کرده است. علامه نوری در «مستدرک» وصاحب بحار از آن روایت می‌نمایند.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الانام محمد و آله الطاهرین و رحمة الله علی تابعیهم و لعنة الله علی جاحدیهم ...، سالت اطال الله بقاک هل خص یوم الجمعة بعبادة سوی ایام الاسبوع.

انجام: باب النوادر عن الصادق علیه السلام قال: نهی رسول الله صلی الله علیه و آله عن الکلام یوم الجمعة و الإمام یخطب فمن ذلک فقد بغی و من فلا جمعة له، عن الأصبغ بن نباته عن علی علیه السلام قال اذا قال الرجل یوم الجمعه مه فلا صلوة له.

چاپ: ضمن مجموعه تالیفات مؤلف از سوی انتشارات آستان قدس رضوی چاپ شده

[الذریعة ۳۱/۵ و ۲۵۳/۵ و ۲۵۳/۱۵؛ فهرستگان نسخه‌های خطی حدیث ۲۳/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسینی، محمد بن حمزه، تا: ۸۹۲ق؛ ۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۴۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۹۷/۲-۲۹/۲۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۸۹۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد هاشم موسوی خوانساری، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۳ق، جا: اصفهان؛ ۵گ (۱۴ر-۱۸پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۶۶۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید کاظم طباطبائی «آقا میرزا»، تا: ۱۲۷۲ق؛ ۸گ (۶۸ر-۷۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷۳]

۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۸۸/۵

خط: نسخ، کا: محمد علی اصفهانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۱۵گ (۸۶پ-۱۰۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۸۷ق؛ ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۵۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۲۷۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** صنع العجل الخوار من سنعه فاوحی الله تبارک و تعالی ان تلک فتنتی فلا تفضحن عنها

خط: نسخ خوش، کا: خلیل بن محمد هاشم شیرازی، تا: ۱۳۰۷ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ ۹ص (۱۳۸-۱۴۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۳۱۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۱/۴

خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۱۳۲۴ق؛ جلد: مقوا، ۴گ (۲۱ر-۲۴پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۲۵/۵×سم [ف: ۹ - ۷۶۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۴/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۹۶گ (۲۰-۲۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۵۶]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۱/۷

نسخه اصل: کتابخانه شخصی ـ ایران. تا اواسط باب دهم را داراست؛ خط: نسخ زیبا، کا: محمد علی اردوبادی غروی، تا: با تاریخ ۱۳۳۶ق؛ ۵ص (۱۳۵-۱۳۹) [عکسی ف: ۳ - ۳۳۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۰۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحمید الشریف ابن میرزا محمد اصفهانی حائری، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۳۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۱۷پ-۳۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [مختصر ف: - ۶۵۳]

۱۲. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۲/۲۲

خط:نسخ،کا:سیدابوالقاسم(محرر)نجفی اصفهانی،تا:۱۳۳۹ق؛۵گ (۱۹۴پ-۱۹۸پ)، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۳]

۱۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۷۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن عبدالله، تا: ۱۳۴۰ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ ۱۲ص (۱-۱۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۴/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۵۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی، تا: رجب ۱۳۴۷ق؛ ۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۴۹]

۱۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۰۲۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال امیرالمؤمنین علیه السلام ان الله اختار الجمعه فجعل یومها عیدا و اختار لیلها فجعله مثلها ... وان استحق قوم عقابا فصار فوا یوم الجمعه و لیلتها صرف عنهم ذلک ... فلیلة الجمعه افضل اللیالی ویومها افضل الایام

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی اکبر مرندی، تا: ۲۵ رمضان ۱۳۴۸ق، جا: نجف اشرف؛ ۲گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۵]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۲۹/۳

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: جمال الدین بن محمد حسن نجفی نائینی، تا: ۱۳۴۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۷ص (۱۴-۲۰)، ۱۸ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۹۷]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: رضا بن محمد علی مازندرانی، تا: ربیع الاول ۱۳۴۹ق؛ به سال ۱۳۶۶ق با دو نسخه مقابله شده و دگر بار در سال ۱۳۶۷ق نیز توسط سید مصطفی صفایی خوانساری با نسخه مورخ ۱۲۷۹ (به خط ملا محمد حسین نوری طبرسی) تصحیح و مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۱۰گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۹]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۰۳

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: سید حسن موسوی خرسان، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۳۵۷ق؛ ۱۵ص [عکسی ف: ۷ - ۱۰۱]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۱/۵

آغاز: برابر

نسخه اصلی: کتابخانه شخصی ـ ایران؛ خط: نسخ زیبا، کا: سید محمد حسن حسنی طباطبائی، تا: ۳ محرم ۱۳۵۸ق؛ کاتب برادر علامه طباطبائی صاحب تفسیر المیزان است؛ ۱۲ص (۹۱-۱۰۲)

[عکسی ف: ۳ – ۳۳۱]
۲۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۲۴/۵
خط: نسخ، کا: حاج احمد بن علی اکبر خادمی بروجردی، تا: ۱۳۶۰ق؛ ۹گ (۳۹پ–۴۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۳۵]
۲۱. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۸
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۲۱]

← عروسی حضرت زهرا علیها السلام ⪢ کیفیت عروسی حضرت زهرا علیها السلام و عروسی فاطمه دختر امام حسین
← عروسی فاطمه دختر امام حسین ⪢ کیفیت عروسی حضرت زهرا علیها السلام و عروسی فاطمه دختر امام حسین

● **عروسی فاطمه زهراء (س)** / ادبیات / فارسی
'arūsī-ye fāteme-ye zahrā'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۸۳/۱
بحرالطویل؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [مختصر ف: – ۱۰۲]

● **عروسی فاطمه (ع) و علی (ع) (منظوم)** / شعر / فارسی
'arūsī-ye fāteme v 'alī (manzūm)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۰/۴
آغاز: بسمله. باز بطرف چمن از اثر نو بهار آنچه بدل غنچه داشت کرد همه آشکار؛ **انجام:** چونکه او وجه را بداد امام ×× در زمان شد تدارک امام (ع)
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۷۳ر–۸۶پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۱۲۲]

● **عروسی فاطمه و علی (ع) (ترجمه)** / حدیث / فارسی
'arūsī-ye fāteme v 'alī (t.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۳۳/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۳ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۵گ، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۶×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ – ۴۶۲]

← العروش ⪢ العروس
← العروض ⪢ زبدة العروض
← عروض ⪢ حل المعضلات
← العروض ⪢ المشعشعة
← العروض ⪢ المفردات فی علم العروض

● **عروض = علم القوافی** / عروض و قافیه / عربی
'arūḍ = 'ilm-ul qawāfī
میکالی، عبدالله بن احمد، ق۲ قمری
mīkālī, 'abd-ol-lāh ebn-e ahmad (- 8c)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۵/۷
آغاز: هذا علم القوافی مختصراً. بسم الله الرحمن الرحیم علمه ابوالفتح عثمان بن حتی النحوی الأمیر ابی الفضل عبدالله احمد المیکالی رحمه الله القافیة عند الخلیل من آخر البیت الی اول ساکن بیته مع المتحرک النهرء الذی قبل الساکن کقوله: عفت الدیار محلها فمقامها؛ **انجام:** فاعلن فاعلن فاعلن فاعلن ×× کله هکذی خذه منی وثق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً ۱۲۵۶ق؛ جلد: چرمی، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۷۴۸]

● **العروض** / عروض و قافیه / عربی
al-'arūḍ
ابن جنی، عثمان بن جنی، ۳۰۰ – ۳۹۲ ؟ قمری
ebn jennī, 'osmān ebn-e jennī (913 - 1003)
در شانزده «باب»: طویل، بدیل، بسیط، وافر، کامل، هزج، رجز، رمل، سریع، منسرح، خفیف، مضارع، مقتضب، مجتث، تام، متقارب.
چاپ: بیروت، مطابع دار القلم، محقق:حسن شاذلی فرهود، چاپ اول، ۱۳۲ص، ۱۳۹۱ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۴/۱
آغاز: قال ابوالفتح عثمان بن جنی رح: العروض میزان شعر العرب و به یعرف صحیحه من منکسره فی ما وافق اشعار العرب فی عدة الحروف و الحرکات؛ **انجام:** فاما تمیم بن مر، فالفاهم القوم رونی نیاما (سپس دائره ایست)
بی‌کا، تا: پایان جمادی الاول ۸۰۵ق؛ محشی؛ ۲۱گ (۳پ–۲۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۷/۱سم [ف: ۵ – ۲۰۶]

● **العروض** / عروض و قافیه / عربی
al-'arūḍ
ربعی، علی بن عیسی، ۳۲۸ – ۴۲۰ قمری
raba'ī, 'alī ebn-e 'īsā (941 - 1030)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۷/۵-ف
نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVI 57؛ کا: احمد بن الزهری، بی‌تا؛ تملک: احمد بن ابراهیم بن خلکان، اسماعیل بن حسین، مصطفی در محرم ۱۱۰۸ [فیلمها ف: ۳ – ۱۶۰]

● **العروض** / عروض و قافیه / عربی

al-‘arūḍ

کردی نیشابوری، یعقوب بن احمد، - ۴۷۴ قمری
kordī neyšābūrī, ya‘qūb ebn-e ahmad (- 1082)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۱/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۸۱]

● **العروض = عروض اندلسی = علل الاعاریض** / عروض و قافیه / عربی

al-‘arūḍ = ‘arūḍ-i andulusī = ‘ilal-il a‘ārīḍ

ابوالجیش اندلسی، عبدالله بن محمد، - ۵۴۹ قمری
abu-l-jayš-e āndolosī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1155)

شانزده بیت است در بیان سی و چهار قسم علل اعاریض و شصت و سه قسم ضروب سخن. در این ابیات بیشتر مطالب با اشاره بیان شده و لذا در حاشیه توضیح داده شده‌اند.

آغاز: بسمله قال الفقیر ... احمدالله و اتوکل علیه و اصلی علی نبیه محمد و آله و صحبه اجمعین و بعد فقد قصدت فی هذا المختصر ان اذکر علل الاعاریض الاربع و الثلاثین و الضروب الثلثة و الستین خاصة و لا اتعرض لشییء من زحاف الحشو غالبا و صنعت ستة عشر بیتا اول لفظه من البیت یعطی اللقب اما اشتقاقا او مضارعة ...

انجام: المتدارک اصله فاعلن ثمان مرات: دارک القوم تطفی غراما وضا×× اذ دریر الهوی بالمعنی جمع

[کشف الظنون ۱۱۲/۲؛ دار الکتب قاهره (۱۹۲۶) و ۲۳۶/۳؛ الاوقاف العامة موصل ۲۳۹/۲]

شرح و حواشی:

۱- کشف الغموض فی شرح العروض؛ عبدالسلام بن علی

۲- فتح النقوض فی شرح العروض = شرح عروض اندلسی؛ قیصری، عبدالمحسن بن محمد (-۸۷۲)

۳- فهم الالمعی فی ایضاح الاندلسی؛ موستاری، محمود بن خلیل (-۱۰۹۹)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۱/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۷۱۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۱۶۲-۱۶۷) [سنا: ف: ۲ - ۳۰۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۳/۱۱ صدر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف بن ابی عقیل نوقادزی بیهقی، تا: ۲۵ صفر ۷۴۰ق؛ کاتب این رساله در ماه رمضان سال ۷۴۰ در بحرآباد جوین شرحی زیر این رساله نوشته که مدتی چند در این کتاب به دقت مطالعه می‌کردم تا این که طریقه تحلیل و استخراج رموز و کشف اسرار و گنجینه‌های آن را به دست آورده و درر شاهوار آن را بیرون آوردم و در آخر می‌گوید: «والسلام علی محمد وآله خیر الانام و الفراغ من التصفح الخ»، آغاز: «بسمله ... قال ... ابو عبدالله محمد المعروف بابی الحسن الانصاری الاندلسی: و قصدت فی هذا المختصر ان اذکر علل الاعاریض الاربع و الثلاثین و الضروب و الستین خاصة ... وصف فیه ستة عشر بیتاً»؛ ۱۲ص (۱۱۸-۱۲۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۱۲سم [ف: ۲ - ۴۴۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۶۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمود سعد، تا: جمادی الاول ۷۸۷ق؛ مجدول؛ ۴گ (۹۶پ-۹۹ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۹۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ بخشی از متن به صورت چلیپا نوشته شده؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۶۹-۷۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲۹ - ۲۳۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۶۸

خط: نسخ، کا: عبدالواحد دربندی، تا: ۸۲۳ق [الفبائی: - ۴۰۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۶/۳۳-ف

نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۹۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۳۸]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی با نشان «شرح»؛ ۴گ (۱۴۹پ-۱۵۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۲۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۰۹/۲

خط: نسخ، کا: شهب الدین موفقی، تا: ۹۰۴ق؛ در پایان نسخه نوشته که کتابت آن را در مدت دو ساعت به پایان رسانیده؛ با اشکال نجومی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۹ص (۱۲۰-۱۵۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۱۹۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ ۱گ (۲۲۴) [ف: ۱۵ - ۱۶۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۴/۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲ رجب ۱۰۳۸ق؛ ۲گ (۴۲ر-۴۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۷/۱سم [ف: ۵ - ۲۰۷]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۸ص (۵۱-۵۸)، ۱۸ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۶۳]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۱ - ۳۶۹]

۱۳. **قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۷۴/۲**
انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد اسماعیل طرشتی، تا: ۱۱۰۹ق، جا: اصفهان؛ ۳گ (۵پ–۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۳]

۱۴. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۲**
خط: نستعلیق ترک، کا: خلیل بن محمد بن علی، تا: ۱۱۲۷ق، جا: ارز روم؛ ۷گ (۲۶پ–۳۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۴۶]

۱۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۱/۷**
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن حاجی محمد شریف نهاوندی، تا: ۱۱۴۴ق، جا: نهاوند مدرسه مؤمنیه؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۱ص (۲۰۹–۲۱۹)، ۱۷سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۳]

۱۶. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۲۰/۳**
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: مصطفی بن ابراهیم بن محمد، تا: ۱۱۵۷ق، جا: دارالحدیث سلیمانی؛ جلد: تیماج بنفشه‌ای مذهب، ۵گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۱]

۱۷. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۲۰/۱۰**
آغاز: برابر
تحریر کاملی است از این رساله؛ خط: نسخ، کا: مصطفی بن ابراهیم بن محمد، تا: ۱۱۵۷ق، جا: دارالحدیث سلیمانی؛ ۳۴گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۳]

۱۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** وعده فارج للکرب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۳ق؛ جلد: ابره کاغذی، ۱۲ص (۲۷–۳۸)، ۱۹ سطر(۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۷۱]

۱۹. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴۱/۲**
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: عمر بن عمر بن ابی بکر کریدی حاینوی معروف به سعید، تا: ۱۱۸۶ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۳۷پ–۴۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۰۸]

۲۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۰/۵**
آغاز: برابر؛ **انجام:** یشأنه انه منجز / وعده جانب من عناد
خط:نستعلیق،کا:محمد بن محمد،تا:۱۲۷۳ق؛مجدول؛۱۳ص(۲۳۴–۲۴۶)، ۸ و ۲۰ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۹۵]

۲۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۶۵/۱**
آغاز: بسمله، و هذه المغیرات و الاسباب الثلثه و العشرون التی ذکرها ابو عبد الله محمد بن ابراهیم المعروف بابی الجیش الاندلسی رحمه الله تعالی؛ **انجام:** و هو یستعمل مکفوفا الغریب و هو یستعمل مخبونا و اصولها قد مرت و الله اعلم. قد تم الکتاب.
خط: نسخ خوش، کا: عبد الکریم بن عبد الرحمن سنندجی، تا: ۱۲۷۶ق؛ مجدول، مذهب، محشی با امضای یوسف المدرسی ؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج، ۹گ (۲پ–۱۰)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۹۸]

۲۲. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۶**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۰۷]

۲۳. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۰۹/۲**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: میشن آلبالویی، ۴گ (۲۹پ–۳۲ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۳سم [ف: ۶ - ۱۶۱]

۲۴. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۴/۳ ـ د**
خط: نستعلیق، کا: شیخ حسین منشی پسر ملامحمد مقیم یزدی، تا: نزدیک ۱۳۱۲ق؛ از روی نسخه جمادی الاول ۷۸۷ نوشته احمد بن محمود، در ۱۳۸ر بحور عروضی صفی بن عبدالعزیز سرایای حلی است از کنز المدفون سیوطی به همین خط؛ ۲گ (۱۳۶ر–۱۳۷پ)، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۱ - ۳۵۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۳–ف و ۲۱۹۹/۳–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۹]

۲۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه‌ای [الفبائی: - ۴۰۳]

۲۶. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۰/۴**
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۸سطر (۱۰×۱۵)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ - ۱۷۳]

۲۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۷/۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰ص (۲–۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۰/۳ - ۴۸]

۲۸. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰۶/۸**
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه مشایخ - کرمان الف ۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶ص (۹۶–۱۰۱) [عکسی ف: ۶ - ۲۵۹]

۲۹. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۵۵/۶**
آغاز: برابر؛ **انجام:** شانه انه منجز وعده جانب من عنادی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۵گ (۱۱۷پ–۱۲۱ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۱۶۰]

۳۰. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۲۴/۳**
آغاز: هذه المغیرات والاسباب الثلاثة و العشرون. هی التی ذکر ابوعبدالله؛ **انجام:** المشاکل و هو یستعمل مکفوفا، الغریب و هو یستعمل مجنونا، و اصولها قد مرت والله اعلم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۵گ (۱۰۷ر–۱۱۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۱۳۵]

۳۱. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۴۵**
انجام: لم تره علی رأس جبل سمکة ×× سخ مست و مج و مفلس فص فک
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۲۰گ (۲۴پ–۴۳ر) [ف: ۵ - ۳۱۸]

۳۲. **قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۱۵/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** شأنه إنه منجز وعده فارج للكرب تمت اللهم علما و ارزقنی دینا و ایمانا آمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا مذهب، ۶گ (۱ر-۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۸۴]
۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۰۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۶ص (۶۴-۷۹)، ۶ و ۱۷سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۰۴]

● **عروض** / عروض و قافیه / عربی

ʻarūz

ترکستانی، علاءالدین علی

torkestānī, ʻalā'-od-dīn ʻalī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۳/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۱گ (۱۱۴پ) [مختصر ف: - ۵۵۱]

● **عروض = علم العروض الفارسی = عروض پارسیان** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz = ʻelm-ol ʻorūz-el fārsī = ʻarūz-e pārsīyān

حاج بله تبریزی، امین الدین، - ۷۲۰ قمری

hāj bale tabrīzī, amīn-od-dīn (- 1321)

مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «فن» در عروض و قافیه پارسیان. هر فن دارای ۴ «فصل»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۳۰
آغاز: بدانک این مختصریست در عروض و قوافی پارسیان مشتمل بر یک مقدمه و دو فن. مقدمه در حقیقت شعرست؛ **انجام:** مستعملست ازین مختصر منتفع کردد بعون الله و حسن توفیقه انه خیر موفق و معین.
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: ۱۳ صفر ۷۲۱ق؛ جلد: تیماج، ۴ص (۱۶۹-۱۷۲)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۷۷]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

معین الدین یزدی، علی بن محمد، - ۷۸۹ قمری

mo'īn-od-dīn-e yazdī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1388)

در چهار «فصل»، با شعرهای خود او.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد، ۱۲ص (۱۲۳-۱۳۴)، ۲۹ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۳×۳۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۸]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

شهرستانی، معین بن محمد، ق۸ قمری

Šahrestānī, mo'īn ebn-e mohammad (- 14c)

کتاب مختصری در عروض فارسی است که به نام «افتخار الوزراء فی العالم ... قوام الملة والدین جلال الاسلام المشتهر بگلداگزا (؟)» نوشته شده است. مؤلف به صورت کامل از خود نام نبرده: «ناگاه عقل رشید که عاقله ملک بدن است ندا کرد که ای شهرستانی دین شکوه مصیب نیستی». در ابتدا نوشته شده که کتاب یک «مقدمه» و دو «قسم» و «خاتمه» دارد اما بعضی از عناوین در نسخه نانوشته مانده و تنها از این موارد می‌توان یادکرد: مقدمه: در تعریف عروض؛ قسم ۱. ذکر ارکان و اصول و ازاحیف و آن، مرتب است بر چهار فصل: ۱) اصول ارکان، [۲) بیان حرکت و سکون حروف و کیفیت تقطیع]، ۳) بیان ارکان، ۴) ذکر ازاحیف؛ [قسم ۲.]: ترتیب بحور.
[نسخه‌های منزوی ۳/۲۱۶۴-۲۱۶۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۶/۲
آغاز: افتتح کلامی واستنج مرامی خداوندی که عقول کاملان بسیط اغبر به مدتهای مدیده و از منه وافره با وجود فکرهای طویل؛ **انجام:** متدارک مثمن مقبوض رکض الحیل خوانند. مؤلف گوید: چگلی صنمی که دلم ببرد ×× پس از آن به عناء بلا سپرد فعلن فعلن هشت بار». انجامه:«در روز هشتم ماه صفر سنه ۱۳۰۳ تمام شد به ید کاتبش محمد حسن بن محمد علی المنانی. هر دو نسخه بسیار غلط بود و به همان غلط نوشته شد. چون که المأمور معذور احقر اقدام در نبشتن کردم والسلام.
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد علی سمنانی، تا: ۸ صفر ۱۳۰۳ق؛ جلد: میشن، ۱۷گ (۷۲پ-۸۸ر)، ۲۰ و ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱/۷×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۴]

● **عروض** / عروض و قافیه / عربی، فارسی

ʻarūz

کاشی، فضل الله

kāšī, fazl-ol-lāh

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۰۰/۷
آغاز: بسمله ... ملک العلماء و الفضلاء ... افضل الدین فضل الله الکاشی؛ **انجام:** شاخ درخت بخت تو توبرو تازه و جوان - شخص نحیف خصم تو خسته زار و ناتوان.
کا: حسن بن محمد بن حسن اومینی، تا: ربیع الثانی ۸۱۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳ - ۸۹۴]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

یوسفی

yūsofī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۴/۱۳-ف

نسخه اصل: بادلیان Land Or. 224؛ خط: نسخ، کا: درویش حسن، تا: پایان ربیع الثانی ۸۸۶ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۳]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ قمری

jāmī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

رساله‌ای است مختصر در بیان اصطلاحات عروض و تقطیع اشعار با ذکر زحافات و شواهد مربوط و ذکر دوایر مؤتلفه و متفقه و مختلفه و منتزعه. انتساب این کتاب به جامی قطعی نیست.

آغاز: بسمله. سپاس وافر قادری را که حرکت سریع دوایر افلاک را سبب ازدواج اصول و امتزاج ارکان گردانید و درود متواتر کاملی را که بتأیید فتح قریب و از بسیط خاک طی بساط ضلال و خذلان کرد: صلی الله علیه و آله اجمعین، بدانک ارباب صناعت عروض بناء اصول اوزان شعر بر سه رکن نهاده اند

انجام: مردم آیم سویت ×× باشد بینم رویت ×× فعلن فعلن فعلن فعلن

چاپ: ایران، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۸ شمسی، محمد فشارکی، ۱، در سه رساله در عروض

[ریحانة الادب ۳۸۵/۱؛ الذریعة ۲۵۶/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۶۱/۳-۲۱۶۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۴۹/۱؛ کشف الظنون ۸۷۷/۱]

شرح و حواشی:

۱- شرح عروض جامی؛ سیروزی، محمد نجیب (-۱۱۷۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۰۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۲۸پ-۴۱ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۹۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۹۵/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۵ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۳۸۹پ-۳۹۴ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۵/۲×۳۴سم [ف: ۸ - ۹۷]

۳. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۳۱۴/۲۴

خط: نستعلیق، کا: ظهوری، تا: ۹۰۲ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مذهب، اندازه: ۲۶×۳۶سم [ف: ۳ - ۲۴۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۵۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن معرف هروی، تا: شوال ۹۰۹ق؛ ۲۷ سطر (۲/۵×۱۵)، اندازه: ۲۳/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۹۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۳۶/۲-عکس

نسخه اصل: آکادمی علومی شوروی لنینگراد موزه آزیاتسکی A438؛ کا: بدرالدین، تا: ۹۲۲ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۶]

۶. اصفهان؛ روضاتی، سید محمد علی؛ شماره نسخه:۲/۱۶

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۳۲ق؛ ۲۱گ (۱۵۲-۱۷۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [نشریه: ۵ - ۱۳۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۳۰/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن حاجی بن حسین یارجبی، تا: ۹۵۳ق؛ ۲۵گ (۱پ- ۲۵ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۷۲]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گذرم همه بر در تست / حکم دل من بر تست

مقطوع: هر دم آیم سویت / باشد بینم رویت. تمت العروض.

نسخه برابر است با چاپ میراث مکتوب ۱۳۷۹ش. در ۸ «فصل» ولی بی نام نگارنده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محرم ۹۷۱ق؛ ۱۲گ (۱پ-۱۲ر) [ف: ۳ - ۲۲۴]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۹۷/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۷ سطر [ف: ۳ - ۶۳۴]

۱۰. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۳۱۵/۱۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مذهب، مجدول، با ۲۰ سرلوح، با شرحی به این مضمون که به موجب دستور فتحعلیشاه قاجار میرزا محمد شفیع صدر اعظم مربی و معلم شاهزاده محمود میرزا کتاب حاضر را به جهت شاهزاده مزبور در تاریخ ذیحجة الحرام ۱۲۳۰ ضبط نموده با مهر محمود میرزا ... «چون طالع خسروی است مسعود / محمود آمد صفات محمود ۱۲۱۷»؛ مهر: مشیرالسلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛ جلد: میشن مذهب، ۲۵ و ۲۷ سطر، اندازه: ۲۵×۳۵/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۰]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۴۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۳گ (۱پ-۱۳ر)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۶۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۲۷ص (۱۷۸-۲۰۴)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱-۳۱۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۲۰/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۱۴گ (۱۹پ-۳۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۸۵/۲

انجام: گر کند یاری مرا به غم عشق انضم ×× بتواند زدود زین دل غمخواره زنگ غم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۷پ-۱۸پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۲۶۱]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ رجب ۱۰۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «بنده آل محمد قاسم» (مربع) با تاریخ ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: شرقی، ۲۰گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۳۷۹]

۱۶. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۵۵/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا،تا:۱۰۶۲ق؛ ۲۵گ (۷پ-۳۱ر) [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۳۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۴۰/۲
آغاز: برابر
کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: دوشنبه ۶ شوال ۱۰۶۶ق؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم در سال ۱۳۳۲؛ ۱۴گ (۳۶پ-۴۹ر)، ۱۹ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۱۹سم [ف: ۴۳ - ۲۰۹]

۱۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰/۲۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۲گ (۱۳۲پ-۱۳۳پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۸]

۱۹. یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۹
بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق [نشریه: ۷ - ۷۱۳]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۶/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۹۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۱/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد بن محمد قاسم، تا: ۱۱۷۹ق؛ جلد: مذهب، ۶گ (۲۲ر- ۲۷ر)، اندازه: ۱۶/۴×۲۹/۴سم [ف: ۴۳ - ۲۸]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴۱/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عمر بن عمر بن ابی بکر کریدی حاینوی معروف به سعید، تا: ۱۱۸۶ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ ۲۰گ (۶۹پ-۸۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۰۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۱۴/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح، محشی؛ ۴۲گ (۲پ- ۴۳ ر)، ۱۲ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** رمل ابیات مثمن اصله فاعلاتن بار شعر هر کس در پای گل دامن کشان با کلفد اری ...
نام مؤلف با توجه به آغاز مشخص گردید، در رایانه به نام حسینی، عطاء الله بن محمود ثبت شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب [رایانه]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۶×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۴۶۰]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، مذهب، ۵۶ص (۱۲۹-۱۸۴)، ۱۲سطر(۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۸۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۳/۱
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد علی بن محمد مهدی، تا: ۱۲۲۴ق؛ واقف: ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: میشن مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۲۵۴]

۲۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۷۴/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن علی اصغر اصفهانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ ۲۱گ (۲پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۸]

۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۶۷/۱ و ۲۶۸۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۱ق؛ مجدول، دارای چهار سرلوح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۴۰۹] و [عکسی ف: ۷ - ۲۷۹]

۳۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۲۲/۴
خط: نستعلیق، کا: حبیب الله حسینی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۲۶۳ق [نشریه: ۲ - ۱۱۱]

۳۱. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۳مجموعه بدون شماره
آغاز: برابر
در فهرست از فضل الله بن قوام الدین شیرازی دانسته شده ولی آغاز رساله با عروض جامی منطبق است؛ بی‌کا، تا: ۲ رجب ۱۲۶۶ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۶۴]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۸/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۳ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۱۴]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۳/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم کسمائی، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۳۳پ-۴۷ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۷۸]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۲۳ض
آغاز: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ قطع: جیبی [اهدائی ف: - ۲۷۴]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۱۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۹۷ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۴۶۴]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۶/۳
انجام: برابر
کامل؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد علی سمنانی، تا: چهارشنبه ۲۴ صفر ۱۳۰۳ق؛ مجدول؛ جلد: میشن،

۱۴گ (۸۸پ-۱۰۱ر)، ۲۰ و ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱/۷×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۴]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاعل هذه الرسالة الشريفه من تصنيف عارف نامی مولانا جامی قدس سره العزيز فی سنه ۱۳۰۹

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۶۴ص (۶۷-۱۳۰)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۷۵]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «تقطیعات» و از ابراهیم لشکر نویس دانسته شده که خطاست؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا سید ابراهیم لشکرنویس علی حسینی متخلص به ثاقب، تا: ۱۳۱۳ق، جا: تهران (احتمالا) [ف: ۳ - ۲۶۸]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۷/۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز به دست آمد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۳۴گ (۴۴۶-۴۷۹)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۴۵]

۴۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مربع مطوی موقوف فصل گل است ای نگار باده گلگون بیار

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نسخ، کا: سید علی اکبر معلم ثالث، تا: ۱۳۷۰ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹گ (۳۱پ-۴۹پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۱سم [مؤید: ۳ - ۲۵۵]

۴۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۴۶/۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱پ-۱۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۳۵۹]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۴گ (۱پ-۱۴ر)، ۱۹سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۵۹۱]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۰/۲۴-ف

نسخه اصل: ایا صوفیا ۴۲۰۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۲]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۰۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۷ص (۲۶-۶۲)، ۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۰۳]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۳۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۳ص (۳۹-۵۱)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۸ - ۹۴]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۰۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: استانبول؛ چاپ سنگی ۱۲۶۱؛ جلد: مقوا، ۴۵ص، ۱۸سطر (۱۰×۱۵)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ - ۱۷۳]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر وجهی که بر مقداری از ان

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای [الفبائی: - ۴۰۴]

● عروض / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

وحیدی تبریزی، ق۹ قمری

vahīdī tabrīzī (- 15c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶×۲۲/۲سم [رایانه]

● عروض / عروض و قافیه / ترکی

ʻarūz

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴ - ۹۰۶ ؟ قمری

amīr ʻalī-šīr-e navā'ī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۱۱

آغاز: کامل حمد و وافر شکر اول صانع غه کیم انسان خلقتی نینک نظمی عناصر تورت رکنی بیله توزدی؛ **انجام:** تابیت تراکیی دابولغای ابهام تابسون نظمینک بیله جهان اهلی نظام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی مذهب، ۱۰گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۱۰۹]

● عروض / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūḍ

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴ - ۹۰۶ ؟ قمری

amīr ʻalī-šīr-e navā'ī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441-1501)

تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، با سرلوح مرصع مذهب؛ تملک: سلیمان بن محمد خان قاجار؛ کاغذ: عادلشاهی، جلد: چرم ساغری مذهب، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۳-۹۰]

● **العروض** / عروض و قافیه / عربی

al-ʻarūḍ

جزری، محمد بن علی

jazarī, mohammad ebn-e ʻalī

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۴۵/۵

آغاز: بسمله. حمدله ... قال الشیخ ... محمد بن علی الجزری فی احکام علم العروض فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن بوزن طویل الشعراء حافظ و اذکر؛ **انجام:** و فی المنقوص مجزو کثیر ×× و منهوک و شطر بانتصاب

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ ۸گ (۴۴پ–۵۱ر) [ف: ۵ – ۳۱۹]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

حسینی استرآبادی، میر محمد مؤمن بن میر علی، – ۱۰۳۴ قمری

hoseynī estarābādī, mīr mohammad moʼmen ebn-e mīr ʻalī (- 1625)

اهدا به: محمد علی قطب شاه

تاریخ تألیف: اواسط جمادی الثانی ۱۰۰۷ق؛ محل تألیف: حیدرآباد هند

در ابتدا به نام مؤلف تصریح شده، در یک «مقدمه» و دو «فصل» و «خاتمه»: مقدمه در بیان فوائدی (دوازده فائده) که دانستن آن ضروری است؛ فصل ۱. بیان بعضی از بحرهای شعر که به طبایع سلیمه و اذهان مستقیمه قرب و نزدیکی آن بیشتر است؛ فصل ۲. بعضی از بحور که نه بر منهاج مذکور است؛ خاتمه: در بیان بعضی از اصطلاحات و مقررات اهل این فن.

آغاز: بعد از حمد و سپاس بی قیاس و صلوة و درود نامحدود چنین گوید عبد مأمور محمد ... و فقه الله تعالی بالاعراض عما لا یعنی که کافیست در بیان شرافت علم عروض

[نسخه‌های منزوی ۲۱۶۵/۳؛ الذریعه ۲۵۷/۱۵ و ۱۱۸/۲۰]

شرح و حواشی:

۱– لعل قطبی؛ نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود (–۱۰۳۰)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۷/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ یادداشت اعتضاد السلطنه به سال ۱۲۸۵؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما متفقه که دایره چهارم است دایره ایست متقارب و متدارک از آن بیرون می‌آید برین صورت تمت الرسالة المبارکة المؤتلفة علی الاستعجال ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء «منه وفقه الله»؛ در سه برگ اول نسخه: رباعی زین الدین وردی که در رثای قطب الدین شیرازی سروده، ماده تاریخ فوت خواجه نصیر طوسی و ابن سینا، رباعی از دوانی و جامی در مدح ائمه اهل بیت (ع)، اوقات حلق رأس به نقل از حضرت پیامبر (ص)، نقل تقریظی که مؤلف بر کتاب نوشته و در نسخه ما ناتمام است؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۱۷]

● **عروض** / عروض و قافیه / ترکی

ʻarūz

آماسی، علی بن حسین، ق۱۱ قمری

āmāsī, ʻalī ebn-e hoseyn (- 17c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۹–ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۴۱ sal (۱۳۵۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۴/۲

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد ایا سلیم الطبع شریف النسب یسره الله علیك طریق العلم و الادب بالکل واکاه اولفل کم بوفن عروض و علم میزان؛ **انجام:** مثاله بالفارسی: صنما بنمارخ چون قمری ×× بچه خفیه کنی نظر چو پری، تمت عروض (ص۱۰۷–۱۱۷)

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۴۵ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ ۱۷ص (۱۰۷–۱۲۳)،۹سطر(۱۳/۷×۹/۳)،اندازه:۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۳–۱۲۳]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

رازی، علی بن کمال

rāzī, ʻalī ebn-e kamāl

محل تألیف: ساری

در بیان اوزان عروضی و علل و ازاحیف آنها با نقل گفته‌ها علماء لغت در بیشتر اصطلاحات این فن. این کتاب هنگام اقامت مؤلف در ساری به نام پادشاهی نگاشته شده که به جهت نقص در نسخه نام او را نیافتیم.

آغاز: شکر و سپاس و حمد بیقیاس حضرت کریمی را جل جلاله و عم نواله که وجود انسان را

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۸۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیدار خوبن نور چشم افزایدم ×× گر بنگرم یکدم برویت شایدم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۲۲ر–۲۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۹سم [ف: ۱۷ – ۷۸]

● **العروض = علم العروض** / عروض و قافیه / عربی
al-ʻarūḍ = ʻilm-ul ʻarūḍ
راغب، محمد راغب بن محمد، ۱۱۱۰ – ۱۱۷۶ قمری
rāqeb, mohammad rāqeb ebn-e mohammad (1699-1763)
رساله‌ای کوتاه در عروض و قوافی، در یک «مقدمه» و چند «باب» و یک «خاتمه».
آغاز: یامن تأهب فی بحور معرفته سفن الافکار و باهت لکمال العجز فی انشاد محمدته السن الذکار صل علی من جعلته
انجام: و کذا التزام الرخیل حرفا معیناً و عد فضلة و سمی کل واحد منهما اعناباً و لزوم مالایلزم والله تعالی بالصواب اعلم.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۴۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ،کا: عمر بن حاج محمد، تا: ۱۱۸۱ق؛ با کتیبه مذهب، مجدول، مصحح، محشی با نشان «منه»؛ واقف: ابراهیم شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۳۱سم [ف: – ۲۸۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۰/۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۰۱]

● **العروض (منظومة)** / عروض و قافیه، شعر / عربی
al-ʻarūḍ (mnz.)
عبدالباقی بن فضل الله، ق۱۲ قمری
ʻabd-ol-bāqī ebn-e fazl-ol-lāh (- 18c)
منظومه‌ای است غزلی در ۶۳ بیت که در آن قواعد عروضی را به روش عروض اندلسی با حروف و رموز خاصی به نظم کشیده و آن حروف و رموز با شنگرف در بیت‌ها مشخص شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۰۹/۱۰
آغاز: هذه مقدمة فی ذکر الاعاریض الاربعة و الثلاثین ... طول جفی حبی علی و قد نما ×× جوی مهجتی و الحب ما من بالصفح؛
انجام: دار کوا متعلقا من غزال بدا ×× انه قاتلی باجفا اذ جمح
خط: نسخ، کا: عبد الباقی بن فضل الله، تا: ۱۱۰۴ق؛ محشی؛ ۳گ (۱۵۲پ–۱۵۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۴]

● **العروض** / عروض و قافیه / عربی
al-ʻarūḍ
محمد حسین بن محمد باقر
mohammad hoseyn ebn-e mohammad bāqer
در یک «مقدمه» و پنج «فصل» و یک «خاتمه».

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵/۳ ـ د
آغاز: بسمله بعد الحمد والتحیة یقول ... ابنمحمد حسین محمد باقر ان هذا المختصر فی نبذمن العروض تعریف بها کمیة الجور المتداولة بین شعراء العرب وعدة اعارضها وضروبها و قد اشتمل علی مقدمة و خمسة فصول و خاتمه؛ **انجام:** و بیته شانه انه منجز وعده من غناد
بی‌کا،تا:دوشنبه ۷ ذیقعده ۱۲۴۴ق؛ ۸گ (۵۷ر–۶۴ر) [ف: ۱–۳۵۷]

● **العروض (منظومة) = عروض حسینی** / عروض و قافیه / عربی
al-ʻarūḍ (mnz.) = ʻarūz-e hoseynī
نودهی، محمد معروف بن مصطفی،۱۱۶۶–۱۲۵۴ قمری
nowdehī, mohammad maʻrūf ebn-e mostafā (1753 - 1838)
در این اثر مباحث مختلف علم عروض، و اجزاء و اعاریض و ضروب شانزده بحر معروف آن با آوردن مثال‌هایی در ۱۳۲ بیت به نظم درآمده است.
آغاز: یقول معروف حسینی النسب ×× الحمد للهادی الی علم الأدب / ثم الصلاة ما لها نفاد ×× علی النبی دینه الرشاد
انجام: و الله ارجو المن بالسلامه ×× فی هذه الدنیا و فی القیامه / فادر کونی فانتم ذوو قدر ×× اننی فیکم صنعت هذا المدح
[هدية العارفين ۳۶۹/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۷۸/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۱۳۶ق؛ کاغذ: ترکی، جلد: مقوایی، ۱۲ص (۱۲۴–۱۳۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۱۵۴۸]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷گ (۳۹پ–۴۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۴۷]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۶۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: عبد الکریم سنندجی، تا: ۱۲۷۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج، ۹گ (۱۰پ–۱۸پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۹۹]
۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت مأمولاتی جمعاً ×× و الشکر لمن رحم الضعفاء
تذکر: نام مؤلف به استناد آغاز نسخه کامل شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ محشی کاتبها عبدالحکیم الحسینی الزنبیلی العثمانی بقریة او طمیش فی خدمة استاذه عبدالله؛ جلد: عادی، ۱۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۶۶]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۲۳/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق، جا: اردبیل؛ ۱۲گ (۴۲پ-۵۳پ)، ۸ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۷۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۶/۸
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۱۵۰-۱۵۸)، ۲۲ سطر (۱۶/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۳۴۲]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی
ʻarūz

جهانگیر میرزا، ۱۲۲۲؟ - ۱۲۶۹ قمری
jahāngīr mīrzā (1807 - 1853)

رساله‌ای در قواعد عروض شامل: ۱. مقدمه در ماهیت شعر؛ فصل اول بدانکه عروض در لغت ...؛ فصل ۲. چون اصول و فروع بحور معلوم شده به غیر زحاف. در بیان اشکال دوایر فصل پاره‌ای از حروف و حرکات تابع روی است؛ خاتمه در دو قسم.
آغاز: بسمله. سپاس وافر یزدانرا که آفریننده انسان کامل است از بسیط خاک ...
انجام: این است مختصری از مباحث قوافی که برای طالبان کافی است التماس از ارباب ذهن سلیم ... که الصارم قد ینبو و ان الجواد قد یکبو و السلام علی من اتبع الهدی
چاپ: تبریز، ۱۲۶۶
[نسخه‌های منزوی ۳:۲۱۶۲]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۵گ (۲۲پ-۶۶ر)، ۱۱ و ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۲۸۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۳/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۱۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: اسدالله منجم دو دانگه هزار جریبی، تا: ۱۳۰۶ق؛ واقف: جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ ۲۱ص (۴۲-۶۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۶۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۵/۴-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و باقی را به همین قیاس باید دانست و السلام
خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۳ص (۴۲-۵۴)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۱سم [ف: ۲۳ - ۱۲۳]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشتی به خط و امضاء اسدالله بن جهانگیر ولیعهد نایب السلطنه که به تاریخ صبح پنج‌شنبه سلخ محرم ۱۳۰۷ نوشته شده و در آن آمده که اسدالله میرزا در اردوی همایونی طی مرحله میکرده در بین راه با مرحوم فروغی که در آن اردو بود برخورد کرده و این کتاب را به وی داده چاپ نماید و اسمی از او باشد، یادداشت دیگر به همین تاریخ آمده که خدمت سرکار والااسدالله میرزا بن مرحوم جهانگیر میرزا بن مرحوم نایب السلطنه عباس میرزا بوده وی گرفته که در طهران چاپ و منتشر سازد؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۲۷]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۲۱۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۰ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۳/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴گ (۲۶۷پ-۲۸۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۳سم [ف: ۹ - ۲۴۴]

● **عروض = مختصر العروض** / عروض و قافیه / فارسی
ʻarūz = moxtasar-ol ʻarūz

ایروانی، عبدالکریم بن ابی القاسم، ۱۲۲۰ - ۱۲۹۴ قمری
īravānī, ʻabd-ol-karīm ebn-e abe-l-qāsem (1806 - 1877)

اهدا به: میرزا محمد علیمراد (فرزندش)؛ به نام: محمد شاه قاجار و بهمن میرزا
مؤلف که از افاضل عصر محمد شاه قاجار است، این رساله را در اصول و قواعد عروض و قافیه در یک «مقدمه» و دو «فائده» و یک «خاتمه» نگاشته است: مقدمه در بیان شعر و شاعر؛ فایده ۱. بیان قواعد و اصطلاحات در هشت «فصل»؛ فائده ۲. بیان زحافات و تفصیل بحور نوزده گانه مفرده در هشت «فصل»؛ خاتمه در بیان رحافات عروض عربی در دو «فصل». آن را برای فرزند خود میرزا محمد علی در سن هفت سالگی او تألیف کرده چون فهم کتاب‌های عروض برای او مشکل بود.
آغاز: صدر وعروض سپاس وافر ومتدارک که ابتدا وضرب آن بارکان واوتاد خلود مقوم وسبب وقریب انسراح وتسبیغ نعم باشد وقف بارگه خداوندی است که عقل کامل را میزان نظم عالم کرد ...
چاپ: ایران، تبریز، ۱۲۶۲ق، سنگی؛ ایران، سنگی، رقعی، ۲۲ص، بدون تاریخ
[نسخه‌های منزوی ۲۱۷۳/۳؛ الذریعة ۲۰۰/۲۰؛ مشار فارسی ۴۶۴۰/۴؛ اعلام الشیعة ۷۵۸/۲]

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۲/۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۴۷]
۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۴۹۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** وجه سیم مجزو مذال وجه چهارم مجزو مرفل واین دوبحر از دایره متفقه بیرون آید چرا که چهار فعولن را ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۵۶]
۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۲۷۲/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** زیرا که خلیل بن احمد این دایره را متضمن یک بحر وضع کرده است و ابوالحسن اخفش بحر متدارک را ازین دایره استخراج نموده و صورت دایره اینست (دایره عروض)
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۵۵]
۴. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۲۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** همزه مکسوره در اولش در آورند فاء الفعل اش را ساکن گردانند و لام الفعلش را مفتوح و مکرر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نازک، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۵۹پ-۷۲پ)، ۱۷ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۱]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۳/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** وابوالحسن اخفش بحر متدارک را از این دایره استخراج نموده و صورت دایره این است.
خط: نسخ زیبا، کا: حاجی آقا بن عبدالله تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «الواثق بالله الغنی احمد الحسنی الحسینی الجهانشاهی» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، ۲۴گ (۹۷-۱۲۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۵۸۲]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** با اسباب گسترانیده شده است. قدتم بعون الله و الحمدلله رب العالمین ... سنه ۱۲۶۱.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۸ص (۴۱-۴۸)، ابعاد متن: ۸×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۵۶]
۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰۶/۴
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: شوال ۱۲۶۱ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۸]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** از آن جهت است که ارکان دو بحر با هم الفتی دارند به این معنی که همه سباعی هستند یعنی هفت حرفی و صورت دایره اینست.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ محشی با نشان «منه»، مجدول؛ ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۳۵ - ۵۴۸]
۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ضرب در لغت بمعنی نوعست و مثل چون این مثل عروض بود از این جه ضرب گفتند و هر رکنی که در میان صدرو عروض واقع است حشو میگویند. حشو در لغت بالش است تمت الکتاب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: چرمی نرم، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۷۳]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۶/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۶۱ق؛ ۱۷گ (۶۴پ- ۸۰پ) [مختصر ف: - ۴۰۴]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۳۳/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۱پ-۱۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۹۱]
۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۴۴/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۱۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۲۳]
۱۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳/۴
خط: نسخ، کا: حاجی آقا بن عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۶۷ق؛ ۱۴گ (۷۴پ-۸۷ر)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۱]
اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲/۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۴۵]
۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۸/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا ابراهیم زنوزی تبریزی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۷۰پ-۸۰پ)، ۱۸ سطر (۴×۷)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۶۲]
۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** گویا ارکان آن بأسباب گسترانیده شده است
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۴۸پ-۵۳ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۱۸]
۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۴۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چهره تازه دولت تو کهن باب الوافر زوافر کر طلبی نشانی مفاعلتن تمام شد بحور مقطعات عروض.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۲۸۳ق؛ ۲۹ص(۳۹-۶۷)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۶سم [ف: ۴۵ - ۲۴۳]
۱۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۸۴
آغاز: برابر **انجام:** و این دایره را منفرد هم گویند زیرا که خلیل بن احمد این دایره را متضمن یک بحر وضع کرده است و ابوالحسن اخفش بحر متدارک را از این دایره استخراج نموده و صورت دایره این است.
خط: نسخ، کا: عباسقلی بن علی بن جواد تبریزی، تا: ۱۳۱۲ق؛ ۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۵۲]
۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ابوالحسن الخفش بحر متدارک را ازین دایره استخراج نموده و صورت دایره اینست (شکل دایره کشیده شده)

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ چاپ سنگی است؛ محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱گ (۱۳۴پ-۱۵۴پ)، ۱۵سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۰ فرخ

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۴گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۲۱۶]

● **العروض (منظومة) = بحور شعر** / عروض و قافیه / عربی

al-‘arūḍ (mnz.) = bohūr-e še‘r

شبراوی، عبدالله، ق۱۳ قمری

šabrāvī, ‘abd-ol-lāh (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۰ شعبان ۱۱۲۴ق

بحرهای شانزده‌گانه عروض را در قالب قطعاتی در مدح پیامبر اسلام سروده شده است. در این منظومه، دوبیتی که گویا اصمعی سروده و از سوی برخی از شاعران مورد استقبال قرار گرفته، توسط عبدالله شبراوی نیز استقبال شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین، و بعد، فیقول الفقیر عبدالله الشبروای، سألنی من یعز علی ان انظم له بحور الشعر الستة عشر علی وجه یقرب للناظر تناولها ... البحر الاول بحر الطویل: طویل به باعی اذا ما مدحته ×× ولکن قصار المدح فیه [قصیر]

انجام: فعلن فعلن فعلن فعلن ×× و ارزقنی حسن ختامک لی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۳/۷

آغاز و انجام: برابر؛ وقع الفراغ من نظمها عاشر شعبان سنة ۱۲۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:۱۶ صفر ۱۲۶۱ق؛ مجدول، محشی؛ مهر: «الواثق بالله الغنی احمد الحسنی الحسینی الجهانشاهی» (مستطیل)؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۱۳۹-۱۴۰)، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۸۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۶۷/۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب در فهرست «بحور شعر» آمده که به استناد نسخه مرعشی ش ۱۵۱۹۳/۷ تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۲۶۵ق؛ مهر: «عبده محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۳گ (۲۱۹پ-۲۲۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۲۴۴]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

‘arūz

؟ همدانی، علی نقی بن محمد نعیم، ق۱۳ قمری

hamadānī, ‘alī naqī ebn-e mohammad na‘īm (- 19c)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۲

خط: شکسته، کا: علی نقی بن ملا محمد نعیم همدانی، تا: ۱۲۸۴ق [نشریه: ۲ - ۱۰۰]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

‘arūz

وفا شیرازی، ابوالقاسم بن علی اشرف، ق۱۳ قمری

vafā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘alī ašraf (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۵ق

رساله‌ای در بیان بحرهای عروض و متفرعات آنها در چند «فصل»؛ و در پایان دو فصل در قافیه گرد آورده شده تا در آینده به صورت کتابی تنظیم شود.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۷۷/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه عروضیان تعریف شعر را چنین کرده اند که الشعر کلام مخیل مقفی موزون بالقصد؛

انجام: و در کلمه دانمش مطلق مردف مفرد و خروج و علی ذلک القیاس

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۱۹پ-۴۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۰]

● **العروض** / عروض و قافیه / عربی

al-‘arūḍ

حسینی خراسانی، محمد بن حسن، - ۱۳۲۲ قمری

hoseynī xorāsānī, mohammad ebn-e hasan (- 1904)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۲۸۴ق

مختصر شده از رساله عروض استادش - که به نام وی تصریح نکرده - در یک «مقدمه» و یک «مقصد» و دارای چندین «فائده» و مفصل.

آغاز: الحمدلله الذی مدعلینا ظل رحمته و بسط الناجل نعمته نحمده علی ما اولینا من نعمة المتکاملة المتوافرة ...

[الذریعه ۲۳۲/۲۶ و ۲۳۳]

شرح و حواشی:

۱- شرح شواهد کتاب العروض؛ حسینی خراسانی، محمد بن حسن (- ۱۳۲۲)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیها من عقال و غیره ... فی اخراجنا بحق محمد و اله.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۰۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه صورة الدائرة المتفقه

خط: نسخ، کا: سید محمد حسینی خراسانی، تا: سه‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۲۸۰ق [با تاریخ تألیف تطبیق نمی‌کند، لذا یکی نادرست است]؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن یشمی [ف: ۵ – ۸۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۰۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو یخرج من وتد فعولن و یخرج المتدارک من سببه و هذه صورة الدائرة المتفقه والله العالم بحقایق الاشیاء.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه آخر جمادی الاول ۱۲۸۴ق؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ (۱پ–۲۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۴۱]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

'arūz

مدرس رضوی، محمد تقی، ۱۲۷۴ – ۱۳۶۵ شمسی

modarres-e razavī, mohammad taqī (1895 - 1986)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۳۳۵ق

رساله‌ای است در علم عروض که هنگام اشتغال به تحصیل علم عروض این کتاب از روی کتب عروض و قافیه عربی و پارسی و دواوین شعرا جمع و تألیف گردیده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۰۷

آغاز: در تعریف علم ادب – الادب علم یحترز به عن الخطاء فی کلام العرب لفظاً و کتابة، این تعریف شامل جمیع علوم عربیت میشود؛ **انجام:** اینست تمامی سخن در علم عروض سبحانک لاعلم لنا الاما علمتنا انک انت العلیم الحکیم.

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۳۳۵ق؛ محشی؛ واقف: مدرس رضوی، محمد تقی، دهم مهر ۱۳۲۳؛ ۱۲۵گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۲سم [ف: ۷ – ۶۴۹]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

'arūz

محمد سعید

mohammad sa'īd

یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۷۱۳]

● **العروض** / عروض و قافیه / عربی

al-'arūḍ

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۱/۴

آغاز: تخریج القوافی علی تاریخ صنعة الصاحب رحمه الله حروف الروی الحرف الذی – یبنی علیه الشاعر قصیدته؛ **انجام:** و المتکاوس ما فی آخره فاصلة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۶، ۲ص [ف: ۵ – ۲۸۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۴/۳

آغاز: الشعر ینقسم اربعه اقسام منها مایلزمه الروی لاغیر و ذلک فی الشعر المقید المجرد؛ **انجام:** و ربما کان اللغز فی بعض الابیات، و الله المستعان ... و الحمدلله وحده.

بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۰۵ق؛ ۳گ (۲۵ر–۲۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۷/۱سم [ف: ۵ – ۲۰۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۴/۲

آغاز: قال الاخفش دائرة المتقارب اجزاوها ثمانیة کلها فعولن و فیها باب وضعه العروضیون؛ **انجام:** قوله قریشیا ... و الشعر علی ما فیله ام (؟) صار حاهزبرا

اخفش، درباره دائره متقارب، و دیگری بحرهای شعری؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۰۵ق؛ ۳گ (۲۳پ–۲۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۷/۱سم [ف: ۵ – ۲۰۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۴/۵

آغاز: الطویل ثمانیة اجزاء فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن مرتین؛ **انجام:** فقد یحل قدرک بین الوری

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۵۱ق [ف: ۵ – ۲۰۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰/۸

آغاز: قال الشیخ (مؤلف نامبرده) رحمه الله فی الکافی الامثلة التی یقطع بها الشعر ثمانیة؛ **انجام:** و المتقارب وحده دایرة علی قول الخلیل رحمه الله بهمان خط

امثله ای که شعر بدان ها تقطیع می‌گردد از «الکافی فی علم العروض و القوافی»: ابوزکریا یحیی بن علی خطیب تبریزی، در عروض؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسین بن سلام الله ابرقویی، تا: ۸۵۱ق؛ در ص ۱۶۸ و ۱۶۹ دوائری در عروض از ابی علی محمد بن احمد فارسی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مشکی، ۲ص (۱۶۷–۱۶۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۷/۶سم [ف: ۵ – ۳۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۰۶

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** و حسن توفیقه و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین سنه ۱۱۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۱ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۳۰۰۴ [رایانه]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴۱/۷

آغاز: الحمد لله و کفی ... اعلم أن البیت ما ترب من الشطرین و الشطر الاول یسمی المصرع؛ **انجام:** فاعلاتن فاعلاتن فاعلات×× بورمل قصر ایله اولدی جانفزای

در این رساله مختصر فقط اوزان عروضی ذکر شده با عناوین «قال – اقول» که در عنوان اول وزن آمده و در عنوان دوم اوزان گزارش داده شده است؛ خط: نستعلیق، کا: عمر بن عمر بن ابی بکر کریدی حاینوی معروف به سعید، تا: ۱۱۸۶ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۹۸پ–۱۰۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۲ – ۲۱۰]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین؛ **انجام:** والحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی نبیه محمد و اله المعصومین و السلام علی من اتبع الهدی.

در سه «باب»: ۱. ذکر تفاعیل و اسماء، ۲. فروع تفاعیل، ۳. اسماء تجوز و اعاریض و ضروب آن حاوی پانزده فصل؛ کا: نعمت اله مشهور به آصف الحسینی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۶ص، ۴۰سطر(۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۳۵]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۶/۴

آغاز: بسمله، العروض علم یعرف منه احوال الاوزان المعتبره للشعر؛ **انجام:** لعروض او بحر، و الحمدلله اولا و آخرا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۱۹ق؛ ۱۷ص (۱۶۳-۱۷۹)، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۰۱]

۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۷/۱

آغاز: بسمله. الفن الاول من تتمة الغرض من علم المعانی. و هو الکلام فی الشعر، و فیه ثلاثة فصول. الاول فی بیان المراد من الشعر؛ **انجام:** و ثلاث عروس اضداده و اعاد حتی انتهی الکلام الی هذا الحد بعد فضل الله ... ختم الکلام، حامدین الله الغفار الستار و محمد ...

فن یکم از کتاب بزرگ تری است. در سه «فصل»: ۱. بیان المراد من الشعر، ۲. فیما یخصه لکونه شعراً و هو الکلام الموزون، ۳. فیما یتبع ذلک علی اقرب القولین فیه [قافیه]. بایستی از مفتاح العلوم ابویعقوب یوسف سکاکی (- ۶۲۶ق) استخراج شده باشد؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: جمعه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۲۲ق؛ ۳۸گ (۱پ-۳۸ر) [ف: ۱ - ۱۷۶]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۱۲۲/۷-۵۹۳۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج پسته‌ای، ۲۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۰۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۳۷/۱

آغاز: اعلم ان میزان الشعر ینقسم الی خمسة عشر نوعا و یختص بجمعها قول الشاعر ... طویل مدید و البسیط و وافر؛ **انجام:** و شاهدة قول الشاعر: و نقل خبر منع طلب و عجل منع خبر توده و هو قبیح جدا (تمت هذه الرسالة بعون الله و حسن توفیقه).

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی دزفولی، تا: چهارشنبه جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱پ-۷پ)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۱۲]

۱۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۴۱

آغاز: اعلم ان العروض لفظ مشترک فی اصطلاحهم بین هذا العلم؛ **انجام:** و نختمه بما هو خیر حسن المقطع و هو حمد الله تعالی و الصلوة علی رسوله و آله.

دارای چهار «باب» و باب چهارم آن تلخیص بدیع مطول تفتازانی است. نگارنده آن شناخته نشد، شاید نگارنده آن همان علی بن احمد که کاتب نسخه است باشد؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد موسوی، تا: پنج‌شنبه ۱۵ صفر ۱۲۷۳ق؛ ۷۵گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۸۴]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۰۳

رساله مختصری است در بیان اوزان عربی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰ص (۸-۲۷)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۵سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۶/۱

آغاز: أعلم ان الاعاریض عند علماء هذا الفن اربع و ثلثون لکل بحر عدة منها؛ **انجام:** العروض المجردة مع الضروب المذکورة لم تشهر فلهذا لم یشر الناظم الیها.

در اوزان و بحور شعر عرب بحث می‌کند و فصل بندی خاصی در آن مشاهده نمی‌شود. گویا گزیده‌ای است که کاتب از کتابی مفصل‌تر ترتیب داده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۸۶ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد تقی» (مستطیل)؛ ۱۵-۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۳سم [ف: ۴۵ - ۱۷۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۶/۲

در بحور و زحافات هر یک بحث می‌کند. این نسخه ناقص است و از اواخر فصل سوم از باب اول به بعد را دارد. عناوین فصول باب ثانی آن چنین است: المقدمه فی بیان حصولها و کیفیة اوضاعها و ترتیب اجزائها؛ فصل ۱. بیان الطویل، ۲. بیان المدید، ۳. بیان البسیط ...، ۵. بیان الکامل، ۶. بیان الهزج، ۷. بیان الرجز، ۸ بیان الرمل، ۹. بیان السریع، ۱۰. بیان المنسرح، ۱۱. بیان الخفیف، ۱۲. بیان المضارع، ۱۳. بیان المقتضب، ۱۴. بیان المجتث، ۱۵. بیان المتقارب، ۱۶. بیان المتدارک. مؤلف در ص ۶۵ به کتاب دیگرش المعیار فی علمی العروض و القافیه تصریح کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۸۶ق؛ ۳۱ص(۳۹-۶۹)، ۱۵-۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۳سم [ف: ۴۵ - ۱۷۸]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۲۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم تیمنا بذکر الملک القدیم و به ثقتی؛ **انجام:** فعلن فعلن ... فیسنه ۱۲۹۵ الحمدلله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۸ سطر [رایانه]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۰۹/۱

آغاز: ... و ما ام ذیال السرابیل باسل. طویل نجاه السیف عبل مناکبه ... (پس از نیم صفحه): الفصل الثانی فی تعریف العروض و وجه تمسیتها. العروض علم یقتدر مع الاحاطة؛ **انجام:** بفیض جزاء الکلاب العاویات و قد فعل، و هذا آخر ما اجتهدت لنظمه و تنسیقه و الحمدلله علی حسن توفیقه ربنا بصرنا بعیوبنا و لا تؤاخذنا بذنوبنا یا علام الغیوب و یا کشاف الکروب

در دو قسم. اوزان در شش «فصل»: علم قافیه در یک «مقدمه» و دو «باب»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳و ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن آلبالویی، ۱۶گ (۱۴ر-۲۹ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۳سم

[ف: ۶ - ۱۶۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۷۴

منظومه؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق [د.ث. مجلس]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۳۶/۲-۵۸/۱۸۶

آغاز: مکه و الیمن انتهی کلامه. وقیل هو بمعنی الطریق کما قال التغلب: لکل الناس من معد عمارة ×× عروض الیها یلجأون و جانب ... تبیین: التقطیع فی اللغة المبالغة فی القطع وفی الاصطلاح وزن الشعر وتطبیقه ببحر من البحور

رساله کوتاهی است در عروض و اوزان شعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۹گ (۳۸-۴۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۵ - ۲۸۹۲]

۲۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۶۹

آغاز: علم العروض، تعریفه: هو علم باصول یعرف بها صحیح اوزان الشعر من فاسده

مختصری است در اوزان عروضی با توضیحاتی با عناوین «تنبیه» و ترسیم اشکالی برای هر یک از وزن‌ها. چون دیباچه ندارد و پایان ناتمام مانده معلوم نشد که از کیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۴۱گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۹۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۴/۵

آغاز: الحمد لله الذی مد علی البسیط بحور الافضال و سکن زلال حرکاتها باوتاد الجبال ... اعلم ان العروض هو میزان الشعر و برهان صحته و معیار سبکه

بخشی از این رساله را دارد. در مقدمه آن، مؤلف اول کلام صاحب بن عباد را در مورد عروض نقل نموده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۲۰ر-۱۲۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۸۹]

۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۴۵/۶

آغاز: الحمدلله علی آلائه (؟) و الصلاة علی نبیه و بعد فقد سئلنی بعض المختلفة الی ان املی علیهم رسالة فی صناعة العروض و القوافی؛ **انجام:** و اذا اتینا بما وعدنا فیه استبصار لاولی الابصار فلنختم الرسالة و الحمدلله ... اجمعین.

عنوان‌ها در این رساله «فصل» است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۵۱پ-۵۷پ) [ف: ۵ - ۳۱۸]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۶/۸

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۲۶]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۰۳

در این رساله مختصر نیز اوزان عروض عربی مورد بحث قرار گرفته؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج یشمی، ۸گ (۲۹-۳۶پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۵سم [رایانه]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۱۵

آغاز: بسمله، الفن الاول من تتمه الفرض من علم معانی؛ **انجام:** القدر بها القدر من فصول فن النظم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

● **عروض = شرح معیار الاشعار** / عروض و قافیه / عربی

ʻarūḍ = š.-u miʻyār-il ašʻār

وابسته به: معیار الاشعار = رساله در عروض نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

اهداء به: شاه عباس دوم صفوی

شاید نامش عروس العروض باشد. شرح است بر معیار الاشعار خواجه نصیر.

تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳

آغاز: الحمدلله المنعم المتعال المنعام المفضال و الصلاة الکاملة التامة

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۴۱]

● **عروض** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۱/۵

آغاز: اما فعولن مفاعیلن باربعة؛ **انجام:** الموصل تن عیشم نحیف گشت به غم ... گشت بخار.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۹ص (۴۳-۵۱)، اندازه: ۱۰×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۹۵]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵/۲

آغاز: المکرر المطلق، این چنان بود که کلمه قافیه دوباره باز گوید؛ **انجام:** الدیع، این صنعت چنان بود که شعر را بر یک لفظ هم به تازی توان خواند و هم به فارسی، کقوله: بهایتی خان نداری بابها کن ×× هواداری و نادانی رها کن

خط: نستعلیق، کا: عبدالحی بن تاج الدین بن محمد بن المنصور، تا: ۸۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ (۳۸-۴۵)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۴۸-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵. درباره بحور است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۳گ (۳۸۳-۳۸۵)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۴]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۶۷/۲

آغاز: دیباچه: حمد بی نهایت و مدح بی غایت خدای را جل و جلاله که کام و زبان جز به انعام عام شکر شکر شیرین او نگردد ... آغاز متن کتاب: حمد بی حد و ثنای بی عد حضرت پادشاهی را که از کمال قدرتش جمله موجودات را در بیداء عدم جام وجود نوشانید

مؤلف در دیباچه مختصری از زندگی و علت شاعر شدنش را آورده که چون کافر به خراسان آمد و در همه شهرها قتل می‌کرد به توصیه پدر مشغول به تحصیل شد و پدرش در خراسان کشته شد و پس از دیدن شهرهای بسیار به شیراز آمده و در عهد اتابک مظفرالدین ابوبکر بن سعد بن زنگی ماندگار شده است؛ خط:

نستعلیق، کا: احمد بن شمس الدین، تا: ذیقعده ۸۷۲ق؛ تملک: رضی بن محمد طالب در ۱۰۷۷ق؛ ۱۸گ (۴۸-۶۵)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۳]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۶۷/۱

آغاز: بدانکه عروض میزان شعر است و بنای شعر بر حرکات و سکنات نهاده اند

خط: نستعلیق، کا: احمد بن شمس الدین، تا: ذیقعده ۸۷۲ق؛ ۴۷گ (۱-۴۷)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۷]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۴۵/۱

آغاز: بسمله. قاعده اول در مصراع بدانکه سخن اول نیم بیت بود و نیم بیت را مصراع خوانند؛ **انجام:** عجب شوخ و دلاشویی ×× عجب ماه دل آرایی

یک عنوان «فصل فی کیفیة روی» در آن دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، با تاریخ ۹۹۴؛ ۵گ (۱پ-۵ر)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۲۱×۲۳/۵سم [ف: ۵- ۳۱۸]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۴۵/۷

آغاز: بدان اعزک الله فی الدارین که خلیل بن احمد چون عروض تألیف می‌کرد برادرش گفت کد دیوانه شدی ؟ این چیست که می‌کنی؟؛ **انجام:** مفعوماند، مفعو بروزن فعلن (تمت).

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۳گ (۵۸ر-۶۰پ) [ف: ۵ - ۳۱۸]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۰۹

آغاز: بسمله ... اما بعد بدانکه چنانچه هر شئ؛ **انجام:** بدان طرف بود که بیت گفتیم بیاموز.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [رایانه]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۳/۵

آغاز: واقع شده است و حدیث وزن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات؛ **انجام:** اخرم نیز بر دوازده نوع میآید و صورتش این است.

این رساله که حاوی مطالب و مسائل عروضی و در آن انواع و اقسام بحور و زحافات آمده است متاسفانه بر اثر افتادگی قسمت اول و آخر نویسنده‌اش معلوم نشد ولی مطالعه آن می‌رساند که نویسنده آن تحت تاثیر المعجم شمس قیس بوده زیرا بسیاری از مطالب آن کتاب در اینجا دیده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ۹۷۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۲ص (۲۰۶-۲۴۷)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۲۳۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۵۹/۷

آغاز: بدانکه شعر کلامیست موزون و یقین که موزون را میزانی باید تا زائد و نقصان آن پیدا آید و میزان شعر عروض است و عروض چو بیست در میان خیمه و خیمه بدان چوب قایم و عروضیان رکن آخر را مصراع اول عروض گرفته اند و چنانکه قیام خیمه بدانچوب متحکم است؛ **انجام:** مفتعلن نای توعم مفتعلن ردراز فاعلان ... تقطیع چنین بود شکرت را فعلاتن شد اگر چه فعلاتن سپه موفعلاتن.

بخشی است از رساله‌ای در عروض؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۸ق؛ ۴ص (۱۵۹-۱۶۲)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۹۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۵۹/۱۰

آغاز: مثال بحر وافر مسدس بحر وافر در اصل مفاعلتن معاعلتن معاعلتن باشد دوبار. مثال شعر از بحر وافر از گفته ابوالفتح بستی: سمی و حمی بنی حام و سام ×× فلیس کمثله سام و حام، تقطیعش سمن و حمن متفاعلن و بنی حام معاعلین معصوبست و عصب در اصطلاح اسکان خامس متحرکست یعنی اسکان اللام مفاعلتن است پس مفاعیلن در اصل مفاعلتن بود؛ **انجام:** مثال بحر وافر مربع مشطور هم از گفته قاسم حریری شعر: و ماشی اذا افسدا ×× تحویل غیه و رشداً / و ان هو راق اوصافاً ×× اثار الشریفه یدا / زکی العرق والده ×× ولکن بئس ما ولدا، تقطیعش و ماشی مفاعیلن معصوبست ... فوالده مفاعلتن و لاکن بی مفاعیلن نیز معصوبست سما ولدا مفاعلتن.

رساله ایست در بیان بحور عروض و تقطیع اشعار و طریقه سنجیدن آنها با بحور عروضی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۶ص (۱۸۷-۲۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۴۰۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۶۱۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۳ق؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۰۴]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۶۶/۷

آغاز: بدان که عروض از روی لغت خیمه است؛ **انجام:** نقلش می‌کنند به مفتعلن و قس علی هذا

خط: نستعلیق، کا: علی بن شعبان رومی علائی، تا: ۱۰۰۰ق؛ جلد: میشن سیاه، ۴گ (۳۵ر-۳۸ر)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۵ - ۳۲۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۳۴

آغاز: بسمله، بدانکه اجزایی که شعر از آن مرکب می‌گردد هفت است، دو جزو خماسیست چنانکه فعول و فاعل و پنج جزو دیگر سماعیست چنانکه متفاعلن؛ **انجام:** میباش بر اهل فضل زین پس سرور، تم.

گفتاری است کوتاه و نامبوب در عروض؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۳۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۷/۲

آغاز: آن است که یک بیت را به چهار بخش راست سازند و در سه بخش آن قافیه نگهدارند و در بخش چهارم قافیه اصلی بیارند ... و نثر نیز سه گونه است ... بیان تقطیع و کیفیت آن ... تقطیع از روی لغت پاره پاره کردن بود و از روی اصلاح آن است که ارکان شعر را بگشایند و بر اجزای عروضی عرض کنند تا درست از نادرست پیدا آید؛ **انجام:** و از مفعولات و تد مفروق بیفتد مفعو بماند فع لن به جای آن بنهند و آن را.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام (با افتادگی پس از برگ۴۵)؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۱۱گ(۴۱ر-۵۱پ)،

۱۳-۱۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹/۹×۱۷/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۹۲]

۱۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۷۷/۱۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والعاقبة للمتقین والصلوة علی رسوله محمدوآله اجمعین اما بعد این رساله‌ای است دربیان بحور شعر وبالله التوفیق. بحر اول: بتی دارم که گرد گل زسنبل سایه بان دارد

در بیان بحور شعر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۳گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۸۸]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹

آغاز: بسمله، بدانکه ارشد الله تعالی جز و آخر را از مصراع اول عروض گویند؛ **انجام:** چنانکه روی و ردیف و قبله و تاسیس و دخیل و وصل و خروج و مزید و تابره

این رساله حاوی قواعد و قوانین عروضی است و یک دوره اوزان مختلف اشعار را حاوی است، نویسنده ابتداء اوزان شعری را تقسیم‌بندی می‌کند و سپس در مطاوی بحث خود از آنها یاد می‌نماید و یکایک آن اوزان را شرح می‌دهد؛ خط: نستعلیق، کا: سید حامد الله، تا: قرن ۱۲؛ ۲۶ص (۱۲۴-۱۴۹)، ۱۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۶۸]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۰/۲

آغاز: ... و مس تفع لن ففاعلاتن، السابع بلفظ فاعلاتن الرابع و مس تفعلن، العاشر بلفظ مستفعین، السادس لکنهما مختلفان فی التحقیق، کما سیاتی و من ثم؛ **انجام:** فقوله: قلت اثرم وزنه فعل و فی هذا البیت شاهدا علی جواز دخول الحذف فی العروض لان قوله انی هو العروض وزنه فعل، تمت ...

رساله کوتاهی است در علم عروض؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با نشان «بلغت» مقابله شده؛ ۲۲گ (۳۸ر-۵۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۶۳]

۱۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۶۶/۲

آغاز: قسم اول تجنیس تام و این دو عبارت است از دو لفظ متجانس که بغیر مختلف باشند ... مثال دیگر: چوگان زلف او را سرگشته همچو گویم ×× چو کان زلف او را چون گویم و چه گویم؛ **انجام:** و با غم خویش بسیار بد نشستیم

نسخه از باب چهارم شروع می‌شود که در این باب ۸ قسم است و بعد از آن تا باب دهم را عنوان دارد. بقیه عنوان‌ها نانویس است و معلوم نشد کلا دارای چند باب است. بیشتر شواهد شعری از خود مؤلف است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۲۳]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۴۶

آغاز: تعریف الصنایع الشعری فی بیان الترصیع. ترصیع در لغت جواهر نشان کردن است و در اصطلاح عبارتست از تقسیم بطریق سجع

گفتاری است نامبوب. در پایان از قافیه نیز به همان اندازه گفتگو می‌کند. ولی عنوان رساله عروض است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۱۲گ (۴۵پ-۵۶ر، هامش سوم)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۸ - ۱۹۸]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۲۸

آغاز: بسمله، بدان ایاک الله تعالی که شعر در لغت دانستن و دریافتن است و در اصطلاح سخنی است موزون؛ **انجام:** متفاعلن بغلط (یک کلمه پاک شده) ... متفاعلن تمت

این رساله بوجه مختصر مطالب عروضی را آورده و در آن نویسنده از تقطیع ابیات صحبت می‌کند و ضمن هر تقطیعی وزن و بحر شعر را بیان می‌نماید متاسفانه نه نام نویسنده از متن به دست آمد و نه نام کاتب آن ولی خود رساله از جهت آموزش عروض بسیار نیکوست؛ خط: نستعلیق بسیار خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۷گ، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۲]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۹/۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین اما بعد این رساله ایست در عروض؛ **انجام:** بر سبیل تتبع و تقلید و رفع شده است و موافق این طایفه نیست

این نسخه رساله ایست در علم عروض و مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «مقصد» و یک «خاتمه» که در این مقدمه و مقاصد و خاتمه از تفاعیل و زحافات، ولی بسیار مختصر، بحث می‌گردد؛ بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۷۵-۸۲)، ۱۸-۱۹ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۸۵]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۹/۳

آغاز: بسمله، این رساله ایست مختصر در شناختن علم عروض و قواعد آن؛ **انجام:** یازده بحر را مسدس الاجزاء وضع کرده است تمام شد بعون الله تعالی فی یوم الاحد

نویسنده بوجه اختصار این رساله را در عروض و بحور و خواص صوری اشعار و معایب اوزان شعری در یک «مقدمه» و شش «روضه» و یک «خاتمه» پرداخته است، مقدمه: در اینکه شعر نخستین را چه کس گفت، روضات: در مسائل عروضی، خاتمه: در بحور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲ص (۱۱۱-۱۳۲)، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۶ - ۴۵۱]

۲۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۰/۱ ـ ج

آغاز: هو العلی العظیم. عروض علمی است که ارباب سخن شعر را بدانستن آن ضرورت میافتد؛ **انجام:** سطرحذف نصف بیت است (در روز عید مولود حضرت ولایت پناه شاه و لایت مولای متقیان تحریر شده ۱۲۹۵)

در فن عروض است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ (۲پ-۲۴پ)؛ ۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۳۵۹]

۲۵. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۶۷/۱

در یک «مقدمه» و یک «باب» و «خاتمه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:

قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نشریه: ۳ – ۲۲۳]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰۲/۹

کوتاه با عنوان فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ – ۲۵۸]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۴/۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲گ (۱۳۸ر–۱۳۹ر سنگی)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۳۶۸]

۲۸. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۷۵/۲

آغاز: بدان که میر عطایی رحمه الله در رساله بدایع الصنایع در بیان اصول بحرو می‌گوید؛ **انجام:** وردف را دال ساکن بود و ردیف را دال متحرک و فاء میان دال و فا آید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۲ق، جا: مدرسه شاهزاده‌ها؛ ۱۶گ (۴۰–۵۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: – ۸۲]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۴۲/۳

آغاز: بسمله. بدانکه عروضیان رکن آجز از مصراع اول را عروض خوانند. چنانچه قیام خیمه بدان چوب باشد. قیام شعر بدان رکن باشد. که چون آن رکن گفته شود معلوم شود که شعر از کدام بحر است. سالم یا غیر سالم. اگر در باب عروض استادان را؛ **انجام:** و حرکت که بعد از روی آید، خواه یکی باشد، خواه بیشتر. تم ...

ناشناخته. با سربندهای «فصل» بی شماره: فصل در بیان آنکه شعر چیست از روی لغت و به حسب اصطلاح، فصل در بیان اشکال دوایر نوزده بحر، در شش دایره، سپس می‌گوید: چون از اوزان صنایع فارغ گشتیم حدود قافیه و اعداد باز نمائیم؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶گ (۷۸ر–۱۰۳ر) [ف: ۲ – ۱۷۵]

۳۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۱/۵

آغاز: بسمله. هذا جزء فیه اقسام العروض للاشعار بالفارسیه، تصنیف الشیخ الامام رشید الدین، محمد بن محمد المعروف بو طواط (رح). باب الهزج. هزج سالم: هزج را گر تا ارکان همی خواهی از او بگذر / بگیر این قطعه را یاد و بکن این وزن را از بر؛ **انجام:** باب الوافر: ز وافر اگر طلبی نشانی / مفاعلاتن، مفاعلاتن، فعولن. تمام شد بحور مقطعات عروض. چون این قدر بر خاطر تقطیع اشعار سهل بود، انشاء الله تعالی فی ۱۶ شهر شوال المکرم ۱۲۴۲ق (۱۲۴۳؟)

درباره تقطیع سروده‌ها، بر گرفته از سروده‌های رشید الدین وطواط (– ۵۷۳ یا ۵۷۸ق)؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ شوال ۱۲۴۲ق؛ همراه «عون الخاطر»؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۳گ (۶۳پ–۶۵ر) [ف: ۳ – ۲۲۵]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۱/۴

آغاز: بسمله. آنچه اصل بحور تازیان است، پانزده بیش نیست، و پارسیان همان پانزده با اصل [؟] بازداشته اند و اما بعضی را از آن تغییر کرده و بحری چند دیگر و مزاحفات به اضافت آن برده، خادمی داعی هر بحر از آن بحور بیتیگفته است و نام آن در وی آورده، تا در بحر یاد گرفتن سهل بود. مجردات مزاحفات از آن استخراج بتوان کرد؛ **انجام:** بحر هزج مزحف اخرم شد از صفات ×× تقطیعش کن چنین مفعول فاعلات / این هفت بحر که در آخر آورده شد ×× خود در بحور در صحیح آمده است

از ناشناسی که بایستی نویسنده نسخه در دست، و نیز سراینده «عون الخاطر» (هف) باشد. به نثر آمیخته به نظم، بخش‌بندی نشده با سربندهای در خور: اول دایره از این عروض دایره متفقه، دائرة دوم مختلفه است. دایره سیم منتزعه است، دایره چهارم مؤتلفه است. دایره پنجم مختلبه است، دایره ششم مسترقه است ...؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۵ شوال ۱۲۴۳ق؛ سپس گفتاری است کوتاه در «اقسام اشعار فارسی» از وطواط؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۳گ (۶۱ر–۶۳ر) [ف: ۳ – ۲۲۴]

۳۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۷۰ر

آغاز: بسمله، اما بعد بدانکه باعث بدین تالیف آن بود که گاهی به اصحاب از کتب عروض مباحثه کرده می‌شد در هر دقیقه نکته ای می‌طلبیدند و بر هر مدعی دلیل عقلی و نقلی می‌پرسیدند که آن نکات و دلایل بتمامهما در هیچ کتاب این فن از تصانیف عربی و فارسی متقدمین و متاخرین نبود

خط: نستعلیق، کا: آخوند ملا سعید معلم درگاه معلی، تا: سه‌شنبه ۶ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق، به یادگار برای علی بن مصطفی اوردهی به گواهی همین اوردهی؛ ۸۶ص، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۴۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۵۶/۵

آغاز: بسمله، عروض علمی است که شناخته میشود از آن احوال وزنهای معتبر از برای شعر و شعر کلام موزون مقفی است؛ **انجام:** خلط ضربی است بضربی یا عروضی بعروضی یا بحری به بحری و الحمدلله اولا و آخرا.

ترجمه ایست از یک رساله عربی در عروض؛ کا: غلامرضا متخلص به حیران، تا: ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج، ۵۱ص (۱۴۱–۱۹۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۸۴۷]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۴۵

آغاز: بسمله الحمد اوافر الکلام ار ب اقام السناء؛ **انجام:** نحن اعرضنا عن ذکرها ... سنه ۱۲۸۱

احتمالاً شیرازی، علی اکبر بن محمد اسماعیل؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۶۱

آغاز: و این بر تقدیری است که شاعر مشتق از شعر؛ **انجام:** جمع کردن نیکو نیست مثالش ... سنه ۱۲۸۹.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [رایانه]

۳۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۰۴/۵

فصل در بیان آنکه شعر چیست از روی لغت و به حسب

اصطلاح، فصل در بیان اشکال دوایر نوزده بحر، در شش دایره؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ ۲۴گ (۱۰۶ر–۱۲۹پ) [ف: ۲ – ۱۷۵]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۳/۱

به فارسی «کلام بر دو قسم است یا نظم است یا نثر – و امثال آن فیروزه ابواسحقی شمرده می‌شود؛ کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵ – ۲۸۵]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۸۷/۲

آغاز: بسمه تعالی، اوزان بحور، بحر طویل سالم، فعولن مفاعیلن، فعولن، مفاعیلن؛ **انجام:** از بس که غم بسینه من بسته راهرا ×× دیگر مجال آمد و شد نیست آه را.

که اوزان و بحور اشعار فارسی را به طور مختصر توضیح داده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴ص(۲۰–۳۳)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۷ – ۴۸۵]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ ۹ص (۳۸۵–۳۹۳)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ – ۱۲۶]

۴۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۶/۳

آغاز: بسمله، اگر پرسند که بحور شعر چند است و آن بحور که شیخ ناظم

مختصری است به صورت پرسش و پاسخ در بحور اشعار عرب و عجم و بیان مفردات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مشکی، ۲گ (۶۰ر–۶۱ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۶]

۴۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۸۵/۲

آغاز: ... اید الله تعالی ظلال دولته و معدلته علی رؤوس الانام و مد عمره؛ **انجام:** نسبت به قافیه مشابه حال آنکس بود او را ردیف نام کردند رباعی

رساله‌ای است در علم عروض مشتمل بر ۹ حرف به عدد حروف قافیه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۴ر–۲۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [مؤید: ۳ – ۲۳۸]

۴۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۷

آغاز: فصل در علم عروض و در او چند مقصد است. مقصد اول در بیان واضح او؛ **انجام:** و در اصطلاح بحری است که مرکب باشد از مستفعلن فاعن چهار مرتبه. وجه تسمیه واضح است ...

کتابی است در علم عروض مرتب بر چند مقصد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸گ (۸۲پ–۹۹ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۱سم [مؤید: ۳ – ۲۵۶]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۵/۲–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 16808 (ریو ۵۲۵). رساله منتخب به نظم فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۸]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۵/۳–ف

آغاز: فصل در بیان آنکه ارکانی که بحور عربی از آن مرکب است

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 16808 (ریو ۵۲۵)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۸]

۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۰۶/۳

آغاز: بسمله حمد و سپاس بیقیاس واجب الوجودی را عظمت کبریائه که افکار ارباب بصیرت

رساله مختصری در ... مشتمل بر «مقدمه» و شانزده «فصل» و «خاتمه»؛ خط: نسخ، کا: نعمت الله، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۴۱–۵۷)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۲۴۳]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۵

در بیان تقطیعات شعری و نام‌های بحور؛ بی‌کا، بی‌تا[د.ث. مجلس]

۴۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۰/۲ ـ ج

آغاز: عرض آنکه پس از جسارت؛ **انجام:** و حذف شعر ناموزون نمیشود

این رساله از روی تقطیع الهزج و تحفة الشعرا و مخزن الادبا ساخته شده و عنوان در آن «عرض»است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰گ (۲۶ر–۵۵ر) [ف: ۱ – ۳۵۹]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۱۵

آغاز: بسمله، بدان که شعر کلامی است موزون و موزون را میزانی باید تا صحیح را از مکسور بازدانند؛ **انجام:** فا ساقط گردد مستفعلن بماند، چون خوش آینده نیست نقلش کنند بمفتعلن و قس علیهذا

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی مذهب، ۲گ (۱۵۲پ–۱۵۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۱۲۸]

۴۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۴/۱۰ فیاض

آغاز: بسمله حمدله اما بعد شعر بد مقابله می‌شود بهفت کلمه و از آن مقابله موزون ... این رساله در دو صفحه و نیم است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: – ۲۰۲]

۵۰. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۶۶/۱

آغاز: مستجمع وزن و قافیه باشد از قبیل شعر نشمرند ... فصل دوم: در اسباب اختلاف اوزان و قوافی در لغات

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۷گ (۲ر–۸۸پ)، ۱۵سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۶۹]

۵۱. تهران؛ محتشمی، مسعود؛ شماره نسخه:۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۷۲]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [رایانه]

۵۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۸۳/۲

آغاز: افتتح کلامی واستنجح مرامی خداوندی که عقول کاملان ... اما بعد دوش چون خورشید رامصروع خاور ساختند ماه نو را چون حمایل هفت پیکر ساختند یعنی تاج انوری؛ **انجام:** مؤلف گوید چه گلی صنمی که دل ببرد ×× پس از آن به عنا و بلا سپرد، فعلن فعلن فعلن فعلن خدایش بیامرزد که اگرتصنیف کننده را یا

خود کاتب را سهوی افتاده باشد به ذیل عفو بپوشند
مختصری است در یک «مقدمه» و دو قسم و یک «خاتمه». مؤلف در دیباچه کتاب آن را به وزیر و برادرش حجةالاسلام کلدکز تقدیم کرده است رشیدالدین وطواط بنا به نقل آقا بزرگ در «الذریعة» چندین رساله در علم عروض دارد و احتمال دارد که این یکی از آنها باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۴]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۵/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶ص (۴۰۰-۴۰۵)، ابعاد متن:۱۰×۱۴، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۷۰]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۰۴

آغاز: در فاعلاتن فاعلا باشد فاعلن بجای او؛ **انجام:** قد تم استنساخ هذا الکتاب بعون الملك الوهاب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۰۵

آغاز: بسمله، سپاس بی قیاس صانعی را که تأسیس؛ **انجام:** بشرط آنکه نگیرند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

● **عروض (۱) = علم اوزان الشعر** / عروض و قافیه / عربی

al-ʻarūḍ = ʻilm-u awzān-iš šiʻr

رساله‌ای است مختصر در علم عروض و نام آن بر اساس نامی است که در سر آغاز رساله آمده است. مطالب تحت عنوان «باب» آمده است. مثلا: باب الطویل، باب المد، باب البسیط، باب الوافر، باب الکامل، باب المتقارب.

آغاز: هذا کتاب علم اوزان الشعر الموافق لاشعار العرب التی اشتهرت عندهم و صحت بالروایة من الطرق الموثوق بها - یعرف به المستقیم منها و المنکسر

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بلیته تلك موقوفة عندنا فی الرضا غیر مقبلة عندنا فی الغضب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ تملك: ابوطالب حسینی در ۱۲۸۳ق؛ ۱۸گ (۱-۱۸)، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۴۵۸]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۷۷/۳

آغاز: برابر

خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۴ص،اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۸]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۹۵/۶

آغاز: برابر

کا: علی بن ابراهیم بن علی چلبی بن حاج سید احمد، تا: ۱۲۰۳-۱۲۰۷ق، در خدمت ملا عبدالله افندی مدرس؛ محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۱۶گ (۸۱-۹۶)، ۱۰-۱۴ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۱۴]

● **عروض (۲)** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz

رساله مختصری است در یک «مقدمه» و یک «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه در بیان اموری که دانستن آن پیش از شروع در علم موجب بصیرت است در چند فصل، باب در شناختن بحور عروضی، خاتمه در دوائر فلك بحور. بیشتر اشعار این رساله با تخلص «سیفی» است این رساله «عروض سیفی» نیست.

آغاز: بسمله. حمدله ... این رساله ایست در علم عروض مشتمل بر مقدمه و یک باب و خاتمه (مقدمه) در بیان اموری که دانستن آن پیش از شروع در موجب بصیرت است و آن مشتمل است بر چند فصل

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۶/۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۸۳پ- ۱۹۰ر)، اندازه: ۱۳/۹×۲۰/۲سم [مختصر ف: - ۵۵۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۵۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اسم هر یک شرحی بر آن نوشته شده.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۲سطر (۷×۱۲)، [ف: ۱۷ - ۱۳۹]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۵۶/۲-۱۸/۱۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بنحوی است که مرقوم شده واسم هر یک شرحی بر آن نوشته شده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۹۲]

● **العروض (۳)** / عروض و قافیه / عربی

al-ʻarūḍ

در این رساله اصطلاحات عروضی شرح داده شده است.

آغاز: بسمله الحمد لله حمد معترف بذنبه مقر بالوحدانیة لربه ... اعلم ان العروض علم وضع لمعرفة اوزان الشعر شعر العرب ...

انجام: و هی جملة کافیة فی علم العروض شافیة و لله الحمد ... و نعم الوکیل.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۳۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد رضا نیریزی، تا: ۱۱۰۷ و ۱۱۰۸ق؛ جلد: تیماج جگری، ۴۵ص (۲۰۷-۲۵۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۰ - ۱۹۶]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۷/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالاحد بن عبدالغفور نیریزی، تا: رجب ۱۱۱۶ق؛ مصحح؛۱۳۶گ(۶-۱۴۱ر)،اندازه:۱۴×۱۹سم[نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن عبدالقاهر بن عبدالصمد حسینی موسوی بحرانی، تا: ۱۱۲۳ق، جا: شیراز؛ ۶۲ص (۱۱۷-۱۷۸)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۷ - ۷۶]

● **العروض (مختصر)** / عروض و قافیه / عربی

al-ʻarūḍ (mx.)

رساله‌ای است شامل بیان اسباب و اوتاد و فواصل و بحور و اوزان شعر.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلواته علی محمد و آله الطاهرین اما بعد فاعلم ان علم العروض میزان الشعر یعرف بها مستقیمه من ...

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۳۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بیته: هذا ولهی و کم کتمت الولها ×× صونا لحدیث من هوی النفس لها. تم.

خط: نسخ، کا: حر عاملی، تا: ۱۰۹۷ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۳گ، ۲۰ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۸۴]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۶۸/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، قطع: خشتی [ف: - ۲۹۱]

← عروض ابن الحاجب > المقصد الجلیل فی علم الخلیل

● **عروض ابن مالک** / عروض و قافیه / عربی

ʻarūḍ-u ibn-i mālik

ابن مالک، محمد بن محمد، - ۶۸۶ ؟ قمری

ebn-e mālek, mohammad ebn-e mohammad (- 1288)

رساله مختصری است در عروض و قواعد شعر. حاجی خلیفه از عروض ابن مالک و عروض اندلسی تألیف محمد عبدالله (- ۶۲۶) یاد کرده و این، جز آن است.

[کشف الظنون ۱۱۲/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۸۴/۲

آغاز: بسمله قال الشیخ الامام العلامة بدرالدین محمد بن عبدالله رضی الله ... عنه بن مالک الطایی رحمة الله اعلم ان الاوزان التی علیها مدار اشعار العرب؛ **انجام:** بلی نحن کنا اهلها فاجادنا ×× صروف اللیالی و الجدود العواشر؛ قال الشیخ ... هذا آخر ما اردنا من هذا المختصر ...

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۵ص (۹۲-۱۲۶)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۹ - ۶۹۶]

← العروض الأندلسی > علم العروض (مختصر)

← عروض اندلسی > العروض

● **عروض بلدان** / هیئت / فارسی

ʻorūz-e boldān

عروض بلدان و ساعات طلوع بروج در بلدان (جدول).

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۸/۱۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ با جداول نجومی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

← عروض پارسیان > عروض

← عروض حسینی > العروض (منظومة)

● **عروض سلطانی** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz-e soltānī

قاجار، امیر سلیمان خان، ق۱۴ قمری

qājār, amīr soleymān xān (- 20c)

در یک «مقدمه» و سه «مشرق».

تهران؛ محتشمی، مسعود؛ شماره نسخه:۴

خط: نستعلیق، کا: فتح الله شیرازی، تا: ۱۳۱۴ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۷۲]

● **عروض سیفی = میزان الاشعار** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz-e sayfī = mīzān-ol ašʻār

سیفی بخارائی، - ۹۰۹ قمری

sayfī boxārā'ī (- 1504)

اهدا به: یحیی (فرزندش)

تاریخ تألیف: ۸۹۶ق؛ محل تألیف: هرات

رساله‌ای است در علم عروض که قواعد علم عروض را در چند فصل بحث نموده و بنا بگفته مؤلف ادله و علل هر قاعده را ذکر کرده؛ در چند «فصل».

آغاز: الحمدلله الذی جعل علم العروض میزان الاشعار ... بدانکه باعث بر این تألیف آنکه گاهی با اصحاب کتب عروض مباحثه کرده میشد درهر دقیقه نکته ای میطلبید وبر هر مدعی دلیل عقلی یا نقلی می‌شنیدند که آن نکات و دلائل بتمامها درهیچ کتاب اینتصانیف عربی و فارسی متقدمان و متآخران نبود ... خواسته شد که بجهت حفظ ان سخنان رساله‌ای ترتیب داده شود ... التماس از مستفیدان آنست که ... سیفی را مدعا یادآورند

انجام: که این مصراع را چنین تقطیع می‌توان کرد: که العاشق «مفعول» خفی هوا «مفاعیل» کساهنا «مفاعلین» هر «دفع». و الحمدلله علی الاتمام.

چاپ: پاریس، ۱۸۷۲، به ضمیمه قافیه جامی؛ کانپور، ۱۹۱۶؛ هند، سنگی، ۱۲۸۸، وزیری، ۴۸ص

[الذریعة ۴۸۶/۹ و ۲۵۴/۱۵ و ۲۵۸ و ۹/۲: ۴۸۶؛ ریحانة الأدب ۱۴۷/۳؛ قاموس الأعلام ۲۷۶۷/۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۶۳/۳؛ مشترک پاکستان، ج۱۳، ص ۲۶۹۲-۲۶۹۵ و ۲۹۸۱؛ دنا ج۷، ص ۴۹۵-۴۹۶؛ دانشنامه ادب فارسی، ج۱، ص۵۳۹]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ شعبان ۹۰۶ق، جا: میراه مدرسه سلطانیه؛ محشی با نشان «منه»؛ ۲۴گ (۹۱-۱۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** زد رقم کلک من درین اوراق ×× چند حرفی که نشو نیست درو / بعد دگر بهر تاریخش ×× این عروضی که حشو نیست درو

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد مؤمن فرزند قاسم محمد جواد، تا: ۵ رمضان ۹۷۳ق، جا: هرات؛ دارای اشکال گوناگون، در عروض و بحور شعری می‌باشد؛ مهر: «یا محمد ادرکنی» (بیضی)؛ ۵۳گ (۱-۵۳)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۱/۵سم [ف: ۲۹ - ۱۲۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۱۵/۱

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۹۸۱ق؛ ۶۵گ (۱-۶۵)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۴۶۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: هدایت الله بن عنایت لله حسینی اصفهانی، تا: شنبه ۱۳ رجب ۹۹۵ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ ۴۵گ (۱پ-۴۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۰۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۴/۳

خط: نستعلیق، کا: شعوری، تا: قرن ۱۰؛ ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۳۶۸]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۵/۲

آغاز: و دریافتن ماهیت و در اصطلاح سخنی است موزون که دلالت کند بر معنی و قافیه داشته باشد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: مقوایی، ۴۱گ (۲۴پ-۶۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۶۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۸۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ ۲۱گ (۱پ-۲۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۷۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۷۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ یادداشت ۱۰۹۳؛ تملک: محمد علی در محرم ۱۱۶۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۷گ، ۱۵سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۴۲۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج، ۶۲گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۶ - ۶۹۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زرین؛ کاغذ: ترمه، ۳۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۸۰۴]

۱۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۲/۱ ـ د

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: طالب بن جعفر نوروزی، تا: پایان ذیحجه ۱۰۰۹ق، جا: بقعه سلطان میر حیدر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۶۷گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۱ - ۳۵۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۲۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۸ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۱۷۰]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۲/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد تقی تفرشی ظهیری، تا: رمضان ۱۰۷۸ق؛ در ۵ شوال ۱۰۸۷ مقابله شده؛ ۵۴گ (۷۱ر-۱۲۴)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۳۲/۵سم [ف:۹-۱۳۶۸]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** این مصراع را چنین تقطیع می‌توان کرد الفاسق مفعول ... و الحمدلله علی الاتمام

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۰۷۹ق، برای محمد مودود پتنوی؛ مصحح؛ کاغذ: سمرقندی، ۵۱گ (۱ -۵۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۵۸]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۵]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۱

آغاز: و الرصول الی کل مسئول مقدمه بدانکه قافیه در عرف شعر عجم عبارتست؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: سید حامد الله، تا: قرن ۱۲؛ ۱۱۹ص (۱-۱۱۹)، ۱۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۶۸]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۶۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ (۷پ-۵۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۲۶]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۷۰/۱

در چند فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۳۸گ (۱پ-۳۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۸۹]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج،

۱۱۴گ، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۹۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۰۱/۱

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن، ۳۳ص (۱-۳۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۶۵۳]

۲۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۷۴/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجهة ظهور بحور در قصیده مصنوعه آورده در این رساله در صنعت مدور آورده خواهد شد تمت الکتاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۳۰گ (۴۰پ-۶۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۵]

۲۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۰۲/۱

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه مورخ ۹۱۷ [ف: - ۱۱۵]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۱۴/۳

آغاز: بسمله، فصل در بیان حاجت به علم عرض و واضع و وجه تشبیه آن. چون شعر کلامی است موزون و هر موزونی را ناچار است از میزان؛ **انجام:** برابر

دیباچه کتاب را ندارد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳، آبان ۱۳۳۹ش؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۹گ (۵۲ر-۱۲۰ر)، ۱۲ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** امید که باشد همگی صدق و صواب ×× گر سهو و خطائی شده باشد واقع؛ و کان اتمام تألیفها فی غرة رمضان المبارک سنه اثنین و تسعین و ثمان مائه ... ظاهراً و باطنا.

خط: نستعلیق و شکسته چلیپایی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۳ص (۱۲-۹۸ و ۱۰۷-۱۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۷/۲ - ۸۵]

۲۵. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۷۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق، جا: اصفهان مدرسه شیخ لطف الله؛ ۳۹گ (۱-۳۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: - ۸۰]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله علی الاتمام و علی نبیه الصلوة و السلام باختتام رسید و باتمام انجامید تحریر این رساله شریفه که مسمی است به عروض سیفی بیست و سیم صفر المظفر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۸ص (۱-۱۲۸)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۸۶]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۳/۲-طباطبائی

انجام: چنان که از دو بیت قصیده یا از سه بیتی بیرون آید و گاه از یک بیت هم یک بیت بیرون آید.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ برگ آخر که مشتمل بر خاتمه است در این مجموعه تکرار شده؛ جلد: تیماج، ۴۳ص (۱۳-۵۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۲۶۱]

۲۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۵۴/۱ - ج

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد حسین شعاع الملک شیرازی در ۲۶ محرم ۱۳۵۹؛ ۴۶گ (۱پ-۴۶ر)، ۱۳ و ۱۸ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۶۳]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه» و «ص»؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۰گ (۳۳پ-۹۲پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۵۵۰]

۳۰. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۳۱/۳

آغاز: بدان که باعث این تالیف آن بود که گاهی که با اصحاب از عروض مباحثه کرده می‌شد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در دو برگ و ناتمام [چند نسخه-ف: - ۲۴۴]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۳۵/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن محمد ابراهیم لاژی خوافی، تا: ۱۲۲۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹ص (۱-۱۱۹)، ۱۲سطر (۹×۱۳) [ف: ۱۲ - ۲۷۲۹]

۳۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ محشی با نشان «منه»؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۴۱گ (۱۸ر-۵۸ر) [ف: ۳ - ۲۲۵]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ محرم ۱۲۴۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۳۸گ (۴۷پ-۸۴پ)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۳۰]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۱۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ جلد: مقوایی، ۸ص (۱۲-۱۹)، ۲۳ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۷۷۸]

۳۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۶/۲ ـ د

خط: نسخ، کا: حاج محمد حسن، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۵۲ق؛ ۳۶گ (۶۵پ-۱۰۰پ)، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۰) [ف: ۱ - ۳۵۷]

۳۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نامؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: سید محمود حسینی، تا: شعبان ۱۲۵۶ق، جا: قزوین؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۰گ (۱۵۹ر-۱۸۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۴۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** همچو شکر و آن دو ساکن در میان مصراع واقع شوند ساکن دویم متتحرک شود چنان که مصراع یار شو امن.

بی‌کا، تا: ۹ شعبان ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۴۸۴-۴۹۱)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۷]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۶/۱

خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد موسوی رشتی، تا: ۲۹ ربیع الاول ۱۲۵۹ق؛۷۵ص(۱- ۷۵)،۱۷سطر،اندازه:۱۱×۱۷/۵سم[ف:۳۲- ۱۴۲]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۶۷ص (۱۱۴- ۱۸۰)، ۱۸سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴/۱×۲۱/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۶]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷ص (۴۹-۷۵)، ابعاد متن: ۸×۱۴،اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۵۷]

۴۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: چرمی، ۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۷۲]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۳۱۴]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۲/۱
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق؛ دارای پنج شکل، مجدول؛ ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۸سم [ف: ۹-۱۳۱]

۴۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۴۴/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۲۲]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۶۸/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا ابراهیم زنوزی تبریزی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴۸گ (۲۲پ-۶۹ر)، ۱۸ سطر (۴×۷) [ف: ۱۷ - ۱۶۲]

۴۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳/۳
خط: نسخ، کا: حاجی آقا بن عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۶۷ق؛ ۳۲گ (۴۳پ-۷۴ر)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۱]

۴۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۵]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۳۵
آغاز: بسمله، بدانکه چند سطری از ابتدای این نسخه عروض انداخته داشت لهذا بقدریکه دیگری نوشته بود حقیر؛ **انجام:** با اوزان شجره اخرم جمع کردن نیکو نیست مثالش.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق [رایانه]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: حاجی آقا بن عبدالله تبریزی، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۳۱گ (۱-۳۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۵۷۷]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۰/۳
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی بن میرزا شیب الحمد تفرشی، تا: ۳ شعبان ۱۲۷۷ق، جا: تهران؛ جلد: میشن، ۶ص (۱۶۹-۱۷۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۳سم [ف: ۵ - ۵۴]

۵۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان: هر دم آیم سویت ×× باشد بینم رویت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱ص (۲-۲۴۲)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۵۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰۶/۱
بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۸]

۵۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الاول ۱۲۷۹ق [نشریه: ۷ - ۲۴۷]

۵۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱۴/۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۲۸۳ق، جا: اصفهان؛ ۳۷گ [ف: ۱ - ۳۸۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۱۴/۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۷۶]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۱۷/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد جعفر، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۰۳ق، جا: استرآباد مدرسه تقویه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۱پ-۴۵)، ۱۵ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالله نوری طبری، تا: ذیقعده ۱۳۱۰ق؛ واقف: حاج قائم مقام؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۰۴گ، ۸ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۸/۲سم [ف: ۷ - ۶۴۷]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۷۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اسحاق حسینی، تا: ۱۳۱۱ق؛ جلد: پارچه‌ای، اندازه: ۱۴/۷×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۵۰]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۵/۱-طباطبائی
خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۷ص (۱-۲۷)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۱سم [ف: ۲۳ - ۱۲۳]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۸۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی خوش، کا: محمد علی مصاحبی نائینی، تا: ۲۸ محرم ۱۳۶۰ق، برابر ۶ اسفند ۱۳۱۹ش؛ جلد: تیماج، ۲۶گ (۴۳پ-۶۸ر)، اندازه: ۱۸/۹×۲۱/۶سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۶۴]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۲۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸گ (۱پ-۱۸پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۲۰]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۱۹/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** بعضی گفته اند که اوزان شجره اخرم با اوزان شجره اخرب جمع کردن نکو نیست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم[ف:۹-۳۳۴]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱-طباطبائی
خط: نستعلیق متوسط، کا: سید رضا حسین ذاکر، بی‌تا؛ ۴۱گ (۱پ-۴۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۶۶]

۶۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۸۵/۸
آغاز: فصل در بیان حروفی که ملفوظند و مکتوب نه؛ **انجام:** تقطیعات بحور که بعد از این می‌آید انشاء الله تعالی تمام ختم الکلام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۴۷-۷۵)، ۱۹سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۰۶۴]

۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸۵/۱-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 16808 (ریو ۵۲۵)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۸]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۵۲/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن سیاه، ۳۵گ (۲پ-۳۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۱سم [ف: ۵ - ۱۶۸]

● عروض عارفی / عروض و قافیه / عربی

'arūz-e 'ārefī

عارفی، محمد بن حمد الله

'ārefī, mohammad ebn-e hamd-ol-lāh

منظومه‌ای است در بیان قواعد عروض از محمد بن حمدالله ملقب به عارفی. از این عارفی جز آنچه در مقدمه همین منظومه یاد شده مشخصات دیگری یافت نگردیده است. این منظومه دارای عنوان‌های: الطویل، الوافر، الکامل، الهزج، الرجز، الرمل، السریع، المدید، البسیط، المضارع، المقتضب، المجتث، المنسوح، الخفیف، المتقارب، المتدارک، است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۵۹/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله اجمعین و بعد فیقول ابن المغفور المرحوم المبرور محمد بن حمدالله الملقب بالعارفی غفر هما الله الملك الوفی بحق محمد و اله الولی انی اردت ان انظم علك الاعاریض و الضروب لان النظم ابعد لحفظ مراتبها من التعب و اللغوب و بالله الاستعانة و منه التوفیق و بیده ازمه الاعانة بالتنمیق؛ **انجام:** هو المو فورما لاحزم فیه ×× و سالمه التسلم من زحاف / و ما قد صح عن عجز و صدر ×× بری فارغ و اقنع بالكفاف / و فی المنقوص مجزو كثیر ×× و منهوك و شطر بانتصاف تمت الرسالة فی علم العروض. بحمدالله الملك الذی من الشین و العروض كتبه العبد محمود بن احمد.

بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۸ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص (۲-۱۰)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۸۹]

● عروض العروض فی العروض و القافیة / عروض و قافیه / عربی

'arūḍ-ul 'arūḍ fi-l 'arūḍ wa-l qāfīya

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ - ۱۱۴۰ ؟ قمری

hoseynī nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

[الذریعة ۱۵/۲۵۸]

آغاز: الحمدلله ذی الطول الطویل و الكمال الكامل الجمیل و المدد المدید و المجد المجید و الرشد الرشید ... اما بعد فهذه عروض العروض لمن حاول فی بحر الشعر ان یخوض ...

شرح و حواشی:
۱- کشف الغموض فی شرح الطف العروض؛ استرآبادی، محمد بن حاج محمد (-۱۲)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۵/۵
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ذیقعده ۱۱۱۸ق؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۳۶-۲۲/۱۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** الشواهدا فاما تمیم تمیم بن مر ... ه امن دمنة اقفرت لسلمی بذات الغضا وتعفف ولاتبتئس فما یقض یاتیكا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوای طوسی، ۱۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۹۳]

← عروض الفوائد ＞ کنز الفؤاد

● عروض منظوم / عروض و قافیه، شعر / فارسی

'arūz-e manzūm

رشید وطواط، محمد بن محمد، - ۵۷۳ قمری

rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)

در سی و هفت بحر و هر یک از اوزان بحرهای عروض در دو بیت آمده است؛ با یک دیباچه و خاتمه از دیگری.

[نسخه‌های منزوی ۳/۲۱۶۷]

شرح و حواشی:
۱- شرح عروض منظوم

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲/۴-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۶۲۰. با یک دیباچه و خاتمه از دیگری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۷۴ق؛ ۱۰گ (۵۴-۶۳)، ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۱]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۷۴/۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این کتاب در عروض به صورة اشعار است که مولانای عالم فاضل؛ **انجام:** پس خفیف و مضارع از پس او ×× کین دو وزن است خوش و آسان / مقتضب باشد آنگه و مجتث ×× متقارب پس همه اوزان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۴گ (۳۷ر-۴۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۶۰

آغاز: بسمله، هزج مثمن سالم مفاعیلن مفاعیلن زهی با فر یزدانی زهی فرزند؛ **انجام:** تو مهر و مهی و حور و پری و یا ملکی و یا بشری که خیره شود ز نور رخت به گاه بتا بصرم.

خط: نستعلیق، کا: وجدی ازغندی خراسانی، تا: ۱۲۷۱ق [رایانه]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۱۳/۴

آغاز: الهزج. هزج را گر تمام ارکان همی خواهی ازو مگذر ×× بگیر این قطعه را یاد بکن این وزن را از بر / مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن ×× زهی با فر یزدانی زهی داماد پیغمبر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۰۵]

● **عروض منظوم** / عروض و قافیه / عربی

'arūz-e manzūm

صفی الدین حلی، عبدالعزیز بن سرایا، ۶۷۷-۷۵۰ قمری

safī-yod-dīn-e hellī, 'abd-ol-'azīz ebn-e sarāyā (1279 - 1350)

شانزده بیت است در بیان دوایر اصول در عروض که برای آشنایی مبتدیان سروده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۷۴/۸

آغاز: طویل له دون البحور فضایل ×× فعول مفاعیل فعول مفاعل / لمدید الشعر عندی صفات ×× فاعلات فاعل فاعلات؛ **انجام:** عن المتقارب قال الخلیل ×× فعول فعول فعول / حرکات المحدث تنتقل ×× فعل فعل فعل فعل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۱گ (۴۰ر-۴۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

● **العروض المنظوم** / عروض و قافیه، شعر / عربی

al-'arūḍ-ul manẓūm

عبیدی، فضل الله بن عبدالرحیم، ق۸ قمری

'obaydī, fazl-ol-lāh ebn-e 'abd-or-rahīm (- 14c)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۶۳/۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۷۸۲ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۴۳]

● **عروض منظوم** / عروض و قافیه، شعر / فارسی

'arūz-e manzūm

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)

رساله کوتاهی است در عروض شعر، به صورت منظوم که در شانزده بحر آمده است. انتساب این رساله را به جلال الدین دوانی در منابع موجود نیافتیم لیکن در این نسخه مرعشی به وی نسبت داده شده است.

آغاز: بسمله. بدان که اجزایی که شعر از آن مرکب می‌شود هفت است، دو جزو خماسی است چنانکه فعول و فاعلن و پنج جزو دیگر سباعی است چنانکه متفاعلن و ...

انجام: مفعولن مفاعلین فع می‌باشد. بر اهل زین پس سرور. تم بحمدالله و حسن توفیقه

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۲۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس است ولی نسخه مرعشی از دوانی دانسته شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۴ سطر [ف: ۹ - ۲۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسحاق بن نوروز شولستانی، تا: ۱۰۹۵ق؛ ۲گ (۱۸۹پ-۱۹۰ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۲سم [ف: ۳۷ - ۲۴۳]

● **عروض منظوم** / عروض و قافیه / عربی

'arūz-e manzūm

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۷/۱

آغاز: طویل مدید و البسیط و وافر ×× و کامل اهزاج الاراجیز ارملا

در ۱۸ بیت؛ خط: نسخ، کا: عبدالاحد بن عبدالغفور نیریزی، تا: رجب ۱۱۱۶ق؛ مصحح؛ ۲گ (۱پ-۲ر)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۷]

● **عروض منظوم** / عروض و قافیه، شعر / فارسی

'arūz-e manzūm

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۵۴/۳-ف

نسخه اصل: یوگسلاوی. در چند باب و فصل؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰۰/۱۹

هر یک از شعرهای عروضی در یک دو بیتی توضیح داده شده. در این نسخه هفت قطعه در شرح هفت عروض آغاز (پس از

بسمله): بحر هزج سالم مثن: هزج را گر تمام ارکان همی خواهی از این مگذر ×× بگیر این بیت را یاد و بکن این قطعه را از بر؛
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۳۵۶-۳۵۷)، قطع: رقعی [ف: ۱۹ - ۵۵۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۰۵ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عروض و بدیع** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va badīʻ

در این رساله اشعاری چند آمده و این اشعار به صورت ابیات متعددی است که رساله در هر بیت آن از جهت عروض و قافیه و بدیع بحث می‌کند و ضمن این بحث آن قاعده عروضی یا قافیه‌ای یا بدیعی را نیز شرح می‌دهد. ابتداء رساله قصیده‌ای است به این عنوان: «هذه القصیده المصنوعة لخواجه سلمان علیه الرحمه الرضوان فی صناعة الاشعار و علیه التکلان». بعد اشعاری چند آمده و این اشعار به صورت ابیات متعددی است که رساله در هر بیت آن از جهت عروض و قافیه و بدیع بحث می‌کند و ضمن این بحث آن قاعده عروضی یا قافیه‌ای یا بدیعی را نیز شرح می‌دهد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴/۲
آغاز: صفای صفوت رویت صفات گلستان دارد؛ **انجام:** و در اصطلاح شعراء عبارت از کلام موزون مقفای مسجع معنوی متساوی الوزن است. تمام شد.
خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: ابن مرحوم آقا با باعبدالله کرد محله الاسترآبادی متخلص بمایل، تا: ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج ماشی، ۲۲ص، ۱۸ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۴۹۴]

● **عروض و بدیع** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va badīʻ

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۷
آغاز: بود برین مثال فعلاتن مفاعلن ... صنما از بنفشه بر گل حمرا رقم مکن ×× دل من در غم فراق ندیم ندم مکن؛ **انجام:** استثنا بر این مثال: خدایگانا هر مدح که آن صفات تونیست.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۱گ (۷۵ر-۹۵ر) [ف: ۵ - ۳۱۹]

● **عروض وحیدی** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz-e vahīdī

وحیدی بیهقی، محمد بن یوسف، ق۸ قمری

vahīdī beyhaqī, mohammad ebn-e yūsof (- 14c)

تاریخ تألیف: ۷۳۵ق

در این رساله مکرر از رساله عروض ادیب صابر و اشعار وی و دیگر شعرا استشهاد گردیده است. این رساله حدود ۴۰۰ بیت می‌باشد.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۳/۴ صدر
آغاز: بسمله. حمدله ... چنین گوید مقرر این مقاله و محرر این رساله محمد بن یوسف بن محمد بن یوسف بن ابی عقیل النوقاذری البیهقی الملقب بالوحیدی ... این مختصریست در علم عروض به جهت مبتدیان ... و در او از تصنیف ... شهاب الدین ادیب صابر و ... شهاب الدین سمرقندی و استادان و فاضلان دیگر؛ **انجام:** در قوانین این طایفه قایم مقام یک حرفست و من بر سخن حکیم فاضل اوحد الدین الانوری ... این مختصر را تمام کردم روز جمعه اواخر شعبان سنه ۷۳۵ و اگر در اجل تأخیر رود در خاطر هست که در فن عروض مطولی ترتیب داده شود ... با فواید دیگر که بدین قسم نسبت داشته انش. و الحمدلله و الصلاة علی محمد و آله.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۷۳۵ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۲۵ص (۷۲-۹۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ - ۴۴۶]

● **عروض الورقة** / عروض و قافیه / عربی

ʻarūḍ-ul waraqa

جوهری، اسماعیل بن حماد، - ۳۹۳ قمری

jowharī, esmāʻīl ebn-e hammād (- 1004)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۴/۴
آغاز: العروض میزان الشعر و هی ترجمة عن ذوق الطباع السلیمة و فوائدها ثلث؛ **انجام:** و هذه صور الدوائر و المداخلات
بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱ ذیحجه ۸۵۱ق؛ محشی؛ کاغذ: استانبولی، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۲۰۶]

● **عروض و صنایع** / عروض و قافیه / ترکی، فارسی

ʻarūz va sanāyeʻ

ناشناسی از مردم عثمانی، پیش از ۱۰۹۰ق که تاریخ نسخه است. در یک «مقدمه» و سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه در علم عروض و اصطلاح‌های شعری؛ مقاله ۱. بحور؛ ۲. صنایع؛ ۳. تشبیهات مسایل «انیس العشاق» در بیست و هشت «باب» در علم شعر و فواید آن: ۱) بیان حسن و جمال، در دو فصل (یکم در بیان اطلاقات عرب، دوم عبارات عجم)، ۲) بیان عشق و حال، دو فصل: اطلاقات عرب، عبارات عجم، ۳) بیان کاکل و زلف و اندام محبوب، نیز دو «فصل» (اطلاقات عرب، عبارت عجم)، ۴) در دو «فصل»: (اطلاقات عرب، عبارات عجم)، ... ۲۸) بیان صحبت، نیز دو «فصل» (اطلاقات عرب، عبارات عجم). با گواه آوردن از سروده‌های فارسی و ترکی.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۵۹/۲

آغاز: معلوم اولاً که بو کتاب سروری حضرتلرینک بحرالمعارف ادلوا کتابندن ضیق وقتندن اوتوری؛ **انجام:** بو طریقه تحریر اولندی، تفصیل اجزاء شجره اخرب. آشفته و حیرانم ای شاه جهان / بیچاره و بیمارم قل در ده دوا ... تفصیل اجزاء شجرة اخرم: ای دلبر ای مهوش ای زهره چپیم ... مفعولن، فاعلن، مفاعیلن، فع. بر مختصر مقتضا ... و هو ... سنه ۱۰۹۰ق

خط: نستعلیق تحریری، کا: مصطفی دده زاده، تا: ۱۰۹۰ق؛ محشی با نشان «منه»؛ اهدایی: دکتر صادق کیا [ف: ۳ – ۲۲۶]

● **العروض و القافیة = منظومة فی العروض و القافیة /**

عروض و قافیه، بلاغت / عربی

al-'arūḍ wa-l qāfīya = manẓūmat-un fi-l 'arūḍ wa-l qāfīya

هواری، محمد بن احمد، ۶۹۸ – ۷۸۰ قمری

havārī, mohammad ebn-e ahmad (1299 - 1379)

قصیده لامیه‌ای است در عروض.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹/۱۰

آغاز: بسمله. رب یسر یا کریم. قال الشیخ العالم الفاضل الکامل شمس الدین ابوعبدالله محمد بن احمد بن جابر الأندلسی؛ الحمدلله حمد الشاکرین علی ان ×× راض صعب المعانی فاغتذت ذللا / أماط بالعلم حجب الجهل فانشرحت ×× منا الصدور و صرنا نقتفی السبلا؛ **انجام:** ثم الصلاة علی خیر الوری حسباً ×× و آله و جمیع الصحب خیر ملا

نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی،ش۳۴۸۶؛خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۱ق؛ ۸ص (۵۶–۶۳)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ – ۳۷۵]

● **عروض و قافیه** / عروض و قافیه / فارسی

'arūz va qāfīye

لطفی، لطفعلی، ق۱۰ قمری

lotfī, lotf-'alī (- 16c)

در یک «مقدمه» و چهار «باب» که از ابتدای مقدمه و هم بخشی از باب اول آن افتادگی دارد و سایر ابواب بدین قرار است: باب ۲. بیان قافیه و این نیز منقسم است بر مقدمه و ده قسم؛ باب ۳. صنایع و بدایع شعر و آن مشتمل است بر پنجاه و سه نوع؛ باب ۴. بیان معما.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۶۲/۱

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۹۲۶ –۹۲۹ق؛ ۳۲ص (۱–۳۲)، ۲۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۹۸]

● **عروض و قافیه** / عروض و قافیه / فارسی

'arūz va qāfīye

آگاه قاجار، اردشیر میرزا بن عباس میرزا، – ۱۲۸۹ قمری

āgāh-e qājār, ardešīr mīrzā ebn-e 'abbās mīrzā (- 1872)

این شاهزاده قاجار همان است که کتاب تحفه اردشیریه به نام او ساخته شده و قباله نکاح او که به انشاء میرزا محمد تقی علی آبادی متخلص به «صاحب» است در مقدمه دیوان صاحب موجود است. بخش اول این رساله در عروض است و این بخش خاتمه‌ای دارد در بیان بحور و اوزان عروضی این ده دیوان و شعر معروف «شاهنامه فردوسی، یوسف و زلیخای (منسوب به فردوسی)، اسکندرنامه نظامی، اسکندرنامه دهلوی، تیمورنامه (تمرنامه) هاتفی، غزل معروف: یا ایها الساقی از حافظ و قصیده «مرا دل پیر تعلیم است ...» از خاقانی. بخش دوم قافیه است و از این بخش در نسخه بیش از نزدیک به دو صفحه موجود نیست. شیوه پایان یافتن نسخه حاضر نشان می‌دهد که تألیف این رساله ناتمام مانده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۴۵/۲

آغاز: (بسمله) بعد الحمد و الصلوة چنین گوید بنده خدای بی شبه و نظیر امیرزاده اردشیر ... که علم عروض که از علوم اثناعشریه ادب است و آن علمی اسن که اوزان اشعار و صحت و سقم اوزان معلوم گرداند و آنرا عروض بجهة آن گویند که ما یعرض علیه الشعر است بدانکه سبب هست و وتد و فاصله؛ **انجام:** عرب در قوافی مؤسس را با غیره مؤسس نیاورند اما عجم اگر آورند لزوم مالایلزم خوانند و بسیار قابل را ما مقبل قافیه سازند اماحرف قید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۱۴ص (۹۹–۱۱۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۴۸۹]

● **عروض و قافیه** / عروض و قافیه / فارسی

'arūz va qāfīye

جونپوری، کرامتعلی بن رحمتعلی، – ۱۲۹۰ قمری

jonpūrī, kerāmat'alī ebn-e rahmat'alī (- 1873)

در ابتدا به مدح قائم مقام فراهانی پرداخته و پس از مدح او می‌گوید در تبریز در خدمت مستر «شولز فرانسیس» رسیدم او به من گفت که در عروض و قافیه کتابی بپردازم تا همگان را به کار آید، من با وجودی که کتابی به دست نداشتم دست به کار شدم و این کتاب را در سه «باب» به شرح زیر پرداختم: باب ۱. مشتمل بر هفت «فصل»: ۱) تعریف شعر و اقسام آن، ۲) تعریف عروض و تقطیع، ۳) بیان حروف ملفوظه غیرمکتوبه غیرملفوظه، ۴) بیان اسباب و اوتاد، ۵) بیان اصلی بحور، ۶) تعداد بحور و بیان آنچه لازم است در این فصل، ۷) بیان مزاحف؛ باب ۲. مشتمل بر هفده «فصل»: ۱) بحر وافر و کامل، ۲) بحر تقارب، ۳) بحر متدارک، ۴) بحر هزج، ۵) بحر رجز، ۵) بحر رجز، ۶) بحر رمل،

۷) بحر منسرح، ۸) بحر خفیف، ۹) بحر مضارع، ۱۰) بحر مقتضب، ۱۱) بحر مجتث، ۱۲) بحر سریع، ۱۳) بحر جدید، ۱۴) بحر قریب، ۱۵) بحر مشاکل، ۱۶) بحر رباعی، ۱۷) تفکیک بحور؛ باب **۳.** قوافی، مشتمل بر هشت «فصل»: ۱) تعریف قافیه و روی، ۲) تعداد حروف قوافی و تعریف روی، ۳) حروف قوافی که پیش از روی می‌آید، ۴) بیان حروف قوافی که بعد از روی می‌آید، ۵) بیان حرکات و سکنات قافیه، ۶) بیان قوافی به اعتبار تقطیع، ۷) بیان عیوب ملقبه قافیه، ۸) بیان عیوب غیر ملقبه قافیه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۰

آغاز: بسمله، پس از ستایش و نیایش خداوند ... و درود بر ویژگان آفرینش و مدح و ثنای حضرت دستور اعظم ولی النعم اکرم فریده دهر؛ **انجام:** امید که صاحبان دانش و بینش چشم از معایب آن پوشند و الحمد لله علی اتمام ...

خط: نسخ، کا: عبدالله بن حسین حسینی، تا: ۱۲۴۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۳گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۶ - ۲۴۹]

● **عروض و قافیه** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va qāfīye

حسینی اعرجی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

hoseynī aʻrajī, mohammad hoseyn (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۴۴/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰گ (۶۸پ- ۸۷ر) [مختصر ف: - ۵۵۲]

● **عروض و قافیه** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va qāfīye

شیخ محمد ابراهیم

šeyx mohammad ebrāhīm

رساله‌ای است در عروض و بحور شعر و اصطلاحات آن و فاقیه‌های شعر.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۰۷/۱

آغاز: قال اقل المقلین محمد ابراهیم حمدی که مشعر بر تمهید تحمید کردگار و لایق بارگاه آفریدگار حضرت باری تواند بود؛ **انجام:** و به تخفیف دال و کسر آن که در قرآن آمده و او در اصل شادی بوده است یاء را جهت تخفیف و دلالت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۵]

● **العروض و القافیة** / عروض و قافیه / عربی

al-ʻarūḍ wa-l qāfīya

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۳/۴

آغاز: الفن الاول من تتمة العروض من علمی المعانی و البیان و هو الکلام فی الشعر و فیه ثلاثة فصول، احدها فی بیان المراد من الشعر و الثانی فیما یخصه لکونه شعرا و هو الکلام فی الوزن و ثالثها فیما یتبع ذلک علی اقرب القولین فیه کما تطلعک علی ذلک و هو الکلام فی القافیة؛ **انجام:** و لنکتف بهذا القدر من فصول فن النظم منتقلین عنها الی الفن الثانی

فن نخست از کتابی است در علم عروض و قافیه در سه «فصل»: فصل ۱. بیان المراد من الشعر، فصل ۲. فیما یخصه لکونه شعرا و هو الکلام فی الوزن، فصل۳. فیما یتبع ذلک علی اقرب القولین فیه و هو الکلام فی القافیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۷۰ق، جا: استانبول؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۹گ (۵۲-۷۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۴۰ - ۱۴۰]

۲. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۲۱/۶

بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۶ش۴ - ۱۰۲]

● **عروض و قافیه** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va qāfīye

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۵۵/۴

آغاز: دادست مرا خدای توفیق ×× چون صبح دمم بهر تصدیق / مفعول و مفاعلن فعولن ×× داناست ابوالعلا بتحقیق

از ابوالعلاء، نخست ۵ دو بیتی است در قاعده تقطیع و بیان اوزان و بحور و زحافات شعر هر رباعی در ذیل عنوان یکی از بحرها و گاه پس از رباعیات تحقیق در فن عروض و تقسیمات و تعلیم شیوه تقطیع، و پس از آن فن قافیه به نثر با درج شواهد منظوم از سرودهای مؤلف. نام بوالعلا در اکثر رباعیات و ابیات شاهد تکرار می‌گردد. وی در رباعیات گاه خود را شاه سریر سخن، شاه جهان فضلا، تملک خمیر شاعری و یا با جملاتی دیگر تفاخرآمیز خوانده تعداد و رباعیات ۳۴ و تعداد مفردات ۴ در تعریف بحر رمل می‌گوید: بدانک چابک سواران سخن را بحر رمل و اوزان او میدان گاه گشاده است و جلوه جای خوش است و رمل از روی لغت بشتاب رفتن را گویند و از این بحر دو وزن ملایم طبع خیزد اول رمل مثمن سالم (متال): بس که هر ساعت کند باد صبا عنبر فشانی ×× خاک بستان روح پرور شد ز آب زندگانی / فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن ×× بوالعلا شاهست یا بی شاهی از وی جاودانی، در آغاز بخش عروض می‌گوید: بدانک عروض میزان شعر است که بدان صحیح از مکسور توان دانست. در آغاز قافیه می‌گوید: بدانک قافیه از پس در آمدن باشد و هر آئینه دو حرف یا سه چهار یا پنج حرف که در آخر شعر آید ... بدانکه نام قوافی هشت است ... در پایان رساله از شعری که «در شروان

جهت اسکندر محمود آبادی غفرالله له گفته بوده یاد کرده است، پشت برگ آخر (که شاید صفحه آخر رساله باشد) عیوب قوافی به صورت چلیپا و غیرمنظم نوشته شده برای مثال شایگان این شعر را از کمال اسماعیل آورده است: «گرچه عیب بیت باشد شایگان در قافیه ×× شایگانی را که من آرم در آن عیبی بدان / زانک این قدرت مرا باشد اگر خواهم نهم ×× گنج باد آورد معنی در حروف شایگان» و زیر آن بقرمز با همان قلم نوشته «تمت کتاب العروض بعون الله الملك الوهاب»؛ کا: درویش محمد، تا: قرن ۹؛ ۱۳ص (۴۶۲-۴۷۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۱۸]

۲. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۹/۴

آغاز: بسمله الترصیع اما فارسی لفظ ترصیع در نشاندن جواهر و ذو جواهر باشد در چیزی و در الوان بلاغت این صنعت؛ **انجام:** ممتنع شعر می‌باشد که آسان نماید اما مثل آن کردن دشوار باشد و در تازی امیر ابوفراس بختری را باشد و فرخی را در پارسی ومن تلفظ فرخی این کتاب تمام کردم تم بعون الله تعالی.

در این رساله اصطلاحات علم بدیع وعروض و قافیه در فارسی و عربی توضیح داده شده است. این رساله بخشی از رساله مفصل در این علم است و گویا عروض وحید تبریزی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۹-۳۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۸]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۷/۵

آغاز: چون اسم و اشتقاق عروض و تنوع حرکات و سکنات و وضع اسباب و اوتاد و فواصل و ترکیب از بنا و سقف و چهار حد و اصل و فرع ... روشن گشت، بعد از این اوزان را با صنایع نماییم، و هر بیت را تقطیع باز نماییم و پیش از بیت نام و تغییرات وزن و نام آن صنعت که در آن بیت باشد بنویسم، و بعد از تقطیع؛ **انجام:** و هر کس از علم قیافه این مقدار بداند کفایت باشد. و الله اعلم بالصواب. تم الرسالة العروض بعون الله تعالی و توفیقه، و الصلاة علی محمد و آله اجمعین.

ناشناخته. بایستی بخشی از کتابی بزرگتر باشد و شاید دنباله «جمع مختصر» وحید تبریزی باشد. بخش‌بندی نشده، با سربندهای در خور: بحر هزج سالم، ترجیع مطلع ... بیان شجره اخرم، اعداد حروف قافیه، حرکاتی که در قافیه آرند ... واپسین سربند: قافیه شایگان متلکم؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محرم ۹۷۰ق؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۱۳گ (۲۸ر-۴۰ر) [ف: ۳ - ۲۲۶]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲-عکسی

نسخه اصل: گنج بخش، ش ۷۴۵ (گنج ۱۲۳۳/۲). ناشناسی پس از عطایی نیشابوری (- ۹۱۹ق). آغاز و انجام افتاده. بخش‌بندی نشده، با سربندهای در خور، در ص۵ آمده: میر عطاءالله در «تکمیل الصناعه» فرموده، که رعایت تأسیس بی دخیل هم مستحسن است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱؛ ۴۷گ (۲۰-۶۶) [عکسی ف: ۲ - ۱۹۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱/۱معیری

آغاز: ... مستفعلن اگر وتدرا در میان سببین در آری کومرا دل آید بروزن فاعلاتن؛ **انجام:** زان روی سعد راسخ آمیخته کار کار دست تمة.

بدو بخش تقسیم شده، بخش اول در عروض و بخش دوم در قافیه است. شش دایره عروضی و دو شجره در بخش عروض رسم شده است، اشعاری که در بخش دوم بطور مثال آورده اغلب از کمال الدین اسمعیل، انوری، ظهیر فاریابی و عنصری است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: اسدالله بن محمد حسین ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹ص (۱-۵۹)، ۱۱ سطر (۶/۲×۱۰)، اندازه: ۹/۸×۱۵سم [ف: ۱۸ - ۲۷]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۸۲/۱-۱۳/۱۶۲

آغاز: مفاعلین اینجاتر صبع مع التجنیس کرم بازار است که چهار بار آمده است ... بحر هزج مثمن مشبع صنعتش تجنیس تام بیت بتادر چین هر تاری بود زلف تو را صد چین؛ **انجام:** ودال متحرک ومیان دال وفاآید وهر کس که علم قافیه اینقدر بداند کفایت باشد والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب صورت اتمام پذیرفت در سلخ ...

رساله کوتاهی است در عروض و قافیه به نظم که مؤلف در هر بیت قاعده‌ای، را بیان و سپس شرح نموده است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع تویسرکانی، تا: آخر شوال ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مذهب، ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۹۳]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۱۹

بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق [رایانه]

۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۹۹/۳

آغاز: حمد واحدی که انواع انسان را به زینب نطق و زیب بیان بیاراست و درود بیعد بر احدی که از جمال بلاغت بلغارا عاجز ساخت و به آن عترت طاهرین او؛ **انجام:** که حروف از یکدیگر منقطع باشند چنانکه: ای آرزوی روان و ای داروی دل ×× باگونه تو، گونه گل شد باطل / نقش صنم چین بر بست خجل ×× بت گر نکند پیکر نقش تو چو گل؛ در موصل و موصل آن است که حروف به یکدیگر متصل باشند چنانچه: پیش لطیف طلعتت قیمت در شکسته شد ×× پیش بنفشه خطتت گل بچمن نهفته شد

مختصری است در صنعت عروض و قافیه و صنایع شعری، مؤلف در اثنای مطالب شواهدی به نظم و نثر از خود و دیگران می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۱۱۵پ-۱۳۱پ)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۱۱۸]

۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۹۳/۱

آغاز: بعد از حروف اضافه همیشه خود مصدر است ... الف تألیل و حرف روی واقع شود مانند همزه که در اشعار فوق مابین الف و لام واقع شده تکرار حرف دخیل نیز واجب نیست؛ **انجام:** در فاعلاتن تبر عبارت است از انداختن [...] مجموع و سبب آخر جزئی که در آن این زحارف واقع شود آن را ابتر نامند

رساله مختصری است در معرفت اوزان و بحور و قافیه در شعر؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۷۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۴/۱

آغاز: مثال: از حدیث رسول صلی الله علیه و آله و سلم که فرموده است: ملاک الدین الورع شاعر نظم کرده است؛ **انجام:** مطلق موصل آن باشد که بعد از حرف روی حرفی ساکن آید و آن حرف را وصل خوانند ...

رساله‌ای کوتاه در بیان صنعت‌های ادبی و شعری که در دو «باب» و یک «خاتمه» تنظیم و همراه مثال‌های متعدد از اشعار شعرای پیشین توضیح داده شده است: باب اول: (اصناف قافیه) همانند: حل، ترکیب، سحر، حلال، الملمع، استطراد، تضمین، ذواللسانین، تفصیل، توصیل، تدویر، تضلیع و ...، باب دوم: بیان عیوب نظم (علم نقد)، خاتمه: بیان معنی قافیه و عدد حروف و ... (در هفت فصل)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۰ص (۱–۵۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۳/۱ – ۶۵]

● **عروض و قافیه (الف)** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va qāfīye

رساله مختصری است در بیان علل و وجوه اختلاف اوزان شعری و قافیه‌ها.

آغاز: بسمله، بعد الحمد و الصلوة چنین گوید بنده خدای (طالب الرشاد) امیرزاده (فرهاد) وفقه الله» طالب الرشاد فرهاد نام مؤلف را تراشیده و نام خود را بجای آن نوشته است ...

۱. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۲۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قابل را با مقابل قافیه سازند، اما حرف قید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۹سم [نشریه: ۶ – ۷۹]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۴۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لزوم مالا یلزم دانند و بسیار قابل را با مقبل قافیه سازند و اما حرف قید ...

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۸ ذیحجه ۱۳۴۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۷گ (۴۱پ–۴۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [مؤید: ۳ – ۲۸۶]

← العروض و القوافی > بدایع الصنایع

● **العروض و القوافی** / عروض و قافیه، شعر، ادبیات / عربی

al-ʻarūḍ wa-l qawāfī

خزرجی، عبدالله بن محمد، – ۶۲۶ قمری

xazrajī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1230)

منظومه‌ای است در یکصد و دو بیت در قواعد علم عروض و قوافی.

آغاز: و للشعر میزان تسمی عروضه ×× بها النقص و الرجحان یدریهما الفتی / و أنواعه قل خمسة عشر کلها ×× تؤلف من جزئین فرعین لا سوی ...

انجام: و یسأل عبدالله ذا الخزرجی من ×× مطالعها اتحافه منه بالدعا

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۱۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: رقعی، کا: حافظ محمد بن خلیل مغنساوی، تا: ۱۲۵۴ق؛ ۱۲گ (۱۲۸پ–۱۳۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۲۲]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۵۵/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۶گ (۱۳۱پ–۱۳۶پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۲ – ۱۶۱]

● **عروض و قوافی** / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va qavāfī

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵

آغاز: مقاله اولی متضمن عروض و قوافی و وزن مشتمل بر چهار باب هر بابی مشتمل بر سه فصل؛ **انجام:** و بعضی این حکم را در ایطای خفی روا داشته اند و ایطای جلی را مطلقاً جایز ندانسته و یکی از متأخرین رساله‌ای در علم قوافی ...

رساله‌ای است در عروض و قافیه و وزن ظاهراً مشتمل بر دو «مقاله» که در رساله حاضر مقاله اول در چهار «باب» و هر باب در سه «فصل» آمده: مقاله اول: در عروض و قوافی و وزن، باب ۱. در تعریف نظم شعر و تعداد و اقسام شعر و حد عروض و وزن و تعداد اسباب و اوتاد و شرح حروف و حرکات، باب ۲. در حد تقطیع و بیان از احیف و تعداد فروعی که از استعمال از احیف متولد گردند، باب ۳. شرح بحوری که از ترکیب ارکان منبعث گردند و ثبت دوائر فلک بحور و تفصیل بحور اصلی و فرعی؛ باب چهارم: محتوی بر علم قوافی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد یوسف متخلص به تأسف رشتی با مهر «افوض امری الی الله عبده یوسف» (مربع)، ملارشید مازندرانی؛ مهر: «انه من سلیمان بسم الله الرحمن الرحیم» (مربع)؛ یادداشتی از ملارضای رشتی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۳۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۹۴/۳

آغاز: شکر و سپاس خداوندی را که به گوش کردن الفاظ را به زیور معانی بربست و لاله مثال عبارت را با زواهر جواهر به هم پیوست؛ **انجام:** مفتعلن فاعلان که خاوتا در این وزن به جای مفتعلن باشد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ تملک: سلطان حسین واع؛ مهر: «عبده سلطان حسین الواعظ» (بیضی)؛ واقف: سلطان حسین

الواعظ؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۲گ (۴۵ر-۵۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۲۶]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵

مشتمل بر چهار «باب» هر یک در سه «فصل»: ۱. تعریف نظم، ۲. در حد تقطیع، ۳. شرح بحور، ۴. علم قوافی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۰۷]

● العروض و القوافی (منظومة) / عروض و قافیه، شعر / عربی

al-ʻarūḍ wa-l qawāfī (mnz.)

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۵/۴

آغاز: الحمد لله علی اسباغ ما ×× اولی لنا من فضله و انعما / و خصنا منه بواف وافر ×× من بحر جوده المدید الزاخر؛ **انجام:** و الصدر منه فی سوی الحکمین ×× کالعجز فی کل من العلمین / تمت بعون الواهب المنان ×× بالیمن فی الجمعة من شعبان

قصیده ای است در عروض و قافیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ رجب ۱۳۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۱۵۲پ-۱۵۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۷ - ۳۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۰/۱-ف

نسخه اصل: الهیات مشهد ش ۶۷۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۷]

● عروض و معما / معما، عروض و قافیه / فارسی

ʻarūz va moʻammā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۵۴ ض

بی‌کا، تا: ۸۸۶ق [د.ث. مجلس]

● عروضیه / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūzīye

قائم مقام، ابوالقاسم بن عیسی، ۱۱۹۳ - ۱۲۵۱ قمری

qā'em-maqām, ab-ol-qāsem ebn-e ʻīsā (1779 - 1836)

اهدا به: عباس میرزا ولیعهد

رساله‌ای کوتاه در بیان اصول و مبانی عروض که در یک «مقدمه» و چند «فصل» و سپس چند «باب» تنظیم شده است. این رساله در مقابل خرده‌گیران شبانه به نام ولیعهد نوشته شده است.

آغاز: ابتدای هر سخن و افتتاح هر کلام بنام پروردگاری شایسته و سزاست که بیت موزون فلک را بی وتد و سبب برافراشت ...

انجام: وجودش را مغتنم باید دانست بل سجودش را مفترض باید شمرد اگر انصاف امعان نظر شود قمی بسیار است و طالقانی در میان نیست

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۵۱۰؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۸۲ق، خشتی؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۹۴، خشتی، ۱۶ص [نسخه‌های منزوی ۳/۲۱۶۰]

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۷۴۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۵

کا: علی اصغر بن محمد رفعی گوباره ای یا تبریزی، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: میشن، ۶گ (۶۵پ-۷۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۷۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۹۳/۴

آغاز: برابر **انجام:** و آلت ثنا خوانی از اوستانند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ هامش چلیپا؛ ۴گ (۲۲۳پ-۲۲۶ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۲۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۲۲

کا: محمدرضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۲ص (۱۱۵-۱۲۶)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن علی اکبر تفرشی، تا: ۱۳۱۱ق؛ ۷گ (۱۱۵پ-۱۲۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۵/۱ سم [ف: ۷-۳۳۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** در کمند احوالشان عاجز ... والسلام.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۵۰پ-۵۱ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۱سم [ف: ۷ - ۳۹]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۰/۳ ـ ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** برمیخورند و هرکه

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۵۵پ-۶۱پ) [ف: ۱ - ۳۵۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۱پ-۱۱ر)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۰۳]

● عروضیه / عروض و قافیه / فارسی

ʻarūzīye

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۵

آغاز: بسمله. حمدله و بعد بدانکه میزان بیت مرکب است از ارکان و ارکان مرکب است از اصول؛ **انجام:** حشو میگویند و حشو در لغت آکین باش است

خط: متن دعا نسخ معرب، کا: محمد مسیح بن عبدالحمید موسوی اصفهانی درب امامی، تا: ۵ شوال ۱۲۷۹ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴ص (۱۰۸-۱۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۹سم [ف: ۵ - ۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۲۵/۲۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین

و بعد بدان که میزان بیت مرکب است از ارکان و ارکان مرکب است از اصول و اصول منحصر است به سه سبب و و تد و فاصله؛
انجام: و هر رکنی که در میان صدر و عروض یا ابتدا و ضرب واقع است حشو میگویند و حشو در لغت به معنی آگین بالش است

خط: نستعلیق، کا: سید محمد طباطبایی طبیب یزدی، تا: سه‌شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۲۸۶ق؛ حکایت موفق الدین ابومحمد عبداللطیف بن یوسف بغدادی از ابن تلمیذ طبیب و درمانهای او (۱۱۶پ)، گفته‌ای از محمد بن زکریای رازی در پزشکی (۱۱۶پ)، شرح حال محمد بن زکریای رازی منقول از تاریخ ابن جلجل (۱۱۶پ)، بندی از السیاسة المدنیة ابونصر فارابی (۱۱۷ر)؛ ۳گ (۱۱۴پ-۱۱۶پ)، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۶۰]

● **العروق = تشریح العروق** / طب / عربی
al-'urūq = tašrīḥ-ul 'urūq

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی
jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

جالینوس این کتاب را در یک مقاله تدوین کرده و طی آن، کار سرخرگ‌ها (عروق ضوارب) و سیاهرگ‌ها (عروق غیرضوارب) را شرح داده است. وی این کتاب را برای دانشجویان نوشته است. اسکندرانی‌ها آن را به دو مقاله، یکی درباره سیاهرگ‌ها و دیگری درباره سرخرگ‌ها تقسیم کرده‌اند. هدف جالینوس در این کتاب آن است که چند و چون رگ‌هایی را که از جگر سرچشمه می‌گیرند و این که هر یک از آنها چگونه و کجا تقسیم می شود و نیز چند و چون سرخرگ‌هایی را که از قلب سرچشمه می‌گیرند و هر یک از آنها چگونه و کجا تقسیم می‌شود، شرح دهد. اسکندرانی‌ها این کتاب را همراه با سه کتاب دیگر (العظام، العضل و العصب) در یک مجموعه جای دادند و آن را «فی التشریح للمتعلمین» نام نهادند.
آغاز: بسمله المقالة الاولی من کتاب جالینوس فی التشریح و هی فی تشریح العظام ترجمة ابی زید حنین بن اسحق الترجمان قال جالینوس انه قد ینبغی للطبیب ان یعرف هیئته کل واحد من العظام فی نفسه و حاله مع ترکیبه مع غیره عند التماسه احکام علاج ما یحدث فیها من الخلع و الکسر ...
آغاز مقاله دوم: قال جالینوس ان تشریح العضل لم یصفه احد من الخ
آغاز مقاله سوم: بسمله قد اجمع الاطبا کلهم علی ان لیس فی اعضاء الحیوان عضو له الحرکة التی یسمیها الارادیة او حس الا بالعصب.
آغاز مقالة چهارم فی العروق غیر الضوارب: لما راینا‌ک یا انطیساس الحبیب مشهیالان یفیدک ما اختصرنا فی تشریح العروق الضوارب.
آغاز مقالة فی العروق الضوارب: قال جالینوس فنقتص الآن امر الشرائین فنقول ان مبدأ هذه من البطن الایسر من القلب
انجام: انجام مقاله اول: الا انه لیس شئ یضطر الی ذکرها فی هذا الکتاب
انجام مقاله دوم: فاذا جعلت واحدة منهما علی انفرادها فیصله... الی جانب
انجام مقاله سوم: و ینتهی فی العظم المسمی القصیص.
انجام مقاله چهارم فی العروق غیر الضوارب: و أنا اقتص بعد ذلک امر الشرائین...
[تاریخ نگارشهای عربی (سزگین) ج۴: ۱۲۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱۱/۲

فی تشریح العروق الغیر الضوارب (۵۸ر-۶۳ر) و فی تشریح العروق الضوارب (۶۳ر-۶۷ر)؛ خط: نستعلیق، کاتب: محمد بن علی بن محمد، تا: جمعه ۱۲ رمضان ۹۰۳ق؛ در فهرست دو مقاله این کتاب به صورت جداگانه (با شماره ۴۱۱۱/۲ و ۴۱۱۱/۳) آمده که تجمیع شد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۵۸ر-۶۷ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۰۹۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳/۱۶۷۶۶/۴

آغاز: آغاز العروق غیر الضوارب: لما راینا‌ک یا انطیاس الحبیب مشهیالان یفیدک ما اختصرنا فی تشریح العروق الضوارب؛ آغاز العروق الضوارب: قال جالینوس فنقتص الآن امر اشرائین فنقول ان مبدأ هذه من البطن الایسر من القلب؛ **انجام:** پایان العروق غیرالضوراب: و أنا اقتص بعد ذلک امر الشرائین
پایان العروق الضوارب: عرق الی ان یبتدی ینقسم
دارای دو مقاله: مقالة فی العروق غیرالضوارب، مقالة فی العروق الضوارب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن کمال الدین حسین، تا: یک‌شنبه ۲۱ صفر ۹۴۴ق، جا: قم؛ جلد: مقوا، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۴۹]

● **عروق بدن** / طب / فارسی
'orūq-e badan

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۹ق [ف: ۲ - ۱۲۸]

← العروق المفصودة ≻ الفصد

● **العروق المفصودة = رسالة فی الفصد** / طب - عربی
al-'urūq-ul mafṣūda = r.-un fi-l faṣd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۴۹-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش است [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۱]

● **عروق مفصوده** / طب / عربی
'orūq-e mafsūde

در آن از رگ‌های زدنی و حجامت و زالو دادن (علق) گفتگو گردید. شیخ الرئیس نیز چنین گفتاری دارد (ش ۱۳۶ قنواتی).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۸/۳/۳

آغاز: فصل فی العروق المفصودة بعضها شرائین و بعضها اوردة اما الاورده فستة؛ **انجام:** اما العلق فجذبها للدم اغور من جذب الحجامة. فاستعمال العلق جید فی الامراض الجلدیة کالسعفة و القوباء. و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: تعلیق، کا: شمسای گیلانی، تا: ۹۸۲ق؛ ۳ گ (۱۳۴ر-۱۳۶ر) [ف: ۴ - ۷۸۸]

● عروق مفصوده / طب / فارسی

ʻorūq-e mafsūde

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۴/۳/۳

انجام: هفدهم رگ پس گوش است و این بیشتر اطفال را زنند بواسطه درد چشم و خارش سر ایشان. و الله اعلم بالصواب.

درباره رگ‌هایی که می‌زنند و فصد می‌کنند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، ۲گ (۱۶۱ر-۱۶۲ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۸) [ف: ۴ - ۷۸۷]

● العریضة المهدویة / کلام و اعتقادات / عربی

al-ʻarīḍat-ul mahdawīya

تفرشی، مراد بن علی، ۹۶۵ - ۱۰۵۱ قمری

tafrešī, morād ebn-e ʻalī (1558 - 1642)

تاریخ تألیف: ۲۰ صفر ۱۰۳۹ق

در کلام است و در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه»: باب ۱. الوجود و العدم، و هما جلیان یحکم یتنافیهما ...؛ ۲. المهیة و لواحقها و هی الجواب عما هو؛ ۳. العلة و المعلول، العلة ما عنه الشی اما بتاثیرها فیه فهی فاعلیة او فی التاثیر فغائیة؛ ۴. الجواهر، الممکن ان حل فی موضوع فعرض و الافجوهر؛ ۵. الاعراض و حصرت فی تسعة؛ ۶. وجوب الصانع و صفاته؛ ۷. العدل، الفعل ان اقتضی ذم فاعله فحرام او تارکه فواجب؛ ۸. النبوة، الحکمة تقتضی البعثة لارشادها الی مصالح المعاش و المعاد؛ ۹. الامامة، الامام اصلح، بالنظام و لطف للامام خلافة عمن به الانتظام؛ ۱۰. امامة علی امیرالمؤمنین علیه السلام؛ ۱۱. امامة بقیة الائمة الاثنی عشر علیهم السلام؛ ۱۲. المعاد و ما یتبعة، امکان العبث عقلی و لو بجمع الاصول.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلق السموات و الارض و جعل الظلمات و النور و انزل من السماء ماء فاحیابه الارض بعد موتها و بین آیة النشور.... اما بعد فهذه فواید لابد منها فی الاجتهاد و عوائد تسلک بصاحبها طریق الرشاد الفتها تذکرة فیما ب الانقیاد و تبصرة فیما ینفع فی المعاد و جعلتها عرضة للعتبة العلیة و السدة السنیة و الحضرة القدسیة المنسوبة الی من به قیام الارض و ما فیها و ببقائه بقاء الدنیا و اهلیها و هو خلیفة الله فی ارضه و حجته علی خلقه قائم آل محمد صلی الله علیه و آله الاخیار و خاتم اوصیائه علیهم السلام الائمه الاطهار الامام المعصوم و المهدی المنتظر و الهمام الموعود و الهادی الثانی عشر صاحب الزمان و قاطع البرهان ... و رتبتها علی مقدمة و اثنی عشر بابا و خاتمة و الله المستعان فی الفاتحة و الخاتمة - المقدمة - قیل: الکلام یقتدر معه علی اثبات العقاید الدینیة بایراد الحجج علیها ...

انجام: و للورع درجات تنتهی الی الیقین و هو الی الرضا و الحمدلله رب العالمین قد وقع الفراغ من اخراج الکتاب الموسوم بالعریضة المهدویة من السواد الی البیاض و الحمدلله رب العالمین علی ید مؤلفه احقر العباد مراد بن علیخان التفرشی عفی عنهما فی الاربعین العشرین من شهر صفر ختم بالخیر و الظفر سنة تسع و الف و ثلثین جعله الله تعالی رضیا انه کان بعباده خفیا و الحمدلله رب العالمین.

شرح و حواشی:

۱- الرضیة الحسینیة فی شرح العریضة المهدویة؛ تفرشی، مراد بن علی (۹۶۵-۱۰۵۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۲۰ صفر ۱۰۳۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «ق» و «منه»؛ جلد: تیماج، ۳۵گ (۲۵۲پ-۲۸۶ر)، ۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۱۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۵گ (۱۷پ-۷۱ر)، ۱۲ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۸-۴۱۹]

● عریضه / نامه‌نگاری / فارسی

ʻarīze

حسینی کاشانی، فرج الله بن هاشم، ق۱۴ قمری

hoseynī kāšānī, faraj-ol-lāh ebn-e hāšem (- 20c)

میرزا سید فرج الله کاشانی که به عرض حضور مبارک رسیده بود به فارسی سره.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۳

آغاز: بنام خداوند بخشایش گر مهربان، جان جهانیان برخی تن و جان جهانیان داد گر آیین پرور شاهنشاه کیهان خدیو و خسرونیو؛

انجام: بدریا و هامون خدا یار اوست ×× که کار خدایی همه کار اوست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷گ، ۱۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۵]

● عریضه / نامه‌نگاری / فارسی

ʻarīze

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۵۵

عریضه‌ای از یک نگهبان به یکی از شاهزادگان قاجار [که چون حجم آن کم بوده، تمام آن در فهرست آورده شده]؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای

سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ، ۸ سطر (۱۴×۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵۱ - ۱۳۱]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۰۵

نامه‌ای عریضه‌مانند با مهر محمد امین؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷- ۳۳۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۵

نامه‌ای است که به حضور شاه نوشته شده و در آن متذکر شده است که مدت چهل سال چاکر هز نوع خدمتی به هر نوع که رجوع شده انجام داده‌ام، و سپس درخواست شغل و عنوان شده. در حاشیه نامه نوشته شده که صاحب نامه لقب شهاب الدوله داده شود و حکومتی جهت او معین گردد یا در نظام فوجی سوار به او سپرده شود و زیر این یادداشت سه مهر بیضی به نام‌های «محمد حسین»، «اعتماد الدوله» و «اعتضاد السلطنه» هست و در صدر نامه دستور رسیدگی به خط ناصر الدین شاه وجود دارد؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ سطر (۹×۱۴) [ف: ۱۵ - ۷۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۹

به حضور شاه نوشته شده است و در آن برای آقا سید نصر الدین فرزند سید اسماعیل بهبهانی مجتهد و مرجع تقلید وقت مستمری جهت رفتن به عتبات و تحصیل علوم در خواست گردیده است. در حاشیه نامه فرمان صدور حکم مستمری جهت مشار الیه نوشته شده است؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸ سطر (۸×۱۵) [ف:۱۵-۸۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۱۶

نامه مفصلی است که به حضور شاه نوشته شده است، نویسنده در این نامه شرح خدمات خود را در مأموریت گیلان به تفصیل نوشته است. از جمله می‌گوید که مالیات مقرره را که سر موعد حاضر نمی‌شد خانه‌زاد قرض کرده و به خزانه تحویل می‌داده است از جمله گفته شده است که با تمام این خدمات توجه بوی نشده و نشان و لقب به وی اعطا نگردیده است در پایان نامه از نظام الملک نام برده شده که وی با آن همه تعدیات که در یزد کرده معذلک به دریافت لقب بالباس مفتخر شده است در صدر نامه ناصر الدین شاه خطاب به معتمد الملک دستور رسیدگی داده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ سطرها به صورت چلیپا؛ ۱۹ سطر (۱۲×۲۴) [ف: ۱۵ - ۸۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۲۱

از معتمد الملک حاکم گیلان برای ناصر الدین شاه نوشته است در این نامه معتمد الملک از خود و زحماتی که در گیلان برای اصلاح امور کشیده است یاد می‌کند از جمله می‌نویسد که به محض ورود به گیلان دست کسانی که به مردم تعدی می‌کردند از جملهٔ عبدالرسول خان و کسان او و میرزا عبد الوهاب و سایرین را کوتاه کرده است و می‌نویسد سه هزار تومان از پول خود برای مردم مهمانی و انعام داده است تا همه را راضی و به مراحم ملوکانه مستظهر نماید و سپس ضررهایی که در این ماموریت متحمل شده است نوشته است از جمله: شانزده هزار تومان کسر گمرک بود که ده هزار تومان آن را تخفیف فرمودند و شش هزار تومان دیگر را خود پرداخته است در پایان نامه مجددا از خود در مقابل اتهامات دشمنان دفاع کرده و می‌نویسد امر امر جهان مطاع است. در صدر این نامه ناصر الدین شاه به خط خود اینطور جواب نوشته است: معتمد الملک صداقت و درستی شما را هیچ حرف نیست چون عرض کرده بودند تحقیق آن لازم بود، و البته همینطور است که عرض کرده است خلافی نخواهد داشت؛بی‌کا،بی‌تا؛ نامه در دو صفحه؛۱۲سطر(۹×۱۹)[ف: ۱۵ - ۸۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۴۹

شکایت از حاجی فضل الله نامی شده است و در حاشیه نامه جواب داده شده؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۹۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۵۵

گله و شکوه علاء الدوله. در این نامه نام حاجی علی اکبر و نظام الملک حسام لشکر برده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ - ۹۳]

● **عریضه اجزای تنظیفات** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی

ʻarīze-ye ajzā-ye tanzīfāt

شهربانی و شهرداری سابقاً به نام تنظیمات و تنظیفات موسوم بوده‌اند و اجزای آن ادارات وظیفه حراست و نظافت شهر را به عهده داشته‌اند. ظاهراً اجزای اداره تنظیفات و تنظیمات در وضع اداری و حقوقی بدی قرار داشته و حقوق آنها اغلب عقب می‌افتاده است لذا آنها با نگاشتن این نامه تقاضای بذل توجهی از شاه وقت کرده‌اند تا به وضع پریشانی آنها خاتمه دهد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۵۶/۵

آغاز: بر خاطر معدلت ذخایر اولیای دولت ابدایت؛ **انجام:** اقدامات و اهتمامات کامله فوق العاده آورده و می آوردند که موجب کمال امیدواریست

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۸ص، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۱۳]

● **عریضه اعتماد السلطنه به ناصرالدین شاه** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی

ʻarīze-ye eʻtemād-os-saltane be nāser-ed-dīn šāh

شمس العلماء، محمد مهدی بن غلامعلی، ق۱۴ قمری

šams-ol-ʻolamā', mohammad mahdī ebn-e qolām ʻalī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۱۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۳ص (۱۱۳۶- ۱۱۳۸) [مختصر ف: - ۵۵۳]

● **عریضه اهل هرات و افغان به دولت ایران** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی

ʻarīze-ye ahl-e harāt va afqān be dowlat-e īrān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۴۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۲ص(۳۵۲- ۳۵۳) [مختصر ف: - ۵۵۳]

● **عریضه‌ای که به خاکپای نایب السلطنه قلمی شد**

(ترجمه) / نامه‌نگاری / فارسی
'arīze-ī ke be xākpāye nāyeb-os-saltane qalamī šod (t.)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۷۲/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان ۱۲۶۵ق [ف: ۵ - ۳۲۸]

● **عریضه ای که در مبادی حال در تهنیت تسخیر اصفهان به خدمت اعلی نوشته شده** / نامه‌نگاری / فارسی
'arīze-ī ke dar mabādī-ye hāl dar tahnīyat-e tasxīr-e esfahān be xedmat-e a'lā nevešte šode

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۵/۴یا
آغاز: بذروه عرض میرساند که چون بشوکتی که تدبیر ملك آرایش
خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید بن یوسف بن مجید آهی، تا: با تاریخ ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۲ص (۱۵۱-۱۵۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۵ - ۱۵۲]

● **عریضه به امام محمد غزالی** / نامه‌نگاری، اخلاق / فارسی
'arīze be emām mohammad-e qazzālī
عریضه یکی از ملوك به امام محمد غزالی در طلب نصیحت از او.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۷۱
آغاز: ای یگانه عصر و ای فرید دهر و ای قطب سالك و ای حی مسالك؛ **انجام:** تا فی الجمله روی ارادت از دنیای دنیه غدار بسر ای جاوید دار القرار آرد والسلام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: میشن مذهب، ۲گ (۷۲۸ و ۷۲۹)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۳]

● **عریضه به معصوم برای قضاء حاجت** / نامه‌نگاری، متفرقه / عربی
'arīze be ma'sūm barāye qazā'-e hājat

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۰۷/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق [ف: ۶ - ۱۱۰]

● **عریضه به ناصرالدین شاه و امین الدوله** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی
'arīze be nāser-ed-dīn šāh va amīn-od-dowle
اعتماد السلطنه، محمدحسن بن علی،۱۲۵۹-۱۳۱۳قمری
e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843 - 1896)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۹۳
خط: نسخ، کا: سید مرتضی کاتب دار التالیف، تا: قرن ۱۳-قرن ۱۴؛ ۲ص (۵۰۸- ۵۰۹) [مختصر ف: - ۲۶۰]

● **عریضه به نواب آصفی** / نامه‌نگاری / فارسی
'arīze be navvāb āsefī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۸۷/۲
آغاز: صورت عریضه‌ای که بنواب آصفی نوشته شده. تا آسمان بکواکب ثابت و سیار آراسته و زمین بریاحین و ازهار پیراسته است گیلان از آثار افکار آصف سلیمان اقتدار مایه رشك خلد برین و سرمایه حیرت نگارخانه چین باد؛ **انجام:** دیباچه حال و خاتمه مآل را نیز از ارقام ملال و اشکال و بال مصون بدارد آمین
گویا در ۱۰۳۳ نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۲۷۹-۲۸۲)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۹ - ۹۷۹]

● **عریضه بی نقطه** / نامه‌نگاری / فارسی
'arīze-ye bī-noqte
نشاط اصفهانی، عبدالوهاب بن محمد رحیم، ۱۱۷۵ - ۱۲۴۴ قمری
nešāt-e esfahānī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad rahīm (1762 - 1829)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۷/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱ص (۲پ)، ۱۲ سطر [ف: ۹ - ۴۰۴]

● **عریضه پیسکویچ به خدمت نایب السلطنه** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی
'arīze-ye pīskovīč be xedmat-e nāyeb-os-saltane

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۲/۴
خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن۱۳ [ف: ۷ - ۲۳]

← عریضه تجار ← نامه بازرگانان
← عریضه جات ← منشآت

● **عریضه جات سلطان و مراسلات** / نامه‌نگاری / فارسی
'arīze-jāt-e soltān va morāselāt
نوری، محمد حسین
nūrī, mohammad hoseyn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۹۶
آغاز: بسمله، حمدله اما بعد این صحیفه ئیست که مشتمل بر عرایضجات سلطان و تعلیقجات؛ **انجام:** و طریق عناد را به

مجاهدت پایان می بردم حسب التمنایت معمول است و فقدان مرقومه است مداول.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷۶۹ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **عریضه حاج میرزا محمد باقر همدانی به حاج عبدالرحیم خان کرمانی** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی
ʻarīze-ye hāj mīrzā mohammad bāqer-e hamadānī be hāj ʻabd-or-rahīm xān-e kermānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۵۲/۹
خط:تحریری،بی کا،تا:قرن۱۳؛۲ص (۷۸۱-۷۸۲) [مختصر ف: ۵۵۳]

← عریضه حسین آبدارباشی ⟩ نامه

● **عریضه خان احمد به شاه عباس** / نامه‌نگاری، اسناد/فارسی
ʻarīze-ye xān ahmad be šāh ʻabbās

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۳۲
آغاز: عرضه داشت غلام خانواده نواب علیه عالیه احمد الحسینی به درگاه انجم سپاه، کیخسرو مرتبت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۸۰پ-۸۱پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۹۶]

● **عریضه خانسوار** / نامه‌نگاری / فارسی
ʻarīze-ye xānsavār
سواد عریضه‌ای است به ناصرالدین شاه قاجار از خانسوار هزاره‌ای حاکم مرو که شکایت از روزگار و بی لطفی شخص پادشاه کرده است.

تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۲۳۰۵
آغاز: فهرست عرض و استدعای کمترین جان نثار خانسوار هزاره ای بتاریخ شهر شوال ۱۲۷۶. قربان خاکپای جواهر آسای مبارکت شوم. آنچه بعقل ناقص و فهم اویماقی این کمترین غلام جان نثار رسیده و بخاکپای مبارک واجب است که معروض دارد آنستکه فدوی از روی نادانی در اینوقت که لشکر فیروز وی اثر مأمور ترکستان میباشد از چندین فرسنگ راه با مبالغی خرج و خسارت بآستان بوسی اولیای دولت ابد مدت نیامده است چون سفر ترکستان سفری است که به ششماه و یکسال تمام نمیشود کمترین فدوی سه سال حکومت مرو را از اقبال دولت ابد مدت در نهایت تسلط بسر برده تا آنکه اولیای دولت خود واگذار نمودند چون فدوی اطلاع کامل از ترکستان داشت باذن اولیای دولت بآستان بوسی قبله عالم روحنا فداه آمد که هم علاج زخم و بنده زاده را نموده و هم چند فقره از سرحد ترکستان معروض دارد. فقره اول - لشکر جزئی بقدر چهار پنج هزار سرباز و سوار از سرحد با یکنفر سر کرده معتبر بجانب آخال بروند و مشتهر سازند که موکب همایون عازم آخال میباشد که باین واهمه تکه آخال کمک به تکه مرو ننماید که جمیع اطمینان مروی بکمک آخالی میباشد چنانچه پارسالهم بکمک آنها ایل سارق را تمام کردند؛ **انجام:** فقره هشت. دیگر آنکه هرگاه رأی مبارک بالتفات سوار معروض قرار نگیرد از فدوی در آن سرحد با هشتاد سوار چه برخواهد آمد کمترین غلام سابقاً در مرو هر وقت سوار میشد هزار نفر سوار سارق بهمراه فدوی بود و از عهده خدمت دولت علیه برمیآمد حال را با وصف اینهمه خدمات و زحمات با هشتاد سور برود و ملایوسف با وصف خیانت با هزار سوار برود دیگر چه اعتبار بجهت فدوی باقی میماند و کسی چگونه همراهی با کمترین خواهد کرد و با این جزئی سوار چگونه از عهده خدمت میتواند برآمد جز ناامیدی مردم و بدنامی دولت و رو سیاهی جان نثار فائده نخواهد بخشید ده سال شمشیر زده و زحمت کشید تا نیک نامی بجهت خود و دولت ابد مدت تحصیل کرده است در اینصورت استدعا مینماید که یکسالهم زیر سایه پادشاه آسایش نماید و مشغول دعاگوئی باشد اگر اینهم صلاح نیست مرخص فرمائید دست عیال خود را گرفته بهر سمت خدا میخواهد برود. در این موضع نسخه پایان یافته و سجع مهرخان سوار مشاهده میشود. در صفحه مقابل پایان نسخه بخطی متفاوت بارسم الخط چنین رقم رفته است (قربان خاکپای جواهر آسای مباکت بشوم. در خراسان بشمشیر و بصداقت خدمت کردن بکسی نان عزت منصب نمیدهند مگر تعارف و پول بمیان باشد غلام که پول ندارم تعارف بدهم چه باید کرد چکنم مگر فضل خداوند و سایه پادشاه دیگر چاره نیست) در ذیل این مطالب سجع مهرخان سوار مشهود است.
خط: شکسته نستعلیق، کا: خانسوار هزاره‌ای، تا: ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۲ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۵/۳سم [ف: ۵ - ۶۴۲]

● **عریضه در باب غصب مزرعه حسین آباد** / نامه‌نگاری / فارسی
ʻarīze dar bāb-e qasb-e mazraʻe-ye hoseyn-ābād
عریضه‌ای است که به یکی از صاحب منصبان قاجار، احتمالاً ناصرالدین شاه در باب غصب مزرعه حسین آباد به وسیله برخی از حکومتیان نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۴/۱
آغاز: بسمله. معروض حضور معدلت ظهور مکرمت دستور حضرت اشرف اسعد امجد والا ادام الله ایام اقباله العالی می دارد که حضرت گردون؛ **انجام:** یکی از امرای بزرگ والی آذربایجان و آران و آن نواحی بود و این پادشاهی را.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱پ-۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ - ۵۰]

● **عریضه عبدالمحمد نوری** / نامه‌نگاری / فارسی

'arīze-ye 'abd-ol-mohammad-e nūrī

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵

از طلاب به فتح علی شاه که پنج تومان و ده خروار شالی مستمری داشتم و اکنون در اصفهان به تحصیل می پردازم خواهش دارم به متصدیان نور دستور دهند تا آن مستمری را به پسرم که در نور است و از طلاب بدهند در بالای نامه فتح علی شاه (با مهر) در محرم ۱۲۱۸ به نجف قلی سلطان حافظ الکای نور دستور می‌دهد که آن مبلغ را بپردازد، در پشت آن به خط و مهر متصدی دیوانی آمده که این مستمری درباره او برقرار شده است، با نشانه‌های دیوانی دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۱۷]

● **عریضه القاص میرزا** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی

'arīze-ye alqās mīrzā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۹۹

آغاز: عرضه داشت بنده کمترین القاص، به عرض نواب سپهر مرتبت

عریضه القاص میرزا که برای سلطان سلیمان قیصر روم نوشته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۸۰ر-۱۸۱ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۱۰۳]

● **عریضه مأمورین به پادشاه انگلیس** / نامه‌نگاری، طب / فارسی

'arīze-ye ma'mūrīn be pādešāh-e engelīs

مترجم: حکیم کاضولانی، ق۱۳ قمری

در این رساله از مرض وبا و طرز ورود آن به کشورها و علائم ورود و روش پیش‌گیری از آن با آماری که در این باره تهیه شده به تفصیل سخن رفته است. این یادداشت‌ها به‌وسیله مأمورین بهداشتی انگلیس برای پادشاه انگلیس نوشته شده و حاوی مطالبی گرانبهاست. اصل آن به زبان انگلیسی و حکیم کاضولانی، حکیم باشی ارتش، آن را به فارسی برگردانده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰

آغاز: بسمله، ترجمه منتخبات عریضه که به اعلیحضرت پادشاه انگلیس از مجلس مأمورین به جهت سلامتی کل اهل مملکت مزبور عرض شده است؛ **انجام:** ناصرالدین شاه که باین بنده درگاه حکیم کاضولانی حکیم باشی افواج قاهره شده بود ترجمه نمود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ ۱۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۳۲]

● **عریضه ملا عبدالله بیدگلی به آقا محمد بیدآبادی** / نامه‌نگاری / فارسی

'arīze-ye mollā 'abd-ol-lāh-e bīdgolī be āqā mohammad-e bīd-ābādī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۳؛ ناقص است [ف: ۳۰ - ۳۸]

● **عریضه میرزا محمد خان خدمت گزار دولت سراج الدوله** / نامه‌نگاری

'arīze-ye mīrzā mohammad xān xedmatgozār-e dowlat-e serāj-od-dowle

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۸۱/۵

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ نونویس، ناقص، مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۱ص، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۷۵۵]

● **عریضه‌نویسی به جهت شاه زادگان** / نامه‌نگاری / فارسی

'arīze-nevīsī be jahat-e šāh-zādegān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۸۹/۶-ف

به نثر و نظم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۹۴]

● **عریضه و شرح حال** / نامه‌نگاری / فارسی

'arīze va š.-e hāl

شکایتی است از ناظم التجار محمد حسین بن اسدالله یزدی کرمانی مورخ ربیع الاول ۱۳۱۷.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۴۰

آغاز: بسمله حمد و سپاس یکتای بیهمتایی را سزاست که ما را از مطلع هستی طالع؛ **انجام:** ترحم نمایند. قد تمت العریضة ... فی عشر الاول سنة ۱۳۲۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دهه اول رجب ۱۳۲۴ق؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۹۰۲]

● **عریضه و نامه و ...** / نامه‌نگاری - فارسی

'arīze va nāme va ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [رایانه]

● **عریضه ها و گزارش ها** / اسناد / فارسی

'arīze-hā va gozāreš-hā

در این دفتر سواد چهارصد و چهل و سه گزارش و عریضه از تاریخ رجب ۱۲۸۷ق تا ربیع الثانی ۱۲۹۹ق مرقوم است و شامل شرح مأموریت میرزا اسدخان جنرال قونسول دولت ایران در روسیه به وزارت امور خارجه ایران بوده است. خلاصه چند گزارش را به عنوان نمونه عرضه می‌دارد: «بجناب وزیر. خداوندگارا. از قراری که در عرض راه ملاحظه نمود امسال روسها مهمات زیاد به قلعه (کمری) که الکسندراپل می گویند و

در سرحد عثمانی نزدیکی ایروان واقع است حمل و نقل می کنند و قشون و سواره فوق العاده آنجا می‌فرستند یک فوج سواره قزاق که مأمور (کمری) شده می‌رفتند بنده با سرهنگ آنها آشنائی نموده بعضی تحقیقات از او نمود مشارالیه جواب طفره‌آمیز داده حقیقت حال را پوشیده داشت لیکن از سبک مکالمه او واضح بود که نمی‌خواهد جواب صریح بدهد چون اطلاع دولت علیه لازم بود جسارت به عرض کرد. ایام جلالت مستدام باد». «نمره ۱۱- ایضاً به رئیس - فدایت شوم. جمعی از تبعه دولت علیه متهم به جرایم مختلفه شده در قلعه تفلیس محبوس هستند چون تکلیف بنده وارسی امورات و تسهیل امر آنها می‌باشد لهذا آدم به محبس فرستاده بعضی اطلاعات در باب تقصیرات آنها حاصل نمود چنان‌که بعد از اطلاع از چگونگی با کارگذاران اینجا به مقام گفتگو آمده بعد از تحمل زحمات زیاد هشت نفر از آنها را از محبس خلاصی دارد ...». «شماره ۱۵- به اقائی رئیس. فدایت شوم سابقاً که خبر تشریف فرمائی سرکار اعلیحضرت اقدس شاهنشاهی روحنا فداه به قفقازیه در اینجا شهرت یافته بود همان اوقات دو نفر سید (میر اسدالله ولد سید احمدعلی و سید حسین ولد سید عبدالله) از اسلامبول وارد تفلیس شده بودند چون یکی از آنها خود را نایب صاحب الامر علی نبینا و علیه السلام می‌دانست و دیگری خود را مرید و مقلد او قرار داده بود کارگذاران روسیه محض ملاحظه این‌که شاید از مطلق العنانی آنها صدمه به وجود مقدس اعلیحضرت شاهنشاهی ... برسد حسب الاظهار جنرال قونسولگری مشارالیها را گرفته حبس کرده بودند».

تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۹۵۸

آغاز: سواد عریضجاتی است که در مأموریت سرکار مقرب الخاقان میرزا اسدخان جنرال قونسول دولت علیه ایران بوزارت جلیله امور خارجه نوشته شده است بتاریخ هفتم شهر رجب المرجب یونت ئیل ۱۲۸۷. شمار اول - بجناب وزیر امور خارجه - خدایگانا - بعد از زیارت حکم تلفراقی جناب مستطاب عالی بیست و نهم شهر جمادی الثانی از پطرزبورغ حرکت کرده از راه مکاریه و حاجی ترخان و بادکوبه عازم محل مأموریت خود گردید؛ **انجام:** ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۹۹- وزیر مختار پطرزبورغ قبله گاه مشهدی محمد تاجرباشی دو طغرا عریضه واحد المضمون باین بنده داده و برای سهولت عمل بخط روسی نوشته بود یکی را در ضمن مراسله به نزد (بایقوسک بایف) که مأمور بنظارت امورات گمرکخانه تفلیس شده فرستاده دیگری با ترجمه آن خدمت جنابعالی فرستاده مستدعی میشود که ... قراری در تسهیل عمل طرانزیت مال التجاره اهالی گذاشته بلکه پاره اشکالات فوق از طاقت را از سر آنها رفع بفرمایند ... امیدوار است زودتر در انجام این کار این بنده را قرین اطلاع فرمائید که عالیجاه مشهدی محمد را مستحضر بدارد زیاده عرضی نبود.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شطرنجی، ۲۰۷ص، ۲۴-۲۹ سطر، اندازه: ۲۹×۳۵سم [ف: ۵ - ۶۳۸]

● **عریضه‌های مأثور** / نامه‌نگاری / عربی

ʻarīze-hā-ye ma’sūr

چند عریضه خطاب به معصومین (ع) برگرفته از تحفة الزائر علامه مجلسی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۲/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: جمعه جمادی الاول ۱۲۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی مذهب، ۱ص (۱۰۳ر)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۱۸]

● **عریضه های منظوم** / شعر / فارسی

ʻarīze-hā-ye manzūm

عریضه‌های منظوم که به ناصرالدین شاه داده شده با عنوان‌های: ۱. در مراجعت از آذربایجان، ۲. وطنیان و جسارت تبریزیان، ۳. صفت اردوی روس و عثمانی در مرز سلماس، ۴. هنگامی که از آذربایجان به فارس نزد شاه رفته، ۵. تهنیت میلاد شاه، ۶. تبریک نوروز در شیراز، ۷. تهنیت خلعت تن پوش شیراز، ۸. مرثیه ابا عبدالله.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۰۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و۱۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ، ۹ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۸]

← العزائم ≻ کنوز المعزمین

● **عزائم** / علوم غریبه / عربی

ʻazā’em

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۲/۱۰

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن سبز، ۱۲گ (۲۲۰پ-۲۳۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۴سم [ف: ۹ - ۹۸]

● **عزائم = علاج جن زده** / علوم غریبه / فارسی

ʻazā’em = ʻalāj-e jenzade

در معالجه جن‌زدگان و مصروع است که از طریق خواندن عزائم و دود کردن و بخور و تدخین اشیاء خاص توصیه شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۷/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چون سایه از جن رسیده باشد و خواهد که شر دیو و پری از آن منع کند اول کسی را پیدا کند که او را سایه؛ **انجام:** یا اوحد یا بنی اسرائیل (کذا) و ما التوبة (کذا) أنزل الله علی موسی بن عمران

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۲۱-۲۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۰/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۷۵]

● **عزائم = فضیلت عزایم = علاج مصروع** / علوم غریبه /

فارسی

'azā'em = fazīlat-e 'azāyem = 'alāj-e masrū'

در این رساله، مصروع بر چندین نوع تقسیم شده و آنچه را که «معزم» بر علاج وی قادر بوده، سه گونه شمرده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۷/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... آما بعد این فسیلت عزائم و شرح آن بر سبیل اختصار و عزائم بر مصروع خواندن بدانکه مصروع؛ **انجام:** و أتونی مسلمین دیگر این را بر دست نویسنده و بر دوش وی مالند، شفا یابد انشاءالله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم لاکی، ۱۴گ (۱۲-۲۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۷۵]

● **عزائم** / علوم غریبه / فارسی

'azā'em

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۵۷/۳

آغاز: عزیمة قرثیا و خاتم و اعتصام؛ **انجام:** یا قاضی الحاجات اقض حاجاتی و مرادتی برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و اله اجمعین

تعدادی عزائم است که به قول فراهم آورنده آن هر که ازین عزائم استفاده کند بر مشکلات زندگی فائق می آید و بر ناهم‌آهنگی‌ها غلبه می کند. عزائم موجود در این رساله عزیمه، قرثیا و خاتم و اعتصام و اختتام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۵ص، ۲۲ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۲/۹

آغاز: بسمله عزمت علیکم یا اصحاب سحورس و بنیهارش العجل العجل العجل؛ **انجام:** و بهر نوبت گرهی میزان و امر میکن و باد بر وی میدم.

بخشی از کتابی در علوم غریبه است با عنوان «کتاب عزایم باب در گشادن جنیان و دعوت کردن و بخدمت آوردن». بعد از آن دعاها و حرزهایی برای تسخیر اجنه و شیاطین و پریان و سایر موضوعات علوم غریبه ذکر گردیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۳۸پ-۶۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۵۲۵]

● **عزائم سلیمان** / علوم غریبه / فارسی

'azā'em-e soleymān

در پنجاه و چهار «باب». باب ۱. کلام ابروش؛ ۲. عزایم جیحون؛ ۳. کلام صخرة الجن و عزایم او.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۱۴/۱۱-عکسی

آغاز: کتاب عزایم سلیمان پیغمبر (ع) بجهت جمیع مطالب. و این مشتمل است بر پنجاه و چهار باب. اول در کلام ابروش. و آن این است اجفاعو

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۵ص (۳۸۸-۴۳۲) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۳]

● **عزائم مطلقه** / علوم غریبه / فارسی

'azā'em-e motlaqe

مختصری است در عزایم و طلسم‌جات و تسخیر اجنه و کواکب که در ضمن چند «باب» و هر باب در چند «فصل» گزارش شده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۲۴/۱

آغاز: قیاس ساعت اول هر روزی و هر شبی صاحب آن روزی است و به ترتیب سلک باقی کواکب باقیه را؛ **انجام:** النار النار الویل الویل النهیق النهیق النهیق الشهیق.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۱۰گ (۱ر-۱۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

● **العزائم و الادعیه** / علوم غریبه / عربی

al-a'zā'im wa-l ad'īya

رساله مفصلی است در بیان عزایم سحر و طلسمات و دعایی برای روای حاجات و دفع آفات و بلیات.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۳۷-۲۰/۱۵۷

آغاز: ممدوده اللهم بعزتک ارنوش ... ش ایروش ادوش و بنورک ... طوش مطهوش و علی الجن بکوش؛ **انجام:** اما تری الشمس فی السماء فی موضعها و شعاعها فی الارض فکذلک الروح اصلهافی البدن وحرکتها ممدودة و الله اعلم و احکم و اکمل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان رساله مطالبی در اختلاجات اعضا و اختیارات ایام تحریر شده؛ جلد: مقوای، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۲۸۹۵]

● **العزائم و الادعیه** / علوم غریبه / عربی

al-a'zā'im wa-l ad'īya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۴۵

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با فهرست؛ جلد: تیماج، ۱۷ص (۵۹۴-۶۱۰) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۹]

● **عزایم و ادعیه (کتاب در)** / دعا / فارسی

'azāyem va ad'īye (k. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۵۲

آغاز: اگر خواهند که میان دو نفر تفرقه یا عداوت بهم رسد مربعی بکشند سه در سه و حروف؛ **انجام:** و آن روز سبز شود و درخت آن مبارک باشد و میوه های آن خوش طعم بود و اگر....

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **العزائم و الطلسمات** / علوم غريبه / عربی
al-a'zā'im wa-ṭ ṭilismāt
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۱۷
العزائم و الطلسمات و غيرها من الالهام و السحر و المعجزة و المنام؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رمضان ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۷۰پ-۷۲ر)، ۲۴- ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: - ۱۴۴]

● **عزایم و طلسمات** / علوم غریبه / فارسی
'azāyem va telesmāt
یادداشت‌های پراکنده‌ای است در علوم غریبه شامل عزائم و طلسمات و کیفیت تسخیر جن و غیر آن، دارای جدول‌های مربوط به علوم غریبه، ترتیب و نظم خاصی ندارد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۱۵-۳۷/۵
آغاز: در باب احفاد و عزایم کبیر مجرب است. بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله و بالله و باذن الله تبارک و تعالی و باذن صاحب نفسان؛ **انجام:** و در تنور آتش خانه اندازد که عجایب بیند که فرمان خدا چنان شود که یک ساعت بیش او آ رام نگیرد و حجت وی گردد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۴۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۳۰×۳۸سم [ف: ۵ - ۲۸۹۴]

● **عزائم و طلسمات** / علوم غریبه / عربی و فارسی
'azāyem va telesmāt
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)
فوایدی است در علوم غریبه و عزایم و طلسم‌های مختلف که در آغاز با عنوان کلمات سیدکاظم رشتی معرفی شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۳۲-۳۸/۱۵۲
آغاز: بسمله هذه من كلمات قطب الاقطاب السيد الخليل الحاج المعظم السيد الكاظم رشتی قال شیخی واستادی وثقتی نقلاً من الله نقل الی زین الدین بن ابراهیم عمن رواه ان الحجة علیه السلام اتی؛ **انجام:** حسن الصورة كالقمر فی لیلة البدر علیک السلام ورحمة الله وبرکاته.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی بهرام، تا: قرن ۱۴؛ با اشکال و رموز؛ جلد: تیماج، ۴۱گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۹۴]

● **عزائم و طلسمات** / متفرقه، علوم غریبه / فارسی
'azāyem va telesmāt

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۲۶/۳
آغاز: لا لا ه؛ **انجام:** و صلی اللهعلی سیدنا محمد و آله الطاهرین.
این قسمت شامل عزائم و طلسمات است که غالباً با ادعیه همراه می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۹ص، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۱]

● **عزت دیروز و ذلت امروز** / تاریخ / فارسی
'ezzat-e dīrūz va zellat-e emrūz
بادکوبی، عبدالرحیم بن امام علی، ق۱۳ قمری
bādkūbī, 'abd-or-rahīm ebn-e emām 'alī (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۳۳۰ق
تاریخ ایراد خطبه: ۱۳۳۰ق، در ختم آیة الله خراسانی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۱
آغاز: بنام مکتب مبارک (خطابه مرتضوی)؛ **انجام:** ای است که...
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ بعضاً به خط مصطفی بن حسن؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا [الفبائی: - ۶۶۰]

● **عزت نگار در ستایش علماء درایت نثار = عبرت نگار** / اخلاق / فارسی
'ezzat-negār dar setāyeš-e 'olamā'-e derāyat-nesār = 'ebrat-negār
علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ - ۱۱۱۵ قمری
'alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630- 1704)
تاریخ تألیف: ۶ ذیحجه ۱۱۰۰ق؛ محل تألیف: قمصر کاشان
رساله‌ای است کوتاه در فضایل علم دین و ستایش علمای دین در چندین «فصل». در آغاز نسخه مرعشی عنوان کتاب به خط نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی «عزت‌نگار» آمده، لیکن در متن رساله با خط اصل، به عنوان «عبرت‌نگار» آمده است. مرحوم آیة الله مرعشی نجفی نیز در مقدمه خود بر کتاب «معادن الحکمة»، این دو کتاب را تفکیک نموده و معتقدند که «عبرت‌نگار» در مواعظ است و «عزت‌نگار» در ستایش علم و علما می‌باشد. (سید محمود مرعشی)
آغاز: سپاس حق شناس نیازمند قبول درگاه پروردگار آشکار و نهان است که در آفرینش جهان...و بعد، چون فریقی از تن پروران تیره روان
انجام: فانها من اوثق العری، ان فی ذلک لآیات لاولی النهی و السلام علی من اتبع الهدی...فاتاهم الله ثواب الدنیا و حسن ثواب الآخرة و الله یحب المحسنین
[اعیان الشیعة ۴۶/۱۰؛ ریحانة الادب ۱۹۰/۴؛ هدیة ذوی الفضل و النهی بترجمة المولی محمد علم الهدی یا مقدمه معادن الحکمة، چاپ دوم از انتشارات جامعه مدرسین قم، ۸۱/۱]

۱. کاشان؛ علامه فیض؛ شماره نسخه:بدون شماره
کاتب = مؤلف، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۷
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق، جا: قمصر کاشان؛ مصحح، صورت خط مولی محمد علم الهدی، یادداشتهایی به خط نصیرالدین سلیمان بن مولی محمد علم الهدی؛ مهر: «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان ۱۱۱۷» (بیضی)، «اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده ابوتراب» (بیضی) از نوادگان فیض کاشانی و فرزند نصیرالدین سلیمان، نصیرالدین سلیمان (بیضی)؛ واقف: ابوتراب، کاغذ: شرقی، جلد: تیماج آجری، ۵۶گ، ابعاد متن: ۶×۱۳، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۴ - ۲۵]

● **العزلة = وصية السالك للمريد المستعد الناسك** /
عرفان و تصوف / عربی
al-ʻozla = vasīyyat-os sālek le-l-morīd-el mostaʻed-en nāsek

مجدالدین بغدادی، محمد، ۵۴۴؟ - ۶۰۷ قمری
majd-od-dīn-e baqdādī, mohammad (1150 - 1211)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۳۵(آ)-۴۶۳/۳۵(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. وصیة للسالک للمرید المستعد الناسک؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ ۱گ (۴۱۹ر-پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۳۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۴]

● **العزلة** / عرفان و تصوف / عربی
al-ʻuzla
در عین حال که عزلت و گوشه‌گیری از مفاسد را می‌ستاید از عزلت‌گزینان هند و متصوفان ملحد بد می‌گوید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۶/۱۰
آغاز: بسملة. حمدلة ... و بعد فیقول صاحب هذة المقالة: هذه رسالة تبین فیها حقیقة العزلة
۱۴ سطر مطلب است درباره عزلت و جز آن که در الذریعه (ج۱۵ش۱۶۹۵) معرفی شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ در سطرهای اریب نوشته شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۱۴۷پ و ۱۴۸ر)، مختلف السطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۱- ۵۰]

● **العزلة و الخلوة** / عرفان و تصوف / فارسی
al-ʻozla va-l xalva

مجدالدین بغدادی، محمد، ۵۴۴؟ - ۶۰۷ قمری
majd-od-dīn-e baqdādī, mohammad (1150 - 1211)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۳۴(آ)-۴۶۳/۳۴(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۴ق؛ مجدول؛ ۲گ (۴۱۸پ-۴۱۹ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۳۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۴]

● **العزلة و الخمول** / اخلاق / عربی
al-ʻuzla wa-l xumūl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۸۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۰۴]

● **العزم علی المعصیة** / اصول فقه / عربی
al-ʻazm ʻala-l maʻṣīya

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۷۴۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [الفبائی: - ۴۰۴]

← العزیة > اجوبة المسائل العزیة الثانیة
← العزیة > اجوبة المسائل العزیة

● **العزیة فی شرح المقالة النصیریة = شرح القواعد** /
کلام و اعتقادات / عربی
al-ʻizzīya fī š.-il maqālat-in naṣīrīya = š.-ul qawāʻid

؟ استرآبادی، حسن بن محمد، ۶۴۵ - ۷۱۷ ؟ قمری
estarābādī, hasan-e-bn-e mohammad (1248 - 1318)
وابسته به: قواعد العقائد = رساله اعتقادیة = مقاله نصیریة؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)
اهدا به: عزالدین عبدالعزیز بن جعفر نیشابوری
شرحی است قواعد العقاید خواجه طوسی. شارح از خود نامی نبرده است ولی از مصنف در آغاز با جمله دعائیه «متع الله الاسلام و المسلمین بطول بقائه و رصع الجواهر الدوام اکلیل علائه» و در انجام با جملات «قدس الله روحه و نور ضریحه» و «رحمه الله» یاد می‌کند. معلوم می شود که وی معاصر خواجه بوده است. ولی چون در مبحث علم باری تعالی و باب امامت، پس از ذکر نام مصنف «قدس الله روحه و نور ضریحه» می‌گوید محتمل است ابتداء که به شرح کتاب پرداخته، خواجه زنده بوده و در آخر تالیف خواجه بدرود حیات گفته است. شارح کتاب را به نام عزالدین عبدالعزیز بن جعفر نیشابوری ساخته و از این روی آن را «رساله عزیة» نامیده است و در مقدمه می‌گوید «و سمیته رسالة العزیة فی شرح مقالة النصیریة». بعید نیست با این خصوصیات این شرح همان تألیف سید رکن الدین استرآبادی از شاگردان خواجه باشد. (مدرس رضوی)
این اثر به کمال الدین علی بن میثم بحرانی نیز نسبت داده شده است.
آغاز: بسمله. اللهم اهدنی و ایدنی. اما بعد حمد الله المنور قلوب العارفین بطلائع معرفته و الشارح صور السالکین بلوامع هدایته ... و قد سمیته بالرسالة العزیة فی شرح المقالة النصیریة ... قال المصنف الحمدلله المنقذ من الحیرة و الضلالة ... انی اوردت فیها قواعد العقاید من العلم المنسوب بالاصالة

انجام: و قیل فیه اقوال کثیره و لا وطئی بواحد منها و الله اعلم بحقائق الامور.

[احوال و آثار نصیرالدین طوسی، مدرس رضوی، ص ۴۳۸؛ الذریعة ۲۲/۴ و ۲۶۲/۱۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

چنین می نماید که این نسخه را شارح در سال‌های پایان عمر مصنف شروع و پس از فوتش به پایان رسانده است ولی خصوصیات خط و کاغذ نسخه نشان می‌دهد که تاریخ کتابت باید حداقل یک تا دو قرن بعد از فوت مؤلف باشد، ولی می‌توان گفت که کاتب آن را از روی اولین شرح استنساخ کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ واقف: ملا موسی؛ کاغذ: سمرقندی، ۵۰گ، ۲۷ - ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صالح مشهدی، تا: ۱۰۷۴ق؛ از روی نسخه مورخ ۲۹ رمضان ۶۷۲ که پیش از مرگ خواجه (در ذیحجه ۶۷۲) نوشته شده بود، مقابله شده؛ ۵۸گ، ۳۰ سطر (۱۱/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۳۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۷۴/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «باله ظنی حسن ۱۰۹۷» (مربع)، «کتابخانه مجدالدین»؛ جلد: تیماج قرمز مذهب، ۸۰ص(۴۷-۱۲۶)، ۱۷-۲۵سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۲۹۵]

← عزیز شاه و مسعود شاه ← مسعود نامه

● العزیز فی تدبیر الکبریت / کیمیا / عربی

al-‘azīz fī tadbir-il kibrīt

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۸/۴

آغاز: بسمله، حمدله، اعلم یا اخی نورالله قلبک ان طرق الباب الاعظم کثیرة جداً

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۳ص (۲۳-۲۵)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۷۴]

← العزیز فی شرح الوجیز ← فتح العزیز

● عزیزیه / فلسفه / فارسی

‘azīzīye

صدرالعلماء کردستانی، محمد جسیم، ق۱۳ قمری

sadr-ol-‘olamā’ kordestānī, mohammad jasīm (- 19c)

در حکمت اسلامی

[فهرستواره منزوی ۴۲۱/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۹۹۲

خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۳ق [الفبائی: - ۴۰۴]

● العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی / صرف / عربی

al-‘izzī fi-t taṣrīf = taṣrīf = at-taṣrīf-ul ‘izzī

زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم، - ۶۶۰ ؟ قمری

zanjānī, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e ebrāhīm (- 1262)

گفتار مختصر و بسیار مشهوری است در صرف از ادیب و فاضل معروف عزالدین ابومحمد عبدالوهاب بن ابراهیم بن محمد خرجی زنجانی، صاحب شرح قسطاس زمخشری موسوم به «تصحیح المقیاس فی تفسیر القسطاس» و «تذکره مجدیه» و «هادی» در نحو و شرح آن نامگذاری شده و به «کافی» و «معیار النظّار فی علوم الاشعار» در عروض و بدیع و قافیه و چند تألیف دیگر. در احوالات او آمده که مدتی در موصل اقامت داشته و در آنجا از ابن خباز (شمس الدین ابوعبدالله احمد موصلی اربلی) استملای یکی از تصانیف او ــ ظاهراً «غرة المخفیة فی شرح درة الالفیة» ــ را نموده و پس از آن به خراسان و بخارا و بعد به تبریز رفته و موقعی که خواجه نصیرالدین طوسی به این شهر آمده بود، تألیف کتابی در هیئت از او خواسته و او کتاب «تذکره» را به خواهش او نوشته است. «تصریف العزی» را چندین نفر از جمله سعد الدین مسعود بن عمر تفتازانی و شیخ محمد شربینی خطیب و احمد بن محمود جیلی اصفهبدی و ... شرح کرده‌اند و عبدالرحمن بترونی آن را به صورت منظوم در آورده است. تصریف در حدود ۳۰۰ بیت کتابت دارد و ریموندوس آن را به لاتینی ترجمه نموده و به سال ۱۶۱۰م چاپ گردیده است.

آغاز: بسمله وبه ثقفی اعلم ان التصریف فی اللغة التغییر فی الصناعة تحویل الاصل الواحد الی امثلة مختلفة

انجام: و الفعلة بالکسر للنوع من الفعل تقول هو حسن الطعمة و الجلسة. تم الکتاب بعون الملک الوهاب والحمدلله رب العالمین.

چاپ: مشار عربی، ص۲۴۶؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۲ق، وزیری، ۸ص (جامع المقدمات: صص۴۱-۴۸)؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، محرم ۱۳۱۳ق، وزیری، ۱۲ص (جامع المقدمات: صص۵۶-۶۷)؛ ۱۳۱۹ق؛ ۱۲۸۱ق، خشتی؛ ایران، تبریز، دارالطباعه حاج احمد اقا تاجر کتابفروش تبریزی، ۱۳۲۹ق، سنگی، وزیری، ۱۲ص، به اهتمام و درخواست عمدة التجار مشهدی محمود آقا بن احمد آقا کتابفروش. ۱۳۲۹-۱۳۳۰ (جامع المقدمات: ۵۶-۶۷صص)؛ ایران، تبریز، دارالطباعه حاجی عباسعلی، ۱۲۹۶ق، سنگی، خشتی، ۲۶ص، به سعی و اهتمام حاج عباسعلی.

[کشف الظنون، حاجی خلیفه ۱۱۳۸/۲-۱۱۴۰ و ۱۱۳۹/۲ و ۲۸۸/۱؛ الذریعة ۱۴۹/۱۳؛ ریحانة الأدب ۳۸۶/۲؛ أعیان الشیعة ۱۳۲/۸؛ جامع المقدمات ۱۶۱/۱؛

مشترک پاکستان ۲۵۵۴/۱۳-۲۵۵۸؛ کحاله ۵۷/۱؛ هدیة العارفین ۱۲/۱؛ مکتبة امیر المومنین ۲۲۷/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۳/۲ و ۱۱۴/۲ و ۲۵۰/۲ و ۱۲۸/۴؛ بروکلمان ۱۷۹/۵-۱۸۰]

شرح و حواشی:

۱- شرح التصریف العزی؛ جاربردی، احمد بن حسن (-۷۴۶)
۲- شرح العزی فی التصریف = شرح التصریف = شرح تصریف؛ الزنجانی تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
۳- شرح التصریف العزی؛ جیلی، احمد بن محمود (-۸)
۴- شرح التصریف العزی؛ متطبب ابزری، علی بن محمد (-۸۱۵)
۵- حاشیة شرح التصریف العزی؛ حلبی، محمد بن عمر (-۸۵۰)
۶- التطریف علی شرح التصریف؛ ابن هلال، محمد بن علی (-۹۳۳)
۷- حاشیة شرح التصریف العزی؛ لقانی، محمد بن حسن (-۹۵۸)
۸- حاشیة شرح التصریف العزی = دده جنگی؛ دده جونکی، ابراهیم بن یحیی (-۹۷۳)
۹- حاشیة شرح التصریف؛ العزی بردعی، سعد الدین (-۱۰)
۱۰- شرح التصریف العزی؛ حسینی، محمد بن قاسم (-۱۰)
۱۱- غایة الامانی فی شرح تصریف الزنجانی؛ ابن حمزه، حسین بن ابراهیم (-۱۰۰۰)
۱۲- الترصیف فی التصریف؛ مرشدی، عبدالرحمن بن عیسی (۹۷۵-۱۰۳۷)
۱۳- الفتح اللطیف فی شرح ترصیف التصریف؛ مرشدی، عبدالرحمن بن عیسی (۹۷۵-۱۰۳۷)
۱۴- الجنی الدانی فی شرح الزنجانی؛ ابن علان، محمد علی بن محمد (۹۶۶-۱۰۵۷)
۱۵- شرح التصریف العزی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)
۱۶- ملحقات التصریف؛ مدرس، آقا محمد (-۱۱)
۱۷- شرح التصریف العزی؛ کلکودی، عبدالله بن الیاس (-۱۱)
۱۸- التوقیف فی التصریف = شرح شرح التصریف؛ قاینی، جعفر (-۱۱)
۱۹- التصریف (ترجمه)؛ سرکانی، محمد صادق بن محمد علی (-۱۱)
۲۰- شرح الترصیف فی التصریف؛ قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا (-۱۱۰۷)
۲۱- التصریف (ترجمه)؛ جزایری، عبدالله بن نورالدین (۱۱۱۲-۱۱۷۳)
۲۲- شرح التصریف العزی ؛حسینی عسکری، علی بن ابوالقاسم (-۱۲)
۲۳- شرح شواهد شرح التصریف؛ اردبیلی، نظام الدین بن احمد (-۱۲)
۲۴- شرح شرح التصریف؛ اردبیلی، نظام الدین بن احمد (-۱۲)
۲۵- حاشیة شرح التصریف العزی؛ ابوطالب اصفهانی (-۱۲۳۷)
۲۶- فتح الخبیر اللطیف بشرح متن الترصیف؛ باجوری، ابراهیم بن محمد (۱۱۹۸-۱۲۷۷)
۲۷- حاشیة شرح التصریف العزی؛ چوری، حسن بن عبدالله (۱۲۲۰-۱۲۹۲)
۲۸- التصریف (ترجمه)؛ علی اصغر بن علی اکبر (-۱۳)
۲۹- حاشیة تصریف العزی؛ موسوی، محمد شفیع (-۱۳)
۳۰- العزی فی التصریف (ترجمه)؛ فتحعلی بن محمد تقی (-۱۳)
۳۱- شرح شرح التصریف؛ تنکابنی، محمد بن سلیمان (۱۲۳۴-۱۳۰۲)
۳۲- شرح التصریف العزی؛ تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین (-۱۳۲۱)
۳۳- سر الاشتقاق؛ ملک المورخین، هدایة الله بن محمد تقی (-۱۳۲۲)
۳۴- التحفة البحریة فی القواعد الصرفیة؛ بحرالعلوم، علی بن محمد جواد (-۱۴)
۳۵- شرح التصریف العزی؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)
۳۶- حاشیة شرح التصریف العزی؛ منلو محمد بن عرب بن حاجی
۳۷- شرح التصریف العزی = القمریة فی رسالة الصرفیة؛ جبلی، ابراهیم بن عکاشه
۳۸- شرح التصریف العزی؛ نسابه، محمد حسین بن محمد
۳۹- شرح التصریف العزی؛ انصاری، عبدالسلام
۴۰- شرح التصریف العزی؛ شیخانی، علی بن حامد
۴۱- حاشیة شرح التصریف العزی؛ منلو محمد بن عرب بن حاجی
۴۲- التصریف (ترجمه)؛ حسنی، محمد بن قاسم
۴۳- شرح دیباجة شرح التصریف؛ مسعود بن عرب
۴۴- حاشیة شرح التصریف العزی؛ محمودی
۴۵- شرح التصریف العزی؛ اردبیلی، احمد بن غنی
۴۶- شرح التصریف العزی؛ عبدالکریم
۴۷- شرح التصریف العزی؛ شریف، محمد
۴۸- شرح التصریف العزی؛ اشنوی، علی بن حامد
۴۹- شرح التصریف العزی؛ پیر خضری، یوسف جان بن ابی بکر
۵۰- شرح التصریف العزی؛ حسینی، نعمت الله بن محمد
۵۱- شرح التصریف العزی؛ ریحاوی، محمد خیر
۵۲- حاشیة التصریف للزنجانی؛ انطاکی، محمود بن عمر
۵۳- شرح التصریف العزی؛ حلی، احمد بن محمود
۵۴- حاشیة التصریف؛ حسینی، محمد باقر بن محمد
۵۵- الاوضحة = شرح التصریف العزی؛ زرکتی، مولان بن موسی
۵۶- شرح التصریف العزی؛ زیدی، یحیی بن ابراهیم
۵۷- نخبة التصریف؛ حسینی، حسین
۵۸- نظم التصریف؛ دکاشیخانی، عبدالرحمن بن حامد
۵۹- الملهم السبحانی فی شرح التصریف الزنجانی
۶۰- التصریف (ترجمه و شرح)
۶۱- التصریف (ترجمه)
۶۲- التصریف (مختصر) = مختصر العزی
۶۳- حاشیة شرح التصریف العزی؛ محمودی
۶۴- حاشیه تصریف
۶۵- الحسامیة (الرسالة) (۲عنوان)
۶۶- حاشیة شرح التصریف العزی (۱۱ عنوان)

۶۷- حاشية التصريف = حاشية العزی فی التصريف (۲ عنوان)
۶۸- شرح التصريف (۲ عنوان)
۶۹- شرح التصريف العزی (۱۸ عنوان)
۷۰- شرح التصريف العزی (ترجمه)
۷۱- شرح التصريف العزی = ترجمه و شرح تصريف (۳عنوان)
۷۲- شرح التصريف العزی؛ عبدالكريم
۷۳- شرح تصريف معزی
۷۴- شرح ديباچه شرح التصريف (۵عنوان)
۷۵- مصغرات تصريف العزی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۲۳
آغاز: ... بالنقل و يخاف و يهاب و اعتلالهما بالنقل و القلب
بخش‌های پايان كتاب. از دنباله معتلات، مهموز، و اسم زمان و مكان؛ خط: نسخ، كا: ابوالمجد تبريزی، تا: ۴ صفر ۷۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تيماج كرم قهوه‌ای مذهب، ۲ص (۱۴۵-۱۴۶)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۷۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۷۲/۴
آغاز: يسلنقی اسلنقا و الما الرباعی المزيد فيه فامثلة تفعلل كتد حرج يتد حرج تدحرجا؛ **انجام:** برابر
كا: محمد بن يعقوب بحرانی، تا: ۱۹ ذيقعده ۸۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰گ (۶۲پ-۸۱ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ - ۶۳]

۳. اراک؛ كتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهيم؛ شماره نسخه:۵۳/۶
كا: محمد بن احمد، تا: ۸۹۶ق؛ كاغذ: سمرقندی، ۳۳گ (۱۸۰پ-۲۱۲پ)، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [دو كتابخانه اراک: - ۸۱]

۴. تهران؛ الهيات؛ شماره نسخه:۲۰۸/۱
خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۲۵ رجب ۹۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۲۶گ (۱پ-۲۶ر)، ۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۷۳۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۵/۲
خط: نسخ، كا: ابوليث بن حسن بن ابراهيم، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تيماج، ۲۱گ (۱۹پ-۳۹ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۲۱۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۰ [رايانه]

۷. شيراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۹۰
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** المحذوف فقلت اغزون ارمين ارضين و اسم الفاعل منها غاز غازيان ...
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [رايانه]

۹. قزوين؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۵۳/۱
كامل؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۳ص (۳-۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۷۶]

۱۰. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۹۱۶۳/۲-۶۰/۱۰۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۸گ (۳۹-۶۶)، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۱
آغاز: فمضارعه يفعل بضم العين او يفعل بكسرها؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵ق؛ ۲۲گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۵۰]

۱۲. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه:۱۶۶۶
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ اهدايی: وزيری؛ كاغذ: حنايی، ۵۵گ، ۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۱۶]

۱۳. يزد؛ كاظمينی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۲
خط: نسخ، كا: يعقوب بن محمد علی هزار جريبی، تا: يک‌شنبه ۲۵ رمضان ۱۰۱۵ق؛ ۲۰گ (۵۴پ-۷۳ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۱۴. تهران؛ الهيات؛ شماره نسخه:۱۱۰/۲
خط: نستعليق، كا: حافظ محمد، تا: سه‌شنبه ۱۰۱۶ق، جا: قسطنطنيه؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج سرخ، ۳۲گ (۸۶ر-۱۱۷ر)، ۹ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۲۳۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۰۳/۱
خط: نسخ،كا: محمد باقر بن كمال الدين حسين جرفادقانی، تا: ۱۰۱۸ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «بنده آل محمد باقر، ۱۰۱۶» (بيضی)؛ كاغذ: اصفهانی، جلد: تيماج سياه، ۲۶گ (۱پ-۲۶پ)، ۹ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۲]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۰۰
خط: نسخ و نستعليق، كا: علی بن شمس الدين محمد رشتی، تا: ۱۰۱۸ق؛ با سرلوح؛ كاغذ: ترمه، جلد: ميشن يشمی، ۶۲گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۸/۶سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: علی اكبر باروجی، تا: ۱۰۲۶ق؛ جلد: تيماج مشكی، ۹گ (۱-۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۹۰]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۲۶/۴
خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۱۰۳۸ق؛ جلد: تيماج ترياكی، ۱۱۱گ، ۹ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۴۲]

۱۹. آران كاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۵۳/۱
آغاز: برابر
كامل؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: شعبان ۱۰۵۵ق؛ محشی؛ جلد: گالينگور آبی، ۴۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: - ۱۰۷]

۲۰. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۳۴۵۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: محمد بن مير علی، تا: چهارشنبه ۸ جمادی الثانی ۱۰۶۰ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۴گ (۱پ-۲۴پ)، ۱۱ سطر، اندازه:

۱۲/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۳]
۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۹۴/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۳ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۷ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۱۹سم [ف: ۸ - ۴۶۸]
۲۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مومن بن محمد استرآبادی، تا: شعبان ۱۰۷۴ق؛ محشی از: ع ل و دیگران؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸ص (۲۴-۴۱)، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: - ۲۵۲]
۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۸۱/۱
خط: نسخ، کا: محمد سعید استرآبادی، تا: ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۹ص (۲-۶۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۵۷]
۲۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۵/۱
خط: نسخ، کا: محمد حسین اردکانی، تا: ۳ ربیع الاول ۱۰۷۶ق؛ ۸۲گ (۱پ-۸۲پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۶۳]
۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۵
آغاز: بسمله ان ابواب التصریف خمسه و ثلثون؛ **انجام:** تمت بعنایه الله من هجره من له العزو الشرف
خط: نسخ، کا: بن حسین، تا: ۱۰۸۲ق [رایانه]
۲۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۵/۱
خط: نسخ، کا: ابن ملک حسین محمد سعید، تا: دوشنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «شرح»؛ ۱۹گ (۸ر-۲۶پ)، ۱۰ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: - ۲۶۳]
۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۱۰۹۰ق [رایانه]
۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسماعیل، تا: ۱۰۹۲ق [رایانه]
۲۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۰ص
کا: معصوم بن علی رضای قاضیانی، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۰۹۲ق؛ با ترجمه فارسی زیرسطرها، اندازه: ۱۴/۵×۱۹۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۰۲]
۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۲۷/۳-۵۶/۷۷
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۴ق؛ ۱۳گ (۲۲-۳۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]
۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۴/۱
آغاز: مکسورا ابد امثاله
خط: نسخ، کا: حسن بن طاهر علوی سبزواری، تا: ۱۰۹۸ق، جا: مشهد رضوی مدرسه فاضل خان؛ افتادگی: آغاز؛ چهار ورق اخیر آن فقط؛ واقف: عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۴گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۳۸]
۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۵۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ تملک: جعفر قلی بن امین الوزارة در ۱۳۰۱ ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۲پ-۲۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۴۲]
۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۶
خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با ترجمه فارسی، محشی به فارسی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۷۴گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۱۹/۹سم [ف: ۱ - ۱۰۴]
۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۱۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۸۲گ، ۴ سطر، اندازه: ۹/۹×۱۸/۸سم [ف: ۱ - ۱۰۴]
۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۹۴/۲-۱۶/۱۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ، ۷-۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۸۹۶]
۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۰۱
آغاز: باجتهاده و الله الموفق. التصریف علم یعرف بها احوال ابنیة الکلم التی؛ **انجام:** فالیاء نحو متی و الا فلالف و انما کتبو الدی بالیاء لقولهم لدیک.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ گویا از زنجانی باشد؛ مهر: «مهدی بن حسن النقوی»، «عبده یوسف الموسوی»؛ واقف: سید حسن خلف سید مهدی موسوی طهرانی، ۱۲۸۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵ سم [ف: ۱۳ - ۱۹۵]
۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۱
آغاز: و اللام من حروف العلة و الهمزة و التضعیف اما الثلاثی المجرد فان کان ماضیة علی فعل مفتوح العین؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، در میان سطور به زبان فارسی، این شرح اکثراً به صورت سؤال و جواب آمده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۴ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۲۸۶]
۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۵۶/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱۶گ (۲۰۴-۲۱۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۱سم [ف: ۳۲ - ۴۲۳]
۳۹. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** اتفق فی الخطاب المونث لفظ
خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: - ۲۳۰]
۴۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۹۳/۲
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: احمد دامغانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۴۷۹]

۴۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۱۳

آغاز: امثلة مختلفة لمعان مقصودة لا تحصل الا بها ثم الفعل اما ثلاثی و اما رباعی و کل واحد منهما اما مجرد او مزید فیه؛ **انجام:** و شذ المسجد و المشرق و المغرب و المطلع و المزجر و المرفق و المفرق و المسکن و المنبت.

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۲]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۳۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۴۶۲]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۶/۲

آغاز: اعلم ان التصریف فی لغة التغییر. و بدان که تصریف در اصطلاح صرفیان گردانیدن است در لغت صحیح و فرق چیست میان صحیح سالم؛ **انجام:** برابر

با حواشی فارسی در متن و حاشیه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰ص (۲۴-۳۳)، اندازه: ۱۸/۲×۲۹/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۱]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ مجدول، محشی؛ ۲۷ص (۶۸-۹۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۳۸]

۴۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۴/۲

خط: نسخ، کا: محمد یوسف بن حاجی حبیب الله جاسبی، تا: قرن ۱۲؛ ۳۳گ (۲۴پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۵]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴/۳-طباطبائی

بخشی است کوتاه از تصریف زنجانی؛ خط: نسخ، کا: علی بن سعد ... سهلانی، تا: ۱۱۰۱ق؛ مصحح، با بلوغ قرائت؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۳۷ر-۳۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۷۸]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸/۱-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن میر محمدرضا حسینی، تا: ۱۱۰۵ق؛ محشی برخی با نشان «یا شاه نجف»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۸ص (۱-۴۸)، ۵ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۱۹۰]

۴۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۵۰/۱

خط: نسخ تحریری، کا: حسن بن عبدالله جزایری حویزی مسکن، تا: سه‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۱۰۵ق؛ اهدایی: دکتر مهدی روشن ضمیر؛ ۲۹گ (۲پ-۳۰پ) [ف: ۳ - ۲۲۶]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۱۵

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: ۷ صفر ۱۱۰۸ق؛ محشی به فارسی، با ترجمه فارسی زیر سطرها؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۳۳گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۴۶۳]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۱۶-۴۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۳۸۷]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی، تا: رجب ۱۱۱۸ق، جا: مدرسه نوحی، برای محمود؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۲ر-۳۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۴۷]

۵۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۷۱/۱

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حسین کرمی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ شعبان ۱۱۲۶ق؛ ۴۰ص (۱-۴۰)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۵۸]

۵۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۴۹

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد نصیر بن میرزا بیک یزدی، تا: ۱۱۲۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۵گ، ۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۸۰]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۴۲/۱۶

خط: نسخ، کا: نورالدین محمد خان، تا: رجب ۱۱۳۴ق؛ ۱۹گ (۶۲پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۱سم [ف: ۶ - ۸۰]

۵۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۴۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد حسین زنگنه» (بیضی) با تاریخ ۱۱۴۵ق؛ جلد: مقوا، ۴۳گ (۱-۴۳)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۰]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۶۶/۴-۵۸/۲۱۶

آغاز: الاصلیة ثلاثة فثلاثی ویعبر عنها بالفاء والعین واللام او اربعة فرباعی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۷گ (۵۵-۶۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۵ - ۲۸۹۸]

۵۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۵۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۳ق؛ ۱۹گ (۱ر-۱۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۱۷]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۲۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، به خواهش میر جعفر؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۱۲]

۵۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛با سرلوح؛قطع:ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۰]

۶۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۹]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتقول فی افتعل من الدرء ادرء و من الزجر ازجر و من الذکر اذکر و تلحق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۶۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۹۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی الادغام و القلب و التسکین و الحذف
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۱۷۶]

۶۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۲۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پست، کا: ملا سلیمان بن ملا قربانعلی نوری، تا: قرن ۱۳، جا: مدرسه حضرت عبدالعظیم؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۱۲۰]

۶۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵گ (۱ر-۱۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۴۴]

۶۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۰۷/۱
آغاز: فعل اما ثلاثی و اما رباعی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۴۱۵]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۱۹
آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین و العاقبه للمتقین؛ **انجام:** انک علی کل شی قدیر الله اکبر اللهم هذا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۶۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۹۵/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: عباس حاجی ده ابادی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲۴گ (۶۸-۹۱)، ۱۲ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۱۲]

۶۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۰۲/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۵۴]

۶۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۲۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۲۰]

۷۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۸/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۲]

۷۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ خوش،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۵۲گ (۳پ-۵۴ر) [ف: ۱ - ۱۷۶]

۷۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۵۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴۸ص (۱-۴۸)، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۳۱]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۶گ (۳۱پ-۴۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۷سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۰۰]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۸۶
انجام: و تقول فی افتعل من مهموز القاء و ابتال کاختار و ابتلی کاقتضی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «بنده آل محمد هاشم ۱۲۱۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: مقوا، ۱۳گ (۱۰۲پ-۱۱۴پ)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۰۱]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۲۴ص (۹۶-۱۱۹)، ۱۱-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۴۲]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه نسخه ش ۲۷۳۳۲ [رایانه]

۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۰۶/۱-۵۹/۲۲۶
آغاز: الساکنین فتقول صان صانا صانوا صانت صانتا صن
از مبحث «معتل العین» تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: علی بن رستم، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶گ (۲-۲۷)، ۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۲۸۹۸]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** کقولهم مست و ظلت بفتح الفاء و کسرها و احست ای احسست.
تا اوایل فصل المضاعف (=اصم) را بیشتر ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج سید محمد، ۱۳۰۹؛ ۱۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۱۲ - ۵۲]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۴/۵
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه حنایی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۳۹]

۸۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۳۴
آغاز: موجود از تصریف: الرباعی المجرد فهو فعلل کد حرج دحرجة و دحراجا و اما الثلاثی المزید؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ جلی معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۶گ، ۶ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۳۳]

۸۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۱۹]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم فاستغنی عن الاضافه اما لمعنویه عدد ان العامل المبتدا و الخبر و العامل فی المضارع فی سنه
کا: محمد صادق یا حسن بن حاج ملا علی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج خرمایی، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۳۴۱]

۸۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۵۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۰۱۳]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۹/۴ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: تقی الدین فتحعلی بن محمد تقی، تا: جمعه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۰۴ق،؛ مصحح، محشی با نشان «سنه ۱۲۰۴هـ»، ترجمه زیرنویس شده؛ کاغذ: فرنگی، ۲۵گ (۵۸پ-۸۲ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۷۵]

۸۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۴۵/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد ربیع بن محمد حسن مشهور بلا، تا: ۱۲۰۵ق؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۲۱۷]

۸۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۱۸۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، کا: احمد علی بن محمد علی شاهسون، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۰۸ق؛ جلد: تیماج، ۲۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۷]

۸۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۱۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۴۴۲]

۸۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۱۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا رجبعلی بن محمد سعید، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۲۰۹ق؛ محشی، با ترجمه زیر سطور؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۰]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۶/۳

خط: نسخ، کا: محمد بن فاضل سبزواری، تا: ۱۴ شوال ۱۲۱۰ق؛ کاغذ: حنایی، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۳۶۳]

۹۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۲

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۵ شعبان ۱۲۱۲ق؛ ۹گ (۴۲پ-۵۰پ) [ف: ۳ - ۲۲۶]

۹۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۵۷

آغاز: لفیف مقرون، الاهواء، قصد کردن ماضی معلوم، اهوی مستقبل معلوم یهوی اهواء اصله اهوایا کارضایا الخ؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: مهدی جیلانی، تا: ۲۹ ذیقعده ۱۲۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ اهدایی: غلامعلی قدیری؛ جلد: مقوایی، ۴۹گ، ۴ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۴۰]

۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۴۴/۳

خط: نستعلیق، کا: میر رضا بن میر عابدین، تا: ۱۲۱۴ق، جا: نجیم آباد؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن محمد ابراهیم نجم آبادی؛ مهر: «صل علی محمد» (بیضی)، «یا امام محمد باقر» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۲۲گ (۱۳پ-۳۴پ)، ۹ و ۱۰ سطر (۶/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۶۸]

۹۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۷/۲

انجام: تمام شد کتاب تصریف بفضل الله تعالی در حالت شدت ضعف و الم مهاجرت - در قصبه جهرم بتاریخ ... شهر ربیع الاخر سنه ۱۲۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۱۴ق، جا: جهرم؛ محشی؛ جلد: ۲۳گ، ۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۰۰]

۹۴. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۹۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله خاکسار، تا: شنبه ۱۴ محرم ۱۲۱۴ق؛ جلد: مقوا، ۱۴گ (۲پ-۱۵ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف مخ]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳۳/۲ - ۸۲]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۶۵

آغاز: کالوا فی الجمع المذکر فتثبت؛ **انجام:** این کتاب دوشنبه تمام شد که هر که خواند دعا طمع دارم زانکه من بنده گنه کارم

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد علی، تا: ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۹۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۱۶/۴

خط: نسخ نازیبا، کا: علی اکبر بن آب لوئی، تا: ۱۲۱۹ق؛ ۱۴گ (۹۰پ-۱۰۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۵۲]

۹۸. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ محرم۱۲۱۹ق؛ محشی؛ مهر: «عبده محمد علی بن محمد کریم» (بیضی)، «مرتضی بن محمد حسن الموسوی» (بیضی)، «عبده الراجی حاجی محمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج سورمه‌ای، ۶۲گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف:۲-۱۱۲]

۹۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۰۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن لاریجانی، تا: ۱۲۱۹ق، جا: تهران مدرسه ملاآقا رضا در حجره نبویه؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۷]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالحسن خوئی، تا: ۱۲۲۰ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۱۴۶ [رایانه]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۰

آغاز: وکل واحد منهما اما مجردا و مزید فیه و کل واحد منهما اما سالم؛ **انجام:** رحمه رحمه واحده و دحرجه دخرواحده والفعله تمت الکتاب سنه ۱۲۲۱.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق [الفبائی: - ۶۲۸]

۱۰۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۴۹/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن علی اکبر جیلانی، تا: ۱۲۲۳ق؛ ۱۸ص (۶۰-۷۷)، ۱۰ سطر [ف: - ۲۶۷]

۱۰۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۹۰/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ و۱۲۲۴ق [ف: - ۱۰۶]
۱۰۴. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۹۶/۲
بی کا، تا: ۱۲۲۴ق، جا: مدرسه دارالشفاء [ف: - ۲۱]
۱۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۹۵
آغاز: کان ماضیه علی وزن فعل مفتوح العین فمضارعه یفعل او یفعل بضم العین او کسرها؛ **انجام:** برابر؛ انجامه: تمت ... کتب ... الحروف ... محمد نبی ابن مشهدی ربیع الاصل ساکن اشتهارد من محال قزوینی [قزوین] تحریر یافت در یوم سه‌شنبه بیست و هفتم شهر شوال المکرم سنه ۱۲۲۴
خط: نسخ، کا: محمد نبی بن مشهدی ربیع الاصل، تا: سه‌شنبه ۲۷ شوال ۱۲۲۴ق، جا: اشتهارد؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، در ذیل بعضی سطور ترجمه تحت اللفظی شده است؛ مهر: کاتب «عبده الراجی نبی محمد» (بیضی) مورخ ۱۲۲۵ق؛ ۱۷گ (۱-۱۷)، ۱۰ و ۱۱ سطر (۹/۴×۱۳/۳-۱۴)، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۷سم [رایانه]
۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۱/۳
بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۵۱]
۱۰۷. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۳۹
خط: نسخ زیبا معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق، به امر هلاکو میرزا؛ محشی؛ مهر: «عبده الراجی هلاکو» (بیضی)، «محمد خلیل» (بیضی)؛ تملک: میرزا محمد خلیل مشهور به آقا میرزا به تاریخ شوال ۱۳۲۳، میرزا محمد حسن شهرزادی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۴]
۱۰۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۸۴/۱-۶۰/۱۲۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمدرحیم ساکن طهران، تا: ذیقعده ۱۲۲۶ق؛ ۲۷گ (۱-۲۷)، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]
۱۰۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۳۳/۴
خط: نسخ، کا: محمد علی خراسانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۵۸]
۱۱۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۳۷/۲
خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:۱۲۲۸ق؛۱۸گ(۶۱پ-۷۸پ)[ف:۲- ۱۷۶]
۱۱۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۶۴/۳
خط: نسخ، کا: محمد کاظم مزجبی، تا: ۲۱ محرم ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۲۲گ (۶۸پ-۸۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۲۹]
۱۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۰/۱
آغاز: یسلنقی اسلنقا و الما الرباعی المزید فیه فامثلة تفعلل کتدحرج یتدحرج تدحرجا؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد ابراهیم، تا: ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶گ (۲-۱۷)، ابعاد متن: ۶/۵×۱۲، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۸۳]
۱۱۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۱/۲
خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم، تا: پنج‌شنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق، جا: کرمان مدرسه معصومیه [ف: ۳ - ۵۶]
۱۱۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲/۱
خط: نسخ، کا: محمد ولد مشهدی، تا: صفر ۱۲۳۱ق؛ جلد: مقوایی، ۲۶گ (۲پ-۲۷پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۴۷]
اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۷/۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۵۰]
۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** تنصر تنصران تنصرون تنصرین تنصران تنصرن انصر ننصر.
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج، ۷ص (۳۷-۴۳)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۹۲]
۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وقع الفراغ من تسوید هذه الکتاب سنه ۱۲۳۲
خط: نسخ، کا: طالقانی، سلیمان بن ابوذر، تا: ۱۲۳۲ق [رایانه]
۱۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۹۸/۲-۲۱/۱۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ملا قاسم بن ملا عسکر، تا: ۲۵ محرم ۱۲۳۲ق؛ جلد: مذهب، ۲۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۹۶]
۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۵۹ص (۱۵۱-۲۰۹)، ۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۳]
۱۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۸۵/۳-۶۰/۲۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی ولد کربلایی شمس، تا: پنج‌شنبه ۱ ذیقعده ۱۲۳۳ق، ۱۶گ (۱۵-۳۰)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]
۱۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۵/۲
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۰گ (۵پ-۱۴پ)، ۸-۱۳سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۸۶]
۱۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد هادی ۱۲۳۳» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۵پ-۱۴پ)، ۹-۱۴-۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۳۸]
۱۲۲. ساوه؛ کتابخانه هاشمی نژاد؛ شماره نسخه:۱۸/۴
آغاز و انجام: برابر
کا: رسول ولد کربلایی عبدالله، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ اهدایی: واعظ تهرانی؛ ۳۷گ (۱۵۳ر-۱۸۹ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم

[اوراق عتیق: ۲ - ۴۷۶]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین ولد محمد صالح ورسجی خرود، تا: ۱۲۳۴ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۱گ (۲۶ر–۳۶پ)، ۱۲–۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۰۰]

۱۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۱گ (۲۹پ–۴۹ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۳۰۵]

۱۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۲۱/۲–۵۸/۱۷۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۲۲گ (۴۶–۶۷)، ۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]

۱۲۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۷۴/۲

خط: نسخ، کا: خداوردی فرزند محمد ساکن زرند خوی حسن آباد، تا: شنبه ۶ ذیقعده ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۷۴پ–۸۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۰۰]

۱۲۷. اراک؛ کتابخانه مدرسه سپهدار؛ شماره نسخه:۲۷/۱۵۸/۲

خط: نسخ، کا: داعی بن تاج الدین انجدانی، تا: دوشنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۲۳۷ق؛ جلد: گالینگور آبی، ۳۳گ (۵۶ر–۸۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۸۷]

۱۲۸. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۶/۱

آغاز: سالم و نعنی بالسالم ما سلمت حروفه الاصلیة التی تقابل بالفاء و العین و اللام من حروف العلة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۵گ (۱ر–۲۵پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۹]

۱۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۳۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۱پ–۱۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۷]

۱۳۰. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۱۳/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۹۱]

۱۳۱. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوعلی بارفروشی، تا: ۲۹ صفر ۱۲۳۸ق؛ ۱۳گ (۴۰پ–۵۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۹]

۱۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۸/۱

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۰۶]

۱۳۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۹۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین طوری، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۶گ (۳۱پ–۴۶پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۶۱]

۱۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۶/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: سنگسری، اسماعیل بن چراغعلی، تا: ۱۲۴۰ق [رایانه]

۱۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین اردکانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۳۱ر–۳۸ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۵۲]

۱۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** او یفعل بکسرها نحو نصر ینصر و ضرب یضرب و قد یجیء علی یفعل بفتح العین اذ کان عین فعله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۷ رجب ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۰۷ر–۱۱۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۰۰]

۱۳۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۱۴/۱

آغاز: یضرب و قد یجیئ علی وزن یفعل بفتح العین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۴گ (۱–۱۴)، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف:۴–۱۲۸۶]

۱۳۸. تبریز؛ مدرسه ولیعصر تبریز؛ شماره نسخه:۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ محرم ۱۲۴۰ق؛ ۱۰گ (۲۶پ–۳۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف مخ]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۶۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق [الفبائی: - ۱۲۸]

۱۴۰. تهران؛ ذکاء، یحیی؛ شماره نسخه:۴/۱

خط: نسخ، کا: علی اکبر نوبری، تا: ۱۲۴۱ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴سم [نشریه: ۳ - ۱۳۶]

۱۴۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:-۶۱۶۸

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن حسین رضوی، تا: ۱۲۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید علی محمد تولیتی به آستانه؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۳گ، ۵ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: - ۹۰]

۱۴۲. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ صفر ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: - ۱۶۵]

۱۴۳. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴/۳

خط: نسخ، کا: محمد تقی، تا: محرم ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: - ۱۶۵]

۱۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴/۲–۶/۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن حاجی چمن، تا: جمادی الاول ۱۲۴۳ق؛ مجدول؛ ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۵ -

۲۸۹۶]

۱۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۱

آغاز: و الهاء و الحاء و العین و الخاء نحو سئل یسئل و منع یمنع و نحو ابا یابی شاذ؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۱گ (۱-۱۱پ)، ۱۶ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۸ - ۲۹۱]

۱۴۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۵۷

خط: نسخ، کا: ابن عبدالغفور رضا علی روضه خوان مشهور به قاری متخلص به محزون، تا: ۱۲۴۳ق، برای ملا محمد هادی مشهور به روضه‌خوان؛ ۶گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۲۰]

۱۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: غلامعلی بن مرتضی ناحیه‌ای، تا: ۱۵ رمضان ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج سیاه [ف: ۳۳/۲ - ۸۰]

۱۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳/۱-طباطبائی

خط: نسخ، کا: رجبعلی بن قاسم علی نوری، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج، ۵۰گ (۱-۵۰)، ۱۴۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲۲ - ۵]

۱۴۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۴ق؛ مصحح؛ ۱۵گ (۵۹ر-۷۳ر)، ۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۴]

۱۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد بن مشهدی حسین، تا: یکشنبه ۲۱ شوال ۱۲۴۴ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۱گ (۴۱-۶۱)، ۹ سطر، اندازه: ۸×۱۴ سم [ف: ۲۸ - ۶۰۸]

۱۵۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۴ق [نشریه: ۷ - ۲۵۰]

۱۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۹۳/۲

خط: نسخ، کا: نصرالله گرمرودی، تا: ۱۲۴۴ق، جا: غریب دست مدرسه طالبیه؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۳۸۶]

۱۵۳. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید عبدالله بن میر اسماعیل عطار موسوی، تا: ۱۶ رمضان ۱۲۴۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱ر-۱۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۲۰]

۱۵۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید یعقوب بن حاجی سید حسین، تا: یکشنبه ۱۷ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۴]

۱۵۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۵/۱

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن فاضل دینایی، تا: ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: - ۳۲۳]

۱۵۶. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۵۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ رجب ۱۲۴۶ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۹گ (۸۲پ-۱۱۰پ)، اندازه: ۱۵×۱۹/۸سم [دو کتابخانه اراک: - ۷۸]

۱۵۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۳۲گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۱۹/۷سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

۱۵۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۰۸۸/۱

آغاز: ماکان اوله مفتوحاً او کان اول متحرك منه مفتوحاً مثاله نصر نصرا نصروا و الخ و قس علی هذا فعلل و تفعلل و افعل؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ جمادی الثانی ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «فدایت شوم»؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۰گ (۱ر-۱۰ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۸]

۱۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۲۶/۳-۵۵/۹۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی پناه زنجانی، تا: ذیقعده ۱۲۴۹ق؛ ۲۵گ، ۹-۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۸۹۶]

۱۶۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۷۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید رضا بن محمد حسینی تهرانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۹ق؛ مهر: «الراجی زین العابدین الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۷]

۱۶۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۱۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱ و ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۵]

۱۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۰۵

آغاز: الاصلیة علی ثلاثة احرف نحو ضرب؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ رجب ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۶۰گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۵۲]

۱۶۳. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۸۴/۳

انجام: اسم الزمان و المکان ممازاد علی الثلاثی

خط: نسخ، کا: محمد صادق ولد آخوند ملا محمد باقر، تا: با تاریخ ۱۲۵۱ق؛ کاغذ: لیمویی، ۱۰۵گ (۳۱۶پ-۴۲۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۱۲]

۱۶۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۵۵۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن آقا مهدی کارلادانی، تا: جمادی الاول ۱۲۵۲ق؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۷]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ تملک: میرزا جان بن ملا عبدالله بن ملا عبدالمبین نراقی؛ مهر: «عبده میرزا جان» (بیضی)؛ جلد: چرم مذهب، ۲۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۴۰/۳ – ۱۸۲]

۱۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن زین العابدین بروجردی، تا: ۱۲۵۴ق [رایانه]

۱۶۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۰×۱۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۵]

۱۶۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۵۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ صفر ۱۲۵۵ق؛ جلد: مقوای، ۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۰]

۱۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۲/۲

خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: ساغری، مختلف السطر (۶/۲×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۶۹]

۱۷۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۰۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ ربیع الثانی ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۷۷]

۱۷۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷-۱۲۵۶ق؛ جلد: چرمی نرم، ۱۷گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۷۳]

۱۷۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۳۹]

۱۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق [الفبائی: – ۱۲۸]

۱۷۴. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۹۸/۳

بی‌کا، تا: چهارشنبه ۸ شوال ۱۲۵۹ق، به جهت نورچشمی ابوتراب؛ جلد: مقوای خاکستری، ۱۷گ (۴۷۸پ-۴۹۴ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [دو کتابخانه اراک: – ۱۲۶]

۱۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۷۵/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولم ینضم ما قبلها.تقلب یاء فتقول اعطی یعطی واعتدی یعتدی واشتری یشتری.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مذهب با مهر صحاف «حاتم باشی صحاف ۱۲۳۹»، ۱۰گ (۲۸۲پ-۲۹۱پ)، ۱۳سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۱۱]

۱۷۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۱۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه آخر ذیقعده ۱۲۵۹ق؛ جلد: مقوا، ۲۱گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۷۷]

۱۷۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۷۷]

۱۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۴/۲

خط: نسخ، کا: علی بن احمد بن علی اکبر بن حاجی عسکر بن صاروخان خوئی، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۵۵]

۱۷۹. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۱۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: سید حسن بن حاجی جیلانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ مهر: «عبدالراجی الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۴۵-۵۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [اوراق عتیق: ۲ – ۳۶۷]

۱۸۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رمضان ۱۲۶۱ق، جا: اصفهان؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ – ۱۳۷]

۱۸۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۸۰/۲

خط: نسخ، کا: جمال الدین طباطبائی، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۲۴گ (۴۴پ-۶۷ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۰۴]

۱۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۸۳/۴-۱۶/۹۳

آغاز: الحمدلله الذی بیده تصریف الریاح و هو یصرف امثلة الارواح و الاشباح و عنده ... اما بعد فالصرف علم باصول الاوزان المنتزعة من اصل واحد؛ **انجام:** فجعل الارض کفاتا احیاء و امواتا و الله و الی الامور کلها فی الدنیا و الاخرة الی تصیر الامور تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۹۷]

۱۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۶۸

آغاز: بسمله بدانکه افعال برد و گونه است، ثلاثی و رباعی؛ **انجام:** لیطمئن لا یعطمئن، اطمئن لا تطمئن

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق [رایانه]

۱۸۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۱

آغاز: علی افعل مفتوح العین؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ پخته، کا: عبدالرحیم، تا: ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۱گ (۱ر-۴۱پ) [ف: ۳ – ۲۲۶]

۱۸۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵/۲

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۳ق؛ دو برگ آخر به خط مهدی بن علی نقی حسینی به تاریخ ۱۲۶۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۸۸پ-۱۲۴ر)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۲۷]

۱۸۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۱۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن مهدی موسوی نایب الصدر اصفهانی، تا: ۱۲۶۴ق؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۵ – ۱۲۷]
۱۸۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۱۱/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد قلی بن قربانعلی الکائی برادی، تا: ۱۲۶۴ق، جا: پردنگون از قراء کلارستاق، در خدمت جناب سرکار آخوند آقا ملاعلی رضا ردایی کلارستاقی؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: – ۲۶۶]
۱۸۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۶۷/۴
خط: نستعلیق تحریری، کا: سید علی بن زیتون رودباری، تا: ۱۲۶۵ق؛ ۲۴گ (۵۷پ– ۸۰ر) [ف: ۲ – ۱۷۶]
۱۸۹. شیراز؛ مدرسه منصوریه؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۵۳]
۱۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۴۰/۱–۲۲/۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن کربلایی کاظم ساکن قریه کرکوند، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۹۶]
۱۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۸/۳
خط: نسخ، کا: عبدالجواد، تا: ۱۲۶۵ق؛ محشی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۳۶۸]
۱۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۶ق؛ کامل و مذیل است به شرح آن از تألیفات فاضل علامه سعدالدین مسعود بن عمر بن عبدالله تفتازانی (۷۱۲–۷۹۲)، محشی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی، ۹۳گ (۱۲+۸۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۰/۸سم [ف: ۱۲ – ۵۳]
۱۹۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۷۹/۳
خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲ص (۱۹–۳۰)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۵ – ۱۵۹۹]
۱۹۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۱/۲
کا: علی، تا: ۱۲۶۶ق، جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۱ – ۳۳۶]
۱۹۵. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۷۷/۱۵
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷–۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۳۷۷پ–۳۸۳پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۲ – ۷۸]
۱۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کاتبه رمیم فی التراب سریع الحساب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق [رایانه]
۱۹۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۸۸/۵–۲۳/۲۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسدالله بن ملا نصر الله، تا: چهارشنبه ۱۰ رجب ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۸۹۶]
۱۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۱۲/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ محشی [ف: ۱۲ – ۳۴۲]
۱۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۹۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق [الفبائی: – ۱۲۸]
۲۰۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۰۵/۱
خط: نسخ، کا: میر عبدالصمد حسنی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج [ف: ۱ – ۳۰۳]
۲۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۷۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: نادعلی، تا: ۱۲۷۲ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۰۷۲ [رایانه]
۲۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷/۴ معزی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکسر اذ کان فعل الواحدة المخاطبة فتقول فی الأمر الغایب موکد بالنون الثقلیه لینصرن ینصران لینصرن.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۳ق؛ ۵گ (۶۰ر–۶۴پ)، ۱۲ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۹ – ۵۲]
۲۰۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۱۱/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ ۱۵گ (۶۱پ–۷۵پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۳۷۳]
۲۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۸/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ محشی؛ مهر: «الراجی علی الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج تریاکی مذهب، ۱۲گ (۱۸پ–۲۹پ)، ۷–۱۴ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۱۶۷]
۲۰۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۳/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن ملا محمد رودباری، تا: صفر ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۰ سطر [ف: ۱ – ۳۶۷]
۲۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** دحرجة واحدة ... بعون الملك الوهاب سنه ۱۲۷۷ و کاتب را بکن هر دم دعا محمد ۱۳۲۱ (کذا)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق [رایانه]
۲۰۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۳۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: – ۲۷۴]
۲۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن بیگلر قزوینی، تا: جمعه ۲۲ شوال ۱۲۷۷ق، جا: دارالعباد یزد؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۸۱پ–۱۰۲پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۲۰۰]

۲۰۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۳۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: رضا، تا: ۱۲۸۴ق، جا: مدرسه کومله؛ ۳۰ص (۱-۳۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۷۳]
۲۱۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۱۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ملا علیرضا بن حسین ندوشنی یزدی، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۷]
۲۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** إلا ما فیه تاء التأنیث منهما فالوصف بالواحدة کقولک: رحمته رحمة واحدة.
کا: سید جواد فرزند سید میرزا، تا: شوال ۱۲۸۶ق؛ محشی؛ ۱۰گ (۳۰-۳۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۲۹ - ۲۱۱]
۲۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۳۹/۳
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی مذهب، ۱۴گ (۱۲۱-۱۳۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۴۱۰]
۲۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۹۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد حرج الی آخره فان کان ما بعد حرف المضارعة.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰ص (۲۵۴-۲۷۳)، اندازه: ۱۷/۸×۲۳سم [ف: ۴۵ - ۷۲]
۲۱۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۲۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: عباس بن حسن خراسانی الاصل دامغانی المسکن، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱پ-۲۵پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰۰]
۲۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما سوی الضم و ان کان معتلا ما کنا اسقطة ... و ادع
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۲۱۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۹۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۷]
۲۱۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۱۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ ۳۷ص (۳-۳۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۹۸]
۲۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ارض مسبعة و مأسدة و مذأبة.
خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۵۲]
۲۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۷۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ، کا: محمد بن کربلایی مراد علی اشکوری، تا: ۱۳۰۴ق؛ محشی، رکابه دار؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۲گ (۶۱پ-۸۲پ)، ۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۰۱]
۲۲۰. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسدالله بن عبدالله کرمانشاهی، تا: ۱۴ رجب ۱۳۰۹ق؛ ۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: - ۵۵]
۲۲۱. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۶۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: آقا بن محمد تقی حسینی تبریزی، تا: ۱۳۰۹ق؛ ۴گ (۵۱پ-۵۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف مخ]
۲۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ق؛ ۳۳گ (۵۹-۹۱)، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۴ - ۱۹]
۲۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰/۲-۱۱/۱۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی، تا: ۱۶ شعبان ۱۳۱۳ق؛ جلد: مقوا، ۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۹۶]
۲۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰/۲-۱۰/۲۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن ملا ابی جعفر، تا: ۲۴ شعبان ۱۳۱۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۹۶]
۲۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۵۳/۱۰ - ۵۲/۹۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]
۲۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۴۰/۳-۵۸/۱۹۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵گ (۳۹-۴۳)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]
۲۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴/۱
خط: نسخ، بی‌کا،تا: با تاریخ ۱۲۴۷ق؛ محشی، سه برگ آخر به تاریخ ذیقعده ۱۲۴۷ق نوشته شده؛ جلد: تیماج، ۳۴گ (۲پ-۳۵پ)، اندازه: ۱۴×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۶۴]
۲۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و المرمی و المرعی و قد تدخل علی بعضها تاء التأنیث.
خط: نسخ، بی‌کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ (۹۴پ-۱۳۷پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۹]
۲۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۴۷/۱-۱۵/۸۷
آغاز: و هو فی العمل کفعله الا ان معموله لایتقدم علیه و فاعله

یحذف و لا ... و یجوز اضافته الی کل من الفاعل و المفعول کدق القصار الثوب و ضرب اللص الجلود؛ **انجام:** برابر
خط: تحریری، بی‌کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۹۷]

۲۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۰۴/۱-۲۴/۲۰۴
آغاز: الافعالی اما الماضی فهو الفعل الذی دل علی معنی وجد فی زمان الماضی فالمبنی للفاعل منه ما کان اوله مفتوحاً أو؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۵ - ۲۸۹۸]

۲۳۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۴۸گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف مخ]

۲۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۲-۱۵/۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۸۹۶]

۲۳۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۹۲۸
آغاز: برابر **انجام:** بناء اسم الزمان و المکان من یفعل بکسرالعین علی مفعل مکسور العین کالمجلس و المبیت و من یفعل ویفعل بفتح العین وضمها علی مفعل بالفتح کالمذهب و المقتل و المشرب والمقام
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۵۰گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۸]

۲۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۸۵/۱-۱۱/۱۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۴۲۷]

۲۳۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۱۳۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** تنبیه. المرة من الثلاثی المجرد علی فعلة بالفتح نحو ضربت ضربة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مذهب، مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱گ (۱پ-۱۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۸]

۲۳۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۳۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فمضارعه علی یفعل بفتح.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛جلد:مقوایی،۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۳-۱۳۷۸]

۲۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۷۷/۶-۱۹/۲۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۸۹۶]

۲۳۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۶۵/۱
آغاز: برابر
خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۹۵]

۲۳۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۸۵/۱
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۶گ، ۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۱]

۲۴۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۰۵۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم» (بیضی)؛ واقف: حاج محمد رمضانی؛ جلد: مقوا، ۴۴گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۷]

۲۴۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** المرة من مصدر الثلاثی المجرد علی.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۸۷ص، ۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۲۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۵۲/۲
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۳گ (۴۰ر-۷۲ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۴۲]

۲۴۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷۴/۴
مشتمل بر مقداری آغاز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۴۵پ-۱۴۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۸۰]

۲۴۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۷۸/۴
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۱۱۸پ-۱۳۳ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۷]

۲۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۱۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۶گ (۴۴پ-۵۹پ)، ۱۳ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۱]

۲۴۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۵۹/۱
آغاز: فالمبنی للفاعل منه ما کان اوله مفتوحا
خط: نسخ، کا: سید ابو الحسن، بی‌تا؛ اهدایی: حاج صدر؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۵گ (۱-۲۵)، ۹ و ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۳۰۲]

۲۴۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۵۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۴ص (۲۲-۴۵)، ۸ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۷۳۹]

۲۴۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۶۰/۱
آغاز: لمعان مقصوده لا تحصل الابها
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۱ص (۱-۶۱)، ۶ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۶۲]

۲۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۵/۲
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۴گ (۷-۲۰)، مختلف السطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۲۳]

۲۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹ معزی

آغاز: لغة التغییر و فی اصناعة تحویل الاصل الواحد الی امثلة مختلفة لمعان مقصودة لاتحصل الابها؛ **انجام:** برابر

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ تملک: محمدکاظم معزی با مهر «عبده محمد کاظم» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۹۹گ، ۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳۹ - ۶۸]

۲۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج، ۳۳ص (۸۲-۱۱۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۰/۳ - ۹۷]

۲۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱ معزی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۵۹گ (۱پ-۵۹پ)، ۶ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۹]

۲۵۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۵۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تقول حیی کرضی وحی یحیی حیوة

از آغاز تا بحث لفیف مقرون؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۶ص (۹۷-۱۲۲)، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۴۱۵]

۲۵۴. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۳۳/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ (۲۳پ-۵۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۹۴]

۲۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۹۳گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۶۴]

۲۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۷۷گ، ۷ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۲]

۲۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۲۱۸]

۲۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۴گ (۸۴-۱۱۷پ)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۵۵]

۲۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن دشتی، بی‌تا، جا: خریاباد؛ ۶۴گ (۱پ-۶۴پ)، ۵ سطر (۵×۷)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۱ - ۳۱۸]

۲۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۰۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۱۴گ (۱پ-۱۴پ)، ابعاد متن: ۷×۱۴/۵، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۴۸]

۲۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** نحو طال و هاب و نقل الضمة و الکسرة الی الفاء و حذف العین لالتقاء الساکنین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲گ (۷۱پ-۸۲پ)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۴۶]

۲۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴/۴

آغاز و انجام: برابر

بی کا،بی تا؛۱۶گ(۷۸پ-۹۳)، اندازه: ۱۹×۲۳/۸سم [ف: ۱۴-۱۸۷]

۲۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۰۷/۳

آغاز: ان اروی زهر تخرج فی ریاض الکلام من الاکمام ... و بعد فیقول العبد الفقیر الی الله الغنی مسعود بن عمر القاضی التفتازانی؛ **انجام:** الی اسم الاله اسم ما یعالج و لیس بصحیح ... لانه ینقص بدخول القدوم و امثاله و لیست باسم الالة فی الاصلاح و قد علم من التعریف الالة.

خط:نسخ،بی کا،بی تا؛مصحح، محشی با امضای ۲۲۲؛ ۱۰گ (۳۰-۳۹پ)، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۸×۲۲/۳سم [ف: ۱۹ - ۱۴]

۲۶۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۹۳/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۲۷]

۲۶۵. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۸۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رشت و همدان: ف: - ۱۷۸۹]

۲۶۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۰/۳

انجام: فتقول شوایشوی - شیئا - نحو - رمی - یرمی - رمیا - و، روی یروی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۸گ، ۱۲ سطر(۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۴۵]

۲۶۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۴/۵

بی کا، بی‌تا، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۸۴]

۲۶۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۳۶/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۸گ (۱۰۶پ-۱۱۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹۴]

۲۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۱/۲

بی کا، بی‌تا؛ ۱۴ص (۲۳۷-۲۵۰)، ۱۳ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۶۹]

۲۷۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۱۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی کا،بی تا؛۱۸گ،۱۲سطر،اندازه:۷×۱۲سم [ف: ۱ - ۲۹۱]

۲۷۱. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، اندازه: ۱۱×۱۶سم [تراثنا: س۶ش۴ - ۸۸]

۲۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۱

آغاز: بسمله اعلم ان التصریف فی اللغه؛ **انجام:** مدهن وسقطو مدق
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۱۲۸]
۲۷۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۴/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۱۷۹]
۲۷۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱
بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۲۶۲]
۲۷۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۳۶/۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۷]
۲۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۷۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]
۲۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۲۵پ-۳۸پ)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [رایانه]
۲۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۳۸
قسمت پنجم؛ بی‌کا، بی‌تا، خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]
۲۷۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۴گ (۱۱۴پ-۱۲۷پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]
۲۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۷۸
بی‌کا، بی‌تا، خریداری از امرالله صفری [رایانه]
۲۸۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۶
خط: نسخ، کا: بهلول حافظ شروانی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۸]
۲۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: کابل [رایانه]
۲۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** کسرها احسست ای ... و فللت و احسست و المضاعف یلحقه الادغام و هو ان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۲۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]
۲۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]
۲۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]
۲۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ترا جینا الرابع نعتل العین و السلام
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۲۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** من الفعل تقول زید حسن الرکبه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● العزی فی التصریف (ترجمه) / صرف / فارسی
al-ʻizzī fi-t taṣrīf (t.)

فتحعلی بن محمد تقی، ق۱۳ قمری
fath-ʻalī ebn-e mohammad taqī (- 19c)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (-۶۶۰)
ترجمه فارسی زیرنویس العزی فی التصریف، که بخش اندکی نانوشته مانده است. با توجه به قرائن این ترجمه احتمال دارد از کاتب نسخه بوده باشد که البته باید بیش‌تر تحقیق شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۹/۵ کر
آغاز: بسمله، بدان ... از حروف عله و همزه و تضعیف اما فعل ثلاثی مجرد شش باب است پس اگر باشد ماضی او بر وزه فعل مفتوح العین مثل پس مضارع او بر وزن یفعل است؛ **انجام:** مسجد: مکان سجاده گاه، المشرق، مکان بیرون آمدن و المغرب: مکان فرو رفتن و المطلع: مکان طلوع کردن و المجرد: مکان قربانی کردم شتر ... تمت
خط: نستعلیق، کا: تقی الدین فتحعلی بن محمد تقی، تا: ۱۲۰۴ق؛ این ترجمه به صورت زیرنویس است؛ ۲۵گ (۵۸پ-۸۲ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۷۶]

● عزیمة الخدمة و الاحضار (افسون) / علوم غریبه / عربی
ʻazīmat-ul xadama wa-l iḥḍār (afsūn)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۵۶
بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲۰۲ص (۲۳۵ - ۴۳۶) [مختصر ف: ۵۵۳]

● العسجدیة / تاریخ / عربی
al-ʻasjadīya

مشتمل بر محاوره نعمان بن منذز و اصحابش با ملک کسری انوشیروان. غیرمبوب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۱۰
آغاز: بسمله، روی القطامی الکلبی قال لما قدم النعمان بن المنذز علی کسری انوشیروان و عنده و فود الروم و الهند و الصین فذکرو امرملوکهم وبلادهم فافتخر النعمان بالعربی و فضلهم علی جمیع الامم لم یستثن فارسا و لاغیرها؛ **انجام:** و لیس یصح فی الفهام

شیی ×× اذ احتاج النهار الی دلیل؛ تمت الرسالة العسجدیة بحمد لله و عونه و حسن توفیقه یوم عید النحر المبارک و ذلک یوم الثلثاء عاشر ذی الحجة الحرام سنة خمس و عشرین و الف بحیدر آباد المحروسة من الانکاد الشهیرة بکلکندة بقلم الحقیر الفقیر المعترف بالتقلیل احمد بن علی المکی الشیرازی عفی الله عنهما
خط: نسخ، کا: احمد بن علی مکی شیرازی، تا: ۱۰۲۵ق؛ گ۴۴۶ [ف: ۱۵ - ۱۸۵]

← العسر و الحرج ﴿ اصل نفی العسر و الحرج

● **عسلیة و شهدیة** / متفرقه / فارسی
ʻasalīye va šahdīye
استرآبادی، عبدالنبی بن علی، - ۱۳۴۰ قمری
estarābādī, ʻabd-on-nabī ebn-e ʻalī (- 1922)
رساله کوتاهی است در انتقاد از روی آوردن مردم به صنایع خارجی و نفوذ بیگانگان در کشورایران و خود باختگی ایرانیان در مقابل خارجی‌ها و دعوت به اتحاد تمامی مسلمانان از هر مذهب.
[دائرة المعارف تشیع: ۱۱۳/۲؛ الذریعة: ۲۵۲/۱۱؛ نقباء البشر: ۱۲۴۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۴/۵
آغاز: پس از حمد و ستایش یزدان بی همتا، و درود و ثنا و سلام بر تمامی انبیا خصوص خاتم ایشان و آل آن برگزیده ذوالجلال، آنکه اساس استحکام زندگانی هر قومی؛ **انجام:** لکن چه کنم که عالمی پس از گفتگوهای زیاد در سنین متمادیه در حقاین کمترین خوانده من گروهی را بدیدم ذولباب فرو بستند جمله از دعا و السلام علی من التبع الهدی.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: اواسط قرن ۱۴؛ محشی از مؤلف به سال ۱۳۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۱۶۳-۱۷۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۳ - ۱۵۲]

● **عشاق نامه = عشق نامه** / شعر / فارسی
ʻoššāq-nāme = ʻešq-nāme
عبید زاکانی، عبیدالله، - ۷۷۲ قمری
ʻobeyd-e zākānī, ʻobeyd-ol-lāh (- 1371)
اهدا به: ابواسحق
تاریخ تألیف ۷۵۱ق
مشتمل بر پانصد بیت مثنوی است؛ «به بهتر طالع فرخنده تر فال ×× ز هجرت نهصد و پنجاه و یکسال / به نظم آوردم این دردل خویش ×× بهرکس بازگفتم قصه خویش».
آغاز: خدایا تا درین افروزه ایوان ×× فروزد مهر وماه وتیر کیوان / شه خاور جهان آرای باشد ×× زمان باقی زمین برجای باشد
چاپ: در کلیات عبید زاکانی (تهران، پیک فرهنگ: ۱۳۷۶)

[الذریعة ۲۶۴/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۰۲/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۹۵/۲-ف
نسخه اصل: دارالکتب المصریة ش ۹۳ ادب فارسی طلعت؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد ابهری، تا: ۱۵ رجب ۷۳۶ق؛ پس از این یک غزل فارسی است با تخلص «فتح» به نستعلیق ریز فتح الله بن عبیدالله بن محمد بن مسعود بن ابی بکر بتکچی قزوینی در ۱۸ شوال ۷۶۰ در بغداد؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۷/۲
آغاز: ... ندارد سرکشی آنجا روایی ×× به کاری ناید آنجا پادشایی / برین عرصه مشو کج رو چو فرزین ×× دغل بازست گردون، مهره برچین / ادای بد مکن ای یار دین دار ×× که ارد بدادایی مفلسی بار؛ **انجام:** کنون وقتست اگر کوتاه گیرم ×× بسوی خامشی آن راه گیرم / کسی را پای دل در گل مباذا ×× چنین کاری کسی مشکل مباذا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مذهب، ۴گ (۵ر-۸ر)، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۹۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۴/۲
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۹؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۱ص (۳-۴۳)، ۱۳ سطر (۹×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۳۵۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۴/۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۸]
۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۶۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** کنون وقتست اگر کوتاه گیرم ×× سوی خاموش گشتن راه گیرم / کسی را پای دل درگل مبادا ×× چنین کارکسی مشکل مباذا
خط: نستعلیق کهنه، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۸]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۶۳/۲-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۸ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۱۷]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۵/۲-ف
نسخه اصل: حمیدیه ۱۱۸۱؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن رسول ترابی، تا: پنج‌شنبه اواخر محرم ۸۹۸ق؛ ۳۱گ (۱۰۹-۱۳۹)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۶]
۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۳ص (۱۳۶-۱۷۸) [نشریه: ۲ - ۹۱]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۳۷/۶-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 1656؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۷]
۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:کلیات۷۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۸۸]

● **عشاق نوا = دیوان فخر رازی** / عرفان و تصوف، شعر /

فارسی

'oššāq-e navā = d.-e faxr-e rāzī

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ – ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad-e-bn-e 'omar (1150 - 1210)

مثنوی است در ۱۴۳ بیت، در بیان معانی وحدت و توحید و سر تمثیل وحدت به نای و نوای نی و الف و نقطه و سرایت وجود حق در عالم و ... . نام یا تخلص شاعر (رازی) و نام مثنوی (عشاق نوا) از این ابیات استفاده می‌شود: «روح از آن روز که از عالم پاک ×× روی آورد بدین عالم خاک / نفس و کل بود و را نام اول ×× بنگر نیک اگر نه ای احول / روح آنگاه نهادندش نام ××که شدش منزل ارواح مقام / بشنو از من سخن واعظ راست ×× چون بمعنی نگری روح خداست / آنکه این راز چو رازی پوید ×× همچو منصور انا الحق گوید / روح از آن نقطه که مشتق باشد ×× بحقیقت حق مطلق باشد / داند آنکو بود از غیر جدا ×× که محمد نبود غیر خدا / انت منی که محمد فرمود ×× طالبان را ره تحقیق نمود / چون درین پرده شدم محرم راز ×× ره عشاق نوا کردم ساز / آنچه قانونی دیوان قضا ××گفت در پرده عشاق نوا».

آغاز: ای نوای دل عشاق از تو ×× صد نوا ساز در آفاق از تو / ساز دلسوز نوا مطرب مست ×× همه را برده به یک نغمه ز دست

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۴/۱۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: حاجی اسماعیل اسفرجانی قمشه‌ای، تا: رجب ۱۲۳۴ق؛ ۲گ (۳۶۸–۳۶۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۴ – ۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۷۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** الف از عالم توحید آمد ×× صفت عارف تجرید آمد / وحدت ار میطلبی واحد باش ×× حرف غیر از ورق خود بتراش / سر حق را ز کجا داند مرد ×× چون الف تا نشود واحد و فرد؛ انجام: باش ایدل نفسی همدم عشق ×× نکته گوش کند از عالم فسق

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز ، ۲۸ص (۴۲۱–۴۴۸)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰ – ۶۱۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۲۹۹]

← عشاق و نوا ← عشاق نوا

● **العشرات** / لغت / عربی

al-'ašarāt

ابن خالویه، حسین بن احمد، – ۳۷۰ قمری

ebn-e xālavayh, hoseyn ebn-e ahmad (- 981)

مؤلف لغاتی که در کلام عرب ده معنی برای آنها ذکر شده گرد آورده و با عناوین «باب، باب» در یکجا تدوین نموده است. [هدیة العارفین ۳۰۶/۱؛ بروکلمان ذیل ۱۹۰/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵عکسی

آغاز: التی لا البان لها و اذا مات ولد الشاة حین تضعه فهی شاة حجلد و جلدة و الجلد جمع جلده و هی هذه الشاة التی یموت ولدها حین تضعه یقال جلدة و جلد مثل اکمة واکم؛ **انجام:** وکل کریم یغمر الناس فضله – سوا لدیه منطق وسلوت. تم کتاب العشرات

نسخه اصل: دانشگاه تهران ۱۳۵۵؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن علی القضاعی، تا: پنجشنبه ۱۳ ربیع الثانی ۷۶۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰گ، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۱ – ۷۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸۵–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۴۲]

● **عشرة کاملة** / گوناگون / عربی

'ašarat-un kāmila

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ – ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, 'alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

در بیان هشت مسأله فقهی و نیز مبحثی درباره الفاظ در منطق و بیان حدوث عالم در کلام با عناوین «الکلمة».

چاپ: در جلد سوم رسائل المحقق الکرکی به تحقیق محمد حسون با اندک تفاوتی به چاپ رسیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۵۶/۲

آغاز: بسمله حامدا مصلیا مسلما اما بعد فهذه کلمات متفرقه من المنطق و الکالم و الفقه یستصعب؛ **انجام:** لا یلزم الحجب المذکور و لا اجتماع النقیضین و الحمد لله رب العالمین

خط: نسخ، کا: علی بن احمد بن هلال، تا: ۹۳۶ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۵پ– ۱۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۷/۲ – ۳۲]

● **عشرة کاملة = ادلة عشرة لاثبات الواجب = اثبات الصانع** / کلام و اعتقادات / عربی

'ašarat-un kāmila = adillat-un 'ašara li-iṯbāt-il wājib = iṯbāt-uṣ ṣāni'

حسینی، قوام الشرف

hoseynī, qavām-oš-šaraf

در این رساله ده دلیل برای اثبات واجب الوجود آمده است: نویسنده می‌گوید اگر این دلیل کافی بود، فان کان صواباً فهو من الله المنان و الا فمن اللوازم الناشیة عن نقیصة الامکان. او در این ده دلیل به روش مشائیان با فرض مقدماتی قیاساتی تشکیل

می‌دهد که پاره‌ای از آن قیاسات بواسطه مخدوش بودن مقدمات و پاره‌ای دیگر به‌واسطه سوء ترکیب صورت قیاس چون مصادره به مطلوب نتیجه غلط و غیرقابل قبول می‌دهد.
آغاز: بسمله و حمدله ... اما بعد تلك عشرة كاملة من الادلة و الحجج علی اثبات الصانع تعالی شأنه بلا نزاع ...
انجام: اذا استند الی سبب فالاسناد الیه للامکان و هو ممکن فیکون مستنداً الی نفسه فلایکون الممکن مؤثرا.

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۲/۱۲ حکمت
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۶۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۲ص (۷۴۸–۷۴۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۱۴۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۵/۴
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ادبیات تهران ۶۰/۲ ذکر شد؛ کا: مجدالدین بن شرف الدین اصفهانی، تا: شوال ۹۶۶ق، جا: اصفهان (احتمالاً)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴ص (۴۳–۴۶)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۲۴]

۴. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۳/۲
آغاز: برابر
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ادبیات تهران ج۶۰/۲ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن محمد حسین بن سید محمد بن حسین تبریزی، تا: ۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج شتری، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱ – ۲۰۹]

● **عشره کامله = ملکات انسانی** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻašare-ye kāmele = malakāt-e ensānī
فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ – ۱۰۱۶ قمری
fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)
اهدا به: عبدالرحیم بن بیرم خان از امرای تیموری هند (۹۴۶–۱۰۳۶ق)
رساله‌ای مشتمل بر مباحث عرفانی در ده «فقره». در روش تألیف گفته: «چندی از خصوصیات آن ذات حمیده صفات در ضمن حکایات به نوعی مندرج سازد که سامعان به درک شیم مرضیه این شمیمه ایوان خجستگی و لوحه عنوان فرخندگی راه یافته آن را دستورالعمل سازند و به دعائی دولت دارین او پردازند و به موجب تلك عشرة کامله ده فقره سخن از اخبار و آثار مذکور می‌سازد که مشتمل است بر اصل صفات کمال انسانی». جملات اول فقره‌های ده‌گانه: فقره ۱. انسان بما هو انسان نسخه وجود امکانیست الخ (در لزوم تخلق باخلاق خداوند)؛ ۲. پرده گشایان جمال دانش را در تعریف علم اقوالیست الخ؛ ۳. چون بر صحیفه انتقاش تصویر مشابهت خاطر الخ (در لزوم صحبت علماء)؛ ۴. هر چه حق تعالی در عالم ملك و ملکوت خلق کرده نسخه آن در مجموعه انسانی ثبت نموده (در سلوك)؛ ۵. باید دانست که سلوك بر دو قسم است؛ ۶. چون ظاهر شد از فقرات سابقه که علم اصل فضائل انسانی است (دستور سلوك)؛ ۷. چون دید خامه از انشاء جزء مذکور بپرداخت در بیان جزو تابعش که الشفقة علی خلق الله است؛ ۸. چون معلوم شد که شفقت بر خلق الله؛ ۹. چون از سوابق کلام به ظهور پیوست که شرف انسان به فضیلت علم و عمل است (رسیدن به کمال اخروی)؛ ۱۰. چون بعضی از مرغبات مذکور شد و اشعاری بر مرتبه فضل آن کسی که متصف به آن صفات عظمت و موهبتی است الخ (در بیان اینکه اتصاف به هر کمالی مظهریت نامی از نام‌های خدا است). (مهدی ولائی)
آغاز: بسمله. حمد و سپاس مر خداوندیراست که خواص بندگان خود را بنعمت توفیق بر خوردار داشته توجه و التفات ایشانرا مرحم جراحات زخم یافتگان معرکه حوادث وقتی ساخت و شکر و ستایش مر منعمی را است که تو سن ارباب نعم عاجله را بر بام قضای حوایج درماندگان بودای محن در آورده بتکاپوی تحصیل درجات نعیم عاجله انداخت. چنین گوید ... محمد بن محمود الملقب بدهدار که بمقتضی خبر فیض اثر «ان لربکم الله فی ایام دهر کم نفحات» نفحه اشاره وافرة البشارة ... خان خانان ... سرید ... پس بموجب «الافتعر ضوالها» متعرض اطاعت آن ... شد ... چون بعزم شرف صحبت مشرف شد ... لازم آم که چندی از خصوصیات آن ذات حمیده صفات در ضمن حکایات بنوعی مندرج سازد ... و بموجب «تلك عشرة کاملة» ده فقره سخن از اخبار و آثار مذکور میسازد که مشتمل است بر اصل صفات کمال انسانی و مشعر است بر خصال این نور دیده کامرانی ...
انجام: و چون این عبارت بر زبان قلم جریان یافت لازم دیدم بر آن و بر دعای افزونی دولت دارین این مدرك سعادات دو جهانی و قابل کمالات جاودانی اللهم اجعل نعمته تاماً و کرامته عاماً و ارزقه فضلك ... و کن له و لاتکن علیه بمحمد و آله و صحبه و ذریته و علی جمیع اخوانه م النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین. آمین یا رب العالمین.
چاپ: تهران، ۱۳۷۵ش، ضمن «رسایل دهدار، به کوشش محمد حسین اکبری ساوی، نشر میراث مکتوب، صص ۲۷۵–۳۳۲
[الذریعة ۲۱۸/۲۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۹۲/۲: نشانی ۷ نسخه؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۸۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۶۳۱/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۳/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۹۶۵ق؛ با نشانی بلاغ؛ جلد: گالینگور، ۱۲گ (۱۲۷پ-۱۳۸پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۳۳/۱ - ۲۰۲]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲/۳

خط: نستعلیق، کا: ملا محمد مهدی، تا: قرن ۱۱؛ ۱۹گ (۱۰۱پ-۱۱۹پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۲۵۸]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من عصمتك اقومها و من عافيتك اودمها و كن له و لا يكن عليه بمحمد (ص) ...

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۸گ (۱۰پ-۲۷پ) [ف: ۱ - ۲۴۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۷/۱

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن، ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۷سم [ف: ۷ - ۱۴۸]

۵. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ (۹ر-۲۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۸۰]

۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳۶۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۲۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۲۱۱۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۳ر-۲۵پ)، ۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۲۵۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۰۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری متوسط، کا: محمد حسین بن عبدالمجید تفرشی فقیر نعمة اللهی، تا: ۱۲۹۹ق؛ جلد: میشن، ۳۸ص (۴۹-۸۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۶۵۶]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۱۰/۹

آغاز: برابر **انجام:** و چون این عبارت بر زبان قلم جریان یافت لازم آمد ختم بر آن. الحمد لله رب العالمین.

کامل؛ کا: حاج سید علی محمد علاقبند یزدی، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ (۷۷-۹۲)، ۱۶ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۴۳۶]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۷ر-۱۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۶۸]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۱۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بذل مال او را تنگدلی حاصل نشود، بلکه گشادگی افزاید. تمت ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: یدالله نظرپاک، تا: ۱۳۵۴ق؛ ۲۵ص(۱۱۱-۱۳۵) [ف: ۳ - ۲۲۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۹۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب باتوجه به آغاز تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج عماد؛ ۱۸گ، ۱۶ سطر [ف: ۶ - ۴۲۰]

● العشرة الكاملة = المسائل العشرة / گوناگون - عربی

al-ʻašarat-ul kāmila = al-masā'il-ul ʻašara

شوشتری، نورالله بن شرف الدین، ۹۵۶ - ۱۰۱۹ قمری

šūštarī, nūr-ol-lāh ebn-e šaraf-od-dīn (1550 - 1611)

تاریخ تألیف رمضان ۹۹۵ق؛ محل تألیف: لاهور

رساله کوتاهی در ده «مسأله» مشکل از علوم مختلفه را برای تشریح ذهن، بیان کرده است که برخی از عناوین آن عبارتند از: مسأله ۳. من النحو؛ ۴. من المعانی؛ ۵. من اصول الفقه؛ ۶. من الفقه؛ ۷. من المنطق؛ ۸. من الالهی؛ ۹. من الطبیعی؛ ۱۰. من اصول الریاضی.

آغاز: مبدأ المبادی و المسائل حمد من هدانا الیه بأتم الوسائل و أقوی الدلائل و الصلاة علی نبیه المبعوث من أشرف القبائل

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۰۶/۸

آغاز: الزاماً لمغایش الحنفیة التی ابتلیت بمعاشر تهم فی بلاد الهند و قال العلامةی الدوانی فی تقریر الاستدلال من قبلهم؛ **انجام:** مساویة لح ری القایمة ب و هو المطلوب، تمت.

در بر گیرنده مسأله سوم به بعد می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمعی زرشکی، ۳گ (۸۲ر-۸۴پ)، ۳۰ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۳۳ - ۵۴۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۶۸/۲

کا: عبدالرحیم بن میر نعمت الله موسوی قزوینی، تا: ۱۲۲۱ق، جا: مدرسه حاج وردی خان قزوینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۲۵پ-۳۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۴۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۸۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** حفظ الله تعالی المؤمنین فیها من الافات و الشرور.

خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد صادق حسینی، تا: ۱۰۹۲-۱۱۰۵؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۳۴پ-۴۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ - ۳۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیقال مالایکون شرطا فی نفس الامر مطلقا لا یکون شرطا فی زمان من الازمنه کالصلوة الیومه ... لم یکونا شرطا

لها مطلقا فندبر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۵ص (۶۵۲-۶۶۶)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۸]

۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۲۰۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملا عبدالسمیع سبزواری؛ ۱۹ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵) [تراثنا: س۶ش۱ - ۱۰۲]

● **عشره کامله** / فقه / فارسی
'ašare-ye kāmele
موسوی، محمد بن ابی الحسن، ۹۶۳ - ۱۰۴۳ ؟ قمری
mūsavī, mohammad ebn-e abe-l-hasan (1556 - 1634)
تاریخ تألیف ۱۰۴۴ق
رساله‌ای مختصر در مسائل ارث و چگونگی تقسیم آن، دارای یک «مقدمه» و سه «بیشه» و هفت «قاعده» و یک «خاتمه»، و به اعتبار سه بیشه و هفت قاعده به «عشره کامله» نامیده شده است، و به اضافه مقدمه و خاتمه به «اثنا عشریه» خوانده شده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۶۴۶
خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۲۹۵ق [الفبائی: - ۴۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۳۰/۱
آغاز: الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله، چون در حدیث است که هر که ورقی از علم از او بماند فردای قیامت سپری شود و او را نگه دارد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۸پ-۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۳۰]

● **عشره کامله** / دعا / فارسی
'ašare-ye kāmele
موسوی مشهدی، ابوالحسن، ق۱۱ قمری
mūsavī mašhadī, ab-ol-hasan (- 17c)
کتاب مختصری است در احراز و حجب نافعه مجربه مروی از پیامبر مکرم (ص) و ائمه اطهار (ع).
آغاز: چون از موداء حقایق اداء الصدقة و الدعاء تردان البلاء و یزیدان فی العمر مفهوم و معلوم می‌شد که رد سهام بلیات روزگار و حفظ قوام حیاة مستعار بجوشن ثمین صدقات مبروره و حصن حصین دعوات ماثوره مقرر و مقدر است.
انجام: و من شر ما انت به اعلم و علیه اقدر انک علی کل شی قدیر و صلی الله علی محمد و آله و سلم تسلیما کثیرا.
[فهرستواره منزوی ۶۵۴/۷]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ واقف: سلطانم صفویه، قرن ۱۱؛ ۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸]

● **العشرة الکاملة = لباب الاجتهاد** / اجتهاد و تقلید / عربی
al-'ašarat-ul kāmila = lubāb-ul ijtihād
بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e 'abd-ol-lāh (1665 - 1710)
تاریخ تألیف ۲۶ رمضان ۱۱۱۴ق
کتابی در اجتهاد و تقلید است که در ده «فصل» و یک «خاتمه» در بیست حدیث: المقدمه فی تعریف اجتهاد و تقلید و فتوی و حکم؛ بحث ۱. وجوب الاجتهاد کفایة؛ ۲. طریق معرفة الاجتهاد؛ ۳. جواز تجزی الاجتهاد؛ ۴. فی ان الفقهاء الجامعین لشرائط الفتوی مادونو القضاء و الحکم؛ ۵. فی ما یتحقق به الاجتهاد؛ ۶. جواز تقلید المیت؛ ۷. جواز خلو زمان الغیبه عن المجتهد؛ ۸. جواز تولی الاحاد آحاد التصوفات الحکمیه مع تعذر الاحکام؛ ۹. الترجیحات عند تعارض الاخبار (دارای شش فائده)؛ ۱۰. العداله؛ خاتمه تشتمل علی اخبار و نصایح ... للقاضی شامل بیست خبر و سه نصیحت (نصایح منقول است از پایان کتاب معتبر محقق).
مؤلف در آن از منابع و مؤلفات متقدمان عامه و خاصه یاد می‌کند و نیز از کتاب «الغنیه» تألیف سید حسین غریفی بحرانی و از شرح مبادی علامه تألیف محمد بن علی گرگانی رکن الدین و از رساله شیخ حسن صاحب معالم در موضوع اجتهاد و تقلید و رساله شهید ثانی در تقلید میت و رساله جداگانه مؤلف در جواز اجتهاد و تقلید و رسالة العداله و حاشیه معالم و حاشیه مشرق الشمسین (همه از مؤلفات خود او) یاد می‌کند.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا بلطفه العمیم ... و بعد فیقول المعتصم باللطف الاقدس السبحانی سلیمان بن عبدالله البحرانی ... کثیراً مادار فی خلدی الفحص عن حقائق مسائل الاجتهاد و التقلید ...
[الذریعة ۳۶۵/۱۵؛ معجم المؤلفین ۲۶۷/۴؛ اعیان الشیعه ۳۳۷/۳۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فمالم یتحقق الاذن فانه مفترو لیکن هذا آخر ما نمليه فی هذه الرساله ... فرغ عنها مؤلفها ... سلیمان بن عبدالله بن علی بن حسن بن احمد بن یوسف بن عماد البحرانی ... قبیل زوال. عام اربع عشره و مائله و الف هجریه ... و قد اتفق تألیفها فی ایام تشیب الولید و تذیب الحدید ... مشحونة بالا هوال فان زاغ القلم اوزلت القدم ... فلیس بمنکر ... ه مع تراکم افواج الهموم و تلاطم امواج الغموم و الحم لله حق حمده و الصلوة علی محمد ... و خواص جنده و کان الفراغ من کتابته ... علی بن راشد بن بلبول الدرازی البحرانی.
خط: نسخ، کا: علی بن راشد درازی، تا: ۱۱۱۵ق؛ مصحح، مقابله شده با نسخه اصل در حضور مؤلف، محشی با نشان «للمصنف دام ظله» و «محمد»، با اجازه روایتی از مصن و به خط او برای سید ابراهیم بن سید محمد و در زیر نام مؤلف مهر: «الواثق بالله

سلیمان»، نوشته‌ای به خط عبدالله بن صالح سماهیجی بحرانی مورخ ۱۱۱۸ و مضمون آن گواهی ملکیت این نسخه است برای شیخ ناصر بن شیخ عبدالحسین احسائی؛ تملک: علی فرزند شیخ محمد بحرانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۳۷۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۱۸۹۶]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳

خط: نسخ، کا: نوح بن هاشم بن احمد بن صالح بن عصفور بحرانی درازی، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۱۱۷ق، جا: بحران، نزد مؤلف؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۱۱ - ۹۰۷]

اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۴۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۷۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، ۱۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۶سم [ف: ۱ - ۳۶۹]

● **العشرة الکاملة** / اصول فقه / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila

حسینی تفرشی، محمد بن محمد امین، ق۱۲ قمری

hoseynī tafrešī, mohammad ebn-e mohammad amīn (-18c)

وابسته به: الفوائد المدنية فی الرد علی من قال بالاجتهاد و التقليد فی الاحکام الالهية = الفوائد المدنية و حقايق قواعد الاصول الدينية؛ استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف (-۱۰۳۳)

اهداء به: رضا قلی بیگ ملقب به نیکنام خان

مختصر «فوائد المدنیة» محمد امین استرابادی است. بعد از خطبه و نام مؤلف آورده: «انی لما رایت کتاب الفوائد المدینة ... علی طریقة قدماینا الاخباریین ... صرفت عنان الهمة نحو اختصاره فاسقطت عنه ما یوجب عدم الرغبة فیه و اقتصرت علی کشف استاره و تدارکت مافاته فی بعض المقام بتوضیح الکلام». کتاب مشتمل بر ده «مقاله» است: ۱. بیان ان ما ذهب الیه المتأخرون من الامامیه الذین یقال لهم الاصولیین (در چهار فصل)؛ ۲. فی ما ذهب الیه العامه و المتأخرون من الخاصة من جواز الاجتهاد و التقلید و حصر الرعیة فی زمن الغیبه (در شش فصل)؛ ۳. عدم جواز استنباط الاحکام من کتاب الله و لا من سنة رسول الله ص الالمن کان من اصحاب العصمة ... و ابطال الاجتهاد و التقلید (در هشت فصل)؛ ۴. سد الابواب التی فتحها العامه للاستنباطات الظنیه (در ده فصل)؛ ۵. بیان من یجب رجوع الناس الیه فی القضاء و الافتاء و وجود التوقف عند فقد القطع بحکم الله؛ ۶. جواب الاسئلة المتجهة علی ما یستفاد من کلام اصحاب العصمة؛ ۷. تصحیح احادیث کتبنا بوجوه کثیره و جواز التمسک بها لکونها متواترة النسبة الی مؤلفیها و وجه اختلاف الاحادیث التی فی ایدی الناس (در سه فصل)؛ ۸. بیان القاعدة التی وضعها اصحاب العصمة (ع) للخلاص عن الحیرة فی باب الاحادیث المتخالفه؛ ۹. التکلیف و الاحکام الخمسة و الحسن و القبح (در دوازده فصل)؛ ۱۰. کون القواعد المنطقیه غیر عاصمة من الخطاء فی مادة الفکر بل هی عاصمة من الخطاء فی صورة الفکر و العاصم من الخطاء فیها هو التمسک بکلام اصحاب العصمة (ع).

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی شرع الاحکام و بین لنا الحلال و الحرام ...

انجام: قال الله تعالی نحن نقص علیک احسن القصص و فی هذا القدر کفایة انشاء الله تعالی و الحمدلله علی اتمامها

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده؛ ۷۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۱۹]

● **عشره کامله** / تاریخ معصومین / فارسی

‘ašare-ye kāmele

وقار شیرازی، احمد بن محمد شفیع، ۱۲۳۲ - ۱۲۹۸ قمری

vaqār-e šīrāzī, ahmad ebn-e mohammad šafī‘ (1817 - 1881)

اهداء به: مؤید الدوله تهماسب میرزا

در سوگواری امام حسین (ع) و خاندان او و در یک «مقدمه» دارای دو باب و دو «مجلس» و یک «خاتمه» دارای دو باب: باب ۱. خاتمه در ذکر شهدا و اسامی ایشان در سه طبقه: ۱) شهدایی که پیش از ورود آن حضرت به کربلا شهید شدند، ۲) آنان که در رکاب آن حضرت به شهادت رسیدند، ۳) آنان که پس از آن حضرت شهید شدند؛ باب ۲. خاتمه در خطب و اشعار خود امام و اهل بیت او.

آغاز: بسمله، سپاس بی قیاس خداوندی را جل ذکره که در پیشگاه قربتش هر که را جایگاه بیش است رنج و ابتلاء از همه بیش، هر که را دعوی والا افزون است محنت و بلا از حد و حصر بیرون ...

چاپ: به اهتمام دکتر محمود طاوسی، شیراز، انتشارات فروزانگه، ۱۳۶۰ش

[الذریعة ۱۲۷۶/۹؛ فرهنگ سخنوران ۲۵۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این خود باعث مباهات دنیویه و اخرویه مؤلف گردد و کل ای کل مضاف و منسوب، وقع الفراغ فی عاشر شهر رجب المرجب سنة ۱۲۷۲.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ رجب ۱۲۷۲ق؛ جلد: میشن

سیاه، ۲۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۵۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ تملک: علی بن ابراهیم در شعبان ۱۳۲۷؛۱۷۲گ،۱۷سطر(۸×۱۴)،اندازه:۱۶×۲۲سم[سنا: ف: ۲ - ۲۷۹]

● **العشرة الكاملة** / تجوید / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila

حبیب الله بن علی، ق۱۳ قمری

habīb-ol-lāh ebn-e ‘alī (- 19c)

رساله کوتاهی است در تجوید مشتمل برده «فصل»

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۸۴/۶-۲۰/۱۰۴

آغاز: الحمدلله منزل القرآن تنزيلا والصلوة على محمد مرتل القرآن ترتيلاً وعلى آله الذين جعل الله لهم عنده منزلا ومقيلا وبعد فيقول المفتاق الى الله الصمد حبيب الله؛ **انجام:** وقيل ادغام اللام من نحو قل وهل وبل فى الراء لازم وكذا تدغم الزاء فى السين وبالعكس وكذا الباء فى الميم والتاء تمت

خط: تحریری، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۹۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۸۹۸]

● **العشرة الكاملة** / اصول فقه / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila

مازندرانی، محمد صالح بن محمد محسن، ق۱۳ قمری

māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e mohammad mohsen (- 19c)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۲۳۸ق

رساله‌ای است اصولی در بحث جواز اجتماع امر و نهی در شیء واحد شخصی.

اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۹/۲

آغاز: أما بعد، فيقول العبد الآبق الجانى محمد صالح بن محمد محسن المازندرانى عفى الله عن جرائمهما ان فى جواز اجتماع الأمر و النهى فى الشيء الواحد الشخصى خلافا مشهورا يقتضى إحقاق الحق فيه بيان مقدمات عديدة؛ **انجام:** بل و فيه المنهى عنه للأمر المفارق و فى غيره لنفسه ... كما لا يخفى.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی از مصنف به خط او؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۷]

● **العشرة الكاملة** / شرح حدیث / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila

داور شیرازی، مفید بن محمد نبی، ۱۲۵۱-۱۳۲۵ قمری

dāvar-e šīrāzī, mofīd ebn-e mohammad nabī (1836 - 1907)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۱۵

حواشی به خط مؤلف؛ خط: نسخ، کا: میرزا زین العابدین تبریزی، تا: ۱۲ شعبان ۱۳۱۱ق؛ محشی به خط مؤلف؛ جلد: مقوا، ۳۶گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۶۱۲]

● **العشرة الكاملة** / تجوید / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila

کاشانی، حبیب الله بن علی مدد، ۱۲۶۲ - ۱۳۴۰ قمری

kāšānī, habīb-ol-lāh ebn-e ‘alī madad (1846 - 1922)

رساله مختصری است در آداب و تجوید قرائت قرآن کریم که یکی از دو شرط قرائت است (معنوی و لفظی)، در ده «فصل»: تفسير التأويل، تفصيل الاسنان، مخارج الحروف، صفات الحروف، بعض خواص جملة من الحروف، المد العارض، الادغام، الوقف، الامالة، اسماء القراء و رواتهم.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۹/۴

آغاز: الحمدلله الذى نزل القرآن تنزيلاً و الصلاة على المخاطب برتل القرآن ترتيلا، اما بعد فيقول الراجى الى الله الصمد؛ **انجام:** انا نسمع الآيات من القرآن ليس هى عندنا كما نسمعها و لا نحسن أن نقرأها كما بلغنا عنكم فهل نأثم فقال لا اقرأواكما تعلمتم فيجئ من يعلمكم.

خط: نسخ، کا: حسن شریف بن علی کاشانی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: کاشان؛ مجدول؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱گ (۱۹پ-۲۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۳۰]

● **العشرة الكاملة** / فقه / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila

تاریخ تألیف: شنبه غره شعبان ۱۰۱۵ق

در اعمال حج و عمره، در یک «مقدمه» و هشت «فصل» و یک «خاتمه».

اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کاتب = مؤلف، بی‌تا [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ – ۵۳]

● **العشرة الكاملة** / کلام و اعتقادات، فلسفه / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila

سؤال و جواب‌های فلسفی است. مؤلف بر کسان مختلفی مانند صاحب مواقف، شرح مواقف، شرح حكمة العين التلويح، خطایی، مولانا الطوسی، السيد الشريف قدس الله سره در حواشی شرح المختصر و خواجه زاده رحمه الله در تهافت الفلاسفة با عنوان «قال» اشکال و ایراد گرفته و با عنوان «اقول» به گزارش و رد آنها پرداخته است. در معرفی رساله‌اش می‌نویسد: «و بعد فهذه مجلة لا لو فيها و لا تأثيم مشتملة على الاسؤلة التى خطرت

بيالنا فى اثناء التعلم و التعليم و كشفت الغطاء عن وجوه خرايدها واخرجت من كنوز الكمون الى مشاهد البروز فرايد فوايدها واوردتها بالعبارات الشاملة و سميتها بالعشرة الكاملة عجعلتها تحفة بخدمة سلطاننا ... بالدولة القاهرة العثمانية (از او نام نمی‌برد)»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۷/۴

آغاز: الحمدلله الذى علم الانسان ما لم يعلم و عنده ام الكتاب و نور قلوب العارفين بانوار المعارف و الحكم»؛ **انجام:** «فلا يلزم لخلف المقتضى عن المقتضى لانه انما يلزم لو كانت لتلك الامور حقيقة بحسب نفس الامر فلا يرو اشكاله

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ارض رومی، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مذهب، ۱۳گ (۳۰پ-۴۲ر)، ۱۳-۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۰]

● **العشرة الكاملة مسمى بالحجة البالغة** / اصول فقه / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila musammā bi-l-ḥujjat-il bāliġa

زنجیفوری، علی حسین بن خیرات علی، ق۱۳ قمری

zanjīfūrī, ‘alī hoseyn ebn-e xayrāt ‘alī (- 19c)

رساله متوسطی است در اثبات حجیة ظواهر الفاظ قرآن کریم و رد ادله نافین آن.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۷۷/۱-۵۹/۹۷

آغاز: بسمله، يا من كل شیء بمشية و جعل النفس عبده بمودته فلمن الغرور و الحجدف عطية

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۶گ (۱-۵۶)، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۸۹۸]

● **العشرة الكاملة و الهداية الشاملة** / فلسفه / عربی

al-‘ašarat-ul kāmila wa-l hidāyat-uš šāmila

عثمانی لبکنی، عماد الدین

‘osmānī labkanī, ‘emād-od-dīn

اهداء به: غلامحسین خان

در تحقیق علم و معلوم و اقسام آنها و آثار هر یک، در ده «فصل».

[فهرست گنج بخش ۳۲۰/۱-۳۲۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴۰

آغاز: الحمد لله الذى حضر فى علم كل موجود و معدوم و حصل الكل بقدرته نصيب مقسوم الى اجل معلوم و الصلاة و السلام على سره المكتوم

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۹۴؛ خط: نستعلیق هندی، کا: نور احمد، تا: ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ تملک: نور احمد بن حافظ علم الدین احمد؛ ۲۶ص [عکسی ف: ۶ - ۶۴]

● **عشرتکده** / ادبیات / فارسی

‘ešratkade

مجالسی است با عناوین «عشرتکده» به نظم و نثر فارسی و عربی که مضمون ان داستان‌های فکاهی و ساختگی درباره خلفای جور است. بخش موجود در نسخه: عشرتکده ۲. حکایت خلیفه با دخترش؛ ۳. حکایت خلیفه و مادرش؛ ۴. حکایت خلیفه با افلح؛ ۵. حکایت خلیفه با شیطان رجیم؛ ۶. حکایت قتل خلیفه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۱۰

آغاز: اللواطه به و فيه ما لايخفى قال النديم ما اسمه و ما رسمه و ما اصله و ما نسبه و ما حسبه قلت؛ **انجام:** چنان که او را از یک تکان از پاشنه پا تا فرق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۰ - ۱۸۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۱

آغاز: عشرتکده اول حکایت خلیفه ثانی با خواهرش. بسمله. حمدله. الرحمن الرحيم مالك يوم الدين و الصلوة على من خوطب بيس و القرآن الحكيم ... سؤال مرکوب قاضی ابوالقاسم بلخی معروف است که همیشه خر اخته بوده است وجهش معلوم نشد جواب وجهش خوف؛ **انجام:** روحش روان سوی سقر / ای بخت تف ای مرگ اف.

خط: نستعلیق، کا: فرج الله بن میرزا هادی تلارمی از محالات دودانگه مازندران، تا: دوشنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۳۳۴ق؛ رکابه‌دار؛ ۷۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۱۲۲]

● **عشرتکده آفاق** / - فارسی

‘ešratkade-ye āfāq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۳۴گ، اندازه: ۲۰/۴×۳۰/۱سم [رایانه]

● **عشرة مسائل** / فقه / عربی

‘ašarat-u masā’il

مختار گلپایگانی، احمد بن علی، ق۱۳ قمری

moxtār-e golpāygānī, ahmad ebn-e ‘alī (- 19c)

تاریخ تألیف شب سه‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۳۶ق؛ محل تألیف: اصفهان

ده مسئله فقهی است از احکام نکاح و طلاق و صلح که استدلالی و نسبتاً مفصل نگاشته شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... ان هذه رسالة مشتملة على عدة من المسائل الفقهية دعتنى طائفة من الدعواعى الى تأليفها
انجام: و كانو من بين الانام بعده نخبة و زبدة، و قد وقع الفراغ من تسويد هذه الرسالة و تنميقها ببلدة اصفهان ...

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹۴/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... ان هذه رسالة مشتملة على عدة من المسائل الفقهية دعتنى طائفة من الدعواعى الى تأليفها؛ **انجام:** و كانو من بين الانام بعده نخبة و زبدة، و قد وقع الفراغ من تسويد هذه الرسالة و تنميقها ببلدة اصفهان ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تيماج مشکی، ۲۵گ (۵۲پ-۷۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۹۱]

● **عشرة الملوك = كوك شاستر = لذت النساء** / طب / فارسی

'ašarat-ol molūk = kūk šāster = lezzat-on nesā'

ضیا بخش، ق۱۳ قمری

zīyā baxš (- 19c)

مردی هندی به نام «کوکانی» که جهان گردیده و با زنان فراوان آمیزش نموده و آزمایش‌های بسیاری حاصل کرده بود، خلاصه آزمایش‌های خود را در رساله‌ای به نام «کوکاستر» گزارش داده است. کتاب حاضر ترجمه همان رساله است که در ده «باب» بدین ترتیب ترجمه شده: ۱. معرفت هیئت زنان و کیفیت آنان؛ ۲. خاصیت زنان و شناختن ایشان؛ ۳. معرفت هیئت و مجامعت؛ ۴. معرفت رحم و شناختن حمل ایشان؛ ۵. معرفت بخار شهوت و شناختن آن و آب منی؛ ۶. معرفت ادویه باه و آنچه پشت را قوت دهد؛ ۷. معرفت ادویه و شناختن فوائد آن؛ ۸. معرفت معجون و شناختن عقاقیر؛ ۹. اتصال انبعاث شهوت؛ ۱۰. اشکال مجامعت بتمامه. منزوی در فهرستواره چند ترجمه از آن معرفی کرده است.
آغاز: چنین گویند در روزگار پیشین رأی بزرگ بود در قنوج و او را مملکت معمور بود و آستانه و خشی پیراسته ...
انجام: و جماع نکند که از آن مضرت بیابد چون از این پرهیز کند نفع یابد.
[فهرستواره منزوی ۳۶۵۹/۵ و ۳۶۶۴-۳۶۶۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا حبیب الله علوی، تا: چهارشنبه ۲۲ صفر ۱۳۴۰ق، جا: حیدرآباد؛ جلد: مقوایی، ۱۴گ (۲۲پ-۳۵ر)، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۷۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۸/۴
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ش ۱۵۶۳/۳ مرعشی تعیین شده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳ص (۲۱-۳۳)، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۱۲]

● **عشرة الملوك** / طب / فارسی

'ašarat-ol molūk

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۱/۲-ف
نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۱۲۰ (۲۳۳۸)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی شیرازی، تا: ۱۰۰۹ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۸]

● **عشر و خمس جهت گرفتن تقاویم (جدول)** / هیئت / فارسی

'ošr va xoms jahat-e gereftan-e taqāvīm (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۵/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱ص، اندازه: ۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۴]

← عشرون مسألة فی المنطق ⟵ الاجوبة عن المسائل العشرينية

● **عشریه اول** / فضایل و مناقب / فارسی

'ašarīye-ye avval

فشارکی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۵۲ - ۱۳۱۴ قمری

fešārakī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1837 - 1897)

در این عشریه فضائل و مناقب امام حسین علیه السلام و فضیلت گریستن بر آن حضرت و اصحاب مظلومش بیان شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲/۵
آغاز: و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظيم ... فقیر خاکسار و ضعیف شرمسار خادم اخبار ائمه اطهار؛ **انجام:** و از فضل خداوند کریم و برکت ائمه طاهرین علاوه بر این عشریه در هر سالی که خداوند عمر دهد با توفیق عشریه بنویسم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۱۱۲پ-۱۴۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۷ - ۳۳۱]

● **عشریه دوم** / فضایل و مناقب / فارسی

'ašarīye-ye dovvom

فشارکی، محمدباقر بن محمدجعفر، ۱۲۵۲-۱۳۱۴قمری

fešārakī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1837 - 1897)

در آن فضیلت گریه و عزاداری بر امام حسین علیه السلام و چگونگی عزاداری بعضی از پیامبران عظام بیان شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید فقیر خاکسار محتاج برأفت پروردگار؛ **انجام:** اما سر فرزندان او را بر سر نیزه هجده ذرعی کردند فرمود الله اکبر لشکریان نیز گفتند الله اکبر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۸۰پ-۱۱۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۷ - ۳۳۰]

● **عشریه سوم** / آداب و سنن / فارسی

ʻašarīye-ye sevvom

فشارکی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۵۲ - ۱۳۱۴ قمری

fešārakī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1837 - 1897)

مؤلف، از سال ۱۲۸۳ بنا گذاشت که به مناسبت دهه اول محرم هر ساله ده مجلس تنظیم کند که منبریان بتوانند در دهه از آنها بهره بردارند، و در هر عشریه موضوعات متناسبی انتخاب شده جز موضوعاتی که در عشریه دیگر بیان شده است. در این عشریه سنن و آداب روزهای دهه را بیان می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فقیر خاکسار و ذلیل شرمسار خادم محبین ائمه اطهار؛ **انجام:** امروز سربالای نیزه بعد در توبره است بعد در خانه خولی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۴۴پ-۷۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۷ - ۳۳۰]

← عشق > عشق و محبت

← العشق > اللمعات القدسیه فی التصوف

← عشق > ناز و نیاز

← عشق > بیان نظرهای عشق (رساله در ...)

← عشق > محبت و عشق

← العشق > العشق

← عشق > مراتب عشق

● **العشق = اثبات سریان العشق فی الموجودات** /

فلسفه، عرفان و تصوف / عربی

al-ʻišq = iṯbāt-u sarayān-il ʻišq fi-l mawjūdāt

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

به درخواست: ابی عبدالله محمد بن عبدالله بن احمد معصومی (شاگردش)

رساله‌ای کوتاه در توضیح معانی عشق، در هفت «فصل»: ۱. ذکر سریان قوة العشق فی کل واحد من الهویات؛ ۲. ذکر وجود العشق البسایط الغیر الحسیة؛ ۳. ذکر وجود العشق فی الموجودات؛ ۴. وجود العشق فی الجواهر الحیوانیة من حیث لها القوة الحیوانیة؛ ۵. عشق الظرفاء و الفتیان؛ ۶. ذکر النفوس الالهیة؛ ۷. خاتمة الفصول.

آغاز: البسملة ... رسالة للشیخ الرئیس قدس سره فی العشق. سألت أسعدك الله یا أبا عبدالله الفقیه المعصومی، أن أجمع لك رسالة تتضمن إیضاح القول فی العشق علی سبیل المعصومی، أن أجمع لك رسالة تتضمن أیضاح القول فی العشق علی سبیل الإیجاز ... و جعلت رسالتی إلیك متضمنة فصولاً سبعة ...

انجام: فاذن الخیر المطلق قد یعشق الحکمة أن ینال منه نیلاً، و ان لم یبلغ کمال الدرجة، ... فلنختم الرسالة حامدین علی ...

چاپ: در رسائل عرفان مهرن (لیدن: ۱۸۹۴م)؛ رسائل، جلد اول (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)؛ ترجمه به فارسی توسط آقا ضیاء دری در سال ۱۳۵۸ در تهران

[فهرست مصنفات - مهدوی: ۱۸۰ و ۱۸۱؛ فهرست قنواتی شماره ۲۳۰]

شرح و حواشی:

۱- العشق (ترجمه) (۳ عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰/۷-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۱۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: مقابله شده در ۱۰ شعبان ۵۷۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰/۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۰۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۶۴۸ق؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۲/۱

آغاز: فاذن وجود کل واحد من المدبرات بعشق غریزی؛ **انجام:** اذا بلغت هذا المبلغ فلنختم الرساله بحمد الله واهب القوه و الفعل و الصلوة علی نبیه محمد و اله اجمعین (باخر آن در حدود دو صفحه قصیده معروف بو علی سینا، هبطت الیك ... و رباعی ابو العلاء معری: الی الله اشکوا اننی کل لیلة.

خط: نسخ، کا: محمد بن علی الدامغانی الجابر می المولد، تا: ۶۵۹ق؛ در آخر این رساله قصیده معروف شیخ «هبطت الیك من المحل الارفع ×× و رقاء ذات تعززفتمنع» می‌آید؛ ۲۳ص (۱-۲۳)، ۱۹ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۵۳۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۵۹/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۵۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۱۲۱-۱۳۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۴ق، جا: شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۷/۲سم [ف: ۷ - ۴۴۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ ۵گ (۳۹۶پ-۴۰۰پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۳۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰ص (۱۷۰-۱۷۹)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۳۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۸۷پ-۹۲ر) [ف: ۱۶-۱۸۸]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۲۴

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۶ص (۱۳۰-۱۴۵) [ف: ۳ - ۴۷۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۰۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵گ (۲۲پ-۳۶پ)، ۱۹ سطر (۴/۵×۱۳)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۷۴۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۷/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛مصحح،محشی؛کاغذ:شرقی، ۱۰گ (۳۱۰پ-۳۱۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۳۹ - ۴۳]

۱۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سرلوح‌های؛ کاغذ: اصفهانی، ۶گ (۹۰-۹۵)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۶۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۷ص (۹۱-۱۰۷)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۵۲]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۱۰۳۴ق، جا: شیراز؛ ۱۵ص، ۲۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۴۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴/۳۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲ - ۴۰۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۱۴

آغاز: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ افتادگی: انجام (مقداری از خاتمه)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۱۷۳-۱۸۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۷۰]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۶ص (۱۰۹-۱۲۴)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۹]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۷گ (۸۶پ-۹۲ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: - ۲۰۰]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۱۵

آغاز: بسمله. العشق علی ثلاثة اقسام الکبیر و الصغیر و المتوسط؛ **انجام:** لا تقوم بها السموات و الارض.

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰ص (۷۷-۸۶) [ف: ۵ - ۳۲۱]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۱۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱ص (۶۲ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۲]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۱۰-۳۵/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۱۰۱ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۸۹۹]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۷۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** التشبیه به من الملک الاعظم لابا می‌علی عامه و ما یرام من التشبه به من الملوک.

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان بن محمود طالقانی، تا: ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۴ص (۷۳-۸۶)، ۲۰ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۴ - ۹۱]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** به من الملوک الفانیه قد نری علی مبلغه

خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: رجب ۱۱۰۷ق؛ واقف: قائم مقام؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۳۴]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ (۱۰۹پ-۱۱۹ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۸/۶

خط: نستعلیق، کا: علی بن ابی الحسن حسینی مازندرانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۷گ (۷۲-۸۸)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۹۷]

۲۷. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۱۳/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد رضا طالقانی ساوجبلاغی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۸ص (۶–۲۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۳۵]

۲۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۲۸**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله الطاهرین و صحبه الکرام المنتجبین یا رب اختم بالخیر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیمی است؛ واقف: عضدالملک، ۱۲۷۶؛ ۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴ – ۱۳۳]

۲۹. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۵۹/۲**
آغاز: بسمله. العشق علی ثلاثة اقسام الکبیر و الصغیر و المتوسط؛ **انجام:** لا تقوم بها السموات و الارض.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۲۷۹ق، ۲گ (۱۷۸پ–۱۸۹) [ف: ۵ – ۳۲۱]

۳۰. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱/۱۰**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ ۸گ (۷۶پ–۸۳ر) [ف: ۳ – ۴۷۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۸/۸–عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۹۴]

۳۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۹ص (۶۳–۸۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ – ۱۷۱]

۳۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۳/۲۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛۷گ(۷۴–۸۰)،۲۴–۲۶سطر،اندازه:۸×۱۴سم[ف:۳۸ – ۳۱۱]

۳۳. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۲۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۴ق؛ ۶گ (۱۴۴ر–۱۴۹ر) [ف: ۲ – ۱۲۳]

۳۴. **زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۴مجموعه بدون شماره**
کا: محمود بن ابی الفضائل حسینی، تا: دوشنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۴۷ق،جا: نجف اشرف [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ – ۱۵۴]

۳۵. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۷۲**
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امر الله صفری [رایانه]

۳۶. **قم؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳**
آغاز: عونک یا لطیف، سألت أسعدک الله یا ابا عبدالله الفقیه المعصومی؛ برابر
تذکر: مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [تراثنا: س۲ش۳ – ۱۶۰]

۳۷. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵/۱۳ ـ ج**
آغاز: رسالة الشیخ الحکیم ابی العباس الحمد بن محمد اللوکری فی العلوم الفلسفیه الاربعة. بسمله. توکلی علی الله وحده. الحمد لله مخترع العقل الفعال و مبدع النفس للکمال ... وساس الامة بصنوف السیاسة محمد خیر الانام علیه التحیة و السلام اما بعد فان العلوم الحقیقه انفس مایشتاق الیه انفوس الانسانیة و یقشع به العقول الهیولائیه و تهی اقصی الغایات من العنایة الالهیة تحر کااختیاریا یتأدی بهالی تولید المثل فلن یکون الغایة مقصودة لذاتها لان هذا الضرب من العشق غایته یقع نوعی اعنی بهذا (ان العنایة الالهیة لما اقتضت استبقاء الحرث و النسل و امتنع المراد من مدة البقاء فی الشخص الکاین؛ **انجام:** و مایرام منالتشبه من الملوک الفانیة قدیؤتی علی مبلغة و اذا بلغنا هذا المبلغ فلنختم الرساله ولواهب العقل ضابط الحمد لانهایة
در نسخه ما این رساله از ابوالعباس لوکری دانسته شده ولی پس از دیباچه از پایان فصل چهارم رساله عشق ابن سینا است تا پایان آن در بیان الحق لوکری هم چنین چیزی نیست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۴۵ر–۵۰ر) [ف: ۱ – ۳۶۰]

۳۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۱۷**
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ – ۴۷۶]

۳۹. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۲۲/۵**
آغاز: بسمله. العشق علی ثلاثة اقسام الکبیر و الصغیر و المتوسط؛ **انجام:** لا تقوم بها السموات و الارض.
بی‌کا، بی‌تا؛ دنبال شرح قصیده میرفندرسکی نوشته شده؛ ۲گ (۱۶۷ر–۱۶۸ر)، ۲۱ سطر (۱۲×۱۶) [ف: ۵ – ۳۲۱]

۴۰. **آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۴/۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدصادق بن شیخ بهاء الدین، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۶سم [ف مخ: – ۶۶]

۴۱. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۹۱/۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مشکی، ۱۰گ (۶۷ر–۷۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [مؤید: ۱ – ۳۹۹]

۴۲. **همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۰/۷**
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛اندازه:۱۰×۲۰سم[رشت و همدان: ف: – ۱۵۹۶]

۴۳. **همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۰۰/۵**
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۴۰]

۴۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۴۰**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۳۴]

۴۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۹/۳**
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۷ص (۱۳۱–۱۴۷)، ۱۹ سطر، اندازه:

۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۴۰۹]

● **العشق (ترجمه)** / فلسفه / فارسی

al-‘ešq (t.)

وابسته به: العشق = اثبات سریان العشق فی الموجودات؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۹/۲

آغاز: بسمله از ما درخواستی اسعدک یا ابا عبدالله الفقیه الصوفی که جمع کنیم تو را رسالتی که در ضمن آن پیدا کنیم سخن در عشق؛ **انجام:** و آنجا از مزاحم و معاند و ضد و ند متعالی است سبحانه و تعالی عما یقول ... و السلام علی من اتبع الهدی.

ترجمه فارسی رساله فی العشق ابن سینا در هفت «فصل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸-۱۰۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۲۴-۴۰)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳۲ - ۲۴۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۲۰

آغاز: بسمله. از ما درخواستی اسعدک الله یا ابا عبدالله الفقیه الصوفی، که جمع کنیم ترا رسالتی که در ضمن آن پیدا کنم سخن در عشق، بر سبیل ایجاز، و التماس تو مبذول داشتم؛ **انجام:** و آنجا از مزاحم و معاند و ضدوند متعالی است. سبحانه و تعالی عما یقول فیه الجاهلون علواً کبیرا. تم.

ترجمه برابر متن؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن، ۱۰گ (۷۸پ-۸۷پ در هامش، به خامه کاتب متن)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۷]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۱۹

آغاز: بسمله از ما درخواستی اسعدک الله یا ابا عبد الله

کامل؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: علی اصغر زاده، تا: رمضان ۱۳۷۸ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۷۸گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۰۶]

● **عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

‘ešq

عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟ - ۶۲۷ ؟ قمری

‘attār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143 - 1230)

[فهرستواره منزوی ۶۵۵/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹/۱۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 80 (بلوشه ۱۵۷)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۷]

● **عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

‘ešq

سیف الدین باخرزی، سعید بن مطهر، ۵۸۶-۶۵۹؟ قمری

sayf-od-dīn bāxarzī, sa‘īd ebn-e motahhar (1191- 1262)

چاپ: به کوشش ایرج افشار، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی تهران، سال هشتم، ش ۴ (تیر ۱۳۴۰)، ص ۱۱-۲۴

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۹/۱

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ ۱۷ص (۱-۱۷)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۷۱]

● **عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

‘ešq

کوکدی، علی بن یوسف، ق۹ قمری

kūkadī, ‘alī ebn-e yūsof (- 15c)

شخصی از حقیقت دنیا می‌پرسد، نگارنده در پاسخ می‌گوید دل به دنیا بستن است و عشق به حق نداشتن، بدین جهت این نامه را درباره عشق و عاشق و معشوق به روش صوفیان نگاشت و از گفته شاعران و عارفان در طی نگارش بهره برد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۹/۵

آغاز: بعد از حمد خدای تعالی و درود بر انبیا صلوات الله علیهم اجمعین، چنین گوید اضعف الضعفاء و افقر الفقراء؛ **انجام:** گر جرم بینی مکن عیب من ×× تو نئی سر براورده از جیب من

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۰۴پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۸۴]

● **عشق = صفحات العشق = صفات عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

‘ešq = safahāt-ol ‘ešq = sefāt-e ‘ešq

سائل همدانی، - ۹۴۰ قمری

sā’el hamedānī (- 1534)

مطالبی از مباحث عشق صوفیانه است در یک «مقدمه» و دوازده «صفحه» و یک «خاتمه»؛ مقدمه: «سبحان این چه درهاست که غواص بحر فکرت از گریبان صدف خیال کنده و دانه دانه در دامان عروس جمال افکنده»؛ صفحه ۱. بیان مراتب عشق و حالات او؛ ۲. العشق مرض الوسواسی یجلبه الانسان علی نفسه؛ ۳. رد نظر اطباء در اینکه عشق مرضی وسواسی است؛ ۴. سلطان عشق در غایت استغنا و استیلاست؛ ۵. عشاق از صحبت خلق متفرند؛ ۶. این طائفه از پلاس مسکنت در لباس سلطنت نیایند؛ ۷. چنان از باده عشق جوشانند که سر از پای ندانند؛ ۸. چمن پریشانی را به دیوانگی حمل کرده‌اند از غایت نادانی؛ ۹. فنا از خود بیخود شدن است؛ ۱۰. عاشق صادق کیست؛ ۱۱. آتش عشق از ملامت بلندی گیرد؛ ۱۲. پرتو تجلیات عشق چون خورشید همه جا تافته است؛ خاتمه: ماسوای عشق از روی حقیقت مزخرف است. این شکل عنوان‌بندی ظاهراً از خود

مؤلف نیست و محتملاً دیگران چنین کرده‌اند. این رساله با عنوان «رساله ناظم ناظم» چاپ شده که معلوم نشد این نام را از کجا درآورده‌اند. نام‌های رساله در فهارس بسیار ناهمگون است و هر کدام بر اساس برداشتی از متن نامی بر آن نهاده‌اند.

آغاز: بسمله ای جنبش این طارم نه طاق از تو ×× وی غلغله ای درهمه آفاق از تو / دردیست نهان در دل عشاق از تو ×× سوزیست درون جان مشتاق از تو ... لک الحمد یا ذا الجود و الکمال و یا مظهر العشق و معطی الحال المنزه عن صفة الحدوث و سمة الحد و الزوال ... خداوندا سپاس تو از قیاس بیرون است و ستایش تو از نمایش ما افزون. حمد و ثنای تو گفتن هم تو را رواست

انجام: سایل که نه واقف سلولکست و نه سیر ×× نی سالک راه کعبه نه ساکن دیر / چون نامه ی هستیش تمام از تو بود ×× تمم بالخیر رب و اختم بالخیر؛ یا صاحب العشق انظر الی مقالی و اعرف منه هذا مقدمات ملالی

چاپ: مجموعه رسائل فارسی، دفتر هفتم، مشهد، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۳۸۵ش، به کوشش مرتضی عمرانی و با عنوان «رساله ناظم مناظم» چاپ شده است

[نسخه‌های منزوی ۱۲۶۹/۲ و ۱۲۸۰؛ الذریعه ۴۲۶/۹ «دیوان سایل همدانی»؛ تحفه سامی ۱۲۲/۵؛ ریحانة الادب ۱۴۷/۲؛ آتشکده آذر ۲۱۲؛ فهرستواره منزوی ۶۵۴/۷؛ صبح گلشن ۱۹۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن، مذهب، ۱ص (۷۱۹)، ۳۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۸ر-۱۹ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۳۱۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوایی، یک صفحه و یک سوم صفحه، ابعاد متن: ۱۷/۵×۳۵/۵، اندازه: ۲۹/۲×۴۳/۵سم [ف: ۷ - ۵۵۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سائل که نه واقف از سلوک و نه سیر ×× نه سالک راه کعبه و نه ساکن دیر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۲۰۳]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۷۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۵گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۸۸]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از عبدالرحمن جامی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴ص، ۶ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۱۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۰۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا صاحب العشق انظر الی مقالی ×× و اعرف منه هذا مقدمات ملالی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الاول ۱۲۳۵ق، جا: باکو؛ کاغذ: خاکستری، جلد: پارچه‌ای، ۷ص (۲-۸)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۲سم [ف: ۷ - ۷۵۱]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۸ص (۵۱-۵۸)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۰۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۴۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ شوال۱۲۸۴ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۳۸پ-۴۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۲۳۳]

۱۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۹۳/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۵۳پ-۱۵۷پ و ۱۶۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۷۰]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۳-۲۳/۱۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۰۰]

● **عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

ʿešq

الموتی طالقانی، محمد یوسف، ق۱۰ قمری

alamūtī tāleqānī, mohammad yūsof (- 16c)

رساله‌ای کوتاه است در بیان عشق و احوال عاشق و معشوق و فرق عشق حقیقی با مجازی و علائم آنها که به درخواست برخی از دوستان عزیزتر از جان نگاشته شده است.

آغاز: ستایش و پرستش و حب و عشق از هر موجودی و معبودی و معشوقی راست که عشق و حسن بی منتها و از غیر ناپیدا بود که حسن و عشق از او به غیر سرایت کرده پیدا شد ... اما بعد، بعضی از دوستان که از جان عزیزتر بودند فرمان بیان عشق و احوال آن از ایشان شرف صدور یافت ...

انجام: حسن مجاز سنک نشان شد نه سنگ راه ×× در او مبین بصانع بیچون ببین

[نسخه‌های منزوی ۱۲۸۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۶۵۶/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۷/۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۳۷۳ر-۳۷۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۹ - ۴۴۲]
۲. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۹/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، کا: محمد باقر بن محمد حسن بروجنی، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۲پ-۱۳۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۹۵]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۸۰/۱۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۴۱]
۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۷۷۲/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** وگرچه موی شوی موی می‌شکافد عشق ×× وگر کباب شوی عشق باب زن باشد / خموش کنی که سخن را وطن دمشق دلست ×× مگو غریب وراکش چنین وطن باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۹]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۵/۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: پارچه زری روزگار صفویان، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۹ - ۸۳۸]

● **عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻešq

طبیب، حسین بن نعمت الله، ق۱۳ قمری

tabīb, hoseyn ebn-e neʻmat-ol-lāh (- 19c)

رساله‌ای است در عشق با عباراتی شیوا به نثر و نظم که به تعریف عشق، اسباب و علل آن و معالجاتش از جنبه‌های روحی و روانی پرداخته است. این رساله احتمالاً به یکی از نزدیکان ناصرالدین شاه تقدیم شده است. در فهرست مجلس نام مؤلف به اشتباه عباد الله ذکر شده است.
آغاز: حمد حبیبی را که عاشقان جمال و طالبان وصال را از شراب یحبهم و یحبونه جام شوق و محبت داده ابواب ... اما بعد برا خاطر عالم آرای ارباب بینش و ضمایر عقده گشای اصحاب دانش صورت اظهار و سمت شتهار دارد که طرق و اصول بمطلوب حقیقی بسیار است الطرق الی الله بعد و انفاس الخلایق.
انجام: کوه ار بریزد از هم و بشکافد آسمان ×× باور مکن که ترک محبت کند محب ... ای طبیب افسون حکمت نیک میدانی ولی - دردمندان محبت را دوای دیگرست. تمت الرسالة بعون الله الملك المنان.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۴گ (۸۱ر-۸۴ر)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۶۱۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۸۶/۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست به اشتباه نام مؤلف را عبادالله طبیب دانسته؛ کا: عبدالوهاب رشتی، تا: ۱۲۲۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۲۳۸-۲۴۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۴۴۷]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۹/۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۴]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۰۶
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۵ص (۶۵-۶۹)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

● **عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻešq

جابری انصاری، حسن بن علی، ۱۲۸۷ - ۱۳۷۶ قمری

jāberī ansārī, hasan ebn-e ʻalī (1870 - 1957)

مطالب متنوعی را در آداب و اخلاق و عرفان از کتاب‌های گوناگون به نظم و نثر جمع‌آوری نموده و در «کتاب عشق» در چندین جلد مرتب نموده است. شامل شانزده «باب»: ۱. مقدمه کتاب؛ ۲. نکوهش شهوت و بستود عفت؛ ۳. اندکی از اشعار زنان شاعره؛ ۴. عشق و عفت و سرگذشت عشاقی که به پاکدامنی عشق را به پایان رسانیده؛ ۵. افسنه در ظرایف نظربازان؛ ۶. اندکی ترانه‌های جانسوز و روان از پارسی و تازی در عشق حقیقی و مجازی و گفت و گوی با دوستان؛ ۷. گفت و شنید با دوست؛ ۸. یاد دوستان و شوق دیدار و شکایت از دوری دلدار در شب‌های هجران؛ ۹. شوق دیدار از قدم دستدار یا رفتن به آستان یار؛ ۱۰. اندکی درماندگی انتظار به شوق دیدار؛ ۱۱. برگشت به گفت و شنید دوستی با دوستان؛ ۱۲. ستود نگارش‌ها و نامه‌ها و عناوین آغاز نوشتجات گوناگون که میان دوستان رد و بدل می‌شود؛ ۱۳. اندك معانی دلپسند دلباختگان عشق و حسن؛ ۱۴. پراکنده‌گویی نام روزهای پارسیان؛ ۱۵. نام نواهای موسیقی؛ ۱۶. اشعاری در شطرنج.
[فهرستواره منزوی ۷۴۳/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۵
آغاز: قال الله تعالی و من الناس من یشری نفسه ابتغاء ... شیخ ابوسعید ابوالخیر گفته العشق شبكة الحق؛ **انجام:** همه یاران ز من بزرگ شدند ×× من بماندم به چشم ایشان خورد / ای دریغا که من نبتوانم ×× ... خود را به ... خود در بود
مسوده جلد دوم کتاب و شامل هفت «باب» است با این عناوین:

باب ۱. عشق حقیقی و راه سلوک رد وادی عشق، باب ۲. مضامین بدیعه در عشق مجازی، ۳. در آن چه میان دوستان و عاشق و معشوق سخن گفته شده، ۴. وداع و فراق، ۵. شوق و وجد، ۶. محاسن محبوب، ۷. وصال و مکالمات میان محب و محبوب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۳ق؛ جلد: مقوایی، ۲۷۳گ، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۷ - ۴۸۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۶

آغاز: پس از ستایش یزدان بلند پایه و نیایش بزرگان گرانمایه به ویژه محمد کاصل هستی شده وجودش جهانگردی ز شادوران جودش وجان گرامی اوعلی؛ **انجام:** نردی است جهان که بردنش باختن است ×× نرادی آن بعیش کم ساختن است / دنیا بمثل چو کعبتین نرد است ×× برداشتنش برای انداختن است

یکی دیگر از مجلدات کتاب عشق است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مسوده مؤلف است، بعضی از عبارات خط خورده و تغییر داد است؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۹۲گ، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۸۹]

● **العشق** / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻišq

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۰۴/۵-ف

نسخه اصل: ملی تبریز ش ۳۵۷۲. صفحه آخر آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [فیلمها ف: ۲ - ۷۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۸۱/۳

آغاز: هذه نکت فی العشق قال بقراط. العشق طمع یتولد فی القلب یجتمع فیه المواد من الحرص؛ **انجام:** فهذا الداء العیاء التی تعجز عن معالجته الاطباء و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، کا: طبیب گیلانی، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۲۴۵-۲۴۷)، ۱۴سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۲۳

آغاز: بسمله و به استعین. الحمدلله العظیم شانه العلی سلطانه ... قد خطر ببالی و سنح ببلبا الی ان احقق معنی العشق و ماهیته و کیفیته؛ **انجام:** المطلوب الاعلی و الغرض الاسنی عشق الحق الواجب الوجود و فائض الکرم و الجود. رزقنا الله من کنهه شیئاً. و الاقوا شوقاه الیه و وا اسفاه علیه. فهذا ما خطر لی من تعلیق هذه الاسطر. و اسئل الله عما زل به القدم و اخطی به القلم، بمنه جوده

در این نگارش بروش فیلسوفان از عشق گفتگو شده و چند خبری هم آمده و نگارنده آن میگوید که پیش از من چنین کتابی ننوشتند؛ خط: نسخ، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۰۹۷ق، جا: کرمان؛ ۲ص (۱۹۷-۱۹۸)، سطور چلیپایی (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۷۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۸/۸

آغاز: بسمله اعلموا ایها الاخوان ایدکم الله و ایدنا بروح منه بان الحکماء قد اکثرت القال و القیل فی فنون العلم و طرق المعارف؛ **انجام:** و اغفر لنا علی کل شیئ قدیر و ایانا و جمیع اخواننا حیث کانوا فی البلاد.

احتمالا بخشی از رسائل اخوان الصفا باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸ص (۹۳-۱۰۰)، اندازه: ۱۲×۱۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۶۲]

● **عشق** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻešq

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۶۶/۲

خط: نستعلیق، کا: سید احمد بن علی ثیروی، تا: اوایل محرم ۸۸۳ق، جا: ثیره؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶گ (۵پ-۲۰ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۲۴۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۲۲

به روش صوفیان هندی عنوان‌های نسخه: وصلت سیوم در بیان عاشق شدن بنده خدا، وصلت سیوم شاهد توحید، وصل چهارم بودن آدم آینیه حق تعالی، فصل ششم در بودن خدا آیینه حضرت رسالت، وصل هفتم الوضوء انفصال و الصلوة اتصال، وصله چهارم در بیان عشق و عشق‌بازی، فصل دویم در بیان عشق مشتمل به ده وصل، وصل هشتم راه حق دو راه آمده‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، ۴۳گ، ۱۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۳۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۹۴/۲

با دو عنوان «مقدمه در اسامی عشق و عاشق و معشوق» و «در اسامی احوال عاشق و معشوق»؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۱۰۹پ-۱۱۲پ)، ۲۰ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۸۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۱۴

به نثر.بندی در عشق؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲و۱۳[ف:۸- ۱۹۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۳۹۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۸۶/۴

آغاز: مثلا چشم را کار دیدن است و گوش را شنیدن و کار دل عاشقی است تا عشق نبود بیکار بود و به محبت دنیا گرفتار باید که دل را بسودای عشق نگاری گرفتار باشد؛ **انجام:** دوم باید که بطعنه بدگویان و عیب جویان التفات نکند که این طایفه عیب نابوده جویند و غیبت ناشنوده گویند سوم باید که.

این رساله درباره اسباب و درمان عشق است؛ کا: عبدالوهاب رشتی، تا: ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱ص (۲۴۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۴۴۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۷۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره شعبان ۱۲۲۸ق؛ پرغلط است؛ جلد: مذهب، ۶گ (۱۶۷پ-۱۷۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۱۹۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۹/۲

آغاز: حمد و سپاس بی قیاس صانعی را که شمع جمال خوبان ... به نور حسن ملاحت بر افروخت و دل عشاق بی نوا را پروانه وار در مشاهده آن بسوخت ... این رساله‌ای است در بیان عشق و محبت و حالات مراتب طایفه که قدم در این راه نهاده‌اند و شربت عاشقان و معشوقان بر ارباب معنی نوشیده نباشد؛ **انجام:** شرط هفتم آن است که اگر عاشق در راه معشوق هر لحظه جفا کند، غباری به خاطر آن ننشیند، بود آغاز آن خون خوردن پس ...

رساله کوتاهی است به نثر مسجع در بیان مراتب بین طالب و مطلوب، که از یک «مقدمه» و هفت «شرط» ساخته شده: شرط ۱. همت عالی، ۲. جلوگیری از کدورت، ۳. جور و جفا دیدن قبل از محبت، ۴. تعریف نکردن از حسن دیگران، ۵. چشم از عیب معشوق بپوشد، ۶. عاشق در منظر معشوق التفات به غیر نکند، ۷. اگر عاشق در راه معشوق جفا بیند، تحمل نماید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ مجدول مذهب؛ ۲گ (۱۲۶ر–۱۲۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۳۹ – ۳۷۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۷۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ شوال ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: هندی، ۶ص (۱–۶)، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۷ – ۲۴]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۲

گویا از لمعات عراقی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ هامش؛ قطع: وزیری [ف: ۹۵]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۹۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹/۲×۲۲/۴سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹/۱۱–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 80 (بلوشه ۱۵۷)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۴/۱۰–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 26294 (ریو ۸۶۲). به گفته ریو تحریر دیگر ش ۵؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۶۰۳]

● العشق (الف) / عرفان و تصوف / عربی

al-‘išq

رساله‌ای در بیان ماهیت عشق و اصل و انواع و چگونگی پیدایش آن و داعی و غرض از آن از دید فلسفی و عرفانی.

آغاز: بسمله. ایها الطالب الحقیق و الرفیق الشفیق ایدك الله بنوره الاظهر و زینك بعشقه الازهرانی القی الیك طرفاً مما قالت الحکماء فی العشق و انوای و کیفیة نشوه و علله و الدواعی علیه و الغرض الاقصی منه

انجام: لأن قوامها و کمالها و بقاء هاله اذ هو الموجود المحض و له البقاء الأکمل و السرمد الأتم

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۶۳ر–۳۶۴پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ – ۲۱۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۶/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۷۱پ–۷۳پ)، ۲۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۱۷۸]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۷/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی تفریشی، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۱گ (۴۶ر –۴۶پ)، ۳۳سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [مؤید: ۳ – ۶۲۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این ضمن یک صفحه مقاله‌ای است در احوال مردم هنگام حشر که بدین جمله آغاز گشته: «الحمدلله المتوحد فی ذاته المنفرد فی دیمومته صفاته»، که در متن و حاشیه نوشته شده؛ مجدول، مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۴ – ۱۳۴]

● عشق (مراتب عشق) / عرفان و تصوف / فارسی

‘ešq (marāteb-e ‘ešq)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹۳/۱۱

خط: نستعلیق، کا: صنیع الله، تا: ۱۰۶۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۷گ (۲۰۹ر–۲۱۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۲۷۰]

● عشق (منظومه) / شعر / فارسی

‘ešq (mnz.)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۲۳/۱۵

دارای گفتارهای ۱۰ و ۲ و ۶ و ۷؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۴ص (۲۳۷–۲۵۰)، ۲۲ سطر (۱۱×۲۱) [ف: ۱۷ – ۲۲۷]

● عشق افروز / شعر / فارسی

‘ešq-afrūz

ثاقب، محمد حسین، – ۱۲۵۸ قمری

sāqeb, mohammad hoseyn (- 1842)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۰/۲

آغاز: مینکم حمد خداوند کریم ×× قادر بیچون و قیوم قدیم / آنکه از بحر سخا در بطن یم ×× آشکارا میکند در در عدم؛ **انجام:** از تمنا ثاقب شیرین کلام ×× کرد از نظم این حکایت را

تمام
مثنوی در ۱۸۶ بیت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی [ف: ۹ - ۲۹۰]

● **عشق خدیجه و نکاح پیمبر** / شعر / فارسی
ʻešq-e xadīje va nekāh-e peyambar

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۱۱/۱۲
آغاز: روایت را باسناد مسلسل ×× چنین خواندم که تا آخر ز اول؛
در حدود ۲۴۰ بیت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی خان، تا: قرن ۱۲، جا: هندوستان؛ ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۸ - ۴۴۰]

● **العشق صفاته و اسمائه** / عرفان و تصوف / عربی
al-ʻišq ṣifāt-u-h wa asmā'-u-h
بخشی است از کتابی در آن آمده است: «ذکر داود بن محمد الاصفهانی کلام فیثاغورس هذا ثم قال اذا کان الامر یجری علی ما ذکرنا فان زوال المکروه ... لا سبیل الیه بتدبیر الآدمیین» و نیز داستان مفصل بهرام گور و فرزندش که نخست کودن بود، در این بخش آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۴-طباطبائی
آغاز: فیما قیل فی حقیقة العشق ... قال فیثاغورس العشق طمع یتولد فی القلب فیتحرک و ینمو ... و کلما قوی ازداد صاحبه فی الهیاج و اللجاج؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴ص (۲۵۵-۲۵۸)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۷۹۹]

● **عشق مجازی** / عرفان و تصوف / ترکی
ʻešq-e majāzī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۱/۸
بیان عشق مجازی و حکایت محبوب؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالسعود افندی، تا: اواخر قرن ۱۲، جا: ترکیه عثمانی؛ دارای اشکال زیبا، قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

● **عشق مجازی و حقیقی** / شعر / فارسی
ʻešq-e majāzī va haqīqī
کمال اصفهانی، اسماعیل بن محمد، ۵۶۸؟-۶۳۵ قمری
kamāl-e esfahānī, esmāʻīl ebn-e mohammad (1173-1238)

بیشتر به نظم.
[بلوشه ش ۱۴۵؛ فهرستواره منزوی ۶۵۶/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۲-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 114؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴گ، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۰۵]

● **عشق مجازی و حکایت محبوب** / عرفان و تصوف / ترکی
ʻešq-e majāzī va hekāyat-e mahbūb
منظومه‌ای است در بیان عشق مجازی و حقیقی و تمثیلات گوناگون.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۲/۹
آغاز: بیر مه مرجع سپهر عظمت ×× کون کبی حسنیله بولدی شهرت؛ **انجام:** عاشقک در دین ایده تیر ×× سوزی بویوزدن ایدی تقریر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در ادامه، موضوعات گوناگون به صورت کشکول، از برگ (۹۴-۱۲۵) ادامه یافته؛ ۶گ (۸۹-۹۴)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۳۴۸]

← عشق نامه > مهر و مشتری
← عشق نامه > عشاق نامه
← عشق نامه > ده فصل
← عشق نامه > سی نامه
← عشق نامه > عشقنامه

● **عشقنامه** / شعر / فارسی
ʻešq-nāme
مولوی، جلال الدین محمد بن محمد، ۶۰۴-۶۷۲ قمری
mowlavī, jalāl-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (1208 - 1274)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۲۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷گ (۲۶۲-۲۶۸)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۶۰۰]

● **عشقنامه** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻešq-nāme
؟ قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، ۶۳۴ - ۷۱۰ قمری
qotb-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e masʻūd (1237-1311)
این رساله در فهرست ملک از قطب الدین شیرازی دانسته شده به استناد آغاز نسخه که دارد: «هذا عشق نامه مولانا قطب الدین شیرازی». در ضمن آن از اشعار شاه نعمة الله ولی استفاده شده و همین نسبت آن را به محمود قطب الدین شیرازی نفی می کند در

مقدمه تصحیح این رساله توضیحی راجع به مؤلف آن آمده که همچنان ابهام را باقی می‌گذارد و معلوم نیست که مولانا قطب الدین شیرازی چه کسی است. در ضمن آن از عطار، ابن سینا و شاه نعمة الله ولی نام می‌برد و همچنین از شخصی به نام «امام صدر الشریعة» که شعری از او را برای استحکام کلامش شاهد می‌آورد. دو صدر الشریعة را می‌شناسیم که به صدرالشریعة اول و ثانی معروف است و از هیچکدام شعر یا دیوانی نقل نشده و هیچکدام با عنوان «امام» از آنها نام برده نشده است. فرد دیگری به نام صدرالشریعة القاضی الامام شمس الدین منصور بن محمود الاوزجندی است که از فضلاء و شعرای به نام اواخر قرن ششم در ماوراء النهر بوده و معاصر شمس طبسی است که ممکن است مراد او از امام صدرالشریعة همین فرد باشد. در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه».

آغاز: هذا عشق نامه مولانا قطب الدین شیرازی. بسمله. حمد و ثنا مر حضرت خداوندی را جل جلاله که از تاب آفتاب جهانتاب خود پرتوی بر چهره ماه ... اما بعد، این رساله ایست عشقیه و عجاله ای است شوقیه مشتمل بر مقدمه ای و سه باب و خاتمه ... هذا عشق نامه مولانا قطب الدین شیرازی. بسمله. حمد و ثنا مر حضرت خداوندی را جل جلاله که از تاب آفتاب جهانتاب خود پرتوی بر چهره ماه ... اما بعد، این رساله ایست عشقیه و عجاله ای است شوقیه مشتمل ...

انجام: و صاحب تاج و دواج معراجست رسانیده گردان، و علی آله البروة الطاهرین و اصحابه الکرام العظام الطیبین و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین ...

چاپ: مجموعه رسائل فارسی، دفتر سوم، با تحقیق سید جلیل ساغروانیان، و با نفی نسبت آن به محمود قطب الدین شیرازی و با مؤلف ناشناس به چاپ رسیده است.

[فهرستواره منزوی ۶۵۷/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۶/۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۱گ (۳۲۲پ-۳۴۲پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۱۸۱]

● **عشقنامه** / شعر / فارسی

ʻešq-nāme

عطائی، عزالدین

ʻatāʼī, ʻezz-od-dīn

این مثنوی همان عشاق‌نامه یا ده فصل است که با اسناد به فخرالدین عراقی چند بار به چاپ رسیده و نسخه‌ای که این مثنوی بر اساس آن به چاپ رسیده، بیش از یکصد سال پس از نسخه ما و در سال ۸۲۶ق کتابت شده است. مشخص نیست در چه زمانی و بر دست چه کسی این مثنوی با نام «عشاق نامه» به فخرالدین عراقی نسبت یافته است. مسلم آن است که ابیاتی از این مثنوی که تخلص عطایی داشته است یا حذف و یا تخلص آن به عراقی تبدیل شده است. مضمون دو بیت زیر خود دلیل قاطع است که تخلص باید عطایی باشد. در نسخه‌های دیگر، بیت دوم حذف شده اما بیت پیشین آن که وجه مناسبت تخلص عطایی به صراحت در آن یاد شده از تحریف مصون مانده و شاید مورد توجه منتحل قرار نگرفته است. شاعر پس از مدح صاحب دیوان ــ پیش از فصل اول ــ می‌گوید: «چون در گنج دست وا کردند ×× به من این شیوه را عطا کردند / با عطاام چو آشنایی شد ×× زان عطا کنیتم عطایی شد».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۲۳

آغاز: فی التوحید: هر کی جان دارد و زبان دارد ×× واجبست آنک ورد جان دارد؛ **انجام:** زین سخنها خلاصه دانی چیست ×× آنک من بی رخت ندانم زیست

خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: ۶ ربیع الثانی ۷۲۱ق؛ ۱۰ص (۵۰۹-۵۱۸)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۹۵]

● **عشقنامه** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻešq-nāme

گیسودراز، محمد بن یوسف، ۷۲۱ - ۸۲۶؟ قمری

gīsūderāz, mohammad ebn-e yūsof (1322 - 1423)

به نثر و نظم

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۰۳/۵

الجزء الرابع؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۶ص (متن و هامش، ۵۱-۶۵ و ۷۶) [سنا: ف: ۲ - ۲۱۷]

● **عشقنامه** / عرفان و تصوف، ادبیات / فارسی

ʻešq-nāme

داعی شیرازی، نظام الدین محمود، ۸۱۰ - ۸۷۰ قمری

dāʻī šīrāzī, nezām-od-dīn mahmūd (1408 - 1466)

تاریخ تألیف ۸۵۶ق

ششمین مثنوی از «سته داعی» است بر وزن «مثنوی معنوی» مولوی که در چهل سالگی سروده است؛ در چهارده «سخن»: دو سخن اول و دوم ...؛ سخن ۳. انجلای عشق؛ ۴. حقیقت و مجاز عشق؛ ۵. بدایت تعلق عشق؛ ۶. تعلق عشق؛ ۷. پرتوهای حاصل عشق؛ ۸. غرایب و عجایب عشق؛ ۹. ابتلای امتحان عشق؛ ۱۰. حیرت عشق؛ ۱۱. روشنایی و آشنایی عشق؛ ۱۲. استفراق عشق؛ ۱۳. تربیت و سوز عشق؛ ۱۴. فنای و بقای عشق.

آغاز: از ازل گر گوش داری تا ابد ×× بشنوی از هر زبان حمد احد / حمد حق را نیست حد و منتها ×× در حدیث آمد، که لا احصی ثنا

[مشترک پاکستان ۵۰۷/۷؛ الذریعة ۲۴۸/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۰۴/۴]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۱۴
بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۸ص (۹۴-۱۱۱)، مختلف السطر (۱۸/۵×۳۱/۵)، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳ - ۷۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۲-۴/۳۲
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق زیبا، کا: محمدامین انصاری، تا: ۱۰۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۹۰۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۱۴
آغاز: برابر
گزیده آن است، حدود ۵۴۰ بیت؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹-۱۰۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ در «جنگ مرتضی قلیخان شاملو»؛ ۱۲ص (۹۴-۱۰۵ چهارستونی) [ف: ۳ - ۲۲۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۵۷/۲
بی کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۵ - ۴۷۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۹۵/۶
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۷ص(۱۹۵-۲۵۱) [ف: ۳ - ۳۴۰]

● **عشقنامه** / ادبیات / فارسی

ʻešq-nāme

رازی، علی عسکر

rāzī, ʻalī ʻaskar

به دستور: شیخ برهان الدین سواری
عنوان‌های آن «نغمه عشقیه، نغمه ظهوریه ... نغمه محویه» است.
[فهرستواره منزوی ۶۵۷/۷]

شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق [نشریه: ۵ - ۲۶۹]

● **عشقنامه** / شعر / فارسی

ʻešq-nāme

غالب طهرانی، اسدالله بن رمضان، ق۱۳ قمری

qāleb-e tehrānī, asad-ol-lāh ebn-e ramezān (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۷۸ق
منظومه‌ای ادیبانه در مفاهیم عشق و عاشقی و ماجراهای مابین عاشق و معشوق در حدود ۱۱۰۰ بیت است
آغاز: عشق بگرفته است برکف خامه‌ای ×× کز ظهور خود نگارد نامه‌ای / تا نگردد جلوه‌گر لوح و قلم ×× صورت و معنی بیاید در رقم
انجام: هم به عشق این عشقنامه ختم گشت ×× در هزار و دوصد و هفتاد و هشت / غالبا طبعت چو داد عشق داد ×× ختم کن و الله اعلم بالرشاد
چاپ: ایران، تبریز، کارخانه آقا رضا، ۱۲۸۳ق، با تصحیح و مقابله اسد الله خان غالب، سنگی، جیبی، ۱۰۹ ص، به دستیاری و اهتمام کربلایی محمد حسین، به درخواست اسدالله خان متخلص به غالب در شمارگان ۸۰۰ نسخه (۱-۱۰۹)

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۸۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۷۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، رکابه‌دار؛ مهر: «نیکلا سفارت فرانسه ۱۸۹۰»؛ جلد: گالینگور سبز، ۸۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۴۸]

● **عشقنامه** / شعر / فارسی

ʻešq-nāme

میرزای عشقی، ق۱۴ قمری

mīrzā-ye ʻešqī (- 20c)

اهدا به: جلال الدین محمد (مجد الاشراف) (۱۲۴۶- ۱۳۳۱ق) و ناصرالدین شاه (۱۲۴۷ – ۱۳۳۱ق)
در تصوف گروه ذهبی و بنظم فارسی با تخلص او: «عشقی».
آغاز: رساله عشقنامه منامیه حضرت صدر جهان مدظله الولوی العالی علی رؤس الاکابر و الاصاغر فی الایران و التوران بحوله و قوته. هو. بسمله ... و منه الاعانه. ابتدای هر کلام و هر سخن ×× خوش بود حمد کریم ذوالمنن / چون زبانم قاصر است از این بیان ×× که نماید حمد خلاق جهان
[فهرستواره منزوی ۶۵۷/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** نیست چون هدیه ای در خورد او ×× بر حبیبش رو درود و نعت گو
به نام «عشقنامه منامیه» در فهرست آمده؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالفتح، تا: چهارشنبه ۲۲ صفر ۱۲۰۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۷گ، ۱۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۶۱۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر حبیبش او درود و نعمت گو ... سنه ۱۳۰۴.
از عشقی تهرانی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق [الفبائی: - ۴۰۵]

● **عشقنامه = کنوز الاسرار و رموز الاحرار** / شعر / فارسی

ʻešq-nāme = konūz-ol asrār va romūz-ol ahrār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۹/۱
در ۹۷۲ بیت ناتمام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹۷]

● **عشقنامه** / شعر / فارسی
ʻešq-nāme
حکایات گوناگونی درباره حالات عشق و احوال عاشق و معشوق که آن را به درخواست معشوقش سروده است. عناوین مثنوی عشق‌نامه: گفتار اندر آفرینش عالم و قدرت مصور بنی آدم؛ در این که خانه دل خاص حضرت لامکان است اگر چه تعیین مکان او را برون از حیز امکان است؛ اندر کیفیت دل و قدرت آفریننده آب و گل؛ در این اسرار غیبی در آئینه دل مردان خدا عکس پذیرد و تمثیل در این باب است؛ گفتار اندر معراج حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله؛ در مدح شاهنشاه اقلیم ولایت علی مرتضی؛ در تجلی انوار حسن معشوق و عشق عاشق؛ تمثیل حربا و آفتاب و اسرار عشق؛ در سبب نظم کتاب و گفتگو با معشوق؛ حکایت قبله نما و جذبات عشق؛ سؤالات شخصی از مجنون و پاسخ او؛ سؤال و جواب مرد عارف و شیخ صنعان؛ عاشق شدن شیخ صنعان به دختر ترسا؛ حکایت مرد عاشق و گفتگوی شخصی با او؛ حکایت به طریق تمثیل در اسرار عشق؛ ایضا در همین مقام؛ حکایت مست و گفتگوی مردی با او. به نظر می‌رسد منظومه از انجام ناقص باشد اما کاتب در پایان آن کلمه «تمت» را نوشته است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۹/۲
آغاز: خداوندا عنایت کن زبانی ×× که پردازد به معنی داستانی / زبانی عنصرش از عشق و مستی ×× ز هر وصفی به ذوقش چیره دستی؛ **انجام:** مگرحال دل مفتون بداند ×× چو بیند ذلت استغنا نراند / و گرنه کار من چون دل خرابست ×× روان تشنه را ره بر سرابست
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۶۹گ (۸۹پ-۱۵۷پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۹۷]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۳۱/۳۳
آغاز: از ازل گر گوش داری تا ابد ×× بشنوی از هر زبان حمد احد؛ **انجام:** عشق اندوه (؟) چو پرتو خاص دارد ×× حجتش در سوره اخلاص دارد
منظومه‌ای است در عشق؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۳۲۱]

● **عشق و ختم کتاب** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻešq va xatm-e ketāb
طبسی، درویش محمد بن علی شاه، ق۹ قمری
tabasī, darvīš mohammad ebn-e ʻalī šāh (- 15c)

رساله به نثر و اشعاری فارسی با عنوان‌های: ۱. فصل در عشق؛ ۲. فصل در ختم کتاب؛ ۳. خاتمه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۷/۴-ف
نسخه اصل: نسخه آقای دکتر مهدوی بیانی؛ بی کا، تا: چهارشنبه ۱۷ ذیقعده ۸۳۵ق، جا: طبس خانقاه سلطان النقباء؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۲گ (۹۲پ-۱۱۳پ)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۱]

← عشق و روح ← حسن و دل

● **عشق و روح** / - فارسی
ʻešq va rūh
بیضاء
beyzā'

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۴/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالکریم، تا: یک‌شنبه ۲۸ ذیقعده ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: کبود، قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۵۹]

● **عشق و عاشق و معشوق** / ادبیات / فارسی
ʻešq va ʻāšeq va maʻšūq
عشق جمال دل عاشق است و دل را جز برای معشوق نپرداخته‌اند. مؤلف این رساله این معانی را آمیخته به رباعیات و ابیاتی از شعر شیرین فارسی به نثر درآورده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۶۶
آغاز: و خویشتن را نظاره‌گاه ساز و جنابک نظاره گاه عاشق جمال معشوق است همچنان هدف تیر کرشمه نظر معشوق دل عاشق است ان الله لایغفر ان یشرک به؛ **انجام:** و در هر قولی وجدی و در هر وجدی وجودی و در هر وجودی وصولی و در هر وصولی اصولی و در هر اصولی رقمی ز خمسه زهره عشق بر حبل به ربط قلوب پیوست کقوله تعالی و نحن اقرب الیه من حبل الورید گاه مضحکه می‌نوازد و گاه مبکیه می‌سازد گاه [] نواخت می‌کند گاه موج و ساخت یکی از طرب خنده
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۸۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۰]

● **عشق و عرفان** / عرفان و تصوف / فارسی
ʻešq va ʻerfān
رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ۱۲۱۵-قرن ۱۳ قمری
raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafīʻ (1801 -

19c)
رساله‌ای است بسیار کوتاه در عشق و عرفان که پس از نوشتن ۹۰ کتاب و رساله آن را نگاشته است.
[الذریعة ۱۶۴/۱۸؛ تذکرة القبور ۳۴۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۹/۲
آغاز: الحمدلله و صلی الله علی محمد (ص) و آله الطاهرین ... و بعد، عرضه می‌دارد راقم نمیقه مؤلف وریقه ... که اگر چه با کهولت جوانی و ضعف پیری؛ **انجام:** ای بسکه بار بستم از بهر دوستخواهی نامد بر گشایش در ره بقدر کاهی
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۴۴-۴۵)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۴ - ۷۷۰]

← عشق و عقل ← معیار الصدق فی مصداق العشق

● **عشق و عقل** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی
'ešq va 'aql
حسنی، عنایت الله بن هدایت الله، ق۱۳ قمری
hasanī, 'enāyat-ol-lāh ebn-e hedāyat-ol-lāh (- 19c)
اهدا به: محمد شاه قاجار
تاریخ تألیف ۱۲۵۳ق
رساله‌ای عرفانی در عقل و عشق است و مؤلف که گویا صوفی بوده با گرفتن جانب عشق ناله‌های صوفیانه سر داده و از مقامات صوفیان دمها زده است.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷۳
آغاز: بسمله، اول نامه بنام حی پاک ×× زندگی بخش همه اجزای خاک؛ **انجام:** ما را نبود دلی که کار آید از او ×× نه سینه که هر دمی شرار آید از او. پایان نسخه: تحریرا فی شهر محرم سنه ۱۲۵۳.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۲۵۳ق، جا: تهران؛ ۲۰گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۰۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۵/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در نسخه به مظفر علیشاه نسبت داده شده؛ ۳گ (۲۵۸پ-۲۶۰پ) [مختصر ف: - ۵۵۴]

● **عشق و عقل** / عرفان و تصوف / فارسی
'ešq va 'aql
گفتاری است در محاکمه عشق و عقل و تقسیم قوای نفسانی به نفس ناطقه و وهم و جز آن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱
آغاز: تفویض خلافت ربع مسکون باسم حقایق رسم او نوشته منشور ایالتش را بطغرای انی جاعل فی الارض خلیفة موشح ساختند؛ **انجام:** بلی ایشان را باعتکاف زوایای عقاید تقلیدی تحریص میکند و از ترقی بمعارج تحقیق مانع میگردد ظاهرا بدین نسبت اقرب و بدین قسمت انسب باشد لاله ساغر گیر نرگس مست و بر من نام فسق داوری دارم بس یا رب کرداور کنم و اما حکایت تصلفات ترهات احوال اهل دنیا ...
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «ما تلك بیمنك یا موسی» (بادامی)؛ ۳گ [ف: ۱۵ - ۱۲۷]

← عشق و محبت ← اصطلاحات صوفیان
← عشق و محبت ← شأن نزول آیات
← عشق و محبت ← سلوك العارفین
← عشق و محبت ← اصطلاحات صوفیان

● **عشق و محبت** / ادبیات / فارسی
'ešq va mohabbat
بیدوازی، محمد بن شیخ علی، ق۹ قمری
bīdvāzī, mohammad ebn-e šeyx 'alī (- 15c)
به نظم و نثر، در رموز عشق و محبت به پیروی از «گلستان» در یک «مقدمه» و هفت «اشاره»: مقدمه در سبب تألیف؛ اشاره ۱. بدایت محبت؛ ۲. حکایت محبت؛ ۳. در نسخه دیده نشد؛ ۴. عنایت محبوب؛ ۵. ولایت محبوب؛ ۶. حمایت محبوب؛ ۷. هدایت محبوب. در آن آمده: «این خاکریزه ... محمد بن شیخ علی البیدوازی المفتخر المباهی بعبداللهی و ملقب بالرشد». همین نامه در صفحه عنوان به عنوان نگارنده به همین خط آمده است.
[فهرستواره منزوی ۶۵۹/۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۱۶/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب ... ای برتر از توهم و غیر از تخیلات ×× چیزی دگر ورای جمیع تصورات؛ الهی لغت کبریای ذاتت را چگونه بازنمایم، که سیر بنای نثاء ... بپای فهم هر کس نیست؛ **انجام:** ما جمله بفعل خویش اندر گرویم ×× هم لطف تو آخر کند آنجا یاری؛ تمت الرسالة الشریفة فی یوم الخمیس ۱۶ صفر ... سنة اربع و سبعین و ثمانمایه. علی ید ...
بی کا، تا: ۱۶ صفر ۸۷۴ق؛ ۵۹گ (۱پ-۵۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۸/۹سم [ف: ۷ - ۲۷۵]

● **عشق و محبت** / عرفان و تصوف / فارسی
'ešq va mohabbat
نشاط اصفهانی، عبدالوهاب بن محمد رحیم، ۱۱۷۵ - ۱۲۴۴ قمری
nešāt-e esfahānī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad rahīm (1762 - 1829)

[فهرستواره منزوی ۶۵۹/۷]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۹/۱ ـ ج

آغاز: سبحانه من جمیل لیس لوجهه نقاب الاالنور ... ای گشته نهان زعایت پیدایی ... الهی بحرمت آنان که بکام همت پی بسرا پرده عزت وحدت تو برده اند؛ **انجام:** ودر دریای معرفت پرتاب کن و لایشرک بعبادة ربه احدا

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۹گ (۳ر-۳۱ر) [ف: ۱ - ۱۶۵]

● **عشق و محبت** / عرفان و تصوف / فارسی

'ešq va mohabbat

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۶/۵۳

آغاز: پنجم در عشق و محبت. عشق عبارت است از نزوع نفس باتحاد از شدت شوق بیگانگی

از مولانا معینی پیش از ۱۰۶۰ که تاریخ نسخه است (فهرستواره منزوی ۶۹۵/۷)؛ کا: محمد شفیع حسینی، تا: قرن ۱۱، برای آخوند مولانا محمد قاسم؛ کاغذ: سپاهانی، ۵ص (۲۷۳-۲۷۷)، سطور چلیپایی (۹×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳/۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۲۰ص (۱۱۱-۱۳۰)، ۱۰-۲۰ سطر (۴×۹)،اندازه: ۷×۱۵سم [سنا: ف: ۱ - ۲۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۳۱/۵

خط: نستعلیق مایل به نسخ، کا: محمد حسن بن محمد رحیم خوئی، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۴۱ق؛ مصحح، محشی؛ با جداولی در پزشکی و بحر طویلی ترکی؛ جلد: تیماج مذهب، ۵گ (۲۰۰پ-۲۰۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۵۱]

۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۲۰مجموعه بدون شماره

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... حورا بنظاره و نگارم ... حورا عبارتست از ارواح که مستعد شهود و جمال حضرت حف اند

از قیصری؟؛ بی کا، تا: ۱۲۵۵ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۵۲]

● **عشق و محبت** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

'ešq va mohabbat

در ۱۴ شرط عاشقان و ۲۲ شرط معشوقان

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۵۰/۹

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق جامی، تا: دوشنبه غره صفر ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۶ر-۱۳۹پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۸ - ۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۱۷

آغاز: پس از خطبه: اما بعد این رساله ایست در بیان عشق و محبت و حالات طایفه ای که قدیم درین راه نهاده اند و شرایط عاشقان و معشوقان؛ **انجام:** عشق چون دست یافت بر دل مرد سر زیا فرق کی تواند ...

بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۸گ (۵۳۱-۵۳۸)، ابعاد متن: ۱۱×۲۲،اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۴]

● **عشق و محبت (الف)** / عرفان و تصوف / فارسی

'ešq va mohabbat

در تحقیق عشق و محبت بر وفق مشرب زمره ارباب ولایت و فتوت؛ دارای یک «مقدمه» و سه «اشاره» و یک «خاتمه» شامل دو «فصل»: فصل ۱. ذکر تفصیل این علم بر سایر علوم؛ فصل ۲. اثبات جواز محبت بنده مر خالق خود را؛ اشارت ۱. در آنچه بر اهل ریاضت و مجاهده در اول مرتبه ظاهر شود؛ اشارت ۲. در سکینه؛ اشارت ۳. فنا.

آغاز: زهی معشوقی که شب تار عاشقان پیدا را از پرتو آفتاب جمال چنان خویش منور سازد ... اما بعد این کلمه ای چند است در مراتب عشق و محبت بر وفق مشرب زمره ارباب ولایت و فتوت ... از آثار تربیت عام بانی مبانی جهان حامی حوزه مسلمانی اعنی صاحب قرآن.

انجام: از منصور حلاج پرسیدند که ما التصوف گفت اوله الله و آخره لا نهایه له.

[نسخه‌های منزوی ۱۲۸۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۹/۴-فیروز

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا پسر علی جان طرشتی، تا: ۱۰۸۹ق؛ ۷ص (۵۶-۶۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۱ - ۲۹۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۷/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۶۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی کا، بی تا؛ کاغذ: حنایی [رایانه]

● **عشق و محبت (ب)** / عرفان و تصوف / فارسی

'ešq va mohabbat

وجیزه‌ای است در بیان عشق و محبت و شرایط عاشق و معشوق با شواهد منظوم و تمثیلات بی اصل و مجهول المؤلف است. دارای نوزده شرط از شروط عشق به نثری ادبی و آراسته به ابیات فارسی بدون ذکر نام شاعر. در این رساله نه حکایت در لابه‌لای بخش‌های نوزده‌گانه آمده که خلاصه آنها از این قرار است: حکایت فقیری که عاشق دختر پادشاه شد و به پیشنهاد

وزیر، برای خواستن وصال دختر در زاویه‌ای خارج شهر به عبادت پرداخت، اما در این احوال به درجه استجابت دعا رسید، شاه و وزیر به دیدنش آمدند و شاه پیشنهاد دامادی به وی داد، اما فقیر که از آرزوی دیرینه اش رو گردان شده به عشق حقیقی رسیده بود نپذیرفت؛ حکایت التفات نکردن اوحد الدین کرمانی به شمس الدین تبریزی و توجه به جوانی زیباروی؛ حکایت بی‌تابی لیلی از نشنیدن آواز مجنون و عرض این حال به دایه‌اش؛ حکایت عاشق بغدادی که برای دیدن معشوق همیشه از دجله عبور می‌کرد، اما وقتی به عیب معشوق التفات کرد و عشقش کم شد معشوق به او توصیه کرد دیگر از دجله مگذر، گذشت و درگذشت؛ حکایت جوان عاشق دختر عمویش که برای دیدن او بر بام خانه عمو رفت، اما از روزن به میان سرا افتاد، عمو او را گرفته نزد سلطان برد، جوان برای حفظ آبروی دختر اظهار کرد که برای دزدی آمده بود، سلطان به قطع دستانش فرمان داد، اما شخصی که ماجرا را می‌دانست، نکته اصلی را برای سلطان نوشت، سلطان فداکاری جوان را پسندید و او را به عقد معشوقش درآورد؛ دو حکایت از محمود و ایاز؛ حکایت به حقارت نگاه کردن خلیفه بغداد در لیلی و پاسخ لیلی به او؛ حکایت وزیر مورد اعتمادی که در روز شکار، عاشق دست یکی از اهل حرمسرای پادشاه که برای گرفتن و حفظ خیمه از تندباد، دستش را از زیر خیمه بیرون آورده بود و گوشه خیمه را گرفته بود، می‌شود و ناچار برای خیانت نکردن به شاه تمام سمی را که خود شاه آن را نزد وی به امانت گذارده می‌خورد، در وی اثر نمی کند و زنده می‌ماند، شاه به نیت هلاک کردن خائنی سم را از او طلب می‌کند، وزیر مطلب عشق و خودکشی را برای شاه می‌گوید، شاه که متعجب است ماجرا را از حکیمی حاذق می‌پرسد، حکیم پاسخ می‌دهد این خاصیت عشق است، شاه تصمیم می‌گیرد صاحب آن دست را که معشوق وزیر است به عقد وزیر در آورد، اهالی حرمسرا را به نشان دادن دست‌های خود از پشت پرده امر می‌کند، وزیر با دیدن دست معشوق آتشی از دهان شعله ور می‌کند و می‌میرد.

آغاز: حمد و سپاس بی قیاس صانعی را که شمع جمال خوبان دلربا را نور حسن ملاحت بر افروخته.

انجام: از صحبت حریفان هوسناک محافظت نماید و رحمی به عاشقان بی قرار نماید. خوش دعایی می‌کنم ای عاشقان آمین کنید.

[فهرستواره منزوی۶۵۶/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۲/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۹۷ق؛ جلد: میشن مذهب، ۷ص(۶۵-۷۱متن)، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف:۱/۲۹-۱۲۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۷۷/۹

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲ص (۱۶۵-۱۸۶) [ف: ۵ - ۳۲۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۷ - ۵۵۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۲۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** که بیک مرتبه زهر کار خود را کرد آتشی از دهان وزیر شعله کشیده سوخت تا آنکه خاکسترش بباد فنا رفت.

خط: نستعلیق، کا: حبیبه دختر آزادخان چاپارچی باشی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۳۰۲ق، به دستور سرکار نوا به جمال خانم بانوی حرم ناصرالدین شاه قاجار در کاخ عشرت آباد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۴پ-۱۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۳۲۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۰۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا اینکه خاکسترش بباد فنا رفت و الله الاعلم [رقم:] تمت الکتاب بعون الملک الوهاب. اکنون در بیست سیم شهر ربیع الثانی است بمضمون این پرداخته سنه ۱۳۰۲.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۳۰۲ق؛ ۱۲گ (۱پ-۱۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۷]

← عشقیه > عشقنامه

← عشقیه > دولرانی خضرخانی

← عشقیه > القصیدة العشقیة

← عشقیه > وجود العاشقین

← عشقیه > فوائد العاشقین

← عشقیه > شرح زندگانی و انکشافات علمی ولیم طمسن لورد کلفن

● **عشقیه = توحید** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻešqīye = towhīd

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1330 - 1431)

آغاز: الحمدلله الذی اعلی نشانه و اعظم برهانه المتفرد ذاته ان یتجلی ذاته بذاته فی ذاته المنزه عن تنزیه العقلیة و الاشارات الجسمیة ... شعر: سبحان ربک رب العزة الصمد ×× عما یدور من الاوهام فی الخلد

انجام: و لایزال در تتق عزت و جلال بقناع امتناع منتفع است، اذا بلغ الکلام الی الله فامسکوا و الحمدلله صاحب الجود و العطاء و صلی الله علی محمد سید الانبیاء و السلام علی سید الاصفیاء و آلهما الطیبین النجباء الطاهرین النقباء اسمه الاتقیاء و اجلة الازکیاء. تمت کلماته رفعت درجاته

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۸/۶

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به استناد فهرست مجلس ج ۳۳/۱ ص ۶۸ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۵۸پ–۱۶۰پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۰۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲/۱۰ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد از این توحید می‌خوان ای موحد و السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج، ۸ص (۴۸۹–۴۹۶)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ – ۹۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۶/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۳/۱ – ۶۸]

● **عشقیه** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻešqīye

وحیدی تبریزی، ق۹ قمری

vahīdī tabrīzī (- 15c)

گفتاری است عرفانی درعشق و عاشقی و تأویلی از حدیث کنت کنزا مخفیا ... در هشت «رمز» (برخی هفت رمز).

آغاز: الحمدلله الذی فرغ قلوب العاشقین عن و ساوس الدنیا و العقبی و مافیها. تمجید بی حد و تهلیل و ثنای بی عد بر سیمرغ قله قاف قدم ... اما بعد، رمزی چند بزبان بی زبانی ... بر طریق رحمانی ملفوظ می‌گردد ...

انجام: چون کند خانه خالی از اغیار آنگهی عشق باخود آغازد که غیر خود را وجود ندارد عزیز من کلمه چند که بر زبان وحید خاك جاری گشت که مجازی آن معین است زبان او ترجمان من نیست خود سخن گفت وخود شنید از خود کردم اینك سخن برت ایجاز

[الذریعة ۱۲۶۵/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۸۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۶۶۱/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۶/۲۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست مجموعه به نام رساله عشقیه بدون نام نگارنده آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۶گ (۲۹۱پ–۲۹۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ – ۱۷۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۵/۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** خود سخن گفت و خود شنید از خود، که دم انبیا ؟ سخن ... ، فی ۱۶ محرم الحرام سنة ۱۰۱۰.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۰ق؛ کاغذ: متن ترمه، ۵گ (۱۵۷پ–۱۶۱پ)، ۴۱ سطر، اندازه: ۹/۸×۲۲سم [ف: ۸ – ۴۶۳]

۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۳۶/۱

آغاز: جاه بی دستگاه سکان توکان آن آراسته اند که از دو کون به سود و زیان رسته اند ابلاغ و ارسال صلوات طیبات نامیات زاکیات به حضرت اکمل و اعلم و اکرم و اعظم این زمره؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، ۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۰]

● **عشقیه = تحفة القلوب و هدیة الارواح** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻešqīye = tohfat-ol qolūb va hedyat-ol arvāh

انصاری، عثمان بن الله داد، – ۱۰۴۳ قمری

ansārī, ʻosmān ebn-e al-lāh-dād (- 1634)

نام کامل مؤلف در برخی از دیباچه‌ها صریحاً نیامده، ولی نام وی در متن چند جا آمده است. در دیباچه می‌گوید: «هست عثمان دوستدار نبی ...» و این «تحفة القلوب و هدیة الارواح» در چهار «فصل» و هر فصل به چهار «باب» ... مسما به «عشقیه» با سربندهای «ای درویش دلریش» و گاهی «ای عزیز» به نثر روان آمیخته به نظم، بیشتر سروده‌ها از خود او: فصل ۱. بیان فقر و تسلیم و توکل و ذکر، باب ۱) فقر، ۲) تسلیم، ۳) توکل، ۴) ذکر؛ فصل ۲. احوال عاشق، باب ۱) نهایت سلوك، ۲) خصال درویشان، ۳) ریاضت، ۴) تحمل؛ فصل ۳. خاموشی و عزلت، باب ۱) سکوت و عزلت، ۲) ذوق و محبت، ۳) تضرع و شکستگی و احوال عاشقان؛ خاتمه کتاب: باب ۱) تضرع عاشقان، ۲) جانبازی عاشقان، ۳) نصحیت، ۴) خاتمه الکتاب.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین، و الصلوة علی رسوله محمد و آله اجمعین، سبحان الله آن قادری که خاك را از لطف عمیم جان بخشید ... این تحفة القلوب و هدیة الارواح به چهار فصل مفصل شده و هر فصل بچهار باب منسوب گشت و هر باب بکلام ربانی و حدیث مصطفوی صلی الله علیه و سلم و سخنان اهل الله گشایش یافت ... این رساله مسمی به عشقیه دریای معرفت شد

[فهرستواره منزوی ۶۶۰/۷]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۷۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: خیرمحمد، تا: شوال ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۶۳گ، ۱۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۵ – ۱۸۲۷]

● **عشقیه = کیمیاء السعادة** / عرفان و تصوف / عربی، فارسی

ʻešqīye = kīmīyā'-os saʻādat

رونق علیشاه کرمانی، محمد حسین بن محمد کاظم، – ۱۲۳۰ ؟ قمری

rownaq-ʻalī-šāh-e kermānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad kāzem (- 1815)

اهدا به: حاج میرزا آقاسی فرزند میرزا سلیم ایراوانی (-۱۲۶۵) رساله‌ای در مسائل عرفانی و فلسفی با استفاده از آیات قرآن، احادیث و نظریات عالمانی چون مولوی، جامی و ملا صدرا است و به صورت پرسش و پاسخ نگاشته شده است. بحث از حقیقت عشق مجازی و حقیقی و همچنین حقیقت وجود و مسائل مربوط بوجود نیز از مباحث این کتاب است.

آغاز: بسمله حمدله و الصلوة ... فیقول العبد الفقیر الاثم الجانی محمد حسین بن محمد کاظم المنشی الکرمانی غفر الله لهما ... انه سألنی بعض اخلائی عن مسائل والح علی ان ابینها.

انجام: موافقنا لما فی کتاب الالهی ان الینا ایابهم ثم علینا حسابهم ثم النظر الی قوله تعالی الا الی الله تصیر الامور و انا لله و انا الیه راجعون فیکون مربیا لما فیستحق جمع المحامد صعودا و نزولا الحمد لله رب العالمین. باقی این گفته اید بیزبان ×× با درون انکه دارد زنده جان / هست باقی شرح این لیکن درون ×× بسته شد یدگر نمی آید برون

۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۰۲

کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۹ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۴۲-۳۴/۱۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الا ان ینخلع جلباب الحدود واثواب القیود وضارت مخلقه بلباس مطرز بطراز.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «محرره عفی عنه»؛ جلد: گالینگور بنفش، ۴۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۹۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا محمد حسین بن ملا صفر علی واعظ شهر فسایی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ در پایان نسخه شعر «جذبات شوقک انجمت بسلاسل الغم و البلا ... لمعات وجهک اشرقت بشعاع طلعتک اعتلا ... »؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۲۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۹۵]

۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۸

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «اجوبة المسائل» آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۸۴گ، قطع: ربعی [چند نسخه- ف: - ۳۱۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۹۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۷۳گ (۱۲۵پ-۱۹۷پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۵۷۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۷۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: سید ریحان الله موسوی؛ یادداشت «از کتابخانه مرحوم سید نور الله بروجردی»؛ جلد: تیماج، ۷۳گ، ۱۷-۲۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۳ - ۳۴۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ واقف: نائینی، ۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۳۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۹/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمود بن جلال الدین محمد نصیر قلندرشاه خویی، تا: رجب ۱۲۷۳ق؛ محشی از قلندر شاه، صدرا، مجمع البحرین، «منه»؛ جلد: میشن قهوه‌ای مذهب، ۹۵گ (۱۰۴پ-۱۹۸پ)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۳۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن میرزا محمد کرمانشاهی، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۷۴ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: ماشی مذهب، ۱۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۶۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۹۰

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۵۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۴/۲-طباطبائی

انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حاج عبدالرزاق الساوجی، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶۹گ (۷پ-۷۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۵۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن عونعلی، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: وسط (صفحه‌هایی از اوائل رساله تا اواسط مسئله سوم افتاده)؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ جلد: مقوا، ۲۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۵۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قوله او مثلها اشارة الی ایه مماثله.

خط: نستعلیق زیبا، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۹۳ق؛ افتادگی: انجام (پس از صفحه ۲۲۶ نیز مقداری سقط دارد)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۵×۱۰سم [ف: ۴ - ۱۵۶]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ ۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۵۲]

● **عشقیه** / عرفان و تصوف / فارسی

'ešqīye

مروندی، محمد عثمان

marvandī ‹mohammad 'osmān

در عرفان عملی و نظری و دارای ۴ «فصل» و هر فصل دارای چندین «باب».

[فهرستواره منزوی ۶۶۰/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... حق سبحانه و تعالی آن قادری که خاک را از لطف عمیم خود جان بخشیده و تشریف و لقد کرمنا بنی آدم؛ **انجام:** و حدثنی یا سعد فزونی شخونا (کذا) فزدنی من حریثک یا سعد و الله أعلم بالصواب

خط: نستعلیق، کا: محمد انور قندهاری، تا: ۱۳۶۱ق؛ ۱۵۹گ، ۲۴ سطر (۱۴×۲۸/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۱۲]

● **عشقیه** / عرفان و تصوف / فارسی

'ešqīye

غیر همانند:

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۵۷۰/۴

آغاز: بسمله، سرنشئه منشأت شوقی ستایش آن شاهدیست که ... پیدا و پنهان است و دیباچه مجموعه مهمات عشقی ... تجلیش در فواره ذرات ممکنات چون نور خورشید آشکار و عیان؛ **انجام:** لیکن مرا از اظهار حرف حق جزاین غرضی نیست که اگر شیوه خودشکنی خود نازه‌ای بیش از حوصله درکارم مکن وتا باینجا

رساله پرسوز گدازی است که عاشقی دلسوخته و مبتلا به فراق در هجران یار نگاشته و اشعار سوزناک بسیاری در لابلای رساله سروده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۵۸/۴

آغاز: بسمله. العشق هو الله هر که به عشق رسید به خود رسید بیخود او را در خود دید

در فراز صفحه آغاز رساله آمده: رساله مسمی به عشقیه تصنیف از محبان برهان الاولیاء که در بلده برهانپور آسوده‌اند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [ف: ۳۰ – ۲۲۰]

● **عشقیه امیر** / شعر / فارسی

'ešqīye-ye amīr

۸۱ بیت در وصف بهار و گل.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۲۱

آغاز: صبا جون باغ را پیرایه نو کرد ×× دل بلبل بروی گل گرو کرد؛ **انجام:** برنگ سبز ازین بهتر چه مقدار ×× که از نام خضر دارد بجان کار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: میشن مذهب، ۷گ (۲۴۲–۲۴۸)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸– ۲۶]

● **عشقیه قطب الدین محمد نیریزی (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی

'ešqīye-ye qotb-od-dīn mohammad-e neyrīzī (t.)

حالی اردبیلی، محسن بن حسن علی، ۱۲۸۷؟ – ۱۳۷۳ ؟ قمری

hālī ardabīlī, mohsen ebn-e hasan 'alī (1870 - 1954)

[فهرستواره منزوی ۲۰۹/۷]

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۲۶/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۲۲]

● **عشقیه مولانا** / عرفان و تصوف / فارسی

'ešqīye-ye mowlānā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۵

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین محمد بن محمد شیخی اردبیلی، تا: ۹۱۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵۶گ (۶۸پ–۱۲۳پ)، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۲۴۸]

● **العشور فی دار السرور** /عربی

al-'ušūr fī dār-is surūr

صدیقی سمرقندی، عطاء الله

sadīqī samarqandī, 'atā'-ol-lāh

در بیان حق الاموات علی الاحیاء است مشتمل بر «مقدمه»، چند «فصل» و «خاتمه». از فصول این اثر می‌توان آداب احتضار، موت، غسل میت، صلاة میت و جز آن را نام برد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۸

آغاز: بسمله نحمدک یا من تفرد بالدوام و البقاء و نشکرک یا من توحد بالتنزه عن شوب الزوال ... و بعد فهذه رسالة مسماة بالشعور علی دارالسرور؛ **انجام:** لا زال عامرا الی یوم المیعاد و آخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین ...

خط: نسخ چلیپا، کا: محمد عبدالسلام، تا: ربیع الثانی۱۲۹۰ق، جا: دارالخلافه شاه جهان؛ برخی به شیوه چلیپا؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور، ۲۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۸×۲۸/۵سم [ف: ۵۰ – ۲۰]

● **عصا موسی الکلیم فی تلقف الشیخ عبدالرحیم** / کلام و اعتقادات / عربی و فارسی

'aṣā mūsa-l kalīm fī talaqquf-iš šayx 'abd-ur-raḥīm

موسوی زنجانی، ابوالقاسم بن محمد کاظم، ۱۲۲۴ –

۱۲۹۲ قمری
mūsavī zanjānī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad kāzem (1809 - 1875)

تاریخ تألیف چهارشنبه ۲۴ شعبان ۱۲۸۰ق
کتابی کلامی است در رد عقاید عامه و جواب به شبهات شیخ عبدالرحیم کرکوکی.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی لم یخلقنا من احزاب التقلید و الروایة و الشکر للمنعم الذی خلقنا اولی بأس شدید فی التحقیق و الدرایة ... فیقول العبد ... ابن محمد کاظم ابوالقاسم ... و الفاضل الحلیم الشیخ عبدالرحیم من اهل الکرکوک
انجام: در نشان دادن راه نیست نمی‌تواند مخالفت آقای نائم خود نموده راه را نشان بدهد هر چند که از او بپرسند و ایقظنا الله و ایاکم ... رب زدنی علماً و عملاً و الحقنی بالصالحین.
[الذریعة ۲۷۷/۱۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۳۱-۳۵/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه»؛ جلد: مقوا، ۱۱۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۹۰۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: محمد حسین بن حسن به تاریخ ۱۲۹۳ق با مهر «محمد حسین بن الحسن ۱۲۹۱»؛ ۲۷۳ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۵۰ - ۱۹۲]

● **العصب = تشریح العصب** / طب / عربی
al-ʻaṣab = tašrīḥ-ul ʻaṣab
جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی
jālīnūs (129 - 199)
مترجم: دمشقی، سعید بن یعقوب، ق۴ قمری
کتابی در تشریح انواع اعصاب و کیفیت انقسام و نحوه افعال آنها، در یک مقاله. اسکندرانیان این کتاب را همراه با سه کتاب دیگر از جالینوس (العظام، العضل و العروق) در یک مجموعه قرار دادند و آن را «فی التشریح للمتعلمین» نام نهادند.
[تاریخ نگارش‌های عربی (سزگین) ج۴: ۱۲۷]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۶/۳/۳
آغاز: بسمله قد اجمع الاطبا کلهم علی ان لیس اعضاء الحیوان عضو له الحرکة التی یسمیها الارادیة او حس الا بالعصب؛ **انجام:** و ینتهی فی العظم المسمی القصیص
خط: نستعلیق، کا: محمد بن کمال الدین حسین، تا: یک‌شنبه ۲۱ صفر ۹۴۴ق، جا: قم؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۹- ۳۴۸]

● **العصرة فی المواسعة** / فقه / عربی
al-ʻuṣra fi-l muwāsiʻa
منتجب الدین رازی، علی بن عبیدالله،۵۰۴-۶۰۰؟ قمری
montajab-od-dīn-e rāzī, ʻalī ebn-e ʻobeyd-ol-lāh (1111 - 1204)
اهداء به: سید عزالدین ابوالقاسم یحیی بن محمد ابن مرتضی نقیب
در چگونگی قضای نمازهایی که خوانده نشده و این‌که با چه ترتیبی می‌توان آنها را خواند، در چند «فصل».

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۳۴/۱
آغاز: الحمد لله منشئ الخلق و وارثه و ممیت الحی و باعثه و الصلاة علی من انتخبه للرسالة؛ **انجام:** و استعمال المجازات الکثیرة فی الکلام الواحد بغیر دلیل و هذا مما لاشبهة فی بطلانه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۳پ-۳۴ر)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۹۸]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۵۱/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق، جلد: مقوایی، ۲۵گ (۱۰۵پ-۱۲۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۵۶]

● **عصرة المنجود** / کلام و اعتقادات / عربی
ʻuṣrat-ul manjūd
بیاضی، علی بن محمد، ۷۹۱ - ۸۷۷ قمری
bayāzī, ʻalī ebn-e mohammad (1390 - 1473)
کتابی کلامی و مختصر و به روش کتاب‌های اعتقادی قدیم در چند «باب» مشتمل بر فصول که گفته‌های بسیاری از بزرگان علمای این فن را نقل می‌کند. و مبحث اثبات صانع آن مفصل‌تر می‌باشد: باب: ماهیة النظر وما یتبعه؛ باب: الطریق المؤدی الی معرفة الله تعالی؛ باب: اثبات الصانع؛ باب: فیما یلزم المکلف من معرفة اصول الدین؛ باب: الامر بالمعروف و النهی عن المنکر؛ باب: اثبات کونه تعالی قادرا؛ باب: اثبات کونه تعالی عالما؛ باب: اثبات کونه تعالی حیا موجودا؛ باب: کیفیة استحقاقه تعالی لهذه الصفات؛ باب: ما یسلب عنه تعالی؛ باب: اثبات کونه تعالی عدلا؛ باب: الاستطاعة ؛ باب: اثبات کونه تعالی مریدا و کارها؛ باب: التکلیف و اللطف؛ باب: الکلام فی الکلام؛ باب: النبوات؛ باب:الثواب و العقاب و احوال الاخرة؛ باب: الامامة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین الذی حصل فی العقول وجوب معرفة و وصل فی النقول حتمها علی بریته؛ **انجام:** سائلین الله لنا و لهم السلوک فی مناهجهم و العروج الی معارجهم انه الکریم الوهاب العظیم الثواب
خط: نسخ، کا: محد بن محمد، تا: جمعه اواسط جمادی الثانی

۹۵۷ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ تملک: عبدالصمد بن سلیمان حسینی عروسی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۱۶۵]

← العصمة > إثبات عصمة الأنبياء و الائمة الطاهرين

● **العصمة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'iṣma

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

در این رساله مسأله عصمت و وجوب عصمت انبیا و ائمه مطرح شده و سؤالات مختلف در این زمینه را پاسخ داده است.

آغاز: مسألة فی العصمة، ما حقیقة العصمة التی یعقد وجوبها الأنبیاء و الائمة و هل هی معناً یضطر الی الطاعة و یمنع من المعصیة او معنی یضام الاختیار ... اعلم ان العصمة هی اللطف الذی یفعله تعالی فیختار العبد عنده الامتناع ...

انجام: ثم یکون الشهادة من بعده مطابقة لهذا العلم و هذا بمنزلة من سئل عن حد المتحر ک فقال هو الشهادة بانه متحرک و العم بانه علی هذه الصفة و فی هذا البیان کفایة لمن تأمل.

چاپ: ضمن الرسائل الشریف المرتضی، قم، دار القرآن الکریم، ۱۴۰۵ق، تحقیق سید مهدی رجائی، الجزء الثالثة، ص ۳۲۳–۳۲۷؛ مشار عربی، صص۸۳۳–۸۳۴؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۵ق، وزیری، (کلمات المحققین: ج۲، صص ۲۰۳–۲۰۴)

[الذریعة ۳۹۰/۲۰؛ مسائل المرتضی، بیروت، ۱۴۲۲ه، ۱۸۷–۱۹۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۳/۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۷۷)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۶۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۰/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۷۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۸ - ۵۷۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۵۰۹

تذکر: شماره بازیابی اصلاح شد؛ کا: سید احمد صفائی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۲۲ سطر، قطع: خشتی [اهدائی ف: - ۳۷۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۶۷عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۹۶]

● **العصمة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'iṣma

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ – ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

● **العصمة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'iṣma

شیروانی، حیدر علی بن محمد، ق۱۲ قمری

šīrvānī, heydar 'alī ebn-e mohammad (- 18c)

رساله مختصر استدلالی در بیان عصمت انبیاء و ائمه علیهم السلام با استفاده از ایات و روایات است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۰۵

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلامه و صلاته علی عباده الذین اصطفی محمد و عترته الطاهرین؛ **انجام:** من غیر ان ینقص من قدره اختیار التواضع لکمال عمله و معرفته صلی الله علیه واله الطیبین الطاهرین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۶گ، ۲۱ سطر، اندازه:۱۷× ۲۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۴۹۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶۴/۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۷۰]

● **عصمت** / کلام و اعتقادات – فارسی

'esmat

لاهیجانی، محمد باقر بن محمد، – ۱۲۴۰ قمری

lāhījānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1825)

در آن گفته شده که ابن العربی کافر است و از علی مراد خان و آقا محمد بید آبادی و از دعوی باب یاد شده است.

آغاز: بسمله تبارک و تعالی، به عرض می‌رساند ملا زمان: عصمت را چه چیز می‌دانید ... بسم الله تعالی حق مقال در جواب این سوال علی وجه الاجمال نیست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** با صلاحی نیست افزا خواهد بود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱گ، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۰۵]

● **عصمت = سؤال و جواب** / پاسخ پرسشها / فارسی

'esmat = so'āl va javāb

نوری، علی بن جمشید، – ۱۲۴۶ قمری

nūrī, 'alī ebn-e jamšīd (- 1831)

مجموعه پاسخ‌های کلامی و فلسفی است که مؤلف در پاسخ سؤالات شاهزاده محمود در زمینه مفاهیم حکمی- عرفانی، آیات و روایات مشکله و تعرض برخی روایات با یکدیگر

همچون معنی جبر و تفویض، کیفیت علم محمدی (ص) معنی ولایت، سر لزوم عصمت انبیاء، طینت مؤمن و کافر و ... تهیه و در یک دفتر تدوین کرده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۷۴/۳

آغاز: محکم ترین آیتی که نازل منزله سبع المثانی فاتحة الکتاب رموز دقیقه اصول نکته دانی تواند بود؛ **انجام:** ینبت باذن ربه الی ان ینتهی الی حال بدایته التی کانت علیها فلا تغفل.

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد حسین، تا: صفر ۱۲۴۲ق؛ ۹۸ص (۱۰۷-۲۰۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۶-طباطبائی

آغاز: بسمله سوالی از عمدة العلماء الراسخین رئیس العلماء فی فن المعقول آخوند مولی علی نوری رحمة الله شده از حقیقت عصمت ... حق مقال در جواب از این سوال ... این است؛ **انجام:** امر دین و ملت به شیوع مذهب کفر در اطراف مختل النظام است ای وای ثم ای وای الی آخر ما افاد و اجاد

بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه جناب آقا شیخ محمد سلمه الله نوشته؛ ۶گ (۱۵۲-۱۵۷) [ف: ۲۳ - ۵۹۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۵

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **العصمة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ʻiṣma

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۹۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۵ - ۴۲۱]

● **عصمة الأذهان = أرجوزة عصمة الأذهان** / منطق/ عربی

ʻiṣmat-ul aḏhān = urjūzat-u ʻiṣmat-il aḏhān

امام الحرمین همدانی، محمد بن عبدالوهاب، - ۱۳۰۳ ؟ قمری

emām-ol-harameyn-e hamedānī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-vahhāb (- 1886)

منظومه‌ای در علم منطق است که بیش از ۱۵۰ بیت می‌باشد.

چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۲۹۸ق، رقعی، ۱۶ص

[الذریعة ۲۷۳/۱۵؛ معجم المؤلفین ۲۷۰/۱۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۸/۸

آغاز: العلم منه حادث ما قد وقع ×× فی حده الخلاف بین من برع / قیل ضروری فلا یفسر ×× و قیل فی تحدیده تعسر؛ **انجام:** تم نظام عصمة الاذهان ×× فی الکشف عن قواعد المیزان / یوقد کالدری بیتا بیتا ×× یکاد نوره یضیء زینا

خط: نسخ، کا: محمد امین بن علی محمد، موسوی جزائری شوشتری، تا: رجب ۱۳۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۸۸-۱۰۳)، ۶ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۶۵۰]

● **عصمة الامام** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻiṣmat-ul imām

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

در آن مسائلی مطرح شده است که نخستین آنها، عصمت ائمه (ع) از بدو ولادت تا آخر عمرشان است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۴/۱۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن ابوالحسن حسینی علوی همدانی، تا: ۱۲۵۳-۱۲۵۶ق؛ جلد: چرم زرد، ۱۲گ (۱۲۵ر-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۶۰]

● **عصمة الامام المهدی (عج) = الأحادیث** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻiṣmat-ul imām-il mahdī = al-aḥādīṯ

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1861 - 1915)

مؤلف در خصوص مطلبی درباره عصمت امام مهدی (عج) که در کتاب «دراسات اللبیب فی الأسوة الحسنة بالحبیب» تألیف «محمد معین بن محمد امین السندی» آمده است توضیحاتی نگاشته و آن را نقد نموده است. در این رساله علاوه بر آن، مطالبی از بزرگان عرفا، همچون «محی الدین ابن عربی» و ... در خصوص عصمت حضرت امام مهدی (عج) مطرح و مورد بحث قرار گرفته است.

آغاز: بسمه تعالی و حمده و عن العلامه محمد معین بن محمد امین السندی فی کتاب دراسات اللبیب فی الأسوة الحسنة بالحبیب

انجام: و انضم إلی ذلک ضعیف و لما یروی من ورعه و تقواه فلامانع من قبوله انتهی

[معجم المؤلفین ۹۲/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۰گ (۶۸-۷۷)، ۱۸-۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۱ - ۱۷۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۱ق، جا: همدان؛ مصحح، با علامت «بلغ» دارد؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۹گ (۲۲۳–۲۳۱)، ۱۹ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲ سم [ف: ۳۱ – ۱۲۹]

← عصمة الانبياء ← حصص الاتقياء من قصص الانبياء

● **عصمت انبیاء** / کلام و اعتقادات / فارسی

'esmat-e anbīyā'

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ – ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

[نسخه‌های منزوی ۹۷۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۲۱/۹]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۳]

● **عصمة الانبياء** / کلام و اعتقادات / عربی

'iṣmat-ul anbīyā'

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۸

آغاز: اعلم ان الاماميه رضوان الله عليهم انفقوا على عصمه الانبياء و الائمه؛ **انجام:** من ذلک عده على النفس ذنبا فستغفر منه انتهى كلامه ملخصا.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۲۰۶۰ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: آبی، جلد: پارچه‌ای [رایانه]

● **عصمت انبیاء و اوصیاء** / پاسخ پرسشها / فارسی

'esmat-e anbīyā' va owsīyā'

رساله‌ای است در پاسخ به پرسشی درباره عصمت انبیاء، اوصیاء و غیر آنان همچون حضرت فاطمه زهرا (س). مؤلف از عالمان قرن ۱۳ بوده است. وی به مناسبت، به برخی از مسائل سیاسی و اعتقادی عصر خویش اشاره می‌نماید. در برگ ۱۰۹ می‌گوید: «... یک نفر چون مرحوم رضوان مآب میرزا اعلی الله مقامه درین ایام داشتیم از دست ما رفت و پیش از او جناب آقائی ... آقا محمد علیا اعلی الله مقامه بود و رفت، باری هر که دردی داشتن در دین رفت ...» و در برگ پایانی می‌نویسد: «... و نظام عالم به وجود فلان قطب و بهمان قطب و بهمان قطب علیمرادخان به خواهش جناب مستطاب استاد الکل آقایی آقا محمد بیدآبادی اعلی الله مقامه چه کرد؟ سال را به سر نرساند و هکذا چه بگویم ای نور چشم من ...».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۸/۷

آغاز: بعرض میرساند که ملازمان عالی عصمت را چه چیز میدانند و آیا در غیر انبیاء و اوصیای انبیاء و فاطمه زهرا علیهم السلام اگر عصمت را کسی اعتقاد کند ... بسم الله تعالی، حق مقال اولا در جواب ازین سؤال علی وجه الاجمال این است؛ **انجام:** چون حال بیحالیها در عین عارضه نزله شدیده متضمن کالنوبه وفا ننموده که رجوع شود باصلاح سهو و ترکی باصلاح ملاحظه و ملاحظه احتمال حاجت باصلاحی منت افزا خواهند بود

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جعفر نوری، تا: نیمه نخست قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه دام ظله العالی»؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۱۰۶–۱۱۲)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه:۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴۰- ۶۷۱]

← عصمة الائمة عليهم السلام ← اثبات عصمة الائمة عليهم السلام

● **عصمة الحجج** / کلام و اعتقادات / عربی

'iṣmat-ul ḥujaj

حسینی میبدی، علی بن محمد علی، – ۱۳۱۳ قمری

hoseynī meybodī, 'alī ebn-e mohammad 'alī (- 1896)

تاریخ تألیف ۲۷ ربیع الاول ۱۲۸۵ق؛ محل تألیف: سامرا

رساله مفصلی است درباره لزوم عصمت انبیاء و ائمه علیهم السلام بیشتر از نظر قرآن و سنت؛ و دارای هشت «موقع»: ۱. معناها (العصمة)؛ ۲. اشتراطها فی الحجة؛ ۳. وجوب اعتقادها؛ ۴. اعتبارها فی الاسلام و الایمان؛ ۵. حال منکرها؛ ۶. دفع الاشكال عن أصالة العصمة فی الحجج؛ ۷. فی انه هل یوجد معصوم غیر الحجج ام لا؛ ۸. هل یجوز خلو عصر عن المعصوم ام لا

آغاز: الحمدلله العاصم حججه من محاضر الشيطان و معاريض الفتن القائم بهم نصباً لاهتداء عباده الى احكم السنن.

انجام: و أذقنى حلاوة الاخلاص فى اقدامى اليك بحق من عبدك مخلصاً حتى اتاه اليقين، و قد وقع الفراغ ...

شرح و حواشی:

۱– عصمة الحجج (ترجمه)؛ ساعدی مشهدی، محمد باقر بن حسین (– ۱۵)

۱. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۵/۲مشهد

آغاز و انجام: برابر

کا: عبدالکریم بن محمد اسماعیل بروجردی، تا: ۴ شعبان ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: – ۱۳۱]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۵/۲

همان نسخه بالا [ف: ۱ – ۲۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۳۷/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۱۷۷]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۴/۱

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۷۲ص(۲–۷۳)، اندازه: ۲۱×۳۵/۵سم [ف: ۱ – ۴۰]

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۴/۱مشهد
همان نسخه بالا [ف: - ۱۵۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۳۵/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۱۶۸]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۴
آغاز و انجام:برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ روی برگ اول دو بیت شعر در مدح کتاب دیده می‌شود که سید محمد حسینی میبدی (فرزند جواد و نوه مؤلف) نوشته؛ جلد: مقوایی، ۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۰۸]

● **عصمة الحجج (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی
'esmat-ol hojaj (t.)
ساعدی مشهدی، محمد باقر بن حسین، ق۱۵ قمری
sā'edī mašhadī, mohammad bāqer ebn-e hoseyn (- 21c)
وابسته به: عصمة الحجج؛ حسینی میبدی، علی بن محمد علی (- ۱۳۱۳)
تاریخ تألیف ۱۴۰۸ق؛ محل تألیف: مشهد مقدس
ترجمه تحت اللفظی است که به دستور بعضی از نوادگان مرحوم حاج سید علی میبدی یزدی (مؤلف اصل) انجام شده است.
[فهرستواره منزوی ۲۱۰/۹]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۶۳
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ برگ‌ها یک‌رو نوشته شده است؛ جلد: گالینگور، ۳۸۲گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۷۴]
کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۶۳مشهد
همان نسخه بالا [ف: - ۱۸۶]

● **العصمة عن الضلال** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'iṣma 'an-iḍ ḍilāl
حسنی، حسن بن احمد، - ۱۰۸۴ قمری
hasanī, hasan ebn-e ahmad (- 1674)
شرحی است بر رساله مختصری که مؤلف در اصول دین نگاشته است.
[اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۳۰۲؛ مؤلفات الزیدیة ۲۶۳/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۱۴/۱۳
آغاز: حامداً من ادهشت عقول النظار آیات جماله و اجهشت الیه عیون الشطار اذ صدها عن درک هویته بحجاب جلاله
نسخه اصلی:کتابخانه واتیکان -رم ۱۰۷۸؛ خط: نسخ، کا: علی بن اسماعیل،تا:با تاریخ ۱۲۵۱ق؛۳۷ص(۴۹۶-۵۳۲) [عکسی ف: ۵ - ۴۲]

● **العصمة فی الامام** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'iṣma fi-l imām
رساله کوتاهی است درباره شرط بودن عصمت در امام.
آغاز: بسمله مسئلة اطبق اصحابنا الامامیة رضوان الله علیهم علی انه یشترط العصمة ای عدم اقتراف الخطیئة ...
انجام: فهی بالدلالة احری و بالتتمیم و الترمیم الیق و اولی و لنقصر فی هذا المقام علی هذا القدر من الکلام لئلا یؤدی الی الاملال و الاسئام و العلم عندالله و اهله و السلام.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۹ص (۳۵۰-۳۶۸)، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ - ۷۹]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۱۸/۸-۲۵/۱۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد یوسف حسینی، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۱۱۷ق؛ ۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵- ۲۹۰۲]

● **العصمة فی دفع الوصمة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'iṣma fī daf'-il waṣma
بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)
در اثبات وجوب عصمت «امام» و رد گفتار «سیف الدین آمدی» در کتاب «ابکار الافکار» وی نگاشته شده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة ... فهذه رسالة العصمة فی دفع الوصمة جواب من انکرها فی ائمة

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم العصمة من الامور الباطنیة و الموهبة الالهیة و لا تعرف ... حامداً مصلیاً مسلحاً مستغفراً
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۶ صفر ۱۳۳۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۹گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۱- ۱۹۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۷
آغاز:برابر؛ **انجام:** ثم کونه هادیا و مبیناً کیف ینافی حصول العزلة مع غیبة الثانی عشر ایضاً
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۶ صفر ۱۳۳۳ق؛ محشی، دستخط محمد حسین بهاری فرزند مؤلف در آغاز، نسخه نخستین مسوده کتاب است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۵۱]

● **عصمة الکرامة فی الصلوة علی اهل بیت النبوة و الامامة (مختصر)** / دعا / عربی

'iṣmat-ul karāma fi-ṣ ṣalāt 'alā ahl-i bayt-in nubuwwa wa-l imāma (mx.)

علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ – ۱۱۱۵ قمری

'alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630 - 1704)

وابسته به: عصمة الکرام فی الصلوة علی اهل بیت النبوة و الامام؛ علم الهدی، محمد بن محسن (۱۰۳۹–۱۱۱۵)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۶/۴

آغاز: و من املائه سلك الله به سبیل رضائه و اوزعه شکر نعمائه، بسمله، اللهم صل علی عبدك الذی اصطفیته علی کل مذروء و مبروء؛ **انجام:** و علی اهل بیته الذین نظموا غرر درر الایمان علی ابلغ نظام و اتم

گزیده دیگری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۳گ (۳۱پ–۳۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ – ۶۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۹۶/۹

آغاز: مما اصطفاه من املائه فی الصلوة علی اصفیاء الله و سفرائه، بسمله، اللهم یا سامع النجوی و دافع البلوی و کاشف الالم؛ **انجام:** صلوة دائمه بدوام الاحسان و الکرم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۶گ (۶۱پ–۶۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ – ۶۵]

● عصمة الکرام فی الصلوة علی اهل بیت النبوة و الامام / دعا / عربی

'iṣmat-ul kirām fi-ṣ ṣalāt 'alā ahl-i bayt-in nubuwwa wa-l imām

علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ – ۱۱۱۵ قمری

'alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630 - 1704)

آغاز: اللهم باری النسم و سابغ النعم و یا ولی الاحسان و الکرم ...
انجام: و علی اهل بیته الهداة للتی هی اقوم صلوة دائمة بدوام الاحسان و الکرم

شرح و حواشی:

۱– عصمة الکرامة فی الصلوة علی اهل بیت النبوة و الامامة (مختصر)؛ علم الهدی، محمد بن محسن (۱۰۳۹–۱۱۱۵)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۲۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۲۰ص (۱۳۳–۱۵۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷ص (۶۲–۷۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۴۵]

● عصمة الکشاف عن وصمة الاسراف / تفسیر / عربی

'iṣmat-ul kaššāf 'an waṣmat-il isrāf

مطرزی، ابوبکر بن محمد، ق۹ قمری

motarrezī, ābū-bakr ebn-e mohammad (- 15c)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۴۶۷–۵۳۸)

تلخیصی است از تفسیر الکشاف جارالله زمخشری. این تلخیص به ترتیب تفسیر کشاف صورت گرفته و نسخه حاضر تا پایان سوره آل عمران را شامل است و معلوم نیست که مؤلف باقی را تلخیص نموده یا نه.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۳۴-۲۴/۳۴

آغاز: بسمله قال مولانا الامام صدرالافاضل مقتدی الخلق ناصر الحق ... بعد حد الله المتفضل بما نزع العقول عن توهم نمده و الصلوة علی المتنزع من صمیم العرب کنانة؛ **انجام:** و عنه (ص) من قرأ السورة التی یذکر فیها آل عمران یوم الجمعه صلی الله علیه و ملائکة حتی یجب الشمس و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۱۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ – ۲۹۰۱]

← عصمة المعصوم ≻ العصمة و حاجة المکلفین الیه

● عصمة الملائکة / کلام و اعتقادات / عربی

'iṣmat-ul malā'ika

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹ – ۱۳۱۹ قمری

hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1824 - 1902)

تاریخ تألیف: شب ۱۴ ربیع الاول ۱۲۷۵ق

در بیان عصمت ملائکه و حقیقت حال هاروت و ماروت؛ طبق آنچه در احادیث اهل بیت علیهم السلام روایت شده و تأویل آنچه دلالت بر گناه کردن آنها دارد.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین و شیعتهم الانجبین ... و بعد ما ظهر من آیات الکتاب و الاخبار من آل الله الاطهار ... ان الملائکة معصومون ...

انجام: و اما هاروت و ماروت اللذان من الملائکة قد مر ... من جوع الشبهه و قد تمت هذه الکلمات علی ید ... ابن محمد جعفر باقر فی لیلة ... و لاخوانی المومنین.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۷۹/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۸۴پ-۱۰۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۴۳]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: جعفر بن نجفعلی شیرازی، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: چرم، ۱۳گ (۴۸پ-۶۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [مؤید: ۱ - ۲۷۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۰۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: نصرالله نصرت، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: میشن سرخ، ۲۳ص (۲۰۰-۲۲۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵۰ - ۱۰]

● العصمة و حاجة المکلفین الیه = جواب السؤال عن عصمة المعصوم = عصمة المعصوم = جواب سؤال السید الشریف / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘iṣma wa ḥājat-ul mukallafīn ilayh = jawāb-us su’āl ‘an ‘iṣmat-il ma‘ṣūm = ‘iṣmat-ul ma‘ṣūm = jawāb-u su’āl-is sayyid-iš šarīf

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

رساله مختصری است در بیان احتیاج مکلفین به عصمت معصوم. پس از آن‌که خبر سید جابر مبنی بر تعصب وی در انکار این مسئله به سید شریف بن طاهر رسید، ایشان پاسخ همراه با حجت و استدلال را از شیخ احمد طلب کرده و شیخ احمد نیز در رساله حاضر بدان پرداخته است. و این جز «العصمة و الرجعة» اوست.
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اما بعد فیقول ... انه قد انتهی الی السید العفیف السید شریف بن الطاهر الی خیر المرحوم السید جابر احسن الله الیه ...
انجام: و لو فقدت اصلا فقد الادراک المجزی لعدم النور اصلا و من لم یجعل الله له نورا فما له من نور.
چاپ: دارالسلطنه تبریز: دارالطباعه مشهدی حاجی آقا، سنگی، ۱۲۷۳ق، رحلی (جوامع الکلم: ج ۱؛ قسم ۲؛ صص ۲۶۵-۲۶۶)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۹۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳ص (۸۲-۸۴)، ۲۳ و ۲۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۶۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸/۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و صحبه المیامین و سلم تسلیماً کثیراً.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۴ص (۱۹۷-۲۰۰)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۹ - ۵۲۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما بضیائها کما فی العلماء تمت منقوله من خطه دام ظله
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج [رایانه]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۷۰/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۳گ (۸۴پ-۸۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۵۳]

۵. شیراز؛ مدرسه منصوریه؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۱۲۱-۱۲۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۵۴]

۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۷۲/۹
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۲۷۵]

۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۹۳/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: طالب شیرازی، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۳گ (۸۵ر-۸۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه [رایانه]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۶/۱۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۴ص(۱۵۵-۱۵۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۳]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۵۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۲۹پ-۴۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۹۹]

۱۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۷۳/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن هادی، تا: یک‌شنبه جمادی الاول ۱۲۶۶ق؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ ۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۸۴/۱۹
کا: محمد رضا بن عبدالغفار بن عبدالرزاق نجف آبادی اصفهانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۲گ (۱۱۷پ-۱۱۸پ) [ف: ۵ - ۲۹]

● العصمة و الرجعة = جواب محمد علی میرزا / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘iṣma wa-r raj‘a = javāb-e mohammad ‘alī mīrzā

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

اهدا به: محمد علی میرزا قاجار
تاریخ تألیف ۲۱ ربیع الاول ۱۲۳۱ق

در اثبات عصمت و رجعت پیامبر و اهل بیت علیهم السلام است. مسأله عصمت ضمن یک «مقدمه» و ۱۳ «فصل» و «خاتمه» صورت گرفته و مسأله رجعت در یک «مقدمه» و ۱۵ «فصل» و «خاتمه» انجامیده است.

آغاز: الحمد لله جزیل النعماء و الآلاء و جمیل الافضال و العطاء و حسن البلاد و جلیل العظمة و الکبریاء صلی الله علی محمد و آله النبلاء الذین خصهم بالعصمة و الولاء و شملتهم باکمل الثناء ... فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین الاحسایی، ان حامی حوزة المسلمین و ناصرالدین ... الشاه بن الشاه بن الشاه محمد علی میرزا الشاهزاده ...

انجام: مما لا اشکال فیه و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۳ق، رحلی (جوامع الکلم: ج ۱؛ قسم ۱؛ صص ۱۴-۱۱۱)؛ کربلا، ۱۲۹۲ق

[فهرست کتب مشایخ ۲۷۴ش، ۵۷؛ مشار، مؤلفین ۳۴۵/۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۶۰/۲ و ۵۶۸/۲]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۰**

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابی الحسن یزدی، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۱ق [مختصر ف: - ۵۵۴]

۲. **تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۸**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ تملک: محمد تقی بن عبدالرحیم مازندرانی با تاریخ ۱۲۴۶؛ کاغذ: فرنگی، ۲۱ سطر (۹×۱۴/۵) [ف: - ۷۸۵]

۳. **تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۰**

کا: احمد بن ابی الفتح شریف مشهور به هراتی، تا: ۱۲۳۳ق، جا: کرمانشاه؛ قطع: رحلی [ف: - ۱۴۰]

۴. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۲/۱-عکسی**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: پس از ۱۲۳۴ق؛ ۲۷۰ص(۲-۲۷۱) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۴]

۵. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۴۲/۲۸**

در مقدمه و چند فصل و خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قلی بن عوض قراچه داغی، تا: یک‌شنبه دهه نخستین ربیع الاول ۱۲۳۷ق، جا: کرمانشاه؛ جلد: میشن، ۲۶گ (۲۷۲پ-۲۹۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۶سم [ف: ۵ - ۱۶۵]

۶. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸/۶**

خط: نسخ، کا: میرزا حسین بن غلامحسین نهاوندی، تا: ۱۲۳۷-۱۲۳۹ق؛ ۱۱گ (۱۶۶-۱۷۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۵۲]

۷. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۲۷**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا محمد حسین گلپایگانی، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۱۴۰گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹]

۸. **قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۰۰/۵**

خط: نسخ روشن، کا: میرزا حسین بن غلامحسین نهاوندی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲-۲۶ سطر، اندازه:۱۵× ۲۰/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۴۲۷]

۹. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۵/۲۸**

آغاز و انجام: برابر

کا: عبدالرحیم بن ولی محمد اردبیلی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۵۳ص (۳۰۰-۳۵۲)، ۳۰ سطر (۹/۵×۲۱)، اندازه:۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۶]

۱۰. **یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۳۸**

خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد مهدی علیابادی یزدی، تا: شنبه ۱۶ رجب ۱۲۴۱ق؛ واقف: والده میرزا محمد سریزدی، ۱۳۷۶؛ ۱۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

۱۱. **تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۴۱/۱ - ج**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۹۲گ (۱پ-۹۲پ)، ۲۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۳۴۵]

۱۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۴۸**

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد محسن یزدی، تا: پنج‌شنبه ۷ رجب ۱۲۴۳ق؛ تملک: محمد حسینی پسر سید احمد رشتی در روز یک‌شنبه ۲ صفر ۱۲۵۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۹گ، ۱۸ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۰۷]

۱۳. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲۹/۱۲-عکسی**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۴۳ق؛ ۱۸۰ص (۲۷۴-۴۵۳) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۴]

۱۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۷۵**

خط: نسخ نازیبا، کا: محمد رضا عبدالحمیدی، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۲۵۳ق، جا: تهران؛ جلد: مقوایی، ۱۲۰گ، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۵۸]

۱۵. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۰۳/۵**

آغاز: بسمله، العصمة فی اللغة المنع؛ **انجام:** و التبلیغ و الاذاة فافهم راشداً ...

خط: نستعلیق، کا: نعمة الله بن محمد مهدی اصطهباناتی، تا: ۱۲۵۸ق؛ ۳گ (۸۲-۸۴)، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۹۵]

۱۶. **بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۶۴/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن حاجی ملا محمد نصیر بشروی، تا: پنج‌شنبه دهه دوم صفر ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۲گ (۱پ-۱۳۲ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف مخ]

۱۷. **تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۶۵/۱ - ج**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۷گ (۲پ-۸۸ر)، ۲۲ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۳۴۴]

۱۸. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۴۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** عن عبید بن زرارة عن ابی عبدالله (ع) قال للقائم (ع) غیبتان یشهدنی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۹۳گ (۴۶-۱۳۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۳۵]

۱۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۴۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** انه علی کل شئ قدیر غفور رحیم و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن عنابی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۱۴]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۹/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: میشن سیاه، ۹۵گ (۲ر-۹۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۲سم [ف: ۶ - ۸۶]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۰۶گ (۳ر-۱۰۸ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۱۰۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۳۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۶۵/۶
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۳۶۵]

۲۴. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۳۳/۱
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۵۱]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۲۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** جعل الله سبحانه عاقبتنا و عاقبتکم الی رحمته و مغفرته و رضوانه انه علی کل شیء غفور رحیم ...
خط: نستعلیق، کا: نظر علی بن محمد مهدی قزوینی، بی‌تا؛ با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ (۱پ-۱۴۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۰۳]

۲۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۶۰/۹
آغاز: برابر
بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۳۳]

● **العصمة و الرجعة = جواب محمد علی میرزا** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-ʻiṣma wa-r rajʻa = javāb-e mohammad ʻalī mīrzā

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsāʼī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

ظاهرا ترجمه فارسی رساله قبل است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۸
آغاز: بسمله الحمدلله جزیل النعم والالاء ... آن حامی حوزه آن
خط: نستعلیق، کا: علینقی رازی، تا: ۱۲۵۲ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۷۲]

● **عصمتیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻesmatīye

اصفهانی، عبدالرحیم بن کرمعلی، ق۱۴ قمری

esfahānī, ʻabd-or-rahīm ebn-e karam-ʻalī (- 20c)

در اثبات عصمت انبیا و ائمه هدی علیهم السلام، با استناد به آیات و احادیث اهل بیت علیهم السلام و ادله عقلیه.
آغاز: الحمدلله الذی خلق اولیاءه و انبیاءه المعصومین ... أما بعد پس چنین گوید بنده مجرم درگاه خداوند رحیم
انجام: بر کشته روزگار و عزادار و اشکبار ×× دل پر ملا و مضطرب احوال تلخکام
[فهرستواره منزوی ۴۲۱/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۴۳ر-۵۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۴۳]

● **العصیر التمری و الزبیبی = رسالة فی العصیر** / فقه / عربی

al-ʻaṣīr-ut tamrī wa-z zabībī = r.-un fi-l ʻaṣīr

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

در حکم آن که آیا پس از جوشیدن و پیش از تبخیر دو سوم آن، حرام یا حلال است؟ نجس یا پاک است؟
آغاز: مسألة فی حکم عصیری التمری و الزبیبی، قال مولانا احمد الأردبیلی فیهما خلاف و المشهور الحل و قیل بالتحریم
انجام: بل لعله لا تأمل فی عدم کونها ماء الزبیب الخالص بل لعلها لیست من المایعات فتأمل.
چاپ: ضمن «الرسائل الفقهیة» توسط مؤسسه وحید بهبهانی به چاپ رسیده است.
[الذریعة ۲۷۵/۱۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۶۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن عبدالوهاب سرایانی تونی خراسانی (شاگرد وحید بهبهانی)، تا: ۱۱۸۳ق؛ جلد: تیماج قرمز،

۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۴۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: ملکزاده کوثر، ۱۳۲۶؛ جلد: مقوا، ۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۲۰۲]

۳. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قاسم بن عبدالمطلب، تا: ۱۲۲۱ق؛ ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۲۱-۱۰/۱۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن محمدعلی، تا: ۱۲۵۹ق؛ مصحح، با خط‌خوردگی؛ ۱۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۳۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۲۳

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۷گ (۳۲۴پ-۳۴۰) [ف: ۱۱ - ۳۴۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳/۱۶-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن مشهدی رحیم آجرلو کهکی (من بلوک بلده ساوج)، تا: ۱۲۷۲ق، جا: ساوج؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰گ (۱۴۹ر-۱۶۸پ)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳- ۷۷۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۲/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ محشی از مؤلف با نشان «منه سلمه الله»؛ ۲۴گ (۳ر-۲۶ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲- ۲۶۲]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۶۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۲۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملکزاده کوثر، ۱۳۲۶؛ کاغذ: نباتی، ۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۵۲۴]

● العصیر التمری و الزبیبی = عصیری التمر و الزبیب / فقه / عربی

al-‘aṣīr-ut tamrī wa-z zabībī = ‘aṣīray-it tamr wa-z zabīb

عاملی غروی، جواد بن محمد، ۱۱۵۲؟ - ۱۲۲۶ قمری

‘āmelī qaravī, javād ebn-e mohammad (1740 - 1811)

به دستور: شیخ جعفر نجفی صاحب کتاب کشف الغطاء

رساله استدلالی است که پس از نقل اقوال فقهاء قدیم و نزدیک عصر مؤلف، بر حلال بودن فشرده خرما و کشمش اگر مست‌کننده نباشد، استدلال می‌شود.

آغاز: الحمدلله کما هو أهله ... و بعد فلما کانت مسألة عصیری التمر و الزبیب من أهم المسائل و کان بیان الحکم فیها لعموم البلوی من أقرب الوسائل

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۱۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وفقنا للاستنان بسنتهم و سلک بنا علی منهجهم و طریقتهم انه رحمن الدنیا و الآخرة و رحیمهما.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۸گ (۲پ-۲۹ر)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۰۰]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۵۹/۴

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [ف: - ۳۱۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در عصر مؤلف؛ ۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۲۹۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کثرتها و صراحتها و عدم المخالف صریحا او ندرة و الحمدلله علی ما غمرنا به من رحمته و اسبغ علینا من نعمته ... انه رحمن الدنیا و الاخرة و رحیمهما.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۳۳۵ق؛ جلد: مقوا، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۵۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۶۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله علی ما غمرنا به من رحمته و أسبغ علینا من نعمته و صلی الله علی خیر بریته محمد و آله الأطائب ...

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۷گ (۲۲۲پ-۲۴۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۷۴]

● العصیر الزبیبی = تحریم العصیر الزبیبی / فقه / عربی

al-‘aṣīr-uz zabībī = taḥrīm-ul ‘aṣīr-iz zabībī

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری

bahr-ol-‘olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

در سفری که مؤلف به مشهد مقدس رفته بود، موضوع تحریم عصیر زبیبی (جوشانده کشمش) را و این‌که ملحق به عصیر عنبی (جوشانده انگور) می‌باشد، فتوی داده و گویا این فتوی بر گروهی سخت می‌نمود، لذا مؤلف این رساله استدلالی را نگاشت تا ادله وی آشکار گردد؛ در «مقدمه» و «مطالب» و «خاتمه».

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی غرس فی مشرب قلوبنا ولاء النبی و الآل ... و بعد فیقول فقیر عفو ربه محمد بن مرتضی بن محمد المدعو بمهدی الحسنی الحسینی هداه الله سواء الطریق ...

انجام: فان المتبع هو الدلیل و الله الهادی الی سواء السبیل.

۱. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۹/۷/۱
کا:ملا زین العابدین گلپایگانی،تا: قرن ۱۳؛ ۴۱گ (۳۳۷ر-۳۷۷ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۸۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۹۱/۴
آغاز و انجام: برابر
نگارش دوم اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۶ محرم ۱۲۵۵ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: میشن، ۷۴گ (۳۲۰ر-۳۹۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۴سم [ف: ۶ - ۴]

← العصیر العنبی > العصیر العنبی

● **العصیر العنبی** / فقه / عربی

al-‘aṣīr-ul ‘inabī

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, ‘alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

وی معتقد است اگر آب انگور به جوش آید نجس و با کاهش دو سوم از آن یا تبدیل شدنش به شیره پاک می‌شود.

آغاز: أطبق المتأخرون من اصحابنا علی أن العصیر العنبی اذا غلا بالنار او بالشمس تصیر نجساً.

انجام: لاشتراکهما فی المقتضی و هو معلوم البطلان.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۳۳/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالرحیم رستمداری، تا: ۹۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۱۷ر-۱۱۸ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۳۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: میشن، ۳۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۹۵۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۹/۲
همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۳۵۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۶۷۶
آغاز و انجام: برابر
[احتمالاً همان نسخه بالا]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری خرداد ۱۳۷۳؛ ۳۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۸۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مزین، ۴ص، ۱۶ سطر، اندازه:۱۲× ۱۹سم [ف: ۲۱ - ۹۶۰]

● **العصیر العنبی** / فقه / عربی

al-‘aṣīr-ul ‘inabī

موسوی شهرستانی، محمد جعفر بن محمد حسین، - ۱۲۶۰ قمری

mūsavī šahrestānī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad hoseyn (- 1844)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۹ محرم ۱۲۵۸ق؛ محل تألیف: اصفهان
رساله مختصر فتوایی در در احکام آب انگور با استناد بر اقوال علما می‌باشد.

آغاز: بسمله. حمدله.اما بعد فیقول المذنب الراجی ... ان هذه رسالة وجیزة فی العصیر اعلم ان الکلام فیه تارة ...

انجام: فی ذهاب الثلاثین و العدم مضافا الی دلالة الادلة المتقدمة علی اشتراط ذهاب الثلثین فی الحکم بالحلیة.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۱/۶
آغاز و انجام: برابر؛تمت الرسالة ... علی ید ... ابن محمد حسین محمد جعفر الموسوی الشهرستانی ... فی عصریة یوم الاربعا تاسع عشر من شهر محرم الحرام فی سنة الثامنة و الخمسین بعد المأتین و الالف ۱۲۵۸ (فی دار السلطنة اصبهان)
خط:نسخ،کاتب=مؤلف،تا:قرن۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۶۳پ-۷۳پ)، ۱۵سطر(۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۹۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۶۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۷/۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا[ف: ۵ - ۱۸۹۹]

● **العصیر العنبی** / فقه / عربی

al-‘aṣīr-ul ‘inabī

تبریزی، حسن بن تقی، ق۱۴ قمری

tabrīzī, hasan ebn-e taqī (- 20c)

موضوع رساله این است: عصیر عنبی و سایر افشره‌های اجسام قبل از به جوش آمدن یا پس از کم شدن دو سوم آنها حلال و هیچ خلافی در طهارت آن از سوی فقها به چشم نمی‌خورد و نیز در طهارت عصاره برخی از میوه‌جات پس از به جوش آمدن و قبل از کم شدن دو سوم اختلافی نیست جز افشره انگور و خرما و کشمش که مورد اختلاف می‌باشند ولی عصاره آنها پس از به جوش آمدن و قبل از کم شدن دو سوم بلاشک حرام است. موضوع رساله همین مباحث است که مؤلف با استدلال به اقوال فقها و روایات و آیات شریفه به بررسی آنها پرداخته و رد و ایراد نیز دارد.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۵۱/۲

آغاز: بسمله، القول فی العصیر العنبی فنقول لاخلاف فی طهارة کل ما یعصر من الاجسام او یؤخذ منها؛ **انجام:** السادسة عشر ان دعوی وجود عموم یدل علی ان کل عصیر غلی فلا خیر فیه حتی یذهب ثلثاه دعوی باطلة السابعة عشر. (ناقص)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن عنابی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۷۰۰]

● **العصیر العنبی** / فقه / عربی

al-‘aṣīr-ul ‘inabī

مؤلف ضمن شرح کتاب «المختصر النافع» محقق حلی، مسأله عصیر عنبی (آب انگور) که فقها در موضوع این بسیار اختلاف دارند به تفصیل بحث کرده بود لذا بر آن شد که احکام طهارت یا نجاست آن را به استدلال در این رساله بپردازد.

کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۸/۷

آغاز: احمد الله علی هویته و اشکره لا زال کائنا مع استمرار کینونته و اصلی علی من خص بالشریعة السهلة السمحاء؛ **انجام:** فحکم کتابه الکریم ما جعل علیکم فی الدین من حرج یرید الله بکم الییسر و لا یرید بکم العسر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۰گ (۲۴۱پ–۲۵۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: – ۹۲]

● **العصیر العنبی و الزبیبی و التمری** / فقه / عربی

al-‘aṣīr-ul ‘inabī wa-z zabībī wa-t tamrī

حسینی همدانی، محمد بن موسی، – ۱۳۴۹ قمری

hoseynī hamadānī, mohammad ebn-e mūsā (- 1931)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۳۴۶ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

رساله‌ای است فقهی، در بیان احکام عصیر عنبی، زبیبی و تمری، وی با استفاده از روایات گوناگون و نقل دیدگاه‌های دیگر فقیهان از جهات مختلف به بحث درباره موضوع پرداخته است.

آغاز: مسائل ثلاث، الاولی فی حکم العصیر العنبی، و العنوان الموروث لنا من القدماء رض فیها انه اذا غلا اشتد و لم یذهب ثلثاه یحرم و ینجس ...

انجام: و المترجی من مقام سیادة الناظرین الیها ان یسامحونی و یعفوا عنی بما یعثرون علیها علی خطاء منی او زللل و غلط وقع فی اللفظ او المعنی و لایؤاخذوننی بها مع ما کان لی من العجلة فی المراجعة ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۶ق، جا: نجف اشرف؛ نسخه ظاهراً مبیضه این کتاب، و مسوده آن نیز در شماره بعدی خواهد آمد، مصحح؛ با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۳۵گ (۱–۳۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴۰ – ۴۶۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۶ق، جا: نجف اشرف؛ مسوده مؤلف، با قلم خوردگی، مصحح؛ مهر: «اهدایی سید کاظم کمالی الحسینی همدانی» (بیضی)؛ اهدایی: سید کاظم کمالی الحسینی همدانی؛ کاغذ: فرنگی، ۴۵گ (۳۶–۸۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴۰ – ۴۶۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۱۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و إن ذکر فی الکشف أن الأحوط جری حکم العنبی و الزبیبی و الحصرمی و التمری و البسری لکنه فی غایة الضعف بل لعل من یتأمل فی عصرنا هذا فیه کاد أن یضف الی الوسواسین بل الی المجانین کما لایخفی ...

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن مرتضی بن عبدالله تألهی همدانی، تا: ۱۸ صفر ۱۳۴۸؛ مصحح، محشی با نشان «لمحرره» از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، ۳۳گ (۲پ–۳۴پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۹ – ۳۷۹]

← عصیری التمر و الزبیب ← العصیر التمری و الزبیبی

● **العضب البتار فی نقض التمسک بآیة الغار** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aḍb-ul battār fī naqḍ-it tamassuk bi-āyat-il ġār

کنتوری، حامد حسین بن محمدقلی، ۱۲۴۶–۱۳۰۶قمری

kantūrī, hāmed hoseyn ebn-e mohammad qolī (1831 - 1889)

وابسته به: درة التحقیق فی نصرة الصدیق؛ فاخر هندی، محمد (– ۱۱۶۴ق)

نظام نیشابوری در تفسیر آیه غار، آن را از فضایل و مناقب خلیفه اول دانسته که همراه پیامبر اکرم در غار بوده است. قاضی نورالله شوشتری (شهید سال ۱۰۱۹ق) رساله‌ای در رد نیشابوری نگاشته که موسوم به «کشف العوار فی تفسیر آیة الغار» است. یکی از علمای سنی به نام محمد فاخر زایر الله آبادی ردی بر قاضی نورالله نوشته به نام «درة التحقیق فی نصرة الصدیق». میر حامد حسین کنتوری صاحب کتاب عبقات الانوار رساله حاضر را در تأیید و دفاع از قاضی نورالله شوشتری و رد بر محمد فاخر اله آبادی نگاشت؛ چنان که در مقدمه می‌گوید: «و بعد فهذه رسالة سمیتها بالعضب البتار فی نقض التمسک بآیة الغار نقضت فیها علی رساله الناصب محمد فاخر الله آبادی التی سماها بدرة التحقیق فی نصرة الصدیق و قد جعلها جواباً لرسالة المسماة بکشف العوار فی تفسیر آیة الغار». مؤلف در این اثر، ابتدا دیدگاه نیشابوری در تفسر آیه را آورده، سپس نظرات قاضی

نورالله شوشتری در نقض کلمات نیشابوری را بیان کرده و با استفاده از منابع حدیثی اهل سنت به دفاع از نظر قاضی نورالله و رد نظر نیشابوری و محمد فاخر اله آبادی پرداخته است. نام این رساله، در صفحه عنوان نسخه حاضر، چنین درج شده است: «رسالة عضب البتار فی نقض التمسک بآیة الغار فی رد جواب (کذا) رسالة درة التحقیق فی نصرة لمحمد فاخر الاله آبادی التیری جواب کشف العوار فی تفسیر آیة الغار» و رفاعی در معجم ما کتب عن الرسول و أهل البیت (۴۳۳/۲) آورده است: «الغضب التیار فی مبحث آیة الغار» و در مطلع الانوار (ص۱۸۵) آمده است: «الغضبة البتار فی مبحث الغاویة !». به دست آوردن نام دقیق این رساله نیاز به بررسی بیشتری دارد. (ابوالفضل حافظیان)

آغاز: بسمله. الحمد لله علی نعمائه و الصلاة و السلام علی خاتمه انبیائه محمد المصطفی خیر اصفیائه والائمة المعصومین الطیبین الطاهرین من رجس الشیطان و فحشائه و بعد فهذه رسالة ... قال الفاضل النیشابوری الأشعری الشافعی فی تفسیر آیة الا تنصروه فقد نصره الله اذ أخرجه الذرین کفروا ثانی اثنین اذهما فی الغار اذ یقول لصاحبه لا تحزن ان الله معناه فأنزل الله سکینته علیه و أیده بجنود لم تروها ...

انجام: اقول ما اورده الناصب علی تقدیر ارادة العموم من المعصوم فی قضیة المعصوم لا یغسله الا المعصوم مدفوع بأنا لا نسلم ان الانبیاء ... أو تولی غسلهم الملائکة المعصومون کما یظهر من أخبار نا ان موسی تولی غسله الملائکة.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل:در یکی از کتابخانه‌های هند؛ بی کا، تا: اواخر قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ با یادداشتی از مهدی خواجه پیری به تاریخ ۱۳۷۱/۸/۲۵ ش در ابتدای تصویر که در آن، کتاب را به قاضی نورالله شوشتری نسبت داده!؛۱۹۴ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

← عضدیة > مناجات

● **العضل = تشریح العضل** / طب / عربی

al-‘aḍul = tašrīḥ-ul ‘aḍul

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

این کتاب در یک «مقاله» است. جالینوس در عنوان آن عبارت «للمتعلمین» (برای دانشجویان) را نیاورده است، اما اسکندرانی‌ها آن را در شمار کتاب‌هایی که خطاب به دانشجویان نوشته است، درج کرده‌اند، بدین ترتیب که به آن دو مقاله (این کتاب و کتاب فی العظام)، سه مقاله دیگر را نیز که جالینوس خطاب به دانشجویان نوشته بود، ضمیمه ساختند، یکی در تشریح اعصاب، یکی در تشریح سیاهرگ‌ها و یکی در تشریح سرخرگ‌ها، و آن را به صورت کتابی در پنج مقاله در آوردند و عنوان آن را «فی التشریح للمتعلمین» نهادند. هدف جالینوس در این کتاب آن است که همه ماهیچه‌هایی را که در هر یک از اندام‌ها وجود دارند شرح دهد، چند و چون آنها را، و نیز این موضوع را که هر یک از آنها از کجا آغاز می‌شوند و کار آنها چیست، به تفصل بیان کند.

[تاریخ نگارش‌های عربی (سزگین) ج۴: ۱۲۶]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳/۱۶۷۶۶/۲

آغاز: قال جالینوس ان تشریح العضل لم یصفه احد من الخ؛

انجام: فاذا جعلت واحدة منهما علی انفاردها فیصله ... الی جانب

خط: نستعلیق، کا: محمد بن کمال الدین حسین، تا: یک‌شنبه ۲۱ صفر ۹۴۴ق، جا: قم؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۹- ۳۴۸]

● **عضلات ساعد** / طب / فارسی

‘azolāt-e sā‘ed

؟ متطبب، تقی بن محمود، ق۱۴ قمری

motatabbeb, taqī ebn-e mahmūd (- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۸۹/۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۸گ (۲۸۷پ - ۲۹۴ر) [ف: ۶ - ۲]

● **العطاء** / کیمیا / عربی

al-‘aṭā’

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

آغاز: الحمدلله حمد الصادقین المخلصین الراجعین من بعد الضلالة الی الهدی بفضل سیدی و مولای الذی عما کنت فی نار جهنم فاخرجنی منها ... و بعد فقد سبق لنا قبل هذا اثنان و عشرون کتاباً عشرون منها فی الحیوان وکتابان فی النبت و نحن نذکر فی کتابنا هذا شیئا من تدابیر الحیوان ایضاً علی الشرط المقدم لنا فی کتب الحیوان ...

انجام: فاستعمله فیما ترید من اعمالک. فهذه جملة التدابیر المستعملة فی الحیوان فی هذا الوجه فاعرفه ان شاء الله عزوجل.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۷/۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲گ (۵۰ر-۵۱ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶ - ۴۴۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۳گ (۶۶ر-۶۸ر)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۱۴]

● **عطات عشر** / اسماء الله / فارسی و عربی
ʻatāt-e ʻašar

بونی، احمد بن علی، - ۶۲۲ قمری
būnī, ahmad ebn-e ʻalī (- 1226)
رساله بسیار کوتاهی در شرح چند اسم از اسماء حسنی است که در ۱۰ «جمله» نگارش یافته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۳/۴
آغاز: این رساله‌ای است در شرح اسم چندی از اسماء الله که از لباب قیس بیرون آورده‌اند و تصنیف شیخ ... رحمة الله علیه است؛
انجام: خصوصاً اسم حفیظ جمله پنجم دوازده اسم است، هواللهالذی لا إله إلا الله هو القدیر القادر المقتدر العزیز الجبار المتکبر دوالجلال القوی
در این نسخه فقط پنج جمله آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ ۱گ (۵۱ر-۵۱پ)، سطور چلیپایی، اندازه:۹× ۱۵سم [ف:۳۲-۸۸۵]

● **عطار** / -
ʻattār

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۲۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● **عطر العروس و لاح خمر الکؤوس من النفوس** /
فضایل و مناقب، ادبیات / عربی
ʻiṭr-ul ʻarūs wa lāḥa xamr-ul ku'ūs min-an nufūs

امام الحرمین همدانی، محمد بن عبدالوهاب، - ۱۳۰۳ ؟ قمری
emām-ol-harameyn-e hamedānī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-vahhāb (- 1886)

تاریخ تألیف ۱۲۷۳ق
رساله‌ای است در شرح قصیده «عبدالباقی افندی موصلی» در مدح اهل البیت علیهم السلام که مؤلف در سال ۱۲۷۳ هنگام عروسی خود بدان پرداخته و در آن کلام آن حضرت «انا النقطة التی تحت باء البسملة» را آورده است. در پایان شعری از «شیخ صالح تمیمی» و «سید صالح قزوینی نجفی» در ماده تاریخ عروسی خود که همان زمان تألیف کتاب است آمده است.
آغاز: یجب حمد واجب جعل معشر البشر من الممکن مکمن النفس الناطقة لتنطق الانفس فی کل نفس بانفس المحامد اللائقه
انجام: فقل و استغن بالفرد بشر انبیلة ×× لها أرخوا شمس السماء قابلت بدراً

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی اصغر حسینی شوشتری، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۴]
۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۱گ (۷۸-۱۱۶+۲)، ۱۵ سطر، قطع: بیاض [ف: - ۲۲۵]
۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۱۳
آغاز و انجام: برابر؛ یقول الفقیر الی رب الودود امام الحرمین أبوالمحاسن محمد بن داود هذا آخر ما قصدت ایراده فالحمد لله الذی من علینا باتمامه و اکماله و الصلوة علی سیدنا محمد و آله.
خط: نسخ زیبا، کا: سید عبدالوهاب، تا: ۱۲۷۴ق، برای آقا میرزا عالیجاه یکی از امرای هند؛ مجدول مذهب، مصحح، محشی به امضای «منه عفی عنه»، نسخه دوم از کتاب است؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۸]
۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۱۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد نجف آبادی، تا: شعبان ۱۲۸۷ق، جهت ملا آقا بزرگ خراسانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶۵ص (۱۴۷-۲۱۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۸۱]

← عطرشناسی (رساله در) ≻ عطریات

● **عطرنامه علائی** / طبیعیات / فارسی
ʻatr-nāme-ye ʻalā'ī
اهدا به: شاهنشاه علاء الدوله شرف الملوک
در دو «مقاله»: مقالت ۱. مفردات و بسایط در پنج «باب»: ۱) شناختن انواع مشک و طبع و اصل آن، ۲) شناختن انواع کافور و طبع آن، ۳) شناختن انواع عود و طبع آن، ۴) شناختن انواع عنبر و طبع آن، ۵) شناختن امتحان هر یک؛ مقالت ۲. ترکیب بر سبیل نمودار در شش «باب»: ۱) در صفت لدها (؟)، ۴) در طبیعت مطرا، ۵) در رابیک و معک و مشک (؟)، ۶) در ذروها.
چاپ: فرهنگ ایران زمین، شماره ۱۵، ۱۳۴۷ش، به کوشش

محمد تقی دانش پژوه، ۲۲۲-۲۷۶
[دنا ۵۲۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۶/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۵۳-ف
نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۲]

● **عطریات = عطرشناسی (رساله در)** / طبیعیات / فارسی
'atrīyyāt = 'atr-šenāsī (r. dar)
خواجگی شیروانی
xājegī šīrvānī

رساله‌ای است جامع به نثر آمیخته به نظم در شناخت انواع عطریات و طریقه ساختن آنها و خوشبو کردن برخی اشیاء با استناد به اقوال حکمای متأخر و شنیده‌های مؤلف از استادان حاذق و نیز کتب فارسی و آنچه که از کتاب «سوگند ساستر» و «کندواد» از هندی به فارسی ترجمه کرده است. در هشت «فصل» در معرفت انواع و منافع عطرها و دوازده «باب» (طبق مقدمه) یا پانزده باب (طبق متن) در طریقه ساختن عطرها است: فصل ۱. بیان معرفت مشک و طبیعت و منفعت آن؛ ۲. معرفت عنبر؛ ۳. معرفت انواع کافور؛ ۴. انواع عود؛ ۵. انواع صندل؛ ۶. انواع عود قماری؛ ۷. انواع زواد؛ ۸. معرفت انواع سلارس (و کیفیت ساختن و نگهداری هر یک)؛ باب ۱. بیان خوشبو کردن آب (شامل ده نوع)؛ ۲. خوشبو گردانیدن جامها (شش نوع)؛ ۳. خوشبو گردانیدن کهرولیان جهت رنگ و زایل کردن بوی بعد دهان (چهار نوع)؛ ۴. پخش مایه عبیر و ترکیب بو (دوازده یا هشت نوع)؛ ۵. چکانیدن گلاب (چهار نوع)؛ ۶. ساختن فتیله‌های شمع موم (سه نوع)؛ ۷. شمع عود (هفت نوع)؛ ۸. عود تیلیا و عود برمکی (یازده نوع)؛ ۹. ساختن چوه (چووه) و ترکیب‌های کندراج (شش نوع)؛ ۱۰. روعن غالیه (دوازده نوع)؛ ۱۱. عنبر بریان و صندل پرورده کردن (چهار نوع)؛ ۱۲. بیان سر شستن و اعضاء شستن و مالیدن چکه (چهار نوع). رساله در باب ۱۲ تمام شده، اما پس از آن پنج برگ به همان خط، در بیان روش سفید کردن موم و چهار باب (از ۱۲ تا ۱۵) ضمیمه است که به لحاظ عدم امکان مقابله با نسخه‌ای دیگر مشخص نشد آیا این ابواب نیز جزء رساله فوق الذکر است یا خیر. چهار باب الحاقی عبارتند از: باب ۱۲. ساختن عنبر سارا و برمکی (پنج نوع)؛ ۱۳. پختن کافور (دو نوع)؛ ۱۴. در شستن زباد و ترکیب آن (سه نوع)؛ ۱۵. چکانیدن مید (دو نوع) و نیز ترکیب برمکی و عبیر مرتضوی نظامشاهی و غیره. با جستجوی زیاد، نشانی از این رساله در منابع و فهارس موجود دیده نشد و شایسته تصحیح و چاپ است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۲۷۰
آغاز: بسمله. حمد و سپاس و شکر بیقیاس مشکین نفحات و ستایش عنبرین نسیمات حضرت آفریدگاری را جلت اساؤه ... بنابراین مقدمات مختصری در ساختن عطریات و خوشبو گردانیدن ... این ریاض بنده درگاه یزدانی اعنی خواجگی شیروانی؛ آغاز الحاقی: طریق سفید ساختن موم ... باب دوازدهم در ساختن عنبر سارا و برمکی؛ **انجام:** انجام باب ۱۲: بر آتش گذاخته باید بسازد سفید گردد نظم: شکر که این نامه به عنوان رسید ×× بیشتر از غم که بپایان رسید تم الکتاب؛ انجام الحاقی: و آنگاه اندك اندك در هاون کرده سحق کند عبیر اعلا گردد
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ ۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۹-۴۸۹]

← العطیة الالهیة > مناجات
← العطیة الالهیة > الخطبة التوحیدیة
← العطیة الالهیة > الخطبة

● **العطیة الالهیة** / اخلاق / عربی
al-'aṭīyyat-ul ilāhīyya
سبزواری، عبدالعلی بن محمد حسن، ق۱۱ قمری
sabzevārī, 'abd-ol-'alī ebn-e mohammad hasan (- 17c)
دارای چهل «عنوان» که عنوان آخر آن این است: «مرك برای انبیاء و اولیاء بزرگتر نعمتها است».

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۵۲
آغاز: الحمد لله الذی فضل الانسان علی سایر الممکنات؛ **انجام:** و مراتب التوبة و سایر المطالب العالیة بینتها فی الجلد الثانی من هذه الرسالة.
خط: نسخ، کا: شاید نسخه اصل باشد، تا: شوال ۱۳۰۳ یا ۱۰۳۲ق؛ ۱۵۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۸۴]

● **عطیه ربانی و هدیه سلیمانی** / کلام و اعتقادات / فارسی
'atīyye-ye rabbānī va hedīye-ye soleymānī
قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، - ۱۰۹۸ قمری
qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (- 1687)
اهدا به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق)
گزارشی است بر قصیده لامیه‌ای در اثبات امامت علی علیه السلام و ذم خلفای ثلاثه؛ آغاز لامیه: «صلامة القلب نجتنی عن الزلل ×× و شعلة العلم و لتی علی العمل». در خاتمه تاریخ چهارده معصوم علیهم السلام آمده است. در فهرست سپهسالار قصیده از شارح دانسته شده است. در این کتاب به صوفیه انتقاداتی وارد شده است. مؤلف از کتاب «سفینة النجات» که در شرح رباعیات نگاشته نام می‌برد و هم چنین جریان هجرتش از نجف به قم در سال ۱۰۴۸ق را شرح می‌دهد.

آغاز: بسمله. الحمدلله الرحیم الرحمن الملک الکریم المنان الذی جعل حب آل محمد من ارکان ... چون داعی دوام دولت قاهره. **انجام:** منقول است که جمیع ناس فرزند آدم اند مگر یأجوج و مأجوج که فرزند آدم نیستند
[نسخه‌های منزوی ۹۷۲/۲؛ دنا ۵۲۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۲۲/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۸۲
آغاز: المهدی صاحب العصر و الزمان برسد و الله المستعان مقدمه در بیان کثرت و وفور فضائل؛ **انجام:** برابر
خوش خط؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ رجب ۱۰۹۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد ابراهیم ولد حاجی محمدعلی شعرباف؛ ۱۱۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف:۵۱-۱۰۲]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۰۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** به نزد آن حضرت میامد بطلب دینی یا وعده حضرت مصلای خود (ناقص مانده)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: جلال الدین در ۱۲۸۳؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۰۸۳گ (۴۶ر-۱۵۳پ)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۲۲]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۷-۳/۱۴۷
آغاز: لو کشف الغطاء ما ازددت یقیناً یعنی اگر پرده از پیش برخیزد بر یقین من چیزی نمی افزاید؛ **انجام:** که درویشان نوربخشی با آنکه لاف شیعگی می‌زنند جلاء الدولة را با این اعتقاد باطل پیر خود می‌دانند.
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۰۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰گ (۵۹پ-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ - ۵۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۹۵-۹/۴۵
آغاز: علیه السلام روایت کرده است که از حضرت پرسیدم که آنچه در معاویه بود چه چیز بود در جواب گفت تلک النکری تلک الشیطنة یعنی آنچه در معاویه بود مکر و شیطنت بود ... طهارة الاصل قادتنی الی کرم کرامتی اثبت فی اللوح فی الازل؛ **انجام:** که هرچه در امتان پیش واقع شده در این امت واقع میشود و حق تعالی در امتان
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۲۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۰۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰
آغاز: آغاز قصیده: سلامة القلب نحتنی من الزلل ×× و شعلة العلم دلتنی علی العمل آغاز شرح افتاده: و در معنی عقل دو حدیث نقل شده یکی اینکه عقل نوریست که بدان فرق کرده میشود در میان حق و باطل؛ **انجام:** و اگر در سالی اژدها بر ایشان کمتر باریده شود در میان ایشان قحط میشود ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قبل از کتاب دو برگ است که مرحوم شیخ آقا بزرگ تهرانی (صاحب ذریعه) در معرفی و تکمیل مقداری از نقص کتاب نوشته؛ جلد: مقوایی، ۱۵۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۳۷]

● العظام = تشریح العظام / طب / عربی
al-‘iẓām = tašrīḥ-ul ‘iẓām

جالینوس، ۱۲۹ – ۱۹۹ میلادی
jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق،۱۹۴ – ۲۶۰ قمری
درباره استخوان‌هاست، و شامل یک «مقاله» است. هدف جالینوس در این کتاب آن است که وضع هر یک از استخوان‌ها را به تنهایی و نیز در اتصال با استخوان‌های دیگر شرح دهد. وی این کتاب را برای دانش‌آموزان (للمتعلمین) نگاشته است. اسکندرانی‌ها این کتاب را همراه با سه کتاب دیگر جالینوس (العضل، العصب و العروق) در یک مجموعه جای دادند و «فی التشریح للمتعلمین» نام نهادند.
[تاریخ نگارشهای عربی (سزگین) ج۴: ۱۲۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۶/۳/۱
آغاز: قال جالینوس انه قد ینبغی للطبیب ان یعرف هیئة کل واحد من العظام؛ **انجام:** لا انه لیس شیء یضطر الی ذکرها فی هذا الکتاب
کتاب فی العظام (للمبتدئین). در ضمن مجموعه کتاب التشریح آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن کمال الدین حسین، تا: یک‌شنبه ۲۱ صفر ۹۴۴ق، جا: قم؛ جلد: مقوا، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۴۷]

● عظة الالباب و ذخیرة الاکتساب / عرفان و تصوف / عربی
‘iẓat-ul albāb wa zaxīrat-ul iktisāb

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری
ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

در تصوف و عرفان و مواعظ و حکایات اخلاقی. در دیباچه آمده که این کتاب خلاصه‌ای است از «التتمیة» که آن نیز ملخص «الدرة الیتمیة» است، حاجی خلیفه محیی الدین غرناطی را مؤلف عظة الالباب دانسته است. صاحب فهرست نسخ خطی کتابخانه ملی پاریس می‌نویسد محیی الدین غرناطی جز محیی الدین بن العربی کسی دیگر نتواند بود. (یوسف اعتصامی)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فانی لما رایت رغبة من اعز الله انصارهم و اعلی کلمتهم و ضاعف اقتدارهم فی سماع اخبار

السادة الصالحین
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن سلیمان صوفی خلوتی دراموی، تا: ۹۷۷ق؛ ۱۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۲۱]

● **العظمة** / عرفان و تصوف / عربی

al-‘aẓama

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

درباره ابدال سبعه و مقامات عرفانی آنان، در هفت «باب» کوتاه و با رمز و اشاره و حوالت به کتاب «الفتوحات» و «مواقع النجوم» و جز آن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵۳/۳۳

آغاز: الحمدلله مبدع الثانی فی الثانی و مودع المعانی فی المعانی و مقیم السبعة أعلاماً؛ **انجام:** قال لاصباح لی و لامساء انما الصباح و المساء لمن تقید بالصفة و أنا لاصفة لی.

کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور بتوحید، تا: ۱۰۸۴-۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۱۱پ-۱۱۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ – ۳۴۶]

● **عظمت اسلام و اسلامیان** / تاریخ اسلام / فارسی

‘azamat-e eslām va eslāmīyān

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās ebn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۳۳

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۹۳ق؛ جلد: مقوایی، ۹۲گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ – ۱۸۵۳]

● **عظمة الله و افضلیة محمد و آله (ع)** / کلام و اعتقادات / عربی

‘aẓamat-ul lāh wa afḍalīyyat-u muḥammad wa āl-i-h

رساله‌ای است در تحقیق و شناخت عظمت خداوند و برتری پیامبر اکرم و خاندانش – علیهم السلام – بر دیگر مردم با استناد به آیات و اخبار در دو «مقصد» و یک «خاتمه»: در مقصد اول، مؤلف پس از طرح مبحث قدرت خداوند به تبیین اصل کمال عجز مخلوق دلیل بر کمال قدرت خالق است می‌پردازد و با رد نظر بعضی فلاسفه و غلاة و مفوضة از ملاصدرا و شیخ احمد احسایی انتقاد می‌کند؛ در مقصد دوم، مؤلف با اثبات قدرت خداوند در بالا بردن درجات معصومین علیهم السلام مقامات ایشان را تعریف می‌کند و از مقام قرب و مقام ولایت و مقام وساطت و مقام سلطنت و مقام دعوت الی الله نام می‌برد و تأثیر صلوات بر پیامبر و آلش علیهم السلام و اهمیت توسل به ایشان را توضیح می‌دهد؛ در بخش (تحقیق) به اثبات اصل قدرت خدا عین ذاتش است می‌پردازد و با ذکر مقام مشیت و ذکر مقام اعلی و وجوب انتشار فیض خدا به واسطه مقربان نتیجه می‌گیرد درجات معصومین – علیهم السلام – با ذکر تقسیماتی می‌پردازد. در ضمن این مبحث مؤلف به علو شأن و مقام امام حسین علیه السلام اشاره می‌کند. مؤلف از متأخران و شاگرد فاضل دربندی صاحب «اکسیر العبادات» است. رساله حاضر را بعد از درگذشت وی یعنی ۱۲۸۶ق نوشته است. صاحب دو کتاب به نام‌های «سفینة النجاة» و «البراهین الساطعة القاطعة» است. در منابع، به جز کتب معاصران، تنها یک کتاب به نام «البراهین القاطعه فی شرح تجرید العقاید الساطعه» از محمد جعفر استرآبادی (– ۱۲۶۳ق) وجود دارد و نیز تنها یک کتاب منثور عربی به نام «سفینة النجاة» از متاخرأن (بعد از ۱۲۸۶ق) در مباحث امامت از غلامحسین بن محمد صادق نجف آبادی نجفی (– ۱۳۴۵ق) دیده می‌شود و کتاب‌های فارسی در این موضوع نیز بعد از تاریخ مذکور تألیف شده‌اند نسخه‌ای از این کتاب برای مقابله در دست نیست. مؤلف در این کتاب از سید هاشم بحرانی و شیخ طوسی و شهید ثانی و محقق ثانی آقا جمال خوانساری و سید نعمت الله جزایری، ابن طاوس، فیض کاشانی، کلینی، علامه مجلسی، طریحی، آغا حسین قزوینی و کتاب‌های ایشان نام برده است. احتمالاً کتاب «البراهین الساطعة القاطعة» همان کتاب «براهین الاربعین» محمد علی بن محمد ابراهیم کرهرودی است که نام آن در منابع نیامده. همچنین مؤلف «فضائل الصلوات علی النبی و آله» که احتمالاً همان کرهرودی است به کتاب دیگر خود موسوم به «سفینة النجاة» اشاره می‌کند. بنابراین احتمالاً نویسنده این نسخه نیز همان محمد علی بن محمد ابراهیم کرهرودی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۱۳

آغاز: الحمدلله رب الاخرة و الاولی و الصلوة علی محمد و اله سادات الوری بعد دما فی السموات السبع الی ما تحت الثری و رفع الله ... اما بعد فهذه رسالة فی تحقیق عظمة الله جل شانه و بیان معرفتهم؛ **انجام:** ثم زادنی ربی اربعین نوعا من انواع النور لاتشبه تلک الانوار الاول ثم عرج بی حتی انتهیت الی السماء الرابعة فلم تقل الملائکة شیئا ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: قرن ۱۳؛ در انجام ناتمام مانده؛ کاغذ: فرنگی، ۶۶گ (۵پ-۷۰پ)، ۱۳-۲۰ سطر(۶/۵×۱۲ و ۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۸×۱۷سم [رایانه]

● **العظمة لله** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aẓamat-u li-l-lāh

حارث محاسبی، ۱۶۵ – ۲۴۳ قمری

hāres-e mohāsebī (782 - 858)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۴/۳/۳-ف
نسخه اصل: جارالله ش ۱۱۰۱. فصلی از آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ ۵گ (۲۶-۳۰)، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۸]

● **عظیم الروایات** / حدیث / عربی
ʻaẓīm-ur riwāyāt
غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)
درباره مبدأ مخلوقات و خلق زمین و آسمان و پیامبران گرامی علیهم السلام. نام و نسبت کتاب روی برگ اول آمده و گویا هر دو درست نباشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۶۳
آغاز: الحمدلله الذی خلق العرش و السماء و اخترع ... الاشیاء و فطر الارضین السبع و وضعها علی الماء؛ **انجام:** و قالوا هم اهل الله و ان الله تعالی قاتل عنهم و کفاهم مؤنة عدوهم.
خط: نسخ، کا: سید علی رضا برهانپوری، تا: چهارشنبه ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۵۵ق، به جهت سید حسن در حیدرآباد؛ مهر: «عبدالباسط» (هشت گوش)؛ جلد: مقوایی، ۳۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۳]

← العفوات > النجاسات

● **عقاب** / شعر / فارسی
ʻoqāb
خانلری، پرویز، ۱۲۹۲ - ۱۳۶۹ شمسی
xānlarī, parvīz (1913 - 1990)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۶
آغاز: گشت غمناک دل و جان عقاب ×× چو ازو دور شد ایام شباب؛ **انجام:** لحظه ای چند بر این لوح کبود ×× نقطه ای بود و سپس هیچ نبود
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با تصویر؛ جلد: گالینگور آبی، ۷گ، ۱۳ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۶۲۹]

● **عقاب الاعمال** / حدیث / عربی
ʻiqāb-ul aʻmāl
شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ - ۳۸۱ قمری
šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e ʻalī (924 - 992)
احادیثی که در عقاب برخی اعمال و عقاید روایت شده، جمع‌آوری نموده، در کنار کتاب خود به نام «ثواب الاعمال». در اکثر نسخه‌ها این دو همراه هم است و گمان برخی آن است که این دو یک کتاب بوده است.

آغاز: بسمله. عقاب من الله عزوجل من غیر بابه. عن ابی عبدالله (ع) قال عبدالله حبر من احبار بنی اسرائیل حتی صار مثل الخلال فاوحی الله ...
انجام: ثم قال من تاب وقد بلغت نفسه هذه اومی بیده الی حلقه تاب الله عزوجل علیه قال ثم نزل فکانت اخر خطبة خطبها رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم حتی لحق بالله عزوجل
چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۱۱ق، خشتی، ۵۵+۱صص
[دنا ۷/۵۳۶-۵۳۷ (۲۸ نسخه)؛ الذریعة ۱۵/۲۸۰ شماره ۱۸۲۸؛ مشار عربی ۶۲۶: که نشانی ۳ چاپ آن را داده]
شرح و حواشی:
۱- عقاب الاعمال (ترجمه) (۲ عنوان)

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹
انجام: من بنی مسجدا ... بین یدی کل زوجة اربعون الف الف وصیف
کا: علی بن فارس، تا: ۷۶۳ق؛ افتادگی: انجام؛ ۶۹گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۸۷/۲
انجام: عن عامر بن حکیم عن المعلی بن خنیس عن ابی عبدالله علیه ...
نسخه اصل: کتابخانه مرکز احیاء میراث اسلامی - قم ۳۲۶۸؛ خط: نسخ نازیبا، کا: حسن بن ابی الوحش، تا: شوال ۷۶۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی از «حسن»؛ ۵۹ص(۳۱۰-۳۶۸) [عکسی ف: ۶ - ۱۱۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من قرأ القرآن ابتغاء وجه الله و نفقها ...
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ به دنبال ثواب الاعمال او؛ ۳۲گ (۷۰ر-۱۰۱پ) [ف: ۱ - ۱۷۶]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۰۶/۲-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاعدا علیهم الآیة ...
بدنبال «ثواب الاعمال»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح هنری؛ ۳۱ص(۲۴۸-۲۷۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۷/۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه فاضل خوانساری، خوانسار ۱۴۶ [با عنوان ثواب الاعمال و عقاب الاعمال آمده]؛ خط: نسخ، کا: محمود بن عبادالله ساوجی، تا: رمضان ۹۷۴ق، جا: نجف اشرف؛ ۸۷گ (۱۴۴-۲۳۰) [عکسی ف: ۲ - ۲۳۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۰۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۵گ (۱۱۵پ-۲۱۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۲۶۹]

۷. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۹۶

از آغاز تا اواخر باب عقاب من قتل الحسین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۶گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: - ۳۰]

۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: امین بن میر محمد شریف رضوی حافظ قمی، تا: قرن۱۱؛مصحح؛۳۱گ،۲۳سطر،اندازه:۱۷/۵×۲۴/۵سم[ف:۱- ۳۸۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۳/۹

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن حسین بن ابراهیم حامدی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۵ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۸ - ۴۴۸]

۱۰. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۱؛ کاغذ: ایرانی، جلد: چرمی زرشکی، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [نشریه: ۷ - ۷۵۰]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مطابق نسخه ۴۶۲۸ ملی

خط: نسخ متوسط، کا: محمد حسین قزوینی، تا: ۱۰۵۴ق؛ مهر: «هدیت ... المهدی» (مربع)؛ جلد: تیماج زرشکی مذهب، ۳۲گ (۱۳۳پ-۱۶۴پ)، ۱۹ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۲سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۲۸/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: صفی بن محمد امین، تا: ۱۰۵۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: ساغری، ۶۹گ (۱۵۴پ-۲۲۲پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۹ - ۲۷۳]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۳/۲-طباطبائی

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن حسنی ده ماضی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۶۶گ (۱۵۳پ-۲۱۸ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۳۵۵]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۶۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۷۱ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۴۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۸/۲-طباطبائی

خط: نسخ، کا: محمد محسن بن نورالدین نخشبی، تا: دوشنبه اول صفر ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷ص (۲۲۷-۳۱۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۶]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۵۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن سید محسن حسنی، تا: چهارشنبه ۲۸ رمضان ۱۰۷۲ق؛ با یادداشت بلاغ و قرائت، مقابله شده توسط محمد مقیم حسینی در روز یک‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۰۸۱ق؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱۹ص (۲-۱۲۰)، ۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۳سم [ف: ۴۵ - ۱۱۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۶۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عماد الدین محمود بن پیرزاده عبدالعلی، تا: ۵ صفر ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵ص (۱۳۳-۲۲۷)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۱۴۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۷۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۴۰گ (۱۲۶پ-۱۶۵ر)، ۱۲ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۷۰۱]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۸/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آبی، ۱۷ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۳۸]

۲۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۱۶/۲

خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم، تا: ۵ محرم ۱۱۰۵ق، جا: شیراز؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۵]

۲۱. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۸

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: جمعه دهه آخر ذیقعده ۱۱۱۰ق؛ محشی؛ تملک: میرهادی میر پایانی بتاریخ ۶۵/۹/۲۹؛ جلد: مقوایی، ۸۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: - ۹۶]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۲-۷/۱۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف بن مؤمن علی دزمادی، تا: ۱۱۳۲ق؛ مصحح، دارای علامات بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۰۵]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳۸/۲

خط: نستعلیق، کا: بشیر موسوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۶۶]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۰۵/۲

خط: نسخ، کا: باقر بن باقر دامغانی، تا: شعبان ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۶۴گ (۱۴۴پ-۲۰۷ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۸ - ۱۹۹]

۲۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: فرزند محمد باقر اصطهباناتی، تا: اوایل ذیحجه ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۱۰۰ص (۲۰۰-۳۰۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۵]

۲۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۳۸گ، ۱۶-۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۹۶۱]

۲۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۳

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۱۳۶]

۲۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره

کا: صفی حسینی رودری، تا: دوشنبه صفر [دلیل المخطوطات

کاشف الغطاء: ۱ – ۱۳۴]

۲۹. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۲۷/۲

آغاز: عقاب حدیث من مات لا یعرف امامه قبل لابی عبدالله ع اقال رسول الله ص من مات لا یعرف امامه مات میتة جاهلیه؛ **انجام:** نهی ص عن الغسل تحت السماء الا ... و نهی ص عن دخول الانهار الا ... وقال ان للماء اهلاً و سکناً

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳گ (۳۸ر-۵۰ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف مخ]

● **عقاب الاعمال (ترجمه)** / حدیث / فارسی

'eqāb-ol a'māl (t.)

وابسته به: عقاب الاعمال؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۴/۵

آغاز: حمدله ... گفت خواجه امام ابو جعفر بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی رض چون از تصنیف کتاب ثواب الاعمال بپرداختم خواستم که در عقاب الاعمال نیز کتابی جداگانه تصنیف کنم ؛ **انجام:** موقف قیامت هیچ کس نماند که گوید اللهم العن الزنا یا رب لعنت کن ایشان را روایت کرده است معاویه.

ترجمه تحت اللفظی از «عقاب الاعمال» شیخ صدوق است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۱۲۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۹۳/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله الطاهرین المعصومین، اما بعد گفت خواجه شیخ ابوجعفر بن محمد بن علی بن الحسین ابن موس بن بابویه قمی که چون از کتاب ثواب الاعمال ... عقاب کسی که او بخدای آید نه بروجهی که خدا او را فرموده باشد؛ **انجام:** و نیز هرگز از عذاب دوزخ خلاص نشود و الله اعلم بالصواب. تمت الرساله.

مترجم شناخته نشد و باید قبل از سال ۱۰۶۴ق باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر بن نقد علی، تا: ۱۰۶۴ق؛ کاغذ: هندی، ۱۴ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۰۳]

● **عقاب تارک الصلاة** / فقه / فارسی

'eqāb-e tārek-os salāt

رساله مختصری است در ثواب نماز به جا آوردن و گناه و عقاب کسانی که نماز را ترک می‌کنند، بنابر آنچه در احادیث اهل بیت علیهم السلام آمده است، با ترجمه نماز در پایان رساله.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این مختصری در ثواب نماز و مذمت و عذاب بی نماز

[دنا ۵۳۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۲۲/۹]

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۴۷/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این مختصری در ثواب نماز و مذمت و عذاب بی نماز

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۳پ-۱۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: – ۹۷]

← عقاقیر > معرفت عقاقیرها (رساله در)

● **العقاقیر** / کیمیا / عربی

al-'aqāqīr

جلدکی، علی بن ایدمر، – ۷۶۲ قمری

jeldakī, 'alī ebn-e aydamor (- 1361)

رساله‌ای است در کیمیا.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۸۷/۱۲

آغاز: بسمله، و به نستعین، الحمدلله ... اجمعین. الباب الاول فی معرفه العقاقیر و هی ثلاثه ترابیه و نباتیه و حیوانیه، فالترابیه انواع: ارواح و اجساد و احجار و زاجات و بوارق و املاح؛ **انجام:** خذ ملح قلی ابیض جید جزء و بورق ابیض مصفی ثلاثه اجز و صب علیهما

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۲گ (۶۹پ-۷۰پ)، ۱۲سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۱۷×۱۹/۲سم [ف: ۱۷ – ۱۳۹]

● **العقال فی مکارم الخصال** / عرفان و تصوف / فارسی

al-'eqāl fī makārem-el xesāl

نصیری طوسی، محمد تقی بن عبد الحسین، ق۱۱ قمری

nasīrī tūsī, mohammad taqī ebn-e 'abd-ol-hoseyn (-17c)

تاریخ تألیف ۲۶ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق؛ محل تألیف: اصفهان کتابی است اخلاقی و عرفانی است با عبارات پیچیده و مبهم؛ در یک «مقدمه» و چند «باب» که هر باب دارای چند «فصل» و یک «خاتمه» تنظیم شده و هر فصل دارای چند «وصل» می‌باشد.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین بدایة امر الطالبین و نهایة فوز الفائزین.

انجام: و السم علی من اتبع الهدی ... مصنفه محمد تقی بن عبدالحسین النصیری عفی عنها.

[الذریعه ۲۸۰/۱۵ و ۲۸۱؛ دنا ۵۳۸/۷ (۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۵۲۷/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۶۱گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۴۲۷]

۲. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۴۹

آغاز: و قانون اعلا در طریق معاونت عقل غریزی شعورانی فطری در تعدیل درتدبیر آن ناموس اکبر و اصغر است که منقسم؛ **انجام:** و رنج و راحت و خلوت و کثرت و حرکت و سکون و جمیع متقابلات بحسب سوانح ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی، با خط خوردگی، با نشانی بلاغ؛ جلد: تیماج، ۱۴۳گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۵۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۳۸]

← عقاید > اعتقاد نامه
← العقاید > منتخب العقاید
← العقائد > الاعتقادات
← عقائد > اصول عقاید
← عقائد > اعتقادات
← عقائد > اصول دین
← عقائد > العقیدة
← العقائد > الاعتقادات
← عقائد > گفتار در عقائد

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqā’id

سمرقندی، نصر بن محمد، - ۳۷۵ قمری

samarqandī, nasr ebn-e mohammad (- 986)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۱۲ ض

دارای ترجمه به یکی از زبانهای قدیم غیر ایرانی (از زبان‌های جنوب هند)؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **العقاید = الاعتقادات** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqāyid = al-i‘tiqādāt

بغوی، حسین بن مسعود، ۴۳۶ - ۵۱۰ ؟ قمری

baqavī, hoseyn ebn-e mas‘ūd (1045 - 1117)

گفتاری است کوتاه، با سربندهای «فصل» بی شماره، شاید بیرون کشیده از کتاب‌های بزرگتر او باشد: فصل فی الایمان، فصل ان الله تعالی صفات سمعیة مثل النفس و العین و الوجه و ... فصل قال الله تعالی انا انزلناه و انا له لحافظون، فصل قال الله تعالی وجوه یومئذ ناظرة، فصل قال الله تعال و خلق کل شی و قدره ... .

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۹۷/۳

آغاز: قال الشیخ الامام یحیی السنة البغوی الغراء رض. الحمدلله حمد الشاکرین و الصلاة و السلام علی نبیه و صفیة ... و بعد، فاعلموا یا طالبی الرشاد و سالکی منهج السداد، ان الله یقول ما خلقت الجن و الانس؛ **انجام:** بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا و فی الآخرة. آمین. و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین. تمت الرسالة العقاید ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ ۱۰گ (۳۶ر-۴۵پ) [ف: ۳ - ۲۲۷]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqā’id

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

دو رساله مختلف از او در عقاید.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱۶/۷

آغاز: و هذه رسالة عقیدة الشیخ محیی الدین محمد العربی الطائی اقدس الله قل هو الله احد الله الصمد و لم یلد ولم یولد ... و صلی الله علی سید نا محمد و آله وسلم جل ربنا القریب فی علوه؛ **انجام:** و الظاهر و الباطن و هو بکل شی علیم الحمد لله رب العالمین

رساله‌ای است در بیان اصول عقاید به طور اجمال و بدون استدلال. مؤلف این رساله را شبیه به انشاء یک خطبه تألیف کرده و رساله دیگری در عقاید دارد که به سبک رسائل اعتقادیه و مبسوط است. در فهرست مصنفات محیی الدین یاد شده است (مجله مجمع العلمی، سال ۳۷ و ۳۸)؛ بی کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ ۳ص(۶۴-۶۶) [ف: ۹ - ۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱۶/۸

آغاز: هذه عقیدة عامه للشیخ محی الدین محمد الطائی العربی ... الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام ... و بعد فقد قال الشیخ الامام المحققین محی الدین محمد بن علی بن محمد العربی الطائی ... هذه عقیدة ینبغی ان یعتقد فی العموم و هی هذه اعلموا یا اخوانی؛ **انجام:** لقد جاءت رسل ربنا بالحق، ربنا امنا بنا انزلت و اتبعنا الرسول فاکتبنا مع الشاهدین و الحمد لله رب العالمین

این رساله دیگری است در عقاید از او که با رساله گذشته تفاوت بسیار دارد؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹-۱۰؛ جلد: تیماج، ۶ص (۶۸-۷۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۹ - ۳۰]

● **العقائد (منتخب)** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqā’id (mn.)

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

چنین تألیفی را الذریعه به خواجه نصیر نسبت داده و می‌گوید نسخه‌اش در مخزن کتب محمد علی خوانساری در نجف است

که محتمل است همین نسخه بوده است.
[الذریعه ۴۱۶/۲۲]

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۵۲/۴
خط: نسخ، کا: سید ابوالقاسم موسوی اصفهانی، تا: ذیحجه ۱۳۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱-۱۱۲]

● **عقائد = السواد الاعظم (منتخب ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqā'ed = as-savād-ol a'zam (mn. t.)

پارسا، محمد بن محمد، ۷۳۹؟ - ۸۲۲ قمری
pārsā, mohammad ebn-e mohammad (1339 - 1420)

وابسته به: السواد الاعظم؛ سمرقندی، اسحاق بن محمد (-۳۴۳)
کتاب «السواد الاعظم» در عقاید حنفی است که برای امیر اسماعیل بن احمد سامانی (۲۷۹-۲۹۵ق) نگاشته شده و پس از حدود ۸۰ سال به امر امیر نوح به منصور سامانی (۳۶۶-۳۸۷ق) از سوی مترجمی ناشناس به فارسی ترجمه شده است. نسخه حاضر گزیده‌ای است با حذف و افزودگی‌هایی از ترجمه‌ای در اواخر قرن ۸ از سوی خواجه پارسا.
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلاة و السلام علی رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعین و علی من تبعهم الی یوم الدین. اما بعد بدانکه سبب تصنیف این کتاب آن بود که گمراهان یعنی هواداران و مبتدعان چون سمرقند ...
انجام: بزرگتبر از همه نامهای حضرت خداوند عزوجل و الحمد لله ... یا اله العالمین و یا خیر الناصرین.
چاپ: اصل ناشناخته این ترجمه به سال ۱۳۴۸ش از سوی انتشارات بنیاد فرهنگ ایران به اهتمام عبدالحی حبیبی به چاپ رسیده

[فهرستواره منزوی ۴۳۲/۹؛ فرهنگ ایران زمین ۴: ۱۵۹؛ آموزش و پرورش ش ۹س ۲۶ ش ۵۷۱؛ نفحات الانس جامی ص ۳۵۲؛ تکمله نفحات لاری چاپ ۱۳۴۳ کابل ص ۵۷؛ مقدمه روضات الجنان ص ۲۷ و ۳۷؛ ریحانة الادب ۱: ۲۰۰؛ خزینة الاصفیاء ۱: ۵۵۹؛ گفتار دکتر مهدی بیانی در ارمغان محمد شفیع ص ۲۲۱- ۲۳۰ که در آن از عقیده سمرقندی(ش ۴) بحث شده؛ گفتار او در مجله ادبیات تهران س ۶ش ۳و۴ ص ۵۷ تا ۷۰ که در آن باز از همین عقیده گفتگو شده؛ گفتار عبدالحی حبیبی در مجله یغما ش ۱۸۱ ص ۱۹۳ و ۱۹۰ ص ۴۹ که در آن دو از ش ۴ این مجموعه بحث کرده؛ دانشنامه ادب فارسی: ۳/۱-۷۸۲؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه بروسه در ترکیه: ص ۳۸۶؛ ترجمه السواد الاعظم: چاپ بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۸ ش؛ کشف الظنون: ۱۰۰۸/۲ و ۱۱۵۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۳/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، رکابه‌دار؛ ۱۰۰گ (۲-۱۰۱)، ۱۱ سطر، اندازه:۹× ۱۳سم [ف: ۳۲ - ۲۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ابعاد متن: ۹×۱۲ ، اندازه: ۱۲×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۲]

۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۴-عکسی
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ رجب ۹۵؛ اهدایی: آقای حاج محمد کلاهی؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۱۷]

● **العقائد = المعتقد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqā'id = al-mu'taqad

کازرونی، ابراهیم بن محمد، ق۹ قمری
kāzerūnī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 15c)

از شیخ ابواسحق کازرونی که ترجمه گسترده‌ای از آن در فردوس المرشدیه باب ۳۱ آمده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۰/۱۱
آغاز: بسمله. الحمدلله المحمود علی فعاله ... اما بعد فقد بلغنی ان الاخوان یؤثرون ان اعرفهم جملا مما اتفق اهل السنة علی اعتقاده و انقرض به اهل العصور و اجمع علیه اصحاب الحدیث قرنا بعد قرن؛ **انجام:** و باجماع الامة و الائمة المهتدیة و فقنا الله للاقتداء بهم و التمسک بحبلهم انه الحنان المنان (تم اعتقاد الشیخ العالم العارف الامام الرشد ابی اسحق ابراهیم بن شهریار رضی الله و ارضاه).
خط: نسخ، کا: محمد بن الحسن بن محمد، تا: ۸۲۲ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۵۳پ-۲۵۶ر)، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۸۷]

● **عقاید (منظومه)** / شعر / فارسی

'aqāyed (mnz.)

اسحاق افندی، ق۱۱ قمری
eshāq afandī (- 17c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۲۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۲×۲۵سم [رایانه]

● **عقائد (اصول)** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqā'ed (osūl)

گیلانی اصفهانی، حسین بن حسن، - ۱۱۲۹ قمری
gīlānī esfahānī, hoseyn ebn-e hasan (- 1717)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۱۰

آغاز: زیرا که جمعی از یهودیان آمدند بخدمت حضرت؛ **انجام:** هرگز مؤمن مبتلی نمیشد بعجب و در حدیث دیگر منقولست.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqā’id

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۱/۱

خط: نسخ، کا: شیخ علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۵]

● **عقائد** / کلام و اعتقادات / عربی و فارسی

‘aqā’ed

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

از شیخ احمد احسائی (-۱۲۴۱ق) و سید کاظم رشتی (-۱۲۵۹ق).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۷۵

آغاز: کثیر منها علیه و علی هذا؛ **انجام:** ان سنگ اندازنده ازاد شودم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق [الفبائی: - ۴۰۵]

● **عقائد** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘aqā’ed

شهرزوری، خالد بن حسین، ۱۱۹۳؟ - ۱۲۴۲ قمری

šahrazūrī, xāled ebn-e hoseyn (1779 - 1827)

از او «العقیدة الخالده» به فارسی می‌شناسیم که ممکن است همین رساله باشد.
[فهرستواره منزوی ۴۴۳/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۸گ (۳۵پ-۶۲پ) [مختصر ف: - ۵۵۴]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqā’id

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

مطالب مختلفی از مسائل عقیدتی را بصورت متفرقات مطرح و بیان کرده است. در این کتاب به شیخ احمد احسائی اشاره می‌کند.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۸۵/۳

آغاز: سئل عن السید الاجل ... السؤال المعروف من الاخبار و ظلمات؛ **انجام:** من جمیع ما اعطاء الله فی عبادته تعالی و من هنا یظهر سر ما روی من ان صلاة المؤمن وحده جماعة
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸۵گ (۲۵ر-۱۰۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [مؤید: ۳ - ۲۳۸]

● **العقائد (ارجوزة)** / کلام و اعتقادات،شعر - عربی

al-‘aqā’id (urjūza)

عبدالله بن محمد تقی، ق۱۳ قمری

‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad taqī (- 19c)

ارجوزه‌ای در ۲۹ بیت در عقاید شیعه، با آغاز: «أشهد أن الله فرد واحد ×× شهادة أتقنها شواهد / و أنه بحث بسیط و الدلیل ×× امکاننا و أنه بلا مثیل».

کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

انجام: فاغفر لی الذنوب یا الهی ×× و اسر عیوب العبد عبدالله
کاتب = مؤلف، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۰]

● **عقائد** / امامت / فارسی

‘aqā’ed

؟ فراهانی، علی بن فتحعلی، - ۱۳ ؟ قمری

farāhānī, ‘alī ebn-e fath-‘alī (- 635)

شاید از علی بن فتحعلی فراهانی، نگارنده «مرآت الحقایق» باشد که یک سبک و یک اندیشه در این دو رساله دیده می‌شود. در آغاز آن آمده: بعضی می‌ترسند که بگویند این به حرف‌های صوفیانه یا شیخی‌ها یا بابی‌ها می‌ماند و با افترایی چنین ولی من از این نسبت‌ها و افتراها (باکی) ندارم. رساله همان مسایل عقیدتی، عرفانی و اجتماعی «مرآت الحقایق» را، به صورت گسترده‌تر در بردارد و حتی می‌تواند دنباله و یا جلد دوم آن باشد و با سربندهای «باب» و «فصل»: باب ۱. در سؤال از بعضی مطالب واجبه که دانستن آنها بر همه اهل تکلیف واجب است، چند فصل: فصل ۱) در سؤال از مصرف خداشناسی، ۲) در سؤال از مصرف هر یک از خلق، ۳) در سؤال از سر این‌که اشرف موجودات که انسان است چرا محتاج‌ترین می‌باشد، ۴) در بیان سئوال از فایده ارسال انبیا، ۵) در بیان سئوال از معنی دین و دنیا و جنت و نار و نور و ظلمت؛ باب ۲. بیان معرفت الله، چند فصل: فصل ۱) بیان خداشناسی و کیفیت اعتقاد به هستی، ۲) بیان معرفت توصیفی، ۳) بیان «کنز مخفی»، ۴) خلق به واسطه و بی

واسطه، مشیت و خواست خدا، ۵) کیفیت صدور ... کل از «گنج پنهان»، ۶) مبداء اختلاف و جمع، مبداء شر و ظلم، ۷) حقیقت عالم ... فائده نصب ولی، ۸) فائده معرفت الله.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۶۹/۲
آغاز: (در دیباچه افتاده): و جهاد و قرآن و زکاة و مجموع آداب دین، انجام نانویس
به دنبال «مرآت الحقایق» فراهانی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۰گ (۱۳۸ر-۱۷۷ر) [ف: ۲ - ۱۲۰]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی
al-‘aqā’id
یزدی، محمد باقر بن علی
yazdī, mohammad bāqer ebn-e ‘alī
سؤال و جواب در عقاید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۶۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح [میراث شهاب: س۸ش۲-۱۹]

● **العقائد (ارجوزة)** / کلام و اعتقادات / عربی
al-‘aqā’id (urjūza)
عریضی خراسانی، حسن بن محمد علی، - ۱۳۰۶ قمری
‘arīzī xorāsānī, hasan ebn-e mohammad ‘alī (- 1889)
ارجوزه‌ای است در بیان اصول عقاید از توحید و صفات باری تا معاد.
چاپ: در مجموعه «اربع اراجیز» توسط بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی به چاپ رسیده.

بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۴۶
آغاز: بسمله الحمدلله العلی ذی المنن ×× مرشدنا بفضله خیر السنن / ثم الصلوة و السلام و الثناء ×× علی النبی ذی الجمال و السناء؛ **انجام:** فینفخ النافخ للنشور ×× و بعث الاموات من القبور / حینئذ تطلع القیامة ×× و تکثر الحسرة و الندامة
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ برخی اشعار توسط شاعر تغییر یافته؛ ۸گ، ۱۹ و ۲۱ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی
al-‘aqā’id
غزانی، هارون بن بهاءالدین، - ۱۳۰۶ قمری
qazānī, hārūn ebn-e bahā-od-dīn (- 1889)
رساله‌ای است بر رد شبهات دینی به طریق نفی برهان که طی آن از قضایای فلسفی و اشعار عربی سود جسته است.

[معجم المؤلفین ۱۲۸/۱۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۶/۲
آغاز: الحمدلله الظاهر ذاته بذاته و ماسواه بأنواره، صفاته القیوم الناصب؛ **انجام:** و تبارک اسم ربک ذی الجلال و الإکرام، قضیة مرضیة ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ ۱۹گ (۱۸-۳۶)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۴/۵سم [ف: ۲۹ - ۳۵۳]

● **العقائد (رسالة فی)** / کلام و اعتقادات / عربی
al-‘aqā’id (r.-un fī)
لاهیجانی، محمد بن محمد علی، - ۱۳۵۴ قمری
lāhījānī, mohammad ebn-e mohammad ‘alī (- 1935)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۶۸
آغاز: هو الرحمن المستعان. بسمله. الحمدلله الذی کان قبل الکان؛
انجام: بفضله و کرمه انه غفور رحیم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج [رایانه]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی
al-‘aqā’id
عراقی، نورالدین بن شفیع، - ۱۳۴۱ قمری
‘erāqī, nūr-od-dīn ebn-e šafī‘ (- 1923)
رساله‌ای در موضوع دلایل عقلی و مباحث کلامی با تاکید بر مبادی علم اصول است. مؤلف در آغاز بحث مستقلات عقلیه را بر چهار رکن استوار می‌داند: ۱. تحدید، ۲. اقسام، ۳. حجیة، ۴. مسائل علم اصول. انتهای مباحث تا مجادله بین مسئله حسن و قبح و ملازمه کشیده شده است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۴۵
آغاز: البحث فی الدلیل العقلی و وجه ذکره فی المقام مع ان ... مباحث الالفاظ انه لما؛ **انجام:** ان یکون هی الطبیعة او غیرها ای الافراد علی الثانی هذا اتمام الکلام فی المسألة الحسن و القبح و الملازمة
خط: تحریری ناخوانا، کا: آقا نورالدین، بی‌تا؛ ۲۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۶۶]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / فارسی
al-‘aqā’id
عراقی، نورالدین بن شفیع، - ۱۳۴۱ قمری
‘erāqī, nūr-od-dīn ebn-e šafī‘ (- 1923)
تاریخ تألیف: ۱۳۳۵ق
رساله‌ای در معرفت و شناخت باری تعالی با تشریح صفات

دوگانه و دلایل وحدانیت او به زبان ساده. مؤلف در پایان رساله شمسه‌ای از سفرنامه منظوم خود را - حدود ۱۱۵ بیت - تقریر کرده است: آغاز: «روزی که شدم بحکم یزدان ×× بیرون ز عراق با رفیقان». سپس مؤلف می‌افزاید: «هنگامی که وارد شهر کاظمیه شدیم، سختی و حرمان به ما روی آورد، ملازمان یکی پس از دیگری از جمع جدا می‌شدند و به موطن خویش بر گشتند، مگر خیر الزایرین علی اکبر خان متصدی آشامیدن، دیگر کربلایی اسدالله خان داود آبادی مسئول نظارت و ... جز این ها فرزندم آقا عطاالله هم در کنارم بود، در این احوال آقا رحمان عراقی دوست فاضل و صاحب اخلاق حمیده و حسنه از من هم خواهش نمود تا رساله‌ای در عقاید و اصول به فارسی بنگارم، من هم طبق تقاضای ایشان، شروع به نوشتن این رساله کردم ...». نسخه حاضر در چند قسم و سه مطلب (هر مطلب دارای دلیل و نوع) تألیف گردیده است.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۴۹

آغاز: بسمله تعالی و شأنه چون بر حسب تکلیف الهی از ایران خارج شدم و در بلده مقدسه کاظمیه ماندم؛ **انجام:** معنی لاحول و لاقوة الا بالله هم همین است، یعنی هیچ تحویل و حرکت و هیچ قدرتی نیست مگر به سبب خدای متعال.

خط: تحریری نازیبا، کا: آقا نورالدین، تا: ۱۳۳۵ق؛ مسوده مؤلف است، ۱۷گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۷۰]

● **عقائد** / کلام و اعتقادات

'aqā'ed

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۰۲

بی کا، تا: ۱۱۶۳ق؛ افتادگی: انجام [د.ث. مجلس]

● **العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqā'id

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۸/۴ط

با عناوین الکلام فی العدل، الکلام فی النبوت، الکلام فی النظر، فی الوعد و الوعید، فی الآجال والارزاق که هر یک از این عناوین شامل چند فصل می‌باشد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۵۸۰ق؛ ۱۰ص (۲۴-۳۳)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۸۲

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم قال تعالی و ما امروا الا لیعبدو الله مخلصین؛ **انجام:** هو اخلص لله فی الدین المتمسک به و الله اعلم تمت و بالخیر عمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۰/۶

آغاز: سبحانک ما اعظم شأنک و اظهر برهانک، احمدک و الحمد من نعمائک ... اما بعد، فهذه جملة من العقاید وفقت من بین ... الفصل الاول فی الوجود. اعلم ان للوجود معنیین، احمدهما بدیهی التصور دون التحقق و هو ما یعبر عنه بالثبوت، سواء کان فی الاذهان؛ **انجام:** فموکولة الی المطولات، فراجعها. رزقنا الله خیر الآخرة و الاولی. الحمدلله علی اتمام و الصلاة علی خیر الانام.

متنی متین است، در هشت «فصل»: ۱. الوجود، ۲. الواجب لذاته، ۳. التنزیهات، ۴. صفاته، ۵. احواله، ۶. افعاله، ۷. الرسالة، ۸ المعاد. برای نشانی: «الفصل الخامس فی احواله. و الحق انه تعالی یصح أن یروی بمعنی حصول الحالة الادراکیة الحاصلة لنا عند النظر الی القمر»؛ بی کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۹ق؛ ۶گ (۱۵۰پ-۱۵۵پ) [ف: ۲ - ۱۷۶]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰۳-عکسی

آغاز: ... قوله تعالی مخبراً عن زکریا (ع) فان خفت الموالی من ورائی و کانت امراتی غافرا؛ **انجام:** اقوال مثالب عثمان و اشباهه اکثر من ان یحصی و بعد ... و هذا آخر ما التقطنا من بحارالانوار. و الحمدلله اولاً و آخراً.

با سربندهای «باب» بی شماره: باب منازعة امیرالمؤمنین (ع) و العباس فی المیراث. باب احتجاج سلمان و ابی بن کعب و غیرها علی القوم، باب اقرار ابی بکر بفضل امیرالمؤمنین (ع) و خلافته بعد الغصب، باب نزول الآیات فی امر فدک و قصصه و جوامع الاحتجاج فیه ... سربندهای «باب مطاعن ... و مثالب ...» نیز دارد. برای نشانی: «باب تفصیل مطاعن ابی بکر و عمر و الاحتجاج علی المخالفین بایراد الاخبار من کتبهم. الاول ما ذکره اصحبنا (رض) ان النبی (ص) لم یول ابابکر شیئاً من الاعمال مع انه کان یولیها غیره» (ص ۱۵۴)، واپسین «باب»: باب مجمل مطاعن عثمان و مثالبه و بدعه و الکتاب به. الاول ... الثانی ... الثالث ... تا خامس عشر. در پایان آمده: «و هذا آخر ما التقطنا من بحار الانوار»؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ با نشان مهر کنده ۱۱۱۴ق؛ وقف برای گروه شیخیان کرمان و تولیت محمد خان؛ تاریخ وقف: ربیع الاول ۱۲۸۹ ق؛ ۲۵۸ص، ۳۳ سطر (۱۱×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۶۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۰۰/۹-۵۵/۷۰

آغاز: بسمله، قال الاستاذ قدس سره: اعلم ان الشیخ اباالحسن الاشعری امام اهل السنة و مقدمهم

رساله کوتاهی است در اعتقادات به سبک اشعری در سیزده «مسأله»؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۵ص(۲۸۰-۲۸۴)[ف:۷ - ۴۰۹۲]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۷۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد علی صفری دائم؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۷سم [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۹۷

آغاز: بسمله، کلام فی انه فی اتقانها؛ **انجام:** حجک و انبیائک و عن ابیه ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری [رایانه]

● **عقائد** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqā'ed

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۱/۲۹

آغاز: طاعت کند که نخست باری طاعت در وی نیافرید ... فصل نهم در آنچه هیچ کس را به هیچ وجه بر خدای اعتراض نرسند؛ **انجام:** پس توفیق بایذ که بنده از ... معاصی در دوزخ مخلد نماند و ما توفیقی ... و سلم تسلیما کثیرا

شامل فصولی از باب چهارم و باب پنجم در مقالات نبوت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ ۴ص (۲۰۱ – ۲۰۴)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۲ – ۹۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۸/۷

آغاز: بسمله و به نستعین، هذه رسالة فی تحقیق العقائد صنفها ... مولانا زین الدین ابوبکر تایبادی الحمدلله رب العالمین ... بدان وفقك الله ... که اول چیزی که بربنده واجب میشود معرفت خدای تعالی است؛ **انجام:** و آموزش می‌خواهم از تو از برای آنچه نمی توانم توفنا مسلمین ... الطیبین الطاهرین.

بی کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۹سم [ف: ۷ – ۲۷۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۷۵

بی کا، تا: ۹۹۰ق؛ خریداری از رضاشیخان [رایانه]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۴۷

آغاز: سوال نصاری، اگر گوئید که واقع است در اناجیل که مسیح علم خداست سیما در انجیل متی

سؤال و جواب درباره مذهب مسیحیت، ابتدا سؤالی را از زبان مسیحیان و مطالب انجیل بیان کرده، سپس با عنوان «یا معشر النصاری»پاسخ داده است؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۴گ، اندازه:۱۳× ۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۹

آغاز: کافی نباشد و این معنی سخن محقق طوسی است آنجا که فرموده و یعلم الملکف اللطف اجمالا او تفصیلا و آنچه شارح جدید تجرید؛ **انجام:** و یا گوئیم که بعضی مخالفان در طریق مخالفت و عناد چنان ثابت و راسخ اند که ایشانرا بطریق هدایت.

دارای عنوان های: توضیح، تفصیل، مطارحه، مسلك، منهاج، تلویح، تصویر، مفحص است. ظاهراً عنوان اصلی مقاله است. مانند: مقاله پنجم: در صفات ثبوتیه و سلبیه، مقاله دهم: در بیان آن‌که نصب امام بر حق تعالی واجبست نه بر خلایق و در آن توضیحات است. در برگ ۴۳ از علامه دوانی نام برده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی دارد؛ جلد: گالینگور مشکی، ۵۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴/۵) ، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۵۱ – ۱۷۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۰۵/۲

آغاز: اگر پرسند که حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله مذهب که داشت؟ بگو که مذهب ابراهیم علیه السلام داشت و دیگر، اگر پرسند ابراهیم مذهب که داشت؟ جواب بگو مذهب شیث نبی علیه السلام داشت؛ **انجام:** اگر پرسند که شبانه روزی چند رکعت نماز بر بنده فریضه است؟ الجواب، بگو هفده رکعت فریضه است و هشت رکعت نماز شب و دو رکعت شفع و یک رکعت وتر و بیست و چهار سنت یومیه است و الله اعلم بالصواب.

پرسش و پاسخهای اعتقادیست با عناوین «اگر پرسند، بگو». بعضی از پرسش و پاسخ‌های آن اندکی با برخی از رساله‌های ضیاءالدین بن سدیدالدین جرجانی همخوانی دارد؛ خط: نستعلیق، کا: امیر ملك بن شاه حسین، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۵گ (۱۸۷– ۱۹۱)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ – ۶۰۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶۱

آغاز: روی شبه و مثل و نه از روی ماده و اصلی؛ **انجام:** اللهم اجعلنا من افضل اهل جنتک ... سنه ۱۱۲۲.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۵ برگ اشعار متفرقه در آخر ضمیمه می‌باشد؛ کاغذ: حنایی [رایانه]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۶۰

آغاز: و الاخره وحینا تلك الحیوه الابدی؛ **انجام:** قال فی قلوب ... که حق تعالی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۸۰/۱

آغاز: در اثبات صفات ثبوتیه و آن هشت است قادر عالم حی مرید مدرك قدیم و ازلی؛ **انجام:** معنی عوض اینست که نفعی مستحق خالی از تعظیم و اجلال و عوض دادن.

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن محمد زرندی، تا: ۱۲۰۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۱۳

آغاز: و ترویج شرایع و احکام او در اطراف و اکناف؛ **انجام:** باعتبار این معنی از آنها بر تقیه محمول تواند شد و الله تعالی یعلم تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: آبی [رایانه]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۸/۲

آغاز: اوضاع آسمانی و حرکت آفتاب و ماه و متغیر نمودن شب بروز؛ **انجام:** این حقیر فقیر به جهت مبتدی مختصر کردم که هر کسی را رغبت بهمرسد و داعی شاید که از کثرت معاصی راه نجات و توشه آخرت خود را مهیا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۵ر–۱۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۴ – ۲۴۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۹۳۳

دو رساله در عقائد؛ خط: نسخ، کا: رضا حسینی و احمد مازندرانی، تا: ۱۲۹۸ و ۱۲۹۹ق [الفبائی: – ۴۰۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۰۰/۱

آغاز: بسمله، چون احتجاجیکه مأمون الرشید بر فقها و متکلمین عامه در خراسان ایراد نموده است مجموع آنها را از معدن نبوت اخذ نموده بوده است و اخبار متفرقه ار ائمه هادیه (ع) در هر یک از آنها وارد شده است و حقتعالی از جهة اتمام حجت آنها را بر زبان وی جاری گردانیده است. و نظر باینکه الفضل ما شهد با الاعداء این ضعیف احتجاجات او را ایراد مینماید تا آنکه طالب حق در نهایت بصیرت و یقین باشد. قال ابوجعفر محمد ابن علی بن بابویه فی کتابه عیون اخبار الرضا علیه السلام روی اسحق بن ... قال کان المومن

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۰گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵۱ - ۱۱۰]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۴۸

آغاز: که در فریب به ... (۱۵ سطر بعد): مقاله ثالثه در نبوت و برخی مسائل آن. در ضمن فصول متعدده. فصل اول در بعثت و حسن تکلیف ... چون معلوم شد که در انسان چهار قوه مختلفه می‌باشد که یکی از آن قوه عاقله است، که داعی به معرفت الله تعالی. و احتراز از قبایح و ارتکاب مدایح گردد؛ **انجام:** و هم نور علی نور و از جمله قدرة همه ایشان است بر جمیع ما یقدر علیه الآخر من الکرامات الخارقة للعادة لله عز ذلک. تم ...

در آن آمده: که «نظر علی» نامی در گوشه ناکامی و زاویه گمنامی خواهد نشست ... (گ ۳۵۴پ). جای دیگر: خلاصه «نظر علی» را به نظر علی در کفر باطنی ایشان شکی نیست (۴۲۳ر) در جایی دیگر از دو کتاب خود به نام «برهان قاطع» عربی و «برهان قاطع» فارسی یاد می‌کند (گ ۱۰۲پ) و ما می‌دانیم حاج محمد کریم خان قاجار کرمانی دو کتاب به نام «برهان قاطع» یکی به عربی و دیگری به فارسی دارد. ولی این کتاب به کارهای کرمانی نمی ماند.با سربندهای «مقالت، باب، فصل»: مقالت سوم در نبوت، چند «فصل». فصل ۱. بعثت ۲. خواص نبوت و کیفیت وحی، ۳. خاتمیت ۵. وجوب عصمت ۱۰. کرامات اولیاء ۱۵. اثبات رسالت که در رساله‌ای علی حده، این حقیر رقم زده) (گ ۶۶پ)، مبحث امامت ۱. در چند «باب». باب۱. در معنی امامت، در اینجا از «برهان قاطع» به عربی و «برهان قاطع» خود به فارسی نام می‌برد (گ ۱۰۲پ)، ۲. در اینکه امامت از اصول دین است، ۳. وصیت و نص ۵. شروط امامت ۱۰. خلافت عثمان ۱۱. در آیاتی که دلالت بر امامت علی (ع) می‌کند که نزدیک به نیمی از کتاب را در بردارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰۷گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۲۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۷۰

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۲۹

آغاز: و پیوسته در اندوه سفر عظیم الخطر و اندیشه زاد و راحله و تدارک ایام گذشته بوده باشد و؛ **انجام:** بدانکه مراد از عقل در این دو رباعی عقل مریض است که نبودنش بهتر است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۴/۱

آغاز: و نفعها و بلاها همه ازو است بحسب مصلحت حال بندگان و اعتقاد داشته باشد به هر چه پیغمبر آخر الزمان فرموده حق است.؛ **انجام:** آن ملعون در دنیا مسخ و سوخته و در عقبی بعذاب ابد گرفتار گردید معجزه دیگر.

در این نسخه قسمت اول راجع به احوالات قیامت و بهشت و دوزخ، در این بخش از حدیقة الشیعه نقل قول دارد، قسمت دوم درباره معجزات اهل بیت (ع) است و در این قسمت در بالای ص۱۶۴ تحریر شده: چونکه خواهرم معجزه چند خواست از من نوشتم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری، ۲۰۲ص (۱۹۹-۱ و ۲۲۷-۲۲۵)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۳/۵سم [ف: ۵۰ - ۱۰۳]

۱۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۶۵/۹

آغاز: بسمله حمد له اما بعد بدانکه اصول دین هشت است اول توحید دیم عدل سیم نبوت چهارم امامت پنجم امر به معروف ششم نهی از منکر هفتم تولی هشتم تبرا و بر جمله عاقل؛ **انجام:** لهم جنات الفردوس نزلا خالدین فیها لا یبغون ...

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج عنابی، ۹ص، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: - ۳۸۴]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۱۷/۲

آغاز: چه انسان، چه جن، چه پیاک، چه ژن، چه عبد، چه حر، چه کیشک، چه کر، گینه حد تکلیف واجبه؛ **انجام:** الحمدلله علی اتمامه و الصلاة علی رسوله و سلامه. خداوند توفیق فرماید به برادران دینی خود تلقین و ارشاد شود.

از ناشناس، عقاید اهل سنت و جماعت است، به نثر آمیخته به نظم، سروده‌ها نیز به کردی است، بخش‌بندی نشده، با سربندهای درخور؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۳۴۳ق؛ ۷گ (۲۷ر-۳۳پ) [ف: ۳ - ۲۲۷]

● عقائد (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqā'ed (t.)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

● عقاید (مختصر) / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqāyed (mx.)

رساله مختصری است در اعتقادات به روش اهل سنت و بدون هیچ‌گونه دلیل درباره توحید و نبوت و خلافت و قیامت و تکلیف مسلمانان.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۲۰/۱

آغاز: بنام خدای بخشاینده مهربان، حقیقتهای چیزها در نفس الأمر ثابت و مجرد وهم و خیال نیست؛ **انجام:** ایمن بودن از مکر وی کفر است و سلامت ایمان در میان بیم و امید است
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۱پ-۵ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۱]

● **العقائد (منظومة فی)** / کلام و اعتقادات، شعر / عربی
al-'aqā'id (mnẓ.-un fī)

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۱۱/۶-۳۹/۱۹۱
آغاز: وکل ما جاز علیه القدم ×× علیه قطعاً یستحیل القدم / و فسر الایمان بالتصدیق ×× و النطق فیه الخلف بالتحقیق؛ **انجام:** ثم الصلوة و السلام الدایم ×× علی نبی دابه المراحم / محمد و صحبه و عترته ×× و تابع لنهجه من امته؛ تمت و بالخیر عمت.
منظومه‌ای است در عقاید به سبک سنیان، صفات پروردگار متعال را بیان می‌کند سپس ابیاتی درباره اعتقاد به نبوت و صفات انبیاء آورده و پس از آن ابیاتی درباره مرگ و قبر و برزخ و معاد دارد و در پایان گناهان کبیره را برمی‌شمرد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۴۶۳۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۲/۴
آغاز: یقول العبد نظماً کاللالی ×× لتبیین العقائد للموالی؛ **انجام:** و قد ختم الکلام علام میر ×× بیاناً للعقائد یا اهالی / لعل الله ینفعنی ... بمحمد و بخیر آل
منظومه‌ای است در چهل و سه بیت در بیان اعتقادات شیعه به طور بسیار مختصر. بر فراز صفحه اول این منظومه چنین آمده است «قصیده غزلی در بیان عقائد مذهب ناجیه اثنا عشریه که بطیب منظوم امامیه ؟ که مشتمل است بر تاریخ نظم آن مسمی گردیده»؛ خط: نستعلیق نامرتب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۸۱ر-۸۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۷]

← عقاید اثنی عشریه ⟵ اصول الدین
← عقائد الاسلام ⟵ ترجمة العقائد
← عقائد الاسلام ⟵ عقائد اهل الحق
← عقائد الاسلام ⟵ اصول دین

● **عقائد الاسلام = اصول دین** / کلام و اعتقادات / ترکی
'aqā'ed-ol eslām = osūl-e dīn

؟ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، - ۹۹۳ قمری
moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)
منسوب به مقدس اردبیلی است ولی آن طور که از دیباچه کتاب برمی‌آید تاریخ نگارش آن پس از ۱۰۵۲ که سال جلوس شاه عباس ثانی است می‌باشد. با سربند «لمؤلفه» برخی از سروده‌ها را به کار برده است. با ستایش شاه عباس دوم (۱۰۷۷-۱۰۵۲ق) در دیباچه: «شعر. اول شهی کیم جلوسه تاریخ دیمشم یکه مصرع دلخواه. ثالث قهرمان روی زمین شاه عباس ثانی جمجاه ۱۰۵۲ق». دارای «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه»: ۱. درباره واجب الوجود؛ ۲. صفاته ثبوتیه؛ ۳. صفات سلبیه؛ ۴. نبوت؛ ۵. امامت، و این یکی گسترده، در چند «فصل». (احمد منزوی)
این رساله در برخی منابع به خود مقدس اردبیلی نسبت داده شده و اثری فارسی نیز با همین نام و موضوع موجود است که برخی از او دانسته‌اند. آنچه در تردید این نسبت آمده تاریخ ۱۰۵۰ است که در متن ترکی دیده شده است. متن ترکی از او نیست (الذریعه ۲۸۱/۱۵) زیرا تألیف کتاب حداقل ۵۹ سال بعد از وفات اردبیلی بوده است و اصل اثر از خود اوست که نسخه‌هایی با تاریخ کتابت قبل از قرن ۱۱ و تاریخ قبل از ۱۰۵۰ دارد که آن را تأیید می‌کند. جز آن که وجود تاریخ در دیباچه، احتمال افزودن‌های بعدی را تقویت می‌کند.
آغاز: بسمله، شکر بیحد او لواجب الوجود کیم اثبات الوهیتی الشمس فی کبد السما ... و بعد، یلمک کرک کیم مراد بو جمله عالمدنک و مقصد خلق نبی ...
انجام: یا عالم افلاکده و اکو عالم. تمت الکتاب بعون الله تعالی الملک الوهاب و حسن توفیقه.
چاپ: تبریز، ۱۲۷۲ق، سنگی؛ تبریز، ۱۳۰۳ق، سنگی، ۱۷۰ص؛ تبریز، ۱۳۲۲ق، سنگی، رقعی
[الذریعه ۲۸۱/۱۵]

شرح و حواشی:
۱- ترجمة العقائد = اثبات الامامة؛ مسأله دان، اسماعیل بن حسین (-۱۱)
۲- عقائد الاسلام (ترجمه)؛ تبریزی، محمد بن تقی (-۱۴)

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۷۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۷ق، جا: اردبیل؛ ۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۵۳/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده با توجه به آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۲۸ق؛ ۶۴گ (۲ر-۶۵ر، متن سپس هامش) [ف: ۲ - ۱۷]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۰/۳-۴/۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اریدی اذن صنکره عمر بن خطاب او لحضر تنک قار شوسنه کلوب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۱۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۳۰ عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [میراث شهاب: س۱۷ ش۱و۲ - ۱۲۱]

● **عقائد الاسلام** / کلام و اعتقادات / ترکی

'aqā'ed-ol eslām

فاضل اردبیلی، احمد

fāzel-e ardabīlī, ahmad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۶۸

آغاز: بسمله، شکر بیحد اول واجب الوجوده کیم اثبات الوهیتی الشمس فی کبدا السماء کتبی ظاهر؛ **انجام:** ایلیوبررس عدالت اقتضا ایلرکیم کنه بوبدن این محشور ادله و السلام خیر ختام.

خط: نستعلیق، کا: ابن علی اصغر اردبیلی، تا: ۱۳۴۹ق [رایانه]

● **عقائد الاسلام** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqā'ed-ol eslām

در آغاز مطالب و مباحث آن چنین می‌نماید که کتاب «حدیقة الشیعه» باشد ولی با مقابله‌ای که به عمل آمد با آن مغایر اما مانند آن در اثبات امامت و بسیار مفید و استدلالی است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۳۰

آغاز: آنکه بر وی غالبند و اطاعت نمی کنند از روی آنکه مجبورند و همه کارها به اختیار بندگان نگذاشته که در مملکت وی هرچه خواهند کنند؛ **انجام:** که مؤمنان همه به آن قبض روح شوند مگر قلیلی که مثال خران باشند که قیامت بر ایشان قائم گردد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: علی بن محمود کاهی، ۱۲۳۹؛ جلد: تیماج، ۳۰۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ - ۶۸۷]

● **عقائد الاسلام (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / عربی

'aqā'id-ul islām (t.)

تبریزی، محمد بن تقی، ق۱۴

tabrīzī, mohammad ebn-e taqī (- 14c)

وابسته به: عقائد الاسلام = اصول دین؛ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد (-۹۹۳)

ترجمه عربی عقاید الاسلام منسوب به مقدس اردبیلی است.

[الذریعة ۱۱۷/۴؛ معجم التراث الکلامی ۲۵۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۳۱ عکسی

آغاز: بسمله الحمد لله الذی دل علی ذاته بذاته و تنزه عن مجانسة مخلوقاته و جل عن ملائمة کیفیاته

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن احمد تبریزی، تا: ۱۳۲۱ق؛ تصویر از روی چاپ سنگی: تهران؛ ۱۴۴ص، ۲۱ سطر [میراث شهاب: س۱۷ ش۱و۲ - ۱۲۲]

● **عقائد اسلامی** / گوناگون / فارسی

'aqā'ed-e eslāmī

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

به صورت پند و اندرز است در مورد کلمه شهادت، صفات خداوند و اصول دین.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۱۷/۵

آغاز: عرض کنیم ماه رمضان بانجام رسید آخر یا امروز یا فردا آخر ماه است؛ **انجام:** حضور العالم الربانی و الحکیم الحمدانی الذی ... مستغفراً می‌باشد

خط:شکسته نستعلیق خوب،کا:محمود بن معصوم مرندی، تا: صفر ۱۳۱۹ق؛ ۲۷گ (۲۰۰ر-۲۲۶پ)، اندازه: ۱۳/۸×۲۲سم [ف: - ۱۱۱]

● **عقائد اسلامی و اصول دین** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqā'ed-e eslāmī va osūl-e dīn

مؤمن، محمد

mo'men, mohammad

رساله‌ای در دو «قسم»: قسم اول که به وضوح از قول خداوند و رسولان و امامان معلوم شده؛ قسم دوم آنچه محل نظر و تأمل و اختلاف است و به روشنی قسم اول نیست و غرض این رساله ذکر مهمات قسم اول است با اشاره به دلایل آن در چند «فصل» از جمله توحید، عدل، نبوت، امامت و معاد.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۰۰/۱۰

آغاز: الحمدلله الاول بلا اول ... و بعد بدانکه خداوند تبارک و تعالی جلت عظمته بعد از آنکه بقدرت کامله؛ **انجام:** و کلا یقین به پیغمبری ایشان بهم می‌رسانیدند ... بن محمد رضا بن حبیب الله آصف

خط: نستعلیق، کا: نعمت الله بن محمد رضا ابن حبیب الله بن محمد تقی الاصف، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۲۹۹ق؛ ۴گ (۲۴۰ر-۲۴۳پ)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴/۵سم [ف: ۱۸۴]

● **العقائد الاسلامیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqā'id-ul islāmīyya

مدرس، محمد ابراهیم بن محمد نصیر، ق۱۲ قمری

modarres, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad nasīr (- 18c)

رساله کوتاه و مختصری است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۲۱/۲

آغاز: بسمله،الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه

محمد و آله اجمعین و بعد فقد امرنی
خط: نسخ، کا: محمد ولی بن محمد علی هزارجریبی، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ دارای نشان بلاغ، مصحح؛ مهر: «عبده محمد رضا بن ذبیح الله الحسینی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۵۸گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۱ - ۱۴]

● **عقائد الاشاعرة** / کلام و اعتقادات / عربی
'aqā'id-ul ašā'ira

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۴۶/۳-۸۳۲۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: سید ریحان الله موسوی؛ ۱۳۵گ، ۱۷ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۴۵]

● **عقائد اصولیه و فوائد فروعیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-e osūlīye va favā'ed-e forū'īye
موسوی، محمد ابراهیم بن محمد صادق، ق۱۳ قمری
mūsavī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad sādeq (- 19c)
رساله‌ای است در بیان اصول دین در یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه» هریک در چندین «مطلب» و «فصل».
آغاز: اصول بوستان سخن‌پردازی و فروع گلبن گلستان معنی طرازی حمد و ثنای جهان آرائی است که منظر رفیع نه فلک پست ترین غرفه از ایوان اختراع اوست ...

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر فعل قبیح ظلم به نفس باشد در توبه ازو ندامت و عزم به ترک آن عود نیز کافی است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۴]
۲. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۶۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** والله اعلم بحقایق الامور
خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، کمندکشی زرین، با یک سرلوح مذهب؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۱۸۹ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱- ۴۸]

● **عقائد اصولیین** / کلام و اعتقادات / فارسی و عربی
'aqā'ed-e osūlīyīn
خاتون آبادی، اسماعیل بن محمد باقر، ۱۰۳۱-۱۱۱۶ قمری
xātūn-ābādī, esmā'īl ebn-e mohammad bāqer (1622-1705)
در چند «باب» و چند «مقصد» از مسأله‌های کلامی و فلسفی گفتگو نموده است. مقصد نخست آن در معارف ربانی است و در چند فصل که یکم آن در خداشناسی و دوم آن در برهان اثبات آفریننده می‌باشد. همه رساله اثبات واجب «استاد البشر مولانا رجب علی تغمده الله بغفرانه» که در یک مقدمه و پنج مطلب و یک خاتمه است، در همین مقصد به فارسی آمده و در چند بحث خرده‌گیری از آن شده است. از فصل سوم این مقصد که در ازلیت خدا و حدوث جهان است کتاب به عربی است و نیمه‌کاره گذارده شده در نسخه ما. در آن از قبسات داماد و دوانی و تعلیقات شیخ و اثولوجیای معلم اول و شرح عیون الحکمه امام و اجوبه و اسئله قونویه و شرح مسئله علم خواجه طوسی یاد گردیده است.
آغاز: بسمله. و به اعتمادی. حمد بی حد و ثناء بی عد معبودی را سزاواراست که نوع بنی آدم را بعقائد حقه از حضیض شقاوت و سفالت باوج سعادت و شرافت رسانید ... و بعد ... اسمعیل الحسینی الشهیر بالمدرس الخاتون آبادی را بخاطر فاتر رسید بنابر التماس بعضی از اصدقاء صلحا که در این اوراق تقریر و تحریر کنم بعونه (و) منه عقاید اصولیه و فروعیه از معارف ربانی و احکام دینی و عبادات شرعی و معاملات ملی ... و این مبوب است بر چند باب و مسمی گردید بعقاید اصولین.
[دنا ۵۲۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۲۵/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال ایضاً فیها فی فصل التقدم و التأخر و اعلم انه کما ان الشیء قد یکون محدثاً بحسب الزمان کذلک الشیء محدثاً بحسب الذات.
خط: نستعلیق، کا: شاه میرک بن میر سید علی قاینی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منخ»؛ گ ۷۱ و ۷۶ر-۸۱ر حاشیه آقا حسین خوانساری است که شاگردش شاه میرک بن میر سید علی قاینی در زمان او نوشته و پیداستکه همه نسخه به خط او می‌باشند و اوست که بر شرح حدیث صابی (ش ۱) در ۳۰ر حاشیه دارد [ف: ۶ - ۲۳۱۵]

● **عقائد الاعلام** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-ol a'lām
مؤلف چون عوام الناس را در عقائدشان متزلزل دیده و دلیل آن را عربی بودن کتب بزرگان در این موضوع می‌داند، بحث‌های اعتقادی را با استفاده از گفتار علما در این رساله مختصر جمع‌آوری نموده و در آغاز بحث نسبتاً مفصلی درباره تکلیف و حجیت ظن نموده و در کتاب از اقوال میرزای قمی، نراقی، شیخ مرتضی انصاری و مرحوم کلباسی بسیار استفاده نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۳۷
آغاز: حمد بی حد و ستایش بیعدد سزاوار ذات احدی است که

بی شراکت لوای خدمت را در عرصه امکان بر افراخت؛ **انجام:** و ظلم بر خداوند عالم قبیح است و در این مقام ختم می‌کنیم این رساله را اولا قوة الا بالله.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با خط خوردگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۵]

● **عقاید الامام الزاهد الصفار** / کلام و اعتقادات، پاسخ پرسشها / عربی
'aqāyid-ul imām-iz zāhid-iṣ ṣaffār
امام الزاهد الصفار
emām-oz-zāhed as-saffār
پاسخ پرسش‌هایی است به روش سنی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۱
خط: نستعلیق، کا: ناصر بن رحمة حویزی، تا: سه‌شنبه آغاز ذیقعده ۱۰۶۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ص (۱-۲۱)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۴]

● **عقائد الامامیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-ol emāmīye
کرهرودی، محمد حسین
karahrūdī, mohammad hoseyn
اعتقادات شیعه امامیه را در اصول دین و بعضی از احکام فقهی و اخلاقی به طور بسیار مفصل و استدلالی در چند «باب» آورده است.
[دنا ۵۲۸/۷ فهرستواره منزوی ۴۲۵/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴
آغاز: دلیل پنجم آنکه قادر مختار است و هیچ ممکن از تحت قدرت او بیرون نیست و چنان نیست که زیاده بر آنچه آفریده است نتواند آفرید؛ **انجام:** یعنی از جمله مؤمنان مردانی چند هستند که راست گفته اند که آنها را با خدا عهد و پیمان بران بسته بود.
اوراق نسخه پس و پیش شده و نام کتاب و نام مؤلف از روی یادداشتی است که حضرت آیة الله مرعشی روی برگ اول نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۲۶۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۴ - ۸۹]

● **العقائد الامامیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'aqā'id-ul imāmīya
شرح مزجی است بر متنی در عقاید شیعی دارای «مقصد»های متعدد. اندکی از ابتدای یکی از مقاصد نقل می‌شود: «المقصد السادس فی المعاد و الوعد و الوعید و ما یتصل بذلک، حکم المثلین واحد و السمع دل علی التماثل هل یمکن وجود عالم آخر مماثل لهذا العالم أم لا ذهب الملیون الی امکانه».

تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۶
انجام: اظهار الجلالة الأمر فیه و عظیم المقام و أما الصراط فقد ورد فی الحدیث الصحیح أنه حب محمد و علی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ واقف: سید عبدالله متولی، ذیحجه ۱۲۴۶، وقف بر طلاب ساکن مدرسه عبدالله خان شهیر به محمودیه در تهران؛ ۲۷۰گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [حوزه و موزه عبدالعظیم: ف: - ۴۸]

● **عقاید امامیه اثنی عشریه** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqāyed-e emāmīye-ye esnā 'ašarīye
سرکانی، محمد صادق بن محمد علی، ق۱۱ قمری
serkānī, mohammad sādeq ebn-e mohammad 'alī (-17c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۲۱
آغاز: بسمله، الحمدلله علی آلائه و الصلاة علی اشرف انبیائه و اولیائه اما بعد چون این رساله؛ **انجام:** عقایدیکه نسبت داده ... تمام شد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● **عقائد الانسان** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-ol ensān
حسینی کاشانی، هاشم بن مهدی، - ۱۴۱۲ قمری
hoseynī kāšānī, hāšem ebn-e mahdī (- 1992)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۷
آغاز: سپاس موجودی را سزاست که رشته هستی؛ **انجام:** عمل نکردن تا بچه دانسته اند.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۹۴ق، جا: تهران [الفبائی: - ۶۶۰]

← عقاید اولیاء الله > عقاید اولیای سبعه

● **عقاید اولیای سبعه = عقاید اولیاء الله** / عرفان و تصوف / ترکی
'aqāyed-e owlīyā-ye sab'e = 'aqāyed-e owlīyā'-ol-lāh
گیلانی، سلطان محمود بن سلطان برهان الدین، ق۱۰
gīlānī, soltān mahmūd ebn-e soltān borhān-od-dīn (-10c)
رساله‌ای است در بیان عقاید شیخ صفی الدین و سایر مشایخ

سلسله صفویه و زاهدیه و نقل سخنان شیخ صفی الدین، که به تقاضای جمعی از دوستان به ویژه فرزندش شیخ زاده ملک طیفور به رشته تحریر در آورده است. در این رساله، سلسله طریقة را از حبیب عجمی به کمیل بن زیاد می‌رساند بر خلاف دیگران که به حسن بصری منتهی کرده‌اند.
شرح و حواشی:
۱- تحفه سلیمانی؛ پیرزاده، محمد رفیع (-۱۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴
آغاز: بسمله. شکر و سپاس و ستایش اول خالق قدیمه که موجود واحد و واحد وحی و علیم؛ **انجام:** و آبا لا رموز و مرشد لا رموز اعتقادی و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۴۵ق؛ دارای سرلوح زرین، مجدول؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای، ۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۷۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۶۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۶]

● **عقائد اهل الحق** = **عقائد الاسلام** / کلام و اعتقادات / عربی
‘aqā’id-u ahl-il ḥaqq = ‘aqā’id-ul islām
کردی، عبدالقادر بن محمد سعید، ۱۲۱۱- ۱۳۰۴ قمری
kordī, ‘abd-ol-qāder ben mohammad sa‘īd (1797-1887)
شرح مزجی است. متن و شرح هر دو از یک نفر.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵/۱
آغاز: نحمده علی ما هدانا الی عقائد الاسلام
خط: نسخ، کا: محمود سیفی، تا: ۱۲۹۴ق؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ ۱۵گ (۱-۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۱]

● **عقائد اهل السنة** / کلام و اعتقادات / عربی
‘aqā’id-u ahl-is sunna

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۲/۲-ف
نسخه اصل: حسین چلبی ش ۱۱۸۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۵۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۰]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۲/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا، احتمالاً رساله متفاوتی از نسخه بالاست [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۰]

● **عقائد أهل سنت** / کلام و اعتقادات / ترکی
‘aqā’ed-e ahl-e sonnat

غیر همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۴/۴
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... بوندن صکره معلوم اوله که هر عاقل او بالغ اولن کشیه کرک ار لسون و کرک عورت اولسون؛
انجام: اللی بیکریل صور حساب اولسه کرکدور اندن صکره جنتلک جنته و جهنملک جهنمه کرسلر.
رساله‌ای است کوتاه در بیان عقاید اهل سنت در خصوص خداوند متعال و انبیاء (ع)، مؤلف در مقدمه یاد آور شده. هر شخص می‌بایست از صفات ذمات باری تعالی اعم از صفات واجب، محال و جایز، و همین گونه در خصوص پیامبران نیز اطلاع کامل داشته باشد، چنانچه بی اطلاع باشد ایمان او صحیح نخواهد بود، نسخه‌ای با همین آغاز در کتابخانه غازی خسرو بیک، در سارایوو، موجود است که ناشناخته مانده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۲ر-۲۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۲۹۵]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۲
... بن الحاج داود بن محمد قارصی حنفی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۸ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۱۰گ (۸۱پ-۹۰پ)، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۲۹۸]

● **عقائد اهل سنت** / کلام و اعتقادات / فارسی
‘aqā’ed-e ahl-e sonnat

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۰۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی [الفبائی: - ۴۰۶]

● **عقائد أهل السنة و الجماعة** = **عقیدة اهل السنة** = **العقیدة الطحاویة** / کلام و اعتقادات / عربی
‘aqā’id-u ’ahl-is sunna wa-l jamā‘a = ‘aqīdat-u ahl-is sunna = al-‘aqīdat-uṭ ṭaḥāwīya
طحاوی، احمد بن محمد، ۲۳۹؟ - ۳۲۱ قمری
tahāvī, ahmad ebn-e mohammad (854 - 934)
اعتقادات اهل سنت را طبق مذهب ابوحنیفه و ابویوسف و شیبانی به طور اجمال و اختصار نوشته است.
آغاز: قال الشیخ ... ابوجعفر الطحاوی ... هذا ذکر بیان اعتقاد اهل السنة و الجماعة علی مذهب فقها، الملة ابی حنیفة النعمان بن ثابت الکوفی و ابی یوسف یعقوب بن ابراهیم الانصاری و ابی عبدالله بن محمد بن الحسن الشیبانی ...
انجام: و غیرهم من الذین خالفوا الجماعة و حالفوا الضلالة و نحن منهم برءاء و هم ضلال اردیاء.
چاپ: قاهره، نشر الکردی: ۱۳۴۰ق؛ حلب: ۱۳۴۴ق؛ تحقیق عبدالعزیز بن عبدالله بن باز، مجلة البحوث الاسلامیة، ش۱۵(۱۹۸۵/۱۲ - ۱۹۸۶/۳م)

[دیباچه اختلاف الفقهاء چاپ پاکستان؛ سزگین ۴۳۹/۱ و ۴۴۱]

شرح و حواشی:

۱- القلائد فی شرح العقائد الطحاویة؛ قونوی، سعدالدین مسعود

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: محمد بن مصطفی، تا: ۹۸۵ق؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۶۷پ۷۵پ)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۵۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۰۵/۲

آغاز و انجام: برابر

القصیدة؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد احمد بستانی، تا: ۱۰۵۲ق؛ ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۲۴۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۶۵/۹

آغاز: الفصل الاول فی تصحیح الاعتقاد و تطبیقه لمذهب اهل السنة و الجماعة و جملة ما فی هذا الفصل؛

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۳۹ روسی ۳۳۹؛ خط: نسخ، کا: حسین بن محمد [بن محسن بن] شمس الدین، تا: صفر ۱۲۹۱ق؛ ۳گ (۱۹۴-۱۹۶) [عکسی ف: ۲ - ۲۹۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳/۹عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله سبحانه الهادی للحق و هذا آخر ما أردنا و الیه أشرنا. تمت العقیدة للطحاوی.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۴۴۰۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار، محشی با امضای «منه»؛ ۵ص(۱۰۲-۱۰۶)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۷۱]

● عقائد اهل سنت و جماعت = رد شبهات معتزله /

کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqā'ed-e ahl-e sonnat va jamāʻat = radd-e šobahāt-e moʻtazele

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, ʻalī-ye-bn-e mohammad (1340 - 1414)

اهدا به: امیر محمد حاکم شیراز

رساله‌ای است در بیان اعتقاد اهل سنت و جماعت و بیان مذاهب حق و باطل. دارای این دو فصل است: فصل ۱. اصول اعتقادات؛ فصل ۲. بیان اختلافات مذاهب. مؤلف در فصل دوم، سنی را مقابل معتزلی قرار داده و اختلافات آنان را در مسأله رؤیت و قضاء و قدر و دیگر مسائل بدین‌گونه نقل کند و اما از دیگر فرق یاد نکرده جز در اواخر فصل، در مسأله امامت که از «خارجی» و «شیعی» نیز یاد کرده و در پایان می‌گوید: «شیعه و خوارج هر دو بر ضلالت اند و مذهب حق، مذهب اهل سنت و جماعت است». در مصادر، ذکری از این رساله در ضمن مؤلفات سید شریف نیست. وجود دو سرآغاز برای این رساله این شبهه را به ذهن می‌زند که او دارای دو رساله است که یکی تلخیص دیگری باشد و یا ممکن است دو تحریر از یک رساله باشد.

آغاز: ۱: بسمله و به نستعین الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی علی الخصوص ... اما بعد این رساله ایست در بیان اعتقاد اهل سنت و جماعت و بیان مذاهب حق و باطل فصل اول در بیان اعتقاد بدانکه هیچ بنائی ...

۲: بدانکه ارشدک الله فی الدارین که از اهم مهمات دینیه است بیان اختلاف فلاسفه در حدوث عالم و در حشر اجساد و در شبهه ایشان. تقریر خلاف در آنکه فلاسفه گفته اند عالم قدیم است و همیشه بوده است و خواهد بود و تمسک باین وجه کرده اند که وجود عالم عطائی است از حضرت خداوند تعالی ...

انجام: و مذهب حق مذهب اهل سنت و جماعت است و السلام علی من اتبع الهدی و صلی الله علی سیدنا و حبیبنا محمد و علی آله و صحبه اجمعین

[روضات الجنات ص ۴۹۷-۴۹۹؛ فهرست برلین ۸۴۰۵ و ۱۹۵۴/۷؛ دنا ۵۲۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۴۸/۶ و ۱۸۵/۶ با عنوان «شریفیه» و ۴۲۶/۹ «عقاید اهل سنت و جماعت]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۱۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** پس کشته، باجل مقدر مرده باشد نه باجل مسمی. تمت الرساله الشریفیه فی یوم الاحد ثانی عشر من شهر ذی القعده الحرام سنه ثمان و تسع و ثمانیه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۷ص (۱۳۷-۱۴۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۶۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۹ق، جا: یزد؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۴۹-۵۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۵۹۶]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۰۸/۳

آغاز: رساله میر سید شریف که بجهت امیرزاده امیر محمد حاکم شیراز نوشته است. تقریر خلاف در آنکه فلاسفه گفته اند که عالم قدیمست و همیشه بوده است و خواهد بود و تمسک بدین وجه کرده اند که وجود عالم عطاییست از حضرت خدای تعالی؛

انجام: و این دو قسمند بتقدیر خدای. اول را اجل مسمی خوانند و دوم را اجل مقدر پس کشته باجل مقدر مرده باشد نه اجل مسمی. تمت الرسالة بعون الله و حسن توفیقه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، ۵گ (۲۴پ-۲۸پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: - ۲۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۳/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۵]

● عقاید الایمان / کلام و اعتقادات،شرح دعا،رجال - فارسی

ʻaqāyed-ol īmān

کاشانی، حبیب الله بن علی مدد، ۱۲۶۲ - ۱۳۴۰ قمری

kāšānī, habīb-ol-lāh ebn-e ʻalī madad (1846 - 1922)
شرح مفصلی در دعای عدیله در پنج «مطلب» در اصول پنجگانه دین.
چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۵۴۲؛ تهران، سنگی، ۱۳۵۹–۱۳۶۰ق، وزیری، ۷+۳۴۱ ص
[فهرستواره منزوی ۶۶۲/۷]

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۲۳
خط: نسخ، کا: علی اکبر بن محمد یوسف بن محمد حسین بن محمد صالح کاشانی، تا: محرم ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: – ۶۴]

● **عقائد الایمان** / کلام و اعتقادات / عربی
ʻaqā'id-ul īmān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۹۸
آغاز: بسمله، حمدله و الصلوه و السلام علی سیدنا محمد صلی الله علیه و سلم اعلم ان الحکم ینحصر فی ثلثة اقسام؛ **انجام:** لما احتوت علیه من عقاید الایمان حتی یمتزج معناها بلحمه و دمه ... تحت حصر و بالله التوفیق.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب [رایانه]

● **عقائد بابیان** / کلام و اعتقادات
ʻaqā'ed-e bābīyān

تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۴۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۶۷]

● **عقائد البراهمة** / ادیان و مذاهب / عربی
ʻaqā'id-ul barāhima

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۲۹
از زبان باسدیو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۱۴گ (۱۶۱پ – ۱۷۴ر) [مختصر ف: – ۵۵۴]

● **عقائد بهائیت** / بهائیت / فارسی
ʻaqā'ed-e bahā'īyat

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۴۴
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۷۱گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ – ۵۵۱]

● **العقائد التونسیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ʻaqā'id-ut tūnisīya

تونسی، ابواسحاق
tūnesī, ābū-eshāq

سؤال از ایمان و اسلام
[مکتبة الاوقاف العامة (موصل) ۲: ۲۰۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۱۴ض
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لا عدوان الاعلی الظالمین ... قال الامام ابواسحق التونسی رحمه الله سألنی بعض اخوانی الراغبین فی طلب العلم عن الایمان و الاسلام و هل هما مخلوقان ام غیر مخلوقین؛ **انجام:** و یلح فی الدعاء و یکرره ثلاثا و یفتح ذلک بحمدالله و الصلوة علی نبیه محمد صلی الله علیه و سلم و یختم بذلک و یتوب و یرد المظالم الی اهلها و یقبل علی الله بالصلوة و الطاعة تمت ضحوة یوم الخمیس من اوائل شهر رجب الاصم من سنة الالف و مایتین و اربعة و عشرین من هجرة النبویة ... علی یدا فقر الوری و احوجهم الی الملک الرؤف محمد بن المرحوم منلا عثمان بن المرحوم منلا معروف الموصلی اصلا و البغدادی مسکنا.
خط: نسخ، کا: محمد بن عثمان بن معروف موصلی، تا: پنج‌شنبه اوایل رجب ۱۲۲۴ق؛ ۶گ [ف: ۱۲ – ۴۲۷]

● **العقائد الجعفریة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ʻaqā'id-ul jaʻfarīyya

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ – ۱۲۶۳ قمری
estarābādī, mohammad jaʻfar ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۲۷
آغاز: بسمله، الحمدلله الواجب بالذات و صاحب الصفات التی ... الذات و العادل و الفاعل؛ **انجام:** بعض المنکرین فی المخالفین و کون الاخرین من الکافرین ... حشرنا الله معهم بحقهم اجمعین ... سنه ۱۲۶۱.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسن ارانی کاشانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

● **العقائد الجعفریة فی اثبات مذهب الاثنی عشریة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ʻaqā'id-ul jaʻfarīyya fī iṯbāt-i maḏhab-il iṯnā ʻašarīyya

کاشف الغطاء، جعفر بن خضر، ۱۱۵۴ – ۱۲۲۸ قمری
kāšef-ol-qetā', jaʻfar ebn-e xezr (1742 - 1813)
رساله‌ای است در اصول و فروع دین، در دو «مقصد»: مقصد ۱.

فیما یجب معرفته بالبرهان من اصول الایمان و ینحصر فی خمس، الاول فی التوحید ... در همین مقصد نخست از اصول پنج‌گانه دینی بحث شده و در مبحث امامت به بحث بیشتری پرداخته است؛ مقصد دوم را گویا مؤلف ننوشته است. این رساله، آن‌گونه که آقا بزرگ نوشته، عیناً همان فن نخست کتاب کشف الغطاء اوست. فقط خطبه کوتاهی برای آن ساخته و آن را به صورت رساله‌ای مستقل درآورده است. سید حسن صدر بن هادی موسوی کاظمی اصفهانی، شرحی بر آن نگاشته و آن را «الدرر الموسویة فی شرح العقائد الجعفریة» نام نهاده است. (محمود مرعشی)

آغاز: الحمدلله الذی خلق السماء و بسط الارض علی الماء و جعلنا علی منهاج خاتم الانبیاء ... اما بعد، فقد سئلنی سؤال حث و الحاح بعض الاحباء من ذوی التقوی و الصلاح ... و رتبتها علی مقصدین، الاول فیما یجب معرفته بالبرهان من اصول الایمان و ینحصر فی خمس، الاول فی التوحید ...

انجام: أبین شاهد علی ان الحق فی جانب واحد و ان الحکم بحقیقة الطرفین اعتقاد فاسد وفقنا الله لاصابة الیقین و الموافقة لرضاء رب العالمین.

چاپ: این رساله در سال ۱۴۱۵ به اهتمام سید مهدی شمس الدین در قم به چاپ رسیده است

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید جعفر بن محمد بن جعفر حسینی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۴گ (۷۸-۱۳۱)، ۱۲ سطر(۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۳۶]

۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۰۰

آغاز: وسمیتها العقائد الجعفریة

تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف آمده که به استناد فهرست مرعشی ۴۳۶/۳۸ ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۰گ، قطع: جیبی [ف: - ۷۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ (۱پ-۵۰پ)،۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۵]

● **العقاید الجلالیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqāyid-ul jalālīya

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۱۸

آغاز: بسمله. قال النبی صلی الله علیه و سلم ستفترق امتی ثلاثة و سبعین فرقة کلها؛ **انجام:** و وفقک العمل بما یجب و یرضی الحمدلله علی الاتمام.

خط: نستعلیق، کا: بیک نظر قرمکی، بی‌تا؛ جلد: مذهب [رایانه]

● **عقائد جمهوری طلبان فرانسه (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

‘aqā’ed-e jomhūrī-talabān-e farānse (t.)

تألیف موسیو (رونژ بروکه) به فرانسه، ترجمه.

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۶۱

آغاز: ادراک مبدء و منشاء (رپوبلیک) یعنی جمهور، از تألیفات مسیو (رونژ بروکه)؛ **انجام:** بعد از آن حکومت جمهوریه در فرانسه متداول گردید و آراء مردم چگونه باین راه صواب منتقل و مایل گشت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۲۲ق؛ جلد: مقوا، ۳۹ص، ۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۱۵۹]

● **عقائد حقه** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘aqā’ed-e haqqe

رساله‌ای انتقادی در عقاید. مؤلف در این کتاب مخاطب خود را از معاشرت با شخصی که بین آن دو معلوم و معروف است نهی می‌کند، و تحت عنوان فصل به رد عقاید شخص منهی از معاشرت می‌پردازد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۷۵/۲

آغاز: بسم الله العزیز. مهجتی یا حبیب، از گوشه و کنار می‌شنوم اظهار عقیده نسبت باین مرد معروف الاسم مجهول الحال می‌کنی؛

انجام: فی الجمله چون غرضی در مماشاة با این شخص داشتم آنهنگام را خشونت نکردم و از این محبت گذشتم فافهم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۴؛ ۳۸گ (۳۰ر-۶۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۹۰]

● **عقائد حنفیان** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘aqā’ed-e hanafīyān

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱/۹-عکسی

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۲۷۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۲/۳-ف

نسخه اصل: انقره ش ۲۹۷. ساخته پیش از ۳۴۰؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۳]

● **العقاید الخمس فی شرح حیاة النفس** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-‘aqāyed-ol xams fī š.-e hayāt-en nafs

وابسته به: حیاة النفس فی حظیرة القدس = رسالة فی اصول الدین؛ احسائی، احمد بن زین الدین (۱۱۶۶-۱۲۴۱)
مشتمل بر پنج «باب» و هر باب متضمن چند فصل و مبحث: باب ۱. اثبات الصانع؛ ۳. النبوه؛ ۴. الامامة.

اراک؛ کتابخانه مدرسه سپهدار؛ شماره نسخه:۱۵۶/۲۵

آغاز: من تضیعات فخر المحققین و قدوه السالکین شیخ احمد بن زین العابدین؛ **انجام:** و جعلنا الله من استباعه و اتباعه و لعنة الله علی اعدائهم من الجن و الانس ابدالابدین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از: نهایه، برخی با رمز، ق، منه، ص، وقف نامه کتاب «از ثلث ترکه مرحوم آقا شیخ علی که این کتاب توحید شیخ احمد را بر اهل قریه خیرآباد به تاریخ ۵ ذیقعده وقف نموده با امضای عباس نوبختی و نشان مهر وی»؛ واقف: مرحوم آقا شیخ علی، ۵ ذیقعده؛ جلد: گالینگور، ۱۳۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۸۵]

← عقاید خمسه ≻ نوادر العقاید

● **العقائد الدرر فی شرح دعاء السحر** / شرح دعا / عربی

al-‘aqā’id-ud durar fī š.-i du‘ā’-is saḥar

ابوتراب بن محمد نصیر

abū-torāb ebn-e mohammad nasīr

اهداء به: کیومرث میرزا ملک آرا

شرح نیکویی است بر دعاء معروف سحر ماه مبارک رمضان که از امام محمد باقر علیه السلام روایت شده: «اللهم انی اسألک من بهائک بأبهاه». در این شرح بیشتر به مباحث کلامی و اعتقادی توجه شده است با رد و ایراد مخصوصاً در گفته‌های اشاعره و استفاده از احادیث اهل بیت علیهم السلام.

آغاز: الحمد لله الذی جعل البهاء من افضل الصفات و اذهب بجماله الحرور و الظلمات و بجلاله رکب الوجود بالماهیات ... اما بعد: لایخفی علی اخوانی المؤمنین و اخلائی المتقین أن غرض ذوی العقول ...

انجام: و روی ثقة الاسلام فی الکافی عن ابی عبدالله علیه السلام قال: من قال یا الله یا الله عشر مرات قیل له لبیک ماحاجتک و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلم علی سیدنا محمد و آله الطاهرین

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تملک: مهدی بن صادق فاطمی به تاریخ ۱۲۸۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۳۷۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «یا حبیب قلوب العارفین» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۴گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۱ - ۶۵]

← عقاید دینیه ≻ تحفه ناصریه

● **عقائد دینیه = واجبات عقلیه = اعتقادات** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘aqā’ed-e dīnīye = vājebāt-e ‘aqlīye = e‘teqādāt

جرجانی، ضیاءالدین بن سدیدالدین، ق ۱۰ قمری

jorjānī, zīyā-od-dīn ebn-e sadīd-od-dīn (- 16c)

رساله‌ای است در واجبات عقلی و اعتقادات شیعه، که به درخواست طلاب دینی به روش پرسش و پاسخ و با عناوین «اگر گویند، گویم» نوشته است.

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة و السلام علی محمد ... اما بعد چنین گوید ... این رساله‌ای است مختصر در بیان واجبات عقلیه و جمع کردم آن را از جهت التماس بعضی از طالبان علوم دینیه ... بر ترتیب سوال و جواب ... سوال اگر گویند که چه مذهب داری جواب گوئیم که مذهب امامیه دارم

انجام: زیرا که اینهمه امور ممکنه است و پیغمبر صادق القول به وقوع آن خبر داده است و هر امر ممکن را که پیغمبر صادق القول بوقوع آن خبر دهد وقوع آن واجب بود پس وقوع اینهمه واجب بود

چاپ: گنجینه بهارستان، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، زیر نظر فدائی عراقی، تهیه و تنظیم میر هاشم محدث، جلد اول، تهران، ۱۳۷۷ش، به کوشش محمد رضا انصاری قمی؛ تصحیح معصومه نورمحمدی، در رسائل فارسی جرجانی (تهران، اهل قلم و میراث مکتوب: ۱۳۷۵)

[دنا ۵۲۹/۷-۵۳۰ (۲۸ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۹۷۳/۲؛ الذریعة ۲۸۳/۱۵؛ دانشگاه تهران ۵۳۶/۳ با عنوان «حقانیت شیعه» و ناشناس؛ فهرستواره منزوی ۴۲۸/۹]

۱. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۰۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** زیرا که به ضرورت عقل می‌دانیم که این معنی معقول نیست ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف مخ: - ۱۳۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۸

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «حقانیت شیعه» و ناشناس آمده؛ خط: تعلیق،

بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۴گ (۱۵ر–۱۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۵۳۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۵گ (۲پ–۶پ)، ۲۶ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۱– ۲۱۴۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱۷/۴

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۱ص (۱۱۵–۱۲۵) [ف: ۱۰ – ۱۹۴۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۸۰/۲

خط: نسخ، کا: محبعلی بن ملا کاسبی شوشتری، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۰۲۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۰۸ر–۱۱۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۵ – ۳۵۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۰۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۰۳۱ق؛ ۱۶گ (۵۷پ–۷۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ – ۱۹۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۱ق؛ پس از این در ۶ صفحه در بیان شهداء از امام زادگان خوردسال است؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ ۲۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ – ۲۰۶]

۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۴۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نظر علی بروجردی، تا: جمادی الاول ۱۰۶۷ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۳۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۱۰/۵

خط: نستعلیق، کا: ولد پسر فولاد، تا: ۱۰۷۱ق؛ ۶گ (۱۴۷ر–۱۵۲پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۴/۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۲۷۴]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیامدی و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۲ حاشیه

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد حسینی قمصری مشهور به آفتاب، تا: ۱۰۷۷ق، جا: قمصر کاشان؛ ۷گ (۳۴پ–۴۰پ)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۳ – ۱۹۸]

۱۲. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۹/۷

آغاز: برابر

خط: مختلف، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۳۶۳–۳۶۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۵۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۰/۱۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۱۳]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۳/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۱ص (۹۵–۱۰۵)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ – ۴۴۲]

۱۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ جلد: چرمی، ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲ – ۷۳۴]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۰۱/۵–۲۱/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد لژف کاخکی، تا: ۷ ذیقعده ۱۱۱۳ق، جا: شاه جهان آباد؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۵ – ۲۹۰۴]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۴۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم ابن محمد علی طباخ، تا: ۱۱۳۹ق؛ ۲۳گ(۳۶پ–۵۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳–۱۶۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۸۷/۱۱

خط: نستعلیق، کا: رحمت الله بن میرزا محمد سرکانی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۱۷۷ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۲۵۸ر–۲۶۱ر)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۲۳]

۱۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۸۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷گ (۳۲–۳۸)، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۱۳۲]

۱۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۱۳۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:محمد حسن بن محمد علی،تا:۲۶ذیحجه ۱۲۲۹ق، جا: حیدرآباد دکن؛ مهر: «عبده الراجی محمد حسن الطباطبائی» (بیضی)؛ ۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۱]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۲/۳

بی کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ مصحح [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۰]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۹۵

آغاز: رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم به مدینه امد جبرئیل ... بسمله قال الفقیر الی الله المجید؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: پارچه‌ای [الفبائی: – ۴۰۵]

۲۲. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۲۶/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که بروی ظلم کرده اند لعنت کردی و از آن جماعت تبرا نمودی پس در این صورت ثواب تو بیش از آن است.

خط: نستعلیق تحریری، کا: محسن بن حبیب الله بن آقاجان مشیری الاصل بارفروش المسکن، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۳۰۱ق، جا: محله سید جلال؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۲۰ر–۱۲۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: – ۴۳]

۲۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۳**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۲۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]
۲۴. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۹۶**
آغاز: بسمله، قال الفقیر الی الله الغنی ضیاء الدین سدید جرجانی رحمه الله علیه اگر پرسند خدایتعالی را می‌شناسی بگو می‌شناسم اگر پرسند خدایتعالی را به چه چیز می‌شناسی؛ **انجام:** و نماز میت پنج تکبیر بود و چهار دعا و در وی قراة و رکوع و سجود و تشهد و سلام نبود و الله اعلم رب اغفر و ارحم
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۷پ–۲۲پ)، ۱۰ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۴سم [رایانه]
۲۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۷۲/۸**
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸گ (۶۷پ–۷۴پ)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۲۵۳]
۲۶. **اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵/۴**
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۹۴پ–۱۰۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ – ۷۱]
اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱/۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۳۵]
۲۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۸۲/۱۰**
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰گ (۱۵۹–۱۶۸)، ۲۰ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۸۱]
۲۸. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۶۳/۵**
انجام: و پیغمبر صادق القول به وقوع آن خبر دهد آن واجب بود. آمنا و صدقنا
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۸۷ر–۱۹۱پ) [ف: ۳ – ۲۷۰]

● **عقائد الدینیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-od dīnīya
لاریجانی، علی بن چراغعلی، ق۱۳ قمری
lārījānī, 'alī ebn-e čerāq-'alī (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۳۶
آغاز: بسمله، سیما مصباح مشکوه الامامه؛ **انجام:** هذا الحدیث الشریف المسمی بحدیث القدسی ... سنه ۱۲۵۹.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **العقائد الدینیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'aqā'id-ud dīnīya
استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ – ۱۳۱۵ قمری
estarābādī, 'alī ebn-e mohammad ja'far (1827 - 1898)
تاریخ تألیف ۲ جمادی الثانی ۱۲۶۹ق
در اصول اعتقادی بسیار مختصر، به درخواست بعضی از کسانی که مخالفت وی مقدور نبود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶۷/۳
آغاز: الحمدلله الذی تفرد بذاته فی الانشاء و الابداع و رزقنا ببحت افاضته الهوادی لا یلغی منه الاختراع؛ **انجام:** و أعادنا الله یوم الطامة الکبری
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۰۶ر–۱۱۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۵۲]

● **عقاید دینیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqāyed-e dīnīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۴۶/۳
آغاز: که این رساله ایست مختصر در بیان واجبات عقلیه که جمع کردیم آنرا از جهت بعضی از طالبان علوم دینیه تقربا الی الله القدیم و طلبا ثواب الجسیم به ترتیب جواب و سوال وی را مرتب گردانیدیم تا فهم آن آسان تر بود
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۹۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۵۱ – ۱۷۶]

● **عقائد رساله سی = علم حال = رساله قاضی زاده** / کلام و اعتقادات / ترکی
'aqā'ed r. sī = 'elm-e hāl = r.-ye qāzī-zāde
قاضی زاده، محمد بن مصطفی، – ۱۰۴۴ ؟ قمری
qāzī-zāde, mohammad ben mostafā (- 1635)
رساله کوتاهی در بیان عقاید اهل سنت (حنفی) است که در آن به برخی مباحث اعتقادی و فقهی و اخلاقی پرداخته شده است. باید دانست در فهرست دیجیتالی کتابخانه دانشکده زبان و تاریخ در دانشگاه آنکارا دو نسخه از همین اثر، یکی با عنوان «رسالة فی بیان صفات الله» با مؤلفی ناشناخته و دیگری نیز با عنوان «رساله قاضی زاده» معرفی گردیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰/۴ کر
آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله و صحبه أجمعین بوندان صکره معلوم اولا که هر عاقل بالغ اولان کشیه گرک ار اولسون گرک عورت اولسون، اوزدلرینه فرض عین در تکری تعالی حقنده واجل اولان صفتلری؛ **انجام:** مداومت ایلیه تا که هم دنیاده و هم آخرتده سعادتله ایرشوب فائدلر گوره حق سبحانه و تعالی جمله موزه میسر ایلیه؛ آمین
خط: نسخ، کا: سید نافع، تا: اواخر قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۳گ (۵پ–۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۳۱۴]

● **عقائد الزیدیة** / کلام و اعتقادات / عربی
'aqā'id-uz zaydīyya
مباحث نسبتاً مفصلی است در اعتقادات زیدیه و احتمالاً از کتاب‌های مشهور زیدیه که آغاز آن در نسخه حاضر افتاده است. بعضی از عناوین کتاب عبارتند از: کتاب التوحید، فصل فی القدم و الحدوث، کتاب العدل، کتاب النبوات، کتاب الوعد و الوعید، فصل الموازنة و الاحباط، کتاب التحقیق فی التکفیر و التفسیق، کتاب الامامة، فصل الامر بالمعروف و النهی عن المنکر، فصل فی دار الهجرة.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۸۲
آغاز: ... فهذه ثلاثة أصول، الاول انها تجددت الکاینة و لنبین تفسیر الکاینة
نسخه اصلک کتابخانه جوادین-کاظمین؛ خط: نسخ نازیبا، کا: عامر بن عبدالله بن عتبة الحارثی الرجنی، تا: چهارشنبه ۵ ربیع الاول ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، در پایان امضای مقابله و قرائت و قصاصه موسی (عبدالله؟) المهدی الوادعی، در صفحه ۲۴۶ قصیده‌ای است میمیه که امام ناصر محمد بن امیرالمؤمنین در پاسخ فقیه عماد الدین یحیی بن حسن بن موسی عرنینی سروده؛ پس از آن دعای افتتاح ماه مبارک رمضان و دعای اسماء الله الحسنی با تاریخ کتابت آن سال ۱۱۱۲، صفحات پایانی نیز اسماء الله الحسنی تألیف و کتابت علی بن صالح رویه در ربیع الثانی ۱۱۷۷؛ ۲۵۸ص [عکسی ف: ۵ - ۴۳۸]

● **عقاید السالکین** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqāyed-os sālekīn
هروی، محمد حسن بن محمد صادق
heravī, mohammad hasan ebn-e mohammad sādeq
درباره اختلاف سنی و شیعه در وضو و اثبات خلافت و نبوت.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۵۳
آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد چنین گوید ... محمد حسن بن محمد صادق هروی؛ **انجام:** به ازان که گفتی نماید ... لکن دو کلمه مختصراً عرض شد.
خط:نسخ،کا:شیخ عبدالرزاق، تا: ذیحجه ۱۳۲۱ق، برای آقا حاجی حسن فاضل؛ ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [ف: ۳ - ۵۵۸]

● **عقائد السالکین** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-os sālekīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶۵
آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چون خواهش نمود که در؛ **انجام:** یعنی آن چیزی که قصد گردیده شده در لفظ است.
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۴گ [رایانه]

● **عقائد سلسله خاکسار** / عرفان و تصوف / فارسی
'aqā'ed-e selsele-ye xāksār
مشتمل است بر چهار «درجه» و هشت «مقام»: درجه ۱. شریعت و شریعت، در دو «مقام»: ۱) اصول دین، ۲) تقلید و تکالیف؛ درجه ۲. طریقت و طریقت، در دو مقام: ۱) مبتدیان، ۲) مرشدین؛ درجه ۳. حقیقت، در دو مقام: ۱) تحقیقات، ۲) ترتیب و تزکیه نفس؛ درجه ۴. معرفت، در دو مقام: ۱) حق شناختن، ۲) اختلافات خلقت.
نکات سودمندی درباره گروه درویشان در این رساله آمده و در آن از: چهار غسل، تراش نامه، شانزده کلام کودک ابدالی که پیر دلیل به او می‌گوید، آیه لسان طالب نامه، توبه و تلقین، عهدنامه، بیعت‌نامه، شهادت‌نامه، پنج منزل، دوازده پیاله، اثبات لنگ، تاج نامه، اثبات کفن و رشته، ثبوت سنگ قناعت، اثبات کشکول، اثبات پوست تخت، اثبات نفیر، خاک نامه، اثبات شیرینی، چهل و چهار مقام، چهل و چهار کلام، دوازده کلام ابجد طریق، دوازده کلام اعتقاد طریق و از کسوت نامه، قاعده طلب نشستن، کرسی قلابه، کرسی چهل تن، حجاب تکبیر، خطبه دیگ جوش، صد کلمه علی، شجره نامه، ساقی نامه، کرسی شاه چراغ، آگاهی در چهارپیر، چهارده خانواده، چهل و چهار گروه فقر، دانستن هفده سلسله، سی و سه اصناف، شصت و چهار پیر، منظومه ثبوت خرقه، ثبوت سلمانی، بعضی نصایح، طریقه اذن ارشاد، چراغی دادن یاد شده؛ و سپس مطالبی با این عنوان‌ها: هفتاد و پنج لشکر عقل و چهار غسل و چهار ضرب و اثبات کودک ابدالی و شهادت‌نامه و اثبات پنج منزل و دوازده پیاله و لنگ و ثبوت: پنج تاج و کفنی سنگ قناعت و اثبات کجول و ثبوت ماههای تاج و اثبات پوست تخت، خاک نامه، بیان هفده نفر و ثبوت چهار پیر و چهار تکبیر و اثبات نفیر و ثبوت: شیرینی و چهل و چهار مقام و بیان چهارده کلام پیر دلیل و ثبوت دوازده پیاله کلام ابجد طریق و کسوت نامه و ثبوت هجده دوده و بیان طلب نشستن و بیان دوده درویش و اثبات کرسی قلابه و ثبوت کرسی چهل تن و ثبوت جمال تکبیر دیگ جوش و بابت وفا و نکته‌های فقر وفاقه و ثبوت لنگ (لنگها ای که از سرخعلیشاه جاری شد) و اثبات چهل تن و چهار کلام و ثبوت ساقی نامه حقیقت و چهارده کلام پیر و طریقه هفت وادی و آداب چهار رکن و هفت پیر طریقت و پوست انداختن و ثبوت خرقه فقراء و آستین نداشتن خرقه و اثبات سلمانی (پرسش و پاسخی است بنظم درباره پیشه سر تراشی) و کرسی شاه چراغ و ثبوت چهارده خانواده و پیر نامه شاه نعمة الله و سبط ثنای هندی و کرسی قلابه پیر و مرید و اثبات کرسی نقش بند و ثبوت

شانزده چهار پیر و ثبوت طنوره فقر و ثبوت میان بستهای مولا و ثبوت چراغی و شجره شاه نعمة الله و در باب نقابت، به نظم و نثر هست و می‌رسد به عنوان «در بیان پیران اصناف» و رساله به همین عنوان انجام می‌یابد. از این رساله ریشه پاره‌ای از اصطلاحات درویشان که اکنون در زبان فارسی هست روشن می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۱۹/۶

آغاز: بسمله. حمد له ... اما بعد [بر] هر فردی ... واجب است که از حسب و نسب و اعتقادات و ملزومات طریقه دین و مذهب خود اطلاع یافته پیروی نمایند چندی میباشد که طریقه و عقاید سلسله خاکسار در میان چهل و چهار گروه در اویش معلوم و نامعلوم است لهذا این فقیر ... از نظم و نثر پرداخته که مبتدیان سلسله خاکسار بمطالعه و مرور این مختصر طریقت [و] اعتقادات و عملیات خود را بدانند ...

کا:میرزا محمد علی شریف یزدی شاهرودی، تا: ۱۳۱۷ق؛ ۱۲۹گ (۸۴–۲۱۲)، ۱۲ سطر (۱۲×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۳۳۸۲]

● **عقائد السنیة** / کلام و اعتقادات / عربی

'aqā'id-us sunnīya

صدیقی، عثمان بن عیسی، ق ۱۰ قمری

seddīqī, 'osmān ebn-e 'īsā (- 16c)

مشتمل بر هفده «فصل» است: ۱. ایمان بالله؛ ۲. حدوث العالم؛ ۳. عشره مبشره؛ ۴. تفسیر الایمان و ما یتعلق به؛ ۵. کرامات اولیاء؛ ۶. الامر بالمعروف؛ ۷. فیما یفعل عند الموت؛ ۸. نفخ الصور و البعث و الحساب؛ ۹. خلود الکافرین فی النار؛ ۱۰. رؤیة الله تعالی؛ ۱۱. اسمائه الله تعالی توقیفیه؛ ۱۲. عدم جواز مخالفة الاجماع؛ ۱۳. وجوب نصب الامام و شرایطه و تعدده و عزله؛ ۱۴. کلمات الکفر؛ ۱۵. کبائر؛ ۱۶. توبه و دعا؛ ۱۷. مدت بقاء الدنیا.

آغاز: بسمله، نحمد الله علی ما علمنا قواعد العقائد الدینیة و خولنا بلطفه فوائد المعارف الیقینیة

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من قضی حاجة أخیه المسلم کتب الله له مدت الدنیا سبعة آلاف سنة صیام نهارها و قیام لیالها.

خط: نسخ، کا: عبدالحکیم، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج کرمی، ۹۵گ، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۵۱ – ۱۵۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و النهی عن المنکر و الفضائل ... فیما سبق لا نوردها ههنا.

خط: نستعلیق، کا: وحید الدین محمد سرمست، تا: ۱۱۱۷ق [رایانه]

● **عقاید سنیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqāyed-e sonnīye

ابراهیم بن محمد

ebrāhīm ebn-e mohammad

مشتمل بر صد و چهار «فصل».

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۱۵

آغاز: بسمله رب یسر و تمم بالخیر الحمدلله رب العالمین ... و بعد حمد و صلوة و السلام میگوید بنده صمد ابراهیم بن محمد که حضرت رسالت علیه الصلوة و السلام فرموده اند که امت من هفتاد و سه فرقه خواهند شد ... و ما در این رساله عقاید اهل سنت رابیان میکنیم؛

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: ذیقعده ۱۲۵۷ق؛ اوراق گاهی افتاده دارد؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی با تیماج، ۱۰۳گ، ۱۳سطر(۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۵ – ۱۷۶۰]

● **العقاید الشریفة الصحیحة** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-'aqāyed-oš šarīfat-os sahīha

سراج الدین احمد کاکه احمد الشیخ

serāj-od-dīn ahmad kāke ahmad šeyx

در اصول دین و این که در اصول دین تقلید هم روا است.

آغاز: بسم او و الحمدلله و الصلاة و السلام و بعد برادران هداکم الله تعالی یکی از علماء که در علم کلام توغلی کلی داشت

انجام: و از قول ایشان مرو بدر

[نسخه‌های منزوی ۹۷۴؛ فهرستواره منزوی ۴۳۰/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از قول ایشان مرو بدر

بی کا، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۳۰۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۵×۱۰، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۲ – ۷۶]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۶/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۲۴]

● **العقائد الشیبانیة** / کلام و اعتقادات، شعر / عربی

al-'aqā'id-uš šiybānīyya

شیبانی، محمد بن حسن، ۱۳۱ – ۱۸۹ قمری

šeybānī, mohammad ebn-e hasan (750 - 806)

منظومه‌ای در ۸۴ بیت است شامل فهرستی از عقاید شافعی در اصول اعتقادات و صحابه و اهلبیت علیهم السلام و برخی مسائل کلامی دیگر.

آغاز: ساحمد ربی طاعة و تعبدا ×× و انظم عقدا فی العقیدة اوحدا / و اشهد ان الله لارب غیره ×× تعزز قدما بالبقاء تغررا

[دنا ۵۳۱/۷؛ کشف الظنون ۱۱۴۲/۲]

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۹۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** کذا سلام الله ثم رضائه ×× علی الآل و الازواج و الصحب سرمدا
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه گلپایگانی ش ۷۱۰۲/۲ تعیین شد؛ کا: فقر یونس، تا: ۱۱۰۰ق؛ جلد: مقوا سرخ، ۹گ (۷پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۰۲/۲-۳۶/۱۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** وعم بها الال الکرام و صحبه ×× و سلم تسلیماً کثیرا مؤبداً تمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۰۳]

۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰۰/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** کذاک سلام الله ثم رضاؤه ×× عن الال و الازواج و الصحب سرمدا
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه گلپایگانی ش ۷۱۰۲/۲ تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: سعدالله، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۴گ (۱۰۰ر-۱۰۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۹۴]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۹۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیماً کثیراً مؤیـدا
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه گلپایگانی ش ۷۱۰۲/۲ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مشمع مشکی، ۳گ (۱-۳)، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۰۴]

● عقائد شیخیه / کلام و اعتقادات / عربی

ʻaqā'ed-e šeyxīye

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۳۰/۱
آغاز: مسئله قال التسمیة الحمدلله رب العالمین و صل الله علی محمد ... فیقول العبد المسکین؛ **انجام:** من الکلام امام ... الا امر فانه معجون بدن الضعفاء
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۵- ۲۶ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۰۵]

● عقائد شیخیه / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqā'ed-e šeyxīye

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف ۱۲۶۹ق
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد چنین گوید بنده ذلیل اثیم کریم بن ابراهیم عفا الله عن جرائمهما که این رساله‌ای است از من بسوی یک یک از کسانی که در امور دین خود تقلید مرحوم شیخ احمد احسائی و مرحوم حاج سید کاظم رشتی اعلی الله مقامهما را می‌نمایند و اعتماد بر آن و بزرگوار دارند ...
انجام: که من در تادیب شما کوتاهی نکردم و مکرر این سخنها را گفته ام و می گویم و این رساله را نوشتم چنانکه سابقا از یزد بشما رساله دیگر نوشتم و به آن عمل نکردید و دیگر خود دانید و اگر مومن باشید و از روی نفاق خود را نسبت به مشایخ ما ندهید بعد از این اقلا به این رساله عمل نمائید و من بیزارم از هر کس که این رساله من به او برسد و از روی استخفاف، تهاون بدین خود کند و رسوا کردن مشایخ خود را بخواهد.
چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۳۵، خشتی، ۴۷ص

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۱/۶
خط: نسخ، کا: عبدالحسین همدانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۳]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۴۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله همدانی، تا: ۱۳۰۳ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۰۴]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۴۱/۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد چنین گوید بنده اثیم کریم بن ابراهیم ... پس این افتراها به ایشان رسیده و دیده اند که نزدیکست بحد تواتر رسد و عدول و ثقات ایشان راوی این افتراها شوند لهذا در صدد سوال از آنها بر آمده شاید حقیقت امر بر خواص و عوام مکشوف شود و بدانند حق عداوت اعداء را به این حقیر و چون دیدم که حقیقتا سوالاتیست که در جواب از آنها نصرت دین خدا است و بیان حق و باطل است و صلاح کل این سلسله است اقدام در جواب آنها کردم؛ **انجام:** بگذارید آنها بکنند آنچه می‌خواهند و شما بر حسب رضای او راه روید و عفت و ورع و تقوی و زهد در زمین پیشه کنید و دایم در فکر آسمان و بالا رفتن باشید تا این دو روز به انتها برسد و راحت شویم از اهل دنیا و تباغی ایشان و بگذریم به ایشان خاکدان را تا بدون معارض مسلما در سطح آن ره روند ... همینقدر کافی است ... در عصر یوم الاثنین چهاردهم شهر ربیع ... سنه هزار و دویست شصت و نه هجری ...
مشتمل بر سی سؤال و جواب که مؤلف به اعتراضات مخالفین جواب گفته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قسمت پائین آن از میان رفته است؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۰۵]

● العقائد الشیخیة / کلام و اعتقادات / عربی

al-ʻaqā'id-uš šayxīyya

نامه‌ای است از یکی از اقطاب شیخیه که برای مریدان خود نگاشته و در آن مطالب ضروری که اعتقاد بدان لازم است، را

متذکر گردیده است.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۰۲/۶

آغاز: قد وصل الی کتابکم و خطابکم الجسیم واحطت بمافیه و اطلعت علی ظواهره و خوافیه ولاقیتک نصیف الملاقات ... و أحب أن أذکرک بعض الذکری التی تنفعک انشاء الله ... فاعلم ان الطبیعة تغلب علی الانسان غالبا؛ **انجام:** أو من حضرت الی سفر أو من سفر الی حضر الی غیر ذلک مما یتیسر و لا یتعصر و الله ولی التوفیق بیده الخیر و هو علی کل شیأ قدیر و لا حول و لا قوة الا بالله ... و قد تم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۹۲ق؛ ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۲۷۳]

● **عقائد شیخیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqā'ed-e šeyxīye

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰/۱۱

آغاز: فصل بدانکه می‌خواهم در این فصل بیان کنم اعتقاد شیخیه را تا بر کسی مخفی نباشد

کا:عبدالحسین بن عزیز بن حسن بن منصور همدانی،تا:شنبه۶شوال ۱۳۰۵ق؛ ۸گ (۲۱۶ر–۲۲۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱–۱۵۰]

● **عقائد شیخیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqā'ed-e šeyxīye

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۷۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حمید رضا لطفی [رایانه]

← عقاید الشیعة > العقیدة الکافیة

← عقاید شیعه > اصول و فروع دین

● **عقائد الشیعة** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻaqā'id-uš šīʻa

جزائری، محمد بن نصار، ق۱۱ قمری

jazā'erī, mohammad ebn-e nassār (- 17c)

اهداء به: عبدالمطلب موسوی حسنی

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۸ صفر ۱۰۰۱ق

دارای «مقدمه» و چند «فصل» و «خاتمه» و در این‌که شیعه فرقه ناجیه است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۱۱/۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین الذی جعل علیاً باب مدینة علم سید المرسلین المفضل علی الاولین و الاخرین ... اما بعد فهذه رسالة جمعیت فیها عقیدة الشیعة و انهم الفرقة الناجیة من الثلث و سبعین؛ **انجام:** و سراجاً لهذه الشریعة و جمیع من یساعدهم و یعاضدهم بالخلاص و فرغ من تألیفها اقل العباد المستغرق بنعم هذه السادة الامجاد (مؤلف و تاریخ تألیف مذکور) من الهجرة علی مهاجرها افضل الصلوة و الرحمة و لا حول و لا قوة ...

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد بن عبد ؟، تا: ۱۰۰۱ق؛ ۴۰گ (۱۰۲پ–۱۴۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۱سم [ف: ۶ – ۱۸۹]

● **عقائد الشیعه = ضیاء القلوب** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqā'ed-oš šīʻe = zīyā'-ol qolūb

موسوی کاشانی، احمد بن محمدمهدی، – ۱۲۷۹ قمری

mūsavī kāšānī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (-1863)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)

تاریخ تألیف ۱۲۶۷ق

در اصول پنج‌گانه دین با تفصیل بیشتر در امامت، با عباراتی ساده و استدلالی و استفاده شده از احادیث و روایات اهل بیت علیهم السلام.

آغاز: بسمله، لئالی حمد نثار بارگاه یگانه بی همتایی که عقول و اوهام در فهم ذات مقدسش حیران.

انجام: هبنی یا الهی و سیدی و مولائی صبرت علی عذابک فکیف اصبر علی فراقک.

[دنا ۵۳۱/۷؛ موسوعة مؤلفی الامامیة ۳۲۹/۵؛ فهرستواره منزوی ۴۱۲/۹ و ۴۳۰/۹]

۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۶۶

بی کا، تا: ۱۲۶۹ق [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۲۷۶ق، جا: تهران (احتمالا)؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۳۱۵گ، ۱۱ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۴/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و اصلی علی حبیبه محمد و آله الطیبین، اما بعد، این مختصری است در خصوص عقاید که به هر یک از مکلفین واجب است نه از روی تقلید بلکه از روی دلیل؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم احمد بن محمد حسن کاشانی، تا: جمادی الثانی۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۸۶گ (۲۰۲پ–۲۸۷ر)، ۲۸ سطر(۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳۷ – ۴۲۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۱۹/۱

آغاز: و هر یک ذراع بمن نزدیک شود من یک باع بأو نزدیک می‌شوم بحق مملو می‌شود دل او از انوار؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن ملا محمد حسن، تا: ۸ ربیع الاول ۱۲۹۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ (۱ر-۷۶ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷]

● **عقائد الشیعة** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻaqāʼid-uš šīʻa

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ʻabbās ebn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۴۲

آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا الی الصراط المستقیم الذی دلت علیه الادلة العقلیة و النقلیة

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۳۹۸ق؛ اهدایی: مؤلف؛ جلد: شمیز، ۴۵گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۳۳]

● **العقائد الشیعة** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻaqāʼid-uš šīʻa

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۹۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لا عدوان الاعلی القوم الظالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین. اعلموا رحمکم الله ان هذا الیوم یوم اوجب الله حرمته؛ **انجام:** وصیتی فانقطعوا بها فان آجالنا تفنی و نحن فی عقلة متی کان السبت غدا لیوم الجمعة نفعنا الله و ایاکم انه خیر مستودع

فصل فیما جاء عن الصادق عقاید است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، ۱گ (۳۷۶) [ف: ۱۵ - ۱۷۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۳۲/۳-عکسی

آغاز: بسمله. فنقول یجب علی المکلف ان یعرف ان الله تعالی موجود لوجود آثاره و مصنوعاته. واجب الوجود لعدم افتقاره الی غیر. قدیم ازلی لاستحالة عدم السابق علیه؛ **انجام:** مقدمة کافیة لخرجة من عهدة الکفر. موجبة لدخول الجنة، و الحمدلله حق حمده و صلی الله علی محمد و آله اجمعین آمین یا رب العالمین.

بخشبندی نشده. با سربندهای در خور و کوتاه (۳۵ سطر) با دیدی شیعی: واجب الوجود، باقی ابدی، قادر مختار، سمیع بصیر ... و به دنبال هر یک توضیح کوتاه؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۳ صفر ۱۰۸۶ق؛ سپس «ترجمة العقاید» فیض کاشانی؛ ۲ص(۹۰-۹۱) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۵]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۲۰/۱-عکسی

آغاز: بسمله. ان الله سبحانه عالم قادر مختار، و بمشیته علم و قدر و اختار فسرت تلک الصفات منها فی الآثار، الی ان نزل الخلق دار البلی و الاختبار؛ **انجام:** و ان ورد کذالک نهی و رخصة فالکراهة انسب. و هما عملیان لا واقعیان. و ربما قیل بهما تبین فیه المرجوحیه و الرجحان.

نخست عقاید است نسبت به پروردگار از صفات ثبوتیه او از آن میان عدل، که به موجب آن عقل داد و پیامبران فرستاد و بدین‌گونه به تکالیف مردمان می‌پردازد. با دیدی شیعی. برای نشانی: «الحسن و القبح واقعی و عقلی ذاتی. ان الله لایأمر الا بالاقبال و لاینه الا عن الادبار، و هما فی الواقع معلومان لهما آثار و الشرع کاشف عن الواقع بعد الاستار لاجاعل الحسن حسناً و القبح قبحا بلا رجحان»(ص۱۵)؛خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: علی بن جعفر شبر حسینی، تا: ربیع الاول ۱۱۳۴ق [عکسی ف: ۱ - ۲۶۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۹۶/۱۶

خط: نستعلیق، کا: عطاءالله بن محمد زکی اصفهانی، تا: ۱۱۸۴ق؛ ۱ص (۱۵۶)، ۵ سطر (۵×۱۰) قطع: بغلی [ف: ۱۷ - ۱۶۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۳-۳/۱۲۳

آغاز: انه وقع کلام امیرالمؤمنین و بین أسامة بن زید فقال امیرالمؤمنین علیه السلام اتقول هذا لمولاک فقال لست بمولای بل مولای؛ **انجام:** الماکل فاما ان لاد ذلک الجزء فی شی منهما او یعاد مع احدهما دون الاخر

کتابی کلامی است مباحث موجود در نسخه بررسی احادیث راجع به امامت است از جمله حدیث غدیر و حدیث منزلت و مقصد چهارم در معاد جسمانی. در این رساله اقوال علمای سنی را نقل می‌کند و به رد و ایراد می‌نماید از جمله از کتاب «المغنی» و از فضل بن روزبهان و ابن ابی الحدید نقل می‌کند و نیز از «احقاق الحق» مطالبی نقل می‌کند و در برخی موارد به قول «سید» استناد می‌کند و در ابتدای برخی مطالب «اعلم» می‌آورد و مسائلی را در قالب «ان قلت- قلت» مطرح می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۰۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۷۸

بی کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● **العقائد الشیعة** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqāʼid-uš šīʻa

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۳

آغاز: بسمله. الحمدلله ... اما بعده بدانکه واجبست بر هر مکلفی آزاد و بنده و مرد و زن دانستن اصول خمسه که آن توحید؛ **انجام:** و دعای قنوت سنت است در نماز واجب در رکعت دویم پیش از رکوع و الله اعلم.

رساله‌ای است در اصول دین و نماز که ابتدا هر یک از اصول دین را تعریف کرده و بعد از آن درباره موجبات و واجبات نماز، وضو، غسل و تیمم، نماز جمعه، نماز عید، نماز آیات، نماز طواف، نماز مرده و نماز نذر مطالبی بیان کرده است؛ خط:

نستعلیق، کا: ملک حسین بن نظام الملک، تا: قرن ۱۰؛ ۵گ (۸۵پ–۸۹)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [رایانه]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۴۸

آغاز: منهج سیم: در بساطت واجب الوجود و مناسبات آن

در بیان اصول دین که مبحث امامت بیشترین بخش کتاب را شامل است. بیشتر دلیل‌ها به استناد اقوال اهل سنت است، مقام دوم: در نبوت، مقام سوم: در امامت، مشتمل بر ۱۲ اصل و خاتمه: در بیان مجملی از معاد؛ خط: نستعلیق، کا: ابن محمد رفیع، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴۰گ، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۹۹

مختصر در عقائد (نبوت، امامت و معاد) در هشت «مطلب»، تالیف ۱۰۴۷؛ بی کا، تا: ۱۱۱۳ق [د.ث. مجلس]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰/۱۱خوئی

رؤس عقاید است با عنوان «مسئله» تألیف یکی از علماء شیعه. اثنا عشریه. دارای ۳۵ مسئله در عقائد است با اشارت بدلیل. ۸ مسئله آخر در باب امامت خاصه و اثبات خلافت بلا فصل حضرت علی و ۱۱ فرزند اوست؛ خط: نسخ تحریری، کا: دوست محمد قاینی نهار جانی فرزند حسین علی، تا: ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۰ص (۲۰۴–۲۱۳)، ۱۴–۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۷ – ۳۲۵]

۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۷۹

آغاز: ... در نبوت است و در آن چند فصل است

شامل بحث نبوت و امامت و معاد، با این عنوان در برخی از برگ‌ها: مترجم گوید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ با یادداشت نام عقائد الشیعه بر برگ نخست. [ف: – ۲۰]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۴۳/۴–۳۹/۲۳

آغاز: خلقی از خلق خدا پیش از ملک نیست در هر روزی ودرهر شبی آن هفتاد هزار ملک فرود می‌آیند؛ **انجام:** عثمان گفت که تو را اکلمان این است که تو از ما بهتری گفت بلی از روزی که از حبیب خود رسول خدا جدا شده ام تاحال

بندی از کتابی است در اعتقادات شیعی با استفاده از آیات و روایات دارای ابواب و فصول، جای عناوین خالی مانده است فی الجمله بحثی در بیان صفاتی که از حق تعالی نفی باید کرد شامل چند مبحث و صفاتی که متعلق است به افعال حق تعالی در چند بحث و اعتقاد امامیه درباره بعثت انبیا و افضلیت انبیاء بر ملائکه، حقیقت پیغمبری محمد بن عبدالله و مباحثی از این دست؛ خط: بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغازو انجام؛ جلد: گالینگور، ۷۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ – ۲۹۰۶]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۸–۷/۱۵۲

آغاز: هو الله تعالی بدانکه از برای علم از حیثیت موضوع معانی مختلفه است اول ادراک ومراد ازاو دانستن امور جزئیه است که حیوانات هم دارای آن هستند ... دوم دانستن مطلق علم سیم معرفت که مراد توحید است؛ **انجام:** ولذت کامل حاصل نماید، قد تبرات من الجبتین تیم وعدی ×× ومن الشح القتل المستخف الاموی / انا لاعرف حقاً غیر جبر بالعزی ×× وثمان بعد سبطین ومخدوم خفی کافی ست والسلام.

رساله فلسفی کوتاهی است با مذاق شیعی بدون فصل‌بندی و عنوان‌گذاری خاصی مطالب فلسفی و اعتقادی را مطرح می‌نماید از جمله: تقسیم علم، اثبات وجود واجب الوجود، تربیت تکوینی و تشریعی، قوای انسان: غذایی و نامی و مولده، عناصر چهارگانه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۰۵]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۲۶/۱۲

با عنوان «جمره» از نخستین جمره تا چهارم آن، جمره دوم کلام الله، سوم: العقل و الجهل. چهارم: مدح العقل و کثرة الشعور؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: میشن آلبالویی، ۲۴گ (۷۸ر–۱۰۱پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۸۴]

● عقائد الشیعة فی فوائد الشریعة / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqāʼed-oš šīʻa fī favāʼed-eš šarīʻa

نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱ – ۱۳۰۰ قمری

nayyer-e borūjerdī, ʻalī asqar ebn-e ʻalī akbar (1816 - 1883)

اهدا به: محمد شاه قاجار (۱۲۵۰–۱۲۶۴ق) و حاج آقاسی

تاریخ تألیف ۱۲۶۳ق

در پنج «مشکاة» و یک «خاتمه» و هر مشکاة در چند «مصباح»، و هر مصباح در چند «نور» ساخته است. نگاشته شده برای عوام: مقدمه: در لزوم تکلیف؛ مشکاة ۱. اعتقادات متعلقه به ذات و صفات خداوند؛ ۲. اعتقادات متعلقه به عدالت؛ ۳. اعتقادات مربوط به نبوت عامه و خاصه؛ ۴. اعتقادات مربوط به امامت؛ ۵. اعتقادات متعلقه به قیامت؛ خاتمه: متفرقاتی است در چند نور و فائده.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی شرح صدورنا بعقاید اسرار محبته ... و بعد در زمان بروز اشعه دولت ابد مدت ...

انجام: و آنچه مذکور شد از مسطورات در گناه کار شیعه است و الاکافر که احوال او معلوم چنانچه دانستی. و الحمد الله الذی من علی بالاتمام و صلی الله علی محمد خیر الانام و السادات

چاپ: ایران، ۱۳۰۴ق، سنگی، خشتی، ۹۶ص؛ ایران، تبریز، ۱۳۲۲ق، سنگی، رقعی، ۱۲۶ص، تالیف سال ۱۲۶۷

[الذریعه ۲۸۴/۱۵ رقم ۱۸۵۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۹۱/۲؛ دنا ۵۳۲/۷ (۱۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۳۱/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۶ ض

بی کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۸۰

آغاز: بسند معتبر از حضرت امام محمد باقر (ع) روایت کرده است که چون حضرت رسول از؛ **انجام:** در صددد قتل آن امام مظلوم برآمد و در کیفیت آن تدبیرات می‌نمودند ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: لطفعلی بن محمد، تا: شنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۶۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ (۲پ-۶۱پ)، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۱۷۹]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۲۸-۵۶/۷۸
آغاز: برابر
از اول تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسنعلی خادم مدرسه صدراعظم، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۰۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۳۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ششم، آنقدر که شیرینی معصیت و گناه را چشیده است آنقادر تلخی صبر در عبادت و طاعت را بچشد و اتغفرالله گفتن نیز خوبست؛ با پشیمانی و آنچه مذکور شده.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن علی اصغر نجار کلای، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۶گ (۸۶پ-۱۹۱ر)، اندازه: ۷/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۳ - ۵۷۷]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶
خط: نستعلیق، کا: علی بن جعفر بن اسحاق، تا: دوشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۵]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۱۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن ملا محمد باقر خرقانی آوجی، تا: ۱۲۷۲ق، جا: لم موته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۳۹پ-۱۰۷ر)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۲۶۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق،کا: محمد کاظم ولد علی اکبر خان نوری اسفندیاری، تا: یک‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۷۵ ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۶ش۴ - ۱۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۷
آغاز: رجاجه عقول عشره عوالم اعلا مؤید بنصرت ملت بیضا مشید ارکان شریعة غرا؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۱ صفر ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۱۲۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۹۸/۳
خط: نستعلیق، کا: کربلایی الله یار پسر الله ویردی خیاوی، تا: ۱۲۸۸ق؛ از روی نسخه کربلایی محمد بن حاج زین العابدین به گواهی علی اکبر در ربیع الاول ۱۲۸۴؛ جلد: تیماج، ۱۵۲گ (۵۷-۲۰۸)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۴۵]

۱۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۸۸/۱
آغاز: برابر
کا: شیخ محمد بن ملا محمد باقر، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج، ۷۷ص (۱-۷۷)، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۶۰۲]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۰
آغاز: بسمله. محمد شاه غازی کار عدالت / ختیم آمد چه احمد بر رسالت ... بدانکه خداوند عالم عبث این خلق را؛ **انجام:** هرگاه گناه کاریرا آمرزید که برحمت او است و هرگاه معذب فرمود بعدالت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق، به خواهش پدر کربلائی نوراله و برای مظفر الدین شاه قلمی گردید؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ کاغذ: فرنگی، ۴۰گ، ۲۲-۲۳ سطر (۱۶/۷×۲۰)، اندازه: ۲۱×۲۶سم [رایانه]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۸۲-۱۹/۱۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۰۴]

● **عقاید الشیعة و اصول الشریعة** / کلام و اعتقادات / عربی
ʻaqāyid-uš šīʻa wa usūl-uš šarīʻa
آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۰ قمری
āl-e ʻosfūr, mohammad ʻalī ebn-e mohammad naqī (1872 - 1932)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۳
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی دل علی ذاته بذاته و اذل علی مصنوعاته؛ **انجام:** و الی مثل معی و الی ظبی و الی حیی
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: حنایی [رایانه]

● **العقائد الصحیحة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ʻaqā'id-uṣ ṣaḥīḥa
سهروردی، عمر بن محمد، ۵۴۲ - ۶۲۲ ؟ قمری
sohravardī, ʻomar ebn-e mohammad (1148 - 1226)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۱۰-ف
نسخه اصل: بغداد لی وهبی ش ۲۰۲۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۶۹پ-۸۰پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۷]

← عقاید صوفیة ⟵ عقاید صوفیان

● **عقاید صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی
ʿaqāyed-e sūfīye
صاحب، شاه فتح محمد، ق۱۱ قمری
sāheb, šāh fath mohammad (- 17c)
رساله‌ای عرفانی درباره وحدت وجود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۵۸/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد محیی الدین، تا: جمعه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۳گ (۳۴پ–۳۷پ)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۰]

● **عقاید صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی
ʿaqāyed-e sūfīye
در بیان معنی تصوف و عقاید آنان و رد عقاید صوفیه و سرگذشت قاسم خان قاجار که شیطان را صاحب ولایت مطلقه و امام حق می‌دانسته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹/۴
بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۶ص(۴۰–۶۵)، ۲۵–۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [سنا: ف: ۱ – ۴۱]

● **عقاید صوفیان = عقاید صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی
ʿaqāyed-e sūfīyān = ʿaqāyed-e sūfīye
احرار، عبیدالله بن محمود، ۸۰۶ – ۸۹۵ قمری
ahrār, ʿobeyd-ol-lāh ebn-e mahmūd (1404 - 1490)
در آن از محمد پارسا و سعدالدین حمویی و خواجه محمد علی حکیم ترمذی یاد شده است.
[فهرستواره منزوی ۶۶۳/۷ منسوب به خواجه عبدالله سمرقندی]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۲/۲۵–ف
نسخه اصل: بایزید ولی الدین ش ۱۸۲۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۱ق؛ ۱۷گ (۴۰۰–۴۱۶)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۷۸]

● **عقاید صوفیان = عقاید صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی
ʿaqāyed-e sūfīyān = ʿaqāyed-e sūfīye
عارف، محمد بن فضل الله
ʿāref, mohammad ebn-e fazl-ol-lāh
در وحدت وجود و این جز ارشاد السالکین اوست که در همین باره است. رساله‌ای به نام «ارشاد السالکین = وجودیه» از شرف الدین احمد منیری با همین آغاز در فهرستواره منزوی (۵۰/۷) معرفی شده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین که موجود نیست مگر وی
[فهرستواره منزوی ۶۶۳/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۴/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بما جاء من عندالله و من عند محمد رسول الله علیه الصلاة و السلام
در فهرست ناشناس و به نام زاد السالکین آمده که با توجه به آغاز کامل شد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن، تا: ۲۷ محرم ۱۲۷۳ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۹۲پ–۹۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۱۲۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۸۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من عند محمد رسول الله علیه الصلوة و السلام
در فهرست با عنوان «رساله عقاید صوفیه» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۹۵ر–۹۸ر) [ف: ۱۰ – ۱۵۷۱]

● **عقاید ضروریه** / کلام و اعتقادات / فارسی
ʿaqāyed-e zarūrīye
قزوینی، ابوتراب بن حسین، – ۱۲۶۰ قمری
qazvīnī, abū-torāb ebn-e hoseyn (- 1844)
تاریخ تألیف ۱۴ رجب ۱۲۶۲ق؛ محل تألیف: اشتهارد
نوشته شده برای عوام شیعیان از رجال و نسوان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹گ (۸۰پ–۸۸ر)، ۱۴ سطر (۷×۱۳) [ف: ۱۷ – ۲۴۳]

● **عقاید طریقه سلسله خاکسار** / عرفان و تصوف / فارسی
ʿaqāyed-e tarīqe-ye selsele-ye xāksār
خاکساری، علی بن ابوطالب
xāksārī, ʿalī ebn-e abū-tāleb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵۰/۲
عکس است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علی یزدی، تا: حدود ۱۳۱۲ق؛ ۶۴ص (۹ – ۷۲) [مختصر ف: – ۵۵۴]

● **عقاید عباسیه = ترجمه عقاید فخریه = ترجمة الرسالة الفخرية فی معرفة النية** / کلام و اعتقادات / فارسی
ʿaqāyed-e ʿabbāsīye = t.-ye ʿaqāyed-e faxrīya = tarjomat-or r.-il faxrīya fī maʿrefat-en nīyya
صدرالدین تبریزی، محمد بن محب علی، ق۱۱ قمری
sadr-od-dīn-e tabrīzī, mohammad ebn-e moheb ʿalī (- 17c)
وابسته به: عقاید فخرالدین = العقائد الفخرية = الاعتقادات؛ فخرالمحققین، محمد بن حسن (۶۸۲–۷۷۱)
به دستور: شیخ بهائی؛ به نام: شاه عباس (۹۹۵–۹۳۷ق)

رساله‌ای است مختصر در ترجمه رساله «عقاید فخریه» فخرالمحققین و مشتمل است بر مباحث توحید، نبوت، امامت، تولی و تبرا و معاد. آن را در زمان شاه عباس به امر شیخ بهائی در حوالی باش یا جوق (در نسخه آش با جوق) گرجستان انجام داده است.

آغاز: بسمله ستایش معبودی را عز و علا که معرفتش دل را نور است و محبتش روان را بهجت و سرور ... و بعد به عهد جهان گیری شاه دین ×× شه پادشاهان روی زمین / جهان گیر شاهی ده شه نشان ×× ابو النصر عباس صاحب قرآن / فلك بر مراد و دلش شادمان ×× به زیر نگینش تمام جهان نواب مستطاب ... مجتهد الزمانی سلطان العلماء ... بهاء المله و الحقیقة و الدین محمد ا ... در حوالی باش آجوق گرجستان، ذره حقیر صدرالدین محمد تبریزی را به ترجمه کردن عقائد فخریه که حضرت شیخ فخر الدین بن مطهر الحلی قدس روحه تالیف فرموده مامور ساختند. امتثالا لامره دام ظله آن را ترجمه نمود تا جمیع فارسی زبانان از آن منتفع گردند و ثواب آن به روزگار ... صاحب قرانی عائد گردد. قال الشیخ الافضل زین المجتهدین فخر الملة و الدین محمد بن المطهر الحلی

انجام: و کافی نمی‌دانیم هیچیك از اهل قبله را مگر کسی را که منکر باشد چیزی را که ضروری دین ما باشد یا عداوت داشته باشد با یکی از معصومین علیهم السلام یا غالی باشد یعنی در محبت یکی از معصومین فکر کرده باشد چنان که او را خدا داند. تمت العقائد العباسیه.

چاپ: به کوشش رسول جعفریان، میراث اسلامی ایران، ۳ (۱۳۷۵): ۳۶۹–۳۸۰.

[دنا ۵۳۳/۷ (۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۱۱/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۸۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۶گ (۴۱پ–۴۶پ)، ۱۶ سطر(۶×۱۳)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۱۳۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۸/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: جمال الدین احمد بن محمد، تا: ۱۰۲۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ – ۲۹۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۸۲/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۶گ (۱۷۵–۱۸۰)، ۲۰ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۳۸۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۸۹/۶

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «العقائد العباسیه» از شیخ بهائی دانسته شده که به قرینه آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۵ص(۱۲۲–۱۲۶)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۴ – ۲۱۶]

← العقائد العضدیة ﴿ الاعتقادات

● عقاید فخرالدین = العقائد الفخرية = الاعتقادات /

کلام و اعتقادات / عربی

‘aqāyid-u faxr-id-dīn = al-‘aqā’id-ul faxrīyya = al-i‘tiqādāt

فخرالمحققین، محمد بن حسن، ۶۸۲ – ۷۷۱ قمری

faxr-ol-mohaqqeqīn, mohammad ebn-e hasan (1284 - 1370)

این رساله به فخرالدین محمد بن حسن حلی منسوب است و در نسخه شماره ۸۵۹۶/۱۲ دانشگاه این نسبت صریحاً یاد شده است. در نسخه شماره ۳۴۵۵/۴۱ مجلس تنها عنوان «عقائد فخریه» آمده (و در فهرست به غلط عقائد بهائیه چاپ شده است. فهرست ۱۳۴۰/۱۰) در الذریعه و در دیگر منابع از این رساله و انتساب آن به فخر المحققین یاد نشده است. مؤلف در این رساله اعتقادات و اندکی از فروع عملی ویژه شیعه را به‌گونه‌ای جامع اما با اختصار و اشارت می‌آورد و رساله‌ای بسیار دقیق است. در این باب رساله‌ای نیز به شیخ بهائی نسبت داده شده به نام «عقائد الشیعه فی الاصول و الفروع» (الذریعه ۲۸۴/۱۵ و ریاض العلماء ۹۶/۵) که با رساله منسوب به فخر المحققین (نسخه حاضر) تفاوتی اندک دارد به این صورت که علاوه بر افزودگی و مغایرت اندک در آغاز خطبه و دیباچه بر تعداد مسائل فقهی ویژه خاصه شیعه در آن افزوده شده و آشکارا همان متن فخری است با اضافاتی.

آغاز: بسمله، اما بعد حمدالله علی الاله و الصلوة علی افضل انبیائه و اشرف اولیائه فقد شاع و ذاع قول النبی ص ستفرق امتی ثلثا و سبعین فرقة فرقة ناجیه و الباقون فی الهاویه و قوله صلی الله علیه و آله و سلم انی تارك فیکم الثقلین ما ان تمسکتم به لن تضلوا ... و قد تمسکنا معاشر الشیعه الامامیه بکتاب الله و عترة رسول الله (ص) و اخذنا معالم دیننا عنهم (س) کما اخذ غیرنا معالم دینه من غیرهم ... و اعتقادنا ان جمیع ما سوی الله سبحانه حادث عن العدم جوهرا کان او عرضا ... و انه لا قدیم الا هو.

انجام: و نری البسمله جزء من الفاتحه و من کل سورة سوی سورة البرائة و لا نکفر احدا من اهل القبله الان انکر شیئا من ضروریات الدین او نصب العداوة لاحد المعصومین او غلا فی احدهم سلام الله علیهم اجمعین تمت العقائد.

چاپ: میراث اسلامی ایران، ۳ (۱۳۷۵): ۳۷۹–۳۸۰.

[دنا ۵۳۳/۷ (۵ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- عقاید عباسیه = ترجمه عقاید فخریه = ترجمة الرسالة الفخرية فی

۲– معرفة النیة؛ صدرالدین تبریزی، محمد بن محب علی (–۱۱)

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۹۹/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۸۸ق؛ مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۳–۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: – ۱۲۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۲/۵–طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مومن حسینی، تا: ۱۰۹۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ (۳۴پ–۳۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۷۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۹/۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسحاق بن نوروز شولستانی، تا: ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۲۱۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۷ – ۲۵۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۹۶/۱۲
خط: نستعلیق، کا: عطاءالله بن محمد زکی اصفهانی، تا: ۱۱۸۵ق؛ ۲گ (۱۴۶ر–۱۴۷ر)، ۵ سطر (۵×۱۰) [ف: ۱۷ – ۱۷۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۲۰
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس مانده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن، ۲گ (۵۸ر–۵۹ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹ – ۱۳۵]

← العقائد الفخریة ≻ النکت الاعتقادیة
← العقائد الفخریه ≻ عقاید فخرالدین

● **عقاید فرق** / کلام و اعتقادات، ادیان و مذاهب / فارسی
ʻaqāyed-e feraq
برگرفته از «سواد اعظم» کار خواجه محمد پارسا. نسخه از آغاز افتادگی دارد و پس از آن که اهل سنت را خط میانه می‌داند، به جبریان و قدسیان و دیگر فرق پرداخته، در «فصل»هایی کوتاه (۷۰ فصل): «فصل که اکنون بیان کنم هفتاد و دو گروه‌اند که مبتدعان بند ... فصل اما آن شش گروه که اصیل اند همه بدعت‌ها را ابوبکر کافر گویند و طلحه و زبیر و عایشه و معاویه را ...»
آغاز: نه اینکه چنین گفت علیکم «سواد الاعظم» بر شما باد که بر من میانه باشید تا به من رسید و از کرانه ها دور باشید که از من جدا مانید ... و اهل سنت و جماعت بر خط میانه اند ...
چاپ: تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۰ش، ضمن «سفینه تبریز»، چاپ فاکسیمیله.
[فهرستواره منزوی ۴۳۱/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۴۹
نسخه‌ای است در ۷۱ فصل و شایسته بررسی. این رساله دارای نادرستی‌هایی است که از کاتبی فاضل شگفت آور است. هرچند او خود می‌گوید از نسخه‌ای سقیم رونویسی شده؛ خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ذیحجه ۷۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۶ص (۶۳۹–۶۴۴)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ – ۱۰۱]

● **عقائد فرق اسلامی** / کلام و اعتقادات، ادیان و مذاهب / عربی
ʻaqā’ed-e feraq-e eslāmī
در بیان عقائد فرق قرون اولیه اسلامیه از قبیل معتزله و فرق آن، شیعه علوی، سبائیه، اسماعیلیه، خوارج، مشبه، مالکیه.
آغاز: بسمله تفصیل عقاید سایر الفرق الاسلامیة فنقول الفرق الاسلامیة ثمانیة المعتزلة و الشیعة و الخوارج وا لمرجئة والحربیة والنجاریة والمشبهة والناجیة (مؤلف خود را از فرقه ناجیه می‌داند که مالکیه باشد)
انجام: الفرقة الثامنة من الفرق الاسلامیة الناجیة التی استثناها الرسول من الفرق المالکیة و هی التی مضی اعتقادهم فی هذا المختصر الذی کتب. تمت بعون الملک المنان. تمت

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷گ، ۱۸ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ – ۲۹۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۵۵/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۶۴]

● **عقائد الفرق الثلاثة** / کلام و اعتقادات / عربی
ʻaqā’id-ul firaq-it talāta
گفتاری است درباره پاره‌ای از موارد اختلاف و افتراق عقائد فرق ثلاثه: اشاعره و معتزله و حکماء (این بخش باید برداشته شده از رساله‌ای باشد).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۹۷/۴–طباطبائی
آغاز: اعلم ان ثلاثه فرق یتفق کل فرقه منها مع الاخری فی شیء و یختلف فی شی آخر؛ **انجام:** لان المبنی علی الفاسد فاسد فافهم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۲گ (۸۶–۸۷)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ – ۵۴۵]

● **عقائد فلاسفة الافرنج** / فلسفه
ʻaqā’id-u falāsifat-il afranj
از دانشمندی هندی درباره کشورهای فرنگ.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۱۴
کا: احمد بانی، تا: ۱۲۳۷ق؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۵ص(۲۰۱–

۲۱۵)، ۲۰ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۶۴]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۹۳/۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۳۷]

● العقائد الکافیة فی سلوک منهج الفرقة الناجیة / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqā’id-ul kāfīya fī sulūk-i minhaj-il firqat-in nājīya

عاملی تولینی، محمد بن علی، ق ۱۰ قمری

‘āmelī tūlīnī, mohammad ebn-e ‘alī (- 16c)

تاریخ تألیف جمعه ۲۱ جمادی الاول ۹۸۴ق

رساله مختصری است در عقائد شیعه امامیه در اصول دین و چهل حدیث مسند در ابواب مختلف و روایاتی در احکام، در دو «قطب»: ۱. معارف الهیه و مطالب کلامیه دارای پنج باب؛ ۲. احادیث با حذف اسانید.

آغاز: یا من امکن مشکاة صدورنا بمزید عنایته زجاجة مصباح التوحید و اعان علی سلوک سبیل العدل بآیات هادیات

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقضی علیه السلام بارش یدها علی اصحاب السفینة و ههنا تم ترتیب المختصر علی النهج المقصود بتوفیق الله ذی القوة و الجود علی یدی مؤلفه ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ جمادی الاول ۹۸۴؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات، بر روی برگ اول نام کتاب و مؤلف به خط وی اشعاری فارسی ظاهراً از مؤلف آمده؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ در سه برگ پایانی بخشی از رساله‌ای در تجوید به خط میر محمد بن بابای بناب مرندی در ۱۵ جمادی الثانی ۹۹۷ق و چند بیت شعر فارسی ظاهراً به خط همو آمده؛ جلد: تیماج، ۱۱۲گ، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۵۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۵۸]

● عقاید متصوفه در وحدت وجود و تشیع آنها / عرفان و تصوف / فارسی

‘aqāyed-e motasavvafe dar vahdat-e vojūd va tašayyo‘-e ānhā

بندی در بیان عقاید متصوفه در وحدت وجود و تشیع آنها.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۴۳

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۲ص (۴۹۰–۴۹۲) [ف: ۱۰ – ۱۶۷۴]

● عقاید المتقین در معرفت اصول دین / کلام و اعتقادات / فارسی

‘aqāyed-ol mottaqīn dar ma‘refat-e osūl-e dīn

تبریزی، حسین بن فضلعلی، ق ۱۱ قمری

tabrīzī, hoseyn ebn-e fazl-‘alī (- 17c)

کتابی ساده و مفصل و بعضاً به صورت سؤال و جواب در اعتقادات شیعی، با عناوین «عقیدة، عقیدة» و با استفاده از آیات کریمه و احادیث اهل بیت علیهم السلام؛ در یک «مقدمه» و پنج «باب»: مقدمه: در غرض از خلقت؛ باب ۱. صفات خالق؛ باب ۲. رسالت و نبوت؛ باب ۳. خلافت و امامت؛ باب ۴. معاد و احوال قیامت؛ باب ۵. چگونگی انقراض عالم. نام مؤلف بسیار متفاوت و ناهمگون ثبت شده است.

آغاز: بسمله، صدرالکتاب صحیفه داران الهی و فصل الخطاب صدر نشینان بارگاه پادشاهی ... محتاج الطاف ایزدی ابن فضلعلی کلب حسین تبریزی ... مختصری در بیان اعتقادات اهل ایمان ترتیب داده بعقائد المتقین موسوم گردانیده تا همه خواص و عام ... و این مختصری ترتیب یافته بر یک مقدمه و پنج باب ...

انجام: بر فرق باطل گذارد و الطاف نامتناهی خود را از عاصیان دریغ ندارد، انه ولی الاحسان و مولی الفضل و الامتنان.

[الذریعة ۲۸۵/۱۵؛ دنا ۵۳۴/۷ (۱۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۳۲/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۶۵

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد حسین، تا: دوشنبه ۲۲ رمضان ۱۱۱۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۱۴ – ۵۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تاریخ وقف: ۱۲۴۱؛ جلد: تیماج، ۲۶۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۰ – ۴۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا بابا بن میرزا محمد تبریزی، تا: چهارشنبه ۵ محرم ۱۲۲۸ق؛ تملک: کربلایی احمد سلماسی در ۲۲ جمادی الاول ۱۲۷۵؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۰۶]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۱/۱-۵۸۸۳

خط: نسخ، کا: علی قلی بن محمد کندوجانی ویدهری، تا: دوشنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴۶۲گ، ۲۲ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: – ۱۴۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: گالینگور [رایانه]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالهدی بن عبدالغفار ابن عبدالله بن حاجی کریم بن حاجی نقد علی دیزجی خلیل لوی تبریزی، تا: ۱۲۶۰ق،

جا: قریه دورلوی حاجی محمد علی بیک افشار بکشلو در زمان سلطنت یحیی خان؛ واقف: حاج سید سعید، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۰گ، ۲۸ سطر (۱۴×۲۷/۵)، اندازه: ۲۰×۳۴/۵سم [ف: ۱ – ۱۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۹

خط: نسخ، کا: موسی بن ملا حسین خوئی، تا: پنج‌شنبه ۴ محرم ۱۲۶۰ق؛ ۳۸۴گ، ۲۲ سطر، اندازه:۲۱× ۳۴سم [ف: ۸ – ۲۰۰]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۶۹

خط: نسخ، کا: محمد بن رجبعلی بن کربلائی عظیم خسروشاهی، تا: ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۳۶۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۰۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حاجی علی بن میرزا حسن افشار، تا: سه‌شنبه ۱۵ شوال ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۸۳گ، ۲۳ سطر(۲۱×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۴ – ۳۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما بیچارگان را بلطف و مرحمت خود چاره سازد و ناشایسته گانرا بتفضل خود به بهشت جاودانی رساند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۴ صفر ۱۲۶۷ق، جا: اسفهلان تبریز؛ مهر: «افتح لی ابواب فتوح فتاح» (مربع)، «المتوکل علی الله عبده حاجی آقا» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۴ – ۳۹۱]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۸۷

خط: نسخ، کا: احمد بن زین العابدین، تا: چهارشنبه ۷ ذیقعده ۱۲۸۳ق؛ ۳۳۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۹ – ۳۷۱]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳۱۵گ، ۱۹ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۳۷ – ۶۴۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۷۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: عبد الاحد بن ملا محمد واعظ تبریزی؛ ۲۴۴گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۲۰ – ۳۰۱]

← عقائد مجذوبیه ⩤ اعتقادات مجذوبیه

● عقائد المحققة فی الاصول الدینیة / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqā'ed-ol moheqqa fe-l osūl-ed dīnīya

لاری، علی اکبر بن محمد امین، ق۱۳ قمری

lārī, 'alī akbar ebn-e mohammad amīn (- 19c)

اهدا به: احمد امیر مسقط

رساله استدلالی مختصری در اصول پنج‌گانه دین؛ مشتمل بر یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه».

آغاز: حمد و سپاس ابدی سرمدی مخصوص بارگاه کبریائی احد صمدی است که بحکمت بالغه و قدرت کامله.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۸۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا چهل هزار جا یا همه عالم بلکه زمین و آسمان میهمان گردند.

تا مقداری از بحث امامت آمده و کتاب ناتمام است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸۰گ (۱۶۸پ-۲۴۷پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۱۰۱]

● العقائد المحمدیة / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqā'id-ul muḥammadīyya

بادی، محمد

bādī, mohammad

رساله مختصری در بحث وجود و عدم، صفات پروردگار، قضا و قدر نبوت و امامت از دیدگاه اهل سنت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲۰/۲

آغاز: بسمله الحمد لله القادر العلیم الذی لا یخرج عن علمه و قدرته شیء و الصلوة علی النبی المبعوث المبین بین القبح و الحسن؛ **انجام:** و قال انما الاعمال بالخواتیم اللهم اجعل خواتم امورنا خیرا ... و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۰ص (۵-۱۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۴سم [ف: ۵۰ – ۶۷]

● عقائد المسلمین / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqā'id-ul muslimīn

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ – ۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

ناصرالدین شاه به خانه ملا هادی سبزواری در سبزوار رفته و از وی خواست، که مختصری از مطالب دینی نزدیک به ذهن را در مورد مبدأ و معاد و نبوت و امامت بنویسد و چون دشوار نوشته بود، سریزدی آن را برای شاه ساده کرده (الذریعه ۲۸۵/۱۵) در سه «باب» و یک «خاتمه» بایستی باشد.

آغاز: بسمله ، الحمدلله الذی لیس کمثله شیء و هو السمیع البصیر و ایم الله لو لم یکن ناعتا لذاته بذاته ...

انجام: خاصه این کتاب مجموعه از همه چیز لب مطالب بزبان فارسی مختصر و مفید که همه کس از صغیر و کبیر و وضیع و شریف می‌فهمند و منتفع می‌شوند خداوند توفیق نگاه کردن و عمل نمودن مرحمت فرماید .

تهران؛ ملی ایران؛ شماره نسخه:۵۳۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل قرمز مذهب، ۱۴۴گ، ۹ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۲-۳۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۱۸/۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۲۳]

● **عقاید مسیحیت** / ادیان و مذاهب / فارسی
ʻaqāyed-e masīhīyat
مؤلف که مسیحی بوده و برای آوردن مکاتیب پادشاهان فرنگ به ایران آمده، در پاسخ سؤال خلیفه مسیح، پاسخی به زبان ... داده، و چون شاه به زبان آشنا نبوده، مؤلف تصمیم می‌گیرد در حالی که در سن ۶۰ سالگی بوده هنگامی که شاه برای تسخیر قندهار عزیمت کرده زبان فارسی را یاد بگیرد و سپس این کتاب را تالیف نموده که شامل سه «مطلب» است: ۱. ذات حق سبحانه و تعالی و اعتقادات ما عیسویان در آن باره؛ مطلب ۲. اعتقاد ما درباره عیسی مسیح؛ ۳. جواب شهادت و عبارت بلند مشکله که بعضی کسان را بی‌خاطر نشان درک نمودن مخالف است. ضمناً مؤلف به کمک فارسی کلامان انجیل را هم ترجمه کرده است.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۴۹
آغاز: کبریای احدیت جل جلاله قدسه ... عقول و جدول فهام با جنود
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵گ، اندازه: ۱۰×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۶]

● **عقاید مظفری = زر جعفری** / کلام و اعتقادات / فارسی
ʻaqāyed-e mozaffarī = zar-e jaʻfarī
کوثر علیشاه، محمد رضا بن علینقی، ۱۲۶۱-۱۳۱۸قمری
kowsar ʻalī-šāh, mohammad rezā ebn-e ʻalī-naqī (1845 - 1901)
اهدا به: مظفر الدین شاه (۱۳۱۳-۱۳۲۴ق)
تاریخ تألیف ۱۳۱۶ق
کتابی است مفصل در کلام و با استدلالات عقلی، مشتمل بر چهار «مقصد»: در اثبات خدا و صفات او و مباحث قضا و قدر و عدل و نبوت و دلیل بر اثبات نبوت و شرایط نبوت و اثبات خاتمیت محمد بن عبدالله (ص) و طرز رسالت آن حضرت و مباحث امامت و شرط امامت و اثبات حقانیت مذهب شیعه اثنا عشریه.
آغاز: بسمله، ستایش بی انتها سزاوار ذات پیراسته از هر گونه نقص امکانی است که آراسته بتمام کمال
انجام: و اینها را تأویل نمودن جائز نیست و الا چیزی از شریعت باقی نماند
[دنا ۵۳۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۳۴/۹]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم طباطبائی، تا: شعبان ۱۳۱۶ق، جا: تهران (شاید)؛ به وسیله مصنف مقابله شده؛ ۱۳۱گ، ۱۲ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۶۶]

← عقاید ملا احمد ← اعتقادات اهل حق
← العقائد المنصوریة ← اصول الدین

● **عقاید موجزه** / کلام و اعتقادات / فارسی
ʻaqāyed-e mūjaze
تبریزی، محمد یوسف
tabrīzī, mohammad yūsof
در اعتقادات و اصول دین (پنج اصل) و فروع دین (شش فرع) و می‌رسد به کتاب خمس.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۹۶/۲
آغاز: بسمله. حمد له ... اما بعد بر هر ملکفی لازم است معرفت اصول دین و فروع و این رساله ایست در عقاید موجزه آنها؛
انجام: و در این احتمال وجوب هم هست و الله اعلم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۲]

● **عقاید مولانا خالد = عقیدة الخالد** / کلام و اعتقادات / فارسی
ʻaqāyed-e mowlānā xāled = ʻaqīdat-ol xāled

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۲/۲
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انعم علینا و هدانا الی الاسلام ... و بعد باید دانست که حضرت حق سبحانه و تعالی منعم علی الاطلاق است؛ **انجام:** و خواتیم عملی جمیع ما انعمت به علی و علی جمیع احبائی و المسلمین اجمعین ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷۱ص (۷۰-۱۴۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۴۳]

● **عقاید المؤمنین** / کلام و اعتقادات / فارسی
ʻaqāyed-ol mo'menīn
قاری، محمد صالح بن رضا قلی
qārī, mohammad sāleh ebn-e rezā qolī
اهدا به: شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷)

در اصول عقاید؛ در یک «مقدمه» و پنج «باب».
آغاز: بسمله. حمد بیحد صانعی را که عالم ملک و ملکوت موجه ای از امواج بحار صنعت اوست.
انجام: و وضع اینچنین شرع قویم، و طریق مستقیم، جز حکیم علیم نمی تواند کرد.
[دنا ۵۳۵/۷؛ نسخه‌های منزوی ۹۷۵؛ فهرستواره منزوی ۴۳۷/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۸۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور، ۳۶گ (۴۲-۷۶ و ۷۷)، ۱۵ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۲۰×۲۶/۵سم [ف: ۱۲ – ۹۳]
۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۰/۴-۶۱۵۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: محسن حسینی؛ ۶۰گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۱۴۵]

● **عقاید المؤمنین** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqāyed-ol mo'menīn

مراغی، محمد علی بن حسین، ق۱۳ قمری
marāqī, mohammad 'alī ebn-e hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف ۲ صفر ۱۲۲۷ق؛ محل تألیف: مراغه
رساله‌ای مفصل در بیان عقاید امامیه که به درخواست عده‌ای از مومنین صورت گرفته؛ در هشت «باب»: ۱. بیان توحید؛ ۲. بیان صفات ثبوتیه و سلبیه؛ ۳. بیان نبوت؛ ۴. بیان معاد و توابع آن؛ ۵. بیان عدالت؛ ۶. بیان امامت؛ ۷. بیان کفر و اسلام و ایمان؛ ۸. بیان گناه و توبه؛ خاتمه: دربیان مذاهب مبتدعه
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید حقیر کثیر التقصیر ... که چون جمعی از برادران دینی و یاران ایمانی و گروهی از آرزومندان ثواب ربانی و شوقمندان لقای سبحانی ... استدعا نمودند که رساله وجیزه مشتمله بر ادله عقلیه و نقلیه ...
انجام: علی ید مؤلفه فی البلدة الطیبة المراغه حرس الله اهلها من جمیع العاهات و البلیة و الشقاوة الدائمیة و وفقهم للسعادة الابدیة بحق الانبیاء و المرسلین و الاوصیاء الاکرمین و الملائکة المقربین
[دنا ۵۳۵/۷؛ نسخه‌های منزوی ۹۷۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۳۷/۹]
شرح و حواشی:
۱- ثمره شجره کفر و ایمان؛ مراغی، محمد علی بن حسین (-۱۳)
۲- ثمره شجره کفر و ایمان (منتخب)؛ مراغی، محمد علی بن حسین (-۱۳)

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ظاهراً مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۲]

● **عقائد المؤمنین** / کلام و اعتقادات / عربی
'aqā'id-ul mu'minīn

خوئینی، رضی الدین بن علی اکبر، ق۱۳ قمری
xū'īīnī, razī-od-dīn ebn-e 'alī akbar (- 19c)

کتابی مفصل در اصول عقاید و شامل ابواب، توحید، عدل، نبوت و امامت است. نام کتاب را در منابع موجود نیافتیم، لیکن بر فراز نسخه به خط کاتب چنین آمده: «من مؤلفات السید السند و المولی المعتمد الحاج سید رضی الدین قزوینی».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴۶
آغاز: باب التوحید فصل قال الصدوق (ره) فی توحیده حدثنا علی بن احمد بن محمد بن عمرانالدقاق (ره) قال: حدثنا أبی عبدالله الکوفی قال: حدثنا محمد بن اسماعیل البرمکی؛ **انجام:** قال امیر المؤمنین: یا حذیفة اتذکر الیوم الذی دخلت فیه عی سیدی رسول الله و أنا و سبطاه تأکل معه فدکل علی فضل ذلک الویم الذی دخلت علیه فیه قلت بلی یا أخار رسول الله قال هو ...
ناتمام؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ با دستخط آیت الله مرعشی نجفی: «کتاب عقائد المؤمنین للعلامة الحاج السید رضی الدین بن علی اکبر الخوئینی نزیل قزوین و هو خال العلامة السید علی القزوینی محشی القوانین فی اصول الفقه، و کان ابن اخته من تلامیذه، و کان السید علی اکبر والده ابن عم صاحب الضوابط، وصاحب الکتاب من اعیان القرن الثالث عشر، شهاب الدین الحسینی المرعضی النجفی»؛ جلد: مشمعی، ۱۵۲گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ – ۸۳۳]

● **عقائد المؤمنین** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-ol mo'menīn

شیثی، علی بن محمد
šaysī, 'alī ebn-e mohammad

کتابی در اعتقادات که بنا به درخواست بعضی از دوستان با استفاده از کتب علماء در اصول دین و در پنج «باب» و «خاتمه» تنظیم شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۵۸
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چنانکه علماء ربانی رضی الله عنهم در اصول دین کتب کثیره و رسائل عدیده تصنیف کرده‌اند؛
انجام: و لعنة الله علی ظالمیهم و غاصب حقوقهم و منکر فضائلهم و مفترین لشیعتهم اجمعین ابد الإبدین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «یا کریم» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۰۶]

● **عقائد المؤمنين** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-ol mo'menīn

ناشناخته:

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۲

آغاز: باب اول در بیان توحید که از جمله ضروری دین اسلام است و این موقوف است بر پنج مساله؛ **انجام:** مساله پنجاه و هشتم از باب چهارم

دارای «مقدمه» و هشت «باب» و «خاتمه»: باب ۱. دارای پنج مسأله، باب ۲. هشت مسأله، ۳. بیست مسأله، ۴. هشتاد مسأله، ۵. پانزده مساله، ۶. بیست مساله، ۷. بیان کفر و اسلام و ایمان، ۸ بیان انواع گناهان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۸۴گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۸۱]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۶۰

آغاز: بسمله. بعد بدانکه این کتاب مبین میشود در مقدمه و هشت باب و خاتمه؛ **انجام:** که میریزد از ساق عرش رب العالمین در آن

در بیان عقاید حقه اسلامیه بر طبق اعتقادات امامیه و مشتمل بر مقدمه و هشت باب و خاتمه می‌باشد. که در هر یک از آنها مسائلی قرار داده شده. و در ضمن آنها مسائل مربوطه بتوحید، نبوت، امامت، معاد، عدل، کفر، ایمان، انواع گناهان و توبه از آنها مفصلاً بیان شده و بآیات شریفه قرآنیه و اخبار مرویه از اهل بیت (ع) استشهاد به عمل آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۶۸ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [فهرست عراقی:۱-۳۸۲]

● **عقاید المؤمنين (تكملة)** / دعا، حدیث / فارسی
'aqāyed-ol mo'menīn (takmele)

خوراسکانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری
xorāskānī, mohammad hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۰۹ق

کتابی مشتمل بر اخبار صحیحه و برخی ادعیه صادره از حضرات معصومین علیهم السلام است که صحت صدور آن از نظر مؤلف قطعی و صحیح می‌باشد. وی این کتاب را به عنوان تکمله‌ای بر «عقاید المؤمنین» (تألیف شده در ۱۲۰۷ق) خود قرار داده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵۸

آغاز: دیگران بدان ایدک الله تعالی که ارسال انبیاء و انزال کتب از جهة ارشاد و هدایت کافه عباد است؛ **انجام:** وبرای خلاصی اسیران مسلمین باخلاص فاتحه بخوان ... من مکه الی المدینه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: محمد علی طباطبائی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه:۱۰× ۱۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۰۰]

● **عقاید المؤمنين فی اكمال الدين** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqāyed-ol mo'menīn fī ekmāl-ed dīn

اردانی، علی بن رجبعلی
ardānī, 'alī ebn-e rajab-'alī

مؤلف که مدتی توفیق تحصیل علوم دینی داشته، این رساله را به صورت منبر، برای بیان اعتقادات و تحکیم مبانی آن برای عامه مردم نوشته است و کتابش را در یک «مقدمه» و چند «مقصد» قرار داده و در پایان هر مقصد به ذکر مصیبت اهل بیت (ع) پرداخته است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین حمد بی حد و ثنای بی عدد مر خداوند معبود یکتایی را سزد.

انجام: بسیار گریست باز درعالم خواب به خدمت آن بزرگوار مشرف شد دید که اثری از آن جراحت ظاهر نیست جهت پرسید فرمود آیا ندانی که اشک چشم شما مرهم زخمهای من است.

[دنا ۵۳۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۳۷/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۱۴-۱۵/۱۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴۲گ، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۰۷]

● **العقائد الناجية = شرح دعای عديله** / کلام و اعتقادات، شرح دعا / فارسی
al-'aqā'ed-on nājīya = š.-e do'ā-ye 'adīle

حسین بن جهانگیر، ق۱۳ قمری
hoseyn ebn-e jahāngīr (- 19c)

ترجمه و شرح مختصری است بر دعای عدیله.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۸/۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم یعنی ابتدا می‌کنم بنام خداوندی که این صفت دارد رحمن و رحیم است، رحمن و رحیم دو اسم مشتق هستند از رحمت و رحمة در بنی آدم رقت قلب است و در خداوند مهربانی و نکویی و رزاقی؛ **انجام:** فقیر و خسته بدرگاهت آمدم رحمی که جز ولای توام هیچ نیست دست آویز.

خط: نسخ، کا: اقل الطلاب محمد ظاهر سرکانی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹ص(۱-۳۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۴۲۱]

● **عقائد الناصريه** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-on nāserīya

میاموی، محمد مؤمن بن ابی محمد، ق۱۴ قمری
mayāmvī, mohammad mo'men ebn-e abī-mohammad

(- 20c)

اهداء به: ناصر الدین شاه قاجار
تاریخ تألیف ۱۹ شعبان ۱۳۰۰ق
کتابی اعتقادی مفصل و مستدل در اصول دین که در مدت دو ماه، به مناسبت زیارت ناصر الدین شاه قاجار در مشهد مقدس، در یک «مقدمه» و هفت «مقصد» و یک «خاتمه» گرد آورده است: مقدمه: در اثبات وجوب معرفت عقلا؛ مقصد ۱. معرفت عالم کبیر، دارای دو فصل؛ ۲. معرفت عالم صغیر، دارای دو فصل؛ ۳. اثبات صانع، دارای سه مقدمه و پنج فصل؛ ۴. نبوت، دارای پنج مسئله؛ ۵. امامت، دارای دو مقدمه و ده مسئله؛ ۶. معاد، دارای یک مقدمه و هجده مسئله؛ ۷. سلوک، دارای چهار مسئله؛ خاتمه: مواهب الهی بر مؤلف و گوشه‌ای از حالاتش.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹

آغاز: حمد بی غایت و سپاس بی نهایت حضرت قادر و مدبری را سزد که آغاز همه ازوست و انجام همه بسوی اوست؛ **انجام:** فالحمدلله علی ختم الکتاب و الصلاة علی من أوتی الحکمة و فصل الخطاب و علی آله و اصحابه خیر آل و اصحاب.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۹ شعبان ۱۳۰۰ق؛ صفحه‌ای که حاجی ملا محمد باقر واعظ سفارش مؤلف را به مقامات دولتی وقت می‌نماید؛ مهر: «العبد المذنب محمد باقر» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۳۸۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۲۸۵]

● **عقاید النساء = کلثوم ننه** / فقه، داستان / فارسی
'aqāyed-on nesā' = kolsūm nane

آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین، – ۱۱۲۵ قمری
āqā jamāl-e xānsārī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1713)

اثری لطیف و انتقادی است، درآن به تشریح اساس مذاهب اربعه پرداخته و سبکی برخی از آراء رایج میان مردم را به سخره گرفته، اکثر بدعت‌های رایج که به شرع نسبت داده شده را بیان می‌کند. مؤلف در پایان دیباچه علماء خمسه را یاد می‌کند: «علماء و فقهاء ایشان که در این فن مجتهدند و ایشان پنج نفر می‌باشند اول بی بی شاه زینب، دوم کلثوم ننه، سوم خاله جان آقا، چهارم بی بی یا سخن، پنجم دده بزم آرا و باید آن چه از اقوال و افعال ایشان به سمع مستمعین رسد محل اعتماد دانند و به فتوی ایشان عمل نمایند و به غیر از علماء خمسه دیگران از فقها بوده اند و هستند. نهایت ذکر اسامی ایشان موجب تطویل کلام می‌گردد». مؤلف بر آن است که برخی از عقائد عوام را که پایه‌ای جز جهل و خرافه‌پرستی ندارد، نقد نموده و دیگران را از آن باز دارد. در یک «مقدمه» و پانزده «باب» (و در برخی نسخه‌ها نوزده و شانزده باب) و یک «خاتمه» تنظیم شده: عناوین رساله در نسخه‌های نوزده بابی: باب ۱. بیان غسل و وضو و تیمم؛ ۲. نماز؛ ۳. روزه؛ ۴. بیان نکاح کردن؛ ۵. بیان افعال و اعمال شب زفاف؛ ۶. بیان زاییدن زاهو؛ ۷. بیان حمام رفتن؛ ۸. بیان سازها؛ ۹. فضیلت و اوقات سازها؛ ۱۰. بیان معاشرت زنان با شوهران و مادر خوانده؛ ۱۱. در مطبوخاتی که بنذر واجب می‌شود؛ ۱۲. بیان تعویذات چشم خم؛ ۱۳. محرم و نامحرم؛ ۱۴. اوقات استجابت دعای زنان؛ ۱۵. بیان آمدن مهمان به خانه و بیرون رفتن؛ ۱۶. بیان خواهر خواندگی؛ ۱۷. اوقات صیغه خواندن خواهرخواندگی؛ ۱۸. خواهر خواندگی بی‌دیدن یکدیگر؛ ۱۹. چیزهایی که خواهرخوانده‌ها برای یکدیگر می‌فرستند؛ خاتمه در فواید متفرقه و منافع کثیره.

آغاز: ۱: الحمدلله الذی خلق النسوان و ناقصات العقول و جعلهن عند اولوا الابصار ... اما بعد این رساله ایست موسوم به عقاید النساء خالی از اطناب مشتمل بر مقدمه و خاتمه و یازده باب باب اول

۲: حمد و سپاس بیقیاس مر خداوندی را سزاست که آینه قلوب بی عیوب أنبیا و اوصیا را از آلایش رنگ سهو و نسیان مبرا و معرا ساخته.

۳: بدانکه این رساله‌ای است کوتاه در بیان احوال وافعال و اقوال زنان و واجبات و مندوبات و محرمات و مکروهات ایشان و این رساله مشتمل است بر مقدمه و پانزده باب و خاتمه ...

۴: هر آینه بر ضمیر منیر اخوات ایمانی پوشیده نماند که این مختصریست در بیان افعال ...

چاپ: به اهتمام علی بلوکباشی، کتاب هفته، ش ۱۷، ۱۸ و ۱۹

[دنا ۵۳۵/۷ (۹ نسخه)؛ الذریعة ۱۱۲/۱۸؛ مشار فارسی ۴۱۰۰/۴؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۶۲/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۹۲/۲؛ فهرستواره منزوی ۴۴۲/۱ و ۴۵۹ و ۵۶۲/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۵

آغاز: باشند یا شوهر را امین نداند که مبادا چون زن بحمام [برود] شوهرش باجاریه مقاربت نماید درین صورت ترک غسل واجب است (باب یکم)؛ **انجام:** سنت مؤکد است (تمت الکتاب بعون الملک الوهاب) اشعاری که خواهر خواندها بیکدیگر می‌نویسند در وقت فرستادن گل؛ سیبی بکف من است اگر برگیری ×× یعنی که ز دیدنت ندارم سیری / مدتی است از غم تو بیمارم ×× بستان از کف من این عناب (تمت)

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۱۹گ، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۸۰۴]

۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۴/۲

آغاز: بدانکه این رساله ایست مسمی بعقاید النساء هذا کتاب – بسمله – کلثوم نه نه؛ **انجام:** و این خالی از قوتی نیست. تمت الکتاب بعون ملک الوهاب.

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل بنفش، ۵۰ص (۲۰۴–۲۵۴)، ۹ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: – ۲۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** اولا باید که همگی حلقه زنند و کشف عورت کنند.
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۹ – ۱۱۸]
۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۷۶۴/۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** وردت شب و روز این سخن باد ×× لعنت بزن و بقول زن باد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ – ۱۶۰۸]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۶/۲
آغاز: برابر۳؛ **انجام:** مثل فرموده مرحوم حاجی لطفعلی بک هر گاه باولین میل نکنند یقین محتاج بآخرین نخواهد شد.
خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حاجی علی شروانی، تا: ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ (۲۵–۳۷)، ۲۳ سطر مورب، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ – ۴۸]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳-فیروز
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** دیگر آن که دست راست را حنا بندد. باید بقول علمای خمسه اعتقاد داشته که ایشان دنیا دیده و کار از سر گذشته می‌باشند و لیل و نهار بسیار دیده اند. تمت الکتاب المسمی بکلثوم نته فی تاریخ یوم چهارشنبه فی سنه ۱۲۴۶.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ با چند یادداشت ترکی و فارسی و از آن جمله این یکی: «این کتاب علماء خمسه است هر کس به گفتن آنها بد بگوید کافر است»؛ جلد: تیماج، ۹۰ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۲۱ – ۱۵۴]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۰۴
آغاز: قفراتی چند از ادب نسوان مرقوم شده؛ **انجام:** جواب دادند مادر زنش تحت ۲۶ محرم الحرام سنه ۱۲۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج [رایانه]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷۹/۵
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** و باید که رسم آن ... ؟ را رمضان بگذارد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ – ۳۱۱]
۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱/۱۰۵-۲۰۰۵/۱
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** و بعضی از فقهای غیر خمسه واجب نیز دانسته‌اند قول اول اقوی است و قول ثانی ضعیف و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۹۰۷]
۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۳/۱۳
آغاز: برابر۴
بی‌کا، بی‌تا؛ در ص ۲۷۰ که همان یک صفحه آغاز کتاب است و پس از آن تا ۸۲ ص سفید مانده، سپس رساله‌ای است در «لطایف درباره زنان» به عربی از گلستانه ص ۲۸۳–۲۸۹ [ف: ۵ – ۴۴۲]
۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۰/۳
آغاز: برابر۴؛ **انجام:** روز برف و باران خوردن حلیم و کاچی و آش برگ بسیار مستحب است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۸۰پ–۹۵ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [مؤید: ۳ – ۱۴۸]

← عقائد النسفی ⟵ بدایة العقول
← عقاید نسفی ⟵ بدایة العقول

● عقاید نسفی (ترجمه) = بدایة العقول (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqāyed-e nasafī (t.) = bedāyat-ol ʻoqūl (t.)

مرغینانی، علی بن ابی بکر، ۵۳۰ – ۵۹۳ قمری
marqīnānī, ʻalī ebn-e abī-bakr (1136 - 1198)

وابسته به: بدایة العقول = عقاید نسفی = عقائد نسفی = اعتقادات؛ نسفی، عمر بن محمد (۴۶۱–۵۳۷)

ترجمه‌ای است از عقاید نسفی که مترجم خود در عصر نسفی می‌زیسته و این ترجمه را بر خود وی عرضه کرده است چنان‌که در مقدمه آورده: بعد از آن که نجم الدین عمر نسفی به امر سلطان سنجر رساله عقائد نسفیه را نگاشت مورد تأیید علمای عصر خویش قرار گرفت، بنده این رساله را نوشته و بر مؤلف برخواندم و در تصحیح آن کوشیدم وی در آغاز ترجمه از کتاب هدایة الاصول جدش عبدالجلیل الرشدانی نام برده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد میگوید بنده ضعیف نحیف علی بن ابی بکر بن عبدالجلیل الرشد ... بدان اسعدک الله فی الدارین این کتابیست که خواجه امام اجل زاهد نجم المله ...
چاپ: تهران، ۱۳۳۵ش، فرهنگ ایران زمین، دفتر ۴، صص ۱۵۹–۱۷۳، چاپ شده است
[معجم المؤلفین ۴۵/۷؛ فهرستواره کتب فارسی ۴۴۱/۹؛ و ۴۲۶/۹–۴۲۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد حافظی (خواجه محمد پارسا)، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰ص (۱۳۰–۱۴۹)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [سنا: ف: ۱ – ۱۱۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۰/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۴۳۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۴۸/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عوام بشر فاضلترند از عوام ملایکه یعنی جمیع مومنان فاضلترند بر جمیع عوام فرشتگان و الله اعلم به حقیقت و الصواب.
خط: نستعلیق، کا: عمر، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «[منان] خادم سرور عمر»

(بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱۶۱پ-۱۶۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۳۸۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۷۴/۳-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 6474؛ بی کا، تا: با تاریخ ۶۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۷۱۵]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۳-عکسی

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ رجب ۹۵؛ اهدایی: محمد کلاهی؛ جلد: گالینگور، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲- ۳۱۶]

● **عقائد النسفی (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻaqā'ed-on nasafī (t.)

وابسته به: بداية العقول = عقاید نسفی = عقائد نسفی = اعتقادات نسفی، عمر بن محمد (۴۶۱-۵۳۷)

گزارشی است مزجی به فارسی بر عقاید نسفی که از روی شرح تفتازانی ساخته شده است.

آغاز: حمد بی حد ذاتی را که شرح عقاید صحیحه پاکان حضرتش را بر صحایف روزگار آیت «افمن شرح الله صدره ... نور ربه» تحریر می‌کند ... اما بعد حضرت حق ... نسخه عقائد شیخ الاسلام نجم الدین عمر نسفی ... مولانا سعدالدین تفتازانی او را شرح کرد ... و بنابر این معنی این فقیر چنان دید که در حل الفاظ او به قدر ما امکن سطری چند ... قال اهل الحق گفته اند که حق

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۴۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الله جمیل یجب الجمال، انسان محبوب حق است جل جلاله (پس از آوردن تاریخ نوشتن یک صفحه چلیپا نوشته شده است)

کا: محمد بن احمد حافظ قراضه قزوینی، تا: ۸۶۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی [ف: ۵ - ۲۶۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۷۳/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** در مسئله خلق قرآن: «هذا ذکر مبارک انزلنا»

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱گ (۹۲پ-۱۱۲ر)، ۲۷ سطر (۹/۵×۱۶) [ف: ۵ - ۲۰۹]

● **عقائد النصاری فی التوحید و الاقانیم الثلاثة** / ادیان و مذاهب / عربی

ʻaqā'id-un naṣārā fi-t tawḥīd wa-l aqānīm-iṯ ṯalāṯa

تاریخ تألیف ۱۰۶۹ق؛ محل تألیف: ایروان

بخشی از کتابی است که نام آن یاد نشده. گفتاری است به نقل از سخنان علماء در توضیح مذهب و عقائد مسیحیان. در این گفتار آمده که: نصاری خداوند را طبیعت واحده متکثره در سه اقنوم می‌دانند که در عین تکثر بر وحدت شخصی و فردی باقی است و اقانیم ثلاثه اب، ابن و روح القدس موجب تکثر فردی نمی شود. منقول از عبدالله نجابری (؟) حنفی و او نقل کرده از اهل شام.

آغاز: مماحرره العلماء فی مذهب النصاری و اصول عقائدهم اعلم ان اصل النصاری ... ان الله تعالی ... طبیعة واحده بین اشخاص ثلاث یسمونها بالاقانیم و بالاب و الابن و روح القدس

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳/۱۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان ذلک و ان لم یکن مما یمکن ان یبرهن علیه بالعقل لکنه لیس ایضا دلیل عقلی علی امتناعه و قد تواتر عن الصادقین تسمیة الانسان المولود آلها و امثال ذلک فوجب قبوله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۷۱-۱۷۲)، ۱۷ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۲۳۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۷/۵

آغاز: برابر

کا: میرزا محمد جعفر بن محمد باقر حسینی مختاری، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳ص(۸۴-۸۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۲سم [ف: ۴۳- ۲۲۱]

← العقائد النصیرية > المسائل الطوسية

● **عقائد النقشبندية** / عرفان و تصوف / عربی

ʻaqā'id-un naqšbandīya

تاج الدین بن محمد باقر

tāj-od-dīn ebn-e mohammad bāqer

رساله‌ای در بیان دیدگاه‌های مکتب صوفیانه نقشبندی که به روش اهل سنت نوشته شده و در آن به سلسله سلوکی مؤلف تصریح شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۷/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وفقک الله تعالی ان تعتقد السادة النقشبندية قدس الله تعالی اسرارهم و هو معتقد اهل السنة و الجماعة؛ **انجام:** فعابد اصنام لعمری (...) و حلمة سر الخواص و العوام قد ذکر و الله الموفق.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۸گ (۲۳پ-۳۰پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۳/۱ - ۷۶]

● **عقاید و آداب** / گوناگون / فارسی

ʻaqāyed va ādāb

رساله‌ای درباره آداب و اخلاق اسلامی، ابتدا در تعلیم و تعلم و فضیلت و خواص برخی از سوره‌ها و آیات قرآن، سپس از تکالیف مؤمنین و روایاتی که در باب اخلاق و رفتار آنان رسیده و اهمیت نماز و نماز جماعت و روایات وارده در این ابواب و مختصری در اصول دین تألیف شده و در انتها با نکته‌هایی از

جهیدن اعضای بدن و مطالب طبی،کتاب را به اتمام می‌رساند.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۶۶/۱

آغاز: اما بعد چنین فرموده ابو لیث فقیه که واجب است آن کسان را که خدای تعالی؛ **انجام:** الادویة بعون الملك الوهاب فی یوم الاحد هذه السنة پارس ئیل ۱۲۴۶ق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰ص (۱-۱۲۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۰۱]

● **عقاید و احکام** / کلام و اعتقادات، فقه / فارسی

ʻaqāyed va ahkām

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵۵

آغاز: از قبیل انسان و سایر حیوانات مرکبند اول مرتبه از خون و صفرا و بلغم و سودا؛ **انجام:** و توقف کردن بقدر سجده و گذاشتن هفت عضو بر.

مختصری در مسائل اعتقادی مذهب شیعه در ده «مطلب» با عناوین: «اعتقاد حق» در بخش مربوط به عقاید و بخش دوم آن نیز مسائل نماز است. این نسخه از آغاز و انجام افتاده و اوراق جابجا شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ تملك کتاب مصباح السالکین به خط میر ابوالقاسم در ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۱۴ص، ۸-۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵۰ - ۸۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۱/۲

آغاز: که خدای تو که در بالای سری می‌بینی اگر قصد؛ **انجام:** و مذاهب غیر حق نگاهدارد بحق محمد و که تمام شد این رساله ... و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد کاظم کزازی، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: روغنی زرد مذهب، ۹۴ص (۹-۱۰۲)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۲۹۸]

۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۲۳

رساله‌ای است در ۱۲ «باب»، باب اول در اصول عقائد و باب‌های بعد شامل آداب و سنن و ادعیه نماز و جز آن؛ بی‌کا، بی‌تا [ف:۱۳]

● **عقاید و احکام (منظومه)** / شعر / فارسی و اردو

ʻaqāyed va ahkām (mnz.)

نسفی کیدانی، لطف الله، - ۹۰۰ قمری

nasafī keydānī, lotf-ol-lāh (- 1495)

منظومه‌ای است در عقاید و احکام به زبان فارسی و اردو که تخلص شاعر در پایان اشعار فاضل خان درج شده است، با عناوینی چون: در صفت طاعت و عبادت، در مذمت شیطان، در بیان شراب محبت و عشق، در صفت وفا، فضیلت شکر، بیان صبر، معنی نبوت، اسامی ائمه طاهرین، در بیان جزو ایمان که جناب فاطمه زهرا است، معنی معاد، سؤال منکر و نکیر، احوال گور منکر و نکیر، احوال آنچه پیش از قیامت خواهد شد، ظهور صاحب الامر (ع)، رجعت، رستاخیز قیامت، مناجات، قسم دوم در فروع، شرط نماز، واجبات وضو، غسل واجب، غسل ترتیبی، تیمم، نجاسات، ارکان نماز، نماز سفر، لباس نماز، اوقات نماز، مکان نماز، سجده سهو.

[فهرست مشترک پاکستان ۶۲۰/۷ «نظم خلاصه - خلاصه کیدنی»]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶۷/۳

آغاز: کسی را که اقبال باشد غلام ×× بود میل خاطر بطاعت مدام / نشاید سر از بندگی تافتن ×× که دولت بطاعت توان یافتن؛ **انجام:** حافظی فی کی یتی دنیکی اصول ×× سعی اوسکی خداکری مقبول / شرح هندی کیایی فاضل خان ×× دیوی ادسکو خدابهشت مکان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۵۴۴]

● **عقاید والاجاه فی شرح آمنت بالله** / عرفان و تصوف / فارسی

ʻaqāyed-e vālājāh fī š.-e āmanto be-l-lāh

شاه والاجاه، ق۱۳ قمری

šāh vālājāh (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۰۹ق

از شاه والاجاه خادم شاه ظهیرالدین (دیباچه)، در سه «طریق». در آن از مثنوی مولوی و جامی و خواجه بنده نواز و حافظ و دیوان مغربی یاد شده است، شکل مربع و دایره هم در آن هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۳۹

آغاز: بسمله، حمد ثابت است مر ذات را؛ **انجام:** بنام حق نمودم ختم نامه ×× بنام شاه ظاهر ختم نامه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ رمضان ۱۲۰۹ق؛ مجدول، محشی با رمزگاذر الهی، در آغاز شعر بابا قلندر سید میر شجاعت علی شاه؛ در پایان شعر فارسی شرف الحق است؛ کاغذ: هندی، ۳۹گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۴]

● **عقاید و خواص سور (فوایدی در)** / گوناگون / فارسی

ʻaqāyed va xavass-e sovar (favāyedī dar)

یادداشت‌های پراکنده‌ای در عقاید شیعی و نیز روایاتی از معصومین (ع) در بیان خواص قرائت سور مختلف قرآن کریم و در پایان چند معما از شیخ بهایی است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۴۳-۳۸/۱۶۳

آغاز: ننموده ام وترا بزرگ ترین پیغمبران گردانیدم وجانشین تو

علی را بهترین اوصیا گردانیدم وگرامی داشتم؛ **انجام:** وان زدت علی احدهما مسطح اخره عادل بسایط مقادیر النبض ومرکباته الثیابات تمت.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۷۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۱۳۵]

● **عقائد الوضیع** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqā'ed-ol vazī'
قزوینی، رفیع الدین بن محمد جعفر، ق۱۲ قمری
qazvīnī, rafī'-od-dīn ebn-e mohammad ja'far (- 18c)
اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی
در دو «حدیقه»: ۱. اصول؛ ۲. فروع دین. هر حدیقه دارای یک «مقدمه» و هشت «باب» و یک «خاتمه» و هر باب شامل دو «فصل».
آغاز: بسمله حمد بیحد و ثنای لایحصی و لایعد مر احدی را که احدیت او راست لایق و سوره مبارکه توحید بر وحدتش آیتیست صادق

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج عنابی، ۸۷گ، ۱۹ سطر(۵/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰۱]
مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۴۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۴]

● **عقائد و فلسفه هنود** / فلسفه / عربی
'aqā'ed va falsafe-ye honūd
در عقاید و اقوال و احوال و فلسفه هنود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴/۲۰
آغاز: قال باسد یولارحن حین یحرضه علی القتال وهما بین الصفین ان کنت بالقضاء السابق مومنا فاعلم انهم لیسوا و لانحن معا بموتی و لا ذاهبین ذهابا لارجوع معه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ افتادگی: آغاز (تقریباً ده فصل باقی مانده)؛ ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲ - ۳۹۷]

● **عقاید و مواعظ** / کلام و اعتقادات / فارسی
'aqāyed va mavā'ez

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۵
آغاز: بسمله، پیش از آنکه بمود ای سعادات ایماء و الذکر فان ذکری تنفع المومنین؛ **انجام:** ما را چه غم از کشاکش طوفان است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

● **عقایق الحقایق** / مواعظ - عربی
'aqāyiq-ul ḥaqāyiq
ابی النجم، عبدالرحمن بن مروان،
abe-n-najm, 'abd-or-rahmān ebn-e marvān
کتابی است در علم وعظ، که مصنف این کتاب پس از ذکر قصص کلام الله مجید از قبیل قصه هود و صالح، قصه نوح، قصه یوسف و سایر قصص کلام الله از مضمون آنها استفاده کرده و مطالبی درباره امور دینی مطرح و بحث نموده است.

تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۲۸۵
آغاز: بسمله. و ما توفیقی الا بالله تعالی والحمدلله وحده و صلی الله علی محمد خاتم النبیین و علی آله الطیبین الطاهرین؛ **انجام:** فقال والله روف بالعباد و فی
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (چندین صفحه)؛ مهر: مشیرالسلطنه، علی اکبر بن حسین الحسینی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: چرم، ۳۷۹ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱ - ۸۲۲]

● **عقبات = قدوسیه = عبقات** / عرفان و تصوف / فارسی
'aqabāt = qoddūsīye = 'abaqāt
همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری
hamadānī, 'alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)
به درخواست: سلطان قطب الدین پادشاه کشمیر
اثری است عرفانی در پند و اندرز؛ در چهار «عقبه»: بخل، کبر، ظلمت، ریا به نثر و نظم و با عنوان‌های: «ای عزیز، ای عزیز».
آغاز: بسمله. تا نقاشان کارگاه قضا از خمخانه تقدیر اقبال و ادبار بر لوح استعداد قاصدان راه سعادت و شقاوت می‌نگارند ...
انجام: در پناه عصمت خود مصون و محفوظ دارد، بمنه و کرمه، انه قریب مجیب، و الحمدلله وحده، و السلام علی من اتبع الهدی.
چاپ: فهرست مشار ۲۲۸۵؛ تهران، ضمیمه «تذکره (شیخ محمد) کججی»، ترجمه نظام الدین طارمی، ۱۳۲۶ش/۱۳۶۷ق، سربی — رقعی؛ شیراز، ۱۳۲۷ش، خشتی
[دنا ۵۳۸/۷ (۷ نسخه)؛ احوال میر سید علی همدانی ص ۱۴۳-۱۴۶؛ فهرستواره منزوی ۶۶۴/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله سبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: میشن سیاه، ۷گ (۳۶۶پ-۳۷۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷ - ۳۰۰]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۰/۷-عکسی
آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۵۱۷ (گنج ۶۶۰/۲)؛ خط: نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ ۲۱ص (۲۰۸–۲۲۸) [عکسی ف: ۲ - ۱۹۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۲۴/۱۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «ایمان» آمده؛ کا: مهدی، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۲۰۶ر–۲۰۹پ)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۱۱۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا مبدل لکلماته و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه نسخه ش ۹۲۸۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: مشمع [رایانه]

۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۵۳/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تمت کلمة ربک صدقاً و عدلا لامبدل لکماته و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا ویشلقی، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۳ص، ۱۷ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۵]

۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۷/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت بکلمة ربک صدقاً و عدلا لا مبدل لکلماته و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تیماج، ۱۸ص، مختلف السطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۱۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷/۱۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۸۷۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۳۵۸–۳۶۴)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اکثر اهل زمان ما بدین صفت اند الا ماشاءالله و کذلک خلقهم و تمت کلمة ربک صدقا و عدلا لا مبدل لکلماته و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: شمس الدین پرویزی، مرداد ۱۳۳۲؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۶ - ۴۴۶]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۱۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص(۴۲۵–۴۳۳) [عکسی ف: ۳ - ۱۹۵]

● عقد اخوت / متفرقه / فارسی

'aqd-e oxovvat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۹۳-طباطبائی

آغاز: طریق عقد اخوت آنست که چون برادری بندد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۸۰پ) [ف: ۲۳ - ۷۴۱]

● عقد الاحادیث فی علم المواریث / فقه / عربی

'aqd-ul aḥādīṯ fī 'ilm-il mawārīṯ

عصیفری، فضل بن ابی سعد، - ۷۵۰ قمری

'osayferī, fazl ebn-e abī sa'd (- 1350)

وابسته به: مفتاح الفائض فی علم الفرائض؛ عصیفری، فضل بن ابی سعد (-۷۵۰)

کتابی است مفصل، مشتمل بر دو جزء در بیان احکام ارث و طبقات وارثین و مناسخات ارث و جز آن که ظاهراً شرح بر رساله «مفتاح الفائض» خود مؤلف می‌باشد.

[دنا ۵۳۸/۷؛ مؤلفات الزیدیه ۲۶۵/۲؛ اعلام المؤلفین الزیدیه ص ۴۸۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۲۶

آغاز: ... مسائل و اعمالها و معرفة طرقها الکلام من هذا الباب یقع فی اربعة مواضع الاول فی معرفة احکامه و الثانی فی معرفة قسمه

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۰۴۱؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد ...، تا: دهه اول شعبان ۷۱۸ق؛ مصحح، در برگ اول یادداشتی در کتابت کتاب برای فقیه «قاسم بن منصور بن مسعود بن منصور بن ... الزیدی» با چند بیت شعر عربی در مدح وی؛ ۲۸۸ص [عکسی ف: ۴ - ۵۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۷۷

آغاز: الحمدلله الاول الآخر الباطن الظاهر العالم القادر الدائم

نسخه اصل: کتابخانه منصور-یمن. تا آغاز کتاب المساحة را داراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد بن محمد بن اسماعیل مطهر منصور از ذریه محمد کحلانی به تاریخ شوال ۱۳۹۰؛ ۴۲۱ص [عکسی ف: ۵ - ۴۳۱]

● عقد الاخیار /

'aqd-ol axyār

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

← عقد الانامل > ضبط عقود الاعداد
← عقد انامل > انگشت شماری
← عقد انامل > حساب الانامل
← عقد انامل > ایضاح الدلائل فی معرفة عقد الانامل

● عقد الانامل = حساب العقود / ریاضیات / عربی

'aqd-ul anāmil = ḥisāb-ul 'uqūd

موسوی حسینی، ابوالقاسم بن محمد کاظم

mūsavī hoseynī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad kāzem

در یک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه» در تعریف این علم: باب ۱. بیان صور موضوعه برای آحاد؛ ۲. بیان صور موضوعه جهت عشرات؛ ۳. بیان صور موضوعه برای صدها و هزارها؛ خاتمه در اینکه صورت‌های یاد شده تنها صور مذکوره در این علم نیست.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی فهمنا الکنایات والاشارات للدلاله علی تفهیم المقاصد ...
انجام: و بالجمله سایر الاعداد و صورها موقوف علی تصرف المتصرف الزکی والسلام علی محمد و آله

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۵۴/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا، ۷ص، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۰۷]

● **عقد انامل = انگشت شماری** / ریاضیات / فارسی
'aqd-e anāmel = angošt-šomārī

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۲۷
خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱گ (۷۴ر و پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۹]
۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۵۴/۱۰
آغاز: بسمله در بیان عقد انامل که در بعض اشعار ضرور است. بدانکه نوزده صورت از هیئات انگشتان بازاء عقود اعداد وضع شده است چنانکه؛ **انجام:** آن چنانکه سرناخن سبابه با سرناخن ابهام برابر باشد و طرفش بطرف. تمام شد
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۲گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۶۰۷]
۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۴/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۵]

● **عقد الانامل در اثبات ایمان** / کلام و اعتقادات / عربی
'aqd-ol anāmel dar esbāt-e īmān

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴۴
کا: جلال آشتیانی، تا: ۱۳۷۱ق؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

● **العقد التلید فی اختصار الدر النضید = المعید فی ادب المفید و المستفید** / اخلاق / عربی
al-'iqd-ut talīd fī ixtiṣār-id durr-in naḍīd = al-mu'īd fī adab-il mufīd wa-l mustafīd

علموی، عبدالباسط بن موسی، ۹۰۷ - ۹۸۱ قمری
'elmavī, 'abdolbāset ebn-e mūsā (1502 - 1574)

گزیده‌ای است از «الدر النضید فی آداب المفید و المستفید» بدرالدین محمد بن رضی الدین غزی شافعی (۹۰۴-۹۸۴ق) در فضیلت و آداب علم و عالم و معلم و متعلم و مفتی و مستفی، شامل «مقدمه» و شش «باب» و «خاتمه»: المقدمة: فی الامر بالاخلاص و الصدق و احضار النیة؛ باب ۱. فضیلة الاشتغال بالعلم و تعلمه و تعلیمه و نشره و حضور مجالسه در سه فصل؛ ۲. اقسام العلم، در سه قسم؛ ۳. آداب المعلم و المتعلم، در سه نوع؛ ۴. آداب الفتوی و المفتی و المستفتی، در چهار نوع؛ ۵. شروط المناظرة و آدابها و آفاتها، در دو فصل؛ ۶. الادب مع الکتب و ما یتعلق بتصحیحها و ضبطها و وضعها و حملها و شرائها و استعارتها و نسخها ... شامل مسائل؛ الخاتمة: فی رقائق لطیفة مناسبة
[دنا ۵۳۸/۷؛ معجم المؤلفین، ج۵، ص ۶۹ و ۷۰؛ کشف الظنون، ج۱،ص۷۳۵؛ فهرس المخطوطات العربیة المصورة الموجودة بمکتبة المخطوطات بجامعة الکویت، ج۳، ص ۱۹۱؛ آربری، قائمة المخطوطات العربیة فی مکتبة تشتربیتی، ج۱، ص ۸۶؛ همو، فهرس المخطوطات العربیة فی مکتبة تشستربیتی، ترجمه محمود شاکر سعید، ج ۱، ص ۱۲۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۶عکسی
نسخه اصل: کتابخانه «چستربیتی»، ش ۳۲۱۱؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ در آخر نسخه صورت نامه‌ای از شیخ بکار زعبی به تاریخ دوشنبه ۷ جمادی الثانی ۱۱۰۳ درج شده؛ ۱۱۶ص، ۲۳سطر [عکسی ف: ۳ - ۴۲]

● **عقد ثریا** / تراجم / فارسی
'eqd-e sorayyā

همدانی، غلامعلی
hamadānī, qolām 'alī

تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۱۱۱عکسی
بی کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ ۷۷گ [جنگ: ۱ - ۴۶۳]

● **عقد الثریا** / فضایل و مناقب، شعر / عربی
'iqd-uṯ ṯurayyā

اصفهانی، محمد کاظم بن محمد صادق، ۱۲۰۵ - ۱۲۷۳ قمری
esfahānī, mohammad kāzem ebn-e mohammad sādeq (1791 - 1857)

اهداء به: فتحعلی شاه
تاریخ تألیف محرم ۱۲۴۰ق
در یکصد و بیست بیت و با دیباچه‌ای به نثر، این اشعار در مدح پیشوایان شیعه است با شیوه خاص.
آغاز: الحمد و الشکر و الملک و المنة الله و الصلاة و السلام ... و بعد فیقول العبد الآبق ... قد نظمت اربع عشرة من الاربع عشریات

[دنا ۵۳۸/۷–۵۳۹ (۶ نسخه)؛ الذریعه ۲۳۰/۲۴–۲۳۱ ضمن معرفی نظم المناقب]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۲۵ تا شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۵۵، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی به خط مؤلف در میان سطور و هامش؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۹۱–۹۹)، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۷۹/۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۷گ (۱پ–۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ – ۱۳۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰گ، ۸ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۷ – ۲۳]

۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۴۳/۵

کا: محمد مؤمن بن محمد مهدی اصفهانی هرندی، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۱۲گ (۱۶۱پ–۱۷۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۶۰]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۳۰/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با دوائر نجومی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۳۴]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۹

آغاز: برابر

نسخه اصل:کتابخانه مرتضوی–مشهد مقدس؛بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه اصل؛ مصحح؛ ۴ص(۲۱۸–۲۲۱) [عکسی ف: ۷ – ۲۱۵]

● عقد ثریا / نامه‌نگاری / فارسی

'eqd-e sorayyā

سلطانی کرمانشاهی، حسینقلی بن مصطفی، ۱۲۴۷ – ۱۳۰۳ قمری

soltānī kermānšāhī, hoseyn-qolī ebn-e mostafā (1832 - 1886)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

مجموعه منشئات نگارنده است که در مناسبت‌های گوناگون نگاشته شده، و تألیف به درخواست جمعی از احباب خاصه حاجی میرزا محمد مهدی انجام شده، در ده «فصل»: ۱. در خطب بلیغه؛ ۲. در آنچه متعلق است به سلطنت سینه ملوکیه؛ ۳. در آنچه متعلق است به سادات و علما؛ ۴. در آنچه متعلق است به صدور و وزراء؛ ۵. در مکاتیب به نزد بزرگان و رؤسا؛ ۶. در نامه جات به مشایخ و عرفا؛ ۷. مکاتیب به تجار و اصحاب مکاتب؛ ۸. مراسلات به اقارب و عشایر؛ ۹. مطلق مکاتیب و رقعات؛ ۱۰. نوشته جات و مکاتیب شرعیه.

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۵۰

آغاز: بدایع پرداز دارالانشاء اکوان و صحایف طراز دبیرستان کون و مکان را سپاس فزون از وهم و قیاس پیرایه رسایل منشیان

در این نسخه فقط دیباچه کتاب آمده؛ خط: نستعلیق، کا: هادی ارفع کرمانشاهی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۱گ، ۱۰ سطر، اندازه:۱۵/۵× ۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۱۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵۶–ف

نسخه اصل: نسخه آقای ارفع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۳ص [فیلمها ف: ۲ – ۱۴۷]

● العقد الثمین فی ألغاز القرائة / تجوید / عربی

al-'iqd-uṯ ṯamīn fī alġāz-il qirā'a

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ – ۸۳۳ ؟ قمری

ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351-1430)

چهل مسأله در علم تجوید است که مؤلف برای امتحان قاریان به نظم درآورده است.

[کشف الظنون ۱۱۵۰/۱]

شرح و حواشی:

۱– شرح العقد الثمین فی ألغاز القرائة؛ طبیبی (–۹)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۰/۵

آغاز: بسمله ما قال ائمة علم القرآن کثرهم الله تعالی و زکاهم فی شرح المسائل التی اوردها امام وقته ... فقال الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی؛ **انجام:** فمن کتم علماً الجمه الله بلجام من نار یوم القیمة اثابکم الله بالجنة بمنه و کرمه و نفع بعلومکم المسلمین و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مذهب، ۳ص (۵۹–۶۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ – ۲۲۳]

● العقد الثمین فی تاریخ البلد الامین / تاریخ / عربی

al-'iqd-uṯ ṯamīn fī tārīx-i balad-il amīn

فاسی، محمد بن احمد، ۷۷۵ – ۸۳۲ قمری

fāsī, mohammad ebn-e ahmad (1374 - 1429)

در تاریخ مکه و بزرگان و دانشمندان آن جا از آغاز تا روزگار مؤلف است. مؤلف در آغاز می‌نویسد: «تشوقت نفسی کثیرا الی معرفة تراجم الاعیان من اهل مکه و غیر هم ممن سکنها مدة سنین او مات بها، و تراجم ولاة مکة و قضاتها و خطبائها و ایمتها و مؤذنیها من اهلها و غیرهم و تراجم من وسع المسجد الحرام او عمره او عمر شیئا منه، او من الاماکن الشریفة التی ینبغی زیارتها بمکة و حرمها، او عمل شیئا من المآثر الحسنة الکائنة بمکة و حرمها کالمدارس و الربط و السقایات والبرک و الآبار و العیون و المطاهر و غیر ذلک من الآثار». وی در آغاز کتاب دیگرش

«الزهور المقتطفة من تاريخ مكة المشرفة» در تاريخ مكه را به طور كامل نقل كرده و پس از آن هم سيره النبوية نوشته بود گنجانده است. به دنبال اين دو مقدمه مفصل شرح حال اهل مكه از نام‌هاى «محمد» و «احمد» آغاز مى‌شود و به ترتيب حروف تهجى ادامه مى‌يابد. در آخر هم كنيه‌ها و نام‌هاى زنان آمده است. فاسى العقد الثمين» را سه بار خلاصه كرده كه يكى از آنها نام «عجالة القرى للراغب فى تاريخ ام القرى» دارد و دو رساله ديگر نام خاصى ندارند.

آغاز: بسمله. صلى الله على سيدنا محمد و آل سيدنا محمد و صحبه و سلم تسليما. اخبرنا سيدنا السيد الشريف العلامة ... الحمد لله الذى اوسع لمن شاء من خلقه فى الرزق و الاجل ...

چاپ: النجف، بتحقيق كاظم الساعدى، سنة ۱۹۵۸؛ القاهرة، مطبعة السنة المحمدية، تحقيق فؤاد سيد، الطبعة الاولى، ۱۹۶۲–۱۹۶۵م، ۴ مجلد، ثم اكمله د. الطناحى؛ القاهرة، مطبعة السنة المحمدية، تصحيح محمد حام الفقى و محمد طيب (جلد اول) و فؤاد سيد (جلد دوم تا هفتم) و محمود طناحى(جلد آخر)، ۱۳۷۹–۱۳۸۸ق، ۸ج؛ تجديد چاپ آن در بيروت، مؤسسه الرسالة، ۱۴۰۶ق

[كشف الظنون ۱۱۵/۲؛ معجم المطبوعات العربية ۸۲۵/۱؛ فهرس المخطوطات المصورة، كويت ۱۳۴/۱–۱۳۵؛ فهرست المخطوطات المصورة، قاهره جزء ۲، قسم ۴، ص۲۸۷–۲۸۸؛ التاريخ و المورخون بمكة ص ۱۲۳–۱۲۴ و ۹۹–۱۰۸؛ مجله المورد، س ۴، ش۴، ۱۹۷۵م ص ۲۸۳]

۱. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۲۷۹۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قاضى القضاة العادل الزكى ×× محمد بن احمد التقى / العلوى الحسنى المالكى ×× احسن به من سيد و مالك

جزء اول از ابتدا تا محمد بن احمد. ادامه آن به شماره ۱۸۸۶۲ مى‌آيد؛ خط: نسخ، كا: محمد عمر بن محمد هاشمى علوى مكى، تا: ۸۴۱ق؛ افتادگى: انجام؛ مصحح، با بلاغ مقابله با اصل مؤلف، محشى، با يادداشت مقابله و قرائت نسخه از عبدالعزيز بن عمر بن محمد بن فهد هاشمى نزد پدرش در سه‌شنبه ۶ شوال ۸۶۹ق بالحرم الشريف و ۷ شوال ۸۶۹ق در مسجد الحرام؛ اهدايى: رهبرى، دى ۱۳۸۰؛ كاغذ: سمرقندى، جلد: تيماج مذهب، ۹۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۵سم [اهدائى رهبر: ۸ – ۴۴۰]

۲. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۲

آغاز: بيض وجه به هذا التقى ×× شتان بينه و بين الازرقى ... و كتب الامام ابوالقاسم بن الامام العبدوسى الفاسى المالكى السابق ذكره على شفاء الغرام باخبار البلده الحرام؛ آغاز جلد دوم: بسمله. صلى الله على سيدنا محمد و آل سيدنا محمد و صحبه و سلم تسليما. اخبرنا سيدنا الشريف الامام ... حرف الالف. الاحمدون من اسمه احمد بن ابراهيم؛ **انجام:** انجام جلد اول: فى عشر الستين او ازيد و كان يعرف بشيخ الخدام لان الخدام بالقاهرة كانوا يعتقدونه؛ انجام موجود جلد دوم: احمد بن عجلان بن رميته ... بلغنى انه رسم مصر وان يديم له ذلك مدة حياته.

ادامه نسخه شماره ۲۷۹۵۷ و برگ شمارى كهن آن از ۹۶ آغاز مى‌شود. جزء اول بخش محمدون از محمد بن احمد بن عمر جعفرى تا پايان محمدون (۱ر–۱۲۴پ) و جزء دوم (۱۲۵پ–۱۴۳پ) از ابتداى احمد تا احمد بن عجلان؛ خط: نسخ، كا: محمد المدعو عمر بن محمد بن محمد بن ابى الخير محمد ابن محمد بن عبدالله بن محمد بن عبدالله بن فهد هاشمى علوى مكى اسدى، تا: دوشنبه ۲ رجب ۸۴۱ق، جا: مكه مكرمه؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ مصحح، با بلاغ مقابله، محشى، عبدالعزيز بن عمر بن فهد هاشمى در مجالس متعددى كتاب را نزد پدرش خوانده و مقابله كرده كه بار يازدهم آنها در چهارشنبه ۱۷ شوال ۸۶۹ ق در مكه مشرفه بوده و به پايان جزء اول رسيده؛ تملك: عبدالله بن علاء الدين المدعو قطب الدين در قاهره ۹۴۷ق؛ يادداشت مطالعه عبدالقادر بن محمد حريرى؛ يادداشتى از محمد ابن عزم كه در صبح شنبه ۲۰ ربيع الاول ۸۴۹ق به زيارت قبر ابن عربى رفته بود و متن سنگ نبشته قبر او را نقل كرده؛ اهدايى: رهبرى، فروردين ۱۳۷۲؛ ۱۴۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [اهدائى رهبر: ۸ – ۴۴۲]

● **العقد الثمين فى تبيين احكام الائمة الهادين** / كلام و اعتقادات / عربى

al-ʻiqd-uṯ ṯamīn fī tabyīn-i aḥkām-il a'immat-il hādīn

حسنى يمنى، عبدالله بن حمزه، - ۶۱۴ قمرى

hasanī yamanī, ʻabd-ol-lāh ebn-e hamze (- 1218)

كتاب در اثبات اعتقادات زيديه و مناقشه با عقايد شيعه اماميه در مسأله امامت و مسائل اعتقادى ديگر همچون بداء، غيبت، عصمت و غير آن است. مؤلف، موارد اختلاف شيعه با زيديه را در مسائل مذكور بيان كرده و به رد عقايد شيعه پرداخته است. عبدالسلام عباس الوجيه از اين كتاب به عنوان «العقد الثمين ففى تبيين أحكام الأئمة الهادين و رد شبه الروافض الغالين» ياد كرده و نسخه‌هاى موجود آن را برشمرده و از مهيا بودن آن براى چاپ خبر داده است. (حافظيان)

آغاز: بسمله. الحمد لله الذى تعالى عن الضد المنادد و تقدس عن صفة الولد و الوالد، القادر العليم السميع الحكيم، الحى القيوم، الذى لا نظير له و لا عديل ... أما بعد، فان أولى ما اشتغل به فكر الناظر و كدت فى ادراك مطلوبه الخواطر علم الاصول الذى هو الأساس لسائر العلوم

انجام: و كان من دين الله على أعظم زوال وفقنا الله و أياكم لصالح الأعمال و صلى الله على محمد و آله خير آل، و الحمد لله أولاً و آخراً، كما هو أهله و حسبنا الله و نعم الوكيل.

چاپ: گويا مكتبه دارالايمان در يمن، اين كتاب را به چاپ رسانده است.

[مؤلفات الزيدية ۲۶۷/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در یمن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۰۶۸ق، مقابله شده با نسخه‌ای که با نسخه مؤلف مقابله شده؛ ۲۱۸ص [عکسی ف: ۱ - ۳۲]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۳عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: مکتبه سید محمد بن عبدالعظیم الهادی، یمن، نسخه شماره ۳۷۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۰۶۸ق؛ مجدول، این نسخه از روی نسخه‌ای مصحح کتابت و با آن مقابله شده، یادداشت مطالعه از حسن السحولی به تاریخ ۱۲ صفر ۱۱۸۱؛ ۲۱۸ص، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۶۴]

● **العقد الثمین فی مدایح مولانا امین** / شعر / عربی
al-ʻiqd-uṯ ṯamīn fī madāyiḥ-i mawlā-nā amīn
دیوان شعر است با دیباچه و خاتمه منثور، قصیده‌هایی است با صنایع بدیعی در ستایش دستور معظم محمد امین پاشا.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۸۱
خط: نسخ، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ تملک: محمد جعفر کاظمی؛ مهر: محمد تقی بن محمد باقر یزدی؛ ۸۶گ، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۹]

● **العقد الثمین فی معرفة رب العالمین** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ʻiqd-uṯ ṯamīn fī maʻrifat-i rabb-il ʻālamīn
حسنی، حسین بن محمد، - ۶۶۲ قمری
hasanī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1264)
رساله مختصری است آموزشی در توحید و اعتقادات بر پایه عقاید زیدیه با عناوین «فان قیل، فقل» و مجموعاً در ده «مساله» مشتمل بر فصول.
آغاز: الحمد لله المختص بصفات الالهیة و القدم المتعالی عن الحدوث و العدم الذی لم یسبقه وقت و لا زمان ...
[مؤلفات الزیدیة ۲۶۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۲عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** یدل علی ما قلنا و تم بذلک ما أردنا ذکره ... و صلی الله و سلم علی محمد و آله.
نسخه اصل: در یکی از کتابخانه‌های یمن؛ خط: نسخ، کا: عبدالملک [بن] علی [بن] اسماعیل قاضی، تا: ۱۶ محرم ۱۳۵۲ق، جا: مدرسه علمیه متوکلیه؛ ۱۸ص (۱۱۱-۱۲۸)، ۲۰ و ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۶۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۶/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۷۹]

● **عقد الجمان** / معانی بیان / فارسی
ʻeqd-ol jomān
یازجی، ناصیف بن عبدالله، ۱۸۰۰ - ۱۸۷۱ میلادی
yāzejī, nāsīf ebn-e ʻabd-ol-lāh (1800 - 1871)
شامل یک «مقدمه» و سه «فن»: فن ۱. علم معانی و حقیقت این فن؛ فن ۲. علم بیان؛ فن ۳. علم بدیع مشتمل بر بدیع لفظی و معنوی.

سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۱۱۷/۲
آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان و علمه البیان ... اما بعد فهذه رسالة وضعتها فی علم البیان؛ **انجام:** و لایغرق الخائض فیه و انا التمس من اهل النظر ان یصلحوا ما به الخلل و یصفحوا عما یرون من الزلل.
خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: محمد صادق منشی علی آبادی مازندرانی بن محمدعلی منشی علی آبادی، تا: قرن ۱۴؛ ۵۸گ (۹۷-۱۵۴)، ۱۴و۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [اوراق عتیق: ۲-۴۱۰]

● **عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان = تاریخ عینی** / تاریخ / عربی
ʻiqd-ul jumān fī tārīx-i ahl-iz zamān = tārīx-u ʻaynī
بدرالعینی، محمود بن احمد، ۷۶۲ - ۸۵۵ قمری
badr-ol-ʻeynī, mahmūd ebn-e ahmad (1361 - 1452)
عقد الجمان یا تاریخ عینی تاریخ جهان اسلام از آغاز هجرت پیامبر تا پایان سال ۸۵۰ق است و مشتمل است بر نوزده مجلد.
چاپ: قاهره، الهیئة المصریة العامة للکتاب، تحقیق محمد محمد امین، ۱۴۰۷-۱۴۱۲، ۴ج (بخش مربوط به عصر ممالیک مصر از سال ۶۴۸ تا ۷۰۷ق)
[دنا ۵۳۹/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۰۴
آغاز: سنة و ثلاثمائة سنة وثلاثین سنة. النوع الثانی فی ذکر مولده (ع) قال عامة السلف من علما السیر والد ابراهیم فی زمن نمرود بن کنعان؛ **انجام:** بمنزلة اصابع القدم و الاسرة اکثر من ذلک، الجزء الثانی من عقد الجمان للامام البدری قاضی القضاة محمود العینی ...
جلد دوم از قصه ابراهیم تا پایان جلد، این جلد پایان یافته در جمعه ۱۰ ربیع الثانی ۸۲۵ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۴۴]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱۹

بی کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۵۸

آغاز: بسمله، فصل فی قصة الخلیل علیه السلام قد ذکره الله فی القرآن؛ **انجام:** تم الجزء الثانی من عقد الجمان.

خط: نسخ عثمانی، کا: نورالدین مقدادی قدسی حافظ، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۱۲۹ق؛ با یک سرلوح، از روی دستنویس مؤلف مورخ دهم ربیع الاول ۸۲۵ استنساخ کرده، مجدول؛ واقف: نایینی؛ ۲۸۵گ، ۳۱ سطر (۱۱/۵× ۲۲)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۷ – ۱۴۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۴عکسی

آغاز: بسمله، فصل فی قصة الخلیل علیه السلام قد ذکره الله فی القرآن فی احدی و سبعین موقعا؛ **انجام:** و الطبقة العاشره الرهط ... و الاسره اکثر من ذلک، تم الجزو الثانی من عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان ...

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: خالد بن عثمان شافعی قادری مقدسی، تا: غزه جمادی الثانی ۱۱۴۶ق؛ ظاهرا از روی نسخه خط مؤلف؛ تملک: احمد بن عبد الرحمن الکردی به تاریخ محرم ۱۱۴۷ق؛ ۳۷۸گ، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۱ – ۱۷۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۱۵

آغاز: قال بدر الدین محمود ابن احمد العینی فی عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان النوع السابع فی کسره الاصنام قال وهب بن منبه کان ابوه یعمل الاصنام فیعطی ابراهیم؛ **انجام:** حکاه البخاری عن ابن عباس فی آخر کتاب الصحیح و حکاه فخر الدین الرازی عن اکثر المفسرین و المتکلمین

گزیده ای از عقد الجمان عینی است؛ خط: نسخ، کا: میر معصوم علی صاحب مرحوم و میر فضلشاه مرحوم، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: صنعتی، ۹۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۴۴]

● عقد الجمان فی حوادث الزمان / تاریخ / عربی

ʻiqd-ul jumān fī hawādiṯ-iz zamān

صیمری، مفلح بن حسن، – ۹۰۰ ؟ قمری

saymarī, mofleh ebn-e hasan (- 1495)

وابسته به: مرآت الجنان و عبرة القیظان فی معرفة حوادث الزمان و تقلب احوال الانسان؛ یافعی، عبدالله بن اسعد (۶۹۸-۷۶۸)

مختصری است به ترتیب تاریخ سنواتی از کتاب «مرآة الجنان» یافعی، که ــ بنا به گفته صیمری ــ فوائد آن انتخاب شده و زوائد حذف شده تا حمل آن آسان و مسافر و مقیم بتوانند از آن بهره برند. این رساله حوادث سال اول هجری تا سال ۶۵۶ق را به ترتیب سال‌شمار دربر دارد. شرح‌حال‌نویسان برای صمیری چنین تألیفی را نام نبرده‌اند جز آن‌که الذریعه این کتاب صمیری را از مآخذ اعیان الشیعه برشمرده (الذریعه ج۱۵، ص ۲۸۷) و کشف الظنون از کتابی به نام «عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان» در ۱۹ جلد نام می‌برد که مؤلف آن بدرالعینی (–۸۸۵ق) است و ربطی به این کتاب ندارد.

آغاز: بسمله. حمدله. فیقول ... مفلح بن حسین الصیمری انی نظرت تاریخ الیافعی الموسوم بمرآة الجنان و عبرة الیقظان فی معرفة حوادث الزمان ... فاحببت ان اثبت الفوائد و احذف الزوائد و هو مرتب علی سنین الهجرة ... و سمیت کتابی هذا عقد الجمان فی حوادث الزمان ...

انجام: و اما سنین ملکهم فالف شهر عبادة عن ثلاث و ثمانون سنة و اربعة اشهر و کان مقامهم بمصر. هذا آخر ما اردنا انتخابه من کتاب عقد الجمان فی خبر الزمان ...

چاپ: در میراث اسلامی ایران، دفتر ششم، به کوشش منصور داداش نژاد با عنوان «منتخب عقد الجمان فی حوادث الزمان» چاپ است.

[دنا ۵۳۹/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۶/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمود بن علی طبسی، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۲۳۰-۲۶۴)، ۲۱سطر(۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۱۸۱۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلما تولی عمر بن عبدالعزیز عزله و سجنه فلما توفی ...

تا حوادث سال ۱۰۲ را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد هاشم موسوی مرندی خوئی از معاصرین (گویا)، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ – ۱۵۷]

← عقد جنان در فقه زنان ≻ عقد الکساء فی فقه النساء

● عقد جواهر / عرفان و تصوف / فارسی

ʻeqd-e javāher

منظومه بلند و متوسط در مباحث کلاسیک صوفیانه و بدون تقسیم‌بندی و عنوان‌گذاری است که به تصریح ناظم در روز جمعه ۱۵ ذیحجه ۶۷۸ق سرایش آن پایان یافته است: بسال ششصدو هفتادو دو چار ×× شهور سال ... آخر کار / ز ذیحجه گذشته بد ده و پنج ×× که مدفون کردم اندر دفتر این گنج / زهفته بود روز جمعه آخر ×× که شد منظوم این «عقد جواهر».

کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۲۰/۱

آغاز: ... خرد را دانش آموزی همودار ×× تمامت خلق را روزی هودار / ز مخلوقاتش ازمه تا بماهی ×× دهد بر پاکی ذاتش گواهی ... آغاز این مقاله در ارشاد بیان «بدان از جان و دل ای طالب راه ×× که تا گردی زسر کار آگاه / تمامت طول و عرض آفرینش ×× زبهر تست اگر داری تو بینش ...»؛ **انجام:** ترحم چون

فرستی بر روانم ×× زانفاست شود آسوده جانم / فزون از قطره‌های برف و باران ×× که بارد در شتا و در بهاران
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ]

● **عقد الجواهر فی الاشباه و النظائر** / فقه / عربی
'iqd-ul jawāhir fi-l ašbāh wa-n naẓā'ir
ابن داود حلی، حسن بن علی، ۶۴۷ - ۷۴۰ قمری
ebn-e dāvūd-e hellī, hasan ebn-e 'alī (1250 - 1340)
به جهت: رضی الدین علی ابن طاوس حلی
محل تألیف: کاظمین
منظومه‌ای است در هزار و دویست بیت تقریباً در اشباه و نظائر فقهی.
آغاز: یقول راجی ربه المجید ×× الحسن العبد فتی داود / الحمدلله الذی حبانی ×× بحسن توفیق به هدانی
انجام: و ها أنا أختم بالصلاة ×× علی رسول الله و الهداة / من آله و صحبه الاخیار ×× ما اختلف اللیل مع النهار

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن خضر بن محمد، تا: ۱۱ شعبان ۹۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۲۷گ (۱پ-۲۷پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۷۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵۳ ض
بی کا، تا: ۱۱۳۴ق [د.ث. مجلس]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۹۰/۲
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن سلیمان نباطی، تا: سه‌شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۱۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ (۱۱۸پ-۱۶۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۲۸۶]

● **عقد الجواهر فی انساب الاکابر** / تاریخ / فارسی
'eqd-ol jawāher fī ansāb-el akāber
مشکانی، احمد بن ابی سعد، ق۶ قمری
moškānī, ahmad ebn-e abī sa'd (- 12c)
تاریخ تألیف ۵۶۰ق
در تاریخ پیغامبران و خلفا و پادشاهان.
[دنا ۵۴۰/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۳۸/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۴(آ)-۴۶۳/۴(ب)-ف
نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹. تنها دیباچه است؛ بی کا، تا: ۷۵۴ق؛ مجدول، ۳گ (۱۰۱پ-۱۰۳) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۹]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۴
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۲]

● **عقد الجواهر اللآل فی فضائل الآل** / فضایل و مناقب، شعر / عربی
'iqd-ul jawāhir-il la'āl fī faḍā'il-il āl
عجیلی، احمد بن عبدالقادر، ۱۱۴۰ - ۱۲۲۸ ؟ قمری
'ojaylī, ahmad ebn-e 'abd-ol-qāder (1728 - 1813)
شرح و حواشی:
۱- ذخیرة المآل فی شرح عقد اللآل = ذخیرة المآل فی مناقب الآل؛ عجیلی، احمد بن عبدالقادر (۱۱۴۰-۱۲۲۸)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۷
آغاز: قال المسکین ابن عبدالقادر الحمدلله اللطیف الجبار؛ **انجام:** للکمها ذکری فهل من مذکر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **عقد الجواهر المتعلقة بکتاب التجرید الزاخر** / کلام و اعتقادات / عربی
'iqd-ul jawāhir-il muti'alliqa bi-k.-i tajrīd-iz zāxir
علوی عاملی، احمد بن زین العابدین، - ۱۰۵۴ قمری
'alavī 'āmelī, ahmad ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 1645)
وابسته به: تجرید الاعتقاد = تجرید العقاید = تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)
حاشیه استدلالی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «تجرید العقائد» خواجه، در این حاشیه مطالب مؤلف توضیح داده شده و نقل اقوال ابن سینا را از کتاب شفاء و غیره بسیار می‌کند.
آغاز: الحمد لمن ابدع ببدیع صنعه الانوار العقلیة و نظم بنظام حکمته عقد الجواهر الکونیه والصلاة علی نبیه المصطفی خیر البریة.
انجام: و لا للانفصال انفصال فلا یلزم التسلسل علی ما هو الظاهر.
[دنا ۵۴۰/۷ (۳ نسخه)؛ الذریعة ۳۰۲/۱۱؛ کتابشناسی تجرید الاعتقاد ۱۳۰؛ مرآة الکتب شهید ثقة الاسلام تبریزی ۲۶۶/۱؛ معادن الحکمة، چاپ دوم از انتشارات دفتر جامعه مدرسین قم ۵۰/۱ و ۶۲؛ معجم التراث الکلامی ۴۸۲/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۴۴
آغاز: الاقسام الخمسة و اخری الی الاربعة لحکمه بأن الواهمة هی المتصرفة و هی لاعن کون الاول؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۳۲۵]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: سلیمان جیلی با مهر «وانه من سلیمان بسم الله الرحمن الرحیم» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۹۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [محدث

ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا بن نظر اسبوجین، مازندرانی، تا: ۱۸ محرم ۱۰۵۵ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: خاندان فیض کاشانی، محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی به سال ۱۳۲۷ش؛ مهر: «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)، «صدرالدین محمد الفیضی» (مستطیل)؛ جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۴ - ۱۸۰]

● عقد الجواهر النورانية فی اجوبة المسائل البحرانية

/ فقه / عربی

ʻiqd-ul jawāhir-in nūrānīya fī ajwibat-il masā'il-il baḥrānīya

بحرانی، یوسف بن احمد، ۱۱۰۷ - ۱۱۸۶ قمری

bahrānī, yūsef ebn-e ahmad (1696 - 1773)

تاریخ تألیف جمعه ۱۷ صفر ۱۱۷۲ق؛ محل تألیف: کربلا

پاسخ به ۱۲۰ مسأله‌ای است که شیخ علی بن حسن بن عبدالله بن علی بلادی بحرانی فرستاده است. این سؤال‌ها اندکی در عقاید و بیشتر ابواب مختلف فقه با رعایت ترتیب کتاب‌های فقه (تقریباً) و استدلالی است. به نوشته الذریعه این کتاب متممی دارد از خود مؤلف به نام: «اللئالی الزواهر فی تتمه عقد الجواهر». فهرست برخی از عناوین: ۱. ما اول ما یجب علی الکلف؛ ۲. هل یجب الاجتهاد فی معرفة الله ام یکفی التقلید و ما حد ما یکفی من الاجتهاد؛ ۳. هذا العالم یعدم او یتفرق اجزائه و ... یشکل باعادة المعدوم؛ ۴. هل یجوز تقلید المیت ...؛ ۵. لو کان المکلف فی بلد لیس عالم ... هل یجوز له الاخذ بالمشهور او یتعین علیه الاحتیاط ...؛ ... ۱۰. الماء القلیل یتجنس بالملاقات ... و علی تقدیر الاول فما الجواب عن قوله (ص) «... خلق الله الماء طهورا لا ینجسه شیء ...»؛ ... ۲۰. هل یجب الترتیب بین الرجلین ام لا؛ ... ۳۰. لو استمر المراه الدم شهرا فصاعدا ...؛ ... ۴۰. زرق الطیور الغیر الماکوله ... طاهر ام لا؛ ... ۵۰-لو کان فی وجهه ام کفه دم ... ایتمم؛ ... ۶۰. لو نسی الانسان نجاسة و صلی بها هل یعید مطلقا او ...؛ ... ۷۰. لو اشترک الامام و الماموم فی شک یوجب الاحتیاط؛ ... ۸۰. لو شک فی السجود و هو آخذ فی القیام؛ ... ۹۰. ماحد السفر ...؛ ... ۱۰۰. ما اقل ما یعطی الفقیر من الزکوه و کذا الها شمی من الخمس؛ ... ۱۱۰. هل تنقضی العده برویة الدم الثالث ام بانقضاء؛ ... ۱۱۶. هل یجوز الجمع بین الها شمیتین (جواب به تفصیل و خواندنی است)؛ ۱۱۷. ما الجمع بین قوله تعالی و لا تزر وازرة و زر اخری ... و بین قوله تعالی و لیحملن اثقالا مع اثقالهم؛ ۱۱۸. لو ادرک الامام فی اخیرتیه هل یجب قرائة الحمد ام لا؛ ۱۱۹. لو نسی المسبوق التشهد الاول؛۱۲۰. لو دخل رجل علی جماعة و هم ینتفلون.

آغاز: اما بعد حمدالله الملک المتعال علی ما اسداه من الانعام و الافضال ... فیقول الفقیر الی ربه الکریم ... قد وردت علی جملة من المسائل من عمدة الاخوان ... الشیخ علی بن المرحوم الشیخ حسن بن شیخنا و استادنا الفهامة الاواه الالمعی الشیخ عبدالله بن علی البلادی ... بسمله الاول فی اول ما یجب علی المکلف الثانی هل یجب الاجتهاد فی معرفة الله یکفی التقلید ...

انجام: هو کون تلک الصلوة جماعة هی الحاضرة و من احتمال تعلیل السقوط بمراعاة جانب للامام فی الاکتفا باذانه و اقامته فلا فرق بین الحاضرة و المقضیة و لعل الثانی اظهر و الله العالم.

[الذریعه ۲۸۸/۱۵؛ دنا ۵۴۰/۷ (۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- عقد الجواهر النورانية (مختصر)؛ بحرانی، علی بن حسین

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵۹

بی کا، تا: ۱۱۸۶ق [د.ث. مجلس]

۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۹۲/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن ملا سبز علی نوبندگانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳۷گ (۱-۱۳۷)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۹۳]

۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۹۱/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد موسوی، تا: ۱۲۱۴ق؛ از روی خط مؤلف؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۱/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۵۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قاسمعلی هزار جریبی الاصل و المسکن بن محمد رفیع، تا: ۱۲۲۳ق، جا: تجریش امامزاده صالح؛ جلد: تیماج، ۲۸۶گ (۱ر-۲۸۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۶۳۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۳/۳-طباطبائی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۵۲گ (۵۶پ-۲۰۷پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۲۲ - ۳۳۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن عباس بن علی کرزکانی بحرانی، تا: ذیحجه ۱۳۰۱ق؛ از روی نسخه اصل به خط مؤلف، مصحح، محشی، مقابله شده با عبارت: «الی هنا وقف القلم هن تصحیح هذه الحملة من المسائل للعلامة الفهامة و المقابلة من صورة خط المصنف المذکور بحسب الوسع و الطاقة، و الحمدالله رب العالمین»، با نشان «بلغ مقابلة»؛ مهر: کاتب «العزة لله، عبده علی ۱۲۹۷» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۶گ (۱۰۲-۲۷۷)، ۲۲-۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۴۰ - ۲۶۰]

● **عقد الجواهر النورانية (مختصر)** / کلام و اعتقادات / عربی
'iqd-ul jawāhir-in nūrānīya (mx.)

بحرانی، علی بن حسین
bahrānī, 'alī ebn-e hoseyn

وابسته به: عقد الجواهر النورانية فی اجوبة المسائل البحرانية؛ بحرانی، یوسف بن احمد (۱۱۰۷-۱۱۸۶)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۳۲
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عقد الجوهر الحسان** / فقه / عربی
'iqd-ul jawhar-il ḥisān

بهبهانی، احمد بن محمد علی، ۱۱۹۱ - ۱۲۳۵ ؟ قمری
behbahānī, ahmad ebn-e mohammad 'alī (1777 - 1820)

تاریخ تألیف رجب ۱۲۲۰ق؛ محل تالیف: حیدرآباد دکن
پاسخ استدلالی است با عناوین «س-ب» به ۶۰ سؤال فقهی در زمینه‌های مختلف. رقم سؤالات با حروف هجا ضبط شده است. به عنوان مثال: س د: زید ادعا می‌کند که عمرو پدر او را مقتول ساخته عمرو در جواب می‌گوید که دفاعاً او را به قتل رسانیده‌ام چه باید کرد. ب: اگر این کلام از او به نوعی صادر شده که عرفاً اقرار به قتل دفاعی از او فهم شده بر او چیزی نیست زیرا که اقرار به مقید بوده و براین نوع قتل درشریعت چیزی لازم نیاید ...؛ س ط: عبد محلل می‌تواند شد یا نه؟ ب: بلی با اجتماع سایر شرایط در آن کما هو الظاهر فی اطلاق النصوص و الفتاوی و لقوله تعالی حتی تنکح زوجاً غیره ...؛ س لب: زوجه معقوده در مرض موت غیر مدخوله مهر و میراث دارد یا نه؟ ب: ندارد علی المشهور بین الأصحاب و استشعار می‌شود از شرایع و دروس توریث آن به جهت اطلاقات و آن ضعیف است بجهت صحیحه ابی ولاد الحناط ...
آغاز: الحمدلله الذی ختم بمحمد الرسالة و أخمد بأحمده نیران الکفر و الضلالة و الصلاة و السلام علیه و آله و اصحابه الی یوم القیامة

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول اما مأخذ القول الأول فغیر واضح و لعله استنبط من.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ جلد: مقوا، ۳۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۰] و [ف: ۲۱-۹۶۰]

۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یدل علیه روایة ابن ابی عیینة و قد استقی اهل الدار منها و رشوا ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ شخصی با برادر خود میرزا علی خان بهادر مقابله کتاب را در روز جمعه ۶ صفر ۱۲۲۲ به پایان برده؛ ۹۷گ (۱پ-۹۷ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

← العقد الجوهری فی الفرق بین قدرتی الماتریدی و الاشعری ← الجبر و الاختیار

● **عقد الجید فی احکام الاجتهاد و التقلید** / فقه / عربی
'iqd-ul jīd fī aḥkām-il ijtihād wa-t taqlīd

شاه ولی الله، احمد بن عبدالرحیم، ۱۱۱۴-۱۱۷۶؟ قمری
šāh valī-o-llāh, ahmad ebn-e 'abd-or-rahīm (1703 - 1763)

تاریخ تألیف ۱۱۴۴ق
رساله‌ای در پاسخ به سؤالی که در موضوع اجتهاد از او شده تألیف کرده است. این رساله دارای چند باب (بدون شماره) است: باب فی حقیقة الاجتهاد و شرطه و اقسامه؛ باب فی اختلاف المجتهدین و غیره.
چاپ: این رساله به همراه شش رساله دیگر از جمله «المقابسات» ابوحیان توحیدی در هند (-۱۳۰۶ق) و نیز به همراه دو رساله دیگر از جمله «الانصاف فی اسباب الخلاف» شاه ولی الله در مطبعه شرکة المطبوعات (۱۳۲۷ق) چاپ شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۶۲
آغاز: بسمله. الحمدالله الذی بعث سیدنا محمدا الی العرب و العجم یستضیئوا به فی الظلمات ... اما بعد فیقول ... ولی الله بن عبدالرحیم؛ **انجام:** و الا فبنسبته الصحیحة لمذهبهم جکعوا علی تقلید امامه بل یتخیل لدفع ظاهر الکتاب و السنة و یتأولها
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۳۴]

● **العقد حال الاحرام** / فقه / عربی
al-'aqd ḥāl-al iḥrām

موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد، - ۱۳۲۸ قمری
mūsavī xānsārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 1910)

رساله‌ای استدلالی در این‌که فقها عقد را در حال احرام جایز نمی‌دانند، مخصوص عقد دائم است یا این‌که شامل عقد منقطع نیز می‌شود. در این رساله شامل عقد منقطع نیز دانسته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۱/۱۷
آغاز: و من جملة محرمات الاحرام الجماع للنساء حلیلة کانت أو غیرها؛ **انجام:** فما عن شیخنا المتبحر فی الجواهر من احتمال العدم

فی غیر محله و الله تعالی هو العالم بحقائق الاحکام
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۷۹ر–۱۸۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۲۴۸]

← العقد الحسینی ≻ العقد الطهماسبی

● **عقد الدرر فی اخبار الامام المنتظر** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻiqd-ud ad-durar fī axbār-il imām-il muntaẓar

سلمی، یوسف بن یحیی، – ۶۸۵ قمری

solamī, yūsof ebn-e yahyā (- 1287)

تاریخ تألیف ۶۵۸ق؛ محل تألیف: دمشق

کتابی است مفصل در اخبار و روایات درباره امام دوازدهم شیعیان، طبق روایات اهل سنت. دارای دوازده «باب»: ۱. حضرت مهدی از ذریه رسول خداست؛ ۲. اسم، خلق و کنیه او؛ ۳. عدل او؛ ۴. فتنه‌های قبل از ظهور او؛ ۵. خداوند قبل از او کسی را می‌فرستد برای آمادگی و مهیا کردن حکومتش؛ ۶. کرامات او؛ ۷. شرافت و عظمتش؛ ۸. کرامت و جوانمردی او؛ ۹. جنگ‌ها و سیره او؛ ۱۰. آمدن حضرت عیسی به همراه او؛ ۱۱. مدت امامتش؛ ۱۲. فتنه‌های بعد از امامتش.

آغاز: الحمد لله الواحد العلی الواجد الغنی الذی صفت شرایع آلائه ... بعد، جرت مذاکرة بین بعض الاخوان فی انه قد قل المؤان من الناس و کثر الخوان و ارتفعت الاسعارو قلت البرکات.

انجام: فما وجد فی ذلک من خطاء فلیصلحه بفضله من علم وجه الصواب فیه و رام و کان فیه من صواب قرب رمیته من غیر رام، تمت.

چاپ: چاپ بیروت، ۱۴۰۳ق؛ قاهره، مکتبة عالم الفکر،محقق: عبدالفتاح محمد الحلو، ۱۳۹۹ق.

[دنا ۵۴۰/۷ (۵ نسخه)؛ ایضاح المکنون ۱۰۸/۲؛ عقد الدرر: چاپ بیروت، ۱۴۰۳؛ الاعلام: ۲۵۷/۸، ریحانة الادب ۳۷۳/۵ ایضاح المکنون: ۱۰۸/۲؛ معجم المؤلفین:۳۴۳/۱۳]

شرح و حواشی:

۱- ابهی الدرر فی تکملة عقد الدرر فی اخبار الامام المنتظر؛ بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر (۱۲۷۷–۱۳۳۳)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا آخره بمحمد من لیس خر ... طیبا مبارکا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۵۳ق؛ جلد: میشن [الفبائی: – ۴۰۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ،کا: حاجی حسین بن محمد، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ «ربیع المولود ۱۳۱۶ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ با یک رباعی منسوب به محیی الدین بن عربی در خصوص حضرت امام عصر (عج) در پشت برگ نخست؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۲ – ۸۰۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قصم من اهانه و اذله و الحمد بالله رب العالمین آخرا و اولا و صلی الله علی سیدنا و آله و صحبه و سلم تسلیما کثیرا طیبا مبارکا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: محمد تقی شریف یزدی؛ ۱۴۰گ، ۱۶ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۴۰۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۵/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر فرزند محمد جعفر فرزند محمد کافی بهاری همدانی متوفی به سال ۱۳۳۳، تا: دوشنبه ۹ رجب اوایل قرن ۱۴، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، ۵۳گ (۱–۵۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۱ – ۲۰۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۲

آغاز: بسمله و ما توفیقی الا بالله؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۰۶]

● **عقد الدرر فی تاریخ وفاة عمر = عقد الدرر فی شرح بقربطن عمر** / تاریخ / عربی

ʻiqd-ud durar fī tārīx-i wafāt-i ʻumar = ʻiqd-ud durar fī š.-i baqarbaṭn ʻumar

حلی، حسن بن سلیمان، ق۸ قمری

hellī, hasan ebn-e soleymān (- 14c)

اخبار و روایات شگفت در کیفیت وفات خلیفه دوم ــ عمر بن خطاب ــ و حمله ابو لؤلؤ به ایشان در چهار «فصل» و «خاتمه»: فصل ۱. فضل یوم وفانه و نفاقه فی ایام حیاته و اظهاره العداوة و البغضاء لفاطمة الزهراء؛ ۲. نسبه و بیان حسبه؛ ۳. بیان مقتله و یوم وفاته و ما اکده فی وصایته؛ ۴. وصف حال سرور هذا الیوم علی التعیین؛ خاتمة: و هی ابتهاج الانفس بالسرور و انفراج الهموم علی القلب المغموم. نام مؤلف در متن رساله معلوم نشده و نیاز به تحقیق دارد. در برگ اول نسخه‌ای از همین رساله که در کتابخانه آیت الله مرعشی به شماره ۵۰۰۳ فهرست شده، رساله به ابن الوزیر لیث بن احمد نسبت داده شده است. با توجه به آن‌که: اولاً، در فصل اول رساله، مؤلف حدیثی را از خط شیخ علی بن مظاهر واسطی با اسناد متصل از محمد بن علی همدانی نقل نموده با عبارت «کنت انا و یحیی بن خدیج البغدادی فتنا زعنا فی وفات ابن الخطاب ...»؛ و ثانیاً، صاحب مستدرک الوسائل پس از نقل حدیث مذکور در باب نوادر الاغسال المسنونة گفته است که این حدیث را حسن بن سلیمان حلی در کتاب «مختصر بصائر الدرجات» از شیخ علی بن مظاهر واسطی با اسناد متصل از محمد بن علاء همدانی با کمی اختلاف نقل

نموده؛ بنار بر دو وجه مذکور، صاحب الذریعة احتمال داده‌اند مؤلف، رساله، حسن بن سلیمان حلی باشد.
آغاز: بسمله الحمدلله الملک العلام ذی الجلال و الاکرام علی جزیل الانعام و جمیل الانتقام و بلوغ المرام و بعد فهذه نبذة من غرایب الاخبار ...
[دنا ۵۴۰/۷؛ الذریعة ۲۸۹/۱۵]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۵۲/۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید بشیر موسوی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰-۲۴ سطر چلیپایی (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۵۹]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۴۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیما کثیرا کثیرا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فرحا بمقتل العتل الزنیم و الافاک الاثیم ... و صب علی هامته مقامع الزبانیة و من تابعه من الاشرار من الظالمین و المنافقین و القاسطین و الناکثین و الحمدلله رب العالمین.
تذکر: نام مؤلف با توجه به آغاز و انجام نسخه ثبت شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن عقدائی، بی‌تا؛ نسخه را برای محدث نوری نوشته؛ مهر: «کتابخانه ضیاءالدین نوری»؛ جلد: تیماج، ۸۹گ، ۲۰ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۴۱۵]
۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۵۵۳/۴
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶گ (۱۱۳ر-۱۱۵پ، و ۱۵۳ تا ۱۵۵ر در متن و حاشیه) [ف: ۵ - ۳۲۲]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** منه البدایع و الفحشاء و المنکر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: شومیز [رایانه]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لکان فیه کفایة فر نهایة و غایة. و الحمدلله رب العالمین ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ (۱پ-۳۱)، ابعاد متن: ۵×۱۰، اندازه: ۵/۹×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۹]

● عقد الدرر فی تاریخ وفاة عمر = عقد الدرر فی شرح بقربطن عمر / تاریخ / عربی

'iqd-ud durar fī tārīx-i wafāt-i 'umar = 'iqd-ud durar fī š.-i baqarbaṭn 'umar

ابن الوزیر، لیث بن احمد

ebn-ol-vazīr, leys ebn-e ahmad

همان رساله قبل که برخی به ابن الوزیر نسبت داده‌اند.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳/۱عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** لکان فیه الکفایة و النهایة، و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
خط: نسخ، کا: محمد بن حسن یزدی عقدائی، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۱۲گ (۱-۱۲)، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۱ - ۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۰۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** لکان فیه کفایة و نهایة، و الحمد لله رب العالمن ...
خط: نسخ، کا: علی بن موسی (ثقة الاسلام تبریزی و نامش در نسخه‌ها نیامده است)، تا: ربیع الاول ۱۳۰۷ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱۳پ-۱۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۹۹]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۱۱
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج ضربی، وزیری، ۹گ (۱۲۰پ-۱۲۸پ)، ۲۱سطر(۱۰×۱۹/۵) [ف: ۱۷ - ۲۶۶]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** الله اعلی کل مقتدر ... و الامر امر کم و انت بالمنظر الاعلی من البشر
خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۱۴گ(۳۶پ-۴۹ر) [ف: ۱۵ - ۳۰۶]

← عقد الدرر فی شرح بقربطن عمر ← عقد الدرر فی تاریخ وفاة عمر

● عقد الدوام و المتعة (ارجوزة) / شعر / عربی

'aqd-ud dawām wa-l mut'a (urjūza)

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

منظومه‌ای است در ۷۳ بیت در ازدواج دائم و اثبات و فضیلت متعه و رد منکرین آن، با استشهاد و اشاره به آیات و روایات.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۱
آغاز: الحمد لله علی الجمیل ×× و هکذا الثناء للجلیل / الهنا فرد و لا شرک له ×× لیس له کفو و ما شبه له
نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی - خوی ۸۳۵؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ ۵ص(۲-۶) [عکسی ف: ۴ - ۵۵]

● عقد رضاقلی میرزا / اسناد / فارسی

'aqd-e rezāqolī mīrzā

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر، ۱۱۰۰ - ۱۱۸۰ ؟ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad nasīr (1689 - 1767)

صورت عقدنامه رضا قلی میرزا فرزند نادرشاه افشار است که میرزا مهدی خان (کاتب و مورخ دربار نادر) آن را انشاء کرده

است.
[الذریعة ۳۹۴/۲ و ۴۰/۲۳؛ شرح حال رجال ایران ۱۷۱/۴–۱۷۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۴/۴
آغاز: صورت عقدنامه نواب والا رضاقلی میرزا ... گلگونه حمدی که عذار عذرای ورق را بزیباترین وجهی گلگون نماید؛ **انجام:** الذی خلقکم فی بطون أمهاتکم خلق من بعد خلق فی ظلمات ثلاث در قصه مقصور هستی بلیلاج ذکر خدای ...
شامل برگ اول عقد نامه می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: اسدالله، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۶۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۰ – ۵۴۱]

● **عقد زن شیعه به اهل خلاف** / فقه / فارسی
'aqd-e zan-e šī'e be ahl-e xalāf
عقد زنان شیعه را برای مخالفان در مذهب باطل دانسته و آنان را مشرک و کافر می‌داند که عقد با کفار جایز نیست. در پایان این رساله به کتاب مبسوطی که مؤلف در این موضوع نوشته است اشاره می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۸/۴
آغاز: بدان ایدک الله و ثبتک بالقول الثابت که علماء امامیه رضی الله عنهم در صحت عقد زن شیعه بأهل خلاف اختلاف نموده‌اند؛ **انجام:** دلیل آن شهرتی است که میان سلف شایع شده نه شهرت نزد متأخرین چنانچه گفته کم من مشهور لااصل له.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱۵گ (۹۶پ–۱۱۰ر)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۹ – ۳۸۸]

● **عقد زیبق یادگاری جناب میرزا** / کیمیا / فارسی
'aqd-e zībaq yādegārī-ye jenāb-e mīrzā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۵/۵
دو نسخه کیمیایی فارسی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۱۶۲–۱۶۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۲۲۱]

● **عقد الشرایع** / فقه / عربی
'aqd-uš šarāyi'

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۱۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۵۴]

● **عقد الصغیرة لاجل المحرمیة** / فقه / عربی
'aqd-uṣ ṣaġīra li-ajl-il maḥramīyya
مازندرانی، عبدالرسول
māzandarānī, 'abd-or-rasūl
رساله مختصری است در بیان جواز یا عدم جواز عقد متعه صغیره به منظور محرمیت با اشاره به اقوال برخی از بزرگان که مؤلف حکم به صحت این گونه عقد را مشکل و حکم به فساد آن را اولی می‌داند.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۸۵/۴
آغاز: مسألة: قد شاع فی عصرنا عقد المتعة بین صغیرة و کبیر أو بالعکس فی زمان قلیل کیوم أو یومین مثلاً مع القطع بانتفاء التمتع بجمیع مراتبه بینهما
نسخه اصل: کتابخانه مینوی – تهران ۳۸؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۶ ذیحجه ۱۳۱۷ق؛ ۱۷ص (۱۲۶–۱۴۲) [عکسی ف: ۷ – ۳۷۸]

● **العقد الطهماسبی = العقد الحسینی = وسواسیه** / فقه / عربی
al-'aqd-uṭ ṭahmāsibī = al-'iqd-ul ḥusaynī = waswāsīya
عاملی، حسین بن عبدالصمد، ۹۱۸ – ۹۸۴ قمری
'āmelī, hoseyn ebn-e 'abd-os-samad (1513 - 1577)
اهدا به: شاه تهماسب صفوی
تاریخ تألیف ۹۶۸ق
رساله استدلالی مختصری است با عناوین «تنبیه تنبیه، قاعدة فوایدها زایدة، تفریع تفریع، إتمام فیه إهتمام، درة لله عزة، اصل فیه فصل و فضل، دلیل جلیل، تبیین فیه تزیین، قاعدة صاعدة، تبلیغ بلیغ، اجمال فیه جمال، جوهرة فاخرة، إعلام فیه أحکام، اکمال فیه جمال، جوهرة من جواهر الأشراف لا من جواهر الأصداف، لعل من لعل السالک لا من لعل الهالک، لطیفة شریفة، توضیح فصیح ...». رساله‌ای است که مؤلف به دستور شاه عصر خویش طهماسب صفوی (-۹۸۴ق) نگاشته و چون مؤلف در مقام دور نمودن از وسوسه در طهارت و اعمال عبادیه است، آن را به فرمان شاه که گویند به این مرض مبتلا بود، به رشته تحریر درآورده است. وی در ابتدا به مسأله طهارت و نجاست و وسواس در طهارت و در فکر می‌پردازد. همچنین ادعیه و اذکاری برای نجات از وسواس حکم طهارت یا نجاست موارد مشتبه، مطالبی در مورد آداب نماز و طهارت باطنی ذکر شده است و در آخر تتمه‌ای را به نماز جمعه اختصاص داده است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی انزل من السماء ماءً طهورا ... و بعد فیقول فقیر رحمة ربه الغنی حسین بن عبدالصمد الجباعی الحارثی ... لما وردت الا و امر العالیة الغالیة المسددة المؤیدة الطاهرة القاهرة الباهرة الحیدریة الصفویة الحسینیة ادام الله تسدیدها و تاییدها و اجزل علی العالمین برها و مزیدها و لا زالت عالیة الاعلام ... و سمیته العقد الطهماسبی لیدوم له الذکر الجمیل و الاجر الجزیل ...
انجام: و تذکرة للسالکین و سلماً یرتقی به ذوی الهمم العالیة الی

منازل المقربین و وفقنا لذلک و للعمل بما یحب و یرضی انه جواد کریم.
چاپ: در میراث اسلامی ایران، دفتر دهم، به کوشش محمد حسین روحانی رودسری، ۱۳۷۸ش
[الذریعة ۲۹۰/۱۵ و ۲۵/۱۵ و ۲۸۸/۱۵؛ حدائق الناضرة ۳۵۴/۹؛ ریحانة الأدب ۱۲۹/۴؛ کشف الحجب، «سید اعجاز حسین» ۳۸۴؛ مرآت الکتب ۹۷/۳؛ (چاپ عکسی)؛ دنا ۵۴۱/۷-۵۴۳ (۵۸ نسخه)]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۸۲/۱
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ۹۶۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۸-۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۷۱۱]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۸/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۲۱ق؛ جلد: مقوا با تیماج، ۱۲گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۴/۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۳ رجب ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: ترمه، ۲۳گ (۱۲۹پ-۱۵۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۴سم [ف: ۵ - ۱۸۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴۲/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۰۳۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۹۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۲/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۶گ (۹۹پ-۱۲۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۶۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد معصوم، تا: ۱۰۴۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۹۶۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۳/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن کمال الدین علی فسایی شیرازی، تا: دوشنبه ۲۷ رجب ۱۰۵۸ق، جا: بندر مچلی پتن؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۸گ (۴۴۹-۴۸۶)، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۱۷]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۲۷/۳-۱۹/۱۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۰۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۹۰۸]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱/۵-۶/۱۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۰۷۶ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۰۸]

۱۰. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۰/۴
خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن هدایة الله تونی، تا: ۱۰۷۶ق؛ ۱۶ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۲]

۱۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۷۳/۲
خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم، تا: رمضان ۱۰۷۷ق؛ ۴۹گ (۱۰۷پ-۱۵۵ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۶۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد بن ابراهیم رضوی حسینی، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۰۸۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۱] و [ف: ۳-۴۷۱]

۱۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۹/۵
خط: نسخ، کا: کامران بن محمد اردکانی، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۲۶گ (۱۲۴پ-۱۴۹ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۷۵]

۱۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن بهاء الدین طریحی نجفی، تا: شعبان ۱۰۹۱ق، جهت سید حسین مدنی؛ ۲۸گ (۱پ-۲۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۴۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۳۷-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما تیسر کتابته امتثا لا للاوامر العالیه ... کتبناه عجالة الوقت ... و اذا یسر الله تعالی کتبنا ما هو اکمل من ذلک بحیث یکون طریقا للسالکین ... کتب ذلک فقیر کرم ربه الغنی حسین بن عبدالصمد الحارثی ... انه قریب مجیب
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ در پایان آورده: «نقلت بواسطه واحده عن خط مؤلفها ... و کان علی ظهره خط ابن المصنف بهذه العباره «هذه الرساله من المطالع الی المقاطع و من الفاتحة الی الخاتمه بخط مؤلفها والدی قدس الله تعالی تربته ... حرره الفقیر ولد المؤلف ... محمد العاملی عفی الله عنه»؛ ۹گ (۱۰۶پ-۱۱۴پ)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۲۶]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۵۹/۲
خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد بن ضیاءالدین محمد مازندرانی بار فروش دهی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۰گ (۳۹پ-۶۸ر)، ۱۵سطر(۵×۱۲) قطع: بغلی [ف: ۱۷ - ۲۸۲]

۱۷. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۱۵/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۷گ (۵۵پ-۷۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۶۷]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۶۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴۵ص(۱-۴۵)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۵۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم

[اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۲] و [ف: ۲۱-۹۶۲]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج معرق، ۶۷ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۹۶۳]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۸۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با یک واسطه از خط شیخ بهائی نوشته شده؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۲پ-۲۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۳۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۶۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مذهب، ۲۱گ، ۱۶ سطر، اندازه:۱۴× ۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۲]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۸۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۹گ (۲۸پ-۴۶ر)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۲۳۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۱۴/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا حر عاملی و محمد جعفر بن محمد علی طبسی کیلکی، تا: جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جلد: تیماج، ۱۴گ (۲پ-۱۵ر)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۵۹]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غیاث الدین محمد بن عبدالمطلب، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۹ص (۱-۵۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۴۵]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ملک احمد داردار حسین نفری، تا: ۱۱۰۵ق؛ ۶ص (۱۶۱-۱۶۶)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۳۸]

۲۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۷۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد مهدی بن حاجی محمد علی نیل فروش اصفهانی، تا:۶رجب۱۱۰۶ق؛۲۶گ(۵۹پ-۸۴ر)[ف:۲-۱۷۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۱] و [ف: ۲۱-۹۶۳]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۴۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مورب، بی‌کا، تا: ۲۸ ربیع الاول ۱۱۲۲ق، جا: کشمیر؛ جلد ساخت استاد جواد رفوگران درسال ۱۳۳۰ش؛ جلد: میشن مذهب، ۱۶ص، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۶۳]

۳۰. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد سامع ابن محمد نصیر، تا: ۵ شعبان ۱۱۲۷ق؛ از روی خط مصنف استنساخ شده؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۰گ (۱۶-۲۵)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۸]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۵۷/۱۵

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۱۸۷ق؛ تملک: معصومعلی بن علی عسکر به تاریخ شعبان ۱۱۸۷؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ (۲۲۲پ-۲۳۴ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۵۷]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۳گ (۱۰۶پ-۱۱۸پ)، ۲۰ سطر راسته چلیپایی، اندازه: ۱۰/۴×۲۱/۶سم [ف: ۹ - ۸۲]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تتمة مهمة. و ما یتحتم فعله فی زماننا صلوة الجمعة ... قد برءت ذمته و ادی الفرض بمقتضی کلام الله تعال و رسوله ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۹۱-۱۹۴)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۸ - ۵۱۲]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۱۷-۳۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸× ۱۳سم [ف: ۳۸ - ۵۱۷]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علیقلی افشار، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشانه صح؛ تملک: رضا موسوی با تاریخ ۱۳۷۰ق که نسخه از کتب جدش علامه حاج ابیطالب زنجانی بوده؛ جلد: مقوا، ۱۷گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۹۱]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین فرزند ملانجف، موسقینی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۲۲۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: خاکستری، ۲۹گ (۷۸-۱۰۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۰ - ۳۳۶]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد علی بن محمد حسین بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۲۲۵ق؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۲۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۸۵]

۳۸. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۶۵/۴

خط: نسخ، کا: سید محمد بن سید حسین موسوی، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۱۱ص (۱۲۶پ-۱۳۶ر)، ۲۴ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۴۷]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلام رضا بن محمد حسین اصفهانی، تا: جمعه ۱۴ جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۵ر-۳۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۶۱]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۵/۵

آغاز و انجام: برابر

کا: سید رضای لنکرانی، تا: رجب ۱۲۹۰ق، جا: کربلا؛ جلد: مقوایی، ۲۸ص (۱۵۹-۱۸۶) [سنا: ف: ۲ - ۱۸۱]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۹۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** غسل الجنابة واجب لنفسه و هو ... الاصح الاول فلا یجب الازالة النجاسة.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مذهب، ۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵× ۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۲]

۴۲. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۶۲/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین جرپادقانی، تا: قرن ۱۴؛ ۲۲گ (۲۵پ-۴۶ر)،اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۷۱]

۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۲۲۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: با تاریخ ۱۳۰۳ق؛ در ۱۰ جمادی الثانی ۱۳۰۳ مقابله و تصحیح شده؛ ۲۶گ (۲پ-۲۷ر)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۳۲۳]

۴۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۱۷

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: عبدالمجید، تا: رمضان ۱۳۱۸ق؛ تتمه نسخه شماره ۱۹۱۳؛ ۳۲ص [عکسی ف: ۵ - ۳۷۲]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی محمد همدانی، تا: ربیع الثانی ۱۳۳۰ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۱۱-۳۸)، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۱ - ۲۲۴]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۹۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: رجب تا جمادی الثانی ۱۳۳۷ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: گالینگور، ۲۱ سطر [ف: ۳۱ - ۹۱]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۰۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: ۲۸ ربیع الثانی ۱۳۳۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۲-۲۴ سطر [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۲] و [ف: ۲۱-۹۶۴]

۴۸. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

آغاز: مقدمة الطهارة و النجاسة لیس مدارهما علی العقل؛ **انجام:** بل هو الذی دلنا علیه الخ.

بخشی از آن است؛ خط: نسخ تحریری، کا: میرزا سید احمد مدرس، تا: تقریباً ۱۳۵۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۱-۴)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۶۴]

۴۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحاصل انه بقدر همة الانسان و رشده یکون تعلقه بالله تعالی سواء کان مع ذلک تعلق بالدنیا ام لا، قل ذلک التعلق ام کثر.

خط: نستعلیق، کا: سید نقی مدرس مصدق (من احفاد المؤلف)، تا: ۱۳۸۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷گ (۱۷۶-۱۹۲)، مختلف السطر (۲۰×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۰۵]

۵۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۸۲/۲

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۳ص(۱۶۸-۲۰۰)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۵۲۶]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۱۱/۱

خط:نسخ،کا:عبدالحسین بن عین الله نجفی،بی‌تا؛کاغذ:ترمه، جلد: میشن،۴۴گ(۲پ-۴۵ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۶ - ۱۰]

۵۲. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۵۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۱پ-۲۹پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۶۵]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۶۶/۲

خط: نسخ، کا: غیاث الدین محمد سلمانی، بی‌تا؛ با نسخه مؤلف مقابله و تصحیح شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۸پ-۵۱ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۱۳۵]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۹۲پ-۱۰۵پ)، ۲۰ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

۵۵. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۱۸]

۵۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۱۳

آغاز: برابر **انجام:** جعله الله فی الدنیا محفوظاً برعایة آبائه الطاهرین وفی الاخرة ملحوظاً بالعنایه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از نسخ قدیمی وکهنه است؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۴ص(۲۴۰پ-۲۶۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۴۸۵]

۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۶/۱-۲/۱۹۶

آغاز: فی تقوید جسمه علی الصلوة و العبادة و دفع ضرر الجوع لان دفع الضرر واجب وکذا اذا شرب اولبس لبقی جسمه من

الحرر و البرد ... اتمام فیه اهتمام ینبغی لحضرة الشاه ادام الله نصره وتاییده ... اذا اراد الخروج للناس ان یقصد قضاء حاجات ذوی الحاجات من المؤمنین؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۵گ، ۱۲-۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ – ۲۹۰۸]

۵۸. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۴۰/۱
انجام: لعدل الله و حکمته علی قواعد مذهبنا و مذهب المعتزلة و لایخرج عن هذه القاعدة الا ما جاء فیه نص بخصومه ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۳۰گ (۱-۳۰)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۴۵]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۴۲/۹
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۷۷ر-۱۸۸پ)، ۲۱ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۵۵]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۳۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح؛ تملک: رضا موسوی، محمد طاهر حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۳گ (۱-۲۳)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۱۹ – ۲۹۱]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد کنت فی سفر فی حال الکتب و انه الموفق للعمل.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ – ۷۷]

۶۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۱/۱
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه سید محمد حسینی مدرسی-قم. فقط مقداری از آغاز رساله است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشتی از «سید محمد حسین بن محمد مدرسی» به سال ۱۳۷۱ش؛ ۵ص (۱-۵) [عکسی ف: ۵ – ۲۱۶]

● عقد العقاید / هیئت، شعر / عربی

'aqd-ul 'aqāyid

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۱۶/۳
در نجوم به نظم عربی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر (۱۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ – ۲۲۷]

● عقد العلی للموقف الاعلی / تاریخ ایران / فارسی

'aqd-ol 'olā li-l-mawqef-el a'lā

افضل الدین کرمانی، احمد بن حامد، ۷ قمری

afzal-od-dīn-e kermānī, ahmad ebn-e hāmed (13c -)

اهداء به: ملک دینار پادشاه کرمان
تاریخ تألیف صفر ۵۸۴ق؛ محل تألیف: کوهبنان
تاریخی است مختصر از منطقه کرمان و برخی از پادشاهان آن سرزمین، در پنج «قسم» و هر یک دارای چند «فصل»: ۱. ذکر آخر دولت آل سلجوق و ایام فترت ملک کرمان؛ ۲. ورود رایات ملک دینار به کرمان و گرفتن ملک و شرح فضایل وی؛ ۳. تحریص بر عدل و داد و ذکر ولایت کرمان و خصایص آن؛ ۴. ثناء صاحب قوام الدین؛ ۵. شرح احوال مؤلف و بیان سبب تألیف. در سبب تالیف آورده: «چون خواستم بخدمت ملک دینار مستعد شوم و به تقبیل بساط اشرف مشرف ... با خود گفتم که تحفه اهل علم دعاست و هدیه ارباب نظم ثنا هیچ خدمتی در این دولت و رای آن نیست که ایام همایون ملک را تاریخی سازند فتوح متواتر او را روز نامه کنند»
آغاز: ۱: بسمله، تعالی الله خالق کل شیء و جل الله رازق کل حی، قادر خدائی و لطیف رهنمائی کل کله ازرق و رواق معلق را وراء نواظر بیننده ...
۲: عاقد لالی بیان در مقوف عالی سلاطین جهان ...
انجام: و امداد رعایات ربانی و انصار عنایات آسمانی بجناب اعلی متواتر و مترادف و رونق ملک و قوت دولت علی مرالایام متزاید و متضاعف انه القادر علی ذلک و المتطول به.
چاپ: مشار، ۱۱۲۴؛ تهران، ۱۲۹۲ق، سنگی؛ تهران، ۱۳۱۱ش (مشار ۱۱۲۴) و در پایان این چاپ تاریخ ربیع الاول ۶۴۹ دیده می‌شود؛ تهران، ۱۳۲۶ش، ۱۱۸ص.
[فهرستواره منزوی ۱۰۳۱/۲؛ الذریعة ۲۹۰/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۶۴/۶؛ مشار فارسی ۵۴۷/۳؛ دنا ۵۴۳/۷-۵۴۴ (۳۶ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۸۰
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر؛ تم کتاب عقد العلی للموقف الاعلی فی ربیع الاول سنه تسع و اربعین و ستمائه و الحمد شکراً. [از آنجا که نویسنده در ۵۶۲ق درگذشته است، بایستی نوشتن کتاب به سالهای قبل ۵۶۲ق برسد ولی چون در خاتمه این نسخه از تاریخ ۶۴۹ق سخن رفته بی شک می‌بایست تاریخ ۶۴۹ تاریخ تمامت نسخه‌ای باشد که این نسخه را از روی آن انتساخ شده]
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۷۸گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه:۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۳۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ از روی نسخه مورخ ربیع الاول ۶۴۹؛ محشی؛ جلد: تیماج عنابی، ۹۲گ، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۱۵ – ۴۱۱۴]

۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۵
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** وقوف دولت علی مر الایام ... تم.
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد رحیم بن محمد باقر جراح شیرازی متخلص به «اخگر»، تا: جمعه ۱ رمضان ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۰۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۱۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق شیرازی، تا: ذیحجه ۱۲۷۴ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۸۰گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۲۹]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۲۷۶ق؛ از روی نسخه ۶۴۹ (گویا با واسطه) [نشریه: ۲ - ۸۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۶ق؛ از روی نسخه ۶۴۹؛ تملک محمد باقر در ۲۵ جمادی الاول ۱۲۹۱؛ جلد: تیماج، ۹۰گ، ۱۳ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۴۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۴

آغاز: حبذا این بیاض دلآراکه تذور رنگین پرو بالیست؛ **انجام:** که جواب مطابق سؤال عرض نشده بوده است درینخصوص این اخلاص مخصوص را تقصیری ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر صفر ۱۲۷۷ق، جا: کرمان؛ حسب الامر اشرف نواب مستطاب والا عمید الدوله؛ افتادگی: انجام؛ ۸۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۷سم [ف: ۴۱ - ۳۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸۶

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین کلاهدوز، تا: ربیع الاول ۱۲۷۷ق؛ گویا از روی نسخه مورخ ربیع الاول ۶۴۹؛ جلد: تیماج عنابی، ۶۸گ، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۳۲۵۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۱۰۷گ، ۱۲ سطر، اندازه:۷× ۱۳سم [ف: ۲ - ۱۵۱]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۹۸گ، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۵ - ۱۲۰]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۶۴

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد حسین حسینی شیرازی، تا: شوال ۱۲۷۸ق، برای مؤید الدوله؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۳۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۳سم [ف: ۳ - ۵۵۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۶

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج، ۶۹گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۴۵۹]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۲۹

کا: محمدرضا افشار، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۹ص(۲۶۳-۲۷۱)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۷۹۲]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳-۹/۷۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۸۴ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۰۹]

۱۵. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ به انضمام مکتوب فاضل خان به آقا خان مورخ ۱۲۸۲ [نشریه: ۶ - ۵۹۶]

۱۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۳۲]

۱۷. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۷۳

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر اصفهانی، تا: ۱۲۸۸ق؛ قطع: بغلی [نشریه: ۵ - ۶۳۲]

۱۸. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ ۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: - ۲۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۵۹

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۰ق؛ نسخه دیباچه‌ای دارد که ابوالنصر فتح الله خان شیبانی شاعر مشهور دوره قاجار به دستور مؤید الدوله طهماسب میرزا بن محمد علی میرزا دولتشاه بن فتحعلیشاه در ۱۲۶۴ق که وی حکمران کرمان بوده است نگاشته، از روی نسخه مورخ ربیع الاول سال ۶۴۹ق استکتاب شده؛ واقف: نایینی؛ جلد: مقوایی، ۱۰۶گ، ۱۴ سطر (۸/۶× ۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۱۴۱]

۲۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۸۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: عباسعلی تفرشی، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۳ق؛ چاپ سنگی است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶

آغاز: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ دارای دو سر لوح؛ ۷۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۵۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵ سرود

خط: نسخ خوب، کا: عبدالحسین بن محمد خراسانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ از روی نسخه مورخ ۶۴۹ق نوشته شده؛ جلد: تیماج زرشکی، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۱۶]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۷ سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۷۱]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر؛ تم کتاب عقد العلی للموقف الاعلی فی ربیع الاول سنه ۶۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵ – ۳۴۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۹۷

آغاز: الافاضل علامة الزمان افضل الملة و الدين احمد بن حامد سقى الله ثراه. هر کس که تنک بلاغت بر رخش فصاحت کشیده؛

انجام: برابر؛ تم کتاب عقد العلى للموقف الاعلى فى ربيع الاول سنة ۶۴۹ تسع و اربعين و تسعمائه ...

خط:نسخ زیبا،کا:ملا حسین معلم ماهانی، تا: قرن ۱۳؛ از نسخه‌های مورخ ۶۴۹ روی نویس شده، سطوری چند از خطبه و دیباچه را ندارد؛ ۱۷۷ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰–۹۴۶]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۲۵

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالحسین، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۶سم [ف: ۳ – ۵۵۹]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه مورخ ۶۴۹؛ جلد: میشن سرخ، ۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۵۵۹]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۳گ، ۱۸ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۵ – ۳۲۳]

۲۹. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۹۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، از روی نسخه مورخ ربیع الاول ۶۴۹ ناگزیر با واسطه؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۳۲]

۳۰. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۷۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن منشی، تا: ۱۲ محرم ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۹۰ص، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: – ۱۶۵]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۵۳

خط: شکسته، نستعلیق، کا: میرزا اسماعیل پسر میرزا آقای مداح تهرانی، تا: ۱ رجب ۱۳۲۶ق؛ ۸۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۷سم [ف: ۳ – ۵۵۹]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین بن عبدالحسین کرمانی ماهانی، تا: دهه اول جمادی الثانی ۱۳۴۲ق؛ محشی؛ مهر: «عبده الراجی محمد کاظم الشریف» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۵۲]

۳۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه یکم ماه هفتم ۱۳۴۲ق؛ از روی نسخه مورخ ربیع الاول ۶۴۹ [نشریه: ۷ – ۱۹۶]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۶۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** رموز و حکایات را کسوت عبادت پوشیده اند و در خانه ... قران

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳۶. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ از دوره قاجاریه است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۷×۲۲سم [نشریه: ۷ – ۷۵۲]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۳۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ ربیع الاول ۶۴۹ در پایان نسخه و باید مربوط به نسخه‌ای که از آن استنساخ شده باشد؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱× ۱۶سم [ف: ۹ – ۱۱۰]

← العقد الفاخر الحسن فی طبقات اکابر الیمن ← طراز اعلام الزمن فی طبقات أعیان الیمن

● **عقد الفرائد فی شرح القصائد** / فضایل و مناقب، شعر / عربی، فارسی

'iqd-ul farā'id fī š.-il qaṣā'd

خوئی، علی بن علیرضا، ۱۲۹۲ – ۱۳۵۰ قمری

xū'ī, 'alī ebn-e 'alī-rezā (1875 - 1932)

تخمیس و شرحی است بر ۵ قصیده بدون نقطه میرزا محمد حسن ارومی که در مناقب و مراثی اهل بیت علیهم السلام سروده است وی در مقدمه کتاب می‌گوید: «لما کانت القصائد الخمیس الغیر المنقطة من منشات المرحوم المبرور المیرزا محمد حسن الارومجی طاب ثراه عالیة المضامین ... هخمستها لیکون منی اثرا باقیا و تذکرة و یفید لاهل الولاء ... فتصدیت لشرحه لیتم الاحسان بالبیان و الاصلاح و ها انا اشرع فی الشرح بینا فیه اللغة و الاعراب و البلاغة و العروض ثم المعنی و الترجمة الفارسیة بالترتیب ...» و در خاتمه نیز چنین آورده: «و حیث قد کان الفراغ من تسوید اصل النسخة لشرح القصائد فی شهر شعبان ستة ست و اربعین و ثلثماة و الف و لکن کان اخوه ناقصا واردت الحاق شی یناسب الکلام مزید علیه فی النسخه الثانیة لیکون کمسک الختام و رایت التمسک فی مقام التوسل ... فذکرت ما انشدته حسب استدعاء بعض السادة الذاکرین من القصیدة الجامعة لمصائب العترة المعصومین ... هو آت مزیلا بما الحقته من ترجمة بالنظم الفارسی ... تمت الالحاقیة ... فی یوم الغدیر ۱۳۴۸». (محمود مرعشی نجفی)

[الذریعة۲۹۳/۱۵و۸۵/۱۷؛ریحانة الادب۱۹۶/۲؛ فرهنگ نام آوران خوی ۱۶۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۲۵

آغاز: احمد لله علی درور سمعه و کرور عطائه و له المحامد علی هطول کرمه و مساس آلائه و اصلی علی اورع الرسل و اکمل

الادلاء محمد الهادی؛ **انجام:** چو لشکر که بیعت به حجت کنند ×× نهند هر یکی سر بزیر کمند / بود ملتجی را همین ها امید ×× که عیدانه گیرد بامروز عید. تمت الالحاقیه بید المؤلف علی الخویی فی یوم الغدیر ۱۳۴۸.

خط: نسخ و نستعلیق زیبا، کا: مهرعلی بن زین العابدین راقمی، تا: ۲۳ ذیحجه ۱۳۴۸ق، جا: رضاعیه؛ نسخه‌ای است نفیس کتابت شده در حیات مؤلف، مصحح؛ جلد: مقوا، ۳۴۵گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۶۸۸]

● **عقد الفرائد فیما نظم من الفوائد** / ادبیات - عربی

'iqd-ul farā'id fīmā nuẓima min-al fawā'id

علاء الدین بن عبدالباقی خطیب، ق۱۱ قمری

'alā'-od-dīn ebn-e 'abd-ol-bāqī-ye xatīb (- 17c)

تاریخ تألیف ۱۰۳۳ق؛ محل تألیف: مدینه

مؤلف در اثنای مطالعه آنچه را نفیس دیده در کتاب حاضر به پیروی از رساله «قلاید القلائد و شوارد الفرائد» جلال الدین سیوطی گرد آورده و آن را در چهارده «باب» و یک «خاتمه» تنظیم نموده است: ۱. فیما یتعلق بالذات و عظیم الصفات؛ ۲. فیما یتعلق بالقرآن العظیم من الالفاظ و المعانی؛ ۳. فیما یتعلق بشأن رسول الله (ص)؛ ۴. فیما یتعلق باحادیث رسول الله (ص)؛ ۵. فیما یتعلق بالمسائل الفقهیة؛ ۶. فیما یتعلق بعلم التصوف؛ ۷. فیما یتعلق بفن التاریخ؛ ۸. فیما یتعلق بعلم المنطق؛ ۹. فیما یتعلق بعلم الطب؛ ۱۰. فیما یتعلق بعلم اللغة؛ ۱۱. فیما یتعلق بعلم النحو؛ ۱۲. فیما یتعلق بعلم العروض؛ ۱۳. فیما یتعلق بعلم العروض؛ ۱۴. فیما یتعلق بعلم الخط.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۵۰/۲

آغاز: الحمدلله الذی اخرج من البحر الفرائد و جعل فیها جزیل الخیر و عظیم الفوائد و اجری من شاء علی جمیع العوائد و قلده مننا فکانت من افخر القلائد؛ **انجام:** و انشر علیها رایة الاقبال وصل یا الهنا و سلم علی نبیک الحبیب الاعظم و آله و صحبه الکرام و اختم لنا یا رب بالاسلام

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ صفر ۱۲۵۰ق؛ ۲۷گ (۱۰۸پ-۱۳۴ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۳۵]

● **العقد الفرید** / ادبیات / عربی

al-'iqd-ul farīd

ابن عبد ربه، احمد بن محمد، ۲۴۶ - ۳۲۸ قمری

ebn-e 'abde rabbe, ahmad ben mohammad (861 - 941)

کتابی است بسیار مشهور که به تقلید از «عیون الاخبار» ابن قتیبه نگارش یافته و مندرجات و ترتیب و عناوین ابواب آن آشکارا تحت تأثیر کتاب ابن قتیبه است. هدف مؤلف این بود که مجموعه‌ای از معارف و آداب مشرق را در اختیار مغربیان قرار دهد. فهرست عناوین: ۱. پادشاهی؛ ۲. جنگ؛ ۳. بخشش‌ها و دهش‌ها؛ ۴. وفدها؛ ۵. گفت و گو با پادشاهان؛ ۶. دانش و ادب؛ ۷. ضرب المثل‌ها؛ ۸. پندنامه و زهدیات؛ ۹. تسلیت‌ها و مرثیه‌ها؛ ۱۰. انتساب؛ ۱۱. گویش بادیه‌نشینان؛ ۱۲. پاسخ‌گویی و پاسخ‌نویسی؛ ۱۳. خطابه؛ ۱۴. انشا و نویسندگی؛ ۱۵. تاریخ خلفاء؛ ۱۶. تاریخ‌نامه زیاد و حجاج و طالبیان و برمکیان؛ ۱۷. تاریخ عرب؛ ۱۸. نقد شعر؛ ۱۹. عروض و قافیه؛ ۲۰. موسیقی و آواز؛ ۲۱. زنان؛ ۲۲. پیامبران دروغین و دیوانگان و بخیلان و طفیلیان؛ ۲۳. آدمیزادگان و جانوران و شهرها؛ ۲۴. خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها؛ ۲۵. فکاهیات و لطیفه‌ها.

مؤلف، کتاب را در سالیان دراز تألیف کرده و پیوسته مطالب و مندرجات بخش‌ها را مورد افزایش و کاهش قرار می‌داد، اما تدوین نهایی کتاب باید در سال‌های آخر عمر وی یعنی پس از ۳۲۲ق صورت گرفته باشد. منابع عمده مؤلف در نگارش این کتاب عبارتند از: قرآن، تورات، انجیل، ترجمه کتاب‌هایی از ایران و یونان که آنها را از عیون الاخبار گرفته بود، نیز أیام العرب و أمثال العرب ابوعبیده معمر بن مثنی را تقریباً به تمامی نقل کرده است. از کتاب‌های جاحظ و مبرد نیز بسیار بهره جسته و از استادان خود مانند خشنی، محمد بن وضاح و بقی بن مخلد روایات بسیار نقل کرده است و حدود ۱۰۰۰۰ بیت شعر در کتابش نقل کرده و از این جهت می‌تواند در زمره راویان شعر قرار گیرد. مؤلف از تعصب نژادی و دینی بر کنار بوده و چندان به ذکر فضائل و مناقب امام علی علیه السلام و اولادش می‌پردازد که ابن کثیر در او گمان تشیع می‌برد. العقد الفرید مجموعه دلپذیری از معارف دینی، سیاسی، اجتماعی، تاریخ ادبیات و تاریخ سیاسی اجتماعی عرب و به ویژه فرهنگ عامه است، و برخی از بخش‌های آن را، با توجه به جامعیت و استقلال موضوع آنها، می‌توان کتاب‌های جداگانه به شمار آورد. این کتاب همواره به عنوان متن درسی تلقی شده، از این رو عده‌ای از ادبا و دانشمندان، از جمله ابن منظور (۷۱۱ق) به اختصار و تلخیص آن همت گماشته‌اند. در اوایل قرن حاضر جمعی از ادبای مصر «مختار العقد» را تنظیم کردند که بارها در قاهره به چاپ رسیده است. در دو قرن اخیر، کتاب العقد الفرید سخت مورد عنایت خاورشناسان قرار گرفته و بخش‌های مختلف آن به زبان‌های فرانسه، انگلیسی و اسپانیایی ترجمه و منتشر شده است. (حافظیان)

چاپ: قاهره، مدرسة القضاء الشرعی، ۳۴۴ص؛ المطبوعات الجمالیه، ۱۳۳۱ق؛ بیروت، محقق: عبدالمجید التراحینی، دارالکتب العلمیة، ۹ج، ۱۴۰۷ق.

[دنا ۵۴۴/۷؛ کشف الظنون:۱۱۴۹/۲؛ معجم المطبوعات ۱۶۲:۱؛ الوافی بالوفیات ۸/۸؛ اکمال الکمال ۳۵/۶؛ تاریخ الاسلام ذهبی ۲۲۱/۲۴؛ ذخائر التراث العربی ۱۷۱/۱-۱۷۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶عکسی

آغاز: بسمله. صلی الله علی محمد و آله و سلم تسلیماً، خلافة معویة بن یزید بن معویة و استخلف معویة بن یزید بن معویة فی شهر ربیع الأول سنة أربع و ستین و هو ابن احدی و عشرین سنة؛ **انجام:** سنة أربع عشرة و ثلثمائة ... أما تراه من هوان یرتع ×× معتبراً لمن یری و یسمع انتهت الارجوزة حدثنا محمد بن الولید الفقیه ...

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، ش ۱۷۱۰ (فهرست نسخه‌های خطی عربی کتابخانه اسکوریال: ۲۳۰/۳). جزء دهم کتاب که با صفحات ۱۴۰ تا ۲۶۰ جلد ۵ چاپ دارالکتب العلمیة، تحقیق دکتر عبدالمجید ترحینی برابر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴۲۴ق؛ مصحح، مقابله شده، با بلاغ مقابله ثانیه به تاریخ غره شعبان ۴۸۳، این نسخه برای خزانه ابی منده (؟) هبة الله منصور است؛ ۱۸۲ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ – ۳۰۴]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳/۱

بخش عروض؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل ربیع الاول ۷۸۹ق، جا: حلب؛ اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۱-۳۲ و ۳ – ۱۳۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۷-طباطبائی

آغاز: و سمیراً فی الوحده و انیساً فی الوحشه و صاحباً فی السفر و مونساً فی الحضر اخبار المتنبین قال ابوطالب الیزیدی اخذ ادعی النبوه فی ایام المهدی؛ **انجام:** لیس فی الحیوان اطول اعماراً من البغال و لا اقتصر اعماراً من العصافیر و هی اکثر سفاداً

جلد هفتم کتاب؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷-۸؛ ۱۱۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۲۶]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۵۷

جزو ۳ و ۴ و ۵ و ۶ زبرجده، جمانه، مرجانه و یاقوته؛ خط: نسخ، کا: شعبان بن مسعود البحرانی، تا: دو شنبه ۱۲ شعبان ۱۰۲۴ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۴۲]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۱۵

آغاز: فرش کتاب الامثال قال احمد بن محمد قد مضی قولنا فی العلم و الأدب و ما یتولد منهما و ینسب الیهما من الحکم النادرة

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف. مشتمل بر امثال و به نام «الجوهرة فی الامثال» می‌باشد؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۳ص [عکسی ف: ۷ – ۱۱۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۲۱

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف. مشتمل بر «الزمردة فی المواعظ و الزهد» می‌باشد و دنباله نسخه شماره ۲۵۱۵ است؛ خط: نسخ قدیم خوش،بی‌کا،بی‌تا؛ مصحح؛ ۷۵ص [عکسی ف: ۷ – ۱۱۴]

● العقد الفرید (منتخب) / اخلاق / عربی

al-‘iqd-ul farīd (mn.)

ابن عبد ربه، احمد بن محمد، ۲۴۶ – ۳۲۸ قمری

ebn-e ‘abde rabbe, ahmad ben mohammad (861 - 941)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸۷/۷

آغاز: کتاب الفریدة فی ذکر الحروب. بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین. قال ابوعمر احمد بن محمد بن عبد ربه قد مضی قولنا فی السلطان و تعظیمه و ما علی الرعیة من لزوم طاعته و اداء نصیحته و ما علی السلطان من العدل فی الرعیة؛ **انجام:** فقال معویة عفی الله عما سلف یا خاله هات حاجتک قالت مالی الیک حاجة و خرجت عنه. تم کتاب الوفود.

قسمت‌هایی از کتاب، آنچه در این قسمت هست مرتبط با این موضوعات است: کتاب الفریده فی ذکر الحروب (۶۱پ-۹۳پ) (باب دوم العقد الفرید)، اجود اهل الجاهلیة (۹۳پ-۱۳۶پ)، کتاب الجمانة فی الوفود (۱۳۶پ-۱۸۱پ). نام ابن عبد ربه در ابتدای قسمت اول و سوم آمده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۸؛ جلد: مقوایی، ۱۲۱گ (۶۱پ-۱۸۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۵۰]

● العقد الفرید فی تاریخ الحکماء المتقدمین و المحدثین / تراجم / عربی

al-‘iqd-ul farīd fī tārīx-il ḥukamā’-il mutiqaddimīn wa-l muḥaddiṯīn

محمود بن ابی بکر، ق۱۱ قمری

mahmūd ebn-e abī bakr (- 17c)

در تاریخ حکمای قدیم از آدم تا شهاب الدین سهروردی، گویا از محمود بن ابی بکر که برای برادر خود حاج عثمان بن محمد بن سلمان بن داود (– ۱۰۳۶ق) ساخته و هشتاد و هشت فیلسوف با شش زن دانشمند را در آن شناسانده است. دانش پژوه این کتاب را با نزهة الارواح شهرزوری یکی می‌داند (دیباچه «مختصر فی ذکر بعض الحکماء الیونانین و المیین»، ج ۷ فرهنگ ایران زمین).

[مخطوطات المکتبة العباسیة فی البصرة از علی خاقانی قسم ۱ ص ۵۶: نسخه مؤلف در ۳۲۰ ص در جدول و ۲۳س]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 23365؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۹گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۴]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۳۷بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: – ۱۴۴]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۲ – ۲۷۷]

← عقد الفرید فی علم التجوید ⫸ العقد الفرید فی نظم التجوید

● العقد الفرید فی علم التجوید / تجوید / عربی

al-‘iqd-ul farīd fī ‘ilm-it tajwīd

شرح قصیده‌ای است با این آغاز: «اسبح الله الکریم مبسملا».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۲/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [اهدائی ف: - ۲۸۳]

● **العقد الفرید فی نظم التجوید = العقد الفرید فی علم التجوید = القرائة و التجوید** / شعر، تجوید / عربی
al-‘iqd-ul farīd fī naẓm-it tajwīd = al-‘iqd-ul farīd fī ‘ilm-it tajwīd = al-qirā’a wa-t tajwīd

سمرقندی، محمد بن محمود، - ۷۸۰ قمری
samarqandī, mohammad ebn-e mahmūd (- 1379)

شرحی است تحقیقی بر قصیده شارح ، معروف به «عقد الفرید».
آغاز: اسبح الله الکریم مبسملا ×× وأهدی تهیاتی الی اشرف الملا / محمد الهادی الرسول وآله ×× وانظم فی التجوید عقدا مفصلا

شرح و حواشی:
۱- روح المرید فی شرح عقد الفرید؛ سمرقندی، محمد بن محمود (- ۷۸۰)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۱۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** محمد الهادی علیه الصلاة و السلام و کل الال و الصحب کملا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۹؛ مصحح، رکابه‌دار؛ مهر: «قل هو الله احد ۱۲۷۱» (بیضی)؛ اشعاری از شرف الدین علی تبریزی در انجام؛ ۵گ (۷۵-۷۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۰سم [ف: ۳۲ - ۳۳۳]

۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۹۲/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** حجز و فرق بینة ثم مبدل مبالغة روم واصل تاصلا
خط: نسخ معرب، کا: صالح بن فالح حمیدانی، تا: چهارشنبه ۱۳ ربیع الاول ۹۱۴ق؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۱۷]

۴. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۳۵/۳
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴-۱۲۳۵ق، جا: بارفروش مدرسه حاجی ابراهیم؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۱۰پ-۱۴ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۹]

۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۷۳۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بجاه النبی المصطفی معدن الصفا ×× نسریح الوفا ماهی الجفا صاحب العلا / محمدِ الهادی علیه الصلاة واکثر ×× سلام وکل الإل والصحب کملا
خط: نسخ، کا: محمد علافه بند، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۰ق؛ ترجمه بعضی ابیات ذیل آن آمده؛ جلد: مقوا، ۹گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** محمد الهادی علیه الصلاة و السلام و کل الال و الصحب کملا
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج سفید، ۵گ (۱۲پ-۱۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۳۰۰]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۳۸/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۱۷]

۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ابیاتها قاف وزای فی العدد ×× من تیقن التجوید یظفر بالرشد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۳]

● **العقد الفرید للملک السعید** / اخلاق / عربی
al-‘iqd-ul farīd li-l-malik-is sa‘īd

نصیبی، محمد بن طلحه، ۵۸۲ - ۶۵۲ قمری
nasībī, mohammad ebn-e talhe (1187 - 1255)

اهدا به: ملک سعید نجمی
کتابی در اخلاق و آداب حکومت در چهار «قاعده» و هر قاعده دارای ابواب و فصول: قاعده ۱. مهمات اخلاق و صفات؛ قاعده ۲. سلطنت و ولایت؛ قاعده ۳. شریعت و دیانت؛ قاعده ۴. تکلمه مطلوب با انواع زیادات. با استفاده از فرمایشات حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام و بزرگان و علمای دین و جامعه و همچنین اخباری و آثاری از پیامبران.
چاپ: قاهره، مطبوعات وهبی، ۱۲۸۳ق؛ مطبوعات الوطنی، ۶ و ۲۲۸ص، ۱۳۰۶ و ۱۳۱۰ق.
[دنا ۵۴۵/۷]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۱
آغاز: بسمله، یقول العبد الفقیر الی مولاه الراحی عفو ربه و رضاه محمد بن طلحه عفا الله تعالی؛ **انجام:** الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا الی یوم الذین آمین آمین.
خط: نسخ، کا: درویش بن ابراهیم، تا: ۱۰۰۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۸۶گ، ۲۱ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۷]

۲. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۳۲۸
آغاز: بسمله. الحمدلله حامی حوزة بلاده بملوک اجتباهم لحراسة عباده؛ **انجام:** تم و کل و الحمد لله وحده و لله الحمد و المنه و صلوة علی محمد و آله و صحبه و سلم
خط: نسخ کتابتی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی،

ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی، ۲۷۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۷۳]

● **العقد الفضولی** / فقه / عربی

al-‘aqd-ul fuḍūlī

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، – ۱۱۷۳ قمری

xāǰū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۱/۵

آغاز: الحمدلله الذی امر عباده المومنین بایفاء العقود؛ **انجام:** ثم قال و فی بعض عبارات الشیخ فی المبسوط (البکران کان).

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۷۵پ–۷۸پ)، ابعاد متن: ۸×۱۵، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۲۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۹/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۹]

● **العقد الفضولی** / فقه / عربی

al-‘aqd-ul fuḍūlī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۸/۲

آغاز: الکلام فی عقد الفضولی اعلم ان العقد عبارة عن العلقة الی الحاصلة بین المالین او مطلق الشیئین المسببة من جعل المنشی مع تسلطه بالمال و الفضول هو؛ **انجام:** و الخلاف فی ذلک لیس فی محله بل مراد الفقهاء الاما ذکرنا لعلو شأنهم عن القول بما لا یساعد عقل او شرع.

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی، ۲گ (۴۳ر–۴۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۰۰]

● **عقد الفوائد فی شرح عقیلة اتراب القصائد** / علوم قرآن / فارسی

‘iqd-ul fawā’id fī š.-i ‘aqīlat-i atrāb-il qaṣā’d

مقری، حسین بن عثمان، ق۹ قمری

maqrī, hoseyn ebn-e ‘osmān (- 15c)

وابسته به: عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد = شاطبیة رائیة؛ شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸–۵۹۰)

شرحی بر قصیده رائیه شاطبی به نام «عقیله اتراب القصائد» که به گفته این شارح نظم کتاب «المقنع» ابو عمر دانی است در رسم الخط قرآن. حسین بن عثمان در این کتاب از دیگر شروح قصیده رائیه شاطبی که پیش از او تألیف شده و همه به عربی است (شرح سخاوی و موصلی و ابن جباره و جعفری و کرمانی و ابن الفقیه) یاد می‌کند. پیش از آغاز شرح قصیده، مقدمه‌ای است دارای سه «فصل»: ۱. بیان تحریض بر کتابت و فوائد آن؛ ۲. بیان آنکه واضع کتابت و عربیت که بوده و در لطیفه‌ای چند دیگر؛ ۳. بیان اصطلاحی چند که ناظم در این قصیده نهاده و امام جعبری به امتحان و استقرار از نظم استنباط کرده است. مؤلف در شیوه خویش آورده: «مصلحت چنان دانست که از اول قصیده تا باب الاثبات و الحذف ... هر بیت را می‌نویسد و معترض لغات و اعراب و دقائق عربیه هر یکی جداگانه نشود. که هر کس عربیت دارد خود احتیاج ندارد ... لیکن ... بیت اول قصیده را ... شمه‌ای ... از لغات و اعراب و غیره بیان خواهد کرد ... و التزام نمود که از باب الاثبات و الحذف تا آخر ابواب قصیده، در شرح هر بیتی اولا سخن امام ائمه ابوعمر دانی از کتاب مقنع روایت کند ... و روایتی که در مقنع باشد و در نظم نباشد یا در کتابی دیگر دیده می‌گوید».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۹

آغاز: هر شکر شکر که قنادیان در قناد خانه دهان سجاده نشینان و صوامع افلاک و سکان خطه خاک میریزند و هر لباس سپاس که تاجران بوادی فطرت از شهرستان عدم به دار الحریر ادا میرسانند تسلیم خازنان بارگاه کبریا ... و هر جواهر درود نثار صدف آن در یتیم و آن دری برج و انک لعلی خلق عظیم ... و از روح پرفتوح آن مفتاح ابواب سعادت ... به ارواح و اشباح اهل بیت بزرگوار و یاران نامدارش ... چنین گوید تراب اقدام کلاب سگک خویدمی خدام اهل قرآن حسین بن عثمان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ (یا اواخر قرن ۱۱) ؛ افتادگی: آغاز و انجام (دنباله فصل ۳ مقدمه و قسمتی از شرح بیت اول قصیده) و از آخر آن نیز برگ‌هایی افتاده، در پایان نسخه بر یک برگ حدیث وصیت امیر المؤمنین علی علیه السلام به امام حسین بن علی (ع) با آغاز: «روی عن حسین بن علی علیه السلام قال اوصانی ابی علی (ع) قبل موته بثلاثین خصله قال یا بنی ان انت عملت بها سلمک الله من شر الدنیا و الاخره»؛ تملک: سید محمد جزایری؛ جلد: گالینگور، ۱۳۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۵۱۵]

● **عقد الکساء فی فقه النساء = عقد جنان در فقه زنان** / فقه / فارسی

‘aqd-ul kisā’ fī fiqh-in nisā’ = ‘aqd-e janan dar feqh-e zanān

کربلائی، علی بن حسین، – ۱۱۳۵ قمری

karbalā’ī, ‘alī ebn-e hoseyn (- 1723)

در مسائل شرعی و احکام ضروری فقهی متعلق به زنان با اشارتی اندک به ادله و اقوال، دارای یک «مقدمه» و چند «فصل» و یک «خاتمه». وی این کتاب را برای شاه سلیمان صفوی نوشته و در دیباچه به تفصیل از او یاد می‌کند.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۹۵

آغاز: الحمد لذی الجلال و الاکرام ... و بعد چون همگی همت خیر امنیت همایون اعلی؛ **انجام:** و نیکو کن صحبت او را تا گوارا شود معیشت و زندگانی بر تو.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای سرلوح مرصع و مذهب، مجدول؛کاغذ: اصفهانی، جلد: مشمع، ۲۵۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۰/۹

آغاز: بسمله. چون فرمان حکم عالم گیر و عدل و احسان بی نظیرش رواج تمام و رونق ما لا کلام داشته عبادات و جمیع طاعات و حرکات و سکنات و عقود و معاملات ایشان بر وفق؛ **انجام:** یکی گردانیدن است و هرگاه زوج بعد از بلوغ زن خود افضا کند دیت و مهر ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۳۴ص (۲۲۴-۲۵۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۸۹]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۸۶

آغاز: و المسائل الضروریات که محتاج الیه و ضروری مخدرات؛ **انجام:** که منشاء وجود صفت خیر وشر باشند.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ ۸۶گ، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۱۹۵]

● **العقد فی النحو** / نحو، شعر / عربی

al-‘aqd fī-n naḥw

منظومه‌ای است در نحو.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹/۷

آغاز: بسمله. الحمدلله ذی الاحسان و الکرم ×× اذ علم العلم للانسان بالقلم ... / و بعد اقصد لابنی جمع مختصر ×× فی النحو انظمه صافی من الغمم / اضم فیه اصولاً من قواعده ×× بالعقد اوسمه فی النحو و الکلم؛ **انجام:** صلی الا له علی المختار ما نفحت ×× ریح الصبا و سرت فی السهل

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۸۶؛ در صفحه عنوان و انجامه و متن منظومه، «العقد فی النحو» خوانده شده و در انجامه چنین آمده: «تمت کتاب العقد فی النحو علی ید العبد الفقیر الی الله تعالی احمد ابن ابی بکر ابن ابی عمر الحلی المقدسی غفرالله له و لوالدیه و لجمیع المسلمین». محتمل است همین مقدسی، ناظم منظومه باشد، گرچه در یک بیت به آخر می‌گوید: «عبداللطیف اتم العقد جوهره ×× کالدر قیمته تغلوا علی القیم»؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۱ق؛ ۵ص(۴۶-۵۰)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۷۳]

● **عقد گهر** / - فارسی

‘eqd-e gohar

خواجم، محمد یوسف بن ایشان خان

xājam, mohammad yūsof ebn-e īšān xān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۸-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۴۹۶ ind. inst Pers 117؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۳]

● **عقد اللآلی** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘eqd-ol la’ālī

فدایی کزازی، ابوالشجاع محمد اسماعیل بن محمد هادی، - ۱۲۶۳ قمری

fadā‘ī kazzāzī, ab-oš-šojā‘ mohammad esmā‘īl ebn-e mohammad hādī (- 1847)

اهداء به: فتحعلی شاه

مؤلف در آن از آیات و روایات و نیز اشعاری از خودش و غیر خودش از جمله شیخ بهایی به فراوانی بهره برده است. در چهارده «عقد» نگاشته شده است.

[الذریعة ۲۹۵/۱۵]

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۰۰

آغاز: کلام دراین مقام دربیان مقاصد عقد سیم وتنظیم لئالی معانی وتقویم جواهرات گران بهای مفاهیم ومبانی اوست و از این کتاب جوهر تحقیق فی قعر بحر عمیق یخرجه غواص الفکر باعانت التوفیق؛ **انجام:** که فرمود نحن والله اسماء الله الذی لا یقبل الله من العباد عملا الابمعرفتنا مائیم به خدا قسم اسماء الله تعالی انچنانی که قبول نمی کند خداوند تعالی ازبندگان عملی را مگر به معرفت ما وشناسائی ما.

جلد دوم (عقد سوم)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد رحیم، تا: ذیقعده ۱۲۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۳۸۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۳]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۱۱۳

آغاز: الحمدلله الذی وفقنا للاذعانات العقلیه و القلبیه بوجوب وجوده وثبوت صفاته الثبوتیه و السلبیه و جعل لنا التکلیفات المنقذة من؛ **انجام:** چنانکه احیاناً تغیر و تفاوتی را از مآخذ صحیح یابند با عدم امکان تعدد مطلبین از قبیل تحریف و تصحیف وسقط در عبارت ومثل آن معذور خواهند نمود.

از جلد اول، مقدمه و دو عقد را شامل است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۷۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۳]

● **عقد اللآلی = اجراء صیغ النکاح** / فقه / عربی و فارسی

‘iqd-ul la‘ālī = ijrā’-u ṣīyaġ-in nikāḥ

بیدگلی، مهدی بن محمد تقی، ق۱۳ قمری

bīdgolī, mahdī ebn-e mohammad taqī (- 19c)

تاریخ تألیف جمادی الثانی ۱۲۸۷ق

رساله‌ای استدلالی در صیغ عقود و ایقاعات را به عربی با عناوین «عقد» و فارسی با عناوین «لؤ لؤ» نگاشته تا برای اهل هر دو زبان به کار آید، مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه»: المقدمة: فیما یتوقف علیه من المبادی؛ مقاله ۱. صیغ عقد المناکحات و بعض الایقاعات؛ مقاله ۲. صیغ المتاجز و المکاسبات؛ الخاتمة: فیما یتم به من الخواتم بالأقوال التامة.

آغاز: الحمدلله الذی أنشأ الشؤون من معروشات و غیر معروشات ... صدر نشین محافل الفاظ و معانی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۳۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بتموج بحر عنایت الهی بکار آید، الحمدلله أولا و آخراً

خط: نسخ، کا: عبدالباقی بن محمد تقی طباطبائی بیدکلی، تا: ۱۲۶۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ (۲پ-۱۲۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۱۱۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۵۴/۴

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتاده در مقصد دوم؛ جلد: تیماج، ۳۲ص(۸۹-۱۲۰)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۱۶ - ۵۷۶]

● **عقد اللآلی** / نامه نگاری / فارسی

'eqd-ol la'ālī

منجم، محمد باقر بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

monajjem, mohammad bāqer ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۷۴ق

مؤلف بنا داشته در این کتاب نامه‌ها و منشآتی که به معاصران خود نگاشته جمع‌آوری نماید. در این مقدمه مؤلف اسامی کتاب‌های رایج عصر خود را در موضوعات متفاوت به طریق براعت استهلال ذکر نموده و پس از آن به شرح وقایع زندگی خود پرداخته است.

آغاز: بهترین کلامی که عالمان معانی بیان و عارفان بدایع استحسان به نحو بدیع و صرف ترصیع و ترکیب ترجیع و تألیف.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۷/۴

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ (۸۵پ-۱۲۵پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۶ - ۴۱۹]

● **عقد اللآلی فی اصول خصال المعالی = دیوان حسینعلی** / شعر / فارسی

'eqd-ol la'ālī fī osūl-e xesāl-el ma'ālī = d.-e hoseyn-'alī

حسینعلی بن شیرعلی، ق۱۳ قمری

hoseyn-'alī ebn-e šīr'alī (- 19c)

کتابی است به تقلید از مثنوی مولوی شامل: یک مقدمه به نثر عربی و هفت دفتر مثنوی که مطالب آن اقتباس کامل از داستان‌ها و مضامین و اشعار مثنوی مولوی است و در مدح ناصرالدین شاه و حاجی سید محمد تقی، که مراد پدر شاعر حاجی ملا شیر علی بوده و ذکر مصیبت ائمه اطهار (ع)، اشعار سست و غالباً وزن و قافیه نادرست دارد و در حدود ۷۵۰۰ بیت است.

ترتیب دفاتر: ۱. مقدمه عربی و دفتر اول، آغاز مقدمه: «هذه رسالة شریفة و وجیزة لطیفة ... آغاز: بشنو از دل چونکه افغان می‌کند ×× شرح شوق و وصف هجران می‌کند»، انجام: «چونکه شد از عشق آغاز کلام ×× هم باو باید نمایم اختتام»؛ ۲- دفتر دوم، آغاز: «دفتر اول که در ذکر طلب ×× ختم بنمودم ولی هنگام شب»، انجام: «بحر بی پایان بود چون معرفت ×× هرچه گویم باز دارد منقصت»؛ ۳. دفتر سوم، آغاز: «در سیم دفتر چون عشق آمد پدید ×× خود بخود ما را بسوی خود کشید»، انجام: «عشق را زین بیش نتوانم بیان ×× خود مگر خود را کند بر خود عیان»؛ ۴- دفتر چهارم، آغاز: «بعد ازین وادی استغنا بود ×× وقت ناز و عشوه مان اینجا بود»، انجام: «پا بنه در راه تسلیم و رضا ×× سر بنه بر امر تقدیر و قضا»؛ ۵- دفتر پنجم، آغاز: «غیر تسلیم و رضا کو چاره ×× در کف شیر نر خونخواره»، انجام: «بل یکون کل شیئی فانیا ×× وجه ربی قد یکون باقیا»؛ ۶. دفتر ششم: آغاز: «در ششم دفتر بکو حال فنا ×× وارهان خود را تواز زنج و عنا»، انجام: «شور تو یکباره چون عالم گرفت ×× شور آمد راه غم بر غم گرفت»؛ ۷- دفتر هفتم، آغاز: «وادی حیرت کنون آمده به پیش ×× که نه بیگانه شناسم من نه خویش»، انجام: «این کتاب از فیض حق آمد تمام ×× پس سخن کوتاه باید و السلام».

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق، برای آقا محمد شفیع؛ مجدول، با شش نیم سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳۵ص، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۷۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۲۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه ش۲۶۳۷ مجلس به دست آمد؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: دهه دوم ربیع الاول ۱۲۸۳ق؛ افتادگی: وسط (پایان دفتر ۳= گ ۱۵۵ر)؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۷۱گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۷۷]

● **عقد اللآلی فی شرح نظم الدرة المضیئة** / علوم قرآن / فارسی

'eqd-ol la'ālī fī š.-e nazm-ed dorrat-el mozī'a

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ – ۸۳۳ ؟ قمری

ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351-1430)

وابسته به: الدرة المضیئة؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱–۸۳۳)

فارسی با رمز نام‌های ۷ قاری ابوجعفر (ث) و بن وردان (خ) و ابن جماز (ز) و یعقوب (ظ) و رویس (غ) و روح (ش) و خلف (و) در چند «باب».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۹/۷

بخشی از ...؛ خط: نستعلیق، کا: قنبر بن عبدالحسین بن شیخ محمد قرشی، تا: ۱۳ جمادی الثانی ۹۸۵ق؛ جلد: مذهب، ۵۶ص (۱۳۰–۱۸۵)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱–۳۲۷]

● **عقد اللآلی فی نقد المعالی = تاریخ قاجار** / تاریخ ایران / فارسی

'eqd-ol la'ālī fī naqd-el ma'ālī = tārīx-e qājār

بدایع نگار، محمد ابراهیم بن محمد مهدی، ۱۲۴۱ – ۱۲۹۹ قمری

badāye' negār, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad mahdī (1826 - 1882)

اهداء به: ناصر الدین شاه

تاریخ تألیف ۱۲۷۵ق

کتاب در رویدادهای روزگار ناصرالدین شاه است، از روزگار ولیعهدیش تا ۱۲۷۵ق. در آن از جنگ هرات به تفصیل سخن گفته است و آغاز می‌شود با ذکر نسب همایون، شرح وقایع اتفاقیه در وفات محمد شاه، شرح فتنه ممالک خراسان، نهضت نواب حسام السلطنه، نواب حشمت الدوله، فتنه باب، فتنه فارس، فتنه کرمان، فتنه یزد، شورش سربازان میرزا تقی خان فراهانی تا فتنه صفاهان، امیر نظام میرزا تقی خان امیر کبیر و موجب عزل او جز آنها ... . (احمد منزوی)

آغاز: ۱: بسمله، الحمدلله الواهب المنان فائض الجود قدیم الاحسان ... و بعد چون خدایتعالی ساحت ملك وجود و قسمت عالم شهود ...

۲: بسمله الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه محمد و آله. و بعد چون سال هجرت رسول صلی الله علیه و آله بر یکهزار و دویست و هفتاد و پنج رسید و ده سال تمام از روزگار سلطنت ... ناصرالدین شاه قاجار بر آمد رای اقدس اعلی را چنان اختیار افتاد که در ترتیب و تقویت دین و دولت ایران آئین دیگر نهد ... درین ده سال سه سال امیرکانی میرزا تقی خان فراهانی زمام در دست داشت و بهفت سال میرزا آقا خان نوری صدر اعظم ... بود ... درینجمله این بنده را نیز بخواند و تفقد ملوکانه فرمود ... تا ترجمه آداب دولت را کتابی خواسته ...

[نسخه‌های منزوی ۴۲۶۳؛ دنا ۵۴۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۳۲/۲]

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳۱- ب

آغاز: بسمله. در مجلد اول ازین کتاب جملتی از محامد ماثور و مواقف مشهور امیر تاج بخش فتحعلی خان و پادشاه جهانگشا محمد حسنخان ... یا درفت و بترجمه مآثر و تذکره مفاخر شاه شهید سعید آقا محمد شاه و خاقان مغفور مبرور فتحعلی شاه ... موشح و مذیل گشت درین مجلد نبذی از لباب حکایات و نقاوه روایات عهد ماضی و روزگار سلطنت شهریار غازی محمد شاه ... بر آئین ایهام و ایجاز بل ایحاء و اعجاز املا میرود و بر اثر وقایع روزگار دولت ... السلطان (ناصر الدین قاجار) ... نگاشته می‌آید؛

انجام: بر جای نوای عود و وتر ... فواتح

تذکر: در فهرست نام مؤلف معلوم نشده و فهرستواره منزوی از بدایع نگار دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: – ۲۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۴۴/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۳۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ما تقد موالانفسکم من خیر تجدوه عندالله هو خیراً و اعظم اجراً.

خط: نستعلیق خوش، کا: محتملاً نویسنده، تا: ۱۲۷۵ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: ساغری مشکی، ۱۸۹گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۵سم [ف: ۵ – ۹۲]

۳. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۰۷

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** خاقان عادل را ... قریب یکهزار زن توان شمرد و از آنجمله آنچه بنام بودند و یا در سرای سلطنت فرزندی آورده‌اند یکصد و شصت فزون بوده است و از صلب همایون او در مدت پنجاه و دو سال عهد بلوغ و اوان رشد دویست و شصت پسر و دختر عز ولادت یافته و از آنجمله یکصد و یک تن پس از وفات او در ربقه حیات بودند پنجاه و هفت پسر و چهل و شش دختر و البته ایشانرا نیز فزون از هزار تن پسر و دختر بوده است ... دیگر شاهنشاه جوان ناصرالدین شاه خلد الله ملکه ...

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، ۲۱۸ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۵ – ۳۰۳]

● **عقد اللآلی المضیة فی شرح درة المضیة** / علوم قرآن / فارسی

'eqd-ol la'ālī-yel mozīyya fī š.-e dorrat-el mozīyya

مقری، حسین بن عثمان، ق۹ قمری

maqrī, hoseyn ebn-e 'osmān (- 15c)

آغاز: بسم الله، حمد بسیار و شکر و ستایش بی شمار

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۹/۲ سرود
خط: نستعلیق، کا: عبدالحق بن ظهیر الاسلام جنیدی، تا: ۹۷۰ق [نشریه: ۱۳ – ۴۳۶]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۸۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و از این جهت در حینئذ مقرر است در همه حال و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۳گ (۱۶–۹۸)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۳۹۴]

● **عقد اللئالی** / گوناگون / فارسی
'eqd-ol la'ālī
کاشانی، ابوالقاسم بن حسین، ق۱۴ قمری
kāšānī, ab-ol-qāsem ebn-e hoseyn (- 20c)
تاریخ تألیف ۱۳۱۷ق
کشکولی است مشتمل بر مطالب گوناگون که مؤلف در مقدمه آن آورده: «این ایام که تقریبا سی و هفت سال از عمرم تلف شده و کذلک یذهب الباقی بخیال افتادم که مختصر ترتیب بدهم مشتمله بر روایات زیبا و حکایات دلگشا و محتویه بر جواهر آبدار از بعضی از ائمه اطهار و حکمای نیکو کردار و ادبای همیمون اطوار و اکابر احرار و نصحا و بلغای شیرین گفتار بطریق ایجاز و اختصار متضمن باشد بعضی از اشعار مشکلله و برخی از معما و لغزهای معظله و جمعی از اشعار شعرا ... مخفی نماناد که این کتاب را در یوم یک‌شنبه اول اردیبهشت ماه مطابق دوازدهم شهر شعبان المعظم هذه السنة تاکورئیل که بزبان ترکی خوک سالش می‌گویند ۱۳۱۷ از هجرت گذشته تمام نمودم.»

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۲/۲
آغاز: الحمدلله الاول بلا ابتداء و الاخر بلا انتها و الفرد المنزه عن الحاد اللمحدین ... نه اول مر او را نه آخر پدید × نه دیدند او را نخواهند دید؛ **انجام:** تسبیح دیگر تسبیحی که در اوراد از سیدة النساء رسیده است ... سبحان من یری اثر النمل فی الصفا و رفع الطیر فی الهواء
کا:محمدعلی بن احمد حسینی کاشانی،تا:قرن۱۴؛ ۲۳گ (۶۵پ–۸۷پ)، ۲۲ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ – ۷۶۸]

● **عقد لئالی = نظم لالی** / پاسخ پرسشها / فارسی
'eqd-e la'ālī = nazm-e la'ālī
تاریخ تألیف ۱۱۰۳ق
پرسش و پاسخ است.

تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۱۶]

● **عقد اللسان و اربعین کاف و دعاء فاتحه** / دعا / عربی
'aqd-ol lesān va arba'īn kāf va do'ā'-e fātehe

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۳/۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲ص، اندازه:۱۳/۵× ۱۹سم [ف: ۱ – ۴۹۸]

● **عقد اللؤلؤ و العقیان فی تحدید ارض کوفان** / جغرافیا – عربی
'iqd-ul lu'lu' wa-l 'iqyān fī taḥdīd-i arḍ-i kūfān
براقی، حسین بن احمد، ۱۲۶۰ – ۱۳۳۲ قمری
borāqī, hoseyn ebn-e ahmad (1844 - 1914)
تاریخ تألیف: شب یک‌شنبه ۲۹ ذیحجه ۱۳۲۵ق
در بیان موقعیت جغرافیایی کوفه آن‌گونه که در کتب تاریخی و جغرافی بیان شده است. مؤلف چند کتاب در تاریخ کوفه دارد که رساله حاضر را از آنها گزیده است.
[دنا ۵۴۶/۷؛ الذریعه ۲۹۶/۱۵؛ اعیان الشیعة ۴۱۹/۵؛ نقباء البشر ۵۲۳/۲–۵۲۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۶۹
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد أقول و أنا الأقل ... ان الکوفة هی قدیمة من عهد آدم بل کانت قبل آدم بألوف من السنین
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶۴ص [عکسی ف: ۷ – ۱۶۱]

● **العقد المفصل و عباب العذب السلسل** / اصول فقه / عربی
al-'aqd-ul mufaṣṣal wa 'ubāb-ul 'aḏb-is salsal
ابن فنزی، ق۷ قمری
ebn-e fanazī (- 13c)
در منابع نامی از این اثر و مؤلف آن یافت نشد.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۴۱/۲
آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی و صلواته و رضوانه علی سیدنا محمد المصطفی و علی آله شموس الازمان و ارکان الایمان و علی الصحابه و التابعین و تابعهم باحسان، هذا مختصر فی اصول الفقه رایت بعد الستخاره الله تعلی؛ **انجام:** وقیل ان التزم مذهبا معینا لم یکن له العدول عنه لافیما عمل و لافیما و لم یعمل به و ان لم یلتزم کان له العدول فیهما جمیعا لان التزامه لمذهب معین کالتزامه لحکم حاکم معین، و قیل ان کان ما یعدل الیه احوط کان له العدول و الافلا، و الله اعلم ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۶۸۳ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۳۵گ، ۲۲–۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ – ۹۶۳]

● **العقد المنضد فی مناقب آل محمد و مثالب من بغی علیهم و تمرج** / فضایل و مناقب / عربی

al-ʻiqd-ul munaḏḏad fī manāqib-i āl-i muḥammad wa maṯālib-i man baġā ʻalay-him wa tamarraj

شوکانی، محمد بن علی، ۱۱۷۳ – ۱۲۵۰ قمری

šawkānī, mohammad ebn-e ʻalī (1760 - 1835)

رساله مختصری در فضائل خمسه آل عبا علیهم السلام و مثالب معاویه بن ابی سفیان، مشتمل بر شش «فصل»: فصل ۱. الاشارة الی طرف من مناقب امیرالمؤمنین علیه السلام؛ ۲. ذکر بعص النصوص من الاحادیث المرویة فی خلافته؛ ۳. الاشارة الی بعض مناقب البتول علیها السلام؛ ۴. التلمیح الی مقدار من فضائل السبطین علیهما السلام؛ ۵. الاعلان بنصیب من فضائل اهل البیت علی العموم؛ ۶. التصریح ببعض مخازی معاویة اللعین.

[اعلام المؤلفین الزیدیة ۹۵۸–۹۶۸؛ دنا ۵۴۶/۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۷

نسخه اصل: کتابخانه امبروزیانا – ایتالیا؛ خط: نسخ مایل به نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۲۶ص [عکسی ف: ۷ – ۴۳]

● **عقدنامچه** / اسناد / فارسی

ʻaqd-nāmče

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ ذیقعده ۸۶۵ق [ف: ۷ – ۳۷]

← عقدنامه ← صیغ العقود و النکاح
← عقدنامه ← صیغ عقد النکاح و الطلاق

● **عقدنامه** / اسناد / عربی و فارسی

ʻaqd-nāme

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

عقدنامه سلطان حمزه میرزا بهادر خان و رقیه بیگم دختری از سلاطین صفوی است که از سوی شیخ بهائی اجراء و نگاشته شده است. در این عقدنامه علاوه بر خطبه عقد مقدار مهریه نیز قید گردیده است.

[دنا ۵۴۶/۷؛ ریحانة الادب ۳۰۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۸/۹

آغاز: بسم الله تعالی و الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد ظفرت علی نسخة عتیقة ... و النمیقة هذه اللهم الف بینهما بروابط الألفة و الوداد و اثملهما بضوابط المحبة و الاتحاد؛ **انجام:** چون غیر عقود بود از روی شرف ×× تاریخ وقوع آن شده خیر عقود قد فرغت

خط: شکسته نستعلیق،کا: محمد جواد واعظ عراقی، تا: ۱۳۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۲گ (۵۳– ۵۴)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳۱ – ۴۸]

● **عقدنامه** / اسناد / فارسی

ʻaqd-nāme

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی،۱۲۳۴؟–۱۲۹۸قمری

eʻtezād-os-saltane, ʻalī-qolī ebn-e fath-ʻalī (1819-1881)

عقد نامه علی مرادخان زند.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ – ۱۹۶]

● **عقد نامه** / اسناد / فارسی

ʻaqd-nāme

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱۰۸

آغاز: روایح حمد و سپاس که غالیه طره عروسان اعمال تواند بود ... اما بعد الناکح نواب ... سردار کثیر الاقتدار علی مرادخان زند ... المنکوحة ... شاهجهان خانم ... بنت محمد حسن خان قاجار

عقدنامه زناشویی علیمرادخان زند با شاهجهان دختر حسن خان قاجار با مهریه برابر ۲۵ قریه به بهای دو هزار و پانصد تومان، و دو هزار و دویست و بیست تومان نقد بابت خرید غلام و کنیز و غیره. مورخ پنج‌شنبه ۲ ذیقعده ۱۱۹۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مجدول؛ ۲۲ص(۴۴–۶۵) [ف: ۹ – ۱۹۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۲/۱۰

آغاز: الحمد لله الذی اظهر خبایا کنوزه مظاهر نورالوجود ... و بعد گلگونه مهدی که مشاطگان عرایس صفایح؛ **انجام:** فلان و فلان دیباجه عقدنامه نکاح از قائم مقام؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۳۳ر – ۳۵پ) [ف: ۷ – ۲۳]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۴

عقدنامه دختر محمد ابراهیم خان و حسن میرزا پسر فتح علی شاه با کابین ۵۰۰ تومان زرنقد؛ خط: رقاع، کا: محمد کاظم واله، تا: ۱ شعبان ۱۲۲۰ق؛ مذهب؛ نام پادشاه و داماد در بالا و درهامش نوشته شده ولی نام دختر در آن دیده نشد؛ ۲۹ سطر (۵×۱۸)، اندازه: ۱۰×۲۲سم [نشریه: ۷ – ۳۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۰

آغاز: الحمدلله الذی أبدع أبکار العقول و زینتها بنفائس الحلی و الحلل لتزویج الفحول؛ **انجام:** باشاهد دلآرای فرح و شادمانی هم آغوش و با ساغر مواصلت جرعه نوش باشند

عقدنامه ازدواج آقا میرزا شکر الله بن آقا میرزا محمد حسین داروغه پنجه شیراز است با گوهر سلطان خانم دختر حاجی محمد

صادق خان قاجار در ۲۷ ذیحجه ۱۲۸۷ شاهدان عقد عبارتند از: محمد بن محمد حسن، محمد ابراهیم خان سرتیپ ملقب به سهام الملک، میرزا محمد حسن کتابدار باشی، زین العابدین داروغه پنجه شیراز، محمد اسماعیل پیله ور شیرازی و نصرالله منشی؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: نصرالله منشی، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیحجه ۱۲۸۷ق؛ دارای سرلوح نفیس مرصع، مذهب، مجدول؛ مهر: «عبده محمد بن محمد حسن» (بیضی)، «شکر الله الحسینی»، «لا إله إلا الله الملک الحق المبین عبده علی» (مربع)، «زین العابدین الحسینی» (بیضی)؛ ۸گ، ۹ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۳۱- ۶۰۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۲

آغاز: الحمدلله الذی تقدس ذاته عن مقارنة الأضداد و الأنداد و تنزهت هویته عن اتخاذ الأزواج و الأولاد؛ **انجام:** و أسبغ علیهما بتوفیر الآلاء و النعمآء إنک علی کل شی ء قدیر

عقدنامه ازدواج شیخ علی میرزا است با زرین گهر خانم دختر میرزا ابوطالب ملقب به نواب در سال ۱۲۹۵ق، این عقدنامه به تأیید علمای آن عصر چون: محمد بن محمد حسن و علی بن محمد رسیده و خطبه عقد را نیز آنان جاری ساخته‌اند. شاهدان این عقد عبارتند از: میرزا وقار، میرزا فرهنگ، میرزا یزدانی و آقا شیخ فخرالدین؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۴ شوال ۱۲۹۵ق؛ با سرلوح زیبای مرصع، مذهب، مجدول و منقش؛ مهر: «عبده محمد بن محمد حسن» (بیضی)، «الراجی إلی الله علی بن محمد» (مربع)، و خط میرزا وقار «وقار» (بیضی)، میرزا فرهنگ «فرهنگ ۱۲۶۴» (بیضی)، میرزا یزدانی «یزدانی» (بیضی)، شیخ فخرالدین «عبده الراجی فخر الدین» (بیضی)؛ ۸گ، ۱۱ سطر(۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳۱ - ۶۰۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۶۳

آغاز: الحمد لله الذی احل النکاح بفضله ... باعث بر تحریر تزیین عرایس ابکار این کلمات سعادت و انجام امتزاج این حروف مسرت؛ **انجام:** اللهم الف بینهما و طیب نسلهما ووسع رزقهما بحق محمد و آله الطیبین الطاهرین.

عقدنامه ازدواج میرزا عبدالله بن حاجی میرزا عبدالرحیم حاجی وزیر از یک سو، و اقلیما خانم بنت عباسقلی خان امین الوزراء از سوی دیگر، به وکالت میرزا احمد آقا و میرزا حسن با مهریه ۱۰۵۰ تومان وجه نقد قران ناصرالدین شاهی به تاریخ سوم ذیحجه ۱۲۹۹ق، شهود عقد طبق مهر آنها عبارتند از: موسی بن جعفر، محمد صادق بن جعفر، محمد رفیع حسنی حسینی، احمد بن جواد و پدر داماد عبد الرحیم؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۳ ذیحجه ۱۲۹۹ق؛ نسخه‌ای بسیار زیبا و هنری، دارای سر لوح؛ مهر: «الواثق بالله الغنی احمد بن جواد» (بیضی)، پدر داماد «عبد الرحیم» (بیضی)، «عبده محمد صادق بن جعفر» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی موسی بن جعفر» (مستطیل)، «عبده محمد رفیع الحسنی الحسینی» (مستطیل)؛ ۶گ، ۷ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۱۷۳]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۱-۲/۳۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی أحل النکاح و حرم الزنا و السفاح و صلی الله علی خیر خلقه ... جواهر زواهر حمد سپاس افزون از قیاس و لالی متلالی شکر و ستایش لایتناهی؛ **انجام:** و نیسان ماه رومی که اسباب میمنت در این مناکحت از هر قبیل فراهم است. اللهم ألف بینهما و طیب نسلها بحق محمد و آله الطاهرین المعصومین الانجبین الابرار الاخیار.

نسخه مذهب و زیبا شامل نکاح نامه بین عبدالله خان فرزند شهاب الدوله مرتضی خان قاجار و ملک تاج بنت امیر تومان مصطفی خان قاجار با صداق یکهزار تومان و بیست و چهار نخود وزن و یکهزار از رواج مسکوک به سکه ناصر الدین شاه و یک جلد کلام الله خوش خط که هدیه آن سی تومان باشد و صیغه مناکحه در حضور مجتهد العصر آقا میرزا عبدالرحیم در ماه رجب ۱۳۰۲ جلالی جاری شد و مهر شهادت به نام «مرتضی» در عقدنامه مشهود است؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: ابوالفضل بن فضل الله ساوجی، تا: ۱۳۰۲ق؛ با سرلوح مزدوج، مرصع و مذهب، مجدول مذهب؛ ۱۰گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۱۰]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۹

عقدنامه زهرا خانم دختر محمد کاظم خان قراگزلو و میرزا مهدی خان منشی پسر آقا میرزا جانی با کابین یک قرآن به ارزش پنج تومان و مبلغ دویست تومان و دو هزار ریال در ربیع الثانی ۱۳۰۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۴ق؛ با پنج سجل، آراسته [نشریه: ۷ - ۳۳۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۹

آغاز: بهترین عروسی که بمشاطگی ماشطه صنع لا یزال بزیور حسن و جمال آراسته؛ **انجام:** و صیغه مبارکه مناکحه کما هو المقرر جاری شد و تحریم بینهما بتحلیل پیوست

عقدنامه ازدواج آقا میرزا علی دکتر با سکینه خانم فرزند حاج میرزا عبدالغفار نجم الملک است، این عقدنامه به تأیید علمای برجسته وقت در سال ۱۳۰۹ق رسیده از جمله مرحوم آیت الله شهید شیخ فضل الله نوری، و مرحوم آیت الله شیخ عبدالنبی نوری؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۳۰۹ق؛ نسخه هنری، با سرلوح مرصع، مذهب و منقش؛ مهر: شیخ فضل الله نوری «ذلک فضل الله یؤثیه من یشاء» (مربع)، «عبده الراجی محمد علی» (بیضی)، «عبده الراجی محمد نبی»، «محسن الموسوی»، «عبده الراجی علی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۱ - ۵۶۴]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۶

آغاز: الحمدلله المنزه عن التوالد و التناسل بالوالد و الولد؛ **انجام:** قرار گرفته که عند طلبها موجودی سازد

عقدنامه ازدواج آقا شیخ بهاء الدین بن شیخ یحیی امام جمعه است با بی بی سیما خانم دختر میرزا محمد حسن شریفی یا شریعت در سال ۱۳۱۰ق، این عقدنامه به تأیید برخی از علمای آن عصر رسیده، همچون علی اکبر موسوی. شهود این عقد عبارتند

از: معتمد السلطان حاجی فخر الملک، لطفعلی خان قوام لشکر، فضلعلی حاجی کاظمی، محمد صالح تاجر و دیگران؛ خط: شکسته نستعلیق و ثلث، بی‌کا، تا: ۲۶ رمضان ۱۳۱۰ق؛ نسخه بسیار نفیس و هنری، دارای دو سرلوح مرصع زیبا، مجدول و منقش؛ مهر: «الواثق بالله المعین بهاء الدین» (مربع)، علی اکبر موسوی «علی اکبر الموسوی» (مربع)، «ابو القاسم بن محمد حسین» (مربع)، «صمصام الملک» (بیضی)، «فخرالملک» (بیضی)، «قوام لشکر»، «فضلعلی»، «عبده الراجی محمد صالح»؛ جلد: ترمه با زمینه سبز، ۶گ، ۸ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳۱ - ۶۱۲]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۵

آغاز: الحمدلله إقراراً بنعمته و لا إله إلا الله إخلاصاً لوحدانیته؛ **انجام:** فی أرزاقهما بمحمد و آله الطیبین الطاهرین المعصومین

عقدنامه ازدواج میرزا حسن خان فرزند مشیر الملک وزیر لشکر و فاطمه سلطان خانم صبیه علاء الدوله در ماه شوال ۱۳۱۲ق با صداق ۳۵۰۰ تومان می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۳۱۲ق؛ با سرلوح مرصع، مجدول، مذهب؛ مهر: «المتوکل علی الله اکبر» (بیضی)، «أفوض أمری إلی الله علی اکبرحسینی»، «مشیر الملک» به تاریخ یک‌شنبه ۲۷ ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ ۶گ، ۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۲۰/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۵۸۶]

۱۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۰

آغاز: الحمد لله اقرارا بنعمته و اخلاصا لوافیته ... اما بعد باعث بر تحریر این کلمات؛ **انجام:** الف بینهما و طیب نفسهما.

زوج: میرزا محسن فرزند میرزا علی، زوجه: نرجس خاتون دختر شیخ علی، مهر: مبلغ پنج تومان وجه قران نخودی و پنج تومان از آن تسمیه هدیه کلام الله مجید. تاریخ وقوع: ۱۷ شوال ۱۳۲۱ق، گویا طرف قبول صیغه عقد شخص داماد بوده و طرف ایجاب آن، محمد حسن بن محمد علی عبدالله موسوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ شوال ۱۳۲۱ق؛ با سرلوح، در متن و حاشیه کنگره‌هایی به زر و ...؛ جلد: مخملی مقوایی، ۱۲ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۸]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳۹

آغاز: الحمد لله الذی احل النکاح والمهور وحرم الزنا و السفاح و الفجور و الصلاة علی محمد و آله فخر الفخور، حمد بیرون از حیز احصا و عد و سپاس افزون از حد حصر و عدد؛ **انجام:** و مبلغ ده هزار تومان از آن بر ذمه جناب ناکح معظم دین ثابت است و لازم شرعی که عند المطالبة مع القدرة کارسازی دارد و صیغه مناکحه مبارکه میمونه سمت جریان و انعقاد پذیرفت.

متن عقدنامه عزیز السلطان فرزند حاج امین خاقان و دختر نایب السلطنه امیر کبیر به نام عزیز الملوک است که به سال ۱۳۲۴ق از سوی مرحوم آیت الله حاج شیخ عبد النبی نوری و مرحوم آیت الله سید عبدالله موسوی بهبهانی صیغه عقد جاری شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ مجدول مذهب؛ دستخط مرحوم آیت الله شخ عبدالنبی نوری و آیت الله سید عبدالله بهبهانی مبنی بر اجرای صیغه عقد؛ مهر: «الراجی عبدالنبی» (بیضی)، «المتوکل علی الله الغنی عبدالله الموسوی، ۱۳۱۷» (بیضی)، «عبده جعفر بن محمد بن جعفر بن محمد، ۱۳۲۱» (بیضی)، «انا عبد من عبید محمد» (بیضی)، «اجودان باشی»، «موثق الدوله»، مرحوم میرزا یحیی امام جمعه خوئی «المتوکل علی الله یحیی ابن اسد الله» (مربع) به تاریخ ۱۳۴۳ق؛ جلد: پارچه‌ای کرمی حریر با منجوق و پولک دوزی، ۶گ، ۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۵۹۵]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹۴

آغاز: رب الف بینهما الحمدلله الذی احل النکاح؛ **انجام:** فی لیلة نوزدهم شهر ذی حجة الحرام من شهور ۱۳۱۷ قمری

محمد علی زفره ای متوفای ۱۳۵۹ق ساکن قریه زفره کوهپایه فرزند عباس با حبیبه دختر محمد علی رجاء زفره‌ای به سال ۱۳۲۷ق ازدواج می‌کند این نسخه قباله ازدواجی است که مهریه در آن سه تومان قید شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۷ق؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: کاغذی مذهب، ۵گ، ۴ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۶ - ۴۱۳]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۳

آغاز: الحمدلله الذی أحل النکاح برحمته و حرم الزنا و السفاح بعدله؛ **انجام:** برذمه زوج دین است که عند القدرة کارسازی شود

عقدنامه ازدواج سید جواد تبریزی فرزند آقا میر حسین است با تاج الملوک خانم فرزند حسینقلی خان ارومیه ای در ۱۷ جمادی الاول سال ۱۳۳۲ این عقدنامه به تأیید آیت الله حاج میرزا یحیی معروف به حاج امام جمعه خویی رسیده است مقدار صداق ۳۵۰ تومان نقره بوده؛ خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۳۳۲ق؛ مذهب؛ مهر: آیت الله حاج میرزا یحیی معروف به امام جمعه خویی «المتوکل علی الله یحیی ابن اسدالله» (مربع) به سال ۱۳۳۲، «محمد حسین» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ، ۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳۱ - ۵۸۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۲

آغاز: الحمدلله الذی أحل الزواج و النکاح برحمته و حرم الزناء و السفاح بعدله و حکمته و الصلوة و السلام علی نبیه و صفوته محمد؛ **انجام:** و کان ذلک فی جمعه هفتم شهر شعبان المعظم من شهور یکهزار و سیصد و سی و چهار من الهجرة النبویة ۱۳۳۴

عقدنامه ازدواج «آقا میرزا محمد خان فرزند ناظم الملک» است با «قمر تاج خانم دختر میرزا نصرالله خان رفعت السلطان» با مهریه یک جلد کلام الله و مبلغ یک هزار و پانصد تومان در سال ۱۳۳۴؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۷ شعبان ۱۳۳۴ق؛ دارای دو سرلوح مرصع، مذهب؛ مهر: «محمد بن جهانگیر» (بیضی)، ناظم الملک (بیضی)، یحیی بن اسدالله امام جمعه خوئی «المتوکل علی الله یحیی بن اسدالله» (مربع)، «عبدالحسین» (بیضی) به سال ۱۹۴۷ق، «محمد التقی بن الهادی» (بیضی) به تاریخ ۲۷ شوال ۱۳۳۸ق؛ ۶گ، ۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۱ - ۵۷۰]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۱۱
بلقیس خانم دختر مشهدی ابوالقاسم تجریشی تهرانی و مشهد علی پسرآقا عبدالمجید هراتی با کابین ۵۰ تومان در ۵ جمادی الثانی ۱۳۰۲؛ خط: نستعلیق آراسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ، قطع: ربعی [ف: ۱۱ – ۵۰۴]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۱۲
تاج ماه خانم دختر آقا میرزا محمد خان و آقا میرزا اسماعیل خان نایب الوزارة با کابین چهارصد تومان در ۱۳۱۱؛ خط: نستعلیق آراسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۵۰۴]

۱۹. همدان؛ ایزدی، محمود؛ شماره نسخه:۵
عقدنامه آقا عبدالکریم پسر حاجی عبدالرشید تاجر و بیگم صاحب خانم دختر حاجی مصطفی با کابین چهل اشرفی محمد شاهی هر دانه ۱۸ نخود با چهل مثقال طلا و یک تومان زر رایج با یک کنیز به ارزش ۱۸ اشرفی محمد شاهی و یک دانگ از دو سهم از پنج سهم محوطه محله مختاران و شش دانگ یک در درکان کوزه فروشی در پهلوی معبر، مورخ ۱۵ شوال ۱۲۵۶؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۳۶۹]

۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۳۳
عقدنامه حاجی عبدالله و زهرا بیگم (نام مرد و زن پاره شده و درست خوانده نمی‌شود) با کابین سی تومان با یک قرآن و یک کنیز فضه نام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از تاریخ تنها «۶ ذح» مانده است. [نشریه: ۷ – ۳۳۹]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۶
عقدنامه فخری جهان خانم دختر اسدالله خان پسر محمد علی پسر محمد حسین خان صدر اعظم با کاوین چندین اشرفی و دو غلام بیست تومانی و دو کنیز سی تومانی در روز پنج‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۴۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با حاشیه سازی، مجدول [نشریه: ۷ – ۳۳۸]

۲۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۸
عقدنامه کوکب خانم دختر ابوسعید میرزا و جعفر قلی خان پسر حاجی محمد صادق با کابین هزار تومان در ۱۴ شعبان ۱۲۸۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سه سجل [نشریه: ۷ – ۳۳۸]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۰۸
آمنه خاتون دختر میرزا محمد قمی مازندرانی و میرزا ابوالقاسم پسر آقا محمد جعفر شیرازی تهرانی با کابین ۲۵ تومان در ۱۲۷۱؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ – ۵۰۴]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۰۹
ام لیلی خانم دختر استاد علی اکبر و کربلایی محمد پسر کربلایی جعفر اصفهانی تهرانی با کابین ۳۶ تومان در ۹۹ با سه سجل و هفت گواهی)؛ خط: نستعلیق آراسته، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ – ۵۰۴]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۳
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل النکاح؛ **انجام:** مطابق هزار و سیصد سی و یک هجری ۱۳۳۱
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

← عقد نامه نکاح > نکاح نامه

● **عقدنامه‌های بیع** / اسناد / فارسی

'aqd-nāme-hā-ye bey'

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۲۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۱۰۰ ر–۱۰۲ ر) [ف: ۶ – ۴۰۹]

● **العقد النبوی و السر المصطفوی فی تراجم سادة باعلوی = شرح ابیات الوسیلة** / فضایل و مناقب / عربی

al-'aqd-un nabawī wa-s sirr-ul muṣṭafawī fī tarājim-i sādat-i bā'alawī = š.-u abyāt-il wasīla

عیدروس، شیخ بن عبدالله، ۹۱۹ – ۹۹۰ قمری

'aydarūs, šeyx ebn-e 'abd-ol-lāh (1514 - 1582)

در بیان فضایل و مناقب حضرات معصومین (علیهم السلام) و شرح قصیده مؤلف است که در توسل به این خاندان سروده است. وی در این شرح به برخی کرامات سادات خاندان باعلوی اشاره می‌نماید. خلاصه این کتاب با عنوان «خدمة السادة بنی علوی» از فرزند مؤلف «عبدالقادر عیدرسی» (–۱۰۳۸ق) می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۶۸
آغاز: محمدا عبده و رسوله و حبیبه و صفیه وخلیله الذی فضله الله علی سایر مخلوقاته؛ **انجام:** ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین امنوا صلو علیه وسلمو تسلیما
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی کشمیری، ۲۴۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۱]

● **العقد النضید** / حدیث / عربی

al-'iqd-un naḍīd

احادیثی است در مناقب و فضایل مولی امیر المومنین (ع) به نقل از مشایخ و کتب متفرقه این فن، و در بین به اشعاری از شعرای بزرگ استشهاد شده است. نسخه حاضر مشتمل بر ۱۲۴ حدیث می‌باشد. نام کتاب برگرفته از یادداشتی است که در آغاز کتاب درج شده و در آغاز خطبه کتاب نام از «محمد بن حسن قمی» آمده که احتمالاً مؤلف است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۲۳
آغاز: هذه احادیث ملتقطة من کتب شتی فی فضائل امیر المومنین

و اهل بیت النبی (ع) نقلتها محذوفة الاسانید؛ **انجام:** فقال الاسقف لا نجد هذا فیما اوحی الینا فهبط جبرئیل ...

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد علی روضاتی - اصفهان. خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با یادداشتی در اشاره به بعضی از اساتید مؤلف در کتاب حاضر با شماره حدیث هر یک، یادداشتی در شرح حال سید فخر الدین رویدشتی اصفهانی به خط سید محمد علی روضاتی، نسخه قدیمی است؛ ۲۰۰ص [عکسی ف: ۴ - ۱۴۴]

● العقد النضید فیما اتصل من الأسانید / تراجم / عربی

al-‘iqd-un naḍīd fīma-ttaṣala min-al asānīd

روضی، عبدالکریم بن عبدالله، - ۱۳۰۹ قمری

rowzī, ‘abd-ol-karīm ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1892)

کتابی است در معرفی منابع زیدیه، که ضمن شناساندن کتاب و مؤلف، به اسناد آن پرداخته است. در پایان صحاح ششگانه اهل سنت را معرفی نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۱/۱

آغاز: بسملة، اللهم اهدنا لأحسن الأخلاق انه لایهدی لأحسنها إلا أنت و اصرف عنا سیئها فانه لایصرف عنا سیئها إلا أنت ... و بعد، فان من أرغب الرغائب و أشرف المکاسب و المطالب و أوجب المواجب بعد معرفة الله حق معرفته؛ **انجام:** و هذه الطبقات قلیلة الوجود فی عصرنا فانی لأأعلم إلا بنسخة أو بنسختین فقط و ذلک لعدم عنایة الزیدیة لهذا الفن ... هنا إنتهی ما أردت تحریره و من الله أستمد التوفیق ...

خط: نسخ، کا: سید عبدالله بن محمد بن قائم بن محمد، تا: ذیقعده ۱۳۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: پارچه منقوش، ۳۸گ (۶پ-۴۳پ)، ۳۱ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳۹ - ۷۴]

● العقد النضید المستخرج من شرح ابن ابی الحدید / شرح حدیث / عربی

al-‘iqd-un naḍīd al-mustaxraj min š.-i ibn-i abi-l-ḥadīd

فخرالدین عبدالله بن هادی بن یحیی

faxr-od-dīn ‘abd-ol-lāh ebn-e hādī-ye-bn-e yahyā

وابسته به: شرح نهج البلاغة؛ ابن ابی الحدید، عبدالحمید بن هبة الله (۵۸۶-۶۵۵)

کتاب تلخیصی است از شرح ابن ابی الحدید که فخر الدین عبدالله بن الهادی بن امیر المؤمنین المؤید بالله یحیی بن حمزة ترتیب داده است. در کتب رجال و تراجم احوال نام و عنوان «فخر الدین عبدالله» یافت نشد. در پشت ورق اول این نسخه در ذیل اسم مؤلف این جمله مرقوم است: «ترجم له بعض اهله فقال کان للعلوم جماعاً و فی الکلام سجاعاً تشهد له موضوعاته و تعلیقاته و تعلیقاته فی کل فن و هو مصنف الجوهر الشفاف و الکاشف عن معانی الکشاف و کفی به دلیلاً علی علمه و له منتخب من شرح ابن ابی الحدید یسمی الدر النیر توفی رحمه اله بمدینة صنعا و دفن فی مسجد الاجدم بصنعا».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱

آغاز: الحمدلله الذی تفرد بالکمال فکل کامل سواه منقوص و استوعب عموم المحامد فکل ذی عموم عداه مخصوص

خط: نسخ، کا: محمد بن صلاح بن منصور عدینی، تا: ۱۰۸۰ق؛ مجدول؛ ۲۳۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲ - ۱۶۷]

● العقد النفیس فی مفاکهة الجلیس / - عربی

al-‘iqd-un nafīs fī mufākihat-il jalīs

رسولی، یوسف بن عمر، - ۶۹۴ قمری

rasūlī, yūsof ebn-e ‘omar (- 1295)

جزء اول از کتاب نگارش ملک مظفر یوسف بن عمر بن علی از سلاطین دولت رسولیه یمن، شامل شانزده «باب».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۷/۲

آغاز: الحمدلله علی ما منح من نعم سریة و عیشة مریة و فطنة بالغة قویة

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم[ف:۲-۲۰۰]

← العقد النفیس و نزهة الجلیس ⟵ الفرائد و القلائد

● عقد النکاح / فقه / عربی

‘aqd-un nikāḥ

خوئی، علی بن علیرضا، ۱۲۹۲ - ۱۳۵۰ قمری

xū’ī, ‘alī ebn-e ‘alī-rezā (1875 - 1932)

تاریخ تألیف اواخر ذیقعده ۱۳۱۸ق

رساله استدلالی است در کیفیت عقد نکاح و معنی انشاء و اخبار و ایجاب و قبول با رد و ایراد بسیار.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۰/۹

آغاز: الحمد لله الذی اکرمنا بالتفضیل علی کثیر ممن خلقه و ما ابین کرمه و من علینا بافضل الفرائد بعد الاسلام و ما احسن نعمه؛ **انجام:** هذا مجمل ما خطر بالبال فی تحقیق الحال ...

خط: نستعلیق، کا: خاکمردانی خوئی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۲۹۷پ-۳۱۲ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۳۹۱]

● عقد النکاح / فقه / عربی

‘aqd-un nikāḥ

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۴/۸

آغاز: بسمله و به نستعین. فائدة لیعلم ان الاحتیاط مهما امکن فیما تعارضت فیه الدلالة من الاخبار المعتبرة ... مطلوب؛ **انجام:** فصلی الله علی سیدنا محمد و اله.

بحثی است فقهی درباره این عقد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد کریم، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۲۳۱ق؛ ۳گ (۱۴۳پ–۱۴۵پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۰۴۸]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶۲/۴

آغاز: الحمدلله الذی احل التمتع و النکاح و حرم الزنا و السفاح ... و بعد فهذه کلمات وجیزه سودتها بالتماس بعض الاخوان ... اوصیک او لا بتقوی الله ... و ایاک تقتحم بالفتاوی من غیر بصیره؛ **انجام:** فان عثرت خلا و اطلعت زللا فاصلحه و احسن فان الله لایضیع اجر المحسنین

رساله‌ای تحقیقی است در عقد نکاح و از متأخران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ پس از این رساله صورت عقدنامه‌ای است با انشایی زیبا به فارسی؛ جلد: تیماج، ۳گ (۶۰پ–۶۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۹سم [نشریه: ۱۳ – ۲۲۹]

● **عقد نکاح** / فقه / فارسی

'aqd-e nekāh

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۶۴/۶

آغاز: بدانکه در عقد نکاح ... باید باسلوب عربیت بخوانند؛ **انجام:** مگر بر مجنون و سفیهی که محتاج بنکاح باشد.

در اینکه نام‌های فارسی باید در صیغه عقد نکاح معرب شود و اینکه نام‌های دیگر چگونه باید ادا شود؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد کریم، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۳۴پ–۱۳۶پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۰۴۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۱۰/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چون خواهد که میانه دو کس نکاح کند بهتر آن است که اول، مهر را تعیین کند به نوعی که هیچ پوشیدگی نماند؛ **انجام:** وکیل مرد گوید: قبلت منک هذا النکاح مدة معلومة علی الصداق المذکور لأجل موکلی فلان بن فلان.

چگونگی اجرای صیغه عقد نکاح به صورت کوتاه به نقل از محقق کرکی. رساله حاضر احتمالاً ترجمه فارسی رساله مذکور در الذریعه است؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸ص (۵۲–۵۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۸]

● **عقد النوم** / دعا / عربی

'aqd-un nawm

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۰/۱۱

آغاز: بسمله هذا قاعدة من قواعد سقووه ناک

بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲– ۴۱۰]

← عقل > مباحثه عقل و نفس
← العقل > الدرة السنیة فی العقول البشریة
← العقل > الآیات و الاخبار الراجعة الی العقل
← العقل > اثبات الجوهر المفارق
← عقل > خصایص عقل
← العقل > ماهیة العقل و معناه و اختلاف الناس فیه
← عقل > گفتار در روش راه بردن عقل (ترجمه)

● **العقل** / فلسفه / عربی

al-'aql

افلاطون، ۴۲۷؟ – ۳۴۷ ؟ قبل میلاد

aflātūn (-427 - -347)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۶۹

آغاز: بسمله. و به نستعین. فهمک الله جمیع النافعات و اسعدک فی دار الحیواة و دار الممات، فهمت الذی من رسم قول العقل موجزا

رساله نهم اوست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۸۹پ) [ف: ۱۶ – ۱۹۸]

● **العقل** / فلسفه / عربی

al-'aql

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ – ۲۵۲ ؟ قمری

kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

کندی این رساله را به طور گزارش و به درخواست کسی نگاشته و می‌گوید رأی افلاطون و ارسطو و دیگر فیلسوفان ستوده یونان را در آن می‌آورم. وی عقل را چهار بخش می‌کند: بقوت و بفعل و ملکه و ظاهر. این رساله نسبت به رساله فارابی بسیار کوتاه است. این رساله دو بار به لاتینی در آمده است یکی از ژرارد دو کرمونا (Gerard de Cremon) (۱۱۱۴–۱۱۸۷م) به نام «گفتار کندی درباره اندیشه پیشینیان درباره خرد»، دیگری به نام «نگارش کندی درباره خرد و دانسته» که گویا از یوحناء اسپانیائی است و آلبینو ناژی (Albino Nagy) ترجمه لاتینی این رساله و دو رساله دیگری کندی (خوابیدن و خواب دیدن و گوهرهای پنج‌گانه) در مونستر به سال ۱۸۹۷ به چاپ رساند. (دانش پژوه)

آغاز: فهمک الله جمیع النافعات و اسعدک فی دارالحیات و الممات.

انجام: و قدر هذا القول فیه اذا کان ما طلب القول المرسل الحری کاف و کن به سعیدا و الحمدلله کفی نعمة منتهی امالنا و هو حسبنا و به نستعین.

چاپ: در رسائل الکندی الفلسفیة، جلد اول (قاهره، دارالفکر

العربی: ۱۳۶۹ق)، به تصحیح محمد عبدالهادی ابوریده؛ در رسائل فلسفیة (بیروت، دارالاندلس: ۱۹۸۳م)، به تحقیق عبدالرحمن بدوی
[دنا ۵۵۰/۷ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۴۵-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۲گ (۱۷۳-۱۷۵) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الحیوانیه و الانسانیه تمت.
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۶۸]
۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۳۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۰۲ر و پ)، ۲۴ - ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: - ۱۴۵]
۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۴۹
الرسالة التاسعة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶گ (۱۶۱ر-۱۶۴ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: - ۲۰۲]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۳۰۴ر-۳۰۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۸]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۹۴
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۲گ (۲۷۷ر-۲۷۸ر) [ف: ۵ - ۳۲۴]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ وقف: ۱۲۶۶؛ جلد: مقوا، ۹ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۰۲]

● **عقل** / - فارسی

'aql

ناصر خسرو، ۳۹۴ - ۴۸۱ قمری
nāser xosrow (1005 - 1089)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹/۳ فیاض
فصلی از رساله عقل ناصر خسرو؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۰ سطر (۹/۵× ۲۰)، قطع: رحلی [ف: - ۱۹۹]

● **العقل = اتصال العقل بالانسان** / فلسفه / عربی

al-'aql = ittiṣāl-ul 'aql bi-l-insān

ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ ؟ قمری
ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)

چاپ: در رسائل ابن باجه الاندلسی، تحقیق ماجد فخری (بیروت، دارالنهار للنشر: ۱۹۶۸م)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷/۲۸ عکسی
نسخه اصل: کتابخانه بودلیان در آکسفورد، شماره ۲۰۶؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن محمد بن محمد النضر، تا: ۵۴۷ق، جا: قوص؛ ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۹۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹/۱۳ عکسی
آغاز: سلم علیک بعذر ما انت اهله من الرغبة فی اقتداء الفضایل لما ظننت؛ **انجام:** صرفنی عن اثباته طول القول و ضیق الوقت و ساثبته ان شاء الله تعالی
نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی برلین، شماره ۵۰۶۰؛ خط: مغربی، کا: عبدالله بن محمد بن یحیی بن اصبغ الانصاری، تا: ۶۶۷ق؛ ۷گ (۱۷۲پ-۱۷۸ر)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰× ۲۷سم [عکسی ف: ۳ - ۶۴۵]

● **عقل (رساله در)** / فلسفه / فارسی

'aql (r. dar)

عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟ - ۶۲۷ ؟ قمری
'attār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143 - 1230)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۹/۱۱
خط: نستعلیق، کا: ابویعقوب حبیب الدین محمد بن علی اصغر جرفادقانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲گ (۱۳۵ر - ۱۳۶ر)، اندازه: ۱۷/۷×۲۳سم [ف: ۴۱ - ۱۸۵]

● **عقل = فائدة** / فلسفه / عربی

'aql = fā'da

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

یکی از «فوائد» اوست.
آغاز: العقل لیس بجسم و لاجوهر و لایجوز ان یکون عرضا. لیس بجسم لان العقل الشیء الذی وجوده کونه مدرکا و الادراک ذاتی له ...
انجام: بل الاولی بها ان یسمی باسم العقل و لیست بعد هذه الرتبه رتبة اخری.
[آثار و احوال خواجه از مدرس رضوی: ۳۱۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۲ص (۱۶۳-۱۶۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۶۴]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الالتفات الی نفوس مجردة عقلها، و ذلک ما اردنا بیانه. تمت

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خرسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۱۶۱ر-۱۶۱پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۴/۶سم [ف: ۷ - ۴۶۰]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۶۴/۲۸

کا: علی بن احمد رشتی، تا: ۱۲۷۰ق، جا: یزد؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲ - ۱۷۹]

● **العقل** / فلسفه / عربی

al-ʻaql

علوی عاملی، احمد بن زین العابدین، - ۱۰۵۴ قمری

ʻalavī ʻāmelī, ahmad ebn-e zayn-ol-ʻābedīn (- 1645)

اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۴۷/۱

آغاز: بعد حمد الله علی آلائه و الصلاة علی محمد و آله یقول افقر المفتاقین الی رحمة ربه الغنی اخمد بن زین العابدین العلوی انه قد هب نسیم الصباء من وادی ایمن السباء و اتی بنبأ کریم هو ان العقل الفعال قد یطلق علی مرتبة من مراتب النفس الانسانیه و اللطیفة الربانیه قلت الامر کذلک

بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم ۱۱۳۶» (مستطیل)؛ ۳گ (۲پ-۴پ)، ۱۹سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۴۸]

● **العقل** / فلسفه / عربی

al-ʻaql

تنکابنی، حسین بن ابراهیم، - ۱۱۰۵ قمری

tonekābonī, hoseyn ebn-e ebrāhīm (- 1694)

در بیان اقسام عقل، که چهار است: العقل الهیولانی، العقل بالملکة، العقل بالفعل، العقل المستفاد.

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۶۰

کا: محسن بن عبدالکریم تنکابنی، تا: ۱۲۳۸ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۴۱]

● **العقل** / فلسفه / عربی

al-ʻaql

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۹۰/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد زکی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱-۵)، ۲۱ سطر (۸×۱۲) [ف: ۴ - ۱۲۷۵]

● **العقل (رسالة فی)** / فلسفه / عربی

al-ʻaql (r.-un fī)

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف ۱۹ ذیحجه ۱۲۱۹ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

رساله‌ای است بسیار مختصر در معنای عقل و حقیقت و کیفیت آن.

[دنا ۸۲۴/۵ «رسالة فی العقل» (۱ نسخه)]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۶/۹

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد فقد سالنی مهجة قلبی المضنی السید عیسی وفقه الله ان احرر له معنی العقل و حقیقته؛ **انجام:** کما انه تعالی سمی الاصنام شرکائه فی التنزیل جریا علی معتقد فتامل تنل انشاء الله و الحمد اولا و آخرا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۶۸ر-۱۶۸پ)، اندازه: ۱۶/۵×۱۰سم [ف: ۲ - ۵۷۸]

● **العقل** / فلسفه / عربی

al-ʻaql

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۳/۱۳

آغاز: بسمله قال الشیخ ... اعلم ان العقل وجه الحقیقة و هو منها کالشعلة من السراج؛ **انجام:** و برهان ذلک مذکور فی علم الصناعة یطلع علیه من یعرفه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ ۱ص (۳۵)، اندازه: ۲۱×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۲۷]

● **العقل** / فلسفه / عربی

al-ʻaql

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۲گ (۱۱ر-۱۲ر) [مختصر ف: - ۵۵۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۳

آغاز: العقل العلم بصفات الاشیاء حسنها و قبحها و کمالها و نقصها؛ **انجام:** و جعل نوره فی القلب. انتهی

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ ۱گ (۱۹ر-۱۹پ) [ف: ۷ - ۲۶۴]

● **العقل الذی به شرف الانسان ما هو (رسالة فی بیان ان)** / فلسفه / عربی

'aql-ul laḏī bi-hī šaraf-ul insān mā huwa (r.-un fī bayān-i anna)

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری
ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)
[توپقاپو سرای ج ۴ص ۵۴۰؛ بروکلمان ج۱۳-۱۴ ص ۴۳۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۵

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه البیان و فضله علی سایر الحیوان بادراک بدیع المعانی بالعقل ... و بعد فهذ[ه] رسالة فی بیان ان العقل الذی به شرف الانسان ما هو و ذلک مسبوق بتمهید مقدمة و هی ان مذهب جمهور المحققین؛ **انجام:** بینه و بین دین المجوسی و الثانی غیر ثابت و قال الفاضل المذکور و له کتاب صنفه و قیل انزل علیه و هو زند و سنان و الله تعالی اعلم بحقیقة الحال تمت الرسالة بعون الملک المتعال.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ گفته‌هایی از حسن بصری (۱۰پ)؛ جلد: میشن قهوه‌ای مذهب، ۵گ (۶ر-۱۰پ)، مختلف السطر (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۳]

● **العقل الأول** / کلام و اعتقادات، حدیث / عربی
al-'aql-ul awwal

فاضل قائنی، محمد بن عبدالکریم، - ۱۴۰۵ قمری
fāzel-e qā'enī, mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm (-1985)

در شأن انوار چهارده گانه (ع) و این‌که ایشان سبب خلق این عالم اند. مؤلف بعد از حمد می‌گوید: «ان هذا المختصر یکون فی شأن الأنوار الأربعة عشر (ع)، یعنی منور أرواح الخلائق و السبب لوجود الموجودات ... کانوا فی عالم الذر قبل خلقة العالم روحاً قارداً و عقلاً واحداً، و لما جاءوا الی هذا العالم السفلی افترقوا و صاروا متعددین، و لذلک سمینا هذا المختصر العقل الأول ...».

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۲۷

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۴ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۶۸]

● **العقل البسیط کل الاشیاء** / فلسفه / عربی
al-'aql-ul basīṭ kull-ul ašyā'

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری
sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۱۸/۹

مقالتی کوتاه است از مولی صدرا؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: علم الهدی، تا: ۱۱۴۰ق؛ به خط کاتب دفتر که از نوادگان فیض است - چنین آمده: «مقالة من افادات جدنا صدرالعرفاء و المتالهین»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۳۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۴۳]

● **عقل جوهر نیست = ماهیت عقل** / فلسفه / فارسی
'aql jowhar nīst = māhīyat-e 'aql

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

در این‌که عقل چون دانایی او جز او نیست جوهر نمی‌باشد چه ذات جوهر جز دانایی اوست.
آغاز: بدانکه هیچ عقل جوهر نیست. زیرا که هر جوهری جوهر بودن او جز دانا بودنش است
انجام: پس هیچ جوهر عقل نبود، و چون هیچ جوهر عقل نبود هیچ عقل جوهر نبود.
چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (ص ۶۳۷)
[مصنفات بابا افضل: ۶۳۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۱۱
آغاز: برابر
بی کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱ص (۱۹۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰-۱۳۸۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶/۲۴۰۱/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱، جا: توس؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱۴]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۱
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ۱۰۸۳ق [ف: ۳ - ۳۳۲]
۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۷۳/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** در آنچه التماس کرده بوده اند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۳۲۱-۳۲۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۲۵]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶/۲۲۶۷/۲
شماره ۱۳ چاپی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹-۹۱۸]

● **عقل سرخ = زبان مرغان = بانگ مرغان** / فلسفه، داستان / فارسی
'aql-e sorx = zabān-e morqān = bāng-e morqān

سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ - ۵۸۷ ؟ قمری
sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

از جبر شناسایی و این که عقل انسانی در تخت بند حسیات است

بحث می‌کند و آغاز سخن را از آنجا می‌آورد که روزی سائلی از او می‌پرسد آیا حیوانات زبان یکدیگر را می‌فهمند. او می‌گوید: آری. پس از او می‌پرسد این از کجا دانستی؟ او می‌گوید من قبلاً در عالم «بازی» بودم (مقصود آن پرنده معروف است) تا آن‌که روزی صیادان قضا و قدر دام تقدیر باز گسترانیدند و به دامم انداختند و به ولایت دیگر بردند پس از آن‌که چشم من دوختند پنج موکل رو سوی من و پنج در پشت سوی من نهادند و چون چشم باز کردم جهان را با آن شرایط دیدم سپس روزی از دست موکل خود فرار کردم و در صحرا مردی را دیدم و پس از گفت و شنود با او، او خود را اول مخلوق معرفی می‌کند (مقصود از این مخلوق عقل است) و در این زمینه شیخ شهاب الدین مطالب تازه‌ای در علم حضوری و علوم باواسطه البته با تعابیر و رموز و ضمن داستان بیان می‌کند که حاوی اهمیت بسیار در فلسفه است. (عبدالله انوار)

آغاز: بسمله، حمد باد ملکی را که ملك هر دو جهان در تصرف اوست بود هر که بود از بود او بود و هستی هر که هست از هستی اوست، بودن هر که باشد از بودن او باشد.

انجام: شکار من سیه چشم آهوانند ×× که حکمت چون سرشک از دیده پاشند / به پیش ما از این الفاظ دورند ×× بنزد ما ازین معنی تراشند

چاپ: مجموعه مصنفات شیخ اشراق، به تصحیح دکتر سید حسین نصر (تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۰ (چاپ سوم))

[دنا ۵۵۱/۷ (۹ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۱۷/۱ و ۱۵۲/۶ «رسالة الطیر» با همین سرآغاز و بدون نام مؤلف و ۱۹۴/۶ با عنوان«عقل سرخ»]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۲/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی دامغانی الجابرمی المولد، تا: ۶۵۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، تریاکی، ۱۷ص (۱۵۴-۱۷۰)، ۱۹ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۵۴۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۷-ف و ۳۰۵۹/۱۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۶ و ۲ - ۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۵۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: دوشنبه ۲ محرم ۷۲۳ق؛ ۲ص (۶۵۲-۶۵۳)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۵۷

آغاز: برابر

در صدر و ذیل نسخه حاضر نام رساله «المتمرق» یاد شده؛ کا: ابوالمجد تبریزی، تا: دوشنبه ۲ محرم ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص(۶۵۰-۶۵۲)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۱۷

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد. در فهرست به نام «رسالة الطیر» آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ جمادی الاول ۱۲۷۳ق؛ واقف: فهرستی؛ ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۰/۱۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص(۱۰۰-۱۰۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۲۱۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ص (۱۹۵-۲۰۳) [ف: ۵ - ۵۰۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰/۳

آغاز: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در فهرست به نام حدیث نفس آمده است (فهرست رایانه ای ۷۰۸)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۵]

● العقل علی رأی ارسطوطالیس / فلسفه / عربی

al-ʻaql ʻalā ra'y-i arasṭūṭālīs

اسکندر افرودیسی، ق۳ میلادی

eskandar āfrūdīsī (- 3c)

مترجم: اسکندر افرودیسی، ۲۱۵ - ۲۹۸ قمری

مقاله‌ای است در بیان نظریه ارسطوطالیس یونانی در خصوص عقل که طبق این مقاله ارسطو عقل را به سه قسم تقسیم می‌کند: عقل هیولانی، عقل با ملکه، عقل فعال.

آغاز: العقل عند ارسطالیس علی ثلاثة أضرب، أحدها العقل الهیولائی و قوتی هیولائی أعنی به شیئاً ما موضوعاً ممکناً أن یصیر شیئاً مشاراً إلیه

انجام: و لکنه یبقی مفارقاً قائماً بنفسه بلا هیولی و مفارقته إیاناً بأنه لا یعقل و لا یکتب لأنه کذلک کان لما صار فینا تمت

چاپ: تحقیق عبدالرحمن بدوی، در شروح علی ارسطو مفقودة فی الیونانیة و رسائل اخری (بیروت، دارالمشرق: ۱۹۷۱م)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۴۳

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱؛ ۴گ (۱۲۰پ-۱۲۳ر) [ف: ۱۶-۱۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۴۱۵-۴۱۷)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۷۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تعلیقه ای از ابوالفرج طبیب در انجام آمده؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۹۳پ-۹۴پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۴×۱۵/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۰۱]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۵۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴گ (۲۶۹پ-۲۷۲ر)، ۲۴ - ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: - ۱۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۵۱

کامل نیست؛ خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۳۹۶-۳۹۷)، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۲۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۳/۱۴-ف و ۲۸۳۰/۱۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه علومی ش ۶۳۰؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ - ۶۸۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۷۶/۱

انجام: و النفس لصلاحه اعنی ... بالهواء البارد علیه من الخارج و لاخراج الابخره الدخانیة عنه و یسمی الآخر الروح

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ناقص؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۷۸ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۴۷۴]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۱/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین محمد بن غیاث الدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۴۸پ-۴۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴/۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲ - ۳۹۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۸/۱۴

خط: نستعلیق، کا: محمد مومن یزدی، تا: ۱۰۵۱ق؛ ۳گ (۲۲۲پ-۲۲۴ر)، ابعاد متن: ۶×۱۲/۵ ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۸۸]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ واقف: نائینی؛ ۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۴ - ۲۵۲]

۱۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۵۹/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ نسخه کوچک آن [نشریه: ۲-۹۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: حیدر بن علی بن اسمعیل بن عبدالعالی هاشمی کرکی عاملی،تا:۱۰۷۵ق؛۲گ(۸۰پ-۸۱پ)[ف:۳ - ۳۷۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹/۲۰

خط: شکسته تعلیق، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: ۱۰۷۶ق؛ ۱گ (۷۵) [ف: ۳ - ۳۷۰]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۸۱ق؛ مجدول؛ ۱ص (۳۴-۳۵)، ۲۰ سطر (۸×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۵ - ۱۵۲۲]

۱۶. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۷/۸

بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق [نشریه: ۵ - ۲۸۷]

۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۳۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۵گ (۹۱پ-۹۵ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: - ۲۰۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۷/۱۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: مصطفی بهجت رئیس الاطباء سلطانی، تا: قرن ۱۳؛رکابه‌دار؛۴ص(۳۲-۳۵)،۲۹سطر [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۶۱]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انما وجودها بوجود ذلک العاصی فیها. تمت

کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۲۵۴پ-۲۵۸ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۶]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۵۴

نسخه کاملی است و در میانه آن بندی افزوده هست که در نسخه‌های دیگر نیست؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۳گ (۱۷۹پ-۱۸۱پ) [ف: ۵ - ۶۳۳]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۳/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: قرن ۱۴؛ ۲گ (۷۰-۷۱)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۳۰۸]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۲/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳گ (۲۵پ-۲۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۳۰۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۱۰ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۳ص (۲۴۳-۲۶۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۹۲]

← عقل فعال ⟵ نامه حکیم الملک و پاسخ تنکابنی

● العقل الفعال / فلسفه / عربی و فارسی

al-‘aql-ul fa‘‘āl

کیاء گیلانی، احمد بن محمد، ق ۱۰ قمری

kīyā’ gīlānī, ahmad ebn-e mohammad (- 16c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۰ق؛ ۵گ (۷۵ر-۷۹پ) [ف: ۵ - ۲۳۸]

● **العقل الفعال** / فلسفه / عربی
al-‘aql-ul fa‘‘āl
نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری
nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad ebn-e ‘alī (- 17c)
در اثبات اینکه همه عقول و نفوس بشری فعالند نه تنها عقل عاشر چنانکه بعضی گفته‌اند، با نقل گفته‌های بزرگان فلاسفه یونانی و اسلامی در این موضوع و بیان اقسام و مراتب عقول و ادراکات و مانند این بحث‌ها. [این احتمال وجود دارد که مؤلف این اثر با اثر پیشین یکی، و لذا دو اثر یکی باشند، که باید تحقیق بیشتری صورت گیرد.]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱/۶
آغاز: الحمدلله واهب العقل و الصلاة علی افضل الرسل و اهل بیته الطاهرین اجمعین؛ **انجام:** و عالم الآلام و اللذات و عالم الحزن و الفرحات و عالم الترقیات و التنزلات.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۴۷پ–۶۰ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۲۰۳]

← عقل الکل ﴿ اثبات الجوهر المفارق

● **عقلة المستوفر** / عرفان و تصوف / عربی
‘uqlat-ul mustawfir
ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری
ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)
رساله‌ای است عرفانی به نظم و نثر، در بیان ترتیب عالم علوی و سفلی و در چهارده «باب»: ۱. نظم ما یحتوی هذا الکتاب؛ ۲. الکمال الانسانی؛ ۳. خلق الارواح المهیمة و العنصر الاعظم؛ ۴. خلق العقل الاول؛ ۵. ذکر العرش؛ ۶. ذکر العرش العظیم؛ ۷. العرش الرحمانی؛ ۸. العرش الکریم؛ ۹. فلک البروج؛ ۱۰. فلک الکواکب الثابتة؛ ۱۱. خلق الدنیا؛ ۱۲. الاستحالات؛ ۱۳. النکاح و التوالد؛ ۱۴. الانسان.
آغاز: الحمدلله الواهب الذی افتتح وجود السوی و الارواح المهیمة المخلوقة بل المبدعة من فیض السبحات.
انجام: لو کنت املک نفسی عنکم×× لکنت ملکنا عینی / و لست بغیر لکم×× فکن بی انتا
چاپ: قاهره، عالم الفکر، ۱۹۹۷م، به همراه انشاء الدرر
[دنا ۵۵۲/۷ (۷ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۱۵۳/۲؛ معجم المطبوعات ۱۷۷/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن حصار بک، تا: ۸۵۵ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۵گ (۲۲پ–۳۶پ) [ف: ۳۳ – ۲۸۲]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۹۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ صفر۸۷۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۷گ (۴پ–۴۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۰–۳۰۸]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الثانی۸۷۳ق؛ مقابله شده؛ جلد: مقوا، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۱ – ۳۰۰]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۹ربیع الاول۱۰۶۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۲پ–۲۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۰۷]
۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲۹/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۰گ (۱پ–۲۰پ)، ۱۷ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۳۴۲]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲؛ ۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ – ۲۰۷]
۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۵۴/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «ابنعلی ۱۱۱۹»، «یا محمد بن عبدالله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۴]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۳/۱ط
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی اکبر بن حاجی محمد علی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۹ص(۱–۵۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۴/۳ – ۵۳]

● **عقل نامه** / شعر / فارسی
‘aql-nāme
سنایی، مجدود بن آدم، ۴۷۳؟ – ۵۲۵ ؟ قمری
sanāyī, majdūd ebn-e ādam (1081 - 1132)
مثنوی اخلاقی و عرفانی
[دنا ۵۵۲/۷]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲بخش۳ و ۱۸۷/۲بخش۳
نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۷۴۴؛ کا: گلشنی هروی، تا: ۸۸۴ق [ف: – ۱۲۳]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳۶/۳
آغاز: ابتدا می‌کنم به نام خدا ×× آنکه هست از صفات نقص جدا
خط:نستعلیق خوش،بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۴۹–۶۶)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۸۳۴]
۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۷۴/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۲۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۹/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹۷]

● **عقل و ایمان** / کلام و اعتقادات، شعر / ترکی

'aql va īmān

یوزباشی، مهدی

yūzbāšī, mehdī

منظومه‌ای در هفتاد بیت که عقل و ایمان در آن تشریح شده و اینکه می‌باید اعتقادات انسان بر پایه‌های عقلی استوار باشد نه تقلید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۴/۴

آغاز: حمد شکر اولسون خدایه صلاتیله سلام ×× اول تبیکم قموعا لملر اولدی مرام؛ **انجام:** دوندی تغییر اولدی هم اولوب شرالمآب×× یوز باشنده اولسه مهدی و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۹۲پ-۱۹۴پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۵۷]

● **عقل و جهل** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aql va jahl

لاهیجانی، محمد باقر بن محمد، - ۱۲۴۰ قمری

lāhījānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1825)

رساله‌ای در کلام شیعی که پس از عقل و جهل مباحث معاد و ایمان و کفر را آورده است.

آغاز: کتاب در بیان عقل و جهل و فضیلت عقل و مذمت جهل من مصنفات مولانا و مقتدانا میرزا محمد باقر نواب سلمه الله تعالی بدلیل آیات و احادیث، بقرة، الایات: لقوم یعملون یعنی خلقت آسمانها و زمینها هر آینه دلیلها است از برای گروهی که صاحب عقل باشند.

[فهرستواره منزوی ۴۴۲/۹]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** در بیان اینکه ایمان یا مستقر است یا مستودع و ممکن الزوال است ... و اختیار می‌کند کفررا بخذلان خدای تعالی بعضی بدون جبری و قسری.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۷۴گ (۱۳پ-۱۸۶ر)، ۱۶ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۳۲۵]

● **عقل و جهل** / متفرقه / فارسی

'aql va jahl

؟ استرآبادی، محمد ابراهیم بن محمد خلیل، ق۱۳ قمری

estarābādī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad xalīl (- 19c)

رساله‌ای است در بیان عقل و جهل و بیان جنود عقل و جنود جهل که مؤلف آن را برای آمیرزا مهدی معروف به مقدس نوری نوشته است. در همین مجموعه رساله حجة بالغه را از محمد ابراهیم استرابادی شناختیم که به خواهش همین نوری نوشته بود و ممکن است این رساله نیز از مؤلف حجة بالغه باشد، زیرا همین عباراتی که در آن رساله نوری شده در این رساله بعینه تکرار گردیده است. مؤلف این رساله یک یک از جنود عقل را آورده و سپس صفت مقابل آن را یاد نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۰۵/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این رساله ایست در تحقیق معنی عقل و جهل که تألیف شده است حسب الخواهش اخ ... آقا میرزا مهدی معروف به مقدس نوری ... بدانکه عقل در لغت بمعنای بسیار آمده است یکی از آنها علم بمطلق امور است و دیگری علم بحسن و قبح امور است؛ **انجام:** و بعد از آن الفت است یعنی دل خود را بدلهای مؤمنین و بدن خود را با ابدان و روح خود را با ارواح ایشان الفت دادن است که از جمله جنود عقل است و ضد آن که فرقة است از جمله جنود جهل است و بعد از آن سخاوة است که از جنود عقل است و ضد آن که بخل است از جمله جنود جهل است و الحمدلله اولا ... آمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۳۲ص(۳۱۰-۳۴۱)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۶سم [ف: ۱۰ - ۳۰۱]

● **العقل و الجهل (ترجمه)** / حدیث / فارسی

al-'aql va-l jahl (t.)

خاوری، محمد بن محمد علی

xāvarī, mohammad ebn-e mohammad 'alī

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۵/۲

آغاز: بسمله حمد بیحد و ثنای بیعدد آن پادشاهی را سزاست که از قطره کثیف گوهر لطیف در صدف

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۴۱۳]

● **العقل و الجهل** / حدیث / عربی

al-'aql wa-l jahl

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۲۰-۱۵/۶۰

آغاز: فی الوافی فی باب العقل والجهل وروی الشیخ الصدوق ابوجعفر محمد بن علی بن موسی بن بابویه فی کتاب الخصال

مرسلا عن علی (ع) قال قال رسول الله (ص) ان الله تعالی خلق العقل من نور؛ **انجام:** یاهشام قلیل العمل من العالم مقبول مضاعف وکثیرالعمل من اهل الهوی والجهل مردود

مؤلف که از علمای اوایل قرن چهاردهم است بنا داشته احادیث عقل و جهل را ا ز احادیث شیعه جمع‌آوری کند. او ابتدا حدیثی از وافی نقل نموده و پس از آن کلمات قصارحضرت علی (ع) را در موضوع عقل و جهل به ترتیب حروف تهجی جمع‌آوری نموده و پس از آن حدیث یا هشام را از وافی دوباره نقل نموده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، ۱۶-۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۴۹/۱۶

بیانی از برخی حکماء؛ خط: نستعلیق، کا: سید مصطفی اصفهانی، تا: ۱۲۹۸ق [ف: ۶ - ۴۲]

● عقل و جهل / اخلاق / فارسی

'aql va jahl

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۹۸/۴

رساله موجزه در عقل و جهل. با دوائری چند؛ خط: نستعلیق، کا: کربلایی الله یار پسر الله ویردی خیاوی، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۵گ (۲۰۹-۲۱۳)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۴۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۳ط

آغاز: در ذکر بعضی ... بر عارف خبیر پوشیده نیست که اول جوهری که از صدف غیب؛ **انجام:** فذاک الذی رکب عقله بعد ما کبر فهو یقول لک اعد علی.

در آغاز نسخ آمده: «در ذکر بعضی از روایات انبیا و موثقات ائمه هدی علیهم السلام من الملک الاعلی و اشارات اولیا و تدقیقات حکما و تحقیقات علما و منظومات شعرا که در قدم خلقت و فضیلت عقل و عاقل و مذمت جهل وارد شده است»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۹ص (۴۷-۵۵)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۷۵]

● العقل و الجهل و اسرار الأئمة علیهم السلام / حدیث / عربی

al-'aql wa-l jahl wa asrār-ul 'a'imma 'alay-him-us-salām

قپانی، ابراهیم بن احمد، ق۱۲ قمری

qapānī, ebrāhīm ebn-e ahmad (- 18c)

روایاتی را در بیان عقل و جهل و فضائل ائمه علیهم السلام و بعضی مسائل مربوط به امامت را در ابوابی چند و اسرار ولادت ائمه و معجزات و کرامات آنان را در فصولی چهارده‌گانه و در پایان کتاب ادعیه‌ای در فرج حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه و حدیثی در رجعت به نقل از خط پدر دوستش محمد بن ابراهیم بن محسن ماطرآبادی آورده و در اسرار امیرالمؤمنین علیه السلام مخمسی از خود ذکر کرده و این کتاب را امتثالاً لامر شیخ خضر بن جواد بغدادی کاظمی جمع‌آوری نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۱۲

آغاز: کتاب العقل و الجهل اخبرنا ابوجعفر محمد بن یعقوب قال حدثنی عدة من اصحابنا؛ **انجام:** أن یکتبوا بینهم اذا تداینوا و تعاملوا الی أجل مسمی لنسیان آدم و ... ماجعل علی نفسه.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ تملک: سیدمحمد موسوی جزائری نجفی به سال ۱۳۶۷، محمد واعظ علوی؛ جلد: مقوایی، ۹۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۸]

● العقل و الحظ / فلسفه / عربی

al-'aql wa-l ḥaẓẓ

بحرانی، علی بن عبدالله، - ۱۳۱۹ قمری

bahrānī, 'alī-ye-bn-e 'abd-ol-lāh (- 1902)

تاریخ تألیف ۱۵ محرم ۱۳۰۵ق

رساله‌ای در معنی عقل و حظ (شانس) و بیان امتیاز هر یک از این دو بر دیگری بحثی است از دید فلسفی و آنچه از آیات و روایات استفاده می‌شود.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲۵ و ۷۱۲/۲۵

آغاز: الحمدلله فاطر النفوس و واهب العقول الذی اعطی کل شی خلقه ثم هدی؛ **انجام:** و نشرنا ما کان فیه من المعانی مطویا فی سابقه، و الله اسال التسدید و الارشاد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، در عصر مؤلف؛ جلد: مخمل نیلی، ۶گ (۱۸۳پ-۱۸۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۱۰] و [عکسی ف: ۲ - ۳۶۴]

← عقل و سلطنت ≻ حسن و دل
← عقل و عشق ≻ کلیات سعدی

● عقل و عشق (مقالات در) / عرفان و تصوف / فارسی

'aql va 'ešq (maqālāt dar)

انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ - ۴۸۱ قمری

ansārī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۴/۷

آغاز: من کلام عبدالله انصاری در مقالات عق و عشق. سپاس و ستایش مر دارنده عالم را و آفریننده بنی آدم را که پادشاهی او را سزاست و فرمان روانی او را رواست؛ **انجام:** که کیستی و به

نسبت آن حضرت چیستی ای مانده از رحمت خدا جدا ایحسب الانسان ان یترک سدی ... یا که خورشیدی به صورت یا که جمشیدی به حسن ×× یا چو زهره چهره داری یا چو مه تابنده ای.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۳گ (۱۲پ-۱۴ر)، ابعاد متن: ۸/۶×۱۷/۳، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۶۸]

● عقل و عشق (رساله در) / ادبیات / فارسی

'aql va 'ešq (r. dar)

سعدی، مصلح بن عبدالله، - ۶۹۱ ؟ قمری

sa'dī, mosleh ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1293)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۸۴۹

آغاز: بسمله. سالک راه خدا پادشه ملک سخن ×× ای ز الفاظ تو آفاق پر از در یتیم ... جواب شیخ قال رسول الله (ص) ما خلق الله تع العقل ... پس قیاس مولانا سعدالدین ادام الله عافیته ... غیر صوابست؛ **انجام:** مجلس تمام گشت و بآخر رسید عمر ×× ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم
خط: نستعلیق شکسته، کا: ابواسحاق محمد عتیق الله، تا: ۱۱۴۵ق، جا: شاهجهان آباد؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۳۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۶/۴

آغاز: رساله چهارم در سؤال مولانا شمس الدین نظیری از حضرت شیخ السالکین شیخ سعدی رحمة الله بیت: سالک راه خدا پادشه ملک سخن ×× ای ز الفاظ تو آفاق پر از در یتیم؛ **انجام:** آن نه روی است که من وصف جمالش دانم ×× این حدیث از دگری پرس که من حیرانم / و الله اعلم بحقایق الامور
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: روغنی مذهب، ۲گ (۱۱ر-۱۲ر)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۷۱]

● عقل و عشق / شعر / فارسی

'aql va 'ešq

صفی علیشاه، محمد حسن بن محمد باقر، ۱۲۵۱ - ۱۳۱۶ قمری

safī-'alī-šāh, mohammad hasan ebn-e mohammad bāqer (1836 - 1899)

مثنوی‌ای است عرفانی در مناظره عقل با عشق.
آغاز: مرغ عشقم باز در پرواز شد ×× باب عشقم باز بر دل باز شد

[دنا ۵۵۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۶۵/۷]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۱۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون عشیق از جام وحدت مست شد ×× عقل با عشق آمده همدست شد
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن میرزا اسماعیل سمنانی، بی‌تا، جا: تهران؛ تاریخ کتابت در فهرست ۱۱۳۰ق آمده که نادرست است؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۳۲۱]

● عقل و عشق / شعر / فارسی

'aql va 'ešq

اردبیلی، ابراهیم بن حسین، ق۱۴ قمری

ardabīlī, ebrāhīm ebn-e hoseyn (- 20c)

۱۰۴ بیت درباره عقل و عشق بر وزن مثنوی معنوی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۰۰ض

آغاز: مظهر اوصاف سبحانی است عقل ×× جلوه گاه نور رحمانی است عقل؛ **انجام:** عشق بیزاری بود از ما سوا ×× منزلش اندر دل مرد خدا.
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵-۱۳۲۲ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۷ص(۴۳-۴۹)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۹]

● عقل و عشق / عرفان و تصوف / فارسی

'aql va 'ešq

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۵۹/۱۸

آغاز: رسانیدند ثمره قالوابلی پیدا آمد.ما شیر و می‌عشق تو با هم خوردیم ×× با عشق تو در طفولیت خو کردیم / نی نی غلطم چه جای اینست که ما ×× با عشق تو در ازل بهم پروردیم. اول که شرر آتش کنت مخفیا از قداحه فاجببت ان اعرف برخاست هنوز نه عالم بود نه آدم حراقه سیاه روی خلق الخلق فی ظلمه می‌بایست تا قابل شرر آید؛ **انجام:** و قدم در این بادیه بی پایان از سر اعتقاد باید نهاد تابو که بمقصد و مقصودی توان رسید وفقنا و السلام علی من تبع الهدی و انقاد تمت الرساله فی مقالة العقل و هدایة العقل و هدایة العشق ... علی ید اضعف ... محمد بن سلیمان بن محمد بن محمد بن الجباری القاری ... فی یوم الاربعاء شهر ربیع اول سنه سبع الف ... وقوته.
رساله‌ای است عرفانی در بیان عشق و عقل و اینکه هر کجا شعله آتش عشق پرتو اندازد عقل خانه بپردازد. نویسنده آن برای تأیید سخنان خود احادیث و اخبار دیگری به چشم نمی‌خورد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۱ص (۱۱۴-۱۳۴)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۶/۶

آغاز: الحمدلله الذی رتب ترتیب العالم بخلافة آدم
خط: شکسته ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۶]

۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۴/۲۱

آغاز: سالک راه خدا پادشه ملک سخن ×× ای ز الفاظ تو آفاق پر از [...]؛ **انجام:** این حدیث از دگری پرس که من حیرانم تمت الرسالة فی عقل و عشق و الحمدلله رب العالمین.
رساله‌ای است در باب عقل و عشق با استناد به آیات شریفه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۴۶۴ر-۴۷۰ر)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۵۴]

● **عقل و عشق نطنزی و پاسخ سعدی** / عرفان و تصوف / فارسی
'aql va 'ešq-e natanzī va pāsox-e sa'dī
سعدالدین نطنزی، ق۷ قمری
sa'd-od-dīn-e natanzī (- 13c)
عقل و عشق سعدالدین نطنزی و جواب الشیخ السعدی به نثر و نظم.
[فهرستواره منزوی ۶۶۵/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۰/۱۶-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 5321؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۰۱ق؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۶]

● **العقل و معانیه** / فلسفه / عربی
al-'aql wa ma'ānī-h
رساله کوتاهی است در عقل و معانی آن، مؤلف در آن هفت معنی برای عقل ذکر کرده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۲۷/۶-۵۶/۱۷۷
آغاز: بسمله، نحمدک یا من جعل العاقل غفوراً و الجاهل فتوراً ... اما بعد فهذه رسالة وجیزة فی تحقیق العقل و بیان اقسامه وفقنا الله لاتمامه اعلم ان العقل لغه الحبس؛ **انجام:** شوق الادیان الفاسدة و المذاهب المستبثعة هذا آخر ما تیسرن فی تحقیق العقل و الجهل جعله الله لنا ذخراً لیوم الدین
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۹۷-۱۰۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۰۵۴]

● **العقل و المعقول** / فلسفه / عربی
al-'aql wa-l ma'qūl
ابن مسکویه، احمد بن محمد، ۳۲۰ - ۴۲۱ قمری
ebn-e meskavayh, ahmad ebn-e mohammad (933-1031)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۶/۹-ف
نسخه اصل: راغب پاشا ش ۱۴۶۴. با عنوان: «من کتاب العقل و المعقول من رسائل الاب البار اعنی ابا علی المسکویه»؛ خط: نسخ، کا: صدقه بن حسین، تا: ۵۲۵ق؛ ۴گ (۶۲-۶۵)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۸]

← العقل و المعقول (رسالة فی) ≻ معانی العقل

● **العقل و النفس** / فلسفه / عربی
al-'aql wa-n nafs
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۲۸-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۴۹؛ بی‌کا، تا: ۶۹۷ق؛ مقابله شده؛ ۲گ (۱۳۳ر-۱۳۴پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۷]

● **العقل و النفس علی ذوق اهل الاشراق** / فلسفه / عربی
al-'aql wa-n nafs 'alā ḏawq-i ahl-il išrāq
رساله‌ای است مختصر درباره عقل و نفس و حدوث و قدم نفس. این رساله شامل است بر یک «مقدمه» و عنوان‌های: مقدمه در اتحاد انوار)؛ فصل در این‌که نفوس مطلقاً انوار ذاتی و قائم به ذات اند؛ تکمله: عقیده متألهان و حکماء فرس به عقل مدبر انواع افلاک؛ فصل: عدم انقسام نفس به اجزاء مقداریه و متحده؛ فصل: در این‌که روح حیوانی حامل جمیع قوه هاست؛ خاتمه - نفس نزد اشرافیان حادث به حدوث بدن است. این نام را مصنف (که نام او در رساله و در نسخه نیامده) در پایان یاد کرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۳۰/۲
آغاز: (بسمله) و منه الاعانه فی القسم ... فهذه نبذة من کلام اساطین الحکماء المتالهین فی بیان العقل و النفس و احوالهما من الحدوث و القدم ... حررتها لبعض اصحاب الاسرار و قوابل لمعان الانوار ... بفضل الله ... مقدمة الانوار مطلقا عند الاشراقیین متحده بالحقیقه سواء کانت مجردة قائمه بذاتها او محسوسه قائمه بالاجسام و انما اختلافها بذواتها فی الشدة و الضعف و الکمال و النقص و غیر ذلک من الامور الخارجه عن الحقیقه. و النور ان کان قائما بنفسه؛ **انجام:** فالمتألهون یحتظون (در نسخه: یحیطون) فی هذه النشئه بنصیب وافر من هذه اللذه و یشغلون بها عن اللذات الحسیه کما قال النبی (ص) ابیت عند ربی یطعمنی و یسقعن ... فهو علی نور من ربه و هذا آخر ما قصدنا ایراده فی هذا المختصر المسمی برسالة العقل و النفس علی ذوق الاشراق و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۵۴-۱۵۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۵۵۶]

● **عقل و نفس و قلب** / عرفان و تصوف / فارسی
'aql va nafs va qalb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۱۴/۳
منظومه‌ای است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص [ف: ۶ - ۳۰۲]

● **العقل و النقل** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aql wa-n naql

بندی درباره عقل و نقل و معرفت ذات باری و اسماء او که پرسشی است از کسی و رساله مانند به عربی و در آن شهید اول و سید داماد یاد شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲۴/۵
آغاز: بسمله الله خیر الاسماء و الحمدلله علی جمیل العطاء و جزیل النعماء؛ **انجام:** ممتنع باطل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۰۹پ-۱۱۰پ)، ابعاد متن: ۸×۱۵/۵، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۱۹]

● **العقل و الهوی** / اخلاق / عربی

al-'aql wa-l hawā

حکیم ترمذی، محمد بن علی، - ۳۲۰ ؟ قمری

hakīm-e termezī, mohammad ebn-e 'alī (- 933)

چاپ: جامعة اسنانبول، مجلة شرقیات، محقق: احمد صبحی فرات، جلد۵، ۱۹۶۴م.

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵/۵بخش۲
نسخه اصل: اسعد افندی ش ۱۴۷۹ (عثمان ۹، سزگین ۱۸)؛ بی کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ ۶گ (۱۶۸ر-۱۷۳ر) [ف: - ۶۲]

● **عقلیه** / عرفان و تصوف / فارسی

'aqlīye

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, 'alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

رساله‌ای است در باب عقل و فضیلت آن با استشهاد به آیات و روایات مشتمل بر سه باب: ۱. فضیلت عقل و آنچه در این معنی وارد است؛ ۲. اسامی و صفات عقل و اختلاف اقوال حکما؛ ۳. تفاوت درجات در اکتساب آن. در دیباچه می‌گوید: چون برتری انسان به علم است و این مزیت میسر نمی‌گردد مگر به واسطه عقل و چون گروهی به سخنی چند از اقاویل فلاسفه مرکب طیش در بیداری غرور رانده‌اند بدین سبب این سطور در فضیلت عقل و اسامی و صفات آن و اختلاف حکما و اهل تحقیق و ارباب کشف و شهود در بیان فضیلت عقل که در سه باب نگاشته شده است.

آغاز: حمد و ثنای نامتناهی آن فاطر حکیم را که اشعه انوار مصباح عقول را جناح همم سایران منازل غیب و شهادت گردانید ... اما بعد، یقول الشیخ الکامل ... الهمدانی نورالله روحه ... چون نزد ارباب عقول مقرر است که سبب شرف رتبت و امتیاز نوع انسان بر دیگر

انجام: ان العاقل هو المتقی و ان کان فی الدنیا ... جعلنا الله فمن عرف الحق فاتبعه و عرف الباطل فاجتنبه و جعل لباسه التقوی و جذا به غوایل الدنیا و ما به منازل الدرجات العلی بمنه و کرمه انه قریب مجیب و الحمد لله

[نسخه‌های منزوی ۱۲۸۷/۲؛ الذریعة ۳۰۰/۱۵؛ احوال میر سید علی همدانی /۱۲۵-۱۲۷؛ دنا ۵۵۴/۷ (۱۰ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۹۶/۶]

۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۶۲/۲۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۴۰۹ (گنج ۶۵۴/۲)؛ خط: نستعلیق خوش، کا: قوام جرمی، تا: اواخر شعبان ۷۹۳ق، جا: مقام خوشدره؛ ۲۱گ (۵۹۱-۶۱۲) [عکسی ف: ۲ - ۱۹۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۳/۲۴-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا تم التحریک و التسکین فلیس الخلق و الامر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۵ق؛ ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۳۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴/۵-۷/۴۴
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «فضیلت عقل» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ صفر ۹۰۹ق؛ در حاشیه تحریر شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۳۰۶۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۴/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن سرخ، ۶گ (۱۰۲پ-۱۰۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۸]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۹۷/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ ۹گ (۱۵۵پ-۱۶۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۸]

۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۲۳/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۷گ (۱۳۷-۱۵۳) [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۸/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۹گ (۵۹ر-۶۷ر)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۱۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۴/۲
خط: نسخ، کا: علی عسکر بن مؤمن تولمی، تا: ۱۲۲۴-۱۲۲۲ق،

برای آقا محمد علی پسر حاجی حسین رشتی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۷ر–۲۱ر)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۳) [ف: ۱۲ – ۲۶۶۰]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۶/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ جلد: میشن سیاه، ۹گ (۳ر–۱۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۶ – ۱۳]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۴۵

آغاز: برابر

خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸ص(۷۷۵–۸۰۲) [عکسی ف: ۳ – ۲۰۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷/۱۹-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۸۷۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۴۲۷–۴۳۷)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۶۴]

● **عقلیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqlīye

عبدالحق دهلوی، عبدالحق بن سیف الدین، ۹۵۸ – ۱۰۵۲ قمری

'abd-ol-haqq-e dehlavī, 'abd-ol-haqq ebn-e sayf-od-dīn (1551 - 1643)

کتاب با شرح جمله «حقایق الأشیاء ثابتة» آغاز می‌شود. پس بحثی درباره توحید و صفات خدا پیش می‌کشد. مؤلف قائل به رؤیت خدا در روز قیامت است: «و هو مرئی للمؤمنین یوم القیمة» اعتقاد باید کرد که خداوند تعالی روز قیامت خود را به بندگان مؤمن می‌نماید. فرشتگان، قرآن، افعال بندگان از خلقت خداست (جبر)، ایمان، خلافت ابوبکر، تقدیم عثمان بر علی و فضیلت اولاد رسول بر خلفای اربعه و ... از مطالب کتاب است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱/۱ معزی

آغاز: و بیان قول صحیح و تعرض نکردم بذکر مذاهب اربعه و ایراد اقوال باطله و نرفتم براه بحث و جدال و طریقه قیل قال و تجرید کردم از دلایل کلامیه و تدقیقات فلسفیه؛ **انجام:** انجام: و در تأخیر رجا گفته اند الایمان بین الخوف و الرجا رمزی بدینمعنی تواند یا اشارت است بغلبه خوف بر رجاء ... لله الحمد که ختم رساله برجا و معرفت و رحمت آید عاقبت بخیر باد. انجامه از مؤلف: تم الرسالة بعون الله و توفیقه درین رساله در نوشتن لفظ عربی از عقاید دو غرض بود یکی تبرک و تیمن بلفظ مشایخ تا آن عمده و اصل باشند و بیانی که در پایان آن نوشته آید ضرع و طفیلی بود دیگر ضبط و اختصار تا آن لفظ را بجنس یاد گیرند و ورد سازند و کدام ورد از آن بهتر که اصل وصول دین و نقد سرمایه ایمان است خواهد بود و چون مجملا الفاظ یاد شدند اینهمه معانی و تفاصیل در ضمن آن متصور و ملحوظ خواهد بود و چون در امتزاج و اختلاط آن به بعضی عبارات عربی کتاب احتمال ابهام لو و امکان اشتباه دانست آن را در آخر رساله جدا نوشتم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ تملک: حاج نادعلی دزفولی؛ جلد: مقوایی، ۵۳گ (۱ر–۵۳پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ – ۸۳]

● **العقلیة** / – عربی

al-'aqlīyya

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۵۰/۳

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی خلق العقلا و جعله سببا للرشاد

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۸۷گ (۶۴–۱۵۰)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ – ۱۳۳۹]

● **العقلیة فی رد الجهلیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqlīyya fī radd-il jahlīyya

یزدی، احمد بن رکن الدین

yazdī, ahmad ebn-e rokn-od-dīn

شامل «مقدمه» و دو «باب» و «خاتمه» و مشتمل بر دو «مصباح» است.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۵۴

آغاز: بسمله، حمدله، صلوات، اما بعد فیقول الراجی الی مغفرة الله الملک الاحد السید الحسینی المسمی بالاحمد؛ **انجام:** یعنی تشبه ساعات الجنه فی ظهور الفیض فیها ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «بسمله»، «مهدی الحسینی»، «و محمد بن احمد الحسینی رکن الدینی»؛ اهدایی: وزیری؛ ۳۷۰گ، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۴۴]

● **عقلیه منجیه** / کلام و اعتقادات / فارسی

'aqlīye-ye monjīye

محقق، ابوالحسن، – ۱۳۳۲ قمری

mohaqqeq, ab-ol-hasan (- 1914)

رساله‌ای کوتاه در بیان اصول دین و معتقدات امامیه که به درخواست مومنین در چهار «باب» نگاشته شده: توحید، نبوت، امامت و معاد.

آغاز: بعد الحمد لمن هو اهله و الصلوة علی من هو مستحقه و اللعن علی من هو مستوجبه میگوید مسرف بر نفس ومشرف بر رمس ... عفی الله عنه آنکه خلیلی از اخله ایمانی و جلیلی از اجله روحانی ...

انجام: لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا ... و الله ذوالفضل العظیم بدامنش نرسد دست هرگدا حافظ فیا رحمن یا رحیم یا جواد یا کریم وفقنا لما تحب و ترضی و اجعل عاقبة امورنا خیرا بحرمة من یحبهم و یحبونک و الحمدلله اولاً و آخرا

[دنا ۵۵۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۴۳/۹]

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد کریم (از شاگردان مؤلف)، تا: ۱۳ جمادی الثانی ۱۳۳۳ق؛ جلد: مقوا، ۵۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۷]

● **العقوبات الالهیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'uqūbāt-ul ilāhīyya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۳۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۲گ (۱۹۷پ-۱۹۸ر) [مختصر ف: - ۵۵۵]

← العقود > علم العقود (منظومة فی)

← العقود > الاصل فی العقود

● **العقود (رسالة فی)** / فقه / عربی

al-'uqūd (r.-un fī)

گفتاری است ناشناخته با سربندهای در خور: «و اما السلف و السلم، و اما البیع ... و اما البیع المرابحة، و اما البیع التولیة، و اما البیع المواضعة ...»

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۸۶/۲

آغاز: اعلم أن العقد عبارة مما یشتمل علی کلمات فی القبول مثل البیع و القرض و الرهن و الصلح و الضمان و الحوالة و الکفالة و الودیعة و العاریة و الوکالة و السبق و الرمایه و الجعالة و الشرکة و المضاربة و الاجارة و المزارعة و المساقاة و الهبة و الصدقة و الجس و الوقف و الرضیة و ... اما البیع المعجل فصیغة محملة للوجهین و ان کان کل منهما کافیاً؛ **انجام:** و اما الاقرار فلیس من العقود و الایقاعات و لکن ضابطة کل لفظ دال علی اشتماله ... و لاقوله ثبت عندی او ثبت حقک ادانت قد اقمت بالحجة اؤ دعواک ثابته شرعاً کما افید فلله العالم بالاکتام قد تمت بعون الملک الوهاب.

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از ۱۲۳۶ق که تاریخ «شرح تلخیص المفتاح» است، که این به دنبال آن آمده؛ ۴ص [ف: ۳ - ۲۲۸]

● **العقود** / فقه / عربی

al-'uqūd

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۴۸۴

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۵۷ق [الفبائی: - ۴۰۷]

● **عقود** / فقه / فارسی

'oqūd

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۶/۱۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ - ۷۸]

← العقود الاثنی عشر فی مراثی سادات البشر > الاثنی عشریات فی المراثی

● **عقود الاصابع** / ریاضیات / عربی

'uqūd-ul aṣābi'

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e 'abd-or-rezā (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۱۲-طباطبائی

آغاز: بسمله اما بعد فیقول الجانی الراجی عفو ربه ... المشتهر بالمهذب احمد بن عبد الرضا هذه بعضی اوضاع الاصابع بازاء عقود الاععداد صغیرة عطفا علی الکبیره بالتماس بعض اهل الاستعداد؛ **انجام:** بحیث یکون و ضع طرف ظفرها مع طرف ظفره و ظفرها بطرفه مساویا و ذلک کاف فی ذلک و الحمد لله وحده

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۸گ [ف: ۲۳ - ۵۸۲]

● **عقود الاصابع** / ریاضیات / فارسی

'uqūd-ul aṣābi'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶/۴ سرود

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق [نشریه: ۱۳ - ۴۲۳]

← عقود الاعداد > ضبط عقود الاعداد

← عقود الانامل > حساب عقود الانامل

← عقود انامل > انگشت شماری

● **عقود الانامل = علم أیدی** / ریاضیات / فارسی

'uqūd-ul anāmil = 'ilm-u aydī

رساله کوتاهی است در بیان شیوه‌ای خاص در علم انگشت‌شماری و به جز رساله شرف الدین علی و شیخ بهایی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۵/۳

آغاز: بدان که ضابطه علم ایادی آن است که از اصابع خمسه یمنی خنصر و بنصر و وسطی جهت عقود نه گانه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در نسخه نام آن «علم الایادی» ذکر شده؛ مجدول؛ جلد: قهوه‌ای مذهب، ۲ص (۲۸۷-۲۸۸) [ف: ۳۶ - ۱۱۵]

● **عقود الانامل** / حساب / فارسی
'oqūd-ol anāmel

قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۹۵/۱۰
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمين والصلاة على محمد و آله اشرف الاولين و الاخرين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين. و بعد چون در رساله سابق تفصيل حساب عقود كه معروف در سابق بود به لغت عربی بيان شده لهذا تسهيلا للامر نسخه فارسی كه در اين باب بود ... كرده شد كه بيان شود و معلوم نيست كه مخالف با نسخه سابق باشد. پس می‌گوييم كه در نظر ارباب دانش
گويا از همدانی؛ بی‌كا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۶۰]

← عقود انگشتان > انگشت شماری

● **عقود الجمان فی اثبات نبوة الخضر و وجوده الی آخر الزمان** / كلام و اعتقادات / عربی
'uqūd-ul jumān fī iṯbāt-i nubuwwat-il xiḍr wa wujūd-i-h ilā āxir-iz zamān

بكری صديقی، محمد بن ابی السرور، ۱۰۰۵ - ۱۰۶۰ قمری
bakrī-ye sadīqī, mohammad ebn-e ab-es-sorūr (1597 - 1650)

نام مؤلف و كتاب در ديباچه آمده و در چهار «باب» است: ۱. تفسير قال لفتاه لاابرح؛ ۲. نسب خضر و نبوت او؛ ۳. حياة خضر تا كنون؛ ۴. خضر و موسی. كتاب به نام يكی از اميران «زين العابدين» نام ساخته شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۵۶/۱
آغاز: الحمدلله الذی جعل روض العلوم و المعارف خضراً؛ **انجام:** لا تؤخر عمل اليوم الی غد و الله اعلم.
خط: نسخ، كا: پسر مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ نسخه گويا در يمن بوده؛ تملك: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ جلد: تيماج، ۱۷گ (۲پ-۱۸ر)، ۱۹ و ۲۲ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۲۵]

● **عقود الجمان فی المعانی و البيان = منظومة فی المعانی و البيان** / معانی بيان، شعر / عربی
'uqūd-ul jumān fi-l ma'āi wa-l bayān-il = mnẓ.-un fi-l ma'āi wa-l bayān

سيوطی، عبدالرحمن بن ابی بكر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
وابسته به: تلخيص المفتاح فی المعانی و البيان؛ خطيب قزوينی، محمد بن عبدالرحمن (۶۶۶-۷۳۹)

تاريخ تأليف يک‌شنبه پايان جمادی الثانی ۸۷۲ق
منظومه‌ای است در معانی و بيان كه سيوطی در آن تلخيص المفتاح خطيب قزوينی را در مسائل علم معانی و بيان و بديع با زياداتی از خود در هزار بيت به نظم بيان كرده و نيز شرحی به نام «حل عقود الجمان» بر آن نگاشته است.
آغاز: قال الفقير عابد الرحمن ×× الحمد لله على البيان / و أفضل الصلاة و السلام ×× على النبی أفصح الأنام/ و هذه ارجوزة مثل الجمان ×× ضمنتها علم المعانی و البيان / لخصت فيها ما حوى التلخيص مع ×× ضم زيادات كامثال اللسمع / ما بين اصلاح لما ينقد ×× و ذكر اشياء لها يعتمد / و فيه ابحاث مهمات تجی ×× عن شيخنا العلامة الكافيج / وضم ما فرقه المشبه ×× والله ربی اسال النفع به
انجام: مصلياً على نبی قد علت ×× بين الورى أوصافه و كملت
چاپ: بولاق، ۱۲۹۳ق؛ [تهران]، سنگی، ۱۳۱۶، جيبی، ۹۰ص(صص ۱-۹۰)
[الاوقاف العامة ۱۱۹/۳؛ دنا ۵۵۵/۷ (۸ نسخه)؛ كشف الظنون ۱۱۵۴/۲]
شرح و حواشی:
۱- شرح عقود الجمان فی علم المعانی و البيان = حل عقود الجمان؛ سيوطی، عبدالرحمن بن ابی بكر (۸۴۹-۹۱۱)

۱. مشهد؛ شيخ علی حيدر؛ شماره نسخه:۶۳۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: عبدالله بن عيسی طائی، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: چرم، ۵۵گ (۶۷ر-۱۲۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [مؤيد: ۲ - ۱۴۱]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۸۹/۱
آغاز و انجام: برابر
تذكر: در فهرست نام مؤلف «عابدالرحمن» آمده؛ خط: نسخ و نستعليق، كا: نصرالله بن مرتضی زنجانی، تا: دوشنبه ۱۹ ربيع الاول ۱۲۵۲ق؛ جلد: تيماج مشكی، ۱۴گ (۱ر-۱۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۶۲]
۳. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۴-۵۹/۸۲
آغاز: برابر
خط: نستعليق، كا: محمد حسين بن ميرزا ابراهيم، تا: رجب ۱۲۶۰ق، جا: مدرسه الخانية؛ ۲۱گ (۵۱-۷۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۱۱]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: احمد وقار شيرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ ۱۱گ (۲۲۱پ - ۲۳۱پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۴۱]
۵. قزوين؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: شعبان ۱۲۹۹ق؛ ۴۰گ، ۱۲-۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۵۱]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۶۹/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۵گ (۴۳پ-۷۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۶۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از شرح خود سیوطی بر این ارجوزه با نشانی «شرحه»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مذهب، ۳گ (۱۲۳پ-۱۲۵ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۳سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۱۴۷]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۲۷
خط: نسخ، کا: مسیح بن قاسم طالقانی کرودی، تا: ۱۳۰۲ق؛ ۵۳گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۸۵]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، کا: جعفر بن محمد باقر اصفهانی حسن حسینی، تا: ۱۷ رجب ۱۳۰۴ق؛ جلد: مقوا، ۴۸گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۲۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن صوفی مامه، تا: ۱۳۵۰ق؛ جلد: مقوایی، ۴۱گ (۱پ - ۴۱ ر)، اندازه: ۱۷/۸×۲۲/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۳۲]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۵گ (۱۷-۵۱)، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۲ - ۵۰۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۴۰گ (۳۲ر-۷۱پ)، ۱۳ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴/۹×۲۱/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۰۴]

● عقود الجمان فی شعراء الزمان / تراجم / عربی
ʻuqūd-ul jumān fī šuʻarā'-iz zamān

ابن الشعار، مبارک بن ابی بکر، ۵۹۳ - ۶۵۴ قمری
ebn-oš-šoʻar, mobārak ebn-e abī bakr (1198 - 1257)

مؤلف، بعد از تألیف کتاب «تحفة الشعراء» که به عنوان ذیل بر کتاب «معجم الشعراء» مرزبانی نوشته، این کتاب را در شرح احوال شعرائی که در قرن هفتم هجری می‌زیسته‌اند و معاصر وی بوده‌اند در ده مجلد به ترتیب حروف معجم تألیف نموده است.
[دنا ۵۵۵/۷؛ کشف الظنون ۱۱۵۴/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۵عکسی و ۶۶۶عکسی
آغاز: نصر بن یوسف بن نصر بن عبد الرزاق ابن عبد الوهاب بن الخضر بن عبد الوهاب؛ **انجام:** علیك یا شرف الدین اعتماد فتی

- یشکوا لک الدهر اذا عمت مظالمه.
نسخه اصل: اسعد أفندی (سلیمانیه)، ش ۲۳۲۹. جلد نهم، از نصر بن یوسف تا یحیی بن عبد العظیم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ مصحح؛ ۲۴۸گ، ۱۴سطر [عکسی ف: ۲-۱۴۷]

● عقود الجمان فی عقود الرهن و الضمان / فقه / عربی
ʻuqūd-ul jumān fī ʻuqūd-ir rahn wa-ḍ ḍimān

سبکی، علی بن عبدالکافی، ۶۸۳ - ۷۵۶ قمری
sobkī, ʻalī-ye-bn-e ʻabd-ol-kāfī (1285 - 1356)

رساله کوتاهی است در غیبت و احکام آن در پنج «فصل».
[هدیة العارفین ۷۲۲/۵]

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۹۳/۴
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب نوسی، تا: ۱۰۳۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۴۰]

● عقود الجواهر / لغت، شعر / عربی به فارسی
ʻuqūd-ul jawāhir

رشید وطواط، محمد بن محمد، - ۵۷۳ قمری
rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)

اهدا به: غیاث الدوله والدین سلطان محمد بن بایزید بن مراد ...
فرهنگ منظوم عربی به فارسی در پنجاه قطعه و ۵۷۸ بیت.
آغاز: الحمد لله مبدع ... اما بعد چنین گوید اضعف عباد ... ؟ تقوی رشید الدین عمر الوطواطی
چاپ: چاپ شده
[دنا ۵۵۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۲۷/۶]

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۰۰/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** جز تو نقابت زحق کس نکند فتح باب ... میرزا احمد حلف ...
خط: نستعلیق، کا: میرزا احمد حلف، تا: شنبه جمادی الاول ۱۲۴۱ق؛ محشی؛ جلد: گالینگور، ۲۰گ (۳۰۷پ-۳۲۶پ)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴/۵سم [ف: - ۱۸۵]

● عقود الجواهر / صرف / عربی
ʻuqūd-ul jawāhir

خجندی، احمد بن محمود، - ۷۰۰ قمری
xojandī, ahmad ebn-e mahmūd (- 1301)

تاریخ تألیف ۶۶۰ق؛ محل تالیف: تیمجه بخارا
۱۵ قصیده است در علم صرف با قافیه‌های مختلف در ۱۵ باب با دیباجه‌ای در آغاز به نثر. فهرست ابواب که در دیباجه نیز آمده: باب ۱. مقدمة التصریف؛ ۲. ابنیة الاسماء؛ ۳. ابنیة الافعال؛ ۴. مسکنات الماضی و المضارع؛ ۵. موجبات حذف المدة من

الناقص؛ ۶. احکام النونات؛ ۷. الامر؛ ۸. احکام الهمزه؛ ۹. احکام الهمزه؛ ۱۰. الحذف و الابدال؛ ۱۱. ابدال تاء الافتعال؛ ۱۲. هیئة المصادر؛ ۱۳. اسمی الفاعل و المفعول؛ ۱۴. اسم التفضیل؛ ۱۵. المفعل (اسم زمان و مکان).

آغاز: بسمله حامدالله علی تواتر آلائه و تقاطر نعمائه و قد التمس منی زمر من المختلفین الی ملحین علی ان انظم لهم فی علم الصرف قصائد یجر کل منها ذیولا من فوائد فاجبتهم الی ما التمسوه منی من منامهم ... و جعلته خمسة عشر بابا و فتحت فی کل باب منها الی اللطائف ابوابا ...

انجام: فحمدا ثم حمداً ثم حمدا - لخالقنا المعین لکل عان

چاپ: گنجینه بهارستان، الادب العربی۱، مسلسل ۴، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۱ش، با تصحیح بشیر جزایری

[دنا ۵۵۵/۷؛ کشف الظنون ۱۱۵۵؛ معجم المؤلفین ۱۷۲/۲؛ فهرست کوپریلی از دکتر رمضان ششن ۹/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۳/۴-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۸گ (۵۲پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۷۵۰]

● **عقود الجواهر** / لغت، شعر / عربی به فارسی

'uqūd-ul jawāhir

کرمیانی، احمد بن عبدالله، - ۸۱۰ ؟ قمری

kermīyānī, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1408)

اهدا به: مراد چلبی بن سلطان محمد بن بایزید بن مراد بن اورخان بن عثمان

منظومه‌ای است مانند نصاب الصبیان شامل یک «مقدمه» و پنجاه و یک «قطعه» مختلف الوزن در ششصد و هشت بیت، اصل آن رساله حمد و ثنا تألیف رشید الدین وطواط (-۵۷۳ق) بوده که فرهنگ‌نامه‌ای است عربی به فارسی و بنا بر تحقیق فاضل ارجمند آقای علینقی منزوی در کتاب فرهنگ‌نامه‌های عربی به فارسی (ص۵۶-۶۰ و ۱۷۷-۱۸۲) احمد داعی کرمیانی ادیب حنفی آن را به نظم آورده و به خزانه میرزا چلبی بن سلطان محمد بن بایزید عثمانی پیشکش کرده است و چندی بعد محمد منیف نامی نام خویش را در دیباچه به جای نام احمد داعی نهاده و منظومه را به سلطان مراد پسر سلطان محمد اهداء کرده است، و چون سراینده اصلی (احمد داعی) درباره رساله حمد و ثنا از راه توصیف گفته است که: «این نقود زواهر به عقود جواهر موسوم گشت ...» هنگامی که محمد منیف خواسته است منظومه او را به نام خود سازد، گمان کرده که «نقود زواهر» نام کتاب وطواط است، و بنابراین در آغاز دیباچه آن را «نقود زواهر» خوانده است. (احمد گلچین معانی)

اصل این کتاب به صورت نثر بوده، و به سال ۱۲۶۳ق در کلکته به چاپ رسیده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۰۰۰/۳؛ فرهنگ‌نامه‌های عربی به فارسی ۱۷۷-۱۸۲؛ دنا ۵۵۵/۷]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۴/۶

آغاز: الحمدلله مبدع البدایع و منشی ء الصنایع ... اما بعد چنین گوید بنده ضعیف محمد منیف ... که این مختصر که موسوم است به نقود الزواهر منسوب بامام الفاضل علامة الوری ... رشید الدین عمر وطواطی (کذا) ... و چون این نقود الزواهر بعقود الجواهر موسوم شد برسم تحفه درخزانه معموره سلطان زاده جهان ... میرزا چلبی بن السلطان الاعظم ... سپرده شد.آغاز اشعار: قطعه اول فی بحرالرمل ابتدا و افتتاح و فاتحه آغاز کار ×× استمالت دلخوشی دادن موافق سازگار؛ **انجام:** یا امل الایفی نامح و اثبت لنا ×× ما هو القضا عندک ام الکتاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: پارچه‌ای، ۴۰گ، ۹-۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۶۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۷

آغاز: الحمدلله مبدع البدایع و منشئ الصنایع و الصلوة عل محمد أفصح العرباء؛ **انجام:** یا أمل اخائفین امح و اثبت لنا ×× ما هو خیر القشی عندک أم الکتاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۹۸ق؛ ترجمه برخی از لغت‌های فارسی و عربی، در زیر کلمات، به ترکی آمده؛ کاغذ: شرقی، ۶۱گ، ۹ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۰۲

آغاز: الحمدلله مبدع البدایع و منشی ء الصنایع ... اما بعد چنین گوید بنده ضعیف محمد منیف ... که این مختصر که موسوم است به نقود الزواهر منسوب بامام الفاضل علامة الوری ... رشید الدین عمر وطواطی (کذا) ... و چون این نقود الزواهر بعقود الجواهر موسوم شد برسم تحفه در خزانه معموره سلطان زاده جهان ... میرزا چلبی بن السلطان الاعظم ... سپرده شد. آغاز اشعار: قطعه اول فی بحرالرمل ابتدا و افتتاح و فاتحه آغاز کار ×× استمالت دلخوشی دادن موافق سازگار؛ **انجام:** مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلات ×× کرد به بحر رجز داعی ختم کتاب

این نسخه دست‌برده محمد منیف است، با این تفاوت که مهدی الیه همان میرزا چلبی است، و از این حیث با نسخه‌هایی که منزوی دیده است اختلاف دارد و محل تأمل است؛ خط: نستعلیق عثمانی، بی‌کا، تا: حدود قرن۱۰؛ واقف: سید علیخان، ۱۲۷۳؛ کاغذ: حنایی مجدول، جلد: پارچه‌ای، ۴۱گ، ۱۵ سطر (۱۶/۷×۸/۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ - ۵۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۷۲/۲

آغاز: که آن عرایس ابکار افکار را بحله زفاف ... پس لغاتی که در اوزان ... مندرج در ششصد پنجاه بیت و پنجاه و یک قطعه

بقلم آمد و این نقوذ زواهر باسم عقود الجواهر موسوم گشته مرسوم شد برسم خزانه ... مراد چلبی بن ... سلطان محمد؛ **انجام:** مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن×× جز بعنایت ز حق کس نکند فتح باب. یا امل الخائفین امح و ثبت لنا ×× ما هو خیر القضاء عندک ام الکتاب

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن معین الدین علی نیستانه‌ای، تا: ۱۱۱۲ق؛ با یادداشتی از ملک الشعراء بهار درباره معرفی این کتاب؛ ۵۷ص (۴۱–۹۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۷۵۵]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶/۱–۷/۱۲۶

آغاز: بسمله الحمدلله مبدع البدایع ومنشی الصنایع والصلوة علی محمد افصح العرب العرباء ... شرعه و فج و سنن راه است خوتع راه بر ×× چون لو رایت علم شد الویه رایات جمع؛ **انجام:** جز بعنایت زحق کس نکند فتح باب ×× یا اهل الخائفین اَمح واثبت لنا / ما هو خیرالقضا عندک ام الکتاب ×× تم الکتاب بعون الله الملک الوهاب

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: اوایل محرم ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۲۹۱۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۸۴/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲گ (۲۲پ–۴۳پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۶۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۶۴–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 26138؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۴گ [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۲]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۱/۲

آغاز: بسمله الحمدلله مبدع البدایع ومنشئی الصنایع ... اما بعد چنین گوید بنده ضعیف محمدحنیف ... که این مختصر که موسوم است به نقود الزواهر و منسوب بامام رشیدالدین عمر الوطواطی ... مجموعه‌ایست در غایت فصحات و ایجاز ... لاجرم خواست که عرائس ابکار افکار را بجلبه عفاف نظم مزین ساخته ... تا مشتاقان جمال آن عروس را از مشاهده و مشافهه آن لذات جدیده حاصل آید ... چون این نقود الزواهر به عقود الجواهر موسوم شده برسم تحفه در خزانه معموره سلطان زاده میرزا چلبی ابن ... غیاث الدولت و الدین سلطان محمد بن بایزید بن مراد بن آذرخان بن عثمان ... سپرده شد؛ **انجام:** مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلات، کرد به بحرر جز داعی ختم کتاب

خط: نستعلیق، کا: به شیوه هندی، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۵گ، ۸–۱۵ سطر (۸×۱۶/۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۲۱]

● عقود الدرر فی المنطق / منطق، شعر / عربی

ʻuqūd-ud durar fi-l manṭiq

شیرازی مرودشتی، محمد بن ابی تراب، – ۱۳۴۱ قمری

šīrāzī marvdaštī, mohammad ebn-e abī-torāb (- 1923)

منظومه‌ای است شامل ۸ عقد.

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲۶/۱

آغاز: یا من هو المبدء فی الکلام ×× و غایة المراد و المرام

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۱–۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۰۲]

← عقود الدرر فی بیان مصطلحات تحفة ابن حجر ‹ حاشیة تحفة المحتاج بشرح المنهاج

● عقود الدرر فی حل ابیات المطول و المختصر /

ادبیات / عربی

ʻuqūd-ud durar fī ḥall-i abyāt-il muṭawwal wa-l muxtaṣar

کرکی، حسین بن شهاب الدین، ۱۰۱۲ – ۱۰۷۶ قمری

karakī, hoseyn ebn-e šahāb-od-dīn (1604 - 1666)

شرحی است بر شواهد شعری «مطول» و «مختصر» تفتازانی که این دو شرح بر «تلخیص المفتاح» خطیب قزوینی اند. مؤلف معاصر حر عاملی است. در این متن اغلب شاهد را می‌آورد، سپس اسم ناظم و ما قبل و ما بعد آن را، سپس لغت و اعراب و معنی و محل شاهد را متذکر می‌شود، سپس به بلاغت آن اشاره دارد.

آغاز: یا من اطلع فی اسماء بیان البدیع البراعة اهلة المعانی وقرن دلائل الاعجاز باسرار البلاغة من آیات المثانی ...

انجام: یبلغ بعد اسقاط المکررات ستمائة وأحد عشر منها فی املطول خمس مائة و ثمانیة و تسعون و الباقی مع بعض مافیه فی غیره و الله اعلم.

چاپ: ایران، سنگی، ۱۲۶۵، جیبی؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۷۲، حشتی، (وزیری کوچک)

[دنا ۵۵۵/۷–۵۵۶ (۲۶ نسخه)؛ ذریعه ج ۱۵ش۱۹۳۴ و ۳۰۲/۱۵؛ هدیه العارفین ۳۲۳/۱؛ طبقات قرن ۱۱ ص ۱۶۹ با عنوان حسین الشامی آمده]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۶

خط: نستعلیق، کا: شیخ پسر عبدالغفور، تا: چهارشنبه محرم ۷۱۱ق، در زمان اورنگ زیب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۱۰گ، ۲۲ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: – ۶۱۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: میشن، ۱۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۱۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۰۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میر محمد عارف مدنی، تا: جمعه ۶ رمضان ۱۰۶۳ق؛ رکابه دار، مصحح؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ ۲۶۰گ، ۱۲–۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۱۴۸]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۲۴
آغاز: مقدمة اعلم انی التزمت فی کثیر من الابیات ان اذکر الشاهد اولا و اذکر بعده
فاقد خطبه مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۶]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۶۴]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۶
آغاز: المجاز، فیقول الی مولاه الغنی حسین بن شهاب الدین الشامی العاملی؛ **انجام:** فیه براعةالاستهلال، قال السیف اصدق.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۰گ،۱۵سطر(۷×۱۳/۷)،اندازه:۱۴×۲۱/۵سم[ف:۷ – ۶۴۸]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیطیر الی الماء و یرجع فی لیلة و یهتدی فیه الی مکانه فی الظلمة و الضلال و الشاهد فیه ان
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: شیخ محمد صالح حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ جلد: پارچه لاجوردی، ۱۴۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۲۵ – ۱۱۴]
۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مسها ای لاصقها ... و الشاهد فیه الترديد فی مسها و مسه ...
خط: متن نسخ و شرح نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مذهب، ۱۱۳گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۷۶]
۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: د.ع.ی.ن، تا: ۱۲۲۲ق؛ محشی؛ واقف: حاج رحیم سراج، ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۸۲]
۱۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۹۸/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۲۳ق؛ ۸گ (۴۵پ-۵۲ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۵]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۲۸ق؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج، ۱۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ – ۱۷۸]
۱۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۶۸/۲-۵۱۸۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: – ۱۹۲]
۱۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۲۶/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد نقی هزار جریبی، تا: چهارشنبه دهه سوم شوال ۱۲۳۰ق؛ جهت میرزا محمد باقر مازندرانی؛ ۹۳گ (۱پ-۹۳ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۹۵]
۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ – ۲۸۹]
۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بوجودک و دوامک، فیه حسن الختام ... فلنختم الکتاب سائلین.
خط: نستعلیق، کا: ولد میرزا محمد، تا: ۱۲۳۷ق؛ سیزده برگ در پایان از نسخه شماره ۳۸۳۸ افزون دارد و پایان نسخه ۳۸۳۸ مطابق است با برگ۷۶پ؛ جلد: مقوا، ۸۹گ، ۲۵-۲۶ سطر (۸/۲×۲۳-۸/۵×۲۴)، اندازه: ۱۴/۳×۲۹/۱سم [ف: ۱۷ – ۱۱۲]
۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶-۷/۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: باقر جیلانی، تا: ۲۷ رجب ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۲۹۱۲]
۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۵۶/۲
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد شفیه بن ملا عبد العلی نوری، تا: سه‌شنبه ۱ شعبان ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۲۲]
۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: استرآبادی بهرامعلی، تا: ۱۲۴۰ق [رایانه]
۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۲-۴/۱۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال بقیت بقاء الدهر یاکهف اهله ×× و هذا دعاء للبریة شامل. اقول هذا البیت لابی العلد المعری ... ثم قال و قد ذکره الشریف فی الحاشیة التی نقلناها عنه فی مغنی اللبیب فلیراجع هنالک.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۵ق؛ جلد: مقوا، ۱۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۲۹۱۲]
۲۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ صفر ۱۲۵۰ق، جا: اصفهان، مدرسه جده بزرگ؛ جلد: گالینگور، ۱۹۵ص(۶-۲۰۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۸۶]
۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۱۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: حسن بن حسین موسوی، تا: جمعه ۲۲ ذیحجه ۱۲۵۲ق؛ وقفی مکتبة امیر المؤمنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ ۱۰۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰/۸سم [ف: ۲۵ – ۱۱۲]
۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۶۴

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی محمد بن حیدر قلی، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۲۵۳ق؛ واقف: سید علی اصغر زاده، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ جلد: مقوا، ۶۴گ، ۲۷ سطر، اندازه:۲۲× ۳۶سم [ف: ۲۵ - ۱۱۳]

۲۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدجعفر مرندی برای آخوند ملا اسماعیل زنوزی، تا: ۱۲۵۶ق؛ تملک: سید ابراهیم سید حاتمی محصل مدرسه ملاابراهیم در ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۱]

۲۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱/۱۰۶۶
خط: نسخ، کا: صادق بن محمد علی اردکانی، تا: ۱۲۷۷ق، جا: اصفهان؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۳]

۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** المذکور فی الشرحین و الحاشیة الشریفه صریحاً و اشارة من الابیات التامه و المصاریع المفرده و له الحمد اولاً و آخراً
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۸۵ق؛ ۱۴۸گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۳]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۸۹
آغاز: و حالت دونها فرسان قیس ×× تکشف عن سواعدها الدروع، و بعدها ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «علی نقی بن محمد» (دایره)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲۵ - ۵۵]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۲۴
آغاز: علی غیره فی البلاغة فی کل ما یصفه و یجوز ان یکون المعنی انه لایدرک الواصف وصفه و ان کان؛ **انجام:** فلنختم الکتاب سائلین من الله سبحانه ان یرزقنا حسن الخاتمة بحق محمد و احبائه و الابرار من عترته و اصحابه صلوات الله علیهم اجمعین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۳۰۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۴۰/۱۰
آغاز: غدائره مستشزرات الی العلی ×× تضل العقاص فی مثنی و مرسل؛ **انجام:** و انما کان هذا شاملا للناس لانه مادام باقیا کانوا فی امن و نعمة و صلاح حال.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۷۷پ-۹۰پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۶ - ۴۱]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۴۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۹گ (۹۱ر-۱۶۹پ)، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۶) [ف: ۵ - ۳۲۶]

● **العقود الرفیعیة فی الصنایع البدیعیة** / بدیع / عربی
al-ʻuqūd-ur rafīʻīya fi-ṣ ṣanāyiʻ-il badīʻīya
حویزی، عبد علی بن ناصر، - ۱۰۵۳ ؟ قمری
hovayzī, ʻabd-ol-ʻalī ebn-e nāser (- 1644)

اهدا به: رفیع الدین محمد
علم بدیع در آرایش عبارت و جمله‌پردازی برای نگارش و سخنرانی گفتگو می‌کند. درباریان و اشراف به این علم اهمیت بسیار می‌داده‌اند و از این روی کتاب‌های بسیار در این علم نگاشته شده است. جای گفتگو کتابچه‌ای است که عبدالعلی حویزی نگاشته است؛ دارای یک «دیباچه» و یک «خاتمه» و چند «عقد». نگارنده یک نسخه از این کتابچه به خامه خویش نوشته و به رفیع الدین محمد پیشکش کرده است. وی در نوشتن رویه نخست و دوم و سوم کتاب هنر به‌کار برده: واژه‌هایی که در آغاز و پایان هر سطر جا دارد جدا نیز خوانده می‌شود. این واژه‌ها را هم می‌توان افقی خواند و هم می‌توانیم ستونی، از بالای صفحه به پایین بخوانیم. (علینقی منزوی)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹
آغاز: احمد من قصر ر[ای] کل عن ادراک ذاته، و اعجز کلمن یر [وی] شیئا حصر صفاته الذی جعل ماحا [که] من بدیع صنعه دلیلا علی نفی مشار [که] و ضده. سبحانه ... از ترکیب واژه‌های میان نشانی در صفحه اول کتاب که ۱۲ سطر دارد این شعر بیرون میآید ای که از جود کفت دریا بود در اضطراب ×× وی که مهر از شرم رایت پرده دارد ازسحاب؛ **انجام:** الثالث الایطاء و هو تکریر ... الخامس السناد؛ ان تأتی القافیة تارة مؤسسة و تارة غیر مؤسسة، او تارة مردوفة و تارة غیر مردوفة. هذا ما اردنا ایراده. و الحمدلله وحده
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مقوایی، ۱۶گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۲۹]

← عقود شرعیه ⟵ عناوین الصور

● **عقود الصرف** / صرف / فارسی
ʻoqūd-os sarf
رساله مختصری است مشتمل بر پاره‌ای از قواعد علم صرف در بیست و یک «عقد» بدین ترتیب: دو عقد در احوال الف، یک عقد در حرف یاء، یازده عقد در واو واحد، یک عقد در دو واو، سه عقد در واو و یاء و الف، یک عقد در همزه، دو عقد در حروف متجانسه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۶/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدان أسعدک الله تعالی فی الدارین که الف و واو و یا را حروف علت و مد و لین گویند؛ **انجام:**

یعنی حرکت دهند او را علی ما ذکر نحو یا صاحبی السجن و لو استطعنا اواخر جو امن دیارکم.
بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «اعبدالله مولای» (بیضی)؛ ۴گ (۷۸پ–۸۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۷۸]

● **العقود فی علم النحو = قصیدة العقود** / نحو / عربی
al-'uqūd fī 'ilm-in naḥw = qaṣīdat-ul 'uqūd

قصیده لامیه‌ای است در نحو، و نام آن در صدر و ذیل نسخه «العقود» یاد شده است. از بررسی در مضمون و محتوای منظومه به دست می‌آید که این قصیده در تکمیل منظومه العقود سروده شده، و دور نیست از سراینده قصیده العقود باشد. البته در آغاز کتاب عبارت «کتاب العقود و هو قصیده منظومة فی علم النحو من مقاله» ظاهرش آن است که ناظم این قصیده، مؤلف همان رساله سابق مجموعه حاضر (یعنی «العوامل المأة فی النحو») باشد که در احتمالی ضعیف عبدالقادر جرجانی است. ولی این احتمال بعید است چون در تألیفات جرجانی چنین نسبتی را نیافتیم، بلکه جای نام مؤلف رساله پیشین در جنگ خالی مانده است. شاید «من مقاله» با در نظر نگرفتن چند رساله اخیر و کوتاه، اشاره به رساله منهاج ذوی الحسب از ابوالقاسم بله باشد که چند کتاب و رساله دیگر نیز از وی در این مجموعه معرفی شده است، گرچه به سبک و سیاق او چندان نمی‌ماند. علاوه بر آن‌که عبارت انجامه کتاب ظاهر است در آن‌که منظومه نه از امین الدین بله است که استاد کاتب بوده و کاتب با اشراف کامل از او نقل می‌کند و نه از خود کاتب. عبارت چنین است: «نقل من نسخة سقیمة و شهد علمه عدولاً من الشهود لتعدد کاتبه من غلط الواقع فی المقصود. در پایان قصیده آمده: ضمنتها ما فی العقود و زدتها ×× لتزید نفعاً فوق ذاک و تکملا».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۲۶

آغاز: کتاب العقود و هو قصیدة منظومة فی علم النحو من مقاله: الحمد لله الذی رفع العلی ×× ثم الصلاة علی النبی و من تلا / یا طالبا للعلم هالک مسعداً ×× کالحظ فی کل العلوم محملا؛ **انجام:** و جمیع ذی الابواب زایدة علی ×× قول المصف؟ مع شیء کملا
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: سه‌شنبه ۲۶ ذیقعده ۷۲۲ق؛ ۲ص (۱۵۱–۱۵۲)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ – ۷۵]

● **عقود اللآل فی الموشحات و الأزجال** / ادبیات / عربی
'uqūd-ul la'āl fi-l muwaššaḥāt wa-l azjāl

نواجی، محمد بن حسن، ۷۸۸؟ – ۸۵۹ قمری
navājī, mohammad ebn-e hasan (1387 - 1455)

کتاب درباره موشحات و ازجال اندلیسه است. موشحه و زجل انواعی از شعر عربی است که از قرن چهارم هجری در میان شعرای اندلسی رواج یافته و در قرن‌های بعد، در کشورهای عربی دیگر همچون شام و مصر رایج شده است. در این باره کتاب‌ها و مقالات فراوانی نگاشته شده است. عقود اللآل شامل ۸۷ «موشحه» و ۳۱ «زجل» است که نواجی آنها را از سروده‌های وشاحین و زجالین اندلس و مصر و شام برگزیده است.
کتاب شامل دو «باب» است: ۱. الموشحات؛ ۲. الأزجال و البلقیات. اسامی وشاحین دارای موشحه در این کتاب: ۱. شهاب الدین عزازی، سه موشحه؛ ۲. صلاح الدین صفدی، ده موشحه؛ ۳. مجدالدین ابن مکانس، چهار موشحه؛ ۴. ابراهیم بن سهل اشبیلی، چهار موشحه؛ ۵. ابن نباته مصری، نه موشحه؛ ۶. ابن زهر حفید، دو موشحه؛ ۷. مهدی غریانی، یک موشحه؛ ۸ ابن زقاق اندلسی، یک موشحه؛ ۹. محمد شنوانی، یک موشحه؛ ۱۰. شهاب الدین موصلی، دو موشحه؛ ۱۱. تقی الدین سروجی، سه موشحه؛ ۱۲. ابن غرله، یک موشحه؛ ۱۳. ابن سناء الملک، ده موشحه؛ ۱۴. ابن حبیب حلبی، هشت موشحه؛ ۱۵. صفی الدین حلی، پنج موشحه؛ ۱۶. تاج الدین ابن حنا، یک موشحه؛ ۱۷. شمس الدین دهان، یک موشحه؛ ۱۸. صدرالدین ابن وکیل، چهار موشحه؛ ۱۹. جمال الدین یوسف صوفی، یک موشحه؛ ۲۰. مظفر عیلانی، یک موشحه؛ ۲۱. ابن حجه حموی، دو موشحه؛ ۲۲. یحیی ابن عطار، چهار موشحه؛ ۲۳. سراج الدین محار، دو موشحه؛ ۲۴. شمس الدین ابن صانغ، یک موشحه؛ ۲۵. شمس الدین واسطی، سه موشحه؛ ۲۶. زین الدین ابن خراط، یک موشحه؛ ۲۷. لسان الدین ابن خطیب، یک موشحه؛ ۲۸. ابن لسان الدین ابن خطیب، یک موشحه. اسامی زجالین: ۱. ابن نبیه مصری، یک زجل؛ ۲. فخرالدین ابن مکانس، یک زجل؛ ۳. ابن مقاتل حموی، هفت زجل؛ ۴. ادیب ذهبی، یک زجل؛ ۵. شمس الدین نواجی، یک زجل؛ ۶. ابن حجه حموی، سه زجل؛ ۷. ابن قزمان، دو زجل؛ ۸. زین الدین ابن خراط، یک زجل؛ ۹. اسکاف، یک زجل؛ ۱۰. ابراهیم معمار، یک زجل؛ ۱۱. ابن أبیک دمشقی، یک زجل؛ ۱۲. غباری قیم، یک زجل؛ ۱۳. شهاب الدی حجازی، یک زجل؛ ۱۴. شهاب الدین ابن والی، سه زجل؛ ۱۵. علی ادیب بخار، یک زجل؛ ۱۶. نورالدین کنانی، یک زجل؛ ۱۷. لبعضهم (؟) چهار زجل. تنها نسخه باقی مانده از عقود اللآل در کتابخانه اسکوریال اسپانیا، به شماره ۴۳۴ نگهداری می‌شود و عبداللطیف شهابی در سال ۱۹۸۲ میلادی، این کتاب را از روی نسخه مذکور تصحیح کرده و دارالرشید للنشر در بغداد آن را به چاپ رسانده است. (حافظیان)

[الأعلام، زرکلی: ۸۸/۶؛ ایضاح المکنون: ۱۱۴/۲؛ ریحانة الادب: ۳۲۸/۴؛ الضوء اللامع لأهل القرن التاسع: ۲۲۹–۲۳۲؛ لغت‌نامه دهخدا: ماده «نواحی»؛ معجم المؤلفین: ۲۰۳/۹؛ معجم المطبوعات، سرکیس: ۱۸۷۲/۲؛ هدیة العارفین: ۲۰۰/۲ و ۲۰۱؛ فهرست نسخه‌های خطی عربی اسکوریال، هارت ویگ گرنبورگ: ۲۸۶/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷عکسی

آغاز: بسمله و به ثقتی قال الفقیر الی رحمة ربه و الراجی عفوه و مغفرته محمد بن حسن بن علی النواجی الشافعی بلغه الله سوله و نوله فی الدارین مأموله، أما بعد حمدالله الذی و شح ذوی البلاغة بحلل الآداب؛ **انجام:** قلت لو فی خلیجنا الزعفران ×× قال لی ذا وجهک من السهر و الغیر / قلت نصبر للقمرة الجیه ×× قال لی تطلب قمر

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال اسپانیا: ش ۴۳۴؛ خط: نسخ، کا: محمد بن مسلم، تا: چهارشنبه ۱ جمادی الاول ۸۶۳ق؛ به نقل از خط مؤلف، نام کتاب و مؤلف در صفحه عنوان به خط درشت ثبت شده؛ ۲۳۶ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۷۳]

● عقود اللآل فی عقاید الآل / کلام و اعتقادات / عربی

'uqūd-ul la'āl fī 'aqāyid-il āl

جغمان، اسماعیل بن حسین، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۶ قمری

jaqmān, esmā'īl ebn-e hoseyn (1798 - 1840)

تاریخ تألیف ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۳۸ق

قاضی محمد بن علی شوکانی (-۱۲۵۰ق) کتابی در لزوم احترام به صحابه نوشته موسوم به «ارشاد الغبی الی مذهب اهل البیت فی صحب النبی»، رساله حاضر رد بر آن است که به سه نام شناخته می‌شود:۱. عقود اللآل فی عقاید الآل؛ ۲. العسجد المذاب فی منهج العترة فی الاصحاب؛ ۳. ارشاد الجهول الی عقیدة الآل فی اصحاب الرسول.

[اعلام المؤلفین الزیدیة۲۳۲؛ مصادر التراث الیمنی ی المتحف البریطانی ۱۲۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸/۱۱

آغاز: بسمله. و به نستعین و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد الامین المبعوث رحمة للعالمین و علی اخیه الانزع البطین و زوجته سیدة نساء المؤمنین الغاضب لغضبها و الراضی لرضاها رب العالمین و علی ولدیهما ریحانتی سید المرسلین؛ **انجام:** و غفل عنک و عنهم الغافلون و احسن الختام بحلول دارالسلام امین امین ... اخلص لنا الاقوال و الاعما لو النیات انه بالاجابة جدیر و هو علی کل شی قدیر و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم تسلیماً کثیراً.

خط: نسخ، کا: علی بن محمد وحیش علی، تا: غره جمادی الاول ۱۲۸۰ق؛ ۱۷ص(۲۱۴-۲۳۰) [عکسی ف: ۳ - ۵۸۰]

● عقود اللآلی / ادبیات / عربی

'uqūd-ul la'ālī

خبازی، عمر بن محمد، ۶۲۹ - ۶۹۱ قمری

xabāzī, 'omar ebn-e mohammad (1232 - 1293)

در شرح الامالی قصیده سراج الدین اوزجندی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۷/۴

آغاز: بعد بسمله. الحمدلله الذی دل وجود الممکنات ... و بعدة فلما تقرر باتفاق اولی الالباب، و اطباق دوی الفضل و الاداب، ان علم الکلام من انفس ما تنافس فیه من الرغائب؛ **انجام:** تشخص دعالی بالخیر لانه حقیق باحاجة الدعوات قادر علی افاضة الخیرات قوی علی اشاعة الحسنات.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۵۹ص (۱۸-۷۶)، ۲۳ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۹۸]

● العقود اللؤلؤیة فی طریق السادة المولویة / عرفان و تصوف / عربی

al-'uqūd-ul lu'lu'īya fī ṭarīq-is sādat-il mulawīyya

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ - ۱۱۴۳ قمری

nābolosī, 'abd-ol-qanī ebn-e esmā'īl (1641 - 1731)

تاریخ تألیف چهارشنبه ۳۰ شعبان ۱۰۹۶ق

ده فصل است در آداب مخصوص به طریقه مولویه منسوب به ملای رومی، سعی شده تا کارهایی که در مجالس خود انجام می‌دهند از سماع و استعمال آلات طرب و غنا توجیه کند و اثبات نماید که این کارها نوعی عبادت می‌باشد و برای وصول به حق انجام می‌شود.

چاپ: دمشق، مطبوعات المقتبس، ۳۲ص، ۱۳۲۹ق.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۴/۲

آغاز: الحمدلله الذی قطع بسیف الحق و آبر من استحق و اذل کلام الجاهل بساطع نور البیان و خذل من تعرض لفقراء الطریق فأورده موارد الحرمان؛ **انجام:** و الله تعالی ولی التوفیق و الهدایة و منه الاحسان و العنایة و هو حسبنا و نعم الوکیل ...

خط: نسخ، کا: عبدالله بن عمر بن مصطفی بن اسماعیل (نوه نابلسی)، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۴گ (۵۴پ-۷۷ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۹۰]

● عقود اللئالی فی مدح النبی و الوصی و الآل = تخمیس الازریه / فضایل و مناقب، شعر / عربی

'uqūd-ul la'ālī fī madḥ-in nabī wa-l waṣī wa-l āl = taxmīs-ul azrīyya

کاظمینی، جابر، ق۱۳ قمری

kāzemaynī, jāber (- 19c)

وابسته به: القصیدة الهائیة = القصیدة الازریة = قرآن الشعر الاکبر و فرقان الفصل الازهر = الفیة = الشمسیة؛ ازری، کاظم بن محمد (۱۱۴۳-۱۲۱۲)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۷۹/۵

آغاز: بسمله جمالک فی کل الحقایق سائر

خط:نسخ،کا:محمد هادی،تا:رمضان ۱۳۰۲ق؛ اهدایی: شیخ محمد

جواد علميه؛ ۵۹گ (۳۰–۸۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۲۳۰]

● **عقود المرجان فی تفسیر القرآن** / تفسیر / عربی
'uqūd-ul marjān fī tafsīr-il qur'ān

جزایری، نعمة الله بن عبدالله، ۱۰۵۰ - ۱۱۱۲ قمری
jazāyerī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1641 - 1701)

تفسیر مزجی مختصری است با ذکر مسائل مهم قراءات و ترکیب‌های نحوی و آنچه که در تفسیر و تأویل آیات بدان احتیاج باشد، به استناد به احادیث اهل بیت علیهم السلام (که نام مصدر هر یک در آخر آن ذکر می‌شود) و بعضی از گفته‌های بزرگان مفسرین. این تفسیر در حواشی قرآن مجید نوشته شده بود و گویا شاگرد مؤلف، ملا محمد ابن علی نجار شوشتری آن را در سه جلد تدوین کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۷۷

آغاز: الحمدلله و صلى الله على محمد و أهل بيته الطاهرين ... لما وفق الله سبحانه لما أردنا تأليفه من شرح التهذيب و الاستبصار و شرح كتاب التوحيد للصدوق

جلد اول کتاب و تا پایان سوره برائت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۷۷ق؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه محمد امین خوئی نجفی؛ جلد: تیماج، ۱۹۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۲ - ۲۲۶]

← عقود نکاح ← صیغ عقود و نکاح و کفاره افطار رمضان (رساله در)

● **عقود و اسناد و قراردادهای شرعی** / فقه / عربی
'oqūd va asnād va qarārdād-hā-ye šar'ī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۶ط

مجموعه صورت عقود و اسناد شرعی است که در محضر محمد بن صادق طباطبائی تنظیم و نوشته شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمدبن صادق حسینی طباطبائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۱ص، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۱ط

مجموعه صورت عقود و اسناد شرعی ازتاریخ ۱۳۱۴ تا ۱۳۱۵ق، که در محضر محمد بن صادق طباطبائی تنظیم و تحریر شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن صادق حسینی طباطبائی، تا: قرن ۱۴؛ ۱۵۰ص، اندازه: ۱۶×۱۹/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۲۳]

● **العقود و الایقاعات** / فقه / عربی
al-'uqūd wa-l īqā'āt

تنکابنی، محمد بن محمد طاهر، ق۱۳ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e mohammad tāher (-19c)

رساله درباره مسئله شرطیه یا عدم شرطیه تنجز عقد غیرعبادی (به معنی اعتقاد به نفوذ و صحت آن به هنگام اجراء) نوشته شده و خود عدم شرطیه را اختیار کرده است، و مشتمل بر چند مقدمه است و در آن از رساله مفصلی که نخست در این باب نوشته و ناتمام گذارده، چند بار یاد کرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۳۵/۱

آغاز: الحمد لله الذى اصل الاصول و فرع عليها التفريعات ... اما بعد فيقول ... ابن محمد طاهر محمد التنكابنى الجليجانى انى قد نظرت فى سالف الزمان فى مسئلة العقود و الايقاعات التى ليست فيها حيثية العباده؛ **انجام:** پایان: الا ان عملى فى هذه الجمله على الاحتياط بالنحو الذى بيناه سابقا فتذكر و الله ... هو العالم باحكامه ... ابداً دائماً. تمام شد در سوم دوشنبه صفر ۱۲۶۴.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶۴ص (۲–۶۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۱۷۱۶]

● **العقود و الایقاعات** / فقه / عربی
al-'uqūd wa-l īqā'āt

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۹۰/۷

آغاز: بسمله مقدمه مشتملة على ذكر اسماء الكتب العقود و الفرق بين اللازم و الجائز منها قال صاحب الشرايع

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد زکی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۴۰–۴۱)، ۲۱ سطر (۸×۱۲) [ف: ۴ - ۱۲۷۵]

● **العقود و الوفاء بها** / فقه / عربی
al-'uqūd wa-l wafā' bi-hā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۹۷/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: مقوا، ۳گ (۱۱۳پ–۱۱۵ر)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۱۷ - ۱۷۰]

● **العقوق** / اخلاق / عربی
al-'uqūq

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری
ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

عقوق والدین را از نظر آیات مربوطه و روایات مختصراً بررسی نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱/۶

آغاز: فى العقوق، عن الكافى فى باب العقوق عن واحد من

الأخبار ان ادنی العقوق اف
نسخه اصلی: کتابخانه آستان قدس رضوی - مشهد؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳گ (۱۸۲ر-۱۸۴ر) [عکسی ف: ۱ - ۴۲۲]

● العقول = تعریف اسم الله و شرحه = الفصول / فلسفه / عربی

al-ʻuqūl = taʻrīf-u ism-il-lāh wa š.-hū = al-fuṣūl

؟ ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

به نوشته آقای دکتر مهدوی (ش ۱۸۶) بخشی است از رساله حدود (ص ۷۸-۸۱ تسع رسائل)، ولی در آن دارد «ذکره ارسطاطالیس فی کتاب البرهان» و «قال الباقلانی قدس الله روحه فی حد العقل» و این عبارت‌ها در رساله حدود دیده نمی‌شود و گویا کسی با نگریستن به همین بخش از رساله حدود این بند را ساخته است و با رساله حدود تفاوت‌های بسیاری دارد. در آن از حد و رسم نداشتن خدا و معنی‌های عقل و چهار نوع آن مانند آنچه که فارابی و ابن سینا گفته‌اند آمده است. (دانش پژوه)

آغاز: بسمله. زعموا ان الباری تعالی لاحد له و لا رسم لانه لاجنس له و لافصل له و لاعوارض یلحقه.

انجام: و ما ذکرناه شرح الاسم و الحمد لربنا و له المکارم و العلی و الجود.

[دنا ۵۵۷/۷ (۹ نسخه)؛ مصنفات ابن سینا، مهدوی ص ۲۸۲ با عنوان «العقول» و (الفصول = تعریف اسم الله و شرحه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۲ ذیقعده ۱۲۴۵؛ ۲گ (۴۲پ-۴۳ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۰]

۲. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۷/۳۶

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۷ص (۹-۱۵)، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۷۴

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۲۱۱-۲۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ ۵گ (۱۷-۲۱)، ۱۴ سطر، اندازه:۷× ۱۴سم [ف: ۳۸ - ۶۶۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۱۰/۱۰

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «معانی العقل» و ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: نصیری، تا: ۱۰۴۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۹ر-۵۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۲۲۰]

۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۶۱ر-۶۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۳۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱گ (۱۵۶پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۶]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۶۹/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۶ق؛ جلد: میشن آبی، ۳گ (۳۰۱پ-۳۰۳ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۹ - ۲۱۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: قرن ۱۴؛ ۳گ (۱۰-۱۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۲۹۴]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۰۶پ-۱۰۸)، ۲۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

● عقول عشره / چند دانشی / فارسی

ʻoqūl-e ʻašare

براری امی، محمد بن محمد جمشید، ق۱۱ قمری

barārī ommī, mohammad ebn-e mohammad jamšīd (-17c)

کتابی است در دانش‌های گوناگون همچون ستاره‌شناسی، طب، رمل، و غیر آن که مؤلف برای استفاده خود و دوستان از کتاب‌های مختلف گرد آورده است. در مقدمه می گوید: «روزی به خاطر گذرانید که در مطالعه کتب و تصفح نسخ اکثر قواعد غریب و مقدمات عجیب به نظر درمی‌آید و از رهگذر غفلت که خاصه آدمی است در غریب و مقدمات عجیب به نظر درمی‌آید و از رهگذر غفلت که خاصه آدمی است در مخیله می‌ماند و به سبب نسیان که خلاصه در انسان است از حافظه به در می‌رود و به وقت مذکور تأسف دست می‌دهد و عند الحاجة درماندگی روی می‌نماید. اگر آن همه جدا و قسم‌پذیر گردد و همه آن علیحده در قید قلم مقید شود خالی از فایده و مبرا از نفع نباشد. لهذا در سنه هزار و هشتاد و چهار هجری از هر خرمن خوشه‌ای و از هر صدف دردانه‌ای فراهم آورد. مسمی به عقول عشره

گردانید و اساسش بر «عقل» و «فهم» و «فراست» و «کیاست» بنهاد تا در مجلس یاران به جهت صحبت داشتن به کار آید و در محفل دوستداران برای انجمن آرایی شاید و اگر مقوله‌ای از این به طبع مشکل پسند بزرگان و عزیزان پسند آید، خواهند که نقلی از آن بردارند نام مؤلف و منقول عنه بر صدر آن ثبت فرمایند». فهرست عقول ده‌گانه چنانکه در دیباچه مؤلف آمده: عقل ۱. کره افلاک، شامل شانزده فهم و نه فراست و دو کیاست؛ عقل ۲. اسطرلاب، شامل شش فهم و سه فراست؛ عقل ۳. رمل، شامل نه فهم و پنج فراست؛ عقل ۴. کره زمین، شامل سی و هفت فهم؛ عقل ۵. علم طب، شامل شانزده فهم و بیست و پنج فراست و ده کیاست؛ عقل ۶. جبال، شامل دو فهم و یک فراست؛ عقل ۷. معدنیات و اجسام و نباتات و حیوانات، شامل شش فهم و شش فراست؛ عقل ۸. بحار، شامل دو فهم؛ عقل ۹. وضع و اختراع و عجایب، در سه فهم؛ عقل ۱۰. زمان و مکان.

چاپ: بمبئی، ۱۳۱۷ق

[مشار فارسی ۳۵۵۱/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۶/۴–۲۹۹۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۹۰

آغاز: حمدی که لایق درگاه کبریا باشد قدرت انسان نیست که تواند بجا اورد، سپاسی که شایسته بارگاه جلال بود ادای آن از احاطه عقل بشری بیرون است؛ **انجام:** عبدالشمس شهریست از اقلیم سیوم تعلق به مصر دارد و در جنوبی.

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۸ (ردیف ۱۲)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۳۶ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ – ۱۱۵]

● **العقيدة = عقائد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqīda = ‘aqā’id

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۲۴/۴

آغاز: اما بعد حمدالله و الصلاة على نبيه المصطفى و بعد فيقول ... اعلم ان اله الخلق قديم حى مدبر حق مقدر مريد للخير و الشر الا انه لايرضى به

نسخه اصل: کتابخانه معهد دراسات الثقافة الشرقيه – دانشگاه توکیو. رساله بسیار مختصری است در اعتقادات مؤلف؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ محرم ۱۰۹۳ق؛ ۳ص (۱۵۶–۱۵۸) [عکسی ف: ۷ – ۲۷]

● **عقيدة ابن مدين شعيب المغربي** / عرفان و تصوف / عربی

‘aqīdat-u ibn-i madyan šu‘ayb al-maġribī

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۶/۱۱

آغاز: الحمدلله الذى تنزه عن الحد و الاين و الكيف و الزمان و المكان؛ **انجام:** فادعوه مخلصين له الدين و الحمدلله رب العالمين

خط: نسخ، کا: طه بن یحیی بن سلیمان بن محمد کردی خوشناری، تا: ۱۱۹۲ق؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ ۲گ (۱۶۶ر –۱۶۷ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [مؤید: ۳ – ۵۶۷]

● **العقيدة الاسلامية (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-‘aqīdat-ul islāmīyya (t.)

آقابزرگ طهرانی، محمد محسن، ۱۲۹۳ – ۱۳۸۹ قمری

āqā-bozorg-e tehrānī, mohammad mohsen (1876-1969)

تاریخ تألیف ۱۳۲۸ق

«العقيدة الاسلامية» رساله‌ای است از شیخ عبدالله کویلیام لیفرپولی که شیخ الاسلام الجزایر بوده و مترجم بعد از ترجمه کتاب «المدنية و الاسلام» محمد فرید وجدی چون این کتاب را مکمل آن دیده و بعضی از اعترافات علمای مشهور اروپا در این‌که دین اسلام نشردهنده مدنیت است در آن ثبت شده، لذا تصمیم به ترجمه آن گرفته است و لکن ناتمام مانده و تا آخر شهادت قسیسین را داراست.

[الذریعه ۱۱۷/۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۸/۶

آغاز: بسمله. حمدله ... و بعد این مجرم مسیء بعد از ترجمه کردن کتاب مستطاب مدنیت و اسلام دیدم که کتاب مستطاب عقیدة الاسلامیة متمم آن غرض و مقصود است؛ **انجام:** و اگر درک میکردم روز تو را البته یاریت می‌نمودم.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ق؛ ۳گ (۱۱۰پ–۱۱۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۴ – ۸۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۶۱/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۳۲۰]

← عقيدة أهل التوحيد ← العقيدة الكبرى
← عقيدة اهل السنة ← عقائد أهل السنة و الجماعة

● **عقيدة الإيمان** / کلام و اعتقادات / عربی

‘aqīdat-ul īmān

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۴۶/۵

آغاز: الحمدلله على أنعامه ×× و نشكر الله على إحسانه / بنعمة الإسلام الإيمان ×× و خصنا بالمصطفى العدنان

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۷۸–۸۱) [ف: ۳ – ۱۰۳]

● **عقيدة التوحيد** / کلام و اعتقادات / عربی

‘aqīdat-ut tawḥīd

اجهوری، علی بن محمد، ۹۶۷ – ۱۰۶۶ قمری

ojhūrī, ‘alī ebn-e mohammad (1560 - 1656)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۲/۴-عکس
به نثر؛ بی کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۱ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۹]

← عقیدة الخالد ← عقاید مولانا خالد

● **عقیدة الدیانة** / فضایل و مناقب، شعر / عربی
'aqīdat-ud dīyāna

دیلمی، ملک منصور
deylamī, malek mansūr
یکصد و سی و هفت مخمس است در فضایل و مناقب حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام و بیان عقیده مذهبی ناظم.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۹۴/۲
آغاز: أما رأیت الغسق الدجیا ×× یفتق منه المشرق المضیا / یا عاذلی عن منهج السویا ×× اهدی لتهدی سره الخفیا / لأن سر الله باطنیا
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مصطفی بن احمد بن علی چلبی، تا: ۱۳۰۳ق، به جهت محمد بن محمود خزندار؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۸۱ر-۹۴پ)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۱ - ۱۶۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۲/۲-عکس
خط: نسخ، بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۷۲]

← العقیدة السنوسیة ← ام البراهین

● **العقیدة الصحیحة** / عرفان و تصوف / عربی
al-'aqīdat-uṣ ṣaḥīḥa

خفیف شیرازی، محمد بن خفیف، ۲۶۸ - ۳۷۱ قمری
xafīf-e šīrāzī, mohammad ebn-e xafīf (882 - 982)
در چهار «فصل»: توحید، نبوت، ایمان، مایختص به هذه الطائفة الصوفیة دون غیرهم. (دانش پژوه)
[دنا ۵۵۸/۷؛ سیرت ابن الخفیف ص ۲۸۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۱۶
آغاز: اما بعد فان العاقل من صحح اعتقاده للقاء ربه و اخلص نیته تزکیة لاعماله و احسن عبادة ربه ذخرا لمعاده و علم انه لم یخلق عبثا؛
نسخه اصل: کتابخانه ایاصوفیا، استانبول - ترکیه ۴۷۹۲؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن علی بن محمد کاتب، تا: ۸۱۳ق، جا: شیراز؛ ۵ص(۳۴۲-۳۴۶) [عکسی ف: ۴ - ۲۲]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۲۰-عکس
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۷]

● **العقیدة الصحیحة و الدین النصیحة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'aqīdat-uṣ ṣaḥīḥa wa-d dīn-un naṣīḥa

حسنی، اسماعیل بن قاسم، - ۱۰۸۷ قمری
hasanī, esmā'īl ebn-e qāsem (- 1677)
رساله‌ای است بسیار مختصر در توحید و نبوت و امامت بر عقیده زیدیان، با شواهدی از آیات کریمه
[مؤلفات الزیدیة ۲۷۷/۲-۲۷۸؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۱۶۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۵/۷
آغاز: من عبد الله امیر المومنین المتوکل علی الله رب العالمین ... الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لو لا ان هدانا الله؛
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۱۵۲؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱، ۶ص(۴۴۶-۴۵۱) [عکسی ف: ۴ - ۴۳۰]

← العقیدة الصغری ← ام البراهین

● **عقیده صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی
'aqīde-ye sūfīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴/۶
آغاز: چون وجود صفت واجب بود امری زاید بر ذات پس فایده موجودیت هر ماهیت واجب را؛ **انجام:** فافهم اهل الطریق و تأمل و اعمل علیه و توصل تمت.
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱ جمادی الاول، جا: تیلور؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج ضربی مذهب؛ (۳۴۲-۳۴۵) [سنا: ف: ۲ - ۱۲]

← العقیدة الطحاویة ← عقائد أهل السنة و الجماعة

● **العقیدة العدلیة علی مذهب الزیدیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-'aqīdat-ul 'adlīya 'alā maḏhab-iz zaydīya

کوفی، علی بن عبدالله
kūfī, 'alī-ye-bn-e 'abd-ol-lāh
قصیده‌ای در ۳۸ بیت که در آن عقاید مهم زیدیه به نظم کشیده شده است. ناظم ظاهراً از اعلام بزرگ زیدیه بوده چنان‌که از وی با القاب «الفقیه الورع الکامل عمدة العباد الموحدین و قدوة الزهاد المتعبدین» یاد شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۵۳۳/۲
آغاز: اول مفروض علی العباد ×× معرفة الله بلا ترداد / ثم صفات نسبت الیه ×× و نفی غیر جائز علیه؛ **انجام:** من الرجال ما به عمایة ×× حمد لله علی الهدایة / تحب اهل البیت من والاهم ×× نجی غداً و الشک فی شواهم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۵]

● **عقیدة علی بن ابی طالب کرم الله وجهه** / کلام و اعتقادات / عربی

'aqīdat-u 'alī-y-ibn-i abi-ṭālib karrama-l-lāh wajh-a-h

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۳/۷

آغاز: و هی ان تعتقدان الله لا من شئ و لا علی شئ و لا تحت شئ فلو کان من شئ لکان مخلوقا و لو کان فی شئ محصورا و لو کان خلی شئ لکان محمولا؛ **انجام:** فانه بعبدالله علی استقامه اذ وقف الله بما یحب و یرضی.

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۱ص (۲۱۹)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ – ۴۹]

● **عقیدة الفریدة** / کلام و اعتقادات / عربی

'aqīdat-ul farīda

شافعی، محمد

šāfe'ī, mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۴۰۷]

● **العقیدة فی علم الکلام** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqīda fī 'ilm-il kalām

مرکبانی، خلیل

morakkabānī, xalīl

عناوین به صورت «اعتقد، اعتقد» است و در اعتقاد اول خود ارکان ایمان را چهار شمرده بدین شرح توحید و عدل و نبوت و امامت.

آغاز: بسمله حمدله ... و بعد فقد سألنی بعض الاخوان الاجمع له مقدمة فی علم الکلام علی وجة الایجاز و الاختصار ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** طاته ایام لوجوبه اوندبه قربة الی الله تم ذلک بحمدالله

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد بن مجاهد، تا: سه‌شنبه ۲۷ رمضان ۷۹۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۷ سطر [ف: ۵ – ۳۵]

● **العقیدة القدسیة فی الاصول الدینیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqīdat-ul qudsīya fi-l uṣūl-id dīnīya

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ – ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۵-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۳/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ فقط یک صفحه و ناقص است [ف: ۷ – ۱۷۲]

● **العقیدة الکافیة = الاعتقادیة = عقاید الشیعة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'aqīdat-ul kāfīya = al-i'tiqādīyya = 'aqāyid-uš šī'a

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ – ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

رساله فشرده اعتقادی است که بسیار مختصر به اصول ضروریه اعتقادی شیعه پرداخته است. این رساله در برخی نسخه‌ها به علامه حلی و برخی آن را ابن فهد حلی دانسته‌اند و در آغاز و یا نهایت برخی نسخه‌ها اعتقادیه شهید دانسته شده است. شهید اول دارای رساله‌ای در این موضوع بوده و در برخی آثار خویش از آن به العقیدة الکافیة نام برده است که محتملاً همین رساله است.

آغاز: اشهدکم یا معاشر المؤمنین انی اشهد ان لا اله الا الله وحده لاشریک له الها واحدا احدا فردا صمدا وترا حیا قیوما دائما ابدا لم یتخذ صاحبة و لا ولدا ...

انجام: هذا اعتقادی و علیه حیا و علیه اموت و علیه ابعث ان شاءالله. و صنفه معتقده محمد بن مکی و هو یشهد ان معتقده و العامل به ناج من عذاب النار فائز برضی الجبار اذا هو وافی علیه الی نزول الحافرة و اول ایام الاخرة ... الحمد لله حمد الشاکرین وصلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین

چاپ: این رساله در مقدمه غایة المراد فی شرح نکت الارشاد، چاپ دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۴۱۴ق، صفحه ۱۵۵–۱۵۸ به چاپ رسیده است؛ در میراث اسلامی ایران، دفتر ششم، به کوشش محمد رضا انصاری قمی نیز چاپ شده؛ ضمن موسوعة شهید الاول، ۱۴۳۰ق، جلد ۱۸ نیز چاپ شده

[الذریعة ۲۲۹/۲ رقم ۸۹۹ و ۳۰۶/۱۵؛ دنا ۵۵۸/۷–۵۵۹ (۱۷ نسخه)؛ الشهید الأول حیاته و آثاره ۱۸۴–۱۸۸؛ معجم التراث الکلامی ۳۹۹/۱–۴۰۰؛ رسائل الشهید الاول: ۱۵۳/۱۵۷؛ الشهید الاول، حیاته و آثاره: ۱۸۴–۱۸۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۴/۲

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: ۹۰۷ق؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۷پ–۱۹پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۵ – ۱۷۴]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۹۵/۲

خط: تحریری، کا: حسن ظهیر بن فاضل ظهیر حسینی کور سرخی، تا: ۹۵۵ق، ۱گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۶۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۲/۳
آغاز: بسمله، اعتقد اعتقادا مطابقا لا مقلدا فی دینی لاحد من الناس ... انی اشهد ان لا اله الا الله؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۵۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۳گ (۳۵–۳۷)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ – ۵۲۴]
۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۹۵/۱۲
آغاز: برابر
خط: تحریری، کا: حسن ظهیر بن فاضل ظهیر حسینی کور سرخی، تا: ۹۷۰ق؛ ۳گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۶۲]
۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۳۱/۱-۱۸/۱۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن عبدالله بن علی بن کمال الدین فهنانجی، تا: سلخ ربیع الثانی ۹۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۴۴۱]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۶۵۷]
۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۹۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱۰۲پ–۱۰۶پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۱۵۹]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۸۱–۸۳)، ۱۶ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۶ – ۱۵۲]
۸. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۲۰۱/۸
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۵۳پ–۵۴پ)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [اوراق عتیق: ۲ – ۳۴۳]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۶۰
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، ش M 140 (۸۲۰۱)؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۸۲) [عکسی ف: ۳ – ۴۲۶]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا اعتقادی و الیه احیی و علیه اموت وابعث و انشاء الله و صنفه معتقده محمد بن مکی و هو الشهید بان معتقده والقائل به ناج من عذاب النار ... و الحمد لله حمد الشاکرین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۹۱پ) [ف: ۱۵ – ۱۵۸]
۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۳۸/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۳۰ق [ف: ۵ – ۳۷۸]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳/۱۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد سعید فرزند میر نظام حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ به شیوه چلیپا نوشته؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱گ (۱۸۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ – ۱۸۶]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱۷/۳
آغاز و انجام: برابر؛ کاتب درذیل نسخه می‌نویسد «هذه عقیده منقوله من وسایط عن خط الشیخ الشهید رحمه الله تعالی فی سنه سبع و ثمانین و الف».
در فهرست بدون مؤلف؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ محشی به نقل از شرح خفری (و گاه با نشان: خفر)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵ص (۱۰۹–۱۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۱۹۴۷]
۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۴۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محسن بن حسن حسینی طالقانی نجفی، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۱۲۷پ–۱۲۸پ)، ۱۴ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۷ – ۳۴۸]
۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ محشی؛ ۳گ (۲۱۰–۲۱۲)، ۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۴۰ – ۲۵۵]
۱۶. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۳/۲
یک صفحه مانده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [نشریه: ۴ – ۴۴۷]
۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۵۳/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۸ سطر [ف: ۹ – ۷۴]
۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۷/۹-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر؛ قال مصنفه و معتقده محمد بن مکی ... کتبنا هذه الاحرف فی اللیل. شعرلا تعتب علی یا هذ القاری ×× و شغل اللیل مصلحة النهار
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد هاشم اصفهانی، تا: دوشنبه ۹ رجب ۱۱۳۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۳۶–۲۳۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۳ – ۸۶]
۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قرمز، ۲گ (۷۶پ–۷۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۲۱/۶سم [ف: ۹ – ۸۲]
۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲ص (۴–۵)، ۲۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۱۳۲۴]
۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸/۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص

(۳۸۵–۳۸۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ – ۷۱]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۱۲/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: رویه کاغذی، ۵گ (۹پ–۱۳ر)، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۴۷۳]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۵۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۴۰۷]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۵۹]

● **العقیدة الکبری = عقیدة أهل التوحید** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqīdat-ul kubrā = ‘aqīdat-u ahl-it tawḥīd

سنوسی، محمد بن یوسف، ۸۳۲ – ۸۹۵ قمری

sanūsī, mohammad ebn-e yūsof (1429 - 1490)

سنوسی از علمای تلمسان در قرن نهم هجری است که تألیفاتی از خود به جای گذاشته است. وی شرح مبسوطی بر متن حاضر نگاشته است. نسخه‌هایی از العقیدة الکبری در خزانه ابن یوسف در مراکش نگهداری می‌شود.

[الأعلام زرکلی ۱۵۴/۷؛ دوحة الناشر لمحاسن من کان بالمغرب من مشایخ القرن العاشر ۱۲۱–۱۲۲؛ فهرس مخطوطات خزانة ابن یوسف بمراکش ۱۸۴؛ مجمع علمی عراقی ۹۱/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۲۵۶/۲ و ۲۵۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۴

آغاز: بسمله. صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم قال الشیخ الامام العلامة الصدر الاوحد ابوعبدالله محمد بن الشیخ ... ابویعقوب یوسف ابن عمر السنوسی رحمه الله تعالی ... الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی سیدنا و مولانا محمد خاتم النبیین ... اعلم شرح الله صدری و صدرک و یسر لنیل الکمال فی الدارین أمری و أمرک؛ **انجام:** و حشرنا فی زمرتهم آمین یا رب العالمن. فهذه عقیدة أهل التوحید المخرجة بفضل الله تعالی من ظلمات الجهل و التقلید ... غفل عن ذکرک و ذکره الغافلون و رضی الله تعالی عن آله و صحبه و الحمدلله رب العالمین.

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید، ش ۱۲۷۳ (فهرست اسکوریال ۳: ۷–۸)؛ خط: مغربی، کا: احمد بن محمد الفخار، تا: ۹۴۷ق؛ ۱۲ص (۴۵۸–۴۶۹)، ۳۰ سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۱۸]

● **عقیده مرضیه** / کلام و اعتقادات، شعر / کردی

‘aqīde-ye marzīye

معدوم کرد، عبدالرحیم بن سعید، ۱۲۲۱ – ۱۳۰۰ قمری

ma‘dūm-e kord, ‘abd-or-rahīm ebn-e sa‘īd (1806-1883)

منظومه کردی است در عقاید اهل سنت شامل مبحث ایمان، وجود و وجوب، اصول شش‌گانه، در معنی کلام الله، در صفت ملائکه، ابلیس، معراج، حضرت شیخ عثمان سراج الدین، امامت و خلافت حسن و حسین، مبحث ائمه در اصول و فروع و طریقه و قطب‌هایشان، رؤیت خداوند، بهشت و دوزخ، خاتمه کتاب.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۶۶

آغاز: بسمله. زبدة عقیده خلاصه کلام ×× هر له تو بو تو س حمد و ثنای تام؛ **انجام:** نزاع بر یاوه له کل خاص و عام ×× صح العقیدة و تم الکلام

پس از آن قطعه به عربی از سراینده کتاب آمده در هشت بیع با مطلع: «رسالة جامعة المسائل ×× یحبها قلب ذوی الفضائل»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۱۰ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۲۶]

● **العقیدة المرضیة** / کلام و اعتقادات / ترکی

al-‘aqīdat-ol marzīyya

ملاعبدالرحیم، ق۱۳ قمری

mollā-‘abd-or-rahīm (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۸۰ق

منظومه‌ای است مفصل در اصول اعتقاد اهل سنت جهت استادش عثمان تنظیم شده و چنان‌که کاتب در پایان نسخه نگاشته که شاعری خراسانی به نام شائق در محضر مؤلف جمله «عقیده مولوی نوشته گردید» را در ماده تاریخ آن گفته است. ناظم برخی از اشعار را به عربی به نظم آورده است.

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۹۶

آغاز: کان فی الکل عین الماهیة ×× یا مبدء که که حقیقیه؛ **انجام:** به لنا قد عمت العوائد ×× صحت و تمت بهم العقائد

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۴]

← العقیدة المفیدة ﹥ الاعتقادات

● **عقیدة المکلف = الاعتقادیة = الاعتقادات = العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی

‘aqīdat-ul mukallaf = al-i‘tiqādīyya = al-i‘tiqādāt = al-‘aqā’id

متن اعتقادی بسیار موجزی، بر اساس اعتقادات شیعه و اهل بیت عصمت و طهارت است. علی رغم تفحص فراوان نشانی از نگارنده این اعتقادیه در منابع و مصادر قابل دسترس، دستگیر نشد. گفتنی است که متن‌های اعتقادی مختصری نظیر این رساله، از محقق حلی، علامه حلی، شهید اول، شهید ثانی و چند متن دیگر موجود است که جز این اثر می‌باشند. ناگفته نماند که بر فراز این رساله نام «عقیدة المکلف مختصرة» دیده می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۶۷

آغاز: اعتقد ان العالم محدث و محدثه فاعل، مختار، قادر، عالم، حی، موجود، سمیع، بصیر، قدیم لذاته ... یقبل التوبة عن عباده و یعفوا عن المذنبین من المؤمنین؛ **انجام:** و الائمة المعصومون المنصوص علیهم بعد النبی (ص)، اولهم بلافصل امیرالمومنین علی بن ابی طالب(ع) ... ، ثم الحسن العسکری، ثم الخلف الحجة محمد الحسن المهدی صاحب الزمان –صلوات الله علیهم اجمعین– حفظة الدین و الایمان ... جملة ما یلزم من الاعتقاد ... تم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ در انجام نسخه (۲۱۰ر) عبارت: «تجربة قلم لا افلح من ظلم» و نیز دو تاریخ تولد: «حیدر بن حاج محمود» در سال ۹۹۰ق و «بدر الدین بن حاج سلمان» در سال ۱۰۳۰ق دیده می‌شود؛ ۱گ (۲۰۹ر–۲۰۹پ)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۱۱)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [میراث شهاب:س۱۳ ش۱و۲–۱۶۵]

← عقیده منظوم > اعتقاد نامه

● **العقیدة النظامیة فی الارکان الاسلامیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqīdat-un niẕāmīyya fi-l arkān-il islāmīyya

امام الحرمین، عبدالملک بن عبدالله، ۴۱۹ – ۴۷۸ قمری

emām-ol-harameyn, ‘abd-ol-malek ebn-e ‘abd-ol-lāh (1029 - 1086)

برای: نظام الملک طوسی

چاپ: تحقیق محمد زاهد الکوثری (قاهرة، مطبعة الانوار: ۱۹۴۸ق)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹/۱–ف

نسخه اصل: اسماعیل صائب ش ۴۲۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ رمضان ۵۳۲ق، جا: اسکندریه؛ ۷۱گ (۱–۷۱)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۶۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱۰

من الرسالة المسماة بالنظامیة الحرمین؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۷ش۱–۲ – ۴۰]

● **العقیدة الوحیدة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-‘aqīdat-ul waḥīda

فدایی کزازی، ابوالشجاع محمد اسماعیل بن محمد هادی، – ۱۲۶۳ قمری

fadā‘ī kazzāzī, ab-oš-šojā‘ mohammad esmā‘īl ebn-e mohammad hādī (- 1847)

تاریخ تألیف ۱۲۴۵ق

منظومه‌ای در عقاید شیعه که در باب امامت به طور مفصل مطاعن خلیفه اول و دوم را ذکر نموده و فتاوی ائمه چهارگانه اهل سنت را نقد نموه است. خود مؤلف اشعار را شرح کرده است و بیش از بیست کتاب از تألیفاتش را در شرح خود نام برده، و تاریخ تألیف کتاب را کلمه «غمره» = ۱۲۴۵، آورده: «غررتها تعریر طیر الحمرة ×× والحجة التاریخ فیها «غمره»».

آغاز: الحمدلله الذی دل علی ×× وجوده وجوده ما فعلا / من حسن اتقان وصنع محکم ×× اذا خرج العالم من کتم العدم

[الذریعة ۳۰۶/۱۵]

شرح و حواشی:

۱– العقیدة الوحیدة (ترجمه)

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۲۷

آغاز: الحمدلله الذی دل علی ×× وجوده وجوده ما فعلا / من حسن اتقان وصنع محکم ×× اذا خرج العالم من کتم العدم / ... یقول عبد خائف ذلیل ×× احقر خلق الله اسماعیل؛ **انجام:** ربح المعارف کنزة مخفیة ×× ثمنها العقیدة الالفیة / اهدی به الفدائی الاحبابا ×× یرجوا به من ربه الثوابا

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی نقی بن محمد، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاتب زمانی که این کتاب را نزد ناظم و مصنف می‌خوانده آن را کتابت کرده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۶]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۵۷۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان غیر العلم و الارادة ×× معنی صحیحا یعتبر فی العادة / لیس بامر او بنهی او خبر ×× لیس باستحبار ایضاً یعتبر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۰گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۶]

۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۶۳۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربح المعارف کنزة مخفیة ×× ثمنها العقیدة الالفیة / اهدی به الفدائی الاحبابا ×× یرجوا به من ربه الثوابا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ شرح با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۸۶]

● **العقیدة الوحیدة (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-‘aqīdat-ol vahīda (t.)

وابسته به: العقیدة الوحیدة؛ فدایی کزازی، ابوالشجاع محمد اسماعیل بن محمد هادی (–۱۲۶۳)

ترجمه‌ای است روان به نثر فارسی از ارجوزه «عقیدة الوحیدة» فدایی کزازی.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۵۷۷/۲

آغاز: حمد مخصوص آن چنان کسی است که وجود صنع او بر وجود وی دلالت کند ازحسن اتقان وقرار مستحکم وقتی که جهان را از کتم عدم خارج کرد بدون کمک گرفتن از یار و یاور و آلت و رهنمائی؛ **انجام:** و اما قول به تناسخ کذب است و در

دین باطل می‌باشد و اقسام چهارگانه آن از نسخ و مسخ و فسخ و <سلخ> در فساد و بطلان مثل همند زیرا مستلزم نفی بعث و جزاء می‌باشد و اینجا کلام ماختامه می‌یابد ... پس درود بر محمد و آلش باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور آبی، ۴۷گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۱ – ۴۲۲]

● **عقیده ولتر در باب ایران و هند** / تاریخ / فارسی

ʻaqīde-ye volter dar bāb-e īrān va hend

اوانس بن زرگر باشی، ق۱۴ قمری

āvāns ebn-e zargar-bāšī (- 20c)

اهدا به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف ۱۳۰۱ق

در این کتاب، ولتر نویسنده معروف فرانسوی، از عقاید و آراء و سنن ایرانی و هندی سخن می‌گوید و شرحی جالب توجهی از ایران زمان خود می‌آورد که حاکی از اطلاعات بسیار ناقص او از ایران به زمان تألیف کتاب است. اوانس خان، که از مترجمان دوره ناصری است، آن را به فارسی نسبتاً ساده‌ای ترجمه می‌کند. این کتاب علاوه بر آنکه حاوی آداب و سنن ملی ما و هند است از وضع دربار ایران و هند نیز مطالبی دارد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۸

آغاز: در اخلاق و عادات اهالی ایران و تغییراتیکه این اواخر در این مملکت حاصل شده و سلطنت طهماسبقلی خان که نادرشاه باشد. مملکت ایران اینوقت بیش از آنکه؛ **انجام:** پس استدامت دولت و انتظام آن در وقتی است که قوانین معتبر و مجری باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ مقابل صفحه اول عکس نیم تنه سیاه قلم که در زیر آن نوشته شده: «صورت ولتر حکیم معروف فرانسه که در سنه ۱۷۷۸ مسیحی در گذشته»، در بالای آن به خط ناصرالدین شاه نوشته شده: «تماماً ملاحظه شد یوم ربیع الاول لوی لیل ۱۳۰۲ روز اول ورود به جاجرود»؛ ۲۴گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه:۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۳۶۶]

← العقیقة > رشف الحقیقة فی کشف العقیقة
← عقیقه > آداب عقیقه

● **عقیقه** / آداب و سنن / عربی و فارسی

ʻaqīqe

طریق عقیقه مولود.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۵۳/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ – ۴۹۶]

● **عقیقه و ختنه** / آداب و سنن / فارسی

ʻaqīqe va xatne

بخشی از کتاب یا رساله‌ای است در بیان عقیقه و ختنه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۰/۳

آغاز: و بعضی از علماء واجب میدانند و بهتر آنست که در روز هفتم واقع شود؛ **انجام:** برای جلا کردن پارچه‌های جامه بر روی ایشان مالیدن خوب نیست وی ایشان را میبرد.

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۴ص (۵۰–۵۳)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۳۷]

● **عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد = شاطبیة رائیة** / تجوید / عربی

ʻaqīlat-u atrāb-il qaṣā'd fī asna-l maqāṣid = šāṭibīyyat-u rā'īya

شاطبی، قاسم بن فیره، ۵۳۸ – ۵۹۰ قمری

šātebī, qāsem ebn-e fīre (1144 - 1195)

منظومه‌ای است رائیه در ۲۹۸ بیت در کیفیت نوشتن بعضی از کلمات قرآن کریم و خواندن آنها و در کجا باید وصل، یا قطع در کلام نمود. در اصل نظم کتاب «المقنع فی رسم المصحف» ابو عمرو دانی (– ۴۴۴ق) می‌باشد، که به جهت شهرت و اقبال فاریان، شروح بسیاری به فارسی و عربی بر آن نگاشته‌اند. ابواب مندرج در منظومه عبارت است از: باب الحذف و الاثبات و غیرهما مرتبا علی السور من سوره البقره الی سوره الناس، باب الحذف فی کلمات تحمل علیها اشباهها، باب من ازیاده، باب حذف الیاء و ثبوتها، باب ما زیدت فیه الیاء، باب حرف الواو و زیادتها، باب حروف من الهمزه وقعت فی الرسم علی غیر القیاس، باب رسم الالف و الواو، باب رسم ثبات الیاء و الواو، باب حذف احدی اللامین، باب المقطوع و الموصول، باب ان لا و انما، باب ام من، باب قطع عن من و وصل الن، باب قطع من ما و نحو من مال و وصل ممن و هم، باب عن ما وفا لم و اما، باب فی ما و ان ما، باب ان ما و لیس ما و بئس ما، باب کل ما، باب قطع حیث ما و وصل اثیما، باب لکیلا، باب یوم هم و یکان، باب مال، باب و لات، باب هاء التانیث التی یکتب یاء، باب المضافات الی الاسماء الظاهر و المفرد، باب المفردات و المضافات المختلف فی جمعها.

آغاز: الحمدلله موصولا کما امرا ×× مبارکا طیبا یستنزل الدرا

انجام: تضاحک الزهر المسرورا اسرتها ×× معرفا عرفها الاصال و البکرا

چاپ: مصر، سنگی، بدون تاریخ، خشتی، ۱۷ص (صص۸۲–۹۸)

[تلخیص الفوائد و تقریب المتباعد: چاپ مصر سال ۱۳۶۸ق؛ کشف الظنون ۱۱۵۹/۲؛ معجم مصنفات القرآن الکریم ۱۰۷/۴؛ هدیة العارفین ۸۲۸/۱؛ معجم المطبوعات ۱۰۹۲/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۲/۱ و ۱۵۷/۳؛ دنا ۵۵۹/۷–۵۶۱

(۳۸ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- الوسیلة فی کشف العقیلة سخاوی، علی بن محمد (۵۵۸-۶۴۳)

۲- شرح عقیلة أتراب القصائد فی أسنی المقاصد فی القرائة؛ ابوشامه، عبدالرحمن بن اسماعیل (۵۹۹-۶۶۵)

۳- الدرة الصقیلة فی شرح ابیات العقیلة؛ لبیب مغربی، ابوبکر ابویحیی (-۷)

۴- جمیلة ارباب المراصد؛ جعبری، ابراهیم بن عمر (۶۴۰-۷۳۲)

۵- تلخیص الفوائد و تقریب المباعد فی شرح عقیلة اتراب القصائد؛ ابن قاصح، علی بن عثمان (۷۱۶-۸۰۱)

۶- عقد الفوائد فی شرح عقیلة اتراب القصائد؛ مقری، حسین بن عثمان (-۹)

۷- کشف العقیلة = شرح قصیدة عقیلة اتراب

۸- شرح عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد

۹- عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد (ترجمه و شرح)

۱۰- شرح عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۰۹/۴

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن محمد بن ابی بکر بن ابراهیم بن یعقوب، تا: رمضان ۷۰۸ق، جا: دمشق؛ ۱۸گ (۳۹ر-۵۶ر)، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۱۸]

۲. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۰۷/۲

خط: نسخ معرب نازیبا، کا: محمد بن ابراهیم بن علی معروف به ابن الباری، تا: ۹ رمضان ۷۴۱ق، جا: حلب؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۵-۲۹) ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۷/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۷۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۳۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی۷۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۹۳ر-۹۶پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۳۲۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمود نصیر طوسی، تا: یک‌شنبه ۱۴ ربیع الثانی ۷۷۲ق؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۶سم [ف: ۵ - ۱۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۹۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۶ ربیع الاول ۷۷۶ق؛ مصحح؛ ۱۸گ (۱-۱۸)، ۱۰ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۲۶۵]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۰/۲

آغاز: برابر

نسخه اصلی: کتابخانه مسجد چهل ستون -زنجان؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۷۹ق؛ محشی؛ ۲۲ص(۸۴-۱۰۵) [عکسی ف: ۱ - ۳۴۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۱/۱

خط: نسخ معرب، کا: محمد بن احمد المالکی مذهبا الرشیقی نسا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ رجب ۷۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۴۵۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۵۴/۴

آغاز: کتاب عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد فی رسوم المصحف الکریم نظم الشیخ ... ابی القاسم بن فیره بن ابی القاسم خلف بن احمد الشاطبی ... قال الفقیر الخاضع الضعیف محمد یرحمه اللطیف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ ۹گ (۴۸ر-۵۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۵۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یحبه الله و حسن توفیقه

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ ۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۱۱۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ شبیه به رقعی، کا: احمد بن جلال بن ابراهیم بن علا بن عمر، تا: ۶ شوال ۸۹۱ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۴۲] و [ف: ۲۳-۱۱۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۵۶

انجام: در ممتحنه ان لایشر کن بالله شیئا و یکی در سوره ن

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ ضمیمه: ضمن ۲ برگ آخر نسخه: تجوید سوره فاتحه و طریقه قرائت آن به فارسی، آغاز: «بدانکه ائمه قراء سبعه رحمهم الله جنین گفته اند هر که در خواندن سوره فاتحه این پنجاه و هفت جای را نگه دارد»، انجام: «بر وی باد که پرهیز کند از امامت و همین نماز خود را میگذارد با بسیار اندیشه»؛ تملک: عبدالحمید بن داود علی خادم استرابادی؛ ۳۴گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۱۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** عقاب نردین تؤتونی تعلمنی ×× و البادین ترنی و کالجواب حری

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ تملک: احمد بن منصور حسینی نجفی طالقانی، محمد بن احمد حسینی طالقانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۴گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۵۱ - ۹۸]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۶۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: مقوایی، ۲۳گ (۱۲۵پ-۱۴۷ر)، ۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۵۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: صالح انحمیدایی، تا: یک‌شنبه ۱۳ صفر ۹۱۴ق؛ مصحح؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷؛ جلد: مقوا،

۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۱۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۸/۱-طباطبائی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۶ق؛ با ترجمه به فارسی بین السطور؛ ۱۹ص (۱-۱۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۳۶۶]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۰/۳

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اسلامبولی، جلد: میشن، ۲۵گ (۸۶-۱۱۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۰/۳سم [ف: ۵ - ۲۲]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حافظ سید امان الله پسر سید فتح الدین، تا: ۱۰۱۹ق؛ نام این قصیده در یادداشتی بر پشت برگ اول (از کاتب دیگر) چنین است: «رساله در رسم الخط از نسائی»، پس از پایان قصیده (رائیه) فهرست قراء و راویان و نیز منظومه‌ای است از یعقوب بن برزان بن منصور در ۹ بیت در فهرست رموز شاطبیه (لامیه) این اضافات به خط کاتب دیگری است به نام عمر بن عیسی الحسینی، آغاز منظومه (یعقوب بن برزان در فهرست رموز شاطبیه رائیه): «و هاک بیان الرمرفی سبعة اتت ×× علی الوزن و هو الفرد احفظ لیسهلا»؛ جلد: تیماج، ۲۰گ (۶۹-۸۸)، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۳۹]

۱۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۰۴/۱ - ج

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق؛ محشی؛ تملک: اسماعیل بن ابراهیم در ذیقعده ۱۰۷۸؛ جلد: مقوا، ۱۳گ (۱پ-۱۳پ)، ۱۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۳۴۰]

۱۹. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ محرم ۱۰۸۱ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۵۴]

۲۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۳۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن محمد صالح کاشانی، تا: ۱۰۸۶ق، جا: مرو شاهجان؛ محشی؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ جلد: میشن، ۲۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۴۴]

۲۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الاول ۱۰۹۲ق؛ مصحح، محشی؛ ۴۱گ (۱پ-۴۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۸۰]

۲۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰۰/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۳۴گ (۱۳۸پ-۱۷۱ر)، ۹ و ۱۰ سطر (۶×۱۰- ۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲۹۳]

۲۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی الوفاء شنوانی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۱۰۶ق؛ ۱۰گ (۴۱پ-۵۰ر) [ف: ۵ - ۳۲۶]

۲۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵۶/۱

آغاز: مالا یطاق ففی تعیین کلفته ×× و جائز و وقوع عضله البصرا؛

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۲۹۵]

۲۵. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ربیع الاول ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۶۵ر-۷۵پ)، ۱۸سطر [ف: - ۸۲]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالنبی کشمیری، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۱۷۵ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۴۳] و [ف: ۲۳-۱۱۹]

۲۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۲/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، کا: حیدر بن حسین موسوی، تا: پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۲۰۲ق؛ ۱۹ص(۷۲-۹۰) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۵]

۲۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۸۸۰/۴

آغاز:.برابر؛ **انجام:** و دونک الها للتانیث قدر سمعت ×× تاء لتقضی من انفاسها الوطرا / فابدا مضافاتها بظاهر ترعا ×× وتن فی مفردات سلسلا خضرا. باب المضافات الی الاسماء الظاهره فی هود.

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۵ - ۲۱۵۸]

۲۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۹۴

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیم؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ، ۱۳ سطر، اندازه:۱۴/۵× ۱۷سم [ف: - ۱۵۸]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۶۱/۳

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۹ص (۲۲۴-۲۳۲)، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۵۵۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰/۵-طباطبائی

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۹گ (۱۱۵پ-۱۲۳ر)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۸۲/۳

آغاز: برابر ؛ **انجام:** کالوصل بین صلات المحسنین بها ×× ظنا و کالهجر بین المهجرین سرا / من عاب عیبا له عذر فلا وزر ××

ینجیه عن مات اللؤم متبرا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۸ص (۱۷۰-۱۷۷)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۸سم [ف: ۳۵ - ۱۸۶]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۵/۲
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۴گ (۵۴پ-۶۷ر) [ف: ۳۶ - ۲۲۱]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** تضاحك الزهر مرورا اسرتها معرفا عرفها الاصل و ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۱۰۴پ-۱۱۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۷۸]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۲
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱۰۶ر-۱۲۰پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۵]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۹گ،۱۷سطر،اندازه:۱۴×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۷۳]

● عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد (ترجمه و شرح) / تجوید / فارسی

ʿaqīlat-u atrāb-il qaṣāʾd fī asna-l maqāṣid (t. va š.)

وابسته به: عقیلة اتراب القصائد فی اسنی المقاصد = شاطبیة رائیة؛ شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸-۵۹۰)

مترجم این رساله معلوم نیست و ویژگی آن این است که تمام ابیات آن به فارسی ترجمه و بسیاری شرح شده است.

آغاز: قال الشیخ الامام البارع ابوالقاسم احمد بن خلف بن فیره الرعینی ثم الشاطبی رحمة الله علیه: الحمد لله موصولا كما امرا - مباركا طیبا یستنزل الدررا. سپاس برای خداست پیوسته آن طور كه فرمان داد روز افزون و پاكیزه كه موجب بارش روزی می‌شود ...

انجام: درودی كه ابرهای او بخندد با شكوفه در حالی كه شادمان كرده شده است خط‌های روی او كه اثر شادی در آن خط ها پیدا می‌شود. خوش بوی گردانیده بوی خوش او شبانگاه و بامدادها.

چاپ: گنجینه بهارستان، علوم قرآنی و روائی -۳، مسلسل ۱۵، به كوشش سید حسین مرعشی، تهران، كتابخانه مجلس شورای اسلامی، پائیز ۱۳۸۵ش، با تصحیح سید حسین مرعشی، صص ۴۹۱- ۵۶۳

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۸/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۹۹۶ق [ف: ۲۳ - ۳۶۶]

● عقیلة بنی هاشم / تاریخ اسلام / عربی

ʿaqīlat-u banī hāšim

خرسان، طالب، ق۱۵ قمری

xarsān, tāleb (- 21c)

نقش تاریخی عقیله بنی هاشم زینب كبری علیها السلام در ادامه وقایع كربلا و پایداری نهضت امام حسین علیه السلام در این كتاب مورد بررسی قرار گرفته است. این عناوین در كتاب آمده: كنیتها، القابها، اسمها، ولادتها، نشاتها، انطباعات عن شخصیتها، الانقطاع الی الله، زینب الزاهدة، تزویج زینب، بطلة كربلا، موكب السبایا، خطبة ام كلثوم فی الكوفة، فی مجلس ابن زیاد، من الكوفة الی الشام، خطاب زینب، ماساة زینب، المشهد الزینبی، كراماتها و استجابة دعائها، العالمة غیر المعلمة، احادیث العقیلة و مرویاتها.

قم؛ مركز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۱۴
آغاز: الحمد لله الذی حبانا بمودة اهل بیت نبیه المختار و الصلاةو السلام علی سیدنا محمد الهادی و آله الاطهار
نسخه اصل: كتابخانه مؤلف - قم؛ خط: نسخ، كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۰۹ص [عكسی ف: ۶ - ۱۴۰]

● عقیلة الخدر و عقیدة السر / عرفان و تصوف / عربی

ʿaqīlat-ul xidr wa ʿaqīdat-us sirr

بكری صدیقی، محمد بن محمد، ۸۹۸؟ - ۹۵۲ قمری

bakrī seddīqī, mohammad ben mohammad (1493 - 1546)

در اسرار مكنون الهی و اینكه از برای هریك از آنها مظاهری می‌باشد كه به واسطه آن راه به سر مكنون می‌توان برد، و رابطه مرید با مرشدش كه از وی به «استاد» تعبیر شده است.

۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲۵
آغاز: بسمله. احمدك اللهم منطق السنة المعالی بمنطق المعانی ... و بعد فما من یعنی شریف سره، منیف امره؛ **انجام:** و استمر فضل الله و اغدق. تمت بحمدالله و عونه.
خط: نسخ، كا: محمد بن ابی المكارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ ۷گ (۹۱پ-۹۷ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵/۶
آغاز: أحمدك اللهم بمنطق المعانی موفق أرباب القلوب لاسترواح أنفاس القدس الصمدانی؛ **انجام:** و استعلن نور الله و أشرق و استمر فضل الله و أغدق
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۱گ (۱۵پ-۲۵ر)، ۱۷

سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۱۷]

● **العقیلة النبیلة و التحفة الجلیلة** / اخلاق / عربی
al-'aqīlat-un nabīla wa-t tuḥfat-ul jalīla
مشتمل بر اداء حقوق اخوان و قضاء حوائج اهل ایمان، دارای یک مقدمه و دو فصل.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۲/۵
کا: حسینی تفرشی، علی بن یونس، تا: جمعه ۲۸ شعبان ۱۰۳۶ق، جا: اشرف؛ مقابله شده در همین شهر (اشرف)؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۱۲×۱۵، اندازه: ۱۷×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۳۲۲]

● **عکاسی** / عکاسی / فارسی
'akkāsī

احمد، ق۱۳ قمری
ahmad (- 19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)
حاوی اطلاعات نخستین در فن عکاسی: از طرز عکس گرفتن، ظاهر کردن عکس، باسمه و تزیین قاب می‌باشد.
آغاز: بسمله، ستایش سزاوار یگانه خدائی است که افهام در کنهش ناتوان و اوهام در معرفتش حیران ولی وجود موجودات بر هستی و یگانگی
انجام: اسباب تحسین و مزید بر التفات در حق چاکر خانه زاد بشود خانه زاد دولت ابد مدت قاهره احمد
[فهرستواره منزوی ۳۸۷۸/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ مجدول؛ جلد: مخمل، ۱۰گ، ۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶۸]

● **عکاسی** / عکاسی / فارسی
'akkāsī

محلاتی، محمد کاظم بن احمد، ۱۲۵۰ - ۱۳۱۳ قمری
mahallātī, mohammad kāzem ebn-e ahmad (1835 - 1896)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق
در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» در فن عکاسی: مقدمه: در بیان معنی بعض الفاظ مصطلحه در حکمت طبیعی؛ باب ۱. اشیاء و اجزاء و جوهریات مستعمله در عکاسی و ...؛ باب ۲. عکاسی؛ باب ۳. اعمال مختلفه عکاسان؛ خاتمه: در عمل ابی کارلیان صاحب فرانسوی که اکنون معلم درس فرانسه مدرسه دارالفنون است.

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین اما بعد این کتاب عکاسی است که حسب الامر اعلی حضرت ... قدر قدت ناصر الدین شاه ...
انجام: همین قد دو یا سه نوبت آب که در روی وی ریخته کافی است تمت الکتاب بعون الملک الوهاب تم الکتاب عکاسی ... تمام شد ... حسب فرمایش ... آقا علی اکبر ... خداوند رحمت کند پدریرا که فرزند را بمکتب بگذارد و خداوند تعلیم کننده را بیامرزد.
[دنا ۵۶۱/۷ (۹ نسخه)؛ شرح حال رجال ایران ۱۸۰/۵؛ فرهنگ سخنوران ۳۲۰؛ فهرستواره ۳۸۷۶/۵]

۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۸۰**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ جلد: تیماج مقوایی، ۹۰گ، ۱۳ سطر(۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۷۷]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۸۴**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۰۱]
۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۵۱/۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴۰ص (۱۲۳-۲۶۲)، اندازه: ۷/۵×۱۱سم [ف: ۱۷ - ۲۵۹]
۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید کاظم طباطبایی، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۲۷۹ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸۷گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۶۲۱]
۵. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۳۹**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۸۰ق؛ خط نستعلیق مؤلف در دو سطر در پایان هست و نسخه را به کتابخانه اعتضادالسلطنه در پایان محرم ۱۲۸۱ پیش کش کرده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۹۴گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۲۵]
۶. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۲**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم حسین وزوایی، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج، ۹۶گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶-۴۰۵]
۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۴۰۷]
۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۰۳**
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی تهرانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ صفر

۱۲۸۵ق؛ دارای سرلوح زرین؛ جلد: مقوایی، ۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۱۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۴ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: گویا شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: جمادی الاول و ذیقعده ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۹ص(۱-۱۱۹)، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۲]

۱۰. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۲۰]

۱۱. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۱۰۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۴۴]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۴۸/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: علی بن محمد، تا: رمضان؛ ۱۳۱ص (۸۲-۲۱۲)، ۱۹ سطر (۹/۵×۹/۵×۱۶/۵) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۶]

● **عکاسی** / عکاسی / فارسی

'akkāsī

محسن میرزا بن شمس الشعرا

mohsen mīrzā ben šams-oš-šo'arā

اهدا به: میرزا اسماعیل خان آجودان‌باشی توپ خانه و امیر تومان

آغاز: هو المصور الموجودات. بسمله. مختصر رساله طریقه کامل یک دوره عمل عکاسی به واسطه طریقه استعمال کلدیون خشک.

[نسخه‌های منزوی ۴۳۷؛ دنا ۵۶۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۶/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثبوت شیشه به واسطه محلول اشباع شده هیپوسولفیت دو سود می‌شود.

خط: نسخ، کا: ابراهیم توپ چی به میرزا علی اکبر تهرانی، تا: ۱۴ شوال ۱۳۱۷ق؛ مهر: عبدالحسین بن اسماعیل؛ کاغذ: فرنگی، ۴۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۶/۳×۹/۵سم [ف: ۳ - ۵۵۹]

● **عکاسی** / عکاسی / فارسی

'akkāsī

عبدالله میرزای دارا، ق۱۴ قمری

'abd-ol-lāh mīrzā-ye dārā (- 20c)

رساله‌ای در بیان مباحث مربوط به فنون عکاسی که توسط عبدالله میرزا یکی از شاهزادگان قاجار که از سوی ناصرالدین شاه برای تکمیل تحصیلات خود در فنون عکاسی مدتی را در پاریس و دارالفنون سالزبورگ (اتریش) گذارنده بود تهیه شده و جهت تدوین در اختیار یکی از شاگردش به نام سید حسن همدانی قرار گرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۰۵

آغاز: بسمله، اما بعد در بیان مختصر نسخه جاتی است در علم عکاسی و غیره که از سرکار نواب اشرف امجد ارفع و الا شاهزاده عبدالله میرزا دام اجلاله العالی که در مدرسه دارالفنون؛ **انجام:** و قدر آب آهک به حدی باشد که چون چیزی را بآن الصاق دهند در اندک زمانی خشک شود این فقره برای چسباندن ظروف شکسته چینی خوب است، عمل تمام است ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۱۰۲ص (۱۰-۱۱۱)، ۱۰ سطر (۶×۹)، اندازه: ۶/۲×۱۱/۴سم [رایانه]

● **عکاسی** / عکاسی / فارسی

'akkāsī

محمود، ق۱۴ قمری

mahmūd (- 20c)

تاریخ ترجمه: ۱۳۰۱ق

این کتاب که محتملاً از متن فرانسوی ترجمه شده است حاوی مطالبی چند درباه پیدایش فن عکاسی و شیوه عکس‌برداری و ظهور فیلم است. این‌که آن را «محتملاً ترجمه شده از متن فرانسوی» گفتیم بدان سبب است که در صفحه ۱۵ نویسنده اصلی چنین معرفی شده است: «تا یکی از همشهریان من مسیو ژولین بلو نام که عکاسی لایق و باهمتی بود». از این جمله می‌فهمیم که نویسنده باید فرانسوی باشد.

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۹۱

آغاز: بسمله، فصل اول در کلیدون. کلدیون را چند سال است در جراحی بجهت بستن و التیام جراحات معمول گشته؛ **انجام:** بالجمله عمل سریع باشد که تغییر مکان محسوس نگردد و دامنه ذربین بیک نهج روشن شود.

خط: نستعلیق، کا: محتملاً نویسنده، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تهران (احتمالا)؛ جلد: تیماج آبی، ۷۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

● **عکاسی = تذكرة العكاسان** / عکاسی / فارسی

'akkāsī = tazkerat-ol 'akkāsān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۹۵

بی کا، تا: ۱۲۹۲ق [د.ث. مجلس]

● **عکاسی** / عکاسی / فارسی

'akkāsī

غیر همانند:

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۱

آغاز: بسمله. در تفصیل دواهای عکس. دوای اول ۴ مثقال یود

کالیوم؛ **انجام:** طرفی ازو زایل بشود، بعد درآورده خشک کنند. در پایان تصویر یک سرباز مسلح را بریده و در برابر یک جعبه عکاسی چسبانیده‌اند.

رساله‌ای است در فن عکاسی که در زمان قاجار نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۷۴گ، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۴۲۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۴۲

آغاز: ترتیب تاریک خانه، تاریک خانه باید در محلی باشد که ابدا از در و غیره روشنائی جزئی هم بوی نتابد؛ **انجام:** کربنات دو پطاس ۱گرم ۲۵ سانتیم

رساله‌ای است با عناوین «ترتیب» و «قاعده» در آمرزش عکاسی و قواعد ظهور فیلم و چاپ عکس، ترتیب تاریک خانه، قاعده ظاهر کردن شیشه، ترتیب قوت دادن شیشه، فقره کردن غذا آلبومین، ترتیب چاپ کردن عکس در کاغذ ژلاتین، نسخه‌های دواجات عکاسی ... طریقه ساختن کاغذ آلبومین و سنگ جهنم، کم قوت نمودن شیشه عکاسی، دوای تاریک خانه و ظهور دوم؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جداول با جوهر آبی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵گ، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۵۱۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۱۶

خط: نسخ، کا: میرزا ابوالقاسم موسوی گلپایگانی، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۵۵۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۱

آغاز: دلایلها از برای درآوردن صورتها بواسطه دیکارتیپ فوتاکرفر؛ عمل اول صیقل کردن صفحه را کاغذ صاف؛ **انجام:** تا بکنار کمره باید درآورده و بجهت نگاهداشتن در این حالت یک پیچ در بالای کمره گذاشته است؛ تمت الرسالة.

رساله‌ای مختصر در فن عکاسی و روش ظاهر کردن عکس به واسطه دیکارتی: فوتکارفر است، که در ۵ عمل نگارش یافته: ۱. صیقل کردن صفحه، ۲. صفحه را با خاکستر و جوهر شوره صاف کرده، ۳. داخل شدن پرتو نوری بر روی صفحه، ۴. قوطی صفحه دار را از کمره برداشته در جیوه می‌گذاریم، ۵. مادامی که عمل جیوه کرده ظرف برنج را ...؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول مذهب، دارای کمند؛ مهر: «جلال حاتمی» (مستطیل)؛ ۱۶گ، ۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه:۱۴×۲۱سم[ف:۳۰-۵۱۷]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۲۵-۵۷/۱۹۵

آغاز: بسمله، جسم: منظور از جسم در علم شیمی چیزی است که به وزن در آید و با ترازو سنجیده شود مانند سنگ و چوب و آب و هوا و امثال آنها

رساله مفصلی است در عکاسی و مواد و دستگاهها و چگونگی استفاده از آنها در عکاسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۳۰۵]

● **عکس اتم** / فیزیک / فارسی

'aks-e atom

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲۹-عکس

از کمیسیون انرژی اتمی سازمان ملل متحد؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۲]

● **عکس‌های تاریخی** / عکس

'aks-hā-ye tārīxī

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی،۱۲۵۵-۱۳۴۴شمسی

amīr-xīzī, esmā'īl ebn-e mohammad taqī (1876 - 1965)

۶۴ قطعه عکس‌های تاریخی است در اندازه‌های مختلف که در کتابخانه شخصی امیر خیزی بوده و از آنجا بدین کتابخانه منتقل شده است. در میان آنها عکس‌هایی از امیر خیزی و دیگران به چشم می‌خورد، از جمله تصویرهای: اعدام ثقة الاسلام، میرزا علی ویجویه، قوچعلی خان از مجاهدین مشروطیت، حاجی سید المحققین، دسته ششکلان، محاصره تبریز در ۱۳۲۶، حسن بیک برادر ابراهیم، میرزا زین العابدین خان لقمان الممالک، ثقة الاسلام، میرزا یحیی امام جمعه خوئی، علی مسیو با دو پسرش، حاجی رحیم بادکوبچی متوفی ۱۳۳۹، ناظم الدوله، محمد علی مطبعه چی، حاجی علی اصغر کمپانی، سید عبدالله بهبهانی، صفوت و ذوقی، تقی‌زاده، میرزا جواد ناطق، حیدرخان عموغلی، مهندس طاهرزاده، عبدالوهاب پسر میرزا علی اکبر، میرزا احمد خان عمادلو، سرتیپ زاده، آقا میرزا علی لنکرانی، ملک المتکلمین، سرداران دولتی، ستارخان، دسته چهارم جنازه‌های سواره‌های ماکو، سید محمد طباطبایی و چند عکس دسته جمعی دیگر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۶۹

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۱ - ۱۱۷]

● **عکسیه حشویه** / عکاسی / فارسی

'aksīye-ye hašvīye

مشکوة الملک، محمد بن علی، ق۱۳ قمری

meškāt-ol-molk, mohammad ebn-e 'alī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۳۰

نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عکوس الشموس** / فقه / عربی

'ukūs-uš šumūs

بهبهانی، محمود بن محمد علی، ۱۲۰۰ - ۱۲۷۱ قمری

behbahānī, mahmūd ebn-e mohammad 'alī (1786 -

1855)

فقه استدلالی است که بنابه گفته ذریعه (۳۰۸/۱۵) تا کتاب زکات را نوشته و دوره فقهی ناتمام مانده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۰۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذا الباب الثانی من الابواب الخمسة الموعودة من کتابنا المسمی بعکوس الشموس؛ **انجام:** فللتأمل فی خروج أمثالها عن ما صدق علیه الجسد و قد مر نظیر الکلام فی الوضوء فتذکر

این نسخه باب دوم از پنج باب کتاب است، در احکام طهارت و گویا نسخه پیش نویس مؤلف است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و افزودگی؛ تملك: احمد بن هادی طهرانی؛ مهر: «الواثق بالله الملك المعبود احمد بن هادی ابن محمود» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۱۸ سطر، اندازه:۱۵× ۲۱سم [ف: ۸ - ۶]

● عکوس المقدمات ذوات الجهة / منطق / عربی

'ukūs-ul muqaddamāt ḏawāt-il jahat

در منطق. مرتب بر سه «مقاله»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۸۳/۱

آغاز: ... لله کما یستاهله و الصلوة علی انبیائه و بعد فهذه الرساله ضمنتها ما تحقق عندی من الرای الصواب فی عکوس المقدمات ذوات الجهة و القیاسات الکاینه عنها بعد کثرة البحث و الاستعانة بالمتقدمین علی غایة الاختصار، تاریخ تحریر: ۲۴ حزیران ۱۵۴۱ رومی؛ **انجام:** شاغل عنك و ان شئت سعی الیه.

خط: نسخ، کا: عیسی بن ابی نصر بن سعد بن جریر المتطبب المسیحی، تا: نیمه رمضان ۶۲۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، مذهب، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۹۷]

← عکوس ملکیة و شموس فلکیة ← الشموس و العکوس

● علاجات دارا شکوهی = طب دارا شکوه / طب / فارسی

'alājāt-e dārā-šokūhī = tebb-e dārā-šokūh

عین الملك شیرازی، محمد بن عبدالله، ق۱۱ قمری

'ayn-ol-molk šīrāzī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (-17c)

اهدا به: محمد دارا شکوه شاهزاده هندی (پسر شاه جهان) (۱۰۲۴-۱۰۶۸ق)

تاریخ تألیف ۱۰۵۶ق

در یک «مفتاح» دارای ۴۲ «مقاله» و ده گفتار دارای چندین اسرار و اظهار و «خاتمه» در ذکر قرابادین و به روش یونانی و ایرانی و هندی است و در درمان بیماری‌ها سخن رفته، و درباره معالجات روحانی هندی اطلاعاتی وسیع می‌دهد.

آغاز: سزاوار بسیاران ستایش و بیشماران سپاس حکیم علیم قدیم قدیر عزیزیست جل شانه عز برهانه که از شفاخانه اعجاز جامع الکلم فرقانی ...

[نسخه‌های منزوی ۵۶۸؛ دنا ۵۶۵/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۲۶

خط: نستعلیق، کا: محمد وزیر خلف حکیم محمد عالم کشمیری، تا: ۱۰۸۹ق، جا: اکبر آباد هندوستان؛ مجدول، دارای یک سرلوح؛ ۱۵۷۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۰۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۹۰

خط: نستعلیق، کا: سنتو گدای، تا: قرن ۱۱، جا: اکبرآباد؛ جلد: میشن، ۳۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۵/۴سم [ف: ۳ - ۵۶۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 392 (بلوشه ۱۰۴/۲ ش ۸۵۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۲ و ۱۱۹۳ق؛ ۲۹۵گ، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۸۴

آغاز: آغاز دانش جزو عملی طب که حفظ صحت است. گفتار هفتم علاجات دارا شکوهی در تدبیر حفظ صحت؛ **انجام:** سرگین موش دفع کنند ...

شامل گفتار هفتم در تدبیر خفظ صحت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج، ۳۳۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۳۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۸۴

آغاز: گفتار هفتم علاجات داراشکوهی در تدبیر حفظ صحت و تدبیر تندرستان بطریق کلی مشتمل برده اسرار؛ **انجام:** و ندرین فارغت مندبر از الم سرکین موش دفع ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ [رایانه]

● علاج الاخلاق / عرفان و تصوف / فارسی

'alāj-ol axlāq

ذهبی زنجانی، عبدالکریم بن محمد علی، - ۱۲۹۹ قمری

zahabī zanjānī, 'abd-ol-karīm ebn-e mohammad 'alī (-1882)

رساله‌ای است در شناخت نفس و فضایل اخلاقی و عرفانی شامل چند باب و هر بابی متضمن چند فصل است و برای راهنمایی عرفا و سالکان نوشته شده است.

آغاز:بسمله - الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این کتاب مستطاب مبنی بر چند باب و هر بابی مشتمل بر فصول عدیده است.

[دنا ۵۶۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۶۶/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۸۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** بلکه خرایرا خواهر و بس ... رجب المرجب ۱۳۲۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ جلد: کالینگور [الفبائی: - ۴۰۷]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۳۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السلام علی من اتبع الهدی و لم یسلک سبل الجفا و الصلوة و السلام علی محمد و آله الاماجد افاضل الکرام من الان الی یوم القیام، تمت الرساله فی ید ... اللهیار خان خادم سلسله ذهب ... سنه ۱۳۱۳.

خط: نستعلیق، کا: اللهیار خان ولد تقی خان سرتیپ خوئی، تا: ۱۳۳۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۸۱ص، ۱۳سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۷]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۳۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس علما خلاق نیز بدو قسم منقسم میشود: یکی در تحصیل فضایل و دیگری در دفع رذایل و السلام علی من اتبع الهدی ... تمت الرسالة المبارکه فی یداقل السادات ...

خط: نستعلیق، کا: مهدیقلی حسینی سلماسی، تا: ۱۳۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۱۱ص، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲- ۳۲۴]

● علاج الارواح / دعا / عربی

'ilāj-ul arwāḥ

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تاریخ تألیف ۱۲۷۱ق

طلسم و جادو و افسون و دعا است در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و هر یک دارای چند «فصل»: مقدمه در معرفت ارواح؛ مقاله ۱. حفظ سلامتی به حجاب‌ها و حرزها و تعویذها؛ مقاله ۲. رفع مرض از مریضان.

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. و بعد، یقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم انی لما کتبت حقائق الطب و دقائق العلاج و جوامع العلاج فی الطب

انجام: و یقرب بها الحیوان بین عینیه و ابن آدم بین رجلیه یبرا باذن الله تم الکتاب.

[دنا ۵۶۵/۷-۵۶۶ (۱۴ نسخه)]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۰۸

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۴۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۶۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۲۷پ-۴۴ر) [ف: ۱ - ۱۷۶]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۱۳

خط: نسخ، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ مهر: «محمد حسین»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۶۱۱]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۱۱۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۹۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: هادی بن حسن کرمانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح کوچک؛ واقف: نائینی؛ جلد: روغنی زمینه لاکی، ۱۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۶۸]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۳

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲ شوال ۱۲۹۶ق؛ جلد: مقوا، ۲۰۲گ، ۱۱ سطر (۶× ۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۰۲]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۴۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۴]

۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۵۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۸۵گ (۳۶پ-۱۲۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۷۲]

۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۷۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن میرزا محمد سلماسی، تا: سلخ شوال ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۴۵]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵ و ۲۳۰۴ عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی کا، تا: دوشنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۳۰۵ق؛ جلد: مقوایی، ۲۰۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۴] و [عکسی ف: ۶ - ۳۴۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۱

بی کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۰/۱×۱۷/۱سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ علیمحمد شاهرودی، حاج شیخ مهدی، تا: ۱۳۱۹ق؛ جلد: میشن، ۱۸۸ص (۱-۱۸۸)، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۶۳

خط: نسخ پخته، کا: محمد محسن بن عبدالحسین، تا:

۱۳۵۴ق/۱۳۱۴ش؛ مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۴گ، ۱۲سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۵۵/۱

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۷ - ۲۳۴]

● **علاج الاسقام** / طب / فارسی

ʻalāj-ol asqām

افشار، محمد حسین بن احمد، ق۱۳ قمری

afšār, mohammad hoseyn ebn-e ahmad (- 19c)

کتابی مفصل دراصول جراحی که با استفاده از تعلیمات دکتر پولاک نمساوی مدرس مدرسه دارالفنون؛ در دو جلد هر کدام در چند «مقاله»: جلد ۱. در «مقدمه» و سه «مقاله»: مقدمه در تعریف عمومی این علم (جراحی)، مقاله ۱) بیان مجملی از حمیات و اورام وارده بر اعضای آن (سه باب)، مقاله ۲) بیان جراحات وارده بر بدن انسان به اقسام و الباب (سه باب)، مقاله ۳) تفرق اتصال غرض و ناسور و خلع مفاصل و فتق ... (هشت باب)؛ جلد ۲. در پنج «مقاله»: مقاله ۱) التصاقات و ماندن شیء خارجی و حبس دم با شیء مایع در بدن (سه باب)، مقاله ۲) بیان اجتماع رطوبتی در کیسه حاصله از غشاء زجاجی و حصات مثانه (دو باب)، مقاله ۳) تغییر جرم آلتی از آلات بدن و وجود آلتی غیر طبیعی (چهار باب)، مقاله ۴) امراض عدد از زیاده و نقصان عضوی از اعضاء بدن (دو باب)، مقاله ۵) بیان بعضی از اعمال ید و طریقه قطع هر یک از اعضاء (سه باب). جلد دوم آن عنوان جداگانه «مخزن الفوائد» نیز گرفته است و با همین عنوان در این مجموعه معرفی خواهد شد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چون حکیم حذاقت پیر و معلم فضیلت گستر دکتر پولاک نمساوی معلم مدرسه دارالفنون

انجام: و اگر چنانچه از این افاقه حاصل نشود علاجی نیست مگر آنکه باهن تافته کی نمایند تا سد سیلان دم بالمره شود

چاپ: در سال ۱۲۷۳ق به چاپ رسیده است.

[دنا ۵۶۶/۷ (۶ نسخه)؛ الذریعه: ۳۰۹/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۳۵۸۵/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: رمضان ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۰۰گ (۱۱۳پ-۲۱۲ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۹ - ۲۰۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۵/۱

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن محمد اسماعیل بروجردی، تا: شنبه ۷ ذیحجه ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۷گ (۱-۲۱۷)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۵۲۹]

۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۱/۵

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۰]

۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۳۳۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسخه دیگر آب آهک دو سیر خالص یا با شیر نیمگرم بنوشد از جهت رفع حموضت معده و جشاء حامض وخرقه البول وکثرة سیلان ماده بسیار مفید

جلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمدحسین بن حاجی میرزا محمد، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۳۰۳ق؛ مصحح؛ در ادامه فرهنگی از لغات بیگانه با معادل فارسی آنها آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۸]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۹

آغاز: برابر

ج ۱؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: تقی طبیب، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۳۰۳ص، ۱۷-۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۱۳۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** به موضع خود قرار گیرد من بعد نوار پیچ نمایند.

خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: رجب ۱۳۱۶ق؛ تاریخ وقف: شهریور ۱۳۶۷؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۴۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** در بیان اقسام ...

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **علاج الاسقام و دفاع الآلام بعون الملک العلام** / طب، دعا / فارسی

ʻalāj-ol asqām va defāʻ-ol ālām be-ʻawn-el malek-el ʻallām

تونی خراسانی، محمد علی بن محمد رضا، ق۱۲ قمری

tūnī xorāsānī, mohammad ʻalī-ye-bn-e mohammad rezā (- 18c)

رساله‌ای است در علم پزشکی شامل یک «مقدمه» و بیست و چهار «باب» و یک «خاتمه» و هر باب شامل چند «فصل»: مقدمه: در بیان ثواب آزار و بیمای و ثواب عیادت و دیدن اوست؛ باب ۱. بیان بعضی ادعیه که در وقت عیادت بیمار باید خواند؛ ۲. بعضی ادعیه که برای شفای بیمار باید خواند یا باید نوشت که با خود دارد یا باید که خود بخواند؛ ۳. بیان طریق استشفا به آیات و سور قرآنی و اسماء الله؛ ۴. بیان طریق استشفا به تربت مبارک حضرت امام حسین علیه السلام؛ ۵. بیان طریق استشفا به آب نیسان و باران و آب و زمزم و ناودان کعبه معظمه و آب فرات؛ ۶. بیان استشفا به تصدق و حجامت کردن و فصد و اسهال؛ ۷. بیان بعضی از ادعیه و ادویه و اقسام تبها، در پنج فصل؛ ۸ بیان بعضی ادعیه و ادویه برای علاج و دفع مرض سل و دق و یرقان و فالج و لقوه و زکام و نزله و سرفه و تنگی و گرفتگی نفس و بی‌خوابی و پر خوابی و رفع کابوس و ترسیدن در خواب، با سه

فایده، در هفت فصل؛ ۹. معالجه قولنج و نفخ شکم و دفع ریگ مثانه و حبس البول و سوزنک و بسبار بول کردن در رختخواب و سلس البول و باد فتق و بواسیر و اسهال، در هفت فصل؛ ۱۰. معالجه ترکیدن لب و دست و پا و سرمازدگی و ریش شدن بیخ ناخن‌ها و سوختن اعضا به آتش و غیر آن؛ ۱۱. ذکر بعضی و ادویه برای دفع دمامیل و ثبورات و جروح و قروح و اورام و جزام و اکله و آتشک و جرب و برص و حکه و داء الثعلب، در یازده فصل؛ ۱۲. معالجه وبا و طاعون؛ ۱۳. ذکر بعضی ادعیه و آیات برای ابطال سحر و علاج سرعت انزال و بعضی ادویه برای تقویت باه؛ ۱۴. ذکر بعضی امراض زنان و معالجه آنها؛ ۱۵. ذکر بعضی از ادعیه و آیات در باب حفظ اطفال و در معالجه بعضی امراض ایشان، در ده فصل؛ ۱۶. بیان بعضی از ادعیه و ادویه برای علاج درد و آزار هر عضو از اعضای انسان از سر تا پا، در دوازده فصل؛ ۱۷. بیان دفع ضرر بعضی از جانوران گزنده صاحب زهر و رفع زهر و علاج گزیده شده آنها، در چهار فصل؛ ۱۸. بیان بعضی ادعیه و ادویه مفرده شرعیه و در ذکر کیفیت و قلیلی از فواید آنها به قانون طبی و ترتیب تهجی، در چند فصل؛ ۱۹. ذکر قلیلی از اغذیه و ادویه مرکبه شرعیه و طبیه است؛ ۲۰. ذکر سته ضروریه نزد اطبا و ذکر ترجمه ذهبیه منسوب به حضرت امام رضا علیه السلام و ذکر قلیلی از آنچه باعث طول عمر و نقصان آن است؛ ۲۱. ذکر بعضی از احراز و عوذات و هیاکل، در چهار فصل؛ ۲۲. ذکر بعضی از ادعیه از برای نفرین کردن بر اعدا و دفع ایشان و رفع محاصره و خلاصی از حبس و زندان و علاج در ورطه افتادن و بهتان و دفع ضرر تیر و شمشیر و تفنگ و ضربه و سقطه و دفع فقر و درویشی و دفع هموم و غموم و وحشت و وسوسه؛ ۲۳. ذکر بعضی از ادویه برای حفظ و تعویذ از بعضی حیوانات زبان بسته و علاج بعضی از علل و ازدیاد شیر آنها و دفع سرکشی و جستن چهارپا و رد گریخته و ضاله و رد غایب و دزدیده و حفظ متاع از دزد و غیره؛ ۲۴. ذکر بعضی از فضایل زراعت کردن و درخت کاشتن و کیفیت و آداب آنها و دفع آفات از زرع و بوستان و باغ؛ خاتمه: در ذکر بعضی از تجارب حکما در معرفت احوال بیماران. (حافظیان)

آغاز: بسمله. و به نستعین الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد و آله الطاهرین اما بعد تراب اقدام علمای ربانی ابن المرحوم محمد رضا تونی الخراسانی محمد علی بعرض برادران ایمانی و آشنایان عالم روحانی و بیماران درد و مرض جسمانی می‌رساند که چون انتظام یافتن امور دو جهانی موقوف بر صحت مزاج این بدن فانی است.

[الذریعة ۳۰۹/۱۵؛ کتابشناسی نسخ خطی پزشکی ایران ص ۲۰۵؛ دنا ۵۶۶/۷ (۱۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۵۸۵/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۷عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آنرا در میان طاس آبی اندازند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۲۱۶گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۱۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** بجهة محافظت اشجار و باغ و حاصل این مربع را نوشته در چهار گوشه باغ دفع کنند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شیخ محمود واعظ حلبی، آذر ۱۳۴۱؛ ۱۱۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۰۶]

۳. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس اگر به جهت آدمی باشد در میان پاهای او آن تخم را بر زمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۲۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فضلاً من الله و رضوانا و صلی الله علی محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین المعصومین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا

خط: نسخ، کا: ملا احمد، تا: ۱۲۰۷ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** یبتغون فضلاً من الله و رضوانا. و صلی الله علی محمد و آله اجمعین الطیبین و سلم تسلیماً کثیرا کثیرا.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الاول ۱۲۲۹ق؛ ۲۹۳ص، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۲۰]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲/۲-۲۲/۲-۱/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر به زیر آب رود بمیرد. آیات این است: و آمنوا بما نزل علی محمد وهو االحق من ربه ... و سلم تسلیماً کثیراً کثیراً. به تاریخ شهر. جمادی الاول اتمام یافت ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۱۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** خواجگی گوید بر و خیر و فلاح.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان ۱۲۳۴ق؛ ۱۰۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۶۹]

۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۸۶

خط: نسخ زیبا، کا: محمد علی بن محمد کاظم موسوی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۳۵ق؛ ۱۸۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: - ۸۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۱

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد حسین بروجردی، تا: ۱۸ رمضان ۱۲۶۶ق؛ نام مؤلف در فهرست نیامده [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر در میان ماند هنوز بیماری دارد و اگر بزیر آب رود بمیرد و آیات اینست ... فضلاً من الله و رضواناً و

صلی الله علی محمد و آله اجمعین
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد حسن بروجردی، تا: ۱۲۶۶ق، جا: شیراز؛ جلد: چرم، ۳۳۷گ، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۸۰]

۱۱. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۸/۲

کا: زین العالدین بن عبدالله خوانساری، تا: ۱۲۶۸ق؛ ۱۴۵گ (۱۲۸پ-۲۷۲ر)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: - ۲۱]

۱۲. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۸۰

خط: نسخ، کا: محمد باقر اصطهباناتی، تا: چهارشنبه ۱۸ صفر ۱۲۶۹ق، برای آقا شیخ احمد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ سطر (۹×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [نشریه: ۳ - ۲۰۱]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۱۸ سطر (۱۰× ۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۸۲]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۹۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ک ۳۰ بزودی راحت یابد
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا جیحون آبادی، تا: ۱۲۷۸ق؛ گویا از روی نسخه‌ای که به تاریخ دوشنبه سیزدهم جمادی الثانی ۱۲۲۸ به جهت نجفقلی خان نوشته شده بود؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ (۱پ-۱۲۷پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

● علاج الاطفال / طب / عربی

ʻilāj-ul aṭfāl

طبری، احمد بن محمد، - ۳۶۶ ؟ قمری

tabarī, ahmad ebn-e mohammad (- 977)

رساله‌ای است در طب کودکان که در شصت «باب» (برخی ۵۷ باب) نگاشته شده: فی الجرب المعروف بالحرقة و تسمیه العامة الشیرینک و السعفة و الشهدة؛ - فی العلة التی تعرف بروس الابر؛ - فی العلة التی تعرف بالفحر (کذا)؛ - فی العلة التی تعرف بالشباح؛ - فی حک المنخرین؛ - فی حک الاذنین و خروج المدة و الصدید و القرحة و الناصور؛ - فی الصرع؛ - فی العلة التی تعرف بالاصطکاک؛ - فی الاسترخا؛ - فی الکزاز؛ - فی الغدد فی الانف؛ - فی انتفاخ الانف؛ - فی تقبیض الانف؛ - فی الرمد؛ - فی العلة التی تعرف بالوردینج فی الاماق؛ - فی العلة التی تعرف بالرماد؛ - فی السلاق؛ - فی تباثر الاشفار؛ - فی الغموض؛ - فی حول العین بعد ان لم یکن؛ - فی انطباق الاجفان؛ - فی البکاء الدائم؛ - فی عض اللسان؛ - فی جفاف اللسان و العطاش؛ - فی العلة التی تعرف بالضفادع؛ - فی انواع القلاع؛ - فی الخرخرة؛ - فی انطباق المری؛ - فی یقوح رقبة الطفل؛ - فی العطاس الکثیر مع دمعه لاینقطع؛ - فی سوء مزاج الحار و البارد فی المعدة؛ - فی الاورام التی یحدث فی المعدة؛ - فی السرطان فی المعدة؛ - فی سوء الاستمرار؛ - فی نشیط اللبن فی المعدة حتی یمنعه من الهضم؛ - فی تغیر اللبن فی المعدة؛ - فی القراقر و الریاح فی المعدة؛ - فی انواع القیام و علاجاتها و قیام الدم مع الخراطة؛ - فی الامتناع من شرب اللبن؛ - فی اللون؛ - فی السعال؛ - فی نفث الدم و الرعاف؛ - فی الحصبة و الجدری؛ - فی التوابی؛ - فی بعض اصول افمادهم (کذا)؛ - فی البرص الذی یعرض وقت الرضاع؛ - فی اعتقال طبیعة الطفل؛ - فی الدیدان الصغار و الکبار؛ - فی خروج المقعدة؛ - فی تورم احمد الخصیتین و التشنج فیها؛ - فی رجوع القضیب حتی یصغر بعد ان کان کبیرا؛ - فی الحالة الشبیهة بالحین (کذا)؛ - فی بول الرمل و تولد الحصاة؛ - فی بول الدم؛ - فی خروج شیء شبیه بالمنی؛ - فی تورم الانثیین؛ - فی وجع المفاصل؛ - فی الحمیات؛ - فی آداب المرضعة و تدبیرها؛ - فی حمله من تدبیر الطفل حین یولد. مؤلف در ری بوده و درمان پزشکان آنجا را نمی‌پسندیده و می‌گوید که از معاصران احمد بن نصر کتابی به نام «ریاضة المعالجه» دارد و در آن سخنانی در درمان کودکان آورده ولی احتیاط را از دست داده است و استادان عراق هم در این باره خبط و خطا می‌کنند و سخنان پیشینیان نیز قانع‌کننده نیست و مترجمان هم اندک سخن گفته‌اند و من از بیماری‌های سر آغاز می‌کنم سپس معده و سپس از حال قیام سخن می‌دارم.

آغاز: بسمله. الحمد لله خالق الافلاک ... سالتنی اسعدک الله بطاعته ... ان اصف لک شیئا فی علاج الاطفال و هذا من لم یتکلم احد من الاوائل کلاما شافیا ... اما اطباء زماننا فقد صنف احمد بن نصیر کتابا سماه ریاضة المعالجة ...

انجام: کما یفعل أهل خوارزم و الکاشغر و کما یفعل نساء الدیلم و الجبل ... و اعدنا هذا الکلام فی هذا الموضوع للتاکید، فإما إذا کبر ... ، فقد وصفنا تدبیره فی المقالة الولی فی السیاسة الخاصة فیجب أن ینظر المتعلم فیه، تمت

[دنا ۵۶۶/۷ (۷ نسخه)؛ هدیة العارفین ۶۶/۱؛ الذریعة ۱۹۶/۲۱ و ۲۳۷/۱۶ و ۱۴۱/۱۸؛ مجلة معهد المخطوطات ۳۱۳/۵؛ سنا۱۹۰/۱؛ تاریخ نگارشهای عربی (سزگین) ۴۳۵/۳؛ ریحانة الادب:۵۹/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۲/۲

آغاز: ... علی وزن حبة منه، فإن؛ الباب العاشر فی الکزاز؛ الکزاز علة یحدث بالاطفال کثیراً و بالکبار من الناس عند ما یصیب الجراحة أطراف العضلات؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: رکن الدین، تا: ۱۶ رمضان ۹۳۹ق، جا: تبریز؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ ۳۱گ (۳۱ر-۶۱ر)، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۶

آغاز: برابر
تذکر: نام مؤلف به استناد آغاز به دست آمد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن کمال الدین حسین، تا: یک‌شنبه ۲۱ صفر ۹۴۴ق، جا: قم؛ ۵۲گ (۳-۵۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۴۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۰۱/۱۰

آغاز و انجام: برابر

مشتمل بر شصت باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۰گ، ۲۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۲-۳۰۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰/۵۶

در ۶۰ باب؛ خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: شنبه ۲۱ رمضان ۱۰۱۰ق، جا: یزد؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱ - ۱۹۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۴۴

آغاز: من الکناش المعروف بالمعالجات البقراطیة و تدبیرهم و تداویهم حین ولدوا و آداب المرضعة و تدبیرها؛ **انجام:** برابر

در فهرست بدون مؤلف ولی تعداد ابواب و عناوین و انجام آن، با کار طبری هماهنگ است؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۳۰ق؛ پس از آن رساله مختصری است در باب امراض جزئی عارض بر اطفال در چهار ورق ایضا به زبان عربی که شروع آن چنین است: «بسمله نذکر امراضا جزئیه تعرض للصبیان فمن ذلک اورام یعرض لهم» و خاتمه آن چنین است: «و دقیق الشعیر او دقیق العدس»؛ واقف: آقازین العابدین، ۱۱۶۶؛ جلد: مقوا، ۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۳۴۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶/۶

خط: نسخ، کا: عبدالرضا بن محمد بن صفر، تا: ربیع الاول ۱۰۵۲ق، جا: میانه؛ جلد: تیماج، ۵۲ص (۲۷۶-۳۲۷)، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۸]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۳۷/۲

به عربی و تا باب ۴۵ «فی تعوج رقبة الطفل» را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۲۳۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۱۷/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یکشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۴گ (۶۵پ-۷۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴۱۵۸]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۱۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الباب ۴۵ فی تعوج رقبه الطفل ... علی اذنه الیمنی کما جعل الصوف ...

خط: نسخ خوش، کا: محمد حسین بن محمد خضر موکئی، تا: ۱۱۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱گ (۱۶۴-۱۸۴)، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۷]

● علاج الاطفال / طب / عربی

ʻilāj-ul aṭfāl

ابن هبل، علی بن احمد، ۵۱۵ - ۶۱۰ قمری

ebn-e hobal, ʻalī ebn-e ahmad (1122 - 1214)

قطعه‌هایی در علاج امراض کودکان شباهت‌هایی با شماره ۳۸۱۵/۲ دارد که از طبری دانسته شده؛ لیکن در پایان این بندها امضای «مختار ابن هبل» دیده می‌شود. اسماعیل پاشا می‌گوید: علی بن احمد بن هبل خلاطی بغدادی کتابی در پزشکی مختار الطب جمالی دارد که برای وزیر جمال الدین جواد نگاشته. [هدیة العارفین ۷۰۴/۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۷۷/۲

آغاز: بسمله، فصل فی مداوات امراض الاطفال، قد یعرض للاطفال لها مداواه تخصها؛ **انجام:** و تراکیبهم الضعیفه تم بحمدالله مختار ابن هبل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، ۲گ (۷پ-۸ر)، ۳۲ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۱۴/×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۲۶۵]

● علاج الاطفال / طب / فارسی

ʻilāj-ul aṭfāl

غیر همانند:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۱۰/۳-عکسی

آغاز: بسمله. بدانند که چند مرض که عروض آن به اطفال بیشتر است و اطبا تدابیر و ادویه مجربه اکثر بهر آنها ضبط کرده اند ذکر می‌کنیم. ریح الصبیان. مرضی است که دفعة واقع می‌شود؛ **انجام:** که فاعل نمو است ضرر دارد. و فرط پیوست مغنی رطوبت که ماده نمو است می‌گردد. تمام شد رساله علاج الاطفال از کتاب «مفرح القلوب» من تصنیفات حضرت شاه ارزانی طاب ثراه ...

از ناشناس، در انجامه آمده: علاج الاطفال از کتاب «مفرح القلوب» شاه ارزانی. بخش‌بندی نشده. با سربندهای در خور: ریح الصبیان، عطسه متواتر، عطاش (تداوم تشنگی)، تشنج، کثرة البکاء ... مشار (۳۵۵۵/۳) «علاج الصبیان» شاه ارزانی (نک: طب اکبری) را می‌شناساند که همراه «میزان الطب» او چاپ شده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۸۲ق؛ ۱۱۱ص (۸۶-۱۹۶) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۶]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۰۵

خط: نستعلیق، کا: عبد الکریم خبوشانی، تا: ۱۲۹۶ق؛ در آغاز چند برگ در چگونگی تشکیل نطفه در رحم و در پایان درباره مرض دیفتری و سبب و علاج آن بحث کرده است؛ اهدایی: حاج حسین آقا تراب یزدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۲۱]

● علاج الآلام و النفوس /

ʻilāj-ul ālām wa-n nufūs

یزدی اردکانی، ملا محمد حسین

yazdī ārdakānī, mollā mohammad hoseyn

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تا کنون چاپ نشده و در هیچ

یک از فهارس موجود نام آن نیامده؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۷ش۱-۲ - ۲۸]

● **علاج الامراض و ...** / طب / عربی

'ilāj-ul amrāḍ wa ...

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مختصری از جالینوس در علاج امراض و مزاج طبایع و نبض مجس و رنگ بول و اکل اغذیه و ذکر ادویه و فصد. به صورت جدول است. با عنوان‌های: الامراض، الطبایع، النبض، البول، الاغذیة، الادویة، الفصد. از صرع تا عطاس را در بردارد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۸۴/۸

خط: نسخ، کا: محمد بن شمس الدین بن حسن نجار استرآبادی، تا: ۱۲ صفر ۹۵۲ق، جا: دولت آباد؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۸/۸سم [ف: ۸ - ۸۹]

● **علاج الامراض** / طب / فارسی

'alāj-ol amrāz

شفائی، مظفر بن محمد، - ۹۶۳ قمری

šafā'ī, mozaffar ebn-e mohammad (- 1556)

گفتاری است در معالجه بعضی امراض دارای «باب» و چند «فصل»: فصل در رفع سودا، فصل در دفع خون، باب در خواص شلغم.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰۴/۴

آغاز: بسمله، فصل هرگاه خون زیاد باشد علامت آن تب گرم است

خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا محمدطبیب فرزند حاجی محمد ربیع، تا: ۲۴ رمضان ۱۲۳۰ق؛ ۶گ (۳۱۵پ-۳۲۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۶۶]

● **علاج الامراض** / طب، شعر / فارسی

'alāj-ol amrāz

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، - ۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

اهدا به: ظهیرالدین محمد بابر پادشاه (۸۳۲-۹۳۷ق)

منظومه‌ای است که علاج هر بیماری را در یک رباعی بیان کرده است. رباعی نخست در علاج صداع و موی و رباعی آخر در علاج کسی که زهر خورده باشد.

آغاز: ای درد تو آمده علاج دل ما ×× عشق تو موافق مزاج دل ما

انجام: چون نهصد و چهارده ز هجرت بگذشت ×× این نسخه دلپذیر، کردم قلمی

چاپ: تهران، ۱۲۸۵

[دنا ۵۶۷/۷ (۹ نسخه)؛ الذریعه ۱۱۳:۱۷ و ۶۸/۵؛ فهرستواره منزوی۳۵۸۷/۵]

شرح و حواشی:

۱- جامع الفوائد = طب یوسفی = شرح علاج الامراض؛ یوسفی هروی، یوسف بن محمد (-۹۶۶)

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۴/۱۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۹۳۹ (گنج ۳۱۷/۱)؛ خط: نستعلیق تحریری،بی کا،تا: ۹۱۰ق؛ ۲۵گ (۱۰۱-۱۲۵) [عکسی ف: ۲-۱۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۳/۱

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن سلطان محمد اردبیلی، تا: ۱۰۴۱ق؛ مصحح؛ چند یادداشت پراکنده پزشکی و ماده تاریخ فوت ملامیرزا محمد ملقب به سال ۱۰۷۷ق موافق با جمله «شده دیگر محقق ملحق حق»؛ جلد: تیماج، ۲۳گ (۱پ-۲۳پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۳۶۹]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: وسط؛ محشی؛ اهدایی: حاج میرزا علی شریعتی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۶۷گ، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۸۱۳]

۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۳

انجام: و در ماه دهم جمله دردهای اعضای او بیرون شود و دایم صحیح المزاج بوده و در ماه یازدهم صرع

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۲ص (۱۵۷-۱۹۸)، ۱۷-۱۸ سطر (۱۰×۱۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۴۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، ۲۸گ (۱-۲۸) [ف: ۳۸ - ۴۹۵]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۷۸/۷

آغاز: (یک بیت بر اثر صحافی خوانا نیست) بلطفم چنان کن از آن بیشتر ×× که از ارجعی سویم آید ندا؛ **انجام:** رهد از خویشتن رود هوشش ×× هر دو عالم شود فراموشش

در فهرست طب منظوم؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸ص (۸۲۴-۸۴۱)، ۱۸ سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۵۳۵]

۷. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۶۸/۱

آغاز: زدرد سر دلت رنج و عنا ×× ترک حرکت کن طلب راحت را؛ **انجام:** معده را پاک سازد از بلغم ×× ورم دست و پای دفع کند

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۳۲۲-۳۲۹)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۸۸]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۱۷۷-طباطبائی**
آغاز: ای دیده ز درد سر دلت رنج و عنا ×× ترک حرکت کن و طلب راحت را؛ **انجام:** از بهر خلاصیت به نزدیک حکیم ×× کافی بود از مخلصه ای مثقالی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۷گ (۱-۲۷)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۹]

۹. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵۱**
آغاز: بسمله، ای دیده ز درد سر، دلت رنج و عنا ×× ترک حرکت کن و طلب راحت را؛ **انجام:** ز صحبتش بفواید رسند چون اخیار ×× بود فواید اخیار سال اتمامش
در فهرست «فواید الاخیار» آمده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۵۸گ، ۱۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ - ۴۱]

۱۰. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۵۷/۳**
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۷ - ۱۳۹]

۱۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۵۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** از بهر طلا بسائی سیر و پس از آن خاکستر تاک و سرکه بر وی افزا
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق، مجدول [رایانه]

۱۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۷**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: ابن محمد علی کرکانی، تا: ۱۲۱۱ق؛ نسخه مذیل است به منظومه فوائد الاخیار و جامع الفوائد هر دو از یوسفی و رساله مبدأ و معاد ملاصدرا و قصیده یائیه سخن در صد و بیست و نه بیت با این مطلع: «چتر سحر چو باز شد بر سر چرخ چنبری ×× خسرو چرخ سرکشید از بر چتر عنبری / شد چو نهان بقیروان آیت گاه (کذا) قیرگون ×× گشت عیان بخاوران رایت شاه خاوری / گر بنهفت از زمین سنبل شاه اسفرم ×× باز شگفت بر فلک نوگل شاه افسری و رساله بحرالجواهر فی علم الدفاتر تألیف عبدالوهاب بن محمد امین الشهشهانی الحسینی الاصفهانی»؛ واقف: حاج محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج، ۲۰۵گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۳۵۵]

۱۳. **قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۰۵/۲**
آغاز: بسمله ای دیده زدرد سر دلت رنج و عنا ×× ترک حرکت کن طلب راحت را / خطمی و بنفشه و سبوس گندم ×× مجموع بجوشان درآبش نه پا؛ **انجام:** دمی بایدت کرد ترک غذا ×× که باقی بود چیزی از اشتها / مکن میل اگر حافظ صحتی ×× غذا را بوقتی که بی رغبتی
خط: نستعلیق، کا: شمس الاطباء، تا: ۱۳۱۷ق؛ با امضای شمس الاطباء؛ جلد: تیماج، ۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۲]

۱۴. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۳۰/۲-۱۰/۱۴۰**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۱۳۸]

۱۵. **رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۰۵ش**
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سر لوح زرین، مجدول؛ جلد: مقوایی، ۵۸ص، ۱۵ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۵]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۴/۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** چشمی که خیالات قرینش باشد ×× صد آفت و فتنه در کمینش باشد / هرگه که بخار معده باشد سببش ×× مسهل بطلب دوا همینش باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۳۸پ-۵۳ر) [ف: ۳۶ - ۱۱۲]

● علاج الامراض / طب / فارسی
ʻalāj-ol amrāz
غیاث الدین طبیب، ق۱۲ قمری
qīyās-od-dīn tabīb (- 18c)

مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۲۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۷۰]

● علاج الامراض / طب / عربی
ʻilāj-ul amrāḍ
گیلانی، محمد حسین بن علی، ق۱۲ قمری
gīlānī, mohammad hoseyn ebn-e ʻalī (- 18c)
رساله‌ای است در بیان معالجه امراض بدن انسان از سر تا قدم با ادویه مفرده. این رساله بدون خطبه و خاتمه است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۴۶
آغاز: فیقول اضعف عبادالله الجانی ابن امیر علی محمد حسین گیلانی ان هذه رسالة علی علاج الامراض الابدان الانسان من الرأس الی قدم بادویة المفردات التی کل واحد منها بخواصها المجربة مستندة الی الحکماء العظام و الاطباء الکرام باب علاج الصداع بالادویه المفرده؛ **انجام:** او تریاق فاروق او فلوینا او برشعثا قبل النوبة بساعة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور آبی، ۲۲ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۹۴۳]

● علاج الامراض = علائم الامراض / طب / فارسی
ʻalāj-ol amrāz = ʻalā'em-ol amrāz
دهلوی، محمد شریف بن محمد اکمل، ۱۱۳۸ - ۱۲۳۱ قمری

dehlavī, mohammad šarīf ebn-e mohammad akmal (1726 - 1816)

اهدا به: حکیم محمد اکمل خان

رساله مفصلی است در شناختن دردها و علایم آن ها و بیان درمان هر یک. در یک «مقدمه» و بیست «مقاله» و یک «خاتمه». در مقدمه در تاریخ تألیف کتاب به نظم چنین گوید: «این نسخه دلکش که بود رشک ریاض ×× یک لحظه روا نیست ز سرش اعراض / نامش چو علاج الامراض است بگو ×× تاریخ تمام هم علاج الامراض». منتخبی از آن به نام «عجاله نافعه» نیز از همین مؤلف فراهم آمده است و در آن می‌گوید چون نسخه «علاج الامراض» قبل از تدقیق کامل منتشر شد و پنج سال از آن گذشت به تهذیب و انتخاب آن در سفر پرداختم.

آغاز: بسمله درفیض است منشینی از گشایش ناامید اینجا / به رنگ دانه از هر قفل می‌روید کلید اینجا ... ونام این نوباوه ریاض دانش و بینش علاج الامراض ... مشتمل است بر مقدمه و بیست مقاله و خاتمه

انجام: و از بیست و یک ماسه یکدام یکدام پخته بگیر عالمگیر و از چهل و هشت پخته بگیر فرخ شاهی که بالفعل بروج است و الله اعلم بالصواب

چاپ: لکهنو، ۱۸۷۹م، سنگی، وزیری، ۶۹۴ ص؛ دهلی، ۱۳۰۳ق، سنگی، وزیری، ۱۰+۵۳۰؛ لکهنو، ۱۸۹۵م، سنگی

[نسخه‌های منزوی ۵۶۷/۱؛ الذریعة ۲۲۳/۱۵ و ۳۱۰/۱۵؛ مشترک پاکستان، ۴۰۸/۱ و ۸۵۲ و ۶۴۸/۱؛ نشانی ۱۲ نسخه؛ مشار فارسی ۳۵۵۴/۳؛ نشانی ۳ چ؛ دنا ۵۶۷/۷ (۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۵۸۶/۵]

شرح و حواشی:

۱- علاج الامراض (مختصر)

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۵۰-۳۹/۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی محمد، تا: ۱۲ محرم ۱۲۲۶ق؛ مجدول، مصحح؛ ۲۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۹۱۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۲۸ق؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۵؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۸؛ ۱۴۸گ (۱پ-۱۴۸ر)، ۱۴ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۲۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۰۴

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد این خلاصه ای است از امراض العلاج [علاج الامراض] تصنیف حکیم شریف خان؛ **انجام:** و حد خوردن هفت روز یا ۲۱ روز یا ۴۰ روز است و مدت خوردن از معاشرت و ترشی احتراز کنند بسیاری از نسخه جات متفرقه بر اصل کتاب افزوده شده و بسیاری به تجربه رسیده مجربست و بی نظیر

نسخه حاضر ــ به ضبط آغاز و ترقیمه نسخه ــ خلاصه علاج الامراض محمد شریف خان است که برخی نسخه‌ها به آن افزوده شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: اول صفر ۱۲۳۰ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۳۷]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: ارشد علی ضیائی، تا: ۱۲۵۴ق، جا: جیپور هند؛ تملک: محمود خان قوم مغل از مردم کابل؛ مهر: «دارد امید شفاعت ز محمد محمود ۱۲۴۸» (چهارگوش)؛ ۴۱۰گ، ۱۹ سطر (۱۰× ۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا شهسوار بیک، تا: ۱۲۵۶ق؛ ۲۱۲گ (۱پ-۲۱۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۳۸ - ۶۰۸]

● علاج الامراض (مختصر) / طب / فارسی

ʻalāj-ol amrāz (mx.)

وابسته به: علاج الامراض = علائم الامراض؛ دهلوی، محمد شریف بن محمد اکمل (۱۱۳۸-۱۲۳۱)

خلاصه کتاب علاج الامراض حکیم شریف خان شاه جهان آبادی است. این کتاب مرتب است بر فصولی که از سر تا قدم به ترتیب نوشته و موضوعات هر یک از الفبایی ذکر کرده است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۷/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی نبیه محمد خاتم النبیین و السلام علی ابن عمه؛ **انجام:** هفت روز یا ۲۱ روز یا ۴۰ روز است و مدت خوردن از معاشرت و ترشی احتراز کنند

خط: نستعلیق، کا: محمد علی شیرازی، تا: ۱۲۳۰ق؛ ۸۰گ (۷۴پ-۱۵۳پ)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۱۵۴]

● علاج الامراض / طب / فارسی

ʻalāj-ol amrāz

نقشبندی خالدی، ق۱۳ قمری

naqšbandī xaledī (- 19c)

رساله مفصلی است در پزشکی و بیان علاج دردها و تسکین آنها که مؤلف در سن هفتاد سالگی خود، از کلمات اطباء و کتاب‌های این رشته، تحریر و تشریح نموده است. نام مؤلف رساله که گویا به خط وی است، از پایان رساله حذف شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۵۴-۱۵/۹۴

آغاز: ای حافظ صحت که اهل تجربه از اطبا منع جمع کرده‌اند

میان اغذیه چند از جمله منع کرده‌اند جمع میان ماست و ماهی و می‌گویند سبب تولد جزام و فالج است؛ **انجام:** تراب اقدام مسلمین و غبار نعال سالکین راه حق الیقین و منسوب منقاد خاندان سلسله حلیه نقشبندیه خالدیه قدس الله اسرارهم.
خط: نستعلیق و تحریری، کا: ابن میرزا ابراهیم (این اسم بعداً به جای کاتب اصلی نوشته شده است)، تا: جمعه ۱۱ شعبان ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۱۶]

● علاج الامراض / طب / عربی

ʿalāj-ol amrāz

ناشناخته:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۸۶

آغاز: کرفس فی جلاب ممزوج لما حار او یحل من السکر الابیض من عشرین درهما؛ **انجام:** لعصیر الاسفیوش النهری تلین حارته.
کتابی است نسبتاً مبسوط و فوق العاده ممتع در بیان امراض و صفات ادویه مناسب و طریقه علاج آنها بر اساس اقوال بقراط و روفس و اوریباسیوس و جالینوس و دیسقوریدوس و شمعون و قسطا بن لوقا البعلبکی و ثابت بن قرة و بختیشوع و کنکه و رازی و سرافیون (Serapion) و یوحنا بن ماسویه و طبری و علی بن عباس مجوسی و ارکاغانیس (در کتاب ادواء المزمنة) که به لحاظ نقص آن و نقص نسخه بلافاصله مذکور در ذیل تحت رقم ۸۱۷۶ و بیاض گذاشتن جای عناوین و ارقام فصول یا مقالات از ناحیه کاتب این نسخه اخیر به هیچ وجه نمی‌توان رقم درستی از فصول آن مطابق با این نسخه و یا مقالات آن مطابق با نسخه شماره مذکور و نیز فهرست صحیحی از مطالب مقالات مطابق با هر دو نسخه و لو به نحو تقریب و تخمین به دست داد. نام کتاب و نام مؤلف را نیز با فحص فوق العاده بلیغی که کرارا در خود نسخه و سایر مظان به عمل آوردیم مع الاسف نتوانستیم معلوم نمائیم [تنها مطلب فوق العاده بی‌فایده‌ای که در خصوص مؤلف به دست آمد یکی اشاره اوست به خود با عبارت «قال واضع الکتاب» و دیگر اشاره مبهمی است به عصر خود تحت عنوان «و فی زماننا هذا» با این عبارت: «و فی زماننا هذا صاب رجلا من فساد الدماغ ما لم یسمع بمثله قط و ذلک اتی اصحابه و جدوده لیلا و قد قطع بعض حلقه و سالت منه الدما فتدارکوه و عالجوه و سألوه عن العلة التی دعته الی ذلک فذکر انه رای رجالا و نساء قد جمعو بحول منزله فمنهم من یقول اما تعجبون من هذاالنصرانی الذی کان یظهر العفة ... و منهم من یقول احفظه الی الصباح لئلا یهرب و منهم من یقول ان لم نحرسه القا نفسه فی البیر فینجو و یقول الاخر الرای لهذا الیائس ان یذبح نفسه و یستریح من العذاب و الحبس و انه قام الی سکین فذبح نفسه غیر انه غشی علیه فسقط ثم عولج هذا الرجل فرجع عقله قال و رأیت رجلین ذبحا انفسهما و ماتا و رجالا و نسوة بطبرستان و الدیلم یعلقون انفسهم فی الاشجار عند الخوف او غم ینزل بهم»]، بلی همین قدر معلوم شد به طور قطعی و مسلم که این نسخه اولا با نسخه محفوظ تحت شماره مذکور ۸۱۷۶ آستان قدس یکی است و غیر آن نیست، ثانیاً عنوان احتمالی شرح فصول ایلاقی که به این نسخه داده‌اند و نیز نام انموزج به جهت نسخه شماره مذکور سهو واضح و توهم محض است و مبتنی بر هیچ اصلی و مؤسس بر هیچ اصلی و مؤسس بر هیچ اساسی نیست ابدا و مطلقا و اصلا. باری این نسخه مشتمل است بر اواخر فصل سوم (که معلوم نیست تحت چه عنوانی است) تا اواسط فصل یازدهم، و فهرست مطالب آنها از این قرار است: فصل ۴. الاعلال التی تحدث فی الدماغ من السدر و الدوار و المعده و بطلان الذکر، فصل ۵. الاعلال التی تحدث فی العین و علاجه، فصل ۶. الاعلال التی تحدث فی الاذان و حفظ السمع و علاجاتها، فصل ۷. الاعلال التی تحدث فی الانف، فصل ۸ الاعلال التی تحدث فی الفم و الاسنان و اللسان و اللهوات و علاجها، فصل ۹. الاعلال التی تحدث من السعال و النزلات و ما یحدث فی الصدر و الحلق و ذات الجنب و ما یجری مجراها و علاماتها، فصل ۱۰. الهیضة و الاعلال التی تحدث فی المعدة و الالام العارضة فیها و علاجها، فصل ۱۱. الاعلال التی تحدث فی الکبد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۷؛ کاغذ: نخودی بغدادی، ۱۶۶گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۵۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱-۵۵۰ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVI 260؛ با فهرست در آغاز، من الادویة المنقیة للرحم بعد النفاس حب بلسان تا می‌رسد به «قلع الدبوغ من الثیاب»؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۱۶

به ترتیب تهجی امراض، در آن آمده است «کتابنا الموسوم بالقواعد المجبرة فی البیطرة و البزدرة» (ص۱۱۵)، «کذا قرا فی الطبقات والدی» (۱۴۷) و «الطبقات لموفق الدین احمد بن قاسم بن ابی اصیبعة» (عیون الاطباء فی طبقات الاطباء از ابن ابی اصیبعة - ۶۶۸) و «تحریر ابن حجاج و اشارات الواسطی و اشکال التاسیس و تلخیص العلامة الطوسی» (۲۰۷) و «کما فی الاسباب» (۷۵) و «قال النفیسی» (زنده در ۸۴۱) (۳۳۲) و «کما اشار الیه السدیدی فی شرح الموجز» (۲۴۴)، در پایان طلسمات است و بزدره در یک مقدمه و سه مبحث و خاتمه. نیز در آن آمده: «هکذا بیاض فی نسخة المصنف» (۲۲۱)، پس نسخه ما نزدیک به اصل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۶گ، ۲۲ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۰۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۷۶

آغاز: یکون من بلغم محترق و علامته یکون صاحبه ابیض اللون؛ **انجام:** هذه کلها اذا شرب منها مفردا او مؤلفا مثقال او در همین.
شروع می‌کند از امراض سر و پس از آن تحت عنوان مقاله دوم از

امراض چشم و ختم می‌کند به اواسط امراض کبد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۹۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۹ - ۳۵۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۹۰

آغاز: بسمله، حمدله ... قال محمد بن زکریا الرازی ان رجلا؛ **انجام:** و یشرب معه السکر و ... الجلاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا [رایانه]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۷۰/۵-۲۰/۱۹۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله اجمعین [] فهذه قوانین و نکت لایستغنی عنها من اراد علاج المرضی و مسالک و طرق لابد ان یسلکها من قصده ان لایحتدی فی ذلک عن الصواب؛ **انجام:** تاخذ بحسب اوزان المسهلة و اوزان المصلحة فیکون الشربة منه وزن درهم و نصف قیراط ... و هی اربعة دراهم و نصف فیصیر اثنا عشر درهما.

رساله متوسطی است در علاج امراض و بیان نسخه‌های پزشکی در آغاز آن از طاهر بن ابراهیم بن محمد سجزی مطلبی نقل شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۲۹۱۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۱۱

در علاج امراض؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۳×۲۱سم [رایانه]

● علاج الامراض / طب / فارسی

'alāj-ol amrāz

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲/۴

آغاز: علاج بواسیر، بگیرد استخوان ماهی و موی گربه؛ **انجام:** حجر الیهود: خاصیت او آنست ... او را فصلی بیاید والله اعلم

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۴سم [ف: ۵ - ۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۶

آغاز: بسمله. امداد حمد و ثنای بی غایت و اعداد سپاس بی نهایت سراپرده عظمت پادشاهی را که شریعت نبوی را قانون نجات انس و جان و ثنای تن و جان گردانیده؛ **انجام:** باب در دفع ریشه ... دراز کردن موی بآب چغندر و آب نخود بشویند نافع بود.

به نام جلال الدین ابوالمظفر اسکندر در پنجاه و هشت «باب» ساخته شده و درباره بیماری‌ها است از سر تا پا و تب‌ها و گزیدگی‌ها و زهرها. در خود آن نامی به کتاب داده نشده و نباید هم آن کتابی باشد که در فهرست مشار (۱۱۲۶) و الذریعه (۱۴۴:۲) از آن یاد شده است؛ خط: نستعلیق، کا: عزیز الله بن ناصرالدین رازی، تا: قرن ۱۱، جا: اگره؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۹ص (۱۲۹-۱۶۷)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۸۱۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۰۵/۴

نخستین عنوان: صداعی که از خشکی بود. باز پسین عنوان: ذرور کبیر نافع بود به جهت جرب ... کوفته و بیخته در رساند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۹گ (۱۲۹ر-۱۶۷ر)، ۱۶سطر(۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۸۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۴۰

آغاز: بسمله، تجربه چندی است از و قل حکماء سابق بر این علاج دیوانه شکنبه گربه بخورد دیوانه دهند دیوانکی؛ **انجام:** زهره روباه با روغن زیتون با همه بیامیزد و بر پشم ناشسته بخود برگیرد چون از حیض فازغ شد تم.

خط: نسخ، کا: تبریزی، تا: ۱۰۰۴ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۸/۴

آغاز: وی سیاهی آن از سردی اگر قلاع پیدا گردد اسباب فسردگی مهیا گردد؛ **انجام:** و بخوردن روغن و شیر گاو و افراط کردن دفع مضرت جمیع زهرها کند باذن الله تعالی تمت فی شهر ربیع الاول سنه عشرین سنه ۱۰۴۵

کتاب گویا از قرن ۱۰ و ۱۱ است. پیش از علاج دندان است تا علاج کسی که او را زهر داده باشند، نخستین عنوان در آن «سیلان الماء من الفم یعنی آب رفتن از دهان» است؛ خط: تحریری،بی‌کا،تا:ربیع الاول۱۰۴۵ق؛افتادگی: آغاز؛ ۹۰ص (۳۴۷-۴۳۶)، ۱۳-۱۵ سطر (۷×۷/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۵۶]

۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۲۶ر

آغاز: بسمله، در مخصوص به خصوص آنست که مفعولات فاعل را از قرار به قرار خود عمل نمایند تا معمول درین ظنم (؟) مستفید و بهره مند باشد. باب اول در معالجه درد سر. باب دوم در معالجه درد چشم؛ **انجام:** انجام: سفیداب ۸۴، صمغ عربی ۸۲، زاج سفید سوخته ۸۴، چشم گیر اسیان (؟)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: بیاضی کوچک به اندازه چهار انگشت [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۰۹۶

آغاز: باید که بیمچول و ابتلادکن و کاکولیادکن و نکرودهادکن آنچه دست دهد بجوش و سحیق از آن؛ **انجام:** و سود سخت اندام برنگ شیر یا جاموس رنگارنگ باشد

کتابی است در بیان انواع بیماری‌ها و راه درمان آنها که مؤلف پس از ذکر عنوان هندی هر بیماری به ترجمه و توضیح و درمان آن پرداخته، مشتمل بر دو یا چند مقاله: مقاله ۱. امراض مختصه به عضو شامل پانزده فصل: فصل ۱ تا ۳. (افتاده)، ۴) ارش یعنی بواسیر، ۵) کرم، ۶) کت پت یا سیلان خون، ۷) پندروک یا زردی رنگ تن، ۸) میدروک یا افزونی چربی، ۹) اورام سوته یا آماس، ۱۰) قروح، ۱۱) زهر، ۱۲) مرض مثنه و دبر، ۱۳) امراض زنان، ۱۴) بالک روک یا امراض کودکان، ۱۵) امراض اعضاء طرفیه، مقاله ۲. امراض غیر به عضو شامل چند فصل: ۱) امراض حواس، ۲) جر (کذا) یا تب (ادامه نسخه افتاده). نسخه حاضر ناقص الطرفین و موجودی آن از اواخر فصل سوم از مقاله اول تا اواسط فصل دوم

از مقاله دوم است. اوراق نسخه نیز اندکی پراکنده است که ترتیب صحیح آن در شناسنامه مشخص شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۳۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۵/۳

آغاز: ... بگیرند بلاد را سرنگون داشته دست را فشرده دارد تا علی که داشته باشد بیرون آید، علاج جمهود: جمود که کنایتست از باطل شدن حس و حرکت بیمار و باقی ماندن وی بر شکل؛ **انجام:** وله، بستن بدقاق کندر آسان باشد، وله، بستن خون بینی بدقاق کندرو و غیر ...

خط: نستعلیق تحریری، کا: میرزا محمد بن مشهدی باقر اردبیلی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۱گ (۵۰ر–۶۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۰سم [ف: ۴۳ - ۲۴۶]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۲۶-۱۵/۶۶

آغاز: الحمدلله اولا و آخرا و الصلوة علی نبیه ظاهراً و باطنا و علی آله طاهرا و مطهرا اما بعد هذه رسالة مشتملة علی معرفة احوال البدن و حفظ الصحة و السبیل الی معرفة العلل؛ **انجام:** آن کیک را از خانه گریزاند. داشتن لقلق و طاووس و مرغ ... از اکثر هوام موذی پاک نماید و الله علیم بحقایق الامور.

رساله کوتاهی است مشتمل بر پنجاه و هشت باب در علایم علاج امراض عنوان برخی باب‌ها چنین است: ۸. سهر، ۹. مالیخولیا، ۱۹. زکام و نزله، ۲۵. ربو، ۴۶. جرب مثانه، ۵۸. خنازیر وسرطان؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۹گ، ۱۷–۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۱۷]

۱۰. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵۰/۷

بی کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۳۵ص (۳۸۱–۴۱۵) [نشریه: ۳ - ۳۳۹]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۷۷-۲۳/۱۹۷

آغاز: آروغ، آشامیدن آب پر زردآلو رافع آروغ ۲ مثقال نعنا خشک را با پرسیاوشان بجوشانند وصاف کرده بنوشند. آروغ بدبو وتفه وترش وغثیان علامت سوء هضم است؛ **انجام:** هاضم ۳ مثقال رازیانه را در یک لیوان آب دم کنید وبا هر غذا یک فنجان او را صرف کنید برای سلسله اعصابه ودستگاه هاضم تقویت کننده خوبی است

دفترچه یادداشتی است که در آن اسامی دردها و مرض‌ها به ترتیب حروف تهجی ذکر و پس از توضیح هر کدام نحوه درمان و نسخه‌های مخصوص درمان هر بیماری ذکر شده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور، ۱۳۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۹۱۵]

۱۲. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۱۰۷/۵

آغاز: علاج امراض سر. خواه شپشش خلطی از اخلاط بود خواه چیزی دیگر. رباعی: ای دیده ز درد سر دلت رنج و عنا ×× ترک برکت کن و طلب راحت را؛ **انجام:** پنبه را با شیر مادیان تر کند شاف نماید ... شود.

مشتمل بر علاج امراض از سر تا پا که با رباعیات فارسی مزین شده است، به همراه سه صفحه درباره امراض جدید و امروزی در پایان؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ (۴۳۰–۴۷۱) [اوراق عتیق: ۲ - ۴۰۷]

۱۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۶

آغاز: راسن مربا؛ **انجام:** بغایت قوت دهنده است

کلیاتی در باه دارد. می‌دانیم که یوسفی رساله‌ای نزدیک به این نام نوشته است ولی این یکی نباید آن باشد؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ چون مؤلف و دوستانش هنگام مشاعره در قوافی بعض حروف تهجی مانند: «ثاوذال و حا و ظا و غین»، ناتوانی خویش را دریافته بودند و از طرفی شعرا به واسطه خوش آیند نبودن، کمتر بدین قوافی شعر سروده‌اند مصنف بر آن شده است که در این قافیه‌ها اشعاری بسراید. کتاب مقدمه‌ای چند کلی در امر باه است؛ ۱۹ص (۲۱۲–۲۳۰)، ۱۴–۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۱)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۱]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۲۴

آغاز: شرح ترکیب الگیاه لقوه الباه؛ **انجام:** به آب سائیده به آن موضع مالند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● علاج الامراض من الرأس الی القدم / طب / عربی

'ilāj-ul amrāḍ min-ar ra's ila-l qadam

موارد حکم در علاج امراض از سر تا قدم.

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۲۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۲۸]

● علاج الامراض و خواص داروها / طب / فارسی

'alāj-ol amrāz va xavass-e dārū-hā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۲۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۲گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

● علاج الامراض و قرابادین / طب / فارسی

'alāj-ol amrāz va qarābādīn

پاره‌ای از بیماری‌ها را بیان کرده درمان آنها را با عناوین «علاج» می‌آورد و در پایان کتاب، بعضی از قرابادین را به ترتیب حروف نگارش داده است.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۱۵

آغاز: فی علاجات الامزجة و هی عشر، اول ملمس است و او

چنان بود که شخص معتدل المزاج
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱۴۰گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۱۳]

● علاج الامراض و قرابادین / طب / فارسی

ʻalāj-ol amrāẓ va qarābādīn

رساله مفصلی است که در آن امراض و دردها به ترتیب از سر تا پای انسان بیان و پس از هر درد، علاج و درمان آن را بیان شده است. مؤلف پس از آن خواص میوه‌ها و ادویه مفرده را بیان نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۲۸-۲۱/۴۸

آغاز: اول ملمس است و او چنان بود که شخص معتدل المزاج در وقت ملامسه از هر کیفیتی که منفعل شود علامت اشتداد آن کیفیت است و آن را به هم می‌توان قیاس کرد؛ **انجام:** و ماده این مرض خلطی بود عفن مرکب از اخلاط فاسده لیکن بلغمیت و سودابه احتراقی برآن غالب بود و این خلط متخلخل می‌باشد باقی و السلام.

خط: شکسته نستعلیق، تحریری، کا: ابوالحسن بن محمد موسوی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۹۴ق؛ جلد: مقوا، ۱۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۱۷]

● علاج الاوجاع / دعا / عربی

ʻilāj-ul awjāʻ

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۹۰

آغاز: فی العین احمد فی بیاض حسبی الله الصمد فاعف عنی یا الهی و اکفنی شر ... هذا اللوح کثیر الحروف؛ **انجام:** امن من الجن و الهوام و ذکر ابراهیم الکفعمی فی کتاب خواص القران و الله اعلم تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [رایانه]

● علاج بیماری / طب / فارسی

ʻalāj-e bīmārī

علاج بیماری ویا به دستور حکیم بیل انگلیس.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، جا: قوچان؛ جلد: مقوا، ۲ص، ۱۷ سطر(۱۰×۱۴) ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۶۶]

● علاج بیماری / طب / فارسی

ʻalāj-e bīmārī

دستور العمل کوتاهی است در دفع بیماری خاصی که نویسنده آن را به چهار «قسم» تقسیم نموده و برای هر قسم راه‌های علاجی بر شمرده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۶۶/۱

آغاز: بسم الله خیر الاسماء دستور العمل ناخوشی که تازه وارد می‌شود این ناخوشی سه چهار قسم است که به اشخاص عار می‌شود؛ **انجام:** چائی بسیار بسیار نافعست قدری ماء الحیات هم هر گاه داخل چائی نمایند بسیار بسیار خوب است والله یعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۲۱۱]

● علاج بیماریها / طب / فارسی

ʻalāj-e bīmārī-hā

ناشناخته:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۸/۱

آغاز: که از بیخ چینی به دستور سفوف کسی نفعی یافته بان دو فقر از این کلام بسیار متعجب بودم تا آنکه؛ **انجام:** و در اندام مالد در ساعت نیک شود.

رساله‌ای در علاج بیماری‌ها به شکل پراکنده از موضوعات مختلف؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی مهدی، تا: ۹ جمادی الاول ۱۱۱۶ق، جا: بندر فحا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۴گ (۱ر-۴ر)، ۲۴ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۶۱۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳۵

نسخه‌ای در علاج بیماری‌ها؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۸سم [رایانه]

● علاج تب / طب / عربی

ʻalāj-e tab

راه معالجه تب‌های معروف از جامع این مجموعه است که به دستور عمویش در یک «مقدمه» و پنج «فصل» و «خاتمه» گرد آورده است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۹۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۷۱]

← علاج التشریح > التشریح الکبیر
← علاج جن زده > عزائم
← علاج الحمی > شطر الغب

● علاج خیل / حیوان شناسی / فارسی

'alāj-e xayl

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲
ناشناخته؛ بی‌کا، تا: ۱۰۲۸ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۵]

● **علاج الصبیان** / طب / فارسی
'alāj-os sebyān
فرخ آبادی، اصغر حسین بن غلام غوث، ق۱۳ قمری
farrox-ābādī, asqar hoseyn ebn-e qolām qaws (- 19c)
رساله‌ای است در علاج امراض کودکان. انگیزه تألیف رساله این بوده که در آن روزگار پیرزنان هندی ــ که به قول مؤلف دانش طبی نداشتند ــ کودکان را مداوا می‌کردند و او ناگزیر شده این رساله را بنویسد.
چاپ: کانبور، ۱۲۷۲ قمری
شرح و حواشی:
۱- علاج الصبیان (ضمیمه) = تتمه علاج الصبیان؛ خواجه محمد حسن (-۱۳)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۲۰۹
آغاز: بسمله. زابر افکند قطره سوی یم ×× زصلب آورد نطفه در شکم ... سپس حمد آفریدگاری که الم یک نطقه؛ **انجام:** و شیر اسب مادیان نوشانیده است ... به رضای الهی نشسته است بتوفیق رفیق مدام باد و الله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق تحریری، کا: گوهر علی، تا: ۲۵ شعبان ۱۲۷۶ق، جا: مهدپور سارنکاپور (در مسجد کلان قوم ناگوریان)؛ محشی از «خواجه محمد حسن» (زنده در ۱۲۷۲ق)؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۰]

● **علاج الصبیان (ضمیمه) = تتمه علاج الصبیان** / طب / فارسی
'alāj-os sebyān (zamīme) = tatemme-ye 'alāj-os sebyān
خواجه محمد حسن، ق۱۳ قمری
xāje mohammad hasan (- 19c)
وابسته به: علاج الصبیان؛ فرخ آبادی، اصغر حسین بن غلام غوث (-۱۳)
رساله حاضر، ضمیمه «علاج الصبیان» اصغر حسین فرخ آبادی است. مؤلف برخی از امراض کثیر الوقوع را که از دید فرخ‌آبادی افتاده از کتب معتبر انتخاب کرده و همراه مجربات خود و افادات استادش حکیم «علی حسین صاحب» در این رساله نگاشته است. این ضمیمه غیر از حاشیه مؤلف بر علاج الصبیان است و گفته وی در مقدمه مؤید این مدعاست، اما منزوی در فهرستواره حاشیه و ضمیمه را یکی دانسته است. متن، حاشیه و ضمیمه در کانپور (۱۲۷۲ق) و هند چاپ شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۲۱۰
آغاز: بسمله. الحمدالله الذی نزل من القرآن ما هو شفاء و رحمة للمؤمنین و اذا مرضت فهو یشفین و الصلوة والسلام علی سید الانبیاء ... اما بعد گویند بنده درگاه رب ذوالیمین محمد حسن صانه الله؛ **انجام:** و مغات و خطمی به زرده بیضه طلا کردن و بدنش (؟) معتدل نمودن کافیست تمت خاتمة الطبع دو رساله ریح الصبیان مفید ... السقطه و الضربة پس اگر تفرق اتصالی و تنزف دم و غیر آن نبود
خط: نستعلیق تحریری، کا: گوهر علی، تا: ۲۱ رمضان ۱۲۷۶ق؛ محشی از مؤلف؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ ۲۹گ (با ضمائم)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۱]

● **علاج گند دهن و نزله** / طب / فارسی
'alāj-e gand-e dahan va nazle

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۲۹/۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۱۹۲]

● **علاج القولنج** / طب / عربی
'ilāj-ul qūlanj
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
به درخواست: امیر نصرة الدوله عز الملک
تاریخ تألیف ۴۱۴ق؛ محل تألیف: دژ فردجان
رساله‌ای در بیان اقسام و اسباب و اعراض و دلایل قولنج و وجوه معالجات آن، مشتمل است بر سه «مقاله» هر مقاله در چند «فصل» به این شرح: مقاله ۱. تشریح الامعا و منافعها، در نه «فصل»: فی ذکر التجاویف الکبار التی فی بدن الانسان، فی ذکر منافع الامعاء، فی ذکر عدد الامعاء و الحکمة فی کثرتها، فی ذکر المعا الاثنی عشری و منفعته، فی ذکر المعا الصائم و منفعته، فی ذکر الدقاق و منفعتها، فی ذکر المعا الاعور و منفعته، فی ذکر المعا قولن و منفعته، فی ذکر المعا المستقیم و منفعته؛ مقاله ۲. تعریف ماهیة القولنج و اقسامه و اسبابها و علامات کل قسم منها، در هشت «فصل»: فی تحدید القولنج، فی تقسیم القولنج بالاقسام الاولی، فی تقسیم اقسام القولنج الکائن بالمشارکة، فی تفصیل اقسام القولنج الذی بذاته، فی تحصیل اسباب کل نوع من القولنج علی سبیل التعدید، فی تحصیل علامات القولنج جملة و تفصیلا، فی الفرق بین القولنج و بین امراض تشابهه، فی ذکر امراض من شان القولنج ان ینتقل الیها؛ مقاله ۳. تدبیر اصحاب القولنج و علاجهم و حفظهم، مشتمل بر یازده «فصل»: فی قانون علاج القولنج الذی هو عن سبب بارد بلغم او ریح و غیرهما، فی تدبیر

الادویة التی یشربها اصحاب القولنج البارد، فی الحقن التی یستعملها ولاء و الشیافات، فی قانون علاج القولنج الثقلی، فی الحقن و الشیافات التی تصلح لهم، فی تدارک احوال تعقب استعمال الحقن، فی کیفیة استعمال المخدرات فی القولنج، فی ذکر ما ینتفع القولنج بالخاصة، فی ذکر علاج القولنج الدودی، فی علاج القولنج الورمی، فی وجه احتراز المستعد للقولنج عن القولنج. (عرفانیان)

آغاز: بسمله و بعد خاطبنی سیدنا الامیر الجلیل نصرة الدوله عز الملک لقاه الله فی جمیع متصرفاته الانجاح و الظفر.

انجام: بل جعل استحمامه بالماء البارد کان فی الاصل المنقول منه هذا ما وجد من هذا الکتاب

[دنا ۵۷۰/۷ (۸ نسخه)؛ مصنفات ابن سینا، مهدوی ۱۹۸، ش ۱۰۱؛ الذریعه ۲۱۵/۱۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۰۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ واقف: عضدالملک؛ جلد: مقوا، ۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۲۲۷]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵/۲ حکمت

آغاز: برابر؛ **انجام:** جمیع ذلک و اذ قد استوفینا القول بحسب الغرض فلنختم المقالة و الکتاب حامدین لله تعالی و مصلین علی سیدنا محمد و آله اجمعین

خط: نستعلیق، کا: محمود بن ابی المکارم بن ابی سعد سلمان بن احمد ابی سعد، تا: ۱۵ ذیحجه ۶۳۷ق، جا: بغداد مدرسه مستنصریه؛ قطع: وزیری [ف: ۲ - ۳۸]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ - ۴۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۶۰/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۶۰ص (۱۳۵-۱۹۴)، ۲۱ سطر [ف: ۱۰ - ۱۸۹۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۵۱/۱۰

کا: کلب حسین، تا: جمادی الثانی ۱۰۶۳ق؛ ۶۹ص (۷۳۶-۸۰۴)، ۱۴ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۱۷]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۶۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یتقوی الامعاء باصلاح سوء مزاجها و قد سبق ذکر جمیع ذلک و قد استوفینا القول بحسب الغرض فلنختم المقالة حامدین لله تعالی و مصلین علی سیدنا محمد و آله اجمعین

خط: نسخ، کا: عبدالجلیل، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۳۴پ-۴۷پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۳۵۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد سبق ذکر جمیع ذلک. و اذ قد استوفینا القول بحسب الغرض فلنختم المقالة و الکتاب حامدین الله تعالی ... و نعم النصیر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ محرم ۱۲۸۴ق؛ در گ ۱۳۱ر-۱۳۲پ گفتاری است از شیخ رئیس در قانون درباره درمان قولنج و از نیمه گ ۱۳۲پ-۱۳۳ر دنباله فصل ۳ مقاله ۳ است که در آن از درمانی که شیخ درباره قولنج فقیهی در بخارا کرده است دوباره یاد می‌شود، پس از آن (۱۳۳ر و پ) پاره‌ای از فصل ۴ مقاله ۳ است و این دو را نویسنده همین نسخه در نسخه دیگری یافت و افزود چنین است: «... الله ولی التوفیق. بعدان اتممت هذا الکتاب وجدت فی نسخة زیادة علی النسخة التی اتممتها فکتبتها و هی تمام الفصل الثالث و بعض الرابع علی الوجه الی حیث وجدت. قال بعد قوله «و قد عالجت بعد هذا فقیها ببخارا فانقطعت عنه هذه الملة» (۱۲۳ب) و رایت غدة عظیمه کانت فی معاه ... (آنچه که آقای دکتر آذر در کنار گ ۱۲۳پ افزود) - الباب الرابع فی قانون علاج القولنج الثقلی. ان التکمید من اضر الاشیاء لهذه العلة و اما الا بزن فهو نافع ... بل جعل استحمامه بالماء البارد - و کان فی الاصل المنقول منه: هذا ما وجد من هذا الکتاب و الحمدلله رب العالمین ...»، در دنباله همان فصل ۳ مقاله ۳ نویسنده نسخه نوشته: «اتممت هذا الکتاب بنساء علی ... من ههنا الی آخره»، «صفة حمولات قویة یخرج الثقل الکثیر ... ملعقتان مع شی من عسل»، در گ ۱۱۹ر نوشته است: «تصحیح شد از روی رساله دانشکده پزشکی. دکتر آذر»؛ ۲۱گ (۱۱۵-۱۳۵) [ف: ۴ - ۷۹۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۸/۱۱-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۱۷]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۴

آغاز: بسمله ... و بعد فقد خاطبنی سیدنا الامیر الجلیل نصرة الدولة

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۸گ (۴۷پ-۵۴پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ - ۴۲۳]

● علاج المشایخ / طب / عربی

ʻilāj-ul mašāyix

مختصری است در بیان حفظ صحت طبایع در مراحل چهارگانه عمر (کودکی، جوانی، کهولت، پیری) که مشاکلت تام دارد با فصول اربعه سال یعنی مزاج دموی مشاکلت دارد با موسم بهار و زمان کودکی و صفراوی با فصل تابستان و عهد جوانی و سوداوی با هنگام خزان و روزگار کهولت و بلغمی با موقع زمستان و ایام پیری. نام اصلی کتاب و نام مؤلف که در یک موضع از کتاب از خود به عنوان «واضع هذا الکتاب» یاد می‌کند با فحص بلیغی که به کرات در خود کتاب و در مظان مختلف به عمل آمد علی العجاله به نحوی که موجب برد یقین باشد معلوم نشد و این که در دفاتر ثبت و فهرست الفبایی نسخ خطی این کتابخانه نام کتاب را «شرح کتاب الاخلاط» و بقراط را مؤلف و جالینوس را شارح و حنین را مترجم آن دانسته‌اند، فقره به فقره

سهو فاحش فاضح و از قبیل رجم بالغیب است زیرا که اولاً کتاب اخلاط بقراط به موجب مسطورات عیون الانباء و اخبار الحکماء و تقریر حنین در رساله مشهورش (ص۴۲) که می‌گوید ترجمه سریانی آن از من و نقل عربی آن از عیسی بن یحیی است مشتمل بر سه مقاله است و این کتاب اصلاً منقسم بر مقالات نیست، ثانیاً ذکر اشخاصی از قبیل عمر بن الخطاب و حارث بن کلده ثقفی (متوفی حدود سنه ۵۰) در آن دلیل محکم قاطعی است بر این که شارح آن ابداً و مطلقاً جالینوس یونانی نیست و ثالثاً و رابعاً و خامساً طرفه آن که اصلاً این کتاب نه شرح کتابی است و نه ترجمه از زبانی است و نه موضوعش اخلاط اربعه است بلکه رساله مستقلی است مبتنی بر آراء و اقوال طبی بقراط در خصوص حفظ صحت مشایخ و رفع علت از آنها.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۱۲

آغاز: بسمله اعلم ان الطبایع اربع اعنی المرة السودا و المرة الصفرا و البلغم و الدم؛ **انجام:** ما دامت بهم الحمی الی ان یبروا ان شاءالله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ جلد: مقوا، ۷گ، قطع: بیاض رقعی [ف: ۱۹ - ۲۴۶]

← علاج مصروع ≻ عزائم

● **علاج ناخوشی ها** / طب / فارسی

ʻalāj-e nāxošī-hā

کثنوی، محمد حسن بن علی، - ۱۲۹۷ قمری

kasnavī, mohammad hasan ebn-e ʻalī (- 1880)

رساله‌ای است شامل چند «فایده» و «خاتمه» در بعضی از امور لازمه و علاج بعضی از ناخوشی ها مهلکه که مردم از آنها غافلند؛ چهل و هشت فائده دارد: فائده ۱. درباره لرز در یک «مقدمه» و دو «فصل» ...؛ فایده ۴۸. در ابطال سحر. علاجات مذکور در این رساله ادعیه و خواص الایات و مجرباتی است که مؤلف از کتب ادعیه نقل می‌کند

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۵۳/۷

آغاز: بسمله حمدله و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین بعد چنین گوید بنده حقیر فقیر الی الله الغنی محمد حسن بن غلام علی الیزدی الکثنوی ... این رساله ایست که نوشته میشود انشاءالله دربعضی از امور لازمه و علاج بعضی از ناخوشی‌های مهلکه که بعضی از مردم بل اکثری از آنها غافلند و موجب هلاکت ایشان می‌شود مثل تب و لرز؛ **انجام:** باید که آب بهمه اعضای او برسد بلکه جریان کند تا سحر باطل گردد و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین قد تمت الرسالة

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج، ۴۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۸]

← علاجیه ≻ جرب

● **العلاقة (رسالة فی)** / بلاغت / عربی

al-ʻalāqa (r.-un fī)

علاقه‌های مجاز را به اختصار برشمرده و با مثال‌هایی توضیح داده است. به نظر می‌رسد غیر از کتاب «الحذاقة بأنواع العلاقة» از شیخ احمد بن عبدالمنعم بن یوسف دمنهوری مصری (- ۱۱۹۲ق) صاحب «اتحاف البریة بمعرفة العلوم الضروریة» باشد (نک: ایضاح المکنون ۱۶/۱ و ۴۰۰/۱).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۷/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله حمد الشاکرین و الصلوة علی سید الاولین و الآخرین ... و بعد فاعلم ان طرق اداء المراد ثلثة حقیقة و مجاز و کنایة فالحقیقة لفظ؛ **انجام:** و اما الکنایة فلفظ ارید به لازم معناه من غیر قرینة مانعة عن ارادته ... أو نسبة بینها نحو ان الکرم فی بیت فلان بمعنی الکرم فی فلان.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۸ص(۵۸-۶۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۱۷]

● **العلاقة بین المجاز و الحقیقة** / معانی بیان / عربی

al-ʻalāqa bayn-al majāz wa-l ḥaqīqa

در بیان انواع علاقات مجاز است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۷۴/۸

آغاز: بسمله،لابد لاطلاق اللفظ علی المدلول المجازی ان یکون بینه و بین المدلول الحقیقی علاقة

خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم بن حسن، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۹۶گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵۱ - ۱۴۱]

● **العلاقة بین المجاز و الحقیقة** / معانی بیان / عربی

al-ʻalāqa bayn-al majāz wa-l ḥaqīqa

رساله‌ای کوچک در تعداد علاقه‌هایی که می‌تواند مجوز کاربرد مجازی کلمات باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۳۱/۶

آغاز: بسمله لابد لاطلاق اللفظ علی المدلول المجازی ان یکون بینه و بین المدلول الحقیقی علاقه و الالصح اطلاق کل لفظ علی؛ **انجام:** کما یقال خلق الله ای مخلوقه لکونه الخلق متعلقا بالمخلوق تم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم مشکی، ۳گ (۴۴پ-۴۶ر)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۶۴]

● **علاقة التجرید** / کلام و اعتقادات / فارسی

'alāqat-ot tajrīd

حسینی علوی، محمد اشرف بن عبدالحسیب، - ۱۱۲۱ ؟ قمری

hoseynī 'alavī, mohammad ašraf ebn-e 'abd-ol-hasīb (-1710)

وابسته به: تجرید الاعتقاد = تجرید العقاید = تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۶۷۲-۵۹۷)

تاریخ تألیف جمعه ۱۵ صفر ۱۱۲۱ق

شرح مبسوطی است به زبان فارسی بر کتاب «تجرید العقائد» خواجه نصیرالدین طوسی. شارح در این کتاب نیز از آثار علمی پیشینیان بسیار استفاده و نقل کرده است و گاه اشعار فارسی خود را هم شاهد آورده و از شروح مختلف تجرید غالباً از شرح علامه حلی، شرح حاج محمود، شرح نیریزی، شرح مولانا محمد بهشتی ــ از دانشمندان شیعه ــ و از شرح اصفهانی «تسدید القواعد» و شرح ملاعلی «قوشجی» ــ از دانشمندان اهل سنت ــ یاد می‌کند، و از میان آنها مخصوصاً به شرح علامه و شرح حاج محمود بیشتر توجه داشته و مکرر بدانها استناد کرده است. بخش مربوط به اثبات امامت این شرح بسیار ممتع و شیرین و مستدل نوشته شده و شایان مطالعه است و خود مؤلف نیز در مقدمه به این مطلب تصریح نموده است. وی در دیباچه نام بسیاری از کتب حکمت و کلام به خصوص کتب جدش میرداماد را ذکر کرده است.

آغاز: بسم ... حمد مر خدای را که تجرید علایق جسمانیه، و تهذیب أخلاق ایمانیه را صراط المستقیم أبواب جنان، و سواد العین بصیرت أعیان اهل جنان، و کحل الجواهر بینایی و عرفان، و حکمة العین مردمک دیده مردمان، و باعث هدایت بمطالب عالیه، و فهم کنوز رموز و إشارات إلهیه ... و صلوة و سلام بر مسلم سمای عرش حکمت رسالت و ایقان، و نبراس الضیای سواد مجموعه عالم امکان، و خاتم اولی الأید إعتضاد قدرت و أتقان، محمد نبیه النبیه ... اما بعد، چون خاطر جمعی از اخوان صفا، و متألهین با هدایت از أهل تجرید ترجمان کسادی و بوار بازار جواهر و أعراض حکمت و کلام از خرده بینی خرد متوجه ترجمان جمانه متن «تجرید الاعتقاد» بود، و بخرید خریده آن بتوق تمام راغب و بشوق لا کلام خاطب بودند؛ لهذا کمیت قلم از سر مد و کشش قلبی قطره روی را براه انداخته در اوراق خاطر مشق سیاه دلی پیروی کرده، با آبله پا، بدست یاری أنامل تفکر، پا از اندازه خود بیرون گذاشته، یک قلم دامن سعی بر کمر زده، از سر تعجیل دل داده این معنی شده، قالب تهی، و دو پا یکی ساخته، در میدان نقش جهان منطق و بیان، و هفت اقلیم عالم خط، و چهار سوق سطح مربع صفحه، و سوق بیدای بداء کلام؛ رقبه رغبت بر آن کشیده داشت. سیما در وادی أیمن مبحث امامت علیه علویه و علو منزله امیر النحل، یعسوب المؤمنین ... که مشتمل بر آیات و احادیث علوی رتبت علوی نسبت که سید کلام و کلام سید أنام است ... بناء علیه، داعی، ابن عبدالحسیب الحسینی: محمد اشرف؛ با کثرت غموم و عوایق که در این جزء زمان از امور عامه است نسبت بعموم خلایق و عدم ملکه و ماده باینمعنی موافق، بصورت شرح بسط بساط خرده فروشی بیان معانی دقیقه بدیع این متن را بأحسن وجهی، بی خود فروشی، مصور کرد، و بنابر مناسبت علاقه خاطر ملتمسین این تعلیقات و تسمیه متن که مشتمل بر مسائل علم کلام و منتظم بأحضر ألفاظ بأبلغ نظام است؛ مسمی به «علاقة التجرید» گردانید ...

انجام: من ابتلی بشیء من هذه القاذورات فلیسترها بستر الله و ایضا سیرت آنحضرت چنین بوده

چاپ: تحقیق حامد ناجی اصفهانی، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۱ش، ۲ج

[دنا ۵۷۰/۷ (۹ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ص ۸۲۰؛ فهرستواره منزوی ۱۹۷/۶ و ۴۴۴/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳۲گ، ۲۱ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳- ۵۹۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۸۷ و ۲۸۰۲-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۹۱] و [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در عصر مؤلف؛ مصحح به خط مؤلف؛ تملک: ابوالقاسم موسوی زنجانی به تاریخ ربیع الاول ۱۳۲۸، محمد هاشم موسوی به تاریخ جمادی الاول ۱۳۴۰، محمد علی بن محمد هاشم موسوی روضاتی اصفهانی، عبدالله بن محمد رحیم حسینی به تاریخ محرم ۱۱۸۲، محمد رحیم ابن مرتضی حسینی؛ جلد: تیماج، ۳۵۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۰۲]

۴. اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: جمعه ۱۵ صفر ۱۱۲۱ق؛ این نسخه ابتداء دردست مؤلف بوده و اگر چه نام کاتب ندارد لکن به قرائن می‌توان گفت به خط یکی از افراد خاندان وی است که بعد شخص مؤلف آن را از اول تا آخر سوای بعضی از اوراق که فاقد آثار مقابله و خط مؤلف است، مطالعه نموده و در پاره‌ای جاها در حاشیه مطالبی اضافه کرده یا کلماتی را تغییر داده و اصلاحاتی در آن نموده است، با علامت مقابله «بلغ»؛ تملک: حاج میرزا

ابوالقاسم زنجانی در ۱۳۲۸ق، سید عبدالله ابن محمد رحیم حسینی در ۱۱۸۲ق با مهر «افوض امری الی الله، عبده عبدالله الحسینی»، محمد رحیم ابن سید مرتضی حسینی با مهر «بسم الله الرحمن الرحیم»، ابوالقاسم بن محمد باقر موسوی، محمد هاشم روضاتی موسوی در ۱۳۴۰؛ کاغذ: چهار بغل، ۳۵۸گ، ۲۲سطر در متن (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [فهرست روضاتی: - ۱۵۷]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۰

از آغاز تا آخر مقصد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۱۲۲ق؛ محشی با نشان «علی قوشچی»؛ مهر: هدایت الله الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۸۹گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: - ۹۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۴۶-ف و ۴۸۴۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۴۵ و ۳-۹۸]

۶. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

شرح تمام تجرید به جز طبیعیات، یعنی تمامی مقصد سوم؛ بی‌کا، بی‌تا [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۵۳]

● علالة السفر / ادبیات / عربی

ʿulālat-us safar

مجموعه‌ای است ادبی و زیبا با نثری مسجع و موزون، شامل مطالبی چون: مکتوبی به بدرالدین خوارزمی، یادی از امام نجم الدین، ملاقات با فخر رازی (- ۶۰۶ق)، یادی از قاسم بن حسن خوارزمی، مکتوبی به امام شهاب الدین مکتوبی به مولانا برهان الدین، یادی از ابو یوسف قاضی، یادی از صدر کبیر، یادی از امیر المؤمنین ناصر لدین الله، یادی از محمد بن تکش که ظاهراً همان محمد بن تکش خوارزمی (- ۵۸۲ق)، نیمه نخست با عناوین «آخر» و «اخری» و نیمه دوم آن، قطعه‌ای است که با خطبه‌هایی جداگانه آغاز گردیده، این کتاب را ظاهراً مؤلف در سفر نگاشته و علالة السفر نامیده شده. نامی از این کتاب و مؤلف آن در منابع موجود به دست نیامد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۲/۵

آغاز: کتب الی بدرالدین الخوارزمی فی اواخر شهر رمضان، هنیئاً لبدر الدین تلك المکارم المنیفة و المعالی و هذه الایام الشریفة و اللیالی اما موالیة؛ **انجام:** اسأل الله تعالی ان تمد هذه الدولة الغراء الی الیوم المعلوم کما مد ظلالها علی کل مظلوم و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۸۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۴۲-۵۰)، ۲۶ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۴۶۸]

● علالة الشافیة / نحو / عربی

ʿulālat-uš šāfīya

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۲۱

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی اعطینا القدرة علی اعراب المعانی؛ **انجام:** هذا استثناء مفرغ فرغت عن التالیف فی یوم

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: شیخ محمد طاهری؛ ۶۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۱۷۳]

● علامات آخر الزمان / کلام و اعتقادات / فارسی

ʿalāmāt-e āxer-oz-zamān

رساله بسیار مختصر در علامات آخر الزمان و نشانی‌های ظهور حضرت حجت علیه السلام، به نقل از کتاب «نور العین» ملامحمد باقر.

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۴۷/۳

آغاز: مقدمات ظهورامام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه بر سه قسم است

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۲۱پ-۲۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: - ۹۸]

● علامات امراض / طب / فارسی

ʿalāmāt-e amrāz

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۸۸۶

آغاز: اول از مریض نیس تیک باید پرسید تعیین تاریخ سن و مرض او را بپرسند و سؤال از نامش نمایند و اول اسم شخص و تاریخ سن و مرض را و بعد را سؤال نمایند که آبله؛ **انجام:** و یا مثل برف سفید و یا مثل گل سرخ قرمز و یا آبی می‌باشد و گاهی از نمك آهك به هم رسد که او نیز سفید است و گاهی رسوب بلغمی ولزج میباشد و این به سبب نزله مزمن مثانه است و گاهی ریم است

در شناسایی و بیان علامات و نشانی‌های امراض و تطبیق آنها با اصطلاحات یونانی و فرانسوی که با معالجه و درمان نیز همراه است، این رساله در چند «گفتگو» تنظیم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۶/۵

بند کوتاهی درباره امراض دماغی و چشم است. نویسنده قصد تکمیل آن را داشته اما موفق نشده است. در ابتدا می‌نویسد: «صورت حدود امراض از فرق الی قدم آن چهدر حفظ و به قوه حافظه برده شده، مع علامات و سایر لوازم محض مذاکره خاطر ثبت و تحریر می‌شود»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخهای متفاوت از ۱۲۹۷ق تا ۱۳۳۹ق؛ ۱گ (۷۶ر)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۵۸۵]

● علامات الأمزجة / طب / عربی

ʿalāmāt-ul amzija

نشانه مزاج‌های مختلف را از شناخت رنگ و هیکل و لمس و جز اینها بیان کرده و به وسیله این نشانه‌ها می‌توان به صحت و مرض بدن پی برد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۶۷/۵

آغاز: مزاج البدن یتعرف من اللون و السخة و اللمس و الأفعال و الأشیاء التی تبرز منه؛ **انجام:** و من کان یری کأنه یصیر فی مضایق أحجار فان فی آلات النفس منه علة مشددة مانعة من استتام النفس.

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمود هروی ملقب به کمال عطابادی، تا: ۹۳۶ق، جا: خوارزم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۳۰پ-۱۳۴پ)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۲۶۸]

● **علامات جلیه** / - فارسی

'alāmāt-e jalīye

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۵۹

بی کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● **علامات جیده** / طب / عربی

'alāmāt-e jayyede

منتخبی است از کتاب «المختار» شیخ مهذب الدین ابوالحسن علی بن احمد بن هبل تبریزی.

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲/۴ فرخ

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ قطع: رقعی [ف: - ۱۸۲]

● **العلامات الجیدة و الردیة** / طب / عربی

al-'alāmāt-ul jayyida wa-r raddīya

علایم نیک و بد در بیمار (خوب شدن و نشدن)، گزیده از الحاوی محمد بن زکریای رازی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۷۱/۲

آغاز: بسمله و ینبغی ان اراد احکام تدبیر المرض الحادث؛ **انجام:** هذه الکلمات نقل من حاوی الکبیر لمحمد بن زکریا.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۶ص (۵-۱۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۴۳]

● **علامات خروج القائم** / کلام و اعتقادات / عربی

'alāmāt-u xurūj-il qā'im

شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ - ۳۸۱ قمری

šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e 'alī (924 - 992)

وصف جنگ شداد به نقل کشف الحیره از شیخ صدوق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۱/۱۸

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۴۱-۱۴۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۶۵]

← العلامات الداله علی الموت > بثورات

← علامات رزمی > علامات رومی

● **علامات رومی = علامات رزمی ۱** / هیئت / فارسی

'alāmāt-e rūmī = 'alāmāt-e razmī

از: محمد بن یوسف کتابی است در علم رمل و احکام خانه‌های رمل، شامل دو «قطب» و نه «فلک»: قطب ۱. که شمالی است در غایت این کتاب؛ فلک ۱) فلک قمر، در مقدمات ضروری این علم، شامل دوازده «برج»؛ فلک ۲) فلک عطارد، در نظرات این از اوتاد و غیره، شامل دوازده «برج»؛ فلک ۳) فلک زهره، در قواعد دوایر ابجدی، شامل دوازده «برج»؛ فلک ۴) فلک شمس، در قواعد دایره سکن دان، شامل دوازده «برج»؛ فلک ۵) فلک مریخ، در قواعد دایره بزوح، شامل دوازده «برج»؛ فلک ۶) فلک مشتری، در قواعد دایره ابدح، در دوازده برج؛ فلک ۷) فلک زحل، در قواعد دایره حرف و غیره ...، در دوازده برج؛ فلک ۸) فلک البروج، در قاعده و ضابطه اصح و معیار طریق و شهور (کذا)، در دوازده برج؛ فلک ۹) فلک اطلس، در مقدمات ضروری این علم. قطب ۲. که جنوبی است در خاتمه کتاب. مؤلف ابیاتی از سروده‌های خود را در اثنای کتاب آورده است و در توضیح مطالب از جدولهای متعددی بهره برده است.

آغاز: ای نقطه بای بسم ذاتت همه نور ×× وز نون صفات تو هوا کرده ظهور / یک نقطه یای الرحیم آب وجود ×× خاک عدم از نقطه دیگر مسرور؛ حمد ممدد از انفاس بلاعد واحدی را که از این دو حرف ... و این کتاب موسوم شد بعلامات رومی

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** پیش از قطب ثانی در خاتمه کتاب: دیگر اگر کسی سئوال کند که عمر چند است و چند خواهد زیست در بیان کتاب کیفیة العمر طلب کند و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۷۱گ، ۲۷ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [ف: - ۹۶]

۲. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نتیجه در رمل موجود باشد دلیل بود بر حصول مراد بآسانی ... دیگر از مثلثات حکم کنند

؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: - ۸۶]

● **علامات ظهور** / حدیث / عربی

'alāmāt-e zohūr

شیخ علی، ق۱۳ قمری

šayx ʻalī (- 19c)

رساله کوتاهی است شامل روایتی از امیرالمؤمنین امام علی (ع) در بیان وقایع آخر الزمان، که در عنوان آن آمده است: «رساله از تألیفات شیخنا الأعلم الأفضل شیخ علی قدس سره در ذکر علامات ظهور حضرت صاحب الزمان صلوات الله علیه». احتمالاً از شیخ علی کرکی (محقق ثانی) باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۳۵

آغاز: قال رحمة الله علیه رأیت رسالة معمولة لبیان علامات آخرالزمان و خروج مولانا و سیدنا حضرة محمد المهدی بن الحسن صلوات الله علیه ... مجملها انه رقی ذات یوم امیرالمؤمنین ... منبر الکوفة و قال بعد حمدالله ... ایها الناس سیظهر فی آخرالزمان وقایع یشیب بها الشبان فقال جابر؛ **انجام:** ثم سکت علیه السلام ساعة طویلة و استغاث الناس بالبکاء فقال جابر بن عبدالله و ما بعد ذلک یا مولای یا امیرالمؤمنین فقرأ علیه السلام هذه الآیة ان الله عنده علم الساعة الآیة.

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، ش M 140 (۸۲۰۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۱ص (۹۶) [عکسی ف: ۳ – ۴۱۹]

● **علامات ظهور** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻalāmāt-e zohūr

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۲

چهل علامت را برای ظهور مهدی یاد می‌کند؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: ترمه، ۳گ (۳پ–۵ر)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ – ۳۳۵]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۸/۱۵

آغاز: بسمله بدانکه حضرت صاحب الزمان صلوات الله علیه که امام دوازدهم است؛ **انجام:** که از شرح برون باشد تمت بعون الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱ – ۵۱۱]

● **علامات ظهور و قیامت** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻalāmāt-e zohūr va qīyāmat

کاشانی، فتح الله بن شکرالله، – ۹۸۸ قمری

kāšānī, fath-ol-lāh ebn-e šokr-ol-lāh (- 1581)

در نشانه‌های ظهور حضرت حجة بن الحسن علیه السلام و مخصوصاً درباره دجال که قبل از حضرت مهدی ظاهر می‌شود، و همچنین علامت‌های قیام قیامت چنان‌که در احادیث و روایت‌ها آمده است.

کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... بدانکه مقرون بروز قیامت یازده علامت سمت وقوع خواهد یافت؛ **انجام:** نمانده با کسی عقل و رای×× زهول حساب وزترس خدای

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه:۱۲× ۱۷سم [ف: – ۷۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۲۲۵]

● **علامات قیامت** / حدیث / فارسی

ʻalāmāt-e qīyāmat

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۵۸

آغاز: بسمله، حمدله ... اما بعد بدانکه مقرون به قیامت آنچه از اخبار مستفاد شده یازده علامت سمت وقوع؛ **انجام:** و شام خرج می‌خواهد حدیث دیگران منقول است که فرمود ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **علامات قیامت و ...** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻalāmāt-e qīyāmat va ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۱۷

وجاماسب نامه و صفات امام مهدی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۱۲۱ص (۵۳۸– ۶۵۸) [ف: ۶ – ۴۴۰]

● **علامات کسور مقدار طسوج تا دینار** / ریاضیات / فارسی

ʻalāmāt-e kosūr-e meqdār-e tasūj tā dīnār

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷۹/۴

آغاز: ای خبیر دقایق دفتر ×× کسر مقدار را چنین بشمر / ربع یکدانک را طسوج بدان ×× طای خطی بود علامت آن؛ **انجام:** از آن قرار جمع زدن هریک را مشخص نمودیم از جهة تفصیل فوق شد نوع دیگر از جهة تفصیل ذیل است مثلا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۹گ (۴۷پ–۵۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۲۸۶]

● **علامات الماء و النار** / کیمیا / عربی

ʻalāmāt-ul mā’ wa-n nār

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۷۷۵

آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و آله قال جابرانا مفسر

فی کتابی هذا شیاء من امر الماء و النار و علاماتها؛ **انجام:** بما قد ذکناه و لا نخالف فانک لقب ما ترید انشاء الله تم.
خط: نستعلیق، کا: کرمانشاهی، تا: ۱۲۶۷ق؛ واقف: محمد ایرانی؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **علامات مزاج** / طب / فارسی

ʻalāmāt-e mezāj

در بیان نشانی‌ها و علاماتی که دلالت بر خوبی یا بدی مزاج دارند، مشتمل بر چندین فصل.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۶/۵
آغاز: فصل اول در علامات مزاج بدانکه علامات و امارات مزاج ده است اول ملمس است اعتدال آن دلیل اعتدال مزاج بود
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی – پاکستان؛ خط: نستعلیق، کا: لاله تلو کنچند کابیته، تا: ۱۲۵۶ق؛ ۲۶ص (۶۱۱-۶۳۶) [عکسی ف: ۶ - ۵۹]

← علامات الموت ← بثورات

● **علامات الموت** / طب / فارسی و عربی

ʻalāmāt-ul mawt

وابسته به: بثورات = علامات الموت = کتاب قبر ابقراط = القبرية = العلامات الداله علی الموت؛ بقراط (۴۶۰-۳۷۷)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۷۲/۴
آغاز: بسمله نقل است که ابقراط از حکماء کبار بود و معنی لفظ ابقراط ماسک الصحه است ... و از سخنان او است النبض رسول لایکذب ... و او بیست و پنج قضیه را همواره پیش خود نوشته داشت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ با دیباچه ای فارسی، قبریه نیز همین رساله است؛ جلد: تیماج، ۴ص (۶۷۲-۶۷۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۲۴۹]

● **علامات المهدی** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻalāmāt-ol mahdī

صدرالدین قونیوی، محمد بن اسحاق، ۶۰۷ - ۶۷۳ قمری

sadr-od-dīn qūnīyavī, mohammad ebn-e eshāq (1211 - 1275)

رساله‌ای است در بیان علامت‌های حضرت امام مهدی (عج) که مؤلف از روایات معتبر سود جسته است.
آغاز: بعد از حمد باری تعالی ... احادیث کثیره و اخبار صریحه در حق مهدی و شأن او ثابت شده با اسانید معتبره که جمله آن احادیث متضمن شرح احوال ویست.
انجام: و یتحققون وجود المهدی و ظهوره غیر ذلک من الآیات المنبهة علیها بلسان النبوه و التحقیق و الله ولی العصمة و التحقیق.
[هدیة العارفیه: ۱۳۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۲/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۱۹۱پ-۱۹۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۳۹۵]

← علامات مهدی موعود ← احوال مهدی آخر الزمان
← علامات نجوم الفرقان فی کشف آیات القرآن ← نجوم الفرقان

● **علامات و اسباب** / طبیعیات / فارسی

ʻalāmāt va asbāb

تاریخ تألیف ۵ محرم ۹۰۹ق
از: ضعیف؛ منظومه‌ای در یکصد و سی بیت، طبقات زمین و هوا و اسباب ظهور بعضی از آثار علوی و سفلی چون ابر و باران و زلزله و مانند اینها، گزارش داده شده است.
آغاز: ثنای بیحد و شکر فراوان ×× خدائی را که میبخشد بتن جان / زتأثیر فلک و اجرام علوی ×× عند معمور خاک آباد سفلی
[دنا ۵۷۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۷/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** مرا چون ضعیف اسم و لقب نیست ×× اگر ضعف است در شعرم عجب نیست / سخن را ختم چون بر ضعف کردم ×× ورق اینجایگه در می‌نوردم
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل قرمز، ۴گ (۲۰۰پ-۲۰۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۳۰]

● **علامات و علاجات نسیان** / طب / فارسی

ʻalāmāt va ʻalājāt-e nesyān

به دستور بزرگی از خاندان «طه» ساخته شده با عنوان «فصل».

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۸
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. رب یسر المقصود بالنبی المحمود؛
انجام: بشیرینی اینجاسخن شد تمام ×× که مرغوب خاص است و محبوب عام / اگرمومنی همچو حلوا بنوش ×× بده بر محمد درود و السلام. اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و سلم
بی کا، تا: قرن ۹؛ ۱۴ص (۲۴۵-۲۵۸) [نشریه: ۳ - ۳۳۱]

↩ علامات وقف لازم > وقف لازم

● **علامات و مدافعات** / طب / فارسی

'alāmāt va modāfe'āt

رساله مختصری در بیان علامات و مدافعات اخلاط بنا بر تکلیف بعضی اعزه نوشته شده است البته هر خلطی بیان می‌شود و بعد گفته می‌شود که تجاوز این خلط از حد معمول چگونه مرض ایجاد می‌کند و موجب رنج و درد می‌گردد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۱۰/۳

آغاز: بسمله، بدانکه چند کلمه مختصریست در بیان علامات و مدافعات؛ **انجام:** افتیمونی میل نمودن بغایت مناسب است

کا: محتملا محمد بن کربلائی نقی سبزواری، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳ص، ۱۹ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۴۳۲]

● **علامت بندگی** / سیر و سلوک / فارسی

'alāmat-e bandegī

علامت عبد و از خلق رمیدن و بریدن از دنیا و خود را نادیدن و با حق آرمیدن.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۲۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۲۴۰پ) [ف: ۷ - ۱۹۳]

● **العلامة البیاضی و کتابه الصراط المستقیم = مقدمة الصراط المستقیم** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'allāmat-ul bayāḍī wa k.-u-hū ṣirāṭ-ul mustaqīm = muqaddamat-uṣ ṣirāṭ-il mustaqīm

آقابزرگ طهرانی، محمد محسن، ۱۲۹۳ - ۱۳۸۹ قمری

āqā-bozorg-e tehrānī, mohammad mohsen (1876 - 1969)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی هدانا الی الصراط المستقیم ... و بعد فان عدداً من المؤلفین و الناشرین الذین یحسنون الظن بهذا العاجز؛ **انجام:** و الصفحة عن زلاتنا فهو العفو الغفور، و آخر دعواهم أن الحمدلله رب العالمین.

خط: رقعی، بی‌کا، تا: ۱۳۸۴ق؛ جا: نجف اشرف؛ دو سطر آغازین کتاب و دو سطر پایانی به خط شیخ آقا بزرگ طهرانی، عبارت پایانی شیخ چنین است: «کتبه بانامله المرتعشة فی مکتبة العامة فی النجف الاشرف فی اولی لیالی البیضه من شهر رمضان المبارک سنة اربع و ثمانین و ثلثمائة و الف (۱۳۸۴) الفانی آقا بزرگ الطهرانی عفی عنه»، نسخه برای انتشار به چاپخانه فرستاده شده، و آثار حروفچین‌های سربی قدیم بر روی کلیه صفحات به چشم می‌خورد؛ ۸۴ص، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۵ - ۲۸]

● **علامت پیر کامل** / عرفان و تصوف / فارسی

'alāmat-e pīr-e kāmel

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۲۱

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱ سطر [ف: ۳۰ - ۷۴]

● **علامة الحجر** / علوم غریبه / عربی

'alāmat-ul ḥajar

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۱/۲۰

آغاز: بسمله فی علامة الحجر عن اقوال الحکماء رضوان الله علیهم اجمعین قال مرقوقس الحکیم عند ملک مصر

بی کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوایی با کالینگور، ۳ص (۱۱۸-۱۲۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۶۹]

● **علامت صحت عمل جره** / فقه / فارسی

'alāmat-e sehhat-e 'amal-e jerre

منسوب به میر یوسف حسینی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۳/۳

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۱۹۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۲۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵۰ - ۱۰۷]

● **علامت صحت و نشان سلامت** / طب / فارسی

'alāmat-e sehhat va nešān-e salāmat

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۱۶

آغاز: علامت صحت و نشان سلامت و امیدواری از بیماری؛ **انجام:** و گذر جنوب از اینجا دفع کند

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ ۹ص (۳۵۱-۳۵۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۲]

● **علامت طالب** / عرفان و تصوف / فارسی

'alāmat-e tāleb

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۱۸

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۶۰۵ – ۶۰۶) [مختصر ف: - ۵۵۶]

● **علامة ظهور الحق** / کلام و اعتقادات / عربی

'alāmat-u ẓuhūr-il ḥaqq

در این رساله که از سعدالدین مجاز از ابوبکر بن سلمان در ۷۲۹ است. نشانه‌های آشکار گشتن مهدی موعود آن‌چنان‌که در روایت‌های سنیان آمده یادگردیده است درست مانند آنچه که در روایت‌های شیعی دیده می‌شود.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۲۵ ـ د

آغاز: بسمله قال سرالله فی الارضین ... شیخ الاسلام و المسلمین سعد الحق و الدین ... اعلم ان الله تعالی اذا اخرج الولی المحبوب فی آخر الزمان؛ **انجام:** ویسکن الله الخلایق اجمعین من الانس والجن والطیور و البهایم ... (چند کلمه رفته)

بی کا، تا: قرن ۸؛ ۴گ (۵۵پ–۵۸ر) [ف: ۱ – ۳۶۰]

● **علامة الفقیه و المجتهد الجامع** / اصول فقه / عربی

'alāmat-ul faqīh wa-l mujtahid-ul jāmi'

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

در این رساله علامت و شرط فقاهت و اینکه مجتهد جامع الشرایط چه باید بنماید و چه باید بداند تا بدین درجه رسد در ضمن دو «مساله» آمده: مسأله ۱. ما علامة الفقیه الکامل و المجتهد الجامع لشرائط الترجیح و الفتوی و کیف یعرفه العامی؟؛ مسأله ۲. هل یجوز تقلید المجتهد المفضول مع وجود الفاضل ام لا و ان عرفنا ها منکم لکن نحب ان تعرف الدلیل وفقکم الله.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۵/۳۷

آغاز: بسمله و به نستعین: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اما بعد فان العبد المسکین احمد بن زین الدین الاحسائی؛ **انجام:** فماول بشیء من نوع ما اصرفا الیه سابقاً و الله سبحانه ولی التوفیق

کا: عبدالرحیم بن ولی محمد اردبیلی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۳ص (۳۸۰–۳۸۲)، ۳۰ سطر (۹/۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۸ – ۲۴۳]

● **العلامة المعتبرة فی المجاز** / معانی بیان / عربی

al-'alāmat-ul mu'tabara fi-l majāz

تفتازانی، مسعود بن عمر، ۷۲۲ – ۷۹۲ ؟ قمری

taftāzānī, mas'ūd ebn-e 'omar (1323 - 1390)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۹۰/۱۲

آغاز: اعلم ان العلماء قد حصر و العلامة المعتبرة فی المجاز فی خمسة و عشرین نوعا؛ **انجام:** قال بعثت بجوامع الکلم.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج، ۹ص (۷۷–۸۵)، ۱۳ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ – ۵۰۱]

● **علامة المنظر** / هیئت / فارسی

'alāmat-ol manzar

تاریخ تألیف: ۴۶۶ق

رساله‌ای است در ستاره‌شناسی و پیشگویی نام کتاب در دیباچه آمده و می‌نویسد، این کتاب از یونانی به عربی و به سال ۴۶۶ از عربی به فارسی در آمده است در هیجده «باب»: ۱. رعد و تاثیر آن؛ ۲. برق و تاثیر آن؛ ۳. سرخی که در آسمان پدید آید؛ ۸. سراچه آفتاب؛ ۹. سراچه مهتاب؛ ۱۰. ستاره کیسودار؛ ۱۱. بانگی که از هوا شنوند؛ ۱۲. باریدن تکرگ؛ ۱۳. کسوف؛ ۱۴. خسوف؛ ۱۵. زمین لرزه؛ ۱۶. علامت نوشدن ماه؛ ۱۷. علامت قوس و قزح؛ ۱۸. علامت بارانها.

آغاز: بسمله، حمد له والصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و اله. اما بعد بباید دانست که این کتابیست که جمع کرده اند از روزگار هرمز دانیال و بلعم اعور که ایشان بهمه کار تجربه کرده بودند از خیر و شر و باریدن باران و تگرگ و رعد و برق و بادهای عاصف ...

[فهرستواره منزوی ۳۸۷۷/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷۷/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب ششم اندر پدید آمدن حربه و حربه آن توری بود که در آسمان پدید آید هرمز چنین گوید که اگر اندر مهر ماه بینند ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۵گ (۷۶ر–۸۰پ) [ف: ۱۵ – ۴۴]

← علامة المهدی > القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر (ع)

← علامة المهدی > جواهر الصرف

● **علامة الوقف السجاوندی** / تجوید / عربی

'alāmat-ul waqf-is sajāwandī

سجاوندی، محمد بن طیفور، – ۵۶۰ قمری

sajāvandī, mohammad ebn-e tayfūr (- 1166)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۷/۳

آغاز: علامة الوقف (السجاوندی) اللازم م المطلق الجایزج؛ **انجام:** و یکون معها رمز اللوقف السجاوندی للوقف او للوصل فاعمل بذلک الرمزوان لم یکن معها رمز وقف علیه. بهمان خط

در ص ۱۶ قاعده ای در وقف و وصل و رمز آن بفارسی دیده می‌شود
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا، دو ثلث صفحه، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ – ۱۳]

● **علامة الهدایة** / کلام و اعتقادات / فارسی
'alāmat-ol hedāya

خراسانی، محمد نبی بن محمد بدیع
xorāsānī, mohammad nabī ebn-e mohammad badī'

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۹۶/۱
آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چنین گوید ... محمد نبی بن محمد بدیع ... بدانکه اصول و ارکان ایمان پنج است؛ **انجام:** امید طلب آمرزش از دوستان هست
خط: نسخ، کا: حسن بن رضا حسینی، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱ص (۱–۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۵ – ۱۶۰۵]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۹۶/۳
خط: نسخ، کا: حسن بن رضا حسینی، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۳ص (۳۵–۳۷)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۵ – ۱۶۰۶]

● **علایق الفرائض فی علم الفرائض** / فقه / عربی
'alāyiq-ul farā'iḍ fī 'ilm-il farā'iḍ

مردوخی، عمر بن محمد امین، ۱۳۰۲ – ۱۳۵۵ قمری
mardūxī, 'omar ebn-e mohammad amīn (1885 - 1936)

رساله مختصری در علم فرایض یعنی تقسیم ترکه میت و بیان سهم هر یک از وراث، در «مقدمه»ای و چند «فصل» و یک «خاتمه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۵/۵
آغاز: الحمد لباعث الخلق یوم الدین ... و علی آله و اصحابه مادامت السموات و الارضین ... مشتملة علی مسائل الفرائض مرتبة علی مقدمة و فصول و خاتمة؛ **انجام:** فان سبق باحداهما الی وارث ورث بها و الا فیهما.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۳ق؛ محشی به خط مؤلف، با خط‌خوردگی و اصلاحات؛ جلد: تیماج، ۵گ (۷۹پ–۸۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۱ – ۲۴۲]

● **علائم آخر الزمان** / کلام و اعتقادات / عربی
'alā'im-u āxir-iz zamān

نسیمی، عماد الدین، ۷۷۱ – ۸۲۰ قمری
nasīmī, 'emād-od-dīn (1370 - 1418)

بیان مختصری از علایم ظهور امام مهدی(ع) و علائم آخر الزمان است و نیز برخی علائم و ملاحم از دیدگاه نگارنده آن است که معتقد شده که برای مثال در زمان حکومت سام در سال ۹۴۹ق حضرت مهدی (ع) ظهور خواهد نمود. همچنان که در آغاز نسخه نیز مشهود است، تلخیص کلام «سید نسیمی» است که گویا وصیت وی به فرزندش بوده است؛ چرا که عنوان «اوصیک ای نبی» در فقرات آن امده است.
[فارسنامه ناصری ۱۵۱/۲؛ عثمانی مؤلفلری ۲/ ۴۳۲–۴۳۳؛ لغت نامه دهخدا (ماده نسیمی)؛ قاموس الاعلام ۴۵۷۶/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۶۷
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، قال السید النسیمی: کلام طویل لکن ملخصه هذا: الحمدلله الملک العلام، المنعم المتطول بالکرم و الجود و الاحسان، القدر علی کل مقدور ... ثم الصلاة علی خاتم النبیین محمد و آله الکرام المنتخبین ... و بعد، فیقول فی هذا الکلام سراً یاتی فی آخر الزمان من بعد التسعمئة ... اوصیک ای بنی ... خذ من اشارة فی التسعمئة یظهر سلطان اول اسمه الف و اخرها حاء، فهو ابوالفتح یحکم حولین کاملین و خمسة اشهر و یکون ایام دولته قحط و آفة و طاعون؛ **انجام:** اسمه سام بملک من خراسان الی اقلیم الصین و یظهر المهدی (ع)، فی ایام دولته و یکون علم المهدی فی یده و هو حامل رایته و یکون ذلک بعد مضی تسعمئة تسعة و اربعین عام و جمیع ما قلته بعد الامد الذی یظهر سره؛ قد تم خبره و الله اعلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با قلم‌خوردگی‌هایی اندک روی برخی عبارات متن که ممکن است ناظر براین مطلب باشد که این نسخه خط ملخص مؤلف است؛ جلد: تیماج، ۱گ (۲۶۰ر–۲۶۰پ)، ۱۴+۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [میراث شهاب: س۱۳ ش۱و۲ – ۱۶۶]

● **علائم الاحباب لحضرة رب الارباب** / حدیث / فارسی
'alā'em-ol ahbāb le-hazrat-e rabb-el arbāb

نهاوندی، محمد بن حسین
nahāvandī, mohammad ebn-e hoseyn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۳۰
آغاز: بسمله حمدله ... و بعد چنین گوید منتظر غفران ایزدی؛ **انجام:** و یرجع المشتری علی ... الخ الکلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور [رایانه]

← علائم الامراض > احکام الامراض
← علائم الامراض > علاج الامراض

● **علائم الانسانیه** / اخلاق / فارسی
'alā'em-ol ensānīya

مصباح الهدی، محمد رضا بن عباسعلی، ق۱۴ قمری

mesbāh-ol-hodā, mohammad rezā ebn-e ‘abbās‘alī (-20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۲۷

آغاز: بسمله، قال الحکیم فی کتابه العظیم فی سوره الحجرات؛
انجام: ۵۸جامع الشواهد. منهج الیقین ... ۱۴۰شد
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۸۴ق؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا [رایانه]

● **علائم خروج دجال** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘alā’em-e xorūj-e dajjāl

رساله‌ای است مشتمل بر مباحثی پیرامون ظهور دجال و حضرت مهدی (عج) و عیسی (ع).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۹/۳

آغاز: بدان که از فتنه‌های آخر الزمان خروج دجال است که قبل از ظهور حضرت صاحب الامر صلوات الله علیه و آله خروج خواهد کرد. چنانچه در احادیث عامه وارد شده است؛ **انجام:** از حدیث معتبره ظاهر می‌شود که دابه الارض حضرت امیر المؤمنین است و بعد از انقضاء ملک حضرت صاحب الامر ظاهر خواهد شد و متصل بقیامت خواهد بود.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۳ص(۱۴۵-۱۴۷)، ۱۸ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه:۱۹× ۲۹سم [ف: ۴۷/۱ - ۵۷]

● **علائم الساعة** / کلام و اعتقادات / عربی

‘alā’im-us sā‘a

قمی، حسین بن عبدالعلی، ق۱۲ قمری

qomī, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-‘alī (- 18c)

تاریخ تألیف ۱۱۳۹ق

درباره علائم برپایی روز قیامت و رسیدگی به گناهان صغیره و کبیره و تعداد گناهان کبیره مطالبی آورده است. مطالب کتاب تحت دوازده عنوان «المقصد» آورده شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۱۹۵/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین.لک الحمد یا من انذر عباده فأرسل بین یدی الساعة نذیراً فقال وقوله الحق ... اما بعد فان کثیر الاضاعة وقلیل البضاعة المخطی فی القول و العمل ... حسین بن عبدالعلی بن زعل ایده الله سبحانه؛ **انجام:** یجوز للطبیب الحاذق والجراح الماهر قطع الشلغة مع ظن عدم التلف و وضع الدواء فی العین وعلاجها بالمیل والحلق و نحوذلک مع نهایة الاحتیاط والتثبت ولایجوز شیء من ذلک ونحوه لغیرهما والله یعلم.
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد باقر طبیب خوئی، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۹]

← علائم ظهور > دجال
← علائم ظهور > اثبات رجعت

● **علائم الظهور** / کلام و اعتقادات / عربی

‘alā’im-uẓ ẓuhūr

ساوه‌ای، محمد بن پاینده، ق۱۰ قمری

sāveīī, mohammad ebn-e pāyande (- 16c)

مؤلف مطالبی را که درکتب علمای هند دیده است در این رساله به اختصار درباره علائم ظهور آورده است.

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۶۳۶/۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین والعاقبة للمتقین ولاعدوان الاعلی الظالمین والصلوة والسلام علی اشرف العالمین محمد واله اجمعین ... رایت فی کتاب علماء الهند؛ **انجام:** یکون القران بین الناس فی ثلاث مأة حتی یهدم الکعبه واذا انهدم البیت رفعة القران الی السماء صارت الدنیا کفرا حتی یخرج الیاجوج و ماجوج
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۹۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۹]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۶۳۶/۷

آغاز: الحمدلله نحمده حمدا ونشکره شکرا علی ما اعطانا تبیانا و فکرا و اظهر الینا من الرموز الخفیه ذکرا و رزقنا من مواهب فضله ذهنا و عرفا و جعلنا لابواب خزائنه مفتاحا؛ **انجام:** فاعلم ان عشر الاخر الالف من زمان الرحلة یختم بالخیر و اعلم ایضا اخر الزمان اتمام الالف بعد الرحله یعنی یزید علی الف الهجرة عشرة ستة ایضا علمنا انه یظهر بالسلطنة فی عشر بعد الالف و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ رجب ۹۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۸۹]

● **علائم الظهور = شرح احادیث علائم الظهور** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘alā’em-oz zohūr = š.-e ahādīs-e ‘alā’em-oz zohūr

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1861 - 1915)

ترجمه و شرح احادیث کتاب «علائم الظهور» تألیف خود مؤلف است؛ در چهار «فصل»: ۱. درباره روایات دال بر ظهور در زمان بنی عباس؛ ۲. بعض وقایع ما قبل ظهور؛ ۳. درباره نداهایی که در وقت ظهور انجام می‌شود؛ ۴. در وقایع غریبه آن زمان.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چنین گوید محمد باقر ...

به واسطه شیوع اراجیف در میان عوام، ترجمه و بیان جمله از احادیث علائم ظهور
انجام: در اول پاییز است که خرما را نچیده، باران فاسد می‌سازد او را؛ پس رمضان صیحه آخر پاییز یا اول زمستان خواهد بود

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ ۵۰گ (۱-۵۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۱ - ۲۴۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۵۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ محشی به خط مؤلف؛ ۵۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۱ - ۲۴۴]

● **علائم الظهور** / حدیث / فارسی

ʻalā'em-oz zohūr

مولوی، شریف امیر، ق۱۴ قمری

mowlavī, šarīf amīr (- 20c)

مشتمل بر علایم و نشانه‌های ظهور حضرت قائم (عج) است و نیز یک ورق شعر از سروده‌های او درباره ماه محرم می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۲
آغاز: بسمله بنام خداوند لیل و نهار ×× که حی و قدیم است و آموزگار؛ **انجام:** دارد چشم شفاعت ز حضرتش ×× ره نیست جز بسوی شهش سوی دیگری
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۳۵۰ق؛ واقف: حسین کی استوان، ۱۳۴۸ش؛ جلد: مقوا، ۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۷سم [ف: ۱۴ - ۳۴۹]

● **علائم الظهور** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻalā'im-uẓ ẓuhūr

ناشناخته:

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸۲/۳
آغاز: باب ذکر علامات قیام القائم (ع) و مدة أیام ظهوره و شرح سیرته؛ **انجام:** و ظاهر قدمیک من فضل نداوة و ضوئک فقد زال ما کان نخاف منه علیک و السلام.
ظاهر آن است که قطعه‌ای از کتاب الغیبة شیخ الطائفه یا یکی از کتب حدیثی قدماء است و در ذکر علائم قیام قائم (عج) و مدت ظهور آن می باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن ابی الحسن شهرکی، تا: جمعه ۵ جمادی الثانی ۱۲۰۷؛ جلد: چرم قرمز، ۶گ (۲۱۰ر-۲۱۵پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۷۸]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۶۲/۳
راجع به دجال و برخی از علائم ظهور. احادیث فی؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد، تا: ۱۲۹۵ق؛ ۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۹/۲
در خصوص زندگی و قیام و علائم ظهور حضرت ولی عصر (عج)؛ بی کا، بی تا؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱/۴
آغاز: الحمدلله الذی اطلع شمس الغیوب من خنادس القلوب و الصلاة علی مزیل الخطوب و مزیح الکروب؛ **انجام:** و الصلاة علی رسول الله ماقام الخزام و ناح الحمام و علی أولاده الکرام.
درباره از علائم ظهور حضرت حجة بن الحسن علیه السلام با استفاده از علم حروف و اشاراتی که مؤلف از بعضی از روایات استفاده کرده است؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۶گ (۲۶پ-۳۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۷ - ۱۴۶]

● **علائم الظهور** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻalā'em-oz zohūr

ناشناخته:

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۱/۲
آغاز: الحمدلله ... بدانکه مقرون به قیامت یازده علامت سمت وقوع می‌یابد در دنیا بنابر اعتقاد امیر محمد باقر داماد رحمة الله علیه ... و در این اوراق بر نهجی ترتیب آن به اکثر روایات به صحت پیوسته مرقوم قلم بدیع شیم خواهد شد احادیث و روایات در باب هر یک از این علامات مذکور خواهد شد؛ **انجام:** چنانچه تمام آن موضع را ... ساخت چون ساعتی برآمد تسکین یافت و به حال خود شد و روی
بخشی از اول رساله‌ای است که در علایم ظهور امام زمان (عج) نگاشته شده است. در این بخش مؤلف از میرداماد با دعای رحمه الله و هم چنین کتاب‌های «فصل الخطاب»، «معارج النبوة» و «کمال الدین و تمام النعمة» احادیثی را نقل کرده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد یوسف طالقانی الاصل کمره‌ای المسکن، تا: یک‌شنبه دهه اول ذیقعده ۱۱۰۴ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۲۴۸پ-۲۵۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ - ۲۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۶۰/۱-۲۱/۸۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید المرسلین محمد و آله الاکرمین [] بدانکه مقرون به قیامت یازده علامت سمت وقوع خواهد یافت اول خروج صاحب الزمان علیه الصلوات الرحمن؛ **انجام:** فصل چهارم در ذکر زمین محشر وکیفیت آن واجتماع خلایق درآن ... و هیچ جا آبی نگشاده نظر جانب آسمان خروشان وگریان زاری کنان.
رساله کوتاهی است دربیان علایم ظهور امام زمان (عج) با استناد به احادیث امامیه؛ خط: نسخ، کا: سید احمد، تا: ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۱۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۶۲
آغاز: بسمله، در ذکر علامات ... روایسشت که روزی؛ **انجام:** تمام شد فی یوم سه‌شنبه در بیست پنجم ماه ذی الحجه الحرام سنه ۱۲۵۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی [رایانه]

● علایم ظهور مهدی موعود (عج) / کلام و اعتقادات / فارسی

'alāyem-e zohūr-e mehdī-ye mow'ūd

ناظم الاسلام کرمانی، محمد بن علی، ۱۲۸۰ – ۱۳۳۷ قمری

nāzem-ol-eslām-e kermānī, mohammad ebn-e 'alī (1864 - 1919)

آغاز: الحمدلله والصلوة علی رسول الله و علی آله آل الله و اللعنة علی اعدائهم و المنکرین لولیه القائم الی قیام یوم الدین و بعد چون در نزدیکی هر ظهوری از مظاهر خداوند
چاپ: ایران، ۱۳۲۹ و ۱۳۳۲
[الذریعة ۴۵۸/۳؛ فهرستواره منزوی ۴۴۶/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۳۷-۲۹/۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** خلاصه معنی آنکه حضرت امیرالمؤمنین (ع) فرمود خروج کند حسنی صاحب طبرستان با جماعتی ... علاوه بر تصحیح آن ترجمه عبارات عربی آن و بعضی چیزهای دیگر بر آن افزوده گردید.
خط: نسخ، کا: جمال الدین بن ابوطالب اصفهانی، تا: ۱۳۳۰ق؛ افتادگی: انجام؛ مسوده چاپ سنگی، صفحات یک رو تحریر شده؛ ۲۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵ – ۲۹۱۴]

● علائم الظهور و التوقیت / کلام و اعتقادات / فارسی

'alā'em-oz zohūr va-t towqīt

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۷۶/۱
آغاز: و درویش صفت است با وجود آنکه از او این قسم آثار بظهور رسیده هر که خود را از طایفه اهل علم نمی خواند و دعوی مراتبی که سواد خوانان کتب فقهی در این ایام می‌نمایند نمی کند ... و اما آنچه در این رساله ذکر فرموده از تعیین سال ظهور حضرت صاحب الامر صلوات الله علیه از مقوله توقیت است زیرا که خفائی در این نیست که توقیت آن است که مثلا زید گوید که من فلان ساعت فلان کار می‌کنم و این ممنوع است مگر آنکه متعلق بمشیته ساخته انشاء الله تعالی بگوید؛ **انجام:** پس علی بن ابراهیم مهزیار گفت که من گفتم یابن رسول الله امر کدام است فرمود که نحن امر الله و جنوده و این اشاره بآنست که در آن وقت امر الله تعالی که مائیم که خواهد رسید که قلع و قمع بقایای ایشان کند و اشاره لیلا و نهارا اشاره باصلاح امر آن حضرت است که در یکشب حضرت عزت اصلاح امر آن حضرت خواهد فرمود همچنانکه از موسی فرمود بنحوی که سبق ذکر یافت و گفت که پس من گفتم یا سیدی تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۵۰ -]

● العلائم لاهتداء الهوائم / کلام و اعتقادات / عربی

al-'alā'im li-ihtidā'-il hawā'im

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ – ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)

تاریخ تألیف اواخر ذیقعده ۱۳۱۸ق؛ محل تألیف: روستای بهار همدان

رساله‌ای است مفصل، در علایم ظهور حضرت ولی عصر (عج) با استفاده از آیات و روایات. مؤلف در این موضوع نیز چندین رساله به نام‌های «تذییل العلائم لا هتداء الهوائم»، «شرح علائم الظهور»، «مقارنات ظهور الحجة» و «الوجیزة فی الغیبة» و غیر آن نگاشته است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد العاصی ... هذا کتاب ... دعانی الی وضعه ان کان خرج منی
انجام: فتلک الفضائل یکون من الفرج و اعظم الفرج و هو واضح فلیکن هذا آخر ما نملیه
[دنا ۵۶۴/۷؛ الذریعة ۳۰۸/۱۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۱۸ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، در مجالس متعدد که آخرین آن ۲۶ شوال ۱۳۱۹ق بوده، از سوی مؤلف در همدان مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، ۹۶گ (۱-۹۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۱ – ۱۷۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۱۸ق، جا: همدان منزل کربلائی صادق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۲۱-۲۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۱ – ۲۳۲]

● علائم و تشخیص امراض / طب / فارسی

'alā'em va tašxīs-e amrāz

از کتاب‌های تازه در پزشکی.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. بدان که اگر چه تشخیص امراض نیست مگر ملاحظه جمیع علامات غیر طبیعی به نسبتهای مابین آنها؛ **انجام:** و می‌توان گفت که ماهی که دایره دوران دارد و خون ماهی سرخ است و گلوبول شان بزرگ و بیضی است تمام شد

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ظاهراً مطلب ناتمام است؛ ۲۰۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۱۸]

● **علائم وقف در قرآن** / تجوید / فارسی

ʻalā'em-e vaqf dar qor'ān

رساله مفصلی بر اساس ترتیب سور قرآنی است که در آن تمام نقاط وقفی سوره‌ها بر اساس نظریات اساتید علم قرائت علامت‌گذاری شده و نیز در لابه‌لای رساله رموزات موصول، مقطوع، مرسوم، تاء مطوله و مقصوره و اختلافات آیات نیز به تفصیل بیان شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۱

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الفرقان و جعله سراجا منیرا و بعث محمدا خاتم النبین بشیرا و تذیرا؛ **انجام:** سوره ناس (همراه علائم و نشانیهای تجوید).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۳/۲ - ۸۱]

● **علائم وقف و آداب قرائت** / تجوید / فارسی

ʻalā'em-e vaqf va ādāb-e qerā'at

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۰/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲ص (۷-۸)، ۲۵ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [سنا: ف: ۲ - ۸۲۰]

● **علائیه = حساب و جبر و مقابله** / ریاضیات / فارسی

ʻalā'īyya = hesāb va jabr va moqābele

ناشناخته:

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۷۳

بی کا، تا: ۷۶۰ق؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی؛ خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

● **علائیه (رساله)** / ریاضیات / فارسی

ʻalā'īyya (r.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۳۶

آغاز: بسمله، حمد بیحد و ثنای فراوان که محاسب ... و احصاء آن نتواند کرد؛ **انجام:** و دو خمس قفیزی بود آن دو بر خارج القسنة دو قفیز باشد و آن شش ...

خط: نستعلیق، کا: رازی عبدالحی بن عبدالعزیز، تا: ۸۵۹ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد ایرانی؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **العلائیة فی المسائل الحسابیة** / ریاضیات / عربی

al-ʻalā'īya fi-l masā'il-il ḥisābīyya

رساله مختصری است در اعمال ضرب، تقسیم و مساحت که مؤلف بنا به اشاره استادش محمد بن محمد الفریومدی آن را در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه» تحریر نموده است: مقاله ۱. دارای دو «باب»: ۱) اعمال صحاح، ۲) اعمال کسور؛ مقاله ۲. شامل دو «باب»: ۱) مساحت سطوح، ۲) مساحت اجسام.

آغاز: بسمله، حمدله، و بد فلما اتصلت بخدمة الصاحب الاعظم الدستور المعظم ... اشار الی ان اجمع کتابا یشتمل علی الضرب و القسمة و المساحة

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۰۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** واذا زید علیها خمسها ودرهمان وهوثلثه وثلث حصلت عشرة.

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۹۸۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۶۱/۴-۵۹/۸۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱گ (۷۵-۹۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۱۴]

← علائیة فی مسائل الحسابیة ۱ ‹ العلائیة فی المسائل الحسابیة

● **علت آفرینش** / کلام و اعتقادات، شعر، پاسخ پرسشها / فارسی

ʻellat-e āfarīneš

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

neʻmat-ol-lāh-e valī, neʻmat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1330 - 1431)

پرسش سید مرتضی به نظم فارسی از سید نعمة الله در علت آفرینش اشیاء و پاسخ او با چند غزل عرفانی او.

آغاز: آغاز پرسش: علوم بحر معانی کیست در همه فن × که هر دقایق مشکل که هست بگشاید؛ آغاز پاسخ: آیا لطیفه سؤالی که از سؤال (خشت) خوشت × به سمع هر که رسید روح او بیفزاید [دنا ۵۷۳/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۹/۳

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۵گ (۸۰-

۸۴)، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۲۷۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱/۳-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۴۷]

● علت آفرینش نیک و بد / فلسفه / فارسی

'ellat-e āfarīneš-e nīk va bad

رساله مختصری است در سبب آفرینش نیکان و بدان، خالصان و ناخالصان و صادقان.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۷۹/۱۵

آغاز: بسمله، حمد و سپاس بی قیاس مر خدای خفی الالطاف را ... اما بعد بدانید که حق تعالی جل و علا ارواح را پیش از قوالب به شش هزار سال آفریده است؛ **انجام:** امید که حق سبحانه و تعالی همه مومنان را توفیق عنایت رفیق سازد بمنه و کرمه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱۳۷پ-۱۴۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۴۱]

● علت اختلاف عقاید در افراد انسان / فلسفه / عربی

'ellat-e extelāf-e 'aqāyed dar afrād-e ensān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۱/۱۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق [ف: ۶ - ۵۱]

● علة التی بها یبرد اعلی الجو و یسخن ما قرب من الارض / هیئت / عربی

'illat-ul-latī bi-hā yubridu a'la-l jaww wa yusxinu mā qaraba min-al arḍ

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری

kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

چاپ: در رسائل الکندی الفلسفیة، جلد دوم (قاهره، دارالفکر العربی: ۱۳۷۲ق)، به تصحیح محمد عبدالهادی ابوریده

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳۷-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۳گ (۱۵۹-۱۶۱) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۰]

● علة التی بها یکون بعض المواضع لایکاد یمطر / هیئت / عربی

'illat-ul-latī bi-hā yakūnu ba'ḍ-al mawāḍi' lā-yakādu yamṭar

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری

kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

چاپ: در رسائل الکندی الفلسفیة، جلد دوم (قاهره، دارالفکر العربی: ۱۳۷۲ق)، به تصحیح محمد عبدالهادی ابوریده

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳۹-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۲گ (۱۶۲-۱۶۳) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۰]

● العلة التی من اجلها امر خالد بقتل امیر المومنین علیه السلام / حدیث، تاریخ اسلام / فارسی و عربی

al-'illat-ul-latī min ajl-i-hā amara xālid bi-qatl-i amīr-il-muminīn 'alay-h-is-salām

نخست متن حدیث صدوق است و سپس ترجمه فارسی آن به تفصیل: «باب العلة التی من اجلها امر خالدین و لید بقتل امیر المومنین ابی رحمه اله قال حدثنا علی بن ابراهیم عن ابیه عن ابن ابی عمیر.قال لما منع ابوبکر فاطمه علیها السلام قدکا ... جاء امیر المومنین علیه السلام الی المسجد ... لم منعت فاطمه ماجعله رسول الله صلی الله علیه و آله».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۴-طباطبائی

انجام: پایان بخش فارسی: و هر گاه که عصمت و طهارت خیر النساء محقق شود به حکم الهی تکذیب او در فدک باطل خواهد بود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۰۰-۱۰۵) [ف: ۲۳ - ۶۷۱]

● علة امتناع علی من محاربته بعد الرسول للقوم الخارجین عن طاعته الغاصبین لحقه النازلین بغیر حق فی منزلته / تاریخ اسلام / عربی

'illat-u imtinā'-i 'alī min muḥāribat-i-h ba'd-ar rasūl li-l-qawm-il xārijīn 'an ṭā'at-i-h al-ġāṣibīn li-ḥaqq-i-h an-nāzilīn bi-ġayr-i ḥaqq-in fī manzilat-i-h

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۳۰

خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ ۲گ (۱۱۷پ-۱۱۸پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۱۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۶۶عکسی

آغاز: مسئلة قال الشریف الأجل المرتضی رض ان سئل سائل فقال اذا کان شیوخکم یعتمدون قدیماً و حدیثاً فی علة امتناع امیر المؤمنین عن محاربته بعد الرسول (ص) القوم الخارجین عن طاعته الغاصبین لرتبته

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ض۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، تا: دوشنبه ۲۱ ذیقعده ۱۳۲۹ق؛ از روی نسخه مغلوط،

مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۲ص(۱۵۶-۱۵۷)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۶]

● **علت انحصار فلک در نه فلک** / هیئت / فارسی
'ellat-e enhesār-e falak dar noh falak

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۱/۳۷
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۹گ (۱۰۸پ - ۱۱۲ر - ۱۱۵پ) [ف: ۶ - ۵۴]

● **العلة الاولی و المعلول = حرکة الکل** / فلسفه / عربی
al-'illat-ul ūlā wa-l ma'lūl = ḥarakat-ul kull
اسکندر افرودیسی، ق۳ میلادی
eskandar āfrūdīsī (- 3c)
رساله‌ای است متضمن بیان اقسام حرکات و انفعالات موجودات و علل آن و اثبات وجود علت اولی و محرک اول.
آغاز: بسمله. رسالة الاسکندر الافرودیسی فی العلة الاولی و المعلول و حرکاته و اختلافها و حرکات ... قال نرید أن نبین أولاً هل للأشیاء علة فنقول ...
انجام: و لذلک قلنا ان العالم لایفسد و بالله الحول و القوة.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷/۱۹عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی‌کا، تا: ۶۷۷ق؛ ۲ص (۱۷۴-۱۷۵) [عکسی ف: ۴ - ۳۱۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴ص (۱۰۷-۱۱۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۶۳]
۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۹۵ر-۹۶پ)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۵۰] و [نشریه: ۱۱ - ۹۳۶]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۸/۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۷]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج، ۲گ (۲۸۱پ-۲۸۲ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۴۳]

● **علت بسیط و مرکب** / فلسفه / فارسی
'ellat-e basīt va morakkab

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۰۶/۲
بندی در باره علت و بسیط بودن و مرکب بودن آن؛ خط: شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:با تاریخ ۱۳۳۶ق؛ ۱گ (۱۸ر و پ) [ف: ۶ - ۱۸۷]

● **علة الثلج و البرد و البرق و الصواعق** / هیئت / عربی
'illat-uṯ ṯalj wa-l bard wa-l barq wa-ṣ ṣawā'iq
کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری
kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۴۴-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۱گ (۱۷۳ر-پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۰]

● **علة حدوث الاشیاء** / فلسفه / عربی
'illat-u ḥudūṯ-il ašyā'
کردی، عبدالقادر بن محمد سعید، ۱۲۱۱-۱۳۰۴ قمری
kordī, 'abd-ol-qāder ebn-e mohammad sa'īd (1797-1887)
نویسنده می‌گوید برای آن‌که علت هر شیء محقق سه امر لازم است: «وجود» و «وجوب» و «یقین». او در ذیل این سه مطلب بحث لازم را می‌کند و در ضمن این بحث پاره‌ای از صفات الهی را ذکر می‌نماید.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۸/۴
آغاز: بسمله - اعلم أنه لابد فی کل علة لشیء فی امور ثلثه؛
انجام: و السلام علی تابعی الحق و انا الفقیر المطلق.
خط: نسخ خوش، کا: محمد جسیم، تا: ۱۲۷۴ق؛ ۳ص (۲۱-۲۳)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۱۴]

● **علة خذلان أهل البیت و عدم نصرتهم** / کلام و اعتقادات / عربی
'illat-u xiḏlān-i 'ahl-il bayt wa 'adam-i nuṣrat-i-him
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۴۳عکسی
نسخه اصل: کتابخانه آستانقدس رضوی، شماره ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۴ص (۱۳۰-۱۳۳)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۳]

● **علت رؤیت و معکوس بودن درخت در آب** / فیزیک / عربی

'ellat-e ro'yat va ma'kūs būdan-e deraxt dar āb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۴/۱۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۶ - ۳۸]

● **علة شهادة الحسين (ع)** / تاریخ معصومین / عربی
'illat-u šahādat-il ḥusayn
از: یکی از علمای شیخیه گویا سید کاظم رشتی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۸/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۷گ (۲پ-۸پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۵۶۵]

● **علت غسل مس میت** / فقه / فارسی
'ellat-e qosl-e mass-e meyyet
حسینی میبدی، علی بن محمد علی، - ۱۳۱۳ قمری
hoseynī meybodī, 'alī ebn-e mohammad 'alī (- 1896)
پاسخ پرسشی است درباره سبب وجوب غسل بر کسی که با بدن مرده انسانی تماس داشته باشد و این‌که تماس با حیوانات مرده دیگر چنین غسلی واجب نیست.
آغاز: الحمدلله ... سؤالی است که در این اوقات و قبل از این متداول شده است و هر کسی بوجهی جواب داده

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۹/۳مشهد
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۴۹ر-۵۱ر)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: - ۱۴۳]
مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۹/۳
همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۳۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۱۶۵]

● **العلة الفاعلة القريبة للكون و الفساد** / فلسفه / عربی
al-'illat-ul fā'ilat-ul qarība li-l-kawn wa-l fasād
کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری
kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)
در پایان آمده: «تم الفن الاول من كلام الكندي في ايضاح العلة».
چاپ: در رسائل الكندي الفلسفية، جلد اول (قاهره، دارالفکر العربی: ۱۳۶۹ق)، به تصحیح محمد عبدالهادی ابوریده

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۵۲-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۵گ (۱۸۶-۱۹۰) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۱]

● **العلة الفاعلة للمد و الجزر** / ریاضیات / عربی
al-'illat-ul fā'ila li-l-mad wa-l jazr
کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری
kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)
رساله یعقوب بن اسحق کندی به «بعض اخوانه» در علت فاعلی مد و جزر. در۱۴۹ر آمده: «الجزء الاول من كتب و رسايل يعقوب بن اسحق الكندي و فيه ستون مصنفا»، سپس فهرست آنها است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳۰-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۵گ (۱۴۹-۱۵۳) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۹]

● **علة قيام الارض في حيزها = الارضية** / طبیعیات / عربی
'illat-u qīyām-il arḍ fī ḥayyiz-i-hā = al-arḍīyya
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
به دستور: ابوالحسن احمد بن محمد بن سهلی
در بیان و شرح قول صحیح در علت قوام زمین در جایگاهش ساخته در ده «فصل»: ۱. بیان تناهی الجهات؛ ۲. في ان الجهات لا يوجد و لايتصور الا ان يكون جسم موجود؛ ۳. في ان لكل جسم موضعا طبيعيا؛ ۴. في ان الحركة المستقيمة ليست طبيعية على الاطلاق؛ ۵. في انه لايمكن ان يكون لجسم من الاجسام حركة طبيعية مستقيمة بلا نهاية؛ ۶. في ان كل جسم اذا كان في موضعه الطبيعي فانه لايتحرك عنه طبعا؛ ۷. دفع التعجب الذي يعرض للوهم من قيام الارض في الوسط؛ ۸. السبب الذي يقع به في النفس التعجب و الاستنكار من قيام الارض؛ ۹. في انه يجب ان يكون الموضع الطبيعي للارض الوسيط الذي هي فيه؛ ۱۰. تقرير اقاويل القدما في هذا الباب. این رساله با نام‌های «علة قيام الارض في حيزها» و «قيام الارض في وسط السماء» نیز معرفی شده است.
آغاز: بسمله. و به نستعين رسالة للشيخ الرئيس قدس الله نفسه عملها باسم أبي الحسين أحمد السهلي في قيام الأرض وسط السماء. الحمدلله حمداً بلانهاية و صلوته على نبيه محمد و آله و بعد فان الشيخ أباالحسين أمرني أن أشرح له المذهب الحق في علة قوام الأرض في حيزه الذي هي فيه مما يقرب تصوره و تزول الشبهة به ...
انجام: بل بجذب الخلاء فهذ ما حضرنا في هذه الساعة من آراء القدماء في الأرض و لنختم الرسالة مستعينين بالله واهب العقل و الحيوة، نجزت الرسالة.
چاپ: در رسائل (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)؛ قاهره، در جامع البدایع (ص ۱۵۲-۱۶۴)
[دنا ۵۷۵/۷ (۱۱ نسخه)؛ فهرست مصنفات ابن سینا: ص ۱۸۱ و ۱۸۲؛ الذریعه

[۴۰۰/۲۱

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۱
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۰۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق؛ ۸ص (۲-۹)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۸۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۱/۴-ف
نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۲۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۷۰۰ق؛ ۴گ (۲۳-۲۷)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۹۳(آ)-۹۳/۴۶۳(ب)-ف
نسخه اصل:کوپرولوش۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ مجدول، در هامش؛ ۴گ (۲۹۸پ-۳۰۱ر)، ۳۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۹۳
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۷]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۱۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ رمضان ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲گ (۶۹ر-۷۰پ)، ۲۴-۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: - ۱۴۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۴/۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میر جعفر بن عبدالله حسینی، تا: ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی مذهب، ۹گ (۳۵۴پ-۳۶۲ر)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵× ۲۵سم [ف: ۱۴ - ۲۴۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: شاه مراد ورمنی فراهانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ ۳گ (۹۱پ-۹۳پ) [مختصر ف: - ۵۵۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱گ (۱۸ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۴۳۱-۴۴۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۰۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۹۹/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علیمحمد اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز [ف: ۱۶ - ۳۹۸]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۲۱۲/۱۰۰
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ ۸گ (۳۱۵ر-۳۲۲ر) [ف: ۵ - ۳۳۱]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۳/۶
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۶گ (۱۳۱پ-۱۳۶پ)، ۲۱ سطر(۵×۱۳)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۲۱۴]

← العلة القریبة الفاعلة فی الکون و الفساد ≻ الابانة عن العلة القریبة

● **علة الکسوف و الخسوف** / هیئت / عربی
'illat-ul kusūf wa-l xusūf

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴/۲۴
بی کا، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۱۵۳) [ف: ۵ - ۱۰۷]

● **علة کون الضباب (رسالة فی)** / - عربی
'illat-u kawn-iḍ ḍabāb (r.-un fī)
کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری
kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۴۰-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۱گ (۱۶۳ر-پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۰]

● **علت گرفتگی زبان موسی** / تاریخ پیامبران / عربی
'ellat-e gereftegī-ye zabān-e mūsā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۵۸
بندی به نقل از مجمع البیان؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۵]

● **علة اللون اللازوردی الذی یری فی الجو فی جهة السماء یظن انه لون السماء** / هیئت / عربی
'illat-ul lawn-il lāzawardī al-laḏī yurā fī-l jaww fī jahat-is samā' yaẓunnu anna-hū lawn-us samā'
کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری
kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳۳-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۲گ (۱۵۵-۱۵۶) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۰]

● **علة مبایعة أمیر المؤمنین علی السلام أبابکر** / کلام و اعتقادات / عربی
'illat-u mubāyi'at-i amīr-il-mu'minīn 'ala-s salām abā-

bakr

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۵۴عکسی

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۲ص(۱۴۳-۱۴۴)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۴]

● العلة المعروفة باحتواء الرطوبة على القلب (مقالة فی) / طب / عربی

al-'illat-ul ma'rūfa bi-iḥtiwā'-ir ruṭūba 'ala-l qalb (mq.-un fī)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۴گ (۱۹۹پ-۲۰۲) [مختصر ف: - ۵۵۸]

● علت وجوب غسل مس میت / فقه / فارسی

'ellat-e vojūb-e qosl-e mass-e meyyet

حسینی کلباسی، محمد شریف، ق۱۳ قمری
hoseynī kalbāsī, mohammad šarīf (- 19c)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۳۰۷ق

علل و حکمت‌هایی است که مؤلف برای غسل مس میت آورده و این‌که چرا مرده را باید سه غسل دهند، شبیه سخنان شیخیه و گویا بخشی از پاسخ پرسش‌هایی باشد که در این نسخه جدا نوشته شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۵۰/۴

آغاز: الحمدلله و الصلاة علی عبادالله، و بعد اما آنچه سؤال کرده بودی از حکمت در وجوب غسل بجهت مس میت؛ **انجام:** اینست مختصری از جواب سؤال شما و از این بیشتر مرا مجال نیست ...

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جواد قزوینی طهرانی، تا: ۱۳۰۷ق؛ ۳گ (۱۲۲ر-۱۲۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۶۲]

● علة وجودیة و علة غائیة / کلام و اعتقادات / عربی

'illat-un wujūdīya wa 'illat-un ġā'īya

رساله‌ای است مختصر در سؤالی که علی بن حسین حاجی از استادش حسین بن محمد مزیدی پرسیده و آن این‌که: آیا پیامبر و اهل بیتش(ع) علت غائی یا علت وجودی هستند و این‌که هر یک از این دو به تنهای چه معنای داشته و فرق بین این دو چیست، و چه ثمره‌ای بر هر یک مترتب می‌شود؟ و استادش با استناد به آیات و روایات و ادعیه و گفتار اساتیدش به آن پاسخ داده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۷۷/۶

آغاز: بسمله ... اما بعد فقد سأل علی بن الحسین الحاجی شیخه الحسین بن محمد المزیدی (رحمة الله) ان محمداً و اهل بیته علة وجودیة

نسخه اصل: کتابخانه سید علی عدنانی ـخرمشهر. خط: نسخ نازیبا، کا: عیسی بن حسن بن عبد الله بن مرهون بن محمد آل شهاب درازی بحرانی، تا: ۱۳۰۴ق؛ ۱۴ص (۲۹۹-۳۱۲) [عکسی ف: ۳ - ۴۶۴]

● علة الوضوء / شرح حدیث / فارسی

'ellat-ol vozū'

شرح خبری است در وضوء و جز آن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۷۲/۴

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۳گ (۹۴ر-۱۳۶پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ - ۱۴۴]

● العلة و المعلول / فلسفه / عربی

al-'illa wa-l ma'lūl

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

این مقاله در نسخه از ابن سینا دانسته شده است. حدیث «ان الله فی ایام دهرکم نفحات من رحمته الافتعرضوالها» در آن دیده می‌شود.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۰/۶ صدر

آغاز: کل مرتبة من علل و معلولات فلابد و ان ینتهی الی طرف هو العلة؛ **انجام:** و المشتاقین فیهم الی مرتبة العشق انک انت الرؤف الرحیم.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۷۸ر-۸۰پ) [ف: ۵ - ۳۳۱]

● العلة و المعلول = المعلول صورة العلة = مراتب ادراک = رسالة عرفانیة / عرفان و تصوف / عربی

al-'illat wa-l ma'lūl = al-ma'lūl ṣūrat-ul 'illat = marāteb-e edrāk = r.-un 'irfānīyya

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری
ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)

گفتاری است در چهار «فصل» در مراتب ادراک بشری: ۱. مانند صورت در آئینه؛ ۲. احاطه ذات به مدرکات؛ ۳. مشاهده اشیاء

در ذات خداوند؛ ۴. ننگریستن بذات و فنای آن و بقای مدرک حقیقی که خدا باشد. در انتساب آن اختلاف دیده می‌شود؛ برخی آن را از محی الدین عربی و برخی محی الدین مغربی و برخی از دهدار فانی دانسته‌اند.
آغاز: قال الشیخ العلامة محیی الدین المغربی فی العلة و المعلول فصل. المعلول صورة العلة و ظاهرها و العلة حقیقة المعلول و باطنها
انجام: ان المدرک بالحقیقة هو الله تعالی و تقدس و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۳۳
آغاز و انجام: برابر
کا: ساروی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۰۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۱گ (۱۶۵ر)، ۲۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ - ۲۶۷۵]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۳/۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱گ (۹۳ر-۹۳پ)، اندازه: ۱۳/۷×۲۵/۵سم [ف: ۸ - ۳۸]
۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۵/۱۶ر
بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۹۶]
۴. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵/۱۴ر
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۹۰]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۷
آغاز و انجام: برابر
در فهرست به احتمال از دهدار فانی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۶۳ر-۶۴ر)، ۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۲۶۰]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۹/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** لانه علیهم بنفسه.
بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این باز گفتاری است از ابن عربی؛ ۳گ (۵۹-۶۱) [ف: ۵ - ۶۰۶]

● العلة و المعلول = المعلول صورة العلة = مراتب ادراک = رسالة عرفانیة / عرفان و تصوف / عربی

al-ʻillat wa-l maʻlūl = al-maʻlūl ṣūrat-ul ʻillat = marāteb-e edrāk = r.-un ʻirfānīyya

مغربی، یحیی بن محمد، - ۶۸۵ قمری
maqrebī, yahyā ebn-e mohammad (- 1287)
همان رساله بالا که در برخی فهرست ها از مغربی دانسته شده.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، کا: رجبعلی، تا: نزدیک ۱۰۶۱ق؛ ۲گ (۹۵پ-۹۶ر) [ف: ۳ - ۴۹۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۱
چهار فصل؛ خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱گ (۱ر)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۷/۸
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۷سم [ف: ۷ - ۱۴۹]

● العلة و المعلول / فلسفه / عربی

al-ʻilla wa-l maʻlūl

حسینی قزوینی، محمد معصوم بن فصیح الحق، - ۱۰۹۱ ؟ قمری
hoseynī-ye qazvīnī, mohammad maʻsūm ebn-e fasīh-ol-haqq (- 1680)
رساله‌ای است «فی کیفیة تقدم الفاعل الموجب علی ما یستفید منه الوجود».
آغاز: بسمله اما بعد التحمید و التصلیة و التسلیم فهذه کلمات سمح بها جواد النطر و التامل ... بتحقیق کیفیة تقدیم الفاعل الموجب علی ما یستفید منه الوجود
انجام: و علیک باستخراج الفروع و التکلان علی التوفیق و الحمد الله اولا و آخرا و صلی الله ... الطاهرین.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۸۱/۳
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ ۱۰گ (۱۴۳ر-۱۵۲ر) [ف: ۵ - ۳۳۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۸۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۶۷۱]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۲ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● علت و معلول / فلسفه / فارسی

ʻellat va maʻlūl

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۲۴/۶
آغاز: مسئله. بدانکه علت تا موجب وجود معلول نگردد معلول بوجود نمی شود
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱گ (۸۵ر)، ۱۵ سطر [ف: ۹ - ۵۸]

← علقمه > احوالات علقمه

← العلل ⩽ مابال

● **العلل** / هیئت / عربی

al-'ilal

فرغانی، احمد بن محمد، ق۳ قمری

farqānī, ahmad ebn-e mohammad (- 9c)

رساله‌ای است در اسطرلاب شامل هفت نوع که در این نسخه فقط چهار نوع آن آمده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۰۳

آغاز: بسمله، قال احمد بن محمد بن کثیر الفرغانی ان المتقدمین من العلماء بحساب النجوم انما ادرکوا علم حرکات الفلک؛ **انجام:** و ان کانت الاسطرلاب تامة و علی اعظم ما یمکن صنعتها و علی الله التوفیق

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۷ق؛ بی نقطه؛ ۲۹ص (۱۲۸-۱۵۶)، ۲۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۸ - ۳۴۷]

● **علل الاحکام** / فلسفه احکام / فارسی

'elal-ol ahkām

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۴۲

آغاز: بسمله ... بنده فقیر جانی بعرض اخوان ایمانی خود می‌رساند که این رساله ایست در اسرار و حکم شرایع حضرت پیغمبر خاتم؛ **انجام:** اگر چه امریست اختیاریست ولی چون امری مشروع است و نظام.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛۱۰۴گ،۲۹سطر(۱۲×۲۲)،اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۳ - ۹۸۶]

● **علل الاحکام** / فلسفه احکام / عربی

'elal-ol ahkām

رساله مختصری است در علل احکام که مؤلف روایات ائمه معصومین علیهم السلام را در ابواب طهارت تا خمس را آورده است. در ابتدای کتاب نیز به فرق شیعه اشاره کرده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۲

آغاز: الشیعة علی سبعة اقسام کیسانیة ... باب علة الوضوء ... الی رسول الله صلی الله علیه واله فسألوه عن مسائل؛ **انجام:** قال سمعت ابا عبدالله یقول تارک الزکوة وقد وجبت له مثل مالغها وقد وجبت علیه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۰]

● **علل احکام** / فلسفه احکام، حدیث / فارسی

'elal-e ahkām

علت احکام است که از حضرت رضا (ع) سؤال شده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۶۳/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۶۸]

● **علل اختلاف مناظر در مرایا** / ریاضیات / عربی

'elal-e extelāf-e manāzer dar marāyā

قسطا بن لوقا، ق۳ قمری

qostā ben luqā (- 9c)

اهدا به: الناصر لدین الله بن احمد الموفق بالله

رساله‌ای است در بیان استدلال اختلاف مقدار نمایش انعکاسات شعاعی صور در آیینه‌ها به براهین ریاضی شامل سی و سه باب.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۹۳/۱

آغاز: قال قسطا کل فاضل اعزالله به؛ **انجام:** یری الوجه فی المرآة التی اتخذتها الامیر ولله ذی الجود والحکمة والحول ولی العدل و واهب العقل

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۷ق؛ قلم انداز و بی نقطه و ناخوانا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۳۱ص (۱-۳۱)، ۲۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۸ - ۳۴۴]

← علل الاعاریض ⩽ العروض

← علل الامراض ⩽ پاتولوژی

● **علل امراض** / طب / فارسی

'elal-e amrāz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۳۸

آغاز: جنس ششم از امراض در امراض حاصله از سمومات است امراض حاصله از سموم امراضی هستند که عارض شوند به واسطه داخل شدن شیء در بدن از هر یک از مجاری طبیعی و غیر طبیعی؛ **انجام:** تشخیص گاهی بسیار آسان است و چون اشتباهی در تشخیص به هم رسد باید صبر نمود تا از وسایط دیگر بلکه تمیز دهند ... تمیز داده می‌شوند که آنها ... هستند

جنس ششم در سمومات و جنس هفتم در تغییرات تغذیه بدن و جنس هشتم در امراض حاصله از تبدیل آلات و محصولات غیر طبیعی را دارد و در بیان هر مرض به ذکر علامات و تشخیص مرض، رفتار و دوام مرض، تقدمة المعرفة، اسباب و علاج پرداخته

است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ تملک: آقا رحیم سرخابی؛ مهر: کتابخانه «جعفر سلطان القرائی»؛ جلد: تیماج، ۱۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۲۲۸]

● **علل پیدایش مذهب بهایی** / تاریخ، بهائیت / فارسی

'elal-e peydāyeš-e mazhab-e bahāyī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۷۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۷۷ص، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۸سم [رایانه]

● **علل تأخیر پستهای داخلی** / متفرقه / فارسی

'elal-e ta'xīr-e post-hā-ye dāxelī

قهاری، محمد، ق۱۴ قمری

qahhārī, mohammad (- 20c)

رساله دانشجویی در درس تحقیق و کتاب‌شناسی دانشکده حقوق است که مؤلف در آن به علت‌های تأخیر پست داخلی در دو فصل پرداخته است.

آغاز: با این که سالهاست حمل و نقل محمولات پستی درایران با وسایل موتوری انجام می‌شود مع الوصف غالبا از تأخیر ورود پستها شکایت دارند چنانکه در نوروز امسال ...

انجام: ایجاد حس اعتماد در مردم به این طریق که حاجتی بارسال پاکات بطور سفارشی نباشد زیرا این قبیل پاکات برای نوشتن ثبت سفارشی و غیره مدت معطلی زیادتری در بردارند.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۹۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: خرداد ۱۳۳۴ش؛ ۱۹گ، اندازه: ۲۲×۲۷سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۱]

● **علل الحدیث = العلل الواردة فی الاحادیث النبویة** / حدیث / عربی

'ilal-ul ḥadīṯ = al-'ilal-ul wārida fi-l aḥādīṯ-in nabawīyya

دارقطنی، علی بن عمر، ۳۰۶ – ۳۸۵ قمری

dāraqotnī, 'alī-ye-bn-e 'omar (919 - 996)

علل بعضی از احکام، موضوعات فقهی، تفسیری، اعتقادی و غیره را که از پیامبر اکرم (ص) روایت شده، مؤلف در این کتاب گرد آورده است. این احادیث مسنداً نقل شده و ذیل هر روایت، طرق مختلف آن بیان می‌شود.

چاپ: ریاض، دار حلبیه، تحقیق محفوظ الرحمان زین الله سلفی، ۱۴۰۵ق.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۳

آغاز: و من المقرونات عن سعید و ابی سلمة عن ابی هریره، سیل عن حدیث یروی عن سعید بن المسیب

نسخه اصل: از مصوره دارالکتب المکتبة المصریة. جلد سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیمی؛ ۴۹۴ص [عکسی ف: ۱–۳۸۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴۸

نسخه اصل: از مصوره دارالکتب المملکة المصریة–۳۹۴. جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه‌ای مغلوط، فضل بن سواد بن مختار. حنفی، ۲۱ شعبان ؟؛ ۳۱۲ص [عکسی ف: ۵ – ۲۰۳]

● **علل الشرایع و الاحکام و الاسباب** / فلسفه احکام، حدیث / عربی

'ilal-uš šarāyi' wa-l aḥkām wa-l asbāb

شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ – ۳۸۱ قمری

šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e 'alī (924 - 992)

احادیثی که در علت بعضی از احکام شرعی و امور اعتقادی و خلقت بسیاری از اشیاء و غیره از ائمه اطهار (ع) نقل شده، با عناوین «باب – باب». در اصول و فروع است ضمن دو جزء، جزء اول دارای ۲۶۲ باب و جزء دوم در ۳۷۶ باب و از کتب معتبره شیعه است.

آغاز: بسمله؛ حمد له قال الشیخ الفقیه ابوجعفر بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه ... باب العلة التی من اجلها سمیت السماء سماء

انجام: لا تطلع علی سرنا احدا إلا مؤمنا مستبصرا فإنک إن أذعت سرنا بلیت فی نفسک و مالک و أهلک و ولدک

چاپ: مشار عربی، ص۶۳۱؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۱ق، رحلی، ۲۰۳ص؛ ۱۲۸۹ق، سنگی، با معانی الاخبار او

[الذریعة ۳۱۳/۱۵ و ۳۱۴؛ کشف الحجب و الاستار کنتوری ۳۸۴؛ دنا ۵۷۷/۷ – ۵۸۰ (۱۲۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– ترتیب اسانید علل الشرایع؛ طباطبائی بروجردی، محمد حسین (۱۲۵۳–۱۳۴۰)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۱۳

انجام: باب العلة التی من اجلها وضع البیت وسط الارض حدثنا علی بن احمد قال حدثنا محمد بن ابی عبدالله ...

بی کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۱۱۲گ، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۰۰۲]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۶۸

آغاز: محمد بن ابی نصر عن ثعلبة بن میمون عن معمر بن یحیی قال قلت لابی عبدالله علیه السلام ما بال الناس یعقلون؛ **انجام:** و العلة من اجلها ترکها بعد وفاته حتی ردت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی،

۱۶۴گ، ۱۸ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۰۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۸۹۴

خط: نسخ، کا: محمد زمان بن علی شهمیرزادی، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۰۷ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۲۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۳۱/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۰۳]

۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۷۶

آغاز: باب العلة التی من اجلها عبدت النیران؛ **انجام:** برابر

هر دو جزء؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: منوچهر بن حاجی، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۰۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۶۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲ - ۳۷۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما الله بظلام العبید ...

خط: نسخ، کا: میرمحمد بن حافظ ملک محمد تبریزی انارجانی، تا: صفر ۱۰۱۵ق؛ تملک: محمد تقی بن محمد رضا رازی در ۱۰۴۳؛ مهر: «غلام علی محمد تقی»؛ واقف: حورا نصیری امینی، آبان ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۱۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۲۵/۲سم [ف: ۲۶ - ۳۷۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن عاشور، تا: ربیع الثانی ۱۰۳۵ق، جا: مکه مکرمه؛ ۳۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۱۵]

۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۵۲

خط: نسخ، کا: عبدالله بن موسی بن عمار بن محمد مشرف بن حسین بن بدران حسامی، تا: ۶ رمضان ۱۰۴۴ق؛ ۱۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳ - ۷۰۷]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: ابوالحسن بن قاسم، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۴۶ق، جا: طائف، در منزل همنام ابن خلیل الله ذبیح الله؛ مجدول، مصحح؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۲۳ سطر (۱۳× ۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۲

آغاز: ما جعله لنا من العز و القوة قلنا لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم لتعلم ان لا حول و لا قوة الا بالله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه اواخر شعبان ۱۰۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از جلال الدین به تاریخ ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج، ۱۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۰سم [ف: ۲۷ - ۱۷۶]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۹۸

خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: چهارشنبه نیمه ربیع الثانی ۱۰۵۱ق؛ مصحح؛ واقف: محمد معصوم بن حاج قطب الدین شیرازی، ۲۰ رجب؛ اندازه: ۲۰×۲۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۶]

۱۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۲

خط: نسخ، کا: سعید بن امیر محمد، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۰۵۳ق؛ واقف: عبدالوهاب بن عبد الرحیم حسینی بادنجانی؛ ۲۸۳گ، ۲۲ سطر (۸/۵× ۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۶۷]

۱۲. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن علی زربوا مازندانی، تا: چهارشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۵۳ق، جا: مکه مکرمه؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی یعقوب» (بیضی) ۱۲۵۴؛ واقف: یعقوب بن مقیم درزی بارفروشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: - ۳۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹۴

آغاز و انجام: برابر

ج ۱-۲؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شاه محمد تربتی، تا: اول رجب ۱۰۵۳ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: هاجره خاتون، مرداد ۱۳۵۳؛ ۲۴۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۳۰/۲سم [ف: ۱۴ - ۳۴۹]

۱۴. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا،تا: پنج‌شنبه سلخ ربیع الثانی ۱۰۵۳ق؛ افتادگی: آغاز [ف: ۲۱]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن باباجان کایکانی بروردی، تا: جمعه ۱۲ صفر ۱۰۵۳ق؛ محشی با نشان‌های «ص و صح»، مقابله شده؛ تملک: عبدالصمد فرزند آخوند عبدالکریم شیخ الاسلام در صفر ۱۲۱۹؛ مهر: ملا محمد جعفر مجتهد طهرانی، عبدالصمد؛ واقف: ملا محمد طاهر نوری، ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۷۹گ، ۲۵ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۱۹۸]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۵

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و به نستعین. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. ابواب علل الشرایع و الاحکام و الاسباب. باب ما انه لم یجعل شئی الالشی قال (الشیخ) ابو جعفر محمد بن علی بن الحسین (بن موسی) بن بابویه الفقیه القمی مصنف هذا الکتاب رحمه الله ... حدثنا ابی رحمة الله علیه ... عن جمیل بن دراج قال سألت ابا عبدالله ... عن شئی من الحلال و الحرام قال انه لم یجعل شئی الاشئی (باب ۸ فی انه لم یجعل شی الالشی ص ۱۴ چاپی)؛ **انجام:** انجام خطی: ابی قال حدثنا سعد بن عبدالله عن محمد بن مهران عن ابی اسحق اللیثی عن ابی جعفر (ع) عن المؤمن المستبصر اذا بلغ فی المعرفة ... و ما انباتک الا بالصدق و ما ظلمهم الله و ما الله بظلام للعبید اللهم اجعل هذا الکتاب ذریعة الیک و وسیلة لدیک فانه اعظم الوسائل و اکرم الفضائل یا ارحم الراحمین و اکرم الاکرمین (آخرین خبریست که در چاپی هم آمده و با آن یکنواخت نیست).

خط: نسخ معرب، کا: سلطان محمد بن محمد بن علی بن قاسم بن حسن حکمابادی نتنزی، تا: ۲ شوال ۱۰۵۴ق؛ مجدول؛ تملک: ابی الفضل ضیاءالدین محمد بن محمد علی در تاریخ جمادی الاول ۱۱۵۶ با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین. العبد ضیاءالدین»،

شاهزاده خانلر میرزای احتشام الدوله در ذیقعده ۱۲۷۰ق با مهر «احتشام الدوله»؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۲گ، ۱۹ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۵ – ۱۴۲۱]

۱۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۹**

آغاز و انجام: برابر

ج۱–۲؛ خط: نسخ، کا: عالم جلیل محمود بن فتح الله حسینی کاظمی، تا: ۵ ذیقعده ۱۰۵۴ق؛ مصحح به خط محمد رفیع حسنی حسینی؛ ۲۰۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۴/۷سم [ف: ۱۴ – ۳۵۰]

۱۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۲**

خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالغفار، تا: ۱۰۵۵ق؛ مهر: عبدالله بن علی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۰۶گ، ۲۸ سطر (۸/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۸سم [ف: ۱۱ – ۲۲۶۳]

۱۹. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴**

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن هاشم حسینی عمیدی، تا: یک‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۰۵۸ق، جا: کربلا؛ مجدول، مصحح، با علامت بلاغ و مقابله‌ای که حیدر علی بن میرزا محمد شیروانی نوشته؛ تملک: ابراهیم الهلال، سید محمد رضا بن مصطفی حسینی، حیدر علی بن میرزا محمد شیروانی به تاریخ ۱۱۰۹؛ مهر: «غلام علی ابراهیم» (بیضی)؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۴۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۲۵۶]

۲۰. **قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۳۸**

آغاز: بعد بسمله، و لحمدله باب علل الوضوء و الاذان و الاقامة و الصلاة؛ **انجام:** برابر

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق؛ مصحح جلد: تیماج زرد، ۱۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۳۷۷]

۲۱. **دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن احمد مازندرانی، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۰۶۰ق؛ مصحح، با علامت بلاغ کاتب از نسخه شهید اول، در پایان کتاب علامت بلاغ همو از نسخه مولی ابراهیم بن عبدالله خطیب مازندرانی در ۲۳ ذیحجه ۱۰۶۰ در مدرسه شیخ لطف الله میسی عاملی در اصفهان، محشی؛ تملک: کاتب با مهر «یا قاسم الارزاق» (بیضی) و «یا اباالقاسم محمد»، احمد بن محمد قاسم مازندرانی آملی؛ مهر: «الواثق بالله عبده عباس» (بیضی)؛ واقف: فتحعلی خان کاشانی ملقب به ملك الشعراء،ذیقعده۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۶۷گ،۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف مخ: – ۱۳۷]

۲۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۰**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حیدر سهروردی شولستانی، تا: دوشنبه ۸ ذیقعده ۱۰۶۱ق؛ مجدول، مصحح، با آثار بلاغ؛ تملك: عبدالغنی بن حسن بن عبدالغنی حسینی به تاریخ ۱۱۷۶ و مهر «و الله الغنی و أنتم الفقراء» (مربع)، سید حسین بن عبدالغنی حسینی و مهر «العبد محمد حسین الحسینی» (مربع)، اسماعیل بن حسین حسینی به تاریخ ۱۲۵۴ و مهر «عبده محمد اسماعیل بن محمد حسین الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۴۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ – ۱۶۸]

۲۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷۹**

انجام: فاحق رأسک تواضعاً لله تعالی اذ قبل قربانک فحلق آدم رأسه تواضعاً لله تعالی.

ج۱–۲، از ابتدای کتاب تا باب «علة وجوب الحج»؛ خط: نسخ، کا: محمد زمان بن محمد علی ابهری، تا: ۱۰۶۱ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: احمد آقا فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۳۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۵۲]

۲۴. **قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۸۸**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا بیك بن محمد مؤمن فلاورجانی، تا: صفر ۱۰۶۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۰]

۲۵. **کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۲۳**

خط: نسخ، کا: محمد اشرف بن محمد انصاری (کاشانی)، تا: ۲۳ ربیع الاول ۱۰۶۱ق؛ ۱۶۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۳۲]

۲۶. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۸۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن حیدر علی حسنی، تا: پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۰۶۲ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۵۰۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۲۷. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۵۰**

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن قطب اشکذری، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۰۶۳ق؛ تملك: عبدالجواد شیرازی؛ مهر: «الله الخالق عبده موسی بن محمد جعفر» (بیضی)؛ وقف‌نامه کتاب با مهر «محمد رضا بن علی بن محمد جعفر» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ۲۴ شعبان ۱۳۱۸؛ جلد: تیماج، ۲۸۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۵–۲۲۷]

۲۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۹**

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم علل الشرایع و الاحکام و الاسباب و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، کا: محتملاً ولد حاجی محمد هاشم شیرازی، تا: ۱۰۶۳ق؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۲۷۵گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۸ – ۲۵۸]

۲۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۳۹**

آغاز: قرن تور و الثور قوائمه علی ظهر الحوت فی الیم الاسفل و الیم علی الظلمه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مذهب، مصحح، یك سرلوح کوچك مذهب؛ تملك: محمد رضا استرابادی حسینی که نسب خود را به میر عبدالرحیم حسینی فقیه مشهور به نجفی مکی رسانده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۵۳۸ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۱۳۷]

۳۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۶۴
جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، در شعبان ۱۰۶۴ق وسیله حسین رکنی با نسخه‌های صحیح و متعددی مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶ سطر (۸× ۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲ – ۲۲۶]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۰۴
کا: محمد نصر بن محمد تقی جابری، تا: ۱۰۶۷ق، جا: اصفهان؛ مصحح توسط شیخ محمد بن احمد جبلی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۴۷۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۰–۱۴۵۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن حمدان جوادزی، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۰۶۸ق؛ مهر: «عبده الراجی محمد صادق»؛ تملک: محمد تقی نهاوندی در کاظمین در ۱۲۴۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۱ – ۲۱۲]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۲۳
نسخه اصل: کتابخانه سید محمد علی روضاتی – اصفهان؛ خط: نسخ، کا: شکرالله بن محمد حسینی، تا: ۲۲ صفر ۱۰۶۸ق؛ مصحح، یادداشتی از ملامحمد باقر بن محمد تقی مجلسی در تصحیح کتاب با چند نسخه به سال ۱۰۵۸ (با تاریخ کتابت سازگار نیست)، محشی مفصل به خط مرحوم مجلسی؛ مهر: «عبده الراجی مسیح الموسوی» (بیضی) مورخ ۱۲۸۱ق، «الواثق بالله حسن بن محمد مسیح الموسوی» (بیضی)؛ تملک: سید محمد علی روضاتی؛ ۴۵۷ص [عکسی ف: ۷ – ۳۱۷]

۳۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۷۹
خط: نسخ، کا: محمد زمان بن علی شهمیرزادی، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۷۰ق؛ مصحح؛ جلد: چرم قرمز، ۲۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [مؤید: ۱ – ۳۱۵]

۳۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۴۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: ثلث، بی‌کا، تا: ۸ رمضان ۱۰۷۰ق؛ مصحح؛ ۴۳۱ص، ۲۴ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۶۶]

۳۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدرضا بن حاج درویش شهمیرزادی، تا: پنج‌شنبه ۲ جمادی الاول ۱۰۷۰ق؛ مهر: «الراجی محمود بن علی اصغر»؛ اهدایی: حاج شیخ محمود فرساد؛ ۲۱۷گ، ۲۳ سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۳/۵سم [ف: ۱–۲۶۹] و [نشریه: ۴ – ۳۸۸]

۳۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۹
خط: نسخ، کا: حاجی ملا محمد کاظم بن ملا محمد صالح شهمیرزادی، تا: ۱۰۷۰ق؛ اهدایی: شیخ محمد طاهری؛ ۱۳۳گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۷۰]

۳۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۴/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حاجی محمد نعیم بن حاجی میر، تا: ۱۰۷۰ق؛ ۴۱۲ص (۳۱۹–۷۳۰)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: – ۳۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۹/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۴۵۴]

۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۰۵
آغاز: برابر
خط: نسخ خوب، کا: محمد امین بن درویش محمد شهمیرزادی، تا: ۱۰۷۰ق؛ محشی از آقا سید محمد رضا حسینی استرآبادی و ظاهراً ایشان مقابله و تصحیح آن را به خط خویش مرقوم داشته؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: چرمی، ۲۰۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۷۹]

۴۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۴
از علل وضوء آغاز شده و پایان آن مانند چاپی و مخالف دانشگاه؛ خط: نسخ، کا: میر غلام حیدر، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: هندی، ۲۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۵ – ۳۲۹]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۲
آغاز: پس از خطبه: باب الوضوء و الاذان فی الصلوة؛ **انجام:** منکرا و نکیرا
جزء دوم و ناقص است و قطعه‌ای از جزء اول نیز ضمیمه آن است؛ خط: نسخ، کا: احمد بن رمضان بن علی بن احمد بن مسعود احسائی، تا: سلخ شوال ۱۰۷۱ق، جا: مکه مکرمه؛ افتادگی: انجام؛ واقف: مرتضی قلیخان نائینی، ۱۳۴۰؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۴۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۵ – ۲۱۵]

۴۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۰۷۱ق؛ مقابله کرده محمد شریف بن محمد رضا لاهیجی؛ تملک: محمد باقر بن محمد نواب در ۱۲۴۹؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۰۷]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۳
خط: نسخ، کا: علی، تا: ۱۰۷۱ق [الفبائی: – ۴۰۸]

۴۴. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۲
خط: نسخ، کا: میرزا محمد خطیب شهزادی، تا: یک‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۷۱ق؛ ۲۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: – ۱۳]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۳
آغاز و انجام: برابر
ج ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسن سرخه ای، تا: سه‌شنبه ۱۵ صفر ۱۰۷۱ق؛ محشی؛ تملک: یوسف بن حسن بن احمد بن زین الدین احسائی در ۱۲۴۴، عبدالله بن حسن بن علی حسینی در دوم رجب ۱۱۷۲؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۷۶]

۴۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۸۰
خط: نسخ، کا: صالح بن محمد کربلائی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ رمضان ۱۰۷۱ق، جا: مکه مکرمه؛ ۱۹۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم

[ف: ۱ – ۱۸۵]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عن اول امر بالختان قال ابراهیم و ساله عن اول من خفض.

خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: حمدالله بن الوند بندار سواد کوهی، تا: یک‌شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۰۷۳ق، جا: حیدر آباد؛ افتادگی: انجام؛ مصحح گویا برخی به خط نوه شهید ثانی، گواهی مقابله نسخه با نسخه‌ای به خط شهید اول به خط بن حسن بن زین الدین عاملی (نوه شهید ثانی)، در حاشیه این گواهی این یادداشت آمده: «هو المنعم الظاهر ان تلك الخطوط الشریفة المبارکة من سبط الشهید الثانی نور الله مرقده و ان هذه النسخة التی انعمنی الله تعالی بها مما وصل بنظره الشریف و کانت من مصححاته و الحمد لله اولا و آخرا و انا الفقیر المذنب محمد رضا بن ذبیح الله الحسینی الرضوی»؛ تملك: ابن عبدالوهاب محمد امین استرآبادی به تاریخ ۱۰۹۶، محمد مهدی بن ابی محمد استرآبادی، ابی محمد استرآبادی؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۳۲ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۵۰ – ۲۱۰]

۴۸. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز: رجلان فرجل هو خیر منهت و اتقی و آخر هو شر منه و ادنی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد زمان بن علی شهمیرزادی، تا: دوشنبه اوایل رمضان ۱۰۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: – ۲۸]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۰۳

آغاز و انجام: برابر

ج ۲–۱؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن نصر الله نبیلی، تا: جمعه ۱۷ محرم ۱۰۷۴ق؛ مهر: محمد حسین «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبده حسین ۱۲۲۸»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۲] و [ف: ۲۶–۳۷۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴

همان نسخه بالا [اهدائی ف: – ۱۷۷]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۴

آغاز: پس از خطبه و نام مؤلف: باب فی انه لم یجعل شیء الالشیء؛ **انجام:** و ماالله بظلام للعبید

این نسخه ناتمام است و با نسخه شماره «۲۰۷۲» تخالف دارد؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا معلم، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۰۷۴ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج میرزا داوود وزیر وظائف، ۱۹ اسفند ۱۳۰۹؛ ۱۵۳گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۵ – ۲۱۶]

۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسن بن علی بن تاج الدین انصاری استرآبادی، تا: محرم ۱۰۵ (=۱۰۷۵ یا ۱۰۰۵)؛ محمد مؤمن بن محمد خان استرآبادی در جمادی الاول ۱۷۵ (= ۱۰۷۵) مقابله و تطبیق و تصحیح کرده، محشی با نشان «م ت ق ره، مدظله، م ق ر عفی عنه»؛ تملك: حسن علی واعظ ایروانی؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۷۰گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ – ۳۲۹]

۵۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۹۴

آغاز: ... باب العله التی من اجلها سمی النجف النجف؛ **انجام:** برابر

هر دو جلد؛ خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن علی نقی، تا: ۱۰۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ دارای بلاغ مقابله با نسخه مصحح؛ جلد: تیماج حنایی، ۲۳۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۲۸۷]

۵۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا علی بن حسین قاینی، تا: ۱۰۸۴ق؛ مصحح؛ تملك: فتحعلی بن محمدعلی قزوینی با مهر «رونق اسلام ز فتح علی است» (مربع)؛ جلد: مقوا، ۲۰۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۰]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴

خط: نسخ، کا: محمد امین قاینی، تا: ۸ ربیع الاول ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی، سید علی حسینی طبسی کیلکی می‌نویسد که به تاریخ غره جمادی الاول ۱۱۰۶ مقابله و تصحیح کتاب را به پایان رسانده؛ مهر: «محمد هاشم» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۲۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ – ۲۷۷]

۵۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۳ شوال ۱۰۹۷ق؛ ۳۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱ – ۱۸۵]

۵۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۶

انجام: فقال استقبل القبلة ثم کبر ثم در مع السفینة حیث دارت بك و سأله هارون بن حمزة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۷۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ – ۴۸۶]

۵۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۳

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن احمد برهان، تا: قرن ۱۱؛ ۲۸۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۴۰۴]

۵۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تاریخ وقف: شوال ۱۲۴۹ بر کافه مؤمنین؛ ۲۹۹گ، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۳ – ۶۴]

۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۸۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ انجام در «باب العلة التی من اجلها لا یکتم موت المومن» افتاده؛ واقف: ملا ابو علی، ۱۲۰۳؛ ۱۲۳گ، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۶۷۱]

۶۰. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۱۸

بی کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۴ – ۳۲۶]

۶۱. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۳۷]

۶۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده [ف: – ۷۱]

۶۳. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۲۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: – ۱۲۶]

۶۴. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۶۵

خط: نسخ، کا: سید مراد بن محمد نبی قائنی، تا: قرن ۱۱؛ ۲۷۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: – ۵۶]

۶۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ – ۹۸]

۶۶. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قلت لابی عبدالله (ع) لم حرم الله الصلوة فی السفنة؟ قال لان الجبهة لایتمکن علیها محمد بن الحسن بن احمد بن الولید (رضی) قال حدثنا محمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ درآغاز آمده: «من کتب میرزا محمد تقی الشیرازی»؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۱۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۳]

۶۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۲۰/۲سم [ف: ۱ – ۳۷۰]

۶۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۷۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: مقوا، ۱۹۷گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱ – ۳۱۰]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۱۱

انجام: و کان الله غفوراً رحیماً یبدل الله سیئات شیعتنا حسنات.

ج ۱-۲؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (آخرین ورق ساقط است)؛ مجدول مذهب؛ اهدایی: کاظم مدیرشانه‌چی، مرداد ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج، ۴۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۲/۸سم [ف: ۱۴ – ۳۵۰]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۵۹

آغاز و انجام: برابر

ج ۱-۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ واقف: قطب المحدثین، بهمن ۱۳۳۸؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۳۵۱]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الله عزوجل اعلم ... و هو المزاج

ج ۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاتب نونویس محمد علی آل عصفور در ۱۳۱۳ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۵/۲سم [ف: ۱۴ – ۳۵۲]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۵

انجام: و الحقوا اعمال الحسنة التی اکتسبها الناصب بنسخ المؤمن و طینته ردوها کلها الی (ناقص)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (۲ ورق)؛ مصحح، محشی؛ واقف: فضل الله محقق سمنانی، آبان ۱۳۶۶؛ جلد: مقوا، ۲۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۴ – ۳۵۲]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «عبده محمد حسین طباطبائی» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۸۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۳]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرزقه الله من الحمیریه والدا لم یکن له عقب قال و تزوج اسماعیل من ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۵۶گ، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ – ۸۹]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الخوانساری عفی عنه و عن والدیه فی ع ۲ /۱۳۷۴ من الهجره

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ توسط مرحوم سید مصطفی حسینی خوانساری در ربیع الثانی ۱۳۷۱ نونویسی شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۹۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۳] و [ف: ۲۶-۳۷۷]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۸۹

آغاز و انجام: برابر

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای دو سرلوح مزدوج منقش،مجدول؛۲۱۵گ،۲۴سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۶ – ۳۷۶]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۶۸

انجام: و لا تطلع علی سرنا احدا الا مومنا مستبصرا

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲-۵۰۳] و [ف: ۲۶-۳۷۸]

۷۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۶۱

آغاز و انجام: برابر

هر دو جزء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «یا زین العابدین»؛ واقف: زین العابدین، ۱۲۵۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۳۷۶]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۲۸

آغاز: و الثور قوائمه علی ظهر الحوت فی الیم الاسفل و الیم علی الظلمة؛ **انجام:** و هو السمیع العلیم ابین لک امر المزاج و الطیفتین من القران قلت.

ج ۱-۲؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (یک ورق) و انجام (دو ورق)؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۲۸۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۳سم [ف: ۱۴ – ۳۵۳]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۷
آغاز و انجام: برابر
ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، ۵۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۵۰]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الشجر شی فسموه موسی لذلک العله التی من اجلها (ناقص).
ج۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (تنها چند ورق از ابتدای نسخه موجود است)؛ کاغذ: نخودی، ۵۰گ، اندازه: ۱۹/۵×۱۲/۴سم [ف: ۱۴ - ۳۵۱]

۸۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۸۵
آغاز: من ابتلی فلم یعتصم بعصمة الله الوثقی بل استرسل للخادع الذی کان اضعف منها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج ساغری قهوه‌ای، ۲۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۹]

۸۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۳۹
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: مقوا، ۲۳۸گ، ۲۵ سطر (۱۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۲۴×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۸۰]

۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۶۵-۶۰/۱۰۵
آغاز: علی صخرة والصخرة علی قرن ثور والثور قوائمه علی ظهر الحوت فی الیم الی الاسفل والیم علی الظلمة والظلمة علی العظیم والعظیم علی الثری؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۱۲سم [ف: ۵ - ۲۹۱۹]

۸۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۱۵
خط:نسخ،کا:یعقوب بن باقر،تا:قرن ۱۱ و ۱۲؛ با یادداشتی از جواد بن علی رضا حسنی حسینی رضوی قمی طاهری و فرزند او زین العابدین بن الجواد؛۳۸۴گ،۲۰سطر،اندازه:۲۶×۱۶سم[ف:۱- ۱۸۵]

۸۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۸۴
آغاز: ربک ولذلک خلقهم قال خلقهم لیفعلوا ما ... به رحمته فیرحمهم حدثنا محمد بن الحسن بن احمد بن الولید؛ **انجام:** برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱ یا ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۳۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۱۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲-۱۰۰۹]

۸۷. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید مراد بن محمد نبی قائنی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، با امضای بلاغ؛ واقف: کاتب، ۱۱۱۵؛ ۲۲۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۴×۱۲/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۱۸]

۸۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۲/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۶۳گ (۲پ-۱۶۴پ)، ۲۳ سطر (۱۶×۸/۵)، اندازه: ۲۳×۱۳سم [ف: ۵ - ۳۲۸]

۸۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳۲۰گ، ۱۸ سطر (۱۴×۱۰)، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۳۲۹]

۹۰. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۹ع
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام، اندازه: ۲۸/۵×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۵]

۹۱. مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه:نامعلوم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: وزیری [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۳۸]

۹۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۸۷
آغاز و انجام: برابر
از آغاز کتاب تا اواخر باب نوادر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از محمد شفیع که نسخه را از عالم ربانی ملا علی ارایی امانت گرفته و نیز یادداشتی از سید محمد حسینی درباره عاریت گرفتن نسخه؛ تملک: کاظم بن عبدالله رازی؛ ۳۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۲]

۹۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن عبد المطلب اصفهانی، تا ۹ ذیحجه ۱۱۰۰ق، جا: اصفهان مدرسه شاهی معروف به مدرسه ملا عبدالله؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۷۷گ (۱۶۲پ-۳۳۸پ)، اندازه: ۲۴×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۰۴]

۹۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۰۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۲۹×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۶]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، محشی؛ تملک: محسن بن محمد طاهر با مهر «یا محسن قد اتاک المسیی»؛ مهر ۱۱۱۶ و تملک دیگر ۱۱۴۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج بنفش، ۲۷۵گ، ۲۱ سطر [ف: ۱۲ - ۱۲۰]

۹۶. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۶۷
آغاز: و أخواله و عن أی المطفتین یکون الشعر و الدم و اللحم و العظم و العصب و الم سمیت؛ **انجام:** بحاملین من خطایاهم من شیی انهم الکاذبون ولیحملن اثقالهم واثقالاً مع ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ صفر ۱۱۰۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ از موقوفات (شیخ حسینعلی افضلی دامغانی)؛ جلد: تیماج، ۳۵۵گ، اندازه: ۲۵×۱۹سم [ف مخ: - ۱۳۷]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۴۹
آغاز: باب العلة التی من اجلها باب العلة التی من اجلها یغتم

الانسان (کذا)؛ **انجام:** و ما الله بظلام العبید ...
ج ۲-۱. کاتب نیز قبل از برگ آخر به پایان رسانده است؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن ناصرالدین اشکذری، تا: ۲ شوال ۱۱۰۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ واقف: زین الدین جعفر زاهدی، دیماه ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۷۵]

۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۲

آغاز: عن العبقری عن عمر بن ثابت عن ابیه عن حبه العرفی عن علی ع قال ان الله عزوجل خلق آدم من ادیم الارض
ج۱-۲. تذکر: شماره بازیابی به استناد ج ۳۷۸/۲۶ تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: عبدالرشید بن عبدالحسین اسیری، تا: سهشنبه ۱۲ ذیقعده ۱۱۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان۱۳۶۹؛ ۲۱۰گ، ۳۱سطر، اندازه:۱۹/۵×۳۱/۵سم[ف:۱۴- ۳۵۳]

۹۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۳۰

آغاز: ... و العالم و الجاهل و الغنی و الفقیر و المطیع و العاصی و الصحیح و السقیم
نسخه اصل: کتابخانه شخصی -قم؛ خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن محمد نظیر، تا: ۱۱۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، یادداشتی در استکتاب کتاب از نسخه ملا محمد صادق شریف مدرس و تصحیح نسخه حاضر با آن با مهر «حمزة الحسینی» (بیضی)؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزء کتابخانه احقر محسن الحسینی است» (مربع)؛ تملک: علی فاضلی، حمزه حسینی، یادداشتی از «ملا هاشم» که کتاب را از سید حمزه امانت گرفته؛ ۴۰۷ص [عکسی ف: ۵ - ۶۵]

۱۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴۹

۱ جلد؛ بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق؛ مجموعه آقا رفیع قزوین استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۱۵

آغاز: و جعل المالح فی عینیه و جعل الماء المر فی اذنیه و جعل الماء المنتن فی انفه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد مومن شریف سبزواری، تا: ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با رمز «م ق رحمه الله»؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج، ۱۶۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۷۶]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶ خوئی

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین پسر کربلائی ملک محمد، تا: ۱۱۲۷ق؛ محشی به نقل از کتب لغت و اخبار و نیز حاشیه‌هایی بدون نشان، با علامت «بلغ مقابله»؛ جلد: تیماج، ۵۴۹ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۷ - ۱۸۶]

۱۰۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۵۲

انجام: و فاطر الارض و السماء ما اخبرتک الا بالحق و ما اتیتک الا بالصدق
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ افتادگی: وسط؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغی به سال ۱۱۲۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۰۹]

۱۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۶

آغاز: بسمله، و به الافتتاح و التتمیم و بک استعانتی یا کریم و الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** برابر
خط:نسخ،کا: فرج الله بن ابوطالب شوشتری، تا: ۱۱۵۸ق؛ ۱۲۷گ، ۲۴ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه:۱۹/۵×۲۷/۵سم [ف: ۸- ۲۶۴]

۱۰۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۷۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۸۷]

۱۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۷۵-۲۴/۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولو ترک طینکم یا ابراهیم علی حاله کما ترک طیننا لکنتم و نحن شیئاً واحداً قلت یا بن رسول الله فما فعل بطیننا قال اخبرک یا ابراهیم خلق اله عزوجل بعد ذلک ارضا بسخة خبیثة
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج، ۲۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۹۱۸]

۱۰۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۴ ض

قسمتی از آن؛ بی کا، تا: ۱۲۳۵ق [د.ث. مجلس]

۱۰۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۳۷۰]

۱۰۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۹۷۴/۵

خط: نسخ، کا: ملک محمد بن علی کازرونی، تا: صفر تا ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج، ۷۵گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۴۲]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی محمد، تا: ۱۲۶۶ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «... علی محمد»، «ابهی بحق نبی محمد و ولی علی»، «... دین محمد فتحعلی» (مربع)؛ جلد: مقوا، ۴۰۶ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۲۹]

۱۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۴۸-۳۰/۱۸

آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: سید حسین بن سید محمد بنکثی الاصل طهرانی المسکن، تا: ۵ شوال ۱۲۷۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۹۱۸]

۱۱۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: الحمدلله ... باب علل الوضوء و الاذان و الصلوة قال ابوجعفر ... حدثنا ابی ... عن ابی عبدالله (ع) احضر و قال یا عمر بن اذینة ما

تری هذا الناصبة فی اذانهم و صلوتهم؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن اسحاق حسینی، تا: ۲ شوال ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: - ۱۱۵]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۹۲گ، ۱۹ سطر (۱۸×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۳۴سم [ف: ۷ - ۳۰۴]

۱۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۱۹/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال رسول الله (ص) افتحوا عیونکم عند الوضوء لعلها لا تری نار جهنم.
انتخاب ابواب مختصری از کتاب «علل الشرایع» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۲گ (۲۱۲-۲۴۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۴]

۱۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۴۰
آغاز: حوا حوا لانها خلقت من حی؛ **انجام:** قال عزوجل قد سلطتک علی بدنه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ ۲۴گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۸۰]

۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۹۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۵۹
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۹×۲۵سم [رایانه]

۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۶۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سهیلا چاره دار [رایانه]

۱۱۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: محمد حسین بن ابراهی طباطبائی؛ جلد: چرم سیاه، ۱۸۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [مؤید: ۱ - ۷۹]

۱۲۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۲۶
آغاز: عزوجل و اما شبه الولد اعمامه و اخواله فاذا سبق نطفة الرجل؛ **انجام:** برابر
دو جلد است و با بیان «باب العلة التی» آغاز می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج، ۵۹۸ص، ۲۳ سطر (۹×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۹۵]

۱۲۱. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۴۳
خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: - ۱۴۷]

۱۲۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۵ - ب
نیمه دوم بند ۵۴ را دارد تا نیمه نخستین بند اخیر (ش ۳۸۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۰۳گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: - ۴۰۲]

۱۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۳۸-۵۳/۴۸
آغاز: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: احمد بن حسن بن محمد حر عاملی، محمد علی بن ملا ابو الهادی عقدایی؛ ۱۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۹۱۸]

۱۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۹۶/۲
آغاز: زرونی اقتل موسی ... باب العلة التی من اجلها غرق الله فرعون؛ **انجام:** باب العلة التی من اجلها صار المیراث للذکر مثل حظ الانثیین ... فلذلک جعل له سهمین و لها سهم حدثنا.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (حدود ۲۰ تا ۲۵ برگ) و انجام (۱۰ الی ۱۲ برگ)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۶گ (۱۴۱-۳۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۱۶۸]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۲۹
آغاز: سرکم ان تزکوا صلوتکم ... من اخیارکم عن الغرر عن ابیه رفع الحدیث الی النبی صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** فیما یجوز تبدیله و تغییره اذا شبهها و کان للثابت المقیم علی حاله لمن کان مثله فی الثیاب و المقام.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح؛ ۱۵۱گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۷۴]

۱۲۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۶/۱
جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری کوچک [رشت و همدان: ف: - ۱۵۰۶]

۱۲۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۸۲
بخش کوچکی از کتاب؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۸۲]

۱۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۴۹-۵۷/۱۹
آغاز: برابر
تمام جزء اول (از اول کتاب تا اول باب العلة التی من اجلها خلق الله عزوجل منکرا و نکیرا)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۹۱۸]

● علل الشرایع و الاحکام (منتخب) / فلسفه احکام، حدیث / عربی

ʻilal-uš šarāyiʻ wa-l aḥkām (mn.)

وابسته به: علل الشرایع و الاحکام و الاسباب؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱ق)

گزیده‌ای است از کتاب علل الشرائع و الاحکام، تألیف شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویة قمی با حذف اسناد. نام انتخاب‌کننده به دست نیامد. لیکن بنا بر نقل صاحب کتاب ارزنده ریاض العلماء «شیخ تقی الدین ابراهیم کفعمی» کتاب علل الشرائع را اختصار نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۷/۹

آغاز: منکتاب العلل بحذف الاسناد علط عبادة النیران عن ابی عبدالله قال ان قابیل ما رأی النار قد قبلت قربان هابیل؛ **انجام:** و لا تطلع علی سرنا احد الا مؤمناً مستبصراً فانک ان اذعنت (کذا) سرنا بلیت فی تفسک و مالک و اهلک و ولدک.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه نیمه محرم ۱۰۵۳ق؛ مصحح، محشی؛ ۴۱گ (۱۰۵-۱۴۵)، ۳۰ سطر مورب، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۱۵۵]

● علل الشعر / طب / عربی

ʻilal-uš šaʻr

قسطا بن لوقا، ق۳ قمری

qostā ebn-e luqā (- 9c)

برای ابومحمد الحسین بن خالد درباره موی اندام و علل طبیعی رویش آن که با پرسش و پاسخ آغاز می‌شود و سپس دوازده «باب» آورده است: ۱. چگونگی و ماده اولیه پیدایش مو؛ ۲. منفعت مو؛ ۳. علت نروئیدن محاسن در کودکان و امثال آنها؛ ۴. علت ریختن موهای جلوی سر؛ ۵. علت ریزش مو در افرادی که دوره نقاهت از بیماری‌های سخت را می‌گذرانند؛ ۶. علت پیری و سفیدی مو؛ ۷. علت تفاوت نوع مو (صاف، موجدار، مجعد)؛ ۸ علت اختلاف رویش مو در بدن؛ ۹. علت کوسه شدن؛ ۱۰. علت عدم ازدیاد ابر و رشد کم آنها؛ ۱۱. دلالت حالات مو بر بدن؛ ۱۲. علت عروض آفات برای مو.
[دنا ۵۸۰/۷؛ ابن ندیم ۳۵۳؛ سزگین ۲۷۱/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۸۸/۲

آغاز: بسمله. التماس اعزک الله تاکید اسبابی عندک و التقریب الیک یحملنی علی اتحافک بکل ما اجد السبیل الیه؛ **انجام:** و هذا فیما سالت عن کاف کفاک الله المهم و صرف عنک جمیع المکروه و اسعدک فی دار الحیاة و دارالممات بمنه انه سمیع الدعا قریب مجیب
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۱۱گ (۵پ-۱۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [ف: ۹ - ۲۲۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۵۶

آغاز: بسمله و به نستعین، کتاب قسطا بن لوقا الیونانی فی علل الشعر الفه لابی محمد الحسن بن مخلد التماسی ... اعلمت ایدک الله انک سالت عن علل الصلع و الشیب عند الکبر؛ **انجام:** کما ان الثمار و العشب لا ینبت الا فی ارض معتدلة.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۸گ (۱۳۷پ-۱۴۴)، ۲۰ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [رایانه]

● علل عدم استجابت دعا / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻelal-e ʻadam-e estejābat-e doʻā

؟حجازی، امان الله، ق۱۳ قمری

hejāzī, amān-ol-lāh (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۴۴ق

یک دوره علل و اسبابی که موجب عدم استجابت دعا می‌شود به طور مفصل آمده و در چهار وجه علت آن‌که چرا دعا اجابت نمی‌یابد ذکر شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۸۸/۴

آغاز: به نستعین وثقتی، بسمله، بدانکه این مجموعه ایست در بیان اینکه دعای؛ **انجام:** بعد از فراغ از نماز و شام خوردن قریب طبل دو، تمام شد.
کا: علی اکبر بن شیخ محمد هزار جریبی + مازندرانی، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۵۲]

● علل القراءة / قرائت / عربی

ʻilal-ul qirāʼa

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۴

آغاز: قال ... بوالحسن علی بن محمد بن محمد بن ابراهیم الضریر ... هذا ما املیته من علل القرآءة علی ترتیب کتاب الغائة من تصنیف ابی بکر بن مهران
خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد ظهیر سرخه‌ای، تا: جمادی الاول۱۰۸۵ق؛۱گ(۱۰)،اندازه:۱۱/۵×۱۹سم[نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۰]

← العلل الکبیر ← کتاب العلل
← العلل المتناهیة فی الاحادیث الواهیة (منتخب) ← المعراج (رسالة)
← العلل المعلولة ← صنعة الطبیعة و سرائر الخلیقة

● علل نازایی زنان و علاج آن / طب / فارسی

ʻelal-e nāzāyī-ye zanān va ʻalāj-e ān

رساله‌ای کوتاه است در علل نازایی بانوان و درمان آن. نسخه‌ای شبیه به نسخه موجود در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آستانه حضرت معصومه (ع) (۳۸۶/۲) گزارش شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۱/۳

آغاز: روایت است که سلیمان (ع) بلقیس را بنکاح در آورده بود مدت بیست پنج سال او فرزند نمی شد ناگاه روزی حضرت سلیمان (ع) با بلقیس بر مسند حکومت نشسته بود و تمام جنیان حاضر بودند سلیمان (ع) پرسید که یا معشر الجن زنانرا از چه فرزند نمی باشد آصف که پادشاه جنیان بود گفت؛ **انجام:** و هر کس که این دواها بکار برد باید که بصدق و اعتقاد باشد تا بمراد رسد و حکیمش خطا نکرده و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴گ (۷۹–۸۲)، ۱۰–۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۰۹]

↢ العلل الواردة فی الاحادیث النبویة ⊲ علل الحدیث
↢ العلل و الاسباب ⊲ السیاسات المدنیة

● **العلل و الاعراض = کتاب جالینوس فی الاشیاء الخارجة عن الطبیعة** / طب / عربی

al-ʻilal wa-l aʻrāḍ = k.-u jālīnūs fī-l ašyā'-il xārija ʻan-iṭ ṭabīʻa

جالینوس، ۱۲۹ – ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ – ۲۶۰ قمری

مشتمل است بر شش «مقاله» که به موجب قول حنین در رساله‌ای از خود او موسوم به «رسالة حنین بن اسحق الی علی بن یحیی فی ذکر ما ترجم من کتب جالینوس بعلمه و بعض ما لم یترجم» نزد اهل اسکندریه مشهور به «کتاب العلل» و نزد سریانی‌ها به عنوان ابعد و انقص یعنی «العلل و الاعراض» معروف بوده است. این کتاب به موجب قول همو در رساله مذکور سه مرتبه به زبان سریانی (دو بار به دست سرجس رأس عینی و یک مرتبه به دست خود حنین به جهت بختیشوع بن جبرئیل) و یک مرتبه نیز به دست حبیش به جهت ابوالحسن علی بن یحیی به زبان عربی ترجمه شده است.

فهرست عناوین مقالات: المقالة ۱. من کتاب ج (یعنی جالینوس) فی الاشیاء الخارجة عن الطبیعة المعروف بکتاب العلل و الاعراض، مشتمل بر ابواب: نذکر فیه ما الشی الذی ینبغی ان نسمیه مرضا، فی عدد الامراض المفردة البسیطة، فی عدد اجناس الامراض البسیطة الحادثة فی الاعضاء المتشابهة الاجزا علی رأی الفریقین نعنی اصحاب الجزء الذی لایتجزا و شیعة ب (یعنی بقراط)؛ المقالة ۲. شامل ابواب: فیما صدر به المقالة و فی اقتصاص ما بینه فی المقالة ۱، فی اسباب المرض الحار، فی اسباب المرض البارد، فی اسباب المرض الیابس، فی اسباب المرض الرطب، فی الاسباب المرکبة من اصناف الکیف المحدیة للامراض المرکبة، فی الاسباب المرکبة من الکمیة و هی الاخلاط ۲ (یعنی الاربعة، ــ ...)؛ المقالة ۳. مشتمل بر ابواب: فی اقتصاص ما بین فی المقالتین السالفتین، فی حدود الصحة و المرض و السبب و الحادث و الحال و العرض، فی اجناس و انواع الاعراض النفسانیة، فی الاعراض التی تعرض فی الافعال الحسیة، فی الاعراض الحادثة فی افعال الحرکة، ــ ...؛ المقالة ۴. شامل این ابواب: فی صدر المقالة و فی الترتیب الذی نسلکه فی طب اسباب اعراض، فی ان الاعراض الحادثة فی الافعال الحسیة ۳ انواع (ظاهراً ۴ انواع)، فی اسباب الاعراض فی الحاسة الشاملة لجمیع الاعضا و هی حاسة اللمس، فی اسباب الاعراض الحادثه فی الحس و الحرکه معا. (عرفانیان)

[تاریخ نگارشهای عربی (سزگین) ج۴: ۱۳۳]

شرح و حواشی:

۱– العلل و الاعراض (جوامع) = جوامع العلل و الاعراض؛ جالینوس (۱۲۹–۱۹۹)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۰۲/۱

آغاز: بسمله المقالة ۱ من کتاب ج فی الاشیاء الخارجة عن الطبیعة المعروف بکتاب العلل و الاعراض قال ج ان اول ما ینبغی لنا ان نذکر ما الشیء الذی نسمیه مرضا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۷؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۹ - ۲۷۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱۴/۱۱

در شش مقاله: المقالة الاولی یذکر فیها اصناف الامراض، المقالة الثانیة یذکر فیها اسباب الامراض، المقالة الثالثة یذکر فیها اصناف الاعراض، المقالة الرابعه یذکر فیها اسباب الاعراض، المقالة الخامسة فی اسباب الاعراض، المقالة السادسة فی اسباب الاعراض؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ و ۱۱؛ ۴۸گ (۱۹۶پ–۲۴۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱۴–۴۰۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۷/۷

از مجموعه جوامع الاسکندرانیین. دارای ۶ مقاله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۲ق؛ در پایان مقاله ۶ آمده «و یتلوه فی الجزء الثانی کتاب النبض الکبیر هذا الموضع فی الفص هکذا» و سپس چند سطراست که در نسخه شماره ۶۰۳۷/۸ وجود ندارد و پایان این زیادتی چنین است: «و قدر ایت ان اقطع الکلام ههنا تمت المقاله السادسه من الفص و هی اخر الکتاب و لله الحمد دائماً»؛ ۷۴ص (۴۲۲–۴۹۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۲۰۵۶]

↢ العلل و الامراض ⊲ پاتولوژی
↢ العلل و الامراض ⊲ معرفة الامراض

● **العلل و الامراض** / طب / فارسی

al-ʻilal wa-l amrāḍ

ظاهراً این کتاب باید از کتب طبی جدید باشد که برای شاگردان دارالفنون ترجمه شده است. اصل آن به احتمال به زبان فرانسه بوده، زیرا در حواشی آن لغات فرانسوی دیده می‌شود و در آخر کتاب سه صفحه لغت نامه فرانسوی - فارسی آمده است. این نسخه شامل سه کتاب از ده کتاب العلل و الامراض است به این شرح: «کتاب سادس من الکتب من کتاب العلل و الامراض فی الامراض الحاصله من السموم» درباره امراض سمی است که بر اثر ورود سموم به بدن به وجود می‌آیند؛ «الکتاب السابع من الکتب العشرة من کتاب العلل و الامراض فی تغییرات تغذیة البدن» درباره نوعی امراض است که علل آنها بر اثر تغذیه

نامناسب و تغییرات آن در بدن پیدا می‌شود؛ «الکتاب الثامن من الکتب العشرة من کتاب العلل و الامراض فی الامراض الحاصلة من تبدیل الآلات او المحصولات غیر الطبیعی» از امراضی بحث می‌کند که حاصل از تبدیل انساج بدن به یکدیگر و یا نمو نسج تازه غیر طبیعی در بدن است (محتملاً سرطان).

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۸۴

آغاز: بسمله و به نستعین - الحمدلله رب العالمین و الصلوة ... الکتاب السادس من الکتب؛ **انجام:** در اینصورت دخول میل با شیار و شکافتن بشرط کافی است و بعد از شکافتن در ما بین.؟

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ افتادگی: انجام؛ ۵۴۶ص، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه:۱۶×۲۱سم [ف: - ۱۲۲]

● العلل و الامراض / طب / فارسی

al-‘ilal wa-l amrāḍ

ده کتاب درباره علاج امراض است نسخه حاضر کتاب ششم درباره امراض سمی است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۳۶

آغاز: امراض سمی امراضی هستند که منتج شوند بواسطه دخول چیزی در بدن؛ **انجام:** از برای تسکین قی هیچ علاجی نیست مگر آنکه گاهی انداختن مشمع ذراریح در موضع ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [مؤید: ۳ - ۴۷]

● علل و امراض / طب / فارسی

‘elal va amrāz

در این کتاب که از کتاب‌های پزشکی متأخر می‌باشد، اسباب بیماری‌ها و چگونگی علاج آنها را آورده و در آغاز عنوان هر مرض تاریخ تاریخ اجمالی کشف آن را نیز بیان می‌کند. این کتاب دارای عناوین «تاریخ، اسباب، علامات، العلاج» می‌باشد.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۵۰

آغاز: جراحت نادر است که دیده شود فقط یک سختی در محل آنها باقی می‌ماند

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۱گ، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: - ۱۳۴]

● العلل و المعلولات = الواحد لا یصدر منه إلا الواحد / فلسفه / عربی

al-‘ilal wa-l ma‘lūlāt = al-wāḥid lā-yaṣduru min-hi illa-l wāḥid

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

در این رساله خواجه در مقام اثبات این مسأله است که مبدأ اول موجودات خداوند واحد است و واحد لایصدر عنه الا الواحد، لازمه این سخن آن است که معلولات واحد بعد واحد به صورت متسلسل باشد. خواجه پس از نقل اشکالات مطروحه در این باب به پاسخ آن می‌پردازد که چگونه صدور کثرت امکان دارد بدون آن که تسلسل معلولات پیش آید. او در این رساله با استفاده از اعداد چگونگی آن را بیان داشته است.

آغاز: بسمله. مسئلة: قالت الحکماء: المبدء الاول لجمیع الموجودات واحد تعالی ذکر و ان الوحد لا یصدر عنه الا واحد. قیل لهم: فان کان هکذا وجب ان یکون معلولاته واحدا بعد واحد متسلسلة الی المعلول الآخر و حینئذ لا یمکن ان یوجد شیئان الا و یکون احدهما علة للآخر بوسط او بغیر وسط ...

انجام: و قد تبین من ذلک امکان صدور الکثرة التی لا تنحصر من المبدأ الاول علی شریطة ان لا یصدر من واحد الا واحد من غیر ان یکون المعلولات متسلسلة و ذلک ما اردت بیانه فی هذه المسئلة و الله اعلم بالصواب.

چاپ: در جشن هفتصدمین سال تولد خواجه به کوشش دانش پژوه چاپ شده است. و در آخر تلخیص المحصل همراه با چند رساله کوتاه دیگر خواجه چاپ شده است.

[الذریعة ۶/۲۵؛ دنا ۵۸۱/۷ (۸ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۱/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** من انضمام کل منها إلی حاصل الثنائیات ما یحصل من ضرب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۲۱۶-۲۱۵)، ۲۷ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۳۱ - ۴۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۰۷ق؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ ۶گ (۱۳۰پ-۱۳۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲× ۱۹/۵سم [ف:۷-۱۵۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۲۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۱ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۶گ (۶۲پ-۶۷ر)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۱۸ - ۱۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶ص(۲۶-۳۱) [ف: ۳ - ۳۰۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۹۳پ-۱۹۵ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۰۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق، جا: لاهیجان [الفبائی: ۴۰۸]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد فرزند عبدالحسین، آل حسینی نجفی نخعی، تا: حدود ۱۰۸۷ق؛ مصحح؛ ۵گ (۴۹-۵۳)، ۲۰ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۲۹ – ۳۳۷]
۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی تفریشی، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۲گ (۱۰ر-۱۱ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [مؤید: ۳ – ۶۲۴]

← العلم > معنی العلم و اقسامها
← العلم > ماهیة العلم

● **العلم** / حدیث / عربی
al-‘ilm

مروزی، احمد بن علی، ۲۰۲ – ۲۹۲ قمری
marvzī, ahmad ebn-e ‘alī (818 - 906)

جزء چهارم از کتاب العلم تصنیف ابوبکر احمد بن علی بن سعید قاضی مروزی به روایت شیخ ابوالحسن عبدالرحمن بن حسین بن محمد بن ابراهیم الحنای از ابوبکر محمد بن سهل بن ابی سعید قطان معروف به بکتر از او که عبیدالله بن احمد بن علی بن صابر بن عمر سلمی او و وی شنیده است.

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۶/۱
کا: عبیدالله بن احمد بن علی بن صابر سلمی، تا: ربیع الاول ۴۹۳ق؛ ۷گ، ۲۸ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۶ – ۶۷۱]

● **علم = فضیلت علم** / اخلاق / فارسی
‘elm = fazīlat-e ‘elm

قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، ۶۳۴ – ۷۱۰ قمری
qotb-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (1237-1311)

این رساله شاید، گرفته از همان «درة التاج» او باشد. گفتاری ست در فضیلت علم. بخش‌بندی نشده. نسخه پنج «دلیل» در عقل و نقل دارد.
[زرکلی ۱۸۷/۷؛ نسخه‌های منزوی ۶۶۵/۱ «درة التاج»]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۴۵/۴
آغاز: من تألیفات محمود بن ... بعد الحمد و الصلاة [...] در بیان فضیلت علم علی الاطلاق. اول بدانکه چیزها بر چهار قسم است: یکی آنکه عقل و حکمت مقتضی آن باشد و بدان راضی ... دلیل اول از قرآن قوله تعالی انما یخشی الله؛ **انجام:** چون اندک علم را این قدر و قیمت بود، معلوم گردد که بسیار علم را چه قدر و قیمتی.
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ ۳گ (۵۳ر-۵۵پ) [ف: ۳ – ۲۲۹]

● **علم** / فلسفه / عربی
‘elm

سلمانی، محمد بن عبدالله، ۷۱۳ – ۷۷۶ قمری
salmānī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (1314 - 1375)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۰۰۷
خط: نسخ، کا: بخشی، تا: ۹۲۸ق [الفبائی: – ۴۰۸]

● **علم (رساله) = امانت (رساله)** / عرفان و تصوف / فارسی
‘elm (r.) = amānat (r.)

قاسم انوار، علی بن نصیر، ۷۵۷؟ – ۸۳۷ قمری
qāsem-e anvār, ‘alī ebn-e nasīr (1357 - 1434)

تاریخ تألیف ۷۷۹ق؛ محل تألیف: هرات خانقاه جدیدی در جوار مولانا ظهیر الدین خلوتی
این رساله با نام رساله «علم» در آخر دیوان او چاپ شده اما این نام‌گذاری وجهی ندارد زیرا موضوع بحث در رساله، مرتبت انسان و مفاد آیت امانت است و در مقدمه آن بحثی است از اقسام عدم و وجود و این هر دو نام در فهرست آثار قاسم انوار به چشم می‌خورد. بالای یک نسخه کهن از این رساله (شماره موقت) نام آن «رساله وجود و عدم» یاد شده است و نسخه مورخ ۸۶۹ قاهره «رسالة فی التصوف» نام دارد. نکته‌ای دیگر که درباره این رساله درخور دقت است آن که قاسم انوار در ذیل این رساله از خانقاه جدید در هرات و دیدار با ظهیرالدین خلوتی در آن خانقاه به تاریخ ۷۷۹ (و در بعضی از نسخ ۷۹۹) یاد می‌کند و در پاره‌ای از نسخ، این بخش جزء رساله امانت (یا فصلی از آن) قرار گرفته و موجب اشتباه بیننده گردیده است و حقیقت آن است که این بخش که سؤال و جوابی است از ظهیرالدین خلوتی با قاسم انوار درباره آیه «و نحن اقرب الیکم من حبل الورید»، دنباله مطالب رساله امانت نیست و با آن هیچ پیوند ندارد و در دو نسخه کهن کتابخانه مجلس (یکی مورخ ۸۵۴ که مأخذ چاپ مرحوم سعید نفیسی است و دیگر نسخه مورخ ۸۸۶) اثری مستقل است که با عنوان «وله» از رساله امانت جدا گردیده و به گونه مقدمه‌ای است برای رساله دیگری از قاسم انوار در معنی رباعی حورائیه ابوسعید بو الخیر. (عبدالحسین حائری)
آغاز: شکر و سپاس بی قیاس سزاوار حضرتیست که ذات او از

صفت امکان و صفات او از سمت نقصان و افعال او از وصمت عدوان مقدس و مبرا ... اما بعد، بدان ایدك الله به روح من که عدم بر دو قسم است، عدم مطلق و عدم مقید
چاپ: ضمیمه «کلیات قاسم الانوار» چاپ شده، به تصحیح سعید نفیسی
[دنا ۵۸۲/۷ (۱۰ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۵۲؛ الذریعة ۱۲۲/۱۹؛ فهرستواره منزوی ۲۴۶/۱۰ و ۶۶۶/۷ و ۱۰۹/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۳/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** بدین سر سبزی و بهجت و استعدادی بدین قابلیت و لطافت پیدا شود و وظیفه دعا آنک بیت ... به کام تو بادا همه کار تو ×× خداوند بادا نگهدار تو
در پایان این رساله شرح رباعی حوراء ابوسعید ابوالخیر آمده؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲گ (۲۲۸پ-۲۳۹پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل آن هرگز نیافته بودند و تصور نکرده از غایت تعظیم صف زدند به ملاحظه
خط: تعلیق، کا: صدر قلندر، تا: نیمه قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۸گ (۱پ-۸پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۱/۶)، اندازه: ۸/۸×۱۵/۲سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۷۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** نظر مال بملائی آن متحقق کردند و آنچه میان عموم مثل است که خدا خلعت ...
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: تیماج، ۱۵ص(۲۹۰-۳۰۴)، ۱۳ سطر (۹×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [سنا: ف: ۲ - ۱۱۲]

۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۶۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس بهمه حال لم یزل و لا یزال اشتغال قلب قابل و نفس کامل بدان جناب جلال خواهد بود؛ بیت: اگر گم گردد این دل از آن دلدار جوئیدش ×× و گر اندر رمد عاشق ز کوی یار جوئیدش / و گر این بلبل جانم بپرد از قفس روزی ×× ز هر خاری مجوئیدش از آن گلزار جوئیدش / و گر دزدی زند نقبی بدزدد نقد عاشق را
خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن علی جیلانی، تا: ۸۵۱ق؛ مجدول؛ جلد: چرمی، ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: (۱۹×۲۲)سم [ف: ۲ - ۷۷۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۲/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** بکام تو بادا همه کار تو ×× خداوند بادا نکه دار تو
این رساله سه صفحه و نیم از چاپی سعید نفیسی زیادتر است؛
خط: نسخ تعلیق، کا: صدر قلندر، تا: ۸۵۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۴گ (۴۷۷-۵۰۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۸ - ۳۵۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن خال سیه بران رخان مطرف زد ×× آبدال زنیم چنگ در مصحف زد
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل قرمز، ۷گ (۱۶۷پ-۱۷۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۲۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷/۱۱-فیروز
آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی روح انسانی را به خلافت خود در صورت نفی و اثبات بداشت و ظهور و کمون بازداشت که انی جاعل فی الارض خلیفه.
خط: نستعلیق، کا: سلطان علی، تا: ۸۸۶ق؛ افتادگی: وسط؛ نسخه حاضر نقائصی دارد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳ص(۱۹۷-۲۰۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۱ - ۱۸۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۰۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر روان صحابه امجد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً اواخر قرن ۹ و اوایل قرن ۱۰؛ مجدول، دارای کتیبه منقش و مذهب به شیوه مکتب هرات؛ جلد: مقوا، ۱۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۱۴۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بدین قابلیت و لطافت پیدا شود و السلام علی سید الابرار قاسم الانوار اولا و اخرا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۱۴۸]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۱۸/۳
آغاز: برابر
در فهرست نام رساله «مرآت الصفا = رساله حورائیه» ثبت شده؛
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن ابراهیم جامی، تا: ۹۰۴ق، جا: ارزنه؛ افتادگی: انجام، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۰۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۱/۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** عقلم هزار بار به روزی کند خموش ... ذره را رها.
در فهرست با عنوان «حورائیه» آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر چند چیزی خوردی چون بیرون آمدی پرسیدندی که هیچ خوردی تشنع آغاز کردی که.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در نسخه ما با نام«حقایق الاسرار»خوانده شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۳گ (۱۲۶پ-۱۲۸ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷/۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** نسبت خرقه درویشان سید قاسم سلام الله علیه عن قاسم العلوی عن ... عن حسن البصری عن امیرالمومنین علی

بن ابیطالب علیه الصلواة و السلام
در فهرست با عنوان انیس العاشقین و ناشناس آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۹ص (۵۶۵–۵۸۳)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵ - ۷۱]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۵۱/۴–۲۶/۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قصد به اینجا رسیده بود که درویش عزیز التماس معنی رباعی فرموده است:حوراء به نظاره نگارم صف زد ×× رضوان زتعجب کف خود بر کف زد / آن خاک سیه بران رخاب مطرب زد ×× ابداک زبیم چنگ درمصحف زد
در فهرست با عنوان «شرح حدیث «کنت کنزا مخفیا» و ناشناس آمده آغاز آن با رساله علم قاسم انوار هماهنگ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۵۴۹]

۱۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۸/۱۱

آغاز: برابر
در فهرست با عنوان «معرفت انسان» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن سید عبدالوهاب بن سیدخان، تا: ۱۰۶۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۶۴پ–۷۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۱]

۱۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۰/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** حق تعالی بنده فقیر ... المشهور بالقاسمی ... و کرمه.
در فهرست با عنوان «شرح رباعی حورائیه»، احتمالاً رساله حورائیه قاسم انوار را در انتها دارد؛ بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ در حاشیه به چلیپا؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۶ص (۱۰۶–۱۴۱)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۶۵]

۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲۵/۴

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۲۴۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۳۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر در خطه این شهرپایم ×× ازین عنی دو صد برهان نمایم
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن حسنی کاتب دزفولی، تا: ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۹ص (۲–۳۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۸سم [ف: ۴۵ - ۲۳۵]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۳–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 18874 (ریو ۶۳۶)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۱]

● علم / فلسفه

'elm

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ – ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

در تحقیق اختلاف اذهان در نظری و ضروری.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۲۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۴]

● علم / فلسفه / عربی

'elm

قمی، علیقلی بن قره چغای، ۱۰۲۰؟–قرن ۱۱ قمری

qomī, 'alī-qolī ebn-e qara čoqāy (1612 - 17c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۱۸/۳

آغاز: بسمله. لقد اتفق اهل العلم عن ان علم الله ... عین ذاته الاقدس فهو ثابت له قبل ان یکون شی موجودا کماورد فی الحدیث لم یزل الله عالما اذلا معلوم؛ **انجام:** و اعطاه الخیر و الکمال بمحض الجود فالمنة له علینا و الحجة له علینا فی المحاسن و القبایح و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۲۵۳ر–۲۵۴پ)، ۲۲ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۸ - ۴۱۱]

● علم / فلسفه / فارسی

'elm

قمی، علیقلی بن قره چغای، ۱۰۲۰؟ق۱۱ قمری

qomī, 'alī-qolī ebn-e qara čoqāy (1612 - 17c)

در علم اجمالی و تفصیلی واجب و عقول و نفوس و بسیار سودمند است. فهرست مطالب آن: مقاله ۱. بیان حقیقت علم و اقسام آن، در هشت «فصل»: ۱) ذکر بعضی مقدمات، ۲) بیان این‌که علم خاص بما هو خاص در واقع معنی است متعلقی الذات، ۳) تقسیم علم به معنی مطلق، ۴) بیان استدلال به این‌که علم حقیقی عرضی حقیقی است زاید به ذات، ۵) بیان حقیقت علم حقیقی و بیان این‌که اصل و ماده و عنصر علم حقیقی بما هو علم حقیقی نور روحانی الهی است فایض بر ذات عالم، ۶) بیان این‌که علم حصولی تخیلی و تعقلی نور عرضی شبحی است، ۷) بیان کیفیت ادراک نفس محسوسات و مخیلات و معقولات را، ۸) بیان این‌که جمیع علوم حقیقیه حصولیه و حضوریه نفس ناطقه یک نور ربطی است که به متعلقات مختلفه مختلف الذات و متفاوت الاحکام است با هر علم حصولی خاص او یک نور شبحی است؛ مقاله ۲. در تفتیش این‌که آیا ماهیات به انفسها در ذهن موجود می‌شوند یا به شبح‌ها؛ مقاله ۳. بیان معرفت حقیقی و مجازی؛ مقاله ۴. بیان شرافت و خست اجناس علوم اربعه بالذات؛ مقاله ۵. تقسیم امور ممکن ان یشیر الیه به ذهنی و خارجی و عینی و شبحی و به شبحی اخس و اشرف؛ مقاله ۶. بیان تعداد معانی شبح و مثال و تقسیم آن به حقیقی و مجازی؛ مقاله ۷. جمع و توفیق میان قولین متقابلین ارسطو در کتاب ما بعد الطبیعة و در کتاب اثولوجیا؛ مقاله ۸ شباهت حقیقی و مجازی؛ مقاله ۹. بیان نحویت علم واجب به اشیاء و نحویت سایر صفات کمالیه او

تعالی و تقدس و بیان اینکه علم او و سایر صفات کمالیه او عین ذات اقدس اوست به عنوان و حدت و بساطت صرف به نحو اعلی و اشرف نه زاید بر ذات او تعالی شانه و عظم سلطانه و این مشتمل بر پنج «فصل» است: ۱) تقریر معانی علم اجمالی و تفصیلی به مذهب حکماء متاخرین، ۲) بیان تقریر مذاهب حکماء متقدمین و متاخرین در علم واجب به اشیاء، ۳) تقریر مذهب طایفه اول که علم واجب را بر دو نحو دانسته، ۴) تقریر مذهب طایفه دویم، ۵) اثبات این‌که ذات اقدس واجب جل شانه به منزله شبح و مال حقیقی جمیع اشیاء است به عنوان وحدت بساطت صرف به نحو اصلی و اشرف و مبدأ اینها است.

آغاز: بسمله. سبحانک لاعلم لنا الاما علمتنا ... و بعد این رساله ایست از کمترین بندگان علی قلی بن قرچغای خان در بیان علم اجمالی و تفصیلی واجب ... مشتمل بر نه مقاله است.

[دنا ۵۸۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۹۷/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۵/۱

آغاز: بسمله. سبحانک لاعلم لنا الاما علمتنا ... و بعد این رساله ایست از کمترین بندگان علی قلی بن قرچغای خان در بیان علم اجمالی و تفصیلی واجب...مشتمل بر نه مقاله است؛ **انجام:** و جهد الطاقة من تمجیده انتهی کلامه الشریف (تذنیب فصل ۴ مقاله ۹)

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۱۷گ (۱-۱۱۷)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۹۱]

● **علم** / فلسفه / فارسی

ʻelm

گیلانی، سلیمان بن محمد، ق۱۱

gīlānī, soleymān ebn-e mohammad (- 11c)

در تقسیم علم به حضوری و حصولی و نافع و غیرنافع و چگونگی تحصیل حکمت و علوم و اسرار آل محمد علیهم السلام و فضل راویان عالم، با شواهدی از آیات کریمه و احادیث اهل بیت علیهم السلام.

آغاز: بدانکه جمیع علوم منقسم میشود بدو قسم اول علم رسمی کتابی و دوم علم وارثی الهی

انجام: و متخلی باشند از رذایل، اینست آنچه ما اراده کردیم در این کتاب

[دنا ۵۸۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۹۷/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۲۷/۲

آغاز و انجام: برابر

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۹پ-۱۶ر)، اندازه: ۱۸×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۳۲]

● **العلم** / اصول فقه / عربی

al-ʻilm

؟احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

رساله‌ای در علم که در آن از علم و لغت و وضع گفتگو شده و گویا از احسائی باشد.

آغاز: بسمله. اختلف الحکماء و العلماء فی العلم هل یحد ام لا و من قال لا یحد اختلفوا هل یمتنع تحدیده لبداهته ام لا ستلزام ذلک الدور فقال طائفة من الحکماء العلم صورة المعلوم الذهنیة الحاصلة عند المدرک

انجام: و اما ماطرء علیه وصف وجودی کطرء الاسلام علی من اسلم فلا نزاع فیه

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۱۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مصحح؛ مهر: «محمد کاظم ۱۲۴۱»؛ جلد: میشن، ۸۲ص (۱-۸۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۰ - ۱۱۴]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۴۱/۲ - ج

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۲گ (۹۷پ-۱۳۸ر) [ف: - ۳۴۴]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۷۴/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تکون نسبة الحاکم بوقوعها قطعیة و هو العلم کما قدر نا فان الدولة الشرعیة و ان کانت ظنیة فانها تثمر القطعیات ... ..لکن الحق الحقیق بوجوب الاخذ للطالب للصواب من ذلک هو ما نبهناک و دللناک علیه فخذه راشدا موفقا تمت الرسالة.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ص (۲۲۶-۲۴۰)، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۳۶]

● **علم** / فلسفه / عربی

ʻelm

محمد وسیم ثانی، ق۱۳ قمری

mohammad vasīm-e sānī (- 19c)

آغاز: الحمدلله الذی تجلی بالذات فی مجالی الاسماء و الصفات.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد معتمد الاسلام کردستانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۳۵۷]

● **العلم** / فلسفه / عربی

al-ʻilm

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۲/۴

خط: نستعلیق، کا: حسین بن شاه حسن بن محمد بن محمد علوی خلوتی، تا: نیمه‌های دهه نخستین رمضان ۹۸۸ق؛ ۷ص (۱۵–۲۱)، ۲۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [سنا: ف: ۱ – ۳۸۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۲۵

آغاز: اعلم ان الآراء فی العلم مطلقا مختلفه فاکثر الحکماءفسروه بالصورة الحاصلة

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری مذهب، ۲ص (۸۹–۹۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ – ۳۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۵۵

منقول از شرح دوانی بر عقائد نسفی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۲۳۳–۲۳۴) [مختصر ف: – ۶۸۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴/۱۳

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۴۸ص (۵۹–۱۰۶)، ۲۱ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۲۸]

● **العلم (فائدة فی)** / اصول عملیه / عربی

al-‘ilm (fā’idat-un fī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۴/۱۱

آغاز: فائدة اعلم انه وقع فی عبارات المتاخرین سیما اهل اصول الکلام و الفقه تقسیم العلم الی الاستدلالی و الکسبی؛ **انجام:** و الله اعلم بخفایا الاسرار و علانیة الاظهار و السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۱۶پ–۲۶پ)، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۷۵۰]

● **علم (فصل در بیان)** / فلسفه / فارسی

‘elm (fasl dar bayān-e)

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۵/۳۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۱۲گ (۷۸۷پ–۷۹۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۶۳]

● **علم الآداب** / منطق / عربی

‘ilm-ul ādāb

مختصری است درآداب بحث مشتمل بر سه «باب»: ۱. الالفاظ المصطلحة؛ ۲. ترتیب البحث؛ ۳. تحقیق الابحاث الواقعة فی التعریفات.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۳/۲۶

آغاز: بسمله الحمد لمن جعل آداب الشریعة؛ **انجام:** و بهذا التحقیق اندفع بعض الشبهات و الله ... ظاهرا و باطنا.

خط: نسخ، کا: محمد المدعو بالحسن متخلص بالفانی، تا: ۱۲۰۴ق؛ ۳ص (۱۳۶–۱۳۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ – ۱۲۹]

● **علم آرا** / شعر / فارسی

‘elm ārā

منظومه‌ای است در مدح امیر علم و اجداد وی از ناظمی ناشناس در یک «مقدمه» و ۸ «مجلس» که در زمان ناصرالدین شاه سروده شده است. در مقدمه می‌گوید: «در مدت یک عام کامل این کتاب تحفة الاعاظم علم آرا را به اتمام رساند، مقدمه احوال خزیمه جد نامدار سرکار، مجلس اول: بردن به ارض قدس، مجلس دوم: رفتن به هرات، سوم: آمدن به قاین، چهارم: لشکر کشیدن به جلگه و کشته شدن نظرخان، پنجم: رفتن امیر کبیر به طهران و آوردن عسکر شاهنشاهی، ششم: رفتن به سیستان، هفتم: رفتن به کربلای معلی، هشتم: دعوای کبوده و کشته شدن مرادخان».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۶

آغاز: بسمله، حمد بیحد خداوندیرا سزاست که بنی نوع انسان را از کتم عدم به صحرای وجود آورده ... بسمله، به بسم الله اول کنم ابتدا ×× که او هست نام بزرگ خدا؛ **انجام:** توقع مرا هست ای مقتدا ×× کنی عفو هر جا به بینی خطا

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی، تا: رجب ۱۲۸۲ق؛ واقف: اسدالله علم، مرداد ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۱۹]

● **علم الآفاق و الانفس = کتاب الآفاق و الانفس** / فلسفه / عربی

‘ilm-ul āfāq wa-l anfus = k.-ul āfāq wa-l anfus

سمرقندی، محمد بن اشرف، ق۷ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e ašraf (- 13c)

در معرفت خداوند و آفریدگانش، مشتمل بر «مقدمه» و چهار «مظهر»: ۱. ذات الله تعالی و صفاته و الروحانیات و متعلقات الاجسام؛ ۲. هیئة العالم و ما یلزم من ترکیب اجزائه؛ ۳. العناصر ما یتولد منها؛ ۴. المرکب من السماوی و العنصری و هو الانسان.

آغاز: الحمد لله الذی ابدع انواع الحقایق و طبایعها و اشاء اصناف الخلائق و منافعها ...

انجام: خاتمة الکتاب هذا آخر کتاب الآفاق و الانفس و ما اردنا ایراده من معرفة الله ... و العجز عن درک الادراک ادراک ... و اصحابه الطاهرین.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۸ و ۹؛ مصحح، با چند شکل

هندسی، مجدول؛ مهر: «محمد بن الشرف» (دایره)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، ۲۷ سطر [ف: ۳۲ - ۱۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۱۷/۲

آغاز: یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و یتفکرون فی خلق السموات و الارض؛ **انجام:** انه غیر قابل للفصل فیکون آخر.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، دارای اشکال هندسی؛ ۵۹گ (۱۸۴–۲۴۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۴۷/۲ - ۷۶]

← علم آیدی ⟩ عقود الانامل

← علماء ⟩ مقاله در بیان تنبیه علما

← علماء اسلام ⟩ علمای اسلام (رساله یکم)

← علماء اسلام ⟩ علمای اسلام (رساله دوم)

● **علماء الدین** / عرفان و تصوف / عربی

ʻulamā'-ud dīn

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۳۱

آغاز: بسمله. الحمدلله حق حمده، و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله ... اما بعد فیقول العبد ... علی بن شهاب همدانی ... اعلموا اخوانی جعلنا الله و ایاکم ممن ورد حیاض معارف الالهیة؛ **انجام:** و انت علی کل شیئی قدیر. والحمدلله وحده، و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله سبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: میشن، ۴گ (۴۰۴پ-۴۰۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷ - ۳۰۲]

● **علماء الشیعة (رسالة فی بیان)** / تراجم / عربی

ʻulamā'-uš šī'a (r.-un fī bayān-i)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۹۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد واله اجمعین. و بعد فهذه رسالة فی بیان علماء الشیعة تغمدهم الله بالرحمة و المغفرة. منهم الشیخ علی بن هاشم صاحب الامام الهمام الحسن العسکری؛ **انجام:** و کانا یقولا انا دعوة القائم اذا افتخرا علی ابناء جنسهما و کانب امهما او ولد.

کا: مقیم کاشانی، تا: اواخر رجب ۱۰۷۲ق، جا: برهانپور؛ جلد: تیماج، ۱ص (۷۹ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۶]

● **علماء جبل عامل و جملة من احوالهم (رسالة فی ذکر ...)** / رجال / عربی

ʻulamā'-u jibil ʻāmil wa jumlat-un min aḥwāl-i-him (r.-un fī ḏikr-i ...)

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری

horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

به ترتیب تهجی؛ از امل الامل او است و تحریری دیگر از آن با اختلاف بسیار.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۱/۳

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹ص (۱۴–۲۲)، ابعاد متن: ۱۰×۲۱، اندازه: ۱۵×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۲۴۷]

● **علماء معاصرین** / تراجم / فارسی

ʻolamā'-e moʻāserīn

تبریزی خیابانی، علی بن عبدالعظیم، ۱۲۸۱–۱۳۶۶ قمری

tabrīzī xīyābānī, ʻalī ebn-e ʻabd-ol-ʻazīm (1865 - 1947)

شرح حال گروهی از علمای معاصر مؤلف است از دانشمندان ایران و عراق و هند و سایر بلاد، در دو «مقصد»: ۱. علمای درگذشته تا سال ۱۳۶۳؛ ۲. علمایی که پس از این تاریخ زنده‌اند، و هر کدام به ترتیب سنین.

آغاز: الحمد لله المتوحد بالسلطان و الربوبیة و المتفرد بالبقاء و القدرة ... و بعد این بنده مذنب جانی.

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۶۶ق، وزیری، ۴۱۸ص

[دنا ۵۸۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۲۲۴/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۸۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و اصلاح؛ جلد: مقوایی، ۲۶۴گ، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۶۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۸۲

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۶۳گ، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۶۵]

← علم الابدان ⟩ تعلیم الابدان

● **علم ابدان = رساله مختصر در طب** / طب / فارسی

ʻelm-e abdān = r.-ye moxtasar dar teb

علینقی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

ʻalī-naqī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

به دستور: بهمن میرزا، حاکم ولایت آذربایجان

این کتاب در زمان محمد شاه قاجار (۱۲۵۰–۱۲۶۴ق) نوشته شده است. مؤلف در این کتاب پس از ذکر حدیث معروف «العلم علمان» به ضرورت فراگیری علم طب اشاره کرده، سپس قبل از هر مطلبی، بنا به اهمیت «سته ضروریه» به شرح آنان پرداخته، آنگاه وارد ذکر اوجاع و علائم و اسباب شده و مانند بسیاری از

کتب طب قدیم از صداع که از امراض سر است شروع می‌کند.

۱. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۱۱۷۲
خط: نستعلیق، کا: یوسف ابن محمد علوی، تا: یکم رمضان ۱۲۶۳ق، به دستور بهمن میرزا برای محمد شاه قاجار؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج، ۱۹۰برگ، ، ۱۵سطر ، ۱۱×۲۰ سطر ، قطع: ، اندازه: ۱۷×۲۸سم [سنا: ف: ۲-۱۵۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی افضل انبیائه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** زعفران گل سرخ از هر یک دانگی کوفته و پخته با گلاب سازند ...
خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ فاقد خاتمه؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۵گ، ۲۰ سطر (۱۳/۵×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۹۶]

● **علم الابصار** / فیزیک / فارسی

ʻelm-ol ebsār

جونپوری، غلامحسین بن فتح محمد، ۱۲۰۵ - ۱۲۷۹ قمری

jonpūrī, qolām-hoseyn ebn-e fath mohammad (1791 - 1863)

مشتمل بر «سه حرز»: ۱. حد و مبادی و اصول موضوعه و تنویع این علم بر دو اصل یعنی مناظر و انعکاس مبتنی بر شش انکشاف؛ ۲. علم المناظر محتوی بر چهل و پنج شکل؛ ۳. علم الانعکاس مشتمل بر چهارده شکل ... انکشاف اول علم الابصار علمی است که دانسته می‌شود بدان منشأ اختلاف اشکال و مقادیر مرئی و الوان چیزهای معینه که از چشم دیده می‌شوند به حسب اختلاف وضع چشم از آن چیزها یا به حسب اختلاف وضع چشم صیقلی که به‌واسطه آن چشم اشیاء را می‌بیند ...؛ طی صفحات کتاب، ۵۹ شکل برای توضیح مطالب متن مندرج است که این اشکال به تصریح مؤلف از کتب «مناظر» اثر اقلیدس، تعلیق محقق طوسی بر مناظر، رساله ماهانی، «ضیاء» اثر ابی منصور، «لمعات» اثر ابی ریحان بیرونی، «مناظر» اثر ابی جعفر خازن مکی و شخص مؤلف است.

تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲-۴۴
خط: نستعلیق، کا: میر یوسف علی، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: مقوا، ۵۵گ، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: - ۱۹۲]

● **العلم الاجمالی بالنجاسة** / فقه / عربی

al-ʻilm-ul ijmālī bi-n-nijāsat

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, ʻalī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۴۰
آغاز: بسمله. و به نستعین هذا تحقیق لمسئلة شرعیة اتفق خفائها؛
انجام: و الله المرشد و الهادی الی صوب الصواب
بی کا، تا: دوشنبه ۱ رجب ۹۷۹ق، جا: توس؛ از روی خط محمود خادم از روی خط خود کرکی؛ جلد: مقوا، ۵ص (۶۵۱-۶۵۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۲۸]

● **علم احکام و نجوم** / هیئت / عربی

ʻelm-e ahkām va nojūm

در بیان احکام نجومی و علوم وابسته به آن، مشتمل بر چندین «باب» که این عناوین در آن دیده می‌شود: باب ۲. المال و السعادة و المعیشة؛ باب ۳. امر الاخوة الذین هم بنو ام واحد؛ باب ۵. امر الولد؛ باب ۶. الصحة و الوقایة؛ باب ۷. امر النساء؛ باب ۹. الاسعار؛ باب ۱۰. فیما یدل علی السلطان و الرفعة؛ باب ۱۱. یدل علی الاصدقاء و الاخاء؛ باب ۱۲. یدل علی الاعداء و السعاد. در این نسخه از شخصیت‌هایی همچون: ماشاء الله و دورسوس و غیره نام برده شده و شاید همان کتاب «احکام موالید» ابوسعید بن منصور بن علی بن بندار دامغانی باشد که در فهرست کتابخانه ملی (۹: ۱۰۵-۱۰۷) معرفی شده است و نسخه‌ای از آن به شماره ۶۴۲۰/۲ مجلس شورا معرفی شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۸۴
آغاز: باب ... اختلاف المواليد اعلم ان ... المواليد و غيرها من صنوف الخلق لا يصح و لا يستغنى الا بد معرفة ثلاثة اشياء من علمها من الاصول الاولية و البينة القديمة و هى الانساخ و البلدان و الاغذية.؛ **انجام:** فان الساقط دال على حاله و المكان الزايل فهو احسن حالا و اعتبر على ما مثلته لک فى الابواب المتقدمة تجد ما تريده ان شاء الله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: جلال الدین بن شریف بن شمس الدین؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۵۸]

← علم الاخلاق ← اخلاق و اخبار
← علم الاخلاق ← الاخلاق

● **علم اخلاق (فایده در)** / اخلاق / فارسی

ʻelm-e axlāq (fāyede dar)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۷۰
آغاز: من فوائده اعلی الله درجته، قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم: ثلث مهلکات و ثلث منجیات، فالثلث المهلکات شح مطاع و هوی متبع و اعجاب المرء بنفسه، و الثلث المنجیات ... حصر خصال مهلکات و منجیات، هر یک در این سه قسم جهت

آنست که مبادی افعال آزادی و حرکات اختیاری در مردم که دواعی و غرایم از آن منبعث گردند سه نفس اند؛ **انجام:** پس بی شک چنانکه فرمود بخل و بد خلقی با ایمان جمع نشود و سخا و حسن خلق با کفر صورت نبندد و الله اعلم بحقایق اسراره و صلی الله علی نبیه محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ ۲گ (۳۰۷-۳۰۸پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۸۰]

● **علم الاخلاق (منظومة فی)** / شعر، اخلاق / عربی

'ilm-ul axlāq (mnẓ.-un fī)

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, 'abbās ebn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۲۳

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۸ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۷]

← العلم الازلی ⟩ علم الباری

● **العلم الازلی** / فلسفه / عربی

al-'ilm-ul azalī

حسینی قزوینی، محمد معصوم بن فصیح الحق، - ۱۰۹۱ ؟ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad ma'sūm ebn-e fasīh-ol-haqq (- 1680)

این رساله محتملا از معصوم حسینی است.

آغاز: بسمله. و بعد فهذه کلمات یسمح بها جواد النظر متعلقة بمسئلة العلم الازلی بالتغییرات الزمانیة.

انجام: و الاشارة لا تصح الا بالحسن انتهی، و لا یخفی علی الناقد البصیر ان ما قدمناه ... کاف لمن القی السمع و هو شهید.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۸۱/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: نصرالله بن سید حسن حسینی استرآبادی، تا: ۱۲۲۹ق؛ ۸ص (۱۵۳-۱۶۰) [ف: ۵ - ۳۲۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۸۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۶۷۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۲ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **العلم الازلی** / فلسفه / عربی

al-'ilm-ul azalī

قزوینی، خلیل بن محمد زمان، ق۱۲ قمری

qazvīnī, xalīl ebn-e mohammad zamān (- 18c)

تاریخ تألیف رجب ۱۱۴۸ق

خلیل قزوینی درباره علم ازلی رساله‌ای نگاشت پس از نگاشتن آن رساله، بر او اعتراضاتی شده است و او آن اعتراضات را بر دو تن از استادان خود که گویا یکی از آنان میرزا رفیعا است عرضه داشته و پاسخ آنان را با نظر خود در این رساله آورده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله اجمعین اما بعد فانی بعد ما کتبت جواب هذا الاشکال لبعض المعاصرین الاذکیا انکره ... قبل التدبر فی مفاده و مقصوده فعرضتة علی الاستاد ... لازال کاسمه رفیعا فی الدارین و ارسلت نسخه اخری منها ...

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۲/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهذا ما یخطر بالبال ... اعرضه الی خدمتهما و انتظر الجواب و الله اعلم بالصواب و الیه المآب فی شهر رجب من سنة ۱۱۴۸ هجریة.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۴۷ق؛ جلد: چرم، ۱۶ص (۱۵۷-۱۷۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹ - ۵۳۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۸۸/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۸۳]

← العلم الاستقلالی و التبعی ⟩ الرسالة المرآتیة

← علم الاسطرلاب ⟩ الاسطرلاب

● **علم اسطرلاب خواجه نصیر (منتخب)** / اسطرلاب / فارسی

'elm-e ostorlāb-e xāje nasīr (mn.)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۱۴/۱۵

هشت باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۳۰۳]

● **علم الاسطرلاب (مختصر)** / اسطرلاب / فارسی

'ilm-ul usṭurlāb (mx.)

قومسانی، فضل الله بن اسماعیل

qūmesānī, fazl-ol-lāh ebn-e esmā'īl

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۲/۴

آغاز: الباب الاول فی معرفة اسامی الاصطرلاب و آن حلقه است و عروه و کرسی و ام و حجره نیز خوانند و بر وی مکتوب است سیصد و شصت درجه؛ **انجام:** همچنین میل آخر جوزا معلوم کن اگر کج له باشد اصطلاب درست بود ... تمام شد این مختصر در علم اصطرلاب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۳۴پ–۳۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۲/۵سم [ف: ۳۵ – ۶۳۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۹/۵

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹۰۲ق؛ دارای اشکال هندسی، مصحح [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۱]

● **علم الاسماء** / عرفان و تصوف، تفسیر / فارسی

'elm-ol asmā'

سیف العلماء شیرازی، علی اکبر بن محمد، ق۱۳ قمری

sayf-ol-'olamā' šīrāzī, 'alī akbar ebn-e mohammad (-19c)

رساله‌ای مختصردر کیفیت تعلیم خداوند، اسماء الهی را به آدم ابوالبشر و ارتباط آن با معرفت محمد و آله محمد صلی الله علیه و علیهم اجمعین؛ مؤلف تفصیل بیشتر را به کتاب «اصول عقاید» خویش ارجاع می‌دهد و می‌گوید: چون رساله رجعت در دست دارم مجال بیش ندارم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۴

آغاز: فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام ... و علم آدم الاسماء کلها است ایراد نظر بآنکه اغلب مشاهده می‌شود که اسماء احدائیست؛ **انجام:** چون رساله در رجعت در دست دارم مجال بیش از این ندارم و صلی الله علی محمد (ص) و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائه اجمعین.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: فرنگی، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۲سم [ف: ۴۳ – ۷۹]

● **علم الاسماء** / علوم غریبه / عربی

'ilm-ul asmā'

بسطامی، زین الدین

bastāmī ‹zayn-od-dīn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۶۸۶

آغاز: بسمله، قال سیدنا و مولانا الشیخ الامام العالم العامل العارف قدوة المحققین؛ **انجام:** هو رب ذلک المطلوب بسرعة الاجابه فتدبر ذلک و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۴۰۸]

● **علم اسماء عظام** / عرفان و تصوف، جفر / فارسی

'elm-e asmā'-e 'ezām

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰/۶

آغاز: «و علم آدم الاسماء کلها» بر همه کس واجب اشد که علم خاصه اسماء عظام و حروف و اسماء ملائکه و اجنه را به قدر وصع خود بداند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷گ (۸۸ر–۹۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۷۳]

← علم الاشتقاق ﴿ مبدأ اشتقاق الموجودات

● **علم الاشتقاق** / فضایل و مناقب، علوم غریبه / عربی

'ilm-ul ištiqāq

تاریخ تألیف: ۴ جمادی الثانی ۱۲۷۵ق

رساله‌ای در اسرار علم اشتقاق و آنچه از فضایل اهل بیت (ع) از آن استخراج می‌شود، به روش عرفانی با عنوان‌های «فصل».

آغاز: بعد الحمد لما کان فی علم الاشتقاق أسرار جمة یکشف بعرفانه نقاب المشکلات ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۸۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دهر الداهرین ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۸۱گ (۹۵پ–۱۷۵پ)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۲) [ف: ۱۷ – ۹۸]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لعنة الله علی أعدائهم أجمعین أبد الآبدین و دهر الداهرین

خط: نسخ، کا: جعفر بن نجفعلی شیرازی، تا: جمعه دهه محرم ۱۲۸۹ق، جا: لنگر؛ جلد: چرم، ۴۸گ (۶۰ر–۱۰۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [مؤید: ۱ – ۲۷۵]

● **علم الاشیاء** / طبیعیات / فارسی

'elm-ol ašyā'

ثقفی، خلیل بن عبدالباقی، ۱۲۷۶ – ۱۳۴۶ قمری

saqafī, xalīl ebn-e 'abd-ol-bāqī (1860 - 1928)

ترجمه است از فرنگی و از زنبور عسل آغاز و به فطیر پایان می‌یابد. عنوان‌های فرانسوی آن هم به فرانسه نوشته شده است.

[دنا ۵۸۴/۷؛ رجال ایران ۴۸۷/۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۲۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۸ق؛ اهداء به حاج معین الدوله وزیر بقایا؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن، ۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۵۶۰]

● **علم الاشیاء** / طبیعیات / فارسی

'elm-ol ašyā'

در این جزوه که بخش دوم کتاب می‌باشد و برای مدارس جدید تألیف شده است، پنجاه هفت درس کوتاه در نه مبحث آمده درباره: بدن انسان، حفظ الصحه، روزها و ماه‌ها و فصول،

حیوانات، نباتات، احجار، فلزات، آب ، هوا. در پایان هر مبحث چند سؤال تمرینی نیز آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۷
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسن، تا: پنج‌شنبه غره ربیع الثانی ۱۲۳۵ق، برای میرزا اسدالله و به دستور پدرش شیخ محمد کاظم بن حاج محمد ابراهیم تاجر کرمانشاهی؛ جلد: تیماج، ۱۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۲۱۵]

● **علم الاصول** / اصول فقه / عربی

ʻilm-ul uṣūl

علم الاصول شامل یک «مقدمه» و در سه باب.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۱۸/۶
بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۵۱۱]

● **علم اصول الفقه (مختصر)** / اصول فقه / عربی

ʻilm-u usūl-il fiqh (mx.)

غروی، محمد بن محمد اسماعیل، ق۱۵ قمری

qaravī, mohammad ebn-e mohammad esmāʻīl (- 21c)

تاریخ تألیف ۱۴۱۶ق

مباحث استدلالی اصول فقه را در هنگام تدریس برای شاگردان در قم، به طور اختصار در این مجموعه جمع آوری نموده، و از سال ۱۴۱۶ شروع به تألیف آن نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۰
آغاز: الحمد لله الاول و الاخر الظاهر الباطن و الصلاة و السلام علی الرسول الاعظم ... الکلام فی اصول الفقه و دراسته باختصار و الجدیر بالذکر
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف - قم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۴۰۰ص [عکسی ف: ۴ - ۲۸۶]

● **علم الاعداد** / علوم غریبه / عربی

ʻilm-ul aʻdād

مقدس جهرمی، علی محمد بن رضا

moqaddas-e jahromī, ʻalī mohammad ebn-e rezā

در یک مقدمه و بیست و هفت «باب» و خاتمه، خرافی است.

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۶۲/۵
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۹ق [نشریه: ۲ - ۱۱۸]

● **علم اعداد** / متفرقه، علوم غریبه، ریاضیات / فارسی

ʻelm-e aʻdād

سمنانی، احمد بن محمد تقی

semnānī, ahmad ebn-e mohammad taqī

رساله مختصری است گرفته شده از کتاب‌های متداول فن در یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در طریق گرفتن عدد آیه و اسامی؛ باب ۱. در بیان ۲ در ۲؛ باب ۲. در بیان ۳ در ۳ که مثلث گویند؛ باب ۳. در بیان ۴ در ۴ که مربع گویند؛ باب ۴. در خواص ۵ در ۵ که مخمس گویند؛ باب ۵. در بیان ۶ در ۶ که مسمی به مسدس است؛ خاتمه: در خواص حروف که علمای این فن تجربه کرده‌اند.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۲۴/۲ و ۲۷۴۰/۲
آغاز: اما بعد حمد الله سبحانه اما بعد این رساله ایست ... در علم اعداد از کتب متداوله استخراج نموده؛ **انجام:** اما باید که این امور را بنامشروع و ناحق واقع نسازد که کسی مستوجب امری ...
ناتمام؛ بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۵گ (۴۱ر-۴۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۲] و [عکسی ف: ۷ - ۳۳۹]

● **علم اعداد** / علوم غریبه، ریاضیات / فارسی

ʻelm-e aʻdād

عزیزی

ʻazīzī

منظومه‌ای شامل ۲۴۵ بیت.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۶/۱۱
آغاز: بنام آنکه هرگز فهم و افهام ×× بدرگاه جلال او نزد کام
منظومه فارسی، شامل ۲۴۵ بیت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸ص [ف: ۱ - ۴۸۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۰۰/۸-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۷]

● **علم اعداد** / ریاضیات / فارسی

ʻelm-e aʻdād

محمد شفیع بن محمد علی

mohammad šafīʻ ebn-e mohammad ʻalī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۶/۸
آغاز: بسمله، قال رسول الله ص: اول العلم معرفة الجبار
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۶ص (۱۱۴-۱۲۹)، ۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۷۳]

● **علم اعداد** / ریاضیات / عربی

ʻelm-e aʻdād

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۰۴/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۳۸پ –۴۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه:۸× ۱۳سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۳]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۰
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ ۲۲۸گ، اندازه: ۱۵/۵×۱۹/۴سم [رایانه]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۰/۳
آغاز: الحمدلله الذی وفقنا لرسم وفق الأعداد و الألواح و رسم الأفراد و الأزواج و الصلاة و السلام علی حقیقة الانام؛ **انجام:** فالزکی یکفیه الاشارة و المثال الواحد و البلید لا تکفیه تکثار الکلام و الامثال و الله تعالی یهدی السبیل
دستور ترتیب اعداد مخصوص در جدول‌هایی که بتوان از آنها استخراج مطلوب نمود، با ترسیم جداول تمرینی و ذکر چند قاعده در هشت باب مختصر دارای فصول بدین تفصیل: باب ۱. المثلث، دارای سه باب، باب ۲. المربع، دارای چهار باب، باب ۳. المخمس، باب ۴. المسدس، باب ۵. المسبع، باب ۶. المثمن، باب ۷. المتسع و خمسة عشر من خمسة عشر، باب ۸. المعشر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰–۱۳۱۱؛ جلد: مقوایی، ۷ص (۷۵۸–۷۶۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۶ – ۲۶۰]

● علم اعداد / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e aʻdād

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۹۹/۴
آغاز: بسمله، بدان وفقک الله که ارباب علم از اسماء طبیعی بجهت ضبط اعمال اوضاع الواح اعداد وفق بر سه قسم نهاده اند؛ **انجام:** هر چند توافق اعداد اسماء الله و ادعیه بسیار زیاد است و ما درین تکره بدین قدر اختصار کردیم چه فهم را این مقدار کفایت بود
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن تریاکی، ۲۱گ (۱۷۹پ–۱۹۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۲سم [ف: ۹ – ۴۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۵/۱۱
آغاز: بسمله، لوح اول در استخراج چهار در چهار عددی و حصر کمیت آن؛ **انجام:** ولوح اینست
مجهول المؤلف و دارای دو باب و هر باب مشتمل بر چند فصل است؛ کا: محمد علی قائنی، تا: ۱۲۶۳ق؛ با جداول و اشکال، محشی از سید محمد علی قائنی که خوشبختانه تاریخ تحریر آن ۱۲۸۴ از نظر سید اسمعیل پنهان مانده؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۵۲سم [ف: ۱۰ – ۱۲۲]
۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۶/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله تعالی علی نعمائه و اشکر علی آلائه ... اصحاب علم ارثماطیقی یعنی اعداد وفق بجهت ضبط اعمال و اوضاع الواح اعداد را بعضی؛ **انجام:** بشانزده درجه سرطان آید و قمر مسعود بود و از نحوس خالی و کاغذ کشند و با خود دارند
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق حمدی گنابادی، تا: ۱ ذیقعده ۱۳۵۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۸ص (۱۱–۲۸)، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: – ۲۲۲]

● علم اعداد و نگارش الواح / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e aʻdād va negāreš-e alvāh

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۸۰/۲
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... مقدمه در بیان تعریف علم حروف و الواح
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۶گ (۱۱۷–۱۵۲)، اندازه: ۱۵× ۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۴]

← العلم الأعلی > العلم الالهی

● علم اقلیدس / ریاضیات / فارسی

ʻelm-e oqlīdes

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۶۰/۷
آغاز: اقلیدس. بسمله. حمدله ... این مختصریست در علم اقلیدس منحصر در چند شکل مخصوص که ذکر کرده شد؛ **انجام:** از زاویه ... ما اردناه ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، ۵گ (۱۰۰پ–۱۰۴ر هامش)، ۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۹ – ۸۵۳]

● علم اقلیدس (مختصر) = اغراض مقالات اقلیدس / ریاضیات / عربی

ʻelm-e oqlīdes (mx.) = aqrāz-e maqālāt-e oqlīdes

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴/۷–ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 12726. در چند شکل؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [فیلمها ف: ۱ – ۴۰۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۹/۲۰–ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23570؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۹۵–۹۷) [فیلمها ف: ۱ – ۶۰۴]

← علم اکتاف > علم شانه گوسفند و رموز آن

● علم الاکتاف / علوم غریبه

ʻilm-ul aktāf

تهران؛ دانش‌سرای عالی–کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛

شماره نسخه:۹۰/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۰]

← العلم الاکتسابی (رسالة فی ...) ← العلم اللدنی و الکسبی

● **علم الکتریسته** / فیزیک / فارسی

'elm-e elekterīsīte

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۰۴/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱ سطر [ف: ۷ - ۳۸۵]

← علم الله ← کیفیة علم الله
← علم الله ← جواب عن السئوال فی کیفیة علم الله
← علم الله تعالی ← رسالة علمیه
← علم الله تعالی ← رسالة الخاقانیة
← علم الله تعالی ← علم الباری بالجزئیات
← علم الله تعالی ← اللباب
← علم الله تعالی ← لام العهد
← علم الله تعالی ← علم الله تعالی

● **علم الله تعالی** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul-lāh ta'ālā

کاشف یزدی، قاضی بن کاشف الدین محمد، - ۱۰۷۵ قمری

kāšef-e yazdī, qāzī ebn-e kāšef-od-dīn mohammad (-1665)

رساله‌ای مختصر در بیان علم الهی و دلایل اثبات و رد آراء مخالفین آن که به سبک و اسلوب متکلمین امامیه نگاشته شده است.

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۹/۳

آغاز: بسمله یقول افقر المفتاقین الی لطف رب الابدی ... اقول قد طال التشاجریین جماهیر المتکلمین و اساطین الفلاسفة و الحکماء المتالهین فی حقیقة علمه

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۲۹]

● **علم الله** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul-lāh

ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۸ ؟ قمری

mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)

تاریخ تألیف ۱۰۴۸ق؛ محل تألیف: مکة المکرمة

در این گفتار مؤلف اندیشه فلسفی خویش را با سخنان معصومان سازگار نموده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۶/۱۵

آغاز: و اعلم ان ما برهنا علیه باذن الله تعالی من ان علم الله تعالی بالاشیاء لایجوز ان یکون حضور یا و لا حصولیا بل لابدان ان یکون نحواً ثالثاً؛ **انجام:** یجب حمل کلام الشارع علی المتفاهم العرفی ما لم یصرفه صارف عقلی او شرعی و لیس فلیس.

خط: تعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان دارد «س م س رحمه الله»؛ در دنبال آن گفتاری است از شمسا در تفاوت میانی ذاتی و عرضی در موجود خارجی با رمز «س م س رحمه الله» و عبارتی از حاشیه شفای شیرازی گ ۱۵۵ر؛ ۳گ (۱۵۳ر-۱۵۵ر) [ف: ۳-۳۰۸]

● **علم الله تعالی = علم الواجب = کیفیة علم الواجب = جواب سلطان العلماء شاه محمد تقی الدین محمد = علم الله عین ذاته** / فلسفه / عربی

'ilm-ul-lāh ta'ālā = 'ilm-ul wājib = kayfīyyat-u 'ilm-il wājib = jawāb-u sulṭān-ul-'ulamā' šāh muḥammad taqī-yud-dīn muḥammad = 'ilm-ul-lāh 'ayn-u d̲āt-i-h

کشمیری، محمد شریف، ق۱۱ قمری

kešmīrī, mohammad šarīf (- 17c)

نویسنده می‌گوید علم باری تعالی از مسائل مهم اصول دین است و من به آراء عالمان و فیلسوفان بسیار توجه کرده‌ام ولی در این زمینه چیزی نیافتم که بتواند مرا راضی کند تا آن‌که از محمد نسابه که از عالمان زمان است پرسیدم، او گفت علم خدا عین ذات اوست و در این زمینه بحث مفصل کرد، لذا بر آن شدم که آرای او را در اینجا بیاورم. او پس از این مقدمه به مسأله انکشاف و علم به علت و فاعل به اختیار می‌پردازد و بحث می‌نماید تا به علم باری تعالی می‌رسد. (عبدالله انوار)

آغاز: بسمله. ربنا آتنا من لدنک رحمة و هیئی لنا من امرنا رشدا و صل علی محمد عبدک و رسولک و عترته ... ان فی کیفیة علم الواجب تعالی و تقدس بالمعلومات و الحوادث تحیر آراء العلماء ... و قد سالت عن ذلک المولی ... شاه تقی الدین محمد النسابة ... فافاد ... ان علمه تعالی عین ذاته

انجام: الحدیث فاحفظ هذا التحقیق فانه من نفایس الافادات التی هی بالحفظ یلیق

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۸/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۷پ-۲۸ر)، ۱۹ سطر(۱۳×۸)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۶۷۴]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸/۳

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن حاجی احمد، تا: چهارشنبه ۲۱ ذیحجه ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۲ص [نشریه: ۱۱ - ۹۳۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۵۸/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۷۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۰۰/۴۴

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: فضل الله بن مسعود، تا: ۱۰۴۷ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۱۲پ–۲۱۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۰ – ۱۷۵]

۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۴۷
خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن ۱۱ [ف: ۳۵۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین تمت الرساله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین بن محمد شوشتری، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ ۳ص (۲۹۶–۲۹۸) [ف: ۱۰ – ۱۶۷۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۳۹/۳
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۲۶– ۱۲۷)، ۱۸ سطر (۱۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۳۶]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۹۲/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و السمع علی المسموع و البصر علی المبصر و القدرة علی المقدور الحدیث.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۴۵پ–۴۶ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ – ۳۵۶]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۷۹/۴
خط: نسخ، کا: محمد هادی، تا: رمضان ۱۳۰۲ق؛ اهدایی: شیخ محمد جواد؛ ۲گ (۲۷–۲۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۲۳۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

● علم الله تعالی = علم الباری = رسالة العلم الالهی /

کلام و اعتقادات / عربی

ʻilm-ul-lāh taʻālā = ʻilm-ul bārī = r.-ul ʻilm-il ilāhī

احسائی، علی نقی بن احمد، – ۱۲۴۶ قمری

ahsāʼī, ʻalī naqī ebn-e ahmad (- 1831)

تاریخ تألیف جمادی الاول ۱۲۳۸ق؛ محل تالیف: کرمانشاه

مؤلف به جای پدر در کرمانشاه نشست و در این رساله به دفع اعتراضاتی که به پدرش شده پرداخته است و از او به عنوان «ایده الله» و «جعلنی الله فداه» یاد می‌کند. در ابتدای رساله چنین بیان داشته: در خصوص علم باری تعالی عده‌ای این قول را به پدرم شیخ احمد نسبت داده‌اند که «قبل از ایجاد و تکوین اشیاء، خداوند علم به آن اشیا نداشته و علم حق تعالی به اشیاء هنگام ایجاد آنان بوده است». مؤلف ضمن رد این اتهام از پدر خود در این رساله، علم باری تعالی را آن‌چنان‌که از احادیث اهل بیت «علیهم السلام» استفاده می‌شود، اثبات نموده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی الهادی الی النهج القویم ... و بعد فیقول العبد المسکین علی نقی بن زین الدین انه قد کان فی هذه الاوقات قد اندرس الحق و انمحت اخباره و انطمس نوره و عفت آثاره و غلب الجهل علی اهله ...
انجام: و قال بقولهم بدون معرفة مأخذهم فبرهق علی مطلبه بحسب فهمه بغیر ما ارادوه و قصدوه و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم و الحمد ...
[دنا ۵۸۶/۷ (۱۶ نسخه)؛ الذریعة ۳۱۶/۱۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۰۹/۲]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۵۳/۶
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با بلاغ؛ ۳۲گ (۹۹پ–۱۳۰پ) [ف: ۵ – ۳۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۰۷/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا کدخول شئی فی شئی و خارج عنها لا کخروج شئی من شئی و خارج فیکون ...
خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن سید علی حسینی ازغندی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن، ۱۷گ (۵۸پ–۷۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۶ – ۱۱۰]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۲۵/۳
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛قطع:خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۲۱]

۴. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۳۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: – ۱۰۵]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۷۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۳گ (۴۷پ–۴۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۴۹۵]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۹۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد سلطان فولادی، تا: چهارشنبه ۲۴ رمضان ۱۲۳۸ق؛ جلد: چرم سیاه، ۱۴گ (۷۶پ–۸۹ر)، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [مؤید: ۱ – ۱۰۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۲/۳
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین عبدالحسین رضوی همدانی، تا: دوشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ از روی نسخه مصحح مؤلف؛ جلد: تیماج، ۲۵ص (۱۳۱–۱۵۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸ – ۹۷]

۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۴۱ – د
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بهجت پسر نظر کرمانشاهی، تا: چهارشنبه ۲۹ شوال ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۶۳گ، ۲۳ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: – ۴۰۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۲۰۹

کا: قوام الدین خلخالی، تا: ۱۲۴۲ق [الفبائی: - ۲۷۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۴۲/۲

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ ضمیمه: از برگ ۱۲۲ تا ۱۲۵پ مطالبی فلسفی در ۴ فائده ضمیمه رساله شده و از فائده ۱۳ «در بیان کیفیت تکون موجودات» شروع و به فائده ۱۶ «در تعلق فعل حکیم به مفعول» خاتمه می‌یابد. با توجه به این‌که مباحث «الفوائد الحکمیه» شیخ احمد احسائی در ۱۲ فائده بوده و فوائد ضمیمه‌ای حاضر از فائده ۱۳ به بعد است، به نظر می‌رسد علینقی فرزند شیخ احمد احسائی مباحث ۴ فائده را در تتمیم و تکمیل مباحث «الفوائد الحکمیة» پدرش نوشته باشد، آغاز: «فی الاشارة الی بیان کیفیة تکون الموجودات و تنزلاتها و بیان ما یلحق اکوانها من عوارض مراتبها ...»، انجام: «راجحا فی نفسه عند موجده و هو سبحانه لا یفقد شیئا و لاینتظر ...» [بنگرید به «الفوائد السبعة الملحقة بالفوائد الاثنی عشر»]؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۹گ (۱۰۳پ-۱۲۱پ)، ابعاد متن: ۱۰×۱۵، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۵۶]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۸۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۲۴ر-۴۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۲۷۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لایصح نفی المنفی بلا خلاف عند اهل اللسان و لا من اجد من العقلاء.

خط: نستعلیق، کا: غلام علی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: بروجرد؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱۸ر-۲۹پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۱۷]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۶/۵

خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن محمد رضا تفریشی، تا: ۱۲۴۵-۱۲۵۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۲۵۴پ-۲۸۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۸۸]

۱۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۶۱/۳

آغاز: و بعد فیقول المحتاج ... قد ورد من بعض الاخوان من اهل همدان مسئلة مفصلة لا یمکن الجواب فیها علی الحقیقة ... قول اعلم ان العلم یطلق علی ثلاثة انواع ذاتی و فعلی و انفعالی؛ **انجام:** فیقعان علیه بوجه من النسب نعم خلق صفة هی مجمع شئونه اضافها الیه و نسب افعاله الیها فهی علة المعلولات و.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۳۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمن ۱۰ صفحه دو پرسش سید حسین بن سید عبدالقاهر بحرانی است از مؤلف راجع به داستان موسی و خضر و رجعت؛ واقف: مرتضی قلی خان، ۱۳۴۰؛ ۳۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۳۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۲۰/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد جواد بن عبدالرحیم مازندرانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۱۵۱پ-۱۷۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۰۴]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۵۵/۳-۱۴/۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۰۵۱]

● علم الله تعالی / فلسفه / عربی

‘ilm-ul-lāh ta‘ālā

صدرالعلماء کردستانی، محمد جسیم، ق۱۳ قمری

sadr-ol-‘olamā’ kordestānī, mohammad jasīm (- 19c)

اهدا به: ظل السلطان

آغاز: آغاز مقدمه: بسم الله خیر الاسماء یا من لایعزب عنه مثقال ذره فی الارض و لافی السماء و بعد فان مسئلة علمه تعالی لما کانت من غوامض مسائل علم الکلام ... آغاز: ثم بسم الله - تمهید اعلم ان العلم بمعنی الاحاطة التامة الکشفیة منه تعالی بالاشیاء ما کان و ما یکون و ما لم یکن و لایکون علی ما هی علیه؛

انجام: خاتمة اعلم ان هذا المسلک الذی ابدیته لاثبات علمه تعالی و تقدس اتقن المسالک الاخیر فی هذالمطلب ... و لکن من لم یجعل الله نوراً فماله من نور و لنقتصر علی هذا القدر حامداً ...

۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۳۳ص، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۷۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد معتمد الاسلام کردستانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۳۵۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمد الله رب العالمین.

کا: محمد تقی جناب استرآبادی، تا: ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۱ص (۱۲۲-۱۴۲)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۲سم [ف: ۱۶- ۱۵۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۱۶

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● علم الله تعالی / فلسفه / عربی

‘ilm-ul-lāh ta‘ālā

مراغی، حسن بن عبدالرحیم، - ۱۳۰۰ قمری

marāqī, hasan ebn-e ‘abd-or-rahīm (- 1883)

چون گروهی از علما و فلاسفه در علم باری تعالی راه افراط و تفریط را پیموده و به تشبیه یا تعطیل کشیده شده بودند، مراغه‌ای در این رساله خواسته است راه وسط را بنمایاند. این رساله دارای مباحث و فصولی است فلسفی مشوب به عرفان.

آغاز: الحمد الله الذی هو قبل کل شیء بلا قبل و بعد کل شیء بلا بعد و مع کل شیء بلا کیفیة فهو قبل کل شیء کما هو بعد کل شیء

انجام: و مصباح البصیرة و الایقان و صلی الله علی محمد و آله صلاة داعمة مادامت الجنة و الرضوان

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۲۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد کافی، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج، ۷۴گ (۱۹ر-۹۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹ - ۱۰۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رستم بن بیجن ؟ مراغی، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج، ۱۲۲ص(۲۴۹-۳۷۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۲۲۸]

● **علم الله تعالی** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul-lāh ta'ālā

خطی رواندوزی، محمد

xattī-ye ravān-dūzī, mohammad

رساله کوتاهی است در مسئله علم باری تعالی مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «مقصد».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۸۳/۱-۱۳/۶۳

آغاز: نحمدک یا من عنده علم کل شیء وبه اعتقاده ومن عنده نشأکل ذی علم ... وبعد فقد کنت فی ابان الامر وعنفوان العی اسرح النظر فی العلوم؛ **انجام:** اعلم ان تعلق علمه تعالی ازلی بماله تقریر فی مثل العلم بالحوادث ... والسادسة انه لایعلم الجمیع بمعنی رفع الایجاب الکلی. قد استراح انمل الحقیر محمد الخطی ذی التقصیر خلصه الحق عن السعیر بحرمته نبیه البشیر فی ...

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد بن حاج ابی بکر، تا: ۱۳۰۰ق، برای محمد حسن قزلجی؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۵۲]

● **علم الله تعالی** / کلام و اعتقادات، فلسفه / عربی

'ilm-ul-lāh ta'ālā

بحرانی، علی بن عبدالله، - ۱۳۱۹ قمری

bahrānī, 'alī ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1902)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۰۹ق

پاسخ پرسشی است از سید غلام حسین مولوی درباره علم الهی و این‌که آیا به محال و معدوم تعلق می‌گیرد، با نقل گفته‌های بزرگان فلاسفه و بعضی از احادیث اهل بیت علیهم السلام. دارای پنج «مقدمه»: معنی علم، این‌که صفت حقیقی است که اضافه می‌شود، تقسیمات علم، علم باری شامل جمیع معلومات است، علم الهی حدوثی نیست.

آغاز: الحمدلله الذی جل عن احاطة العقول بکنه ذاته و تجلی لذوی الالباب من عباده بمظاهر صفاته ...

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲۳ و ۷۱۲/۲۳ عکسی

آغاز: و کمال الاخلاص له نفی الصفات عنه لشهادة کل صفة انها غیر الموصوف ... فان مراده بنفی الصفات عنه جل و علا؛ **انجام:** و قد یستفید الظنة المتنصح، و هذا ما اردنا اثباته فی هذه الاجوبة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مخملی نیلی، ۲۹گ (۱۵۲ر-۱۸۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۰۹] و [عکسی ف: ۲ - ۳۶۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کم سقت فی اعراضهم من نصیحة و قد یستفید الظنة المتنصح، و هذا ما اردنا اثباته فی هذه الأجوبة ...

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن احمد بن سرحان بحرانی (شاگرد مؤلف)، تا: جمعه ۸ شوال ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۸۷]

● **علم الله تعالی** / کلام و اعتقادات

'ilm-ul-lāh ta'ālā

رساله‌ای است در بیان ۲۴ مسأله در اطراف علم خداوند. مؤلف در مقدمه آن بیان نموده که کمال الملة و الدین ابوجعفر احمد بن علی بن سعید بن سعاده در ضمن مباحث شریفه الهیه مسأله علم علی الاطلاق را بحث نموده و وعده داد ۲۴ مسأله از آن تفریع نماید و عوائق خذلان مهلت نداد و به منظور رسیدن به مقصود خدمت سلطان الحکماء محمد بن محمد الطوسی رسیده و از بیاناتش بهره‌مند شدم و در ضمن شرح و بیان مسائل نامبرده تحقیقاتی درج گردیده است. مؤلف آن معلوم نیست.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵۹/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۰۹]

● **علم الله تعالی** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul-lāh ta'ālā

ناشناخته:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۲/۸

آغاز: و ما قیل من انه لایعلم الجری الزمانی علی وجه جزئی، فی

هذا اشارة الی ما قاله الظاهریون من المنتسبین الی الحکماء؛ **انجام:** فیکون هو امامنا و هو المطلوب

رساله‌ای است کوتاه در علم خداوند متعال، مسأله حسن و قبح و آیاتی که در شأن حضرت امام علی بن ابیطالب (ع) نازل شده و ظاهراً قطعه‌ای از شرح یا حاشیه کتابی باشد. از خواجه نصیرالدین طوسی با عناوین «المحقق نصیرالدین» نقل کرده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم بن عیسی اوالی بحرانی، تا: حدود نیمه قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۳۶-۱۴۱)، ۲۲-۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۶۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۲/۷

در هفت «مطلب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه میان دهه اول شوال ۹۸۸ق؛ جلد: تیماج، ۶۷ص (۶۳-۱۲۹)، ۲۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۸]

۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۸/۶

آغاز: بسمله - قال الاخ الاستاد مدظله العالی فی اثبات علمه تعالی بما یتبعه؛ **انجام:** و لا یتصور ذلک هذا و بعد بقی ابحاث طوینا علی عزها محمد الجسیم فیه ۱۲۷۴. (به ظاهر ۱۲۷۴ سال انتساخ این نسخه است).

نویسنده از قول استاد خود می‌گوید: «قال الاخ الاستاد مدظله العالی ...» خداوند عالم است و علم الهی از جمله صفات خداوندی است، چه خداوند تعالی مبدأ آثار است و این مبدئیت او یا باید «ذاتی» باشد یا بر حسب «قصد» و یا بر سبیل «اتفاقم بعد او با رد و نقض بعضی از این قسمت‌ها به مبدئیت ذاتی الهی می‌رسد و از ابن مبدئیت ذاتی علم خداوندی را اثبات می‌کند؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد جسیم، تا: ۱۲۷۴ق؛ ۲ص (۲۵-۲۶)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۱۵]

● **علم الله بالاشیاء** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul-lāh bi-l-ašyā'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳/۱۰ خوئی

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۸۲ص، ۱۴+۱۷ سطر، اندازه: ۵×۲۰سم [ف: ۷ - ۲۶۴]

● **علم الله تعالی بالجزئیات** / فلسفه / عربی

'ilm-ul-lāh ta'ālā bi-l-juz'īyyāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۲/۲۳

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۵گ (۱۳۸پ-۱۴۲پ) [مختصر ف: - ۵۵۷]

● **علم الله تعالی فی ایجاد الممکنات الامکان و الوجوب** / فلسفه / عربی

'ilm-ul-lāh ta'ālā fī ījād-il mumkināt-il imkān wa-l wujūb

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۵۲

آغاز: الحکمیه فهو اظهر من ان یخفی فاعرف؛ **انجام:** و فوق کل ذی علم و علیهم و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

← علم الله عین ذاته > علم الله تعالی

● **علم الله و الحرکة و السکون** / فلسفه / عربی

'ilm-ul lāh wa-l ḥarika wa-s sukūn

؟ فضل بن احمد بن خلف، ق۶ قمری

fazl ebn-e ahmad ebn-e xalaf (- 12c)

درباره دانایی خدا و حرکت و سکون و عقل و نفس و طبیعت و عنصر است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴/۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۳۷۲۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۵]

← علم الهی > علم الباری تعالی
← علم الهی > علم الباری
← علم الالهی > رسالة الخاقانیة
← العلم الإلهی > التوحید و النبوة و الولایة
← العلم الالهی > حسنیه
← علم الالهی > لام العهد
← العلم الإلهی > علم الواجب

● **العلم الالهی = العلم الأعلی = الملأ الأعلی** / فلسفه / عربی

al-'ilm-ul ilāhī = al-'ilm-ul a'lā = al-mala'-ul a'lā

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

چاپ: قاهره، محقق: عبدالرحمان بدوی، دارالنهضة العربیة، چاپ ۲، ضمن: افلوطین عندالعرب، ۱۹۶۶م چاپ شده.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۲/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۸۹۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴گ

(۲۷پ-۳۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۰۷]

● **العلم الالهی** / کلام و اعتقادات / عربی، فارسی

al-'ilm-ul ilāhī

شوشتری، نورالله بن شرف الدین، **۹۵۶ - ۱۰۱۹** قمری

šūštarī, nūr-ol-lāh ebn-e šaraf-od-dīn (1550 - 1611)

آغاز: یا من بیده مقالید ابواب الفیض و الجود افتتح علینا باب الحکمة التی جعلتها علی اهلها

انجام: بهر کاری که نیت می‌گماری همت از حق جو که بر گنجشک دام افکندم و صیدش رها کردم. و الحمدلله

[فهرستواره منزوی ۱۹۸/۶]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی تبریزی، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ (۳۲۶ر-۳۳۹ر)، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: - ۱۲۶]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۱۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۶ص، ۲۱ سطر (۱۰×۳۱)، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۱۷]

● **العلم الالهی** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'ilm-ul ilāhī

حسینی بحرانی، محمد بن ابراهیم، ق۱۱ قمری

hoseynī bahrānī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 17c)

رساله کوتاهی است در «علم الهی». مؤلف شاگرد ملا محمد صادق اردستانی بوده و در این رساله می‌گوید: «ما افاد الاستاد دام ظله».

آغاز: بسمله یقول المفتقر الی الله الواحد محمد بن ابراهیم الحسینی المدعو بماجد هذة رسالة فی تحقیق ان علم الاول تعالی لیس بحصول الاشیاء فی ذاته ولابحضورها عنده سواء کان

انجام: علی وجه جزیی ای عالم بالجزئی بما هو جزئی ومن حیث انه جزیی تم هذا الکلام بعون الملک الوهاب.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۶۲/۴-۱۰/۱۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۱۹]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۷/۱۸

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص، قطع: رقعی [ف: - ۳۲۳]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۲۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد باقر بن محمد صادق بن محمد ابراهیم اردستانی، بی‌تا؛ از روی نسخه معتبر؛ ۲ص (۴۱۳-۴۱۴) [ف: ۵ - ۳۲۹]

● **العلم الالهی (رسالة فی) = العلم اللاهوتی (رسالة فی) = رسالة میتاوس العظمی فی العلم الالهی** / کیمیا، فلسفه / عربی

al-'ilm-ul ilāhī (r.-un fī) = al-'ilm-ul lāhūtī (r.-un fī) = r.-u mītā'ūs-il 'uẓmā fi-l 'ilm-il ilāhī

میتآوس

mītā'ūs

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۶/۶

آغاز: هذه رساله امیتاوس العظمی فی العلم اللاهوتی رحمه لمن یأتی فی آخر الزمان قال امیتاوس کان اول امری انی کنت یتیماً فی حج خالی قسطوس الکاهن صاحب هیلک الشمس؛ **انجام:** فعلوا ذلک و ساعدوهم الروحانیون حتی تقوا بذلک منهم و علموا انه ما اشار به الرئیس خفاً و الله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص [ف: ۵ - ۳۳۲]

● **العلم الالهی** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'ilm-ul ilāhī

قزوینی، خلیل بن محمد زمان، ق۱۲ قمری

qazvīnī, xalīl ebn-e mohammad zamān (- 18c)

تاریخ تألیف ۱۱۴۹ق

در دیباچه آورده است که یکی از معاصران از سید استاد ماهر امیر محمد ابراهیم قزوینی درباره علم باری سؤال کرد و مضمون سؤال این است که احاطه علم ازل به زمانیات که مستلزم حصول همه معلومات زمانی است در ازل در علم باری تعالی با ادله امتناع ما لایتناهی و نیز بعضی ادله نقلی که مخالف با این مطلب است چگونه سازگار می‌گردد و چگونه علم باری را توجیه می‌توان کرد که موجب این تناقض نشود. امیر سید ابراهیم به این ایراد پاسخ داد و در این پاسخ از رساله علم خواجه نصیر یاد کرده و گواه آورد (سؤال و پاسخ عیناً در این رساله آمده‌اند). مولی خلیل قزوینی که پاسخ استاد خود را درست نمی‌داند و برای علم باری توجیهی دیگر دارد که به عقیده خود او مطابق ادله عقل و نقل است و هم خرده بر آن نتوان گرفت. وی می‌گوید: «علم باری تعالی همچون قدرت از صفات فعل است و قبل از ایجاد باری تعالی را التفاتی به اشیاء نیست. البته باری همیشه دارای علم ذاتی هست بدین معنی که هرگاه بخواهد خلق می‌کند و می‌داند بنابراین دیگر برای تقسیم علم به اجمالی و تفصیلی نیز جای نمی‌ماند. قزوینی پس از نوشتن این رساله، چون با انکار و اعتراض معاصران خود روبه‌رو شد نسخه‌ای از

این رساله را به نزد مولی رفیع قزوینی و نسخه‌ای دیگر به نزد استاد دیگرش صدرالدین (ظاهراً همان‌که رساله صدریه را در ۱۱۰۰ نوشته) فرستاد و از آنان خواست تا درباره این رساله نظر بدهند، و هر دو در پاسخ نظر او را به چند وجه رد کردند. وی جواب‌های آنان را در یک رساله دیگر آورده و دلایلی که در منع نظر او نوشته بودند در آن رساله نقل کرده و پاسخ گفته و بار دیگر خواسته تا استادان مزبور پاسخ‌های او را مورد دقت قرار دهند. در ذیل نسخه حاضر که سراسر به خط مؤلف است وی نام خود را خلیل بن محمد زمان قزوینی یاد کرده است. در هر حال مؤلف این رساله همان خلیل قزوینی است که شاگرد امیر سید ابراهیم بوده و تا اواسط قرن ۱۲ می‌زیسته است.

آغاز: بعد الحمد و الصلوة فقد سائل بعض المعاصرين السيد السند و الايد المؤيد الامير المتبحر و الاستاد الماهر قدرة السادات و الفضلاء و نخبة الفقهاء و العلماء استاد الكل فى الكل امير محمد ابراهيم الحسينى متعنا الله ببقائه فى مسئلة علم القديم تعالى شأنه ... فكتب الاستاد دام ظله العالى ...

انجام: فلا يجوزان يحمل اسم الشى على فاعله بهو هو لاعلى سبيل الاجمال و لاعلى سبيل التفصيل فلايكون علم الفاعل بذانه علما بمعلولاته و ذلك آخر ما اردنا ايراده فى جواب هذا السؤال و الحمدلله على كل حال ... و قد كان هذا الجواب بيد مؤلفه خليل بن محمد زمان القزوينى عفى عنها و غفر ذنوبهما.

[دنا ۵۸۸/۷؛ معجم المؤلفين ۱۲۷/۴؛ اعيان الشيعه ۱۱۱:۳-۱۱۲؛ مستدرک الوسائل ۲۱۳:۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۴۷ق؛ تملک: خلیل قزوینی ولد عبدالرزاق زرکش؛ جلد: جرم قهوه‌ای، ۱۵ص(۴۹-۶۳)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹ - ۵۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۸۸/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۸۲]

● علم الهی / کلام و اعتقادات / فارسی

'elm-e elāhī

همدانی، عبدالصمد بن محمد حسین، - ۱۲۱۶ قمری

hamadānī, 'abd-os-samad ebn-e mohammad hoseyn (-1802)

رساله‌ای در چند «فصل» در اینکه علم الهی عین ذات نیست، به پیروی از گفته‌های شیخ احمد احسائی و توضیح آنچه نسبت به وی داده‌اند به عنوان انکار علم خدا.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چون در این ایام جمعی از خواص و عوام بسبب اینکه شنیده بودند

انجام: و چون مقصود صرف بیان مرادشان بود و نقل اقوال فایده نداشت لهذا بهمین قدر که فهم ایشان حاصل شود اکتفا شد

[دنا ۵۸۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۹۸/۶ و ۶۶۷/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** محال و ممتنع است که در ازل ثبوت داشته باشند ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۳/۲ - ۹۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ شاید به خط مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۹۴]

● علم الهی = دانایی خدا / کلام و اعتقادات / فارسی

'elm-e elāhī = dānāyī-ye xodā

رضوی حسینی، عبدالرحیم

razavī-ye hoseynī, 'abd-or-rahīm

مؤلف در این رساله از علم خداوند گفتگو نموده و از کلمات مکنونه فیض نیز یاد کرده و از آیات و اخبار گواه می‌آورد.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... و بعد عبد سقیم ... و اذل سادات داعی دولت بهیه عبدالرحیم الرضوی الحسینی العلوی بعرض عالی میرساند که مسئله کیفیت علم خداوند ... باشیا از جمله مسائل ضروریه در مذهب نیست.

انجام: زیاد نوشتن مورث ملال ناظرین است و کفایت نمودم بهمین ... و قد تم بید مؤلفه السقیم عبدالرحیم الرضوی الحسینی العلوی فی مدة اربعة عشر ساعة.

[دنا ۵۸۸/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۹۸/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۳گ (۵۴پ-۶۶ر)، ۲۴ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۲۶]

● العلم الالهی / کلام و اعتقادات، فلسفه / عربی

al-'ilm-ul ilāhī

بحث مفصلی است در علم الهی با نقل قول‌های زیاد از ابن سینا و فارابی و خواجه نصیر. این بخش، قسمتی از کتابی مفصل در فلسفه است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۵۰/۳-۲۰/۷۰

آغاز: فی اثبات علمه تعالی بذاته کانک بعد تذکر ما اسلفناه من الاصول لایحتاج الی مزید بیان لهذا؛ **انجام:** بل النفس الانسانية حيث ان مفهوم الجوهر ومفهوم القابل للابعاد ومفهوم الجسم

الطبیعی ومفهوم النامی و
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۰۵۱]

● علم الهی / فلسفه / فارسی

'elm-e elāhī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۳۱/۷–ف
نسخه اصل: مجلس ۱۲۹۰۹ (۲۲۱)؛ کا: محمد صالح حسینی، تا: رمضان ۱۱۱۴ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۲۴]

● علم امام علیه السلام / کلام و اعتقادات / فارسی

'elm-e emām 'alay-he-s-salām

لاری، علی اکبر بن محمد امین، ق۱۳ قمری

lārī, 'alī akbar ebn-e mohammad amīn (- 19c)

در چگونگی علم امام علیه السلام و منابع آن و علم غیب و بحث‌هایی درباره عظمت ائمه علیهم السلام و این‌که بشریت آنان با بشریت دیگران فرق دارد و توجیه قیام حضرت امام حسین (ع) با عناوین «تحفه، تحفه».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۸۶/۲
آغاز: الحمدلله الذی علم الانسان مالم یعلم ... چون اکثر ناس از عوام بل بعضی از خواص عارف نیستند بمقامات و مراتب آل محمد؛ **انجام:** امری ندارد بجز بفرموده خداوند و هم بأمره یعملون.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸۳گ (۳۷پ–۱۱۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۱۰۰]

● علم امام = رساله علمیه = علم المحجة / کلام و اعتقادات / فارسی

'elm-e emām = r.-ye 'elmīye = 'elm-ol mahajje

بهبهانی، عبدالله بن محمد، – ۱۳۲۵ ؟ قمری

behbahānī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1907)

اهداء به: نظام الدوله
تاریخ تألیف ۱۳۱۴ق

رساله‌ای درباره علم امام علیه السلام و این‌که حضوری یا حصولی است. اول در پاسخ میرزا اسحاق پیشکار به اجمال موضوع را نگاشته بود و پس از آن در این رساله به تفصیل آن پرداخته است؛ در آغاز رساله مراتب علم و پس از آن به موضوع بر پایه اعتقادات شیخیه می‌پردازد. مشتمل بر یک «مقدمه» و چهار «فصل»: مقدمه: در بیان معنی غلو؛ فصل ۱. علم ذاتی و فعلی؛ ۲. علم امکانی و تکوینی؛ ۳. معنی علم حضوری و حصولی؛ ۴. بیان مقامات نورانیه ائمه.

آغاز: حمدله. صلاة ... و لعنة الله علی اعدائهم ... اما بعد، چنین گوید بنده خاکی و اسیر فانی، عبدالله بن محمد البهبهانی، از قراری که مذکور شد سرکار ... میرزا اسحاق ...
انجام: چرا که توجه می‌کنند و به خاطر ایشان بالهام می‌رسد و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین.
[دنا ۵۸۸/۷ (۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۹۹/۶ و ۴۴۷/۹]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰۴/۶–عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و علانیت کم مشاهدکم و غائبکم و ظاهرکم ... تمت الرساله من مصنفه عبدالله بن محمد فی سنة۱۳۱۴
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۴ق؛ با خط خوردگی‌ها و افزودگی‌ها که جابه‌جا به کناره رویه‌ها کشانده می‌شود؛ ۸۷ص (۲۰۱–۲۸۷) [عکسی ف: ۱ – ۲۶۸]

۲. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: الحمدلله رب العالمین و بهد چنین گوید بنده جانی ... که چون بهترین خلق خداوند بعد از مقام و
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با صورت اجازه شیخ محمدطاهر عرب و هاشم بن احمد بن حسین موسوی به مؤلف؛ ۳۶گ (۴پ–۳۹ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۴۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۳۲
آغاز: جواب مختصری داده بودند وچون اصل این ایراد ومنشأ این گونه سؤال شکوک وشبهاتی است؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ شوال؟؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس جبرئیل وحی را از باطن و عقل آنحضرت می‌گیرد و بظاهر خیال او میرساند ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شب پنج‌شنبه ۲۴ شعبان ۱۳۱۴ق؛ یادداشت اسد الله طباطبائی به تاریخ ۱۳۱۴ در شیراز؛ جلد: تیماج، ۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ – ۴۷]

● علم الامام / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul imām

برغانی، محمد تقی بن عبدالله، – ۱۳۳۷ قمری

baraqānī, mohammad taqī ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1919)

تاریخ تألیف ۴ربیع الثانی ۱۳۲۵ق

دارای سی و شش دلیل بر احاطی و حضوری بودن علم امام (ع) است و سپس دوازده دلیل بر ارادی و حصولی بودن علم امام آورده و بدان پاسخ گفته است. درپایان قصیده سید حمیری در مدح امیر المؤمنین علی (ع) با نقل حالاتی از شارع را تبرکاً ذکر کرده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۳۹

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اجمع العلماءمن الفرقة المحقة الاثنی عشریة ما فی علم الامام (ع) بانه عالم بما کان و مایکون
نسخه اصل: کتابخانه سید احمد حسینی اشکوری ـ قم؛ خط: نسخ، کا: تجل برغانی مؤلف کتاب، تا: ذیحجه ۱۳۴۴ق؛ مصحح؛ ۵۳ص [عکسی ف: ۳ - ۴۱۹]

● **علم الامام (ع)** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul imām

اصفهانی، یحیی بن محمد شفیع، ق۱۴ قمری

esfahānī, yahyā ebn-e mohammad šafī' (- 20c)

رساله‌ای درباره کیفیت علم امام (ع) و این که چگونه و از کجا برای آن حضرات حاصل می‌شود و پاسخ به اشکالاتی که در این موضوع شده یا می‌شود. بیشتر با استدلال‌های عقلی و کلامی و شواهدی نقلی. پس از آن بحث در اثبات امامت ائمه هدی (ع) و نفی امامت دیگران.

اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۵۴

آغاز: اعلم أن المستفاد من اخبار علم الامام (ع) یحصل له من ملاحظة مجموعها اشکالات؛ **انجام:** و العصمة شرط للامامة لابد و ان تتحقق قبل تفویض الامامة الظاهریة فکیف یمکن أن تتحقق لمن یعبد الأوثان و الأصنام مدة مدیدة من عمره.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ گویا ناتمام؛ مصحح، گاهی اضافاتی دارد؛ ۱۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۲۹]

● **علم الامام علیه السلام** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul imām 'alayh-is-salām

شریف، یحیی بن محمد شفیع، ق۱۴ قمری

šarīf, yahyā ben mohammad šafī' (- 20c)

تاریخ تألیف ۹ رجب ۱۳۳۲ق

رساله تحقیقی عمیقی است در دو «مقدمه» و دو «مقاله» درباره علم امام علیه السلام و این‌که اطلاع به تمام علوم دارند به علم کسبی که بدانها اضافه شده است و خداوند متعال علم دارد به تمام چیزها به علم ذاتی محیط بر تمام اشیاء.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۹

آغاز: اعلم ان المعلوم من مجموع الاخبار الواردة فی علم الغیب للامام علیه السلام و ان توهمت من ظاهرها المخالفة و الاختلاف؛ **انجام:** و کل هذه الامور مما لا یحتاج اثباته الی دلیل و برهان بل یعلم صحتها بادنی التفات کالعیان الغنی عن البیان.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۱۱۰پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۳۰]

● **علم امام = النور** / کلام و اعتقادات / فارسی

'elm-e emām = an-nūr

شیخ الاسلام رشتی، حسن بن مرتضی، ق۱۴ قمری

šeyx-ol-eslām-e raštī, hasan ebn-e morteza (- 20c)

پرسشی است راجع به این‌که آیا علم الائمه علیهم السلام ارادی است یا حضوری و یا در بعضی اراده و در بعضی حضوری. در پاسخ به جنبه عقلی و آیات و روایات می‌پردازد.
آغاز: الحمدلله بقدر غنائه و بمقدار حاجتی الیه کما هو اهله و مستحقه حمداً متصلاً بتمام الاعداد بلا انتهاء الامتداد

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی جمیع الانبیاء و المرسلین و الاوصیاء المرضیین و الشهداء الصدیقین و جمیع عبادك الصالحین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۵ شوال ۱۳۰۸ق، جلد: مقوایی، ۲۲گ (۲۰پ-۴۱پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اشهد لی بذلك کله و لقنی عند حاجتی به و أنت خیر الشاهدین یا خیر مستودع یا رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ صفر ۱۳۱۹ق؛ ۱۹گ (۱۸پ-۳۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۲]

● **علم الامام** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul imām

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۱

آغاز: پس از خطبه: و بعد سئلنی من لایسعنی الا اجابة مسئوله و اسعافه بمأموله عن ان الامام ع؛ **انجام:** او یعقل ثبوت الوجوب فلیتفطن بذلك و الله المشکور
می‌نماید که از مردمان قرن ۱۱ به بعد است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین گلپایگانی، تا: ۱۳۰۴ق؛ واقف: نائینی؛ ۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۷]

● **علم امام علیه السلام** / کلام و اعتقادات- عربی

'elm-e emām 'alay-he-s-salām

رساله کوتاهی است در اینکه آیا امام رضا علیه السلام در هنگام خوردن انگورهای سمی به سمی بودن آن علم داشته یا خیر

اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۱۷/۲۹

آغاز: بیان، ان الرضا علیه السلام حین اکل العنب المسموم هل کان عالما بالسم ام لا ؟
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۹ق؛ حاشیه؛ ۲گ (۳۷۸پ-۳۷۹)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۴۹]

● **علم امام علیه السلام** / کلام و اعتقادات / فارسی
'elm-e emām 'alay-he-s-salām
رساله مختصری است در چگونگی علم امام (ع)، منابع آن و علم غیب که استفاده از روایات اسلامی تدوین شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۲۶
آغاز: هذا کتاب عالم شدن امام علی (ع) در علم امام است و ذکر طرق و جهات آن صاحب نوادر الحکمه از علما ما روایت کرده است که حضرت صادق (ع) به حمران ابن اعین فرمود؛ **انجام:** بیست و هشتم آن است که هر چه در قلب بنی آدم می‌افتد از خطورات امام آن را می‌داند
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۷گ (۴–۱۰)، ۱۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [رایانه]

● **علم الامام بالموضوعات** / کلام و اعتقادات / عربی
'ilm-ul imām bi-l-mawḍū'āt
گلپایگانی، زین العابدین، ۱۲۱۸ – ۱۲۸۹ قمری
golpāygānī, zayn-ol-'ābedīn (1804 - 1872)
محل تألیف: کربلا
در این‌که علم امام به موضوع‌ها آیا ارادی است یا فعلی. مؤلف رأی دوم را انتخاب کرده و در این رساله فقط دلیل خود را برای اثبات موضوع می‌آورد بدون نقل اقوال دیگران.
آغاز: اعلموا یا اخوانی فی الدین هدانا الله و ایاکم الی الیقین انه قد مست حاجتنا الی صرف النظر الی تحقیق حال علم المعصومین بالموضوعات ...
انجام: و نرجو منه خیر الدنیا و الآخرة و اتباع النبی و اولاده المعصومین علیهم صلوات الله رب العالمین

۱. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۴/۱۳
خط: نستعلیق، کا: ملا زین العابدین گلپایگانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۲۵۹پ–۲۶۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۱۰۵]
۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۶۶/۲
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد حسین، تا: سه‌شنبه ۱۴ رجب ۱۳۱۶ق؛ ۲گ (۲۰۳ر–۲۰۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه:۱۸×۲۲سم [ف: – ۴۲]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۱۸/۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۳۴]
۳. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: پنج‌شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۳۱۶ق؛ ۳گ (۸۱پ–۸۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۱۳]
۴. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۹۳ر–۹۴ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۱۳]
۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۷۲/۴-۳۴/۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و غاصبی حقوقهم اجمعین آمین ... قد فرغ مؤلفه الحقیر الفقیر الجانی زین العابدین الگلپایگانی فی ارض کربلاء المعلی تم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۹۲۳]

← علم الامراض > پاتولوژی
← علم الامراض > طبی

● **علم الامراض** / طب / فارسی
'elm-ol amrāz
همدانی، علی بن زین العابدین، ق۱۴ قمری
hamadānī, 'alī ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۹۲
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی علمنا معرف حقیقه النفوس و لاجسام و فهمتنا کیفیه حفظ الصحه و ازاله الاقسام؛ **انجام:** و الا معلوم است کسی در حالت اختیار بطفل کوچک دو سه نخود انتیمون نمی دهد.
خط: نسخ، کا: صائبی تربتی، عباسعلی، تا: ۱۳۵۷ق [رایانه]

● **علم الامراض = پاتولوژی** / طب / فارسی
'elm-ol amrāz = pātoložī
قسمت سوم از ترجمه کتابی که قسمت یکم آن به شماره ۶۱۳۴ یاد می‌شود. این بخش خاص علاج و تشخیص بیماریهای ناشی از سموم، تغییر اغذیه و انساج بدن است (جنس ۶–۸ از ده جنس کتاب).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۳۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ تا اوایل قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۳۱۸ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۹ – ۱۲۶]

← علم انشاء > ترسل
← علم الانغام > معرفة النغم (مختصر)

● **علم انفاس = دم و وهم** / علوم غریبه / فارسی
'elm-e anfās = dam va vahm
قاضی عسکر، سید علی
qāzī 'askar seyyed 'alī
رساله‌ای برگرفته از آثار هندوان در چند «فصل»: فصل ۱. بیان

تعداد انفاس؛ فصل ۲. بیان تبیین علم نفس؛ فصل ۳. معرفت الوان عناصر؛ فصل ۴. معرفت بیرون آمدن دم، فایده رفع انزال در مجامعت، فایده برای فریفتگی زن؛ فصل در شناختن ضمیر، فایده روشنی چراغ در ماهتاب؛ فصل در شناختن علامت مرگ.
آغاز: بسمله. شکر و سپاس خداوندی راست که ابواب لطف و کرم را بروی کافه امم باز فرمود ... بعد راقم سیدعلی ... معروف بقاضی عسکر اوراق بعرض طالبان میرساند
انجام: پس شکر خدا نماید و الله اعلم بحقایق الامور
[دنا ۵۸۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۴۵/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۳۹/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۶گ (۲پ-۱۷ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۹۰۱]

← علم اوزان شعر ← عروض

● **علم اوفاق** / ریاضیات / فارسی
'elm-e owfāq
تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری
tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)
در دستور پرکردن بیوتات اوفاقی که تنکابنی هنگام مباحثه این فن در اصفهان ایام تحصیل این رساله را به رشته تحریر درآورده و برای تمرین هر مسأله شکلی ساخته است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... این کلمه چندیست در علم اوفاق که در حین مباحثه آن نوشته شد.
[دنا ۵۸۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۶۰۳/۴ و ۲۷۱۱/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کسرا اگر داشته باشد در این مثلث نمی گنجد ...
خط: نستعلیق، کا: موسی پزشک تنکابنی (فرزند مؤلف)، تا: ۱۳۴۰ق، جا: ییلاق لیمرا؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۳۹پ-۴۳پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۶۷]

● **علم الاهتداء فی معرفة الوقت و الابتداء** / هیئت
'ilm-ul ihtidā fī ma'rifat-il waqt wa-l ibtidā'
سخاوی، علی بن محمد، ۵۵۸ - ۶۴۳ قمری
saxāvī, 'alī ebn-e mohammad (1164 - 1246)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۱/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه قبلاً در کتابخانه مرحوم آیت الله سید محمد حجت کوه کمری از مراجع عظام تقلید سابق و مؤسس مدرسه حجتیه در قم بوده و کتابخانه شخصی بسیار نفیسی داشته [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۱]

● **علمای اسلام (رساله یکم)** / کلام و اعتقادات / فارسی
'olamā-ye eslām (r.-ye yekom)
پاسخ‌هایی است که موبدان زرتشت به سؤال‌های علمای مسلمان در مورد دین زرتشت داده‌اند. این کتاب دو تحریر دارد، تحریر اول همین نسخه که به نام «علمای اسلام رساله یکم» مشهور است، تحریر دوم به نام «علمای اسلام به روش دیگر» یا «رساله دوم» نام دارد.
[میراث اسلامی ایران، دفتر چهارم، ص۵۸۱-۶۰۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۱/۲۰
آغاز: سپاس و ستایش مرخدای را که ما بندگان را بیآفرید به خواست و قدرت خویش همچنانکه مردم؛ **انجام:** شرط ما آنست که به بندگی مشغول باشیم درود و آفرین بر پاکان ... ایدون
خط: نسخ، کا: فریدون بن مرزبان، تا: ۱۱ بهمن ماه الهی ۹۹۶ یزدجرد بن شهریار = ۱۰۳۶ق [ف: ۳۷ - ۲۷۳]

● **علمای اسلام (رساله دوم)** / کلام و اعتقادات / فارسی
'olamā-ye eslām (r.-ye dovvom)
تحریر دوم کتاب علمای اسلام است. این رساله با عنوان رساله زروانی علمای اسلام در میراث اسلامی ایران به چاپ رسیده است.
آغاز: در عهد الدین بعد از ششصد از یزدجردی علمای اسلام یکی از دین آگاهی مسئله چندخواست و درین معنی سخن گفته است و درین باب کتابی ساخته اند و نام این کتاب علماء اسلام نهاده اند یعنی پیدا کننده چگونگی جهان و ردح مردم از ازل تا ابد. پرسید که شما انگیزش مردگان را چه گویند و ایمان دارید یا نه؟ موبدان موبد گفت که ما انگیزش را ایمان داریم و قیامت خواهد بودن ...
چاپ: میراث اسلامی ایران، دفتر چهارم، ص ۵۸۱-۶۰۰؛ به کوشش پرویز اذکائی چاپ شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۴۰پ-۴۵ر)، ۱۸سطر [ف: ۳۷ - ۴۰۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۴۲/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۳۶ر-۴۰پ)، ۱۸ سطر [ف: ۳۷ - ۴۰۳]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴/۷-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1022 (بلوشه ش ۲۰۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۷]

● **علمای امامیه و رجعت** / کلام و اعتقادات / فارسی
'olamā-ye emāmīye va raj'at

اصفهانی، عبدالرزاق بن علیرضا، ۱۲۹۳ – ۱۳۸۳ قمری
esfahānī, 'abd-or-razāq ebn-e 'alī-rezā (1876 - 1964)

تاریخ تألیف رجب ۱۳۵۸ق

رساله مختصری است درباره رجعت که از اعتقادات حقه امامیه است، مؤلف اسامی قائلین به رجعت را از علمای امامیه فهرست نموده و نیز اسامی منکرین رجعت که غالباً از علمای عامه هستند را آورده است و برخی از روایات و اقوال مربوط به آن را متذکر شده است.

آغاز: حمدله. و صلی الله علی نبینا محمد و آله المعصومین بدانکه رجعت بمعنی عود و برگشتن بدنیاست بعد از مردن پیش از قایمت و به اجماعات متواتره از علماء شیعه بدون خلاف از احدی از ارکان.

انجام: ۱۰۳ شیخ مفلح بن حسن صیمری ۱۰۴ پسر او حسین بن مفلح ۱۰۵ شیخ زین الدین علی بن احمد عاملی شهید ثانی، تمام شد.

[دنا ۵۸۹/۷؛ الذریعه: ۵۰/۲۵ رقم ۲۵۴: «الوجیزة»؛ فهرستواره منزوی ۳۰۲/۹]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۳۹۳]

← علمای معاصر > علماء معاصرین

● **علم ائمه (ع) (سؤال و جوابی درباره)** / پاسخ پرسشها / فارسی
'elm-e a'emme (so'āl va javābī darbāre-ye)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۹/۹

آغاز: چه میفرمایند درباره اینکه آیا علم جناب رسول خدا و ائمه هدی صلوات الله محیط است بجمیع معلومات یا نه و بر تقریر عدم احاطه هرگاه شخصی؛ **انجام:** مثل این جماعت بعینه مثل سوفسطا ایست که معالجه ایشان نیست مگر بضرب و بفرق الحمدلله ... و هو لنا کفیل و وکیل ... مختصر کافی و وافی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵گ (۴۶پ–۵۰ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۸ – ۴۹۷]

← علم الباری > حسنیه

← علم الباری > علم الله تعالی

● **علم الباری** / کلام و اعتقادات / عربی
'ilm-ul bārī

صدقة بن علی
sadaqat ebn-e 'alī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۹

آغاز: بسمله. رسالة اخری أیضاً من کلامه فی علم الباری عز و علا. اعلم أن المعلوم لیس هو الصورة الموجودة من خارج وجوداً عینیاً لأنه لوکان کذلک فی علمه لکان کل موجود وجوداً عینیاً معلوماً لنا و هذا التالی یحال؛ **انجام:** و المشتاقین منهم الی مرتبة العشق انک أنت الرحیم الرؤف الکریم و صلی الله علی جمیع الأنبیاء و الأولیاء ...

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۰۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق؛ ۲ص (۵۳–۵۴)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۸۴]

● **علم الباری = علم الواجب** / فلسفه / عربی
'ilm-ul bārī = 'ilm-ul wājib

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ – ۱۰۹۹ قمری
mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

فایده‌ای فلسفی است درباره علم واجب تعالی است.

آغاز: اعلم: انه بعد ما ثبت ان الواجب تعالی شانه یوجد الممکنات قاطبة بالقصد و الارادة و انه عالم فی الازل بجمیعها بالعلم السابق علی الایجاد فلا یخلو: اما ان یکون هذا العلم بحضور المعلومات ...

انجام: و الجهل من بعض الحیثیات ایضا انما یلزم اذا کان علمه الازلی اجمالیا و قد ذکرنا انه لایلزم القول به بل هو تفصیلی محیط بجمیع الاشیاء بلا لزوم محذور. فقد اندفع الاشکال بحذافیره و منه التوفیق و الهدایة الی سواء الطریق

چاپ: ضمن الرسائل، با تحقیق رضا استادی، در ۱۳۷۸ش، از طرف کنگره آقا حسین خوانساری

[دنا ۵۹۰/۷ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۱۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: در زمان خود خوانساری، با تاریخ ۱۰۵۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۴پ–۱۱۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۳۴۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی سنه ثلث و ستین من عمره هذا ملا محمد

صالح رحمه الله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱گ (۶ر-۶پ)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۷۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۲۴-۲۲۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۲۹۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲/۷
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص(۹۶-۹۷)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۹ - ۴۲۰]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۸۸/۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۹۵]

۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۲۶/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۳گ (۱۵۷پ-۱۵۹ر)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [مؤید: ۲ - ۲۶۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۴/۶
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز به دست آمد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲ص (۲۷۶-۲۷۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۳۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۵۳
آغاز: من کلام الفاضل الکامل مولانا خلیل قزوینی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۶۸/۶-۹/۲۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۲۲]

● علم الباری = علم الهی / فلسفه / عربی

ʻilm-ul bārī = ʻelm-e elāhī

حسینی قزوینی، محمد ابراهیم بن محمد معصوم، - ۱۱۴۹ ؟ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad maʻsūm (- 1737)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۱۴۷ق
در پاسخ سؤالی که از او شده در نفی بودن علم ازلی خداوند به اعتبار ثبوت معدومات چنانکه معتزله قائلند. در متن پاسخ از «شرح رساله العلم» خواجه نصیر نقل شده است.

[دنا ۵۹۰/۷؛ فهرستواره ۶۶۷/۷]

شرح و حواشی:
۱- شرح علم الباری؛ رضوی قمی، محمد بن محمد باقر (۱۱۰۰-۱۱۶۰)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۲
آغاز: الحمد لله الواحد الاحد القدیم الازلی فلا ازلی سواه الباقی الابدی فکل شئ هالک عداه؛ **انجام:** فان قالوا لم یمکن اتی ما ذکرناه و ان قالوا انه ممکن الندم ببیان قولهم
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با خط خوردگی و اصلاحات و اضافات فراوان؛ مهر: کتابخانه مجد الدین؛ یادداشتی از لطفعلی صدر الافاضل به سال ۱۳۴۹ در خصوص اهمیت این کتاب؛ جلد: چرم مذهب، ۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۳/۴×۱۲/۸سم [ف: ۴۳ - ۲۹]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۲۳/۵
کا: سید مرتضی بن ابی طالب رضوی کشمیری، تا: ۱۱۴۷ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۳۰۴]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۹
آغاز: بعد الحمد و الصلوة. فقد سئل بعض المعاصرین السید السند و الآیة المؤید النحریر ... امیر محمد ابراهیم الحسینی متعنا الله ببقائه فی مسئلة علم القدیم تعالی شأنه ... فکتب الاستاد دام ظله العالی. و بعد، فالمعروض علی اخوان الدین؛ **انجام:** و ذلک آخر ما اردنا ایراده فی جواب هذا السئوال. و الحمدلله علی کل حال، و الصلاة ...
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۳ق، جا: تهران؛ سپس «شرح حدیث الزندیق» که بایستی از همو باشد؛ ۴گ (۴۴پ-۴۷پ) [ف: ۲ - ۱۷۸]

● علم الباری تعالی / کلام و اعتقادات / عربی

ʻilm-ul bārī taʻālā

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsāʼī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

رساله‌ای است کوتاه از شیخ احمد احسائی.

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۷۲/۸
بی کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۲۷۵]

● علم الباری / عرفان و تصوف / عربی

ʻilm-ul bārī

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۴/۳

آغاز: بسمله. و قال الاستاذ الاوحد ... مولانا علی النوری ... اعلم یا صاحب البصیرة ... ان القول بعلم الله تعالی بالاشیاء و الازل الآزال الذی هو مرتبة حضرت الذات الاحدیة قبل وجود الاشیاء و تقررها بالمشیة المخلوقة التی خلقت بهما الاشیاء المتأخرة، عن مرتبة حضرت الذات الفائضة؛ **انجام:** علماً بالاشیاء فضلا عن تفاصیلها ... لکون وجود ذاته تعالی عین المعلومات التی هی اعیان الاشیاء علی مشربه و مذهبه، انتهی المجال

خط: تحریری، کا: محمد صادق بن محمد جعفر خراسانی، شاگرد مؤلف، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۲گ (۲۷پ–۲۸پ) [ف: ۱ – ۱۷۷]

● **علم الباری** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻilm-ul bārī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۲۵–طباطبائی

آغاز: بسمله حسبنا الله و نعم الوکیل ... اعلم ان بعض الحکماء زعموا ان الواجب بالذات لا یعلم الجزئیات لامتغیره لانه اذا علم ان زیدا مثلا الدار الان ثم خرج عنها فاما ان یزول ذالک العلم ... اقول فی جواب هذه الشبهه؛ **انجام:** و هذا معنی قول الحکماء انه تعالی یعلم الجزئیات علی و جه کلی بمعنی ان تکون الکلیه صفة للعلم ... و المراء بالکلیه هو التعالی عن الدخول فی بقعه الزمان ... لا یعزب عنه مثقال ذرة فی السماوات و الارض و لا اصغر من ذلک ... فمن قال بانه تعالی لا یعلم الجزئی فقد کفر و فی رجال الکشی ... قال لاسحاق بن عمار یا اسحاق خف الله کانک مرآه ... فانه یراک و ان شککت انه یراک فقد کفرت

شاید از گردآورنده جنگ سید محمد صادق طباطبائی، در اواخر رساله آمده: «فالوا جب تعالی عالم بجمیع الحوادث الجزئیه و ازمنتها ... و کافة مشخصاتها بالعلم الدهری الذی لم یزل ... متعالی الدخول تحت الازمنه»؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۳۰۴–۳۰۵) [ف: ۲۳ – ۵۹۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۶۴/۷

گفتاری است بدون خطبه و خاتمه در یک برگ در علم باری تعالی که حضوری است و علم حق تعالی به اشیاء و ... با امضای «م ح ق ر ح». بندی در علم باری تعالی؛ خط: نستعلیق، کا: علیشاه بن کمال بن مرتضی علی، تا: شعبان ۱۰۲۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱گ، ۱۴–۲۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۱۱۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۱۰۵

آغاز: بسمله. و اما علم الباری بالجزئیات ففیه خلاف بین المتکلمین و الفلاسفة، و ذلک ان المتکلمین قالوا ان الباری تعالی یعلم الحوادث الیومیة؛ **انجام:** یوجب التغییرات فی معلوماته و معلولاته، و الاضافات بینه و بینها فقط، فهذا ما عندی من التحقیق و الله ولی التوفیق (تمت فی عاشر شهر رجب ۱۰۸۳)

رساله‌ای است که در آن از علم باری تعالی به جزئیات گفتگو می‌شود، نسخه‌ای با این عنوان و با این سرآغاز ضمن مجموعه‌ای از رساله‌های دوانی در کتابخانه کاشف الغطاء در نجف هست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۳۰۰ر–۳۰۱ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۱۰۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۰/۴–طباطبائی

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... فاعلم ایها الاخ الاعز الارشد وفقک الله تعالی ... فاردت ان اخلص لک من ذلک المبحث بتوفیق الملک العلام ما یقویک و اعلم ان ثبوت العلم للواجب من جمله ضروریات الدین

قسمتی از اغاز رساله‌ای است در علم واجب و مؤلف آن شناخته نشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۹۱–۱۱۹۲ق؛ ۲گ (۲۳۰ر–۲۳۱ر)،۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲۲ – ۱۶۶]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۷۸/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۵۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۴۰

آغاز: بسمله، بعد الحمد المفیض العلم و واهب العقل و الصلوه علی افضل؛ **انجام:** من مدارک المحققین علی ما زبرهم فتامل تمت الرساله بعون الله الملک الوهاب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

رسالة لمحمد الرازی جوابا لعمادالدین فی علم الباری تعالی و فیها اسناد الاضطراب الی الشیخ الرئیس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ این مجموعه بی‌نظیر و کهن در کتابخانه مرحوم صدر الافاضل شیرازی بوده و شرحی در برگ آغاز نسخه آورده [میراث شهاب: س۷ش۱–۲ – ۲۹]

● **علم الباری بالجزئیات = علم الله تعالی** / فلسفه / عربی

ʻilm-ul bārī bi-l-juz'īyyāt = ʻilm-ul-lāh taʻālā

حلبی، محمد بن عبدالکریم

halabī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-karīm

شرح مباحثه میان او و برخی از دانشمندان معاصرش در اثبات علم الهی به تمام جزئیات، و نظر حکماء و متکلمین در این موضوع.

آغاز: الحمد لله حارت فی علمه علوم العلماء و تاهت فی کیفیة تعلقه بالمعلومات الکلیة و الجزئیة الباب الالباء

انجام: و علی آله الاطهار و اصحابه الاخیار صلاة دائمة بدوام اللیل و النهار و الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن حسن بن عبدالکریم علوی عسکری، تا: جمعه ۹ ذیحجه ۶۹۳ق، جا: نظامیه بغداد؛ مصحح؛ ۶گ (۷۰پ–۷۵ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۹ – ۱۴۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۱۵/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهولاء اثبتوا علمها لغيره و نفوا علمه بها فهذا ما سنح لی من التقرير مع هذا العالم النحرير ونسئل الله ان يلهمنا الحق. و طلاب العلم عامة بمنه وجوده و كرمه، انه ولی ذلک القادر عليه آمين يا رب العالمين
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۶گ (۹۴پ-۹۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۹ - ۳۷۸]

● **علم البارى بذاته و بمخلوقاته** / كلام و اعتقادات / عربى
'ilm-ul bārī bi-ḏāt-i-h wa bi-maxlūqāt-i-h
حسينى، احمد بن محمد
hoseynī, ahmad ebn-e mohammad
رساله‌ای در علم باری به ذاتش و مخلوقاتش، اعم از کلیات و جزئیات و معقولات و محسوسات.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۵
آغاز: بسمله. و منك الاستعانة يا كريم، الحمد الله على شانه الجلى برهانه الذى تاهت العقول فى كبرياء ذاته؛ **انجام:** اطلاعا على المباحث المشكلة فاعرف قدرها و لا ترخص مهرها و لا تزفها الا الى اهلها و الحمد الله اولا و آخرا و الصلوة و السلام على محمد و آله الطاهرين.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۴۴ق؛ تملک: حاجی میرزا عبدالحسین در ذیحجه ۱۳۳۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۳۲ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۶۷]

← علم باری تعالی ≻ العلم الالهی

● **علم باری تعالی** / کلام و اعتقادات / فارسی
'elm-e bārī ta'ālā
رساله‌ای است از آقا خلیل که از شاگردان سید ابراهیم بوده.
[فهرستواره منزوی ۶۶۷/۷]

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۲۳/۶
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶ص، قطع: خشتی [ف: - ۳۰۴]

● **علم البزدرة** / طبيعيات / عربى
'ilm-ul bazdara
در شناخت پرندگان شکاری و خصوصیات آنها بنابر آنچه حکمای یونان جهت اسکندر پادشاه خود وضع نمودند. در چهل و یک «باب»: ۱. صفة خلق الضوارى و اجناسها و منازلها و علامات رفيعها و وضيعها و صفات اصنافها؛ ۲. صفة البزاة و ذكر الوانها و اوزانها و ضراتها و الحوادث التى يحدث فيها؛ ۳. ذكر انواعها و هى ست درجات بعضها اجل من بعض كلها على خلق واحد؛ ۴. صفة ما يصنع بالبازى عند صيده؛ ۵. صفة احسن البزاة اجابة و اقلها شراسة خلق؛ ۶. صفة ما يختلف من البزاة؛ ۷. صفة البزاة اجابة و اعسرها رياضة؛ ۸. صفة شر البزاة و ادبرها؛ ۹. الصنف الثانى و هى الشواهين و صفاتها و الوانها و اوزانها و ما شرحت الحكماء فى كرم جواهرها؛ ۱۰. صفة ما يتخذ من الشواهين لصيد الكراكى؛ ۱۱. صفة ما يختلف فى الشواهين و صفة اجودها؛ ۱۲. صفة سرعة الشواهين؛ ۱۳. صفة الوان الشواهين و اوزانها و اوطانها؛ ۱۴. صفة ما يصنع بالشاهين حين يصاد؛ ۱۵. صفة الصقور و الوانها و اوزانها و ما حمد اهل العلم منها؛ ۱۶. ما لايختلف من الصقور؛ ۱۷. صفة الوان الصقور و اوطانها؛ ۱۸. صفة السريع من الصقور؛ ۱۹. ذكر ضراتها؛ ۲۰. صفة جرأة الصقور على الغزال؛ ۲۱. صفة البواشيق و الوانها و اوزانها و شياتها و صفة الفارة منها؛ ۲۲. صفة تضرية الباشق و هو وحشى؛ ۲۳. علاج القرنصة و ذكر ما يحتاج اليه من آلتها؛ ۲۴. جناح الباشق و كيف يخرج؛ ۲۵. صفة العقاب و ما ذكر من وثاقتها و ما لايختلف منها؛ ۲۶. صفة الزمج و ما يحمد من خلقها؛ ۲۷. امتحان البزاة و جميع الضوارى كلها لمن اراد تشتريها؛ ۲۸. سياستها و ذكر القيام عليها؛ ۲۹. صفة التضرية و الاجابة؛ ۳۰. صفة علاج ما يجبن عن الاجابة اذا أساء الاجابة؛ ۳۱. صفة ارسال البازى اذا كان فزحا واردت تأديبه؛ ۳۲. صفة حيلة طلب البزاة اذا ارسلتها و ضاعت عنك؛ ۳۴. صفة الاستغناء و التحليق فى الهواء و الاباق و تدبير ما يصلح من ذلك؛ ۳۵. صفة تجنين الطير و وصفه فى القرنصة و صفة غذاها و جميع علاجاتها؛ ۳۶. صفة علاج البازى مما يسرع خروج ريشه و يخرجه من القرنصة؛ ۳۷. علاج البازى اذا قرنص فى غير وقته؛ ۳۸. صفة اضمار الطير بعد خروجه من القرنصة بلا ادب و لاتعب؛ ۳۹. صفة علامات الطير و صحته من الضوارى؛ ۴۰. صفة حال مرض الطير؛ ۴۱. صفة ما يستدل به على مرض الطير و فضول جسده من الذرق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۰۰/۲
آغاز: الحمدلله الذى ابدع الاكوان و اخترع الاركان و فضل الانسان على سائر انواع الحيوان بمزية العقل و فضل البيان و سخر له ما يستخدمها كالعبيد و الغلمان؛ **انجام:** و الا فاطعمه لحم سلحفاة صغيرة دمها حار او لحمها طريا فان يرى و الافاطعمه لم دم الانسان اذا حجم او فصد قبل ان يجمد اذا مضى من النهار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۲۰گ (۶۵پ-۸۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۰-۳۳۳]

← العلم بالشیء و بوجهه ≻ الرسالة المرآتية

● **العلم بالعلة و المعلول** / فلسفه / عربى
al-'ilm bi-l-'illa wa-l ma'lūl
رساله‌ای در علم به علت و معلول و علیت هر یک برای دیگری و رفع شبه از این مسأله.

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۶۴/۳۱
کا: علی بن احمد رشتی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: یزد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲ – ۱۷۹]

← العلم بالوجه و العلم بالشی من وجه ⟵ الرسالة المرآتیة

● **العلم بصدور الاشیاء عن الاول** / فلسفه / عربی
al-'ilm bi-ṣudūr-il ašyā' 'an-il awwal

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۳/۸
آغاز: بسمله. و الصلوة علی من استتار من اصل النور و عرف کیف کان منه مصدر الامور قال المؤید بحقیقة المتطهر عن دنس الخلیقه ان من کمال المعرفة بالذات العلم بصدور الاشیاء عنها و کونها منها؛ **انجام:** و هو اعنی العالم محدث له علی الدوام و لواهب العقل المن و الطول علی ما انعم و اسدی.
خط: نستعلیق، کا: حیدر علی کاتب، تا: ۱۰۲۸ق؛ محشی، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۴۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۴ – ۳۱]

← علم بکاربردن اسباب مهندسی ⟵ اسباب مهندسی

● **علم بیان** / بلاغت / فارسی
'elm-e bayān

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی،۱۲۵۵-۱۳۴۴شمسی
amīr-xīzī, esmā'īl ebn-e mohammad taqī (1876 - 1965)
رساله مختصری است درباره علم بیان همراه با شاهد مثال‌هایی از اشعار عربی و فارسی. ممکن است امیر خیزی این مطالب را از کتاب خاصی گرفته باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۲۷
آغاز: بنام خداوند جان و خرد، علم ببیان، تعریف، بیان در لغت بمعنی نمودار ساختن و آشکار شدن است؛ **انجام:** از آن سرآمد این کاخ دلاویز ×× که تا جا گرم کردی گویدت خیز
خط: نسخ معرب و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ در برگ‌های آخر نسخه، جزوه بیان کلاس ششم مدرسه متوسطه استنساخ شده است؛ جلد: تیماج فرنگی، ۵۱گ، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ – ۱۰۵]

● **علم البیان** / بلاغت / عربی
'ilm-ul bayān
رساله مختصری است در بخش ترکیب و تشبیه بلاغت و بیان زبان عرب.

۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۴۷/۴
آغاز: الفن الثانی علم البیان وهو علم یعرف به ایراد المعنی الواحد بطرق مختلفه فی وضوح الدلالة علیه ودلالة اللفظ اما علی تمام ما وضع له اوعلی جزئه اوعلی خارج؛ **انجام:** کانیکون المشبه به اعرف شی بوجه الشبه فی بیان الحال اذاتم شی فیه فی الحاقی الناقص بالکامل ای کون المشبه مسلم الحکم فیه معروفة عند المخاطب فی بیان الامکان او مردود
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۱]

● **علم بیان** / بلاغت / فارسی
'elm-e bayān
در شرح مختصر اصطلاحات علم بیان، شامل ترجیع، موازنه، تجنیس، اشتقاق، سجع، مقلوب، متزاد، تشبیه، تنسیق، صفات، سیاقة الاعداد، التفات، تجاهل عارف، استعارات، ایهام و مغالطه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۰
آغاز: ... اما بعد این مختصریست در علم بیان و چگونگی ترکیب سخن و انواع محاسن الفاظ؛ **انجام:** خود از برگ معنی عدد خواسته است.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ با این یادداشت: «بخط جناب ملا عبدالمطلب خفری استکتاب شد»؛ جلد: تیماج، ۲۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۴/۸سم [ف: ۴۳ – ۱۶۶]

● **علم البیان** / بلاغت / فارسی
'elm-ol bayān
مؤلف در دیباچه می‌گوید: «مختصری است در علم بیان و چگونگی ترکیب سخن و انواع محاسن الفاظ که محرر می‌گردد تا ارباب بلاغت و براعت را یادگار باشد». اما بیشتر در فن محاسن بدیعی است. نخست کلام را در «زبان مترسلان» به مطبوع و مصنوع و مطبوع را به جزل و رقیق تقسیم می‌کند و سپس می‌گوید: «مصنوع را به اختلاف صنعت‌ها (قسمت‌های) فراوان است چون ترصیع و موازنه و تجنیس ... استعارات ابهام و مغالطه و شرح هر یکی گفته شود و مثال آن از ابیات آورده شود تا زود به فهم رسد». سپس تا پایان رساله اقسام صنایع (از فن بیان و بدیع) است و مجموعاً ۱۴ نوع برشمرده از ترصیع این ابهام و برای گواه، شعر و نثر عربی و شعر و نثر فارسی می‌آورد و نثر فارسی را گاه از محاورات متداول زمان خود می‌گزیند. مؤلف در این رساله از هیچ مأخذی نام نمی‌برد و نیز نام شاعران را مگر یک بار از کمال الدین اسماعیل و بیتی از فخر کردانی.
آغاز: شکر و سپاس خدای را جل جلاله که آدمیان را به فضیلت نطق و اختصاص نفس ناطقه از دیگر جانوران ممیز گردانید
انجام: و از موانع و علایق نفسانی منقطع و از خطا و زلل مصون

و محروس دارد.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۰۸/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۴۱پ-۴۸پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۹۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹۶/۴۷
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام کتاب با توجه به کتابشناسی اصلاح شد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ص(۱۷۶-۱۸۸)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۶]
۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۰/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان: ف: - ۱۵۴۷]

← علم بیطره ⟵ بیطارنامه

● **علم البیطرة** / حیوان شناسی / عربی
'ilm-ul bayṭara

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۷/۶
آغاز: بسمله. حمدله. هذا رسالة فی علم البیطرة. العروق التی یحتاج الی فصدها فی الحیوانات؛ **انجام:** یصلح حال الماکول و المشروب
بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۷ص (۷۱۴-۷۲۰) [نشریه: ۳ - ۳۴۷]

● **علم البیطرة** / حیوان شناسی / فارسی
'elm-ol baytara

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶۶/۳
آغاز: فی علم البیطرة اگر اسب علف خورد و اثر آن بروی ظاهر نشود علاج آنست که پیه اسب بیارند و بگذارند؛ **انجام:** و اسب یک نشان را نیز بد دارند و الله اعلم بالصواب.
بندی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سپاهانی، ۵گ (۱۵۳پ-۱۵۷پ)، ۱۵سطر(۷×۱۶)، قطع: ربعی [ف: ۱۷-۲۱۶]

← علم تاریخ ⟵ فضیلت تاریخ

● **علم تجوید** / تجوید / فارسی
'elm-e tajvīd

ناشناخته:
۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۱۸/۱
بی کا، تا: ۱۲۲۹ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۴۱/۴
آغاز: اما حروف پس از منقسم شده بحلقی شش گانه و لهوی دو گانه. و آن ق و ک است، و فمی شانزده گانه است و شفوی چهارگانه و مخارج بذهب اصح هفده است؛ **انجام:** و وصل بسکون را بشرطی که کلمه لاحقه مفتح بهمزه وصل نبوده باشد بعضی علما جایز نمیدانند. و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۳ص (۶۶- ۷۸)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۷/۱ - ۶۰]

● **علم التجوید (رسالة فی)** / تجوید / عربی
'ilm-ut tajwīd (r.-un fī)

ملولی اصفهانی، اسدالله، - ۹۶۹ ؟ قمری
malūlī esfahānī, asad-ol-lāh (- 1562)

تاریخ تألیف رجب ۱۰۰۴ق؛ محل تألیف: کربلا
رساله مختصری است درعلم تجوید شامل «مقدمه» و دوازده «فصل» و «خاتمه»: مقدمه در فضیلت تلاوت؛ فصل ۱. مخارج حروف؛ ۲. صفات و کیفیت حروف؛ ۳. احکام راء؛ ۴. احکام لام؛ ۵. احکام الف؛ ۶. احکام تنوین و نون ساکنه؛ ۷. احکام میم ساکن؛ ۸ مد؛ ۹. هاء کنایه؛ ۱۰. انعام؛ ۱۱. وقف؛ ۱۲. لحن.
آغاز: بسمله الحمدلله رب الابرار و الصلوة و السلام علی رسولنا المختار و آله الاطهار و اصحابه الاخیار و بعد اعلم ان افضل العبادات بعد معرفة الله تعالی الصلوة و هی لاتصح الا بقراءات القرآن ...
انجام: الثانی عشر فی اللحن اعلم ان اللحن ... یسمون الاول جلیا و الثانی خفیا و هذا ما اورد المؤلف رحمه الله ولابویه وقد سوده حامدا مصلیا مستغفرا فی مشهد الحسینیة علی مشرفها الف الف التحیه و کان تألیفه فی شهر رجب سنه اربع الف.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۸/۹
آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: و هذا آخر ما اراد المؤلف رحمه الله علیه و لابویه و قد سوده حامدا مصلیا مستغفرا فی مشهد الحسینیه علی مشرفنا الف الف التحیه. تمت هذا الکتاب بعون الملک الوهاب سنه ۱۰۶۵.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق، جا: کربلا؛ جلد: مقوا، ۱۲ص (۴۱۴-۴۲۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴۹]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۳-۱۰/۱۸۱
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر. در فهرست بدون مؤلف؛ خط: نسخ، کا: علی محمد بن صفر، تا: محرم ۱۱۲۴ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۲۷]

● **علم التجوید (مختصر)** / تجوید / عربی

'ilm-ut tajwīd (mx.)

حسینی قائینی، اسدالله
hoseynī qā'īnī, asad-ol-lāh

در یک «مقدمه» و دوازده «فصل» و «خاتمه».
[الاوقاف العامة الموصلی ۱۶۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۴/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله رب الابرار و الصلوة علی رسول لنا المختار؛ **انجام:** لمنه الجسیم و احسانه القدیم
کا: جعفر بن شیخ عبدعلی قریشی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: نجف اشرف؛ ۱۳گ (۱پ–۱۳ر) [ف: ۱۶ – ۲۵۶]

← علم تشریح > تشریح بدن انسان

● **علم تشریح** / طب / فارسی
'elm-e tašrīh

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۱
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۱۹]

← علم تشریح الاعضاء > خلاصة التشریح

● **علم التصریف (رسالة فی)** / صرف / عربی
'ilm-ut taṣrīf (r.-un fī)

مطالب ناپیوسته‌ای است در علم صرف عربی؛ لیکن به علت خالی بودن جای عناوین، مشخص نگردید که بخشی از متن معروفی بوده، یا حاشیه‌ای بر ماتن یا شرح.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲۲/۸
آغاز: إعلم آن کل ما صنف فی الفعربیه من تصنیف، فهو مفتقر الی علم التصریف؛ **انجام:** فی مثله عنبر و قنبر و شنآء من نسب الإسنان، فیقال قمبر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۳۵–۴۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۶ – ۱۹۰]

● **علم تصریف (مختصر)** / صرف / فارسی
'elm-e tasrīf (mx.)

مشتمل بر هفت «باب».

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی [نشریه: ۱۱ – ۹۴۶]

● **علم التصوف** / عرفان و تصوف / عربی
'ilm-ut taṣawwuf

زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ – ۵۳۸ قمری
zamaxšarī, mahmūd ebn-e 'omar (1075 - 1144)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۸۷/۷-ف
نسخه اصل: نسخه آقای فروزانفر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ شعبان ۱۲۹۳ق [فیلمها ف: ۱ – ۷۳۹]

● **علم تعبیر (رساله در)** / خوابگزاری / فارسی
'elm-e ta'bīr (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۹۹
آغاز: اقسام النوم فی اللیوم - پنج قسم است خواب در ایام که بنظم آمده همه اقسام؛ **انجام:** رنجی بوی برسد و اگر این جواب در زمستان بیند رنج از وی دور شود.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب [رایانه]

● **علم تقویم (مختصر)** / تقویم / فارسی
'elm-e taqvīm (mx.)

مختصری است در علم تقویم مشتمل بر دو «باب»: باب ۱. در چهار فصل؛ باب ۲. در هفت فصل.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۲/۹
آغاز: الحمد الخالق السماوات و علی رسوله أفضل الصلوات و علی آله و عترته؛ **انجام:** سعدی در طالع اختیار باید کرد. این است اصول اختیارات
خط: نستعلیق، کا: درویش علی بن درویش محمود، تا: ۲۱ رجب ۹۵۱ق؛ جلد: تیماج، ۶گ (۷۴پ–۷۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [مؤید: ۳ – ۵۷۶]

← علم تکسیر > حروف

● **علم تنجیم و معرفت تقویم** / هیئت / فارسی
'elm-e tanjīm va ma'refat-e taqvīm

قاری گیلانی، ملامیر، ق۱۱ قمری
qārī gīlānī, mollā-mīr (- 17c)

در «شرح نصاب» خود که در ۱۰۱۶ق نگاشته، نام ۴۲ اثر خود را نام برده که این رساله نیز در آن هست.
آغاز: ای جنابت برتر از ادراک عقل ×× اولین وصف و اسم حضرتت رب العالمین / بر سپهر نیلگون از قدرت والای تست ×× از کواکب کهکشان یگرشته از در ثمین. درود میمنت ورود

موفور نا محصور ستاری را سزا است ... این رساله ایست در علم تنجیم و معرفت تقویم از مؤلفات ... ملا میر قاری و مطلعش موقع است بتوقیع نام ... پادشاه ...
انجام: در جدول اختیارات کواکب: بصلاح و خیر کوشد.
[فهرستواره منزوی ۲۹۹۷/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۴۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۰۱۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: ترمه، ۲۲۲گ (۲۲۳-۴۴۴)، ۲۰ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱۹]

● **علم تنویم** / علوم غریبه
'elm-e tanvīm
بکتاش، رضا قلی نور علیشاه، ق۱۴ قمری
baktāš, rezā qolī nūr-'alīšāh (- 20c)
تاریخ تألیف چهارشنبه ۶ صفر ۱۳۵۲ق؛ محل تألیف: قم

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۰۷
خط: نستعلیق، کا: سید موسی شبیری زنجانی قمی، تا: سه‌شنبه ۲۱ شعبان ۱۳۶۴ق، جا: زنجان؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه‌ای که سید محمد ولایی زنجانی از اصل مؤلف استنساخ نموده؛ ۸گ، ۱۸ سطر، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۳۶]

● **علم توپخانه** / فنون نظامی / فارسی
'elm-e tūp-xāne
نجفقلی، ق۱۳ قمری
najaf-qolī (- 19c)
اهدا به: مظفرالدین میرزا ولیعهد
تاریخ تألیف ۱۲۹۶ق
از متن این رساله برمی‌آید که مظفرالدین شاه در دوران ولیعهدی نزد نویسنده این کتاب تحصیل علم توپخانه می‌نموده است و نویسنده برای شاهزاده قاجار مباحث فن توپخانه را ضمن صد و بیست سؤال و جواب (در این رساله) تدوین کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۵
آغاز: بسمله، از آنجائیکه مکنون خواطر (=خاطر) مبارک حضرت اقدس اشرف اعظم والا ولیعهد دولت گردون مهد روحی فداه؛ **انجام:** از برای انداختن نارنجک بطور کمانه یا بطور ارتفاع یا از برای انداختن قوطیهای ساچمه بکار میریزند.
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالحسین بن محمد رفیع، تا: ۲۲ محرم ۱۲۹۶ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج قرمز، مذهب، ۵۰گ، ۹ سطر (۵/۵×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۲ - ۲۲۹]

● **علم توپخانه** / فنون نظامی / فارسی
'elm-e tūp-xāne
شامل چهل سؤال و پاسخ آن.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۱۶/۴
آغاز: بسمله دروس اول علم توپخانه سوال اول توپخانه چه چیز است و فایده اش چیست؟ جواب توپخانه اولین شعبه جنگ و نظام است؛ **انجام:** کیسه را از لوله توپ بیرون میآورند سوال چهل و یکم
خط: نستعلیق، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: مقوا، ۱۳گ، ۱۰ سطر(۷× ۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۴۵]

● **علم ثروت** / اقتصاد / فارسی
'elm-e servat
دری، محمد، ۱۸۴۱ - ۱۹۰۰ میلادی
darī, mohammad (1841 - 1900)
جزوه‌ای است در بیان علم ثروت در سه «باب» و هر باب در چند «فصل» می‌باشد که این جزوه در سال تحصیلی ۱۸-۱۳۱۷ شمسی توسط دانشجویی به نام محمد دری در هنگام تحصیل نوشته شده است. عناوین ابواب آن بدین تفصیل می‌باشد: باب ۱. مقدمات در سه فصل؛ باب ۲. تولید ثروت در چهار فصل؛ باب ۳. دوران ثروت در دو فصل.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۵
آغاز: آدمیرا حوائج و نیازمندیهای بیشمار است بعضی از این حوائج مربوط بزندگای انسان بلکه؛ **انجام:** مقدار زیادی اسکناس چاپ و رایج نماید گسترد ... مقاومت و مخالفت مردم میشود
خط: نستعلیق، کا: محمد دری، تا: ۱۳۱۷ش = ۱۳۵۷ق؛ جلد: گالینگور، ۹۴گ، ۲۰ سطر (۱۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

● **العلم ثلاثة** / فلسفه / عربی
al-'ilm ṯalāṯa
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
در علم انفعالی، علم فعلی و علم ذاتی، گویا از احسائی.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۸/۷
بی کا، بی تا [ف: ۳ - ۵۸]

● **علم جال** / هندسه / فارسی
'elm-e jāl
شمس الامراء محمد فخرالدین، - ۱۲۷۷ قمری
šams-ol-omarā' mohammad faxr-od-dīn (- 1861)

ترسیم اشکال هندسی جال (سطحی از اتصال و تقاطع خطوط مستقیمه و منحنیه پرکاری که از جهت اضلاع آن سطح پیدا شده با همدیگر متصل و ملاقی متقاطع شوند شکلی مأنوس الطبع حادث گردد) که بیشتر جنبه تزیینی دارد، بروش قدما و متأخرین و با اختصار در یک «مقدمه» و پنج «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه: در تعریف جال؛ مقاله ۱. اصطلاحات و اسماء، دارای دو فصل؛ مقاله ۲. کشیدن جال‌هایی مثلث، دائری چهار فصل؛ مقاله ۳. کشیدن جال‌هایی مربع، دارای سه فصل؛ مقاله ۴. کشیدن جال‌هایی مثمن، دارای دو فصل؛ مقاله ۵. کشیدن جال‌هایی متفرقه؛ خاتمه: در اشکال مستقیمه و پرکاری.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۱۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بر ارباب این فن و مهندسین و مصورین مبرهن می‌گردد که از مدتی مکنون خاطر بود

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج نیلی، ۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۲۱ - ۱۸۴]

← علم جبر و مقابله > جبر و مقابله

← علم الجدل ۱ > علم النظر

● **علم جراثقال** / فیزیک / فارسی

'elm-e jarasqāl

ریشارخان، رضا، ق۱۴ قمری

rīšār-xān, rezā (- 20c)

به دستور: ناصرالدین شاه

ترجمه علم جراثقال از مسیو دولویه (به فرانسه) از ریشار فرانسوی نومسلمان ویراسته محمد حسن شوکت.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۷۰/۳

ناقص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۵ - ۲۴۲]

● **علم جغرافیا** / جغرافیا / فارسی

'elm-e joqrāfīyā

بعضی از اصطلاحات جغرافی جدید و خواص و تقسیمات زمین است و بعد از نقاط معروف زمین بحث می‌شود و سپس پاره‌ای از شهرهای بزرگ عالم به شرح می‌آید و خواص جغرافیای یکایک آنها ذکر می‌شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷/۸

آغاز: بسمله، در بیان بعضی اصطلاحات و تعبیرات؛ **انجام:** در حمایت دولت انگلیس اند سه هزار لشکر و جند کشتی مختصر دارند.

کا: عبدالستار گرگانی، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج، ۹۸ص (۶۷۱-۷۶۸)، ۱۶ سطر (۷/۵×۲۲)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۷۶]

● **علم جغرافیا (رساله در)** / جغرافیا / عربی

'elm-e joqrāfīyā (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲۵

آغاز: بسمله، جغرافیا علم باحوال الارض من حیث تقسیمها الاقالیم و الجبال و الانهار و ما یختلف حال اسکان؛ **انجام:** الاصل کان حکم ما بعده کحکم الثانی مع الاول و الثالث کذلک و الله اعلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مذهب منقش [رایانه]

● **علم جفر (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e jafr (r. dar)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۷۹

آغاز: من کلام حضرت امیر المومنین جفر در لغت؛ **انجام:** جفری گویند بدانکه طریق این ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۸۱

آغاز: مگر واقف علم جفری ای فرزانه؛ **انجام:** العجل العجل العجل الوجا الوجا.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **علم جفر و استخراج مستحصله** / جفر / عربی

'elm-e jafr va estexrāj-e mostahsale

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۰/۵

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشین، ۱۳گ (۱۶ر-۲۸ر) [ف: ۳۶ - ۴۰]

● **علم جنگ** / فنون نظامی / فارسی

'elm-e jang

پروسکی، انتوان رجویل، ق۱۳ قمری

prūskī, āntūān rejvīl (- 19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف ۱۲۷۶ق

نویسنده که پسر پروسکی امیر تومان است، کسی که در جنگ هرات کشته شد، این کتاب را به جهت مهندسان نظامی و افسران توپخانه ترجمه و تحریر کرده است که حاوی سه باب به شرح زیر می‌باشد: باب ۱. در دانستن بعضی از علوم ضروریه غزویه از قبیل ساختن سنگرها و محافظت اردو و نگاهداری قلاع و تفصیل استحکام آنها که چگونه باید سنگر و قلاع ساخته و

نگاهداشته شوند، در بیست و سه قاعده؛ باب ۲. بیان ساختن سنگرهای توپ و سایر علومی که خاصه توپخانه و استحکام آن است، در هشت قاعده؛ باب ۳. بیان گرفتن و نگاهداشتن قلاع و سنگرها و عبور از رودخانه ها، مشتمل بر ده سؤال.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴

آغاز: بسمله، ستایش بیرون از قیاس ناظمی را رواست که نظام افواج موجودات؛ **انجام:** در آنوقت باید قلعه گیان از آتش زدن ... اندک نمایند

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۷۶ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، از صفحه ۱۳۹ تا آخر نقشه‌های نظامی، مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۸گ، ۱۴ سطر (۱۴×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۴]

● **علم جنگ** / فنون نظامی / فارسی

'elm-e jang

دنبلی تبریزی، علی بن محمد، ق۱۳ قمری

donbalī tabrīzī, 'alī ebn-e mohammad (- 19c)

اهدا به: ناصر الدین شاه (شاید)

تاریخ تألیف ۱۲۷۲ق

نویسنده، که مدت‌ها در پیاده نظام ایران خدمت و در دارالفنون تحصیل کرده است، هنگامی که با فوجی از قشون ایران به فارس می‌رود این رساله را در تاکتیک و علم جنگ و آداب ایام صلح می‌پردازد که مشتمل بر هفت «مقاله» و یک «خاتمه» است. در این مقالات از ابتدای تربیت آحاد پیاده نظام تا تفصیل حرکت افراد در میدان جنگ مشروحاً سخن به میان می‌آید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۷

آغاز: بسمله. حمد و سپاس بیقیاس مر یزدانی را سزاست که آفریننده کل عالم و عموم انفاس است و درود ثنای بی شمار؛ **انجام:** لیکن امیدوارم که سر کردگان نظام بر مبتدیان نظام اگر خلاف و خطائی رفته باشد. مبذول [؟] و سر بسر ایشان نگذارند

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۲]

● **علم جنگ** / فنون نظامی / فارسی

'elm-e jang

قزوینی، محمد تقی، ق۱۳ قمری

qazvīnī, mohammad taqī (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۶۲ق

در این رساله، «جنگ کوچک» شرح داده می‌شود و مقصود از آن عملیات پشت جبهه‌های جنگ است (به زمان جنگ) و این عملیات عبارتند از: ۱. پاس لشکر؛ ۲. نگاهداری طرق ارتباطی؛ ۳. حفظ آذوقه؛ ۴. شناسایی دشمن؛ ۵. آنچه موجب اضرار دشمن است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: بعد البسمله: جنگ کوچک یا علمی که بواسطه آن رموزات جنگی را که در درجه دوم علم جنگ محسوب می‌شود توان آموخت اول در تعریف و فائده جنگ کوچک است؛ **انجام:** مگر اینکه بزور راهی از برای خود باز کند و قواعد آنرا در جنگ قسمتها بعد از این ذکر خواهم نمود

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۳۸گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۷]

● **علم جنگ** / فنون نظامی / فارسی

'elm-e jang

فیروزکوهی، محمد کریم، ق۱۴ قمری

fīrūzkūhī, mohammad karīm (- 20c)

تاریخ ترجمه: ۱۲۹۹ق

مترجم که ابتداء از شاگردان مدرسه دارالفنون بوده و در ارتش آن روزگار ایران از سربازی خدمت خود را شروع کرده و تا درجه سرتیپی رسیده است پس از آنکه تحصیلات عالیه خود را در مدرسه سن سیر فرانسه به پایان برده و به ایران آمده این کتاب را در علم تاکتیک از زبان فرانسه ترجمه کرده است. مطالب آن شامل آخرین مباحث علم جنگ آن روزگار و درباره جنگ‌های دسته‌های مختلف ارتش از پیاده نظام و سواره و توپخانه و مهندسی است. او این ترجمه را بهترین ره‌آورد سفر خود از کشور فرانسه برای افسران ایران می‌داند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۴۹

آغاز: بسمله. چون همواره مکنون ضمیر منیر کیمیا تأثیر شاهنشاه معدلت گستر و جهان خدیو مملکت پرور دارای تاج و سریر جم و رونق افزای ملك عجم؛ **انجام:** اما صاحب منصبی که این وقوف را نداشته باشد راهنمون بوده و تقاضای وقت هم برای او بی ثمر است.

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۹ق؛ جلد: مذهب، ۱۵۲گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۸۴]

● **علم جنگ** / فنون نظامی / فارسی

'elm-e jang

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۹۹

احمد نامی از دانش آموختگان اروپا؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۵۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۷۳

آغاز: به واسطه تحصیل تاریخ جنگ بعضی قواعد کلیه به دست می‌آید که از قدیم تا به حال به تجربه رسیده رد آنها بی ضرر ممکن و متصور نیست چرا که پیروی آنها اسباب فتح ردشان شکست می‌شود؛ **انجام:** و موجب غیرت و اسباب حسرت همچنین رزم پیاده سوار که از طرف روس در همین جنگ به تجربه رسید و فوائد نیکو از آن حاصل نمودند.

در قواعد علم جنگ و در دو قسمت است: استراتژی، تاکتیک و تقسیم تاکتیکی به سه قسم A و تاکتیک ترکیبی و تاکتیک عملی، و شناخت اقسام اسلحه و لشکر و سرباز و شناخت قوای مسلح دیگر کشورها، در چندین باب و فصل؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم کرمانشاهی، تا: ۳ صفر ۱۳۰۲ق، جهت آقا احمد؛ دارای اشکال هندسی، مصحح، معادل لاتین برخی از لغات بالای آنها؛ جلد: تیماج، ۲۱۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۸–۲۰۱]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۹۴

آغاز: به جهت اینکه قشون پس از حرکت و رسیدن به نقطه مقصود مستعد جنگ باشد؛ **انجام:** از قشون روانه نمایند

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب طباطبائی (پیش خدمت محمد علی میرزای اعتضاد السلطنه)، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۰۲ق، برای عبدالحسین خان پسر امیر نظام؛ ص اول طلاکاری شده؛ ۱۳۲ص، قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۳۸]

← علم حال > عقائد رساله سی
← علم الحجر > السر المکتوم
← علم الحدیث > خلاصة الخلاصة

● علم الحدیث (مختصر) / درایه / عربی

ʻilm-ul ḥadīṯ (mx.)

در باب چگونگی روایت حدیث است. مؤلف آن ذکر نشده کتاب شامل یک «مقدمه» و چند «باب» است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف ۳۸۱/۱

آغاز: بسمله و به ثقتی – نحمد اللهم علی البداریه و الروایه و نسالک حسن الرعایه الی النهایه؛ **انجام:** فی معرفه اصطلاحات الحدیث و الله تعالی الموفق و الهادی و ه و حسبنا الله و نعم الوکیل تمت الرساله الشریفه بعون الله الملک المبعود آمین بحسن توفیقه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ باب‌ها نامرتب است و بدین ترتیب صحافی شده: مقدمه، باب اول، باب دوم، باب سوم، باب هفتم، باب پنجم، باب‌های چهارم و ششم و اگر دیگری بوده مفقود شده؛ ۱۱گ، ۱۸ سطر [ف: ۱ – ۳۵۷]

← علم الحراثة > ارشاد الزراعة
← علم الحروف > البسط و التکثیر العنصری
← علم الحروف > تیسیر المطالب لکل طالب
← علم الحروف > اسرار الحروف

● علم الحروف / علوم غریبه / عربی

ʻilm-ul ḥurūf

کوفی، محمد بن یعقوب

kūfī, mohammad ebn-e yaʻqūb

کتابی است در علم حروف شامل نکات دقیق در آن علم و متضمن طریقه دعوت قسمتی از اسماء الله (تع) و در آخر خاتمه‌ای دارد مشتمل بر دو فصل: ۱. شرایط و آداب عمومی دعا؛ ۲. شرایط خصوصی دعوات اسماء الحسنی. مؤلف به طوری که در صدر دیباچه ذکر شده ابو عبدالله شمس الدین محمد بن یعقوب کوفی است. بیش از این مقدار اطلاعی دربارهٔ مؤلف این کتاب به دست نیامد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۴

آغاز: قال الشیخ الامام العالم العلامه شیخ المحققین و قدوة المجتهدین؛ **انجام:** فان الله یفتح له بابا الی فهم معانیه بمنه و کرمه حسبنا الله و نعم الوکیل.

کا: صفی بن محمد، تا: ۱۰۵۲ق؛ یک منظومه در علم حروف و چندین جدول و طلسم و چندین فقره دعا به زبان عبری با ترجمه آنها در صفحه زائد آخر نسخه یادداشت شده؛ جلد: تیماج، ۱۴۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۳۵]

● علم حروف / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e horūf

محمد بن شیخ محمد

mohammad ebn-e šayx mohammad

تجربیات مؤلف است، در اذکار و اسماء که گویا برای دعای خیر دیگران به یادگار نهاده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بر ارباب فهم و بینش و اسباب عقل و دانش مخفی نماند که

[فهرستواره منزوی ۶۶۸/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۲۱/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بر ارباب فهم و بینش و اسباب عقل و دانش مخفی نماند که؛ **انجام:** این مداخل اهم مؤلف است در اذکار و اسماء که گویا برای دعای خیر دیگران به یادگار نهاده است

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۳۷– ۳۹)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲۸ – ۱۸۸]

● علم حروف / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e horūf

همدانی، ظهیر

hamadānī, zahīr

کتابی است در علم حروف دعاوی هفت سیاره، اختیارات ساعات روز و شب سیارات و منسوبات کواکب در طالع شامل چند «فصل».

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۹

آغاز: بسمله. الحمدلله ... اما بعد چنین گوید مترجم این کتاب ... ظهیر همدانی احسن الله تعالی الیه که چون یاری از یاران حقیقی و دوستی از دوستان صادق؛ **انجام:** مثلا قون فعشها جهنعو طلمعص هذا آخر الکتاب و الله اعلم بالصواب و الیه مرجع و الماب و توکلی علی الملک الوهاب

خط: نستعلیق، کا: مهر علی اطلسی، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۷ص (۸-۲۴)، ۱۴-۱۵ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

● **علم الحروف** / علوم غریبه / عربی

'ilm-ul ḥurūf

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۲/۲

آغاز: بسمله. فان من بسم یتعدی الکون و یاکل و یشرب و تأمل سورة الفاتحة تجدها من ضرب الستة فی تسعة عشر یکون الخارج ستون و اربعة و خمسون؛ **انجام:** هذه صورتها علی التمام و الکمال علی ماهی علیه فی الاصل ان شاءالله تعالی و هو هذا و هذا الخاتم الرفیعة بصفتها و هی هذا (دائره‌ای است گرد آن آیة الکرسی و درون آن دعایی است به عربی).

در اسرار فاتحه و فواتح سور قرآن و در آن از ابوالحسن شاذلی یاد شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۷گ (۱۷۰-۲۰۶)، ۲۱ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۲۰۰۰]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۸/۲

در آن از ابی العربی و غنوی یاد شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۱۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۱۴

آغاز: بسم الله الاعلم الاعلم. بالله الله. العلم العلم. انتی انا الله. لا اله الا انا کنت؛ **انجام:** سبحانک عن کل ما خلق، و یخلق انک انت اعلم الاعلین.

عن ۲۲ للدیان فی علم الحروف، و له ثلث مراتب، از آثار بهائیان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۷۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۹/۶

آغاز: بسمله. حمدله. فقد سألنی بعض اخوانی ابان الله لی و لهم مسالک الارشاد و موفقین لطریق السداد

مشتمل بر پنج «فصل»: ۱. بسط الحروف الارواح؛ ۲. طبایع الاشباح؛ ۳. کیفیة الوضع؛ ۴. استخراج روحانیة؛ ۵. تدبیر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۱۲۱-۱۲۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۵ - ۱۸۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۰/۲

آغاز: الحمد لولیه ... اما بعد فهذه نبذة فی علم الحروف مشتملاً علی فصول، الفصل الاول فی البسط الحرفی و هو علی قسمین؛ **انجام:** فعلیک بالفهم و الکتمان فانه من الأسرار و یحصل لی بالزحمات

خواص حروف و چگونگی استخراج مبهمات از آنها و کیفیت حساب آنها را به روش قواعد جفری، در این رساله ضمن چهار فصل توضیح داده شده است بدین عناوین: فصل ۱. البسط الحرفی، فصل ۲. البسط العددی، فصل ۳. البسط العنصری، فصل ۴. الجفر الجامع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰-۱۳۱۱؛ ۵ص (۷۵۳-۷۵۷)، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۵۹]

۶. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۶۸/۳

در علم حروف، از یکی از علمای عامه؛ بی‌کا، بی‌تا [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۳]

← علم حروف > مصطفویه
← علم حروف > حروف

● **علم حروف** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e ḥurūf

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: - ۶۴۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۷۲

آغاز: الحمدلله الاول بلا اول کان قبله و الآخر بلا آخر یکون بعده و الصلوة ... موجود بحق واحد اول باشد ×× باقی همه موهوم مخیل باشد؛ **انجام:** گفتم که الف گفت دگر گفتم هیچ ×× در خانه اگر کس است یک حرف بس است

رساله‌ای است پر از استعارات و کنایات نامفهوم بر مبنای اعتقادات امامیه و اشاره به بعضی از آیات و روایات و مطالب اعتقادی و فلسفی؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ مجدول، حاشیه ها به چلیپا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۰ص، ۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۴۵ - ۵۵]

۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۶۸/۱۲

آغاز: بسمله این مختصری است در علم حرف مدخل حرف، حکماء سابق بطریقی رفته اند و حکماء هند مدخل آن را پیدا کرده اند ... بدان که چون خواهی که طبع و سر و خاصیت حرف و عدد بدائی

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاج علی خوانحودی، تا: از ذیقعده ۱۲۶۰ تا ۱۲ صفر ۱۲۶۲ق، جا: مشهد رضوی مدرسه

صالحیه؛ ۲۵ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۳۰۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۴۰-ف

نسخه اصل: بادلیان اکسفورد ش ۹۴ والکر (ش ۱۲۹۸). شیخ سعدالدین؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱/۱

بدین گونه «عالیه درست کرد هر آینه او را اتصال معنوی با ایشان حاصل شود ... و از بعضی اکابر اولیاء منقول است که گفته اند انی اجد اثر معصیتی فی عمادی و عبدی فانهما نقصانی او اعصیت ربی و فقنا الله ... رب العالمین»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۱۱۳ق؛ در متن و هامش؛ جلد: تیماج، ۱ص، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۶×۲۹سم [سنا: ف: ۱ - ۲۳۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۵۳/۷

با عنوان‌های قاعده و باب‌های نامرتب، پراکنده‌هایی است در حروف از طلسمات و وردها؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۹ - ۲۹۷]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۷۷/۱

آغاز: بسمله. حمد و ثنای خداوند با عظمت راست که بحروف اسرار و کنوز رموز انوار سنیه ابرار ساخت ... اما بعد این قاعده‌ای چند است از علم حروف که محرم این اسرار یادگار را شاید؛ **انجام:** آنچه مرادات کلی است تیسر کناد، بحق محمد و آله الامجاد.

در علم حروف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۱-۱۸)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۳۱۴]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۷

خط: نستعلیق، کا: احمد تنکابنی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵گ (۸۵پ-۸۹)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۵۳/۶

آغاز: بسمله. فصل اول در بیان مداخل و مخارج حروف و مدخل عبارت از آنست از اعداد جملی

در سه «فصل»: ۱. بیان مداخل و مخارج حروف، ۲. از قول امام جعفر صادق در بسط، ۳. از قول امام جعفر صادق در بسط؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۹ - ۲۹۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۵۷/۱۰

کتابی است مشتمل بر دو «مقدمه» و چند «فصل» در علم حروف؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۷ - ۱۳۹]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۲/۱۰

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این نسخه ای است مشتمل بر علم حروف که از آن سرور انبیاء و اولیاء بوده و از چشم نامحرمان پنهان نموده اند؛ **انجام:** و هر که شب بدین نوع بخواند از دشمن خلاص شود ... حمعسق ق ن؛ تمت بعون الله تعالی و حسن توفیقه بالخیر.

رساله‌ای در علم حروف که در آن از اسماء حسنی فروان بهره جسته است، نسخه‌ها متعددی از این کتاب در منابع موجود آمده که آغاز آنها اندکی با یک دیگر همخوانی دارند. لیکن نسخه‌ای با این آغاز در فهرست مشترک نسخه‌های خطی پاکستان به شماره «۱۹۰۴» معرفی شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۲۳ر-۳۰پ)، ۱۹ و ۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۶۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۰۹

آغاز: بسمله حمد بی حد و ثنای بی عدد خدایرا عز اسمه و فنا ... اما بعد بدانکه این رساله بر هفت جدول نهاداند؛ **انجام:** یازده همه طریقها چنین نگاه دارد تا بجای دیگر محتاج نگردد و السلام و الاکرام تمت فی یوم الثلاثی ۲ شهر ربیع الثانی

رساله‌ای است بر هفت جدول، جدول اول حروف آدم صلوة الله علیه، جدول دوم را ادریس (ع) نهاد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲ صفر ۱۲۸۱ق؛ دارای جداول و اشکال جفریه؛ ۲۳گ (۶۲پ-۸۴ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه:۱۴/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷/۱۰

در یک مقدمه و چهار فصل به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۲۸۳ق، جا: کربلا؛ ۱۴ص (۱۴۷-۱۶۰)، ابعاد متن: ۱۰×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۴]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۵/۲۷

آغاز: بسمله الف اول مخترع است از حروف و با او سی هزار و صد و بیست فرشته اند؛ **انجام:** و پیش ارباب تحقیق دوایر بیست ... به تطویل انجامد و الله اعلم بالصواب.

بخشی ار نفایس الفنون فی عرایس العیون تالیف شمس الدین محمد آملی (ق۸). در علم حروف است. در آغاز نسخه آمده: «رساله فی علم الحروف من نفایس الفنون»؛ کا: علی اکبر بن شیر محمد همدانی، تا: ۱۲۹۷ و ۱۲۹۸ق، جا: همدان؛ ۴ص (۴۱۹-۴۲۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵۰ - ۱۸۳]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۵۶

آغاز: ... بسط مدخل است و در ترکیب مداخل مرکبات است و مداخل حروف چهار وجه است: سداسی و خماسی و رباعی و ثلاثی؛ زیرا که حروف را مداخل کبیر باشد؛ **انجام:** بدین طریق که حروف داخله را انداختیم ... مدخله کبیر، مدخله وسیط، مدخله صغیر ت م ا ن ی ه س ت خ ف ح ط غ ع ظ ف ا ۱۹۸۱ س د ۲۴

رساله مختصری در علم حروف بر اساس قوانین جفر و کیفیت ترکیب آنهاست، نگارنده ناشناس این اثر، در اغاز مداخل حروف را به چهار وجه: سداسی، خماسی، رباعی، و ثلاثی تقسیم مینماید و سپس انها را به مدخل: کبیر، وسیط و صغیر به تفضیل طی یک «مقدمه» و چهار «فصل» توضیح می‌دهد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل سده قرن۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ۴گ (۳ر-۶ر)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [میراث شهاب: س۱۳ ش۱و۲- ۱۶۹]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۵/۱

آغاز: ... مطلب سیوم در علم حروف و کیفیت و کمیت وی و منشأ تدوین و شرف این علم و ذکر طبقات علماء این فن و ترتیب و ترکیب حروف بوضع ابجدی و؛ **انجام:** پس این اعداد را مربع ثبت نمود حروف ممتزجه ملائکه مستخرجه را مرکب ساخته بر اطراف مربع نوشتیم بدین صورت ...

کتابی بزرگ در علوم غریبه است که مطلب سوم آن در علم حروف می‌باشد. در این کتاب شرح و خواص برخی از اسماء الهی بیان شده است. ابواب و عناوین آن چنین است: مطلب سیوم در علم حروف: بیان ۱. اثبات و ایجاد حروف: باب ۱) اثبات و ایجاد حروف و کیفیت و کمیت وی و منشأ تدوین این علم شریف، ۲) ترتیب و ترکیب حروف ابجد، ۳) حروف تهجی ابتثی و ترتیب و ترکیب و متعلقات وی، ۴) ترتیب و ترکیب مثلثات ابجدی و آنچه متعلق اوست، ۵) ترتیب و ترکیب حروف طبایع ابجدی و متعلقات وی، ۶) ترتیب و ترکیب حروف مثلثات ابتثی، ۷) ترتیب و ترکیب حروف طبایع ابتثی، ۸) طبایع حروف بیست و هشت‌گانه، ۹) تقسیم حروف بیست و هشت گانه مشهور عرب به طریق ابجد و ابتث و ...، ۱۰) صفات یعنی از فقرات حروف که به اسماء و القاب موسومند، ۱۱) وضع اعداد حروف به ترتیب ابجد و ابتث، ۱۲) تأثیرات حروف وقت طول قهر به منازل، بیان ۲. ذکر اسماء الله: باب ۱) ذکر اسماء الله که تعلق به حروف بیست و هشت‌گانه دارد، ۲) کیفیت جفر و معرفت ابساط حروف؛، ۳) کیفیت و کمیت تکسیر و خطوط مرسومه تکسیر، ۴) معرفت و بعضی از خواص و اعمال وی ذکر جفر جامع کبیر، بیان ۳. اعمال و قواعد و شرائط این فن شریف: باب ۱) اعمال چند بر نسق سال و ماه و ...، ۲) اعمال ابساط، ۳) اعمال متفرقه، ۴) اعمال چند؛

خط: نستعلیق تحریری، کا: تاج الدین احمد فرزند مسیح، تا: ۱۳۲۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی، مجدول، با بلاغ «بلغ» که مقابله نیست بلکه میزان مطالعه کتاب را بیان می‌نماید، نیز عبارت «جای نظر است» در برخی حواشی برگ‌ها؛ ۱۷۴گ (۱-۱۷۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۸۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۴۱/۱۷

آغاز: بسمله. حمدله صلوة ... و بعد حروف هجا که مشهور است چه معنی دارد؛ **انجام:** قضا نمی شود و همیشه ادا است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲۵گ (۸۴پ-۱۰۸پ) [ف: ۱۶ - ۲۵۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۹۵/۳

آغاز: بسمله، حمد و ثنا خداوند با عظمت و کبریا راست که حروف را ظروف اسرار کنوز رموز انوار و گنجینه ... اما بعد این بنده ایست از علم حروف؛ **انجام:** خدای تعالی او را همه رایهای صواب نماید و از شر جن در امان خدای تعالی باشد و ختم برین کرده شد.

خط: نستعلیق، کا: مسعود بن محمود بن حسن مشهور به عیاری، تا: ۸۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۱ص (۹۴-۱۰۴حاشیه)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۴۵ - ۱۴۰]

۱۹. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۰مجموعه بدون شماره

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد خدا یرا عزاسمه و تعالی جده که واهب عقل و مفیض خیر و عدل است

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۶۰]

● علم الحروف ۱ / علوم غریبه / عربی

ʿilm-ul ḥurūf

رساله‌ای درباره نقطه و اهمیت آن از دید فلسفی و ادبی و همچنین حروف تهجی و ترکیب آنها و چگونگی نوشتن آنها در قلم‌های مختلف و آثار آنها در نجوم و طبیعیات و جز اینها. در این نامه از علم حروف و خطوط پیامبران و ریشه قلم‌ها و خطوط و اقسام حروف و نسبت حروف با برج‌ها و جهت‌ها و اندام‌ها و مزاج‌ها و رمل و جفر گفتگو گردید. در آن جفر جامع و جفر ابیض و احمر و اکبر و اصغر و جامع شناسانده شده و دارد که «اما الجفر من حیث اللغة فانه رق الجدی» و از رمل صامت یاد شده است. این نامه چون در سبک نگارش با کنز الاسرار عبدالرحمن حنفی بسطامی یکی است و به یک خط در این دفتر نوشته شده گویا از همان نگارنده کنزالاسرار باشد. از جمله کسان و چیزهایی که در آن یاد گردیده است عبارت است از: ابوعمرو حسن بن عثمان قفوی، یحیی بن یعمر که نخستین بار در مصحف نقطه گذارد، نخستین کتاب‌های آسمانی (صحائف آدم)، واقدی، ذوالنون مصری، و ابی بکر شبلی، ابوعبدالله بکری نگارنده مسالک و ممالک، محمد بن سنان بتانی که گفته «پیامبر در شب دوشنبه ربیع یکم و بیستم نیسان سال فیل در روزگار انوشیروان در ۸۸۲ اسکندری زاده و ۶۱ سال خورشیدی زیسته و در نیمه روز دوشنبه ۲۵ آزار ۹۴۳ طمج اسکندری درگذشت. زایجه او هم هست»، ابوالعباس عبس، حافظ ذهبی، زرادشت آذربایجانی که اسرار حروف را از پیروان موسی گرفته و جاماسب از او بیاموخت و او آورنده زند است و پس از موسی و در روزگار بشتاسف می‌زیست، حکیم ترمذی، شیخ ابا العباس احمد بن علی بن یوسف بونی قریشی و مواقف الغایات فی اسرار الریاضات الکبری و شمس المعارف و لطائف العواف او، شهاب الدین سهروردی، پرنده‌ای که مانند قمری بوده و در هند به سلطان محمود داده بودند و هرگاه خوردنی زهرآلود می‌دید می‌گریست، نگارش‌های جابر و شامل سکاکی و آگاهان بدین هنر، نگارش‌های منطقی و طبیعی ارسطو، سفر الخفایا و کتاب ذات الدوایر آصف بر برخیا، کنز الاسرار و ذخائر الابرار هرمس الهرامسه و مثلث (پیامبر فرزانه پادشاه) یا ادریس، ثمره بطلمیوس، کتاب اسطماطیس، کتاب اسطماخیس ارسطو، کتاب اشنوطاس و کتاب ملاطیس آورنده کیناش روحانی هندی در زمان ادریاروس و سازنده نیرنجات که ۸۴۰ سال بزیست، کتاب‌های هاذیطوس، افالیق، طمطم هندی،

شرایسم هندی، صصة بن داهر هندی سازنده شطرنج برای شاه بهرام، کتاب سر خفی ثالیس نخستین فیلسوف مصر، کتاب علم الحروف زرادشت که خواص وفق را در آن آورد، خافیه سامور بن اشنوء هندی، خافیه افلاطون، السر الخفی ارشمیدس، سر الاسرار و نور الانوار فیثاغورس که از دختری شوی ندیده زاده شده، خافیه جعفر صادق و نگارش‌های جابر و شمعون و شادان، نگارش‌های بونی و محیی الدین غربی و کنز الحروف ادریس که ارسطو از آن گزین کرده و عبدالحق بن سبعین گزارش نمود، شمس مطالع القلوب امام ابی الحسن الحرائی، شرح اسماء بحسنی ابوالحسن شاذلی، المواهب الربانیه ابی عبدالله بن یعیش اموی، بهجة الافاق مرجانی، زبرجه ابی العباس سبی، کتاب ابوالحکم بن ترحان. (دانش پژوه، با تلخیص)

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله الذی برأ النسم و اودعها الاسرار و الحکم فقد رمز الامام علی بن ابی طالب صلوات الله فی سجل کل مصدر من هذه المصادر نفثة روعیة ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما یکون علی لسان بعض مخلوقاتک أو اشارة حال موجوداتک ثم نصغی الی سحرک من

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۱۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو الجفر الصغیر فافهم ذلک. و هو هذا (جدولی در اینجا است) و هذا آخر ما اردنا ایراده فی الاوراق و الحمد للملک الخلاق و الصلوة علی طاهر العنصر و عظیم الاخلاق. تم الکتاب بعون العلی الوهاب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی مذهب، ۲۰۳گ، ۱۳سطر(۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ - ۹۷۵]

● **علم حروف (تکسیر)** / جفر / فارسی

ʻelm-e horūf (taksīr)

در عمل تکسیر حروف و طریقه به کار بردن آنان. مؤلف این علم را چون در آثار گذشتگان به اشارات دیده است لذا به تنظیم رساله حاضر در چندین «فصل» پرداخته است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰/۲۴

آغاز: الحمدلله و الصلاة علی صاحب اللوا محمد صلی الله علیه و آله و سلم اما بعد بر ضمیر منیر ارباب حکمت حافی که علمای علم حروف در قدیم در کتب و رسائل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر صفر ۱۰۸۶ق؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۱۴۴پ-۱۴۷ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۲۸]

← علم حروف (رساله در) ← حروف و تکسیر

● **علم حروف (رسائل در)** / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e horūf (rasā’el dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۱

آغاز: ۵۴۲۶ یکعدد بر چربی بند چربی را ببرد ... بناشتا بخورد؛ **انجام:** و چهاردهم و پانزدهم ماه این مهر بر پاره موم نهند بنام آنکس و مادرش.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

● **علم حروف و اخبار** / علوم غریبه

ʻelm-e horūf va axbār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۷/۹

پراکنده ها در علم حروف و اخبار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در اینجا داستان وزیر عون الدین یحیی بن هبیره با سند هست (۲۰۳-۲۰۹)؛ ۲۴ص (۱۹۰-۲۱۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۲۴۵]

● **علم حروف و اعداد** / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e horūf va aʻdād

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۹۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد رضا توپچی [رایانه]

● **علم الحروف و اقلامها** / علوم غریبه / عربی

ʻilm-ul ḥurūf wa aqlām-u-hā

رساله کوتاهی است در علوم غریبه که بیشتر به عناوین قلم‌ها و خط‌ها می‌پردازند و در شناسایی و خواندن انواع حروف و سنگ نوشته‌های قدیمی و باستانی کاربرد بسیار دارد. نمونه‌ای از فصول این رساله چنین است: انواع قلم و حروف با حروف عربی، معرفت حقایق اسرار حروف و ...

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۲

آغاز: ... ان اللذات العقلیة اشرف و تمل من اللذات الحسیة، لانها تمنع صاحبها عن الاکل و الشرب علی الدوام و ضعفت النفس و تخلعت من کدورات الشهوات و الشبهات اتصلت بعالم العقل الاول و اخذت عنه الاسرار و کانت نفسه مطمئنة؛ **انجام:** نجوم، صوام، ورق لباس، یواقیت ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع، ۲۴گ، مختلف السطر (۱۴/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۳۷ - ۳۹۱]

● **علم حروف و خواص سنگها (فوائدی در)** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e horūf va xavass-e sang-hā (favā'edī dar)

تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۲۰]

● **علم الحساب (مختصر)** / ریاضیات / عربی
'ilm-ul ḥisāb (mx.)

جمال الدین

jamāl-od-dīn

در یک «مقدمه» و چند «فصل».

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۷۲/۵
آغاز: بسمله و به التوفیق و العون اما بعد حمدالله علی سوابق آلائه و للصلوة علی رسوله محمد المصطفی خاتم انبیائه فالواجب علی من اراد تعلم الحساب ان یعترف نظم الاعداد؛ **انجام:** بریده شده: فی مدد الحد ...
کا:حسن بن محمد حسن امینی،تا:۸۱۳ق؛قطع:ربعی[نشریه:۴- ۴۰۶]

● **علم حساب** / ریاضیات

'elm-e hesāb

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۴/۴
مؤلف ناشناخته؛ خط: نسخ، کا: محمد بن فخرالدین النکری، تا: ۱۰۸۲ق، جا: استرآباد مدرسه تقویه [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۹]

● **علم حساب** / حساب / فارسی

'elm-e hesāb

عنوان‌ها: معرفت ارقام، فصل در شناختن منازل، فصل در میزان هر عدد، فصل در تجنیس کسور، فصل در اعمال جذر برهان، فصل در حساب درج و دقایق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۱۷/۱
آغاز: بسمله. حمدله. وصلی الله علی محمد و آله اجمعین. اما بعد این مختصری است در علم حساب که بجهت کتابخانه مرتضی اعظم ... بگو نامش که رستی دین و دنیا را ×× مفاخرست بنامش چه جای القابست؛ **انجام:** یک درجه و دو دقیقه باشد. و الله اعلم بالصواب. حساب هندسی اینست که در رساله بیان کرده شد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: ساغری، ۱۴گ (۱پ-۱۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۹ - ۳۲۳]

● **علم الحساب (مختصر)** / ریاضیات / عربی
'ilm-ul ḥisāb (mx.)

رساله مفصلی است در ریاضیات مشتمل بر سه «قسم» وهر قسم در چند «فصل»: قسم ۱. مشتمل بر یک مقدمه و هفت فصل؛ قسم ۲. و هو المجهول و یقال له الجبر و المقابله ففیه مقدمه و ثلاثه فصول؛ قسم ۳. مشتمل علی مقدمة و ثلاثة فصول، اما المقدمة ففط المساحة. این رساله گویا همان مختصر الصلاحی مذکور درکشف الظنون است.

تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۸۳/۳
آغاز: الحمد للاول الذی لا تعده عدد بلانهایة و الاخر الذی لاتعده امه بلاغایة ... و بعد فهذا مختصر فی علم الحساب مشتمل علی الطرق الحقیقه و الضوابط اللطیفه؛ **انجام:** فامعن النظرو احسن هذا هو آخر القسم الثالث و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، کا: عطا الله بن مسیح بن ابراهیم بن حسن بن کرم الله آملی، تا: اواسط ربیع الثانی ۹۳۱ق؛ محشی به نقل از تجرید وکافی؛ ۴۲گ (۱۰۳-۱۴۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۱۰]

● **علم الحساب (مسئلة فی)** / حساب / عربی
'ilm-ul ḥisāb (mas'alat-un fī)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۶/۶
بی کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ جلد: میشن مشکی، ۳۳ سطر [ف: ۹ - ۹۹]

● **علم حصولی و حضوری** / فلسفه / فارسی
'elm-e hosūlī va hozūrī

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja'far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

بندی از علم حصولی و حضوری.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳ص (۱۳۶-۱۳۸)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۶۱]

● **علم الحقایق** / عرفان و تصوف / عربی

'ilm-ul ḥaqāyiq

محمد بن فضل الله

mohammad ebn-e fazl-ol-lāh

رساله‌ای از محمد بن شیخ فضل الله به عربی مبنی بر این که در سابق او رساله‌ای در علم الحقایق نگاشته است و چون آن کتاب را بعدها شرح و حاشیه کرده و کتاب معتبری فراهم آورده دوباره آن رساله علم الحقایق را می‌نگارد یعنی در مقابل هر عبارت آن شرح و حاشیه نگاشته خود را می‌آورد. این کتاب از

بدو تا ختم در مسائل تصوف و سلوک است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۹/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن۱۲؛ جلد: میشن، ۱۴گ (۴۶–۵۹)، ۲۱ سطر حمایلی، اندازه: ۸/۵×۲۶سم [ف: ۶ – ۷۵۵]

● **علم الحقائق = شرح یک رباعی** / عرفان و تصوف / عربی
'ilm-ul ḥaqā'iq = š.-e yek robā'ī

انصاری، محمد ابراهیم بن ابی طالب، ۶۵۴–۷۲۷ قمری
ansārī, mohammad ebrāhīm ben abī tāleb (1257 - 1327)

شرحی است بر یک رباعی که از عارف مشهور محیی الدین ابن عربی صاحب فتوحات مکیه می‌باشد: «کنا حروفا عالیات لم نقل ×× متعقلات فی ذری اعلی القلل / انا انت فیه و نحن انت و انت هو ×× و الکل فی هو هو فسل عمن وصل»؛ دارای ۱۰ «مقدمه» و متضمن بحث و تشریح برخی از موضوعات عرفانی است که در توضیح رباعی مؤثر می‌باشد و در نتیجه رساله لطیف و جالبی است در توحید بر مشرب اهل ذوق. این کتاب به عنوان «رسالة فی علم الحقایق» در فهرست مرعشی (۳۳: ۲۸۳) به «قیصری، داود بن محمود (–۷۵۱)» نسبت داده شده است و در برخی نسخ به شمس الدین محمد فناری (– ۸۳۴ق). در مجلس سه نسخه از آن موجود است یکی به محمد ابراهیم انصاری و یکی به فناری نسبت داده و یکی هم ناشناس آمده است.

آغاز: الحمد لله الذی علم فی الازل بعین علمه بذاته جمیع ما ظهر و یظهر إلی الابد من مکوناته علی نحو ... ماضی من صفاته ... اما بعد فاعلم ایها المتشوق الی التطلع ...

انجام: والارآء علی لسان ادلاء الهدی الی سبیل النجاة عن الردی و الصلوة علی خیر الخلایق و الدلیل الی اقرب الطرائق محمد و آله و صحبه اجمعین

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه به طوریکه ذیل آن نوشته شده است با سه واسطه از روی نسخه اصل که به خط مصنف بوده نقل گردیده؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۶×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۸۲]

● **علم الحقائق = شرح یک رباعی** / عرفان و تصوف / عربی
'ilm-ul ḥaqā'iq = š.-e yek robā'ī

قیصری، داود بن محمود، – ۷۵۱ قمری
qeysarī, dāvūd ebn-e mahmūd (- 1351)

همان رساله بالا که به قیصری نیز منتسب شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۱ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۸ص(۲۶۸–۲۷۵)، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۱۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حصار بک، تا: ۸۵۵ق، جا: فلک آباد؛ ۲گ (۳۷پ–۳۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۳ – ۲۸۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱۸/۴

آغاز و انجام: برابر

تذکر: این رساله در فهرست با عنوان «التوحید» و بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴گ (۵۰ر–۵۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۳۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۷۴/۳

آغاز: برابر **انجام:** فهذا ما تیسر تحریره و استبان تقریره من عجالة الوقت فان المقام مقام الایماء فلا یحتمل تمام الاستیفاء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق، جلد: تیماج،۱۰گ (۸۱پ–۹۰ر)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۵۹]

● **علم الحقائق = شرح یک رباعی** / عرفان و تصوف / عربی
'ilm-ul ḥaqā'iq = š.-e yek robā'ī

فناری، محمد بن حمزه، ۷۵۱ – ۸۳۴ قمری
fanārī, mohammad ebn-e hamze (1351 - 1431)

همان رساله بالا که به فناری نیز منتسب شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵ص(۲۳۲–۲۳۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۳۲ – ۱۸۱]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:میرزا عبدالله ریاضی،تا:قرن۱۴؛ جلد: تیماج، ۸گ (۷۹ر–۸۶پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۲۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۷/۳-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۷۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۱۴

خط: نسخ، کا: محمد درجزینی، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۲۷۸–۲۸۹)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶– ۲۳۲]

● **علم الحقایق و الحکم من الدقایق** / عرفان و تصوف / عربی
'ilm-ul ḥaqāyiq wa-l ḥukm min-ad daqāyiq

بکری صدیقی، محمد بن محمد، ۸۹۸؟ – ۹۵۲ قمری
bakrī seddīqī, mohammad ebn0e mohammad (1493 - 1546)

برای پسرش با عنوان‌های «فصل»

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۹
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن [ف: ۵ - ۲۲۶]

● **علم خداوند متعال** / کلام و اعتقادات / فارسی
ʻelm-e xodāvand-e motaʻāl
نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ - ۱۲۴۵ ؟ قمری
narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)
[فهرستواره منزوی ۱۹۸/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵/۹
آغاز: پس از بسمله. معروض میدارد به خدمت صاحبی ام چه میفرمایید در خصوص اعتقاد به اینکه خدای تعالی پیش از ایجاد اشیاء علم بهیئت و صورت آنها نداشته به جهت اینکه چیزی نبوده و این نسبت به خدا نقص نیست؛ **انجام:** و الله سبحانه هو العالم بکل شیء قبل وجود کل شیء و بعده ... چنانکه در بعض احادیث حمل کرسی و عرش بر علم خدای تعالی شده حرره العبد الخاطی احمد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده با نسخه اصل؛ جلد: تیماج، ۱۴ص (۲۶۲-۲۷۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۴۱]
تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۵/۹
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۶۰]

● **علم خضر و موسی** / پاسخ پرسشها / عربی
ʻelm-e xezr va mūsā
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)
پاسخ پرسش‌هایی است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۴/۳
آغاز: بسمله. قال ما یقول شیخنا فی قضیة موسی مع الخضرع کیف یصح ان یکون الخضر اعلم من موسی؛ **انجام:** فی تادیب اصفیائه و تکرمه خلص اولیائه.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۳۴ر-۳۸پ) [ف: ۵ - ۳۷]

● **علم الخط (رسالة فی)** / خط / عربی
ʻilm-ul xaṭ (r.-un fī)
ابن مقله، محمد بن علی، ۲۷۲ - ۳۲۸ قمری
ebn-o moqla, mohammad ebn-e ʻalī (886 - 941)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۵۶/۱ بخش۳
بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ [ف: - ۱۱۹]

● **علم خط (مختصر)** / خط / فارسی
ʻelm-e xat (mx.)
مشتمل بر دو «مقاله» و چهار «باب».

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۰۸/۱
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی شرف نوع الانسان بالخط و البیان؛ **انجام:** و اگر بعد از با سین باشد یا عین یا صاد
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج، ۷ص(۱-۷)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۸۰۴]

● **علم خط نویسی (منظوم)** / شعر، خط / فارسی
ʻelm-e xat-nevīsī (manzūm)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۵۶/۷
آغاز: بسمله صفت سیاهی خوب و معرفت مداد مرغوب اگر خواهی که بشناسی سیاهی ×× بگویم با تو تحقیقش کماهی؛ **انجام:** سیم مرسل بود چهارم مرکب - چنین کردند استادان مرتب
کا: محمد ابراهیم، تا: ذیحجه ۱۲۰۹ق؛ ۱۴ص(۷۴-۸۷)، ابعاد متن: ۸×۱۶، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۵]

● **علم خطوط** / علوم غریبه / فارسی
ʻelm-e xotūt
یزدی، عبدالخالق بن عبدالرحیم، ۱۲۰۶ - ۱۲۶۸ قمری
yazdī, ʻabd-ol-xāleq ebn-e ʻabd-or-rahīm (1792 - 1852)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۳۷/۲
آغاز: بسمله الحمد له الذی جعل النقطة آیة وحدة المقصود
کا: عبدالخالق، تا: ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: میرزا محمود شیخی زاده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۱۱گ (۹۰-۱۰۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۹۳]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۷۵
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۷۳]

● **علم خطوط اسطرلاب** / اسطرلاب / فارسی
ʻelm-e xotūt-e ostorlāb

ناشناخته:
۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۷۳
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین. الحمدلله وحده و الصلوة علی محمد و آله اجمعین. این کتابیست مختصر در بیان علم خطوط اسطرلاب و آنچه بدان تعلق دارد؛ **انجام:** بدین طریق که باز نموده میشود دایره اینست که کشیده شد جهت مثال و بدین فصل این رساله ختم کرده شد و الحمدلله رب العالمین تمت

دارای سه مقاله و چند باب و فصل؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مولانا با یزید، تا: ۹۹۴ق؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۲۴گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۷۵۰]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۸۷/۵

در چهار «باب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۱۷ق؛ ۱۴ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: – ۲۹۱]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۳/۱۴

آغاز: مقاله سیوم در بیان علم خطوط اسطرلاب و آنچه متعلق است بدان از مقنطرات و خطوط سموت و ساعات و مدارات ... باب اول در کشیدن خطوط بر پشت اسطرلاب و آن مشتمل بر شش فصل است

این رساله شامل مقاله سوم از کتابی است در آن چهار «باب» و هر بابی متضمن چند فصل است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۷ص (۸۹–۱۰۵)، قطع: پستی [ف: ۲ – ۱۱۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۷۲-۱/۷۲

آغاز: بسمله. مقاله سیم در بیان علم خطوط اسطرلاب و آنچه متعلق است بدان از مقنطرات و خطوط سماوات و ساعات و مدارات و دیگر چیزها و کیفیت آن تا آن گهی که؛ **انجام:** واز جانب دیگر تا مدار سرطان و مقدار میل کلی منقسم گردانند که میل بدین باز نموده شود این است. تمت کتابته استعجالاً فی نسخة مغلوطة لم یثبت فیها الاشکال.

بندی از کتابی است در هیأت که شامل مقالات بوده و نسخه حاضر مقاله سوم در بیان علم خطوط اسطرلاب را شامل است، این مقاله درپنج «باب» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ – ۳۵۵]

● علم الخلاف و المناظرة / منطق / عربی

'ilm-ul xilāf wa-l munāẓira

رساله در آداب بحث و مناظره دارای پنج «فصل»: فصل ۱. بیان مصطلحات ارباب هذه الصناعه؛ ۲. ترتیب البحث؛ ۳. اداب المناظره؛ ۴. بیان طرق الایراد علی کل نظر؛ ۵. بیان نکات متعدد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۴/۱۷

آغاز: بسمله علم الخلاف عبارة عن العلم بکیفیة البحث و طرق الاستدلال علی المطالب لرعایة المذهب اوالزام الخصم و جماعة یسمون هذا القسم جدلا و یعرفونه بانه علم باستعمال الاقیسة المؤلفة من المقدمات المشهورة و المسلمة لاقناع من هو قاصر عن درجة البرهان او الزام الخصم و الجدل علی هذا التعریف نوع من انواع القیاس کما علم فی المنطق و بعضهم یسمیه علم النظر و یعرفه بانه علم یحصل به الاطلاع علی کیفیة البحث مع آخر و تألیف المقدمات العلمیه علی وضع اورفع بوجه لایرد علیه شیء؛ **انجام:** الفصل الخامس فی بیان نکات متعدده الاول الزکوة لایجب علی المدیون خلافاً للشافعی لانه لو کانت واجبة علی المدیون لکانت واجباً علی فقیر لایکون مالکاللنصاب و اللازم باطل فالملزوم مثله اما بیان الملازمه فلانها علی هذا التقدیر لولم تکن واجبه ... لزم المحال اذعدم الوجوب حینئذ اما ان یکون لازما للوجوب ... اما الاول فلانه لایکون (دنباله فصل ۵ تا آخر کتاب در نسخه نست)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مذهب، ۹۷ص (۵۴۲–۶۳۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۰–۲۰۴۲]

● علم الخواص / حیوان شناسی / عربی

'ilm-ul xawāṣ

رساله‌ای است دارای چند باب اول در خواص چهارپایان و در این باب تا نوادر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۴/۲۰

آغاز: علم الخواص و هوالعالم بخواص الموجودات السفله و منافعهما و صفات کل واحد منها

نسخه باب اول را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱۳ص (۵۶۹–۵۸۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۰۴۴]

● علم الخیوط / علوم غریبه / عربی

'ilm-ul xuyūṭ

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

به درخواست: عبدالرحیم خان

تاریخ تألیف: شب جمعه پایان ذیحجه ۱۲۶۲ق

در پاسخ حاج عبدالرحیم خان برادر کوچک خود و در ماسه‌بندی است. در یک «مقدمه» در چند فصل سپس دو «باب».

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی. و بعد فیقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم. انه قد سألنی الأخ المؤید ...

انجام: صارت هذه العلوم قلیل النفع و نختم ... مصلیاً مستغفراً

شرح و حواشی:

۱– علم الخیوط (ترجمه)؛ موسوی، حبیب الله بن محمد باقر (–۱۳)

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۹۹/۱

آغاز: ... الأفلاک بالآباء و العناصر بالامهات و ما یحدث بینهما متولدات؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن ملا قاسم، تا: چهارشنبه ۷ شعبان ۱۲۶۵ق، جا: کوهبنان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرم، ۶گ (۱ر–۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۲۶۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۰۶/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۶ق؛ جلد: میشن، ۱۶گ (۱۷۰پ–۱۸۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ – ۱۰۹]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ تحریری،بی‌کا،تا:۱۲۷۸ق؛۹گ(۳۶ر-۴۴پ)[ف:۱- ۱۰۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۲۰/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۴۷ر-۵۳پ)، ۲۸ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۳۱۹۵]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۹۴/۵

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۹۴-۱۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۲۷۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۱۲/۴

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم افشار، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۵۱پ-۵۵پ)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۰۵]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۲۴/۲

خط: نسخ، کا: محمد جواد بن محمد حسین ملقب به نواب، تا: ۱۳۰۳ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲گ (۴۹-۷۰)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۲۵۰]

۸. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۳۱۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۲گ (۱۸پ-۳۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

● **علم خیوط** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e xoyūt

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

رساله‌ای است فارسی در علم خیوط.

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۴

آغاز: بدان أیدک الله تعالی که این علم آنست که گرفته می‌شود از علم خیوط که آن هفت ریسمانی باشد که گرفته شده باشد از پشم شتر قربانی؛ **انجام:** سوط از زحل است و جهد و حاصل به امید ×× بهرام ندامت است دو آرش به امید / از شکل ز شکلها سلام است نشاط ×× با زهره طریق و بس حصاری ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۱۲۸پ-۱۳۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۲]

● **علم الخیوط (ترجمه)** / علوم غریبه / فارسی

'elm-ol xoyūt (t.)

موسوی، حبیب الله بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

mūsavī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

وابسته به: علم الخیوط؛ کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم (۱۲۲۵-۱۲۸۸)

به خواهش: محمد حسن خان

علم خیوط (خیط یا ماسه‌بندی) که آن را به اویس قرن منسوب کرده‌اند و هم اکنون گویا بین طوایف بلوچ و بعضی نواحی گرمسیری جنوب رواج دارد. در این کار از ۱۳ شکل که از گره زدن هفت ریسمان پشمین حاصل می‌شود فال می‌گیرند و پیشگویی می‌کنند. رساله حاضر ترجمه فارسی رساله‌ای در این علم به زبان عربی از محمد کریم کرمانی که مشتمل بر «مقدمه» و دو «باب» است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۴

آغاز: بسمله. الحمدلله و ... چنین گوید بنده خاکسار تبه روزگار المختصر الی الله الغنی حبیب الله الموسوی که چون بر حسب مسوال یکی از؛ **انجام:** احتمال دارد در او بلا را و از اینجهة گردید این علوم که منفعت و ختم میکنم.

انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق گلپایگانی، تا: ۱۲۹۲ق، بنا به خواهش آقای محمد باقر خان پیشخدمت خاصه؛ کاغذ: فرنگی بنفش، ۲۴گ، ۱۰ سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [رایانه]

● **علم خیوط (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e xoyūt (r. dar)

ورانی کرمانی، علی مردان بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

varānī kermānī, 'alī mardān ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۲

آغاز: بسمله حمد بیحد و کران ن ثنای بیعدد و پایان واجب الوجود را سزاست؛ **انجام:** مدعی دهد و خواهد کرد تمت دار السلطنة اصفهان تحریر یافت سنه ۱۲۸۱

خط: نستعلیق، کا: مشهدی محمد باقر محمد مهدی، تا: ۱۲۸۱ق [الفبائی: - ۲۴۲]

● **علم الدرایة** / درایه / عربی

'ilm-ud dirāya

شریعتمدار رشتی، رفیع بن علی، - ۱۲۹۲ قمری

šarī'atmadār-e raštī, rafī' ebn-e 'alī (- 1875)

رساله‌ای است در علم درایه، دارای یک «مقدمه» شامل امور ثلاثه (تعریف درایه، موضوع، حاجت به آن علم) و ابواب هشت‌گانه و خاتمه‌ای در بیان مشایخ علم درایه. این رساله در نوع خود کم‌نظیر است زیرا رسائل متقدمین در علم درایه را رؤیت و بررسی نموده و آراء مخالفین از حشویه و نظایر آن از اخباریین را، نقد و تحلیل نموده و در مقدمه کتاب، در باب بیان

حاجت به علم درایه، تحقیق عمیق به عمل آورده است که مؤلف این کتاب، غیر از ملا رفیعای معروف است.
آغاز: الحمدلله الذی سمی الرجال فی کتابه الکریم بالقوامین و خلق طینتهم من فاضل طینتة الطیبین.
انجام: و قال الشیخ المفید رحمه الله: الحق عندنا ان کل من ادعی ــ بعد السمری ــ البابیة فهو ضال کافر. و هذا کاف، و بیان أحوالهم مستوفا فی الرجال؛ تمت الرسالة.
چاپ: ایران، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۲ شمسی، سید حسن حسین آل مجدد شیرازی، در رسائل فی درایة الحدیث، الجزء الثانی
[طبقات أعلام الشیعة (قرن ۱۳) ۵۸۱/۲؛ المآثر و الآثار، ص۱۵۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵۰/۲
آغاز: الحمدلله الذی سمی الرجال فی کتابه الکریم بالقوامین و خلق طینتهم من فاضل طینتة الطیبین؛ **انجام:** و هذا کاف، و بیان أحوالهم مستوفا فی الرجال؛ تمت الرسالة.
خط: نستعلیق تحریری، کا: جواد فرزند عبدالله، حسینی رشتی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ شعبان ۱۲۸۲ق، جا: رشت؛ مصحح؛ ۵۶گ (۳۳–۸۸)، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲۹ – ۲۲۶]

← علم الدرایة و معرفة الرجال ← درایة الحدیث

● علم الدعوات و معرفت اوراد / دعا / عربی
'elm-od da'avāt va ma'refat-e owrād

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۶
در شش فصل؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ در پایان آمده: «حرر هذه الفائده احمد بن جارالله الصمیری»، خط او در ص ۹۵ هم هست: «حرر هاتین الصفحتین العبد الداعی لمالک هذا الکتاب المستطاب احمد بن جارالله الصمیری فی شعبان سنة ۱۱۰۷»؛ ۴۰ص (۵۷–۹۶)، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ – ۱۱۸۸]

← علم دم و وهم ← دم و وهم

● علم دم و وهم / علوم غریبه / فارسی
'elm-e dam va vahm

این رساله در علم دم و وهم و جادوگری است به روش هندوان و در دیباچه آن دارد که شصت و چهار زن جادوگر هندی آن را در هشتاد و چهار بیت به زبان هندی سروده‌اند و نامش «کامروبیجاسکا» است و از آن زبان به فارسی درآمده است. رساله در ۵ «فصل» است: پرداختن به کار، پرسش، پیشگوئی، شناختن مرگ، شناختن دم.
آغاز: بسمله. این کتابی است در علم وهم از ساخته هندوان و از هندی بپارسی درآورده اند و چنین گویند که شهریست در اقصاء هند که آنرا «کامرو» خوانند و در آن ساحران و وهمیان باشند و ایشان را بزبان هندی «چوکی» خوانند و در آن مسکن زنی جادو است که او را «کاماک دیو» خوانند ... (آغاز کتاب) بدان اسعدک الله که دو از سوراخ بینی راست برآید چنین گوید که این دم از آفتاب می‌آید.
انجام: کار برآید و اگر کمتر کار برنیاید. تمت الرسالة. و الله اعلم.
[دنا ۵۹۶/۷ «علم دم و وهم»]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۱۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق ریز، کا: شهاب الدین دیباجی، تا: ۱۱۰۰ق؛ ۴ص (۱۲۱–۱۲۴) [ف: ۴ – ۹۸۰]

● علم دیک / علوم غریبه / فارسی
'elm-e dīk

در یک «مقدمه» و سه «مقاله»: مقدمه در بیان اصول این علم از تولد اشکال و منسوبات بیوت و اشکال و تسکینیات.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۰/۱۳
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین اما بعد این رساله ایست در علم دیک که انتخاب کرده شده است از کتابی چند که استادان ما بدان عمل نموده‌اند
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ – ۴۱۰]

● علم الدین / کیمیا / عربی
'ilm-ud dīn

طغرائی، حسین بن علی، ۴۵۵ – ۵۱۴ قمری
toqrā'ī, hoseyn ebn-e 'alī (1064 - 1121)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۲
آغاز: بسمله، اما بعد اسعدکم یا بنی بطاعة الله و حب الیکم العمل لمرضاته فانی مود حق الله الیکم؛ **انجام:** و الله یبنی و بینکم و هو خلیفتی علیکم جعلنا الله و ایاکم من الکاملین آمین یا رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: محمد ایرانی [رایانه]

● علم دین / کلام و اعتقادات / عربی
'elm-e dīn

نویسنده ابتدا علم دین را بر دو قسم می‌کند: قسمتی که لذاته مقصود است و آن علم خدا و ملائکه و رسل اوست و چنین علم یا تقلیدی است یا تحقیقی، تحقیقی نوری است که ظاهر در قلب

می‌شود و انشراح در قلب می‌دهد و تقلیدی آن است که از صاحب شرع اخذ می‌شود؛ قسم دیگر علمی است که از آن عمل مقصود است تا توسل به این علم حاصل می‌شود. در شرح این دو علم نویسنده شروع به آوردن احادیث و اخبار می کند و سپس به مسأله حدیث و خبر از جهت اساتید و روایت و تراجیح می‌پردازد و بعد به تشریح چند خبر می‌پردازد که یکی از آنها درباره عقل است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۹۱/۸

آغاز: العلوم الدینیة قسمان قسم یقصد لذاته و هو العلم بالله؛ **انجام:** و مجانبة الجهل و جنوده و فقنا الله و ایاکم لطاعته و مرضاته.

بی کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: میشن مذهب، ۷ص (۴۴۴-۴۵۰)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۷۷]

● **علم الرجال** / رجال، انساب / عربی

'ilm-ur rijāl

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹۷/۳

آغاز: بسمله، حمدله فاعلم قد وضعت من الذین ... فی الصناعه و لم؛ **انجام:** وحرقوا مغزاه تحریفا محیقا ... الان الشیخ الذکر عن هذا النمط من القول هذا من نکات العالم الکامل رضوان الله علیه محمد بن محمد المدعو بباقر الداماد الحسینی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج [رایانه]

● **علم الرجال** / رجال / عربی

'ilm-ur rijāl

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۳گ (۱ر-۲۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۲۵۸]

● **علم رجال** / رجال / عربی

'elm-e rejāl

خاتون آبادی، عبدالباقی بن محمد حسین، -۱۲۰۷قمری

xātūn ābādī, 'abd-ol-bāqī ebn-e mohammad hoseyn (-1793)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۵/۲

آغاز: و ذکروا ما یتفرد بنقله لایعمل علیه لانه کان فطحیاً و قال فی الاستبصار فی باب السهو عن صلوه المغرب؛ **انجام:** من صالح دعواته لاسیما فی مظان اجاباته و اعقاب صلواته کتب تلک الکلمات الاحوج الی رحمة ربه الغنی عبدالباقی بن محمد حسین بن محمد صالح الحسینی ... علیهم اجمعین.

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن ابراهیم حسینی، عبدالباقی بن صالح حسینی، تا: شعبان ۱۱۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸گ (۸۹ر-۱۰۶ر)، ۲۱-۲۴سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف:۱۹-۶۲۷]

● **علم الرجال = درایة الحدیث** / رجال / عربی

'ilm-ur rijāl = derāyat-ul ḥadīṯ

حسینی، حسین بن محمد، ق۱۴ قمری

hoseynī, hoseyn ebn-e mohammad (- 20c)

رساله‌ای در علم رجال است که مؤلف با استفاده از نظرات و آراء بزرگان این علم آن را در «مقدمه» و چند «باب» و خاتمه سامان داده است: مقدمه در تعریف علم رجال و بیان موضوع و غایت آن؛ باب ۱. فی ان التزکیة الرجالیة و جرحها هل هی من قبیل الشهادة او الروایة او الظنون الاجتهادیة؛ ۲. هل یجوز الاکتفاء بتعدیل العلامة و من تاخر عنه ام لا؛ ۳. هل یجوز الاکتفاء بتصحیح الغیر ام لا؛ ۴. هل یجوز الاکتفاء فی التعدیل و الجرح علی اخبار الاحاد المنقولة عن الائمة الاطهار الدالة علی منع الرواة او دفعها ام لا؟ بناء علی کونهما من باب الشهادة او الروایة؛ ۵. بیان اصطلاح المتاخرین فی تقسیم الخبر باعتبار اختلاف الروایة الی اقسام الاربعة المشهورة و هی الصحیح و الحسن و الموثق و الضعیف؛ ۶. بیان طائفة من الاصطلاحات المتداولة فی کتب الرجال؛ الخاتمة: فی فوائد متفرقة.

آغاز: نحمدک یا رب بجمیع محامدک و نشکرک یا سیدی علی جمیع آلائک و مواهبک و نصلی علی نبیک ... فیقول ... حسین بن محمد الحسینی ... ان هذا مکتوب فی علم الرجال و مأخوذ من فحول الرجال حررته تذکرة لنفسی و لبعض المسلمین من الاحباب و رتبته علی مقدمة و خاتمة و ابواب ...

انجام: و الحق فی المقام ان یقال ان ذلم امارة من الامارات بل اقومها و لا یبعد عد الخبر باعتباره کالصحیح بل قال وحید عصره فی الفوائد الرجالیة: و عندی ان روایة هؤلاء اذا صحت الیهم لا تنقص من اکثر الصحاح. فتامل جیدا. تم بالخیر و الحمد لله رب العالمین.

چاپ: ضمن میراث حدیث شیعه، دفتر بیستم، قم، مؤسسه فرهنگی دار الحدیث، ۱۳۸۸ش، با تحقیق حمید احمدی جلفائی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶۷/۲

آغاز: نحمدك یا رب بجمیع محامدك و نشكرك یا سیدی علی جمیع آلائك و مواهبك و نصلی علی نبیك؛ **انجام:** سلمنا لكن زیادة الشرط بهذا المعنی علی مشروطه بهذه الزیادة المخصوصة ...
خط: نستعلیق، كاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ ۴۱گ (۱۴۳پ–۱۸۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ – ۲۴۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۱۵

خط: نسخ، كا: محمد رحیم خوئی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶گ (۵۸پ–۸۳ر)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۳ – ۵۹]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۸۹/۲

خط:نسخ،بی‌كا،تا:۱۲۷۱ق؛قطع:خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۴۱۲]

● علم الرجال / رجال / عربی

ʻilm-ur rijāl

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۵/۱

آغاز: بن احمد بن محمد ابن اورمه الحسین بن محمد بن و ف عبدالعزیز بن یحیی الجاوزی ابوعبدالله ابن هدیه و الكل واحد و روایته كلها عن ابی القاسم جعفر بن محمد بن قولویه؛ **انجام:** مع حصول الهواء و فی ارض لم تكن ملكا لاحد فاحرق بیدره او داره.

قسمتی از كتاب شامل مقدمه است و سپس، باب فقه، اصول و احكام آن به نقل از فقهاء و كتب آنان با عنوان «دلالة» آمده است؛ خط: نسخ، كا: حسین بن محمد بن ابراهیم حسینی، عبدالباقی بن صالح حسینی، تا: ربیع الاول ۱۱۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمد تقی بن محمد جعفر طهرانی، ۱۳۹۹؛ جلد: تیماج، ۸۸گ (۱ر–۸۸ر)، ۲۱-۲۴ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۶۲۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۵۴

آغاز: بسمله، هذه الرسالة فی علم الرجال و تحقیق المقام فی بیان هذا المرام یحتاج الی ذكر مقدمة و ابواب و خاتمة؛ **انجام:** بل نسبة الوقف الی اسحاق بن عمار كانت اولی فتأمل و بالجملة الكلام.

رساله‌ای تحقیقی و استدلالی مشتمل است بر «مقدمه» و «خاتمه» و هشت «باب»: المقدمة: فی تعریف هذا العلم و بیان حاجته و موضوعه، باب ۱. الأخبار (ان الخبر یطلق تاره و یراد به ما یقابل الانشاء و قد یطلق و یراد به ما یرادف الحدیث)، باب ۲. تقسیم الخبر الی المتواتر و غیر المتواتر، باب ۳. انحاء تحمل الحدیث و هی سبعه (السماع، القرائة ...)، باب ۴. بیان كیفیة الرجوع الی علم الرجال و طریقة ملاحظة العلماء الی كتاب الرجال و ترتیب الابواب و الفصول لاسماء الرواة و كناهم و القابهم، باب ۵. مذكور نیست، باب ۶. بیان الفاظ الدلالة علی المدح و القدح و نحو هما، باب ۷. لزوم ذكر السبب فی الجرح و التعدیل و عدمه؛ خط: نستعلیق تحریری، كاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ واقف: شكرالله فقیه نیا، آذر ۱۳۷۵؛ كاغذ: نخودی، ۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۸سم [ف: ۲۷ – ۲۰۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۵۵/۲

آغاز: مسئلة، اعلم ان الشیخ الصدوق محمد بن یعقوب الكلینی قدس سره فی كتابه الكبیر؛ **انجام:** كما وقع فی الحدیث الخامس من باب الاشهاد علی الوصیة.

مؤلف روش گروهی از متأخرین كه به محض اسناد شیخ كلینی در توثیق افراد ذكر شده در كتاب وافی در اول اسانید اكتفا نموده‌اند، نپسندیده و خود معتقد است اولی آن است كه از هر كدام از افراد ذكر شده در سلسله سند بحث و تفحص شود و محض اعتماد شیخ كلینی بر راویان احادیث نباید مانع تفحص علما در احوال راویان باشد، سپس مؤلف اسامی ۳۳ تن از راویانی كه در اول اسانید كتاب وافی آمده ذكر نموده و احوال هر یك از آنها را مورد بررسی قرار داده است؛ خط: نسخ، كا: رشید بن غیاث الدین، تا: ۱۰۴۱ق؛ كاغذ: دولت آبادی، جلد: مذهب، ۴گ (۱۷–۲۰پ)، ابعاد متن: ۱۲×۱۶، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱۲ – ۱۰۷]

۴. اصفهان؛ شفتی، مهدی؛ شماره نسخه:۲۱/۱

آغاز: الحمدلله و الشكر علی فضله و الثناء علی جوده ... اما بعد فهذه نبذه من اصطلاحات علم الرجال و احوالاته و احكامه. نذكرها فی هذه الصحیفه لیكون تذكرة لی و لمن كان مبتدیا

رساله‌ای است در بیان برخی از اصطلاحات علم رجال و توثیق برخی از روات، مؤلف از شاگردان سید محمدباقر شفتی است و نظرات او را با عنوان: «السید السند الجلیل الاستاد باقر العلوم ادام الله ظلاله» نقل می‌كند. برخی از رواتی كه ك در این رساله مورد بحث و بررسی قرار گرفته اند عبارتند از: اصحاب اجماع، محمد بن اسماعیل و مراد از او در روایات كافی، ابراهیم بن هاشم، ابوبصیر و برخی از مشتركین، مؤلف به احتمال قریب به یقین محمد بن محمد هادی نائینی متخلص به فائض است؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۶گ (۲ر–۶۷پ)، ۱۶ سطر [سه كتابخانه اصفهان: ف: – ۱۷۱]

۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۲۳/۱

آغاز: بسمله و الصلوة علی اشرف برتبه و آله الطاهرین ... قد رسموا علم الرجال بانه علم تصدر به؛ **انجام:** فی القسم الثانی من قسمی باقام علیه الدلیل ... و اما الكلام فی الاول فینظهر بالتأمل فیما سبق منا.

جزوه‌ای است شامل مطالب متفرقه دینی و ادبی كه طلبه ای دروس روزانه یا هفتگی خود را در تاریخهای مختلف كه بالای بعضی صفحات قید كرده در آن نوشته است. بنظر میرسد كه جزوه بعدی نیز بخط و نوشته همین طلبه است؛ خط: نستعلیق، بی‌كا، تا: ۱۲۵۸ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج، ۲۶۸ص، مختلف السطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۵۷]

● علم رجال / رجال / فارسی

'elm-e rejāl

رساله‌ای است بسیار مختصر به زبان فارسی در شرح منظومه‌ای از خود مؤلف درباره احوال راویان که به گفته مؤلف قصیده را به صورت رمز سروده و در این رساله به شرح مطالب مهم آن می‌پردازد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۲/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله کما هو اهله و الصلوه علی نبیه و آله، اما بعد بدانکه از علوم مهمه اجتهادیه علم رجال است؛ **انجام:** و این ابی ثابت اللامی و اوس طائی و معلی ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۴گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۶۳]

← علم رسم خطوط اسطرلاب > اسطرلاب

← علم رمل > الرملیه

● **علم رمل (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e raml (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۶۰

آغاز: بسمله، در احکام رمل. در این کتاب مجمل از احکام رمل؛ **انجام:** و کفی بالله شهیدا. نسخه رمل تمام شد ... سنه ۱۲۹۶.

خط: نستعلیق شکسته، کا: یارمحمد بن اسماعیل تیموری، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا [رایانه]

● **علم روحانی** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e rowhānī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۲

آغاز: فمنها طلسم لنقی الغاره و ذلک؛ **انجام:** و غزالی گفته است که الله اسم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [الفبائی: - ۴۰۹]

● **علم الروحانیات** / علوم غریبه / عربی

'ilm-ur rawḥānīyyāt

غزالی، احمد بن محمد، - ۵۲۰ قمری

qazālī, ahmad ebn-e mohammad (- 1127)

کتابی در علوم غریبه، مرتب در پنج باب.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۱/۳

آغاز: کتاب فیه علم الروحانیت، قال الشیخ ... اعلم اسعدک الله؛ **انجام:** من فضة قدرها تقدیرا و هذا الوفق: (پس از آن جدول آمده)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۹۳ر-۱۲۱پ)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [مؤید: ۲ - ۲۸۹]

● **علم السلوک** / سیر و سلوک / عربی

'ilm-us sulūk

اردبیلی، قطب الدین

ardabīlī, qotb-od-dīn

رساله‌ای در علم سلوک، طریق تحقیق، بلوغ به عالم یقین، وصول به حضرة الا له و القرب منه و الانس به و الجلوس معه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۳۴/۱۰

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله العظیم شأنه القوی سلطانه ... اما بعد فقد الفت بعد هذا التألیف فی مکه ... ثم استدرکته بمدینة دمشق و زدت فیه فوائد ... (با عنوانهای باب و فصل)؛ **انجام:** و اینما تولوا فثم وجه الله. به همان خط در ۱۴ ذی القعده ۸۴۵

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد علوی اردکانی، تا: ۱۴ ذیقعده ۸۴۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۱۵۵]

● **علم السیاق** / - فارسی

'elm-os sīyāq

رساله‌ای است مختصر در آموزش فن سیاق و دفترداری از شخصی به نام شمس تبریزی (؟) که معلوم نشد کیست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۱۵/۳

آغاز: بسمله، اول دفتر بنام صانع دانا، آوارچه نویس دارالعیار معانی حقیقت نگار ثنای پادشاهی است که میزان بردار محاسبه خودش را صاحب توجیه؛ **انجام:** هر یک صیغها را موافق حروف تهجی هر یک را علیحده جابجا نویسند که تمام شود، الحمدلله که این مختصر را مختتم نمودیم.

خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید بن یوسف بن مجید آهی، تا: با تاریخ ۱۲۶۰ق، جلد: تیماج مذهب، ۴۴ص (۵۵-۹۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۵ - ۱۵۱]

● **علم سیاق** / ریاضیات / فارسی

'elm-e sīyāq

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۹۰/۱

آغاز: که سر رشته آن را منقح و مشخص نموده بنظر انور آن حضرت رساند گفته پدرش کمی سیاق خوانده او را به تحصیل این علم گمارده و ایشان نوشته و خواسته اضافه فرمایند؛ **انجام:** تا بر ارباب این علم واضح و هویدا است و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «موسی الحسینی ۱۲۷۸» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۳۱گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۵۱ – ۱۹۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۹/۳

آغاز: قاعده اول در بیان خلاصه الفاظی که نزد اهل تحریر مصطلح است. بدانکه سیاق در لغت به معنی راندن است؛ **انجام:** قاعده چهارم در دانستن آنکه هر چیزی را در اصطلاح بچه چیز می‌نمایند. قرآن

شامل چهار فایده یا قاعده شامل، در بیان خلاصه الفاظی که در نزد اهل تحریر مصطلح است؛ کا: محمد طاهر نوری، تا: با تاریخ ۱۲۴۵ق؛ مقابله شده با خط اصل مؤلف؛ جلد: تیماج، ۴گ (۳۱ر–۳۴ر)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۹ – ۲۶۳]

● **علم سیمیا** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e sīmīyā

غیر همانند:

۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۲۰/۸

آغاز: در اقسام سامیه که آنرا سیمیا خوانند؛ **انجام:** بر خاک افتاد لشکر شقاوت فرجام رو به خصم کردند

در دو «فصل»: فصل اول در فضیلت و شرف این علم و فصل دوم آن افتاده، و آخر نسخه اختصاص به حکایات غریبه دارد (ص ۳۵–۴۵) نظیر: احوال تلخی مرگ، سلطان جمجمه، حکایت قنبر، حکایت جوان زاهد عابد، حکایت درویش، دیدن صالح قیامت را، موت زاهد، در موت آدم، در سیرت موسی، در وفات مریم، وعده شفاعت پیغمبر، مزد فرستادن خدا، حکایت انفاق ابوایوب، حکایت خواب دیدن صالح و ...؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:وسط؛۲گ(۳۴پ–۳۵پ)،اندازه:۱۷×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۱۷/۲

آغاز: باب در علم سیمیا بدانکه سیمیا علمیست عزیزترین علمها تصنیف ابوعلی سینا است و قاعده آنست که اول باید؛ **انجام:** بابی در علم سیمیا؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن مذهب، ۶ص (۱۹۶–۲۰۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵۰ – ۱۱۷]

● **علم السین (فصل فی)** / کیمیا / عربی

'ilm-us sīn (faṣl-un fī)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۷/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۵]

● **العلم الشامخ فی ایثار الحق علی الآباء و المشایخ** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'ilm-uš šāmix fī īṯār-il ḥaqq 'ala-l ābā' wa-l mašāyix

مقبلی، صالح بن مهدی، ۱۰۴۷ – ۱۱۰۸ قمری

moqbelī, sāleh ebn-e mehdī (1638 - 1697)

تاریخ تألیف پنج‌شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۰۸۸ق؛ محل تألیف: جبل ابی قبیس فوق الصفا

از کتاب‌های زیدیان است.

چاپ: قاهره، مطبعة المنار، ۲۶۴ص+ م۲ص، ۱۳۲۹ق.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۵۰

آغاز: الحمدلله المعبود بکماله الازلی ... و بعد فهذه مباحثات من الاصول کثر فی خلدی ذکرها؛ **انجام:** العذر به عظیم. انتهی و قد بین شیخنا قاضی الیمن سری الذی اسماعیل بن ابی بکر المعروف بابن المقری الشافعی عن حال ابن العربی ... مع شیء من حال الصوفیة فی قصیدة طویلة فقال: الایا رسول الله عادة سایر – و یومیه من تلبیه بالنوافر ... (پس از سه برگ) السدید المؤید و لا حول و لا قوة الا بالله.

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در برگ الحاقی آغاز نسخه نام حسن بن زید بن محمد صاحب طبرستان آمده که در ۲۵۰ق ظهور کرده و اسامی جمله‌ای از کتب او را یاد کرده و در برگ دیگر نام عده‌ای از زیدیه را بنقل از ابن ندیم آورده؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۱۹۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۸سم [ف: ۱ – ۳۷۰]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۳ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ – ۱۳۲۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۹

آغاز: بسمله و به استعین و علیه اتکل المحمود بالحق ولی ابدا الحمید ذاتا؛ **انجام:** و المرید قال المصنف یوم الاثنین ثالث تاریخ محرم سنه ۱۰۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۹ق [رایانه]

● **علم شانه گوسفند و رموز آن = علم اکتاف** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e šāne-ye gūsfand va romūz-e ān = 'elm-e aktāf

رساله مختصری است در اصول علم اکتاف است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۸/۴

آغاز: ستایش و نیایش بی اندازه و بی قیاس و حمد و ثنای قوی اساس خداوندیرا سزاست؛ **انجام:** و حکم کردن بر نشانهای آن ... و حکم بر خداندان گوسفند و بر ان کله جمله رو نماید و الله اعلم

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد حسین، تا: شعبان ۱۲۷۳ق؛ ۲گ (۴۳– ۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه:۱۲× ۱۷سم [ف: ۲۸ – ۵۳۳]

← علم الشروط و السجلات ⪢ المنشآت

● **علم الصناعة** / صنعت / فارسی

'ilm-uṣ ṣinā'a

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۲۱/۴
بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۶ش۴ - ۱۰۲]

● **علم الصناعة الالهیة (قصیدة فی)** / شعر / عربی
'ilm-uṣ ṣinā'a-tul ilāhīyya (qaṣīdat-un fī)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹/۶-طباطبائی
آغاز: یا طالب الفضة البیضاء و الذهب ×× وصلت و الله ان فکرت فی ادبی؛ **انجام:** و هذه نعمة بالله جئت بها ×× الیک یا طالباً للعلم فاقترب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شامی، جلد: مقوا، ۲گ (۹۴-۹۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰]

● **علم الصناعة فی تدبیر الاشیاء** / صنعت / فارسی
'ilm-uṣ ṣinā'a fī tadbir-il ašyā'

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۸/۱
آغاز: بعد بسمله. علم الصناعة فی تدبیر الاشیاء الاول فی تدبیر الملح بگیرند نمک طعام را و دوازده برابر آن آب پاک در آن ریز و دردیک کرده بجوشان؛ **انجام:** اول دو ربع زبل آتش دویم سه ربع زبل آتش سیم تمام زبل بعد سرجمع آورده یکمن ازین یکمن مس طرح کنند و یا به یکمن سرب که قمر گردد و السلام
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۶۳ص (۱-۴۶۳)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۶۵]

← علم صناعة الموسیقی ≻ الموسیقی

● **علم الصنعة** / کیمیا / عربی

'ilm-uṣ ṣan'a

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۹/۱۶
آغاز: فی علم الصنعة الکتب الثانی من ذخیرة الاسکندریة فی ذکر اصول الصنعة و تدبیر الاکسیرات و العهدة علی مصنفه، اعلم ان الذهب اشرف الاجساد الارضیة لانه اطولها بقاء و لان الآلات؛ **انجام:** و قال: صدق و الله الذی لا اله الا هو مولای مما عمل احمد بما فی هذا الکتاب ... فلم یزل عبدالله یعمل به ایام حیاته، تمت
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۹۶پ-۱۰۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۴۷۲]

← علم صنعت (رساله در) ≻ کیمیا

● **علم الصنعة الالهیة** / کیمیا / عربی

'ilm-uṣ ṣan'at-il ilāhīyya

حرانی، سالم

harrānī, sālem

رساله‌ای است در علم کیمیا که به صورت سؤال و جواب با عناوین «قالت - قال» تدوین شده است و در آن از ذو مقراطیس و اسطانس نام می‌برد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۷/۶
آغاز: قال ابتدی بمعرفة هذه الصنعة معرفةالعلم الاول منها السابق الی الحکیم و الآخر هو الفعال و المسبوق
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان ۱۹۹۹۱؛ خط: نسخ، کا: محمود حمدی، تا: ۱۳۴۲ق؛ ۱۹ص (۹۲-۱۱۰) [عکسی ف: ۶ - ۱۶]

● **علم الصنعة الالهیة و الحکمة الفلسفیة** / کیمیا / عربی
'ilm-uṣ ṣan'at-il ilāhīyya wa-l ḥikmat-il falsafīyya

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

در بیان حجر معظم و تدبیر آن و آنچه مؤلف بدان رسیده است. این کتاب به درخواست شخصی نگاشته شده و در آغاز ده شرط برای کسی که در این علم وارد می‌شود ذکر شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۸/۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فقد سالت ایها الاخ الفاضل و الانسان الکامل احیاه الله و اهله بتقابل و جمع اشتات الفضل بتماثل
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان ۱۹۹۹۵؛ خط: نسخ، کا: محمود حمدی، تا: ۱۳۳۹ق؛ مصحح؛ ۳۸ص(۲-۳۹) [عکسی ف: ۶ - ۱۹]

● **علم ضمیر = علم دم = دم** / علوم غریبه / فارسی
'elm-e zamīr = 'elm-e dam = dam

نویسنده می‌گوید در هندوستان کتب بسیار دیدم در هر علمی، مثل علم دم و وهم و خیال و ریاضت و همه اینها را مشتق از توجه علمای آنان به علم دم می‌دانم. لذا این علم را که روایت از «کامناک دیو» است و او زنی است روحانی با عمر دراز در این جا آوردم تا مردمان را مفید افتد. او ابتدا دم را تعریف می‌کند و سپس برای آن‌که بغضی مثلاً واقع شود باید چه به دم کرد تا عمل بغض بین دو کس واقع شود یا چه باید کرد تا فلان عملی پیش‌بینی گردد. در پنج «فصل»: ۱. در عزیمت کارها؛ ۲. در آنچه سؤال کنند؛ ۳. ضمیر گفتن؛ ۴. شناختن مرگ در دوستی؛ ۵. معرفت دم.
آغاز: حمد و سپاس بی قیاس صانعی را که چندین هزار صنایع و

بدایع از کتم عدم در ضمیر وجود آورد ... اما بعد، چنین گوید مترجم این کتاب که در هندوستان ...

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان: از جای خود حرکت مکن تا ترا ظفر بود و الله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً اواخر قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ (۲۰۰– ۲۰۵پ)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ – ۵۸۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بر خصم غالب آید، بالنبی و آله الامجاد. تمت
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۱۴۵ر–۱۴۸پ) [ف: ۳ – ۲۲۹]

● **علم طب** / طب / فارسی

'elm-e teb

باید در دو «باب» باشد: نظری و عملی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۲
خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸ص (۱۰–۱۷)، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ – ۱۱۸۸]

● **العلم الطبیعی (فائدتان فی)** / طبیعیات / عربی

al-'ilm-uṭ ṭabī'ī (fā'idatān fī)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۴۵/۱۹–ف
نسخه اصل:دانشگاه پرینستن ش ۳۵۵۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۷؛ در ص ع آمده:«فیها خط الطوسی»، این نسخه در راهنمای کتاب (۶۴۹/۱۶–۶۵۷) شناسانده شده؛ ۳گ (۳۲۳–۳۲۵) [فیلمها ف: ۳ – ۴۹]

● **العلم طریق** / اخلاق / عربی

al-'ilm-u ṭarīq

زیدی، جعفر بن احمد، – ۵۷۶ قمری

zeydī, ja'far ebn-e ahmad (- 1181)

رساله مختصری است در این‌که علم به تنهایی مفید فائده نخواهد بود بلکه علم طریقی است برای عمل صحیح.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۰۸/۵
آغاز: اعلم ان العلم لو کان مطلوباً لنفسه لکان یحسن من أحد بأن یطلب العلم بوزن الحجارة الموضوعة علی الطرف
نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان –رم ۱۱۶۲. فصل فی ان العلم لا یطلب لنفسه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۰۷ق؛ مصحح؛ ۳ص(۳۶۳–۳۶۵) [عکسی ف: ۵ – ۱۸]

● **علم طریقت** / عرفان و تصوف / فارسی

'elm-e tarīqat

رساله مانندی در تصوف یا علم طریقت.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۷۷/۱۲
آغاز: معلوم اخوان صفا باشد که چون از حکمای قدیم بعضی احوالشان اظهار شد الحال علم تصوف و توابع آن را می‌نویسم ... فصل در شرایط سلوک و از آن جمله پانزده شرط
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با دو سرلوح؛ جلد: میشن، ۳گ (۱۵۴ر–۱۵۶پ)، ۱۶ سطر [ف: ۵– ۱۷۴]

● **علم ظهور حضرت صاحب الزمان (رسالة فی)** / کلام و اعتقادات / فارسی

'elm-e zohūr-e hazrat-e sāheb-oz-zamān (r.-un fī)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۸/۱۶
آغاز: هذه رسالة فی علم ظهور حضرت صاحب الزمان وحجة البرهان اما محمد هادی علیه السلام. شرح بیرون آمدن صاحب الزمان و الحجة البرهان امام محمد مهدی علیه السلام روایت می‌کند مسعود قائبی (کذا) از ابوجعفر نشابوری؛ **انجام:** اما عین الیقین شد توبه کردم. یابن رسول الله عفو کن پس امام جعفر صادق علیه السلام او را بنواخت و تسلی داد و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: محمد امین بن محمد قاسم، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۵ص (۴۱۲–۴۱۶)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۸×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۶۳]

● **علم عدد** / حساب / فارسی

'elm-e 'adad

؟ متطبب، تقی بن محمود، ق۱۴ قمری

motatabbeb, taqī ebn-e mahmūd (- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۸۹/۱۹
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۷گ (۴۱۵پ – ۴۲۱پ) [ف: ۶ – ۲]

● **علم العدد و الاوزان** / ریاضیات / عربی

'ilm-ul 'adad wa-l awzān

میمنی ، احمد

meymanī, ahmad

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۱/۹

خط: نسخ، کا: شیخ علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۵]

↩ علم العدد و الحساب ⩾ العدد
↩ علم العروض ⩾ العروض
↩ علم العروض الفارسی ⩾ عروض

● **علم العروض (مختصر) = العروض الأندلسی** / عروض و قافیه / عربی

'ilm-ul 'arūḍ (mx.) = al-'arūḍ-ul andulusī

ابو الجیش اندلسی، عبدالله بن محمد، - ۵۴۹ قمری

abu-l-jayš-e āndolosī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1155)

در شرح مشکلات علم عروض و اوزان و بحور شعری.

آغاز: بسمله. و هو حسبی الحمدلله و أتوکل علیه و اصلی علی نبیه محمد ... قال الفقیر الی الله عزوجل أبو عبدالله محمد المعروف بابی الجیش الأنصاری الأندلسی قصدت أن أذکر فی هذا المختصر علل الأعاریض الأربع و الثلاثین و الضروب الثلاثة و الستین خاصة و لا أتعرض لشیء من زحاف الحشو غالباً ...

[دنا ۵۹۹/۷ (۴ نسخه)؛ فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة، علوم اللغة العربیة ۳۹۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دارک القوم تطفئ غراماً وضاً ×× اذا درير الهوی بالمعنی جمح

نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی ش۳۴۸۶؛خط: نسخ معرب، بی کا، تا: با تاریخ ۹۷۱ق؛ ۸ص (۶۳-۷۰)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۷۵]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۶۷۲

خط:نستعلیق ترک،بی کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۱۶۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۲/۲

آغاز: بسمله. اللهم ماینبغی بفضلک؛ **انجام:** و هو المتقارب و هذه صورتها اذا اردت فک المتدارک من المتقارب فابدء من لام فعولن الاول و ... من عین فاعلن الاول هذا آخر ما اردنا ...

خط: نستعلیق، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ دارای نه شکل دایره، مجدول؛ جلد: میشن یشمی، ۳۵گ (۴۱پ-۷۵ر)، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۸سم [ف: ۹ - ۱۳۲]

۴. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۶۶/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ ۸گ (۸۹پ-۹۶ر)، ۱۵ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۶۹]

● **علم العروض (فوائد)** / عروض و قافیه

'ilm-ul 'arūḍ (fawā'id)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶

در «مقدمه» و «مقصد»؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی [نشریه: ۱۱ - ۹۰۹]

● **علم العقود** / حساب / عربی

'ilm-ul 'uqūd

نجم آبادی، حسین بن محمد، - ۱۳۴۷ قمری

najm-ābādī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1929)

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵/۱عکسی

آغاز: بسمله، اعلم ان المحکی عن القدما ما انهم وضعوا سبعة و ثلثین صورة لضبط الاعداد من الواحد الی عشرة آلاف و قد اطلعنا علی رسائل فیه فاستطرفناان نذکر خلاصتها فی الخاتمة فلعله ینفی لمعنی بعض الاحادیث؛ **انجام:** قال علی (ع) فض الله فاک و الذی بعث محمداً بالحق لو شفع ابی فی کل مذنب علی وجه الارض شفعه الله تعالی فیهم ابی ... و قال ان نور ابی طالب لیطفی فی القیامة کل نور الا الانوار الخمسة الطاهرة علیهم السلام

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۳ و ۴ محرم ۱۳۲۳ق؛ جلد: مقوا، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۳۳۳]

● **علم العقود (منظومة فی)** / شعر، حساب / عربی

'ilm-ul 'uqūd (mnẓ.-un fī)

بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری

bahr-ol-'olūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

ارجوزه‌ای کوتاه مختصر در علم عقود که مجموعاً از ۲۴ بیت تشکیل شده و در آن اصول و تقسیمات علم عقود بیان شده و منسوب به سید محمد مهدی بحرالعلوم نجفی است.

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵/۲عکسی

آغاز: و العشرات یا اخا النجابة ×× خصوا بها الابهام و السبابة / و تلک ایضاً منک فی الیمین ×× فکن من الضبط علی یقین؛ **انجام:** ترکیبها ان کنت ممن تعرف ×× کعقدک الاحاد ... یختلف / ثم اذا ما ساقک المعدلا ×× عشرة آلاف لما تکملا

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۳ و ۴ محرم ۱۳۲۳ق؛ جلد: مقوا، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۳۳۴]

● **علم العقود (ارجوزة)** / حساب / عربی

'ilm-ul 'uqūd (urjūza)

یزدی حائری، محمدباقر بن مرتضی، ۱۲۳۹-۱۲۹۸قمری

yazdī hā'erī, mohammad bāqer ebn-e morteza (1824-1881)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۶ ذیقعده ۱۲۷۵ق
در این منظومه که پنجاه و دو بیت می‌باشد، قواعد کلی علم عقود (شمارش با انگشتان) را گزارش داده و در پایان اشاره به اسلام ابی طالب پدر حضرت امیر المؤمنین علیه السلام می‌شود که با این علم اسلام خود را اظهار داشته است.
آغاز: سبحان ربی آخذ العقود ×× رب العباد محکم العهود / احمده احسن منعم بذل ×× مصلیاً علی نبی قد کمل

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** تاریخها عام الشروع لامع ×× فی قولنا هذا الکتاب جامع
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱پ-۳پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۰]

← علم عکاسی ⪢ عکاسی

● **علم غیب** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e qeyb

استخراج ضمیر است بیشتر آن به نظم است و رموزی هم دارد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۱۶/۵
آغاز: بسمله. حمدله ... اگر کسی در ضمیر خود شیئی را ملاحظه نماید؛ **انجام:** این کتابی است علم غیبش نام ×× که ز من یافت نظم او اتمام / گشت شاگرد مذاق را شاکر ×× گشت چون نظم این کتاب تمام / تا نگرد ملول خلق ×× زین عبارات از خواص و عام
خط: نستعلیق، کا: محمد بن طهماسب قلی نجم ثانی تبریزی کاظمی، تا: ۲۵ رجب ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱۵۷پ-۱۶۱پ)، ۱۳ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۲۱×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۲۷۱۹]

← علم فراست ⪢ فراست
← علم الفراسة ⪢ الفراسة

● **علم الفراسة** / قیافه‌شناسی / عربی

'ilm-ul firāsa

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۲/۱
آغاز: الحمد لمن یستحق الحمد لهویته و یستوجب الشکر بالوهیته ... اما بعد فهذه رسالة مشتملة علی معاقد قلیلة من علم الفراسة؛ **انجام:** الخامس عشر: من کان عظیم الالیتین منه حادتین فهو قوی جبار، من کان اللحم علی الیته قلیلا کانه انما مسح علیها مسحا فاخلاقه ردیة هذا الدلیل ماخوذ من القرود و ههنا آخر الکلام.
در سه مقاله هر یک در چندین فصل بدین عناوین: مقاله ۱. الامور الکلیة فی هذا العلم، در هفت فصل. مقاله ۲. بیان مقتضیات الامور در دو باب، مقاله ۳. دلایل الاعضاء الجزویة در هفده فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۸۹۹ق؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه «عرشی نامپلی حیدرآباد»؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۰۶]
۲. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۲۱/۲
آغاز: ما نقل عن ارسطا طالیس فی علم الفراسة قال لاسکندر یلزمک ان تستشعر بالدلائل مع حسن الطبائع علم الفراسة فهو علم کبیر
خط: نسخ زیبا، کا: ابراهیم بن محمد خطی، تا: ۱۰۵۷ق؛ ۴گ (۱۸۲پ-۱۸۵پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [مدرسه جعفریه زهان: ف: - ۱۳۲]

● **علم فراست** / قیافه‌شناسی / فارسی

'elm-e farāsat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۵/۲۶
آغاز: بدانکه اگر پیشانی کوچک بود دلیل بود بر جهل زیرا که موضع بطن اول؛ **انجام:** و طبایع و منسوبات به هر یک از آن شناسد و العلم عند الله.
خط: نستعلیق و تحریری، کا: علی اکبر بن شیر محمد همدانی، تا: ۱۲۹۷ق، جا: همدان؛ ۴ص (۴۱۴-۴۱۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵۰ - ۱۸۳]

← علم الفراسة لاجل السیاسة(رسالة فی) ⪢ السیاسة فی علم القیافة

● **علم الفرائض = حساب** / حساب / عربی
'ilm-ul farā'iḍ = ḥisāb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۴۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بسیار مغلوط؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ (۱۶ر-۲۱ر)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۰ - ۲۵]

● **علم الفقه (منظومة فی)** / فقه، شعر / عربی
'ilm-ul fiqh (mnẓ.-un fī)

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, 'abbās ebn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۲۲
کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۷۷]

● **علم الفقه (مختصر)** / فقه / عربی

'ilm-ul fiqh (mx.)

مختصری در فقه حنفی است که مؤلف، آن را برادران دینی خود جمع‌آوری نموده و در آن به ده کتاب از مباحث فقهی یعنی: طهارت، صلاه، زکاه، صوم، حج، جهاد، صید و ذبایح، کراهیت، فرایض، کسب و ادب اکتفا کرده است. احتمال دارد مؤلف کتاب، عبدالله بن حسین کرخی (- ۳۴۰ق) باشد که در کشف الظنون (ج ۲: ص۱۶۳۴) کتاب «المختصر» ایشان در فقه حنفی معرفی شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۹۰/۳

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی. هذا مختصر فی علم الفقه جمعته لبعض اخوانی فی الدین بقدر ما وسعه وقته و اقتصرت فیه علی عشره کتب؛ **انجام:** فعلیک ایها الاخ بالتقوی و الاستعداد للقاء الله عز و جل و نعیم الاخره و السلام تم الکتاب ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۸ق؛ مصحح؛ ۴۷گ (۱۶۵پ-۲۱۱)، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۳۵]

● **علم الفلاحة** / کشاورزی / عربی

'ilm-ul falāḥa

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۰۳/۲

از یواقیت العلوم منسوب به فخر رازی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق [ف: ۵ - ۲۷۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۰۳/۷

آغاز: الاولی لارباب الفلاحة علی ارض الزراعة و ... و المرز و یسمی الطفل البری و رماد الزراعة و الاکباج؛ **انجام:** ثم ینجل فیه بالکلیة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ ۱۲ سطر [ف: ۵ - ۲۷۸]

● **علم الفلاحة (ترجمه)** / کشاورزی / فارسی

'elm-ol falāha (t.)

وابسته به: یواقیت العلوم و دراری النجوم؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶ق)

این رساله ترجمه‌ای است از قسمت فلاحت کتاب «یواقیت العلوم» امام فخر رازی. متأسفانه نام مترجم آن به دست نیامد ولی مطالب آن همگی در باب کشت و بذر و آماده ساختن زمین برای کشت و تخم در زمین نهادن و آن را عمل آوردن که البته خود امام نیز آن مطالب را از کتب سایر مؤلفان و متخصصان این رشته فراهم آورده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳/۵

آغاز: بدانکه فلاحت برزیگری و درخت نشاندن بود و اصل کلمه از شکافتن؛ **انجام:** که یک قفیز نمک در بنش باید کردن ناخوش شود و الله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۵ص (۱۵۲-۱۵۶)، ۲۳ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۴ - ۴۷]

● **علم الفلک** / هیئت / عربی

'ilm-ul falak

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۲۹/۲

آغاز: بسمله کتاب فی علم الفلک و هو ستون بابا الباب الاول فی معرفة حساب الجمل؛ **انجام:** و فی درج العرض

خط: نسخ، کا: رجب بن محمد قاضی، تا: نیمه محرم ۱۰۰۷ق، جا: ذی جبله یمن؛ مجدول؛ تملک: محمد زمان تبریزی مورخ ۱۰۹۷ که نسخه را در شاهجهان آباد خریده؛ یادداشت سالم بن سلامل سمولی عادی مورخ ۱۰۸۰؛ جلد: تیماج، ۲۳گ (۱۱۹پ-۱۴۱پ) [ف: ۱۰ - ۱۶۶۶]

● **علم فیزیک** / فیزیک - فارسی

'elm-e fīzīk

طبایع کل موجودات و اجسام را به دو قسم تقسیم کرده که صاحب نمو و غیر نمو می‌باشند و طبق آن مباحث را ادامه داده است. برخی از فصول آن عبارتند از: کراویتاسیون، هواء کلوریک، دانسیلته، الکتریسیته، کلونیزم، روشنایی و بیان ابصار، نشر روشنایی، انکسار شعاع، شیشه‌های مقعر و محدب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۴۵/۳

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این رساله ایست در علم فیزیک یعنی حکمت طبیعی و علم فیزیک علمی است؛ **انجام:** یا سوتک میدانند و بنابراین چنان می‌دانند.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۹۲ص (۲۱۹-۳۱۰)، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴۵ - ۱۶۷]

● **علم القرآن** / علوم قرآن / عربی

'ilm-ul qur'ān

در آن از شیخ طوسی و شیخ بهایی و مجلسی و بحار او و فیض و صافی او و سید نعمة الله جزائری و سیوطی و جاحظ و غزالی و شیخ شرف الدین نجفی و تاویل الایات الباهرة او و بسیاری از بزرگان شیعی و از الدرة النجفیة و مجمع البیان و جوامع طبرسی یاد شده است. مؤلف شیعی امامی و گویا اخباری است ولی از مثنوی نقل و آن را تفسیر می‌کند و مولوی را بد نمی‌داند. چون نسخه از آغاز و انجام افتاده است شناخته نشده و چنین است

باب‌هایی که در این نسخه دیده می‌شود: باب ۲. بیان نبذ من اصطلاحاته و فیه فصول؛ باب ۳. بیان الفصاحة و البلاغة و حسن الاسلوب و النکات التی احیابها مهجات القلوب و فیه فصول؛ باب ۴. بیان ترتیب احکامه و اقسامه و فیه فصول؛ باب ۵. بیان بعض الایات و تفسیرها و تاویلها فی فصول.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۰۳

آغاز: قال قرء رجل علی ابی عبدالله ع و انا استمع منه حروفا من القرآن؛ **انجام:** و لم یعمل فیها خطبة الباقرع ارض من یا کلون منها.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۶۴گ، ۱۲ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۴ – ۳۸۴۰]

← علم القوافی > عروض
← علم قوافی > تکمیل الصناعة (منتخب)

● **علم القوافی (مختصر)** / عروض و قافیه / عربی
'ilm-ul qawāfī (mx.)

ابن جنی، عثمان بن جنی، ۳۰۰ – ۳۹۲ ؟ قمری
ebn jennī, 'osmān ebn-e jennī (913 - 1003)

رساله‌ای است بسیار مختصر در علم قافیه‌ها.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳۲/۴

آغاز: بسمله، عمله ابوالفتح عثمان بن جنی النحوی ... القافیه عند الخلیل من آخر البیت الی اول ساکن یلیه؛ **انجام:** و فیها الف شتی لیس بالراعی الحمق فیها سرا و قد اون تاویل الحقق ثم المختصر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۴گ (۱۴۷–۱۵۰)، ۱۸ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۵ – ۳۹]

● **علم القوافی** / عروض و قافیه / عربی، فارسی
'ilm-ul qawāfī

امین الواعظین، اسدالله بن ابوالقاسم، ق۱۳ قمری
amīn-ol-vā'ezīn, asad-ol-lāh ebn-e ab-ol-qāsem (- 19c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۰۹/۲

با شواهد فارسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ جلد: مقوا، ۱۳گ (۸۰ر–۹۲پ)، سطر (۵×۱۲/۵)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ – ۱۰۴]

● **علم قوافی** / عروض و قافیه / فارسی
'elm-e qavāfī

احتمالاً منتخبی از مقاله دوم دستور الشعراء (در بیان علم قوافی) امانی است که در علم عروض و قافیه و صنایع بدایع شعری و سرقات ادبی نگاشته است که رساله حاضر فقط شامل مبحث قافیه می‌باشد. درباره دستور الشعراء.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۴۸/۳

آغاز: بسمله، در بیان علم قوافی از تألیفات ... و این مشتمل است بر چند فصل فصل در بیان قافیه؛ **انجام:** که دل مرده زنده سازد چه قیامتست وه وه، تمام شد.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۸۳ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۷۱–۹۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۶سم [ف: ۴۵ – ۲۴۴]

● **علم القوافی و الاوزان** / عروض و قافیه / عربی
'ilm-ul qawāfī wa-l awzān

نواجی، محمد بن حسن، ۷۸۸؟ – ۸۵۹ قمری
navājī, mohammad ebn-e hasan (1387 - 1455)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۱۱

آغاز: بسمله. حسبی الله وحده و کفی قال الشیخ شمس الدین النواجی هذه۸ مقدمة فی صناعة النظم و الثمر؛ **انجام:** من یسئل عن عدد عدوه بل عن مکانه

خط: نسخ عربی، کا: محمد بن احمد قاضی، تا: ۲۰ صفر ۱۰۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱۹۷ر–۲۰۶پ) [ف: ۱۰ – ۱۷۰۹]

● **علم قورخانه** / متفرقه، فنون نظامی / فارسی
'elm-e qūr-xāne

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۵۱

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله ... چون برحسب حکم نافذ اعلیحضرت؛ **انجام:** و بعد از ساختن بافتاب گذاشته ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن [رایانه]

● **علم قیافه جمجمیه = براهین قیافه جمجمانیه** / روانشناسی / فارسی
'elm-e qīyāfe-ye jomjomīye = barāhīn-e qīyāfe-ye jomjomānīye

حکیم نوری ، یوسف، ق۱۳ قمری
hakīm nūrī, yūsof (- 19c)

رساله‌ای در علم قیافه‌شناسی است که مؤلف آن از علوم جدید پزشکی بهره جسته و از نظریات دانشمندان خارجی استفاده کرده و کتاب خود را در یک «مقدمه»، سه «بیان» و یک «خاتمه» نگاشته است. نام کتاب در فهرست کتابخانه ملی ایران «القیافة الجمجمانیة فی تربیة نوع الانسانیة» آمده و در نسخه کتابخانه محمد حسین مفتاح به نقل از نیما یوشیج آن را از یوسف حکیم نوری جدش دانسته است.

آغاز: علم انسانی بردو نوع است علم جسمانی و غیر جسمانی در علم جسمانی شمریم طب حقیقی را که عبارتست از تعریف اعضاء مفرده و مرکبه بدن و بیان اعمال آنها ...
انجام: لهذا صاحبان قابلیت تام در علم قیافه احتیاط خود را در ابراز مطالب قیافه داشته فقط جهة فهم و تربیت خود نه جهت شهرت و مضمون گوئی بیحاصل بتکمیل در این علم مشغول گردند «العلم عندالله»

۱. تهران؛ ملی ایران؛ شماره نسخه:۲۱۲۷
آغاز: کتاب قیافه، بسمله، حمد خداوندی را تعالی و تقدس سزاست که باکمال نهانی ؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: اسماعیل سمنانی، تا: ۱۲۸۷ق؛ در آخر کتاب شکل نقاشی شده از صورت انسان؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۶۰×۱۱۰سم [ملی ایران: ف: ۵-۱۷۹]

۲. تهران؛ مفتاح ، محمد حسین؛ شماره نسخه:۱۰۲۱
خط: نسخ، بی کا، تا: سه‌شنبه ۶ محرم ۱۲۸۸ق؛ با سه تصویر؛ نیمای یوشیج یادداشت کرده که «از تألیفات یوسف حکیم نوری که جد من است»؛ ۶۸ص [نشریه: ۷-۲۰۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: باقر فاضل کاشانی، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج، ۶۸گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۳۰۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ جلد: مشمع، ۵۱گ، ۱۵ سطر(۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۷۳]

● علم کاف / کیمیا، علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e kāf

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۴/۳
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و السلام و الصلوة علی خیر خلقه محمد واله اجمعین، اتما بعد بدانکه اکمل علوم علوم کافست؛ **انجام:** و عملی ازین صحیحتر در شمس نمی باشد.
اهداءبه: محمد تقی نویسنده می‌گوید علم کاف از اشرف علوم و از سه قسم خالی نیست: ۱. دمی، ۲. اکسیری، ۳. مصنوعی، او می‌گوید باید دو قسم اول را در طلبش پوئید و از قسم ثالث در گذشت زیرا این قسم جز خسران مالی فایدتی ندارد ولی دو قسم اول اگر جان در تحصیلش رود می‌ارزد. پس از این تذکار او به تعریف دو قسم اول می‌پردازد و در ضمن آن نصایحی به طالب آنها می‌کند مبنی بر گوشه‌گیری از خلق و دانش اندوزی و عبادت حق. پس از آن او وارد مباحث این دو قسم که طالع‌بینی و فال‌گیری و رمالی است می‌شود؛ بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ ۱۵ص(۷۰-۸۴)، ۲۱ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۶ - ۸۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۵۷/۱
نویسنده در مقدمه می‌گوید این علم موسوم است به علم کاف و او را اخت النبوة گفته‌اند و شرطیت این علم اول فهمیدن و بعد عمل کردن است، آن را یک «مقدمه» و پانزده «باب» است بدین قرار: مقدمه در اصطلاحات و دلائل است، باب ۱. ذکر رکن اعظم این فن، ۲. اظهار نمودن حجر، ۳. اصطلاحات حجر، ۴. کیفیت الوان احجار حمره که آنها را چه احوال است که ظاهر می‌شود، ۵. تلطیف و تصفیه حجر، ۶. اسامی فرار که هر کس نامی بر او نهاده است، ۷. تعداد احجار بیاض و مع الحمرة، ۸. تلطیف و تکلیس و تصعید فرار یعنی جیوه، ۱۰. تحمیر حل العنب و مع البول، ۱۱. الات حل و عقد مع تسویه است، ۱۲. قواعد تصعید کبریت مع بیض او در تصعید و تلطیف زرنیخ، ۱۳. تکلیس ذهب و فضه، ۱۴. فن طرح که ادویه را چه نوع طرح باید نمود، ۱۵. طریق طین الحکمة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱۷ص (۱-۱۱۷)، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۶۰۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۸
آغاز: (در خطبه افتاده): خود را تباه دیده و مسافر در دریاهای بی پایان گردید ... رساله اول اظهار فن اول است که رهنمای راه معیشت و زندگانی است ... اما بعد چنین گوید خادم فقراء ... که این علم موسوم به علم کاف و او را اخت النبوة دانسته اند ... ۱۵ باب است؛ **انجام:** (در باب پانزدهم اظهار عین الحکمة افتاده): یا نبات یا حیوان که مواد از آنها.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۸۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۶سم [ف: ۳ - ۵۶۰]

● علم الکتابة / خط / فارسی

ʻelm-ol ketāba

ابوحیان توحیدی، علی بن محمد، ۳۱۰؟ - ۴۱۴؟ قمری

abū-hayyān-e towhīdī, ʻalī ebn-e mohammad (923-1024)

چاپ: تحقیق ابراهیم الکیلانی در ثلاث رسائل (بیروت، المعهد الفرنسی للدراسات العربیة فی دمشق: ۱۹۵۱م)؛ نیز با همان تحقیق در رسائل ابی حیان التوحیدی (دمشق، دار مجلة الثقافة: ۱۹۷۰م)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۱۵/۳بخش۳
نسخه اصل: نسخه بادلیان ش ۳۷ فارسی؛ کا: ... بن حسن بغدادی، تا: ۷۱۸ق؛ ۱۹گ [ف: - ۱۰۸]

● علم کتف / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e ketf

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۵/۱
آغاز: حکما گفته اند که این علم بس معتبر است؛ **انجام:** و اگر زیر شانه سوراخی باشد دلیل بود بر باد و دمه
مختصری است در یک ورق؛ کا: اسدالله منجم مازندرانی هزار جریبی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۱گ، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۰۵]

● **علم کلام (مختصر)** / کلام و اعتقادات / فارسی
'elm-e kalām (mx.)
یزدی، ابراهیم بن کاشف الدین محمد
yazdī, ebrāhīm ebn-e kāšef-od dīn mohammad
اهدا به: شاه صفی حسینی صفوی بهادر خان
در یک «مقدمه» و پنج «فصل» و «خاتمه» در اصول دین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۵۴
آغاز: بسمله، حمد له ... اما بعد چون اشارت وافی بشارت ... شاه صفی.؛ **انجام:** زیرا که شارع ... به وجوب این اعتقادها خبر داده است.
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن خواجه شاه منصور نیشابوری، تا: ذیقعده ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴گ (۳۲۰ر–۳۲۳پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۱۲]

● **علم الکلام** / کلام و اعتقادات / عربی
'ilm-ul kalām
موسوی، نورالدین محمد بن علی، – ۱۳۰۱ ؟ قمری
mūsavī, nūr-od-dīn mohammad ebn-e 'alī (- 1884)
تاریخ تألیف ۵ ربیع الثانی ۱۲۹۶ق
مؤلف به درخواست بعضی از دوستان که از وی کتابی در علم کلام خواسته بودند این کتاب را با عباراتی ساده که فهم آن برای همگان آسان باشد تألیف نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۹/۶
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد العاصی لربه ... قدسألنی بعض الاخوان ان املی علیه شیئاً من علم الکلام مما یتعلق بأصول الدین
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـ رم ۱۷۳۹؛ خط: نسخ، بی کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۲ق؛ ۹۳ص(۱۲۹–۲۲۱) [عکسی ف: ۳ – ۴۰۲]

● **علم کلام** / کلام و اعتقادات / فارسی
'elm-e kalām
کردستانی، عبدالکریم بن عبدالعزیز
kordestānī, 'abd-ol-karīm ebn-e 'abd-ol-'azīz
کردستانی یادداشت‌هایی به عربی در مسائل مشکله کلام و فلسفه در سن هشتاد و پنج‌سالگی تدوین کرده بود، و میرزا محمد تقی خان معتمد السلطنه از وی درخواست کرد که این مسائل به فارسی در کتابی تنظیم شود. چون وی در صدد این کار برآمد «نفایس الفنون» آملی را دید و آن را در موضوع خود کافی دید لذا بخش علم کلام آن کتاب را جداگانه تدوین کرده و سرآغازی بر آن نوشت که به صورت کتابی درآمد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۲۵
آغاز: الحمدلله الذی توحد بوجوب الوجود و دوام البقاء ... و بعد چنین گوید این پیر ضعیف و خسته نحیف؛ **انجام:** و آنها منطبع باشند در افلاک و أما نفوس کلی مفارق باشند.
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۵۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۸]

● **علم الکلام** / کلام و اعتقادات / عربی
'ilm-ul kalām
مازندرانی، شکرالله بن رضاقلی
māzandarānī, šokr-ol-lāh ebn-e rezāqolī
کتابی استدلالی در یک «مقدمه» و شش «مقصد» به روش کتاب «تجرید العقائد» خواجه نصیرالدین طوسی، گرد آورده است: مقدمه در تعریف علم کلام و موضوع و غایت آن؛ مقصد ۱. امور عامه؛ ۲. جواهر و اعراض؛ ۳. اثبات صانع؛ ۴. نبوت؛ ۵. امامت؛ ۶. معاد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴
آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا أن هدانا الله و الصلاة و السلام علی من لکمال رسالته اختاره؛ **انجام:** بدلیل امتناع البقاء علیهما فلا تحتاج هی فیه الی سبب بل یکفی تلک الاولویة فی وقوعها ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۸۲گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۵۸]

● **علم الکلام (منظومة فی)** / کلام و اعتقادات، شعر / عربی
'ilm-ul kalām (mnẓ.-un fī)
طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, 'abbās ebn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۲۱
کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۴ق [نشریه: ۱۳ – ۳۷۷]

● **علم الکلام** / کلام و اعتقادات / فارسی
'elm-ol kalām
دارای «مقدمه» و چند «فصل»: مقدمه در ذکر الفاظ رایج متکلمین و بیان خصوصیات آن الفاظ و ذکر مواضع خاص در

جمله و کلام و مقصود جمله؛ فصل: در ذکر اسماء کلی که شایع است میان متکلمین؛ فصل در ذکر اقسام الاعراض؛ فصل در بیان حقیقت صفات و اقسام آن و بیان احکام آن، در بیان فائده عقل و بیان دلائل آن، در بیان حقیقت فصل و اقسام آن.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۹/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... املا مقدمة یشتمل علی ذکر الفاظ المتداولة؛ **انجام:** بالالفاظ المتداولة بین المتکلمین فاذا انس و توسط علم الکلام لم تحف علیه شی مما ینظر تحت الکتاب فی تاریخ یوم الاحد خامس و عشر شهر رجب سنه ۱۳۰۵؟

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابن شرف الدین علی جمال الدین محمد کردالانی، تا: یکشنبه ۱۵ رجب ۱۰۳۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۳گ (۸۹پ-۱۰۱ر)، ۱۵سطر(۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۷]

● **علم الکلام (فصول فی)** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul kalām (fuṣūl-un fī)

آغاز: بسمله قال المصنف قدس سره بعد ذکر الخطبة و هی موضوعة علی اربعة فصول الفصل الاول فی التوحید اصل کان من ادرک شیا لابد ان یدرک وجوده لانا نعلم ضرورة ان کل مدرک موجود و ما لیس بموجود فلیس بمدرک و اذا کان وجوده ضروریا کان مطلق الوجود ایضا ضروریا ... نقسیم وجود کل شیء اما ان یکون من غیره او لم یکن و الاول ممکن الوجود و الثانی واجب الوجود و الموجودات باثرها منحصرة فیها ...

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لنقطع الکلام الله حامدین ولالایة شاکرین و بالتقصیر معترفین و من الخطا مستغفرین و علی محمد و آله مصلین و الحمد لله رب العالمین ...

در فهرست با عنوان «شرحی بر یک کتاب اصولی» آمده که به نظر صحیح نیست؛ خط: نسخ، کا: اسحاق بن شیخ خلیل، تا: ۱۲۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۲۱ سطر (۹×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم[ف: ۲ - ۲۷۹]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۰۰/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هدایة شفاعة محمد صلی الله علیه و آله لاهل الکبائر ثابته لان من جوز العفو لهم جوز الشفاعة و من لم یجوز لم یجوز و لما بطل الثانی ثبت الاول فایدة الایمان تصدیق ما یحب تصدیقه.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۴۰]

● **علم کلام (کتاب در)** / کلام و اعتقادات / عربی

'elm-e kalām (k. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۶۴

آغاز: الحرکات الفلکیه هذا ما تقرر علیه رای المتکلمین لکن المحشی؛ **انجام:** و السلام علی سیدنا الانام و علی آله و اصحابه البرره العظم کتبه حاج محمد بن ... ۱۰۳۴.

خط: نستعلیق، کا: حاج محمد بن ملا جان، تا: ۱۰۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

● **علم الکلام فی اصول الدین الخمسة عند الفرق** /

کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-ul kalām fī usūl-id dīn-il xamsa 'ind-al firaq

؟ شاخوری، سلیمان بن علی، - ۱۱۰۱ قمری

šāxūrī, soleymān ebn-e 'alī (- 1690)

عنوان در آن «مسأله» است و در آن از ابواسحق نوبخت و دیگران یاد شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۲۵

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۰گ (۲۰۲پ-۲۴۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۳۹]

← علم کلیات ≻ سلسلة الترتیب

● **علم کوک** / طب / فارسی

'elm-e kūk

ترجمه متنی هندی در آداب باه و مباشرت است؛ تنظیم شده در چند «باب» و هر باب در چند «فصل» و هر فصل در چند «شعبه». بعضی از شعبه‌ها هم دارای چند «نوع» است. برگ‌های نسخه پراکنده بود، پس از تنظیم آنها به ترتیب این عناوین در آن دیده می‌شود: باب ششم: در بیان علم کوک، یعنی معرفت اقسام زن و مرد و صحبت داشتن و مباشرت کردن با زنان و آن مشتمل است بر پنج «فصل»: فصل ۱. معرفت اقسام استری یعنی زن، بباید دانست که اقسام استری به فتح همزه و سکون سین مهمله و کسر تای فوقانی خفیفه و رای متصله و یای معروف یعنی زن به حسب قرار و اهل این فن چهار است: اول یدمنی، دوم چترنی، سیوم سنکهنی، چهارم هستنی و آن منشعب است به پنج «شعبه»: شعبه ۱) بیان شکل و شمایل و علامات یدمنی، شعبه ۲) بیان شکل و شمایل و علامات چترنی، شعبه ۳) بیان شکل و شمایل و علامات هستنی، شعبه ۵) بیان مقدار و اندازه عمق موضع مخصوص هر یک از قسام اربعه مذکوره زنان؛ فصل ۲. معرفت اقسام پرکه [به معنی مرد] ... و آن منشعب است به شش «شعبه»:شعبه ۱) بیان شکل و شمایل و علامات سسا پرکه، شعبه ۲) بیان شکل و شمایل و علامات مرکا پرکه، شعبه ۳) بیان شکل و شمایل و علامات برکهب، شعبه ۴) بیان شکل و شمایل و علامات ترنگ، شعبه ۵) بیان مقدار آلت هر یک از اقسام اربعه مذکور مردان،

شعبه ۶) بیان اقسام رت و رت به رای مفتوحه و تای فوقانی خفیفه به معنی جماع و مباشرت است؛ فصل ۳. بیان کهت بیس یعنی اسنان ششگانه زنان، شعبه ۲) بیان علامت جوش شهوت و مستی و جوانی زنان و وقت و زمان شهوت و مستی و آن منبوع است به دو نوع، شعبه ۳) بیان علامت بی اخلاصی زن به امر و اسباب عشق و بدکاری آن، در دو نوع، شعبه ۴) بیان اصناف دونی یعنی زنانی که دلالگی و قوادگی زنان دیگر کند، در دو نوع، شعبه ۵) بیان سنکیت یعنی وعده‌گاه و جای خلوت و تعداد امکنه ملاقات و موعد وصال یار و ترتیب سیج یعنی مسند و بعضی لواحق بدان و آن متنوع است [به] چهار نوع؛ فصل ۴. بیان آداب خلوت و مباشرت و النکن و جمن و کهندن و نکه دان و ذکر آن [که] در هر تاریخی از ماه منی زن در کدام عضو او می‌باشد و تدبیر هر عضوی که آن عضو را چه تدبیر کند تا شهوت زن به جوش آید و لذت یابد و بعضی لواحق و آن منشعب است به چهار «شعبه»: شعبه ۱) بیان آداب خلوت و ابتدای مباشرت، شعبه ۲) بیان النکن و جمن و کهندن و نکهدان و آن متنوع است به چهار نوع، شعبه ۳) بیان آن که در هر ماه هر تاریخی از ماه منی زن در کدام عضو می‌باشد و تدبیر هر عضوی که آن عضو را چه تدبیر کند تا شهوت زن به جوش و حرکت آید و زن لذت یابد و ذکر بعضی لواحق بدان و آن متنوع است بر چهار نوع؛ فصل ۵. بیان ادویه مقویه و مبهیه و ممسکه و بعضی لواحق بدان و آن منشعب است به دو «شعبه»: شعبه ۱) بیان ادویه مقویه و مبهیه و ممسکه و بعضی لواحق بدان به طریق اهل هند و آن منوع است به دو نوع، شعبه ۲) ذکر مرکبات مقویه و مبهیه که نعوظ آرد و منی را زیاده گرداند و بعضی لواحق بدان.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۵۵

آغاز: باب ششم در بیان علم کوک، یعنی معرفت اقسام زن و مرد و صحبت داشتن و مباشرت کردن با زنان؛ **انجام:** نوع دیگر، بیارد پوست انار و آن را ریزه ریزه کرده در هشت برابر آن آب در ظرف مسین بجوشاند و در آن

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰گ، ۱۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۳۸]

● علم اللآلی فی المنطق = مختصر فی علم المنطق /

منطق / عربی

'ilm-ul la'ālī fi-l manṭiq = muxtaṣar-un fī 'ilm-il manṭiq

خوانساری، محمد بن محمد علی، ق۱۱ قمری

xānsārī, mohammad ebn-e mohammad 'alī (- 17c)

رساله مفصلی است در منطق با عنوان‌های «فصل- فصل» بدون شماره فصول. مؤلف آن را از منطق شفا و اشارات تلخیص و تحریر نموده است. مؤلف در متن تصریحی به نام کتاب ندارد و چندین جا از آن با عنوان مختصر یاد می‌کند و در منابع قابل دسترس نامی از مؤلف و اثرش نیامده، جز این‌که حدس نگارنده بر تعلق وی به قرن دوازده هجری است. وی کتاب را یک «مقدمه» و چند «مقاله» و یک «خاتمه» برگزار کرده؛ برخی عناوین آن: مقاله ۱. الحدود و القضایا؛ مقاله ۲. القضایا و احوالها؛ مقاله ۳. اقسام الحجة.

آغاز: الحمدلله الذی جعل خزائنه بین الکاف و النون و ابدع الاشیاء کلها کما هی فی علمه المخزون و اخترع الصور فی المواد بحسب استعدادها المکنون ... اما بعد فیقول افقر الفقراء بهدایة الربانی حاجی؛

انجام: فصل فی بیان الغلط الذی یکون السبب فیه معنویا ... فهو لیس بمستعد لادراک العلوم النظریة و لتعلمها هذا ما اردنا ایراده فی هذا المختصر من القیاس المغالطیه و الله الموفق للصواب و الهادی الی طریق السداد

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۹ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کل خشبة مسته النار فانها تحترق فهذه الخشبة تحترق فالاوسط.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با علامت «قوله مدظله و سلمه الله»؛ جلد: تیماج، ۱۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ – ۵۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۳۸-۲۱/۱۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۲۹۲۱]

← العلم اللاهوتی (رسالة فی) ← العلم الالهی (رسالة فی)

● العلم اللدنی = اللدنیة = الرسالة اللدنیة / کلام و اعتقادات / عربی

al-'ilm-ul ladunnī = al-ladunnīya = ar-r.-ul ladunnīya

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ – ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

یکی از دوستان غزالی به او می‌گوید که بعضی از علما منکر علم غیبی و لدنی هستند و می‌گویند علوم منحصر در علوم رسمیه می‌باشد، غزالی در پاسخ آنها این رساله را در پنج «فصل» نگاشته است.

آغاز: الحمدلله الذی زین خواص عبیده بنور الولایة ... اما بعد اعانک الله ان واحدا من اصدقائنا حکی عن بعض العلماء انکر علم الغیب الذی نعتمد علیه

انجام: و شرائط التفکر مختصرها فی رسالة اخری اذ بیان التفکر کیفیة و حقیقه امر مهم یحتاج الی زیادة شرح بعون الله تعالی و الان نختم هذه الرسالة فان فی هذه الکلمات کفایة لاهلها و من

لم یجعل الله له نوراً فماله من نور تم
[مؤلفات الغزالی ۴۱۷؛ دنا ۶۰۲/۷ (۱۳ نسخه)؛ ریحانة الأدب ۲۳۹/۴؛ کشف الظنون ۸۸۷/۱]

شرح و حواشی:

۱- انتخاب تحقیق العلم اللدنی

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۸۷/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ ذیحجه ۵۹۷ق، جا: مراغه مدرسه مجاهدیه؛ ۱۱گ (۵۱پ-۶۱پ)، ۲۲ سطر [نشریه: ۲ - ۱۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۱/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰/۷-ف
نسخه اصل ایاصوفیا ش ۴۸۰۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۸۴ق؛ ۶گ (۹۷-۱۰۲)، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۵]

۳. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:ض۶
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم بن عیسی اوالی، تا: قرن ۱۰؛ ۹گ (۵۹- ۶۷)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۱۰۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۲۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کل میسر لما خلق له. تمت الرسالة و الحمدلله رب العالمین.
بی کا، تا: اوایل شعبان ۱۰۶۳ق؛ ۱۳گ (۸۱پ-۹۳ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۷]

۵. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱
آغاز: برابر
بی کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ ۱۱گ، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۳۸۷]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۳-۳۰/۱۵۵
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی گلپایگانی نجفی، تا: قرن۱۳؛جلد:تیماج،۶گ،۲۵سطر،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۱۸]

۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۶/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان اسم الکلام یقع علی علم التوحید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج، ۵ص (۵۳۰-۵۳۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۵۰]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۰۳/۷-۱۸/۱۲۳
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد بن علی مردان چناری، تا: جمعه ۷ ذیحجه ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۲۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله فرزند مبارک فرزند علی فرزند عبدالله فرزند ناصر فرزند حسین حمیدان، احسائی خطی، تا: ۱۳ ذیقعده ۱۲۷۶ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی، ۲۳گ (۲۲-۴۴)، ۱۱ سطر، اندازه: ۸×۱۱سم [ف: ۲۹ - ۱۸۳]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ جلد: میشن، ۱۴گ (۱۵۶پ-۱۶۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۳سم [ف: ۹ - ۲۳۹]

۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۹گ (۱۲۰پ-۱۲۸پ)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: - ۳۳۹]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۸۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارزقنا اجتنابه و وفقنا لما تحب و ترضی.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۷۲پ-۱۷۳ر) [ف: ۵ - ۳۳۰]

● العلم اللدنی و الکسبی = العلم الاکتسابی (رسالة فی) = رسالة فی مهیة العلم و العالم و المعلوم / فلسفه / عربی

al-‘ilm-ul ladunnī wa-l kasbī = al-‘ilm-ul iktisābī (r.-un fī) = r.-un fī mahīyyat-il ‘ilm wa-l ‘ālam wa-l ma‘lūm

؟ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

رساله‌ای کوتاه، که علم را به تعلیم اکتسابی و تعلیم ربانی تقسیم نموده و پس از توضیح علم اکتسابی، تعلیم ربانی را به سه گونه تقسیم نموده است: ۱. تصریح الأمر الغیبی؛ ۲. التعریض عن الأمر الغیبی؛ ۳. اتیان المعجزة. خواجه در این رساله از فرق نبوت و رسالت یاد کرده و از حضرت مولی (ع) نقل کرده که «قال (ع) یحکی عن صاحب هند موسی انه شرح کتابه فکان حمل اربعین جملا و لو اذن الله و رسوله لشرعت فی شرح معانی الفاتحه حتی یبلغ مثل ذلک».

آغاز: اعلم وفقنا الله تعالی و ایاک انه لابد من معرفة العلم و العالم و المعلوم. فالعلم تصور النفس الناطقة المطمئنة الکلیة حقایق الاشیاء المجردة عن المواد کمیة و کیفیة مفردة کانت او مرکبة.

انجام: فیعبر النفس عنه کما یشاء بلا انقطاع و نسیان. ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء من عباده و حسبنا الله و نعم الوکیل.

چاپ: مشار عربی ص۴۶۸؛ طهران، ۱۳۱۵، رقعی، ۲ص (صص۱۰۶-۱۰۷) در هامش المشاعر

[دنا ۶۰۲/۷ (۶ نسخه)؛ الذریعة ۳۲۳/۱۵؛ هدیة العارفین ۱۳۱/۲؛ احوال و آثار خواجه، چاپ جدید، ص ۵۷۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۰/۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در انجام این نسخه ۶ برگ افزوگی هایی از

جمله «حدوث عالم» از شاه فتح الله شیرازی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۶۹ و ۷۰)، سطور چلیپایی، اندازه:۹× ۱۷سم [ف: ۳۰ – ۴۵۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته تعلیق، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۰۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۱۰۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۳۰۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۱۱۵پ–۱۱۶ر)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ – ۴۰۰]

۳. تهران؛ مجلس شورا؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۹

آغاز و انجام: برابر

کا: بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ، جلد: چرم، ۲ص (۹۰–۹۱)، اندازه: ۲۰/۵×۱۵سم [ف: ۹–۵۴۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۸/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۴۲۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۱۰

بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲گ (۱۲۵پ–۱۲۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۸۸۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۴۵/۹

آغاز: اعلم وفقنا الله و ایاک أنه لابد من معرفة العلم و العالم و المعلوم، فالعلم تصور النفس المطمئنة الناطقة الکلیة حقایق الأشیاء المجردة عن المواد کیفیةً و کمیةً؛ **انجام:** کما یشاءالله تعالی بلا انقطاع و نسیان و ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء من عباده؛ تمت بالخیر و اجعل اللهم عواقب امورنا خیرا بحمد الله و آله و آتنا الحکمة و علم الکتاب.

کا: اسماعیل فرزند کاظم حسینی تنکابنی، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۳گ (۱۵۷–۱۵۹)، ۱۱ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۴۲۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳/۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج، ۳ص (۲۸۸–۲۹۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ – ۳۰۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶/۱

کا: علی بن محمد باقر دامغانی، تا: ۱ شعبان ۱۳۳۴ق؛ ۱۵ص (۱–۱۵)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۵۱]

● **علم اللغة تسمی بدانستن** / لغت / فارسی و ترکی

ʻelm-ol loqa tosammā be-dānestan

به فارسی با ترجمه ترکی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۳

آغاز: شکر و سپاس خدای را که آفریده همه آفریده را بی چون و بی چرا؛ **انجام:** هزا هزار یک کز بیک.

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۲۰گ، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۷۸]

← علم اللوح و القدر > فرائد الدرر

← علم اللوح و القدر > جفر

● **علم ماسه (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e māse (r. dar)

اویس قرنی، – ۳۷ قمری

oveys-e qaranī (- 658)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲۸

آغاز: بسمله، بدانکه این علم را ماسه می‌گویند و از معجزات علی بن ابیطالب علیه السلام است که بطریق تیمن و تبرک؛ **انجام:** حامله نباشد اگر باشد دختر است گمشده نزد صاحب نیست ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ صدرا ۵۵ برگ در (رساله نخبه) ضمیمه دارد و چاپ سنگی است [رایانه]

● **علم ماسه** / علوم غریبه / فارسی

ʻelm-e māse

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۳ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۵۲۳]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۷۴/۱۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳۹

آغاز: بسمله. الحمدلله و الصلوة و السلام علی عباده الذین اصطفی؛ **انجام:** به جهت علوم قلیل النفع است ... سنه ۱۲۹۶.

خط: نستعلیق شکسته، کا: بهرام، تا: ۱۲۹۶ق، کتابت شده به نام: عبدالعلی خان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۳. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۲۲/۳

آغاز: بدانکه این علم را ماسه می‌گویند و از معجزات امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب است؛ **انجام:** دو دفعه با دو نفر ملاقات می‌شود قلعه و خانه به دو جا شود و در یک طرف آن مدعی رخنه کند.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۹گ (۳۹پ–۱۲۷ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۱۰۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۸۲

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **علم ماسه** / علوم غریبه / فارسی

'elm-e māse

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۴-طباطبائی

آغاز: بسمله بدان که این علم را ماسه میگویند و از معجزات جناب علی بن ابی طالب است که به طریق تیمن از سلطان اویس رسیده ... و طریقه آنست که پشم شتر قربانی و هرگاه ممکن نشود شتر حلال ... تحصیل نماید و دختری طاهر و نابالغ آن را رشته و در حین رشتن متذکر باشد

یکی از رساله‌هایی است که در علم ماسه (=ماسه بلوچی) پرداخته‌اند، برخی از این رساله‌ها را اسرار القلوب و اسرار الغیب نیز نام داده‌اند، موضوع رساله دستور گرفتن فال با پشم شتر قربانی است که بر آن گره‌ها زنند و با شرایط خاص در زیر ماسه و یا خاک نرم قرار می‌دهند و پس از چند روز که پشم و رشته مزبور را از زیر خاک و ماسه خارج کنند دارای شکل‌هایی است و هر یک از شکل‌ها حکمی دارد که همانا جواب فال گیرنده است. در الذریعه نسخه کتابی با نام اسرار الغیب (یا اسرار القلوب یا ماسه بلوچی) تألیف میرزا علی مردان کرمانی معرفی شده که در آن یکصد و چند شکل (پشم و رشته) ارائه شده است. در دانشگاه تهران نسخه‌ای از رساله علی مردان موجود است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ در نسخه که ناتمام است ۷۴ شکل موجود است و شاید خود بخشی از رساله اسرار الغیوب علی مردان بلوچی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۸۷پ -۱۲۶پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۳ - ۷۶۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۶۶

دو رساله (علم رساله و ...)؛ بی کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۰/۹×۱۶/۱سم [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۳۹/۸

رساله در علم ماسه‌بندی و خیوط و تعریف دویست و بیست و یک مشکل آن در یک «مقدمه» و دو «باب» و «خاتمه» از روی کاشف الغیوب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن زین العابدین بن حسین بن علی یزدی حایری، تا: ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج، ۵۰ص (۳۷۷-۴۲۶) [ف: ۱۰ - ۱۶۰۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۶۰ ض

رساله‌ای کوتاه در اصول و قواعد علم ماسه‌بندی (پیشگویی امور ناشناخته و مغیات) که در یک «مقدمه» و دو «باب» تنظیم شده: مقدمه: در اموری که واجب است مقدم داشتن آنها، باب اول: در چند فصل، باب دوم: در احکام است؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **علم محاسبه** / ریاضیات / فارسی

'elm-e mohāsebe

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۷۹/۳

آغاز: هو الله تعالی شانه العزیز بدان و آگاه باش که در فرد یا براة هرگاه مبلغی یا مقداری نقدی یا جنسی؛ **انجام:** اگر جیره را نفری (هـ ا ب) بدهند باین قاعده است

بی کا، تا: جمادی الاول ۱۲۰۴ق؛ در پایان این رساله از (۴۵ر-۴۵پ) فرهنگ واژه‌های عربی به فارسی است؛ ۸گ (۳۷ر-۴۴پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۲۸۶]

● **علم محاوره** / بلاغت / فارسی

'elm-e mohāvere

علم محاوره که عبارت است از معرفت مواقع کلام و بدایع حدیث با طبقات انام موشح به لطایف نکات و امثال و ابیات و بعضی این فن را علم محاضرات خوانند، ... در پنج «باب» (نسخه سه باب بیشتر ندارد): ۱. آداب محاوره؛ ۲. شرایط محاوره؛ ۳. کیفیت محاوره. از آن برمی‌آید که مؤلف در تبریز درس می‌خوانده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹ص (۱-۹)، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۸۸]

● **علم المحبة** / عرفان و تصوف / عربی

'ilm-ul maḥabba

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

شخصی از غزالی درخواست می‌کند که گفتاری درباره محبت، فوراً و بدون تفکر و تدبر برای وی بنگارد. غزالی این رساله را چنان‌که خواسته در چهار «قسم» نگاشته: ۱. حد المحبة و حقیقتها؛ ۲. علامات المحبة و ارکانها؛ ۳. درجات المحبة و مراتبها؛ ۴. احکام المحبة و قضایاها.

آغاز: الحمدلله اصطفی آدم و ذریته الذی لمحبته و اختارهم لمعرفته و اجتباهم لولایته و اصطفاهم لهدایته

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من قضایا المحبةان یتخلق باخلاق المحبوب و یدع اخلاقه و فی الاخبار و الاثار تخلفوا باخلاق الله.

خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالنبی عثمانی شطاری، تا: یک‌شنبه غره رجب ۱۰۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۴۸پ-۱۵۰ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۳۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۵/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۹۵]

← علم المحجة ≻ علم امام

● **علم المحجة** / کلام و اعتقادات / فارسی

'ilm-ul maḥajja

گیلانی، محمد مهدی بن اسدالله، ق۱۴ قمری

gīlānī, mohammad mahdī ebn-e asad-ol-lāh (- 20c)

تاریخ تألیف: غره شوال ۱۲۹۷ق

در اثبات اندیشه‌های گروه شیخیان در زمینه رکن رابع و وحدت ناطق و بیشتر ادله مؤلف از حاج کریم خان کرمانی گرفته شده است. این کتاب مشتمل بر دو «باب» و یک «خاتمه» می‌باشد: باب ۱. ذکر فرمایشاتی که صریح در مطلب است؛ باب ۲. اثبات مطلب به کتاب و سنت؛ خاتمه: در اموری چند که معرفت آنها لازم است.

آغاز: ستایش سزاوار کیهان خدایی است که به حکمت بالغه خود بی شرکت ... اما بعد، بر اصحاب یمین و ارباب معرفت و یقین پوشیده نیست ...

انجام: و اما فحشها و ناسزاها که نوشته اند آنها را هم حیا مانع از ذکر است نزد ما جواب ندارد ...

[دنا ۶۰۳/۷ (۴ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۴۸/۹]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۶۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرغ مصنفه الفقیر الی الله مهدی بن اسدالله، فی غره شوال من سنة ۱۲۹۷ق. حامداً مصلیاً مستغفراً ...

خط: نسخ پخته، کا: شیخ علی بن محمد شاهرودی، تا: قرن ۱۳، جا: تهران، به فرمایش «جلالت مآب صدیق خاقان محمد اسماعیل خان»؛ ۲۵۳ص، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۶۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۲۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: اسماعیل بن ابراهیم جندقی به «تاراج»، تا: رجب ۱۳۰۷ق، جا: شاهرود؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ جلد: میشن، ۱۵۱ص (۲۴۰-۳۹۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۷سم [ف: ۱۷ - ۳۹۰]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۳-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان اتمام ذلک الرسالة المبارکة فی هفدهم شهر شوال المکرم سنه ۱۲۹۷ق.

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بن ابوالحسن خان سرهنگ افشار قزوینی، تا: ۲۴ شعبان ۱۳۱۲ق، برای «سرکار امیرالامراء عباس علی سرتیپ تلگراف خانه مبارکه»؛ ۲۰۱ص، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۶۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین، تا: جمعه ۱۵ محرم ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۱۲ سطر، اندازه:۱۲×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۵۶]

● **علم المحجة اتماماً للحجة لمن انکر** / کلام و اعتقادات / فارسی

'elm-ol mahajja etmām-an le-l-hojja le-man ankara

مامقانی، حسین بن محمد، ق۱۳ قمری

māmaqānī, hoseyn ebn-e mohammad (- 19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

تاریخ تألیف: ۹ رجب ۱۲۸۵ق

در پی آشوبی که ضد شیخیان در تبریز بر پا شد. مؤلف این کتاب را در اثبات حقانیت و صحت اعتقادات این گروه نگاشت و به پیروی از طریقه شیخ احمد احسائی اندیشه‌های اعتقادی آنان را اثبات نمود. دارای سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقاله ۱. بیان محل نزاع و اختلاف؛ مقاله ۲. بیان سبب و منشأ نزاع؛ مقاله ۳. بیان حکمت اختلاف و ثمره آن؛ خاتمه: در بعضی اخبار و آثار از طریق سنیان. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله الذی لم یجعلنا من المعاندین المنکرین ... و بعد این رساله مختصر وسیله ای است که این حقیر مقر بقصور و تقصیر ...

انجام: قلم در کفم سرکشی کرده عنان اختیارم از پنجه اقتدار گرفته اینهمه را بی اختیار نگاشتم، و السلام علی من اتبع الهدی و خشی عواقب الردی ...

چاپ: تبریز، چاپ سنگی

[نسخه‌های منزوی ۹۷۶؛ دنا ۶۰۳/۷-۶۰۴ (۱۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۴۸/۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۵۹

آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرغ من تسویده ... حسین بن محمد التبریزی ... خمسة و ثمانین و مأتین بعد الالف من الهجرة النبویة.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: مبعث ۱۲۸۰ق؛ با جدول؛ جلد: میشن، ۱۰۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۲سم [ف: ۳ - ۵۶۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی یوم الدین و قد فرغ من تسویده ... حسین بن محمد التبریزی الممقانی فی یوم المبعث من شهر رجب المرجب ۱۲۸۵ سنة خمس و ثمانین و ماتین بعد الالف.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۱ سطر (۴×۹)، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۱۴ - ۳۶۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۷۰

آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرغ من تسویده العبد المذنب حسین بن محمد التبریری ... خمسة و ثمانین و ماتین بعد الالف من الهجرة النبویة.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۷گ، ۱۵ سطر(۶× ۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۲
آغاز: بسمله، ستایش و سپاس خداوندیرا سزاست که بواسطه؛ **انجام:** که حقیقه عداوت با ائمة اطهار علیهم السلام داده وضع الله علی محمد و اله الاطهار الاحرار الابرار و السلام علی من اتبع الهدی ...
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۶ق؛ مجدول؛ ۶گ، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۱۱۵]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۳ صفر ۱۳۰۴ق؛ ۱۰۵گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۵۸]
۶. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، از عصر مؤلف؛ مجدول، دارای سرلوح؛ در آغاز نشانی تقدیم از ملاصفر عطار به تاریخ ۲۴ ربیع الاول ۱۳۴۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۱۲۰]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن اسماعیل حسینی تبریزی، تا: ذیحجه ۱۲۸۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۲۰]
۸. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۶۲۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالرحیم بن مرحوم حاجی ملاکریم ملاباشی تبریزی سرابی، تا: ۱۲۸۵ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای مذهب، ۱۷۷ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۸۲۶]
۹. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۸۹
آغاز: ستایش و سپاس مر خدای را سزاست که به واسطه ارسال رسل و انزال کتب؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن محمد تبریزی، تا: ۷ رجب ۱۲۸۵ق؛ ۸۲گ (۱پ–۸۲پ)، ۱۴سطر [ف: – ۲۴۶]
۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۱۰
خط: نسخ، کا: احمد بن اسماعیل حسینی، تا: پایان ذیقعده ۱۲۹۵ق؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۲۰سم [ف: ۳ – ۵۶۱]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۲۳
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● العلم المخزون (منتخب) / کیمیا / عربی

al-‘ilm-ul maxzūn (mn.)

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۱۴/۲۴
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۲۶ محرم ۱۲۷۶ق، جا: کرمانشاه؛ ۱ص (۱۱۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۲۳]

← علم مساحت ← مساحت
← علم مساحت ← الایضاح عن اصول صناعة المساح (ترجمه)

● علم مساحت / هندسه / فارسی

‘elm-e masāhat

طبسی، محمد

tabasī, mohammad

اهداء به: خواجه نظام الدین میرپجان
رساله‌ای است در مساحت در سه «باب»: ۱. اشیایی که قابل اشارت حسی است؛ ۲. بیان کیفیت مساحت سطوح؛ ۳. بیان مساحت اجسام.
آغاز: بعد حمدالله تعالی ... تحریر می‌نماید قایل ضعیف محمد الطبسی که مساحت فنی است شریف و نافع که محتاج است به او هر عالمی و متعلمی
انجام: و مساحت هوا را از مساحت مجموع القا نمایند آنچه باقی ماند مساحت مجسم مجوف است.
[دنا ۶۰۴/۷ (۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۴۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی بن نعمت الله حسینی، تا: ۳ رمضان ۹۸۶ق؛ ۹گ (۴۲پ–۵۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۲۲ – ۴۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۹۲/۷
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: با تاریخ ۹۹۸ق؛ جلد: گالینگور، ۱۲ص (۱۹۴–۲۰۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۴۷/۲ – ۱۲۵]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مجموع سی هزار بود و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۶ص (۱–۲۶)، ۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۴–۳۶۶۶]
۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۹۴
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر حسینی، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۲۲۲ق؛ ۱۰گ، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۳ – ۷۹]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۹۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاجی حسنعلی کابلی، تا: ۱۲۲۴ق؛ با جدول‌های نجومی؛ جلد: میشن، ۹گ (۲۴پ–۳۲ر)،

۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۹ – ۱۵۰]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ با سرلوح مذهب؛ ۷ص (۳۲۳–۳۲۹)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۲۲]

● علم مساحت / هندسه / فارسی

'elm-e masāhat

ناشناخته:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۵۳/۸
آغاز: ... بدین مختصر افتد اگر اخلالی رفته باشد در تشریف اصلاح مشرف گردانید و بالله التوفیق، مقدمه در انجاء ابحاث است اول مساحت صناعت است؛ **انجام:** و نیم چهار یک باشد بعرف عام، پس ارتفاع خانه را پنج گره و نیم و نیم چهار یک سازند، و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین
در «مقدمه» و شش «فصل»: مقدمه در انحاء ابحاث، فصل ۱. مساحت مربعات، فصل ۲. مساحت مثلثات، فصل ۳. مساحت ذوات الاضلاع، فصل ۴. مساحت دائره و لواحق آن، فصل ۵. مساحت زمینی که مشترک باشد، فصل ۶. مسائل متفرقه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۷۹۷ق، جا: هرات؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۰گ (۹۱ر– ۱۰۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ – ۳۳۷]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۲۹/۲۹
آغاز: اما بعد این مختصری است در علم مساحت مشتمل بر پنج باب: باب اول در مساحت مثلثات و مربعات و ذوات اضلاع کثیره، باب دوم در مساحت بسیط کره و قطعه کره و مخروط و استوانه و منشور و بسائط مجسمات متوازیة السطوح مثل مکعب و غیر آن. باب سوم در مساحت مجسمات، باب چهارم در کیفیت بعضی از اعمال. باب پنجم در بیان اعمالی که به آن مساحت مسافات و ابعاد مثل ارتفاعات عمارات و جبال و عروض انهار و اودیه و اعماق آبار و غیر آن معلوم میشود؛ **انجام:** باقی محمولات به طریق مساحت به استعانت این اشکال چندان دشوار نباشد. والله المستعان و علیه التکلان
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ جمادی الاول ۱۰۲۰ق؛ ۱۴گ (۴۰۷پ–۴۲۰ر)، اندازه: ۱۳×۱۹/۸سم [ف: ۵ – ۲۰۱]
۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۷/۴
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لا عدوان الاعلی الظالمین. اما بعد بدانکه این مختصریست در علم مساحت که بالتماس بعضی از دوستان؛ **انجام:** و چون این مقدار که ذکر کردیم کافیست در بیان مساحت برین اقتصار کردیم
در «مقدمه» و چهار «باب»؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: پایان جمادی الثانی ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۳۰پ–۴۴ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: – ۳۰۱]
۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۷۰۲/۱۴
آغاز: باب دو مساحت، و آن مشتمل است بر مقدمه و سه باب در بیان اصطلاحات هر چه قابل اشاره حسی بود اگر قسمت پذیر باشد؛ **انجام:** گوئیم مساحت ما عبارت است از استعلام امثال واحد مفروض خطی یا ابعاض او در ... اگر ممسوح جسم باشد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۷۷]
۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۲۸
آغاز: بسمله این رساله‌ای است در علم مساحت و مشتمل است بر چند باب و هر بابی بر چند فصل باب اول در بیان اقسام خطوط. فصل اول مقدمه، کم متصل عبارت است از کمیتی که ... باب دوم در خصایص و اقسام سطوح مستوی ... باب پنجم فصل اول در هندسه عملی یا علم سطح گیری
به یادداشت‌های درسی می‌ماند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن۱۴؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۶ سطر پست (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۰۸]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۶/۹-ف
آغاز: سپاس بی قیاس و حمد بی عدد حکیمی که آسمان مدور را به پرکار قدرت ... اما بعد، این مختصری است در علم مساحت مشتمل بر هشت باب؛ **انجام:** آن مساحت مثلث ا. ب. ج. باشد تقریباً و الله اعلم.
نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲). در هشت «باب»: ۱. بیان اصطلاحات که لابد است از معرفت آن، ۲. ؟، ۳. مساحت مثلثات، ۴. مساحت دایره، ۵. مساحت معین، ۶. مساحت شبه معین، ۷. مساحت منحرف و اشکال کثیرة الاضلاع، ۸. مساحت بر سبیل تقریب؛ [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۸]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۹۶/۳-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۵۲]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۶/۱۰-ف
آغاز: حمد له، عاقبة، صلاة. اما بعد، بدانکه این کتاب اصول او بر سه نوع است. اول معرفت آلات مساحت و ثانی معرفت اشکال و ثالث معرفت طرق مساحت؛ **انجام:** سادس آنک هر دو معلوم نباشد مثل جذر ۱۲ و جذر ۸ و در این صور استثناء اصفر (...).
نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲). در سه نوع: ۱. معرفت آلات مساحت؛ ۲. معرفت اشکال، ۳. معرفت طرق مساحت. سپس «فصل»ها، بی شماره: فصل بدانک حاصل آید مساحت به ضرب آن آلات بعضی در بعضی، فصل در اصل ثانی در اشکال و آنچه ترکیب کنند از وی؛خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۸]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۹۶/۴-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۵۲]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۶/۱۱-ف
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، این رساله‌ای است در اصلاح [چنین]

اهل مساحت. فصل در آنک این سواد و بصره و کور اهوار و نواحی فارس مساحت

نسخه اصل: پاریس P. 169 (بلوشه ۷۷۲). با سربندهای «فصل» بی شماره: فصل در آنک این سواد و بصره و کور [هور] اهواز و نواحی فارس مساحت به قصبه می‌کنند، فصل در ضرب این مراتب بعضی در بعضی، فصل در مساحت دایره، فصل در مساحت قطع دوایر ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۷-۲۱)، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۹۶/۵-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۵۲]

● **علم مساحی (ژئومتر)** / هندسه / فارسی

'elm-e massāhī (že'ometr)

کرشیش، ق۱۳ قمری

karašīš (- 19c)

مترجم: علی آبادی مازندرانی، زکی بن مقیم، ق۱۴ قمری

تاریخ تألیف ۱۲۷۱ق

رساله‌ای است در قواعد مساحی به روش اروپایی و مثال‌ها همه به فرانسه است و با عناوین «باب» و «فصل». در فهرست مشار کتابی به نام «علم مساحت» از مسیو کرشیش فرانسوی ترجمه میرزا زکی مازندرانی یاد شده که در ۱۲۷۴ در تهران به چاپ رسیده، در الذریعه در ذیل این عنوان نقل و به «مساحه» احالت گردیده است.

آغاز: لک الحمد یاذا المجد و الجود و العلی ... اما بعد این رساله ایست در علم مساحت مشتمل بر چند باب.

[الذریعه ۳۲۳/۱۵؛ مشار ۱۱۳۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۲۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج، ۳۵۰ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۹ - ۱۰]

● **علم مسالک و ممالک** / جغرافیا / فارسی

'elm-e masālek va mamālek

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۱۹/۴

آغاز: علم مسالک و ممالک عبارت است از معرفت احوال بلدان و بقاع به حسب طول و عرض و غیر آن؛ **انجام:** و صورت دریای محیطه و انشعاب دریاها ازو اینست. تم بالخیر.

رساله کوچکی است؛بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۱گ (۶پ-۱۶ر)، ۲۰ سطر (۷×۱۹) [ف: ۱۷ - ۱۵۲]

← علم مسمریسم ﴾ مغناطیس حیوانی

● **علم معانی = معانی و بیان** / معانی بیان / فارسی

'elm-e ma'ānī = ma'ānī va bayān

شیبانی، علی محمد، ق۱۴ قمری

šeybānī, 'alī mohammad (- 20c)

تقریر دروس حاج محمد حسین گرگانی شمس العلماء و حاج شیخ میرزا مهدی بن شیخ حمزه و حاج شیخ فاضل تونی خراسانی است. با شواهدی از جامع الشواهد و اشعار شعرای بزرگ فارسی زبان. بخش معانی دارای هشت «باب»: ۱. اسناد خبری؛ ۲. احوال مسند الیه؛ ۳. احوال مسند؛ ۴. احوال متعلقات فعل؛ ۵. قصر؛ ۶. انشاء؛ ۷. وصل و فصل؛ ۸. ایجاز و اطناب و مساوات. بخش بیان دارای سه «باب»: ۱. تشبیه؛ ۲. مجاز؛ ۳. کنایه. (هستی هاشمیان)

آغاز: بسمله، چون در مقدمات بدیع تعریف فصاحت و بلاغت را بطور اختصار بیان نمودیم لهذا به تکرار آن نمی پردازیم و فقط در این باب گفتگو در علم معانی خواهد بود

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۳۲/۱

آغاز: بسمله، علم بیان، ابواب بیان سه باب اول در تشبیه، تشبیه در اصلاح بیانیین عبارتست از دلالت دادن و فهماندن مشارکت شئ با شئی دیگر در صفتی مخصوص با توسط ادات تشبیه؛ **انجام:** و انتقال از معنی لفظ به معنی مراد خفا و وسائطی ندارد ... مطابق ۲۱ برج جدی ۱۲۹۴.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۷ جمادی الاول ۱۳۳۴ق؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۵۱۳]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لذا چون التفات و ایضاح بعد الابهام و تکرار و ذکر خاص بعد از عام و عکس آن و ایغال و تزییل و تکمیل و تتمیم و اعتراض و غیرها.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۸ ربیع الاول۱۳۳۷ق؛ جلد: تیماج، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۵۰۰]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قصد کوته کن که رفتم در جواب ×× ختم کن والله اعلم بالصواب.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مسوده شماره ۲۱۱۶ است. که با آن جز در سطور پایانی اندک تفاوتی هم ندارد؛ جلد: مقوا، ۴۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۴۹۹]

۴. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۱۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انتقال از معنی لفظ بمعنی مراد خفاء و وسائطی ندارد.

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: آقامیرزا هدایت الله خان شیبانی، بی‌تا؛ در آغاز دو صفحه تنبیه و ایضاح در خصوص سخن

جامع در معرفی نام کتاب، مؤلف، طریقه جمع‌آوری، تصحیح و تلفیق آنها و نام کاتب؛ ۴۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [اوراق عتیق: ۲ – ۴۰۹]

← العلم المکتسب فی زراعة الذهب ≻ المکتسب فی زراعة الذهب

● **العلم المکتسب فی زراعة الذهب** / کیمیا / عربی

al-‘ilm-ul muktasab fī zirā‘at-iḏ ḏahab

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۰/۵

آغاز: بسمله. قال المفید الجلیل ترجمان العلم خطیب الفلاسفة و صورة ذلک الکتاب؛ **انجام:** و یکون فی المصب شیء من سمع و یکون تسمع کثیر و یکون ذایب، تم العمل و الله اعلم

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ کتاب دیگری با نام المکتسب فی صناعة الذهب از ابی القاسم محمد بن احمد السیماوی در ذیل کشف الظنون (ج۲ ص ۵۵۰) با این مشخصات، دیده می‌شود؛ قطع: خشتی [رایانه]

● **العلم المکتوم** / کیمیا / عربی

al-‘ilm-ul maktūm

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

مقدمه‌مانندی است مسجع و مقنی در اسرار صنعت و قواعد کیمیاگری با اشارات بسیار خفی و لغز و تعمیه و بعضی از دستورها به نظم در آمده است. در انتساب این کتاب به ابن عربی باید تحقیق شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۳

آغاز: و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم، ممن تسامی فسما و خرج عن کل أرض و سما و تواری بالاسم الجامع عن جمیع الأسما؛ **انجام:** هذایا اخوان العلی ما تیسر ذکره علی لسان المولی و السلام الطیب المبارک الأثیر علیکم و رحمة الله و برکاته

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن میرزا علی اکبر، تا: چهارشنبه ۱۸ محرم ۱۱۸۲ق؛ تملک: موسوی کاشانی در ذیقعده ۱۳۲۱ در اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۲۳۷پ–۲۴۵ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۹۱]

● **العلم المکنون و السر المضنون و المخزون** / کیمیا / فارسی

al-‘elm-ol maknūn va-s serr-ol maznūn va-l maxzūn

شاید کاتب (یوسف بن میرزا محمد علی) مؤلف آن باشد.

[فهرستواره منزوی ۳۹۶۰/۵]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۵/۳

خط: نستعلیق ریز، کا: یوسف بن میرزا محمد علی، تا: ۵ شوال ۱۲۶۵ق [نشریه: ۲ – ۱۱۳]

● **علم الملاحة فی علم الفلاحة** / کشاورزی / عربی

‘ilm-ul malāḥa fī ‘ilm-il falāḥa

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ – ۱۱۴۳ قمری

nābolosī, ‘abd-ol-qanī ebn-e esmā‘īl (1641 - 1731)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۸ شوال ۱۱۲۸ق

گزیده‌ای است از کتاب «جامع فوائد الفلاحة» ابوالفضل غزی عامری، در چگونگی کشاورزی و آبادانی زمین و تربیت انواع درخت‌ها و گیاه‌ها و فوائد بعضی از آنها، در ده «باب»: ۱. معرفة الارض؛ ۲. سقی الارض؛ ۳. غرس الاشجار و الریاحین و الازهار؛ ۴. تقلیم الاشجار و کسمها؛ ۵. الترکیب و التطعیم؛ ۶. الاشجار المحابة و المتشاکلة و المتضادة؛ ۷. تشکیل الفواکه و غیرها؛ ۸. الحبوب و البذور و البقول؛ ۹. أنواع الحبوب المستعملة؛ ۱۰. طلاسم دافعة و خواص أشیاء مانعة.

آغاز: الحمدلله الذی أنزل من السماء ماء فأحیی به الارض و أخرج ثمرات کل شیء بقدرته کما یخرج الخلائق یوم العرض

چاپ: دمشق، مطبعة نهج الصواب، ۲۷۱ص، ۱۲۹۹ق.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۲–ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVII 39؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۸ ذیقعده ۱۲۰۸ق [فیلمها ف: ۳ – ۱۵۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد کمل ماسمیناه علم الملاحة فی علم الفلاحة، و کتبه جامعه العبد الفقیر الی مولاه الخبیر ...

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۶۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۰۴]

● **علم المناظرة** / منطق / عربی

‘ilm-ul munāẓira

غفاری، حامد بن برهان، ق ۱۰ قمری

qaffārī, hāmed ebn-e borhān (- 16c)

تاریخ تألیف: ۸۹۵ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۱۷/۱–ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی؛ خط: نسخ ریز، کا: تاج الدین بن شمس الدین، تا: قرن ۱۰؛ مصحح از مؤلف در شیراز؛ ۱۳گ (۱۰پ–۲۲پ)، قطع: بغلی [فیلمها ف: ۲ – ۱۹۹]

● **علم المنطق (مختصر)** / منطق / عربی
'ilm-ul manṭiq (mx.)

سنوسی، محمد بن یوسف، ۸۳۲ – ۸۹۵ قمری
sanūsī, mohammad ebn-e yūsof (1429 - 1490)

رساله مختصری است در علم منطق. ماتن شرحی بر این رساله نگاشته که نسخه‌ای از آن در خزانه ابن یوسف در مراکش موجود است. مؤلف در مقدمه رساله می‌گوید: «هذا کلمات مختصر تتضمن معرفة ما یضطر الیه من علم المنطق لتصحیح ما تکتسب به التصورات و التصدیقات ... المقصود من هذا التألیف هی التعریفات و مبادیها و الحجج و مبادیها».
[الأعلام، زرکلی ۱۵۴/۷؛ فهرس مخطوطات خزانة ابن یوسف بمراکش ۴۴۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۶

آغاز: بسمله. صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم. قال الشیخ العلامة الزاهد الورع ابو عبدالله محمد ابن یوسف السنوسی الحسینی ... الحمدلله الذی أنعم بالعقل و البیان

تنها صفحه آغاز رساله در این نسخه موجود است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص(۶۱۸)، ۳۰ سطر [عکسی ف: ۳ – ۵۱۹]

● **علم منطق** / منطق / فارسی
'elm-e manteq

؟ اشتهاردی، حمزة بن محمد تقی، ق۱۴ قمری
eštehārdī, hamzat ebn-e mohammad taqī (- 20c)

قواعد منطق را با قلمی روان به شیوه حاشیه ملا عبدالله آورده است. مؤلف به احتمال قوی شیخ حمزة بن محمدتقی اشتهاردی.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۲

آغاز: بسمله، علم منطق منطق محتاج الیه هرکس است چنانچه معلوم خواهد شد مقدمه آنچه را که هست موجود و آنچه را کهنیست معدوم و هستی (بودن) را وجود و نیستی (نبودن) را عدم گویند؛ **انجام:** چه محمومیت فقط کاشف از تعفن اخلاطست بدون آنکه علت تحقق تعفن باشد بلکه معلول آنست.

خط: نستعلیق خوش، کا: احمد اشتهاردی، تا: ۱ رمضان ۱۳۳۴ق؛ واقف: مهدی دهقان، ۱۳۹۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۵ – ۵۰۸]

● **علم منطق جدید و قدیم** / منطق / فارسی
'elm-e manteq-e jadīd va qadīm

فروغی، ابوالحسن، ۱۲۶۳ – ۱۳۳۸ شمسی
forūqī, ab-ol-hasan (1884 - 1959)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۸/۲

آغاز: منطق مقدمه. از هر احساس و ادراکی ناگزیر معلوم یا معلوماتی چند حاصل می‌گردد. از دیدن شناسایی الوان و اشکال؛ **انجام:** در بیان این مسئله به طور کلی در مقدمه منطق عملی یا منطق جدید تکمیل خواهد شد

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ صفحه اول دو بار تکرار شده؛ جلد: مقوا، ۸گ (۲۱ر–۲۸پ)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۴۴۴]

← علم موسیقی > موسیقی

● **علم الموسیقی (مختصر)** / موسیقی / عربی
'ilm-ul mūsīqī (mx.)

گفتاری است بخش‌بندی نشده، بیشتر درباره موسیقی ایرانی.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۴/۴-عکسی

آغاز: حمدله. عاقبة، صلاة، اما بعد، فهذا المختصر فی علم الموسیقی الذی هو اشرف الصناعات النفسانیة شرف مسموعها و بدیع موضوعها؛ **انجام:** و هذا ما ذکروه علماء هذه الصناعة. و الله الموفق و الیه المرجع و المآب. و صلی الله علی سیدنا محمد ...

اصل نسخه: دانشگاه ییل آمریکا، ش ۸۸؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ ۳گ (۱۵۱پ–۱۵۳پ) [عکسی ف: ۲ – ۲۷۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۷/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۶/۴-عکسی

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: حدود ۱۳۰۰ق؛ ۵ص (۱۵۲–۱۵۶) [عکسی ف: ۲ – ۲۷۳]

← علم المیزان > میزان

● **علم المیزان** / منطق / فارسی، عربی
'ilm-ul mīzān

خوراسکانی اصفهانی، عبدالله بن محمد حسن، ق۱۴ قمری
xorāskānī esfahānī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad hasan (- 20c)

وابسته به: حاشیة تهذیب المنطق؛ ملا عبدالله بن حسین یزدی (–۹۸۱ق)

شرح متوسطی است بر حاشیه ملا عبدالله یزدی (۹۸۱ق) بر تهذیب المنطق. وی آغاز شرح را به عربی نوشته ولی بعداً آن را به فارسی نوشته است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۹۲

آغاز: بسمله، اعلم ان الکلام فی التسمیة یستدعی تحقیق امور: الاول فی الباء و متعلقها قیل انها للملابسة؛ **انجام:** یعنی اثبات اصغر

بالفعل از برای اوسط می‌شود در این چهار، پس شرط بحسب جهت در این جهار ضرب شکل رابع معلوم شد.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳ جمادی الاول ۱۳۱۴؛ جلد: تیماج، ۲۱۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۵۷]

● **علم المیزان** / کیمیا / عربی

'ilm-ul mīzān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۷/۱۰
بندی از کتابی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۳۰۳ق؛ ۲گ (۸۴ر - ۸۵پ) [ف: ۶ - ۲۷۷]

● **علم المیزان** / منطق / عربی

'ilm-ul mīzān

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۳۱/۲
کا: محمد علی بن آخوند ملا احمد، تا: چهارشنبه ۲۹ رمضان ۱۲۶۴ق، جا: قم [نشریه: ۲ - ۱۱۲]

● **علم المیزان** / منطق / عربی

'ilm-ul mīzān

رساله مختصری است در یک «مقدمه» و سه «رکن» که هر کدام دارای چند بحث هستند.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۴۷/۱۹
آغاز: بسمله. الحمدلله العزیز الرحمن ... و بعد فهذه رسالة فی المیزان یستانس به الاذهان؛ **انجام:** او نقیض المقدم فلاینتج شیئا فهذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة جعلها الله نافقه یوم الدین
خط: نسخ، کا: یحیی بن حسین بن حسن بن ناصر سلمابادی، تا: ذیقعده۹۰۷ق؛۹گ(۱۴۹پ-۱۵۷پ)،اندازه:۱۳×۲۲سم[ف:۵-۴۳۷]
۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۸۱/۲
آغاز: الحمد لله العزیز الرحمن و الصلاة علی اشر الاکوان محمد و آله اولی العرفان و بعد ... فاعلم ان الصورة الحاصله فی الذهن من غیر حکم علیها بایجاب او سلب تسمی تصورا؛ **انجام:** اذا استثنی نقیض التالی انتج نقیض المقدم کقولنا ان کانت الشمس طالعه فالنهار موجود لکن النهار لیس بموجود فالشمس لیست بطالعه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۶]

● **علم النبی بالمعلومات الالهیة** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-un nabī bi-l-ma'lūmāt-il ilāhīyya

بکری صدیقی، محمد بن محمد، ۸۹۸؟ - ۹۵۲ قمری
bakrī seddīqī, mohammad ben mohammad (1493-1546)

پاسخ پرسشی است درباره این‌که آیا خداوند متعال بر آنچه می‌داند پیامبر خود را بر آن آگاه نموده است یا نه، اگر آگاه است معنی آیه «و ما ادری ما یفعل بی و لا بکم» چیست و اگر آگاه نیست پس اخبار آن حضرت از گذشته و آینده چگونه بوده است؟

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵/۲
آغاز: ما قولکم رضی الله عنکم ... الحمدلله الهادی خواص عباده لمعرفة احکامه، اعلم أنه ثبت بالبراهین العقلیة؛ **انجام:** و ان کان ما فی السؤال یقوی جهة الاشکال و الله سبحانه هو العلیم بحقیقة الحال
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۳پ-۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۱۵]

● **علم النبی و الآل و ما یختص علمه بالله تعالی** / کلام و اعتقادات / عربی

'ilm-un nabī wa-l āl wa mā yaxtaṣṣu 'ilm-u-h bi-l-lāh ta'ālā

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تاریخ تألیف ۱۱ صفر ۱۲۷۲ق
در چگونگی علم پیامبر اکرم و اهل بیت وی علیهم السلام و آنچه که علم آن اختصاص به خداوند متعال دارد که طی بحثی با سید محمد بن افضل قائنی گفتگو شده و پس از آن، طی یک «مقدمه» و چند «فصل» به رشته تحریر درآمده است.
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی یقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم انه قد اتفق لی فی اثناء البحث کلام مع السید الزاهد التقی الممجد
[دنا ۶۰۵/۷ (۵ نسخه)؛ ریحانة الادب ۵۱/۵]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۷۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** حیث لم یکن بحضرتی کتب اخبار الآل و لم یمکننی تفصیل المقال و قد تمت علی یدی مصنفها و کاتبها کریم بن ابراهیم ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۱۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یحیطون بشیء من علم الله بما شاء کما و صفت لک و اشرت
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۶۷- ۷۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۰سم [ف: ۲۸ - ۵۳۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۴۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الغنی هو ربه و ربنا جل جلاله فلا یحیطون بشیء من علمه الا بما شاء کما و صفت لک و انرت

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن میرزا غیاث طباطبائی نائینی، تا: ۱۵ شوال ۱۲۸۵ق؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۳گ (۱پ-۱۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۲۲۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۱۶/۲

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن کریم کرمانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۵۵پ-۶۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۹۴/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قد بلغنی أنه وقع بین اخواننا بقراباغ أعانهم الله علی سلوک سبل رضاه؛ **انجام:** و قد کتبتها فی بعض الجبال حیث لم یکن بحضرتی کتب اخبار و لم یمکننی تفصیل المقال.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۷گ (۱پ-۳۷پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۷۹]

● علم نجوم (مختصر) / هیئت / فارسی

'elm-e nojūm (mx.)

قزوینی، محمد بن حسن، - ۱۰۹۶ قمری

qazvīnī, mohammad ebn-e hasan (- 1685)

در دو «قسم»: قسم ۱. علم هیئت و نجوم، دارای دوازده باب؛ قسم ۲. اختیارات کارها دارای دو باب و هفت دایره نجومی. دو جدول تقارن سیارات و ارباب مثلثه دارد.

آغاز: بسمله. حمدله. و بعد این مختصریست در علم نجوم که یاد کرده میشود بر سبیل ایجاز تا مبتدیان را از آن فائده باشد و این کتاب مشتمل است بر دو قسم ...

انجام: و اتصالش بمریخ بود یا طالع برجی آبی. و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

[دنا ۶۰۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۰۷۸/۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمدرضا، تا: رمضان ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن، ۷ص (۷۵-۸۱)، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۶۰]

● علم النجوم / هیئت / عربی

'ilm-un nujūm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۱/۵-ف

نسخه اصل: اسماعیل صائب ش ۲۹۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۷۶پ-۷۷پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۰]

● علم النحو (مختصر) / نحو / عربی

'ilm-un naḥw (mx.)

محمد هادی بن محمد مهدی، قمری

mohammad hādī ebn-e mohammad mahdī

در یک «مقدمه» و دو «مقصد» و یک «خاتمه».

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الشمس ضیا و القمر نورا

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۵۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السعیر و الشعر و للطی و القول و الاب

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۵گ (۳۰پ-۱۸۴ر)، ۲۰ سطر [ف: ۱۶ - ۲۶۲]

● علم نحو (رساله در) / نحو / عربی

'elm-e nahv (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۶۶

آغاز: بسمله، اعلم ان موضوع علم النحو الکلمة و الکلام لانه فی علم النحو عن احوالهما فالکلمة لفظ وضع؛ **انجام:** و اسماء الافعال و الکنایات و الاصوات و بعض الظروف.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا [رایانه]

● علم نظام / فنون نظامی / فارسی

'elm-e nezām

این کتاب که از قرار متمم و باقی‌مانده کتاب دیگر است راجع به آداب حفظ لشکر در زمان جنگ و وضع اردوگاه و عملیات لازم به آن صحبت می‌کند. ظاهراً این کتاب از جمله کتبی است که بعد از تأسیس دارالفنون نوشته شده‌اند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳

آغاز: فصل سوم در بیان قواعدی است که با آن شناسائی در جنگ بعمل می‌آید. ملاحظات کلیه. از برای توضیح لفظ شناسائی در جنگ می‌توان گفت که آن نیت در حقیقت مکر علمی که به آن می‌توان فهمید و درنگ کرد؛ **انجام:** و اینها در صورتی است که کسی شوق بکار دارد و مجبوراً بآن اقدام نکرده و الا کوشش او بی فائده است و ثمری بلشکر نخواهد بخشید

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۵۱گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۲۶۸]

← علم نظام و قواعد جنگ ﴿ مظفریه در علم نظام و قواعد جنگ

● **علم النظر = علم الجدل** / منطق / عربی
'ilm-un naẓar = 'ilm-ul jadal

آغاز: بسمله. و بعد فهذه رسالة فی قواعد علم النظر حررتها بالتماس جمع من اکابر العلماء اعیان الفضلاء ادام الله فضائلهم و رتبتها علی فصول: ۱ فی امور یجب تقدیمها

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** کل ما هو واقع فی الواقع فهو واقع فهو ... هذا التقدیر. ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده ... و صلواته علی السید الامین محمد و آله و صحبه اجمعین (تم فی یوم السبت عاشر محرم الحرام لسنة ۷۸۰ علی ید العبد حسن بن محمد الاصفهانی حامد الله تعالی علی نعمه)

در چهارده فصل است و دارای مطالبی بسیار پخته و موشکافی در آنها شده؛ خط: نسخ ریز، کا: حسن بن محمد سپاهانی، تا: ۷۸۰ق؛ مهر: شیخ بهایی: «مما وقفه العبد بهاءالدین محمد علی الطلبة الامامیة بتولیة ابن اخیه سمی ابیه حسین بن عبدالصمد ثم الاتقی من بنیه و بنیهم و لو کان ابعد ۱۰۳۰»؛ تملک: محمد جعفر خراسانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، ۲۸ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۴۰۲۹]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۷/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یلزم صدق هذه الملازمة المذکورة و علی هذا الوجه لایتوجه ماذکرتموه

رسالة فی قواعد علم المنطق مرتب علی اربعة فصول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۰۲ق؛ جلد: چرم زرد، ۸گ (۶۵پ–۷۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۹۶]

● **علم النفس = معرفة النفس الناطقة و احوالها** / فلسفه / عربی
'ilm-un nafs = ma'rifat-un nafs-in nāṭiqa wa aḥwāl-i-hā

؟ ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

در سه «فصل» است: ۱. فی اثبات ان جوهر النفس مغایر لجوهر البدن؛ ۲. بقاء النفس بعد خراب البدن؛ ۳. مراتب النفوس فی السعادة و الشقاوة بعد المفارقة عن البدن؛ خاتمه: فی ذکر العوالم الثلاثة التی هی عالم العقل عالم النفس و عالم الجسم. این رساله را از ابن سینا، از دوانی و برخی از محقق طوسی دانسته‌اند. ولی به نظر می‌رسد که چنین رساله‌ای با سه فصل و یک خاتمه از دوانی باشد گر چه تحقیق بیشتری لازم است. رساله به «ابن کمال پاشا» و نعمان خوارزمی و قطب شیرازی و صدر قونوی نیز نسبت داده شده است. کشف الظنون از ابن سینا دانسته و طبق معمول تا یافتن قرینه‌ای دیگر باید سخن او را اولی دانست. البته بیشتر فهرست‌نگاران نیز از ابن سینا دانسته‌اند، شاید بدان جهت که او رساله‌ای با این عنوان دارد گرچه دارای ده فصل است و با این رساله متفاوت است.

آغاز: الحمدلله الذی لا یخیب من بابه آمل و لا یحرم عن حبابه عامل و لم یحجب العارفین ... و بعد فهذه رسالة حررتها فی علم النفس و جعلتها ثلثة فصول الاول فی اثبات ان جوهر النفس مغایر لجوهر البدن؛ الثانی: فی بقاء النفس بعد خراب البدن؛ الثالث: فی مراتب النفوس فی السعادة و الشقاوة بعد المفارقة عن البدن ثم الحقت. خاتمة: اذکر فیها العوالم الثلاثة التی هی عالم العقل و عالم النفس و عالم الجسم و ترتیب الوجود من ...

انجام: و اذ قد وصلنا الی المقام و کشفنا عن الاسرار التی عمیت عنها ابصار اکثر الناس و غفلوا عن انفسهم و اخوانهم عل الحقیقة فلنکتف بهذا القدر من الاستبصار للطالبین المرشدین جعلنا الله ایاکم من المهتدین انه هو البر الرحیم.

چاپ: در قاهره چاپ شده است.

[دنا ۶۰۶/۷–۶۰۷ (۲۴ نسخه با نسبت به سه نفر)؛ قنوانی: ص ۱۶۰–۱۶۳ فهرست مصنفات ابن سینا، مهدوی ۲۳۱؛ الذریعه ۲۶۰/۲۴؛ دایرة المعارف بزرگ ۱/۴؛ ابن سینا؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۷۹/۴؛ مجمع علمی ۲۶۹/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۱/۱۴

این رساله در فهرست با عنوان «علم النفس» آمده است و از ابن سینا دانسته شده. از آنجا که آغاز و انجام آن در فهرست نیامده معلوم نیست که همین رساله باشد. اما اگر همین رساله باشد با توجه به تاریخ کتابت آن (قرن ۷) می‌توان به قطع گفت که این رساله از آن دوانی نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۴سم [ف: ۷ – ۴۵۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۷۷/۲

آغاز: ... التوحید علی اعین الناظرین سیره ... فهذه الرسالة حررتها فی علم النفس و جعلتها ثلثة فصول؛ **انجام:** برابر

تذکر: در فهرست ناشناخته است؛ خط: نسخ، کا: جمال الدین بن حیی بن جنید حنفی، تا: ۱۰ محرم ۸۶۸ق، جا: قدس مبارکه؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مذهب، ۲گ (۵۱۰پ–۵۱۱ر)، ۲۵ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۴ – ۳۹۱۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۴۰–ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۳گ (۱۵۲پ–۱۵۴پ) [فیلمها ف: ۱ – ۶۶۳]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۵۰۵/۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف؛ کا: مغیث الدین بن شرف الدین، تا: ۹۳۳ق؛ ۳گ (۱۵ر–۱۷ر) [ف: ۵ – ۷۲۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۳۷پ–۳۹ر)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۸سم [ف: ۳۱ – ۶۸۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۷۵/۵
آغاز: برابر
تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۲ص (۱۵۷–۱۶۸)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۵ – ۱۴۳]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۹۱/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۴ق؛ ۳گ (۱۵–۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۸۸]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۱۱
در شانزده فصل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ (۳۷پ–۴۶پ)، ۲۴– ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: – ۱۴۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۴/۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میر جعفر بن عبدالله حسینی، تا: ذیقعده ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی مذهب، ۷گ (۳۸۱پ–۳۸۷پ)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه:۱۵× ۲۵سم [ف: ۱۴ – ۲۴۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۹۱/۹
آغاز و انجام: برابر
تذکر:نام مؤلف از آغاز نسخه معلوم شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ – ۵۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۰/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جلد: تیماج بنفش آبی، ۷گ (۴۵پ – ۵۱ر)، اندازه: ۱۲/۶×۱۸/۸سم [ف: ۴۳ – ۲۲۳]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۱۷/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد خلف بن حاجی عبدالحسین دورقی، تا: ۱۱۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳گ (۱۱۳ر–۱۱۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۴۱۶۱]

۱۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۰۵/۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: شیخ عبدالکریم بن شیخ بدر، تا: ۱۱۱۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۷۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۹/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۷ص (۱۰۳–۱۰۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۷۹]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۳/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۴– ۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۲۸ – ۴۰۷]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲/۱۳۱۰–۸/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: مقوا، ۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۸ – ۴۸۱۲]

۱۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس و با عنوان «معرفة النفس» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: فضل الله، تا: جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ به درخواست میرزا سید حسین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف مخ: ۵ – ۲۰۶۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۰۵
آغاز: اعلم ان الشیخ ابوعلی بن سینا صنف رساله فی معرفه النفس فاردت ان اذکرها بلفظها و جعلها؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: عبدالصمد کاخکی، تا: ۱۲۷۱ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۵۰۴ [رایانه]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۴/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۶ص (۱۱۸–۱۲۳)، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۲سم [ف: ۴۳ – ۱۹۱]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۰/۳
آغاز و انجام: برابر
کا: احمد بن محمد رضا بن فرج الله زنجانی، تا: ۱۳۱۹–۱۳۴۴ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۲۸ر–۳۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ – ۳۳۳]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۲۲/۲
در شانزده فصل؛ خط: نستعلیق، کا: سید علی تنکابنی قزوینی، تا: ۱۳۵۸ق؛ ۲۰ سطر [ف: ۵ – ۲۲۳]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۰۷/۳–۹/۱۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۸ – ۴۸۱۲]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی مذهب، ۶گ (۲پ–۷)، ابعاد متن: ۹/۵×۱۵/۵، اندازه:۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ – ۴۰۸]

۲۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۱۷۳]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۳/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵گ (۱۴۸پ–۱۵۲ر)، ۲۳سطر(۶×۱۵)،اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷– ۳۱۳]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۰/۶
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۹گ (۲۰۷ر–۲۱۵پ)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۲۱]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۲۶پ–۳۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۲۷]

● **علم النفس = الرسالة المنتخبة فی معالم حقیقة النفس و ما یتصل بذلک = رساله نفسیه = النفس** / فلسفه / عربی، فارسی
ʻilm-un nafs = ar-r.-ul muntaxaba fī maʻālim-i ḥaqīqat-in nafs wa mā yattaṣilu bi-ḏālik = r.-ye nafsīyye = an-nafs

؟نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

رساله‌ای فلسفی است مختصر به شناختن نفس پرداخته است و در سه فصل و یک خاتمه که چند برهان را در خود جای داده به پایان رسیده است. این رساله با عناوین گوناگون دارای چندین نسخه است که یا ناشناس مانده یا به محمد بن اسعد دوانی نسبت داده شده و یا از آن ابن سینا دانسته شده است. البته بیشتر آن را از دوانی دانسته‌اند و کسانی که آن را از ابن سینا دانسته اند شاید با رساله‌ای با همین عنوان «النفس» که دارای ده فصل و یا شانزده فصل است خلط کرده باشند ولی به هر صورت مدعیانی دارد. البته این رساله به عربی و فارسی است و از این جهت با آنها متفاوت است.
[الذریعة ۱۳۸/۳؛ کشف الظنون، ج۱، ص ۸۹۶]

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۵۵۸/۸
آغاز: بسملة وبه اتوکل فی البدایة والنهایة. الحمدلله الذی لایخیب من به آمل و لایحرم عن جنابه عامل و لم یحجب العارفین عن ورود مناهل مشاهده انوار جلاله مانع و حایل؛ **انجام:** نفس حال نیست در محلی بلکه جوهری است قایم به ذات خویش نه جسم است و نه جسمانی پس فنا بر او روا نبود و به اخلال ترکیب بدن فانی و منعدم نشود فافهم و تدبر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۰۰۵]

● **علم النفس** / روان‌شناسی / عربی
ʻilm-un nafs

امیر معزی ، اسماعیل
amīr moʻezzī, esmāʻīl

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۷
کا: میرزا محمد باقر، تا: ۱۳۵۸ق؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه:۱۰/۶×۱۷/۱سم [رایانه]

● **علم النفس** / فلسفه و کلام
ʻilm-un nafs

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹/۱
در سه فصل؛ خط: نستعلیق بی نقطه، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۲۹]

● **علم النفس** / روان‌شناسی / فارسی
ʻelm-on nafs
مقدمه‌ای است در روان‌شناسی جدید و مؤلف از بعضی اصطلاحات لاتین استفاده کرده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۲۶/۲
آغاز: علم النفس علمی است که از شناسائی نفس صحبت می‌کند کیفیت نفس – مراد از نفس جوهر مجرد ممتاز ومستقل ازماده است که پس از بدن نیز وجود داشته باشد؛ **انجام:** تمایلات عالی هم ممکن است به درجه شهوت برسد مثلا تمایل حقیقت جوئی ممکن است به شهوت حقت جوئی مبدل گردد تا به جائی که انسان را از سایر تمایلات باز دارد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با قلم خوردگی؛ جلد: مقوا، ۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۷]

● **علم النفس بخالقها** / فلسفه / عربی
ʻilm-un nafs bi-xāliq-i-hā

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)
در این‌که جان خودآگاه آفریننده خرد است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱/۱۱
آغاز: النفس من حیث هی عالمة بذاتها تکون مبدعة للعقل ... فهی فاعلة لها و خالقة؛ **انجام:** النفس من حیث هی عالمة بذاتها تکون مبدعة للعقل ... فهی فاعلة لها و خالقة.
بی کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ ۱گ (۱۵۳ر) [ف: ۳ – ۳۳۳]

● **علم النقاط** / علوم غریبه / فارسی
ʻelm-on noqāt

چشتی ربادی، عبدالجلیل بن صدرالدین
češtī rabbādī, ʻabd-ol-jalīl ebn-e sadr-od-dīn

به درخواست: امیر میر محمد ناصر چشتی
مطالبی را درباره اسرار نقاط و حروف و احادیثی در این رابطه از ائمه اطهار علیهم السلام و به مناسبت‌هایی که پیش آمده، اشعار

فارسی ذکر می‌کند.
آغاز: حمد بی حد وثنای بی عد مر احدی را که از نقاط تعینات منزه واز دایره تقیدات مبرا است و درود نامحدود نثار پیغمبری که نقطه دایره کاینات است ...

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۰۸۴/۳
آغاز: از این جاست تعبیر به نقطه وحدة و نقطه تعین و نقطه ذات لیکن مناسبت به وحدت ذاتی نقطه خطی را به واسطه خود رای؛ **انجام:** پس آنها نیز در آن مرتبه غیر او نبودند پس به هرحال اوست معلم و اوست متعلم؛ کجا غیر وکوغیر وکو نقش غیر ×× سوی الله والله ما فی الوجود
بحث عرفانی درباره معرفت واجب الوجود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ رجب ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور سبز، ۱۳گ (۴۱ر–۵۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۷]

۲. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۸۶/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۴۶ق، جا: قمصر؛ جلد: تیماج،۲۱گ (۴۶پ–۶۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: – ۷۵]

۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۸۶/۳
آغاز: برابر **انجام:** و مجموع عالم به نظر کاشفان یک نقطه کلاً نیست زیر حرف باء که بالایش الف احدیه است عزیز من نقطه عرفیه را مناسبت به نقطه ذاتی برای آن است که دراو کثرت راگنجایش کمتر است و به معنای وحدت قریب تر است
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۷]

● **علم نقشه کشی** / جغرافیا / فارسی

'elm-e naqše-kešī

مترجم این کتاب می‌نویسد که: در زمان پادشاهی ناصرالدین شاه قاجار و صدر اعظمی حاج میرزا حسین خان صدر اعظم به من پیشنهاد ترجمه کتاب علم نقشه‌کشی بهگو فرانسوی سرتیپ اول کتاب علم نقشه‌کشی در مدرسه نظامی را دادند و برای استفاده عموم من این کتاب را ترجمه کردم. کتاب دارای نقشه‌های متعدد، و در سه «باب» و هر باب در چند «فصل» می‌باشد: باب ۱. بیان طرح کردن یک نقشه؛ باب ۲. بیان توصیف و طریقه استعمال نمودن اسباب‌های مختلفه؛ باب ۳. بیان طریقه طرح نقشه‌های جنگی.

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۰۷
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین نخست خدای جهانیان و پروردگار جهانیان را سپاس که همه موجودات ا از عدم بر آورد
خط: نستعلیق، کا: محمود آقا آجودان باشی مملکت خراسان، تا: ۲۷ رمضان ۱۳۰۰ق، جا: مشهد رضوی؛ دارای نقشه‌های زیاد، کاتب از تاریخ ۲۱ شعبان در روز چهارشنبه شروع در کتابت کرده؛ ۱۴۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲ – ۸۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۷۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۳۰۷]

● **علم نقطه** / – فارسی

'elm-e noqte

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۴۴/۳
خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالله موسوی بن میرزا حسینعلیخان بن سید محمد علی معروف به میرزا نصرالدین حیدر همدانی، تا: ۱۷ صفر ۱۱۹۴ق؛ ۱ص (۱۰)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۴۵ – ۳۴]

● **العلم نقطة كثره الجاهلون (رسالة فی)** / حدیث / عربی

al-'ilm nuqṭat-un kaṯṯara-h-ul jāhilūn (r.-un fī)

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۴۶
آغاز: بسمله، الحمدلله اما بعد فیقول العبد المسکین؛ **انجام:** سواء کان ذالک البلوغ مطبوعا ام مسموعا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **علم و آداب فقر صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی

'elm va ādāb-e faqr-e sūfīye

رساله‌ای است مختصر آمیخته به نظم و نثر در آداب سیر و سلوک و تصوف و اذکار و اوراد و دیگر حالات که به سالک در طی طریق دست می‌دهد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۵۷/۱
آغاز: بسمله، حمد بیحد و سپاس بیقیاس و ستایش خارج از وهم و هواس (حواس) مر قادریرا سزاست ... اما بعد، گر دیوی اگر فرشته سرشته یکی است؛ **انجام:** و اگر در اول شروع قمر زاید النور باشد بهتر و اکمل است آیه این ... و انت خیر الرازقین.
خط: عبارات عربی نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، شاید به خط مؤلف؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۶۸ص (۲–۶۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۵ – ۱۷۹]

← علم الواجب > علم الباری
← علم الواجب > علم الله تعالی
← علم الواجب > علم الباری تعالی

● **علم الواجب** / فلسفه / عربی

'ilm-ul wājib

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله کوتاهی است در اثبات علم باری تعالی. این رساله را به خواجه نصیرالدین طوسی نسبت داده‌اند و دکتر یحیی مهدوی، در کتاب مصنفات ابن سینا، احتمال داده که از ایشان باشد.

آغاز: بسمله، اعلم ان للمحققین طریقة حسنة فی اثبات علم الباری تعالی بیانها ان العالم کما لا یفتقر فی ادراک ذاته الی صورة، غیر صورة ذاته التی بها هو هو ...

انجام: یعلم خائنة الاعین و ما تخفی الصدور یعلم السر و اخفی فقد تبین ان علمه تعالی احاط بجمیع الاشیاء الکلیة و الجزئیة تمت الرسالة الشریفة.

[دنا ۶۰۷/۷؛ فهرست مصنفات از مهدوی ۲۶۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۱گ (۴۶ر)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۲۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۵/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۲ق؛ ۲ص (۱۹۹-۲۰۰)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۰۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسحاق بن نوروز شولستانی، تا: ۱۰۹۶ق؛ ۱گ (۱۶۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۲۳۷]

● علم واجب تعالی / فلسفه / فارسی

'elm-e vājeb ta'ālā

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

رساله در دیباچه چنین تحدید و توصیف شده: «این رساله‌ای است از بهر یاران خود محرر کرده‌ام در آنکه علم حق تعالی شامل جزئیات و کلیات است و بیان آنکه هیچ حادثه زمانی از ادراک او خارج نیست و نخست دعوی خود را به برهان محقق کنم و بعد از آن خلاصه دلیل خصم را یاد کنم و موضوع سهو را بیان». بالجمله رساله در رد مشائیون است که علم حق تعالی را شامل جزئیات نمی‌دانند. مؤلف مدعای خود را به دو طریق اثبات کرده: نخست از راه علم به ذات، دوم از راه علم علت به معلول. در نسخه نامی از رساله و مؤلف آن نیست. در صدر نسخه مرقوم است: «من فواید الجلیه ایضا». این رساله ضمن مجموعه از تألیفات بابا افضل کاشانی تدوین شده و در ما قبل و ما بعد این رساله رسائل بابا افضل نوشته شده است. از شباهت روش تحریر رساله و قرینه بودن آن میان رسائل بابا افضل کاشانی و وحدت خط پنداشته می‌شود که این رساله هم از آثار بابا افضل است. (مهدی ولایی)

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة ... این رساله ایست که از بهر یاران خود محرر کرده ام در آنکه علم حق تعالی شامل جزویات و کلیات است و بیان آنکه هیچ حادثه زمانی از ادراک او خارج نیست و نخست دعوی خود را ببرهان محقق کنیم و بعد از آنکه خلاصه دلیل خصم را یاد کنیم

انجام: ابحاث بسیار در خاطر آمده است اما چون این قدر که مکتوب شد وافی است به مقصود رساله را بنام حق جل و علا و سپاس او ختم کردیم.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ پیش از این ضمن ۴ صفحه افاده‌ای است در تناهی اجسام منسوب به بابا افضل کاشانی؛ واقف: محمد مهدی عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۳۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۴ص (۶۶۱-۶۷۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۵]

● علم الواجب / فلسفه / عربی

'ilm-ul wājib

حسینی دشتکی، احمد بن ابراهیم، - ۱۰۱۵ قمری

hoseynī daštakī, ahmad ebn-e ebrāhīm (- 1607)

رساله‌ای متین است در علم باری تعالی و جواب شبهات موجود در باب علم به حوادث و هر آن چیزی که با ذاتی بودن علم او منافات دارد.

آغاز: ذهب بعض الحکماء کصاحب الاشراق الی أن علم الواجب تعالی شأنه بمعلولاته نفی معلولاته ...

انجام: و ثالثها الانکشاف الحضوری الذی هو مع الایجادات الزمانیة هذا محصل ما حققه هذا المحقق فاعرفه.

۱. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۷/۲۲

بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۶۸ق، جا: بندر سورت، قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۲۰

آغاز و انجام: برابر؛ حررت هذا الکلام فی تحقیق علم الواجب ... مع توزع البال و تشتت الحال و انا الفقیر احمد بن ابراهیم الحسینی

المنصوری عفی عنه
بی کا، تا: چهارشنبه ۲ ذیحجه ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳گ (۱۴۵ر–۱۴۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ – ۸۸۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۴۵/۱۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: اسماعیل فرزند کاظم حسینی تنکابنی، تا: ۱۲۶۳ق؛ با اندکی قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱۶۲–۱۶۸)، ۱۳ سطر، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۰ – ۴۲۴]

● **علم الواجب** / فلسفه / عربی

'ilm-ul wājib

استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف، -۱۰۳۳ قمری

estarābādī, mohammad amīn ebn-e mohammad šarīf (-1624)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۶۴

آغاز: بسمله، الحمدلله فاطر السموات و الارضین و صلوه و السلام؛
انجام: فتامل کذا کان فی نسخه الاصل ... و الله یعلم
خط: نسخ، کا: بهاءالدین محمد مختاری حسینی نائینی سبزواری، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: کالینگور، ۲۴گ، ۲۷ سطر [رایانه]

● **علم الواجب = کیفیت علم باری** / فلسفه / عربی

'ilm-ul wājib = keyfīyat-e 'elm-e bārī

میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

رساله‌ای است بسیار مختصر در علم باری تعالی و معنای آن.

آغاز: بعد الحمد لمفیض العلم و واهب العقل و الصلوة علی افضل المرسلین و اله الطاهرین فیقول احوج الخلق الی الله الغنی محمد بن محمد المدعو بالباقر الداماد الحسینی ... و ضابط مقام التحقیق فی علم الواجب السابق العلم قد یطلق علی المعنی المصدری ...

انجام: فان العلم الحاصل بالاکتساب انما یکون علما تجددیاً و العلم التجددی لایکون علما حضوریا کما ارتکز من مدارک المحققین علی ما فصل فی زبرهم فتامل و السلام علی من اتبع الهدی.

چاپ: به اهتمام عبدالله نورانی، در مصنفات میرداماد، جلد ۱، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۱

[دنا ۶۰۷/۷–۶۰۸ (۲۷ نسخه)؛ الذریعة ۳۲۴/۱۵ و۴۰۲/۱۲؛ حکیم استرآباد ۱۲۳–۱۲۴ و ۱۶۱–۱۶۲؛ معجم التراث الکلامی ۲۹۲/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۱۶

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق؛ ۲گ (۱۲۹ر–۱۳۰پ)، ۳۱ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۱×۲۶سم [ف: ۳ – ۳۰۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۱۴۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا، تا: ۱۰۶۵ق [الفبائی: – ۴۰۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۶/۱۰

آغاز: برابر
خط:نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق؛ ۳ص (۱۱۴–۱۱۶)، ۱۴–۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۴۳ – ۱۴۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۶۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور، ۲گ (۵۶پ–۵۷ر)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۲۰ – ۴۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۴۳

آغاز: برابر
نسخه اصل:فرهنگستان علوم آذربایجان باکو،ش M 140 (۸۲۰۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۳۸) [عکسی ف: ۳–۴۲۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۴۲/۵۰

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۱گ (۱۶۴ر–۱۶۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ – ۱۹۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۶۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱گ (۴۰۵ر–۴۰۵پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ – ۲۱۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۲۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۱۲۴)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۵/۵سم [ف: ۳۳ – ۱۸۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۱۳/۳

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۴ر–۱۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۷۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۵–طباطبائی

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲۰گ [ف: ۲۳ – ۵۷۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰/۷–طباطبائی

آغاز: برابر
بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱گ (۱۲۹)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۱۸

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: نیم آورد اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، ۱ص (۲۹۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ – ۵۸۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۸/۶

خط: نسخ، کا: محمد حسن جوینی شیرازی، تا: ۱۲۳۷ق، جا:

شیراز؛ جلد: تیماج، ۲گ (۶۷پ-۶۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۱]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۹۲/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱گ (۴۶ر-۴۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۷ - ۳۵۷]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۶۲/۹

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد رضا اصفهانی مشهور به ارباب، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۵۳ر-۱۵۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۳۰۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۴۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: اسماعیل فرزند کاظم، حسینی تنکابنی، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۶۰-۱۶۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۰ - ۴۲۳]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۱۱

بی کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ضربی، ۲گ (۱۲۶پ-۱۲۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۸۸۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۴۳/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین قزوینی، تا: سه‌شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۲۸۶ق؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۵۸پ-۵۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۴۸]

۱۹. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۱۷/۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۹ق؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۴۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۳ص (۱۲۵-۱۲۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۱]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** امنا یتقبل الله من المتقین للشیخ احمد الاحسایی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۲/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: مرتضی موسوی خوانساری، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۴۵-۴۷)، ۱۹ سطر(۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۱- ۲۱۰۸]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۰/۶-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۳]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۳/۷-عکس

نسخه اصل: آستان رضوی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۷]

۲۵. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۵۵/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۴]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۱/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بطور چلیپا، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی، سطور چلیپایی، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۴ - ۱۲۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۸/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۰]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷/۱۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۱۲۸-۱۲۹) [ف: ۴ - ۲۰۷]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۵۲/۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۲/۷×۱۹/۸سم [ف: ۷ - ۴۵۳]

۲۹. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۳/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۵۰-۱۵۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۵/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۳۱]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳۵/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱گ (۱۴ر-۱۴ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۹×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۱]

● علم الواجب = الرسالة البرهانیة = إثبات علم الواجب = العلم الإلهی / کلام و اعتقادات / عربی

ʻilm-ul wājib = ar-r.-ul burhānīya = iṯbāt-u ʻilm-il wājib = al-ʻilm-ul ilāhī

ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۸ ؟ قمری

mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)

تاریخ تألیف ۱۰۴۸ق؛ محل تالیف: مکه مکرمه

وی در این رساله برای علم سه قسم یاد کرده حصولی و حضوری و قسمی دیگر (که نامی برای آن یاد نکرده) و علم باری تعالی را از قبیل سوم و به معنی «ما یترتب علیه الانکشاف» دانسته و حقیقت را نیز همین می‌داند. وی می‌گوید علماء فلاسفه این قسم سوم را نشناخته‌اند زیرا آن‌که را شنیده و با آن آشنا بوده‌اند همان حصولی و یا حضوری بوده است و لذا قسم سوم از ذهن آنان دور افتاده و تمام اشکالات و مباحث معضله مسأله علم واجب از همین عدم تصور قسم ثالث برای علم ناشی شده است. از جمله خطاهای ناشی از این نکته را اثبات علم تفصیلی و علم اجمال برای باری می‌داند و می‌گوید علم اجمالی علم ناقص است و اثبات آن برای واجب نارواست. در پایان رساله می‌گوید: «تحقیقی که در باب علم کردم در حقیقت شرح حدیثی است که در کافی از صادق (ع) روایت است که - کان

الله و لا شیء غیره و لم یزل عالما بما یکون فعلمه به قبل کونه کعلمه به بعد کونه». گمان می‌رود که شمسا اصل سخن را از استاد خود میرداماد گرفته باشد، زیرا میرداماد در رساله مختصری که در این باب نوشته برای علم معانی یاد می‌کند که یکی از آنها «مبدأ انکشاف علوم» است و علم را به همین معنی از صفات باری و عین ذات او می‌داند. میرداماد در توضیح سخن خود چنین می‌گوید: «فالاثر المترتب علی منشأ الانکشاف فینا مرتب فی الواجب تعالی علی نفس ذاته فیکون ذاته بهذا الاعتبار علما و عالماً و علمه بهذا المعنی لایکون عین معلوماته الممکنه المعلوله بل عین احد معلوماته و هو ذاته». در الذریعة با سه عنوان: «النوریة الشمسیة الجلیلة فی علم الواحب»، «رسالة فی العلم الالهی» و «رسالة فی علم الواجب تعالی» تکرار شده است و از این رساله، به نام «برهانیة» نیز یاد شده است. (محمود مرعشی)

آغاز: العلیم الحکیم، الحمدلله خالق الکل و هادی السبل و الصلوة و السلام علی افضل الرسل و الکل فی الکل و آله المعصومین. من الخطا و الزلل فی العلم و العمل اما بعد فیقول افقر خلق الله الغنی محمد الشهیر بشمساء الجیلانی رساله مفردة فی اثبات ان علم الواجب ... بالاشیاء قبل وجودها ... اعلم ان العالم بالغیر قسمان احدهما العالم الذی یکون علمه زائد اعلی ذاته ...

انجام: و لهذا حکم البرهان علی ان الاول من الصفات السلبیه بالنسبة الی حاجة غیره جل شأنه و الثانی من الصفات الثبوتیه الکمالیه الثابته فی مرتبة ذاته مع قطع النظر عن کل ماعدا ذاته تمت الرسالة بعون الملک الوهاب.

[دنا ۶۰۸/۷–۶۰۹ (۲۴ نسخه)؛ ریحانة الأدب ۳۸۳/۵؛ طبقات أعلام الشیعة (قرن ۱۱ق)، ص۲۲۶؛ الذریعة ۳۱۸/۱۵ و ۳۲۵/۱۵ و ۳۲۵؛ معجم المؤلفین ۱۶۴/۱۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۸۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا شمسا جیلانی، تا: ۱۰۴۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰ص (۱۶–۲۵)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف:۱۱–۸۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۱/۳

بی کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ از روی نسخه اصل به خط مؤلف کتابت شده [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن میرزا علی، تا: ۱۰۵۱ق؛واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنایی کشمیری، جلد: میشن خرمایی، ۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹/۳سم [ف: ۲۳ – ۱۳۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۴/۲

آغاز و انجام: برابر؛ در پایان میگوید: وقع تحریر هذه الرسالة البرهانیة علی ید مؤلفها ... المجاور مکة ... محمد الشهیر بشمسا الجیلانی فی تاریخ سنة ثمان و اربعین بعد الالف

خط: شکسته، کا: محمد قاسم بن سید محمد حسینی شاگرد شمسا، تا: ۱۰۵۸ق؛ از روی نسخه استاد و در روزگار او، محشی با نشان «منه»؛ ۱۲گ (۱۹۹پ–۲۱۰ر) [ف: ۳ – ۳۰۷]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۶ص (۱۰۳–۹۸)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ – ۱۵۷۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۴۴

بی کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۷گ (۱۸۲پ–۱۸۸پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۱۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳/۷-طباطبائی

آغاز: بسمله فصل لما کانت مسئله علم الواجب جل شانه بالاشیاء قبل وجودها من غامضات المسائل ... فحدانی ذلک ان ابینما هو حق المقام ... فیقول متمسکا بحبل الاعتصام ... اعلم ان العالم بالغیر قسمان احدهما العالم الذی یکون علمه زائدا علی ذاته و ذلک العلم الزائد اما حصولی او حضوری و هذان العلمان هما المأنوسان؛ **انجام:** مع قطع النظر عن جمیع ما عدا ذاته ... و هو الذی اقمت البرهان العقلی علیه و قد بینت ان الحدیث الشریف علی ذلک ایضا فقد اثبت المطلوب عقلا و نقلا ... کاتب افزوده: و الحمدلله الذی اعطانی بذلک شرفاً و فضلا ... و کتب بیمناه الداثره ... ابن میر نظام محمد سعید الحسینی فی سنه ۱۰۷۲

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید فرزند میر نظام حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۵ص (۱۶۵–۱۶۹)، ۲۳ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ – ۱۸۴]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۵/۱۱

آغاز: هو الله سبحانه و تعالی. اعلم ان الجوهر المجرد العالم لا یفعل شیئاً الا بان یکون علمه سابقاً علیه؛ **انجام:** و لنا رسالة مبسوطة فی تحقیق علم الواجب جل شأنه بالاشیاء ... فلیراجع الیها فانها مشتملة علی فوائد شریفة کثیرة

خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم بن افضل حسینی، تا: ۱۰۷۳ق؛ در ۱۹۴پ درباره دو رساله اسرار الیقین و مسالک الیقین نکته‌ای است از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۹۲پ–۱۹۴ر)، ۱۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: – ۳۷۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۶ص (۱۳۰–۱۵۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۹ – ۲۳۶]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالله بن حسن بن ابراهیم، تا: ۱۰۸۲ق؛ ۵گ (۴۳پ–۴۷ر)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ – ۶۸۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۹۵ق؛ واقف: تقی موسوی، ۱۱۱۹؛ ۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ – ۱۳۷]

۱۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۱۴

خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن۱۱[ف:– ۳۵۸]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲/۳

خط:نستعلیق، کا: عماد الدین حسینی، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ – ۲۲۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵۰/۱

خط: نستعلیق، کا: معصوم بن محمد امین حسینی، تا: قرن ۱۱؛ هنگام قرائت رساله نزد مؤلف تصحیح شده، محشی با عنوان «معصوم عفی عنه»؛ تملک: ملا علی بن محراب خمامی ساکن رشت به سال ۱۰۸۵ق، محمد باقر بن محمد حسین هزار جریبی؛ یادداشتی در اراده و اختیار به نقل از ملا شمسای گیلانی؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۲پ–۱۶پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۱۲۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۱۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ ۱۰گ (۱پ–۱۰ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۰ – ۲۸۱]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۰گ (۱۳–۲۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۶سم [ف: ۴۰ – ۳۹]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۷/۵

آغاز: بسملة، إعلم ان الجوهر المجرد العالم لایعقل شئاً إلا بأن یکون علمه سابقاً علیه لأن فعل الفاعل المختار من حیث انه مختار لایکون عن شعور و قصد لانه یرید الفعل؛ **انجام:** و اللازم باطل و الملزوم مثله و لنا رسالة مبسوطة فی تحقیق علم الواجب جل شأنه بالأشیاء و لقد بسطنا الکلام فی هذه المسألة فیها فمن أراد البسط و التفصیل فلیراجع الیها فانها مشتمله علی فوائد شریفة کثیرة

خط: نستعلیق، کا: بهرام گیلانی، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۲۹پ–۳۰پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۹ – ۴۲۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۰۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۹ص (۹۰–۹۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۹۵۶]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۰۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۵۳پ–۶۷ر)، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: – ۳۹۷]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۳/۱

آغاز: ... و هذان القسمان فی العلم هما العلمان المأنوسان فیما بین العالمین من عالم الامکان؛ **انجام:** فقد أتینا المطلب عقلاً و نقلاً و الحمدلله الذی أعطانی بذلک شرفاً و فضلاً.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین مازندرانی، تا: ۱۱۱۳ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز (بعد از برگ ۶ افتادگی دارد)؛ مصحح؛ ۱۲گ (۱–۱۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲۹– ۲۵۱]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۱۶ق، جا: اصفهان؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱پ–۳پ)، ۳۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳۱ – ۶۷۴]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۱۱۰–۱۱۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۲۹ – ۳۷۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: نیم آورد اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، ۷ص (۲۹۱–۲۹۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ – ۵۸۰]

۲۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۳/۱ر

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: ۱۱۸۷ق [رشت و همدان: ف: – ۱۱۹۰]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ محشی یکی به «منه» و دیگری به «منه ره» [ف: ۳ – ۳۰۸]

۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۳۸/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۵۷]

۲۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۱۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۹۳ر–۱۰۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [مؤید: ۲ – ۱۲۸]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از نسخه تصحیح شده مؤلف رونویس شده؛ واقف: مرتضی قلیخان، ۱۳۴۰؛ ۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴ – ۱۳۷]

● علم الواجب / فلسفه / عربی

ʻilm-ul wājib

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۰۰

آغاز: بسمله، فلما کان المشهور من مذهب الحکما؛ **انجام:** و لا رطب و لا یابس الا فی کتاب مبین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

● **علم الواجب** / فلسفه / فارسی
'elm-ol vājeb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۳۰
برگرفته از احیاء العلوم غزالی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۶ص (۳۹۵-۴۲۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۴]

● **علم الواجب بالاشیاء** / فلسفه / عربی
'ilm-ul wājib bi-l-ašyā'

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۹۴
منقول از کشکول بهائی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی، تا: قرن ۱۱؛ منقول از روی خط محمد محقق رستمداری؛ ۱ص (۴۰۹) [مختصر ف: - ۵۵۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۲/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۳۴۹]

● **علم الواجب بالجزئیات** / کلام و اعتقادات / عربی
'ilm-ul wājib bi-l-juz'īyyāt

حلی، محمد بن عبد الکریم
hellī, mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۱۸/۲
خط:نسخ،کا:صفی الدین محمد کرمانی،تا:۹۵۵ق؛اهدایی:وزیری؛ ۵گ (۱۸-۲۲)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۷]
یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۸۴/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۱۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۵/۲-ف
همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۸]

● **علم و جهل به احکام (رساله در)** / اصول فقه / عربی
'elm va jahl be ahkām (r. dar)

تاریخ تألیف: شوال ۱۳۱۸ق
رساله مختصر در علم و جهل به احکام.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۲ض
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... مسئلة لا وظیفة للمکلف الا بتبعیة العلم و ما یلزمه عقلا وجود او عدما؛ **انجام:** لم یستلزم کون شیء معدنا للطهارة کونه مطهراً للغیره
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۷گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۱]

● **علم و حروف** / اصول فقه / عربی
'elm va horūf

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

رساله‌ای مختصر در قواعد اصول فقه به روش مخصوص خود کرمانی، در شش «باب» بیان داشته و کیفیت استدلال وی در مسائل این کتاب از طریق عقل موزون به نقل موزون به کتاب تدوینی موزون به کتاب تکوینی موزون به اجماع عقلاً خواهد بود و طریق عقلی مجرد را قبول ندارد. چون برگ اول این کتاب افتاده نام آن معلوم نشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۰۷
آغاز: بلاغ اهل یقویه فی نظره علی خلافه أم یضعفه بحیث لا یصلح فی نظر المستنبط للأخذ؛ **انجام:** و أما قول القائل انه لایدل با حدی الثالث ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح به خط مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۴۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۹]

● **علم وصول الحقیقة و المعرفة** / عرفان و تصوف / عربی
'ilm-u wuṣūl-il ḥaqīqa wa-l ma'rifa

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰/۵-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۳]

← علم الوضع ﴿ الوضعیة

● **علم وضع (رساله در)** / معانی بیان / عربی
'elm-e vaz' (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۹۰
آغاز: بسمله، الحمدلله اذی دل علی وجوب وجوده استحاله الدور و امتناع التاثیر الاثر اللاحق فی موثره السابق؛ **انجام:** ای لفظ متعدد موضوع یعنی واحد جزئیا کعمر والی حفص او کلیا کلیث و اسد.
خط: نسخ، کا: موسی بن عیسی، تا: ۱۳۲۰ق [رایانه]

● **العلم و الظن** / حدیث / عربی
al-'ilm wa-ẓ ẓan

خراسانی ترشیزی، احمد بن اسماعیل، ق۱۳ قمری
xorāsānī toršīzī, ahmad ebn-e esmā'īl (- 19c)

روایات مختلفی است از کتاب روایی در فضیلت علم و حجیت ظن.

قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۳۶۱۱/۱
آغاز: من البحار قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله ان العبد اذا فرج فی طلب العلم؛ **انجام:** لان الله عزوجل یقول ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه مسئولاً و صلی الله علی ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۱گ (۱-۱۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۱]

● **العلم و العدل** / فلسفه / عربی
al-‘ilm wa-l ‘adl
کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم، ۱۲۷۶ – ۱۳۶۰ قمری
kermānī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad karīm (1860 - 1941)
تاریخ تألیف: ۲۷ ذیقعده ۱۳۲۱ق
درباره علم و عدل و منزلة بین المنزلتین و جبر و تفویض که در یک «مقدمه» و دو «باب» ساخته است: مقدمه، در اوعیه ثلاثه، در چند فصل (معنی زمان، دهر، سرمد، ازل ...)؛ باب ۱. بیان علم، در چند فصل؛ باب ۲. بیان جبر و تفویض، در چند فصل.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷/۳
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی علم ما خلق، و هو اللطیف الخبیر و احاط بکل شیء ... اما بعد، فهذه کلمات قصیرة و عبائر یسیرة؛ **انجام:** من شهور السنة الاحدی و العشرین بعد الثلثمائة و الالف. تمت.
خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:قرن۱۴؛۷۴گ(۱۶۳ر–۲۳۶پ)[ف:۱– ۱۷۷]

● **علم و عقل** / کلام و اعتقادات / فارسی
‘elm va ‘aql
حاج بله تبریزی، امین الدین، – ۷۲۰ قمری
hāj bale tabrīzī, amīn-od-dīn (- 1321)
به دستور: سلطان محمد الجایتو؛ به اشارت: رشید الدین فضل الله وزیر
شامل دو «اصل» است: اصل اول در بیان علم انسانی و اقسام آن اصل دوم در بیان حقیقت عقل و اقسام آن و نیز شامل یک «تنبیه» و «خاتمه».
آغاز: سبحانک اللهم و بحمدک لا اله إلا أنت رب ... ای درون پرور و درون آرای ...
[فهرستواره منزوی ۴۴۶/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۹۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ صفر ۷۲۳ق؛ ۱ص (۷۱۳)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: س۴۱ – ۱۰۸]

← علم و عمل > کیفیت علم و عمل

● **العلم و العمل = اللمعة الجوینیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-‘ilm wa-l ‘amal = al-lum‘at-ul juwaynīya
ابن کمونه، سعد بن منصور، – ۶۸۳ قمری
ebn-o kamūne, sa‘d ebn-e mansūr (- 1285)
به درخواست: محمد مؤمن قزوینی؛ به نام: محمد الجوینی
محل تألیف: بغداد
رساله مختصری است فلسفی در الهیات و اصول اخلاق و سیاستمداری؛ مشتمل بر دو «جمله»: جمله ۱. العلم در دو «باب»: ۱) اثبات مدبر العالم الواجب وجوده و وجودانیته و بیان جملة من صفات جلاله و عنایته در پنج فصل، ۲) اثبات جملة من احوال النفس المجرده من الانسان لاسیما فیما یتعلق بتحقیق تجردها و نقلها بعد الموت و امتناع عدمها و کیفیته سعادتها و کمالها در پنج فصل؛ جمله ۲. العمل در دو «باب»: ۱) فی ذکر جملة من اصلاح حال النفس و سیاستها و تعدیل اخلاقها اللتوبة (کذا) و العبادة و الزهد و ما یتعلق بذالک در پنج فصل، ۲) فی ایراد اصول یتعلق بمصالح اصحاب الانسان و اهله و رعیته و بالسیاسة المخصوصة بهم، در پنج فصل. در فهرست کتابخانه مجلس نام این رساله رسالة فی العقلیات آمده است.
آغاز: پس از نام مؤلف: احمدالله حمد مسترشد بنور هدایته مسترفد من جود عنایته و اتوسل الیه بنعوت جلاله و کماله الالهیة ان تهب (کذا) توفیقا یوجب الایمان من عقابه و الخلود فی جنته و ان یصلی علی القدیسین من ملئکة و علی من کرمه بالنبوة و الولایة من بریته خصوصا علی محمد و عترته
انجام: فهذا ما رأیت أن اذکره من الفوائد علی حم ما أضفته ... و برضائه فی دارالأبد من المبتهجین انه لطیف کریم رئوف رحیم و الحمدلله رب العالمین و صلوته علی ملئکة المقربین و انبیائه المرسلین و اولیائه المخلصین و خصوصا علی محمد و آله الطاهرین رب اختم بالخیر
[دنا ۶۰۹/۷–۶۱۰ (۷ نسخه)؛ فهرست مخطوطات خزانة الروضة الحیدریة ک ۵۴؛ ذریعه ۳۵۱/۱۸ «اللمعة الجوینیة فی الحکمة العلمیة و العملیة»؛ دبا ۵۲۴/۴ ابن کمونه، ۵۲۶ «اللمعة الجوینیة» که می‌گوید بایستی همان رساله «علم و عمل» او باشد]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷، شیوه خط مسلم می‌دارد که میانه قرن ۶ و ۷ نوشته شده است و دور نیست که در حیات مؤلف نوشته شده باشد؛ واقف: عضدالملک؛ ۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴ – ۲۳۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۲۱-ف و ۶۴۵۴/۵-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۷۳ و ۳-۲۵۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: قطب الدین شیرازی، محمود بن مسعود، تا: ۶۸۵ق؛ مجدول مذهب، مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۰گ (۴۰ر-۵۹پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۶۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن معین الحاج حاجی ناد علی، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۱۵گ (۱۴۲-۱۵۶) [ف: ۳ - ۳۳۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۴۸/۱۴-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۳۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۳/۱

آغاز: قال العبد الفقیر ... الجملة الاولی فی العلم الباب الاول منها فی اثبات مدبر العالم الواجب وجوده

در فهرست با عنوان «العقلیات»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۹ص(۶۸-۱۱۶)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۴۳]

← العلم و فضلها ← فلسفی (رسالة)

● علم وقت / هیئت

'elm-e vaqt

احمد بن شمس الدین، قرن ۱۱ق

ahmad ebn-e šams-od-dīn (17c -)

مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۲۴

بی کا، تا: ۱۰۴۴ق [نشریه: ۷ - ۷۷۰]

← علم وقت نماز ← الربع المجیب

● علم و قواعد توپخانه / فنون نظامی / فارسی

'elm va qavā'ed-e tūp-xāne

در این رساله مفصلاً از ساختن توپ و گلوله آن و انواع باروت‌ها و اندازه‌ای که در این مورد بین کشورها معمول است سخن رفته است. شاید نویسنده یکی از معلمین و یا محصلین دوره‌های نخستین دارالفنون بوده است. در این کتاب یک چند جداولی وجود دارد که مبین اندازه مسافت‌ها و زوایای لازم برای این اندازه‌هاست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱

آغاز: در بیان بعضی قواعد توپچی گری و انداختن توپ و قوس و خمپاره و وزن باروط و گلوله آنها به موجب تفصیل ذیل هر کدام را شرحی جداگانه بیان می‌شود؛ **انجام:** طرز انداختن قوس بیست و دو پوندی کار قدیمی که بطرف قلعه انداخته می‌شود از قرار جدول ذیل است. قوس انداختن ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۲]

● العلم و ما یجب أن یعلم / پاسخ پرسشها / عربی

al-'ilm wa mā yajib an yu'lam

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

پاسخ به پرسشی است در آنچه بر انسان واجب است بداند، و اشاره به تقسیمات علم.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۳/۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قد کتبت الی بعض السادة الأجلاء و القادة النبلاء الطالبین لحقائق الدین و حق الیقین؛ **انجام:** فجعلتهم واسطة بین الله و نبیک و وسیلة کذلک فی جمیع اقوالک و اذ کارک و احوالک و اعمالک فی جمیع ما فضلناک و الله حافظ علیک.

خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن فرخ داد بیگ رشتی، تا: ۹ رمضان ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۰۶ر-۱۰۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۴]

● العلم و المجادلة / منطق / عربی

al-'ilm wa-l mujādila

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۰۱/۸

آغاز: کفی شرف للعلم دعواه جاهل ×× و یفرح اذا یعزی الیه و ینسب

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن شجاع الدین نجفی، تا: ۱۰۶۷ق، جا: اصفهان؛ جلد: میشن زرد، ۳۳ سطر [ف: ۹ - ۱۵۶]

● العلم و المعلوم / فلسفه / فارسی

al-'ilm wa-l ma'lūm

؟ قزوینی، ابراهیم بن محمد، ۱۰۶۵ - ۱۱۴۵ قمری

qazvīnī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1655 - 1733)

تاریخ تألیف رجب ۱۱۴۷ق

بایستی نگارنده میرزا ابراهیم حسینی قزوینی (- ۱۱۴۹ق) باشد، که «علم الهی» را در ۱۱۴۷ق نگاشته است. در آغاز آن می‌گوید: چون پاسخ این اشکال را به هم‌روزگارانم عرضه

داشتم. مورد تأیید واقع نگشت. تا آنکه آن را بر «قدوة الافاضل ... لاذال کاسمه رفیعا فی الدارین» عرضه کردم و نسخه‌ای دیگر را برای «سید السند و استاد المؤید لازال کاسمه صدر الشریعة والملة والدین» فرستادم. و اکنون از نظریات ایشان که با من در میان گذاشته‌اند بهره می‌گیرم. در پایان انتظار پاسخ آن دو استاد خود را یاد می‌کند. (احمد منزوی)

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۱۱

آغاز: حمدله. صلوة اما بعد، فانی بعد ما کتبت جواب هذا الاشکال بعض المعاصرین، انکره اکثر من عرضته علمه؛ **انجام:** یا یحظر بالبال، عند التامل فی افادات هذین الاستاذین ادام الله تعالی بقائهما، اعرضه علی خدمتها و انتظر الجواب. تم فی شهر رجب سنة ۱۱۴۸ ... (۱۳۳۳).

خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۳ق؛ ۶گ (۵۴پ–۵۹پ) [ف: ۲ – ۱۷۸]

● **العلم و المعلوم** / منطق / عربی

al-‘ilm wa-l ma‘lūm

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۲/۱۶

بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۳]

● **العلم و المعلوم و التصور** / فلسفه / عربی

al-‘ilm wa-l ma‘lūm wa-t taṣawwur

به حاشیه‌ای می‌ماند.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۳/۵

آغاز: هدایة عقولهم [قوله] لم لا یجوز ان یقال العلم المطلق بمهیة فرد من افراد مهیة العلم و کل فرد من افراد مهیة فانه لا یصیر ذلک الفرد الا عند انضمام قید؛ **انجام:** و لابد من التغایر و اذا ثبت انه امر زاید و انه مهیة من المهیات فلابد من تصورها دلیل. هذا آخر الکلام فی البحث الشریف و الله تعالی هو الموفق لدرک الصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۴گ (۲۲ر–۲۵پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: – ۳۸۴]

● **العلم و النطق** / فلسفه / عربی

al-‘ilm wa-n nuṭq

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

بروکلمن و قنواتی آن را به ابن سینا نسبت داده‌اند و ترجمه‌ای از این کتاب به نام «منهاج المبین» به بابا افضل منسوب است و شاید عربی نیز از وی باشد. چنان‌که درباره مدارج الکمال همین کار را کرده است. به چند دلیل هم می‌توان این رساله را از کاشانی دانست نه از شیخ، یکی این‌که در بحث از قیاس خلف (فصل تألیف قیاس باب دوم پایان مرتبه ۶ در تألیف از قضایاء بسیط و مرکب) دارد: «و الغرض من هذا الکلام التنبیه علی حقیقة الامر فیما ترکب منه قیاس الخلف فان المفهوم من قول بعض العلماء المحققین غیر ما ذکرنا فانه قال: ما هذا معناه، قیاس الخلف قیاس مرکب من قیاسین قیاس اقترانی و قیاس استثنائی کما لو قیل ان القضیة الشرطیة یترکب من قضیتین حملیتین یفهم منه ان القضیة الشرطیة غیر هما و لیس الامر فی قیاس الخلف کذلک فانه لیس غیر الاستثنائی بل هو قیاس استثنائی مقدمته الصغری مترکبة من قضیتین حملیتین مشترکتین فی حد»؛ شیخ در مختصر اوسط گفته است: «و القیاس الخلف الذی سنذکره بعد ف هو من قیاسین حملی و استثنائی کما سنحققه من ذی قبل» و سپس در همین کتاب آن را بررسی نموده است. در نجات دارد: «فیکون هو بالحقیقة مرکبا من قیاس اقترانی و من قیاس استثنائی» در فصل ۳ مقاله ۸ فن ۴ منطق شفا دارد: «و القیاس الخلف بالحقیقه هو قیاس مرکب من قیاسین شرطیین فقط ... فاحداهما اقترانی من شرطیة متصلة و مقدمة یشارکها فی التالی و الثانی قیاس شرطی اتصالی استثنائی و بذلک یتم الخلف وحده» (نیز فصل ۱۴ مقاله ۹ همین فن)، در اشاره ۹ نهج ۸ اشارات نیز دارد: «قیاس الخلف مرکب من قیاسین احدهما اقترانی و الآخر استثنائی»؛ در دانشنامه (ص ۸۸ چاپ ۱۳۳۱ش) آمده است: «و این قیاس خلف مرکب است از دو قیاس یکی قیاسی است از جمله قیاسهای اقتراین غریب که من بیرون آورده‌ام و یکی استثنائی ... و مردمان اندر باز بردن این سخن به قیاس‌های درست کاری دراز پیش گرفته‌اند و خود نهاده‌اند و ارسطاطالیس اشارت بدین کرده است که من خواهم گفتن ولی این مقدار گفتست که خلف از شرطی است این است که من خواهم گفتن. نخستین قیاس از اقترانی متصل است و حملی ...». پیداست که از عبارت گذشته سخنان شیخ خواسته شده و در آن از گفته او خرده‌گیری شده است، چنان‌که طوسی در شرح اشارات (همانجا) می‌گوید: «ثم ان الشیخ افضل الدین محمد بن حسن المرقی المعروف بالقاشی رحمه الله ذهب الی ان هذاالقیاس هو قیاس استثنائی من متصلة ...» و آشکار است که طوسی به همین کتاب می‌نگریسته است. دلیل دیگر این‌که در این «العلم و النطق» مبحث‌های منطقی به دو گونه بخش شده است: دانایی و گویایی، و این روش مانند روش کاشانی است در کتاب‌های دیگر او و مانند مدارج کمال و عرض نامه و جاودان نامه و به‌ویژه این‌که در مبادی موجودات او (چاپ شده در ش ۳ س ۱ مجله جلوه تاریخ شهریور ۱۳۲۴ش) همانا مطلب‌های مقاله نخستین همین «العلم و النطق» با عبارت‌های دیگری آمده است و شیخ رئیس را چنان‌که نگارش‌های دیگر او و گواهی می‌دهد چنین روشی نیست. دیگر این‌که در این نامه درباره شکل چهارم یکجا دارد: «و قد یمکن

ان یکون موضوعا فی المقدمة الصغری محمولا فی المقدمة الکبری فیسمی الشکل الرابع» و نیز «و ههنا شکل آخر یقتضیه القسمة التی ذکرناها فان الحد الاوسط اما ان یکون محمولا فی الصغری و الکبری ... او موضوعا فی الصغری محمولا فی الکبری و هو الشکل الرابع و لم یذکر فی کتب المنطق المشهورة هذا القسم من الاشکال لخفاء انتاجه فانه یقابل الشکل الاول (الذی هو) ابین قیاسیة و اظهر انتاجا من جمیع الاشکال فالشکل الرابع اخفی قیاسیة و اوعر تبیینا للنتیجة من جمیعها و قد یرد کثیراً فی الکلام الا انه یرد سریعا الی الشکل الاول بتغییر المقدمتین قولا و عن انتاجه الخاص»، همین هم می‌رساند که این نامه از شیخ رئیس نباید باشد چه او در شفا و نجات و اشارات و دانشنامه شکل چهارم را نپذیرفت و در مختصر اوسط هم پس از یاد کردن سه شکل نخستین و دوم و سوم گفته است: «و لاشکل الاهذه و یعم الاشکال الثلثة شرائط ...»، مگر اینکه عبارت یاد شده در بالا از این «رسالة فی العلم و النطق» با آنچه که در ترجمه آن به نام «منهاج المبین لاصابة الیقین» در همین زمینه آمده چندان سازگار نمی‌نماید و شاید بتوان گفت که کاشانی در این دو نامه دو گونه اندیشیده است. (دانش پژوه)

آغاز: لله الحمد و به التوفیق و منه الهدایة و الیه ینتهی الطریق ... فان عزیمتنا فی هذه الرسالة مقصورة علی ذکر حال الخلقین الخاصین بنوع الانسان و هما العلم و النطق و تفصیل ما عرض لهما من الاحوال ... و اذ کان العلم اقدم بالطبع صفار اشتغالنا به اهم فصارت رسالتنا هذه مقالتین مقالة فی العلم و مقالة فی النطق

انجام: مثل الکسوف الذی یستدل به علی توسط الارض بین الشمس و القمر و اذا اتینا بما اردنا ایراده و وفینا بما وعدنا فلنختم المقالة و الله ولی الهدایة و الحمد له کما هو اهله و علی نبینا خاتم الانبیاء محمد و آله و الصلوة و السلام.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۱۲۴۵؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۸گ (۱۲۹پ-۱۴۶ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱گ (۳۷پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲۲۳ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۲۷]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۹۹

بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: انجام؛ پایان این رساله با بیشتر رساله دیگری که آن هم منطقی بوده و از ابن سینا و نگارنده سطور آن را در همین دفتر دیده بود برداشته‌اند و اکنون، نیست و چنین است پایان آنچه که مانده است: «الی مرتبة العشق انک انت الرؤف الرحیم (تمت الرسالة فی غرة جمادی الاول ۱۲۶۶)»، شاید هم از رساله دیگری باشد و افتادگی پیشتری در این دفتر باشد؛ ۱۲گ (۳۰۳ر-۳۱۳پ) [ف: ۵ - ۳۳۰]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۷/۳ صدر

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۳گ (۱۷پ-۵۹پ) [ف: ۵ - ۳۳۰]

← علم و نطق (رساله در) ← منهاج المبین

● علم الهدایة / کلام و اعتقادات، شعر / عربی

ʻilm-ul hidāya

علی بن باقر، ق۱۴ قمری

ʻalī ebn-e bāqer (- 20c)

منظومه‌ای است در کلام به بحر الفیه ابن مالک و به روش آن.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۶۳

انجام: و اللغة الدائمة الموالیه علی الذین خالفوا کتابیه

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن۱۴؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: غلامرضا توکلی سانیجی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹۷گ، ۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۷۷]

● علم الهدایة فی غیاهب الظلمات لادراک احکام الشرعیة / اصول فقه / عربی

ʻilm-ul hidāya fī ġayāhib-iẓ ẓulumāt li-idrāk-i aḥkām-iš šarʻīyya

قزوینی، عبدالوهاب بن محمد علی، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)

تاریخ تألیف ۱۲۲۷ق؛ محل تألیف: کربلا

در اصول فقه در دو «مقدمه» و سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه ۱. تحقیق العلم و حقیقة؛ مقدمه ۲. فی ان حسن الاشیاء و قبحها قد یتخلف و یتبدل باختلاف الجهة و تبدلها؛ مقاله ۱. بیان حکم الظن من حیث المدلول من غیر ملاحظة جهة و صفات من حسن و قبح عند اولوالالباب؛ مقاله ۲. فی ان المدار فی الاحکام الشرعیة و موضوعاته علی العلم مطلقاً عندنا فقیهاً کان أو متفقهاً؛ مقاله ۳. فی المدارک الظنیة تقوم مقام القطعیات عند حصول العلم الاجمالی و انسداد باب العلم التفصیلی و عدم المحیص عنه؛ الخاتمة: فی بیان وجه الجمع بین الکلمات الاصحاب الذین اختلفوا فی هذا الباب.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی علمنا قواعد الدین القویم و احکمها

بمحاکمات کتابه الکریم ... اما بعد فیقول ... عبدالوهاب بن محمد علی القزوینی انی کنت برهة من الزمان ...
انجام: فما وجدت فیها خللا خارجا عن طریقة الاصواب فحمدت الله سبحانه و له الشکر و المنة.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۳۳
آغاز و انجام: برابر؛ فی بلدة قزوین ۱۲۳۲.
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد مشهدی، تا: شوال ۱۲۳۷ق؛ ۷۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۶/۷سم [ف: ۱ - ۳۷۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۳۲/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی مردان بن ملا محمد علی بیابانکی قزوینی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۲۴۰ق؛ از روی خط مؤلف؛ ۳۲گ (۱۶۷پ-۱۹۸پ)، ۱۸ سطر(۱۰×۲۰)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۰]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با تقریظی از سید عبدالله حسینی (گویا شبر) بر برگ نخست رساله به خط او؛ ۴۰ص(۸-۴۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۵]

● **علم الهدی و اسرار الاهتدا فی شرح اسماء الله الحسنی** / عرفان و تصوف / عربی
'ilm-ul hudā wa asrār-ul ihtidā fī š.-i asmā'-il-lāh-il ḥusnā

بونی، احمد بن علی، - ۶۲۲ قمری
būnī, ahmad ebn-e 'alī (- 1226)

کتابی است عرفانی در دو جزء در شرح اسماء الله الحسنی، مؤلف، که خود صوفی بوده، در شرح این اسماء هیچ‌گونه توجهی به جنبه لغوی نداشته و می‌گوید این مطلب از شئون ادیب و نحوی و امثال آن است. وی برای هر اسمی بابی قرار داده و در شرح آن به تعریفات و تأویلات صوفیانه می‌پردازد و به گفتار مشایخ صوفیه استناد می‌کند.
آغاز: الحمدلله الذی رسم دقایق لطایف صحف الاسرار، و اطلع شموس المعرفة من غیب الغیب ضیاءً للبصائر و نوراً للابصار ...
انجام: و لا یؤاخذنی بما لم استعمد من مزلة الخطاء و الزلل ... و سلام علی المرسلین، و الحمدلله رب العالمین.
[دنا ۶۱۱/۷؛ کشف الظنون ۱۱۶۱/۲؛ بروکلمان ۱/(۴۹۷)۶۵۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۱عکسی و ۷۲۲عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۱۳۴ (اربری، فهرست خطی عربی ۴۴/۵). تمام کتاب؛ خط: نسخ، کا: عمر بن محمد بن احمد سمنودی شافعی قادری، بی‌تا؛ ظاهراً از روی نسخه‌ای که حسن بن منصور در دهه میانه صفر ۷۸۹ق نوشته است، مصحح؛ ۲۱۸گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۹۶ و ۲۰۶]

● **علم هندسه** / هندسه / فارسی
'elm-e hendese

مختصری از مسائل هندسه را در چند بخش تعاریف و قضایا در هفتاد و نه بند بیان نموده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۲
آغاز: مختصری است درعلم هندسه:۱- هرچیزکه به یکی از حواس خمسه محسوس شود آن را جسم نامند ۲- جسم ناچار قدری ازهوا را متصرف است پس آن هوای متصرفه را وسعت جسم گویند؛ **انجام:** ۷۸- جسمی که حاصل شود ازدوران مثلث قائم الزاویه به یکی از اضلاعش غیر از وتر آن را مخروط گویند ۷۹- جسمی که حاصل شود ازدوران نیم دایره برقطرآن را کره خوانند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳گ، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۶۷]

● **علم هیئت (مختصر)** / هیئت / فارسی
'elm-e hey'at (mx.)

کاشی، جمشید بن مسعود، - ۸۴۱ ؟ قمری
kāšī, jamšīd ebn-e mas'ūd (- 1438)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴/۶-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 12726؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۲]

● **علم یده و طریق به عمل آوردن قور** / علوم غریبه / فارسی
'elm-e yade va tarīq-e be 'amal āvardan-e qūr

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۴۲
به ضمیمه برخی اوراد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۶ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۱]

● **علم الیقین** / اصول فقه / عربی
'ilm-ul yaqīn

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۸ شوال ۱۲۷۱ق
کتابی است مفصل در رد ارباب ظنون و قائلین به انسداد و اثبات

حرمت عمل به مظنه و بیان کیفیت تحصیل علم و یقین در احکام. کتاب مرتب است بر سه «باب» و هر باب در چند «فصل».

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد وآله الطیبین ... وجعلت لها مقدمةً وابواباً وسمیتها بعلم الیقین وبالله علی اتمامها؛

انجام: قدطال وخذنا الکلال ولنا اهم منها اشغال راینا ان نختمه هنا ... حامداً مصلیاً مستغفراً.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴، جیبی، ۳۳۰ص

[الذریعة ۳۲۵/۱۵؛ دنا ۶۱۱/۷]

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۶۸

خط: نسخ، کا: احمد بن ابوالقاسم مازندرانی، تا: ۱۲۸۲ق؛ ۱۶۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۷۳۹

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۹۰ق [الفبائی: - ۴۰۹]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۳-۳۱/۱۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۲۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۰۴

آغاز: آغاز پس از خطبه و نام مؤلف: انه هذه درة یتیمه؛ **انجام:** فالظن موضوع و ان کانوا.

از اول کتاب تا آخر باب اول؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاج سید حسین یزدی، ۱۲۳۷ق؛ ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۲]

● **علم الیقین** / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻelm-ol yaqīn

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری

estarābādī, ʻalī ebn-e mohammad jaʻfar (1827 - 1898)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۷۴/۳

خط: نستعلیق، کا: سید آقای وزوائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۵۱پ-۹۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۲۶۲]

● **علم الیقین** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻilm-ul yaqīn

تاریخ تألیف: ۱۲۷۱ق

کتابی در کلام شیعی است در یک «مقدمه» و سه «باب» و هر باب در چند «فصل». مؤلف در چند جای اثر از مرحوم شیخ انصاری مطالبی نقل نموده است و گویا استادش بوده است. عناوین مقدمه و ابواب آن چنین است: مقدمة فی بعض ما رأینا أن نقدمه تنبیهاً للغافلین و أیقاظاً للراقدین؛ باب ۱. إثبات وجوب العمل بالعلم و الیقین و حرمة العمل بالظن المطلق؛ باب ۲. تحقیق الحق فیما یحصل من الکتاب و السنة و الرد علی القائلین بجواز العمل بالظن الخاص أی الحاصل من الکتاب و السنة و ما یتعلق بهما؛ باب ۳. إثبات التسدید من الحجة علیه السلام للذین یجاهدون فی الله کما أمر جل شأنه و یأتون البیت من بابه. باید افزود که با عنوان «علم الیقین» در منابع موجود، آثاری از دانشمندانی همچون فیض کاشانی، شریعتمدار استرآبادی، حاج کریم خان کرمانی، مولی محمد نجفی و سید حسین عرب باغی ارومی می‌شناسیم که هیچ کدام بر نسخه مورد بحث تطبیق نگردید؛ باید بیش تر تحقیق گردد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۱ کر

آغاز: ... لها مقدمة و أبواباً و سمیتها بعلم الیقین و بالله علی إتمامها أستعین و لاحول و لاقوة إلا بالله العظیم، مقدمة فی بعض ما رأینا أن نقدمه ... فصل اعلم أیها الموفق بمطالعة کتابی هذا المستهدی بهداه الذی أتعبنا له أنفسنا بتصنیفنا هذا؛ **انجام:** فلیتوکل المتوکلون و لما وصل الکلام إلی هنا و رأینا أن الکتاب قد طال و أخذنا الکلال ... رأینا أن نختمه هنا و کان ذلک فی عصر من الثلثا ثامن عشر شهر شوال من شهور سنة احدی و سبعین بعد المأتین و الألف حامداً مصلیاً مستغفراً

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن زین العابدین طباطبایی جندقی، تا: سلخ رمضان ۱۲۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «منه روحی لعبیده الفداء» دارد که منقول از عبارات خود مؤلف است؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۱گ، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۳]

● **علم الیقین فی اصول الدین** / کلام و اعتقادات / عربی

ʻilm-ul yaqīn fī usūl-id dīn

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

تاریخ تألیف ۱۰۴۲ق

اثری در کلام و اصول عقاید که از قرآن و احادیث استفاده کرده در چهار «مقصد» شامل پنجاه «مطلب» و هر مطلب دارای چند «فصل» و هر مقصد دارای چند «باب»: مقصد ۱. العلم بالله تعالی؛ ۲. العلم بالملائکة؛ ۳. العلم بالکتب والانبیاء؛ ۴. العلم بالاخرة و یوم الجزاء.

آغاز: نحمدک اللهم یا مبدئ و یا معید. و الحمد من نعمائک ... اما بعد، فیقول خادم العلوم الدینیة و طالب المعارف الیقینیة، محمد بن مرتضی المدعو بمحسن، هذا یا اخوانی کتاب علم الیقین فی اصول الدین ...

انجام: هذا آخر الکلام فی العلم بالیوم الآخر و به تم کتاب علم الیقین ... و تاریخ الختام و ایام التصنیف یعرف من هذه الابیات: تم علم الیقین فی عامین ×× غیر ثلث کعدة الحرم / صار تاریخ عامه الآخر ×× مصرع الصدر من ذه الکلم / بدوه کان فی الشهور الحرم ×× فکذا الختم / صار فی الحرم / بحث یا ذا الذکاء بالشهرین ×× بخصوص لصاحب الفهم / نفع الله طالبیه به ×× و بما فیه ثبتت قدمی

چاپ: مشار عربی، ص۶۳۳ و ۶۴۲؛ تهران، سنگی، ۱۳۰۳ق، رحلی، ۲۳۷ص (صص ۱–۲۳۷)

[الذریعة ۳۲۶/۱۵؛ دنا ۶۱۱/۷–۶۱۲ (۳۳ نسخه)؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض ۲۰۳؛ ذخائر التراث العربی ۷۷۶/۲؛ کشف الحجب ۳۸۵]

شرح و حواشی:

۱– المعارف = المعارف فی اصول الدین؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴

آغاز: برابر

خط: تعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در برگ ۱ر چنین نوشته شده: «کتاب علم الیقین فی اصول الدین املاء العبد الضعیف محمد بن مرتضی المدعو بمحسن القاسانی ثبته الله بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا و فی الاخرة» با مهر «الراجی محسن الفیضی محمد»؛ تملک: اسحق بن محمد علم الهدی در ۱۱۲۵؛ مهر: محمد ابراهیم بن محمد صادق موسوی، محمد بن صادق بن زین العابدین موسوی؛ ۲۸۶گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ – ۳۰۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۳۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۹

آغاز: قال امیرالمؤمنین صلوات الله و سلامه علیه فی خطبة لم یذکر فیها خلق السماوات و الارض ... قال علیه السلام ثم انشأ ... فتق الاجواء و شق الارجاء؛ **انجام:** و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم، انتهی کلام صاحب التهاب نیران الاحزان ملخصاً و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، کا: احتمالاً به خط مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ دارای پراکندگی و افتادگی است و در موارد متعدد با علم الیقین چاپی مقابله و تصحیح شده، مصحح، محشی؛ واقف: ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان بن علم الهدی بن فیض کاشانی؛ کاغذ: شرقی، ۴۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۴ – ۱۵۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما اسبغ نعمک فی الدنیا و ما اصغرها فی نعم الآخرة هذا آخر الکلام فی العلم بالله و الحمد لله وحده ...

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد امین (نجات)، تا: اوایل ربیع الثانی ۱۰۵۶ق، از روی نسخه مؤلف، مصحح، محشی؛ تملک: محمد ابراهیم بن محمد شفیع (فرزند کاتب نسخه)؛ ۱۰۳گ، ۱۷ سطر(۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۶۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثمان و ستین بعد الف و انا ابراهیم الاصفهانی.

خط: نسخ، کا: اصفهانی، ابراهیم، تا: ۱۰۶۸ق [رایانه]

۵. قم؛ موقوفه میرزا ابوطالب قمی؛ شماره نسخه:۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج شنبه ۲۷ رجب۱۰۶۹ق؛ مصحح، دارای نشان بلاغ، محشی با نشان «منه ادام الله فیضه»؛ در حاشیه اشعاری به نقل از خط مؤلف دام ظله آمده، یادداشتی از ناصرالدین حسینی در ۱۳۳۶ و یادداشتی از حسام الدین حسینی مبنی بر اینکه کتاب از موقوفات جد اعلای او میرزا ابوطالب حسینی قمی است؛ جلد: تیماج، ۲۳۷گ، ۲۱ سطر [جنگ: ۱ – ۴۹۷]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۰۸

خط: نسخ، کا: امیر بیک بن حاج سلطان میرک، تا: ۱۰۷۴ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: – ۱۳۴۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** محمد کاظم بن محمد زمان شهمیرزادی عفر اله لها ۱۰۹۲.

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد زمان شهمیرزادی، تا: ۱۰۹۲ق؛ کاغذ: کشمیر، جلد: تیماج [الفبائی: – ۶۶۰]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۹۹–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، کا: قنبر علی بن شمس الدین علی طبسی، تا: دوشنبه پایان رمضان ۱۰۹۲ق؛ تملک: اسحاق در ۱۱۰۹ در مشهد رضوی؛ یادداشت‌هایی از آن میان با نشانه «منه بخطه»؛ ۴۳۵ص، ۲۱ سطر (۱۳/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [عکسی ف: ۱ – ۲۶۸]

۹. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۱۷

خط: نسخ، کا: محمد زمان بن علی شهمرزادی، تا: اوایل رمضان ۱۰۹۶ق؛ ۲۶۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: – ۹۰]

۱۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۵۴

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: فرهاد میرزا؛ قطع: وزیری [ف: – ۱۸۷]

۱۱. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ این نسخه را محمد هادی برادر زاده مرحوم فیض دوبار با نسخه اصل به خط مصنف در زمان حیات او مقابله کرده و یک بار دیگر هم در سال ۱۰۹۳ پس از مرگ مؤلف مقابله کرده و یک بار محمد مهدی پسر محمد هادی آن را نزد پدر خوانده و خط هر دو در آخر کتاب هست، محشی از محمد هادی؛ ۲۴۳ گ [نشریه: ۷ – ۵۱۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام عزه و منه ادام الله ظله»؛ مهر: «عبدالباقی الرضوی ۱۱۳۹» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، ۲۱۸گ (۱–۲۱۸)، ۲۴ سطر، اندازه:

۱۰×۱۹سم [ف: ۳۴ – ۴۸۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۱/۲۳

آغاز: و روی العامه باسنادهم عن همام بن ابی علی قال قلت لکعب؛ **انجام:** و عن مولانا الباقر ع قال تسنیم اشرف شراب اهل الجنه یشربه محمد و آل محمد صرفا و یمزج لاصحاب الیمین و سائر اهل الجنه

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۱ص (۴۲۲)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۹۸۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۵. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۷۸

آغاز: ... وصل و ذلک لان الایمان انما یکون بقدر العلم الذی به حیوة القلب و هو نور یحصل فی القلب بسبب ارتفاع الحجاب منه و من الله جل جلاله الله ولی الذین آمنوا؛ **انجام:** فصل و روی الصدوق رحمه الله باسناده عن محمد بن مسلم الثقفی قال سمعت ابا جعفر علیه السلام ... انتشر ذلک العلم من نفسه وانطقه الله تبارک وتعالی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ (پس از مؤلف)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با علامت بلاغ، محشی از مؤلف با امضای «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: – ۱۰۸]

۱۶. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۷۹/۲

آغاز: فصل و روی الصدوق باسناده عن محمد بن معاوية بن حکیم و محمد بن ایوب بن نوح و محمد بن عثمان العمری رضی الله عنهم قالوا عرض علینا ابو محمد الحسن بن علی صلوات الله علیه؛ **انجام:** و عن النبی صلی الله علیه و آله ان الله خلق یوم خلق السموات و الارض ماته رحمة فجعل فی الارض منها رحمة بها تعطف الوالدة علی ولدها ... هذا اخر الکلام فی العلم بالیوم الاخر و به

ادامه نسخه ۱۷۸ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی از مؤلف با امضای «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج، ۴۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: – ۱۰۸]

۱۷. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۶۲

آغاز: احدهما دون الآخر یوجب ترجحا بلا مرجح و صدوره عنهما جمیعا یوجب؛ **انجام:** و جازلی علی بنی هاشمی بقول النبی صلی الله علیه و آله یوم غدیر خم من کنت مولاه فعلی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۷۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲ – ۱۱۹]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۴۹

آغاز: اصحاب الظن و التخمین الذین قلد کالجیاری؛ **انجام:** فان الاعتماد علی التقوی و التقوی فی القلب و هو.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی؛ مهر: «محمد باقر بن محمد تقی الموسوی»، «خلیفه محمد لطیف»، «کتابخانه مجدالدین»، «حاج سید نصرالله تقوی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم، ۲۴۸گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۵ [ف: ۱۳ – ۶۳]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابو القاسم منصوری مسیبی، تا: ۵ رجب ۱۱۰۴ق؛ کتاب را حسین بن اسماعیل درزی و نوه اش مصطفی بن احمد بن حسین بن اسماعیل درزی دو مرتبه مقابله و تصحیح نموده، یادداشتی از محمد جعفر بن احمد قراچه داغی انصاری به تاریخ شوال ۱۲۷۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه:۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۱۷]

قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

همان نسخه بالا [صد و شصت نسخه: – ۲۷]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابو محمد ابراهیم شرف الدین بن الصدر (نوه فیض کاشانی)، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۱۱۶ق؛ از روی نسخه‌ای به خط مؤلف، مصحح، محشی؛ تملک: عبدالله بن محمد صدرالدین شیرازی (نوه مؤلف)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۱۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۵۰]

۲۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۳۳

کا: غلام حسین کرمانی، تا: ۱۱۲۷ق؛ قطع: خشتی [ف: – ۱۸۷]

۲۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۱۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: غلام حسین بن خیر الدین، تا: ۲۲ صفر ۱۱۲۹ق؛ تملک: محمد تقی بن محمد صفی سرخابی؛ واقف: حاجی علیرضا و حاج یوسف پسران حاج احمد بزاز قزوینی، جمادی الثانی ۱۲۳۵ق؛ ۲۵۱گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ – ۱۸۳]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۵ق؛ مجدول مذهب، در نزد پسر مؤلف (علم الهدی) توسط معین الدین احمد مقابله و تصحیح شده؛ تملک: محمد علی بن محمد رضا سارئی مازندرانی به تاریخ ۱۱۶۵، یحیی بن محمد علی بن محمدضا به تاریخ ۱۲۱۴؛ ۱۵۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۶۹]

۲۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۲۹

کا: محمد علی بن سلطان محمد، تا: ۱۱۸۱ق؛ با سرلوح و مجدول زرین، قطع: رقعی [ف: – ۱۸۷]

۲۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: سید احمد حسینی به سال

۱۳۴۰ق با مهر «احمد الحسینی الموسوی» (بیضی)؛ مهر: کتابخانه حسینی مسجد سید زنجان (دایره)؛ واقف: سید احمد مجتهدی، ۱۳۵۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۹۲]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما اسبغ نعمک فی الدنیا و ما اصغرها فی نعم الآخرة هذا آخر الکلام فی العلم بالله و الحمد لله وحده ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ (۱پ–۷۹ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۲۷ – ۱۴۷]

۲۸. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد جواد هزارجریبی، تا: دهه آخر رمضان ۱۲۴۳ق، جا: بارفروش مدرسه حاجی ابراهیم؛ مصحح، محشی؛ از موقوفات (شیخ محمدرضا خدایی)؛ جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: – ۱۳۸]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۱۲-۱۳۲/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن میرزا عبدالمجید، تا: دهه اول ذیحجه ۱۲۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۲۴]

۳۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۸ محرم ۱۲۶۴ق؛ ۱۷۴گ (۲پ–۱۷۵ر) [ف: ۲ – ۱۷۸]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۱۰

آغاز: و تصحیح عقاید کم بمبتدعات المتکلمین ... «مقدمه» اعلم ان العلم و العبادة جوهران

خط: نسخ پخته، کا: عبدالرسول بن محمد علی شبستری، تا: یک‌شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۲۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: آقای حاجی میر مصطفی، ۱۶ رمضان ۱۳۱۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۹۵گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۷۸]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۷]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۰۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۵. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۸۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، محشی با عبارات «منه رام ظله»، «سماع»، «قاضی»، «ابن میثم» و ...، با علامت بلاغ؛ تملک: محمد صادق رضوی با مهر «عبده محمد صادق بن محمد طاهر الرضوی» (بیضی)، محمد حسین بن محمد باقر حسینی با مهر «یا امام حسین» (هشت گوش)؛ مهر: «محمد بن ... الرضوی» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۳۰۶گ، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۲ – ۷]

۳۶. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۲۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: مشیرالسطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهان، ۶۵۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۴سم [ف: ۱ – ۸۲۴]

● علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین / عرفان و تصوف / فارسی

‘elm-ol yaqīn va ‘ayn-ol yaqīn va haqq-ol yaqīn

توضیح کوتاهی است در بیان اصطلاحات عرفانی: علم الیقین، عین الیقین و حق الیقین.

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۲۱/۶

آغاز: بسمله. در بیان شرح و تأویل علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین سخنی چند گفته خواهد شد اول علم تقلیدی که آموخته ای از خاطر بیرون کن تا توانی که از این حال چیزی چند فهم کنی؛ **انجام:** و دعای بد در حق امت کرد و شیخ العارفین و العاشقین شیخ احمد روزبهان قدس الله سره ولی بود و نبوت در او مخفی بود از این جهة فرمود قل الله ثم ذرهم و الحمدلله رب العالمین.

خط:شکسته نستعلیق،کا:محمود بن عبدالعلی بیک قراگوزلو طایفه حاجیلو، تا: ۱۲۸۳ق؛ ۴گ (۱۵۷پ–۱۶۰ر)، ۱۵سطر [ف: – ۲۴۷]

● علمین الالهی و الطبیعی / فلسفه / عربی

‘ilmayn al-ilāhī wa-ṭ ṭabī‘ī

رساله در علمین الالهی و الطبیعی که توسط صاحب رساله «العین فی علم المنطق» تألیف گردیده است.

تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲/۶-۳۸

خط: نستعلیق، کا: محمد نظام ابن میرزا محمد شفیخ البخاری، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۸گ، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: – ۲۰]

● العلوم / فلسفه / عربی

al-‘ulūm

نصیری طوسی، محمد تقی بن عبدالحسین، ق۱۱ قمری

nasīrī tūsī, mohammad taqī ebn-e ‘abd-ol-hoseyn (-17c)

در آن از علوم بحث نموده و دارای هفت «فصل» و یک «خاتمه» است: ۱. فصل فی تحقیق مهیة العلم و طباعه و اقسامه بالنظر الکلی؛ ۲. فصل فی تحقیق العقل و النفس و الطبع و المادة؛ ۳. فصل فی ان العدل و الاعتدال و التعدیل یتفرع علی جهة الوحدانیة و التشابه و الملائمة؛ ۴. فصل فی اقسام لومنا و اصناف

علمائنا؛ ۵. فصل فی ان حق العلم ما هو و حق الانسان فی تحصیل العلم ما هو؛ ۶. فصل فی بیان ان الناموس انفع العلوم و تعریفه و اقسامه و کونه؛ ۷. فصل فی العلوم النافعة و الصناعات الضروریة؛ ۸. خاتمة فی انفع العلوم.

آغاز: بسمله و به نستعین و علیه نتوکل. الحمدلله الذی سبب الاسباب و نظم الامور ... و بعد فیقول ... محمد تقی بن عبدالحسین النصیری الطوسی ... هذه مجموعة جمعت فیها من الکتب فی العلوم «فسمیتها بلب اللباب» (روی این عبارت خط کشیده شده) تذکرة لی و تبصرة للاحباب مشتملا علی رسائل و فصول و ابواب و اخذت موضع الحاجة من کل تدوین و کتاب ... و الاوصیاء المحترم. هذه رسالة لنا یجب النظر فیها قبل کل نظر لیعلم نافع العلوم من ضارها و فاسدها من صالحها و هذه الرسالة کالمقدمة فی هذا الکتاب و الله تعالی اعلم بالصواب

انجام: فللکل درجة التساوی فی انه ینفع نفعا ذاتیا فلا مرجح للترتیب من جهة الاصلیة و الفرعیة و ان کان مرجح فلیس الا من جهة الشرف و الخسة (هذا) آخر العلوم و السلام اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.تم تصنیفه

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۱/۲ - ب

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۰۵۲ق، جا: اصفهان؛ با خطخوردگی؛ ۶گ (۱۲پ-۱۷پ) [ف: - ۴۳۲]

● العلوم الادبية = قواعد العلوم الادبية و المنطقية /

منطق، ادبیات / عربی

al-ʻulūm-ul adabīya = qawāʻid-ul ʻulūm-il adabīya wa-l manṭiqīya

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad jaʻfar ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

اشارات بسیار مختصری است همانند فهارس به پنج علم از علوم ادبیه عربیه: لغت، صرف، نحو، معانی و منطق. احتمالاً تلخیصی از کتاب «مدائن العلوم»خود اوست.

آغاز: الحمدلله علی نواله و الصلوة و السلام علی رسوله و آله. اما بعد فهذه رسالة وجیزة من خادم بساتین المذهب الجعفری من مذاهب شرع المحمدی محمد جعفر الاسترابادی و جعل الله عواقب اموره خیرا ... فی قواعد العلوم العربیة و المنطقیة علی وجه الاشارة لینفع به طالب تکمیل النفوس الخالیة فی الاحکام الشرعیة. اعلم اولا ان العلوم الادبیة خمسة ... و اعلم ان اللغة علم یبحث فیه عن احوال الکلمة منحیث الوضع و الاستعمال و فایدته

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۹/۳

خط: نسخ، کا: نجفعلی انجدانی، تا: دهه اول رمضان ۱۲۴۵ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۶۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الرابع عشر ان التمثیل اتفاقی الاعتبار أو اختلافی الاعتبار یکون علة الحکم منصوصة أو نحوها أو مستنبطة

خط: نسخ، کا: آقا بابا بن محمد مهدی شهمیرزادی، تا: ۱۲۵۶ق؛ ۵گ (۸۶ر-۹۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه:۱۰× ۱۵سم [ف: ۸ - ۲۸۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۴/۴

بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** الرابع عشر ای التمثیل اتفاقی الاعتبار و اختلاف فیالاعتبار و یکون علة الحکم منصوصة او نحوها او مستنبطة.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۷ق، برای پسرش مجدالدین محمد ابوالفضل؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج زیتونی، ۴گ (۱۹ر-۲۲پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۰×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۱۵۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۱/۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۵۵۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۶/۶

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اما بعد فهذه رسالة فی تعریف العلوم الأدبیه و هی خمسة عشر الأول علم الخط و هو عبارة عن معرفة تصویر الألفاظ بحروف الهجاء؛

انجام: ان عدة الشهور اثنا عشر شهرا لعمال البصرة حذرا من وقوع الغفلة فی اموال الفقراء و المساکین و قانا الله من الغفلة فی أمر الدین.

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا عبدالعظیم بیدگلی، تا: ۱۲۵۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۹۳ر-۱۹۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۲۵]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۱۸/۱۳-۷/۱۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** الصوم والسواک و قرائة القرآن وره انتهی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۲۵]

۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۳۵/۴

بی‌کا، بی‌تا، قطع: رقعی [ف: - ۳۲۹]

۸. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۵۶]

● علوم ادبیه ۱ / ادبیات / فارسی

ʻolūm-e adabīye

در این مختصر علم ادب تعریف شده و نمونه‌هایی از ادبیات عرب و فارسی آورده می شود، در چهار «فصل» با گسترش در

فصل چهارم که به عنوان شاهد لغوی درباره شعر و شعرا گفتگو شده و نمونه‌هایی از شعر فارسی گزینش می شود، عناوین فصول چنین است: ۱. تعریف علم و ادب؛ ۲. معنی لغت و مطالب راجعه به آن؛ ۳. تقسیم لغات اهل علم؛ ۴. تعریف علم لغت و ذکر بعضی از علمای لغت.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۳۹

آغاز: منت خدای را که بازهار دانش دلهای ما را گلشن و بانوار بینش چشم های ما را روشن فرمود؛ **انجام:** تو بربخور زجوانی و پادشاهی خویش ×× که من بدولت تو زهر چون شکر بخورم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۶۵گ،۱۳سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۸۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۲۳۴]

● **علوم ارباب بلاغت** / ادبیات / فارسی

'olūm-e arbāb-e balāqat

رساله‌ای در بیان و شرح بعضی از علوم ادبیات که بر ارباب بلاغت را از تحصیل آن چاره نباشد و بر طبق مقدمه دوازده علم است: لغت، ابنیه کلام، اشتقاق، اعراب، معانی، بیان، عروض، قوافی، انشاء نثر، انشاء نظم، کتابت و محاضرات. چهار فصل اول در علم عروض و سپس علم قوافی و سپس بعض قواعد علم بدیع در این رساله شرح شده است. بر طبق مقدمه دوازده علم است: لغت، ابنیه کلام، اشتقاق، اعراب، معانی، بیان، عروض، قوافی، انشاء نثر، انشاء نظم، کتابت و محاضرات. چهار فصل اول در علم عروض و سپس علم قوافی و سپس بعض قواعد علم بدیع در این رساله شرح شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۹-۷/۱۲۶

آغاز: بسمله بدانکه علومی که اصحاب براعت وارباب بلاغت از تحصیل آن چاره نباشد دوازه است که فضلا آنها را ادبیات گویند علم متن لغت وآن را انواع است ... بدانکه عروض میزان کلام منظوم است؛ **انجام:** آبی است ونباتی از احوال ×× هیئت او طویل سوی شمال / موضعش شاهراه وار انسان ×× راه داران شناس وماه پیکان

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۹۴]

● **علوم اسلامی** / گوناگون / فارسی

'olūm-e eslāmī

در این مجموعه مطالب مختلفی آورده شده به فارسی و عربی از جمله رساله فقهی از محمد باقر اصفهانی مشهور به بهبهانی در طهارت و غسل و تیمم، نجاسات و ازاله آن، مطهرات، در احکام نماز، واجبات نماز، اخلال در واجبات نماز، شک و سهو و احکام آن. مسائل فقهی در مورد اجماع، معانی لغت و صرف و نحو، توضیح علم از نظر منطقی، شعر، تهذیب اخلاق، طریقه استخاره، قصیده‌ای از شیخ جابر کاظمنی (؟) و غیره.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹۵]

← علوم الحدیث ⟵ خلاصة الخلاصة

● **علوم الحقایق و الحکم من الدقایق** / فلسفه، عرفان و تصوف / عربی

'ulūm-ul ḥaqāyiq wa-l ḥikam min-ad daqāyiq

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۸۹

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین الذی جعل الموجودات؛
انجام: من الاعداد معنی الحقیقی و الله اعلم تم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

← علوم الحقائق و الحکم من الدقائق ⟵ حقیقة الحقایق

● **العلوم الحکمیة (مختصر)** / فلسفه / عربی

al-'ulūm-ul ḥikamīyya (mx.)

ابن کمونه، سعد بن منصور، - ۶۸۳ قمری

ebn-e kamūne, sa'd-e-bn-e mansūr (- 1285)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۵/۲-ف

نسخه اصل: اسعد افندی ۱۹۳۳؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۶]

● **علوم خمسه محتجبه** / علوم غریبه

'olūm-e xamse-ye mohtajabe

از علوم خمسه محتجبه که اول هر یک از حروف کلمه سر است.

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۷۵/۴الف

بی‌کا، بی‌تا، جلد: چرمی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۴]

● **علوم طبیعی (رساله‌ای در)** / طبیعیات / فارسی

'olūm-e tabī'ī (r.-ī dar)

رساله‌ای است در چندین باب ـ که به دلیل نانویس بودن عناوین تعداد ابواب مشخص نشد ـ در علم طبیعی که این عناوین در آن دیده می شود: در طریقه گرفتن روغن، تحلیلات

و حل کردن طلا و مانند آن، تلویحات، ترکیبات، باب دوم در صفت جوهرها، صناعت‌های گوناگون، رنگ‌ها، پاک کردن نوشته از کاغذ و زدودن روغن از جامه، منافع و خاصیت حیوانات به نقل از کتاب ارسطو، در خواص سنگ‌ها، در شیرین نمودن آب، برافروختن آتش، حیله جات، ساختن نبیذ، زرین کردن انگشتان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۲۴/۲

آغاز: بستاند یک اوقیه از زیره بگذرد مثقالی سرمه سوده بادی بیامیزد و چندان رها کند که مرده شود پس بیرون آورد و به آب و نمک وی را بساید؛ **انجام:** پس نیک به صابون بشوید و به ترشه ترنج بر وی مالد و به صابون بشوید پاک شود

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۲گ (۸۹پ-۱۳۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۶]

● **علوم طبیعیه** / علوم طبیعی / فارسی

ʻolūm-e tabīʻīye

این کتاب در مورد علوم طبیعی که متشکل از چند علم است بحث می کند. در این کتاب علوم طبیعی را به دو طبقه تقسیم کرده، اول حکمت طبیعی که علم فیزیک و شیمی می‌باشد و دوم تاریخ طبیعی که علوم حیوان‌شناسی، گیاه‌شناسی و زمین‌شناسی است که هر کدام از این علوم را با تقسیم‌بندی‌های منظم و رسم اشکال مختلف آزمایشگاهی و زیرنویس لاتین مورد بررسی قرار داده است. این کتاب احتمالاً جزء کتاب‌های درسی آن زمان بوده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۸

آغاز: بنام خالق یکتا و عالم بیهمتا. فصل اول. علوم طبیعی عبارت از چند علم است که علماء آنعلوم را بدو طبقه تقسیم؛ **انجام:** باید دانست که نه فقط این اعمال در زمان پیش انجام یافته بلکه روز بروز این اعمال در بعضی نقاط رخ می کند

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۲۹ق؛ با اشکال مختلف از وسایل آزمایشگاهی، دارای زیرنویس لاتین؛ جلد: مقوا، ۱۵۵گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / عربی

ʻolūm-e qarībe

بونی، احمد بن علی، - ۶۲۲ قمری

būnī, ahmad ebn-e ʻalī (- 1226)

کتابی است در علم خواص حروف و اسماء الله و علم مربعات و در نیمه‌های آن به بحث در حکمت طبیعی پرداخته است. در برخی برگ‌ها در جداول، حروف و طبایع آن و اسماء و ملائکه نگاشته شده است. به نام کتاب دست نیافتیم لیکن مؤلف بارها از جمله بر برگ «۶۲پ» از کتاب دیگر خود در این زمینه به نام «علم الهدی و اسرار الاهتدی» نام برده است. از آنجا که نسخه در تملک مرحوم فخر الدین نصیری بوده وی نام آن را به اشتباه «الذخائر و الاعلان» نامیده و منشأ آن نیز عبارتی است در برگ ۶۴: «و الآن اختم هذا الکتاب بدعاء ثابت عن الراسخین فی العلم فانه دعاء مستجاب أن شاء الله تعالی و بخ ختم ابن سلام کتابه المسمی «بالذخائر و الاعلان» و هو هذا، اللهم یا من هو الاول ...»

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳۳/۱

آغاز: المستجیر بجبروته الذی انفرد بالعز والها و احاط علمه بالآخرة و الأولی لا اله الا هو الصمد القائم و السلطان الدائم؛ **انجام:** اللهم کما رضیت و قدرت حتی لا تحب تعجیل ما أخرتو لا تأخیر ما عجلت اغفرلنا، آمین، تم بحمد الله و عون و حسن توفیقه ...

خط: نسخ، کا: حسن بن محمود، تا: چهارشبه ۲۴ ذیحجه ۸۸۳ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۶۶گ (۱ر-۶۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۳ - ۲۶۱]

● **علوم غریبه (رساله در)** / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe (r. dar)

تفلیسی، حبیش بن ابراهیم، ق۷ قمری

taflīsī, hobayš ebn-e ebrāhīm (- 13c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۰۹

آغاز: بسمله، در بیان رمل نامه دانیال پیغمبر اگر مسلمانی؛ **انجام:** و صلی الله علیه و آله و اصحابه اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین تمام شد. سلطان.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe

اخلاطی، حسین بن علی، ق۹ قمری

axlātī, hoseyn ebn-e ʻalī (- 15c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۵/۸

تنها دیباچه است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مخمل آبی، ۱۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۱۵]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe

چوله جانی، علی قلی بن میرزا علی

čūla jānī, ʻalī qolī ebn-e mīrzā ʻalī

آن را برای بزرگی ساخته و در آن از استخاره و مشاوره و ابطال

سحر و تأثیر جن و کهانت و عین و طیره و دفع علل و اسقام گفتگو شده، از روی قرآن و اخبار در سه «مقاله» و «خاتمه».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی یخلق ما یشاء و یختار و الصلاة علی النبی المختار و وصیه الکرار ... اما بعد بدان ای سالک مسالک حق و ناهج مناهج نبی مطلق؛ **انجام:** و این رساله نیز در دست این بنده درگاه غلام زاده بی اشتباه ابن میرزا علی علی قلی بن چوله جانی قربانی ... رجاء واثق است و امل صادق که چون برادران دینی در این رساله ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن، ۲۹۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۳سم [ف: ۳ – ۵۶۲]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe

طبیب بروجردی، محمد حسن بن میرزا زین العابدین

tabīb-e borūjerdī, mohammad hasan-e-bn-e mīrzā zayn-ol-ʻābedīn

در چهار «باب» و دوازده «فصل» و باید دنباله کشکول العارفین باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱۷/۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۶گ (۶۳۰–۶۳۵)، ۲۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۴۲۳]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahāʼī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

منسوب به شیخ بهائی

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷۰/۳

آغاز: بسمله، اما بعد این چند نسخه است از شیخ الشیوخ شیخ بهاء الملة و الدین طاب ثراه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ واقف: غیاثی، بهمن ۱۳۳۷؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵ – ۴۵۹]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه

ʻolūm-e qarībe

کاشف دزفولی، صدرالدین بن محمد باقر، ۱۱۷۴ – ۱۲۵۸ قمری

kāšef-e dezfūlī, sadr-od-dīn ebn-e mohammad bāqer (1761 - 1842)

اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۵۹۰]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe

قاجار، طهماسب میرزا بن محمد علی، ۱۲۲۰ – قرن ۱۳ قمری

qājār, tahmāsb mīrzā ben mohammad ʻalī (1806 - 19c)

جنگی است در جفر و رمل و طلسمات گوناگون و انواع نسخه‌جات و مجربات و بیان اعمال شمسی و قمری. نویسنده اغلب تجویزات دیگران را در این جنگ آورده و به تجربه و آزمودن آنها برای تشخیص صدق و کذب آن اعتقاد دارد. در پایان بعضی بندها از خود سلب مسؤولیت کرده و می‌آورد: «العهدة علی الراوی». گردآورنده پسر طهماسب میرزا مؤیدالدوله (–۱۲۹۷ق)، نوه فتحعلی شاه قاجار و داماد عباس میرزا است. پدر وی مردی باسواد و دارای معلومات فقهی بوده است و تألیفاتی دارد. از مطالب این نسخه برمی‌آید که خود او با اهل فرقه در ارتباط بوده است. مطالب زیادی به نقل از مظهر علی شاه و فیض علی شاه و حاجی فرج الله ملقب به یقین علی شاه، درویش باب علی، درویش محمد مغربی، همدمعلی شاه و دیگران آورده است. همچنین از میرزا عبدالله رشتی (گیلانی) و منجم باشی رضا نجم الملک صاحب حاشیه و بیاض بسیار نقل کرده است. به تناسب ذکر اعمال از ملا احمد اردبیلی، ابوعلی سینا، محی الدین اعرابی، سید شجاع کمره ای، جنید بغدادی، شهاب الدین شیرازی، ملا محمد سبزواری، محمد علی روضه خوان اصفهانی، آخوند ملا ولی، میرزا علی رضا طهرانی، یوسف بروجردی، یوسف شیرازی، کربلایی علی و دیگران نام برده است. همچنین از کتاب‌های تذکره انطاکی داود بن عمر (قرن ۱۱)، کتاب فرنگی، کتاب حکیم مصطفی، اسرار رازی، حاشیه، بیاض و تحفه مطالبی نقل کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۷۰

خط: نسخ و تحریری، کا: درویش غلامعلی بن طهماسب میرزا بن محمد علی فتحعلی شاه قاجار، تا: ۱۳۰۶–۱۳۱۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، تریاکی، ۶۸گ، ۱۱–۱۷ سطر (۱۲×۱۶ –۱۴×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [رایانه]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / ترکی

ʻolūm-e qarībe

ابواب، علی بن محمد

abvāb, ʻalī ebn-e mohammad

مترجم: پاشا ایروانی، ق۱۳ قمری

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۰۸/۶

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد اول واجب الوجوده که جمیع موجوداتی عدمدن وجوده گتوردی؛ **انجام:** بونی ترک ایله که الله تعالی سنی زحمت چکمه دین روا ایدر

خط: نستعلیق، کا: پاشا ایروانی، تا: ۱۲۷۱ق؛ جلد: چرمی، ۳۱گ، ۱۲-۱۰سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۲۰]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe

نجوکی، مرجان شاه، ق۱۳ قمری

najūkī ‹marjān šāh (- 19c)

اهدا به: شیرانشاه

رساله مختصری در علوم غریبه در چهار «فصل»: ۱. کیمیای اکسیر اعظم ربانی؛ فصل ۲. سیمیا؛ ۳. لیمیا؛ ۴. طی الارض.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۶/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الله اکبر کبیراً یا شاه مردان و شیر یزدان و یا صاحب ذوالفقار کورگردان نظرهای ناپاک و لال گردان زبانهای سبک؛ **انجام:** که هر کس قابل آن نیست صم بکم عمی فهم لا یتکلمون اللهم صل علی محمد و آل محمد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۶۲پ-۸۹ر) [ف: ۳۶ - ۱۳۷]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe

اکبر بن ابراهیم

akbar ebn-e ebrāhīm

به درخواست: عبدالرحیم خان

مسائل علم خیاطه را که شاخه‌ای از علوم غریبه می‌باشد در یک «مقدمه» و دو «باب» بیان نموده است.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۱۰/۴

آغاز: الحمد لله و سلامه علی عباده الذین اصطفی و بعد ... وجیزه در علم خیاطة به نحوی که بتوان از آن فروع جزئیه را استنباط کرد و قواعد کلیه را آگاه شد؛ **انجام:** و کلما لم یخط یحتمل فیه البداء و کذلک صارت هذا المعلوم قلیل النفع و تختم الی ههنا الکلام العبد ...

خط: نسخ، کا: ابراهیم غروی مشهور به ابوطالب میرزا، تا: ۲۸ رمضان ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ابعاد متن: ۱۱×۲۰، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۲]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe

رشیدی، مرتضی بن احمد، - ۱۳۴۵ قمری

rašīdī, morteżā ebn-e ahmad (- 1927)

شامل طلسم‌ها و احراز و ادعیه و خواص بعضی آیات.

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۱۶۱

بی‌کا، تا: ۱۳۴۱ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۴۱]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe

محمد علی بن علی اکبر

mohammad 'alī ebn-e 'alī akbar

اهدا به: میرزا نبی

رساله‌ای است کوتاه در علوم غریبه، مشتمل بر دوازده «باب».

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین اما بعد چنین گوید ... که مدت پنجاه سال به زحمات بسیار و مشقت‌های بی شمار تحصیل علوم ریاضی نمودم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۳/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس او را قرائت کند و هدیه بدهد خدمت حضرت صاحب الزمان (ع) که مجرب است.

خط: نستعلیق خوانا، کا: محمد علی بن محمد رفیع طباطبائی، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۳۵۲ق؛ جلد: گالینگور، ۶۲گ (۷۵پ-۱۳۶ر) [ف: ۳۶ - ۱۸۵]

● **علوم غریبه (جنگ)** / علوم غریبه / عربی و فارسی

'olūm-e qarībe (jong)

سردار کابلی، حیدر قلی، ۱۲۹۳ - ۱۳۶۸ قمری

sardār kābolī, heydar qolī (1876 - 1949)

مجموعه‌ای است از فواید متفرقه و گزیده‌های رساله‌های جفر و اوفاق و رشته‌های مختلف علوم غریبه است که سردار کابلی در این نسخه گرد آورده است، از جمله یازده فایده کوتاه در معرفت طالع و فایده‌ای در ریاضت «یا باسط» و معرفت غرر شهور رومیه و لوح برای دفع امراض و رساله‌های کوتاهی همچون: انوار الساطعات، رساله در بسط حروف، منتخب جواهر الاسرار دهدار، استخراج احوال آینده، الاکسیر فی الجفر الجامع و التکسیر، شرح زایرجه کبری بستی، شرح زایرجه القابیه تستری، خطبة البیان منسوب به امام علی (ع)، خافیه شمسیه منسوب به امام صادق (ع)، اکسیر فی البسط و التکسیر از عبدالرحمن صالحی جوهری، طریق استخراج از خافیه شمسیه، درجات عناصر اربعه به نقل از محمود دهدار، قواعد العشرة

المختارة، وفق القاف و ... .

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۷۰-۳۶/۷۰

آغاز: در معرفت طالع (۱) اولا ساعت سوهمیشه هرگاه روز باشد از دوازده طرح کند بقیه را فضل دایر خوانند مثلاً (۲۵-۵) از دسته گذشته چون از (۱۲) طرح کردیم؛ **انجام:** بقیة جدول غرر الشهور العربیه حساب امیر نجم الدین.

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی۱۳۱۲ق؛ توسط سردار کابلی تصحیح و مقابله شده، با علامت بلاغ؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف:۳-۱۲۷۴]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی و عربی

'olūm-e qarībe

نجف آبادی، هاشم، - ۱۳۳۹ شمسی

najaf ābādī, hāšem (- 1960)

فواید پراکنده‌ای است در علوم غریبه از جمله فصولی چند در کیمیا و گزیده‌هایی از رساله در علم کیمیا از سید خادم، «کتاب الصناعة فی علم الکیمیا و هو المکتسب»، کتاب الاکاسیر فی علم الکیمیا، طلسمات و ادعیه و اوراد در معالجه وبا و اشعار ابوسعید ابوالخیر همراه با ذکر خواص و آثار آن. احتمالاً جامع این فواید سید هاشم بن حسین حسینی نجف آبادی باشد که بین سال‌های ۱۲۸۸ تا ۱۲۹۶ق بدان اشتغال داشته است.

نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۱

آغاز: در معالجه وبا از روی کلیت، از جمله تدابیر حفظ صحت، حب زعفران؛ **انجام:** با زاج سفید تصفیه نمایند و کلس البیض باید بقدر بند انگشت در ترسیم باشد و سم روی او باشد و تصفیه نماید

خط: تحریری، کا: هاشم بن حسین حسینی، تا: بین سال‌های ۱۲۸۸ تا ۱۲۹۶ق؛ واقف: از طرف سید ناصر، ۱۳۲۵/۱۲/۱۳؛ ۱۰۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۴۸]

● **علوم غریبه (جنگ)** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe (jong)

حسینی خراسانی، یحیی بن محمد، ق۱۴ قمری

hoseynī xorāsānī, yahyā ebn-e mohammad (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۵۳ق؛ محل تألیف: قم

مطالب متفرقه‌ای است که مؤلف در علم کیمیا و علوم غریبه از اساتید خود استفاده کرده و در این جنگ جمع‌آوری نموده است. او به سال ۱۳۵۳ در قم از شیخ علی شیخ الشریعه در مدرسه فیضیه قم مطلبی را استفاده نموده و در این جنگ نقل کرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۹

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۳ق، جا: قم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۸]

● **علوم غریبه (جنگ)** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe (jong)

عندلیب السادات، حسین بن عبدالله، ق۱۴ قمری

'andalīb-os-sādāt, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۵

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳-۱۴ [مختصر ف: - ۲۴۱].

● **علوم غریبه (مجموعه در)** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe (majmū'e dar)

مرتضوی، ابوالحسن، ق۱۴ قمری

mortazavī, ab-ol-hasan (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۳

آغاز: این طریقه استخاره جفری در صفحه خطی دیده شد؛ **انجام:** قمر و القمر قدرناه نیت زن کرده صبر کن البته

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: مشقی، جلد: گالینگور [رایانه]

● **علوم غریبه (جنگ)** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe (jong)

ابراهیمی خانکوک، عباس

ebrāhīmī-ye xānakūk, 'abbās

مسودات مؤلف در موضوعاتی چون طلسمات و ختومات، تعبیر خواب، و برخی دعاهای عجیب و غریب.

فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۶۲/۲

آغاز: باب الحب این دعا را بر شیرینی خواند به کسی دهد عاشق او گردد به به به به به به به بمهر بمهر مامه به به به به هبا؛ **انجام:** قدری سداب حاضر کنید با قدری سرکه ممزوج کنید چند قطره در سوراخ دماغ دختر ریختم فوراً خوب شد و از جای خود حرکت کرد

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: دارای تاریخ‌های متعدد مانند «۲۱/۱۱/۲۸»؛ جلد: مقوا، ۳۸گ (۳۵ر-۷۲پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

'olūm-e qarībe

علی بن عاصی

'alī ebn-e 'āsī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۱۸
آغاز: بسمله، چنین گوید مترجم این رساله علی بن العاصی عفی الله عنه که عزیزی استدعا؛ **انجام:** در این بیست عیش و شادی پیدا شود.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۰۹]

● علوم غریبه / علوم غریبه / عربی

ʻolūm-e qarībe

غیر همانند:

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۳/۴
املاء شیخ عبدالبر عکبیری است، طلسمی است با شرح آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛ ۱ص، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۹۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۶
آغاز: ... هسطیطع و هددوة سلتوخ ز شعدرس هطاطم مطه
در ابطال گنج، اظهار گنج و اشیاء مخفی شده، استخدام طبایع حروف، تسلط بر روح جسمانی، دشمنی افکندن بین دو نفر ــ العیاذ بالله ــ و مانع شدن از ازدواج و غیره. در ضمن از امام بونی در لطایف الاشارات نقل می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۵۲گ، ۲۰-۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۲۰/۷سم [ف: ۴۳ - ۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۵/۲
آغاز: بسمله اما بعد ایها الغائص فی بحر الکلام اعلم ان الکلام مرکب من الحروف و الحروف مرکب من الالف و الالف مرکب من النقطة و النقطة غیر منقسمة بل منقشة هی علی لوح النفس؛ **انجام:** ثم حملتها الحامل لم تسقط منها الحمل و یکون سالماً و لا یضرها السحر و الله اعلم.
رساله مختصری است در علم اعداد و خواص حروف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۰۲۶ق؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۰گ (۱۶۳پ-۱۸۲ر)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ - ۶۶]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۷/۸
آغاز: بسمله تبارک الذی کرمنا بلطائف الانباء فعلمنا حقایق الاشیاء بمعارف الاسماء
مشتمل بر چند«مقدمه»و چهار«مقصد»؛خط:نستعلیق تحریری، کا: داود بن محمد شفیع یزدی،تا:۱۰۷۵ق؛۳ص(۲۶-۲۸)[ف:۵- ۱۷۰۲]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۵۴/۱۲
آغاز: خاتمه فی بیان مصطلحات الفن استدرکنا بها تفهیما لمن جهل و تنبیهاً لمن عقل الجداول العشر هی الجداول الاربع المعروفة الابجدیة؛ **انجام:** و یتولد عنها س ک غ ش و یتولد عنها ع ل ا ت و یتولد عنها ف م ب
بخشی است از رساله مفصلی در علوم غریبه که شامل چند «باب» بوده و هر باب در یک علم و شامل چند «فصل»، عنوان بخش‌های موجود عبارتند از: خاتمه: فی بیان مصطلحات الفن، باب ۵. کلیات علم الطلسم، باب ۶. کلیات علم النجوم، شامل چند فصل، باب ۷. علم الصناعة شامل، چند فصل، باب ۸. معرفة الاحجار علی وجه الاختصار، باب ۹. معرفة علم الرمل و فیه فصول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۴۴گ (۲۳۱پ-۲۷۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۸۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۷۰-۳۸/۹۰
آغاز: بسمله قال هرمس الحکیم جربت امور الجن و الشیاطین و العزایم کلها فاصبت اعمالهم یصح بعضها و یبطل بعضها؛ **انجام:** و اغسله و اسقها فانها مبارک منجح انشاء الله تعالی و صلی الله علی النبی محمد وآله اجمعین تمت کتاب الرابع.
فواید مختلفی است در علوم غریبه و طلسمات به نقل از حکمای قدیم از جمله هرمس حکیم و بلیناس حکیم و جالینوس و ابوالعباس طبرانی درباره سعد و نحس بروج و طلسم‌های دوازده‌گانه و اسماء ساعات النهار (دوازده ساعت) و فصلی در کیفیات عمل در طلسمات قمر و تسبیحات کواکب سبعه و صفت کواکب سبعه در بروج دوازده‌گانه و قیام الکواکب و طلسمات بلینوس و طلسمات بندریطوس و غیر آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ ۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۹۱]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۶۵/۳
آغاز: فصل فی مطالب متفرقة، معنی التثلیث فی الاصول بین المریخ و الزهرة اشارة الی جزء الذکر الحار الیابس من اجزاء الحجر؛ **انجام:** اشارة الی النساء فی الست ان یصیر الاکسیر الابیض احمرا
پراکنده‌های علوم غریبه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ ۵گ (۱۱ر-۱۵ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹ - ۴۱۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۹/۵
رساله‌های مختلف در علوم غریبه به عربی، از جمله: رساله حل الطلسم فی کشف السر المبهم از ابوالعباس قمی، سر المصون فی شرح رساله بیون از ایدمر بن علی جلدکی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۴۵۶]

۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۲۶
آغاز: باب اذا کان المریض بنفسه یحط یده الیمنا علی احد الحروف و ان کان
رساله‌ای است در علوم غریبه از نویسنده‌ای سنی دارای ابواب مختلف معمولاً در بیان علاج امراض از طریق اوراد و دستورات است که در علوم غریبه به کار می‌گیرند. برخی از عناوین ابواب موجود در نسخه چنین است: باب اذاکان المریض بنفسه ...، باب یکتب علی ثلاثة ...، باب قال النبی صلی الله علیه و سلم من کتب هذه الایاة علی ثلاثة کسوات ...، باب من یحمل معة باب للصبی الذی لاینام و یبکی، باب معرفة المریض، باب لورم الریح، باب لوجع الرأس و ...، باب حجاب المرأة ...، فصل فی بیان حال المریض؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۲۳۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۵۹/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله. اما بعد و فهذا رساله تتعلق فی الاعمال التی تناسب الطالبین و هی مشتمله علی انواع من التسخیر و محبه و عقد و عداوه و ما اشبه ذلک؛ **انجام:** و ذهب عقلک لا طاقه بنفسک بحق الروحماء الاربعه، جبرائیل، میکائیل، عزرائیل، اسرائیل.
رساله در تسخیر و محبه و عقد و عداوه؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم، ۵گ (۴۵ر - ۴۹ پ)، ۲۱ سطر (۱۱ × ۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۹۶]

۱۱. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۸۶**
آغاز: بسمله و به نستعین الحمد لله الذی معاش الانسان فی الدنیا مضبوطا بالذهب و الفضه؛ **انجام:** و سدیته بماء العبد لکن بطول المدة لانه یحتاج الی کثرة الاستعارات و علامه.
کامل.مشتمل بر «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه»؛ خط: نستعلیق، کا: سید علی محمد علاقبند، تا: ربیع الثانی ۱۳۸۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور، ۸۰گ، ۱۷ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۴۹۵]

۱۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۵/۱۸**
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ (۷۴پ-۷۷پ) [ف: ۳۶ - ۳۵]

۱۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۷**
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۱۴. **قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۱۷/۳**
آغاز: فائدة مما جرب فی الفاتحة من اراد ان یستعطف احدا فلیکتبها فی قرطاس بمسک و زعفران و ماء ورد؛ **انجام:** ولایلبسه احد الاوقف فی کل لیلة علی ما یتفق فی یومه و احوال العالم من ضر و قبض و بسط اسمائه تعالی
فوائدی چند است در علوم غریبه، از جمله خواص سوره فاتحه و ادعیه‌ای برای حاجات مختلف، فایده‌ای شامل اسماء و خواص آن و ...؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۱ - ۳۶۲]

۱۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۶۲**
آغاز: باب اسماء، الرهج: سم الفار. القطرون: الروح الاحمر. المر قشیشا. هو البرادة من الذهب و الفضة. بیکا: سنبل
متفرقاتی است در بیان سحرها و طلسم‌های گوناگون، در آن از کتاب کنز الغرایب و اسرار افلاطون مطالبی نقل شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۳۶ - ۹۵]

۱۶. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰۲**
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]

۱۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۴/۱**
متفرقاتی در علوم غریبه است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱ر-۵پ)، ۱۴ سطر [ف: ۳۶ - ۲۴]

۱۸. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۰۰/۳**
آغاز: مشفقین طالبین سیجعل لهم الرحمن ودا؛ **انجام:** و قال علی و ابن عم محمد و سر علوم فی الخلایق اجمعت ... حسب الامر صاحبنا المکرم و ابینا المعظم احسن الحاج و المعمرین و الزایر حاجی آقا جوهر اکتبه ... مما حکم فیما و السلام.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ پس از این مطالب دو صفحه جدول حروف مقطعه قرآنی را توضیح داده [ف: ۵ - ۱۱۸]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / عربی، فارسی

ʻolūm-e qarībe

غیر همانند:

۱. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۵۱-۲۱/۱۷۱**
آغاز: صدقاتکم بالمن و الاذی ... الکافرین به نحو مذکور طالق الفعل بالفعل در روز شنبه یا جمعه در مثلث وضع کند و آن سفال را نرم کوبیده با قدری خاک؛ **انجام:** اگر خواهد کسی را از محبت خویش بی قرار گرداند.
رساله پراکنده ای است شبیه جنگ، در علوم غریبه شامل طلسمات، دعاهای غیر مأثوره برای مسائل مختلف، یس مغربی و دعای قرثیا؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۴۱گ، ۱۳-۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۲۷]

۲. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۰۶/۱-۳۹/۸۶**
آغاز: شکل طلسم بوذرجمهر مغربی که در چهار ورق بعد مرقوم است ... در کیفیت سبع المثانی منظومه بدأت ببسم الله روحی به اهتدت ×× الی کشف اسرار باطنه انطوت / الهی قد اقسمت باسمک داعیا ×× باج مهوج حلجلوت تجلجلت؛ **انجام:** هذا ما وضح لنا فی ذلک الشأن والله اعلم بما کان فی العنوان والاکنان ... عمت انوار فیوضاتهم الحجر والمدر فکیف افراد البشر حسن البصری تمت ...
فواید پراکنده‌ای است در علوم غریبه از جمله طلسم بوذرجمهر مغربی و منظومه در کیفیت سبع المثانی، و در بیان معرفت حروف مزوجات و مفردات لوح و طریقه ختم دعای قاموس با افتتاح و اختتام آن و کیفیت جنة الاسماء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۳۱۴۶]

۳. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۵۹-۲۲/۱۷۹**
آغاز: و یکی یکی را درآتش اندازد و بخور از مسود و نبات و سندروس و هر یک را که می‌اندازد بگوید؛ **انجام:** دعا را به گردن اندازد مجرب است به اسم فلان بن فلان شرح دعای گریه کردن و عیون رفتن اطفال پسر یاد ... باشد.
مجموعه‌ای است شامل: خواص سور و آیات، طلسمات و کرها و دعاهای غیرمأثوره؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوای قهوه‌ای، ۶۲گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۹۲۶]

۴. **قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۴۶**
آغاز: بسمله خواص این لوح مبارک که مسدس آیه کریمه یا نور کونی برداً و سلاماً علی ابراهیم باشد و طلسم بدوح که درچهار طرف وی بحروف و عدد حروف ثلث شده ... فصل فی اعمال

قارورة الموضوعة للجلب و التهیج و بخوراتها و عزائمها؛ **انجام:** هو هذا اللهم انی اسألک یا اله الاولین و الاخرین اسألک بالم نشرح صدرک محمد صلی الله علیه وآله

نسخه‌ای شامل فواید متفرقه در علوم غریبه از ادعیه و طلسمات و جدول‌های مربوط به رمل و جفر، کاتب این نسخه را از روی خط میرزا ابراهیم قزوینی کربلایی بن حاج ربیع بن آقا محمد (از طایفه کورال قزوینی) که در تاریخ ۱۲۹۲ کتابت شده بود و از روی کتاب کهنه‌ای که به عربی و کتاب بزرگی بود انتخاب نموده بود، استنساخ کرد. از جمله مطالب کتاب: فصل فی اعمال قاروره، باب در تصرفات، عزایم مختلف، باب احضار شیخ داود، عقد الرجل و عقد اللسان، تسخیرات، فائده در معرفت سر الاسرار، فصولی در بیان حروف، چهارده باب مربوط به مسائل زنان از جمله در علامات عفیف بودن، جلب زواج و گشادن بخت، الفت میان زن و شوهر، حامله شدن زن، زیادتی شیرزن، در آبله و سریجه و رفع سالک و ... باب در هزم جیوش، فصل در ریاضت سور قرآنی و آیات؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین حائری، تا: ۴ محرم ۱۲۹۴ق، جا: کربلا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۴]

۵. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۴۳

آغاز: الفصل السادس من کتاب درة الخواص و کنز الاختصاص فی معرفة اسرار الخواص فیما یتعلق بالاوفاق الحرفیة و العددیة؛ **انجام:** و ثبت لون اللازورد علی ما هو علیه فهو خالص و بهذا یعرف خلاصه و اما منافعه ینفع

مطالب متفرقه ای است در جفر و علوم غریبه به نقل از کتب این فن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۴۴گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۵۴]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۸/۱۵

آغاز: قال الامام جعفر الصادق (ع) ان الاکاسیر اکسیران

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج، ۳ص(۱۶۵-۱۶۷)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۷۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۵۵

آغاز: اخری بسر التداخل و هی علی طریقه بطد زهج واح علی البیت الاول؛ **انجام:** هذا و قد آن قبض عنان القلم فی هذا المیدان ... و اصحابه و سلم اجمعین.

شامل منقولاتی از کتب مختلفه و نادر از قبیل ارشاد الماهر الی کنز الجواهر از شیخ احمد دمنهوری و ضوابط الاوفاق و غیره؛ خط: نسخ، کا: ولی محمد بن ملا صالح محمد اخندزاده بن ملا محمد اعظم اخند شیرانی عمرانی، تا: چهارشنبه ۶ جمادی الثانی ۱۳۴۹ق، جا: قندهار؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۷۳ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۵۰ - ۳۷]

۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: حکمتها بالنفع قد فتحت فاکتب لذلک بسم الله یعقبها فرد وحی و قیوم و قد طرحت من بعدها حکم عدل و اخرها الاسم المطهر قدوس و قد وضحت لک الطریقة؛ **انجام:** بخور و باب توبه دهان خود را بشوی که دوای درد تواست بهلول گفت قیمت دواها را ندارم حکیم گفت

کتاب مفصلی است در رشته‌های گوناگون علوم غریبه از جفر و اوفاق و طلسمات، تسخیر اجنه و مطالب طبی و ادعیه و اذکار، به فارسی و عربی، نظم و ترتیب خاصی ندارد؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با جداول؛ جلد: مقوا، ۳۲۵گ، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۴]

۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۷

آغاز: مجلب الدراهم و هو ان تکتب هذه الشکل و القمر فی العقرب؛ **انجام:** اگر شمس را از قمر نقصان کنند سطر آخر شمس ماعیه نوشته شود اگر قمر را از شمس نقصان احر سطر قمر ... نوشته شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۵گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۹۶]

۱۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۱۲

آغاز: کما عقدالله لسانه فرعون عن موسی و کما عقدت الله بجنته عن النار و کما عقدت الله موسی؛ **انجام:** و یا صمدی من عندک مددی و علیک معتمدی اللهم ایاک نعبد و ایاک نستعین و بمحمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۸گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۹۶]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۴

آغاز: اگر خواهد عقد اللسان کند هر چند شخص که باشد عدد اسم ایشان؛ **انجام:** من الاسرار و الحروف الا ما حضرتم و اسرعتم و توکلتم لی ...

مجموعه‌ای پراکنده از حرز، عزائم، طلسم، لوح، خواص حروف و آیات می‌باشد که در ابتدا و انتهای نسخه نوشته شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مذهب، ۴۳ص (۳-۳۰، ۱۴۰-۱۵۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۶۸

آغاز: به جهت برآمدن حاجات و مهمات نقل است؛ **انجام:** علی ذکر الحدث یا سائل ابوالحسن.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶۳

آغاز: بسمله، برای دانستن از ارچه ... باید که در فصل باران این ترکیب بکند این جهت بتاردبک زاغ سیاه؛ **انجام:** برای چپ این اسم بخواند اول آخر و ... بحق یا الف یک ...

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن [رایانه]

● **علوم غریبه** / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۳/۱۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد وآله و صحبه أجمعین، اما بعد بدانکه حق جل جلاله و تعالی صفاته، بر کواکب سیار ملایکه موکل گردیده است تا ممد ایصال تأثیر کواکب باشند؛ **انجام:** و هر باری که بخواند و پشت چراغ سوی آنکس کند که خواهد که دور کردد که بقدرة حق تعالی جنان شود که خواهد البته، تمت

حاوی اسامی ملائک و تأثیر کواکب، تکسیر اسماء الهی و طالع طالب و مطلوب ... می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۷گ (۲۱۳ر–۲۱۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ – ۷۴۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۲۹/۱۵

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۴گ(۱۶۳پ –۱۶۶پ) [ف: ۶ – ۳۱۴]

۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۷۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم باب اول چون خواهند که کسی را مال و جاه و حرمت بیفزاید عدد اسم او را چندانکه تواند مضاعف کند و بنویسد؛ **انجام:** و خلایق مطیع وی گردند و اگر در ذهن گیرد رفع تشنگی کند و با هر زن که مجامعت کند ...

از حاجی حسن. رساله‌ای است در چندین باب و فصل در خواص حروف و اعداد و تسخیر و دیگر مطالب مربوط به این علم. نام کتاب در آغاز «رساله حاجی حسن» معرفی شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۹۸گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ – ۸۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۹/۱۳-فیروز

آغاز: بسمله بدان ارشدک الله تعالی که این نسخه ایست از اسرار علوم الهیه ... و علم بازداشتن طیور و در سخن آوردن اموات و مطلع شده بر کارهای پوشیده؛ **انجام:** بر پای باشد مادام که آن با وی باشد و این از اعمال عجیبه است.

رساله‌ای است در شرح پاره‌ای از اسرار طلسمات و بیان ۱۴ نوع عمل از اعمال غریب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۶ص (۱۶۳–۱۶۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۹۴]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۲۴-۲۹/۲۶۴

آغاز: دویم ای خداوند فال بدانکه حق تعالی در سعادت بر تو بگشاید و رنج از تو دور گرداند؛ **انجام:** القصه در این زمانه پرنیرنگ ×× یک مرده به نام به که صد زنده به ننگ. این رباعی برای خوب کردن با اعداء بسیار نیکوست.

رساله مفصلی است که در آن طلسمات و دعاهای غیرمأثوره برای روای حاجات درج شده و همچنین از اوفاق در آن برای قضای حاجات اسم شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۶۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۹۲۶]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۳۰-۳۷/۱۲۰

آغاز: اسمه بشیء فی الارض و لا فی السماء و هو السمیع العلیم و لاحول و لاقوة الا ... باب طالع اسد حضرت سلیمان علیه السلام فرمود؛ **انجام:** در چهار کنج آن کاغذ درزیر آن نوشته بنویسند گوشه اول ۳۱۱۱۲۲۳۱۱ در کنج دویم ۳۱۱۱۲۱۴۱۱ در کنج سویم ۲۱۳۲۱۱۱۱ در کنج چهارم ۴۱۱۱۱ و در

مجموعه‌ای است در علوم غریبه شامل طالع‌نامه‌ها، فال‌نامه، پری نامه، ادعیه و طلسمات و تسخیرات، محرم‌نامه و غیر آن؛ خط: تحریری ناخوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۹۲۷]

۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۹۰/۶

آغاز: بدانکه از برای جلای قمر محتاج به زاغ جوش است و او چنان است که زاغ را صلایهه کرده در آب ریزند بعد قمر را با آتش تابنده در آن آب گذارند؛ **انجام:** و اگر اسم محبوب در ؟ آن بنویسد و در مربع چهار در؟ نهد و قمر درعقرب نباشد بی قرار گردد

مطالبی درباره اسم اعظم آورده و از خواجه نصیر و غزالی اقوالی را در ادعیه مجرب نقل می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ – ۱۳۹۹]

۸. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۹گ، اندازه:۱۱× ۱۷سم [ف: ۱ – ۶۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۶/۵

پراکنده‌هایی در علوم غریبه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی [سنا: ف: ۲ – ۳۱۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۰۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [د.ث. مجلس]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۷۶/۱

آغاز: و در روز ۲۵ کارد تیز را که از نحاس احمر ساخته باشند بستاند و این اسم اعظم را که بقلم طلسمات؛ **انجام:** و بعض دیگر را بر سر برف یا یخ بنهند و این عمل کند و جوش آب بر روی برف و یخ عجب تر نماید. نوع دیگر ... سفید که مانند آب بود.

کتاب در بیان طلسمات است، عنوان‌های کتاب «فصل» است، در چند جا هر فصلی خود دارای چند فصل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵۱ – ۱۴۲]

۱۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۹۰/۱۱

آغاز: اسم مادر موسی علیه السلام. ام موسی که اسم اعظم اوست، هست مفتاح صدهزاران گنج که هفت حرف است، درحساب آرند هشت اگر بیفکنی بماند پنج؛ **انجام:** این آیه را بنویسد وبشوید وبخورد بین ایشان جدائی افتد: «والقینا بینهم العداوة والبغضاء الی یوم القیامة»

فوائد و یادداشت‌های متفرقه‌ای است در علم جفر و رمل و طلسم و ادعیه مجرب از قبیل اسم مادر حضرت موسی (ع) که اسم اعظم است، دعا برای دفع دشمن وجدول ایجاد محبت، جدول ایجاد جدایی و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۹]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۶/۸

درباره دائره رجال الغیب و اعداد و عزایم و استخراج سهم الغیب و اقلام و اوفاق و جداول نجومی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۸گ (۲۲۴پ-۲۵۱پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۷۰۴]

۱۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۹۰/۹

آغاز: هذا الکلام منسوب الی امیر المومنین علیه السلام. اضرب الف وجدع انفعاً قطع کف و قلع ضرس؛ **انجام:** درخانه نهم یکی زیاد کند و اگر سه باشد در خانه پنجم به طریقی که در فوق نموده است. جدول.

مؤلف کلمات قصاری در اول کتاب از علی علیه السلام آورده، سپس به شرح خواص اسماء و جداول پرداخته، و مطالبی هم از شیخ بهائی نقل می‌کند و طلسم‌های مختلفی برای امور خاصی ذکر کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۹]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۷۶/۱

آغاز: ... چون که این کتاب آنچه نوشته شده از نسخه‌های صحیح بود قدری نسخه صحیح؛ **انجام:** که سه روز حیوانی ترک نماید و هر روز پانصد مرتبه بگوید: یا طهموثا بنام هر که باشد مطیع شود.

مجموعه کلانی از اوفاق و ختومات و طلسم و ادعیه است که ادعا می‌شود از «ذخیره اسکندری» و «حل المشکلات» و غیر آنها نگاشته شده است. در حاشیه برگ‌های «۴۲» و«۴۳» مطالبی درباره این کتاب آمده و شایسته توجه است، و همچنین در متن برگ ۴۳ر، نام «عبد الصمد واسطی» آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای جداول و اشکال؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱۱۶گ (۱-۱۱۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۰۶]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۹

آغاز: ... باب اول در بیان خواص اسم شریفه الله الصمد اگر خواهد که سیر آسمان و زمین کند باید در شب جمعه هر روز پنج هزار؛ **انجام:** باب در بستن دهان گرگ ... «ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات» ... گره بندد دهان گرگ بسته شود بفرمان خدای تعالی ...

در برگ نخست یادداشتی آمده که مولف این رساله سید حسین اخلطی و نام آن «رسالة فی الاحضار و الغرایب» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مشمع، ۸۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۹۶]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۶۴/۹

آغاز: بسملة، جهت تسخیر سایر الناس، چهل روز موافق عدد سه حروف مطلوب به حساب حمل بعد از نماز صبح بخواند، بسم الله الرحمن الرحیم، یا الله یا رحمن یا رحیم یا حی یا قیوم و اول و خر درود بخواند؛ **انجام:** و آنچه ته نشین شده همان جوهر است آن را خشک می‌نمایند و آن آب شیره قرمز است آن را خشک کرده استعمال نمایند

رساله کوتاهی است در بیان برخی مطالب از علوم غریبه که مشتمل بر طالب و مطلوب، برخی ادعیه و طلسمات، بیان ساعات سعد و نحس ایام و طریقه خطوم می‌باشد. به نظر می‌رسد بخشی از یک کتاب بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۸گ (۱۸۶پ-۱۹۳ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۹ - ۴۸۰]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۵/۲

آغاز: طریق پنجم در اصول صناعت و امور غریبه؛ **انجام:** زنگ گرفته بآلات حدیدی هر گاه بمالند دیگر زنگ نمی گیرد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۲گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵۱ - ۵۹]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۵۳/۱

طلسم ها و وردهاست برای برآوردن نیازهای این جهانی. صفت جانوران: صفت بط. مرغی بود به غایت ابله ... خواص حیوانات و اشیاء برای درمان و جادوگر. منبعی برای فرهنگ مردم؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۷گ (۲ر-۱۸پ و ۸۹ر-۱۲۸ر) [ف: ۳ - ۲۲۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۲۸

مجموعه‌ای از یادداشت‌های پراکنده و رسایل در علوم غریبه که از جمله عبارتند از: ۱. رساله‌ای در علم رمل مشتمل بر مقدمه و دو مقاله (۱-۲۵)، ۲. قواعد دفین (ص۲۶-۲۷)، ۳. جدول جواهر البیوت و شرح آن (ص۲۸-۳۰)، ۴. مساحت الرمل (ص۳۱-۳۳)، ۵. قوت اشکال و فصولی در طالب و مطلوب، شرح ازواج، وجود و عدم و حصول و لا حصول (ص ۳۳-۳۹)، ۶. توضیح مفتاح الکنوز طبسی و کشف اسرار آن (منتخب مفتاح الکنوز) (ص۵۸-۳۹)، ۷. منتخب اقلیدس به نقل از جهان الرمل عبدالله حسینی مشهور به شاه ملای منجم (ص۸۰-۷۵)، ۸ افق دویم در انتخاب سایر الاولیاء و قاعده حضرت ... شمس الدین محمد خفری (ص۸۰-۱۰۴)، ۹. کنز الاحباب (ص؟-۱۰۵) از زین العابدین بن قاسم رمال اصفهانی. مشتمل بر دو مقدمه و دو مقاله و هر مقاله در هشت باب؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۷ص، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵۰ - ۷۱]

۲۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۵۱

آغاز: دفع سر سام این دو اسم الظاهر الباطن اگر بر صاحب؛ **انجام:** تا آخر یک نوبت بخوردند و بعد از آن این دعا را بخواند، اسالك بعزتك ان تغفر لی و ترحمنی و تردقنی، تمت در روز یکشنبه بیست و یکم شهر ذی حجه الحرام ۱۲۲۹

نسخه‌ای است در دفع و معالجه امراض با بهره‌مندی از آیات، روایات معصومین و ادعیه، چند باب از اول نسخه افتاده و مطالب

باقی مانده تا باب خامس از بیمارهای: صداع، درد پهلو، گوش، دفع لقوه، رعاف، ابله، دمل، امراض شکم، امراض چشم و ... بحث می‌نماید. چند باب از آن: باب خامس: در دفع کل بخل و ترغیب در صلوة و دفع زنی و کذب و دفع عذاب قبر، باب هفتم: در دفع موذیات و پشه، باب حادی عشر در ثمره اشجار و منع آفات اثمار، باب السادس عشر: در طلب اولاد و آسانی وضع حمل و دفع شهوت و گریه و خواب به نقل از شیخ ابوالعباس بونی، باب ثامن عشر: در سهولت طلب علم و صلاح و طریقه سوگند خوردن و آسانی و گشودن بخت دختران و غیره، باب عشرین: در ختم سور قرآنی؛ خط: ادعیه نسخ معرب، نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۴۶]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۹/۱۲

آغاز: بجهت احضار هر کس دائره بنویس حروف ابجد را و؛ **انجام:** اگر کسی این اسم را با خود دارد در نزد خلایق عزیز و مکرم باشد با محادیث.

طلسم و اوراد مخصوص احضار ارواح، تسخیر بر اجنه با جدول و خطوط ابجد؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشکی، ۲گ (۱۳۲پ-۱۳۵پ)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۱۲]

۲۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۱۱

فالگیری، طلسمات و ختومات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۶

آغاز: جهت باد فتق بر چوب بید یا نی هر کدام باشد باشد دو نیمه کند بر یک سر بنویسد

در تسخیر و کارهای غریب نظیر دزد یافتن، علاجات طبی از جمله مطالب طریقه سر تراشیدن در روزهای ماه به نقل از حضرت دانیال علیه السلام، خواص آیات، و ضمنا چند شعر ترکی، اشعار عربی در مصیبت سید الشهدا علیه السلام با ترجمه ترکی یا فارسی هم نقل شده است. بخشی دیگر نیز طریقه نامه‌نگاری و منشآت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ مهر: «عبده الراجی محسن الموسوی» (مستطیل)؛ جلد: چرم، ۱۱۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۶سم [ف: ۴۳ - ۱۸۴]

۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۳۵/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۵ق؛ اهدایی: اکبر آقا شاکر؛ ۷گ (۹۰-۹۶)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۰۸]

۲۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۵۱

آغاز: حمدله. این نسخه ای ست از عجایب علوم غریبه و اسرار الهی در اینجا مخفی بسیار است. و این علم، علم غریب است؛ **انجام:** آنچه کیک در آنجا باشد بمیرند. بعون الله تمام شد.

نخست طلسم‌ها و وردهاست برای برآوردن نیازهای این جهانی، سپس «باب» و «فصل»هایی در هیمیا و کیمیا و شعبده و صنعت و خواص سنگ‌ها و اشیاء، منبعی برای فرهنگ مردم؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۹۱ق؛ مهر: «حسین منی و انا من حسین» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی، ۱۰۹گ، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۲۲۹]

۲۷. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۱۷/۱۹

مختصری؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۹ق؛ ۲ص (۳۱۶-۳۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۴۷]

۲۸. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۵۳

آغاز: قاعده این لوح سهل گشتن کارهای مشکل است آنکس را که بنام او باشد در جمیع اوقات از آفات مصون ماند و توبه کار گردد؛ **انجام:** هر گونه مقصود مرقوم گشته علی احسن الحال و ایمن المآل استکمال یابد بفضل الله المنان

جداول و ارقام و متفرقاتی است در علم جفر و علوم غریبه با استفاده از اقوال بزرگان این فن، و در آن مختصر رساله کنه المراد فی وفق الاعداد نیز آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با جداول و اشکال؛ جلد: تیماج، ۸۴گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۶۳]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۴

مجموعه‌ای است در علوم غریبه، احراز، عوذات، طلسمات و مانند آن؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۲۰۷گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۸۴]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۱/۲۱

آغاز: چون ترا معلوم شد این داستان ×× در میان جان و دل دارش نهان؛ **انجام:** جلوه گر شاهان بجز ذات تو کیست

بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۶ص (۱۳۰-۱۴۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۶۹]

۳۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۱/۱۹

آغاز: بسمله در پرده که مقصد اقصی در آن بود ×× هر کس که پی برد زبلا در امان بود

بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: گالینگور سبز، ۳ص (۱۱۶-۱۱۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۶۹]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۰۱

آغاز: در روز شنبه و چهارشنبه باید نوشت این است الکم خلکم فحللکم کضمان ما ان بجهة کرم و ملخ این نامها را بر چهار سفال آن ندیده بنویس و در چهار گوشه زراعت دفن کند؛ **انجام:** رواج دکان بنویسد و در دکان جانب قبله بیاوزید و سوار و بکرات بتبحر به رسیده است دعای امیرالمومنین در طلب حجات لا اله الله وحده لا شریک له الحکیم الکریم لا اله الا الله وحده لا شریک له لعلی ...

کتابی است در علوم غریبه مشتمل بر ادعیه. جهت دفع حشرات از جمله کرم، ملخ و مورچه، آیات و دعاها جهت رفع برخی امراض از جمله آن رفتن از دهان طفل در قولنج، زن حامله،

ازدیاد حافظه، درد شکم، زائیدن زنان، گریستن کودک، جهت محبت، حرز امیرالمؤمنین، گرداندن خاطر کسی، بخت گشایی، جهت مخفی شدن از نظرها، سعد و نحس روزها و بروج فلکی جهت دوستی یا دشمنی، پیدا کردن گم شده و سارق، در خواب دیدن ائمه، احضار جن و اشخاص، شرح دعاب بلقیس حضرت سلیمان، طلب حجات، وسعت رزق و ... که با جداول ابجدی و اشکال و نقوش و رموزی همراه هستند برخی از مطالب نسخه منقول از حکیم عباسی، محمد بن یعقوب، حدیث سلمان، امام جعفر صادق، مکارم الاخلاق، حضرت رسول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۱گ، ۱۲ سطر (۱۴/۴×۹/۵)، اندازه:۱۴/۹×۲۱/۳سم [رایانه]

۳۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۱۰/۳

آغاز: بر طالبان امر صداقت آثار مخفی نماند که طریق ماسه آنست که پشم و شتر قربانی حلال و هرگاه شتر ممکن نشود بره و قوچ قربانی حلال تحصیل نمایند؛ **انجام:** و در یک ظرف مدعی رخنه خواهد کرد و الله غالب علی امره و هو العالم بحقایق الامور.

دویست و بیست و دو شکل طلسم را رسم نموده و بعد از هر شکل خصوصیات طلسمی آن را ذکر نموده است؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم غروی مشهور به ابوطالب میرزا، تا: ۲ رمضان ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۱۱×۲۰، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۲]

۳۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۶۴/۴

آغاز: بسمله، این کتاب از کتب هندیان نقل کرده شده و بعضی از براهمه و علمای ایشان اصلاح کرده‌اند

خط: نستعلیق، کا: علی مستعانی فرد، تا: صفر ۱۳۸۹ق؛ ۸ص (۲۹-۳۶)، ۱۹ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۹]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۰۰-۵۲/۴۰

آغاز: عیاض حبیب عجمی و محمد سکاکی و ابو معشر بلخی و ابو سلیمان دارانه

رساله مفصلی است در علوم غریبه و بیان چگونگی تسخیرات و طریق عزایم در آن در موارد متعدد. از محمد سکاکی اقوالی در این مورد نقل شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۹۲۶]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۲۳

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۱۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۹/۸

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴ص(۸۵-۸۸)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۶۹]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: منصور شمشکی، ۸۶/۹/۲۷ [رایانه]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۸۹

آغاز: و زایجه شکل و خواص کسوف نیرین و رجعت کواکب و خواص غره محرم و نوروز و خواص رعد و دریافت احتلاجات و علامت مرگ و ادراک مردم بعلامت الاعضاء؛ **انجام:** اگر محبت خواهد هشت در هشت ماند و اگر بعض خواهد درجه آخر را الحاق کند تا فرد شود ...

کتابی است در علوم غریبه مشتمل بر پنج «باب»: باب ۱. [که عنوانش به دلیل افتادگی معلوم نشد و با توجه به فصول آن در اختیارات ایام می‌باشد] در پنج فصل، باب ۲. [بدون ذکر عنوان که آن هم با توجه به فصول آن در دعاها و خواص حروف می‌باشد] در چهار فصل، باب ۳. در علم جفر و طریقه در هشت فصل، باب ۴. وفق اعداد در دوازده فصل، باب ۵. کیفیت علم رمل در پنج فصل؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۰۵گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [رایانه]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۸سم [رایانه]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۸۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی علی حسینی [رایانه]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۱۱

آغاز: بسمله، قبل از قضا [غذا] خوردن این دعا بخواند بسم الله الکافی بسم الله المعافی بسم الله الذی لایفر شیء فی الارض و لا فی السماء و هو السمیع العلیم؛ **انجام:** یک قسم ان را در شیشه کرده باو می‌دهند تا بخورد و بامداد روی خود بشوید هفت روز باین دستور عمل کند تا آثار نجابت و نیکی از بظهور رسد

مجموعه‌ای است مشتمل بر دعاها، تعویذات و طلسم‌هایی که جهت برآورده شدن حوایج گوناگون به کار می‌بستند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ خریداری از عاطفی؛ ۴۸گ، ۲۳-۲۸ سطر (۶/۵-۷ ×۲۰/۵-۲۱)، اندازه: ۹/۷×۲۲/۸سم [رایانه]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۱۵

آغاز: باب اول در خصوص ساعات خوب و بد و طرح عدد اسم هر کس که به جهت وی را که به اعداد جمل وضع شود اسم مطلوب را به حساب ابجد بکنند؛ **انجام:** مال کار اگر کسی عزم کاری نماید و خوب و بد او را نداند این پنج کلمه بر پنج ناخن دست راست خود بنویسد و بخوابد و دست را در زیر سر گرفته اگر ...

رساله مختصری است در خصوص ساعات خوب و بد ایام و طلسم‌ها و تعویذهایی که جهت رفع بیماری‌ها و از بین رفتن مشکلات به کار می‌برده‌اند؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای، ۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۲۱/۵سم [رایانه]

۴۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۸۹/۱

آغاز: و بعضی دیگر از آن جمله است که اسماء وی ذکر وی

همانست؛ **انجام:** تا وقتی که بوطن باز آید و در این اثنا هیچ شیطانی و موذی را بر وی دست نباشد

رساله در بیان خواص حروف معجم، حروف مقطعه قرآن، اسماء حسنی، ادعیه برای برآمدن حاجات و دفع مکاره و بلایای و عوذات و مطالبی را از کتاب «شمس المعارف» احمد بن علی بونی و کتاب «در النظیم» و کتاب «المدخل» محیی الدین عربی و دیگران نقل و آن را در سه باب و چندفصل به سامان برده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور مذهب، ۱۰۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۲۳]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۶۷-۳۹/۲۴۷

آغاز: بالهای وی و این پرهای دراز در طرفی پاك محفوظ سازند و در حفظ آن مبالغة تمام نمایند یا به وقت ... وصل اول بدانکه آن استخوان که در؛ **انجام:** نوعی دیگر حریراق و پیچ اسومد قوق با یکدیگر برآمیزد و فتیله از جام مطروح در مزبله در آن ... سازد

فواید متفرقه‌ای است در علوم غریبه از جمله درباره نوامیس که اعظم اعمال سیمیاست، و تعضین و تدخین و غیر آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۱۴۷]

۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹/۹-۶/۱۵۹

آغاز: بسمله دعوت سوره اخلاص از قول امام نجم الدین ازکان من جهت اهل البیت و جهت تسخیر سوره اخلاص؛ **انجام:** صورت معرفت طلوع و غروب بر ایشان آسان شود و الله اعلم بحقایق الامور تمت. دلیل ضعف نفس باشد زیرا که جنس مادینه چنان است

فایده‌های پراکنده‌ای است در علوم غریبه از جمله دعوت سوره اخلاص از قول امام نجم الدین، جدول ساعات پست و معرفت آن، اسامی بروج اثنا عشر، جدول اختیارات فصد کردن از قول حکما و دریافتن اخلاق مردم به سبب چگونگی صورت و رنگ و شکل و عضوهای ظاهری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۳۱۴۷]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۸۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [رایانه]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۴۸

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۹۲]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۷/۸۳

علم کیمیا و سیمیا و ریمیا و دعوات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۳۰۸-۳۲۲)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۳]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۵/۱

آغاز: بدان که علمای دین و طالبان کلام رب العالمین فرموده اند که هر مؤمن و مؤمنه را که در ماهی هفت روز ختم انا فتحنا کند به نیت بخت و دولت همواره به دولت و حضور گذارنده و هیچ مکروه و المی به وی نرسد؛ **انجام:** فتیله را از پایان در گیرد و بر سر بپیچد و به روغن تلخ در چراغدان آهن بسوزاند و بخورد که در بالا گفته شد.

رساله مختصری است مشتمل بر چند فصل حاوی این مطالب: در ذکر چند ختم، احکام جستن مژگان، احکام نجوم، دعای اختتام، طریقه ختم فاتحة الکتاب، خاصیت آب نیسان، شرح شرف کواکب و شرح ساعات شبانه روز؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۵ص(۱-۱۵)، ۱۹ سطر [ف: ۳۶ - ۹]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۴/۱۵

آغاز: شخصی مواظبت نماید بر قراءة این اسم زایل شود ازو افکار فاسده و خیالات ردیه و مالیخولیا و جنون و هر که بترسد از سلطان

بخشی از رساله‌ای است در علوم غریبه شامل: خواص اسم اعظم (چهل خاصیت) که نسخه حاضر از خاصیت هشتم به بعد را شامل است، فصل در ذکر خواص نادعلیاً؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۶۷ر-۷۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۵۰۴]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۱۹

آغاز: و قلعی و زرنیخ و غیره؛ **انجام:** تب از او زایل گردد انشاء الله تعالی.

از ابن میر محمد زمان تنکابنی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۰۹]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۲/۱

آغاز: الحمدلله و الصلوة علی رسوله ... این رساله ایست مختصر در علم جفر و رمل و کیمیا و سیمیا؛ **انجام:** و ابشروا بالجنة ادخلوها بسلام آمنین الوجا الوجا الوجا العجل العجل العجل الساعة الساعة بارک الله علیکم بحق الکلام.

رساله مختصری است در جفر و رمل و کیمیا و سیمیا مشتمل بر چهار «باب» و یک «خاتمه»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۸گ (۳پ-۱۰ر) [ف: ۳۶ - ۱۲۹]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۳

آغاز: بسمله باب طالع حمل دیو ستاره حمل را در پیش سلیمان (ع) آوردند حضرت پرسید ی دیو نام تو چیست و مقام تو در کجاست؛ **انجام:** خداوند عالمیان عالم است که کذب و صدق این امورات را که مذکور شد چگونه خواهد ... عندالله تعالی و السلام این احکام.

رساله مختصری است در بیان احکام طالع‌ها و برخی تعویذات و حرزها و دعاها، نظیر «اسرار قاسمی» کاشفی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۶۶گ، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۶ - ۱۵۷]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۳

آغاز: بسمله. در الواحی که حکما وضع کرده اند بفکر صائب و

اندیشه بسیار از آیات قرآن مجید و نامهای بزرگ؛ **انجام:** مخامصه ناصر و منصور باشد و هیچ دشمنی باو نتواند برآمد و لوح اینست (جدول اعداد)
این رساله شامل ۱۶ لوح می‌باشد که از آیات قرآن مجید و نام‌های بزرگ حق تعالی اخراج شده و به حساب جمل و وفق اعداد حساب ی شود و برای برآوردن حاجات به کار می‌رود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۷–۲۲پ)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۰
آغاز: در اختیارات ماه. این جدولی است که حکیم ابومعشر بجهت مأمون خلیفه نهاده است که بداند؛ **انجام:** در رفع آفات رو زانو بنویسد ج ا آ ا ... محرم
کتابی است در علوم غریبه شامل جداول اختیارات ایام و روزها، طالع‌بینی، نجوم، دستور دعا نوشتن برج کوکب، در دانستن برج‌ها مسلط شدن برج‌ها، در پادشاهی دوازده برج، الواح دوازده برج، جفر، فال‌نامه مردان و طلسم‌های جهت برآمدن مرادات؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۸۲گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [رایانه]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۹۶
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۵۰گ، اندازه: ۱۲/۳×۱۷/۵سم [رایانه]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۵۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۰۴گ، اندازه: ۹/۹×۱۶/۹سم [رایانه]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۱۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۹۷گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۴سم [رایانه]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۲
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عبدالله ناصری [رایانه]

۶۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۴۸/۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۱۵۶–۱۵۷)، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۸۷]

۶۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۴۸/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ص ۱۹۱ تا آخر کتاب، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۸۸]

۶۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۴۸/۸
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۱۶۰–۱۶۲)، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۸۷]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۱/۲
در احکام غالب و مغلوب و فائده‌ای در رمل با سه بند دیگر آخری با عنوان فصل همه به فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵گ (۲۵ر–۲۹پ)، ۲۰ سطر (۴/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۴۸۵]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۲
آغاز: در لیله کوه چاهی است مشهور به امیر چاه گویند در جانب قبله چهار ارشن بکاوند هفت صندوقست
ادعیه‌ای جهت تسخیر جن، تسخیر قلب، مقهور شدن اعداد، دعوت نجوم، طلسم ایام، موکلات حروف و غیره، بعضی از مطالب در کاغذهای جداگانه آمده و در ضمن این دفترچه قرار گرفته است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۷۶گ، اندازه: ۱۱/۸×۱۸/۷سم [ف: ۴۱ – ۱۵۲]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۲/۳ط
آغاز: از کتاب دیگر در حاشیه نوشته شده منسوب است شخصی بزرگ ریش و خورد و سرو میانه بالا؛ **انجام:** و اگر سه بماند سه زن در طالع است مع الهذا القیاس.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵ص (۲۷۶–۲۸۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۴/۳ – ۲۶]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۲۹
آغاز: بروج ... بقیه احکام آثار علویه؛ **انجام:** و اعدادی را احتیاج به درجات ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶۵
آغاز: فال ترا نیکوتر آمد شاد و خرم شدی و مراد تو هرچه داری حاصل شود و بزرگان ... تو شوند؛ **انجام:** دریافت کردن، کنجغ بشما کنجغ اشم، جو گنی ... غ ب ش.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۶۹
آغاز: خواص آیات قرآن که در بدیع بکار برند؛ **انجام:** که حاضر خواهد شد انشاء الله تعالی ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج [رایانه]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۸۰
آغاز: عقد الذکر آنچه مجرب است آن است که؛ **انجام:** یا علی یا علی یا علی دعای دیگر بجهه آبها ...
مجموعه در علوم غریبه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [رایانه]

۷۴. اراک؛ موزه چهار فصل؛ شماره نسخه:۱۷۸/۳
آغاز: بسمله، حمد بی حد و ثنای بی عد پادشاهی را که خزاین کرمش و لوحبنا بمثله مدداً ... اما بعد غرض از تمهید این مبارک دوستی؛ **انجام:** به حاجت خواستن او قیام نمایند و اگر حاجت نباشد جهت او استغفار نمایند و ثواب مر خواننده را باشد و الله اعلم
رساله‌ای است اندر معنی دیوگیری، مصروع شناسی و طلسمات، جامع نسخه منابع مورد نیاز خود را از کتاب‌های: طمطم، سرمکتوم، تنکلوشا تومانی و فیه ما فیه فراهم آورده و رساله را در ده باب (هر باب دارای چند فصل) به تفصیل زیر فراهم آورده است: باب ۱. شناختن انواع مصروع، ۲. علاج مصروع که دیو دارد، ۳. اندر

عزایم‌هایی که به کار است، ۴. اندر عزیمت کیش و خواندن عزیمت، ۵. اندر انواع سحر گرفته و انواع آن، ۶. اندر عقدهای حل کردن و انواع آن، ۷. اندر بیرون کردن دفن سحر از خانه، ۸ اندر راندن طشت و طاس و گرفتن دزد، ۹. اندر باب قدح و دانستن احوال آن، ۱۰. اندر عمل سیمیا از قول البرایا؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۴۲گ (۱۴۱پ-۳۸۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [دو کتابخانه اراک: - ۲۱۱]

● **علوم غریبه (جنگ)** / علوم غریبه / عربی و فارسی
ʻolūm-e qarībe (jong)

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۳۵-۳۸/۱۵۵

آغاز: الهمة و الله المعین المستعان باب فی بیان اصل الحروف اعلم ان الحروف خزانة الله تعالی و فیها علمه وامره وسره و قدرته ... باب فی بیان الفروع عن الاصل اعم ان الالف اثنی عشر الفا؛ **انجام:** سماک الرامح سماک الاعزل نیر الفکه قلب العقوب نسر الواقع نسر الطایر رأس الحواردف کف انحضیب

مجموعه‌ای است شامل چند رساله مختصر و فواید کوتاه در فنون مختلف علوم غریبه از جمله: اسرار الحروف گویا از عبدالله بسطامی، خواص وفق، رساله در وفق از شرف الدین مظفر بن محمد بن مظفر طوسی، چهل نام خدای متعال، السر الربانی فی العالم الجسمانی، فرس نامه ارسطاطالیس، ترجمه جفر خافیه منسوب به امام صادق (ع) ترجمه از شیخ احمد جفری، اسرار الاقلام شیخ محمدبن محمد سجاوندی کورات اعداد، و معرفت کوکبی چندکه بر اسطرلاب رسم کنند و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۲۷۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۷۵-۶۰/۱۱۵

آغاز: رساله در علم رمل است، احکام رمل مریض به نظم گوید: بهر بیمار رمل را بزنی ×× شانزده خانه را برون آر

جنگ مفصلی است شامل مطالب متفرقه در علوم غریبه، رمل، جفر، طلسمات دعاها و حرزهای مأثور و غیر مأثور برای رواشدن حاجات، نسخه‌های پزشکی برای درمان برخی امراض؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۰۲گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳- ۱۲۷۴]

● **علوم غریبه (جنگ)** / علوم غریبه / فارسی
ʻolūm-e qarībe (jong)

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۶۹

بیاضی است شامل دعاها و طلسمات و فواید دیگری در علوم غریبه که از کتب گوناگون به صورت نامرتب جمع‌آوری شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۴گ، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۳۶ - ۱۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۸

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۲۴۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۹

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۲۴۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۵

آغاز: ... فی عهدالله و عهد رسول الله و عهد سلیمان بن داود علیه السلام بند کردم دیوان و پریان و مغان و گبران و مجوسی و نصرانی

مجموعه‌ای است متنوع حاوی بعضی از کلمات در دفع حیوانات چون گرگ، فال‌نامه منظوم، ساعت نامه در سعد و نحس ایام، شناختن خیر و شر بر مبنای کلام ابوسعید که کتابی را از هند آورده و ترجمه به فارسی نموده، طالع‌نامه، دیونامه ماه‌های مختلف از حمل تا حوت، شرایط دعای سیفی و غیره؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۰۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۷سم [ف: ۴۱ - ۲۶۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۳

آغاز: تا سرخ شود بسان یاقوت - برده ز قمر یکی برافزای؛ **انجام:** با غنج و دلال بی پایان در صحن فردوس خاطر بخرام ... بمقتضای مضمون گهربار درر نثار

مجموعه‌ای است بیشتردر علوم غریبه، حل مشکلات، دفع بلیات، علاج بیماری‌ها، شعبده. در ضمن مطالبی از عالم التحریر شیخ جعفر، مطالبی از آقا حسین به واقعه نویس در سفارش شخصی نوشته، نیز طریقه ساختن یاقوت، نوشتن عتیق، بستن شهوت، زیاد شدن حافظه، سقط طفل، قوت جماع، طریق دعوت بجهت کشف کیمیا، طلسمات آیات، شرح دعای جوهرنامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ رساله‌ای مختصر با عنوان کتاب الصف فی معرفة خطوط الکف از فخرالدین رازی به زبان عربی در سه برگ که ترجمه زیرنویس فارسی هم شده؛ جلد: تیماج، ۲۰۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۲سم [ف: ۴۱ - ۲۴۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۳۵

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۲۴۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۳

مجموعه‌ای است در اذکار و حرزها جهت حاجت و گشایش رزق و جلب محبت، طلسمات مانند طلسم عطارد، خواص داروهای پزشکی و معالجات نظیرقوه باه و طریقه پختن روغن فرنگی، ادعیه مختلف برای دیدن حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و آله در خواب، تسلط بر دشمنان، عقرب گزیدگی، فال (بد و لا)، ساکت کردن کودکی که زیاد گریه می‌کند، زبان بندی، شرح دعای عهدنامه و طریقه پختن روغن فرنگی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ روی برگ ۱۲۰ رباعی است از مرحوم آخوند ملاعلی نوری: «حقا که علی ولی مطلق باشد ×× حقیقت او به چه حق محقق باشد / هر کس که کند حق علی را انکار ×× از حق مگذر که منکر حق باشد»، و جواب رباعی او را

ملا اسماعیل واحد العین گفته: «از هسته حق علی چه مشتق باشد ×× حق با علی و علی مع الحق باشد / انکار ولایت شهنشاه نجف ×× کفرست و چه کفر، کفر مطلق باشد»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶۰گ، اندازه: ۷/۳×۱۵/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۶۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۵۶

آغاز: ... بدان بدرستی که حرص و سرعت زیادی کند از رزق توفیری را؛ **انجام:** لا اله الا انت الغوث الغوث خلصنی من النار یا رب.

در خواص اعداد و ادعیه و اذکار، احکام نجومی، ادعیه زمان‌های خاص، علاج امراض و دیگر مسائلی که با استناد به علوم غریبه رمز گشایی شده‌اند؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۱۰۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۷سم [ف: ۴۱ - ۴۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۴

آغاز: از شیخ بهاء الدین محمد رحمه الله نقلست که هر که را مهمی پیش آید از شهر بیرون رود در جائی که آبادانی نباشد؛ **انجام:** مولای سواک لم تکن معتمدی الجأت الیک ...

ادعیه و اذکار در ایجاد حب و بغض، استفاده از علم الاعداد و خواص آنها، طالع بروج ف ادعیه رسیدن بمطالب و دفع خصوم و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم، ۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۲/۴سم [ف: ۴۳ - ۱۸۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۲

جنگی است شامل مطالب و فوائد متفرقه ای در علم جفر، ترتیب مطالب آن نامنظم و برخی اوراق در لابه‌لای نسخه سفید مانده است. در آن قاعده ای در جفر از حسینعلی صدیق نقل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ ذیحجه ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج، ۸۶گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۴۳]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۲۷

آغاز: استخراج دعوت چهار اسم اعظم که در کافی از نقش عرش مسطور است به جمل کبیر؛ **انجام:** اقسمت علیکم ایها ... بالاسم الذی تعالی علی عیسی بن مریم فی _ اجبتم سامعین طایعین لا سیما رب العالمین ... بک فیکم و علیکم و الحمد لله رب العالمین.

دستور العمل‌هایی حاوی مربعات وفقی و بعضی ادعیه ساختگی را جمع آوری نموده و مدعی شده که برای تسخیر جن و ملائک و ... مفیدند. کتاب نامرتب و از کتب گوناگون جمع‌آوری شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۲۰ص، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۴۶]

۱۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۷۰/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۴گ (۸۵–۱۵۸)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۹۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین و علی ابن عمه قائد الغر المحجلین ... اما بعد بدان که اول ما خلق الله عقل اول است که آن را عقل فعال گویند

در این جنگ، مطالبی در زمینه مسائل علم جفر، احکام نجوم، علم کیمیا و غیره، جمع آوری شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۸گ، ۱۷–۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۶ - ۶۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۸

آغاز: جنگ: اگر در مکان دفینه ماریا اژدها باشد خطی بر دور خود بکشد و بعد خود شروع کند به این عزیمت خواندن تا صدا ظاهر شود ماریا اژدها ظاهر شود؛ **انجام:** جنگ: اسکن بتورات موسی و انجیل عیسی و زبور داود و صحف ابراهیم و بفرقان محمد بسمله و الحمدلله رب العالمین و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم.

جنگی است شامل مطالب متفرقه در علوم غریبه و دعا. در صفحه ۱۷–۱۹ این جنگ خطبه حضرت آدم و خواص آن ذکر شده است که مستقلاً معرفی می‌گردد، خواص خطبه حضرت آدم. (۱۷–۱۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با جداول؛ جلد: گالینگور، ۲۵گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۳۶ - ۸۹]

۱۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۲۱/۴

آغاز: جهة سودا و صفرا بنویسد و بر سر بندد که حقیر فقیر محمدرضا به تجربه رسانید بسم الله الرحمن الرحیم اقبل ولاتخف انک من الامنین لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه وآله و سلم و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم؛ **انجام:** بدان که به دلیل دریافتن احوال مریض و صحت آن بیارد روغن کنجد و در کمین مریض اندازد اگر روغن مذکور در حین فرونشیند بدان که زحمت او دیر کشد و اگر روغن شنا کند مریض زود صحت یابد

ادعیه و طلسم و علوم غریبه و طب و غیره می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۹گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۶۱۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۴

آغاز: بگیرد عدد سؤال را و عدد حروف و عدد نقاط هر یک را؛ **انجام:** یا عزیز یا غفار یا کریم یا ستار یا حلیم یا جبار برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله العباد و ده مرتبه صلوات بفرستد.

متفرقاتی است در قواعد علم جفر، در این جنگ برخی سؤالات جفری و توضیح درباره جواب آنها آمده است، از جمله سؤالی درباره امام رضا (ع) با این عبارت: «السؤال: کیف حال الرضا (ع) مع المأمون»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۴۴]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۱/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۷گ (۴پ–۵۰ر) [مختصر ف: - ۲۴۱]

● **علوم غریبه (منظوم)** / جفر / فارسی

ʻolūm-e qarībe (manzūm)

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۴

آغاز: نبات طور عقل شاب برنا ×× تو پنجه رطل کن تقطیر بنما / زده رطلش یکی است مذاب ×× بحلش نه بکر ارکان زنیام؛ **انجام:** مدد از صاحب امر جهان جو ×× که یابی از دم او افتقاری

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۶گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۰]

● علوم غریبه و ادعیه / علوم غریبه، دعا

ʻolūm-e qarībe va adʻīye

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۲۱

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۲۲

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● علوم غریبه و اعمال عجیبه / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe va aʻmāl-e ʻajībe

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۵۵

آغاز: آب نوشادر و آب بلا در دوسر که یکجا کنند و بریضه هر چه خواهند نقش کنند چون خشک شود بجوشانند و پوست دور کنند هر چه نوشته باشد بر بیاض بیضه پدید آید؛ **انجام:** الم نشرح بنویسد و بشوید و بخورد سنگ مثانه را دفع کند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۸۹پ) [ف: ۱۵ - ۱۵۶]

● علوم غریبه و جداول رمل و اسطرلاب / علوم غریبه

ʻolūm-e qarībe va jadāvel-e raml va ostorlāb

اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۱۷]

● علوم غریبه و جفر (منتخباتی در) / علوم غریبه / فارسی

ʻolūm-e qarībe va jafr (montaxabātī dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۲

آغاز: بسمله، قاعده چنانست که مفهوم بوده باشد؛ **انجام:** بر علت سرطان نهند نیک شود.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

● علوم غریبه و طلسمات / متفرقه،علوم غریبه / فارسی و عربی

ʻolūm-e qarībe va telesmāt

بیاضی است بیشتر در تعویذها و طلسمات و مجربات و ختومی که به کار رمالان می‌آید. در میان آن اشعاری به فارسی و ترکی و بعضی احادیث و دعاها و نسخه‌جاتی خرافی برای درمان بعضی دردها آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۸۱

آغاز: ها رویدی بس اوکون صاحب لوا علی د اماد مصطفی خبرگشا علی؛ **انجام:** مرهم جهة زخمهای ... بیست درهم شصت شش درهم ممزوج نماید ملهم سازد

خط: نستعلیق تحریری و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۵۳گ، ابعاد متن: ۷/۵×۱۶/۵-۱۱×۱۸، اندازه: ۱۱/۹×۲۱/۳سم [رایانه]

● علوم غریبه و کیمیا / علوم غریبه / عربی و فارسی

ʻolūm-e qarībe va kīmīyā

یادداشت‌هایی است در علوم غریبه و کیمیا که گویا فرد مجربی آنها را جمع‌آوری نموده و تجربیات دیگران و خود را ثبت نموده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۸۵

آغاز: ایها المعلم انا قد عملنا هذا الامر ست مرات قلم یصیغ شیئاً؛ **انجام:** فضیقت فرجها بخلب ببولتها و لم تبل لهم الا بمقداری

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: گالینگور، ۲۰۰ص، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۸۶

آغاز: دختری دیدم نشسته در میان هفت مرد؛ **انجام:** لایمکن هذا التکلیس ال بالالفام المذکور

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: چرم، ۱۲۲ص، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۱۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۸۷

آغاز: براده آهن ... با هم ذوب کند بعد ۵۱۰ زرنیخ؛ **انجام:** یا قهار یا قهار یا قهار یا جبار یا جبار یا جبار اثر عجیب دارد

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: چرم، ۸۵ص، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱ - ۲۱۷]

● علوم غریبه و کیمیا / کیمیا / فارسی

ʻolūm-e qarībe va kīmīyā

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۵/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ (۲۶پ-۲۹پ) [ف: ۳۶ - ۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۵

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴۷/۱ - ۲۱۶]

● علوم قرآن / علوم قرآن / عربی

'olūm-e qor'ān

غیر همانند:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۶۷/۲

آغاز: ربنا آتنا من لدنک رحمة ... قال عبدالله بن احمد بن ابراهیم الزبیر الثقفی العاصمی، عفی الله عنه: الحمدلله الحکیم العلیم العلی العظیم ... و انی تأملت منها بفضل الله وجوه ارتباطاته و تلاحم سوره و آیاته ابی ما یلتحم مع هذا القبیل من عجائب شواهد التنزیل، فعلقت من ذلک ما قدر لی

خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم، تا: ۲۰ شوال ۹۹۳ق، جا: برهانپور [نسخه پژوهی: ۳ - ۹۲]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۷۷/۱۲

بندی است بدون خطبه و خاتمه در معرفت ناسخ و منسوخ و خاص و عام و محکم و متشابه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور، ۲گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۸۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۲۲

فائده تلاوت برخی از سور قرآنی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۶ق [ف: ۷ - ۱۸۴]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳ /۸۱۴۹-۵۵/۱۲۹

آغاز: و معناه فمن شهد منکم الشهر حاضرا ... آل عمران مدینه قوله فان اسلموا فقد ؟؟؟ و ا هذا محکم و المنسوخ فان تولوا فانما علیک البلاغ نسخها آیه لا تتخذ المومنون الکافرین اولیاء

در رساله حاضر مکی و مدنی بودن سوره ها و همچنین آیاتی که نسخ شده‌اند به ترتیب سوره‌های قرآن کریم از فاتحه تا بقره ذکر شده است و بعد از آن بخشی از رساله‌ای است در تجوید درباره صفات حروف به ترتیب حروف تهجی درج شده؛ خط: نسخ، کا: جمال الدین بن ... بن ناصر الدین معزی هاشمی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۹۲۸]

● **علوم قرآن** / علوم قرآن / فارسی

'olūm-e qor'ān

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۰۸/۲

الفصل السادس فی عدد الایات و الکلمات و الحروف القرانی «الفصل السابع فی اعداد متعلقة بالقرآن» به فارسی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۰]

● **علوم قرآنی** / علوم قرآن / فارسی

'olūm-e qor'ānī

فاضل، محمد رضا بن محمد صادق، ق۱۴ قمری

fāzel, mohammad rezā ben mohammad sādeq (- 20c)

اعم از محکم، متشابه، رجعت، وحی، شفاعت، اثبات وجود ولی عصر (عج) و ... .

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۱۶

کاتب = مؤلف، تا: ۲۶ شوال ۱۳۹۶ق؛ مصحح، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۰]

● **علوم نظری و عملی** / فلسفه / فارسی

'olūm-e nazarī va 'amalī

حسینی، موسی بن فضل الله، ق۱۳ قمری

hoseynī, mūsā ebn-e fazl-ol-lāh (- 19c)

آغاز: بسمله. بدان که علم دینی دو قسم است. قسم اول آن است که خود علم مطلوب ...

[فهرستواره منزوی ۱۹۸/۶]

قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۴۴/۸

آغاز: برابر

ناتمام؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: همدانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۴۵ر-۱۴۶پ)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۴۷]

● **علومی که مفسر قرآن باید بداند** / علوم قرآن / فارسی

'olūmī ke mofasser-e qor'ān bāyad bedānad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۶۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۱ص(۲۴۴ حاشیه)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۸]

← العلوی ≻ نظم الآلی

● **العلوی** / صرف، شعر / عربی

al-'alawī

قطب الدین، علی بن محمد،

qotb-od-dīn, 'alī ebn-e mohammad

منظومه‌ای است بالغ بر ۱۵۸۰ بیت در صرف شامل «مقدمه» در تعریف صرف و دو «مقاله» و «خاتمه»: مقاله ۱. مشتقات سالم؛ مقاله ۲. صرف مشتقات غیر سالم؛ خاتمه در مهموز.

آغاز: ضابطة فی فهرس التصریف ×× بنهج ما نظمت فی تألیف

انجام: یعرفها من حصل الدرایة ×× و ان فی مسطورنا کفایة.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۵۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محب علی کاظمینی، تا: صفر ۱۲۳۶ق؛ مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۱۰]

● **علویه** = **کاداستره** = **مأخذ مالیات** / قانون / فارسی

'alavīya = kādāstere = ma'xaz-e mālīyāt

اعتمادالسلطنه، محمد حسن بن علی،۱۲۵۹-۱۳۱۳قمری
e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843 - 1896)

کاداستره طبق تعریف خود اعتماد السلطنه در آغاز رساله حاضر ـ که به رساله علویه نیز شهرت دارد ـ واژه فرانسوی است (گویا در زمره اصطلاحات حقوقی) که معنی تعیین و تحدید اراضی و مستقلات به منظور سامان‌دهی امور مالیاتی را دارد. اعتمادالسلطنه که ریشه این قوانین را در تاریخ ایران دانسته و شرع اسلام را هم شامل مجموعه‌ای تدوین شده از خمس و زکات و غیره یافته، این رساله را با کمک گرفتن از قوانین فرانسوی ترجمه و تألیف کرده است. در این رساله اعتمادالسلطنه سعی کرده دستورالعمل‌هایی اجرایی برای تشکیل اداره‌ای دولتی در این حوزه را به نگارش درآورد. رساله در یازده «باب» است که هر یک فصولی دارد: ۱. ترتیب و هیئت اداره و مأمورین، در هشت فصل؛ ۲. تکالیف و اعمال اداره و مأمورین، در یازده فصل؛ ۳. بیان انواع و اقسام املاک، در چهار فصل؛ ۴. بیان تکالیف کمیسیون تقویم و تعیین و تفریق اصناف، در یازده فصل؛ ۵. تکالیف هیئت مقیمه تحریریه، در دوازده فصل؛ ۶. تحریر املاک و اراضی و تعداد نفوس قرا، در چهارده فصل؛ ۷. بیان تکالیف عمومیه پیشنمازان و رؤسای سایر ملل و کدخدایان محلات و ریش‌سفیدان اصناف و دالاندارهای کاروانسراها و غیرها، در یازده فصل؛ ۸ بیان مالیات مقرره و رسومات، در شش فصل؛ ۹. بیان مکافات و مجازات، در بیست و شش فصل؛ ۱۰. بیان احکام مختلفه و تبعه خارجه، در چهار فصل؛ ۱۱. مخارج معینه دولت، در چهار فصل. اعتماد السلطنه از این رساله قانونیه‌اش به «لایحه» تعبیر کرده و در پایان آن نوشته که آن را بر حسب فرمایش یکی از رجال و وزرای معظم دولت علیه ترجمه و تألیف کرده است که احتمالاً امین الدوله (محسن امینی)، رئیس مجلس شورای دولتی بوده است.
چاپ: در همان سال نگارش یعنی ۱۳۰۷ق به چاپ سنگی رسید که نسخه‌هایی از آن در کتابخانه‌های ایران موجود است از جمله نسخه محفوظ در کتابخانه مجلس شماره ۲ به شماره ۹۹۵۳ و نیز نسخه چاپ سنگی که در مخزن خطی مجلس نگهداری می‌شود به شماره ۹۴۵۱/۸.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۰۰
آغاز: کاداستره در لغت فرانسه عبارت است از ممیزی املاک و اراضی و تخمین حاصل و تعداد نفوس و مأخذ اخذ مالیات کاداستره می‌باشد. باید دانست که تمام ملل روی زمین همین که از عالم بدویت خارج و در مجمع مدنیت داخل شدند طبعا؛
انجام: محررین وقایع در دهات و خرج راه سایر مأمورین هیئت مقیمه نیز از خزانه داده می‌شود. خاتمه. اجرای فصول و احکام این قانون از تکالیف عمده وزارت داخله و مالیه است. این لایحه بر حسب فرمایش یکی از رجال و وزرای معظم دولت علیه ترجمه و تألیف شد. امید که خاطر پسند انور نیر مفخم و سایر دانشمندان اهل ممکلت شود چه «سخن را روی بر صاحب دلانست» و انا العبد الآیق الباغی حسن بن علی المراغی الملقب باعتماد السلطنه سنه ۱۳۰۷.
خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۷ق؛ رکابه‌دار، مجدول، مذهب، مصحح، دارای سرلوح زیبا؛ پس از رقم کاتب به خط شکسته نوشته: «هو. بر حسب فرموده جناب مستطاب اجل اکرم آقای امین الدوله رئیس مجلس شورای دولتی که سمت آقایی و استادی باین بی مقدار دارند ترجمه و تألیف شد و موسوم برساله علویه گردید. ۱۱ جمادی الثانیه ۱۳۰۷ ۲ فوریه ۱۸۹۰ (امضا:) محمد حسن»؛ مهر: محسن امینی (امین الدوله) «تقدیمی محسن امینی مجدی بکتابخانه مجلس مقدس شورای ملی آذرماه ۱۳۱۸ خورشیدی»؛ جلد: تیماج، ۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۲۱/۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۸
خط: نسخ، کا: محمد صادق تویسرکانی، بی‌تا؛ چاپ سنگی؛ ۱۴۸ص(۹۶۴-۱۱۱۱) [مختصر ف: - ۶۳۷]

← علی آباد نامه > سفرنامه قم

● **علی بن اسباط** / تراجم / عربی
'alī ibn-i asbāṭ

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۶۰۵
خط: نسخ، کا: رضا سلطان آبادی، تا: ۱۳۲۲ق [الفبائی: - ۴۰۹]

← علی بن الحسین > الاثر الجدید فی تاریخ علی بن الحسین الشهید
← علی بن سهل اصفهانی > احوال شیخ علی بن سهل اصفهانی صوفی
← علی بن موسی > احوال ثامن الائمة

● **علیة الافاضل فی رسوم الفضایل** / اخلاق / عربی
'illīyat-ul afāḍil fī rusūm-il faḍāyil

مختصری در مکارم اخلاق و طب روحانی، در سه «قسم» و هر قسم در دو فصل: ۱. الاصول الکلیة لعلم الاخلاق (مقدماته و مبادیه و مطالبه)؛ ۲. الفروع الجزئیة لمحاسن الاخلاق (فی نصایح الحکماء و الاداب النافعة فی جمیع الابواب، مایجزی مجری الامثال السائرة من الکلمات النادرة فی محاسن الاخلاق)؛ ۳. ما یختص بمحاسن اخلاق الملوک و آداب ابنائهم. کتاب به نام بزرگی ساخته شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۲۳-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۰]

● **علیه بابیه و قلع و قمع مخالفان (حکم)** / اسناد / فارسی

'alay-he bābīye va qal'e va qam'-e moxālefān (hokm)

ناصرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۳ قمری

nāser-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān (1832 - 1896)

حکم ناصرالدین شاه علیه بابیه و قلع و قمع مخالفان. شامل دستخط ناصرالدین شاه است در خطاب به فراری که «آقا» نام برده و در آن از مشکلاتی که فرقه بابیه و عقاید آنها ایجاد کرده است، سخن گفته و حکم نموده که عقاید آنها ضاله و مخرب دین و دولت است و بر همه واجب است و از فرایض لازم‌تر که در دفع آنها ساعی و جاهد باشند و هر که در این فقره کوتاهی و غفلت کند مواخذ خدا و رسول و امام و من خواهد شد. وی به حکام شمیرانات و ضیاء الدوله و ملاعلی و ... تأکید نموده تا این حکم را اجرا نمایند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۰

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [ف: ۱۹ - ۴۹۶]

← علی رکن مازندرانی ⟵ جواب مسائل علی رکن مازندرانی

● **علی نامه** / شعر / فارسی

'alī-nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۲-ف

نسخه اصل: قونیه ش ۲۵۷۸؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن مسعود مقدس تستری، تا: پنج‌شنبه ۷ رمضان؛ ۳۰۱گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۳]

← عماد الاسلام ⟵ عمدة الاسلام

● **عماد الاسلام** / کلام و اعتقادات / عربی

'imād-ul islām

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۳۷

آغاز: للتجمل و الشرف بمقام رسول الله صلی الله علیه و آله؛ **انجام:** لم یعتقد واضحه الحدیث فلعلهم سکتو تمام شد.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **عماد الاسلام فی علم الکلام = مرآت العقول** / کلام و اعتقادات / عربی

'imād-ul islām fī 'ilm-il kalām = mir'āt-ul 'uqūl

نقوی نصیرآبادی، دلدار علی بن محمد معین، ۱۱۶۶ - ۱۲۳۵ قمری

naqavī nasīr-ābādī, deldār-'alī ebn-e mohammad mo'īn (1753 - 1820)

کتابی است در اصول عقاید که در پنج «مقصد» و یک «خاتمه»: مقصد ۱. التوحید و فیه مقدمات و فصول؛ ۲. الأصل الثانی من الأصول الخمسة الدینیة الذی یعبر عنه بالعدل؛ ۳. النبوة و هو مشتمل علی فصول؛ ۴. الامامة، دارای دوازده باب و هر باب شامل ده فصل؛ ۵. المعاد.

آغاز: بسملة، الحمدلله المتحلی لخلقه بخلقه و الظاهر لخلقه بحجته ... اما بعد، فیقول ... لایغرین عنکم معاشر المؤمنین ان الدنیا دار غرور و انقطاع ...

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۵۸۲؛ لکهنو؛ سنگی؛ ۱۳۱۸-۱۳۱۹، رحلی، ۲۹۸ص؛ ۱۳۱۹-۱۳۲۰ق؛ ۱۶۰ص

[الذریعة ۳۳۰/۱۵؛ دنا ۶۲۱/۷ (۴ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۳۵

آغاز: حیا کان معترفا با فضیلت البصری علی نفسه؛ **انجام:** یجوز مخالفته علی وجه من الوجوه و اماما کان من فلک علی طریق ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۱۳-۱۰/۲۳

آغاز: الفصل الخامس من الباب الثامن فی ذکر حجج المخالفین علی امامة ابی بکر و مایرد علیها فاعلم رحمک الله تعالی قال الرازی المسئلة العاشرة فی اقامة الدلالة علی امامة؛ **انجام:** فاعتذر البخاری و قال انی تبت من هذا القول قال فما تصنع بالذین اغویتهم. لقد تم کتاب الامامة و هی الاصل الرابع من الاصول الخمسة و یتلوه آخر الکتب وهو کتاب المعاد و الحمد لواهب العقل و الهادی الی سبیل الرشاد.

از «الفصل الخامس من الباب الثامن» از کتاب امامت تا آخر کتاب امامت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با نوشته‌ای در آخر نسخه مبنی بر مقابله این نسخه با نسخه‌ای که از مصنف کتاب اخذ شده در تاریخ سه‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۳۱ در بلده لکهنو؛ جلد: تیماج، ۳۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۹۲۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۵۹

آغاز: النسخ اللغوی الذی هو مضمون یمحو الله ما یشاء؛ **انجام:** تمت تمام شد بتاریخ دوازدهم جمادی الاول سنه ۱۲۳۵ هجری.

ج ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۲۷

آغاز: الفصل الخامس من الباب الثامن فی ذکر حجج المخالفین علی امامه ابی بکر؛ **انجام:** تمام شد کتاب عماد الاسلام ... امیر بیک عظیم آبادی عفی الله عنهما.

خط: نسخ، کا: امیر بیک بن علی بیک عظیم آبادی، تا: ۱۲۶۰ق؛

جلد: مقوا [رایانه]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا أداة و لا آلة و انها علی الوجه الناقض للعادات و الباهر للعقول و القاهر للنفوس حتی یخضع لها الرقاب تذعق لها النفوس و سموا الیه القلوب ممن أراد أن یعلم صدق من أظهرها علیه انتهی

شامل سه فصل نخست می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مذهب، ۳۴۲گ، ۳۲ سطر (۱۵×۲۸)، اندازه: ۲۳×۳۳سم [ف: ۳۹ – ۶۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۰۵

آغاز: جواب المصنف عن الاستدلال الرازی؛ **انجام:** کتبه العاصی المعاصی اشرفعلی بدعای خیر باد فرمایند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۵۵

آغاز: بسمله، المقصد الخامس فی المعاد و ما له تعلق؛ **انجام:** عبدالرحمن بن محمد بن ... و لا قوة الا بالله.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلعل مقصود السیدان المراد بالبداء هو النسخ ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۲۶

آغاز: بسمله، الحمدلله حمدا کثیرا ... روی الکینی عن علی بن ابراهیم؛ **انجام:** عن الحسن بن علی علیه السلام قال سمعت رسول الله.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۹۷

آغاز: بسمله، الحمدلله حمدا کثیرا و الصلاة و السلام علی؛ **انجام:** حال عایشة فی تقدیمها ایاها للصلاة للتجمل.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی [رایانه]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹۲/۳

آغاز: بسمله، لک الحمد رب الارباب ... و بعد فهذه مجموعة فی الاصول سمیتها بمرآة العقول؛ **انجام:** فهو کفر و زندقه و الاحادیث تأویله و الله الهادی الی سبیل الرشاد و نه المبدأ و المعاد.

در حدود سه صفحه ذکر گردیده که با توجه به تطبیق آن با عنوان‌های مجلدات پنج‌گانه مرآة العقول مذکور، احتمال قریب به یقین می‌رود که این نسخه سرفصل‌های همان کتاب باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرشکی، ۲ص (۲۵۴–۲۵۵)، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۳۰۰]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۷/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۲۴]

● عماد الحکمة / فلسفه / عربی

'imād-ul ḥikma

قاجار، بدیع الملک بن محمد علی، ق۱۴ قمری

qājār, badī'-ol-molk ebn-e mohammad 'alī (- 20c)

در کلام و حکمت و عرفان. این رساله جامع توضیحات و بیاناتی است راجع به رساله المشاعر صدرالمتالهین ملا صدرای شیرازی. مؤلف حاصل دروس خود را جمع و به صورت کتاب درآورده است.

آغاز: سبحان من کان وجوده عن حقیقته و ذاته

[دنا ۶۲۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۴۸/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۷×۱۲/۵سم [ف: ۲ – ۴۹]

● عماد الرضاء ببیان أدب القضاء / فقه / عربی

'imād-ur riḍā' bi-bayān-i adab-il qaḍā'

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ – ۹۲۶ ؟ قمری

ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

مؤلف در این اثر، کتاب ادب القضاء شرف الدین عیسی غزی را مختصر کرده و مطالبی را بر آن افزوده است. کتاب حاضر شامل پانزده «فصل» در احکام قضاوت است.

[الاوقاف العامة بغداد ۶۱۹/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۱

آغاز: بسمله. و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم. الحمدلله علی لطفه فی قضائه و الشکر له علی نعمه و آلائه ... و بعد فلما کان فی أدب القضا للعلامة شرف الدین عیسی الغزی ما عنه غنی مع احتیاجه الی تحریر اختصرته محرراً مع زیادات حسنة ... و رتبته علی خمسة عشر فصلاً؛ **انجام:** فی باب الشهادات. تم کتاب أدب القضا بحمدالله تعالی ...

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۴۲۰؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن عمر انصاری شافعی مشهور به ابن حمصی، تا: ۱۱ ربیع الثانی ۹۰۴ق، جا: قاهره؛ از روی خط مؤلف؛ ۶۲ص (۳–۶۴)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۳ – ۴۷۵]

● عماد السالکین ۱ / اخلاق / فارسی

'emād-os sālekīn

رساله مفصلی است در اخلاق، شامل چند «باب» و هر باب در چند فصل: مقدمه: تعریف علم اخلاق؛ باب ۱. معنای خلق و نیکی و بدی آن؛ ۲. موجبات سوء خلق؛ ۳. غضب و حقد؛ ۴. حسد؛ ۵. ریا و مذمت آن؛ ۶. تکبر و ذم و قبح آن؛ ۷. عجب؛ ۸. قبح و مذمت دنیا؛ ۹. بیان زهد؛ ۱۰. نفس اماره و هوای نفس؛ ۱۱. غرور؛ ۱۲. مکارم اخلاق شامل چند مقاله؛ ۱۳. خوف و

رجاء؛ ۱۴. یقین و توکل؛ ۱۵. اسرار عبادات؛ ۱۶. سائر اعمال صالح؛ ۱۷. کیفیت معاشرت.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۳۶/۱

آغاز: و ابواب و مقالات و فصول ... مقدمه بدانکه علم اخلاق که عبارت است از تحصیل صفات حمیده و اخلاق پسندیده و استخلاص از صفات مهلکه ردیه؛ **انجام:** و گوید که تو در فلان روز به فالنی از جهت فالن امر فلان کار را کردی ... و فی کل ساعة من الساعات و فی کل وقت من اوقات و الصلوة و السلام علی اشرف الانبیاء و المرسلین و اعزالخلق اجمعین ... تمت الرساله المسماة بعماد السالکین عند حضرت مصنفها–مدظله العالی حین التجائی بحرم الجوادین علیهما التحیه و الثناء علی ید الاحقر الافقر ...

خط: نسخ، کا: اسکندر بن حاج علی قلی خویی الاصل و میلانی المسکن، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۲۵ق، جا: کاظمین؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۱۱گ (۱ر–۱۱۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۹۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۶۹/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۹۹]

● عماد السعادات / تاریخ / فارسی

ʻemād-os saʻādāt

نقوی، غلامعلی خان بن محمد اکمل خان، ق۱۳ قمری

naqavī ‹qolām ʻalī xān ebn-e mohammad akmal xān (-19c)

به دستور: کرنل جان بیلی

تاریخ تألیف: ۱۲۲۲ق تا ۱۲۲۳ق؛ محل تألیف: لکنهو

تاریخ خاندان اوده از نواب برهان الملک سعادت علی خان بهادر مبارز جنگ و ابتدای حکمرانی او در هندوستان در ۱۱۳۳ق و جانشینان او تا سال ۱۲۱۶ق و ورود انگلیسی‌ها در سال ۱۲۲۳ق. مؤلف در مقدمه زندگی خود را مفصل شرح داده است.

آغاز: نغمه خروش منقار عندلیبان به یاد رخسار گلی ست که رمگ و بوی ...

چاپ: لکهنو، منشی نولکشور، سنگی، ۱۸۹۷م، رحلی، ۲۰۵ص

[دنا ۶۲۱/۷؛ الذریعه ۳۳۱/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۱۳۰۱/۲؛ مشترک پاکستان ۵۴۴/۱۰–۵۴۵؛ مشار فارسی ۳۵۸۲/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۰۷

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۵–۴۱۹۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بندگان حضور را پاس خاطر ایشان مقدم بر امور دیگر است. الهی این صحبت‌های رنگین را از چشم حاسدان محفوظ دار

خط: نستعلیق، کا: سید محبوبعلی برای مالک نسخه میان نظام علی خان زمیدار پتی پور، تا: پنج‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: کشمیری نباتی، جلد: مقوا، ۳۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۴۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سداشیو پندت بها و پسر برادر کوچک باجی راو بود بعون الله تعالی

این نسخه از پایان چند سطر اضافه‌تر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ شعبان ۱۲۵۹ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۵/۷×۴۶/۴سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۴۶]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۸۷

خط:نستعلیق هندی،بی‌کا،تا:۶ ربیع الاول ۱۲۵۹ق [نشریه: ۷ – ۱۹۷]

● العمادیة = الحکم العمادیة = رساله عمادیه = حکمت عمادیه / فلسفه / فارسی

al-ʻemādīye = al-hekam-ol ʻemādīye = r.-ye ʻemādīye = hekmat-e ʻemādīye

مدرس یزدی، علی اکبر، – ۱۳۴۴ شمسی

modarres-e yazdī, ʻalī akbar (- 1965)

به درخواست: بدیع الملک میرزا ملقب به عمادالدوله

رساله‌ای است مشتمل بر یک دوره مسائل مهم حکمت و فلسفه (در نسخه مرعشی ۱۶ حکمت آن ملاحظه می‌شود). این اثر بنا بر تصریح فرزند مؤلف (محمود حکمی یزدی) که «رساله مذکور شرحی ملخص از حکمت اشراق است که به بیان ساده نگارش یافته ...»، شرح موجز حکمة الإشراق اثر جاودانه شیخ ابوالفتح شهاب الدین یحیی بن حبش سهروردی (– ۵۸۷ق) است، لیکن با بررسی دقیق این اثر دلیلی به شرح حکمة الاشراق بودن این اثر یافت نگردید هر چند که می‌باید در این خصوص بررسی بیشتر و دقیق‌تر صورت پذیرد. ناگفته نماند این رساله بنا به درخواست بدیع الملک میرزا ملقب به عمادالدوله ابن [بدیع الملک اول ملقب به] عمادالدوله بن محمد علی [میرزا دولت شاه] ابن فتحعلیشاه قاجار (–پس از سال ۱۳۰۶ق) حکمران دارالعباد یزد تألیف گردیده است. مرحوم سید علیرضا ریحان یزدی در کتاب آئینه دانشوران (صص ۷۱۸–۷۱۹) درباره این اثر چنین آورده: «وقتی شاهزاده بدیع الملک ... از آن جناب خواهش کرده که رساله‌ای به فارسی مشتمل بر مسائل مهمه حکمت الهی بنویسد و ایشان نیز اجابت کرده به طور موجز خلاصه مسایل را به پارسی روشن نگاشتند و قسمتی از این نسخه شریفه را سید طه موسوی اصفهانی که از طلاب مدرسه رضویه قم بودند به سال ۱۳۵۳ به خواهش من بنده سید علیرضا ریحان یزدی از روی نسخه‌ای که نزد آقای میرزا علی ناسوتی یزدی

خواهر زاده حکیم بوده نوشته است». این رساله شامل شانزده «حکمت» می‌باشد: ۱. حکمة فی الوجود و الماهیة؛ ۲. حکمة فی اعتباریة الماهیة؛ ۳. حکمة فی إصالة الوجود؛ ۴. حکمة فی وحدة الوجود؛ ۵. حکمة فی مغایرة الوجود للماهیة؛ ۶. حکمة فی تحریر المهیة؛ ۷. حکمة فی بساطة الوجود و مراتبه؛ ۸. حکمة فی تشکیک الوجود؛ ۹. حکمة فی الوجوب و الإمکان و الامتناع؛ ۱۰. حکمة فی وحدة ماهیة واجب الوجود؛ ۱۱. حکمة فی توحید حقیقة الوجود؛ ۱۲. حکمة فی بیان حقیقة العلم و المعلوم؛ ۱۳. حکمة فی أنحاء السبق؛ ۱۴. حکمة فی القدم و الحوث؛ ۱۵. حکمة فی التشخص و التمیز، ۱۶. حکمة فی نشو الماهیة من الوجود. (محمود مرعشی نجفی)

آغاز: بسمله حمد خدایی را که ذاتش حقیقت نور است و در عین بطونش ظهور بی پرده در حجابست و نمایش ذات چهره اش را نقاب از نور جمال چهره صبیح رویان بر افروخت و از نار جلال رخسار قبیح خویان بسوخت ... وبعد بر حسب فرمایش بندگان حضرت اجل امجد ارفع اشرف افخم والا شاه زاده حکمران دارالعباد یزد ... شروع در این رساله و جیزه ...

[الذریعة: ۵۹/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** مراد از قلم و عقل و جوهر که اول مخلوقاتند شیء واحد باشند و إلا تناقض لازم آید و بدانکه قول بتعدد عشره در عقول مجرده ...

خط: نسخ شکسته، کا: سید طه بن آل یاسین موسوی اصفهانی و دیگران، تا: ۱۳۳۵ق، جا: قم مدرسه رضویه؛ افتادگی: انجام؛ این نسخه به خواهش سید علیرضا ریحان یزدی از روی نسخه میرزا علی ناسوتی یزدی خواهرزاده مؤلف نگاشته شده، بنابر تصریح کاتب در انجام نسخه سید طه موسوی اصفهانی از اوایل حکمت یازدهم به بعد و نیز تمام را نگاشته، این نسخه از روی نسخه خواهرزاده حکیم مدرس یزدی یعنی میرزا علی حکمی یزدی کتابت شده اما حواشی و تعلیقات موجود در هامش برگها به نظر می‌رسد مربوط به خود متن حکیم مدرس یزدی باشد هرچند این احتمال نیز وجود دارد که از فرد دیگری باشد که در نسخه حکیم یزدی بوده و با نظم خاصی و شماره‌گذاری در ضمن متن در ستون سمت چپ با دقت تمام نگارش یافته است؛ جلد: تیماج، ۴۹ص، ۱۴–۱۶ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۵ – ۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** در مرتبه عقل دویم کثرتی که وفا بصدور کثرت ثوابت کند متحقق نیست.

خط: نسخ، کا: مرتضی بن شعبان بن محمد مهدی بن عبدالوهاب نجفی گیلانی، تا: ذیحجه ۱۳۵۲ق، جا: مدرسه رضویه؛ ۳۰گ (۱پ–۳۰پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۴ – ۶۲]

● عمادیة = شرح مختصر الصلاحی / ریاضیات / عربی

'imādīya = š.-u muxtaṣar-iṣ ṣalāḥī

اهداء به: عمادالدین وزیر

تاریخ تألیف: ۷۳۵ق

شرح مختصر الصلاحی است. متن با «قوله» و شرح با «اقول» نمودار است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۱۱

آغاز: فی معنی المساحة و ما یتعلق بها من الآلات و الاسامی و الاشکال، اما المساحة فهی فی المسطحات؛ **انجام:** هذا آخر القسم الثالث و به یتم الکتاب الله اعلم بالصواب و یهدی الیه بفضله من یشاء ... فرغ من انتساخ هذا الشرح مؤلفه فی منتصف جمادی الاولی من سنة خمس و ثلثین و سبعمائة و ابتداء تألیفه و الفراغ منه فی مقدار شهر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۵ رجب ۷۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه ما از قسم ثالث به بعد را داشته که در علم مساحت است، و جاعلی روی صفحه اول را کاغذ چسبانده و خطبه و دیباچه بر آن نوشته است تا نسخه را کامل نشان دهد؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: چرمی، ۵۱گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۹/۸)، اندازه: ۱۱/۷×۱۵/۳سم [ف: ۸ – ۲۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۷۰

آغاز: بسمله، ومنه الحول والقوة ... و بعد فان علم الحساب اقدم العلوم و اسبقها و انفع المطالب و اشرفها؛ **انجام:** هذا آخر القسم الثالث و به یختم الکتاب و الله اعلم بالصواب و الیه العود و الایاب.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۶ محرم ۱۰۱۴ق؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۲سم [ف: ۱۰ – ۷۶]

● عمارات سلطنتی دولت فخیمه روس / تاریخ جهان / فارسی

'emārāt-e saltanatī-ye dowlat-e faxīme-ye rūs

عارف منشی، محمد، ق۱۴ قمری

'āref-e monšī, mohammad (- 20c)

۱. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۱/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد قلی نوری، تا: ۱۸ محرم ۱۳۰۲ق؛ ۱۳ سطر [ف: – ۸۱]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۵۰/۵

آغاز: ممالک وسیعه اروپائی دولت روس که در قدیم الایام یکی از شعب بحر محیط شمالی و از ممالک حاره بودن؛ **انجام:** و در شهر (باغچه سرای) خطه و وسیعه قریم نیز عمارتی است ... ولی بشهر مذکور رفتن و عمارت مذکور را تماشا نمودن بما میسر نشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ ۶۴ص (۱-۶۴)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: - ۷۸]

← عمارت شاهی > دیوان وحید قزوینی

● عمارت طنبی ارک دارالخلافه / متفرقه / فارسی

'emārat-e tanabī-ye ark-e dār-ol-xelāfe

با اشعاری از فتح علی خان صبا ملک الشعر در باب عمارت مذکور.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ ۳ص (۳۱۷-۳۱۹) [مختصر ف: ۷۶۵]

● عمامة الحكماء / کیمیا / عربی

'imāmat-ul ḥukamā'

این رساله درباره حجر کیمیاست و حاوی ده «باب»: ۱. ایضاح حجر؛ ۲. استنباط عناصر آن و استفراد جواهر آن؛ ۳. تدبیر رکن اشرف؛ ۴. استخلاص صنع از دهن؛ ۵. طهارت رکن؛ ۶. تدبیر ارض و تحلیل جوهر آن؛ ۷. طهارت آتش؛ ۸. جمع بین زیبق غربی و شرقی؛ ۹. جمع بین ارض و نار؛ ۱۰. ترکیب اولی که فلاسفه آن را النار نحاس نامیده‌اند.

آغاز: اما بعد حمدالله تعالی و الصلاة علی رسوله المجتبی المصطفی و آله النجباء فی ایضاح الحجر المشار الیه اعلم ان الفلاسفه مجموعون

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی تحلیل الاجساد و تجسد الارواح و هذا ما فی ترکیب الاول من الکلف.

کا: محمد نعیم محمد آبادی، تا: ۱۰۸۳ق؛ ۴ص (۲۳۵- ۲۳۸)، ۲۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۴۸۵]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۹۰/۹

در ده باب: باب ۱. ندارد، باب ۱. استنباط عناصر، ۳. تدبیر رکن اشرف که زیبق غربی است، ۴. استخلاص رنگ از روغن، ۵. طهارت رکن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج تریاکی، ۵گ (۱۰۳-۱۰۷)، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۰۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۲/۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹۲/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۹۲پ-۹۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۶۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لذلک نسب الابار الی البرد و الیبس

مشتمل بر ۱۰ باب؛ خط: نستعلیق، کا: هدایة الله بین عبدالرحیم، تا: ۱۱۱۲ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [رایانه]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۰/۴۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۰۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تجسد الارواح و هذا ما فی الترکیب الاول من الحلف.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج، ۱۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [الفبائی: - ۴۱۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما ادری ان ذلک آخر الرسالة او کانت لها تمة بعد ذلک و الله اعلم

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ ۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [رایانه]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۷/۲

آغاز: بسمله، اعلم ان الفلاسفة مجتمعون الی ان حجرهم حقیر مهین لا یخلو منه بر و لا بحر و لا سهل و لا جبل؛ **انجام:** و لم ارلهم بیاناً توصل منه بتدبیر الاکسیر الی منتهیها انتهت الرسالة المذکورة فی النسخة نقلنا منها هذه النسخة و ما ادری ان ذلک آخر الرسالة او کانت لها تتمة بعد ذلک و الله اعلم

در ده باب: باب ۱. ندارد، ۲. استنباط عناصر، ۳. تدبیر رکن اشرف که زیبق غربی است، ۴. استخلاص رنگ از روغن، ۵. طهارت رکن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی ذهبی تهرانی، تا: چهارشنبه ۱۳ صفر ۱۳۰۴ق؛ جلد: میشن، ۱۴ص (۲۵-۳۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۹سم [ف: ۶ - ۲۷۴]

۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۸/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** توقفوا عند ذلک و سلموا علینا لکن حیل بینهم و بینه الجهل و فقر العمل فان ...

رساله‌ای در بیان خواص احجار، که در آن کلام عده‌ای از حکما نقل شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۲گ (۸۱پ-۸۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۲ - ۹۷]

● عمامة الحكماء / کیمیا / فارسی

'imāmat-ul ḥukamā'

این نامه که درباره «حجر» و در ده «باب» است. در آن از فیثاغورس و هرمس و جابر و هرقل و دسیموس یاد شد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۱۵

آغاز: هذا کتاب «عمامت الحکماء» ! بسمله. احمدالله تعالی و اصلی علی رسوله ... اما بعد در ایضاح حجر مشارالیه است. بدان بدرستیکه فلاسفه اجتماع کرده اند بسوی اینکه حجر ایشان حقیر

است و خوار و خالی نیست از او بری و نه بحری و نه زمین هموار و نه کوه؛ **انجام:** و جسد کردن روحها. و این آن چیزی است که در ترکیب اول از جماعت خلف الحکما.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵گ (۴۰پ-۴۴پ)، ۲۴ سطر (۱۴/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۰۰۴]

● **عمان البکاء** / تاریخ معصومین / فارسی

'omān-ol bokā'

کامیاب مازندرانی، قربانعلی بن محمد رفیع
kāmyāb-e māzandarānī, qorbān-'alī ebn-e mohammad rafī'

[فهرستواره، منزوی ۱۷۲۱/۳]

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۲۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی نور قلوبنا بولاء الحسین علیه السلام وزین مجالسنا وعدنا الجنة بالبکاء الحسین علیه السلام من اقام عزاء المصطفی صلی الله علی سبط محمد الکونین ... موجه سیاسش که از ژرف دریای ناطقه عبودیت شگرف خیزد؛ **انجام:** سردوزخ به سلامت باشد از پریشانی درجمع آوریم هست چون از توهمه داوریم گر زآغاز بوده یا انجام کامیاب از تونگردد ناکام، صرف سامانی وبی سامانی چه بگویم که تو خود می‌دانی.
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن شیخ بختیار، تا: ۶ رمضان ۱۳۰۳ق، جا: ارموت طالقان؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ واقف: آخوند ملاعلی طاهری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۰]

● **عمان البکاء** / تاریخ معصومین / فارسی

'omān-ol bokā'

عمانی

'omānī

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار
در احوال و بعضی کرامات و مصایب پنج تن آل عبا علیهم السلام، با تضمین اشعاری بسیار از مؤلف، و بعضی از اشعار و مطالب به دستور حاج محمد حسین امین التجار لنگرودی افزوده شده است. این کتاب در یک «عبقه» است به جای مقدمه دارای چهارده بند، پس از آن دوازده بند به استقبال دوازده بند محتشم کاشانی و تاریخ تألیف به نظم و فهرست مجالس، و دوازده لطمه هر کدام دارای چند موجه، و ساحل به جای خاتمه در احوال امام رضا علیه السلام و مطالب و مقالات متفرقه دیگر.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: الحمدلله الذی نور قلوبنا بولاء الحسین و زین مجالسنا بعزاء الحسین ... موجه ستایش که از ژرف دریای ناطقه عبودیت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا: در عصر مؤلف؛ جلد: تیماج، ۱۳۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱ - ۹۰]

● **عمان الجواهر** / شعر / فارسی

'omān-ol javāher

عرفی شیرازی، محمد بن علی، ۹۶۳؟ - ۹۹۹ قمری
'orfī šīrāzī, mohammad ebn-e 'alī (1556 - 1591)

با مطلع: «دل من باغبان عشق حیرانی گلستانش».

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۷/۵۶

خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشبد مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۰۸ر – ۱۰۹پ) [مختصر ف: - ۶۲۶]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳۱۹/۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰ - ۳۳ سطر(۶×۱۷)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۸]

● **عمان الحساب** / ریاضیات، شعر / فارسی

'omān-ol hesāb

رجاء زفره ای، محمد علی، ۱۲۸۰ - ۱۳۶۰ قمری
rajā'-e zefre'ī, mohammad 'alī (1864 - 1941)

وابسته به: خلاصة الحساب؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

تاریخ تألیف: نیمه دوم جمادی الاول ۱۳۴۸ق
منظومه‌ای در حساب شامل: ۱. الفاظ متعلقه حساب؛ ۲. قواعد اصول اربعه؛ ۳. قواعد ضرب و تقسیم و جذر (البته به سبک قدیم)؛ ۴. تداخل و توافق و تباین و تماثل اعداد؛ ۵. اعدادی که دارای کسور بسته باشند؛ ۶. تجنیس و ترفیع در جمع و تفریق و ضرب و تقسیم کسور؛ ۸. جذر کسور؛ ۹. تناسب اربعه؛ ۱۰. حساب خطائین؛ ۱۱. تحلیل و عکس؛ ۱۲. مساحات؛ ۱۳. خطوط و اصلاحات هندسه؛ ۱۴. اصلاحات خطوط منحرفه هندسه در مساحات؛ ۱۵. مساحت مثلث و مربع و کثیر الاضلاع و دایره و استوانه و مخروط و جسم کره و اهلیجی و شلجمی و هلالی و نعلی؛ ۱۶. اندازه گرفتن زمین از بلندی و پستی؛ ۱۷. جبر و مقابله؛ ۱۸. استخراج مجهولات؛ ۱۹. ضمایر؛ ۲۰. رفع اشتباه؛ ۲۱. اقسام اعداد؛ ۲۲. در آخر کتاب به نثر فهرست اسماء و احوال کسانی آمده که هر یک تصرفی در کتاب خلاصة الحساب نموده‌اند. در ابتدای کتاب دیباچه عمان الحساب و تفریطی به شعر برای عبدالرزاق متخلص به خضر آمده و سپس با نثری شرح محمد علی رجاء زفره ای نگاشته شده است. (عبدالله انوار)
آغاز: بسمله، میکنم حمد خداوند صمد ×× آنکه باشد واحد و فردو احد

انجام: هر رجاء غیر از دعا نبود رجاء ×× کو نموده بر خداوند التجاء

[دنا ۶۲۲/۷؛ نسخه‌های منزوی ص ۱۸۴؛ الذریعه ۳۵۵/۹ و ۳۳۲/۱۵؛ فرهنگ سخنوران ۲۲۴؛ رجال اصفهان ص ۲۱۱؛ فهرستواره منزوی ۲۷۱۲/۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق زفره‌ای، تا: ۱۳۴۹ق، جا: زفره (اصفهان)؛ جلد: تیماج، ۵۶گ، ۱۹ سطر (۱۳×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۳۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن رجائی زفره‌ای، تا: ۴ رمضان ۱۳۸۳ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۷۰ص، ۲۱ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۶۸۹]

● **عمان المنافع فی خواص کتاب الشرایع هو القران المجید (منتخب)** / علوم قرآن / عربی

ʻumān-ul manāfiʻ fī xawāṣṣ-i k.-iš šarāyiʻ huwa-l qurʻān-ul majīd (mn.)

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، - ۹۸۴ ؟ قمری

ʻemād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e masʻūd (- 1577)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱/۱۹

باید جز عمان المنافع فی منافع الکتاب الرابع (الذریعه ۳۳۲/۱۵) باشد؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۱ – ۹۳۸]

● **عمان المنافع فی منابع الکتاب الرابع = عمان النافع فی منافع کتاب الرابع** / علوم قرآن / عربی

ʻumān-ul manāfiʻ fī manābiʻ-il k.-ir rābiʻ = ʻumān-un nāfiʻ fī manāfiʻ-i k.-ir rābiʻ

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، - ۹۸۴ ؟ قمری

ʻemād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e masʻūd (- 1577)

در بیان خواص تلاوت قرآن و فواید هر یک از سوره‌های آن. او ابتدا در مقدمه کتاب دوازده «باب» در آداب دعا و فضیلت قرآن و خواص اسماء الله تعالی و اسرار حروف آورده، سپس خواص قرآن را به ترتیب سور قرآن ذکر نموده: باب ۱. خواص التلاوة؛ ۲. فی ما یقوی الانسان علی حفظ القرآن؛ ۳. التوکل بالتفأل؛ ۴. ادعیة الابتداء و الاختتام؛ ۵. الختمات المشهورة المأثور لتمام الکلام و لکل سورة؛ ۶. الآیات المجموعة للمنافع المشروعة؛ ۷. الفاتحة و اللائحة فی خواص سورة الفاتحة؛ ۸ الغرر فی خواص السور؛ ۹. الوصول الی الغایات فی خواص الآیات؛ ۱۰. المقصد الاعلی فی منافع اسماء الله سبحانه و تعالی؛ ۱۱. القول الاتم فی الاسم الاعظم؛ ۱۲. النهر الغزیز فی خواص الحروف و التکسیر. نام کتاب‌هایی که مؤلف از آنها مطالبی نقل نموده عبارتند از: کافی، امان الاخطار فی الازمان و الاسفار، التحصیل، جامع الشتات، من لایحضره الفقیه، نفلیه، الفواید، راحة الارواح، شمس الدقاق، رساله در خواص آیة الکرسی، اسباب الشفاء مفاتح الغیب، دعوات، کتاب استخاره ابن طاووس، الجامع، الصحیفة، مکارم الاخلاق، العمدة، شمس المعارف. (صدرائی خوئی)

آغاز: الحمدلله حق حمده و الصلوة علی محمد نبیه و علی ولیه و خلیفته و آلهما الطیبین الطاهرین اجمعین و بعد فهذه رسالة شریفة فی خواص القرآن المسمی بعمان المنافع کتاب الرابع مبوب بأبواب

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سورة المعوذتین ... بقراءتها عند القیام و المنام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ یازده برگ آخر نسخه شامل متفرقاتی در دعای حفظ و رفع بلا و نسخه‌های داروئی است، به صورت بیاض کتابت شده است؛ جلد: تیماج، ۶۱گ، ۲۶ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵۱ – ۶۷]

۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عن الصادق علیه السلام من أوتر بهما قبل له الی آخر الحدیث و فی ع ما فی خ و فی کتاب ...

تذکر: در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۶۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف:۲-۱۶۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۷/۱

آغاز: الحمدلله الذی شرفنا بالخطاب ... و الصلوة و السلام علی نبینا ... و آله الذین فاقوا بمزید الفضل و الاستحقاق سیما فی الحایر قتیل الناصب الجایر و بعد فانی لما اجتمع عندی من منافع القرآن ما لم یسعه ثبته ... فهذا اثنی عشر رسالة و کتاباً جعلت کل واحد منها لهذا الکتاب باباً سمیت عنوانه «عمان المنافع فی منافع الکتاب الرابع» و مقصودی من هذا التألیف اظهار عنایة الله سبحانه لعباده الباب الاول الفصل الاول فی فضایل القرآن المجید؛ **انجام:** و ایاک ان تفعل ذلک لغیر مستوجب لها و من یعملها علی الاوجاج الدایم یری صاحبها منها و یکتب علی الصداع و الاضراس و وجع العین و غیره.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۸۲ص (۱-۱۸۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۵ – ۲۲]

۴. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲/۲۷

گزیده‌ای است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۳۰۶]

← عمان النافع فی منافع کتاب الرابع ≻ عمان المنافع فی منابع الکتاب الرابع

● **العمائیه (رساله)** / عرفان و تصوف / فارسی

al-‘amā’īye (r.)

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ – ۸۹۸ قمری

jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۲۴

آغاز: بسمله. ای پاک زحیز و مبر ز مکان ×× خالی ز تو نی درون و بیرون جهان؛ **انجام:** هر حرف خطا که جسته باشد ز قلم ×× شویند به آب عفو و باران کرم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ ۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۷سم [اهدائی ف: ۵ – ۱۳۴]

● **عمده** / کلام و اعتقادات / فارسی

‘omde

طبری، حسن بن علی، ق۷ قمری

tabarī, hasan ebn-e ‘alī (- 13c)

رساله‌ای است در بیان اصول دین از واجبات و نوافل در عبادات و غیره مشتمل بر دو قسم: ۱. بیان اصول دین از معتقدات و سایر متعلقات، در پنج «فصل» و هرفصل دارای چند «مبحث»: فصل ۱) توحید داری ده بحث؛ ۲) عدل دارای شش بحث، ۳) وعد و وعید در هفت بحث، ۴) نبوت در پنج بحث، ۵) امامت در ده بحث؛ ۲. فرایض و نوافل عبادات. بعضی این کتاب را به اشتباه به امین الاسلام طبرسی صاحب مجمع البیان نسبت داده‌اند.

آغاز: حمدی بی حد موجودی را که همگی موجودات بیک کرشمه جود او قدم در دایره وجود نهاده اند وثنای بی عدد مالکی را که ...

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۱۳۷گ، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقت وفات او آن زمان که خدای تعالی خواهد قبر او آنجا که خدای تعالی خواهد اولاد او ذکور ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «یا ابا عبدالله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۴]

۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۸گ (۵۹– ۱۰۶)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۶۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۸۸/۲ و ۶۲۰۳–ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ شعبان ۱۰۷۱ق، برای حاجی محمد حسین برغانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۷گ (۴۳پ–۷۹ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۹۹] و [فیلمها ف: ۳ – ۲۰۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۸۴–۳۶/۱۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مدت خلافت او و مدت بقاء دنیا وتکلیف باشد نقش نگین او این است: العلم عندالله ولایعلم الغیب الا الله وقت وفات او آن زمان که خاست تمت الکتاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۹۳۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۵۸/۳–۹/۱۰۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحث نهم در ارزاق وآجال بدانک اعتقاد اهل بیت مصطفی صلوات الله علیهم آنست که رزق چیزی باشد که کسی ازو نفع تواند گرفت ... اگر اسباب آن از خدای تعالی باشد چون کم آمدن باران و نیامدن

از آغاز تا بحث نهم در اوراق و آجال از فصل پنجم کتاب که در امامت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۵–۲۹۳۲]

● **عمدة الاحكام الشرعية** / فقه / عربی

‘umdat-ul aḥkām-iš šar‘īyya

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۹۹۲

آغاز: بسمله، الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله؛ **انجام:** الف سلام و تحیه سنه ۱۳۳۷.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق [الفبائی: – ۴۱۰]

● **عمدة الاحكام عن سيد الانام** / فقه / عربی

‘umdat-ul aḥkām ‘an sayyid-il anām

ابن قدامه، عبدالله بن احمد، ۵۴۱ – ۶۲۰ قمری

ebn-e qodāma, ‘abd-ol-lāh ebn-e ahmad (1147 - 1224)

چلبی کتابی بدین نام به تقی الدین ابومحمد عبدالغنی بن عبدالواحد بن سرور جماعیلی مقدسی حنبلی نسبت داده و می‌گوید که آن در سه مجلد است و چنین است آغاز آن: «الحمدلله اتم الحمد و اکمله».

[الاوقاف العامة بغداد ۶۵۹/۱]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۰۵۹

آغاز: بسمله الحمدلله اهل الحمد و مستحقه حمداً یفضل علی کل یحمد ... هذا کتاب فی الفقه اختصرته ... لیکون عمدة لقاریه. از میاه شروع و می‌رسد به جنایز و ناقص مانده است؛ **انجام:** و توفیقه منافتوفه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۶۱گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ – ۳۳۱]

● **عمدة الاسلام = عماد الاسلام** / کلام و اعتقادات، فقه / فارسی

‘omdat-ol eslām = ‘emād-ol eslām

مولتانی، ابوطاهر بن کمال، ق۹ قمری

mūltānī, abū-tāher ebn-e kamāl (- 15c)

رساله مختصری است به روش اهل سنت در اصول اعتقادی و احکام طهارت و نماز و زکات و ابواب تعلیم و تعلم و فرایض و ارث، انتخاب شده از ۸۵ کتاب از کتاب‌های کلام و فقه و تفسیر و حدیث. آن را از ابوطاهر بن کمال مولتانی دانسته‌اند نه عبدالعزیز که چلبی گفته است و نوشته‌اند که نباید پیش از پایان قرن نهم تألیف شده باشد. از عنوان‌های کتاب‌هایی که از آنها نقل شده هم می‌توان چنین گمان برد. در عمده از این کتاب‌ها آورده شده: کشف الاسرار، فتاوی ظهیری، شرح امالی، عمده، امالی عقیده، نجاح، تفسیرعتابی، محصل امام رازی، اصول صفاری، هدایة مولانا بدرالدین صابونی، بستان فقیه ابولیث در تفسیر عمده، تفسیر امام زاهد در وازجه، مشارق الانوار، فقه اکبر، فتاوی کبری، مقدمه، عمده عقیده، منظومه، صلوة مسعودی، متفق، قدوری، تحفه، شرح هدایة، هدایة، کنز، محیط، کافی، شرعه، تحفة الفقه، لغت مصادر زوزنی، مدخل کرخی، مکشوف، خر کامی، مصفی، خلاصه، منار، تفسیر عمده، خزانة الفقه، صغری، فتاوی سراجی، فروغ نیشابوری، نافع فقه، ینابیع، فتاوی خانی، تجنیس، شرح تهذیب، تتمه، فواید جامع الصغیر خانی، زلة القاری، فتاوی تجنیس رکنی، شرح طحاوی، جامع الکبیر، معالم رازی، کتاب السعادات، عیون المجاز، جوهر شرح هدایة ترغیب الصلوة، فقه ابوالبشر، فتاوی تتمه، وافی، تفسیر عمده معانی، حاشیه رومی، تفسیر و جیز، متفرقات کنز، حیل خصاف، فتاوی نسفی، کتاب العالم و المتعلم، وصایا امیر المؤمنین علی رضی الله عنه، نوادر ترمذی، نصاب الفقه، مسائل العالم و المتعلم در روضه زندوستی، کشف شرح بزدوی، اخبار صحایف، حقایق، تفسیر منیر، «کشف الادلة (نزدیک تمام شدن کتاب) سلطان العارفین قطب الاولیاء شیخ الشیوخ شهاب الدین عمر سهروردی».

آغاز: حمد له. صلاة. بدانکه ارشدک الله تعالی در کشف الاسرار آورده است اول چیزی که بر بنده واجب است پیش از جمله فریضه ها و پس از بلوغ شناختن خدای تعالی ست عزوجل و ایمان آوردن بدو ...

[دنا ۶۲۳/۷ (۸ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۶۶۸/۷ بدون نام مؤلف و ۴۴۹/۹؛ مشترک پاکستان ۶۱۰/۱۴-۶۰۲؛ فهرستواره فقه هزار و چهارصد ساله ص ۶۶-۶۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۶۶/۲

آغاز: ملتقط از هفتاد و اند کتاب از اصول و فروع کرده و این مختصر را عمدة الاسلام نام نهادم؛ **انجام:** دو تیر نصب شوهر باشد و هر برادری را یک تیر باشد و درست جده نه تیر بوده.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۱۳۹گ (۵۵ر-۱۹۳ر)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۲

آغاز: ... ایمان آرد جان و مال دو از کشتن و گرفتن و برده کردن در امان درآید؛ **انجام:** تا بر دلهای ایشان بوزد و آن گناه بر دلهای ایشان فراموش شود ...

خط: نستعلیق خوش، کا: معین، تا: ۱۵ شوال ۸۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ نفیس و هنری است با خط برجسته «معین» که شاید همان باشد که سمت استادی بر «سلطان محمد نور» داشته؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم مذهب، ۳۱گ، ابعاد متن: ۷×۱۱، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۳۲۵]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۹۷۳/۱

آغاز: التوحید یکی گفتن و یکی دانستن ... در عوارف المعارف آورده است؛ **انجام:** در دل جمیع مسلمانان راسخ کرده اند الهم احینا ... برحمتك یا ارحم الراحمین (تمام شد).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۷۸گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۳۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سبب نجات و درجات این جهانی و ذخیره آن جهان روزی کند و امن این مسکین گناه کار را باری تعالی را و تبارک در پناه خویش ما را امین رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: چرم، ۲۸۸ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۴۵ - ۵۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۳

آغاز: الحمدلله (کذا) رب العالمین و العاقبة للمتقین والصلواة و سلام علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین. اما این کتاب را عندة (کذا) الاسلام نام نهاده اند که مسلمین از خوندن این کتاب فیض به برند و توجه بدین داری و اسلام نمایند ... بر حکم شریعت محمد رسول الله صلی الله علیه السلام در عقیده نجاح آورده است که یکی از شرایط ایمان؛ **انجام:** و این دعا می‌خواندند رحمت خود بر ایشان نثار می‌کردم دعای این است ... الاحیاء منهم و الاموات و صلی الله علی خیر خلقه محمد و اله اجمعین برحمتك یا ارحمت (کذا) الاراحمین.

کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ملك میان ... بن محمد خوشحال، تا: قرن ۱۲، جا: گجرات؛ در انجامه تاریخ کتابت ۲۲ ربیع الاول سال هجدهم جلوس محمد شاه پادشاه غازی نوشته شده که به احتمال فراوان می‌باید منظور محمد شاه بن جهان شاه بن شاه عالم اول (۱۱۳۱-۱۱۶۱ق) از پادشاهان گورکانی هند باشد. بر این مبنا تاریخ کتابت نسخه سال ۱۱۴۹ق است، کتاب پردازی هندی، بعضی از عبارات عربی بین سطور به فارسی ترجمه شده؛ کاغذ: هندی، جلد: میشن مذهب، ۱۱۱گ، ۱۱-۱۶ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۶×۲۰/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۵۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۴۲

آغاز: که خطبه در و شرط است پیش از نماز و احکام عید

الضحی؛ **انجام:** این مسائل فرض آمد یکصد و سی و چهار.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۷۳]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۷۴/۱

آغاز: عمر عتابی تفسیر وجیز و از کتب احادیث صحایف شرعیه ریاحین حقایق عوارف المعارف ترموذی؛ **انجام:** و بدعای ایمان خاتمت بخیر این ضعیف را باخلاص مدد کند.
خط: نسخ، کا: احمد بن ملا سیلال، تا: ۱۲۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۲گ (۱–۱۱۲)، ۱۵ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۳×۱۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۱۴۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ابعاد متن: ۹×۱۲، اندازه: ۱۲×۱۷سم [سنا: ف: ۱ – ۱۰۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۵

در فهرست ناشناس؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۱-عکسی

آغاز: جایی است و جای را نسبت کردن به خدای کفر است؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ رجب ۹۵؛ اهدایی: آقای حاج محمد کلاهی؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۱۶]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** و اسامی کتب روایت ... تمام شد.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

● عمدة الاشعار / شعر / فارسی

'omdat-ol aš'ār

قاسمی گنابادی، محمد قاسم، – ۹۸۲ قمری

qāsemī gonābādī, mohammad qāsem (- 1575)

تاریخ تألیف: ۹۶۵ق

منظومه‌ای در صفت کعبه و مدینه است، به بحر خسرو شیرین نظامی شامل چهار هزار بیت، و در سال ۹۶۵ق سروده شده: «ز تاریخش نی کلکم چو دم زد ×× زلال ساقی کوثر رقم زد».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۸۳/۱

آغاز: الهی قاسمی را راه بنمای ×× زبانش را به بسم الله بگشای
خط: نستعلیق، کا: حافظ محمد بن قاسم علی، تا: ۹۸۲ق؛ واقف: یار محمد خان افشار، ۲۵ خرداد ۱۳۳۲؛ جلد: چرمی، ۲۴۹ص (۲–۲۵۰)، ۱۵ سطر (۷× ۱۲)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۷ – ۷۰۷]

● عمدة الاصول / اصول فقه / عربی

'umdat-ul uṣūl

مختار گلپایگانی، احمد بن علی، ق۱۳ قمری

moxtār-e golpāygānī, ahmad ebn-e 'alī (- 19c)

رساله‌ای است اصولی در بیان مسأله جواز عمل به ظن مطلقاً یا عدم جواز آن و بیان مختار. مؤلف این رساله، از استاد سید محمد طباطبایی با دعای «مدظله» یاد و نقل قول می‌نماید.

آغاز: بسمله حمدله و صلاة فیقول أقل العباد بل أذلهم العبد المحتاج الی رحمة ربه الغفار ... و سمیته بعمدة الاصول

انجام: کما هو مختار طائفة من الاخباریین و کذا بطلان القول بکونها من الظنون المخصوصة مع ما تمسکوا بهما اجمالاً و تفصیلاً. هذا آخرما اردنا تحریره و تسطیره. فالحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۸/۱-۵/۷۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید محمد علی بن حسین موسوی، تا: ۱۲۹۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره»؛ جلد: مقوا، ۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۹۳۰]

● العمدة الالهیة علی الزبدة البهائیة / اصول فقه / عربی

'umdat-ul ilāhīyya 'ala-z zubdat-il bahā'īya

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ – ۱۲۴۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad 'alī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

وابسته به: زبدة الاصول؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

شرح مفصلی بر کتاب «زبدة الاصول»شیخ بهایی است و خود مؤلف بر آن چند حاشیه زده است.

[الذریعة ۳۰۰/۱۳ و ۳۳۵/۱۵]

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز: الحمدلله الموصوف بالوحدانیة و البقاء المعروف بالفردانیة و الکبریاء المتفضل علینا بانزال الکتب ... یا اخوان الدین والشرکاء لی فی طلب العلم و الیقین؛ **انجام:** و لاریب ان ا لاشق لیس مثلا للمنسوخ فضلا عن کونه خیرا منه اجیب بالمنع من کون المراد خیریته بحسب العاجل لم لایجوز ان یراد خیریته بحسب الاجل
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۰]

● عمدة اهل التوفیق و التسدید فی شرح عقیدة اهل التوحید / کلام و اعتقادات / عربی

'umdat-u ahl-it tawfīq wa-t tasdīd fī š.-i 'aqīdat-i ahl-it tawḥīd

سنوسی، محمد بن یوسف، ۸۳۲ – ۸۹۵ قمری

sanūsī, mohammad ebn-e yūsof (1429 - 1490)
چاپ: مطبوعات جريدة الاسلام، ۱۳۱۷ق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۵
آغاز: بسمله. صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم قال الشیخ الامام الصالح سیدی محمد بن یوسف السنوسی الحسینی ... الحمدلله الذی شرح صدور العلماء الراسخین لقبول أنوار المعارف مستمدة من سواطع البراهین ... سمیته عمدة أهل التوفیق و التسدید فی شرح عقیدة أهل التوحید
خط: مغربی، کا: احمد بن محمد الفخار، تا: یک‌شنبه ۱۱ صفر ۹۴۸ق؛ ۱۴۸ص(۴۷۰-۶۱۷)، ۳۰ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۱۹]

← عمدة الاوقات ◄ ربع مجیب

● **عمده ایلخانیه = العمدة الخاقانیة = مختصر زیج ایلخانی** / هیئت / فارسی
'omde-ye īlxānīye = al-'omdat-ol xāqānīya = moxtasar-e zīj-e īlxānī

بخاری خوارزمی، علیشاه بن محمد، ۶۲۴؟-۶۹۵؟ قمری
boxārī xārazmī, 'alī-šāh ebn-e mohammad (1228-1296)
وابسته به: زیج ایلخانی؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)
اهدا به: محمد بن احمد بن علی تبریزی وزیر
زیج ایلخانی را مختصر کرده و بعضی تصحیحات و توضیحات را بر آن افزوده است. کتاب دارای دو «اصل» و هر اصلی، مشتمل بر ابواب و فصولی است.
آغاز: بسمله. حمد بی قیاس و انتها صانعی را که نقاش قدرت او به پرگار تصویر و دبیر بی نظیر فطرت او به قلم تقدیر صفحات افلاک را با غشای دری نقطهای سیمین کواکب ثواقب ثوابت و سیار بیاراست.
انجام: و این انگور است حصه بیست و جوشاب و این تمام است، و الله الهادی الی الرشاد.
[دنا ۶۲۳/۷؛ احوال و آثار خواجه نصیر، مدرس رضوی، ص ۴۱۲؛ نشریه ۶۶/۹؛ فهرستواره منزوی ۲۹۵۱/۴ و ۲۹۵۴/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** جدول ایام الرجوع.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ تملک: محمود بن عبدالله کاشی، شعیب بن محمود، نصرالله متطبب؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۱۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۶×۲۶/۳سم [ف: ۳ - ۵۶۲]

● **عمدة البلغاء و عدة الفصحاء** / تراجم / فارسی
'omdat-ol bolaqā' va 'eddat-ol fosahā'

رشید وطواط، محمد بن محمد، - ۵۷۳ قمری
rašīd-e vatvāt, mohammad ebn-e mohammad (- 1178)
برای: شهریار ایران تکش فرزند ایل ارسلان
در چهار «قسم»: ۱. دارای بیست و پنج نامه عربی؛ ۲. دارای بیست و پنج قصیده عربی؛ ۳. دارای بیست و پنج نامه فارسی؛ ۴. دارای بیست و پنج قصیده فارسی.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۵۸-ف و ۵۸۴۱/۵-ف
آغاز: الحمدلله علی سوابغ نعمه و سوابغ قسمه
نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۱۵۰؛ کا: محمد بن محمد بن علی معروف به کش، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۴ و ۱۸۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۴۱/۱-ف
کا: احمد بروسای، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۵]

● **عمدة الحفاظ فی تفسیر اشرف الالفاظ** / علوم قرآن / عربی
'umdat-ul ḥuffāẓ fī tafsīr-i ašraf-il alfāẓ

ابن سمین حلبی، احمد بن یوسف، - ۷۵۶ قمری
ebn-e samīn-e halabī, ahmad ebn-e yūsof (- 1356)
شرح نیکویی است بر الفاظ غریبه قرآن به ترتیب حروف اصلی کلمات در بیست مجلد. مؤلف با توجه به این‌که کتاب‌های موجود درباره غریب قرآن مانند تألیف هروی و سجستانی و راغب اصفهانی مختصر بوده و اشکالاتی نیز دربر داشته است، به تألیف این کتاب همت گماشته و با نقل اقوال آنها و مطالبی اضافه، شواهد شعری و نثری را نیز بیان می‌کند.
[کشف الظنون ۱۱۶۶/۲؛ الاعلام ۲۷۴/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۲۹/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۹۸
آغاز: الحمد لله المتفضل بانزال القرآن هدی للناس و بینات من الهدی و الفرقان انزله بافصح لسان و اوضح بیان
نسخه اصل: کتابخانه اسماعیل پاشا ـ حلب. نسخه حاضر تا اوایل حرف کاف را دارا می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ نشانی وقف کتاب بر مدرسه احمدیه در حلب؛ ۵۴ص [عکسی ف: ۴ - ۱۲۱]

← العمدة الخاقانیة ◄ عمده ایلخانیه
← عمده خاقانیه ◄ عمده ایلخانیه

● **عمدة الدبیر فی استخراج الضمیر** / علوم غریبه / فارسی
'omdat-od dabīr fī estexrāj-ez zamīr

عامری، یحیی بن ابی بکر، ۸۱۶ - ۸۹۳ قمری
'āmerī, yahyā ebn-e abī-bakr (1414 - 1488)
در استخراج اعداد مضمره و ابراز خاتمه و ضوابط آن به قواعد

علم حساب طی پانزده «مسأله» دارای فصول با مثال‌ها و اشکالی برای هر قاعده.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۹/۱۰۶-ف
نسخه اصل: از نسخه کتابخانه ملی ایران. در پانزده مسأله؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۱۷۸ر–۱۸۳پ) [فیلمها ف: ۲ – ۲۵۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۰۶/۴
آغاز: حمد و سپاس که عقل خورده دان بسر حد استخراج کنوز و خبایای آن نداند و شکر و سپاس که حدس تزیین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۵۶ر–۷۰پ)، اندازه: ۱۵/۵× ۲۲سم [ف: ۲۰ – ۸]

● عمدة الدین فی تلخیص سیرة الخلفاء الراشدین / تاریخ اسلام / عربی

‘umdat-ud dīn fī talxīṣ-i sīrat-il xulafā’-ir rāšidīn

در سیره ابوبکر و عمر بن خطاب و عمر بن عبدالعزیز می‌باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۰۷/۴
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و اشهد ان لا اله الا الله ... اما بعد فهذا مختصر فیه نبذة یسیره؛ **انجام:** و هذا آخر ما کتبنا فی هذه السیرة المختصرة و فیه کفایة و موعظة و تذکرة و الحمدلله رب العالمین و لا حول و لاقوة الا بالله ... یا رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مهر: «محمد امین» (مربع)؛ جلد: چرم، ۸ص (۵۱–۵۸)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴۵ – ۱۲]

● عمدة الذاکر لموضع خطوط فضل الدائر (منتخب) / هیئت / عربی

‘umdat-ud ḏākir li-mawḍi‘-i xuṭūṭ-i faḍl-id dā’ir (mn.)

عبدالرحمن بن مهلبی

‘abd-or-rahmān ebn-e mohallabī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳/۲۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۲۰ص (۲۶۲–۲۸۱)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ – ۳۳]

● عمدة الزائر و عدة المسافر / دعا / عربی

‘umdat-uz zā’ir wa ‘uddat-ul musāfir

حسنی کاظمی، حیدر بن ابراهیم، ۱۲۰۵ – ۱۲۶۵ قمری

hasanī kāzemī, heydar ebn-e ebrāhīm (1791 - 1849)

تاریخ تألیف: آخر ربیع الاول ۱۲۳۳ق

در ادعیه‌ای که در مزار ائمه علیهم السلام خوانده می‌شود با اشاره بسیار مختصر به احوال هر یک از معصومین در آغاز ابواب، مشتمل بر سه «مقدمه» وچهارده «باب» (به اسم هریک از چهارده معصوم) و یک «خاتمه».

آغاز: الحمدلله الذی فرض طاعة اولیائه علی کافة العباد وجعل زیارة قبورهم ذخیرة لاحوال المبدأ والمعاد

چاپ: عراق، نجف اشرف، مطبعه مرتضویه، ۱۳۵۸ق، سنگی، خشتی، ۴۳۱ص، به مباشرت استاد محمد رضا مطبعی با مقدمه در شرح احوال مؤلف ازسید علی نقی آل سید حیدر(صص۲–۸)، به سعی و اهتمام سید علی نقی و سید عبدالمطلب آل (فرزندان) سید حیدر، به نفقه حاج محمد صال آل حمودی بغدادی و شرکایش، تاریخ کتابت ۱۳۴۹–۱۳۵۰.

[الذریعة ۳۳۶/۱۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۶۶
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۲۰۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ – ۳۷۱]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ربنا فاغفرلنا ذنوبنا وکفر عنا سیئاتنا وتوفنا مع الابرار تم کتاب المزار بعون الملک المختار.
خط: نسخ، کا: محمد صالح بن حاج حسین علبوی، تا: ۹ ذیقعده ۱۲۴۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۹۳گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۲]

● عمدة ذوی الهمم علی المحسبة فی علمی اللسان و القلم / نحو / عربی

‘umdat-u ḏawi-l himam ‘ala-l maḥsaba fī ‘ilmay-il lisān wa-l qalam

نجری، علی بن محمد، – ۸۱۲ قمری

najrī, ‘alī ebn-e mohammad (- 1410)

وابسته به: مقدمة ابن بابشاذ = المقدمة المحسنیة فی فن العربیة؛ ابن بابشاذ، طاهر بن احمد (–۴۶۹)

شرحی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «المقدمة» ابن بابشاذ در نحو.

آغاز: الحمدلله علی جزیل عطائه و نبیل مواهبه و آلائه ... فهذه مذاکرة وجیزة اللفظ بسیطة المعنی لفقتها علی مقدمة الشیخ الاستاد ابی الحسن طاهر بن احمد بن بابشاذ علی ترکه ...

انجام: فهذا العذر کاف فی معرفة الخط من هذه المقدمة المختصرة لمن اراد الاقتصار و معرفة ما لایسع جهله و بالله التوفیق و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

[دنا ۶۲۴/۷، اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۴۵۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز،

۸۵گ (۳پ-۸۷پ) [ف: ۵ - ۳۳۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۰۸/۳

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان -رم ۱۱۶۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۰۷ق؛ مصحح؛ ۱۳۰ص(۲۰۴-۳۳۳) [عکسی ف: ۵ - ۱۷]

● **عمدة السالک و عدة الناسک** / فقه / عربی

'umdat-us sālik wa 'uddat-un nāsik

ابن نقیب، احمد بن لؤلؤ، ۷۰۲ - ۷۶۹ قمری

ebn-e naqīb, ahmad ebn-e lo'lo' (1303 - 1368)

رساله مختصری است در فقه شافعی به ترتیب کتب فقهی اهل سنت و هر کتاب در چند فصل. مؤلف در توضیح کتاب آورده: «هذا مختصر علی مذهب الامام الشافعی رحمه الله علیه و رضوانه. اقتصرت فیه علی الصحیح من المذاهب عند الرافعی و النووی او احدهما. قد اذکر فیه خلافا فی بعض الصور و ذلک اذ اختلف تصحیحهما مقدما لتصحیح النووی جازما به فیکون مقابله تصحیح الرافعی».

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فهذا مختصر علی مذهب الامام الشافعی رحمه الله اقتصرت فیه علی الصحیح من المذهب عند الرافع و النووی

چاپ: السعودیة، دار المنهاج، عنی به کمال الشیخ علی، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰ق؛ دمشق، دار الغزالی، محقق: صالح مؤذن و محمد غیاث الصباغ، چاپ جدید، ۳۹۲ص، ۱۳۹۹ق.

[دنا ۶۲۴/۷؛کشف الظنون ۲/۱۱۶۷؛سرکیس۱/۲۶۹؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۱۹/۱ و ۶۲۰/۱]

شرح و حواشی:

۱- شرح عمدة السالک وعدة الناسک؛ جوجری، محمد بن عبدالمنعم (۸۲۱-۸۸۹)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الشهادات تحملها و ادؤها فرض کفایة ... و اللوط و اتیان البهیمة الا اربعه ذکور و یقبل فیما لا یطلع علیه الرجال کالولادة رجلان و رجل

تا آغاز باب الشهادات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۴۳۲]

● **عمدة الطالب فی الاعتقاد الواجب** / کلام و اعتقادات / عربی

'umdat-uṭ ṭālib fi-l i'tiqād-il wājib

حبیشی، محمد بن عبدالرحمن، ۷۱۲ - ۷۶۸ قمری

hobayšī, mohammad ebn-e 'abd-or-rahmān (1313-1367)

مؤلف اعتقادات خود در اصول اسلام و دین و آنچه را که بدان ایمان دارد، را بر پایه اعتقادات اشعریان، به اختصار در چند فصل گزارش کرده است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۹۹/۱۰

آغاز: قال الفقیر الی عفوالله و کرمه ... الحمد الله الملک الجبار حمدا یدوم آناء اللیل و اطراف النهار و اشهد ان لا اله الا الله؛

انجام: فلا نتحمل لفهمه تاویلا لا نبلغ کنهه بل نحکم شرع الله علی عقولنا بالانقیاد له، نسال الله تعالی ان یوفقنا لکل خیر ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۵گ (۱۱۲پ-۱۱۶ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۴۹]

● **عمدة الطالب فی انساب آل ابی طالب** / انساب / عربی

'umdat-uṭ ṭālib fī ansāb-i āl-i abi-ṭālib

ابن عنبه، احمد بن علی، ۷۴۸ - ۸۲۸ ؟ قمری

ebn-e 'enaba, ahmad ebn-e 'alī (1348 - 1425)

کتابی است در انساب سادات به صورت شجره‌های متعدد. آورده‌اند که این کتاب را سه تحریر است: نخست نسخه مفصل است که به نام امیر تیمور گورکان معنون داشته و مشوش و نامرتب است و تا کنون به چاپ نرسیده است و نسخه دیگر که ملخص از نسخه مفصل است و چاپ شده و به خواهش سید جلال الدین حسن بن علی بن حسین آل ابوالفضل در حله و نجف تألیف نموده و نسخه رایج این کتاب است، که بزرگ (تیموری) و کوچک (جلالی) نامیده شده است. تحریر سوم که آن را «عمدة الطالب مشعشعی» یا «عمدة الطالب صغری» می‌خوانند برای سلطان شریف محمد بن فلاح مشعشعی (-۸۶۶ق). جد سادات حاکم حویزه در ۸۲۷ق نگاشته شده است. این تحریر را کتابخانه آیت الله مرعشی قم در سال ۱۳۸۷ش با تصحیح سید مهدی رجایی در ۲۳۹ص به چاپ رساند. نسخه رایج یا کوچک در یک «مقدمه» و سه «اصل» است: مقدمه: در اسم ابوطالب و نسب او؛ اصل ۱. عقب عقیل بن ابیطالب؛ اصل ۲. عقب جعفر بن ابیطالب؛ اصل ۳. عقب امیر المؤمنین ابی الحسن علی بن ابیطالب در پنج «فصل»: ۱) عقب سبط شهید ابی محمد حسن درد و مقصد، ۲) عقب حسین علیه السلام، ۳) عقب ابوالقاسم محمد بن امیر المؤمنین، ۴) عقب عباس بن امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب، ۵) ذکر عمر اطرف بن امیرالمؤمنین علی علیه السلام. ناگفته نماند که این کتاب در موضوع خود بی‌سابقه بوده و پیش از آن کتابی که جامع و کامل باشد نوشته نشده، تنها دو رساله مختصر در دست مؤلف بوده که اطلاعات خود را به ضمیمه خلاصه آن دو رساله در این کتاب جمع‌آوری کرده است؛ یکی از آن دو رساله تألیف ابو الحسن علی بن محمد صوفی نسابه و دیگری از ابی نصر سهل بن عبدالله بخاری است که هر دو از اساتید مؤلف بوده‌اند.

آغاز: (تحریر جلالی) الحمدلله الذی خلق من الماء بشراً فجعله نسباً و صهراً و رفع بعض الانام علی بعض فصیره افخم قدراً ... **انجام:** قال العمری و لاخوته محمد و عبدالله و سلیمان بقیة بمصر و الشام و لیکن هذا آخرما اردنا ...

چاپ: مشار عربی، ص۶۳۷؛ بیروت، مکتبة الحیاة، تحقیق نزار رضا، ۱۹۶۲م، ۳۰۲ص؛ نجف، المکتبة الحیدریة، ۱۹۶۱م؛ در بمبئی و قاهره و قم نیز چاپ شده؛ لکهنو، سنگی، بدون تاریخ (چاپ اول)، وزیری، ۸+۳۶۶ص (۱–۳۶۶)؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۱۸ (چاپ دوم)، رقعی، ۳۵۳ص (۱–۳۳۷)

[التاریخ و التراجم ص۲۸۵–۲۸۷؛الذریعة۳۳۷/۱۵و۳۳۸؛کشف الظنون ۱۱۶۷/۲ و ۱۱۶۸ و ۱۳۳/۲؛ معجم المؤلفین ۶/۲؛ معجم المطبوعات۱۹۴/۱؛ لباب الانساب ۱:۹۰؛ فهرست اوقاف بغداد ۲۲۹؛ موسوعة مؤلفی الامامیة ۲۱۳/۴]

شرح و حواشی:

۱– التحفة الجلالیة فی انساب الطالبیة؛ ابن عنبه، احمد بن علی (۷۴۸–۸۲۸)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۶۰

آغاز: الحمد لله الذی خص نبیه محمد المصطفی افخر البیوت کما خصه بخیر النفوس و انسبه من معدن الفخار المغرق فی الشرف القدوس ... املاء مختصر فی انساب آل ابی طالب یشتمل علی کلیات القواعد و مهمات المطالب اذکر فیه من ضوابط الفن ما لابد منه و اوضح من البیوتات الشریفة ما لا یستغنی عنه؛ **انجام:** و اذا کتبوا علیه لم تذکر فهو اشارة الی انه لم تذکره احد من المشایخ و کبیراً ما یفعل ابن المرتضی ذلک فی قوم مذکورین. و اذ قد و فینا بما وعدناه فلنقطع الکلام حامدین لله مصلین علی نبیه محمد المصطفی و آله الطاهرین». انجامه: «کتبه مؤلفه اقل المساکین احمد بن علی بن الحسین بن علی بن مهنا بن عنبه الحسنی احسن الله الیه و کان اتمامه فی عاشر صفر لسنة سبع و عشرین و ثمانمائة الهجریة و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی سیدنا حمد و علی آله الطاهرین.

تذکر: در فهرست از مؤلف فقط به نام «ساغر» یاد می‌کند. نسخه ما تحریر صغری کتاب است؛ خط: تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ صفر ۸۲۷ق؛ افتادگی: وسط؛ مصحح، محشی؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ جلد: میشن عنابی، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۴×۲۳سم [ف: ۲۹/۲ – ۸۱۹]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۸۴۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: امام بن جلال کرمانی، تا: رجب ۸۶۸ق؛ مهر: «عبده علی بن علی ۱۲۸۳» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۴/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۳۳۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۱۴

آغاز: محفوظة الا انی رأیت اوان تغربی فی اکثر البلاد وطیتها تشابها؛ **انجام:** و منهم الحسین بن محمد الصوفی من ولده هاشم بن یحیی بن الحسین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: حسن حسینی در ۹۲۹؛ اهدایی: کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ جلد: مذهب، ۱۶۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴سم [ف:۲۷–۲۱۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۰ق؛ مصحح، محشی با امضای «محمد مهدی طباطبایی، محمدمهدی، محمد اشرف طباطبا، محمد، ۱۲» و جز آن، با نسخه اصل خط مؤلف، مقابله گردیده، با نشان «بلغ»؛ تملک: سید محمد اشرف بن حبیب الله بن عمادالدین لطف الله حسنی حسینی طباطبایی با مهر «لی خمسة اطفی بهم حر الجحیم الحاطمة المصطفی و المرتضی و ابناها و الفاطمة. محمداشرف الحسینی الحسنی ۱۰۲۳»، ملا محمد خوبی به سال ۱۲۰۱ق، ملا عبدالحسین صحاف در شهرستان خوی؛ جلد: چرم مذهب، ۲۰۷گ، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴۰ – ۶۱۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱ معزی

آغاز: والطبقة العاشره و هم رهط الرجل و اسرته و هم بمنزلة الاصابع؛ **انجام:** و محمد النخاس بن طاهر بن علی له ولد و اما احمد بن علی الرئیس بالمیدنة بن محمد العقیقی بن جعفر بن عبدالله بن الحسین الاصغر فولده علی المحدث بن احمد له عقب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه‌دار؛ مهر: «خادم الشرع المحمدی محمد بن عنایة الله الحسنی ۹۷۱» (دایره)؛ جلد: مقوایی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ – ۹۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، جا: کربلا؛ جلد: تیماج زرد، ۴۷۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۲۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سعدالله بن جمال الدین حسینی کاظمی، تا: ۹۳۲ق، جا: تبریز؛ مصحح، محشی؛ مهر: «الراجی محمد اسمعیل» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۱۵۷گ (۱–۱۵۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۱سم [ف: ۴۰ – ۶۱۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۱

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه ملی پاریس، شماره ۲۰۲۱؛ خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۱ رمضان ۹۳۸ق؛ ۲۲۸ص (۲–۲۲۹)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ – ۳۴۵]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۴۱

خط: نسخ، کا: محمود بن حسین خطیب رازی، تا: ۹۵۵ق؛

۲۸۵گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۲۱۸]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۹۹

خط: نسخ، کا: یوسف بن ابراهیم اوغانی حنفی، تا: ۱۸ شوال ۹۶۹ق، جا: مدینه منوره؛ مقابله شده با اصل منقول به‌وسیله احمد بن محمد ابی الحرم در مدینه، نسخه تیموری است نه جلالی؛ جلد: میشن، ۱۸۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۷۱]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج زرد، ۲۷۱گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۷ - ۶۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۱ و ۶۵۱۲-ف

آغاز: تیموری: الحمدلله الذی خلق من الماء بشراً و جعله ... و بعد فان النسب علم عظیم ... و نهض بتنقیح حالاتهم فی کل اوان فهامون من الائمة فاردت ان اصنف فی انساب الطالبیین ... ولم یحضرنی فی ذلک العلم الا مختصراً لطیفاً من تصانیف شیخنا العلامة ابی الحسن علی بن محمد بن علی بن الصوفی؛ **انجام:** و هم آخر ولد ابی طالب بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف، قال مؤلفه رحمة الله علیه: و اذ یسرالله اتمام هذا الکتاب وفق ما اردناه ... کسانی که درباره عمدة الطالب کار کرده اند

تحریر تیموری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ شوال ۹۶۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: علی بن عبد الرسول به تاریخ ۱۳۵۸ق؛ مهر: محمد جعفر بن سلطان العلماء (مربع)؛ در گ۱۵۰ر حاشیه‌ای به خامه اعتضاد السلطنه وزیر علوم (علی قلی میرزا) و در گ۱۰۷ و ۱۷۲پ حاشیه‌ای به خط سید شهاب الدین تبریزی (آقا نجفی قمی) دیده می‌شود؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۷گ، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۳۰] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۹۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۳عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۳۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۹۴-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید عبدالله بن حسن بن علی بن محفوظ حسینی از سادات آل ابی جبل، تا:۱۴ رجب ۹۷۳ق؛ مصحح، محشی، در ۲۷ رجب سال ۹۷۳ق گویا از سوی کاتب مقابله شده؛ ۲۰۸گ (۶-۲۱۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۴۰ - ۶۰۶]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۴۹

تحریر جلالی است؛ خط: نسخ، کا: نعمة الله بن حمزة عمیدی حسینی نجفی، تا: ۱۶ ذیقعده ۹۷۴ق؛ تملک: سلطان القراء؛ ۱۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۸سم [ف: ۱ - ۳۷۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۲-طباطبائی

آغاز: و تساویاً شدیداً بین اللجین و اللجین یکابر یکابر الدعی العلوی ... فکم من قائل لو عرفت سیداً صحیح النسب لتبرکت بترابه؛ **انجام:** و لا خوته محمد و عبدالل و سلمین بقیه بمصر و الشام ... و قد جمع علی فوائد لم یجمعها المبسوطات و ضوابط تفرقت فی اثناء المطولات

خط: نسخ، کا: محمد بن صالح بن حسین، تا: ۹۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۴۱۸]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن الله دین حسینی، تا: شنبه ۲۴ جمادی الاول ۹۹۰ق؛ مصحح، محشی، دستخط آیت الله مرعشی نجفی (ره) که حاشیه‌هایی را که به خط سید محمدقاسم نسابه حسینی مختاری سبزواری و کمال الدین حایری نسابه بوده است بازنویسی نموده‌اند، با سرلوح مرصع نفیس، مجدول مذهب؛ ۲۴۷گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴۰ - ۶۱۱]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اختلف فی العباس و اخیه عمر ایهما اکبر ... و ابراهیم جردقة و الفضل، اما الفضل بن الحسن بن ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم، ۲۴۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۶۰۳]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: آیت الله میرزا علی ثقة الاسلام تبریزی شهید در ۱۳۲۱ق؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی محمد یوسف الحسنی ۱۱۹۱» (بیضی)، «الراجی محمد صادق الحسینی» (مستطیل)؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر(۹×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۶۰۴]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۳۴

آغاز: خیرة الله التی اختارها و رفع فی العباد و البلاد منارها ... انسابهم التی الیها یعزون علی تطاول الایام مضبوطة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۳]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه غره ذیقعده ۱۰۱۴ق، جا: ملتان؛ مصحح، محشی؛ تملک: سید عبدالخالق؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: کشمیری، جلد: مقوا، ۱۶۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۶۸] و [ف: ۲۷-۲۰۸]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: محمد موصلی حلی غریب زاده، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۰۱۹ق، جا: بغداد؛ مصحح، محشی، مجدول؛ مهر: «علی اصغر الحسنی الحسینی الطباطبائی» (مستطیل)؛

تملک: محمدقلی بن محمد حسن طبیب نخجوانی با مهر «العبد المذنب محمدقلی» (مستطیل) و «محمدقلی» (بیضی)؛ جلد: چرم، ۲۷۰گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴۰ - ۶۰۹]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۱/۴

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه در یمن؛ خط: نسخ، کا: سید ابراهیم بن حرب بن محمد زهراوی فوعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ این کتاب فقط اوایلش در این مجموعه مذکور است؛ ۷ص (۲۴۶-۲۵۲) [عکسی ف: ۱ - ۴۰۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹/۴عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ ۹ص (۲۵۰-۲۵۸) [عکسی ف: ۴-۴۷]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ شعبان ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۰۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ربیع الثانی ۱۰۹۳ق؛ توسط محمدحسین کتابدار نجفی قمی نسابه به سال ۱۰۹۴ق مقابله و تصحیح شده، محشی با امضاء محمد حسین کتابدار نسابه و آیت الله مرعشی نجفی؛ مهر: «غیاث الدین منصور الحسنی الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم، ۱۲۶گ، ۲۲ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۴۰ - ۵۹۸]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۷

آغاز: الحمد لله الذی خص نبیه محمد المصطفی بخیر البیوت کما خصه بخیر النفوس و انبته من مغارس الفخار المعرق فی الشرف؛ **انجام:** و اذا وفق الله سبحانه لاتمام هذا المختصر حسبما وعدناه فلنقطع الکلام حامدین لله رب العالمین و مصلین علی سیدنا محمد ... المنتجبین.

خط: نسخ،کا: محمد حسین بن سیف الله اصفهانی، تا:۱۲ ربیع الثانی ۱۰۹۴ق؛ مصحح، توسط محمد بن علی بن عبدالکریم موسوی حسنی عاملی کرکی در جمادی الاول ۱۰۹۴ق مقابله شده؛ مهر: «جواد بن مرتضی الحسنی الحسینی الطباطبایی» (بیضی)، «... بن یعقوب الطباطبائی» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی محمد مهدی الحسنی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۰۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۲۸۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۵۲

آغاز: الحمدلله الذی خلق من الماء بشرا؛ **انجام:** فی اثناء المطولات و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: محمدحسین خادم کتابدار نجف، تا: جمادی الاول ۱۰۹۵ق؛ پس از این رساله‌ای است در پنج صفحه در مصطلحات فن انساب و مؤلفش شناخته نشد، از تعالیق و حواشی و فوائدی که در حواشی نگاشته می‌رساند که فاضل و عارف به انساب بوده؛ تملک: شاهزاده فرهاد میرزا؛ واقف: فهرستی؛ ۱۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۶ - ۶۱۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق من الماء بشراً فجعله نسباً و صهراً و رفع بعض الانام علی بعض فصیره افخم قدراً و اعظم ذکراً.

صدر: بسمله، الحمدلله الذی جعل شرف الانساب واسطة عقد المکارم مجداً و فخراً.

صدر: بسمله، فهرست کتاب عمدة الطالب و هو مرتب علی مقدمة و فصول ثلثة (کذا) و لکل اصل فصول اما المقدمة ففی اسم ابی طالب و نسبه؛ **انجام:** قال العمری له و لا خوته محمد و عبید (کذا) و سلیمان بقیة بمصر و الشام و لیکن هذا آخر ما اردناه ایراده فی هذا المختصر و قد جمع فواید لم تجمعها المبسوطات.

انجام: و لکن (کذا) آخر ما اوردناه من تدوین فهرست طوایف عمدة الطالب فی نسب آل ابی طالب و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

خط: نستعلیق خوش، کا: اسد تربتی، تا: سه‌شنبه ۳ رجب ۱۰۹۶ق؛ واقف: فاضل خان، قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۷گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۴سم [ف: ۲۷ - ۲۱۰]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۸۹

آغاز: و قال فی ذلک قصیدة اولها الحمدلله حمدا دایما ابداً قد صادر سبط رسول الله لی ولداً؛ **انجام:** قال العمری له و لاخوته محمد و عبدالله و سلمان بقیة بمصر و الشام و لیکن هذ آخر ما اردنا ایراده فی هذا المختصر و قد جمع علی فوائد لم تجمعها المبسوطتان (کذا) و ضوابط تفرقت فی اثناء المطولات و الحمدلله ... برحمتک یا ارحم الراحمین.

انجام: کتاب عمدة الطالب ... قدس الله سره العزیز.

خط: نسخ، کا: داود بن شمس بن داود بن احمد بن الحسن الفقیه، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۳سم [ف: ۲۷ - ۲۰۹]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۹۶

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: حنایی، ۹۰گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۵/۵)، اندازه: ۲۲/۴۵×۳۵/۵سم [ف:۵-۳۳۳]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۶۰/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا و صهرا و رفع بعض الانام علی بعض؛ **انجام:** فی هذا المختصر و قد جمع علی فواید لم تجمعها المبسوطات و ضوابت تفرقت فی اثناء المطولات

نسخه حاضر تحریر دوم کتاب است که به عمدة الطالب جلالی معروف است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین خادم کتابدار، تا: جمادی الاول ۱۲۰۵ق؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۴۹گ (۸پ-۱۵۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ - ۴۰]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۶۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد جمع علی فوائد لم بجمعها المسوطات و

ضوابط تفرقت ی الثناء المطولات و الحمدلله رب العالمین
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۵ص، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه:۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۴۲]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله راثی، تا: ۹ رمضان ۱۲۸۰ق، جا: محمدیه نائین؛ مصحح، محشی از «حسین کتابدار نسابه»؛ ۲۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۲]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** آخر کتاب عمدة الطالب فی انساب آل ابی طالب تألیف السید الشریف شهاب الدین احمد بن علی بن الحسین ابن علی مهنأ ابن عبید الاصغر بن علی بن معد الحسنی و کان الفراغ من هذه بالمدنیة المشرفه فی یوم الاحد ثامن عشر شهر شوال سنه تسع و ستین و تسع مأئه.
خط: ثلث، کا: سید محمد کاظم طباطبائی اصفهانی، تا: ۱۲۸۲ق؛ ۲۷۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۴ - ۳۱۶]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۰۵

آغاز: من دوحة نبوته المترفعین إلی ذروة الشرف بمنحة نبوته و علی اصحابه المعترفین ببشر القبل من مشرب العنایة
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: عباس بن علی بن حسین حلی مشهور به غداری، تا: شنبه سلخ ذیحجه ۱۲۸۶ق، جهت سید حسین بن محمد علی اعرجی حسینی؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۳۵۰ص [عکسی ف: ۷ - ۳۰۱]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۳۹/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوتراب محلاتی ملقب به ملاباشی، تا: ۱۲۹۴ق؛ مصحح؛ مهر: «علی اکبر بن حسین الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۱۶گ (۶۱پ-۱۷۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۳]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۳۶

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا و صهرا و رفع بعض الخلایق علی بعض؛ **انجام:** و هم آخر ولد ابی طالب بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف. قال مؤلفه رحمة الله تعالی علیه و اذ یسر الله سبحانه اتمام هذا الکتاب ... و علی التابعین لهم باحسان الی یوم الدین و آخر دعواهم ان الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: سید محمود اردستانی اصفهانی، تا: دوشنبه ۲ جمادی الاول ۱۲۹۵ق؛ از روی نسخه‌ای که در روز یک‌شنبه ۱۸ شوال ۹۶۹ق در مدینه کتابت شده، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج زرد، ۱۰۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۰۹]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۲

آغاز: ... و قد کان رحل الی قیصر بالشام فأخذ منه عهدا ... الباب الثانی فی اولاد هاشم و اولاد ولده عبدالمطلب، اولد هاشم عدة اولاد، و لکن عقبه المتصل من ابنه عبدالمطلب لاغیر؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به خط آیت الله سید شهاب الدین مرعشی نجفی با نشان «۱۲» و جز آن، از روی نسخه ای که به سال ۹۷۲ق کتابت شده بوده؛ ۱۵۰گ، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۰ - ۶۱۵]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی التابعین لهم باحسان الی یوم الدین و آخر دعویهم ان الحمد لله رب العالمین. آخر کتاب عمده الطالب فی نسب آل ابیطالب علیهم السلام تألیف السید الشریف شهاب الدین رحمه الله.
خط: نستعلیق، کا: ابوتراب طباطبائی پیشخدمت باشی، تا: ۱۳۰۶ق، جا: تبریز؛ اهداء به: اعتماد السلطنه (محمد علیشاه ولیعهد)؛ ۲۶۷گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ - ۲۵۶]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۴

آغاز: الحمدلله الذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا و صهرا ... و بعد، فان علم النسب علم عظیم المقدار ... هذه بیوتات العلویة العاریة عن العار متوافرة ... فاردت ان اصنف فی انساب الطالبیین کتابا یجمع بین الفروع و الاصول ... و لم یحضرنی فی ذلک العلم الا مختصرا لطیفا من تصانیف شیخنا العلامة ابی الخسن علی بن محمد بن علی بن الصوفی العلوی العمری النسابة رحمه الله و آخرا ألطف منه من تألیف شیخنا الفاضل ابی نصر، سهل لن عبدالله البخاری احسن الله جزاء و جعلتهما لی دستورا ارجع الیه و قانونا اعول علیه و ضمنت الی ذلک فواید علقتها من عدة اماکن ... فسمیته عمدة الطالب فی نسب آل ابی طالبریال ثم اتحفت به الحضرة العلیة الخافانیة ... امیر تیمور گورکان، خلدالله تعالی فی الخافقین ملکه ... و هو حسبنا و نعم الوکیل، فاقول، ابوطالب، هو ابن عبدالمطلب بن هاشم؛ **انجام:** قال شیخنا العمری له عدد بطبرستان و غیرها ... و هم آخر ولد ابیطالب بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف، قال مؤلفه رحمة الله تعـ علیه، و اذ یسرالله سبحانه اتمام هذا الکتاب وفق ما اردناه و سهل لنا ترتیب اشرف الانساب طبق ما وعدناه، فنحمدالله جل جلالخ ... و صحبه الاخیار و علی التابعین لهم باحسان الی یوم الدین و آخر دعویهم ان الحمدالله رب العالمین
تحریر تیموری است، جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، کا: حسن خوشنویس [همدانی]، تا: ۱۳۷۰ق، جا: قم؛ نسخه‌ای است نفیس و به دستور آیة الله مرعشی نجفی (ره) از روی نسخه‌ای که به سال ۹۶۹ق کتابت شده، استنساخ گردیده و توسط ایشان مقابله و تصحیح گردیده با این عبارات: «بسمه تعالی، بمنه و کرمه قد قوبلت هذه النسخة و هی المعروفة بعمدة الطالب الکبری التی لم تطبع الی الآن علی عدة نسخ، منها نسخة من مکتبة دانشگاه فی طهران و [و قد] اهداها الیها الاستاذ الحبر الخریت الحجة، السید محمد مشکوة الحسینی البیرجندی، و منها النسخة التی کانت فی مکتبة البحاثة الحجة المتبحر، السید البلاغی فی طهران، و و کانت محشاة بخطوط العلامة البحاثةریال الشیخ محمد المهدی العبد

الرب آبادی القزوینی، احد مؤلفی «نامه دانشوران» و اعتضاد السلطنة وزیر العلوم، و منها نسخة کانت للولد الاکرم، ذخر الافاضل، حرسه الباری، و لاتسئل ایها القاری الکریم عما لا قیته من المتاعب فی تصحیح هذا الکتاب الشریف، اذ النسخ کلها کانت مشوشة سقیمة، و ارجو ان تکون هذه النسخة ذخرا لیوم فقری و [فاقتی]، و الامل من ارباب الفضل و علماء النسب ان یذکرونی بالدعاء فی مطان الاجابة»، جلد نخست، در سال ۱۳۷۰ق و جلد دوم به سال ۱۳۷۲ق مقابله شده؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۵۵۷گ، ۱۰ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴۰ - ۶۰۰]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۵۲-۳۲/۶۲

آغاز: الشجرات تتضمن سلسة آل الرسول صلی الله علیه وسلم وهی المسماه تحفة الطالب فی آل ابی طالب؛ **انجام:** [شجره است]

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه عکسی است؛ جلد: گالینگور، ۱۲۶گ، سطور شجره‌ای، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۲ - ۷۷۱]

۴۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۱۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی حسینی، بی‌تا؛ مهر: «محمد هادی الحسینی»؛ اهدایی: حسن صدر؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۳۲۵گ، ۱۴سطر(۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۳۶]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: ترمه سفید، جلد: تیماج، ۱۶۸گ، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۲۵]

● عمدة الطالب فی بر الوالدین و الاقارب / اخلاق / عربی

'umdat-uṭ ṭālib fī birr-l wālidayn wa-l aqārib

حسینی، محمد بن حسن، ق۱۲ قمری

hoseynī, mohammad ebn-e hasan (- 18c)

مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۵۰/۲

کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۰۷ق [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۶]

● عمدة الطالب و تحفة الراغب / رمل / عربی

'umdat-uṭ ṭālib wa tuḥfat-ur rāġib

تمیمی، ابوحامد محمد بن ابراهیم، ق۷ قمری

tamīmī, abūhāmed mohammad ebn-e ebrāhīm (- 13c)

تاریخ تألیف: ۶۳۰ق

رساله مفصلی است در رمل مشتمل بر بیست و دو «باب» و هر باب در چند «فصل»: ۱. آداب علم الرمل؛ ۲. البیوت؛ ۳. الحکم علی النصرة الخارجة؛ ۴. الحکم علی النصرة الداخلة؛ ۵. الحکم علی القبض الداخل؛ ۶. الحکم علی العتبة الداخلة؛ ۷. الحکم علی النقی الخد؛ ۸. الحکم علی البیاض؛ ۹. الحکم علی الحیانی؛ ۱۰. الحکم علی الاجتماع؛ ۱۱. الحکم علی الجماعة؛ ۱۲. الحکم علی العقلة؛ ۱۳. الحکم علی الطریق؛ ۱۴. الحکم علی المنکوس؛ ۱۵. الحکم علی الحمرة؛ ۱۶. الحکم علی القبض الخارج؛ ۱۷. الحکم علی العتبة الخارجة؛ ۱۸. الحکم علی الکوسج؛ ۱۹. اخراج الضمیر؛ ۲۰. تحلیف الرمل و انواعه؛ ۲۱. فی الصفات؛ ۲۲. امثلة مفیدة لطالب هذا العلم.

آغاز: الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و آل بیته الطاهرین الطیبین. و بعد فاعلم ایها الطالب انه یجب علی ضارب الرمل ان یقول کما اخبر ابوحامد ...

انجام: و کذلک تصنع فی الشفاء و زواله و دوامه و الله اعلم انتهی الکتاب المبارک و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد حبیبه و علی آله هم خیر البریة و علی اصحابه الخیرة.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ محمد بن محمد بن ... الشافعی در ۷ جمادی الاول ۸۹۴ آن را خوانده همچنین محمد شافعی در ۱۰ ربیع الثانی ۹۰۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سرخ، ۲۹۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۵/۷سم [ف: ۱ - ۳۷۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۳۶-۱۷/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن غنی حسینی تنکابنی، تا: ۱۱۴۹ق؛ ۱۰۶گ، ۱۳–۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۳۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۹۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۶ - ۱۸۷]

● عمدة الطالب و عدة الراغب / عرفان و تصوف / عربی

'umdat-uṭ ṭālib wa 'uddat-ur rāġib

ترجمه‌ای است از مختصر «آداب التصوف و المقامات الاربعین» که سخنان ابی سعید فضل الله ابی الخیر میهنی در آن آمده است، در دو «مقاله»: ۱. آداب تصوف در نه فصل؛ ۲. در چهار مقاله.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۳

آغاز: بسمله و ما توفیقی الا بالله. الحمدلله الذی عرفنا سبیل الهدی و خوفنا طرق الردی ... و بعد فقد اشار الی بعض الاعزة علی ... ان اعرب مختصر آداب التصوف (و المقامات) الاربعین من کلام ... ابی سعید فضل الله بن ابی الخیر المیهنی ... فاجبت مسئوله وحققت بمأموله و نظمت بین الدرتین فی سلک و جمعت بین الحرتین فی سلک مترجما عن عیون الفاظ لشیخ فی تقریره ... و سمیت المجموع بعدة الطالب و عمدة الراغب ... و قد اوردت المختصر فی مقالتین؛ **انجام:** و یکون بدنه وحشیاً و قلبه عرشیا.هذ کلام

الشیخ رضوان الله علیه و نسئل الله رب العالمین و حسبنا الله تعالی و نعم الوکیل (کتبه حسن بن سلیم بن عطیة بمدینة الکحیا تاریخ ۴۷ و سبعمایة).

خط: نسخ، کا: حسن بن سلیمان، تا: ۷۴۷ق، جا: کحیا؛ ۱گ (۲۵پ) [ف: ۵ - ۳۳۲]

● **عمدة الطالبین فی النسب = عمدة الطالبین فی نسب السید محمد المشهور بمریخ بن القاسم** / انساب / عربی

'umdat-uṭ ṭālibīn fī-n nasab = 'umdat-uṭ ṭālibīn fī nasab-is sayyid muḥammad al-mašhūr bi-mirrīx ibn-il qāsim

حسینی، عبدالله بن حسن، ق ۱۰ قمری

hoseynī, 'abd-ol-lāh ebn-e hasan (- 16c)

رساله‌ای است که گویا به جهت نسب اشخاص، ساخته شده است. مؤلف در برگ‌های پایانی می‌گوید: «... و بعد، فهذا نسب السید المعظم و المرتضی المکرم ... فلان بن فلان ... و نسبه شریفا متصلا بانتسابه بالائمة الطاهرین الی الامام الحسین الشهید بن الامام علی بن ابی طالب بن عبدالمطلب ... بن شیئث بن آدم ابی البشر صلوات الله علیه ...». آن‌گاه مؤلف، این رساله را به پایان برده و دیگر بار با ذکر خطبه‌ای کوتاه به بیان نسب سید محمد مریخ پرداخته است به صورت مشجر. نام این رساله در پشت برگ آغازین نسخه با خط اصل به عنوان «عمدة الطالبین فی النسب» آمده است. متأسفانه بخشی از حاشیه برگ نخست، پاره شده و گویا بخشی از نام کتاب از میان رفته است، نام «سید محمد» هم در زیر نام عمدة الطالبین نوشته شده که بعداً محو گردیده است. مرحوم آقا بزرگ در الذریعة می‌گوید: «عمدة الطالبین فی نسب السید محمد الموسوی المعروف بمریخ المنتهی نسبه الی موسی ابی السبحة بن ابراهیم المرتضی، للسید النسابة، عبدالله بن محفوظ الصادقی العلوی المنتهی نسبه الی الحسن ضوجة بن محمد بن اسماعیل بن الامام الصادق. اوله: [الحمدلله الظاهر بآیاته، الباطن بذاته ...] و الرسالة علی طریق التشجیر ینتهی الی آدم ابی البشر، ذکر اسمه فی آخر الکتاب، و فرغ منه فی ۱۹ رجب ۹۷۳، و السید محمد المریخ من اعیان تلک المأة و افاضلها، و للمؤلف تعلیقات و تذییل علی عمدة الطالب، یظهر انه من مهرة علم النسب، ترجمه السید شهاب الدین فی کتابه طبقات النسابین و قال ان عمدة الطالب بخط المؤلف عندی بقم».

[الذریعة ۳۳۹/۱۵؛ کشف الارتیاب ص۵۹ (کشف الارتیاب به سال ۱۴۱۰ه.ق در مقدمه لباب الانساب بیهقی با تحقیق محقق سخت کوش، حجة الاسلام سید مهدی رجایی از سوی انتشارات کتابخانه مرعشی چاپ شده است)]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۴۷/۳

آغاز: الحمدلله الظاهر بآیاته الباطن بذاته ... و بعد، فهذا نسب السید المعظم و المرتضی المکرم ... فلان بن فلان ... الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، فهذا نسب السید الشریف الجلیل الامیر محمد المشهور [بمریخ] ابن السید القاسم بن السید محمد المصحفی بن السید مطهر بن السید ابراهیم بن السید الحسین ... بن ابراهیم الاصغر بن الامام موسی بن الامام جعفر؛ **انجام:** شیئث نسله ابوالبشر آدم علیه السلام، و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین، فرغ من کتابته ...

خط: نسخ، کا: سید عبدالله بن حسن بن علی بن محفوظ حسینی از سادات آل ابی جبل، تا: ۹۷۳ق؛ مصحح، محشی به خط مؤلف؛ جلد: چرم مذهب، ۸گ (۲۱۴-۲۲۱)، ۱۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۰ - ۶۰۷]

● **عمدة العقائد = عمدة عقیدة أهل السنة و الجماعة = عمدة عقائد النسفی** / کلام و اعتقادات / عربی

'umdat-ul 'aqā'id = 'umdat-u 'aqīdat-i 'ahl-is sunna wa-l jamā'a = 'umdat-u 'aqā'id-in nasafī

نسفی، عبدالله بن احمد، - ۷۱۰ قمری

nasafī, 'abd-ol-lāh ebn-e ahmad (- 1311)

کتاب جامع و مختصری است کلامی در بیان اصول اعتقادات اهل سنت و شامل بیست «فصل»: ۱. حقایق اشیاء ثابت هستند؛ ۲. عالم حادث است؛ ۳. صانع عالم، واحد است؛ ۴. صانع عالم عرض نیست؛ ۵. صانع عالم حی، سمیع، بصیر و مرید است؛ ۶. صانع عالم متکلم بکلام قدیم است؛ ۷. تکوین غیر از مکون است؛ ۸. خدا عالم را باختیار پدید آورده است؛ ۹. خدا حکیم است؛ ۱۰. رؤیت الهی؛ ۱۱. ارسال رسل؛ ۱۲. نبوت خاصه؛ ۱۳. کرامات اولیاء؛ ۱۴. استطاعت؛ ۱۵. افعال مخلوق خداوند است؛ ۱۶. تکلیف ما لایطاق؛ ۱۷. ارزاق؛ ۱۸. ایمان؛ ۱۹. سمعیات؛ ۲۰. امامت. بر اساس رساله اعتقادات «عمر نسفی» است و با آغاز مشترک که احیاناً علت اشتباه بعضی از فهرست‌نگاران شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی رسوله محمد و آله. قال مولانا الصدر الامام ... جمعت فی هذا المختصر عمدة عقیده اهل السنته و الجماعة ... قال الحق حقایق الاشیاء ثابتة لان فی نفیها ثبوتها و العلم بها متحقق و اسبابه للخلق ثلاثة

چاپ: لندن، جمعیة النشرات الاستشراقیة، ۱۲۵۹ق.

[دنا ۶۲۶/۷ (۷ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۱۶۸/۲-۱۱۶۹؛ الاعلام؛ زرکلی ۶۷/۴؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۸۷۸/۲]

شرح و حواشی:

۱- اعتماد الاعتقاد؛ نسفی، عبدالله بن احمد (-۷۱۰)

۱. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، محشی [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۲۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۷۲/۱

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان–رم ۱۲۵۶؛ کا: ابویزید بن الیاس بن علی، تا: پنج‌شنبه ۹ ربیع الاول ۷۹۵ق؛ ۲۹ص (۲–۳۰) [عکسی ف: ۵ – ۱۱۹]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۳۴/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** الخلافة بعدی ثلاثون سنة و قد تمت لعلی رضی الله عنه تم الکتاب بعون الله ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۶۰ق؛ مقابله شده با نسخه اصل توسط سید محمد بن سید حسین بن شیخ علی، دارای بلاغ؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۹گ (۶۴–۷۲)، ۲۵ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۶۴۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۶/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الا من منه و تصدیق الکاهن بما یخبر به عن الغیب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷گ (۴۹– ۶۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸× ۱۵سم [ف: ۲۹ – ۳۵۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: هندی، ۸۰گ، ۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت بعلی رضی الله عنهم اجمعین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از صابونی و غیره؛ واقف: خواجه شیر احمد؛ ۳۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ – ۲۰۷]

۷. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۶۱/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۴۰۳]

← عمدة عقائد النسفی ⟵ عمدة العقائد
← عمدة عقیدة أهل السنة و الجماعة ⟵ عمدة العقائد

● **عمدة عقیدة اهل السنة و الجماعة** / کلام و اعتقادات / عربی
'umdat-u 'aqīdat-i ahl-is sunna wa-l jamā'a

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۹۴/۱۱
بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ اهدایی: علی اخلاقی فیروز آبادی؛ جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ – ۱۲۳۷]

● **عمدة العلماء الاخیار فی تحریر علوم الاخبار** / تراجم / عربی
'umdat-ul 'ulamā'-il axyār fī taḥrīr-i 'ulūm-il axbār
عسکری، احمد بن سعد، ۷۰۰؟ – ۷۵۰ ؟ قمری
'askarī, ahmad ebn-e sa'd (1301 - 1350)
وابسته به: تهذیب تهذیب الکمال فی اسماء الرجال؛ ذهبی، محمد بن احمد (۶۷۳–۷۴۸)
گزیده‌ای است از «تهذیب الکمال فی اسماء الرجال» و «الاطراف» هر دو از حافظ جمال الدین یوسف بن عبدالرحمن زکی مزی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۸۰
آغاز: بسمله، صلوة. نحمدک اللهم و احمدک هو المعتمد فی کل نهایة و ابتداء؛ **انجام:** و غیرهم ... و اثبته ابن حبان فی الثقة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: دولت آبادی، ۲۶۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۱×۲۶/۱سم [ف: ۱ – ۳۷۲]

● **عمدة العلم الراسخ فی معرفة المنسوخ و الناسخ = تذکرة الادیب فی تفسیر الغریب** / علوم قرآن / عربی
'umdat-ul 'ilm-ir rāsix fī ma'rifat-il mansūx wa-n nāsix = taḏkirat-ul adīb fī tafsīr-il ġarīb
ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟ – ۵۹۷ قمری
ebn-e jawzī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'alī (1115 - 1201)
این نام پشت جلد کتاب و در یادداشت کاتب نسخه که به سال ۱۰۳۲ در مکه معظمه نوشته است درج گردیده است، ولی در مدارک کتاب‌شناسی نه تنها کتابی به این نام به ابن جوزی نسبت نداده‌اند بلکه از کتاب «نیسیر البیان فی علم القران» که خود ابن جوزی در مقدمه نسخه حاضر ضمن ذکر اسامی بعضی از تألیفاتش یاد کرده است نیز نامی نبرده‌اند و فقط کتابی به نام «نیسیر البیان لاحکام القران» به ابن نور الدین جمال الدین محمدبن عبد الله زنده در ۸۰۸ و کتابی به نام «عمدة الراسخ فی معرفة المنسوخ و الناسخ» به مولی الحمد بن علی بن عبد الرشید زنده در ۸۳۷ نسبت داده‌اند. شامل شش باب و چند فصل است.
چاپ: نشر فی المدینة المنورة ۱۴۰۰ و فی الریاض۱۴۰۷/۱۹۸۶.
[دنا ۶۲۶/۷؛ الاوقاف العامة موصل ۳۰۳/۲]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۶۷
آغاز: حدثنا الشیخ الامالم العالم الوحد شیخ الاسلام حبر المه و قدوه الائمه سید العلما ء جمال الدین بو الفرج عبد الرحمن بن علی بن محمد بن علی بن الجوزی ... قال الحمدلله علی التوفیق و الشکرلله عل التحقیق؛ **انجام:** باب ذکر ما ادعی علیه النسخ فی سوره الکافرون قوله تعالی لکم دینکم ولی دین قال کثیر من المفسرین هو منسوخ با یه السیف وانما یصح هذا اذا کان المعنی قد اقررتکم علی دینکم ...
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد صعدی سعدی، تا: نزدیک به پایان شعبان۱۰۳۲ق، جا: مکه مکرمه؛ برای حسین بن حسن عاملی مشغری و مقابله کرده همو در آغاز شوال ۱۰۳۲؛ ۱۴۰ص (۸۹+۵۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۹۶۶]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۳۷/۱–عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۴۱]

● **عمدة الفتوی** / فقه / عربی
'umdat-ul fatwā
قاضیخان، حسن بن منصور، - ۵۹۲ قمری
qāzī xān , hasan ebn-e mansūr (- 1197)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۵۹
از طهارت تا وصایا و باب الحکایات؛ خط: نسخ معرب، کا: رسول بن اسماعیل بن عثمان بن حسن بن محمد، تا: ۷۷۱ق؛ ۱۳۸گ، ۱۰ سطر (۹×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۴]

● **العمدة فی الاحکام فی معالم الحلال و الحرام** / فقه / عربی
al-'umda fi-l aḥkām fī ma'ālim-il ḥalāl wa-l ḥarām
سند در آغاز هر بابی به یک صحابی مستند است، عنوان‌ها «کتاب» است، هر یک در چند باب، از باب استطابة تا باب العتق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۶
آغاز: باب استطابه عن انس بن مالک رضی الله عنه ان النبی صلی الله علیه و سلم کان اذا دخل الخلاء قال اللهم انی اعوذبک من الخبث و الخبائث؛ **انجام:** باب العتق عن عبدالله بن عمر رض ان رسول الله ص س قال من اعتق شرکاله فی عبدو کان له مال یبلغ ثمن العبد قوم علیه قیمته ... بثمان مأته در هم ارسل ... (پاره شده) ثلثه ...
خط: نسخ معرب، کا: عبداللطیف بن محمد بن سلیمان سبا بن مروان بن علی بن سحاب بعلبکی شافعی، تا: سه‌شنبه ۲ صفر ۷۲۱ق؛ مقابله و تصحیح شده با نسخه مقابله شده و تصحیح شده در ۲۱ ماه ... سال۷۲۱ ؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۶۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۲۹۷]

● **العمدة فی صناعة الجراح** / طب / عربی
al-'umda fī ṣinā'at-il jarrāḥ
حنبلی، ابوالفرج بن یعقوب، - ۶۸۵ قمری
hanbalī, abo-l-faraj ebn-e ya'qūb (- 1287)
در بیست «مقاله» در پزشکی جراحی.
چاپ: حیدر آباد، ۱۳۷۶ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰۱
آغاز: بسمله. قال العبد الفقیر ... الحمدلله الذی خلق الخلق بقدرته و سهل مهم الطریق
خط: نستعلیق، کا: حاج علی بن یعقوب علیمی معروف به عجلوبی جرایحی، تا: ۶۷۶ق؛ فهرست بیست مقاله در دیباچه آمده، این نسخه از نسخه اصل و خط مؤلف استنساخ و با همان مقابله شده؛ واقف: حکیم محمد هاشم؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۳۰گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۰) [ف: ۱۱ - ۹۷]

● **العمدة فی صناعة الشعر** / ادبیات / عربی
al-'umda fī ṣinā'at-iš ši'r
قیروانی، حسن بن رشیق، ۳۹۰ - ۴۶۳ ؟ قمری
qayravānī, hasan ebn-e rašīq (1001 - 1071)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۵
آغاز: بسمله، باب العتاب العتاب و ان کان حیاه الموده؛ **انجام:** جز چهارم ابا حسن تاتی بمثلک فائق للهم تم کتاب العمده فی صناعه الشعر
خط: نسخ، کا: جعفر، تا: ۶۳۵ق، جا: اسکندریه [الفبائی: - ۴۱۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۲۴
آغاز: قال ابو علی حسن بن رشیق الازدی الحمدالله اهل الحمد و مستحقه و صلواته علی خیرته من خلقه محمد صفوته و علی ابرار عترته و سلم تسلیما. اما بعد فان احق من جنی ثمر الالباب و اقتطف زهر الآداب؛ **انجام:** و یقال للمراسم فی الغنا المثالی حکاه تغلب هذه الابیات صنعتها للسید ادام الله عزه ختمت بها الکتاب لما جاء موضعا و هی ... فاقبل هدیة من اسدت به ×× و نسخت عنه آیه العدن / لا تحسن الدنیا ابا حسن ×× تاتی بمثلک فایق للهمم.
خط: نسخ، کا: نصار بن حمید السیلاوی اصلا و الدورقی منشأ و مسکنا، تا: ۲۷ رجب ۱۲۳۶ق؛ مصحح؛ تملک: عبدالله بن یوسف بن خلف آل عصفور در ۱۲۳۷ق، صدرالدین بن فخرالدین در ۱۲۹۰ق، مرتضی شریف در شوال ۱۳۰۴ق، مصطفی صفایی خوانساری در رجب ۱۳۸۵ق با مهر «مصطفی الحسینی ۱۳۴۲» (بیضی)؛ دو برگ شعر در وصف و تقریظ کتاب از لطفعلی بن محمد کاظم در دهه اول ذیقعده ۱۳۰۸ق در دارالخلافة ناصریه با آغاز: «هذا کتاب العمده ×× للادباء عده / للشعراء رقیه ×× للفضلاء کبده / احسن فی عین النهی ×× من کل خود رأده»؛ مهر: «احتشام الدوله ۱۳۲۷» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۳۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۱۴۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۷۹
آغاز: الحمدلله اهل الحمد و مستحقه؛ **انجام:** فاتی بمثلک فائق للهمم.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد شویکی، تا: ۱۲۷۲ق؛ واقف: نایینی؛ جلد: تیماج بنفش، ۷۱گ، ۲۱ سطر (۱۳/۲×۲۲/۲)، اندازه: ۲۲×۳۰/۵سم [ف: ۷ - ۶۴۹]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۵۵-۳۴/۲۵
آغاز: بسمله هذا اول ما وجدت من هذا الکتاب المدعو بالعمدة لابی علی حسن بن رشیق المعروف بالقیروانی فی باب التسهیم وقدامة یسمیه التوشیح وقیل ان الذی سماه تسهیماً علی بن هرون

المنجم واما ان وکیع؛ **انجام:** والمعتل علی اربعة اوجه ابتدأ وفضل وغایة واعتماد وقد شرحتهما فیما تقدم هذا ما وجدنا من هذه النسخة والحمدلله اولاً وآخراً.

خط: نستعلیق، کا: حسام الدین شیرازی، تا: شوال ۱۲۹۳ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ – ۲۹۳۱]

● **العمدة فی عیون صحاح الاخبار فی مناقب امام الابرار = المناقب = مناقب امام الابرار** / فضایل و مناقب، حدیث / عربی

al-ʻumda fī ʻuyūn-i ṣiḥāḥ-il axbār fī manāqib-i imām-il abrār = al-manāqib = manāqib-u imām-il abrār

ابن بطریق، یحیی بن حسن، ۵۲۳ – ۶۰۰ ؟ قمری

ebn-e betrīq, yahyā ben hasan (1130 - 1204)

در دیباچه آن می‌گوید که چون دیدم سنی و شیعی درباره برتری‌های امیر مؤمنان سخنان گوناگون بگفتند خواستم کتابی در این باره بنویسم که کسی از آن دو گروه پیش از من ننوشته باشند. او در این کتاب از خبرهای سنیان آورده و از کتاب‌های آنان که بدانها نگریسته نام برده و اسانید کتاب‌هایی که خبرهایی از آنها آورده است یاد کرده و استادان سنی او از این اسانید به دست می‌آید. او در برخی جاها کراسه و جزء کتاب سنی را هم یاد نموده است. ابن بطریق کتاب دیگری هم دارد به نام «خصائص الوحی المبین فی مناقب امیرالمؤمنین» که در آغاز از این «العمدة» و «مستدرک المختار فی مناقب وصی المختار من طریق السنة خاصة» یاد کرده است. او در آغاز خصائص هم رشته سند روایت کتاب‌های سنی را یاد نموده است.

کتاب مشتمل بر ۹۱۳ حدیث متفق علیه شیعه و سنی درباره فضایل و مناقب و امامت و ولایت حضرت علی بن ابی طالب (ع) است طی سی و شش «فصل» که برخی از آنها بدین شرح می‌باشد:۱ تا ۷. نسبه و کنیته و مولده و نسب امه و وفاته و ذکر اولاده و نقوش خاتمه؛ ۸. فی قوله تعالی انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت ...؛ ۹. قل لا اسئلکم علیه اجراً ...؛ ۱۰. فی انه اول من اسلم؛ ۱۱. فی قوله (ع) خلفت فیکم الثقلین ...، ۱۲. فی انه وصی رسول الله؛ ۱۳. فی الکنایة عنه بلفظ الخلافة؛ ۱۴. ذکر یوم غدیرخم؛ ۱۵. انما ولیکم الله و رسوله؛ ۱۶. فی قوله (ص) لعلی انت منی بمنزلة هارون من موسی؛ ۱۷. قوله (ص) لاعطین الرایة غداً رجلاً یحبه الله و رسوله؛ ۱۸. فی اخذه سورة براءة؛ ۱۹. ذکر المؤاخاة؛ ۲۰. سد الابواب؛ ۲۱. یا ایها الذین آمنوا ذانا جیتم الرسول؛ ۲۲. قل تعالوا ندع ابنائنا و ابنائکم؛ ۲۳. اجعلتم سقایة الحاج؛ ۲۴. علی منی و انا منه؛ ۲۵. ان فیک مثلاً فی عیسی؛ ۲۶. لا یحبک لامؤمن و ... .

آغاز: حدث الشیخ الاجل الاوحد العالم الامام الفقیه شمس الدین شرف الاسلام سدید النطق ابوالحسین یحیی بن الحسن بن الحسین بن علی بن محمد بن البطریق الاسدی الحلی ضاعف الله سعده قال الحمدلله شکر الجزیل آلائه و استدعاء المزید نعمائه

چاپ: مشار عربی، ص۶۳۷؛ قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۰۷ق؛ ایران ۱۹۷۰م؛ ایران، سنگی، وزیری، ۲۴۶؛ تبریز، سنگی، ۱۳۰۹، وزیری، ۲۴۶ ص

[الذریعة ۳۳۴/۱۵؛ فهرستگان حدیث ۳۸/۵ و ۴۱/۵؛ کشف الحجب ص۳۸۶؛ دنا ۶۲۷/۷ (۲۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- العمدة من عیون صحاح الاخبار (ترجمه)؛ خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین (-۱۱۷۳)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۱

آغاز: فصل فی قوله صل الله علیه و آله لعلی علیه السلم خاصف النعل. من مسند ابن حنبل و بالاسناد المقدم قال حدثنا.عبدالله بن محمد؛ **انجام:** قوله: فصح اختصاص هذه اللفظة به دون غیره ... و تریدین طیب الطیب طیباً ×× ان تمسیه این متدی ایناً؛ تم الجزء الاول من کتاب العمدة فی عیون صحاح الخیار فی مناقب امیر الابرار امیر المؤمنین علی بن البیطالب علیه الصلوة و السلم و الحمدلله مستحق الحمد وصلواته علیک بالمحمد و آله و سلامه

آمیخته‌ای از جلد اول و دوم کتاب. از برگ ۱۲۰ به بعد صفحات ناهمانگ صحافی شده؛ خط: نسخ کم نقطه، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ مصحح، صفحه عنوان نام کتاب و مؤلف نوشته شده: «الجزء الثانی من کتاب العمدة فی عیون صحاح الاخبار فی مناقب امام الابرار و ... (پارگی) المختار امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه الصلوة و السلم تصنیف الشیخ ابی الحسین یحیی بن الحسین ابن الحسن قدس الله روحه آمین و صلی الله علی رسوله سیدنا محمد»؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور، ۱۲۳گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۴۷]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۵۱

اواخر فصل ۲۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۵ رجب۸۶۷ق، جا: حلب؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۷]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۵ رجب ۸۷۶ق، جا: حلب؛ افتادگی: آغاز (اواخر فصل ۲۹)؛ مصحح، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۱– ۲۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۱۹/۱

آغاز: حدثنا حفص الکناسی قد سمعت عبدالله بن بکر؛ **انجام:** فما بقیت قریه و لا مدینه الادعاهم النبی بنفسه علی بن ابراهیم فی سوره السبا. البطریق ککبریت القائد من قواد الروم ... و با طرقا بکسر الطاء قریه باصفهان

فقط یک صفحه آخر کتاب است و چون ابن بطریق در «خصائص الوحی» که رساله پس از این در مجموعه است

می‌گوید: پس از آنکه عمده را تصنیف کردم به این پرداختم محتمل است که این کتاب عمده باشد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارایی، ۵۶گ (۱ر-۵۶پ)، ۱۴ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۱۷۰]

۵. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۴۸

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۶۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: - ۳۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** روایه باقامه صحبه

خط: نسخ، کا: علی بن حاج قوام الدین، تا: قرن ۱۰، جا: کلکنده [الفبائی: - ۴۱۰]

۷. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۴۹

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ جمادی الاول ۹۶۴ق؛ ۲۵۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: - ۳۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لم یرد صحه هذالامر فلا یظفر باحابه ححه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۹۶۴ق؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۱۶]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان اللسان الوصال الی طرق×× فی الحق لایهتدیها الذبل الشرع

خط: نسخ، کا: علی بن علی شفطی، تا: اواخر شوال ۹۷۲ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۰۳گ، ۱۸ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: - ۶۷۶]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۵۲

خط: نستعلیق، کا: علی بن حاج عبدالکریم طبسی، تا: دوشنبه ۱۰ شوال ۹۸۲ق؛ مصحح؛ تملک: علی بن احمد بن علی بن غانم جزائری در ۱۱۴۳ در شیراز، علی بن احمد بن محمد احسائی، سالم بن حسام الدین جزائری در ۱۰۳۹، کمال الدین حسین بن عبدالرحیم حسینی، اندازه: ۱۸×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلفله الاعانه لاتعذر الابانه. عصمنا الله من الزلل و امنا من وقوع الخطا. جاهدت فیک بقولی یوم تختصم ×× الابطال اذفات سبکی یوم تمتصع / ان اللسان لوصال الی طرف ×× فی الحق لایهتدی بها الذیل الفرع. و فرغ من النسخه ...

خط:نسخ،کا:زین العابدین بن(...) بن علی بن کرامه، تا:۱۸ جمادی الثانی ۹۸۳ق؛ واقف: نادر شاه؛ ۱۸۴گ، ۲۳سطر [الفبائی: - ۴۱۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۸-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۷]

۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۰۳

کا: عبدالله بن سید بن رحمة الله ابن سید عبدالله ... ، تا: دوشنبه ۵ صفر ۹۸۳ق؛ تملک: ابوطالب محمد موسوی در ۱۲۹۲، شجاع بن علی حسینی؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۸۷]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷-۸/۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** جاهدت فیک بقولی یوم یختصم الابطال اذ فات سیفی یوم تصفنی ان اللسان لوصال الی طرق فی الطرق لایهتدیها الذیل الشرع. تم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۷ رجب ۹۸۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۹۳۱]

۱۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱- ۹۰۸]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰

آغاز: عن ابی عبدالله محمد بن ابی نصر الحمیدی؛ **انجام:** الی طرق فی الحق لایهتدیها الذیل الشرع.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۹۵گ، ابعاد متن: ۱۱/۵×۱۵/۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۴۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۶۲

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی سید علی بن صوفی حبیب الله زوارقی مراغه‌ای، تا: شنبه ۲ جمادی الاول ۱۰۵۹ق؛ با مقابله و تصحیح محمد شریف بن احمد شعیبی گیلانی؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۲۶گ، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۱۳۱]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان اللسان لوصال الی طرق فی الحق لا یهتدیها الذبل الشرع.

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عبدالنبی بن محمد علی بن حسن نجفی جعفری، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۰۶۲ق، جا: شیراز؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۴سم [ف: ۱۴ - ۳۵۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۲

آغاز: علی بن ابی طالب و من مناقب ابن المغازلی الشافعی مثله و من مناقب موفق بن احمد الخوارزمی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۳۰]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۰۳-۳۸/۲۳

آغاز: بن عبدالمطلب رضی الله عنه قال قلت یا رسول الله ... الفصل الاول فی نسبه (ع) الفصل الثانی فی کنیته (ع) الفصل الثالث فی مولده ... الفصل السادس والثلاثون من مناقبه ایضاً و منها؛ **انجام:** سبعون خرقة ونیغاً علی ماجاء فی سائر النقل هم الفرقة الناجون آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم ام الفرقة الهلاک ایهم فلی و حسبنا الله و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ رمضان ۱۰۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: سیدمحمد رضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۳۲]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال یحیی بن الحسن قد وفینا بما وعدنا فی صدر هذا الکتاب من جمع المناقب من مسند احمد بن حنبل و من الصحاح السته و موطأ مالک ... فهذه عمدة کتب الاسلام التی علیها عمل المستبصر ... فلا یظفر روایة باقامة حجة.

خط: نسخ، کا: محمود بن محمد حسین شولستانی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۸۴ق؛ مجدول؛ تملک: میر محمد حسین، ضیاءالدین نوری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۲۲ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۹/۵سم [ف: ۵ – ۱۴۲۲]

۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لم یتفق علی هذا الخبر و لم یرد صحة الاثر فلا یظفر روایة باقامة حجة ...

خط: نسخ، کا: غلام حسن بن محمد علی اروانی(من قهستان یزد)، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۳۷ق؛ تملک: محمد تقی بن امیر مومن بن محمد تقی بن محمد رضا بن میر قاسم قافله باشی سان قزوین در ۱۲۶۰ق که در شهر یزد هنگام برگشت از مشهد رضوی از روی نسخه میرزا سلیمان طباطبائی استنساخ نموده؛ مهر: «افوض امری الی الله محمد تقی حسینی» (بیضی)، «المتوکل علی الله الغنی محمد تقی حسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۲۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ – ۳۷۳]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا الاثر فلانظفر روایة باقامة حجة (حدود نصف صفحه افتادگی دارد)، تمت بالخیر ...

خط: نسخ، کا: ابو محمد بن حسن علی کربلایی غفاری نخعی، تا: ۱۳۰۷ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ ۱۷۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۴]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۹۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان اللسان لوصال الی طرق×× لا یهتدیه ... الشرع

خط: نسخ، کا: یحیی بن حسین بن اسماعیل بن ابراهیم بن اسماعیل بن حسن بن اسماعیل بن الحسن بن محمد بن سهیل، تا: جمعه ۱۳ شعبان ۱۳۸۱ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۷۶گ (۶۹پ–۱۴۴پ)، ۳۷ سطر، اندازه: ۳۸×۲۴سم [ف: ۸ – ۱۷۰]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۶۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۵/۳×۲۵/۶سم [رایانه]

● عمدة القاری / شعر، تجوید / فارسی

'omdat-ol qārī

حافظ شرف، ق۸ قمری

hāfez šaraf-od (- 14c)

تاریخ تألیف: ۷۰۳ق

منظومه‌ای کوتاه در ۷۵ بیت در تجوید و دارای یک «مقدمه» و نه «بخش» است. در مقدمه به حمد و ثنای پروردگار، پیامبر اکرم و آل و یاران و پیروان ایشان پرداخته و در پی آن بخش‌های نه‌گانه آمده: باب المد، باب الادغام، باب النون الساکنة و التنوین، باب احکام الراأت، باب احکام اللامات، باب احکام الوقف، در بیان مخارج، در بیان وقف و بیان کفر.

آغاز: بسمله. ابتدا کردم بنام پادشاه دادگر ×× کردگار کامکار و بردبار نامور ... / بعد ما حافظ شرف گوید که نظمی کرده ام ×× بهر تجوید قرائت خوب و نیکو چون درر ... / عمدة القاری نهاده نام این منظوم خوب ×× چون بر اینست اعتماد قاریان پر هنر

انجام: حافظا این نظم را بشنو کنون ×× تا ترا در وقف باشد رهنمون ... / گفت داعی مصرعی چند از وقوف ×× عفو کن زوکین قدر بودش وقوف. بیان وقف کفر بدان که پنجاه محل در کلام الله وقف کردن کفر است و مجموع آن یاد کنم تا خواننده در این موضع وقف نکند اما کفر کسی را بود که معنی داند اما در حق کسی ...

چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، بخش علوم قرآنی و روائی–۱، مسلسل ۳، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۰ش، با تصحیح محمد شیرین کار

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن شمس الدین حافظ، تا: ۹۶۲ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۳گ (۱۷ر–۱۹ر)، ۱۳ سطر، قطع: جیبی [ف: ۱۶ – ۳۰۰]

● عمدة القاری بشرح صحیح البخاری / شرح حدیث / عربی

'umdat-ul qārī bi-š.-i ṣaḥīḥ-il buxārī

بدرالعینی، محمود بن احمد، ۷۶۲ – ۸۵۵ قمری

badr-ol-'eynī, mahmūd ebn-e ahmad (1361 - 1452)

وابسته به: الجامع الصحیح = صحیح البخاری = صحیح بخاری؛ بخاری، محمد بن اسماعیل (۱۹۴–۲۵۶)

تاریخ تألیف: ۸۲۱–۸۴۷ق؛ محل تألیف: قاهره

شرح مبسوطی است بر صحیح بخاری که با عناوین «ذکر رجاله، ذکر لطائف اسناده، ذکر تعدد موضعه و من أخرجه غیره»، به شرح آن پرداخته است.

چاپ: قاهره، مطبعة مصطفی البابی الحلبی واولاده، ۲۰ج، ۱۳۹۲ق.

[الاوقاف العامة بغداد ۲۷۰/۱ –۲۷۱؛ کشف الظنون ۵۴۹/۱؛ معجم المؤلفین ۱۸۸/۱۲؛ دار صدام ص۲۰۸ و ۲۰۹ و ۲۱۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۶

آغاز: بسملة ... من کتاب الحیض، ای هذا کتاب فی بیان احکام

الحیض و لما فرغ عما ورد فی بیان أحکام الطاهرة من الأحداث اصلاً و خلفاً شرع فی بیان ما ورد فی بیان الحیض الذی هو من الأنجاس و قفد مر ما ورد فیه علی ما ورد فی النفاس؛ **انجام:** ایضاً عن ابی جریح عن عطا انه قال لا تطیب نفسی حتی أغتسل من أجل إختلاف الناس لأحد بالعروة الوثقی، انتهی و الله أعلم ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ در حیات مؤلف؛ مصحح، محشی؛ ۴۵۵گ، ابعاد متن: ۱۲/۵×۲۱، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳۶ - ۵۰۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۲۳
آغاز: صلی الله علیه و سلم وانا کنت صغیرا قوله لا ربوا الا فی؛ **انجام:** کلا هما فی البیوع نحو روایة البخاری و اخرجه ابن ماجة فی التجارات نحوه
ابوابی از کتاب بیوع (از باب بیع الدینار بالدینار نساء تا باب بیع الزرع بالطعام کیلا) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: مقوا، ۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۳۶
آغاز: بسمله. ص (باب لا یشیر المحرم ...) ای هذا باب یذکر فیه لا یشیر الی اخره و اللام فی قوله؛ **انجام:** ما زال جبرئل علیه السلام و یوصینی بالجار حتی ظننت انه سیورثه
از اواخر کتاب حج (باب لا یشیر المحرم الی الصید لکی یصطاده الحلال) تا پایان کتاب شفعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: میشن، ۳۵۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۵]

● عمدة القراء و عدة الاقراء / شعر، تجوید / عربی
'umdat-ul qurrā' wa 'uddat-ul iqrā'

ابن فصیح، عبدالله بن احمد، ۷۰۲ – ۷۴۵ قمری
ebn-e fasīh, 'abd-ol-lāh ebn-e ahmad (1303 - 1345)

قصیده‌ای است رائیه در ۲۴ بیت در بیان وقوف و مدات و ماآت در آیات شریفه قران.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۶۱/۱
آغاز: حفظت و عظا عظیما مظهد الظفر ـ ظعنت یقظان عن ظلم علی نظر؛ **انجام:** و الضاد فیه عن الباقین کلهم ـ و الحمدلله مولی النصر و الظفر
خط: نسخ عربی، کا: صالح بن فالح حمیدانی، تا: ۹۱۴ق، جا: مدرسه دینیه حله؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷؛ کاغذ: استانبولی، ۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۱۳۹]

← عمدة الکاتب ﹤ عمدة الکتاب و عدة ذوی الالباب

● عمدة الکتاب و عدة ذوی الالباب / خط / عربی
'umdat-ul kuttāb wa 'uddat-u ḏawi-l albāb

زجاجی، یوسف بن عبدالله، – ۴۱۵ قمری
zojājī, yūsof ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1025)

اهداء به: أمیر المعز بن بادیس صنهاجی (– ۴۵۴ق)
در دستورات خطنگاری و خطاطی و عجایب و بدایع این فن آنچه را که کاتبان بدان احتیاج دارند، که مؤلف به تجربه و ممارست آنها را یافته یا از کتاب‌های دیگر انتخاب کرده است، در دوازده «باب»: ۱. فضل العلم و الخط و انتخاب الاقلام؛ ۲. عمل اجناس المداد و اصنافه؛ ۳. عمل انواع الاحبار السود؛ ۴. عمل الاحبار الملونة؛ ۵. عمل اللیق علی الوان شتی؛ ۶. تلوین الاصباغ و خلطها؛ ۷. الکتابه بلیق الفضة و الذهب و النحاس؛ ۸. وضع الاسرار فی الکتب؛ ۹. عمل ما تمحی به الکتابة؛ ۱۰. عمل الاغریة و الصاق الذهب و الفضة علیها؛ ۱۱. عمل الکاغذ و الاوراق؛ ۱۲. صنعة التجلید.
آغاز: بسمله، الحمدلله اهل الحمد و مستحقه و صلواته علی النبی محمد خیر خلقه و علی الطاهرین الاخیار من آله. اما بعد اطال الله بقاء مولانا الرئیس و ادام ایامه لملک یحرس بثاقب رأیه نظامه و علم یجیی ما درس من مراسمه ...
انجام: ای کشفته و کشط جلده و قشط سلحه و کذلک یقال کشط السحاب عن السماء. تم الکتاب و الحمدالله ... کثیرا.
چاپ: به کوشش ایرج افشار، فرهنگ ایران زمین. ۲۱ (۱۳۵۵): ۷۹–۱۹۱ (ضمیمه)
[فهرس الکتب العربیة الموجودة بالدار لغایة سنة ۱۹۳۲، ج ۶، ص ۱۵۲؛ مفتی الشیعه ص۹۶؛ مجمع علمی ۲۲۱/۱]

شرح و حواشی:
۱– فهرس عمدة الکتاب للزجاجی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق، مجدول، رکابه‌دار، محشی؛ ۴۴گ (۴۱–۸۴پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۴۴ – ۸۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، آبان ۱۳۷۲؛ جلد: مشمع، ۱۸۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۵۳]

۳. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۹۵/۷
آغاز: الحمدلله المنعم المتفضل الکبیر المتعال و صلاته علی محمد و علی آله خیر آل، و بعد فانی قد جمعت فی هذا الکتاب؛ **انجام:** آخر، تاخذ من الجیر الذی یصیبه المائه و تسحقه و تلقی علیه القرار و اعجنه به و اجعله اقراصا و اکتب به فانه جید انشاء الله.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالغنی بن محمد حسنی حسینی شیروانی شماخی، تا: یکشنبه ۱۲ رمضان ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱۰۸پ–۱۱۷پ)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: – ۹۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۱۶-ف

نسخه اصل: قاهرة. تذکر: نام مؤلف ذکر نشده است و باستناد فهرست مفتی الشیعه ص ۹۶ تعیین گردید؛ خط: نسخ، کا: محمود صدقی (نساخ کتابخانه خدیویه)، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۳۲۶ق؛ از روی نسخه تازه کتابخانه احمد بک تیمور مصری؛ ۱۰۰ص، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۲ – ۲۵۳]

● **عمدة المراد فی شرح الارشاد** / نحو / عربی

'umdat-ul murād fī š.-il iršād

مازندرانی، محمد بن سرابعلی، ق۱۳ قمری

māzandarānī, mohammad ebn-e sarāb-'alī (- 19c)

وابسته به: ارشاد الهادی فی النحو؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۹۲-۷۲۲)

شرحی است بر کتاب «ارشاد الهادی فی النحو» تفتازانی.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۷۶/۱

آغاز: الحمدلله الذی جعل بکلمته علم الاعراب مرفوع البناء منصوب اللواء مجرور ذیل الشرف بجزم القضاء فوق السماء و الصلوة علی نبیه المبعوث بمحاسن الافعال؛ **انجام:** و بلی لایجاب المنفی و ای للاثبات بعد الاستفهام و اجل و جیدوان لتصدیق المنجز و الهمزه و هل للاستفهام و لو للشرط فی الماضی و اما للتفصیل و یلزم الفا و التنوین للتمکن و التنکیر و العوض و النون الثقلیه و الحفیفه فی الفعل للتاکید

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۲۹ق، جا: دماوند؛ مصحح، با خطخوردگی؛ مهر: «عبده محمدبن سهرابعلی ۱۲۲۹» (بیضی)، «اللهم صل علی محمد وآل محمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۰۸گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۱]

● **عمدة المرام فی تحقیق الجملة و الکلام** / نحو فارسی

'omdat-ol marām fī tahqīq-el jomla va-l kalām

الهی بخش فیض آبادی

elāhī baxš-e feyz ābādī

در تحقیق جمله و کلام از روی کتاب رضی و منهل و شرح صمدیه صدرالدین مدنی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۷/۱۲

آغاز: بهترین کلام حمد ملک العلام است؛ **انجام:** و محلی از اعراب ندارد عطف است.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۷گ (۷۵ر-۸۱ر)،اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۷ – ۴۷۵]

● **عمدة المعارف** / کلام و اعتقادات / اردو

'omdat-ol ma'āref

عظیم آبادی، نثار حسین، ق۱۴ قمری

'azīm ābādī, nesār hoseyn (- 20c)

اهداء به: نواب اسکندر جنک

تاریخ تألیف: شوال ۱۳۱۵ق

در اثبات توحید و صفات الهی با استفاده از فلسفه و کلام و شواهدی از آیات و احادیث و توجه بیشتر به مسائل پیچیده فلسفی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۲۲

آغاز: نحمده و نصلی اما بعد به رساله مختصره و وجیزه رائقه مشتمله اون بیانات برهی که جن پرسب کا اتفاق هی؛ **انجام:** تعجیل تحریر کی مانع هوئی کیونکه محض منتشر خاطر و عدیم المهلت هون.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۷ – ۱۹]

● **عمدة المفید و عدة المجید فی معرفة لفظ التجوید** / تجوید / عربی

'umdat-ul mufīd wa 'uddat-ul majīd fī ma'rifat-i lafẓ-it tajwīd

سخاوی، علی بن محمد، ۵۵۸ – ۶۴۳ قمری

saxāvī, 'alī ebn-e mohammad (1164 - 1246)

قصیده نونیه موسوم به «عمدة المفید و عدة المجید فی معرفة لفظ التجوید»، این قصیده شامل ۶۴ بیت و از متون این فن است. کشف الظنون (ج ۲: ص۱۳۶) آورده است که سخاوی این قصیده را در مقابل «قصیده رائیه» ابومزاحم خاقانی سروده است. در بیت آخر قصیده به این مطلب تصریح نموده است.

آغاز: یا من یروم تلاوة القرآن ×× و یزود شاو أئمة الاتقان / و اعلم بانک جایر فی ختمها ×× ان قستها بقصیدة الخاقانی ...

انجام: فاعلم بأنک جائز فی ظلمها ×× أن قستها بقصیدة الخاقان.

[کشف الظنون ۱۳۶/۲؛ دنا ۶۲۸/۷ (۱۰ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۲/۵عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۳۹۶۱؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ مقابله شده، با بلاغ سماع و قرائت؛ ۴ص(۱۲۷-۱۳۰)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ – ۱۶۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعلم بانک جایر فی ظلمها ×× ان قستها بقصیدة الخاقان / ستون بیتا عدها مع اربع ×× نظم السخاوی العظیم الثانی

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمد عاملی، تا: قرن ۸؛ ۲گ (۲۹ر-۳۰ر)،۲۳سطر(۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۱۸/۵سم [ف: ۸-۵۳۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۱/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: ترمه بخارایی، جلد: میشن مشکی، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۶۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: یوسف بن محمود بن یوسف سعید، تا: ۸۳۲ق، جا: نیشابور مدرسه علیه عالیه؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۱۲۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ شبیه به رقعی، کا: احمد بن جلال بن ابراهیم بن علا بن عامر، تا: ۸۹۱ق؛ محشی، برخی ترجمه فارسی لغات؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۴۳] و [ف: ۲۳-۱۲۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۵۷

آغاز: جمعت حروفا فی القصیدة اجملت فصلتها احدی و عشرین کملا؛ اج و نه حطی کلم نصع فضق رست ×× لکل امام حرف رمز تحصلا؛ **انجام:** ثمان بحسن النظم ضیعت کنایة ×× عن النشر من جمه الرجال لیسهلا

خط: نسخ معرب، کا: عبادالله ابن حاجی محمد حسین القاری، تا: قرن ۱۰، جا: احمد نگر دکن هند؛ ظهر برگ اول عنوان قصیده سخاوی قصیدة الخاقانی تألیف الشیخ ابو الحسن علی بن محمد بن عبد الصمد السخاوی معرفی شده؛ واقف: خواجه شیر احمد تونی، ۱۰۳۲؛ کاغذ: نخودی سمرقندی، ۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۱۲۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹۳/۳

انجام: تمت عمدة المفید و عدة المجید فی معرفة التجوید علی ید عبدالوهاب بن محمد الخلیفه ... یوم الجمعة من اواخر رجب ۷۵۴

بی‌کا، تا: ۹۶۲ق؛ ۳گ (۲۰پ-۲۲ر) [ف: ۱۶ - ۳۰۱]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۴۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴گ (۸۶پ-۸۹پ) [ف: ۵ - ۳۳۳]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۲

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد ظهیر سرخه‌ای، تا: جمادی الاول۱۰۸۵ق؛ ۳گ (۵-۷ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۵۴/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانظر الیها واقفاً متدبراً ×× فیها فقد فاقت بحسن معان

در فهرست ناشناس و با عنوان «تجوید منظوم»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۸۳ق؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۱۲۶پ-۱۲۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۱]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۳۸/۱۰

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «قصیده خاقانیه» آمده با این توضیح که گویا همان سروده موسی بن عبیدالله بن یحیی خاقانی ابی مزاحم باشد در ۶۶ بیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۵۱۷]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۵۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۰×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این در دو برگ عبارات و ابیاتی است عربی و فارسی در مد و وقف و ادغام و هم ارجوزه در مدیحه از احمد بن یوسف مراکشی (که اخیراً با جوهر آبی نوشته شده)؛ ۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۸۱]

● عمدة المقال فی تحقیق احوال الرجال / رجال / عربی

'umdat-ul maqāl fī taḥqīq-i aḥwāl-ir rijāl

طباطبائی، محمد بن علی، ۱۱۸۰؟ - ۱۲۴۲ قمری

tabātabā'ī, mohammad ebn-e 'alī (1767 - 1827)

رجال مختصری است به ترتیب حروف که ابتداء به «أحمد» و انتها به کنی و القاب نموده، و هر ترجمه را تحت عنوان فائده‌ای ذکر کرده، در خاتمه نیز چند فائده رجالی آورده است. در هفده «باب»: باب الالف: احمد بن عمر الحلبی ثقة؛ باب الباء: الظ ان بکر بن عبدالله بن حبیب ضعیف؛ باب الثاء: ثعلبة بن میمون ثقة؛ باب الجیم: لایجوز الاعتماد علی جعفر بن محمد بن مالک؛ باب الحاء: الظ ان الحسن بن علی الوشاء ثقة؛ باب الدال: داود بن فرقد ثقة؛ باب الراء: قال خالی العلامة المجلسی فی الوجیزة زیاد بن مروان موثق؛ باب السین: قد حکی الفاضل الشریف الاسترآبادی ... بتوثیق سیف بن عمیره؛ باب الصاد: صفوان بن یحیی ثقة؛ باب العین: الظ ان عبدالرحمن بن کثیرا البرا ضعیف سواء کان هو الهاشمی او القرشی؛ باب الفاء: لا یجوز الاعتماد علی الفضل بن کثیر؛ باب المیم: الحق عندی ان محمد بن عیسی بن عبید القطینی ثقة؛ باب النون: الظ ان نشیط بن صالح ثقة؛ باب الهاء: هارو بن مسلم ثقة؛ باب الیاء: یحیی بن عمران الحلبی صرح جماعة بانه ثقة؛ باب الکنی: ابو جمیلة هو المفضل بس صالح علی ما صرح فی الوسیط و هو ضعیف؛ باب الالقاب: صرح فی الوجیزة ان الوشاء هو الحسن بن علی ...

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... باب ما اوله الهمزة فائدة احمد بن عمر الحلبی ثقة لما اشار الیه فی الوسیط»

انجام: أورده النجاشی وقلده فیه بعض المتأخرین ما لایخفی شیئاً عنه و الله تعالی اعلم بحقایق الامور.

[الذریعة ۱۴۶/۱۰ و ۳۴۰/۱۵ و ۳۴۱؛ دنا ۶۲۸/۷]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۵۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فائدة یظهر من الفاضل الخراسانی من الذخیرة ان روایة یوسف بن عقیل عن محمد بن قیس قرینة علی کونه البجلی الثقة.
در فهرست با عنوان «الرجال» و مؤلف سید محمد آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۱۶گ (۵۵پ–۷۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۷۲۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۸۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ملا محمد برغانی، تا: جمعه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۲۳ق، جا: اصفهان مدرسه شاهزاده ها؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۵پ–۱۷پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۰۰۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان روآیة یوسف بن عقیل عن محمد بن قیس قرینة علی کونه البجلی الثقة.
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد جعفر بیرجندی قاینی، تا: ۱۲۲۶ق، جا: اصفهان مدرسه کاسه گران؛ واقف: آقای والانژاد، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج، ۱۷گ، ۳۹– ۴۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۷ – ۲۱۱]

۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۴۰/۲
خط: نستعلیق، کا: صدرالدین بن علی محمد عربی استرآبادی، تا: محرم۱۲۶۱ق [نشریه: ۲ – ۱۲۱]

← عمدة المقال فی علمی الدرایة و الرجال ⟵ الفوائد الغرویة

● **عمدة المقال فی کفر اهل الضلال** / کلام و اعتقادات / عربی
'umdat-ul maqāl fī kufr-i ahl-iḍ ḍalāl
کرکی، حسن بن علی، ق ۱۰ قمری
karakī, hasan ebn-e 'alī (- 16c)

اهدا به: شاه طهماسب صفوی
تاریخ تألیف: ۹۷۲ق؛ مشهد مقدس
کتابی است در رد متصوفه عامه (اهل سنت) و اثبات کفر و نجاست آنان، و از نظریات پدر خویش (محقق کرکی) در کتاب مطاعن المجرمیة، بهره جسته است. در مقدمه چنین آورده: قبل از این، کتابی در مناقب اهل بیت در معایب دشمنان آنان، نگاشته بودم، عده‌ای درخواست نمودند که بخش دوم کتاب را به‌گونه‌ای مستقل دربیاورم، از این رو عمدة المقال را در این خصوص ترتیب دادم. در دوازده «وجه»: ۱. تکذیبهم ما شهد به العقل و النقل من عصمة الأنبیاء و الأئمة؛ ۲. عدم اقرار هم بعموم أمامة مولی أمیر المؤمنین؛ ۳. عدم اقرارهم بإمامة الأئمة الاحد عشر المعصومین؛ ۴. عدم التزامهم بما فی القرآن و السنة من ولایة الأئمة الهدی؛ ۵. شدة توغلهم فی العناد فی الدین؛ ۶. خروجهم عن طاعة الإمام الحق؛ ۷. خلودهم فی النار؛ ۸. قولهم بأن مسئلة الإمامة فرعیة لایجب البحث عنها؛ ۹. تغییرهم للشریعة و رفضهم ایاها معاندة للشیعة؛ ۱۰. مکابرتهم فی الضروریات و معاندتهم فی الاولیات؛ ۱۱. قولهم بعموم اعتبار اجماع أهل البیت؛ ۱۲. الآیات الکریمة الدالة علی اتحاد مفهوم الإیمان و الاسلام. (سید محمود مرعشی)
آغاز: الحمد لله الذی نهج لعباده سبیل الرشاد فعرض علیهم موالاة أولیائه و البرائة من أعدائه ... أما بعد ... قد ألفت فی سالف الزمان کتاباً ضمنته شیئاً من مناقب أهل بیت النبوة ...
انجام: و حیث بلغ الکلام إلی هذا المقام و حصل نیل المرام فلنحبس عنان البراعة علی هذا المقدار، حامدین لله سبحانه علی نعمه الغزر ... و السلام و التحیة، تم.
[الذریعة: ۳۴۱/۱۵؛ معجم المؤلفین: ۲۵۲/۳؛ دنا ۶۲۸/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، مطالبی در خصوص کتاب و مؤلف آن از «میرزا عبدالله افندی اصفهانی» شاگرد علامه مجلسی و صاحب کتاب ریاض العلماء با مهر «الراجی لعفو الله عبدالله» (بیضی)؛ تملک: محمد شفیع بن محمد علی استر آبادی، محمد مهدی بن رضی الدین محمدهروی با مهر «المهدی من هدیت» (مربع)؛ ۷۶گ (۳۸پ–۱۱۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه:۱۱/۵× ۱۷سم [ف: ۳۳ – ۷۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۵۷ق؛ تملک: ابو الصمصام، حسام الدین ذوالفقار بن الحاج علی سلطان قهپایی با مهر «و رفعنا مکاناً علیاً» (مربع)، سید محمد تقی بن سید جلیل دربندی» با مهر «محمد تقی بن الجلیل الحسینی» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی، ۷۶گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳۳ – ۲۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۹۹
آغاز: بسمله، هذه ملحقات بهذه الرساله مشتمل؛ **انجام:** عشر الاخر من ذیحجه من ۱۳۵۶.
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضا صفائی خوانساری، تا: ۱۳۵۶ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **عمدة المنتحل و بلغة المرتحل** / درایه، اجازات / عربی
'umdat-ul muntaḥil wa balaġat-ul murtaḥil
ابن فهد، محمد بن محمد، ۷۸۷ – ۸۷۱ قمری
ebn-o fahad, mohammad ebn-e mohammad (1386-

1467)

تاریخ تألیف: ۸۴۰ تا ۸۴۲ق؛ محل تألیف: مکه

یکی از علما به نام احمد بن محمد اسکندرانی مالکی که به مکه وارد شده بود، از ابن فهد درخواست اجازه روایت نموده و ابن فهد کتاب حاضر را در چند جزء برای درخواست‌کننده نگاشت. چنان‌که در مقدمه می‌گوید: «أما بعد فان بعض العلماء الأتقياء و الأئمة الأخيار الأصفياء ممن ورد الی مكة المشرفة ... فلما كان فی آخر العام كتب الی سؤالاً يلتمس منی فيه أن أكتب له خطی بالاجازة و لمن أكن لها أهلاً فأثبت فيها شيئاً مما أخذته عن مشايخی الأجلاء علی اختلاف الاجازة كما نوعها الائمة النبلاء».

مجاز در استجازه چنین آورده است: «بسم الله الرحمن الرحيم المسئول من شيخنا الشيخ تقی الدين حفظه الله تعالی وجوده و أجری له من الخيرات معهوده ان يتفضل بكتب سنده بما يحضره لما أخذه عن أشياخه الأجلاء من أهل الحديث العظيم علی قايله أفضل الصلوة و التسليم باختلاف أنواع الاجازة من سماع و تحديث و انباء و مناولة و اجازة و مكاتبة صدقه عنه كتفضله بالاجازة قبل لفظه فيثبتها خطأ مع شئ من النوادر و الشعر نثراً أو نظماً مثاباً فی ذلک مأجوراً ان شاءالله تعالی لمسطرها العبد الفقير الی الله تعالی احمد بن محمد المينجی الاسكندرانی المالكی».

جزء اول کتاب شامل اسانید مؤلف است به ترتیبی خاص، چنان‌که می‌نویسد: «و هذه أسانيد أربعين هاماً لأربعين اماماً أرويها بالسماع تماماً عن أربعين شيخاً من اولی الألباب المتصلين بأربعين من السادة الأصحاب، منهم السادة العشرة الكرام البررة و العبادلة علی اختلاف فی بعضهم مذكورة رتبتهم علی حروف الهجاء المشهور مع اخراج حديث كل من أصحاب المذاهب المتبعة و هم الأئمة و أصحاب الكتب الستة و غيرهم من الأئمة، وارد فيها بأحاديث عالية و حكايات و أناشيد غالية ... باب الألف الصحابی الأول أنس بن مالك بن صميم ... أخبرنا الامام العلامة شمس الدين أبوالخير محمد بن محمد بن محمد بن علی بن يوسف بن الجزری الشافعی لمسند الامام أبی حنيفة النعمان بن ثابت ...» و در پایان این جزء آورده: «انتهی ما تصديت ايراده من حديث الأربعين من السادة الأصحاب عن أربعين شيخاً من اولی الألباب بل أزيد بأسانيدهم لأربعين كتاب». در جزء بعد، احادیث عشاریات الاسناد، به ضمیمه حکایات و انشاد می‌آید. مؤلف در پایان این جزء می‌نویسد: «انتهی الجزء الثالث (؟) من عمدة المنتحل و بلغة المرتحل تسويداً فی يوم الخميس حادی عشر شوال سنة أربعين و ثمانمئة و تبييضاً فی نهار الاثنين خامس عشر شهر رمضان المعظم قدره سنة اثنين و اربعين علی يد جامعه فقير رحمة ربه ... محمد بن فهد الهاشمی بمنزله بمكة المكرمة ...». در جزء آخر کتاب، بیشتر حکایات و اشعار به چشم می‌خورد و در خاتمه این جزء به شرح حال و بیان آثار خود می‌پردازد.

[الأعلام زركلی ۴۸/۷؛ ايضاح المكنون ۱۲۵/۲؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، الحديث النبوی و علومه و رجاله ۱۱۰۸/۲؛ فهرست المخطوطات المصورة، الجزء الثانی، التاريخ ۲۹۰/۴؛ هدية العارفين ۲۰۵/۲؛ دنا ۶۲۸/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۷عکسی

آغاز: بسملة. يقول فقير رحمة ربه الكريم خادم سنة نبيه محمد عليه أفضل الصلوة و التسليم العبد محمد بن محمد ... الهاشمی المكی الشافعی عامله الله تعالی و والديه بلطفه الخفی - قال: الحمدلله ذی الفضل و الانعام أحمده علی أن هدانی للاسلام و أشكره علی أن جعلنی من خدام سنة نبيه عليه أفضل الصلوة و السلام؛ **انجام:** ما ورد فی يوم عرفة من حديث ابن الجزری ذی المعرفة و الحمدلله رب العالمين علی ما أولانا من نعمائه أولاً و آخراً و الشكر له علی ما من به علينا من دفع النقم باطناً و ظاهراً ... و حسبنا الله تعالی و نعم الوكيل و كفی و لاحول و لاقوة الا به فی الجهر و الخفاء، تم ذلک بحمدالله و منه و حسن توفيقه.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، دبلین، ش ۳۴۷۰ (فهرست نسخه‌های خطی عربی کتابخانه چستربیتی، آربری: ۹۵/۲؛ فهرس المخطوطات العربية فی مكتبة چشستربيتی، آربری، ترجمه محمود شاكر سعيد: ۲۷۵/۱)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ رمضان ۸۴۷ق؛ با یادداشت‌هایی در اول و آخر، از جمله در اول نسخه آمده: «سمع هذا لما فيه شيخنا عن شيخه عن ابن فهد عن عمه مؤلف تقی الدين»، با بلاغ سماع و اجازه مؤلف برای شیخ ابراهیم بن شیخ محمد شمس الدین بکری در ۸۵۷ق؟، همچنین متن دعایی که از احادیث قدسی به شمار می‌آید از شمس الدین ابوعبدالله محمد بن عماد غزی با ذکر سلسله سند او نقل شده با این آغاز «يا حبيب الفقراء و يا انيس الغرباء يا معين الضعفاء ... »؛ تملک: ابراهیم بن مفلح حنبلی در ماه رمضان ۹۲۲، ابراهیم بن محمد بن الخطیب؛ ۱۴۶ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۱۵]

● العمدة من عيون صحاح الاخبار (ترجمه) / فضایل و مناقب، حدیث / فارسی

al-‘omda men ‘oyūn-e sahāh-el axbār (t.)

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

وابسته به: العمدة فی عیون صحاح الاخبار فی مناقب امام الابرار = المناقب = مناقب امام الابرار؛ ابن بطریق، یحیی بن حسن (۵۲۳-۶۰۰)

اهدا به: محمد قلی خان بن محمد مومن خان بیکدلی شاملوی اعتماد الدولة وزیر

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۴۵

آغاز: بسمله ... فنون ستایش منزه از آلایش و صنوف سپاس خارج از قانون قیاس ذوالجلالی را سزاست؛ **انجام:** و پاکیزه کرد بدن ذوات ذی شان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۴۰گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۱۰۵]

● العمدة المهرية فی ضبط العلوم البحرية (منتخب) / طبيعيات / عربی

'umdat-ul mahrīya fī ḍabṭ-il 'ulūm-il baḥrīya (mn.)

با عنوان‌های «فصل» است. اصل کتاب در هفت باب و یک خاتمه و از سلیمان مهری است.

چاپ: پاریس، ۱۲۹۵، ترجمه فرانسه بکوشش گ. فراند (G. Ferrand)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۷/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله حق حمده ... و بعد فهذه رسالة فی معرفة الجزر الواقعة فی البحر الاعظم المسماة ببحر الهند و العمان انتخبته من العمدة المهرية فی ضبط العلوم البحرية؛ **انجام:** و جزر مقاصر و جزر باندن و تیمور لور و جزر تیمور کیدن کلها معمورة و الله اعلم بالصواب تم الرسالة فی خامس شهر شعبان سنة ۱۰۷۸

خط: نستعلیق، کا: محمود بن خضر حسینی بخاری، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸ص (۲۳-۳۰)، ۲۵ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۴۴۴]

● عمدة الناظر فی عقدة الناذر / فقه / عربی

'umdat-un nāẓir fī 'uqdat-in nāḏir

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ - ۱۱۴۰ ؟ قمری

hoseynī nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

تاریخ تألیف: دهه سوم ربیع الثانی ۱۱۱۴ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۰۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی شرع العقود شوارع الی المقصود و وضع العهود بواعث و روادع للمعهود ... اما بعد فان علماء عصرنا ... اختلفوا فی من نذر حال صحته و ثبات عقله و سلامة نيته فقال ان عافانی الله من کذا و کذا من آلامی او حصل الی ما ارجوه من مرامی فلله تعالی علی عتق غلامی بعد تمام ایامی او قال ان کان کذا من دفع مکروحانه او وقع آماله فلله علی صدقة مالی بعد وفاتی مستوعیا جمیع ما له فمنهم من قال ببطلان نذره و عدم صحته و منهم من صححه و امضاه فی اصل ترکته قالوا بعتق العبد و یصر المال صدقة من غیر ان یجیزه الوارث اوئ یصدقه و لایختص بثلث الترکة بل یحرج من صلب ما ترکه و الحق عندی البطلان ... و رتبنا الرسالة علی فصول و خاتمه و سمیناها عمدة الناظر فی عقدة الناذر ... فی صروف فصول اربعة؛ **انجام:** و قد تیسر الاختتام ... فی اواخر شهر ربیع الثانی ... من السنة الرابعة من العشر الثانی من المائة الثانية من الالف الثانی و کتب مؤلفها ... بهاءالدین محمد بن محمد باقر الحسینی النایینی ... و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، کا: احمد بن حسین بن علی بن عبدالجبار، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۱۹۴ق؛ برای خزانه شیخ عبدعلی بن محمد فاروقی، مصحح، با بلاغ مورخ شب ربیع الاول ۱۱۹۵؛ ۲۶گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۲۹۹۱]

● عمدة الناظر فی عقدة الناذر / فقه / عربی

'umdat-un nāẓir fī 'uqdat-in nāḏir

بحرانی، یوسف بن احمد، ۱۱۰۷ - ۱۱۸۶ قمری

bahrānī, yūsef ebn-e ahmad (1696 - 1773)

کتابی است در فقه و مشتمل بر چند «فصل» و یک «خاتمه».

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۳

آغاز: بسمله الحمد الله الذی سرع العقود سوارع الی المقصود و وضع العهودبراعث و روادع للمعهود؛ **انجام:** و التصدق الواقعین فی ازمنة ما بعد الموت فظاهر ایضا انه باطل ممتنع اذ لا مهنی للقول بانه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۰گ، ۱۸ سطر(۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۹۳]

● عمدة النظر فی بیان عصمة الائمة الاثنی عشر / کلام و اعتقادات / عربی

'umdat-un naẓar fī bayān-i 'iṣmat-il a'immat-il iṯnā 'ašar

بحرانی، هاشم بن سلیمان، - ۱۱۰۷ ؟ قمری

bahrānī, hāšem ebn-e soleymān (- 1696)

چاپ: تحقیق سید محمد المنیر الحسینی المیلانی (تهران، مؤسسة الجلیل للتحقیقات الثقافية: ۱۴۱۷ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۲۷

آغاز: بسمله، من کتاب القسم ابن ... اما بعد فهذا کتاب لطیف و نموذج منیف فی بیان عصمة؛ **انجام:** عن عبدالله بن عباس قال سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول انا و علی و تسعة من والد الحسین مطهرون و معصومون.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

● عمدة الواعظین لتنبیه الغافلین / اخلاق / عربی

'umdat-ul wā'iẓīn li-tanbīh-il ġāfilīn

صدیقی، ضیاء الدین بن صدرالدین

seddīqī, zīyā'-od-dīn ebn-e sadr-od-dīn

رساله‌ای است مشتمل بر آیات، احادیث، نصایح، حکایات و مواعظ حسنه در یک «مقدمه» و چهل و یک «فصل» و «خاتمه».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۳۱

آغاز: بسمله.الحمدلله الذی اضاف عباده المسرفین؛ **انجام:** کما لایحل ترک الصلوة کذلک لایحل ترک

موجودی آن شامل مقدمه و فصل اول در امر به معروف و نهی از منکر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۹۷]

● عمدة الوصول الی زبدة الاصول = شرح زبدة الاصول / اصول فقه / عربی

ʻumdat-ul wuṣūl ilā zubdat-il uṣūl = š.-u zubdat-il uṣūl

حرفوشی، محمد بن علی، - ۱۰۵۹ قمری

harfūšī, mohammad ebn-e ʻalī (- 1649)

وابسته به: زبدة الاصول؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۰۳۸ق

شرحی است مزجی بر «زبدة الاصول» شیخ بهائی که در الذریعة با نام «عمدة الوصول الی علم الاصول» معرفی شده است.

آغاز: ان اعلی ما رقمه یراع البراعه بانامل الخاطر و ابهی ما توشحت به اعناق الطروس ... اما بعد فان علم اصول الفقه من اقوی العلوم دلیلا

انجام: کما ذکرنافی المرکبات و فیما ذکرناه کفایة و لا یخفی علی الفطن الترجیح عندالترکیب

[دنا ۶۲۹/۷ (۹ نسخه)؛ الذریعة ۳۴۲/۱۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** من تنمیق هذا الشرح و تحریره بعد ان استمر فی المسودة مده من الزمان ...

شرح مبحث الفاظ اصول است تا اواخر مبحث عام و خاص؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۳۸ق؛ مهر: مولی علی اصغر بن محمد علی فوشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۱۹۱گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۵۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلاة علی سیدنا محمد و علی و عترتهما الطیبین الطاهرین صلوات الله علیهم اجمعین،هذا ما وصل الینا من هذا الکتاب المبارک و الحمدلله وحده ...

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن غیب علی همدانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «م ح و منه عفی عنه»؛ تملک: خان محمد خیابانی به تاریخ ۱۱۸۶ق در کرکوک؛ ۱۱۷گ، ۳۱ سطر (۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۴۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکثر الحیض خمسة عشر یوماً واقل الطهر کذلک من المنطق من ان موضوع الحکم و هو ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۷۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۶۳/۱

خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن محمد حسینی دهدشتی، تا: ربیع الثانی ۱۱۹۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۶۴گ (۴پ-۱۶۷پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۵۳]

۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکذا المفرد المحلی باللام لایفیه العموم علی الاظهر ... وکذا المصدر باذا و غیره من ادوات الشرط الغیر الموضوعة للعموم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله» و ...؛ تملک: صدرالدین بن علی محمد عربی استرآبادی که در ۱۲۴۸ نسخه را استکتاب نموده؛ جلد: تیماج، ۱۰۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۵]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۳۶-۳۰/۱۱۶

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵- ۲۹۳۰]

۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۷۶

خط: نستعلیق، کا: فتحعلی بن اسماعیل بن فتح الله بن عبدالله شریف حسینی، تا: ۱۲۴۳ق؛ از روی نسخه اصل، با حواشی مؤلف [ف: - ۷۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلاة علی سید انبیائه صلی الله علیه و آله، هذا آخر ما وصل الینا من کتاب زبدة الاصول و الحمدلله وحده ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ شاید مقداری از نسخه به خط مؤلف باشد، مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: محمد بن عبدالنبی النیسابوری العامری، عبدالمطلب بن نجم الدین علی اصفهانی، حاج حسین بن جواد کبه، محمد علی بن کاظم کاظمی؛ ۱۹۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۳]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۶۶

انجام: اذا لا یجب فی الفصیح أن یکون کل کلامه أفصح و النطوق علی ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۰۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۵۷]

● عمران و ترقی ایران / تاریخ ایران / فارسی

ʻemrān va taraqqī-ye īrān

رساله درباره عمران و ترقی ایران از رهگذر ساختن راه‌ها، ساختن و بنیاد گذاردن مدرسه دارالفنون در زمان ناصرالدین شاه و جواهرات حضرت امیر و تکیه دولت.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۳/۶
خط: نسخ شکسته، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۹۶ق [ف: ۵ – ۲۸۵]

← العمرة ≻ احکام العمرة

● **عمر زائر کربلا = تحقیق در حدیث عدم احتساب عمر زائران امام حسین (ع)** / فضایل و مناقب / فارسی
'omr-e zā'er-e karbalā = tahqīq dar hadīs-e 'adam-e ehtesāb-e 'omr-e zā'erān-e emām hoseyn

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ – ۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

این رساله درباره حدیث منقول از امام باقر و صادق علیهما السلام است که فرمودند: به درستی که حق تعالی در عوض شهادت سیدالشهدا (ع) چند چیز به او عطا فرمود که یکی از آنها ایام زائران او در هنگام رفتن و برگشتن از اعمار ایشان حساب نشود. اشکال وارد بر حدیث این است که می‌بینیم زائران آن حضرت گاهی در هنگام رفتن به زیارت و گاهی در حین مراجعت و برگشتن از زیارت و گاهی در ایام اشتغال به زیارت یعنی در کربلای معلا وفات می‌یابند و اگر بنابراین است که عمر زائر محسوب نشود چرا در این سه صورت وفات واقع می‌شود. مؤلف به این اشکالات جواب‌های گوناگونی داده‌اند و وجهی را خود بیان کرده‌اند.

آغاز: الحمد لله العلی الاعلی و سلام علی عباده الذین اصطفی محمد و اهل بیته خیرة الوری. و بعد بدان که در کتب معتبره حدیث به سندهای معتبر بسیار از حضرت امام محمد باقر و امام جعفر صادق ... روایت کرده اند که ...

انجام: و معتمد معنی را می‌دانسته اند که شاهدی و قرینه ای بر آن معنا در احادیث دیگر یافته باشند. و الله تعالی اعلم بحقیقة الحال و حقیقة المعانی و بما یزیل عن احادیث نبیه و اهل بیت نبیه سلام الله علیهم الشبهه و الاشکال.

چاپ: ایران، قم، کتابخانه آیة الله مرعشی نجفی، ۱۴۱۲ قمری، سید مهدی رجائی، ۱، ضمن مجموعه بیست و پنج رساله فارسی از علامه محمد باقر مجلسی

۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۹۴/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست بدون نام مؤلف، نام مؤلف بر اساس نسخه چاپی تعیین شد؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قرینه بر آن معنی در احادیث دیگر یافته باشند ...
در فهرست بدون نام مؤلف؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱۷۸پ–۱۸۹پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ – ۸۴]

● **عمر طبیعی انسان** / طب / فارسی
'omr-e tabī'ī-ye ensān

طبیب، محمد بن محمد مهدی، ق۱۳ قمری
tabīb, mohammad ebn-e mohammad mahdī (- 19c)

در اثبات این‌که عمر طبیعی انسان ۱۲۰ سال است، در پاسخ فتحعلی شاه قاجار که سؤال کرده بود چگونه عمر طبیعی انسان را ۱۲۰ سال می‌دانند و حال آنکه باید ۸۰ سال باشد زیرا چنان‌که زمان نمو چهل سال است، زمان انحطاط نیز چهل سال باید باشد.

آغاز: وقتی قبله عالم و عالمیان ... فتحعلیشاه قاجار ... اینکه عمر طبیعی چرا یکصد و بیست سال است ...

انجام: وجه دیگر میتوان گفت لکن چون اکثر آنها مدخول و گفتگو طول داشت اطناب نشد.

[فهرستواره منزوی ۳۸۷۸/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۰/۲
آغاز: وقتی قبله عالم و عالمیان ... فتحعلیشاه قاجار ... اینکه عمر طبیعی چرا یکصد و بیست سال است؛ **انجام:** وجه دیگر میتوان گفت لکن چون اکثر آنها مدخول و گفتگو طول داشت اطناب نشد العبد المخلص محمد مهدی طبیب سنه ۱۲۳۳.
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد محسن خاتون آبادی، تا: قرن ۱۲؛ ۲ص(۴۹۴–۴۹۵)، ۱۷ سطر، قطع: رقعی [ف: ۱۰ – ۹۷۴]

● **عمر طبیعی انسان** / طب / فارسی
'omr-e tabī'ī-ye ensān

مؤلف در مقدمه این اثر می‌گوید: «روزی در انجمنی بودم دانشمندی گفت امروز در یکی از جراید ایران مقاله‌ای در باب عمر طبیعی آنان خواندم بی‌فائده نبود. فاضلی گفت بنا نبود در جراید ایران مطالب مفیده درج شود فرمایش شما خالی از غرابت نیست. من از دانشمند خواهش کردم آن مقاله را بیان نماید جریده بیرون آورد و آن مقاله را تماماً قرائت نمود. عین مقاله حشو و زوائد بسیار داشت من حاصل آن را می‌نویسم ...». سپس از ارفع الدوله در زمانی که سفیر ایران در پطرز بورغ بوده و با طبیبی از اهل وین ملاقات داشته و گفتگوی آنها درباره عمر طبیعی انسان را یاد کرده است. رساله دیگری با عنوان سال عمر طبیعی انسان از محمد بن محمد مهدی طبیب در کتابخانه مجلس به شماره ۳۳۲۰/۲ وجود دارد که غیراز نسخه مورد بحث ماست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰ط

آغاز: بسمله. سپاس مر خدائی را سزاست که موت و حیوة جز بتقدیر او نیست
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۸۳ص، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۲۲]

● **عمر طبیعی انسان** / طب / فارسی
'omr-e tabī'ī-ye ensān
فائدتی است کوتاه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۳۲
آغاز: هر چند دلیل اقناعی است نه برهانی اما دلیل صد و بیست سال عمر طبیعی که حکما گفته اند این است که دور فلک سیصد و شصت درجه است
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱ص (۸۶)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۲۰]

● **عمر نامه** / متفرقه / فارسی
'omar-nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۲۴۷ق؛ جلد: مقوا، ۶گ (۵۵-۶۰)، ۱۸ سطر (۱۰×۲۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۶۰۰]

● **عمل آوردن ابریشم و کرم ابریشم** / صنعت / فارسی
'amal-āvardan-e abrīšam va kerm-e abrīšam
ریشارخان، یوسف، ۱۸۶۸ - ۱۹۳۵ میلادی
rīšārxān, yūsof (1868 - 1935)
رساله در قاعده عمل آوردن ابریشم و کرم ابریشم با چهار تصویر.
آغاز: اجناسی که بافته می‌شود ابریشم از همه عجیب تر می‌نماید در صافی و پاکیزگی و دوام از همه بهتر است

۱. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** به جهت کرم لازم است آتش نمایند.
تنها دو برگ از رساله موجود است؛ کا: مصطفی بن هاشم حسینی، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۹۴پ-۹۵پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۸۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ابریشم به کنار دیگ چسبیده نشود که رنگ آن بسوزد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۱۸گ (۶۵ر-۸۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۷۴]

● **عمل آوردن پشم** / صنعت / فارسی
'amal-āvardan-e pašm
ریشارخان، یوسف، ۱۸۶۸ - ۱۹۳۵ میلادی
rīšārxān, yūsof (1868 - 1935)
رساله در قاعده عمل آوردن پشم.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۸
آغاز: امتیاز و خوبی پشم به جهت تمیز نگاهداری نمودن گوسفند است. باید همیشه مواظب گوسفند باشند؛ **انجام:** که به خوردن آب زیاد به هم رساند علامتی از معیوبی است در ولایاتی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۲گ (۹۰پ-۹۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۷۵]

● **عمل آوردن پنبه** / صنعت / فارسی
'amal-āvardan-e panbe
ریشارخان، یوسف، ۱۸۶۸ - ۱۹۳۵ میلادی
rīšārxān, yūsof (1868 - 1935)
رساله در قاعده عمل آوردن پنبه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۷
آغاز: جنس پنبه چندین نوع است که همه آنها را در مملکت ایران می‌توانند عمل بیاورند؛ **انجام:** در ایران بسازند، لهذا ذکر کردن آن حاصلی ندارد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۲گ (۸۹ر-۹۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۷۵]

● **عمل احضار ارواح** / علوم غریبه، روان‌شناسی / فارسی
'amal-e ehzār-e arvāh
سیار، عبدالله، ۱۲۷۴ - ۱۳۷۳ شمسی
sayyār, 'abd-ol-lāh (1895 - 1994)
از دکتر واهو. در احضار ارواح. ترجمه از عبدالله حسینی سیار، با دیباچه‌ای از همین سیار. شامل: مقدمه مترجم، مقدمه نگارنده، سپس ۲۰ «فصل»، که فصل ۱۹ آن در چند مقاله است، و فصل ۲۰ در چند جلسه احضار ارواح است و در پایان خاتمه اکتشافات اخیر و مقاصد آتیه است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۰۳-عکسی
آغاز: دیباچه: کتابی که به ترجمه و نشر آن پرداخته ایم در موضوع استحضار ارواح و ارتباط با آنهاست.
متن: مقدمه. مدتها بود که دوستان و همکاران روحی من اصرار می‌نمودند که نتیجه زحماتی که در رشته علم ارواح کشیده
خط: نسخ خوب، کا: استاد احمد بهمنیار کرمانی، تا: ربیع الاول ۱۳۵۲ق؛ برای آقای حاج زین العابدین خان؛ با خاتمه‌ای کوتاه از

همین بهمنیار؛ ۲۱۷ص، ۱۲ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۶۹]

● **عمل الاسبوع** / دعا، آداب و سنن / فارسی
'amal-ol osbū'

رساله مختصری است در بیان اعمال مستحبی که در شب‌ها و روزهای ایام هفته می‌بایست انجام داد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۹۶

آغاز: بسمله، حمدله ... اما بعد این رساله‌ای است موسوم به عمل الاسبوع در بیان نمازها و دعاهایی که در لیالی و ایام هفته باید گزارد؛ **انجام:** ایضا جهت صفای باطن بعد از نماز جمعه بر پارچه بافی السبوح نوشته اگر کسی بخورد بفضل الله تعالی ملکی صفات شود

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۲۵پ–۴۳)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۴سم [رایانه]

● **عمل استخراج ساعات ست** / هیئت / فارسی
'amal-e estexrāj-e sā'āt-e set

منجم وابکنوی، شمس الدین محمد بن علی، ق۸ قمری
monajjem-e vābeknavī, šams-od-dīn mohammad ebn-e 'alī (- 14c)

از زیج مولانا وابکنوی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۲/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۷ص (۱۲۲–۱۲۸)، ۲۵سطر(۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۹ – ۱۱۸۳]

● **عمل استخراج طالع** / طالع بینی / فارسی
'amal-e estexrāj-e tāle'

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۶۳پ–۶۴ر)، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۲۳۹]

● **عمل الاشکال المتساویة الاضلاع** / هندسه / عربی
'amal-ul aškal-il mutasāwīyat-il aḍlā'

صوفی، عبدالرحمن بن عمر، ۲۹۱ – ۳۷۶ قمری
sūfī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'omar (905 - 987)

به‌دستور: ابوشجاع فنا خسرو امیر عضدالدوله دیلمی (۳۳۸–۳۷۲)

رساله‌ای است در چگونگی ساختن شکل‌های متساوی الاضلاع بر یک خط مستقیم که منطبق بر یک باز کردن پرگار باشند بدون تغییر در بعد خط مفروض. اقلیدس فقط بعضی از این اشکال را ساخته و مؤلف مواردی دیگر بر آن افزوده است. دارای ۲۹ شکل هندسی است.

آغاز: امرنی الامیر الاجل عضدالدوله مولانا اطال الله بقاه و ادام سلطانه، ان ابین له هل یمکن عمل اشکال علی خط واحد مستقیم مفروض مثل المربع والمخمس المتساوی الاضلاع و غیر ذلک بفتحة واحدة

انجام: کلما یمکن عمله من هذا النوع فلنکمل الکتاب فی هذا الموضع وبالله العصمة والتوفیق فحررت الرسالة المنسوبة الی ابی الحسین الصوفی و الحمدلله اولا وآخرا یوم وب رمضان المبارک عمت برکته من سنة ۶۸۸ علقها شمس المحققین اصلح الله شانه و صانه عماشانه بحق من لانبی بعده وآله الطاهرین بمراغة الرصد

[دنا ۶۳۰/۷ (۵ نسخه)؛ سزگین ۳۱۰/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۷۵

آغاز و انجام: برابر

شماره بازیابی با توجه به رایانه آستان قدس تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۲۷ و ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۴/۲سم [ف: ۱۸ – ۱۵۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: حسین موسوی دزفولی، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۲۸۶ق؛ واقف: نایینی؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۸گ، ۱۵ سطر(۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۲سم [ف: ۸ – ۳۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۶۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۰۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد علی بن محمد اسمعیل حسینی قاینی، تا: دوشنبه ۲۲ رمضان ۱۲۹۳ق؛ از روی نسخه نوشته جمعه دوم رمضان ۶۸۸؛ جلد: میشن سرخ، ۱۵گ (۹پ–۲۳پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ – ۳۹۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۱/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله منجم مازندرانی دو دانگه، تا: ۸–۱۳۰۷ق، جا: تهران؛ با اشکال؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۳۱]

● **عمل الاکسیر** / کیمیا / عربی
'amal-ul iksīr

نه «باب» است در کیفیت ساختن اکسیر که بنا به گفته مؤلف در آغاز کتاب، محمد بن امیل به شاگرد خود ابوحسین هنگام مرگ آموخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴/۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الباب الاول فی بیان الحجر الاول قالت الحکماء هو موجود عند کل الغنی و الفقیر؛ **انجام:** فانه ینعقد کالیاقوت الاحمر مثقال منه علی ألف مثقال من أی معدن شئت کان ذهباً ابریزاً قائماً الی یوم القیامة
بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۶۲ر-۱۶۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۹۹]

● **عمل الاکسیر** / کیمیا / عربی

ʻamal-ul iksīr

چگونگی ساختن اکسیر را بنا به دستور ابن زکریا رازی و ابن سینا و دیگران در این رساله شش باب گزارش می‌دهد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۵۹/۳

آغاز: ذکرابن زکریا الرازی فی کتاب المدخل الکبیر ان فی المعادن من الارواح الزیبق و الکبریت؛ **انجام:** و الی تحتیة ثلاثة السرطان و العقرب و الحوت و هی الباردة الرطبة و السلام.
خط: رقعی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۱گ (۲۴پ-۳۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۴۳]

● **عمل اکسیر** / کیمیا / فارسی

ʻamal-e eksīr

در عمل اکسر و چگونگی یافتن آن و ترکیب اشیاء که به گفته مؤلف به طور واضح مطالب بدون رمز و اشاره بیان شده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۵

آغاز: اعلم که اشیاء ضروری عمل اکسیر که در فهم آنها عقول قاصر و عاجز مانده و بر ما نیز مشکل
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۱۰گ، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۴۲]

● **عمل اکسیر شمسی** / کیمیا / فارسی

ʻamal-e eksīr-e šamsī

جفری رومی، علی، ق ۱۰ قمری

jafrī rūmī, ʻalī (- 16c)

[فهرستواره منزوی ۳۹۶۹/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۴/۴

خط: نستعلیق هندی، کا: محمد فاروق، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۵ص (۶۴۷-۶۵۱)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۶۲]

● **عمل اکسیر شمسی و قمری** / کیمیا / فارسی

ʻamal-e eksīr-e šamsī va qamarī

از تجربه‌های محمد حسن خان مافی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۲۵/۳

کا: محمد رضا حسینی، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۱۵ سطر (۸× ۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۷/۱ - ۳۷]

● **عمل اکسیر قمری** / کیمیا / فارسی

ʻamal-e eksīr-e qamarī

جفری رومی، علی، ق ۱۰ قمری

jafrī rūmī, ʻalī (- 16c)

گویا از رومی باشد.

[فهرستواره منزوی ۳۹۶۹/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۸۴/۳

خط: نستعلیق هندی، کا: محمد فاروق، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵ص (۶۴۳-۶۴۷)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۶۲]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۵۶/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۲۴۱]

● **عمل اکسیر قمری** / کیمیا / فارسی

ʻamal-e eksīr-e qamarī

از تجربه‌های محمدرضا حسینی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۲۵/۴

کا: محمد رضا حسینی، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۷/۱ - ۳۷]

● **عمل الانحراف و طریق الهندسه** / هندسه / فارسی و عربی

ʻamal-ul inḥirāf wa ṭarīq-ul hindisa

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳/۳۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۴ص (۳۶۴-۳۶۷)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۴]

● **عمل الانسان** / اخلاق / عربی

ʻamal-ul insān

بخش موجود آن در بیان اعمال انسان است شامل دو «قسم»: ۱. اعمال شاسته و پاک مبتنی بر دو «اصل»: ۱) اعمال حسنه در سه منهج واجبات، مندوبات و مباحات، ۲) اعمال قبیحه در دو فصل محرمات و مکروهات.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۳/۷

آغاز: الاسراته معنی المحبوبیة فیه لاغیر و الله اعلم و اما القاعدة؛ **انجام:** للناس بادیه ما ان یواریها ... و اصحابه الطاهرین
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن علی واعظ حنفی، تا: ۹۰۲ق؛

افتادگی: آغاز؛ تملک: ریحان الله موسوی، شرف الدین محمد مکی بن محمد ضیاءالدین بن شمس الدین بن حسن بن زین الدین من ذریة الشریف ابی عبدالله الشهید شمس الدین محمد بن مکی مطلبی عاملی جزینی عاملی به تاریخ ۱۱۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۸ص(۱۱۰–۱۳۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲ – ۴۸]

● **العمل بالآلات العجمیة** / اسطرلاب / عربی

al-'amal bi-l-ālāt-il 'ajamīya

صخری، محمد، ق۱۱ قمری

saxrī, mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۸ق

این رساله تعریف و دستور کار با صفیحه اسطرلاب است برای تعیین وقت و قبله. دارای یک «مقدمه»، ۱۵ «باب» و یک «خاتمه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۳/۱۵–طباطبائی

آغاز: بسمله ... الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه رسالة فی العمل بالصفیحه العجمیه مشتمل علی مقدمه و خمسة عشر بابا و خاتمه ... المقدمه فی تعریف الصفیحه و اعمالها ... الصفیحه العجمیه هی آله من آلات الوقت الشعاعیه؛ **انجام:** پایان: و مدار جزء الشمس بوضعها فی دائرة نصف النهار و الله اعلم. تم تألیف هذه الرساله سنه ثمان و ثلثین و الف من الهجره ... و مؤلفها هو محمد الصخری الجریری. وقع الفراغ من تحریر هذه الرساله من نسخة التی کتب ۱۰۵۶ من نسخ مؤلفها و انا الفقیر سلیمان بن حسن الوفائی القسطنطینی فی سنه و تسعین و الف.

کا: سلیمان بن حسن وفائی قسطنطینی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج، ۵ص (۱۵۰–۱۵۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ – ۱۰۸]

● **العمل بالاحتیاط** / اصول فقه / عربی

al-'amal bi-l-iḥtīyāṭ

رشتی، محمد علی، ق۱۳ قمری

raštī, mohammad 'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۷ ربیع الثانی ۱۲۷۸ق

بحث استدلالی است در اینکه عمل به احتیاط در مسائل فقهی صحیح است یا ناصحیح، با نقل گفته‌های شیخ مرتضی انصاری در کتاب معروف «رسائل» و رد و ایراد بسیار.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۳۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد انهم اوردوا النقض و الابرام فی زمن الانسداد لبطلان العمل بالاحتیاط؛ **انجام:** فأشکر الله علی کل حال لیحفظنی عن شرور الموسوسین من الجنة و الناس ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با تصحیح و اضافه مؤلف در حواشی؛ مهر: «شهاب الدین الموسوی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور، ۴۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۵۲]

● **العمل بالاخبار و الاجماع** / اصول فقه / عربی

al-'amal bi-l-axbār wa-l ijmā'

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۳۷

شامل: الوجه السابع عشر منها ما روی محمد بن یعقوب الکلینی فی الکافی، المقصد الثالث فی الاجماع و فیه مباحث الاول فی ماهیته و هو فی اللغة بمعنی العزم، الفصل التاسع فی تصحیح احادیث کتبنا بوجوه تفطنت بها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۶۶گ، ۱۷ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۳۹۴]

← العمل بالاسطرلاب ⪢ الاسطرلاب

● **العمل بالاسطرلاب = اسطرلاب** / اسطرلاب / عربی

al-'amal bi-l-usṭurlāb = usṭurlāb

غیر همانند:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۳/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی استنارت بنوره الافلاک ... و بعد، فان المقر الامامی العالمی العاملی المحیی الذی ساد الائمة الاکابر، و شرف علی نظرائه الاوائل منهم و الاواخر؛ **انجام:** من التحریر و الاختیار. و من الله اسأل نفحة القبول و بلوغ الامل و السول. و هو حسبنا و نعم الوکیل و الحمد ...

مؤلف در دیباچه از «الامامی العالمی العاملی المحیی» ستایش می‌کند که پیش از این رساله‌ای در «اسطرلاب الاکری» تقدیم او کرده بود و این یکی را در طریق عمل به آن نگاشته است. در صفحه عنوان به خامه کاتب رسالة العمل بالاسطرلاب آمده است. در بیت و پنج «باب»: ۱. فی ذکر اجزاء الاسطرلاب و الاسماء الواقعة علیها [باب‌های ۲ تا ۴ را ندارد]، ... ۵. معرفة میل الشمس او بعد الکواکب، ۶. معرفة غایة ارتفاع جزء الشمس، ۷. معرفة نصف قوس النهار و اللیل و نصف التعدیل، ۸. معرفة نوعی الساعات الزمانیة، ۹. معرفة ازمان الساعات المعتدلة، ۱۰. معرفة ما مضی من النهار، ... ۱۵. معرفة احد الظلین من قبل الارتفاع، ... ۲۰. معرفة سعة المشارق و المغارب، ۲۱. معرفة الارتفاع الذی لا سمت له، ۲۲. معرفة ای جزء شئت، ۲۳. سمت القبلة، ۲۴. مطالع فلک البروج، ۲۵. معرفة مطالع اقسام البروج. در منابع در دسترس نشانی از آن یافت نشد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۹۱۱ق؛ ۱۵گ (۱پ–۱۵پ) [ف: ۱ – ۱۷۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۰/۹

آغاز: بسمله، وبعد فهذا مختصر متضمن العمل بالاسطرلاب الملقب بالمغنی وصفة العمل به و تسطیحه علی الاختصار وحذف البراهین الهندسیة؛ **انجام:** والله اعلم ثم ذلک نهار الاربعاء خامس

عشر من شوال ۱۰۲۴ بخط مالکه الفقیر الی عفو ربه احمد بن صالح وفقه الله

مختصری است مجهول المؤلف در عمل به اسطرلاب و تسطیح آن، که مؤلف آن را در چند مساله مرتب کرده؛ خط: نستعلیق تحریری،بی‌کا، تا: ۱۰۲۴ق؛ اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵۲سم [ف: ۱۰–۲۶۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۲۵ض

آغاز: العمل بالاسطرلاب و عجایبه یزید و ان نبین لک کیف نستعین؛ **انجام:** کالعمل بذات الصفایح سواء و بالله العون و التوفیق خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری بزرگ [رایانه]

● العمل بالاسطرلاب الکری و عجائبه / اسطرلاب / عربی

al-ʻamal bi-l-usṭurlāb-il kurā wa ʻajā'ib-u-h

حبیش بن عبدالله

hobayš ebn-e ʻabd-ol-lāh

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۰۳/۴

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۱۲۰]

← العمل بالاسطرلاب ذات الکرسی ‹ الاکر

● العمل بالبیضة (رسائل من) / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-l-bayḍa (rasā'il-un min)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۶۲

آغاز: بسمله رب زدنی علما الباب الاول من العمل بالبیضه اذا اردت؛ **انجام:** فاخرج فذلک ساعات مستویه و الله اعلم تم الکتاب و حسن توفیقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۸۵ق، جا: اصفهان [رایانه]

● العمل بدائرة المعدل / اسطرلاب / عربی

al-ʻamal bi-dā'irat-il muaʻddil

از عمر شافعی، در وصف دائره معدل و عمل به آن. وی می‌گوید با استفاده از این دائره شناختن وقت آسان‌تر و روشن‌تر از اسطرلاب و ربع دائره است. این رساله دارای دو «باب» است: ۱. کیفیة اقعاد الآله علی الجهات و نصب القبله؛ ۲. اخراج الباقی و الماضی و نصف قوس النها و نصف التعدیل، در چهار «فصل».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۵/۳

آغاز: و بعد فیقول العبد ... عمر الشافعی هذه رساله فی العمل بدائرة المعدل فاقول جملة الآله نصف دائره مجسمه او مجوفه موضوع فی وسطها بیت ابره؛ **انجام:** ای قوس النهار یحصل ما بین العسر و الغروب.

خط: نسخ تحریری، کا: محمدعطارمعدل، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص (۷۰–۷۳)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۷۴]

● العمل بذات الحلق / ریاضیات / عربی

al-ʻamal bi-ḏāt-il ḥalq

ثئون اسکندرانی

se'on eskandarānī

مشتمل است بر سی و نه «باب» و از تألیفات ثئون اسکندرانی، ریاضی‌دان مشهور قرن چهارم میلادی است.

آغاز: بسمله، الباب الاول من کتاب العمل بذات الحلق اعلم ان عملک بذات الحلق سبعة مواضع ...

انجام: من مسیر الایام والفراسخ والامیال لم نعمل ذلک ولا نخطی ان شاءالله تعالی

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله منجم مازندرانی دو دانگه، تا: ۸–۱۳۰۷، جا: تهران؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۲۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله منجم دودانگه هزار جریبی، تا: ۱۳۱۸ق؛ ۳۱ص(۴۶–۷۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۹۷]

● العمل بذات الشعبتین / هیئت / فارسی و عربی

al-ʻamal bi-ḏāt-iš šuʻbatayn

حموی، اسماعیل بن هبة الله

hemavī, esmāʻīl ebn-e hebat-ol-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳/۳۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۷ق؛ جلد: مقوایی، ۵ص (۳۸۸–۳۹۲)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [سنا: ف: ۱ – ۳۴]

● العمل بذات الکرسی و الکرة / ریاضیات / عربی

al-ʻamal bi-ḏāt-il kursī wa-l kura

در یک «مقدمه» و چند «باب».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷۸/۳

آغاز: بعد بسمله و حمد. و بعد فان العلوم و ان تنوع اصنافها فالمطلب الاعلی هل الغایة القصوی هی معرفة الله فالطریق اما قول الصادق و اما استدلال بحقایق الاشیاء؛ **انجام:** فما کان بینه و بین الافق فهو ارتفاعه و اذا نقضت الارتفاع من تسعین کان الباقی هو ارتفاع قطب فلک البروج و الله اعلم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مذهب، ۱۴ص (۶۷–۸۰) [سنا: ف: ۲ – ۲۰۷]

● **العمل بالربع المجیب** / هیئت / عربی
al-‘amal bi-r-rub‘-il mujīb
ماردانی، عبدالله بن خلیل، - ۸۰۹ قمری
mārdānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e xalīl (- 1407)
در یک «مقدمه» و بیست «باب».
شرح و حواشی:
۱- اثبات المحبوب بشرح مجلة المطلوب فی العمل بربع العیوب؛ علی بن مامی

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۸۲/۳
آغاز: رسالة جیب لماردانی. بسمله. حمدله ... اما بعد فهذه رسالة فی العمل بالربع المجیب من کلام شیخنا ... جمال الدین عبدالله بن خلیل بن یوسف الشهیر بالماردانی ... مشتملة علی مقدمة و عشرین باب فالمقدمة فی تسمیة رسومه فتاول ذلک المرکز؛ **انجام:** طرفه واقع اولدی.
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ جلد: مقوا، ۵گ (۲۱پ-۲۵ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۵۹۱]

● **العمل بالربع المجیب** / هیئت / عربی
al-‘amal bi-r-rub‘-il mujīb
ابن مجدی، احمد بن رجب، ۷۶۷؟ - ۸۵۰ قمری
ebn-e majdī, ahmad ebn-e rajab (1366 - 1447)
مشتمل است بر «مقدمه» و بیست «باب»: المقدمة فی تسمیة رسومة؛ باب ۱. معرفة اخذ الارتفاع؛ ۲. معرفة جیب القوس و عکسه؛ ۳. معرفة الظل من الارتفاع؛ ۴. معرفة اللیل الاول؛ ۵. معرفة العرض؛ ۱۰. معرفة حصی الفجر و الشفق؛ ۱۵. معرفة اخراج الجهات الاربع؛ ۲۰. معرفة سعه الانهار و عمق الابار.
آغاز: بسمله، حمدله، فهذه رسالة فی العمل بالربع المجیب مشتملة علی مقدمة و عشرین باباً
انجام: و هذا القدر فیه کفایة للمبتدی و نسأل الله ... و نعم الوکیل

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۱۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۱۳ص (۵۲-۶۴)، ۱۷ سطر (۱۳/۷×۵/۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۳۹۶]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۷/۶-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۷]
۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۹۳/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۶ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۱۹]

● **العمل بالربع المجیب** / هیئت / عربی
al-‘amal bi-r-rub‘-il mujīb
حلبی، محمد بن محمد
halabī, mohammad ebn-e mohammad
در این رساله به اختصار عمل به ربع المجیب که کافی برای شناخت اوقات پنج‌گانه است آمده در یک «مقدمه» و شانزده «باب»: مقدمه: فی معرفة الرسوم الموضوعه فی الربع المجیب؛ باب ۱. جیب القوس؛ ۲. سهم القوس؛ ۳. معرفة اخذ الارتفاع؛ ۴. معرفة ظل ارتفاع؛ ۵. معرفة اللیل الاول؛ ۶. معرفة عرض البلد و الغایه؛ ۷. معرفة المشرق؛ ۸. معرفة الارتفاع الذی لا سمت له؛ ۹. معرفة الاصل؛ ۱۰. معرفة نصف التعدیل؛ ۱۱. معرفة نصف قوس النهار و اللیل؛ ۱۲. معرفة الدایر و فضل الدایر و طریق دلک من جهة الاصل؛ ۱۳. معرفة ارتفاع العصر و حصة الغروب و الشفق و الفجر؛ ۱۴. معرفة استخراج الجهات الاربع؛ ۱۷. معرفة المطالع الفلکیه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۵
آغاز: بسمله و به نستعین امین یقول العبد الفقیر الی الله تعالی محمد بن محمد بن ابی بکر؛ **انجام:** زدت الدایر علیها نهاراً کان اولیلاً حصلت مطالع الطالع.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۱۰ص (۱۰۷-۱۱۶)، ۲۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۶۵]

● **العمل بالربع المجیب** / هیئت / عربی
al-‘amal bi-r-rub‘-il mujīb
صفراوی، ابوبکر
safrāvī, ābūbakr
شامل بیست و شش «باب» در قبله‌شناسی.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۹/۲
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم اللهم صل علی محمد و آله و صحبه و سلم قال الشیخ الامام العالم العامل زکی الدین ابوبکر الصفراوی الشافعی رحمه الله الحمدلله علام الغیوب مدبر الأمور کاشف الکروب ... اما بعد فانی لما رأیت السادة الأشیاخ رحمهم الله تعالی قد صنفوا رسایل للعمل بالربع المجیب؛ **انجام:** ثم تنقص الذی زدته من النصف من جدر الوری طالعا للمرکز فاعرف جیبه و اخرج بالخیط حتی تقاطع مع الموری الی خط المشرق و المغرب فهو الجذر و الله اعلم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۴گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۸]

● **العمل بالربع المجیب** / هیئت / عربی
al-‘amal bi-r-rub‘-il mujīb
ناشناخته:
۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۳/۱۵
مرتب بر یک مقدمه و ۲۰ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛

جلد: تیماج، ۴گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۹۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۴۳/۱۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۷۷/۲

در یک مقدمه و بیست «باب» و خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن ابی الخیر، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ و ۱۲۷۸ق؛ جلد: میشن سیاه، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۲۹۸]

۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۰۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۹گ (۶پ-۷۴پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۹]

← العمل بالربع المجیب (رسالة فی) > الربع المجیب

● العمل بالربع المجیب فی وضع المنحرفات (رسالة منقول من رسالة فی) / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-r-rubʻ-il mujīb fī waḍʻ-il munḥarifāt (r.-un manqūl min r.-in fī)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۶/۱۸

آغاز: منقول من رسالة فی العمل بالربع المجیب فی وضع المنحرفات والبسائط نقلتها بالحرف قال الباب التاسع والثلاثون فی معرفة انحراق؛ **انجام:** والقیاس من تلک الاجزاء اثنی عشر والله اعلم

کاتب افراد در نقل داشته، رساله شامل باب ۳۹ تا ۴۳ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱گ، ۲۴-۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱ - ۵۲۹]

● العمل بالربع المرسوم بالمقنطرات / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-r-rubʻ-il marsūm bi-l-muqanṭarāt

در یک «مقدمه» و ده «فصل».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۷۷/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن ابی الخیر، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ و ۱۲۷۸ق؛ جلد: میشن، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۲۹۸]

● العمل بالربع المقنطر / ریاضیات / عربی

al-ʻamal bi-r-rubʻ-il muqanṭar

ماردینی، جمال الدین عبدالله، - ۹۱۲ قمری

mārdīnī, jamāl-od-dīn ʻabd-ol-lāh (- 1507)

شرح و حواشی:

۱- حاوی المختصرات فی العمل بربع المقنطرات؛ سبط ماردینی، محمد بن محمد (۸۲۶-۹۰۷)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۹۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی: - ۴۱۱]

● العمل بربع المقنطر / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-rubʻ-il muqanṭarāt

ابن مجدی، احمد بن رجب، ۷۶۷؟ - ۸۵۰ قمری

ebn-e majdī, ahmad ebn-e rajab (1366 - 1447)

در یک «مقدمه» و شش «فصل»: المقدمة فی تسمیة رسومه؛ فصل ۱. فی معرفة التعلیم علی درجة الشمس فی منطقة البروج؛ ۲. معرفة الکمیل و غایة الارتفاع؛ ۳. معرفة الدایرة و فضلة؛ ۴. معرفة اوقات الصلاة؛ ۵. معرفة سمت المکة؛ ۶. معرفة المطالع الفلکیة و البلدیة. احمد منزوی آن را از ناشناس می‌داند و در نسبت آن به ابن مجدی تردید دارد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۱۳/۳

آغاز: بسمله. حمدله. صلاة. و بعد، فهذه رسالة مختصرة فی العمل بربع المقنطر و هی مشتملة علی مقدمة و ستة فصول، المقدمة فی تسمیة رسومه؛ **انجام:** او مأتین و سبعین، فهی ثلثة المیزان. تمت الرسالة، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۱۲گ (۲۶-۳۷)، ۱۷ سطر (۱۳/۷×۵/۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۳۹۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۷/۳-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا. در فهرست از ناشناس [عکسی ف: ۲ - ۱۹۷]

● العمل بربع المقنطرات / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-rubʻ-il muqanṭarāt

ابن مجدی، احمد بن رجب، ۷۶۷؟ - ۸۵۰ قمری

ebn-e majdī, ahmad ebn-e rajab (1366 - 1447)

این رساله مشتمل بر یک «مقدمه» و ده «فصل» است: المقدمه: فی تسمیة رسومة فالمرکز هو الخرم الذی فیه الخیط؛ فصل ۱. معرفة اخذ الارتفاع و هو ان تمسک الربع بیدیک؛ ۲. معرفة موضع الشمس؛ ۳. معرفة المیل و الغایة و عرض البلد؛ ۴. معرفة ارتفاع الذی لا سمت له وسعة المشرق و المغرب؛ ۵. معرفة الدائر و فضله و السمت علم درجة الشمس؛ ۶. معرفة کل واحد من الظلین من الارتفاع و عکسه؛ ۷. ارتفاع العصر و فصل دائرة الباقی للغروب؛ ۸. معرفة سمت القبلة و اخراج الجهات و نصب المحراب؛ ۹. معرفة مطالع الفلکیة و البلدیة؛ ۱۰. معرفة العمل بالکواکب.

آغاز: بسمله. قال الشیخ الامام ... ابو العباس شهاب الدین احمد بن المجدی الشافعی ... الحمدلله حمد الشاکرین و صلی الله علی سیدنا ... فهذه رسالة فی العمل بالربع الموسوم علیه بالمقنطرات

صنفتها للمبتدی طریقاً الی الوصول. مشتملة علی مقدمة و عشرة فصول.
انجام: و کذا تفعل بمطالع طلوعة و مطالع غروبة. و الله اعلم. و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.
[دنا ۶۳۲/۷ (۱۶ نسخه)؛ الفلك و التنجیم ۱۰۹-۱۱۰؛ معجم المؤلفین ۲۲۱/۱؛ برکلمان ۱۲۸/۲]
شرح و حواشی:
۱- شرح العمل بربع المقنطرات؛ رشیدی، یونس بن یونس (-۱۱)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۶۶/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: ثلث، کا: رجب بن احمد، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۷گ (۲۰۵پ-۲۱۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۸۶۳]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵۵/۲-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۳/۷-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی با نشان «ابن چلی»؛ جلد: تیماج، ۶ص (۱۲۴-۱۲۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۰۵]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۱۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۱۲ص (۴۱-۵۲)، ۱۷ سطر (۱۳/۷×۵/۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۳۹۶]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۷/۵-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۸]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۰۶/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن مصطفی بن داود بن محمود، تا: غره رجب ۱۱۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ ۴گ (۴۹ر-۵۲ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۵]
۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۹۳/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۶ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۱۹]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۹۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حافظ عثمان (بن حاج عمر) آمدی، تا: ۱۱۶۳ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۹پ-۱۳ر) [ف: ۲۱ - ۹۱]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۰۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن ابراهیم، تا: ۲۹ ذیحجه ۱۱۷۷ق، جا: جزیره قبرس؛ ۴گ (۵۲پ-۵۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲/۲سم [ف: ۶ - ۲۱۳]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۳گ (۴۳- ۴۵)، ۱۹ سطر، اندازه:۹/۵× ۱۶سم [ف: ۲۸ - ۵۴۷]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: مغربی، بی‌کا، تا: ۴ محرم ۱۲۰۳ق؛ مصحح، محشی؛ ۵گ (۴۵پ-۴۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۶۹]
۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۹۵/۴
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی بن ابراهیم بن علی چلبی بن حاج سید احمد، تا: ۱۲۰۳-۱۲۰۷ق، در خدمت ملا عبدالله افندی مدرس؛ محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۷گ (۶۱-۶۷)، ۱۰-۱۴ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۱۳]
۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مذهب، ۵گ، ۱۷ سطر (۷/۵× ۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۷۱]
۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۴-۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۳۰]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۱۹/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱پ-۴ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۴]
۱۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۸۹/۶
آغاز و انجام: برابر
کا: حسن بن محمد مقیم ایروانی، بی‌تا، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۹۵پ-۱۰۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۸]
۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه: دو گفتار عربی نجومی: اول «باب اصول السقوط علی عدد الابراج»، دوم «فی معرفة طالع البروج و الکواکب» [ف: ۱۸ - ۱۶۷]

● العمل بربع المقنطرات / هیئت / عربی
al-‘amal bi-rub‘-il muqanṭarāt

ناشناخته:
۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۱۳
خط: نسخ خوش، کا: محمد جعفر بن محمد طبسی، تا: ۱۱۰۲ق؛ با جدول؛ جلد: چرمی، ۴گ (۲۱۲ر-۲۱۵پ)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۳۵]
۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۹/۳
آغاز: ... الحمدلله الذی خلق العالم بقدرته و دبر الأمور بحکمته احمده علی جزیل نعمته ... باب معرفة ارتفاع العصر. و هو أن

تأخذ المیل الجزی ... فصل و ان اسقط مقوم الجوزهر من مقوم القمر بقی الحصة؛ **انجام:** و اقسم المجتمع علی الظل المحفوظ فما کان فهو قدر عمق البئر و الله اعلم. تم ذلک بحمدالله و عونه و حسن توفیقه، ... انه اذا کانت السنة کبیسة فالزیادة علی العدد. فاعلم ذلک و الله اعلم، ... و کذا غیره من الکواکب فعلیه بکتابنا المسمی بالجامع المفید فی الکشف عن اصول مسائل التقویم و الموالید. تمت بحمدالله و عونه و حسن توفیقه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۸]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۹/۵

آغاز: بسم الله ... الحمدلله ... اما بعد فان الأخوان قصدونی فی اختصار رسالة فی العمل بالربع المقنطرات بلفظ مقرب لیسهل حفظه و یقرب فهمه؛ **انجام:** و ان کانت اکثر عرضا و اقل طولا فهی فی الربع الغربی الشمالی و الله اعلم. تمت الرسالة بحمد الله و عونه و حسن توفیقه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۶۹]

● **العمل بربع المقنطرات الشمالیة** / اسطرلاب / عربی

al-ʻamal bi-rubʻ-il muqanṭarāt-iš šimālīya

مخزومی، زکریا بن یحیی

maxzūmī, zakaryīā ben yahyā

در سی «باب» و گزیده‌ای است از کتاب «بغیة الطلاب فی العمل بربع الاسطرلاب» خود او.

[بروکلمن ذیل ۱۰۲۵/۲؛ برلین ۵۸۶۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۶۶/۴

آغاز: بسمله و به ثقتی، قال العبد الفقیر الی رحمة ربه القدیر زکریا بن یحیی بن زکریا بن یحیی بن زمام بن نافع بن عبدالعال بن هاشم المخزومی القرشی، البلبیسی خادم رجال السنة النبویة تجاوز الله ... و بعد فهذه ثلثون بابا فی العمل بربع المقنطرات الشمالیة؛ **انجام:** و من رام الزیاده فلیطلبها فی کتابی المسی بغیة الطلاب و لنقتصر علی هذا القدر ففیه کفایة و الله ولی التوفیق و هو حسبنا و نعم الوکیل

خط: نسخ، کا: محمد بن یعقوب بن علی بن داود بن عبدالله بن محمد مالکی زبیری، تا: ۷۸۷ق؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۰گ (۴۸پ-۵۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۸/۵سم [ف: ۶ - ۳۴۱]

← عمل بربع مجیب آفاقی ← مفتاح المنجمین

● **العمل بالصفیحة الآفاقیة** / اسطرلاب / عربی

al-ʻamal bi-ṣ-ṣafīḥat-il āfāqīya

خجندی، حامد بن خضر

xojandī, hāmed ebn-e xezr

رساله مختصری است در معرفت و شناخت اسطرلاب در چند «قسم»: فی معرفة جیب المستوی؛ فی معرفة درجة الشمس؛ فی معرفة ارتفاع نصف نهار؛ فی معرفة نصف قوس نهار؛ فی تعدیل نهار کل یوم؛ فی معرفة ما دارالفلک من وقت طلوع الشمس ... .

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۶۱

آغاز: بسمله الحمدلله کما هو اهله ... فی معرفة الجیب المستوی اذا کانت معنا قوس معلومة اقل من ص درجة؛ **انجام:** و یدیر العنکبوت بقدر حصة ساعتین فیخرج البیت الثالث

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ ۲گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۳]

● **العمل بالصفیحة الآفاقیة الجامعة** / اسطرلاب / عربی

al-ʻamal bi-ṣ-ṣafīḥat-il āfāqīya-til jāmiʻa

ابن ابی الصلت، امیة بن عبدالعزیز، ۴۶۰ - ۵۲۹ قمری

ebn-e abe-s-salt, omayye ebn-e ʻabd-ol-ʻazīz (1069-1135)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۵/۲

آغاز: بسمله، اولها معرفة المیل اذا اردته فاقلب الصفحة و انظر الدرجة التی ترید میلها فان کان بینها و بین جزء الحمل تسعین درجة؛ **انجام:** و هو الطالع فی ذلک العرض و علی هذا المثال فاعمل هداک الله لدرک الحق فی سایر ما تحبه برحمته، تم العمل بالصفیحة الآفاقیة الجامعة بعون الله م

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵گ (۵۲پ-۶۶پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۷سم [ف: ۶ - ۲۴۱]

● **العمل بالصفیحة الحجمیة** / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-ṣ-ṣafīḥat-il ḥajmīyya

صحری حریری، محمد، ق۱۱ قمری

sahrī harīrī, mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۸ق

دارای «مقدمه» و پانزده «باب» و «خاتمه».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۱/۳

آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و آله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد خاتم النبیین و امام المرسلین و سلم و بعد فهذه رسالة فی العمل بالصفیحة العجمیة مشتمله علی مقدمة و خمسة عشر و خاتمة و الله ... المقدمة فی تعریف الصفیحة و اعمالها و تمسیة رسومها؛ **انجام:** و مدار جزء الشمس بوصفها فی دائرة نصف النهار، و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم

خط: نسخ، کا: ابوالصلاح محمد قطری قاضی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی با نشان «منه»، مجدول؛ کاغذ: استانبولی، جلد: میشن، ۱۰گ (۸ر–۱۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۹۹]

● **العمل بالصفیحة الزرقالیة** / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-ṣ-ṣafīḥat-iz zarqālīya

ناشناخته:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۳/۳

آغاز: بسمله، حمدله، صلات. و بعد، فهذه رسالة فی العمل بالصفیحة الزرقالیة، ملخصة من الکتاب المسمی بالمبادیء و الغایات؛ **انجام:** کان ارتفاع الوقت اکثر من الارتفاع الذی لا سمت له. فالسمت جنوبی، و الا فشمالی. تمت

نسخه در دست، در بیست و شش «فصل» است: ۱. تسمیة الرسوم الموضوعة فی وجهه هذه الصفیحة، ۲. میل جزء الشمس او بعد الکواکب، ۳. معرفة عرض البلد، ۴. نصف قوس النهار، ۵. مطالع البروج ...، ۱۰. تسویة البروج ...، ۱۵. معرفة السمت و ارتفاعه ...، ۲۰. ظل الثانی لارتفاع مفروض ...، ۲۵. الارتفاع الذی لا سمت له، ۲۶. فی السمت؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۹۱۱ق؛ ۱۶گ (۳۱پ–۴۶ر) [ف: ۱ – ۱۷۸]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۶/۹

آغاز: اللباب الثانی عشر فی العمل بالصفیحة الزرقانیة هذه الآلة؛ **انجام:** فیکون الباقی المواضع المطلوبة علی مذهب الهند تم

این رساله از اجزاء کتاب جامع المبادی و الغایات است که کاتب مجموعه افراد در نقل داشته، شامل ۱۳۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵ص، ۲۴–۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۲۷]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۶۶/۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۸۹]

● **العمل بالصفیحة الزرقالیة من المبادی و الغایات للمراکشی** / هیئت / عربی

al-ʻamal bi-ṣ-ṣafīḥat-iz zarqālīya min-al mabādī wa-l ġāyāt li-l-marākišī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۰۵/۳-ف

نسخه اصل: ملی تبریز ش ۳۴۶۳. گزیده آن است با افزوده‌هایی در سیزده فصل از کس دیگر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۳۰ق؛ ۴۶گ (۴۰۶–۴۵۱) [فیلمها ف: ۲ – ۷۸]

● **العمل بالصفیحة الشکازیة** / اسطرلاب / عربی

al-ʻamal bi-ṣ-ṣafīḥat-iš šakkāzīya

ماردینی، جمال الدین عبدالله، – ۹۱۲ قمری

mārdīnī, jamāl-od-dīn ʻabd-ol-lāh (- 1507)

دارای «مقدمه» و بیست «باب» در بیان طریقه عمل به صفحه شکازیه (از اجزاء اسطرلاب): مقدمه در تعریفات؛ باب ۱. معرفت ارتفاع و ظلل از صفیحه؛ ... باب ۲۰. تشخیص اوقات نماز از صفیحه.

آغاز: بسمله قال الشیخ الامام ... جمال الدین و الدنیا ابو محمد عبدالله الشهیر بالماردانی رحمة الله علیه ... الحمدلله رب العالمین ... و بعد رسالة مختصره فی العمل بالصفیحه الشکازیه مشتمله علی مقدمه و عشرین بابا.

انجام: بالنصف الاول وقت المغرب و الثانی وقت الفجر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۹ص (۱۶–۲۴)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۴۱۴]

← العمل بالظن ⟵ الوجیزة (رسالة)

● **العمل بالظن** / اصول فقه / عربی

al-ʻamal bi-ẓ-ẓan

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ – ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

پاسخ به پرسش سید علی محمد است که از او درخواست تفصیل در بحث عمل به ظن را نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۴۴/۲

آغاز: آغاز سؤال: بعد الحمد و التصلیة لما سمعت حکایة عن جنابک ان جنابک استدللت علی قبح الظن ... آغاز جواب: بسم الله الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد فقد فهمت خطابک المستطاب فامتثلت الجواب و الله ولی التوفیق فی کل باب؛ **انجام:** و ما اختلفوا الا من بعد ما جاء هم العلم بغیا نص فی القرآن و الله المستعان و السلام علیکم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳گ (۹۰ر–۹۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۸ – ۲۲۹]

● **العمل بالظن** / اصول فقه / عربی

al-ʻamal bi-ẓ-ẓan

رساله مختصری است در عمل به ظن، و شاید یکی از فوائد رساله الفوائد الحائریه وحید بهبهانی باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹۱/۵

آغاز: اعلم انه لما کان العمل بالظن حراما قال عز من قائل و لاتقف ما لیس لک به علم و ان الظن لایغنی من الحق شیئا؛ **انجام:** فما ذا بد الحق الا الضلال للشنایع التی علیهم و الدلیل الذی

لهم فتامل و المسألة محل بسط و لیس المقام مقام
خط: نستعلیق، کا: هادی اردشیر، تا: ۱۲۲۹ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۵۶پ–۵۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۵۹]

● **العمل بالكرة** / هیئت / عربی
al-'amal bi-l-kura
بیان نقش‌ها و شکل‌ها و خطوطی که بر کره ترسیم می‌شود و چگونگی استفاده از آن در علم نجوم و ستاره‌شناسی.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۲۵
آغاز: الكرة مؤلفة من نفس الكرة و الحلقة الثابتة عليها و الكرسی و الحامل لها و اما الرسوم التی فيها فهی فلك وسط البروج
خط: نستعلیق، کا: جمال الدین الخطیب، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: گالینگور، ۸گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۸]

● **العمل بالكرة الفلكية** / هیئت / عربی
al-'amal bi-l-kurat-il falakīyya

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۵/۹
آغاز: حمدله. هذا كتاب العمل بالكرة الفلكية الفه قسطا بن لوقا اليونانی لابی الصقر اسماعيل بن بلبل. قال كل فاضل اعزك الله فمحبته و اجبة و الفاضل من الناس من كان عندالله؛ **انجام:** فهو قوس النهار يومک.
۶۷ باب دارد و فهرست آنها در دیباچه هست؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۲ق؛ ۳۰ص(۱۳۵–۱۶۴) [ف: ۵ - ۳۳۳]

← العمل بالكرة النجومية ⟵ الاكر

● **عمل بندگان (فصل در بیان)** / فلسفه / فارسی
'amal-e bandegān (fasl dar bayān-e)

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۵/۳۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۲۳گ (۷۶۵ر–۷۸۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۳]

● **عمل بیاض شمس و قمر** / کیمیا / فارسی
'amal-e bayāz-e šams va qamar

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۶۵/۸
آغاز: بسمله. بیان خواهیم کردن هردو عمل در گهر بعد از ترکیب عملین شمسین و قمر؛ **انجام:** اگر تمام مفید ننوشته باشد من اوله الی آخره مجرباً کاملاً بالغاً صحیحاً. حرره تنکلوشاهی الکبیر البابلی.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۴۶ر–۴۸ر) [ف: ۵ - ۴۵۶]

● **عمل پرکار متناسبه** / هندسه / فارسی
'amal-e parkār-e motanāsebe
یک صد و سی و دو روش استفاده از پرکار را در ابعاد هندسی گزارش کرده با اشکالی توضیحی که در نسخه ترسیم نشده و در آغاز اصطلاحات مخصوص این فن را آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۷۵
آغاز: عمل پرکار متناسبه ... اول هرگاه گوئیم فلان خط را عاد کنند مراد آنست که خط مذکور را با پرکار متعارف برداشته
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۳۰۹]

● **عمل تاج زرین در قمر** / کیمیا / فارسی
'amal-e tāj-e zarrīn dar qamar
تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی
tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲/۱۴۵۸/۱۱
رساله در عمل تاج زرین در قمر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۶۶۹–۶۷۱)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۷۴]

← عمل التشريح ⟵ التشريح الكبير

● **عمل الجواهر** / طبیعیات / عربی
'amal-ul jawāhir

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۶۹/۳
آغاز: عمل الجواهر من اللئالی و الدرر و غيرها خذ من اللؤلؤ الصغار النقی المعروف باللؤلؤ الحک يقطر حسنا طيبا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۳ق؛ ۵گ [ف: ۵ - ۲۹۳]

● **عمل جوکیه ماکهه = جوکیه (رساله)** / ادیان و مذاهب / فارسی
'amal-e jūkīye-ye mākehe = jūkīye (r.)
رساله‌ای است در شرح و بیان شش عمل از طرق سلوک آئین هندو. این اعمال عبارتند از: پرنام (کشیدن و حبس نفس) آسانا (پرهیز)، پریتا هارنا (قرار و تمکین دل)، دهارنا (تمرکز)، دهیانا (تفکر) و سماده (جذبه)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۲۶
آغاز: بسمله. طریق سلوک اهل هند آن است که کهتنک جوک

عبارت از شش عمل است؛ **انجام:** مجهذر سخنان کورکهه بشنید و تعلیم قبول یکی از شدهان شده ... شاه عارف خاکپای درویشان
خط: نستعلیق، کا: شاه عارف، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج مذهب، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۳/۸سم [اهدائی رهبر: ۵ – ۱۳۵]

● **عمل حساب خطائین** / حساب / فارسی
'amal-e hesāb-e xatā'ayn
صورت عمل محاسبه خطائین.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱۶–طباطبائی
کا: سید محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴ص (۳۸–۴۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ – ۳۴۶]

↤ عمل الدائرة الهندية ← كيفية عمل الدائرة الهندية

● **عمل دعوات اسماء عظام** / اسماء الله / فارسی
'amal-e da'avāt-e asmā'-e 'ezām
درویش بیخوش
darvīš bīxoš
در پانزده «فصل» از «درویش بیخویش» شاگرد مرشد «شیخ ظهور حاجی حضور».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۰/۱
آغاز: بسمله. در عمل دعوات اسماء عظام و غیره و شرایط آن و این مشتمل بر مقدمه و فصول است؛ **انجام:** فی لا فی میم ... لی لی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۶گ (۱پ–۴۶ر)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۷۹۹]

● **عمل دواء الملوک و مفرح** / طب / فارسی
'amal-e davā'-ol molūk va mofarrah

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۹۳/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص [ف: ۷ – ۳۳۷]

● **عمل رخامه اول اجزای ساعات معوج** / هیئت / فارسی
'amal-e roxāme-ye avval-e ajzā-ye sā'āt-e mo'avvaj

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۱۴/۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص [ف: ۶ – ۳۰۳]

● **عمل روح و نفس و جسد** / فلسفه / فارسی
'amal-e rūh va nafs va jasad

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ – ۹۹]

● **عمل زنجار حکمت** / کیمیا / فارسی
'amal-e zanjār-e hekmat
تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی
tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲/۳۴۳/۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ – ۱۱۴]

● **عمل ساعات آبی** / صنعت / عربی
'amal-e sā'āt-e ābī
ساعت آبی یکی از انواع ساعات است که برای تعیین زمان و وقت به کار می‌رود. اساس آن بر چکیدن قطرات متوالی آب از محفظه‌ای است. این رساله مبین اصول آن می‌باشد و در برگ ۲۵۴ ساختمان زمان سنج ابلینیوس نیز آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲۸/۳
آغاز: بسمله، عمل ساعات الماء التيترمی بالبنادق و فيها ضروب؛ **انجام:** يفعل ثم يفرغ هذا فلا يزال لهامادة من المائ ان شاء الله تعالى.
خط: نسخ، کا: جلال الدين بن محمد مازندرانی و محمد بن جمشید مازندرانی، تا: ۱۰۵۰ق؛ ۹ص (۲۴۷–۲۵۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۷]

↤ عمل السنة ← منهاج الفلاح فی اعمال السنة
↤ عمل السنة ← ادعيه
↤ عمل السنة ← مختصر مصباح المتهجد

● **عمل السنة** / کلام و اعتقادات / فارسی
'amal-os sonna
جرجانی، ضیاءالدین بن سدیدالدین، ق۱۰ قمری
jorjānī, zīyā-od-dīn ebn-e sadīd-od-dīn (- 16c)
کتابی است مفصل و سودمند در اخلاقیات و اعمال ماه‌های سال، فرامین مسنونه و واجبه مسلمان در طول یک سال. ابتدا برای تسهیل تذهیب اخلاق، ضمن چند فصل اعتقادات حقه و مذاهب باطله از جمله اعتقادات اسماعیلیان و تعلیمیان را ذکر کرده است و سپس مباحث فروع عبادی از جمله کیفیت اتیان وضو، موجبات غسل‌های واجب، طهارت، صیام، حج و جهاد، اعمال ماه‌ها و اعیاد سعیده، مباحث مربوط به توبه و ادعیه

مستحبه را بیان کرده است و کتاب را در شصت «فصل» (که برخی فصول به فصول کوتاه‌تر تقسیم می‌شود) مرتب نموده است: فصل ۱. در دانستن ...؛ فصل ۶۰. در دعای هفته.
آغاز: بسمله و به نستعین. شکر و سپاس خدای را که بلند کننده کیوانست و گسترنده زمین بر حیوانست و داننده هر پیدا و پنهانست و درود و سلامهای بیشمار بر جان نازنین خواجه دو سرا محمد مصطفی و بر کافه آل و اولاد او باد ! اما بعد بدانکه این رساله ایست درياد كردن علمها از فريضت و سنت در همه سال تا مردم در دانستن و آموختن و نسخه کردنش رغبت بهتر كنند ...
چاپ: تصحیح معصومه نورمحمدی، در رسائل فارسی جرجانی (تهران، اهل قلم و میراث مکتوب: ۱۳۷۵)
[فهرستواره منزوی ۱۱۳/۹]

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** الاكرمين و سلم تسليما كثيرا و الحمدلله على ذلك
خط: نستعلیق، کا: غیاث بن سلطان بایزید حافظ حفشوی، تا: اواخر ذیحجه ۹۲۲ق؛ مجدول، با دو سرلوح؛ جلد: تیماج، ۲۷۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۵۷۲]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** سلم تسليماً كثيراً و الحمدلله على ذالك
خط: نسخ و نستعلیق خوش و استادانه، کا: غیاث بن سلطان بایزید حافظ هفشوی، تا: اواخر ذیحجه ۹۲۲ق؛ با دو سر لوح مذهب، مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن، ۲۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۹۷]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل دعایی دیگر که روایت کرد اسماعیل ابن الهاشمی که ابو عبدالله (ع) دعایی مرا تعلیم کرد که در شب نیمه شعبان بخوانم و دعا اینست اللهم انت الحی القیوم ... ابدا دائما (تمت بعون الله و حسن توفيقه و صلى الله على محمد و آله)
تذکر: نام کتاب با توجه به نسخه آستان قدس شماره ۳۵۹۲۲ تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۳۴گ (۱۰پ-۱۴۳پ)، ۲۶ سطر (۱۴/۵×۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۴۷]

● **عمل السنة = ترجمه مختصر المصباح** / دعا / فارسی
'amal-os sonnat = t.-ye moxtasar-ol mesbāh
وابسته به: مختصر مصباح المتهجد = مصباح المتهجد الصغیر = عمل السنة = مصباح صغیر؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)

ترجمه تحت اللفظی نیکویی است از کتاب «مختصر المصباح» شیخ طوسی، که اصل آن را شخصی از اهل علم ترجمه کرده بوده ولی چون خود دعاها ترجمه نشده بود به دستور پادشاه وقت دعاهای آن در این نسخه نیز ترجمه شده و مقدمه‌ای بر آن افزوده شده که متأسفانه در نسخه حاضر ناقص است. در حاشیه کتاب از مترجم توضیحاتی برای بعضی مطالب و جمله‌ها آمده است و شایان ملاحظه می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۹۴
آغاز: الطوسی علیه الرحمه و الرضوان را که شخصی از اهل علم آنرا در سوالف زمان فارسی نموده؛ **انجام:** و وسع على فى رزقى ياذا الجلال و الاكرام، و وسعت ده بر من در روزی من ای صاحب بزرگی و گرامی داشتن.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ باترجمه زیرنویس دعاها؛ جلد: تیماج، ۲۸۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۴ - ۱۷۳]

● **عمل السنة** / دعا، آداب و سنن / فارسی
'amal-os sonna

ناشناخته:
۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۶۵
ج ۲ و ۳؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۶ ذیحجه ۱۱۰۱ق [نشریه: ۵ - ۲۱۵]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۹۹
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۹
آغاز: الحمدلله الذى أكرمنا بعبادته و هدانا الى رحمته بتوفيق طاعته ... أما بعد این رساله کثیر الفایده است که ادعیه مشهوره شهور در آن نوشته شده است؛ **انجام:** و دین و دنیای او محفوظ بماند تا سال آینده و اگر در این سال بمیرد شهید باشد.
رساله‌ای در اعمال و دعاهای مشهوره ماه‌های ۱۲گانه سال در ۱۲ فصل است که اول آن ماه رجب و آخر آن ماه جمادی الآخر می‌باشد. در برگ آغاز این کتاب آمده: «عمل السنة شیخ طوسی است» این نسبت صحیح نیست، ترجمه‌ای از مختصر مصباح المتهجد شیخ طوسی در همین کتابخانه به شماره «۹۳۹۴» وجود دارد و نام آن عمل السنة می‌باشد و با این کتاب کاملاً متفاوت است؛ خط: نسخ معرب و معجم، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۹گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۵۲۵]

● **عمل سه ماه** / دعا، آداب و سنن / فارسی
'amal-e se māh

حسینی، حسن بن علینقی، ق۱۳ قمری
hoseynī, hasan ebn-e 'alī-naqī (- 19c)
مختصر زادالمعاد مجلسی است و مرتب است بر یک «مقدمه» (در آداب و شرایط دعاء) و سه «باب» (در اعمال ماه رجب و

شعبان و رمضان).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۲

آغاز: آغاز پس از خطبه: اما بعد بر الواح ارواح سافیه (کذ) برادران ایمانی مینگارد که چون جناب مقدس ایزدی تع شانه برای گم گشتگان بوادی جهالت؛ **انجام:** انرا حرام کرده.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء مهدی؛ ۷۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۶۹]

● **عمل سیف عجیب جدا** / - عربی

'amal-e sayf-e 'ajīb-e jodā

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری

kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۴۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۱گ (۱۷۲) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۰]

⟵ عمل شکازی ⟩ رسالة شکازیة و هو مقنطرات خط الاستواء

⟵ عمل شکازی ⟩ معرفت عمل شکازی

⟵ عمل شکازی ⟩ تعریف زرقاله و شکازی

⟵ عمل شکازی ⟩ العمل بالصفیحة الشکازیة

● **عمل شمس کبیر (رساله در)** / علوم غریبه / عربی

'amal-e šams-e kabīr (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۵۴

آغاز: فخذ هذا الماء فستقی به ثلثلین درهما؛ **انجام:** و یتشمع فاخرجه و اطبخه بما.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن [رایانه]

● **عمل شمسی و قمری** / طب / فارسی

'amal-e šamsī va qamarī

کشمیری، ملامحمد علی

kešmīrī, mollā-mohammad 'alī

مفردات طبی به‌طور خلاصه شرح داده شده و اجزاء و چگونگی ترکیب و استعمال آنها را بیان می‌کند. نام کتاب و مؤلف در یادداشتی روی برگ اول آمده و ما اطلاعی راجع به کتاب و مؤلف آن نداریم.

[فهرستواره منزوی ۳۵۹۴/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸

آغاز: آب متداول خالص نیست و غالباً مخلوط است بهواء متنفسه و بعضی املاح چون نمک قلیاب و نمک طعام و املاح حدیدیه؛ **انجام:** و چون از شرب مقدار قلیل بمدت طولانی علامت سمیت ظاهر گردد ترک این تراکیب نموده اغذیه خورانیده و پس از ده روز بمقدار کمتر رجوع نمایند.

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن علی رضا، تا: چهارشنبه ۱۶ ذیقعده ۱۳۰۰ق؛ تملک: مهدی بن ریحان الله موسوی به تاریخ رمضان ۱۳۳۱؛ ۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴ - ۳۰۲]

● **عمل الشیخ شهاب الدین بالاسربیة** / کیمیا / عربی

'amal-uš šayx šahāb-id-dīn bi-l-usrubīyya

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۹۹]

⟵ عمل صالح ⟩ قرابادین صالحی

⟵ عمل صالح ⟩ تحفة الصالحین

● **عمل صالح = شاه جهان نامه** / تاریخ هند / فارسی

'amal-e sāleh = šāh jahān-nāme

کنبو لاهوری، محمد صالح، ق۱۱ قمری

kanbū lāhūrī, mohammad sāleh (- 17c)

تاریخ مفصل در حالات و سرگذشت و امور روزمره شاه جهان (۱۰۳۷-۱۰۶۷ق) از پادشاهان هند با نثری منشی‌گرایانه و اغراق‌آمیز است، با این عناوین: - بیان علم و دانش و حسن نیت و فیض نعمت پادشاه شاه جهان؛ - تشریف فرمودن پادشاه جم جاه از جهروکه درس به چهره گه خاص و عام؛ - بیان رونق افزا شدن پادشاه ملک خصال در غسل خانه فردوس مثال؛ - اوقات عدالت و جلادت عدل پادشاه عدالت پناه؛ - بیان آرایش مجلس عشرت قرین در حریم معلی بعد از فراغ مجلس علما؛ - بیان مجلس و مکارم اخلاق پادشاه با لطف و اشفاق در غسل خانه مقدس؛ - بیان تشریف فرمودن پادشاه حقیقت پناه در خلوت سرای دولت و اقبال؛ - بیان شمه‌ای از کمالات ذات و صفات پادشاه عالی درجات؛ - بیان شمه‌ای از خرد وافر و عقل کامل پادشاه دوران پناه؛ - بیان احوال فرخنده مآل در روزهای جشن؛ - بیان نقود و اجناس درگاه گردون اساس؛ - بیان طور و ترتیب سواری عید پادشاه؛ - بیان سواری پادشاه بحر و بر هنگام سیر و سفر خیر اثر؛ - بین کیفیت و کثرت و جامعیت اردوی معلی؛- بیان احوال صید و شکار خاصه.

در پایان نیز افزودگی‌هایی دارد در تراجم عالمان، ادیبان، شاعران و ... همچون عبدالحکیم سیالکوتی، میر سید محمد قنوجی، محب علی، خواجه خواوند محمود، ملا شاه، سید محمد بخاری رضوی، میان شاه میر لاهوری، آقا افضل شیرازی، سعد الله خان لاهوری، علاء الملک تونی، ملا شفیعا یزدی، ابوالفتح

ملتانی، حکیم مسیح الزمان بن فخرالدین محمد اشرف شیرازی، حاجی محمد جان قدسی، طالبای کلیم، میرالهی، سعید خان ملتانی، عبدالحمید لاهوری. مؤلف از استاد خویش شیخ عنایت الله به نیکی یاد کرده و تاریخ درگذشت وی را سال ۱۰۸۲ق دانسته است.
آغاز: شکفته رویی چمن بیان و خنده ریزی گلبن سخن، از حمد
چاپ: به کوشش غلام یزدانی، در ۱+۳ مجلد، ۱۹۲۳ تا ۱۹۴۶م چاپ شده است.
[نسخه‌های منزوی ۴۶۶۶/۶؛ لغت نامه دهخدا ۱۴۰۶۹/۹؛ فهرستواره منزوی ۱۳۰۲/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۵۳/۲
آغاز: ... حضرت شاهنشاهی بنظاره نزهت کاه کراژه و شکار آن اطراف تشریف فرموده سه روز در آن مقام بعیش و طرب؛ **انجام:** با خصم خود مواجه گردیده هر دو رفته رفته بطرف دیگر رفتند و آن ...
در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی، مجدول، برخی از برگ‌ها، افتاده و پراکندگی دارد؛ کاغذ: شرقی، ۲۶۵گ (۱۲۹–۳۹۳)، ۱۹ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۳۴ - ۵۴۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۸۴
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۳۲/۵سم [ف: ۲۶ - ۴۷۰]

● **عمل صالح = قرابادین صالحی** / طب / فارسی
ʻamal-e sāleh = qarābādīn-e sālehī

قرابادین است در یک «مقدمه» و ۲۸ «باب» مقدمه در اوزان و مکاییل و احراق و اصلاح و اغسال و تحمیص. سپس متن در داروهای مفرد، و مرکبه، در ۲۸ باب، هر حرف در یک باب، به ترتیب آغاز واژه‌ها. در چند منبع «تحفة الصالحین» و «قرابادین صالحی» نابجا یکی دانسته شده است. نسخه در دست قرابادینی است که در دیباچه، «عمل صالح» نامیده شده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۸۷
آغاز: شایسته عمل صالح که پسندیده اصحاب صلاح باشد سپاس حکیمی است. لمؤلفه: به قدرت دوا را شفا آفرید ... اما بعد، عرضه می‌دارد محرر این مقاله ... صالح بن محمد بن محمد صالح القاینی اصلاً و الهروی مولداً و الباختری موطناً؛ **انجام:** با نیم مثقال شکر طبرزد بیاشامند، همان عمل کند. تمت.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق؛ ۱۸۰گ، ۲۷ سطر (۱۷×۳۰)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۲۲۹]

● **عمل الصالحین** / آداب و سنن / فارسی
ʻamal-os sālehīn

موسوی، محمد بن ابی الحسن، ۹۶۳ - ۱۰۴۳ ؟ قمری
mūsavī, mohammad ebn-e abe-l-hasan (1556 - 1634)

تألیف معزالدین محمد موسوی که همان امیرمعزالدین محمد بن ابی الحسن موسوی، ساکن مشهد رضوی زنده به سال ۱۰۴۳ق می‌باشد. در صفحه بدرقه نسخه شماره ۵۴۲ (= ۶۵۳۳) به نام «تحفه الرضا» که از همین مؤلف است و فهرست مؤلفات مؤلف به خط خود او نوشته شده است نام این کتاب (عمل الصالحین) جزو تألیفات او آمده است. کتاب حاضر شامل سه «فصل» است: ۱. اعمال هر روز مشتمل بر شش باب در نوافل یومیه؛ ۲. عمل هفته از جمعه تا پنج‌شنبه؛ ۳. احوال ایام و لیالی متبرکه سال، نوروز و ماه رجب ... تا عمل ماه ربیع الاول و روز هفدهم این ماه که مولود حضرت رسول (ص) است و زیارت‌نامه امیرالمومنین علیه السلام در این روز که فقط عنوان این زیارت نامه هست و بقیه آن کسر است. (فاضل)
آغاز: بسمله چون بر اهل بصیرت ظاهر است که اوقات ببطالت گذراندن موجب عمر تلف نمودن و باعث حسرت و ندامتست و بطاعت و عبادت مشغول بودن سبب راحت دنیا و آخرتست بخاطر کلیب عتبه الرضا معزالدین محمد الموسوی رسید که از بحار ادعیه شبانه روز و هفته و سال لآلی چند انتخاب نموده بساحل تحریر آورد و بر سه فصل و خاتمه ترتیب داد و موسوم به عمل الصالحین گرداند. امید از لطف عمیم دارد که ...
[فهرستواره منزوی ۶۶۹/۷]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۷۸
آغاز: بسمله چون بر اهل بصیرت ظاهر است که اوقات ببطالت گذراندن موجب عمر تلف نمودن و باعث حسرت و ندامتست و بطاعت و عبادت مشغول بودن سبب راحت دنیا و آخرتست بخاطر کلیب عتبه الرضا معزالدین محمد الموسوی رسید که از بحار ادعیه شبانه روز و هفته و سال لآلی چند انتخاب نموده بساحل تحریر آورد و بر سه فصل و خاتمه ترتیب داد و موسوم به عمل الصالحین گرداند. امید از لطف عمیم دارد که؛ **انجام:** و چون فارغ شود تسبیح فاطمه زهرا علیها سلام بگوید و دعا کند بآنچه خواهد. زیارت نامه امیرالمؤمنین علیه السلام در این روز
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۱۶۳۴]

● **عمل الصنعة** / کیمیا / عربی
ʻamal-uṣ ṣanʻa

ابوهاشم خالد بن یزید
abū-hāšem xāled ebn-e yazīd

پس از مقدمه ای منثور شعر او است، در حکمت و کیمیا.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷/۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۱۰۱ص (۴۵-۱۴۵)، ابعاد متن:۱۰×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۳]

● **عمل الضرب (مختصر)** / ریاضیات / عربی
'amal-uḍ ḍarb (mx.)
فارسی، حسن بن علی، ۶۶۸ - ۷۱۸ ؟ قمری
fārsī, hasan ebn-e 'alī (1270 - 1319)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۰/۲
آغاز: قال المولی المحقق کمال الدین ... فی اختصار عمل الضرب طریقان احدیهما و یسمی طریق یکدست و هو انک اذا ضربت عددا زائدا علی العقد فی عدد زائد علی ذلک العقد فزد الزائدعلی العقد فی احد الطرفین علی جمیع الآخر؛ **انجام:** فالاعداد یتفق کلها بالاعشار فیرد الجمیع الی ی فیکون مع الاول ه و مع الثانی با و مع الثالث یح وقیمة الدابة بر.
خط: نسخ هندوستان، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با اشکال هندسی؛ ۵گ (۴۶پ-۵۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۰۵]
۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ شعبان ۱۲۷۷ق [نشریه: ۱۱ - ۹۲۴]

● **عمل ضرب** / ریاضیات / فارسی
'amal-e zarb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۲۶/۲۱
به نظم و نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۴ق [ف: ۵ - ۳۱۳]

● **عمل طبیعی شمس** / کیمیا / فارسی
'amal-e tabī'ī-ye šams
رساله در عمل طبیعی شمس از سید شیرازی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۵۱/۷
آغاز: عمل طبیعی شمس - گرفته از ملح سنگی و او را در آب حل نموده جر علقه نمایند و عقد کنند و نیکو صلایه نمایند بحدیکه اگر سرانگشت روی ملح گذارند خطوط سرانگشت بر وی نقش گیرد؛ **انجام:** و شمس عامه و بخلاص با تیز آب برند بیرون می‌آید از تیزآب یا خلاص وزن شمس و قمر کامل العیار دوستانه بجهت دوستی قلمی گردید بدون رمز و ارماز و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵ص (۴۰۴-۴۰۸)، اندازه: ۷/۵×۱۱سم [ف: ۱۷ - ۲۶۰]

● **عمل طوق ذهب** / کیمیا / فارسی
'amal-e towq-e zahab
تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی
tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)
در سه ترکیب: ۱. غواص ذائب؛ ۲. مکلس غواص؛ ۳. محلول غواص ناقد. محتملاً چند ترجمه داشته باشد.
آغاز: عمل طوق ذهب در فضه در حجره طلق
انجام: و از روباس سلیم بیرون آید فضه تنکلوشاهی
[دنا ۶۳۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۹۶۰/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷۵/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۴۸پ-۵۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۵۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲/۱۴۵۸/۸
رساله عمل طوق زر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵ص (۶۲۸-۶۳۲)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۷۳]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۹۹/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۰ق؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۴۹پ-۵۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۰۱]

● **عمل فاتحه عمل گهر** / کیمیا
'amal-e fātehe-ye 'amal-e gohar
تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی
tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)
رساله فی عمل فاتحه عمل گهر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲/۱۴۵۸/۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶ص (۶۸۲-۶۸۷)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۷۴]

● **عمل فرحة القادم** / کیمیا / عربی
'amal-u farḥat-il qādim
مؤلف مطالبی را از جابر بن حیان در کتابش «فرحة القادم» که متعلق به قادم و نحوه پذیرفتن آن بوده بیان نموده و سپس شرح و توضیح جلدکی درباره اقوال جابر را نقل کرده، پس از آن خود به شرح مباحثی از جابر در اکسیر پرداخته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۵/۱۰
آغاز: الحمد لله والصلوة علی رسوله و آله و بعد فقال الاستاد الکبیر جابر بن حیان الکوفی فی کتابه فرحة القادم؛ **انجام:** و اعلم ان جمیع الابواب المذکورة فی کتب الصناعة اذا لم یکن فیها اصل ... و نتایج ظاهره للاشتغال الجهلال.

خط: نستعلیق، کا: میرزا قاسم بیک اخگر، تا: ۱۳۲۸ق، جا: حیدرآباد؛ کاغذ: هندی، ۲گ (۵۴پ و ۵۵)، ابعاد متن: ۱۴×۲۶، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۲ - ۳۰۰]

● عمل قرطاس / علوم غریبه / فارسی

'amal-e qertās

شامل چهار نوع عمل قرطاس و چند فصل.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۳/۷

آغاز: عمل قرطاس من الاسرار العجیبه پس باید که ده یوم روزها؛ **انجام:** الف روی جانب چپ

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید منجم، تا: ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۷گ، ۱۵ سطر (۷× ۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۷۶]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۳۳/۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۸۰]

● عمل قمری / کیمیا / فارسی

'amal-e qamarī

ناشناخته:

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۶۰/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۲۴۱]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۹۵۲/۳

آغاز: باب در عمل قمری که از عبدالله موصلی منقول است و گویند که در این عمل شکی نیست زیرا که به تجربه درآویخته‌اند و این عمل مشتمل بر سه رکن است رکن اول در بیان تدبیر زرنیخ است؛ **انجام:** و طریق تصفیه قلع این است که بگیرند از قلع هر قدر که خواهند و او را ذوب نموده و بگیرند از زاج و نمک و نوشادر از هر یک مساوی و آنها را کوفته و نپخته و قدری آب در سر آنها نمایند و چون آب شوند در ظرفی گردد ... این سربزرگی است که حقیر بر آن مطلع شده‌ام و این عمل را سه مرتبه نمایند تا خوب مصفی شود این تصفیه قلع

عمل قمری را به نقل از موصلی در سه «رکن» بیان کرده سپس چند عمل دیگر از مغربی، همایون میرزا و ابن زهره را بررسی می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۳]

● عمل قوس الخلاف / هیئت / فارسی

'amal-e qows-ol xalāf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۱/۳

آغاز: عمل قوس الخلاف چون تفاوت در سیر عطارد می‌افتد ناچار او را چاره نباشد از تعدیلی تا بر قانون صحت ضبط دهد

خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن مولانا نورالدین و بدامی سبزواری، تا: ۱۰۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۲۱۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۴۵ - ۱۹۰]

● عمل کبریت احمر / کیمیا / فارسی

'amal-e kebrīt-e ahmar

تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی

tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)

در چگونگی به دست آوردن کبریت احمد بسیار مختصر.

[دنا ۶۳۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۹۶۰/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷۵/۷

آغاز: اگر عمل کند در کبریت احمر این جسد مس قبرسی مکلس درجه ثالثه را؛ **انجام:** و در اخلاص نهد تمام عیار بیرون آید این است عمل مکرر

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۴۷پ-۴۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲/۱۲۵۸/۷

رساله عمل در کبریت احمر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵ص (۶۲۴-۶۲۸)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۷۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۹۹/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۰ق؛ ۲گ (۴۷پ-۴۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۰۱]

● عمل الکرة الکاملة / ریاضیات / عربی

'amal-ul kurat-il kāmila

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۲۰

بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

● عمل کمر زر در کبریت احمر / کیمیا / فارسی

'amal-e kamar zar dar kebrīt-e ahmar

تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی

tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)

نام رساله در نسخه نیامده، اما موضوع عمل کمر زر می‌باشد.

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲/۳۴۳/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ - ۱۱۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۵۷/۶

آغاز: بسمله و به نستعین، عمل کمر زر در کبریت احمر جسد طالیقون قبرسی مکلس در درجه ثالث؛ **انجام:** سرب را ذوب نمود سه مرتبه جهارا تطعیم نمود سفید شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ ۷۴ص (۴۱۳-۴۸۶)، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۶۰۴]

● **عمل الکی** / طب / عربی
'amal-ul kay

علم به عمل کی و صفت منافع و مواقع و مواضع آن، در ۴۷ باب.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۲/۷

آغاز: هذا کتاب ترجمه ماوضعه افلاطون من العلم بعمل الکی و صفة منافعه و مواضعه مواقعه فسره من الرومیة الی العربیة بعض العلماء و کان افلاطون هذا من اوائل حکماء الروم، قبل هیوفقر اطیس فعلم جالینوس فوضع فی الکی هذا الکتاب یعملون بهذا الکتاب فی المباضع و قطع العروق و لم یزل اهل فارس و اهل اهواز یعملون بهذا الکتاب عن قدیم الزمان الی ملك العرب؛ **انجام:** الباب السابع و الاربعون فی کی فساد المعدة و الکبد و الطحال اذا رایت الانسان قریبا من الاستسقا و رایته مسحرا (تمت الرسالة)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۷گ (۱۶۳پ–۱۷۹ر)، اندازه: ۸/۶×۱۶/۹سم [ف: ۵ – ۱۵۳]

● **عمل گنج گهر** / کیمیا / فارسی
'amal-e ganj-e gohar

تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی
tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)

[فهرستواره منزوی ۳۹۶۱/۵]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۶۵/۱۰

انجام: و دیگر حالتی سه هرواند و الله اعلم بالصواب.
فهرست مطلب‌ها: ۱۱. عمل بلور در زنجار حکمت، ۱۲. عمل کمر زرد و کبریت احمر، ۱۳. مفتاح گهر و کنز تنکلوشاهی، ۱۴. گنج و گهر و گهر گنج، ۱۵. مفتاح الکنزین، ۱۶. کنزالیواقیت، ۱۷. تکلیس شعر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۹ محرم ۱۲۸۰ق؛ ۱گ (۵۰ر) [ف: ۵ – ۴۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲/۱۴۵۸/۱۲

رساله در عمل گهر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص (۶۷۲–۶۷۵)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۷۴]

● **عمل لبن العذرا** / کیمیا / عربی
'amal-u laban-il 'aḏrā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۷/۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۷۷ر) [ف: ۶ – ۲۵۳]

● **عمل لوح بلور** / کیمیا / فارسی
'amal-e lowh-e bolūr

تنگلو شاه بابلی، ق۱ میلادی
tangalū-šāh-e bābelī (- 1c)

در اسرار و نکات و لطایف عمل لوح بلور و کیفیت ترکیب آن.
[نسخه‌های منزوی ۶۲۵/۱؛ مشترک پاکستان ۷۸۲/۱؛ دنا ۶۳۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۹۶۰/۵]

۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲/۳۴۳/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ – ۱۱۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷۵/۶

آغاز: بدانکه اینست عمل لوح بلور و زنجار حکمت؛ **انجام:** اینست عمل زنجار که بیادگار بلوح بلور نوشته ام
خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۴۵ر–۴۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ – ۱۵۱]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۶/۳

آغاز: بسمله. عمل لوح بلور تنگلوشاهی کبیر بابلی. این است در عمل شمسی، بیارد مس معدنی غیر مغشوش، الواح رقیقه سازد و در کوزه؛ **انجام:** محافظت کند، تا وقت عمل کردن ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۳۲ر–۳۳پ) [ف: ۱ – ۱۷۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲/۱۴۵۸/۶

رساله عمل بلور در زنجار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷ص (۶۱۸–۶۲۴)، ۱۲ سطر [سنا: ف: ۲ – ۲۷۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۹۹/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۰ق؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۴۵پ–۴۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ – ۱۰۱]

● **عمل لوح بلور** / کیمیا / فارسی
'amal-e lowh-e bolūr

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۶۵/۷

آغاز: بسمله. این است عمل شمس و قمر صحت در عمل شمس؛
انجام: و حقایق این هردو عمل شمس و قمر.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۴۴ر–۴۶پ) [ف: ۵ – ۴۵۶]

● **عمل المتوسطین (مسألة فی)** / هندسه / عربی
'amal-ul mutawassiṭīn (mas'alat-un fī)

ثابت بن قره، ۲۲۱ – ۲۸۸ قمری
sābet ebn-e qorre (837 - 902)

رساله مختصری است در هندسه و در چگونگی یافتن زاویه بین خط را و تقسیم نمودن زاویه را به سه قسمت مساوی، با ترسیم اشکالی برای بیان موضوع.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۱۲/۳

آغاز: مسئلة فی عمل المتوسطین و قسمه زاویة معلومة بثلثة اقسام متساویة من قول ثابت بن قرة الحرانی، نرید ان نفرض بین خطین معلومین؛ **انجام:** و توالت اربعة علی نسبة واحدة و ذلک ما اردناه ان نبین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۶۷۲ق؛ جلد: چرمی، ۵ص (۲۳-۲۷)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶سم [ف: ۸ - ۴۲۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۱۴

آغاز: بسمله، مسئله فی عمل المتوسطین و قسمه زاویه معلومه؛ **انجام:** و توالت الاربعه علی نسبه واحده ... و مصلیا علی رسوله (کذا).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۷۲ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۸۰/۱۱

آغاز: مسألة فی عمل الموسطین ... زید أن نفرض بین خطین معلومین یحیطان بزاویة نقطة؛ **انجام:** و توالت الأربعة علی نسبة واحدة و ذلک ما أردنا أن نبین.

بی‌کا، تا: جمعه ۲۸ محرم ۹۶۰ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲گ (۱۶۵پ-۱۶۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۳۹۲]

● عمل مثلث / ریاضیات / عربی

'amal-e mosallas

بغنوی، احمد بن محمد

baqnavī, ahmad ebn-e mohammad

رساله‌ای است در بیان عمل مثلث متساوی الاضلاع در داخل مثلث متساوی الاضلاع.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۶

آغاز: قول لابی الفتوح ... فی عمل مثلث متساوی الاضلاع فی داخل مثلث متساوی الاضلاع له نسبة الیه مفروضة ای نسبة کانت فی النسبة التی لیست اول من نسبة الربع؛ **انجام:** فهو محصور بین الاربعة و الخمسة، و ذلک ما اردنا ان نبین

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۷ق؛ قلم انداز و بی نقطه و ناخوانا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۴ص (۳۶-۳۹)، ۲۷ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۸ - ۳۴۵]

● عمل المثلث / هندسه / عربی

'amal-ul muṯallaṯ

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۶/۵

آغاز: لنفرض خطین مستقیمین متساویین أحدهما قائم علی الآخر؛ **انجام:** هنا تم عمل المثلث علی ما ذکرنا فی هذا التألیف.

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، شماره ۹۶۰؛ خط: مغربی، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۴۲ق؛ ۲ص (۵۴-۵۵)، ۲۹ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۶۰]

● عمل مجرب دال / علوم غریبه / فارسی

'amal-e mojarrab-e dāl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۴۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با فهرست؛ جلد: تیماج، ۳ص(۶۸۴-۶۸۶) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۹]

● عمل المداد / صنعت / عربی

'amal-ul midād

آغاز: بسمله عمل المداد علی ما وصفه شیخنا و استادنا قدس سره العزیز العفص یؤخذ و یدق و یوضع علی کل فنجان من العفص.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۳۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذهب من ذهب الینا الی عیون صافیة تجری بامرالله لانفاد لها.

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد صادق یزدی، تا: ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۴ص (۲۰-۳۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۰۹۹]

● عمل مداد = مرکب / صنعت / فارسی

'amal-e medād = morakkab

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۶/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۱۷۹ق [ف: ۲ - ۱۲۹]

● العمل المصحح بالربع المجنح / هیئت / عربی

al-'amal-ul muṣaḥḥaḥ bi-r-rub'-il mujannaḥ

صوفی، محمد بن احمد، - ۹۵۰ ؟ قمری

sūfī, mohammad ebn-e ahmad (- 1544)

این رساله را از رساله شهاب الدین احمد بن سراج و رساله علاء الدین علی بن الشاطر (در اسطرلاب) برگزیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۵/۲

خط: نسخ تحریری، کا: محمد عطار معدل، تا: قرن ۱۳؛ ۹ص(۶۲-۷۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۷۳]

● العمل مع السلطان / فقه / عربی

al-'amal ma'a-s sulṭān

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۴۱۵ق

رساله استدلالی در بیان حکم همکاری با حاکم ظالم در جامعه اسلامی و ذکر حسن و قبح این عمل است. وی در ابتدا سلطان و حاکم در یک جامعه را به عادل و محق و ظالم و فاسق تقسیم

نموده و می‌فرماید بدون شک گرفتن حکومت و همکاری با حاکم عادل جایز بلکه در مواقعی واجب می‌باشد، انما الکلام در حاکم جائر و فاسق است که به وجوه چهارگانه تقسیم نموده (واجب، مباح، قبیح و محظور)، آنگاه شرائط اقسام یادشده را بیان نموده است. اصل این مسئله در سال ۴۱۵ق در مجلس وزیر حسن بن علی مغربی به صورت مباحثه بین سید و دیگران جریان یافته و بعدها تحریر و تدوین شده است.

آغاز: الحمدلله و سلامه علی عباده ... جری فی مجلس الوزیر السید الأجل ابی القاسم الحسن بن علی المغربی ادام الله سلطانه فی جمیدی الآخرة سنة خمس عشرة و اربع مایة کلام فی الولایة من قبل الظلمة و کیفیة القول فی حسنها و قبحها ... اعلم ان السلطان علی ضربین محق عادل و مبطل ظالم متغلب فالولایة من قبل السلطان المحق العادل لامسألة عنها لأنها جایزة بل ربما کانت واجبة اذا حتمها السلطان و اوجب الاجابة الیها ...

انجام: بان یفعل طاعة قصدها و یکون تلک الطاعة هی قضاء حاجات اخوان المؤمنین و هذا واضح. و الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی محمد و آله الطاهرین.

چاپ: ضمن الرسائل الشریف المرتضی، قم، دار القرآن الکریم، ۱۴۰۵ق، تحقیق سید مهدی رجائی، الجزء الثانیة؛ ص ۸۹– ۹۷

[دنا ۶۳۶/۷ (۷ نسخه)؛ ؛ الذریعة ۳۹۸/۲۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یضطر من اضطره النبی صلی الله علیه وآله الی ذلک.

خط: نسخ، کا: قمی، محمد حسین بن محمد علی، تا: ۱۰۴۸ق، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۷۴] و [ف: ۲۱–۹۶۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۰/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴گ (۱۵۹– ۱۶۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲۸ – ۵۶۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۴/۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۹۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۴/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷۴پ–۷۶ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ – ۷۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۶۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یضطر من اضطره النبی صلی الله علیه وآله الی ذلک.

کامل؛ خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد مهدی، تا: ۱۲۴۳ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۷۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۰۹۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یضطر من اضطره النبی الی ذلک.

خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد مهدی، تا: ۱۲۴۳ق، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۹۶۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۶۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یضطر من اضطره النبی الی ذلک.

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضا حسینی خوانساری، تا: ۱۳۲۹ق، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: میشن، ۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۷۵] و [ف: ۲۱ – ۹۶۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۱۸عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۸۹]

● عمل مقنطرات / هیئت / عربی

ʻamal-e moqantarāt

رساله است گویا از ماردینی در مقنطرات.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۲/۹

آغاز: بسمله باب فی عمل انصاف الاقطار و ابعاد المراکز للمقنطرات فی التسطیح الشمالی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان زین الدین لاری (به فارسی)؛ ۱۰ص (۷۸–۸۷)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۴۱۶]

● عمل مکتوم حکماء / کیمیا / فارسی

ʻamal-e maktūm-e hokamā’

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۳۵

آغاز: بسمله، باب رساله‌ای است در عمل مکتوم حکماء و طریقه این است که بگیر این آب را بر شرط؛ **انجام:** این است ذکر و آنچه در رخت قدح است انثی ؟ آنست پس بفهمم

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالحسن اخوی، تا: ۱۲۸۱ق؛ در هامش؛ جلد: میشن، ۶۱گ (۱۶پ–۷۶ر)، ۱۶ سطر محشی، اندازه: ۱۶/۳×۲۰/۸سم [ف: ۶ – ۳۵۶]

● عمل المناسخة بالجدول / فقه / عربی

ʻamal-ul munāsixa bi-l-jadwal

ابن هائم، احمد بن محمد، ۷۵۳؟ – ۸۱۵ قمری

ebn-e hāem, ahmad ebn-e mohammad (1353 - 1413)

رساله‌ای است در بیان ارث و طریق تقسیم آن بین مراتب مختلف آن توسط جدول که مؤلف قائل است با استفاده از استادش ابوالحسن حلاوی روشی نو و عجیب آورده، و به درخواست بعضی آن را در این کتاب پیاده کرده است.

آغاز: قال الشیخ الامام ... فصل اعلم ان عمل المناسخة بالجدول من الصناعة البدعیة العجیبة تلقیتها من استادی ابوالحسن الحلاوی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تسعة اجزاء من ثلثة عشر جزء و للام کذلک و الله سبحانه اعلم و بالله التوفیق و هذه صورتها.

خط: نسخ درشت، کا: یوسف بن محمد خان، تا: ۷ صفر ۱۱۴۹ق، برای فقیه حسام بن حسین؛ ۱۳گ (۹۳پ-۱۰۵ر) [ف: ۴ - ۹۳۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۰/۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۳۰۵؛ خط: نسخ نازیبا، کا: احمد بن احمد شرفی زیدی عدلی، تا: دوشنبه ۳ شوال ۱۲۰۲ق؛ ۱۰گ (۱۲۴-۱۳۳) [عکسی ف: ۲ - ۲۳۸]

● **عمل منیتیزیه = منیتیزیم** / طب / فارسی

'amal-e manītīzīye = manītīzīyom

در علم مقناطیس از ابداعات دکتر مشمر مدرس مدرسه طبی پای تخت دولت نمسه.

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۱۵/۲ز

آغاز: بسم الله ... در ازمنه قدیم مقناطیس حیوانی فی الجمله شناخته شده بود ولی آن را سحر می‌دانستند نه از علوم و در نوشتجات اعراب بعضی اشارت در مسائل این اثر عجیب طبیعی یافت شده است ... در سنه ۱۷۳۳ عیسوی مطابق با سنه ... هجری موسیود دکتر مشمر مدرس مدرسه طبی پای تخت دولت نمسه این علم را درک نمود و اسم او را مقناطیس حیوانی نهاد پس از آن این علم را مشمریسم نامیدند

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ ۱۷۰ص، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۳]

● **العمل و الالقاب فی معرفة الاسطرلاب** / اسطرلاب / فارسی

al-'amal va-l alqāb fī ma'refat-el ostorlāb

طبری، محمد بن ایوب، - ۴۸۵ قمری

tabarī, mohammad ebn-e ayyūb (- 1093)

در صد و چهار «در».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۳۰-ف و ۴۵۹۸/۵-ف

نسخه اصل: توبینگن از کتابخانه دولتی باربوش آلمان در برلین Or. oct 3386؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۸ صفر ۵۵۸ق [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۳ و ۳-۷۷]

← عملهای فرضت و سنت ≻ عمل السنة

← عملیات موسیقی ≻ موسیقی

● **عملیات و مشق نظام (ترجمه)** / فنون نظامی / فارسی

'amalīyāt va mašq-e nezām (t.)

مرتضی قلی آقا بن بهاء الدین آقا، ق۱۳ قمری

morteza qolī āqā ebn-e bahā'-od-dīn āqā (- 19c)

شامل شش درس و سه فقره مربوط به عملیات و مشق نظام است. این نسخه در زمان ناصرالدین شاه قاجار و سرپرستی امیر نویان وزیر جنگ میرزا محمدخان قاجار سپهسالار عساکر نظام توسط مرتضی قلی تبریزی کتاب مشق نظام باطالیون فرانسوی از زبان فرانسه به زبان فارسی برگردانده شد. همان‌طور که مترجم نسخه در مقدمه می‌نویسد منظور از ترجمه کتاب مشق نظام فرانسوی آموختن تعلیماتی مربوط به امور توپخانه، جبه‌خانه و قورخانه بوده است که در شش درس و سه فقره مشروح است که فقره اول در صف دور، فقره دوم در صف نزدیک، فقره سوم در مشق تفنگ و پر کردن به اختیار است.

تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۸۹۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین و بعد چون شاهنشاه معدلت گشتر و جهان خدیو مملکت پرور ... ناصرالدین شاه قاجار ... پیوسته بتقویت دولت و تربیت ملتست و روز بروز بتکمیل قواعد نظام اهتمام تمام میفرماید و بمواظبت و مراقبت جناب جلالتماب امیر نویان ... میرزا محمدخان قاجار سپه سالار عساکر نظام و غیر نظام ... نظمی کامل حاصل گردیده خانه زاد دولت ابد مدت مرتضی قلی بن بهاءالدین آقای تبریزی که سالها در مدرسه دارالفنون بتحصیل علوم تکمیلی یافته کتاب مشق با طالیون را از لغت فرانسه بپارسی ترجمه کرده ... الی آخر؛ **انجام:** پایان: بیانات درس ششم در قلعه ساختن منحرف است از حالت دشتبانی ... وکیل چپ گروهان اول رو بآن نماینده حرکت میکند همینکه ستون بسه قدمی خط جدید رسید سرهنگ فرمان هالت داده و از چپ نظام میدهد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با نقش شیر و خورشید و شمشیر ایران، نام ناصرالدین شاه قاجار به آب زر؛ ۱۶۵ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۶۲]

● **عملیات هندسه (رساله)** / ریاضیات / فارسی

'amalīyāt-e hendese (r.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۵۰

آغاز: بسمله، حمد و ثنای که مقتدایان صفوف و انا نحن الصافون از وصف آن عاجز آیند و سپاس و ستایشی که؛ **انجام:** دیگر اتی کیف اتفق وصل نموده بر مرکزی دایره ه رح مقاطع دو خط.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۵ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **عملية التطهير** / کیمیا / عربی
'amalīyyat-ut taṭhīr
قمری، محمد، ق۵ قمری
qomrī, mohammad (- 11c)
رساله‌ای در بیآن کیفیت عملیات تطهیر و تلخیص در صنعت کیمیا.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۸۸/۸
آغاز: قال الشیخ محمد القمری: الحکماء لما احتاجو فی تطهیر الارکان الثلاثة الی الاملاح؛ **انجام:** فانه یضاعف و یزید فی التضعیف الی ما لانهایة له
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۶گ (۷۵پ–۸۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [مؤید: ۲ – ۹۷]

● **عمل اليوم و الليلة** / فقه / عربی
'amal-ul yawm wa-l layla
شیخ طوسی، محمد بن حسن، ۳۸۵ – ۴۶۰ قمری
šayx-e tūsī, mohammad ebn-e hasan (996 - 1069)
شیخ طوسی در فهرست خود از آن نام برده است گرچه نجاشی از آن یاد نکرده است. شیخ در پایان رساله به کتاب «نهایة» و «مبسوط» خود حواله می‌دهد. دارای هشت «فصل»: ۱. بیان افعال الصلوة و شروطها؛ ۲. شأن الطهاره؛ ۳. ذکر المواقیت؛ ۴. ذکر القبله؛ ۵. فی ما تجوز فیه الصلوة من المکان و اللباس؛ ۶. ذکر الاذان و الاقامه؛ ۷. ذکر اعداد الصلوة؛ ۸. کیفیة افعال الصلوة.
آغاز: بسمله. الحمدلله ولی الحمد و مستحقه و صلی الله علی خیر خلقه ... اما بعد فانی مجیب الی ما رسمه سیدنا الرئیس اطال الله بقاه من املاء مختصر یشتمل علی شرح الاحدی و خمسین رکعة من الصلوة فی الیوم و اللیلة و الفرق بین الفرض منه و النفل و شرح ارکانها و بیان سننها و نوافلها و ذکر ما لابد فی کل موضع من الاتیان به و لایجزی الاقتصار علی اقل منه ... فصل فی بیان افعال الصلوة و شروطها ...
انجام: ان اراد بسطا ففی کتاب النهایة و من اراد التفریع و المسائل الغامضة رجع الی کتاب المبسوط یجد من ذکر ما لا مزید علیه ... ینفعنا و ایاه فی العمل واجدین بذلک القربة انشاء الله تعالی ...
چاپ: «الرسائل العشر» شیخ، ص ۱۴۱–۱۵۲، قم، مؤسسه النشر الاسلامی،۱۴۰۳ق، تصحیح رضا استادی
[دنا ۶۳۷/۷ (۲ نسخه)؛ الذریعه ۳۴۹:۱۵؛ فهرست شیخ طوسی ص ۱۶۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۱/۵–طباطبائی
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،کا: علی رضا بن محمد غیاث شولستانی، تا: ۱۰۶۸ق؛ ۷ص(۱۴۲–۱۴۸)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۳ – ۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۲۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: شعبان ۱۳۳۹ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۲۸پ–۳۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۶۸]

● **عمل اليوم و الليلة** / دعا، آداب و سنن / عربی
'amal-ul yawm wa-l layla
منذری، عبدالعظیم بن عبدالقوی، ۵۸۱ – ۶۵۶ قمری
monzerī, 'abd-ol-'azīm ebn-e 'abd-ol-qavī (1186-1259)
تاریخ تألیف: جمعه محرم ۶۶۷ق
مؤلف می‌گوید: علماء در اعمال روز و شب و دعا و اذکار، کتبی تألیف کرده‌اند، بهترین آنها از امام ابی عبدالرحمن نسائی (–۳۰۳ق) است، و بهتر از او، از احمد بن محمد معروف به ابن سنی دینوری (–۳۶۴ق) که جامع‌ترین کتاب در این فن است ولکن طولانی و مفصل است. وی می‌گوید اسانید را به علت عدم توجه طالبین حذف کردم.
آغاز: الحمدلله الواحد القهار العزیز الغفار مقدر الاقدار مصرف الامور ... اما بعد فقد قال الله العظیم العزیز الحکیم فاذکرونی اذکرکم.
انجام: وقد اجتمع من تداخل اقوالهم ما ضمنة الیها ثلاثون حدیثا و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی اشرف المرسلین محمد و آل محمد و صحبه اجمعین و سلم تسلیما کثیرا کثیرا
[کشف الظنون ۱۱۷۲/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۵۴/۲–۱۳/۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۲۵]

● **عمل اليوم و الليلة** / دعا، آداب و سنن / عربی
'amal-ul yawm wa-l layla
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
سنن و آداب و دعاهایی که در حالات مختلف و ساعت‌های روز انجام داده می‌شود، در این رساله از دو کتاب مؤلف «منهاج السنة» و «الکلم الطیب» گرد آورده شده است.
[دنا ۶۳۷/۷؛ معجم المؤلفین ۱۲۸/۵؛ کشف الظنون ۱۱۷۳/۲؛ هدیة العارفین ۵۳۹/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۴۳/۱
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی، هذا جزء لطیف فی عمل الیوم و اللیلة منتخب من الاحادیث و الاثار؛ **انجام:** اللهم

انی أعوذبک من امرأة تشیبنی قبل الشیب.
خط: نسخ زیبا بسیار مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۲۳گ (۱پ-۲۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۱۹]

● **عمود الدین** / فلسفه احکام / فارسی

'amūd-od dīn

قزوینی، اسدالله بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری
qazvīnī, asad-ol-lāh ebn-e mohammad ebrāhīm (- 19c)

در فضایل نماز و بیان احکام و اسرار آن با دیدی عرفانی و با استشهاد به روایات، مشتمل بر چهل «ستون» و یک «خاتمه»: ستون ۱. فضیلت نماز؛ ۲. فضیلة الصلوات الخمسة المفروضة؛ ۳. تصفیة القلب من الرذائل و سیئات الاخلاق و مهیا شدن از برای حضور رب الارباب؛ ۴. ترکیب الصلاة و روحها؛ ۵. مخوفات اخلاق المصلین؛ ۶. احوال صلاة العارفین؛ ۷. بیان صلاة العارفین المشتاقین؛ ۸. بیان حقیقت نماز؛ ۹. بیان اقسام نفس انسانی؛ ۱۰. بیان روح الصلاة و حقیقتها و ما یتعلق بها؛ ۱۱. فضیلة اول اوقات الصلاة؛ ۱۲. النظافة و التزکیة؛ ۱۳. التبرز و الدخول فی التخلیة؛ ۱۴. بیان السواک؛ ۱۵. بیان الوضوء و غسل الاعضاء و مسحها؛ ۱۶. فضیلة التعطیر فی حالة الصلاة؛ ۱۷. فضیلة التعمم؛ ۱۸. التختم بالیمین؛ ۱۹. احکام مقدمات الصلاة و مقارناتها؛ ۲۰. فضیلة صلاة الجماعة؛ ۲۱. فضیلة الاذان و الاقامة؛ ۲۲. واجبات القیام؛ ۲۳. افتتاح الصلاة و بیان التکبیرات الافتتاحیة؛ ۲۴. بیان النیة؛ ۲۵. بیان تکبیرة الاحرام و شرائطه و واجباته؛ ۲۶. بیان القرائة و واجباتها و مستحباتها و اسرارها؛ ۲۷. فضیلة سورة الحمد؛ ۲۸. بیان السورة بعد الحمد؛ ۲۹. فضیلة الرکوع و شرائطها و توابعها؛ ۳۰. بیان السجدة و فضیلتها و شرائطها و توابعها؛ ۳۱. بیان فضیلة القنوت و آدابه؛ ۳۲. بیان التسبیحات الأربعة فی الفرائض؛ ۳۳. بیان التشهد و آدابه و شرائطه و اسراره؛ ۳۴. بیان السلام و واجباته و آدابه و شرائطه؛ ۳۵. بیان فضیلة الدعاء و التعقیب بعد صلوات المفروضة؛ ۳۶. بیان ادعیة سجدة الشکر؛ ۳۷. بیان الزیارات بعد الصلوات الثلاثة المفروضة؛ ۳۸. بیان النوافل و الصلوات الثلاثة المفروضة؛ ۳۹. ادعیه هنگام غروب آفتاب؛ ۴۰. بیان الادعیة و السور الواردة فی وقت النوم؛ خاتمه: فی بیان النصائح البالغة النافعة.

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۵۵/۱

آغاز: ملائکه استغفار می‌نمایند از برای مصلی و ایضاً چونکه نماز سبیل الله است کما فی القرآن العظیم الذین یحملون العرش و من حوله یسبحون؛ **انجام:** و در اینجا ختم می‌کنم این کتاب مستطاب قدسی انتساب عمود الدین ... و العمل بواجباتها و مستحباتها علی الخلوص و المحبة بمحمد و عترته الطاهرة

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ذیحجه۱۳۰۶ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳۷گ (۱ر-۱۳۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۶۳۹]

● **عمود المیزان** / فقه / فارسی

'amūd-ol mīzān

کرمانشاهی، محمد بن محمد علی، ق۱۳ قمری
kermānšāhī, mohammad ebn-e mohammad 'alī (- 19c)

اهدا به: فرهاد میرزا
تاریخ تألیف: ۱۰ شعبان ۱۲۸۸ق

این کتاب در تطبیق بین آرای فقهی مذاهب چهارگانه تسنن و مذهب امامیه است. اصل کتاب به نام میزان الشریعه و تألیف عبدالوهاب بن احمد شعرانی است در تطبیق فقه مذاهب چهارگانه سنت و جماعت که علاوه بر مطالب فقهی، فوائد عرفانی را نیز دربردارد. مرحوم معتمدالدوله فرهاد میرزا در تاریخی که حکومت کردستان را داشت ملالطف الله امین الاسلام را به استخراج و تلخیص مطالب فقهی آن گمارد. وی نیز کار را به انجام رساند و آن را «مختصر المیزان» نام نهاد. سپس شاهزاده در صدد برآمد که مختصر المیزان را به فارسی برگرداند و اقوال فقهای امامیه را نیز با آن بیامیزد و از میان فقهای شیعه قول محقق حلی برگزیده شد و این کار را کرمانشاهانی به سال ۱۲۸۸ به انجام رساند و آن را عمود المیزان نام نهاد. وی اقوال فقهای شیعه را تحت عنوان «مترجم گوید» بیان کرده است. مترجم پس از دیباچه، مختصری از شرح حال فقهای چهارگانه را از وفیات الأعیان و مجملی از احوال محقق حلی و علامه حلی را برگرفته از لؤلؤ البحرین می‌آورد و پس از آن برخی اصطلاحات علم حدیث را که مناسب مقام بوده توضیح می‌دهد. مترجم در دیباچه می‌گوید: به جهت اینکه ظن تحریف نرود تمام کتاب را از نظر شیخ محمد فخر العلماء مفتی شافعیه گذرانده است که در پایان نسخه موارد تصدیق فخرالعلماء به عبارت زیر دیه می‌شود: «بعد الحمد لشارع احکام الاسلام ... نموده می‌دارد محمد بن امام الدین کردستانی ... که بر حسب امتثال امر ... شاهزاده معتمد الدوله ... من الابتداء الی الانتهاء مطالعه این کتاب عمود المیزان شد ترجمه ای که جناب فضایل آداب ... میرزا محمد کرمانشاهانی سلمه الله فرموده بلافرق و فصل موافق و مطابق اصل است. تبدیل و تحریفی نرفته ... ۱۱ شهر ربیع الاول ۱۲۸۹». نسخه‌ای از این اثر به شماره ۲۱۰ از مجموعه فیروز در جلد ۲۱ فهرست مجلس معرفی شده و در برگ پایان آن نسخه، یادداشت ابوالقاسم قندهاری است که کتاب عمود المیزان را چنین نقد می‌کند: «این کتاب را از اول تا آخر به دقت با اصل ترجمه مقابله و تصحیح نمودم هر جا مترجم لغزیده بود و در حاشیه اشاره به خط آقا میرزا تصحیح شد. اصل کتاب عربی میزان الشریعه را با شرح آن که یکی از علماء مالکیه نوشته مکرر دیده بودم هزار افسوس دارم که سرکار نواب مستطاب اشرف به قاضی عبدالوهاب جور و ستم کرده کتاب به این اعتبار را به دو نفر بی دانش بی اطلاع، امر ترجمه نموده‌اند، همه جا لغزیده‌اند خاصه در مقدمه، و در غیر

آن نیز اغلب جاها فتاوی ابواحنیفه را نسبت به امام مالك داده‌اند باری این ترجمه زیاد مشوش است ... شعبان ۱۲۹۹». (طباطبائی بهبهانی)
آغاز: بسمله حمد بیکران و ثنای بی میزان مر خالق ملل و ابدان ... اما بعد در اوان دولت شاهنشاه ... ناصرالدین شاه قاجار ... حکمرانی و ایالت مملکهٔ کردستان بذمه کفایت ... معتمد الدوله العلیه القاهره فرهاد میرزا ... و شاهد حال آنکه کتاب میزان الشریعه که از مؤلفات فاضل تحریر شیخ ... عبدالوهاب بن احمد شعرانی ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۴۷
خط: نسخ، کا: رضی الدین بن ملا فخرالدین، تا: ۱۲۸۹ق، به دستیاری مؤلف؛ مصحح، در صفحه آخر محمد بن امام الدین کردستانی (مفتی شافعیان) صحت ترجمه را به تاریخ ربیع الاول ۱۲۸۹ تصدیق می‌نماید؛ تملك: میرزا جواد و مهر «محمد بن عبدالکریم الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۲۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** مشتمل شده بر مسائل اختلاف بین پنج مذهب بودست
خط: نسخ، کا: عبد الغفور کافی مشکانی، تا: ربیع الاول ۱۲۸۹ق؛ مصحح، محشی از مؤلف، با تصدیق‌نامه‌ای که محمد بن امام الدین کردستانی (از علمای اهل تسنن) به تاریخ یازدهم ربیع الاول ۱۲۸۹ نوشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۵۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۹-طباطبائی
آغاز: برابر **انجام:** تمام گردید ترجمه کتاب مختصر میزان شعرانیه و ترجمه فتاوی علمای امامیه در مسائل اختلافی بین پنج مذهب بر دست اقل عباد محمد الکرمانشاهانی فی یوم ۱۰ شهر شعبان المعظم من شهور ۱۲۸۸ من الهجریة النبویة
از باب طهارت تا باب امهات الاولاد؛ خط: نسخ، کا: عبدالغفور کافی مشکانی، تا: ۱۲۸۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۹۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۹ ط
ترجمه او افزوده‌ای است بر میزان الشریعه عبدالوهاب شعرانی؛ خط:نسخ،کا:عبدالغفور کافی مشکانی،تا:۱۲۸۹ق[مختصرف:-۵۵۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۰-فیروز
آغاز: برابر **انجام:** این نسخه فارسی مشتمل شده بر مسائل اختلافی بین پنج مذهب بر دست اقل عباد محمد الکرمانشاهانی فی یوم دهم شهر شعبان المعظم من شهور ۱۲۸۸.
خط: نسخ، کا: مسیح بن محمد باقر کمره ای، تا: ۱۲۹۹ق؛ محشی با نشانی «منه» و یا «جناب قند هاری»؛ سواد تصدیق فخرالعلماء محمد بن امام الدین کردستانی نسبت بصحت ترجمه و مطابقت آن با اصل عربی آن نقل گردیده و پس از آن شرحی از ابوالقاسم قندهاری در طعن و قدح ترجمه مزبور و ذکر اشتباهات مترجم به تاریخ شهر شعبان ۱۲۹۹ دیده می‌شود؛ جلد: تیماج، ۴۳۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۲۱ - ۱۴۱]

● عموم قدرة الله تعالی / کلام و اعتقادات / عربی
'umūm-u qudrat-il-lāh ta'ālā

هرندی، محمد بن محمد علی، - ۱۲۴۳ قمری
harandī, mohammad ebn-e mohammad 'alī (- 1828)

بحث استدلالی است در پاسخ یکی از طلبه‌ها (سید یوسف مازندرانی) در شبهه‌ای که بر قدرت خداوند وارد کرده است. مؤلف این رساله را هنگام خواندن حاشیه آقا جمال خوانساری بر الهیات تجرید، نزد استادش میرزا ابوالقاسم حسینی مدرس نگاشته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذه رسالة شریفة فیها هدی و نور مبین إنا صنفناها عربیة لعلکم فیها ترغبون
نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله، تا: شنبه ۱۴ محرم ۱۲۲۳ق؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله»؛ مهر: «الراجی حسنعلی بن عبدالجواد» (بیضی)؛ ۲۸ص [عکسی ف: ۷ - ۱۶۵]

● العموم و الخصوص / اصول فقه / عربی
al-'umūm wa-l xuṣūṣ

قزوینی، ابراهیم بن محمد باقر، ۱۲۱۴ - ۱۲۶۲ ؟ قمری
qazvīnī, ebrāhīm ebn-e mohammad bāqer (1800- 1846)

رساله‌ای است تحت عنوان «البحث فی العموم و الخصوص».

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۲/۸
آغاز: بسمله و به نستعین - البحث فی العموم و الخصوص - یقع الکلام فیه اولا فی العام و فیه مقامان؛ **انجام:** پایان - من باب الاشتراک فی التکلیف نظیر ما ادعیناه من السلطان بالنسبة الی جماعة، فتدبر حتی تفهم المطلوب.
خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۵۳ص، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۳۷ و ۳ - ۱۴۷]

● العموم و الخصوص = العام و الخاص / اصول فقه / عربی
al-'umūm wa-l xuṣūṣ = al-'ām wa-l xāṣ

تهرانی، میرزاشمس الدین، ق۱۳ قمری
tehrānī, mīrzā šams-od-dīn (- 19c)

این رساله نیز احتمالاً از شمس الدین تهرانی باشد و همچنین از حیث محتوا بسیار متقن و مستدل است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۴۳/۳

آغاز: ... أصل فی العموم و الخصوص یقع الکلام فیه أولاً فی العام و فیه مقامان، المقام الأول فی حالة العموم؛ **انجام:** کقوله تعالی أن تذبحوا بقرة المبین بقوله تعالی صفراء فاقع لونها تسر الناظرین ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، ۴۸گ (۶۴-۱۱۱)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۰ - ۹۵]

Union Catalogue of Iran Manuscripts

Volume 22

Aṭ-ṭāsa - ‘umūm

By

Mostafa Derayati

derayatimostafa@yahoo.com

Al-Javad Cultural &

Research Institute